Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Expositio in Aristotelis ethicam

Gerardus <Antiochien, Patriarch>

[Brescia], 30. April 1482

urn:nbn:de:bsz:31-320299

Visual Library

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

L 67

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

a
Primū vacat.
incipit
in primis
ad subiectum
quorum
mlto b
tingunt
stionem
uulgarem
c
autem
to.2°
unusquisq3
generalis
d
angul
gis appetibile
dam uirtutes
in termino
e
bent
hominis
ꝛ fortunas
tertium
f
imperati
nos spine
tens plus
tellectiuo
g
uoluptas
conclusio
incontinentia
eum optando
h
tritiua iuenitur
re quid.
dium ꝛ
modo etiam
per vicium
i
quam oportet
ne inuoluntarij
tis sue
quid pati
tuz uoluntario
k
Rantiam
Illud

arguit
ad finem
cupia
l
supponitur
ponit
de.3°. arguitur
bat primam
cipium gen a.
m
uersa et
Incipit liber
quā mala
sic ꝙ nullo
briosas
n
quatuor ⁊tutes
rumpit bñtis
simpliciter
securiattez
ecpati o
raliter ē socia
nō ne cassario
q3 dee celestes
Virtus moralis
delectationē
p
āicitia ut
re malis
iniuste nec
plus debet
opaf ibi q
.magnos
gnus sed
appetibilis
memoriter
ratio est timor
r
dei vel proximi
ꝛ ex rōne
te ꝛ p hoc
opera magnifi.
s
cipit ibi
vocatur etiaz
bus ꝛ
illud non
t
lectio.i.
bonam

hic sed secundo
damno
aliqualiter
u
quare ipsa
actum est
quia non omne
falsū testimōium
fit determinatio
x
mori ut in
docere politicaz
recipiant
ex parte eorum
non indigemus
y
ꝛ principatus
ꝛ in terra
ius humanum
demus duos
z
moris multi
aliquid recipiūt
mortali
ꝛ ideo
ꝛ
De secūdo
iniuriam patitur
utrum interficē
icipit liber sext⁹
quare ut prius
A
est ipossibile
nū apparet
factibile
infert
B
ebdomadibus
diuz affinitio
non esset
probemio
C
et incontinens
actiuum ꝛ hoc
pp qō nālia
uio vl' i memo
D
bificiare et
habituz
infert oppositū

cōstituūt vnam
E
q3 continens
p̄dicti illi
organum santa
quemadmoduz
F
Circa scupiscē
humanoꝝ opuz
q̄stio 2ª
teraz ibi maxie
G
ut. ē.li. 2°
ad sanitatem
operatio ē
male quia
H
delectabile vna
dinem eoꝝ i ist
bonoruz aictia
citur amaf
I
principatus
ferentes ꝓpter
ta de cōi lege
catholice bñfe
K
Alienā sz ē
nec deo ioui
ꝓbaf qz talis
dare vl' in aug.
L
cijs ꝛ causis
tibile ꝛ amabi.
noꝝ virtutis
exterioza circa
M
placidum vicio
pigritando
fire de delectati
illud eē bonum
N
operatur auditu
stētib⁹ fugiēdis
ꝓpria epyekes
ludi est simplicit
O
ideo idem est
penis ꝛ legibus
paterna.o.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Hic incipiũt tituli quæstionũ primi libri ethicorum: quarum.

1. Pria ē vtrũ bonũ bũanũ siue opõ bũa na sit sčm primũ i morali phia.
2. questio vtrũ homo vt liber.
3. vtrũ h scia sola sit practica.
4. vtrũ sit sufficiēt diuisa i ethycã yconomicã ꝛ politicam.
5. vtrũ oia appetãt bonum.
6. vtrũ hõ bēat eē ꝛ viuere pp finem.
7. vtrũ ões opões bũane bēãt vnũ finē.
8. vtrum ciuil scia ꝛ tota humana vita bēat eundem finem.
9. vtrum moralis scientia sit in primo gradu certitudinis.
10. cia. vtrũ sit ad audiendũ vtilis.
11. vtrũ felicitas sit hõa vita ꝛ feliciter viuere sit idez q bene viuere.
12. vtz felicitas ꝓsistat i hõis exteriorib⁹
13. vtrũ cõsistat i bonis corpis.
14. vtrũ cõsistat i hõis spũalib⁹ aie.
15. vtrũ vitas sit pferēda aicitie.
16. vtrũ sit aliqõ bonũ p essentiã.
17. vtrũ bonuz dicaf vniuoce de singulis bonis.
18. vtrũ bonũ p essētiã felicitet hoiem
19. vtrũ humana felicitas consistat in vno bono vel in pluribus.
20. vtrũ bonũ pp se ꝛ ñ pp altm appetibile sit melius bono pp se ꝛ propter alterum appetibili.
21. vtrũ opatio in qua pricipaliꝝ cõsistit felicitas sit opatio intellectus.
22. vtrũ principiuz sit plusquã medietas tocius operis.
23. vtrũ ad felicitatē regraf vtuũ vsus.
24. vtrũ delectatio requiraf.
25. vtrũ tẽporaf prosperitas requiraf.
26. vtrũ requiraf bona corpis disposicionis.
27. vtrũ felicitas ĩsit hoib⁹ a fortuna.
28. vtrũ insit a cã humana.
29. vtrũ a causa diuina.
30. vtrũ inter fortunas huius vite possit haberi felicitas.
31. iētio ari. de põitiõe felicitaꝫ cõcordet vl repugnet veritati fidei xpiane.
32. vtrũ felicitas sit laudabil.
33. vtrũ ad moralē sciaz ptineat iquire re totã dispõnez hois nãlem.
34. vtz potētie aie sint iter se ab aia distincte realiter.
35. appetit⁹ itellect⁹ sit rõnaꝫ p essētiã aut p participationē tm.
36. vtrũ virtutes morales sint i appetitu sensitiuo vel itellectuo.

Sequũf tituli qõnum scdi libri.

1. Pria vtrũ nãlis appetit⁹ possit assuefieri ad oppositũ ei⁹ ad qõ nãliter inclinatur.
2. vtrũ virtutes morales generēf a nã vel ex doctrina vel ex cõsuetudine.
3. vtrum possũt minui vel corrumpi
4. vtrũ ex vnica opatione possit generari virtus.
5. vtrũ opões virtutē precedētes ꝛ sequētes sub eiusdem specici.
6. vtrũ virtus sit magis circa delectatões quam circa tristitias.
7. vtrũ vt⁹ sit ipassibilitas aie.
8. vtrũ ñ iust⁹ possit opari iusta ꝛ ñ teperatus tempata. ꝛ sic de alijs.
9. vtrũ ẽm passiones dicamur studiosi vel prani. laudandi vel vituperãdi.
10. vtrũ bit⁹ sit gen⁹ virtutis.
11. vtrũ virtus sit dispositio actiua vel passiua respectu proprie opationis.
12. que ē pria regla opis vtuosi.
13. quõ bõitas opis vtuosi ꝓsistat i me:
14. quõ malitia peccati duiet a medio
15. vtrũ bit⁹ vtuũ sit medi⁹ inter bit⁹ vitiosos. sicut rubeũ int albũ ꝛ nigrum.
16. vtz passio p vtutē regulata sit medi uz int extremas passiões. sicut tẽperatum intensum ꝛ remissum.
17. vtrũ vt⁹ intellectual cõsistat i me:
18. vtrũ vt⁹ moral sit melioz itellectuali
19. vtrũ sit certioz.
20. vtrũ diffinitio vtuũ sit bñ assignata.
21. vtrũ vt⁹ cõuenienter diuidaf. in. 4. cardinales. prudentiã. iustitiã. fortitudinem ꝛ temperantiam.
22. vtrũ vt⁹ moralis cõueniẽter diuidatur i istas quatuor de quib⁹ hic agitur ꝛ i vtutē vel vtutes iustitie.
23. vtrũ extrema vicia magis opponãt inter se quã virtuti medie.
24. vtz vt⁹ min⁹ distet ab vno extremo

HOF-BIBLIOTHEK KARLSRUHE

vitio quã ab altero.
25.vtz vir maior bonũ ꝛriek maiori bõ.
26.vtrũ doctrina sup iuentione medij tradita sit vera ꝛ bona.

Tituli questionum tercij libri.

Pria vtrũ agẽs nãle volũtariũ ꝛ liberũ ꝛ oñatiuũ differãt i mõ agẽdi.
2. vtrũ violẽtia cãt inuoluntariũ.
3.vtz cedere timori in aliquo casu sit laudabile.
4.vtrũ actꝰ ab obiecto totaliter causatus possit dici voluntarius.
5.vtrũ ignorãtia cẽt inuoluntariũ.
6 vtrũ ois malꝰ sit ignorans.
7.vtrũ humana opõ sit bona vel mala moraliter ex circunstantia.
8.vtrũ diffinitio volũtarij sit bñ assigñata
9.vtrũ cõcupia vel ira cẽt inuolũtariũ.
10.quid ẽ obiectum electionis.
11.quid est subiectum.
12.q̃ ẽ differẽtia electiõis ad alios actꝰ qui sũt i eodẽ subiecto cũ electiõe.
13.qual est bitudo electionis ad vtutẽ
14.circa mãm ꝛ obiectũ cõsilij.vtrũ cõsiliũ sit de oibꝰ bõis ꝛ malis.
15.circa subiectũ eiꝰ i principiũ.vtrũ cõsiliũ sit actꝰ volũtatis vel intellectꝰ.
16.circa formã cõsi.vtrũ cõsiliũ sit questio resolutoria.
17.circa finẽ cõsi.vtz finis ꝓsilij sit vtilitas sola.an ꝛ honestas simul.
18.vtrũ nolũtas sit idẽ ꝙ voluntas.
19.vtrũ volũtas sit tm̃ modo finis.
20.vtrũ volũtas sit tm̃ mõ bõi exũtis.
21.vtrũ bitꝰ malꝰ magis corũpat iudicium rõnis quã passio mala vel ecõuerso
22.vtrũ homo fiat malus inuoluntarie propter ignorantiam.
23.vtrũ bõ fiat malꝰ pp ipotentiã.
24.vtrũ fiat malꝰ inuolũtarie pp cõcupiscentiaz ꝛ natiuitatez.
25.vtrũ bõ sel malꝰ semp remãeat malꝰ inuolũtarie pp acquisitã malitiaz.

Sequũt tituli qõnũ quarti libri

Pria vtrũ fortitudo sit tãtum moderatrix timoris ꝛ audacie.
2.vtrũ fortitudo regulet appetituz circa pericula bellica.
3.vtrũ equalit se bẽat ad aggressum ꝛ expectationem.
4.vtrũ equaliter ponatur timiditati ꝛ intimiditati.ſ.audacie ꝛ cobardie.
5.vtrum sit virtus cardinalis.
6.que sunt parentes eius.
7.vtrum opus eius sit equaliter triste ꝛ delectabile.
8.vtrum martirium sit opus eius.
9.vtrũ si nõ eẽt alia vita eẽt moris expectãda ex inclinatione fortitudinis.
10.vtrũ oẽs similitudiarie fortes imitẽtur vnam fortitudinem.
11.vtrũ tẽperantia eque moderet delectationes tactus ꝛ gustus.
12.vtrũ tẽperãtia sit vtꝰ cardinalis.
13.vtrũ isensibilitas sit vicium.
14.vtrũ virginitas sit moralis vtꝰ tan quã species tẽperãtie ꝛ castitatis.
15.vtrũ liberalitas sit virtus.
16.vtrũ sit spãlis virtus distincta ab omni virtute donatiua.
17.vtrũ ꝓdigalitas sit moralꝭ malitia.
18.vtrũ prodigꝰ plꝰ peccet dãdo quibꝰ oz nõ dare quã ñ dãdo quibꝰ oz dare
19.vtrũ illiberalitas sit auaritia.
20.vtrũ ois usura ꝼz se sit mala dato ꝙ de iure positiuo nõ esset prohibita.
21.vtrũ magnificẽtia sit virtꝰ moralꝭ.
22.vtrũ sit nobilior liberalitate.
23.vtz puificẽtia sit deterior ꝙs banausia
24.vtrũ sit melꝰ honorare alterũ quã ab altero honorari vel ecõuerso.
25.vtrũ magnimꝰ ꝼz magnimitatẽ bonis magnos magis appetat ꝙs ꝓmat
26.vtrũ magnimitas moderet aliquas passiões ꝛ aliquas nõ vtrũ ois magnimꝰ sit supbꝰ vtrũ magnimꝰ sit humilis
27.vtrũ magnimitas sit vtꝰ moralis.
28.sũ argumẽtis vtrũ sit generalꝭ vtꝰ.
29.quot mõis ỏr quot quatuor ptes hz
30.quid sit ꝼm.
31.vtrũ caymꝰ sit deterior pusilanimi.
32 sine argumẽtis vtrũ euphilotia sit vtus ꝛ quid sit ꝼm descriptionẽ.
33.vtrũ oẽ irasci sit vicium malũ.
34.vtrũ mansuetudo sit virtus differẽs a clementia.
35.vtrũ spẽs iracũdie sit bñ distincta in velocẽ acutaz amarã ꝛ difficilem.

36. vtrū bit⁹ medi⁹ inē placiditatē ꝛ oī
scoliā quā pbs vocat ēcitiā sit virt⁹.
37. vtrū oē mēdatū sit pcm̄.
38. qd ē vitas ut ē mozal' vt⁹an sit vital'
doctrine. vl' iustitie. vl' uite.
39. vtrū ypocrisis dicat' vniuoce de ia
ctātia ꝛ yronia.
40. vtrū lud⁹ possit eē op⁹ vtutis.
41. qd ē eutrapelia fm descriptionē.
42. vtrū aliqs simpl'r bon⁹ ꝛ studiosus
sit verecundus.

Sequūt' tituli questionū quinti libri

Pria vtrū iusticia fz cōmunē intentio
nē sit ꝓuenienter descripta.
2. vtrū iustitia sit nāl'r prior iure.
3. vtz iustitia sit ꝓuenēē diuisa i legalē
ꝛ equalē seu particularē.
4. vtrū aliqua vna vt⁹ sit opatiua oiuz
opuz quarūcūqz virtutū.
5. vtrū legal' iustitia sit aliqs vn⁹ bit⁹ ab
bitib⁹ mozaliū vtutū distinct⁹ an ipa sit
sil' oēs bit⁹ virtuosi ꝛ oim virtutū mo
raliū aggregatio.
6. vtrū mechās pp lucrū simpl'r sit aua
r⁹ ꝛ nō luxuriosus. vtrū iustitia ptic'a
ris moderet aliquaz passionē.
7. vtrū legal' iustitia distiguat' a pticu
lari ꝛ ab alijs vtutib⁹ p eē ad alterū.
8. vtrū acceptō psōaz oppōat' iustitie
distributiue.
9. vtrū faciēs iustū bēat pl⁹ de bono ꝛ
minus de malo quā iniustū patiēs.
10. vtrū expediētius sit ciuitatē regi bo
na lege siue bono boie. q̄ bono boie
sn̄ bōa lege sic itelligēdo casū ꝛc.
11. vtrū ꝓ passū simpl'r sit iniustū.
12. vtrū opatio iusta sit mediū inē iniu
stū facere ꝛ iniustū pati.
13. vtrū iustitia sit media inē duas mali
tias sicut cetere virtutes.
14. vtz ius politicū sit aliō a iure dña
tiuo ꝛ a pīno ꝛ ab uxorio.
15. vtrū iust politicū sit ꝓueniēt diuisū i
ius nāle ꝛ in ius legale.
16. vtrū divisio nocumēti i nocumēntū ex ig
norātia ꝛ i nocumētū ex passiōe ꝛ i no
cumētū ex electiōe sit cōuenies.
17. vtrū oē nocumētū sit vl' mortale vl'
veniale.
18. vtrū aliqs nolēs patiat' iniuriam seu
iniustū.
19. vtrū iudici liceat ꝫ vitatē sibi notā
iudicare sequēdo ꝓposita ꝛ pbata.
20. vtrū corrupt⁹ ferēt' iustā sētētiā p
pte corrūpētis delinquit grauius quā
corrumpens.
21. vtrū ius epyekes sit dirrectiuz iu
ris naturalis.
22. vtrū epyekia sit mozalis virt⁹ con
tenta sub iustitia.
23. vtrū iterficere sit pei⁹ quā iterfici.

Tituli questionum sexti libri.

Pria vtrū mediū vtutū sit illō signum
ad qō respicit itellect⁹ cui⁹ libz artifici
nāl'r vl' mozaliter opantis.
2. vtrū ps aie scientifica ꝛ ps rōcinati
ua sint nāliter distincte.
3. quid ē speculatō.
4. quid est praxis.
5. vtrū mēs specl'atiua ꝛ mēs practica
ꝛ mēs factiua nāliter distinguant'.
6. vtz mēs practica principet mēti spe
culatiue sicut mēti factiue.
7. qz agit' de scibili ꝛ scientia quaē vtz
oē scibile sit eternū.
8. vtrū ois ars sit bit⁹ cū vā rōe factiu⁹
9. vtrū diffinitio prudētie sit ꝓueniēs.
10. vtrū prudētia differat ab oī arte.
11. vtrū itellect⁹ sit vtus.
12. vtrū sapia sit itellectualis virt⁹.
13. vtrū sapiētia sit sil' scia ꝛ virt⁹.
14. vtrū prudētia psonal' ꝛ prudentia
yconomica ꝛ prudentia legispositiua
seu architectōica sint un⁹ ꝛ idē bit⁹ vir
tuosus vel diuersi.
15. vtrū eubl'ia synesis ꝛ gnome sint p
tes prudētie an vtutes alie ab ipsa.
16. vtz sapia sit sipl'r melior q̄ prudē.
17. vtrū oēs vtutes morales sibiuicez
ꝛ prudētie insepabiliter sint ꝓnexe.

In libro septimo queruntur duo tm̄.

Primū vtrū circa quedā ibi ocā fz se
nāl'r eligibl'ia sit aliqua malitia mozal'
2. vtrū sequi delectationē ꝛ fugere tri
stitiā sint duo motus.

Circa octauū libz nihil. Circa nonū

Prio vtrū esuiatio faciēde retributōis
ptineat ad dātē l' ad accipiētē. a 2

2.vtrū in ope cili sit magis obediēduz
pncipi cꝫ patri.
3.vtz in ope dōestico magis pri cꝫ duci
4.vtz pri i ope dōestico sit magis obe
diēdū cꝫ pncipi in ope ciuili.
5.vtz in extrema necessitate sit subue,
niēdū ei q ē aic⁹ pp idētitatez generis
magis cꝫ ei q ē aic⁹ pp bōitatē vtutis.
6.vtz filiꝰ magis teneat liberare pnez
suū a latronib⁹ cū piculo sui cꝫ euz q se
liberauit in casu simili.
7.vtz pp maliciā bñfactoris neganda
sit recōpensatio retributiōis.
8.vtz honoz debit⁹ deo ꝛ bonoz debi,
t⁹ pri ꝛ mri ꝛ pncipi ꝛ seni ꝛ sapiēti
sint vlr distincti honores.

Circa decimum librum.

Querit.vtrū operatio sit principali,
or in virtute quā electio.

Allie.4.questiōes.s.vtz quelz ps mo
t⁹ differat spē a qualz pte ꝛ a toto mo
tu. Et vtz peccati sit generatio. ꝛ vtz
delectatōis sit generatio. Et vtz dele
ctatio pficiat opatiōem p modū finis
mouent sed non ptractantur.

Absentia aicoz diuturna phibēs
cōuictū ꝛ opatiōem aicabilez vī
facere abolitōez aicitie.li.8.le.7. i ex.
Actio ꝛ factio agē ꝛ facē a pbo dupli
citer accipiūt.li.6.le.6.q.2.
Actiones ꝛ facta pximoz possum⁹ me
li⁹ speculari quā nrā.li.9.le.x.in ex.
Act⁹ bōi bois hz. 6.circūstātias. li.i.
le.9.in expo.
Act⁹ prim⁹ ꝛ potētia ad actum ꝼm se
idem.li.2.le.5.in expo.
Act⁹ volūtatis quot sūt ꝛ de eoz suffi
ciētia.li.3.le.4.q.3.
Act⁹ liberālitat nō ē nobilioz actu ma
gnificētie ꝛ quare.li.4.le.14.q. 2.
Act⁹ morales dñant bitibus moralt/
bus.li.2.le.2.in expo.
Act⁹ q sit melioz potētia quō intelli,
gi debeat : ostendit.li.2.le.3.in.q.
Acceptio psōaz qd sit li.5.le.6.q.1.
Acceptio psonaz opponit iustitie di,
stributiue ꝛ quō ibidem.
Acceptiōis psonaz.3.spēs ibidez.

Accusatiōes in aicitia vtili quō debēt
declinari.li.8.le.14.in ex.
Admiratio agonia circa qd sint. li.2.
le.4.q.1.
Affabilis nō dr simplr aic⁹ ꝛ de.6.cō
ditiōib⁹ et⁹.li. 4.le.21. i ex.
Affabilē describit ibidem.
Agēs aliqd ē nō patiēs ꝛ ecōuerso.li.
2.le.1.q.2.
Agere siue factū ad op⁹ applicare cō
siliatꝛ q est opus prudētie.4.requirit
ꝛ de.4.eius pnijs.li.6.le.x.in.q.
Agibile ꝛ factibile actio ꝛ factio ꝛc.
quō distinguūtur.li.6.le.5.in expo.
Agresti cōditiones duas.li.4. le.23.
in expo.
Amabiliū duo tm sūt volūtabilia.li.3.
le.7.q.3.
Amabile oē vel est bonū vel est dele,
ctabile vel vtile.li.8.le.3.
Amabilia p modū finis sūt tm duo scz
bonū ꝛ delectabile ibidem.
Amare ꝛ amari vñ nascāt.li.8.le. 9.
in expo.
Amare triplr dicit.li.8.le.7.
Amare magis dr duplr li.8.l.8.
Amare ꝛ amari quō se bēat iter se o,
stendit per.6.cōclusiōes.li.8.le.9.
Amare seipm est obprobrioſū ꝛ exp
babile ꝛ quō.li.9.le.9 . triplici de cā.
Amari seipm ē bonū ꝛ laudabile ibiō
Amare ꝛ eligere amare sūt duo act⁹
distincti.li.2.le.3.q.1.
Amari appetit deus maxie.li.i.le. 3.
q.2.in solutione.4.ar.
Amatoz ē bonoz laudam⁹ ꝛ vitupa,
mus simul ꝛ quō.li.4.le.19. in expo.
Amatio nō ē amicitia pbat.li.8. le.7
Amat quis nō semp q existit ei bonū
vel delectabile.li.8.le.3.
Amātissim⁹ fit bō dō ex.4.li.6.le.xi.i
.q. Amicitiā ledere dupl'r cōtigit.
li.i. le.4.q.i.
Amicitie iacture.3.ibidem.
Amicitia qd sit.li.2.le.7.in expo.
Amicitia maloz fit mala qz ꝓicāt opi
bus praus.li.9.le.14.
Alicitia secū hz fadamatōez.li.8.le.7
Amicitia saluari nō pōt sine con uictu
ꝛ delectatione.li.8.le.7.

Amicitia pfecta secũ hz amicoꝝ pauctatem ibidem.
Amicitia est equalitas circa vare. iustitia circa reddere. li. 8. le. 7.
Itẽ ꝙ hz equalitatẽ ibidem.
Amicitia secũ hz liberalitatẽ ibidem.
Amicitia tenẽs iequalitatẽ .6. sũt genera. Itẽ quõ ꝓdicte amicitie inter se differunt. Itẽ docet ipaꝝ aicitiaꝝ cõseruatiõem ꝛ eas docet reducẽ ad equalitatẽ. li. 8. le. 8.
Aicitia ẽ q̃dã vt' ł cũ vtute. li. 8. le. i.
Aicitia ẽ maxie qd necessariuz in vita bona oibus etatib' ꝛ cõditiõib' boc ꝓbat. li. 8. le. i.
Aicitia ẽ qd sociale ꝛ familiare ꝓbat ibidẽ. Aicitia est saluatiua ciuitatũ ꝛ est cõsecutiua iustitie ibidẽ.
Amicitiã eẽ sikem ꝛ aicos eẽ sibi sikes dixerũt aliq. li. 8. le. 2.
Aicitie cã est sikitudo ꝓportiõis nõ vnibocatiõis ibidẽ. Aicitia nõ ẽ ad inaiata. li. 8. le. 3. Amicitia qd sit ꝑm ꝓpriã diffinitiõem ibidem.
Amicitie tres sũt spẽs ꝑm numerum amabiliũ ibidem. le. 4. ꝛ. i4.
Aicitia cõsistit in cõtcanõe. li. 8. le. x.
Aicitie spẽs sequũt politice cõicationis ptes ibidẽ. Aicitie spẽs dissiguit ꝑm spẽs politice. li. 8. le. 12. ꝓ totũ
Aicitia saluat' ꝓportionabile. i. in tribuẽdo ꝛ retribuẽdo. li. 9. le. i.
Amicitia quõ corrũpit' ibidem.
Amicitie ꝓterite q̃uis fracte oz babẽ memoriã. li. 9. le. 3.
Aicitia ñ ẽ beniuolẽtia sz icludit ipam li. 9. le. 6. Aicitia vitatis ꝓferenda est amicitie bois. li. i. le. 4. q. i.
Aicitia cognata ꝛ etbarica ꝫ ẽ nutritiua quõ se bñt. li. 8. le. 12. iz.
Aicitia cognata tria cõcernit ibidem.
Aicitia ꝓiugal' qd sit ꝛ de ei' ꝓditiõibus. li. 8. le. iz. Amicitia fraterna qd sit ꝛ de cõditiõib' eius ibidem.
Aicitia pma ꝛ filialis .5. differẽtias hz ibidẽ. Aicitia politica nõ est simplr amicitia. li. 9. le. 7.
Aicitia peregrina qd sit ꝛ ꝙ ad ipam reducit amicitia ꝓpter vtile. li. 8. le. 4
Aicitia bonoꝝ bonũ vtuꝫ appetẽtium ꝛ ꝑm virtutẽ sikũ ipa sola simplr est pfecta. Itẽ ꝙ talis est diuturna ꝛ mãsiua ꝛ amãtib' simplr bona. Itẽ ꝙ ẽ integerrima ꝛ ibi nota oẽs cõditiões amicitie vere. li. 8. le. 5. Itẽ ꝙ ipa ẽ maxime delectabilis. le. 7.
Amicitia vtuosa ñ hz accusatiões nec pugnas. li. 8. le. i4. Amicitia bonoꝝ includit idẽptitatẽ. li. 9. le. 2. q. 4
Amicitia vtuosa dissoluit' si alter mal' efficiat'. li. 9. le. 3.
Aicitia ꝓpter vtile quõ hz sikitudines cũ amicitia virtuosa. li. 8. le. 6. Itẽ ꝙ illa hz delectatõez. vt cã bec vt sequela circa ibidẽ. Aicitie ꝓpter vtile ꝛ delectabile dicũt' amicitie ꝓpter sikitudinẽ ꝙ bñt cũ amicitia vera ibidem.
Aicitie ꝓpter vtile ꝛ delectabile sunt aicitie ꝑm accidẽs. li. 8. le. 4. Itẽ ꝙ tales amicitie sũt facile solubiles ibidez
Aicitia ꝓpter vtile est facile solubilis ꝛ ꝙ est maxie in seibus circa ibidem.
Aicitia ꝓpter vtile sola hz accusatiões ꝛ vitupatiões. li. 8. le. i4.
Aicitia vtilis duplex moralis ꝛ legal' ibidẽ. Amicitia ꝓpter vtile vel delectabile dissolui oz cessãte vtili vel delectabili. li. 9. le. 3.
Aicitia delectabil' ꝓferr' vtili qz est magis liberalis. li. 8. le. 7. Aicitia delectabil' põt ineſſe btis. vtil' ãt nõ ibidem. Aicitia ꝓpter delectabile est maxie inuenũ. li. 8. le. 4. Itẽ ꝙ talis ẽ solubilis ꝛ est multũ interpolata ꝛ ꝙ multũ hz de conuictu ibidem.
Aicitia ꝓpter delectabile nõ hz accusatiões. li. 8. le. i4. Amic' modera tus qd sit. li. 4. le. 2i. in expo.
Aicoꝝ pñtia aleuiat aici doloꝛẽ ꝛ de cã. li. 9. le. iz. Amic' vtrũ velit aico suo sp maxima bõa puta ꝙ sint dij. li. 8. le. 8. Aici ẽ aico in ꝓauis nec licẽtiã cõcedere nec auxiliuz ministrare li. 9. le. 9. Aici sũt placẽtes in eisdẽ ꝛ cõgaudẽtes de eisdẽ. li. 9. le. 3.
Amic' gra sui ꝓficiet bonoꝛes ꝛ pecu

nias.li.9.le.9. Amicos multos ba bere nō expedit etiā in quacūqz ami, citia.li.9.le.13.p totum.
Amicos bñe i ifortunijs ē magis ne, ceſſariū q̄z i bōis fortunijs.li.9.le.13.
Jtē q̄ i bonis fortunijs ē magis bonū p̄o felicitāda vita ibidem.
Amicoꝝ pñtia ē vl'r delectabil' tā i bo, nis q̄z in malis ibidem.
Amici ſūt decādi ꝛ viſitādi ꝛ circa hoc dat.6.documenta ibidem.
Amicū dei dici duplr ꝓtigit.li.8.le.8.
Amico ſubueniēdū ē magis pp bonū vir tutis q̄z pp ydētitatē generis .li.9.le.2. q.4. Amicabilia.3.ſ.bñficiētiā ſoci alē cōuictū ꝛ cōcordiā.li.9.le.4.
Amor ad ſetipſū aſſimilat ſupabūdan tie.li.x.le.x. Ama nō vtuoſa pōt ſe bēre.8.mōis.li.2.le.2.q.1.
Ama nō ferf p̄aue ex ipotētia ſiue ſua ſiue volūtatis nec iuolūtarie ſz ex ipotē tia electiōis bone.li.3.le.x.q.2.
Ame ptes due vna rationē bñs alia eſt qd induiſibile.li.6.le.2.in expo.
Ame ptes.4.li.6.le.xi.in expo.
Ama in ipa ſūt tm tria.ſ.potētia paſſio nes ꝛ bitus.li.2.le.4.in expo.
Ame irrōnal' duplex ps.li.1.le.xi.i ex.
Anim' delectat' in trib' generib' dele ctabiliū.li.4.le.5.in expo.
Amalia alia ab boie būana cognitiōez ꝛ extimatiōem habēt eā in ſimilitudinē noſtre cognitiōis p̄actice nō ſpecula tiue.li.x.le.xi.in expo.
Jtē q̄ ipa nō pticipāt felicitatē:q: ca, rent ſpeculatiōe ibidem.
Appetit' rei delectabilis eſt inſaciabi lis.li.4.le.7.in expo. Appetit' oiſ ſiue aialis ſiue rōnalis tendit in bonū li.1.le.1.q.1. Appetit' intellectiu' ōz p ſe rōnalis duplici de cā ꝛ quō nō. li i.le.xi.q.3. Appetit' natural' ꝛ ap titudinalis pōt nāliter ſiſti li.2.le.1.q. 1. Appetit' ſenſitiu' nāliter incli, natus ad corpalem delectatiōem non pōt aſſuefieri ad oppoſitū ibidem.
Appetit' ſenſitiu' aliqd cōe bz cū in, tellectiuo.li.2.le.2.in expo.
Appetitus expectat bonum vel malū diuerſimode ꝛ diuerſimode immuta, tur in recipiendo ipſa.li.4.le.1.in ex.
Appetitus bois p̄incipalis eſt medi us inter duas contrarias ſuggeſtiones li.5.le.12.in expo.
Appetitus finis oportet q̄ ſit reſpect' ad hoc q̄ electio ſit ſtudioſa.li.6. le.3. expo.
Appetitus concupiſcibilis reſpicit tri pliciter obiectum delectabile.li.7.le. 6.in expo.
Appetitus intellectiu' cōpatur ad rō nem vt exaudiens eam. ſenſitiu' vero vt obediēs li.9.le.4.
Appetit' venereorum non eſt in aiali bus p̄opter ſe ſed p̄opter alteꝝ.li.i .le.3.q.3.
Jtem q̄ eadem inclinatione tendit in vnum bonū ꝛ fugit oppoſitū.li.2.le.1.
Appetitiua virtus que dicitur moraliſ nō poteſt eſſe ſine p̄udentia.li.6.le. xi.in expo.
Appeti p̄opter alterum conuenit du pliciter ꝛ non appeti p̄opter alteruz ſm materiam contingit ex duplici cā. li.1.le.6.q.2.
Appetitur ſepe q̄ caret oſtendit rōne boni appetibilis.li.3.le.7.q.3.
Appetibilium .3. genera.li.1.le.1. in expo.ꝛ li.4.le.4.q.5.
Appetibilia tripliciter mouent.li.1.le .5.in expo.
Appꝛehenſio rei delectabilis quō mo uet appetitum ſenſitiuum.li.7.le.9.
Ariſtocretia que ē ſpecies politice qd ſit.li.8.le.xi.
Ars tripliciter ſūmitur.li.6.le.5.i.q.
Artes quid requirunt in ſuis opera, tionibus.li.1.le.1.in expo.
Ars omnis ꝛ doctrina aliquod bonū finale appetit.li.1.le.1.in expo.
Artium ꝛ doctrinarū plurium ſūt plu ra bona finalia modo diſſimilia ibidē
Jtem q̄ ſunt inequales ꝛ diuerſi.vide conditiones alias ibidem.
Ars eſt habitus cum ratiōe factiu' ꝛ q̄ in arte ſunt ꝛ habitus.ſ. qui eſt ars ꝛ 2° actus qui ſunt due conſideratiōes li.6.le.5.in expo.ꝛ q̄ ſunt tres diffe

rētie rei artificialis ex parte materie ibidem.
Ars ⁊ fortuna sunt circā eandem materiam. li.6.le.5.in expo.
Ars scientifica non est habitus cuz rōne factiuus ibidem in.q. ⁊ ꝙ talis est in pte aie que dicitur scientificū ibidem.
Ars mechanica in. 7. diuiditur ⁊ de earum sufficiētia ibidem.
Ars nō ē prudētia sed dīst ab ea.xij. dīntijs. li.6.le.6.q.2. Artis opꝰ nullū ē delectatio. li.7.le.14.
Artiū architectonicaꝝ ordo i qbꝰ ꝓsistit li.i.le.i.i ex. Artibꝰ sciētijs ⁊ doctrinis naturalis ē ordo ꝓcedēdi i eis li.6.lec.9.i ex. Artes manufactie sunt mechanice in ꝓlogo.q.3.
Artifex dis fit p experiētiā ⁊ doctrinā li.x.le.i3. Assuefactō bōa ē necessaria ad fieri ciues bonos ⁊ felices. li.x.le.i2 Attributū itellectui attribuit vel rōne virium vel actuū vl obiectorū ⁊ sūt.i8.li.i.le.xi.q.i.
Auaritia nō sēp nec vniuersalr cōcoitat illiberalitatē. li.4.le.x.q.5.
Auaritia cōcoitat illiberalitatē in nō dādo ⁊ i accipiēdo.
Auarus in ius cū qd sit. li.5.le.2.i ex. Auarꝰ iustꝰ ⁊ iequalr se būt sicut supra ⁊ iferiꝰ ibidē. Audacia quō ponit fortitudini. li.4.le.4.q.4.
Audaciā ⁊ timorē moderat fortitudo li.4.le.4.q.i Audire sciētiā morale nō pōt iuuenis nec ōst utruz sit iuuenis ꝼm etatē vl ꝼm morez. li.i.le.2. in expo. Auditorē scie moral oz assuefieri bōis cōsuetudibꝰ. li.i.le.3.in expo. Ausibile qd sit. li.4.le.4.q.2
Anausi ꝯditōes quatuor. li.4. le i4.i expo. Banausus deterior ē puifico ibidem.q.3.
Banausꝰ ē isanabilior puifico ibidez.
Beatitudis descriptio qz dat boecius declarat. li.i.le.6.q.i.
Beatitudinū dīntie quatuor. li.i.le.9 i expo. Bellicꝰ i tribꝰ exptis. 5. pemiētias hēt i expo. sup ierptis. li.4.le.3
Bōfcōres sūt in quadruplici genere. li.5.le.2.q.i. Bōfcōres magis amāt bñficiatos qz ecōuerso pp.6.cās li.9.le.8. Bñfactor bz bonū i bñficiato ⁊ quō ⁊ quare ibidem.
Beniuolētia ñ readamātiū ñ ē aicitia li.8.le.3 Beniuolētia ē appetitꝰ bñ essēdi ⁊ bene viuēdi. li.9.le.4.
Beniuolētia ē ꝓciptū aicitie ñ tū aicitie vtilis vl delectabil. li.9.le.6.
Beniuoli volt solū bōa qbꝰ sī beniuoli sz ꝓ ipsis nihil opabūt. li.9.le.6.
Bestialitati opponit heroyca virtꝰ ꝓbat. 3. li.7.le.i.i expo. Bestialitas ⁊ heroyca quō opponūt ibidem.
Bestialitas accidit aliquibꝰ ex lesiōe nature altis ex cōsuetudine. li.7.le.6. ⁊ li.7.le.8.⁊ ibidē qō cōcupie bestiales dicunt nō humane.
Bestialis dispositio pōt sūmi. 5. mōis li.7.le.6.
Bestialitas ē minꝰ malū imputabile qō humana malitia ibidem le.8.
Bestialitas ē malū magis terribile qz humana malitia ibidem.
Bestiales delectatiōes nō sunt delectatiōes simpliciter. li.x.le.2.
Homolochi materia que ē ludus. li.4 le.23.in expo.
Homolochus pōt triplr peccar ibidē
Homolochi cōditiones tres ibidem.
Bona aie semp sūt i salutē ⁊ nunquā i detrimentū. li.i.le.2.in expo.
Bona felicitantia bōinez hēnt. x. cōditiōes. li.i.le.3.q.2.
Bona tripliciter diuidunt. li.i.le.7. in expositione.
Bōa fortūe q ea bz sine virtute morali nec recte nec iuste se tpm significat. li.4.le.16.in expo.
Bona alicuius confiteri dupliciter cōtingit li.i.le.x.q.i.
Bona quedaz sunt per se bona qō nullum incrementum potest facere materia. quedā vero quorum esse potest nimium incrementum. li.7.le.16.
Bona magna ⁊ multa vitam faciunt beatiorem. li.i.le.9.in expo.
Bōitas bois ꝼplex ꝼz bitū. li.6.le.12. in.q.
Bonitas firmata triplex. li.i.le.4. in

expo. Bõitas opis virtuosi cõsistit in cõformitate. li.2.le.6.q.3.
Bõitas mor plura exigit. li.7.le.1.in expo. Bõitas mor exigit obseruã/tiam triplicis legis nãlis ibidem.
Bõitas bois virtuosi in quo cõsistit. li 2.le.3.in.q. Boni cõis r ppij tri/plex inequalitas. li.1.le.1.in expo.
Bõi bones r studiosi parũ curãt ỏ pri cipibus secularibus. li.8.le.7.
Bonorũ ppriorũ expientia baberi nõ põt sñ expientia bõi cõis. li.6.le.9.in expo. Bonor genera tria. li.1.le. 3.q.2. Bonorũ exteriorũ cõditiões x.li.1.le.3.q.2.
Bonũ bũanũ r optimũ est finis cõsi derãtis in scia morali. li.1.le.1.
Bonũ inberes boi nõ põt eẽ finis ei' ibidẽ.q.2. Bonũ siue ens p pticipa tiõem quid sit. li.1.le.4.q.2.
Bonũ dupl'r sũmi põt ibidem.q.3.
Bonũ per eẽntiam generaliter felici/tat oia r spãliter rõnalẽ creaturã. ibi dem.q.4. Bonũ r malũ ex genere r bonũ r malũ ex circũstãtia quõ ofnt li.3.le.2.q.3.
Bonũ quõ est volũtabile r inequale li.3.le.7.in expo.
Bonũ r malũ restrigũtur a pbo ad lu crũ r dãnũ aliqñ. li.5.le.6.q.2.
Bonũ simpl'r r delectabile simpl'r ẽ amabile simpl'r r bonũ vnicuiq3 r de/lectabile est amabile vnicuiq3. li. 8. le.3. Bonus per se apud antiquos tripliciter dicebat. li.x.le.2.
Bonũ appetibile ppter se r nõ appe tibile ppter alterũ ex carẽtia r ipossi bilitate maioris boni est melius quo/cũq3 bono ppter alterũ appetibile. li. 1.le.6.q.2. Bonũ nõ appetibile p pter alterũ ex carẽtia interiorũ aptitu dinis q̃tũcũq3 sit ppẽ se appetibile nõ est melius quocũq3 bono ppter alterũ appetibile ibidẽ. Bon' nõ abstinet a turpib' ppter verecũdiã. li.4.le.24 q.1. Bon' null' est qui nõ gaudet opibus bõis r nõ tristat malis opib' li.x.le.1. Bon' bõ nõ est cito trãs mutabilis. li.7.le.16
Bõis oibus hũanis põt cõtingẽ casus ptinẽs ad epycheyã. li.6. le.x. in ex.
Bonos r malos fieri est in ptãte nra li.3.le.8.in expo.
Baym' qd sit. li.4.le.15. i expo.
Itẽ quõ dr̃at a pusillanimo. li.4 le.18.in ex. Itẽ quõ pcurãt appare tiã r sũt põsũptuosi ibidem.
Cbaym' excedit bũilẽ r magnanimũ in appetitu bor. li.4. le.19.q.5.
Cbaym' pusillanimis r magnanim' in quo cõueniũt r differũt ibidez .q.x.
Carminũ genera. 4. li.1.le.9. in expo
Caritas oia bõa opat r quõ pbat. li.5 le.2.q.2. Castrimargia vñ dicat. li. 4.le.6.in expo.
Certitudo obiecti scie in duob' cõsistit li.1.le.2.q.1.
Certitudinis scie grad' quõ accipitur ibidẽ. Circũstãtia qd sit r quot sint li.3.le.2.q.3.
Ciues fm diuersas ciuitates ordinati diuersas dignitates bonorãt. li.5.le. 6 in ex. Ciuiliũ cãrũ genera deliberatiuũ demõstratiuuz iudiciale. li.1.le. 8.q.1. Cognitio ois r electio bonũ aliqd appetere videnf. li.1.le.3.in expo. Colerici r melãconici maxie sũt incõtinẽtes. li.7.le.9.
Comedia est carmẽ villanũ describens gesta psonaruz leviũ. li.4.le.23.
Comedia vnde dicat. li.4.le.14.in ex r li.1.le.9.in expo.
Cõicatio ẽ boib' necessaria sc3 sermo/nũ r rerũ. li.4.le.21.q.1.
Cõicatiõi tali est aliqua virt' necessa/ria r bõa ibidem.
Cõicatiõis talis discordia ẽ corruptia r placiditas infectiua ibidem.
Cõicatiõis talis medi' bitus est sal/uatiu' r rectificatiu' ibidem.
Cõicatiões oẽs sunt ptes politice. li. 8.le.x.
Cõmutatiões inuolũtarie que sũt fur tum mechia. vide li.5.le.5.in expo.
Cõmutatiuũ iustũ bz spẽz aliã a distribu tiuo iusto. li.5.le.7.in ex. r q̃ bũt for/

mā ꝛ materiā differentem.
Conari ad imortale dupl'r contingit. li.x.le.9.
Concordia est vnitas volūtatū in eligē do volendo ꝛ gaudendo.li.9.le.4.
Cōcordia nō est omodoxia.li.9. le.7.
Cōcordia est maxime iter viros ꝟtuo/ soe ibidem.
Itē ꝙ nō est inter prauos ibidez ꝛ de quibus est ꝛ de quibus non ibidem.
Concupia carnis que est in hoie que sunt grad' ꝛ modi eius.li.3.le.x.q.3.
Concupia in boibus ſm magis ꝛ mi/ nus.4.diuersificat ibidez.
Cōcupia nlla nāl q̄z bz itēsa p natita tē vel etatē boiez necessitat ad eē ma lū vl' virtuosuz inuoluntarie ibidē.
Cōcupiaꝝ diuisio ꝛ ꝙ alie sunt nāles ꝛ alie non.li.4.le.6.in expo.
Concupia quō facit suum simile ꝛ p/ bibet alīū a ꝟtute incboatū.li.7.le.4
Concupia turpior est q̄z ira.li.7.le.7.
Cōcupia ñ sequit naturam :ira autem aliqualiter ibidem.
Cōcupia ꝛ ira quō ligat fantasia.li.7 le.4.
Cōcupias inālīū delectabiliuz supare nō est simpl'r cōtinētia ꝛ superi nō in cōtinētia nisi ſm sil'tudinē.li.7.le.6.
Ex cōcupia vel ira facta.vtꝝ sint volū taria vel inolūtaria. li.3.le.3. in expo.
Cōsiteri bona alicui' dupl'r contingit li.i.le.x.q.i.
Cōpatio sil'tudis p̄t fieri trpliciter.li i.le.4.q.3.
Cōtinēs ꝛ incōtinēs aliquo mō cōue/ niunt ꝛ aliquo mō ofnt li.i.le. xi. i ex
Cōtinēs ꝛ incōtinēs quō opponantur li.7.le.9.
Cōtinēs ꝛ pmāsiu' in rōne sūt idez si cut ea que significāt p diffinitiōem ꝛ nomē diffiniti.li.7.le.2. i ex.ꝛ ibi plu ra de hac materia.
Cōtinēs pugnat ꝛ vicit.li.7.le.5.
Cōtinēs qui manet ve rōi ꝛ recte ele ctiōi.li.7.le.xi.
Cōtinens ꝛ incontinens quō differāt ꝛ in quo.li.7.le.4.
Cōtinētia nō ē virt'.li.4.le.24.in ex.
Cōtinētia ꝛ icōtinētia quō opponant li.7.le.i.
Cōtinētia ꝛ mollicies quō sūt de nu/ mero laudabiliū ꝛ vitupabiliū li. 7.le 2.an expo.
Cōtinētia ꝛ tpantia cōueniūt in noie ꝛ ope ꝛ quō bñt dissil'tudinē.li.7.le. 12. Cōtinētia ꝛ incōtinentia sūt cir carem difficilem.li.7.le.13.
Cōpositū ꝛ simplex duobus mōis ac/ cipiunt.li.7.le.16.
Cōiugiū quid sit.li'.8.le.13.
Cōsilij obz qō ē ꝛ qd ñ.li.3.le.5. i ex.
Consilij modus quid sit ibidē ꝛ qd sit eius natura.le.6.in expo.
Cōsilij statum oñdit ibidem.
Consilij dirrectio ꝛ de effectu ei' ibidē
Cōsiliuz nō esse de oib' oñdit p.i2. cō clusiōes. li.3.le.6.q.i.
Consilium est act' intellect' ibidē.q.2
Cōsiliū est questio resolutoria ꝛ ꝙ i eo duo supponūt ibidē.q.3.
Itē ꝙ in eo sūt.x.pūcta cōsiderāda ibiō
Cōsilij finis ꝛ ꝙ in consilio est vtilitas ꝛ honestas ꝛ quō.q.4.
Cōsiliū vel opus non sunt nisi de futu/ ro contingenti.li.6.le.3.expo.
Consiliat null' de impossibil' aliter se habere.li.6.le.6.in expo.
Cōsiliari bñ.4.regrit.li.6.le.x. q.i.
Cōtēnere p̄cepta faciūt duo .s. ptās ꝛ nobilitas residendi.li.x.le.12
Cōtrapassum in cōicatiōe bonoꝝ ē in iustum pbat.li.5.le.9.in expo.
Cōtrapassi modos oñdit ibidez.
Cōtrarietas pōaꝝ sō diuers generi/ b' cōtētaꝝ p̄t bre eūdē modū opponē di vel aliū ꝛ aliū.li.6.le.2. i.q.
Cōtrarietatū diuersitas eūdē modū op pōnis bñtiū exigit p'itatē ſm numerū ibidem.
Cōtrariū corrūpit ex actione cōtrarij dupliciter.li.2.le.i.q.3.
Cōtrariū maioris boni vl'r ē pet' q̄z p̄ri um minus boni.li.2.le.8.q.3.
Corpalia bona.4.cōditiones bñt que repugnāt felicitati li.i.le.3.q.3.
Corp' nō delectat nec in corpe ē dele ctatio.li.x.le.3.
Cōsuetudo bona pficit boiez in esse fe licitatis.li.x.le.12.

Cõsuetudo bona habet necessitatẽ legis de bona iuuenũ educatiõe ibidem
Cõuiuere est delectabilissimum inter amicos phat.li.9.le.14.
Cura cõis optima est fieri in ciuitatibus ad felicitatẽ bñdam.li.x.le.12.
Cura cõi deficiẽte i ciuitatib⁹ debet fieri cura per pticulãm.ibidem.

Are alteri bona sua videt includere.3.li.4.le.x. in expo.

Dare quibus non oportet mi⁹ malũ est q̃ non dare quib⁹ oportet.q.4.
Deficiens a delectabilib⁹ fm gustũ ⁊ tactũ vocat insensibilis.li.7.le.9.
Delicie ⁊ mollicies quõ cõueniunt ⁊ quõ differũt ibidem.
Delectatio corpalis ⁊ aialis qd sit.li.4.le.5.in expo.
Delectatio est.3⁹ passio appetitus concupiscibilis.li.i.le.7.q.2.
Delectatio ⁊ tristitia sunt regule ois opatiõis bũane.li.2.le.2.expo.
Delectatio duplex.s.aialis ⁊ corpalis li.4.le.5.in expo.
Delectatio qd sit ⁊ de eius cõditiõib⁹ li.7.le.14.
Delectatio est illud q̃ in felicitate est principaliter bonum ibidem.
Delectatio que cãtur ab vnoquoq̃ habitu nõ prauat impedimẽtũ illi: sz firmat ⁊ meliorẽ facit opatiõem.li. 7.le.14.
Delectatio aliqua ẽ bonum optimum li.7.le.15
Delectatiõem appetẽtes ñ oẽs eãdẽ appetũt:qz non est oim eadem natiuitas:nec idem bitus optimus ibidem
Delectatio maxime videtur coappropinquari generi humano.li.x.le.1.
Delectatio ⁊ tristitia ptẽdũt ⁊ extendũt vices suas p totã bois vitã.li.x.le..1.⁊ q̃ bñt magnã potẽtiã ad ẽcorrãdã ⁊ inquinãdã virtutẽ ⁊ felicẽ vitã ibidẽ
Delectatio est bonum p se fm opinionem eudoxi.li.x.le.2.
Delectatio habet modũ getis ⁊ finis qz est magis in gete q̃ i motu.li.x.le.3
Delectatio non ois est bona ⁊ eligibilis.li.x.le.4.
Delectatio nõ vr ẽ p se bonũ ibidem
Delectatio nõ est mot⁹ ibidem.le.5.⁊ q̃ non est generatio ibidẽ.
Delectatio pficit opatiõez ⁊ q̃.4. sũt mõi pficiẽdi opatiõem.li.x.le.5.
Itẽ q̃ pficit eã per modũ finis ibidez
Delectatõ bũana nõ pt sp eẽ ptinẽtia li.x.le. 6.
Delectatio est nãliter ab oibus appetẽda.li.x.le.6.
Delectatio proprĩa est cuilibet aialiũ quõ debeat intelligi ibidem.
Delectatiões diuidũt in aiales ⁊ corporales.li.4.le.5.in expo.
Delectatiões corpales tñ possent augeri q̃ nõ eẽnt nãles.li.7. le.8.
Delectatiões gust⁹ ⁊ tact⁹ sũt necessarie vsq̃ ad aliquem gradũ.li.7 .le.9.
Delectatiões corpales assũpserũt sibi bẽditatẽ hui⁹ nois ẽlectatõ.li.7.le. 15
Delectatiões corpales sũt bõe vt sunt boi nccarie ⁊ q̃ sũt bone vsq̃ ad aliquem gradũ.li.7.le.16.
Delectatões corpales pp qd vidẽt eẽ eligibiles cum nõ sint ibidẽ.
Itẽ q̃ appetuntur vt medicine contra tristitias ibidem.
Itẽ q̃ sũt medicie p̃ quatuor ifirmitatũ genera ibidem.
Delectatiões que sũt sine tristitia non bñt supabũdantiã.li.7.le.16.
Delectatiões pprioſe ⁊ bestiales nõ sũt delectatiões simplr.li.x.le.4.
Delectatiões que cãnt a turpib⁹ ⁊ ill le que cãnt a bõis sũt spẽ diuise ibidez
Delectatiões alique dicũt aliene qz faciũt op⁹ primũ effectiuũ tristitie ⁊ q̃ sit ille ostẽdit.li.x.le.6.
Delectatiõe s abiuicẽ dñunt bonitate. ⁊ prauitate ibidem .
Delectatiões fm gustũ ⁊ tactũ eligẽs pp ipas tãq̃ pp fies ẽ itpat⁹.li.7.le.9
Delectãt boies i reb⁹ oppositi ⁊ quare.li.i.le.7.in expo.
Delectabiliũ .3.genera.li.4.le.5.i ex ⁊ li.i.le.7.q.2
Delectabiliũ corporalr .3. sunt genera.li.4.le.7.q.2.
Delectabiliũ appbensiões quot sunt. li.4.le.7

Delectabiliū quedam sūt necessaria quedā non. li. 7. le. 5.
Delectabiliū t delectationū t concupiscēnaꝝ. 3. genera. li. 7. le. 6.
Delectabiliū quedā sūt p naturā delectabilia quedā non nāl'r. ibidem.
Del'ctabilia ñ nāl'r sūt i ꝑplici ofa ibiō Itē ꝙ talia non sunt delectabilia nisi ex aliquo erroze ibidem.
Delectātiū. 3. sūt genēa. li. 1. le. 7. q. 2
Del'ctādi i obo 2ō t cā. li. 4. le. 5. i ex.
Democratia que ē opposita teocretie oñdit eoꝝ cōuenientiā t ofaz. li. 8. le. xi
De⁹ sol⁹ pōt dare boi de se ipo noticiā distictā t amoze frācū. li. 1. le. 8. q. 3.
Deo t angelis eius est quedā cura rū hūanarum. li. x. le. xi.
De⁹ ē finis optimi bois. li. i. le. 1. q. 2.
De⁹ appetit maxie amāi. li. i. le. 3. q. 2
De⁹ semp eadez delectatiōe simplici delectat. li. 7. le. 16.
Dij sūt felices in speculatiōe nō i morali actiōe. li. x. le. xi.
Itē ꝙ sī felices i aliqb⁹ opatiōib⁹ ibiō Dij nō sunt laudabiles t quare. li. i. le. x. in expo.
Dica dicit breuis carta a dicendo dcā t quare. li. 5. le. 7. in expo.
Dignificare seipz. 4. cōtingit. li. 4. le. 15. in expo.
Dignitas est solum ad illa bona que sunt exterius ibidem.
Disco discis equiuocū est ad duo. li. 6 le. x. in expo.
Discordia quadruplex t de causis ei⁹ li. i. le. 3. in expo.
Discolus ad oia facta socioꝝ cōtraria tur. li. 4. le. 21. in expo.
Dispō nālis rei qd sit. li. i. le. xi. q. i.
Dispositio pfecti subiecti ad optimuz opus est eius virtus. li. 6. le. 3. in expo.
Dispositio bois ſm q̄ ascēdit ad ptici patiōez diuini stat⁹ oppōit dispōi ſm q̄ descendit ad pticipatiōez bestialis status. li. 7. le. i. in expo.
Dispositio bona t bona natiuitas vocat indoles quasi sine dolo. li. x. le. 12.
Disponit bō ad felicitatē p intellectū t volūtatem. li. i. le. xi. q. i.
Distribuēs dās pl⁹ alteri t mín⁹ sibi supabundat alteri in gloria t fama t ope virtuoso. li. 5. le. 17. in expo.
Distribuēdi modi duo scōm formam ſm materiā vero. 3. mōi. li. 5. le. 6. q. 1.
Diuersitatis boim cause. li. i. le. 3. i ex.
Diuicie quō sūt eligibiles ſz se t quō ꝓpter alterum. li. 7. le. 5.
Diuiciaꝝ alie nāles alie artificiales. li. 1. le. 3. in expo.
Doctrina sine cōsuetudine vel cōsuetudinibus nō sufficit ad faciēdū boies felices. li. x. le. 12.
Doctrina ois t ars aliqō bonuz fina le appetit. li. i. le. i. in expo.
Doctrinaꝝ t artium plurū sunt: plura bona finalia mō dissikta ibidem.
Doloꝝ siue tristicie. 6. sunt spēs. li. 2. le. 4. q. i.
Dormitio t violētia turbāt t iordinat organū sic de passiōib⁹ ire t concupiscentie. li. 7. le. 4.
Ducatio iuuenum duo requirit. li. 2. le. 2. in expo.
Eyrōis cōditiōes. li. 4. le. 22. i expo.
Electio includit explicite appetitum ei⁹ ꝙ ē ad finē t iplicite appetitu3 ipsius finis. li. 5. le. 4.
Electōis subiectuz cōditiōes. 8. li. 3. le. 4. q. 2.
Electio maxie ptinet ad sciām moralem. li. 3. le. 4. in expo.
Electio qd sit t qd nō ostēdit ibidē.
Electōis obz t ꝙ. 3. sūt ō rōne ei⁹ ibiō
Electio nō videt i appetitu sēsitiuo cupiscibili vel irascibili. q. 2.
Electio quō ōz esse ppzius effectus ō turis t quō nō. li. 3. le. 4. q. 4.
Elcō si fuerit studiosa oz necessario ꝙ ratio consilij sit vera. li. 6. le. 3, expo.
Electio nō ē nec esse pōt sine itellectu simplicia appzehēdēte nec sine mēte ꝓponēte. t diuidēte t rōcināte t sine habitu t dispositiōe morali ibidē.
Electio tripliciť sūmit. li. 6. le. 3. q. 2.
Electio pzincipalioz ē i morali virtute q̄ quecūq; alia eius actio. li. x. le. x.
Eligere amare t amare sūt duo actus distincti. li. 2. le. 3. q. i.

Eligibile pp se ⁊ pp altez. li. 7. le. 5.
Eligibil' obi ꝓditões. ē. li. 3. le. 4. q. i.
Eligēs delectatiões que sūt ſm gustū ⁊ tactū ꝑpter ipas tāꝯ ꝑpter fines ⁊ ꝑpter nihil aliud supueniēs ē itpat' li. 7. le. 9. ⁊ deficiens ab ipis vocatur insensibilis.
Ens siue bonū per eēntiā qd sit ⁊ qd sit ens vel bonū per pticipatiōem li. i. le. i. q. 4.
Ens vel bonū p eēntiā qualiter sit ens ydeale ibidem.
Ens aliqō vel bonū per eēntiā ē finis vltimus ibidem.
Ztē ꝙ tale est vnicuz ⁊ nō plura ibidē
Ztē ꝙ illud est formaliter vel virtualiter oē ens ⁊ omne bonū ibidē.
Epychaya corrigit cōem sniam legis li. 5. le. 7. in. q.
Epychaya ē moral' vt' li. 5. le. 18. q. 2.
Epichaya quid sit ſm suā diffinitiōez ibidem.
Epycheyes iustū. 4. cōpar ad iustū legale. li. 5. le. 18. in expo. p̄cio q̄ nō est simpliciter idē cum eo. 2°. ꝙ nō est genē alterū. 3°. ꝙ est laudabil' eo. 4°. ꝙ ē melius illo ibidem.
Epychyes dirrigit ius legale. 2°. excusat peccatū ⁊ defectū legis. 3°. excusat leges ⁊ legislatorem ibi.
Epychyes iustuz quid sit ibidez.
Equalitas quātitatū ⁊ ꝓportio arismetrica seruāda est in satisfactiōe. li. 5. le. 8. in. q.
Equocatō. 4. dr l' sūmit li. 1. le. 4. i ex.
Errores plurium in morali pbia. li. 5 le. 4. q. 2.
Eubulia non est virtus distincta a prudentia. li. 6. le. x. in. q.
Eubulia qd sit oñdit sub. 12. cōditioni b' ⁊ infert ꝙ ē rectitudo cōsilij. li. 6. le. x per totum.
Euphylotimia quō differat a magnanimitate. li. 4. le. 19. q. xi.
Euphylotimia qd sit. fz suā descriptionem. q. 12.
Eutrapelia qd sit. li. 2. le. 7. i expo.
Eutrapelie mā que ē ludus. li. 4. le. 2z. in expo:
Eutrapelia qd sit ſm ꝓpriā descriptionem ibidem. q. 2.
Eutrapeli cōditiões quatuor ibidez.
Excusatiões malorū quas faciūt quia male sunt reprobat. li. 3. le. 8.
Excusationē intellect' ⁊ appetit' ānul lat. le. 9. in expo.
Experimētū duplicit sūmitur. li. 2. le. i. in expo.
Experiēcia bonorū ꝓpriorū non pōt bēri sū expiētia bōi cōis li. 6. le. 9. i ex.
Expt' i bellicis reb'. 5. p̄minētias bēt sup iexptis. li. 4. le. 3. in expo.
Expectare ē fortis' ⁊ virtuosi' quaz aggredi. li. 4. le. 4. q. 3.
Expectatio generalr ⁊ vniuersalr sū pta respicit futurū euētū alicui' accidētis bōi vl malū. li. 4. le. i. i expo.
Extimatio retributiōis dz fieri arbitro recipiētis. li. 9. le. i. q. i.
Extiatio ⁊ bit'que būtur ō principijs scie sūt illa mālter que dicūtur intellectus. li. 6. le. 7. in expo.
Extimator nō debet eē retributiōis q retributionē intēdit. li. 9. le. i. q. i.
Extrema viciosa ⁊ mediū quodlibet cuilibz opponit. li. 2. le. 8. i expo.
Actō duplicit sūmi pōt li. 6. le. 3 q. 2. ⁊ le. 7. q. 2.
Factō ois bēt pro fine aliquod op' volūtatis ⁊ mentis practice. li. 6. le. 6. i ex
Facta p̄morū melī' possum' speculari quam nr̄a. li. 9. le. x.
Falsitas quid sit li. 2. le. 6. q. 7.
Fama nō dio pdit quā popli multi famant ⁊ multo min'. Fama quā oia famant. li. x. le. 2.
Fama cois quare putat nā. li. x. le. 3.
Fastidiēs ⁊ fugiēs oēz corporalē delectationē ē virtuosus. li. 7. le. 12.
Felicitas quō ē de numero laudabiliū ⁊ quō nō. li. 1. le. x. q. i.
Felicitas ē opatio hominis virtuosi ex li. 6. le. xi. in. q.
Felicitas nō est bitus. li. x. le. 7.
Ztem ꝙ est operatio ibidem.
Felicitas est operatio nō necessaria vl vtilis sz ꝓpter se eligibilis. li. x. le. 7.
Felicitas nō ē opatio ludicra. Item ꝙ

est opatio studiosa ibidē.
Felicitas ē finis cui⁹ gra fiūt cetēa ibiō
Felicitas est opatio fm virtutem optimam. li.x:le.8.
Itē q ē fz ptē bois optimā.z.q ē opatio speculatiua.4.q opatio speculatiuā ē opatio optia hoc q talis opatio ē cōtinuissima .6.q est delectabilissima .7.q ē sufficientissima.8.q ipsa sola ē maxime eligibilis ibidē oia hec.
Felicitas quō nō pōt eē sine actu itellectus z voluntatis nō ibidem.
Felicitas ē in vacatione z cessatiōe ab opib⁹ exteriozib⁹.li.x.le.9.
Felicitatē ponētes quō discozdant. li.prio le.z.in expo.
Felicitas non consistit in cozpali voluptate ibidem.
Itē q nec in bonoze. Itē q nec in sola virtute nec in diuicijs ibidem.
Felicitatis appetitus duplicē amozez includit.li.prio le.z.q.pria.
Felicitas consistit in bonis aie.li.prio le.z.q.4.
Felicitas non cōsistit in cōtemplatiōe ideaz li.i.le.4. expo.
Felicitas est bonuz bois finale.li.j.le.5.in expo.
Item q est bonum pfectū z bonū per se sufficiens z bonū maxie appetibile
Item q est opatio bois fm ppzietatē z cōditiōem bois. Itē q est opatio pfectissime virtutis. Itē q ē opatō bois i vita pfcā nō vica tm̄ fz mltiplicata.li.j.le.5. ex.
Felicitatis descriptio ibidē: z q ad ipaz concurrunt duo genera bonozum.
Felicitas pōt sūmi triplr.li.j.le.6.q.j.
Felicitas in quibus consistit ostendit in.6.conclusiōibus ibidem.
Felicitas pncipaliter consistit in opatione volūtatis q intellect⁹ ibidē .q.z
Felicitas ad ipaz pōt aliqd requiri tripliciter.li.j.le.7.q.2.
Felicitas est simul a cā diuia z būana. li.i.le.8.q.z.
Felicitatis stabilitas non pōt stare cum mutabilitate foztune.le.9.expo.
Felicitas duplex fm theologos ibidez q.prima.
Felicitas ñ ē laudabilis.li.i.le.x.i expo.
Felicitas quō est laudabilis.q.i.
Felicitas q est optimū bonū cōsistit in vsu z opatiōe virtutis.li.i.le.7. expo.
Felicitas ñ est a casu.li.i.le.8.i expo.
Felicitas speculatiua est pfectione prima sic.q speculatiōe felix est simpliciter felicissimus.li.x.le.x.
Felicitas politica est.2.ibidem.
Itē q ipsa ē accidentibus compositi. contuncta ibidem.
Felicitas speculatiua ē ab bis accidētibus separata.li.x.le.x.
Felicitas speculatia z politica idigēt exteriozib⁹ bōis.s.alimētis z vestibus sed speculatiua pauciozib⁹.li.x.le.x.
Felicitas pfecta ē speculatia.li.x.le.xj.
Itē q ipsa indiget exteriozi psperitate victui necessaria sz nō multis ibidē.
Felicitas politica .z. solum essentialit requirit.li.x.le.xj.
Felicitas dicit a facilitate qz felix dicitur facile let⁹.li .j.le.z.in expo.
Felicitas est ō difficili mobilis.li.j.le.z.in expo.
Felicitatis cōditiones bonis exteriozibus nequaq̄ cōpetunt ibidē.q.2.
Felicitatis huius vite conditiones. li. .j.le.9.q.2.
Felix idiget bonis cozporis z bōis exteriozib⁹ z bōa foztuna ne ipediāt bōa felicia.li.7.le.15.z.li.x.le.8.
Felix indiget amicis probatur triplici ratione li.9.le.x.
Felix bēbit diuturnitatē vite li.x.le.9.
Felix vita ē melioz quā būana ibidez.
Felix quō se bēt ad foztunas magnas z puas bōas z malas.li.i.le.9.i expo.
Felix pōt dici tetragonus pp.6.circō, stātias quas bēt in actu suo ibidem.
Felix nō fit miser ex magnis infoztunijs.li.i.le.9.in expo.
felix iter foztūas ōz moōrate felix ibiō
Felici z studiosi ē naturalr eligibil z desiderabilis amicus studiosus.
Itē q tali ē eligibile cōuiuē cū amico.

Item ad hoc q̄ sit felix oz eum amicos habere.li.9.le.xi.
Felici vite potest inesse obprobrium li.i.le.7.in expo.
Filiꝰ magis tenet liberare liberatorez suuz q̄ p̄rem.probat.li.2.le.9. q.5.
Finis studiosus est ille qui debet rei Iam perfecte.li.7.le.16.
Finē bonū t optimum est inuenire in ter fines.li.1.le.i.in expo.
Finis optimi bois est deus.q.2.
Fis vltimꝰ t finis appētis qd sit .q.3.
Finis vnitas quadruplr sūmi p̄t ibidē
Finis bois triplex.li.1.le.xi.q.i.
Finis duplr sūmit.li.3.le.5. in expo.
Finis videt vnicuiq; talis qualis t ipe est.improbat.li.3.le.x.in expo.
Finis būane vite est spālis alicui scie. li.i.le.i.q.4.
Finis būane vite ē finis scie morat ibiō
Finis consecutio p̄ōt intelligi duplici-ter.li.1.le.6.q.3.
Finū stat .4.pbat.li.i.le. i. in expo.
Finale bonū est signum ad qō respicit oē operans.li.6.le.i.q.i.
Fornicatiuꝰ bitus non dis ē grauis vir ginitati.li.2.le.8.q.3.
Fortitudo multiplr mediat circa ausi bilia t terribilia.li.4.le.4.q.5.
Fortitudo fm q̄ acceptiōem est virtus cardinalis ibidem.
Fortitudo bellicosa quid sit.li.4.le.4 q.x.
Fortitudo cardinalis quid est ibidem
Fortitudo t tpantia nō sunt in appeti tu sensitiuo.li.4.le.5.in expo.
Fortitudo qd sit.li.2.le.7.in expo.
Fortitudo nō circa oia terribilia mala li.4.le.i.in expo.
Fortitudo est circa maximuz terribile t q nō circa maximū terribile q°cūq; mō susceptibile.li.4.le.i. i ex.
Fortitudo moderat passiones.s. timorē t audaciā ibidem.t le.4.q.i.
Fortitudo innata qd ē .li.4.le.3.i ex.
Fortitudo ordinat appetitū t quomo do.li.4.le.4.q.2.
Item q in ipa considerant due passio nes.s.timere t audere.2ꝰ opera.s.ag gredi t expectare 2ꝰ fines.s.opari bo num t declinare malum ibidem.
Fortitudo ē virtꝰ moralis t cardinalis li.4.le.4.q.5.
Fortitudo.3.accipit.s.generaliter spe cialissime t mediocriter t quodlibz ꝑ lorum modorum sūmitur pluribus mo dis.ibidem.
Fortitudo bellicosa quatuor partes ha bet li.4.le.4.q.6.
Fortitudo nō iclinat ad expectationez mortis si ñ sit alia vita li.4.le.4.q.9.
Fortitudinis obiectū quid sit est enim circa terribile.li.4.le.i.in expo.
Fortitudis opꝰ t actꝰ quid sit t quō se habet fortis ad ea.li.4.le.2.i expo.
Fortitudis diffinitio est habitus mediꝰ circa ausibilia t terribilia ibidem.
Fortitudis ꝓprietates.s.li.4le.4.i ex
Fortitudinis opus tripliciter gaudiū infert.li.4.le.4.q.7
Fortitudini virtuose assimilantur .5.t nō sūt t ibi de eis.li.4.le.3.i expo.
Fortitudini quō opponit audacia. li. 4.le.4.q.4.
Fortis fm fortitudinē sustinet t opat gr̄a boni finis.li.4.le.4.q.1.
Fortis quō se habet ad timidum t au dacem.li.4.le.2.in expo.
Fortis quomodo se habeat ad ōspera tionem ibidem.
Fortis non delectat in vindicta.li.4. le.3.in.expo.
Fortis t p̄sumptuosus quō conueniūt t differunt ibidem.
Fortuna t ars sūt circa eādem mate-riam.li.6.le.5.in expo.
Fortūa nō ē idē felicitati.li.7.le.15.
Fortūa superexcellens est impediens fe licitatem ibidem.
Fortune bona qui ea habet sine virtu te morali nec recte nec iuste se ipsuz si gnificat.li.4.le.16.in expo.
Fortune amicorū quantuz cōferunt t q̄tum non oīdit.li.i.le.9.in expo.
Furor ad ministrat cōmoduz fortitudi ni.li.4.le.3.in expo.

Eneratio virtutis duo requirit vel duo cõcurrũt. li.2.le.3.q.1.

Generatio virtutis põt fieri cui⁹vĩ tardius. li.2.le.2.q.1.

Generans habitum generat se ipsum in esse nozum. li.3.le.8.

Hiegia mal⁹ ẽ peccatuz q̃ symoia. li.5.le.17.q.2.

Huome qd sit ostẽdit. li.6.le.13. i ex. t.li.1.le.2.in expo.

Huome nõ ẽ virt⁹ distincta a prudẽtia li.6.le.x.in.q.

Hra vocatiõis iustificatiõis t magnificatiõis qd noceĩ. li.3.le.x.q.2.

Habit⁹ essẽtialr ptinet ad felicitatem. li.1.le.7.q.1.

Habitus secundum quid est melioz usu ibidem.

Habitus virtutis secundum aliqd est medius inter habitus vicios⁹ sed aliqd non. li.2.le.6.q.5.

Habitus fornicatiuus non omnis ẽ cõtrarius virginitati. li.2.le.8.q.3.

Habitus malus magis corrumpit rõnem q̃ passio mala ibidem.q.4.

Habitum generans generat seipsuz i esse mozũ. li.3.le.8.

Hab⁹ mal⁹ quatuoz vulnera relinqt in homini. li.3. le.x.q.4.

Habitus sunt in duplici genere. li.5. le.1.in expo.

Habitus in apppetitu generatur ex operationibus imanentib⁹ appetitui solum. li.5.le.4.q.1.

Habitus secundum quos anima semper verum dicit sunt. 5.s. ars scia prudẽtia sapientia t intellectus. li.6.le. 4. in expo.

Hitus veridic⁹ vel ẽ circa cõtingẽtia l circa necessaria t quot modis ibidez.

Hab⁹ t extimatio que habẽt de principio scientie sunt illa virt⁹ que dicit intellect⁹. li.6.le.7.in expo.

Habit⁹ ad bñ opari vtilis reddit nos magis t melius operatiuos. li.7.le. 15.in expo.

Hab⁹ virtutũ t vitioz dẽmiat penes operatiões t electiões nõ penes passiones. li.7.le.9.

Habitus qui est ꝼm naturã causat ỗlectationẽ. li.7.le.14.

Habit⁹ ois que est bonitas hominis l determinatis a bonitate hois.

Habet eandẽ opationẽ cũ hoie vt homo ẽ. li. 5.le.5.in expo.

Habituũ t opationũ nõ sum⁹ equalr dñt. li.3.le.x.in expo.

Hituum intellectualiũ alij sũt eruditione alij assuefactiõe. li.1.le.1. in expo.

Hitudo intellectus ad volũtatẽ t voluntatis ad appetitũ sensitiuũ t intellectus t appetitus sensitiui quid sint li.1.le.xi.q.3.

Heroyca virtus vnde dicat t quõ opponitur bestialitati. li.7.le.1.in expo.

Homo est finis ois boni inherẽtis sibi li.1.le.1.q.2.

Homo optimus est finis hois ibidem

Hois virtuosi bonitas in quo consistit li.2.le.3.in.q.

Homo põt eẽ cã felicitatis sue t quõ li.1.le.8.q.2.

Homo nõ fit malus inuolũtarie. li.3.le. x.q.1.

Homo bonus potentioz est bona lege t iustioz t prudẽtioz. li.5.le.7. in.q.

Homo sibi ipi nocẽs facit iniustum. li. 5.le.19.ex.

Homo seipsum occidens facit iniustũ non sibi sed ciuitati ibidem.

Homo ẽ principiũ nãle t liberũ suorũ operũ. li.6.le.3.in expo.

Homo ẽ maxie homo p particulã que per prudentiam perficitur. li.6.le.xi. in.q.

Homo fit amantissim⁹ deo ex quatuoz ibidem.

Homo nõ põt esse prudẽs sine mozali virtute. li.6.le.xij.in expo.

Hominis dispositio ꝼm q̃ ascendit ad pticipationẽ diuini stat⁹ opponitur dispositioni secundum quam descendit ad pticipationem bestial⁹ status. li.7. le.1.in.expo.

Homo imprudens cum in continentia ab opinione in prudentia vniuersa

liter egressiua operabitur contraria eo rum que opiabil circa.li.7.le.3.
Ho fz habitū se pōt hēre duplr ad de lectabilia.li.7.le.6.
Homo quō descēdit a rōnali natura ꝛ quō nō.li.7.le.8.
Hō malꝰ ꝛ mala volūtas sine natura quare ē cito transmutabil'. li.7.le.16.
Homo bonus non est cito transmuta bilis.ibidem.
Hominē vici amicum dei contingit du pliciter.li.8.le.8.
Hominis ad se ipsum videtur esse āici tia dupliciter ꝛ ex duplici medio.li.9. le.5.
Homo studiosus sic se habz ad amicū sicut ad se ipsum.le.xi.
Hominē oz sapere ꝛ sapide itelligere non solum humana ꝛ moztalia sed in se ipso aliqd imoztale.li.x.le.9.
Homini vt felix fiat ñ sufficit sibi ſmo sciētie mozalis.li.x.le.12.
Hō factꝰ legis positiuꝰ marie scit ꝛ pōt curā ciulē ꝛ domesticam exercere. li. x.le.12.
Hō disponit ad felicitatē p itellectū ꝛ volūtatē.li.i.le.xi.q.i.
Hominū genera.3.li.i.le.3.i expo.
Hoies dicunt fieri ꝛ esse dij ꝛ quō.li. 7.le.i.in expo.
Hoies quō vitupant i amādo vl cōcu piscēdo ꝛ quō nō.le.6.
Homies quare sūt immemozes gratie accepte .li.9.le.8.
Hōz ē fallax signū ſtut li.4.le.19.q.2
Honoz dupliciter sūmitur ibidem.
Honoz ē premiuz virtutis.li.4.le.16. in expo.
Honor ē premiuz optimarū virtutum li.4.le.15.in expo.
Honoz qui pōt aduenire magno vel magnus ꝛ studiosus.le.16.expo.
Honoz ordinatur ad opinionem.s. vt exstimemur boni.li.9.le.19.q.2.
Honoz vt ē statꝰ bonorabilis ē appeti bilis nō aūt vt ē signū fallax ibidē.
Honoz sine virtute iuste habetur . li. 7.le.2.in expo.

Honoz desiderat nō ꝓpter se sed p ac cidens.li.8.le.9.
Hōrae melꝰ ē q hōrari.li.4.le.19. q.i
Honorare tripliciter cōtingit ibidem.
Honorare siue exaltare aliquā psonaz pōt fieri multiplr.li.9.le.2.q.7.
Honorabilis res ōr vl magnitudo obt vel conditio magna psone vel subiecti cuius est operatio vel magnitudo ipius operis. li.4.le.19.q.2.
Humanū bonū ꝛ humana opatio sunt materia scie mozalis in ꝓlogo.q.1.
Humanū bonū ꝛ optimū ē finis ꝓsideratus i mozali sciētia.li.i.le.i.expo.
Humana opatio quid ē.li.i.le.i.q.3.
Humana idigentia oia tenet i valoze. li.5.le.9.in expo.
Humana natura non semp pōt eadez delectatione delectari.li.7.le.16.
Humana opatio quelibet ē cū delecta tione vel tristitia.li.2.le.2.in expo.
Humane opationes nō bēnt oēs vnuz finem ſm spēm nature nec ſm ꝓpoz tionē nec ſm spēm opinionis sed bnt ſm ꝓpoztionē opinōis.li.i.le.i.q.3.
Humane vite finis est specialis alicui scientie.q.4.
Humane vite finis est finis sciētie mo ralis ibidem.
Humilis i duplici cōpatione sibi vile scit.li.4.le.19.q.5.
Humilis vere honozes magis cōtēp nit q̄ appetit ibidem.q.2.
Humilis itēdit ad pua mundani bono rū sicut ꝛ magnanimus.q.5.
Humilis habet modum ꝛ gestum leo ninum ibidem.
Humilitas ē contemptus ꝓpzie ex cellentie cōtrarius appetitui superbie non autem magnanimitas.li.4.le.19. q.5.

Actatoz ē sikatio glozioso sī bi nō existētū.li.4.le.22.i ex.

Item qō talem cōtingit opa sua facē dupliciter ibidem.
Jactatoz ē vitupabilioz beyron ibidē.
Jactatoz triplex.s.purus glozioſus ꝛ guarus ibidem.

Jacture veritatis.i2.li.i.le.4.q.1.
Jconomica duplex.li.i.le.i.i expo.
Jconomice tot sūt ptes ⁊ spēs quot politice.li.8.le.xi.
Jdea una nō ē cōmunis oibus hominibus ⁊ si esset nō esset causa felicitatis.
Jdeam quō vocabat eam plato.li.i.le.4.in expo.
Jgnorantia quō cāt volūtarium ⁊ nō voluntariū sub.8.conclusionibus.li.3.le.2.in expo.
Jgnorantia quō causat inuoluntarium ibidem.q.i.
Jtem qualis ē ignorantia que causat inuolūtarium ibidem.
Jgnorantie imputabilis pōt esse cā. homo tripliciter.li.3.le.8.i expo.
Jgnorantia triplex.s.finis humāi status humani ⁊ ptātis būane.le.x.q.i.
Jnclinatio nālis ad virtutes cōmunis ē omnib⁹.li.6.le.xii.in expo.
Jtem qō non inest equaliter omnib⁹ ibidem.
Jnclinatio in hoie quitupler.li.i.le.i. in expo.
Jnclinatio naturalis est duplex.li.2.le.i.q.i.
Jnclinatio aī ad bonū nō ē simp⁹r p⁹fecta.li.2.le.6.q.9.
Jncontinentia vituperat aliqū vt malitia altqū vt pcēm.li.7.le.5.
Jncōtinētie due species.li7.le.9.
Jncontinentia quō ꝯriatur scientie. li.7.le.4.
Jncontinēs quō agit nō ꝓpter aliquā rōnem sed ꝓpter solā cōcupiam.
Jncōtinētes sūt sicut dormiētes.q⁹ nō bēnt liberū usū sciētie.li.7.le.4.
Jncōtinēs circa delectabile nō necessariū ē icōtinēs ꝟ3 qd.li.7.le.5.
Jncōtinens bēt sanam extimationem finis itempat⁹ non.le.x.
Jncōtinēs nullus ē ꝓudēs ꝟ3 pōt esse talis ꝓudenti.le.i3.
Jtē ꝙ ē similis ꝓudēti vt dormiēs ⁊ vt violētus ibidem.
Jncōtinēs assimilat ciuitati leges bonas bēnti ⁊ legib⁹ nō vtēti.li.7.le.i3.
Jncontinētes debiles difficilius sanantur ibidem.
Jtē ꝙ facti p cōsuetudinē sanabiliores sunt factis p naturā ibidem.
Jndustria naturalis qd sit.li.6.le.xi. in expo.
Jnequale ⁊ plus quō se bēnt ad iuicem q⁹ vt ps ⁊ totum.li.5.le.5.i ex.
Jneqālis iiustus qd sit.le.2.
Jnfirmitatū genera quatuor qb⁹ cōtingit oēm hoiem affici.ꝛ.que delectatio corporalis tanqꝫ efficax medicia ꝓbet aliquale remediū.li.7.le.16.
Jtē ꝙ ꝓdicte ifirmitates cōsequi possūt oēm hoiez vel semp vel aliqū ibidē
Jnfortunati idigent aliis cā necessitatis ꝓpter bene pati.li.9.le.i3.
Jnertia potest sūmi dupliciter. li.6. le.5.i expo.
Jniusticia particularis quid sit. li.5. le.4.in expo.
Jniusticie partialitatis cōmutatiōes i voluntarie.li.5.le.5.in expo.
Jniusticie diffinitio ꝓ oppositū3.le.x. in expo.
Jniusticia nō pōt esse inter ꝑem ⁊ filium dūm ⁊ seruum.le.12.
Jniusta res ⁊ iiusta operatio quō differant.li.5.le.14.
Jniustus quale op⁹ facit vt iniustus dicatur ⁊ ꝙ scienter ⁊ voluntarie.
Jniustū opus factē⁹ pōt facere.2.de cā li.5.le.xi.p totum.
Jniust⁹ ꝓp⁹r sūmit ⁊ quō.li.5.le.2.i ex
Jniustū pati pōt intelligi dupliciter. li.5.le.16.in expo.
Jniustū factēs plus bēt ō modo culpabili q3 patiēs.le.6.q.2.
Jniustū patiēs plus habet de malo penali ibidem.
Jniustū facere ⁊ iiustū pāti nō sūt ꝓtraria ꝓbat multip⁹r.le.x.q.i.
Jniustū pati nō ē idem ei ꝙ est iniusta pati ꝟm modum quē exponit.li.5.le. 16.in expo.
Jniustū simpliciter non ē ledi eū qui vult ledi.li.5.le.16.in expo.
Jniustū simp⁹r facere est hominē sciē

tem non ex ignorātia operantē ledere innocentem ibidem.
Jniustū esse nō ē facile.li.5.le.7.i ex..
Jniustū facere ꝛ inuſtum pati ambo sunt mala.le.2.in expo.
Jniustū pati pōt esse veterius ꝛ hoc secundum accidēs ibidem.
Jniustū nō sibi sed ciuitati facit homo se ipm occidens.le.19.
Jniurtā patiꝫ quis uolens in quatuor casibus.li.5.le.16.in.q.
Jllegale iequale ꝛ auarū se bēnt sicut supi⁹ ꝛ iferi⁹.li.5.le.2.
Jllegalis iust⁹ qd sint ibidē i expo.
Jlliberalitas ē i puſ.li.4.le.9.i ex.
Jlliberalitas ꝛ multifarmē per ipsam peccaꝫ ibidem.le.x.
Jtē mōs ipsius ostēdit ibidē ꝛ ō quatuor spēbus ei⁹ ibidem.q.3.
Jlliberalitas quō ē insanabilis ꝛ quare.li.4.le.x.in expo.
Jlliberalitas nō ē auaricia ibiō.q.5.
Jlliberaꝫ ꝓditiōes.4.ostēdit.li.4.le.x.in expo. Jlliberales pci sunt in accipiēdo sicut in dādo ibidē.
Jmmāsiut nō sūt cōtinētes.li.7.le.xi.
Jnops non pōt eē magnific⁹.li.4.le.13.in expo.ꝛ qꝫ ꝯ aligd pōt le.14.q.1.
Jmpassibilitas dupliciter sūmitur.li.2.le.2.q.4.
Jmpaui⁹ vel isanus se bēt nō recte circa tribilia.li.4.le.2.in expo.
Jrrōnalis aie ꝑs duplex.li.1.le.xi.in expo. Jrrōnale in hoie aliquo mō ōr rōnale.li.1.le.x.in expo.
Jnsēsibilitas ē bit⁹ possibiꝫ.li.4.le.7.q.3. Jnsensibilis ꝛ isensibilitatis ostēdit modū penes.4.ꝓditiōes ei⁹.le.6.in ex. Jnsipiētia qd sit.li.4.le.18.in expo. Jntellectiua i hoie ōr magis eē bō ꝙ quecūqꝫ alia ps.li.9.le.4. Jntellectiua ꝑs cū sit electiua ꝛ ordiatiua būane vite icōueniens erit si ipsa nō eligat vitā sui ipsi⁹ sꝫ alterius.li.x.le.9.
Jntellect⁹ quid sit ꝛ quid noie ei⁹ itelligiꝫ ſm pbos.li.6.le.7.in.q.
Jntellectui atribuūꝫ.18.li.1.le.xi.q.i
Jntellectus est virtus intellectualis ꝛ li.6.le.7.in.q.
Jntellectus ē principiū ꝛ finis ipcessu ꝓpositionū primaꝝ ab vniuersalib⁹ ad singularia.li.6.le.x.ibi sūt aūt oēs bit⁹. Jntellect⁹ aliqñ ōr sēsus ꝛ quō li.7.le.4. Jntellect⁹ ꝫ sit puū in hoie tñ pciositate ē magnū ꝛ superexcellēs omnib⁹ alijs.li.x.le.9.
Jntellectus habens est maxime boc ꝛ quare ibidem.
Jntellect⁹ ꝛ prudētia sūt circa eādem mām puta cōsultabilē.li.6.le.x.i ex. ibi sunt aūt oēs habitus.
Jntellect⁹ cōpaꝫ volūtati sicut cōsiliarius regis regi.li.i.le.xj.q.3.
Jtem qꝫ nō bēt specialē bitudinez ad appetitū sēsitiuū nisi cōcurrēte volūtate ibidem.
Jntellect⁹ vt diuisus cōtra volūtatē nō ē pars hois optima.li.x.le.8.
Jntellectualiū bituū alij sūt eruditiōe alij a suefactione.le.i.in expo.
Jnterficere vel interfici qꝫ sit mal⁹ malum ꝛ i quo casu.li.5.le.2.in.q.
Jntēpantia nō ē i appetitu sensitiuo. li.7.le.5.ꝛ.xij.
Jntēperati.3.cōditiones.2. delectabilium.li.4.le.6.in expo.
Jntēperat⁹ tripliciter peccat ibidem.
Jntēperatus dupliciter eligit ꝓsecuti onē delectabiliū.le.7.expo.
Jntēperat⁹ utrū sit melior vl̄ deterior quā icōtinens.li.7.le.3.
Jntēperatū magis vicim⁹ peccare ꝙ incōtinētem.le.5.
Jtē qꝫ sit deterior icōtinēte.le.9.ꝛ le.x.ꝓbatur p.x.differentias quas inter ipsos assignat.
Jntentio recta est voluntas finis. li.i.le.6.q.3.
Jntētio ē appetit⁹ finis.li.i.le.x.q.i.
Jnuolūtariū causāt duo.s.ignorātia ꝛ violētia.li.5.le.5.in expo.
Jocūditas ylaritas alacritas exultatō letitia ꝛ gratulatio quō differunt.li.2.le.4.q.i.
Jpocrysis quid sit.li.4.le.22.q.2.

Ire supabūdātia magis opponit mā
suetudini quā ire defect⁹. le.2.i expo.
Ira ex ipetu ꝛ cōcupia facta vtz sit vo
lūtaria vel iuolūtaria.li.3.le.3.i ex
Ira videt audire rōnez ꝛ eius dictaꝫ
nā ꝓcipiū audit sz finē nō auscultat.
li.7.le.7.ꝛ q ē magis naturalis quaz
cōcupia ibidem.
Ira ꝛ cōcupia quō ligat fātasia.li.7.
le.4.
Ira sequit aliqualr rōnē. ꝓcupia āt ñ
li.7.le.7.
Irasci nō oē est vniversalr malum ꝛ
oñdit quō.li.4.le.2.q.i.
Irascibilitas qd sit ꝛ de.5.ꝓditiomb⁹
ei⁹ ibidē. Iudex bon⁹ vult facere ō
inequalibus equalia. li.5.le.7.i ex.
Iudex dz eē iustū aiatū ꝛ iō queren
tes iudicē querūt iustū ibidem.
Iudex male distribuēs plus peccat q̄z
pars recipiēs.li.5.le.17.
Iudex dupl'r pōt dare malū iudicium
ibidem. Iudex pōt ꝛ debet iudica
re.ꝑ.illud q ipse suspicat pſūmit vel
opinat eē verū si oppositū sit ꝓbatuz
li.5.le.17.q.i.
Iudici nō lz i aliquo casu iudicare ꝑ
veritatē certitudialr sibi notā q̄tūcūq̄z
ꝓpositū ꝓbet ibidē ꝛ qd dz facere qñ
probat oppositū veritatis.
Iudex nō dz semp iudicare fm illam
noticiā q̄z bēt vt iudex ibidem.
Iudex timore corrupt⁹ min⁹ peccat sz
cupiditate corrupt⁹ plus peccat q̄z ps
ipsum corrūpens.li.5.le.7.q.2.
Iudicium humanum quatuor modis
puertit ibidem.
Iudicat bñ vnusq̄sq̄z que cognoscit ꝛ
horū ē bon⁹ iudex.li.i.le.2.in expo.
Iudicare recte qd reqrit.li.6.le.x.i.q
Iusticia ꝛ ois mozalis virt⁹ ꝓius ori
gine moderat passiōes q̄z regulet opa
tiones.li.5.le.4.q.2.
Iusticia quid sit.li.5.le.i.i expo.
Iusticia manifestat ꝓ opa. itē ex cōdi
tione cōtrariorū. itē ex diffinitione no
minum ibidem.
Iusticia pōt dīuidi fm diuisionē iuris
vl fz diuisionē materie iurif.li.5.le.2.
q.i. Iusticia ꝛ iniusticia differūt a ꝑ
tinibus ꝛ vicijs ꝛ quō.le.4.q.2.
Iusticie pticularis spēs due.li.5.le.5.
in expo. Iusticia cōcernit distributō
nem ꝛ ꝓtributionē ibidem.
Iusticie cōicatiue ptes que sūt emptō
vendicio vide ibidem.
Iusticia nunq̄ pmittit psonā psone ꝓ
ferri ex cā indebita.li.5.le.6.q.i.
Iusticie diffinitō qz ē bit⁹ elect⁹ ꝛ opa
tiu⁹ iusti opis vl iustorū opuz ꝛ electi
ue distributiu⁹ bonorū pticulariū inter
se ꝛ alterū.li.5.le.x.expo.
Iusticia ē medīū inē duos bit⁹ ꝓrios ꝛ
quō illud mediū accipit.q.i.
Iusticia nō ē necessaria vbi iter cobi
tātes ē pfecta aicitia.li.8.le.i.
Iusticia ē equalitas circa reddere. li.
8.le.7.
Iusticia legal' est nobilior ꝛ ꝑclarior
oī aggregatiōe virtutum mozalū.li.5.
le.3.in.q.
Iusticia legal' ꝛ virtutū aggregatio ali
quo mō differūt ibidem.
Iusticia legalis ꝛ aggregatio illa sūt
essentialiter idem ibidem.
Iusticia legal' quō cōnūerat inē virtu
tes.li.5.le.3.q.i.
Iusticia legal' iniusticia sibi opposita
iusticia pticularis iusticia sibi opposi
ta quō diffinitūr.li.5.le.4.i expo.
Iusticia legal' differt a virtute i gene
re ꝛ quō nō.li.5.le.5.in.q.
Iusticia legal' ē virt⁹ pfecta ad alterū
ꝛ ad cōe bonū.le.3.expo.
Iusta ꝛ iniusta quō dicūtur ꝛ quare.
li.1.le.2.i expo.ꝛ plura ibi.
Iust⁹ bō dupl'r sūmit.li.5.le.2.i ex.
Iustū sequēs naturā bois duplex. li.
i.le.2.q.i.
Iustū ē q ꝓportio rerū distribuēdarū
fiat fm ꝓportionē psonaliū meritoruz
li.5.le.6.in expo.
Iustū ꝛ iiustū opat vnusquisq̄z qñ vo
lens opat.le.14.expo.
Iustū epycheyes.4.cōpat ad iustū le
gale.li.5.le.18.expo.

Justū cōmutatiuū bēt spēm aliā a spē iusti distributiui.li.5.le.7.in expo.
Itē q̄ hoc iustum ē medium damni ⁊ lucri ibidem.
Itē q̄ ē mediū ſm ꝓportionē arisme tricā ⁊ q̄ ē mediū iuolūtariū dāni ⁊ lucri. Justū cōmutatiuū habet mām ⁊ formā differētem a iusto distributo. li. 5.le.7.in expo.
Jus naturale duplex.li.1.le.2.q.1.
Juris sciētia ē moral' i plogo.q.3.
Jus nature ius cōsuetudinis ius legis quid sint ⁊ quō differāt.li.5.le.2.q.1.
Juri nature attribuūt.6.species iusti cie ibidem.
Jus nāle qd sit ſm diffinitionē ⁊ de iu re legali.li.5.le.13.in expo.
Jus nāle.3.accipit pro iure diuino p instinctu natuē.3.mō p nāli iudicio rō nis humane ibidē.q.1.
Jus nāle in reb' cōsultis ⁊ suasis bo nestati ⁊ cōcessis vtilitati recipit cor rectionē.li.5.le.18.q.1.
Jus nāle i rebus ꝓhibitis ⁊ p̄ceptis nullam recipit correctionē ibidē.
Jus quocūq; nomie cēseat .4. ptes bēr.li.1.le.1.q.2.
Jus ē p'i' iusticia ⁊ q̄.4.sūmit ibiō.
Jus nō ē de bono vt debito sic q̄ illud debitū p̄supponat iuri ibidem.
Jus p̄cipit ⁊ iusticia exequit ibidē.
Juris distinctio pfecta.li.5.le.13.q.1.
J' duplex morale ⁊ legale.li.8.le.14
Jus iustū ⁊ iusticia distributionum de clarat sub.9.cōclusiōib'.li.5.le.6.ex.
Jus cōtrapassi quid sit ſm opus py thagore.le.8.ex.
Jus ꝓtrapassi nō pōt itelligi i distribu tiuo iusto ibidem in.q.
Jus ꝓtrapassi nō ē vniuersal'r iustū im punitū delicti ibidem.
Itē q̄ ē iustū i collocatiōe bonorū ibidē.
Jus cōsuetudis i.3.didit.li.5.le.2.q.1
Jus dominatiuū siue paternuz nō ē ius politicū.li.5.le.xij.expo.
Jus būanū duplex.li.5.le.13.q.1.
Jus positiuū oē statuit ad deseruiēdū ⁊ famulandū iuri nature ibidē ex.

Jus politicū q̄uid sit ſm diffinitionē. li.5.le.xij.in expo.
Jus politicū ius vxoriū ius paternū ⁊ ius dominatiuū qd sint ⁊ quō differāt. li.5.le.xij.in.q.
Jus politicū duas bēt spēs .s. nāle ⁊ legale.le.13.expo.
Jus legale diuidit ſm diuisionē cōdē tiuz leges ⁊ q̄.4.sunt genera cōdētiū leges.li.5.le.13.in.q.1.
Juuenes cito fiūt aici senes aūt non. li.8.le.7.
Juuenib' qbusdā bñ natis ad eos facte dos felices pficit scia moral'.li.x.le.12
Juuenū educatio duo requirit.li.2.le. 2.in expo.
Juuenis iutiliter audiet sciam moza lem.li.1.le.2.in expo.
Audabile ē sola virt' vel virtutē bēns.li.1.le.x.⁊.li.4.le.19.ex.
Laus duplicit' p̄t sūmi.li.1.le.x.q.1.
Ledere amicitiā dupl'r contingit.li.1. le.4.q.1.
Lex p̄cipit que precipit virtus.li.5. le.5.in expo.
Lex ordinās de bōa iuuenū educatio ne necessaria ē ad bonā cōsuetudinez li.x.le.12.
Lex ē necessaria ad bonā cōtinuatio nem adultorū virorū ibidem.
Itē q̄ ad p̄dicta ē necessaria lex cum potestate ibidem.
Legis poit' fit quēadmodū fiūt ma gistri ⁊ piti i alijs actib'.li.x.le.13.
Legalis iusticia ⁊ virtutū aggregatio aliquo mō differūt.li.5.le.3.in.q.
Legalis iusticia ē nobilior ⁊ p̄clarior oi aggregatiōe virtutū moraliū ibidē.
Legalis iusticia ē virt' pfecta ad alte rū ⁊ ad cōe bonū.li.5.le.3.expo.
Itē q̄ nō ē ps subiectiua vtutis ⁊ plu ra de hac materia ibidem.
Legalis iusticia quō differt a virtute i genere ⁊ quō nō ibidem.
Legalia dicit iusta eē aliqual'r nō sim pliciter.li.5.le.2.in expo.
Itē q̄ sūt factia ⁊ cōsernatiua felicita tis ibidem.

Legalia sūt virtutū opa ibidem.
Legalia p legū noticiā cogita nō sunt iusta nisi fm accidēs. li. 5. le. 17. i ex.
Liberalitas qd ē. li. 2. le. 7. i ex.
Liberalitas ē q̄dā medietas circa pecunias ꝛ quō. li. 4. le. 8. expo.
Libalitas ē morał virt⁹ ꝛ quaē. li. 4. le. x. q. i. Liberalitas nō ē depdituа materie sue ꝛ quaē ibidē.
Libalitas ē spālis virt⁹ specifice distincta a libalitate diuia aphilātrofia a misericordia a psonali aicitia a magnificētia a iustitia. li. 4. le. x. q. 2.
Itē q̄ p̄dicte vtutes hāt duo cōia. s. dare ꝛ velle dare ibidem.
Libalitaſ modū ꝛ formā ostēdit i. 16. cōditiōibus. li. 4. le. 8. in expo.
Libalē ditari ñ ē facile. li. 4. le. 9. in expo. Liberalis datiōis cōditiōes .3. s. daſ pie dare lete ꝛ recte. le. 8. ex.
Libalis datiōis alias. 3. cōditiōes ibi mīta ō liberali ꝛ liberalitate ibidem.
Liberał magis grauał si non ꝓsūpserit q̄ cōsūmere oportuit q̄ si ꝓsūpserit q̄ nō oportuit. li. 4. le. 8. i expo.
Liberałr dare magis ē bonū ipsi bñ faciēti quā recipiēti. li. 6. le. 6. i expo.
Libero vsu scie stāte i ꝓpositiōe vłi ꝛ ptic'ari ꝓñs ē vt imediate sequał conclusio. li. 7. le. 4.
Libeꝛ nāle volūtariū ꝛ ñatiuū quō cōueniūt. li. 3. le. 1. q. 1.
Liberū quō differt a ñatiuo ibidē.
Logica quātis ꝑbet sua ꝓncipia ñ tō ꝺr itellect⁹ ꝛ scia eque sicut sapia. li. 6. le. 8. q. 2.
Logica nō ē ꝓractica nec speculatiua i ꝓlogo. q. 3.
Luctū quō dicał i iniurijs. li. 5. le. 7. i expo. Ludus pōt multipłr fieri. li. 4. le. 3. q. 1.
Ælgnanim⁹ ē vere humilis. li. 4. le. 6. q. 2.
Maǧnim⁹ ꝛ supb⁹ i. 4. differūt ibidē .q. 4. Maǧnim⁹ fm maǧnimitatē suā magis cōtēnit q̄ appetit sibi bonores impēdēdos ab boie ibidem.
Maǧnim⁹ appetit ꝛ nō cōtēnit bonores magnos māłr sūptos ibidē.
Maǧnim⁹ ē qui se ipꝫ magnis dignificat dign⁹ magnis exñs. li. 4. le. 15. i ex
Maǧnimi formā oñdit sub quiquagita cōditionib⁹ ei⁹. li. 4. le. 16. i expo.
Maǧnimi cōditiōes. 4. penes veritatē ꝛ bonitatem ꝛ sūt ibidem fundamenta eius.
Maǧnimi cōditiōes pēs honoreſ ꝛ ihonorationes p⁹. obiecta ei⁹ ibidem.
3. itē. 4. alias penes diuitiaſ ꝛ potētatus que sūt secūdaria oba eius ibidez
4. alias. 4. penes picula que sūt mā fortitudis ibidem. le. 17.
5. nouem que sunt mā liberalitatis penes munera ibidem.
6. duas penes generationē ciuilē que materia vrbanitatis ibidem.
7. duas penes opa magna que sūt materia magnificentie ibidem.
8. octo penes colonem vite vt sūt mā veritatis simul ꝛ aicitie ibidē.
9. duas penes noua ꝛ vetera vt subiacent ꝓudentie ibidem.
x. 5. penes vba vt subiacēt iustīcie ibiō xi. poit alias duas pēs necessaria dōestica vt subsunt yconomie. vltio. 4. penes mot⁹ corpis vt subiacēt modestie ibidem. Maǧnim⁹ illis se dignificat i quib⁹ē difficłtas. li. 4. le. 19. q. 2.
Maǧnim⁹ vult superexcellere nō in receptione reuerētie exterioꝛ sꝫ i exhibitione melioris opis ibidem.
Magnanim⁹ nō fugit verā humilitatē ibidē. Maǧnim⁹ ois ē humilis li. 4. le. 19. q. 5.
Maǧnim⁹ vere nunq̄ est supbus q̄ uis cōuenire videał. q. 5.
Maǧnim⁹ nullus bodie repīt ibidē.
Maǧnim⁹ pusillais ꝛ kaymus i quo cōuemūt ꝛ differūt. q. x.
Maǧnim⁹ puipēdet ihonorationem ꝛ quare. li. 4. le. 16. expo.
Itē q̄ puipēdet honorē qui ꝓuenit ñ a rebus studiosis ibidem.
Maǧnim⁹ ē cōtēptor fortune. li. i. le. 9. i expo. Maǧnimitas qd ē. li. 2. le. 7. i ex. Maǧnimitas ē circa ma

gna ꝛ circa bōzabilissima magna. li. 4.le.ıç.expo.
Magnimitas sicut vupl'r operat ita vupl'r moderat passiones.le.9.q.3.
Magnanimitas imediate moderat spem ꝛ desperationē ibidē.
Magnimitas ē moral' virt' ꝛ quaē ꝛ quō.li.4.le.ı9.q.6.
Magnimitas i sui totalitate accepta .4.ptes bēt.q.8.
Magnimitas qd fm suā diffinitionē ponit.q.9.
Magnimitas ē virt' generalis.q.7.
Magnificētia ē virt' mozalis ꝛ quō li.4.le.ı4.q.ı.
Magnificentia nobilioz liberalitate ibidem.q.2.
Magnificentia qd est.li.2.le.7.i ex.
Magnificentie mām ostendit.d.q ē circa magnitudinem sumptuum.2. circa magnitudinem operum.3.circa magnitudinem dignitatum.li.4.le.xi.ex.
Magnificētie oppō que dicit puisi centia qd sit.li.4.le.xi.ex.
Magnificētie mod' ꝛ forma ostēdit sub.8.cōditionib' et'.le.ı2.
Magnificētie māz circa quā operat ostēdit.le.ız.in expo.
Magnific' fm magnificētiā suā i singulis generibus rerum nobiliū ꝛ bonozabiliū faciet op' decēs ꝛ cōgruēs. li.4.le.ız.
Magis ꝛ min' suscipe pōt intelligi vel in forma simplici vel in forma mixta.li.x.le.3.
Malicia causat ignozātiam ꝛ quō. li.3.le.2.q.2.
Malicia determinat sibi tria.li.2.le. 6.in expo.
Malicia peccati deuiat a medio ꝛ quō ibidem.q.4.
Malicia ꝛ virt' sunt in potestate nostra.li.3.le.8.in expo.
Malicia ꝛ virt' sūt eque volūtaria ꝛ inuolūtaria.le.x.in expo.
Malicia p ipsa declināda ꝛ vīnte ac quirēda .3.sunt necessaria ibidē.q.ı.
Malicia nō ē circa illa que sūt nāliter p se eligibilia.li.7.le.6.
Malicia tripliciter sūmi pōt ibidē.
Malicia simpl'r dicta nō ē circa dele ctabilia bonesta p se eligibilia ibidez.
Itē q malitia ɨz qd pt eē circa ipa ibi dē. Itē q simpl'r pōt eē circa ipa p mixtum sumpta ibidem.
Malū quō moueat appetitum ꝛ sub qua rōne.li.2.le.4.q.ı.
Malum in ipso duo considerantur. li.ı.le.ı.q.ı.
Malū penale substinēdū ante q̄ fiat turpe.li.3.le.ı.in expo.
Mal' quō dz ignozās ꝛ que sunt il la que ignozat ꝛ quot.
Malicia cāt b ignozātiā ꝛ quō.li.3. le.2.q.2.ꝛ.li.7.le.3.in expo.
Mal' quare desiderat malū dicit pp delectatiōez.le.7.in expo.
Malos ꝛ bonos fieri ē in potestate nra.le.8.in expo.
Mala occurrētia circa iustū facer ꝛ iustū pati sūt triplicia.li.5.le.6.q.2.
Mal' quō agit p̄ opioem fozte vl' remissaz.li.7.le.3.expo.
Māsuet' quid sit ꝛ de .6. cōditiōib' et'.li.4.le.2.expo.
Mansuetudo quid sit.li.2.le.7.i ex.
Māsuetudo ē quedā medietas circa iras ꝛ q supabūdantia ei' dz iracundia.li.4.le.2.in expo.ꝛ infra sequit q ē nomen cuiusdā passionis que pōt dici defectus.
Mansuetudo ē mozalis virtus ꝛ quō differt a clemētia.q.2.
Martirū quid ē.li.4.le.4.q.8.
Materia scientie non est subiectū sci entie in prologo.q.ı.
Mechās ꝓpter lucrū ē alter' nō luxuriosus.li.5.le.4.q.ı.
Mechia pōt cōsiderari dupliciter.li. 5.le.5.in expo.
Mediū duplex vnū fm ipsam rez alterum quo ad nos.li.2.le.5.in expo.
Medium ꝛ extrema quelibet cuilibz oppoit ꝛ quō.le.8.in expo.
Medīū virtuosū quō repiri debz.le. 9.in expo.

Mediū in iusticia cōmutatia quō iuenit̄ p dicta.li.5.lec.7.in expo.
Mediū legale i ꝓmutatōib⁹ q̄ ē pecunia ꝛ quō.le.9.expo.
Medium nāle i eisdē q̄ ē būana indicentia ibidem.
Medium duplex.li.5.le.x.q.i.
Mendacium omne est peccatū q̄ pz ex triplici malicia inclusa in omni mēdacio.li.4.le.22.q.i.
Mendacium nō ē dicendum ne inde ꝓueniat maius bonum.li.x.le.i.
Medicia que vocatur ꝓactica ē mechanica in ꝓlogo.q.3.
Medietas iusticie differt a medietati b⁹ aliarū virtutū i duob⁹.li.5.le.x.q.2.
Melāconici marie sūt icōtinētes.li.7.le.9. Memoria bonoꝝ virtutis ē delectabilioꝛ quā memoria virtutum vtilium.li.3.le.8.
Mens ſm se sūpta ꝛ ab appetitu p̄cisa nihil ꝓcipiat extra se.li.6.le.3.i expo.
Mens speculatia mēs practica mēs factiua quō distinguūt̄ ꝛ quō sūt.3.vires siue aptitudies ibidem.q.3.
Mens practica quō ꝓncipaⁱ menti speculatiue.q.4.
Mens nō excludit oia mala qꝛ nō penalia.li.i.le.9.q.i.
Mīa ꝛ venia quō differūt.li.3.le.i.i expo. Miser ꝛ felix non differunt nisi ſm medietatem tpis.li.i.le.xi.
Mollicies ꝛ delicia quō differūt ꝛ ꝓueniūt.li.7.le.9.
Mollicies ꝛ cōtinētia quō sūt de numero laudabiliū ꝛ vitupabiliū li.7.le.2.i ex. Mollis sñ pugna reddit se victū circa delectatiōes ꝛ tristitias.li..7.le.5.
Mollis ꝛ icōtinēs differūt ꝓꝓtijs finibus ꝛ quō.le.4.
Mollis ꝛ pseuerās quō opponūt̄.li.7.le.9. Moraleſ virtutes simul sūpte sūt nate ꝛddere simpl'r bonū boiez ꝛ pducere ad bois felicitatē.li.5.le.3.in.q. Moralis scia ē i vltio gradu certitudis.li.i.le.2.q.i.

Moralis pbs ō veritate agēdo ꝓsiderat de volūtario ꝛ ivolūtario.li.3.le.i.expo. Morales opatiōes dūant̄ bitibus.li.2.le.2.in expo.
Morales malicie nō oēs sunt simpl'r malicie.li.7.le.6.
Moralis scia nō ē sufficiēs ad factendū boiem felicē.li.x.le.12.
Moral' virt⁹ nō alia iclinatio ab icliniatiōe nāli ai ad bonū.li.2.le.6.q.9.
Moral' scia ad ipaz nō ptinet cognoscere oēz dispoēz bois sz solū illā q̄ ē p xia dispō ad finē bois.li.i.le.xi.i ex.
Moral' scia scrutari dz de virtute aie vegetatiue ꝛ ptis ei⁹ rōnem habentis li.i.le.xi.p totum.
Mortu⁹ nō ē feltr.li.i.le.9.i expo.
Mot⁹ p rōnez p̄ordinat⁹ ꝛ p electionē p̄iperat⁹ vocat̄ būan⁹.li.7.le.8.
Mouēs primū quō mouet ꝛ quō vis primi mouētis ē ifinitēs oib⁹ reb⁹ ꝛ ē illud quo res oēs bone vel praue pceptibil'r vl' ipceptibil'r mouēt̄.li.7.le.15
Mox sūmit̄ dupl'r.li.2.le.1.i expo.
Music⁹ dupl'r pōt sūmi.li.x.le.4.

Atiuitas bona ꝛ bona dispositio vocat̄ idoles ꝛ quare.li.x.le.12.

Matura nō sufficit ad nos faciēdos felices ibidem.
Matura būana nō semp pōt eadē ōlectatione delectari.li.7.le.16.
Mālis p̄bie diuisio.li.i.i ꝓlogo.q.4.
Māle volūtariū ꝛ dūatiuū quō cōueniunt.li.3.le.i.q.i.
Māle quō differt a predictis ibidem.
Mālis industria qd sit ostēdit.li.6.le.xi.in expo.
Mālis iclinatio ad virtutes coīs ē omnib⁹.le.12.in expo.
Itē q̄ nō iest equal'r oībus ibidem.
Mālis eē aliqd pōt dupl'r itelligi vl' i genere vl' i differētia.li.7.le.7.
Māle bonū nullū ē i potestate nr̄a.li.x..le.12.
Necessitas alit̄ dicit̄ de futuro alit̄ de ꝑterito alit̄ de p̄senti.li.6.le.4.in.q.
Necessitas imutabilitat̄ pt sūmi dupliciter ibidem.

Necessitas bois subest fortune sicut t arti.li.9.le.13.
Nocere eum qui vult noceri nō ē iniu stū facere.li.5.le.16.expo.
Nocere sibi ipsi est iniustū facere.li.5. le.19.in expo.
Nocumētū ex ignorātia factū duplex .s.factū palogice t factū nō palogice. li.5.le.15.in expo.
Nocumētū ex passiōe quid sit ibidē.
Nocumētū ex electiōe est iniusticia t malicia ibidem.
Nocumētoꝝ inolūtarioꝝ quedā sūt ve nialia quedā nō venialia.li.5.le.15.ex
Nocumēti diuisio data p pbm eadē ē cū generali dione peccati.q.1.
Nolle t uelle quō sūt actꝰ poittui.li.3 le.2.in expo.
Nolle quoddā ē velle t volūtas ē volū tas.le.7.q.1.
Noticia de aliquo obiecto pōt eē du plicit.li.6.le.1.in.q.
Noticia duplex.s.pbabilis opionis t certitudinalis.li.5.le.17.q.1.

Nediētia oia bōa opak.li.5.le.2 .q.2. Obediēdū magis ē pri cipi q̄ pri i ope ciuili.li.9.le.2.q.1. Ītē q pri magis q̄ principi i ope domestico.q.2. Ītē q magis principi in ope ciuili quā patri in ope domestico. .q.3. Obiecti eligibil conditiones .6.li.3.le.4.q.1.t quot requnt ad de lectationē. Obiectū fortitudis qd sit.ē eni circa terribile.li.4.le.1.i ex. Obiecti scie certitudo i duob' cōsistit. li.1.le.2.q.1.
Obpbriū pōt ieē vite felici.li.1.le.7. i ex. Occidēs se ipm facit iniustū ñ sibi sz ciuitati.li.5.le.19.ex.
Oligarchia q̄ ē trāsgressio aristocre tie politice ei' cāz t effectū ostēdit.li. 8.le.11. Omodoxia qd sit t de qb' pōt esse.li.9.le.7.
Oiuz q̄ nobis isūt q̄dā isunt a nā q̄dā a doctria q̄dā a ꝓsuetudie.li.1.le.1.i ex
Opatio dis pfecta ē delectabil.li.x.le. 5. Opatio ē dis sensatio ibidem.
Opatio pfectissima regrit optimā di spōez i subiecto seu i potētia cui' est t optimā rōnez obiectiuā.li.x.le.5.
Opatio dis itellectual vite vl ē specu latio seu speculatiua l factio seu factia bee eni sūt.3.fines triū mtū.li.x.le.xi.
Opatio speculatiua ē opatio optia.li. x.le.8. Ītē q tal ē cōtinuissima t delectabilissima t sufficiētissima t q est maxime eligibilis ibidē.
Opatio vtuti duo cōtinet.li.2.le.6.i ex
Opatio būana t būanuz bonū sūt mā scie mozalis in plogo.q.1.
Opatio pt attribui virtuti triplicit. li. 5.le.3.in.q.
Opatio scie mozalis duplex ē.li.1.le. 1.q.4.
Opatio virtutis ē delectabilis fz māz fm se t honestissime ibidē.
Opatio qlibet būana ē cū delectatiōe vl tristitia.li.2.le.2.in ex.
Opatio quō dicat eē bona vl mala ex circōstātia.li.3.le.2.q.3.
Opatio iusta ē quoddā mediū iter iiu stū facere t iiustū pati.li.5.le.x.i ex.t quō nō ibidem.q.1.
Opatio rōis nob t bestijs pōt sūmi du plicit. Opatio vtutis regrit ppōes vniuersalē t pticularē.li.7.le.4.
Opatio nō ipedita ē delectabil.li.7. le.14. Opatio spōtanea quid sit.li. 3.le.3.q.2.
Opationū q̄dā sunt iteriozes t q̄dā exteriozes.li.9.le.8.
Opationū q̄dā sūt necessarie t vtiles t propter altera bona eligibiles que dam sunt fm se ipsas eligibiles.li.x. le.7.
Opationū ppter se eligibilū duo ge nera ibidem. Operū genera duo.s. mētale t corpale.li.x.le.9.
Opatiōes mozales dñāt bitibus.li.x. le.2.in expo. Opatiōes preceden tes t sequētes virtutē quō cōueniūt t quō differūt.li.2.le.2.q.2.
Opationū t bituū nō sum' equaliter dñi.li.3.le.x.ex.
Opatiōes virtutū sūt in ptāte nra.li.3 le.8. Operis virtuosi bonitas cōsi-

stit in medio.li.2.le.6.q.3.
Opis virtuosi tres sūt regule.q. 2.
Opus nō tm̄ diligit opificē sicut econuerso ꝛ quare.li.9.le.8.
Opus studiosū quid est.li.x.le.7.
Opus debitū ꝛ opus redditū quō differāt.li.5.le.14.in ex.
Opus iustīcie simplicis ꝛ op9 iustīcie iudicialis quō distinguūtur ibidē.
Opus mētis factiue ē famulare practice mēti.li.6.le.3.expo.
Opera facta ꝓpt timorē vtrū sint voluntaria vel inuolūtaria.li.3.le.1. expo.
Opa per irā facta vel cōcupiaz sūt voluntaria probat.li.3.le.3.q.2.
Opa factiua totius virtutis per que ꝑt generari virtus sūt quecūqz opa de numero legalium operum.li.5. le.5. in expo. Opabilia sciendi triplex mod9.li.x.le.12. Opatiōis circūstantia quid est.li.3.le.2.q.3.
Opatiōis circūstātie.8.li.3.le.2. q.3.
Opatiōis non dis vel passionis ē medium.li.2.le.6.in ex.
Opans opera virtuosa non ex hoc dz dici virtuosus.li.2.le.3.ex.
Opans virtuose quid requirit ibidem
Opamur oēs oia ꝓpter bonū.li.3.le.1 in expo. Opatur iustū ꝛ iniustū vnq̄qz qm̄ volēs opat.li.5.le.14.ex.
Operari opa dim virtutū pōt intelligi dupl'r.li.5.le.2.q.2.
Operari bene vel male mētis speculatiuū est verū vel falsum.li.6.le.3.in ex
Operari ignorāter quid sit.li.5. le.15.
Optimū bonū q̄ est felicitas cōsistit i vsu ꝛ opatiōe virtut̄.li.1.le.7.in expo.
Optimaz virtutū premiū honor ē.li.4.le.15.in expo. Optimū bois sicut inuenitur in opatiōibus que faciūt hominē felicē sicut pessimū bois inuenit in opatiōib9 que faciunt eum miserum li.7.le.15. Orbati ad virtutē dicuntur qui sūt priuati tribus necessarijs requisitis ad virtutē.li.1.le.8.in ex.
Ordinata ad finē dupliciter dicunt. li.1.le.1.q.2. Ordo eēntial' pōt eē i ter aliqua dupliciter.li.2.le.3.in.q2
Passio quid sit.li.2.le.4.q.1.
Passio in quo est ibidem.
Passiouū cā que sit ibidem ꝛ quot sūt genera eius ibidem.
Passio dupliciter sūmi pōt.li.2.le.2.i expo.
Passionū sufficientia ꝛ quō se habet li.2.le.4.q.1.
Passio regulata per virtutem est medium iter passiōes malas aliquādo.le.6. q.6.
Passiōes alique mediū hnt.li.2.le.7 in expo. Passionē vel actū cāri tota liter ab obiecto pōt itelligi dupliciter li.3.le.1.q.4.
Passiones transmutāt corpus ꝛ quō li.7.le.4.
Passio quō ligat sciam ibidem.
Passio 3a appetitus concupiscibilis est delectatio.li.1.le.7.q.2.
Passio sequens opationem nālem necessariam ꝛ honestā pcipue opationē aicitie est quadruplex.li.2.le.4.q.1.
Passionū sectator iutilit adiscet sciā moralem.li.1.le.2.expo.
Passum i nālibus se hēt multipl'r.li. 3.le.1.expo.
Pati iniustū pōt intelligi duplicit.li. 5.le.16.in expo.
Patiēs aliqd nō ē agēs ꝛ ecōuerso. li.2.le.1.q.2.
Patiēs iniustū pl9 hēt de malo pena li ꝛ minus de malo culpabili q̄ faciēs li.5.le.6.q.2.
Pa rabola vnde dicatur. li.4.le.14. in expo.
Parentes magis diligunt filios quaz ecōuerso.li.8.le.13.
Paruificus quid est ꝛ que cōditiones eius.li.4.le.14.in expo.
Paruificentia quid sit. li.4.le.11. in expo'.
Peccatū oē in genere opis posset fieri ex passione.li.5.le.15.q.1.
Peccatū nullū ē q̄ nō sit aliqua pena digni vel cōtracta vel illata vel inferē

da.li.5.le.15.q.2. Peccata ināliuz sunt extra terminos malicie.li.7. le.6 Peccatū ex industria qd sit.li.1.le.1.q .1. Peccata.4.quib⁹ victa⁹ oē cōsi limm.li.6.le.x.in.q.
Peccās cū delectatione magis pec cat ceteris ptibus q̄z peccās cū tristitia li.7.le.7. Pedagogi eruditūt iuue nes delectatiōe ⁊ tristitia.li.x.le.1. Pena dis nō uisa est ꝓhibita.li.5.le. 19. Perfectio siue virt⁹ bois pōt di ci dr̄ia triplici de cā.li.1.le.8.ex. Permāsiu⁹ ⁊ cōtinēs quō sunt idem sicut ea que significātur per diffinitio nē ⁊ nomē diffiniti.li.7.le.2. in expo. Perfectū quadrupl'r dicit.li.1.le.5. in ex. Pessimū bois inuenit in opatō nibus que facitūt euz miserū.li.7.le.15 Perseuerās pugnat ⁊ nō vincit.li.7. le.5. Persona psone ꝓferr⁹ ⁊ de cā debita vel indebita.li.5.le.6.q.1. Pertinaces iudicij sūt i māsiui sue opi nioni.li.7.le.11. Phylotimia qd sit oñdit ⁊ quō se ha beat ad magnanimitatē oñdit.li.4.le. 19.ex. Phylotimia que ē amoz bo noris qd sit.li.2.le.7.in expo. Phylātia dia bona opa opak. li.5.le. 2.q.2. Phia dr̄ habere delectatio nes admirabiles ꝓpt̄ duo.⁊ quare li. x.le.8. Phie naturalis diuisio .li.1. in prologo.q.4. Placidus qd est.li.4.le.21. in expo. Polícta duo cōcernit ⁊ q̄ politica nō est in vacatiōe.li.x.le.9. Politica felicitas tria solū requirit es sentialiter.s.actio bona ⁊ virtuosa ⁊ ꝓ portio debita opantis ad opus ⁊ vite sufficiētia.li.x.le.11. Politici tres sūt spēs ⁊ totidem trās gressiōes earum.li.8.le.11. Possibilia per nos fieri que sint illa. li.3.le.6.in expo. Positio aristotelis de felicitate cōcor dat ꝓ dia fidei xp̄i.li.1.le.9.q.2. Potētie cognitiue in pte sensitiua sūt decem.li.1.le.11.q.1. Potēte appetitiue due. potētie mo tiue quatuor ibidem.
Potētie aie sunt idē realiter cum aia li.1.le.11.q.2. Potētie aie distiguū tur qditatiue ab aia ⁊ inter se ibidem Potentia vel ipotētia nālis de 2ª spē qualitatis quō sūmātur ibidem.
Potētia est vna ⁊ eadem ꝓtrariorum li.5.le.1.in expo. Potētia ꝓ diuer sos actus determiabil' pōt determina ri ꝓ diuersos act⁹ vno mō vel alio ⁊ a lio.li.6.le.2.in.q.
Potētia rōnalis que valet ad opposi ta nō est intellect⁹ sol⁹ nec appetitus solus . li.6.le.3.ex.
Potētia indetermiata valet ad oppo sita nō pōt exire in actū nisi determie tur ꝓ ꝓpheresim ibidem.
Potētia dupl'r sūmit.li.6.le.x. in ex. Ptās bois nō sufficit sine dei auxilio ꝓro acqrenda virtute ⁊ declinānda ma licia.li.3.le.x.q.2.
Ptās dei non sufficit sn̄ ꝓsensu būano ibidē. Ptās bois ē i ptāte dei ibiō. Ptās dei est in ptāte bois ibidem.
Ptās ⁊ volūtas resistēdi sūt.2. que fa ciūt cōtēnere p̄cepta.li.x.le.12.
Potētatus pōt venire vel ex genere ꝛ ex violētia.li.x.le.7.
Praxis qd sit.li.6.le.3.q.2.ꝓ totū.
Praxis i libro ethicoz sūmit ꝓ actu būano q ē i bois ptāte ad b̄ q̄ fiat ibiō Practici intellect⁹ finale opus est veri tas licet nō ois.li.6.le.3.ex.
Prauis boib⁹ nō existūt aicabilia ad seipos qz discordāt a seipis.li.9. le.5. Praui bñt ꝓ cōcordia discordiā ibiō. Prau⁹ nō dispōitur amicabil'r ad ali quē qz nec ad se ipsū ibidē.
Prauoz boiuz aicitia fit mala qz ipi cōicāt optib⁹ prauis.li.9.le.14.
Prauis i reb⁹ ē aliq̄ nāle bonū q̄ ē me li⁹ quā ipe res ꝼm se ipsas acceptas q̄ ēt ōr nomē bonū.li.x.le.2.
Precipere recte duo requirit ⁊ de.4. peccatis cōtra ipm.li.6.le.x.in.q.
Predicare nō debet quis q̄ nō facit ⁊ quare.li.x.le.1.
Predicatio siue sermo scie nō sufficit

ad faciendū hoiem felicem.le.12.
Pzesentia amicozū alleuiat amici do lozem ꝛ de cā quare hoc est.li.9.le.13
Pzesūptuosus ꝛ fortis quō cōueniūt ꝛ differūt.li.4.le.3.in expo.
Pzinceps est custos iusti ꝛ debitū.li. 5.le.12.ex.
Pzinceps si est iustus nihil aliud vide tur sibi esse cozdi ꝛ cure nisi equalita, tem ibidem.
Pzincipi bono danda est merces nō quecūqz.li.5.le.12.expo.
Pzincipatus tres .s. regnū aristocra tia policia ꝛ de tribus sibi oppositis si cut tirānia olligarchia democratia.le. 6.ex. Pzicipatuū bōitas exigit q̄tū possibile est vnitatē pzincipaꝝ ꝛ prin cipis.li.8.le.11.
Pzincipia sūt i triplici gradu.li.6.le. 7.i.q. Pzicipioꝝ quedā cogita sūt sesatione quedā sensu.li.1.le.6.ex.
Pricipiū p̄t sūmi tripl'r.li.1.le.6.q.4
Pzincipiū in cognosci pōt sūmi dupli citer ibidem. Pzincipiū est plus q̄ dimidiuz totius opis ꝛ quō.li.5.le. 17.q.2. Pzincipiū efficiēs illiꝰ actꝰ qui dicit pzaxis est ipa electio.li.6.le. 3.in ex. Pzincipiū opatiōis intrin secus duplex.li.3.le.3.q.1.
Pzuatio caritatis ꝛ pzuatio illibe, ralitat; ñ sūt vna pzuatō.li.4.le.1.q.2
Pzodigalitatis ꝛ pzodigi cōditiones 8.li.4.le.9.in expo.
Pzodigalitas ꝑm se sūpta nullo alio vicio sibi ānexo est quedā malicia ꝛ di spositio mala ibidem.q.3.
Pzodigalitas nō mozalis malicia nec pzauitas appetitꝰ ibidem.
Pzopositio dis imediata est per se no ta ꝛ qd dicat ꝓposito p se nota. li. 6. le.7.in.q.
Pzopositū est appetitꝰ exequēti iam electum.li.1.le.11.q.1.
Pzoportio geometrica ꝛ arismetrica quō differūt.li.5.le.6.i ex.ꝛ li.2.le.5 ex. Pzoportio arismetrica ꝛ equa litas q̄titatis est seruāda in satisfactō ne.li.5.le.8.in.q.

Pzouidentia intelligētia ꝛ memozia nō sūt tres virtutes ad inuicē distincte nec a pzudentia.li.6.le.1.ex.
Pzoxioꝝ actiōes ꝛ facta possumꝰ me liꝰ speculari q̄ nostra ꝛ quare hoc. li. 9.le.1. Pzudētia melioz q̄ sapia.li 6.le.1.in.q. Pzudentia nō est scia li.6.le.6.in ex.ꝛ le.9.in ex.
Pzudētia qd sit ꝑm suā diffinitionem ibidez. Pzudētia ꝛ tpantia se būt sicut saluās ꝛ saluatū ibidē.
Pzudētia ꝛ ars quō differāt ibidem.
Pzudentie ꝛ opiniōis cōueniētia ꝛ differētia ibidem.
Pzudētia quō sit bitus cū electione ꝛ quō debeat intelligi.li. 6.le.6. q.1. ꝛ quō sit bitus actiuꝰ ibidez. Item quō sit circa hūana bona ibidem.
Pzudētie būtis in se noticiaz vkem ꝛ pticularē tres sūt spēs. li.6.le.9. i ex.
Pzudentie que versat circa ciuitatē ꝛ ciuitatis cōitatē due sunt spēs ibidem
Pzudentia politica.5.cōditiōes.li.6. le.9.in ex.
Pzudētia psonalis quid sit ibidez.
Pzudētie cuilibet .2. sūt ptes integrales.s.cōsiliatiua ꝛ deliberatiua .2ª vero idicatia ꝛ sniatia.li.6.le.9.i ex.
Pzudētia ꝛ scia quō ꝓuenīūt.li.6.le. 9.ex. Pzudētia ad bñ viuere sorti tur.4.formales rōnes.in.q.
Pzudētia intellectꝰ quomē ꝛ synesis sūt circa eādē materiā. puta cōsiliabi, lē ꝓbat hoc p.3ª media.li.6.le.1.i ex.
Prudentie opa.4.li.6.le.1.q.1.ꝛ de quatuor eiꝰ partibꝰ ibidem.
Prudētie vtilitatez oñdit tripl'r.li.6. le.11.i expo.
Pzudētia p̄cipit gīa sapie ibidē i.q.
Prudētia ē felicior q̄ sapia ibidē.
Prudētia est melioris particule q̄ sapientia ibidem.
Pzudētia ꝛ magnimitas sūt genera, les virtutes.li.4.le.19.q.7.
Pzudētia psonalis ꝛ politica ꝛ yco, nomica ꝛ legispositiua sunt idē bitus li.6.le.9.in.q. Pzudentis est bene cōsiliari circa bona honesta ꝛ circa vti

lia ipi prudenti ꝛ circa rōem bene vi/
uere bois non solū fm ptem aliquā bo
ne vite.li.6.le.6.in expo.
Prudētes nō fiūt faciliter geometrici
vel logici ꝛ cām oñdit.li.6.le.9.
Prudētes quō possūt esse incōtinētes
ꝛ quō nō.li.7.le.2.expo.
Puer peccās vltra modū alioꝝ dicitur
indisciplinatus .li.4.le.7.expo.
Pueri ꝛ intēperati remedia ibidem.
Punitō facit dām psonaꝝ. li.5.le.8.
in.q. Pusillanimꝫ qd sit.li.4. le.15
in ex. Pusillanimꝫ quid sit fm dif
finitiōem ꝛ de quatuor cōditiōibꝫ eius
le.18.ex. Pusillanimis nullus ē hu
milis.li.4.le.19.q.5.
Pusillanimis mag̃nimꝫ ꝛ chaymus
in quo differūt ꝛ cōueniūt.q.x.
Puritas est impmixtio ꝛ ipuritas p/
mixtio vniꝫ nature cū altera.li.x.le.6.
Actionē habere dupliciter dicitur
li.i.le.xi. expo.
Ratio recta est imediata regula virtu
tum moraliū.li.6.le.i.ex.
Readamatio quatuor habet pditiōes
Reddēda nō sūt oia oibꝫ nec deo nec
pri.li.9.le.2.expo.
Regimē boni viri expediētiꝫ est regi/
mine bone legis.li.5.le.7.in.q.
Regnū quid sit.li.8.le.xi.
Remedia intēperan ꝛ pueri.li.4.le.
7.in expo.
Rerum genera quatuor.li.i.le.2.i ex.
Rerū differētiū penes sua principia
tria sunt genera ibidem.q.i.
Rerū differētiū penes modum eēndi
tria sunt genera ibidem.
Rerum fugiēdarū circa mores hoim
tres sūt spēs.s.malicia incōtinentia ꝛ
bestialitas.li.7.le.i.in expo.
Res in quibus nō cōsistit felicitas re
quirī ad felicitatē pōt dupl'r intelligi
li.i.le.7.q.4.
Respectꝫ realis pōt eē ad terminum
non exītem.li.i.le.xi.q.2.
Rethorica nō est practica vel specula
tiua in plogo.q.3.
Retribuēs virū debeat retributiōem
facere fm quātitatē muneris vel fz q̄
titatē vtilitatis.li.8.le.14.
Retributio fieri non debet in siki ge/
nere.li.9.le.2.q.6.
Retributionis extimatio debet fieri
arbitrio recipiētis.le.1.q.i.
Retributiōis extimatoꝛ nō dz esse q̄
retributionē irēdit.li.9.le.i.q.i.
Retribuendū est magis q̄ danduꝫ ꝛ
vbi ꝛ in quo casu oñdit.li.9.le.2.i ex.
Repugnare voluptati est difficiliuſ q̄
repugnare ire.li.2.le.2.in expo.
Aluatio hūana reducit ad qua/
tuor ptes scie ciuilis.li.i.le.i.q.4
Sapie cōditiōes .4.li.6.le.8.i expo.
Sapia dupl'r sūmit.li.2.le.6.q.x.
Sapia est noticia cōissima.li.6. le.8.i
expo. Itē q̄ ē noticia certissima ibi
dem. Item q̄ est circa principia ꝛ pri
cipiata ibidem.
Sapia simul est intellectꝫ ꝛ scia. li.6.
le.8.in expo.
Itē q̄ ē circa obiecta nobilissima ibiō.
Sapia ad prudētiā ꝛ ad scientiā politi
cam cōpata bēt.5. differētias.li.6.le.
8.in expo. Sapia ē itellectualis ꝟ/
tus.li.6.le.8.q.i.ꝛ que eius diffinitio
ibidē. Sapiētia fm eam neminem
mētiri cōtingit ꝛ mētiētē p eaz māse
stare cōuenit.li.6.le.8.q.i.
Sapiētia quaē cōuenit cū doctria logi
cali.li.6.le.8.q.2.
Sapiētia facit hominē cōtēptorē mū/
di ibidem.q.i.
Itē p ipam hō fit aicꝫ det ibidē.
Sapiētie vtilitatē ostēdit.li.6.le.xi.i
expo. Sapiēs siue studiosus idiget
alimētis.li.x.le.8.
Sapiēs ē deo amātissimꝫ.li.x.le.xi.
Sapiēs ē felicissimꝫ ibidem.
Sapiētū opio videt rōnibꝫ consonare
qz ñ ponit opionem sū rōne.li.x.le.xi
Satisfactio nō facit differētiā psonarū
sz punitio.li.5.le.8.in.q.
Scādalū duplex.s.actiuū ꝛ passiuū li.
4.le.17.in expo.
Scia moralis sola est practica. li.i. in
plogo.q.3. Scia maior requirit ad

bñ opandū ſm moz̄ē ⁊ ſm nām. li.3. le.3.q.1. Scie origo vnde ſit. li.6 le.4.q.2.
Scia qd ſit ſm ſuā diffinitiōem. li.6.le 4. in expo. Scie cuiſlibet ſūt aliqua pncipia. li.6.le.7.in expo.
In ſanctis artibus ⁊ doctrinis qualis eſt ordo ꝓcedēdi. le.9.in expo.
Sciam habere dupliciter cōtingit. li.7 le.4. Scie quō cōtrariat incōtinen tia ibidem. Scia quō ligat a paſſio ne. li.7.le.4. Scia nō ꝓbat ſuū ſub tectū de alio ſubiecto in ꝓlogo. q.1.
Scia dis vel ē pfectio itellectus ſpecu latiui vl̄ pfectio itellectus practici ſeu actiui vel pfectio mentis factiue ibidē q.3. Scia morat ſcrutari debet de virtute aie vegetatiue ptis ⁊ ptis rōez bñtis. li.1.le.11. per totū.
Scienſ dicitur dupliciter ſciam bñs ⁊ ſcia vtens. li.7.le.4.
Scibilis materia que ſit. li.6.le.4. in expo. Scibilis cōditiones tres .ſ. ꝙ eſt eternū ingenitum ⁊ incorrupti bile ⁊ ꝙ de ſcibile eſt eternuz ſit ſtudia rie dictum ibidē. Scibile nō eſt ēter num eternitate ꝓprie ſūpta. li.6.le.4 in.q. Syneſis quid eſt ⁊ qd non oñdit. li.6.le.x.in expo. per totum ibi eſt aūt ſyneſis. Syneſis non eſt vir tus diſtincta a pndētia. li.6.le.x.i.q.
Sectator paſſionū iuuliter adiſcet ſci entiā moralē. li.1.le.2.expo.
Sectator nois vtilit̄ ſciet ſciaz moralē ibidem.
Senes nō fiunt cito amici. iuuenes āt ſic. li.8.le.7. Sermōes ſciētifici nō ſunt ſufficiētes ad faciēdū hoies felices li.x.le.12. Sermo eſt inualidus ⁊ in efficax apud eos q pncipia ſmonis non intelligunt. li.x.le.12.
Sermo nō pōt vl̄ nō eſt ſibi facile trāſ mutare que per cōſuetudinē vel nāli ter ſunt cōprehenſa ibidem.
Senſibile pficit opatiōem ⁊ quō. li.x. le.5. Seruus nō habet deliberati uū. li.6.le.12.in expo.
Signū dirrectiuū hois opātis pōt eſſe quadruplex. li.6.le.1.q.1.
Signū ad qđ aſpicit oē operās nō eſt medium virtutis ibidem.
Silitudo duplex vniuocatiōis ⁊ ꝓpor tionis ⁊ ꝙ ſimilitudo ꝓportiōis cā eſt aicitie. vniuocatiōis vero ñ. li.8.le.2.
Simplex ⁊ cōpoſitum duobus modis acciptūr. li.7.le.16.
Simplr ꝓut eſt dictio pōt ſūmi multi pl̄r. li.3.le.1.in expo.
Solitariā vitā null⁹ eligeret. li.9. le.x
Sophyſte vocātur qui nō ciuiliter con uerſantes ꝓmittūt docere politicas. li 5.le.7.in.q.
Sophyſte nullam bñt bonoꝝ operū ⁊ ciuilium experiētiā. li.x.le.13.
Itē ꝙ tales nullū poſſunt facere bonū legiſpoſitiuū vel recte iudicare de legi bus optimis niſi a caſu ibidem.
Specifica natura quō abſtrahit ab eē virtuali ⁊ actuali. li.1.le.4.q.2.
Speculatio ē operatio ſiue act⁹ ſcōus vt eſt diuiſus cōtra primū actū qui eſt habitus ſm ꝙ eſt opatō intellect⁹. li.6.le 3.q.1. Speculatio pōt ſūmi dupli citer. li.6.le.3. q.2.
Speculatiua opatō ē vacatiua li.x.le.9
Spōtanea opatio qd ſit. li.3.le.5. q.2
Studium quid ſit diffinitiue. li.1. le.8. in expo.
Studioſus eſt in potentia ad aliquod opus dupliciter. li.4.le.24.expo.
Studioſus nō pōt ꝓprie verecundari ibidē. q.1. Studioſi ⁊ bōi paꝝ curāt de principib⁹ ſecularibus ⁊ quaē. li.8. le.7. Studioſus eligit bñ ⁊ feliciter viuere p vnū annū q̄ multo tp̄re dele ctari remiſſe. li.9.le.9.
Studioſo ⁊ felici ē naturalr eligibilis ⁊ appetibil⁹ amic⁹ ſtudioſus. li.9.le.11
Studioſo ē eligibile cōuiuere cum ami co ibidem.
Studioſi vel prauí laudādi vel vitupā di non dicūtur hoies ſm paſſiones ſed ꝓni ⁊ diſpoſiti. li.2.le.4.q.1.
Subiectū per virtutes morales pfecti bile ē ad altez referribile. li.5.le.5.i q.
Subiectū primū ſcie moralis eſt homo

vt liber in prologo.q.2.
Subueniẽduz est magis amico ꝓpter bonitatẽ virtutis q̃z ei qui est amicus ꝓpter idemptitatẽ generis.li.9. le.2.in q. Supbus ꝛ magnanim⁹ in quatuor differunt.li.4.le.19.q.4.

Alciturnitas veritatis quõ est vicium ꝛ quõ nõ est viciuz.li.i. le. 4.q.i.

Act⁹ ẽ cõissim⁹ oim sensuũ.li.4.le.7 in expo. Tẽperãtia nõ est in appetitu sensitiuo.li.4.le.5.in expo.
Tẽperantia qd appetit ꝛ qd fugit ꝛ qualiter.le.7.q.2.
Tẽperãtia est virtus cardinalis ibidẽ
Tẽperãtia quid ẽ.li. 2.le.7. in expo.
Tẽperãtia est circa tactũ ꝛ gustũ non circa alios sensus.li.4.le.5.expo.
Temperãtie ꝓprietates oñdit.li.4.le 7.in expo. Tẽperãtie diffinitio ꝑm tulliũ.li.4.le.7.q.i.
Tẽperãtia moderat tm̃ delectationes circa tactũ ꝛ gustum.li.4.le.7.q.i.
Itẽ q moderat cõplacẽtias sequẽtes apꝓbensiõem in ordine ad tactum ꝛ gustum ibidẽ. Itez q moderat q̃tũ ad exercitũ act⁹ oẽm apꝓbensiõem delectabiliũ ꝑm gustum ꝛ tactũ ibidem.
Item q moderat gest⁹ ꝛ mot⁹ corporis ibidem.
Tẽperãtia ꝛ prudẽtia se bñt sicut saluans ꝛ saluatũ.li.6.le.6.in ex.
Tẽperãtia ꝛ intẽperãtia nõ sũt circa bestiales delectationes.li.7.le.8.
Tẽperãtia ꝛ cõtinẽtia bñt similitudinez tam in noie q̃ in opere.li. 7.le.12.
Tẽperati cõditiões.12.li.4.le.6.i ex.
Tẽperatus ꝛ itemperat⁹ quõ opponũtur.li. 7.le.9.
Tẽperat⁹ nec prudẽs fugiũt oẽs delectatiões ꝛ q nõ oia que pueri ꝛ bestie ꝓsequũtur sũt mala.li. 7.le.14.
Tẽporalis ꝓsperitas ꝛ bona corpis dispositio quõ requirũtur ad felicitatẽ ꝛ quõ nõ.li.i.le.7.q.4.
Terribile q timem⁹ quintuplex ꝛ multiplex malũ q fortitudo habet moderari non tamẽ singula ꝓprie.li.4.le.i. in expo. Terribile circa q est fortitudo est multipliciter variabile ibidez
Timere ꝛ non audere non sunt idem li.4.le.4.q.4.
Timidus dupliciter eligit fugã terribilium.li.4.le.7.in expo.
Timidus coincidit cum coacto qui dicit in audendo.le.2.ex.
Timor.6.spẽs.s.segnities erubescentia verecũdia stupor admiratio ꝛ agonia.li.2.le.4.q.i.
Timori cedere quõ sit laudabile vl̃ vituperabile ibidem.
Timor oppositus audatie diuidit i.6. spẽs.li.4.le.4.q.i.
Timorẽ ꝛ audaciã moderat fortitudo ibidem. Timocratia que est ꝑs politice quid sit.
Tyrãnia est trãsgressio regni ꝛ quõ cõuenit ꝛ differt ab eo.li.8.le.xi.
Tyrãnus se bz ad subditũ sicut artifex ad organũ ꝛ sicut dñs ad seruũ circa li.8.le.12. Tragedia ꝛ comedia vnde dicãtur.li.i.le. 9.in expo.
Trãsmutatõ aliqua ẽ delectabilissima nature male ꝛ corrupte.li.7.le.16.
Trãsmutatio.quare ẽ delectabilis nature corrupte.li.7.le.16.
Tristitia ꝛ voluptas sũt signa generatorũ bituũ.li.2.le.2.ex.
Tristitia ꝛ delectatio ptẽdũt ꝛ extendũt vices suas per totã boĩs vitã.li.x. le.i. Itẽ q bñt magnã potẽtiã ad ꝺ corrãdã ꝛ inquinãdã virtutẽ ꝛ felicem vitã ibidẽ. Tristitia corrũpit ꝑ se opatiõem.li.x.le.6.
Tristitia ꝛ delectatio sũt regule oĩs operationis bũane.li.2.le.2. in ex.
Tristitie siue doloris.6. sũt spẽs.li.2. le.4.q.i. Tristia multa substinere ꝓpter puũ bonũ nihil habet delectabile.li.4.le.4.in expo.

Acare dupl̃r sũmit.li.x.le.9.

Vendere rem nõ suã mal⁹ peccatũ est in genere peccati q̃z emere rẽ nõ suã.li.5.le.17.q.2.
Velle ꝛ nolle sũt duo act⁹ positiui. li. 3.le.2.in expo. Velle aliqd cõtin-

git dupl'r.li.3.le.9.in expo.
Uenia ꝛ misericordia quō differunt li.3.le.i.in expo.
Ueniale aliter sūmitur apud pbos aliter apud theologos. li.5.le.15.q.2.
Uemesi qd sit oñdit.li.2.le.7.in ex.
Ueracis cōditiones.6.li.4.le.22.i ex
Ueritatis iacture.12.li.i.le.4. q.i.
Ueritas triplex.s.vite doctrine ꝛ iustitie.li.i.le.4.q.i.
Ueritas ē pferenda amicitie ꝛ amicitia virtutis.amicitie bois ibidem ꝛ i ex.
Ueritas qd sit.li.2.le.6.q.7.
Ueritas que est virtus qd sit.li.2.le.7 in ex. Ueritas vt est moralis virtus nec est veritas doctrine nec iusticie nec vite.li.4.le.22.q.2.
Ueritas rōnis aliqua seu aliqua ratō vera est necessario requisita ad boc ꝙ electio sit studiosa ꝛ ꝙ ipa est virt' practica.li.6.le.3.in expo.
Ueritatis taciturnitas quō est vitium ꝛ.quō non.li.i.le.4.q.i.
Uero oia cōsonāt ꝛ quō.li.7.le.15.
Uero oia cōsonāt falso āt cito dissonat verum.li.i.
Uerecūdia est passio.li.4.le.24.i ex.
Uerecūdia non est virtus ibidem.
Uerecūdia scibus non contingit.li.4 le.24.in ex. Uerecūdia trib' mōis dicit ibidem.q.i.
Uerecūdia bz duo genera obiectoruz ibidez. Itē ꝙ dupl'r pdit ꝛ dupliciter de cā ibidē. Uerecūdus plus timet deprehensiōez boim q̄z turpitudinē actum ibidem.
Uicia extrema cōtendūt de medio qz vnusqsq; dicit medietatem ꝛ virtutem suā esse.li.2.le.7.in expo.
Uinci a fortibus ꝛ superexcellētib' tristicijs non est admirabile nec reputari debet mollis vel incōtinēs sed est dignus indulgentia.li.7.le.9.
Uinci ꝛ deficere quō differunt ibidez
Uictoria inter cūcta pūtis vite est maius gaudiū.li.4.le.4.q.7.
Uictor rō vnde sūmat ꝛ quō dicatur li.7.le.5. Uindictā expetūt.3.li.4. le.2.q.2. Uiolētia ꝛ dormitio turbant ꝛ inordinat organū fantasie.li.7 le.4. Uiolētū quid sit.li.3.le.i. i ex ꝛ.q.2. Uires quatuor in boie ex q bus ꝓcedūt oēs opatiōes morales. li. 3.le.4.ex.
Uir bonus iustior ꝛ utilior est bona ꝛ iusta legē.li.5.le.7.in. q.
Uir bon' ꝑm iusticiā corrigit cōez sententiā legis ibidem.
Uir bonus maxie vult saluari ꝛ viuere ꝑm ptem intellectiuā.li.9.le.4.
Uirginitas ex duobus integrat.li.4. le.7.q.4.
Uirginitas quomō differt a castitate ꝛ ibi de boc ibidem.
Uirtutū moral' duo genera.li.6.le.xij. i.q. Uirt' dupl'r sūmit.li.2.le.8.q.i
Uirtus inter duo genera viciosa distat magis ab vno ꝛ min' ab altero ibidē .q.2. Uirt' moral' nō ē alia inclinatō ab inclinatiōe nāli ai ad bonū.li.2.le.6 .q.9. Uirtutis diffinitio que est ibidem itē.l.2.in expo.
Uirtus moralis melior ē oi virtute intellectuali ibidem.q.9.
Uirt' dispōit actiue ꝛ passiue ad opationē suā q̄z reddit bonā.q.i.
Uirt' ois moralis i genere bēt pncipalē opationē ad alterum transeuntē. li.5.le.5.in.q.
Uirtus oia precipit que precipit lex ꝛ boc dupl'r ibidem in expo.
Uirtus ois moralis pius intentione regulat opationes q̄z moderet passiones.li.5.le.4.q.2.
Uirt' pfecta tripliciter dicit.li.5.le.3. in.q.
Uirtus determiat boiem ad bene agere ꝛ ad bonū.li.i.le.7.q.i.
Uirtus moralis ois est in volūtate ꝛ non in appetitu sensitiuo.le.xi. q.4.
Uirtus quō passiones moderet ibidē
Uirtus intellectualis generat ex doctrina.virtus moralis ex more.li.2.le i.in expo.
Uirtus non est a natura ibidem.
Uirtus differēter est a natura a doctri

na ⁊ a cõsuetudine. ibidem. q. 2.
Uirtus maxie est fm naturam. li. i. le. i. q. 2.
Uirtus est corruptibil' dupliciter. q. 3.
Uirtus est circa voluptates ⁊ tristitias ibidem ⁊. q. 3. ⁊ p magis est circa delectationem ibidem.
Uirt' quatuor cõcernit i genere ibidẽ
Uirtutis generatio põt fieri citius ⁊ tardius. q. i.
Uirtus ex vnica opatione põt generari in aia ⁊ quõ non. li. 2. le. 2. q. 1.
Uirt' vnita quõ ẽ fortior virtute dispsa ⁊ quõ nõ ibidem.
Uirtus nõ excludit oẽm passionez ab appetitu sensitiuo vel intellectiuo ibidem. q. 4.
Uirtus quelibet põt habere tres act' li. 2. le. 3. q. 1.
Uirtut' generatio duo requirit vl' duo concurrunt ibidem.
Uirtus est spẽs habitus ⁊ quõ. li. 2. le. 4. q. 2. Uirtus suũ obiectũ formaliter pficit ⁊ quõ ⁊ p pficit op'. le. 5. expo. Uirtus ducit ad mediũ passionũ ⁊ opationũ ibidem.
Uirtut' opatio duo cõtinet. li. 2. le. 6. in expo. Uirtus intelligibil' nõ põt dimdi in. 4. cardinales.
Ite p nec virtus mozalis nec virt' cõiter sumpta. q. i.
Uirtutes cardinales qd sint ibidem.
Uirtutum mozaliũ que sũt. x. sufficientia. q. 2. Uirtutes quõ se habeãt ad sensus corpales. li. 2. le. 7. q. 2.
Ite quõ ad appetitũ ibidem.
Uirtutis generatio ad q̃s cõcurrũt 3ª genera actuũ. li. 3. le. i. expo.
Uirt' ⁊ malicia sũt i ptãte nra. li. 3. le. 8. in expo.
Uirtus ⁊ malicia sunt eque volũtaria ⁊ involũtaria. li. 3. le. x. expo.
Ite p pro ipa acquirẽda ⁊ malicia declinãda tria sũt necessaria ibidem. q. i.
Utr' ois moderãs passiões b3 p obo obiectũ illaz passionũ. li. 4. le. i. in ex.
Uirtutis cardinalis rõ in quo consistit li. 4. le. 4. q. 5.

Uirtutẽ corrũpi põt dupl'r intelligi p exercitatiõem malorz operũ ⁊ otiũ bonorum. li. 4. le. 7. q. 4.
Uirt' mozalis est magis activa q̃s passiua. li. 4. le. 8. ex.
Uirtutũ cõcernẽtium vnũ ⁊ eundem actũ illa est nobilior que actum illum reddit nobiliorẽ. li. 4. le. 14. q. 2.
Uirtus põt dici cõior altera dupl'r ibiõ Uirtus sola vel virtutẽ bñs est laudabilis. li. i. le. x. in expo.
Uirt' melior ẽ bonore ⁊ op' virtutis meli' est virtute. li. 4. le. 19. q. i.
Uirtute naturali ⁊ intellectuali excepta prudẽtia que semp est ãnexa virtuti mozali cõuenit vti male mozalẽ. virtute vero mozali ñ ibidẽ. q. 6. Uirt' possz dici generalissz. ⁊ quõ prudẽtia ⁊ magnimitas sũt generales vtutes. q. 7.
Uirtutes morales. 3. que veniaz tribuunt. li. 4. le. 2. q. 2. Uirt' prior ẽ arte prioritate pfectiõis nõ originis. li. 5. le. i. q. 2 Uirt' tota ẽ que reddit totum bẽntez bonũ fm q̃ ẽ eius virtus ⁊ q̃ habens virtutem põt dupliciter dici totus bon'. le. 5. i expo. Uirtutẽ moralẽ eẽ ad altez p̃ intelligi. 3. ex cã. q. i
Uirtus principaliter respicit vsuz rei q̃s custodiam rei ibidem.
Uirt' ⁊ viciũ sũt bitus electiui. li. 5. le. xi. i expo. Uirt' q̃ ipsa bẽat ptes põt itelligi dupl'r. li. 6. le. x. q. i.
Uirt' appetitiua que mozalis õr non põt esse sine prudẽtia. li. 6. le. 12. i ex.
Uirtutes sũt ꝛnexe qz si vna iest ⁊ oẽs ibidẽ. Uirtutes essentiales bõitati bũane principali isepabil'r sũt cõnexe
Ite q̃ alie nõ sic ibidem in. q.
Uirtutũ optimaz p̃miũ bonoz ẽ. li. 4. le. 15. i expo. Uirt' sive pfectio bois põt dici differẽtia. 3. ð cã. li. i. le. 8. i ex.
Uirtuti pfecte nõ fiet nec dabit' dign' bonor. li. 4. le. 16. ex. Uirt' pfectissima ⁊ ei' opatio ẽ i volũtate. li. 1. le. 6. q. 3. Uirt' corrũpit ex eisdẽ actibus ex quibus generat: salit' tñ factũ ⁊ sic est de arte. li. 2. le. i. i expo.
Uirtus est ꝓprie media inter bitus vi

ciosos sicut sanitas ẽ media inter mor bos.li.2.le.6.q.5.
Virtuosi bois bonitas in quo consistit li.2.le.3.in.q.
Virtuosius est bene agere q̃ bene pa ti.li.4.le.19.q.1.
Virtuosus pjciendo bonores ⁊ pecu nias quō recōpensat. li.9.le.9.
Virtuosum opus est naturaliter ⁊ bo neste delectabile.li.x.
Visus est delectabiliū sensuū inter a mātes ⁊ quare. le.14.
Vitā futurā eē.4.pbat.li.4.l.4.q.9.
Vite tres excellētes.li.1.le.3.in expo
Vita duplex.s.ciuilis ⁊ cōtēplatiua.li. 1.le.7.q.4.
Vitā aliam sensit pbs ⁊ quō.li.4. le. 4.q.9.
Vita felix cōstituit ex bonitate virtu tis.li.9.le.13.
Vite triplex gradus.s. vegetatiue sen sitiue ⁊ intellectiue ⁊ ꝙ hec triplex vi ta est operatio aie nō corpis.li.x.le.9.
Vita speculatiua est deo amantissima le.xi.
Viuere bene melius est q̃ speculari. li.7.lec.xi.in.q.
Viuere ẽ bonum ⁊ delectabile homi ni studioso.li.9.lec.xi.
Viuere qd sit ⁊ ꝙ naturaliter ẽ bonū ⁊ delectabile ibidem.
Vituperiuz duplr sumitur.li.4. le.14 q.1.
Vitupabiliū tria genera.li.7.le.5.
Vitupant bores in amādo vel cōcu piscēdo ⁊ quō sic ⁊ quō nō.le.6.
Vle duplr dicit.li.1.le.4.in expo.
Vle distinguit ⁊ qz ẽ vle fm rez ⁊ fm hoiem.li.7.le.4.
Unusqsq; qualis est fm hitum talia lo quit talia opat ⁊ taliter viuit.li. 4.le. 22.in expo.
Uocādi ⁊ visitandi sūt amici in bonis ⁊ malis ⁊ de hoc dat.6.documēta. li. 9.le.13.
Uolēs nullus patit iniustum. li.5. le. 16.in expo.
Uolūtatis actus oēs vel sūt ad finem vel circa ea que sunt ad finem.li.3. le. 4.q.3.
Uolūtas.3.respicit sicut vltimos fines li.1.le.6.q.3.
Uolūtati attribuūtur.x.li.1.le.xi.q.1.
Uolūtas potest ferri i oīm.4.li.3.le. 7.q.2.
Uolūtas quō pōt esse boni appentis ⁊ existentis ⁊ quō non.q.3.
Uoluntas vt dimissa contra intellectū non potest esse pars hominis optima li.x.le.8.
Uoluntas que est appetitus rationa lis potest opposita ⁊ inopposita ⁊ p se potest determinari ad alterū ⁊ hoc tripliciter.li.1.le.1.in expo.
Uoluntas finis est intētio recta. li.1. le.6.q.3.
Uoluntas desiderans finem duo desi derat circa ipsuz scilicet habere ⁊ frui ibidem.
Uoluntarium naturale liberum ⁊ do minatiuum quomodo conueniunt.li.3 le.1.q.1.
Uoluntarium quomodo differt a pre dictis ibidem.
Uolūtariū qd sit.li.3.le.3.in expo.⁊. li.5.le.14.in expo.
Uolūtariū fm electionē ẽ illud ꝙ ẽ in potestate nra le.8.in expo.
Uoluptas ⁊ tristicia sūt signa genera toz̄ habituū.li.2.le.2.expo.
Uoluptati difficilt ẽ repugnare q̃ ire li.2.le.2.in expo.
Usura fm se ẽ mala etiā nullo iure po sito.li.4.le.x.q.6
Usura ẽ opus inhumanitatis ⁊ imie ⁊ illiberalitatis ibidem.
Usus nō facit sciaz practicā. li.1.in p logo.q.3.
Usus duplr pōt sumi.li.1.le.7.q.1.
Usus essentialiter ptinet ad felicitatē ibidem.
Usus simplr melioz est hitu ibidem.
Utilius nō ẽ semper virtuosius.li.4. le.4.q.3.
Vulnera quatuor relinquit in homie habit' malus.li.3.le.x.q.4.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Reuerendissimo patri in cristo fratri Francisco sansoni Brixiano: ordinis minorum Ministro generali celeberrimo simulac benemerito. Frater Gratius Brixianus eiusdem ordinis minimus cum cōmendatione: Salutem.

Cogitanti mihi Reuerēdissime pater: moralis philae quā graeci aethicen appellāt: cognitionem omnium non modo pulcherrimam atq; honestissimaz: sed & huiusmōi esse: quae felicitatez ac summum illud bonum quod optimus quisq; appetendum sibi maxime ducit: elargiatur: accuratius deinde perquirēti a quo exactissime ac grauissime pertractata esset: haudquaquam philosophorum princeps: sicut in aliis: hanc sibi quoq; laudem vendicasse Aristoteles visus est. Is enim. x. aethicorum libros solerti ac prope diuina cura composuit: in quibus tum ad publicam: tum ad priuatam gubernationez praecepta saluberrima cōmonstrantur: & ut breui cōplectar: omne vitae gen⁹: omnium officium atq; aetatem: quō duci: exerceri: atq; institui oporteat: cumulatissime ac cōmode docet. Sed quoniam sine interprete a paucis vix intellecti sūt eius libri: vt & nos quoq; opera nostra plurimis prodesse possemus: Cōmentum in illos: ab excellentissimo nostri ordinis Heraldo odonis mira quadam ac incredibili argumentorum subtilitate editum: ab vrbe Roma: non parua quidem difficultate habēdum curauimus. neq; hoc contenti: licet Bononiae publica theologiae lectiōe districti essemus: ad castigationem praeclari & ab omnib⁹ appetēdi operis: aliis quae habere potuerim⁹ collatis: ipsi quoq; nos fidelissime accessimus. Nihil dico de impressoribus: quos tuz prudentes: tum fideles habere: consilium fuit. Nihil de assiduis correctoribus: quos non mediocri eruditione praeditos eligere voluimus. Nihil de nobis ipsis qui dies noctesq; inuigilauimus: modo correctores: modo impressores ambientes: ne eorum incuria errores: vt saepissime accidit: in ipso ōibus vere praeferendo opē delitterent. Nec vero me fugit Burleum alibi: & alios quosdam in Aristotelis aethicam impressos esse. verum q̄tuz inter illos & nostra cura impressos interfit: doctissimorum hominum examē ac iudiciū facile comprobabit. Cum igit vitā ita instituant bi libri: ita cuiusq; aetatis officia ostendant: vt ad felicitatem perducere censeantur: nemo sit: qui nō talē sibi suppellectilem paret: ex qua: quid patriae quid parentibus: quid fratribus atq; amicis. secundum illud horatij dictuz debeat: optime ac plenissime instituetur. Vale. bonorum mox: optimarumq; artium ac sānctitatis decus. Ex Brixia. kl̄. Maijs.

Incipit scriptum super libz̃ ethi cozũ editum a fratre Geraldo odonis de ozdine fratrum minozũ Magistro in theologia ꝛc.

Uid est virtus scrutamur vt bõi efficiamur. ait Aristo. 2. ethicozũ Ipa nãqz ꝟtus bita bentẽ facit bonũ. cognita vero licet nõ babita cognoscẽtez inducit ad bonũ. virt' qppe bita rcificat habẽtis intentiõem ꝛ rõnem electiõem ꝛ cõuersatiõez. Dubia certificat. difficilia facilitat. cõfozmis ẽ nature. cõfozmis rõni. rõne ꝓcurat bona. cõseruat ea. bonozẽ vite põtis excedit. tumozẽ fortuite ꝓsperitatis compescit. est dispositio media ſm rõnem ꝛ substãtiã. Est supzema ſm bonitatẽ ꝛ excellẽtiã. est bonũ honestũ. laudabile bonũ. ꝓpter se ipm appetibile bonum. Scõm naturã delectabile. bñtez sua pfectione scificat sua dignitate deificat. ꝛ finaliter sua felicitate beatificat. Uirtus quidẽ bita rcificat habẽtis intentiõem. virtus eni intẽtionẽ facit rectã. pzudẽtia vero que ad bãc pti net vt ait philosoph'. 6. ethicoz. c. 14. rõem etiã rcificat. qz nullũ cõtingit eẽ pzudentẽ sine virtute vt isdem dicit ibi dem. pzudentia vero que est recta ratio agibilũ rcificat silr electiõem. non ei erit electio rcã sine pzudẽtia nec sñ virtute. vt dicit isdẽ in fine eiusdem. 6 Cõuersatiõem quoqz rcificat dicẽte aristotele q̃ virtus est qua rõne viuitur ꝛ qua nullus male vtitur. pzio retbozice. Uirt' etiã dubia certificat cũ virtus certioz sit oi arte ꝛ oi scia. vt habetur. 2. ethicoz. Uirtus quoqz difficilia facilitat qz circa difficile semp arst fit ꝛ virtus vt dicit ibidẽ circa q̃ virtus facit firme ꝛ imobiliter boiem operari. vt ibidẽ habet. Uirtus ꝓterea cõfozmis est nature ꝛ cõfozmis rõni recte. dicẽte tullio in retbozica sua. q̃ virtus est bitus animi mõ nature rõi cõsentaneus. Pzocurat bõa ꝛ cõſuat ea. virtus nẽpe est potẽtia bonozuz acqsitiua ꝛ cõseruatiua. vt ait Arist. j. retbozice Uirtus etiã oẽz bonozẽ vite põtis excedit. ꝟtuti eni pfecte nõ fiet dign' bonoz. 4. ethicoz̃ .c. de magnimitate. Tumozẽ quoqz cuiuscũqz fortuite ꝓsperitatis cõpescit ꝛ sñ ipa non fieret ymo sine virtute nõ est facile ferre bonas fortunas. vt habet ibidẽ. Est etiam virtus dispositio media ſm rõnem ꝛ substãtiã. supma tñ ſm bonitatẽ ꝛ excellẽtiã dicẽte philosopho. 2. ethicozũ q̃ ꝟtutis est medũ inuenire ꝛ eligere inter duas malicias ꝓpter qõ ſm substãtiã ꝛ rõnem medietas est virtus ſz optimũ aũt ꝛ bene extremitas. Est quoqz virtus bonũ honestũ laudabile. dicit eni. j. retbozice Aristotel'. q̃ necesse est virtutẽ esse bonũ honestũ exñs laudabile. Est etiã bonũ ꝓpter se ipz appetibile. qm̃ oẽm virtutẽ eligimus ꝓpter ipam. eligim' etiaz felicitatis gra .j. ethicoz̃. Est quoqz virtus bonũ ſz naturã delectabile. vñ. j. eo. dicit. amãtibus bona sunt delectabilia. que ſm naturã delectabilia. tales aũt sũt ſm ꝟtutem operatiões. vñ paulo post additur q̃ operatiões ſm ꝟtutẽ sũt ſm se ipsas delectabiles. Uirt' ꝓterea bñtez sua pfectiõe scificat. qm̃ virtus habẽtẽ

pficit ꝛ opus eius bonū reddit. 2. etbi coꝛ. ca. ſ. ipm etiā ſua dignitate deifi/cat. vnde. 7. etbicoꝛ. ſcribit ꝙ ex boi/bus fiunt dij ꝓpter virtutis excellētiaꝫ in decimo aūt dicit. ꝙ talis vita ꝑm vir tutē acta erit vtiq; melioꝛ q̄ ꝑm boiez ꝛ paulo poſt ꝙ erit vita diuina q̄ expo nit. ī. ibidē vbi dicit ꝙ dijs quidē ē ois vita beata. boibus aūt inquātum ſiḱitu do quedā talis operatiōis exiſtit. virt⁹ quoq; finaliter būtez ſua felicitate bea tificat. determiat eni pꝛio ꝛ decio etbi coꝛum ꝙ felicitas eſt operatio ꝑm ver tutem. 7. quoq; politicoꝛ ſub inuoca/tione diuini teſtimonij dicit ꝙ vnicuiq; felicitatis tantū adiacet quātum virtu tis ꝛ pꝛudētie ꝛ eius qō eſt agere ꝑm bas confeſſuꝫ ſit nobis teſte deo. Ex bijs igitur ſatis apparet ꝙ virtus bita būtem facit bonum. vt cum Ariſtotele 2. etbicoꝛ poſſum⁹ veraciter dicere. ꝙ boꝭ virtus eſt bitus ex quo bon⁹ bo/mo fit ꝛ a quo bonū opus ſuū reddit. virtus aūt cognita licet nō bita cogno ſcētez inducit ad bonū. virtute nāq; co/gnita cognoſcit inter cūcta deſiderabi lia deſideratiſſimū inter cuncta dilecta dilectiſſimū. inter cūcta cōmoda ſaluber/rimū. Cognitiōe quippe virtutis co/gnoſcit felicitas ſeu beatitudo que int̄ cūcta deſiderabilia eſt bonū per omneſ boies deſideratiſſimū. licet nō per oēs vere cognitū. vnde Aug. 13. de tri. c. 4 admirās ait. mirū aūt eſt cur capeſcen de atq; retinēde btitudinis vna ſit vo luntas oim. vnde tanta rurſus exiſtat varietas ꝛ diuerſitas volūtatū. non ꝙ aliqs eam nolit ſed qz nō oēs eā noue runt. Dicam⁹ ergo cum eodē Augu. pꝛio de trini. ꝙ bac felicitate vt eo qō putatur felicitas nibil ardenti⁹ ꝛ labo rioſius querit. nibil periculoſi⁹ ignoza tur nibil fructuoſi⁹ inuenit. virtute etiā cognita cognoſcit inter cūcta diligibi/lia dilectiſſimū. cognitiōe quippe vir/tutis vnuſqſq; cognoſcit ſe ipm: quem ſuper oia creata diligit. non eni poteſt animi virtus cognoſci niſi ꝛ ipe anim⁹ cum ſuis viribus agnoſcat. Quātum vero ſit obꝓbꝛioſuꝫ animo ignoꝛare ſeipm ꝛ q̄ꝫ glorioſum agnoſcere. oñ/dit Aug. li. de ſpū ꝛ aia di. qm dictū ē mibi vt me ipm cognoſcā ſuſtinere non poſſuꝫ vt me babeā incognitū. magna nāq; negligētia eſt neſcire qd iſtud ſit quo celeſtia taꝫ ꝓfunde cogitam⁹. quo naturalia tā ſubtili indagine inueſtiga m⁹. quo de ipo ſaluatoꝛe noſtro tā ſub tilia ſcire deſideram⁹ non eſt res pere grina nec lōge querēda anim⁹ quo iſta ſapim⁹ ſemp nobiſcū adeſt tractat log tur. intus eſt ꝛ veſcit ecce obꝓbꝛobꝛiuꝫ ignoꝛātie. ſubdit aūt paulo poſt de glo ria cognitiōis ꝛ ſcientie dicens. Idcir co reddam me mibi ymo deo cui mai/ co reddam me mibi ymo deo cui maxi me debeo ꝛ videbo. quid eſt anim⁹ ꝛ que pꝛima vel pꝛemia eius ꝛ. ī. ſubtī git ꝙ anim⁹ veniēſ ad ſui notitiā a ſtre pitu ſenſibiliū abſtrabit ſe ꝛ trabit ſe ad ſe vt nouerit ſe apud ſe ꝛ cum vult deum agnoſcere. eleuat ſe ſup ſe mētis acie. dicamus ergo cum bug. de ſancto victoꝛe li. j. didaſcalicon ꝙ ab boc ob/ꝓbꝛio ad banc gl'iam reparamur ꝓ doctrinā vt noſtrā agnoſcam⁹ naturam ꝛ vt diſcam⁹ extra nō querē ꝙ in nob poſſumus inuenire. ſūmū igitur in vita ſolamē eſt ſtudium ſapientie quam qui inuenit felix eſt. ꝛ qui poſſidet eā bea tus. virtute quoq; cognita cognoſcitur ſup cūcta cōmoda ſaluberrimū. ſ. ipa/met. virtus que tam oſtenſa eſt eſſe ſa/luberrima de cuius notitia ſuſpenſis a nimis dicamus iterius per verba ℟i. in pꝛio de trini. qualī queſo ſtudio quā to deſiderio illi debemus incūbere ne gotio illi inbiare ſpectaculo vnde cun ctis apparet boim ſūma ꝛ ſūme cūctis optata beatitudo. iſtud āt negotiū quo manifeſtatur res deſideratiſſima felici tas res delectiſſima ipe bomo res ſalu berrima. virtus aūt mꝛalis ſciētia cu ius finis pꝛimus eſt veritas cōfeſſe ac cōformiter ſe babens appetitui recto. cui⁹ expoſitiōi ſnie ac ōclaratiōi diuina pꝛeſtāte gratia intendimus. querētes

in primis quattuor circa ipam duo de materia ꝛ subiecto. ꝛ duo de forma ꝛ modo. de fine enī satis est dictum ꝛ de efficiēte dicet in titulo li. heticorum.

Queritur ergo primū. utrū bonū humanū siue operatio humana sit subiectum primū in hac scientia. 2°. utrū homo ut liber. 3°. utrū hec scia sola sit practica. 4°. utrum sit sufficienter diuisa in ethicam yconomicā ꝛ politicam.

Questio prima.

Et primo videtur ꝙ sic. Primo p eustratiū dicentē. ꝙ subiectū ethice est melioratio ꝟz vnū hoiem. hec aūt melioratio est bonum humanū. Scdo per philosophū dicentē in prohemio ethicorum. ꝙ hec scientia de bonis ꝛ iustis intendit. hoc aūt cōtinētur sub bono humano. Tercio quia illud est hic subiectū de quo ꝛ ex quo fiunt hic rōnes. quia rōnes probant de illo de quo fiūt ꝓprietates eī ꝛ ex illo ex quo fiunt accipiunt media hec ăt ad solū subiectū pertinē videntur sed rōnes huius scie fiunt de humanis actibus ꝛ ex bijs. ut dicitur in eodem ꝓhemio. quare actus hūanus in cōi est hic subiectū. Quarto. qz distinguens banc sciam ab alijs est hic subiectuz. qz ꝟm philosophū. 3°. de anima scientie secant ꝛ diuidūtur quēadmodū ꝛ res de quib⁹ sunt. sed operatio hūana distinguit banc scientiā ab alijs ergo est subiectum in hac scientia. Assūptū patet. quia speculatiue nō sunt de operib⁹ nostris. Mechanice vero sūt de infimis operibus nostris in quibus non consistit bonum humanuz sicut in bijs de quibus hec scia agit. Quinto qz philosoph⁹ eodē ꝓhemio. dicit ꝙ hic methodus optimū inter hūana bona ciuilis existens appetit quare illud videtur esse subiectū. Sed oppositum videtur. quia naturalis operatio nō est subiectū in scia naturali. quare nec moralis erit subiectū in morali. Rūdeo primo ꝙ humanū bonū ꝛ humana operatio sunt materia hui⁹ sciētie. ꝟo dico ꝙ non subiectū eius. Primū ꝓz quo mā oia que cadūt sub cōsideratiōe scie sunt eius materia circa quā vl per modu⁹ subiecti vel passionū eius vel principiorū eius vel effectuū eius vel quomodolibet attributorz ad ipm. hec enī oia sunt sciētifice cōsideratiōis. prio posteriorz. Sed opationes hūane cadunt sub huius scie cōsideratiōe nec solum ipe. ymo ipe homo ꝛ hois potētie ꝛ vires affectiōes ꝛ passiones ꝛ operationes. habitus ꝛ dispositiones perfectiones ꝛ imperfectiones. status ꝛ dignitates. conditiones ꝛ mores. laus ꝛ vituperium licitum ꝛ illicitum debitum ꝛ indebitum ꝛ cetera que cōcurrunt inter circūstātias humane vite.

Scdz probat. qm̄ nulla scia ꝓbat suū subiectum de alio subiecto. tunc enī cōsideraret subiectū vt passionē ꝙ est inconueniēs ex prio posteriorz. sed hec scientia probat prio ethicorz. c. 9. operatiōem humanā de hoie vt de subiecto talis operatōis sibi ꝓprie. ergo ipa operato non est subiectū huius scie. Assumptū patet per demōstratiōem philosophi que sic formari pōt. Omne totum per se vnuz cuius singule ptes habent opationes sibi ꝓprias. habet etiam operatiōem aliquā sibi ꝓpriā distinctam ab operibus ptium. sed ptes singule hois habent operatiōes sibi proprias. vt inducit philosoph⁹ de oculo manu ꝛ pede. ergo ꝛ ipe homo habebit operatiōem sibi ꝓpriam. post hoc autē ꝓbat ibidē ꝙ est superiorıs ꝛ nobiliorıs potētie hois. quare patere ꝑt cuilibet ꝙ huiusmodi operatio nō est subiectum hui⁹ scie quocūqz modo ipa sūmatur. Ad primū in oppositū dicēdum ꝙ eustratius sūpsit subiectū vel largo modo pro materia ꝛ sic argumētum nullū esset vel ꝓprie ꝛ tūc nō potuit attribuere illi melioratiōi hoc ꝙ ē esse subiectū sed potiꝰ hoi. addit enim multas ꝓprietates cōsideratas in bac scia quas attribuit hoi nō illi melioratiōi. dicit quippe sic vt bonus ꝛ opti-

mus fiat. prudenter viuens ⁊ ppriam rõem habens ire ⁊ cõcupiscẽtie domi nãs ⁊ mensurã motibus eorum impo nens. vult ergo dicere si ppie summit subiectum q̃ subiectũ huius scie est ſm vnũ hoiem melioratio. i. ipe homo cui hec melioratio cõsequẽter exposita attribuitur ⁊ si aliter sensit irrõnabiliter sensit quare non curo. Ad ſm dicẽdũ q̃ bona ⁊ iusta de quibus scia ista intẽdit sunt materia hui⁹ scie non subiectũ primũ sed tanquã subiecti primi passiones vel effect⁹. Ad terciũ dicẽdum q̃ de actibus humanis fiunt rõnes sicut de passiõibus ⁊ ex eis sicut ex effectib⁹ subiecti non sicut de subiecto vl̃ ex subiecto. qz de ipis ⁊ ex ipsis fiunt rõnes tanquã de illis ⁊ ex illis que magis nobis nota sunt per experiẽtiã vt dicitur in illa pte que allegat. quare iuuenis inexptus non est auditor ydoneus huius scientie. Ad quartum dicendum q̃ humana operatio vl̃ bonũ humanũ distinguit hanc scientiã ab alijs nõ per modum subiecti sz per modũ passionũ sed operationes naturales distinguũt naturalẽ sciam ab alijs nõ tamẽ vt ei⁹ subiectum sed vt effectus vel passiones subiecti sic etiã ẽ de opatiõib⁹ moãlib⁹ respectu moral⁹ scie. Ad. 5. dõ q̃ bonũ humanũ qõ est finis oim operũ humanorum est finis in hac scientia considerat⁹ ⁊ intentus ⁊ hec est intentio philosophi vt videbitur. j.

Questio secunda.

Secõ videt q̃ homo non sit subiectũ etice. qz hoc eẽt vl̃ rõne corporis vel rõne aie. vt separabilis a corpe vel rõne coniuncti vt aia informat corpus nõ tamẽ rõne corporis. qz sic homo est subiectum in medicina nec rõne aie vt sepabilis qz sic pertinet ad primũ philosopbum. vt dicitur. j⁰. physicor nec rõne coniuncti vt aia informat corpus qz ptinet ad naturalem. vt habet li⁹ de aia. ergo nulla rõne homo est subiectũ etice. Sz oppositum videt dicere eustratius attribuens homini rõne aie hetica ⁊ rõe corporis medicinã cum homo sit cõpos⁹ ex vtroq̃ oportet vt dicit method⁹ eẽ ad ambo. Rñdeo q̃ homo vt liber ẽ subiectũ primũ hui⁹ scie q̃ declaro vpliciter prio qz sicut se habz scia naturalis ad principiũ ⁊ subiectũ rerũ ⁊ operationũ naturaliũ sic moralis ad principiũ ⁊ subiectũ rerũ operationũ moraliũ hoc patet per sil̃e. Sed naturalis scia habet prio subiecto prio principium rerũ ⁊ operationũ naturaliũ vel earũ subiectũ. principiũ quidẽ ſm opinionẽ dicẽtem. q̃ natura est subiectum primũ scie naturlis. Sed subiectũ ſz ponẽtes q̃ ens mobile vel corp⁹ mobile sit subiectũ eius. g̃ in morali scia subiectũ erit vel principium vel subiectuz rerum ⁊ operationũ moralium. homo autem vt liber est ⁊ principium ⁊ subiectũ primaz opationũ moraliũ. Ad qõ intelligẽdum debem⁹ aduertere q̃ naturalia vt cõsiderata in naturali scia habẽt principiũ naturale in seipis nõ in nobis. moralia vero de quib⁹ ẽ moralis habẽt principiũ libez. s. itellectiuũ cum prohaeresi. i. cum appetitu electiuo. vt dicitur. 6. methaphisice. Secõdo qz in quacũq̃ scia illud ẽ subiectũ primũ de quo pbant passiões prie in illa cõsiderate. patet ex prio posterioz. sz in morali scia pbant de hoie vt libero passiões prie in ea cõsiderate. g̃ est subiectũ in ea. Assũptum patet accipiendo passiones hic cõsideratas vt vbi gra sũmatur iste habere ppriã opationẽ ⁊ posse fieri felicitatẽ in ppria operatiõe hec probant de hoie. j⁰. ethicoz. Itẽ fieri virtuosũ vel vitiosũ prauũ vel studiosum p assuefactiõem ⁊ innatum esse ad virtutes. 2. ethicoz. Itẽ agere volũtarie sine violentia ⁊ ignorãtia ⁊ habere in ptãte sua fieri bonũ vel malum prauũ vel studiosum. 3. ethicoz. Itẽ esse aial cõiugale in yconomica. Itẽ esse aial ciule in politica ⁊ sic breuiter apparet q̃ totũ morale negotiũ resoluitur ad hoiez tanquã

ad subiectū primū. Ad illud q̄ obij citur dicendū q̄ homo est hic subiectū rōne aie nō vt sepabilis est nec vt con iuncta sed vt libera inquātū. s. homo p eam ōnatur actibus suis ⁊ habet eos in sua libera ptāte si tamen obijciat q̄ hec libertas cōis est nobis ⁊ angelis quare per cōsequēs ista scia nō solum esset de boie vt libero sed etiā de ange lo. Rūdeo q̄ si āgeli essent viatores sicut nos habentes vsuz liberi arbitrij vertibilē sicut nos non habeo pro incō uenīēti q̄ hec scia quātum ad aliquam ptem sui tangeret eos sicut nos. puta tractat⁹ de veritate de iustitia de scia. de felicitate cū suis siḿibus sed q̄z non sūt viatores nec siḿem vsum libertatis hūtes ⁊ q̄z eoz cōuersatio ignota est boibus. ideo boies sciam hanc nō ex, tendūt nisi ad boies. quāuis rōni pri, mi subiecti que ē libertas nō repugna ret si essent alie creature nobis in liber tate similes.

Questio tercia.

Et tercio videt q̄ nō sola mo ralis scia sit practica. p̄mo q̄z logica nō est mozalis ⁊ tamē est practica vt videtur cū diuidat in do centē ⁊ vtentē. 2° q̄z nec rethozica ē mozal'. ⁊ tñ est practica cū agat de mo ribus boim ⁊ passiōibus ⁊ negotijs. 3° q̄z nec ḡmatica est mozalis est tam practica cum diuidat in theozicā ⁊ po sitiuā. illa enī ps gramatice que diuidi tur cōtra theozicā ad min⁹ videt pra, ctica. 4° q̄z nec scia iuris est mozal' ipa enī non traditur cum mozali p ali, quē philosophū ⁊ tñ est practica cū sit de humanis actibus ⁊ negotijs. 5° q̄z nec medicina est mozalis ⁊ tamē al tera ps vl'r per oēs vocat practica. 6° q̄z nec artes manufactiue sūt mo rales ⁊ tñ sūt practice. vñ philosophus ,phemio methaphisice dicit manu arti fices practicos esse ⁊ per hoc nequa, quā sapiētiozes esse sed per rōem hre quare nō sola mozalis scia videt pra, ctica eē. Sz in oppositū q̄z p eustra

tium per abgazelē ⁊ auic. i methaphi sica sua ⁊ per hugo. de sancto victoze in didascal'. practica est diuisa solum in hetica yconicā ⁊ politicā hec tñ oēs sūt mozales. quaē ois practica erit mo ralis ⁊ ecōuerso. De ista. q. dixerūt antiqui oēs a tēpoze platonis ⁊ aristo telis vsq̄ ad hugonē de sancto victoze q̄ scia mozalis ⁊ scia practica sunt ea dē scia cōuertibiliter ⁊ adequate nec in hac dubitasse legūtur. moderni vero credētes oēm sciam esse speculatiuam vel practicā inueniētes aliquas quas nō potnerūt dicere speculatiuas dixerūt eas practicas. ⁊ per ꝯns aliquas non mozales dixerūt esse practicas sicut me dicina ⁊ siḿes. Dicēdum igitur cuz ātiquis q̄ sola mozalis est practica qō declaro tripliciter. primo quidē q̄z ois scia practica est pfectio mētis practice ꝯformiter se hūtis appetitui rcō. ex 6ª ethicoz sed sola mozalis inter scias ē pfectio intellect⁹ practici ⁊ solā cōformi ter se habet appetitui rcō. nulla enim alia intentiōem facit de rcitudine ap, petitus ergo sola est practica. 2° q̄z ois practica est de agibilib⁹ quoz prin cipiuz est probereſis. 6. methaphisice sed sola mozalis est de talibus. nulla q dem alia supponit aliqd circa ,phere, sim nec aliqō principiū demōstrādi sū mit ab ea. quare ⁊c 3°. q̄z. 8. de cui. dei dicit Aug. q̄ plato cōmēdat quia oēm philosophiā diuisit in tres partes scz in cōtēplatiuā quā naturalez vocāt in actiuā que ad mozes instruendos p tinet in rōnalē qūe verū a falso discer nit. Ecce q̄ hic aug. ſm plato. dicit to, tam philosophiā actiuā. i. practicā ad mozes instruendos ptinere. Ad euidē tiam vero predictoz sciendū. q̄ ois sci entia est vl' pfectio intellectus specula tiui precise agens de speculabilib⁹ p, cise que nō sunt in ptāte nostra finem opatiōem ⁊ bonū habēs veritatez ſm se ⁊ absolute sumptā ⁊ sic est scia the, orica seu speculatiua q̄ idez est vel est perfectio intellect⁹ practici seu actiui

pcise agens de agibilib⁹ pcise que sub sunt nostre phoresi finez operationem ⁊ bonū habēs veritatē cōfesse se hītē appetitui rcō ⁊ sic est practica seu actiua vel est pfectio mētis factiue cui pricipatur actiua vt in.6°. ethicoꝝ. dicitur agens de factibilib⁹ pcise que subsunt intellectui ⁊ virtuti motiue mēbrorum exterioꝝ corporis habēs finē opatiōez ⁊ bonū veritatē cōfesse se hītem necessitati sustētatiōis humane ad quā tota liter ordinatur ⁊ sic est mechanica seu factiua vel est pfectio intellect⁹ vt intellect⁹ est nō vt speculatiu⁹ nec vt practicus nec vt factiu⁹ agens de intelligibilib⁹ i cōi nō pcise de speculabilib⁹ nec pcise de agibilib⁹ nec pcise de factibilibus hīs finē operatiōem ⁊ bonū veritatē cōissime sūptā ad veritatez apptitui rcō cōformē ⁊ ad non cōformem ad veritatē hūane necessitati cōformē ⁊ nō cōformez ⁊ sic est logica. hec oia sūmūtur de dictis philosophoꝝ ⁊ scōꝝ ⁊ pleni⁹ exponūt in.6°. ethicoꝝ. Ad primū g̃ dō. q logica nec est practica nec speculatiua nec phatio de diuisiōe eius videlicz. nō enī quicūqz vsus facit sciam practicā sed tm̄ ille qui est bon⁹ vel malus in ordine ad rectitudinē appetitus. Ad sm dō. q rethorica non est practica nec speculatiua nec p hoc q aliqua dicit de moribus ⁊ passiōib⁹ hoim est dicēda practica. illa enī que dicit oio dicit per accūs. cuius rō est qz ipa solū intendit psuadere ⁊ dare euidentiā phabilē pti sue ⁊ qz hoibus aliter ⁊ aliter dispositis. aliter ⁊ aliter psuaderi pōt. qz aliter ⁊ aliter dispositi ⁊ aliter ⁊ aliter iudicāt. hinc est q ex occasiōe ista. rethores aliqua dicūt de morib⁹ ⁊ passiōibus hoim vt sciāt iudices suos ⁊ auditores adulatorie commēdare ⁊ aduersarū vituperare ⁊ iustificare cām suam ⁊ excusare seipos. huiusmōi aūt scia nō ē ex hoc practica q sic demonstrari pōt. ois rō practica rcā cōformis est appetitui rcō vt habetur. 6°. ethicoꝝ. Sed rō rethorica recta sm rethoricā pōt esse disformis appetitui rcō. Iste quidē rethor p cā nō iusta rōcinabitur corā iudice vtendo regulis ⁊ pceptis artis sue in nullo declinādo ab eis. ita q erit eius rō rcissima sm rethoricā erit tamē disformis appetitui rcō ⁊ iusto. quaē illa rō nūquā fuit practica. Ad terciū sic⁹ dō. q nulla pars grāmatice pōt dividi in practicā ppie. Ad quartū dō. q scia iuris est moralis non tamē tradita in libris moralibus philosophoꝝ nisi quātū ad eius principia cui⁹ rō est qz nō pōt tradi per modū scie qz sm veritatē q̃ continetur in lege pcipiēte vel phibēte nō est scia. hec enī scia probant q̃ sm virtutes ⁊ non sm vitia est viuendū. lex āt sm oēm virtutez viuere pcipit ⁊ sm omne vitiū phibet. vt habet̄ .5°. ethicorum. vnde leges magis ptinēt ad prudentiā q̃s ad sciam. prudentia nāq̃s pceptiua est sicut lex scia vero nō. Ad quintū dō. q medicina que vocat̄ practica est mechanica cōnumerata inter mechanicas vt recitat hugo de sancto victore in didascalicon dicēs apud antiquos fuisse. 7. genera mechanicarum artiū scilicz lanificiū armaturam nauigatiuā ⁊ agriculturā venatiōem medicinā ⁊ theatricā que fuit ars de ludis ⁊ modo ludēdi q̃ principaliter fiebat in theatris. vocat ergo medicina practica methaphisice sic Arist. vocat mechanicam prudentiā phemio methaphisice. d. q inuentis oibus necessarijs hec prudentia inquiri cepit ait de methaphisica. Ad sextū dō. q artes oēs manufactiue sunt mechanice non practice aliqui vo manu artifices methaphorice dicūt practici sicut ⁊ aliqui dicunt sapientes ibidē nō q eoꝝ ars sit sapia sed qz maiorē habet similitudinez sapiētie sic nec istoꝝ ars erit practica.

Questio quarta.

Et 4°. visum est aliqbus q̃ moralis scia sufficiēter sit diuisa in ethicaz yconicam ⁊ politicā. Primo quidē auctoritatib⁹ anti-

quoꝝ. puta eustratij algaʳ. bug. de sancto victore qui sic eam distinguit. 2° qz tot sūt ptes buⁱ scie quot sūt modi viuēdi bois cū ipa sit de boie vel de ipsius opatiōe. sed tres tm̄ sunt modi viuendi bois in generali. vnus solitariusʃ de quo ē etbica alter domesticⁱ ō quo est yconica ⁊ tercius ciuilʳ de quo ē politica. g̃ non sūt plures ptes mozaliʳ scie

Sed in oppositū est q̃ etbica que in libzo etbicoꝝ tradit est de mozibus bominis cōibus ad oēs modos viuēdi p̄ dictos nec plus agit de solitario q̃z de alijs. ymo minus. quare de illo modo pōt eē spālis ps buⁱ scie sicut de duobus reliquis que dicet monostica ⁊ sic etbica ⁊ monostica nō coincidūt.

Rᵉ: p̄mittēdo diuisionē naturalis philosophie pzo euidētia dicēdoꝝ que quidē philosophia cum agat de natura que ē pzincipiū motⁱ vel agit de natura vt ē pzincipiū motⁱ cuiⁱ cūq̃ in generali nō descendēdo ad spālia ⁊ sic vna ps eiⁱ tradit in liʳ phisicoꝝ. vel agit de natuā vt est pzincipium motus quo partes mundi ordinātur in mūdo. qui motus triplex est. vnⁱ est mediⁱ alter ad mediū ⁊ tercⁱ circa mediū ⁊ sic alteā ps eiⁱ tradit in liʳ de ce. ⁊ mūdo ⁊ in libzis subalternatis ei vel agit de natuā vt est pzincipiū motus quo alique ptes mūdi inuicē trāsmutātur sicut elemēta ⁊ elemētata ⁊ sic altera ps eius traditur in liʳ de generatiōe ⁊ cozruptione ⁊ in libzis subalternatis ei vel agit de natura vt est pzincipiū motⁱ quo pfici unt alique nobiliozes ptes tociⁱ mundi. s. aialia qui motⁱ est operatio vitaʳ puta itelligere sentire ⁊ appetere qui magis est aialium salus ⁊ pfectio quā mutatio ⁊ sic altera pars eiⁱ traditur i liʳ de aia ⁊ in libzis subalternatis ei

Simili mō di. in ꝓposito cuz mozalis scia agat de boie vt libero ⁊ vt libere viuēte vel agit de boie vt libere viuēte non determinando considerationem ad aliquē modū viuēdi spālez ⁊ sic prima ps eiⁱ tradit in etbicis in qbⁱ agitur de mozibⁱ bois i cōi vel agit de modo viuēdi ciuili ⁊ sic altera ps eiⁱ tradit in politicis vel agit de mō viuendi domestico ⁊ sic altera ps eiⁱ tradit in yconica vel agit de modo viuēdi solitario ⁊ sic altera ps eius traditur in monostica. hec aūt monostica nō tenet fuisse tradita per philosophos. cuiⁱ ratō duplex est. vna qz visuz est eis q̃ documēta in etbicis generaliʳ tradita sufficiāt pzo regimie illiⁱ solitarie vite que tm̄ sic generaliter sūpta nō sufficeret p regimie vite domestice vel ciuilʳ. Alia rō qz illū modū viuēdi putauerūt magis diuinū q̃z būanū. vñ eustratiⁱ ait. si in mōtibⁱ cōuersari ⁊ solitudinē bitare eligat aliqs vitā eligēs diuiniozē valde paz vel nibil arte mistrante indigebit

Dijs igitʳ p̄missis ad questiōem dicēda sūt tria. primū q̃ mozalis possibilis tradi non est sufficiēter diuisa in illas tres ptes vt iam visuz est. 2° q̃ mozalʳ p philosophos tradita est sufficiēter diuisa in illas tres ptes vt etiā iā visuz ē 3° q̃ betica in liʳ etbicoꝝ tradita non est dicenda monostica ac si ageret de mozibⁱ solū vniⁱ bois. qō probaʳ pzio sic. nulla doctrina agit p̄cise de vita ⁊ mozibⁱ vniⁱ bois que agit de virtutibⁱ magis necessarijs boi vt ciuiliter viuēti q̃z aliter viuēti sz doctrina liʳ etbicorū agit de multis virtutibus magis necessarijs homini vt ciuiliter viuenti q̃z aliter viuenti. Istud apparet quoniā agit de prudētia de iustitia de fortitudine de magificētia de liberalitate de amicitia. de vitate ⁊ eutrapelia. Itē de felicitate politica ⁊ contēplatiua. quare nō agit p̄cise de mozibus ⁊ vita vniⁱ bois. 2° qm̄ nulla doctrina agēs de generatiōe ⁊ augmēto salute ⁊ operatiōe diffinitiōe ⁊ mō cuiuscūq̃ virtutis agit p̄cise de mozibⁱ vniⁱ bois. alique eni virtutes requirūt psonis cōibⁱ ⁊ pribus familʳ. de qbus ciuilis doctrina ageret sed doctrina liʳ etbicoꝝ agit de bijs omnibus in 2° etbicozum ⁊ in .3°. de volūtario ⁊ cōsilio electiōe ⁊ inten

tiõe que sũt oi virtuti cõia. quare seqt vt prius. ¶ Ad primũ in oppositũ dõ. q illi duidũt morale per phos traditã nõ illã que est possibil' tradi que magis inuenit in vitis patz q3 in libris phoz lz Aristote. x. ethicoz videat finaliter ponere felicitatẽ pfectissimã hui' vite i illo mõ viuẽdi q ptinet ad monosticã ¶ Ad fm iã dictũ est q ethica nõ est de modo viuẽdi solitario sicut rõ suppone bat.

Jis igit generalib' expositis cũ dei oipotẽtis auxilio ad exponẽdã ethicã i lr̃. Arist. traditã accedim' cuius titul' talis est. Jncipit ethica nithomathia stragelica aristotel'. ¶ Dicit ãt ethica moral' scia ab ethos grece q est mos latine z ythos q est scia. ¶ Dicit ãt nithomachia .q. ad nithomachũ Arist. pfez fm aliquos vel fm alios filiũ per modũ epl'e missa. ¶ Dicit ãt stragelica ab illa ciuitate stragelia. vñ Arist. ozt' eãt quã philippus rex macedo destruxit quãq3 filius ei' alexãder magn' ob arist. reuerẽtiã dicit repasse. ¶ Vel arist. ab ares q est virt' z olon q est totũ. q. tot' virtuosus vñ dicit eustrati' q arist. circa vtraslibet ptes phie studuit z negotia de ambab' exposuit ptãseũtium hoim aias instruens artib' z doctrinis.

¶ Lectio prima.

Omnis ars z omis doctrina]Huic lr̃. pmittit phemiũ z ibi sbdit tractat'.]Vi cam' ãt resumẽtes] in phcio. phs ãt reddit auditorẽ. 2o. benuolũ pponẽs ei scie finẽ z fructum. 2o. docilẽ pponens ei pcedẽdi modũ ibi]Dicit ãt vtiq3 sufficiẽt] 3o. attẽtũ oñdẽs ei auditorẽ debere eẽ ydoneũ nõ inexptũ nec passionib' deditũ ibi]Un' qsq3 ãt bñ iudicat]Oñdit igit hui' scie finẽ in 6 conclusiõib' quaz pria ẽ. q ois ars z ois doctrina appetit aliqd bonuz finale.

¶ Scda q pluriũ doctrinaz z artiũ sũt pluã bõa finalia mõ dissimilia que ponit ibi]Dicta vo quedã videt eẽ finiũ]Jcia q illa sũt in sba diuersa ibi]Quidã ãt] quarta q illa sũt in pfectiõe iequalia ibi]Quecũq3 sũt taliuz].quita q inter hec oia bõa finalia est aliqd optimum intẽtũ z cõsideratũ ab aliqua doctria rũ ibi]Si vtiq3 est aliq']Sexta q illud optimũ cõsideratũ z intẽtũ in pũti do ctria ibi]Si ãt sit tẽptãdũ] ¶ Pro cui dẽtia cõclusiõis prie pnotãda sũt quatuor. Pmo q bonũ nõ sumit' b p bono morali precise. nec pro naturali precise sed cõmunissime sic autẽ sũptũ bonũ est eẽ ceintiale vel accidẽtale cõuenies rei vt pficiat vl' vt in sua pfectiõe saluet'. ois qppe res vel est ipfecta vel pfecta. Jmpfecta qdẽ z imcõpleta appetit salutez illi' eẽ illius boni lz imperfecti q iã bz z appetit pplemtũ q nõdũ bz. pfecta vo res appetit salutẽ sui boni sui eẽ q bz. Jstud ãt bonũ in quo res appetitus tẽdit duplex est. vnũ intrinsecũ qd bitũ rẽ formal' pficit. ¶ Aliud ẽ extrinsecũ a quo bonũ intrinsecũ pueniẽs. 2o. notãdũ q appetit' i hac pte sumẽdi est cõissime p quacũq3 tẽdẽtia rei in finẽ suũ. hec ãt tẽdẽtia ẽ qntuplex. vna est que seqt nãm acceptã z hec ẽ nat' appetit' vt fames. ¶ Alia formã sensatã seu sensu apphensã z hec ẽ appetit' aial' vt cupia rei visu delectabilis. ¶ Alia seqt formã intellectã z ẽ appetit' intellect' vt desiderii viri bñde. ¶ Aliã seqt bitũ acqsitũ quo bituat' inclinat ad operari fm bitum suũ vt sciens ad cõsiderare liberal' ad dare. ¶ Alia seqt bitũ infusũ seu aliqd supnãle donũ quo dotat' qs dicit cupio dissolui z esse cũ xpo. ¶ 3o. notãdũ. q ois que nob insũt quedã insũt nob a nã quedã a doctrina. quedã a ꝓsuetudie vt iplicite dicit. j. in. 2o. li. z explicite in. x. de bijs eni que nobis insũt ex diuina infusione nõ logt phs. null' ãt bit' intellectualis vel moralis inest nobis a nã vt

dicit in.2°. Itē nullꝰ moralis inest nobis a doctria tm̄ large sūmēdo doctrinā p̄o eruditiōe ⁊ inuētiōe vt mechanicha. Alij vero nō possunt nob̄ inesse a sola doctrina absq; assuefactione p̄euia vt dicit in fo de qbusdā actibꝰ. Tūc g̃ habemꝰ q̄ intellectualiū bitū alij sūt eruditione alij assuefactiōe generabiles. vñ p̄bs in hac p̄te sūmit artem p̄o quocūq; bitu per assuefactionē generabili ⁊ doctrinā p̄o quocūq; bitu per eruditiōem acq̄sibili. 4°. notādū q̄ volūtas que est appetitꝰ rōnal' ⁊ liber p̄ōt oppositā ⁊ imoppositā q̄ est indetermiata ad illa ⁊ p̄ōt per se determinari ad alterum. ⁊ hoc tripl'r. vno modo ispectu actꝰ ipari q̄ p̄ōt vl' sedere vel ire que sūt opposita ⁊ si velit sedere tunc sedere est pars ad quā volūtas p̄ius indeterminata determinat'. velle aūt eius est determiatio. alio mō respectu cōtrarietat' actus eliciti. voluntas ei p̄ōt diligere vel odire vnū boiez que sūt opposita circa idē q̄ si diligat tūc ip̄m diligere est ps ad quam volūtas determinat' ⁊ ip̄amet determiatio. Alio mō respectu exercitij actus eliciti q̄ volūtas p̄ōt hūc boiez diligere vel odire ⁊ p̄ōt vtrūq; omittere ⁊ vtrūq; actū a se suspēdere ⁊ tūc si exerceat aliquē istoz actuū ip̄mmet exercitū est pars ad quā fit determinatio ⁊ ip̄amet determiatio ⁊ sic̄i modo de suspensiōe nisi illa suspēsio fiat per aliuz actū positiuū ⁊ tūc determiatio eēt res positiua ⁊ quedā volitio. pars vero ad quā fieret determiatio esset sola p̄riuatio. p̄bs ergo in hac parte non accipit electiōem sicut. j. i. 3. dist. q̄ ē volūtariū p̄consiliatū ex bijs que sunt ad finem. Sz sūmit eā cōissime ⁊ respectu finis ⁊ respectu eoz que sūt ad finem vnde j. in p̄imo dicit felicitatē p̄pter te eligibilē q̄ nullo mō verū est de electione p̄io mō sumpta vt sūmit in 3°. sūmitur ergo hic electio generalissime p̄ qua cūq; determinatiōe volūtatis p̄ius indetermiate. Actus aūt nō sūmitur hic vt dividit potētiā sed vt est termin' ps vel extremitas ad quē vel ad quam fit dicta determiatio. vñ aliqñ talis actus est diuersus ab illa determiatiōe vt visum est de actu imperato. aliqñ idē cū ea vt visum est de actu elicito. Qđ aūt sic debeat sūmi actus patet. q̄ in greco nō habet eudelechia que dicit actū divisū generaliter p̄tra potētiam sz habet p̄raxis que fm eustratiū idē est q̄ operatio fm electiōem supple sumptā generaliter p̄o determiatiōe volūtatis ⁊ tūc ps q̄ bn' mōi act' vel p̄raxis nō est nisi actus humanus qui est in libera ptāte boīs. Hijs visis videda est ꝓbatio. De hoc amplius in sexto. p̄ie cōclusiōis hic intente que ꝓbat sic. oia appetūt finale bonū qđ patz q̄ sic antiqui cōiter enūciantes descripserunt bonū dicētes bonū esse illud q̄ oia appetunt. ergo ois ars ⁊ ois doctrina. i. ois intellectual' bitus assuefactiōe vel eruditiōe acq̄situs appetit aliqđ finale bonū. ⁊ addit ad hāc cōclusiōem q̄ sic̄r bonum appetunt eos electio. i. ois humane volūtatis determinatio ⁊ ois actus hūanus ad quē tanquā ad alterā indeterminatiōis partē fit illa determiatio cōsequēter ista est euidens cū ista quatuor sit de numero oim.

Dubitaret autem aliquis qua re philosophus in hac parte oēs habitus intellectuales cō p̄hendit sub differētijs generatiōis eorum potius q̄ sub alijs. 2°. quare addit actum ⁊ electiōem cum non faciāt ad ꝓpositum. Ad p̄imum dico q̄ quia p̄bs cōpabat hic bitus intellectuales ad finē qui maxime intēditur in generatōe rei cū finis moueat generantē ad generādū hinc est q̄ sub bijs differētijs in hac operatiōe istos bitus cōp̄hendere debuit potiꝰ q̄ sub alijs. Ad secundum dicendum q̄ actus ⁊ electio hic adduntur quoniā appetēs vl' acq̄rēs istos intellectuales bitꝰ p electiōez vt h̄ sūmit se determiat ⁊ ad actū

appetendi ꝛ acgrēdi determinat. bīti
bus vero iam acquisitis per electiōez
se determiat ad actū operatiōis eoꝝ
qui est finis eoꝝ determinatꝰ ꝛ idcir
co cōueniēter in breuibꝰ exposuit mo
dum huius appetitꝰ quo doctrine bo
nū appetūt addendo electiōez ꝛ actū
[Bria vero videt quedā eē finiū] Dñ
so ꝙ oim doctrinaꝝ ꝛ artiū sunt aliqui
boni fines ꝙ fuit pria cōclusio. cōsequē
ter hic declarat scdam ꝙ isti fines sunt
in mō dissiles ꝛ differētes dicēs. ꝙ fi
niū ꝓdictoꝝ est quedā differētia ꝛ dis
similitudo. qđ ꝓbat oñdens duos mo
dos finiū qz quidā fines aliquaꝝ arti
um ꝛ doctrinaꝝ sunt sole operationes
puta musice cātare vel cytharizaꝛ pre
ter ꝙ nullum segtur opꝰ operatū. qdā
vero fines sunt opera quedā remanē
tia preter operatiōem ꝛ post vt edifi
care p̄ter ꝛ post edificatiōez remanet
domus edificata [Quoꝝ āt] Deinde
cōparat huiusmōi finē opatū sue ope
rationi dicēs. ꝙ quoꝝ negotioꝝ vł qua
rum artium sūt fines opera vltra ope
ratiōes in bijs artibꝰ ꝛ negocijs meli
ora ꝛ appetibiliora sūt opera q̄ ope
ratiōes. Circa ꝓ̄ē bāc duo notanda
sūt. s. causa dīe finium ꝛ cā p̄eminētie
rei operate ad operatiōem qua efficit
cā primi est qz sūt artes alique requi
rētes in operatiōibꝰ suis subiectū i q̄
operent ꝛ organū quo operent Ali
que vero nō subiectū sed organuz. ali
que vero nec subiectū nec organum.
Ars aūt requirēs subiectū in quo o
peret inducit mediāte organo formaz
aliquā remanētez in subiecto post ope
ratiōem vt dictū est de domificatiua ꝛ
illa forma est finis vlterior p̄ter opera
tiōem. Ars vero requirēs nō subiectū
in quo sed organū quo operet est du
plex qz vtit ꝛ operat organo vel sepa
ratur sicut cytbara vel viola vtit musi
ca instrūalis vel cōiūcto sicut oze vł gut
ture vtitur musica vocal ꝛ i bijs orga
nis nibil iducit nisi motꝰ qui cessat ces
sante actiōe primi mouētis istiꝰ sez ar
tificis Ars vero que nec organū nec
subiectuz requirit hz operatiōem ima
nentez primo agēti ipi. s. artifici cuius
opatio est intellectual que sibi ipi p̄t eē
eupraxia. vt dicit. j. in. 6o ob hanc igit
cāz ars requirēs subiectū hz p̄ter ope
ratiōem aliqđ opꝰ vt finez suū. cetē vo
artes qz ñ hūt tale subiectū iō nec hūt
talē finē operatū. Cā vo scdi est qz res
opata seu forma in subiecto inducta ē
finis illiꝰ operatiōis sicut forma queli
bet est finis sue generatiōis qua indu
cit in subiectū. illa enī opatio est gene
ratio seu iductio illiꝰ forme. quare for
ma illa est melioꝝ ꝛ appetibilioꝝ illa
operatiōe. [Multiſ aūt operatiōibꝰ
Dñso ꝙ artiū fines sūt in mō dissiles
Hic oñdit tcia cōclusiōem ꝙ sūt in sub
iecta diuersi. o. ꝙ multā exñibꝰ ipis ar
tibꝰ ꝛ doctrinis multi sūt fines earum
sicut ꝛ ipe artes ꝛ doctrine sūt diuerse
ꝛ eaꝝ operatiōes diuerse que sūt fines
eaꝝ ꝛ sic per cōsequēs ꝛ fines sūt di
uersi. hoc āt probat in exēplis indu
cens ꝛ dicēs ꝙ medicinalis scie finis
est sanitas ꝛ nauifactiue finis est naui
gatio ꝛ militaris finis est victoria yco
nice vero finis est diuitie ꝛ sic de sin
gulis artibꝰ ꝛ doctrinis. bij aūt fines
sūt diuersi ſm ſbam. g̃ pluriū doctrina
rū ꝛ artiū fines sūt diuersi ſm ſbaz.
Obijcit āt ꝯ hoc ꝙ dicit diuitias eē fi
nem yconice cū in primo politice pro
bet oppositū oñdens ꝙ sūt tm̄ instru
mēta eiꝰ Rñdetur ad hoc p aliquos
ꝙ hic loquit ſm vulgatā opinionē non
ſm ꝓpriā. pōt tū dici melius ꝙ yconomi
ca est duplex vna de mō viuēdi dome
stico ſm virtutē ꝛ de hac loquit. j. poli
ticoꝝ Alia de sola administratiōe re
rū t̄pozaliū que res psonaꝝ nō perso
nas dicit gubernare. ꝛ hoc mō iura sū
mūt yconomū vt. C. ō sacrosan. eccl. l.
iubemus ꝛ in decre. 89. de. c. Quia in
quibusdam ꝛ. 16. causa. q. 7. c. [qm̄ i q
busdaz] ꝛ de hac yconomica videtur
hic loq phs. ꝛ huius finis est ꝑz vitatē
diuitie. lz ꝓ nūc tal yconomia ad solas

res ecclesiasticas sit restricta. [Quecū q̄ aūt sūt taliū]Ōūso q̄ pluriū doctri-
naz̄ t artiū sūt fines diffikes t diuersi
Hic cōsequēter oñdit quartā cōclusio-
nē q̄ sunt pfectiōe inequales t diuerst
pcedit aūt sic. Primo supponit quen
dā ordinē doctrinaz̄ t artiū ꝟz ordinē
qui est inter artez̄ architectonicā. i. pri
cipātem t subarchitectonicā .s. famu-
lantē. Dicit ergo q̄ quedā sūt artes de
numero taliuz seu taliter se bātium. q̄
quadā virtute intellectuali . puta arte
vl̄ doctrina que est illis architectonica
quēadmodū ars frenefactiua est famu
las sub equestri tāquaz̄ sub sua archite
ctonica vel principātem t quēadmo-
dū quecūq̄z artes factiue instrumētoz̄ū
equestriū sūt sub equestri. puta factiue
sellaz̄ t frenoz̄ t quēadmodū hec e-
questris t oēs opatiue bellicoz̄ instru
mentoz̄ sūt sub militari sicut sub barū
architectonica ad militarē eniz̄ artem
vt hic sūmitur ptinet ois impugnatio
vel defensio bellicosa t ꝟm eūdem mo
dū alie artes famulātes sūt sub aliꝭ ar
chitectonicis seu principātibus. Hoc
ꝑ ordine ꝓsupposito. scdō ꝓponit suaz̄
ꝓclusiōem dicens. q̄ in illis oibus que
cunq̄z sūt de numero taliū ordinatarū
fines architectonicaz̄ sūt meliozes t
ordinabiliozes q̄z fines subarchitecto
nicaz̄. 3°. hāc cōclusiōez ꝓpositā pro
bat arguens ita bonoz̄ illa sūt deside-
rabiliora t melioza quoz̄ gr̄a reliqua
desiderātur t psequūtur. hec eni se ha
bent vt fines. illa vero ꝟm ea que sunt
ad finē. Sed gr̄a finiū architectonicaz̄
fines aliarū desiderātur t psequūt. ꝑ
isti sūt desiderabiliozes illis. huius ra
tionis sola minoz̄ ponitur in lr̄a. 4°.
circa hoc remouet dubiū qd̄ posset oc-
currere. vtrū oēs finū superiuꝰ allega
ta poneret exceptionem in hac regu-
la tam probata. Dicit ergo q̄ nō qz
nihil differt ipās operatiōes esse fines
actuuz aut opera quedā ꝓter operatio
nes qz t in bijs t in illis habet veri-
tatē sicut in doctrinis in quibus iā oñ

sum est quō sunt adinuicē ordinate t
fines architectonicaz̄ meliozes sūt fi-
nibus aliarū. Hic querenda sunt duo.
primo in quibuꝰ cōsistit per se ordo ar
chitectōicaz̄ artiū t aliaz̄. Scdō an
logica sit subarchitectonica respectu
aliaz̄ ad quas ordinat. Dicēdum ad
primū q̄ ordo iste ꝑprie sūptꝰ cōsistit
in tribus bitudinibꝰ artiū inter se. pri
ma est bitudo faciētis instrumētum ad
vtentē instrumēto. faciens nāq̄z est sub
architectōica t famulās. vt illa que fa
cit nauē. vtens vō est architectonica t
principās. 2ª est bitudo eius q̄ est ad
ipm finē que prouenit ex bitudine pri
ma. vsus eni cuiuslibet instrumēti ē eiꝰ
finis. 3ª est bitudo pcipientis ad obe
dientem t ecōuerso architectonica nā
q̄z pcipit t altera obedit. hec aūt bitu
do ꝓuenit ex primis duabus. Ex quo
nāq̄z architectonica precognoscit vsuz
t finē instrumenti ex hoc precipit in-
strumētū fieri de materia t in illa for
ma que cōueniūt vsibus instrumēti vt
nauta precipit nauez fieri de ligno vt
natet super aquā de firmo ne cito fran
gatur per aquam t acutam vt veloci-
ter scindat aquam. In aliquibus ve-
ro ars subarchitectonica non facit ali
qd̄ instrumētū proprie dictum quo vta
tur architectonica sed facit aliquam di
spositiōez qua vtitur principans. sicut
equestris non facit instrumentum pro
militari. sed bene facit aliquam dispo
sitionem t apparatum t congressum
quo vtitur ars militaris impugnando
vel defendendo. Ad ꝟm dicendum.
q̄ logica non facit instrumentum. puta
quo vtantur cetere scientie sed docet
eas facere. quelibet enim scientia fa-
cit proprios sillogismos t faciēdo vti
tur t vtendo facit. vti enim sillogismo
t facere sillogismū idem est in sciētijs
Itē nulla sciētia precipit ei qualiter
vl̄ ex qua mā dēat facē sillogismū t iō
nō ē dicēda subarchitectonica vel fa-
mulās respcū aliaz̄. Iz i vno cōueiat cū
subarchitectonica q̄ ordiat ad aliaruz

vniuersitatē tanquā ad finez nō tamē ad aliquaz earum determinate. Si vtiqz ē aliquis finis]. Dñso q pluri um doctrinaz t artium fines ppzij sūt dissimiles diuersi t inequales. Hic oñ dit quitā cōclusiōez q inter istos fines est aliquis bonus t optimus t intēdit sic arguere. In quocunqz ordine finis ille quem volum⁹ ppter ipm t alios p pter ipm t ipm nō ppter alterū est fi nis bon⁹ t optim⁹. sed oiz operabiliū humanozū est aliqs finis quē volumus ppter ipm t alios ppter ipm t ipm ñ ppter alterū. g in ordine opabiliū hu manozū est aliquis finis bonus t opti mus. In hac rōne sic pcedit. q po nit primo minorē t patet lege in prin cipio. [Si pro qz] Scdo probat illā minorē t qz illa ē maifesta. posito q sit stat⁹ in causis finalib⁹. rō probat i eis statum esse cum dicit [Procedit enim] Arguit ergo ducēs ad incōueniēs isto modo. si non est status sed semper desi deram⁹ vnū propter alterū t illud p pter altez sequitur pcessus in infinitū t si hoc sequit ꝓns est q naturale de sideriū nīm erit frustra vacuū t inane q est incōueniēs. 3⁹ infert cōclusiōez tanquā euidentē dicens q manifestuz est q hic finis est bonus t optim⁹

4⁹ ibi [Igit t ad vitā] Infert vnū corrolarium dicēs q dicti finis cogni tio ex plenitudie bonitatis sue duo bo na facit boi cognoscēti. Unū qz allicit appetitū vt ex eius desiderio magis ac magis conetur ad incremētum bonoz operum t meliorationis hūane vite t hoc intendit cū dicit [Ad ad vitaz ma gnum habet incremētum] Alterū bo num facit. qz dirrigit intellectum vt ex eius apprehēsiōe sciat operatiōes hu manas regulare t pducere vsqz ad ip sum finē intentū t hoc intendit in ex emplo sagittatorū qui ex apprehensiōe signi sciūt rectē sagittas mittere vsqz ad signū q non facerent nisi prudissent.

Hic sunt notāda duo. vnū pro euidē tia maioris que nō ponit in littera nec fuit probata. Notāduz ergo q tria sūt appetibiliū genera. vt habetur. j. in. j. ca. 8⁹ est enim aliquid appetibile pro pter alterum t non propter se t istud habet rōnem vtilis vt amara positio. aliud est appetibile ppter se t non p pter alterum t istud habet rōnem bo ni felicis vt ipa btitudo. Et est aliqd appetibile ppter se t propter alterū t habet rōnem boni t vtilis sicut vir tus. modo ergo cum dicebat in illa ma iori q in quocūqz ordine illud qd ē ap petibile ppter se t alia propter ipm t ipm non propter alterū est finis bo nus t optimus hoc est euidens. ex hoc eni q est appetibile ppter se habet ra tionem boni. ex hoc autē q alia ppter ipm habet rōnem finis t ex hoc patet q ipm non propter alterum habet ra tionem vltimi t optimi. Scdo notan dum circa probatiōem minoris dicte rationis q philosoph⁹. 2⁹ methaphisi ce inducit alia quatuoz media ad pro bandum statum in finibus simpliciter qz finis habet rōnem t naturam rei t finis rei simpliciter. quare ablata na tura rei tollendo statum per cōsequēs ablata erit natura finis Itē tollit na tura boni que dicit naturā perfectiōis t cōplemēti. ablato tamē isto statu ni hil perficiet nec cōplebitur Itez tol litur conatus ab appetitu qui non co natur aliquid operari nisi ex desiderio finis quē primo intendit si tamē nō sit status nihil primo intenderet nec per cōsequēs conabit aliqd facere nec vē turus ad finem Item tollit consiliuz ab intellectu qui non cōsiliab nisi sup ponendo aliquez finē qui sit t primū principiū consilij t vltim⁹ termin⁹ to cius negocij. hoc aūt ablatū erit. abla to statu a finibus. [Si aūt sit tēptan dum] Ostenso q inter fines doctrina rum t artium est aliquis finis optim⁹ qui est bonum humanum. hic ostendit sextam conclusionez. q ille finis est cō sideratus t intentus in hac scientia. t primo premittit vnum preambuluz

de dicendis dicens. q; si sic est q; sit talis finis vel quia sic est duo sunt tempta da. vnū accipere ⁊ cognoscē figuraliter ⁊ grosso modo de illo fine quid ē aliud vero scire cui⁹ doctrine vel disciplīe interest cognoscere illū finē. primū istorum tētabitur in prio libro. hm vero statiz ⁊ ideo scdo ibi[Videbitur aūt]Probat quadruplici rōne q; buius scie interest istum finez cognoscere scda ponit ibi[videmus aūt. tercia ibi[Utente autē hac]quarta ibi[Si enim rō] Prima rō talis est scie principalissime ⁊ maxime architectonice interest cognoscere ⁊ intendere finē optimuz ⁊ humanū bonū hec ꝓbata sint supza in quarta cōclusione. sed ciuilis scia est huiusmōi. ergo ipius interest. cōsequēter ibi[Quas enī ¶]Pbat minorē assūptā ⁊ hoc sic doctrina p̄cognoscēs ⁊ p̄ordinās oēs alias q̄tum ad earuz cōmoda q̄tū ad loca. quātū ad psonas studētes in eis. ⁊ quātū ad tpa est sup oēs principalissima ⁊ maxime architectonica hec est per se nota nec p̄bitur in lra sed supponit vt verissima. sz ciuilis doctrina p̄cognoscit ⁊ p̄ordiat oēs alias quātum ad earū cōmoda dicens quas disciplinas debitū est esse ꝓ humano cōmodo. ¶ Itē quātum ad loca. quia in quibusdā ciuitatib⁹. ¶ Itē quātū ad psonas studētes p̄cipiēs qualescūq; disciplinas vn⁹ quisq; dz addiscē. ¶ Itē quātum ad tēpora q; dicit. Usquequo vel quāto tempore quisq; debeat vacare isti vel illi studio. hec aūt oia facit vt humana studia in nullo sint dissona. sz in omnibus cōsona in nullo p̄esīēt impedimētū sed in oībus auxiliū ad optinēdum bonum ⁊ finez humanū. quare ipa est principalissima ⁊ maxime architectonica. ¶ Eidem⁹ aūt. ¶ Scda rō tal' ē illi⁹ doctne interest būanū bonū sub qua cōsistūt hec p̄ciosissime vtutes intellectuales scz ars militaris yconica ⁊ rethorica sed sub ciuili existūt. ergo ciuilis doctrine interest humanū bonum. huius rōis minor ponitur in litte ra ⁊ est ad sensum in ciuitatib⁹ bñ ordinatis cognita. Maior vero probari potest hoc modo. doctrina que p artes sibi subiectas p̄stat hoibus pacez ⁊ securitatē de hostib⁹. pacem in domib⁹ singulis fomētum ⁊ nutrimētum puer ⁊ decrepitis. documētum adolescētib⁹ ⁊ iuuenib⁹ ⁊ necessaria corporis omnibus. pacem aūt ⁊ amorē ⁊ cōcordiam cum ciuibus ipius interest humanū bonum quia hec bona immediate pōt sequi bonum humanū qđ ipa per se ipsam intendit. sed doctrina sub qua existūt p̄dicte tres virtutes facit hec omnia per militarē enim dat pacem ⁊ securitatem ab hostibus ⁊ per yconicam pacem in familijs ⁊ cōgregatiōib⁹ domesticis ⁊ oia ad domū ptinentia per rethoricam vero pacem ⁊ amorē concordiā ⁊ trāquillitatez inter conciues. Si enīz rector ciuitatis habeat bonos rectores ⁊ illis bene vtatur magnum faciet ciuitati fructum. si tamē eos abuti sua arte permittat p̄stabūt ciuitati magnum incōmodū. vnde tulli⁹ de eloquētia siue sapia ⁊ cum sapia dicit in p̄icipio rethorice. Si quis ōmissis rectissimis atq; honestissimis studijs rōnis ⁊ officij consūmit oēm operā in exercitatōe dicēdi. is inutilis sibi ⁊ patrie suis p̄rie ciuis alitur. qui vero ita se armat eloquētia vt nō oppugnare commoda p̄rie. sed p̄o bijs pugnaē possit is mihi vir ⁊ suis ⁊ publicis reb⁹ vtilissim⁹ ⁊ amātissim⁹ ciuis fore videtur quare talis doctrine sub se tales artes habentis interest humanum bonum. Utentes autem hac. ¶ Tercia ratio talis est ¶ Illius doctrine interest humanum bonum. cuius finis complectitur fines omnium aliarum. hec supponitur extra litteram tāquam per se nota. quia solum bonuz humanū complectitur fines omnium doctrinarum ⁊ tō ille finis qui complectitur eos est id ipz qđ bonū būanū quaē talī scie interest bonū humanū sicut ꝓprius finis eius. sed finis ciuilis doctrine est huiusmōi

ergo ipe est bonū humanū. ¶ Hui⁹ rationis ponit primo minor cuz sua probatiõe que est talis. Finis scientie vtentis oibus practicis ⁊ precipiẽtis ominibus quid oporteat facere ⁊ a quib⁹ abstinere complectit fines oim aliarū ¶ In hoc eni consistit omne bonū earū facere facienda ⁊ nõ facere ñ facienda sed hec ciulis scia omnibus practicis vtitur determinãdo occupatiõez ciuiũ ⁊ oibus precipit legẽ ponens eis qd oporteat facere ⁊ a quibus abstinere quare finis eius cõplectitur fines oim aliarum. ¶ Scõo infert cõclusiõem dicens [Quapropter] hoc supple finis huius scientie erit humanū bonū ⁊ ita humanū bonum ptinet ad hanc scientiam tanquã finis eius ppr̃ius ⁊ spãlis ⁊ aliarum oim generalis [Si enim idem] Hic ponitur quarta ratio. ꝓmittitur tamen primo cõpatio boni cõis ⁊ boni vnius psone. Et fo ibi [Methodus quidem. tangitur ratio in cõpatione ista. supponitur primo identitas qz bonum vnius ciuis est bonū ciuitatis ⁊ bonum ciuitatis est bonum vnius ciuis cõsequenter assignat ꝛcia inequalitas prima quia bonū cõe est magi⁹ extensiue bono vnius persone. scõa quia est pfecti⁹ itẽsiue. tercia qz suscipẽ ad pcurãdū ⁊ saluaẽ pcuratū ⁊ susceptū bonū vni psõe soli ẽ bonū ⁊ amabile sicut bonuz opus. sed saluare ⁊ pcurare bonū genti toti ⁊ ciuitatibus hoc est melius in se ⁊ diuini⁹ in affectione q̃z amor ⁊ affectus quo aliquis virtuosus sic diligit bonum cõe q̃ pro salute ipsi⁹ audet se ipm morti exponere magis videtur diuin⁹ q̃z humanus. vnde nõ bene apparet hoibus vnde talis amor insit aliquibus nisi sit ex dono diuino infusus. habemus ergo q̃ cõe bonum est extensiue maximū. itensiue vero pfectissimū quoniã in hijs que nõ sũt mole magna hoc est esse maius q̃ est esse meli⁹ dicit Aug. 6. de trini. c. 8. Ad saluãdū vero amabilissimū ⁊ diuinissimū. Hac cõparatione ꝓmissa intendit sic arguere Methodus tale bonū intendens. intendit humanū bonum. sed methodus ciuilis tale bonum intendit vt appareat. ergo ⁊ bonū humanū imediate. ⁊ per cõsequẽs eius interest bonum humanū. huius rõnis sola minor ponitur in lra. Maior autem apparet ex dicti⁹ in cõpatione facta. ¶ Circa predicta sunt quatuor inquirenda. primū vtruz omnia appetant bonū tanquaz finem. ſo vtrum homo habeat esse ⁊ viuere propter finem. tercio vtrū omnes operationes humane habeant vnum finẽ quarto vtrum ciuilis scia ⁊ tota humana vita habeant eundẽ finẽ.

¶ Lectio quinta.

DE primo arguitur q̃ non oia appetãt bonū. primo qz contrariū nõ appetit suū cõtrariū sed malū contrariat bono. ergo maluz non appetit bonū ⁊ per cõsequẽs nec oia cũ malū sit de numero oim. ¶ Secundo. quoniã appetitus cõtrarij tendũt in contraria. illa igitur cõtraria. vl̃ ambo sunt mala vel ambo sunt bona. vel altez bonū ⁊ altez malū nõ possũt esse ambo bona qz bonū nõ cõtrariat bono. vt. j. dicit in scõo. altero vero aliorũ duoz dato. sequit q̃ aliquis appetit⁹ tendit in malū. ¶ Tercio. qz nlla res seipam appetit. g̃ bonū nõ appetit se ipm bonū cũ sit de numero oim. ¶ Quarto. qz peccatū est ex ignorãtia ex infirmitate ⁊ ex iduſtria. ſz appetit⁹ peccati ex iduſtria nõ põt eẽ alicui⁹ boni. qz talis appetit⁹ nõ tendit in bonū. ¶ Quinto. qñ aliqui electiue priuãt se oi bono. puta illi qui desperãtes seipos interimũt. tales aũt nõ vident appetẽ bonū. ¶ Sexto qñ oẽ appetẽs vl̃ cognoscẽs. qñ oẽ appetitū ẽ cognitū. ſz multa sũt que nõ cognoscunt bonū quare nec appetũt. ¶ In oppositũ est qz bonū ẽ pfici ⁊ bonū ẽ in sua pfectione saluari. ſz oẽ qd̃ ẽ vel appetit pfici si imperfectū est vel in sua pfectiõe saluari si pfectū est. quare omne q̃ est aliqd̃ bonū appetit. Hic dicẽda

sunt quicq. Primo q̄ ois naturalis ap
petitus tendit in bonū. Cui⁹ rō est. qm̄
oia creata naturali appetitu in illū fi
nem tendunt ꝓpter quē facta sunt. sed
oia creata ꝓpter bonū finē ꝓmordia
liter facta sunt. ergo oia naturali appe
titu in bonū tendūt. Scdo q̄ ois sen
sus vel aialis appetitus tendit in bo
num. Cuius rō est qm̄ duo sūt mot⁹ ei⁹
circa obiectum. vnus dicitur fuga ⁊ est
respectu mali alter concupiscentia vel
desiderium ⁊ est respectu boni. quare
semp cōcupia ⁊ desideriū tendit in bo
num. Tercio. q̄ ois intellectus vel
rōnalis appetitus tendit in bonū. Cu
ius ratio est. qm̄ semper tēdit in aliq̄d
amabile. sed omne bonuz amabile est
vel bonū honestū vel bonū delectabile
vel bonum vtile. vt. j. dicitur in ſo ⁊ in
octauo. Quarto q̄ ois bitualis appe
titus tendit in bonū. Cuius rō est. qm̄
omnis habitus iclinat bituatum ad o
pera silia illis ex quibus generat⁹ est
sed ois habitus generatus est ex ope
ribus dirrectis ad bonum delectabile
honestum vel vtile. ergo ⁊ ipe habitus
ad similia bona inclinat. Quinto. q̄
ois appetitus supnaturalis tendit i bo
num. Cuius ratio est. quoniā boi data
sunt in bonuz bois. quare ⁊ in illud tē
dunt. Hec distinctio de appetitu ha
betur supza in ſo notabili super ꝓpo
sitione prima. Per hoc ad argumen
ta in oppositū dicendū ad primū. q̄ in
malo cōsideranda sunt duo. s. malicia
⁊ natura ei subiecta. Malitia vero si
contrariatur bono non tamē bono sibi
subiecto. illa ergo malitia non appetit
bonum sibi cōtrarium sed bonuz q̄ est
eius fundamētum. Ad ſm dicenduz
q̄ duo appetitus contrarij tendunt in
duo contraria que ambo sunt bona. vt
appetitus frigidi ⁊ humidi ⁊ appeti
tus calidi ⁊ sicci. ista tamen contraria
non sunt contraria in ratione bonitatis
vel malitie. ymo sunt in hoc simillima
Nō enim boni est esse conueniens vt
dictum est supza. vtrūq̄ autem contra
riorum est conueniens suo appetitui.
quare ⁊ ambo sunt bona ⁊ in hoc sūt
similia. Ad tercium dicendū q̄ appe
titus non sūmitur hic precise pro desi
derio rei non habite. ymo etiam pro
quiete ⁊ amore rei habite ⁊ tunc dico
q̄ bonum appetit bonum appetendo
salutē suā ⁊ quietādo se sibi. Ad quar
tum dicendum. q̄ peccatum ex indu
stria dicitur cum electiue ⁊ deliberati
ue cōmittitur opus malū qō̄ prescitur
esse malum. sed appetitus non tendit
primo in illud malum sed in eius fun
damentum a quo tamen non declinat
licet preuideat esse malum. quia ergo
in fundamēto peccati apprehenditur
vel estimat aliquid delectabile vel tē
poraliter vtile. ideo adhuc stat q̄ appe
titus talis tendat in bonū. Ad quin
tum dicendum. q̄ homo male imagina
tioni subdit⁹ ⁊ in anxietate magna po
situs imaginarie iudicat ⁊ estimat q̄
sūmum bonum sit fuga illius anxieta
tis ⁊ nihil plus considerans vel deli
berans sequitur istam imaginationem
seip̄m interrimēs. quare etiaz iste rea
liter priuans se omni bono ducitur in
fantasia boni. Ad sextum dicenduz
q̄ omne appetens appetit cognitum
vel a se vel a causa superioze. Illa ve
ro que sensum vel intellectum habent
appetūt bonū a se vere vel scōe cogni
tum.

Lectio. j.

Ex ſo arguitur. q̄ homo nō ba
beat esse propter finē. quia il
le finis esset vel aliquid itrin
secum inherens homini vel aliqd ex
trinsecum assistens tātum homini. Nō
potest dari primuz. quia illud esset ali
qua dispositio accñalis hoi que nō est
finis forme ſbalis sed poti⁹ ecōuerso.
substātial' forma est finis oiz dispō nuz
que sūt in ſba vt bri pōt ex prio phisi
coz. Nec p̄t dari ſm qz illud eēt deus
vt supponatur tunc quero vtruz homo
sit ꝓpter deū vt ꝓp̄ finez. Et vī q̄ nō
qz hoc ē vel qz hoc ē bonū dei vl' qz bo
nū hois. Nō qz bonuz dei qz illi nihil

boni pōt nouiter adūenire. Nec quia bonuz hois. qz hoc reducit ad bonum inherēs hoi de quo pbatum est q non est finis hois. ¶ In oppositū arguitur qz omne q est a causa per se agēte est ppter finē patet. ex. 2. phīsicoz vbi dicitur. q omne per se agens agit ppter finem. sed homo est a causa per se agēte cum sit factus ꝛ non a casu. quare ē ppt finē. ¶ Ad hoc dicēda sūt quatuor prio q nullū bonū iherēs hoi est finis hois. Scdo. q homo est finis ois boni inherētis. Tercio q optim⁹ hō est finis hois. Quarto q deus est finis extrinsecus optimi hois. ¶ Primū probat. qz nullū minus bonū est finis maioris boni. sed qōcūq; bonū inherēs hoi est minus bonū q̄ natura hois que inter res creatas tenet ſm gradū bōitatis ꝛ nobilitatis. qz imediate post naturā angelicā. ergo nullū bonū inherēs hoi ē finis hois. ¶ Scdm pbat qz finis cuiusq; cūq; amabilis solo amore concupie est aliquē amatū amore amicitie cui illud cōcupiscit. hoc patet qz oē cōcupitum cōcupiscit ppter illum cui cōcupiscitur quare illud sicut prio amatū ꝛ sicut cā ꝛ ratō cōcupiscēdi est finis boni cōcupiscibilis. sed omne bonū inherēs hoi est amatū solo amore cōcupie. p3 ex. 8 ethicoz̄ū. ex eo q non est res nata reamare. cōcupiscit aūt hoi. quare hō est finis ois boni inherentis sibi ¶ Tercium pbat. qz finis cuiuslibet imperfecti est ipm perfectū . Oē nāq; impfcm appetit perfecti ꝛ pfectū esse sicut finē suum. sed homo in suis solis naturalibus sumptus est impfectus. qm aptus nat⁹ est ad esse felicē. q tm nō ē in suis naturalib⁹ sūpt⁹ . Homo ꝺo felix ꝛ optimus est illud pfectū ad q homo naturaliter inclinat. quare homo felix ꝛ optimus est finis hois accepti in solis naturalib⁹ suis ¶ Vnde ista est regula generalis q omne esse habet pro fine bonū esse ꝛ tale esse. habet p fine bonum tale esse ꝛ omne viuere bonū viuere. ꝛ vita humana bonā vitam būana. nā. vnō si queraf ppter quid finaliter homo est homo. Dicendū q vt sit bon⁹ ꝛ optimus homo non dico ppter illaz accidētalē bonitatē tm̄ sed ppter totū. totum eni pfectum finis est ptium.

¶ Quartū pbatur. qm̄ illud est finis extrinsecus optimi hois per cuius attingentiā ꝛ adeptiōez efficit optim⁹ ꝛ felix homo. hoc eni est esse finē extrinsecum. sed deus est huiusmōi. homo eniz deo habito ꝛ adepto est beatus felix ꝛ optimus hñs oia que recte velle p̄t ꝛ hoc est esse beatum. vt dicit Aug. 23 de trinit. c. 5. quaē deus est finis extrinsecus hois. ¶ Ad obiecta g̃ dicenduz q finis extrinsecus hois est bonū extrinsecū puta de⁹. Cū vero dicit q hoc ē vt qz redūdat in bonū dei vt qz in bonū hois. dico q redūdat in bonū hois.

¶ Sciendū quippe est q aliqd est ordinatū ad finē extrinsecū ppter indigentiā illius finis. aliqd vero ppter indigētiā rei ordinate ad finē. verbi gra piscis est propter hoiem ꝛ homo ppt deum. piscis nō indiget hoie ſz homo pisce deus tamē nō indiget hoie. ſz hō deo. cum ergo postea dicit q aliquid inherens esset finis hois dico q nō sequitur. sed bene quidē inherēs homini includitur in fine intrinseco hois. Ille quidē finis est totuz pfectū cōstans ex inherēte bono ꝛ nō inherēte ꝛ vt totū pfectū finis est vtriusq; ptis per se sūpte ꝛ cuz hec altera pars. puta substātiale bonū est finis alteri⁹. puta accūtalis boni.

¶ Lectio septima. 91ma

Et tercio arguitur q non oēs opationes humane sint ppt vnum finē. prio qz mot⁹ cōtrarij non tendunt in vnū finē. puta motus grauis ꝛ leuis. sed alique opationes būane sunt cōtrarie. puta diligere ꝛ odire iustū ꝛ iniustū. ergo nō sunt ad vnū finē. ¶ Scdo qz bonū apparēs ꝛ bonū exñs non sūt vn⁹ finis. ſz alique opatiōes sunt ppter istud. alique vero propter illud nō ergo ppter vnū

finem. ¶ 3°. qz finis ꝛ illud ꝙ est ad finem non hñt eundē finē cum finis non habeat finē. sed operatiões alique sũt fines vt dictũ est supza ꝛ dicꝫ ꝙ felicitas est operatio li. j. c. 9. ꝛ. x. alique vo sunt ad finē. g̃ nõ ad eũdem. ¶ 4°. qz operatiões nõ relate ꝛ relate nõ sũt ꝓpter eũdem finē qz relate sũt ad finez illum ad quē relate sũt. alie vero non nisi per naturã sicut ad ideꝫ ozdinate. g̃ nõ oẽs sunt ꝓpter eũdem finē. ¶ Sꝫ in oppositũ est pbs dicẽs. oiꝫ operabilũ ab boie esse vnũ finem. ¶ Pzo solutione questiõis hui⁹ ꝑmittẽda sũt tria pzio quid dicit operatio hũana. ko qd finis. 3°. quõ vnus. ¶ Be pzio sciẽdum ꝙ operatio humana dicit operatõ que est in ptãte libera bois. vñ pzimũ itelligere q̃uis p hoc differat homo a bestijs non est hũana operatio. qz nõ est in ptãte bois. comedere tñ ꝙ est nobis cõe cum bestijs est operatio humana ꝓ quãto est in ptãte bois. ¶ Be 2°. sciẽdũ ꝙ illud in quo sũt iste cõditiões scꝫ eẽ in aliquo appetibilũ ozdine pfectiõe supmũ ꝛ intentiõe ꝛ appetitu pzimuꝫ ꝛ adeptiõe vltimũ ita ꝙ in eo sit sacietas appetit⁹ ꝛ esse ꝓpter se appetibile ꝛ non ꝓpter alterũ ꝛ esse cãm appetibilitat̃ alioꝫ illi⁹ ozdinis cui⁹ adeptio pzestet vtilitatẽ ceteris. pziuatio vero inutilitatẽ ꝛ esse frustra ꝛ inaniter illõ inquã in quo iste cõditiões exi sũt est finis exñs. illud vero in quo apparent est finis apparẽs. hec oĩa habent ex ko pbicoꝫ. ¶ Be 3°. sciẽdum ꝙ vnus finis põt dici quadrupliciť. pzio modo ꝼm spẽm nature ꝛ hoc mõ omia grauia hñt vnũ finẽ in motib⁹ suis. s. locum deorsuꝫ. ¶ Alio mõ ꝼm ꝓpoztiõez nature ꝛ hoc mõ grauia ꝛ leuia habẽt vnũ finẽ qz sicut se habet locus deorsũ ad grauia sic locus sursum ad leuia. ¶ Alio mõ ꝼm spẽm operatiõis ꝛ hoc mõ oẽs auari habẽt vnũ finẽ scꝫ pecunias in quibus oẽs auari felicitatẽ existere opinantur. ¶ Alio mõ ꝼz ꝓpoztionẽ opinionis ꝛ hoc modo etiã auari ꝛ vani habẽt vnũ finez qz isti hñt ꝓ fine id qõ optimũ opinãtur ꝛ illi siť lz in re discrepẽt qz isti opinãtur pecuniam illi vero honorẽ. ¶ Dijs ꝑmissis ad questionẽ dicẽda sũt quatuor. pzimo ꝙ nõ oẽs hũane operatiões hñt vnũ finẽ ꝼz spẽm nature. scõo ꝙ nec ꝼz ꝓpoztiõez nature. tercio ꝙ nec ꝼm opiniõis spẽz quarto. ꝙ hñt vnũ finẽ ꝼm ꝓpoztiõem opiniõis. ¶ Pzimũ ꝓbať qm̃ opatio corrũpens bonũ ꝙ ꝼm naturã est finis homis ꝛ operatio inducẽs illud ꝛ saluãs non hñt eundẽ finez ꝼm spẽm nature. corrũpens enĩ non est ad istũ finẽ ordinabilis. sed vt dicit ko ethicoꝫ. operatiões alique corrupũt bonũ bois faciẽtes hoiem malũ. alique inducũt ꝛ salnãt faciẽtes ipm̃ bonũ. ergo iste ꝛ ille non habẽt eundẽ finẽ ꝼm spẽz ¶ Scõz ꝓbatur qm̃ quecũq; hñt vnũ finẽ ꝼm ꝓpoztiõem nature si vnũ illoꝫ habet ꝓ se optimũ finẽ ꝼm nam̃ ꝛ qõlibet aliorũ habebit ꝓ se optimũ ꝼz nam̃ vt ptz de graui ꝛ leui sed soli bonis est boni operant ꝓpter finẽ ꝼz nãz optimũ. Idẽ enĩ est finis optimus ꝼm naturã ꝛ bonus studioso vt dicit. j. in. 3. ca. 7. ergo opationes maloꝝ hoim nõ habent eundẽ finem ꝼm ꝓpoztiõem nature cum operatiõibus bonoꝝ hoim. ¶ Tercio ꝓbať qm̃ non oim hoim est eadẽ spẽs opinionis de fine vltimo ꝛ optimo. vt patet j. in. j. c. 4. ergo nõ oẽs operatiões humane que sequũt tales opiniones habent eundẽ finem ꝼm spẽm opinionis ¶ Quartũ. pzobať qm̃ operatiões singuloꝝ bonoꝝ habent pzo finibus illa singula bona que singuli bonos opinant esse optima perfectione ꝛ que sũt pzima in eorum intẽtiõe ꝛ appetitu ꝛ sic de alijs cõditiõib⁹ finis. hoc aũt est habere finẽ ꝓpoztione opiniõis vnũ. quare oẽs hũane operatiões hñt finez ꝼm ꝓpoztiõem opinionũ. ¶ Ad obiecta in oppositũ dicẽdũ ad pzimũ ꝙ mot⁹ contrarij ꝑñt habere finẽ vnũ ꝓpoztiõe nature sicut graue ꝛ leue vl̃ ꝓpoztiõe opinionis sicut dare ꝛ rapẽ. ¶ Ad ꝼm

dicēdū ꝙ bonuz exñs ⁊ bonū apparēſ
ſūt vnus finis ꝓportione opinionis. Iz
nō ſm naturā. ¶ Ad terciū dicēdum
ꝙ nulla operatio bois eſt ꝙ non ſit p
pter finē licet aliqua ſit que nō habet
finez infra genus operationū tñ extra
genus operatiōis ois operatio habet
finē vt oñſum eſt in prorima queſtiōe
¶ Ad quartū dō. ꝙ ois humana ope
ratio ad finez eſt relata vel actualiter
cum actu cōſideraſ finis ⁊ iſtud ordi
natur ad illum vel bitualiter cum ali
quis operaſ ſm bitum qui eſt ad finē
Operatiōes ille ſunt bitualiter ordia
te ad finē licet non actualiter pro tūc
vel virtualiter cum aliqs in principio
negotij actu intēdit finem. licz poſtea
non ſit attētus. Jn virtute tñ prime in
tentiōis oia ſequētia ſūt ad finē prio
intentum relata. Hec aūt relatio fit di
uerſimode. qm̄ aliqua referūt ad finē
vt diſponētia ipm. aliqua tamē vt inte
grantia ipm vt videbiſ. j. diffuſius.

¶ Queſtio octaua.

Et quarto. ꝙ ſpālis finis ciui
lis ſcientie non ſit finis būa
ne vite. ¶ Prio qz generalis
oim ſciaruz finis nō eſt alicui eaꝝ ſpe
cialis. ſed finis humane vite eſt gene
ralis oim ſciarum finis. hic eni eſt bo
num humanū ⁊ felicitas bois ad quā
oēs ſcie vl'r ⁊ finaliter ordināl'. quaē
finis hūane vite non eſt ſpecialis huic
ſcie. ¶ Scō. qz operatio bois inquā
tū eſt homo eſt finis hūane vite qz eſt
felicitas vt dicīl'. j. c. 9. in prio. Sz nul
li' ſcie operatio ſeu ſpālis finis ē ope
ratio bois inquātum homo. ergo nul
lius ſcie finis ſpālis eſt finis hūane vi
te. ¶ Aſſūptum probaſ per rōez pbi
ibidē vbi probat eſſe aliquā operatio
nē bois iquātū homo per hoc ꝙ cuiuſ
libet artificiſ ē aliqua operatio inquā
tum talis artifex. puta ſtatuifici inquā
tum ſtatuificus coziarij inquātum cozi
arius. Sil'r ergo pōt dici ꝙ politici eſt
aliqua operatio inquātū politic'. qua
re ⁊ bois erit aliqua operatio que nō
erit ſtatuifici nec coziarij nec politici.
inquātum tales ſunt. ¶ Tercio. qz ſi fi
nis hūane vite eſt ſpālis alicui ſcie il
la erit nobiliſſima ſed ciuilis vel poli
tica ſcia non eſt nobiliſſima. vt dicitur
j. in 6°. ꝙ icōueniēs eſt politicā ⁊ pru
dentiā eſſe nobiliſſimuz bitum niſi bō
ſit ens nobiliſſimū qō tñ nō eſt vt ibi
dem babeſ. quare ⁊c. ¶ Quarto. qz
finis prudētie non eſt ſpālis huic ſcie
cum ſint diuerſi bitus ⁊ virtutes vt. j.
in principio ſexti babeſ ſed finis hūa
ne vite eſt ſpālis finis prudētie. ergo
nō eſt ſpālis huic ſcie. ¶ Aſſumptum
patet qz vt dictū eſt ſupza bene viuere
eſt finis humane vite. prudētia vero ē
cōſiliatiua ⁊ actiua circa totū bene vi
uere bois. vt. j. in 6°. ¶ Jn oppoſitū tñ
ſūt quatuoz rōnes pbi. ¶ Ad queſtio
nē dicēda ſunt duo. ¶ Primo ꝙ hūane
vite finis ē ſpecialis alicui ſcie. Scō
ꝙ pūti ſcie. ¶ Primū probaſ primo
qz ſi eſt aliqua ſcia immediati' ceteris
reſpiciēs finez hūane vite illi erit ſpā
lis. ſed inter ſcias eſt aliqua ceteris i
mediatius reſpiciēs finē illum. qō ptz
dupl'r. primo qz diuerſe ſcie differunt
ſpecie ⁊ per ꝓñs eaꝝ fines. vt dictum
eſt ſupza ſed illa que ſpē differūt non
pñt equaliter diſtare ab vltimo fine.
quare aliqua earum inter ceteras mi
nus diſtat ab eo. ¶ Scō. qz cum iter
artes ⁊ ſcias ſint aliqui ordines ar
chitectōicaꝝ ⁊ ſbarchitectōicaꝝ. oz ꝙ
oēs illi ordines ad vnā reducāl' ſuper
oēs architectonicas aliter nō eſſz per
ſe ordinata cōnexio ſciaꝝ ⁊ artiū hu
manaruz. illa vero ſup oēs architecto
nica imediati' reſpicit finez bois. qua
re alicui ſcie erit finis ſpālis finis hu
mane vite. ¶ Scō principaliter quia
ſi eſt aliqua ſcia virrectiua optime o
peratiōis hūane illi ſcie erit ſpālis hu
mane vite finis. qz illa operatio vl' eſt
ipe finis vl' incluſa in fine. vt habetur
j. ⁊ vt oñſum eſt ſupza. ſed aliqua ſcia
eſt huiuſmōi qz ſi ad virrigendaſ igno
biliozes bois opatiōes ſūt ſpāles ſcie

multo fortius ad dirrigēdam nobilissimā. quare finis humane vite est specialis alicui scie. Scōm probat qua drupliciter qz scia cuiꝰ spālis finis est boies fieri ꝛ esse simplr bonos habet bonū būanū pro spāli fine qđ appaēt qm̄ boiem esse bonū est supmū bonum bois ꝛ būane vite finis vt de se patet ꝛ oñsum est supra. sed huiꝰ scie est homines fieri ꝛ esse simpliciter bonos. vt. j. li. 2o vbi dicit q nō vt sciamꝰ quid est virtus scrutamur sed vt boni efficiamur. ꝫ eni scrutatur de virtutibꝰ mozalibus per quas homo fit simplr bonus vt habet. j. liº 6º in fine. ergo hec scia habet pro spāli fine finē būane vite. Et hec est causa. quare hec scia vt architectonica ceteris principat ꝛ de ceteris ꝓordinat qz bonū q̄ ista intēdit est finis bonozū oim qui per alias scientias intendūt. hec enim intendit q homo sit bonus bō. nulla tñ alia istud intendit imediate sed vel q sit bonus disp̄satoz vel q bonꝰ edificatoz vl q bonus miles vel q bonus philosophꝰ hec autem omnia bona ꝯz quid ozdinātur ad bonū simplr q est boiem eē bonū 2º qm̄ scia curat augmētū ꝛ salutē boni būani ꝯz pro fine bonū būanum sed hec est huius. ğ ꝛ c. Assūptū phat. qz bonū būanū pōt corrūpi per violētiam hostiū cōtra quā hec scia ponit artē militarē vel per desidiā ciuium cōtra quā opponit yconicaz que cōmode ꝛ honeste occupat singulos. vel per ignorātiam vel per iniustitiaz contra quos oppōit artē retboricā ꝯz q est iudicatiua per quā reddūtur singulis iura sua ꝛ puniūtur iniurie ꝛ discordie cōcordant ꝛ hec est virtꝰ rōnis scē phi. Sciēdū āt q eustratiꝰ saluationem boni būani reducit ad quatuoz ptes scie ciuili sbiectas. s. ad leges positiuā ꝛ iudicatiuā ꝛ exercitatiuam ꝛ meditatiuā prime due intendūt saluti aie ꝛ relique due saluti corpis. Nam per legem positiuā bonū aie cōseruat si pñs est. per iudicatiuaz aūt reuocat si. absens per exercitatiuā aūt bonum pñs corpis conseruat absens ꝺo quātum est possibile reuocatur. ꝫº. qz scia per legē p̄cipiēs virtuose viuere ꝛ prohibens vitiose viuere habet pro fine spāli bonū būanū. In his eni duobꝰ pfecte bitis pendet oē bonū būane vite sed hec scia est huiꝰ. Imponit enim oibus legē quid oz operari ꝛ a quibus abstinere vt dicitur in textu ꝛ. j. li. 5. q lex fm oēm virtutē viuere p̄cipit ꝛ fm oē vitiū ꝓhibet quare ista scia talē legē instituens habet pro spāli fine finē būane vite hec est virtus tercie rōnis phi. 4º. qz scia cōe bonū intēdēs habet bonum humanuz pro spāli fine ista patet. qz bonū cōe est maximuz ꝛ diuinissimū bonū humane vite. ꝫz ista scia istud intendit. vt patet in politicis ergo ꝛc. ꝛ in hoc cōsistit quarta ratio phi. Ad primū ergo ꝺō. q finis generalis scientiaꝝ oim est earum alicui spāli illi scz qui ceteris oibus principatur sicut generalis finis aliquarum supueniētium est spālis illi scie que respectu earum est architectonica vt viꝫ est in ira. Ad fm ꝺō. q opatō humius scie duplex est. vna fm eā elicita. puta cognitio actualis. alia dirrecta. puta opatio virtutis mozalis. mō dico q alia est operatio bois vt homo est. ꝛ alia operatō elicita bois politici vt politicꝰ est ꝛ hoc probat rō. sed eadē est operatio dirrecta ꝯz politicā vt politica est ꝛ operatio bois vt hō ē. qz ꝯz phꝫ. j. i pr̄iº. eadē ē opatō bois vt hō ē ꝛ studiosi hominis ḃ est virtuosi. operatio aūt virtuosi bois est operatio dirrecta fm politicā ꝛ ḃ est finis eius spālis inter scias ꝛ ḃ est bonum būanum vel inclusa in eo. Ad terciū ꝺō. q accipiēdo sciam nobilissimā sicut accipit phꝫs. j. in 6º pro illa que habet nobilissimū obiectū ipa non intendit bonū humanū vt est bonū humanū sed eius operatio est bene pars boni humani vt. j. li. 6. in fine. illa tñ scia illo mō nobilissima non intendit operatiōez suā

vt ptem boni bũani sed vt veritatẽ. il-
la tamẽ politica intendit operatiõem
suam ⁊ alterius sicut boni bũani ptez
⁊ ideo de ea p̃ordinatuz est q̃tum ad
loca ⁊ psonas ⁊ tpa. ¶ Ad quartũ dõ.
q bonũ humanũ speciali mõ intẽdunt
oẽs hitus isti. s. etbica. monostica yco
nõica. politica prudẽtia. sed differunt
qz etbica intendit ipz p cõsideratiõez
vl'em vt est bonũ bũanuz vel vni⁹ pso
ne vel societatis domestice vel cõitat̃
ciuilis. monostica vt est bonũ vni⁹ pso
ne. yconõica vero vt est bonũ societat̃
domestice. politica vero vt est maximũ
⁊ diuinissimũ bonũ totius. s. gentis vl'
ciuitatis. prudẽtia tũ non solũ ad cõsi
deratiõem sed per p̃ceptũ per iclina
tiõem ⁊ operatiõem intendit istud bo
num quolibet p̃dictoꝝ modoꝝ. ¶ Uñ
ignoraãter nimis loquũt ꝟ aliqui expo
sitores dicẽtes pbm voluisse distinguẽ
inter beticã ⁊ politicã distinguẽdo de
bono vnius ⁊ de bono ciuitatis vl' gẽ
tis totius cum etbica tractet a ꝓposi-
to de principijs ⁊ generationibus de
medijs ⁊ circũstantijs ⁊ de virtutibus
requisitis boi ciuiliter viuenti ⁊ de fe
licitate ⁊ breuiter de oibus generali-
bus pertinẽtib⁹ ad quẽlibet modũ vi
uendi. ¶ Lectio scda.

Scit aũt sufficiẽter] Postquã
oñsus ẽ bui⁹ scie finis ⁊ frui
tus. Hic p̃ñr oñditur ꝓceden
di modus qui debet esse figurabil' ⁊
grossus q oñditur sub duabus ꝯclusio
nibus. pria q huius scie doctori suffi-
cit figuraliter ⁊ grosse veritatẽ oñde-
re. In scda ibi [Sodẽ modo vtiqz] Et
discipulo contingit veritatẽ sic traditã
recipere. primã ita ꝓbat pbs. In qua
cũqz scia sufficit veritatem oñdere ẽm
modũ cõueniẽtẽ materie sed materie
ciuilis scie cõuenit mod⁹ tradẽdi figu
ralis ⁊ grossus. g̃ doctoribꝰ huius scie
sufficit figuraliter ⁊ grosse veritatẽ oñ
dere. Huius rõnis maioꝝ cum sua p
batione ponit in principio. Minoꝝ
cum sua declaratiõe ponitur ibi. Bõa
aũt ⁊ iusta] Cõclusio cum ei⁹ expositõ
ne ibi [Amabile igit de talibus] Di-
cit ergo primo q in hac ⁊ in oi scia di
cetur veritas sufficiẽter si ẽm modum
cõueniẽtem subiecte materie manife-
stet. qõ probat qz nemo debet niti ad
impossibile. sed cuilibet sufficit q ẽ ei⁹
possibile sed veritas cũ certitudine nõ
est sil'r querẽda in oibus sermõib⁹ ⁊ i
oi materia q declarat exẽplo. quẽad-
modũ nec in cõditis manual'r fabrefa
ctis põt inueniri equalis vel sil'is cer
titudo. subtili⁹ ei ⁊ certius opus potest
fieri de ferro vel de ere q̃ de ligno vel
lapide. quare cuilibet sufficit certitudi
nẽ querere ẽm possibilitatẽ sue mate
rie. Deinde minoꝝ subdens dicit. q
bona ⁊ iusta de quib⁹ tanquã de ma-
teria intendit ⁊ tractat ciuilis scia tã
tam habent dr̃iam in natura sua q vix
inueniũtur duo oio sil'ia ⁊ ex hoc hñt
⁊ cãnt magnũ errorem in nr̃a notitia
qõ apparet de iustis que videt lege so
la esse iusta naturã vero nõ. sed neutra
⁊ in dr̃ia sicut multis malis apparet õ
fornicatiõe ⁊ auaritia. vbi sciẽdum q
quedã sũt iusta qz probita ⁊ quedã
iusta qz ꝓcepta. quedã vero sũt iniusta
qz mala ex natura sua ⁊ quedaz iusta
ex nã sua. modo dicit pbs q plurima
per naturã non iusta vident esse iusta
qz sola lege ꝓcepta. Intelligẽdũ autẽ
sil'r de iustis. ¶ Deinde probat q bõa
silez causent errorẽ qz cõis estimatio
est q bona sint in bonũ hñtib⁹ ea. Ista
tñ estimatio in multis est falsa cũ ꝓpt̃
bona multa sustineãt detrimẽta. aliq
eni iã pierunt ꝓpter bona tpalia. pu-
ta propter diuitias aliqui ꝓpter bona
corporis. puta propter fortitudinem
vbi notãdum. q nullum dicit perisse p
pter bona aie cum illa sint in salutem
omni hñti. 3⁹ inferẽs cõclusiõez dicit
q amabile est de talib⁹ tanquã de con
clusiõibus ⁊ cõclusionũ terminis ⁊ ex
talibus tanquã ex medijs dicẽtes ⁊ ꝺ
terminãtes grosse ⁊ figural'r veritatẽ
oñdere ⁊ de hijs bõis ⁊ iustis que cõ

tingũt vt frequẽti⁹ ꝛ ex talib⁹ vt frequenter cõtingẽtib⁹ tanquã ex medijs talia vero vt frequẽter cõtingẽtia concludere. ¶Vbi sciendũ ꝙ quatuor sũt genera rerum. vt habek 2º pbicorum. Quedã sũt sẽp. quedã vt frequẽter ꝛ ñ semp. quedã raro. quedã idifferenꝫ ¶De vltimis ãt duob⁹ nõ põt eẽ scia. de rebus aũt primi generis põt esse certissima scia. de rebus vero scõi generis põt eẽ scia nõ tñ certissima sꝫ vt in pluribus vera. sicut est ista scia qz moralia non cõtingunt vnifozmiter semp sed vt frequẽter. ¶Eodẽ vtiqꝫ mõ ꝓpozbatur scõa cõclusio que primo sic ponitur ꝙ debitũ est discipulũ recipe vnũ qõqꝫ dictoꝛ per magistrũ mozalẽ eodem mõ. i. figuraliter ꝛ grosse qõ ꝓpozbatur ibi ¶Disciplinati enĩ ꝗm cuiusq; cũqꝫ disciplinati bñ bñ fozmã disciplĩ li est ꝛ interest intãtũ certitudinem a magꝛo ingrere in vnoquoqꝫ genere in quãtum natura illius generis recipit ꝛ pmittit. sed vt visum est mozal materia non recipit nisi modũ sciendi figuralẽ ꝛ grossum. ꝯ mozalis discipul⁹ veritatẽ boc mõ traditã debet gratanter recipere. bui⁹ rõnis minoꝛ ẽ superius declarata ꝛ maioꝛ est bic posita que cõfirmak exẽplo qz primũ peccatum videk si discipul⁹ mathematicus magꝛm psuadentẽ acceptet psuasiõe content⁹ ꝛ si discipul⁹ rethoric⁹ a magistro demõstratiões expectat nequaquã persuasiõe contentus.

¶Vusqsqꝫ ãt ꝓpostquã oñsus est bui⁹ scie fructus ꝛ ꝓcedẽdi mod⁹. ¶Hic cõsequẽter oñditur quis est istius scie auditoꝛ ydoneus. ¶Circa ꝙ pbs facit tria. primo ꝓmittit ꝓambulu. 2º. ex boc manifestat ꝓpositũ. 3º. subiũgit ꝓbemij epyloguꝫ scõa ibi ¶Idcirco politice ꝫ. ibi ¶Quidem de auditoꝛe ¶Dicit ergo primo ꝙ ꝓambulo ꝙ vnusquisqꝫ bñ iudicat que cognoscit ꝛ boꝛ est bonus iudex. hãc aũt sniam ter replicat. ¶Ad euidẽtiã aũt huius querũt duo. ¶Primo quaẽ

.I.

istam sniam ter replicat. 2º. qz videtur nugatio in bijs dictis. ille enim qui bñ iudicat bene iudicãdo ꝯgnoscit ꝛ qui bene cognoscit cognoscendo iudicat. Idẽ enĩ videk cognoscere ꝛ iudicare. quare querik causa dicti. ¶Ad primũꝫ dõ. ꝙ obiectũ notitie de quo ꝛ de qua fertur bic snia sũmẽdũ fuit tripliciter primo indefinite quõ sũmik in prĩa ꝓticula dicẽdo ꝙ ea que bene cognoscũtur bene iudicant. ¶2º. sũmik cõfuse ꝛ distributiue ꝛ sigillati dicẽdo ꝙ in vno quoqꝫ genere bene iudicat bene ĩ vno quoqꝫ genere eruditus. i. singuli eruditi bene iudicãt in singulis generib⁹ in quibus sũt eruditi singula singulis assignãdo. ¶3º. sũmitur cõfuse distributiue ꝛ cõiter dicẽdo ꝙ vn⁹ in oĩb⁹ eruditus iudicat oĩa. ¶Que vero snie vltime sequũtur ad primã fm custratium qz tota cã boni iuditij ẽ bona ꝓcognitio. quare ipa posita circa vnũ genus vel circa plura vl circa oĩa sequik per cõsequẽs bonũ iudiciũ. ¶Ad fm dõ. ꝙ ꝓcognitio de qua loquik bic pbs ẽ fm custratiũ quedam guome. guomis dõ vt sũmik. j. li. 6. est quedã experimẽtalis notitia non per naturã scripturam vel doctrinã sed per ꝓpriã experiẽtiam acquisita que nullo mõ transfundi põt in altero sicut qui babet notitiam de aliqua regione per ꝓpriã experiẽtiam nullo mõ põt silez notitiã aggenerare i altero. ꝟ aũt guome vt ibi sũmitur est sniatiua de iusto epiekes ꝙ est iustum dirrectiuũ iusti legalis. vnõ sicut se babet iustum epyeke ad iustuꝫ legale sic ista notitia guome se habet ad prudentiã iudicatiuã ꝛ legis positiuã. ¶In boc passu sũmik guome generalius pro notitia experimẽtali vnicui ꝙ ꝓpria sniatiua de quacũqꝫ cõplexione sibi posita ad eius materiã ptinente. ꝟ aũt notitia non est iuditiũ sed principiũ iudicij ꝛ iõ nll'a nugatio. ¶Intellectus enĩ non informatus tali notitia non põt iudicare de veritate vel firmitate sibi ꝓposita. ¶Informat⁹ tñ in vna

quaqz materia optime iudicabit in il la Deinde ibi[Idcirco politice] Ex isto ꝓambulo manifestat ꝓpositus sub triplici cōclusiōe quaꝝ ꝓma est q iu uenis inutiliter audiet scōa ibi[Amplius aūt q sectatoꝝ] positiōis inutili ter addiscet. tercia ibi[Scōm rōnem]q sectatoꝝ rōnis vtiliter sciet istā sciē tiam. Ꝓma ꝓbat ita vnusqsqz inutiliter audiet sine experimētali noti tia necessaria ad intelligēdū audita. ꝟ patet ex ꝓambulo. sed iuuenis nō ha bet experimētalē notitiā actuū huma nōrū que tamē est necessaria ad intel ligendū z iudicādum rōes huiꝰ scien tie que de bijs tanquā de cōclusionuz terminis z ex bijs tanquā ex medijs fiunt ista. minoꝝ ponit in ꝉa cōclusiōe ꝓmissa[Amplius aūt] ¶ Ꝓbat scōa cōclusio circa quā ꝓ̄s facit duo. ꝓio eam ꝓbat. scōo ex quadā cōparatiōe declarat ibi[Differt aūt] Dicit q passio nū secutoꝝ existens inaniter audiet z inutiliter hāc sciam dato etiā q addi scat. ¶ Quodiū aūt ad ꝓbandum tangit qz finis huius scie non est sola cognitō sed actus z operatio vnde sic formak ratio. vnusqsqz inutiliter audit z addi scit sciam cuius finē nō exequitur. Sz passionū sectatoꝝ huiꝰ scie finē nō exe quit qui est bona operatio ipe tū secu toꝝ passionū non exequit bonā opera tiōem. ¶ Deinde cum dicit[Differt aūt]ꝟ tali cōparatiōe declarat dicens. q ni hil differt quātū ad audire inutiliter. Iuuenis ſm etatem qui hz defectum experientie z homo ſm moꝛē iuuenil qui habet defectum bone vite qz in ta li nō est defectꝰ a tpe sed ex viuere ſm passiōes z exequi singula delectabi lia. talibꝰ enī delectabilia sequētibus fit inutil cognitio. queadmodū viris iō tinētibꝰ qui rcām bñtes rōez ducti pas sione egrediuntur ab ea z per ꝓ̄s rō recta fit eis inutilis qz ab eis in neces sitate deserta. ¶ Deinde [Scōm rōez] ponit terciā cōclusiōem dicēs. q hoibꝰ ſm rōem viuētibus z ꝛz eā operātibꝰ multū erit vtile de moralibꝰ scire. Ista cōclusio nō ꝓbat hic. qz pōt haberi ex precedētibꝰ qz cessantibus causis inutilitatis cessat inutilitas z ponitur vtilitas. Sed in tali cessant cause inuti litatis. vt in experiēta que est in iuue ne z malitia cōsuetudinis introducte que ē in passionū sectatoꝛe. quare isti ſm rōem viuenti multa fiet vtilitas ex auditu huiꝰ scie. Cōsequēter ibi[Et quidē de auditoꝛe] Epylogat dicta in ꝓhemio ordine retrogredo. d. q de au ditoꝛe q debeat esse ydoneus z quali ter demōstrādo. i. quis est ꝓcedēdi mo dus z quid vł quem finem intendim⁹ z ꝓpter finē quem ꝓponimus ꝓhemi aliter dicta sunt tanta.

¶ Questio nona.

Ꝑ euidētiā predictoꝝ querē da sunt duo. Ꝓmo vtrū mo ralis scia sit in ꝓmo gradu certitudinis. ſm vtz sit ad audiēdum vtilis. ¶ De ꝓmo arguitur q sit i ꝓi mo gradu certitudinis. ꝓio qz scia de re certissima ē certissima sed ꝑ ē de re certissima qz de virtute vt. j. li. 2°. dicit ꝓ̄s q ē certioꝛ oi arte z oi scia ergo ipa ē certissima. ¶ 2°. qm illa scia ē cer tissima cuiꝰ materia est nobis nāl'r no ta vel tota vel quātum ad ꝓncipia. sed materia huiꝰ scie que est opa iusta z opera bona est nobis nāl'r nota. er go ipa est certissima. ¶ Assumptū ꝓba tur. dicit enī ꝓ̄s in ꝑ passu q de iustis z bonis intendit ꝑ scia. ꝓncipia ve ro que sūt ꝓncipia oim iustoꝝ sūt no bis nāl'r nota. ¶ Dicit enī in ꝓncipio decretoꝝ q ius seu iustū nāle est q nā oia aialia docuit. quare tale iustū ē no bis naturaliter cognitū. ¶ De bonis ꝑ idem ꝓbat. qm oia nāliter bonū ap petūt. vnusqsqz aūt appetitꝰ tendit in bonū ſm ꝓportiōem appetitꝰ cognitū sed appetitꝰ intellectiuus non tendit in bonū nisi per intellectū cognitum. si ergo appetitꝰ tendit naturaliter intel lectus ꝑcognoscit natural'r. ¶ In op positū est argumētū ꝓbi. ¶ Ad que-

stionē g̃ dicendū. q̃ b̃ scia est in vltimo gradu certitudinis qđ declarat duplici ter. ꝓio qm̃ sūt tria genera rerū differētium penes sua ꝓncipia. sūt enim res quaꝝ ꝓncipia per se sūt determinata ꝛ nullo mō impedibilia sicut sūt res mathematice que nō hāt ꝓncipium vnde mot⁹ sed tm̃ ꝓncipia formalia. ¶ Et scia de hijs ꝛ sibi⁹ est i ꝓimo gradu certitudinis. ¶ Sunt iterum res quarū ꝓncipia sūt per se determinata sed per accūs ipedibilia cui⁹ modi sūt nālia. licet enim vna cōstellatō per se sit ad vnū effectū determinata pōt tm̃ per aliqd aliud impediri ꝛ scia de talibus est in scdo gradu certitudinis. ¶ 3⁹. sunt res quarū ꝓncipia sunt per se indeterminata ꝛ per se ꝛ per accūs impedibilia. cuiusmōi sūt actus humani. quoꝝ appetit⁹ electiu⁹ ē per se indeterminat⁹ triplici indetermiatione vt visum est supra. ¶ Et scia de hijs est in tercio gradu certitudinis ꝛ hec est scia moralis. qm̃ scia tanto magis est certior. quāto ei⁹ ꝓncipia sūt magis determinata ꝛ minus impedibilia ꝛ qñ ecōuerso tanto min⁹ certa. sed ꝓncipia hui⁹ scie sūt maxie indetermiata ꝛ maxime impedibilia. ergo ipa inter scias est minus certa. ¶ 2⁹. qm̃ tria sūt genera rerum differētiū penes modos eēndi. sūt ei res que nullo mō suscipiūt magis ꝛ minus nec in se nec i suis ꝓprietatib⁹ cuiusmōi sūt res mathematice. ¶ Scdo sunt res que vnico mō suscipiūt magis ꝛ minus videlicꝫ ꝑm intentiōem ꝛ remissionē act⁹ cuiusmōi sūt res nāles. ¶ 3⁹. sūt res que multiplici mō suscipiūt magis ꝛ min⁹ cuiusmōi sūt res morales. vn⁹ enim actus dicit magis vel min⁹ bonus. qz magis vel min⁹ intensus ꝛ nō solum hoc mō sed qz circa talē vel talē materiā exercitatus vel qz tali vel tali intentiōe exhibitus vel qz in tali tpe factus ꝛ alijs mōis silibus in materijs actus idē pt suscipere magis ꝛ min⁹. ¶ Tūc arguo sic. scia de rebus quarū esse maxime cōsistit in indiuisibili ē in ꝓio gradu certitudinis ꝛ hui⁹ est methaphisica. de rebus aūt quarū esse minus consistit i indiuisibili. cuiusmōi sunt res naturales est scia in scdo gradu certitudinis. De rebus aūt quarū esse mime consistit in indiuisibili est scia in tercio gradu certitudinis. huiusmōi āt ē moralis scia. quare ipa nō est in ꝓio gradu. sz in tcio gradu certitudinis. ¶ Per hoc ad ꝓimū in oppositiōem dđ. q̃ scia đ re certissima certitudie ptinēte ad obiectuz scie que vz obiecti certitudo cōsistit in duobus videlicꝫ in suoꝝ ꝓncipioꝝ determiatiōe nō impedibili ꝛ i suo esse indiuisibili. scia g̃ de re sic certissima cōcedo q̃ est certissima. ¶ Quando vere dicit q̃ virtus est certissima. dico q̃ non est in hoc genere certitudinis. sz bene est certissima certitudine inclinatiōis ad bonā operatiōem.

¶ Ex hac āt certitudine nulla noticia capit certitudinē nisi ꝓudentia. b̃ aūt scia nō est ꝓudentia. ¶ Ad aliud dicēdum q̃ materia hui⁹ scie non est nobis nāliter nota eo mō quo ꝓsiderat i hac scia ꝛ cum arguitur de iure vl̃ de iusto nāli. ¶ Dico q̃ ius nāle est duplex. vnū sequēs naturā aialis. aliud sequēs naturā hois iustum sequēs naturā aialis nō spectat ad istā sciam nisi ꝑ q̃ꝫto in iusto includit sequēte naturā hois. Justum aūt sequēs naturā hois adhuc ē duplex. vnū est q̃ nāliter est sicut iustū q̃ eius oppositum nāliter est iniustum. ¶ Aliud est sic. iustum q̃ est melius q̃ꝫ eius oppositū ꝛ hijs duobus mōis sūmendo iustum nō est nobis nāliter cognitū. Justum aūt ꝓmo mō est naturaliter cognitū nō per sciaz sed ꝑ quēdam instinctum nature. quēadmodum aialia dicūt scire tale iustū sicut marīs ꝛ feie cohabitatiōez. ¶ Cū āt dicit de bonis dico q̃ bonū naturaliter appetitū non requirit p̄cognitionē illi⁹ boni i se sed cuiusdā rōnis cōis ꝛ ibi cātur error credēdo esse bonū qđ non est bonum.

Questio decima.

Et 2°. videtur. q̄ hec scia non sit oi hoi vtilis q̄ non est iuueni vtilis ꝓpter inexperiẽtiã vite. vt dicitur in textu nec passionum sectatori ꝓpter malitiã cõsuetudinis introducte nec rõem sequenti ⁊ bene viuenti q̄z iam hz finẽ ⁊ fructuz scie videlicet bonã opationẽ. ¶ In oppositũ videt q̄ sit vtil iuueni p hoc q̄ dicitur ī. libro. 2°. q̄ non paꝛ differt sic vel sic. i. bene vel male ex iuuene cõfestim assuesci. assuefactio vero iuuenis ꝑexigit esse cognitũ assuefaciẽdi modũ qui cognoscitur per hãc sciaz. ¶ Ad ãt sit vtilis passiones sequẽti p:obat per illud quod habet. ī. li. 3°. vbi dicit q̄ leges bene operãtes oꝛando,puocãt ad melius. malos ãt puniẽdo ꝓhibẽt ab eo q̄ est deterius. vnde q̄dã gen⁹ punitiõis est oñdere malo turpitudinem vite sue q̄ fit per hãc sciam. ¶ Ad ãt sit vtilis bono iam pfecto ꝓbat q̄z per eadẽ virtus generat ⁊ saluat. vt. ī. li°. 2°. ergo ista scia ꝓficiet ei saltẽ ad salutem boni iam biti. ¶ Dicendũ generaliter q̄ ista scia oi hoi audiẽti per se est vtilis. licet per accñs possit esse nõ vtilis vel contrarie inutilis q̄ declarat ita. Dis auditio cõferens cognitiõi vl̄ bone operationi audientis est vtilis ei sz auditio but⁹ scie pꝛodest cognitioni vel bone operatiõi oꝛis hoꝛis audiẽtis ergo est vtilis oi hoi audiẽti. ¶ Assum ptũ pꝛobat. qñ audiẽs vel p̄sciuit vel nesciuit. si pꝛesciuit hoc dupliciter. qz vel p̄sciuit per solã sciam vel per experientiã ⁊ operationẽ bonã. Si pꝛio modo auditio ꝓdest ei ad saluãdã sciaz quã p̄habuit ⁊ ad occasiõem dandã nõ negligendi bonũ amplⁱ⁹ q̄ neglexerit. Si p̄sciuit per experiẽtiã ꝓdest ei ad clarius melius ⁊ certⁱ⁹ cognoscẽdã vitam suã ⁊ in omni bono firmãdaz. Si vero nõ p̄sciuit hoc dupliciter. q̄z nunc pꝛio audiẽs vel intelligit ⁊ iudicat vl̄ non. si sic ꝓdest ei ad cognitiõem. si nõ hoc dupliciter q̄z ꝑ pꝛohibet inexperientia ⁊ malicia. si inexperiẽtia absq̄ malicia ꝓdest ei ad bonã operatiõem q̄z vt dicit. ī. li. j. qui per se faciẽda intelligit ⁊ pficit hic est optimⁱ⁹ vir. qui aũt non per se intelligit sed intelligenti obaudit. hic rursus bonⁱ⁹ vir est ⁊ in hoc gradu bonitatis iuuenis cõstituet inexpers. si vero ꝑ ꝓhibet malicia tãdem cognoscet q̄ vita sua ꝓ alios ⁊ ꝓ magnos viros reputat turpis ⁊ feda vituperabilis ⁊ pꝛobꝛosa. ꝑ aũt cognoscens de necessitate nõ gaudebit i ea ⁊ per ꝯñs minⁱ⁹ afficiet ad eam. quaẽ tanto plus elongabit a turpitudie vite sue. si ergo alicui sit inutilis ꝑ erit ꝓ accñs. puta q̄z maiꝛ erit culpa sua si veritate cognita nõ emendet eⁱ⁹ vita ¶ Ad argumẽta in oppositũ patet solutio per iam dicta. q̄z scia dicit inutil q̄z pꝛiuat vltimo fine ⁊ sic est inutilis passiões sequẽti vel q̄z pꝛiuatur omni fine ⁊ sic est inutilis nihil intelligenti nõ credenti. nullus talis est qui ꝓpꝛie possit dici audire. q̄z ille qui bene iudicat impediẽte malicia ille talis bene iudicat quid sentit doctoꝛ sed male iudicat q̄ faciendũ est per discipulum.

Lectio tercia.

Iacamus aũt resũmẽtes ꝓ Post ꝓhemiũ subdit tractatũ q̄ diuiditur in. x. libꝛos. qñ vt dictum est in hoc libꝛo agitur de hoie vt libero indifferẽter sumpto ad oẽm modũ viuẽdi. Agit g̃ de hoie i hijs. x. libꝛis oñdẽdo eⁱ⁹ optimã disposiz ⁊ optimã operatiõez. Optima hois dispositio ẽ virtⁱ⁹. optia vero operatio ẽ operatio virtutis que est finis virtutis huius rei gr̃a. In hijs. x. libꝛis ꝑs sic ꝓcedit. Agit nãq̄z in pꝛimo de fine virtutis. In 2°. de generatiõe ⁊ modo diffinitiõe ⁊ obiecto virtutis. In 3°. de causis ⁊ pꝛincipijs virtutũ. In quarto de spẽbus ⁊ differẽtijs virtutũ passiones irascibil' ⁊ cõcupiscibil' moderantium circa delectabile ⁊ tristabile ⁊ circa vtile ⁊ iutile in rõne dati ⁊ accepti ⁊ incipit ꝓm veritatẽ. licet nõ ꝓz

vulgarē opinionē ibi[Am̄ quidē igit medietas est circa timores] In quito de spēbus ꝛ differētijs virtutū operationes concupiscibil' moderantiū circa vtile ꝛ inutile in rōne debiti ꝛ reddiri ꝛ opposito mō dicēti moderātius ¶ In sexto de virtutibus intellectualibus. ¶ In septio de virtutū gradibus. ¶ In octauo. de quodā effectu virtutis nobilissimo. s. de amicitia quantum ad eius species. ¶ In nono. de illo eodez quātum ad eius ꝓprietates ¶ In decimo. cōplet tractatum de fine virtutis inchoatum in primo. ¶ Circa primū primo p̄mittit intentum. scōo exequit ip̄m ibi[Noie quidez igitur]p̄mittendo aūt intentum duo supponit. vnū esse ꝛ aliud tacite ꝛ duo querit expresse. supponit ergo expresse ꝙ omnis cognitio ꝛ electio bonū aliqō desiderat. Istud enī resūmit ex prima propositione ꝓbemij. ¶ Hoc ergo supposito querit. quid est illud bonū ꝙ ciuil' cognitio desiderat. b aūt quesito supp̄ōit tacite tale rñsū ꝙ p̄t sibi dici ꝙ iā oñsum est in probemio ꝙ ciuilis scientia desiderat ꝛ intendit bonū būanuz ꝙ finis est oim operatorum ab boie. hoc ergo rñso supposito. iterū querit quid est illud bonū humanū qō dicit sūmuz oim operatorum ¶ Hic notanda sunt duo. primo ꝙ sub generali noie cognitionis p̄s comprehendit doctrinam ꝛ artem quas acceperat in principio ꝛ ꝙ sub noie electiōis comprehendit actum siue praxem cum praxis sit vel electio vel imperata per electiōem. ¶ 2°. notanduz ꝙ philosophus hic ꝛ supra in probemio in tribus vel quatuor locis vocat ethicam siue moralem sciaz sciam ciuilem per synecdochem denoiando totum per ptem. ciuilis ei scia pars quedā ē moralis scie[Noie quidem igitur]hic p̄s exequens intētum. primo inquirit de felicitate disputatiue. scōo determiatiue ibi[Rursus autem redeamus ad quesitum bonuz ca. 8.] disputando autē probat. 14. cō clusiones. 9. preambulas. ꝛ. ſ. principaliter intentas ¶ Prima inter preambulas est ꝙ omnes vel plurimi loquentes de bono humano concordāt in noie. scōa ibi[Bene viuere autez] ꝙ concordāt in nomis ratione. tercia ibi[De felicitate autem]ꝙ discordant in re. quarta ꝙ non oēs opiniones sūt discutiende ibi[Omnes quidē. ¶ Quinta. ꝙ probabiliores sunt discutiēde ibi[Sufficiēs āt eas]6ª ꝙ pcedit a notioribꝫ ibi[Nō lateat āt]Septia ꝙ auditorem oportet assuefieri in būanis actibus ibi[Propter quod oportet cō suetudinibꝫ]Octaua. ꝙ probabile est felicitatē existere i bōis vite ibi[Nos autem dicamus]nona. ꝙ tres sunt excellentes vite ibi[Tres enim sunt] ¶ Prima inter principaliter intentas est ꝙ felicitas non consistit in corporali voluptate ibi[Stulti quidez sibi]. scōa ꝙ nec in honore ibi[Alij autem excellētes]. tercia ꝙ nec in virtute ibi[Forsitan autem]. quarta ꝙ nec in abundantia diuitiaruz ibi[Pecuniosꝫ] quinta ꝙ nec in cōtemplatiōibus ydearum ibi[Qđ autem vtile] ¶ In primis duabus cōclusiōibus supponitur aliqua veritas i tercia oñditur difficultas. In quatuor sequētibus tradit modus procedendi. In duabus cōsequēter sequentibus modus opinandi. In quinqz vero residuis cause defectus ꝛ errores ¶ Dicit igitur circa primū. ꝙ bonum humanum confessum est a pluribus in noie. noiatur enim felicitas p multos ꝛ excellentes. ¶ Ubi sciendum ꝙ felicitas est dicta a facilitate quia felix dicitur quasi facile letus ꝛ felicitas quasi facilitas ad gaudia ꝛ ad desideria cuncta cōplēda. ꝛ b est causa quare summū bonuz hominis nominatur felicitas. ¶ Deinde cuz dicit[Bene viuere]ponit cōem predicti nominis ratiōez dicēs. ꝙ bene viuere ꝛ bene operari idez existimant omnes cum felicitate ꝛ cum b ꝙ est esse felicem. vnde felicitas dicitur bona vita. ¶ Hic no,

tandum q̄ hec ratio dicit quid nomis non quid rei. qđ apparet. q̄ ista ratō si diceret quid rei esset per se nota de re q̄ tamē nō est. ymo per diuersos attribuit rebus cōtrarijs q̄ quidam dicūt voluptuose viuere eē bene viuere Quidā aūt tpate viuere esse bene viuere. Deinde cum dicit [De felicitate] Declarat terciā conclusiōez q̄ plurimi discordāt i re. qđ probat ex quadruplici discordia. prima est inter populares ⁊ sapientes. populares nāq̄ felicitatē putant consistere in reb' sensu manifestis. sapiētes vero in bonis solo intellectu cognitis. Scōa discordia est inter populares adinuicē. quia quidam ex eis felicitatē putant eē voluptatem. quidam autem diuitias. quidaz vero bonorē ⁊ alij in alijs ꝯz qđ delectabilia sunt eis. Tercia discordia est inter hoiem vnum ⁊ seipsuz in diuersis statibus positum. Egrotans eni sanitatem putat esse felicitatem q̄ non putauerat sanus existens. Dendicans autē diuitias q̄ non putauerat diues existens. ydiota vero conscius p̄ prie ignorantie felicitatē putat habere sciam q̄ non putabit postea factus sciens. Quarta discordia est inter sapiētes humana ⁊ sapiētes diuina. Sapientes nāq̄ humana felicitatem existimāt in bonis humanis sicut illi qui iam dicti sunt. sapientes diuina felicitatem putant esse in bonis diuinis sicut qdaz platōici existimauerūt p̄ter b' mlta bōa būana aliqđ bonū diuinū eē ꝯz seip̄m q̄ ceteris boib' bōis cā est q̄ sint bōa. Hic notāde sūt cause discordiaz. p̄prie vero discordie cā ē q̄ vn' quisq̄ felicitatem pūtat maximum bonum inter omnia sibi cognita ⁊ quia populares parum vel nihil cognoscūt preter sensibilia. sapiētes vero trāscēdentes sensibilia contemplant spūalia. hinc est q̄ illi in sensibus. isti autē in spūalibus felicitatem esse putauerunt. Scōe discordie causa p̄tim est naturalis. p̄tim est accītalis. naturaliter quidem quoniā aliqui naturaliter p̄vigent in appetitu concupiscibili ⁊ aliqui plus in irascibili. Et illi quidem qui plus in irascibili naturaliter magis p̄roni sūt ad amorē bonoris q̄z ad amorem voluptatis vel substātie temporalis. Illi vero qui plus in concupiscibil' magis p̄roni sunt ad amorem voluptatis. Accītalis autē causa est nutrimentuz quoniā aliqui magis vtūtur appetitu concupiscibili q̄z irascibili ⁊ ē vupliciter. aliqui in delitijs ⁊ aliqui in pecunijs vendendo ⁊ emēdo ⁊ mercimonia ꝓtractādo p̄mi de cōmuni lege maxime inclinātur ad voluptatez. alij vero maxime ad diuitiarū facultatē. Alij vero qui maxime vtuntur irascibili. puta nutrii in contētionibus ⁊ discordijs pugnis ⁊ guerris maxime p̄roni sunt ad honorez. Hāc nota per modum corelarij causam diuersitatis hominū q̄ ideo filij p̄ncipum ⁊ quorūcūq̄ valde diuitum quia sunt delicate nutriti de cōi lege sūt voluptatibus dediti. Filij vero mercatoz auari. clerici vo quia in contētiōibus disputationū sunt assueti ideo maxime sunt superbi ⁊ ambitiosi. Causa vero tercie discordie ē quia fortior est motus fuge respectu mali afflictionis ⁊ doloris q̄z mor' desiderij respectu boni leticie vel gaudij ⁊ hinc ē q̄ patientes defectū boni corporalis ⁊ afflicti opposito malo egritudinis fortissime mouentur ad sanitatē. fortius autē ꝓpter fugā egritudinis q̄z solum desideriuz sanitatis. quare existentes in tali defectu oppositū bonū reputāt felicitatem p̄opter duplicē motum in ip̄m. Ītē itellige de alijs duob' ōfectib' circa bonū tpal' substātie ⁊ circa bōa aie. Quarte discordie cā est. q̄z vt dicit Aug. 8. de ciui. c. x. platōici oia sēsibilia ⁊ būana trāseūtes ōo cognito reperierūt vbi esset ⁊ cā constituite vniuersitatis ⁊ lux p̄cipiende veritatis ⁊ fons bibende felicitatis. ⁊ hec est causa quare isti platonici in isto fonte se-

licitatē fore putauerunt quā ceteri bu
mana sapiētes non nouerunt. Deinde
cū dicit[Oēs quidē igitur]pōit quar
tam cōclusiōem dicēs. q̄ omnes opini
ones que sunt de felicitate inanius est
pscrutari. huius causa scribit prio tho
picorum q̄ stultum est contra quēlibet
de populo disputare. Deinde cum di
cit[Sufficiēs]Ponit quintam cōclu
sionem dicens q̄ sufficiens est t ratio
nabile discutere eas opiniōes que ma
xime superficieter estimātur t appa
rent habere aliquam ꝓbabilem rōnez
cuius causa scribitur. 3°. methaphisice
q̄ inuestigare volētib⁹ veritatē primo
pere est bene dubitare. Deinde cū
dicit[Non lateat]ponit sextam cōclu
siōez vbi facit quatuor. primo nāq; in
processu ad sciam distinguit duplicem
modum dicens. q̄ non debet nos late
re quoniaz differunt ꝓcessus rationis
qui sunt a principijs ad principiata t
processus a principiatis ad principia
t confirmatur per platonē qui super
hoc dubitauit t b̄ quesiuit vtrū a prin
cipijs t argumentatiōe procedendū
sit ad principiatū vel ecōuerso a prin
cipiatis ad principia. Cuius exemplū
habetur in stadijs vbi currebant athe
lete ab alloteca qui stabat in principio
cursus ꝓponens t offerens premia vi
ctoribus ad terminū cursus vel econ
uerso a termino vsq; ad alloteca3. Ita
quippe imaginatus est plato duos de
cursus rationis. vnū a causis t a prin
cipijs ad effectus t ad principiata t
econuerso. Posito igit b̄ duplici mo
do procedendi. Scō ibi[Incipien
dum quidem]ait documētum q̄ a quo
cūq; cursu incipiat debet incipi a co
gnitis. Cōsequēter. tercio distinguit
de cognitis. d. q̄ cognita sūt dupliciter
q; b̄ sunt nobis magis cognita. illa ve
ro magis ꝑm naturaz t simpliciter.
Quarto. eligit vnū moduz vtilem ad
ꝓpositum. s. q̄ nobis in hac materia i
cipiendum est a maxime nobis cogni
tis. Deinde cuz dicit[Propter qō]

Declarat septimā cōclusiōem que est
q̄ auditorez huius scie oz assuefieri in
actib⁹ hūanis. t prio eam pōit. 2°. pro
bat ibi[Principiuz eni]Dicit ergo q̄
oz iuuenē sufficieter audituz bene du
ci t instrui bonis cōsuetudinib⁹ t iu
stis t qbusdam gestis ciuilib⁹. Cōse
quēter istud ꝓbat duplr. primo ex fru
ctu bene assuefacti. 2°. ex damno male
assuefacti ibi[Cui aūt neutruz existit]
fruct⁹ aūt est duplex. s. dispō ad suffici
entiā scie t facilitas ad eminētiā hui⁹
scie dicit g̃ q̄ b̄ bōa assuefactio ē prici
piū b⁹ scie i demōstratiōe q;. t si illud
principiuz sufficiēt appeat boi bñ assue
facto sufficieter hēbit sciam istaz nō in
digens principio dicēte ꝓpt̄ qd. sicut
medicus sciēs q̄ talis herba curat de
tali morbo in praxi sua non indigebit
scire ꝓpter qd curat. Cōsequēter tal⁹
assuefact⁹ hēbit sufficieter principia bu
ius scie. quare bene assuefact⁹ ꝓmpt⁹
est ad hui⁹ scie sufficiētiā t eminētiaz
Cōsequēter ibi cū dicit[Cui aūt]oñ
dit damnū t incōmoduz male assuefa
cti .d. q̄ ille cui neutr; borum existit q̄
nec hz eminētiaz scie t principia nec
sufficiētiā experiētie audiat ꝟba esyo
di. i. poete ātiqui qui in suis carmini
bus distinxit tria boim genera. Est ei
vir qui per se facienda intelligit t in
telligenda pficit t hic est optimus.
Scō est ali⁹ qui per se non intelli
git sed intelligēti obedit t hic rursus
est vir bonus. Est etiaz qui nec per se
intelligit nec intelligenti obedit. qual⁹
est vir male assuetus t b̄ est vir penit⁹
inutilis. Deinde cum dicit[Nos au
tem dicamus]Declarat octauam con
clusionem scilicet q̄ probabile est fe
licitatem hominis esse in bonis huius
vite. Dicit ergo q̄ nos dicamus vnde
discessimus interponendo quedaz de
modo procedendi. Dicamus ergo q̄
bonum humanū t felicitatē videntur
boies nō irrōnabil⁹ existimare aliq̄
bonum ex bijs que sunt huius vite qō
apparet. quia mlti ideſt plebei t gra

uissimi principes terrarum ⁊ dñi existimant voluptatem esse felicitatem ⁊ ideo vitam diligũt voluptuosam. Deinde cõcludit. Tres enim exponit nostram conclusiõem videlicet q̃ sunt tres excellẽtes vite quarum vna iam dicta scz voluptuosa. altera est ciuilis ⁊ tercia cõtemplatiua. Est autez sciendũ q̃ iste dicuntur excellentes quia quelibet earum ponit finem in aliquo bono ꝓpter se appetibile q̃ non facit illa que finem ponit in diuitijs que non ꝓpter se sed ꝓpter alterũ sunt appetibiles. Scõo sciẽdum q̃ iste tres vite originãtur ex tali causa. voluntas enim principans in homine iclinatur vel ad appetitum concupiscibilem vel irascibilem vel ad virtutem rõnalem qñ potissime inclinat ad cõcupiscibilẽ eligit vitã voluptuosam quando potissime ad irascibilem eligit vitam ciuilẽ quando potissime ad rationalem eligit vitam contemplatiuam. Tercio sciendum q̃ hee vite distinguũt in modo viuendi vt sequitur quia voluptuosa est subiecta passionib'. ciuilis principatur ⁊ dominatur passionibus ⁊ sepe vtitur eis sicut fortis. aliqñ vtitur furore. vt dicitur. j. in quarto furorem imittere fortitudini. cõtemplatiua vero est absq̃ passionibus. Multi quidem igitur. Ons is. 9. conclusionibus preambulis. hic ostendit quinq̃ conclusiones p. incipaliter intentas ⁊ primo istã q̃ felicitas non consistit in corporali voluptate vbi premittit huius vite obprobrium. scõo subiungit eius motiuuz. Dicit igitur q̃ multi omnino bestiales videntur esse ex eo q̃ vitam voluptuosam eligunt que est vita pecudum ex quo obprobrio formatur talis ratio. nullum bonum cõe boibus ⁊ pecudibus est felicitas. sed corporalis voluptas cõmunis ẽ istis ⁊ illis. ergo non est felicitas. Scõo subiũgit huius opinionis motiuũ dicens q̃ sic opinantes adipiscũtur rõnem ex malo exemplo principũ. quia multi eorum qui sunt in magnis potestatibus constituti qui putãtur cõiter felices ⁊ beati similia patiuntur. sardanapalo qui fuit rex psarum qui amore voluptatis detentus nũquam ad negotia nũquã ad arma exire voluit sed cum mulierculis ⁊ concubinis inclusus vitam duxit in cõmessatiõibus ⁊ ebrietatib' in cubiculis ⁊ in pudicitijs in contentione non rethorica vel ciuili. sed modo muliebri inunctus ⁊ cõpositus cuz mulierculis disputabat an ipe compositior esset eis. Deinde. Qui autem excellentes probat scõam q̃ nec in honore consistat felicitas. primo vero ipsam recitat dicens q̃ excellẽtes viri ⁊ magnarum rerum operatiui honorem putant felicitatem: quorum motiuum fuit quia fere finis ciuilis vite videtur esse honor. Tercio ipam improbat duplici ratione. prima ibi. Videtur aũt magis. scõa ibi. Amplius autez. Dicit ergo q̃ istud magis apparet superficietenus q̃z illud verum bonum q̃ q̃ritur tanquã finis. Arguit ergo sic bonum diuinuz qõ dicitur felicitas est proprium felici ⁊ ãmissibile de difficili. Sed honor non est proprium bonũ felici nec ãmissibile de difficili quia nõ est in ipo honorato sed magis in honorantibus. ex quorum voluntate dependet. quare honor non est felicitas.

Huius rationis primo ponit conclusionem. scõo minorez ibi. Videtur enim. ⁊ patet. tercio maiorez ibi. Bonum autez. q̃z lege sic. Nos diuinam' idest diuinum ⁊ felix esse diuina bonũ proprium ⁊ q̃ difficile aufertur ab habente. Scõa ratio talis est. felicitate nihil est melius sed honore est aliquid melius. puta virtus. ergo honor nõ ẽ felicitas. Maior suppõit ex signato b' nois felicitas. Dicit sic pbatur in littera. Illud est melius honore propter cuius scientiam ⁊ apparentiam desideratur honor. quia propter vnũ quodq̃ tale ⁊ illud magis. primo posteriorum. Sed honor desideratur

ꝑpter sciam ꝛ apparentiam virtutis ergo virt⁹ melior est honore. huius ꝓ sillogismi minorem ponit in littera di cens. ¶ Amplius phylotimi videntur honorē querere vt credant se ipos bo nos esse vt ꝛ ipi seipos bonos esse sci ant ꝛ boni ceteris appareāt. cuius si gnum est ꝙ isti amatores honoris ma xime querūt a prudentib⁹ honorari ꝛ apud illos a quibus cognoscūtur ꝛ ma xime in virtute vt honor per tales ex bitus phibeat certius testimoniū eaꝫ virtuti. ¶ Est eni honor exbitio reue rentie in testimoniū virtutis. ꝑm tullū ¶ Consequēter infert cōclusiōez. d. ma nifestum esse qm̄ ꝑm hos ꝛ horꝫ inten tiōem virtus melior est honore. ¶ De inde cum dicit[Forsitan aūt magis.] ꝓbat terciā cōclusiōem ꝙ in virtute so la non consistat felicitas circa quaz fa cit quatuor primo recitat opinionem oppositam. scō probat conclusiōem ꝓpositam. tercio se excusat de amplio ri ꝓtractione harum opinionū. quar to de vita cōtemplatiua ꝓmittit pleni orem pscrutatiōem. ¶ Dicit ergo primo ꝙ forsitan aliquis magis existimabit finem ciuilis vite banc .s. virtutem q̄ honorē[Videt autez] probat conclu sionē propositā duplici rōne. scōa ibi [Et cum bijs] prima talis est. felicitas non est cōis vigilanti ꝛ dormienti ꝛ o peranti ꝛ non operāti. ꝫ apparet qz felicitas est in actu ꝛ operatione vite sed virtus pōt esse in dormiēte ꝛ non operante. ergo non est felicitas. ¶ Se cunda rō talis nullus felix mala patit nec infortunatur. sed eum qui habet ꝫ tutem contingit multa mala pati ꝛ in fortunari. ergo virtus non est felicitas huius rōnis primo ponit minor. scō maior ibi[Ita aūt viuentē] ꝛ ambe pa tent. ¶ Consequenter ibi[Et de bijs] excusat se. d. ꝙ de bijs tribus. s. volu ptate honore ꝛ virtute. satis dictū sit pro nunc. qz sufficienter alias dictum est de ipis in eukadis que sūt quedaz carmina metrica circ'aria per Aristo telē cōposita de felicitate humana.

¶ Cōsequēter quarto ibi[Tercia aūt] Dicit ꝙ tercia vita iter excellētes est contemplatiua de qua faciemus per scrutatiōem in sequentibus. vt. j. in. x. huius ꝫz eustratiuz potest tamē refer ri ad illa que sūt dicenda proximo de ydeis. In quarū contemplatōe posuit plato finem. ¶ Deinde cum dicit[Pe cuniosus] ponit quartam conclusiōem scz ꝙ in diuitijs non consistat felicitas probat triplici rōe. scōa ibi[Et diui tie] tercia ibi[Jām magis que prioza] ¶ Prima rō ꝑm duos intellectus for matur dupliciter. primo sic. bona feli citantia non possunt acquiri vel perdi per violentiā. Sed diuitie possunt ac quiri ꝛ perdi per violētiā ꝛ ꝫ inten dit pbs dicens ꝙ pecuniosus est violē tus. quare nec pecunie nec alie diui tie sunt bona felicitantia. ¶ Aliter pōt intelligi ꝛ aliter rō formari ꝓpter qō sciendū ꝙ diuitiaꝫ alie sunt nāles. pu ta alimēta ꝛ vestimēta hitacula ꝛ ve hicula quibus naturaliter indigemus vt dicitur primo politice. ¶ Alie ve ro sunt artificiales sicut pecunia ꝛ au rum ꝛ argentum quibus non nāliter indigemus. Et idcirco appetitus diui tiarum naturaliū dicit naturalis. ap petitus vero non naturaliū sed artifi cialium est appetitus innaturalis. ꝛ aliqualiter violētus. Auari autem fi nem ponentes in diuitijs maxime ap petunt pecunias ꝛ artificiales diuiti as. quare eorum appetitus est innatu ralis ꝛ aliqualiter violentus. ¶ Tunc pōt sic argui. vera felicitas nūquā ap petit appetitu innaturali vl̄ violento sed pecuniosus in diuitijs ponens fi nem appetit eas appetitu innaturali ꝛ quasi violento. Et hoc videtur intē dere philosophus dicens. ꝙ pecunio sus violent⁹ ē. qz inaturalr ꝛ quasi vi olenter appetit. quare in diuitijs vera felicitas non consistit. ¶ Secūda ra tio talis est. felicitas non est vtilis nec queritur alterius gratia. sed diuitie

sunt vtiles. sūt enī quarūdā instrumta virtutum ⁊ humane necessitati deser-uiunt ⁊ queruntur alterius gratia. puta propter honorem vel potestatē vel ꝓpter vite necessitatez. quare in eis ñ consistit felicitas. Huius rationis ponitur primo conclusio. scōo minor ibi [Vtiles ei] 3ª rō talis ē. si ꝙ magis videt esse felicitas nō est felicitas nec illud qō minus. sed magis videret ꝙ voluptas vel honor vel virtus esset felicitas q̄z diuitie ⁊ tñ nō est. ergo nec diuitie. Minorem huius rōnis ponit in lra. d. ꝙ ideo magis illa que prioza dicta. s. voluptas honor ⁊ virt⁹ magis rōnabiliter aliqs estimare pōt esse fines qz ꝓpter se diliguntur. illa tñ nec vident esse felicitas sicut nec diuitie. q̄uis multi sermones ad �need astruendū sunt compositi.

Ad euidētiam predictoz sunt quatuor ingrēda. Primo vtz felicitas sit bōa vita ⁊ felici ter viuere idē ꝙ bene viuere. 2º. vtrū felicitas consistat in bonis exteriorib⁹ 3º. vtrum existat in bonis corporis. 4º. vtrum consistat in bonis spūalib⁹ anime. Questio vndecima.

Et primo arguit. ꝙ felicitas non sit bona vita qz vel hoc esset bonitate nature vel bonitate moris. Non bonitate nature. qz illa bonitas cōis est hoib⁹ ⁊ iumētis felicitas āt non. Nec bonitate moris qz talis non appetitur naturaliter ergo felicitas non est idē ꝙ bona vita 2º qz oīs bona vita est laudabilis ⁊ maxime bona bonitate moris. sed felicitas nō est laudabilis. vt. j. dicit in fine huius primi. ergo non est bona vita. 3º qz malicia cōtrazia bōitati morali non est maximū malū. vt habetur j. li. 7. bestialitas nāq; deterior est quā malicia. ergo bonitas sibi opposita nō est maximū bonū nec per cōsequēs felicitas. In oppositū est cōis ai cōceptio fm pbm. Dicēdum ꝙ felicitas a quocūq; cōcipiatur cōcipit vt bona vita ⁊ optima qō declaro sic. qz in appetitu felicitatis icludit duplex amor vnus cōcupie quo desiderat res desideratissima ⁊ alter amicitie quo amatur res carissima ⁊ dilectissima cui concupiscit res desideratissima. ita ꝙ appetitus felicitatis est appetitus copule indiuisionis rei desideratissime cuz re dilectissima. Sed res dilectissima ē vita diligentis. bonum autem est res desideratissima. quia quicquid desideratur sub ratione boni vt bonum desideratur. quare in omni appetitu felicitatis cōcupiscitur copula ⁊ vnio boni cum vita. ex qua copula cōsurgit vita bona. quare ex hoc ortum habet illa cōmunis animi conceptio. quia felicitas idem ē ꝙ optima vita ⁊ felix homo idem ꝙ optimus homo. Ad primum ergo dicendū ꝙ bonitas vite vt includitur in conceptu ⁊ in appetitu felicitatis non est determinate bonitas nature nec determiate moris nec determinate bonitas honestatis vl delectationis. Ad fm ergo dicendum ꝙ bona vita in ratione habitus ⁊ potentie est laudabilis. sed in ratiōe optimi actus ⁊ operatiōis non est laudabilis propie sed potius glorificabil vl beneficiabil sicut de felicitate dicitur. j. in fine primi. Ad tercium dicēdum ꝙ bonitas vt hic sūmitur non distinguitur contra excellentiam virtutis eroyce. ymo maxie consistit in eius operatione vt videbitur. j.

Questio. 12.

Et scōo arguitur. ꝙ felicitas consistat in bonis exteriorib⁹. primo quia in eisdē existit in quibus fortuna dicente philosopho. 2º. physicorum quoniam videtur fortuna idem esse felicitati aut prope sed fortuna consistit in bonis exteriorib⁹. ergo ⁊ felicitas. Scōo. quia videtur consistere in honore. quia finis ciuilis vite est honor vt habetur in textu. sed felicitas est finis ciuilis vite. vt pr̄. ē. in ꝓhemio. q felicitas ē honor

3°. qz videtur consistere in ptāte qm̄ oppositum maxime miserie est felicitas. sed felicitas est oppositum maxime miserie. per potestatez enim homo fit liberrim⁹ & per ipotētiā maxime sui tuti subiectus in qua consistit maxima miseria. g̃ ptās est felicitas. 4°. qz videtur consistere in amicis & in amari qm̄ illud videt felicitas q̄ deus maxie appetit sed deus maxime appetit amari ipō dicēte. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo &c. g̃ amari est felicitari. 5°. videt cōsistere in diuitijs qm̄ in bijs solum cōsistit felicitas que sola continēt oīm bonorum aggregatiōez. felicitas nāq̄ nō est nisi status oīm bonoꝝ aggregatiōe cōplet⁹. vt dicit boetius. 3. de cōsolatiōe. sed in solis diuitijs & potissime in pecunia cōtinentur oīa bona dicēte salomone. q̄ oīa obediunt pecunie. Eccle. x. In oppositū sunt rōes p̄bi cōtra bonorē & cōtra diuitias & p̄t etiā induci cōtra ptātem & cōtra amari. Dicēdū. q̄ bona felicitātia boiem hñt. x. cōditiōes repugnātes bonis exteriorib⁹. duas penes eorum acquiri & duas penes eorū eē & quatuor penes effectū & duas in cōparatione ad appetitū. bona nāq̄ felicitātia non acquirūt a fortuna. absurdum eni est q̄ maximū bonū bois cōmittetur accītali cause. fortuna vero ē causa per accūs vt ibidē habet. 2°. acquirūtur ex meritis qō apparet qz p̄ueniunt vt p̄mia que per naturā supponūt merita. 3° bona felicitātia inter cūcta bona sunt maxia. qō appaēt ex sola nois rōe. 4°. sunt ināmissibilia vel nō faciliter āmissibilia. sicut enim vna dies non facit ānū. sic modic⁹ bonus status cito labilis nō facit boiem beatū. 5°. bona felicitantia boiem intrinsece perficiūt. aliter eni nullus diceret felix nisi denoiatione extrinseca. 6°. bona felicitātia boiem & op⁹ hominis bonū reddūt. supponit eni q̄ feliciter viuere sit bene viuē in actu bñ operādo. vt habet ex nois rōne. 7°. bona felicitātia boiem felicē liberant ab angustia. felicitas eni non cōpatit secū miseriā angustie & anxietatis. 8°. felicē replēt delectatiōe & letitia cum eni felicitas nō hita sit maxie desiderata cum erit hita erit maxie gaudiosa. 9°. bona felicitātia p̄ natura sunt per se & p̄imo appetibilia finis eni est p̄imū in itentiōe. 10°. b bona hita appetitū saciāt & quietant In ipis eni consistit vltimus finis vltra quem appetitus amplius non p̄cedit. Non eni esset vltimus finis nisi eo hito quiesceret appetitus. Hec autē conditiōes bonorum felicitātium bonis exteriorib⁹ nequaq̄ cōueniunt Ipa nāq̄ cōiter veniūt a fortuna cum sint bona fortune. 2°. non exigūt merita cum sepe veniant ex gratia & aliqñ ex mala ai sagacitate. 3°. non sūt bona maxima. tria nāq̄ sūt genera bonorum vt. j. dicit in hoc libro scz bona maxima que sunt bona aie bona mediocria que sunt corporis & bona minima que sūt exteriora. hec aūt declarabunt. j. loco suo. 4°. non sunt inā missibilia. ymo de facili āmissibilia. vñ boet⁹ āmissis bonis exteriorib⁹ falsaz opinionē amicorū suorum q̄ de ip⁹ felicitate habuerāt increpat. d. Quid me felicē tociens tactastis amici. Qui cecidit stabili non erat ille gradu. q. velit dicere q̄ bona exteriora nō ponūt boiem in statu felici. quia b non stat⁹unt in gradu stabili. Quinto. bomi nem intrinsece non perficiunt cū sint exteriora. Sexto. nec hominez nec opus eius bonum reddunt. cum videamus plures homines eis vti male q̄ bene. Septimo. non liberant habētem ab omni angustia. habens eni omnia b potest affligi aliqua graui passione corporis vel corporis. Octauo. nō replent habentem delectatiōe & letitia quia secum afferunt continuā solicitudinem que in scriptura sacra comparat spinis. qz sicut ille suis cuspidib⁹ pungūt carnem. sic ista bona solici

tantibus pūgunt mentē. ¶ Bono nō
ꝓpter se nec ꝓmo appetuntur ꝙ
apparet de singulis .diuitie namq; vt
dicitur in textu appetūtur alteri⁹ gr̄a
ois eni ꝙ diuitias appetit vel appetit
eas gr̄a necessitatis vel vtilitatis vel
gr̄a ptātis vl̄ bonoris vel gr̄a volupta
tis.bonor etiā appetit gr̄a virtutis co
gnoscēde ⁊ manifestāde.ptās ꝺo qz ē
ad bonū ⁊ ad malum ad malū est ma
la ⁊ ad bonum minus bona q̄z ei⁹ act⁹
¶ Dicit ei.9.metbaphisice ꝙ potētia
in bonis est minus bona q̄z actus.qua
re nec boc modo nec illo pōt esse bo
nuz ꝓio modo appetibile. ¶ Boc idē
patet de amore passiuo.qz nemo ama
ri appetit nisi ꝓpter amare vel gr̄a cō
modi assequendi ab amāte. ¶ 2°. ꝺ bōa
bita non saciāt appetitum qz qō non
est ꝓimū in appetitu non est vltimum
in vsu vl̄ in fructu.quare huiusmōi bo
na per se non sūt felicitātia. ¶ Dicēdū
ergo ad ꝓmū in oppositū ꝙ fortuna
nō est idē felicitati ſz dicit taliter,ꝓpe
ipām ꝙ bona eius sunt instrumēta fe
licis vt.ĩ.dicet. ¶ Ad ſz ꝺō.ꝙ finis ci
uilis vite simpl̄r non est boi. nec vbuz
allegatū est Aristotel̄. sed eor̄ qui fi
nē ponebāt in bonore. ¶ Nec est simpli
citer dictū ꝙ est finis sed ꝙ fere. ¶ Ad
terciū ꝺō.ꝙ ptās indetermiata ad bo
num ⁊ ad malum sicut est ptās secula
ris nō facit boiem libez nec in potē
tia sibi opposita facit oio fuū qz pote
stas qua possum⁹ malū illa facit boiez
peccati seruū.vñ Aug.13.ꝺ tri.c.5.ait
ꝙ mala volūtate quisq; miser efficitur
Sed miserior ptāte qua ꝺesideriū ma
le volūtatis implet. ¶ Ad quartū ꝺō
ꝙ deus inter illa que appetit de boi
bus marie appetit amari non tanquā
bonū suū.sed tanquā amātiū hominū
vnde ꝓbabilius esset ꝙ amare deū sit
felicitas q̄z amari ab boib⁹. ¶ Ad qui
tum ꝺō.ꝙ diuitie nō cōtinēt oia bona
spectantia ad felicitatē. multa eni bo
na sunt que nō cadūt sub eaz cōmer
tio. puta corpis sanitas robur ⁊ pul
chritudo ⁊ aie prudentia virtus ⁊ sa
pientia. ¶ Vñ dicit ꝙ oia obediūt pe
cunie intelligit de rebus venalib⁹ qua
les non sunt res boies felicitātes.

¶ Questio.13.

Ez⁹ arguit ꝙ felicitas consi
stat i bono corporis. ¶ Prio
qz cuiuslibet totius sūmū bo
num est perfectio ptis imperfecte sed
homo est totū constans ex aia perfe
cta ⁊ ex corpore imperfecto.aia nāq;
non indiget potu vel cibo.corpus tñ
ipis semper indiget. quare perfectio
corporis videtur summū bonū homis
¶ 2°. probatur ꝺ spāliter de sanitate qz
bonum conseruans esse ⁊ viuere bois
⁊ vsum sensus ⁊ rōnis videtur felicita
re boiem sed sanitas conseruat boiez
ergo ⁊c ¶ 3°. hoc idem videtur de for
titudine corporis ⁊ de decore.quoniā
nobilitas principat⁹ videtur felicitas
principis sed aia principat corpori.
vt dicitur prio politice.nobilitas autē
corporis consistit in roboze ⁊ decore
ergo ⁊ felicitas anime. ¶ 4°. probatur
idem de corporis voluptate quia sum
mū inter naturaliter appetibilia vi
detur esse per naturam felicitas.natu
ra enim intendit in sūmum bonū per
naturam. sed corporalis voluptas sū
me appetitur inter cuncta naturaliter
appetibilia vt docet experiētia. ergo
in ipa consistit felicitas. ¶ In oppositum est philosophus. ¶ Dicendum ꝙ
quatuor conditiones generales sunt
inseparabiles a corporalibus bonis
que repugnant totaliter felicitatib⁹ bo
nis.felicitas enim non est cōis boib⁹
⁊ iumentis cum nullum iumentū sit fe
licitabile. ¶ Scōo non est cōis homi
nibus malis ⁊ bonis cum omnis fe
lix sit sūme bonus.nullus tamen ma
lus est bonus. ¶ Tercio felicitas nō
est ordinabilis ad maius bonum.ipa
nāq; supponitur ꝙ sit bonum maximū
¶ Quarto non prestat viā vel occasio
nem ad peccatū vel ad malū cum ipa
includat firmitatē ⁊ ꝓsūmatōez i bono

ſz oē bonū corpis est cōe boīb⁹ ꝛ iumentis. ymo nulla est bona conditio humani corporis que nō inueniat melior in corpore alterius aialis. puta sanitas in piscib⁹. fortitudo in leonibus decor. q. in oib⁹. turpissimū eni aialiū est homo cū corpe nudo ꝛ sic de alijs

2° oē bonū corpis est cōe bōis ꝛ malis qđ patet de se.

3° oē bonū corporis est ordinatū ad aliqđ maius bonū qđ probo. qz sicut se habet corpus ad aiaz sic bonū corpis ad bonū aie. Sz corpus naturaliꝫ ordinat ad aiam tāquā ad finē. vt hī 2° phicoꝝ. g̃ bonuz corporis ad bonū aie.

4° omne bonū corporis pcstat occasiōem ad peccatum. quāto eni corpus est sanꝰ fortiꝰ ꝛ pulchrius ꝛ delicatiꝰ. tanto magis inclinat aiaz ad intēperātiā ꝛ ad oēz concupiam carnis.

Dicēdū g̃ ad primū in oppositū q aia idiget pfectiōe sicut ꝛ corpꝰ. Nō ei ē nāliter felix ꝛ pfecta ꝛ tō eius perfectio tanquā nobiliozis partis bois potꝰ dicet felicitas q̃z pfectio corpis qz sicut illud perfectibile est nobiliꝰ illo pfectibili sic perfectio illius erit nobilioz perfectiōe illius. Ad 2m. q sanitas si cōseruat vsū sensus ꝛ rōnis videt esse gratia illius vsus. quare probabilius ponet felicitas in illo vsu q̃z in corporis sanitate.

Ad terciū dō. q nobilitas principatus ꝛ spāliter principatꝰ despotici ordinātur ad nobilitatē principis ꝛ nō ecōuerso. vt dicit. 12. methaphisice.

Sed aia principat corpori principatu despotico. i. ſuili. vt dicit philo politice. quare argumētū est q bonū corporis sit propter bonū aie ꝛ nō ecōuerso qualiter bonū aie ponꝰ est felicitas q̃z bonū corporis.

Ad quartum dō. q appetitꝰ corporalis voluptatis ꝛ maxime veneree nō est in aialibus propter se sed ꝓpter aliū appetitum priorez. Natura eni primo appetitu appetit salutem spēi ꝛ indiuidui. salꝰ aūt spēi habetur ex actu venereo ꝛ salus indiuidui ex alimēto. ꝛ ꝓpterea b natura fecit delectabilē vsum vtriusq; scz alimēti ꝛ actus venerei vt appetitus eius fortificaret ex appetitu delectationis. vnde dico q appetitꝰ voluptatis non est naturalissimꝰ vnde naturalioz illo est appetitꝰ dicte salutis Nos tñ sensibilius experimur appetitum illius voluptatis q̃z salutis. dato etiā q ille appetitus sit nālioz ꝛ prioz inter appetitus corpis nō tñ inter oēs appetitꝰ bois. prioz eni ꝛ naturalioz videt appetitus ille quo oēs boies nā scire desiderant sicut scribit .j°. metha phisice. quare qđ tali appetitu corpis sūme appetit nō probat esse felicitas bois.

Questio. 14.

Et 4°. arguit. q felicitas non ꝓsistit in bonis aie qz in illis bōis nō efficit bō felix. qbus bitis ꝛ retentis pōt subijci plibus infortunijs. Nullꝰ āt vt dicit pbs diceret beatū hoiem infortunatū. sz bōis aie bitis pōt homo subijci plurib⁹ infortunijs. vt dicit in textu de bōne virtutez ꝛ vt patet de boetio libro de cōsol. g̃ in bonis aie nō est felicitas.

2° qz felicitas nō ineſt dormiēti neq; vigilāti ꝛ nō opāti vt dicit in textu sz bōa aie insūt vtriq; g̃ ꝛc.

3° qz felicitate non cōtingit male vti sed bōis aie contigit male vti dicente apl̄o. q scia inflat. g̃ nec scia nec sil'ia sūt felicitas.

Sz in oppositū est sufficiēs diuisio qm̃ felicitas vt ꝓbatū est nec in bonis exterioribus nec in bōis corpis est. igit ex sufficienti diuisiōe erit in bōis aie.

Dicēdū q sicut bī ex rōne dicēte qd nois erꝰ q ē felicitas ista se habēt eqpollēt viuere feliciter ꝛ simpl'r bñ viuē felix vita est simpl'r bona vita. felix bō est simplicit bonꝰ bō.

Tūc ergo dō. q i bōis aie cōsistit felicitas. qm̃ bona que reddūt boiem simpl'r bonū reddūt boiez felicē. Ꝑ apparet ꝑ equipollētiā ex ꝓmissis. sed bōa aie ꝛ nulla alia reddūt bominē simpl'r bonū. vt. j°. dicit de virtutib⁹ i fine vj. ergo ipa ꝛ nll'a alia reddūt boiez felicē.

Per b ad primū in

oppoſitū q̄ bō ſimplicit bon⁹ ñ cadit a ſua virtute ⁊ a ſua felicitate per que cūq̄ infoꝛtunia qꝛ illa ſolum auferunt coꝛpoꝛis bona ⁊ exterioꝛa ꝓpter quo rū ſublatiōem homo ſimpliciter bon⁹ ⁊ pfect⁹ nō cadit ſicut nec tetragonis m⁹ qui eſt ſine vituperio caſus . vt. j. dicitur in hoc li⁹ qui ſiue in aduerſita te ſiue in ꝓſperitate coꝛpoꝛali poſitus fuerit ſemp vtet ⁊tute ſicut opoꝛtunū fuerit. vtens ät virtute manet in ſua fe licitate cum felicitas vt dicet . j. conſi ſtat in vſu virtutis. Ad ām dō. q̄ doꝛ miens pōt eſſe felix in hitu. licet non in vſu. vſus tñ eſt vltimū ⁊ optimū fe licitatis. Ad terciū dō. q̄ rō demon ſtrat q̄ ſcia non ſit felicitas qꝛ poſtq̄ contingit male vti ſcia ipa non reddit hoiem ſimpliciter boꝛū nec per cōſe quens felicē ⁊ beatum ſunt tamē que dam alia bona aie quibus nō contin git male vti. ſicut ſupꝛa in pꝛincipio di ctum eſt de moꝛali virtute.

Lectio quarta .

Quod ät vte meliuſ eſt.] Poſt q̄ pbs pꝛobauit felicitatē nō cōſiſtere in voluptatib⁹ i hoꝛe in virtute in abūdantia diuitiarū hic pꝛobat eam nō cōſiſtere in cōtem platiōe ydearum ⁊ pꝛimo p̄mittit ali quale ꝓhemiū. ſcdo exequit ꝓpoſitus ibi[Ferētes autē] In pꝛohemio dicit tria. pꝛimo q̄ pſcrutari opiniones pla tonis eſt bonū. 2º q̄ odioſum. tercio q̄ dignū ⁊ ſanctū. Ad euidentiā huius ſciēdus q̄ vte dicit dupliciter. vno mō qꝛ pticipatū per plura. alio mō qꝛ pti cipans plura pticipatū per plura. ad huc duplicit. qꝛ vel eſt pticipatū i eēn tia ſua incluſa in illis pluꝛib⁹ ſicut na tura ſpecifica in indiuiduis vel ptici patū in effectu ſuo ſicut cā pluriū effe ctuum eſt vtis eis. Si vero ſit pticipāſ pluā hoc dupl'r. qꝛ vt pticipat illa plu ra ſingula ſicut eſt cōceptus ſiltaneus pluriū cōceptoꝛ vt pticipat aliqd cōe ſingulis ſicut cōcept⁹ ſpēi vel generis dicit vtis. qꝛ pticipat obiectiue aliqō cōe plurib⁹. plato autez in ſua ſnīa de ydeis vſus eſt noie vtis in ſcōa ſigna tione accepto. Et iō pbs totam poſitō nē illā vocat vte. d. q̄ pſcrutari ⁊ que rere qualiter dicitur illud q̄ per plato nem vte vocat. foꝛte meliuſ eſt q̄z per ſcrutari de opiniōibus iā reꝓbatis. ſed qꝛ de moꝛalib⁹ agens videbat cō tra moꝛalia agere amicū ſuuz ⁊ magi ſtrum platonē. ſ. impugnādo. Ideo 2º ſe excuſat q̄ licet obuia tali queſtione facta ꝓpter amicos veros. i. platonez ⁊ ſequaces ſuos. oꝛtebit introduce re ⁊ diſcutere opinionē platonicā de ydeis ⁊ ſi pꝛo quāuis obuiet nob iſta queſtio odioſa. Sed qꝛ nō obſtante huiuſmōi odio. vult de pꝛedicta opini one iquirere ideo ſup hoc. tercio rōnē aſſignat dicēs q̄ foꝛſitā videbit meli⁹ eſſe ⁊ oꝛtere q̄ nō obſtāte odio ſu pꝛadicto pꝛo ſalute veritatis familia ria deſtruēt. i. familiares amicitie q̄ñ aliter oꝛtet nos qui ſumuſ pbi veri tatis ⁊ ſapiētie ꝓfeſſoꝛes circa ſalutē veritatis agere quā alios. q̄ñ ambob⁹ veritate ſcz ⁊ platone exñtib⁹ amicis dignū ⁊ ſanctū eſt p̄honoꝛare verita tem. Sciendū q̄ ſcitas idē eſt q̄ ſā cita ſeu firmata bonitas Sancita ve ro bonitas triplex eſt. vna in hitu mo rali. puta in virtutibus moꝛalib⁹. alia in hitu ſupnaturali qui per theologos vocat theologic⁹ ⁊ dicit a deo mēti in fuſus. Ē. in hitu glozie qui non habe tur in pñti vita. ſanctū ergo apō pbos ſūmit in pꝛima ſignatiōe. vñ vult dice re q̄ p̄honoꝛare veritatē ⁊ eaz p̄ferre cuicūq̄ timoꝛi ⁊ amoꝛi ⁊ fauoꝛi būa no opus eſt ſanctuz. qꝛ opus ſanciti ⁊ firmati habitus virtuoſi. [Ferentes aūt ⁊c.] Hic exequit ꝓpoſitū ꝓbās 2º cōtra platonē. pꝛio q̄ nō oibus boi bus ſit vna cōis ydea. 2º q̄ ſi eſſet nō eſſet felicitatis cauſa ibi[Si eni vnde quidē] Ad pꝛimā cōcluſiōem ponit 7. rōnes. ſcdam ibi[Amplⁱ aūt q̄ bo num]. terciā ibi[Amplⁱ aūt qz eoꝛuz]. quartā[Quereret aūt]. quitā[Hijs

aũt que dicta sũt]sexta. [Diuidẽtes igi
tur ab vtilib⁹].septimã. [Si ãt ꝛ b sũt
eoꝝ] Prima rõ talis est. In quibus
cũqꝫ ẽ vna cõis ydea in bijs nõ est pri
us ꝛ posteri⁹ sed in bõis est pri⁹ ꝛ po
sterius. ḡ in bonis nõ est vna cõis yda
Maior cõfirmat auctoritate ponẽtiũ
ydeas ꝛ eorũ exẽplo de numero qui
bus eos nec est ydea nec bñs ydea ex
eo ꝙ habet prius ꝛ posterius. 2º ibi
[Bonũ aũt dicitur]probat minorẽ. quia
bonũ est in substãtia ꝛ in qualitate ꝛ i
aliqd. sba vero est per naturã prior re
latione ꝛ oi eo ꝙ dicit ad aliqd. ordo
ni substãtie ad accñtia assimilatur ppa
gini. qz sicut ppago originat a vite ꝛ
fundat in ea. sic accñtia originãt ꝛ fũ
dantur in sba. 3º. infert cõclusiõez ibi
[Quare nec vtiqꝫ] ꝛ patet. [Amplius
autẽ] 2º. rõ talis est. quorũcũqꝫ ẽ vna
cõis ydea eoꝝ est vnum cõe ꝑdicamẽ
tũ sed bonoꝝ non est vnũ cõe ꝑdicam
tum. ḡ nec vna cõis ydea. [Hui⁹ rõ
nis ponit prio minorẽ. 2º cõclusiõem
ibi [Manifestũ]. 3º. maiorẽ ibi [Non
eni] Diorez ḡ ponit. d. ꝙ bonũ equa
liter ꝛ cõuertibiliter dicitur ꝛ ꝑdicat
cum ente qz dicit de sba qz deus ꝛ in
tellectus sunt sba ꝛ ambo bona ꝛ de
qualitate qz virtutes sũt qualitates ꝛ
sunt bona ꝛ de quãtitate qz id qõ al
teri est cõmensuratũ est ꝛ q̃tũ ꝛ bonũ
ꝛ de relatiõe. vtile nãqꝫ dicit relatõez
ꝛ bonũ ꝛ de tpe. tempꝰ nãqꝫ ꝛ opor
tunũ. i. ipa oportunitas ptinet ad ꝑdi
camẽtuz de qñ. ꝛ qñ est bonũ qz opor
tunũ ꝛ de loco. i. ỏ vbi. qz dicta. i. iter
vnius diei ꝛ est vbi ꝛ est bonum. ꝛ al
tera talia que sunt bona ꝛ in diuersis
ꝑdicamẽtis. Patet ḡ minor ꝙ nõ oim
bonoꝝ est vnũ ꝑdicamẽtũ. quare ex b
festinãter cõclusiõem infert. d. manife
stuz esse ꝙ nõ erit vnũ cõe ꝛ vke. i. yda
platonica in oibus istis bonis. 3º ibi
[Non eni] Ponit maiorẽ. d. ꝙ nõ di
ceretur in oibus ꝑdicamẽtis sed in vno
solo ipm bonuz cõuertibile cum ente si
oim essz vna ydea. [Vbi sciẽdũ ꝙ pla

to ponebat ydeas in spẽbus atbomis
que ꝑdicanꝫ de solis individuis inter
que nõ est ordo ꝛ ex b sumpta est pri
ma rõ nec illa q̃ sũt vnũ ex spẽz sũt in
diuersis ꝑdicamẽtis ꝛ ex b sumik ista
rõ. nec de illis pñt esse diuerse scie. cũ
oia sint vnius rõis. ꝛ ex hoc sumik 3ª
rõ. [Amplius ãt 3ª rõ talis est quorũ
est vna ydea eoꝝ tm est vna scia sz bo
noꝝ non est tantuz vna scia. ḡ nec vna
yda. Minor declarat inductiue in lra
tera ꝛ patet tota rõ. Maior ãt cõces
sa est per platonẽ [Quereret ãt vtiqꝫ
aliqs] 4ª rõ circa quã sic ꝓcedit. pri
mo tãgit mediũ. 2º remouet vnum rñ
sum camillatoriũ ibi [Sed nec idẽ ppe
tuum]3º. alteri opinioi dicit vnũ impro
priũ ibi [Probabili⁹] Notãdũ. pla
to eni ydeã bois vocabat per se boiez
ydeã equi per se equũ ydeã boni per
se bonum. 2º. dabat hãc ꝓpositionem
Qđ quorũcũqꝫ est vna rõ specifica eo
rũ vna cõis ydea. Ystis ꝓcessis Ari.
sic arguit. Quorũcũqꝫ ẽ vna rõ specifi
ca eoꝝ est vna cõis ydea. sz boni ꝛ per
se boni est vna rõ specifica sicut bois
ꝛ per se bois. non eni differũt in rõne
bois sicut nec bonum ꝛ per se bonum
in rõne boni. quare bois ꝛ per se bois
erit vna ydea que dicet per se bonum
Item aũt multiplicãdo rõnem dicã
ꝙ illis duobus per se bonis est cõis rõ
vna ꝛ per ꝓ̃s tercia ydea ꝛ sup istas
tres supinducã quartã ex ꝓcessu simi
li ꝛ sic in infinitũ. hui⁹ rõnis ponit ꝛ
declarat minorẽ in lra sicut exposui ꝛ
patet. Deinde cũ dicit [Sed nec idẽ
ppetuũ]Remouet vnũ rñsum qđ dari
posset ad rõem. posset quidẽ dici ꝙ bo
num ꝛ per se bonũ non sũt eiusdẽ spe
cifice rõis. qz vnũ ẽ ppetuũ ꝛ reliquũ
non Cõtra hoc dicit ꝙ hoc nõ tollit
idẽtitatem rõis. qm albedo vni⁹ anni
non est magis albedo ꝛ in spẽ albedi
nis q̃z albedo vni⁹ diei. quare nec bo
num ppetuũ erit magis in sua spẽ quã
bonũ tpale. Cñr ibi [Probabili⁹] vi
tuperat hui⁹ positiõem dicẽs. ꝙ ꝓba

bili⁹ dixerũt pyctagorici ponẽtes vnũ
sũmũ i coordinatiõe ⁊ in numero alio
rum bonor q̃ isti platonici qui posue
rũt illud sũmũ bonũ cõe ⁊ pticipatus
in oibus bonis. positio nãq; pictago
ricor fuit itelligibil' ⁊ ista nõ. ¶ [Hijs
ãt que dicta sũt]. ponit quitã rõem p̃
mittens q illis que dicta sunt per pla
tonẽ subapparet q̃dã dubitatõ. p̃ter di
ctas que sic inducit. quecũq; sunt talia
per pticipatiõem vn⁹ ydee fm eundẽ
modũ sunt talia. sed non oia bona fm
eundẽ modũ sunt bona. g̃ nõ oia sunt
bona per pticipatiõem eiusdem ydee
¶ Maior habet ex positiõe platonis.
¶ Minor õ declarat in lra qm̃ duo vi
dent bona ⁊ spẽs bonor que diuersi
mode dicũtur bona. bonor ei alia sũt
fm se ⁊ ppter se appetita ⁊ dilecta. a
lia vero ppter ista q̃ sunt cor factiua
⁊ cõseruatiua vel suor cõtrarior pbi
tiua. quare ista dicuntur bona fm ali
um modũ q̃ prima. quare nõ oia bõa
fm eundẽ modũ dicũtur bona ¶ [Vi
dentes] 6⁹ rõ. vbi prio p̃mittit di
uisio bonor vtilium que sũt ppter alia
⁊ bonorum simpliciter que sũt fm se
bona. iõ dicit de istis per se bonis q̃ i
tueamur si dicũt fz vnã ydeã. ¶ 2⁹ sub
iungit vna cõditio bonor per se appe
tibiliuz ⁊ est q̃ ipa singula ⁊ solitarie
accepta fm se appetũt sicut videre ⁊
scire ⁊ quedã voluptates ⁊ bonores.
¶ Ista nãq; dato q̃ ppter aliqd aliud
appetant tñ fm se ipa sunt appetibi
lia ⁊ fm se bona vel nihil erit appeti
bile ppter se nisi sola illa ydea. b ãt ẽ
cõtra expientiã. expimur eni nos ap
petere scire ppter scire. voluptatẽ p
pter voluptatẽ ¶ Tũc tercio ibi [Qua
re inanis] Tãgit mediũ rõnis que sic
põt formari si istis per se bonis pona
tur vna cõis ydea. ipa erit inanis ⁊ oci
osa ꝑñs est incõueniẽs. g̃ ⁊ añs. cõse
quẽtia patet ex dictis. qz si illa bona
sunt appetibilia ppter ydeã quã ptici
pãt ⁊ fm se ipa erũt appetibilia ⁊ q̃z
tũ ad hoc ad minus ydea illa erit ocio
sa. qz preter ei⁹ appetibilitatẽ quã b
bona bñt ⁊ ex eius pticipatiõe habẽt
singula singulas appetibilitates que
nõ insũt eis ex ydea fz ex se. ¶ Et sic pz
q̃tũ ad quid ydea illa erit inanis. [Si
ãt ⁊ b]. 7⁹ rõ ponit hic ⁊ 2⁹ pbs rñdz
cuidã tacite questiõi ibi [Fz qual'r vti
q̃z dicũt] Rõ talis est. qbuscũq; ẽ vna
cõis ydea illis est cõis vna diffinitio ⁊
rõ quiditatiua. sed istis bõis p se ap
petibilib⁹ nõ est cõis vna diffinitõ qdi
tatiua seu rõ specifica. g̃ istis nõ ẽ vna
cõis ydea. ¶ Hui⁹ rõnis prio ponit ma
ior ⁊ declaratur in exẽplo. quẽadmo
dũ eni rõ albedinis eadẽ inuenit' i niue
⁊ in cerusa que dicit color erit. Sic in
qbusdã vnã ydeã pticipãtibus. ¶ 2⁹ po
nitur minor ibi [Bonoris aũt] vbi dici
tur q̃ bonoris ⁊ prudẽtie ⁊ voluptat
sunt differẽtes rõnes ⁊ fm qõ sunt bo
na. voluptas nãq; passio est. prudẽtia
vero bitus. bonor tñ nec passio nec bi
tus sed exterior dignitas vel gloria.
¶ 3⁹ infert cõclusiõem ibi. [Nõ igit'] ⁊
patet. ¶ Cũr ibi [Fz qualit' vtiq;] rñ
det illi tacite questiõi qua posset que
ri qualiter ista talia dicant bona. vtrũ
equoce vel nõ qz vniuoce nõ videntur
dici posit' bonũ nõ dicit de ill' fm vnã
rõnem cui questiõi pbs rñdet. d. q̃ nõ
sunt tñ casu equoca sed dicũt bona vl'
qz oriunt ex vno bono vel qz tendunt
ad idẽ bonum. vel qz dicũt fm analo
giam duor ad duo sicut dat exempluz
de intellectu ⁊ oculo qz sicut intelle
ct⁹ est bonũ aie. ita ocul⁹ ẽ bonũ corpo
ris. vñ intellect⁹ dicit lumẽ aie ⁊ ocu
l⁹ lumẽ corporis. ¶ Notãdũ etiã q̃ eq
uocatio põt dici ad pñs quadruplicit
Prio dicũt casu equoca illa que vno
nõie noiant nec vnũ ppt altez nec ã
bo ppter terciũ sicut duo quor q̃libet
vocat Guilbel. ¶ Quedã a ppõito vt
illa que vno noiant nõie vnũ tñ ppter
altez non ex bitudine nãli nec artifici
ali fz volũtarie sicut liber platonis vi
ctus est chyme⁹ ppter chymeũ discipu
lũ platõis qz sic voluit ⁊ ppposuit pla-

to. 2° quedã dicũf arte equoca vt illa que vno noiant noie ꝓpter bitudinez vni⁹ ad altez non nãlẽ ſed artificialẽ ſicut impator ⁊ ei⁹ imago dicũf ceſar imago tñ ꝓpter ipatorẽ que imago ad ei⁹ ſiłitudinẽ per artẽ facta eſt. 4° q̃ daz dicũtur nã equoca vt illa que vno noiant noie vnũ tñ ꝓpter aliud vel ã, bo propter terciũ ꝓpter nãlẽ bitudinẽ eoz inter ſe. ꝟ tñ cõtingit dupliciter. vel ſm ꝓportiõem vel ſm ꝓportionalitatẽ ſm ꝓportiõez vbi eſt bitudo vni us ad vnũ. ſm ꝓportionalitatẽ do vbi eſt bitudo duorum ad duo vt in exẽplis poſitis de intellectu ⁊ oculo. 2° notã dum q̃ pbs in hoc vltio mõ equocatio nis videf ponere bonũ dcm̃ de bonoẽ prudentia ⁊ voluptate q̃mis ſub alijs duobus p̃cedentib⁹ mõiſ poſſit rõnabi liter collocari. oia eni bona ſũt ex vna pria cã ⁊ oia tendũt in vnũ finẽ vlti, mũ ⁊ illa que reſtringũf ad bona bũa na pũt hoc modo dici bona. q2 oia exe unt ex vno. videlicet a libertate hois ⁊ oia tendunt in vnum. vz ad cõpletã felicitatẽ hois hec ꝺ illa pte. Cũr ibi [Sz forte] hoc idẽ excuſat ſe de maio ri excuſſione hui⁹ opiniõis qm̃ magis intereſt alteri⁹ pbie q̃ iſti⁹ ⁊ de ydea ſiłr ingrere vtz ſit poſſibił vel ipoſſibi lis. Si eni ꝓbato q̃ oibus bonis nõ eſt vna cõis ydea. cõſequẽter probat ꝟ q̃ ſi eſſet non eẽt in hoib⁹ felicitatis cã. oñdens primo q̃ talis ydea nõ eẽt bonũ ab hoie poſſeſſum vel opatũ. 2° q̃ nec bonũ exemplũ facies felici tatẽ ibi [Forte aũt alicui videbit] 3° q̃ nec vtile auxiliũ ibi [Inutile ãt] De prio dicit q̃ ſi eſſet vnũ cõiter p̃dicatũ de bonis q̃ eſſet bonũ ſepatum ſm ſe ipm pmanẽſ. Iſtud tale non eſſz bonũ poſſeſſum ⁊ opatum ab hoie ſed nos hic querim⁹ tale bonũ. quare illa ẏda non felicitat hoiem in rõne boni poſ, ſeſſi ⁊ operati ꝑ hoiem. ſcꝺo ibi [Forte alicui] Probat q̃ talis ydea nõ fe, licitet in rõne boni p̃tati per moduz exẽpli. primo tñ illuz modũ exẽpli re citat. 2° laudat ⁊ vituperat ibi [Pro, babilitatẽ quidẽ]. 3° ip̃m improbat ibi [Oẽs eni qꝺã] Dicit g̃ prio. q̃ forte alicui videbiſ q̃ lz ydea nõ felicitet in rõne boni poſſeſſi. felicitabit tñ in rõe exẽpli qm̃ iſtud bonũ ſi viſum ⁊ cogni tum fuerit erit melius ad poſſeſſa ⁊ o perata bõa meliorãda ⁊ pficiẽda qm̃ nos bñtes iſtud bonũ velud exẽplum magis ſciem⁹ que ſũt bona nobis ⁊ p nos agenda. Et ſi ſciam⁹ meli⁹ adipi, ſcemur ipa. Cũr iſtum modũ ponẽdi laudat ⁊ vituperat. ꝺ. q̃ ꝓbabilitatem quãdam bz iſte ſermo. videm⁹ eniz q̃ ſcriptor meli⁹ ſcribit iſpecto bono ex emplari ⁊ ſic in qbuſdã alijs operib⁹ quare veriſiłe potuit apparere q̃ ſiłr ſe habeat in ꝓpoſito. Iſtud aũt mul tum diſſonat artibus ⁊ ſciẽtijs. Et iꝺo 3° iſtũ modũ improbat tali rõne. Incõ uenies eſt ⁊ irrõnabile q̃ oẽs artifices ignorauerũt ⁊ neglexerũt auxiliũ ſuis opatiõib⁹ oportunuz ſed oẽs artifices apparẽtes ⁊ ingrentes bonũ ⁊ finez ſuaz artiuz ⁊ neceſſaria oia ad ſequẽ dum finẽ ſuũ ignorauerũt ⁊ reliquerit tale exẽplum ydeale. g̃ exẽplum ip̃m ydeale nũquã fuit auxiliũ artib⁹ ⁊ ſciẽ tijs oportunũ. Huius rõnis ponitur primo minor. 2° maior ibi [Quãuiſ au xiliũ] ⁊ ambe patẽt. Cõſequẽter ibi [Inutile ãt] probat q̃ talis ydea nõ fe licitet in rõne vtilis cõmodi taliter iłlud q̃ nullũ artificẽ iuuat in opatiõib⁹ ſuis neminẽ felicitat in rõe vtilis adiu torij. ſz iſta ydea nec fabz nec textorẽ nec medicuz iuuat in opatiõibus ſuis nec aliquẽ aliũ. g̃ nõ felicitat ⁊ c. Ma ior eſt per ſe manifeſta. Minor indu citur in littera ⁊ patet.

Queſtio. 15.

Hꝫ euidentiã predictoz ſunt quatuor inquirẽda. Prio vtz veritas ſit p̃ferẽda ami, citie. 2° vtz ſit aliqꝺ bonũ per eẽntiã 3° vtz bonũ dicat vniuoce de ſingulis bonis. 4° vtz bonũ p eẽntiã felicitet boiez De prio arguit. q̃ amicitia p̃,

ferēda sit veritati. p̄mo. qō p̄ferť salu
berrime veritati. p̄ferť oi veritati. Sz
amicitia p̄ferť saluberrime veritati. cū
eni sit triplex veritas. s. vite. doctrine
ꝛ iusticie. veritas iusticie est saluberri
ma inter eas sicut nobilissima virt⁹ bu
ic p̄ferť amicitia .j. li. 8°. vbi dicit ꝙ si
oēs essem⁹ iusti. adhuc indigerem⁹ a-
micitia sicut pficiēte statū iustitie. si tñ
oēs eēmus amici nō indigerem⁹ iusti-
cia. quare amicitia tanquā nobilioꝛ p̄
ferť iusticie. 2°. qꝛ illud qō ē saluberꝛ
p̄ salute gentꝫ ꝛ ciuitatꝫ p̄ferť minꝰ sa-
luberꝛi. Sz amicitia ē saluberrima p̄mo
salute gentꝫ ꝛ ciuitatis. vt. j. li°. x°. g̃ ꝛc.
Preterea ex sacris litis arguēdo. il-
lo mō qō pendet ꝛ in quo cōplet ois
lex est p̄ferēdū oi alteri sz in amicitia
p̄rimi pēdet ꝛ cōplet ois lex. plenitu
do nāq; ois legis est dilectio. Ad rōez
iz. 4°. qꝛ illud p̄ferēdū est oib⁹ bonis
būanis sñ quo nullū bonū ꝑdest boi sz
sñ amicitia nullū bonū ꝑdest boi. j°. ad
Coꝛ. ix°. g̃ ꝛc. In oppositū ē pbs in
p̄rincipio lectiōis. Dicēdum ꝙ p̄ferre
veritatē amicitie sūmit⁹ in ꝓposito inq̄-
tū bonoꝛ veritatis p̄staret iacturā ami
citie ꝛ ecōuerso. p̄ferre amicitiā veri-
tati sūmit⁹ inquātū bonoꝛ amicitie p̄-
staret iacturā veritati. ꝛ iō videnda sūt
p̄mo iacture veritatis. 2°. amicitie. 3°. di
cēdū ē ad q̄situ. 4°. mouēda sūt dubia
ad rōnis cōplemētū. Sciēdū g̃ p̄mo
ꝙ iacture veritatꝫ in genere sūt. 12. sc̄z
falsū. taciturnitas. duplicitas. menda
tiū. iocosum. offitiosū. pnitiosū. mēdo-
sum. piuriū. cōtentio. iactātia. yronia ꝛ
ypocrisis. Quaꝝ sufficiētia sic habet.
ois nāq; veritatꝫ iactura cōtrahit⁹ vel
mō generali circa oēm materiā vl̄ mō
spāli circa ꝓpriā vitā. Si generali b̄ ē
qꝛ vitas ignorať vel qꝛ celať vl̄ qꝛ ne
gať vl̄ qꝛ ipugnať. si qꝛ ignorať sic est
fl̄z ꝙ ē fl̄a vocis signatō p̄ferētē igno
rata cū credit dicere veꝝ. Si qꝛ celať
b̄ dupliciter vel positiue vel p̄riuatiue
si p̄riuatiue sic est taciturnitas que cō
mittit⁹ cū qs audit falsitatē cui⁹ oppo-
sita veritas ad audiētē ptinet defensa
re. Si positiue sic est duplicitas que a
liud p̄tēdit ꝛ aliō signat. si veritas ne
gať sic est mēdaciū. i. falsa vocis signa
tio cū intentiōe fallēdi. Dicit Aug. li°
de mēdacio. b̄ āt cōtingit quadruplici
ter. s. cā dādi solatij ꝛ sic ē mēdacium
iocosū vel cā cōmodi ꝛ sic est offitiosū
vel cā dāni ꝛ sic est pnitiosū: vel appe
titu mētiēdi solo ꝛ falsum dicēdi ꝛ sic
est mēdaciū mēdosuz ꝛ b̄ est ꝑpriissi-
me mēdatiū in signatiōe. intentiōe ꝛ
affectiōe. Si vero veritas ipugnať hoc
dupliciter: qꝛ vel auctoritate ꝛ sic est
piuriū: vel clamore ꝛ sic est cōtentio.
si vero veritas patiť iacturā mō spāli
circa ꝓpriā vitā: qm̄ aliud dicit p̄ten-
diť oñdit vel inuit⁹ de ꝓpria vita q̄z f̄z
veritatē exist̄at in ea b̄ cōtingit tripli-
citer. qꝛ vel pl⁹ ꝛ sic ē iactātia: vel mi
nus ꝛ sic est yronia: vel simil pl⁹ ꝛ mi
nus ꝛ sic est ypocrisis que supficiete
n⁹ p̄tendit min⁹ ꝑfūdius cū plus. ypo
crita nāq; p̄tendit supficieten⁹ abiecti
onē sui vt boies cogitātes ꝑfundi⁹ de
ipo credāt spūalē exaltatiōem. Illo-
tādū āt ꝙ p̄ns questio nō p̄ot querere
de p̄ria veritatꝫ iactura. s. de falso. qm̄
illud est inuolūtariū p ignorātiā. b̄ āt
queriť de iactura veritatis volūtaria q̄
per boiem p̄t eligi. 2°. notādū ꝙ non
cuiuscūq; veritatꝫ taciturnitas est vitiū
vel iactura veritatꝫ. Quedā eni est ve
ritas generalis doctrine: ꝛ quedā est
facti alicui⁹ singularis psone. taciturni
tas āt hui⁹ singularis psone nisi alias
vrgeret in cōe dānū non est vitiū: ymo
in casu tenet celare. veritas āt doctri-
ne non pertinet ad quālibet psonam.
sz spāliter ad illi⁹ scie ꝓfessorez: ꝛ id
circo p̄ter p̄tos ꝛ ꝓfessores illi⁹ scie:
nullus tenet defensare veritatē doctri
ne. ꝓfessor āt tenetur defendere ꝛ nō
tacere loco ꝛ tpe opoꝛtunis. Cui⁹ rō ē
qꝛ fm iura qui tacet cōsentire videtur
vbi ꝓponit⁹ ei aliqō p̄iudiciale: sicut q̄
tacet negare videť: vbi sibi ꝓponitur
aliqō fauoꝛabile: qꝛ p̄sumendū est ꝙ

vnuſqſq̄ cū pōt pro p̄iudicio vitando vel pro fauore optinēdo loquat: ſz falſitas doctrine p̄iudicialis eſt cuilibz illius ſcie profeſſori. quare ſi taceat vbi talis falſitas ꝓponit ꝓbabiliter conſentire videt. ⁊ idcirco tacite ⁊ implicite mentitur. taciturnitas enīz in tali caſu eq̄pollet mēdatio. quaē de tali taciturnitate ⁊ de oībus iacturis ſequētib⁹ intelligit queſtio. ¶ Jactura autez amicitie ſūt tres ſm tres ſpēs amicitie. ¶ Eſt enī amicitia ois fūdata i aliquo bono. igit vel in bono honeſto vel in delectabili vel in utili ⁊ ſm ꝺ iacturē ſūt. ꝛ. ¶ Dānificatio cōtra vtilē amicitiā. ¶ Cōtriſtatio cōtra delectabilē. ¶ Dehoneſtatio cōtra honeſtā. ¶ Et hoc pōt fieri dupl'r. vno mō. ¶ Si ego aliqd faciam cōtra honeſtatē meā oñdēs maluz exēplū amico. ¶ Alio⁹ iponēdo amico meo aliquā turpitudinē. ¶ Notādū q̄ ledere amicitiā iſtā vl illā cōtingit dupliciter. vno mō directe. alio⁹ indirecte. directe qdē faciēdo cōtra fundamētū amicitie. puta ſi amicitia eſt vtil: ſi dānificē. ¶ Indirecte ſi faciā cōtra ānexum. puta ſi amicitia eſt delectabilis ſi dānificē qz ex dāno nata ē ſequi triſtitia. ¶ Scō notādū q̄ amicitia honeſta que ſimpl'r eſt amicitia vera includit in ſe delectabilē ⁊ vtilē vt. ĩ. dicit c⁹ 8⁹. ¶ Notādū ꝟ⁹ q̄ honor veritati nō pōt eſſe directa iactura vel leſio honeſte amicitie: tñ in caſu poſſet eſſe indirecta iactura. puta qz dānificaret i tpalib⁹ vel cōtriſtaret in effectib⁹ ⁊ in hoc caſu intelligit ſingulariter queſtio. ¶ Dicēdū ꝑ ad queſitū q̄ veritas ē p̄ferēda amicitie ⁊ amicitia veritati amicitie hois. ¶ Cō ꝓbat dupl'r. primo qm̄ amicitia magis cara p̄ferēda ē minus care: ſed amicitia veritati eſt magis cara q̄ hois. igit p̄ferēda eſt ei. ¶ Aſſūptū patet per Ariſto. dicēte. amicus ſocrates: ſed magis amica veritas. ¶ Huius āt rōez aſſignat Ariſt. talem. qz oē ꝓpter qd amat altez magis amat illo altero ex prio poſterio-

rū. ſed ꝓpter veritatez vite ⁊ doctrine amat homo. ꝑ ipa veritas magis amatur ab hoie. 2⁹ qz amicitia magis ſcā p̄ferēda ē min⁹ ſcē: ſz amicitia veritati eſt ſcior amicitia hois. igit p̄ferēda ē ei. ¶ Aſſūptū probat per Ariſto. dicē tem. q̄ ſanctū eſt p̄honorare veritatez. ¶ Cuius rō eſt. qz veritas ſic eſt firma ſancta ac ſancita in bono ⁊ amabilitate q̄ nūquā ſz eā deſtruere. In nullo enī caſu eſt licitū volūtariū mendatium in quo ē deſtructio veritatis q̄tū eſt i mētiente. In caſu tñ licitū eſt voluntarium homicidiū in quo homo deſtruit. ¶ Pe ꝺ āt redditur duplex cauſa per ſcōs doctores. ¶ Prima qz homo dimiſſa innocētia ⁊ factus nocēs poteſt eſſe cōueniēs materia homicidij iuſti. veritas aūt qz nūquā pdit innocētiam nūquā pōt eſſe materia cōueniēs deſtructiōis iuſte. quare mēdatū in nullo caſu ⁊ homicidiū in aliquo caſu eſt licitum. ¶ Scōa. qz in mendatio ſemp includitur obliqua intentio. ¶ Eſt enī mendatium vt dictum eſt ſemp cū intētione fallēdi. homicidiuz aūt nō ſemp habet intentiōem obliquā qz pōt fieri intentione iuſta ꝓpter bonū rei publice. quare ⁊c. ⁊ iō ſicut recitat eſdras cōuenienter dicit zorobabel q̄ ſup oia p̄ualet veritas. ¶ Hic ſunt duo dubia primū ſi quis aliqua paſſione cōmotus dixerit ſe dānificaturꝫ amicū ſuum ſi dānificet honorās veritatem ledit amicitiā. ſi non dānificet honorās amicitiā ledit veritatē. ¶ Querit ergo qd ſuper ꝺ faciendum. Dicēdum q̄ abſq̄ iactura ⁊ leſione veritatis pōt vnuſqſq̄ in tali caſu mūtare ſnīam. vnde Yſido. In malis promiſſis reſcinde fidē in turpi voto muta decretum. Cui⁹ rō eſt. qz de futuro cōtingēti nō eſt determinata veritas vel falſitas: ⁊ ideo veritas non eſt in tali caſu ⁊ ideo deferri ſibi non oportet. q̄nimo eſſz iniuria veritatis ſi eſſet per ſe cauſa malorum vñ Yſido. Impia eſt p̄miſſio que ſcelere adiplet. ¶ Scōm dubiū ſi qs req-

sit? cū suo mendatio possit saluare vi-
tam amici. querit an sit mendatiū aut
nō. Dicēdū q̄ in tali mō tacere debz
mentiri vero nō licet. sicut dictū est su
pra. Ad primū i oppositū dō. q̄ pbs
loqtur de iusticia cōmutatiua ꝛ iudicia
li que adhibet sicut remediū pro ciuiū
discordia cōpescēda. Et si eēmus oēs
amici nō indigerem? tali iusticia. indi
gerem? tū vitate ad amicitiā req̄sita.
Ad ām dō q̄ amicitia veritatē ledēs
saluaē nō poterit ciuitatē nisi violēter
cum talis amicitia sit inālis ꝛ violēta
ꝛ q̄ nullū violentū ppetuū talis sal?
violenta durare nō poterit quin maio
rē ruinā in sua cessura rei publice ac ci
uitati pstabit. quare talis amicitia pfe
renda nō est veritati. Ad duo sequē
tia simul dō. q̄ amicitia de qua loqtur
pbs nūquā aduersat veritati nec verī
tas ei ymo dicit Apost. q̄ caritas non
gaudet sup iniquitate. cōgaudet autez
veritati. prie Lozz. 13.

Questio. 16.

QE 2°. arguit. q̄ nō sit aliquod
bonū per eēntiaz sicut posuit
plato. prio q̄ tale bonū per
eēntiā q̄d dicit per se bonum: vel dici
tur per se formaliter. i. nō per aliquaz
formā vl per se efficiēter. i. nō per ali
q̄d efficiēs: vl per se finaliter. i. non p
aliquē finē vl p se solitarie. i. sine con
sortio. non pōt dari primū ad intentio
nē platonis q̄m talia per se bona sunt
multa. prudētia nāq̄z per eēntiā suam
est q̄dā bonum. sil'r virtus. de q̄b? tñ
plato nō cōcederet q̄ eēnt per se bōa
nec pōt dari ām. q̄z ām platonem duo
erāt sine cā efficiēte. s. cā prima ꝛ ma
teria prima ꝛ tñ materiā primā nō po-
suit in isto genere per se boni. nec ter
cū pt dari: q̄z vt oñdit hic pbs multa
sunt b per se bona ꝛ per se appetibi-
lia. puta voluptas ꝛ bonor ꝛ quelibz
eupraxia. Nec pōt dari quartū quia
tūc cetera bona nō eēnt bona pticipa
tione illi? solitarij boni q̄z ꝑz intentio
nē platonis nō pōt cōueniēter assigna
ri q̄d ē huiusmōi per se bonū. 2°. quo
niā bona per pticipatiōez illi? bōi pti
cipāt ipz sicut materia formā sicut cor
pus vel sicut passiuū pticipat actiuum
q̄z recipit ei? effectū quo mō aer dicitur
clarus pticipatiōe solis vel sicut indi-
uidua nām specificā vel sicut imago p
ticipat exēplarē formā. primū dari nō
pōt: q̄z tūc illud per se bonū esset for-
ma inberēs in innumerabilib? materijs.
Nec ꝑz. q̄z tūc illi q a per se bono da
rent ceteris bonis vel eēnt bona per
eēntiam vel per pticipatiōem si p eēn
tiam. igitur pter per se bonū habem?
multa per se bona. si per pticipatiōez
querēdum eēt de illis effectib? quō pti
cipāt primū bonū ꝛ tandez pcederet
in infinitū: si ofa pter pticipaliter pri
mū bonū eēnt bona per pticipatiōem.
Tertiū etiā dari non pōt: q̄z nā spe
cifica pticipata per individua non est
aliq̄d per se subsistēs vt pbat pbs. 7°.
methaphisice. Quartū etiaz dari nō
pōt: q̄z tūc ista bona non essent nisi eq
uoce bona sicut imago cesaris non est
cesar nisi equiuoce sicut nec imagines
boni nō sunt bone nisi equiuoce. quaē
ponere per se bonuz cuius pticipatōe
cetera bona sint bona videt ficticium.
In oppositū est cōe dictū. q̄z quecun
q̄z talia per pticipatiōem reducūt ad
aliq̄d tale per eēntiaz: sed cōstat q̄ mlt
a sūt bona per pticipattiōem que ma
nēntib? eēntijs suis prit esse mala. qua
re erit dare aliq̄d bonū per eēntiaz.
Prio solutiōe questiōis hui? sūt de-
clarādi. 6. articuli. Prio qd est eē ens
vel bonū per pticipatiōem. 2°. qd per
eēntiam. 3°. qualiter ens vel bonū per
eēntiam sit ens ydeale. 4°. q̄ est aliq̄d
ens ꝛ bonū per eēntiam. 5°. q̄ est vni-
cum ꝛ nō plura. 6°. q̄ illud est formali
ter vel virtualiter oē ens vel oē bonū.
De prio sciendū. q̄ eē per pticipa
tiōem est pticipare aliquā fpēm ꝛ nō
esse totā illā spēm. puta iste ignis pti
cipat naturā igneā non bz tñ totā vel
oēm naturā igneā. vnde sūmit regula

generalis. ꝙ quecunꝫ indiuidua ſpēi multiplicabil' in illa ſunt talia per pti cipatiōem ⁊ nō per eēntiā eo mō quo eſſe per eēntiam oppomt ei ꝙ eſt eſſe per pticipatiōez. ¶ Be 2°. ſciēdū. ꝙ eē p eēntiā ē eſſe totā ⁊ oēm naturaz ſpe cificā ſiue cōpari actuali vel poſſibili i fra eādē ſpēz. ḃ ūt ꝑt intelligi tripliciť vz ſm eſſe formale tm̄ vel ſm eē virtu ale tm̄: vel ſm eſſe formale vel virtua le diſiunctū: verbi gr̄a poſito ꝙ tota ⁊ ois ſolaris natura poſſibilis eēt in iſto ſole tunc ſol eſſet ſol per eēntiam: qz per totā ⁊ oēm poſſibilē naturā ſolarē ita ꝙ eſſet tota ipa ſpēs ſubſiſtēs in eē formali. ¶ Poſito ūt ꝙ ois caloꝛ actual' vel poſſibilis cōtineret virtualiter i ſo lo ſole tunc diceret ꝙ ſol eſſet calidus in eſſe virtuali per eēntiā qz per totā naturā ſpecificā calozis virtualiter in ipo contentā. ¶ Poſito vero ꝙ ois cla ritas poſſibilis eſſet in ſole vel a ſole tunc ſol eſſet clarus per eēntiam in eē virtuali vel formali: qz per totā natu ram ſpecificaz claritatī ſibi formaliter vel virtualiter intrinſecā. ¶ Be 3°. ſciē dum ꝙ tale per ſe ens in eſſe formali vel virtuali dicit ens ydeale nō ſm eē formale: ſed ſm eſſe virtuale. puta ſol ſi eſſet talis ſicut eſt poſitū ſm eē ſola re ꝙ eſt ei eē formale non eſſz ens yō ale alicui⁹ effect⁹: ſed ſm eē caliduz ꝙ eſt ei eſſe virtuale eſſz ens ydeale oiz caloꝛ ꝓducibiliū: qz natura ſpecifica i aliquo ente totaliter virtualiter ⁊ emi nenter contenta eſt ydea oīm ꝓducibi liū in ſpē. ¶ Nō ꝓbať ex duob⁹ que at tribuūť ydee. yōa nāꝫ dicit rō cogno ſcendi ⁊ rō agendi: ſed natura ſpecifi ca in eſſe virtuali ⁊ eminēti poſita eſt rō cognoſcēdi. ipa nāꝫ in tali eſſe po ſita ſeipam euidētius manifeſtat cꝫ in effectu poſita. quāto nobili⁹ eſſe habz in cauſa ſua cꝫ in ꝓpꝛia exītia. ꝓpte rea etiā eſt rō agendi: qz virtus actiua vt determinata ad agibilia illius ſpēi ⁊ ideo dicit. ꝙ alia rōe cōditus eſt ho mo ⁊ alia rōne condit⁹ eſt equs qm̄ ꝑ tus diuina vt cōtentiua boīs eſt ratio ꝓductiua boīs vt cōtentiua vero equi ē ꝓductiua equi ⁊ ſm hoc tot ſūt ydee in pꝛia cā quot ſūt nature ſpecifice ꝓ ducibiles virtute pꝛie cauſe. ¶ Be 4°. ſciendū ꝙ vnaquecꝫ ſpēs ex ſua rōne gditatiua ex ſua naturā ſpecifica eſt in vltimata actualitate poſita: vl' non. ſi ſic habeo ꝓpoſitū. qm̄ illa talis ſpēs: illa talis natura erit ens per eēntiam qm̄ erit tota natura ſpecifica ſubſiſtēs illa tm̄ nō erit multiplicabil' per indiui dua ſed tota ſubſiſtēs in ſeipa. ¶ Hoc ꝓbo duplici rōne. pꝛio ſic. ois nā mul tiplicabil' per indiuidua eſt actual' ab aliqua exteriozi cā ⁊ per aliquas actu alitates intrinſecas que tm̄ non ſūt in cluſe in natura ſpecifica. illud eſt eui dēs qm̄ illa que ponūt diuiſionē ⁊ dif ferētiam in natura ſūt ex̄ ſpēm naturē illa enī que ſunt infra ſpēm ⁊ que con uenūt in ſpē ſuſcipiūt vnitatē ⁊ indif ferētiā ſpēi ⁊ nō dant ei diuiſiōez nec dꝛiam. g̃ ſi hec natura diuidať ⁊ multi plicet⁹ per aliquē aliuz actū diuidetur ⁊ multiplicabil' : ſed natura ſpecifica ex ſe vltimate actuata nō eſt actuabil' ab aliqua exteriozi cā: nec per aliquas actualitates que nō ſint incluſe in ea. ꝯdictio nāꝫ eſſet ipꝫ eſſe vltimate a ctuatā ⁊ adhuc actuabilē. g̃ ſpēs talis non eſt multiplicabilis per indiuidua ¶ 2°. ſic. nulli nature multiplicabili ꝑ indiuidua repugnat vnū indiuiduū ſm altero exiſtere: cum indiuidua ſint di uerſe eēntie: cum etiaz non neceſſario oia ponātur ſimul: ſed oi nature ex ſe vltimate actuate repugnat vnū indi uiduū exiſtere ſine altero qm̄ qcquid debet⁹ nature ex ſe ⁊ indiuiduis ꝑ na turā ꝺbetur vnifoꝛmiter ⁊ eque neceſ ſario vni ſicut alteri. ¶ Natura aūt ex ſe vltiate actuata bz actualitatē adequa taz ſue poſſibilitati ⁊ poſſibilitatē ſue actualitati. quare vnifoꝛmiter oia poſ ſibilia hr̄e naturā illaz neceſſario hūt eā. quare talis natura nō eſt multipli cabil' per indiuidua. ſi ꝺo dicať ꝙ nul-

la est talis natura ex se ipsa vltimate actuata tūc sequet̄ ꝓcessus in infinitū in ascendendo per ordinē efficientiuz vel erit dare circulū i cāis eiusdē ordis ⁊ generis vl̄ idez actuabit seipm que oia sūt euidēter impossibilia. primū ꝓ batur esse impossibile 2ᵐ metbaphisice:ſm ꝓio posteriorꝝ.terciū.9.metha phisice. Sc.ſ. sciēdū ꝙ vnaqꝙz spēs habet esse possibile vniuſū cōtra ipossibile.aliqne vero spēs hāt esse actuale vniuſū cōtra possibile. Tunc arguo sic Spēs sub ꝓpria cā tanta est in esse possibili q̄ꝙta est aliqua de inferioꝛib⁹ .qō apparet qm̄ istō esse possibile nō ē nisi irrepugnantia ad esse ⁊ tantū habet vnaqueqz spēs de isto esse possibili q̄ꝙ tum bz de non repugnātia ad eē. con stat āt ꝙ ū magis repugnat eē speciei supꝛeme q̄ꝙ infime. quare supma nō ē minoꝛ i esse possibili q̄ꝙ infima:ſz que libet spēs de istis inferioꝛib⁹ est infi ma in esse possibili.qō apparet qz nō repugnat eis multiplicari in infinituz vñ si esset infinit⁹ ignis adhuc cōbure ret ⁊ ignē nouū generaret q̄ꝙtū est de natura sua appositō sibi cōbustibili. si mili mō quecūqz boibus positis i actu adhuc illi possent generare aliōs in in finitū sine repugnantia spēi. ḡ natura supꝛema sil̄r est infinita in eē possibili Tūc vltra deducēdo arguo sic.spe cies supꝛema quāta est in esse potētia li tāta est in esse actuali . postq̄ ipa ex se ē vltimata ⁊ totaliter actuata ſz in esse potentiali est infinita.ergo ipa in esse actuali est infinita tūc vltra exīte vno ifinito extensiue ipossibile est aliō infinitū extensiue existere ⁊ vno pfe ctione ⁊ intensiōe infinito aliud tali ter ifinitū existē:ſz spēs supma vt oñsū est:est infinita in actu.ḡ impossibile ē aliqō aliud infinitū existere. si āt eēnt duo entia per eēntiā eēnt p cōsequēs duo infinita actu sil̄ exīntia vt deductū est ex p̄missis.quare nō est nisi vnicum ens ⁊ bonū per eēntiā ꝙ ſ. fuerat de clarādum Sc. 6ᵒ sciēdum.ꝙ omne il lud in quo includit formal̄r vel virtua liter oīs entitas ⁊ oīs bonitas est for maliter vel virtualiter oīa entia ⁊ oīa bona: sed ens per eēntiā est tale inclu dens oēm entitatē ⁊ oēm bōitatē vt ꝓ batum est.ḡ virtualiter vel formaliter est oīa entia ⁊ oīa bona.ꝓbatio enim facta ꝙ nō sit nisi vnicū ens per eēntiā ꝓbat.ꝙ cetera oīa virtualiter cōtinen tur in ipō qz si eēt aliqō ens nō contē tum in ipō illud ex seipō eēt actuatum ⁊ p cōsequēs vt ꝓbatū est.eēt ens per eēntiā Sper b ad arguēnta dō.ad ꝓ mū ꝙ ens per eēntiā bz sil̄ illas qua tuoꝛ pfeitates. Est eni sic p se ꝙ exclu dit a se oēm formā inherentē oēz cāz efficiētez ⁊ finalē ⁊ oēm cōsortē infra eandē spēm qui diuidat cū eo naturā specificā Et i hac vltima rōe pfeitaꝝ cōsistit esse per eēntiā licet alie pfeita tes icludāt istā ⁊ ista illas Cū vero dicit ꝙ pticipatiōe talis boni solitarij cetera nō erūt bona. Dico ꝙ imo quia quelibet alia spēs in esse virtuali ⁊ in esse totali cōtinet̄ in isto ente. cū vero alia ꝓducūtur accipiūt aliqō esse ptia le in esse formali de natura que est in ipō in esse virtuali ⁊ in esse totali . qz nullū eoꝝ pōt accipere eē totale spēi sue. ⁊ b mō dicūt entia bona per pti cipatiōem ꝓmi Ad ſm dō.ꝙ cete ra bōa pticipāt istud bonū nō sicut mā formaz nec tm̄ sicut passiuum pticipat actiuū sed sicut effect⁹ pticipat cāz nō solū recipiēdo esse actuale ab ea:ſz eti am eēntiale ⁊ se ipm pticipāt etiā si cut indiuidua spēz ⁊ b ē erroꝛ oīz pla tonē ipugnātiū qz nō intelligūt Est eni intelligēdū ꝙ natura specifica.pu ta igneitas ſm eē qditatiuū abstrahit ab esse actuali ⁊ ab esse virtuali qō bz in cā sua.b igit̄ qditas vt exīs in ꝓria cā ſz eē vtuale vocat̄ yōa. Et ſm istud eē natura ignea non est multiplicabil̄ per indiuidua sed est simul tota. Indi uidua vero extra cām posita dicūt pti cipare istā naturā vel qditatē duplici ter.vno mō ſm esse formale ꝙ ipa ha bet in idiuiduis extra cām suam ⁊ ſm istud esse ipa nō est yōa nec aliqd exi

stens ꝑter indiuidua nec sepatū ab in
diuiduis. Et ꝫ intēdit ꝓbare Ari. vbi
cūqꝫ ipugnet ydeus. plato vero inten
dit ꝙ nā ipa nō est in esse formali ex
tra cām sed in esse virtuali in cā bz eē
sepatū ab indiuiduis ꝛ eē immateria
le ꝛ incorruptibile ꝛ eternū : ꝛ ita in
tentiōes horꝫ duorꝫ pborꝫ de re nō dis
cordāt sed in sermone male intellecto
ꝛ male exposito per aliquos platoni
cos contra quem arguit Ari.

Questio.17.

Ꝺ Ex3o arguit ꝙ bonū dicit vni
uoce de singulis bonis. prio
qz dicit vniuoce de bōis ma
xime distātib⁹ g̃ de oib⁹. ꝙ āt dicat de
maxie distātib⁹ patet per pbm dicētez
ꝙ eadem est rō cōis p se bono ꝛ bono
ꝙ nō est per se bonū:sed talia bōa ad
inuicē maxie distāt g̃ ꝛc 2o sic.obie
ctū potētie dicte vniuoce de singul po
tentijs dicit vniuoce de singulis sub se
cōtentis sed bonū est obiectū appetī
tus qui dicit vniuoce ō singulis appe
titib⁹.g̃ ꝛ ipm bonū dicet de singulis
bonis. Minor ꝓbat qm vt supra di
citur in principio. oia bonū appetunt.
quare bonū est obiectū appetit⁹ Ad
āt iste appetitus dicat vniuoce de sin
gulis patet qz dicit ꝑm nomē ꝛ ꝑm rō
nem. Rō nāqꝫ but⁹ appetit⁹ est tendē
tia in finē que inuenit in quolibet ap
petitu 3o qz ꝙ est ꝑm nomē ꝛ ꝑz rō
nem est vniuocū ad illa de quib⁹ dicit
sed bonū est but⁹.rō nāqꝫ boni est esse
eēntiale vel accītale cōuenēs rei cui
attribuit Ꝛn oppositū sūt rōnes pbi
dō.ꝙ bonū pōt sūmi dupl'r.vno modo
pro rōne formali signata per terminū
alio mō pro re denoiata per signatuz
termini. Primo mō bonū nō ē aliō
q̃ ꝓpositio cōuenientie alicui⁹ eē ꝛ ei⁹
cuius est esse.2o mō bonū est illud esse
sicut cū dicit bonū est nos ꝫ eē dicitur
eēntialiter ipa bōitas. Hūc igit po
no tres cōclusiones. pria est ꝙ res de
noiata per signatū but⁹ termini bonuz
nō dicit vniuoce de rebus sub se cōtēt
2o ꝙ rō signata per terminū dicit ana
logice de reb⁹ denoiatis per eaz.3o ꝙ
ista rō dicit vniuoce de rōnib⁹ pticula
rib⁹ sub se cōtent. Primū probo sic
rei positiue ꝛ rei priuatiue nihil ē cōe
vniuocū:sed res denoiate per signatū
but⁹ termini bonū alique sūt positiue
ꝛ alique priuatiue igit nihil ē eis cōe
vniuocū. Assūptū ꝓbat qm alicui ꝛ
aliqm comedere ē bonū. alicui vero ꝛ
aliqm abstinere ē bonū: seq rōez semp
est bonū nō seq passiōez semp est bo
nū. horꝫ āt quedā sūt positiua quedaz
priuattiua. quare ꝛc. Scōm ꝓbo.ad
cui⁹ euidētiā est p̃sciendum ꝙ cōparatio
silitudis p̃t fieri tripl'r sicut dicit 2o to
picorꝫ in loco a sil'i . vno mō cōpando
vnū ad vnū sub cōi attributo vt dicēdo
p̃ sorte ē prudēs. g̃ socrates est prudēs
qz qual' p̃ talis fili Alio mō cōpan
do vnū ad duo vt dicēdo sic socrates est
iunior suo p̃re. g̃ iunior sua mr̃e qz si
cut se bz ad vnū pentē sic ad alterum
3o mō cōpando duo ad duo vt dicēdo
sic.socrates diligit p̃rem suum.igit plato
sil'r diligit p̃rem suū:qz sicut se bz iste
ad suū:sic ille ad suū vbi igit nulla eēt
vnitas vel indiuia sortꝫ ad platonē vel
p̃is ist⁹ ad p̃rem illi⁹:nisi rōe silitudi
nis but⁹ ꝙ ē duorꝫ ad duo eēt sola ana
logia inter eos. Tūc arguo sic. Quecū
qz solū cōuenīt rōe silitudis duorꝫ ad
duo hūt solū analogū cōe sibi:sz illa ō
qb⁹ p̃dicat rō bōi nō cōuenīt nisi i so
la silitudie but⁹.igit solū hūt analogū
cōe sibi qō ē rō bōi. Dior apparet i
ducēdo i mīū vt cū ꝺz ꝙ esuriēs come
dē ē bonū. nimis repleto abstinē ē bo
nū. Hūc āt ita ē ꝙ abstinēꝛ comedere
nihil hūt cōe nisi silitudinē but⁹ cōpati
onis iporꝫ duorꝫ ad alia duo Est g̃ ista
silitudo:qz vtrūqꝫ istorꝫ cōuenit illi cui
ē attributū: ꝛ i isto sensu logt ꝓbs de
cōitate bōi ad illa de qb⁹ ꝺz:ꝛ iō acce
pit exēplū i.4.ethic.s.itellect⁹ ad aiaz
ꝛ oculi ad corp⁹ Tercū ꝓbo. qz qc
qd dicit de plurib⁹ ꝑm nomen ꝛ ratio
nez est vniuocum eis.ꝫ rō boni dicitur
de pticularibus rationib⁹ boni ꝑm no
men ꝛ ꝑm rationez qō apparet:quia

formalis rō bonitatis est cōuenientia a
liquius esse ad id cui⁹ est:sed cōueniē-
tia pticularis ascensus ignis ad ignez
⁊ descens⁹ terre ad terrā ⁊ sic de alijs
sūt cōuenientie ⁊ per ꝟ talia dicūt bo
na eoꝝ quib⁹ sūt attributa. Et contra
istum intellectum vnuocationis boni ñ
procedunt rōnes pbi. Ad primū in op
positū dō.q cōcedi posset vna rō cōis
dicta de oibus bonis. Sz qz rō illa ni
titur inducere infinitatē.idcirco est ei
respondēdum. Cū enī dicit q bonum
per se bonū sunt vni⁹ rōis. dico q per
se bonū vt sūmebat plato est ipa ratio
boni ⁊ ppter ꝟ nō pōt inferri alia rō
pter ipam sicut in hoie dicerem⁹ q hō
qui est spēs spālissima ⁊ ꝟ hō:nō differ
runt spē nō tñ cōtinētur sub eadez spē
⁊ idcirco illa tñ que nō differt specie
sūt eadē spē que sub se inuicem mine
cōtinenk aliter esset procedere in infini
tū in spēbus fm deductiōem arist. per
se bonū aūt vocabat plato quiditatem
specificam nō in quocūqz esse acceptā
sed in esse viztuali contētā ⁊ ppter ꝟ
cōtra ipm nō currit rō Arist. licet cur
zat cōtra illos qui imaginātur quidi-
tatē subsistere extra cām suā. Ad fm
dō.q maiozis latitudinis ⁊ diuersita-
tis est obiectū potētie in genere suo.
Intellect⁹ enī est vn⁹ fm spēm ⁊ tam
obiectū ei⁹ nō ē vnū nisi analoga vni-
tate. quare ex vnione appetit⁹ nō pōt
haberi vniuocatō obiecti sui. sufficit ei
analogia sicut supza ē expositū. Ad
terciū dō.q cōcludit de vniuocatōe rō
nis cōis ad rōes pticulares boni.

Ad rōes pzo alia pte que sūt pbi di
cendū q debēt intelligi sicut supza est
expositū in cozpoze questionis.

Questio.18.

Et 2⁹ arguit pbs q bonū per
cētiaz nō felicitet ⁊ ꝟ tripli
citer. qz nec p modū boi pos-
sessi vel operati nec per modum exem
pli nec per modū adiutozij. In op-
positum est plato qui dixit in tali bono
cē fontē felicitatis. vt recitat Aug. 8. de
ci.c⁹ x⁹. Dicendū q bonū per cētiaz
generaliter oia felicitat ⁊ spāliter rō
nalē creaturā. primū declarat qz fm
pclū. vnūqōcūqz natum est cōuerti ad
principiū suū. Tunc arguo sic. Illud i
quo oia quietātur mediate vel imedia
te fm modū tendentiaꝝ suaꝝ felicitat
oia.i. pficit ⁊ ad optimū cē deducit:sz
in bono per cētiaz oia getant qō ap
paret qm ipm est principiū oiz. ⁊ per
ꝓñs fm pclū. oia cōuertuntur ad ipm.
In ipo igitur sicut i vltimo termio bu
ius cōuersibil' oia quietāt qm eo ade-
pto ois rerū tendētia ⁊ cōuersio ē pe
nitus terminata. igit in ipo oia felici-
tāt. vnde apparet q ignis tendēs sur
suz tendit in deū tanquā in suū princi
pium ⁊ terra descēdens deorsū sili rō
ne tendit in deū. In signū q res quo-
cūqz naturali impulsu se vertāt in deum
tendāt vt suū finale capiāt cōplemētū
2⁹ qz oia felicitāt in bono vltio. sed
bonū per cētiam est finis vltim⁹ cum
sit nobilissimū entū vt oñsum ē supza
igit ⁊c. Qō aūt bonū p cētiaz spā
liter felicitet ⁊ pprie rōnalē creaturā
apparet qm ois intellect⁹ ⁊ appetit⁹
nat⁹ est felicitari i obiecto pfectissimo
q est in toto ambitu sui adequati obie
cti:sz bonū per cētiā est pfectissimuz
inter oia que sūt in ambitu entis ⁊ bo
ni q est obiectū intellect⁹ ⁊ appetitus
quare felicitāt in eo. 2⁹ qz ois intel-
lectus ⁊ appetitus natus est felicitari
in illo obiecto in quo formal'r vel vtu
aliter cōtinetur oē ens ⁊ oē bonū: sed
in bono per cētiā ē hui⁹ cōtinētia vt
visū est questiōe 2ª g ⁊c. Per ꝟ dō.
ad rōez i oppositū q pbs probat q i vi
ta ista illō bonū p cētiā ñ possidem⁹
euidēter nec videm⁹ vt exēplū nec ipz
bēm⁹ i adiutoziū p modū regle sensi-
bil'r in se:lz ipm bēam⁹ vt principiuz ⁊
vt auxiliū bōaꝝ oiz nraꝝ opationū. vñ
Boe. de cōsol. li⁹ 3⁹ metro 9⁹ loquens
isti bono p cētiā ait. Tu reges trāql
la pijs te cerneē finis. principiū vector
dux semita terminus idem.

Lectio.ꝯ.

Vrsus ãt reõam⁹] Postq̃ pb̃s de felicitate tractauit di sputatiue. Hic de ipa tractat determinatiue quã determiatiõem tradit sub. 7. articulis. In pmo inuestigat felicitatis descriptiõez. In scõo descriptiõis sufficiẽtiã ibi [Circũscribat igit bonũ] In 3⁹. descriptiõis cõcordiã cuz ceteris opinatiõib⁹ ibi [Scrutãdũ g̃ de ipo] In 4⁹. felicitatis originẽ ibi [Unõ ꝛ querit vtz ẽ discibile] In 5⁹. ei⁹ immutabilitatẽ ibi [Vlte ãt trãsmutatiões fiũt] In 6⁹. ei⁹ dignitatẽ ibi [Determinatis ãt bijs] In 7⁹. felicitatis cõnexionẽ ꝛ depẽdentiã a virtute ibi [Si ãt ẽ felicitas] Descriptiõem ãt felicitatis inuestigat ꝛ tradit in. 8. cõclusiõib⁹.

Quaz pria est ꝙ felicitas ẽ bonũ hominis finale. 2ª ꝙ bonũ pfectissimũ ibi [b aũt adhuc magis]. 3ª ꝙ bonuz p se sufficiẽs ibi [Videt ãt ꝛ ex p se.]. 4ª ꝙ bonũ marie appetibile ibi [Amplius ãt oim]. 5ª. ꝙ est opatio hois ẽm p pzietatẽ ꝛ cõditiõem hois ibi [Si forte felicitatẽ]. 6ª. ꝙ est opatio ptis rõez bñtis ibi [Quid igit vtiqz b fit] 7ª. ꝙ ẽ opatio pfectissime virtutis ibi [Si ãt est opus hois] 8ª. ꝙ est opatio hois in vita pfecta nõ vnica tm̃ sed multiplicata ibi [Amplꝰ ãt in vita pfecta] Circa primũ pmo cõtinuat dicta dicẽdis .d. ꝙ post disputatiõem de felicitate rursus redeam⁹ ad quesitũ bonũ dicẽdo ẽm videre vtz qd vtiqz sit istud bonuz de quo ex p̃dictis sũt quatuor. suppoñeda. s. ꝙ est finis hũane vite ꝛ finis moralis scie ꝛ b duo patẽt ex pbemio 3⁹. ꝙ vocatur felicitas. quarto ꝙ subest cũ vita bona ꝛ cum opatione bona. vt supra. c⁹. 4⁹. Deinde 2⁹ ibi [Videt q dẽ eni] De finib⁹ distinguit sicut distinctũ est in pbemio. d. ꝙ videt aliud bonum finale esse in vna opatiõe ꝛ arte ꝛ aliud in alia ꝙ declarat iducẽs per exempla que patẽt in lra. 2⁹ ibi [In oi ãt opatione] Cõclusiõem intentã pbat sic arguens. oim operum bumanoz simul sũptoz vel est vnicũ bonum finale vel plura. Si vnicũ est illd ẽ felicitas. si vo plura illa sil sũpta sunt vna felicitas. quare boc mõ vel illo bz ꝙ felicitas est bonũ finale vel sil bõa finalia Hui⁹ rõis pmo põit virtutẽ maioris. d. ꝙ in opatiõe ꝛ electiõe est aliqs finis. qd pbat qz hui⁹ finis gra oẽs opantes ꝛ eligẽtes opant ꝛ eligũt. ex quo seqt ꝙ singuloz opez bũanoz est aliqs finis vl aliq fines. Ex quo g̃ nulla ẽ est op⁹ sñ fine. manifestũ est ꝙ oim sil sũptoz est vel vnic⁹ finis generalis ꝛ vltim⁹ vl pcs. Minoꝛẽ vo subdit .d. ꝙ si oim opatoz est aliqs vn⁹ finis b finis erit opatũ ꝛ optatũ bonuz qd vocat felicitas. si vo plura sint hui⁹ bona finalia sermo trãscẽdẽs ꝛ b oia cõpbẽdens ad b ipm̃ sil totũ pueniet.

Ubi sciẽdũ ꝙ iste passus cõiter ignorat ꝓpter breuitatẽ hui⁹ trãslatiõis sic eni cõiter exponit cũ dicit. si ãt multa bona cõcurrãt ad que diuersi fines diuersaz artiũ ordinẽt oportebit ꝙ ẽmo nre intentiõis trãscẽdẽs. s. ista pta tã dẽ pueniat ad b ipz. s. ad illud qd ẽ vltimũ ꝛ p ꝯns optimũ: sz istd ꝙ ñ sit de mẽte Arist. sz potꝰ expositio mala apparet ex alia trãslatiõe in qua pmo eo ꝙ nos bẽmus sermo trãscẽdẽs bz ita. si ãt sint b multa bona huius: siue duo siue plura gratia quoruz querũtur oia bona reliqua ꝛ ipa non querũtur gratia rei alterius: oportet vt sint bec bona simpliciter ipa felicitas que queritur. Non est eni differẽtia in bac nostra inuestigatione in boc loco vt sit b bonũ vnũ aut multa cũ nos quidẽ inquiramus declinatiõem huius bom cõmunis quid est siue sit vnũ siue sit multa. Cũr ibi [b aũt magis] pbat ꝙ felicitas q̃sita ẽ bonũ simplr pfectũ. d. ꝙ b adbuc magis ẽ explanãdũ p aliaꝰ cõditiões felicitatis q̃. j. d felicitate pbãt Ad pbãdã vo istã sic itẽdit arguẽ. supponẽs ꝙ oẽ bonuz sit appetibile vel ꝓpter se ꝛ ꝓpt altez sit appetibile l̃ ꝓpter se ꝛ ñ ꝓpt altez vel ꝓpter altez

ꝛ nō ꝓpter ſe. bonū ãt appetibile nō ꝓpter ſe ſed ꝓpter alterꝫ eſt iperfectū appetibile vero ꝓpter ſe ꝛ ꝓpter alterꝫ eſt pfectuꝫ: ſꝫ appetibile ꝓpꝛ ſerꝫ nūquã ꝓpter alterꝫ eſt ſimpl'r pfectiſſimū. ſꝫ felicitas eſt appetibiľ ꝓpter ſe ꝛ nūquã ꝓpter alterꝫ. igiť eſt bonū pfectiſſimū. Huius rōnis pꝛio declarat maiorē. ſcdo minorē ibi[Tale vtiqꝫ felicitas]Dicit g̃ q̃ qñ plures videntur fineſ de quoꝫ numero quoſdã eligim⁹ ꝓpter alterꝫ ꝛ nō ꝓpter ſe vt puta diuitias fiſtulas ꝛ oĩa organa muſica vl̃ medicialia q̃ oĩa ꝓpter vſũ ꝛ operari onẽ eligũť ꝛ nō ꝓpter ſe manifeſtũ ẽ q̃ oẽs iſti nō ſũt pfecti fines. aliqs aũt pfectus ꝛ manifeſte videť eſſe. Hijs igiť ꝓpter alteruꝫ appetibilib⁹ dere licitis cõſiderãdũ eſt de alijs. quare ſi ẽ vnũ aliqd ſolũ pfcm̃. b erit ipa felicitas que querit. ſi vero plura ſint pfcã pfectiſſimũ boꝫ erit ipa felicitas. Int̃ appetibilia vero ꝓpter ſe pfect⁹ eſt illud qd̃ ꝓpter ſe eſt pſequibile q̃ illd̃ qd̃ ꝓpter alterũ. ꝛ illud qd̃ nūquaꝫ ꝓpter alterꝫ: ſed tm̃ ꝓpter ſe appetibile pfect⁹ eſt bijs appetibilib⁹ que fm ſeipa ꝛ fm alĩ ſũt appetibilia ꝛ iſtd̃ q̃ eſt ꝓpter ſe nō ꝓpter alterꝫ appetibile eſt ſimpl'r pfcm̃ ꝛ ſic ẽ maior bu⁹ declarata. Minorē vero declarat ibi [Tale vtiqꝫ. d:]q̃ felicitas marie vid̃tur eſſe tale bonũ appetibile ꝓpter ſe ꝛ nō ꝓpter alterꝫ. ipam nãqꝫ ſic appetim⁹. bonoꝛē vero ꝛ voluptatẽ ꝛ oĩm virtutẽ eligim⁹ ꝓpter ſe ꝛ etiã ꝓpter felicitatẽ exiſtimãtes p talia bona felices fieri. Ad euidẽtiam iſtius ptis tria ſunt notãda. pꝛio q̃ eligere nō ſũmiť hic pꝛopꝛie. vt ſũmiť. j. in 3°. li°. ibi enī dicit q̃ electio eſt volũtariũ p̃cõſiliatũ de bijs que ſũt ad finẽ. b ãt ſũmiť reſpectu ip̃i⁹ finis vt eligibiľ ꝛ iõ ſũmiť b eligere generaliter ſicut eſt expoſitũ ſupꝛa in pꝛia ꝓpõne hui⁹ libꝛi Scdo. qꝛ diſtinctio appetibiliũ ſũmiť fm quãdã diſtinctiõem mouẽtiuꝫ Eſt enī mouẽs a ſe virtute ꝓpꝛia ſicut mouẽs ſimpliciter pꝛincipale ꝛ ẽ mouens in virtute aliena ſicut mouẽs inſtrumẽtale ꝛ eſt terciũ mouẽſ. mouere potens virtute ꝓpꝛia ꝛ virtute aliena ſicut homo qui põt eẽ inſtrumẽtũ motum a cauſa ſuperioꝛi ꝛ põt eẽ mouẽs pꝛincipale ſua ꝓpꝛia virtute. mouẽſ appetibile nãqꝫ ꝓpter ſe nō ꝓpter alterꝫ eſt: ſicut mouẽs virtute ꝓpꝛia ꝛ nūq̃ aliena. appetibile vero nō ꝓpter ſe ſꝫ ꝓpter alterꝫ eſt tanquã mouẽſ virtute aliena ꝛ nūquã ꝓpꝛia. appetibile vo ꝓpter ſe ꝛ ꝓpter alterꝫ eſt tanq̃ mouẽs virtute qñqꝫ ꝓpꝛia qñqꝫ aliena.

3°. notãdũ q̃ pfectũ dicit quadrupliciter. ſ°. methaphiſice. pfectũ nãqꝫ dicit cui nihil deficit cõueniẽs idiuiduo ſingl'ari. cui⁹mõi eſt ille qui nil ꝓdidit de nãlibus ſuis. Scdo cui nihil deficit cõueniẽs ſuo generi. cui⁹mõi eſt ille qui bꝫ pfecta nãlia ſicut aliqs ỏ ſpẽ ſua. 3°. cui nihil deficit cõueniẽs ſuo fini cui⁹mõi ẽ ille q adept⁹ eſt finẽ vltimũ ſpẽi ſue. 4°. cui nihil deficit cõueniẽs cuicũq̃ idiuiduo cuicũqꝫ generi vel cuicũqꝫ fini cui⁹mõi eſt ſola pꝛima cã de qua oñsum eſt ſupꝛa q̃ formaliter vel virtualiter in ſe habet ꝛ continet omne bonum. In ꝓpoſito aũt ſũmiť pfectũ cui nihil deficit cõueniẽs ſuo fini qꝛ i hoc cõſiſtit vltimatũ bonũ cuiuſcũqꝫ rei felicitabiľ. Cñr ibi[Videť aũt]Pꝛobat terciã cõcluſiõez ſic ꝓcedẽs. q̃ pꝛimo pꝛobat ex cõcluſiõe ꝓbanda cõcluſiõem p̃cedentẽ iã ꝓbatam. Scdo exponit per ſe ſufficiẽti am ibi[Per ſe ſufficiẽtes aũt] 3°. pbat cõcluſiõez intẽtam ibi[Per ſe ſufficiẽs]Dicit g̃ pꝛio q̃ ex p ſe ſufficientia que imediate ꝓbabiť de felicitate videť accidere ꝛ cõſeq illud idẽ qd̃ iã ꝓbatũ ẽ. ſ. q̃ felicitaſ ſit pfectiſſimũ bonuꝫ. Intẽdit g̃ ſic arguere. Dẽ p ſe ſufficiẽs bonũ eſt pfectiſſimũ bonũ: ſꝫ felicitas ẽ per ſe ſufficiẽs bonũ. g̃ ẽ pfectiſſimũ bonũ. Hui⁹ rõis põit cõcluſionẽ i forma p̃dcã ꝛ põit maiorẽ exp̃ſe. Minorẽ vero aſſumet ꝛ ꝓbabit ꝓ.

bando cõclusiõem terciã. Deinde cũ dicit per se sufficiẽs expõit buĩ suffici
entiã. d. q bonũ per se sufficiẽs nõ re
stringit ad hoiez solũ vita solitaria: sz
q illud bonũ sufficiat si pentib⁹ ⁊ alijs
⁊ vxori ⁊ oĩo amicis ⁊ ciuilib⁹: qz nã
bõ est aial ciuile ⁊ sociale. b ãt sufficiẽ
tia terminũ bz. si ei extenderet ad pa
rẽtes ⁊ ppinquos ⁊ amicos amicozũ
in infinituz ꝓcederet. Quid ãt sit ille
termin⁹ dicet infra. Deinde ibi[Per
se sufficiẽs] ꝓbat cõclusiõem intẽtã in
tendens sic arguere. bonũ solitarie ac
ceptũ reddẽs vitã eligibilẽ ẽ bonuz p
se sufficiẽs. null⁹ eni eligeret vitã insuf
ficiẽtẽ: sz felicitas est bonũ q solitarie
acceptũ reddit vitã eligibilẽ. glibet ei
petit vitã felicẽ. g felicitas est bonũ p
se sufficiẽs tota rõ ponit in lra ⁊ ẽ cla
ra. Circa ptẽ istã notãdũ ꝓio. q suf
ficiẽtia veritaꝫ aliter sũmit in vita ciui
li ⁊ aliter in vita cõtẽplatiua: ciuil⁹ vi
ta bz cõuersari ⁊ negotiari inter ho
mines: ⁊ idcirco nõ sufficit ei bonũ p
ꝓrie psone sine bono aliaꝫ. vita vero
cõtẽplatiua cõtenta est bono ꝓꝓrie p
sone: qz i eo nõ põt cõicare cõitas bo
minũ. hic g logt pbs de felicitate vite
ciuilis. 2°. q bõ ciuilis fm. 4. amicabi
lia maxie iũgit. 4. generib⁹ psonaruz
Sũt eni b beneficẽtia beniuolẽtia con
uict⁹ psonaꝫ ⁊ veritas volũtatũ. vnus
qsq igit maxie obligat parẽtib⁹ bñfi
cio: maxie tñ est beniuol⁹ filijs: maxie
vero cõiunit vxori. maxie tñ est vnius
volũtatis cũ discretis ⁊ pfectis ami
cis. Cũ oĩb⁹ ãt dz bñe pacẽ: ⁊ idcirco
felicitatẽ vite ciuilis. pbs dicit debere
sufficere spãliter dictis. 4. generib⁹ p
sonaꝫ ⁊ generaliter qbuscũq cõciui
bus. Cñr ibi[Amplⁱ⁹ ãt]ꝓbat. 4. cõ
clusiõem sic ꝓcedẽs. ꝓio tãgit mediũ
2°. remouet dubiũ ibi[Cõnumerata ãt
] 3°. ponit epylogũ de ꝓmis tribus
cõclusiõib⁹ ibi[Perfectũ itaq] Intẽ
dit g sic arguere: bonũ nõ cõnumera
tũ inter appetibilia: sz cõpbendẽs oia
⁊ eoꝝ appetibilitates est maxie ap
petibile: sed felicitaꝫ nõ est cõnumera
ta inter appetibilia: sed oia cõpbẽdit
⁊ appetibilitatẽ oiz aliozꝫ. g ipa ẽ ma
xime appetibilis. Huius rõnis põit
ꝓmo cõclusiõem dicens. q nos estĩ
mam⁹ felicitatẽ oĩm appetibiliũ vel i
inter oia appetibilia esse maxie eligi
bile. Deinde tangit medium dicens
q estimamus eam nõ cõnumeratã in
ter appetibilia ⁊ per cõsequẽs maxi
me appetibilez. maioz ꝓpositio fuit
euidẽs per seipam ⁊ sicut illa. omne
totum est maius sua pte: qz non cõnu
merata inter ptes: sed cõprehẽdit oẽs
ptes eodem modo appetibile non cõ
numeratũ inter appetibilia: sed cõp
hendens omnia est maximũ ⁊ maxie
appetibile. Minoz aũt patet ex dcis
in scda cõclusiõe. felicitas quidem est
bonum totale non cõnumeratuz inter
ptialia bona sed cõprehẽdens simul
omnia. Dicebaꝫ eni q bonozem vo
luptatem ⁊ virtutẽ eligimus felicitatis
gratia suspicantes nos felices fieri p
b bona. Deinde ibi[Cõnumerata
aũt]Remouet dubiũ. posset eni dubi
tari vtrum felicitas aliquo mõ cũ ali
quo bono cõnumerari posset. Et dato
q sic. vtruz esset appetibilioz cum illo
bono q̃z sine illo bono. Ad b duo re
spondetur simul affirmatiue ꝓpter
qõ sciendũ q ad felicitatẽ cõcurrit duo
genera bonoꝝ. quedam eẽntialiter si
ne quib⁹ non contingit esse felicẽ. que
daz accũtaliter sine quibus contingit
esse felicez. felicitas ergo nõ potest cõ
numerari inter eẽntialia bona: qz i se
necessario claudit ea. posset tamẽ cõ
numerari cum aliquo accũtali bono ⁊
tunc quãtũcũq illud bonum esset mi
nimũ eligibilioz est felicitas cum illo
q̃z sñ illo qõ probat pbs. quia maius
bonum semper magis est eligendum.
sed felicitas apposito illo accidentali
bono maioz est quã illo remoto. ergo
appetibilioz ẽ illo appposito q̃z illo re
moto. vnde secunduz eustratium. fe
licioz est felix apte incedens q̃z felix

inepte incedēs ceteris pībus. Dicit ḡ q si cōnumerata fuerit cū aliquo bo no manifestū est q eligibilioz erit cuz illo bono q̄ sine illo. ꝓbat aūt ꝟ. Lui mi. ibi incipit[Supabundantia]. ma ioz āt ibi[Bonū āt] Deinde cum di cit[Perfectū vtraq̄]Epylogat. d. q felicitas est bonum perfectuz q̄tū ad scām cōclusiōez ꝛ per se sufficiēs q̄ tum ad terciā ꝛ operaꝝ finis q̄tū ad primā [Sed forte felicitatē]Dic pro bat quintā cōclusiōem sic procedens ꝑmittit eni aliqualē ꝓplogū . 2°. probat ꝓpositū ibi[Quēadmodū].3°. qdam suppositū ibi[Utq̄ igit] In prolo go dicit qd suppōit .s. felicitatē eē op timū bonū qd desiderat.s.q istud fiat [Amplī manifestū].3°. qd ꝑmittitur scz q istud manifestī si sūmat homis opus ꝓpriū Deinde[Quēadmodū]sic probat ꝓpositū tibicē vt tibicen ꝛ statuific vt statuific ꝛ quilibet arti fex vt talis artifex se habet ad suū fi nale bonū. sicut bō vt bō se bz ad suū sed qlibet artifex in opatōe sibi ꝓpria bz suū finale bonuz. ergo homo vt bō in opatione sibi ꝓpria bz suum finale bonum. hoc tamē supposito q bois vt homo sit operatio aliqua. huius rōnis ponit sola cōpatio ꝛ pater Deinde [Utrū ꝟ q est suppositū] Probat du plici rōne scōa ibi[Vel quēadmoduz]. prima rō implicat duo media vnum a minori. ex quo posset sic argui. si q dem minus videt inesse inest ꝛ illō q magis sed minus videt q textor ꝛ co riarius haberēt ꝓprias opationes q̄z de boie cum textor ꝛ coriarius dicāt fm artē ꝛ nō fm naturaz. homo vero fm naturā ꝛ tñ illi bñt ꝓprias opatō nes iquātū sūt tales artifices. ḡ homo inquātū bō debet habere Aliud me dium est ex impossibili ex quo sic pōt argui. si bois inquātū homo nulla eēt opatio bō eēt ociosū aīal in natura. cō sequēs ē ipossibile. ḡ ꝛ añs . Ista duo media pbs tangit sub quadā yronica qōne. d. vtq̄ igit textoris ꝛ coriarij sūt opa quedā ꝛ actꝰ bois vero nullū sed est aliqd ociosum in nā. q. d. q ettā de ꝟ dubitare est incōueniēs Deinde[Vl quēadmodū]pbat idē intrēdēs sic arguere. quēadmodū se bñt singule p tes bois ad opera sua sic ꝛ bō ad suū opus sed singule ptes bois bñt opatō nes sibi ꝓprias sicut oculꝰ videre ma nus texere vel edificare pes ābulare ꝛ sic de alijs. ḡ bō ꝓter has opationes ptiū habebit suā. Sed ꝟ obijcit du pliciter. prio de bitꝰ. scōo de ptibus prio. q opatio bois vt bō ē vel fiet ꝑz aliquē bitū vel nō. ꝑm videt incōueni ens q ex opatiōibus generat bitꝰ ꝛ geniti pficiūt opatiōes p̄cedētibꝰ sīles vt. ī. li. scō. Ītē q in sequēti dicet q opatio bois optia est ꝑm virtutē bo minis que quidē est bitꝰ. vt. ī. dicet li scō. Si āt det primū q opatio bo minis fiat ꝑm bitū tūc sequet q ꝓter o perationem illiꝰ bitus sit alia bois opa tio. si argumētū pbi fuit bonū q si ba bitꝰ accñtalis statuifici vel coziarij bz ꝓpriā opatiōem. ita dico de isto habi tu ꝑm quē fiet opatio bois ꝛ ita ꝓceō ret in infinitū vel nulla erit opatio bo minis que nō ptineat ad aliquē bitum Ve ptibꝰ aūt sic obijcit. q illa bo minis opatio vel eliciet a toto boie si mul vt includit oēs ptes vl ab aliqua ptiū. primū dari non pōt. q nulla pōt esse opatio que sīl elitiat a manu ab o culo ꝛ a pede. Si ꝑm detur. sequt si ar gumētū pbi est bonū qō procedat in infinitū in opatiōibꝰ vel q homo nullā habeat opatiōem ꝓter opatiōes ptiuz cuiꝰ oppositū dicit pbs Ad euidētiā istoꝝ sūt accipiēde due regule. Prima talis est q nullꝰ bitus determinatꝰ alia bōitate a bōitate bois bz eādem opatiōez cū boie vt bō est. Scōa q oīs bitꝰ q ē vel bōitas bois vel determinatꝰ bōitate bois bz eādē opatiōez cū boie vt bō est. Exēplū de vtraq̄ statuificꝰ dicit bitū q nō ē bōitas bois vt determinatꝰ bōitate qua determiat ho mo. nō enim sequit q sit bonus homo

qz est bonꝰ statuificꝰ nec ecõuerso qua re operatio vtriusqz ñ ẽ eadẽ qõ ꝓbat qm idẽ bitus vel eadem bonitas facit bonũ bñtẽ ꝛ reddit bonã opatiõem. sz eadẽ bõitas nõ facit bonũ boiem ꝛ bonuz statuificũ. g̃ nec opus vtriusqz reddit bonũ. quare vtriusqz opꝰ nõ ẽ idez opus cuz eadẽ sit bonitas vtriusqz operis. quare si bonitas nõ eadẽ nec opus idẽ. ¶ Exẽplũ de scõa. Iustꝰ dicit bitũ qui est bõitas determinãs boiem ꝛ eadẽ bonitas determinat boiem ꝛ iustũ. vñ ois bonꝰ bõ est iustꝰ bõ. ꝛ bonus bõ est bonꝰ iustꝰ. vñ eadẽ est operatio bois ꝛ iusti bois qz bõitas reddens boiem bonũ ꝛ iustũ bonũ reddit opꝰ iustũ ꝛ opus bũanũ. ¶ Per ꝟ dicẽdũ ad primũ ꝙ operatio bois elicit ꝼm bitũ eadẽ bõitate ꝺtermiatũ qua determiat bõ. ꝛ iõ ibi ẽ statꝰ. ꝓbs aũt arguit de reliqs bitib' ꝛ bũ. vñ nõ est sile de istis ꝛ illis. ¶ Ad scõm dõ. per duas regulas siles p̃cedẽtib'. quaruz pria ẽ. ꝙ nlla ps determiabil' alia bonitate a bõitate bois bz eandẽ operatiõem cũ boie. ¶ 2ª qz ois pars determinabil' bõitate bois bz eãdẽ operatiõem cũ boie. Exẽplũ de pria. nõ eni ois bonꝰ oculꝰ vel bõa manꝰ vel bonꝰ pes est in bono boie. nec ois bonꝰ bõ bz bonos oculos vel bonas manꝰ vel bonos pedes. ¶ Exẽplũ de scõa. volũtas eni determiat eadẽ bonitate qua determinat bõ. vñ ois bonꝰ bõ bz bonã volũtatẽ ꝛ ois bñs bonã volũtatez est bonus homo. quare eadem est operatio bois vt bois ꝛ bũane volũtatis. ¶ Per ꝟ ad scõaz obiectiõez dõ. ꝙ operatio bois est operatio alicuiꝰ ptis qz illiꝰ ꝙ determiat bõitate bois ꝛ i illa est status. de reliqs aũt ptibꝰ arguit ꝓbs. ¶ Cñr ibi[Quid igit vtiqz] ꝓbat sextã cõclusiõez intendẽs sic arguere operatio bois vel est ptis vegetatiue vel sensitiue vel intellectiue nõ vegetatiue qz cõis est nobis ꝛ plãtis. operatio tñ bois vt bois est ꝓpria boi nec ptis sensitiue: qz silr illa cõis est nob ꝛ bꝛutis. restat g̃ ꝙ sit ptis rõnẽ bñtis qz tñ rõem bñs dicit duplr. vno modo principaliter de bñte ꝛ operante per rõem. alio modo minus principaliter de illo ꝙ est bene psuasibile per rationem. nunc ergo dicit ꝙ operatio boi ꝓpria in qua consistit humanũ bonuz est partis principalr rõez babentis. pri mi sillogismi ponit minoꝛẽ ꝛ patz. secũdi que incipit ibi[Huius autẽ] hoc idem ponit specificatiõem cõclusionis illate ꝛ patet. ¶ Notãdũ aũt ꝙ ex ista rõne apparet ꝙ ꝓbs in parte p̃ceden ti non intendebat operatiõem bomis excludere a quacũqz parte bois. ¶ Cõ sequẽter ibi[Si autẽ est opus] Prosobat septimã cõclusiõem sic procedens primo ponẽs fundamẽtum rõnis. scõo rationẽ per quã probat conclusionem ibi[Si ãt sic] dicit ergo primo ꝙ si est opus bois vt bomis operatio anime ꝼm rõem vel nõ sine rõne. dicit autem opus ꝼm rõem opus volũtatis. dicit aũt opus non sine rõne opus intellectꝰ ꝙ est ipamet rõ nõ ꝼm aliã rõem. ¶ Dijs ergo suppositis dicit ꝙ idem est opus bniꝰ operãtis cuiuscũqz ꝛ bniꝰ studiosi operantis quẽadmodũ idem est opus cythariste ꝛ opus studiosi cytharisteꝛ ꝟ vlr. Similiter est in oibus appositis tamẽ abundantia bonitatis ad opꝰ ꝼm virtutem a qua dicitur operãs studiosus. i. bonus qõ apparet qz idem opus est cytharizare ꝛ bene cytharizare. sed cytharizare est opus cytharisteꝛ bene cytharizare vero est opꝰ studiosi cytharisteꝛ. ergo opus cytharisteꝛ studiosi cytharisteꝛ est idez opus ¶ Hoc ergo premisso tanquã fundamento probat conclusiõem ibi[Si autem sic] Arguens ita operatio bomis studiosi est bonum humanũ. sed operatio ꝼm virtutez est operatio bomis studiosi ꝛ boni. ergo operatio ꝼm virtutem humanaz est bonum hominis. bu ius rõis prio põit maiozẽ ꝛpetẽs alia superiꝰ ocã. ꝺ. Si ꝓ qz. qz ponimꝰ vitã q̃dã ꝛ operatiõez vitalẽ ꝛ actũ cũ rõ

ne esse opus hois sed studiosi hois po
nimus hanc operatiõem actã bñ ⁊ op
time. sic q̃ in ea cõsistat felicitas ⁊ bo
num hois. ¶ Deinde ibi. Unũqõq; ãt
]. ponit minorẽ. d. q̃ vnũqõq; bene p
ficit ſm ppriã virtutez q̃ virtus facit
ipm studiosũ ⁊ bonũ ⁊ opatiõem eius
reddit bonã. sic q̃ op⁹ ꝟz virtutẽ semp
est operatõ studiosi hois. ¶ Deinde cõ
cludit. d. q̃ q̃ ꝟ manifestũ est q̃ huma
nũ bonũ siue felicitas est aie operatio
ſm virtutẽ. exponit tñ cõmentator .d.
q̃ si sint plures virtutes bonũ bũanuz
est operatio ſm virtutez pfectissimam
⁊ optimã. ¶ Cñr ibi. Ampli⁹ ãt]pbat
octauã cõclusiõem. d. q̃ ampli⁹ est ad
dendũ in vita perfecta. ⁊ hoc ꝓbat p
sile. q̃ sicut aduentus vni⁹ irũdinis ñ
facit ver nec vna dies facit annum. ita
nec hoiem felicẽ facit vna dies vel tẽ
pus paucuz. ¶ Cõtra hoc obijcit. q̃ su
pra cõtra platonẽ dixerat q̃ diuturni
tas non variat rõez boni. hoc ãt dicit
q̃ includit in ratiõe boni felicis. sine
qua non esset felix bonũ. ¶ Dicendum
q̃ bonũ põt sũm dupliciter. vno mo
do in se ſm q̃ est aliqua determinata
spẽs boni sicut voluptas vt voluptas
speculatio vt speculatio. Alio mõ vt bo
nuz sũmitur in bitudine ad bñtem ſm
cõez rõez bõi q̃ dicit ꝓueniẽtiã biti ad
bñtẽ. prio mõ bonũ ñ variat ſm mai⁹
⁊ min⁹ ſm diuturnitatẽ. ita enĩ põt eẽ
intensa delectatio momẽtanea sicut ꝺ
lectatio diuturna ⁊ hoc modo pbs lo
q̃batuz superius q̃ꝺ patet per exem
plũ de albedine. ¶ 2⁹ mõ bonũ variat
ꝟz maius ⁊ min⁹ per diuturnitatẽ. me
li⁹ enĩ cuicũq; est dubiũ bñ esse ⁊ bene
viuere q̃ vna sola die⁊ hoc mõ logtur
hic pbs. vñ diuturnitas in bono est q̃
dam ps boni. ¶ Ex p̃dictis q̃ colligi põt
descriptio bũani boni seu felicitatis hu
mane dicẽdo q̃ est bonũ finale simpli
citer pfectũ per se sufficiẽs maxie ap
petibile ⁊ operatio hois vt homis ꝟz
ptem principaliter rõnem bñtis ⁊ ꝟz
inclinatiõem pfectissime virtutis pma
nens in vita perfecta.

¶ Lectio sexta.

Arcũscribat igit] Postq̃
pbs felicitatẽ descripsit. Cõ
sequẽter sufficiẽter descriptã
oñdit declarãs ꝺ quadruplici rõe scz
rõne tpis. rõne materie pñt. ibi. Oe
minisse]. Rõne finis ibi. Et intentuz
]inquãtum rõne principij ibi. Mõ ex
petendũ ãt]Dicit q̃ prio. q̃ bonũ hu
manum circũscribat. i. aliquali circũ
locutiõe describat qm̃ ſm tps ꝺ sufficit
q̃tum ad pñs. q̃ posteri⁹ pfecti⁹ de
scribetur. super ꝺ autẽ tangit quatuor
media. primũ. q̃ sicut ptes tpis succe
dunt sibi inuicẽ sic ptes operis succe
dunt sibi inuicẽ q̃tum ad fieri. nulluz
eni opus ptes bñs fit totũ sil sed pti
culatiz. quare oportuit hoc mõ facere
pñs opus. ¶ Scõm. q̃ tps videt etiaz
esse inuentor talium. ⁊ bonus coopa
tor opm tẽpus est cã q̃ vnusq̃sq; me
dicans indiget tẽpore ad veritatẽ pfe
cte cognoscere. ¶ Terciũ. q̃ artiũ iam
inuentaz iam facta sũt ad additamen
ta ⁊ tõ nõ est incõuentẽs si ad descri
ptiõem boni bũani posita supra sup
addant additamẽta. ¶ Quartũ. q̃ ois
hois intelligẽtis interest apponere in
opere q̃ deficit vt per successum tpis
cuncta negotia sua recipiãt supplemẽ
ta. ¶ Deinde ibi. ¶ Deminisse autez]
Declarat idem rõne materie. d. q̃ me
minisse nos oportet dictor in ꝓhemio
ca. 2⁹ videlicet vt nõ in oibus materijs
q̃ram⁹ sikem certitudinẽ. sed in singul
ſm modũ cõgruentẽ subiecte materie
vel nature. mã vero pũtis negotij mo
dum exigit figuralẽ ⁊ grossum. vt dcm
est in ꝓhemio. quare bonũ bũanũ suffi
cienter ẽ descriptũ. licet descriptio ista
sit figural ⁊ grossa. Deinde ibi. Et in
tentum] ¶ Declarat idẽ rõe finis dãs
prio regulã q̃ in oi doctrina certitudo
est inquirẽda intm̃ inquãtum ꝓpium
⁊ expediẽs est doctrine. qꝺ declarat
exẽplo q̃ domor tector ⁊ geometra
differẽter ingrũt rectitudinẽ linee vel

anguli. qz tectoz inquãtũ expedit ꝛ ẽ vtilis ad opus eius. geometra vero inquirit amplius quid est vel quale qd ẽ Speculatoz enĩ videt esse geometra. quare ſm eundẽ modũ in qbuſlibet artibus est agẽdum vt extra opa necessaria artiũ fiãt plura opera q̃ opibus artis vel sciẽtie sint necessaria sed finibuſ scie sufficit cognoscere figuraliter ꝛ grosse felicitatẽ quare ꝛc. ¶ Dein de ibi. ¶ Nõ expetẽdũ ãt declarat idez rõne principij. ꝛ prio assignat rõnem generalẽ. d. q nõ est expetendũ principiũ vel cãm i oibus siſr qz principia nõ habẽt principia nec cãs. quare de illis sufficit cognoscere qz: sed descriptio felicitatis est principiũ in scia ista. g̃ de ipa nõ oz amplius petere ppter qd. 2o rõem spãlem ibi. ¶ Principioruz J. d. q principioz quedã sunt cognita inductõe sicut naturalia que vnica sensatiõe cognosci nõ pñt. ¶ Nã enĩ omne graue descẽdat nõ est cognitiõe vnica ſz frequẽti sensatiõe. vñ nãlis scia requirit experientiã que plures regrit sensatiões ex qbus deducti per modũ inductiõis fiet vle principiuz artis ꝛ scie ¶ Quedã ãt sensu sicut mathematbica que ex sensatiõe prĩa nõ precedẽte experiẽtia cognosci pñt cũ sufficiẽti euidẽtia. ꝛ iõ puer põt esse mathematic⁹ ¶ Quedã ãt cõsuetudine sicut mozalia ꝛ ista cõsuetudie cognita min⁹ sũt cetera principijs a duplici mõ cognitis. quare sufficit minoz certitudo in descriptõne felicitatis q̃z in descriptõe mathematice ꝓpoztiõis. ¶ 3o ibi. ¶ Talia ãt dat duo documẽta. primũ q temptãdũ est vti singulis ꝛ ptrãsire singula principia pcedẽdo ad finẽ ſz q ipa sũt apta nata trãsiri. ¶ Scõm q studẽdũ est qualr notitia inchoata per principia bñ terminet ꝛ finaliter cõplexat. ¶ 4o ibi. ¶ Magnũ enĩ. dat rõem vtriusq̃ documẽti. d. q magnũ auxiliũ pbẽt ad sequẽtia principia pr⁹ cognita. vñ vr plus q̃z dimidiũ tot⁹ eẽ negotij principiũ. qz multa fiũt manifesta p ipm eoz quoz notitia inquirit.

¶ Deinde cuidẽtiã pdictoz sũt quatuor iqrẽda. ¶ Prio vtz bũa na felicitas ꝓsistat in vno bono vel in pribus. 2o vtz bonũ ppẽ se ꝛ nõ ppter altez appetibile sit melio⁹ bono ppter se ꝛ ppter altez appetibili. 3o vtz opatio in qua principalr cõsistit felicitas sit opatio intellect⁹ vl volũtatis. 4o vtz principiũ sit pl⁹ q̃z medietas totius operis

¶ Questio. 19.

¶ Et prio arguit q cõsistat i pribus sñ tm̃ in vno. prio qz vni cũ bonũ nõ includit bonoreꝫ voluptatẽ ꝛ virtutẽ cũ ista sint plura. sed felicitas b includit qz p b sit vnica suspicamur nos fieri felices vt dictum est in scda cõclusiõe. g̃ felicitas nõ est vnicũ bonũ ſz plura. ¶ 2o qz vnicũ bonum nõ sufficit p felice ꝛ parẽtib⁹ ꝛ filijs ꝛ vroze: sed felicitas sufficit vt dicũ est in scda cõclusiõe g̃ ꝛc. ¶ 3o quia vnicũ bonũ cõnumerari põt inter que cũq̃ alia bõa. felicitas ãt nõ: vt dictuz est in 4o cõclusiõe g̃ ꝛc. ¶ Sz in oppositũ est qz est vna opatio bois vt bois. vt dictũ est in 5o cõclusiõe ꝛ opatio solus ptis rõem hñtis. vt dictũ est in 6o cõclusiõe ꝛ opatio vni⁹ pfectissime virtutis. vt dictũ est in 7o cõclusiõe. g̃ felicitas est vnicũ bonũ qõ est ipa opatio ¶ Dicẽdũ q felicitas põt sũmi triplicir. vno mõ p obiecto felici. alio modo p statu felici. 3o mõ p sũmo bono inherente boi felici. ¶ Nõlibet ãt istoz põt adhuc sũmi duplr. obiectũ nãq̃ felix ẽ duplex. vnũ primariũ ꝛ eẽntiale altez scdariũ ꝛ accñtale. Itez stat⁹ felix põt dici vn⁹ duplr. s. veritate integritatis ꝛ bitate simplicitatis ꝛ vnigenitatis. ¶ Itẽ sũmũ bonũ qõ est in felice põt sũmi dupliciter. vno mõ pcise p bono inherẽte. alio mõ p bono qualitercũq̃ inexistente ꝛ ſm ista pono sex cõclusiones prio q felicitas cõsistat in vnico bono obiectuali ꝛ eẽntiali. 2o q cõsistit i pribus scdarijs ꝛ accñtalib⁹. 3o q consistit

in vnico bono veritate integritat; q̃tũ ad statum. 4.m q cõsistit in plib⁹ itegrã tibus illum statũ. 5.m q cõsistit in vno sũmo inherẽte boi. 6.m q consistit in duobus inexñtibus boi. Primũ probat qm̃ sicut se bz homo ad suuz p̃mordiale principiũ a quo traxit originẽ: sic p portionbil'r se habet ad suũ finale bonum in quo vltimate acceptur⁹ est btitudinẽ sed ab vno solo p̃mordiali principio extraxit originẽ. igit in vno solo finali bono eẽntialiter & vltimate acceptur⁹ est btitudinẽ & sic p cõsequens obiectual' felicitas bois eẽntial'r cõsistit in vno bono. Sm probat. qm̃ quecũq; pñt adaugere gaudia recta felicitatis sunt aliqualiter obiecta felicitat;. Istiõ apparet qz talia reddũt felicitatẽ magis gaudiosaz & magis eligibilẽ. gaudium ãt qõdam accñs est felicitat;: sz plura sũt talia bõa. qsq; eni beat⁹ gauderet amplius salute pentum suorum visa q̃z nõ visa. g̃ plura sunt bona accidentalia obiecta felicitat;. Tercium probat. qm̃ quecũq; rendẽtia ad pfectionem vnius sunt vnũ vnitate integritatis: sed oia bõa ex quibus resultat status felix ordinãtur ad pfectiõem vni⁹ qz vnius bois. igit quecũq; talia sunt vnum quadã integritate. Assũptum apparet per boetũ vicẽtẽ. 3. de cõsol. li. 3. prosa 2ª q btitudo est status oim bonoz aggregatiõe pfectus. Vbi sciendum quid est status que sunt bona quõ cõcurrũt oia. Status est determinata pmanẽtia legib⁹ p̃uidẽtie diuine firmata. Bona vero pñt sũmi dupliciter. vno mõ pro bijs que cõueniũt cuicũq;. alio mõ p̃cise pro bijs que cõueniunt felicitati psone. prio mõ nõ sũmũtur b bona sed 2º nõ eni eadem cõueniunt neq; eadẽ bona sũt viro & mulieri boi & leoni angelo & boi q̃tũ ad oia. De cõcursu ãt oim bonz sciendum. q̃ nõ fit ibi distributio pro singulis genez sed pro generibus singulorz Non eni est possibile q eadẽ sapia numero aggregek i isto & in illo. Quartum p̃batur. qm̃ ad statũ felicẽ req̃rũt pfectiones intellect⁹ & appetitus intellectiui & appetit⁹ sensitiui & sensuum & mẽbrorz corpis. b ãt sunt plura. quare &c. Quitũ p̃bat. qm̃ si pfectiões sũme inherẽtes boi eẽnt plures vel essent eiusdẽ spẽi vel plurũ eiusdẽ spẽi esse non p̃nt qz due forme & maxime opationes eiusdẽ spẽi & eiusdẽ grad⁹ in eodem subiecto simul esse nõ possũt nec põt dici q sint pluruz spẽrum. qz spẽs sunt eẽntialiter ordinate ordine pfectiõis & nũquã sunt eque pfecte qz nõ est possibile duas pfectiões sũmas esse in ordine spẽz. Sextũ p̃bat. ex supradictis. ca. i. q. 2. dictũ ẽ eni q finis cuiuscũq; formе accñtalis inherentis boi siue sit actus siue bitus est ipe homo. finis ãt bois est bonus homo & finis bũane vite bona bũana vita. ita q istud aggregatũ ex nãli vita & accñtali bõitate supaddita esẽ sũmũ bonuz inexñs boi. istud ãt icludit ista duo bonum nãle & supadditũ accñtale. Ad argumẽta igit dõ. q in 2ª 3ª 4ª cõclusiõib⁹ logk pbs de statu felici & de illo pcedũt. 3ª p̃ria argumẽta. In sequẽtibus ãt tribus cõclusiõibus loquit de vnico & optio actu incluso in felici statu & de illo argumẽta in oppositũ adiecta p̃cedũt. Questio. 22.

Et 2º arguit q bonũ ppter se & ppter alterũ appetibile sit melius bono ppter se appetibili. Primo qz qõ est tãtũdẽ & adhuc amplius est maius: sed istud bonũ est tãtũdez qz ppter se appetibile sicut illud & adhuc plus qz ppter alterum non tñ illud aliõ. igit bonũ istud ẽ maius illo. 2º qz felicitas est eligibilior mimo bono sibi apposito q̃z nõ apposito. vt dictum est in 4ª cõclusiõe. igitur a fili bonũ ppter se appetibile est melius & appetibil⁹ mima bõitate & appetibilitate sibi apposita q̃z nõ apposita. Ponat ergo q b appetibilitas apposita sit appetibilitas ppter alterum. quare ipa reddet bonum ma

gis appetibile ꝛ per cõsequẽs magis bonum. ¶In oppositũ est pbs. Dicendum duobus p̃missis. pꝛio q̃ appeti pter altez contingit dupl'r. vno mõ ex nãm. Alio mõ p̃ter nãz. ꝑm naturam quidẽ nũq̃ maius bonũ diligit ꝓpter minus bonũ: sed semp minus bonuz ꝓpter maius bonũ. p̃ter naturã tñ diligitur maius bonũ ꝓpter min⁹ sicut avarus dicit diligere deuz ꝓpter nũmũ igit̃ b loquenduz est de appeti ꝓpter alterũ ꝑm naturã. ¶2°. sciendũ q̃ nõ appeti ꝓpter altez ꝑm nãm cõtingit ex duplici cã. vna qꝛ ipsum qõ appetit nõ habet supꝛa se maius bonũ ꝓpter qõ possit appeti ꝑm naturã. Alia causa ẽ interioꝛ qꝛ videlicet bonũ qõ appetit nõ est aptum natũ ꝑm se ordinari ad maius bonũ licet bẽat supꝛa se maius bonũ. puta cõsideratio geometrica licet habeat supꝛa se maius bonũ. ſ. scientias nobiliores. tñ a tñ non est ꝓpt illas sed ꝓpter se tm. ¶ Hijs p̃missis ad questionẽ dicenda sunt duo. pꝛio q̃ bonũ appetibile ꝓpter se ꝛ nõ appetibile ꝓpter alterũ est carẽtia ꝛ impossibilitate maioꝛis ꝛ superioꝛis boni ẽ melius quocũq̃ bono ꝓpter alterum appetibili. ¶2°. q̃ bonum nõ appetibile ꝓpter alterum ex carẽtia interioꝛis aptitudinis q̃tũcũq̃ sit ꝓpter se appetibile nõ est melius quocunq̃ bono ꝓpter altez appetibili. ¶Primũ pꝛobat̃ qm̃ bonũ illud quo nõ est maⁱ est melius quocũq̃ bono quo est maⁱ sed bono nõ ꝓpter altez appetibili ex carentia superioꝛis boni nõ põt dari maius sine cõtradictõe. quocũq̃ tñ bono ꝓpter altez appetibili ꝑm naturã cõtingit dari maius bonũ. vt patz ex pꝛimo p̃ambulo. igit̃ buiⁿ bonũ nõ ꝓpter alterũ appetibile est melⁱ ꝛ pfectius quocũq̃ bono ꝓpt̃ alterũ appetibili. ¶Scõm pꝛobat̃ quadrupliciter. pꝛio qꝛ cõsideratio ethica melioꝛ est cõsideratiõe geometrica: ſz cõsideratio ethica est appetibilis ꝓpter altez. qꝛ pꝛopter rcitudinẽ appetitⁿ cõsideratio geometrica nõ: cum sit operatio simpliciter speculatiua. g̃ bonũ pꝛopter altez appetibile est melius aliquo bono ꝓpter se nõ ꝓpter alterũ appetibili. ¶Cõpatiõem assũptam ꝓbo. qm̃ cõsiderato de meliori obiecto nobilioꝛ est ꝓsideratiõe de ignobiliori. dicẽte pbo 12. methaphisice. q̃ melius est parum scire de rebⁿ nobilibⁿ q̃z multũ de ignobilibⁿ. cõsideratio aũt ethica est de homine ꝛ bois virtute ꝛ eius felicitate ꝛ incõpabiliter nobilioꝛa sunt lineis angulis ꝛ ꝓpoꝛtiõibⁿ de quibⁿ est cõsideratio geometrica. quare b nobilioꝛ est illa. ¶2°. qꝛ cõsideratio pꝛudẽtialis melioꝛ est ꝛ nobilioꝛ cõsideratiõe geometrica sed b est ꝓpter altez. Intellectⁿ nãq̃ pꝛactic⁹ rõcinatiuⁿ i quo est pꝛudẽtia semp rõcinat̃ gr̃a alicuius illa vero geometrica nõ est ꝓpter alterum. quare bonũ ꝓpter alterũ appetibile: melius est aliquo bono ꝓpter se appetibili. ¶Cõpatiõem assũptã ꝓbo qm̃ qõ est cõe bõis ꝛ malis minⁿ bonum est q̃z ꝓpꝛiũ bonis iter accñtalia bona. Istud apparet qꝛ bonũ minus excludẽs malitiã est minⁿ bonũ bono malitiã amplius excludẽte: sed cõsideratõ geometrica cõis est bonis ꝛ malꝫ. ij. li. 6°. ca. dicit̃ q̃ malicia nõ corrũpit oẽm estimatiõem. puta q̃ triangulus habet. 3. vel dyameter nõ cõmensurat̃ coste: ſz eã que ꝺ agibili. vñ bonⁿ vel malus põt esse bonus geometra. pꝛudentia vero bois est ꝓpꝛia. neminẽ eni cõtingit esse pꝛudẽtẽ sine virtute. ĵ. li. 6. ꝛ nullus malⁿ est pꝛudẽs li. 7. quare pꝛudẽtia nobilioꝛ est q̃z geometria. ¶3°. qꝛ sensitiua bois nobilioꝛ est sensitiua bonis. sed sensitiua bois est pꝛopter alterũ qꝛ ꝓpter ptem itellectiuã. illa vero nõ. igit̃ q̃ est pꝛopter se ꝛ ꝓpter alteruz nobilius est aliquo q̃ est ꝓpter se tm. ¶4°. qꝛ positis duobus bonis ꝓpter se appetibilibⁿ posito q̃ alteri illoꝛ addat̃ cãlitas ꝛ cõtinẽtia maioꝛis boni. quero vtz bonum cui factum est istud additamẽtũ sit de-

teriozatum vel meliozatū: si meliozatū habeo ꝓpositum qz per additamētum factū ē appetibile ꝓpter maius bonū ⁊ ita nūc appetibile ꝓpter altez̄ melius q̄z prius cum esset appetibile ꝓpter se tm̄ ⁊ per ꝯns tm̄ poterit augeri ei⁹ meliozatio ꝓp̄ multiplicatiōem talis additamēti q̄ excedet aliud bonum q̄ secum fuerat positū. Si dicatur q̄ est deteriozatū cōtra. qz tūc bonum deteriozaret ex bono apposito cui⁹ oppositum habet in textu. cālitas enim boni bonū qd̄am est: aliter non esset appetibilis. Ad arguēta dō. q̄ pbs cōpat bōa ꝓpter altez̄ appetibilia ad illud altez̄ ⁊ tunc constat q̄ illud alterum est maius ⁊ melius istis. iuxta ex positiōem dataz̄ in prio p̄ambulo non loquit aūt generaliter. qd̄ apparet qz voluptas bonoz virtus ⁊ sīlia dicit ee appetibilia ꝓpter felicitatē quā p̄stāt oibus istis. Argumēta in oppositū cōcludūt scd̄am cōclusiōem ⁊ non plus

Questio. 2i.

Ex 3°. arguit q̄ opatio bois in qua cōsistit felicitas nō sit voluntatis sed intellectus. prio qz primū obiectū volūtat̄ nō est actus voluntat̄: sed felicitas est primū obiectum volūtat̄. g̃ nō est actus vel opatō volūtatis. 2°. qz cōsecutio finis non consistit in opatione volūtatis sed felicitas est cōsecutio finis. g̃ felicitas nō consistit in opatione volūtatis. Abaior ꝓbat dupliciter. prio qz voluntas dupliciter respicit finē. vno mō absentem per desideriū q̄ non est cōsecutio finis. imo supponit finē nō cōsecutum sed absentem. Alio mō vt p̄tem p delectatiōem ⁊ b delectatio non est cōsecutio q̄nimo p̄supponit eaz̄ per p̄tiā ⁊ notitiā intellect⁹. quare neutro mō opatio volūtatis est cōsecutio finis.

Hoc idē declarat. scd̄o sic. qz sicut auarus p̄stituēs sibi finē de pecunia nō cōsequit eam per actum volūtatis sed per actum virtutis exteriozis sic sīlr ē in ꝓposito respectu veri finis. 3°. principaliter. qz felicitas est opatio partis principalr rōem bñtis ⁊ intelligētis sed intellect⁹ est huiusmōi. ipe nāq̄z solus intelligit: nō volūtas. g̃ ⁊c. 4°. qz si felicitas cōsisteret in actu volūtatis tunc nobilioz esset operatio intellect⁹ practici q̄z speculatiui iuxta dicta in p̄cedenti questione. Cōsideratio nāq̄z practica est ꝓpter se eligibil sicut speculatiua ⁊ tam̄ b esset eligibil ꝓpter matus bonū qz ꝓpter actū voluntatis felicē. ꝯns est falsum. igit ⁊ añs. qd̄ āt cōsequens sit falsum ꝓbat tripliciter. primo qz obiectū intellectus speculatiui qui cōsiderat de diuinis nobili⁹ est intellectu practico qui cōsiderat de rebus būanis. igitur illi⁹ opatio est nobilioz opatiōe illius. 2°. qz in intellectu speculatiuo ⁊ in actib⁹ eius cōicamus cum angelis nō in intellectu practico. igit iste est nobilioz illo. 3°. quia intellectus speculatiu⁹ habet in scipo finē suū: practicus āt nō. Sed in oppositū est qz felicitas cōsistit in opatō ne virtutis heroyce que in volūtate nō in intellectu cōsistit. nō enim fuit heroz multū excellens in sciētijs de quo tamē dicit. j. li. 7. fuit puer heroycus.

Dicēdum q̄ felicitas principali⁹ cōsistit in operatiōe volūtatis q̄z intellectus qd̄ probo sic. In opatiōe pfectissime virtutis cōsistit felicitas: sed opatio pfectissime virtutis est opatio volūtatis. igit in opatione volūtatis consistit felicitas. Ad āt pfectissima virtus ⁊ eius operatō sit in volūtate ꝓbo sic. Dis virtus reddēs boiem simplr bonū pfectioz est quacūq̄z virtute nō reddēte simplr boiez bonū. Ista apparet tripliciter. qualis ei ē ordo inter act⁹ formales virtutū vel quarūcūq̄z formarum talis est ordo virtutū vel formarū adinuicē cū in actu formali virtut̄ icludat eēntialiter ipa virtus: sed act⁹ formalis qui est boiez esse simpliciter bonū pfectioz est oi actu inherēte homini quo homo nō est simpliciter bonus aliter homo simplr bon⁹ non esset pfectioz hoie nō simplr bono. Cui⁹ oppositū dicit pbs triplr. prio qdē qz q̄

dā ẽntes dāt boi eẽ bonū fz qd. puta eẽ bonū grāmaticū vl̃ bonū medicū. ñ āt simpl̃r eẽ boiez bonū. q̃daz āt dant boi eẽ simpl̃r bonū. Ille vz. quaz bonitas ē bōitas bois. cōstat āt q bonuz simpl̃r pfectꝫ ē bono fz qd. 2° qz eiꝰ opatio iq̃ztū buiꝰ ē felicitas ipz ē pfectꝫ quocūq; nō opāte felicit̃ iq̃ztū buiꝰ fz opatio bois simpl̃r bōi iq̃ztū buiꝰ ē felicitas. vt vicit b̄ pb̄s. eadē ei ē opatio bois z studiosi vel bōi bois nisi q opatio bois studiosi addit abūdātiam bōitatꝫ fm quā opatio dicit̃ felix. nullꝰ āt ñ bonꝰ simpl̃r p̄t oparī felicit̃: alias sequeret q nō bonꝰ bō posset eẽ felix bō. g̃ pfectioz ē bō simpl̃r bonꝰ quocū qz nō simpl̃r bono. 3°. qz finis melioz ē bijs que sūt ad finē: fz eẽ simpl̃r bonū finis ē quarūlibet aliaz bōitatum igit̃ eẽ simpl̃r bonū pfectꝰ ē qualibet alia bōitate. Assūptū apparet p pb̄z i grētē finē bois vt bō ē: nō vt geometra ē: vel medici. finis āt medici ē sanitas z cuiꝰlibet artificis aliq̄ bonū ꝓpriū ei que oia bōa pb̄s ꝓbat eẽ z ordinari ad finē bois vt bō ē. Et iō. j. li. 2° ō scribēs vtutē bois vt bō ē: dicit eẽ eum bitū a quo bō reddit̃ bonꝰ: sic igit̃ apparet b̄ ꝓpositio q ois vtꝰ reddēs hominē simpl̃r bonuz pfectioz ē quacūq; nō reddēte boiez simpl̃r bonū. fz sola vtꝰ volūtatꝫ reddit boiez simpl̃r bonū g̃ sola vtꝰ volūtatꝫ ē pfectioz quacūq; vtute itellectuali. Dioz assūpta ꝓbat triplicit̃. prio qz si aliqua vtꝰ itellectualis reddēt boiez simpl̃r bonū b̄ eēt vl̃ prudētia vel quecūq; alia: sed nec ista nec illa. quare nulla. Dō nō prudentia apparet. qm̄ illa sp rōcinat̃ gr̃a alterī q̄ gr̃a būam bōi. g̃ eiꝰ opatio nō ē būanū bonū: nec p ꝓpriꝫ ipa ē vtꝰ perfectissima cū eiꝰ opatio nō sit bonū būanū. b̄ apparet. j. li. 6. Et cōfirmat̃ ibidē qm̄ vtꝰ itētōez facit rcāz que ē volūtas finis. prudētia vo ordinat rcē ea q̄ sūt ad finez intētum. quare prudentia que versatur circa ea que sunt ad finem consiliādo z iudicando z p̄reciprēdo ñ ē pfectissima vt. Dō āt nulla alia virt̄ itellectual̃ reddat boiem simpl̃r bonū. patet qz oēs sūt cōes bonis z malis. vñ bonꝰ methaphisicꝰ vl̃ bonꝰ medicꝰ vel bonꝰ grāmaticꝰ p̄t eẽ malꝰ bō. vt. j. li. 6. z. 7. 2° qz virtutes p̄cipaliter reddētes boiez bonū sūt cōnexe necessario virtuti prudētie. vt j. i fi. li. 6. vbi pb̄s ad l̃ram loq̃t de virtutib⁹ moralib⁹: fz nulla virt̄ itellectualis ē necessario cōnexa prudētie: ipa nāq; prudētia ñ ōz cōnexa sibi ipi nec aliqua de .4. reliqs. pōt ei eẽ prudēs absq; hitu art̄ z scie intellectꝰ z sapie quare nulla virt̄ itellectual̃ reddit hominē simpl̃r bonū. 3°. qz ōz. j. li. 2° q nō vt sciam⁹ qd ē virt̄ scrutamur fz vt bōi efficiamur. b̄ idē h̄ i ꝓlogo vbi ōz q cognitio nō ē finis buiꝰ scie: fz actus. Cūc arguo sic. Bonū esse z bñ agē ē finis scie buiꝰ: scire z cognoscē nō ē finis buiꝰ scie. g̃ scire z cognoscere nō est bonum esse z bene agere. Ex quo sequitur q nulla sciētia vt scia nec cognitio vt cognitio reddit boiez simpliciter bonū. quare patet cuicūq; volēti itelligere q aliqua virt̄ volūtatꝫ reddit boiem simpliciter bonuz boiem z q opatio illiꝰ vtutꝫ ē simplicit̃ bōi bōis. z p ꝓpriꝫ q felicitas cōsistit p̄cipal̃r in opatiōe volūtatꝫ. Dicēdū g̃ ad argumēta i oppositū Ad primū. q primū obm volūtatꝫ ē finis etꝰ z ille nō ē opatio volūtatꝫ nec de illo querit̃: fz de fine quo ille finis cuiꝰ vltimate z pfecte attigit̃ z iste ē opatio volūtatꝫ. Ubi sciēdū q volūtas tria respicit sicut vltimos fines quēlibet in ordie suo vnuz sicut amabile amore aīcitie z istō ē bonū p eēntiā eminēter cōtinēs oia bōa. Scōz cōcupiscibile z istō ē frui fine amabili z istud frui est opatio volūtatꝫ vt. j. dicet. Tercīū icludit amabile p amicitiā z cōcupiaz z ē aggregatum ex bono bois nāli z ex accītali q idē ē q hō simplicit̃ bñ viuēs. Ad fm ōd. q cōsecutio finis p̄t itelligi dupliciter vnoꝰ vt ē bre finē. alioꝰ vt ē frui vel vti illo fine iā bito. Dico igit̃ q bre finez

cui⁹ nō est simplicit⁹ t vltiate felicitas
sz frui vel vti illo fine vicēte pbo i pte
sequēti q multū differt dicere felicita
tē eē in possessiōe vel in vsu itēdēs q
nō ē i solo possidere sz principalit⁹ i vti
vel vsu. Ad pbatiōez dico q volun
tas desiderās finē duo desiderat circa
ipm. s. t bre t frui: bre tñ desiderat p
pter frui. adepto āt fine bz ipz p actū
itellect⁹: sz ipo bito fruit⁹ p actū ppriū
q ñ ē ōlectatio: sz delectatōis cā. vñ. j.
pte sequēti dr. q delectabilissimū ē id
quo qs optat frui. Ad cōfirmatiōem
āt de pecuia dō. q nāl⁹ finis pecuie nō
ē bre pecuniā: sz vti pecuia tāqz meli⁹
exñs vti qz bre. Auar⁹ tñ aliū finē facit
sibi de pecuia. auar⁹ nāqz pecuia fruit⁹
tāqz dō. vñ auaritia dcā ē ydoloz fui
t⁹. quaē nec i auaro vltimū bonū ē bre
pecuniā: sz frui pecuia t amoē inberē
pecuie. Sodē mō vltimū bonū q capi
m⁹ de fine vltio ñ ē bre ipz p itellectū
sz ipo frui p actū feruidū volūtat⁹. Ad
tciū dico. q ps principalit⁹ rōez bōis est
ipa volūtas: q rōez bz sicut ipans. itel
lect⁹ nāqz rōcinat⁹ de quacūqz mā pla
cuerit volūtati: t ita volūtas rōem bz
principalit⁹: sz itellect⁹ bz eā formaliter
sicut itelligēs. vñ pbs cōuenīēter dicit
q felicitas ē opatio pfectā rōez principalit⁹
bōnā qztū ad volūtatē: t itelligētā qztuz
ad itellcm. ābo nāqz cōcurrūt: sz volun
tas principali⁹. Ad. 4. dō q pfectior
vt⁹ itellectualis ē i itellectu practico t
puto q sit prudētia: qz illō q ē ppriuz
boi bono ē pfectius quocūqz accēnti cō
bōis t mal⁹: sz prudētia est ppria boi
bono. vñ ipa ē actiua bōitat⁹ būane. p
qzto b bōitas ab itellcū dependz. vt vi
debit⁹. j. li. 6. vbi ꝓpat⁹ prudētia sapie
Ad pbatiōes āt dō. ad primā q pru
dētia nō solū būana cōsiderat: sz diuina
qō pbo qz fm tullīū. Religio ē vtus
moral⁹ que cuidā sume nature: quā dū
vocāt cultū cerimōiā qz affert. Tūc
arguo sic. qcqd respicit a morali vtute
cōsideral⁹ t cognoscit rōe prudētie. v
t⁹ nāqz moral⁹ ñ ferī aliqd nisi pcogni
tū simpl'r p prudētiā: sz religio vt di
ctū ē respicit sūmā nām que de⁹ ē. igit⁹
t ipa prudētia quepbat t pdicat deū
colēdū eē. Ad scdaz dō. q negaē an
gelos bre itellect⁹ practicos ē negare
eos prudētes t bonos. quō nāqz ē int⁹
eos cōuictus aicabil⁹ pax t concordia
mutua beniuolētia absqz rōe b oia di
rigēte. quare illō assūptū reputo falsi
mū. Ad tciā dō. q bonū itellect⁹ pra
ctici ē ppt⁹ se t ppt⁹ alterū appetibile
t istō ñ obuiat. vt visū ē. ō. an sit me
li⁹ bono ppt⁹ se tm̄ appetibili. Ar. 22
Q ē 4⁹ arguit⁹ q principiū opis
ñ sit pl⁹qz medietas opis: qz
decia ps opis qztitate t pfe
ctiōe nō ē pl⁹qz medietas opis: sz de
cia ps opis pt eē principiū opis que ē
min⁹ pfcā qz 2⁹ t multo min⁹ qz tercia
t sic de alijs. igit⁹ principiū opis nō est
pl⁹qz medietas opis. In oppositū ē
pbs. Ad euidētiā hui⁹. q. vidēdū est
quō sūmit⁹ b principiū ppt⁹ qō scibile:
sicut bī. ſ. metaphisice. principiū vt⁹ ē
principiū in eē vel i fieri vel i cognosci
In eē sicut potētia t sic ē mā: vt⁹ sicut
act⁹ t sic ē forma: vel sicut potentia t
act⁹ t sic ē pria ps rei facte. In fieri
vel ē illō ppt⁹ qō fit motus t sic ē finis
vel ē illō p qō fit mot⁹ t sic ē tmin⁹ a
quo. In cognosci dupl'r. vel via do
ctrine t sic sūt illa que sūt nob⁹ maxie
nota: vel via scie t sūt illa que fz nām
sūt maxie nota. Dō dico q pbs logt⁹
b de principio ieē q ē pria ps rei facte
t ex b infert pposituz de principio in co
gnosci siue sit principiū i via doctrie: vl'
via scie. Dijs g̃ pmissis prio reddēda
ē rō de principio q ē ps pria. 2⁹ de pri
cipio q ē ppō maxie nota. De pria p
te dico. q pt cōpari ad ptes reliquas
dupl'r. s. fm qztitatē difficultat⁹ vel fm
qztitatē pfcionis t magnitudis. In
2⁹ sensu nō logt⁹ pbs: qm̄ ille manifeste
t euidēter ē finis: sicut ꝓbat rō ducta
in oppositū. Prim⁹ āt sensus adhuc
pt distingui qz difficultas pt referri: vel
ad opans: vl' ad opus: si difficultas re
ferat⁹ ad op⁹ nūdū ē verū qō dr: qz ml'
ta sūt opa fm se difficiliora i medio t

in termio q̄ in ꝓncipio referendo tñ ad operās vex ē qđ ōz cui⁹ rō ē talis ad operāſ eni regrūk tria. vz ſcire: vel le: ⁊ poſſe: ſed añ cōplemētū ptiſ ꝓie cognoſcik quaſi totū opus. quare pl⁹ ē q̄ medietas cognitiōis cōpleta parte ꝓia. 2⁹ opans añ cōplemētū ptiſ ꝓi me eſt determiat⁹ ad pficere totū op⁹ quare etiā de velle bī pl⁹q̄ medietas 3⁹ i pte ꝓia ē exit⁹ potētie ab ocio i exercitui qđ eſt pl⁹q̄ cōtrarie exercitiū inchoatuz. quare cōpleta ꝓia pte bī pl⁹q̄ medietas. de ſcire: de velle: đ poſſe: reqſitū ad opus. De ꝓicipio i cognoſci dico q̄ pōt ſūmi dupl'r. vl' ſm q̄titatē: vel ſm virtutē: ſm q̄titatē nō ē vex qđ dicik nec ſic itelligik: q̄ ꝓncipia ſūt mima quātitate. vt bī 2⁹ elen coz. ſm vtutē ât vex eſt qđ dicik: ⁊ ita intelligik q̄ ꝓncipia ſūt maxia in vtute: vt bī ibidē. virtus nāq̄ ꝓncipio: uz eſt maxia intēſiue: q̄ ſunt certiſſima ⁊ extēſiue: q̄ ſunt ad multas cōcluſiōes vel ad oēs cōia. Ad argumētū in op poſitū iam eſt rūſum .L.7.

Scrutāduz g̃ ꝓ]expediti duobus articul' determiatiuis de felicitate. ſequtur terci⁹ in quo oñdik cōcordia deſcriptiōis ſuperius aſſignate ad alias opiniōeſ. ꝓn quo ꝓimo p̄mittit vnū p̄ambulū. 2⁹ exeḡk ꝓpoſitū ibi] Diuiſis itaq̄ bonis] Dicit g̃ ꝓio ſic. q̄ ſcrutādū eſt de ipo bu⁹ ſcie ꝓicipio qđ eſt felicitati deſcriptio nō ſoluz ex vitate cōcluſa ⁊ oñſa: nec ſolū ex hijs ex qbus cōſtat ſmo vitati demōſtratiu⁹: ſz etiā ex dcis alioꝝ opinātiū aliqd de felicitate cui⁹ rō eſt q̄ vero oia in veritate cōſiſtētia cōſonāt. falſo ât cito diſſonat vex. Eſt ât ſciēdū q̄ vex in rebus eſt cōpoſitū cōponi ⁊ diuiſū diuidi. vt dicik. 9. metha phiſice. oratio nāq̄ vel opinio dicens p̄dicatū ⁊ ſbm vniri ⁊ cōponi affirmatiue eſt va: ſi in re extra de qua enūtiatur res p̄dicati ⁊ ſubiecti cōponant ⁊ ita eē vitati in reb⁹ nō eſt niſi cōponi: ſi tñ oratio vel opio negatiue diuidāt ſbm ⁊ p̄dicatū va eſt: ſi res p̄dicati ⁊ ſubiecti abiunctē ſint diuiſe. Hūc igitur tali cōpoſitiōi ⁊ diuiſiōi in reb⁹ exñti oia ex conſiſtētia vel coexñtia illi conſonāt et fl'itas rñ ꝓ oppoſitū eſt nō cō pōt vel nō diuidi i reb⁹: ſicut dicik i opiniōib⁹ vel oratiōib⁹. quare fl'itas i reb⁹ nō exiſtit: nec ꝓ ꝓñs illud ei coexiſtit: ⁊ idcirco quecūq̄ coexñtia cito repugnāt ⁊ diſſonāt fl'o. Hoc igik p̄miſſo vult oñdere q̄ oia in reb⁹ exñtia per alios enūtiatia cōſonāt deſcriptiōi data tanq̄ vere. ⁊ ꝓio oñdit dcā cōſonare in qbus. q. oēs cōueniūt. 2⁹ illa i qbus diſcōueniūt ibi] Videk āt ⁊ q̄ſita]

Ad euidētiā primi ſciēdū q̄ ât iq cō ſenſerāt cōcorditer felicitatē includere: bōa maxia ⁊ bōa finalia ⁊ cōſiſtere in bōa vita. ꝓbs ât dixerat cōcludēdo ⁊ deſcribēdo felicitatē q̄ ipa ē aie opatio ſz vtutē pfectiſſimā. mō igitoñdit q̄ illa tria cōiter cōceſſa cōſonēt trib⁹ pticul' in hac deſcriptiōe poſitis ⁊ ꝓio ꝓio. ſ. ō bōis maxiſ. Dicit igik q̄ diuiſis bōis tripl'r. ſ. i bōa aie ⁊ bona corꝑis ⁊ bōa exterioza ⁊ cū hoc ſit cōceſſuz: aie bōa eē maxia: corꝑis mediocria. exterioza vo mima. quare manifeſtū eſt q̄ in hac deſcriptiōe ſūt accepta bōa maxia que ſūt aie act⁹ ⁊ opera. 2⁹ hoc idē dicit de ſcōo. ſ. de finalib⁹ bonis. ſuppōit eni quādā diſtinctiōem. j. li. 6. ponēdā inter actiōes ⁊ factiōes. actio nāq̄ ē opatio aie interioz que p̄t ſibi ipi eē cupꝛaxia. i. opus ⁊ finale bonū. 3⁹ vero ē opatio exteriorz que nūquā eſt cupꝛaxia nec finale bonū. Dicit g̃ q̄ rcē eſt poſitū i deſcriptione p̄dcā q̄ eſt aie opatio. q̄m qdez act⁹ ⁊ quedā opatiōes. ſ. interiores ⁊ manētes dicūk finis vel fines q̄ ſunt cupꝛaxte ⁊ finalia bōa. ita eni ſe bñt illa que ſūt circa alaz ⁊ nō illa que ſūt exteri⁹. 3⁹ declarat ꝺ de 3⁹. ſ. de bona vita dices q̄ cōſonat etiā deſcriptio p̄ dicta rcē rōni ponēti felicitatez eē bñ opari ⁊ bñ viuē: q̄m pfectiſſima vtus reddit boiem ſimpl'r bonū ⁊ vitā bo-

nã ꝛ opatiõez bonã[Vidēt ãt ꝛ que
sita] Hic oñdit ꝓdcē descriptiõi cõso
nare dcã in qb⁹ boies diſcõueniunt ꝛ
pr̃io illa dcã recitat. 2⁹ descriptiõez cõ
sonare demõſtrat ibi[Dicētib⁹ qdem
igit] Circa pr̃imũ tria facit. oñdit eni
pr̃io dr̃iam opinionũ. 2⁹ opinãtiũ ibi[
Hoꝛ ãt]3⁹ cõuenīētiã aliaꝝ opinionũ
ꝛ opinãtiũ ibi[Neutros ãt] Dicit g̃
pr̃io ꝙ oĩa quesita ꝛ desiderata circa
felicitatē: videt coexistē dcõ. i. descri-
ptiõi superi⁹ dicte. recitat igit que sũt
illa. Sciēdũ g̃ ꝙ ibi nõ r̃citat opinio
nē de sola voluptate: nec opinionē de
sola tpali facultate: sz opinionē de vtu
te que diuisa ē i tres ptes. qdã ei opi
nati sũt felicitatē eē p̃cise vtutē. qdam
ãt vtutez addētes voluptatē. qdã aũt
vtutē addētes tpalē facultatē. pr̃ia di
uisa ē i .3. ptes: qbusdã opinãtib⁹ feli
citatē esse p̃cise mozalē vtutē que pfi-
cit appetitũ: qbusdã vo prudētiã que
pficit itellectũ pr̃acticũ: qbusdã vo sa-
piētiã que pficit speculatiuũ. 2⁹ opio
diuisa ē in duas: qbusdã opinãtib⁹ feli
citatē eē vtutē ꝛ voluptatē sil' ꝛ de pa
ri. qbusdã vo vtutē pr̃icipaliter ꝛ volu
ptatē min⁹ pr̃icipal'r. 3⁹ opio remãsit
indiuisa. Cũr ibi[Hoꝛ ãt] oñdit dif
ferētiã opinãtiũ dicẽs. ꝙ de numero o
pinãtiũ fuerũt mlti ꝛ veteres. i. grossi
ꝛ populares: cõtēdētes tpalē faculta
tē cũ vtute ad cõplēdã felicitatem. ꝛ
pauci tñ ꝛ gl'iosi viri dixerũt vtutē pr̃i
cipal'r ꝛ voluptatē min⁹ pr̃icipal'r in
tegrare felicitatē. Deinde ibi[Neu
tros ãt]. oñdit cõuenīētiã opinionuz ꝛ
opinãtiũ. d. ꝙ rõnabile ē existimare ꝙ
neutri nec isti nec illi in vniuersis pec
cauerit ꝛ a vtute declinauerit: sz ꝙ i
vno saltē vel in plib⁹ ꝛ isti ꝛ illi sniam
suas ad vtutē dirrexerũt. Deinde ibi
[Dicētib⁹ qdē igit] oñdit bas tres o-
piniões dicte descriptiõi cõcoꝛdare ꝛ
pr̃io opiniõez de vtute. 2⁹ de volupta
te. 3⁹ de tpali facultate. 2ª ibi[Que ãt
]3ª ibi[Videt tñ] Circa pr̃imũ oñdit
pr̃io illi⁹ opiniõis ꝛ isti⁹ cõuenīētiam
2ª sup illã isti⁹ extēdētiã ibi[Dicit ãt
] Dicit g̃ ꝙ b rõ seu descriptio feli-
citatis cõcoꝛs ē dicētib⁹ felicitatē eē vir
tutē q̃dã: qꝛ hui⁹ descriptiõis alia ps
ē: ꝙ felicitas ē fm vtutē opatio: ꝛ sic
cũ illis dicim⁹ felicitatē cõsistere i vtu
te. Deinde ibi[Differt] oicit ꝙ nõ pa
rũ differt existimare optimũ bonũ ꝙ ē
felicitas cõsistē i possessiõe vtutis: vel in
vsu: in hitu vtutis: vel i opatiõe. vt⁹ eniz
oꝛ cõsistere i vsu ꝛ opatiõe q̃s in hitu
ꝛ possessiõe. b ãt ꝓbat dupl'r. pr̃io ibi
[Hitũ eni]tali rõne melio⁹ē pficē ꝛ ad
augere merita ꝛ bõa opa: q̃s ꝙ neutra
facere: sz bñs hitũ ꝛ possessiõem vtutis
põt nõ opari ꝛ ociosũ eē. bñs ãt opa-
tiõem vtutis: necessario opat ꝛ bñ opat
bñ opando vero pficit opa ꝛ adauget
merita. g̃ melioꝛ ē opans fm vtutez q̃s
bñs tñ vtutē: ꝛ p ꝓñs melioꝛ ē vsus v
tutis q̃s hit⁹ vtutis. Notãdũ ãt ꝙ neces-
sitas sũmit hic p necessitate non cõse
quētis sz cõsequētie: sicut dicit soztes qñ
currit de necessitate currit: ꝙ nõ ē vez
nisi necessitate cõsequentie. Deinde
ibi[Quēadmodũ]ꝓbat idez exēplari
rõe: qꝛ sicut se hũt agonizãtes i olipia
dib⁹ ad optios ꝛ fortissimos nõ ago-
nizãtes: ita vtute vtētes adherētes ñ
vtētes: sz i olipiadib⁹ agonizãtes p̃fe
rũt optis ꝛ fortissimis nõ agonizãtib⁹
cozonãt eni isti nõ illi. g̃ vtute vtētes p̃
ferũt nõ vtētib⁹ q̃uis hũtib⁹ ꝛ fuũt ma
gis illustres. Sciēdũ ãt ꝙ olipias o
lipiadis oꝛ ab olipo mõte q ē in gre-
cia q oꝛ ab olon ꝙ ē totũ ꝛ fox ꝙ ē lux
. q. tot⁹ i luce seu lucid⁹. vñ interdũ ce-
lũ vocat olip⁹. In illo qdē mõte apũ
ãtiquos semꝑ. s. i. 4. ãnis fiebãt celebra
tes solēnes in honoꝛē iouis q colebat
ibi tãq̃ de⁹ ꝛ h celebꝛitas vocabat oli
pias vl' olipita. te. In hac ãt celebꝛi
tate fiebãt ludi exercitati ꝛ ꝓbati bũa
naꝝ viriũ ꝛ vt boies magis cẽnt aiati
ad ꝓbãdas ꝛ exercitãdas vires suas
victoꝛes p̃miabant ꝛ cozonabãt: ꝛ de
bijs pbs traxit exēplũ. illi nãq̃ conat⁹
q fiebãt i currẽdo vl' luctãdo: vl' qual'r

cūq; pugnādo vocabāt agones ⁊ ipsi sic factētes dicebant agonizātes. illustres āt dicebātur fama p̄clari: bonore inclīti: statu ⁊ cōditiōe insignes.

Deinde ibi[Est āt ⁊ vita] oñdit sue descriptiōi opionē de voluptate cōsonā ei[Et primo ꝓpōit itentū·2o pbat ip̄m ibi[Delectari qdē]3o infert vnū corrolarium ibi[Optimū ḡ]Dicit ḡ primo. q; vita ſm vtutē opantiū est delectabil' qđ pbat ibi[Delectari qdē]. pbat intētum sub. 4. cōclusiōib'. p̄ia q; opatio vtutis ē delectabil'. 2a q; ē ſm nāz delectabil'. 3a. q; ē ſm se delectabil'. 4a. q; ē honestissime delectabil'. [P̄ia pbat sic p̄misso q; delectari ē aialiū q; p̄t dupl'r intelligi. vno mō substātiue p aiāt sensitiuis. alio mō adiectiue p̄o opatiōib'aie. videl tñ p̄io mō melio' sumi. qz rō videt extendi ad oia aialiū genera que talis est. vniuiqz amāti est delectabile id qđ amat: 3z virtuose opans amat opatiōem vtutē. ḡ opatio ē ei delectabil'. [Maior declarat in lra p exē pla. [Minor āt ⁊ cōclusio tāgūt ibi[. [Eodē āt mō]2a cōclusio ꝓbat ibi[. mltis qdem igit'] p̄missō q; multi bōibus diuersimode dispositi delectabilia aduicē cōtrariātur: qz quidā sic dispositi delectāt in vno. Alij vero al'r dispositi cōtristātur in isto ⁊ delectātur in opposito: sicut anar' ⁊ pdig'. but' āt diuersitatē cā est: qz talia nō sūt delectabilia ſm nām 3z ſm dispōnem: in bijs ⁊ in illis cōsuetudie introducta. ꝟ p̄missō sic arguit. qbuscūqz amātib' bonū sūt delectabilia illa que ſm naturā sūt delectabilia: 3z opatiōes ſm vtutē sūt simpl'r quedā bona. ḡ ſm naturam sūt delectabiles opātibus ſm vtutem. [3a cōclusio ponit ⁊ ꝓbat ibi[Et ſm seipas]vñ pbs eā p̄imo pōit dicēs. q; opatiōes virtuose sūt delectabiles etiam ſm seipas. [2a istā cōclusiōem exponit dicens. q; opatio virtuosa sic ē p se ip̄am delectabil' q; nō indiget voluptate. q. adiūcto aliquo exteriori: sed bz voluptatē in seipa. [3a exposita ꝓbat. o.[Cū dicis enī] Cui' rō sic florat. ois bon' gaudet bonis opatiōib' 3z operās ſm vtutē ē bon': ⁊ ei' opationes bōe. ḡ ei' opatiōes ſm se nullo exteriori adduto sunt ei delectabiles. declarat ḡ p̄io ma. ⁊ patet. 2o suppones mi. infert cōclusiōem ibi[Si āt sic ⁊ patet] 4a cōclusio ꝓbat ibi[Immo]tali rōne. Opationes pulcre ⁊ bōe ⁊ marie: sūt honestissime delectabiles bñ iudicāti: 3z opans ſm virtutē bñ iudicat. ḡ tales opatiōes honestissime sūt ei delectabiles. but' rōnis minor ponit i lra. vbi sciēdū q; opatiōes ſm virtutē dicūt pulcre ſm iuditium rōnalis. bone āt ſm appetitū cōcupiscibilis. marie vero. i. ardue ſm assue factiōem irascibilis. ꝟ āt. 3o. oē bonum reddūt honestissimū. ⁊ per ꝓñs delectart in tali bono est honestissimum.

Circ cū dicit[Optimum ḡ] Infert vnū corrolariū de felicitate: iferrēs sil' 3o insignia scz q; ipa est optimū ⁊ pulcherrimū ⁊ delectabilissimū ⁊ ꝟ babz sil' ⁊ cōtūcti nō diuisiz ſm descriptōez ōliatā que fuit posita in tēplo qđ apō veteres dicebat delos: vbi ad. 3. questiones ad quas rūdenduz est ibidem rūdebātur diuersa. dicebatur enī querenti quid est optimū: q; est iustissimuz querēti āt quid est desideratissimū: dicebat esse sanū. querēti aūt qd est delectabilissimuz: dicebat illud quo qlibet optat frui. Nunc ergo ꝟ oia tali rōne ꝓbant de felicitate. opatio virtutis est optia: pulcherrima: ōlectabilissima: 3z felicitas est talis opatio vna vel p'ces ḡ ipa est optia: pulcherria: ⁊ delectabilissima. huius rōnis p̄imo ponitur conclusio cum sua expositiōe. scōo maior ibi[Omia enī bec]3o mi. ibi[Has autem] ⁊ patet. [Sciendum autem q; opatio vtuosa dict' pulcherrima ſm cōfozmitatē q̄; habet ad debitum legem vel rōne oñfuz ad opatiōes ad oēs circūstātias eius. Sicut enī pulchritudo corpis ōz ellegās mēbroz dispositō: sic

pulchritudo opationis ꝺr legas circon
ſtãtiaꝝ diſpoſitio que dicit cõformita
tẽ ad debitũ lege vel rõe oñsũ. Dicit
ãt optia ſm cõueniẽtiã ad opantẽ ſm
qꝺ dicit eiꝰ pfectio ꝛ bitudo. Dicit
ãt delectiſſima p cõueniẽtiã ad appe
titũ q delectat cũ fruit bono cõueniẽti
marie vero cũ fruit maxio bono.

Onſequẽter ibi[Videt tam
]oñdit opionẽ de tpali facul
tate cõcordare deſcriptiõi fe
licitat. ꝛ prio ꝓpõit intẽtũ. ꝺ. q videt
ipa felicitas indigẽ bonoꝝ exteriorũ
ꝺ ãt 2ᵒ pbat duplici rõe pria ibi[Im
poſſibile eſt]que tal ẽ. Illo indiget vi
ta felix ſine quo eſt ipoſſibile vl nõ fa
cile aliqua bõa ferre: ſz ſic ẽ ꝺ bono ex
teriori. g ipo indiget vita felix. Ma
ior tanquã vera ſuppõit exã lra. Mi
nor ãt declarat i lra. Dicit ei q ipoſſi
bile vel nõ facile alia bõa ſpãlia opari
eũ qui extiterit ipotẽs ad tribuẽdũ ꝛ
amicis ꝛ familijs: qꝛ multa bõa opa
ra ſũt quẽadmodũ diximꝰ. ã. p organa
corpis ꝛ organa domꝰ que ſũt ſerui ꝛ
liberi ꝛ qcũq domeſtici ꝛ p amicos ꝛ
p diuitias et p cilẽ potẽtiã. Ubi ſciẽ
dũ q illa poſſumꝰ que p nos ipos vel
p iferiores nob vel ſuperiores nob: vel
p equales nob poſſumꝰ ꝛ iſta tãgit pbs
in lra. Inferiora enim quedã ſũt aiata
quedã iaiata: aiata vt organa cõiũcta
vel ſepata ſicut eſt familia. Inaimata
ſũt diuitie ad minꝰ aia rõnali. equales
ãt ſũt aici: ſuperiores ſũt principes ꝛ dñi
q p ciuilẽ potẽtiã dant ꝺ intelligi. De
inde cũ dicit[Quibuſdã ãt]pbat idem
alia rõe: ꝛ 2ᵒ ex hoc infert vnũ correla
riũ ibi[Uñ in idẽ]Arguit g ſic. Illꝰ in
diget vita felix qbꝰ ônudari coingnãt
felicitatẽ: ſz exteriorib' bõis ônudari eã
coingnãt. g talia bõa regrũt ad vitã fe
licẽ. Dut' rõis ꝺclarat prio minorẽ. ꝺ.
q boies denudati bõis qbuſdã exteri
oꝛib' coingnãt britudinẽ: faciẽtes eaꝫ
minꝰ appetibilẽ. vt puta nudati nobi
litate generis: bõa ple ꝛ pulchritudie
corpis. qꝺ apparet. qꝛ nõ videt oio fe
lix ille q exteriori ſpẽ turpiſſimꝰ ẽ: vel
ignobilꝰ genere: vel ſolitariꝰ ſñ cõſan
guinitate: vel ſi eſt ſñ ple. Amplius
nec ille eſt oio felix q plẽ habet: ſi eiꝰ
filij ſint peſſimi nec ſi amicos hz ſi ſint
mali nec itez ſi bonos filios vel ami
cos bũt ſi mortui ſũt. 2ᵒ infert cõclu
ſiõem. ꝺ. Quẽadmodũ igit ſibi dixim'
videt vita felix indigere tali pſperita
te. Deinde ibi[Unde in idẽ]Infert
correlariũ reddẽs cãm cuiuſdã opinio
nis vulgate. dicit g. q qꝛ vita felix p
ſperitate indiget que ptinet ad fortu
nã. hic eſt q qdã ordinãt in idẽ tanqꝫ
eẽnt idẽ: fortunã ꝛ felicitatẽ nõ tñ oẽs
qꝛ qdã vt ſupra viſũ eſt dixerũt eẽ feli
citatẽ ꝛ vtutẽ. Notãdũ ãt q qꝛ vita
felix: ſi ſit vndiqꝫ felix debet eẽ abſqꝫ
obprobrio. obprobriũ põt in eẽ vite fe
lici qñqꝫ qꝛ ieſt alicui rei cũ quo ẽ idẽ
ꝛ vnũ felix hõ. ꝺ ãt põt eẽ quadrupli
citer ſm quatuor modos quibus aliqꝫ
eſt idẽ felici. prio ſi in ipo felici ẽ. 2ᵒ ſi
felix ab illo eſt. 3ᵒ ſi illud ex felicitate
eſt. 4ᵒ ſi felix cũ illo ꝛ illud cũ felice ẽ
Corpus ãt felicis in ipo felice ẽ: ꝛ iõ
turpitudo ſpẽi que eſt corpis obprobri
uꝫ fit felicis obprobriũ. felix ãt ex ſuo
genere ꝛ ex pentibꝰ eſt. quare ignobi
litas pentũ ꝛ generis q eſt eoꝝ obpro
briũ fit felicis obprobriũ. Filij vero ex
felicitate ſunt: ꝛ iõ mali mores corũꝫ
q ſũt in eoꝝ obprobriũ fiũt felicis ob
probriũ: amicꝰ ãt cũ felice ꝛ felix cum
amico eſt idem cõuictu ꝛ affectu: ꝛ iõ
amicoꝝ malitia quẽ que ẽ eoꝝ obpro
briũ fit felicis obprobriũ. Mores aũt
amicoꝝ vel filioꝝ: ꝫ nõ ſit obprobriũ
ẽ tñ dãnũ triſtitiã generãs. quare gau
diũ felicis coinquinat.

Ad euidẽtiã ꝓdcoꝝ ſũt. 4. inq
rẽda. Primo utrum ad fe
licitatem requiratur uirtutis
uſus. Scõo utrum delectatio. Tercio
utrũ temporalis proſperitas. Quarto
utrũ bõa corporis diſpoſitio

Queſtio. 23.

E prio arguit q ad felicitatẽ ñ

necessario requirat virtutis vsus. pzio quia tunc sequeret eum hoiem eodem die alternatis vicibus sepe fieri miserum ⁊ felicem nunc vtendo nunc nō vtendo virtute. hoc aūt est incōueniēs ¶ 2o. qz cā melioz ē effcū: sz bōitas bit⁹ ē cā bōitatis vs⁹. vt. ō. i ōscriptiōe felicitatis ocm ē ⁊ j. li. 2o. q vt⁹ būtē pficit ⁊ ei⁹ op⁹ bonū ꝺdit. quare bōitas vtuosi bit⁹ melioz ē bōitate vs⁹: ⁊ p ꝓns felicitas cōsistit i bōitate bit⁹ nō i bōitate vsus. ¶ 3o. qz illa pfectō ē simpl'r optima que reddit hoiez simpl'r bonū: sz bit⁹ vtuosi ē huiusmōi. vt. ō. visū ē. g̃ est optia pfcio i qua cōsistit felicitas. 4o. qz bonū pmanēs est melⁱ⁹ trāseūte. vñ felicitas regrit vitā pfcām ⁊ diuturnā vt. ō. ocm ē. sz vtuosi bitus ē pmanēs ⁊ vsus trāsiēs. g̃ bit⁹ melioz ē vsu: ⁊ per ꝓns felicitas cōsistet i bitu potⁱ⁹ q̃z in vsu. ¶ 5o. qz bonū hois melⁱ⁹ est bono būani opis: sz bonitate vtuosi oz bō bon⁹ ⁊ bōitate vsus bonū oz ei⁹ op⁹. quare ⁊c. ¶ Sz i oppositū ē pbs. ¶ Dicēdū q vs⁹ pt sumi dupl'r. vno⁰. vnit⁹ ⁊ i vna hora. alio⁰. frequēs ⁊ mltiplex i vita pfecta. pzio mō sūpt⁹ ñ facit felicē qz ō talis oz: q sicut nec vna yrūdo ver: nec vna dies ānū facit: sic nec vnic⁹ actus hoiem facit felicē. 2o. mō sūpt⁹ facit hoiem felicē ⁊ de vsu sic accepto ⁊ de bitu vtuoso declaro. 4. cōclusiōes. pzima ē q bit⁹ eēntial'r ptinet ad felicitatē. 2o. q vsus. 3o. q bit⁹ ē fm qd melioz vsu. 4o. q vsus est simpl'r melioz bitu. ¶ Pzimā sic declaro. Dis dispositio determinās hoiem ad agē op⁹ bonuz ad bñ agē op⁹ bonū. ad sp ⁊ bñ agere op⁹ bonū cū fuerit oportunū ptiet eēntial'r ad felicitatē. qō apparet. qz altero istoz sublato nō remanebit felix bō sz bit⁹ vtuos⁹ ē dispositio sic determinās hoiem. g̃ eēntial'r ptinet ad felicitatez ¶ Est aūt sciēdū p euidēta minoris q bō ē indetermiat⁹ ad agē bonū vt⁹ malū. vt⁹ aūt determiat ip̄z ad bonū. ¶ Ytē circa agē bonuz ē ideterminat⁹ ad agē bonuz bñ vel nō bñ. virt⁹ aūt determiat ip̄m ad bñ. 3o. ē ideterminat⁹ ad agere bonū ⁊ bñ p nūc vel p tūc mō vel alias. vt⁹ aūt determiat ip̄m ad sp ⁊ p sp cū fuerit oportunū. vt. j. patebit li. 2o. ¶ Scōm declaro sic. oē q ē būane bonitatis sal⁹ icremētū ⁊ cōplemētū cēnti aliter ptinet ad būanā felicitatem qō apparet. qz būana felicitas ē cōpleta hois bōitas. Sz vtuosi vsus ē būane bonitatis que cōsistit i virtute sal⁹ ⁊ icremētū qz ex eisdē actib⁹ spē vtus generat saluat ⁊ auget. vt. j. li. 2o. ¶ Est etiaz būane bōitatis cōplemētū qz vsus vtuosi ē vltiata vnio possibilis iter hoiez ⁊ ei⁹ optimū finē in qua vniōe cōsistit vltimū hois cōplemētū. ¶ Tertiā cōclusiōem sic declaro. Dis pfectio magis bñs de vitate: de necessitate: de diuturnitate ē melioz pfectiōe min⁹ būte salutez fm qd: qz ille cōditiōes meliores sūt cōditiōib⁹ oppositis: sed bit⁹ est magis vn⁹ q̃z vsus. bit⁹ eni nō intermittit somno vel ocio sicut vsus. ¶ Est etiaz magis necessari⁹. qz vt oz. j. li. 3. ip̄ius bit⁹ ñ sum⁹ ōñi nisi a pzicipio: actui tñ ōñamur i pzicipio in medio ⁊ in fine. ¶ Est etiā magis diuturn⁹ cū sit forma pmanēs. quare bit⁹ est aliquo mō melioz vsu. ¶ Quartā cōclusiōez declaro sic pzio. qz i bōis act⁹ melioz est simpl'r q̃ potētia. 9. methaphisice. sz bit⁹ ē tanq̃ potētia: qz dispositio potētie: vsus vo est act⁹ sibi rñdēs. g̃ vsus simpl'r melioz bitu. ¶ 2o. qz in ꝓcessu ad pfectiōez q ē vltimū ē optimū: sed vsus i ꝓcessu ad pfectiōem ē vltim⁹. g̃ ⁊ optim⁹. ¶ Dioz declarat: qz boi i solis nālib⁹ cōstituto. pzio aduenīūt act⁹ boni nō oio bñ actiui: ⁊ ex istis generāt bit⁹ bōi ⁊ oio bñ actiui. Et ex bijs 3o. vsus bōi ⁊ oio bñ actiui. quare talis ordo euidēter oñdit vsū vtuosi simplicit melioze bitu eē. ¶ Dicēdū g̃ ad pzimū in oppositū q nō seqt eūdē hoiez alternatim fieri miseꝝ ⁊ felicē: qz bō determiat⁹ ad agē bonū ⁊ bñ ⁊ sp cū fuerit oportunū: oportunitate ꝺficiēte ex ifiritate būana si ñ agat ñ ōz ꝓpt b mīt eē. qz i fb⁹ būanis eqpollēt sp agē ⁊ semp oportunitate se offerēte agere

ꝛ ideo felix ſemp dicit agere qz ſemp agit cum opoꝛtunū eſt ei agere ꝛ intꝛius ꝛ exterius. ¶ Ad ꝝm dō. q̄ bit⁹ non eſt cā vſus niſi ſicut determinatio cauſe eius quēadmoduꝫ eſt expoſituꝫ talis aūt cauſa non vl'r melioꝛ eſt effectu. ¶ Ad terciū dō. q̄ bitus reddit bominē ſimpl'r bonuꝫ bitualiter: vſus tñ actualiter. melⁱ⁹ eſt: ḡ eſſe ſimplicit bonum bitualiter ꝛ actualiter ſil' q̄ bitualiter tñ. ¶ Ad quartū cōcedēdū eſt. q̄ in cōditione diuturnitatiſ ꝛ pmanētie bitus excedit vſum: b tñ non eſt excedere ſimpliciter. ¶ Ad quītū dō. q̄ opus būanum eſt duplex. vnuꝫ imanēs boi. aliud trāſiens. bonitas ergo operis imanētis eſt bonitas boīs ſicut bonitas bitus: tale opus eſt vſus illi⁹ virtutⁱ in quo cōſiſtit felicitas. bōitas aūt opis trāſeūtⁱ exꝫ boiez ñ ē bōitas boīs ꝛ de illo cōcludit rō q̄ bitus melioꝛ eſt eo.

¶ Queſtio. 24.

2⁰ arguit. q̄ ad felicitatē ñ reqꝛat delectatio. p̄ꝛio. qz q̄ ē maxie fugiēdū in iuētiōe ⁊tutis nō ē de itegritate felicitatⁱ qđ apꝑet. qz iuētio ⁊tutⁱ ē tēdētia ad ptes ꝛ ad itegritatē felicitatⁱ: ſz ōlectatio ē maxie fugiēda i iuētiōe ⁊tutⁱ. vt .j. i ſi. ſcō. ḡ ꝛc. ¶ 2⁰ qz q̄ nō regꝛit ad ⁊tutⁱs opatiōem nō regꝛit ad felicitatē: ſz delectatio nō regꝛit ad opatiōez ⁊tutⁱ qz nō ad opatiōem foꝛtitudis. vt. j. li. 4. quare ꝛc. ¶ 3⁰ ſi delectatio regꝛat per ſe ad felicitatē: ad maioꝛē regret maioꝛ ꝛ ad maxiaꝫ maxia. Sz delectatio maxia que ē delectatio venerea nō regꝛit ad felicitatē. illa nāq; furat intellectū ſpiſſe ſapiētⁱ. vt. j. li. 7. ḡ nulla ō lectatio ad felicitatē regꝛi vī: ſz in oppoſitū ſūt rōes pbi. ¶ Ꝓꝛio ſolutiōe. q. bu⁹ ſūt. 4. p̄mittēda. ſ. qđ ē delectatio quot genera delectationum. quot generа delectabilium. quot modis dicitur aliquid requiri ad felicitatem.

¶ Be p̄ꝛio ſciēdū. q̄ delectatio ē 3⁰ paſſio appetit⁹ cōcupiſcibil'. ¶ Ꝓꝛio cui⁹cui dētia ē ſciēdū q̄ ſicut a damaꝫ tria cāt i ferro ita bonū tria cāt i cōcupiſcibili

Adamas nāq; p̄ꝛio cāt q̄ſdā paſſiōez ſibi cōſil'em in ferro. 2⁰ cāt motū tra, hēdo ferrū ad ſe. 3⁰ fugit ꝛ qetat ferrū in ſe. ſil'i mō bonū p̄tatū cāt i cōcupiſcibili cōplacētiā ſeu amoꝛem ſui: vt amoꝛ dicit nō delectatiōez ſz paſſiōem ꝛ b ē paſſio p̄ꝛia. ¶ 2⁰ ex ⁊tute bu⁹ trahit appetitū ad ſe q̄ tract⁹ vocat deſideriū ſeu cōcupia. ¶ 3⁰ adeptū appetitū i ſe qetat que qetatio ōz delectatio ꝛ ē paſſio 3ª ex vnōe appetit⁹ cū obiecto ſibi cōueniēti cāta. ¶ Be 2⁰ ſciēdū q̄ ōlectationū tria ſūt genera. alia nā q̄ ē ſimpl'r nāl'. alia ſimpl'r ināliſ: alia aliter ꝛ al'r nālis vl' inālis. nālis qdē delectatio ē que cātur ex obiecto cōueniēti ipi appetitui oꝛdie nāli qz vz appetit⁹ ad tale bonū ē nāl'r oꝛdiat⁹. ad b āt p̄t eē duplex diſpoſitio. vna p̄ciſe nāliſ: alia accītal': cōſona tñ nāli. bu⁹ āt diſpoſitio accītal' ē diſpoſitō virtutⁱ que tēdit ad eūdē finē ad quez tendit nā. Inālis āt ē delectatio cāta ex vnione appetit⁹ cū obiecto q̄ cōuenit nō diſpōni nāli ſz accītali. ita q̄ accītal' tēdit ad aliū finez q̄ diſpoſitio nālis. huiuſmōi āt diſpoſitō ē vittū q̄ ē diſpoſitio diſcoꝛs ꝛ diſſona diſpōni nature. Delectatio ōo nālis ꝛ inālis eſt delectatio appetit⁹ ſenſitiui in ſuis nālib⁹ cōſtituti q ꝝz q̄ appetit⁹ ſenſitiu⁹ nāli ipetu ferꝛ in obm ad q̄ ē nāl'r oꝛdiatū ꝛ mō cōueniēti ꝝm q̄ ē tal' appetitus ſz nō inquātū ē appetit⁹ rōi ꝛ appetitui rōnali ſubiect⁹ ꝛ ꝝz q̄ ē rōnal' p p, ticipatiōem. finis enī appetit⁹ ſenſitiui inq̄ntū talis cōis ē oi appetitui ſenſitiuo ſz finis et⁹ inq̄ntū ē rōni ſubiect⁹ ē ꝓp̄r⁹ boi. ꝛ iō mot⁹ et⁹ nālis tēdit i finē appetit⁹ ſenſitiui cōiter ſūpti. ꝛ vt ſic iſte mot⁹ ē nālis delectatiōis cātiu⁹ Iſte tñ nālis mot⁹ ſepe ferꝛ ꝑ finē appetit⁹ ſenſitiui vt ē rōni ſubiectus ꝛ iō delectatio ſequēs talē motū dici p̄t inālis. ¶ Be 3⁰ ſciēdū q̄ delectabiliū tria ſūt genera: qz quedā ſūt obiectiue delectabilia: quedā ſbiectiue: quedā media. obm enī extriſecū ē obiue delectabile ſolū qz natū ē delectatiōez cāre.

actꝰ ãt appetitꝰ q ꝺz vti vel frui ẽ delectabilis subiectiue: qz in se itrisece hz delectatõez ⁊ i eadẽ vi ẽ subiectiue cũ delectatõe. Actꝰ ꝟtutꝫ apꝑhẽsiue medio mõ se hz inꝺ ꝺ delectabilia. ipa nã q̃ apꝑhẽsio ꝓpata vsui vꝫ fruitiõi appetitꝰ hz modũ obiecti: qz sepata exñs q̃tũ ad vim susceptiuã a delectatione cãt delectatõez sicut obm: qz ẽ obiecti maifestatiua. cõpata tñ obiecto extrinseco hz modũ delectabiꝫ subiectiue eo ꝙ ẽ i aĩa sbiectiue sicut ẽ fruitio. ¶ Be 4º sciẽdũ ꝙ ad felicitatẽ põt aliqd requiri tripliꝫ. qz vꝫ sicut dispositio ad felicitatẽ: vel sicut eẽntia felicitatꝫ vꝫ sicut sequela felicitatꝫ. mõ ꝺico ꝙ delectatio nõ regritꝫ ad felicitatẽ sicut dispositio pria qz solũ virtꝰ est sufficiẽs dispositõ 2º non regritur sicut eẽ felicitatꝫ: requritꝫ tñ sicut sequela itriseca felicitatꝫ ꝙ declaro sꝺ. 4. cõclusiõibꝰ. pria ẽ ꝙ felicitas ẽ delectabiꝫ. 2º ꝙ nãliter. 3º ꝙ hz se nullo addito. 4º ꝙ honestissime. pri mã ꝓbo sic. qm̃ ois opatio cõueniẽs ⁊ circa obiectũ cõueniẽs ꝺispõni appetitꝰ opantꝫ ẽ delectabiꝫ: hz felicitas ẽ talꝫ opatio. ipa nãq̃ cõuenit ꝟtuti que ẽ dispositio ⁊ obiectum eius: obiectuz virtutis. ḡ ipa delectabiꝫ. Scꝺam ꝓbo sic omis opatio cõueniẽs ⁊ circa obiectũ cõueniẽs mozi ⁊ nature opãtꝫ ẽ nãliꝫ ꝺelectabiꝫ. ꝺ eni ꝺicebaꝫ delectatio nãliꝫ que cãtur ex obiecto cõueniẽti nature hz felicitas ẽ talꝫ opatio. ipa nãq̃ ⁊ eiꝰ obiectũ cõueniũt mozi. i. ꝟtuti ⁊ natuẽ ipiꝰ opãtꝫ. qm̃ dispõ ꝟtutꝫ est cõsona dispositiõi nature. vt ocm̃ ẽ. ḡ ipa ẽ nãliꝫ delectabiꝫ. ¶ Terciã ꝓbo sic. ois opatio delectabiꝫ exñs in sbo delectabiꝫ ẽ sbiue nullo actu addito. ꝺ eni ẽ ofia inter sbiue delectabile ⁊ alia delectabilia. qm̃ posito obiecto delectabili ⁊ apꝑhẽsiue delectabili nõ segꝫ delectatio nisi posito aliquo actu i appetitu ipiꝰ delectatõis susceptibili: isto tñ actu posito ⁊ nullo alio posteriozi bñ ipa delectatio: hz felicitas est talꝫ opatio. qꝺ apparet ex ꝺictꝫ supza. ꝓbatũ ẽ eni ꝙ felicitas ẽ pricipaliꝫ fruitio finis. ⁊. ĩ. li. x

ꝺi ꝺz ꝙ delectatio supuenit felicitati sicut pulchritudo iuueni. cõstat autẽ ꝙ pulchritudo ẽ in iuuene. quare siꝫ mõ delectatio intrisece est in felicitate.

¶ Quartã ꝓbo sic. ois delectatio nãlis appetitꝰ itellectiui vel sensitiui ꝼm ꝙ subiectꝰ ẽ rõni ẽ honestissima. Si eni ẽ nãlis segꝫ ꝙ ẽ bona. si ãt ẽ appetitꝰ intellectiui ẽ pudica ⁊ honesta vel si appetitꝰ sensitiui vt subiectꝰ ẽ rõni: hz delectatio felicitatꝫ ẽ delectatio appetitꝰ itellectiui cũ ipa felicitas sit opatõ eiꝰ vt oñs ẽ supza. ḡ delectatio felicitatꝫ ẽ hõestissima. ¶ Per ꝺ ad arguñta ꝺõ. ad primũ qꝺ iuentiõe medij ꝟtuosi ñ ẽ fugiẽda quecũq̃ delectatio: hz delectatio extremi vitiosi. illa ꝺo nullam ptici patiõez hz cũ felicitate. ¶ Ad ꝼm ꝺõ. ꝙ opatio fortitudis hz se nõ ẽ delectabiꝫ nisi ꝼm ꝙ cõiũgitꝫ fini ⁊ tõ nullꝰ ꝺiceret ꝙ in tali opatiõe ꝟtutꝫ cõsistẽt felicitas: imo i nã nisi pro q̃to cõiungitꝫ fini. ¶ In illa ꝺo cõiuctiõe cõsistit felicitas ⁊ ꝺ sufficit ad ꝓpositũ. ¶ Ad terciũ ꝺõ. ꝙ maxia delectatio iter hõestas ⁊ pudicas ẽgritꝫ ad felicitatẽ venerea ꝺo inter ista nõ ꝓnumeratꝫ quare nõ valz ꝑt etiã ꝺici ꝙ illa nõ ẽ maxia hz sit maxie ipetuosa ⁊ maxie sensibiꝫ. ¶ Ad. 25 Ez 3º arguitꝫ ꝙ ad felicitatẽ ñ regratꝫ tpaꝫ ꝓsperitas exteriorꝫ bonorꝫ: qz nullũ regsitum ad felicitatẽ pbet occasiõez mali hz talis ꝓsperitas pbet occasiõem mali. ḡ ad felicitatẽ nõ regritꝫ. ¶ Probatꝫ aũt assũptũ ꝼm. 5. ptes illiꝰ ꝓsperitatꝫ q̃ sũt aici: ꝺiuitie: ciuiꝫ potẽtia: nobilitas generis ⁊ bonũ ꝓlis. amici nãq̃ pbẽt occasiõez iniustitie qz amoz ⁊ odiũ. ⁊ tõ ꝺixit plato. ꝙ citas ẽ bñ ozdiata i qua q̃sq̃ ꝑpzios noscit defectꝰ vt recitatꝫ i ꝺecreꝺ. ¶ Diuitie ꝺo pbẽt occasiõez prelatiõis pso̅e. vñ supiꝰ ocm̃ ẽ ꝙ multi ꝑpter ꝺiuitias pierũt. ¶ Ciuiꝫ ꝺo potẽtia que cõsistit i hñdo ptãtẽ vel fauorẽ pricipatꝰ ⁊ oñij pbet occasiõez audatie. nobilitas ꝺo generis pbet occasionẽ sbie. ¶ Bonũ ꝺo ꝓlis pbet occasionez auaritie. pentes eniz volentes fil

iſſ prouidere accipiũt vnꝺcũqꝫ. quare nullum iſtoꝝ ad felicitatẽ requiri videtur. ¶In oppoſitũ eſt pbs.

¶Queſtio. 26.

Q.4°. vero arguit q̃ bõa coꝛporis diſpoſitio nõ requiratꝫ ad felicitatẽ in forma ſiti arguendo. nullũ ad felicitatẽ requiſitum pbꝫ occaſiõeꝫ mali ſꝫ bõa coꝛpis diſpoſitio pbet occaſiõeꝫ mali quaẽ ꝛc. ¶Aſſũptuꝫ ꝓbat. Im tres ptes talis diſpoſitiõis que ſunt ſanitas: robur ꝛ pulchritudo. Sanitas nãqꝫ exceſſiua pbet incendium luxurie ꝛ rebellionẽ appetitus ſenſitiui cõtra imperiũ rõnis. vñ dicit euſtratius. q̃ ſancti viri coꝛpa ſua afflictiõibus cruciãt ne poſſint contra rõnis iudiciũ rebellare. ¶Robur etiã pbet occaſiõem piclitatiõis pſone. Dicit eniꝫ pbs ſupꝛa q̃ multi pierũt ꝓpt̃ foꝛtitudinẽ. ¶Pulchritudo etiam pꝛebet occaſiõem curioſitatiꝫ ꝛ impudici amoꝛis vt ſepe docuit expientia. quare nullum iſtoꝝ eſt ad felicitatẽ requiſitũ ¶In oppoſituꝫ eſt pbs. d. q̃ denudati talibus felicitatẽ inquinãt. ¶Ad euidentiã vtriuſq; queſtiõis p̃mittẽda ſũt duo. pꝛimũ q̃ duplex eſt vita. ſ. ciuilis ꝛ cõtemplatiua. quarũ vtraqꝫ ſuo mõ eſt felicitabilis felicitate que põt haberi in hac vita moꝛtali. Scõꝫ eſt q̃ talia in quibus nõ cõſiſtit felicitas requiri ad felicitatẽ põt intelligi dupliciter vno mõ qꝛ reqrũt ad ſuſtẽtatiõeꝫ vite alio mõ. qꝛ requirũt ſuſtẽtata vita ad felicitatẽ vite ſicut quedã oꝛgana ꝛ q̃dam oꝛnamẽta. pꝛim⁹ intellect⁹ non eſt ad ꝓpoſitũ qꝛ talia ſic requiſita neceſſitati ꝛ nõ felicitati cõgruũt. vñ bugo in fine libꝛi didaſcalicõ ait. q̃ neceſſitas eſt ſine qua viuere non poſſumuſ ſed felicius viuerem⁹ ſicut viuere non poſſum⁹ ſñ ſpuere ſine doꝛmire ꝛ ſine alijs ſecretis nature: ſi tñ eſſet poſſibile q̃ ſine bijs viuerem⁹ felici⁹ viueremus. quare manifeſtũ eſt q̃ talia non ſũt requirẽda ad felicitatẽ ſed ad ſolã ſuſtẽtatiõem vite. ¶De 2°. itellectu pono duas cõcluſiões generales. pꝛima q̃ talia non requirũtur ad felicitatem vite cõtemplatiue vltra neceſſariã ſuſtentatiõeꝫ vite. 2°. q̃ requirũt tanquã oꝛnamenta ad felicitatem ciuilis vite. ¶Pꝛimã pꝛobo ſic. illud q̃ felicitati cõtemplatiue põſtat impedimẽtum ꝛ ei⁹ oppoſitum pꝛeſtat auxiliũ non requiritur ad eam: ſed talis pꝛoſperitas eſt huius. g̃ non requirit ad cõtemplatiuam felicitatem. ¶Aſſumptuꝫ declarat auctoꝛitate Yſido. de ſũmo bono li. 3. dicentis ita. Sancti viri contemnere cupiunt mundum ꝛ motuꝫ mentis ad ſuperna reuocare vt ibi ſeſe colligant vnde defluxerunt ꝛ inde ſe ſubtrahãt vbi diſpſi ſunt iuſti qui rebus honoꝛibus q̃ ac vite blandimẽtis renũciant quide ab omni terrena poſſeſſione ſe moꝛtificãt vt deo viuant ideoqꝫ ſeculi huius blanditias calcãt vt validioꝛes ad vitam illã de huius vite moꝛtificatione conſurgãt ex quibus apparet q̃ temporalis pꝛoſperitas impedit ꝛ eius abdicatio iuuat mentẽ eleuari ad diuina: obliuiſci terrena cõiungi deo validioꝛeꝫ eſſe in ſuo pꝛopoſito. ¶Hoc idẽ apparet per rñſum cuiuſdam pbi interrogati de diſponentib⁹ ad ſapientiã. qui ſic per verſus reſpõdit. ¶Hẽs humilis ſtudium querendi vita quieta Scrutiniũ tacitũ pauptas terra aliena. ¶Hoc reſerare ſolent multis obſcura ſophie. ¶Hoc idem apparet per geſta plurium pbꝛum qui diuitias ꝛ ſeculi blanditias ꝓpter ſapie ſtudium abijecerunt vnd ſene. epͣ. 17. ¶Multis ad philoſophãdum obſtitere diuitie. pauptas autem experiẽda eſt aut ergo pauper ſis vel pauperi ſimilis ſi animo vacare vis. ¶Item i epͣla ait. Redige te ad pua ex quibus cadere non poſſis. iberere pauptati ſine qua nulla eſt ſecura iocunditas ex quibus euidenter apparet q̃ omnes iſti ad felicitatem contemplatiuam eſtimauerũt temporalem pꝛoſperitatẽ eſſe nociuã ꝛ volũtariã aduerſitatẽ ſibi oppoſitaꝫ

esse ꝓficuā cōcorditer ꝓtulerūt. Secūdam cōclusionem declaro sic. ciuilis vita in ciuium cōicatiōe consistit. bonū āt cōicatiōis būane cōsistit in amicitia ad amicitiā āt reqrit libertas vtriusqz amici būficentia ⁊ cōfidentia ⁊ in cō victu cōplacētia psonaꝝ. igit ad felicitatem vite que in cōicatiōe consistit requirūtur amici. requit ciuilis potentia sine cuius amore vel fauore vel bono re nō habet libertas. Requirit 3°. cōfidentia ⁊ ꝫ duplr. vno mō ex ꝓsūptione de ꝓterito ⁊ sic requirit nobilitas generis: sicut enī de quolibet māle nato ꝓsūmit in maluz sic de bene nato ꝓsūmit in bonū. alio mō ex spe de futuro. cum enī quilibet sit moralis confidentius diligit ille cui⁹ successor eius dē affectiōis fore sperat. Quare ad talem vitā requirit proles: sed qz inter amicos requirit būficentia ꝓ cōs. quēs etiā requirūtur diuitie vnde būficium tribuat. cōplacētia vero psonaꝝ requirit sufficiētem pulchritudinē ne aspectus offendatur amici sanitatē ne suspitio habeat de cōtagiōe morbi. Robur vero vt exhibeatur mutui promptitudo auxilij. quare patet qꝺ oia ista ⁊ vltra necessariā sustentatiōem vite requirūt vt oznamēta felicitatis vite ciuil

Ad argumēta sit dc. qꝺ oia bōa pdicta secū afferūt aliqua vite pūtis incōmoda sicut rōes oūdunt tū bijs nō obstantibus licz nō oio vitari possint oia facilius tū collaudari pūt ꝫ istoꝝ bonorum opposita.

Lectio. 8.

Vide ⁊ querit] Postquā pbs inuestigauit descriptōez felicitatis ⁊ sufficiētiā descriptionis ⁊ concordiā cuiuscūqz opinionis. Hic 4° loco inuestigat cālitatē felicitatis. ꝓponens ꝓio questiōem trimēbrem fm tres opiniones. 2° vnā illarum approbat sed nō pbatur ibi[Si quidem etiā] 3° aliā opinionē ꝓbat ⁊ approbat ibi[Videt aūt]. 4° reliquā opinionē reprobat ibi[Si āt est ita]

Sciendū ꝫ circa primū qꝺ tres pūt esse vie assignādi cām felicitatis qz vel erit causa per se vel per accīs: si ꝓ se ꝫ dupliciter vel diuina vl būana. si humana tunc cōcurrūt tria. videlicet. intellect⁹ appetitus ⁊ corpis motus ad intellectū ptinet addiscere. ad appetitum assuescere. ad corpus exercitari.

Dicit ergo postqꝫ felicitas indiget ꝓsperitate bonoꝝ fortune. ⁊ postqꝫ alii qui opinati sunt felicitatē consistere in bonis fortune ex bijs rōnabiliter queritur. vtꝝ felicitas sit aliquid acquisibile fm cām būanā. puta qꝺ sit aliquid discibile per intellectum vel aliqd assuescibile per appetitū vel aliter qualitercūqz exercitabile per corpis motū vel vtrum sit aliqd acquisibile fm quādam diuinā pticulā pticipādo diuinaz bonitatē vel vtrū sit aliqd aduentitiuz per fortunā. Deinde ibi[Si quidez etiā] opiniōem de cā diuina approbat sed nō probat ꝓbatiōem remittēs ad primā pbiam. Dicit ergo qꝺ si aliquod donū deoꝝ datum hoibus rōnabile videt felicitatē esse dei datum ꝫ felicitatem estimam⁹ esse maxime būanoꝝ bonorum quāto ipa inter cetera ē optimū bonū. Sed forte ꝺ vtꝝ deus det aliqꝺ spāle donū hoibus alteri⁹ scrutatiōis qz prie pbie erit magis ꝓprium

Sciēdū igit. qꝺ ari. facit vnā rōez certam quo ad oia vno pūcto tm excepto Rō nāqꝫ sic formari pōt ꝓ locū a minori: si qꝺ minus videret ineē ineſt ⁊ illud qꝺ magis ꝫ min⁹ videret qꝺ aliqꝺ aliꝺ donū a felicitate ineēt hoib⁹ a cā diuina ꝫ ipa felicitas cum ipa sit optimū bois vꝫ ꝺ rō certa ē[Sed qꝺ addendum est] oubiuz remouet scz qꝺ aliqꝺ donum ineſt boibus a causa diuina ꝺ autē certificato certum erit qꝺ felicitas hominis est a deo. ꝺ autem in questione videbitur. Deinde ibi[Videtur autem] opinionem de causa bumana. primo approbat. scōo eam probat ibi[Erit autem vtiqz]. Sciendum ergo qꝺ aliqua virtus vel perfectio hominis dicit diuina triplici de cā. s. yl qz

Dicendū q̄ est a causa būana sicut p̄
bat p̄bs q̄ p̄ōt etiā amplius declarari
sic. a quocūq̄ est pfectissima virtus ho
minis ab eo est felicitas hois. qđ ap̄
paret. q̄ felicitas est opatio illius vir
tut̄: sed ab hoie vt libero est pfectissi
ma virtus hois loquēdo de vtutib⁹ co
gnitis per p̄bos. ergo ab hoie est feli
citas hois. Assumptū patet. ī. li. 3ᵒ ta
li rōe. a quo est operari bonā⁊ nō ma
la ab eo est pfectissima virtus hois f̄z
quā dicit homo simpl'r bonus f̄m intē
tiōem p̄bi: sed ab hoie est opari bōa⁊
nō mala: vt experientia docet. g̃ ab hoie
p̄uenit pfectissima virtus hois. Est
aūt sciēdum q̄ a p̄ima opatione p̄ me
dias vsq̄ ad vltimā in qua cōsistit fe
licitas acgritur aliquid exercitabile a
liqd discibile aliqd assuescibile. Acq
ritur nāq̄ aliqd exercitabile in corpo
re vel in viribus q̄ in ptibus corpis p̄
eius ⁊ eaꝝ exercitiū. vñ a virtute mo
tiua excutit pigritia⁊ inducit agilitas
⁊ ab appentu sensitiuo excutit rebel
lio ⁊ inducit obedientia⁊ subiectio ad
ptem intellectiuā. Acgritur etiā ali
qd discibile in intellectu. ipe nāq̄ ali
qd addiscit ⁊ in opatiōibus suis: vel
experiētia vel doctrina: acgritur etiaꝝ
aliqd assuescibile in appetitu intelle
ctiuo. puta virtutes morales que quā
tum ad id q̄ est p̄incipale in eis sunt
in appetitu intellectiuo vt p̄bat. ī. sic
ergo exercitabile ad felicitatem ptinet
vt remouēs p̄hibens. q. per accūs. di
scibile vero per se ⁊ nō p̄imo ⁊ ime
diate. Assuescibile vero per se p̄imo
⁊ imediate: q̄ f̄m virtutē tali assuetu
dine acquisita: felix operatur feliciter
vt oñsuꝝ est supra. Dicendū ergo ad
p̄imū in oppositū. q̄ solus impfectuꝝ
nō facit seip̄m pfectum: q̄ cum eo con
currit obiectum: q̄ est vna per se causa
felicitatis. vñ nō solus homo cōcurrit
ad felicitatē hois. Ad f̄m dō. q̄ diui
num dictum. q̄ de deo p̄ōt esse aliquo
modo ab hoie: sicut scia diuina: q̄ de
deo p̄ōt esse ab hoie docēte vel inueni
ente.

Questio. 29

Ez 3ᵒ arguit. q̄ būana felici
tas que habet in vita ista nō
sit a causa diuina. p̄io vt iaꝝ
p̄batum est. ipa p̄ouenit a causa būa
na. nō igitur a diuina. 2ᵒ q̄ nullus fe
lix in hac vita experitur se tale donuꝝ
recipere ab aliqua causa p̄ter q̄z a cā
būana. quare nō videt cōueniens ali
am cām poni. Sed in oppositū est
app̄obatio p̄bi. Dicēdū sicut dictuꝝ
est i sn̄ia lre. qđ p̄obato dñi aliqđ do
num influere menti būane. p̄obatum
erit q̄ influat felicitatem vel ad felici
tatem. b aūt p̄obat trip'r. p̄imo ex
ordine cārum ⁊ hoc sic. ois res susci
piens aliqd a causa superiōr̄ suscipit
a causa simpliciter supr̄ema. patet ex
p̄ima p̄positiōe de causis vbi dicit q̄
ois causa p̄imaria plus est influēs su
per cātum suum q̄z causa vl'is. 2ᵒ f̄z bō
suscipit aliquid a causa superiori. qđ
patet. q̄ a se nō habet aliquid. quare
aliquid suscipit a causa supr̄ema q̄z vo
camus dñm. 2ᵒ q̄ oē tractum ⁊ motuꝝ
aliqd suscipit a trahēte ⁊ mouēte: sed
homo ⁊ nāliter ⁊ libere trahit ab vlti
mo fine: nāliter quidem: q̄ nāliter ap
petit vltimū finē. libere vō q̄ etiaꝝ ap
petit libere. vt visū est. ē. in p̄incipio
quaē homo aliqd suscipit ab vltimo fi
ne quem vocam⁹ deum. 3ᵒ q̄ oē pse
ctibile susceptiuū nāliter alicui⁹ pfecti
onis ab vna sola causa inducibil' susci
pit pfectiōem illā a cā illa. aliter eius
nālis aptitudo ad pfectiōem illā esset
otiosa: f̄z bō nāliter ē susceptiu⁹ alicu
ius pfectiōis a solo deo inducibil'. er
go aliqd suscipit a deo. Assumptū p̄
batur. q̄m solus deus boi dare p̄ōt de
se ip̄o notitiā distinctā ⁊ amorē fruiti
uum qui segtur talem notitiā ⁊ homo
nāliter est aptus ista suscipere. qđ ap
paret q̄ suscipit ea impfecta. Idē aūt
est susceptiuū formе pfecte ⁊ iperfe
cte. quare bō aliqd suscipit a deo: vel
natus est suscipere. ad b aūt q̄ suscipi
at f̄m intentiōem hui⁹ p̄bi. op⁹ ē alias

bois esse bonis consuetudinib⁹ ꝑpara
tam. vt. ĵ. li. x. Dicēdus ꝙ ad obiecta
ꝙ bois felicitas est simul a cā būana ꝛ
diuina. sicut enī sol ꝛ homo generant
boiez: sic deus ꝛ homo felicitāt boiez
ꝛ sicut hō generās boiez ñ ꝓcipit sibi
coopari solē: sic nec hō felicitāt boiez
ꝓcipit sibi coopari deū. Et p hoc patz
solutio ad ſm. deus enī inuisibiliter ꝛ
isensibiliter: suauit: ꝛ ipceptibilr: opa
tur in aiabus ꝛ i illis maxime que sūt
ad b: bōis cōsuetudinib⁹ ꝑparate.

Lectio. 9.

Ulte āt trāsmutatiōes] In
uestigata cālitate felicitatis
b ꝑbs inuestigat stabilitatez
eius intēdens oñdere ꝙ cum istabili
tate foꝛtune: possit stare stabilitas feli
citatī būane. ꝛ iō ꝓio declarat ꝙ nul
lus esset felix posito ꝙ felicitas seque
ret mutabilitatē foꝛtune. 2º oñdit feli
citātē nō mutari ad mutatiōem foꝛtu
ne ibi[Uel foꝛtunas] Circa ꝓiaz tria
declarat. ꝓimū ꝙ stāte dicta ypocrisi
nullus viuēs erit felix. 2º ꝙ null⁹ moꝛ
tuus ibi[Utrū igit] ꝛº. ꝙ de moꝛtuo nō
poterit dici viuens fuisse felix ibi[Sz
reuertendū] Primuz ꝓbat sic. nemo
felicē estimat eum quē contingit finire
miserabiliter foꝛtunis qualibetcūqz po
titū: sed oēm viuētem sic finire cōtin
git: posito ꝙ felicitas sequat foꝛtunaz
g̃ nemo felicē estimat aliquid b viuētē
bui⁹ rōnis ꝓio declarat minoꝛē. posi
to enī ꝙ felicitas sequat foꝛtunā ipsa
mutabit vt foꝛtuna. Dicit ergo ꝙ mꝛ
te trāsmutatiōes fiūt būane vite ꝛ foꝛ
tune oīmode: nūc ad bonū: nūc ad mā
lum: cōtingit ſm vitā ꝛ cōtigit boiem
maxie abūdantē magnis incidere ca
lamitatib⁹ in senectute. qō apparet p
homez. in heroicis narrātē de ꝓiamo
qui a ꝓncipio vite ipi⁹ vsqz ad sene
ctutē abūdans ꝛ regnās sup troianos
ꝛ existens pulchꝛa ꝓole fecūdus ꝛ a
multis amatus: in senectute sua cūcta
depositit: ꝛ ciuitate sua per hostes ca
ptiuata: ꝛ ipo ꝑdito. pueris āt bijs q
dā occisis: bijs seruitutis iugo subditi
ipe quidē miserabilr ad extremū fini
uit. Maioꝛē aūt subdit ibi[Talibus
aūt] Usum foꝛtitudinis q̃tūcūqz ꝓspe
ris: ꝛ finētem miserabilr nullus felici
tat. i. felicē non reputat. Est aūt scien
dum. ꝙ quatuoꝛ sunt genera carminū
quedā enī referūt gesta illustria ꝛ ma
gnifica: ꝛ b dicūtur heroyca que ōscri
bunt gesta heroꝛz virozū illustriū ꝛ di
uinoꝛuz: ꝛ sepe appꝛiato sibi cōi noie
vocant carmina vt ibi. Carmina qui
quōdam studio flozente pegi. ꝓio de
consol. Quedā āt describūt gesta rusti
cana ꝛ ignobilia. ꝛ b dicūtur bucolica
Quedā aūt describūt tristia: ꝛ b dicun
tur elega. vt ꝓio de cōsol. ꝛ veris ele
gi fletibus oza rigāt. Quedā vero de
scribūt leta. ꝛ b dicūt dragmata ꝛ re
feruntur in nuptijs vt ibi[Ante tozuz
virginis frequētate nobis oulcia canti
ca dragmatis: sic igit patz qualiter sū
mitur hic heroyca. Deinō ibi[Utrū
igitur] Probat ꝙ null⁹ moꝛtu⁹ erit fe
lix. ꝓimo aūt ꝙ nō ex adeptiōe bono
rum. 2º ꝙ nō ex euasiōe malozum ibi[
Si aūt nō] ꝛº. ꝙ nō ex infirmitate bozū
vel illoꝛ ibi[Quō nūc aūt] ꝓimo igit
ponit cōclusiōem impꝛobādam p mo
dum questiōis. o. [Utrū aūt] Uerum
sit nullum alium boiem btificādum q̃z
diu viuit: sed ſm legislatoꝛem atheum
solonē: debitū est: vt inspiciat finis: añ
q̃z enūtiet felix: ꝙ nō pōt fieri q̃diu b
viuit. 2º ibi[Si āt] ꝓbat nullū ita bti
ficādum ducens ad duo incōuenientia
ꝓimū est contra quid nois. ex quo ba
bet ꝙ felicitas est bona vita. ex b aūt
sequit. ꝙ homo dum moꝛit bene viuat
Scōm cōtra quid rei: ex quo habetur
ꝙ felicitas est operatio virtutis. quaē
ex hoc sequeret. ꝙ homo mortuus ope
raret ſm virtutē: que duo visa sūt i die
bus Ari. incōueniētia. Deinde ibi[
Si aūt non] ꝓbat ꝙ moꝛtuus nō est fe
lix ex euasiōe maloꝛ: ꝛ ꝓio ponit cō
clusiōem impꝛobādā dicēs. ꝙ si nō di
camus moꝛtuū esse felicem: qz nec so

lon hec voluit:sed qz tūc firmiter pos/
sit enūtiari felix ⁊ btūs sicut ille q taz
exīstit extra pericula ⁊ infoztunia hu/
ius vite.2o ibi[Habz quidē ⁊ b questi
onē]Probat istum nō euasisse pricula
⁊ mala.d.q b iam dictū ē:habet que
stiōem ⁊ dubitatiōem q̄dam. ex eo q
moztuo videt malū ⁊ bonū ineesse:licz
nō sentiat. puta ⁊ bonozes ⁊ inbono
ratiōes que patiūtur viui ista nō senti
entes.⁊ b oia prouenire pñt moztuo
per filioz:⁊ nepotū:psperitates: ⁊ i
foztunia. Deinde ibi[Questiōem át
]Probat q moztuꝰ nō est felix ex fir/
mitate bonoz vel maloz. ⁊ primo po
nit materiā pbatiōis per modū que/
stionis.d.q supradicta de redūdantia
foztunaz ad moztuos questiōem tribu
unt. posito eni q aliqs vsq ad senectu
tē bñ vixerit ⁊ perseuerans ſm rōem
moztuꝰ fuerit:cōuenit fieri circa filios
eius multas foztune trāsmutatiōes.qz
cōuenit aliquos eozum esse bonos . ⁊
ſm dignitatē suā potiri vita bona.ali/
os aūt ecōtrario.manifestū est autē q
ipos filios cōtigit bñe statū oifartā.i. i
oibus modis in discessiōibus.i. foztu/
nis dissilibus ad foztunas patz suozū
2o ibi[Incōueniēs].Ex dictis pbat
intētū dicens.q incōueniēs eēt si moz
tuus trāsmutet simul cuz viuo:⁊ fieret
aliquādo felix.rursus āt miser.b tamē
sequeret posito q felicitas sequeretur
foztunaz.Ad aūt sequat probat.d.q
nō est incōueniēs nec impossibile imo
cōueniens ⁊ cōtingens foztunas filio
rum viuētium supuenire defūctis pri/
bus i quodā certo tempoze. puta q̄to
tpe patris recens memoria pseuerat
quare mutato filio viuo ſm foztunaz:
mutat pater moztuꝰ ſm foztunā. quaē
si sequit ad mutatiōem foztune muta
tio felicitatis:segtur q moztuꝰ ſm foz
tunā mutatus est:⁊ a felicitate muta/
tus.Deinde ibi[Sed reuertēdum].p
bat q de moztuo nō possit vere dici fu
isse felix:stante pria suppositiōe. Ubi
sciendū.q pbatiōi q viuens nō est fe
lix:fuit data talis rñsio.s.q viuēs non
potest dici felix sed moztuus:q potuit
habere duplicē intellectū. vnū q moz
tuus exñs moztuus esset felix : ⁊ hoc i
probatum est supra. alium q tūc non
esset felix:sed pro tunc est verū dicere
fuisse felix in vita sua . b ergo iprobat
d.q reuertēdum est ad prius quesituz
qz forsitā inspiciet per b illud q iā di
ctum est:de felicitate moztui.Si enim
oportet videre finē moztis:⁊ tūc dice
re vnūquēq beatū:nō vt tūc exīstē be
atum:sed qñ prius erat in vita btūs.

Cōtra b arguit.d.q nō pt esse sine i
cōueniēti:q nūc vere dz fuisse felix ⁊
q nūq potuit dici eē felix cū felix essz
sicut ei pbat.prio.pyarmenias.nulla
ppositio ē va de pterito:que aliqñ nō
fuēit va de pñti.quaē si nūc ūm ē dicē:
fuit felix:aliqñ ūm fuit dicere:est felix
Ad istā āt glosaz vt dicit pbs.aliqui
declinauerāt ppter istabilitatē foztune
⁊ stabilitatē felicitati.dicūt eni felicita
tē ñ mutari:foztuna āt circa eūdē sepe
recirculari. Deinde ibi[Manifestū
eni]Cōcludit ppositū inuestigatū vsq
nūc.d.manifestū eē. q si segmur foztu
nas enūtiādo de felicitate:nos bēmus
necessario dicere eūdē boiem nūc feli
cē ⁊ rursus misez enūtiātes: felicē de
biliter firmatū:quēadmodū camalcon
ta q ē aial brevissimuz mutabilissimū
⁊ timidissimū:sic ei eēt.si felicitas foz
tunā sequeret:eēt ei brevissima: quia
brevissimo tpe durās:eēt etiā mutabi
lissima:sicut nec amaleō colorē mutat
ſm colorē rei sibi ꝓrio adiacēti:sic feli
citas mutaret statū ⁊ decorē ad occur
sū cuiuslibet casꝰ aduersi eēt ⁊ timidis
sima:qz sicut cōtinue de mutatiōe foz
tune timet:sic pari rōne de mutatiōe
felicitati cōtinue timeret. [Vel foztu
nas] Postq̄ pbs pbauit felicitatē ñ
eē felicitatē:si sequat foztunā.hic oñ/
dit qualr felicitas nō segt istabilitatē
foztune.2o q segt stabilitatē opationis
virtuose ibi.[Bñe āt sūt].3o q felix bñ
se bz inter foztunas ꝓprie psone ibi[

Et fortunas foret optime]4.° q̄ bñ ad fortunas psone sibi cōiūcte ibi[. Pro ne potū ät] Primū ꝓbat ita. felicitas nō segt cōditiōez eoꝝ i qb⁹ nō cōsistit bñ eē vel male eē: sz in reb⁹ fortuitis nō cōsistit bñ eē vel male eē sicut ꝓbatum est supra. quare felicitas nō segt cōditiōez reꝝ fortuitaꝝ. que cōditio ē ista, bilitas. hui⁹ rōnis pōit prio cōclusiōez .d. q̄ fortunas seq nō ē rem. i. dicē felicitatē. fortunā seq nō ē veꝝ. p̄mittit ät hāc cōiūctiōem: vel vt sit nota solutionis eoꝝ que supr⁹ sūt quesita. Deinō subdit miorē. d. q̄ i bijs fortunis nō cōsistit bñ ptinēs ad felicitatē: nec male ptinēs ad miseriā: sz būana vita bijs i diget ꝑ sua sustētatiōe nō ꝑ sua felicitate. maior ät suppōit vt ꝑ se nota. In eisdē nāq cōsistit felicitas i quo cōsistit bñ eē. Deinde cū dicit [Bñe aūt sūt]ꝓbat ꝟm sic. felicitas segt cōditionē cāꝝ: t dñaꝝ suaꝝ: sz operatiōes vtuo se sūt cāe t dñe felicitatis būane: t eaꝝ cōditio t stabilitas. g̃ felicitas segt stabilitatē operatiōis vtuose vel operationum hui⁹ rōnis prio ostendit. d. q̄ illud qō nūc quesitū ē. s. pmanētia felicitatis testat sermōi isti. qz sicut suppo nim⁹ pmanētiā de felicitate: sic inueni m⁹ cōstātiā de vtuosa operatiōe: t iō dicit q̄ operatiōes vtuose iter cūcta opa bumana: sūt cōstātiores qz i disciplinis t scientijs sūt pmanētes q̄ taliū operationū ille que sūt honorabiliores: ipe sūt pmanētiores. qō apparet ex cā t ex effectu. Causa eni tāte pmanētie ē: qz bti homines maxie t cōtinuissime viuunt i ipis. effect⁹ vo tal⁹ pmanētie ē obliui onē nō fieri circa ipas. huiusmōi ät inobliuiscibilitatis cā: ē eaꝝ pmanentia t eaꝝ cōtinuitas. Deinde infert cōclusiōem. d. [Vtiq; ꝑ g̃ hō felici inexistit p manētia. que quesita ē. vñ felix erit p vitā: felix qz maxie operabit t speculabit op̄a que ꝟtutē fiūt Deinde ibi [Et fortunas feret]ōclarat q̄ felix bñ se bēat erga fortunas ꝓprie psōe Et circa ꝟ declarat. 8. cōclusiōes. quarum prīa ē. q̄ felix bñ se bz ad fortunas vniuersas. 2.° q̄ bñ ad puas ibi[Multis ät]3.° q̄ bñ ad magnas ibi]Magis ät]4.° q̄ bñ ad magnas t malas ibi[Ecōuerso ät]5.° q̄ ex magis t mal⁹ ñ fit miser ibi[Si ät sūt operatiōes]6.° q̄ nūq̄ incidit in fortunis ꝟm morē prauis ibi[Neq; vtiq; btūs]7.° q̄ si fact⁹ fuerit miser: ñ cito iterꝝ fiet felix ibi[Ex talib⁹]8.° q̄ inter fortunas vere sed moderate potēit dici felix ibi[Nō igit ꝓbibz]Dicit g̃. q̄ felix optie feret fortunas quascūq;. qō ꝓbat qz q se bz ad eas vt prudēs: t vt vere bon⁹ optie se bz ad eas: sz felix vbiq; t olo se bēbit prudēter t vt q̄ est vere bon⁹ t tal⁹: q̄ p̄t dici tetragon⁹ sn̄ vitupio. Ubi sciendū q̄ tetragon⁹ ē corp⁹ cubū bñs sex supficies quadratas t equales q̄ qualitercūq; iacīat: t sup qōcūq; lat⁹ ceciderit sēp i eadē altitudine pmanebit. Sili mō vir felix prudēs t vir bon⁹ bz in actu suo sex circūstātias. quasi sex supficies qb⁹ ipe t act⁹ ei⁹ inuoluit. bz nāq; circūstātiaz rei cū qua opat: finis ꝓpter quē opat: rei circa quā opat: forme vel mōi ꝟm quē opat: locuz vbi: t tēp⁹ qñ opat. Alia nāq; 7.° circūstātia ē ipe operās q ē in medio aliaꝝ. vj. t idcirco qz oē pccñ ꝓtingit ex defectu alicui⁹ circūstātie: supposito q̄ act⁹ ex genē non eēt mal⁹. iō qz tal bō ñ peccat ex actu malo ex genē nec ex circūstātia: segt q̄ semp manet i eadē altitudie bōitatis t inocētie Pōt etiā t alr assignari iste sex vt sit supficies supior: illō q̄ ē i lege supiori supficies iferior illō q̄ ē i lege iferiori. s. q̄ ē i bois ptāte: anterior sit op⁹ futurū: posterior sit p̄teritū: dextra sit psperitas: sinistra sit aduersitas. pfect⁹ igit i medio posit⁹ nō ascēdit sup se: qz seruat obediētiā legis ñ

sub se: qz seruat clemētiā ad ea q̄ sunt
sue ptāt. Nō añ se: qm̄ adhibet puidē
tiā ad futura nō post se: qz retinet me
moziā ad ptēita. Nō a dextris: qz būili
tatē z sobzietatē tz i pspis. Nō a sini-
stris qz patiaz z viriltatē retiet i ad
uersis. Deide [Multi argumēti]pbat
scdam cōclusiōez. d. q felix multi foztu
nis dñntib⁹ magnitudie z puitate: bñ
se bēbit i oib⁹ puis. Cui⁹ rō ē. qz tales
siue bōe siue male nō iclināt vitā ab
b i illō. bōe nāq; exñtes pue nō iclināt vi
tā a malo in bonū: nec male pue a bo
no i malū. Deide ibi [Magn̄ āt] de-
clarat tciā. d. q magn̄ z mlta z bōa vi
tā faciūt beatiozē accētalr tñ. Cui⁹ rō
ē. qz tpa cōcozdāt cū btitudie: ex eo q
eoz⁹ vl⁹ pt fieri bon⁹ z studios⁹. Ma-
gnis nāq; optib⁹ vir magnific⁹ vtet bñ
z vtuose: qz magifice. Deide ibi [E
cōuerso āt]declarat quartā z hic dicit
duo. pzio q ifoztunia magn̄ z multa cō
turbāt z tribulāt z cōtristāt viz btm̄:
z multi bonis opib⁹ pstāt i pedimētuz
2º dicit. q z i bijs ifoztunijs refulgz
felicitati bonuz. qz felix facilit sustinet
ista mlta z magn̄ ifoztunia nō ppt b q
dolozē nō sentiat: sz ppter b q magnī
m⁹ z virilr existat. vñ sciēdū q sicut .j.
dicet i 4º q magnim⁹ cōtēptoz ē foz-
tune: nec mltū cōtristat i aduersis: nec
mltū iocūdat i pspis. quare ad ipm p
tinet ppi foztunas nō frāgi: sz sicut cō
tēptoz eaz facilr z equalr ferre: virilr
qd oppōit molli q mltū affligit i oi la
boze. ad virilē g̃ ptiet et⁹ oppositū scz
nō affligi laboē. Et qz ferre magn̄ ifoz
tunia hz se laboziosū ē. hic ē q virilr ta
lē labozē q̄uis difficilē faciliter fert.

Deide ibi [Si āt sūt opatiōes] pbat
qntā. s. q felix nō fiat miser ex magnis
ifoztunijs tali rōe. Null⁹ operās ñ o-
dibilia: nō mala: sz decētia z hz possi
bilitatē optiaz ē miser: sz felix iter ma
gna ifoztuna posit⁹: talr opabilr. g̃ ñ
erit miser effect⁹ Cui⁹ rōis pōit pzio
cōclusiōem repetēs vnū dcm̄ z. d. q si
opatiōes quēadmodū dixim⁹: dñe sūt
būane vite. null⁹ de numero btōz fiet
miser 2º ibi [Nec nō]subdit miozē. d.
q nec aliqñ. i. nūq̄ felix opabilr: odibi
lia z mala: sz vt estimam⁹ euz bonū z
sapiētē: z foztunas decēt ferētē ex sibi
exñtib⁹ z ex sibi dat⁹ q̄tū ad ei⁹ ptātē
sp opabilr optia: qđ ōclarat exēplr. illū
nāq; ducē estimabit bonū: q pñte sibi
exercitu hm qualitatē ei⁹ scit vti maxie
bellicose. silr icisozē cozioz: reputam⁹
optimū: q ex datis sibi cozijs scit facē
optimū calceamtū. qđ pt ex eisdē fieri
Eodē āt mō q̄tū ad alios artifices [Si
āt ē tta]tāgēs mediū ifert cclusiōez. d.
q si ita ē. q si vn⁹ qsq; sit bon⁹ i suo ne
gotio: q ex sibi possibilib⁹ opat optie
nequaq; felix fiet miser. maioz āt bui⁹
rōis tz i vtute illi⁹ dicti iā repetiti: q o
peratōes sūt dñe bui⁹ vite. Ex quo bñ
segl: q null⁹ bñ operās ē mal⁹ vel mi
ser. Deide ibi [Nec vtiq; btūs] de
clarat sextā cōclusiōem. q btūs nō ici
det foztunijs hm mozē pūis. dicit g̃ q
btūs ñ icidet foztunis pziamicis. vocat
nāq; foztunas pziaicas: foztunas pzia
mi. ō quo. ē. fact⁹ ē hmo. Iste nāq; foz
tune fuerūt pzauitati mozali annexe.
Ipe nāq; pziam⁹ nō simplr se bñ būit
erga bōas foztunas. qua de cā icurrit
malas quas incurrēs despauit: nec se
būit sicut bon⁹. Et iō b ōz q vere felix
hm vtutē nō icurret foztunas pziami-
cas. qđ pbat. qz q sic imitat vt pziam⁹
ē vari⁹ trāsmutabilr: facilr mobilr: etiā
a cōtigētib⁹ z puis ifoztunijs. talr āt ñ
ē felix. qz ipe nec vari⁹ nec trāsmutabi
lis: nec facilr mobilr: nec ab ifoztunijs
puis aliqualr mobilr. lz sit mobilr a mlt
tis magnis. vt supi⁹ dcm̄ ē. qz felix nū
q̄z icurrit foztunas pziamicas. Dein
de ibi [Et ex talib⁹] declarat septimā
cōclusiōem. q si cōtigit ipm fcm̄ fuisse
miser: nō itez cito felix: sz i mlto z p
fecto tēpoē i quo. s. possit fieri abūdās
mltoz z magnoz bonoz. b ei oia ad
felicitatē sūt req̄sita. Deide ibi [qd
igit]declarat octauā cōclusiōem. q in f
oztunas nō pt vere: sz moderate dici
felix. vñ pōit ibi tria moderamia. pzi-
mū q̄tū ad tēp⁹. hm q̄tū ad terminū.

terciū. cōtū ad modū. Dicit g̃ p̃io int̃ rogatiue qd p̃hibz. q. d. q nibil ꝺe dicere felicē eē eū q ſz vtutē opak : ꝛ exteriozib⁹ bōis ſufficiēter dicak cuz iſto moderamie q nō ſolū puo tpe ſz i magno ꝛ i vita pfecta ita maneat. 2ᵒ apponēdū ē moderamē ꝺe fine. ſ. q tal' ē ꝺe btūs: ſi ſit ita finitur⁹ 3ᵒ apponēdū ē moderamē ꝺe mō. mł'ti nāq̃ ſūt mōi btitudis. Eſt nāq̃ ꝺe⁹ btūs: ꝛ itelligētie ſūt bōe: ꝛ aie ſepate ſūt btē. ꝛ bō i vita iſta ē btūs: ꝛ b̄ btitudo bois ē btitudo ſm qd ꝛ nō ꝺa. btitudo ꝺo aie ſeparate eſt ꝺa: qz ꝺe vnił ſuo vltio fini. 3ᵒ ē mioz. 4ᵒ ē viſſima ꝛ iō pb̄s cautę dicit. q bō ſi ē btūs: nō ē btūs vt deus nec vt itelligētia: nec vt aia: ſz btūs ſz qd vt bō[Pronepotū āt] Ōñſo q ſelix bū ſe bz erga fortunas ꝓpꝛie pſōe b̄ ꝓñr oñdit q etiā bñ erga fortunas p ſone ſibi cōiūcte: ſic ꝓcedēs: q p̃io oñdit eē certuz q fortune amicoꝝ amico cōferūt. 2ᵒ icertū eē cōtū cōferunt ibi[mł'tū āt]3ᵒ q oꝛnter cōferūt viuiſ ꝛ mortuis ibi[Si vtiq̃ quēadmodū]4ᵒ oñdit cōtū mortuis cōferūt ibi[Magis āt fortaſſis]. dicit g̃ q dicē fortunas p nepotū ꝛ aicoꝝ: nō cōferre boi ꝛ i malū ꝛ i bonū bz duo icōueniētia. p̃imū q iſtud dcm̃ ē iamicabile. aic⁹ nāq̃ ꝺe bono aici gaudē: ꝛ ꝺe malo triſtari ꝛ tāq̃ ꝺe ꝓꝓio oz. 2ᵒ q iſtud dcm̃ ē inopinabile. cōis nāq̃ opio p̄dicat oēm qz certū ē fortunas aicoꝝ aico cōferre Deinde ibi[mułt āt]oñdit q icertuz ē cōtū cōferūt. ꝺ. q mułt accūtib⁹ ꝛ oi modas ꝺiias bñtib⁹ ipis bōis fortuniſ Et iſtis qdē boib⁹ puta magis ꝓpiqs : bijs āt min⁹. puta remoti ꝺiuidē ꝛ diſtiguere ſm vnūqōq̃ illoꝝ: lōgū ꝛ finitū videt. quare p ꝓñs ꝛ icertū. vł'r āt ꝛ figural'r. i. i cōi ꝛ i quadā figuā ꝺicrū ē: ꝛ b̄ forte ſufficiet. Deide ibi[ſi vtiq̃ quēadmodū]oñdit oꝛnter cōferre vno⁹ ſm ꝺiam fortunaꝝ. alio⁹ ſm ꝺiam pſōaꝝ. Dicit g̃ cōtū ad p̃imū q quēadmodū circa ipmmet fortūatū ē ꝺiꝛa fortunaꝝ: q iſte bñt aliqꝺ pꝺ⁹ vitā agḡuās: ꝛ ille bñt auxiliū vitā ꝺe cozās: p̃ie ſi male: ſcḓe bōe: vtreq̃ tū magne. Ytez ſūt alie leuiozes abſq̃ pōdere ꝛ auxilio. quare ſił'r fortūe amicoꝝ bois ſm eaꝝ ꝺiam: ꝺiñt cōfert boi 2ᵒ ibi [differre]. dicit g̃ q vnāq̃q̃ paſſionū ex aicoꝝ fortuna venētiū cō tigit differre ſm ꝺiaz pſōaꝝ viuētiū ꝛ mortuaꝝ. al'r nāq̃ cōferūt viuis: ꝛ al'r mortuis. mł'to magis q̃ iuſta ꝛ mala q̃ i tragedijs recitāt: vt p̄terita ꝛ que recitāt i p̃ntia. Et ex bijs ſillogizāda ē ꝺiꝛa int̃ cōferre viuis ꝛ cōferre mortuis. Ubi ſciēdū. q ātiqt⁹ i theatris i qb⁹ erāt loca ludoꝝ: recitabāt viroꝝ il luſtriū geſta p̄clara ꝛ eoꝝ p̄cōia ꝛ premia: vt ex b̄ aiarēt audiētes ad ſił'ia. Et b̄ recitatō ꝺicebat comedia ſz quoſ dā: qz papias dicit. q res p̃inataꝝ p ſonaꝝ ꝛ būliū ad comediaz ptinē. vñ comedia ꝺr a comes q ē villa ꝛ odos q ē cāt⁹ vel carmē: quaſi carmē villaꝝ recitabāt etiā maloꝝ boiz geſta mala ꝛ turpiaꝛ eoꝝ obp̃obꝛia ꝛ ſupplitia vt ex b̄ aiarēt audiētes ad cauēdū talia. Et b̄ recitatio ꝺicebat tragedia: a tragos grece q ē byrc⁹ latie: qz tragedi⁹ poſt tragediā recipiebat byrcū p̃o munere officij ſui. ſicut g̃ in tragedijs min⁹ tāgebāt audiētes geſta oli p̄teri ta q̃ audiētes p̃ntia: ſic mł'to min⁹ tāgūt mortui q̃ vini ex aicoꝝ fortunijs qz illi ſūt vt oli p̄teriti: iſti ꝺo vt p̃ntes Deide ibi[magis āt]oñdit cōtū mortuis cōferūt fortune viuētiū. ꝺ. q ſi conſert non tū tm̃ q felicitas miſeros: vel miſeros facīt eē felices ꝛ pz in lra.

B euidētiā p̄dcoꝝ duo ſūt in grēda. p̃io vtꝝ iter fortunas hui⁹ vite poſſit bri felicitaſ. 2ᵒ vtꝝ itētō ari. ō pōne felicitatē cōcoꝛdz vł' ꝓpugnet vitati ꝛ fiḓi xp̃iane.

Queſtio triceſima.

E p̃io arguit q nō. qz null⁹ ē felix cui⁹ icert⁹ ē finis: ſz cuiuſlibz iter bas fortunas viuēt⁹ icert⁹ ē finiſ. vt b̄ ꝺr. igit i hac vita null⁹ ē felix 2ᵒ qz oīs felix poſit⁹ ē ex̄ mala : ſed

nullꝰ i hac vita ponitꝰ ẽ exꝫ mala vt docet expiẽtia. g̃ nullꝰ felix Jn oppositũ ẽ pbs ⁊ rõ eiꝰ: qz ꝙ ẽ cõe possibile existere tenẽtibꝰ nõ ozbatꝫ p disciplinã ⁊ studiũ: pt b bri: sz felicitas ẽ buiꝰ. vt dictũ ẽ supza. igit pt hic bri. Dicẽdum ꝙ apud theologos distinguit duplex felicitas. vna meritoria. altera premiatoria. de meritoria ỏz Mat. 5°. caº. bti paupes: bti mites: bti q lugẽt: bti q persecutiõem patiũt ⁊ silia. Depmiatoria ỏz. bti q habitãt i domo tua dñe: i secula scloꝝ laudabũt te. Dñt ãt iste felicitates: qm̃ pmiatoria excludit oia mala penalia ⁊ culpabilia: ⁊ includit oia bõa qbꝰ hõ ẽ dignꝰ ⁊ ita bõa p que dignꝰ ẽ. Jtẽ complet oẽ desiderũ ⁊ gaudiũ. Meritoria vo ñ excludit mala pẽalia. vt pz i auctoritatibꝰ iductis in qbꝰ iplicant alique pene sicut ibi. Bti q lugẽt: sz excldit oia mala culpabilia: alr nõ rdderet hoiez simplr bonũ. Jtẽ nec icludit oia bõa qbꝰ hõ sic felix dignꝰ ẽ. Jncludit ãt bõa p que dignꝰ ẽ. Jtez nec desideria: nec gaudia cõplet. Hijs g̃ pmissis ad qõnẽ dicẽda sũt duo. pzio ꝙ felicitas pmiatoria que simplr ẽ felicitas: nõ pt bri b. 2°. ꝙ altera pt bri. Pzimũ pbat. qz nullꝰ ẽ felix manẽs iter mala pẽalia: non bñs bona oia qbꝰ dignꝰ ẽ: nec bñs cõpleta desideria ⁊ gaudia. Jstud apparet p pmissa: sz in hac vita nullꝰ ẽ talis vt pz expiẽtia. g̃ nullꝰ ẽ felix i hac vita

Scõm pbat. qz inter quecũqz pt bri statꝰ excludẽs mala culpabilia: ⁊ icludẽs bõa meritoria: p que dignꝰ ẽ omni bonoze: inter ea pt bri felicitas meritoria. Sed iter fortunas buiꝰ vite pt bri talr statꝰ: qz nulla fortuna culpabile malũ iducit: nec meritoriũ bonuz diminuit: hec excludit. vt pz supza ex dictis tullij. g̃ inter fortunas buiꝰ vite pt haberi talr felicitas. Per b ad argumẽta ỏ. ꝙ argumẽta pbãtia negatiuã pbãt de felicitate pmiatoria. reliqua ỏo de meritoria. ⁊ ideo nec ista nec illa sũt contra.

Questio. 31.

Ꞓ 2°. arguit. ꝙ intẽtio pbi repugnet fidei. Pzio qz dicit felicitatẽ: vel haberi vel ingnari ex carẽtia plis vel pulchritudinis vel sbe tpalr. fides ãt dicit oppositum

2°. qz dicit felicitatẽ ab hoie. fides ãt dicit eã esse a deo. 3°. qz dicit mortuũ nõ eẽ felicẽ: ⁊ nõ viuere ⁊ nõ operari. fides ãt dicit oppositũ. Jtẽ si loquar ỏ felicitate meritoria. dicit ꝙ felicitas ñ ẽ appetibil ꝓpr alterꝫ. fides ãt dicit oppositũ de felicitate meritoria: qz dicit illã appetibilẽ eẽ ꝓpter vitã eternam

Jterꝫ dicit felicitatẽ nõ esse laudabilẽ qỏ tũ ẽ flz vt videl de felicitate meritoria fm fidẽ. Jtẽ si loquar de pmiatoria dicit ꝙ illa bz finẽ: ⁊ ꝙ secũ patit multa mala. fides ãt dicit oppositũ quare in plib⁹ repugnare videt fidei xpiane. Sz in oppositũ ẽ. qz nullum verꝫ repugnat vo. vt dcm̃ est supza. sed positio fidei ẽ vera ⁊ positio pbi vera ipe nãqz p vas rões demõstrauit tpam eẽ veram. quare ista nõ repugnat illi.

Dicendũ. ꝙ pbs loqtur de felicitate meritoria nõ de pmiatoria de felicitate vite buiꝰ nõ de felicitate alteriꝰ. Et fm hoc dico ꝙ positio eius cõcordat p oia fidei xpiane. Ad declaro sic. omis positio cõcordat fidei xpiane que ponit felicitatẽ meritoriã in hac vita: talẽ que nõ excludit mala penalia: sz excludit mala culpabilia: que nõ icludit oia bona: quibus hõ dignꝰ est: ⁊ includit bona per que dignꝰ est: que nõ implet desideria nec bz cõpleta gaudia istud apparet. qz fides xpiana talẽ felicitatẽ ponit in vita ista ⁊ nullã aliaz sed positio pbi talẽ ponit felicitatez ⁊ nullã aliam. g̃ quãtum ad illã concordat per oia vitati ⁊ fidei xpiane. Assũptũ pbatur quãtũ ad singulas ptes pzio quidẽ ꝙ nõ excludat mala penalia. Dicit enim in lcõe ista ꝙ felicẽ infortunia tribulãt: turbãt: ⁊ contristãt. Jn hijs tñ semp refulget bonũ. 2°. ꝙ ista felicitas excludat mala culpabilia. pz

qz quecūqꝫ culpabilia sūt mala odibi
lia ꝛ indecentia: sed talis felicitas ex
cludit cūcta talia. vñ pbs ait. qꝫ felix a
more vel timore pulsat⁹ nūquā opabi
tur odibilia: vel mala: vel indecētia.

3°. qꝫ non includat oia bona: quibus
felix ꝛ virtuosus dign⁹ est. patet. qz di
cit. j. li. 4°. qꝫ virtuti pfecte non fiet di
gnus honor: ꝫ est non reddetur ei tan
tus honor: qñto virtus digna est. Itē
capl'o de liberalitate dicit. qꝫ popula
res accusant fortunā. qz maxie dignis
non tribuit bona sua. Intendens qꝫ li
beralis dignus est maiorib⁹ diuitijs qꝫ
existunt ei. Item ꝫ idē videt p iam
pbata. qꝫ bonus homo dignus est pace
ꝛ quiete. ꝛ tñ boni sepe inquietantur
ꝛ impugnātur. vt dicit pbs. 4°. qꝫ tal'
felicitas includat bona per que felix
dignus ē omni bono premio. patz. qz
dicit supra fm virtutē operatur bonū
ꝛ bene ꝛ semper: sed talis dignus est
oi pmio. si eni qui pugnant ꝛ vincunt
in olimpiadib⁹ coronatiōe digni sunt
multo magis illi qui in tota vita sua o
perātur bonū ꝛ bene ꝛ indesinēter.

5°. qꝫ talis felicitas non cōpleat desi
deria. patet. qz ois felix in hac vita ꝺ
siderat oēs pentes: ꝛ propinquos: ne
potes: ꝛ filios: cōiuges: ꝛ quoscūqꝫ p
ximos esse sicut ipe est. Qꝺ appa
ret per oppositū. qz mala ꝛ infortunia
generāt sibi displicentiaz. vt pbs dicit
in littera: sz nullus est in hac vita bñs
omnes suos tales. tūc eni sequeretur
qꝫ posito vno felice eēmus oēs felices

Item qz cuicūqꝫ felici i ꝑticlia perso
na multa cōtingunt cōtra eius deside
rium. qz vel corpus erit minus debile
vel aliqualiter inclinabitur adūersus
spūm. 6°. qꝫ talis felicitas non habe
at cōpleta gaudia. patet. quia si habz
aliquas tristitias: non habet gaudia il
lis opposita: sed felix fm pbm recipit
tristitias: licet ñ frangat per eas. qua
re fz pbm talis felicitas non habet cō
pleta gaudia. Et sic patet. qꝫ felicitas
meritoria in hac vita vt descripta per
Aristo. est illa eadē ꝛ talis que ꝛ qua
lis est fm fidem: ꝛ sic positio philoso
phi concors est positioni fidei. Vi
cendum ergo ad argumenta in oppo
situz. ad primum qꝫ philosophus dicit
ex defectu istorum corporalium ꝛ ex
teriorum bonorum: inquinari felicita
tem: quantum ad aliqua opera exte
rioza que possunt esse bona ꝛ studiosa
que tamen non sunt de esse felicitatis
vt visum est supra. pauper enim non
potest elimosinaz dare in exteriori ef
fectu. quare nec habet decorem felici
tatis: qui prouenit ex elimosinarū lar
gitione. similiter bona educatio ad ho
norem ꝛ cultum dei: habet quendam
decorem quo carent illi qui sunt sine
prole. Item consolari infirmum vel a
micum ex corporali presentia habet
quendam decorem quo carent illi qui
sunt sic deformes specie qꝫ eorum pre
sentia magis desolaretur qꝫ consolare
tur infirmum: ꝛ sic de alijs que secun
dum philosophum: fm se appetenda
non sunt: sed propter finem ad quem
vtilia sunt. hec aũt euidenter cōcordāt
fidei xp̄iane. Ad secundum dicen
dum sicut dictuz est. qꝫ philosophus di
cit felicitatem esse ab homine: non ne
gat tamen ipsam esse a deo. fides au
tē dicit ipsam esse ab homine ꝛ a deo
primūm per philosophuz affirmatur.
scm autem non negatur. Ad ter
cium dicendum. qꝫ fides dicit felicita
tem meritoriam non esse post mortem
sed solam premiatoriā. philosophus
autem veritatem fidei concordans dicit
felicitatem de qua loquimur non esse
post mortem. de premiatoria vero: qz
eam non nouerat tacuit: melius repu
tans tacere de incognitō qꝫ aliqd teme
re ꝛ sine probatione dicere. Ad
quartum dicendum. qꝫ loquitur de me
ritoria. d. autem ipsam non esse appe
tibilem propter alterum non negauit
pmiatoriā. Propt̄ qō sciēdū. qꝫ ali
qd appeti ppt̄ alterꝫ p̄t itelligi dupl'r
pmo. ppt̄ alterꝫ alteri⁹ spēi vt genēis

Alio⁹ ꝓpt alterꝫ eiusdem spēi: qz ip̄m met ipsū appetit ꝓpt ip̄mmet psectū sicut amare deū i hac vita appetit tā, quā ipsectū ꝓpt amare deū i etna vi, ta i qua erit psūm. Nō dico ꝙ pbs intendit ꝙ opatio psectissime vtut i qua posuit eēntiā felicitat nō est appetibil ꝓpt opatiōem aliā: vel ꝓpt hitū: vl ꝓpter aliqd alterꝫ natū iberē boi. Non tñ itēdit negare qn opatio psectissime vtut erit appetibil. 2° mō ꝓpt alterꝫ: qz ip̄a opatio min⁹ psecta ē appetibil ꝓpter ip̄am maxie psām. b ät nō repugnat fidei xp̄iane: qm̄ opatio caritatis i vita ista ē optia: sz melior erit i etna vita: vbi erit p̄cipalr fruitiua vltio fine. Ad qntū dō. ꝙ ipe dicit verꝫ: nec fides dicit oppositū sicut videbit in se quēti lectōe. Ad sextū dō. ꝙ nō logt de p̄emiatoꝛia ꝛ sic cessāt illa duo obiecta.

Lectio. x.

Determinat ät bijs]· Postq̄ pbs inuestigauit felicitat stabilitatē. b inuestigat eⁱ⁹ dignitatē. P̄rio oppōit in qōne. 2° rñdet ibi [maifestū eni]Dicit igit. ꝙ bijs determinat sc̄z felicitat ōscriptiōe: cālitate ꝛ stabilitate. Scrutemur de ipa felicitate. vtꝫ sit de numero bonoꝝ laudabiliū: vel magis de numero honorabiliū. Deide ibi [maifestuz ei]P̄robat felicitatē nō ee laudabilē sex rōib⁹. 2ª ibi [videt ät oe]3ª [maifestū ät]4ª ibi [videt ät ꝛ eudox⁹]5ª ibi [laus qdē ei] 6ª ibi [videt ät ita bñe] P̄ria ät rō talis ē. oē laudabile ē vt⁹: sz felicitas ñ ē vt⁹. quaē ñ ē laudabil. sola mior pōit i lfa· maior ät declarabit i rōne 2ª [Videt ät] 2ª rō tal ē. oē laudabile: ē laudabile i ee aliqd tale aptū natū bñ se bñe ad aliō bonū mai⁹ ꝛ studiosi⁹: sed felicitas nō ē tal: nec g̃ laudabil. maior declarat iductiue p pm̄ dicēdē ꝙ videt ee laudabile ee in quale qd. b ē p aliquā qualitatē ipz disponētē ad aliqd aliud bñ se bñe: ꝛ i b laudari. Justū eni ꝛ virilē ꝛ vlr bonū honestū: ꝛ oēm vtutē laudam⁹: qz sūt quedā qualia vel qualitates ꝛ bōe dispōnes ad aliqua alia ꝓpt que dicūt laudabilia. puta ꝓpt opa ꝛ ꝓpt act⁹: sil mō ꝛ forte corpe ꝛ cursorē velocē ꝛ alioꝝ vnū quēq̄ q tales sūt vel i aia vel in corpe laudam⁹ ꝛ in b qō ē qualē quēdā natū ee ꝛ aptū bñ se bñe ad bonū op⁹ et studiosū. Qō ät felicitas nō sit tal apparet qz nō dicit qualitatē bitualē fm actiōem et opatiōem et qz nō ordiat ad bñ se bñe respectu melioris opatōnis [Manifestū ät]3ª rō. nullū laudabile ē de numero optimoꝝ: sz felicitas ē de tali numero. quaē felicitas ñ ē laudabil. Hui⁹ rōnis p̄rio pōit et ꝓbat maiorē. 2° infert cōclusiōem ibi [Null⁹ eni felicitatē]p̄rio g̃ dicit manifestuz ee felicitatē nō ee laudabilē ex bijs laudi b⁹ que fiūt circa deos q nullo mō sunt laudabiles. qō ꝓbat ex quodā discōueniēti et dissono laudi: et ex quodā cōsono laudi: dissonū laudi ē derisio. ipi tñ dij videt derisibiles si laudant magis q̄ laudabiles relati nob: q et laudari et vitupari debem⁹. Cōsonū ät laudi ē p relatiōem ad aliqd alterꝫ. b ät repugnat bijs q nec ordiari nec referri pōt ad aliqō magis bonū. Ex qb⁹ seqtur maior ꝓpositio ꝙ nullū de numero bonoꝝ optioꝝ ē laudabile. qz talia non pōt ad meliora referri: sz lz eoꝝ nō sit laus. est tñ eoꝝ ꝓ laude aliqd mai⁹ et meli⁹ et diuini⁹ laude. puta bificatio deos ei et viros diuinissimos et bona diuina bificam⁹. quaē cōtigit ꝙ null⁹ felicē laudat: quēadmodū laudat tustuz sz vt mai⁹ et diuini⁹ et vt meli⁹ bificat [Videt ät eudox⁹]4ª rō illud ē attribuēdū felicitati ꝙ eudox⁹ pbs attribuit voluptati q putauit voluptatē ee felicitatē. sz ille attribuit voluptati non laudari. qz dixit eam meliorē cūctis laudabilib⁹. talē ät dixit ee deū et ꝓ se bonū. ad b ei cetera dixit debere referri [Laus qdē ei]5ª rō tal ē in qua signāter ꝓbatur ꝙ fuit suppositum in rōne p̄ima sc̄z ꝙ solius vtutis sit laus per qō habetur ꝙ non sit felicitatis. ar-

guit ḡ ſic. illius ē laus: et ab illo dicit̄ homo laudabil̄ a quo bō eſt operator vl̄ operatiu⁹ bonor̄: ſz a virtute hō ōr operator bonor̄. laudes ei ſūt r̄ſpectu opeꝝ corpaliū: vl̄ aialiuz dcōr̄ ab aia igit̄ ſoli⁹ vtut̄ ē laus. Hui⁹ rōis pr̄io pōit cōcluſiōez que ſūmēda ē cū exclu ſiōe. Dicit ḡ q̄ laus ē vtutis ſolius. 2⁹ ꝓbdit mior̄e. d. q̄ hac puta vtute hoies dicūt operatōes bonor̄ opeꝝ. laudes āt ſūt reſpectu opeꝝ. nō q̄ ipa laudāt ſz bit⁹ ppt̄ illa. Dicit ḡ. q̄ r̄ſpectu ope rū tā corpaliū ſicut ē currē: vel pugna re ⁊ aialiū. puta itelligē ⁊ velle Be inde excuſās ſe de maiori certitudine ſubdit. q̄ ꝺ idē magis ppr̄iū ē certifica re r̄boꝛib⁹ ⁊ poet̄: q circa laudes ma xie iſudauerūt. Nob āt ſufficit mani, feſtū eē ex dcis: quō felicitaſ ē ꝺ nume ro bonor̄ bonorabiliū ⁊ pfector̄ Vi det̄ āt ꝛ6ᵃ rō tal̄ ē. Nullū pr̄incipiū fi nale ē laudabile: ſz bonorabile ⁊ dei ficabile: ſz felicitas ē pr̄icipiuz finale .i. cā final̄: cui⁹ gr̄a cetēa oia boiel ap petūt ⁊ operāt. quare ipa nō ē lauda bil̄. Maior nō pōit in r̄ſa: ſz ſuppōit ex bijs que dcā ſūt ſupra. q̄ eē lauda bile tendit in aliquē finē. mior ponit i r̄ſa ⁊ patet. Queſtio. 32.

Ꝺ euidētiā p̄dcōr̄ querēduz ē. vtr̄ felicitas ſit laudabil̄. ⁊ arguit̄ q̄ ſic. q̄ de⁹ ē laudabi lis. vñ p̄s. Magn⁹ dñs ⁊ laudabil̄ ni mis. ⁊ in daniele. Bñdict⁹ es dñe de⁹ p̄tuz nr̄or̄ ⁊ laudabil̄ ⁊ gl̄ioſ̄. ḡ ⁊ fe licitas ē laudabil̄: cū de⁹ ſit feliciſſim⁹ 2⁹ q̄ ppt̄ qꝺ vnūqꝺq tale ipm ē ma gis tale: ſz pfcā ꝺt⁹ ē laudabil̄ ppt̄ bo nā opatiōez: que ē idē cū felicitate. ḡ ipa operatio felix: ē magis laudabilis mior pōit i r̄ſa. ȝ⁹ q̄ ois opatio volū taria ē laudabil̄ vel vituperabil̄. ꝺ bī j. in pr̄icipio tercij: ſz felicitas ē ope, ratio volūtaria ⁊ nō vituperabil̄. igit ē laudabil̄. In oppoſitū ſūt ſex rōes pbī. Ad euidētiā but⁹ ſciēdū. q̄ laus p̄t ſūmi dupl̄r. vno⁹ general̄r ꝓ quacū q̄ cōfeſſiōe bonor̄ alicui⁹ pſōe. Alio⁹ ſpāliter ſub ppr̄ia rōne: pr̄imo⁹ ſūpta cōis ē ad ſimplicē cōfeſſiōez ⁊ ad ma gnificatiōez: ad gl̄ificatiōez: ⁊ ad lau dē ppr̄ie ſūptā: ad cōmēdatiōem: ad gr̄aꝝ actionē: ⁊ ad dignificatiōez. Eſt enī ſciēdū q̄ cōfiteri bōa alicui⁹ pſone p̄t eē dupl̄r: vel qz ſūt in ea: vel qz ab ea: ſi cōfiteāt bōa que ſūt i perſona. ꝺ quadrupl̄r: vel qz cōfitēt vt bōa: ⁊ ſic eſt ſimplex cōfeſſio. vt ibi. Cōfitemini dño qm̄ bon⁹: vl̄ vt magn̄: ⁊ ſic ē magni ficatio. vt ibi. Magnificat aima mea dñm: vel vt felicit⁊ cōſūmata: ⁊ ſic eſt gl̄ificatio. vt ibi. Gl̄ia in excelſis deo: vel vt vtilia apta ⁊ ydōea: ⁊ ſic ē laus ppr̄ie ſūpta. vt ibi i fine but⁹ p̄imi ba bit⁹ laudabiles vtutes dicim⁹: ſi cōfite anr̄ bōa perſone que ſūt a perſona. ꝺ tripl̄r. vl̄ qz per eā acta ⁊ ſic ē ppr̄ie cōmēdatio. vt ibi. Cōmēdam⁹ noſmet ipos ad oēm cōſciam hoim. Et idem Apoſt. ait. Nō enī q ſe ipm cōmēdat ille ꝓbat⁹ ē: ſz quē de⁹ cōmēdat: vl̄ qz per eā data: ⁊ ſic ē gr̄aꝝ actio. de qua j. li⁹ 8. in multꝭ locis: vel qz perſōa per talia bōa ē digna p̄mio: ⁊ ſic ꝺr digni ficatio. vt. j. magnific⁹ magnis bōis ſe ipz dignificat dign⁹ exñs li. 4⁹ Dicē dū ḡ ad queſtiōem q̄ felicitas ē lauda bil̄ laꝺ general̄r ſūpta. ſibi ei debet cōfeſſio tāq̄ bono ⁊ magnificatio tāq̄ magno bono: ⁊ gl̄ificatio ſeu btificatō tāq̄ felici bono: tñ ñ ꝺbet ſibi laus ꝓ pr̄ie ſūpta: tāq̄ bono vtili ⁊ ydoneo ꝓ maiori bono: qz nec ipa ē tale bonū ſicut viſū ē pl̄ies i p̄dcis. ꝺ āt pz ex p̄ miſſis. Dicēdū ḡ ad argūta ad pr̄i mū. q̄ de⁹ ē laudabil̄: qz cōfeſſibil̄: ma gnificabil̄: et gl̄ificabil̄: et ꝺ ē melī⁹ et nobili⁹ laude ppr̄ie ſūpta ſm quā de⁹ nō ē laudabil̄. Ad ſm ꝺꝺ. q̄ illa re gula ppt̄ qꝺ vnūqꝺq tale ⁊c. nō tz ni ſi de vtroq̄ dicat̄ vniuoce: illꝺ qꝺ vtri q̄ attribuit̄. qꝺ appaēt. qz ea q̄ ſūt ad finē ſūt vtilia ppt̄ finē: nec ppt̄ ꝺ ſeq̄t q̄ finis ſit magis vtil̄ cuz nullo mō ſit vtil̄. Si tñ dicat̄ q̄ ſūt amabilia ppter finē. ḡ finis magis amabil̄ bñ ſeq̄t qm̄ eē amabile dicebat̄ de vtroq̄. laudabi litas autē ppr̄ie ſumpta nō dicitur de

felicitate. ⁊ idcirco si aliqua ppt eam sint laudabilia: ñ ppt b ipa ē laudabil'

Ad ēciū dō. q opa sūt laudabilia: qz cōmēdabilia ⁊ apprObabilia i sua bonitate. Et qz digna pmio pñt dici laudabilia ⁊ dignificabilia: tñ laudabilia ppie dici nō pñt: qz nō sūt bōa qualitate dispsita p quā sint ydonea ⁊ apta ad alia opera ꝫ eustrati⁹ ⁊ alij exposītores illā ptē [Laus qdē eni]exponāt tanq̄ opa sint laudabilia. b eni ē ꝺ intētiōez pbi exp̄sse: q laus ē soli⁹ vtut̄: ⁊ b intēdit i pte illa pbare. Uñ sicut exposuim⁹ cōclusio illi⁹ rōis ē ista q laus ē ipi⁹ vtut̄ ñ absolute: sz i relatiōe ad opa. Et hoc ē mediū ad pbandū. qz eni p vtutē sum⁹ opati bonozuꝫ opez. iō vt⁹ ē laudabil'. Laus igit duo cōcernit. vnū tāq̄ fūdamētū qō ē laudabile: ⁊ aliud tāq̄ terminū i relatiōe ad quē fūdam̄tū dr laudabile. Et iō vbū pbi dicēt: laudes esse opez. Intelligēdū ē tāq̄ terminoz p relatiōem ad quos vt⁹ est laudabil'. L.xj.

Ꝑ ūt felicitas] Postq̄ pbs iuestigauit felicitat̄ dignitatē Hic iuestigat felicitat̄ cōnexionē ⁊ dependētiā an a vtute. oñdēs q pscrutatiōem faciēs de felicitate dz p scrutari ꝺ vtute. b ūt declarat in. 4. cōclusiōib⁹. In pria q i hac scia scrutādū est de vtute. In 2ª q de vtute aie ibi [Be vtute ūt] In 3ª q nō de vtute aie vegetatiue pt̄ ibi [Irrōnal' ūt nec] In 4ª q de vtute pt̄ rōem bñt̄ ibi [Uidet vtiq̄ illa qdē] Primaz pbat duplr. prio sic. q in hac scia de illo pscrutādū ē. p qō manifestat felicitas: sz p vtutē ⁊ ei⁹ notitiā manifestat felicitas. igit de vtute pscrutādū est. Huius rōnis pria pōit mior sub cōditiōe si felicitas ē opatio aie ēm vtutē pfcāz ipa vt⁹ manifestat felicitatē: qz ponit ineī⁹ diffinitiōe. Deinde subdit cōclusio q de vtute scrutādū ē. postea vero vt⁹ maiozis: qz i scrutādo de vtute: meli⁹ cōtēplabimur de felicitate. 2ª ibi [Uidet ūt]arguit sic. de illo in hac scia scrutādū ē circa q isudat ciuil' rcōr citat̄: sz circa vtutē maxie isudat. quare ⁊c. Solā miozē pōit i lra. ꝺ. q vidēt etiā ēm vtutē q ciuil' vrbis rcōr ⁊ legislatoz: circa vtutē maxie studeat ⁊ isudet: qz vult ciues bonos facere: ⁊ legū obauditoꝛes. Ꝺō pz p exēplum legislatoꝛ. sic eni bē⁹ i exēplū legislatoꝛes Cretēsiuz q dicī⁹ ē mynos: ⁊ lacedemōioꝛ q dicī⁹ ē licurg⁹ ⁊ alios q sūt tales. puta legislatozē athenīēsiū q dicī⁹ ē solon. ꝫ. ibi [Si vō politice] Infert vnū cozrelariū. Ubi sciendū q aliqd cōsiderat p se ptinēs ad māz scie aliqd vō p accñs: qz ordinatōe alteri⁹ qz igit ēm prias rōem: vt⁹ videret ad hāc sciam ptinē p accñs tm̄: occasionaliter: tñ iuxt̄ scām rōem videt p se ptinere ad mām bui⁹ scie: qz circa ipam studet ⁊ isudat legislatoz. Quia vō circa que cōsiderat legislatoz p se ptinēt ad mām bui⁹ scie. Et iō pbs dicit. q si politice ē pscrutatio: b de vtute maxime stuꝫ ē q ⁊ iuestigatio de vtute fiet iuxt̄ illā electiōem que fuit a principio. Eligim⁹ eni a principio iuestigare ciuilem mām. vt⁹ aūt vt dicit. 2ª rō est ciuil' mā quare de ipa iuestigabim⁹ nō occasionalr: sz a ppsito. Deinde ibi [Be vtute ūt]pbat scdaz cōclusiōem q hic ē pscrutādū ꝺ vtute ale. vbi prio pbat ppositū. 2ª infert vnū cozrelariū ibi [Si ūt b ita] ꝫª dat vnū p̄ceptū ibi [Cōtēplādū ūt]4ª vnū documētū ibi [Bicūt ūt]5ª remouet dubiū ibi [b ūt vtrū q] Cōclusiōem ꝺo ppositā pbat duplicit. prio qz de vtute būana b pscrutādū ē. qō apparet. qz querit bonuꝫ būanū: ⁊ felicitas būana: sz vt⁹ nō cozpozis: sz aie ē vt⁹ būana. g̃ de vtute aie hic pscrutādū ē. Mior apparet. qz vtus būana est in hōis ptāte. vt. j. li⁹ 3ª nulla tñ vt⁹ cozpis. puta robur vel decoz est i hois ptāte. quare ⁊c. 2ª ibi [Sed ⁊ felicitatē]Arguit sic. hic pscrutādū ē de vtute que ē bit⁹ ⁊ dispositio illi⁹ pticule: cuius ipa felicitas est actus ⁊ opatio: sz felicitas ē act⁹ ⁊ o-

peratio aie. vt dcm̃ ē .s. quare vt⁹ aie
hic ē pscrutāda. Minor sola ponit in
ma. maior est euidēs ex dcis. ē. q2 feli
citas ponebat opatio vtutis. quare cu
ius virt⁹ est disposito :ei⁹ felicitas est
opatio t ecouerso. [Si ãt] Hic infert
corrolariū. d. q si b ita se hñt q. s. ciuil
pscrutet de virtute aie: ꝑtīs ē q dēat p
scrutari de ipa aia: t de bijs que sunt
circa aiam. Ad ꝓbat per locū a siki t
p locū a minori: q2 quēadmodū medi
cus oculoꝝ t alioꝝ mēbroꝝ corpis hz
cognoscere de corpe: sic ista scia tanq̃
medicina aie hz cognoscere de aia.

Itē q2 min⁹ videret q medicia cōr
poꝝ cognoscēt de corpib⁹ q̃ q medici
na aiaꝝ cognoscat de aiabus cū ipa sit
honorabilioꝝ t nobilioꝝ t cū medicia
corpoꝝ cognoscat de corpib⁹. videm⁹
eni q multi excellētes medici q nō p
solā expientiā: sz p verā sciam sūt me
dici: multa negociāt circa cognitiōem
corpis. t iō dicti sūt excellētes.

Intēplādū ãt] Hic dat vnū
ꝑceptū. d. q lz politic⁹ cōtem
plari debeat de aia nō dz cō
tēplari vltra q̃ exigit cognitio finis in
tenti: sz tm̃ q̃tum ei sufficit. Et sup b
dat cām: q2 certificare de oib⁹ circa a
nimā ingrēdis: oposius ē t mai⁹ op⁹
regrit in subtilitate t discussiōe q̃ sint
oia ꝓposita in ꝑti negocio[Dīnt aũt
Hic dat vnū documētū. d. q de hac a
nima multa vera t vtilia dicta sūt i ser
mōib⁹ exteriozib⁹. Et iō docet nos ad
illa recurrē. d. q vtendū est illis sm̃ la
boze ꝑtis negotij. ibi nāq̃ dictū est q
ptiuz aie. alia est irrōnal. alia vero rō
nem hñs. sermōes ãt isti dicti sūt exte
riores: vel q2 dicti sūt ex̄ mozalē sciaz
infra quā mō sum⁹. puta i l⁹ de aia. vl
q2 plati sūt ex̄ cōez audiētiā: quā pbs
bēbat athenis: ex̄ quā audiētiam scri
psit aliqua p modū epl'aꝝ: rūdens ad
interrogata p lras: vl interrogat⁹ infoz
mās vel erudiēs abūtes aicos. [Hoc
ãt vtz] Remouet dubiū. posset eni du
bitari. vtz ad bāc sciam ptineret inq̃
rere. vtz ps rōnalis t ps irrōnal' aie
sint sbo t loco distincte: quēadmodum
corpis ptīcule t vlr ptīcule cuiuscūq̃
cōtinui t diuisibil': vel an sint sola rōe
diuisibilia: t in re indiuisibilia: quēad
modū cōnexum t cōcauū in piseria. i.
circūferētia circuli. Dicit g̃ q siue sic
siue sic se hēant: nihil differt ad ꝑpm ne
gotiū. t iō est in ꝑti negotio ꝓmitten
dū. Deide ibi[Irrōnalis ãt] Ꝓpo
bat terciā cōclusiōem q b nō est pscru
tādū de vtute vegetatiue p̄: que dio ē
irrōnalis. t ꝓpio maifestat eā in exē
plo. 2⁹. ex offitio ibi[Dico ãt]z⁹. ex sub
iecto ibi[Talē eni].4⁹. ex opere t ex
bono ibi[Videt i somnis]5⁹. ipaz ma
nifestatā abijcit a ꝓposito ibi[Et nu
tritiuū igit] Dicit g̃ supponēdo diui
siōem ꝓmissaz ptiū aie in rōnalē t ir
rōnalē. Et supposito q ptiū irrōnaliū
alia ē dio irrōnal'. alia tñ est a rōe sua
sibilis. Dicit inquā q b irrōnal'. pu
ta ps illa dio irrōnabil' assimilat virtuti
plātatiue que ē in plātis cōis nobis t
illis. 2⁹ dicit ipam eē cām ei⁹ q ē nu
triri t augeri. vñ nutrire t augere cor
pus vinū est ei⁹ offitiū. 3⁹ dicit talem
vtutez aie esse in oib⁹ que nutriūt tāq̃
in subiect'. vñ ista sola ē in embzionib⁹
etiā añq̃ ptīcipēt sensum t motū. Et
ista cadē est in aialib⁹ pfect' ponēda:
rōnabili⁹ q̃ alia. Mō ei est itelligēdū
q alia vtus nutritiua t augmentatiua
sit i re ipsā: t alia i re psā. quare vir
tus ista cōis videt plāt̃ t hoib⁹ t iu
mēt'. t iō nō ē būana. 4⁹ ibi[Videt
ãt in somnis]. Manifestat eā ex bo
no intendēs ondere q ei⁹ bonū ē nāle
t nō mozale. Dicit eni q vt⁹ ista ma
xie opat in somnis t p ꝑtīs in somnis
maxime assequitur bonum suum : sed
bonū mozale null⁹ assequit in somnis
nullus eni dicit bonus vel mal⁹ moza
liter ꝓ tempoze somni. q̃ apparet
ex cōi fama dicēte. q bon⁹ t mal⁹ mi
ser t felix: sm̃ medietatē tpis nō diffe
rūt. q̃ videt rōnabil'r esse dictū: quia
somnus est quies aie q̃tum ad vires

appbẽsiuas ꝛ desideratiuas: nisi pro ꝗto motus facti in aia: ſm fantaſmata in vigilãdo accepta ſunt meliores i boib⁹ ſtudioſis ꝗ in prauis: ſm ꝙ hz melioza fantaſmata iſte ꝗ ille. Be bijs aũt ꝗtum ſpectat ad ꝓpoſitũ ſufficienter dictum ſit. ſ⁹ ibi [Et nutrituũ] Iſtam virtutẽ abijcit a ꝓpoſito .d. ꝙ virtus nutritiua derelinquẽda ẽ qñ humane virtuti exps eſt: ſicut tã oñ ſum eſt. hic aũt ſcrutandũ nõ eſt niſi ꝺ virtute hũana. vt in ſcda cõcluſiõe oñſum eſt. Deinde ibi [Videt vtiqz] ꝓbat quartã cõcluſiõem. ꝙ ſcrutãdũ eſt ꝺ ꝺ virtute pus rõem bñtis. Et qz ps rõnez habẽs eſt duplex vna per ſe. altera ex pticipatiõe. ideo ſic procedit qz prio ptem rõnalẽ per pticipatiõez manifeſtat. 2⁹ per ſe rõnalẽ ibi [Si ãt oportet] z⁹ ad ꝓpoſitũ vtrũqz acceptat ibi [Determinat autem] Circa primũ ſic ꝓcedit. prio nãqz duo manifeſtãda ꝓponit. 2⁹ manifeſtat vnũ ibi [Incõtinẽs enim] z⁹ alterum ibi [Rõne aũt] 4⁹ infert vnũ corrolarium ibi [Videtur vtiqz] Dicit g primo. ꝙ in aia pter ptem irrõnalem iam a noſtra ſpeculatione abiectã: eſt alia ptcula que ſm ſe eſt irrõnalis: tñ eſt rõne pſuaſibilis. Deinde ibi [Incõtinẽs enim] Manifeſtat ꝙ iſta ptcula eſt irrõnal⁹ Et itẽdit ſic arguere. Omne qꝺ eſt pter rõnem bñs eſt irrõnale: ſed in aia eſt aliqua ptcula pter pticulam rõnalem. igitur illud eſt irrõnale. Quod rẽ declarat in lra ex cõueniẽtia: ꝛ dña cõtinẽtis ꝛ incõtinẽtis: cõueniũt enim in ꝺ ꝙ vterqz habet laudabilẽ rõnem ꝛ pticulã rõnalem. Dñnt tamẽ qz i incõtinente eſt aliquid ꝙ aduerſat rõni ꝛ a quo icõtinẽs vincitur: faciẽs ipaz male operari. cõtinẽs aũt nõ vincitur vt. j. li. 7. but⁹ ãt exẽplũ habem⁹ i corporibus. quẽ admodũ eni ptcule corporis diſſolute: ex ebrietate vel infirmitate in hoibus peligẽtibus: vnã mouere ad dextram: prauę feruntur ad ſiniſtrã: ſicut videmus in ebrijs: q ꝓtra electiõem ꝛ volũtatez faciũt crucẽ de tibijs. Sik̃ modo eſt intelligendum in aia: tñ in corporibus manifeſta eſt pars peruerſe mota in anima tamen occulta. Nichilominus vero quamuis ipa non ſit viſa ſenſibiliter: eſt tamen credita ꝛ ꝓbata rõnabiliter. Motus aũt incõtinẽtium ſũt ad cõtraria eorũ que ſũt per rõnem dictata: ꝛ p volũtatem electa. quare neceſſe eſt ꝙ prncipium taliũ motuũ ſit aliꝙd aliꝺ a rõe: ꝛ a voluntate cõtrariãs ꝛ obuians eis. Qualiter aũt ad ipa ſe habeat penes realem idẽtitatẽ: vel diuerſitatẽ nõ pertinet ad pñtem ſpeculatiõem. qz nichil differt ad bonã vel malaz opatiõem

Deinde ibi [Rõne ãt cui⁹] Manifeſtat ꝙ ꝺ pticula irrõnal⁹ ẽ aliquo mõ rõne ſuaſibil⁹. qz ꝓbat ꝙ in cõtinẽtib⁹ ꝺ pticula obedit rõni. ſicut eni dictum ẽ. Incõtinẽs differt a cõtinẽte: qz cõtinẽs nõ vincit ex motu but⁹ pticule. quare neceſſe eſt ꝙ ipa tanquã victa obediat rõni ꝛ volũtati vincẽti. 2⁹ probat idẽ. qz in ſobrio ꝛ in forti: iſta pticula eſt ſubiectior rõni ꝗ in hoie continẽte. oẽs eni mor⁹ fortis ꝛ ſobrij cõſonãt ꝛ obediũt rõi. quare patz. ꝙ hec pticula ꝗuis irrõnalis: tñ eſt rõne ſuaſibil⁹. Eſt ãt ſciẽdũ. ꝙ voluntas ꝛ rõ bonis tẽperati pacifice iperãt illi irrõnali appetitui. bonis vero cõtinẽti pugnãt cõtinẽtie ꝛ vicũt nec vincũt. quare dicit ꝙ talis ptcula ſubiectior ẽ in ſobrio vel tẽpato: ꝗ in ſolũ cõtinẽte.

Deinde ibi [Videt vtiqz] Infert corrolariũ. ꝺ. ꝙ irrõnale ex dictis videt cẽ duplex. vnũ nullo mõ in rõne cõicans puta plãtatiuũ: alterz rõe pticipãs. puta cõcupiſcibile ꝛ vlr oẽ appetibile ſiue ſit appetit⁹ ſenſitiu⁹: ſiue intellectiu⁹ ſiue cõcupiſcibil⁹: ſiue iraſcibil⁹. 2⁹ ibi [Ita vtiqz] dat modũ ſm quẽ ꝺ pticula dici debet rõnal⁹. qz dupl⁹ ꝺr qꝺ habere rõem. vno mõ ſicut mathematic⁹ demonſtrans triãgulum hꝺ tres. alio modo ſicut ſeruus vel filius habet rõnem pris vel dñi: ꝛ vnuſqꝙ habet rõ

nem amici sui· Dicit igitur q talis pti cula rōem habet: ū primo mō sicut rō cinans ⁊ demōstrans: sed scdo modo sicut obediens ⁊ exaudiēs habet rō nem p̄cipientis vel cōsultantis. 3° ibi Ām aūt] Probat per signum q istud irrōnale aliquo modo pticipat rōne. Dicit ergo q istud denūtiat tanquam signum ipa suasio que fit boi requirenti consilium ⁊ increpatio que fit bomini delinquēti: ⁊ deprecatio que fit bomini potenti. b ät nō fierēt nisi appetitus eorum possent flecti ⁊ duci fz rōnem. quare talis appetitus est rōne pticipās. Deinde ibi Si autē oportet] Manifestat pticulam per se habentem rōnem cōpans eam ad alterā .d. q si oportet b rōne suasibile dicere q rōnem habet: tunc rōnez habēs est duplex. vnum quidē habens principaliter ⁊ in seipo. alterum aūt pticipatiue: quēadmodum filius audibil' vel auditius ⁊ obediens patri dicit habere rōem patris.

Deinde ibi Determinat autē Manifestata duplici pticula rōnali ad ppositum: acceptat vtrūq; dicens. q fm diuisiōem pticule rōnem habētis: diuidit ⁊ determinat virtus. qm̄ virtutū bas dicimus intellectuales. bas autez morales. sapiam eni intellectū ⁊ prudētiam ⁊ oēm virtutem que est in pte per se rōnem habente· Dicim² esse virtutes intellectuales. liberalitatē aūt ⁊ sobrietatem ⁊ oēm virtutem que est in pte appetitiua pticipante rōem dicim² esse morales. Declarat autē q sapia ⁊ intellectus non sint virtutes morales: ⁊ cuz b quid sint virtutes. primū declarat dicens. q boies loquentes ⁊ dicētes de moribus boim nō dicunt q homo sit sapiens: ⁊ intelligēs: vel ignorās: vel bebes: sed dicūt q est mitis: vel sobrius: vel iracūd²: vel intēperatus. Ad aūt sint virtutes probat. qm̄ bitus laudabiles sunt virtutes: sed bitus sapie ⁊ intellectus sūt laudabiles. ergo sunt virtutes. laudam² eni sapientē fm bitū. ⁊ sic determinata est determinatio pbi de felicitate humana: ⁊ sic est finis primi libri.

B euidētiam predictorum sunt quatuor inquirēda. Primo. vtrum ad moralem sciam ptineat inquirere totam disp̄ositiōem bois naturalez 2° vtrū potētie aie sint inter se ⁊ ab anima realiter distincte. Tercio vtr̄ appetitus intellectiuus sit rōnalis per essentiam: aut pticipatiōem tantum. 4° vtrū virtutes morales sint in appetitu sensitiuo vel intellectiuo.

Questio. 33.

E prio arguit'. q ad moralē sciam ptineat ingrere oēm disp̄ositiōez boīs nālez. Prio qm̄ ad eūdē artificē ptinet cognoscere cām ⁊ effm̄: sz moralis scia cōsiderat cām finalē oim nāliū disp̄onū bois qz felicitatē. g̃ debet cognoscere oēm disp̄ositiōem bois. 2° qz ad quēlibz artificē ptinet cognoscē oēz disp̄onē subiecti sui: sz bō est sūm moral' scie. g̃ oz cognoscē oēm disp̄onē bois. In oppositū est pbs abijciēs a p̄ti negotio ptē aie vegetatiuā ⁊ ei² vtutē. Pro solutiōe qōnis hui² p̄mittēda est generaliter ⁊ in sūma dis nālis disp̄ositio bois. Deinde rndū est ad .q.

Sciēdū g̃. q nālis disp̄ositio rei est ei² aptatio ⁊ prepatio ad cōsequēduz finē suū. finis ät bois triplex ē. vn² q dē cōis oi creature. b ät est manifestatio diuine bōtat̃. Ali² vo cōis oi rōnali creature. b ät est felicitas aie. Terci² ät ē p̄p̄r² nature būane. b ät est redūdantia felicitat̃ in näm corpeā: que sz se felicitari nō p̄t: sz felicitat' vt sūm aie: q sz se felicitatē recipit: ⁊ receptā corpi suo aliquo mō iptrēdo cōicat fm possibilitatē corpis: ⁊ b finis est p̄p̄r² soli būane nature. Nūc ät bō in ordine ad primum finem: nullā habet determiatā disp̄onē: cū disp̄ositō necessaria illi fini possit i qualz nā saluāi. In

ordine vero ad fm finē qui est felici-
tas: homo disponit per itellectū ⁊ vo
lūtatem ⁊ per tributa ⁊ isti ⁊ illi q̄ p
talia ē capax felicitatis ⁊ p̄ocātiuus
adeptionis eius. Intellectui vero at
tribuit intellect⁹ agens ⁊ possibil': me
moria ⁊ intelligētia: mens: rō: portio
superior: portio inferior: intellect⁹ spe
culatiu⁹: intellect⁹ practic⁹: intellectus
factiu⁹: synderesis: cōscia: sciētificū: rō
cinatiuū: ingeniū subtile vl' rude: astu
tia acuta vl' bebes. Quor sufficientia
sic habet. Ē nāq; attributuz intelle
ctui attribuit ei rōe viriū vel actuū vel
obiector: si rōne viriū. b tripliciter q̄
vl' est vis simpliciter actiua ⁊ sic ē itel
lectus agens: vel simpl'r passiua ⁊ sic
est intellectus possibilis: vel simul acti
ua ⁊ passiua ⁊ sic est memoria: que di
cit principiū ⁊ dispositionem quo vel
qua intellectus vltimate p̄esto est in
telligere. Ad b autē q̄ intellect⁹ sit
p̄esto intelligere requirit principiuz
ꝓductiuū intellectiōis. ⁊ b ē intellect⁹
cum spē intelligibili ⁊ subiectum rece
ptiuū intellectiōis: ⁊ ita memoria per
fecta cōp̄ebēdit vim actiuā ⁊ passiuā
si rōne actuū b est tripl'r. q̄ vel rōe ap
p̄bēsiōis simpliciū q̄ditatū ⁊ sic itelle
ct⁹ dicit intelligētia: vel rōne cōpositi
onis ⁊ diuisionis earum ⁊ sic dicitur
mens. vt infra li. 6. vel rōne discursus a
notioribꝰ ad ignotiora ⁊ sic dicit rō:
Si rōne obiectoꝝ. b contingit triplici
ter. qm̄ obiecta diuidūtur vel fm nām
eoꝝ vel fz p̄incipia: vel fz modū eēn
di: si fm nām: sic alia sunt eterna. alia
tpalia. quare itellect⁹ vt speculat eter
na dicit superior portio rōnis vt spe-
culatur tpalia dicit inferior: si obiecta
diuidant per p̄incipia b cōtingit tri-
plicit. q̄ vt dicit 6. methaphisice. eoꝝ
p̄incipiū: vel est in ipis non in nobis
⁊ sic dicūt speculabilia: vel nō ē i ipis
sed in nobis: ⁊ b p̄obere sis cū intel
lectu. s. appetit⁹ electiu⁹ cuz intellectu
⁊ sic dicūt agibilia: vel in nobis itelle
ctus ⁊ alia virtus motiua manuum ⁊
alioꝝ mēbroꝝ corpis ⁊ talia dicūt fa
ctibilia. Intellect⁹ igit̄ p̄t sūmi vt co
gnitiu⁹ speculabiliū: ⁊ sic dicit specu-
latiu⁹: vel agibiliū ⁊ sic dicit practic⁹
vel factibiliū ⁊ sic dicit factiu⁹. Intel
lectus vero practicus vt cognitiu⁹ agi
biliū p̄t sūmi dupliciter: vel vt cogni
tiu⁹ p̄incipioꝝ quib⁹ p̄rimatio regit
appetit⁹. puta istoꝝ duoꝝ: malū est fu
giendū: ⁊ bonū faciendū. Ex quibus
semp dicit in aio: declina a malo ⁊ fac
bonuz ⁊ sic dicit sinderesis: vel potest
sūmi vt cognitiu⁹ cōclusionū ex bijs de
pendētiū ⁊ sic dicit cōscia. si vero ob
iecta diuidātur fm modos ēndi: b cō
tingit dupl'r. q̄ vel sunt necessaria vel
contingentia: ⁊ b p̄cipue intelligit de
obiectis cōplexis. Intellect⁹ igit̄ p̄t
sūmi vt negotiat circa necessaria: ⁊ b
dupliciter. q̄ vel vt tendit in ea absō-
lute ⁊ sic dicit sciētificū. i. ps sciētifica
intellectus: vel vt tendit sic vel sic sub
tiliter vel rudiˢter ⁊ sic dicit ingenium
subtile vel rude: et p̄t sūmi vt negoti
atur circa cōtingentia: et b dupliciter
q̄ vel vt tendit in ea absolute: et sic di
citur rōcinatiuū ⁊ deliberatiuū et con
siliatiuū: vel vt tendit in ea sic vel sic: a
cute vel obtuse: et sic dicitur diuotica
q̄ interp̄tat naturalis astutia acuta
et pspicax siue sagax vel hebes et fa-
tua siue iners et sic patēt b oia intelle
ctui attributa cōiter. Volūtati vero
attribuit: q̄ est appetitus intellectiu⁹
appetit⁹ liber: appetit⁹ dñatiu⁹: volu-
tiu⁹ intentiu⁹: ellectiu⁹: ꝓpositiu⁹: affe
ctiu⁹: cōcupiscibil et irascibilis: quoꝝ
sufficiētia sic habet q̄ omne attributū
volūtati vel attribuit ei rōne actuū di-
uersarum virium: vel rōne obiectoꝝum
et actuum circa illa vel rōne passionū

Si p̄rio habet tripliciter. q̄ vel rō
ne actus p̄rimi: et sic dr appetit⁹ itel
lectiu⁹: q̄ sequit app̄bensiōez intelle
ctus tanq̄ actum ꝓp̄rio actui p̄tū: vl'
rōne actus per ipaz eliciti et sic dr ap
petitus liber q̄ libere non nāliter eli
cit et recipit actum suum: vel rōe act⁹

imperati potentie sibi obediētis: ⁊ sic dicit appetit⁹ dñatiu⁹: qz in ꝺ dñatur viriꝺ⁹ sibi subiectis. Si vero rōe obiectoꝝ ⁊ actuū circa illa: ꝺ quadrupliciter. qz vl cōpatur vl̄r ad quecūqz obiecta possibilia vel ipossibilia ⁊ sic ꝺz volūtas: vl̄ appetit⁹ volitiu⁹: vl̄ ꝓpatur ad obiecta possibilia ⁊ fialia: ⁊ sic ꝺz appetit⁹ itentiu⁹ ⁊ ei⁹ act⁹ ꝺz intētio q̄ est appetitus finis in quolibet negotio: vel compatur ad obiecta sibi possibilia nō finalia sed ad finez ordinata: ⁊ sic dicitur appetitus electiu⁹ ⁊ eius actus electio. de qua. j. li. 3⁹ vel cōpat ad obiecta iam electa: ⁊ sic dicitur appetitus ꝓpositiu⁹: ⁊ actus eius dicit ꝓpositum: q̄ est appetitus exequēdi illa que iaz electa sunt. Si vero rōe passionū. ꝺ dupliciter. vel qz ē susceptiua quarūcūqz passionum: ⁊ sic dicitur affectiu⁹ ⁊ motus eius dicit affectio: vel qz susceptiua taliuz vel taliū passionū genere differētiū. ⁊ hoc dupliciter. qz respectu boni vel mali: ⁊ sic dicit concupiscibilis: vel respectu magni difficilis ⁊ ardui sine boni sine mali: ⁊ sic dicit irascibil'. ꝺ aūt attributa volūtati rōne passionū cōiter appꝛopꝛiātur appetitui sensitiuo: sed vt videbit'. j. repiri p̄t in volūtate. ⁊ sic patēt attributa voluntati. ⁊ per ꝓ̄s tota dispositio natural' boi necessaria in ordine ad finem omni nature rōnali cōez. In ordine vero ad finē sibi ꝓpꝛiū. debet ei duplex dispositio. vna qua corpus aie obediat: altera per quā aia corpus sustentet ⁊ foueat. finis nāqz ꝓpꝛius homini est felicitas que p̄t reduūdare ad naturā corpeam: ⁊ ideo requirit' vna dispositio: qua corpus sit pticeps in ꝓmerēdo felicitatē. Et altera qua sit capax cum ꝓma: tū redūdantia felicitatis in ip̄m. Dispositio aūt qua corp⁹ obedit aīe ptinet ad ptem sensitiuam

Dispositio vero qua corpus fouetur ab aia pertinet ad ptem vegetatiuam

Dispositionū aūt ad ptem sensitiuā ptinētiuz. quedā sunt pꝛincipia actuū vt ip̄e potentie. Quedā vero vt ozgana ⁊ instrumēta potētiarū. Potentie vero ptinētes ad ptem sensitiuā sūt in triplici genere. qm̄ alie sunt cognitiue alie appetitie: alie sūt motiue. Cognitiue vero sūt x. s. qūqz sensus exteriores. quiqz interiozes scz sensus cōis q recipit spēs a sensib⁹ exteriozib⁹ qui etiam discernit inter obiecta diuersoꝝ sensuū exterioꝝ. puta iter sonum ⁊ colozem. Scōs est imaginatio que conseruat spēs ⁊ imagines per sensuz cōmunē acceptas. Terci⁹ dicit fantasia ⁊ virtus imaginaria ⁊ virtus fozmatiua que fozmat ex spē auri ⁊ specie mōtis: vnum mōtem aureum ⁊ ex specie albedinis ⁊ nigredinis fozmat vnum scutū ptitum vel ꝺgatuz ex albo ⁊ nigro. Quartus est estimatiua que abstrahit a spēbus rerum sensibilium intētiones naturales. puta pficuū vl̄ nociuū ꝓsequendū vel fugiēdum. Quintus est memozia que cōseruat intētiones abstractas ⁊ pceptas per estimatiuā. Isti vero. x. sensus ꝺūt ozgana sibi necessaria in triplici genere. Quedā vt sbiua. quedā vt ꝺfensozia. quedā vt mistratozia. Ozgana vero sbiua in .5. sensib⁹ exteriozib⁹ satis patēt. Ozganum nāqz visus est pupilla oculi. auditus vero tympanū auris. Odozatus vero ozganū est. j. nasum: qz in radice nasi. gustus ꝺo lingua. tactus vero ois caro rōne nerui cuiusdā per totū corpus expansi. Ozgana vero quiqz sensuū interiozū sic patēt. In capite nāqz sunt tres vētriculi: anteriozi: posteriozi: ⁊ superiozi: ⁊ cōe spacium inter istos. In anteriozi sunt due cellule. pꝛia ex pte frontis: vbi est sensus cōis. altera imaginatiōis cōe spaciū: fantasie: ventricul⁹ superiozi: estimatiōis: posteriozi vero memozie. Ozgana vero defensoꝛia. 5. sensuū interioꝝ sūt duo pānniculi vnus dura mater: ⁊ alter dicit pia mater. Defēsoziū aūt visus sūt palpebze ⁊ supcilia: ⁊ quidā nervus ꝓtegēs oculum. olfactus vero qꝺam clausoziū

q̄ aſpirādo ⁊ reſpirādo claudiť ⁊ aperitur. auditus vero radices aurium tactus vero ⁊ guſtus eſt pellis extrema lingue ⁊ totius carnis. Organa vero miniſtratoria eorum que ſūt neceſſaria ſenſibus ſic ordinātur. due nā q̄ vene exeūtes a corde ramificate p ſuperiores ptes corpis: ⁊ aſcēdentes ad ſup̄mā capitis ptē. miniſtrāt ſpūz vitalez qui defertur in ſanguine ſenſui cōi ab illo ſenſu cōi deriuať ſpē aialis ad alios. 9. ſenſus. ſinguli aūt illorum ix. ſenſuū habēt ſingula pia neruorum ad ſe deferentium aialem ſpūm eis a ſenſu cōi trāſmiſſū. Potētie vero appetitiue ſūt due. ſ. cōcupiſcibiľ reſpcū bōi vel mali ſimpliciter ſūpti. Et iracibilis reſpectu boni vel mali: vt magni ⁊ ardui. Et i iſto appetitu ſūt magis manifeſte iſte due differentie q̄ in volūtate. vocanť aūt ambe ſenſualitaſ Iſte vero potētie nō habēt alia diſtincta organa ab organis ſenſuū quorum appbenſiōem ſequūť. Potētie autē motiue ſunt quatuor. vna contractiua ⁊ dilatatiua. alia pgreſſiua: alia opatiua: alia vocatiua. Dēs iſte quatuor habēt idem pncipiū. ſ. cerebz. Idē inſtrumētum pximū. ſ. ſpūm: idem vel eiuſdem rōnis delatoriū ſcz neruū.

Dīnt tamē in modo mouēdi ⁊ in organis vltimati q̄m contractiua ⁊ dilatatiua nō mouet totum aľ a toto loco ſed ptes cōtrabit ⁊ dilatat ad minorē ⁊ ad maiorē locum. Iſtā bñt oia aialia etiam concbilia ⁊ affixa rupibus.

Ad iſtā aūt poſſent reduci virtuſ pulſatiua venaz ⁊ motiua corde: ⁊ motiua ſexuuz: q̄tum ad b aūt nō eſt obediens rōni. Organa vero remota buius virtuť ſunt muſculi ⁊ lacerti qui ſť in iūcturis oſſium ⁊ mēbrorz. Pgreſſiua vero eſt virtus qua aial tota liter mutat locū. organa buiꝰ vltimata ſunt vel pedes: vel ale vel piſcia. Operatiua vero virtus eſt qua aial p modum artificij aliquid operať: ſicut bōvomū: ⁊ auis nidū. huius aūt vltima ta organa ſunt manꝰ vel roſtz: vel aliqua loco manuū. Vocatiua vero eſt: qua formať vox. cuius vltimata organa ſunt: labia: ⁊ dentes: lingua: palatum: guttur: ⁊ pulmo. Diſpoſitionuz vero ad ptez vegetatiuā ptinētiū: alie ſunt vt pncipia actuū ſcz vires: alie vt organa virium. Vires aūt ptis vegetatiue ſūt in triplici genere. quoniā alia eſt nutritiua: alia generatiua: alia augmentatiua. Nutritiua habet ſub ſe attractiuā: retentiuā: digeſtiuā: ⁊ expulſiuā. Attractiua habet pro pncipio duas paſſiōeſ: famē. ſ. ⁊ ſitim: pro organo: gulā ⁊ neruum: cuius ſunt p pprie paſſiones fames ⁊ ſitis: ⁊ forte totum os. retentiua habet pro pncipio frigidum ⁊ ſiccū. pro organo ſtomachū in quo cōicat cum digeſtiua. qz ibi fit retentio ⁊ digeſtio. Digeſtiua habet. 4. actus. ⁊ ſm b. 4. genera organorum. ſ. ſtomachū: epar: corz: ⁊ ſingulas venaſ. pncipiū huius eſt calor naturalis. humor etiam cōcurrit ad faciliorē fractionē. Expulſiua mltiplicatur ſm multiplicatiōem vel actiōez digeſtiue. q̄m ex qualibet digeſtiōe relinquiť aliq̄ ſuperfluū expellēdum. pma expellit fimū: cuius organa ſūt ſex inteſtina: tria ſubtilia. ſ. duodenū: ieiunum ⁊ ſubtile: ⁊ tria groſſa. ſ. orbum: yleon: ⁊ colon. iſtud cōiungiť ano. b i teſtina habēt duos pāniculos pro defenſorio. 2ª expellit vrinā p quoſdaz meatus ſubtiles: mittēs ad renes qui nutriūť ex ea ⁊ inde ad veſicam: a veſica ad virgaz. 3ª expellit fumum a corde mediāte pulmone ⁊ arteria vocali per aſpiratiōem: ⁊ b eadem organa attrahunt aerem frigidum. Et iō dicūtur membra ſpiritualia omia breuiter que concurrūt ad iſtud aſpirare

Cor autem habet pulmonez pro fla bello dyafragma p pāniculo dēſorio venā latricē ſanguinis ⁊ ſpē pmiſſorio b etiaz dicitur expellere ſudores ⁊ ſcabiē. tamen potius videtur de quarta. Quarta vero expellit ſpma p ner

uos spine ducēs ad renes:a renib⁹ ad testiculos ab istis ad virgam. Generatiua est virtus ꝓcreatiua silis in spē decisiua seminis habēs eadē organa cum quarta expulsiua de qua iam dictum est. Augmētatiua est virtus reductiua corpis ad debitā quātitatez. ℔ parum differt a nutritiua q̄tum ad vltimū actum nutritiue:nisi q̄ nutritiua potest saluari in sola restauratiōe dep dīti. Et sic patet tota naturalꝭ dispositio hois in ordine ad finem ꝓpriū humane nature. Hijs igitur premissis dicendū est ad questiōem q̄ ad moralem sciam non ptinet cognoscere oēm dispositiōem hois:sed tm̄modo illaz p tem que est proxima dispositio ad finem hois:sicut apparet in exēplo cuiuslibet architectonice:que debet cognoscere illa que de ꝓximo ordinātur ad finez suū.non aūt illa que de proximo nō ordinātur ad finem suū:cuiusmōi sūt illa que ptinent ꝓprie ad cognitiōem artificis subarchitectonici.

Et sicut sūt multa naturalia ordinata ad finez illius artis:que nō spectāt ad cōsideratiōem illius architectonici verbi gr̄a. Ars militaris debet illa cognoscere:cum quib⁹ acquirit victoria sicut sunt equs ⁊ arma. Et licet ad arma ordinēt temperies ferri ⁊ calibis ℔ tamē non spectat ad cognitiōem bōi militis. Ex hijs ergo sequit q̄ dispositio ptis vegetatiue nō ptinet ad cognitiōem moralem:quia illa non ē ꝓxima ad felicitatē. Patet etiaz qz nec dispositio sensitiue ptis:nisi ꝓ q̄ to est obediens rōi ⁊ cooperās in opibus virtuosis. Patet etiā q̄ cognitio ptis intellectiue:⁊ aliquo mō ptis sensitiue ptinet ad moralez. Dicendum ergo ad primū in oppositum.q̄ cognoscens finem non tenet cognoscere nisi propinqua fini sicut dictū ē. Ad ſz dicēdum q̄ homo simplr̄ acceptus nō est subtectū in hac scia:sed homo vt liber:⁊ vt principiuz liberū sue bonitatis vel malitie. Ratio vero oppositus supponebat.

Questio.34.

Et 2º arguitur. q̄ potētie aie sint realiter distincte inter se ⁊ ab aia. Primo qm̄ aia diuiditur in suas potētias:sicut pomū in colorem ⁊ saporem.vt dicit Cōmētator primo de aia:sed sapor ⁊ color inter se:⁊ a pomo distinguūtur realiter.ergo ⁊ iste potētie sil'r. 2º qz potētia vegetatiua sepatur ab alijs. Est eni in embrione ante sensitiuā ⁊ intellectiuā.vt hic dicit pbs. ergo nō ē idē realiter cū alijs. 3º qz sūt de scōa spē qualitatis.vt dicit in p̄dicamētis.quare non sunt idem cuz aia. In oppositum est.qm̄ aia est id quo primū intelligim⁹ viuim⁹ ⁊ sentimus.2º de aia ergo aia est potentia intellectiua qua primo intelligim⁹ ⁊ sensitiua qua primo sentimus:⁊ vegetatiua qua primo viuim⁹. Ad questiōem istam dicēda sunt duo.primo q̄ iste potētie sūt idez realiter cum aia.2º q̄ quiditatiue distinguūtur ab aia ⁊ inter se. Primū probo sic.aliqua potētia ē in aia que nō ē res alia ab aia.ergo ita est de qualibz potentia aie. Cōsequētia tenet.quia plura nō sūt ponēda vbi sufficiūt pauciora.prio phisicoruz:sed sicut de vna potētia oñdit:q̄ vna realitas sufficit sibi ⁊ aie:sic pōt argui de qualibet alia Ans probo sic. Illud qō remanet in eēntia aie circūscripta ab aia oi realitate:alia a realitate aie nō est alia realitas ab eēntia aie:sed aliqua potentia remanet in eēntia aie circūscripta ab aia oi realitate:alia ab eē aie:probatio.aia nāq̄ ad hoc erit in potētia ad recipiendū oēm realitatem possibilez ibirere sibi.igitur posita ista potentia remanebit in eēntia aie.⁊ per ꝓns nō erit realitas alia ab eēntia aie Quod patet. etiam in alia forma arguēdi. qm̄ illud qō in eēntia aie ē prius primo inherēte ipi aie:nō est realitas alia ab eēntia aie:qz dato q̄ sic.sequitur q̄ ipm̄ inhereat aie. quare nō

inerit aie ꝓius ꝙ ꝓimũ inherẽs aie sed aliqua potẽtia ineſt aie ꝓius ꝓimo inherẽte aie. qm̃ aia eſt in potẽtia reſpectu ꝓimi inherẽtis ſibi: vel poſſibilis inherẽ. quare iſta potẽtia nõ erit res alia ab eẽntia aie. Scõm ꝓbo ſic qõ eſt quiditatiue reſpectuũ: nõ ẽ idez quiditatiue cum nõ quiditatiue reſpectiuo: ſed potẽtia eſt quiditatiue reſpectiua ꝛ ſubiecta aie nõ. igitur nõ eſt eadem qditatiue cum illa. ℳinorẽ ꝓbo ſic. ℴis forma cuius actꝰ formalis nõ eſt ad ſe: ſed trãſit in alterum obiectiue: ponens illud alterum in eſſe corelatiuo ad ſuum fundamẽtũ ſine quo nõ põt intelligi eſt quiditatiue relatiua vel reſpectiua: ſed actus formal' potentie qui eſt poſſe nõ eſſe ad ſe. quia nulla res põt id qõ ipa eſt: ꝛ trãſit in alterum obiectiue: qz trãſit in illud qõ per eam dicit poſſibile. ℰt ponit illõ alterum in eſſe corelatiuo ad ſuũ fundamẽtũ. ℰx hoc enĩ ꝙ aliqd eſt potẽs per potẽtiam ꝓducere alium actũ: ille actus eſt poſſibilis corelatiue dictꝰ ad fundamẽtũ talis potẽtie: ſicut cũ dicit ꝙ calefactio eſt poſſibil' eſſe a calefactiuo. iſtud etiã poſſe non põt intelligi ſine illo altero tanquã termio ſuo. poſſe nãq; intelligẽ non põt intelligi ſz ꝙ eſt tale poſſe nõ intellecto ipo itelligere. quare potẽtia eſt quiditatiue reſpectiua. Sed cõtra hoc dicit per aliquos. ꝓmo qz nullus reſpectus ẽ potentia ſm ꝙ potẽtia dicit ꝓncipiũ agendi vel patiendi nec includit in ea ſed bene denomiat eam. ℳõ ꝓbatur qz ex abſoluto ꝛ repectiuo nõ cõſtituitur aliqd per ſe vnuz: ſed potẽtia vt dicit tale ꝓncipiuz eſt aliqõ per ſe vnũ ergo nõ includit abſolutũ ipius aie: cũ reſpectu ſuperaddito. 2º dicit ꝙ iſte reſpectus nõ eſt realis: ſed tñmõ rõis qõ patet. qz põt eſſe ad actum nõ exĩtem: ad quẽ nullꝰ põt eſſe reſpectꝰ realis: quia relatiua poſita ſe ponũt ꝛ pempta ſe perimũt. ℳicẽduz ad ꝓmũ ꝙ negare potentiã vt eſt ꝓncipiũ nõ includere reſpectũ implicat cõtradictiõem. qõ ꝓbo. qz ꝓncipiũ inqz tuz ꝓncipiũ includit reſpectũ ad ꝓcipiatũ. ℰt ideo ꝓio phiſicoz dicitur ꝙ dicẽtes eſſe tm̃ ꝓncipiũ implicant ꝯdictionẽ: qz ponẽtes ꝓncipium ponũt ꝓncipiatum. excludentes vero p hanc dictiõem tũ: omne alterũ a ꝓncipio negant ꝓncipiatũ. ℰt ſic patet ꝙ ſicut pater inquãtum pater includit reſpectũ ad filiuz. ſic ꝓncipiũ inqz tũ ꝓcipiũ icludit rſpectũ ad ꝓcipiatũ ſed potẽtia inquãtuz potẽtia: eſt ꝓncipium qõ patet. qz potẽtia diffinitur per ꝓncipiũ. ſc̃. metbaphiſice. igitur potentia inquãtũ ꝓncipium ꝛ inquãtum potẽtia includit reſpectũ. ℳd illud qõ obijcit. ꝙ ex abſoluto ꝛ reſpectiuo non cõſtituit aliqd per ſe vnum: concedo vt ſic. qz nec dico ꝙ ex abſoluto aie: ꝛ ex reſpectiuo potentie cõſtituitur aliqd per ſe vnum: qz potẽtia vt potẽtia: nõ icludit ſubſtãtiam in rõne fundamẽti cum inueniat in qualitate non includit qualitatẽ cum inueniatur ſed includit entitatem que cõis eſt ſubſtãtie ꝛ qualitati que ſm ſe nec eſt abſoluta nec eſt reſpectiua. ℰt iſta cõtracta per dr̃iam potentie vel ꝓncipij cum illa dr̃ia reſpectiua conſtituit aliquid per ſe vnum: ꝛ ipa coincidit i eã dem realitatem cum ſba. ℰt ſic ſubſtãtialis potẽtia: vel cum qualitate: ꝛ ſic accñtalis potentia. ℰt ita ipa potẽtia coincidit i eandẽ realitatẽ cum fũdamento ſuo. non tamẽ in eãdẽ quiditatem: qz ſua quiditas eſt reſpectiua: ſz quiditas fundamẽti ſubſtãtie vel qualitatis eſt abſoluta. ℳd ſm dicẽdum ꝙ reſpectus potẽtie ad actũ nõ exĩtẽ non eſt realis: qz relatiua non plus ſe ponũt poſita: nec perimũt pempta niſi quãtum exigit eſſe eorum corelatiuum: ſed potẽs ꝛ poſſibile ſũt corelatiua. quare potens non plus exigit in ſuo corelatiuo qz exigat eſſe poſſibile ſed eſſe poſſibile in ſuo fũdamẽto: non exigit actualẽ exĩtiam. quare nec po-

tens plus exigit in suo termino. Vñ co igit q respectus potētie actualiter est ad possibile q est actu possibile nō q sit actu ens. Ad argumēta pncipalia. ad pmū dō. q est silr cōtuz ad rōes formales: non quātum ad realitates. Color enī t sapor distinguūtur formaliter sicut t iste potētie: sed cuz b distinguūt ſaliter: nō tñ iste potētie

Ad fm dō. q vegetatiuū q est i ēbrione nō est in eo ad modū forme: sz potius ad modū artificis vel artificij vñ simul aiatur vegetatiua sensitiua t intellectiua. illud tñ artificiū est pncipiuz nutrimēti t augmēti: sicut est aia vegetatiua in rebus aiatis. Ad terciū dō. q potentia t ipotentia que dicūt de scība spē qualitatis dicūt modos potentiaz. vñ i impotētia nō dicit priuatiōem potentie: qz tūc nō esset qualitas: sed dicit difficultatē potētie. Iste nāqz qui sine difficultate operari ñ pt dicit impotēs ab impotētia b mō dcā. quare potētia tali potētie opposita ñ dicit nisi facilitatē potētie pdicte difficultati oppositam.

Questio. 35.

Et 3°. arguit q appetit⁹ intellectiu⁹ sit tm rōnalis per pticipatiōem: qz q non rōcinat nō est per se rōnale: sed appetit⁹ intellectiu⁹ nō rōcinat. quare nō est per se rōnalis. In oppositū arguit: qz tunc non esset magis rōnalis qz appetitus sensitiu⁹ q est incōueniēs. Pro solutione questiōis pmittēda sūt tria. prio bitudo intellect⁹ ad volūtatē. 2°. bitudo volūtatis ad appetitū sensitiuū. 3°. intellect⁹ t appetit⁹ sensitiui. Be pmo sciendū. q intellect⁹ cōpat volūtati: sicut cōsiliar⁹ regis cōpat regi t sicut deprecās cōpat audiēti. vñ dicitur hic in textu q rō ad optima deꝛcatur

Be 2°. sciēdū. q volūtas se bz ad appetitū sensitiuū: sicut pr̄ ad filū t sicut princeps ad subditum liberū. ipa nāqz volūtas iperat: sed appetitus sensitiuus illud imperium non semp accepiat. Be 3°. dicēduz. q intellect⁹ nō habet spālem bitudinē ad appetitum sensitiuū: nisi cōcurrēte volūtate. vnde qñ dicit q rō pncipat illi appetitui b est intelligendū cū volūtate t rōne volūtatis. qō apparet ex b q dicit i textu tñ qñ dicitur q ille appetitus aduersat rōni debet intelligi q aduersat ei: qz aduersat eius volūtati. qō apparet. qz i icōtinēte fit mot⁹ ꝓtra ꝓelecta per volūtatē t ꝓiudicata per rōnem vnde. j. li. 2°. dicit. q incōtinēs operat nō eligens: sed cōcupiscēs imo operatur cōtra electiōem sicut cōtra rōnem

Silr modo intelligēduz est q scribit pmo politice vbi dicit q rō pncipatur appetitui pncipatu rgali. aia vero pncipat cozpi pncipatu deposito sicut dom⁹ pncipat seruo: qz cozp⁹ ñ pōt resistere aie appetit⁹ tam pōt resistere rōni. quare iste pncipat⁹ est liber t ille seruilis. Hijs ꝓmissis dicendū ad questiōez. q appetitus intellectiu⁹ est per se rōnalis duplici rōne vna qz sequit in actibus suis apꝓbensiōez rōnis. Alia qz habet i ptāte sua vsum rōnis. pōt enī cōuertere intellectū ad cōsiderādum de illa materia vl̄ de illa. 4°. dico. q nō ē per se rōnalis quasi in se ipo rōcinās t intelligens: qz b est ꝓpriuz intellectus. Et per b patz solutio ad obiectum. Ad aliud autez pro altera pte potest dici q appetitus sensitiu⁹ nō est rōnalis nisi per accñs ipe nāqz pt inueniri nō cōiunctus rōni sicut in brutis. Itē qz nō sequit apꝓbē siōez rōis imediate. appetit⁹ tñ intellectiuus nūqz inuenit sine rōne: t imediate sequit apꝓbensiōem rōnis. quare iste p se dicit rōnalis t ille p accñs

Questio. 36.

Et 4°. arguit. q virtutes morales sint in appetitu sensitiuo: qz in eodem sunt virtutes moderātes t passiones moderate: sz in appetitu sensitiuo sūt passiōes quas moderātur virtutes. vt. j. li. 2°. ergo virtutes sunt in appetitu sensitiuo. 2°. qz

pbs in vltia pte vinidit vtutes in itel lectuales ꝛ in mozales: fm vuisiõem ptis rõnalis per eẽntiam: ꝛ rõnalis p pticipatiõem q̃z vocat appetitũ sensiti uũ. quare sicut itellectuales sunt i itel lectu sic mozales in appetitu illo. 3º qz in illo sũt vrtutes morales q̃ ma, gis subijcit rõni per virtutẽ pfectaz q̃z per cõuentiõtã: sed pbs dicit in lia. q̃ appetitus sensitiu⁹ cõtinẽt subiect⁹ est rõni. Appetit⁹ tũ viri fozt̃ ꝛ sobrij sub iectioz est rõni. quare in illo sũt vtutes mozales. 4º qm̃ ad b̃ ponit vtus mo ralis in boie: vt illud q̃ fm nãm suam rebellat cõtra rõem subijciat ꝛ obedi at rõni: tũc arguit. qz in illo sic subijci bili sũt vtutes mozales: sed illud subij cibile est appetit⁹ sensitiu⁹. ergo in ipo sunt vtutes mozales. Jn oppositum qz dicit. j. in pncipio. q̃ iustitia ẽ ha bitus quo volum⁹ iusta ꝛ sum⁹ opatiui iustoz: sed illud quo volum⁹ est volun tas vel bitus volũtatis vel act⁹ volũta tis. g̃ iustitia est aliqõ istoz trium. Nõ põt dari nisi mediũ. s. q̃ sit bitus volun tatis. Dicẽdũ ad questiõem. q̃ virt⁹ mozalis ois est in volũtate ꝛ nõ in ap petitu sensitiuo. qõ pbo septẽplici rõ ne. pzio ex pte intẽtiõis: qz ois bitus virtuosus reddẽs intentiõem rcãm est sbiue in potẽtia que intendit. qõ ap, paret. qm̃ virtus est que bãtem pficit ꝛ eius opus bonũ reddit. quare virt⁹ illã potẽtiam pficit cuius opus bonuz reddit: sed sola volũtas intendit vt in tentio dicit volitio finis: ꝛ virtus intẽ tionẽ facit rcãm. vt. j. li. 6. g̃ virtus est in volũtate. 2º ex pte electõis. qm̃ ois bitus electiu⁹ est in appetitu electiuo qõ apparet in oibus per sil'e sil'r se ha bentib⁹. ois enim bitus intellectiu⁹ est i intellectu. ois speculatiu⁹ est in intelle ctu speculatiuo. ꝛ ois pzacticus est in pzactico: ꝛ ois appetit⁹ est in appeti tiuo ꝛ sic vl'r in oibus. quare ois bitus electiu⁹ est in potentia electiua: sz vir, tus mozalis est bitus electiu⁹. vt. j. li. 2. ꝛ appetit⁹ intellectiu⁹ est electiuus vt. j. li. 6. quare ꝛc. 3º ex pte rõnis qz ois bitus cũ rõe est in intellectu vel i itellectiuo appetitu: lz oẽs opatiões ꝛ dispositiões aliarũ viriuz sint fm rõ nem nõ tũ cum rõne. vnde seruus obe diens dño impanti cũ rõne opatur fm rõnem non tũ cũ rõne lz dñs imperet cum rõne. Sil'r mõ in viribus inferiozi bus opantibus fm iuditiũ rõnis ꝛ im perium volũtatis: ipe quidẽ opant fm rõnem nõ tũ cum rõne. quare manife, stum est q̃ bitus operatiu⁹ nõ soluz fz rõnẽ: sz cum rõne est in intellectu vel in appetitu intellectiuo: sed vtutes sũt bitus opatiui nõ solum fm rõnem: sed cum rõne. vt. j. declarabit' li. 6. in fine. quare virtutes sũt in altero istoz duoz non in intellectu: quare in appetitu.

4º ex pte delectatiõis: qz in illo ap, petitu sunt virtutes mozales qui dele ctatur ꝛ gaudet in ope virtuoso. b̃ ap paret. j. li. 2º. Jn illa pte [Signũ ãt oz fieri bituum] sed sola volũtas gaudet ꝛ delectat in ope virtuoso. quare ꝛc.

Assũptũ docet experiẽtia. qz nõ est aliquis virtuosus quin duz retrabit ap petitũ sensitiuũ a suo delectabili dele ctet fm appetitũ sensitiuũ. Hoc enim ẽ impossibile q̃ potẽtia delectet in sub, tractiõe obiecti sibi nãliter delectabil' imo pot⁹ tristat sicut dicebat. apo. ad ro. vij. qui satis potuit reputari tempa tus inuenio in mẽbzis meis legẽ repu gnãtem legi mẽtis mee. Jsta vero lex mẽbzoz est appetitus sensitiu⁹ qui re pugnat legi rõis cui tñ cũ delectat ap petitus intellectiu⁹ dicẽte eodẽ ca. cõ, delectoz legi dei: fm interiozẽ boiem .i. fm volũtatẽ. quare virtus mozalis est in volũtate. 3º ex pte cõtinẽtie. qz in quo est continẽtia que est quedã ẽ, tus impfecta in illo est virtus pfecta cõ sequenter: sed incõtinẽtia est in appe titu intellectiuo. igit ꝛ virtus pfecta. Minoz pbat. qm̃ appetitu sensitiuo aduersante rõni: cõtinẽtia stat pzo rõe ꝛ vincit motũ appetitus sensitiui: sed nõ p̃t eẽ nisi cõtinẽtia sit i appetitu in

tellectiuo: qz nō ē possibile q̄ in eodē appetitu sint conatus oppositi: sed conatus cōcupie cōtrariat conatui cōtinētie. quare nullo mō sūt in eadē potētia. cōcupia vero est i sensitiuo. quaē ꝛ cōtinētia est in intellectiuo 6°. ex p te intēpantie: qm̄ in quo est vitiū in illo pōt eē virt⁹: qz cōtraria nata sūt fieri circa idez. 2°. topicoꝝ. Sed intēpantia est in volūtate. g̃ ꝛ virtus sibi opposita. Mino: pbat. qm̄ ois inclinatio appetitus sensitiui fit cū passiōe ire l' cōcupie: sz inclinatō itemperātie nō fit cū cōcupia. quare eius inclinatio ñ est in appetitu sensitiuo. Assūptū ponitur. j. per p̄m li. 4. ꝛ. 7. q̄ intēpat⁹ eligēs cōcupiam p̄uenies inclinat ad male operari. quare inclinatio intemperātie nō fit cum cōcupia. 7°. ex p te humane bōitatis: qm̄ ois bitus reddens hoiem simpliciter bonum est in voluntate. Istud apparet p̄imo. quia bona voluntas facit hoiem bonum. vt visum est supra. 2°. quia bona voluntas cōseruat bonam rōnem quātūcz appetitus sensitiu⁹ sit passionatus. sicut apparet hic in l̄ra ꝛ. j. li. 7. de cōtinēte q̄ habet appetitum sensitiuū passionatū ꝛ cū bōa voluntate cōseruat rōnē rcāz 3°. qz nulla res dicitur simpliciter bona ex bonitate deteriozis ptis sue: sed tota pars sensitiua est deterioz pte intellectiua. vtrobicz sūmendo appetitū ꝛ ap̄bensiuū. quare patet q̄ oēs habitus ex quibus homo dicitur simpliciter bonus sunt in intellectu vel in voluntate: sed virtutes mozales reddūt hoiem simpliciter ꝛ p̄incipaliter bonum. vt. j. in fine sexti. quare oēs sunt in volūtate. Dicēduz ergo ad p̄imū in oppositū q̄ virtus moderās ꝛ passio moderata nūquā sunt in eodez subiecto: sed virtus dicit moderās passionem. qz volūtas ex cōnaturalitate quā habet cum appetitu sensitiuo nata est illi condelectari ꝛ cōdesc̄ēdere: ꝛ ad h̄ ponit virtus in volūtate ne volūtas cōdelectet ꝛ cōdesc̄ēdat passiōi appetitus sensitiui. Ad 2m dō. q̄ p̄s bis diuidit rōnem cōtra appetitū in ista lectione. p̄io. d. q̄ p̄ter rōnem est aliquid q̄ aduersatur ei ꝛ eodem mō aduersatur electiōi. vt oñsuz est supra. vt patet in l̄ra de cōtinēte. ꝛ hoc modo intellectus diuiditur cōtra solum appetitum sensituū. j. cum dicens. cōcupiscibile vero ꝛ vl'r appetibile ptcipat aliqualiter rōnez 2m q̄ exaudibile est ei ꝛ obedibile. h̄ ergo diuidit intellectū cōtra appetitum vl'r sumptū. vbi tamē designat duos appetitus. vnum quem vocat exaudibile. i. exauditū ꝛ iste est intellectiuus quem rō deprecat. aliuz designat quē notat obedibile. i. obeditiuū cui ratio imperat ꝛ p̄incipat mediante appetitu intellectiuo. Dico igitur q̄ diuisio virtutis in mozales ꝛ intellectuales 2m diuisiōem intellectus ꝛ appetitus vl'r sumpti: accipit i hoc loco. quare ex hoc non sequitur. q̄ virtutes mozales sint in illo appetitu vel in isto determinate: sed in appetitu indeterminate. Ad terciū dō. q̄ virtus non est in illo q̄ est subiectiuz in ꝺ tuoso q̄z in cōtinente qz subiectio illa pōt fieri maioz qz fortificatur p̄incipatus volūtatis: nō soluz qz debilitat ꝺtus appetitus inferioz. Ad quartū dō. q̄ virt⁹ ponit in homie vt hō sit simpl'r bonus ꝛ vt bonū opetur. quaē finis virtutis nō est solum subiectio illius appetit⁹. imo posito q̄ ille appetitus eēt summe passionatus. dum tamē volūtas esset simpliciter bona: adhuc ip̄e eēt simpl'r bon⁹. sicut Apo. cui datus erat stimulus carnis quo nō obstāte ipse erat simpliciter bonus.

Explicit liber p̄imus.

Incipit liber scdus .L.j.

Ultiplici ãt exñ-
te virtute] Post
quaz pbs in prio
libro determiauit
de fine vtuꝫ. Hic
i 2°. determiat de
generatiõe ⁊ mlt
tiplici cõditiõe ⁊ rõne vtuꝫ: agẽs pri
mo de virtutũ generatiõe. 2°. de corru-
ptiõe ibi[Adhuc ex eadẽ].3°. de mani
festatiõe ibi[Qñ igit pñs negotium]
4°. de augmẽto ⁊ salute ibi[primũ igi
tur ꝟ speculãdũ]5°. de opatiõe ibi[sed
nõ solũ generatiões[6°. de signo vtuꝫ
acqsito ibi[Signũ aũt oz ferre].7°. de
mã ibi[Circa voluptates ei ⁊ tristiti-
as]8°. de mõ opãdi ibi[Quereret aũt
vtiqz aliqs]9°. de genẽ ibi[Post ꝟ q-
dẽ est]x°. de diffinitiõe ibi[oz ãt nõ so-
lũ sic dicere]vndecio de ipi° multipli-
ci spẽ ibi[oz nõ solũ vl'r dici]i2°. de op
positiõe ibi[Trib° ãt dispõib°]iz°.⁊ vl
timo de inuentiõe medij vtuꝫ ibi[qñ
qdẽ igit ẽ vt° mozal'] Prio ꝺ genera
tiõe vtuꝫ duas cõclusiões declarare in
tẽdit.s.q generatio vtuꝫ ẽ ex moze. 2°
q nõ ẽ a nã. prio igit declarat primaz
cõclusiõem. 2°. scdaz ibi[Ex quo ⁊ ma
nifestũ]3°. vtrũqz sil' ibi[Testat' ãt]

Primã declarat cõpãdo vtutes itel
lectuales ⁊ vtutes mozales penes ge
neratiõem. Dicit g̃ q exñte duplici v
tute. vna intellectuali que pficit itelle
ctũ. ⁊ alia mozali que pficit appetituz
iste due in generatiõe differũt: qz vt°
i
tellectual' ex doctrina vt plimũ bz ge-
neratiõez ⁊ augmẽtũ. Cui° signũ ẽ: qz
ois vt° indigẽs expimẽto ⁊ tpe longo
bz generatiõem ex doctrina p viã eru
ditiõis: vel per viã ꝓprie iuẽtiõis. Di
cit enim prio metbaphisice. q ex mltis
expimentis intellectis. fit vna cõis de
silibus acceptio que principiuz est artꝫ
⁊ scie: sed ois virt° itellectual' indiget
expimẽto ⁊ tpe lõgo. vt hic ꝺz. quare
generatiõez bz ⁊ augmẽtũ ex doctri-
na. virt° ꝺo mozal' sit ⁊ genera' ex mo
re. Cui° signũ ẽ nomẽ ei° a moze nãqz
nomẽ accepit ⁊ dicta ẽ mozal' paz de
clinãs a moze. Hic ãt sũt tria dubia.
Prio qz nõ ois vt° itellectual' indige
re videt expimẽto. puta mathematica
que vt dictũ ẽ. ẽ. li.i.c.x. vnicã sensatõ
nẽ requrit ꝑ suoz pricipioz notitia.
Expimẽtũ ãt multas regrit ⁊ sensatio
nes ⁊ memoriaſ. vt ꝺz prio methaphi
sice. 2°. qz videt q vt° mozal' nõ gene
ret ex moze cũ ipa sit idẽ q mos. vt. j.
li. 6. declãbit'. 3°. q vt° itellectual' ⁊ ꝟ
tus mozal' nõ videt differre penes ge
neratiõem ab expiẽtia vl' cõsuetudine
qz vtus itellectual' sicut mozal' indi-
get cõsuetudine. vt patz. j. de cythare
do ⁊ edificatoze. mozalis etiã sicut in
tellectualis indiget expiẽtia: qz nõ pt
eẽ cõsuetudo sine expiẽtia. Ad pri-
mũ ꝺõ. q expimẽtũ pt sumi dupl'r. vno
mõ ꝑ toto ⁊ cõpleto. alio mõ ꝑ pte ⁊
principio. Itẽ qñqz sumit' ꝓprie: qñqz
sl'itudinarie. Hũc g̃ sic ẽ. q ois vt° itel
lectual' in sua generatiõe indiget ex-
perimẽto vel toto vel ꝓprie sũpto. si-
cut nãlis ⁊ mozal': vel pte ⁊ principio
sicut mathematbica cui° principia co
gnosci: vl' ex vica sensatiõe pbita: vl' si
militudiarie sũpto sicut logica in qua
nõ inuenit' expimẽtũ: sz tm̃ sil'itudiarie
sũptũ. ꝟ ãt dicim° inuenire termios i q-
b° sic: ⁊ i qb° ñ. Ad kz ꝺõ. q mos sũ
mit' dupl'r. s. mãliter ⁊ fozmal'r. mãlit'
ꝺo sũpt° icludit duo. s. mozã ⁊ modum
ꝟ ei mõ mos ẽ moã diuturna opationũ
sil'em modũ hñtiũ. Fozmal'r ꝺo sũptus
duo dicit. s. moderamẽ dirrectiuũ ⁊ p-
ceptiuũ ⁊ sic bz vim legis ⁊ modera-
mẽ volũtati iclinatiuũ ⁊ obeditiuuz: ⁊
sic est dispositio appetit° ⁊ mozal' vt°
vult g̃ pbs dicere. q mos ꝟ vltio°. sũpt°
generat' ex moze in pria signatiõe sũ-
pto. vñ in greco nõ est simpl'r idẽ no-
mẽ i vtraqz signatiõe acceptũ. In pri
ma nãqz ꝺz ethos cũ e breui. In vltia
ꝺo ꝺz eutes cũ e lõga. ⁊ iõ paz ꝺz de-
clinaẽ vl' dirriuaẽ nomẽ a noie. Et sic

bēm⁹ q̄ mos apud nos tripl'r sūmit: vno mō ꝑ sil'ium opationū multitudie alio mō ꝑ iure. alio mō ꝑ bitu ⁊ diſpoſitiōe. Ad terciū dō. q̄ circa eādē operatiōez p̄t cōcurrere expimētū quo generat ſcia cū vſu ⁊ cōſuetudine: quo generat vt⁹. verbi gr̄a. cū aliqs cytbarizat: audit ⁊ peipit: q̄ taliter mouendo manū facit bonā cōſonātiā: taliter vero diſſonātiā. Et ex iſta auditiōe mlt̄ toties facta ⁊ in memoriā redacta fit expiētia per quam vltro generat ſcia. Et ſic opatio cytbarizādi in tali experimēto nō ē nīſi obiectū. Ex ipo aūt cytbarizare ꝑ ſe generat aliqua virtuti tas in vtute motiua ꝑ q̄s man⁹ ē obediens virtuti intellectiue. In appetitu vo ſi eligat exceſſiue delectari ex tali cōſonātia. generabit bitus vitioſus: ſi vo decēter bitus virtuoſus. ⁊ ſic apparet q̄ i virtute intellectiua ⁊ in vtute motiua ⁊ in virtute appetitiua: p̄nt diuerſi bit⁹ generari circa eādē opatiōnē: ſz differeēter: q⁹ in vtute itellectiua ſz q̄ illa opatio ē cognita. In motiua aūt corpali ſm q̄ eſt exercita. in appetitiua vo ſm q̄ eſt electa ⁊ deſiderata Et ſic apparet q̄ expiētia per ſe pertinet ad generatiōem vtutis itellectual ⁊ non cōſuetudo: q⁹ eque bñ generat ſcia ꝑ expimētū in opib⁹ nature ſicut i opib⁹ nr̄is. cōſuetudo vero ꝑ ſe generat mozalē bitū. expientia vo cōcurrit ad illā ꝑ accns. Deinde ibi [Ex quo eſt manifeſtū] ꝓbat duplici rōne vtutē nō generari a natura ibi [Ad b quecū q̄s qdē] Prio igit arguit ſic. nulla res p̄t aſſuefieri ad oppōita ei⁹ q̄ nāt̄r ieſt ei: ſz ad oppoſita vtutū poſſum⁹ aſſuefieri. g̃ vtutes nō nāt̄r inſūt nob. Hui⁹ rōnis p̄io ponit cōcluſiōem quaſi ꝓbari poſſibilē ex p̄cedēti ptcula vbi dictū ē. q̄ virtus mozal generat ex more ex quo vt dicit manifeſtuz eſt q̄ nec vnica vtus de numero mozaliū inſit nobis a natura. poſtq̄s quelibet ineſt nobis ex moze. 2°. ponit ma. in exēplis de clarās eā. d. q̄ nullū exñtiuz nāt̄r in aliquo p̄t aſſuefieri alr vt ad oppoſituz ꝑuta lapiſ q nāt̄r ē deorſū lat⁹ nūq̄s aſſuefiet ꝑ ſe ipm ſurſū ferri. Et ſi decies milies aliqs eū iacēs ſurſum conet aſſuefacere. Nec ignis q nāt̄r ſurſū fertur nūq̄s aſſuefiet deorſū ferri. Nec vl'r eoz aliqđ cū tal'r apta nata ſūt aſſuefieri ad oppoſitū. 3°. repetit cōcluſio nē exponēs eā. d. Nō tgit nec nā nec ꝑter naturā iſūt nobis vtutes: ſz nob i natis ſuſcipe eas ipe pficiūt i nobis ꝑ aſſuetudinē ⁊ iō nō ſūt ꝑter nām: q⁹ sum⁹ ad ipas apti nati ꝑ nām nec ſunt a nā: q⁹ pficiūt ꝑ aſſuetudinē. Deinde ibi [Ad b quecūq̄s] pōit ſcdam rōez tale: quecūq̄s nob aduenīūt ꝑ nām p⁹ius bēm⁹ eoz potētiā q̄s actū. qđ apparet i ſenſib⁹. Nō eni p⁹ius ſentim⁹ q̄s ſēſuz bēam⁹: nec ex b ſenſū bēm⁹ q⁹ p⁹ius sentim⁹: ſz ecōuerſo: q⁹ p⁹ius ſenſū bēmus poſteri⁹ ſētim⁹: ſz vtutes accipim⁹ p⁹ius opātes: ita q̄ eaz act⁹ p̄cedit rōem ſicut apparet i qbuſdā artib⁹. Et patz l̄ra. quare vtutes nō iſūt nob a nā Deinde [Teſtat aūt] ꝓbat vtrāq̄s cōcluſiōem ſil' intēdēs ſic arguere. Illđ q̄ p legiſlatorē iducit in ciues mediāte aſſuefactiōe ē ex moze ñ a nā: ſz vt⁹ moral' p legiſlatorē ſic iducit. g̃ ē ex moē nō a nā. maior ē p ſe nota. minorē vo ō clarat i l̄ra. d. q̄ illđ qđ fit i citatib⁹ teſtat vtutes generari ex moē ñ a nā: q⁹ legiſlatores ſuos ciues aſſuefacientes: faciūt bonos ⁊ vtuoſos ⁊ b ē volūtas cuiuſlibet bōi legiſlatoris: q⁹ finis legis ⁊ citatis ē felicitas ciuiū: ſz felicitas ciuiū ē opatō ſue opatiōes vtutuz q⁹ b itēdit facē qlibz legiſlator: volēs ad finē legis ⁊ citatis ciues ſuos pducē qcūq̄s eni b ñ faciūt nec intēdūt grauit peccant ⁊ eoz cilitas mala: differt ab omni ciuilitate bōa: ſicut ſubuerſio cōmunis boni differt a cōſtructione cōis boni [Ad hec autem ex eiſdem] Algit de virtuti corruptiōe intēdēs talē cōcluſiōem q̄ ex qbus opibus ⁊ per que opera generat vir⁹ ex eiſdē ⁊ per eadez aliter cum factis ⁊ facta corrūpit ⁊ b idem eſt in artib⁹. igit ponit iſtam cōcluſiōem. 2°. ꝓbat eā inductiue in ar

tibus ibi. Ex cythariza ē ȝ°. in vtutib⁹ ibi. Sic vtiqz ⁊ in iurib⁹] 4°. infert eā ꝓbatā in qbuſdā hūtib⁹ ibi. Et oio vti qz ȝ°. ex bijs infert vnū correlariū qđ eſt documētis ibi. Propter qđ opatō nes] Dicit g̃ ꝓpio q̄ ex cythariʒare ef ficiūt cythariſte bōi ⁊ mali: ſed aliter ſm ꝓpoſitiōem:qz ex cythariʒare bñ efficiūtur boni ⁊ ex male mali. Et vl'r circa oēm mām artis.ex opari bñ acq ritur virtus artis ⁊ ex male error op poſitus artis. Et hoc cōfert q̄m aliter opantes nō indigēt docēte:ſi dīa ope rum nō cāret dīam bituū ⁊ h declarat in vtutib⁹. vt patet:qz in quacūqz mā ex operari bona generābit hit⁹ virtuo ſus ⁊ ex opari mala vitioſus. Deide ibi. Et ſic oio] cōcludit vl'r de qbuſcū qz bitibuſ.d. q̄ vnico ſermōe ſimplicit dici pōt.q̄ ex qbuſcūqz opibus ſil'ibus generāt bitus opatiui ſil'ium. Deide ibi. Propter qđ opatiōeſ] Infert correlariū.d.q̄ ꝓpter h oportet opatiōeſ reddere:quales debet opari vtuoſus bō:qz ſm dīam opationū p̄cedētiū ſequitur dīe bituū ſequētiū. quare non parū differt in educatiōe iuuenū ſic vl' ſic ex iuuētute aſſuefieri.imo multū qz bene aſſuefieri erūt felices ⁊ boni.ma le vero aſſuefieri erūt infelices ⁊ ma li ⁊ miſeri.magiſ aūt differret ſi i tota vita ſic aſſuefieret.

D euidētiā p̄dictoꝝ tria ſunt iquirēda. prio vtz nāl' appe tit⁹ poſſit aſſuefieri ad oppoſi tū ei⁹ ad qđ natural'r inclinat. 2°. vtrū vtutes morales generētur a natura vl' ex doctrina:vel ex cōſuetudie. 3°. vtz corrumpi poſſent.

Queſtio prima.

E prio arguit q̄ nālis appe titus poſſit aſſuefieri ad op poſitū prio.qz appetitus corpalis de lectationis nāliter ineſt nobis.vt.j.3°. ca.Eſt eni nobis cōnatus ⁊ cōnutrit⁹ ſed ad oppoſitū poſſum⁹ aſſuefieri per temperātiam. 2°. qz verecūdia natu raliter ineſt alicui.vt.j.eodē li. ⁊ i.4. ⁊ tamen pōt per opa turpia aſſuefieri ad inuerecūdiaz. 3°. qz qlibet nāliter eſt ꝓnus ad vnū vitū magis q̄z ad op poſitū vl' ad vnā vtutē magis q̄z ad vi tium.Et tū ſz doctrinā pbi in fine bu ius libri aſſuefieri poſſum⁹ ad oppoſi tum ꝓnitatis illius. 4°. ꝓbat idē exē plo pbi ibidē poſito:qz tortuoſitas na tural'r ineſt ligno q̄ tū per frequentes flexiōes ad aliam ptem pōt fieri rcm ſm documētū pbi. In oppoſitū ē ſnia pbi ⁊ exēpla ei⁹ de igne ⁊ lapide.

Pro explicāda ſolutiōe hui⁹ qōnis ſunt.8.ſciēda. prio ergo ſciēdū q̄ nāliſ inclinatio sūmit h ꝓ inclinatiōe nō ca ſuali nō violenta:nō artificiali:nō vo lūtaria:nō ſupnāli. Naturale vero di uerſimode sūptuz diuidit cōtra caſua le:cōtra violētū:cōtra artificiale:cōtra volūtariū:cōtra ſupnaturale. 2°. ſciē duz.q̄ inclinatio nālis duplex eſt.vna actual':altera aptitudialis. Actualis āt eſt inter q̄z ⁊ motū vel actū cōſequē tem nō eſt dare mediū. aptitudinalis vo eſt inter q̄z ⁊ motū vl' actū cōſequē tez neceſſario req̄rit mediū.verbi gīa de vtraqz. In ferro eſt inclinatio nāliſ ad centz ⁊ adamātez. vtraqz vo nāl': prīa tū accītalis:qz nullo alio req̄ſito ex ſola grauitate mouet ad centz:niſi ſit ꝓbitū ⁊ lz ſit ꝓbitū ſp tū inclinatur deorſū. 2°. aptitudinal':qz ex illa ſola nāli inclinatiōe ferri ad adamātē non mouet ferrū niſi prius facta quadam actuali impſſiōe:vel paſſiōe ſeu vtute in ferro ab adamāte. Et iō ſicut ada mas dr mouere ferrū:qz dat ei vltima tā inclinatiōez ad motū:ſicut generās rē graue dr mouere eaz:qz generatio dat ei grauitatem que vltimate eſt in clinatio ad motum deorſum. Tercio ſciēdū.q̄ eadem inclinatione: appeti tus tēdit in vnū bonū ⁊ fugit oppōitū

4°. ſciēdū.q̄ appetit⁹ nō pōt aſſue fieri cōtra inclinatiōem nālem actua lem.qđ ꝓbat.qm̄ oe aſſuefactibile eſt diſpoſibile: ſed appetitus ſub tali iclī natiōe exīs nō eſt diſpoſibil': qz iam

est in vltimata dispone ad motū que ñ
pt augeri p additamētū accūtat dispo
sitiōis: nec minui p oppositā:qz nālia
sp manēt eadē sub dispone tali. 5°
sciēdum. q res bñs talez inclinatiōez
pōt ad oppositū assuefieri ī aliquo ap
petitu.qđ ꝓbat tali exēplo. posito ali
quo adamāti sursum ꝛ ferro deorsum
ipm ferrū:qz graue actualiter inclina
tur deorsum si tñ ꝓijciat sursum ꝛ tan
gat adamātem. totiēs poterit ꝓijci ꝛ
ab adamāte tangi ꝛ affici q ascendet
cōtra inclinatiōem grauitatis. 6° sciē
dum q appetitus vel inclinatio aptitu
dialis pt nāliter sisti.qđ apparet dupliter.
ꝓmo siquidē qz ferro posito inter duos
adamātes equales ꝛ eque distātes tra
ctum equaliter ab vtroqz ad neutrz mo
uebitur. Sili mō appetit sensitiuus
sine intellectiuo accept positus inter
duo cōcupiscibilia equalia:ꝛ eque di
stātia equaliter imaginata ꝛ eque mo
uentia:tract ab vtroqz:a neutro mo
uebit. 2° posito.q aliqs lapis bret vtu
tē ferri repulsiuā:sicut adamas attra
ctiuā:ꝛ iūgeret adamāti:si ambo eēnt
equales in virtute ꝛ eque respicerent
ferrū.tūc nec adamas traberet: nec il
le alius lapis repelleret:sili mō canis
videns cibū porrigi:tractus amore ci
bi nō recedet:sed tract timore baculi
non accedet. 7° sciendū. q appetit
nālis pōt vinci sicut sisti. qđ apparet
dupliciter. ꝓmo qz appetitus fortiorīs
cōcupiscibil vincet appetitū debilio
ris. 2° qz fuga obiecti terribil:vincet
cōcupiam obiecti delectabilis vel ecō
uerso:sic tñ q nūquā extinguet eā:sed
ꝓhibet eā a motu exteriori. 8° sciēdū
q appetit nālis cōtra nālem inclina
tiōez etiā aptitudinalē nō pt assuefie
ri.qđ ꝓbat. Dm oē q assuefit cōtra a
liquā inclinatiōem: sicut assuefact ꝫ i
clinatiōem virtutis pdit virtutē ꝛ eius in
clinatiōem ꝛ assuefact cōtra vitiū p
dit ipm:ſz nullus appetit pōt pdere
nālem inclinatiōem licet possit sisti vl
vinci:vl ꝓhiberi a motu cōsequēte nō
pdita tñ inclinatiōe: sicut apparet ex
pdictis.quare null appetitus pōt as
suefieri cōtra nālem inclinatiōem.

Dicēdū ad argumēta. Ad ꝓmum
q cōtra appetituz corpal delectatiōis
nūquā pōt assuefieri ille appetit qui
est ad ipam nāliter inclinat. puta appe
tit sensitu.qđ ꝓbat ꝓio p victuz
pbi. j. i fine dicētis q ad volupta
tem oz dicere illud verbū qđ dicebat
de belena:fuge fuge debem eni volu
ptatē nō inuadere ad vindicādū: ſz fu
gere q non esset nisi:qz appetit sen
sitiuus semp est ꝓnus ꝛ inclinat ad
eam. 2° qz fm pbm ibidē signū in
clinatiōis ad aliquā rem est delectatio
sequēs eius adeptiōem : ſz vn homo
quātūcūqz virtuosus ꝛ bonus si sobrie
comederit ꝛ biberit queuerit ꝛ dor
mierit si adipiscat actū venereū ita ex
periet eum sibi carnaliter delectabilē
sicut aliqs cētūcūqz ipudic nisi q ille
delectabit in appetitu sensitiuo ꝛ itel
lectiuo.virtuosus do in solo sensitiuo.
quare signum est q appetitus sensiti
us viri boni ita fuerit inclinat ad actū
illum:sicut appetit illi impudici.

Possum igit assuefieri in appeti
tu intellectiuo cōtra nālem inclinatio
nē appetit sensitiui ꝛ istud est bonuz
virtutis ī declinādo a malo nō cōdesce
dere ꝛ cōdelectari appetitui sensituo

Ad fm dō.q illa passio verecundie
recedit total aduenīēte inuerecundia
sicut iuuētus recedit aduenīēte sene
ctute.talia nāqz nālia que vt in plib
sequūt etates pōt amitti. Ad terciū
dō.q sicut ad ꝓmū ꝛ quartū:qz non
ē nisi exēplū illi tercij:nec illa tortuo
sitas est simpliter nālis. Accidit eni sur
culo crescēti q sit rcm vl curuū fm ad
iacētiā ꝛ aspectū circūstātiū ꝛ vetro
rum.

Questio. 2.

Ꝟ 2° arguit.q moralis virt
sit a natura ꝓio qz illa pfe
ctio est a natura que maxime
est fm naturā:sed virt est pfectio que
maxime fm nām est. tūc enim maxime

pfectū est vnūqōq; cum attigit ꝑpriā virtutē ꝛ tūc marie est ꝑz nām. 7. phi sicoꝝ. ergo virtus est a natura. 2° qm̄ ab eodem est potētia ꝛ vltimū de potentia: sed potētia est a natura .vt. j. c 6. ꝛ virtus est vltimū de potētia. vt dicitur prio celi ꝛ mun. igitur virꝰ est a natura. 3° qz nā nō deficit in necessarijs 2° de aia ꝛ 2° de celo: sed virtutes sūt hoi necessarie: qz sine ipīs non pōt assequi finem suū qui est felicitas vt supra li. i. igitur natura ꝓuidit de virtutibus. 4° qz ꝙ ꝑcedit oēm bitus acquisitū ē a natura: sed virꝰ ꝑcedit oēm bitum acquisitū. ergo est a natura. minorē probo de virtute iustitie: qm̄ iustitia est qua volumus iusta ꝛ sumꝰ opatiui iustoꝝ. j. i principio li: sed illō qō ꝑcedit oēm bitum acquisitū circa materiā iustitie: qz ꝑm pbm ex opibus iustis acquirit bitus quē vocat iustitiam oportet ātꝙ prius velimꝰ ꝛ opemur opera iusta quasi ista iustitia qua volumus ꝛ opamur iusta ꝑcedit illum bitū quē pbs vocat instrumētū. 5° qm̄ illa q̄ sequūt natiuitates hoim bonas vel malas sunt a natura: sed virtus ꝛ vitiū sequūtur natiuitates hoiz: qz virꝰ natuitatē bonā. vitium vero malā vt. j. videt cōcedere pbs li. 3°. Sz i oppositum arguit. ꝙ virtus sit a doctrina nō a natura: qz finis doctrine a doctrina sicut sanitas que est finis medicine est a medicina: sed virtus est finis moral' doctrine. vt. j. pte sequēti ꝛ supra in fine primi. Ex quo habet ꝙ hec scia ē sicut medicina aie ꝛ virtus sanitatis eius. quare virꝰ est ab hac doctrina.

Sed 3°. arguit ꝙ nec a doctrina nec a natura: sed a cōsuetudine sit virtus p duas rōes pbi positas in lra. Sz 4°. arguit ꝙ a nullo istoꝝ qz ꝑm aug. virtus est bona qualitas mētis qua rōne viuit qua nullꝰ male vtit ꝛ quā solus deus in hoie operatur. 2° sniaꝝ. dis. 27°.

Dicēdū ad questiōem ꝙ virꝰ ē a nā tanquā ab icboatiuo ꝙ est a doctrina tanquā ab excitatiuo ꝛ ꝓuocatiuo ꝙ ē a cōsuetudine tanquā a pfectiuo. primū probat. qz ꝙ se habet ad virtutez in rōne cārum ꝑmordialiū est icboatiuuz virtut. sed nā aie sic se habet ad virtutē. quare est icboatiuū eius.

Minor appaēt. qz natura aie se hz ad virtutē in rōne materie pfectibilis p virtutē. Ītē in rōe principal' forme inclinātis ad virtutē tanquā ad sequelam sibi debitā. qz nā aie nāliter inclinatur ad felicitatē per solā virtutē ac quisibilē. 3° se hz ad eā in rōne cause efficiētis qz efficit illas opatiōes ex q bus generat virꝰ. quare mediāte ipa generat virtutē. Ītē se hz ad eā in rōne cāe finalis. qz vt oñsuz est supra. li. i. pfectio eēntialis ꝛ nālis aie cuiꝰ est finis cuiuscūq; pfectiōis accītalis aduentitie. quare natura aie se hz ad virtutē moralē aliquo mō in rōe quadruplicis cāe. ꝛ per cōsequēs ꝙ est eius icboatiuū. Scōm pbat. qm̄ omne oñsiuū boni ꝙ ꝓuenit ex virtute ꝛ mali ꝓuenientis ex vitio ꝛ iuris ꝛ debiti: ꝛ nālis legis: quibus tenemur vitium cauere ꝛ vtutē habere est excitatiuum ꝛ ꝓuocatiuū hois ad vtutē: sz moralis doctrina ē huiusmōi vt apparet supra in principio ꝛ de cursu toto istiꝰ doctrine: qz ipa est qdā excitatiuū hois ad vtutē. Terciū pbat ꝑmittēdo ꝙ est aliqd agēs nō passū in opatiōibꝰ suis ꝛ istud nō pōt p eas assuefieri: qz per eas nō ꝑt aliqualr dispōi cū ex eis nihil recipiat. Est enī aliqd passū nullo mō agēs: ꝛ istud etiā nō pōt assuefieri ad operari cū nō possit opari totaliter passiuū exns. Est iterū simul agens ꝛ passū ꝛ istud ꝑt assuefieri: qz ē dispositibile iqtū passū ꝛ opatiuū iqtū agēs

Hoc ꝑmisso arguo sic. Illud quo aliquid disponit pfecte ad opus optimū est virtutis pfectiuū: qz virtus ē dispositio pfecti ad optimū. 7. phicorum. ꝛ primo de celo ꝛ mūdo: sed ex cōsuetudine homo disponit ad optimuz hois opus. ergo ex cōsuetudine pficit virꝰ hois. Minor apparet. qz ꝑ opa bona

in quibus homo est agens ⁊ passū relinquit in bone aliqua dispositō p quā opera bona magis cōueniūt hoi: ⁊ hō magis inclinatur ad ea: nunc: cū prius quare tociens potuerunt iterari ⁊ illa dispositō augeri ⁊ firmari quo vsq; hō maxie inclinatus sit ad opa optima ⁊ ipa maxie cōueniāt hoi. h aūt est vltimate disponi ad opus optimū ⁊ virtuosum fieri: ⁊ virtutē pficiēs ⁊ cōpleri. Dicēdum ergo ad primū in oppositum. q virtus maxime est ſm naturā pro ut ly ſm dicit bitudinē cause finalē qz nulla inclinatur ad felicitatē tanq; ad finē. virtus āt disponit vltimate natura ad felicitatē. quare virtus est maxime ſm inclinatiōem nature ad felicitatē. ⁊ h mō cōcessū est virtutē eē a natura. Ad ſm dō. q potētia ⁊ vltimū de potētia nō sunt ab eodez: nisi illud vltimū sit per se vnū cū potētia. vbi āt vltimū est aduentitiū: potētie nō sunt ab eodem. Nūc aūt ita est q virtꝰ moralis non est vltimū potētie: quo potētia simpliciter pōt: sed vltimū quo bñ ⁊ ita vltimū additū: potētie per virtutem est accītale ipi potētie: qz nō largitur ei vltimate posse simplr: sed vltimate bene posse: q est accīs potentie inq̄tū potētia. Ad tertiū dō. q natura nō deficit in necessarijs nō dando ꝑ tutē necessariā: qz dedit oia ad acquirendū virtutē necessaria sint: sicut natura nō dat panē necessariū būane vite: sed dat ei oia necessaria ad būdum panem necessariū. Ad quartuz dō. q virtus nō p̄cedit oēm bitum acquisituz: ⁊ ad pbationez dō. q illud quo volumꝰ iusta ⁊ opamur ea. pōt sūmi tripliciter. qz volumus aliquo tanq; potentia. aliquo tanq; bitu: ⁊ aliquo tanquā actu. pbs āt dicit iustitiā esse illud quo iusta volumꝰ tanq; bitu. argumentum aūt assūmit illud quo volumꝰ tanquā potētia: ⁊ illud bñ p̄cedit oēm bitum. Ad quitū dō. q virtus ⁊ vitiū nō sequūt natiuitates hoiz nisi media te prima cōsuetudine: tūc vitiū pōt sequi natiuitatē bonā ex mala cōsuetudine preuia ⁊ virtus malā: bōa cōsuetudine adbita. Argumētum de doctrina cōcludit sicut de medicina que ē excitatrix: dirrectrix ⁊ prouocatrix ad virtutē. nō tamē opatrix virtutis sicut nec medicina sanitatis. Ad 3.

Ex 3° arguitur. q virtꝰ nō possit minui vel corrūpi. qz oīs forma que minuitur vel corrumpitur potest minui vel corrumpi ad corruptionem sui subiecti: sicut ꝺtus visiua ad corruptiōem oculi: vl ad corruptiōem vel mutatiōem obiecti. sicut opinio vera fit fl'a ad opinionem obiecti opinati vel ad dissolutiōem cōtrariorū in quoꝝ ꝓportiōe ꝓsistit: sicut sanitas ad dissolutiōem. 4° qualitatuz vel ex actiōe cōtrarij: sicut frigiditas aque corrūpit ex actiōe calozis sibi cōtrarij: vel ex cessatione sui obseruatiui sicut lux ſcedit ab aere sole recedente ſz ꝺtus nō ꝑt corrūpi aliquo istoꝝ modoꝝ. quare nullo mō. Assūptuz ꝓbat. qz nō prio mō: qz sm ꝺtuꝫ est icorruptibile puta volūtas. Itē nō 2° mō. qz opio ē ita corruptibil' ꝓpt incertitudinē. nō ars vel scia. ꝺtꝰ ꝺo certioz ē oi arte ⁊ oi scia. sicut ꝺz. j. ca°. de diffinitiōe ꝺtuꝫ. Itē nec 3° mō. qz ꝺtꝰ ñ sistit in ꝓportiōe ꝯrioꝝ inexñtiū ais. Itē nec 4° mō qz tūc oporteret q aia vitiosa applicarel aie ꝺtuose: sicut ignis aq̄ ⁊ p nām vitij aia vitiosa ageret i aiaz ꝺtuosaz: sicut ignis p nāz calozis agit in aquā frigidā. h āt applicatio aiarū ⁊ actio ē impossibil'. quare iste modꝰ corrūpendi ꝺtutē ē impossibil'. Itē nec. 5° mō. qz ꝺtutes sūt pmanētioes disciplinis. vt. ē. li. t°. c°. 14°. ppt cōtinuitatē maioze ē opatiōib⁹ ꝺtutū q̄ disciplinarum quare nullo° ꝺtꝰ ē corruptibil': nec per ꝺñs minuibilis. quia minui via est ad corrūpi. In oppositū est pbs. Dicēdū. q ꝺtꝰ ē corruptibil' dupl'r. s. positie p exercitiū maloꝝ opeꝝ: ⁊ priuatie p ociū bonoꝝ. primū pbat. oē generatiuū ꝯrij vniꝰ ē corruptiuū alteriꝰ posi-

tiue:sed exercitiū maloꝝ opeꝝ est ge/
neratiuū vitij sicut exercitiū bonorum
operum est generatiuū virtutis. vt vi/
sum est questione p̄cedēti. quare ē cor
ruptiuū virtutis. Scōm ꝓba. qz cessā
te cā cessat effectus:sed causa saluti ꝺ/
tutum est exercitiū bonoꝝ opeꝝ. vt. j.
pte sequenti. ergo ista cessante p ociuz
cessabit salus virtutū. cessatio vero bu
ius salutis:corruptio est virtutis. quaē
ꝛc. Per ꝺ ꝺ ad obiectum. q virtꝰ
nō corrūpitur aliquo de tribus primis
modis:sed corrūpit. 4°. mō positiue. ꝛ
5°. modo priuatiue. Ad ꝓbatiōem
aūt i oppositū illiꝰ quarti mōi ꝺ. q cō
trariuz corrūpit ex actiōe cōtrarij du
pliciter. vno mō qz cōtrariū illud agit
in subiectū istius:sicut calor ignis i sū
iectū frigiditatis. Alio mō. qz cōtrariū
illud agitur in subiecto istius:sicut i ter
ra frigida nō agēte aliquo formaliter ca
lido:sz sole agēte caliditatez in terra.
frigiditas terre corrūpit nō qz calidi
tas agit:sed qz agit. ꝺ mō dicēdum in
ꝓpositō. q vna aīa virtuosa nō agit in
alterā virtuosam:sed vitiū per mala o
pera agitur in aīa virtuosa: qz virtus vt
supra dictum est:nō dat potētie posse
imo inuitat ꝛ determinat eius posse.
vnde aīa liberalis p̄t plus dare ꝛ plꝰ
accipere q̄z liberalitas exigat:ꝛ p istū
modū aīa vtendo ptāte:q̄z habet vltra
virtutem:facit opera mala vitiorum ag
generatiua ꝛ per cōsequēs corrūpere
p̄t virtutem ꝓpriā actiōibus ꝓprijs.

Ad ꝓbatiōem in oppositum quīti
mōi dicēdū. q virtutes licet sint disci
plinis pmanētiores non sunt tū imu/
tabiliter pmanētes. qm̄ aīa potest nō
operari ꝛ p̄t virtute non vti:qm̄ virtꝰ
exigit vti. quare licet ſm inclinatiōem
virtutis nūquā possit fieri tam diutur/
num ocium:ex quo virtus desinat esse
tamen ex libertate volūtatis p̄t tale
ocium admitti ꝛ oppositū exercitium
p̄termitti. Lectio. 2ª
Uoniam igitur presens ne/
gotium]. Postq̄z ꝓbs deter/
minauit de ⁊utis generatione ꝛ corr/
uptione. Hic declarat de eius mani/
festatiōe. de qua ponit quatuor cōclu/
siōes. primā q virtus est manifestāda
ex manifestatiōe humane opatiōis.
Scōam q est manifestāda ex manife/
statiōe recte rōis ibi[Scōm ergo rcāz
rōem] Terciā q est manifestāda fi/
guraliter ibi[Illud aūt p̄confessum sit]
Quartā. q manifestāda in vli ibi [
Tali aūt exīte vli] Primā probare
intendit rōne tali scrutanti de virtuti
bus quibus sumꝰ boni:scrutādū est de
bijs que ⁊ñantur humane bonitati: sz
humane operationes ⁊ñantur bonita
ti humane. ergo de opatiōibꝰ humanis
scrutandū est ei qui scrutat de virtuti/
bus. Huius rōnis primo ponit ⁊tu
tem maioris dicēs. qm̄ pñs morale ne
gotium non est solius cōtēplatiōis gr̄a
sicut sunt scie speculatiue. Nō eni hic
pscrutamur qd est virtus vt solū sciamꝰ
sed vt ſm sciam opantes boni ꝛ virtu
osi efficiamur. qz nullū pficuū esset in
pscrutatiōe morali plꝰq̄z in pscrutatio
ne speculatiua. Est eni sciendum q
perscrutatio speculatiua est in se bona
ꝛ honesta:sed ad alterū maius bonuz
non est pficua:qz nō est ad opatiōem
altam ordinata. Ex bijs igit appa
ret. q scrutāti de virtutibus de quibus
sumus boni. scrutādum est de bijs qui
bus efficiamur boni cum istud sit finis
scie. 2°. subdit cōclusiōez. ꝺ. q necessa
riū est scrutari ea que sūt circa būanas
opatiōes ꝛ qualr opanda sūt. 3°. sub
dit miorē. ꝺ. q hec opatiōes sunt ⁊ñe
eiꝰ:q ē boies fieri quales. s. bonos vl
malos. Ex bōis nāq opatiōibꝰ aggene/
rāt bitꝰ bōi:ex malis aūt malꝰ ꝛ ꝺ ē ⁊ñi
um opationū bitꝰ q ſz ⁊tiaz eaz segt
⁊tia bituū. vt dcm̄ ē i pte p̄cia Deide
ibi[Scōz rcām qdē] sm̄ ꝓbatōe ponit
scōaz ꝛcłonē. ꝺ. q cōe ē oibꝰ opiniōibꝰ
aliquid de virtute dicētibus q virtꝰ ē
ſm rōnem:ꝛ diffinięda est ſm rcāz rō
nem ꝛ hoc supponat:qz de hoc dicet
posterius. j. in diffinitiōe virtutis:ꝛ ite

rum dicetur quid est recta rō: ⁊ quali
ter rō recta se habeat ad mozales vir
tutes. Est aūt sciendū q̄ oēs diffiniē
tes virtutem acceperūt rectam rōnem
sed diuersimode qm̄ aliqui dixerūt mo
ralem virtutem esse rcām rōnem . alij
vero dixerunt eam esse tantū ſm rcām
rōnez. Arist. aūt dicit virtutē non esse
rōnem: nec tm̄ ſm rōnem: sed esse cuz
recta rōne. vt. j. dicitur li. 6ō. Deinō
ibi[Illud aūt p̄concessum]pbat terciā
conclusiōem ⁊ arguit sic. in vnaquaq3
doctrina sermones sunt expediēdi ſm
materiam ⁊ exigentiam materie: sed
huius doctrine materia est talis : que
nihil habet vnde possint accipi ꝓpoba
biliter cetera : ſz solū figuralis ⁊ groſ
sa. quare in hac doctrina in qua mani
festatur: virtus ꝓbatio est expedien
da figuralis ⁊ grossa. Hui⁹ rōnis po
nit ꝓmo cōclusiōem. d. q̄ illud sit p̄
concessum. q̄ ois sermo qui est de opa
bilibus debet esse ⁊ tradi tympo. i. fi
guraliter ⁊ non ſm certitudinē quēad
modū dixímus supza in ꝓncipio li. i.
ca. 2ō. Addit aūt 2ō maiozem. d. q̄ ser
mones expediendi sūt ſm materiā tā
per doctozes q̄z per auditozes . vt ha
betur supza li. iō ca. 2ō in textu ⁊ in ex
positione. 3ō subdiuidit minozē. d. q̄
illa verba que sūt in nostris opabilib⁹
⁊ illa que sunt in nobis conferētia: vl̄
erunt nocina: de quibus: vt de materia
tractatur in ista doctrina . nihil habēt
stans vnifozmiter ⁊ imutabiliter quē
admodū: nec illa que dicūtur homini
sana: de qb⁹ agit medicina. quare nec
doctrina ista pōt accipere media cer
titudinē causantia: qz non sūmit nisi
ab hijs que sepius variātur . vt supza
li. i. c. 2ō. Deinde ibi[Tali exīte]. de
clarat quartā conclusiōez. ꝓmo ergo
tangit duo media. 2ō remouet duo du
bia ibi[oportet aūt] Dicit ergo ꝓmo
mo ad medium ꝓmū q̄ sermone vni
uersali exīte tali scz incerto: sicut dcm̄
est. adhuc sexto ptcularis qui est de
singularibus circūstantijs magis caret
certitudine q̄z vl̄is. quare cōuenienti⁹
est manifestare virtutē in vl̄i q̄z in sin
gulari. postq̄z min⁹ est de certitudine i
pticulari q̄z in vl̄i. Deide quo ad ſz
mediuz dicit q̄ sermo de singulis: nec
sub arte nec sub narratione alteri⁹ do
ctrine cadit. quare necessariū est ma
nifestare virtutem in vl̄i ⁊ nō i ptcùla
ri siue in singulari cum istud sit impos
sibile. Hic aūt primo sciendū. q̄ ista
sermo de singulis munus est certus q̄z
sermo vl̄is. qz doctrine que sūt ex pau
ciozib⁹ ⁊ abstractiozib⁹ sūt certiozes
doctrinis ex additiōe dictis: ⁊ ad illas
abstractiōes aliqua vel aliqd addēti
bus. vt dicit pbs ꝓio methaphisice ⁊
hab exemplū q̄ ideo arismetrica certi
or est q̄z geometria: ſz sermo vl̄is ē ex
abstractiōib⁹ ⁊ sermo de singulis ad
dit ad illum cōditiōes ⁊ circūstantias
indiuiduales. quare vl̄is certus ⁊ ma
gis ⁊ iste munus. 2ō sciēdū q̄ sermo
de singulis idcirco non cadit sub arte
qz sicut experientia est singularīū cogni
tio ⁊ nō vl̄iuz: sic ars est vl̄ium cogni
tio: ⁊ nō ptcularīū. vt habet in pbe
mio methaphisice. 3ō sciēdū q̄ iō ser
mo de singulis nō cadit sub ēnarratio
ne sigillatiz per singula discurrēte. qz
singularia sunt infinita ⁊ in hijs cōdi
tiōibus ⁊ circūstātijs indiuidualibus
disiuncta infinita numero nulla possūt
narratiōe trāsiri: nec in suis ꝓprietati
bus ptculari⁹ cōprehēdi. Deinde
ibi[Oportet āt]Remouet. 2ō dubia .
primū qdē an in agendo: sicut in docē
do oporteat p̄mittere intentiōez ⁊ cō
sideratiōem circūstātiaruz indiuidua
lium. Scōz an ꝓpter certitudinē ser
monū vl̄ium oporteat tp̄os premittere
in docēdo sicut sermōes singulares.

Ad primū dicit q̄ nō. imo oz ipos o
perātes intēdere ⁊ cōsiderare ea que
cōtingūt ad tps ⁊ ſm tps variāt. quē
admodū se hz necessitas in arte medi
cinali. vbi medic⁹ agens curaz egro
ti considerat ⁊ attendit accidentia sin
gularia morbi ⁊ egroti ⁊ similiter in

arte gubernatiua nauiū: vbi nauta i regendo nauez cōsiderat singularia que nūquā potuerūt in speciali cōsiderari per artem. hec aūt intētio nō est cōsideratio artis: sed potius prudētia ⁊ experiētia. Ad ꝯm etiam dubiū dicit ꝙ nō. imo q̄uis ꝯmo vl̄r existat talis. i. incertus. vt dictum est in 3ⁱ cōclusiōe ⁊ ab opatiōe distans ⁊ remotⁱ. vt dictū est in 4ⁱ tamē temptādum ē hominibⁱ pitis: per tales vl̄es sermōes auxiliari sibi in bōitate morū ⁊ vite. Sciēduz tū ꝙ q̄uis sermōes vl̄es sint minus inefficaces in agibilibⁱ q̄z particulares. tū habēt aligd vtilitatis ⁊ efficatie: qz boibus ꝯm rōem desideria faciētibus multū est vtile de bijs in vniuersali scire. vt. ē. li. i. c. 3ⁱ. Et rō hui⁹ ē qz cognoscēs vl̄e in actu cognoscit etiam qlibet eius: singulare in potētia licet nō ecōuerso. vt habet phūs posteriorum. ⁊ per phūs cognitio vl̄is se hz ad singularē. sicut principiū ad pncipatum aut vere est plus q̄z dimidium totius. vt supra li⁹ i⁹ ca. x⁹. Et iō vt ibidem dicit magnum habet auxiliuz ad sequētia. [Primū igit speculādum]

Postq̄z inuestigauit virtutis manifestatiōem. q̄tum ad mediū: ⁊ q̄tum ad modū. Hic inuestigat virtutis augmētum ⁊ salutē: intendēs vnā cōclusiōem copulatiuā hūtem. 5. ptes scz ꝙ virⁱ corrumpit a defectu ⁊ ab excessu. generatur āt a medietate ⁊ ppōtiōe: ⁊ ab ea dē augmētat ⁊ ab eadē saluat. Hoc aūt declarat. primo inducēs exēplum 2ⁿ applicās ad ppositū ibi. Ita igitur ⁊ tempantia. Dicit ergo phūs ꝙ primū ꝫ est speculandū: qm̄ tales habitⁱ virtuosi: quales sūt ipe virtutes morales apti nati sunt corrūpi ab indigētia ⁊ defectu ⁊ superabūdātia ⁊ excessu. oz de manifestis cōditiōibus virtutū moraliū ad coz ꝺclaratōez vtī signis ⁊ testimonijs manifestis virtutum corpalium. qz quēadmodū videmus in corpali fortitudine ⁊ sanitate: sic estimādū est de morali virtute: sed robur ⁊ sanitas corporis corrūpit a defectu ⁊ ab excessu. excessus nāq̄z vel defectⁱ gymnasij vel exercitij corrumpit robur: excessus cibi vel potus corrumpit sanitatem. ppōrio vero ⁊ equalitas exercitij: robur generat: augmētat: ⁊ saluat similiter ppōrio cibi vel potus respectu sanitatis. Cūr ibi [Ita igit] Applicat ad ppositum dicens. ꝙ ita est in virtute tempantie ⁊ fortitudinis ⁊ ceteris virtutibⁱ. ille enī qui omnia terribilia timet ⁊ oia fugit: ⁊ nihil terribile sustinet: vel expectat timidus efficit. Qui aūt nihil terribile timet vl̄ fugit: sed ad oia vadit ⁊ audet: audax efficit. timiditas aūt ⁊ audatia sūt extrema vitiosa corrūpentia fortitudinē. similiter aūt est in materia temperātie ⁊ patet ꝛa: sic ergo ois virtus ab opatione extrema in defectu vl̄ in excessu corrūpitur ⁊ a media generat: auget ⁊ saluat. [Sed non solum] Postq̄z inuestigauit virtutis generatiōem: augmētum ⁊ salutem. Hic inuestigat eⁱ opatiōem. Intendēs declinare ꝙ virtus eadem ⁊ similes opatiōes operatur: ex quibus generatur: augmentat ⁊ saluat. Et hoc declarat per exēplū virtutis corpalis que manifestior est virtute morali. Corporis enim fortitudo generatur: augetur: ⁊ saluatur: ex sumptiōe multi cibi et ex ppessiōe mlt̄orum laborum. Postq̄z aūt aliqs hoc modo factus est fortis: maxime potest multos cibos sūmere et labores multos subire. Cūr applicās ad ppositū istud exemplū dicit: ꝙ simile est in virtutibus ale. assueti nāq̄z recedere a voluptatibⁱ efficimur tempati. postq̄z aūt effecti sumus: maxime possum⁹ abeis recedere: sic etiam est de fortitudine et ꝓz ꝛa. quare patet vl̄r ꝙ virtus est maxime opatiua opatiōe taliuz: ex qbⁱ ē augmētata generata ⁊ saluata.

Ignum aūt] Postq̄z inuestigauit virtutis acquisite operationē. Hic tradit operationis signum. intendens declarare ꝙ

voluptas ꝛ tristitia sūt signa generato
rum bituū ꝛ primo ponit hanc cōclu-
siōem. d. ꝙ bituum acqsitorum oportꝫ
ferre vel cognoscē signū scꝫ voluptatē
vel tristitiā: qz ꝑm ōriam bituum seqꝫ
ōria tristitiarum ꝛ voluptatū q̄z expe-
rimur in opatiōibus bituum. 2°. de-
clarat ꝟ inducēs virtutis exemplū. d.
ꝙ qui recedit a corpalibus voluptati
bus ꝛ gaudet de ꝟ recessu: signum est
ꝙ tpatus est. si aūt de tali recessu tristat
signuꝫ est ꝙ intpatus est. simili modo
qui sustinet ꝛ aggredit pericula: ꝛ de
ꝟ aggressu gaudet: signum est ꝙ fortis
est. si aūt tristatur signū est ꝙ timidus
est. quare vl̄r patet ꝙ gaudere ō opa
tione virtutis: signum est acquisite vir
tutis: tristari vero acquisiti vitij. Econ
uerso aūt gaudere in ope vitij: signum
est acquisiti vitij. tristari ō signū ē ac
quisite virtutis [Circa voluptates ei]
Postq̄z determinauit de virtutis ac
quisite opatione ꝛ signo. hic determi
nat de eius materia circa q̄z operatur
ꝛ primo ponit cōclusiōem. 2°. probat
eam ibi [Propter voluptatem quidē
ꝫ°. epylogat principales cōclusiones
iam determinatas ibi [Am̄ quidē igit
virtus] Dicit ergo primo ꝙ circa volu
ptates ꝛ tristitias est mozalis virtus.
Deinde ibi [Propter voluptatē] pro
bat hanc cōclusiōem. 8. rōnibus. scō
ibi [Adhuc aūt si virtutes] ꝫ°. ibi [De-
mōstrāt autē] 4°. ibi [Adhuc sicut pri°
5°. ibi [Fit aūt vtiq̄z] 6°. ibi [Adhuc aūt
ex puero] 7°. ibi [Regl'amus autem].
8°. ibi [Adhuc aūt difficili°] Prima
sūmitur ab effectu delectatiōis ꝛ tristi
tie. 2ª. ex causa. ꝫ°. ꝛ 4°. ab effectu sicut
prima 5°. ꝛ 6°. a causa sicut 2ª. 7°. ꝛ 8ª.
ab effectu sicut prima. Ad euidētiaꝫ
igitur oīm rōnum sciendū. ꝙ virt° qua
tuor concernit in genere. s. obiectū. cir
ca qō operatur. circūstātias inter quas
opatur actus quos operatur sequelas
actuū operatorum. Et iste sequele sūt
delectatiōes ꝛ tristitie. quare ꝓbs nō
intendit probare ꝙ virtus sit circa vo
luptates ꝛ tristitias: sicut circa princi
pale obiectuꝫ: sed sicut circa sequelas
suoruꝫ actuū: ꝛ hoc duplici rōne in ge
nere scꝫ ꝓpter effectus earum: ꝛ pro
pter causas earū. primo igitur arguit
sic. circa illa est mozalis virtus ꝓpter
que efficimur mali: qz virt° nititur ab
hoie malitiā excludere: ꝫ propter vo
luptatem ꝛ tristitiā aliquādo mali ef-
ficimur qō declarat in ītra. d. ꝙ ꝓpter
voluptates mala ꝛ turpia operamur
ꝛ ꝓpter tristitiam a bonis ꝛ honestis
recedim°. quare virtus mozalis est cir
ca eas. Cūr ibi [Propter qō oporꝫ
tet duplici] reddit cām cuiusdam dicti
platonici. dixerat enī plato ꝙ ex iuue
nibus educādis honeste oportet duci
circa voluptates ꝛ tristitias bene ꝛ ꝫ
ꝙ consonū est virtuti. Et iō dicit arist.
ꝙ causa huius dicti fuit ꝙ ꝓpter volu-
ptatē ꝛ tristitiam efficimur sepe mali.
Et addit ꝙ ꝟ est recta disciplina. Vbi
sciendū. ꝙ bona educatio iuuenū req-
rit duo. s. ꝙ opera virtutū fiant eis de
lectabilia laude: vel premio: vl̄ vtroq̄z
Et ꝙ opera vitiorum fiant eis tristabi
lia: vel pena: vel vituperio: vel vtroq̄z
2°. ibi [Adhuc aūt virtutes] Arguit sic.
virtus mozalis est circa opationes ꝛ
passiones: ꝫ in omni passione ꝛ in om
ni actu sequit̄ aliqua delectatio: vel a
liqua tristitia. quare virtus est circa de
lectationes ꝛ tristitias. Rō ponit ita
sicut iacet. Dubitaret aūt aliqs de ꝟ ꝙ
dicitur ꝙ oēm passionē sequit̄ delecta-
tio vel tristitia: qm̄ si ꝟ est verum est ꝓ
cessus in infinitum in passiōibus ꝛ de
lectatiōibus qm̄ arguā sic. Omnē pas
sionē sequit̄ delectatio vl̄ tristitia. sed
ois tristitia ꝛ omis delectatio est pas-
sio. igitur omnem delectatiōem ꝛ oēz
tristitiā seqꝫ delectatio vel tristitia ꝛ p
ꝫñs delectatiōis erit delectatio: ꝛ tri
stitie tristitia ꝛ sic in infinitū. 2°. nō vi
detur ꝙ oēm opatiōem sequat̄ delecta
tio vel tristitia: qz frequēter opamur p
nullā delectationem ꝛ tristitiā vt etiā
experimur. Dicendum ad primū. ꝙ

passio pōt sūmi dupliciter. vno mō p quocūq; motu appetitus facto p obiectum: mediate vel imediate. Alio mō p̄o illa p̄ima imutatiōe qua appetitus imutat ab obiecto ⁊ iste sūt due in appetitu cōcupiscibili. s. vna respectu boni que vocat amor vel cōplacentia seu acceptatio: alia respectu mali que vocat odium vel displicētia vel abbominatio In irascibili vero sūt quatuor scōe p̄me respectu magis boni scz spes ⁊ desperatio. Alie due respectu magis mali. s. timor ⁊ audatia. Et hoc vltimo modo p̄bs sūmit ꝺ passiōem ⁊ ꝺ modo delectatio non est passio: sz sequela passionis. vnde p̄dicte. 6. passiones habēt ānexam delectatiōem vt̄ tristitiam: qz si bene cōplacēs optineat delectabit: si pdatur cōtristabit. maluz vero displicēs si incurrat cōtristabit: si euadat delectabit: eodez modo de irascibili. Ad fm dō. q̄ semp cum opamur: delectamur: vel tristamur: vt̄ vtrā q̄z simul: sed qz sepe sūt mixte delectatiōes ⁊ tristitie: nec sunt intense. hinc est q̄ nō aduertim⁹ delectatiōez vt̄ tristitiam. 3°. ibi[Demōstrāt autem] Arguit sic. circa illa est virtus ex quib⁹ fit medicina contra vitium: sed ex penis tristibus fit medicina cōtra vitiū. igit circa penas ⁊ earū tristitias est moralis virtus. Huius rōnis p̄imo ponit minorē. ꝺ. q̄ veritatē p̄positā demonstrāt pene que semp tristes sūt: ⁊ que sūt medicie p̄ morbū ⁊ vitiū aie. 2°. ponit virtutē maioris. ꝺ. q̄ medicine inate sunt fieri per cōtraria. Ex ꝺ enī sequitur q̄ virtus est circa talia medicinalia qz vitio cōtrariat virtus. igit medicinalia cōtraria aliqua vitio sunt virtuosa. cōstat aūt q̄ circa quecūq; vtuosa ē aliqua virtus. quare circa medicinalia q̄ dantur cōtra vitiū est ipa virtus. Et ꝺ fuit maior. ꝺ āt rō p̄bat. q̄ virtus est circa tristitias. idirrecte vero q̄ est circa delectatiōes: qz eadē est potentia cōtrariorū: ⁊ cōtraria cadūt sub eadem potētia. vt dicit. 5°. metbaphisice. 4°. ibi[Adhuc sicut p̄ius] arguit sic. Dis moralis bit⁹ bz nām circa illa ex quibus natus est fieri deterior vt̄ melior. sed ex voluptatib⁹ ⁊ ex tristitijs moralis virtus fit deterior vel melior. qz p̄pter voluptates ⁊ tristitias p̄sequēdo vel fugiēdo quas vel quando vel vbi: vel vt non oportet fiunt boies p̄aui. ex optatis aūt fiunt boni. igitur virtus moralis est circa voluptates ⁊ tristitias. Huius rōnis p̄imo ponit maiorē. 2°. minorē ibi[Propter voluptates]3°. cōfirmatiōez minoris ibi[Jō q̄z determinant]. 4°. infert cōclusionez ibi[Supponit igit virtus]p̄misse patet in lra: sed minor cōfirmat hoc mō dixerūt cui stoyci virtutes esse ipassibilitates quasdā reddētes boiem impassibilē ab hijs motibus voluptati ⁊ tristitie. ꝺ aūt dictum signū est q̄ voluptates ⁊ tristitie auertūt boiem de vtute ⁊ per cōsequēs faciunt ipz p̄auū: ⁊ ꝺ dictum fuerat in minori. Sed ne viꝺatur deū huius approbasse correxit ipsum. ꝺ. q̄ sic dicētes nō dicūt simpliciter verum: qz simpliciter dicunt ⁊ sine modificatiōe. virtuosus enī nō est simpliciter ipassibilis a voluptate ⁊ tristitia: sed est ipassibil⁹ ⁊ passibilis quando ⁊ vbi: q̄tū ⁊ vt oportet. Jnfert q̄ cōclusiōem. ꝺ. q̄ ex hijs supponat q̄ vtus est talis hitus circa voluptates ⁊ tristitias optimorum opatiu⁹: sicut malitia est opatiua cōtrariorū. s. pessimorū 5°. ibi[Fit autem]Arguit ad cōclusionē ꝓpositam sic. ois hitus dirrectiuus circa bonum: circa vtile: circa delectabile: circa malum: circa nociuuz: circa triste: est circa voluptates ⁊ tristitias. Jstud apparet. qz bonum ⁊ vtile sunt delectabilia: malum ⁊ nociuū tristabilia. Ex quo apparet q̄ hitus: sic dirrectiuus versatur circa delectabilia: ⁊ p cōsequēs circa delectatiōes ⁊ tristitias: sed virtus est hitus dirrectiu⁹ circa p̄dicta: sicut vitiū est hitus peccans circa ipa. Huius rōnis p̄io innuit cōclusiōem tāgendo mediū. ꝺ. q̄ p̄dcā

cõclusio adhuc fiet nobis manifesta ex his q̃ sequunt: qz tria existũt circa electiones. s. bonum conferens ꝛ vtile ꝛ delectabile ꝛ tria circa fugas. s. malum nociuũ ꝛ triste. 2o subdit minorẽ. d. ꝙ circa b̃ oia bonus. i. virtuosus est directiuus. malus ãt ꝛ vitiosus est peccãs Et licet sit circa b̃ oia directiu⁹ maxime tñ circa delectatiõem. qõ apparet qz ipa cõis est oibus animalibus ꝛ oibus rõnem ꝛ electionem hãtibus. ꝛ ideo fortior est motus eius. quare oportet virtutem circa electiõez intendi. Apparet etiam ꝙ virtus sit maxime directiua circa delectatiões. qz alia duo. puta bonum honestum ꝛ bonũ cõferẽs sũt delectabilia: sicut malũ ꝛ nocium tristia. Notãdum ãt ꝙ appetit⁹ itellectiu⁹ aliquid habet cõe cum sensitiuo puta delectari ꝛ tristari: aliqua tñ hz sibi ꝓpria qñ sũt ꝓprie sumpta scilicz uti ꝛ frui. tunc igitur apparet sufficientia istoz sex que sunt in desideriis ꝛ in fugis: qz oẽ qõ desideratur vl̃ fugitur: vel est cõe vtriqz appetitui vel ꝓpriuz intellectiuo. Si primo modo. vel est conueniẽs appetitui ꝛ sic est delectabile: vt discõuenies ꝛ sic est tristabile. Si 2o modo dupliciter: qz vl̃ ptinet ad vsum vel ad fructum. si ad vsuz quis m naturam suam ordinat ad finem b̃ dupliciter. qz vel deducit ad finẽ: sic est conferens vel vtile: vel abducit a fine: ꝛ sic est nociuum. si ptinet ad fructũ qui est inherere fini ꝓpter se. b̃ dupliciter qz ille finis: vel est finis verus ꝛ sic est bonum ꝙ vocatur honestum: vel est falsus: ꝛ sic est malum ꝙ vocat inhonestum ꝛ turpe. 6o ibi[Adhuc aũt ex puero]Arguit sic. virtus est circa passionẽ illam: que nobis est connata ꝛ cõnutrita a pueritia ꝛ que difficilis est ad domãdum: sed delectatio est huiusmõi. quare circa delectatiõez est moralis virtus. minor patet in lra.

Est aũt sciendum. ꝙ delectatio ꝓ tanto dicit cõnata: cõnutrita: ꝛ cõtemperata nature: qz non põt saluari vita sine ipa. oportet enĩ ꝙ vita saluet ex cõueniẽtibus vite. cõueniẽtia vero vite sunt delectabilia vite. quare delectatio necessario est ãnexa saluti vite. Be maiori autẽ sciendũ. ꝙ ꝓ tãto virtus debet esse circa talem passiõem: qz includit duo que necessario exigunt virtutem ad b̃ ꝙ bene agant. talis enim passio ꝛ est necessaria ipi vite ꝛ occãsionaliter nociua bonitati vite. ꝛ ideo virtus debet intendere quõ ex tali passione saluetur vita ꝛ nõ corrũpat bonitas vite. 7o ibi[Regulam⁹ autez] Arguit sic. circa illa est moralis virt⁹ quibus opationes morales regulam⁹ ſm magis ꝛ minus: sed delectatiõe ꝛ tristitia regulam⁹. ergo circa ipas est virtus moralis. Huius rõnis ponit solam minorẽ. 2o ex ea infert vnum corrolarium. d. ꝙ ꝓpter b̃. qz opationes regulamus delectatiõe ꝛ tristitia: sequitur ꝙ totũ negotiũ moralis scie versat circa delectatiõem ꝛ tristitiã. non enĩ parum differt circa operationes bene vel male gaudere i ipis. qz igit moralis scia intendit regulare opationes humanas: necesse est ipam cõsiderare de bijs duabus regulis: que sũt delectatio ꝛ tristitia. Est autẽ sciendum ꝙ b̃ duo sunt opationũ regule. qz dis operatio delectatiõe supueniẽte: intẽditur: auget: fortificat: ꝛ frequẽtius ꝛ multiplicius exercet. tristitia vero supueniente remittit diminuit: debilitat ꝛ rarius exercet. Illa vero dicũtur regula cuiuslibet rei quibus ꝛ excessus resecat ꝛ defectus suppletur: sed opationis excessus resecat tristitia ꝛ defectus supplet delectatiõe. quare b̃ duo sunt due ptiales regule dis opationis humane. 8o ibi[Adhuc autẽ difficilius]Arguit sic. circa difficiliuſ est maxime dis ars ꝛ dis vtus: sed repugnare delectationi difficili⁹ est q̃ ire. quare virtus erit maxime circa delectationẽ. Huius rõnis ponit prio minorem. d. ꝙ adhuc ꝓter media supradcã difficilius est repugnare voluptati q̃

ire vtraq̄ nos trabēte ad malū. vt ait eraclitus. 2° maiorē. d. q̄ circa difficilius est ars ⁊ virtus. cuius rō est. quia licet oīs vtutis operatio sit bona ⁊ bñ exercita: melius tamen fit qñ fit circa difficilius. sicut apparet de virtute fortitudinis: que licet bene opetur vincēdo vnum hostē: melius tamē vincēdo duos. 3° infert cōclusiōez. d. quare ⁊ p̄pter h̄ circa delectatiōes ⁊ tristitias ē omne negotium virtutis ⁊ inclinatio eius ⁊ negotium politice: ⁊ moralis scie ⁊ consideratio eius. Cuius causaz generalez assignat: q̄z qui bene vtunt bijs: boni efficiūtur. qui āt male: efficiuntur mali. Est aūt bonus vsus delectatiōe intendere: augere: ⁊ vigorare ⁊ multiplicare operatiōez bonā ⁊ cū tristitia remittere: minuere: debilitare ⁊ extirpare opatiōem malam. Notādum aūt q̄ dictum eraclti fm aliquid est falsum: ⁊ fm aliquid est verum. repugnare eni hosti est difficilius vni q̄ alteri ꝓpter aliquā vel aliquas de quatuor causis scz. vel q̄z iste est fortior illo: vel q̄z est ingeniosior: vel q̄z ipotunior: vel q̄z pseverior. Dico igit q̄ difficilius est repugnare ire q̄ voluptati ex causa prima. Adotus eni ire fortior est vehemētior ⁊ impetuosior q̄ motus cōcupie ⁊ delectatiōis: sed ex alijs tribus causis difficilius est resistere voluptati q̄ ire. voluptas nāq̄ ē occultior ⁊ habet modū furis. furatur eni intellectum spisse sapiētis. vt. j. li. 7. Et est nobis ipotunior ex eo q̄ ipa habet maiorem opotunitatē tēptādi q̄ ira. q̄z ad oēs opationes aie: ⁊ ad oēs corpis ptes se diffundit. Et iō vndiq̄ temptat. Est etiaz perseverātior q̄z naturalis est nobis etiam cōcorpata ⁊ necessaria vite. Deinde ibi. qm̄ quidē igitur ⁊ Epylogat supradicta. d. qm̄ iam dictū est q̄ virtus est circa delectatiōes ⁊ tristitias: ⁊ qm̄ ab eisdez generatur: auget ⁊ corrūpit oīs virt' non sik'r tm̄ factis. Et 3° qm̄ illa opatō opatur ex quibus vel sik'bus generat

Ex euidentiā p̄dictorum sunt quatuor iquirēda. Primo vtrū ex vnica opatione possit generari virtus. 2° vtrum opatiōes virtutē p̄cedentes ⁊ sequētes sint eiusdē spēi. 3° vtrq̄ vt' sit magis circa delectationes: q̄ circa tristitias. 4° vtrq̄ vtus sit impassibilitas aie.

Questio. 4.

Et primo arguit q̄ vnica opatione possit generari vtus moralis. primo q̄z ex eisdē auget ⁊ generat. vt dicit hic. Sz ex vnica opatione pōt virtus augeri. ergo ⁊ generari. 2° q̄z virtus intellectualis genere ex vnica operatione. puta scientia vnius cōclusiōis ex vnica demōstratione. ergo a sik'r virtus generabit ex vnica opatiōe. 3° q̄z qcquid pōt vtus dispersa: idem ⁊ tm̄ amplius pt vtus vnita: q̄z fortior ⁊ infinitior est virtus vnita q̄ multiplicata. 4° ꝓpōne de causis: sed. x. opatiōibus virtutē generātib' pt eqpollere vnica operatio que in se vnitiue erit eque intensa ⁊ eque vtuosa: sicut ille. x. simul sumpte ⁊ in ea erit virtus vnita ⁊ in illis. x. multiplicata. quare ex tali opatiōe vnita. virtus moralis poterit generari.

Sed in oppositum arguit. q̄z in omni generatiōe virtutis est assuetudo. vt supra dcm̄ est: sed in vnica opatōe nulla pōt esse assuetudo. ergo nulla vtutis generatio. Primo solutiōe questionis huius duo p̄mittenda sunt. ⁊ 3°. rñdendum est ad questiōem. Primo sciendum ergo. q̄ generatio virtutis potest fieri citius: vel tardius ꝓpter subiecti dispōnem vel indispōnem. Cum enim virtus generat in aīa fit aīa: de nō virtuosa virtuosa. aīa vero nō vtuosa pōt multipl'r esse dispōsita vel indispōsita ad virtutem. 2° igitur sciēdum q̄ aīa nō vtuosa pōt se habere. 8. modis. q̄z pōt esse vel bestialis vel vitiosa: vel in suis naturalibus cōstituta male tamen nata: vel i suis nālib' ꝓstituta bñ nata vl' pt eē sub incōtinētia cōcupie: vl' sub

incõtinẽtia ire:vel sub cõtinẽtia a per fecta vtute remota vel sub continentia vtuti pfecte ꝓpiqua. Et isti octo mõi eẽndi ſm q ordinati sunt magis ꝛ mi nus distant a virtute.qz primus marie ꝛ vltimus mime.qđ apparet.qz pri mũ q est in virtute dicit dispositio bu mana:qz cõis est virtuti ꝛ vitio p quã differt virtuosus a bestiali. Scõm q i nocẽtia p quã differt a vitio. Terciũ q est inclinatõ bona per quã differt a natiuitate mala. Quartũ. est bituatõ p quã differt a naturali natitate bona qz nihil habet ꝑter naturã. Quitũ firmitas cõtra concupiscẽtiam ꝛ con tra irã per quã differt ab vtroq; incõ tinente. Sextũ.est quies:per quã dif fert ab vtroq; cõtinẽte. 3ꝰ dđ.ad que stiõem primo.q in aia cõtinẽte cõtinẽ tia vtuti ꝓpinqua ex vnica opatiõe ꝑt virtus generari. 2ꝰ q non est simpli citer impossibile in quacũq; cõtinente aia:ex vna opatione virtutẽ generari.

3ꝰ qz hoc est impossibile in quacũq; aia ceteris sex modis disposita. Ꝓbatur mũ probat.q aia taliter cõtinẽs p vnã bonam opatiõem vel accedit ad virtu tem vel non. Scõm non est dandum qz quelibet bona opatio aliquẽ gradũ bone dispositiõis relinquit in hoie si sit:vel per illũ accessum appropiquat virtuti vel attingit perfecte virtutem. primũ dari non potest:qz tũc non fuis set vltimate ꝓpinqua virtuti q tñ sup ponebat.restat igitur q attingit pfe cte virtutẽ. Scõm probat.qm̃ in au gmẽto eiusdem rõnis in oibus ptibus suis:quicqđ põt fieri per plures opa tiones põt fieri per vnicam equipollẽ tem eis:sed augmentũ totum a cõtinẽ tia vsq; ad vtutem est vnus rõnis : qz solum acquirit quies aie.quare relin quitur q per vnicam opatiõem multũ pfectam in aia continẽte virtus pote rit generari. Terciũ ꝓbatur in trib⁹ cõclusiõibus. primo q per vnã opatio nem non põt fieri virtuosa aia per be stialitatẽ: vel per vitium disposita. 2ꝰ qz nec aia in solis naturalib⁹ constitu ta .3ꝰ q nec aia per incõtinẽtiam di spposita. Ꝓma probat.qz si aia ta lier disposita per vnicã opatiõem pos set fieri virtuosa:sequeret q ita eẽmus đñi habituũ sicut actuũ:qz sicut illa o peratio esset in ptãte nostra:sic etiam depositio bitus vitiosi ꝛ acceptio ha bitus virtuosi:qđ est falsum. vt.j.li.3. quare talis aia ex actu vnico non põt fieri virtuosa. 2ꝰ ꝓbat.qz diuersi ha bitus nõ acquirũtur ex vnica opatione sed ad esse virtutis requirũtur diuersi bitus ad minus vnus in intellectu ꝛ al ter in appetitu:ꝛ ille qui requirit i in tellectu multos actus requirit exprimẽ tales.vt dictum est supra.quare nõ est possibile q ex vnica opatiõe acquirat esse vtutis. Terciũ probat.qm̃ dis aia incõtinẽs que fit virtuosa acquirit firmitatem rõnis ꝛ allectionis: ꝛ cuz hoc quietem cõtra impetũ passiõis:sz hec tria nõ põt acquiri per vnicã ope ratiõem.vt patet de se.quare nec talis aia fiet virtuosa. Ꝓper hoc ad argum ta. Ad primũ dđ.q peccat per fi guram dictiõis.Dico enim q ex eisdem virtus generat ꝛ augef:sed nõ ex tot ꝛ ideo qm̃ dicit.q ex vnica opatiõe v tus augetur.mutatur substãtia in quã titatẽ ꝛ res in modum. Ad scõz dđ q non est sic de virtute morali ꝛ itel lectuali.vt dcm̃ ẽ in principio scõi hui⁹.

Item 2ꝰ sciendũ.q in generatione scie cõsiderãda sunt duo.s.euidẽtia ve ritatis:ꝛ ista bene habetur per vnicã demõstratiõez.Aliud est bituatõ ꝛ fir matio huius cognitiõis ne obliuione transeat:ꝛ istud nõ põt haberi ex vni ca consideratiõe.hec aũt bituatio ne cessaria est ad moralẽ virtutez. Ad tercium dđ.q virtus vnita in vno actu quo ad aliqua est efficatioz: ꝛ quo ad aliqua inefficatioz: virtute dispsa i mł tis actibus.primũ apparet in iactu la pidis.qui tantum ꝓficietur in vnico a ctu ꝛ amplius q̃ in .x. si impulsus sit equalis virtutis cum.x.impulsibus sił

sumptis. Scōm ăt apparet in rēcti-
catione baculi tortuosi:qui si flectatur
ad ptem oppositam impulsu fortiori:
ꝛ decuplo quodaz altero impulsu len
to:constat ꝙ baculus rectificabiℓ si de
cies flectatur impulsu lento ad ptē op
positam:si tñ flectatur semel impulsu
decuplo fortiori non rectificabiℓ. ḃ ăt
modo nō est in ꝓposito.vt.j.in fi.buiꝰ

Potest etiam dari causa sicut de-
pictura que non pōt fieri tota siℓ. Oz
eni ꝙ primus color vel humor in quo
fundatur firmeℓ ante quā alius supad
datur:sic etiam in ꝓposito oportet ha
bitum virtutis paulatiue antiquari ꝛ
firmari:qz quātūcūqz vna opatio indu
cat magnam dispōnem in aia: nō tamē
illaz firmat:nec reddit eaz difficiliter
mobilem ab aia.quare ꝛc.

Questio.ʒ.

Et 2o arguiℓ.ꝙ opationes ḃ-
tutem p̄cedentes ꝛ sequētes
nō sint eiusdem spēi. Prio
qz quāta est dria bituum inclinātium
ad aliquos actus:tanta est dria istorū
actuum.qđ apparet.qz ex dria actuz
colligitur dria bitū ꝙ non posset fieri
nisi ḃ esset verum. Item.qz non est
minor dria actuum q̄ causaz:sed ha-
bitus inclinātes ad actus virtutē p̄ce-
dentes ꝛ bitus inclinātes ad sequen
tes differūt spē:bitus nāqz naturales
inclināt ad p̄cedentes.bitus aūt acq-
situs ad sequētes qui differunt specie

2o qz virtuose opari ꝛ non virtuose o
perari non sunt eiusdem spēi saltē mo
ris:sed ante virtutez nullus operatur
virtuose. post virtutem autez operatur
virtuose. ergo operari ante ꝛ operari
post differūt spē. In oppositū est qđ
dicit pbs ꝙ eisdem virtus generatur:
ꝛ eadem operatur.constat ăt ꝙ nō ea
dem numero:nec tantū eadem gene-
re.qz operatiōes diuersarū virtutū sūt
eedē genere.quare relinquitur ꝙ sint
eadem spē. Ad questiōez dicenda
sūt tria.primū ꝙ inter operationes p̄
cedentes ꝛ sequētes nulla est dria ex
pte operationū. Scōm ꝙ est magna
differētia ex parte operātiū. Terciū
ꝙ nō est dria:sed idemptitas specifi-
cata. Primū probaℓ duplr. Primo
qz opus tale quale opatur iustus non
differt ab eo fm se nisi forte nūero: ſz
opatio p̄cedens iustitiā fm se est tale
quale operatur iustus.vt dicit in par-
te sequenti.quare operatio p̄cedens ꝛ
sequens nō differūt fm se 2o sic. ille
opationes fm se nō dirnt ex quaꝝ vna
generatur bitus vnicus ꝛ ex altera au
gmentaℓ ꝛ saluaℓ.quod apparet.qz si
dirent:dirntes habitus generarent.qua
re vna nō augmētaret bituz per aliaz
genitum:sed ex opatione p̄cedēte ha
bitus virtutis generatur ꝛ ex sequen
te idez habitus augeℓ ꝛ saluaℓ .vt pz
ex dictis.quare iste opatiōes fm se nō
dirnt. Scōm ꝓbaℓ auctoritate ꝛ idu-
ctione pbi.Dicit eni in pte sequēti.ꝙ
aliter inueniℓ bene esse in opibus ar-
tiuz ꝛ aliter in opibus virtutuz:qm ar
tium opa bñt in se ipis suū vltimū bñ
esse:virtutū aūt opera nō:sed oportet
opantem determinatis modis se habe
re ad opera.ex quo apparet ꝙ licet sit
idēptitas ꝛ indria ex pte opationum
virtuosi ꝛ nō virtuosi.Est tñ differētia
ex pte ipōrum operātium: qm virtuo-
sus aliter se habet ad opus suum: q̄
nō virtuosus ad suum. Ex hoc 2o ap
paret ex inductione pbi dicētis.ꝙ vir
tuosum oportet sic se habere ad opus
qđ operet sciens ꝛ hoc triplicīter .ſ.
sciens opus suum ꝛ sciēs circūstātias
operis sui.ꝛ sciens bonitatem ope-
ris sui. 2o ꝙ operetur eligens opus
suum ꝛ eligens ꝓpter ḃ:qz ꝓpter bōi
tatem operis sui. 3o ꝙ firme ꝛ imobi
liter sic se habeat in sciēdo ꝛ eligēdo
ꝛ exercendo opus suū cuz fuerit opor
tunum.Non virtuosus aūt pōt facere
idem opus ignorās aliqđ istorūz triū
vel nō eligens:qz pōt operari fz pas
sionez nō fm electiōem.Cuius signuz
posset haberi in tali casu si quis vidat
vnū pulchz ꝛ grossum boiem ꝛ amet

eum. optãdo ei salutẽ mentis ⁊ corpo
ris ⁊ alium turpẽ videns nõ exerceat
istum actum amoris: signum est q̃ pri
mũ amauerat ſm passiõem non ſm e/
lectiõem: qz eadem rõ electiõis fuerat
in primo ⁊ in scõo. Potest etiã o/
perari nõ firme nec imobiliter. quare
talia opera virtuosi ⁊ nõ virtuosi diffe
runt ex pte operãtium ⁊ non ex parte
sui. Et est exemplũ dictoꝝ: si tres bo/
mines currãt duo eque velociter: vn⁹
tamen libenter: alius inuite. terci⁹ ãt
currat volũtarie tñ magis tarde. Bo
do sic est q̃ currens velociter ⁊ tarde
differunt ex pte cursuũ: qz velocitas ⁊
tarditas sunt differẽtie eorũz: nõ tamẽ
ex parte operãtium: qz ambo currunt
volũtarie. currẽtes autem eque veloci
ter non differũt ex parte cursuũ: qz in
vtroq̃ est velocitas: sed ex parte cur/
rentium: qz libenter ⁊ inuite sunt dif
ferentie nõ cursuũ: sed currẽtium.

Terciũ pz ex primo. qz dꝛia specifi/
ca actuũ se tenet ex parte eorum: sed
b̃ nõ est dꝛia ex parte actuũ. quare nõ
est specifica. Ad primum ergo dõ. q̃
tanta est differẽtia actuũ quãta est ha/
bituũ: qz nõ sunt adinuicez subordina
ti. 2°. q̃ actus vnius sit actus alterius.
de subordinatis eni nõ est verum. act⁹
eni ad quẽ inclinat moralis habitus vo/
luntatis est ille idem ad quez inclinat
ipa volũtas: ita q̃ ois opatio cuiuscun
q̃ habitus est operatio potẽtie per eum
habituate. Ad ſm dõ. q̃ virtuose opari
⁊ non virtuose põt intelligi dupliciter
vno modo q̃ illud aduerbium virtuo/
se determinet operãtez. Alio mõ q̃ d̃
terminet operatiõem. tunc ergo dico
q̃ ante virtutem nullus operat virtuo
se: ita q̃ operãs sit virtuosus: sed ope
rat virtuose qz operat opus virtuosuz
Non iustus eni põt facere opus iustũ
⁊ opus iustum: nec more: nec natura
ſm se sumptum: differt ab opere hois
iusti.

Questio. 6.

Et 3°. arguit. q̃ virtus non sit
magis circa delectationes: q̃
circa tristitias: qz virtus magis est cir
ca magis oppositum: qz magis incli/
nat ad excludendum ipm: sed tristitia
magis opponitur virtuti q̃ delectatio
ergo virt⁹ magis est circa eũ q̃ circa d̃
lectatiõem. In oppositum. qz magis
est circa magis annexũ: sed delectatio
est magis per se annexa virtuti. vt su/
pra li. j°. per accñs aũt tristitie ex ali/
quo infortunio accñte. vt supra etiam
li. j°. quare virtus magis est circa dele
ctatiõem q̃ circa tristitiam. Pro so/
lutione questionis primo tractãde sũt
rõnes. quare virtus est circa ista. 2°. cõ
parationes quõ differẽter ẽ circa ista
3°. dõ ad questiõem. De primo sciẽ
dum. q̃ quicq̃ sunt effectus: ⁊ tres cau
se ꝓpter quos ⁊ propter quas virtus
est circa ista. b̃ eni sunt causa bonitatis
⁊ malitie. 2°. sunt medicina ⁊ cura ma
litie. 3°. sunt causa intẽtiõis ⁊ remissio
nis bonitatis ⁊ malitie. 4°. sunt causa
difficultatis in resistendo malitie. sunt
aũt effectus operationũ ⁊ passionum
sunt etiã effectus amabiliũ ⁊ odibiliũ
sunt etiã effectus nature vel violentie

De 2°. sciẽdũ. q̃ differenter causãt
bonitatẽ vel malitiã: qz delectatio cau
sat trahendo: vel ad bonũ vl̃ ad malũ
tristitia vo repellẽdo: vel ad bonũ vel
ad malum. 2°. differẽter sunt medicina
malitie: qz tristitia est medicina tantũ
purgatiua ⁊ euacuatiua. delectatõ ve
ro est medicina nutritiua ⁊ cõfortati/
ua. 3°. differẽter sunt causa intentiõis
⁊ remissionis bonitatis ⁊ malitie: qz
delectatio opus bonum reddit magis
bonum ⁊ opus malum magis malum
tristitia vero opus bonũ minus bonũ
4°. differẽter sunt regula: qz delecta
tio regulat supplendo defectũ ⁊ addẽ
do qõ deficit. tristitia vero resecando
excessũ qui supfluit. 5°. differẽter cau
sãt difficultatez: qz tristitia reddit op⁹
difficile ſm modum ire. delectatio ve/
ro modo cõcupie. de bijs dictum est in
notabili sup litterã. 6°. differẽter cau
sant ex opatiõibus ⁊ passionibus: qz

delectatio sequit opationes ⁊ passiones cõueniẽtes nature ⁊ dispõibite. tristitia vero discõuenientes nature ⁊ dispositioni pbite. 7°. differẽter. animãtur ab obiectis: qz delectatio causatur ex amabilibus ⁊ est vnum inter amabilia. tristitia vero causat ex odibilibus: ⁊ est vnum inter odibilia. 8°. differenter causant natura vel violentia: qz delectatio maxime causat a natura ⁊ ab intrinseco. tristitia vero ex violentia ⁊ ab extrinseco non cõferente vim passo. vnde dicitur. 5°. methaphisice. ꝙ omne violentũ triste ⁊ oẽ triste violentũ. 3°. ad questiõem dõ. ꝙ virt⁹ magis ⁊ principalius delectationem respicit q̃ tristitiã. qđ ꝓbatur ꝓmittẽdo quatuor primo. ꝙ virt⁹ intendit generare ⁊ saluare bonum ⁊ vitare malum. 2°. ꝙ principalius intendit acqsitiõem boni q̃ euitatiõez mali: qz nõ intendit euitare malum: nisi qz est impeditiuũ boni 3°. ꝙ principali⁹ ⁊ magis intẽdit vitare malũ maius q̃ min⁹

4°. ꝙ magis intendit bonũ maius q̃ minus. ℍijs ꝓmissis arguo sic. virtus magis intendit acqsitiõez boni q̃ euitatiõem mali: sed delectatio regulata per virtutẽ trahit ad bonũ. tristitia auertit a malo. vt patet in quatuor primis cõpatiõibus. quare per virtutez principali⁹ intẽditur delectatio q̃ tristitia. 2°. sic. virtus principali⁹ intendit vincere maius malũ q̃ min⁹ malum: sed cõcupia delectatiõe excitata est malum: qz difficili⁹ ad vincendum q̃ ita per tristitiã excitata. vt patet in 7°. cõpatione. ⁊. j. li. 7. vbi dicit ꝙ deterior est cõcupia q̃ ira: ⁊ incõtinens cõcupie q̃ incõtinẽs ire. quare ⁊c.

3°. põt argui sic primo. ex tribus residuis cõpatiõibus: qz in oibus traditur ꝙ delectatio habet cãm bonã. tristitia vero malã. quare virtus principali⁹ intendens habere bonum q̃ cauere malum. principali⁹ intendit delectatiõez q̃ tristitiã. Ad argumẽtum in oppositũ dõ. ꝙ tristitia nõ opponit virtuti: nisi qz opponit delectatiõi annexe sibi ⁊ ideo virtus magis intendit ad ã nexum q̃ ad oppositum annexi.

Questio. 7.

Ꝋ 4°. arguit ꝙ virtus non sit ipassibilitas aie: qz felix cum sit totus sanus. tã i rõe q̃ in appetitu: qz aliter nõ esset felix. oportet ꝙ sit totus infra metas mentis constitutus: sed ille qui totus infra metas mentis continet nihil sentit nec reputat bonũ nisi sapozẽ bonoz. quare ⁊c.

In oppositum. qz omne opatiuũ circa passiones stat cum passionib⁹: sed virtus est optimoz opatiua circa passiones. vt hic dicit pbs. quare stat cum passiõibus: nõ est ergo impassibilitas.

Ꝓzo solutiõe questionis. tres distinctiones sunt ꝓmittẽde. primo ꝙ ipassibilitas sũmit dupl'r. vno modo vt excludit oẽm passiõem bonã ⁊ malã. Alio modo vt excludit tm̃ passiõem malaz. ℔ aũt distinctio habet. 5°. methaphisice ca. de potentia. 2°. distinctio. ꝙ impassibilitas ꝓt sũmi ꝓ ipassibilitate appetitus intellectiui tm̃: vel intellectui ⁊ sensitiui insimul. 3°. distinctio ꝙ intellectus ⁊ appetitus intellectiu⁹ põt habere dispositiõem laudabilẽ in triplici gradu: qm̃ rcã rõ ⁊ recta electio sunt laudabiles. hec aũt aliqñ sunt mala passiue passibiles ⁊ corruptibiles sicut in incõtinẽte: aliqñ passibiles sz nõ corruptibiles vt in cõtinẽte q a passione cõcutit ⁊ agitat sed nõ vincitur Aliqñ sunt nec passibiles nec corruptibiles: sicut in bãte virtutẽ pfectam

℔ijs ꝓmissis ad questiõem dicenda sũt tria. primo ꝙ virt⁹ nõ excludit oẽm passiõem malã ab appetitu sensitiuo

2°. ꝙ nõ excludit oẽm passiõez ab appetitu intellectiuo. 3°. ꝙ excludit oẽz passiõez malã ab appetitu intellectiuo

Primũ ꝓbat sic. null⁹ appetitus est imunis ab oi passiõe ⁊ dispositiõe mala: qui delectat in opatiõe mala. ℔ apparet. qz delectatio sequẽs signuz est

passiones ⁊ dispositiõis p̃cedẽtis. quare delectatio in opatiõe mala signum est passiõis vel dispõnis male ptius inclinãtis ad opatiõem mãlã. vt in fine hui⁹: sed appetit⁹ sensitiu⁹ cuiuscunq; virtuosi delectaret in opatiõe adultery. vt dictum fuit supra in vltima questiõe primi. quare appetit⁹ sensitiuus bois virtuosi nõ est imunis a passione mala. Scõm pbo. qz felix hãs pfectam vtutẽ tristat de infortunijs amicorum: ⁊ gaudet de bonis eor. quare virt⁹ eius nõ excludit oẽm tristitiã vel gaudium. Terciuz pbat. ex vltima distinctiõe. vbi sciẽdum q̃ stoyci posuerũt vtutẽ esse ipassibilitatẽ bois vtuosi. Et qz istud põt esse vez vno modo hinc est q̃ Ari. nõ repbendit eor dcm sed dicẽdi modũ: qz dixerãt ꝺ simpliciter ⁊ sine modificatiõe. Arist. enī nõ negauit passiõem etiã malã ⁊ cõtrariatam rõni ab appetitu sensitiuo: sed posuit eã subiectã appetitui itellectiuo ⁊ rõni: per oppositum ad passiõez incõtinẽtis. Ratio enī ⁊ electio incõtinẽtis: patitur: cõcutit: ⁊ tandem corũpit a passione appetit⁹ sensitiui. vñ vt dicit ȝ°. de aia. appetit⁹ inferior trahit superiorẽ ⁊ ille rõnez ꝓpter cõnaturalitatẽ eor sicut rota trahit rotam virtus ãt pfecta reddit appetitũ intellectiuũ ⁊ rõnem securos a tali passione. Posuit etiã Arist. appetitũ intellectiuũ q̃tũcũq; virtuosũ esse passibilẽ passione ſm rõem: qz rõ dicit cõdolenduz esse amico dolenti ⁊ in foztunato

Per ꝺ pz rñsio ad obiecta: qz felix nõ passionat passione cõcuciẽte vl corũpente rõem ⁊ iõ semp manet infra metas rõnis. Patit cum in appetitu itellectiuo passiõez cõsormẽ ⁊ cõsonã rõni. In appetitu ãt sensitiuo patit passiõem nõ cõsonã rõni: tñ subiectam ⁊ dictã a rõne. ⁊ ꝺ apparet p argũtum in oppositum. qz virtus est opatiua optimoz circa passiões quas vincit ⁊ subijcit: moderatur ⁊ regulat.

Lectio. ȝ.

Uerẽt ãt vtiq; aliqs]Ꝑposteq; inuestigauit materiã virtutis Hic inuestigat modũ opandi vtrtutis. ⁊ primo ponit hoc in questione. 2°. dat vnã rõnem ibi[Uel nec in artibus]ȝ°. vnã solutiõem ibi[Adhuc ãt nec sic̃e]4°. infert veritatẽ ibi[Ñ igitur dicit]ſ°. increpat vel approbat apposita opinionẽ ibi[Sed multi ꝺ qdẽ] Sciendũ ergo q̃ superius dictum est q̃ ex operari iusta efficit iustus: ⁊ ex operari tpata tpatus: qz tñ ad iustũ ptinet operari iusta ⁊ ad temperatuz tpata. posset dicere aliquis quõ aliqs põt operari iusta antequã sit iustus vl temperata: anteq; tpatus. Et iõ hanc dubitatiõez ꝓponit pbs in hac pte dicens. q̃ aliqs queret quõ nos dicimus q̃ oportet operari iusta ad ꝺ q̃ aliq fiant iusti ⁊ operari tpata ad ꝺ q̃ tpati qz si operãtur iusta ⁊ temperata: iam vident esse iusti ⁊ temperati. qꝺ apparet per exemplũ. qz opantes grãmatica lia vel musicalia: vident esse grãmatici ⁊ musici. Deide ibi[Uel nec artibus]ponit vnam rationez per quam sciendum q̃ ex motiuo dubitatiõis formari poterit huiusmodi entimenia. Quicunq; operatur opera grãmatica lia est grãmaticus. ergo qui operatur opera iusta est iustus. ℞°. ergo pbi losophus negat antecedens in hac pte ⁊ in sequenti negat consequẽtiam.

Dicit ergo q̃ nec in artibus ita se habet q̃ operans aliquod grãmaticum opus sit grãmaticus: quia contingit ipsum operari a casu: vel aliquo supposito. puta socio qui profert sibi congruam locutionem q̃z iste non grãmaticus repetit. ꝺ aũt non est operari ſm artẽ sed cũ aliqs operat aliqꝺ op⁹ grãmaticũ. puta locutõez ꝓgruã ⁊ grãmatice sciens regulas per quas cognoscitur congrua locutio ⁊ ſm eas loquẽs: ille vere est grãmaticus operans ſm artẽ

ſuam. Deinde ibi[Adhuc autē]falſi
ficat cōſequētiam primo aſſignās diſſi
militudinē inter opus artis ⁊ opus v
tutis.2°. manifeſtat eam ibi[Primus
quidem.3°. applicat eam ad propoſi
tum ibi[Res quidē igitur iuſte] Di
cit ergo primo.q licet verū eſſet in ar
tibus q operans opuſ artis ſit artifex
non tamē eſſet verū in virtutib⁹ q ois
operans opus virtutis eſſet virtuoſus
qz nō eſt ſic̄ hic ⁊ ibi:qz opera artis
habēt ſuum bene eſſe in ſe ipīs quali
tercūq operans ſe habeat.opera ve
ro virtutis non habent ſimpliciter ſuū
bene eſſe in ſe ipīs:ſed oportet operā
tē determinatis modis ſe habere ad
opera. Cōſequēter ibi[Primū qdē
]Manifeſtat iſtos modos q ſunt treſ
oportet enī virtuoſe operātē ſcire o
pus ⁊ circūſtantias eius: ⁊ bonitatē
eius.2°. oportet ip̄m eligere opus ⁊ eli
gere ip̄m ꝓpter bonitatē ipīus.3°. oport
tet ip̄m firmiter ⁊ imobiliter ſe habe
re ad opus in taliter ſciēdo:⁊ in tali
ter eligendo in operando ſm ſciam ⁊
ſm electionem:ſemp cum fuerit opor
tunum ad opera artium non requirū
tur hec tria.qz ſufficit primū. videlicē
ſcire qm̄ ita: bona domus poteſt fieri
bōitate artis:mala intentiōe: ſicut bo
na intentione.ad virtutes autem ip̄m
ſcire parū prodeſt in cōparatiōe alio
rum:ſed maxime ſunt potētes virtuo
ſi ex ſepe eligere ⁊ ex frequenter ope
rari iuſta ⁊ tēpata. Deinde ibi[Reſ
quidem igitur] Applicat ad ꝓpoſitū
dicens.q res iuſte ⁊ temperate quas
pōt operari ille qui nunduz eſt iuſtus
vel temperatus.dicūtur quādo ſunt ta
les quales ille quas operatur iuſt⁹ vl
temperatus:qui tm̄ nec iuſtus nec tem
peratuſ eſt:ſi v operatur qualitercūq
ſed ille qui v operatur ſm triplicē pre
dictū modū quo iuſti ⁊ tēperati ope
rantur Deinde ibi[Bene igitur] In
fert veritatē declaratā·d.q bene dicit
q ex iuſta operari fiet iuſtuſ ille q nū
dum erat iuſtus ⁊ ex operari tempa
ta fiet temperatus ille qui nūdum eāt
temperatus. Deinde ibi[Sed mul
ti v quidez] Increpat oppoſitā opini
onē.prio recitās eā ⁊ dicēs. q m⁹ti v
opera virtuoſa nō operantur:ſed fugi
entes ad rōnem exiſtimāt q debeant
pbari ⁊ per v fieri virtuoſi. Increpat igit iſtum errorem.d.q iſti ſunt ſi
miles boibus egritudine laborātibus
qui medicos libenter ⁊ diligenter au
diūt ſed nihil eorum que precepta ſūt
eis faciunt.quēadmoduz ergo nec illi
infirmi corpore ſic ſe bñtes non curabū
tur in corpore:ſic nec iſti infirmi i ani
ma ita philoſophātes curabūtur i anima

Queſtio.8.

Dевidentiā dictoz in hac p
te inquirēdum eſt.vtrum non
iuſtus poſſit operari iuſta ⁊ ñ
temperatus tēperata ⁊ ſic de alijs cir
ca quālibet virtutē. Et arguit prio q
non.qz nullus nō iuſtus eſt melioz iu
ſto:ſed operās iuſta in actu eſt melioz
illo qui tm̄ eſt iuſtus in habitu.qō appa
ret tripl'r.prio qz in actu conſiſtit feli
citas non in habitu.vt ſupra li.j. c.6°. 2°.
qz in bonis actus melioz eſt potentia
⁊ quolibet bñte modū potētie.9.me
thaphiſice:3°. qm̄ actuſ eſt finis bit⁹.q̄
opans actu iuſta:nō eſt nō iuſt⁹.quare
eſt iuſtus. 2°. principal'r.qz q̄cq diſpo
ſit⁹ ad optimū op⁹ eſt virtuoſus:qz v⁹
eſt diſpoſitio pfecti ad optimū op⁹.pu
ta iuſtū op⁹:ſz opās iuſta ē diſpoſit⁹ ad
optimū opus.puta ad iuſtū op⁹.al'r ei
nō oparet.quare ſic opans eſt vtuoſuſ
3°. qz in eēntial'r ordinati nō p̄t poni
poſteri⁹ nō poſito priori: ſed circa vtu
tē v duo ſūt eēntial'r ordiata.ſ.pficere
bñtē ⁊ reddere bonā ei⁹ opatiōem.vtus enī bñtē pficit ⁊ op⁹ ei⁹ bonū red
dit.vt.j.pte 3°. In oppoſitū ē deter
minatio phi. Pro ſolutiōe qōnis p̄
mittēdū ē.q quelibz v⁹ moral' p̄t bīe
tres act⁹ vnū electiuū q ē ipa electio
duos electos.ſ.imanētē ⁊ trāſeūtē ſeu
elicitū ⁊ ipatū. Ubi gīa circa iuſtitiam
primo eligitur velle iuſta. 2° operari

iusta vel q̄ non solum eligo operari iusta: sicut iusti appitores iudicuꝫ: ſꝫ eligo velle ipa iusta sicut conditores legum. Item circa aiam primo eligo amare primū. 2°. amo. 3°. exteri⁹ aliqō bonū sibi exbibeo. Ad aūt duo actus primi realiter ⁊ formaliter sint distincti ꝓbatur sic. Quicunq̄ actus sic se habēt q̄ vnus eorum pōt esse op⁹ vni⁹ virtutis ⁊ alter non: illi sunt realiter ⁊ formaliter distincti: sed amare primū potest esse opus obediētie siue legalis iustitie. eligere autem istud amare mō quo amicus ſm virtutē amicitie ipꝫ amare eligit: non potest esse opus legalis iustitie. ergo isti actus sunt distincti Maior est satis nota. Minor declaratur. quoniā quicūq̄ actus includit intrinsece appetitus diuersorum bonorum sunt simpliciter diuersi: sed quecunq̄ electio legal' iustitie includit appetitum vnius boni finalis. ſ. obedire legi. Electio aūt amicitie icludit appetitum alterius boni finalis scilicet bonitatis que est in amare proximuꝫ non concernēt bonitatē que est in obedire deo. quare electio legalis iustitie ⁊ electio amicitie sunt omnino diuerse. Hijs ergo p̄missis ad questionē dicenda sunt duo. Primū q̄ non ꝺ tuosus potest operari duo vltima opera virtuosa que sūt opera electa. Secūdum. q̄ non potest operari ipam electionem vt est virtutis. Primum declaratur sic. Omne opus possibile fieri sine dirrectione prudentie ⁊ sine electione correspōdente illi dirrectioni ⁊ sine cōstantia electionis ⁊ dirrectionis pōt fieri a non virtuoso. Istud apparet. qz virtuosus in bitudine ad opus nibil plus sibi appropriat: quia tota eius bonitas consistit in bona dispositione intellectus que habetur per prudentiam ⁊ appetitus que habetur per virtutem prudenter electiuā ⁊ in vtrinsq̄ dispositionis constātia ⁊ firmitate. quare patet. q̄ omne opus possibile fieri sine bijs: est possibile fieri sñ virtute: sed omne opus electuꝫ ſm virtutem est possibile fieri sine bijs. vt declaratum fuit supra in lectione p̄cedēte in questione scda. quare omne tale opus potest fieri sine virtute ⁊ a non virtuoso. Scōm probatur. quia sicut se habet propria cognitio prudentie ad prudentiam: sic ppria electio virtutis ad virtutem. Istud probatur quia sicut impossibile ē esse rectam rationem sine bono more: sic impossibile est esse bonum morem sine recta ratione. quare sicut se habz illa recta ratio prudētie que non pōt esse sine bono more ad ipam prudentiam: sic illa recta electio que non pōt esse sine prudentia ad morem bonum: sed aliqua est propria cognitio ipius prudentie que non potest esse sine prudentia. igitur aliqua erit virtus electio que non pōt esse sine virtute. Minor probat' quia si nulla esset cognitio que nō potest haberi sine prudentia nibil possꝫ cognosci per prudentiā ⁊ per consequens nibil sciret prudens qō ignoret non prudens. Item aliqua ratio est recta prudentie que non potest esse sine bono more. vt. j. li. 6. sed bonus mos non potest esse sine prudentia. vt dicitur ibidem. quare nec ista recta ratō poterit esse sine prudētia.

Est ergo sciendum ad euidētiam buius q̄ in generatione virtutis concurrunt ista duo scilicet operatio virtuosa non virtuose facta: ⁊ illius operationis experimentalis notitia non prudēter accepta: ⁊ ex vtraq̄ istarum relinquitur in anima aliqua dispositio ex operatione quidem in appetitu ⁊ experimētali notitia in itellectu. Istis ergo multotiēs iteratis sunt generati duo bitus. vnus ex operationib⁹ virtuosis non virtuose factis qui est virt⁹ moralis. Alius ex illarum opationum experimētalib⁹ notitijs non prudēter cōceptis q̄ ꝺz prudētia. Hijs aūt habitibus generatus intellectus se habet ad opationes sil'es precedentibus sci

enter.i.prudenter ꝛ appetitus se hz ad eas electiue.i.vtuose:quia istud ꝙ ex pte virtutis appetitus dicitur electiue:ex parte virtutis.intellect⁹ dicit prudēt.sicut ḡ null⁹ prudēter se hz ad op⁹ sñ prudē. sic nec electie vtuose sñ vtute Ad primū i oppositū vō.ꝙ nullus non iustus est melior iusto:sed non quicūqꝫ operans actu iusta est melior iusto in habitu:qz iustus in habitu preesto est ſm appetitum ꝛ ſm intellectuz firmiter ꝛ semp ꝛ iuste operari iusta cum fuerit oportunum. Istud aūt reddit boiem meliorem q̄ actu operari iusta non ſm sciam:nec ſm electionem: nec ſm firmitatē ꝛ ad pbatiōem primaz vō.ꝙ felicitas non consistit in actu virtuoso non virtuose facto Ad secundam dicendū.ꝙ actus melior ē potentia:vbi potentia est ad talem actū si tamē potentia sit ad meliorem actū non habet veritatem. habitus aūt vtutis non est ad actus precedentes sed ad sequētes. Ad terciaz dico ꝙ iste actus non virtuose factus non est finis habitus virtutis. Ad ſm principale vō.ꝙ dispōni ad opus optimū contigit dupliciter.vno modo determinate alio modo indeterminate. virtus autē est dispositio determinata ad opus optimuz ille qui vero opatur iusta potest solum esse dispositus dispōne indeterminata ad opus optimū ꝛ pessimū bonum vel maluz.Et talis dispositio sufficit ad operari iusta ꝛ quecūqꝫ virtuosa. Ad terciū dicendū .ꝙ eēntialis ordo pōt esse inter aliqua dupliciter. vno modo ex rōnibus extremorum:sicut inter velle ꝛ intelligere:ꝛ in istis nūquā pōt poni aliquid habens rōez posteriozis.puta ipius velle:non pr⁹ posito ipo priori. Alio modo potest esse ordo ex habitudine extremoꝝ: sicut est inter intelligere impatum vt impatum ꝛ ipm velle imperatum ꝛ in talibus potest poni posterius sine priori non tamē sub illa habitudine ꝛ dependentia q̄ habet ad prius:sic autez est in ꝓposito:qz inter opus virtuosum ꝛ esse virtuosum operantis non est ordo nisi rōne supenientis habitudinis . vbi scz operans ſm virtutem elicit:vel eligit vel imperat illud opus.quare tale opus virtuosum pōt poni nō posito eē virtuoso ipius opantis qō habetur p habitum virtuosum.

Lectio.4.

Ost hꝫ aūt] Postqꝫ inuestigauit mām ꝛ modū opandi vtutis.hꝫ inuestigat genus virtutis.intendēs oñdere ꝙ hit⁹ est gen⁹ virtut ꝛ ꝙ ois virtus est habit⁹ intēdēs sic arguere.Ois virtus aie:vel est potentia aie:vel passio aie:vel habitus aie sed virtus non est potentia nec passio ergo est habitus. Huius rōnis ponit maiorem cum sua declaratione .2⁹ minorem cum pbatione ibi[Passiōes quidem igitur] 3⁹ cōclusiōem cum medij repetitione ibi[Si igitur nec passiones] Dicit ergo ꝙ post predicta de generatione ꝛ corruptione : augmēto ꝛ salute vtutis de opatione signo materia ꝛ modo.scrutādum est quid ē virtus.quia igitur supponit ꝙ virtus sit aliquid in aia:ꝛ in aia sunt tantū tria scz potentie passiōes:ꝛ habitus: seqt ꝙ aliqō istorum erit virtus. Cōsequēter exponit exemplariter ista tria.

Primo quid est passio de qua ponit xj.exempla in lra. 2⁹ que sūt potentie.v.ꝙ sunt illa que sunt passibilia ſm istas passiones. 3⁹ qui sunt habitus dicens.ꝙ sūt illa ſm que nos ꝛ nostre potentie se habent ad passiones:bene vel male:puta ad irasci ꝛ sine vebemēter ꝛ remisse:tunc nos habemus male.si aūt mediocriter tunc bene. Deinde ibi[Passiones quidem igitur]. ponit ꝛ probat minorem.primo ꝙ vtus non sit passio. 2⁹ ꝙ non sit potētia ibi[Propter hꝫ āt nec potentie]. Primum probatur quadruplici ratione. Prima tal' est.ſm passiones non dicimur studiosi vl' prauí. sz ſz virtutes dicimur studiosi ꝛ ſz malitias ꝓui igit

nec uirtutes:nec malitie sūt passiones patet in littera Consequenter ibi Et quoniā fm passiones Arguit scō sic. fm passiones nec laudamur nec vituperamur:sed fm uirtutes laudamur fm malitias uituperamur. ergo uirtutes non sūt passiōes. 3°. ibi Adhuc āt irascimur Arguit sic. motus passionū nō sunt spōtanei. qō apparet inductiue:qz nec irascimur:nec timem' spōte:sed motus vel actus virtutū sūt spōtanei qz virtutes:vel sunt electiōes vl' non sine electione. quare virtutes nō sūt passiones. 4°. ibi Adhuc aūt fm passiones Arguit sic. fm passiōes mouemur: fm virtutes autem non mouemur:sed disponimur ꝛ pficimur. quaē virtutes non sunt passiones Deinde ibi Propter ꝺ autem nec potētie ꝓbat ꝙ virtutes non sūt potētie duplicirōne. primo sic. fm potentias non laudamur nec vituperamur:sed fm virtutes vt dictū est. quare virtutes non sūt potentie. 2°. ibi Adhuc ptātes Arguit sic potētias habemus a natura. virtutes autem non:vt oñsum est supra. quare ꝛc. Deinde ibi Si igitur nec passiones Repetēdo mediū inter pncipalem cōclusiōez. ꝺ. si igitur virtutes nec passiones nec potentie sunt: relinquitur ꝙ hitus sunt quid. igitur virtus est:genere dictum est:qm̄ hitus est genus virtutis.

Questio. 9.

Deinde etiam huius ptis duo sunt inquirēda. Primo vtrū fm passiones dicamur studiosi:vel praui: laudandi vel vituperādi 2°. vtrum hitus sit gen' virtutis. De primo arguitur ꝙ fm passiones simus studiosi ꝛ praui. primo qz fz illa sum' studiosi ꝛ praui:fm que efficimur meliores vel deteriores: sed fm passiones delectationis ꝛ tristitie efficimur melioēs ꝛ deteriores. vt habet supra pte. 3°. igitur fm passiōes sumus boni ꝛ mali. 2°. qz fm illa sum' bonꝰ ꝛ mali. quorū aliqua loquēdo efficimur mali:ꝛ aliqua sequēdo efficimur boni: fz aliquas passiones sequendo efficimur mali:ꝛ aliquas sequēdo boni. vt. j. in fine quarti. ca. de verecūdia. 3°. qz fz miram sumus boni:ꝛ fm imirā sumus mali:sed mira ꝛ imira sunt passiones vt dicit pbs in lia. quare ꝛc. 4°. quia fm verecūdiam laudamus iuuenes ꝛ fm verecundiā vituperamus. vt. j. in fine quarti. hec aūt sunt passiōes vt ibidem habetur. quare fm passiones sumus laudādi ꝛ vituperādi. In oppositz est pbs. Primo solutiōe questionis sunt quinq; preambula ꝓmittēda scz quid est passio:in quo ē: que est cā in quo differt ab operatione. ꝛ quinto quot sunt genera passionuz. De primo sciendum. ꝙ passionū alie sunt simpliciter naturales:alie aiales. Naturales quidem non sequūtur aliquā apprehensiōem:cuiusmōi sunt passiōes ptis vegetatiue: de quibus hic non agitur qm̄ abiecte sunt a ꝓposito. supra i fine primi. animales aūt siue sint cōes corpori ꝛ aie sequūtur aliquam apprehensiōem de quibus hic agitur. Est igitur passio hoc modo sumpta:motus factus in appetitu ex apprehensione boni vel mali. Iste autē motus duplex est. vnus ad motum inclinatio: ali' est fm inclinatiōem motio. vtroq; eni modo dicitur motus:illa aūt inclinatio ē habitualis motio:ꝛ ꝺ modo passio est naturalis aliquibus. Sunt enim aliq naturaliter iracūdi:quia ad motū iracundie naturaliter inclinati: ꝛ aliqui naturaliter verecundi:quia ad motuz verecundie naturaliter inclinati. Illa igitur inclinatō nō fit ex apprehensione:sed exit in motum ex apprehensione. De 2°. sciendum. ꝙ passio pōt eē in vtroq; appetitu sensitiuo vel intellectiuo:differenter tamen. Et secunduz istam differentiam differentes assignātur propie diffinitiones passioni appetitus sensitiui et passioni appeti' intellectiui. Est eni passio appetit' sensitiui motus ipius in fantasia boni

vel mali cum alteratione corpis. pas/
sio vero appetitus intellectiui est mo
tus eius in intellectione boni vel mali
sine alteratione corpis. Differūt er/
go passiones iste in duobus scz in an/
cedente q est appbensio ⁊ cōsequēte
q est corpis alteratio. corpus enī alte
ratur ad mutatiōem illius appetitus
organici: non tamen ad mutationem
appetitus ab organo sepati. Et ideo
magis ppie dicunt passiones motus
appetitus sensitiui q̄ motus intelle/
ctiui ⁊ cōmunius vtimur nomie passio
nis in appetitu sensitiuo q̄ intellecti
uo quāuis in appetitu itellectiuo sint
vere ⁊ realiter passiones. puta gaudiū
⁊ letitia ⁊ huiusmōi que sequūtur app̄
bensiōem bonorum p̄ nullū sensum ap
petibiliū. Be 3°. sciēdū. q causa pas/
sionū: est bonū vel malum: vt app̄ben
sum: qz q̄tum ad b̄ non differūt bonū
apparens: ⁊ bonū exīs: qz sufficit ap
parētia boni vel mali ad cāndas istas
passiones. Be 4°. sciendum. q duo
sūt genera passionum. Est enim vnum
sequens app̄bensionem sensus ⁊ in/
tellectus sine opatione appetitus sen
sitiui: vel intellectiui. Et ad istas se hz
appetitus solum passiue. Et est alter
sequēs opatiōem appetitus sensitiui
vel intellectiui ⁊ ad istas non soluz se
habet passiue sz etiā actiue sicut ⁊ ad
suas opationes. Eadem enī est causa
opationis appetitiue ⁊ passionis sup
uenientis ei: ⁊ b̄ modo p̄s dixit supra
pte. 3°. q oēm passiōem ⁊ opatiōez: se
quitur delectatio ⁊ tristitia. qz hec due
passiones delectatio ⁊ tristitia sequūt
opationes appetitus ⁊ alias passio/
nes que causantur ex sola app̄bensio/
ne sensus vel itellectus: ex quibus ap
paret differētia inter opationes ⁊ pas
siones: qz passiones non sunt nisi se/
quele opationuz virtutis app̄bensiue
⁊ appetitiue. Operationes aūt appe
titꝰ non sūt sequele. imo sunt acte ⁊ eli
cite ab ipō appetitu: sicut ab agēte to
tali ⁊ pticulari. hoc aūt manifestuz est
in opationibus appetitus intellectiui
sed quātum ad appetitum sensitiuum
manifestari p̄t tali exemplo: sicut di/
cebat supra. Canis videns cibum pas
sionat amore cibi ⁊ timore baculi: tūc
nihil operatur sed cessāte timore ope
ratꝰ volendo eo modo sūmendo vel
le quo p̄s sūmit volūtarium. ī. li. 3°. d.
q pueri ⁊ bestie volūtario cōicant. vel
let eni accedere. vnde p̄s diceret istō
accedere voluntarium ⁊ velle sicut sū
ptum diceret opatiōem appetitus sen
sitiui. Be 5°. sciendum. q passiones
sunt in duplici genere. alie nāq; sunt
in appetitu sensitiuo: ⁊ alie in appe
titu intellectiuo. iste autem ⁊ ille sunt
etiam in duplici genere. qm̄ alie sequū
tur solam app̄bensiōem sensus: vel in
tellectus. Alie vero opatiōem appeti
tus sensitiui vel intellectiui. Istarum
aūt ⁊ illarū idem sunt modi differētie
nisi qz alique passiones sunt manife/
stiores in appetitu sensitiuo quā intel
lectiuo: quedā aūt econuerso. Et ideo
vlr distinguēdo de oibus penes obie/
cta. Sciendū. q oē mouēs appetitum
vel mouet ipm in rōne simplicis boni
vel mali: vel rōne magni ⁊ ardui: vel
difficilis bōi vel mali: si moueat ipm i
rōe simplicis bōi: b̄ cōtingit tripl'r. qz
vel mouet ipm appetitū assil'ando sibi
et imprimēdo sibi aliquā formam cō/
naturalem obiecto: ⁊ iste motus dicit
amor vel cōplacentia vel acceptatio
vel mouet ipm attrahēdo ad se: et iste
motus dicit concupia vel desiderium:
sed in appetitu sensitiuo magis ppie
dicitur cōcupiscentia ⁊ in intellecti/
uo magis ppie desideriuz: vel mouet
appetitum ipm vniendo sibi et quietā
do in se: ⁊ iste motus dicitur delectatō
vel gaudium: tamen in sensitiuo appe
titu appropriate dicitur delectatio et
gaudium in intellectuo. Isti autem
tres motus causantur ab obiecto ſm
ordinem naturalem quem tenet agēs
naturale in effectib⁹ suis. prio nāq; tri
buit formam effectui suo secūdo mo/

tū ſm illam formam. tercio locum qui
eſt terminus illius motus. Simili mo
do bonum vt cognitum dat appetitui
formam amoris ⁊ cōplacentie: ſz bo
num cognitum vt bñdum dat ei motuz
cōcupiſcētie vel deſiderij. Sed tercio
bonum cognitum vt habitū: dat ei lo,
cum ⁊ quietem delectatiōis ⁊ gaudij
Iſtud autem bonū cognitum vt bitum
eſt multiplex: ⁊ ſecundum b multipli
cem cauſat delectationem vel multi,
plex gaudiū. quia anime aptitudo ad
bonum cognita vt bita cauſat in appe
titu iocūditatē. bonitas ūt actualis co
gnita vt bita cauſat hylaritatē. Iocū,
ditas eni ipoztat aptitudinē ad iocuz
hylaritas vero ſerenitatez apud aīam
agilitas aūt cozporis cognita vt bita
cauſat alacritatez. plena vero ſanitas
cozporis cognita vt bita cauſat exulta
tiōem. alacritas eni velocitatē: ⁊ exul
tatio ſanitatis ⁊ bone diſpōnis pleni
tudinē impoztat. ꝓſperitas ūt ꝓpziaꝝ
rerum vel operum: pzolis vel vxoris:
tpalis ſubſtātie vel familie cauſat leti
tiam. ꝓſperitas vero amicozum cau,
ſat gratulatiōem· Si quid vero mo
ueat appetitum in rōne ſimplicis ma
li. b tripliciter. qz vel mouet vt maluz
cognitum ⁊ iſte motus dicitur odium
diſplicētia vel abbominatio: vel mouz
appetitū malum cognitum vt futurum
Et iſte motus dicīt fuga vel recuſatio
vel mouet ipm malum cognitū vt bitū
⁊ incurſum: ⁊ iſte motus dicīt triſtitia
vel doloz. Cuius ſex ſūt ſpēs. ſ. achos
accidia: vemeſis: inuidia: zelus ⁊ mi,
ra. Eſt aūt achos triſtitia ꝓueniēs ex
apꝓbenſiōe ꝓpzij infoztunij. Et dicīt
achos qz volūtatē exultationis aufert
ab infoztunato. vnde dicīt ab a ꝙ ē ſn
⁊ chos ꝙ eſt vox: quaſi ſine voce. Ac
cidia vero eſt triſtitia ꝓueniēs ex apꝓ
benſiōe ꝓpzij labozis. vnde accidia ē
triſtitia: opantē per angariā aggrauāſ
Inuidia vero ⁊ vemeſis ſūt triſtitie ꝓ
ueniētes ex apꝓbenſiōe aliozum bono
rum: ſed differenter: qz per vemeſim
triſtamur de indigne bñtibus bona. ꝓ
inuidiā vero de digne bñtibus. b aute
bona aliena apꝓbendūt vt mala pzo,
pzia inuidi ⁊ vemeſitici. Zelus aūt ⁊
mira ſunt triſtitie de malis alienis. tñ
differūt: qz zelꝰ de malo culpe eiꝰ: quē
vl quā diligit: ⁊ eiꝰ quē vl quā odit. vñ
zelus cauſat reſpectu vxoris adultere
⁊ reſpectu amaſij. Mira vero eſt tri
ſtitia de malo pene. Si vero aliquid
moueat appetitū in rōne magis boni
ardui ⁊ difficilis. b dupliciter. qz vel
trahit appetitum ad ſe faciendo ipm
aſſurgere ad optinenduz ſe: ⁊ iſte mo
tus dicitur ſpes que eſt paſſio: vel re
pellit appetitum a ſe ꝓpter exceſſū
arduitatis ⁊ difficultatis ſue: faciens
appetitum cadere. Et iſte motus dici
tur deſperatio. vterqz aūt iſtozum mo,
tuum eſt duplex. quia vnus eſt cuz cer
titudine: alter cum formidine. Spes
nāqz vel eſt cum certitudine: vel cum
formidine optinendi. Deſperatio eti,
am eſt: vel cum certitudine: vel cū foz
midine non optinendi. vnde poteſt di
ci: ſpes certa ſpes incerta: ⁊ deſpera,
tio certa vel incerta. Si autem maluz
futurum vt arduum ⁊ difficile moueat
appetitum. b dupliciter. quoniā appe
titus vel aſſurgit ad repellēdum iſtud
malum. Et iſte motus dicitur audatia
vel cadit ⁊ ſic dz timoz. Huiꝰ ſex ſunt
ſpecies ſcilicet ſegnities: erubeſcentia
verecundia: ſtupoz: admiratio: ⁊ ago
nia. Segnities eſt timoz laboris in fu
tura operatione qui cauſat accidiam
in preſenti. Erubeſcentia vero eſt ti,
moz in expectatione conuitij. Verecū
dia vero eſt timoz ingloziationis ⁊ de
prehenſionis in turpi actu. Stupoz
autem eſt timoz: ex diſſueta imagina,
tione proueniens. Admiratio vero ti
moz ex magna imaginatione proueni
ens. Agonia vo ē timoz in expectatōe
infoztunij. Eſt aūt attendendū circa
iſtas ſex paſſiones ꝙ nos timemꝰ ſm
ſegniciē labore affligi: ſm erubeſcētiā
ruboze cōfundi: ſm verecūdiā ingīa,

ri ꝛ honestate ꝓriuari: ſm ſtupozē a
nouitate vinci: ſm admiratiōem time
mus a magnitudine vinci: ſm autem
agoniā infoꝛtunari. Eſt etiā ſciendū
q̄ cōfuſio quā timet erubeſcētia nō eſt
erubeſcentia nec timoꝛ: ſed potius tri
ſtitia contenta ſub achos. Bonum
aūt arduum ꝛ difficile vt bitum: nō a
liter mouet appetitū q̄z bonū ſimplex
qꝛ poſtq̄z eſt bituz non eſt difficile ipz
habere. malum aūt magnum ꝛ arduū
vt bitum pōt mouere appetitū dupl'r.
vno modo conſternendo ipm totaliter
ſic. q̄ nō aſſurget ad vindictā. Et iſte
motus dicitur manſuetudo paſſio. alio
modo non cōſternēdo ipm: ſed ꝓuocā
do ipm ad vindictā. Et iſte moꝛ dicit
ira. Cuius quatuoꝛ ſunt ſpēs ꝛ quatu
oꝛ ꝓtes. Prima ſpēs ē ira leuis. 2ª ve
loꝛ. 3ª acuta. 4ª amara. De bijs. j. li.
4ª ca. de māſuetudine. ꝓma ps offē
ſio appetitus. 2ª indignatio eiuſ: quia
mouetur in offendētem ſicut in idignū
impunitate. 3ª ps eſt appetitus pene
offendētis. 4ª ps eſt aſſertio ad vindi
ctam: ꝛ b̄ complet motus ire. ꝛ ſic pz
in generali paſſiones ſequētes app̄
henſiōem ſenſus vel intellectus nō ex
pectātes opatiōez appetit': ſūt āt ꝛ a
lie paſſiōes ſequētes opatiōez appeti
t' ꝛ bee ſt i quadruplici genē. qꝛ q̄dā
ſequens opationem naturalem neceſ
ſariā honeſtam. puta opationē appeti
tus intellectiui circa bōa diuina: ꝛ cir
ca bōa felicia. Quedā vero ſequēs o
perationem naturalez: ꝛ neceſſariam
ſed nō honeſtā. puta opatiōez qua nu
tritur ꝛ ſuſtentat coꝛpus būanū. que
dā aūt ſequēſ opatōez nālē: ſz ñ neceſ
ſariā nec honeſtā. puta opatōez vene
reā q̄ lz ſit neceſſaria ꝓ genē būano:
non tamen ꝓzo iſto indiuiduo. Quedā
vero ſequens opatiōem naturalē non
neceſſariā nec naturalē: nec honeſtaz
puta opatiōez vitioſaz ꝛ malā. Paſ
ſio vero ſequens opatiōem naturalez
neceſſariā ꝛ honeſtā: ꝛ p̄cipue opatio
nem amicitie triplex eſt. vna que ſegt
eam gratanter: que dicit liquefactio
animi: q̄m anim' ſic emollit ꝛ liquefit
ac ſi deberet ſpēs ꝛ figura rei amate
in ipm imꝓimi. alia eſt ſequēs eaz in
abſentia amati: que dicit langoꝛ vel ō
fectio. vnde in cāticis dicit amoꝛe lā
gueo. ꝛ in p̄s. Defecit in ſalutare tuū
aīa mea. 3ª eſt que ſequitur eam in p̄
ſentia amati que dicitur voluptas.

Hijs igitur p̄miſſis dō. ad queſtiōem
q̄ ſm paſſiōes non dicimur ſimplicit
ſtudioſi: vel ꝓaui: laudādi vel vituꝑe
randi: ſed bene dicimur ſm eas ꝓzo
ni ꝛ diſpoſiti ſm magis ꝛ min' ad bo
nitates ꝛ malitias. Primū apparet
per rōnes pbi. ſz apparet. q̄m alique
paſſiones in multis cōicāt cum virtuti
bus: ꝛ alique in multis repugnant vir
tutibus. quare ſm iſtas ad virtutē ſu
mus magis idiſpoſiti: ꝛ ſm illas ma
gis diſpoſiti. Et b̄ cōcludūt argumēta
ad oppoſitaz ꝓtem inducta. Et per b̄
patet 8ª. ad obiecta.

Queſtio. x.

Et 2º arguit. q̄ bitus non ſit
genus virtutis: qꝛ de quocun
q̄z p̄dicatur ſpēs ꝛ genꝰ: ſed
virtꝰ. puta iuſtitia: ſapia: p̄dicat de ō
bitus autē ſeu qualitas non p̄dicat de
deo. ergo bitus non eſt genus virtutis
In oppoſitū eſt pbs. Dicēduz q̄ b
tus pōt ſūmi dupliciter. vno modo foꝛ
maliter ſz q̄ reſpicit obiectū ſicut ſcia
ſcibile: ꝛ vlr oīs virtus cognitiua ſuū
cognoſcibile ꝛ virtus electiua ſuū eli
gibile. Alio modo pōt ſūmi materia
liter ſm qō reſpicit ꝛ diſpōit ſubiectū
Et ſm b̄ dicēda ſūt duo. ꝓimo q̄ ha
bitus non eſt genus virtutis foꝛmalit̄
accepte. 2º q̄ eſt genꝰ virtutis humane
materialiter accepte Primū ꝓbat
dupliciter. ꝓimo ſic. quicqd ꝛpugnat
generi repugnat cuilibet ſpēi. 4º topi
coꝛ. Sz bitui ꝛ qualitati repugnat eē
ſubſtātiam. virtuti vero foꝛmaliter ac
cepte non repugnat ſubſtātiā eſſe. vl'
eni foꝛmaliter accepta. puta inquātū
eſt recte apꝓbenſiua: vel recte appe

titiua inuenik in deo. Omne aũt qđ ẽ in deo est substãtia dei. quare bitus vl qualitas nõ est genus virtutis sic accepte. Qđ cõfirmak qz oi qualitatī repugnat esse perfectiõem simplr: quia nõ melius est ipaz esse in quocũqz supposito qz aliqd icõcupiscibile sibi. vl aũt iustitie vel sapiẽtie formaliter accepta: est pfectio simplr. melius enim est qđcũqz suppositũ sapiens vel iustũ quocũqz nõ sapiente vel nõ iusto. quare qualitas vel bitus non est genus virtutis sic accepte. 2o pbak. qz nullũ absolutuz est genus respectiui: sz qualitas fm se sumpta est genus absolutũ virtus aũt formaliter accepta est respectiua. vt babek. 7. phisicoruz. t. s. metbaphisice. ca. de relatione. vbi b dicit spãliter de scia. Et idem babek in pdicamẽtis t. j. pte sequẽti de virtute morali dicitur. q ẽ electiua t cõiectuãtrix medij. electiuũ ãt dicit respectu eligibilis: t cõiecturatrix respectu medij. quare bitus non est genus virtutis sic accepte. Scõm probak. qz ois qualitas aie non naturalis ei t difficulter ab ea mobilis continek sub bitu tanqz sub genere. vt patet ex bijs que dicũt in pdicamẽtis de spẽ qualitatis: sz virtus materialiter accepta est huiusmõi vt patet ex dictis de ipa a principio secũdi vsqz huc. Per b pz 8o. ad obiecta: qz rõ illa cõcludit de virtute formaliter accepta que sic reperik in deo non tamẽ de materialiter accepta: qz sic nõ reperitur in deo. pbs ãt ex alia pte: loquik de virtute hũana materialiter accepta: fm qđ respicit aiaz vt sbiectum. quod patet ex modo inuestigandi.

Lectio. 5.

Portet aũt non solũ] Post qz inuestigauit virtutis genus b inuestigat virtutis differentias t diffinitiõez. Primo ãt inuestigat quatuor differẽtias. 2o ex bijs t ex genere colligit diffinitiõem virtutis ibi [Est igitur virtus bitus] Sunt igik iste quatuor differẽtie virtutis. Prima q virtus bois facit boiem bonum. 2o q opus bois reddit bonũ. 3o q opus bominis ducit ad mediuz. 4o q ducit ad medium passionũ t opationũ. primaz t scdam declarat simul. 2o terciã ibi [Qualiter b erit] 3o quartã ibi [Dico ãt mozalem] Dicit ergo primo suã intentiõem pmittẽdo q non solum oportet dicere: q virtus est bitus p qđ manifestatur virtutis genus: sed etiam dicere qualis quidẽ bitus est quãtum ad eius differẽtias. Dicit ergo q vl est dicendum: q ois virtus: subiectũ cuius est formaliter pficit reddens ipm bene se habens: t opus sui subiecti cãliter pficit reddens ipm bene se babẽs. qđpatet in exemplis: qz virtus oculi: oculũ formaliter pficit: reddens ipm studiosum t bonuz t opus oculi q est videre cãliter reddit bonũ t sik virtus equi sebabz ad eqm. quare pari modo virtus bois erit ille babitus qui boiem formaliter reddit bonum t opus bominis cãliter reddit bonum. b rõ ponitur in lra sicut facet. Est aũt sciendũ. q actus primus t potẽtia ad actuz fm: sũt idẽ t quãto perfectius est vnũ: tanto perfectius est alterum. puta scia est actus primus scientis: t potẽtia ad actũ fz qui est cõsiderare: t qãto pfectior est in rõne actus primi tanto perfectior ẽ in rõne potentie ad actũ scõm: t ecõuerso. t qãto pfectior est potentia ad actum fm: tanto pfectior sequik actus scõus virtus aũt. vt dicit primo de celo ẽ vltimũ pfectiõis potentie ad actum fm: quare perficit t reddit bonum actum primũ t actũ fm. Deinde ibi [Qualiter boc erit] Declarat q virtus opus suum pficit: ducẽdo ipm ad mediũ. premittit tamẽ primo intentiõez suaz. d. q qualiter b erit q virtus opus virtutis reddat bonum: iam diximus supra in parte de augmẽto t salute ẽntis. vbi dictum est q vitando superabundantiaz t defectum t tenẽdo medium. adhuc aũt b erit manifestius si speculati fuerimus que sit natura ipius virtutis. 2o

ibi[In omni itaq; continuo]. Distin-
guit tria circa omne continuū ꝛ diuisi
bile scz plus ꝙ est excessus ꝛ minus ꝙ
est defectus: ꝛ equale ꝙ est mediuz. ꝛ
patet lra. 3ª. ibi[Et ꝺ vel ꝼm] Distin
guit de medio. ꝺ. ꝙ istꝺ equale vel me
dium est duplex. vnū ꝼm ipam rem: al
terum quo ad nos ꝛ exponit vtrūq; ꝺ
ꝙ mediū rei est illꝺ ꝙ equaliter distat
ab vtroq; extremoꝝ. Et istud vnum ꝛ
idē est apud omnes. Mediuz aūt quo
ad nos est illud qꝺ non supabundat
nec deficit: nec ꝓpter eque distātiā ab
extremis: sed per resecatiōem extre-
moꝝ. Et istud nec vnū nec idē est apꝺ
oēs. Consequēter exēplificat de vtro
q; . puta si. x. sunt mꝛta: duo aūt pauca
sex erunt media ꝼm rem ꝛ ꝼm arisme
tricā ꝓpoꝛtiōez: quia mediū excediturꝰ
per denarium in quatuoꝛ ꝛ excedit bi
nariuz in quatuoꝛ. Potest etiā sūmi
mediuz ꝼm rem: ꝛ ꝼm geometricā ꝓ-
poꝛtionē. puta senarius inter quater-
narium ꝛ nouēnariuz. excedit enī ꝛ ex-
ceditur: non in eadē quātitate cū exce
datur in tribus a nouēnario ꝛ non ex
cedit quaternariū nisi in duobus: ſz in
eandē ꝓpoꝛtiōem. excedit enī ꝛ exce
ditur in sexquialtera ꝓpoꝛtiōe. Me-
diuz aūt quo ad nos non est ita sūmē-
duz. verbi gratia. si. x. minas. i. x. men
suras cibi comedere sit multum. duas
aūt comedē sit paucū: non ꝓpter ꝺ ma
gister i medicina pꝛecipiet comedere
sex: qz sex comedere alicui esset multū
ꝛ alicui paucū. Miloni aūt qui ꝓpter
sui coꝛpis quātitatē comedebat quoti
die vnū bouē esset parum comedere.
6. libras de carnibus: multū tamē eēt
ꝛ nimis illi qui dñari ꝛ vincere debet
in gymnasio seu exercitio salt⁹ vel cur
sus vel palestre. Illud aūt diceret me
diū apud vnūquēq; ꝙ nō haberet ex-
cessum nec defectuz: sed haberet pcise
ꝼm ꝓpriā exigentiā: vt si accipiat vni
uersitas vestiū būanaruz: illa que erit
simpliciter maxia erit media apud gy
gantez: qz quātitatē sui coꝛpoꝛis non
excedet: nec ab ea ꝺficiet. Mediē ve
ro vestes erunt extreme apud euz qz
deficientes a sui coꝛpoꝛis quātitate.

Sic᷑ modo vestis simpl᷑r minima se
habebit ad nanū ꝛ mediocres ad ali-
os hoies. vnaquaq; media dicet apud
illuz qui nō excedet nec excedit ab eo
4º. ibi[Ita vtiq;] Dñdit quō quilibz
artifex se habet ad opus. ꝺ. ꝙ ois sci-
ens in quacūq; arte peritus supabun-
dantiā ꝛ defectū fugit. mediū aūt desi
derat ꝛ querit non mediū rei: sed me
diū quo ad nos: qz ducens opus suum
ad tale mediū pficit ipm ꝛ reddit bo
nū. Deinde ibi[Si vtiq; ois] Assis
tribus p̄missis ꝓbat illud ꝙ pꝛincipa-
liter intēdit .s. ꝙ virtus reddat bonū
opus suum ducendo ipm ad medium.
Et arguit sic. Dis ars ꝛ omnis scien
tia opꝰ suū reddit bonū ducēdo ipz ad
medium. qꝺ apparet ex p̄cedentibus
ꝛ ex quodā dicto cōi ꝙ solet dici de o-
peribus bene se habentibus ꝙ nō con
tingit aliquē ab eis auferri nec aliqd
supaddi. ꝺ aūt signū est: ꝙ supabūdan
tia ꝛ defectus bene esse operum virt-
ant ꝛ coꝛrūpunt ꝛ ꝙ mediū ipm sal-
nat. quare per locum a minoꝛi virtus
pficiet opus suuz respiciēdo ad mediū
ꝛ opus ducēdo ad mediū. ꝙ aūt argua
tur per locū a minoꝛi patet: qz virtus
melioꝛ est ꝛ certior omni arte ꝛ oi sci
entia. quare cum argumentuz ab arte
ꝛ a scientia ad virtutez: arguitur a mi
nus certo ꝛ a minus bono: ad magis
certum ꝛ maius bonū. quare per locū
a minoꝛi: si ille perficiētes opus suum
bene ꝛ certe attingunt medium. con-
sequens est. ꝙ virtus melius ꝛ certius
attingat ipm. Deinde ibi[Dicimus
autem moralē] Pꝛobat quartam vir-
utis differentiā videlicet. ꝙ virtus du
cat ad medium passionū ꝛ operatio-
num: ꝛ ad ꝺ adducit tres rōnes: qua
rum pꝛima sūmitur ex natura ipārum
2ª ex natura boni. 3ª. ex parte modi a
gendi bonum vel malū. 2ª. ibi[In qui
bus quidem] 3ª. ibi[Adhuc aūt pecca

re quid]Prīa ratio talis est. Virt⁹ ducit ad mediuz illoꝝ in quibus est mediū: ⁊ circa que ipa virrigit ⁊ inclinat sed in passionibus ⁊ in opationib⁹ est mediū ⁊ supabūdantia ⁊ defectus ⁊ circa ipas est mozalis virtus. quare ipsa ducit opus suū ad mediuz passionū ⁊ opationū. Huius rationis minoꝛē quātū ad vtrāqz partē declarat in lra. exponens prio de qua virtute loquit Et ideo dicit. dico aūt mozalē q ipa ē cōiecturatrix medij. ꝟ eni virtus est circa passiones ⁊ opationes: ⁊ in bijs ē supabundantia ⁊ defectus ⁊ mediuz. puta timere ⁊ audere que sunt contraria: ⁊ cōcupiscere ⁊ auerti qō est fugere que sunt cōtraria ⁊ irasci ⁊ miserī ⁊ vindictā expetere ⁊ vindictā remittere que sūt cōtraria: ⁊ vlr delectari ⁊ tristari. ꝟ inquā oia contingit fieri ſm magis ⁊ minus magis q̄ opoꝛtet ⁊ minus q̄ opoꝛtet ⁊ vtroqz modo fiunt non bene sed male: contingit etiā ꝟ oia fieri medio modo: absqz plus ⁊ absqz minus. contingit eni ea fieri qñ ⁊ vbi oꝛtet ⁊ in quib⁹ causis: ⁊ ad quos hoies oꝛtet: ⁊ gratia illius cuius oꝛtet: ⁊ modo quo oꝛtz: ⁊ cū sic fiunt bene ⁊ optime fiunt q ptinet ad virtutē. Deinde dicit se habere i opationibus: qz in illis est mediū ⁊ superabundātia ⁊ defect⁹: et circa illas est virtus. Deinde ibi. [In quibus quidē]Arguit tali ratione in oi materia virtutis: virtus querit qō dirrigit ⁊ laudatur ⁊ fugit q vitiat ⁊ vituperat dirrigi nāqz et laudari ptinet ad opus virtutis: sicut vitiari ⁊ vituperari ad opus vitij: sed in passiōibus et opationibus mediū dirrigit et laudat. superabundantia vero et defectus vitiant et vituperātur. quare in passiōibus ⁊ operationibus virtus querit mediū.

Huius rōis prio ponit minoꝛē et pz 2°. maioꝛē ibi [Hec aūt ambo]3°. cōclusiōez ib[Medietas quidē igit] Deinde ibi[Adhuc peccare quidē]Arguit tali rōe. In oi opere virtutis: modus operandi bene habet vnitatē seu vniformitatē: finitatē et difficultatē q̄z tū est ex parte rei. modus autē operā di malitie habet pluralitatē seu multiformitatē infinitatē ⁊ facilitatē: et vniformitas: finitas et difficultas est in attingendo mediū. multiformitas autez infinitas et facilitas est in deuiando a medio. ergo in oi materia virtutis pertit attingere mediū sicut malitia deuiare a medio et accedere ad supabūdātiā ⁊ defectū. Huius rationis prio ponit minoꝛē. 2°. conclusionē ibi [Et propter ꝟ malitie]3°. maioꝛē vl partē ei⁹ ibi [Boni quidē ei.]

Lectio. 6.

St igitur virtus habitus electiu⁹]Postq̄z inuestigauit genus ⁊ differentias virtutis. ꝟ ex ꝓinuestigatis diffinitiōez eius colligit. Et prio infert eā. 2° quātū ad aliquid manifestat eā ibi [Medietas aūt]3°. infert vnū correlariū ibi [Propter qō ſm]4°. remouet dubiū ibi [Non aūt suscipit] Circa primū ergo sciendū. q in diffinitiōe virtutis ponit habitus tanquā genus eius: q colligit ex parte: prioris precedente. Sliqua vero oia tanquā differētie: quaruz vna sūmitur per cōpatiōez ad actū virtutis scz ista electiua. alia per cōparationē ad obiectū virtutis que tangitur ibi [In medietate existens quo ad nos]3°. per cō parationē ad regulā ⁊ metrū virtutis que tangitur ibi [Et ratione determinata ⁊ vtiqz sapiens determinabit] prīa differentia colligitur ex prima pte huius lectionis. ibi eni dictū est. q virtus hoīs reddit hoiem bonū: ⁊ opus hoīs bonū. Istud aūt non pōt facere nisi sit electiua. bonitas eni hoīs est bonitas humane electionis: ⁊ ideo oīs formā reddēs hoiem bonū: reddit ipm bene electiuū ⁊ ſm electionē bene operatiuū. 2ª colligitur ex alijs duabus partibus in quibus dictū est. q virtus facit opus bonū ducēdo ipm ad mediuz quo ad nos ⁊ ad mediū specialiē pas-

sionū ꝛ operationū 3ª differentia col
ligitur ex pluribus dictis superiuſ. pz
mo. ꝙ ex illo dicto in pte de manifeſta
tione virtutis. vbi dicit ꝙ ſm rectā ra
tionē virtutē operari cōiter cōceditur
ꝛ ſupponitur. 2º quia dictū eſt in pte
de modo operandi virtutis: ꝙ operās
virtuoſe neceſſario operatur ſciens.

3º. qz in hac lectione dictū eſt. ꝙ virtꝰ
in attingendo mediū certioz eſt omni
arte ꝛ omni ſciētia. dicit igitur. ꝙ exi
ſtit in medietate que eſt determinata
a ratione: non qualitercūq; ſed modo
quo ſapiens. i. prudens ſm prudētiā
determinat medietatē illā. Cōſequē
ter ibi [Medietas aūt] Manifeſtat
iſtā diffinitionis pticulā que eſt medi
etas ꝛ hoc ſic. Cum iā dixerimus vir
tutē i medietate conſiſtere. Nunc dico
ꝙ ꝺ medietas eſt mediū duarū maliti
arū vnius deuiantis a medio ſm ſupa
bundantiā ꝛ alterius ſm defectū. Et
adhuc dico aliquas malitias à virtute
deficere: ꝛ aliquas vltra virtutē ſuper
abundare a medio qō conſiſtit in ope
ratione: in paſſionibus ꝛ operatiōib⁹
Eſt enī in oībus ꝙ oportet tenere: ꝛ
illud dicitur mediū. Dico etiā virtutē
mediā inuenire ꝛ eligere. Inuenire q
dem trahendo mediū ad rōnem ꝛ eli
gere per voluntatē. Conſequēter ibi
[Propter qō ſm] Infert vnū correla
riū. ꝺ. ꝙ propter hoc ſequitur. ꝙ virtus
eſt medietas ꝛ extremitas. medietas
quidē ſm formam ꝛ ſm rationē: quid
eſt eſſe dicentē. i. ſm diffinitiōem que
iudicat quid eſt eſſe rei per ēntialia
vt habetur prio topicoꝝ. Eſt aūt ex
tremitas ꝟz illud ꝙ eſt bene eſſe ꝛ op
time eſſe. Vbi ſciendū. ꝙ in operatō
ne virtutis ſunt duo: ſicut ꝛ in opera
tione peccati. vnū eſt actus circūſtan
tionatus bene vel male. aliud eſt boni
tas vel malitia attributa tali actui. Et
ideo eſſe mediū: ꝛ eſſe extremū cōpati
unꝰ ſe in virtute: qz quātum ad actum
circūſtantionatū habet rationē medij
ſed ꝗtū ad bonitatē attributā actui ꝟz
rationē extremi. bonū enī ꝛ malū ſūt
cōtraria: ꝛ ideo vtrūq; dicit extremuz

Ex quo apparet ꝙ malitia deter
minat ſibi tres extremitateſ. ſ. ſupabū
dantiā ꝛ defectū ꝛ preter hoc praui
tatē: vtriq; illoꝝ duoꝝ extremoꝝ at
tributā que eſt extremitas in oppoſi
tione boni ꝛ mali. virtus aūt ſibi non
appropriat niſi vnicā videlicet extre
mitatē in oppoſitione boni ꝛ mali.

Deinde ibi [Non aūt ſuſcipit] Re
mouet vnū dubiuz. poſſet enī dubitari.
vtrū cuiuſcūq; operationis ꝛ paſſiōis
eſſet medium. ipe aūt dicit ꝙ non. ꝛ p
bat triplici ratione. prīa ibi [Quidem
enī] 2ª ibi [Sic igitur]. 3ª ibi [Quēad
modū autē] prima talis eſt. illoꝝ non
eſt mediū: que ex ſuis noibus iportāt
malū. mediū enī vt dictum eſt ſemper
eſt bonū: ſed alique ſunt paſſiones que
ex ſuis noibus important malū. que
dam enī confeſtim noiate: conuolute
ſunt cum malitia. puta gaudiū de ma
lo proximi ꝛ iuerecūdia de actu turpi
ꝛ inuidia de bono amici: ꝛ ſic̄r ſe bñt
alique operatiōes. puta adulteriū fur
tum homicidiū. ꝺ enī oia ꝛ ſic̄ia dicūt
ſm ſe ipa mala. quare talū nō eſt me
dium in quo conſiſtat bonum: ꝛ ideo
addit ꝙ nec ſupabundātie: nec defe
ctus eoꝝ ſolū cauendi ſunt: qz nūquā
eſt circa talia dirrigere ꝛ recte agere
ſed ſemper talia factētē neceſſe ē pec
care: nec circa talia eſt bene vel nō be
ne agere ex circūſtātia cauſe materia
lis: circa quā oportet: nec finalis pro
pter quā oportet: ꝛ vꝫ ex nulla circū
ſtantia: ſed ex genere ſuo talis actus
malus eſt. puta adulterari vel furari.

[Simile igitur]. Scōa ratio talis eſt
ſi circa talia eſſet mediū eſſet proceſ
ſus in infinitū in medijs ꝛ extremis:
quia ſic̄ eſt mediū attribuere talibus
ꝛ attribuere eis ſupabundātiā ꝛ defe
ctum. quare cum talia ſint quedaz ſup
abundantie ꝺ quidem defectus: ſi tali
um ſit mediū: tunc ſupabūdantie erit
illa ſupabundantia diuiſa contra me

dium ⁊ defectum eius supabundantie ⁊ postea huius noue supabūdātie poterit assignari alia supabundantia: ⁊ aliud medium: ⁊ alius defectus: ⁊ sic in infinitū. Sili modo potest deduci ex pte defectuū. ꝺ aūt qꝺ sequitur est euidenter impossibile. quare ⁊ illud ex quo sequitur. Hui⁹ rōnis ponit cōsequētiā ¶ Deinde ibi [Quēadmodū] ponit terciam rōnē que talis est. sicut se habet tēperantia ⁊ fortitudo ⁊ quelibet virtus ad supabundantiā ⁊ defectum: sic se habēt mala virtuti opposita ad medium: sed virtus non habet supabundantiā nec defectum: qz ē mediū. quare nec illa habebunt mediū: qz sunt extrema. Huius rōnis ponit minorem cum nota silitudinis ex qua colligitur maior. 2ꝰ conclusiōem ibi [Ita nec illorum] Consequēter ibi [Ut̄r ergo] Cōcludit sūmarie remotionē predicti dubij. ꝺ. q nec supabundātia: nec defect⁹ est medietas ab ipis diuisa: nec ipius medietatis sunt supabundātia ⁊ defectus non medietate distincta.

Ꝺ euidentiā predictoꝝ sñ argumentis querenda sunt. x.

Primo. vtrū virtus sit dispositio actiua vel passiua respectu ꝓprie operationis. 2ꝰ que est prima regula operis virtuosi. 3ꝰ quō bonitas operis virtuosi consistat in medio. 4ꝰ quō malitia peccati deuiet a medio. 5ꝰ vtrum habitus virtutis sit medius inter habitus vitiosos: sicut rubeum inter album ⁊ nigrum. 6ꝰ vtrum passio per virtutē regulata sit mediū inter extremas passiones: sicut temperatū inter intensum ⁊ remissū. 7ꝰ vtz virtus intellectualis consistat in medio. 8ꝰ vtrum virtus mozalis sit melioz intellectuali. 9ꝰ vtrū certioz. xꝰ vtrum diffinitio virtutis sit bene assignata.

Questio. xj.

Ꝺ primā dꝺ. q virtus disponit actiue ⁊ passiue ad opationē suam ꝙ reddit bonā.

Primū probat dupliciter. qm̄ habitus dispōnens ad actionē ē dispositio actiua: sed operatō ad quā dispōnit ꝺ tus est actio. vt habetur. j. in. 6ꝰ vbi cō parantur prudētia ⁊ ars: qz prudentia dirrigit actiōem que est opatio virtutis mozalis: ⁊ ars factionez que est operatio virtutis cozpozalis. quare ꝺ, tus mozalis dispōnit actiue ad illaz actionē: sicut virt⁹ cozpalis ad factionē

2ꝰ qz ista tria sunt ēntialiť ozdinata scz opus esse ab agente: ⁊ opus esse in se ⁊ opus inherere. primū eni est naturaliter prius. 2ꝰ qz est ei ratio ⁊ ꝓpter quid. Opus eni habet esse in se: quia habet esse ab agente: non ideo habet esse ab agente: qz habet esse in se. quare istud non est prius illo. Scōm aūt est natura prius tercio: qz contradictō est quācūqz formā inherere ⁊ in se nō esse: non est aūt cōtradictio aliquā formā in se esse ⁊ cum subiecto inherere sicut patet de formis separabilibus a subiecto. quare in se esse est natura prius qz inherere. Hijs premissis arguo sic. Omne dispōnens ad bene eē operis virtuosi dispōnit actiue. qꝺ ꝓbatur. quia opus virtuosum nō habet suum bene esse per ꝺ q inheret subiecto. imo subiectū habet bene esse: per ꝺ q tale opus iest ei: qz bene esse operis virtuosi non ꝓsupponit inherē tanquā prius se. Ex hoc eni q opus in se est tale: vel tale est bonum. qꝺ euidentius apparet in operibus virtutū intellectualiū quozum bene esse est veritas vt. j. li. 6. Ponat ergo. q scientia geometrie enuntiet istud verum. q omnis triangulus habet tres. tunc ergo quero. vtruz veritas insit isti enuntiationi ex eo q inhereat intellectui. ⁊ appareret euidēter q non. quare omne dispōnens ad ꝺ q enūtiatio formetur vera non solum dispōnit ad receptiōem vel inherentiam huius enūtiationis. quare vniuersaliter patet. q omne dispōnens ad bene esse operis qꝺ non habetur per inherere: dispōnit ad ipsum actiue: sed virtus dispōnit ad bene eē

ppꝛij operis: quia ipꝫ bonū reddit. vt
b dicitur. quare ad ipꝫ disponit actiue
Scōm pꝛobo: pꝛimo per delectatio
nem: quia delectatio sequit passionez
vel operationē inquātum est cōuenīēs
habitui. illud ergo q reddit operatio,
nē delectabilē dispōit ad eius recepti
onē: qꝛ actiuū inquātū actiuū est: nūqꝫ
delectatur. vnde. j. li. x. dicitur q dele
ctatio sequitur moueri: sed virtus red
dit operatiōez delectabilē. vt visuz est
supꝛa. quare disponit ad ipam passiue
2º qꝛ habitus generatur ex receptio
nibus operationū. nūquā eni habitus
generaretur per eligere opationes.
quare videt q etiam disponat ad reci
pere: q est disponere passiue. Confir,
matur aūt vtrūqꝫ: qꝛ potentia per ꝺtu
tem dispoſita se habet ad operatiōem
actiue t passiue: qꝛ elicit t recipit.

Questio. ij.

Ꝺ scōaz ꝺō. q operis virtuo
si tres sunt regule. Ꝑꝛima est
lex nature. 2º debitū humane
nature. 3º est dictamē rōnis humane
Lex eni nature ꝑcipit facere facien
da: t pꝛobibet nō facienda. b eni est
lex diuina t pꝛimeua reruz rō que sin
gulis rebus: modū t ordinē t finē im
ponit. Ꝺebitū autē humane nature
est obligatio qua tenetur obedire legi
nature. Ꝺictamē vero ratiōis huma
ne est oñsio ꝑcepti ex parte legis na,
ture t debiti ex pte natuē nostre. q āt
lex naturalis vel diuina sit pꝛima re,
gula simpliciter pꝛobat sic. qm̄ omne
ꝑceptuz pꝛius est debito obediendi il
li ꝑcepto. quare illud ꝑceptū pꝛius est
debito obediēdi illi ꝑcepto. quare illō
ꝑceptū ē pꝛr' qꝫ istud debitū. Ꝺō āt
istō debitū sit pꝛioꝛ regꝛa qꝫ rō būana
ꝓbat sic. qꝛ oē dictamē rōnis oñdit t
dicit faciendū debere fieri: sed oē di,
cens aliquid debere fieri: si verum di
cat ꝑsupponit illud debere fieri. Non
eni est debitum: qꝛ cognitū: sed est ita
cognitū qꝛ debitum. quare debitū ne,
cessario ꝑcedit illud dictamē. Unde
mirū est de quibusdā hoibus dicētibus
rōnem esse pꝛimā regulam humanoꝝ
actuum. quare non attendunt q ipi de
liberantes querunt quid est illud qō
debet fieri ꝑsupponētes aliquid deter
minate debere fieri: añquā ratio osten
dat quid est illud q debet fieri. Si eni
hoc attenderēt nō dicerent pꝛimā re,
gulam humanoꝝ actuum esse rationē
suam.

Questio. ij.

Ꝺ terciā dicendū. q bonitas
operis virtuosi consistit in me
dio: per b q operans operat
equaliter t conformiter ad debitū o,
perandi q declaro dupliciter. pꝛimo.
quia fm pbm medium quo ad nos o,
peris virtuosi consistit in equalitate t
cōformitate. cum b q est oportere: qñ
scz aliquis operatur q operari opoꝛ,
tet: euitatis oibus que vitari opoꝛtet:
t adhibitis omnibus que adhiberi o,
poꝛtet: sed istud opoꝛtere non est aliō
qꝫ debere. nulluz eni opoꝛtet sic vl sic
agere: nisi qꝛ debere sic vel sic agere.
quare medium operis virtuosi consi,
stit in equalitate t in confirmitate ad
huiusmōi debere. 2º quia fm pbz bo
nitas operis virtuosi consistit in cōfoꝛ
mitate t equalitate ad dictamē recte
rationis. vt patet in diffinitione virtu
tis t supꝛa in pte de manifestatione ꝺ
tutis t in equalitate t cōformitate ad
pꝛeceptuz recte legis. vt. j. li. v. vbi di
cit q omnia legalia. i. lege pꝛecepta
sunt iusta: t ibidem q fm oēm virtutē
viuere lex pꝛecipit: t fm omne vitiuz
pꝛobibet: sed conformitas ad istud de
bitum est conformitas ad legis pꝛece
ptum t dictamen rōnis. qꝺ apparet.
quia opꝰ conformiter factū isti debito
ꝑcepto ē cōforme illi: qꝛ vt supꝛa: istō
debitum nascitur ex illo pꝛecepto. ꝑ,
ceptum aūt se tenet ex pte obligantis
debituz vero coꝛrespondent ex parte
obligati: quia omne opus cōforme isti
debito est cōforme illi pꝛecepto. quia
vt supꝛa dictum est: istud debitū nascit
ex illo pꝛecepto t econuerso. eodem

modo etiã est conformε dictamini rationis: qz ꝙ conformat isti debito: conformat ostensuo istius debiti: sed dictamẽ rõis in agibilibus est p̃cise ostẽsiuũ istius debiti. quare omne opus cõforme isti debito: est conforme illi dictamini ⁊ illi p̃cepto. Ex quibus apparet. ꝙ bõitas operis virtuosi formaliter cõsistit in conformitate operis ad debitum operandi.

Questio. 14.

Ꝺ quartã dõ. ꝙ malitia peccati deuiat a medio: qz deuiat a p̃dicto debito: ⁊ a cõformitate illius debiti. qõ declarat dupliciter. primo: qz si p̃positũ in p̃posito: ⁊ oppositum in opposito: sz bonitas operis. vt ois̃um est cõsistit in cõformitate ad istud debitum. ergo malitia opposita cõsistit in diffformitate: p̃ dicte conformitati opposita. 2o ꝺ apparet ex textu: qz sicut bonitas operis se habet ad vnitatẽ: finitatẽ ⁊ difficultatem: sic malitia se habet ad pluralitatẽ: infinitatẽ ⁊ facilitatem: sed conformitas ad debitum operandi includit vnitatez: quia vno modo contingit conformiter operari. diffformitas autẽ pluralitatẽ: qz pluribus modis contingit diffformiter operari illi debito. imo infinitis ꝙ est etiam valde facile. quare talis diffformitas importat vlr malitiam: ⁊ malitia vlr talem diffformitatẽ

Est aũt notandũ. ꝙ sicut in actu peccandi ratio peccati cõsistit in diffformitate operis ad debitũ operãdi: sic postfactum remanet aliquo modo peccatũ in diffformitate status hois ad debitum status humani vsquequo de peccato satisfecerit ⁊ se ip̃m correxerit: ⁊ ꝺ ẽ hominẽ in peccato manere.

Questio. 15.

Ꝺ quintã questiõem dicẽdum ꝙ habitus virtutis est medius inter habitus vitiosos: sicut rubeum inter album ⁊ nigrum: quãtum ad aliqd: ⁊ quãtum ad aliqd non. qõ declaratur ita. qz sicut extremi colores in genere colozis adinuicẽ maxime distant ⁊ minus a medio: sic habitus virtuosi circa vnã materiã magis distant ⁊ minus a medio. qõ apparet ex operationibus: qz fm distantiam operationũ generantiũ habitus ẽ distantia habituũ generatoz: sed constat ꝙ operationes vitioz magis distant abinuicez q̃ a medio. qõ apparet inductiue in oibus. quare isto modo habit⁹ virtuosus se habet ad habitus vitiosos: sicut color medius ad extremos. 2o ostendo quõ est diffimile: qz in colozibus est maioz vnitas ⁊ maioz finitas in extremo q̃ in medio. albedo nãq̃ non diuiditur nec purificat fm diuersos mõs nisi penes intensum ⁊ remissum. colores vero medij sunt quasi infinitis differentes abinuicem plus quã intensum ⁊ remissum. Jn habitibus aũt est modus oppositus: qz finitas ⁊ vnitas est in habitibus medijs. pluralitas verot infinitas in extremis. Sciendũ ergo ꝙ virtus est p̃prie media inter habit⁹ vitiosos: sicut sanitas est media inter morbos extremos: qz ⁊ in corporis sanitate: ⁊ in aie virtute consistit vnitas in extremis aũt pluralitas. Cuius ratio est fm Dyonisiũ. qz bonuz constat ex causa integra: ⁊ qz vnico modo cõtingit esse integram. Jnfinitis aũt modis contingit ipam esse trũcatam. sicut apparet de pulchritudine humani corporis: que requirit integritatẽ q̃titatiã ⁊ p̃portionis mẽbroz corporis. turpitudo autem statim adest corpori vnico mẽbro: vel vnica p̃portione deficiẽte quare ⁊ virtus aie ⁊ sanitas corporis sequũtur vnitatem: sicut vitium ⁊ morbus pluralitatem.

Questio. 16.

Ꝺ sextã questiõem dõ. ꝙ passio regulata per virtutẽ ẽ media inter passiones malas aliquãdo: sicut temperatũ inter nimis intensum ⁊ nimis remissum: ⁊ aliquãdo non. Utrũq̃ illorum declaratur exẽplo. Ponatur ꝙ aliquis habeat cau-

sam ex qua ſm iudiciū rois oportet ip
sum irasci: ⁊ contra aliquē ad quez oz
ipm irasci non tñ intm̄ irasci ꝙ ira per
uertat iudicium rōnis nec ita paruz ꝙ
peat iusta vindicta cōmisse iniquitatis
tunc ergo irasci moderate erit passio
per virtutē ꝛgulata ⁊ erit media inter
iram nimis intensam ⁊ iram nimis re
missam. Et sic patet p̄imū. Scōz ap
paret. posito ꝙ bic sint tres homies ⁊
ad vnuz illoruz oportet te ex nulla cā
irasci ad aliuz oportet te irasci aliqua
causa posita nundum tñ est posita. ad
terciū oportet te irasci ⁊ ex cā iam po
sita: modo irasci ad p̄imū est malū: qz
est irasci ad quē non debet. irasci autē
ad inocentē est malum: qz est irasci ex
cā ex qua nō oportet. Irasci āt ad ter
cium est bonū: qz est irasci ad alienum
⁊ ad reum puniendū. Hijs sic se bñti
bus ira bona nō se habet ad iras ma
las: sicut tēperatū ad nimis intensum
⁊ nimis remissū: qz exñs bona pōt eē
intensior duab⁹ extremis. A.17.

Septimā questiōem dō. ꝙ
virtus intellectual' suo modo
cōsistit in medio: qz cōsistit in
veritate media inter falsitates extre
mas. veritas eni est conformitas enū
tiatiōis ad illud de quo enūtiat. falsi
tas aūt est difformitas opposita. ḃ aūt
cōformitas habet tm̄ vnū modū in af
firmatiuis ⁊ vnum modū in negatiuis
Dicit eni p̄bs. x°. methaphisice. ꝙ ve
rum est dicere esse qō est: vel nō eē ꝙ
nō est. ab hac cōformitate deuiat dif
formitas falsitatis dupl'r. s. per supa
bundantiā ⁊ defectum. per supabūdā
tiā quidē plus affirmādo de re q̄ sit ō
re. puta dicendo esse ꝙ non est. per de
fectum vero dicēdo minus q̄ est. puta
dicēdo non esse qō est. Et sic patz mo
dus bñdi mediū virtutū intellectualiū

Questio. 18.

Octauā questiōem dō. cum
p̄bo. ꝙ virtus moralis meli
or est omni virtute intellectu
ali qō p̄obat. qz virtus reddens ho
minē bonū. melior est quacūq̄ nō red
dente hoiem bonum: sed virtus mora
lis ſm p̄m est illa ex qua homo sim
pliciter fit bonus: ⁊ opus hois vt hois
bonū. nulla vero virtus intellectualis
reddit hoiem simpliciter bonū. Iz red
dat eū ſm quid bonū. puta medicū bo
num: vel methaphisicū bonū: vel geo
metram bonū: ⁊ sic de alijs bonitati
bus que p̄nt baberi sine bonitate hois
⁊ ab hoie non bono. quare virtus mo
ralis melior est omni intellectuali.

Questio. 19.

Nonā questiōez dō cū p̄bo
ꝙ virtus moralis certior ē oi
virtute intellectuali non ꝙ v̄
tus intellectual' habeat aliquid de in
certitudine: sed qz moralis habet pl'
de certitudinis rōne. Ad cui' euidē
tiam est sciendū. ꝙ certitudo non dicit
penitus vniuoce de certitudine huius
⁊ illius. certitudo nāq̄ virtutis intelle
ctualis est indeclinabilitas a veritate
⁊ ſm hanc sil'itudinē indeclinabilitas
a bonitate dicit certitudo virtutis mo
ralis: ⁊ sil'i modo de natura p̄o quan
to habet indeclinabilitatē a stam: vel
ab ordine suo: ⁊ ſm istam rōnem cōez
indeclinabilitatis fit cōparatio certitu
dinis in bijs tribus. Hijs igit̄ p̄mis
sis arguo sic. ois cā ⁊ oē equipollens
cause certitudinis in cognitiōe est cer
tior vel certius tali cognitiōe. ḃ patet
qz per ḃ premisse demōstrationis di
cuntur certiores cōclusione demōstra
ta: qz sunt causa certitudinis eius: sed
virtus moralis est causa: vel equipol
lens cause certitudinis in quacūq̄ co
gnitione virtutis intellectual'. ergo ip̄a
est certior quacūq̄ cognitiōe intellectu
ali. Minor ꝑbat'. p̄mo ꝙ virtus mo
ralis fit cā certitudinis p̄udētie. 2° ꝙ
eqpollēt causis certitudinū alia⁹ v̄tu
tū intellectualiū. p̄imū ꝑbat' sic. p̄mo
qz oē saluās p̄udentialē estimatiōem
est cā certitudinis eius: sed virtus mo
ralis saluat eā. vt. j. li. 6. dz de tēperā
tia. quare ⁊c. 2° qz oē qō corrumpit

per vitiū ꝛ malitiā est virtus ei forma liter apposita: vel dependēs ab ea: cō trarium nāq; nō corrūpit nisi cōtrariū ꝛ ea que dependent ex contrario. calor enī nō dissoluit glatiē: nisi qz ipa con gelatio dependet ex frigore ꝙ est calo ris cōtrariū: sed malitia corrūpit iudi cium prudentie ꝛ facit mētiri vt .j. li. 6. Et istud iudiciū corruptū nō est for maliter cōtrariū illi malitie· ergo seq tur ꝙ dependat a virtute illi vitio for maliter contraria Tercio b idem apparet. qz virtus faciēs hoiem studi osum facit ei videre finale bonū: illud ꝙ fm naturā est finale bonū. vt. j. li. 3. sed talis visio est principiū prudentie vt. j. li. 6. quare vtus moralis est causa certitudinis prudētie. 2ª ps mino ris ꝑbat. qz ordo nature est cā certitu dinis ceteraꝝ virtutū intellectualium ꝛ certior eis: sed virtus eqpollet ordi ni nāli. quare eqpollet cause certitudi nis aliaꝝ. Assūptū ꝑbat cōpando ꝙ tutē intellectualē ad ordinē nālē ꝛ ac cipio ordinē corpis grauis ad centrū medij: qui quidē excedit in rōne certi tudinis oēm virtutē intellectualē: qz ñ est aliqua scia mathematica: nec ars aliqua que eque bene ꝛ eque rē pos sit inuenire centrū in b puo circulo: q̄ grauitas in toto mūdo. Corpus enim graue nō ꝑbitum ponet centrum suuz ex sua nāli grauitate in illa vnita rcis sima ꝛ breuissima linea: que termina tur ad centrum ꝛ non cessabit moueri vsq; q° posuerit centꝝ suū indiuisibil'r cū centro mūdi. Nulla vero scia inueni et centrū circuli nisi inquātū imitatur naturā: ꝛ inquātū dirrigit ab intrinse co. Et sic patet cālitas ꝛ p̄minētia cer titudinis nature sup certitudinem oīs artis: ꝛ oīs scie: sed virtus moralis eq pollet isti ordini: qz sicut se habet gra uitas ad corp° graue ꝛ ad centruz: ꝛ ad ꝙ natural'r ducit ip̄m: sic virtus mo ralis se habet ad aiam ꝛ ad centrum qō est medium virtuosum: nec p̄t dici ꝙ grauitas certius vel excellētius tra bat subiectū suū q̄ virtus moralis suū alias sequeret ꝙ corpus certiori ꝛ ex cellētiori mō q̄ aim° respiceret ꝛ ten deret in finē suum: ꝙ dio est ipossibile sed grauitas sic se habet ad subiectum suū ꝙ est nālis ordo vni° ad altez qui excedit oē intellectuale iudiciū in cer titudine. ergo virtus moralis erit nāl' ordo sui subiecti ad mediū vtuosū. In cui° plena adeptiōe cōsistit meritoria felicitas. Est aūt sciendū ad euidē tiā hui° rōnis ꝙ aimus nāliter inclina tur ad bonū: sed qz ipe liber est: p̄t se ip̄z deuiare ab ista nāli iclinatōe. Ista etiā naturalis inclinatio nō est simpli citer pfecta: sed pficit' p vtutē. Vñ si cut dio virtus est vltimū cōplemētum alicuius natural' potētie: sic vtus mo ral' est vltimū cōplemētū illi° inclina tiōis nālis bone. Nec est intelligēduz ꝙ virtus sit alia inclinatio ab illa nāli sed est cōplemētum illi°: sicut si aliqō corp° eēt nō pfecte graue ꝛ si cōplere tur illa grauitas: istud cōpleīntū ꝛ p: i mū incboatū grauitatis non eēnt due inclinatiōes: sed vna pfecta.

Questio vicesima.

Decimā qōnē arguit'. ꝙ dif finitio vtuū nō sit bñ assigna ta. p̄mo. qz potī° debuit diffi niri per cōpatiōem ad intentiōem q̄ ad electiōem. cum ista sit circa finez ꝛ illa circa ea que sūt ad finē. quare po tius dici debuit bit° itēriu° q̄ electiu° 2°. qz melī° fuisset dcm. ꝙ vtus est iue niēs ꝛ eligens medium: sicut dr in pte superiori: q̄ extra in medio. 3°. videt ꝙ nō debuit diffiniri per rōnē: cuz ip̄a certior sit oi rōne. vt dictū est. 4°. non debuit diffiniri p sapiētē cū sapia sit cir ca diuina: ꝛ nō circa būana bona. vt. j li. 6. In oppositū ē auctoritas ꝑbi.

Dicēdū q̄ est ꝙ est bene assignata fz ꝙ est possibile boi assignare. Ad de claratē sic. qm̄ vnusq;q; bitus bñ diffini tur si diffinitē per bituz cōiter sūptum tanquā per genus suuz ꝛ per cōpatio nē ad actū ꝛ per cōpatiōem ad obie

ctū ꝛ per cōpatiōem ad regulā: sed ꝺ⁊ tus sic est diffinita. vt apparuit in expo nēdo textū. quare est bene diffinita.

Est āt sciēduz. ꝙ suppositis bijs que iā dicta sūt de ⁊tute eadē ſnia diffiniti onis posset ciuliter assignari: dicēdo ꝙ virtus est habitus determinate electi iuus opis oio cōformis ad operādi de bitū per prudētialē rōem oñsum. Ad ditur enī ad primā dñiaz determinare qz virtus mō nature est determinata ad bonū eligibile sicut dicit pbs in tex tu cōpando virtutē ad artez. Pro 2ª dñia que sūmit per cōpationē ad obie ctum additur operis oio conformis. opus enī debito sepe dicto cōforme ē primū obiectū eligibile. Pro 3ª dñia que sūmit per cōpatiōem ad regulam addūtur duo. s. debitū tanq̄ regula ꝛ prudentialis rōnis oñsio tanq̄ regule euidentia. Per ꝺ dō. ad obiecta ad primū. ꝙ virtus potius diffinit p ele ctiōem q̄ per intētiōez. qz electio iclu dit intentiōem ꝛ nō ecōuerso. vnde su pra dictū est ꝙ operans virtuose ope ratur eligens: ꝛ eligens ꝓpter ꝺ. i. p pter finem. quare in electione includi tur appetitus finis qui est intentio.

Ad ſm dō. ꝙ pbs voluit exprimere multiplicē modū medietatis que ē in virtute ꝛ in qua virtus existit. virtꝰ enī existit in medietate habitus sicut in cau sa materiali: sicut sanitas in cōplexiōe media ꝛ existit in medietate cōformi tatis illius habitus tanq̄ in rōne forma li ꝛ existit in medietate opis tanquaz in obiecto materiali: ꝛ existit in medi etate cōformitatis illius operis ad o perāduz debitū: tanquā in obiecto for mali. quare posuit potius ⁊tutē in me dietate existere q̄ medietatē inuenire vel eligere. Ad tertiū dō. ꝙ virtus diffinit per rōnez tanq̄ per prius ori gine ꝛ tanq̄ per posterius pfectione sicut diffinitur per ꝓpriā opatiōem tā quā per posteriꝰ origine: ꝛ tanq̄ per prius perfectione. Ad quartū dō. ꝙ sapia sūmitur dupliciter. vno mō vt est vna de quiq̄ virtutibus itellectualibꝰ vt. j. in principio li. sexti. Alio mō vt dicit gradum supremū cuiuslibet ⁊tutꝭ intellectualis. de quolibet enī hūte ali quā virtutē itellectualē in sūmo. puta artem vel sciam: dicimus ꝙ est sapiens signātes per sapiam gradum sūmum: ꝛ virtutē illiꝰ artis vel scie: hoc modo dicimus sapientē artificē ꝛ sapiētē me dicum qñ est talis in sūmo. vt infra vi debitur li. 6. Et hoc modo sūmit sapi ens in ꝓposito: qz sūmit ꝓ prudēte in sūmo. talis enī prudentia euidentissi me manifestat operādi debitum quod est regula operis virtuosi.

Lectio. 7.

Oportet non solum vlr dici] Postq̄ egit de virtutis diffi nitione. Hic agit de multiplici virtutꝭ spē: oñdens diffinitiōem datā de virtu te in cōi cōuenire cuilibet spēi: pcedit ergo sic. prio dat intentū ꝛ cām inten ti. 2º prosequit ipm in ⁊tutibus mora libus ibi [Circa timores] 3º in passiō ibus ibi [Sunt āt in passiōibus] 4º ex cusat se de iustitia ꝛ virtutibꝰ itellectu alibus ibi [De iustitia aūt] Dicit ergo prio. ꝙ non soluz oz vlr dici de virtute ꝛ eius diffinitione: sed oz diffinitiōem aptare virtutibus singulis sub virtute contentis. dat āt cām istius dicens. ꝙ i sermonibꝰ qui sunt circa opatōes vlres sunt inanores ꝛ pticulares sūt verio res: qm̄ opationes humane sunt circa singularia non circa vlia. quare opor tunū erit vlem diffinitiōez datā de vir tutibus: rebus singularibus cōcordare ꝺ āt cōcordātia sūmenda est ex descri ptiōe supᵃ data. Cūr ibi [Circa timo res quidē igit] aptat ꝛ applicat descri ptionē datam. x. virtutibus moralibus quarū quālibet oñdit in medio consi stere duarum malitiaꝝ que sūt fortitu do: tēperātia: liberalitas: magnificētia magnanimitas: phylotimia: mansuetu do: veritas: eutrapelia: ꝛ amicitia.

Est aūt notādū. ꝙ in sequētibus vo cat virtutes ꝛ vitia dispōnes. hūtes āt

vocat dispositos. Et aliqñ sumit nomẽ dispositiõis ꝛ non nomẽ dispositi. aliquãdo vero ecõuerso ꝛ aliqñ vtrũqꝫ.

Dicit ergo ꝓio de fortitudine qꝫ ẽ medietas circa timoẽs ꝛ audacias superabundãs in audere dicitur audax: ꝛ ꝺficiẽs in audere dicit timidus. 2° ibi[Circa delectatiões aũt] Dicit de temperãtia qꝫ est medietas circa delectationes ꝛ tristitias nõ tñ circa oẽs delectationes. minus aũt est circa tristitias superabũdãtia vero in delectatiõib⁹ dicitur intẽperãtia. Defectus vero qꝫ raro fit non est ꝓprie noiatus: põt tñ vocari insensibilitas. 3° ibi[Circa datio nem aũt] Dicit de liberalitate qꝫ ẽ medietas circa pecuniarũ datiõem ꝛ accepnõez. Et qꝫ superabũdãtia in dando ꝛ defect⁹ i recipiẽdo ꝺr ꝓdigalitas. cõtrariũ vero scz superabũdãtia in recipiẽdo: ꝛ defect⁹ in dando ꝺr illiberalitas Hũc ãt de istis dicit in typo. q. ꝓ figura ꝛ exẽplo in quadã sũma seu ca°. qꝫ de bijs utez determinabit certius inferius li. 4. 4° ibi[Circa pecunias] dicit de magnificẽtia qꝫ est medietas circa materiã liberalitatis ab ea differẽs ſm magnitudinẽ ꝛ puritatẽ: qꝫ ista est circa magna. illa ꝺo sup pua. superabũdantia vero cozrũdens ꝓdigalitati ꝺr apyrocalia: ab a qõ ẽ sñ ꝛ pyros experiẽtia ꝛ cobos qõ est bonũ. q. sñ experiẽtia bona. Dicit etiã bannasta a bãnos qõ est fornax: qꝫ ad modũ fornacis succense cõsũmit oia sua. Et ido in latino nos vocam⁹ boiem sic dispositũ ꝓsũptozẽ ꝛ ei⁹ dispõnẽ cõsũptiõez

Defectus ꝺo cozrũdens illiberalitati ꝺr pulicẽtia. Qualr ãt ꝺ virt⁹ ꝛ ꝺ vitia differãt ab bijs q̃ sũt circa liberalitatẽ dicet li. 4° 5° ibi[Circa honozẽ aũt[Dicit de magnanimitate qꝫ est medietas circa honozem ꝛ inbonoratiõez. superabũdantia vero ꝺr caymotes: a caymos grece qõ est fum⁹ latine qꝫ tal fumosus est fumo vanitatis quẽ nos vocam⁹ supbũ ꝛ vanũ. Defectus vero vocat pusillanimitas. 6° ibi[Sicut aũt dicimus] Applicat dictam diffinitiõem cuidã innoiate ꝺtuti. Et primo ad euidentiã eius cõparat eaz ad magnanimitatẽ dicẽs. qꝫ sicut se habet liberalitas ad magnificẽtiã differens ab ea: qꝫ est circa pua ꝛ illa circa magna ita se habet quedã inoiata virtus ad magnanimitatẽ que est circa bonorem magnuz ꝛ ista est circa puũ: circa quẽ contingit appetere vt opoꝛtet: ꝛ magis q̃z oz minus. Dicit ergo qꝫ superabundãtia in talibus desideriis ꝺr pbylotima. i. amoz bonozis ꝛ superabũdãs ꝺr pbylotim⁹: quasi amatoz bonozis Ille vero qui deficit in talib⁹ desideriis ꝺr aphilotim⁹ ab a qõ est sine. q. sñ amoze bonozis. Ille vero qui est medius inoiatus est ꝛ ei⁹ dispositio inominata sicut ꝛ extreme dispositões vitiose sũt inoiate. verũtñ dispõnem pbyloti possum⁹ dicere pbylotimiã. Deinde ibi[Uñ cõtendunt] Infert ꝓ modum cozrelarij cãm cuiusdã dicti. d. vñ .i. ꝓpter hoc extremi qui sũt extrema vitia cõtendũt de media regione quia vnusqsqz dicit medietatez ꝛ virtutẽ in hac mã sua esse. Nos etiã aliquando illũ qui est vere mediꝰ ꝛ virtuosus vocamus pbylotimũ noie extremi vnius ꝛ aliquãdo apbylotimũ noie alterius

Lausam ãt huius ꝛ cãm ꝓpter q̃z aliquãdo laudamus pbylotimũ: ꝛ aliquãdo apbylotimũ dicem⁹ in 4°. Nunc ãt modo incepto dicemus de reliquis.

7° ibi[Est aũt circa iram] Dicit de mãsuetudine sed nõ sub ꝓprio nomine qꝫ est medietas circa irã inoiatis tñ medio ꝛ extremis medietatẽ dicim⁹ mãsuetudinem: quãuis mansuetudo sit nomen passionis. vt dictum est supra. superabundantiam autem dicimus iracundiam ꝛ superabundantem iracũdum defectum vero dicimus irriascibilitatem ꝛ deficientem dicimus inirascibilẽ. 8° ibi[Sũt aũt ꝛ alie tres ꝺicta diffinitiõz applicat ꝺtuti vite ꝓio

tñ cõparat eam ad duas virtutes resi/ duas ⁊ 2ꝰ ꝓpositum manifestat ibi[. Circa verũ quidẽ]. Dicit ergo ꝓio ꝙ ⁊ alie tres medietatẽs virtuose ꝓeter supradictas sunt adinuicem similes ⁊ abinuicem differẽtes:silꝫes quidez:qꝝ oẽs sunt circa cõionẽ verboꝝ ⁊ opatio nũ.differẽtes aũt qꝝ vna illaꝝ est circa veritatẽ verboꝝ ⁊ operationũ.alie vo circa delectatiõem eorum . vna qdem circa delectatiõem que est in mõ ludẽ di' Reliqua vero circa delectationem que est in toto modo viuẽdi. Dicẽduz ergo est de bijs tribus dispositionibus vt plenius cognoscam⁹:qm̃ in oib⁹ di/ spositio media est bona ⁊ laudandaꝫ extreme praue ⁊ vituperãde. In qbus aũt non sunt posita noia fingere ver/ ba licet. Deinde ibi[Circa verũ q/ dez]dicit de veritate que est medietaſ circa ostensiõem vite.fictio vero que ẽ ad supabũdantiã ⁊ ad maius: dicitur iactãtia ⁊ hñs eaz dicit iactatoꝝ.fictio vero ad defectum ⁊ ad min⁹ :dicit ey ronia.i.derisio ⁊ hñs eã dicit eyron.i. derisus Mono ibi[Circa delectabile] dicit de eutrapelia ꝙ est medietas cir ca delectabile ꝙ est in ludo:⁊ hñs eaz dicit eutrapelus.q.cõuertens oia vba ad ludũ gratiosum ⁊ delectabilẽ.supa bũdãtia vero dicit bomolochia ⁊ hñs eã dicit bomoloch⁹ a bomos ꝙ est al/ tare ⁊ lochos ꝙ ẽ raptoꝝ.quasi inep/ te rapiens de altari. Antiqui nãqz sup altaria ymolabãt corpora pecorũ que prius excoriabanꝫ:⁊ ꝓpter hoc habe bãt maximã cõittuaz de miluis inepte ⁊ iportune rapiẽtib⁹ de altari ⁊ circa Et ideo versum est in puerbiũ: ꝙ ille dicatur bomoloch⁹ ad modũ milui ta liter rapientẽ qui oia verba solatij vult inepte:iportune ⁊ ingrate ad ludũ cõ uertere. Defectus ãt dicit agroykia ⁊ hñs eã dicit agroykos.i.agrestis ⁊ sñ solatio absqz dulcedie ludendi. xꝰ ibi [Circa reliquũ aũt]. Dicit de amicitia ꝙ est medietas circa delectabile ꝙ est in tota vita:⁊ hñs eã dicit amic⁹. sup abundãs ãt in delectãdo cõtuẽtes si/ bi:si nullius gratia ꝓter delectatiõem delectat dicit placidus.si vero gratia lucri:dicit blanditoꝝ. qui vero deficit in oibus est magis contristatiu⁹ q̃z de/ lectatiu⁹.discol⁹ dicit ⁊ litigios⁹. Cũr ibi[Sũt aũt ⁊ in passiõibus]Manifestat idem ⁊ in passiõib⁹ .s. ꝙ mediũ ẽ bonũ ⁊ laudabile.extrema vero ma la ⁊ vituperabilia.primo ergo mani/ festat ꝫ de verecũdia.d.ꝙ sunt etiã in passionibus ⁊ circa passiones quedaz medietates laudabiles. puta verecũ/ dia que non est virtus sed passio : tam̃ laudak verecũdus:qꝝ est medius . qui aũt supabundat in verecũdando: vitu peratur vt caplex.i. stupidus q om nes verecundatur.qui vero deficit vel nequaquã verecũdatur:vituperak vt i verecundus. 2ꝰ ibi[Nemesis autẽ] Dicit de nemesi.i. de quodã mõ tristi tie que est medietas inter inuidiam ⁊ epycatrikariam:que tres passiões sũt circa tristitiam ⁊ delectatiõem de bo/ nis vel malis circa proximum factis. Nemesiticus eni ſm nemesim que est tristitia reprehensiua fortune:tristatur de bijs qui indigne prosperantur in o peribus suis.sicut dicitur.j.li.4ꝰ caꝰ ō liberalitate : ꝙ homines cũ tristitia ac cusant fortunam: quoniã maxime di/ gni existentes nequaquã dicantur. In uidus autem supabundat in tristando qui tristatur de omnibus proximis qua litercunqz bene prosperatis. Epyca/ terkarius vero deficit in tristando⁊ su perabundat in gaudendo:qui de ma/ lis sicut de bonis circa proximum fa/ cit gaudet: quẽ nos latine dicere pos sumus male gaudiosuz. Deinde ibi [De iustitia autem]Excusat se dicens ꝙ de iusticia:quia ipa non dicitur sim/ pliciter:sed multipliciter:infra dice/ mus libro quinto.Et qualiter circa v/ trasqz iusticias inueniuntur medieta/ tes:⁊ de virtutibus intellectualib⁹ di/ cetur sufficienter in sexto.

Ꝺ euidentiã ꝓdictoꝝ duo ſũt inquirẽda. ꝓio. utrũ virt⁹ cõ ueniẽter diuidat in quatuoꝛ cardinales. ſ. ꝓudẽtiã: iuſtitiã: foꝛtitu dinẽ ꝛ tẽperãtiã. 2°. utꝫ virt⁹ moꝛalis cõueniẽter diuidat in iſtas. x. de quibus ꝺ agit ꝛ in uirtute uel in uirtutes iuſtitie. Queſtio. 2j.

Ꝺ ꝓio arguit. ꝙ uirtus non diuidat cõueniẽter in. 4. cardinales qꝛ ſi ꝺ eſſet. Art. qui diuiſit ũtutes itellectuales ꝛ moꝛales in fine ꝓmi ꝛ in ꝓncipio ſcꝺi ꝛ moꝛales in. x. uel. 12. in ꝑncipio ſexti. aliquã feciſſet mẽtiõem ꝺe iſta diuiſione ſed nullã fecit. quare uideꝛ ꝙ illa diuiſio nõ ſit cõuenies. cuius ei locus ab auctoꝛitate nõ teneat negatiue: nõ uideꝛ ueriſike ꝙ tantus pẽs tociẽs ũtutẽ diuiſeꝛit ꝛ ꝙ iſtã diuiſiõem nõ uideꝛit: ꝛ ſi uideꝛit nõ eſt ueriſike ꝙ eã tacueꝛit: ſi eam cõuenientem reputauerit

In oppoſitũ eſt auctoꝛitas uulgata. Et tullius qui 2°. ꝛetboꝛice ꝺeſcꝛibit ꝛ diuidit quatuoꝛ ꝓdictas ũtutes. Ad queſtiõem iſtã õmiſſis ſentẽtijs aliozũ ꝺicẽda ſũt. 4. ꝓio. ꝙ virt⁹ nõ ꝑt cõueniẽter diuidi in iſtas quatuoꝛ. Tũ qꝛ ſũt alie ũtutes quatuoꝛ itellectuales q̃ nõ cadũt ſub mẽbꝛis buiꝰ diuiſiõis. ut j. li. 6. Tum qꝛ in iſta diuiſone ponũt tres ũtutes moꝛales que nõ ſũt intellectuales. puta uſtitia: foꝛtitudo ꝛ tẽperãtia. 2°. ꝺõ. ꝙ virt⁹ moꝛalis nõ ꝑt cõueniẽter diuidi i iſtas quatuoꝛ. Tũ qꝛ ꝺ ponit una uirtus itellectual que non eſt moꝛalis uel ꝓudẽtia. ut. j. li. 6 ubi ponit ꝓudẽtia una ꝺe. ſ. itelleetu alibꝰ ꝛ ſupꝛa in fine ꝓmi. ubi ꝑs eã diuidit a ꝓpoſito cõtra moꝛales. Tuꝝ etiã qꝛ multe ſũt uirtutes moꝛales que nõ cadũt ſub iſta diuiſione. ſicut appaꝛet ꝺe. 8. uirtutibuſ ꝺ enũmeratis ꝑter foꝛtitudinẽ: tẽperãtiã: ꝛ uſtitiam. 3°. ꝺõ. ꝙ uirtus cõiter ſumpta: nõ ꝑt conueniẽter diuidi in iſtas quatuoꝛ. Tum qꝛ nec oẽs intellectuales. Tũ qꝛ nec oẽs moꝛales cõ ꝓtebẽdunt in iſta diuiſiõe. 4°. ꝺõ. ꝙ virt⁹ cardinalis ꝛ ꝓncipalis eſt cõueniẽter diuiſa in iſtas. 4.

Ad cuius euidẽtiã eſt ſciẽdũ ꝙ ille ũtutes ꝺicunt cardinales quarũ altera ꝺeficiẽte boi: impoſſibile eſt ꝙ bõ ſit ſimpliciter bonꝰ bõ: ꝛ quibus ſimul bitis quacunq; alia ꝺeficiẽte neceſſe ẽ ꝙ bõ ſit ſimpl'r bonus homo: ꝛ ideo tales ũtutes ꝺicũt ꝓncipales qꝛ reꝺꝺũt ꝓncipaliter boiem bonuꝝ ꝛ ꝺicunt cardinales. qꝛ bonitas boꝭ ſuſtinet tanq; per cardines ſuper eas. Ꝟijs ꝓmiſſis apparet. ꝙ uirtus ꝓncipalis ꝛ cardinalis cõueniẽter diuidit i iſtas qꝛ nõ ſunt plures nec pauciozes cõtẽte ſub ea: qꝛ ille oẽs ꝛ ñ pluꝛes ũtutes ſunt cardinales quarum una ꝺeficiẽte homo nõ põt eſſe ꝓncipaliter bonus ꝛ quibus bitis bõ eſt ꝓncipaliter bonus. ſed altera illarũ quatuoꝛ ꝺeficiente. nemo põt eſſe ꝓncipaliter bonus ꝺato ꝙ non habeat ceteras uirtutes itellectuales. puta artẽ uel ſciam uel ceteras moꝛales. puta magnificẽtiã uel magnanimitatẽ uel eutrapeliã. ſñ iſtiſ eni eſt ſalus iuxta cõe ꝓuerbiũ. Ꝑer ꝺ ꝺõ ad argumtũ ꝺe taciturnitate ꝓbi ꝙ ipe nũq; diuiſit ũtutẽ cardinalem ſicut diuiſit uirtutem cõiter ſumptam in ſuas ſpecies ꝛ uirtutem intellectualẽ in ſuas ꝛ moꝛalem in ſuas. ſi eni diuiſiſſet diuiſionẽ iſtam ꝛ non aliam poſuiſſet. Ad argumentuꝝ in oppoſituꝝ ꝺicendum. ꝙ tullius nec uirtutẽ in cõi nec intellectualem nec moꝛalẽ in ſpeciali diuiſit in iſtas quatuoꝛ: ſed bone ſtatem hominis diuiſit in iſtas quatuoꝛ virtutes tanq; in eius partes.

Queſtio. 22.

Ꝺ ſcꝺo arguitur. ꝙ uirtus moꝛalis non conueniẽter diuiꝺatur in iſtas. x. uel ꝺuodeci ꝓmo. quia non omnes uirtutes moꝛales comꝓbendũtur in hac diuiſione puta uirginitas. humilitas clementia benignitas ꝛ ſic ꝺe mꝫtis aliis. 2°. qꝛ mẽbꝛa huius diuiſionis coincidũt ſicut

totum cū pte. dicit enī tullius. 2ª retho rice. q̄ fortitudinis ptes sunt: magnificentia: fiducia: patientia: pseuerantia. Ꝟ aūt diuidit fortitudo contra magnificentiā. quare male. Jn oppositum ē auctoritas pbi. Dicendum. q̄ ista diuisio est cōueniens: qz ois virtus moralis est aliqua istarum: vel pars: vel species alicuius istarum vel attributa ad aliquā istarū. qđ declaratur ita: qz ois virtus moralis ordinat appetitū concupiscibilē vel irascibilē: si ordinat cō cupiscibilē: Ꝟ dupliciter. qz ordinat ipsum: vel circa materiā delectabilē: vel circa materiā vtilē. materia nāq̄ bonesta nō est obiectū huius appetitus: cū oē honestum sit arduū ⁊ difficile: q̄ ē obiectū appetitus irascibilis. Si ergo virtus ordinat appetitū circa materiā delectabilē: hoc dupliciter. qz vel circa receptiōem: vel circa largitiōem. si circa receptiōem: hoc quadrupliciter qz talis materia est delectabilis vl̄ ſz tactum: vel ſm gustum: vel ſm auditū vel ſm visum ⁊ tocius corporis gestū qz ſm odoratum: nec virtus ponit nec vitiū: nisi i ordine ad gustū: si ergo ſz delectabilia tactus: sic est vna spēs tēperantie: que dicitur castitas: habens sub se quatuor species. s. virginitatem castitatem: vidualē pudicitiā: ⁊ cōiugalem fidem. Virginitas toto tempore excludit oēm actum veneris. vidualis aūt castitas pro aliquo tempore. pudicitia aūt excludit omne signū inhonestum. Coniugalis aūt fidei nec actū nec signū excludit: sed oēm modū illicitum. Huic aūt castitati generaliter sumpte per excessum: opponit luxuria que est spēs intēperantie habens sub se 6. gradus. s. simplicē fornicationem soluti cum soluta. Stuprum in corruptione virginū. Jncestum in cōcubitu consanguinearū vel affiniū: adulteriū cōtra matrimoniū. sacrilegiū in corruptione scimonialium. sodomiā in quo cūq̄ actu venereo cōtra naturā. Ꝑer defectuz aūt opponit ei insensibilitas.

Si aūt circa delectabilia gustus: sic est alia spēs tēperantie que dicit sobrietas: que diuiditur in sobrietatē cibi ⁊ sobrietatē potus. huic aūt opponitur per excessuz i quāto castrimargia. Jn quali vero letatoria. Jn mō aūt vocacitas: sed in potu spāliter ebriositas. Ꝑer defectum aūt fastidiositas. Si āt penes delectabilia auditus: sic est quedam virtus annexa ⁊ attributa tēperantie que dicit euphilonitia a qua dicitur euphylonic⁹ qui moderate ⁊ bñ delectat in auditione soni vel vocis instrumētorum naturaliū vel artificialiū ⁊ in auditiōe dicti vel significationis rumoz vel mirabilium fabularū. Cui opponitur per excessum phylonicus qui excessiue in talibus delectatur. per defectuz vero aphylonicus. ⁊ dicitur ab a qđ est sine: ⁊ philos qđ est amor: ⁊ micos qđ est fabula vl̄ cantilena mira quasi sñ amore taliū mirandorum. Si āt circa delectabilia visus ⁊ totius corporis gestus: sic est quedā virt⁹ annexa tēperantie ⁊ ad tēperātiā ordinata: que dicit cōpositio que reddit decētē gestū oculoz ⁊ mēbroz corpis: cui opponitur per excessum in corpis gestu curiositas ⁊ i corpis motu dissolutio ⁊ lasciuia. per defectuz vero incōpositio ⁊ corporalis gest⁹ remissio. Si āt virt⁹ ordinat appetitū circa largitiōez ꝺ lectabil': Ꝟ dupl'r. qz vel Ꝟ ē in solo ludo: vel in toto viuēdi mō: si in solo ludo: sic ē eutrapelia media inter homo locbiā ⁊ agrestē vitā. Si āt in tota vita sic est amicitia media inter placibilitatē ⁊ blādibilitatē ex vna pte: ⁊ discoliam ⁊ litigiū ex alia. Si āt virt⁹ ordiet appetitū circa māz vtilez: Ꝟ dupl'r. qz vel penes dare ⁊ expēdere vel penes reddere. si penes expēdere: Ꝟ dupl'r. qz vel expēse sūt mediocres vl̄ sūt magne: si mediocres: sic ē liberalitas media iter ꝓdigalitatē ⁊ illiberalitatē: si sint magne: sic ē magificētia media inter bānausiā seu ꝓsūptōez ⁊ pnificētiā

Si autē virtus ordinet appetitū pe-

nes reddere debitum vtile sic est iusti
tia habens sub se multas species. Cu
ius diuisio tradetur. j. in principio qui
ti libri. Et sic patet virtutes ordinates
appetitum cōcupiscibilez. Virtus
aūt ordinās irascibilē ordinat tpm vl
circa bonum: vel circa malum: si circa
bonum hoc quadrupliciter. quia istud
est bonum arduum ꝛ difficile: vel rōe
sue magnitudinis vel rōne dilationis
ꝛ longitudinis in acquirēdo: vel rōne
varietatis accītium in eius acquisitio
ne ꝛ possessione incidentiū: vel in rōe
sublimitatis ꝛ pronitatis ad casum: si
rōne magnitudis: sic ē necessaria ma
gnanimitas media inter kaymotez ꝛ
pusillanimitatē: si rōe dilatiōis sic est
necessaria quedā virtus ānexa magna
nimitati que dicit lōganimitas media
inter spem inanē ꝛ spem breuē. Si rō
ne varietatis accidentiū: sic est equa-
nimitas magnanimitati annexa ꝛ in
ter leuē ai mobilitatē ꝛ ptinacem ꝛ i
mobilitatē media. Si vero rōne subli
mitatis ꝛ pronitatis ad casum sic est
būlitas magnanimitatis cōseruatiua
qz cum magnanimitas existat in statu
bonoris: qui status largit boi ꝓnitatē
ad uanitatē illius vanigloriosi bonoris
Indiget aliqua virtute refrenante ap
petitū ab illa vanitate ꝛ cōseruāte eū
in sua vera dignitate. ḃ aūt facit būili
tas. vt. j. declarabitur li. 4. que est me
dia inter supbiaz ꝛ būliationē nequā

Si āt virtus ordinet appetitū irasci
bilem circa malū. ḃ dupl'r. qz vel circa
malū iminens ꝙ infert vel inferendū
de ꝓximo: vel circa malum iam illatū
ō facto. Si circa iferendū hoc dupli
citer. vel qz pōt repelli vel non: si sic
ḃ dupliciter. qz vel infertur a causa hu
mana. puta ab hoste ꝛ sic est necessa-
ria fortitudo media inter timiditatem
ꝛ audatiā: vel a fortuna. puta ex infir
mitate curabili: vel in mari ex aliqua
tēpestate: ꝛ sic est necessaria virtus q̄
dicit securā fidentia: que multū iuuat
ad euadendū talia pericula: si malum
nō possit repelli: tūc est necessaria tol
lerātia. Iste āt virtutes attribuūtur for
titudini per silitudinē mali ꝛ periculi

Si āt virtus ordinet appetitū circa
malū iam illatuz: hoc dupliciter. quia
vel est illatū a causa nō būana: ꝛ sic ē
necessaria pacia: vl a cā būana: ꝛ sic
est necessaria māsuetudo media inter
iracūdiam ꝛ in irascibilitatē. Dicen
dū ergo ad ꝓmū in oppositū. ꝙ vir-
ginitas ꝛ būlitas continent. vt visuz
est. sub temperantia ꝛ magnimitate.
benignitas autē ꝛ clemētia ptinēt ad
iustitiā. vt videbit. j. li. 5. Ad ām dō.
ꝙ tullius non sūmit magnificētiā sicut
Arist. sed sūmit eam pro strenuitate ꝛ
hoc modo nō sūmit hic: nec diuidit cō
tra fortitudinē. Lectio. 8.

Ribus āt dispōnibus] Post
q̄ inuestigauit virtutis diffi-
nitiōez. Hic inuestigat eius op
positiōez: sic ꝓcedens. ꝙ ꝓio ꝓponit
triplicē oppōnē: vnā inter ōfectū ꝛ su
perabūdantiā. aliā inter defectū ꝛ me
diū. terciā inter mediū ꝛ supabūdātiā
2°. ꝓbat duas illaz. s. medij ad duo ex-
trema ibi [Quēadmodū eni] 3° cōpat
extremoz ad alias duas ibi [Ad me-
diū āt oppōit] Dicit g̃ ꝓio. ꝙ exītib⁹
trib⁹ dispōnib⁹ aie: duabus. s. malitijs
extremis. quaz vna ē supabūdātia. al
tera defect⁹. ꝛ 3ª exīte media q̄ est vt⁹
quelibet barū dispositionū cuilibet al
teri opponit aliqualiter: nō vniformi
ter quelibet cuilibet: que dispōnes ex
treme adinuicē sunt cōtrarie ꝛ dispo-
sitio media: aliqualiter cōtrariat ex-
tremis. Et sic hēmus vnā oppōnē in-
ter supabundātiaz ꝛ defectū. aliam in
ter supabūdantiā ꝛ mediū. aliaz inter
mediū ꝛ defectum. Consequēter ibi
[Quēadmodū eni] ꝓbat vltimas du-
as. ꝓimo a sil'i. 2° inductiue. 3° quodā
dicto cōi. Primo ergo intendit sic ar
guere. Sicut se habet equale ad ma-
ius ꝛ ad min⁹: sic virt⁹ ad supabūdāti
am ꝛ defcm: 3z equale oppōit maiori
ꝛ minori: qz cōparatuz ad minus ip3

est maius ⁊ cõparatũ ad maius ipm ẽ minus. quare sili mõ virtus que est habit⁹ medius cõparata ad defectũ erit quedã supabundantia: ⁊ cõparata ad supabũdantiã erit quidaz defectus: tã in passiõibus q̃z in operatiõibus. quare sicut ẽ oppositio iter supabundãtiã ⁊ defectũ sic erit inter mediũ ⁊ supabundantiã: ⁊ mediũ ⁊ defectuz. Vnde ibi[Fortis eni] Inducit ꝺ in fortitudine ⁊ eius exemplis ⁊ temperãtia ⁊ eius exemplꝰ. ⁊ patet lra. Vnde ibi[Propter qꝺ ⁊ proijciunt]. Declarat hoc in quodam dicto cõi. ꝺ. q ꝓpter illud qꝺ dictum est. qz scz vni extremorum opponit: tam mediũ q̃z aliud extremũ. Vnde est q hoies extremi seu extremis dispositiõibus dispositi: proijciunt mediũ. i. hoiem medio mõ dispositum: alter ad alterũ vnus extremus vocat mediũ noie alterius extremi: sicut audax vocat hoiem fortem timidũ. timidus aũt fortẽ vocat audacẽ

Est autẽ sciendũ. q hec verba videntur contraria hijs que dicta sunt in pte de phylotinia. vbi dictum est. q extremi contendunt de media regione. vnusquisq ad se trahendo ipm. hic ãt dicitur. q proijciunt mediuz. Non est tñ aliqua contrarietas: qz superius agebatur de dispõne media. ꝺ autẽ agitur de dispsito tali dispõne. Nũc autẽ ita est q quilibz extremoz dicit se medio modo dispositum: ⁊ ita quilibet trahit ad se dispositiõem mediam. dicit etiaz illum qui est medio modo dispositus: eẽ dispositum dispõne extrema sibi opposita: ⁊ ita proijcit a se ad alterũ extremũ hoiem medio modo disposituz.

Consequẽter ibi[Sic aũt oppositis] Comparat oppositiõem extremoruz inter se ad alias duas. ꝺ. q est maior eis. qꝺ probat duplici ratiõe. prima. quia que longius distant magis opponuntur: sed extrema adinuicẽ longius distãt q̃z a medio: quẽadmodũ magnũ longius distat a puo q̃z ambo distãt ab equali medio. quare extrema adinuicem opponunt: q̃z opponãtur medio.

Huius rõnis ponit conclusiõem ⁊ minorem. Scꝺam rõnem addit ibi[Adhuc ad mediuz]que talis est. Illa sunt magis contraria que sine siltudine per dissimilitudinẽ sunt magis distantia: sed contraria inter se sic se hãt non autẽ cõparata ad medium. quare inter se sũt magis contraria. quare cõtrariantur medio. Huius rõnis põit prio minorẽ. ꝺ. q adhuc arguit: qz extremoz ad mediũ est quedaz siltudo vt audatie ad fortitudinem: que silces sunt in audere. et prodigalitas ad liberalitatẽ: que similes sunt in dare. Inter extrema vero est plurima dissimilitudo absq̃ omni siltudine: et sic maxime sunt distantia. Maiorem autem subdit ibi[Que aũt plurimũ]. ꝺ. q cõtraria determinãtur et diffiniunt per plurimuz distare. dicit ei i predicamẽtis q contraria sunt: que sub codẽ genere posita maxime a se distãt. quare illa que magis distant magis sunt contraria. qz vt dicitur. 6. topicoz. ad magis vel minus in diffinitione: sequitur magis vel minus in diffinito. Consequenter ibi[Ad medium autem] Cõparat oppositiõem que ẽ inter mediũ et supabũdantiã: ad oppositiõem que est inter medium et defectum. ꝺ. q ad medium in aliquibus magis opponit supabundantia q̃z defectus: in aliquibus econuerso. puta fortitudini magis opponitur defectus qui est timiditas: q̃z supabũdantia que est audatia. Circa temperãtiã autem est totaliter econuerso: qz ibi magis opponit supabundantia que est defect⁹: q̃z intẽperãtia que est insensibilitas. Cõsequẽter supꝺ reddit duas cãs: vnã ex pte rei ibi[Propter duas ãt cãs] Aliã ex nobis ipis. Dicit g prio. q ppt duas cãs. vnũ extremũ magis opponit medio q̃z reliquũ. vna eni cã est ex pte rei. qz alterum extremum fm naturam suam est primus ⁊ simil⁹ medio q̃z reliquũ. ⁊ iõ illud reliquũ magis oppõit medio

tāq̄ dissimili⁹ ꝛ distāti⁹: sicut apparet de fortitudine cui siliꝛ ꝛ primioꝛ est audatia q̄ timiditas. ꝛ idcirco timiditas tanquā dissiliꝛ ꝛ distantioꝛ magis oppōitur fortitudīm q̄ audatia. Vnde ibi [Alia ex nobis ipis] Assignat aliā causaz. s. q̄ ad vnū extremuz nos sumus magis proni ꝛ magis inclinati q̄ ad alterū. puta ad delectatiōes intemperantie q̄ ad abstinētias insensibilitatis. Et ideo magis dicimus opponi intēperantiā tēperantie q̄ insensibilitatē. Cuius ratio est. q̄ existētes intemperati dupliciter: distamus a tēperātia. vno⁹ p nālē pronitatez. Alio⁹ p malā ꝓsuetudinē. exītes aūt insensibiles non distamus a temperantia nisi per malam consuetudinem: quia non per naturalem ꝓnitatez. Et ideo intēperantia plus distat a tēperantia q̄ insensibilitas: q̄ illa per duas distantias ꝛ ista non nisi per vnam.

Vnde euidentiā huius oppositionis tria sunt inquirēda. Primo vtrū extrema vitia magis opponātur inter se: q̄ virtuti medie.

2°. vtruz virtus minus distet ab vno extremo vitio q̄ ab alio. 3°. vtrū vl̄r maius bonum cōtrarietur maioꝛi malo.

Questio. 23.

Et primo arguit. q̄ extrema vitia magis opponātur virtuti medie q̄ inter se: q̄ illa q̄ distant extra genus ꝛ inconfirmabil̄r: magis distant q̄ distantia infra genus ꝛ cōfirmabil̄r. x. methaphisice. sed ꝫ, tus media ꝛ extrema vitia distant extra genus ꝛ inconfirmabil̄r. extrema vero inter se non sic distant. quare inter se minus distant q̄ a virtute. Minoꝛ habetur in p̄dicamentis. c. de oppōne vbi dicitur. Necessariū est autē omnia cōtraria vel in eodē genere: vel in cōtrarijs generibus esse: vel ipa esse genera alioꝝ exītia: albū eni ꝛ nigrum in eodem genere sunt. coloꝛ eniz gen⁹ eoꝝ est. Iustitia vero ꝛ iniustitia in contrarijs generibus: quia iustitie genus ē virtus. Iniustitie vero nequitia bonum vero ꝛ malū non sūt in eodem genere: sed sūt genera alioꝝ. In oppositus est determinatio pbi. Vicendum. q̄ virtus potest sūmi dupliciter. vno modo pro dispōne media. 2°. modo pro bonitate illi dispositioni attributa. que quidē bonitas ꝫm pbm. nō est media: sed extrema ꝛ ꝫm ista duo virtus fundat duos modos oppositionis. vnum vt dicit illam dispositiōem. Alium vt dicit attributā bonitatē. Et ꝫz ꝫ dō. q̄ virtus in prima oppōne minus distat ab extremis dispositiōibus vitioꝝ q̄ ipe inter se. qō demōstrat per scdam rationē pbi. In scda vero oppositione magis distat ab eis q̄ ipsa inter se. quod probatur. quia omne contentū sub vno extremo vnius oppositionis magis distat a quocūq̄ contento sub altero extremo eiusdem oppositionis: q̄ duo contenta sub vno extremo. Qō apparet. q̄ oppositio nō est nisi distantia inter extremū ꝛ extremū: vel inter illa que induūt rationes extremoꝝ: ꝛ ideo contenta sub eodem extremo non distant ꝫm distantiā illius oppositionis: sed in oppositiōe bonitatis ꝛ malitie virtus continetur sub vno extremo. puta sub bonitate ꝛ ambo extrema vitiosa sub altero: quia sub malitia. quaē i hac oppositiōe minus distant vitia inter se q̄ a virtute.

Per hoc patet rñsio ad argumentū q̄ concludit de oppositiōe que est boni ꝛ mali. pbs autē loquitur de oppositione que est inter dispositiōem ꝛ dispositionem.

Questio. 24.

Et scdo arguitur. q̄ virtus nō magis distet ab vno extremo vitio q̄ ab altero: quia cuius bene esse est in medio esse: tanto melius habet esse: quanto plus habet in medio esse: sed bene esse virtutis est in medio esse. vt pz in parte de diffinitiōe ētuū. quare virt⁹ tāto meli⁹ bēbit eē: q̄to pl⁹ poterit i medio eē: sz vide

rius magis habebit ī medio esse: si ab extremis distet equaliter q̄z si iequalr quare habebit melius esse ab extremis distans equaliter q̄z si inequaliter distet. tunc aūt posito. q̄ virtus non equaliter distet ⁊ posito q̄ sit aliqua alia dispositio equaliter distans. sequit q̄ illa dispositio que non est virtus sit melior q̄z dispositio que ē virtus. Jn oppositum sunt due demōstratiōes pbi sūpte a duabus causis. Dicendū ergo. q̄ vl̄r ois virtus existens inter duo extrema vitiosa: de necessitate distat magis ab vno⁊ minus ab altero. qō declaro sic. Quoniā vt dictum est supra. virtus consistit in medio non in medio fm rem: sed in medio quo ad nos. medium aūt fm rem ⁊ mediū quo ad nos: nūquā possunt in idem coincidere circa virtutē: q⁊ mediū fm rē distat equaliter ab extremis. mediū autez quo ad nos consistit in hoc q̄ est resecare tātū de extremis q̄tuz sunt discōuenientia nob̄. Hijs p̄missis arguo sic. Eo modo ⁊ tm̄ virtus distat ab extremis quō ⁊ quātū: extrema sunt discōuenientia nobis: sed extrema inequaliter sunt discōuenientia nobis. Jmpossibile nāq̄z ē q̄ aliqua duo diuersarū specierū equaliter nobis vel fini nostro cōueniāt vel equaliter discōueniāt. tūc enī due species in vniuerso essent penitus equales. q̄ negat ab oibus. quare virtus inequaliter distabit ab extremis. Exē plū totius rōis est: q⁊ fortitudo eo mō ⁊ tm̄ consistit inter audere ⁊ timere: quō ⁊ quātū audere ⁊ timere nobis cōueniūt ⁊ discōueniūt: q⁊ quātū alteruz istorū nobis disconuenit tm̄ distat a fortitudine: ⁊ quātū nobis cōuenit tantū accedit ad fortitudinē: sed nobis ⁊ fini nostro magis discōuenit timere q̄z audere: q⁊ fortitudo nostra magis distat a supabūdantia timoris q̄z a superabundantia audatie. Et econuerso de defectu horum ⁊ illius. Per ꝺ patet rn̄sio ad obiectū: q⁊ p̄cedit de medio fm rem non de medio quo ad nos. vt apparet ex dictis.

Questio. 25.

Ex 3°. arguitur. q̄ non vl̄r maius bonum: p̄ter maiori malo. primo. q⁊ virginitas ē magnus bonū q̄z cōiugalis castitas cum sit excellentissim⁹ gradus tēpantie: sz cōtrariū virginitatis. puta simplex fornicatio non est maius malū adulterio q̄ est contrariū coniugalis castitatis. 2°. q⁊ diligere inimicū videt maius bonū q̄z diligere amicū: cum istud sit virtuosius et difficilius: et tamē odire amicū peius est q̄z odire inimicū. 3°. q⁊ prudentia videtur maius bonū q̄z iustitia: cum sit eius regula: et tm̄ iniustitia peior est q̄z imprudentia: cū iniustitia legi puniatur et dānetur nō tm̄ iprudētia. quare non vl̄r maius bonū contrariatur maiori malo. Jn oppositū dicitur. j. li. 8. q̄ optimū contrariat pessimo. hoc idē apparet inductiue in p̄cipio septimi: vbi ordinat ex vna parte tria bona. s. continentia: virtus būana et bōitas heroyca. Continētia vero ē bona: sed virtus humana melior: sed bōitas heroyca est optima. Tria vero mala ex altera sez bestialitas contraria bōitati heroyce. Malitia contraria virtuti humane: et incōtinētia contraria cōtinentie. Jsta vero est mala: sed malitia peior: sed bestialitas pessima. Ex qua cōparatione patet. q̄ q̄to bonum est maius: tanto contrariuz eius est peius. Dicendum. q̄ contrariuz potest sūmi dupliciter. vno modo p̄prie. Alio modo large p⁊ quocūq̄z proposito: et fm b̄ dico duo. primo q̄ contrarium p⁊prie sumptum maioris boni vl̄r est peius q̄z cōtrarium minoris. Sc̄o. q̄ b̄ nō est verum de cōtrario large sumpto. Primum probatur ex ordine sex propositionū subscriptarum. quarum prima est. q̄ virtus et eius cōtrariū p⁊prie sūptū sūt circa eandē materiā. 2ª q̄ quāto circa aliquā materiam cōtingit operari melius tanto contingit operari peius. 3°. q̄

vnaquecz virtus est optime operatiua circa ꝑpriã materiã. 4°. ꝙ vnaquecz malitia vitiosa est pessime operatiua circa propriã materiã. 5°. ꝙ virtus cz̃ to melior tanto est circa materiã circa cz̃ operari contingit melius. 6°. ꝙ vi tũ quãto peius est: tanto plus est cir ca materiã circa quã peius operari cõ tingit. Ex quo sequitur. ꝙ circa omnẽ materiã: quanto virtus est melius ope ratiua ꝛ per cõsequens magis bona tã to vitium cõtrarium ꝑpriẽ sumptũ cir ca eandem materiã est peius operari ꝛ per cõsequẽs maius malum. Et sic habemus vl'r ꝙ cõtrariũ proprie sum ptũ maioris boni est maius malum cz̃ contrariũ minoris boni. Scõm ꝑbat quia quanto bonũ est melius tanto ma gis excludit quecunqz mala: siue magꝝ siue pua. quanto autẽ est minus bonũ tanto min⁹ excludit de malis. Ex quo sequitur ꝙ minus bonũ põt stare cum aliquo malo: cuz quo non potest stare maius bonum. Illud aũt malũ cũ quo potest stare minus bonũ est minus ma lum: cz̃ illud cũ quo prędictũ malũ sta re non poterat: qz malũ quãto maius tanto plus excludit de bono. His p̃ missis arguo sic. Omne malum repu gnans maiori bono est cõtrariũ ei: lar go modo sũmendo contrariũ: sed mi nus malũ potest repugnare maiori bo no ꝙ nõ repugnabit minori bono. qua re minus malũ largo modo erit cõtra riuz maioris boni. Per ȳ ad argu menta ad primũ dõ. ꝙ cõtrariũ ꝑpriẽ sumptuz virginitatis non est habitus fornicarius: sed sicut virginitas est ha bitus recessiu⁹ ab omni imũditia act⁹ venerei: sic habitus ei contrari⁹ est ha bitus adhesiuus oi imũditie actus ve nerei tã fornicatõis: tã incestus: tã stu pri: tã adulterij: tã sacrilegij: cz̃ ẽt cu iuslibet sodomie. Nõ ei carere vel pri uari virginitate est contrariũ virginita tis: qz põt habere habitus interme dios bonos vel malos aliquis carens virginitate ꝛ eius cõtrario. Ad 5m dicendũ. ꝙ diligere amicuz ꝛ diligere inimicum possunt cõparari dupliciter vno modo per se ꝛ solitarie. puta dile ctio amici sine dilectione inimici ꝛ e conuerso. Et sic accipiẽdo dico ꝙ me lius est non diligere inimicũ: cz̃ dilige re inimicũ: non diligendo amicũ. vt. j̃ declarabitur li. 9. Nec valet ꝙ dicitur de difficultate: qz nõ ois difficultas fa cit ad maiorez bonitatẽ virtutis: sicut videmus ꝙ actus fortitudinis est diffi cilior cz̃ actus iustitie: nec tñ propter hoc dicitur melior. Alio⁹ possunt cõpa rari sũmendo ex vna pte solaz dilectõ nem amici: ꝛ ex alia dilectionẽ amici ꝛ inimici: ꝛ ꝫ non curreret cõparatio quia tunc diceretur ꝙ sicut dilectio a mici ꝛ inimici melior ẽ: cz̃ dilectio so lius amici: sic eius contrariũ proprie ꝙ est odiũ amici ꝛ inimici peius est cz̃ odiuz solius amici. Ad tertiũ dicẽ dum. ꝙ sicut iniustitia est peior cz̃ im prudẽtia: sic iustitia est melior cz̃ pru dentia. vt videbitur. j. li. 5. vl'. 6.

Lectio. 9.

Honiã quidẽ igit'] Postq̃ ō clarauit ꝙ virt⁹ moralis cõsi stit in medio. Hic docet inue nire virtutis mediũ. prio tñ p̃mittit epy logũ p̃dictoꝝ. 2°. subdit vnũ correlariũ dicendoꝝ ibi'] Jō ꝛ difficile ẽ j3°. descẽ dit ad ꝓpositũ ibi'] Propter qđ oz cõ iecturãtẽ] Dicit ergo primo ꝙ sufficiẽ ter dictũ est. ꝙ virtus moralis est me dietas ꝛ qualiter ẽ medietas. Et qm̃ duaꝝ malitiaꝝ ẽ medietas ꝛ qm̃ ẽ me dietas que cõiecturatrix ẽ medij ꝙ me diũ: ẽ mediũ in passiõib⁹ ꝛ opatiõibus

Cñr ibi'] Jō ꝛ difficile] Subdit coz relariũ. d. ꝙ iō est difficile boiez eẽ vel fieri studiosũ: qz ad eẽ studiosũ requir inuenire medium in passionibus: ꝛ o perationibus: sed istud est valde diffi cile. quare difficile est boiez studiosuz eẽ. Nõ aũt mediũ inuenĩe sit difficile. pz p sile de inuẽtione medij in circulo q̃ ñ ẽ possibil' cuilz: ſz scięti. sic aũt ꝛ irasci ꝙ est passio: facile ẽ cuilibz: ꝛ itez faci

le est dare argentū ⁊ cōsūmere ꝙ est o
peratio: sed irasci vel dare cui oportz
⁊ quantū oportet: ⁊ quādo oportet ⁊
cuius gratia oportet: ⁊ qualiter opor
tet: nō est facile nec possibile cuilibet
qz sic irasci: vel dare: ppriū est virtuti.
Istud ei est dare vel irasci bene ꝓpter
conformitatē passionis vel opationis
ad debitum opandi vel passiōem reci
piendi. Est etiam rarum ꝓpter dif
ficultatē ⁊ raritatē operis virtuosi. Est
etiam laudabile ꝓpter dignitatem: qz
istud est dignum laude ⁊ p̄mio: est eti
am bonum ꝓpter honestatē q̄z in se hz

Deinde ibi[Propter quod oportz
Descendit ad ꝓpositum dans de in
uenīēdo medium: quadruplex docum
tum ꝟm ibi[Intendere aūt oportet].
Terciū ibi[In oi autē maxime] Quar
tum ibi[Difficile āt] Primū sūmitur
ex bitudine medij ad extrema. qz dcm
est supza. ꝙ ois virtus magis distat ab
vno extremo q̄z ab altero: ⁊ ideo docu
mentū est istud ꝙ quicūqz vult inueni
re medium: oportet ꝙ maxime fugiat
extremū virtuti magis cōtrariū. Istud
declarat per exemplū cuiusdā qui mo
uebat nauigātem de custodia nauis: q̄
ex vna pte habebat vndas maris ⁊ ex
altera pte fumū obumbrātem nauem
extra fumū ⁊ extra vndam: magis tam
fugias vbi est maius periculum: qz li
cet vtrūqz extremū sit peccatum: vnuz
maius: ⁊ alterum minus: qz igit me
diū tenere est valde difficile. in 2ª na
uigatione magis recedet a periculo:
sic est in ꝓposito. duo extrema vitia sūt
sicut fumus ⁊ vnda: quorum vtrūqz fu
giendū est tanq̄z malum: magis tamē
illud ꝙ virtuti est magis cōtrariū ⁊ sic
poterimus puenire ad mediū. Con
sequēter ibi[Intendere aūt oportet]

Ponit ꝟm documētum qō sūmit ex
natura naturali ꝓnitate ꝙ est istud: q
cūqz volens virtutis mediū inuenire:
debet ab illo vitio ad ꝙ magis ꝓnꝰ
est maxime declinare. Si aūt ignoret
vitium ad ꝙ maxime ꝓnus est cōside
ret delectatiōem ⁊ tristitiam supueniē
tem: qz ad illa maxime pronus est: in
quibus operādo maxie delectatur.

Sup̄ hāt dat exēplum dicēs: ꝙ quē
admodū ligna naturaliter tortuosa si ad
oppositā ptez trabantur fient recta:
sic nos si ad ptez oppositā nostre pro
nitati trahamur efficiemur recti inue
nientes mediū virtuosuz. Cōsequen
ter ibi[In oi aūt maxie] Ponit tercīū
documentū. ꝙ sūmitur ex parte volu
ptatis generaliter sūpte. Et est istud
quicūqz vult mediū inuenire debet de
lectatiōem fugere: qz nullo mō possu
mus iudicare viz ⁊ potestatē eius tra
hendi boiez ad peccatū anteq̄z expti
fuerimus ipam. Ad hoc inducit exē
plū de helena troiana: que dicit fuisse
tāte pulchritudinis: ꝙ nullus possz ab
stinere ab eius concupia: specie illi⁹ in
specta. vnde recitatur ꝙ quidā pbr̄ au
diens in studio suo: ꝙ nemo videns tan
taz pulchritudinē mulieris: poterit eā
non concupiscere: qui ꝓpriā virtutē p
bare volens ad eā prexit: qua visa sta
tim exarsit in eius cōcupia. Et iō ple
bis troiane series decreuerant nō esse
certandum cuz tēptatiōe surgēte ex as
pectu illius helene: sed qui castitatem
custodire vellet aspectū helene fuge
ret. Hoc mō est de voluptate. qui ei
vult virtutis mediū inuenire: vel inuē
tū custodire: debet a voluptate ⁊ a vo
luptatis fantasia ⁊ cogitatione aīm
deuiare dicēs: fuge: fuge. Cōsequēter
ibi[Difficile aūt] Ponit quartū docu
mentū ꝙ sūmit ex pte difficultatis i in
uentēdo mediū. Et ideo primo istam
difficultatē exponit. ⁊ 2° dat remediū
cōtra difficultatē ibi[Sed qui quidē]
Dicit ergo pmo ꝙ h̄ mediuz inuenire
cū tribus p̄dictis documentis est valde
difficile ⁊ in singularib⁹ in quib⁹ ope
ramur maxie: qz nō est facile determi
nare precise qualiter ⁊ in quibus ⁊ i
quantū tempus oportet: vel non opor
tet operari: sic vel sic. Cuius signū est
qz nos qñq̄z laudam⁹ boies ab ira pl⁹

quã oportet deficiẽtes ⁊ eos vocamus mãsuetos. qñq; vero laudam⁹ boies in ira excedẽtes ⁊ alios grauãtes ⁊ eos vocamus viriles. 2°. ibi. Si qui qdez Bat remediũ cõtra istã difficultatem dicens. q̃ ille qui parum trãsgreditur recedens a medio ⁊ accedẽs ad mal⁹ vel ad minus nõ vituperat tanq̃ vitio sus: sed ille qui plus ⁊ notabil⁹ recedit a medio vituperat: q; talis nõ latz in sua malitia: cum qs sit ille terminus circa quẽ recedens a medio nõ vituperatur: ⁊ vltra quẽ recedens vituperat non est facile explicare sermone: sicut nec aliquid aliud sensibiliũ. talia nãq; bñt iudicium in singularibus ⁊ in sensu: qui quidẽ sensus est vnũ p̃incipiũ p̃udentie a quo dicit homo sensatus per quem recte iudicamus de singularib⁹ agibilib⁹ qñ ⁊ vbi ⁊ quõ sũt agẽda. hoc ãt q̃ dictum est ad minus illud oñdit qñ in oibus bitus medi⁹ est bonus ⁊ laudabilis. Deinde ibi. Declinare ãt Bat documẽtum ex iam oñsa difficultate sũmẽdum. Et est istud: q cunq; vult virtutis mediũ inuenire: oz qñq; ad defectũ: qñq; vero ad supabũdantiã declinare. Sic eni tẽptando ⁊ p̃bando ip̃m mediũ qd est bonũ ⁊ virtuosum poterimus adipisci. sic eni dicit Apost. Oia p̃obate qd bonum est tenete. Queslio. 26.

B euidẽtiam istoz documentoz querẽdũ est. vtrum doctrina sup inuentiõem medij tradita sit vera ⁊ bona. Et arguit q̃ non p̃imo. q; ois requirens debet doceri: quo oz ipz accedere non solũ vñ oz ip sum recedere: sed doctrina ista nõ docet quo oz accedere: sed solũ vnde oz recedere. P̃rimũ nãq; documẽtũ dicit esse recedendũ ab extremitate virtuti magis cõtraria. Scõm ab extremitate nre nature magis inata. Terciũ ab extremitate magis voluptuosa. Quartũ indeterminate dicit de vtraq; extremitate. quaẽ ista doctrina nõ docet vt oz 2°. spãliter ostendit q̃ nullum de bijs documẽtis sit bonũ. p̃imo quidem q̃ p̃imũ sit ociosum: q; illud documẽtuz est ociosum per q̃ null⁹ vel nihil docet nisi illud qõ scire supponit: sed in p̃imo documẽto supponit q̃ doct⁹ p̃sciat medium: nõ eni põt scire q̃ duaz extremitatũ magis distat a medio nõ p̃cognito vbi est mediũ. quare documẽtum est ociosum. Scõm oñdit q̃ ez sit aliqb⁹ pickosũ: q; aliq sũt bñ nati. ⁊ aliq male nati. vt. ī. li. 3°. bñ nati nõ sũt magis p̃ni ad vtutes q̃s ad vicia: sicut male nati: magis ad vicia q̃s ad vtutes. quare si iuxt illud documẽtũ debet q̃sq; fugere ea ad que magis p̃ni sunt. Se quit q̃ bene nati debeãt fugere virtutes: sicut male nati vicia. 3°. oñdit. q̃ tercũ sit erroneuz: q; si iuxta ip̃m debemus fugere delectabilia: cuz opera virtutũ sint per naturã maxime delectabilia: sequeret q̃ p̃ inuenitẽdo medio vtutis: deberem⁹ fugere opa virtut. Cuius oppositũ dictũ est supra ī parte de generatiõe virtutis. 4°. oñdit. q̃ quantum sit incertum: q; non dicit determinate aliquẽ terminũ ad quẽ oporteat accedere: sed solũ p̃cipit ire ⁊ redire.

In oppositũ est auctoritas p̃bi. dõ ḡenz p̃bo. q̃ doctrina ista bene itellecta est bona: salubris ⁊ sancta. q̃ oñditur p̃io per exẽplũ: q; sicut mediũ circuli debet inueniri p̃ius inuentis quatuor punctis que sunt in circũferẽna circuli: ⁊ extra mediũ iter que due linee ptracte faciẽt crucem in medio circuli ⁊ in puncto intersertiõis inueniet medium circuli: sic cõsideratis quatuor pũctis extra medium virtutis: videlicz extremitate virtuti magna cõtraria ⁊ p̃nitate nobis innata: ⁊ voluptate nob oñsa: ⁊ aliqualiter per nos sensata ⁊ difficultate in acquisitiõe virtutis nob opposita. P̃stis inq̃ quatuor punctis circũferẽnb⁹ cõsideratis ⁊ declinatis inuenitur in eorum medio: mediũ virtuosum: sed ista quatuor documẽta docent ista quatuor cõsiderari ⁊ declinari. quare rcissime docẽt vtutis mediũ in

uenire. 2°. idē oñditur rōe: qz illa doctrina pfecte quātū est possibile docet finē suū inuenire: que docet omnez deuium errorē cauere: sed ista est huiusmodi. g̃ ꝛc. ¶ Hioz declarat: qz omne deuiās a medio virtuoso deuiat vel inducendo ad maluz vel pbñdo bonum Si inducēdo ad malū: ꝟ duplr. qz inducit ad malum: vel per modū ipulsiui: vel per moduz attractiui. Si pzio mō sic est naturalis ꝓnitas appetitus sensitiui que docet cauere in 2°. documēto Si 2°. sic est voluptas appbēsa attrahens ad se ꝛ ad malum que docetur cauere in tercio documento. ¶ Si deuiat: quia pbibet bonuz: hoc duplicit̃: qz ipm bonum excludit formaliter vel ab ipo retrahit occasionaliter. Si pzio modo: sic est extremitas maxime viciosa ꝛ maxime virtuti opposita: que docet cauere in pzimo documēto. Si 2°. modo sic est difficultas in generatione virtutis nobis opposita: que docet cauere in 4°. documento: qz varietas declinādi nunc ad maius nūc ad minus reuertit difficultatē: ꝛ tollit fastidium ꝛ pbibet contra difficultatē remediuz ¶ Ad pzimū ergo dō. ꝙ supposito ꝙ ois vtens libero arbitrio tendit continue vel ad bonū vel ad maluz: sufficit ꝙ docet non tendere ad malum: qz si non tendat: veniet ad bonū. ꝛ idcirco pbs docuit declinare quatuoz vias ducentes ad maluz: ꝛ abducētes a bono quib⁹ dimissis vnusquisq; vadit ad bonum ꝙ est medium virtuosuz. ¶ Ad ꝟz dō. ꝙ pzimū documētū nō est ociosum supponit enī tm̃ in generali cognitionē extremoz ꝛ medij: ſz in spāli ignorat medū. Et idcirco in hoc documento docet quō ex notitia generali extremorum medij perueniat ad notitiā experimētalē ipius medij: ꝙ fit declinando ab extremis: ꝛ maxime ab extremo virtuti maxime cōtrario ¶ Ad aliud dō. ꝙ pbs ꝟ loqtur de ꝓnitate appetitus sensitiui: que nūquā tendit ad bonū: sed in aliquibus minus cōtraria tur appetitui rōnali q̃ alijs: ꝛ isti dicunt bene nati ꝛ illi male. ¶ Ad tercium dō. ꝙ pbs loqtur de delectatiōe ꝛ delectabilib⁹ appetitus sensitiui que p̃cedunt generationē virtutis nō de dlectatione appetit⁹ intellectiui que sequit generatiōem virtutis de quibus tu arguis ¶ Ad quartū dō. nō pōt determinate sciri in singularib⁹ agibilibus qñ oportet declinare ad maius ꝛ qñ ad minus vel quātuz vel quō. Ista vero notitia non pōt cadere sub doctrina. vt supza declaratū est li. j°. quare ñ fuit possibile de isto documēto aliqd aliud declarare.

¶ Explicit liber Scōus.
Incipit liber Tercius.
¶ Lectio pzima.

Jrtute itaq; ꝛ circa passiones ꝛ opatiōes existente] Postq̃ pbs determinauit d̄ fine ꝺ tutis in li. pzimo. Et de generatiōe ꝛ diffinitiōe: ꝛ multiplici cōditiōe virtutis in 2°. Hic i ꝟ. determinat de pzincipijs ꝛ causis virtutis ¶ Pzo cui⁹ euidētia est sciēduz. ꝙ ad generatiōem virtutis pñt cōcurrere tria genera actuū: qz vel act⁹ intellect⁹: ꝛ actus voluntatis: ꝛ actus inferiozis virtutis Actus aūt volūtatis sūt in duplici genere: qm̃ aliqui sunt circa finem: ꝛ aliqui circa ea que sunt ad finem ¶ Circa finē vero est actus qui dicit voluntas. Circa ea que sunt ad finē est actus qui dicitur electio. Pēs āt actus intellect⁹ concurrētes ad generatiōem virtutis. possunt cōpzehendi noie cōsilij ¶ Act⁹ vero inferiozum virtutū: non cōcurrūt ad cālitatē virtutis nisi pzo quāto sūt voluntarij ꝛ a volūtate impati: sed qz notitia volūtarij dependet ex cognitio

ne inolũtarij:ideo pbs volens agere de volũtario. pr̃ agit de inolũtario.

¶ Hijs ḡ pmissis sciendũ.q̃ in ꝫ libro pbs sic ꝓcedit:qz determinat prio de inuolũtario.2o de volũtario ibi[Exñte aũt inuolũtario]3o de electiõe ibi[Determinatis ãt volũtario]4o de consilio ibi[Cõsiliank ãt vtrũ]5o de voluntate ibi[Utiq; voluptabili]Agens ãt de inuoluntario. primo probat determinandũ esse de volũtario ꝛ inolũtario.2o describit inuolũtariũ cõiter sumptũ ibi[videnk ãt]3o agit de inuoluntario p violẽtiã ibi[Violentũ ãt]4o de inuolũtario per ignorãtiam ibi[Aõ ãt per ignorãtiã] ¶ Primo ḡ tãgit duo media ad pbandũ q̃ ad moralẽ pbm agentẽ de virtutib9 sit necessariũ determinare de volũtario ꝛ inuolũtario. Et primo põt sic argui. Necessariũ est pbis intendẽtibus de virtute determiare de bijs in quibus fiunt laudes ꝛ vituperia: venia ꝛ misericordia. Sed in opatiõib9 ꝛ passiõibus circa quas est moralis virtus: fiunt laudes ꝛ vituperia si sũt volũtarie ꝛ fit venia: sed nõ sũt volũtarie. quare necessariũ est pbis intẽdentibus de virtute determinare de volũtario ꝛ inuolũtario. ¶ Huius rationis ponit primo virtutez minoris. ꝛ 2o cõclusiõem ibi[Volũtariũ ꝛ inuolũtariuz]ordina sic litterã. Necessariũ est pbis intendẽtibus de virtute determinare ꝛ distinguere voluntariũ ꝛ inuolũtariũ supposito q̃ virtus existat circa passiones ꝛ opatiões:ꝛ supposito q̃ in passiõibus ꝛ opatiõibus volũtarijs fiant laudes ꝛ vituperia ꝛ i uolũtarijs venia vel misericordia. Ubi sciẽdũ. q̃ venia dicit remissiõem culpe ꝛ pene:mia tñ addit qz dicit illã remissiõez ꝛ cũ hoc subuẽtiõem. Et 4o medio põt sic argui. De omni q̃ est vtile legislatorib9 ad retribuendum honores ꝛ penas: delicet agere moralis pbs. ¶ Ista supponit ex primo libro: sed volũtarium ꝛ inuolũtariũ est vtile legislatorib9. alit eni non posset iuste retribuere honoẽs dignis: ꝛ penas indignis. quare ꝛc. ¶ Deinde ibi[Videnk ãt] describit inuoluntariũ cõiter sumptum.d.q̃ inolũtaria videnk esse opa per violẽtiã: vel ꝓpter ignorãtiã facta. Ubi sciẽduz.q̃ voluntariũ ꝛ inuolũtariũ pñt dici:vl̃ de principio opante:vl̃ ꝺ ipo ope.ꝫ aũt sũmit ea pbs vt dicũt de opere: pñt tamẽ sũmi cõformiter: vt dicũtur de opante dicendo.q̃ inolũtaria opantia: sũt illa que per violẽtiã vel ꝓpter ignorãtiaz operãtur ¶ Deinde ibi[Violẽtũ autẽ]Agit de inolũtario per violentiam sic ꝓcedens.qz prio describit huiusmodi inuoluntariũ.2o mouet vnuz dubium de bijs que fiũt timoẽ maloꝝ ibi[Quecũ qz aũt ꝓpter timorẽ]3o remouet alteꝝ de bijs que fiunt amore bonorum ibi[Si bijs ãt ꝺlectabilia]Dicit ḡ prio.q̃ opus inolũtariũ per violẽtiã:q̃ ipe vocat violentum:est illud cuj principiuz est extrinsecũ:sic q̃ opus tale existit in quo operans vel patiẽs nihil confert verbi gra. Si spũs.i.ventus alicubi tulerit aliquẽ hoiem vel boies vñi exñtes captũ duxerint:ista trãslatio erit ei inolũtaria qz violẽta. principiũ eni eius ẽ extra:cui ipe trãslatus nihil cõtulit actiue:sed tm̃ habuit se passiue. ¶ Ubi sciẽduz.q̃ ꝑm istã descriptiõem:si volũtas humana ẽ simpliciter passiua: quo ad actj imanentes necesse est q̃ oẽs sint ei inoluntarij ꝛ violenti:q̃ tñ implicat cõtradictiõem. Deinde ibi[Quecũ q̃ aũt] Dubiuz mouet.2o ipm remouet ibi[Uirtute quidẽ igitur]. Dicit ergo primo.q̃ dubitatiõem habet. vtrũ sint inolũtaria vel volũtaria opera facta ꝓpter timorẽ maiorũ malorꝝ : vel ꝓpter amorẽ magnorꝝ bonorꝝ. puta si tyrañ9 ꝑcipiat turpe aliquid operari pentes circa filios:vel filios circa pentes: vñs exñs vtrozũqz:ꝛ vno eoꝝ operãte illõ turpe ꝛ obediẽte principi oẽs salvẽt. Nõ opãte aũt ꝛ ñ cedẽte timori oẽs morientur. ¶ Sikis casus accidit circa electiones merciũ in mari tpe tempestatum:qz simplr esset inolũtariũ absolu-

te merces eijcere tamen in salutē suī ꝛ aliorum hoīm intellectū hñtes multi ꝛ multotiens videnꝫ esse volūtarij. ¶Deinde ibi[Mixte quidē igitꝫ]Illud dubium remouet oñdens primo quō huiusmodi opera se habent ad volūtariū ꝛ iuolūtariū. 2° quō ad laudem ꝛ vituperium ibi[In operatiōb⁹ ār] 3° quō sit vl̄r rñdendum ibi[Qualia ār dicendū]. ¶Deinde primo ponit prio duas cōclusiones. 2° pbat vnā ibi[Volūtarie eni]3° aliā ibi[Simpliciter ār] ¶Est igitꝫ prima cōclusio. ꝙ huiusmōi opationes sūt mixte ex volūtario ꝛ iuolūtario. 2° ꝙ plus habent de volūtario q̄z de iuoluntario ꝛ magis assimilant opationib⁹ taliter volūtarijs. ¶Deinde ibi[Volūtaria eni]probat sic. scōam cōclusiōez qm̄ ois operatio est indicāda talis: vl̄ talis qualis est tpe operādi: q2 finis operationis est p̄m tps ꝛ p̄m singulaēs conditiones: sed tales opatiōes tempore operādi sunt volūtarie ꝛ opans volēs opatur. qō probat. q2 ille operatur volens in cui⁹ ptāte ēst mouere partes organicas quibus operat: sed talē operās habet in sua ptāte huiusmodi motū. quare ꝙ tunc operat volēs. quare huiusmōi opera sūt volūtaria. ¶Huius rōnis primo ponit maiorē. 2° pōit minorē ibi[Operat aūt]3° pbationez minoris ibi[Et eni principiū] 4° conclusiōem ibi[Volūtaria itaq̄] ¶Deinde ibi[Simplr ār]probat pclusiōez primā supponēs alterā ptem pbatam scz ꝙ tales operationes hāt aliqd de voluntario. ꝟ ergo intendit pbare tantū. ꝙ habent etiā aliqd de iuoluntario Et arguit sic. ¶Illa sunt simplr iuolūtaria que nullus p̄m se ipm eligeret: sed talia opera nullus p̄m se ipm eligeret. quare sunt simpliciter iuolūtaria ¶Huius rōnis ponit primo cōclusiōem 2° minorē ibi[Nullⁿ eni] ¶Est ār sciēdum ꝓpter maiorē ꝙ simplr pōt sūmi mltipliciter. vno mō pro vl̄r. Alio mō pro totaliter: vt dividit cōtra p̄m quid Alio modo pro solitarie vt dividit cō tra acceptiōem cum additamēto: quia simpliciter dico ꝙ sine addito dico. ¶Est etiā sciendū ꝙ illud qō dicit simpliciter: ꝟ vltimo modo pōt dici ꝑz qd diuisum cōtra simpliciter in scōa significatione acceptū: ꝛ ꝟ modo sūmit hic talia nāq̄ sunt simpliciter inuolūtaria .i. solitarie accepta . puta sine timore ꝛ sine piculo mali magis inuolūtarij ¶Et hoc mō simpliciter iuolūtaria sunt ꝑz qd inuolūtaria ꝛ nō simpliciter. 2° modo. ¶Deinde ibi[In opationibus aūt]Oñdit quō talia se habent ad laudem ꝛ vituperiū. ꝛ primo facit hoc. 2° dat difficultatē discernēdi ꝛ sustinēdi qō est in talibus laudabile ibi[¶Est ār difficile] Sciendū ergo. ꝙ ꝟ determinātur quatuor questiōes in quatuor casibus emergētes. quarū prima est. vtr̄ sustinere aliqd turpe vel triste: ꝛ timori non cedere pro bonis magnis cōservandis sit laudabile vel vituperabile ¶2°. vtr̄ sustinere aliqd turpe vel triste ꝛ timori non cedere: pro modicis bonis sit laudabile vel vituperabile. ¶3°. vtr̄ timori cedere aliqd turpe operādo sit mortale vel veiale. ¶4°. vtr̄ timori cedere turpissima operādo timore mortis sit veniale vl̄ mortale. ¶Ad primā questiōez in principio rñdet ꝙ est laudabile. ¶Ad scōam ibi[Cū aūt ecōtrario]dicit ꝙ est vituꝑabile. ¶Ad terciā ibi[Aliquib⁹ aūt]dicit ꝙ est veniale. Ad quartā ibi[Nō ār fortassis]dicit ꝙ ē mortale: addens ꝙ talia nō contingit cogi: q2 magis mortēdū ē turissima patiēdo tormēta: q̄z talia operari. ¶Et ideo dicit carmina almeona de almeone per poetā erupidez cōposita esse verisimia. In quibus dicebat almeonē fuisse coactum ex iussu patris occidere matrem suam. ¶Cum eni amphireus pater almeonis vxoris suggestione suasus ad bellū thebanū misset ꝛ ibidem vulneratus icurabilr extitisset. vocato almeōe filio suo: precepit ei vt reuertēs ad hospitia matrē occidēret: q2 eⁱ⁹ suggestio occasio fuerat mor

tis sue. Istud aũt ꝓceptuz ille euripi-
des dixit fuisse coactiõez: vt occideret
matrẽ suã: q tñ est verisibile Deinde
ibi [Est ãt] Ondit difficultatẽ discernẽ
di ⁊ sustinẽdi talia. Dicit ergo q̃tum
ad discretiõem q difficile est qñq; per
intellectũ iudicare: qð ⁊ quale maluz
sustinẽdum est ꝓ quo ⁊ quali bono
cõseruando. Dicit ãt qñq. qz in multũ
est euidẽs. q oẽ malũ penale sustinẽdũ
est: añq; aliqd faciat cõtra aliqua cer-
ta bona. puta cõtra fidẽ ꝓ qua cõser
uãda innumerabiles martires gratãter
suscepẽrt mortẽ: q̃tũ ad expectatiõez
aũt dicit q adhuc est difficilꝫ expecta-
re tristia: que ꝓponũt ex vna pte ⁊ tur
pia ad que boies cogũtur ex altera p
te. vñ qz circa talia cõtingit recte agẽ
vel errare ꝓpter hoc fiunt laudes vel
vituperia circa tales coactos: qñ ali-
quos nõ cedẽtes timori: dicimꝫ laude
dignos ⁊ aliquos vituperio: cedentes
aũt aliquos dicimꝫ venia dignos: ali-
quos ãt idignos vt patet ex predictis
Deinde ibi [Qualia ãt Ondit qualꝫ
ter sit vlr ñdẽdũ epylogãs oia supza
dicta. Dicit ergo q qualia opa dicẽda
sunt violenta: sic ñdẽdũ est. q illa sũt
simpliciter violẽta: quoz causa est ex-
terius: ⁊ ille qui opat. i. in quo opatio
recipit nihil confert. Illa vero que fz
se ipa sine periculo ⁊ sine timore acce
pta: tñ ꝑ nũc ⁊ ꝓ bijs periculis sũt
volũtaria. talia qdẽ sũt illa quozuz pri
cipium est in operãte. Et iõ talia dicẽ
da sunt fm se ipa esse inuolũtaria: sz ꝑ
nũc ⁊ ꝓ bijs periculis sũt volũtaria
Ex quo sequit vt dictũ est. q magis as
similantur volũtarijs q̃ suoluntarijs.
Cuius rõ est qz opera sũt in singulari-
bus. b ãt sũt volũtaria quo ad singula-
rta. quale aũt malũ ad sustinẽdũ sit elt
genduz ꝓ qualibꝫ bonis cõseruãdis
non est facile tradere: qz infinite diffe
rentie sũt in singularibꝫ. Deinde ibi
[Si quis ãt] Remouet dubiũ vnuz de
opatiõibus factis amore bonoz inten
dens oñdere. q talia sũt oio volũtaria
⁊ nullo mõ inuolũtaria violẽta. Et 2m q
talia sũt laude vel vituperio digna ibi
[Ridiculũ ãt] Primũ probat duplı
ci rõne primo sic. si opera facta ꝓpter
bona ⁊ ꝓpter delectabilia quasi exte
rius cogentia eẽnt violenta. ergo oia
opera erunt violẽta. ꝓñs est euidenter
falsum. ergo ⁊ añs. Huius rõnis po
nit primo cõsequẽtiã. 2o probat eã ibi
[Hoz eni gratia ꝙ. q ꝓpter bona oẽs
oia opank. quare sequeret q oẽs violẽ
ter oparẽtur: si obiecta bona vel dele-
ctabilia inferrẽt violentiã opanti. 2m
rõ que ponit ibi [Et qequid ꝙ. tal est. q
nolẽtes operãtur: operãtur cũ tristitia
q ꝓpt bonũ opãt nõ opãt cuz tristitia
sed potius cũ delectatiõe. quare ꝓpter
bonũ operãtes non operãt nolẽtes vl
inuolũtarij Deinde ibi [Ridiculũ ãt]
Ondit q opera ꝓpter bonum facta si
sint mala sunt vituperio digna. si vero
bona sunt laude digna. Et primo com
parãdo extrinsecũ bonũ: ⁊ intrinsecuz
appetitũ ad vnũ ⁊ eũdem actũ. o. q ri
diculuz est causari vel incusari extrin-
secum bonum de malo actu tanquam
allectiuũ ⁊ iductiuũ ad malũ ⁊ nõ in-
culpare ipm appetitũ tanq̃ cito vena
bilez ⁊ facilꝫ ductibilem ad malum
actũ. malũ eni in actu iputãdũ est ap-
petitui qui põt per libertatẽ suaz resi
stere ⁊ contradicere ⁊ nõ cõdescẽde
re passioni facte ab obiecto in appeti
tu sensitiuo que quidẽ passio nec ẽ vo
lũtaria nec laude vel vituperio digna
operatio consequẽs eã est volũtaria ⁊
ꝑ cõsequẽs laude vel vituperio digna
ex quo apparet rõ quare obiectũ nõ ẽ
inculpandũ: sed appetitꝰ: qz passio q̃
est ab obiecto nõ est volũtaria: sed o-
peratio que est ab appetitu ipa est vo
lũtaria. 2m ibi [Et bonoz quidẽ] Idẽ
oñdit cõpãdo appetitũ ad opa bõa ⁊
obiectũ ad mala. d. q ridiculũ est dice
re seipm cãm esse bonozũ operũ ⁊ ob
iectum delectabile esse cãm turpiũ. cu
ius ratio est: qz oppositorum nata sũt fieri
circa idem ⁊ ab eodẽ principio. cupi

do ãt ꝛ bonitas operum sũt oppositа circa eadẽ opera. quare illi principio cui debet imputari bonitas ad laudez debet iputari turpitudo ad vituperiuz

¶ Deinde ibi [Videt vtiqz] Ex pmissis cõcludit diffinitiõem iuolũtarij violenti bene assignataz fuisse. d. q videt vtiqz opus iuolũtarũ violentũ: cui' pricipium est extrinsecũ ꝛ cui nullaz vim confert ipm passum. ¶ Ubi sciẽdum q in nãlibus passum se põt habere multipliciter ad talẽ actum recipiendum vel exercendũ. vno modo q iclinet ad oppositum talis actus: sicut lapis ptetus sursuz. Alio mõ. q nec inclinetur ad ipm: nec ad eius oppositũ: sicut superficies inquãtũ supficies ad albũ ꝛ ad nigrum. ¶ 3°. mõ. q inclinet ad ipm: sicut pfectibile ad suã pfectiõem. ¶ 4°. mõ. q non solum inclinet ad recipiendum passiue talem actum: sed etiã ad exercendũ actiue. primo mõ talis act' nullo dubitãte erit illi passo violentus 2°. mõ talis act' erit illi neutri: nec nãlis nec violentus. 3°. mõ talis act' erit illi natural': eo mõ quo actus pure passiuus dicit alicui naturalis. 4°. mõ erit ei naturalis simpliciter. Et sic es differentie iuenunt in rebus voluntarijs. istud ãt certi' explicabit in questiõibus

¶ Ad euidentiã predictoz sunt quatuor inquirenda. Primo vtrum agens naturale ꝛ voluntariũ ꝛ libez ꝛ dñatiũ differant in modo agendi. 2°. vtz violentia causet iuolũtarium. 3°. vtz cedere timori in aliquo casu sit laudabile. quartũ vtrum actus ab obiecto totaliter causat' possit dici voluntarius.

¶ Questio. j°.

¶ Et primo arguit. q agens nãle ꝛ volũtariũ ꝛ libez ꝛ dñatiuũ nõ differãt in modo agẽdi. Prio qz quoz opposita sũt eadem ꝛ ipa sunt eadem: si enĩ oppositũ i opposito: ꝛ ppositũ in ppposito. 2°. topicorum. Sed modus oppositus istis quatuor modis agẽdi est vn' ꝛ idẽ. violẽtũ ei opponit nãli ꝛ volũtario ꝛ libẽo ꝛ dñatiuo. ergo ista sunt eadem. ¶ 2°. qz de quocũqz dicit diffinitio ꝛ diffinituz sed diffinitio volũtarij dicit ð naturali de libero ꝛ ð dñatiuo. qðlibet ei istoz est ũ inuolũtariũ p violentiã vel ppter ignorãtiam ꝛ in quolibet istoz est pricipium intrinsecũ ꝛ q licet sint singla in quibus est operatio. b patet de libero ꝛ dñatiuo. De naturali vero pbat qz circa singula recte agit. b ãt est diffinitõ volũtarij. vt. j. pte 2°. quare volũtariũ dicit de reliqs tribus. ¶ In oppositum est pbs qui dixit. 2°. phisicoz agens a ppposito ab agente naturali. quare agens naturale differt a reliqs

¶ Itẽ qz pueri ꝛ bestie agunt volũtarie. vt. j. pte 2°. ꝛ 3°. nõ tñ libere vl dñatiue. vt. j. in principio. sexti. quare liberũ ꝛ dñatiuũ differunt a voluntario.

¶ Ad questionẽ declarãda sunt quatuor. prio q b oia cõueniunt dupliciter. 2°. q naturale differt a reliquis tribus dupliciter. 3°. q volũtariũ differt a duobus reliquis dupliciter. 4°. q liberum differt a dñatiuo dupliciter. primũ declarat: qz b oia habẽt modũ per se agendi q est agere ppter finem. vt dicitur 2° phisicoz. qz oẽ per se agẽs agit ppter finem: ꝛ b est prima cõuenientia 2°. qz oia ista agunt a principio intrinseco: ita q operatio naturalis est a pricipio intrinseco opanti. silr operatio volũtaria vel libera: vel dñatiua. qð p batur. qz si patiens vel operãs nullaz vim actiuã conferat ad exercitiũ opationis: talis operatio erit illi violenta vt dicit pbs in lra. b enĩ nõ põt intelligi de vi passiua: qz ipossibile est aliqd pati sine exercicio vis passiue. sicut ei ipossibile est agere non exercendo viz actiuã: ita impossibile est pati nõ exercendo vim passiuã. ergo pbs supponẽs q operãs patiat: supponit etiã q ad patiendũ vis passiua cõferat. ergo negans passum conferre vim: negat b de vi actiua non de vi passiua: aliter ꝓtradictiõez iplicaret in dictis dicẽs q alt

quid pati sine virtute passiua. Appa
ret igitur q̄ ois operatio est violēta in
qua operans nullā vim actiuā ad ope
rādū p̄ebet. Et sic est violēta: nec nā
lis ē: nec volūtaria: nec libera: nec dña
tiua. quare per oppositū: si habet ali,
quē istorū quatuor modoꝝ ipa erit ab
aliquo p̄incipio intrinseco opāti: ⁊ b̄ ē
scōa cōuenīētia. Scōm decl arat sic.
qz naturale agens ꝓpter finē nō agit
ꝓpter finē sibi cognitū nec a se p̄stitu,
tum. 2º nō determinat se ad agendum
⁊ ad moduꝫ agendi ex se ipo: sed agit
ꝓpter finē a superiori causa cognitum
⁊ determinat ad actiōem ab eadeꝫ cā
cognoscēte actiōis finē. agens aūt vo
luntariū libeꝫ vel dñatiuū: agit ꝓpter
finē a seipo cognitū. qōlibet eni istorū
est agens p cognitiōem finis ⁊ actiōis
Tertiū declaratur sic. qñ agēs volū
tarium cōe est boibus ⁊ bestijs. vt alle
gatū est in opponēdo. libeꝫ āt ⁊ dñati
uū ñ cōueniūt bestijs. vt etiā allegatū ē
Et b̄ est p̄ima dīntia. 2º qz illō q̄ a,
git p̄cise volūtarie: nō libere: nō dñati
ue: necessario posita cognitiōe seq̄t du
plicē inclinatiōem: ita q̄ in eius p̄tāte
nō est nō sequi: nec resistere: nec cōtra
dicere. posita nāq̄ app̄hensiōe alicui⁹
delectabilis vel tristabilis sequūt due
inclinatiōes. s. vna passio. puta cōcupi
scētia vel fuga: amor vel odiuꝫ. Alia q̄
est naturalis instinctus ad ꝓsequēduꝫ
vel fugiendū: ⁊ ſm istas duas necesse
est sequi motū ꝓsecutōis vel fuge. libe
rum āt vel dñatiuū p̄t resistere vel eti
am repellere ⁊ cōtradicere illi passio
ni ⁊ illi instinctui: ⁊ p̄t oppositū eius
sequi. ⁊ in hoc differt libertas rōnalis
appetitus a voluntario animalis ap,
petitus. Iste nāq̄ liber est a seruitu,
te passionis illius ⁊ dicti instinct⁹. ille
vero appetitus seruit vtriq̄. Et b̄ est
3º dīntia. Quartū exponit ⁊ decla,
rat: exponit quidē: qz libeꝫ ⁊ dñatiuū
ſm rez sūt penit⁹ idem: sed nomē dña
tiui maxime dicit respectu act⁹ iperati
respectu cui⁹ appetitus dñat per actū
elicitū. libertas vero maxie dicit respe
ctu actus eliciti. Et iō dīa inter libeꝫ
⁊ dñatiuū ñ ē querēda iter appetitū ⁊
appetitū: sz iter actū iperatū respectu
cui⁹ dicit dñatiuū ⁊ actū elicitū respe,
ctu cuius dicit libeꝫ. Inter istos er,
go ponit duplex differentia. p̄ima q̄
omni actui imperato ꝛpugnat esse im
peratiuū. actibus aūt elicitis non re,
pugnat. vnde cum voluntas vult mo,
uere p̄tes organicas: ipm mouere est
imperatū. velle vero ē imperatiuū. 2ª
differentia: qz oi actui elicito libere re
pugnat esse ꝓprie ⁊ seruiliter elici. nul
li tñ actui imperato repugnat. ita eniꝫ
p̄t fieri ois actus imperatus ex con,
cupia sicut ex electione. quare ⁊c.
Dicēdū ergo ad p̄imū in opposituꝫ
q̄ illud: rōe cui⁹ violentū opponit istis
quatuor est in ipis cōe. Et in hoc oia
quatuor sunt vnū sicut violentū eis op
positū est vnū. licꝫ pluribus modis di
uidat non violētum q̄ꝫ violentū. Non
eni est incōuentēs q̄ duo cōtra se diui,
sa inequaliter subdiuidāt sicut dicitur
4º topicoꝝ. de sanitate ⁊ egritudine
Sanitas eniꝫ nō est nisi vnica spēs. e,
gritudo tamē cōtinet sub se plures. Et
ideo non p̄t argui. q̄ si oēs sanitates
sint vnius spēi spālissime q̄ oēs egri,
tudines sint vni⁹ spēi spālissime. Ad
ſm patet solutio. quō agens naturale
nō cognoscit finē ꝓpter quē agit: sicut
agens volūtarium: ⁊ si rōne agit: b̄ est
qz dirrigit a cā superioze finē eius co,
gnoscēte: ⁊ ideo dicit q̄ opus nature ē
opus intelligētie.

Questio. 2.

Et 2º arguit. q̄ violētia nō eēt
in volūtariuꝫ. primo qz vel hoc
esset in actibus a volūtate eli
citis: vel in actibus a volūtate impati.
Sed nec in bijs nec in illis. ergo in nul
lis. Qō nō in actibus elicitis patet
qz nulla violentia cadit in illis. Qō āt
nō in actibus imperatis. p̄obat. quia
leuare manū que est coꝛpus graue est
violētū: ⁊ cōtra naturā grauitatis ip̄i⁹

manus ⁊ tñ iſtud leuare nō eſt iuolun
tariū. quare nō oē violētū cauſat iuolū
tariū. 2° q2 oē iuolūtariū triſte. vt. j. p
te ꝓria: ſed cōtingit dare violētū non
triſte. puta ſi amicus leuiter percuriat a
micū in ſignū amoris: iſta ꝑcuſſura p
cuſſo eſt violēta nō tñ triſtiſ. quare nec
inuolūtaria. 3° q2 ſi violētum cauſet i
uolūtariū: hoc erit vel metu vel motu
ſed nō metu: q2 talia opera magis ſūt
volūtaria q̄ iuoluntaria. vt dicit ꝓbs.
Nec motu: q2 ille nō videt poſſe cāri i
aīa in qua p2imo ſāt opera volūtaria.

In oppoſitū eſt ſnia ꝓbi. Ꝓ2o ſoluti
one queſtionis ꝑmittēda ſūt tria p o2
dinē. Ꝓ2imo acceptio violēti. 2° acce
ptio iuolūtarij. 3° rñdendū eſt ad que
ſtionē. De p2io ē declarāda diffinitō
violēti i trib⁹ p̄ctis. Ꝓ2imū q̄ paſſū
nō cōferre vim ad exercitū opationis
vel paſſiōis ſibi illate: p̄t itelligi du
pliciter. vno modo q̄ ñ cōferat vim ad
ꝓpoſitum nec ad oppoſitū: ſicut ſupfi
cies iquātū ſupficies reſpectu albi vel
nigri. Alio modo q̄ nō cōferat ad ꝑ
poſitum: ſed cōferat ad oppoſitū: ſicut
lapis ꝓiectus ſurſum non cōfert ad a
ſcenſum: ſed cōfert ad deſcenſum. vio
lentū ergo p2io mō ſumptū: nō eſt p2o
p2ie violentū. qđ ꝓbat ſic. Dis motus
violentus eſt cōtrarius alicui motui na
turali. ſ. ꝓbico2uz. ſed talis mot⁹ nulli
motui naturali eſt cōtrarius. ergo non
eſt ꝓp2ie ⁊ ſimpliciter violentus. 2°
mō tñ ſūmit ꝓp2ie violētū: niſi q̄ diſti
guendū eſt etiā adhuc in ſcō p̄cto q̄
talis eſt. q̄ paſſum cōferre ad oppoſitū
p̄t eſſe duplr: q2 ſm vnā vim p̄t con
ferre ad oppoſitū: ⁊ ſm aliā ad ꝓpoſi
tū. Cum eni leuat man⁹ ipa man⁹ con
fert ad oppoſituz per vim grauitatis:
ſed cōfert ad ꝓpoſitū per vim motiuā
aialitatis. Et ſic mot⁹ iſte cōpatur gra
uitati: violētus eſt: cōpatus tñ aialita
ti naturalis eſt. Ecōuerſo ät eēt ſi quis
cōtra conatū aialem ab alto in imū ca
deret. iſte nāq̄ mot⁹ cōpatus granita
ti naturalis eēt. cōpatus vero aialitati
violentus eēt. Tercius punct⁹ talis ē
q̄ paſſum conferre ad opationez vl paſ
ſionē: p̄t eſſe duplr. ſ. mediate vel im
mediate. Mediate quidē applicādo
ſe vt paſſiuū alicui actiuo: ſicut aliquis
accedens ad ignē calefact⁹ eſt ab igne
qui cōfert ad calefactiōem: q2 confert
ad approximatiōez: ſed imediate nō
cōfert ad calefactiōem cum tota ſit ab
igne. Ď igit calefactio ſeo2ſuz ſūpta ⁊
ad p2imatiōem nō relata: violēta ē ca
lefactio. Sed ad approximatiōem re
lata tanquā aliqualiter dependens ab
ea non eſt ei violēta. Eſt igit ſic ac
cipienda deſcriptō violenti. violentū ē
cuius p2incipiū eſt extrinſecū. i. illi in
quo operatio recipit operāti ⁊ paſſo
⁊ paſſum nō confert ad ipz: ſed ad op
poſitum inq̄ntū hu⁹: q2 dato q̄ fz vnā
vim conferat ad ꝓpoſitum: ⁊ ſm alias
ad oppoſitum ꝑ quātō non ad ꝓpoſi
tum: ſed ad oppoſitū: p2o tāto eſt vio
lentum ⁊ non amplius. De 2° diſtin
guo dupliciter ō iuolūtario. p2imo. q2
iuolūtariū p̄t ſūmi vel p2o violēto vl
p2o nō volūtario. vt. j. pte p2ima. Nō
volūtariū ät nō eſt ꝓp2ie violentū cuz
non ſit triſte. violentū vero eſt ꝓp2ie i
uolūtariū ⁊ eſt ſemp triſte. 2° dico q̄ i
volūtarium poſſet attribui ad opatio
nē imanētē ei: vel ad opatiōem impa
tam a volūtate: vel ad paſſiōem virtuz
obedientiū volūtati. His p̄miſſis di
cenda ſunt. 8. ad queſtiōez. p2io q̄ vio
lentū ip2op2ie ſumptū: nō cāt iuolūta
rium ꝓp2ie ſumptū. 2° q̄ cauſat nō vo
luntarium. 3° q̄ violētum ꝓp2ie ſum
ptū: p̄t cauſare iuolūtariū ꝓp2ie ſum
ptum. 4° q̄ oē violētū cāns iuolūtari
um eſt cōtrarū volūtario. 5° q̄ nulla
operatio imanēs volūtati eſt iuolūta
ria. 6° q̄ paſſio imanēs ei p̄t eſſe in
uolūtaria. 7° q̄ operatio nata a volū
tate imperari: p̄t eſſe iuolūtaria. 8°
q̄ paſſio virtuz obediētiū volūtati p̄t
eſſe iuolūtaria. Ꝓ2imū ꝓbat. q2 ſicut
ſe habet violentū ip2op2ie ſumptū cō
paratū naturali ad inaturalē: ſic cōpa

tū voluntario ad iuolūtariū : sed cōpa
tum naturali: non est inaturale: nisi sit
cōtra id ad qđ inclinat natura. ⁊ ħ est
violētum ꝑpꝛie dictū. quare sil'i modo
violentū ꝙ nō est cōtra vim volūtariaz
ñ cābit iuolūtariū ꝑpꝛie sūptū. Scōz
ꝓbatur. qꝛ oē ꝙ nō est aliquo mō a vo
luntate cātum: est nō volūtarium : sed
tale violētū nō est a volūtate: sicut nec
cōtra volūtatē. quare est nō volūtariū
Tertiū ꝓbaꝫ sic. sicut se habet ināle
ad naturale sic iuolūtartū ad volūtari
um: sed violentū ꝙ est contra naturale
cāre ꝓt inaturale ꝑpꝛie sūptū. ergo vio
lentū ꝑpꝛie sumptuz ꝙ est contra uo,
luntariū cābit iuolūtariū ꝑpꝛie sūptū
Quartū ꝓbaꝫ sic. sicut pz ex pꝛimo p̄
ambulo. Oē violētum est solū violentū
respectu virtū contra quaſ est. Sed oē
iuolūtariū est contra vim volūtariā. er
go oē violentū causans tale iuolūtariū
erit contra vim volūtariā. Et ideo ca,
sus bois ab alio in imū: licet sit natu,
ralis cōpatus grauitati: est tū iuolūta,
rius: qꝛ violentꝰ cōpatus ad vim ⁊ ad
desiderū volūtatis: sil'i mō calefactio
licet tota sit ab extrinseco: qꝛ tñ est fz
vim ⁊ desideriū voluntatis applicans
coꝛpus ad ignē est volūtaria. Quitū
ꝓbatur sic. nulla volitio est iuolūtaria
sed ois operatio imanēs volūtati ē vo
litio. ergo nulla est iuoluntaria. Se,
xtū ꝓbatur sic . Oē ꝙ pōt fieri sponte
pōt fieri iuolūtarie sicut volūtarie. Sz
volitio pōt fieri sponte: vel nō sponte
Spōte quidē fm fortitudinē timemuſ
vbi ⁊ qñ oꝓꝛtet: aliqñ tñ timemꝰ nō
sponte. vt supꝛa li. 2º ergo talis passio
pōt esse iuoluntaria. Septimū ꝓbaꝫ
sic. qꝛ oē factum cōtra desideriū ⁊ ipe
rium volūtatiſ est iuolūtariū: fz aliqua
operatō nata a volūtate imperari pōt
sic fieri. ergo pōt esse iuolūtaria. Oc,
noꝛ apparet. qꝛ frequēter possumꝰ au
dire vel videre cōtra imperiū ⁊ deside
rium volūtatis ⁊ nō possumꝰ non audi
re puta cōuitia. Octauū ꝓbaꝫ sil'i rō
ne. Dicēdū ergo ad argūta ad ꝓpi
mū. ꝙ violētū nō cāt iuolūtariū in acti
bus elicitis: fz i ꝑatis. Et cū insta
tur de manu. dico ꝙ talis violētia con,
trariaꝫ grauitati ⁊ non volūtati: ⁊ taꝫ
violentia nō cāt iuolūtariū. vt dictuz ē
Ad fz dico. ꝙ oē iuolūtariū ꝑpꝛie sū
ptum est triste: sed iuolūtariū ipꝛopꝛie
sumptū pꝛo non volūtario nō sp est tri
ste: ⁊ ideo sicut illud violētū nō est cō
tra vim volūtariā: sic nec causat ꝑpꝛie
iuolūtarium neꝙ triste. Ad terciū dō
ꝙ violentū non metu: sed motu causat
iuolūtariū: ⁊ licet audire cōuitiū: sit ñ
violentū cōpatū ad visum: est tñ violē,
tum cōpatum ad voluntatis desideriū
Et ħ sufficienter ad cāndum inuolūta
rium.

Questio. 3.

Et 3º arguiꝫ. ꝙ timoꝛi cedere
i aliquo casu sit laudabile: qꝛ
cuius oppositū est vituꝑabile
ipm ē laudabile: sed in aliquo casu op
positum eius scz timoꝛi nō cedere: est
vituperabile. vt dicit in rōnē ad secū
dam questiōem. ergo timoꝛi cedere in
aliquo casu est laudabile. In oppoſi,
tū est ꝓbs .d. ꝙ in talibꝰ non fit laus
sed venia. Dicēdum ergo. ꝙ timoꝛ ō
quo hic agit: boiem inducit: vl' ad opꝰ
fm se bonuz: vel ad opus fz se malum
uel ad opus secundum se nuetrum: ꝙ
potest esse bonum vel malum. Deꝓꝛi
mo dicēda sunt duo. de 2º quatuoꝛ : de
3º duo . Dico igit pꝛimo. ꝙ timoꝛi ad
bonū inducenti cedere est laudabile.
2º ꝙ nō cedere ē vituperabile . pꝛimū
pꝛobaꝫ sic. Omne inchoatū ⁊ omne
augmentatū ⁊ oē saluatū : ⁊ oē ꝑfe,
ctiuñ boni virtuosi: est laudabile: qꝛ si
cut virtꝰ est laudabiliſ. vt supꝛa in fine
pꝛimi: sic generatio ⁊ augmētuz: ⁊ sa
lꝰ ⁊ perfectio vtutis sunt laudabilia: fz
timoꝛi ad bonuz inducenti cedere est
buiusmōi. ergo est laudabile. Assum
ptum pꝛobaꝫ quātū ad quatuoꝛ ꝓtes
fm quatuoꝛ timoꝛis gradus. timoꝛ nā
ꝙ in pꝛimo gradu: virtutes inchoat ꝙ
est timoꝛ pene. Et dicit timoꝛ seruilis

qui ꝓpter fugam pene facit declinare a malo ⁊ adherere bono: ⁊ ideo scri/ptura diuina dicit. Jniciū sapie est ti/mor dñi: qz simul per hūc timorē inij/ciat virtus moralis: ⁊ sapia prudētia lis. vt supra dictū est in 2°. Jn 2° gra/du virtutē augmētat qui est timor cul/pe ⁊ turpitudis vicioſe ⁊ dicit timor filialis qui ꝓpter fugā culpe turpitudi nis vicioſe: tenet hoiem sepatū a ma/lo ⁊ cōiūctū bono. Et iſte timoris gra dus maxie cōuenit cum timore qui est verecūdia: quo timem⁹ deꝑhendi i tur pi actu. vt dicit damascen⁹ li. 2°. Jn 3° vero gradu virtutē saluat qui est timor more: ⁊ dicit timor castus: qz sicut mu lier casta timet morosam ⁊ diuturnaz absentiā viri sui sic iſto timore ꝑtuoſus hō timet diuturnū interuallū ⁊ moro/sam dilatiōez operis virtuoſi: iō ꝓpter fugam ocij facit hoiem in bonis opib⁹ exerceri. frequēs āt exercitiū saluat ꝑ/tutis bitum. vt supra. circa principiuz scōi Jn 4° āt gradu virtutē ꝑficit qui ē timor reuerētie ⁊ dicit timor sanct⁹ ipe eni totā bonitatē naturaliū firmat ⁊ dedicat in bonitate ⁊ in sanctitate moraliū ⁊ per cōsequēs facit nullā re uereri virtutē. Jn b āt cōsistit pfecte ꝑ tutis pfectio. Et sic patet tota mior as sumpta. Scōm ꝓbat. qz sicut in me/dicina corꝑm vituperat qui recusat me dicinā sanitatis iductiuā. Sic in medi cina aiarum qui recusat medicinā salu tis iductiuā: sed moralis scia est aiarū medicina. vt supra i fine primi. Et pe na boi ꝓpositā est medicina salutis in ductiua. vt supra in scōo. quare qui re cusat talē medicinā non cedens timo ri ad bonū inducēti vituperat sicut ira bilis. Ad 2°. dicēda. sunt quatuor primo. q timori ad malū inducēti non cedere semp est laudabile. 2° q cedere nūq̄ est laudabile. 3°. q in aliquo casu nec est laudabile nec vituperabile: ſz veniale. 4°. q in aliquo casu vitupabi/le ⁊ mortale. Primū probat. qz qđ est bonū rarū ⁊ difficile est laudabile vt supra in fine scōi. Sed tali timori ñ cedere est huiusmōi. Sicut ei hec tria dicūt de inuentiōe medij ꝑtuoſi: sic di/cūt de eius custoditiōe vel illud ꝓuer biuz. Nō minor est virtus q̄ querere ꝓta tueri. Quare sicut querere ⁊ acq/rere medium virtuoſū est bonū rarum ⁊ difficile: sic ipm inuentū tueri ⁊ cu/stodire est bonū rarum ⁊ difficile ⁊ p cōsequēs laudabile. b āt fit in nō cedō re timori ad malū inducenti. Scōm ꝓbatur. qz malū opari nūquā est lau/dabile: sed timori ad malū iducēti ce/dere est malū opari. ergo nūq̄ est lau dabile. Tertiū ꝓbat. qz oē peccatuz timore cōmissum est veniale: vbi nō ē enormitas in peccato ⁊ est tam grauis tas in terribili ꝓposito q excedit facul tatē hūanā: sed istud in casu sepe pōt cōtingere. puta vbi aliqs videret mor tez sibi grauissimā imminere vbi diceret vnū mendatiū: q nulli posset obesse ⁊ sibi prodesse. quare i tali casu ex timo re peccare esset non vituperio sed ve/nia dignum. Quartū ꝓbat sic. Jn oi casu est vituperabile de duobus bonis minus eligere ⁊ de duobus malis ma ius acceptare: sed in aliquo casu cōtin gere pōt q timori ad malum inducen ti cedere erit maluz maius acceptare q̄ sit mors ⁊ quicunq̄ corporalis do/lor: ⁊ maius bonū dimittere q̄ sit. er/go in tali casu ex timore peccare erit vituperabile: sic q nullaten⁹ excusabi le. Minor ꝓbat. qz sicut se hūt bona aie inter cuncta bona: sic mala vicioꝝ inter mala: sed bona aie sunt maxima iter cūcta bōa: ⁊ bōa ꝑtutū sūt maxia inter bona aie. Jn ipis eni consistit fe licitas. vt supra in ꝓio libro. ergo ma la aie ⁊ mala vitiozū erūt maxia inter cuncta mala: sed cōtingit in casu ex ti/more mala vicioꝝ ꝓe alijs acceptare ⁊ bona ꝑtutū ceteris postponere. puta si aliquis ex timore interficiat inocen tem: sicut aliqui dicūt faciendū eē iudi ci qui oculis ꝓprijs vidit homicidium cōmitti: de quo aliqs absens corazꝝ eo

connenit:ꝛ per falsos testes cõuincit
Dicũt ergo isti.ꝙ iudex timore pden
di officiũ licite pt ꝛ debet istũ quẽ scit
inocẽtem ꝑm allegata que scit esse fal
sa tradere morti. Istud ãt ꝑm pbm
est magis ridiculosum ꝛ magis deriso
rium q̃ carmina almeonis. Dicit enim
pbs ꝙ in tali casu est magis moriendũ
q̃ tam turpe scelus cõmittẽdũ: qz ma
ius malum est veritatẽ ꝛ virtutẽ amit,
tere ꝛ inocẽtem interficere q̃ mori ꝛ
quecũq; bona tpalia pdere:ꝛ maĩ bo
num est veritatẽ ꝛ virtutẽ ꝛ inocẽtem
saluare q̃ sine virtute ꝛ veritate ꝛ ino
centia:vitã corpalem miseraz retinere
q̃ vnusq;q; habet necessario breuiter
pdere:ꝛ hec est rõ. quare fortis vitaz
suã audet exponere morti. vt declara,
bitur infra in principio quarti:sed istud
ad pñs sufficiat. De timore ad opus
neutrũ inducente dicẽda sũt duo. prio
ꝙ ei nõ cedere ẽ vituperabile. 2o ꝙ ce
dere est laudabile. Primum ꝓbatur
qz opus ptinax est vituperabile :sz ta
li timori non cedere est opus ptinacie
qõ patet ex differẽtia constantie ꝛ pti
nacie:qz cõstantia tenet aim imobilez
ꝑ salute virtutis ꝛ veritatis. ptinacia
vero tenet ipm imobilẽ pro victoria ꝑ
prie volũtatis. Sic ãt esset in ꝓposito
quare esset vituperabile. Scõm ꝓba
tur. qz ceteris pibus rbi non cedere ẽ
vituperabile:cedere ẽ laudabile. qua
re ꝛc. Et in isto casu loquit̃ pbs rũdẽ
do ad scdaz questiõem:vt si aliqs pro
pria volũtate assũpserit aliquã cerimo
niã que non est de necessitate virtutis
nec salutis. cogat ãt per penas illam
cerimoniã dimittere:si nec penis nec
timori cedat non opatur: vt constans:
sed vt ptinax. quaẽ in hoc casu cedere
esset laudabile ꝛ non cedere vitupabi
le. Ad vtraq; obiecta patet rñsio per
iam dicta. Questio. 4.

Et 4o arguit. ꝙ actus totaliter
ab obiecto cãtus non possit di
ci volũtarius: qz vt infra dicit
volũtariũ est cuius principiũ est in ipo
opante:sed actus totaliter ab obiecto
cãtus. puta videre nõ habet principiũ
in opante. ergo nõ põt dici volũtarius

In oppositũ. qz passio totaliter cã,
tur ab obiecto ꝛ tñ põt dici volũtaria
volũtarie nãq; delectãtur. quare ꝛc.

Dicẽdum. ꝙ actũ vel passiõem causa
ri ab obiecto totaliter põt esse duplici
ter. vno modo ꝙ ei⁹ cãtio nullo modo
dependeat ab opante vel patiẽte. alio
modo. ꝙ dependeat aliquo modo. pu
ta q̃tũ ad approximatiõem obiecti ꝛ
pprie:sicut calefactio dicit dependere
re ab accessu ad ignẽ: ꝛ access⁹ iste ab
accedẽtis volũtate. Hijs ergo ꝓmissis
dõ. ꝙ in prio casu actus nõ põt dici vo
lũtari⁹:nec passio sequẽs eũ volũtaria
Sed in scõo casu põt vtrũq; simul :qõ
pbo sic. Oẽ volũtariũ aliquo modo est
a volũtate vel mediate vel imediate ꝛ
oẽ ꝙ est a voluntate est volũtariũ:sicut
oẽ naturale est a nã:ꝛ oẽ ꝙ est a natu
ra est naturale:sed opatio vl̃ passio in
primo casu nullo modo est a volunta,
te. ꝛ in secũdo est a voluntate. ergo in
primo casu non est voluntaria passio ꝛ
operatio. ꝛ in scõo casu est voluntaria
ꝛ passio ꝛ operatio. Ex quibus se
quit. ꝙ prim⁹ actus voluntatis vel est
a voluntate elicit⁹: vel nullo modo est
voluntari⁹:qz per nullũ actum p̃cedẽ,
tem:approximatio ad potentiam fuit
volũtaria. ꝛ per cõsequẽs act⁹ ille pri
mus nec mediate nec imediate erit a
volũtate. quare nec erit volũtari⁹ licet
sic in volũtate:sicut mot⁹ sursũ licet sit
in natura corpis grauis sursũ ꝓiecti:qz
tñ nõ est ab ei⁹ nã:licet sit in ei⁹ nã ꝺz
innãlis. per ꝺ ꝑz rñsio ad obã. Quia
primũ ꝓcedit ac si actus nec mediate
nec imediate eẽt a voluntate. aliud ꝺo
ꝓcedit:qz act⁹ vel passio dependet a vo
lũtate mediate ex eo ꝙ approximatio
cãꝫ dependet a volũtate. L. 2.

Quod ãt ꝓpter ignorãtiam.

Postq̃ determinauit de involũta
rio p violẽtiã. Hic determinat de
involũtario p ignorãtiã itẽdẽs ꝺclaraẽ.
8. ꝓclusiões. quaꝝ prima ẽ. ꝙ ignorãtia
ãcedẽs cãt involũtariũ vl̃ ñ volũtariũ

2°. q ignorantia concomitans : nec
uolũtariũ nec nõ volũtariũ causat ibi
[Alterũ ãt videt] 3°. q ignorãtia iu-
ris i vl̃i ñ causat iuolũtariũ ibi[Nec q̃
vl̃is] 4°. q ignorãtia facti q̃tũ ad alt
quas circũstãtias in pticulari cãt iuo-
lũtariuz ibi[Sed que in singularib⁹.
5°. q circũstãtie bũant actus sunt octo
ibi[Fortitan igit non malũ] 6°. q nõ
oẽs iste circũstantie põt ignozari ibi.[
Oia quidẽ igitur null⁹]. 7°. q aliqua
illaz põt ignozari ibi[Quid ãt opera
tur] 8°. q ignorãtia nõ causat iuolun-
tariũ sine tristitia ibi[Circa oia vtiqz
] Primã ãt declarat pzio eã pponẽs
2°. probans ibi[Qui enĩ ppter ignozã
tiam]. 3°. exponẽs ibi [Qui quidez in
penitudine]. Dicit ergo pzimo. q oẽ
opus factum ppter ignozantiam sic. q
nisi ignozãtia pcessisset factum nõ fuis
set: est vl̃r non voluntariũ. Si ãt factũ
est cũ tristitia z penitudine subsequen
te est spãliter iuolũtariũ. Est enĩ sciẽ
dum. q volũtarium z inuolũtarium di
cunt duos act⁹ positiuos respectu cõtra
dictoziozũ. volũtariũ ei dicit velle alt
quid. puta velle legere. Inuolũtariuz
ãt dicit nolle: q idẽ ẽ q velle nõ lege-
re. Inuolũtarium aũt idez est q nõ vo
luntariũ. volũtas ãt põt se habere ad
rem operãdam: vel volendo: vel nolẽ
do: vel nec volẽdo nec nolendo eã o-
perari. Et sic apparet q non velle co-
munius est q̃z nolle. z per cõsequens
non volũtarium q̃z inuolũtarium. Dis
enĩ inuolũtarius rei faciẽde est nõ vo
luntarius: sed nõ conuertit. Ille nãqz
qui nullũ habet actum volũtatis respe
ctu rei faciẽde vel nõ faciẽde: dicit nõ
voluntarius nõ tñ iuoluntarius vel no
luntari⁹. Deinde ibi[Qui ei ppter
ignozãtiam] Probat cõclusiõem ppo
sitã spãliter q̃tum ad primã ptem scz
q opus factum ppter ignozãtiã z sine
tristitia sit nõ volũtarium. Et intendit
sic arguere supponẽs. q ois operans
ppter ignozãtiam z de opere nõ bñs
tristitiã: vel operat volens vel nolens
vel nec volẽs nec nolens: sed nõ opat
volens illud q nescit: q3 p3 Augusti
nũ. Ad quisqz pzoz⁹ ignozat: velle vl̃
amare nullo pacto põt. x°. de trinita-
te. Nec rursum operat nolẽs: q3 non
tristat de opatione facta ppter igno-
rãtiã. tristatur enĩ si nolens operaret
q3 p3m eundẽ Augu. tristitia ꝓuenit ex
bijs rebus que nobis nolentibus acci
dunt. quare sequit q talis opatus est
non nolens. z per cõsequẽs opus di-
ci põt nõ voluntariũ 3°. ibi[Qui quidẽ
in penitudine] exponit cõclusiõem p-
batã dicens. q ille qui ppter ignozan
tiã operatur cum tristitia z penitudie
subsequẽte: operat nolẽs: q3 vt dictum
est. penitudo vel tristitia nulli ꝓuenit
nisi ex re que ipo nolẽte accidit: sed sic
operanti tristitia ꝓuenit ex operatiõe
ergo operatio accidit ipo nolente. Il
le vero qui nec penitet nec tristat: q3
factum est aliter q̃z ipe pciuerit: dicit
non volẽs. q3 enĩ differũt non volũta-
rium z inuolũtariuz: melius est vtiqz
tribuere nomẽ ppzium. Est ergo sciẽ
dum. q b duo noia differunt p3 ppõnẽ
z postpositiõem negationis in ipis i
plicate: quia non voluntarium implicat negatiõem pzepositã. Et ideo di-
cit negationem actus volendi: vt qui
fodiens inuenit thesaurum. Inuenit q
dem non voluntarius: quia non voluit
illud q non pzescuit: q tam̃ voluisset
si pscuisset. Inuolũtariũ ãt implicat ne
gatiõem postpositã. z ideo nõ dicit ne
gatiõem actus volendi: sed dicit actuz
nolendi z negatiõem. vt ille qui bostẽ
uolens percutere interfecit filium: quẽ
tamen voluit non interficere. De-
inde ibi[Alterum autem videtur]
Declarat conclusionem scdam pze-
mittens primo differentiam inter ig-
norantiam antecedentem: z cõcomi-
tantem. 2°. probans conclusionem in
tentam ibi[Inuolũtariũ ãt vult] Dicit
ergo primo q altez videt operari p3o
pter añcedentẽ ignozãtiaz ab eo q est
operari ignozãter cũ cõcomitãte igno

rãtia.qđ pbat ibi[Ebri⁹ ei].Quo/nã ebrius vel iratus male operãs nõ operat ꝓpter ignorantiam:sed ꝓpter ebrietatẽ:vel ꝓpter iram : sed ebrius vel iratus sic operãs operat ignoran ter ꝛ nõ scienter.Dis ei malus ẽ igno rans quid oportet operari ꝛ a quo oꝫ fugere.Et ꝓpter huiusmõi peccatum cõiter hoies iniusti fiunt ꝛ mali.quare ignorãter operari non est ꝓpter igno rantiam operari.hui⁹ rõnis ponit pri mo maiorẽ.2º minorẽ ibi[Nõ sciẽs ãt] Deinde ibi[Inuolũtariũ aũt]Pro bat cõclusiõem ꝓpositaꝫ arguens ita. Ignorãtia cõmodi vel cõferẽtis nõ cãt iuoluntarium:sed talis ignorãtia cõco mitans est ignorãtia cõmodi vel cõfe rentis.vt patet in ꝓte ꝓrima.ergo talꝭ ignorantia non cãt iuolũtarium. Hu ius rõnis ponit ꝛ probat maiorẽ tãtũ .q. inuolũtarium ꝑm rõem suam vult .i. exigit dici ex alia ignorãtia non ex illa qua quis ignorat qđ confert ꝛ exꝑedit.qđ pbat.quia ignorantia que est in electione vbi scꝫ rõ deliberãs ꝛ consiliãs errat nõ ẽ cã inuolũtarij.Qđ apparet qz talis ignorãtia cãt maliciã que nũquã ẽ iuolũtaria. Dis nãqꝫ ma licia ꝑputatur facienti eã:sed nullũ iuo luntariũ ꝑputatur operãti iuoluntarie quare nullũ iuolũtariũ est malicia. Et sic patet.q. ignorãtia circa electionemꝫ non causat iuolũtariũ:sed ignorantia cõmodi vel conferentis est circa electi onẽ.ergo non causat iuolũtariũ. Be inde ibi[Neqꝫ vlis] Probat cõclusi/onem tertiã.d.q. sicut ignorãtia cõco/mitans que est ignorãtia cõmodi vl cõ ferẽtis ñ cãt iuolũtariũ sic nec ignorãtia iuris vel debiti vlis cãt iuolũtariũ'.qđ ꝓbat qz ꝓꝑ iuolũtariũ null⁹ vitupat sed ꝓpter talẽ ignorãtiam ꝛ ꝓpter opus sequẽs eam hoies vituperãt.er go ipa non cãt iuolũtarium. Huius rõ nis ꝓmo conclusiõem innit. 2º mino rem ponit ibi[Vituperãt] Maiorẽꝫ aũt supponit tanquã per se notã.Qui eni ignorat q. adulterium sit illicitũ ꝛ ꝓpter talem ignorãtiam adulteratur de vtroqꝫ vituperatur.constat aũt q. ñ vituperaret:si iuolũtarie adulteraret puta si ꝓ vxore sua ignorãte ipo sup poneret. Deinde ibi[Sed que in singularibus]probat cõclusiõem quar tam:primo ponẽs eam ꝛ dicens:q. ig norãtia facti in singulariꝫ circũstan/tijs eius causat iuolũtariũ : qđ pbat qz illa ignorãtia causat iuolũtariũ cui debetur venia ꝛ misericordia:sed ope ranti ꝓpter ignorãtiam circũstantiaꝝ facti in quibus ꝛ circa quas est opatõ debet venia ꝛ misericordia:vt si aliqs pugnãdo ꝓ bono rei publice credẽs hostem ꝓcutere interfecit filium.Huic eni debetur venia : qz nõ ꝑputatur sibi homicidiũ filij ad malũ vel ad penam Debet etiam sibi misericordia:qz di/gnũ est q. hoies misereantur illi qui ꝓ bono eoꝝ pdit filium.Quare sequi tur.q. talis ignorãtia causat iuolũtariũ

Deinde ibi[Fortitã igitur non ma lum]pbat conclusiõem quintã dicens q. nõ videt malũ.imo bonũ ꝛ expedi ens determinare ꝛ distiguere istas cir cũstantias que sunt quid ꝛ circa quid ꝛ cetere. Vbi sciẽdũ.q. ois circũstã tia opatiõis humane : vel est causalis vl localis:vel tpalis. Si cãlis:ꝟ qua/drupliciter.qz vel est causa efficiẽs: ꝛ ꝟ ẽ duplex.s. ꝓncipal q. ipoꝛtat ꝑ quis vel instrumẽtalis que ipoꝛtat ꝑ quo] vel est cã materialis que ipoꝛtat . per circa qđ.vel finalis que ipoꝛtat:ꝑ cu/ius gra.vel formal':ꝛ ꝟ est duplex.vna vt opatiõis termin⁹:sicut albedo dicit forma dealbatiõis:ꝛ ꝟ ipoꝛtat: ꝑ qđ. Alia vt opationis mod⁹: sicut intensi vel remissi:que ipoꝛtat:ꝑ qualiter.Si est circũstãtia localis:sic est.Vbi.Si tẽ palis:sic est qñ. ꝛ vtrarũqꝫ istaꝝ ipoꝛ tat ꝑ in quo.qz põt queri i quo loco ꝛ i quo tpe fcã ẽ opatio:ꝛ sic apparet.q. sũt octo circũstãtie notate ꝑ pdz qz sũt sex cãles:due.s.i genẽ efficiẽt ꝛ opãt ꝛ due i genẽ cãe formal' :ꝛ vna mãlis ꝛ vna final': ꝛ illiq due.s. local' ꝛ tpalis

Deinde ibi[Oia quidē igit] Declarat cōclusiōez sextā dicēs. q̄ null⁹ ñ insanus exñs nō ignorabit oia ad p̄dictas circūstātias ptinētia. qō ꝓbat. qz nullus operās poterit ignorare opantem se ip̄m. qm̄ tñ ptinēt ad circūstātiā portatā per quis. quare nō oēs circūstantias poterit ignorare: qz saltē nō istā que dicta est Deinde ibi[Quid āt operatur] Declarat cōclusiōem septimā. s. q̄ alique circūstātie poterūt ignorari: oñdens eā per exēpla in quadruplici genere cause. Et primo in genere forme que dicit opatōis terminū. d. q̄ aliquis operās ignorabit qd operatur. i. que est forma opatiōis sue. puta si aliqui incaute dicant in publico aliqua que ōberēt tenere secreta sicut fuerunt reuelata secreta illius poete asy sili que per incautā locutiōez reuelata fuerūt. Et postea taliter locuti se excusant per ignorātiaz dicētes. sic accidit q̄ nescim⁹ quid diximus. Ite3 addit aliud exēplū de illo qui tenēs telū volens monstrare addiscēti quō teluz in iaciendo teneri debeat. emittit telum p̄eter ꝓpositum t sic nescit quid facit ignorāl formā opatiōis sue. 2° idē oñdit in genere materie circa quid: inducēs exēplum de illo qui extimauit q̄ ille qui erat eius filius esset eius hostis t oppugnator. t sic existimāl iterfecit filiū: quēadmodū multi referūtur fecisse meropē mulierē que putās hostē interficere: interfecit filium. Tercio ꝫ idez oñdit in genere efficientis instrumentalis: qz vt dictum est p̄icipalis ignorari non pōt: inducēs exēpluz de basta qua ludit in bastiludijs. puta si miles in illo ludo currēs cōtra cōpatrē suū putet se habere bastā rotūdam in capite sic q̄ nō possit pforare arma portet tñ bastā ferro acutissimo lanceatā t cōpiez pforet: opabit triste ꝓpt ignorātiā instrumēti. Ite aliud addit exēplū de illo qui in ludo putat cōtra sociū p̄jcere punicē seu malū punicuz .i. pomū rubeū p̄jcit tam lapidē puni ci sicem. 4° idem oñdit in genere finis. d. q̄ etiā cōtingit q̄ barbitōsor venam pcutiens ex intentiōe saluris eⁱ⁹ qui vult minui in sanguie: occidit. Et ꝫ erit ignorātia finis. Ite aliud addit exēplū de illo qui vult oñdere modum pugilū t pugnātiū t pcutit eum cui oñdit. Et ꝫ ignorat finez ludi sui. Et sic per ꝓñs p3 quō alique circūstātie poterūt ignorari in quadruplici genere cause: q̄ etiā notoriū est i tempe puta si aliquis comedat carnes in die ieiunabili ignorās vigiliam vel quatuor tpa. Et in loco. puta si aliqs diuertat p necessitate nature ad locū sacrū putans cimiteriū eē cōem agrū: vel ecclesiā cōez domū. Deinde ibi[Circa oēs vtiqz] Declarat cōclusiōem octauā .d. q̄ cū existat ignorātia circa oia hec que dicta sūt in qb⁹ ē opatio: ille q̄ aliqō p̄dictoz ignorat t ꝓpter hoc opatur ignorātiā: nolēs quidē t inuolūtarie opari videt t maxie si ignoret circūstātias p̄icipales que sūt mā t forma in qb⁹ est opatio t finis. cui⁹ gra est: t fit opa. Dijs igit sic se hñtib⁹: t inuolūtario dicto fm talē ignorātiā. adhuc oz āpli⁹. s. q̄ opatio sit tristis t cū penitudie postq̄ opās aiaduertit opationē suā. alr ei opatio nō eēt inuolūtaria Et hāc cōclusiōez ñ ꝓbat ꝫ: supponēs eā ex bijs que dicta sūt in p̄incipio.

Ꝫ euidētiā p̄dictoz̄ inquirēda sūt tria. Ꝑ3io vtz ignorātia causet inuolūtariū. 2° vtz ois mal⁹ sit ignorās. 3°. vtz būana opatio sit bona vel mala moraliter ex circūstatia.

Questio. 5.

Ꝫ p3io arguit. q̄ ignorātia ñ causet inuolūtariū. Ꝑ3io qz ꝫ eēt ignorātia vel cōferēt: vel cōmodi: vel iuris t debiti: vel circūstātiaz̄ sci. Nō ät ignorātia cōmodi: qz illa est in electiōe. Et talis nō cāt inuolūtariū. vt ōz in lra: nec ignorātia iuris qz illa ē ip̄⁹ vtis t ē digna vituperio vt ōz in lra. Et tal nō cāt inuoluntariū

q̄ est dignum venia. Nec etiā ignorā
tia facti: q2 vt dictum est supra de inuo
lūtario per violētiā: nullius iuolūtarie
operaf: in cuius ptāte est mouere ptes
organicas: cum quibus operaf: sed in
ptāte opantis ꝓpter ignorātiā circun
stāriaꝝ facti est mouere. aliter enim nō
opareſ. quare talis non opaf iuolunta
rie. 2° q2 talis ignorātia eēt vl añcedēs
vel cōcomitās: vel ꝓsequens: nō añs. q2 illa
non habet tristitiā añ ex ea que requi
ritur ad iuolūtariū. vt dicit in p2icipio
et in fine lectionis. stāte nāq; illa igno
rātia: nūquā sequit tristitia: nec etiam
ignorātia cōcomitans: q2 ꝓpter illam
non opamur. vt dicitur in lra. quare il
la non est cā opatiōis volūtarie vel in
uolūtarie: et min⁹ ignorātia cōsequens
istā cōcomitātē. quare nulla. 3° q2 ta
lis ignorātia que cāret iuolūtariū esset
vel affectata vel crassa: vl iuincibil': nō
quidē affectata nec crassa: q2 vtraq; il
larū est vituperabil' et supplitio digna
vt. j. in vltima pte hui⁹ tercij. Nec eti
am iuincibil': q2 tūc opatio naturalis
posset dici iuolūtaria: q2 illā ignoram⁹
iuincibiliter: qualiter natura vigerit ci
bum et sanguinē q̄ cōiter non dicitur.
4° q2 talis ignorātia vel esset cū tri
stitia vel sñ. Nō āt primo mō: q2 sepe
tristamur cū magna penitudie de hijs
que voluntarie operati sumus. puta de
peccatis volūtarie cōmissis. quare tri
stitia non plus ptinet ad iuolūtarium
q̄ ad volūtariū nec etiā. 2°mō vt ꝫ pbf
Sed in oppositū est determiatio pbi
Pro solutiōe questionis videndū est
primo qualiter ignorātia cāt iuolūtari
um. 2° qualis ignorātia cāt ipm. De
p2io sciendū. q̄ ignorātia dicit causaē
iuolūtariuꝫ: q2 facit hoiem operari: et
velle operari in singulari: illud q̄ scia
sibi oppositā si adessꝫ: faceret ñ opari
et nolle opari in singulari: ꝫ accñtalē
dispōnem appetitus. qō patet indu
ctiue. ignorātia enī huⁱ⁹ mulieris me
ropis fecit ipam occidere: et velle illū
occidere boiem quē putabat bosteꝫ: q
tñ erat filius. Si vero scia huic ignorā
tie opposita fuisset: fecisset eam nō oc
cidere et nolle occidē quē occidit. Et
sic vl'r in oibus opatiōibus iuolūtarijs
ꝓpter ignorātiam. Ex ꝫ āt infert tria
correlaria. Primū q̄ iuolūtarium ꝓpt
ignorātiā nō est cōtra volitiōem que i
est pñte ignorātia: sed cōtra volitiōeꝫ
que inest pñte scia. Scōm q̄ opera
tio oio iuoluntaria ꝓpter ignorātiam
est actu volita q̄ non habet veritatem
de inuoluntario per violentiā: q2 omis
operatio vel passio iuolūtaria per vio
lentiā est actu nolita et actu fugit quā
do fit: sicut patet de illo qui ducit iuo
luntarius ad patibulū. ꝫ āt operatio ꝓ
pter ignorātiā iuolūtaria qñ fit ē actu
volita et actu appetit. Terciū q̄ actu
alis volitio p̄t esse iuolūtaria ꝓpter ig
norātiam: licet nō ꝓpter violētiā. vt di
ctuꝫ est supra. q2 voluntati non potest
inferri violentia. Hoc āt apparet sic
q2 ois operatio q̄ꝫ operans exercet ꝓ
pter ignorantiā eius oppositā: exerce
ret pñte scia: dici pōt iuolūtaria: sed
actualis volitio propter ignorantiam
exercita esset non exercita: imo eius
opposita pñte scientia: sicut requirit
ad aliquā opatiōem hoc mō iuolūtari
aꝫ. quare ipa dici pōt iuolūtaria De
2° sciēdū. q̄ ignorātia cāns iuolūtariū
est talis q̄ ipa requirit spāle obiectum
specialem ordinem: specialeꝫ moduꝫ:
specialem effectum. oportet enī q̄ ta
lis ignorātia sit primo q̄ꝫtū ad obiectū
ignorātia facti: seu circūstantiaꝝ facti.
2° q̄ꝫtū ad ordinē q̄ sit ignorātia añce
dens. 3° q̄ꝫtū ad modū quē trahit a cā
q̄ sit ignorātia inuincibilis. 4° q̄ꝫtū ad
effectū q̄ sit ignorātia virtualiter tri
stis. Primū probaf. qm̄ illa ignorā
tia causat inuoluntariū que sola ē de i
uoluntario. Ista patet q2 ignorare qō
dam aliud non faceret inuoluntarium
istud: sed sola ignorātia facti: seu circū
stātiaꝝ facti: est de ipo facto iuolūtario
et de opatiōe iuolūtaria. q enī ignorat
ius, et ōbitū opādi vl' modū opatiōis ñ

ꝑpter ꝺ ignorat factū ꝼm aliquā circū
ſtantiā facti. quare ſola ignorātia facti
cauſat inuolūtarium. Sed hic ſunt duo
dubia. primū qꝛ videt ꝙ ignorātia iu-
riſ cauſet inuolūtariū: qꝛ facit boiez vel
le illud ꝙ ſcia oppoſita faceret nolle.
Scōm. qꝛ ignorātia cōmodi: videt ig
norantia facti: quia videtur ignoran-
tia circunſtantie finis: ſicut dicebatur
in exemplo. ꝙ percutiens ad cōmodū
ſalutis ꝓcutit ad incōmoduꝫ mortis.

Dicendū ad primū. ꝙ ſcia iuris non
facit boiem nolle in ſingulari. ꝺ. ꝙ ig-
norātia cāns inuolūtariū facit velle i
ſingulari: nec per cōſequēſ ignorantia
iuris in vl̄i: facit aliqd velle in ſingula
ri. niſi alio motiuo ſupueniēte. vnde ꝺ
duo ſtant. ꝙ aliqs ꝑpter ſciam iuris in
vl̄i nolit fornicari ⁊ ꝙ in ſingulari ſup
ueniēte paſſione: ⁊ occurrēte oportu-
nitate velit fornicari. Et iō illud qō
ſupꝛa dictum eſt intelligi debet in ſin-
gulari. ſ. ꝙ ignorātia cauſans inuolūta-
riuꝫ facit velle in ſingulari illud ꝙ op
poſita ſcia facit nolle i ſingulari. Ad
ꝼm dō. ꝙ cōmodū pōt ſūmi dupliciter
primo modo vt finis intentus ꝑ ope-
rantē: vel vt vnle ad illum finē: ⁊ hoc
modo dicit circūſtātiaꝫ finis. Alio mō
vt conditio operatiōis relata ad volū
tatē opantis: nō ad finē intentū ab o-
perante: ⁊ hoc modo nō eſt circūſtan
tia: ſed bonitas operatiōis. Et ignorā
tia talis cōmodi cōcomitat oēm malā
operatiōem. Scōm ꝓbat. qꝛ illa ſola
ignorātia cauſat inuolūtariū: cui ſoli cō
uenit modus cauſe: ſed ſoli ignorantie
añcedenti cōuenit modus cauſe: qui ē
ꝓriozitas ſeu añcedētia. quare ſola ꝺ
cauſat inuolūtariū nō ignorātia cōco-
mitās: nec cōſequēs. Terciuꝫ ꝓbat.
qꝛ illa ſola ignorātia cauſat inuolūtariū
que ſola eſt inuolūtaria. ꝺ apparet. qm
cā volūtaria habet effectū volūtarium
⁊ inuolūtaria inuolūtariū: ſed ſola igno-
rātia inuincibil̄ eſt ſimpl̄r inuolūtaria
illa qppe que eſt affectata ſimpl̄r ē vo
lūtaria. illa vero que eſt craſſa: que eſt
ex negligētia contrācta: videl̄ niſi vo-
luntaria. illa vero que eſt inuincibil̄ eſt
ſimpliciter inuolūtaria. quare ipa cau-
ſabit inuolūtariū: ⁊ iō ꝺ excuſat: ⁊ alie
nō. Quartū ꝓbat. qꝛ illa ſola ignorā
tia cauſat inuolūtariū: que ſola cauſat o
peratiōez ⅋tual̄r volitā. ꝺ apparet. qꝛ
inuolūtariū ꝓpter ignorātiā nō eſt actu
volitū: ſꝫ ⅋tual̄r tm̄. vt dictū eſt ſupꝛa:
ſꝫ ſola ignorātia ⅋tual̄r triſtis cāt opa
tiōez ⅋tual̄r nolitā: qꝛ ⅋tual̄r triſte eſt
⅋tual̄r nolitū: ſicut oē actual̄r triſte eſt
actual̄r volitū. qꝛ vt dictū eſt in princi
pio lectionis. triſtitia ꝓuenit ex hiſ re
bus que nobis volētib⁹ accidūt. quare
ſola ignorātia ⅋tual̄r triſtis cāt inolun
tariū. Dicēdum g̃ ad primuꝫ in op-
poſitū. ꝙ ſola ignorātia facti cauſat in
uolūtariū ⁊ ad ꝓbatiōez dō. ꝙ q habꝫ
in ptāte ſua mouere ptes organicas:
ꝑt operari inuolūtarie. accipiēdo inuolū-
tariū ꝓpter ignorātiā: q̃ꝫ nō accipi
endo inuolūtarū per violētiā: ꝺ quo ar
gumētū ꝓcedit. Ad ꝼm dō. ꝙ ſola ig
norātia añcedēs. Et cū ꝓbat ꝙ nō. dō
ꝙ talis ignorātia nō bꝫ ānexā triſtitiā
actual̄r: ſꝫ ⅋tual̄r. vt dictuꝫ eſt. ꝑ q̃to
cauſat opatiōem ⅋tual̄r volitam. Ad
terciū dō. ꝙ ignorātia inuincibil̄ cauſat
inuolūtariū. Et cū ꝓbat ꝙ nō. dicendū
ꝙ operatio naturalis nō dicit inuolun
taria: qꝛ non eſt ſubiectuꝫ aptū natum
dici vel eſſe voluntariū: nec ipa fit ſciē
ter vel ignorāter: qꝛ non eſt ab agen-
te per cognitiōem vel a ꝓpoſito inq̃ꝫ-
tum hui⁹. Ad quartū dō. ꝙ ignoran
tia ⅋tualiter triſtis cauſat inuolūtariū
Et cū ꝓbat ꝙ non. dicendū ꝙ de volū
tarie cōmiſſis triſtamur: qꝛ poſtea fiūt
volita. illa ergo que ꝼm actualem di-
ſpoſitiōem appetit⁹ fūt ⅋tual̄r volita:
ita ꝙ ſtati ſi adſit ſcia fiūt volita: ita i
quā fiūt ⅋tualiter triſtia. talia vero fūt
volūtaria ꝓpter ignorātiā. Sicut enim
inuoluntaria per violentiā fūt actu tri
ſtia ⁊ nolita: ſic inuoluntaria per igno
rantiā ſunt virtualiter triſtia ⁊ nolita.

Queſtio. 6.

Et 2º arguit. q̄ nō ois malus sit ignorās. Primo qm̄ boc essz qz ignorātia necessario causaret a malicia: vel qz malicia ab ignorātia: vel qz ambe simul ab aliqua causa tercia: sz primū dari non pōt: qz dispositō potē tie naturaliter prius opantis nō causatur ex dispositiōe potētie nāl'r posteriz operātis. potentiaz eni que ex opatio nibus disponūtur illa que prius opat prius disponit: sed ignorātia est dispositio intellectz: z malicia appetitus: intellectus vero pr̄ natnāl'r opat q̄s appetitus. quare ignorātia non causatur ex malicia nec etiā pōt dari fm. q̄ malicia causet ab ignorātia: qz tūc malicia non esset voluntaria: cuz cāret ab ignorātia aficedente z si nō esset volūtaria nō essz malicia. Nec pōt etiā dari terciū: qz nulla talis cā cōis appareret ignorantie z malicie. quare nullo mō videt necessaria cōcomitātia ignorantie z malicie. 2º qz si ois malus sit ignorās: nullus peccabit ex industria: nullus ex certa scia: sed boc ē falsuz: vt dicit Ysidorus de sūmo bono li. 2º ca. 3. dicēs. q̄ peccatū cōmittit aliō ab ignorātia: aliud ex ifirmitate: aliō ex industria: z subdit q̄ eua peccauit ex ignorātia: qz fuit decepta. adam āt qui non fuit deceptus peccauit sciens z prudens. quare ꝛc. Sed in oppositū est auctoritas pbi. Pro solutione questiōis sunt quatuor declarāda. prio. q̄ ois malus circa ppria agibilia aliquid vel aliqua ignorat. 2º que sūt illa q̄ ignorat. 3º. q̄ malicia causat buiz ignorātiā. 4º quō cāt eam. Primuz declarat. qm̄ ois nō prudens circa ppria agibilia aliqd ignorat q̄ scit per prudentē: alias prudētia nullā daret notitiaz plus q̄z imprudentia: sed ois malus est nō prudēs: qz neminē contingit esse prudentez: sine bōitate morali vt. j. in fine sexti. z post principiū septimi. quare ois malus circa ppria agibilia aliqd vel aliqua ignorat. Be 2º sciendū. q̄ notitia prudentialis includit aliqua cōia sibi z sineſi eubulie z morali scie: z aliqua sibi ppria. puta singulares sillogismos in singularibus z de singularibus opatiōibus factos.

Hijs igitur sic se būtibus nō est necesse q̄ ois malus ignoret illa cōia: sz ē necesse q̄ ignoret ppria. Primū patet qz malus potest esse synetus z eubulus z sciēs moralē sciam: z per cōsequēs pōt scire illa que sūt cōia prudētie z istis tribus motiuis. Scōm patet. qz cū ois malus sit nō prudens necesse est q̄ ignoret illa per que differt prudēs a nō prudente: sed per ppria differt. quare malus ignorat illa ppria. b aūt ppria sūt tria. videlicet prudētial' intellectus: prudential' sensus: z prudentialis scia. Est āt prudētialis intellectus notitia maioris ppōnis extremi sillogismi z est sana estimatō primi finis ppter quē bic z nunc circa b ē agēdum z dicit intellectus: sicut bitus principioz demōstratiōis: qz sicut ibi bitus dicūtur principia scie: sic talis estimatio est principiū ppriū prudētie. Cognitio eni finis est principiū in agibilibus. vt. j. li. 6º. Sensus āt prudential' ē notitia minoris ppōnis dicti sillogismi z est sana applbēsio buiz opabilis vt b z nūc z sic opabile z ab isto sensu dicit vir sensat. Scia vero prudentialis est cōclusio dicti sillogismi: z est vltimū dictamē de psequēdo vel fugiēdo. Est etiā sciendū. q̄ predicte tres notitie cōcomitāt duas rectitudines appetitus: videlicet rectitudinē intentiōis que est appetitz finis: z rectitudinē electiōis que est appetitz eoz que sūt ad finē: q̄tū ipossibile est estimatiōez finis i singl'ari eē sanā z rcāz sm̄ rectitudine appetitz ipi' finis: vt oñdet sequēti articulo. Hec āt rectitudo appetitus pueit ex vtute. vt' ei intētiōez facit rcāz vt. j. li. 6. quare rectitudo tal' estimatiōis cōcomitat rectitudinē vtutis. Est etiaz ipossibile estimatiōez que dicit sensus z illā que dz scia esse sanam z rectaz sine rectitudine appetitus que dicit ele

ctio. Electio ãt rcificaf per virtutẽ. virtus eni electionẽ facit rcãm. vt. j. li. 6. quare per cõſequens rcitudo ſenſus ꝛ ſnie cõcomitaf rcitudinẽ vtutis. Ter cius articulus principalis declaratur ſic. ſicut ſe habet guſtus ad ſanitatẽ ꝛ egritudinem: ſic itellectus practic⁹ ad vicium ꝛ virtutẽ: ſed guſtus per egritudinẽ errat in deſcriptiõe guſtabiliuꝫ ꝛ per ſanitatẽ bene diſponif ad diſcretiõem guſtabiliũ. ergo intellect⁹ practicus ſic ſe habebit ad viciũ tanquam ad egritudinez: quia per ipm errabit in diſcretiõe ſingulariũ agibiliũ: ꝛ per vtutẽ tanquã per ſanitatẽ bene diſponetur ad diſcretiõem virtutis in ſingularib⁹ agibilib⁹. Et h ẽ rõ pbi. j. ca. de volũtate. vbi dicit ꝙ finale bonum ſimpliciter eſt fm veritatẽ bonũ. Sed iſti vel illi apparet bonũ fm dꝛiam bituũ quaẽ boi bono ꝛ ſtudioſo apparet bonum ꝙ eſt fm naturã bonũ. boi autem prauo apparet bonũ illud qđ cõcludit eſſe cõueniẽs prauitati ſue: qz ſi eſt intemperatus: apparebit ei ꝙ voluptas corpis ſit maximũ bonum. ſi auarus ꝙ diuitie. ꝛ ſic de alijs malicijs. Et iſta pbs probat per rõem iaz factã. 2⁹ arguo ſic. Dẽ ſaluatiũ rcẽ eſtimatiõis finis eſt cauſa prudẽtialis notitie: ꝛ oẽ corruptiũ dicte eſtimatiõis eſt cauſa oppoſite ignorãtie. h eſt euidẽs q̃tũ ad ptem primã: qm ex eiſdẽ ꝛ per eadez cãtur bitus ꝛ ſaluaf. vt ſupꝛa in pꝛicipio ſcõi. Patz etiã q̃tũ ad ſcõaz. qz corruptio notitie eſt generatio ignorãtie: ſed virtus ſaluat prudẽtiale eſtimatiõez: ꝛ malicia corrũpit eam. vt. j. li. 6. quare ſicut vtus eſt cauſa prudẽtialꝫ notitie: ſic malicia imprudẽtialꝫ ignorantie. De 4⁹ articulo ſciendũ eſt. ꝙ malicia cauſat ignorãtiam iſto modo: qz operatio cauſat aliqd in intellectu vt ab eo cognita ꝛ expta: modo talis operatio per ſe cauſat diſpõnem in appetitu: que per multã ttatiõem fit bitus mal⁹: quẽ pbs vocat maliciã. In intellectu ãt cãt etiã diſpõnem aliã: non inq̃tũ ipa ẽ operatio talis vel talis: ſz inquãtũ eſt cognita ꝛ expta: vt cõueniens ꝛ placens appetitui. vñ talis diſpoſitio intellect⁹ p multã iterationem fit iprudentialꝫ bitus quem pbs vocat ignorãtiã. Eſt eni ignorãtia diſpõnis non ſolũ negationis. ꝛ per iſtũ moduz ex opatiõibus male cognitis ꝛ expris tanq̃ cõueniẽtibus ꝛ placentibus boi generatur dicta iprudẽtialis notitia.

Ad primũ ergo dicẽdũ. ꝙ ignorãtia cãtur a malicia. ꝛ qñ ꝓbatur ꝙ nõ. dicẽdum ꝙ diſpoſitio appetitus nõ cauſat imedate diſpõnem intellectus: ſed operatio appetitus ſicut obiectũ expimentalis notitie: itellect⁹ dicit cauſare illũ bitum qui generaf ex talib⁹ experimẽtalib⁹ notitijs. Et ſz intellect⁹ prius operef ſimplr q̃ appetitus: tñ vbi opatio appetitus eſt obiectũ expimentalis notitie intellectus: prior eſt operatio appetitus q̃ operatio itellectus. Et hoc modo operatio appetitus cãt bituz recte notitie vel ignorantie intellect⁹. Ad fm vđ. ꝙ ignorãtia ꝓpter q̃ peccaf: nõ ẽ eadez ignorãtia tñ ea que ſequif peccatũ. ꝛ ideo poſſibile eſt: ꝙ aliquis ante peccatũ fit ſciens ꝛ prudens ꝛ ꝙ peccet ex induſtria: non ex ignorãtia: tñ nõ eſt poſſibile ꝙ ignorãtia nõ ſequaf peccatũ: ſicut patet i exemplis Yſidoꝛi. Eua nã q̃ peccauit ex ignorãtia añcedẽte: qz fuit ſeducta. Adã vero nõ peccauit ex ignorãtia: qz nõ fuit ſeductus: ſed peccauit cũ ignorãtia cõcomitãte ꝛ nõ añcedẽte peccatũ. Et ideo dicif in textu ꝙ vlr ꝓpter tale peccatũ ꝙ ſemp ſecũ trahit ignorãtiã fiunt boies vlr iniuſti ꝛ mali.

Queſtio. 7.

Ez 3⁹ arguif. ꝙ opatio bũana ñ ſit bõa moãlr ex circũſtãtia

Pꝛio qz nulla opatio bona fm nãm generis ꝛ ſpẽi ꝛ indiuiduꝰ pter circũſtãtia eſt bona ex cõſtãtia. Et ſilr itelligẽdũ ẽ ỏ malicia: ſz opatõ bumana ẽ bõa ex ꝓpꝛio actu fz gen⁹: ex obo ẽ bona fm ſpẽz: ex fine eſt bõa fz

indiuiduũ vt dicũt aliqui magni. quaẽ nõ est bona ex circũstantia: cum p̃ter dictas tres bonitates non sit alia bonitas expetẽda. 2°. qz illud nõ dat bonitatẽ vel maliciã opationi ꝙ indifferenter se habet ad bonitatẽ ⁊ maliciã operationis: sed quelibet circũstãtia sic se habet. quare nec bonitatẽ nec maliciã dat operatiõi. ℳinoꝛ ꝓbat̃ iductiue in qualibet circũstantia. agẽs ei põt agere bene vel male cum instruñto. puta cum manu bene vel male circa materiã. puta circa ꝓximũ: qz põt eum diligere vel odire. Et sic de oib⁹ circũstantijs. Sed in oppositũ arguitur: qz cuius ignoꝛãtia facit male agere: eius notitia facit bene agere vl̃ peius: sed ignoꝛãtia circũstãtie: aliqñ facit male agere. vt patet in textu. quaẽ ⁊c. ℙꝛo solutiõe questiõis quatuoꝛ sũt videnda. ℙꝛio qd ẽ circũstantia. 2°. quot circũstãtie. 3°. que sit ꝺ̃ria iter bonum vel malũ ex circũstantia. 4°. quõ opera sit bona vel mala ex circũstãtia

Be ꝓꝛio sciendũ. ꝙ opationis circũstantia est res a qua: vl̃ in qua dependet operatio ip̃a: ⁊ ꝑm hoc opationis causa est eius circũstãtia qz dependet ab ea. Itẽ quelibet localis vel tpalis ꝺ̃ria erit opationis circũstãtia: qz dependet ad eã: licet nõ ab ea. Sed contra hoc dicit̃ per aliquos dicẽtes. ꝙ in cã sũt duo distinguẽda. vnũ a quo ꝺ̃pẽdet ſ̃ba actus: ⁊ istud nõ dicit̃ circũstãtia: ⁊ aliud a quo nõ dependet ſ̃ba: ſz modificatio aliqua ip̃ius actus ⁊ istud dicit̃ circũstãtia. verbi gr̃a. ℐn furto accipit̃ res aliena magna vel pua: modo dicunt ꝙ esse alienuz nõ est circũstãtia qñ ab eo dependet ſ̃ba actus furti: ſz magnũ vel puũ dicit̃ circũstãtia ex quibus nõ dependet ſ̃ba furti. Sed cõtra hoc ꝓbo tria. ꝓꝛio ꝙ ab hoc ꝙ est esse alienũ nõ dependeat ſ̃ba act⁹: qz a quo cũqz dependet ſ̃ba act⁹ ab eo dependet ſ̃ba nãlis ip̃ius actus: qz tota ſ̃ba act⁹ est quedã esse nãlis in genere entis: ſz ab esse alienũ non dependet nãlis ſpecies dicti actus. qð apparet. qz ꝓpositis duobus denarijs vno titij: ⁊ altero martini: si titius accipiat istũ vel illum vtraqz acceptio est etiam ſp̃ei in genẽ nature: ⁊ tñ accipiet suũ ⁊ alteriũ. quare ſ̃ba huius acceptiõis nõ dependet ex eo ꝙ est esse alienum. Scõm ꝓbo ꝙ esse alienũ magis ptineat ad circunstantiã q̃ esse ad magnũ vel puũ: quoniã illud est eẽntialiꝫ circũstãtia ex quo de actu neutro fit actus bonꝫ vel actus malus q̃ illud ex quo nec bonꝫ nec malus fit: sed ex esse alienũ actus neuter põt fieri simpl̃r malus: qz actus ꝙ ꝑm ſp̃em nature sue est neuter ad bonitatem vel maliciã moꝛalem. puta accipere denarium vel cõcubitus viri cũ feia sit simpliciter malus: supaddita ista cõditione que est alienũ: qz primus actꝫ fiet furtum: ⁊ scõus adulteriũ. addita tamẽ conditione magni vel puĩ: actꝫ ñ fiet simpliciter malus: sed supposito ꝙ pecunia vel feia sit aliena per additamentũ magnitudinis ad pecuniaz fiet maius furtum: sed non simpliciter furtum. quare alienũ esse verius est circũstantia q̃ esse magnũ vel puũ. 3°. ꝓꝛo bo. ꝙ causa simpliciter accepta sit circunstantia: qz illud est simpl̃r circũstãtia quo ignoꝛato dicit̃ ignoꝛati circunstantia: sed ignoꝛãtia quacũqz causa operationis dicit̃ ignoꝛari circũstantia sicut patet per exẽpla ꝓbi. quare quecunqz cã est simpliciter circũstantia.

Be 2° principali sciendũ est. ꝙ sicut dictã ẽ in littera octo sũt circũstãtie .ſ. agẽs ꝓcipale ⁊ agẽs instrumẽtale: finis: ⁊ materia: ⁊ forma: mod⁹ ⁊ p̃ter ꝫ loc⁹ ⁊ tps. q̃ oẽs in hoc versiculo cõtinẽt̃ . Quis: quo: cur: circa qd: quõ: qd vbi: qñ. Quis ãt notat agẽs ꝓcipale quo agẽs instrumẽtale cur: finez: circa qd mãz: quõ formã modũ: qd formaz termini: vbi locũ: qñ tps. Be 3°. sciẽdũ ꝙ opationũ bũanaz: q̃dã sunt q̃ ex ſp̃e nature accipiũt ſp̃ez moꝛis bõitat̃ vel malicie. quedã ãt sunt que ex ſp̃e nature non accipiunt ſp̃em moꝛis: verbi

gra de vtroq; dilectõ: ⁊ odiũ sunt que dam genera cõtraria: ⁊ bñt sub se spe cies cõtrarias circa vnũqđ q; obiectuz modo sic est q circa aliqđ obiectũ ac cipiunt spẽm mortis sicut spẽm nature q2 odium dei ex hoc q talis spes i na tura est talis spes in moribus ⁊ in ma litia. Sic mõ carnalis cõcubitus est qđdam genus ad cõcubitũ cum femia vel cum iumẽto. cõcubit⁹ ãt viri cũ iumẽ to: ex hoc q talis spes in natura. Est eti am talis spes in malicia. cõcubit⁹ aũt cuz feia est eiusdem spẽi in genere na ture: qualiscũq; sit feia: siue sit sua vel non sua: cõsanguinea vl extranea. Et iste cõcubitus ex spẽ nature non acci pit spẽm mortis: bonitatis vel malitie q2 cũ vna feia põt esse bon⁹ ⁊ cuz alia malus. Nũc igitur dico. q opatiões accipiẽtes spẽm mortis ex spẽ nature dicunt bone vel male ex genere. Ubi nãq; sumitur genus p2o specie: sicut di citur bũanũ gen⁹: q2 ex illo genere na ture q est spes natuẽ sunt bone vl ma le. operatiões vero nõ accipiẽtes spẽz mortis ex specie nature dicũt bone vel male ex circũstantia. Est igit intelli gendũ q cause opationis põt dare ei spẽm mortis dupl'r. vno mõ ex hoc q dant spẽm nature. ⁊ q2 hoc mõ sũt p2 prie cause: idcirco hoc mõ dãt ei spẽm non vt sũt circũstantie: sed vt sũt cause Alio⁹ ex aliqua debita vel indebita hi tudie sui ad opatiõez: ⁊ ẽ mõ ñ dãt ei spẽz mortis inq̃tũ sũt opatiõis circũstã tie: ⁊ iõ distinguit inter opatiõem bo nam vel malã ex caus s ⁊ operationẽ bonã vel malã ex circũstãtia: non quin tpe cause sint circũstãtie: sed q2 aliter tribuũt spẽz mozi vt sũt cause: ⁊ aliter vt sunt circũstantie. De 4°. sciẽduz. q operatio est bona ex circunstantia eo mõ quo est bona ex esse in medio quo ad nos ⁊ est mala ex circunstantia eo modo quo est ex esse extra mediũ quo ad nos. Istud p2obatur. quoniam o peratiõem esse in medio quo ad nos ẽ eam fieri vel exercere ab illo a quo oz ⁊ illo quo oz ⁊ ꝓpter fiñẽ quẽ oportz ⁊ circa materiã quaz oz ⁊ eo mõ quo oportet: ⁊ illud qđ oportet ⁊ vbi oz. Istud ãt apparet li. 2. ca. de diffinitiõe virtutis: sed opatiõez sic esse cõformẽ oportunitati sue est causa eã esse bonã ex debita bitudine ad oẽs circũstãti as suas. quare operatio ẽ bona ex cir cũstantia eo modo quo est bona ex eẽ in medio. Et idẽ intelligendum est de malitia: ⁊ de esse extra medium. mod⁹ ãt eẽndi opationis in medio vel extra mediũ sufficiẽter est tradit⁹ supza li°. 2°.

Dicẽdũ ad primũ i oppositũ. q illi q ita describunt bonitates opationis hu mane loquũtur ignoranter. vt visum ẽ in corpe questionis: q2 bonitas vl ma licia q̃ non habet: operatio ex gene re actus vt ẽ naturalis est simpliciter ex circũstãtia: q2 hoc modo tam obie ctum q̃ finis operationi tribuũt boni tatẽ vel maliciã: non vt sunt eius cau se: sed vt sunt eius circũstantie. Ad ſm dđ. q illud qđ indifferẽter se habz ad bonitatẽ ⁊ maliciã vnius ⁊ eiusdẽ actus non dat ei bonitatẽ vel maliciaz sed illud qđ differẽter se habet ad di uersos actus ⁊ ad coz bonitatem vel maliciã põt dare vni bonitatez ⁊ alte ri maliciã. Et ꝺ modo circũstãtia se hz ad bonitatẽ ⁊ maliciã: q2 vna ⁊ ea dem circunstantia dabit vni actui bo nitatem ⁊ alteri maliciã. verbi gratia locus ecclesie ⁊ pũtia sacerdotis red dunt contractũ matrimonialẽ bonum ⁊ honestum: tñ cõcubitũ mrimonialez redderent turpem ⁊ inhonestum.

Lectio. 3.

Xistẽte ãt inuolũtario]Posq̃ determinauit de inuolũtario Hic determinat de volũtario p2io describens volũtariũ. 2°. p2obans esse voluntaria quedã de quibus fuit dubium ibi[Horsitan eni]P2io igitur resumens duas acceptiones inuolũta rij. Describit volũtarium dicẽs. q inu lũtario exñte vno modo eo q factũ est vi. Et alio mõ eo q factũ ẽppter igno

rãtiã:volũtariũ eſſ oppoſitũ videbitur eſſe illud cui⁹ pzincipiũ eſt in ipo opante ⁊ ſciente ſingulas ſingulares circũſtantias i qb⁹ eſt opatio ita q opãs p habere in ſe ipo opatiõis pzincipiũ excludit iuolũtariũ p violẽtiã ⁊ per ſcire circũſtãtias excludit iuoluntarium per ignozãtiam. Eſt ãt ſciendũ q quãuis volũtarium re ⁊ noie dicat poſitiõem potentie cõtra violẽtiã ⁊ ſcie cõtra ignozãtiã:tñ iuolũtariuz q̃uis re ⁊ noie dicat pzuatiõem magis eſt nobis notum quã volũtariũ:licet ſm naturã ſit ecõuerſo:ſicut dictum eſt ſupza.vbi docebat medium virtuoſuz vbi apparuit q equalitas eſt minuſ nota q̃ inequalitates extreme. Et ideo per inequalitates manifeſta eſt equalitas. Deinde ibi[Forſitan enĩ] pbat quedã volũtaria de quibus fuit dubiũ. puta opẽa facta ex ira ⁊ cõcupia. Iſte ſũt enĩ irrõnales paſſiões ⁊ earum mot⁹ irrõnalis:⁊ ideo putauerũt aliqui: q opa facta ex ipetu ire vel cõcupie: nõ eẽnt volũtaria ſed iuolũtaria cõtra quos dicit pbs.q forſitan nõ dicit bene iuolũtaria eſſe opa facta ꝓpter iram: vl̃ ꝓpter concupiam:qz talia ſunt vere voluntaria.qõ ipe ꝓbat ſex rõnibus. pzima ibi[Pzimũ quidẽ enĩ]. Que talis eſt.ſi opera facta ex ira vel cõcupia nõ eſſent volũtaria. nullum aial irrõnale ⁊ null⁹ puer oparet volũtarie q ⁊ alia ⁊ pueri operãtur oia ex ira vel cõcupia:ſed hoc eſt falſum vt viſuz ẽ ſupza in pzima queſtiõe hui⁹ tercij. aſſignãdo differẽtiam inter naturale volũtariũ:liberũ ⁊ oñatiuũ. quare falſum ẽ illud ex quo ſequit.buius rõnis ponit cõſequẽtiam. 2ª rõ ibi[Deinde vtiz] talis eſt vel oia que operamur ex ira ⁊ cõcupia opamur iuolũtarie vel bõa volũtate ⁊ mala iuolũtate vel ecõuerſo pzimũ nullus dicit:qz gſqz concedit oẽ opus bonum eſſe ſm rõnez ⁊ eſſe voluntariũ ſcõm ⁊ terciũ dari nõ poſſunt qz ridiculuz eſt vna ⁊ eadem cã exñte opatiõis bone ⁊ male dicere q vna ſit volũtaria ⁊ altera non.quare dici non põt facta ex ira vel cõcupia non eſt volũtaria. Huius rõnis pzimo ponit illã diuiſiõem.2º deſtruit alterã ptem ibi[Ridiculũ] 3ª rõ ibi[Incõuentẽs autẽ] Talis ãt incõuentẽs eſt dicere iuolũtaria eſſe illa que ex debito opoꝛtz appetere:ſed iraſci ⁊ cõcupiſcere opoꝛtz ex debito.quibuſdã enĩ ad peccatũ inducẽtibus debem⁹ iraſci ⁊ quedã puta ſanitatẽ ⁊ diſciplinã debem⁹ cõcupiſcere.quare facta ex ira vel cõcupia nõ ſunt iuolũtaria.hui⁹ rõis pzimo ponit maiozẽ.2º minozẽ ibi[Oportet ãt ⁊ iraſci] Maioꝛ ãt eſt maifeſtũ. quia nullũ iuolũtarium eſt debitũ vel opoꝛtunũ qualia ſũt illa que oportet appetere. 4ª rõ ibi[Vident ãt iuolũtaria] talis eſt.Oia iuolũtaria ſũt triſtia: ſz opera ſm concupiam facta non ſunt triſtia imo delectabilia.quare nõ ſunt iuoluntaria huius rõnis ponit pzimo maiozẽ.2º minozẽ ibi[Aut aũt] 5ª rõ ibi[Adhuc ãt] Talis eſt. Illa que nõ differũt ineſſe fugienda nõ differũt in eſſe voluntaria:ſed peccata ſm rõnez ⁊ peccata ſm iram vel cõcupiam non differũt ineſſe fugienda:qm̃ oia ſũt fugienda.quare nõ differũt ineſſe voluntaria:ſicut ergo peccata ex electione: que vocãtur hic peccata ſm rõnem ſũt volũtaria ſic peccata ex ira vel cõcupiſcentia erũt voluntaria.huius rõis interrogat pzimo cõcluſiõem.d.qd differunt in eſſendo volũtaria illa que peccant ſm cognitiõem vel ſm iram.q.d. q nihil. 2º ponit minozẽ.d.q ãbo ſũt piter fugiẽda. 6ª rõ ibi[Vident aũt nõ min⁹] talis ẽ. Quoꝛ pzicipia ſunt humana ⁊ voluntarta ⁊ ipa ſũt humana ⁊ volũtaria.Sed irrõnales paſſiones puta ira ⁊ cõcupia ſunt humane ⁊ voluntarie: pzo quãto ſũt ſuaſibiles a rõne.vt bituz eſt ſupza in fine pzimi ⁊ ipe ſunt pzincipia opationũ factarũ ꝓpter eas.quare tales opatiões ſunt humane ⁊ voluntarie.huius rõis ponit maiozẽ vt per ſe notaz.ponit ãt

minozem dicẽs. q irrõnales passiones vident nõ minus esse bũane. q̃ opatõnes organoz corpis quaz passionum opatiões sunt illa que fiunt per boiez ab ira ꝛ cõcupia: ꝛ ideo concludit dicens. q incõueniens est ponere ꝫ opa esse iuolũtaria. Notãdum ãt q supe rius in ca. de iuolũtario per violẽtiam pbs determinauit istaz eandẽ questionem in virtute: sed differũt. qz supza ĩ habitudine ad pncipiũ extrinsecum ꝫ ãt in bitudine ad pncipiũ intrinsecum q est passio ire vel cõcupie.

Ꝫ euidentiã p̃dictoz duo sũt iquirẽda. pmo. vtrũ diffinitio volũtarij sit bene assignata. 2o vtrum cõcupia vel ira causet iuoluntarium. Questio. 8.

Et pmo arguit. q nõ sit bñ assignata: qz non videt conuertibilis cum diffinito. bestie nãq ꝛ pueri volũtario cõicant. vt j. pte sequẽti: sed nõ cõicant diffinitiõe ꝓpter duo. pmo qz nõ est in eis pncipium operãdi. vt infra in pncipio sexti vbi dicit. q bestie sensum quidez habent. Actum ãt nõ cõicant: qz ĩ eis nõ est pncipium actus. 2o qz bestie ꝛ pueri nõ bñt sciam singuloz in qb9 ẽ opatio. quare impl9 se videt hñe voluntariũ q̃ diffinitõ volũtarij. Jn oppositũ est pbs. Dicendũ q est bene assignata qõ declarat sic. qz volũtarium operans opatur per virtutẽ pncipij intrinseci. Et in hoc differt a violento ꝛ cõuenit cum naturali: opatur etiam ꝓpter finẽ a se cognituz. ꝛ in ꝫ differt a naturali: qz agens naturale agit pzopter finem non a seipo: sed a causa superiozi cognitum. operat etiã p cognitiõem circũstãtiaz oĩm in quib9 est operatio. Et per ꝫ differt ab operante iuolũtario ꝓpter ignozãtiã. Et in istis tribus differẽtijs consistit ꝓpria ratio volũtarij. vltime vero due differẽtie includunt in ꝫ q est scire singularia ĩ quibus est operatio. quare diffinitio ẽ bñ assignata. Est ãt sciendũ ꝓpter difficultates inductas: q iutrinsecum pncipium opationis est duplex. vnũ dñatiuũ sup exercitium ꝛ sup differẽtia operationis. Et est aliud non dñatiuuz quozum differẽtia apparet in boibus ꝛ in bestijs. boies eni q̃tũcunq̃ inclinentur per passiones ad hoc vel ad illud. pñt tamẽ non sequi inclinatiõem passionis vni9 ceteris foztioris. bestie vero necessario sequũt inclinationem foztioris passionis. q̃uis aliqñ motus passionũ sint contrarij sicut motus concupie qui est tractus ꝛ mor9 timoris q est pulsus: tñ sp sequũt passiõem foztiorem. homo vero põt sequi debiliozem vel põt nullã sequi sed cõtra oẽs fz electiõem operari. Et per hoc patz rñsio ad difficultatẽ de voluntario in bestijs que fm actuz nõ cõicant: habẽdo eius dñium: sed volũtariũ cõicant qm̃ agunt a pncipio intrinseco ꝛ per cognitiõem intrinsecã. Est etiã sciẽduz q maioz scia requirit ad bene opãdũ fm mozem q̃ ad bene opandũ fm naturã. Et ideo. qz pueri ꝛ bestie nõ operant fm mozem. idcirco non requiritur in eis tanta circũstantiaz scia ad operandũ voluntarie quãta requiritur in homie. q̃uis etiam requirat in eis vnde aialia opantur iuolũtarie ꝓpter ignozãtiam: sicut piscis capiẽs escam sub qua latet ham9: qui si sciret hamũ latentẽ nõ acciperet escam. Sodẽ mõ cõtingit pueris ꝛ multis bestijs. Et p ꝫ patet rñsio ad difficultatẽ inductam de scia bestiarum ꝛ puerozum.

Questio. 9.

Et 2o arguit. q concupia vel ira causet iuolũtariuz. Ꝓzio qz cuius causa est iuoluntaria ipm est iuolũtarium: sed cã opationuz ire ꝛ concupie sunt iuolũtarie. Sic enĩ dicit supza li. 2o timem9 nõ sponte: sic irascimur ꝛ cõcupiscim9 nõ sponte. igitur opatiões talium passionũ sũt iuolũtarie. 2o qz qõ põt cogere volũtatem põt cãre iuolũtariũ: sed ira ꝛ cõcupia sunt buius. ergo ꝛc. Minoz ꝓbat sic

Illud q̄ infert volūtati difficultatē : ⁊ magis factum infert maiorē difficultatem: tm̄ poterit intendi q̄ inferet ipossibilitatē: sicut videmus. si alicui infert difficultatē portare vnū qntale: tm̄ poterit addi q̄ inferet ipossibilitatez: sed passio: vel ire: vel concupie infert volūtati difficultatē. vt supra li. 2°. quare tātum intendere poterunt q̄ inferent ipossibilitatē. In oppositum est pbs Dicendū ergo ad questiōem. q̄ opera per iram vel concupiam facta esse iuoluntaria est impossibile. qđ probo sic. nullum opus spontaneū est iuolūtariū sed oē opus per iram vel concupiam factū est spontaneū. ergo nullū tale est iuolūtariū. Maior ost euidēs. Minorem pbo. qm̄ cis opatio appetitus apprehensiui est spontanea : b̄ eni est eē spontaneuz: q̄ est esse ab appetitu apbensiuo. i. apbensiōez sequēte. per b̄ ei q̄ est ab appetitu itrinseco dīt a violēto ⁊ p b̄ q̄ ē ab appetitu apbēsiuo dīt a nāli: sed cis opatio p irā vel concupiaz facta ē opatō appetit⁹ apbēsiui. Ira eni ⁊ concupia nūq̄z opant nisi prō quāto iclinātur ad appetitū apbensiuū: sensitiuū: vel intellectiuū ad opandum. Et iō cis operatio p irā vl̄ concupiam facta est operatio appetitus apbensiui. quare nulla talis est iuolūtaria. Dicēdū ergo ad primū in oppositū. q̄ illud cui⁹ cā principal̄ est iuolūtaria tm̄ est iuolūtarium. Sz illō cuius principalis causa est volūtas vel volūtaria est volūtariū: sed sic est de operatiōibus ire ⁊ concupie: qz principalis causa talium operū est appetit⁹ qui dicit voluntas fm̄ pātem acceptionē. q̄uis sit ad opandū induct⁹ vel inclinatus ex ira vel cōcupia ⁊ ideo semper opus dicit volūtariū: qz semp ē a voluntate q̄uis passio nata. Ad fm̄ dō. q̄ ira vel concupia nō infert voluntati difficultatē: vt agat cōtra volūtatē sed vt volūtas agat fm̄ impetū ire vel concupie: sed volūtas que est appetit⁹ sensitiu⁹ necessitat ex ira vel concupia nūq̄z tm̄ necessitat ad agendū cōtra voluntatem: ⁊ ideo q̄squis sic agat semp remanet volūtarium. De volūtate vero que est appetit⁹ itellectiu⁹ que nunq̄z necessitat ad aliquā actionē per aliquā actiōem: per aliquā passiōem. habebit. j. Et ideo ad pōs ista sufficiant

Lectio. 4.

Determinatis ār bijs] Postq̄z determinauit de volūtario ⁊ iuoluntario. cōsequenter b̄ determinat de electiōe. prio continuās dcā dicēdis ꝓponit qđ intendit. 2°. dat cāz intenti ibi [Marie eni] 3° exequit intētū ibi [Electio vtiq̄z] Dicit ergo primo q̄ determinatis de volūtario ⁊ iuoluntario ⁊ abinuicem distinctis. cōsequēter sequitur ptrāsire determinationē ⁊ diffinitiōez de electiōe. 2°. ibi [maxime eni] Assignat huius intenti duplicem cām. prima est. qz de bijs que sūt ppria virtuti debet agere qui agit de virtute: sed electō ē marie ppria vtuti ppria vero qz cōuenit oi nō soli. Dis nāq̄z virtus moralis est habitus electiu⁹ vt supra li. 2°. ⁊ sīl modo vicīū morale est habitus electiuus. quare agens de virtute debet agere de electiōe. 2ª cā est qz agens de moralib⁹: debet agere de illo quo maxime mores possum⁹ iudicare: sed magis possum⁹ iudicare mores per electiōem q̄z per opatiōes: qz electio imediate elicit a virtute. Operationes ār exteriores que hic spāliter dicunt opatiōes nō: sed mediate. quare agens de moribus debet agere de electione. 3°. ibi [Electio vtiq̄z] Exequitur intētum de electiōe: iuestigās primo de electiōe quid est fm̄ gen⁹. 2°. qđ non est fm̄ spēm ibi [Dicētes ār ipam] 3° quid est fm̄ spēm ⁊ diffinitiōez ibi [Quid igit vel quale quid est] Circa primū ergo vnū supponit tanq̄z notuz. ⁊ aliō ꝓbat tanq̄z ignotū. Supponit eni q̄ electio est volūtarium: sicut ē supra descriptū. ꝓbat ār q̄ non sit conuertibiliter volūtarium: sed q̄ volūtariū sit iplus q̄z electio: sicut genus ē im

plus ꝯ spēs. ⁊ ꝟ oñdit ex pte subiecti ⁊ ex pte obiecti: sic ãt ex pte subiecti: qz voluntariū iuenitur in pueris ⁊ bestijs: electio ãt non. quare iplus se habet voluntariū ꝯ electio. Ex pte obiecti sic. volūtariū iuenit i actibus repētinis: electio aūt non. quare iplus est volūtarium ꝯ electio. hec due rōes patēt. Deinde ibi [Dicētes ãt] Jnuestigat qd non est fm spēm. Et de ꝟ ponit quatuoz cōclusiōes negatiuas. 2o pbat eas ibi [Non eni oē] Ad euidentiã cōclusionū sciendū est. ꝙ in homine sunt quatuoz vires: ex quib⁹ ꝓcedunt mediate vel imediate oēs opatiōnes morales bone ⁊ male scz intellectus ⁊ appetitus: vnus intellectiuus ⁊ alter sensitiuus: cōcupiscibil' ⁊ alter irascibil'. Electio ãt habet quatuoz cōditiones in quibus cōuenit cum actib⁹ vel motibus istaꝝ quatuoz viriū. Electio eni est intendere in bonū delectabile ⁊ intendere in bonū arduū: ⁊ tendentia in bonū honestum: ⁊ intēdētia in bonū rōne cognitū: qz semp est cum deliberatōe ⁊ cōsilio. Ex ꝓmo cōuenit cū motu appetit⁹ cōcupiscibilis. Ex 2o cū motu irascibil'. Ex 3o cū actu appetitus rōnalis. Ex 4o cū actu rōnis. Et ideo ꝓpter primã cōuemētiam quidam oppinati sūt electiōez eē concupiaz ꝓpter scōaz aliqui esse irã: ꝓpter terciã aliqui esse volūtatē. ꝓpter quartã aliqui esse opiniōem. Sed pōs contra ꝟ oia pōit quatuoz cōclusiōes oppositas dicens. ꝙ nec bene nec male dicūt illi qui dicūt electiōem esse concupiam vl iram vel volūtatē: vel quãdam opinionē: qz nullum istoꝝ est. Deinde ibi [Non eni cōe] pbat ista quatuoz. primo ꝙ electio nō sit concupia. 2o ꝙ nec ira ibi [Jra ãt]. 3o ꝙ nec volūtas ibi [Sed nec volūtas]. 4o ꝙ nec opinio ibi [nec iam opinio] Primã cōclusiōem pbat quadruplici rōne arguens primo sic. Nulla rō cōis boibus ⁊ irrōnalib⁹ aialibus est electio: sed oē genus concupie ⁊ ire inueniūt in irrōnalib⁹ fm ꝙ dicunt motū appetit⁹ sensitiui. quaē nulla electio est ira vel concupia. 2o ibi [Et incōtinēs] arguit sic. Quicunqꝫ opatur incōtinēs opatur concupiscens sed non opat eligens. ergo eligens nō est cōcupiscens per se. quare nec electio concupia. 3o ibi [Et electiōi] Arguit sic. Cōcupia cōtrariat electiōi: sz concupia non cōtrariat cōcupie. ergo electio nō est cōcupia. 4o ibi [⁊ cōcupiscentia quidē] Arguit sic. Dis cōcupiscētia est tristis ⁊ delectabilis: sz electio nec est tristis nec delectabil': ergo non est concupia. Iste quatuoz rōnes ꝯtum ad sniam patēt in ira: sed ꝯtuz ad aliqua dubia declarabit' in questionib⁹ Cōsequēter ibi [Jra ãt] Adhuc pbat scōaz cōclusiōez. ꝙ electio nō sit ira: que per primã rōnez apositã ad primã conclusiōez fuit ꝓbata simul cū illa. Nunc aūt intendit pōs talē rōnē si qō magis videt inesse non inest: nec ꝙ minus: sed magis videt de electiōe ꝙ esset concupia ꝯ ira cum ois electō sit cum deliberatione. Jra vero ꝓpter velocē impetū magis distat a deliberatiōe ꝯ concupia. quare electio magis videt esse concupia ꝯ ira ⁊ tñ non est vt iam visum est. quare non erit ira.

Hui⁹ rōnis tñ innuit minoreꝫ. d. ꝙ min⁹ vident esse facta fm electiōem illa que facta sunt ꝓpter irã ꝯ illa que facta sunt ꝓpter concupiscētiã: ⁊ iō electio min⁹ videt ira ꝯ concupia.

Deinde ibi [Sed nec volūtas] Probat terciã cōclusiōem triplici rōne. d. primo ꝙ sicut electio nō est ira nec cōcupiscētia: ita nec est volūtas: ꝯquis videat esse ꝓpinqua volūtati: qm̃ electō ⁊ volūtas sunt actus eiusdē potētie. s. appetit⁹ intellectiui. ꝟ tñ non obstāte pbat ꝙ non sint idem. arguēs primo sic Nulla est electio ipossibilium. ⁊ si aliquis diceret eã esse ipossibiliū videbit esse insipiēs ⁊ fatuus: sed volūtas est ipossibilium. puta imortalitatē que per naturã est impossibil'. quare voluntas nō ē electio. 2o ibi [Et voluntas gdeꝫ

Arguit sic. Nullus eligit illa que nō existimat per ipm posse fieri q̄uis sint possibilia: sed volūtas est circa talia. q libet enī pōt velle talia. puta aliqs videns duellū vn⁹ falsi pugil ⁊ alterius fidel' qui dicit athleta sicut falsus dicit ypocrita pōt velle q̄ vincat ypocritaz vel q̄ vincat athletā. victoria vero nō est per talē volentē opabil'. quare velle non est eligere. 3°. ibi. Adhuc aūt Arguit sic. Volūtas vt in pluribus est appetitus finis: sed electio non: sz trm eorum que sunt ad finem. ergo electō nō est voluntas. tota rō declarat exēplis. volum⁹ enī sanitatē tanq̄ finē: sz eligim⁹ illa per que sani erimus tanq̄ que sūt ad sequendū dictū finē. Itez felices esse volum⁹: volētes felicitatez tanquā finē ⁊ ita dicim⁹ cōgruo modo loquēdi: sed felicitatē non eligim⁹. Et si dixerim⁹ q̄ eligim⁹: istud dicere non cōgruit cōi modo loquendi. Deinde ibi. Vl'r āt Ex hijs trib⁹ rōib⁹ colligit q̄ est obiectum electiōis: q̄ vl'r electio videt esse circa ea. tanq̄ circa obiecta que sūt in nobis ⁊ in ptāte nostra. talia nāq̄ sūt fz se possibilia ⁊ sūt p nos opabilia: ⁊ sunt ad finē ordinabilia.

Cūr ibi. Nec iam opinio. Probat quartā cōclusiōem oīdens prio. q̄ electio non sit vl'r opinio. 2°. q̄ nec sit specialiter opinio: que est de agibilib⁹ p nos opabilibus ibi. Sed nec cuidaz Dicit igitur prio. q̄ sicut electo non est concupia nec ira nec voluntas: sic nec erit opinio. qō probat duplici rōe

Prio sic. opinio fm se pōt esse circa oia: tam eterna q̄z tpalia: tā possibilia q̄z ipossibilia: tam circa ea que nō sūt in nobis q̄z circa ea que sūt i nobis: sz electio nō. vt patet ex p̄dictis. ergo electio non est opinio. Huius rōnis solam maiorē ponit: supponēs minorez ex p̄dictis. 2°. ibi. Et falso ⁊ vero Arguit sic. Opinio diuidit bijs differētijs falso ⁊ vero: sed electio non. imo diuidit malo ⁊ bono: nō āt opinio. quare vl'r electio non est opinio: nec opinio electio: sed nec aliqs hoc dicit: ⁊ ideo ibi. Sz nec cuidā Probat q̄ electio ñ sit idē q̄ opio de agibilib⁹: qntuplici rōe prio sic. p̄mittēdo q̄ sicut electio nō ē idem vl'r opinioni: sic nec est idem cuidam spāli opintōi. puta illi que est de agibilib⁹: qz in eligendo bona vel mala sum⁹ quales: quidem ⁊ boni vl' mali: qz in eligendo bona sum⁹ boni ⁊ in eligēdo mala mali: sed in opinādo ñ sumus boni vel mali: qz ille qui opinatur mala nō est mal⁹: nec q opinat' bona: ideo bon⁹. quare opinio ⁊ electio de bonis ⁊ malis ñ sunt idem. Cā vō hui⁹ differētie est illa que fuit dicta supra li. j°. q̄ bōitas volūtatis est simpliciter bonitas bois ⁊ malicia volūtatis est simpl'r malicia bois nō fm qd. bonitas āt vel malicia itellect⁹ nō est bonitas vel malicia bois nisi fm qd. ⁊ tō qz bonitas vl' malicia electiōis est bonitas vl' malicia volūtatis. idcirco fm electiōem bonā vl' malā sum⁹ boni vl' mali fm opiniōem aut nō: qz ipa pertinet nō ad volūtatē: sed ad intellectum

2°. ibi. Et eligim⁹ quidē Arguit sic. Nos eligim⁹ accipe vl' fugere: vl' aliqd sile. puta operari vl' dare: añq̄ accipiam⁹ vl' fugiam⁹: sed tūc nō opinamur accipe vl' fugere: qz opio esset falsa. sed opinamur qd est accipe vel cui pōt cōferre vl' qual'r: sed accipe vl' fugere nō m'ktū opinamur: qz accipiētes vl' fugiētes experimur ⁊ nō opinamur nos accipere vl' fugere non accipiētes aut nec fugiētes nō opinamur nos accipere vl' fugē nisi decepti sicut boies somniātes. quare opinio ⁊ electio de accipiēdis ⁊ fugiendis sunt idem. 3°. ibi. Electio qdē Arguit sic. Electio ē laudabil' in eēndo illius cuius oportet eā esse q̄ est eē rcām ⁊ eligere rcē: sed opinio nō laudat' in hoc: sed laudatur in eēndo ⁊ in opinādo vere. sicut si aliquis incōtinēs eligat abstinere ⁊ opinat' non abstinere. laudat' igit eius electio: qz est de illa pte que melioz: qz melius est abstinere q̄z ad voluptatem

effluere: sed eius opio laudat: nō quia
de pte meliori: sed qz est ō veriori: qz
supueniēte forti passiōe concupie. se-
quet nō q eligerit: sed q optimatus est
qz opinio z electio circa eadē nō sunt
idem. 4°: ibi[Et eligim⁹ quidē]Ar-
gut sic. Circa bona maxie eligim⁹ illa
que maxime scim⁹ bōa eē: sz ñ opamur
illa q̄ maxie scim⁹ cum scia nō sit opio
sz maxie optimamur illa que min⁹ scim⁹
quare electio z opinio de bōis nō sūt
idem. 5°: sic arguit. Eligere optima z
opinari optima nō sunt idem. ergo eli
gere z opinari nō sunt idem. cōsequē
tia tenet. qz quecūq; fm se sūt eadem
vtriq; eodez addito remanebūt eadē
quare si eligere z opinari eēnt idem.
eligere optimaz opinari optima eēnt
eadē: q̄ āt nō sint eadē. patet. qz sepe
contingit hoiem opinari q̄ est melius:
sed ꝓpter maliciā eligere q̄ est peius
quare opinari optima non est eligere
optima. Deinde ibi[Si āt ꝑsit opio
]Remouet dubium circa p̄dicta: quia
posset aliq̄s dubitare. vtz opinio p̄ce-
dat electiōem vel econuerso. z si ꝺ face
ret aliquā differētiam in p̄missis. Ad
qd ipe dicit. q̄ siue opinio p̄sit electiōi
seu p̄cedat eam siue sequat eaz: ad no
strum intellectū nullā facit differentiā
qz nō intendim⁹ eaz oñdere adinuicē
prioritatē vel posteritatē: sed eaz idē
titatem vel diuersitatez. Deinde ibi[
Quid igit]Oñso de electiōe qd est fz
genus z qd nō fm spēm. oñdit qd est
fm spēm z diffinitiōem. ꝺ. per moduz
epylogi: querēs de electiōe qd est: vel
quale qd est. postq̄z dictoz quatuoz scz
concupie ire volūtatis z opniōis nul
lum est: volūtariū tñ est. vt supra dictū
est: nō tñ cōuertibilr: qz nō oē volūtari
um est eligibile: z ideo illi cōi voluntā
rio addat ista differētia que est p̄consi
liatā. Dicendū. q̄ electio est volūtariū
p̄cōsiliatū. Ꝺ āt sit p̄cōsiliatū. appa-
ret ex duobus signis. primū est. qz ele
ctio est cum rōne z intellectu. Ratio
vero est de eligibilib⁹ maxime videtur
rō consilij. Scōm signū q̄ subsignare
videt. i. sub prio signato. qꝺ pinet ad
rōem signare videt aliqꝺ ptinēs ad ō
liberatiuā rōnē: qz ꝺ nomē eligibile e/
qpollere videt huic noi: p̄eligibile ꝺo
est q̄ pre alijs acceptabile: z electioz
p̄electio fz modū signādi est plib⁹ p-
positis vnius illoz um p̄ alijs accepta/
tio vni⁹ pre alijs nō pōt esse sine cōsi/
lioz deliberatiōe: vt videat eoz valoz
z vtilitas. quare electio volūtarium p̄
consiliatum.

Ꝺ euidētiā p̄dictoz sūt qua/
tuoz iquirēda. prio qd est ob
iectū electiōis. 2° qd est subie
ctū. 3° que differētia electiōis ad alios
actus qui sūt in eodē subiecto cū electi
one. 4° qualis est hitudo electiōis ad
virtutē.

Questio. x.

Ꝺ prio arguit. q̄ finis sit pri
mū eligibile: quia illud q̄ est
ꝓpter se z nō ꝓpter alterum
eligibile: z ꝓpter qꝺ cetera sunt eligi
bilia est primū eligibile: sed finis est
huius. vt supra li. ꝺicēte pꝺo. q̄ simpli
citer pfectū est q̄ fm seip̄m semp̄ ē eli
gibile z nūquā ꝓpter aliud. tale itaq;
maxie videt esse felicitas: sed felicitas
est finis ergo z c. 2°qz nulla virtus e
lectiua rcificat actuz qui nō est electio
vel dependēs ab electiōe: sed moralis
virtus est hitus electiu⁹. vt supra li. 2°
z rcificat intentiōem. vt infra li. 6. q̄ i
tentio est circa finem z nō segtur nec
dependet ex electiōe. quare ipa erit e
lectio z ita hūs actum qui est electio
finis. quare obiectū electiōis est finis.

In oppositum est pꝺo. Dicendum q̄
ex p̄ñti lectiōe colligi p̄ñt sex cōditōes
obiecti eligibil. Est enī oē oꝺm eligi-
bile bonū apparēs: cū electio sit eoz
que maxie scimus esse bona. vt habet
in lra. Est etiā oꝺz opari possibile: qz
electio non est ipossibilium. vt habet i
littera. Est etiā per nos opabile: quia
non est eoz que nō sunt in nostra ptā-
te. Est etiā ad finē ordinabile: qz ele-
ctio nō est de fine: sed de bijs que sunt

ad finem. Est etiã prouisuz: qz electõ nõ est de repentinis que non sũt ꝓuisa vt habet in lra. Est etiã ꝓsecutio vl fuga vel aliqd sequẽs ꝓsecutiõem vel fugam: qz semp eligim⁹ accipere vel fugere. vt dicit in littera. Ad euidẽtiaz aũt istaz sex cõditionũ videnda est necessitas ꝓpter quã vnaqque istaz conditionũ requirit ad electiõem. Est ergo sciẽdum de prima. q ipa requiritur ad electiõem: inquãtum electio est tendentia ad aliqõ bonũ: qz sicut dictum est supra li. j. Dis appetit⁹ tendit in bonũ: z sicut dictum est in pte pceden ti. Dis appetit⁹ volũtari⁹ tendit in bonũ ab appetente cognitũ: qz g electio est volũtariũ: ideo eius obm necessario est apparens bonũ. De 2. sciendum q appetitus boni possibilis differt ab appetitu boni ipossibilis: qz ex sua rõne habet ãnexaz tristitiã: qz tristicia p uenit ex eo q res nolite accidũt: vl ex eo q res volite non accidũt. quare isti appetitus adinuicem valde differunt z ideo electio distinguit ab appetitu ipossibiliũ per obm possibile. De 3. sciendũ. q appetitus opabiliũ per nos z appetitus opabiliũ non per nos ad inuicez dñt sicut appetit⁹ comestiõis z appetit⁹ serenitatis: qz prim⁹ mouet boiez ad comedẽdũ. alter vero nõ mouet ad serenãduz. z ideo differunt sicut appetit⁹ motiu⁹: z appetit⁹ non motiu⁹. Et ideo qz electio est appetitus motiu⁹: ideo habet obiectũ p nos opabile. De 4. sciẽdum. q appetit⁹ finis z eius q est ad finẽ multipliciter dñt. primo quidẽ in vtute: qz finis appetitur ꝓpter se: z id qõ est ad finem ꝓpter altez. 2º in ordine: qz appetit⁹ finis est prior altero. 3º in cõpatione: qz finis appetit sine cõpari appetibili. id aũt q est ad finem bz cõpar appetibile. Et ideo: qz electio appetit⁹ est acceptiu⁹ vni⁹ pre alijs. idcirco dz. q obm suuz sit appetibile inter alia: q ẽ illud qõ est ad finẽ. multa quidẽ ei sũt ad finẽ vnuz: sed finis nõ est nisi vnus qz posito q eẽnt duo fines z vn⁹ ꝓfertur alteri b eẽt: qz ãbo ordiarẽt ad aliquẽ vlteriorẽ finẽ z p cõsequẽs primi fines non fuissent appetibiles sicut fines: sed sicut ea que sũt ad finẽ. De 5. sciendũ. q appetit⁹ ꝓuisi boni: z appetit⁹ repentini boni differũt: qz primus natus est magis sequi rõnẽ quaz passiõem. Scõus vero magis passiõez qz rõnem. Et ideo: qz electio est volũtariũ ꝓconsiliatũ z semp segtur rõnez consilij. idcirco oportet obm electiõis esse ꝓuisuz z nõ repentinũ. De 6. sciendum. q appetit⁹ fuge vel ꝓsecutionis dñt ab appetitu cuiuscũq rei nõ accepte cũ fuga vel ꝓsecutiõe: sicut appetitus vtilis z appetit⁹ van⁹: qz primus est vtil. scõs est inanis. verbi gratia. b sunt duo quorum vn⁹ appetit scire q est bonũ apparẽs z possibile z pnos opabile z ad finẽ ordinabile z ꝓuisum nõ repentinũ: sed iste nõ appetit ꝓsecutiõem. quare in isto appetitu sciendi est dño van⁹. alter vero appetens scire etiã eius ꝓsecutiõem habet appetitũ vtilẽ: z ideo prim⁹ nõ eligit z iste eligit. Et ideo qz electio non est appetitus vanus: sed vtilis. hinc est q oportet et⁹ obm esse ꝓsecutiõem vl fugam vel aliqd vt cadens sub ꝓsecutione vel fuga. Dicendũ g ad primũ in oppositũ. q electio sumit hic z in primo libro equiuoce. vt dictũ est in passu allegato z i principio primi li. Ad 2z dõ. q nõ dis actus rificat⁹ per virtutẽ electiuã est electio: vel sequẽs eam: qz est aliqs actus prior electione necessario reqsitus ad electiõez: z iste ẽ intentio vel appetit⁹ finis cuius rcifi,catõ ptinet ad virtutẽ electiuã. sicut vi debit. j. in passu allegato.

Questio. xj.

Et 2º arguit. q sbm electiõis sit intellectus. qz infra li. 6. dicit. q electio est: vel intellectus appetitus: vel appetit⁹ intellectiuus. si prima ps sit vera: habeo ꝓpositũ. si 2ª sit r: qz oẽ intellectiuũ: vel ẽ in/

tellect⁹:vel in itellectu vel bñs itelle/ctum.quocūqz mō vetur habeo q⁹ ele/ctio ē in itellectu. 2° arguit.q⁹ electio sit in appetitu cōcupiscibili:qz p̄ferre vnū cōcupiscibile alteri est actus cōcu piscibilis:sed electio alterius duozum cōcupiscibiliū est hui⁹.ergo est act⁹ap petitus cōcupiscibil'. 3° arguit.q⁹ sit i appetitu irascibili : qm̄ assurrectio ad bonuz arduū est actus irascibil': sz ele ctio est hui⁹.ergo ⁊c. Sed i oppositū est.qm̄ actus ꝓpinqu⁹ volūtati est i ap petitu intellectiuo in quo est volūtas tanḡz in subiecto:sed electio est ꝓpin/qua volūtati.vt dicit in littera . quare est in appetitu intellectiuo. Dicēdū ergo.q⁹ de subiecto electionis dicūtur sex ex quibus colligi p̄ōt. q⁹ ipz est ap petit⁹ itellectiu⁹.Est enī ois electio in natura itellectuali.vt patet ex sexto li bro qz vt allegatū est.electio est vel i/telleci⁹ appetitiu⁹ vel appetit⁹ intelle ctiu⁹. 2° nulla electio est in natura ir rōnali. In ipa nāḡz nō cōtcant nobiscū alialia irrōnalia.vt dicit in lra. 3° ois electio est cum intellectu ⁊ rōe ⁊ spā/liter cuz rōne cōsilij.vt videt in fine le ctiōis. 4° electio reddit subiectū suū bonū vel malum:qz fm ea sum⁹ qua/les.quidē boni.s.vel mali.vt dicit i lit tera. 5° electio vincit in hoie incōti/nente. 6° vincit passiōem in hoie cō/tinēte.h duo vltima habent hic. ⁊.j. li.7° Ex bijs oibus colligi p̄ōt. q⁹ ele ctio non est in appetitu sensitiuo cōcu/piscibili vel irascibili qm̄ nullus actus nullus mot⁹ sensitiui appetit⁹ est vni/uersaliter in natura intellectuali. nulli etiā repugnat esse in natura irrōnali. nullus vl'r est cum rōne. nullus reddit subiectū suū simpliciter bonū vel malū nullus vincit in hoie incōtinēte:sz po tiꝰ vici t: null⁹qz vincit in hoie ꝓtinēte sz potiꝰ vincit ab electiōe ⁊ rōe: sed h ōia que tali actui vel motui discōueni unt cōueniūt electiōi vt oñsum est.qua re ipa nō ē actus vel mot⁹ sensitiui ap petitus.Ex bijs aūt ꝓbari nō p̄ōt . q⁹ electio nō sit in itellectu nisi ex 3° ⁊ 4° cōditiōibus . Ex pria nāḡz arguo sic. Nō necesse est aliquē actū intellectus semp esse cuz rōne consilij:qz quicūqz actus intellect⁹ p̄ōt esse sine tali rōne ⁊ ipa talis rō nō dicit cōueniēter esse cum se ipa:sz vl'r ois electio est cū rōe consilij.ergo nulla electio est actus in tellectus. Ex 2° arguit sic.Null⁹ act⁹ intellect⁹ reddit boiem simpl'r bonum vel malum.vt supra oñsum est li.j° sed electio reddit.vt hic dicit.quare ⁊c.

Istud aūt p̄t cōfirmari dupl'r.p̄mo qz nullū desiderium sequens app̄hensio nem est in intellectu:sed electio est ta le desiderū:qz cōsiliabile. vt.j. in le/ctione sequēte.quare nō est in intelle/ctu. 2° qz electio diuidit bono vel ma lo.nō aūt vero vel falso: sed ois actus i tellectus diuidit per se vero vel falso. nō aūt bono vel malo nisi per accns. vt dicit in lra de opinione.quare null⁹ ta lis actus est electio.De actibus aūt sim plicib⁹ nō ē dubiū:qz null⁹ talū habet silitudinē cū electiōe. Per h ad p̄/mū in oppositū dō. q⁹ electio est appe titus intellectiu⁹ : nō qz sit intellectus vel bñs intellectū vel in intellectu :sz dicit itellectiu⁹ : qz segt app̄hensionē intellect⁹. Ad fm dō.q⁹ cū appetitus sensitiu⁹ p̄fert vnū cōcupiscibile alteri nō facit h nisi:qz motus vni⁹ ē fortior motu alterius:ita q⁹ cōcupiscibile for/tius semp p̄fert alteri p appetitū sensi tiuū:nō aūt per intellectū nec per intē/tiōez. Ad tertiū dō.q⁹ assurrectio ad bonū arduuz nō est electio:qz illa as/surrectio vel dicit passiōem ⁊ tūc est i appetitu irascibili:vel dicit executiōez electā:⁊ neutro modo ē electio : quia primo modo est quoddam desperatū ab electiōe.2° modo.qōdam impatuz per electiōem.

Questio.12.

Ex 3° arguit. q⁹ electio nō dif fert a ceteris actib⁹ voluntā/tis sicut ꝓtraria sūt nata fieri circa idem subiectū: sed electio ⁊ con

cupla ꝑprie sumpta: nō sunt circa idē subiectū cū electio sit in appetitu intellectiuo. quare nō sūt cōtraria. 2° non videt differre per hoc q̄ est absq̄ tristitia ⁊ delectatiōe: q̄ ois opatio virtuti est ſm naturā delectabil'. vt supra li. j°. ⁊ 2°. sed electio est opatio virtuti cū sit marie ꝑprie virtuti. vt dicit in principio lectiōis. quare ipa est delectabilis

3°. nō videt differre per hoc q̄ est esse cōsiliabile: q̄ sicut electio requirit actū intellectus: sic ⁊ ceteri actus volūtatis quare ipa sola non videt consiliabil'.

4°. nō videt differre p̄ b̄ q̄ est esse laudabile: q̄ oē laudabile videt esse bit° vt supra in fine primi: sz electio ē act° non bitus. quare nō videt laudabilis.

In oppositū. q̄ ista quatuor singulariter attribuūtur electōi in pūti lectione. Pro solutiōe questiōis but° accipiēdus est numerus oīm actuū volūtatis. 2°. predicte quatuor differēte ꝑ bande sunt de electiōe. ⁊ 3°. dō est ad questiōez. Be prio sciēdū. q̄ ois act° volūtatis est: vel circa finē: vel circa ea que sūt ad finē. Si circa finez: b̄ dupl'r vel q̄ est circa rez finis simpl'r ⁊ p̄cise ⁊ sic dicit volūtas: ⁊ ideo iste actus sortit°ē nomē potētie in qua ē: q̄ sicut tota potētia est ad bonū simpl'r sūptū sic iste actus respicit bonū absq̄ oi determinatiōe acceptuz: siue sit possibile vel ipossibile vel bonestū vel delectabile: vel sub quacūq̄ differētia acceptabile: ita tñ q̄ sp respicit bonū sine vlla determinatiōe: ⁊ ideo nō est magis circa finē q̄z circa cetera: nisi q̄ ē maior bonitas in fine q̄z in relīs non q̄ illud bz rōez finis ⁊ istā rōez ordinatorū ad finē: vel act° qui est circa finē ē circa rem: ⁊ circa rōem finis: ⁊ b̄ dupl'r. q̄ est vel circa finē nō bitum ⁊ sic ē intentio: vel circa iā bitum ⁊ sic est fruitio. Intentio nāq̄ est velle adipisci finem ex eis ⁊ per ea que sūt ad finem fruitio vero ē adherere fini vt bono vltimo ⁊ tanq̄z illi q̄ est ꝑpter se amabile ⁊ ꝑpter q̄ cetera sunt amabilia ⁊ sic patet. q̄ tam intentio q̄z fruitio respiciūt nō solū rem: sed etiā rōnem finis. Si āt actus sit circa ea que sunt ad finem: b̄ dupl'r. vel q̄ est actus determinatiōis: vel act° ad quē fit determinatio: si determinatio: b̄ dupliciter ſm duplicem indeterminatiōem volūtatis q̄z habet respectu eorum que sūt ad finē: vna est ad rōnem intellectus ⁊ ad passiōem sensitiui appetit°. volūtas enī tanq̄z dña habet duas cōtrarias suggestiōes. vnā a rōne suggerente sibi q̄ est bonum ⁊ honestū. alia a sensualitate suggerēte sibi q̄ō est delectabile ⁊ voluptuosum. Ipa vero in medio cōstituta pōt se libere determiare ad b̄ vel ad illud. Et b̄ determiatio dicitur cōsensus. Alia vero est indeterminatio ad aliqua duo per rōem deliberātem ꝑposita ad que indifferēter volūtas pōt se determinare acceptando b̄ vel illud. Et b̄ determinatio dicitur electio que adhuc pōt sūmi dupliciter. vno mō vt dicit determinatiōez vt actū: ⁊ sic ꝑprie dicit electio. Alio mō vt dicit determinatiōem. q. conuersaz in bitum: ⁊ sic dicit ꝑposituz. Si āt sit act° ad quē fit determiatio: b̄ dupliciē q̄ actus ille pōt sūmi vt est actus potentie determinātis ⁊ sic dicit impiuz vel vt est actus potentie determinate: ⁊ sic dicit vsus ⁊ executio. volūtas ei pōt determiare ⁊ seipam ⁊ alias potentias inquātū determinat dicit imperās: sed inquātum determinata ōz vtens. actus āt aliaꝝ potētiaꝝ vt separati sunt a volūtate p̄nt dici vsus volūtatis ⁊ tunc vsus ⁊ imperiū nō sūt idē act° nec etiaz vsus ⁊ electio: imo vno tēpore pōt fieri electō ⁊ in alio posteriori tē pore p̄t fieri imperiuz ad q̄ō mouebit potētie iperate. Et b̄ sufficiat de numero actuū volūtatis in generali. Be 2°. sciēdum. q̄ electio est cōtraria cōcupiscētie q̄ est absq̄ tristitia ⁊ delectatiōe q̄ ē cōsiliabil': q̄ō ē laudabil' q̄n cō format debito eligendi. Primū istorum patet euidenter in incōtinente ⁊

cõtinẽte. Intelligendũ. q cõtrarietas eorum non est formalis: sed cãlis cum nõ sint i eodẽ genẽ nec in eodẽ ſõo p, xio: ſz qz volũtat̃ mot⁹ ſequẽs cõcupi/ ſcẽtiã est formaliter cõtrar⁹ motui vo lũtatis ſequẽtis electiõem ⁊ rõem: iõ eẽ iſtoꝝ motuũ. puta ratio ⁊ electio ex vna pte ⁊ cõcupia ⁊ ira ex altẽa dicũt p̃rij. Et p hũ pz ſolutio ad primũ i op poſitũ· Scõz ſcz q electõ ſit abſq; tri ſticia ⁊ delectatiõe ꝓbat sic. Oi appe titu triſti appetim⁹ euenire vel euenir ſe q non euenit vel nõ euenire etiã nõ eueniſſe q euenit iſta pz per cãs p̃ci, ſas delectatiõis ⁊ triſtitie: ſz electione nullũ taliũ appetim⁹ actual̃r vel virtu aliter. g̃ electio nec triſtis nec delecta bil̃ ẽ. Aſſũpta apparẽt: qz electõe ñ appetim⁹ aliqd euenire vl̃ eueniſſe qõ nõ aduenit nec aduenire vl̃ nõ eueni ſe qõ aduenit. qz qõlibet iſtoꝝ icludit aliquo mõ p̃teritũ in obo volito vel no lito de quo nullũ est conſiliũ. vt. j. li. 6. nec per ꝓñs electio nec etiã aliqd ap, petim⁹ euenire vel eũturũ eſſe q non poſſit euenire q eẽt vtual̃r cã triſticie qz electio nõ est niſi de hijs que ſũt p nos fieri ⁊ operari poſſibilia. quare e lectio ſm ſe nõ est delectabilis nec tri ſtis. actus tñ ſequẽs electiõem ẽ dele, ctabil̃ qñ ẽ act⁹ alicui⁹ habitus ⁊ de tali actu logl̃ pbs ſupza li. j⁹. c. opatiõem vtuũ eẽ delectabilẽ. vbi nõ logl̃ de ele/ ctiõe: ſz de opatiõe electiõem ſequẽte Et p hũ pz rñſio ad ſz obm. 3⁹ſ. q ele ctio ſit cõſiliabil̃. i. ſequẽs conſiliũ. ap paret ex boc. qz talis appetit⁹ qualis est electio nõ est nat⁹ ſeq aliqd aliud ge nus appẽhẽſiõis vt ſat̃ patuit i qõne d obo et⁹. Et lz qlibz act⁹ volũtat̃ ſequa tur aliqd gen⁹ appẽhẽſiõis nõ tñ iſtud q ẽ rõ cõſiliãs. p qd pz rñſio ad terciã obiectiõem. Quartũ ſcz. q electio ſit laudabil̃ qñ cõformat̃ debito eligendi ꝓbat. qz oẽ vtuoſum ẽ laudabile exce pta vltima eupzaxia que ẽ felicitas ⁊ que est pl⁹ q̃s laudabil̃. vt habet ſupza in pzio: ſz tal̃ electio est vtuoſa ⁊ nõ ẽ vltia eupzaxia: qz ſemp ẽ gra alicuius vt. j. li. 6. quare electio tal̃ ẽ laudabil̃

Hijs g̃ p̃miſſis dõ est ad qõnẽ: qz dif ferẽtie quibus electio vl̃r differt a ce teris actib⁹ volũtat̃ oñſe ſũt in pzio ar ticulo. in 2⁹ dõ nõ ſũt oñſe differẽtie q bus vl̃r differat a ceteris actib⁹. qõ pz diſcurrẽdo. Pzio qdẽ de pzia: qz non ois nec ſola electio cõtrariat̃ cõcupie Adõ eni nõ ois pz qz electio itpati cõ cozdat cũ cõcupia. Adõ ãt nõ ſola pt̃z. qm̃ itentio vtual̃r icluſa i electõe p̃riat̃ cõcupie ſicut electio ſõordiata. Scõo pz idẽ de vltia: qz nõ ois nec ſola ele, ctio iter act⁹ volũtat̃ ẽ laudabil̃. qõ ei nõ ois pz de electiõe vicioſa. q ãt non ſola pz de intẽtiõe vtuoſa. 3⁹ idẽ pt̃z de 2⁹ qz nõ ſola electio vt ſola diuidit p̃ ppoſitũ ⁊ p̃ intẽtiõem ẽ abſq; triſti, cia ⁊ electiõe: qz nec iſta ſm ſe ſũt le, ta vel triſtia q̃ꝝ p accñs poſſint eſſe ſicut pz de illo q tpe tẽpeſtat̃ i mari e, ligit p̃icere merces ⁊ intẽdit ſaluare vitam. hũ eni fiunt cum triſticia non ta, men cuꝫ triſtitia veniente ex electione vel intentione: ſed ex voluntate pden di. 4⁹ de vña 3⁹ ſciẽduꝫ. q electio ẽ p ſe ⁊ pzio cõſiliabil̃ ⁊ in tali mõ eẽndi cõſiliabile. electio vl̃r vñt ab oib⁹ reli, qs actib⁹ volũtat̃: nõ tñ in eẽ cõſiliabi le ſimpl̃r: qz opatio ſequẽs electiõez ẽ etiã volũtariũ p̃cõſiliatũ: nõ tñ p ſe ⁊ pzio: qz nõ cadit ſub cõſilio niſi pzo q̃, to ſub electiõe. Et ſic apparet quo ad ſingl̃a que ſit vña electiõis ad ceteros act⁹ volũtat̃. Argumẽta vo iã ſũt ſo luta.

Queſtio. iz.

Et 4⁹ qõ pbs dicit. q electio ẽ maxie ppzia vtuti ⁊ q ele, ctiõe maxie iudicam⁹ mozes ⁊. j. li. 6⁹ q vt⁹ electiõez facit rectã. ar guit p̃ b tria. pzio p̃ primũ: qz electõ nec ſp nec ſoli vtuti nec ex ſola vtute i ẽ pz. qm̃ aliqs dozmiẽs hz vtutẽ q ñ e ligit ⁊ aliqs vigilãs ñ hz vtutẽ ⁊ eligit quaẽ electõ ñ ẽ ppzia vtuti. 2⁹ p̃ ſm. qz ſcriptũ ẽ i euãge⁹ q a fructib⁹ eoꝝ cognoſcet̃ eos: ſz fruct⁹ ſũt ñ electiões ſz opatiões. quaẽ magis cognoſcẽ poſ

sum⁹ moēs boiz ex opatiōib⁹ q̄z ex electiōib⁹. ȝ.ª ȝ ꝯciū. qz sñ vtute p̄t eē rcā electō alit ñ generaēt vt⁹ ex electiōib⁹ rcis: sicut. ē. ōr i 2.ª quaē vt⁹ ñ oēz electiōem facit rcāz. Sz oppositū p oia dicit pbs. Dicēdū cū pbo. q bitudo electiōis ad vtutē ē bitudo effect⁹ ad suū p̄icipiū ꝓpriū r bitudo nāt signi r signatū r habitudo regulati r mēsurati ad regulā r mēsurā. Be p.ª sciēdū q electō p̄t sūmi dupl'r. p̄io in oi tota sua cōitate r b modo ñ ē ꝓpri⁹ effect⁹ vtut qz moāle viciū ē ēt electiuū Alio mō sub spāli rōe incḡtū ē appetit⁹ bōe opatiōis ꝓpt bōitatē opatiōis firm⁹ r imobil'. Et hoc mō ē ꝓpri⁹ r p̄im⁹ effect⁹ vtut. vt patuit. ē. li.ª 2.ª qz q̄tū ad b electō r itētio sūt idē effect⁹ ȝz vrant i mō tēdēdi i oba sua: qz itētio ē appetit⁹ explicit⁹ finis r iplicit⁹ eorū q̄ sūt ad finem. electio āt ecōuerso vbi gra. Eger itendit r appetit sanitatē ex diēta r i b iplicat appetit⁹ diete. Eligit āt r appetit dietā ꝓpt sanitatē i q.ª i. plicat appetit⁹ saitat'. Et iō vt⁹ ē p̄im cipiū bōe electiōis r bōe itētiōis sic': r sp iḡtū ē ex pte vtutū r p̄icipiū ꝓpriū qz volūtas ñ ē ꝓpriū p̄incipiū tal' electiōis cū ipa sit etiā illimitata ad aliās electiōes puersas. Et p b ptz rñsio ad p̄imū obz. Be 2.ª sciēdū. q ois effcūs ē signū sui p̄icipij: tū duplex ē effect⁹ vn⁹ ꝓpri⁹ tal' p̄icipio q ñ p̄t eē ab alio r iste ē signū certū r vniuocū. Est etiā alt effect⁹ ñ ꝓpri⁹: qz p̄t eē ab alio p̄icipio r iste ē signū equocū sicut vox diuersa signās. Hūc āt sic ē. q electō vtutū ñ p̄t eē ab alio p̄icipio. tāḡ ab bitu. Oparō āt vtutū p̄t eē ab alio bitu. puta dare elimosinā amoē laudis būane. Et signū vniuocū certi⁹ ē equoco. bic ē. q certū ē cognoscē moēs boiz p electiōes q̄z p opatōes. Dicēdū tñ ad illō qō obijciebat q qz ñ possum⁹ electiōes boiz i eoz mēte vidē: r tñ aliquas exteriōes opatiōes videm⁹: iō ad exteriōes opatiōes cōtēplādas mittimur ad itētiōes boiz discurrēdas. Multū cognoscendo seip̄m ad opatiōes mittit: sz ad intrīsecas itētiōes r electiōnes: r iō cuilibz ōr. pl'alijs de te q̄z tu tibi credē noli: qz tu cerīs tuas itētiōes r electiōes. Alij vo solas opatiōes.

Be 3.ª sciēdū. q cū regulat electio p vtutē regl'at r itētio iplicita i electiōe r ecōuerso. Ceteri āt act⁹ volūtatis, quēt regl'ant mediate: qz ñ rcificāt p vtutē nisi p q̄sto sequēt rcitudinē itētiōnis r electiōis. Et iō dō ad ꝯciū q vt dictū ē. ē. li.ª 2.ª tal' electio qual' ē electō vtutis ñ p̄cedit vtutez q̄uis opatio tal' p oia qual' ē opatō vtutis p̄cedat vtutē Et ex talib⁹ opatiōib⁹ genēal' vt⁹. vt. ē. li.ª 2.ª fuit expositū. Lectio. 5.

Onsiliāt āt vtz de oib⁹ ꝑp⁹ q̄ ō, ēmiauit ō inolūtario r de electōe b p̄ūr agit de cōsilio sic qm̄ agit p̄io ō obo p̄silij. 2.ª de mō p̄siliādi ibi. Sz ponētes finē ȝ.ª de nā cōsilij ibi. videt āt q ñ ois ꝑ4.ª de statu et ēmis p̄silij ibi. videt āt quēadmodū dcm̄ ē ꝑ.5.ª ō effectu cōsilij et de dirrectōe ibi. cōsiliabile āt et eligibile idē Be p̄io āt vnā qōnez ꝓpōit. 2.ª eā expōit ibi. dicēdū āt ȝ.ª solu it ibi. de ēmis āt volēs igit ondere qd ē obz cōsilij. pōit b i qōe. d. vtz oēs bomies cōsiliātes cōsiliēt de oib⁹ ita q oē q ē sit cōsiliabile cadēs sub cōsilio aut sint quedā ō qb⁹ ñ ē cōsiliū questio ē et dubiū. 2.ª ibi. dicēdū āt ꝑexpōit quō sūmēdū sit cōsiliabile de quo querit. Bicēdū ē illud de quo cōsiliaret vir p̄udēs et intellectū bñ dispositū bñs ñ illō de q.ª cōsiliaret vir isipiēs q bz intellectū dispōtū dispōne ꝯria dispōni ipz dēt: vel vir isan⁹ q caret vsu rōnis: qz bñ dispositi⁹ sp iudicat fm vnitatē. male dispositi tñ diuerse iudicāt fm diuersitatē suaz dispōnum. vt. j. pte sequēti ȝ.ª ibi. de eternis āt ꝑquestiōem ꝓpositā et expositā soluit ponēs p̄io. 6. conclusiōes de genē obi cōsiliabil'. 2.ª alias 6. ō et⁹ dīntis ibi. Et quedā circa certas ꝑ Int p̄ias 6. sūt. 5. negatiue et vltima affirmatiua. Est igit p̄ia cōclusio q cōsiliū ñ ē de ēmis necessarijs et imobilib⁹. puta de mūdo. vtz sit eter⁹ an ñ l' oyametro et costa. vtz sint cōmen-

surabiles vel non. nullus prudēs cīs liabit. 2ª conclusio ibi⌊ Sed neq; de bijs ⌋est. q; de necessario ⁊ vnifozmiter moto que semp sunt eadez ⁊ fm eūdē modū sunt in motu siue talia sint ex ne cessitate materie vel fozme ñ ppter a liquē finem vt aliqui posuerūt sicut re citatur 2º phisicozum. siue talia sint ex natura agente ppter finē. vt ibidē ba bek. ita q; motus sit a principio intrin seco: siue talia sint mota ppter aliquā aliā extrinsecam cām. puta ppter ali quā sbam separatā ab oi materia: qua les vicūt esse intelligētie monōices oz bium celestium. verbi gratia. de talib⁹ mobilib⁹ patet in sol' vsionibus seu oc casiōibus ⁊ in ortibus de quibus nul lus nisi insanus consiliabit. 3ª cōclu sio ibi⌊ Neq; de bijs que alias ⌋ est. q; neq; consiliuz est de vffozmiter mobi libus ⁊ accītibus. puta de siccitatib⁹ que cōter accidūt i estate. aliqñ tamē fiunt in byeme ⁊ de ymbzib⁹ que acci dunt econuerso. de bijs nullū videmus consiliari. 4ª conclusio ibi⌊ Neq; de bijs que a fozruna ⌋ q; neq; consiliuz ē de euētibus fozruitis vel casualib⁹. pu ta nullus cōsiliaret de thesauri inuen tione. Cuius ratio est. quia talia sunt p ter rōem ⁊ preter intentiōem que duo requirūtur in oi cōsilio. vt .j. dicet. 5ª cōclusio ibi⌊ Sed neq; de humanis ⌋ ē q; neq; consilium est de oibus hūanis operibus: quia non est de alienis ne gotijs ⁊ actibus. Et ppter ħ videmus q; nullus lacedemōioz consiliat quali ter popul⁹ sitbaz qui valde remot⁹ est a lacedemonijs. vtrum bene ⁊ quali ter conuersetur. Cuius ratio est. q; nec per nos: nec per studiū nostrum nibil fieret nibil mutaretur in negotijs ⁊ in modo viuendi eozuz. 6ª conclusio ibi ⌊Consiliamur autem ⌋ que talis est. q; consiliū est de opabilibus a nobis que sunt i nobis ⁊ in nostra potestate. tan quā in suo pricipio. ⁊ primo ponit eā 2ª probat eam ibi⌊ ħ ät sūt ⁊ reliqua ⌋ Intendens sic arguere. Consiliabile si est aliquid possibile esse per aliquaz cām vel habet: vel habere pōt suū esse per solam necessitatem imutabiliter se habendo: vel per naturam vnifozmi ter operantem: vel per naturaz aliter ⁊ aliter operantē: vel p fozunā seu ca sum: sicut per causam accidentalez: vl̄ per intellectum ⁊ ppositum humanū alienum a consiliante: vel per ipmmet consiliantem: sed non per aliquam de primis quinq; causis. vt visū est in pri mis quinq; conclusionibus. quare re linquitur. q; consiliabile habeat: vl̄ ha bere possit suum esse per illum qui cō siliatur: ⁊ sic per consequens consilia bile apud singulos boies est per ipos operabile. ⌊Qui⁹ rationis ponit pri mo virtutem minozis dicens. q; ħ en tia in sexto modo accepta sunt remota vel reliqua ab illis entibus que sūt in primis quinq; modis accepta. que vt visum est non sunt consiliabilia. 2º po nit maiozem ibi⌊ Cause enim⌋ videntur ⌋ ⁊ patet. 3º conclusiōem ibi⌊ Doim ät singuli. ⌋ Consequenter ibi⌊ Et qui dem circa litteras ⌋ Ponit alias sex cō clusiones de differentijs obiecti consi liabilis. quarum prima est. q; consiliū non est circa materiam disciplinarum per se sufficientiū. puta circa litteras. Cuius ratio est. quia de quibuscūq; cō siliamur de illis dubitamus. vt infra vi debitur. dicendo de natura consilij: ſz de bijs qualiter scribēdū sit nō dubita mus. quare de illis non consiliamur.

Ubi sciendum. q; doctrina vel disci plina vel ars dicitur per se sufficiens que in nullo casu particulari indiget no ticia alterius artis vel scientie: sicut vi demus medicinam sepe indigere no ticia astronomie que non potest habe ri per principia medicine: ⁊ aliquan do notitia experimentali de nutrimen to ⁊ complexione egrotantis. Et ideo medicina ex sui nā indiget cōsilio alte ri⁹ nottie. Ars vero per se sufficiens sicut est ars scribendi non indiget nisi seipa: quia in nullo casu indiget alterius

dirrectione que non posset haberi per eaz.2ª cõclusio ibi[Sz quecũqz fiũt p nos] Talis est.q inter mãs sciaz τ artium q̃to aliqua eaz est de se minꝰ certa:τ magis per alias certificabil' tanto magis est cõsiliabil'. Dicit ergo .q postq̃ materia disciplinaz per se sufficientiũ nõ est per se cõsiliabil' saltẽ ad huc remanet q quecũqz fiunt per nos τ per cognitiõem nostrã in pticulari: ꝑter cognitiõem artis τ scie fiũt cõsiliabilia nõ tñ sil'r nec equaliter: qz quanto aliqua ars vel scia est magis certa de se τ minꝰ per alias certificabil':tãto minus eius materia est consiliabilis τ q̃to ars vel scia se bz mõ contrario tãto magis eius materia ẽ consiliabil' sicut patet per exẽpla:qz ꝓpter hanc cãm videmꝰ materiã medicine τ mãm negociatiue seu yconomice τ mãm gubernatiue nauiũ esse magis consiliabiles q̃z materiã artis gymnascite:seu luctatiue.qz ille.z. indigẽt aliqua notitia extra ꝓpriã facultatẽ .s. aliqua noticia astronomie:qz medici in cura sua indigẽt cognitiõe cõstellatiõis ꝓpt̃ cõplexiõem τ modũ egritudinis τ egroti. Nauigatiua vero ad sciẽdum vẽtos yconõica vero ad sciẽdum sterilitatez vel abundantiã eẽ futurã: luctatiua tñ nõ indiget nisi sepa suppositio corporis roboze:q ad notitiã non pti̇net nisi indigeat scire per medicinã quõ tẽpoze luctante sit homo agilioz τ minꝰ sitibũdus: τ minꝰ fatigabilis τ quãtũ ad b eẽt cõsiliabil'. Et tñ b conclusio q̃ est quasi regula est vl'r vera ꝑm ꝓdictã cõpatiõem. 3ª cõclusio ibi[Magis sunt τ circa]. Talis est. q consilium vl'r magis est circa artes q̃z circa disciplinas. Cuiꝰ rõ est:qz circa illa magis cõsiliamur circa que magis dubitamus qz cõsiltũ est quedam dubioz inquisitio.vt.j.pte sequẽti:sed circa artes magis dubitamus q̃z circa disciplinas:qz artes sunt de cõtingẽtibꝰ.vt.j. li.6.sicut pzudẽtia. Discipline vero sũt ð necessarije.vt.j.ibidez.quare artiũ materia magis est consiliabilis q̃z disciplinaz. 4ª cõclusio ibi[Consiliari aũt in bijs]Talis est.q cum sint aliqua semper.aliqua vero vt frequenter:aliqua tamẽ raro.vt habetur 2º ꝓhicozum.consilium est circa illa que cõtingunt vt sepius:seu frequenter vbi incertum est: qualiter illõ euenit:qz si nulla eẽt certitudo τ nullum dubium:nulluz ꝓrsus vt dictum est esset consiliuz. Huius aũt cõclusiõis ratio est.quia illa que semp fiunt nullum habẽt dubiũ. puta.vtrum pentes pzolem nutrire debeãt.nullus dubitat nullus cõsiliat:qz istud fit semper. Illa vero que raro contingunt vl' sunt casualia:vel habẽt modũ casualiũ puta.vtrum cauendũ sit ne vxoz virum dormiẽtẽ interficiat nemo cõsiliat : qz istud raro contigit.Et si talia raro cõtingentia caueri debent : nemo cum vxoze dormiret:sed vtrum cauendum sit:ne seruus furet bona dñi bene cõsiliant boies tanq̃z circa id q frequẽter accidit. 5ª conclusio ibi[Cõsiliatores aũt assũmimꝰ] Talis est.q ad magna assũmimꝰ cõsiliatores tãquã nobis ipis discredẽtes sicut i sufficiẽtibꝰ dignoscere qd sit agendum circa talia. Et ꝓpter b reges τ principes agũt cõiter de consilio aliozuz:qz cõiter eozũ negotia sunt magna. 6ª cõclusio ibi[Cõsiliamur autez]Talis est.q finis non est consiliabilis:sed illud q est ad finẽ est consiliabile. Dicit ergo.q nos consiliamur non de finibus: sed de bijs q̃ ad finem sunt.qõ declarat inducendo per exempla. Dicit ergo . q medicus nũquã consiliat si sanare debeat. quia b est finis eius .neq̃z rethoz si psuadebit cum b sit finis eius:neq̃z politicus rectoz ciuitatis si faciet pacem in ciuitate:cum b sit finis eius. Et vniuersaliter in reliquis omnibus nullus consiliatur de fine.quare opoztet quemlibet cõsiliari de bijs que sunt ad finem. Et sic sufficienter apparet natura obiecti consiliabilis per dictas.i2. conclusiones.6.scilicz ð genere τ.6.de vtntijs

etus. Consequenter ibi[Sed ponē tes finē]Agit de mō cōsiliādi. vbi intendit primo:modū vl'em pro quocū, q3 consilio ꝛ modos principaliores ꝓ diuersis cōsilijs ꝑ3 diuersa negocia cōsiliabilia. Dicit ergo pro supponens q in cōsilio null⁹ querit de fine:ꝛ q in omni cōsilio vl'r vnū supponit: ꝛ duo querūtur. supponit eni semp aliqs certus finis debere acquiri. querit autez mediū per qō:ꝛ mod⁹ per quez possit acquiri. 2⁹ dicit. q ꝑm diuersa negocia diuersimode occurrit media p que possit finis acquiri. aliqñ eni occurrūt plura media:ꝛ plures vie quoꝝ qōlibet sufficit. aliqñ vero nō nisi vnū. Si ergo plura media videātur: tūc querit modus vtriusq3 ꝛ acceptat illud medium per qō faciliozi ꝛ meliozi mō pōt ille finis acquiri. Si vero videat vnuz mediū tm̄:vl' vnū optimū. tūc querit ō duobus. s. de modo vtēdi tali medio ꝛ de cā bñdi istud medium: ꝛ ita tā diu querit:donec veniat ad cām primam a qua incipiēda ē ꝓsecutio tota q3 ista sic inuētiōe consiliari vtia: q3 ille qui cōsiliat querere ꝛ resoluere videt modo tam exposito. quēadmodū geometre destribuentes sillogismos lineis ꝛ litteris ꝛ resoluēte⁹ talia dyagmata. i. tales sillogismos:vsq3quo veniant ad principia ꝛ elemēta pria in quib⁹ est status q3tuz ad noticiā veritatis Est aūt sciēdū q finis pōt sūmi dupliciter vno modo sub rōne cause finalis. alio modo sub rōne cuiusdā opabilis. Si g iste ꝓcessus incipiat a fine sub rōe cause:tunc processus nō est resolutoz⁹:q3 nūquā cause resoluūtur in suos effect⁹ potius econuerso. Itē. q3 ꝓcessus resolutorius semp incipit a posteriozi ꝛ tendit ad prius:sed finis hoc mō sumptus esset prior:q3 causa sub rōne cause semp prior est effectu: si tm̄ incipiat a fine sub rōne opabilis cuius dari nūc ꝓcessus erit resolutoz⁹:q3 finis ꝺ mō sumptus est effectus in genere efficiētis. sicut habet 5⁹ methaphisice. ꝛ ꝺ posterior:ꝛ tunc est ꝓcessus ab effectu ad cām non cessans donec veniat vsq3 ad cām primā. sicut dicit pb̄s. q3 idez respectu eiusdē pōt esse causa simul ꝛ effectus in diuerso genere cause:ita q excepto principali agente: q nec agibile nec fimbile est:ꝛ excepto principali fine:qui nec agibil' nec fimbilis ē q3 q3to aliqd est prius in ordine cause efficiētis:tanto est posteri⁹ in ordie finis ꝛ ecōuerso. Lectio. 6.

Idē aūt quō nō ois esse cōsilium]Postq3 determinauit de obiecto cōsilij ꝛ de mō cōsiliandi. Hic cōsequēter agit ō natura cōsilij. ꝺ. qd est cōsiliū ꝑm gen⁹ suū ꝛ ꝑm differētias suas. Et ꝑm hoc de natura cōsilij tria tradit. s. genus ꝛ illā differētiā formalē:ꝛ illā materialē. Dicit ergo pro de genere: q nō ois questio ē cōsiliū. qō probat per questiones mathematicas quarū nulla est cōsiliū:sed oē cōsiliū est questio. ex quib⁹ patet. q questio est gen⁹ cōsilij. 2⁹ de differēna formali dicit. q in ista questiōe illud q est primū via resolutōis est vltimū via generatiōis. vt dictū est. Ex quo patz q consilium est questio resolutoria: ꝛ ꝺ est eius formalis differētia. [De materiali vero. Et si qd ipossibile]Intēdit oñdere. q consilium est questio resolutoria circa materiā per nos opabilem. Hō etiam patet ex p̄bitis de obiecto cōsilij. Dicit ergo. q si in via huius resolutiōis cōsiliātes inueniant aliqō ipossibile:discedent ab illo cōsilio dicētes. hic nō est cōsiliū:q3 res ē nob ipossibilis. puta si finis qui ꝺz acquiri indigeat magnis sumptib⁹ ꝛ pecunijs pro sui acquisitione vltra facultatē cōsiliantiū:ꝛ ꝺ est signū:q consilium tātum est circa materiā per nos operari possibilē. si vero oia pro dicti finis acquisitōe necessaria sint possibilia. tunc incipiunt operari ad eius acquisitionem. Et sic patet tota diffinitio consilij quātum ad gentis et dr̄ias. Est eni cōsiliū questio resolutoria de materia

per cõsiliantes operabili Deinde ibi [Possibilia aũt] Exponit que dicũtur nobis possibilia. d. q̃ illa que per nos vel per amicos fieri pũt: principiũ eni opationis amicorum aliquaꝝ est i nobis. quare si veri amici sunt: facient q̃ poterunt pro nostro cõmodo ꝛ pro nostra volũtate. Addit aũt q̃ talia que q̃runt. qñq̃ sũt instrumẽta: qñq̃ instrumentoꝝ necessitas. i. ydoneitas ꝛ aptitudo. Et h̃ probat per sil'e in questionibus alijs. puta in questiõibus scientiarum ꝛ artium: in quibus qñq̃ queritur per quid. i. cã efficiẽs: qñq̃ vero qualiter ideſt causa formalis: qñq̃ vo ꝓpter quid. i. causa finalis. Et põt etiaꝫ queri quãdoq̃ ex quo. i. materialis Simili modo querunt in consilio omnia que conferre possunt ad acquisitionez finis. Consequẽter ibi [Videtur autẽ quẽadmodum] Postquã declarauit obiectum consiliabile ꝛ modũ consiliandi ꝛ naturã consilij. declarat statum eius ostendens: q̃ consiliuꝫ habet statum ex quadruplici pte sc̃z ex parte principij effectiui humanoꝝ operum: ꝛ ex pte obiecti generis cõsiliati ui ꝛ ex pte principij demõstratiui. vnd̃ incipit processus consilij: ꝛ ex pte termini conclusionũ per consiliũ demonstrabilium. Dicit ergo de principio effectiuo: q̃ homo est principiũ suoꝝ operum: sicut supra dictum est. vbi fuit expositũ qualiter aliqua dicũtur nobis possibilia: quia in nobis est eoꝝ principium ab hoie. igitur est status. q̃ vt dicit in pte sequẽti: vnusq̃q̃ quiescit querens qualiter opabitur: quãdo in seipm reducet principiũ. Dicit aũt de obiecto q̃ consilium est vt dictũ est de opabilibus ab hoie: inquãtuꝫ vltra nõ progrederet: q̃ in illis est status. Dicit per quas deueniꝫ ad finem sunt alterius gratia: ꝛ ideo finis nõ est consiliabilis cum non sit alterius gratia: sed solum illa que sunt ad finẽ. ꝛ p cõsequẽs in fine sicut in principio a quo incipit deductio est simpliciter status consilij. Dicit autẽ de terminõ cõclusionum. q̃ nec singulares conditiones reruꝫ sunt cõsiliabiles: sicut nec fines sed in istis est status. puta si h̃ q̃ tibi ad comedẽdum apponit̃ est panis: vt̃ si ẽ coctũ ꝛ digestũ ꝛ si est factũ vt̃ patum vt oportet. De hijs inquã non est cõsiliũ sed sensus est illud quo talia discernunt qui est exterioꝝ agibiliũ receptiuus. probat aũt q̃ talis status sit necessarius: q̃ processus in infinitũ sequeret̃ qui est impossibil' si nõ esset status in p̃dictis. ꝛ sic patꝫ status consilij ex quadruplici pte. Cõsequenter ibi [Cõsiliabile aũt ꝛ eligibile] Agit de effectu ꝛ directiõe consilij. consiliuꝫ nãq̃ dirrigit electiõem. Et ideo primo manifestat huius directiõez. 2°. ex h̃ ꝛ ex p̃bitis colligit electõis dirrecte descriptiõez ibi [Exũte aũt eligibili] 3°. epylogat ibi [Electio quidem igit̃] Dicit ergo q̃ cõsiliabile ꝛ eligibile sũt idem verũtamẽ dñt: q̃ cõsiliabile ẽ actu cõsiliabile: posito q̃ nõ sit determinatum vel iudicatũ: sed eligibile nõ ẽ actu eligibile nisi sit iam determinatũ ꝛ iudicatum per consiliũ. Et sic patet q̃ electio est effectus consilij dirrectus p cõsiliũ: q̃ illud qõ per consilium est prediudicatum est actu ꝛ simpl'r eligibile qõ p̃s probat dupl'r. primo ibi [Qui escit eni] 2°. ibi [Manifestũ aũt] Prio ergo arguit sic: Illud est per consiliuꝫ iudicatũ quo inuento qescit ille qui consiliat ꝛ querit: sed inuento eo q̃ actu eligit̃ quiescit ille qui cõsiliat̃ ab inqsitione cõsilij: qõ docet experiẽtia: quare actu eligibile est per cõsilium p̃iudicatum. Huius rõnis ponit solã minorẽ dicẽs: q̃ vnusq̃q̃ querẽs qualr debeat operari qescit qñ in seipm cõsiliantem reducit principiũ ideſt ptãtẽ faciendi illud q̃ per cõsiliuꝫ dict̃ esse faciendum ꝛ seipsum vltimum in via resolutionis reducit in antecedens fz eãdẽ viam: q̃ fit per electiõez: q̃ sicut i cõsiliãdo: fit ꝓcessus ab vltio opabili ad primũ opatiuuꝫ: sic in eligendo fit

econuerso. processus a primo opatiuo vsq; ad vltimū opabile. Et ideo addit q; ꝫ est q; eligitur: quia in termino primi processus fit electio ꝛ incboak secūdus processus. 2° probat ꝫ per signum dicens. q; manifestū est etiam illud qđ dictum est ex antiquis vrbanitatibus: quas homerus poeta in suis carminibus imitat⁹ est. ℜReges enī illa que eligebāt ꝓannūtiabāt plebi: vt plebis senes cōsiliarēt̄ur: quid erat expediens pro bono reipublice. Circa vero expediti p senatū iudicato reges eligebant iuxta cōsilium: ꝛ illud sic iudicatum ꝛ electum legis habebat vigorem. Et inde ortum habuit illđ verbum. Qđ principi placuit legis habet vigorē. Sicut ergo illud qđ eligebatur per principes erat ꝓiudicatū per plebis senes: sic ꝛ in hoie quolibet qđ eligitur per volūtatē: necessario ꝓiudicatur per intellectū. Deinde ibi. Existente ăt eligibili. Colligit ex p̄habitis descriptiōem electionis. d. q; postquā eligibili existit vel est desiderabile ꝛ consiliabile ꝛ per nos opabile. sequit per locū a cōiugatis q; electio est desiderij cōsiliabile. i. boni cōsiliabil' ꝛ p nos opabil'. qđ etiam patet per experientiā: quia ex consiliari per consiliū finaliter iudicantes nos desideramus ſm cōsiliū illud scz qđ est in consilio iudicatum. Deinde ibi. Electio quidē igitur. Epylogat. d. q; electio typo ꝛ figura non vt consuetum est dici ſm ſb scriptionem. puta particularum: quāuz ad aliquam spālem electiōem: sed vl'r quātum ad oia diffinita est. vt dictū est circa quali est: ꝛ spāliter q; ē eoz; que sunt ad finem per nos opabilez.

Ꝺ euidentiam predictorum querēdum est primo de materia ꝛ obiecto consilij. vtrum scz consiliū sit ō oib⁹ bonis ꝛ malis. 2° de subiecto ꝛ principio consilij. vtrum scz consiliū sit actus volūtatis ꝛ intellect⁹. 3° de forma consilij. vtrum sez cōsilium sit questio resolutoria. 4° de fine consilij. vtrum scz finis consilij sit vtilitas sola: an vtilitas ꝛ honestas sit'.

Questio. 14.

Et p.rio arguitur. q; consilium sit de oibus bōis ꝛ mal'. primo. qz qcqd ē eligibile est cōsiliabile. vt hic dicit': sed omne bonum est eligibile. vt habet supra li. j°. vbi dicitur. q; eligibiliū alia sunt ꝓpter se tā tum eligibilia. alia vero ꝓpter alteruz tm̄. aliqua tm̄ ꝛ ꝓpter se ꝛ ꝓpter alterum sit'. In hac aūt triplici diuisione ꝓbenditur oē bonum. quare omne bonū est eligibile. ꝛ per cōsequēs omne malū est eligibile ad fugam. ergo omne bonū ꝛ oē malū ē cōsiliabile 2° qz de quocūqz sunt virtutes morales: de illis etiđē est consiliū. Ꝺēs enī morales virtutes sūt electiue. vt supra li. 2° ꝛ per cōsequēs oēs requirūt consiliuz sed virtutes morales sunt de oib⁹. sut enī de diuinis. puta religio ꝛ sil'es: ꝛ de humanis. puta tpantia ꝛ sil'es. quare etiam consiliū erit de diuinis ꝛ humanis. ꝛ per consequēs de omnibus cum oia sint vel diuina vl' humana.

3° qz ſm ea que traduntur: cōsiliuz videt esse de oibus que sunt ad finem bois: sed oia sunt ad finē bois: qz summus quodāmō finis oiz. vt dicit' 2° phisicoz. quare consiliū est de oibus. Sz in oppositū sunt quasi oia ꝺ dicēda de consilio. Dicendū. q; consiliū non est de oibus. qđ declarat p.r. 12. cōclusiones quarum aliqne sunt eedem cū illq que sūt in textu: alique vero nō. Pro quibus colligendis sciendū est. q; vnū qđq; bñs esse vel habet esse ex sua sola necessitate absq; alio principio: vel ex natura: vl' ex arte: vl' a forma: vl' ab bōana volūtate: sz nullū cōsiliabile hz eē ex sua necessitate: qz nullū necessariū ē opabile. ꝛ oē cōsiliabile ē opabile quaē nullū cōsiliabile ē necessariū. Ex quo segt. q; nullum ꝓteritum est cōsiliabile. vt infra li. 6° quia postquam est ꝓteritū ē sic necessariū: q; a sua ꝓteritōne ē simpl'r imutabile. vñ ꝺ solo prima

tur deus ingenita facere que facta sunt vt ait agarbō. j. li. 6. 2ᵒ nullū cōsiliabi le est a natura vel vniformiter semper vel aliter ⁊ aliter opante. vt dicit i te, xtu: qz nullum naturale dependet a cō silio ⁊ omne cōsiliabile dependet a cō, silio. quare nullum cōsiliabile est natu rale. 3ᵒ nullū consiliabile est ab arte sic videlicet ꝙ illud opus qō accipit re ctitudinē suam ex directiōe artis acci piat eam ex directione consilij: quia omne artificiale est fm artem certum ⁊ determinatū. tunc enim non esset cō siliabile ⁊ dubitabile: quia nullum cō siliabile est artificiale. vñ 2ᵒ buⁱ dicit ꝙ ars non deliberat quāus circa arti fictalia contingat in aliqnibus quedā dubia: ⁊ illa talia non sunt per artem determinata. Et ideo illa possunt esse consiliabilia sicut patet per exempla posita iuxta textum. 4ᵒ nullum consi liabile est a casu vel a fortuna: qz om, ne casuale ⁊ omne fortuitū euenit pre ter intentionem: sed nullum consiliabi le euenit preter intentionem. imo to, tum consiliuz dependet ex intentione finis qui debet acquiri ex consiliabili, bus. quare nulluz cōsiliabile est casua le vel fortuitum. 5ᵒ de humana volun tate distinguendum est. quia quedam est aliena: quedam aūt ppria est consi lianti: ⁊ tunc dico. ꝙ opabile ab alie, na voluntate non est consiliabile: quia omne consiliabile est in cōsiliatiua po testate: sz illud qō est oio ab aliena vo luntate: non est in istorum cōsiliantiuz ptāte. quare non est cōsiliabile. 6ᵒ di cendum per locum a sufficiēti diuisio, ne: ꝙ omne cōsiliabile est operabile: quia operantiū voluntatē: sed non cō, uertitur: quia sicut non omne volunta, rium est eligibile: sic nec consiliabile: quia eligibile ⁊ cōsiliabile conuertunt

Ad cuius euidētiam declarande sūt alie sex conclusiones: quinqz negatiue ⁊ vna affirmatiua que sūt iste. prima. ꝙ nullum voluntarium repentinuz est cōsiliabile. 2ᵒ ꝙ nullū raro contingens 3ᵒ ꝙ nullum assuetum vel naturali in stinctu certū. 4ᵒ ꝙ nullū pticulari sen su notū. 5ᵒ ꝙ nullū finale. 6ᵒ ꝙ oē ad fi nem ordinabile est cōsiliabile. Prīa ꝓbatur. qz oē cōsiliabile est preiusum ⁊ tardum. vt. j. li. 6. tarde nāqz opor, tet consiliari: sed nullus repentinū est tale. quare nullum repentinū est cōsili abile. 2ᵒ ꝓbatur. qz si raro contin, gens esset cōsiliabile. tunc sequerek ꝙ ex diffinitione ⁊ fnia cōsilij bonum ra ro eueniēs expectarek: ⁊ per cōsequēs ꝙ expectatio cōsulta. vt in pluribᵘ frau darek: ⁊ ꝙ malus raro eueniens time retur ⁊ caueretur: ⁊ per consequēs. ꝙ nullus consulte oparetur: quia in omni bus humanis operibus aliqua magna contingunt q̄uis in aliquibus raro: si, cut virum dormire confidenter cū vxo re sua aliquādo: q̄uis raro fuit malum quoniā aliquādo vxor interfecit virum dormientez: ⁊ si oēs vellent istud con sulte cauere: nullus cū vxore dormiret 3ᵒ ꝓbatur per experiētiam. nullᵘ enī consiliatur. vtruz debeat pro nutrimē to corporis cibū ponere in ore vel vbi b enim semper assuetum ⁊ naturali in stinctu certum a puericia. 4ᵒ proba, tur. quia omne consiliabile accipit cer titudinem per rōnem conferētem ⁊ iu dicatam: sed nullum pticulariuz sensu notū accipit certitudinē nisi solo sensu quare nullum tale est cōsiliabile. 5ᵒ ꝓ batur. qz de omni cōsiliabili querit in cōsilio: sed de nullo bono finali querit qz illud supponitur tanquaz id a quo sūmūtur principia totius inqsitiōis que fit in consilio. quare nullus finis est cō siliabilis inquātū est finis: qz bñ ꝓt eē aliqs finis qui est ad aliū finē ⁊ de ta li fine posset q̄ri nō vt eēt finis: sz vt eēt ad finē. 6ᵒ patet per locum a sufficiē ti diuisione. vnde b est vēr vera: ꝙ om ne cōsiliabile est per voluntatē cōsilia bilū opabile non repentinū: non rarū non semper assuetū: ñ particulari sen, su notū ñ finale: sz ad finē ordinabile ⁊ ecōuerso. b ei sola ōscriptio ꝓuertit

cū consiliabili descripto. vt pz ex dictis.

Dicendum ergo ad primuz in opposituz. q electio t eligibile supra in primo li. sumitur aliter qz b. vt dictum est supra: qz ibi sumitur eligibile generaliter pro quocūqz appetibili: b autē sumitur ppie: sicut descriptum est in precedēti lectione. Ad fm: dō. q ū est de quo est consiliuz large sumendo hanc bitudinem de quo dicit consiliabile. verbi gratia. queriť i consilio. vtz deus tempore isto sit colendus in tali sacrificio t tali modo: tunc igitur dico q quāuis questio ista sit de deo: nō propter b deus est consiliabiľ: sed istę cultus: vel modus eius vt cadit in questione est consiliabilis. t hoc modo circa quecūqz sunt morales virtutes pōt cē consilium. Ad tercium dicendum q non omne q est ad finē est consiliabile Et licet oia circa deum sint propter finem: non tamen oia sunt consiliabilia nec etiam illa que sunt propter finem humanū. sicut dictum est de b q est ponere cibum in ore.

Questio. iz.

Et 2°. arguiť. q cōsiliū sit actus volūtatis. qz cōsiliū t electio non sūt actus eiusdē potētie. sed vnus est intellect⁹: t alter volūtatis: sed electio est actus intellect⁹. Dicit enī eustratius in fine electiōis: q electiōis gen⁹ est intellectus appetitus. quare consilium erit actus volūtatis.

2°. qz fm eius expositiōez: sicut se hz rex ad plebē: sic intellect⁹ ad appetitū: sed vt dicit i textu. Regeš illa que eligebāt ānūtiabāt plebi: t plebs correspōdēter cōsiliabať. quare pari mō intellectus eliget t appetitus cōsiliabitur. Sed in opposituz arguiť. qm̄ ois questio est actus intellect⁹: sed oē consiliuz est questio. vt b dicit. ergo omne cosiliū est actus intellectus. Dicendū ad questiōem. q consiliū est act⁹ intellectus practici. qđ probatur. qm̄ actus prudentie est actus intellect⁹ cum ipa sit virtus intellectualis: sed cōsiliū est actus prudentie. vt. j. li. 6. prudentia nāqz habet quatuor actus circa extrinsecā opatiōem virtutiš moralis scz inuestigare inuestigata iudicare: iudicata imperare t imperata ad effectū applicare: primi duo pcedūt naturaliter electiōem. quart⁹ āt sequiť electionem vt videbiť. j. li. 6. Cōsilium vero ē primus actus: qui est querere t inuestigaē Et ideo oē cōsiliū est questio t inquisitio quedā. quare est actus intellectus

2°. qz cui⁹ est eubulia eius est consiliū cum eubulia sit rectitudo cōsilij. vt. j. li 6. Dicit enī eubulia ab eu q est bonū t bule qđ est consiliū quasi sit bōa cōsiliatō: t eubulia est intellect⁹. vt. j. li. 6. ergo t consiliū. 3°. qz cuius est iudicium eius est consilium: sed iudiciū est intellectus. ergo t consiliū. Est enim sciendum. q termin⁹ t finis consilij: t cuiuslibet questionis est finale iudiciū t ideo sicut motus t termin⁹ eius sūt actus eiusdem subiecti: sic necessario consilium t eius iudicium. Et ideo sicut eubulia rectificat consiliuz quasi ptez primā prudentie: sic sinderesis rectificat iudicium quasi scdaz. vt. j. li. 6

Quarto. quia sicut se habet electio ad fugam t prosecutiōem: sic consilium ad affirmationem t negationem: quia sicut electio terminať ad alteruz istorum duorum: sic consilium ad alterum istorum: sed electio est simul in eadem potentia cum fuga t prosecutione que sunt in appetitu. ergo t consilium simul erit cum affirmatione t negatione in intellectu. vt infra in principio sexti dicitur. Est autez q in mente affirmatio t negatio b in appetitu fuga t prosecutio. quare. quia moralis virtus est habitus electiuus. electio autem appetitus consiliatiu⁹. Oportet propter b quidem rationez ē veram t appetitum rectum t eandez habens rationem dicere. hunc autem appetitum prosequi. quare patet consiliū esse actū intellectus. Dicēdū g ad primū in oppositū. q electō ñ ē actus

ītellect⁹:nec intellect⁹ est gen⁹ electio nis.verbū ät eustratij:vel ē falsum:vel intelligit de genere ꝙ est generatiōis p̄incipium:sicut romulus dicit genus romanoꝝ.Et ꝺ modo p̄t dici ꝙ ītellectus est genus electiōis : qz est p̄incipiū electionis. Ad ām dō.ꝙ illa cō paratio est falsa in se:ꝛ totaliter cōtra intentiōem Arist. Intendit eni Ari. sicut exponēdo dixi ꝓbare.ꝙ oē eligibile est p̄iudicabile:ita ꝙ iudiciū naturaliter est mediū inter cōsilium ꝛ eletiōem.Et in isto medio cum cōsiliabile est actu iudicatuz:tunc est actu eligibile:qz p̄t imediate eligi nulla alia operatiōe vel trāsmutatiōe p̄missa. Dicit ät ꝙ ꝺ est mediuz ex antiquis vzbanitatibus in quibus reges illa que eligebāt ānūtiabant plebi.ex quo habek ꝙ rex eligebat.qui ät cōsiliabak nō ex p̄imik. Nūc ergo applicādo sik'itudinem necesse est ꝙ potētia eligens teneat locū regis.ista ät est appetitus intellectiu⁹ qui est volūtas. potētia vero que consiliak est intellect⁹ vt ꝓbatum est. que igit erit potētia tenēs typum ꝛ locum plebis. Non p̄t dici.ꝙ voluntas cum illa teneat typum regis.Erit igit intellect⁹ ꝛ tūc erit euidens ꝓbatio:qz sicut in vzbanitatibus bā ozdinatis.rex volēs aligd statuere p̄nūciat senatui:vel plebis senibus vt deliberent ꝛ cōsilient qd sit expediēs p̄zo bono reipublice ꝛ tūc deliberato consilio ꝛ diffinito rex eligebat ꝛ statuebat iuxta diffinitōem:ꝛ illud statutū vocabatur plebiscitum:quasi a plebe p̄escitum: sic volūtas aliquē finē desideräs ānūtiat desideriū suū intellectui tanq̄ senatui vt cōsiliek ꝛ deliberet qd erit expediens p̄zo illo fine assequēdo. facta vero deliberatiōe ꝛ bito consilio p intellectum:volūtas eligit iuxta consiliū ꝛ per hāc sik'itudinē patet. ꝙ oē ꝙ eligitur est p̄ius iudicatum.

Questio.16.

Ez3°. arguik.ꝙ consiliū nō sit questio resolutozia. p̄zio quia omnis questio querit:vel si est vl̄ quid est:vel quia ē.vel ꝓpter qd est.2°. posteriozꝝ.Sed consiliū nullū istozꝝ querit:sed querit aligd:quertt quō p̄t acquiri ꝓpositⁱ finis. quare nō est questio. 2° qz nulla questio ē recta vel obliqua vera vel falsa:qz ozatio interrogatiua:nec verū vel falsuz signat.p̄zio ꝓarmenias:sed cōsiliū est rectū vl̄ obliquū.vt.j.li.6.pte de eubulia. quaē ñ est questio. 3° ñ videk esse aliqua questio resolutozia:qz differētia demōstratiōis vel sillogismi ñ ē differētia qōnis sed esse resolutoziū dicit de sillogismo ꝛ demōstratiōe:sicut dīntia. non ergo de questione. 4° qz ois resolutio fit in ea ex quibus res integrak vel cōponit sed consiliū nō reducit ꝓcessum suū ad p̄incipia intrinseca ex quibus res cōponik.quare non resolvit. Sed oppositū babek a ꝓbo. Dicēdū ergo.ꝙ cōsiliū ē questio:ꝛ est resolutozia questio. p̄imū ꝓbak.qm̄ ois dubitabilis ꝓpositio est questio.vt dicit boet⁹ in topicis suis:sz oē cōsiliū est dubitabilis ꝓpositio vt declarak ꝺ. nullus ei consiliak nisi ex quibus dubitat. quare oē cōsiliū est questio. Scōm ꝓbak p̄mittēdo.ꝙ resolutozia dicit dupliciter. p̄zio modo ī̄spectu p̄incipiozꝝ intrinsecozꝝ ꝛ ꝺ modo dicit ꝓp̄rie. Alio modo respectu quozūcūq; p̄incipiozꝝ intrinsecozum vel extrinsecozꝝ:ꝛ ꝺ modo magis generaliter:ꝛ sic sūmik hic:qz ois ꝓcessus a p̄incipiatis:vel a p̄incipiandis ad p̄incipia p̄ima est resolutorius.2° modo:sed consiliatozis processus est huiusmōi.vt visum est in textu. quare est resolutozius. Est autē sciēdum.ꝙ in omni consilio duo supponūtur de fine scilicet ipsum desiderari :ꝛ ipsum debere acquiri.Et bijs suppositis consequenter inquritur de modo per quez:ꝛ de medio per qō dictus finis possit conuenienter acquiri. Medio autem ꝓposito ille qui consiliatur:vel cū seipo conferens:vel cū alijs ꝺz cōsiḋrare.x. pūcta de medio ꝛ ō mō

Primo nāq; si medium ꝓpositū est efficax: vel inefficax cōmodū vel incō-modum ad finē ꝓpositū cōsequēdum Si enī est inefficax ⁊ incōmodū debz abijci. Si āt est efficax tunc scōo cōsiderandū si esset aliqō aliud medium efficatius ⁊ tunc efficatius ⁊ cōmodi⁹ est acceptādum ⁊ sic'ia duo sūt considerāda de modo. 3⁹ āt de medio acceptato Considerādū si est nobis possibile vel ipossibile: qz si impossibile debz abijci sicut dicit in lra de magnis pecunijs. Si vero possibile tunc 4⁹ considerādū si est facile vel difficile: qz si facile ē: acceptari debet. Si vero difficile tunc 5⁹ cōsiderādum est. si eius difficultas pl⁹ grauet q̄s eius cōmoditas iuuet: vltra cōmoditatez alterius medij facilioris: qz si non tunc est acceptādū: si sit tunc est abijciēdum. Et sic̄ es tres cōsideratiōes sunt faciende de modo. Accepto āt medio cōmodiori ⁊ faciliori ad finē cōsequēdū. 6⁹ cōsiderādū est. si in aliquo alio ledit cōmoditatē tpalis substātie. 7⁹ si icolumitatez psone. 8⁹ si honestatē vite ⁊ aīe verbi gr̄a. de istis tribus suppositō p̄o fine q̄ iste iuuenis desideret ⁊ debeat sciam acquirere: ⁊ ꝓpositō p̄o medio efficaci ⁊ possibili q̄ debeat ad studium aliqō ire. Considerādum p̄imo. si distātia ⁊ caristia illi⁹ studij ꝓpter caristiā ⁊ iuuenis absentiā nimis dānificaret paternuz bos ptium. 2⁹ si aer illius regiōis nimis lederet corpus suū. 3⁹ si scolares illius studij de cōi lege viuāt decenter ⁊ honeste: qz ſm b vel illa est electio securtura. 9⁹ considerāduz si p̄dictū mediū est in iniuriā alicuius. puta si dict⁹ iuuenis haberet sponsaz que virū absentiā diceret sibi esse iniuriosam. Decio āt cōsiderādum. si oia media accepta ⁊ oēs mōi accepti adinuicez cōsonent qz per oia cōsiderādum est de modis sicut de medijs: q̄ si cōsonent stati debet sequi electio ⁊ ꝓsecutio. Ad p̄imū ergo dō. q̄ in consiliari discussione aliquādo veniūt oēs quatuor questiones. puta si est medium ad finē conseqnēdum: ⁊ quid est illud mediū et qz est: seu vtrū est cōmodius altero. et ꝓpter quid cōmodius. Et sic̄ querit de modo. Ad scōz dō. q̄ hic nō sūmitur questio p̄o vnica interrogatiōe: sed p multis diuisiuis et ingsitiuis que pūt bene. vt dictum est vel male ordinari: et si bene tunc consilium dicit rectū et iquisitio recta: et hoc modo questio dicit recta: vel obliqua sicut consiliū.

Ad terciū dō. q̄ ois inquisitio diuisiua effectus per causas dicit resolutoria: et ꝓpter b demōstratio dicit resolutarta: qz accipit p̄o medio diffinitionem inquisitā et inuestigatā per diuisiōes resolutorias et idcirco esse resolutorium per p̄ius dicit de inquisitione et inuestigatione q̄s de demōstratione. Et hoc modo dicit de cōsilio. Ad quartū dictum est in corpore questiōis

Questio. 17.

Et 4⁹ arguit. q̄ finis cōsilij sit non sola vtilitas sed etiā honestas: qz oē q̄ est ꝓpter bonum virtutis habet honestatem ꝓ fine sed consiliū prudētie vt in p̄ibus est ꝓpter bonum virtutis q̄ est maximum et honestissimū. quare ⁊c. Sed in oppositū arguitur. qz id qō est de solis bijs que sunt ad finem est ꝓpter solaz vtilitatem: tāq̄z ꝓpter imediatū finem sed omne cōsiliū est de solis illis. vt visum est in lra. ergo est ꝓpter solā vtilitatem: tanq̄z ꝓpter imediatū finem.

P̄o solutiōe questionis duo sunt p̄mittēda. p̄imo q̄ tullius in sua retborica super questione ista reputat Aristotelē fuisse diminutū. Aristo. enī p̄imo rethorice dicit. q̄ finis negocij de liberatiui vel cōsiliatiui est vtilitas in quo solum p̄incipaliter querit de vtili ⁊ nociuo. tullius autē b recitans ait Ari. Quidez visa est vtilitas. nobis āt et vtilitas et honestas. Ex quo sequit vel q̄ tullius fuit superfluus: vel Arist. diminutus. 2⁹ sciendū q̄ finis cōsilij p̄t intelligi dupliciter. vnus qui consilio

supponit sicut cognit⁹ ⁊ desideratus a quo tanquā a principio inchoat totus consiliatiſ ꝓcessus sicut dictū est supra

Alius qui ex consilio ⁊ per cōsilium recognoscit ⁊ per electiōem appetit finis eni consilij prim⁹ ⁊ imediatus ē cognitio certa illi⁹ medij eligendi ⁊ ꝓsequēdi ꝑ q̄ finis principalis pōt cōuenienter acquiri. ⁊ scōus finis cōsilij est recta electio. ⁊ tercius recta ꝓsecutio. ⁊ quart⁹ vero est finis p̄cognit⁹ vel p̄inētus: modo questio posset cē de fine prio: vel de 2⁹ vel de 3⁹ vel de 4⁹ ſz quo ad difficultatē sufficit diuidē quartum ex pte vna ab alijs. 3. ex altera.

Hūc od̄ ad questiōem q̄ loquēdo de fine illo p̄cognito honestas ⁊ non sola vtilitas est finis cōsilij. Ex hoc modo tullius dicit verum ⁊ hoc modo demōstrat ratio facta pro pte tullij: ſz loquēdo de fine itrinseco nō p̄cognito. od̄ q̄ sola vtilitas est finis consilij ⁊ hoc mō loquit Arist. ⁊ hoc mō loqui debuit loquēs de fine ꝓprio ⁊ intrinseco cōsilij

Hoc āt ꝓbat. qz ois questio querens de solo vtili vel nociuo bz vtilitatē pro fine prio. Sed cōsiliū ē huiusmōi quare habet solam vtilitatem ꝑ fine prio Minor declarat. qz oē consiliū querit de bijs que sunt ad finē vt sūt ad finem p̄cise. vt habet in textu: sed talia inq̄tū huiusmōi sūt vtilia vel nociua q̄ tūcūq̄ habeant in se rōnem honestati vel delectatiōis verbi gr̄a. Si qs ꝓponeret sibi pro fine salutē aie ⁊ cōsiliet de bijs que sūt ad istum finē ⁊ iuenat q̄ per honestatē ⁊ scitatē vite cōtēplatiue vel actiue p̄t acqrere eā. ⁊ consequenter deliberet an honestas cōtemplatiua sit cōmodior pro salute optinēda q̄ honestas actiua. Hūc āt questio ista non querit de honestate ista vt illa inq̄tuz sunt honestates: sed inq̄tū sunt vtiles ad salutē: qz si qs apperat honestatē: ꝓpter honestatē tā nō consiliabit de ipa. quare finis talis questionis vel consilij nō est honestas ſm se: sed vtilitas honestatis: vt tendit ad salutē. Per h̄ ꝓz rñsio ad oba vtriuſ, q̄ prīs fm intellect⁹ datos: tñ h̄ est certum. q̄ tull⁹ in h̄ q̄ voluit deuiare ab intentiōe Arist. est supfluus ⁊ inutiliter apposuit honestatē. L. 7.

Hūtas āt q̄m quidē finis est

Postq̄z determiauit de iuoluntario ⁊ volūtario de electione ⁊ cōsilio. Cōsequenter hic agit de voluntate de qua primo vnū supponit 2⁹ vnū querit ibi Videt āt bijs ꝫz⁹ ad questionē arguit ibi Cōtigit āt voluntabile ꝫ 4⁹ questiōem soluit ibi Si vtrī q̄z h̄ nō placēt ꝫ⁹ solutiōem bonā ostēdit ibi Quēadmodū in corpib⁹ Dicit ergo prio. qd̄ dictū est supra: cōpando electiōem ad volūtatē q̄ volūtas ē ip̄i⁹ finis tanq̄z obiecti: qz volūtas est rōnalis appetius boni simpliciter accepti ⁊ ad aliud nō relati. Et hoc mō appetit finale bonū: qz nō appetitur ꝓpter alterum. ⁊ istud q̄ supra dictuz est supponēdum est. Deinde ibi Videt āt ynuz querit de isto finali bono vtruz ſcz per se bonū an sit qōcūq̄z apparens bonū. Et sup hoc recitat duas opiniones. Dicit ergo. q̄ quibusdā videtur. q̄ volūtas sit appetit⁹ per se boni tñ. quibusdā āt videt q̄ sit appetitus tm̄ apparētis boni. quales sūt illi qui dixerūt oia esse fm apparētiam: ⁊ ideo dicebāt duo cōtradictoria siml esse vera: qz diuersis simul poterāt apparere. vt recitat 4⁹ methaphisice. Deinde ibi Volūtabile āt cōtingit. Ad questiōez arguit. ⁊ prio contra primā opinionem. ducens eā ad inconueniens Dicit ergo q̄ illis qui dicūt volūtabile eē tm̄mō per se bonū: contingit istud inconueniens scilicet q̄ illud qd̄ vult ille qui non recte vult non sit voluntabile. Qd̄ probat. quia si detur q̄ illud sit volūtabile. tunc seq̄t q̄ illud sit p se bonum. postquā oē volūtabile sit p se bonuz ⁊ vlteri⁹ sequet q̄ malū sit per se bonū. contingit eni aliquādo hoiez nō recte volētem velle aliqd̄ malū. de quo posset formari talis ratio. Omne

voluntabile ſm iſtos eſt per ſe bonuz ſed malū q̄ vult ille qui non recte vult eſt voluntabile ſm iſtos. quare illō malum erit bonum. 2° ibi ¶ Rurſus autē Arguit contra opinionē ſcōam ducēs etiam eam ad incōueniens. Dicit ergo q̄ illis qui dicunt q̄ volūtabile ē tā tū apparēs bonū cōtingit illud incōueniens .ſ. q̄ nihil ſm veritatē ꝛ ſm nāz erit volūtabile : ſed vnicuiq̄ ſit voluntabile illud quod videtur ei : ꝛ q̄z vni videtur vnū ꝛ alteri alterū ſequtur per cōſequēs cōtraria ſimpliciter ſimul etdē ineſſe: q̄z illud quod vni videtur bonū: alteri videtur malū. quare illud erit bonū ꝛ malū: vt deducit 4° metaphiſice · Deinde ibi ¶ Si vti q̄z ꝟ non placent ¶queſtionē ſoluit dicēs q̄ hee predicte opiniones habētia talia incōuenientia nō placent auditoribus. dicendū ergo eſt aliter ſm propriā opinionem quam explicat in quatuor cōcluſiōibus . prīa q̄ ſimpliciter ꝛ ſm veritatem ꝛ naturā voluntabile eſt illud quod eſt per ſe bonum 2ª quod voluntabile vnicuiq̄ ē illud quod videtur ei bonū. tertia quod voluntabile homini ſtudioſo ꝛ bonū eſt illud quod ſm veritatē ꝛ naturam eſt bonū . quartū quod voluntabile homini prauo eſt illud quod cōuenit cōmuniter prauitati ſue q̄z ſecūduz diuerſitatē prauitatū ſequit diuerſitas apparētiarū ꝛ deſideriorū: ꝛ ideo vni prauo videtur vnū eſſe maximū bonū ꝛ alteri alterū. ſed oibus hominibus bonis ꝛ ſtudioſis videtur illud eſſe bonū quod ſm veritatē ꝛ ſm naturā ē bonū. Deinde ibi ¶ Quēadmodū ꝛ in cozporibus ¶ſolutionē datā eſſe bonam oſtēdit ſm ordinē quatuor cōcluſionū poſitarū. prīo nāq̄z declarat prīaz ſic. quēadmodum ſe habēt victualia ſana in cozporibus: ſic volūtabilia bona in animabus: ſicut enī p victualia nutriūtur ꝛ ſuſtentātur cōplexiones bone cozpozū. ſic per oba volūtaria bona affectiones bone animarū: ſed in cozporibus ſic ſe habent victualia q̄ illa ſola ſunt cozporibus bene diſpoſitis ſana: que ſm veritatē ꝛ naturā ſunt ſana. ergo ſimiliter in animabus diſpoſitis bene illa ſola voluntabilia erūt bona que ſm veritatē ꝛ naturam erunt bona. ꝛ ſic habem? q̄ aliqua ſunt ſm veritatē volūtabilia bona: ꝛ illa ſunt ſm veritatē ꝛ naturā bōa. ꝛ ſic patet prīa cōcluſio. Deinde ibi ¶ Infirmus autē ¶declarat ſecūdā. ſ. q̄ vnicuiq̄ ē volūtabile ꝛ deſiderabile illud quod videtur ei bonū dicit ergo q̄ ſicut ſanis ꝛ bene diſpoſitis ſūt ſana ea q̄ ſm veritatē ſūt ſana ſic infirmis ꝛ male diſpōitis ſūt ſana illa q̄ ſm veritatē ñ ſūt ſana. puta medicina venenoſa: que ſm veritatē ñ ē ſana . imo ſm naturā ſuam eſt mortifera erit vni infirmo ſana ꝛ ſalubris· ꝛ ſimiliter amara apparēt aliquibus eſſe illa que dulcia ſunt. puta vinū bomini habēti guſtū infectū colera aduſta: aliquibus autem illa que vere amara ſūt apparēt amara. ſimili modo de calidis circa tactū ꝛ de grauibus circa robur q̄z homini debili videt eſſe multum ponderoſū ꝛ graue illud quod ē ſatis leue . hōi tamen robuſto videbit aliter . et vniuerſaliter in ōnibus. quia ſ ſimili modo vnicuiq̄ erit volūtabile ꝛ deſiderabile illud quod ſecūdū eī? diſpoſitionē videbitur ei bonū. Dei de ibi [ſtudioſus enī] declarat tertiā cōcluſionē intēdens ſic arguere. illi q̄ recte iudicat in ſingulis : ꝛ cui bonū apparet in ſingulis eſt volūtabile illud quod ſm veritatē eſt bonū. iſta deduci poteſt ex cōcluſione precedēti. ſi enī vnicuiq̄ eſt voluntabile illud quod apparet ei bonum. neceſſe eſt q̄ illi cui in ſingulis apparet bonum eē illud quod eſt vere bonum ſic voluntabile illud quod eſt ſm veritatem bonū . ſz ſtudioſus recte iudicat in ſingulis et ei verum apparet in ſingulis quare ſtudioſo erit voluntabile illud quod eſt vere bonū. Huius rationis

ponit mīozem confirmās eam. qz vni uersaliter fm vnūquenqz habitum vel fm vniuscuiusqz dispositionē: sunt vni cuiqz aliqua propria. i. proprie cōue nientia talt habitui vel dispositioni ꝛ apparent ei bona quia ꝛ sunt ei de lectabilia. proprium est enim castis quod vita casta appareat eis bōa ꝛ sit eis delectabilis. Similiter ꝓpriū est luxuriosis ꝙ vita luxuriosa appare at eis bona: ꝛ sit eis delectabilis fz appetitū electiuū. qz vt supra dictum est in fine primi fm appetitū sensiti uū actus venereus est delectabilis o minibus: ꝛ castis ꝛ non castis. Con sequenter ibi [Et ōrt plurimū] ꝛn fert differentiā inter studiosum ꝛ pra uū. d. ꝙ et ex hiis dictis appet ꝙ dif fert plurimū homo studiosus a prauo in hoc ꝙ est videre verum i singulis operabilibus quēadmodū regula ꝛ mēsura existēs omniū opabiliū. Est enī sciendū ꝙ vt dicitur. x°. metaphisi ce. omne illud quo res cognoscitur. vl a priori vel a posteriori potest dici re gula ꝛ mēsura eius. ꝛ ideo scientia prio modo est mēsura scibilis iquātū .s. est illud quo scibile cognoscitur. ꝛ alio modo scibile est mensura scientie inquātum. s. scibile est illud quo tanqz obiecto ꝛ causa scia cognoscitur: sed studiosus est illud quo bona operabi lia cognoscūt a posteriori. qz illa bo na sunt bona que iudicat ipse esse bo na: ꝛ appetit tanqz bonū. quare vir studiosus ꝛ bonus ꝛ pōi debet ꝛ po test dici regula ꝛ mensura bonoruz operabiliū. Deinde ibi [multis au tē] declarat quartā conclusionē. dans causam quare prauo videatur esse vo luntabile bonū illud quod nō est exīs bonū. d. ꝙ multis fit talis deceptio vt putēt bonū esse malum: ꝛ malum esse bonū: propter delectationē qz dele ctatio cā est. ꝙ putēt ꝛ desiderēt ma lum: ꝛ turpe delectabile tanqz bonuz ꝛ ꝙ putent ꝛ fugiant bonū aliquali ter asperū ꝛ triste tanqz malū. quare vnicuiqz prauo videtur esse volunta bile bonum illud quod cōiter accidit conuenire prauo dispositioni sue.

Deinde ꝓcedit ad euidētiā predictoruū quaꝛ tuor sunt inquirēda. prio vtrū voluntas sit idē quod vo luntas. 2°. vtrū voluntas sit tm̄modo finis. 3°. vtz voluntas sit tantummodo boni existentis. 4°. vtrū habitus ma lus magis corrumpat iudiciū rationis q̄ passio mala: vel ecōuerso.

Questio .18.

Et prio arguitur ꝙ voluntas ꝛ voluntas nō sunt idem. qz actus cum negatione ꝛ actꝰ sine negatione nō sunt idem: sed no luntas est actus cum negatione. ut pz de se ꝛ voluntas sine negatione. qua re non sunt idē. Sed in oppositū ar guitur. qz voluntas cum sit circa finez est vel fruitio: vel intentio. vel volun tas nō est autē fruitio. cū fruitio sit a more inherere rei fruibili. nolle vero nō ē inherere rei nolite. nec est etiaz intētio: cū intētio sit principiū prose cutionis voluntas vero nō: sed potius fuge. Dicendū autē ꝙ omnis volun tas est volūtas: ꝛ omne nolle est qō dā uelle: sed nō conuertitur. quod o stendo. quoniā omne uelle est aliquid nō fieri: vel ñ esse est quoddam uelle ꝛ oīs sic nollēs ē i uerītate volēs. fz aliquid nolle fieri uel esse: ē velle il lud nō fieri vel ñ eē. ꝛ omnis nolens illud fieri vel nō eē ē volēs illud nō fi eri vel nō eē. quare nolle ē velle ꝛ no luntas est uolūtas. Est āt sciēdū ad euidētiā mioris ꝙ negatio pōt prepo ni ꝛ postpōi actui: ꝛ vtroqz modo tal negatio pōt i signatiōe nois iplicari. verbi gratia de negatiōe prepōita in b̄ noie nēo ubi negat bō qz intelligit preponi negatio· ꝛ in b̄ noie iustitia negat iustia. qz negatio notat prepōi iustitie. i b̄ autē noie nolūtas nō negat volūtas qz negatio nō notat prepōi volūtati. ut dicēdo uolo comedere: ꝛ

nolo comedere. in 2° dicto in quo ipli
cat negatio nō negatur actus uolen/
di :sed ab actu uolendi negatur actꝰ
cōedendi:et ideo nō debet exponi p
istud q̄ est nō uolo cōedere: sed illud
uolo non cōedere. et ideo 2° sciēdum
q̄ uelle et nolle idē respectu eiusdem
sūt volūtates cōtrarie. qz sicut se hūt
inter se cōtradictoriozꝫ opiniōes: sic i
ter se uoluntates contradictoriorū: sz
ut dicitur 2° peryarminias. opiniōes
cōtradictoriozū sunt contrarie: puta o
pinari animā esse imortalem ꝛ opina
ri animā nō esse imortalem ꝛ uelle ꝛ
nolle respectu eiusdē sunt uoluntates
cōtradictoriorū. qz ut dictū ē uelle ꝛ
nolle comedere sūt idē q̄ nelle come/
dere ꝛ velle nō comedere. quare vel
le ꝛ nolle respectu eiusdē sunt volun/
tates cōtrarie. per hoc patet etiā q̄ ñ
omne uelle est nolle cuius omne nol/
le sit uelle. qz illud solū velle quod est
contradictorij negatiui dicitur nolle.

Per hoc patet responsio ad oba
quoniā actus cū negatione post pōita
ē actus nō negatus ꝛ iō nolūtas ē de
voluntas nō quidē illa determinate q̄
est sibi contraria: sed est voluntas su/
mēdo uoluntatē ut ē cōmūius ad uo/
luntates contradictoriorum.

Questio:19.

Ē .2° arguitur. q̄ voluntas ñ
sit tātūmodo finis tanq̄ ob
iecti uoliti. p2io qz volūtas nō est fi/
nis cū nullus sit nolitus :sed ut dictū
est noluntas est voluntas quedā. qua
re aliqua uoluntas erit appetitus nō
ipsius finis. Secundo qz omnis ele
ctio est eorū que sūt ad finē ut supra
ostensū est. sed omnis electio est nolū/
tas: ergo voluntas est corū que sūt ad
finē. mioz probatur. qz quod electiue
fit voluntarie fit. ergo per locū a casi/
bus quod electiuum est: uoluntariū ē:
ꝛ per consequens electio est uolūtas

In oppōitum est pbs. dicēdū ad q̄/
stionē q̄ voluntas ut est potentia pōt
ferri in obiectū nō habitū quadrupli
citer. p2io modo per alterū: ꝛ pro/
pter alterū: ꝛ hoc modo fertur in illa
que propter vltimū finē appetit: ꝛ p
pter que alia quedā prioza appetit.
ꝛ talis appetitus includit intentionē
inquātum appetit illud mediū habe/
re per alterū. ꝛ includit electionē in/
quātum appetit propter alterū. alio
modo potest ferri per alterū: sed non
propter alterꝫ. ꝛ hoc modo fertur in
finē ut assequēdum per altera. qz per
ea que sunt ad finē ꝛ talꝭ appetitus ē
intentio. alio modo potest ferri nō p
alterū: sed propter alterū. ꝛ hoc mo/
do fertur in ea que p2ecise sunt ad fi/
nē. ꝛ talis appetitus dicitur electio.
alio modo potest ferri voluntas in o/
biectū. non per alterū nec propter
alterum. et hoc modo fertur in bonuꝫ
simpliciter sumptū nō relatū ad p2iuꝫ
per quod. nec ad posterius ꝓpter q̄
debeat uel possit acquiri. ꝛ ideo talis
appetitus potest esse tam possibiliuꝫ
q̄ impossibiliū. ꝛ talis appetitus uo
catur uoluntas de qua nunc agitur. ex
quo patet esse dicēdū: q̄ uoluntas nō
est eorū que sunt ad finem: sed tātum
modo finis :qz ois appetens ea que
sunt ad finē appetit ea p2opter alte/
rū. quare nihil appetit eorū que sunt
ad finē. ut sic ꝛ per cōsequens uolun
tas est tantūmodo finis. non fm q̄ fi/
nis dicit causam finalē propter quā a
lia appetuntur sz fm q̄ dicit finē tan
tū: non propter alterū ulterius desi/
deratū. Dicendū ergo ad p2imum
in oppositum q̄ noluntas est ap/
petitus finis. nō quidē illius affirma
ti qui dicitur nolitus :sed sui cōtradi/
ctoriꝫ qui potest dici per illā nolitio/
nem uolitus. ut exposui in p2ecedēti
questione. Ad alia dicēdū q̄ illud q̄
electiue fit uoluntarie fit sūmēdo uo
luntarie nō ut descendit a uolūtate ō
qua nūc agitur: sed ut descendit a uo
lito de quo supza dictū ē quod est cōe
nobis ꝛ bestiis.

Questio.20.

Et.3°. arguit q̄ uolūtas tātū, modo sit boni existētis. p̄mo q̄ ōe bonū volitū mouet uolūtatē: sed nullū bonū nō exīs mouet uoluntatem cū mouere supponat esse quare nullū bonū nō exīs ē bonū volitū. Secūdo q̄ ōe bonū apparens ⁊ nō exīs si appetitur appetitur p̄pter ignorātiā. sed ōe quod fit per ignorātiā ē inuolūtariū vt ostēsū ē supra quare si bonū apparēs ⁊ nō exīs sit volitū simul erit inuolūtariū. sed i oppositū ē p̄bs. Ad solutiōe questiōis p̄mo premittēdū ē. q̄ triū amabiliū ⁊ appetibiliū q̄ dicta sūt superius in 2°. ⁊ dicūt infra in :6°. s. bōi ⁊ delectabilis ⁊ utilis duo tātū sūt volūtabilia. s. bonū ⁊ delectabile. q̄ utile nūq̄ appetit nisi p̄opter alterū tanq̄ illud quod ē ad finē. Secūdo quod utrūq̄ illorū duorū voluntabiliū p̄t appeti tripliciter. uno modo sub p̄pria ratione. alio modo sub rōne alterius. 3°. modo sub rōne cōueniētis. verbi gratia. bonū honestū p̄t appeti sub rōne bōesti: vel sub rōne delectabilis. alio modo sub rōne boni: sicut illud quod habere est melius bōi q̄z non habere siue sit p̄ōitiuū siue p̄riuatiuū. Tertio p̄emittendū q̄ bonū apprehensum ⁊ nō exīs p̄t intelligi dupl̄r. uno modo q̄ sub rōne una sit apprehensum ⁊ sub alia sit exīs sicut dicit p̄bs de delectabili q̄ multi desiderāt ut bonum per se ita q̄ appet ⁊ no existit bonū: existit tn̄ delectabile. alio modo q̄ sub una rōne vl̄ pluribus sit appēs ⁊ sub nulla existēs. His ḡ premissis ad questionē dicenda sūt duo. p̄mū q̄ volūtas potest eē sub rōne una bōi appētis tātuz ⁊ existētis sub altera. 2m q̄ nō p̄t eē boni sub rōne una appētis ⁊ sub nulla existētis. Primū patet de delectabili ut dicitur i textu. cuius rō est. quoniā appetitus delectabilis facit appere cōueniētiā inter obiectū delectans ⁊ boiez delectatū. q̄ nulla p̄t discōueniētia appere. tunc arguit sic. quidquid reddit obiectum appetitus cōueniēs appetitui facit ipsū appeti ut bonū ⁊ sub rōne bōi. ꝫ patet quia bonitas ē quedā cōueniētia ut bonū ē illud quod ē cōueniēs rei: sed delectatio existēs in obo ut in cā reddit ipsū cōueniēs appetitui. sic q̄ tollit omnē appētū discōueniētie vel saltem quādo intrēdit ⁊ recipitur facit obiectū appere magis cōueniēs q̄z discōueniēs. quare facit ipsum appeti sicut bonū ⁊ sub rōne boni. Secūdū probo sic. illud q̄ nec cāz nec appētiā habet appetibilitatis nūq̄z appetit: sz illud qō nullā rōnē bēt bōitatis vl̄ delectabil̄ nullā cāz vl̄ appētiā bēt appetibilitatis. q̄ vt dixi. ois rō amabilis vl̄ appetibilis ē vel bōestas vel ꝺ lectatio vl̄ bonitas cōiter sumpta ad hāc ⁊ ad illā. utilitas enī nō ē rō nec cā p̄ia appetibilitatis sed reducit ad aliquā de predictis. ⁊ sic apparet q̄ illud qō in se caret illa triplici rōne caret ēt ōi cā appetibilitatis. Hoc ēt p̄bat de appēta: q̄ sicut i sophisticis nō p̄t latere falsitas sub cā appētie nisi sit aliqua vītas. sic nec i bonis ⁊ malis nō p̄t latere malū sub appētia boni absq̄z ōi exīstia bōitatis. quare nec p cōsequēs tale qd p̄riuatiū oi ratōne bonitatis nūq̄z appetit. Est autē sciēdū q̄ illud qō i se caret oi rōne appetibilitatis sepe appetit p̄pter aliud puta una potio feda ⁊ amara ⁊ mortifera p̄t appeti p̄pter sānitatē cuius i effectu nō cōferat eā. sz iste appetit nō ē volūtas: nec illud appetibile est volūtabile. quare nō p̄pter se: sz p̄pt alterū appetit. De utili vo nō ē hic ſmo. Dicēdū ergo ad p̄mū q̄ cōcludit de obo nullā bōne rōnē bōitatis. ad ſm dicēdū q̄ ubi appetit aliqd delectabile tāq̄z bonū nō appetit p̄pter ignorātiā lz appetat ignorāter sicut dictū ē supra. Questio. 2i.

Et 4°. arguitur q̄ passio mala magis sit corruptia rōnis q̄z bitus malus q̄ qdqd uniuo

lz

ce dicitur de cã equoca ⁊ de cãto eⁱ magis de cã dicitur q̃ de cãto fm pbz 2° metaphisice ut patet de calido vni uoce dicto de igne ⁊ de mixtis:tñ magis dicit de igne q̃ de mixtis .sz esse corruptiuũ rõnis vnuoce dicit de passiõe mala ⁊ de habitu malo.⁊ passio mala est cã bitus mali ut patet supra in libro prio ⁊ i 2° quare passio ẽ magis corruptiua rõnis q̃ habitus malⁱ

Sed in oppõitũ uidetur. qz rõ bois itẽpati magis est corrupta q̃ rõ icõtinẽtis .sz rõ intẽpati ẽ corrupta per bituz malũ:icõtinẽtis ꝺo p passionem quare bitⁱ malus magis corrũpit rõnẽ q̃ passio. Dicẽdũ suppõito q̃ itẽ sio bitus ⁊ vehemẽtia passionis sint pares q̃ bitus malⁱ magis corrũpit rõnẽ q̃ passio mala qz vnumquodq̃ malũ appetitus mtãtũ corrũpit iudiciũ intellectⁱ inquãtũ facit appere intellectui opⁱ malũ eẽ cõueniẽs bõi ⁊ opus bonũ eẽ diſcõueniẽs bõi.sz ceteris paribus ut dictũ est bitus malus magis cãt talẽ appẽtiã q̃ passio mala. quare magis corrumpit q̃ passio

Assumpta probatur primo a priori quoniã bitus malus cãt talẽ appẽtiã. ex hoc q̃ opus malũ est cõueniẽs diſpõni male.⁊ per hoc appet q̃ cõueniat rei sic diſpoſite.ſ. humane nature ⁊ per consequens illud quod est malum apparet naturaliter cõuenire homini ⁊ per eandẽ causã bonũ appet ei diſcõuenire. passio tñ cãt talẽ apparentiã ex ꝺ q̃ opus malũ ẽ cõueniens passioni male que est in oi modo casuali ⁊ accidentali ⁊ ex hoc appet q̃ illud malũ cõueniat rei passionate .ſ. homini:nõ tñ naturaliter:sed accidẽtaliter ⁊ casualiter. ⁊ iõ bõi male agenti ex passiõe. videtur quod sic sit agendũ.non simpl'r nec semp. sz fm quid ⁊ pro tunc. bõi uero male agẽti ex bitu videtur q̃ sic sit agẽdũ simpl'r ⁊ semp habita oportunitate: ⁊ sic pz q̃ habitus magis causat talẽ falsã apparẽtiã q̃ passio. Secũdo probatur idẽ a posteriori. qz passio mala põt in esse bõi absq̃ oi rõne falsa actuali vl habituali. habitus tamen malus nũq̃ ineſt homini sine rõne falsa actuali vel habituali ut supra in principio huius:⁊ supra in principio secũdi vbi visum est q̃ habitus malus in appetitu ⁊ habitus falsus in intellectu simul generãtur ⁊ simul augentur ⁊ simul operãtur.⁊ per idẽ patet q̃ etiã simul corrũpũtur .quare habitus malus magis ẽ corruptiuus rõnis q̃ passio. Dicẽdũ ergo ad argumẽtũ i oppõitũ q̃ cõparatio illa inter causaz ⁊ effectũ debet fieri inter causã totã ⁊ effectũ totũ.nõ inter partẽ cause ⁊ effectũ totũ vel ecõuerso:aliter enim ñ teneret .verbi gratia si dicatur generaliẽ. melioz est finis q̃ illud quod ẽ ad finẽ.verũ ẽ de fine toto nõ de qualibet parte finis.calamus enⁱ est propter scriptură tãq̃ propter finẽ. nũc scriptura tota que potest fieri p calamũ melioz est q̃ calamus. sed scriptura vnius littere nõ ẽ melioz q̃ calamⁱ simili modo in proposito.oẽs passiones ⁊ oẽs operatiões male que causãt habitũ malũ simul sumpte magis corrũpẽt rõnẽ q̃ habitus.sz vna illaz passionũ per se sumpta nõ. sic autem fit cõparatio ista .quare cõtra hoc nõ cõcludit ipse. L·8.

Existente utiq̃ volũtabili quidẽ finis.]postq̃ determinauit de voluntario ⁊ inuoluntario de electione ⁊ consilio ⁊ de voluntate:hic determinat de habituum potestate.ostendens q̃ habitus boni ⁊ mali virtus ⁊ malitia sunt in potestate nostra. prio igit ꝺ demõstrat. 2° quasdã falsas excusationes annullat ibi [Dicere ãt q̃ nullus] 3°. epylogat ibi [Consequẽter quidẽ igitur de virtutibus]in determinãdo autẽ probat tres cõclusiões. prio q̃ i potestate nostra sunt operationes virtutum. 2° q̃ operatiões malitiaz. 3° q̃ virtus ⁊ malitia. Procedit ergo sic. q̃ prio pro

bat p̄iāz.2ª proponit tertiam ibi[in nobis autē virtus]3ª.probat secūdaz ibi[in quibus eni in nobis]4ª. pro bat tertiā ⁊ p̄incipaliter intētam ibi [si autem i nobis]p̄imaz ergo pro bat.ꝺ. ꝙ ſuppōito ꝙ ꝺeſideriū volun tabile ſit ip̄ius finis tanq̄ obiecti. ⁊ ſuppoſito ꝙ ꝺeſiderabilia ⁊ elligibi lia ſunt eoꝝ que ſunt ad finem tanq̄ obiectoꝝ mānifeſtū ē qnod operatio nes que ſunt circa finē ⁊ circa ea que ſunt p̄m electionē voluntarie:ſed ope rationes virtutū ſūt circa finē ⁊ circa ea que ſunt ad finē.quare ſūt p̄m ele ctionē voluntarie· Huius rōnis p̄io ponit illud ſuppōitum .2ª maiorē ibi [Que circa boc]3ª. minorē ibi[vir tutū āt] ⁊ patet littera.eſt autē ſciē dū ꝙ p̄m electionē voluntariū ē illud quod ē in poteſtate noſtra ⁊ cuius ſu mus ꝺomini ad agere vel non agere. eſt eni aliquod voluntariū ꝙ nō eſt in poteſtate ⁊ ꝺominio voluntatis. ſicut eſt voluntariū in pueris ⁊ beſtiis. ⁊ ad ꝺifferētiā talis voluntarii ꝺicit hic p̄m electionē volūtariū. ⁊ p̄m hoc ma ioꝝ p̄poſitio eſt euidēs ex ſuppoſito qz ꝺeſiderium voluntabile qꝺ idem eſt ꝙ voluntas ⁊ ꝺeſiderium cōſiliabi le ⁊ elligibile quod idē eſt ꝙ electio. ſunt ꝺeſideria voluntaria p̄m electio nē hoc eſt in poteſtate noſtra.volūta te nāq̄ poſſumus velle vel nolle poſſi bilia vel impoſſibilia ut viſū ē ſupza. electione aūt nō eligimus:niſi illa ſo la que ſunt in poteſtate noſtra ut uiſū ē.quare talia ꝺeſideria ⁊ quecunq̄ o/ pera ex ipſis ꝺependētia ſunt in pote ſtate noſtra. ⁊ ſic patet maioꝝ ꝙ oēs operationes que ſunt circa predicta ſunt p̄m electionē voluntarie. minoꝝ āt patet ex prehabitis in 2ª.virtus enim ē habitus electiuus eorū que ſunt ad finē p̄opter bonū finē: Deinde ibi. [in nobis aūt ⁊ virtus]proponit ter tiā conclusionē ⁊ p̄incipalr intentā .ſ. quod in nobis ⁊ in poteſtate no ſtra eſt virtus. ⁊ ſimili modo malitia ſibi oppōita. Deinde ibi[in quibus enim in nobis]p̄obat cōcluſionē ſe cūdā ꝺicens.in quibuſcūq̄ operabili bus ⁊ circa quecūq̄ opeꝛabilia ope rari eſt in poteſtate noſtra. ſimiliter ñ operari erit i poteſtate noſtra:⁊ in q buſcūq̄ ⁊ circa quecūq̄ nō operari ē in poteſtate noſtra. ſimiliter operari erit in poteſtate noſtra.ꝟ patet quo niā ōniū oppoſitorū eaꝺē eſt ſentētia ⁊ potētia ut ꝺicitur.5ª.9ª.⁊ xª. metaphi ſice .ſed i materiis virtutū ⁊ circa ma terias virtutum ⁊ viciorū illud ope ꝛari quod eſt bonū ⁊ uirtuoſū.⁊ illud nō operari quod eſt etiā bonū ⁊ vir tuoſū ē etiaz in poteſtate noſtra. utrū q̄ eni pertinet ad uirtutē ꝺe qua iaz probatū eſt ꝙ eius operationes po ſitiue vel p̄iuatiue ſunt in poteſtate noſtra.quare illud opari quod ē ma lum ⁊ vitioſum ⁊ oppoſitū ꝺicto non operari bono erit in poteſtate noſtra huius rationis p̄io ponit maioꝝē.2ª minoꝝē ſimul cū cōcluſione ibi[quare ſi operari]⁊ patet littera per ſoꝛmaz ꝺatā rōni. ⁊ ſic patet quod operatio nes malitiarū ſeu vitioꝝū ſunt in pote ſtate noſtra .qz operari maluz ⁊ non operari bonū ꝺicūtur operatiōes vi cioꝝū ⁊ malitiarū. Deinde ibi[ſi au tē in nobis]·ex p̄ꝺictis ꝺuabus cō cluſionibus probat tertiā p̄incipali ter intentā.intendens ſic arguere. in quoꝛūcūq̄ poteſtate eſt operari bona ⁊ mala.in eorū poteſtate eſt fieri ⁊ eſ ſe bonos ⁊ malos.boc patet qz ut pa tuit in ſecūdo per operazi bona ⁊ nō operari mala efficitur homo bonus ⁊ virtuoſus ⁊ per operari mala ⁊ non operari bōa efficitur homo malus ⁊ uitioſus .⁊ ſic patet ꝙ ſic uel ſic ſe ba bere ad operari ē fieri ⁊ eſſe bonos uel malos·ſed in poteſtate noſtra eſt operari bona uel mala ⁊ nō operari bona uel mala.ut uiſū ē in p̄mis ꝺu abus concluſionibus ·quare in pote ſtate noſtra erit fieri ⁊ eē bonos ſeu ꝺ cētes ⁊ malos ſeu indecentes. huius

rõnis ponit primo minorez explicite 2° maiorẽ iplicite ibi.[hoc aũt erat.] 3° cõclusionẽ ibi.[In nobis erit.]Et sic pz q in nra ptãte ẽ vtus p quã sum⁹ decẽtes ⁊ boni ⁊ simil'r malitia p q̃z sum⁹ praui ⁊ mali.Deide ibi.[Dicere aũt q nul⁹ volẽs malus·]quasdam falsas excusatiões ãnullat quib⁹ mali hoies innitũt ad excusãdas excusatiões i pccis. Vñ sciẽdũ q qz appetit⁹ ⁊ itellect⁹ sunt prícipia hũanorum actuũ bonorz ⁊ malorz hic ẽ q excusatio p̃t fieri.tpl'r. prio° excusando appetitũ.2°mõ excusãdo itellectũ.3° mõ excusãdo appetitũ sil' ⁊ itellectm.Et iõ pbs ãnullat p° excusationẽ appetitus 2° ãnullat sil' excusatiõem appetit⁹ ⁊ itellect⁹ ibi.[Sz forsitã talis aliqs ẽ] 3° excusationẽ intellect⁹ ibi[Si ãt qs dicat.] Est igit excusatio appetit⁹ q ipse nunq̃z vult nunq̃z appetit malum quodcũqz sit illud. q probant quia sicut se bz mot⁹ desiderij ad bonũ. Sic motus fuge ad malũ. ⁊ p cõsequens ecõuerso.sicut se bz mot⁹ fuge ad bonũ.sic mot⁹ desiderij ad malũ.sed oẽs desiderãtes desiderãt ⁊ appetũt bonũ. ⁊ nõ malũ ut supza i prícipio primi.quare oẽs fugiẽtes fugiunt malum ⁊ nõ bonũ.uelle ãt est qdaz appetẽ desiderãdo uel amãdo.nolle vo est qdã fugẽ timẽdo.l' odiẽdo. quaẽ nullus vult null⁹ appetit malũ ⁊ p cõsequẽs nulla malitia ẽ volũtaria ⁊ nullus volens ẽ mal⁹:sicut nolẽs ẽ bonus vl' beat⁹.Cõtra hoc igit ꝓponit pbs q intendit.2° ꝓbat ibi.[vel in nũc dictis dubitandũ]Dicit ergo q dicta excusatio assimilat boi mẽdacij.qui bõ mẽdax assimilat q̃tum põt boi ueraci accipiẽs aliqua vera ex quib⁹ sua falsa colorez ꝓbabilitatis accipiãt. Ista eiz excusatio accipit aliqd verum.s.q null⁹ nolẽs ẽ bon⁹ ⁊ beat⁹.talis nãq volũtas reddit volũtatẽ malaz qua qsq miser efficit.ꝑm Aug.iz° de trinitate.c° 5°. et accipit aliqd falsum dicendo malũ nõ eẽ volũtariũ et malitiã nõ esse voluntariam qz ꝑm veritatẽ dis malitia moral' est qd voluntariũ. Deinde ibi.[Vel in nũc dictis.]Demõstrat malitiã eẽ voluntariã. prio a priori.2°a posteriori ibi.[Et hijs ãt videt testificari.]et itendit sic arguere.vl' malitia seu bit⁹ malus ẽ volũtaria.vl' illa que nũc dcã ⁊ demonstrata sũt erũt dubia et negãda dicẽdo boiem nõ esse prícipiũ nec eẽ genitorẽ suaz opõnũ. quẽadmodũ ẽ prícipiũ et genitor suorũ natorũ seu filiorũ.sed iã dicta et demõstrata nullo mõ sunt i dubiũ reuocãda vl' negãda.quare malitia dicenda ẽ esse volũtaria. Huius rõnis prio ponit maiorem distinctiuã cõtinuãs ꝑam partẽ distinctõis cũ prima:p banc cõiunctionẽ vl' õstructionẽ aut dicte secũde ptis supponit ex demonstratiõe fcã in prícipio capituli 2° vero ꝓbat dcãm distinctiuã ibi.[Si aũt ꝫ dicuntur]. ostẽdẽs cõcesso q bõ sit prícipiuz ⁊ genitor suarũ opõnũ.q bitus mali erũt volũtarij et in hois potestate et arguit sic.Quo rũcũqz principia sũt i potestate nostra et uolũtaria et ipsa erũt i potestate nostra et volũtaria.sed prícipia malorũ bituũ sũt volũtaria et i potestate nra. Non eiz hemus prícipia ad que possumus reducere malos bitus nisi opa nra p que geneal' bitus ut visum ẽ in 2°.Et ꝫ opa sunt in ptãte nostra ut hic cõcedit. quare bitus mali erũt uolũtarij.Dui⁹ rõnis prio accipit cõcessionẽ q ꝫ dicantur scz q homo est voluntarium prícipium:⁊ voluntarius genitor suarum operationũ.2° ibi.[Et nõ habemus]Ponit minorẽ scz.q principia malorum habituũ sunt in nobis que sunt opatiões nostre. 3° maiorem ibi[Quoz etiam prícipia] Est aũt sciendũ.q de silitudine filiorz ⁊ opm posset accipi mediũ ad ꝓbandum. q homo est prícipiũ voluntartũ bituz ⁊ actuũ. Ad aũt sit prícipiũ actuz ꝓbatur sic.ꝓpter vnũqdq̃z tale:⁊ ip̃m magis:si sit in eodẽ genere cause:sed homo est prícipiũ filiorũ: qz ẽ prin-

cipū generatiōis eorū ꝛ ñ ꝓpter ali am cām. quare bō magis ꝛ eēntialiꝫ ē prīcipiū actuū generatōis filiorū q̄ ipsorū filiorū. Et sicut ē de bijs actibus sic ē de ceteris oībus. Ad aūt sit prīcipiū bituū ex eodē medio. ꝓbat sic. posita cā ponit effectꝫ sz cā quare bō ē prīcipiū filiorū ē. qz ē prīcipiuz generatiōis eorū. Et ista eadē cā ē de bittbus. qz ut iā oñsum ē homo est prīcipiū opōnum ex quibꝫ generat bitus. quare bō est prīcipiū suorū bitum malorū ꝛ bonorū. Et forsan ꝑbs has ꝓbatiōes itendebat īuere lz nō deduxerit. Est etiā sciēdū ꝙ bō generās filiū generat hoiem aliū i esse nature sz generās habitū generat seipm i esse moris. Deide ibi. [Et bijs aūt videt testificari.] demōstrat a posteriori ꝑ idē .s. ꝙ malitie sint volūtarie i differenter sicut virtutes. Et pꝰ facit rationē. 2º addit ꝛfirmationē ibi. [Et nō in ipso ignorare.] Arguit ergo sic. nullꝰ nos ꝓuocat vl ꝓhibz oparī ea que nec i potestate nostra nec nobis volūtaria sūt. sed patresfamilias i dommib⁹ ꝛ legislatores i ciuitatibꝫ nos ꝓ uocāt operari aliqua. ꝛ ꝓhibent operari aliqua. quare sūt i potestate nra. ꝛ nob volūtaria. Hui⁹ ratiōis ꝓio sī mul inuit ꝛclusionē ꝛ mediū. ꝑ. ꝙ bijs cōclusionib⁹ ꝓpositis videt testimoniuz ꝓhibē illa ꝓpria q̄ sūt a singul⁹ ꝑsonis i dommibus. Et illa cōia que a legislatorib⁹ fiūt i ciuitatib⁹ ꝑ penas legitimas punientes hoies operantes mala si tñ nō ꝑ uiolētiaz: nec ꝑ ignorātiam uolūtariā operātur mala ita qd excepcio respicit ignorātiam: cui⁹ nō est causa ipse ignorās. ignorāt autē ꝑ dicti patres ꝛ ꝓncipes hoies operātes bona ut istos bona operantes ꝓnocent ad bonuz ut sint ipsi ꝑfecte boni. ꝛ ut alios mala operātes ꝓhibeant ꝛ reuocēt a malo: ne deteriores fiant. nec alijs noceāt. 3º subdit maiorē dicens. ꝙ nullꝰ ꝓuocat operari illa que nec in nobis sūt nec volūtaria sūt ꝛ hāc maiorē ꝓbat iducens in bijs que non sunt in nostra ptāte dicēs. ꝙ non est opus necessariū suadere homini ante q̄ fiant talia. puta nullus suadet alicui non tale fieri febriliter vel non dolere: vel non esurire tpe ieiunij ꝛ pauptatis. ꝟ eni frustra fierent quia nō ꝓpter illā suasiōem minus patietur ille cui dicit. vnde dicit Jacobus Apostolus xp̄i. Si frater aut soror nudi sint ꝛ indigeant victu quotidiano. dicat aūt aliqs de vobis illis. Jte in pace calefiamini ꝛ saturemini: ñ dederitis aūt ei que necessaria sūt corpori quid ꝓderit eis. q. d. ꝙ nihil: quia nō erat in eorum ptāte calefieri cōtra frigidum ꝛ saturari cōtra famē. ꝛ sic ꝑz tota ratio. Deinde ibi [Et eni in ipō ignorante]. Confirmat dictam rōnem ꝛ assūmit ꝓpositiōem cōfirmatoriam 2º. declarat eam ibi [Puta ebrius]

Est ergo sciendū. ꝙ ista ꝓpositio est cōfirmatio cuiusdā exceptiōis posite i minori ꝛ ipi⁹ minoris ꝛ cū ꝟ maioris Primo ergo oñdo. ꝙ cōfirmet exceptiōem. dictum est eni in minori. ꝙ legislatores puniunt eos qui opant mala non per violentiā nec ꝓpter ignorantiam: misi ipi sint causa ignorantie Huc aūt dicit si mala opantes videātur causa ignorātie nō solum puniunt de opatiōibus malis: verū etiā de ipa ignorātia. quare illa exceptio bene sumit posita. 2º est confirmatio minoris: qz si sequele opationū puniūtur. multomagis debent puniri ipe opatiōes sed ignorātia est sequela quarundam opationū. vt statim declarabitur. quare si ignorantia punitur multomagis puniēda est operatio que est causa ipsius. 3º est cōfirmatio maioris que sumpta fuit cum duplici negatiōe dicendo. nullus nos ꝓuocat operari ea que nec in ptāte nostra nec nobis voluntaria sunt: ad q̄ sequitur ista simpliciter affirmatiua. ꝙ ois homo nos ꝓuocans puniendo vel ꝑmiando: nos ꝓuocat operari illa que sunt in po-

testate nostra: ꝛ quorum possumus eē voluntaria causa. Et signum huius est illud ꝙ hic dicitur. ꝙ scz in ipo homie delinquente ꝓpter ignorātiam legisla tores puniunt ipm ignorare: ꝛ ipam ignorātiam si ipe delinquēs videatur esse causa ignorātie. quare signum est quod vlr homines puniendi sunt de omni malo cuius ipsi sunt voluntaria causa ꝛ premiandi de omni bono. cu/ius ipsi sūt causa. Et nō de aliquo alio bono vel malo. quia ista est causa pre cisa quare aliquid bonum vel malum sit boi imputabile ad penam vel ad p̄ mium. Et sic patet cōfirmatio dicte ra tionis suppositā veritate huius propo sitionis. Consequenter ibi. Puta e/brius declarat hanc ꝓpositiōem tri/pliciter. fm ꝙ tripliciter homo potest esse causa talis ignorātie. primo mo/do per operatiōem que corrūpit sciaz iam habitam. Alio modo per occupa tionem prohibētē sciam habendam. 3° modo per solam ōmissionem opera tionis necessarij ad scientiam necessa/riam acquirendam. propter primū de bet puniri ignorantia ebriorum qui/bus fm sententiā pytachi qui fuit vn⁹ de septem sapientibus: debent infligi duplices increpationes: seu duplices punitiones. vna quia corrumpunt in seipīs vsum rationis per excessum po tus. altera quia rationis vsu corrupto peccant mechando: vel aliter ceteris iniuriando cum tota causa. quare pu/niendi sunt. ꝛ quare imputandus est eis: est quia ipi sunt causa talis igno/rantie. Et probat philosophus inten dens sic arguere. Quicunq; est domi/nus cause est dominus causati. sed iste ebrius ante ebrietatem fuit dominus excessiue potatiōis ꝛ ebrietatis: quia potuit potare sobrie vel excessiue non inebriari vel inebriari. Et inebriari seu excessiue potare fuit causa igno/rantie. quare ꝛ ipse fuit causa ꝛ domi nus huius ignorantie. huius rationis minorem exponit in littera ꝛ patet propter secundum debet puniri igno/rantia negotiatorum: qui taliter sunt occupati in negocijs extra communi/tatem hominum: ꝙ ignorant necessa/ria ad salutem: que oportet quemli/bet hominem scire ꝛ non sunt ad sci/endum difficilia. imo pueri de facili sciūt: hui⁹mōi homines sunt maxime pastores pecuduz: qui nunquam con/uersantur cuz hominibus: sed semper cum pecudibus: ꝛ ideo vt in pluribus vitam habent ꝛ ignorantiam pecudū ꝛ peccata multa cōmittūt de quibus nunquaz temptarentur: si habitarent cum hominibus. Propter tercium punitur ignorantia negligentiū ꝛ pi/grorū: q propter negligentiam igno/rant illa que scire tenentur ꝛ ipi sunt causa ignorantie: quia sunt homini di/ligentie ꝛ negligētie. possunt eni si uo lunt esse diligentes ꝛ negligentes.

Lectio. 9.

Sed forsitan talis aliquis ē] Postquam annullauit excu/sationem appetitus. hic an/nullat excusationem intellectus simul ꝛ appetitus. Et primo excusationez rectat. 2° ipsam annullat ibi. [Sed eius quod est.]3° quia predicta excu satio adhuc posset facile defendi. de/fensionem illam improbat ibi. [Ad/huc autem irrationabile.]4° quia ad huc posset excusatio prefata defen/di. illam aliam defensionem extermi nat ibi. [Non tamen si uelit.]Quin/to totum suum intentum per simile cō firmat ibi. [Non soluz autem anime] Dicit ergo primo quod forsitan ali/quis occasionem dictorum de negli/gentia: uolens excusare peccatum suū ꝛ malitiam dicet se male agere ꝛ egis se propter ignorantiam que sequitur negligentiam. quia ipse naturaliter a pueritia est negligens. que negligen/

tia tangit intellectū ꝛ appetitum. Et ideo non est sibi imputandum. nec est puniendus si male agat vel egit.

Deinde ibi. [Sed eius ꝙ est] Istā excusationem ānullat dicens. ꝙ ipsi negligētes sunt cā quod fiant tales. puta ꝙ negligentes ꝛ ignari. Qđ pbat tali rōne circa singulas materias. operationes frequētate faciūt operantes esse tales. i. operatores talīū quales ipe sūt. sed isti negligētes viuūt ꝛ operātur remisse qz operationes remisse faciunt eos remissos ꝛ operarios remissarū operationum. ꝛ per cōsequēs isti sicut sunt causa talium operationū sic sunt causa talium dispositionum ꝛ habituum. huius rationis primo pōit conclusionem vt dictuz est. 2o minorē ibi. [Viuentes.] continuando eam cū conclusione ꝛ dicendo quod isti sunt causa sue negligentie viuētes remisse. i. quia viuunt remisse sicut accidit in alijs hīnbus. [Eius. n. quod dictum est.] homines iniustos esse ipimet sūt causa quia sunt mala facientes. Et ei? quod est homines incontinentes esse ipsi sunt causa. quia sunt in potationibus ꝛ cōmessationibus degentes. mala namqz ferre. i. iniuriam inferre proximo ad iniustitiā pertinet sicut viuere in ebrietatibus ꝛ cōmessationibus ad incontinentiam. 3o ponit maiorem. d. quod operationes que sunt circa singula operabilia faciunt tales. i. operatores talium. Qđ probat per experientiam. d. quod hoc manifestum est ex meditationibus ad quācūqz agoniam. videmus enim si aliqui debeant duellare primo faciunt naturales actus illis actibus quos debent exercere in duello quia si operantes faciunt bene operatiōes suas sicut homines bene habituati in talibus. Ex hoc videmus vniuersaliter in quacūqz agonia vel certamine in quo debēt accipere magnum lucrum vel dānum vituperium vel laudem. Et ideo cōcludens veritatem istam dicit. qđ ignorare quod ex sepe operari circa singula operabilia fiant habitus operatiui similium non est nisi hominis pene insensibilis. qz pueris etiam videtur eē innata ista peritia quod ex frequētia usus ꝛ operatiōis redditur omnis homo operatiu? similium operationū. et sic patet quod excusatio vbi allegat negligentia nulla est. cum ipsi negligētes fuerint causa talis negligētie. Deinde ibi. [Adhuc autem irrationale] vnam defensionem predicte excusationis improbat. posset eni aliquis malus dicere. Si ego sum vel fio iniustus in voluntate fio iniustus. quia quāuis velim habere alienum quod est iniustum. tū nolo qđ propter ḃ i me aggeneretur iniustitia. quamuis enim velim pecuniam nolo tamen iniustitiam. Simili modo. si volo stuprum ꝛ delectationem que est in stupro. nolo propter ḃ fieri incontinens vel intemperatus. Sed quia volo delectationem nō propter ḃ volo in me malam ꝛ vitiosam dispositionem. quare si fiam incontinens vel iniustus inuolūtarie fiā ꝛ cum displicentia. Contra ḃ dicit pḃs quod istud est dictum valde irrationabile: quod sic probare intendit. Quicunqz operatur non ignorās illa ex quibus scit se fieri iniustuz vel incōtinentē. volūtarie se facit iustū ꝛ icōtinentez. Sed iniusta faciens operatur illa ex quibus scit se fieri iniustum. vt visum est in parte precedenti. Et similiter stuprans. quare iste quidē voluntarie fiet iniustus ꝛ iste voluntarie incontinens. Huius rationis ponit primo conclusionem cum substantia minozis dicens. ꝙ irrationale ꝛ falsum est dicere aliquem facientem iniusta: nō velle esse iniustum: ideſt ꝙ inuolūtarie sit iniustum ꝛ stuprantē non velle incontinētem esse. 2o ponit mino-

rē cum cōditiōe. q. d. Si maior ē vera oppoſita cōcluſio erit falſa. ⁊ p3 ſra. Eſt aūt ſciēdū ꝓ euidētia maioris qō ipſa tenz in virtute duarū ꝓpoſitionū ſupius oñſarū. prima ē i diffinitiōe volūtarij. Dictū ē eim q volūtariū ē cui⁹ prīcipiū i operante ſciēte ſingula i q, b⁹ ē opatō. totū aūt iſtud ſūmit in iſta maiori. Et ſi b dicat. q iſtud ē ueruz de opōne non de ſequela vel effectu opatiōis. additur alia ꝓpoſitio in prē cedenti expoſita. ſ. q cuius prīcipia ſunt nobis voluntaria ⁊ ipm eſt nobis voluntariū: nec excuſatio valet. Prō prer qō 2⁹ ſciendū q hoiem velle aliquid: contingit dupliciter. primo modo volendo illud per ſe ſumptuz: ſicut volumus ſanitatez ⁊ ſciam ⁊ ſimilia. Alio modo volendo illud cum alio bono ſumptum: ſicut pūtis vite incōmoda. nolumus quidem per ſe ſumpta. ſed volum⁹ ea cum vita: magis q̄z carere vita ⁊ incōmoda. Nunc igitur in iuſticia ⁊ quecūq; alia malicia vel peccatum non eſt volita vel volūtaria. primo modo. quia nullus per ſe peccatuz ut peccatuz appetit. Sed ſcō mō ois malitia eſt uolūtaria. q2 peccans prē elegit actū malum ſimul cū peccato. q̄z carere illo actu ⁊ peccato. Deinde ibi. [Mō tamē ſi uelit]. Annullat ⁊ exterminat aliaz defenſionē predicte excuſationiſ. poſſet enī aliquis mal⁹ homo dicere ſicut uolūtarie quieſcēs poſſum uoluntarie ſtatim moueri: ⁊ volūtarie currens poſſum voluntarie quieſcere. ſic ſi uoluntarie ſum malus: ſtati voluntarie poſſum eſſe bonus: ſed hoc eſt falſuz. dicet iſte. q2 ego experior q ſtatim prō nunc uellem eſſe bonus et optimus homo. ⁊ tamen non ſuz. quare non videtur veruz illud. ex quo ſequitur. ſ. quod voluntarie ſim malus. Ad b dicit pbs quod malus exiſtens non ſtatim quieſcit a malitia ſua. dato qō velit q2 nec eſt intelligendū. quod eodez modo per omnia fit nūc malus voluntarie. ⁊ a prīcipio ſit factus mal⁹ voluntarie. quoniam a prīcipio fuit in eius poteſtate eſſe vel non eſſe malū. ſed prō nūc non eſt ita poſtquā factus eſt malus. ſicut patet per exemplum d illo qui a prīcipio potuit non egrotare: tamen poſtq̄z egrotat nō poteſt nō egrotare. ſimili modo de illo qui proiecit lapidez. ⁊ patet littera. Deinde ibi. [Non ſolum aūt anime.] Totum intentū ſuum per ſimile cōfirmat. ſ. q ois ale malicia moralis ſit voluntaria ⁊ accipit ſimilitudinem a malitijs corporis. ⁊ intendit duas diuiſiones malitiarum corporis. vnam quod alique ſunt voluntarie ⁊ alique inuoluntarie aliam quod alique earum increpātur alique vero non increpātur. modo cōparando membra diuiſionum inter ſe accipit iſtam propoſitionez. quod nulla corporis malitia inuoluntaria increpatur. ⁊ quod omnis voluntaria increpatur Et ſic declarat eaz valde clare in littera. Et patet Et ex iſta intendit aliam propoſitionem vniuerſalorem. d. quod ſi ſic eſt in omnibus malitijs alijs ſicut in iſtis. conſequens eſt quod omnis malitia increpabilis ē voluntaria. Sed omnis moralis malitia eſt increpabilis. ergo omnis moralis malitia eſt voluntaria.

Lectio. x.

Si autē qs dicat.] Poſtquaz ānullauit excuſationez appetitus per ſe ⁊ appetitus ⁊ intellect⁹ ſimul. hic ānullat excuſationē intellect⁹. prio autez excuſationem recitat. 2⁹ improbat ibi. [Si quidem igitur ſibi]. 3⁹ prō parte excuſantium replicat ibi. [Si autem nullus ſibi tam] 4⁹ excuſationem exterminat ibi. [Si utiq; b ſunt vera.] Dicit ergo primo. quod ſi aliquis dicat quod ipſe nō peccat voluntarie ⁊ probet b tali ratione quia quicunq; dominatur ꝺſiderio boni: dominatur enam apparentie boni cum omnes deſiderent apparens bonuz. Sed nullus dñatur apparētie boni: ſz vnicuiq; videt finis eē talis qua

lis et ipe est: ꝺ est qual' finis conuenit et consonat dispositiõi eius. quare nullus dñatur desiderio boni. nec per consequens operationibus consequẽtibꝫ desiderium. Huius rationis primo ponit ꝺtutẽ maioris. s. ꝙ oẽs desiderãt apparens ad qꝫ sequitur. ꝙ qui dñatur desiderio dñatur ꝛ apparentie. postqꝫ nullus desiderat nisi qꝺ apparet desiderãdum. 2º ponit minorẽ cum suap battone. ꝺ. ꝙ fantasie. i. apparẽtie finis non sumus dñi. Et patet eius probatio. Deinde ibi [Siquidem igitur sibi] hanc excusatiõem improbat. intẽdens sic arguere. Quicũqꝫ est sibi ipi causa voluntaria eẽndi talem vel talẽ ipe sibi est voluntaria causa apparentie finis: talis vel talis: sed vnusquisqꝫ est sibi voluntaria causa eẽndi talẽ vel talem. ergo est sibi causa apparẽtie talis finis vel talis. Huius rationis maiorem supponit ex dicto aduersariorũ dicentium. ꝙ qualis est vnusqsqꝫ talis ꝛ finis sibi videt. Minorẽ vero ponit ꝺ que habet euidentiã ex dictis in scõo. quia ex opationibus generantur habitus ꝛ ex opationibus voluntarijs habitus voluntarij. Cuiuscũqꝫ enim principia sunt voluntaria ꝛ ipm est voluntariũ. Et ideo vnusqsqꝫ sibi cã est eẽndi talem vel talem fm habitum. Cõsequẽter infert cõclusiõez. ꝺ. ꝙ ipe qui est sibi causa talis habitus est sibi causa talis fantasie. i. apparẽtie. Et sic pz ꝙ maior predicte obiectionis excusatiue falsa fuit. Deinde ibi. [Si aũt nullus sibi causa eius ꝙ est] Pro pte excusantiũ replicat. ꝺ. ꝙ si aliquis direxit ꝛ ita excusauerit peccatũ suuꝫ vt sequitur. dicendo ꝙ nullus est sibi voluntaria causa malefaciẽdi. ꝛ arguit ita. Nullus qui male operat ꝓpter finis ignorantiã: ꝛ ꝓpter desideriũ non spõtaneum est sibi causa voluntaria male operãdi. Sed ois male operans. operatur ꝓpter finis ignorãttam inolũtariam ꝛ desiderium non spontaneum. quare nullus ẽ sibi causa volũtaria male operandi vel faciẽdi. Huius argumenti ponit primo conclusiõem. 2º minorem ibi [Sed ꝓpter ignorãttiam] ꝛ patet. 3º huius minoris cõfirmatiõem ibi [Quẽadmodum visum]: ꝺ. ꝙ quem admodũ oportet visum boni innasci. quo habens visum bene iudicat ꝛ fm bonum: verum iudicium desiderat illꝺ qꝺ est in se bonuꝫ: discernẽs inter pulchrum ꝛ turpe: sic etiam oportet innasci bonum visum intellectus practici: quo bene ꝛ vere iudicet vnusquisqꝫ finem verum ꝛ bonum. et fm illud verum iudicium desideret finem verum ꝛ bonum: ꝛ ille cui ꝺ est iudicium verum bene innatum est: habet bonam natiuitatem ꝛ est bene natus. Quod apparet. quia ille cui bonum maximũ ꝛ optimũ: et ꝙ nulli est possibile ab alio accipere vl addiscere: sed quale innascitur est in sua natiuitate cõsequenter est optime natus: ꝛ eius natiuitas est per naturam perfecta ꝛ optima natiuitas: sed ille cui tale iudicium et tale desiderium innascitur est huiusmõi: qꝛ sibi innascitur maximũ et optimũ bonum scꝫ huiusmõi iudicium qꝺ est causa oim bonorum actuum et sequentiuꝫ habituum. quare ille est optime natus et eius natiuitas est optima. Huius rationis ponit solam minorem. Deinde ibi [Si vtiqꝫ ꝺ sint vera] Predictam excusationem exterminat. ostendens primo. ꝙ malicia et virt' sunt priter voluntarie vel inuolũtarie. Scõo ꝙ malicia est voluntaria sicut virtus ibi [Sum vtiqꝫ finis]. De primo intendit sic arguere. Quecunqꝫ similiter se habent ad innasci et non innasci quãtuꝫ ad iudicium et desiderium finis et eorum que sunt ad finem: similiter se habent ad esse voluntarium et inuoluntarium. Hoc apparet quia ex habitudine ad ista dicuntur cetera volũtaria vl inuoluntaria etiam fm aduersarios. Sꝫ virt' et malicia similiter se hñt ad pdicta. quare virt' et malicia similiter se hñt ad eẽ volũtariũ et iuolũtarium.

Huius rõnis. primo ponit conclusionem sub interrogatiõe dicens. Si predicta verba peccatorum excusatoria sunt vera: quid vel quãtũ. quare virt⁹ ẽ magis volũtarũ bonũ q̃ malicia voluntarium malũ. q. d. q̃ nihil. 2° subdit minorẽ dicens. q̃ ambobus scilicz boi bono ⁊ boi malo ⁊ virtuti et malicie sil'r ⁊ pariter finis nõ est eis innatus vel simil'r et pter finis ẽ eis innatus qualitercũqz eis videat ⁊ adiacet ⁊ dispõni eorum. Et iterum similiter ⁊ pariter reliqua que sunt ad finem operãtur ambo referentes singuli ad finem hñt opationes suas naturaliter vel nõ natural'r eis visum. Et istud apparet ex dictis eorũz. q: dicũt q̃ natura ⁊ natiuitas facit hãc differẽtiam inter homies dando vni bonaz ⁊ alteri malã dispõnem a principio. maiorem vero supponit. vt dictum est ex aduersariorũ concessiõe. Deinde ibi [Sum vtiqz si sibi]. ꝓbat. q̃ malicia ẽ voluntaria sicut virtus: ⁊ ibi destituit fundamẽtum alterius ptis. ꝓmittit aũt vnã suppõnem per eos cõcessam. s. q̃ siue finis nõ sit naturalis cuilibz idest siue finis nõ naturaliter appareat cuilibet: sed finis qui est apud ipm. i. si finis appareat cuilibet ꝑm modum habitus volũtarij qui est apud ipm: quia fuit a principio in eius ptãte siue finis sit naturalis. i. naturaliter apparens cuilibet natural'r. tamen quocũqz istorum dato adhuc cõceditur: q̃ virt⁹ sit quid volũtarium: quia studiosus hõ reliqua ꝓpter finẽ operãdo: opat volũtarie. et per cõsequẽs virtus volũtarie generata dicit volũtaria. et ꝟ cõsequẽter infert conclusiõem: q̃ intẽdit principaliter. q̃ malicia erit volũtaria q̃ ꝓbat ibi [Similiter enim et malo] Intendens sic arguere. Quecũqz similiter se habẽt ad operationes que sunt ꝓpter finem et ad ipm finem: si vnũ est volũtarium et reliquum: qz si detur oppositum. s. q̃ vnum se habeat volũtarie et reliquũ inuolũtarie. sequitur statim q̃ non sil'r se habent ad p̃dicta: sed virtus et malicia similiter se habent ad p̃dicta et virtus est volũtaria. vt per eos conceditur. quare malicia erit volũtaria. Huius rõnis supponẽdo maiorez ponit primo minorẽ. d. q̃ ei qõ est malum: sicut ei qõ est bonum similiter et pter exist illud q̃ propter ipm. i. per se esse in opationibus et in fine. sicut enim vna operatio est per se bona et vnus finis per se bonus: sic alia operatio erit per se mala: et finis per se malus. In eodem enim genere vel modo pfectionis. ꝟ sũt per se bona et illa per se mala. Et quẽadmodum per eos dicitur et conceditur virtus ẽ volũtaria: quia sumus condñi habituũ. vt visum est supra li. 2° quia natura virtutẽ inchoat: sed assuefactio pficit. Et etiam nos existentes tales vel tales: talẽ vl talem finem nobis prestituimus fm q̃ conuenit dispõni nostre. quare malicie erunt et voluntarie. vt infert in cõclusione medium tangendo. q̃ similiter se habent supple virtus et malicia ad esse voluntaria. et sic patet. q̃ illa dispositio propter q̃ finis apparet homini talis non est simpliciter naturalis: sed volũtaria ⁊ cõsuetudinalis. Et in ꝟ destituit fũdamẽtũ eorũz q conãt inuenire rões ad excusãdas excusatiões in peccatis. Deinde ibi [Cõiter quidez igitur] Dicta de virtute epylogat ⁊ primo illa dicta recitat. Scõo habitum ⁊ operationem penes vnum illorum comparat ibi [Non similiter autem] Tercio. dictis dicenda continuat ibi [Resũmentes vtiqz]. Epylogat ergo primo illa que dicta sunt de virtute. ⁊ ꝟ reduci possunt ad sex cõparationes eius. potest enim compari ad subiectum. ⁊ sic dictum est. q̃ est habitus qui est genus virtutis: ⁊ ad debitum operandi. ⁊ sic dictum est. q̃ medietas. vt visuz est in scõo. Et est differẽtia vtutẽ: et põt cõparari ad generatiõez. Et sic dictũ ẽ. q̃ generat ex operatiõib⁹: et ad opatiõez. et sic dcũ ẽ. q̃

virtutis operatur talia ex qualibus ge
neratur vel ad causam. Et sic dictuz ē
q̄ sunt voluntarie:vel ad regulam .ꝛ
sic dictum est q̄ sunt secūduz rationem
Deinde ibi[Non sil'r autē] Penes
esse voluntariū cōpat bitum ꝛ opatio,
nem.d.q̄ nō sil'r sunt volūtarie opatio
nes ꝛ bitus.qm̄ opationum sumus dñi
a principio vsq̄ in finē . dū tm̄ non su,
mus ignorātes circūstātias in quibus
sunt opatiōes.vt dictum est supra.sed
sumus scientes singulas circūstantias
bituum nō tamē sum⁹ dñi nisi a princi
pio .ꝛ quo ad principiū opatiōes q,
dem possumus incipere vel nō incipe
re.Et in medio possum⁹ eas cōtinua,
re vel nō cōtinuare ꝛ in fine totaliter
dimittere vl̄ nō totaliter dimittere.ha
bitus tamē a principio possumus sic vl̄
sic incipere. in fine tamē nō possumus
dimittere.vt dictū est supra. Adie,
ctio etiā vl̄ augmētū bituū ꝓz additam
ta singula:vel ꝓz ptes singl'as ē nobis
ignota sicut ē in egritudib⁹ q̄ generāt
in corpore antequā innotescāt homini
Et sicut egritudines nō possunt statiz
dimitti quādo volum⁹:sic nec bitus vi
cios.tm̄ quia habitib⁹ vtimur vel sic:vl̄
non sic: quādo volumus.iō dicuntur
volūtarij : p̄ter b̄ q̄ generantur volūta
rie. Deinde ibi[Resūmentes vtiq̄z]
Continuat dictis dicēda.d.q̄ resūmen
tes de vnaquaq̄ virtute i spāli.dicem⁹
quid est: q̄tuz ad genus p̄dicamētum
ꝛ circa qualia:quātū ad gen⁹ obiectū
ꝛ qualiter se bñt ad obiecta q̄tum ad
modum:ꝛ quot sūt q̄tum ad numeruz
Et primo de fortitudine.

De euidentiā predictorū sunt
quatuor inquirēda.primum.
vtrum homo fiat malus iuolū
tarie ꝑpter ignorātiaz.Scōm vtq̄ fiat
mal⁹ iuolūtarie pp ꝑ potētiā . Terciuz
vtrū fiat mal⁹ iuolūtarie ꝑpter ꝓcupi
scētiā ꝛ natiuitatē.quartuz vtrū rema
neat malus inuoluntarie post acquisi,
tam malitiam.

Questio.22.

Ē primo arguit̄.q̄ homo fiat
malus iuolūtarie ꝑpter igno
rātiam:quia quicūq̄z carens
notitia necessaria ad acquisitiōem vir
tutis ꝛ declinatiōem malicie necessa,
rio ꝛ inuolūtarie erit malus ꝛ carebit
virtute:sed hō vt in pluribus caret ta,
li notitia.quare necessario ꝛ inuolūta,
rie erit malus ꝛ carebit virtute . Mi
nor ꝓbat̄ p theologiā ꝛ philosophiā
quadrupliciter.Nā notitia est boi ne
cessaria p̄o acquirēda virtute ꝛ decli
nāda malicia.s.noticia opationis bu,
mane:finis humani:status humani:ꝛ
potestatis humane. Ignorantia nāq̄z
opatōis humane:vel finis humani cāt
inuoluntarium.vt supra visum est. Ig
norantia etiam actus humani p̄obi,
bet laborare p̄o virtute:si enim homo
nescit quādo est bonus: ꝛ quando est
malus:nūquā conabitur declinare ma
liciā ꝛ p̄ocurare virtutem.Simili mo
do ignorantia potestatis humane : tol
lit omnem conatum hominis ad virtu
tez:si enim homo nescit an sit in eius
potestate esse bonum vel esse malum.
nūquā consiliabitur an debeat ad hoc
vel ad illud ire nec seip̄m hortabit̄ ad
bonum.Omnis enī exhortatio suppo
nit potestatem in eo cui fit exhortatio
vt dicit̄ in textu:sed homo caret de cōi
lege quadruplici noticia.vt ptz de sin
gulis.De ignorātia enī opationis hu
mane tāquā causa peccati. dicit Apo,
stolus.Ego aūt carnalis sum venūda,
tus sub peccato.q̄ enī operoz non in,
telligo.non enī q̄ volo bonum b̄ ago :
sed q̄ odī malum illud facio. ad Ro.
7.ca. Hoc idem habet̄ per Aristote.
dicētez.q̄ homines q̄uis fortes:tamen
quia carnales:habent sensus dolorum
ꝛ passionum.j.li.4.ca. de fortitudine

Itē infra libro septimo dicit.q̄ pas
sio absorbet ꝛ ligat rationem contra
noticiam operationum. De ignoran
tia finis dicit Apostolus.Nō qd ore,
mus sicut oportet nescimus. Ad Ro.
8.Constat aūt.q̄ oram⁹ nobis finem.

quare illum ignorabimus. Item salomon dicit. nescit hō finem suum. Eccl. 9°. ca. ꝫ idē habetur per pōm dicētem ꝙ boi studioso apparet esse finis illud ꝙ per naturā est finis. quare nulli ante acquisitiōez virtutis per quā fit studio sus ⁊ bonus apparebit verus finis.

De ignorātia status humani dicit salomon: qz nescit homo. vtrū amore vel odio dignus sit. Eccl. 9. ꝙ idē est ac si dixisset. vtrum bonus vel malꝰ sit: quia bonus amore ⁊ malus odio dignus ē ꝫ idem habeꝯ per pōm dicētez in fine huius. ꝙ adiecto hituz est generatio vel augmentū non est nobis cognita. nec per cōsequēs: hitus qui est bonitas vel malicia. De ignorantia ptātis būane sicut de causa malicie ⁊ bestialitatis. Dico ergo primo. ꝙ homo existens in honore: ꝫ est in ptāte ⁊ libertate nō intellexit: ⁊ ideo cōpatus ē iumētis insipiētibus ⁊ factus est sicꝯ illis. ꝫ idem apparet per pōm qui ꝓbare nititur hois ptātē cōtra negātes eā in hoc capꝯo. Et sic oīsa est ignorātia quadruplicis noticie necessarie ꝑ habēda virtute ⁊ declināda malicia. Sz in oppositū huius cōclusiōis est determinatio pbi. dō. ꝙ ꝓ acquirēda virtute ⁊ declināda malicia tria necessaria presupponūtur in oi hoie. Et quartum in aliquibꝰ sez natura ydonea: libertas sufficiēs: educatio non mala. aliquādo vero doctrina sana. Natura quidē ydonea que sit capax principiorū moraliū: sic ꝙ homo per se cūcta facienda itelligat: vel intelligentē audiat: qz si neutꝛ existat boi: talis erit vir inutilis. vt supra li. j°. libertas āt sufficiens. ꝑ quā homo possit cuniliter viuere ⁊ humana opera experiri. hoc enez est necessarium ꝓ noticia virtutū. vt supra in ꝓhemio. Educatio vero nō mala: qz sic possz nutriri ⁊ educari puer ꝙ anteꝙ pubuisset ⁊ vsum plenum rōnis haberet: esset male hituatꝰ: sicut accidit in pueris iudeorum qui educātur in odio xp̄i ⁊ xp̄ianorꝛ ⁊ sepe accidit in spurijs qui cōiter educanꝯ male quare sunt cōiter malꝰ: ꝫ etiam accidit in puellis raptis que violenter corrūpunꝯ ⁊ meretricule anteꝙ pubescant efficiūꝯ. Doctrina vero est necessaria ꝓ hijs qui per se nō possent ꝓincipia moralium capere: quibus non sufficit ꝓpria experientia. Hijs āt suppositis dico. ꝙ nullus homo fit malus inuolūtarie ꝓpter ignorātiā. qō ꝓbo. qz nullus potēs sufficiēter ꝓcipia moralia cognoscere ⁊ sufficienter ad opꝰ applicare fit inuoluntarie malus ꝓpter ignorātiam: qz vel habebit istā noticiam vel oppositā ignorātiam: si noticiā nō ergo ꝓpter ignorātiam fiet malus si ignorātiā tūc ipa erit volūtaria. post ꝙ poterat nō ignorare ⁊ talis nō causat inuolūtariū. vt supra visum est. sed ois homo p̄dictis quatuor suppōnibꝰ factis pōt sufficienter ꝓcipia moralū cognoscere ⁊ ad opus applicare. vt patet ex ipis suppositionibꝰ. quare nullꝰ hō fit malꝰ inuolūtarie ꝓpter ignorātiam. Dicēdū ergo ad illud. ꝙ obicit. ꝙ nullus caret noticia p̄dictis quatuor suppositis. Ad illud ꝙ dicit de ignorātia opationis humane. Dicēdum ꝙ paulus loquitur in persona homis icōtinētis. ꝙuis ipe nō esset incōtinēs Incōtinēs āt itelligit cōsiliative ⁊ appetit electiue illō qō est operādum: sz nō operat illud. opatur āt aliud. ꝙ nec itelligit cōsiliative: nec appetit electiue ⁊ hoc mō dicit se ñ itelligere illud ꝙ opatur: nō tamē negat se intelligere illō ꝙ est opandū ⁊ illud sufficeret ad esse bonū. Ad aristotelē dō. ꝙ passio non ligat nec obsorbet rōnem nisi qz voluntas ꝓius consentit motui passionis. Cuius signum est. ꝙ vnus incōtinens ligabitur ex minori passione: ⁊ vnus continens non ligabitur ex maiori. quare illa ligatio est voluntaria. ⁊ per consequens non causat inuolutarium. Ad illud de ignorantia finis dicendum. ꝙ Apostolus loquitur de bijs que dātur nobis a deo. de quibus

etiam habemus notitiã solum a deo.

Ad salomonẽ dõ. q̃ loquitur de fine vt est vltimũ: nõ vt est optimũ: qz ibi sũmitur finis cõiter ꝛ indifferenter ad bonos ꝛ malos. Ad pm̃ dicendum. q̃ hominẽ studiosum vocat nõ solum illum qui per multum exercitium est habituatus in bonis moribus: sed etiam omnẽ hoiem innocentẽ ꝛ rõne naturali non corrupta vtentem: ꝛ talis est quicunq; a principio si voluerit predictis quatuor suppositis. Ad illud vero de ignorãtia status hũani dõ q̃ salomon loquitur de dignitate odij vel amoris que habetur per caritatez infusam a deo ꝛ per eius priuationez non intendit autem loqui de habitib⁹ humanitus acquisitis: qz in habitu virtuoso per exercitiũ acquisito bene stat priuatio caritatis: qz illa pditur p vnicum actum malum: non tamẽ habitus acquisitus. Ad pm̃ dicendũ. q̃ loquitur de adiectione ptis ad partem seu gradus ad graduz: sm̃ q̃ reddit totum habitũ tantũ vel tantũ. ꝛ per consequens intendit solum negare noticiam de quãtitate intentionis habitus. Et ista noticia nõ est hoi necessaria p virtute. Ad illud de ignorãtia potestatis humane. dicendum. q̃ homo qui peccauit cum esset in honore potestatis ad bonum ꝛ in honore innocẽtie non intellexit: tamẽ intelligere potuit sibi salubria: sed noluit intelligere vt bene ageret. vt dicit in alio p̃s. Ad pmz dicenduz. q̃ ipe ꝑbat istam potestatẽ nõ quia essz ignota homi non male dispositio: sed homi male disposito. sicut probat 4⁹ methaphisice. principia prima que satis sunt hoi nota. Et iõ dicit ꝟ q̃ ignorare quoniã ex operari circa singula fm̃ habitus fiunt: pene insensibilis est. sicut fuit expositum legẽdo lr̃az

Questio. 23.

Et 2⁹ arguit. q̃ homo fiat malus inuolũtarie ꝑpter impotẽtiã. Primo quoniã quicũq; habet impotẽtiã faciendi bonũ qõ facere vult ꝛ resistendi malo cui resistere vult ꝛ stãdi in bono i quo stare vult fit malus inuolũtarie ꝑpter impotẽtiã sic est de homie vt in plurib⁹. quare fit malus inuolũtarie ꝑpter impotentiã

Assũpta probãtur ꝓtum ad singula Apostol⁹ eni dicit de impotẽtia facie di bonũ. Non enim q̃ volo bonũ. hoc facio. ad Roma. 7. certũ ẽ aũt q̃ nõ stat ex defectu volũtatis postquã vult. stat ergo ex defectu ptãtis. Arist. etiam dicit supra in fine primi. q̃ quẽadmodũ dissolute corpis pticule hoim diligẽtiũ mouere eas in ptem dextrã. praue ferunt in ptem sinistrã: sic est in aia: tam̃ in corpib⁹ manifeste videm⁹ illud qõ puerse mouetur. in aia vero nõ vidm⁹ ergo sicut corp⁹ inuolũtarie aliq̃ ferk praue sic ꝛ aia. Et hoc ex ipotẽtia peuemẽdi ad bonuz ad qõ nitik puenire Ari. aũt in plurib⁹ locis dicit incõtinẽtẽ vinci a passiõe mala. cõstat ãt q̃ nullus qui vincik ꝑt victori resistẽ ꝛ q̃ ois qui vincik inuolũtarie vincik. quare incõtinẽs fiet mal⁹ ꝛ itpatus luolũtarie ex ipotẽtia resistendi malo. puta passiõi male. Ari. etiã dicit ꝟ q̃ malo habitu acquisito nõ statim ille mal⁹ poterit quiescere a malicia ꝛ fieri bonus. Ex quo arguik sic. quacũq; virtute aliquid mouek ad terminũ: eadẽ virtute qescit in illo termino. ita q̃ si nãl⁹ mouek: nãliter quiescit: si violenter violenter: si volũtarie volũtarie. sicut patz in ducẽdo in oibus: sed iste male habituat⁹ quiescit in malo habitu inuolũtarie. suppo ito. q̃ nollet esse mal⁹. quare prius fuit motus inuoluntarie ad illũ malũ habitum. quare ex ipotentia: nõ ex voluntate fact⁹ est mal⁹. De ipotẽtia ꝺo resistẽdi malo. dicit apostolus vbi supra qõ nolo malũ ꝟ ego operoz. quare voluntarie vl̃ inuolũtarie agendo malũ: fiet malus ex impotentia resistendi.

De impotentia vero standi in bono dicit sapiens. q̃ septies in die cadit iustus casu scilicet peccati ꝛ intelligik quolibet die. Constat autẽ q̃ in-

stus homo qui est bone voluntatis non peccat septies in die ex volūtate. quare ex ipotētia stādi. Ari. āt cōsci⁹ sibi ō hac ipotētia dicit. q humana vita necessario indiget requie ꝛ remissiōe vite que maxie fit in ludo circa quē posuit virutē eutrapelie. vt supra li. 2°. ꝛ j. in. 4°. quare videt q homo vt in pluribus sit impotens pro acquirēda vtute ꝛ vitāda malicia. 2°. arguit principaliter sic. quicquid fit in hoie volūtarie fit ex hois ptāte. qō patet: q volūtarium est: cuius principiū ē in ipo homine operāte. vt dictum est supra. sed bonitas ꝛ malicia non fiunt ex homis ptāte. ergo non fiunt in hoie ex homis volūtate. Minor patet per apostolum dicentē. q non est volētis neq currentis sed miserentis est dei. ad Rom. 9.

Itē Aug⁹. in li. de gra. ꝛ li. arbitrio. Cooperādo in nobis deus pficit q operando incipit: q ipe: vt velim⁹ opatur incipiens: q volētibus cooperatur pficiens. vt igitur velimus opatur. cuz aūt volum⁹ ꝛ sic volum⁹ vt pficiam⁹: nobis cooperatur: tamē sine illo vel operante vt velim⁹: vel cooperāte cū volumus bona pietatis opera pficere non valemus. Ex hijs ergo claret. q velle ꝛ pficere bonū non est in hois ptāte: sed dei. Si ergo deus b opatur i homine nō est ei voluntariū. q ipe homo nō est principiū. Si āt deus b ñ opare tur: homo necessario fieret malus. quare nec istud erit ei volūtariū: postquaz aliud facere non poterat. Sed in oppositum est pia determinatio pbi p q̄ tollit oēm excusatiōez peccati. Pro intellectu qōnis p̄mitto duo. primū est q cum virtutū alie infuse sunt vt tradit scārum scripturaꝝ auctoritas: ꝛ alie ex būanis opatiōibus generate. de quib⁹ agit moralis pbs. De primis nō ē hic questio. Scōz. q idē est querere de cā operationū et actuum: et de cā habitum ex opationibus generatoꝝ: postq̄ habituum generatio sequitur opationes et actus. Pro solutiōe questionis p̄mitto quatuor primū. q pro acquirenda virtute et declinādo a malicia non sufficit ptās hois sine dei auxilio. Se cūduz. q ptās ōi ñ sufficit sū ꝓsesu būano. tciū q ptās hois est in ptāte dei.

Quartū. q ptās dei est in hois potestate. Primū ꝛ ꝑm simul declaro sic. sicut ē in processu ad malū: sic est in processu ad bonū: sed in ꝓcessu ad maluz non sufficit ptās hois sine auxilio alieno: nec ptās aliena sine cōsensu būano quare nec in processu ad bonum sufficit b sine illo: nec illō sine illo. Minorem declaro sic: ꝛ accipio pro exēplo vnum opus intēperātie ad cui⁹ ppetratiōem sic procedit. q primo p̄mittitur occursus alicuius rei concupiscibilis vel in visu: vel in auditu: vel in tactu: vel in fantasia: vel in cogitatione aliqua. 2°. sequitur motus concupie. 3°. consensus volūtatis. 4°. prosecutio operis. constat aūt. q potestas homis non sufficit sine aliquo ministrāte rem concupiscibilē ꝛ in primo occursu ꝛ in toto ꝓcessu: q semper ipa res cōcupiscibilis mouet hoiem: ꝛ homo nō mouet nisi motus: nec ptās huius rei cōcupiscibilis ꝛ actiuꝝ ipam ministrātis: sufficit sine consensu hois: quia ex cōcursu cōcupiscibilis non causatur magnus motus concupie sine volūtate hominis neduz male habituati: nec ex motu cōcupiscentie causatur consensus voluntatis: contradictio eni esset. Si i modo in processu ad bonuz sunt quatuor primo occursus rei salubris ꝛ honestē mentem alicientis ad bonum. 2°. motus rationis apprehendentis ꝛ voluntatis acceptantis. 3°. simplex consensus voluntatis. 4°. vero efficax ꝓsecutio boni operis. constat ergo. q potestas hominis non sufficit sine illo qui ministrat illam rem salubrem ꝛ bonestam ꝛ sine illo qui facit eam apparere vt placidam ꝛ bonestam vt salubrē b autez oia facit deus. ipe nāq̄ sicut ē cā rei ꝛ bōitatis ei⁹: sic est cā occursus ei⁹. Et iō iste curs⁹ vocat gra vocāt qz

non sumus sufficientes cogitare aliqd ex nobis quasi ex nobis: sed sufficiētia nostra ex deo est: sicut dicit Apostolus Et sicut ē causa occursus ei⁹: sic est cā cōplacētie eius inquātū facit eā homi apparere vt placidā: ⁊ vt honestā: ⁊ vt salubrem. aliter enī ꝓia gr̄a nō fuis set gratia. Et ideo ista scōa gratia: inquātum causat cōsensum vocat gratia iustificās: qz ista facit hoiem in tali cō sensu esse iustuz ⁊ bonū: ⁊ sicut causat talē consensuz: ⁊ sic dat bonū volūtati adiutoziū ad efficaciter ꝓsequēdū op⁹ bonū. Et ista gratia vocat gratia cooperās hoi ⁊ magnificās hoiem: qz istā gratiā per quā frequētantur opera bona: acqrūtur boni habitus virtuosi ꝑ quos simpliciter ⁊ magnifice fit homo bon⁹ ⁊ magn⁹. Et sic daret ꝙ hois ptās nā sufficit ad pfectiōem boni operis sine dei auxilio. Sed nec dei ptās sufficit sine cōsensu būano: qm̄ vt dictum ē cōtradictiōem implicat hoiem esse bonū sine bona voluntate ⁊ habere bonam volūtatem sine consensu ad bonuz. Et euidentius cōtradictiōez implicat hominē consentire ad bonū sine cōsensu humano. quare dei ptās nō sufficit sine cōsensu būano. Et ꝺ est qꝺ dicit Augustinus. Qui creauit te sine te: ꝺ est sine consensu tuo nō iustificabit te sine te: ꝺ est te inuito. Terciū ⁊ quartū declaro per distinctiōem vnicam: qz potestas vnius pōt esse in ptāte alterius quadrupliciter. vno modo sicut ptās cause inferioris est in ptāte cause superioris: ⁊ ꝺ mō ptās homis est in ptāte dei. Alio modo sicut ptās cause liberalis est in ptāte recipientis. verbi gratia. q̄ꝺiu sol est super terram. ptās eius que demōstrat visibilia: est in ptāte huius hois: qui si voluerit in virtute ⁊ auxilio solis videre poterit: ⁊ ꝺ modo ptās dei sicut ptās cause liberalissime: est in hois ptāte: qz si homo voluerit: vel obicem non posuerit. de⁹ eum ad virtutum perfectiōem vocabit: ⁊ in virtute iustificabit: ⁊ per virtutē cooperando ei: ip̄z magnificabit: ⁊ ꝺ modo per theologos distinguūtur tria genera gratiar̄. Ex hijs ergo sequitur ꝙ in hois ptāte est fieri ⁊ esse virtuosū ⁊ bonum. Ex ꝺ etiā vlteri⁹ sequitur ꝙ nullus ex ipotētia fit malus inuoluntarie qꝺ querebat questio. Dicendū ergo ad primū. ꝙ null⁹ habet ipotentiam simpliciter faciendi bonū: vel resistendi malo: qz ꝺ oia pōt cum auxilio cause liberalissime que ē deus: qui dat oibus affluenter ⁊ non imꝓperat.

Ad aplm autē dō. ꝙ loquit in persona hois incōtinētis qui nō facit bonū ꝙ vult electiue: sed recedens ab electione facit malū: ꝙ non eligit: tū concupiuit: ⁊ sic facere bonū non stat ex impotentia: sed stat ex volūtate: qz electionem bonam q̄z habuit reponēs voluntionem malam ⁊ consensuz ad maluz accepit. Ad Aristotelē. dō. ꝙ sicut corpus ꝓaue fertur ex virtute ⁊ dispōne sibi intrinsecis: sic ⁊ aia ꝓaue ex sibi intrinsecis. ꝺ āt posito manifestuz est. ꝙ aia nō ferī ꝓaue ex ipotētia aie vl voluptatis nec inuolūtarie: sed ex ipotētia electiōis bone: qz cōcupia ꝓeualet aduersus eam: non tam aduersus potētiam anime. quontā voluntas pervelle consentit ⁊ adheret concupiscētie dimissa electione. et per consequēs fertur voluntarie. Ad aliud dictum apostoli simili modo dicendum est. ꝙ loquens in persona incontinentis dicit se nolle electiue illud maluz ꝙ agit. ꝙ tamen vult concupiscentie consentiendo et adherendo. Ad aristotelē dicendum. ꝙ voluntas dicitur vinci: quonia ab appetitu qui est ꝼm naturaz et ꝼm rationem et ꝼm virtutem: qui etiam est via ad felicitatem: ꝓosternitur ab appetitu: qui est cōtra naturā: contra ratiōem: contra virtutem: qui etiaz deuiat a felicitate: tamen iste secundus appetitus malus est ei voluntarius. et ideo volūtate vincitur: et ip̄a potest passiōi male victrici resistē: qz passio: nec p̄ rōez nec p̄ electōez vicit nisi

p cõſẽſum uoluntatis. Ad ſapientẽ ãt dicẽdũ q̃ loquitur de caſu ueniali. q̃ virtutẽ nõ ꝓhibet nec corrũpit: ad illud q̃ dicitur de requie ⁊ remiſſiõe vite dicẽdũ q̃ ludus requies ⁊ remiſſio vite ꝗ̃uis virtutẽ nõ generet: nec augmentet. tñ nõ corrũpit nec minuit ſi moderate fiat: aliquando occaſionaliter ⁊ p accñs virtutẽ auget iꝯtũ reddit boiez ſine tedio ⁊ fatigatiõe que ꝓuenit ex operũ cõtinuitate. Ad ẽm principale dicẽdũ q̃ virtus moralis ⁊ malitia oppoſita fiũt in boie ex bois prãte ut declaratuz eſt. apoſtol⁹ãt dicit virtutẽ nõ volẽtis nec currẽtis eẽ ſi cut cauſe ꝓncipalis ⁊ ſuperioris: ſz miſerẽtis dei: qui vt dictũ eſt: eſt cauſa ſupior liberaliſſima bñs boiez in potestate ſua: auguſtinus ãt dicit nos non poſſe velle ⁊ perficere bona ſine deo: ſz nõ negat qui poſſimus cũ eo: ⁊ hoc ſufficit ad ſpliciter poſſe ꝓpter liberalitatẽ bõitatis ſue· .q.24.ª

Ez⁹. arguitur. q̃ fiat hõ mal⁹ ꝛuolũtarie propter cõcupiſcẽtiã. ꝓrio qz p q̃ quis captiuatur in lege peccati: per illud ꝛnuoluntarie fit malus q̃ patet: qz in lege peccati fit malus: ſz qui captiuat ꝛnuolũtarie ducitur: ſz p cõcupiſcẽtiã captiuatur hõ in lege peccati vñte apoſtolo. i uenio in mẽbris meis legẽ repugnãtẽ legi mẽtis mee ⁊ captiuãtẽ me i lege peccati. ad ꝛRo. 7⁰. h autẽ lex mẽbroz cõcupiſcẽtia eſt. quare ⁊ c. 2⁰ qz q̃ ẽ naturale nõ eſt volũtariũ: ſz mot⁹ ⁊ ductus cõcupiſcẽtie naturalis eſt vt dicũt iſti quoz opinio recitatur hic in littera. ⁊ ut philoſophus uidetur dicere ſupza libro 2⁰ vbi dicit q̃ delectatio ẽ nobis cognata ⁊ cõplãtata p naturã a pueritia. quare malitia ad quã ducit boiez iſta cõcupiſcẽtia nõ ẽ volũtaria. In oppõitũ ẽ determiatio pbi. ꝓrio ſolutiõe queſtionis ꝓmittẽda ſunt duo prio cõis efficatia huius cõcupiſcẽtie quã hẽt in boibus. 2⁰ diuerſitas quam habet ſm magis ⁊ minus in diuerſis boibus. Be prio ergo ſciẽdũ q̃ naturalis cõcupiſcẽtia que cõi noie ſũpta ẽ idẽ q̃ appetitus ſenſitiuus põt cõparari ad naturã aialẽ bois preciſe ſũptã vel ad naturam rõnalẽ: vt nature aiali cõiũctã: ſicut eſt in boie: vel ad naturã rõnalẽ: vt ab aiali nã deuictã. vel ad naturã rõnalẽ ut nature aiali ſubiugatam. Si cõparetur ad naturaz aialẽ preciſe ſũptaz. ꝟ quadrupliciter. qz vl cõparat ad eaz vt naturalis potentia ⁊ ſic dicitur lex carnis: ſiue mẽbrorum vel vt potẽtia remota. ⁊ ſic dicitur cõcupiſcibilitas: ſicut ẽ in pueris: vel vt potẽtia ꝓpinqua: que ſtati põt i actuz exire. ⁊ ſic dicitur cõcupiſcẽtia qualis eſt in adultis. vel ut potẽtia ad actũ iclinata. ⁊ ſic dicitur ꝓnitas. vel vt potẽtia actui ⁊ motui cõiũcta. ⁊ ſic dicit libido: Si vero cõparetur ad naturaz rõnalẽ vt nature aiali cõiũctaz. ꝟ dupliciter. qz vel cõparat ad appetitum rõnalem. ⁊ ſic dicitur ſtimulus carnis qz rõnalẽ appetitũ ſtimulat ⁊ titillat. allicit ⁊ attrahit vt ei cõdelectet ⁊ cõdoleat: ⁊ cõdeſcẽdat vel ad ipſaz rõnẽ maxime vt eſt cõſcientia. ⁊ ſic dicitur lãgor: qz languere facit: ⁊ difficultatẽ pati cõſcientiaz que pugnat aduerſus carnez: ⁊ caro per talẽ appetitũ carnalẽ cõcupiſcit aduerſus ſpiritũ Si autẽ cõparetur ad naturam rõnalem. vt ab animali natura deuicta. hoc dupl'r: quia vel comparatur ad ſtatuz anime in quo tunc eſt: ⁊ ſic dicitur tyrannus. vel ad illum in quo tunc eſſe debet. ⁊ ſic dicitur eſſe corrũptio. qa tunc ꝓncipatur in homine ille appetitus qui non habet ius ꝓncipandi: nec ꝓncipatur ad cõe conferens totius hominis: ſed ad damnũ. quare dicitur tyrannus. tunc autem ꝓncipatus quo pars anime rationalis principari debet parti irrationali corrũptus eſt ⁊ anima peruerſa: vnde. ſ⁹to pi. dicitur q̃ ꝓpꝛium eſt rationi principari in homine. non tamen ſemper puta quando anima hominis eſt per-

nersa. ꝛ ideo dicitur corrupta. si autē
compareꝯ ad naturā rōnalem ut na-
ture animali subiugatā. ḃ cōtingit qua
drupliciter. qz effectus eius in anima
subiugata opponitur virtuti quantuz
ad quatuor. ſ. quantū ad bonitatē. ꝛ
quantū ad rectitudinē seu cōformita-
tem. quantum ad decorem ꝛ quantū
ad uigorē. quare ꝑm ꝙ effectus rōna-
lis cōcupiſcētie opponiꝯ bonitati uir-
tutis ipsa dicit fomes ꝛ nutrimentum
qz fouet ꝛ nutrit peccatū. Sed ut op
ponitur rectitudini dicit vitiuz natu-
re sed ut opponiꝯ decori dicit fedi-
tas aie. Sed ut opponiꝯ vigori virtuꝫ
per quā difficilia fiunt ale virtuose fa
cilia: dicit ifirmitas volūtaꝫ ꝛ ꝓscientie
Et isti sūt mōi se habēdi buiꝰ cōcupi-
scie ad hominē habentē utrāqz natu-
ram. Be 2ᵒ scienduz ꝙ naturalis cō-
cupiſcētia diuersificaꝯ i hominibꝰ ꝑm
magis ꝛ minus quadrupliciter prioᵒ
ꝑm natiuitatē. Alio modo ꝑz etatem
alio mō. ꝑm corporis dispositionē ac-
tualē. 4ᵒ modo ꝑm morē ꝛ cōsuetudi
nem. Secūdū natiuitatē aūt. quia ex
cōplexione p natiuitatē accepta vnus
est magis iclinatus ad venerea cꝫ ali
us ꝛ ille aliꝰ magis ad pecunias. vel
ad cibū vel ad potū cꝫ iste. ꝛ sic de ali
is Secūdū etatem vero. qz iuuenis p
naturā magis iclinaꝯ ad delectabilia
cꝫ senex: ꝛ senex magis ad lucra cꝫ iu
uenis. Scōm dispositionē aūt corpo
ris. qz sanꝰ magis iclinaꝯ ad venerea
cꝫ ipemet eger existēs. ꝙ viuet magis
vel minꝰ delitiose vꝯ austere ꝑm ḃ ma-
gis vel minus sentiet motus buiꝰ na-
turalis concupie. Scōz cōsuetudinē
vero: qz non obstante naturali cōsue-
tudine: ppt cōsuetudinē vnꝰ senex ma
gis cōcupiscet cꝫ vnus iuuenis. vñ au-
gust. in epist. ad valerū dicit sic. Qui
concupie nequiter seruunt: tantas in
eis vires accipit. vt plerūqz etate diffi
cilibus mēbris eisdem ptibus turpius
ꝛ ꝓcatius insanire nō desinat. Est āt
sciendū. ꝙ de cōcupia naturali solum
querit ista questio: qz sequēs queret ō
habitibus malis. Dijs ergo ꝓmis-
sis dō ad questiōem. ꝙ nulla naturaꝯ
concupia q̄tūcūqz intensa p natiuita-
tem vel per etatez necessitat vel cogit
hoiem ad esse malum ꝛ virtuosum in
uoluntarie. qđ ꝓbo. si aliquis esset
necessitatus ex concupia ad esse malū
inuoluntarie ḃ maxime videreꝯ de bo
mine vicioso ꝛ incorrigibili: sed iste ñ
est inuolūtarie: sed voluntarie malus
ergo nec quicūqz alius est iuoluntarie
malus. Assumpta ꝓbo. qz in isto in-
corrigibili concupia si necessitat volū-
tatem: vel hoc est. qz eius cōcupia est
frequentior ꝛ vehemētior: vel qz eius
voluntas est ductibilior ꝛ debilior: ſz
neutrum dari pōt. qz vnus alius corri
gibilis habebit concupiam ꝛ frequē-
tiorem ꝛ vehemētiorem. quare nō po
terit dari primū nec etiam ꝑm: qz illa
volūtas nō est ductibilior nec debilior
qz totus mundus non pōt flectere p̄-
ce vel precio: pena vel premio: ver-
bere vel verbo. quare nullo modo ap
paret sentiendū esse. ꝙ talis voluntas
sit necessitata ꝛ inuolūtarie ad mali-
ciam ducta. imo in cōi modo loquendi
talis homo inpsuasibilis vocaꝯ nimis
voluntarius. Per ḃ dō ad primum.
ꝙ aliquis pōt captiuari volūtarie: si-
cut ille qui ad solum mandatū princi
pis ductus timore: vadit ad carcerem
sic ꝛ volūtas bois volūtarie captiuaꝯ
ad nutū appetitus ducta solo amore
vel timore vel aliqua passione sicut di
ctum est de incōtinente qui voluntа-
rie vincitur. Et sic loquiꝯ Apostolus
in psona incōtinētis. Ad ꝑm dō. ꝙ
motus cōcupie naturalis est: sed con-
sensus voluntatis: quo volūtas consen
tit vel dissentit huic motui est volūtariꝰ
ꝛ liber. Et si ista opinio que recitatur
in littera dicit oppositum non est ve-
ra. ꝓbs autem supra in scō dō non dicit
nisi ꝙ illa delectatio est nobis natura
lis: sed consentire illi non dicit esse na
turale. imo dicit ꝙ pugnare aduersus

eam est difficile sed non impossibile.

Questio.25.

Et quarto arguit quod homo semel malus semp remaneat malus ⁊ inuoluntarie. qz ut dicit pbs i littera. sicut se habz corp⁹ ad egritudinē sic aia ad malitiā. Sed factus eger volūtarie in corpore: remanet postea inuoluntarie eger usqz ad peryoδ morbi. quare simili mō eger ⁊ vitiosus in aia remanebit eger inuoluntarie. Sed in oppositū arguit. qm̄ habitus vitiosi non sunt permanētiores qz habitus virtuosi. Sed isti sunt corruptibiles per mala opera: cessātibus bois. quare ⁊ vitiosi erūt corruptibiles p bona opera cessātib⁹ malis. Dicēdum ergo ad questionē q⁹ hominez recedere a malitia est difficile. 2⁹ quod nō est impossibile. Primū pz ex quatuor vulnerib⁹ que theologi dñt i homine derelinqui ex quolibet mortali peccato. Sed manifestius reliquit ex habitu vitiosō: que sūt: malitia. ignorātia. infirmitas: ⁊ cōcupiscētia. malitia quidē qz vitiosus bitus habētem facit malū sicut virtuosus bonū. Ignorātia vero qz vt ostensum ē: omnis mal⁹ est ignorans: ⁊ omnis habit⁹ vitiosus secum trahit aliquā ignorātiaz. Infirmitas vero qz sicut virtus reddit hominem promptiorē ad omne opus bonū. sic vitium ad omne op⁹ malū. Et p ꝓns homo fit ex vitio impotētior ad resistē dum malo. Et ꝯ impotētia vocat infirmitas. Concupia vero sequit vitiū. nō illa naturalis de qua dcm̄ est questiōe proxia. qz illa precedit ut causa peccati ⁊ ista sequit ut effectus. ꝯ aūt concupiscētia seqt̄ uitiū. qz sicut virt⁹ reddit opus suum delectabile. ⁊ per ꝓns magis desiderabile. Sic vitiū suo mō reddit op⁹ suū delectabile. ⁊ per cōse quēs ds̄iderabile. Et i ꝯ qō reddit homini op⁹ sunm delectabile cāt istū modum concupie. Ex hijs arguit sic. Illud est boi valde difficile. cui obuiant vulnus malitie: quātum ad boiem totum vulnūs ignorātie: quātū ad intellectū: vuln⁹ cōcupiscētie q̄tum ad appetitū: reddēs ipm̄ pronum omni malo: ⁊ vulnus infirmitatis retrahēs ipsum ab omni bono. Sed recessui a malitia obuiāt ista quatuor vulnera. quare videtur esse valde difficile. Et ideo prouerbialiter dicitur. difficile est assueta relinquere. secundum probo. qz quicunqz habet dominiū super actus habet dominium super habitum per eos generabilem ⁊ corruptibilez. patet ex principio secundi. Item istud ē fundamentuz philosophi in principali ratione huius lectionis. Sed homo vitiosus ⁊ malus habet dominium super actus a principio usqz ad finem. sic quod potest operari: ⁊ potest non operari bonum vel malum ut dicitur in fine lectionis. quare habebit dominium etiam super habitum per tales actus generabiles vel corruptibiles. quia si cesset operari mala ⁊ operari bona paulatiue nō statim ut dicit philosophus deponit malum habitum. Dicendum ergo ad illud quod obijcitur. quod similitudo. Arist. tenet quātum ad ꝯ quod sicut ille corpore egert non fiet statim cum voluerit sanus. sic nec iste in anima vitiosus. fiet statim cum voluerit virtuosus: sed paulatiue. sicut ille qui existens parisius vult esse rome non statim erit rome. Sed erit ibi in mense si adhuc voluerit laborare. Sic vitiosus non statim cum voluerit fieri virtuosus erit virtuosus. Sed per mlta opera bona. cessantib⁹ malis. Et in hoc explicit sententia cū questionibus tertij ethicorum.

Explicit liber Tertius.

Incipit liber. Quartus.

Lectio prima.

Uoniaz quidem igitur medietas] Postquã philosophus egit de fine virtutis in primo: & de generatione & multiplici cõditione virtutis i 2o. & de principio virtutis in 3o. Hic i. 4o. agit de multiplici specie vtutis. Et ſm b. iste quartus habet. xj. ptes. In quazũ pria agitur de foztitudine. In. 2o. de temperãtia ibi. [Post b de tẽperãtia]. In. 3o. de liberalitate ibi. [Dicam9 deinceps de liberalitate.] In. 4o. de magnificentia ibi. [Videbit ãt vtiqz cõsequẽs.] In. 5o. de magnanimitate ibi. [Magnanimitas autem circa magna.] In. 6o. de phylotimia ibi. [Videt aũt & circa hũc.] In. 7o. de mãsuetudine ibi. [Mansuetudo aũt.] In. 8o. de aicitta ibi. [In colloquijs aũt & conuiuere.] In. 9o. de veritate ibi. [Circa eundẽ aũt fere.] In. 10o. de eutrapelia ibi. [Existente aũt ſquie.] In. xj. de quadam passione laudabili. ſ. de verecundia ibi. [Verecũdia aũt.] Phs ergo agens de foztitudine inuestigat & manifestat primo eius obiectũ. 2o. eius op9 & actum ibi. [Fortis aũt istupescibil] 3o. eius similitudies ibi.] Dicunt aũt & alie ſm. 5.]. 4. eius ppzietates ibi [Circa audatias aũt.] Obiectũ aũt foztitudinis manifestat in. 7. cõclusionibus. quarũ pzima ẽ qõ obiectũ foztitudinis est tẽribile. 2a. q malum est illud terribile ibi. [b autem sũt.] 3a. qõ multipler ẽ terribile ibi. [Timem9 ãt mala.] Quarta qõ foztitudo non ẽ circa quodcũqz terribile ibi. [Sz nec circa oia.] 5a. quod ẽ circa maximũ terribile ibi. [Circa qualia igit] Sexta qõ ſi est circa illud maximũ terribile quo cunqz mõ suſceptibili ibi. [Videbit aũt utiqz nec circa.] 7a. qõ illud terribile circa qõ foztitudo est multipliciter ẽ uariabile ibi. [Terribile aũt nõ omnib9.] Dicit ergo primo quod i fine pcedẽtis libri dixerat qõ primũ diceret de foztitudine qõ iam dictum ẽ pzius .ſ. supza li9. 2o. qõ foztitudo ẽ medietas circa timozes & audatias. ois autẽ timoz & ois audatia ẽ circa terribile. & nos timem9 terribilia. ex quo habetur quod oẽm foztitudis est terribile. Est enim sciẽdũ quod vnaqueqz virtus moderãs passiones: habet p obõ: obiectũ illarũ passionũ. qz virtus ordinat appetitũ circa illud circa q passiões de ordinãt ipsum. Sed ut hic supponit. foztitudo moderat timozes & audacias: hazũ autẽ passionũ obiectũ est terribile. qõ ſm rem idẽ ẽ quod ausibile. differũt tñ ſm rationẽ. illud enim malũ qõ est magnũ & difficile ad vincendũ. simul est terribile & ausibile. ausibile quidẽ inquãtũ est appetitus apt9 natus assurgere ad repellẽdũ & impugnandũ ipsum terribile. nõ inquãtum appetit9 ẽ natus cadere ab ista assurrectione. & ẽ natus frãgi ex imminentia dicti mali. quare necesse est qõ foztitudo sit circa illud qõ est terribile & ausibile. Et sic habem9 pzo pzia cõclusiõe qõ terribile est obiectũ foztitudis. 2o. ibi. [b aũt sunt simplicit] Ostendit qõ illud terribile ẽ malus. o. q b terribilia simpliciter & vniuersaliter loquẽdo sũt mala. Cuius signũ est & pbatio. q ãtiqui determinãt & diffiniũt timorẽ dicentes ipsum esse expectationẽ mali. Notãdum aũt quod expectatio vniuersaliter & generaliter sũpta respicit futuz euẽtum alicuius accũtis boni uel mali & dicit imutationez appetit9 pro futura receptione illius accũtis. Sed differenter respicit malum & bonum. quia malus respicit fugiendo. i. cum fuga & odio illius talis euẽtus. bonũ vero respicit non fugiẽdo. sed pocius accedẽdo cũ desiderio. Et ideo expectatio respectu boni ppzie dicitur sed respectu mali ipzopzie. nec ẽ expectatio nisi large sumpta. Itẽ imutatio est dif-

ferens. qz respectu boni fit imutatio
ad large recipiẽduz. ꝛ ideo in tali im
mutatione coꝛ dilatat et ampliat fm
dilatationẽ ꝛ ampliationez appetit⁹.
Sed respectu mali fit imutatio ad nõ
recipiendũ vel ad parũ recipiendũ ꝛ
ideo in tali mutatiõe coꝛ cõstringitur
ꝛ claudit fz cõstrictionẽ ꝛ clausionez
appetitus. quare expectatio respectu
mali nõ dicit sicut respectu boni. tam
large sumpta ut dictũ est põt sũmi gene
raliter respectu utriusqz. 3⁹ ibi. [Ti
memus igit mala.] Ostendit q multi
plex ẽ terribile fz quod est multiplex
malũ quod timem⁹. Dicit ergo quod
nos timem⁹ mala puta malã opinionẽ
de nobis: ꝛ inopiã seu pauptatem: ꝛ
egritudinẽ coꝛporis: ꝛ inimicitiaz .i.
ãmissionẽ aicozũ. qz inimicitia sũmit
hic priuatiue tantũ: non positiue pro
odio: ꝛ timem⁹ etiã mortẽ: ꝛ patẽt di
uersa genera terribiliũ vl genera ma
lozũ. Pro quozũ sufficientia ẽ scien
dum. q omne malum est uolũtariuz.
vel inuoluntariũ: malũ aũt nolũtarium
est culpabile. inuolũtariũ aũt est pena
le. Nullũ aũt uolũtarium timemus ut
sic. quare nullũ maluz culpabile time
mus. quãuis dicatur timoꝛ culpe: qz
ut supra dixim⁹ in principio tercij. il
lo nãqz timoꝛe nõ timem⁹ peccare fz
propositũ in quo sum⁹: qz tunc in bo
no proposito sum⁹. Sed timemus tem
ptari ꝛ decipi: ꝛ a proposito bono di
uelli: ꝛ hoc est inuolũtariũ super quo
primit⁹ cadit timoꝛ q̃uis timeat pre
cise ꝓpter culpaz futurã. post tempta
tionẽ que tũc eẽt volũtaria q̃uis fm p̃
sentem volũtatẽ: illa que tunc erit sit
luolũtaria. timeꝫ ergo tm̃ penale ma
lum. Istud aũt opponitur vel bono in
trinseco. vel extrinseco. Si bono extri
seco ꝟ tripliciter: qz illud est vel fama
boni nominis. vel substantia tempora
lis. vel sũt amici: ꝛ maxime illi qui sũt
nobis sanguine iuncti. Si bono intrin
seco. ꝟ dupliciter: qz vel est bonum es
sentiale vel accidẽtale. Et fm ꝟ time
mus predicta quinq̃. fm quod sunt le
siones ꝛ iniurie istoꝛum quinq̃ bono
ruz vnde timemus opinionez malam
vt lesionẽ fame. Inopiaz vt lesionem
tẽpoꝛal substãtie. Inimicitiã vt lesionẽ
aicitie. Egritudinez anime vel coꝛpo
ris vt lesionẽ boni intrinseci acciden
talis. mortẽ vt lesionẽ boni essentialis
quod est vita sũ qua homo non est hõ.
4⁹ ibi. [Sed non circa oĩa.] Ostendit
q foꝛtitudo non est circa oĩa terribi
lia mala ꝛ prio proponit cõclusionez
suam. ꝟ. q̃ q̃uis predicta .5. mala ti
mem⁹: ꝛ quãuis foꝛtitudo sit circa ob
iecta timoꝛis. nõ videt tñ esse circa oĩa
predicta. Deinde probat ꝟ de qua
tuoꝛ predictoꝛũ. Et prio de opinione
mala que est bois infamia. Et inten
dit sic arguẽ. terribile circa quod for
titudo est fz virtutẽ non opoꝛtet time
re. Sed infamiã opoꝛtet timere. qua
re infamia nõ est illud terribile circa
quod est foꝛtitudo. Minus rõnis põt
minoꝛẽ. ꝟ. q quedam opoꝛtet nos ti
mere ꝛ ipsuz timere est bonũ. ꝛ nõ ti
mere in bijs esset malũ. Et ideo dicit
q autem nõ timeat aliquis in talibus
malũ est qui eni timet infamiã seu opi
nionẽ malã de se: dicitur verecundus
ꝛ decens: quia ꝟ decet oĩs boni bois
honestatẽ: qui aũt non timet inuerecũ
d⁹ est ꝛ indecens: cuz a quibusdã dicit
foꝛtis fm metaphoꝛã. quoniã aliquid
simile ꝛ cõe habet cũ foꝛti: quia ꝛ ipe
circa suã materiã est impauidus sicut
foꝛtis circa suã. Deinde ibi. [Inopiã
aũt.] Probat idez de inopia. premit
tit tamẽ q foꝛtitudo non negatur esse
circa inopiã propter causam propter
quã negatur de infamia: quia ibi di
ctum est. q infamiam timere opoꝛtet
Sed hic dicit. q inopiam timere nõ
opoꝛtet: sicut nec egritudinẽ. nec ali
quod malum qõ non est iputabile ho
mini tanq̃ factũ ex malitia: ꝛ ex pro
pria culpa per ipsum hominem. Est
aũt sciendũ. q p̃s non intendit dice
re ista simpliciter non esse timenda tã

quam mala. Et ideo dicit forsan: sed intendit dicere q̄ ista non sūt timēda tantū vel taliter q̄ eor timor ꝓhibeat opa virtuosa sicut videm⁹ ut in pluribus. q̄ timor pauptatis ꝛ iopie ꝓhibet sic timētes liberaliter expēdere. Et timor egritudinis ꝓhibet sic timētes laborib⁹ ꝛ piculis se exponere. qū ꝑm virtutem deberent se exponere Et sic vniuersal'r vult dicere. q̄ nullū malū penale tātū est sic timēdū: q̄ propter ei⁹ timorē sit desistēdum ab operib⁹ virtuosis. Hac igit cā exclusa probat suū ꝓpositū ibi. [Sed nec qui circa hec.]Intendēs sic arguere. Terribile circa q̄ fortitudo est. est i periculis bellicis. ſz iopia nō est i periculis bellicis. ergo nec ē illud terribile circa q̄ fortitudo. Hui⁹ rationis ponit prīo cōclusionē. d. q̄ nec circa eā nec circa similia est fortitudo. nec ille qui circa talia ē impauid⁹ debet dici fortis. nisi ꝑm similitudinē 2°. ponit minorē ibi. [Quidam eſz]. d. q̄ quidā timidi in piculis bellicis sunt liberales ꝛ ipauidi emissionū: ꝛ p ꝓñs audact se bēnt in piculis inopie q̄z libēter expendere ꝛ emittere perit piculū inopie. vt. j. habet in tractatu de liberalitate. Dein de ibi. [Nec utiq̄z si aliquis.]ꝓbat q̄ nec circa mālū inimicitie est fortitudo Intēdens sic arguere. timere illud terribile circa q̄ est fortitudo reddit hoiez timidum. Sed timere inimicitiā puta pditionem uxoris vel prolis vl alio rum amicorū non reddit hominē timidū. quare malū hui⁹ inimicitie nō est illud terribile circa q̄ est fortitudo. Hius rōnis ponit solā minorē: que bēt ex se euidētiam si bene cōsideret: q̄z ille timor nō facit nec denominat hominem ꝓmptum ad aggressum piculorū sed ita ē de isto. q̄z illi qui timēt vxorē sibi auferri vel ꝓlem. vel amicos in captiuitatē duci vl iterfici: maxime se exponunt piculis ꝓ illis liberandis. Deinde ibi [Nec si audet flagellandus.] dicit q̄ nec circa egritudinē. nec circa aliquod malus q̄ est citra mortē sit fortitudo. Intendēs b oia per b q̄ dicit ō flagellis. dicens. q̄ nec ille dicit fortis qui audet aggredi illa in quib⁹ ꝛ ꝓpque flagellandꝰ vel percutiendus est. sicut fit i torneamētis. vbi milites percutiunt ꝛ grauant tū citra mortē. Et ideo illi qui i talib⁹ sunt audaces non tū ꝓpter b sunt fortes i bello. ymo est ꝓuerbiū i gallijs. q̄ sepe bonus tornea tor ē timidus ꝛ cobard⁹ bellator. ſ. ibi. [Circa q̄lia igit tribiliū:]Ostendit q̄ fortitudo ē circa maximū terribile q: circa mortē. Dicit ergo interrogatiue. postq̄z fortitudo nō est circa predicta mala terribilia: circa que igitur: ꝛ circa qualia terribilia est ipsa fortitudo. Et respōdet ꝓ cōclusione q̄ circa maxima. Ad intendit sic ꝓbare. ille namq̄z quo null⁹ magis sustinet periculat: est ꝛ operat circa maxima terribilia. Sed nullus sustinet magis pericula q̄z fortis. quare fortis p fortitudinē operat circa maxima terribilia. Huius rōnis ponit cōclusiōez ꝛ minorez ꝛ patēt in littera. Adhuc aūt exponens quid ē illud maximū ꝛ vltimum terribiliū. Et dicit q̄ est mors. Cuius ꝓbatio est. q̄z mors est vltim⁹ finis vite ꝑsentis ꝛ nihil bonum vel malum ꝑsentis vite videt in esse mortis. quare mors est malū ꝓtuans omne bonū ꝛ omnē dulcedinem huius vite: si tamen sit aliqua vita anime separate ꝑ ter vitam q̄z habet in hoc mortali corpore: non negatur hic: sed solum dicit ex eo modo quo mors est vltimū terribilium hoi vt exñti in vita ꝑnti sic nec bonum: nec malum inest mortuo post hanc vitam de illis scz quibus corporalis vita fiebat dulcior ꝛ amarior.

6°. ibi [Videbit āt utiq̄z nec circa oia]Ondit. q̄ nec fortitudo est circa maximum terribile. puta circa mortē quocunq̄z modo susceptibilem. Et primo ondit circa qualem mortem non est ꝛ circa qualem est. 2°. q̄ circa illam circa quā non est: bene se habet ibi [Sed

adhuc ⁊ in mari]. Dicit ergo primo. ꝙ fortis cuius sit circa mortem: nō tamen est circa mortem que contingere potest in omni casu. puta circa mortez que contingit in mari vel in egritudine. Et ideo querit in quibus casibus fortitudo vel fortis sit circa mortē. Et rñdet dicens. ꝙ in optimis periculis ⁊ casibus. Et ista pericula contingunt in bello cōmisso pro salute reipublice Et ad ꝺ probandum inducit duo media. vnum a] priori ꝙ est qz fortis vtit ⁊ operatur fortitudine in maximo periculo ⁊ optio cuiusmodi ē periculuz bellicū ꝙ ē maximū. qz hostes faciunt vltimū de potētia ⁊ ē optimū. qz p ipsum saluat patria ⁊ respublica. Aliud medium sūmit a posteriori. Et est qm̄ apud rectores ciuitatū ⁊ apud monarchas honorant viri fortes: qz exponūt se picul' bellicis ꝙ ē difficilimū Et ideo cōcludit ꝙ fortis principaliter ⁊ ꝓprie dicit ille qui est ipauid⁹ circa bonā mortē ⁊ circa illa que talē mortem afferūt: ⁊ maxime circa repētina talia uero sūt pericula bellica. Deide ibi. [Sz adhuc ⁊ in mari] Ostēdit. ꝙ fortis bene se hz circa cetera genera mortis dicēs. ꝙ adhuc fortis erit itimidus i mari ⁊ i egritudinibus sed nō sicut marinarij. qz viri fortes iminentibus talibus desperāt salutē: ⁊ cōtemnunt talē mortē nō turbātes se: nec ꝓpriam rationē ꝓpter iminentiā talis mortis. Sed cōstanter i ratiōis serie p seuerant usqz ad extremū vite. marinarij ꝓpter expiētiā frequenter habitaz de piculis euadēdis bene sperātes nō turbant. fortes aūt vltra predictā constantiā viriliter agūt pugnādo in illis in quib⁹ ē fortitudo: ⁊ in quib⁹ bonuz ē mori expectādo magis qz viuere fugiēdo. In talib⁹ aūt corporib⁹ neutrū est. Nec enim ibi ꝓtingit viriliter agere. nec est melī⁹ in talib⁹ expectando mori: qz fugiendo viuere. quare cuius fortis i talibus bene se bēat non tñ tā quam in sua ꝓpria materia. circa quā principaliter fortitudo ordinat appetitū. 7°. ibi. [Terribile aūt nō i omnibus.] Ostēdit ꝙ istud terribile circa ꝙ est fortitudo ē multipliciter variabile. Dicit ergo. ꝙ terribile hominibus accidens non omnibus est idem vel equale. qō ꝓz. qz aliqd ē sup hominez puta occursus. x. hominū armatorū cōtra vnū. Et istud ē terribile timēdum ⁊ formidādū oi hoi rōm habenti. Et aliud ē fz hominē. qz naturaliter adequatum viribus hois. puta occursus vnius cōtra vnuz vel triū cōtra duos. Et istud terribile fm hominez adhuc variat fm quantitatē rei nociue. puta si. x. homines expetūt. 12. vel. 14. vel plures vel pauciores. ⁊ iterū variat fz magis ⁊ minus ꝙ accidit in cōgrediēdo. sicut dicit. j. de fortitudine milites arti. qz milites videntes extendi. i. augeri periculū fugiūt.

Lectio 2ª

Ortis aūt ⁊ istupescibilis]. Postqz inuestigauit ⁊ manifestauit obiectū ⁊ materiam fortitudinis. Hic cōsequenter manifestat eius opus actū ⁊ fortunā. Procedit aūt sic: primo ostendit quō fortis fz fortitudinē circa terribile in timendo se habet recte 2°. quō aliqs sine fortitudine se hz non recte ibi. [Est aūt magis.] 3°. quō se habet fortis i timēdo ⁊ i audēdo ibi. [Quicquid igitur] 4°. quō se habet ad finē ibi. [Finis āt ois] 5°. quō circa obiectū fortitudinis se habet nō rē impauid⁹ ibi. [Super abundantiū autē.] 6°. quō audax ibi. [Qui aūt in audēdo.] 7°. quō timidus ibi. [Qui aūt in timēdo.] 8°. quō inaudax suz cobardus ibi. [Deficit autē.] 9°. quō fortis se hz ad timidū ⁊ ad audacē ibi. [Circa ꝺ est quidē.] 10°. quō specialiter ad audacē ibi. [Et audaces quidē.] 11°. quō ad suā diffinitionē ibi. [Queadmodū igit.] 12°. quō ad ō sperationē ibi. [Mori aūt fugiētez.] Dicit ergo prio. ꝙ fortis i occursu terribiliū ē istupescibilis nō simpliciter.

sic ꝙ nullo mō timeat vl stupescat. Sz istupescibilis eo mō quo homo pōt ꝛ debet eē istupescabilis. timebit aūt talia terribilia vt oz ꝛ vt rō sustinebit ꝛ pmittet: ꝛ ꝓpter bonū. ꝟ eiz comune est oi virtuti habere. s. finē boni. 2° ibi. ⁊ Est aūt magis. ⁊ Ostēdit quō aliquis sine fortitudie ad terribilia i timendo se habet nō recte. ꝟ. ꝙ multiplr. ꝓio qz cōtingit timere talia magis quam oz. Alio mō qz min⁹. Alio mō qz contingit timere illa que nō oportet timere. Alio mō qz cōtingit timere eo mō quo non oz. Alio mō quia qñ non oz ꝛ sic de reliquis circūstātijs deuiando ab eo ꝙ oportet circa quālibet circunstantiā. 3° ibi. ⁊ Quicquid igit. ⁊ Ostēdit quō se hz fortis i timēdo ꝛ audēdo ꝛ expectādo ꝛ opādo. dicit ergo quasi diffiniēs fortē. ꝙ ille ē proprie ꝛ vere fortis qui illa terribilia que oz ꝛ cuius gratia oz ꝛ vt oz ꝛ quādo oz. ꝛ vt ratio patit ꝛ dictat: timet ad declinādum ꝛ audet ad aggrediendū ꝛ sustinet i expectādo cōstanter: ꝛ operat i pugnādo viriliter. Est eiz sciendum ꝙ fortitudo moderat duas passiōes. s. timorē ꝛ audatiā. Et idcirco ad utrā ꝙz fertur oportere. moderato aūt ꝛ ordinato timore sequit expectare electa ꝫz virtutē. Et sic p ꝓns ad qōlibz istorū quatuor ferī oportere. 4° ibi. ⁊ Finis aūt ois. ⁊ Ostendit quō fortis ꝑm fortitudinē se habet ad finē. Intēdēs ꝓbaē. ꝙ fortis p fortitudinē sustinet ꝛ operat gratia bōi finis. Et arguit sic. Quarūcūqz: ꝛ qualiūcūqz operationū finis est per habitū taliū operationuz operatiuū. i. finis ē talis qualis ē ille habit⁹. vnūqōqz ei determinat ꝛ modificatur ꝛ tale vl tale reddit ex fine. quare oportet ꝙ talis sit finis operationū qualis ē habitus operatiuus eaꝝ. Sz fortitudo i forti ē habitus bonus: post ꝙz est virtus: quare finis cui⁹ gīa fortis sustinet ꝛ opatur erit bonū aliquod. Cui⁹ ratiōis ꝓio ponit maiorē. 2° minorem ibi. ⁊ Et forti aūt. ⁊ 3° cōfirmatiōnē maiorīs ibi. ⁊ Talis aūt ꝛ finis ⁊ 4° cōclusionē ibi. ⁊ Boni utiqz igit. ⁊ Est aūt sciendū. ꝙ ꝓbs singulariter ꝓbat ō fortitudine. ꝙ fortis agat gratia boni finis. qñ aliqui reputabāt fortē ingerētē se i talib⁹ picul⁹ pditū nec putabāt. ꝙ fort⁹ i expectādo mortē possz sibi ꝓstituē finē bonuz. quaē ad huius mōi errōris exclusionē ꝓbs iducit bonus ꝓbationez. 5° ibi. ⁊ Supabundātiuz aūt ⁊ Ostendit quō i pauidus vel i sanus se habet nō rē ad terribilia. ꝟ. ꝙ de numero eorū qui supabundant i bomie vel in passione dictaꝝ passionū timorīs. s. ꝛ audatie. Ille qui supabundat i pauiditate ꝛ in omni timore inomnatus ē. dictū est aūt superi⁹ in 2° c. 7°. ꝙ multa i moralib⁹ sūt inominata. tamē ille qui sic est impauid⁹ quia nihil timet. nec terremotū. nec inundationes maris tempore tempestatis. nec incendia: nec talia pōt cōgrue dici insanus. et sine sensu doloris. Insanus quidem. quia non timet vbi ois ratio dictat esse timēdum. Sine sensu doloris aūt potest dici. qz dolorem de prorimo imminētē nō formidat et tales homines dicunt esse apud celtas. 6° ibi. ⁊ Qui aūt in audendo. ⁊ Ostendit idē de audace. ꝟ. qō ille qui superabūdat i audēdo circa terribilia dicitur audax. Et iste videt supbus ꝛ fictor: qz fingit fortitudinē se habere ꝙz nō habet. vnde iste superb⁹ tal⁹ vult videri esse. qualis est ille. s. fortis pp qō imitat eum inquantū pōt: sed nō simpliciter pōt. ex quo sequit ꝙ multi talium hominū sūt audaces ꝛ timidi simul. audent eiz ex superba presumptione aggredi terribilia. Sed postea non sustinent nec expectant ea timore constricti. Ex quo patet. ꝙ non est idem esse audacem ꝛ esse non timidum. vel non pauidum. postquam ali quando separantur ꝛ quādo audere respicit aggressum terribilium: nō pauere vero expectationem eorum. 7° ibi. ⁊ Qui aūt i timēdo. ⁊ Ostendit idē

de timido.d.q̄ ille qui superabundat in timēdo qz.s.timet que non oz.t ut nō oportet.Et simili mō ō ceteris circunstantijs dicit timidus. 8°. ibi.[De ficit aūt.]Ostendit idem de inaudace seu cobardo dicit.q̄ timidus ꝓ̄ cōici dit cum cobardo qui deficit in audendo qui.s.nullum periculū vel terribile audet aggredi tamē in isto eodem qui timid⁹ est t cobardus.manifesti, oz ē abundātia timoris q̄ defect⁹ audatie.Cuius cā est.qz timores pariūt tristitias ex quib⁹ tristitijs manifestus est timor.vnde ꝓuenit q̄ timidus cito desperat: qz timet omnia.fortis autē maxime cōtrarius ē isti timido: qz vir timidus desperat.fortis est bone spei

9°. ibi.[Circa ō quidem.]Ostendit quō fortis se habet ad timiduz t audacez.d.q̄ isti tres in obiecto cōueniunt:qz omnia sunt circa eadem terribilia.Sed ī forma t in mō sequendi differunt.qz timid⁹ t audax superabūdant t deficiūt in timendo:t audēdo fortis aūt mediuz tenet:ut oportet: t vt ratio recta dictat.iō ibi[. Et audaces.]Ostendit specialiter quō fortis se habeat ad audacē.qz cū illo magis cōuenit q̄ cum timido.Dicit ergo qō audaces ante periculū sunt ꝓuolātes t volēter t libenter aggrediunt sicut acres ī principio t in ipsis periculis existētes discedūt sicut illi qui in fine frangunt.fortes aūt ecōuerso se bēnt qz in operationibus t in periculis sūt acuti t acres.ante pericula vero sunt quieti t mites.xi°. ibi. [Quemadmoduz igit.]Ostēdit quō fortis se bz ad diffinitiōez ponēs eam ut p̄ b̄ cōplete appareat quid ē fortitudo:t qd ē fortis.dicit ergo colligens ex p̄dictis. Quemadmodū igit dictū est fortitudo est habitus medius circa audibilia t tribilia in bellicis periculis aggressiu⁹ t expectatiuus pp desidertū boni.vel pp fugam turpis actus.i2°. ibi.[Mori aūt fugiētem.]Ostendit quō se bz fortis ad desperationem:que maxime ꝓuenit ex mollitie.Dicit ergo.q̄ mori pp fugam inopie vel angustie: ꝓuenient ex magna cupiditate rei quam habere non pōt:sicut dicit ouidi⁹ ō remedio amoris.vel pp fugam alterius cuiuscūq̄ tristitie.Et pp b̄ aggredi pericula mortem inferentia non est op⁹ fortis hominis:nec fortitudis: sz potius timidi t mollis: defecti t inbecillis animi. Ad ꝓbam.qz fugere laboriosa t tristia t penosa non pp bonum sed solum ad fugiendū illud penale malū per quācunq̄ viam eam : est opus mollitiei:t inbecillitatis.Sed tribilia vel mortem aggredi b̄ mō est fugere laboriosa t tristia : quare est opus molliti ei t non fortis.vnde nō est nisi desperatio de seipso t de aīcis t ō deo.Cōcludit autem dicens.q̄ fortitudo est tale quid:quale dictū est.

Lectio.3.

Jcuntur autē t alie fm.5.modos]. Postquā manifestauit obiectum t materiam opus t formaz fortitudinis.b̄ manifestat.5. silitudines vere fortitudinis que sunt quinq̄ fortitudines fm qd t methaphisice ac similitudinarie dicte t fz b̄ sūt hic quinq̄ ptes fz quinq̄ silitudies fortitudinis.2°. ibi[Videt autē experientia]3°. ibi[Et furorem super fortitudinem]4°. ibi[Nec vtiq̄ bone spei] 5°. ibi[Fortes quoq̄ vident] Prima istarum dicitur fortitudo politica.scōa militaris.Tercia furiosa. Quarta fiducial.Quinta vero ignara Primo igitur ō fortitudine politica tradit motiuum. Scōo exemplum ibi. [Tales aūt t homerus.]3°. laudem ibi.[Assimilant aūt hic.]4°. societatē ibi.[Ponet aūt utiq̄.]Dicit ergo prio q̄ alie fortitudines preter fortitudinem virtuosam dicuntur.fm.5.modos. Prima vero est fortitudo politica que maxime assimilat fortitudini virtuose Cuius motiuum est istud. Cives enī aggrediunt t sustinent pericula fm istā fortitudinem:ppter vitandas oppro/

brīosas increpationes que in legibus ciuium continētur ꝛ ꝓpter obtinēdos honores qui bene pugnātib⁹ exhibēt Et huius rei signū ē .ꝙ apd eos inueniunt viri fortissimi ſm hanc fortitudinem apud quos timidi sunt ihonorati: fortes aūt ꝛ strenui honorati. 2° dat exēplum de duob⁹ viris: hac fortitudine fortib⁹ dicens .ꝙ homerus describens bellū troianū dixit fuisse tales .i. tal⁹ fortes. dyomedē qui fuit grec⁹ ytalicus ꝛ hectorē qui fuit frigius ꝛ troianus fili⁹ priami. vterq; vero diuersis tēporibus fuit grauat⁹ in bello ꝛ fuasus ꝓ socios exire ꝛ recedere de bello fuit: ꝛ vterq; recusauit exire: ꝛ vterq; allegauit predictū motiuū. hector .n. dixit ꝙ quidam frigi⁹ nomine polydamas reponeret ei in aliquo carmine increpationes ꝛ obprobriū sempiternum. dyomedes vero qui ꝛ dictus tidides ratiōe patris sui qui sic vocabatur dixit ꝙ hector aliquādo cōcionans i troianis carminib⁹ ꝙ tidides fugatus esset ab eo ꝙ ē diomedi vel tididi obprobrium sempiternum. Tertio tradit huius fortitudinis laudē. d. ꝙ hoc maxime assimilat ei fortitudini que pri⁹ descripta est tanq̄ virtus. Cuius ratio est. qz quāuis talis fortitudo nō sit virtus. fit tamē pp virtutem: ꝛ in ordine ad virtutē. qz pp verecundiam ꝛ desideriū boni. dictum ē eiꝫ ꝙ isti sunt b modo fortes pp honorem optinendū qui ē signum ꝛ testimonium virtutis: ꝛ pp obprobrium fugiendum ꝙ est turpe ꝛ labes vtut. 4° tradit societatē huius fortitudinis dicēs. ꝙ aliquis rationaliter ponet ꝛ assignabit in illud genus fortitudinē quam habēt illi qui sunt coacti a principibus. tamē isti coacti sunt deteriores illis: ꝛ illi nobiliores istis. Ad patet. qz primi operantes ex verecundia pp fugiendum turpe expectant terribilia. isti vero pp fugiendum non turpe: sed triste qz coguntur per dominos suos. Ad manifestat per exempla et patēt satis in litera. Et in fine tradit mediū ad cōcludenduꝫ. ꝙ talis fortitudo politica nō est fortitudo virtuosa. qz virtuose fortem esse oz non propter necessitatem alicuius extrinseci. sed electiue pp bonuꝫ ipsius operis virtuosi. ut. ē. visuꝫ est in. 2°. Sed politice fortes sunt fortes pp necessitatem alicuius extrinseci bonoris optinendi vel obprobrij fugiendi. vel alicuius damni vel doloris vitandi: ꝛ non propter bonum ipsius operis. quare tales non sunt virtuose fortes. Huius rationis ponit maiorez in fine tocius partis. Minor autē patet ex predictis. Deinde ibi [videt autem experientia.] Manifestat fortitudinem militarem. Manifestans primo genus eius. 2° motiuum eius ibi. [Videtur autem esse multa.] 3°. vtilitatē eius ibi. [Quemadmodum igit inermibus.] 4° differentiam eius ad fortitudinem politicam ꝛ ad virtuosā ibi. [Milites autem.] Dicit ergo primo ꝙ experientia. seu experimentalis notitia videtur esse fortitudo quedam ꝙ patet testimonio socratis: dicentis fortitudinem esse scientiaꝫ. Dixit enī vniuersaliter ꝙ virtus est scientia: sed alia in alijs puta experimentalis notitia circa delectabilia tactus ꝛ gustus est virt⁹ temperantie. Sed scientia de rebus bellicis est fortitudo secundum eum. quare secundum hanc opinionē conuenienter dicuntur fortes esse illi qui sunt in bellicis rebus experti. 2° ibi. [Videtur autez esse multa.] Tradit motiuum huius fortitudinis. ꝙ enī isti aggrediantur pericula terribilia sicut fortes: causa ꝛ motiuuꝫ eorum est quoniam habent. ſ. p̄eminentias seu .ſ. auantagia sup inexpertes. Primum qz sciunt multa esse inania ꝛ nō periculosa que inexpertis apparent summe tristia sicut strepitus armoruꝫ bymutio equorum. vociferatio pugnatorum ꝛ ostentatio inimicorum. Secundum. quia sciunt ꝛ possunt percutere. Tertiuꝫ qz sciunt ꝛ possunt nō

percuti. quartum. q̄ sciunt ꝛ possūt armis vti sine suo successiuo grauamine Quintum q̄ sciunt omnia ordiare ad nocere ꝛ ad nō noceri. 3°. ibi. [Quē admodum igit̄]. Ostendit huius fortitudinis vtilitatez in ordine ad victoriam assequendam. s. q̄ isti experti pugnant cum non expertis. sicut armati cum inermibus. ꝛ sicut athlete certant cum ydiotis in quocunq̄ agone: quare sicut arma in exercitiuz sunt utilia pro victoria optinēda. Sic ꝛ ipsa militaris scientia. In talibus enī agonibus non sunt pugnatissimi ꝛ virtuosi illi qui sūt animo fortissimi. Sed potius illi qui sunt predicto modo potēntes ꝛ corpora robusta habentes qui sunt ad opera bellica apti ꝛ agiles 4°. ibi. [Milites autez timidi]. Ostēdit huius fortitudinis differentiaz ad politicam ꝛ virtuosam. v. q̄ milites. i. stipendiarij in bellicis rebus experti ꝛ eruditi sunt timidi quando periculum bellicum extenditur sup eos quando .s. pars deficit in multitudine bellatorum ꝛ in preparatione armoruz ꝛ ordine acierum. ꝛ in isto casu primi fugiunt. ꝛ viri ciuiles ꝛ ciuile bonum amantes in bello fugientibus stipendiarijs permanentes moriuntur. Et iste casus cōtingit i bello hermeonico ubi fugierūt stipendiarij ꝛ ciues permanserunt ꝛ mortui sunt. cuius ratio est. quia istis ciuiliter agentibus fugere est turpe ꝛ obprobriosum ꝛ mors eligibilior est eis: q̄z talis salus que habetur cum obprobriosa fuga. illi tamen stipendiarij milites a principio periclitabantur ideſt periculis audacter se exponebant. sicut si essent militares ꝛ animosiores: sed videntes ꝛ cognoscentes periculum imminens fugiunt magis timentes mortem honorabilem q̄z fugam obprobriosam ꝛ turpē ille etiam qui est fortis scōm virtutez non est talis quales sunt illi militāter fortes. quare nec fortitudo virtuosa est talis qualis est fortitudo militaris. sicut fortitudo politica que nobilior est q̄z militaris: quāuis militaris sit utilior. Deinde ibi. [Furorez super fortitudinem inferunt]. Manifestat fortitudinem furiosam tradens primo. eius modum. Secūdo commodum ibi [Unde homerus]. Tercio motiuū ibi [Fere autem propter tristitiā]4°. eius differentiam ad fortitudinem virtuosam ibi. [Non utiq̄ sunt fortes]. Tradens ergo modum huius fortitudinis dicit. q̄ homines grosse loquentes inferunt furorem sup fortitudinem. dicentes furorem esse fortitudinez ꝛ hominem furiosum esse fortem. ꝛ operā furiosa dicentes esse fortia. quia illi q̄ propter furorem operantur fortes esse videntur. quemadmodum fere silue stres sicut apri et vrsi fortes esse dicuntur. quia propter furorem audacter i homines eas vulnerantes feruntur. Et huius dicti causa est. quia viri fortes habent furoris speciem. Sicut enim furor est ad pericula impetuosissimus Sic vir fortis vbi adest locus ꝛ pater modus fortitudinis qui modus est esse impetuosum ad pericula. Secundo ibi. [Unde homerus]. Tradit huius fortitudinis commodum. Et hoc tripliciter. Primo. quia homerus poeta maximus monuit hectorem: vt furorem ingerēt fortitudinis virtuti per virtutem dirrigendo furorem: ꝛ per furorem errigendo ꝛ stimulando virtutem. Secundo. quia idem poeta commēdat hectorem pro eo quia ita fecerat dicens. q̄ hector in bello furore motus emisit per singulas nares austeram virtutem ideſt signum austere virtutis. Est enim austera virtus furore fortitudo commota ꝛ errecta: ꝛ signum eius est spumosus vapor: per nares egrediens: qui talis efficit propter inflāmatiōem

cordis ⁊ euaporationem sanguinis. ℔ autē fit propter furorem intēsum. qua re ille talis vapor signum est furoris. adiacet autez homerus. ꝙ sanguis bectoris ebulluit ꝙ fit ex eadez causa .i. propter inflammatiōez cordis. ℔ igitur dicta homeri ⁊ signa cōmendata per eum signare videntur errectionez fortitudinis ⁊ impetum eius ad pugnam. ⁊ per consequens auxilium ⁊ cōmodum ad victoriam. 3°. per seipm exponit istud cōmodum dicens. ꝙ viri fortes ꝓpt bonū operāt i bell': sz furor coopat eis errigēdo ⁊ iuuādo eoz fortitudinē 3°. pricipal'r ibi. [Fere āt] Tradit huius fortitudinis motiuū .d. ꝙ fere siluestres ⁊ boies feris in furore similes mouentur ad pugnam ⁊ operantur eam propter tristiciam: quia vel propter dolorem ex vulneribus. vt propter timere vulnera pugnant: ⁊ ñ propter aliquid aliud pugnant. Cui⁹ signum est. qz si essent in insula vel in palude non venirent ad pugnam nec homines solo furore pugnātes: si quieti essent ad pugnam non venirent. Et sic patet motiuum huius furoris. 4° ibi. [Nō vtiqz sunt fortes]. Tradit huius fortitudinis differentiam ad fortitudinem virtuosam premittens' conclusionē ⁊ .d. ꝙ fere ad periculum impulse ex dolore. vel ex furore. vel hominef firmū furorē hntes nō sūt fortes. Et ad hoc ostēdendū. tangit quattuor differentias. primam penes cognitionē. aliam penes electionem. tertiam penes intentionem. quartam penes delectationem. Dicit ergo quantum ad primam. ꝙ tales non sunt preuidētes pericula que aggrediunt ⁊ expectāt sicut viri fortef: tamen sine tali preuisione nullus pōt dici fortis: quantūcūqz expectet pericula. ꝙ apparet quoniaz aliter asinus famelicus posset dici fortis quia expectat ⁊ sustinet pericula ⁊ verbera non recedens a pascua. Et ēt adulteri qui propter concupiscentiaz operant cum audatia magna res aliquas periculosas. non ergo debent dici animalia per dolorem vel' furorē ad periculum impulsa esse fortia qa fortes pericula preuident ⁊ ipsa non. Quantum ad secundū dicit. ꝙ fortitudo que est propter furorem videt' esse naturalissima tanquam preaccipiens ⁊ pueniens electionem. non expectans consiliū nec electionem. Sed repente mouet hominem ad pugnam: ⁊ ad pericula. fortis autem virtuose operat ex electione. vt patet ex . 2°. Quantuz ad tertium dicit . ꝙ ista fortitudo etiaz preuenit ⁊ preaccidit. cuius gra. i. intentionem illam qua vir fortis intēdit ⁊ appetit bonum finem. Quantum ad quartum dicit. ꝙ homines irati dolent. Sed punientes ⁊ vindictam sūmētes delectant. fortē tū ñ delectat in vindicta: sz qz opat bene. quia per ei⁹ operationem saluat bonum comune. Concludit ergo dicens. ꝙ hij qui propter hoc idē ꝓpter huiusmōi passiōes operant possunt dici pugnantes ⁊ bene pugnantes non tamen fortes quia nec propter bonuz finem operant nec in ipso delectant. nec preuident nec eligunt vt ratio recta dictat. Sed sola passione mouent. Fortis autem operatur sub hac quadruplici conditione vt visuz est. quare tales homines non sunt fortes quāuis habeant aliqd fortibus simile. Et sic manifesta est fortitudo furiosa. Deinde ibi. [Nec vtiqz bone spei]. Manifestat fortitudinem fiducialem. primo autem tradit fortitudinis huius modū ⁊ motiuum. 2°. conuenientiam eius ad fortitudinē virtuosam ibi. [Consimiles autem]. 3°. differentiam ibi. [Si fortes quidem]. 4°. infert vnum corrolarium ibi. [Propterꝙ fortioris]. Dicit ergo. ꝙ sicut illi q propter furorē sūt audaces ad pericula nō sūt virtuose fortes. Sic nec illi

qui sūt audaces. quia sūt bone spei p se ⁊ magne presumptiōis. Et iste est modus huius fortitudis. Motiuum aūt eius est. qz homines talem forti, tudinē habentes. multos alios ⁊ mul tociēs vicerunt. ⁊ ideo cōfidunt in pe riculis. presumētes igit semp ꝓspere succedere sicut alias sepius sunt expti Est aūt sciendū. ꝙ b̄ presumptō nō so lum accidit boi ex bijs que contingūt sibi. sed potius qz idem toti vni natio ni accidit: ex bijs que predecessores eorum ꝓspere peregerūt 2o ibi. [Con sil'es aūt]. Tradit cōueniētiā hui⁹ for titudinis ad verā dicens. ꝙ virtuosus ⁊ presumptuosus sunt similes quoniā ambo sunt audaces. i. audent aggre, di pericula. 3o ibi. [Si fortes]. Tradit differētiā duplicem. primā penes mo tiuum. qz fortes auderēt pp predicta .s. bonam intentionē electionem ⁊ ra tionem. Sed hij pp b̄ ꝙ existimant se meliores ⁊ valētiores hostibus ⁊ exi stimant se nihil vel parum pati ab eis Et simile quid accidit ebrijs. qui po, tenter potant ⁊ a vino calefacti putāt se omnia posse. Aliam differentiā tra dit penes effectum. qz isti presumptu osi. qñ picula eis accidunt ⁊ sentiunt hostes esse acutos ⁊ feroces fugiunt. qz tunc a suo motiuo ⁊ a sua presum, ptiōe cadunt. fortiū autez interea ter ribilia homini existentia quāuis non prius apparentia sustinēt. quoniam p b̄ intendunt ⁊ desiderant bonū habe, re vel turpe ⁊ obprobriosum non icur rere. 4o ibi. [pp qō fortioris] Infert correlariū. d. ꝙ pp b̄ qō dictuz est ō pe riculis singularibus nō p̄manifestis se quitur: ꝙ si sint plures fortes fortioris eorum interest esse ipauidum in repē tinis ⁊ iperturbatum magis q̄ in p̄ma, nifestis: ita ꝙ excessus ei⁹ super alios apparere pōt in repentinis: magis q̄ in p̄manifestis. Cuius ratio est. quia re pentinis magis videmus operari ex habitu vel minus ex preparatione q̄ in p̄manifestis: quia si premanifesta a, liquis ex ratione vel ex deliberatione preeligat. repentina tamen non po, test sic elgiere. Et ideo eorum expecta tio indiget habitu ⁊ habituali electio ne ⁊ determiatione. quare in talibus apparet habitus fortitudinis magis q̄ in p̄manifestis. Et sic manifesta est fortitudo fiducialis seu presumptuosa

Deinde ibi [Fortes autem videntur] Manifestat fortitudinem ignaram tradens primo eius modū qui est igno rantia: quia ignorantes videntur tali fortitudine esse fortes. Scō eius mo, tiuum ꝙ est presumptio temeraria se, quens dictam ignorantiam. Isti enim fortes ignorantes pericula belli ⁊ la, borem ⁊ valorem hostium: sperant ⁊ presumunt hostes sine periculo facili, ter supare. Et ideo dicit p̄s. ꝙ isti nō longe sunt fm differentiā a conditione predictorum fortium qui dicuntur bo, ne spei. quia sperant sicut illi. Ter cio tradit huius fortitudinis defectum qui est esse deteriores ceteris dicens. ꝙ isti sunt deteriores fortib⁹ bone spei quia isti nullam habent dignitatem p pter quam debeant presumere. illi ve ro habent: quia multociens pugnaue, runt ⁊ multos vicerūt. Item illi ad tempus permanent expectantes pe, ricula belli. Isti vero decepti non co, gnouerunt aliud esse q̄ ipi suspicabāt fugiunt. Istud autem argei de ciuitate argea passi sunt: qui suspicabantur se purgaturos esse cuz silrionijs qui erāt inbecilles ⁊ timidi ⁊ inierunt in pu, gnam cuz latonibus qui erant viri bel licosi ⁊ in armis strenui cognoscentes se agere cum talibus statiz fugiunt. ad dit autez concludens. ꝙ fortes virtuo si sunt quales quidam ideſt tales qua les sunt descripti supra ⁊ non vere for tes: sed estimati vulgo fortes. sicut di, ctum est in istis quinq modis similitu dinarie fortitudinis.

Lectio. 4.

Arca audacias āt ⁊ tiores] post q̄ p̄s manifestauit silitudines

fortitudinis vtuose. hic manifestat ei⁹ proprietates: ⁊ cum hoc excludit alias quas earum a fortitudine militari ibi [Habilites autez nihil] Tercio epylogat ibi [De fortitudine quidem igitur]. Ponit autem sex proprietates Secundam ibi [Propter quod triste] terciā ibi [Et iuste laudatur] quartam ibi [Difficilius enī] quītam ibi [Sz adhuc videbit] sextā ibi [Propter mlta aūt b esse] Est aūt prima pprietas ꝙ fortitudo vel opus fortitudinis magis est in sustinēdo terribile ꝯ i aggrediēdo audibile. Dicit ergo. ꝙ fortitudo existens. vt dictum est circa audacias ⁊ timores non est similiter nec equaliter circa ambo: sed magis circa terribilia que sunt obiecta timoris ꝯ circa audibilia que sunt obiecta audacie: sic videlicet ꝙ magis est op⁹ fortitudinis ꝙ fortis sit iperturbatus circa terribilia in expectando ⁊ sustinendo ea ⁊ bene se habēdo ut oportet circa ea: ꝯ sit circa audacias vel audibilia qz minus pertinet audere ⁊ aggredi terribilia. vel audibilia: quam sustinere ⁊ expectare illa. Et huius rationē tangit. qz vt dictum est fortes dicuntur pcise in sustinendo tristia ⁊ grauia. Et de hoc nos habemus exemplū in fortitudine corporali a qua nomē derivatū ē qm̄ ad corporalem fortitudinē pertinet pōdus sustinere: magis ꝯ assūmere. Similiter aūt ē in ppōsito. ꝙ ad animi fortitudinem magis pertinet pondus terribiliū ⁊ dolorū sustinere ꝙ fit i expectādo ꝯ assūmere: ꝙ fit i aggrediendo. Deinde ibi. [Propter ꝙ triste.] ponit ꝟam proprietatē que est. ꝙ op⁹ fortitudis est triste. b aūt proprietas est effectus prime. ⁊ p cōsequēs signum ⁊ pbatio eius. Deinde ibi. [Et iuste] Ponit tertiā que ē. ꝙ opus fortitudis est laudabile. Deide ibi. [Difficilius]. ponit quartā que ē ꝙ op⁹ fortitudinis est difficile. Et ista inducitur vt pbatio pcedētis. Et sic op⁹ virtutis quāto difficili⁹ tāto laudabiliu⁹. Sz difficilius est tristia sustinere ꝙ ptinet ad fortitudinē: quā a delectationib⁹ abstinere vt dictū est i 2°. ꝙ pertinet ad temperantiā. quare op⁹ fortitudis est laudabilius ꝯ opus tēperantie. ⁊ p cōse quēs op⁹ fortitudis iuste laudat. vt dictum est in precedēti proprietate. Deinde ibi. [Sz adhuc videbit.] Ponit quintā proprietatē que ē. ꝙ opus fortitudinis inquātum attingit finē est delectabile: qz finis delectabilis reddit finale opus delectabile. Dicit ergo. ꝙ adhuc non obstante tristicia. videbitur esse quid delectabile finis fortitudinis: vel ꝟm fortitudinem: tamē cuz b videbitur ista delectatio euanescē occultata ab bijs tristicijs q̄ sūt circa op⁹ fortitudinis. b aūt declarat per exempluz quō ista duo sint possibilia: dicēs ꝙ tale est istud quale est illō ꝙ accidit in gymnasticis seu exercitatorijs agonibus. vbi videmus. ꝙ pugilibus delectabilis est finis: cuius gratia in agone contendunt. puta corona: honores ⁊ similia: sed dolorosum est percuti ⁊ laborare siue pro quia: quia carne passibili carnales. Et omnis labor scōm se est quid triste. sic igitur patet. quomodo fortitudo delectatiōem habet in fine: quāuis tristictam in opere ꝙ ē ad finem. Deinde ibi [Propter multa autem] Ponit sextaz proprietatē que est. ꝙ fortitudo tristia sustinet propter maximum bonum. Et circa hoc facit tria. primo tangit medium ad ostendendum illam proprietatez. 2°. confirmationem ibi [Et quāto vtiqz] Tercio infert corelarium ibi [Non vtiqz autē] Ad primum intendit sic arguere. Sustinere mlta tristia ppter parū bonum nihil habet delectabile: sed opus fortitudinis est sustinere multa tristia vt dictum est. puta mortem ⁊ vulnera ⁊ b vt bonuz obtineat vel vt turpe nō sentiat. quare sequitur vnum de duob⁹ vel ꝙ b op⁹ nō bēat delectabile: vel ꝙ ñ sit ppter paz bonū: primū dari ñ pt: qz contra naturā virtutis est. vt visū

est in scõo. Habitur ergo fm scz q̃ nõ est propter puum: sed ꝑpter magnum bonum. Huius rõnis ponit primo maiorem. s. q̃ ꝑpter multa esse tristia in opere: si finis cuius gratia sit existens puum bonuz: nihil videbitur habere delectabile: qz multitudo tristiuz extinguet delectatiõis sensũ. 2º maiorẽ dicẽs. q̃ tale est circa fortitudinẽ: q̃tũ ad fm. primo. qz morz r vulnera erũt tristia ipi forti q̃tũcũq̃ volẽti. 2º quia fortis sustinet b tristia. qz bonuz est sustinere: vel qz turpe est non sustinere. conclusiõem ãt tacuit: qz nõ potuit sufficienter exponere quid essz illud bonũ ꝑpter qõ fortis eligit morz. Lõ sequẽter ibi. Et q̃to vtiq̃ Tangit pdicte rationis confirmatiõem intẽdẽs sic arguere. vnusq̃sq̃ vt delectet i opere q̃to maiores habet causas tristicie tãto requirit matus bonuz pro causa delectationis sue: sed fortis quãto maiorem virtutem habebit: r q̃to felicior erit: tanto tristior erit r maioris tristicie causas habebit: r tamẽ illis nõ obstantibus: fortis constãs erit: qz in bello eligit bonũ ꝑ illꝫ tristibus: b ẽ ex illis bonum habere intendit. quare vt prius sequitur: vel q̃ fortis delectationẽ nullam habeat: vel q̃ maximũ bonum intendit. primũ dari non põt: habitur ergo fm. vt prius. Huius rõnis solaz minorez ponit r patet in littera. Lõ sequenter ibi. Non vtiq̃ autẽ Infert istud corrclarium. q̃ non in oibus existit delectabiliter operari preterq̃ in quãtum operarius virtutis finẽ attingit. Be b autẽ videbitur in questione

Deinde ibi. Debilitet autẽ nihil Excludit aliquas pdictarum ꝑpietatum fortitudinis virtuose a fortitudine militari: r b facit singulariter ab ista: qz ipa est vtilior ceteris pro bono cõitundo: r ideo dicit in principio. q̃ nihil prohibet milites qui non sũt tales quales sunt virtuose fortes esse optimos pro ciuitate tuẽda. Et tamẽ erũt minus fortes in animo: r in animi ꝑbitate. Isti nãq̃ nullum aliud bonum habentes semper parati sunt ad pericula subeunda pro tutela ciuitatũ: etiã vitam suam tanquã pui valoris ad pua lucra permutãt r vendunt: exponentes se maximis periculis pro puis r modicis stipendijs. Deinde epylogat. d. q̃ de fortitudine intantum dictum sit quid est fortitudo typo r figuraliter accipere ex hijs que tam dicta sunt nõ est difficile. b eni fecim. s.

Ad euidentiã predictorũ inquirẽda. sunt. x. Primo vtrũ fortitudo sit tantum moderatrix timoris r audatie 2º vtrum regulet appetitum circa pericula bellica z vtrum equaliter se habeat ad aggressum r expectatiõez 4º vtrũ equalr opponat timiditati r timiditati audatie r cohardie 5º vtrũ sit virtus cardinal. 6º que sint partes eius 7º vtrum opa eius sit equaliter triste r delectabile. 8º vtrum martirium sit opus eius 9º vtrum si non esset alia vita esset morz expectanda ex inclinatione fortitudinis. xº vtrum oẽs similitudinarie imitentur veram fortitudinez.

Questio. i.

E primo arguitur. q̃ fortitudo non sit moderatrix timoris r audacie. primo. qz virtus cuius est passiones ignorare non vincere non est moderatrix timoris r audatie. Sed fortitudinis est passiones ignorare non vincere. vt dicit macrobius de somno scipionis. quare nõ est moderatrix timoris r audacie.

Scõo arguitur. q̃ nõ tantum sit moderatrix harum duarum passionum: quia fm homerum virtus fortitudinis est imittenda furozi r furoz isti virtuti

Item secundum philosophum in b passu in sustinendo tristia: dicuntur fortes propter quod est quoddam triste ipsa fortitudo. quare videtur quod fortitudo sit circa tram r circa tristiciam. sicut circa timorem r audaciã. Sed in oppositũ est pbs hic: r

ō. li. 2°. Hic declarāda sūt duo. primū q̄ fortitudo ē moderatrix audacie ⁊ timoris oppositi audacie ꝓprie dicte. 2° quid ē iste timor oppositus audacie. Primū declaro dupliciter. prio qz in quibuscūq; passionib⁹ inuenit pl⁹ ⁊ minus q̄ oportet: ⁊ medium q̄tum oportet. earū ē moderatrix aliqua virt⁹ moralis. ut ō. li. 2°. sz i timore: ⁊ audatia inuenit pl⁹ ⁊ min⁹ ⁊ mediū tripl'r qz cōtingit timere pl⁹ ⁊ min⁹ q̄ oportet ⁊ mediū q̄tū oportet. Itē cōtingit audere plus ⁊ min⁹ q̄ oportet ⁊ mediū q̄tum oz. Item cōtingit audere ⁊ nō timere ⁊ contingit timere ⁊ non audere ⁊ contingit moderate vtrūq;. quare istarum passionū est moderatrix aliqua virtus moralis: sed nulla alia apparet ad ō ydonea p̄ter fortitudinē. quecunq; nāq; moderet istas passiones dicet fortitudo. quare ⁊c. 2° quia difficilimū est moderari timores ⁊ audacias vt dicit phi. ⁊ vt docet expiētia ꝓpter earum vehemētiā: sed fortitudo moderat passiones quas inter cunctas difficilimū est moderari. vñ ⁊ nomē accepit. tale enī moderamē nō p̄t fieri nisi p̄ virtutē potētissimā ⁊ fortissimaz quare ipa ē moderatrix timoris ⁊ audacie. Pro declaratiōe scōi sciendū. q̄ timor vt dictuz est in scō dividitur primo in sex spēs scz in segniciē ⁊ erubescētiam: verecūdiā: admiratiōez stuporem: ⁊ agoniā. quarū notificatio habita est in scō. Constat aūt. q̄ audacia ꝓprie dicta nulli. ſ. primarū spērū timoris opponit. q̄ ex se satis est manifestum. ergo opponit alicui agonie que est timor infortunij: sed sub agonia continent adhuc alie sex spēs: vel modi timoris cōnumerādo inter istos ſm p̄cessum p̄bi. timorē infamie qui posset reduci ad erubescentiā vel verecūdiam. Sunt igit sex agonie. ſ. timor verecūdus infamie: timor auarus impie: timor zelotipus āmissiōis amicoz ⁊ amicitie: timor mediocris verberuz ⁊ egritudinū: timor maxim⁹ desperatus mortis in mari vel in terremotu vel in silibus: ⁊ timor maxim⁹ nō desperatus mortis vt in bello. Hūc ergo sciendum. q̄ timor oppositus audacie non est ſm se laudabilis. timor aūt verecundus est laudabilis. quare iste non est ille. Item iste non opponitur liberalitati ⁊ prodigalitati. timor aūt auar⁹ opponit vtriq; in causa sua. quare iste nō est ille. Item iste reddit bominē timidū. timor autē zelotipus nō imo magis audacē. quare iste non est ille. Item iste est circa maxime terribilia. tior aūt mediocris ñ. quare iste non est ille. Itez iste est vincibil' in audendo ⁊ aggrediendo. timor autē omni hoi desperatus non est vincibilis quia nihil est ibi ausibile nihil aggressibile. quare iste non est ille. Sequitur ergo. q̄ timor oppositus audacie ⁊ quez moderatur fortitudo: est agonia maxia ñ despata ſz se. q̄uis alicui puta timido vl' cobardo sit despata. Dicēdum ergo ad macrobiū q̄ loquit de fortitudine purgati animi nō ō fortitudine politica de qua loqmur i presenti. Ad homerū dicendū. q̄ ira i mittit fortitudini. nō vt fortitudo moderetur eā. sed vt ira iuuet fortitudinem i moderando timorē ⁊ cobardiam. Ad p̄m dicendū. q̄ terribilia iam suscepta fiūt tristia. ⁊ ipsa suscepto habet tristitiā annexā. Et qz ad huc restat aliqd grauī⁹ puta mors. hic est q̄ fortitudo moderatur timorem. vt preuium isti tristitie. ⁊ vt preuium adhuc morti future. nec moderatur tristitiam incidentem. nisi p̄o quanto incidit ⁊ annectitur cum fortitudie.

Questio 2ª

Et scō arguitur. q̄ fortitudo nō regulet appetitum circa pericula bellica. primo quia nō regulat. Illud enī. q̄ secū trahit furorē ⁊ irā ñ regulat appetitū: sz potī⁹ irregulat ⁊ discordat. cuz furor sit maxima turbatio appetitus. vnde fortitudo ſm documentum homeri trahit se,

cum furorem. quare nō regulat. 2° ar guit. ꝙ circa bellica pericla: qz fortitu do ē circa repētina. vt dicit b pbs: sz pi cula bellica nō videt repētina. acies ei ordinate ⁊ cōsulte ⁊ caute ad bella p cedūt. quare fortitudo ñ regulat appe titū circa pericula bellica. Sed in oppositum ē auctoritas pbi. Dicen dū ergo cū pbo ꝙ sic. Cuius rō est. quo niā vnaqueqz virtus moderatrix pas sionū: regulat appetitū circa obiecta il larū moderabilū passionū. ad b enī ē virtus passionū moderatrix ut circa il lud faciat hominē bene se habere. cir ca ꝙ passiones faciūt male se habere. Sed fortitudo ē moderatrix audatie proprie dicte ⁊ timoris ei oppositi vt visū est in qōe precedēti. audatia vo ⁊ timor ei oppositus habēt pro obiectis pericula bellica. quare fortitudo appe titū ordinat ⁊ regulat circa illa. Assumptū ꝓbatur: qz vt visum ē sup tex tuz. Idem est i re ausibile ⁊ terribile. terribile aūt vt terribile est obiectū ti moris ⁊ ausibile vt ausibile ē obiectū audatie. Sed sola pericula bellica sūt ausibilia. ꝙ pz p diffinitionē ausibilis ausibile nāqz est terribile p pugnā ag gressibile ⁊ per validā pugnā expu gnabile: sz sola picula bellica sūt p pu gnā aggressibilia ⁊ p validā pugnā ex pugnabilia: quaē ipa sola sūt proprie au sibilia ⁊ p cōsequēs terribilia obiec ta timori: audatie vero opposito. Et sic pz. ꝙ fortitudo circa talia pericula ordinat appetitum. Modꝰ aūt est iste hic cōsideāda sunt sex. s. due passiōes timere ⁊ audere. duo opa aggredi ⁊ expectare. duo fines. s. operari bona. puta victoriaz ⁊ pacē ⁊ declinare ma lū. puta fugam dānosaz ⁊ turpē. Hūc igit fortitudo facit appetitū timere ñ plꝰ nec minꝰ: audē ñ plꝰ nec minꝰ cū oz aggredi ⁊ expectare ñ aliter cū ut oz intendere tancū finem adipisci victo riam ⁊ pacē: declinare fugā proprie dam nosam: ⁊ proprie persone turpē. Di cendum ergo ad primū in oppositum ꝙ fortitudo assūmēs irā. per irā appe titum nō deordinat p congressu belli. cuius enim furor nō sit expediens p studio: expedit tamē pro prelio: quia furor reddit hoiem minus sensibilē la boris ⁊ doloris. ⁊ per consequēs mi nus frangibilem in aio. Et ita reddit hoiem magis expectantem ꝙ pertinet ad virtutez. Item reddit hoiem pro tunc magis vindicatiuuz: ⁊ per conse quens magis aggressiuū ⁊ hostium in uasiuū: ꝙ etiam pertinet ad virtutem quātū ad aliud opus. ⁊ per consequēs virtus fortitudinis assūmens modera te furorem: non deordinat appetitum: sm ꝙ appetitꝰ debet ordinari ad bel lum. Ad aliud dicēdum ꝙ in actibus bellicis sunt quedam pericula preui sa ⁊ preconsiderata. vnde tullius ha bet in rethorica sua. ꝙ fortitudo est cō siderata periculorum susceptio ⁊ labo rum ppessio. sunt autem alia repenti na propter varios euentus belli. De hijs loquitur hic philosophus. ꝙ forti tudo est circa vtraqz. tamen magis ap paret habitus fortitudinis in repenti nis qz in preuisis. tamen quia minus feriunt iacula que preuidenf: ⁊ magis ea que non preuidenf: tamē quia esse impturbatum in repentinis signuz est habitualis electionis in virtute cuius animꝰ repente inuenitur impturbatus Quō autem fortitudo sit circa perica la bellica ⁊ quō non. dicetur infra in b q. 6. de ptibus fortitudinis.

Questio. 3ª

Ez 2°. arguitur. ꝙ fortitudo ma gis ⁊ principalius se habeat ad actū aggressus qz ad actū expectationis. ⁊ b probatur per sex media. per que probat philo. infra. ꝙ circa liberalitatē principalius sit da tio qz acceptio. arguitur ergo sic. quia virtuosius est vti qz possidere: sed ag gredi ē viribꝰ vti: expectare aūt vires possidere. quare aggredi ꝑtuosiꝰ est qz expectare. 2°. quia virtuosius est be ne facere qz bene pati: sz aggredi ē be

ne agere. expectaē vero est bene pati quare vt prius. 3° qz virtuosius est operari bona: q̄ non operari turpia: ſz aggredi est operari bona. expectare vero est non operari turpia. puta fugā vel ſiſtia. quare vt prius. 4° quia virtuosius est illud q̄ est gratia laude ⁊ amore magis dignū: q̄ q̄ est minus sed aggredi est magis dignū. illi enim laudātur ⁊ amātur ⁊ remunerāt: qui bene pcusserūt: ⁊ hostes fugauerūt nō ili qui pcussi sūt. quare vt prius. 5° qz virtuosius est illud qđ est vtili⁹: sed aggredi ⁊ pcutere est vtili⁹ p victoria q̄ expectare ⁊ pcuti: quare vt prius.

6° qz virtuosius est illud q̄ est difficilius: sed difficili⁹ est aggredi q̄ expectare. quicūq; enī q̄tūcūq; fessus ⁊ fatigatus p̄t expectare nō tamē aggredi quare virtuosius est aggredi q̄ expectare. Sed i oppositū est pbs i hoc passu. Dicēdum cum pho. q̄ expectare virtuosius est ⁊ forti⁹ q̄ aggredi qđ pbatur quadrupl'r. prio. qz magis honestū: est virtuosius q̄ minus honestū sed expectare est magis honestum q̄ aggredi. quare virtuosius. Est enīz sciendū. q̄ aggredi imediate tendit tā quā in finem in tēpalez vtilitatē. puta in victoriā ⁊ pacem corpalē ⁊ aliquā psperitatem: licet ista ex cōsequēti ordinētur ad honestatē seruādam: ne p turpitudinē fuge maculetur. quare honestius est expectare post aggressū q̄ aggredi ante expectatiōez. 2° quia sicut benefacere bonum: est virtuosius q̄ bene pati bonū ſm pho. j. de libertate sic ecōuerso. virtuosius ē bene pati malū: q̄ bene facere malum: qz facere malū cōpatur lucro circa materiam iustīcie. vt. j. li°. 5°. ⁊ acceptioni circa liberalitatē. pati vero maluz cōparatur damno ⁊ dationi. In damno aūt ⁊ dationē magis indigemus virtute q̄ in lucro ⁊ acceptiōe: ſz aggredi ē bñ facē malū hostib⁹. expectaē vero ē bñ pati malū ab hostib⁹. quare istud est virtuosius illo. 3° qz difficili⁹ est virtuosi⁹: ſz expectare est difficilius. quare virtuosius. Amor patet. ex natura passionū: qz fortis expectatō moderat timorē mixtuz cum laboze ⁊ dolore. fortis aūt aggressus moderatur audaciā. Est aūt difficilius moderari timorē ⁊ maxime talē q̄ audatiā ꝓpter duo: qz bō naturaliter plus habet de timore q̄ de audacia. 2° qz periculuz iminēs augetiorez ⁊ minuit audaciā: q̄tū ē ex pte sui. 4° qz magis prop̄riū virtuti ē ꝑtuosius q̄ min⁹ pp̄riū. Sz expectatio est magis pp̄ria fortitudini q̄ aggressus Qđ pz qz ille ſ. similitudiarie fortitudines comunicāt cū fortitudie in aggressu. due vero sole comunicāt i expectatiōe. ſ. politica que ē iter alias nobilior: ⁊ furiosa que ē iter alias naturalior. quaē expectatō ē virtuosior q̄ aggressus: ⁊ p ꝓñs fortitudo magis respicit expectationē quā aggressū. Et per h apparebit quō fortitudo sit de necessitate salutis infra qōe. 5°. Ad primū ergo dđ. q̄ expectare est uti: nō corpore sed virtute pugnando contra timorem ⁊ dolorem qui impellūt ad fugam. Et tale vti nobilius est quam vti corpore. Ad secundū dictum est i. ſa ratione. Ad tertium dđ. q̄ si bona operata ⁊ turpia nō operata sūt diffrente oppositā verum ē: qđ tunc utilius est operari bona q̄ nō operari turpia Sz si bōa sūt tēporalia cōmoda ⁊ turpia sint opposita bonis honestis non est verum. Non enīz ē virtuosius operari bona utilia q̄ non operari inhonesta ⁊ turpia. Ad quartum dđ. q̄ agredi ñ est gratia laude ⁊ amore magis dignū q̄ expectatio. cuius vulgus magis attendat in rebus bellicis euētum ⁊ cōmodum quam virtutez ⁊ modum. Ad quintum dđ. q̄ non semper est virtuosi⁹ qđ est utilius sicut dictū ē. Et sicut dicit philosophus nihil prohibet milites non exñtes virtuosos ⁊ fortes eē optimos ⁊ utilissimos p cōi bono defendendo ⁊ augendo. Ad sextū dictum est in 3ª rōne. pbatio aūt

inducta pro difficultate aggressus non
vz:qz nō ostendit difficultatez in aīmo
sed in corpore solo:ō qua nihil pīnet
ad virtutē moralem:nisi forte per ac-
cidens. Questio.4.

Ē quarto arguit.ꝙ fortitudo
magis opponatur audacie q̄z
timiditati:quia fortitudo cuz
sit ſm naturā.vt dicitur de quacūqz vir
tute supra li⁹ primo ꝛ 2⁹ magis oppo
nitur ei ꝙ minus est ſm naturā:sed au
dacia minus est ſm naturā quā timor
pauci nāqz audent:plures aūt timent
quare fortitudo magis opponit auda
cie q̄z timiditati. 2⁹ arguit.ꝙ magis
opponatur timiditati q̄z audacie: per
pbm supra li⁹ 2⁹ dicentē.ꝙ simil⁹ ꝛ p
ximius videt fortitudini esse audacia
Imprimi⁹ aūt ꝛ dissimili⁹ timiditas
hanc timiditatē magis opponim⁹ for
titudini. 3ª arguit.ꝙ magis opponat
intimiditati q̄z p̄dictis:qz illi dispositō
ni magis opponitur fortitudo que tol
lit materiā fortitudinis: sed intimidi-
tas tollit eam:qz tollit passiones. Est
enī p̄uatio timoris ꝛ per ꝓns auda-
cie:qz facit homini nihil apparere ter
ribile nec per cōsequens ausibile cum
sint idem.quare tollit oēm motum ti-
moris ꝛ audacie. quare videtur magis
oppōi fortitudini. 4⁹ arguitur. ꝙ for
titudo maxime opponat cohardie: qz
illi dispositioni maxie oppōit que sup
posita materia fortitudinis tollit oēm
actum fortitudinis:sed cohardia ē bu
tus. Ista enī facit hoiem nihil andere
ꝛ per cōsequēs nihil aggredi:nihil eti
am expectare: qz primo aggredimur
ꝛ p̄sequēter expectam⁹. Pro solutio
ne questiōis hui⁹ p̄mittēdus est mod⁹
huius oppositionis. Sciendū ergo
ꝙ fortitudo facit hoiem decenter:ꝛ vt
oz ꝛ vt ratio dictat aggredi ꝛ expecta
re terribilia:ꝛ untm̄ opponit ei aliqua
dispositio mala:inquātum facit hoiem
deuiare ab isto fortitudinis modo.au-
dacia igitur oppōit ei:qz facit plusq̄z
oportet aggredi.Cohardia qz facit vt
nō aggredi:vel minus q̄z oportet ag-
gredi.timiditas aūt qz facit vel nō ex-
pectare:vel minus q̄z oportet expecta
re. Intimiditas āt: qz facit vel ꝙ non
oportet vt plusq̄z oz expectaē. Et iste
sut formales oppositiōes horum vicio
rū ad hāc virtutē:sed hec vicia inter se
habent suum modū oppōnis qui talis
est.qm̄ audacia ꝛ cohardia opponun
tur sicut extrema circa actum egressus
Timiditas aūt ꝛ intimiditas opponū
tur simili modo circa actum expectatō
nis:tm̄ nec audacia nec cohardia oppo
nit timiditati vel intimiditati nisi for-
te per accidens. Hoc āt negat a qui
busdam dicētibus:ꝙ audacia opponit
timiditati ꝛ non alteri ꝛ ideo negant
cohardiam esse.Quartū vicium oppo
situ fortitudini dicentes idem esse ti-
mere ꝛ non audere. Sed ht dicūt irrō
nabiliter.qđ apparet.primo qz extre
ma vicia nulli eidem simul insunt cum
magis opponātur ꝛ repugnēt inter se
q̄z opponātur vnuti medie. vt supra li⁹
2⁹ sed timiditas ꝛ audacia simul insūt
eidē .dicēte pho.ꝙ multi audaces sunt
timidi.quare timiditas ꝛ audacia nō
opponūt sicut extrema vicia circa for-
titudinē. 2⁹ qz vnum ꝛ eūdez actum
quem virtus reficat vel nata est reffi-
care extrema vicia deprauāt: sed timi
ditas ꝛ audacia nō sunt nate deprā-
uare eundē actū:qz timiditas solū de-
p̄uat expectatōez.audacia vo aggres-
sū q sūt act⁹ spē diuersi.quaē vt prius.
3⁹ qz timere ꝛ nō audere nō sunt idē:
qz audere ꝛ nō audere simul eundez
hominē circa eādem rem nō est possi-
bile:sed timere ꝛ audere simul est pos
sibile.ut ptz i fortitudie politica i qua
homies timēt ꝛ tm̄ audēt.quare time
re ꝛ nō audere nō sunt idem . Nec p
cōsequēs negāda ē cohardia . que fa
cit multos hoies vel nihil vel min⁹ q̄z
oportet aggredi.qui tamē aliquando
sunt min⁹ timidi quaz audaces . unde
multi hōiz qui n̄ sūt aggressiui postq̄z
fuerunt ad pugnā necessitati fiant: ꝛ

expectãt imobiliter quecũqz terribilia vsqz ad mortem. imo experiẽtia ex antiquo docuit. q̃ qñqz in duellis pugnãt cobardus ꝛ audax semp ꝛ regulariter cobardus p̃ualet aduersus audacem Ille nãqz qui plus querit ꝛ optat duellum audax videtur: ꝛ ille semper hz peius. ille vero qui plus fugit ꝛ minus querit duellũ cobard⁹ videt: ꝛ ille sp habet melius. vnde versus. Audax vt crebro vicet ab hoste cobardo. Illi ãt versus cões per elemẽta noim: vel sũt nulli. vel debent intelligi de nominibus istis. audax ꝛ cobardus ꝛ sic intellecti veri sunt ꝛ redemit ad sniam versus primi: qz cum dicitur Imparibus vel si paribus cõstant elementis. No mina pugnantũ ps vincit aggrediẽtis Imparitas aũt pirati si societ. Hoc tibi sit siguum q̃ defensor supetur. Debent ergo sic intelligi. hoc nomen audax habet ſras i pares. qz. ſ. Cobard⁹ ho pes. qz. 8. aspiratiõe cõnumerata: ꝛ ideo per imparitatẽ intelligit audax ꝛ p piratez cobardus. Hũc igitur est sensus quia vel vterqz est audax vl̃ vterqz cobardus: vl̃ aggressor est cobardus ꝛ defensor ẽ audax vel ecõuerso. qz i primis duob⁹ casib⁹ aggrediẽs vicit: quia ceteris paribꝫ ipe habet modum audacis pluſq̃ defensor: ꝛ h̃ est snia primorum duorũ versuũ. In 3⁹ ãt casu qz defensor realiter est aggrediens ꝛ alter inuitus ꝛ vocat aggrediens sicut aliquãdo contingit. sed raro defensor vincit: sicut realiter audax q̃uis ſm formã curie habeat nõ rem: sed modũ audacis: ꝛ h̃ est snia vltimorum versuum in quibus impitas. i. audax dicitur sociari pirati idest coardo qz posterior dicit sociari priori nõ ecõuerso. De 4⁹ ãt casu nihil dicit hic. i quo. ſ. paritas. i. coardus sociaret sicut defensor. ꝛ sicut posterior audaci tanquam aggrediẽti ꝛ priori. quia ex sententia primorũ haberi potest. ꝛ iõ sufficit ille primus versus. Hijs ergo premissis dicendum ad questionem quod fortitudo magis opponitur timiditati quam alicui aliorũ trium vitiorum. Ad probo primo de audatia et cobardia. quia quod maxie opponitur fortitudini opponitur ei circa precipuum actum fortitudinis. Sed audacia ꝛ cobardia nõ opponũtur fortitudini circa precipuum actum qui ẽ expectatio ut in questione precedenti probatum est. quare neutrum eorum maxime opponitur fortitudini. relinquit ergo vl̃ q̃ timiditas vl̃ itimiditas Nunc autem probo. q̃ non itimiditas qz magis opponitur fortitudini illud q̃ p̃cipuũ actũ fortitudis exterminat q̃z illud q̃ nõ exterminat. sed tantum viciat: sed timiditas expectatiõez exterminat: quãtum est de natura sua. Intimiditas aũt non exterminat: sed tãtuz viciat in exeundo. quare timiditas magis opponitur fortitudini q̃z itimiditas. Ad primum ergo dicendũ. q̃ audacia non minus est ex naturã q̃z timiditas: sed min⁹ ſm defectũ nature. virtus aũt magis opponit illi dispõni que magis sequitur non naturã: sed defectum ꝛ occasionẽ nature cuiusmodi ẽ timiditas. Ad secundũ dicendum concedendo. q̃ magis opponitur fortitudini timiditas q̃z audacia. Ad tertium dicendum. q̃ itimiditas non tollit materiã fortitudis. qz materia fortitudinis ẽ illud qõ per naturã est terribile omni homini itellectũ habẽti. quamuis isti nõ sit terribile. ꝛ p cõ sequẽs sp est materia fortitudinis per naturam. Ad quartum dicendum q̃ cobardia nõ tollat p se nisi actũ egressus. Et si aliquãdo tollat actũ expectatiõis. hoc ẽ p accidẽs qz in aliquib⁹ inuenit cobardia. qui si necessitati fuerint ad pugnam expectãt. ut dictum ẽ usqz ad mortẽ ꝛ sicut adhuc in sequentibus apparebit. Si autem dicatur q̃ nec phs. nec aliquis cõmentator vel expositor mẽtiõem fecerit õ cobardo. ꝛ ideo videor superfluere. respõdeo quod phs bene facit mẽtionem de re

ſz nō de noie. d. illū q deficit i audēdo esse idem cū eo quod ē supabundare i timēdo. ut tā probatū est p verba pbi. Et ideo qz illud nomē ē ualde comūe in ista signatiōe posita per pbm apud belligeros viros i gallijs. ideo licuit b nomine uti in exponēdo pbm.

Questio. 5.

Ad. 5°. arguit. quod fortitudo nō sit virtus cardinalis. pmo qz nō videt eē virtus. qm omnis virtus moralis est maxie circa eligibilia cū virtus sit habitus electiuus. ut. supza. li°. 2°. sed fortitudo nō maxie est circa eligibilia cū maxime sit circa repentina ut hic dicit. que tamen non sunt eligibilia. ut supza li°. 3°. quare fortitudo nō videtur esse virtus moralis. cōstat etiam quod non sit itellectualis.

2°. quod nō sit cardinalis. qz ois virtus cardinalis ē necessaria ad b ut homo sit simpliciter bonus homo. vt supza dictum est li. 2°. Sed fortitudo nō est ad b necessaria. aliter sequeret qō nullus esset simpliciter bonus homo. nisi esset vir bellicosus. quod videtur i conueniens propter pbos t viros cōtemplatiuos qui sūme boni existentes nihil vnquam opati sunt in rebus bellicosis. quare fortitudo nō videtur esse virtus cardinalis. In oppositum est comune dictum quo ponunt quatuor virtutes cardinales. s. prudentia: iustitia: tēperātia: t fortitudo. Dicēdū qō fortitudo vt' moral' ē t q vt' cardinal' ē. Primū declaratur sic. Omnis habitus electiuus i medietate consistēs quo ad nos a ratione prudentiali determinata est veritas moralis. vt patet per diffinitiōez virtutis: sed fortitudo ē huiusmōi. quare est virtus moralis. Alia noz probat quo ad singula. supponit tamen quod fortitudo sit habitus. Qō aūt sit electiuus patz i fine capituli b' vbi dicitur quod fortis i bello eligit bonum pro omnibus tristitijs quas sustinet. ut ibi visuz est. Qō āt sit in medietate vel ipsamet sit medietas patet: p eius diffinitionem dicētem. quod fortitudo est medietas circa ausibilia t terribilia i periculis bellicis. Ubi sciendum quod fortitudo circa ausibilia t terribilia multiplicitez mediat qz tripliciter i passionib': t tripliciter i opationib' t tripliciter i habitib'. In passionibus namqz diuidit iter plus t minus audere: inter plus t min' timeī: t iterū inter audere sine metu t timere sine ausu. In opationib' aūt mediat iter plus t min' aggredi. t iter pl' t minus expectare t iterū iter aggredi sine expectatione: t expectare sine aggressu. In habitib' vo inter audaciam t coardiam. iter timiditatē t intimiditatē: t iterum inter audaciā t coardiaz ex vna pte que viciant aggressum: t timiditatē t intimiditatē ex altera que viciant expectatiōem. Et sic patet qualiter fortitudo sit medietas. Qō āt ista medietas sit a rōne prudētiali determinata. probat. qz est laudabilis. vt dicit in textu. Et qz medietas sūmit vt oportet: neutrum autem esset nisi talis medietas esset a ratiōe preuisa t p̄determinata: t sic maiesta ē tota mioz. Et p ꝓns primū. q fuerat declarādū. s. q fortitudo ē vt' mōalis. Ad euidētiā. scōi. s. quomodo fortitudo sit virtus cardinalis. declarāda sunt duo. primū ratio virtutis cardinalis. Fm acceptio fortitudinis. Be primo sciendum sicut dictū ē. supza li°. 2°. quod ratio virtutis cardinalis seu principalis consistit in b quod ipsis quatuor habitis. t nulla alia. homo ē simpliciter bonus homo i esse morali. Fm quod pbi locuti sunt de bonitate humana. altera vero ipsarū nō habita t quibuscūqz alijs habitis nullus ē simpliciter bonus homo. t ideo dicūtur principales. qz principaliter iter omēs reddūt hominem bonum. Et cardinales qz sup eas tāquaz super cardines sustētatur t voluitur humana bonitas Hec autem ratio cardinalatus diuidi tur sic in quatuor partes que dicūtur

quàtuoꝛ virtutes cardinales. qm̃ oīs actualis pfectio que est de necessitate bonitatis humane vel perficit intellectum: vel appetitū. Si itellectum sic ē illa notitia: que nec ipsa sine bonitate appetit⁹ nec bonitas appetit⁹ sine ipsa vnq̄ꝫ haberi pōt. qꝛ ipsa simul cum bonitate appetit⁹ acquiritur ⁊ possidetur vel pditur vt ostensum ē supꝛa. li⁰ 2⁰ ⁊ in pꝛincipio tercij. Et ꝟ notitia est pꝛudentia: que per malitiā appetitus vitiata non est: sed vitiari pōt. Nulla vero alia notitia ē de necessitate bonitatis humane. quare nulla alia dicitur esse virtus cardinalis. Si autem but⁹ modi perfectio pficiat appetitū. ꝟ tripliciter fm tria genera amabilium ⁊ appetibiliū que sunt: vtile delectabile ⁊ honestum. ut. ē. li⁰ 2⁰ ⁊ .j. li⁰ 8⁰. quaꝝ talis perfectio perficit ⁊ ordinat appetitum. vel circa vtile ⁊ iutile puta circa lucrum ⁊ damnuꝫ. ⁊ circa delectabile ⁊ triste sibi oppositū vel circa honestum habendum vel nō habenduꝫ perdēdum vel retinēdum. Si autem circa vtile ⁊ iutile. hoc cōtingit dupliciter. pꝛimo modo in dādo ⁊ expēdēdo. alio mō in reddēdo. pꝛim⁹ modus est de cōgruitate. nō tamē de necessitate bonitatis humane. Et ideo nec liberalitas nec magnificētia dicunt virtutes cardinales. que sic sunt circa vtile. Secundus mod⁹ est nō soluꝫ de cōgruitate. verum ēt de necessitate bonitatis humane. que est mod⁹ iustitie. Et ideo iustitia posittua est virtus cardinalis necessaria ad bonitatem humanam. vnde nec auaritia nec liberalitas fūt i aliquo casu moꝛtale peccatum quamdiu solum sunt oppositā liberalitati ⁊ magnificentie nisi intrent gen⁹ iniustitie. ⁊ opponant iustitie. puta quando diues videt pauperem in magna necessitate esurientē ⁊ nō dat elimosinā. tūc nō solū ñ dat imo nō reddit. quia in illa necessitate illud. q̄ diues possidet est pauperis. ⁊ ideo nō solum peccat per illiberalitatem in nō dando imo p iniustitiam nō reddēdo. Si aūt talis pfectio oꝛdinet appetitū circa delectabile. ꝟ contigit dupliciter. pꝛio⁰ in largiēdo vl̄ ñ largiēdo delectatiōeꝫ. alio mō in recipiēdo vel non recipiendo. Pꝛimus mod⁹ nec affirmando nec negando ē de necessitate bonitatis humane quamuis possit esse de cōgruitate. Et ideo nec amicitia nec eutrapelia que sunt circa talem largitionem delectationis ponunt esse virtutes cardinales. Secund⁹ vero mod⁹ circa alias delectationes quāmis nō circa omnes. vt patebit i parte sequēti ē de necessitate bonitatis humane. Et ideo temperātia que circa ista ⁊ isto modo pficit ⁊ ordinat appetitū. dicitur esse virt⁹ cardinalis tanq̄ꝫ necessaria ad bonitatē humanam. Si vero talis pfectō oꝛdinet appetitū circa honestū pdendum vel retinēduꝫ. ꝟ cōtingit dupliciter. qꝛ honestum dicit duo. s. honoꝛeꝫ quo virtus est digna: ⁊ virtutem que honoꝛe est digna. Si ergo circa honorem nulla ponitur virtus cardinalis quia honoꝛ non est de necessitate salutis. quamuis bene se habere circa honorem sit de congruitate humane bonitatis. Et ideo nec magnanimitas nec virtutes ei annexe sunt virtutes cardinales. Si autem talis perfectio oꝛdinet appetitum circa virtutem nō perdēdam ſz retinēdam. Sic ipsa ē de necessitate bonitatis humane ⁊ est virtus cardinalis ⁊ dicit foꝛtitudo. Nūc ergo. 2⁰ videnda est acceptio foꝛtitudinis fm quam dicitur virtus cardinalis.

Est igitur sciendum. q̄ foꝛtitudo potest sūmi tripliciter. s. generalissime ⁊ specialissime ⁊ mediocriter. Sūmitur autem generalissime pꝛo illa firmitate cuiuslibet virtutis de qua dicit .ē. li⁰ 2⁰ q̄ qui virtuose operaꝝ oportet q̄ operetur primo sciens ⁊ 2⁰ eligens ⁊ ꝫ⁰ firme ⁊ immobiliter. Sūmitur autem specialissime pꝛo foꝛtitudine bellicosa que includit ⁊ aggressum ⁊

expectationem ⁊ perpessionem labo
ris ⁊ tollerantiam dolozis in bellicis
rebus picula mozris iferẽtib⁹. Sũmit
aũt mediocriter ꝑ habitu electio quo
sustinere eligim⁹. ⁊ eligẽtes firmit su
stinem⁹ cũ casus occurrit oẽ malũ pe,
ne usq; ad mozrẽ: anteq; cõmittamus
malũ culpe ⁊ deseram⁹ virtutẽ vel in
bello. vel extra bellũ. Hijs ꝯ ꝑmissis
dico primo. ꝙ fozritudo generalissime
sũpta nõ est virt⁹ cardinalis. qz nec ẽ
virt⁹ specialis. Sz cõditio cuiuslibet ꝺ
tutis. Secũdo dico. ꝙ specialissime
sũpta nõ est virt⁹ cardinalis qz ois vir
tus cardinal' est de necessitate sanitaꝯ
⁊ bonitatis humãe vt visuz ẽ. Sed for
titudo bellicosa vt icludit aggressũ bel
licũ non ẽ de necessitate sanitatis ⁊ bo
nitaꝯ humane sicut dictũ ẽ opponẽdo
Multo eiz meliozes ⁊ sciozes fuerũt
viri nõ bellicosi q; bellicosi. sicut inter
gentiles fuerũt pbi. inter xpianos a,
postoli ⁊ sequaces eoz. quare fozritu/
do ꝺ modo sũpta non ẽ virt⁹ cardina /
lis ⁊ tñ de ista special' loquit ibi pbs
3°. dico. ꝙ mediocriter sũpta est virt⁹
cardinalis. Ad pbatẽ patet. qz ois specialis
virt⁹ necessaria ad bõitatẽ humanaz ẽ
virtus cardinalis. vt pz ex rõne cardia
latus. Sed fozritudo hoc mõ sũpta est
necessaria ad salutẽ humanã. null⁹ eiz
ẽ simpliciter bon⁹ homo qui nõ hz ele
ctionẽ ⁊ propositum ⁊ habitũ. ꝙ ante
subiret mozrẽ quã desereret virtutem
Est etiã hoc mõ sũpta specialis vir
tus. qm̃ ista electio non ẽ cuiuslibet vir
tutis. Nunq; enim tẽperãtia respicit
mozrẽ nec pericula mozris nec libera
litas nec similes. quare ista tal' electio
qua hõ simpliciter bon⁹ eligit ante su
bire qõcunq; tozmẽtuz usq; ad mozrẽ
icluslue loquẽdo. q; ꝑmittere mozrale
peccatũ. ⁊ deserere oẽ bonuz ⁊ virtu
tez. ẽ alicuius specialis ꝟtutis. Et hãc
vocam⁹ fozritudinẽ mediocriter sũptã
quare ꝑ cõsequẽs. ꝺ modo sumpta est
virt⁹ cardinalis. Dicẽdũ ergo ad pri
mum. ꝙ fozritudo bellicosa ẽ mozalis
virt⁹. ⁊ ẽ circa eligibilia q; aliqua
repẽtina occurrant. que vt sic nõ sunt
electiua. sz vt i generali preuisa. qz vt
victum ẽ fortis procedẽs ad locũ bel
li eligit i nullo casu fugere. siue occur,
rant lente siue repẽte picula belli. Et
hoc sufficit ad virtutẽ electiuã. Ad fz
dõ. ꝙ concludit de fozritudine bellico
sa. nõ tamẽ de alia. vt victuz ẽ.

Questio. 6ª

Q. 6°. sine argumẽtis dõ. ꝙ
fozritudo bellicosa quatuoz
ptes hz ꝼm quatuoz actus. ou
as principales ⁊ duas accessozias.
Principales sunt aggredi ausibilia: ⁊
expectaꝯ terribilia. accessozia vero sũt
labozes armozũ ⁊ discursuũ ⁊ pugne
⁊ vigilie ⁊ multiplicis angustie sustie
re ⁊ dolozem verberũ ⁊ vulnerũ tolle/
rare. Hũc igit̃ pbatõ aggressu habz
bonã fiducia ꝑ expectatione cõstan
tiã pro labore strenuitatẽ. pro dolore
aũt patiẽtiam. Cõstantia náq; cõtra ti
mozem reddit expectationẽ bonaz ⁊
firmam ⁊ instupefactibilẽ. vnde pbs
in textu de illa pte ait. ꝙ fozt̃ ẽ instu
pefactibil' vt hõ. Fiducia vero reddit
aggressũ bonũ ⁊ viuidum nõ mozruuz
nec desperatũ. sicut eiz fiducia se habz
respectu boni obtinẽdi. Sic fidentia
respectu mali repellẽdi. vnde pbs de
ista parte ait. ꝙ fozris nõ desperat vt
timidus. sz in audẽdo ⁊ aggrediẽdo
bone spei ẽ. q; enim spes dicaf tã
tum respectu boni. tamen qz repulsio
mali quoddã bonum ẽ. ideo põt dici
bone spei. i. bone fidẽtie esse ille qui
fozris ẽ. Strenuitas aũt reddit ppes
sionẽ labozũ bonã ⁊ acutã ⁊ infatiga
bilẽ modo humano. de qua dicit pbs.
ꝙ fortes in operib⁹ sunt acuti. prius ãt
quieti. qz non cito se precipitãt ad pe
ricula ⁊ labozes: tamen postquam sũt
ibi: sunt acutissimi. Patientia vero
tollerantiã dolozum reddit bonam. ⁊
ꝑturbabilem. ꝙ est valde necessari
um in bello. qz vt dicit in pte sequẽti i
capitulo de tẽperantia. Tristitia coz.

rumpit habētis naturā.i.rationē turbat. Patiētia vero rationē tenet i statu ⁊ ordine suo ne appetit⁹ dolorum offensus turbet ⁊ cōfundat seipsum ⁊ rationē. De hac etiā parte dicit pbs ꝙ fortis ē impterritus circa terribilia ⁊ tristia sustinendo. ptes aūt fortitudinis mediocriter sumpte vt ē virtus cardinalis sūt tm̄ due. vna principalis .s. cōstantia ⁊ altera accessoria.s. patientia. Hūc igit sciendum. ꝙ aliter tullius nominat istas. 4. partes fortitudinis. Dicit enī. ꝙ fortitudinis ptes sūt magnificētia. fiducia patiētia. perseuerātia. intēdens exprimere strenuitatem nomine magnificentie. cōstantiā nomine perseuerantie. Sed de istis vel poeticis vel rethoricis dictis non sit cura nisi maioris cure fuēit verbor integritas q̄z rerum veritas vt ait augustin. 14. de trinitate ca⁹. xi⁹. qz manifestum est. ꝙ magnificentia in expensis ⁊ dationib⁹ tota versat nō i terribilib⁹ in quibus est fortitudo. Perseuerantia vero opponit mollitiei ⁊ delicie ut .j. li. 7⁰ quaē non est in istis terribilib⁹ nisi sūmat pro pseuerātia que firmat hominē ut nō timore vel aduersitate ad peccatū ducat. Et talis perseuerātia est cōstantia. Maciobi⁹ aūt nō assignat fortitudinis ptes: ſz effect⁹ ut videtur. Dicit enim fortitudo prestat magnanimitatē· firmā cōstantiā: securitatē. magnificētiā: tollerātiā: firmitatē. Sed assignatio istorum effectuum videt mihi sn̄ effectu. videt enim dicā sicut verba casualiter occurrerēt. quaē non curo. Questio. 7⁰

Ē. 7⁰ sine argumentis dicendum ſz pro. ꝙ op⁹ fortitudis bellicose p̄t sūmi ut attingēs istū finem qui ē victoria. vel istū qui ē expectatio terribiliū vtuosa. vel aliquē finem in alia vita vel vt nullū finē attingens. Pro mō est delectabile magis q̄z triste. qz victoria ē inter cuncta presentis vite gaudiosissimū. Et iō scriptura sacra gaudiū bonorū cuz deo. cō parat exultationi victoriali dicēs. Letabunt cora te sicut qui letant i messe sicut exultāt victores capta preda. qñ diuidunt spolia. 2⁰ modo est magis triste q̄z delectabile. qz opatio virtuosa que non ē sibi ipsi eupraxia si priuetur fine in quo suū bonū attingit nō ē multū delectabilis. talis aūt expectatio terribiliū virtuosa que nūq̄z est pp ter se ipsam. ⁊ iō in se ipsa nunq̄z ē delectabilis multū. constat aūt ꝙ est multum tristis. quare magis est tristis q̄z delectabilis. 3⁰ modo sūpta nō pōt esse delectabilis nisi in spe. Est autez principaliter ⁊ sensibiliter triste. Illa vero spes non potest hoiem naturaliter delectare. quare naturaliter non apparet delectatio hoi virtuoso morīēti in prelio ⁊ pdenti oia bona vite p̄sentis ⁊ transeunti ad statum quē naturaliter nescit. 4⁰ modo per se notum est ꝙ est triste ⁊ nō delectabile: qz labores ⁊ dolores verbera ⁊ vulnera naturaliter contristār: ⁊ si nō attingāt finē: ex nulla cā poterit talia sustinens delectari. Scdo dicēdum. ꝙ opus fortitudinis cardinalis potest sūmi dupliciter. primo modo. vt optatū ⁊ preoptatum. Alio mō vt nō optatū sed tamē tolleratuz. Sunt enī nonnulli q ante vellēt subire mortem q̄z facere contra fidem: sed nec ꝺ nec illud volunt: sed vtrūq̄z refugiunt. Hunc igit dico. ꝙ in prio casu opus fortitudinis eēt delectabile magis q̄z triste: qz nō ē oblectamētū sup cordis gaudiū ꝼz sapiētē. cor aūt gaudet i isto casu. tripl'r. prio i spe future glorie. 2⁰ in vtutū operatione. ꝙ est fm̄ se delectabile. ⁊ ꝙ actu exercet. 3⁰ in presentia voliti. qz sicut supra. li⁰ 2⁰ sepe dictum est. letitia est in bijs rebus que nobis volentib⁹ accidunt. Hunc aūt iste talis optat ⁊ optauerat mortem talem. quare propter ipsa talis mors etiā vt dolorosa ⁊ vt violēta est isti operāti eaz gaudiosa

Jn. 2⁰ aūt casu nō videt opus delectabile. qz non est volitū simpliciter ⁊

vniuersaliter : sed in tali casu. qz plus fugit ām̃ittere veritatez q̄z subire moz tem. Et ideo sicut ille qui tpe tēpesta tis i mari pꝛoijcit merces suas ne ip semet peat non gaudet in tali salute ꝛ Sed nec iste b̄ mō moztē sustinēs gau det saluata virtute. quare talis opatio mixta est ex voluntario ꝛ iuolūtario.

Questio. 8ª

Ad. 8º sine argumētis dicēduz est. q̄ martirium ē opus foꝛti tudinis cardinalis. Est. n. sciēdum. q̄ unaquez̄ virtus cardinalis se ipsam ꝛ alias defēdit ꝛ suat ne p vicia sibi opposita. nec p passiones p ipsam moderabiles ipsa vel alie coꝛ rumpātur verbi gratia. Quedam mu lier ꝓiugata tēptat. quadrupl'r ō adul terio committēdo. pꝛimo p blāditias ꝛ lasciuias ꝛ p similia ad venerē exi stētia. 2º p fallacias ꝛ suasiones falsas vtpote si vir eius sit adulter et pꝛobe tur isti mulieri. q̄ postq̄z vir pꝛimo fre git ei fidē. licitum ē ei cum alio copu lari. 3º p pꝛomissiones. puta dabuntur ei cētum si velit tali copule consentire 4º p terꝛoꝛes ostēsis ei cuagiatis gla dijs sub comīatione. q̄ nisi consentiat statim in momēto pibit. Nunc igit domina tēperātia casta dz se ipsaz cu stodire intactā a temptatione pꝛima. sz non ab aliqua aliarum. sz domina prudētia debet eam custodire a. 2º qz in illa inducit oppositum pꝛudētie. s. persuasio falsa. Sed iusticia a tercia. qz illa venditio esset cōtra iustitiā que inducit contra tēperātiaz. Sed foꝛti tudo a quarta qz timoꝛ vel timiditas qui ad temptādum inducit. oz vinci p foꝛtitudinē. Simili mō est de qualibz istarum quatuoꝛ ita. q̄ ad vnāquāq̄z v tutem ptinet se ipsam ꝛ alias custodi re. ne p vitia sibi opposita. vel p passi ones moderabiles ipsa vel alia coꝛrū pat. Nunc ergo dico. q̄ quādoq̄z p foꝛtitudinē. homo expectat ꝛ sustinet terꝛoꝛes ꝛ dolores pꝛo defendēda fi de. vel alia necessaria virtute homo su scipit martirium vel ptem martirij vn/ de posset aliquo mō cōuerti. dicēdo. q̄ oē opus hui⁹ foꝛtitudinis est martriū vl̄ ps martirij. Ad pat̄z p diffinitionē martirij. Est enim martiriū passio vo luntaria in testimoniū colende ꝛ custo diende virtutis. Hoc aūt magis perti net ad theologos. quare relinquo.

Questio. 9ª

Ad. 9º arguit. q̄ si nō eēt alia vita : foꝛtitudo iclinaēt ad ex pectationē moꝛtis. Pꝛio qz pbt̄ sicit huiusmōi expectatōez eē pri cipaliter actū foꝛtitudinis videt senti re. q̄ ñ sit alia vita dicēdo. q̄ nihil ad hoc videt mortuis esse bonum vel ma lum. 2º qz virtus inclinaret in quocū q̄z statu ad actū qui equipollet felicita ti humane. Sed talis vna expectatio equipollet toti felicitati humane que habet p tales actus: qz iste solus equi pollet oībus illis cum in eo sit vltimuz de potētia tocius hominis. quare vir tus foꝛtitudinis in quocūq̄z statu incli naret ad talem expectationez. 3º qz videmus quedā animalia quoꝛum nō est alia vita expectare moꝛtem pꝛo de fensione, plus sue. quare multo plus bō deberet eā expectare pꝛo salute virtu tis sue. Sz i oppositū arguit. qz nul/ la virtus inclinat ad opus stultū. Sed expectare moꝛtez gratis sine spe vite videt esse stultū. quare si non esset alia vita virtus foꝛtitudinis non inclinaret ad expectationem moꝛtis. Dicēdū q̄. q̄ non. q̄ pꝛobo. quadrupl'r. Pꝛio qz omnis opō virtutis est. vel felicitat vel ps felicitatis. vel ad felicitatem oꝛ dinata vel saltem non pꝛohibens fe/ licitatē. Hoc patet supꝛa. in. 1º ꝛ. 2º in pluꝛibus locis. Operatione nanq̄z v tutis nemo fit deteꝛioꝛ. vel saltem nō pꝛiuat̄ felicitate. Sed talis expectatō nec est felicitas nec pars eius cum om nis felicitas secūdū se sit delectabilis b̄ autem expectatio esset simpliciter i re ꝛ in spe ꝛm se tristabilis nec esset oꝛdinata ad felicitatem cum ipsa esset

simpliciter vltimum hominis. Et essz
prohibēs felicitatē qz esset priuatio vi
te perfecte que necessario requirit ad
felicitatē. quare talis expectatio nullo
modo esset operatio virtutis si nō essz
alia vita hominis. ¶ 2°. qz nulla accep
tatio mali maioris pro euitādo malo
minori vel operatio virtutis qz non ē
recta electio. supra. in principio tercij
cum de duob⁹ malis minus malū eligē
dum sit. 3°. topicorū. Sed talis expec
tatio esset acceptatio maioris mali p
euitādo minori. qz acceptaret pditio
totalis nature ꝛ virtutis pro euitāda
sola pditione virtutis. constat aūt. q
maius malum est perditio totalis na
ture ꝛ virtutis q̄ perditio alteri⁹. qua
re talis expectatio non esset operatio
virtutis. 3°. qz omnis inclinatio vir
tutis est cōplemētum inclinationis na
turalis. vt ostēsum est. ē. li°. i°. ꝛ. 2°. Sz
nulla iclinatio naturalis ē vel ichoati
ue vel fundamētaliter vel originaliter
ad nō esse tocius hominis. ergo nulla
virtus ad ꝟ inclinare pōt cōpletiue.
talis aūt expectatio si non esset alia vi
ta esset ad nō esse tocius homis. Si
vero dicatur. q ꝫ hec due rationes simi
li modo conclud erent. q etiam rebus
se habētibus vt nūc nō esset mors ex
pectanda p salute vtutis. qz vnaq̄que
esset pditio boni naturalis. Dicendū
q falsum ē. qz quāuis ꝛ nūc ꝛ tūc eēt
pditio illius boni naturalis. tamē dif
ferēter qz nūc saluaf cū virtute princi
pale bonū naturaliter. s. aia. Et ideo
nūc moriēduz ē pro salute virtutis. qz
nūc possibilis ē salus virtutis. Sz tūc
non esset possibilis sal⁹ virtutis. stultū
esset mori p salute virtutis. qz p ꝟ nō
saluaref virtus. Itē qz nunc aia po
test inclinari naturaliter ad p̄eligendō
esse cuz virtute sine corpore: q̄ cū cor
pore sine virtute. ꝟ aūt nō possz si ip
sa aia ꝛ virtus aie similis interirent
cū corpore. 4°. qz acceptare mortē
sine spe alterius vite. vel esset p bono
proprio vel alieno. cōstat aūt q nō p
bono proprio. qz tūc sic moriēs pde
ret omne bonū. Nec p alieno. qz cete
ris pibus quisq̄ naturaliter plus dili
git seipsuz q̄ primum. Sed isto casu
posito: ego nō possem mori p maiori
bono primi q̄ pro vita tēporali si nul
lam aliā expectarē. quare p saluanda
sibi vita ista ego nō debeo velle perde
re vitā istam. sicut nūc nō debeo velle
pdere vitam eternā pro saluāda ipsa
proxio meo. qz in isto casu si non esset
alia vita eēt mors ex inclinatiōe fortī
tudinis expectāda. Dicēdum ergo
ad primū. q ꝑs ponens expectatio
nem mortis esse opatiōez virtuti sensit
iplicite aliā vitā eē: q̄tuis eā nō expo
suerit ex eo q eam non clare cōcepit.
Dicens autez. q nihil videtur mortuis
esse bonum vel malū locutus ē de visio
ne vulgari nō de visione sua. ipse nāq̄
dicit. q boni ꝛ studiosi morientes eli
gunt magnum bonuz sibi ipsis. j. li°. 9°.
ꝛ. ca°. 9°. circa finem. Ad secunduz
dō. q ille actus non equipollet felici
tati nec alicui bono operi saluanti na
turam. Et cum dicitur. q esset vltimuz
de potentia cōcedo sed non in bono.
quare ita potest esse vltimum de po
tentia ad malum sicut ad bonum.
Ad tercium dicendū. q aialia morien
tia pro salute prolis. non moriuntur
ex electione mortis pro salute prolis.
sed moriuntur ex passione furoris: q̄
accipiunt ex amore prolis. Et hoc mo
do multi homines ex passione tūc mo
rerentur. sicut ꝛ nunc moriuntur. Sz
tunc nullus ex electione virtutis.

Questio. x°.

Dē. x°. sine argumentis dicen
da sunt duo. primo. q omnes
. s. similitudinarie fortitudi
imitantur fortitudinem bellicosā. secū
do. q non imitantur fortitudinem car
dinalem. Pro euidentia primi vi
denda est descriptio bellicose fortitu
dinis comprehendens omnes condi
tiones eius. Et postea videndus est
modus imitationis. Est autem bel

licosa fortitudo virtus preelectiua ꝛ executiua aggressus bellicorum ausibi lium. cum confidentia ꝛ expectatio, ne terribilium. cum constantia ꝛ su, sceptione laborum grādium. cum stre nuitate ꝛ tolleratiõe dolorũ mortaliũ cum patiẽtia ꝓpter iuste repellendaz iniuriã utolẽtam medians inter plus ꝛ minꝰ. audere inter plus ꝛ minꝰ ti, mere. inter audere sine metu. ꝛ time re sine ausu inter plus ꝛ minꝰ aggre, di. inter plus ꝛ minꝰ expectare inter aggredi sine expectatione. ꝛ expecta re sine aggressu. inter timiditatẽ ꝛ in timiditatẽ. inter audatiaz ꝛ cohardi, am. inter malitias viciantes aggressũ ꝛ mailtias vitiãtes expectationez in sua operatiõe iraz assũmẽs. spem vi, ctorie cõtinens: ꝛ tristitiã patiẽs. ꝛ i suo fine leticiã magnã babẽs. Ve modo aũt imitationis buiꝰ fortitudis ꝓ alias sciẽdum est. ꝙ ille .ſ. fortitudi nes versant circa eadẽ obiecta ausibi lia ꝛ terribilia puta pericula bellica. ꝛ circa easdẽ passiones puta timere ꝛ audere. circa que ꝛ circa quas versat virtuosa fortitudo differenter tamẽ se bũt i moderatione passionuz ꝛ in itẽ, tionibus finiũ in exercitijs suorũ actu um. In moderatiõe quidẽ passio, nũ. qz fortitudo virtuosa ꝛ nõ alia mo deratur passiões �means rectã rationẽ. in ltẽtionꝰ etiã finiũ differẽter se habẽt qz ois qui venit ad bellũ venit vel intẽ tione ꝛ amore soliꝰ pugne. vel ipsius victorie. vel alicuiꝰ sequele ꝓuenienꝫ ex victoria. si amoẽ pugne sic ẽ fortitu do ignota. que optat expiri vires su, as in pugna ignoraãs accidẽtia pugne Si amore victorie sic est fortitudo fi, dutialis. que qz sepe victoriã habuit. idcirco victoriã appetẽs ad bellũ ve, nit. Si vero amore alicuius bone se, quele. ꝫ contingit quadrupliciter. qz ex victoria prouenit aliquid delecta, bile. puta vindicta ꝙꝫ intendit fortitu do furiosa. Itez aliquid vtile puta pe cunia. stipendia ꝛ spolia que intendit fortitudo militaris. Itẽ aliquid bo nestum. puta bonor ꝛ gℓia ꝙ intendit fortitudo politica. Et cum ꝫ intendit vt in pluribus vitare obprobrium cui annectit fortitudo coacta que immeri to dicit fortitudo. Item ex victoria ꝓ uenit aliquid. ꝙ simul est delectabile ꝛ utile ꝛ bonestum. puta pax que est honesta. qz effectꝰ est virtutum ꝛ statꝰ amicitie est etiã utilis pro comuni bo no ꝛ salute reipublice. Est etiam de lectabilis qz est cunctis optata mor, talibus. omne autez optatum in sua ac, quisitõe est delectabile. supra. li. j. bãc aũt pacem bonestam delectabilẽ ꝛ sa lubrez intendit fortitudo virtuosa. Et sic patet differẽtia finiũ per huiusmõi fortitudines intentoꝝ. In exerci, tijs aũt actuũ differenter se habent ꝙꝫ tum ad vnũ ꝛ conuenienter ꝙꝫtum ad alterum. Oẽs enim aggrediũtur peri cula bellica: ꝛ ꝙꝫtum ad ꝫ omnes imi tantur virtuosam fortitudinẽ non tamẽ omnes sine fuga expectant imminẽ, tia pericula. imo supercrescẽtibꝰ peri culis fugiunt iste tres: militaris fidu, cialis ꝛ ignara. Et in hoc non imitã, tur veraz fortitudinẽ. alie vero tres re manẽt ꝛ expectãt scz virtuosa: politi, ca: ꝛ furiosa. Cuius rõ est. qz qñ causa aggressus est causa expectationis ubi erit aggressus ibi erit expectatio: sed qñ causa aggressus non est sufficiens causa expectatiõis vbi erit aggressus potest abesse expectatio: sed sic est. ꝙ in fortitudine militari vel fiduciali vel ignara: causa aggressus non sufficit ꝓ expectatione: quia intentio finis que est securitas mentis: in istis est causa aggressus. ꝫ autez securitas defficit su perexcrescente periculo. Militaris enim assecuratur in scia: sed securitatẽ perdit videẽs se nõ posse nec scire eua dere remanendo. quare vult euadere fugiendo. fiducialis vero assecuratur ex aliqua antiqua experientia ex for, tuna prosperа: ꝙꝫ alias habuit. videẽs aũt ex iminẽti periculo mutari fortunaz

securitatē illā perdit ꝛ fugit Ignara vero assecuratur ex ignorātia accidentiū belli. sed experiēs ꝛ addiscens ea. securitatem pdit ꝛ fugit. In alijs aūt tribus eadē est causa aggressus ꝛ expectationis. Et idcirco sicut aggrediunt. sic ꝛ expectāt. Et sic patet qūo .s. fortitudies similitudinarie fortitudinem virtuosam ꝛ bellicosam imitantur. Ad autē nō imitent fortitudinē cardinalē apparet. qz illa nō ē aggressiua. Sz maxime expectatiua. ille vero sunt oēs aggressiue. nō oēs tñ sunt expectatiue vt visuz ē. quare nō oēs imitant fortitudinem istā que sic pōt describi. Est eni cardinalis fortitudo virtus electiua ꝛ executiua expectatiōis terribiliū quorūcūqz cū constātia ꝛ tolerationis dolorū usqz ad mortē cū patientia p virtute ac veritate saluanda mediās inter plus ꝛ min⁹ timere. inter plus ꝛ minus expectare. inter timiditatez ꝛ intimiditatē in opatiōe sua mā suetudinē inducēs spem retinendē tutis firmiter tenēs tristitiaz. ex corporis afflictione patiens ꝛ i suo fine gloriam magnam habens.

Lectio .5ª

Post b de temperātia dicam⁹] Postqz philosophus determinauit de fortitudine. Hic determinat de temperātia. Primo ait ponit intentū dās causam intenti. 2º prosequit ibi. [Quoniaz quidem igitur medietas]. Dicit ergo dicam⁹ de temperātia post ista que determinata sūt de fortitudine. Cā uero cōtinuādi tractatū de istis duabus virtutib⁹: videtur esse quoniā hee ambe virtutes vtdenē esse regulatrices irrationalium partium aie. qz fortitudo regulat ꝛ ordinat appetitū sensitiuū irascibilez. tē perātia vero cōcupiscibilē non q̄ iste vtutes sint subiective i appetitu sensitiuo quē ordināt. sicut aliq male imaginant; Ad probo ex parte sequenti ꝛ b sic. Nullus habitus appetitiuus alicuius boni ē subiective i aliqua potentia nō appetitiua eiusdē boni. b patet qz nullus habitus est operatiuus plⁱ qz sit operatiua potētia in qua ē. In vna enim potētia sūt multi habitus. ñ aūt vnus habitus in multis potētijs. nec habitus unqz operat nisi operatō nem potentie reddendo eam bonam vel malam. Sed iste virtutes sunt appetitiui habitus ꝛ electiui aliquorum bonorū quorum appetitus sensitiuus nō ē appetitiu⁹ nec electiuus. quare isti habitus non sunt in appetitu sensitiuo. minor pz per differentiā appetituum quoniam appetitus sensitiuus nihil appetit nunqz mouetur delectatione vel tristitia nihil patiente corpore cum sit organicus. Sed appetitus intellectiuus ꝛ appetit ꝛ gaudet nihil patiente corpore. vt hic dicitur in sequenti capło. Nunc autem fortitudo est habitualis appetitus alicuius boni q̄ prefertur toti vite presenti. vt visum est in fine precedentis capituli. Istud autem bonum non potest esse aliquod appetibile per appetitum sensitiuum nec aliquod sensibile. ad cui⁹ appropinquationem ꝛ desiderium vl adeptionem corpus necessario mouet. Simili modo temperātia est habitualis appetitus abstinētie a delectabilibus fm appetitum sensitiuū: sz impossibile est appetitum sensituū appetere abstractionem proprioꝛum appetibilium ꝛ delectabilium: ꝛ in ista abstractione delectari. Quare patet q̄ hee virtutes sunt appetitiue ꝛ deliberatiue ꝛ electiue aliquorum bonorum que appetitus sensitiuus nunqz appetit ꝛ per consequens non sunt in eō vt in sbo. Deinde ibi. [Quoniā quidem igit medietas]. Prosequit intentum suū ꝛ primo manifestat materiam temperantie ꝛ intemperantie secundo formaz ibi. [Concupiscentiarum autē]. 3º proprietates temperātie ibi. [Voluntarie autem magis assimilat]. Manifestat autem materiā in .9. conclusionibus. quaz prima est

q̄ tēperantia ⁊ intēperantia ſunt cir
ca delectatiões. ſecunda q̄ nō ſunt cir
ca animales ibi. ⁊ Circa quales igit ⁊
Tertia. q̄ circa corporales ibi. ⁊ Cir
ca corporales ⁊. 4ª. q̄ non circa corpo
rales que ſunt circa viſū ibi. ⁊ Nō om
nes aūt nec bas ⁊ª. q̄ nec circa illas q̄
fiunt fm auditum ibi. ⁊ Similiter autē
bijs ⁊. 6ª. q̄ nec circa illas que fiunt fz
odoratum niſi per accidēs ibi. ⁊ Nec
eos qui circa odores ⁊. 7ª. q̄ ſunt circa
delectationes beſtiales que fiunt fm
guſtuz ⁊ tactū ibi. ⁊ Circa tales igit. ⁊
8. q̄ principalius ſunt circa tactum q̄z
circa guſtum ibi. ⁊ Videntur vtiq; ⁊
guſtu ⁊. 9ª. q̄ non ſunt circa delecta
nes tactus que ſunt liberales. Sed cir
ca ignobiliores ibi. ⁊ Et enim de libe
raliſſimo ⁊. Eſt aūt ſcienduz. q̄ bas cō
cluſiones non probat niſi ex cōi mō
loquēdi de temperator itpato. vel ex
bijs que alias ipſe dixit. Primā ergo
concluſionē tollit ex bijs que dixerat i
.2º. de quibus repetit quatuor .6. q̄ di
ctū eſt nobis. vel a nobis in .2º. Pri
mum. q̄ tēperātia eſt quedā medietaſ
circa delectatiões. Fm dictum eſt. q̄
eſt etiā circa triſtitias que proueniunt
nō ex ſuſceptione verbez̄ vl̄ vulnez̄: ſz
ex cōcupiſcētia ⁊ abſentia delectabili
um. Tertiū dcm̄. q̄ minus eſt ⁊ diſſil̄z
circa triſtitias q̄z circa delectatiōeſ. mi
nus quidem ē. qz appetitus non ferk
circa triſtitiā niſi p̄ñte triſtitia: ⁊ abſē
te delectatiōe. ferk aūt circa delectatō
nem tp̄a p̄ſente: vel abſente. qz tp̄a
p̄ſente potik ea: ipſa vero abſēte cō
cupiſcit eam: ⁊ triſtak non adipiſcens
eam. Diſſil̄z aūt qz per ſe reſpicit de
lectationem: per accidēs aūt triſtitiaz
qz non reſpicit triſticiam niſi i ordine
ad delectationem in q̄z̄tum. ſ. appetit⁹
triſtak ex cōcupia ⁊ abſentia delectati
onis. Quartum dictuz eſt. q̄ intēpe
rātia ſimil̄r videk eſſe in bijs delectati
onibus ⁊ triſticijs: tanq̄z i materia cir
ca quaz. Et ſic habem⁹ cōcluſionē p̄ri
mā. q̄ tēperātia ⁊ intēperātia: ſūt cir
ca delectatiões. Scōaz ponit ibi. ⁊ Cir
ca quales igit ⁊. Premittit aūt diuiſio
nem delectabiliū. 2º. ſubdit cōcluſionē
ibi. ⁊ Qui aūt circa tales ⁊. Dicit ergo
primo. q̄ ſuppoſito. q̄ tēperātia fit cir
ca delectatōes aliquaſ. delmiem⁹ i ſpe
ciali circa quas delectatiões ſūt qz de
lectatiões delmiank ⁊ diuidūk i aialeſ
delectatiões ⁊ i corpales: qz nō delec
tatiões corporales ſunt manifeſte i ta
ctu ⁊ in guſtu. de illis non exēpliſicat.
de aialibuſ aūt delectationib⁹ dcis nō
ab aiali: ſed ab anima. tm̄ de immani
feſtis exemplificat. d. q̄ animales de
lectationes. puta amor honoris: ⁊ a
mor diſciplie. vtroq̄z. ſ. honore ⁊ diſci
plina gaudet homo cuius huius. ſ. vel
illius amatiuus eſt. Si enim eſt amati
uus honoris gaudet honore. Si diſci
pline. gaudz diſciplina. Dō aūt iſte ō
lectationes vel gaudia ſint animales
⁊ non corporales. intendit probare
per iſtud medium. qz in omni delecta
tione corporali. corpus aliquid patik
vt. 5. diximus in. 2º. In delectatiōe aūt
animali non. ſed in delectatione bono
ris vel diſcipline corpus nihil patik. ſz
ſola mēs. i. ſola pars intellectiua que
non eſt organica. quare tales delecta
tiones ſunt non corporales ſed anima
les. Deinde ibi. ⁊ Qui autem circa
tales ⁊. Subdit concluſionem intendēs
eam in triplici genere. aialium delec
tationum fm tria genera rerum aiali
ter ⁊ mentaliter delectabilium. que
dam enim ſunt menti delectabilia ex
honeſtate. vt bonor. virtuſ. ⁊ diſciplia
ſeu ſcientia, quedam autem ex nouita
te ſicut rumores ⁊ fabule ⁊ quecun
q̄z mira. quedam autem ex utilitate. ſi
cut pecunia ⁊ amici. Dicit ergo prio
q̄ ille qui verſak circa tales delectatio
nes quales ſunt in rebus honeſtis. pu
ta honore ⁊ diſciplina nō dicunk tem
perati vel intemperati. 2º dicit. q̄
ſimiliter nec illi qui verſantur circa ali
as delectationes que ſunt non corpo
rales: ſed aiales ſunt temperati. vel

intemperati. puta illi qui delectantur in rebus nouis ꝛ miris. amatores eiꝫ fabularū miraruꝫ ꝛ narratores rumorum qui dies suos conterunt ꝛ expendunt loquētes de contingentibus preter necessarijs. non dicimus esse intēperatos. sed garrulos ꝛ philomitos .i. amatores mirorum ꝛ nouitatū. ꝫ dicit. ꝙ nec illos dicim⁹ tpatos ſ itpatos qui versant circa delectabilia ex vtilitate puta eos qui tristant pecunijs vel amicis perdēdo eos vl eas. Isti quidem delectant adipiscēdo ꝛ contristant in perdēdo. Et sic ex comuni modo loquendi de temperato ꝛ itemperato habemus. ꝙ tēperantia ꝛ intēperantia nō sunt circa delectationes aiales. que fuit conclo. 2ª Tertiam aūt infert ibi. [Circa corporales]. p locum a sufficiēti diuisione. ꝙ temperātia vel est circa aiales delectatiōes. vel circa corporales. sed non circa animales vt visum est. quare erit circa corporales. Et idem intellige de intemperāta. ꝛ ꝫ est conclusio. ꝫª Est aūt sciēdum. ꝙ delectatio corporalis est i appetitu sensitiuo ꝛ dicit corporalis qꝛ est passio appetitus coniuncti organo corporali. ꝛ qꝛ semp fit cum ymaginatione ꝛ alteratiōe corporis. Dis aūt delectatio que est in appetitu intellectiuo dicit aialis: qꝛ ē passio anime vt separate a corpore in operādo qꝛ nō simul patitur cum anima in tali passione nisi forte per accidens. propter qō 2º sciendum. ꝙ causa ꝛ ratio delectandi i obiecto delectabili ē vl species sensibil sicut dulcedo i re gustabili ꝛ mollicies in tangibili. vl species non sensibilis. ſz intelligibilis tm̄. sicut honor vel disciplina: vel signatio mira in fabula. ꝛ valor in pecunia. ꝛ in amicis amor. Si ergo sit species sensibilis cū illa etiam sit intelligibilis contingere pōt. ꝙ vterꝫ appetitus delectet. ꝛ tūc corpus patit patiente aia delectationem aialem. Sed ꝫ est per accidens.

qꝛ non patit corpus nisi qꝛ patitur appetitus sensitiuus. Si uero species nō sit sensibilis. sed tm̄ intelligibilis. tunc non pōt pati corpus ad passionem aie nisi anima fingat aliquod fantasma appetitui sensitiuo delectabile sicut cum anima intelligit se honorē recipere. si fingat quoddam fantasma. sicut simulacrum honoris. ꝙ quidem sit splendidum in multis honoribus comunicatū tunc appetitus sensitiuus delectat in ymaginatione illi⁹ simulacri ꝛ per cō sequens corpus potest pati ratione delectationis prouenientis. non ex specie honoris. sed ex specie simulacri honoris. Quartam conclusionē ponit ibi. [Non omnes aūt neqꝫ bas]. .i. in generali. ꝙ quātus temperantia sit circa delectationes corporales non ē tamen circa omnes corporales. illi eiꝫ qui gaudent ꝛ delectantur in hijs delectabilibus que per visum comprehēdunt. puta in coloribus qui sunt per se ꝛ pꝛio visibiles sicut obiecta pꝛopria visus. ꝛ in figuris que sunt per se. sed non pꝛio visibiles sicut obiecta cōia ꝛ in scripturis que sunt per accidens visibiles. illi inquam tales non videtur esse temperati vel intemperati. quam uis in talibus aspectibus delectari cōtingat ut oportet ꝛ secundum superabundantiam ꝛ defectum. ꝛ per consequens circa talia possit esse virtus ꝛ extrema vitia. non tamen temperantia nec eius obiecta. ꝛ ꝫ est conclusio quarta. Quintam ponit ibi. [Similiter autem ꝛ hijs]. .i. ꝙ similiter habet se ꝛ in delectabilibus que sunt circa auditum. ꝙ ſcz circa eas nec temperantia nec intemperantia est. Nullus enim dicit intemperatos esse eos qui superabundanter gaudent in melodijs vocum naturalium hominū ꝛ auium ꝛ in ypocrisi seu simulatione vocum naturaliuꝫ ex pꝛoportione sonoruꝫ artificialiuꝫ. sicut fit in musicis instrumētis. quare circa talia circa que super-

abundantes non sunt intemperati nec
per consequens intemperantia erit. ꝛ
ꝟ est. ſ. conclusio. Sextā ponit ibi.
⁊ Nec eos qui circa odorem. ꝟ. ꝙ nec il
los vicit aliquis esse itemperatos nisi
per accidēs. qui circa odorem super-
abūdāter delectātur. ꝙ patet quia eos
nō dicimus itemperatos qui gaudent
ꝛ delectātur etiam superabūdāter in
odoribus malorum seu pomorum aut
rosarum. vel thimiamatum. Sed ma-
gis dicimus itemperatos eos qui gau
dēt i odoribus muliebriū vnguētorum
ꝛ vulcium pulmētorū. Et ꝟ dicimus p
pter duo signa ad ꝟ cōcurrētia. vnum
est qz itemperati homines talibus gau
dent. eo ꝙ per ꝟ fit rem emorati con
cupiscibiliuz. ſ. mulieruz ex odore vn-
guentorum ꝛ vulcedinū ex odore pul
mētorum. Aliud signū est qz vnus-
quisq; pt videre boues esurientes gau
dere odoribus ciborum. quare bos
itemperati est superabūdāter gaude-
re talibus. qz ꝟ sunt cōcupiscibilia cir
ca que peccāt. Patet igit ex dictis
ꝙ itemperātia nō est circa odores nisi
per accidēs qz nō nisi iquātum odores
habent ordinem ad sapores. sicut eim
dicit i libro de sensu ꝛ sensato. qz odo
res possunt distingui vel fm seipsos
per differentias sui generis. vel fz or
dinē ad sapores fm differentias non
essentiales. ꝛ ꝟ est. 6ª 9ª. Cūr ibi.
⁊ Nō est autē. Manifestat i alijs ani
malibus quo ad tres sensus predictos
exceptionem in hac conclusione posi-
tam de solis odoribus. dicit ergo. ꝙ in
alijs animalibus nō est delectatio fm
tres sensus predictos nisi fm accidēs
Canes enim gaudēt odoribus leporū
sed non rōne odoris sed ratione ciba
tionis qz odor sensum mouet ad perci
piendum ꝙ cibum habebit. Itē leo
gaudet ad vocem bouis. non tamen
propter cantum. sed propt cibum. qz
per vocem sentit ꝙ bos prope existit.
Item leo gaudet in visione cerui sibi
occurrentis vel capre agrestis seu ca-
prioli. non ppter species eorum visi-
biles. ſz ppt carnes comestibiles. Et
sic manifesta ē exceptio. ꝙ. ſ. bō. vel ali
ud animal delectari pōt in obiecto vni
us sensus in ordine ad obiectum al-
terius. Et sic delectat in obiecto istius
p accidēs. Septimā cōclusionē ponit
ibi. ⁊ Circa tales igit ⁊. Quā infert ex p
bitis. si. n. tēperātia ꝛ itēperātia sunt
circa delectatiōes nō animales. sed corpo
rales ꝛ nō circa corporales fm visum
ꝛ auditū vel odoratū. sequit ꝙ sūt cir
ca delectatiōes tact⁹ ꝛ gustus i quib⁹
animalia cetera nobis comunicāt. Et iō
iste sūt seruiles ꝛ bestiales: quia istas
nō recipim⁹ inquātū homines sum⁹. ſz iqz
tū animalia. ut dr. ī. ꝛ p cōsequēs nō inqz
tū sum⁹ liberi. sed iquātū participa-
m⁹ cū animalibus naturaliter seruis. Et iō
merito nō humāe sed bestiales: nō libe
re. sed seruiles vocantur.

Ad contra ꝟ obijcit. ꝙ animalia
delectēt fm istos tres sensus
fm se acceptos. Pauo nāqz
videt gaudere i visione pulchritudis
plumaruz suaz ꝛ tristari i visiōe turpi
tudinis pedum suorum. Item ani-
cule videntur gaudere de aucupij fi-
stula dum dulce canit ꝛ propter ꝟ ad
ipsum conueniunt. Itez canes vi-
dentur gaudere in odore canū. ꝛ ideo
quando sibi inuicem obuiant mutuo
se odorant ꝛ dormientes libenter odo
rant se ipsos. Nullum autem istorum
ordinari videtur ad tactum vel ad gu
stum. quare qlibet eorum videtur esse
delectabile secundum se ipsum. Bi
ceudum autem ad primum. ꝙ pauo
nō gaudet quia videt pulchritudinem
illam. sed quia habet eam. si vero vi-
sio talis pulchritudis delectaret eum
tunc non magis delectaretur in viden
do pulchritudinem suaz quam alienā
quam videt in alio pauone pulchri-
ri se. Exemplum huius communiter
dicitur quod mulier non delectatur.
videdo mulierē pulchrā. Sed videdo
pulchrum virum tamē si seipam videat

pulchrā per ſpeculum multuz gaudēt. ñ quia illā pulchriozē videt: ſz qz illaz hz ꝙ conſtat ei per viſuz: ſimili mō di co de pauone. ⁊ h̄ eſt delectari ſm viſū per accidens. Ad ſm dō. ꝙ auicule audiētes ſonitū illius fiſtule nō gaudent ex auditu: ſed ex quodā pruritu: qui ex tali ſonitu generatur in organo auditus eozum ſicut canes audientes cozнuari prurientes auribus ſaltant⁊ latrāt. Iſte aūt pruritus ptinet ad ſenſum tactus. Ad terciū dicendum. ꝙ odozatus canū videtnr fieri in ordine ad tactum venereum: ꝙ aūt canes ita diſpoſiti odozant: propꝛietas nature eozum eſt in cauſa: non delectatio odoratus. Octauā concluſiōez ponit ibi [Videntur vtiq; in guſtu]. ⁊ primo ip ſam explicat. 2ᵒ eam probat per quod dam ſignum ibi [Propter qđ ozauit] 3ᵒ infert vnuz cozrelariū ibi [Cōmuniſſimus autez tactus] Dicit ergo primo ꝙ intemperati parum vel nihil videntur vti guſtu in fruendo delectabilibuſ ſuis. qđ apparet. quia guſtus propꝛie ſumptus ⁊ vt a tactu diſtinctus eſt iudiciū ſeu iudicatoꝛium ſapoꝛuz ⁊ p ip ſum iudicant de ſapoꝛibus illi qui vina pꝛobant: examinādo ſapoꝛes eozū ⁊ illi qui pulmta: ⁊ tamen nec iſti nec illi nec etiam intemperati viri multuz gaudent de tali iudicio vel iudicatoꝛio guſtu. ſed maxime gaudent ⁊ maxime fruuntur illo vſu qui vniuerſaliter fit p tactum: tam in cibis q̄ in potibus quā in actibus qui dicti ſunt venerei a venere dea amoꝛis ⁊ pulchritudinis.

Conſequēter ibi [Propter qđ ozauit] Inducit ad h̄ vnum ſignum. Quidam eniz philoxonus ozigine de phyloxia ozundus noie erixius ozauit: votum vouit deo leni vt collum eius longius fieret collo gruis. h̄ autem eſt ſignuz ꝙ iſte pultiuoꝛax magis erat delectatus in tactu ſuaui pultiuz q̄ in guſtu earum: pꝛo quo habendo non indiguit ille homo collo tam longo: qz in ſola lingua fit ſapoꝛum iudicium. Ex hijs igitur patet. ꝙ temperantia ⁊ intemperantia magis ſunt circa delectationes tactus q̄ guſtus. Conſequēter ibi [Cōmuniſſimus autē] Infert ex hijs vnum cozrelarium: ſupponens. ꝙ tactus cōmuniſſimus eſt inter omnes ſenſus: ⁊ hoc duplicitez. primo in eodez animali: quia ineſt per omnia mēbꝛa. Ceteri vero ſenſus non. Scō do in diuerſis animalibus: quia omnibus animalib⁹ ineſt. ceteri vero ſenſus nō niſi fozte guſtus qui eſt alter tactus. vt dicit 2ᵒ de aīa. Et ſm iſtum tactum eſt hominuz intemperantia. vt viſum eſt

Hoc igitur ſuppoſito dicit. ꝙ ex hijs patet. ꝙ intemperantia videtur iuſtiſſime exꝓobꝛabilis ⁊ beſtialis. Exꝓobꝛabilis quidez. quia talis delectatio pꝛopter quam ſumus intemperati nō ineſt nobis ſecundum. ꝙ homines ſumus. ſed ſm ꝙ animalia. beſtialis aūt. quia gaudere talibus in quibuſ nobiſcum canes ⁊ poꝛci cōmunicant: ⁊ diligere talia maxime ſicut ſi eſſent bona maxima eſt beſtialis modus ⁊ nō humanuſ. vnde dicit i libꝛo ō pꝛobleumatibus. ꝙ peccantes in hijs ſenſibuſ ſunt inhonoꝛabiliſſimi ſoli maxime ob pꝛobꝛioſi. quia vincuntur a peſſimis ⁊ turpiſſimis delectationibus. Hoc nam concluſionem ponit ibi. [Et eim liberaliſſime]. Que poteſt introduci vt remotio dubij. quia poſſet dubitari vtrum temperantia ⁊ intemperantia ſint circa omnē delectationem tactus ⁊ ſecundum hoc diceretur. ꝙ non. vel poteſt introduci iſta concluſio vt reddi tio cauſe cuiuſdam dicti. quia dictum ē ꝙ gaudere hijs quibus intemperatuſ gaudet eſt beſtiale. quia delectationes tactus que habent aliquid de liberalitate diuiſa contra ſeruitutem. ſunt ablate a vitio intemperantie puta ille delectationes tactus que habētur in gymnaſijs ſeu exercitijs ludicribus que fiunt per circuitiōem ⁊ ca

lefactiõem luctãdo vel currẽdo ex qui
bus corpora bene disponũt ꝛ ad sani
tatẽ ꝛ ad delectatiõem ꝛ nõ ordinant
ad delectationes intemperãtie: qz ta-
ctus itẽperatꝰ non sunt circa totũ cor
pus vlr: ſz circa aliquas ptes ſpãliter
puta circa organa nutritiue virtutis ꝛ
generatiue. Delectari vero in talibus
ptibus ꝛ non moderate: videt esse tur
pissimũ ꝛ vilissimũ: qz temperantia ꝛ
intemperãtia sunt circa delectationes
tactus non liberales: sed ignobiles de
toto homine. Et ꝟ est nona conclusio.

Lectio. 6.

Oncupiarũ ãt] Postq̃ determi
nauit ō mã itẽperãtie ꝛ tpã
tie ꝟ consequẽter manifestat formã. ꝓ
cedit aũt sic. primo nãq̃ pmittit vnaz
diuisionẽ concupiarum tendentiũ in de
lectationes predictas tactus ꝛ gustus
2º tradit formã ꝛ modum intẽperãtie
ibi [In naturalibus quidem igit] ꝫº. in
sensibilitatis ibi [Deficientes autem]
4º temperãtie ibi [Temperatꝰ autem
medie]. Intendit ergo primo istã diui
sionem. q̃ concupiarum tendentiuz in
delectationes. alie sunt cões ꝛ natura
les. alie nec cões nec natuãles. alie ño
nec cões: sed naturales. Dicit ergo in
cipiens eam bimẽbrẽ. q̃ concupiaruz
hee videntur esse cões ꝛ per cõsequẽs
naturales: qz nullum non naturale est
cõe oĩbus: ac proprie nõ cões ꝛ ap-
posite seu supaddite naturalibꝰ ꝛ non
naturales. Exemplũ de primis in cõ
cupia cibi: qz ista concupia naturalis
est ꝛ oĩbus naturaliter inest. Dis enĩ
homo quando indigens fuerit ſm na-
turam indigentie concupiscit vel siccũ
cibum sicut famescens: vel humidum
sicut sitiens: ꝛ q̃ñq̃ vtrũq̃ sicut simul
famescens ꝛ sitiens. Et post ꝟ concu-
piscit lectum. i. quietem ad digerẽduz
ꝛ ad fortificãdũ vires suas naturales
sicut dicit homerꝰ poeta de iuuene cre
scente qui propter augmentũ multum
cibum in substãtiã suam cõuertunt. Et
ideo iuuenes maxime indigent cibo ꝛ
somno. Consequẽter exemplificat de
propriis concupiscẽtijs. d. q̃ talẽ cibũ
vel lectum: vel talem. puta cibũ assatũ
vel frixuz seu lixum: vel spẽbus multis
conditũ: concupiscere non est oĩs boĩs
imo nec habere eaſdem cõcupias. q̃ñ
alia concupiscit intemperatꝰ q̃ tempe
ratus: ꝛ alia vnus intẽperatus q̃ alꝰ
ꝫ differentias consuetudinis ꝛ victus
ꝓpter qõ delectabilia que bijs modis
concupiscimꝰ vident esse nostra: quia
nos ꝛ non natura nostra facimꝰ ea no
bis esse taliter delectabilia. Conse-
quenter ibi [Sed adhuc oportet] Ad
dit terciũ mẽbrum diuisionis dicens.
q̃ adhuc est aliqua concupiscẽtia pro
pria que habet aliquid naturale. non
quidem naturale sequẽs naturam spe
cificam. sed naturale sequẽs comple-
tionem isti indiuiduo vel illi innatam
ſm quam alia sunt alijs delectabilia.
Et q̃ de illis sunt quibusdam homini
bus delectabiliora quam alia que sũt
etiam eisdem delectabilia. ſm q̃ con-
tingit cõuenire complexiõi sue. ꝛ ideo
talia dicuntur contingentia. i. cõtingẽ
ter delectabilia. Et sic hẽmꝰ diuisionẽ
trimẽbrem sicut fuerat ꝓposita. Cũ
ibi [In nãlibꝰ qdẽ igit] Tradit modũ
intpati ꝛ intpãtie. oñdens prio quõ
tẽperatus põt se habere ad cões dele
ctationes. 2º quõ ad propias ibi [Cir
ca ꝓpias autẽ] ꝫº quõ ad istas ꝛ ad
illas ibi [Circa delectatiões quidẽ] 4º
quõ ad tristicias ibi [Circa tristicias ãt
] 5º quõ vlr ad delectatiões ꝛ tristici-
as [Intemperatꝰ quidẽ igitur] Dicit
g̃ q̃ntũ ad primũ. q̃ i cõcupiscẽtijs na-
turalibus pauci peccãt ꝛ solũ peccant
in vno. s. in excessu. Nõ enĩ peccãt con
cupiscẽdo que nõ oꝫ: qz oĩa talia pro-
pter necessitatẽ nãe cõcupiscꝫ: sed
plꝰ comedẽ vel bibere de bijs que cõ
tingunt ꝛ apponuntur homini vsque
quo supipleat vltra necessitatẽ. ꝟ est
abũdãtia vel supabũdãtie respcũ mal

titudínis cibi vel potus sūmendi ꝺz na
turā vel naturalem exigentiā : qz cōcu
piscētia naturalis non est nisi repleti
ua.i. ad repletiōem indigentie. quādo
ergo sūmitur vltra indigentiā: tunc sū
mitur vltra naturalē indigentiā ꝓpt
qō tales homies sic intemperati: me
rito dicuntur castrimargi sicut illi qui p̄
ter indigentiā replent indigentiā. ta
les vero sunt illi qui multum bestiales
sunt. Est aūt sciendum. ꝙ castrimar
gia seu castrimargus videt posse com
poni ex grecis vel ex latinis dictiōib⁹
Ex grecis quidez sic .vt dicat a castris
grece ꝙ est venter latine: ⁊ margino
nas grece ꝙ est insanio is latine. quia
ventrem implendo semper insaniūt ⁊
ꝓpter ventrez insani ⁊ stulti fiunt. Ex
latinis aūt dicetur a castitate que dicit
a castro tras: quasi quedā castitas: qz
cast⁹ ē quasi castratus: ⁊ mergo gis. q.
mergens castitatem per ventris inglu
uiem. Deinde ibi [Circa ꝓpzias
autem]Ondit quō intemperat⁹ se po
test habere ad delectatiōes ꝓpzias di
cens. ꝙ circa delectationes ꝓpzias si
ne habeant aliquid de naturali siue ni
hil multi homies multipliciter. i. tripli
citer peccant illi scz qui sunt talium de
lectabilium amatorez. primo quidem
in gaudendo quib⁹ non oportet. 2⁹ in
plus gaudendo q̄z oportet ⁊ 3⁹ in gau
dendo vt multi ⁊ ꝺ est gaudere vt non
oportet: qz bonū in delectabilib⁹: mul
titudo non attendit ad necessitatē nec
ad sanitatē: nec ad rōnem nec ad ꝓhi
bitiōem: sed solum ad opportunitatem
⁊ voluptatem ad appetitum ⁊ non ad
debitum. ſm oēs autem istos tres mo
dos peccati supabundāt ⁊ excedūt in
temperati: quia ip̄i gaudent in illis in
quibus gaudere non oportet. In illis
quibus oz gaudere plus q̄z oportet. Et
3⁹ istis ⁊ illis gaudent vt multi. i. vt nō
oz non attendentes ad decentiā sz ad
ꝓpziam concupiaz. Cōsequēter ibi
[Circa delectationes quidem igit]on
dit quō intemperātia se habet vniuer
saliter ad delectatiōes cōes ⁊ ꝓpzi
as. ꝺ. esse manifestum. ꝙ intēperantia
circa delectatiōes est vicium supabun
dantie ⁊ vicium vituperabile ⁊ ꝺ pa
tet ex supradictis cum de ip̄ius mate
ria querere. Cōsequēter ibi [Circa
tristicias autē]Ostendit quō intempe
ratus se habeat ad tristicias: sed ꝓmo
ostendit quō non. 2⁹ quō sic ibi [Sed i
temperatus]Dicit ergo ꝓmo. ꝙ nec
temperatus sicut fortis: nec intempe
ratus sicut timidus se habēt ad tristici
as. fortis enī qui potēter tristicias bel
li sustinet: sed temperat⁹ non dicit: qz
tristicias in sua materia sustinet. timi
dus etiaz dicitur qui tristicias belli nō
sustinet sed intemperatus non dicitur
qz in sua materia tristicias nō sustinet
Deinde ibi [Sed intēperatus]oñ
dit quō se habet. ꝺ. ꝙ intemperat⁹ di
citur in tristando plus q̄z oportet ꝺ
ꝙ non adipiscit delectabilia concupia
Et istam tristiciā facit ei delectatio p
sui absentiaz: sicut nauta p sui abūtiaz
causat pclitudinē nauis. temperatus
aūt non tristat ex delectabiliū absen
tia: qz non delectat ex p̄tia : si a p̄ti
delectabili dicit abstinere. Et ex bijs
dicit temperatus sicut ille qui opposi
to modo se habet dicit intemperatus
Cōsequenter ibi [Intemperatus qui
dem igit]ostendit quō se habet intem
perat⁹ ad delectatiōes ⁊ tristicias vl̄r
attribuit āt ei tres conditiōes respectu
delectabiliū. Dicit ergo quo ad primā
ꝙ intēperat⁹ cōcupiscit oia sibi delecta
bilia: vel ea que maxime sūt delectabi
lia ⁊ ꝺ habet cōe cuz iuuenibus. Quo
ad scōaz dicit. ꝙ ip̄e ducit ab hac con
cupia. Et ꝺ habet cōe cum incōtinen
tibus: qui a concupia ⁊ passione vin
cunt. Quo ad terciā dicit. ꝙ intempe
rat⁹ sic ducit vt ꝺ eligat dicta delecta
bilia pze oib⁹ alijs bōis delectabilib⁹
ꝑta honestate: bonoze: scia ⁊ virtute
Et ꝺ est ei ꝓpziuz. ⁊ per hoc differt
ab incōtinente. qui q̄uis operetur ma
la concupiscentiā sequēs. nō tñ eligēs

Ex hijs aũt infert modum quo intemperatus se habet ad tristicias dicens q̃ propter hoc intẽperat⁹ est tristatus delectabilia cõcupiscẽs ꝛ ea nõ adipiscẽs. Cõcupia nãq; sine rei cõcupite p̃sentia est annexa cum tristicia ḃ aũt supficieten⁹ consideratũ assimilat inconuenièti. Inconuenièns eni videtur esse aliquẽ tristari p̃opter delectatiõem: ꝛ delectationẽ causare tristiciã tũ istud nec incõueniens est: nec impossibile ſm modũ exp̃situ. Cũr ibi [Deficiẽtes aũt circa] Tradit modũ i sensibil' ꝛ isensibilitat̃ penes quatuor conditiones eius dicẽs p̃imo. q̃ illi q̃ circa delectationes sunt deficientes ꝛ minus q̃ oport̃ in ip̃is gaudẽtes nõ multũ nec sepe fiunt. Et sic habemus p̃imo. q̃ talis defectus est rarus. 2º aũt videt esse non human⁹: q; talis insensibilitat̃ non est bũana dispositio cũ cõitas boi ꝛ ex cõuenièntia cõiter ad delectatiões naturaliter iclinẽtur. 3º aũt videtur iste defectus esse nõ aialis: q; reliqua aialia discernũt cibos ꝛ delectãt ꝛ gaudẽt in aliq⁹ ꝛ i aliq⁹ nõ. quare si boi insensibili nihil est delectabile nec in eius appetitu differt cibus a cibo: vel alterus ab altero longe erit vtiq; talis homo ab esse bũano: q; distabit genere cum modus eius diffinitus sit non aialis ꝛ omni aiali dissimilis. 4º autẽ iste defectus est inoiatus q; est rarus ꝛ non multum vel sepe fieri inuenitur. tamẽ superius in scõo dictus est insensibilitas ꝛ homo deficiens dictus est insensibilis. Cõsequenter ibi [Temperatus aũt medie] Tradit modum temperati ꝛ temperãtie. ponens explicite vel implicite. 12. conditiones eius quarũ p̃ima est. q̃ temperatus circa materiã suã medio modo se habet sicut medium pertinet ad virtutem. Est aũt sciendũ. q̃ temperantia mediat inter sex oppositiões. s. inter plus q̃ oport̃ et: ꝛ min⁹ q̃ oport̃ delectari: inter plus ꝛ minus tristari: inter delectari ꝛ tristari: inter plus ꝛ minus cõcupiscere: inter plus ꝛ minus abstinere: inter intemperãtiã ꝛ insensibilitatẽ. 2º conditio. q̃ temperatus non delectat obp̃robriosis delectabilibus in quibus maxime intẽperatus delectat. 3º conditio. q̃ in talibus si occurrerit magis quã delectatur tristat. 4º q̃ vl'r nũquaz delectatur in hijs quibus delectari non oportet 5º q̃ in nullo delectabili tali. puta tangibili vel gustabili vehemẽter delectatur. 6º q̃ ex abñtia delectabiliũ non tristat. 7º q̃ nulla delectabilia cõcupiscit nisi mensurate ꝛ vt oportet q; nec magis q̃z oportet nec q̃n non oportet: nec sub aliqua circũstantia q̃z non oportet concupiscit. 8º q̃ appetit delectabilia ad sanitatẽ corporis ꝛ ad bonam bitudinez totius hominis conferẽtia. 9º q̃ appetit talia mẽsurate. ꝛ vt oportet: q; sicut cõferunt ad eor̃ altez̃ vel ad vtrũq;. 10º q̃ appetẽdo talia delectabilia que possũt esse cõferentia ad bonã dispõnem mentis nũquã appetet delectabilia que sunt impedimẽta cõtra sanitatem corporis.

Undecia. q̃ nõ p̃etez̃ bonuz ꝛ bonestatẽ mentis. 12º q̃ non vltra p̃portiõem substantie tperalis. pauper eni debet attendere ad vite necessaria magis q̃z ad delectabilia p̃eter necessaria. Addit autẽ ad vltimas tres conditiones p̃obandas vnũ medium tale. q̃ qui sic se habet ad delectabilia q̃ appetit ea: nõ obstante q̃ sint contra sanitatẽ corporis vl' p̃ter honestatẽ mẽtis: vl' sup facultatẽ tpalis substãtie magis diligit tales delectatiões q̃z dignũ sit: q; nulla delectatio oz appetiri vl' ricipi i detrimẽtũ alicui⁹ illoz trũ: sz tpal⁹ nõ diligit delectatiões magis q̃z dignũ sit: sz vt rõ rcã dicit. quare temperatus non appetit delectabilia: nisi illis p̃dictis bonis per integrũ obseruatis. Huius rationis ponit maiorem ibi [Sic enim habens] Scõo minorem ibi [Temperatus aũt] Et patet lra iuxta dicta. Lectio. 7.

Olūtario autē magis assimi-
lat] Postq̄ manifestauit ma
teriā ꝛ formā tēperātie ꝛ in
trantie. Cōsequēter ꝟ maifestat quas
dam ꝓprietates intēperātie.quas tra
dit sub quilq̄ cōclusionib⁹.quarum pri
ma est.q̄ intemperātia est magis volū
taria q̄ timiditas. 2ª q̄ est magis ex
probābil' ibi[ꝓpter qđ ꝛ exprobrabi
lius] 3ª q̄ cōtrario modo ꝑticipat vo-
lūtariū ꝛ inuolūtariuz q̄ timiditas ibi
[Videbit' āt vtiq̄] 4ª q̄ intēperātia
ſm nomē transfert' ad puerilia pecca
ta ibi[Nomē simpliciter intēperātie]
5ª q̄ ſm cōditiōes vtriusq̄ cōes trās
fertur ad illa ibi[Non male aūt videt'
] Dicit ergo primo. q̄ intēperātia ma
gis assimilat volūtario ꝛ magis sūmit
in operatiōe sua de volūtario:q̄ habe
at in sua timor vel timiditas. Hic enī
sūmitur nomē passionis q̄ est timor p
noie vicij q̄ est timiditas. hāc aūt con
clusiōem probat ex triplici differentia
timiditatis ꝛ intēperātie. Prima est
q̄ intemperātia operatur ꝓpter de
lectatiōem. timiditas vero ꝓpter tri-
sticiā. constat aūt q̄ delectatio sequitur
volūtariū ꝛ tristicia inuolūtariū. vt su-
pra in principio tercij. quare intempe
rātia operatur magis volūtarie q̄ timi
ditas. 2ª differētia est. qz intemperā
tia operat' ꝓpter desiderabile: qz pro
pter cōcupiscibile. Timiditas vero p
pter fugibile:qz propter malū terribi
le.constat autē q̄ bonū desiderabile ꝛ
concupiscibile est magis volūtariuz ꝛ
volitum q̄ malum ꝛ terribile ꝛ fugibi
le.quare vt prius. 3ª differētia. qz tri
sticia ꝓpter q̄ operatur timidus stupe
facit ꝛ corrūpit naturā homis tristiti-
am habentis. delectatio vero nihil hu
iusmōi facit.constat autem q̄ stupor ꝛ
corruptio nature: magis sequit inuolū
tariū ꝛ minus volūtariū q̄ illō q̄ natu
ram nec affligit nec ledit. quare ope-
rō ītpātie magis est volūtaria ꝛ minus
inuolūtaria q̄ opatio timiditatis. Ha
rū triū rōnū prio pōit cōclusiōez. ꝛ 2ª
illas differētias. 3ª repetit cōclusiōem
ꝛ omia patēt. Cūr ibi[ꝓpter qđ ex
probrabilius].ponit scđam cōclusiōez
dicēs.q̄ propter veritatem preoīsam
intemperātia est viciū exprobrabilius
q̄ timiditas.qz omne peccatū intātuz
est peccatū inquātum est volūtarium:
ꝛ tanto minus est peccatū q̄to minus
est voluntariū ꝛ magis inuolūtariū: sz
preostensum est.q̄ peccatū intēperan
tie magis est voluntariū quā timidita
tis.quare maius ꝛ exprobrabilius in
crepabil' ꝛ vituperabilius. Ad hoc
tangit duo media.ex quib⁹ pōt formā
ri rō talis. Illud viciū exprobrabilius
est.cuius oppositū pōt assuefieri oport
tunius ꝛ facil' ꝛ cū ꝟ securius:qz q̄-
to ꝓmptior est via ad bonū : tāto dam
nabilior ꝛ exprobrabilior est via ī ma
lum:sz oppositū intēperātie puta tēpe
rātia pōt assuefieri oportun' ꝛ facil'
qz in vita hūana multa occurrūt hoi ī
quib⁹ pōt assuefieri ad trantiā ꝛ cum
hoc securi':qz assuefactiōes per quas
acqrit trantia fūt sine piculo:sz econ-
uerso est de opposito timiditatis. ma-
teria nāq̄ fortitudinis nō multū occur
rit in vita: ꝛ qñ occurrit nō est sine pi
culo.quare exprobrabilior est intēpe-
rātia q̄ timiditas. hui⁹ rōnis ponit cō
clusiōem in principio ꝛ 2ª minorē ꝛ pz
Cūr ibi[Videbit' āt].pōit terciā con
clusiōem oīdens differētiā horz vitiorz
in mō ptcipādi volūtariū ſm magis ꝛ
min⁹.Et prio tradit modū timiditatis
2ª modū intrantie ibi[Intēperato āt
ecōuerso] Est āt sciēdū.q̄ timid⁹ eli-
git dupliciter fugā terribilū .ꝛ intra
tus dupliciter psecutiōez delectabiliū
prio mō in generali añ occursū terribi
liū vel delectabilium. Alio mō in ipo
occursu. Nūc āt ita ē. q̄ timid⁹ añ oc-
cursuz eligit illā fugā sñ tristicia.qz nū
dū hz vnde tristetur:sed in ipo occur-
su. postq̄ intrauit bellū eligit fugaz nō
sine tristicia.Et iđo prima electio ma
gis habet voluntariū ꝛ minus inuolū
tarium q̄ scđa ꝓpter tristiciaz que est

in scda ⁊ non in prima. Intēperatus aūt ante occursuz delectabiliū nō mul tum eligit illam ꝓsecutiōem intempe ratam: qz nemo ſm se eligit intempe/ ratum esse: sed in ipo occursu eligit cō cupiscit ⁊ appetit eam fortissime. qua re scda magis est volūtaria q̄z prima. ⁊ per consequens ꝟ duo vicia contra/ rio modo participant volūtariū ſz ma gis ⁊ minus. Et ꝟ est intentio pꝟi di/ centis. ꝙ videbit consideranti ꝙ timoz idest timiditas nō similiter sit quid vo luntariū in eligendo in generali ante occursum terribiliū hijs que postea fi/ unt in spāli ſz occursus singulos: quia ipa timiditas sine pntia terribilium fu it in eligendo fugam eorum: sed in oc/ ccursu ⁊ in actu terribilium ꝓpter tri/ sticiā ipa terribilia stupefaciunt boies timidos intantū vt arma a se ipis ꝓji/ ciant ⁊ alia multa deformiter faciant dimittēdo socios in periculo belli. pro pter qō ꝟ opera timidoꝝ videnť esse violenta. i. aio totaliter involūtaria.

Intemperato aūt boi contingit pen tus econuerso: qz opera singularia ſm singula delectabilia occurrētia videnť totaliter boi voluntaria: tūc etiā ꝓ tūc concupiscenti ⁊ apponēti seu eligenti sed sola intēperātia in vſu sumpta añ occursum istoꝝ vel illorum delectabi/ lium minus videť volūtaria pro eo ꝙ nullus vſr cōcupiscit intemperat⁹ esse Et sic manifestū est. ꝙ intemperantia magis est voluntaria in singulari q̄z in generali. timiditas vero magis in vſu q̄z in particulari. ⁊ per consequēs ecō uerso. Cōsequenter ibi[Nomē autez] Ponit quartā cōclusiōez .d. ꝙ nomē itemperātie ad puerilia peccata trās ferimus. Cuius rō est. qz ſm rem hñt quandaz sitūitudinē que declarabiť in parte sequente: si vtrūq̄z istoꝝ ab vtro q̄z istoꝝ. i. ꝙ a quo si istud ab illo vel illud ab isto noiatuz ⁊ deriuatū fuerit nihil refert ad ea q̄ nūc dicēda sūt: sed manifestū ē. ꝙ posteri⁹ deriuatuz est a priori qōcūq̄z sit illud. Est igiť scien dum. ꝙ puer peccās notabiliter vltra modum aliorum cōiter dicitur puer in disciplinatus ⁊ incastigatus. In gre co aūt nomē intemperati idē signat ſz ꝓprietatē vocabuli ⁊ modū signandi ꝙ in latino signat nomen indisciplina ti ⁊ incastigati ⁊ impuniti. vñ dicit aco lastes ab a ꝙ est sine ⁊ colates ꝙ ē pu nitus quasi sine punitione vel nō puni tus nec castigatus. Et sil'i modo dicit apud eos de puero peccāte ⁊ itempe rato boie. videtur autem ꝙ prius aco lastes dictum sit de puero q̄z de intem perato: qz pri⁹ noti fuerūt pueri i tali puericia q̄z itpati boies i suo vicio.

Cūr ibi[Nō male aūt] Pōit q̄ntā cō clusionē. Et p⁹ oñdit sil'itudinē pueri ⁊ itemperati penes peccatū ⁊ pecca ti remediū. 2⁹ exponit vtriusq̄z peccā/ tum. ibi.[Si igiť non erit]. 3⁹ remedi um ibi.[ꝓpterꝙ oz]. Dicit ergo pri/ mo. ꝙ non videť male fuisse translatū nomē intēperātie ad peccatū puerile. Et ꝟ ꝓpter duo. ꝓpter peccatū. ⁊ pp remedium. Dicit ergo. ꝙ turpia ap/ petitus. ⁊ malā in turpiū appetitu au gmētationem habentē. oz puniri in re medium supple peccati sui. Sed inté perata cōcupia ⁊ pueri siue puerilis concupia sūt huiusmodi. qz ambo tur pia appetūt. ⁊ i hoc turpiuz appetu magnā augmētationem habēt. quare ambo puniri ⁊ castigari oz in remedi um peccati utriusq̄z. Nō aūt puer sic appetat sicut intēperata concupia probať ex duob⁹. pꝛio qz videm⁹ ma nifeste. ꝙ pueri ſm cōcupiam viuunt. 2⁹ qz in pueris appetit⁹ ē maxime de lectabilis. Ex qb⁹ pz. ꝙ puer ⁊ cōcu piscētia talis idē appetūt. Nutus rōnis pōit pꝛio cōclusionē. 2⁹ maiorez ibi.[Puniri eiz oz]. 3⁹ minorem ibi. [Tale aūt marie]. 4⁹ minoris cōfir/ mationē ibi.[ſm cōcupiaz eiz]. Et sic pz similitudo boꝝ itēpati penes pec catū ⁊ b⁹ peccati remediū. Deide ibi [Si g̃ ñ erit bñ psuasibile]. expōit utrusq̄z pccm. d. ꝙ si puer vſ cupia ñ sit bñ ꝙ

suasibilis. tunc vterq; appetitus veni, et ad malum ei predominās. puta ad concupiam delectabilis p̄dominantis in appetitu. Et etiam veniet ad mul, tum augmentum illius mali p̄dominā tis. ita q; fiet habituatissim⁹ in malo in temperātie. Hoc autē probat ex qua tuor ēntialiter ordiatis sublata psua sione. s. ex insaciabilitate desiderij ex continuo augmento desiderij: ꝛ ex ve bementia motus desiderij: ꝛ ex pcussi one intellectus practici. Dicit ergo. q; appetitus rei delectabilis est insacia, bilis. quare iste talis appetitus: vel p suadebitur ad oppositum vel opabitur ꝑm impetū suum. posito igitur. q; non psuadeatur: sed operetur: necessario se quitur continuū augmentū huius ap, petitus vel desiderij: quia delectabi, lis operatio appetitus vndiq; ꝛ ab oi pte in puero insipiente nūdum rōnem perfectam habente: etiam in ipa con, cupiscētia exardescente semper auget desiderium cognatum ꝛ simile sibi. ap petitus nāq; quāto plus delectatiōem gustat: tāto pl⁹ gustare desiderat. Po sito igitur. q; desideriū continue augea tur ꝛ efficiatur magnum necessario se quitur vehemens motus eius: quia q̄ to desiderium maius tanto vehementi us. posito uero vehementi motu desi, derium necessario sequit pcussio ꝛ ob nubilatio intellectus practici ꝛ appe titus. vt declarabitur infra li. 7. Et sic patet. q; inpsuasibilitas pueri ꝛ concu piscētie ducit eos ad habituz intempe rantie. ꝛ per consequens ad diuersum donū ꝛ augmentum nequitie. De, inde ibi [Propter qō oportet] expo, nit remedium adhibendo puero ꝛ vi, ro intemperato dicens. q; propter il, lud vitandū ꝛ remediandum. qō iam dictum est. oportet q; delectatiōes que recipiūt sint primo non vehementes nec magne nec intense: sed mensura, te idest quiete pue ꝛ remisse. 2°. q; sint non frequentes: nec sepius iterate. 3ª. q; nihil includant contrarium rationi.

bijs igitur tribus obseruatis: cor ta, lis hominis erit bene psuasibile per rationem ꝛ punitū. i. castigatum. qua re ista duo sunt necessaria ei qui est fu turus temperatus. s. persuaderi ꝛ pu niri. vt a noxijs delectationibus retra batur. Et hō patet ex similitudine pue ri ꝛ concupiscentie q; quēadmodū o, portet puerum bene educādum viue, re ꝑm preceptū pedagogi. Sic opor tet appetitum cōcupiscibilē consona, re ꝛ concordare iudicio rationis. bo, num enim intēditur ab ambobus. pe, dagogus enim intendit bonum pue, ri ꝛ ideo bonum appetitus sibi con, iuncti. Et per hunc modum de puero ꝛ intemperato fiet homo temperatus Qō patet. q; sicut temperatus concu piscit que or ꝛ quō oportet. ꝛ qñ or non alia. nec aliter. nec aliaſ. sicut ra, tio dictat ꝛ ordinat concupiscendum esse. quare appetitus concupiscibilis fiet temperatus sequendo iudiciū re cte rationis tanquaz sui fidelissimi pe dagogi. ¶ Ultimo autem philosoph⁹ epilogando concludit dicens. q; hec sunt nobis. vł a nobis dicta de tempe rantia que nobis visa fuerant esse di, cenda.

Be euidentiam predictorum sunt quatuor singulariter de claranda. Primum utrū tem perantia tantum moderetur delecta, tiōes tactus ꝛ gustus. Scōm. vtruz tpantia sit virt⁹ cardinalis. Tercium vtz isensibilitas sit viciū. Quartū vtz virginitas sit morał virtus tanq̄z spēs tpātie ꝛ castitatis. Q. vndecia.

E prio arguit. q; tēperantia non tm̄ moderet delectatio, nes ꝛ trisitias tact⁹ ꝛ gustus

Prio. qr circa q̄cūq; materiā opał virtus saluata circa eādē opatur ꝛ virt⁹ eā saluās: sed prudētia opał circa ali as p̄terq̄z tangibilē ꝛ gustabilē: qr vłr circa oia homis bona vł mala. vt. j. li. 6. ꝛ ipa saluał p tēpantiā dicēte pho. q; tēpantiā vocamus noie prudentie

qz talem ſaluat eſtimationem. ĵ. li. 6. quare tpantia etiã opabĩ circa omia bois bona ꝛ mala. 2º qz circa quãcũ qꝫ materiã operant partes tẽperantie opat ꝛ ipa tẽperãtia: fꝫ ptinẽtia. clemẽtia: modeſtia q̃ fꝫ tullĩ ĩ rtboꝛica ſua ſũt ptes tẽperãtie operãt mlta que ñ cõcernũt guſtũ vel tactũ. ut pꝫ maxime de clemẽtia ꝛ modeſtia. quare ꝛ tẽperantia operabĩt circa illa. 3º qz circa qꝫcunqꝫ materiã. operant ſequele ipſius temperãtie· operat ꝛ ipſa tẽperantia. Sed ſequele tẽperãtie que fm macrobĩ in li. de ſomno ſcipiõis ſũt modeſtia: verecũdia: abſtinẽtia: caſtitas: bõeſtas: moderatõ: pcitas ſobꝛietas et pꝛudẽtia operant circa plurima que ñ cõcernũt guſtum vel tactũ. quare ꝛ ipſa temperantia ſimiliter. 4º qz circa quãcuncũqꝫ materiam: operant familiares coites temperãtie. operat ꝛ ipſa tempantia. fꝫ familiares comites tẽperãtie que ſunt fm andronicum ĩ ſuis mozalibus. auſteritas. cõtinentia. bumanitas ſimplicitaſ oznaꝫ: bona ozdinatio per ſe ſufficientia opezant circa multa que nõ cõcernũt tactum vel guſtũ. quare ꝛ ipſa temperãtia. 5º quia circa qꝫcũqꝫ materiã operat intemperãtia oppoſita tempantie operat ꝛ ipſa temperãtia. Sed intempantia que eſt luxuꝛia operat circa delectabilia viſus. puta ĩ illis qui luxurioſe delectãt in aſpectibus mulierũ. quare ꝛ temperantia. Et ſi dicat. qꝫ illi delectãt in viſu fm actus nõ fm ſe. ſic qꝫ gaudent viſu in ozdine ad tactũ. ſicut leo ĩ auditu bouis in ozdine ad cibũ. Cõtra qz in tez ſenſationes delectabiles in ozdie ad altã. illa eſt delectabilioꝛ que ordinat ad delectabilioꝛem fm ſe. Sꝫ iter viſiones mulierum illa nõ eſt delectabilioꝛ que ozdinat ad tactum delectabilioꝛem. quare viſiones huiuſmõi nõ ſunt tantũ delectabileſ in ozdine ad tactum. Aſſumptum patet. qz ꝓpoſitis duabus feminis: quarum vna ſit delicatioꝛ: leuioꝛ: temperatioꝛ: ꝛ ſimpliciter in tactu ſine viſu delectabilioꝛ cũ ſit ſyma ꝛ monocula. altera vero minus delicata ſit integra ꝛ apte forma ta: certũ eſt. qꝫ illa integra erit delectabilioꝛ ad videndum. quãuis alia ſit delectabilioꝛ ad tangenduꝫ. quare viſus habet aliquam ꝓpꝛiam ꝛ per ſe delectabilitatem vltra illam qꝫ habet in ozdine ad tactuꝫ. 6º quia temperantia dominatur ſuper omnes non rectos impetus animi fm Tullĩ. ſic diffinientem temperantiã. Temperantia eſt rationis in libidinem atqꝫ in alios non rectos impetus animi firma ꝛ moderata dominatio: ſed plures ſunt alij non recti impetus animi qꝫ fm tactum ꝛ guſtum. quare ꝛc. Sed in oppoſitum eſt proceſſus ꝛ ſententia pꝫ loſophi. Ad euidentiã huius queſtionis pꝛemittenda ſunt tria. Pꝛimum qꝫ quademode ſunt appꝛehenſiões delectabilium. vna eſt cogitatio intellectiua. alia imagiatio fantaſtica: rememoratiua vel ficticia. Alia pticularis ſenſatõ a ſenſibili ſeparata. puta viſus auditus ꝛ odoꝛatus: alia pticularis ſenſatio ſenſibili rei coniuncta. puta ſenſatio tactus ꝛ guſtus. Scõm eſt. qꝫ appꝛehenſionem rei delectabilis poteſt ſequi triplex paſſio. ipam nãqꝫ rei delectabilis ſequitur amoꝛ ſeu complacentia ideſt quedaꝫ rei acceptatio: ſed complacentiã ſequitur deſiderium ſeu concupiſcentia. ipam autem concupiſcentiã ſi res concupita fuerit adepta ſequitur delectatio gaudiuꝫ ſeu letitia.

Terciuꝫ eſt. qꝫ tres pꝛimi modi appꝛehenſionum rei delectabilis. differunt a quarto modo penes ozdines victaruꝫ trium paſſionũ: quia ille tres paſſiones ſequentes aliquaꝫ trium appꝛehenſionũ poſſunt diſtingui ꝛ ozdinari ſcõm pꝛius ꝛ poſteriꝰ ꝛ pñt pꝛia a ſcõa: ꝛ ſcõa a tercia. ſeparari. Ynqñ aũt ſequũtur appꝛehenſionem tacꝰ et guſtus nõ poſſunt diſtingui nec ozdinari ſcõz pꝛius ꝛ poſteriuſ. Cuius cauſa eſt qz vltiata rei adeptio ĩ illis ſenſib⁹

bētur p eoꝝ sensationē. ꝛ iō post tkez sensatiōem non distinguūtur cōplacentia ꝛ cōcupia añcedētes adeptiōem a delectatione sequēte adeptiōem. post quā per talem sensatiōem vltimate adepti sumus rez delectabilē Nūc igitur ad questionē dicēda sunt quatuor. primo. ꝙ tēperātia moderat tm̄ delectatiōes sequētes app̄hensiōem tactus ꝛ gustus. 2°. ꝙ moderat cōplacētias ꝛ cōcupias sequētes q̄cunq; app̄hensionē in ordine ad gustum ꝛ tactum.

3°. ꝙ moderat q̄tū ad exercitiū actus oēm app̄hensiōem delectabiliū fm tactum ꝛ gustum. 4°. ꝙ moderat gestus ꝛ motus corporis. Primū probat p̄s tali rōne. suppposito ꝙ tēperantia moderatur aliquas delectatiōes. tunc sequit ꝙ moderat delectatiōes aiales in quibus aia sola nil patiēte corpore delectat vel delectatiōes corporales in quibus anima patiēte corpore delectatur nō aūt primas. qō probat quia ille fiunt vel in adeptione bonesti. puta scie vel bonoris: vl̄ in adeptione vtilis. puta pecunie vel adeptiōe delectabilis. puta rumoris vel fabule. si autē aliquis imoderate delectet in scia vel bonore nō est intēperatus sed curios? vel philotimus. si vero in pecunia: dicetur auarus non intēperatus. si vero in rumore vel garrulatiōe dicetur philomites. vt habet primo methaphisice: vel garrulus ꝛ nō itemperat?. quare si quis delectatur in bijs imoderate nō est intemperatus. nec per cōsequēs si delectet moderate erit tpatus nec p ꝓñs tēperāt moderabil̄r huiusmodi delectatiōes aiales. Probatio etiam. ꝙ nec oēs corpales: quia ille fiunt vel fm tactum ꝛ gustu ꝫ vel fm alios tres sensus. ꝛ hoc dupliciter. vel quia in ordine ad gustuz ꝛ tactuz: vel p̄cise in sensatiōe illoꝝ trium sensuū tanquā in vltima rei adeptiōe. primo modo nō essent ꝓprie delectatiōes: sz vel quedam cōplacentie vel concupie precedētes adeptiōem rei delectabil̄ de quibus est scōa conclusio. 2°. autē mō sūpte nō pertinēt ad tēperātiā nec ad itēperātiā. tūc ei delectari i visione astroꝝ: vel i auditione aquarum fluētium: vel in odoratione herbarum debent regulari per temperantiā. qō est falsum. quia nullus imoderate delectatus in istis inculpat̄ de intemperātia Nec moderate delectatus laudat̄ de temperantia. relinquit ergo. ꝙ temperantia moderetur tantum delectationes tactus ꝛ gustus q̄uis non omnes vt exponitur in littera. Item ad idez potest sic argui. illas tantum delectatiōes moderatur temperat?. ex quib? fieret simul bestijs itēpatus. quia circa delectationes est temperātia: in q̄bus nobiscum cōicant cetera aialia: sz iste sunt tantum delectatiōes tactus ꝛ gustus. quare istas tantum moderatur tēperantia. Scōz probo. quia omnis virtus refrenās appetitum finis refrenat appetitū eoꝝ q̄ sūt ad finē: sz tpā/tia refrenat appetitū gust? ꝛ tact?: moderans eoꝝ delectationes que sunt finis cōplacentiaꝝ ꝛ cōcupiscētiaꝝ sequentium app̄hensiōem aliorum sensuum in ordine ad istos. quare moderatur ꝛ ipas cōplacētias ꝛ concupiscētias sequētes quācūq; app̄hensionē in ordine ad tactum ꝛ gustuz. Item omnis virtus moderans tristitiā ānexam cōplacētie ꝛ cōcupie ꝛ cātam naturaliter ab vtraq;: necessario moderatur ꝛ ipsas. aliter eni tristicia non eēt moderabilis. nec posset intendi vel remitti: sed temperātia moderatur tristiciaz sic annexam complacentie ꝛ concupiscentie in visu: auditu ꝛ odoratu. visa nāq; vel audita re scōm tactū delectabili vel ordinata re fm gustuz delectabili ꝛ appetibili: surgēte cōplacētia ꝛ cōcupia tal̄ rei si ñ possit haberi tactui vel gustui. statim surgit tristitia. hanc autem moderatur temperantia. vt hic dicit philosophus. absentibus enim delectabilibus non tristatur tēperatus. Et causa est. qz parum ꝛ re-

misse talia cõcupiscit. quare temperã-
tia moderatur cõplacẽtiã ꝛ cõcupiam
sequentes q̃libet appẽhensiões. Ter
cũ probo. qm̃ ois virtus moderans fa
ciliter cõcupiam moderatur ꝛ illud sñ
cui⁹ modezamine non posset faciliter
concupiam moderari: sed temperãtia
moderaꝛ concupiam oẽz in ordine ad
tactum ꝛ gustum. vt dictum est. ꝛ hoc
faciliter ex eo ꝙ virtus. vt habeꝛ supza
li. 2°. ꝛ sine moderamie taliũ appẽhen-
sionum q̃tum ad exercitium ꝛ moduz
actus non possum⁹ faciliter concupiaz
delectabiliuz moderari. Impossibile
nãqz est vel saltez nimis difficile. ꝙ ali
quis diu cogitet vel imagineꝛ: audeat
vel vidat pulchzas mulieres ꝛ ea que
viris sunt delectabilia circa ipas: quin
eius cõcupia moueatur. Et ꝓpter h
talia cogitare vel imaginari videre ꝛ
audire iterdicta sunt viris castis. qua-
re temperãtia moderaꝛ oẽs huiusmõi
appẽhensiões. sic ꝙ homo tempatus ta
lia quecũqz declinat. Quartũ probo
qz omnis virtus moderãs causam mo
deraꝛ effectũ: sz varie cogitatiões ima
giatiões exteriozes sensatiões cõplacẽ
tie concupie ꝛ delectationes: varios
causant gestus cozporis. Et hee om-
nes cause cadunt sub moderamine tẽ-
perantie. vt visum est. quare ꝛ ipi va-
rij cozporis gestus cadunt sub mode-
ramine temperantie. Et simili modo
in homine intẽperato cadũt sub inoz-
dinatione intẽperantie. vnde metrifi-
cator ait. Nolo nolaz portet meretrix
collo nec oportet. Noscitur absqz no-
la: meretrix imagine sola. Dicen-
dum ergo ad primum in oppositum
ꝙ virtus saluãs cõicat in materia cum
virtute saluata. ꝓ quãto saluat eam. ꝛ
vbi saluat eaz. sz nõ vbi non saluat eã
Nũc aũt sic est. ꝙ temperãtia nõ sal-
uat prudentiã in omi materia. sz solũ
in ꝓpria materia. vbi sepi⁹ piclitatur.
ꝛ singularit in duob⁹. s. in ebrietate vt
supza. li°. 3°. ꝛ. j. li°. 7°. Et in luxuria. qz
ven⁹ furatur intellectũ spisse sapiẽtis
ut. j. li°. 7°. Sed prudẽtia extenditur
ad materiã cuiuslibz alteri⁹ virtut̃ mo
ralis nõ tamẽ temperãtia. Ad 5m
dõ. ꝙ continẽtia. clemẽtia ꝛ modestia
nõ sunt partes temperãtie integrales
vel sbiue. Tulli⁹ nanqz sumit continẽ
tiam comuniter dictam de cõtinentia
cõcupiscẽtie ꝛ cõtinẽtia tre. Et tamẽ
pbs dicit cõtinẽtiam ꝛ incõtinẽtiã tre
dici methaphisice: qz ille nõ sũt circa
materiã temperãtie ꝛ itemperãtie. ut
. j. li°. 7°. Itẽ clemẽtia ẽ quedã pars
iustitie. vt videbiꝛ. j. li°. 5°. vel sz alios ẽ
idem. ꝙ mansuetudo. quare sequẽtes
istũ pbm non debent curare de tullio.
modestiam autẽ videꝛ sumere ꝓ pudi
citia dicens. ꝙ modestia est per quaz
pudoz honestatis carã ꝛ stabilẽ com-
parat auctozitatẽ. Ad tertiũ. dõ. ꝙ
ille macrobi⁹ sumere videꝛ. 4. species
tẽperantie scilicet castitatez ꝛ sobzie
tatem abstinentiam pro parsimonia:
ꝛ honestatẽ ꝓ pudicitia. Et cum his
quatuoz sumit quatuoz sequelas eis
annexas. puta verecundiam annexaz
castitati ꝛ moderationẽ annexam so-
bzietati. Juxta illud vino te tempera-
Et parcitatẽ cibi Annexã pmo-
nie. ꝛ modestiam i exteriozib⁹ anne-
xam pudicitie. Et preter h adiungit
prudentiam que cõcomitatur omnẽ vi
tutez. Et sic sumendo h omnia nõ ca-
guntur ponere temperãtiam: nisi cir-
ca materiã prescriptã. Ad quartum
dicendũ. ꝙ illi familiares comites tem
perãtie non cõicant in materia cũ tẽ-
perantia de cõi lege. sz ille q tpar⁹ est
hẽat secũ eos: ñ tñ circa eãdẽ materiã
Nec ẽ uis facienda in verbis taliũ ho
minum qui nõ proceſſerunt artificio-
se in dictis suis sicut Arist. Ad qui
tum dõ. ꝙ in tẽperantia nõ operaꝛ cir
ca delectabilia visus nisi in ordine ad
tactum ꝛ gustuz. Et cum opponitur h
illis duabus feminis dico. ꝙ visus illi⁹
mulieris integre hz delectabilitatem
altam preter eam quam habet in oz-
dine ad tactum. quoniaz femina natu

raliter ẽ socia viri societate cõiũctus ⁊ cohabitationis. vt habetur primo politice. ⁊ ideo in ordine ad societatem ⁊ conuictum visio multeris integre delectabilior est. sed ista delectatio in ordine ad conuictum non ad contractum nõ pertinet ad temperantiam sed potius ad amicitiam. ut infra li. 8. vnde fit ꝙ aliqui plus volunt vnam mulierem turpem propter amicitiam iam contractã q̃ alias pulchriores. nec ex ista discretione mulierum cum quibus volũt plus viri conuiuere q̃ cum alijs vituperandi ut intemperati. ⁊ vt amatores fascinati ⁊ stulti. Ad sextum dicendum ꝙ tullius non diffinit ꝑprie temperantiã vt summit eam iste philosophus.

Questio .12.

Et secundo arguitur ꝙ temperantia non sit virtus cardinalis seu principalis. primo qz circa delectationes spirituales in quibus comunicamus cum angelis nulla est virtus pricipalis. quare nec erit circa delectationes corporales in quibus comunicamus cum bestijs circa quas est temperantia. 2o quia si esset cardialis hoc esset vel ratione eorum que appetit vel eorum que nõ appetit sed fugit. vel modi appetendi vel fugiendi sed non ratione appetendorum. quia multo nobiliora appetit magnanimitas que tamen non est virtus principalis seu cardinalis. nec ratione fugiendorum. quia multo plura fugienda declinat ⁊ contẽnit magnanimitas. nec ratione modi appetendi vel fugiendi. quare iste comunis esse videtur quibuscunq; virtutibus. 3o quia cum temperãtia multas habeat species si sit virtus cardinalis vel omnes erunt cardinales vel nulla vel alique sic ⁊ alique nõ vel aliqua. si detur primus dabuntur ꝑ consequẽs plures virtutes cardinales q̃ quatuor. si secundum detur dabitur per consequens istud impossibile. ꝙ scilicet aliquod genus sit virtutis de essẽtia bonitatis humane. ⁊ quia nulla est species dabitur genus sine specie. si vero tertius detur dabitur ⁊ per consequens vnus inopinabile ⁊ irrationabile. quia tunc temperantia in genere ñ deberet dici virtus cardinalis: sed illa virtus in specie que contenta esset sub temperantie genere dicetur esse cardinalis ⁊ principalis. Sed oppositũ tradit tullius i rethorica sua dicens ꝙ honestas humana habet partes quatuor scilicet. prudentiã iustitiã fortitudinem ⁊ temperantiam. hee vero quatuor honestatis partes dicuntur esse quatuor virtutes cardinales. Ad euidẽtiam huius questionis premitto vnum preambulum. ⁊ secundo respondeo ad quesitum. premitto igitur de natura tẽperãtie quid appetit ⁊ quid fugit. qualiter appetit ⁊ qualiter fugit. in quibus delectatur ⁊ in quibus tristatur. qualiter delectatur ⁊ qualiter tristatur. Dico igitur ꝺ̃ prio ꝙ tria sunt genera corporaliter delectabiliuz. quia quedam sunt que prosunt. quedã que obsunt. ⁊ quedam indiferentia que nec prosunt nec obsunt perceptibiliter. illa vero q̃ prosũt sũt duplicia. quia quedã prosũt ad sanitatem corporis. quedaz aũt ad bonam habitudinem mentis. sicut sũt aliquando instrumenta musica. temperantia ergo appetit delectabilia que sunt salubria corpori ⁊ ea que sunt vtilia menti. ⁊ ea que sunt indifferentia isti ⁊ illi. cuius ratio est. quia delectatio est propter se appetibilis. posito ꝙ nullum aliud cõmodum sequeretur. ⁊ ideo licite potest ⁊ debet appeti. dũ tamen nullum annexum habeat nocumẽtum. De secundo dico sicut dicit philosophus. quod temperantia fugit quecunq; delectabilia que obsunt ad tria. vel ad aliquod de tribus. scilicet ea que ledunt sanitatem corporis vel que sunt contra honestatem hominis. vel que excedunt proportionem ⁊ facultatem substãtie temporalis. De tertio dico. ꝙ appetit huiusmodi delectabilia mensurate ⁊ remisse. cuius ra-

tio est. quia si nimis uehementer ⁊ intense appeteret adepto appetibili ita immoderate delectaretur. ꝙ rationis usus subuerteretur. non adepto autem appetibili ⁊ fraudato desiderio tantū contristaretur. ꝙ animus ⁊ ratio turbarentur. De quarto autem dico ꝙ temperantia simpliciter fugit delectabilia que obsunt ut dictum est. quia recta ratio temperati non sinit corporalē delectationem preferri sanitati vel honestati vel necessitati rerum temporalium. De quinto dico ꝙ temperantia delectatur in his que appetit. qz unicuiqz est delectabile illud quo quis optat frui. ut supra li. i. De sexto dico ꝙ temperantia contristatur non in absentia delectabilium appetendorum sed magis in presentia delectabilium fugiendorum. vt dicit hic philosophus unde si temperatum delectari contingat secundum appetitum sensitiuum in occursu fugiendorum delectabilium. nō delectabitur tamen secundum inclinationem temperantie. ymo tristabitur secundum appetitum intellectiuum temperantia informatum. De septimo dico ꝙ temperatus corporaliter delectatur remisse ac temperate propter rationem factam de modo appetēdi. De octauo autez dico. ꝙ temperantia contristatur medicinali modo. scilicet quo suscipitur medicina preseruatiua. cū enim appetitus corporaliter ⁊ turpiter delectatur necessaria est appetitui intellectiuo tristitia de delectatiōe illa ne iste appetitus cum illo comunicet in turpi delectatione. His igitur premissis dicendū ꝙ temperantia est virtus cardinalis. quia ut dictuz est supra in tractatu de fortitudine esse virtutē cardinalē. nihil aliud est nisi esse de essentia ⁊ de necessitatē bonitatis humane temperantia est de necessitate bonitatis humane. non quidem quantuz ad appetere delectabilia: vel quantum ad delectari in illis. quia sine illis est salus ⁊ bonitas humana. sed quantū ad fugam delectabilium ⁊ delectationum ⁊ modorum appetendi vel delectandi que prestant detrimētum sanitati corporis vel honestati hominis vel necessitati substantie temporalis. hec enim talis fuga habitualis ⁊ electiua est necessaria ⁊ essentialis bonitati humane quod probo. quia illud est de necessitate bonitatis humane sine quo nullus ē simpliciter bonus homo. ⁊ cum cuius contrario quilibet est simpliciter malus homo. sed sine hutusmodi fuga nullus est simpliciter bonus. ymo cū eius cōtrario est simpliciter malus homo. nullus enim est simpliciter bonus homo qui non prefert vitam humanam ⁊ maxime suam que dependet a sānitate corporis ⁊ ex necessitate substantie tēporalis ⁊ honestatem humanam delectationi bestiali. aliter non preferret maximum bonum humanum modico bono bestiali quod est illa corporalis delectatio. ⁊ quilibet eēt simpliciter malus homo qui preferret illam bestialez delectationem vite humane vel honestari. quare predicta fuga tēperantialis est de necessitate bonitatis humane ⁊ per consequens temperantia ad illam ē virtus cardinalis. Dicenduz ergo ad primum in oppositum. ꝙ ꝯnis virtus que esset circa delectationes spirituales dicenda esset nobilior ꝯ ista que est circa corporales. non tamē necessarior. nobilitas autem non facit virtutem cardinalem: sed necessitas. ⁊ ideo hec vt necessarior est virtus cardinalis non tamen illa: quamuis nobilior. Ad secunduz autem dicendum est ꝙ ratione fuge delectabilium nocuorum: nec valet obiectio de magnānimitate. quia bene potest concedi ꝙ illa versatur circa nobiliorē: ⁊ in ꝺ est nobilior sed non necessarior. nec illa que contemnit cōtemnere est tantuz necesse quantum contemnere ea que tēperantia fugit. hec ergo necessitas largitur cardinalatū isti ⁊ non illi. Ad tertium dicendum ꝙ virtus cardinalis

non necessario est vna species alboma
virtutis: sed potest esse vnum genus. sic
cut patet de prudentia ⁊ de iustitia: q̄
ut sunt virtutes cardinales sub se mul/
tas habent species. omnes tamen cō/
uenire possunt ad vnum singularem ac
tum. puta omnes species temperantie
conueniunt in electione p̄dicte fuge
que quidem electio communis est omni/
bus speciebus temperātie ⁊ tñ est vna
singularis in se tamen secundū mate/
rias appropriat̄ isti ⁊ illi. puta sobrie
tati ⁊ castitati. Questio. 13.

Et tertio arguitur q̄ insensibi/
litas nō sit vitiū q̄ oē vitiū ē
bit⁹ possibilis: sz insensibilitas ñ
est possibilis. q̄ cōcupiscentia voluptā
tis nobis est naturaliter complantata
ut sup̄a li. 2. quare non est vitium ymo
nibil. 2°. quia omne vitium bēt aliquod
motiuum. scilicet vel bonum apparens
trahens ad malum vel malum appa/
rens retrahens a bono. sed insensibi/
litas nullum motiuum habere potest.
quare nec vitium esse potest. 3°. q̄ nullo
vicio contingit vti bene. sicut nec virtu/
te contingit uti male. vt dicitur p̄imo
rethoricorū aristotelis. sz insensibili/
tate si esset: cōtingeret bene vti p̄o cō
templatione ⁊ speculatione. quare non
est vitium. Sed in oppositum tradit
p̄s. dicendū ergo q̄ insensibilitas est
habitus possibilis. ⁊ q̄ habet motiuū
⁊ q̄ ea nō contingit aliquem vti bene.
⁊ q̄ est vitium. q̄ enim talis habitus
sit possibilis patet. q̄ sicut multi exper
ti sunt possibilis est casus appetitiuus
circa vsum delectabilis alimenti. qui q
dē casus p̄uenit cū quadam abomīa
tione reddēte insipida quelibet alimē
ta. utē possibile est q̄ habens talē passi
onē sequatur inclinationē eius eligen/
do fugam omnis delectabilis alimenti
tanq̄ rei abominabilis. ex qua duplī/
ci possibilitate sequitur possibilitas ta/
lis habitus abominatiui. q̄ cuicunq̄ ē
possibilis aliqua passio ⁊ possibilis il/
lius passionis voluntaria sectatio ei est
possibilis habitus illi passioni confor/
mis qui erit vitium si passio fuerit viti/
perabilis. hūc aūt habitū abominati/
uū dico insensibilitatē secundū gustum

Similis etiā habitus est possibilis
fm tactum per eandem rationem. ⁊ se
cundū eandē viā poterit homo assuefie
ri secundum abominationem omnis
tactus venerei. Quod aūt habeat
motiuum apparet fz dicta. quia maluz
apparens in experiendo delectationes
gustus ⁊ tactus est motiuum in hoc ui/
tio retrahens hominē ab omni sensu ō
lectationis gustus ⁊ tactus. q̄uis enīz
gustabilia ⁊ tangibilia fm se per natu
ram sint delectabilia homini: tamē tali
passione ⁊ tali habitu dispositio erunt
abominabilia ⁊ non delectabilia. qua/
re apparens abominabilitas erit moti
uū in hoc vitio. Quod aūt tali hitu
non contingat bñ uti. patet. q̄ vsus ei⁹
est electio peruersa ⁊ obliqua includēs
non rectam intentionē. intenditur enī
in oi electione fm talez habituz elicita
fuga apparentis abominatiōis que ta
men in rei natura non ē. sz nullo malo
vsu contingit bñ vti. quare nec tali ha/
bitu contiget bene vti cū eius usus im
plicet malitiam. Quod āt talis ha/
bitus vocatus insensibilitas sit vitium
patet. q̄ omnis habitus possibilis ha/
bens p̄o suo motiuo apparens maluz
retrahens a vero bono. quo vero habi/
tu non contingit bñ uti ipe est vitiū: sed
isēsibilitas est huiusmodi. ut p̄eosten/
sum ē. quare vitiū ē. Itē quod est ha
bitus in extremitate existens contra re
ctū iudiciū rationis necessario est vitiū

Per ꝺ aūt responsū ē ad argumēta
p̄o opposita parte inducta. oia nanq̄
assūmunt falsū vt dictum ē.

Questio. 14.

Et .4°. arguitur q̄ virginitas ñ
sit moralis virtus sicut species
temperantie. p̄io q̄ oīs virtus moza/
lis consistit in medio non in extremo.
ut ꝺ. li. 2. sz virginitas nō cōsistit in me
dio: sed in extremo abdicans a se actū

venereū. non solum talem vel talem. ſz omnē. nec solum nunc vel tunc uel quocunq; ſz p2o ſemper. quare non videt esse virtus mozalis. 2°quia nulla virt⁹ includitur in vitio nec ecōuerso cū sint contraria sicut bonuz ⁊ malū maxime circa eandē materiā. ſz virginitas includitur in uitio inſēſibilitatis ſuppoſita integritate cozpozis. quare non est virtus. 3°q2 nulla virtus generari pōt ex operibus vitioſis quacūq; intentiōe ſuperueniente illis. ſed virginitas generari pōt ex abſtinētijs vitioſis ſecundum inſenſibilitatē ſuperueniētē operibus intentione quā habet uirginitas eedez enī sunt abſtinētie hic ⁊ ibi. quare nō est virtus. 4°q2 omnis virtus moralis generat consuetudine nō natura. ut supza li. 2°. ſed virginitas videtur ieſſe a natura non ex cōſuetudine. quare ⁊ c. 5°q2 nulla virtus sicut non generatur ex vna operatiōe sic non cozzūpitur. ut ibidez. ſz virginitas cozzūpitur ex vnica foznicatione. quare non ē virtus. 6°quia nulla uirtus cozzūpit sine generatione vicij ⁊ peccati. q2 cozzuptio vnius est generatio alterius. ſ. cōtrarij. 2°metaphiſice. ⁊ marie q2 cozruptio boni est mala ⁊ p2ava. cuius enim cozzuptio bona est ipſū quoq; malū. 2°topi. ſed virginitas cozzūpitur ſine vitio ⁊ peccato. ymo ſine malo. q2 ſi nupſerit virgo ñ peccauit. p2ima ad co. 7. quare virginitas non est virtus. 7°quia oīs uirtus ſi pdita fuerit regenerari poteſt per magnā ⁊ longā frequentiam bonoz actuū. ut ē. li. 2°. ⁊ li. 3°. ſz virginitas nō. quare non est virt⁹. 8°q2 nullū in aliquo caſu cōtingit male vti virtute. ut habetur. 1° rethozicoz ariſtotelis. ſz aliquē aliquādo cōtingit male vti uirginitate. puta p2imum vel p2imos homines. quia peccaſſet ſi ſēp in virginitate vixiſſent. ⁊ nūc etiā idez contingeret ſi oēs viri eſſent mozui p̄ter vnū. uel paucos uel ēt ſi omnes uiuerent uirginaliter ⁊ nullus generationi humane uacaret. quare virginitas non est virtus. 9°quia oīs uirtus ſepiuſ inuenitur in uiris q̄ in adoleſcentibus iuuentus enī ⁊ adoleſcētia raro habēt uirtutes quibus nā p2ouidit vereundia p2o virtute. ut ifra in fine quarti. ſed virginitas ſepius inuēitur in adoleſcentibus q̄ in uiris. p2o quolibet enī uiro uirgine inuentus est vnus adoleſcens virgo. q2 ipemet qui nō poteſt eē uirgo uir niſi uirgo fuerit adoleſcēs. ſz nūc ſic est ecōuerſo. quare ⁊ c. io. ga nulla uirtus inclinat cōtra p2imeua iura nature. cū uirtus ſit habitus animi nature modo rationi conſentaneus. ut ait tullius in retborica ſua. ſed uirginitas inclinat contra conunctionem maris ⁊ femine qui ſunt de p2imeuo iure nature. ut in p2incipio decre. c. ius aūt item contra illud. creſcite ⁊ multiplicamini. gene. 1°c. quare non est virtus. 11° quia nullus uirtuoſus est fatuus. nullū enī contingit esse bonum mozaliter ſie prudentia. ut infra libzo ſexto. ſz aliq ⁊ alique virgines ſunt fatui ⁊ fatue. ut dicit euangelium. quare uirgies ut uirgines non neceſſario ſunt uirtuoſi. nec per conſequens uirginitas est uirtus 12°quia ſecundum omnem uirtutē oportet uiuere vnde mediuz uirtuoſū determiatur ſecundum oportere. ut supza libzo ſecundo. ſed non oportet hominē ſecundum uirginitatem uiuere: cum ñ ſit de neceſſitate ſalutis. quaſ ñ ē virt⁹. 13°nulla virtus poteſt acquiri uel amitti per uiolentiam. ſed uirginitas poteſt āmitti p uiolentiam. quare non est virtus. Sed oppoſitum uidetur. q2 omnis habitus laudabilis est uirtus. ut supza in fine p2imi. ſed virginitas ē habitus laudabilis. dicit enim auguſtinus in quodam ſermone q̄ uirginitas nomen honozabile est. itē Zeronymus in ſermone de aſſūptione beate marie dicit. q̄ ſemper est angelis cognata uirginitas. vnde ut ipſe recitat ſuper pſalmo. eructauit. apud paganos ueteres femine que in uirginitate finiuerant dies ſuos fingebantur eſſe ſtellificate tā

ꝯ dee celestes in quarum honore fiebant earum imagines precinctis ensibus super femur. vnde Jeronymus in sermone prefato ait. q in carne preter carnem viuere non terrena vita est sz celestis. Ex bijs omnibus patet q virginitas est habitus laudabilis. t p consequens virtus. Item ad hoc ē communis sententia theologorum. dicit enim Jeronymus ubi supra. q esse angelum felicitatis est. esse vero virginez virtutis. Item Ambrosius in libro de virginitate dicit q virginitas ē principalis virtus. Pro solutione questionis premittendum est. quod ad virginitatem concurrunt duo. scilicet integritas corporis. t habitus electiuus huius integritatis. Et ꝑm hoc ad questionē dicenda sunt quinq. primuz q integritas corporis est conditio nobilis ꝑm q ipsa non est virtus moralis tertium q habitus electiuus illius integritatis est virtus moralis. quartum q est virtus distincta simpliciter a vidualj castitate. quintum q non distinguntur ab ea magnitudine t paruitate. sicut magnificētia a liberalitate. primuz probatur quia in humano corpore illa conditio est nobilis. cum qua ineſt homini t humano corpori maior decor t decentia ꝯ sine ea. sed cum huiusmodi integritate ineſt homini t humano corpori maior decor t decentia quod patet: tum q est habitus naturalis qui decentior est priuatione oppositа. tum q maior decor t decentia est humani corporis naturaliter instituti integrati t ad naturalem statum deducti ꝯ corporis occasionaliter fracti. tum quia talis fuit status innocētie t talis erit status glorie in corporibus gloriosis. tuz quia hec integritas non perditur sine actu confusibili turpi t verecundabili quare huiusmodi integritas est conditio nobilis in humano corpore. Secundū satis est euidens. tum q talis integritas nō est habitus anime sed tantum corporis. tū quia non est habitus electiuus sed tantum eligibilis. tum q ineſt a natura non ex consuetudine. virtus autē moralis opposito modo se habet in omnibus bijs. tertium probatur primo q omnis habitus electiuus mediocritatis includentis decentiam t decorem determinate ꝑm rectam rationē est virtus moralis. ut habetur ex diffinitione moralis virtutis supra li. 2°. sed iste habitus virginalis electiuus prefate integritatis est huiusmodi. quare ē virtus moralis. Quod autem mediocrata integritas electa secundū istuz habitum sit quedā mediocritas moraliter sumpta patet. q velle frangere illā integritatē absq; necessitate. t nolle frāgere pro necessitate sunt duo extrema iter que mediat nolle frangere sine necessitate: t hoc modo virginalis habit⁹ est electiuus huiusmodi integritatis t non aliter Quod autem hec integritas includat decentiā t decorem patet iam. Quod autē hec mediocritas sit determinata secundum rectā rationem patet. quia sine necessitate p dere decorem t decentiā status sui stultum est t vituperabile. argumentum autem ad hoc habetur supra in principio tertij de operationibus mixtis. 2° q omnis habitus electiu⁹ alicuius vtilis ad magnum bonum secundum debitas circunstantias est virtus moralis. sed iste virginalis habitus est huiusmodi. est enim electiuus integritatis prefate que secundū debitas circunstātias ordinata est valde vtilis ad illud magnum bonum. quod est vacare diuinis t placere deo. ut p̄dicat apostolus in pria epistola ad cor. 7. c. quā talis virginalis habit⁹ ē moralis virtus. quartum probatur. q ille virtutes sunt sipliciter distincte que sunt primo electiue diuersoz eligibiliū. bitus eni distiguūt per obiecta tanꝯ p cās t p termios. sz virginitas t vidualis castitas sunt primo electiue diuersoz eligibiliū. virginitas enim ē electiua integritatis conseruande. vidualis vero castitas non. ipos

sibile nanq̄ ē homini corrupto eligere conseruationē illius integritatis. qz ipsa integritas impossibilis est illi. electio aūt non est impossibilium. ut supra capitulo de electione. sz est electiua perpetuo abstinere ab actibus venereis. ⁊ hoc est comune vtriq̄. qz ⁊ vtriq̄ est possibile ⁊ vtriq̄ eligibile. quare virtutes iste sunt simpliciter distincte. nec ē ymaginādum q̄ virginitas sit primo electiua illius abstinentie. ⁊ secundario integritatis conseruande. qz tunc posset corruptionem hōis posset haberi illud quod est formale ⁊ primum in ratione virginitatis: ⁊ per consequēs ipa virginitas essentialiter quod nullus asserit. Quitū probatur. qm̄ ille virtutes non distinguūtur specifice magnitudine ⁊ parvitate. sicut magnificētia ⁊ liberalitas. quaꝝ vna non excedit aliā essētialiter magnitudie operis vel magnitudine difficultatis vel magnitudie premij. sz neutra istaꝝ excedit aliā sic vel sic. quare non se hūt vt liberalitas ⁊ magnificentia. Assūptū probat. quia posito q̄ hic sint due puelle coetanee. quarū vna sit pulchrior ⁊ fortior vitalior ⁊ in cōplexione ardentior altera: ⁊ traditur nuptijs anno .ixo. altera manēte innupta. que nec deliberet nec eligat nubere vel continere. postea āno earū. 14o. illa nupta perdat virū suū. quo facto ambe simul proponunt ppetuo abstinere ab oi actu venereo ⁊ istud propositum piter firmāt ⁊ piter ppetuo seruāt. vna istaꝝ habebit castitatē uirginalē. alia vero vidualē. cōstat autē q̄ castitas virginis nō excedet castitatē uidue in magnitudine abstinētie proposite ⁊ electe. ymo potius ecōuerso: quanto illa vidua fortior ⁊ vitalior est, virgine. Nec ēt excedet eam magnitudine difficultatis uincende qz difficilius est in hoc casu vincere corpus vidue q̄z corp⁹ virginis quāto pulchrius est ⁊ ardentius illo. Itē nec magnitudine premij. qz si abstinentia virginis nō est virtuosior q̄z abstinētia vidue. nec per cōsequēs dignior maiori essētiali p̄mio. sicut potest dici q̄ castitas virginalis beate agnetis que duravit per solum vnum ānuz. s. per tertiūdecimū in quo nō multū feruet hūana cōplexio non fuit digna maiori essētiali premio q̄z uidualis castitas beate marie magdalene. que in tēpore arderiori duravit plusq̄ p. 30. ānos. quare virginitas nō distinguitur a vidualitate p magnitudinē abstinētie. qz sepe cōtingit abstinētiā uidualē eē maiorē abstinētia uirginali. sicut ⁊ ecōuerso. sed distinguitur. qz uirginitas est electiua cōseruāde integritatis. vidualis aūt castitas nō. ambe tñ sunt electiue perpetue abstinentie ab actibus uenereis

Dicēdū ergo ad primū in oppositū q̄ uirginitas cōsistit in medio. ut expositū in tertia conclusione. Ad 9m dicēdū q̄ insensibilitas excludit puer electiones necessarias ⁊ non necessarias. ⁊ p cōsequēs sic tenet extremū uitiosū. nec in ipsa includitur uirginitas plusq̄z quicūq̄z alius habitus medius includitur in extremo. Ad tertiū dicēdū q̄ uirginitas nō generatur ex abstinētijs simpliciter sumptis. sz ex abstinētijs ut electis ⁊ maxime ex electionibus istis. ⁊ hec sūt opera ex quibus generatur uirginitas. ⁊ hec sic accepta sunt totaliter diuersa ab operibus ex quibus generatur insensibilitas. Ad quartū patet responsio. qz illa integritas que ineſt a natura nō ponit uirtus moralis. sed habitus electiuus conseruationis illius. Ad quitū āt dicēdū q̄ uirtutem corrūpi potest dupliciter intelligi. uno modo si habitus uirtuosus deleatur ⁊ nō maneat. sicut corrūpit scientia per obliuionē. alio modo si habitus maneat ⁊ manēs perdat eē virtuosum. sicut dicit philosophus de disciplina. dicens q̄ non conceditur si quis discipliname ammisit oblitus fuisse. trāscendente enim re. disciplinam quidez ammisit. oblitus autem nō est. Sic habet. primo autem corruptionis modo

virtus moralis non corrũpitur ex vnica operatione. nec per cõsequens virginitas. Rñ tamen modo contingit ipsã corrumpi ex vnica operatione sicut dicit philosophus de disciplina que perditur ex rei transcendentia vel permutatione. sicut si astronomus habeat disciplinam ꝛ scientiam prognosticam qñ futura est eclypsis transeunte eclipsi ꝛ die manet habitus qui prognostice fuit verus. non tamen remanet prognostice verus. cum eclypsis nequaq̃ amplius sit futura. posset tamen habere habitũ rememoratiuum. ꝛ rememoratiue verum. sic etiaz patet de spe que ponitur virtus theologica. que adepto premio expectato remanet utiq; habitus: sed non remanet expectatiua virtus. quia nec potest nec debet amplius expectare. sic etiam dico ꝙ virginalis habitus anime corrupta per illam fornicatiõez integritate corporis remanet utiq; habitus. ſz non remanet habitus virtuose electiuus illius integritatis conseruande. cum ipsa integritatis corrupte conseruatio sit impossibilis. ꝛ per consequens nullo modo elligibilis. ꝛ si ipsum obiectum non est eligibile nec p consequens potest esse aliquis habitus virtuose electiuus illius non eligibilis ꝛ hoc modo virginitas ꝛ virtus moralis corrumpitur ex vnica fornicatione

Ad sextum dico ꝙ virtus potest corrũpi vel perdi modo preexposito sine generatione vitij ꝛ peccati sicut ostensum est de corruptione habitus prognostice veridici quantũ ad prognosticã veritatem. ꝛ de corruptione spei. nec dico contra apostolum dicentem ꝙ si nupserit virgo non peccauit. sicut quidaz dicunt dicentes virginitati annexũ esse votum quod nõ suffragatur eis. pro eo ꝙ fractio voti non opponitur temperãtie nec virginitati. sed solũ iustitie. Ad septimum dico ꝙ virtus perdita per ỏ lectationẽ habitus recuperari potest sed non virtus perdita per transcendẽtiam obiecti sicut ustum est. ille nanq; qui per obliuionem ignoraret esse futuram eclipsim posset scientiam recuperare. sed non ille qui ipsam futuraz nescit. qz ipsam iam transijt. sic autem est in proposito ut ustum est. Ad octauum dicendũ ꝙ virginitate non continget male uti. qz si quis vellet integritatem corporis sui seruare vbi esset necessarium eam frangere pro saluando humano genere. ipse non uteretur virginitate. qz ut dictũ est ipsa non est electiua conseruãde integritatis nisi quãdo frangere non est necesse. si uero virgo frangat integritatẽ tunc vtetur obedientiali uirtute non autem uirginitate. Ad nonum dicẽdũ ꝙ virginitas ut integritas sepius inuenitur in adolescentibus q̃z in viris: sed non ipsa virginitas. ut est perfecta virtus moralis qz sepe contingit ꝙ in adolescentibus nõ habet perfectionem uirtutis quam habet in uiris. Ad decimũ dicendũ ꝙ virginitas non inclinat cõtra primeua iura nature. qz ut dictũ est virgo ſm habitum virginitatis nõ eligit conseruationẽ integritatis contra necessitatẽ generationis. vbi sciendũ ꝙ ius naturale cõiunctionis maris ꝛ femine ẽ naturaliter introductum pro saluãdo humano genere. cum ergo sufficienter saluari potest ꝛ saluatur per alios possũt aliqui licite non venientes contra ius naturale se ab officio generationis subtrahere pro meliori occupatione ut dictum est. Ad vndecimuz dicendũ ꝙ alique ſm corporis integritatẽ uirgines sunt fatue. de quibus arguebatur. virgines autem ſm morem nunq̃ sũt fatui uel fatue. ꝛ tales uocat euãgeliuz prudentes uirgies. Ad duodecimũ dicendũ ꝙ oportere est duplex. vnũ necessitatis aliud nobilitatis. ſm illud quod dicit pbs de prima philosophia. ꝙ alie artes ꝛ scientie ad ipsã comparate sunt necessariores quidem omnes nobiliores uo nulla. sic ꝙ alie scientie manxie mechãice fuerũt oportune ratiõe necessitatis. prima philosophia uero ra-

tione nobilitatis .sic etiám dico q; vir/tutes ciuilis uite sunt utiq; necessario/zes p;o cõitate hõinuz.sed uirtutes ui te contemplatiue sunt nobiliozes de q; bus ẽ urginitas.ꝛ sic oportet aliquos paucos cõtẽplationibus deputatos ha bere eam nõ oportunitate necessitatis ʒ nobilitatis .hoc dicatur de questiõe.

Lectio.8.

Icamus deinceps de liberali/tate]postq̃ determinauit de fortitudine ꝛ temperantia cõ sequenter hic determinat de liberalita te manifestans p;imo obiectum libera litatis prodigalitatis ꝛ illiberalitatis secũdo modum liberalitatis ibi[usus autem videtur esse pecuniarũ]ʒ.o modũ prodigalitatis ꝛ illiberalitatis ibi[di/ctum est autẽ a nobis]manifestans aũt obiectum ꝛ materiam istozum attribu it ipsum p;imo liberalitati . 2.o prodi/galitati ꝛ illiberalitati ibi[est autez ꝛ prodigalitas]ʒ.o probat utrũq; ibi[quo/rum autem est alia utilitas]dicit igitur proponens suum intentum.q; deinceps post tractatum de fortitudine ꝛ tempe rantia dicamus de uirtute liberalitatis liberalitas autem esse videtur quedaz medietas.sicut q̃libet alia uirtus mo/ralis.tamen ipsa specialiter est medie tas circa pecunias .quod apparet . qz vnaqueq; virtus est circa illa tantũ cir ca que laudatur.sed liberalitas nõ lau datur in bellicis in quibus laudat for titudo .nec in delectationibus gustus ꝛ tactus in quibus temperantia . nec i iustis in quibus iustitia. sed in pecuni/js circa earũ dationem ꝛ acceptionem quare liberalitas est circa pecũias.bu/ius rationis ponit p;imo cõclusionem 2.o minorem ibi [laudatur enim]ʒ.o ex/ponit illud uocabulum pecũia. d.q; pe cunias dicimus omnia illa quorumcũ/q; dignum p;etium nũmismate mensu ratur .ita q; possũt legitime cadere sub iusto commutatiuo uel cõiunctiuo . Cõ sequenter ibi[est autem ꝛ prodigali/tas]dictã materiã pecuniarum attribu it prodigalitati ꝛ illiberalitati. p;imo autem utriq; simul dicens q; prodiga/litas ꝛ illiberalitas sunt defectus ꝛ su perabundantia in eis qui student ꝛ a/nimũ uehementer applicant circa pe/cunias .2.o attribuit eam specialiter illi beralitati .d.q; illiberalitatẽ nos semp copulamus ꝛ attribuimus eis qui stu/dent ꝛ uehementer animum applicãt circa pecunias magis q̃ oportet . Isti enim uidentur amatores esse pecunia rum.ꝛ tales amatores sunt communiter illiberales.ʒ.o ibi[prodigalitatem aũt] attribuit eandem materiam prodiga/litati.ꝛ p;imo ponit vnum modum at/tribuendi imp;oprium.2.o co;rigit ipuz ibi[non autem p;opr;ie]dicit autem q; prodigalitatem quandoq;.i . uulgariꝰ appellantes inferimus ꝛ attribuimus hominibus intemperatis . cuius ratio est.quia comuniter uocamus prodigos eos qui sunt incontinentes ꝛ intempe rate suas pecunias consũmẽtes.hoc aũt signum est q; prodigalitas sit circa pe/cunias.ex hoc autem inferimus vnum co;;elarium .s.q; tales prodigi videnꝰ esse p;auissimi.qz multas simul mali/tias habent.puta intemperantiã ꝛ p/digalitatẽ.2.o ibi[non propter autem] co;;igit istũ modum appellandi prodi gum ꝛ attribuendi pecunias prodigo .d.q; nõ p;opr;ie appellatur prodigus ille qui p;opter intẽperantiã consũmit suam substantiam.qz prodigus secũdũ naturam prodigalitatis uidetur ꝛ eri git esse ille qui vnum malum ꝼm se ha/bet. ḃ autem malum est substantiã suã co;;umpere vel consũmere . prodigus eniz ʒ nomen suum: est p;opter sei/psũ pditus .qz quedã pditio eẽ videꝰ ipsius hominis substantie sue .ꝛ con/sumptio uel co;;uptio . cũ viuere vel vi ta hominis existat uel conseruetur per bas pecũias quas prodigus excessiue cõsũmit .ꝛ sic isto modo p;opr;ie accip/mus pdigalitatem p excessiua pecuni az cõsũptiõe pp ipaz cõsũprionẽ.nõ p pter intemperantiam vel intemperatã

delectationē. fz amoꝛ dādi ꝛ expēdēdi ut dicēt infra. Conſ ibi[quozū autē ē alia vtilitas]pbat ꝙ liberalitas ꝛ vi tta ei oppōita ſit ſicut dictū ē circa pe cunias. ꝛ pbat duo. primuz ꝙ pecūijs uel diuitijs cōtigat uti bñ vel male ar guens ſic. quorūcūqz eſt aliqua vtilitas bijs cōtigit vti bñ uel male. ſed diuitia rū ē aliqua vtilitas. q3 tpe ſūt de nūero rez vtilū. quaꝝ diuitijs cōtingit vti bñ ꝛ male. Hui⁹ rōis pōit maiozem in principio ꝛ minozē ibi[diuitie aūt]2ᵒ ibi[vnoquoqz āt]probat ꝙ diuitijs cō tingit uti optīe fz aliquā uirtutē. argu ēs ſic. ille vtitur optime vnoquoqz vtili qui habet circa ſingula uirtutē. igtur di uitijs cōtingit optīe vti illū qui hēt vir tutē circa diuitias. huius rōis ponit ā tecedēs ꝛ ꝓns ibi[ꝛ diuitijs āt]ꝛ ter tio addit applicans ad ꝓpoſitū. ꝙ iſte qui hēt uirtutē circa diuitias nō pōt eē niſi liberalis. ꝛ p ꝓns liberalitas ē vir tuz circa diuitias ꝛ eius oppōita ſunt vitia circa eas. Conſ ibi[vſus āt eſſe uidetur pecuniarū]manifeſtās fozmaz ꝛ modū liberalitatis oſtēdēs. 16. cōdi tiōes. pzio pziaz de cōpatiōe liberalis datiōis ꝛ acceptiōis. 2ᵒ tres de libera li datione ibi[quod āt fz virtutē opera tiones]3ᵒ quatuoꝛ de liberali acceptio ne ibi [neqz accipiet vnde nō oporꝛet] 4ᵒ alias tres de liberali datiōe ibi[nec quibuslibet dabit]. 5ᵒ duas de poſſeſſio ne ibi [liberaliozes āt eſſe uident]. 6ᵒ tres de paſſiōe triſtitie accidēte libera li bōi ibi[ſi āt pzeciū opoꝛtunū]. prima conditio liberalitatis eſt. ꝙ liberalitas uidetur pzincipalius eē in bñ ꝛ opoꝛ tune dare q3 i bñ accipē ꝛ q3 i nō ma le accipere. Hāc āt pbat p. 6. ratio nes. quaꝝ pzia ē talis. cuiuſcūqz uirtu tis operātis circa vtile magis intereſt reddere bonū vſū illius vtilis q3 eiꝰ poſ ſeſſionē. fz pecūie ſūt vtiles vt dictū eſt ꝛ earū uſus uidetur eſſe ſūptus ſeu ex pēſe ꝛ datio. acceptio āt eaꝝ ꝛ cuſto dia videtur magis eſſe poſſeſſio. quare virtutis exiſtētis circa pecūias. puta li beralitatis magis intereſt reddere bo nā dationē pecūiaꝝ q3 acceptionē eaꝝ huius rōis ſupponēs maiozē ut p ſe no tā ponit minozē in pzincipio ꝛ cōcluſi onē ibi[ꝓpter qō magis eſt liberalis] ꝛ patet in lra. faz rōnē pōit ibi[virtu tis eni]que talis eſt bñs ſimul duo me dia. cuiuſcūqz uirtutis magis eſt bene facere q3 ēt bñ pati. ꝛ magis eſt opari bona q3 nō operari turpia. ſed manifeſtū ē ꝙ dare ē benefacere ꝛ opari bōa accipere vero eſt bñ pati ꝛ nō opari tu pia. ubi. ſ. ꝛ dare ꝛ accipere regulātur virtute. quare huius virtutis magis ē dare q3 accipere. huius rōis pōit ma iozē in pzicipio ꝛ minozē ibi[nō ima nifeſtū]nota tō argumētū generale ꝙ virtus moralis eſt magis actiua q3 paſ ſiua. poſtq3 magis intereſt eius benefa cere q3 bñ pati. Tertiá rationē po nit ibi[ꝛ gratia danti]que talis ē. bñs ēt duo media. ille enim cui magis laus ꝛ gratia debetur virtuoſius operatur: cū laus ꝛ gratia debeātur bōi ꝓpt o pus virtuoſum. ſed dāri debetur gratia .ſ. gratiaꝝ actio ab illo qui etus donuz recepit. nō āt recipienti. ꝛ iteruz laus magis debetur danti q3 recipiēti. vt pa tet de cālitate. quare dās virtuoſius o peratur q3 accipiens. ꝛ p ꝓns virtuoſi us opus ē dare q3 accipere. huius rōis ponit ſolā minozē. quartā rōnē pōit ibi [ꝛ facilius nō accipere]que talis ē. in ter opa uirtutis uirtuoſius ē difficilius q3 facilius. cū ois uirtus ſit de difficili ē. li. 2. fz dare eſt difficilius ꝛ nō acci pere facilius. q3 difficilius ꝛ mius bo mies emittūt ꝓpriū quod ē eis icoꝛpo zarū q3 ꝙ ñ recipiūt alienū. quaꝝ virtu oſi⁹ ē dare ſicut oporꝛet q3 ñ accipe. ꝙ ꝛ ſicut ñ. hᵒ rōis pōit ſolā mi. ꝛ patet. quītā rōnē pōit ibi[fz ꝛ liberales]que talis ē. illud magis itereſt liberalitatis ō quo laudāt bōies ꝛ tāq3 ō liberalita te q3 illd ō quo laudāt tāq3 ō inocētia iuſtitie ꝛ tāq3 illud ō quo nō multū lau dāt. fz bōies q dāt qō oporꝛet ō datiōe laudāt ut liberales. q āt non accipiūt

qđ nō oportet nō laudāf ō liberalitate
ſz magis de iuſtitia.q2 non nocent pri
mis ſuis.qui āt accipiūt quod oportet
nō multum laudantur.q2 nō uidentur
accipere amore virtutis vel amore pro
ximi: ſz ſolū amore ſui.quaf liberalita
tis magis intereſt dare quod oportet
t ſicut oportet q̄z aliquod alioꝝ q̄tuz
cetera ſint ēt neceſſaria.huius rōis po
nit minorē. Sextam rōnem ponit i/
bi[amātur āt]que talis ē.illud maxie i
tereſt liberalitatis ex quo libēales ſūt
maxie amabiles t vtiles.ſed ex datio
ne ſūt maxie amabiles t vtiles .qua/
re liberalitatis maxie ē dare .huius ra
tiōis ponit minorem t patet . Conf
ibi[q āt ſz virtutē opationes]oſtēdit
tres cōditiones liberalitatis vel circa
liberalē dationē.q̄ ſūt daf pie.daf rcte
daf lete ad mīm ſic triſtitia quas oñdit
dupliciter:prio ex nā virtutis i genera
li.2o ex nā liberalitatis i ſpetali ibi[q
āt dat quibus nō oportet]prio igitur i/
tēdit ſic arguere.q̄cūq; opatiōes fiunt
ſz virtutē ipe ſūt bone.i.recte t ſūt bo
ni g̃tia.i. pia intentione.cetere ēt ſūt ō
lectabiles ſeu lete.ſz datiōes liberaleſ
fiunt ſz uirtutē liberalitatis . igitur ſūt
lete:ſūt pie:ſūt recte:t p cōſequēs vir
liberalis dabit boni g̃tia t dabit recte
.i. quibus oportet t quādo oportet t
quecūq; oportet t delectabiliť: vel ad
mīus ſine triſtitia.huius rōis pōit duaſ
ptes maioris in principio t tertiā in fi
ne ibi[q enī ſz virtutē]t i medio po/
nit cōcluſionē ibi[t liberalis igitur]t
patet.minorē āt ſuppōit tāq̄z p ſe notā
deinde ibi[q āt dat]pbat idē ex nā li/
beralitatis.d.q ſi aliquis dat nō pre/
dictis modis.ſed dat nō recte dando q
bus nō oportet t dat nō pie dādo non
gratia boni fims t dat nō delectabiliť
dādo triſte vel cū triſtitia.talis nō dice
tur liberalis .talis enīz plus diligeret
pecunias q̄z bonam operationē poſt q̄z
nec bonā t rectā operationē nec intē/
dit bonū finē.nec gaudet in datione. b
āt nō cōuenit liberali p̄eligere pecūias
bonis operatiōibus .Conf ibi[nec ac/
cipiet vnde ñ oportet]oſtēdit quatuor
cōditiones liberalis circa acceptionē q̄
ſunt nō accipere indebitū ñ petere alie
nū.accipere de ſuo.curare ō ꝓprio cō/
modo .dicit āt quātū ad p̄maz q sicut
liberalis nō p̄eligeret pecūias bōis o/
pationibus. ita nec accipiet vt ñ opor/
tet accipe.vnde.ſ.ē indebitū accipe.cu/
ius cauſā aſſignat.q2 taliter accipe nō
ē bōis nō honorātis pecūias. liberaliſ
āt nō ē honorās eas .quare t taliter ñ
accepit.q̄tū ad ſaz dicit q liberalis ñ
ē vtiq; petitiuus aliene ſubſtantie.cuī
cauſā aſſignat.q2 nō ē bōis beneficiā/
tis velle faciliter beneficiari.liberalis
āt eſt multū beneficiās iuxta poſſe ſuuz
q̄tū ad ītiā dicit. q liberalis accipiet
vnde oportet accipere . q2 de ꝓprijs
poſſeſſiōibus .cuius cāz aſſignat. d. q
hoc non faciet ex hoc q accipe reputet
p ſe bonū .ſz accipiet neceſſariā.ut ha/
beat unde dare valeat. Quātum ad
quartā dicit q liberalis ñ curabit. ymo
diligēter curabit ꝓpria cōmoda.cuius
cāz aſſignat.q2 ē volēs p hīs alijs ſufficē
q ſibi ipīs ñ ſufficiūt. Conf ibi[nec da/
bit qbuſlibet]oſtēdit alias tres cōditio
nes liberalis penes dationē q ſūt ñ da
re idignis vt poſſit dare dignis.daf ma
ioza t retiere mioza. dare ſz ꝓprio
nē ꝓprie facultaf.dicit igiť q̄tū ad pri
mā.q liberalis ñ dabit quibuſlibet. pu
ta indifferēter dignis t indignis.cuius
cāz aſſignat vt valeat daf dignis.quā/
tū ad ſaz dicit.ut hōis liberalis intelli
ſupabūdaf vehemēter ñ vt pdigꝫ.q2 e
ius datio excedit rōnē.ſz vt virtuoſ.ſ
.ſ.i diſtributiōe datio excedat' itēntionē
t h ē q dicit.vt ſ liquat ſibi ipi maioza.
cuī cāz aſſignat.q2 ñ ē hōis liberalis
ſe ipuz iſpicē i talib' q̄uiſ ēt ſetipuz re/
ſpiciat i hōis opib' q melioza ſūt cēteris
opib'. q̄tū ad ītiā dicit.q libēalitas ē i
vnoquoq; ſz ꝓportionē ſbe . cuī cām
aſſignat.q2 liberalitas ñ cōſiſtit i mīti/
tudine datorum:ſed in habitu.ideſt in
habitis poſſeſſionibus dantis .h enim
liba' dat ſz ꝓportionē ſbe dāf. dat. n.

iuꝫ ꝓbiū. de puo puū ⁊ de magno magnum. ⁊ ꝑm ꝫ nihil ꝓhibet hominē minora dona dantem liberaliorem esse. si a minoribus possessionibus suis det. homine maiore dante de maioribꝰ. Conꝫ ibi. [Liberaliores esse videntur] Ostēdit duas conditiones liberalis penes possessionē. Secūdam autem ibi. [Bitari autem non facile] ¶Prima est liberalem esse liberaliorem ex possessione ḡtis suscepta ꝙꝫ ex possessione p solicitudinem acquisita. Dicit igitur ꝙ liberaliores enim videntur nō illi qui acquisierunt per solicitudinem sōam suam. Sed illi qui susceperūt gratis ex successione siue ex electione. vel ex largitiōe gratuita. Cuius causam assignat. d. vñ quia suscipientes nō sūt experti amaritudinem eius. Aliam causā assigt. qñ acquirentes magis diligunt diuitias suas ꝙꝫ alij tanꝙꝫ opera sua sicut parētes diligunt geniturā suaꝫ. ⁊ poete scripturam ⁊ carmina sua. Et ideo tales diuites minus audent effundere. Conꝫ ibi. [Bitari autem.] ¶Ponit secundā ⁊ est ꝙ liberalem ditari non est facile. Declarat igitur eaꝫ primo: ⁊ secundo infert vnum corrolariuꝫ ibi. [Propter ꝙ ⁊ accusant.] Tertio remouet vnum dubium ibi. [Non tamen dabit quibus non oportet.] Dicit igitur primo ꝙ nō est facile ditari liberalem. Cuius cām assignat quadruplicem. s. ꝙ liberal' diuitiarum non est libenter acceptiu' nec studiose custoditiu'. ⁊ est libenter emissiuus ⁊ non est diuitiarum honoratiu' ymo cōtemptiu' ꝓpter ipsas diuitias. sed solum honorat eas gratia dationis. Deinde. [ꝓpter ꝙ ⁊ accusant.] Infert vnum corrolarium in populo. d. ꝙ ꝓpter ꝺ ꝙ dictum est populares homines accusāt fortunam: qꝛ viri liberales maxime digni ditatione non ditantur. Cuius causam assignat ut prius. dicens ꝙ istud contingit non irrationabiliꝫ qꝛ nō est possibile hominem non curantez ut habeat diuitias habere diuitias. quen admodum nec est possibile de alijs. puta de scientia: quomō nāqꝫ habebit sciētiā qui non curat habere eam. Deinde ibi. [Non tamen dabit quibus nō oportet.] ¶Remouet dubiū. quoniā eni dictū est. ꝙ ideo liberalis ditari nō potest qꝛ libenter non accipit nec studiose custodit. ⁊ libenter emittit ⁊ ad diuitias honorandas non multum intendit. ¶Posset rationabiliter dubitari in quo liberalis differt a prodigo ⁊ quomō remanebunt ei diuitie. ⁊ per consequens si expedit homini liberalez esse. Ad ꝺ igiꝫ dubium remouendū ꝑs primo ex parte dationis ponit differentiam liberalis ⁊ prodigi. ⁊ modum quo remanēt ei diuitie. secūdo facit ꝺ idem ex parte sūptionis ibi. [Liberalitate vtiqꝫ.] Dicit igꝫ primo ꝙ liberalis nō dabit quibus nō oportet. nec qñ nō oportet. nec aliqd talium faciet in dando que facere non oportet. ꝙ probat ex tribus cōditiōibꝰ sup̄ expositis. Ex prima qꝛ faciendo ꝙ fieri non oportet non operaretur ut liberalis. dictum est enim supra in conditione tertia ꝙ liberalis operaretur ⁊ ꝺ est operari sicut oportet. Ex secūda qꝛ si consūmeret bona sua in quibus non oportet: non haberet tūc quid cōsūmeret ⁊ quid expenderet cum illis in qbꝰ expendere oportet. Cuius oppositum dictū est i 9ª cōditione. Ex 3ª idem qꝛ vt dictū ē liberal' hōis īnest expēdē ex ꝓportionē sibe sue. ē. i ꝓria cōditiōe ⁊ ꝑm ꝺ nō pdet totā sbam suā i dando ⁊ expēdēdo eā. ⁊ i ꝺ differt a ꝓdigo q expendit nō sicut oꝛ ⁊ nō ꝑm proportionē sibe sue. ipse nāqꝫ qui supabūdat i dādo dī ꝓdigꝰ. Cuius signū ē qꝛ pp ꝺ cōiter dicimꝰ tyrānos eē ñ ꝓdigos: qꝛ mltitudo possessiōis eoꝝ ē tāta ꝙ nō vī posse excedi a datiōibꝰ ⁊ sūptibꝰ suis ⁊ sic ꝑz i quo differt liba' a ꝓdigo. ⁊ quō ditie remanēt hōi liba': qꝛ ñ expēdit aliqd supflue nec vltra facultatē sibe sue. 2º ibi [Liba'litate vtiqꝫ.] oñdit ꝺ iō ex parte sūptiōis ꝓbās ꝙ ꝗuis liba' ñ sit mltum acceptiu'tiū opportunā ⁊ debitā acceptionē ñ negliget ymo accipiet vñ oꝛ ⁊ siē oꝛ ⁊ q̄ oportet. ꝺ āt ꝓbat ex tribꝰ. ꝑio quia liberalitas est q̄dam virtuosa me-

dictas circa dationem ⁊ acceptionem simul vtrunq; secundum magis ⁊ min⁹ quare vtrunq; faciet ut oportet: ⁊ per consequens accipiet recte: sicut dabit recte. Huius rationis ponit primo antecedens. Secundo consequens ibi. [liberalis etiam dabit. Tertio resumit antecedens ibi. [virtute vtiq;.] Quarto resumit cõsequens ibi. [Faciet vtrũq;] Littera igitur ⁊ consequentia patent ex secundo. quia talis acceptio necessario sequitur ad dationem decentez. aliter enim non posset dare decenter nisi acciperet. Istud medium tangit ibi. [Sequitur enim ex tertio. quia talis acceptõ non est contraria liberali dationi. ymo vt dictum est sine ipsa esse nõ potest. cõcludit igitur q̃ in homine liberali fiunt acceptiões sequentes tanq; necessarie liberali dationi. ⁊ acceptiones ei contrarie: nullo modo fiũt. Consi ibi. [Si autem preter oportunuz.] Ostendit ẽt conditiones liberalis penes accidentia et in actibus suis que sunt tristari in preterno: atis sumptibus. Secunda vel non tristari. vel modicum. si inueniatur in cõpoto. tertia tristari maxime si expendendum non expendit. dicit igitur quantum ad primã q̃ si contingat ipsũ consumere aliquid preter oportunum q̃ scilicet oportet consumere: tristabit tamen moderate. Cuius causã assignat quia virtutis interest ⁊ delectari ⁊ tristari in illis in quibus oportet ⁊ sicut oz. Quantum ad secundam dicit q̃ liberalis est bene comunicatiuus in cõpotis symbalis non mitrologus in cõputãdo nec querimonios⁹ in soluẽdo. quia potest in pecunijs aliquid iniustum pati. cum non bonozet sine tristitia ditias l' ad minus sine magna. Quantũ ad tertiam dicit q̃ liberalis magis generatur ⁊ magis tristatur si nõ cõsumpserit aliquid q̃ consumere oportuit q̃ si cõsũpserit illud q̃ consumere non oportuit: quia in primo pretermisit operationez bonam. in secundo vero ãmisit temporalem substantiam. Et hic liberalis nõ placet symõidi poete qui oppositz in suis carminibus predicauit melius eẽ putans preemittere operationem bonam ⁊ virtuosam q̃ perdere temporalem substantiam. Erat enim auarus ⁊ pecuniarum amicus. Et hoc modo liberalis in gaudendo ⁊ tristando differt ab illiberali. Differt etiam penes b duo a prodigo: quia prodigus in bijs peccat quia nec delectatur in bijs in quibus oportet nec sicut oportet. nec tristatur in bijs sicut oportet. b autem manifestius erit procedentibus nobis ad terminandũ de prodigo. Lectio 9ª

Dictum est autem nobis. [Supmanifestauit modum liberalitatis. hic manifestat modos prodigalitatis ⁊ illiberalitatis. Primo tñ simul modum vtriusq;. Secõ separati modũ prodigalitatis. ibi. [Que quidẽ igitur prodigalitatis Dz. Terciõ modũ illiberalitatis ibi. [illiberalitas autẽ insanabil'.] Dicit ergo primo q̃ dictum est a nobis supra libro secũdo ⁊ hic in principio huius tractatus q̃ prodigalitas ⁊ illiberalitas sunt quedam superabundantie ⁊ defectus. sic q̃ vtraq; est superabundantia ⁊ vtraq; est defectus: tamen in alio ⁊ in alio: quia in duobus habent esse. s. in dando ⁊ in sumendo. Nec oz addẽ tertiũ. s. supt⁹ seu expensas q; supt⁹ ⁊ expẽsas ponim⁹ in nũerũ dationũ: q; virobiq; fit emissio sbe. Sed prodigalitas superabũdat ⁊ est quedam supabũdantia in dando ⁊ non in accipiendo. ymo deficit ⁊ est quidã defectus in accipiendo. e p⁹. tamẽ est de illiberalitate q; illa in dãdo deficit. tñ in accipiendo superabundat. Sic tamẽ q̃ b superabundãtia sit in paruis pecunijs q; in b differt mã liberalitat' ⁊ magnificẽtie q; illa ẽ circa magna. b ãt circa pua. Deinde ibi. [que quidem prodigalitat'.] manifestat modos ⁊ cõditiones prodigi ⁊ prodigalitat'. manifestat ãt. 8. cõditiões. pmã q̃ prodig⁹ ñ mltũ ẽ locupletabil'. scõam q̃ est melioz illiberali ibi. [Quare tal' videt' vtiq;] Tertiam q̃ est faciliter sanabilis ibi. [Bene sanabil' ãt.] Quartã q̃ nõ vidẽt' eẽ moraliter pu⁹ ibi. [pp q̃ ⁊ vidẽt']

Quintam q̄ est multoꝝ amatiuus ibi. [Et secundum hūc autez moduz.] Sexta m q̄ in accipiendo sit faciliter illiberalis ibi. [Sed multi prodigorum.] Septimam q̄ in dando nunq̄z est liberalis ibi. [Propter q̄ neq̄z liberalis.] Octauaz q̄ ex modo expendendi sepe sit intemperatus ibi. [Propter q̄ intēperati.] Dicit ergo primo q̄ bona temporalia que sunt prodigalitatis idest i manum hominis prodigi non multum coaugentur nec multiplicantur. ⁊ per consequens ipse prodigus non multuz est locuplebilis: ymo faciliter depauperabilis. q̄ patet ex duobus. primo quia acceptio non sufficit dationi. non enim est facile vel etiam possibille hominem ex nulla vel quasi ex nulla parte accipientem omnibus. vel quasi omnibus daſ sine depauperatiōe ⁊ defectu substantie. huiusmodi autem accipiens est pdigus. quare prodigus non potest omnibus vel quasi omnibus daſ sine depauperatione. Non enim intelligit pbs q̄ prodigus ex nullo accipiat ⁊ q̄ omnibus tribuat nisi comparatiue pro eo q̄ plus tribuat q̄z accipiat. Secūdo patet idem qz discretio non apponitur dationi temporalis enim substantia velociter ō reliquit dātes indiscretos ⁊ ydiotas in expendendo qui nesciunt quādo ⁊ vbi ⁊ qualiter daze ⁊ expendeſ oportebit Sed prodigi sunt tales ydiote. quare prodigos velociter derelinquit temporalis sōa. ⁊ sic patet q̄ prodigus non ē multum locuplebilis. Secundam conditionem ponit ibi. [Quare talis videtur] dicens q̄ talis. s. prodigus videt eē melioz hōie illiberali ñ puo idest ñ in parno excessu: quia multo melioz est eo idest multo distantioz ab extremo p̄ uitatis. quia cum ambo vicia mala sint neutrū propze dicitur melius reliquo sed debet intelligi melius idest ab extremo malo distantius. ō autem conditio prodigi probatur ex tribus sequētibus. Tertiam conditionem ponit ibi. [Bene sanabilis enim.] dicens quasi pro causa predicte conditionis q̄ prodigus est bene sanabilis ab egritudine seu vitio sue prodigalitatis. Et ō ex duobus ipsum retrabentibus ab intentione prodigalitatis que sunt etas ⁊ egestas. Etas nanq̄z senilis naturaliter auget appetitum accipiendi ⁊ retinendi ⁊ minuit appetitum dandi. quia enī ē etas defectuosa. ideo naturaliter magis ac magis appetit sibi de temporali sba subueniri. quare naturaliter inclinat hominem ad diligentiozem acquisitionem ⁊ tenaziozem custodiam sbe tē poralis. Egestas vero prebet impossibilitatem dandi. Et cum ō docet incōmoditatem talium dationum. quare ō duo retrabunt hominem ab intentione prodigalitatis. Sed cum ō est vnuz disponens prodigum ad medum liberalitatis. s. conuenientia prodigi cum liberali. Et ideo dicit pbus q̄ ad medium potest venire qui habet ea que sunt hominis liberalis: quia libenter dat ⁊ nō libenter accipit. Neutrum tamen hoz obseruat. ut oportet obseruare. nec bene idest non virtuose sicut facit liberal'. si cum ō assuescat scilicet minus dare ⁊ plus accipere: vel aliqualiter alio modo transmutet suum propositum fiet vtiq̄z liberalis: quia dabit quib' oportet ⁊ accipiet vt oportet. ⁊ non accipiet vnde nō oportet. Et si hoc modo nihil agat circa pecunias nisi sicut oportet erit vtiq̄z liberalis. Quartam conditionem ponit ibi. [Propter q̄ ⁊ videtur.] dicens q̄ propter dicta in premissis conditionibus prodigi. prodigus ñ videtur esse prauus secundum mozem q̄ probat: quia omnis secundum mozē prauus est vel malus ex assurrectione appetitus ad malum: vel inutilis ex cāu appetitus a bono. Sz prodigus superabundās in dando ⁊ nō in accipiēdo nec ē mal' nec inutilis: qz sic opari nec ē hōis mali. nec hōis inutilis. sz potius hōis ispiēs. quaſ pdigus ñ videt ſm mozē mal' q̄uis videat ispiēs. b' rōis pōit p'. conclusionē. ⁊ 2'. mi. ibi. [nō. n.

mali.]Est autem sciendum q̄ prauitas est dispositio appetitus que vel appeti tum inclinat ad malū g̃tia cōmoditatis vel voluptatis q̄s prefert honestati quia p̄ pter voluptatez mala operamur ut. ē. libro secundo capto tertio. vel appeti tum retrahit a bono: gratia fugiendi la boris vel tristitie: quo vel qua plus vult carē sine hōestate q̄s b̄re cū hōestate: q̄ ppter tristitiā a bonis recedim⁹ vt ibi dem habemus. Neutrum autem bonū facit prodigalitas. quia prodigus non videtur tm̄ amare pecunias q̄ eas p̄ferat honestati. postq̄s est earū largus emissiu⁹ nec tantum tristari in earuz vsu dando vel expendendo. q̄ propter hoc retrahat a bono. Et h̄ est intentio p̄bi in hoc passu. Quintam conditionez ponit ibi. [Secundum hunc autē modū.]. d. q̄ secundum modum istum quez hz prodigus videtur q̄ prodigus mlto melioz sit homine illiberali. vt dictum est supza in conditione secunda. q̄ apparet per ea que dicta sunt in conditione tertia ꝛ quarta. ꝛ ēt per ea que dicta sunt in hac quinta que est q̄ h. s. prodigus amat multos ad minus in effectu amoris quia multis bona sua tribuit. Illiberalis vero videtur amare nullū quia nulli libenter ꝛ gaudenter tribuit ymo nec videtur amare se ipsum quia etiam pro se ipso ꝛ pro necessitatibus suis non libentez expendit. simile vero hūc dicit Hie. de auaro. d. q̄ auaro deē tam q̄ habet q̄s q̄ non habet. Nunc ār patet secūda conditio prodigi q̄ ē melioz illiberali ex alijs trib⁹ expositis cōditionibus: quia notoriū est q̄ inter malos ille est minus malus qui est sanabilioz qui secundum morem non est p̄uus qui est multorum amatiuus ꝛ multū bñficijs. Sed prodigus est huiusmodi vt patet ex predictis conditionibus. quare ipse minus est malus q̄s illiberalis. Sextam conditionem ponit ibi. [Sed mlti prodigorum]. d. q̄ de numero prodigorum multi sunt qui accipiunt. vnde non oportet quemadmodum dictum ē. quia opera sua non faciunt vt oportet. Et secundum huius acceptionem sunt vel fiunt illiberales. h̄ autem eis accidit ex duobus. primo quidem quia p̄ pe voluntatez consumendi sunt ꝛ fiunt acceptiui: sed faciliter accidit eos h̄ facere. s. consumere ꝛ tribuere non posse quia bona existentia in manibus taliuz consumptorum velociter derelinquunt eos. quare coguntur aliunde ꝛ de alienis bonis tribuere cum de suis non possunt. Secundo simul cum primo accidit p̄digis esse vel fieri illiberales. q̄ nihil boni curantes tanq̄s illi q̄ ñ operantur gratia boni accipiunt indiferenter ꝛ vndiq̄. quia dare ꝛ expendeē cōcupiscunt. Sed qualiter. s. bene vel male. ꝛ vnde. s. de suo vel alieno dent vel expendant nullam differentiam faciūt totum enim est indiferens apud eos. quare indiferenter expendunt de suo ꝛ alieno. ꝛ in hoc q̄ de alieno ipsi sunt illiberales. Septimam conditionem ponit ibi. [Propter q̄ neq̄ liberalis.]dicens q̄ propter illud q̄ dictum est etiā sequitur alia conditio prodigi. scilicet q̄ prodigus in dando non est liberalis quia dationes prodigorum nō sunt bonis liberalis. quia non fiunt modo quo fiunt per hominem liberalē. q̄ patet ex tribus. primo quia prodigi dationes non sunt bone. Secundo quia non sunt boni finis gratia. Tertio quia nō fiunt vt oportet idest secundū modum debitū. Non enim sunt bone. quia quādoq̄ isti p̄digi faciunt diuites eos quos oporteret ex suis demeritis indigere. Non fiunt autem gratia boni finis. q̄ virtus secundum morem moderatis ꝛ scientijs nihil vtiq̄ daret. ex quo patet q̄ non intendunt bonum finem nec ēt dant vt oportet. nec modo debito quia dant adulatoribus vel hominibus secūdum aliquam aliam voluptatez eos delectantibus. sicut faciunt hystriones ꝛ truncati. Octauam conditionem ponit ibi. [Propter q̄ et intemperati]. d. inferendo per modum corrolarij q̄ ppter

hoc q̄ isti prodigi prompti sunt ad dan dū eis qui eos qualitercunq̄ delectant multi prodigi sunt ⁊ fiunt intemperati quia enim sunt faciliter consūmentes bona sua. ideo etiam faciliter consum/mūt ea in intemperantias. Et quia nō viuunt ad bonum finem ordinantes vi tā suā. idcirco facilē ad voluptatē ꝺeli nāt. b̄ ād duo faciūt hōiem itēpatū sicut sunt duo retrahentia hominem ab intē perantia. s. amor necessitatis. q̄ nolūt homines expēdere necessaria ad sustē tationem vite pro explettone libidinis ⁊ intemperantie: ⁊ amor honestatis: quia nullus ordinans vitam ad bone/statem ordinat ipsā ad voluptatē sicut intemperatus. hijs ergo duabus habe nis fractis in prodigo faciliter fit intē peratus. Deinde ibi. ⌊ Prodig⁹ quiō igitur.] Concludens dicit effectus indu cibilis. i. faciliter ducibilis a quocunq̄ motu passionis includentis circa eius opera cito transit in predicta vitia. tñ si positus fuerit studio referente motus suos ipse veniet in modum virtutis ⁊ in illum modum quez oportet circa pe cunias obseruare.

Lectio x^a

Liberalitas autem.] Postq̄ manifestauit modum liberali tatis ⁊ prodigalitat̄. Hic ma nifestat modum illiberalitatis. Manifestans primo insanabilitatem eius. 2° multiplicitatez modorum eius ibi. ⌊ ex tendit autem.] Tertio contrarietatem eius ad liberalitatē ibi. ⌊ Congrue vti/q̄] Dicit ergo primo q̄ illiberalitas ē insanabilis. Cuius causam assignat trī plicem. cupiditas nanq̄ pecunie pro uenit ex naturali appetitu supplendi indigentiam ⁊ defectum. ut supra dic/tum fuit comedendi in tractatu de tem perantia vbi agit̄ de castrimargo. quā defectus humani ⁊ humane indigētie causant cupiditatem pecunie. tangit q̄ istos tres defectus. s. vnum qui sequit̄ etatem. puta senectutem. alium qui se quitur fortunam. puta paupertatem vl̄ egritudinem. vel malam complexionē. aliam qui sequitur ut in pluribus totā speciem. vnde appetitus illiberalis na turaliꝰ ē homini q̄ appetitus prodigi ⁊ plures homines sunt amatores pe cuniarum q̄ contemptores datores ⁊ emissores earū.. videntur ergo isti tres defectus humani secundum etatem: se cundum fortunam: secundum speciem totam facere homines illiberales. ⁊ iō morbus illiberalitatis est insanabilis. quia defectus causantes augentes ⁊ saluantes eam magis crescunt q̄ de/crescant. quare ⁊ ipsa. quoniam auctis ⁊ saluatis causis augetur ⁊ saluatur effectus. Deinde ibi. ⌊ Extendit autez in multum.] Manifestat multiplicita/tem modorum illiberalitatis. primo tñ dat causam huius multiplicitatis. secū do explicat eam ibi. ⌊ Qui quidem eni in talibus] Dicit ergo q̄ vicium illibe/ralitatis se extendit in multum: ⁊ est multiformiter peccatur: quia multi videnꝫ esse modi illiberalitatis. causa vero mꝫ tiplicitatis istius est: quia illiberalitas in duobus consistit. s. in defectu datio/nis ⁊ superabundantia acceptiōis. In hijs autem duobus existens non omni bus aduenit integra. sed quandoq̄ di/uiditur sic q̄ aliqui habebūt vnaz par tem scilicet hij qui acceptione supera/bundant ⁊ datione non deficiunt sicut accidit quibusdaz prodigis ut supra fu it expositum. Alij vero habebunt aliaz scilicet hij qui datione deficiunt. tñ ac ceptione non superabundāt. ut infra di cetur. Et sic habemus in generali tres modos illiberalitatis. quoniaz sunt ali qui illiberales integraliter superabun/dantes in acciptendo ⁊ deficientes in dando. aliqui vero partialiter supera/bundantes in acciptendo ⁊ non defi/cientes in dando. aliqui vero partialiꝫ e cōuerso non superabundantes in acci piendo. sed deficientes in dando.

Est autem sciendum q̄ illiberalitas

dicitur extendi secundum susceptionem magis ⁊ minus. Dicitur autem eē mltifarmis secundum multos fines intē tos a mltis illiberalibus. ut videbitur parte sequenti. Dicitur autem multos habere modos secundum multas spē tie opiniones differētes in quibus peccant. [Qui quidem enī in talibus] hic explicat predictam multiplicitatē q̄tū ad modos partiales. primo exponens modum deficientis in dando. ⁊ non superabundantis in accipiendo. secundo alium habentis e conuerso ibi. [Hij ār rursus.] Dicit ergo q̄ illi qui sunt in talibus appellationibus. i. qui taliter appellantur. s. vel parci vel tenaces. vel kymbikes. i. cymini venditores. omnes inq̄ tales deficiunt datione sed nō excedunt acceptione. quoniam aliena nō appetunt nec sic sibi dari petūt. nec oblata libenter accipere volunt. Deinde ibi. [Hij quidez propter] Reddit cāz motiuam. quare tales nō sunt datiui. 2ō quare no sunt acceptiui ibi. [Hij aūt rursus propter timorez.] Dicit ergo q̄ hij quidem. s. parci ⁊ tenaces ⁊ cymini venditores abstinent a dando bona sua. propter quandam abstinentiā morum ⁊ reuerentiam. i. fugam turpium quia quidam de istis videntur vel saltē ita dicunt ipsi propter hoc custodiū bona sua ⁊ non largiri ea. vel nō cogant aliquando depauperati propter necessitatez vite turpe aliquid operari puta furtum vel falsē aliquid operāi. De numero autem istorum esse videtur speciaiter kymbikes victus cymini venditor ⁊ omnis illi similis in tenacitate. qui nominatus est a superabundantia illius priuationis seu negationis que est nulli dare. Conī ibi. [Hij autez rursus.] Reddit causam quare isti accipere nolunt. dicens q̄ hij rursus propter timorem abstinent ab alienis ⁊ ab accipiendo aliena. qz ñ videtur facile eūdem hominem aliorum accipere dona ⁊ alios non accipere bona eius. quare ne alij accipiant eorum bona ipsi nolūt accipeī aliena. Et ideo placet eis. nec dare sua nec accipere aliena. Notādū autem quomodo se habēt. parcitas: tenacitas ⁊ kymbikitas. vbi sciendum q̄ dare alteri bona sua videtur includē tria. s. actū p̄terneccessarium: quia non videretur alias esse bonum ⁊ proprīū incōmodum. quia dans tantuz minuit propriam facultatem. ⁊ tertium recipientis cōmoō simpliciter gratuitum. pp̄ b autem tria opponunt se dationi predicta tria. quia parcitas se opponit sūptibus preterneccessarijs. Ipsa nanq̄ principaliter habet pro fine exclusionē superfluitatis. ⁊ omnis preterneccessarie emissionis. Et ideo quandoq̄ parcitas sonat in bonum quomō sūmit eaz macrobius. tanq̄ sequelā temperantie ut supra questiōe prima de temperantia. Est ergo bona pro q̄sto fugit ⁊ vitat superfluum ⁊ excessuz. Sed est mala pro q̄sto fugit ⁊ vitat dare tanq̄ actum vnum superfluum ⁊ preterneccessarium. Tenacitas autem se opponit proprio icomodo. ⁊ ideo dationi tanq̄ actui inferrenti damnum homini danti pro eo q̄ minuit propriam facultatem kymbikitas autez opponit se cōmodo alieno: horret enīz facere alteri gratiā ⁊ impendere beneficium absq̄ p̄sētī recōpensatiōe. ⁊ ideo dicitur cymini venditor: quia nec modicuz de cymino de re. s. nullius precij daret alicui nisi statiz reciperet equiualens. Et ideo talis homo cymini venditor promptissimus esset ad symoniaz. Conī ibi. [Hij autem rursus secundum acceptionez.] Exponit modum illiberalitatis superabundantis in accipiendo: ⁊ non deficientis in dando. Et dat istum modum cuz multis conditionibus ⁊ differentijs Secundo autem verificat vnaz de istis differentijs per oppositum ibi. [Eos enim qui magna.] Tertio per propositū ibi. [Aleator quidē.] Dicit g̃ p̄. q̄ hij aut alij a p̄dictis fz acceptionē sup-

abundant in accipiendo vndiqz vnde cunqz possint ad se trabere. ⁊ omne q̄ cunqz possint capeꝝ quales sunt illi qui operantur opera illiberalia sicut lenones pasti ⁊ nutriti de meretricio: quia de turpi commertio meretricum: ⁊ ipsemet meretrices lenonibus in hoc similes. ⁊ qcūqz alij tales sicut vsurarij Et pro q̄tuis vsurarij parua lucrentur ⁊ parua accipiant vltra sortem in multo mutuo. Omnes enī isti tales ⁊ eorz similes accipiunt: vnde non oportet: ⁊ q̄tum non oportet: quia plus q̄ oportet. Comune autez est omnibus istis talibus turpis lucratio. Cuius ratio patet quia omnes isti sustinēt obprobria gratia lucri ⁊ non q̄ticunqz lucri. sed tantum parui lucri. Et sic habemus quatuor conditiones talibus viris illiberalibus comunes. prima est: quia omnes se ipsos exponūt turpitudi culpe. 2ª q̄ exponunt se obprobriis ifamie. Tertia q̄ exponunt se gratia lucri. Quarta vo q̄ gratia parui. Conī ibi. [Eos enī q] verificat vltimam conditionem p oppositum. v. q̄ eos qui magna vnde non oz accipiunt. ⁊ ea que accipere non oportet non dicimus illiberales esse. puta tyrannos qui civitates desolantur ⁊ sacra deorum templa predantur. sed dicimus eos esse pernicios rei. i. letalit damnosos ⁊ impios tanqz a naturali hominuz pietate alienos ⁊ iniustos tāq̄ raptores violentos. Est enim sciendum q̄ pernicies est mors seu interitus Dicitur autem de perneco pernecas q̄ est perfecte necare. Et ideo permities vniuersaliter sumitur pro quocūqz morali damno ⁊ permitiosus tanqz morti fere damnosus. quales sūt prefati tyrānni in desolationibus ciuitatum. Impietas autem opposita pietati tot modis dicitur quot modis dicitur pietas. Sed pietas dicitur tribus modis. vno modo dicitur esse cultus dei. Alio modo cultꝰ parentum. Alio modo cultus pauperū. Ptimo modo summitur ab Augu. in 9º de trinitate. capº. iº. dicente q̄ pietas idē est q̄ thosebia i. cultꝰ dei. Secūdo modo summitur a tullio dicente q̄ pietas est virtus que parentibus ⁊ patrie cultum ⁊ reuerentiam affert in sua rethorica. Tertio modo summit ab vgone dicente q̄ pius est cōpassiuus ⁊ pietas compassio. Sic ergo summit tripliciter impietas. vno modo ut destructio cultus dei. Alio modo ut destructio cultus parentum. Alio modo ut destructō cultus pauperū. Et hoc triplici modo potest hic accipi impietas. Nomen aūt inuistitie manifestum est. Conī ibi. [aleator quidez.]vēificat eandem conditionez paruitatis in proposito: dictum ē enim q̄ illi tyranni qui magna vnde nō oportet accipiunt non dicuntur illiberales: quia illa sunt nimis magna. Sed aleator qui cum taxill⁹ ⁊ aleis vult aliquod paruum lucrum ⁊ mortuorū spoliator qui sudaria funerum extrahit de sepulchris q̄ est etiam modicum lucrū ⁊ latro qui expectat pro misero victu suo iuxta itinera spolia transeuntium. hij in q̄ omnes sunt de numero ⁊ vitio hominum illiberaliū. q̄ patet quia oēs sunt turpes lucratores ⁊ omnes negotiantur gratia parui lucri. q̄ autem lucrum eorum sit turpe patet in singulis Spoliatores enim mortuorum pro lucro suo sustinent obprobria. latrones autem maxima pericula. aleatores aūt ab amicis quibus oportet dare lucrari student. Et sic omnes isti accipiunt ⁊ lucrantur vnde non oportet. quare oia eorum lucra sunt turpia ⁊ eorum acceptiones sunt illiberales. Conī ibi [Congrue vtiqz]manifestat illiberalitatis cōtrarietatem dicens q̄ illiberalitas congrue. i. ex causa legitima dicitur esse cōtrarium liberalitati. quia q̄tus prodigalitas ⁊ illiberalitas opponantur liberalitati sicut extrema medio. tamen illiberalitas magis opponitur ei ⁊ magis malum est quā prodigalitas ⁊ homines magis ⁊ frequentius peccāt fm inclinationē illiberalitatis q̄ prodigalitatis Ultimo autem concludit epylogans

q̄ de liberalitate ꝛ ꝺ malitijs oppoſitꝫ .ſ. ꝓdigalitate ꝛ illiberalitate tanta dicta ſint: qꝛ iſta bñ intellecta ſufficiunt.

Ad euidentiaꝫ prædictoꝝ querenda ſunt ſex. primū vtruꝫ liberalitas ſit virtus. Secundū vtꝛ ſit ſpecialis virtuſ diſtincta ab omi virtute donatiua. Tertium vtrum prodigalitas ſit moralis malitia. Quartū vtrum prodigus plus peccet dando q̄bus oportet non dare quam non dando quibus oportet dare. Quintum vtꝛ illiberalitas ſit auaritia. Sextum vtrū omnis uſura ſecunduꝫ ſe ſit mala dato q̄ de iure poſitiuo non ſit prohibita.

Queſtio iª.

Et primo arguitur q̄ liberalitas non ſit virtus. primo quia nulla virtꝰ eſt deperditiua materie ſue circa quam operatur. Sed liberalitas eſt deperditiua materie ſue. ſcilicet pecunie. quare non eſt virtus. Aſſūptum apparet quia omnis res ex eiſdem generatur ſeu acquiritur. augetur ꝛ ſaluatur. ut. ē. li. 2º dictum eſt de bitu. Sed poſſeſſio pecunie non augeꝫ ex actibus liberalitatis. ut hic dicitur. quare nec ſaluatur. Et ſi non ſaluatur deperditur ex actibus liberalitatis. 2º quia nullus fit perfectus ex emiſſione virtutis ꝛ uſus ꝛ materie vtutis. q̄ pꝫ ex eo q̄ virtus habentem perficit ꝛ opus reddit bonum. ut ſupra libro 2º. Et .j. libro ſexto. Sed ex emiſſiōe pecuniarum que ſunt materia liberalitatis ꝛ vſus earum. Et per conſequens ipſiuſmet liberalitatis fit homo perfectus dicente domino. Si uis perfectus eſſe vade ꝛ vende omnia vniuerſa que habes ꝛ da pauperibus ꝛ veni ꝛ ſequeꝛ me. Matthei. 19º. capº. quare liberalitas non eſt virtus. Tertio quia extrema circa quācunq̄ virtutem moralem ſunt p̄uitates ꝛ malitiē ut. ē. li. 2º. Sed prodigalitas oppoſita liberalitati ſicut extremitas medietatis non eſt moralis prauitas: quia nec prodiguſ videtur eē moraliter malus ut hic habeꝫ in textu. quare nec ipſa liberalitas media erit moralis virtus. Sed oppoſitū dicit pbꝫ Dicendum ergo cuꝫ pbo q̄ liberalitas eſt moralis virtus: quia omnis habitꝰ laudabilis appetitiuus eſt virtus moralis. Ex eo enim q̄ eſt habitus laudabilis conſtat q̄ eſt virtus. ut ſupra in fine primi. Et ex eo q̄ eſt appetitiuꝰ ꝛ non intellectualis eſt moralis ut habetur ibidem. Sed liberalitas eſt habituſ appetitiuus ꝛ laudabilis. quare cōſtat q̄ eſt moralis virtus. Aſſūptum patet ex deſcriptiōe liberalitatis collecta ex conditionibus liberalitatis poſitiſ ſparſim in textu. Eſt enim liberalitas habitus ſecundum rectam rationem electiuus ꝛ executiuus decentis acceptionis: decentis largitionis: decentis expenſionis pecuniarum ꝛ moderatiuus amoris ꝛ contemptus earum. ꝛ omnē liberalem vſum pecuniarum reddens bonum. medians inter exceſſuꝫ ꝛ defectum expenſionis inter nimiam ſolicitudinem ꝛ nimiam negligentiaꝫ circa pecunias. inter prodigalitatem ꝛ illiberalitatem. ſeruans in accipiendo iuſtitiam: in largiendo leticiam: in expēdendo moderantiam pro fine poſſe bonitatez largitionis intendens. Dēs autem huiuſmodi deſcriptionis particule poſſunt haberi euidenter ex textu. Dicendum ergo ad primum q̄ liberalitas non eſt deperditiua māe ſue. ſ. pecunie. Et q̄uis ex actibus liberalibus nō augeatur pecunia: tamen ſaluatur. Et ſicut in aīali ſimiles ſunt conuerſiones alimenti ex quibus animal augeꝫ illis ex quibus ſaluatur. tamen aliquādo ex illis ſaluatur ꝛ non augetur ppt deperditionem. Sic dico q̄ acceptiōes liberales q̄ non augent ſed ſaluant pecuniam ſunt tales in re quales acceptiones que augent eam. tamen iſte nō augent: quia dationes ab alia parte tāꝫ minuunt. liberaliſ tamen principaliꝫ itēdit bonitatē dationū q̄ acceptionū. qm̄ acceptō finaliꝫ ordinaꝫ ad poſſeſſionē. poſſeſſio vero ad dationeꝫ ut

dictū ē in vltima pticula descriptionis. Ad secundum dicēdū q nullus fit pfectus ex omissiōe liberalitatis ⁊ vsus ei⁹ sed potest fieri perfectus ex occupatione circa meliorē materiaz q̄ circa pecuniaz. quia bene inuenitur perfectior virtus q̄ liberalitas que non potest ita conuenienter acquiri animo circa pecunias occupato. sicut animo abstracto. vnde ait ysidorus. Sācti viri ideo contemnere cupiunt mundum ⁊ motum mentis ad superna reuocare. ut ibi se se colligant vnde defluxerunt ⁊ inde se subtrahant vbi dispersi sūt. Iusti quidem qui rebus bonoribus q̄ ac vite blandimentis renuntiant prouide ab omni terrena possessione se mortificant ut deo viuant .li.3° de sūmo bono. c°. i6°. Sic autem loquitur euangelium Et est simile de vsu coniugij quo quis potest bene vti cum virtute cuz toto illo vsu pretermisso potest quis ad meliora vota transire non dimittendo mala sed suscipiendo meliora. Ad tertiuz dicet in tertia qōne.

Questio i6ª

QE secundo arguitur q liberalitas non sit specialis virtus distincta a caritate diuina q̄ nō a phylantropia. q̄ non a misericordia q̄ non a personali amicitia. q̄ nō a magnificentia. q̄ non a iustitia. Primo q̄ arguitur q̄ non a caritate diuina. quoniam habitus quoz priuationes nō sūt distincte. nec ipsi sunt distincti. alias posset dici q̄ surditas ⁊ cecitas sunt indistincte. visu ⁊ auditu manentibus distinctis. Sed priuationes caritatis ⁊ liberalitatis sunt indistincte in eodez. legitur enim qui habuerit sbam huius mūdi ⁊ viderit fratrem suum necessitatez habeī ⁊ clauserit viscera sua ab eo quō caritas dei manet in eo. prime. Io. 3°. c°. quasi dicat q̄ nullo modo. Similiter autem nec liberalitas moralis manet in eo qui facit dare quibus oportet. Et sic patet q̄ eadem priuatio que est non dare quibus oportet priuat hanc ⁊ illā quare ipse sunt indistincte. Secundo q̄ non distinguatur a phylantropia que ē vt⁹ bōm amatia vt dicet. j. li°. 8°. qz media: quoz extrema nō sūt distincta. nec ipa sūt distincta sed extrema liberalitatis ⁊ phylantropie nō sunt distincta: quia defectus amoris hominum reddit hominem illiberalem. illiberalis enim nemīnem diligit sed nec se ipsū vt ꝺ dictū ꝺbus. Excessus vero amoris hominū reddit hominem prodigum: vnde prodig⁹ multos amat ⁊ excessiue ut hic dicitur. quare sicut illiberalis ⁊ deficiens in amore hominum. ⁊ etiam prodigus ⁊ excessiuus sunt indistincti in q̄tum tales. Sic liberalis ⁊ phylantropus sunt indistincti. Tertio q̄ nō a misericordia quoniā habitus quoz opera sunt in distincta. ⁊ ipsi sunt indistincti. opera nanq̄ precedentia habitus sunt cause ⁊ sequentia sunt effectus habitum. ut .ē. li. 2°. Sed opera liberalitatis ⁊ misericordie sunt indistincta. vtriusq̄ enī opus est dare quibus oportet ⁊ quādo oz q̄ marie indigētib⁹ tēpoī necessitatī. quaī ⁊ ipsi bit⁹ sūt indistincti. Quarto q̄ non ab amicitia personali: quia virtutes quarum iniurie sunt indistincte. ⁊ ipse sunt indistincte. Sed iniurie personalis amicitie ⁊ liberalitatis sunt indistincte ꝺ dicēte pbo. quia aleator qui lucrari vult ab amicis quibus oportet benefacere est illiberalis et sic ledit liberalitatem. constat etiam q̄ in hoc ledit amicitiaz pp q̄ ꝺebuit eē amic⁹ bñficus ut. j. li°. 9°. quare hee virtutes sūt indistincte. Quinto q̄ non a magnificentia. qz virtutes ille nō sunt distincte: que soluz differūt ut magnitudine ⁊ paruitate dicente ꝺ pbo q̄ nihil prohibet liberalem esse minoza ꝺantem si a minoribꝰ ꝺet. quaī ꝺare minoza ⁊ maioza ñ diuersificant speciem liberalitatis. Sed liberalitas ⁊ magnificentia: hoc solo modo differunt. ut. j. capīo sequenti. quaī liberalitas ⁊ magnificētia nō sūt specifice distincte. 6°. ñ a iustitia. qz ꝺtus distrī

butiua pecuniarum in distribuendo di/
scernens inter dignos ⁊ indignos vide
tur esse iustitia. ⁊ per consequēs ab ea
esse indistincta. ℔ enim est esse ⁊ opera
ri iustitie distributiue. ut. j. li. 5° sed libe
ralitas est virtus distributiua pecuniaꝝ
habāt viri ⁊ distribuēdo discernit: qz ñ
dabit quibuslibet. puta indignis ut pos
sit dare quibus oportet. vt hic dicitur.
quare liberalitas videtur esse iustitia.
⁊ per consequens non videt distingui
ab ea. Sed oppositum videtur qz pro/
digus vult esse qui aliquod malum hēt
⁊ sic accipimus prodigalitatez ut dicit
pbs in principio lectionis huj⁹. Quaꝝ
simili modo liberalis qui aliquod speci
ale bonum habet ⁊ ℔ dicemus liberali
tatem. quia quot modis dicitur vnum
oppositorum tot modis dicitur ⁊ reli/
quum. primo topicoꝝ. Si ergo prodiga
litas dicit uno modo sicut speciale ma
lum distinctum ab alijs malis. Sic dicet
vno modo liberalitas tanq̄ vnum q̄dā
bonum a ceteris bonis distinctum. Di
cendum ergo q̄ liberalitas est specialis
virtus specifice distincta a ceteris virtu
tibus memoratis. Ad̄ apparet duplici
ter. primo quia quarunc̄q̄ virtutum ⁊
vniuersaliter habituum obiecta p̄ia sūt
distincta. ⁊ ipse sunt distincte vel distin
cti. sed omnium predictarum virtutum
obiecta prima sunt distincta. quare ⁊
ipse. Assumpta patēt: quia obiectū pri
mum caritatis diuine. i. illius amoris i
fusi quo diligimus deum est ipse deus
ut deus. Q̄uis plura alia ex caritate di/
ligamus. deus tñ est primum ex carita/
te dilectū ⁊ in ordine ad eum cetera di
liguntur. Philantropie vero obiectum
primum est homo ut homo in toto hu/
mano genere. quam philantropiā at/
tribuit Joannes damascenus soli xp̄o
.d. q̄ solus est philantropus. quia solus
ostendit amorem humano generi salu/
brē. Misericordie vero obiectū primū ē
homo non ut homo. sed homo subiect⁹
miserie. est enim misericordia habitus electi
uus relenandi miserias hominum mi/
serorum. Personal' autem amicitie o/
biectum primum est homo sociali fami
liaritate coniunctus amanti ut sit con
iunctus ei. non ut homo. sed ut sic se ba
bet ad amantez ut. j. declarabitur li°8°.
circa principium. Magnificentie vero
obiectuz primum est operabile magnū
ut magnuz ut. j. c° sequēti. Justitie vero
iustum ut iustum. ut. j. li°5°. Liberalitaꝝ
autem obiectum primuz est pecunia ut
vtilis. q̄ enim liberalitas aspiciat pecu
nias ita dicit pbs in principio lectionis
q̄ autē ut vtiles patet. quia hoc modo
⁊ sub hac ratione est virtus circa eas ⁊
nō aliter. ut patet ex ratione pbi in il/
la parte. Quorum autem est aliqua vti
litas. Sic igitur patet q̄ omnes isti. 7.
habitus hñt obiecta prima distincta ſ℔
rationibus suis. ⁊ per consequens q℔
ipsi habitus sunt distincti. Secundo qz
quecunq̄z virtutes electiue in electioni/
bus suis includūt fines distinctos ⁊ ipe
sunt distincte. fines enim distincti inclu
si in electionibus distingunt electiones
⁊ electiones distincte iudicant habitus
electiuos esse distinctos: quia magis q
dagant mores ex electiōibus q̄z ex op̄a
tionibus. ut. 6. li. 3°. Sed predicte vir/
tutes in electionibus suis includunt fi
nes distinctos. quare ⁊ ipse sunt distin
cte. Ad euidentiam assūpte sciendum
q̄ omnes iste virtutes habent vno cōia
.s. dare ⁊ uelle dare. omnes enim dant
quibus oportet ⁊ omnes ℔ eligūt. Dif
ferunt tñ penes finē quez intēdunt pp
quem dant ⁊ propter quem dare volūt
Et sic appetitus finium intentorum in
clusi in electionibus sunt distincti. Cari
tas enim diuina vult dare pauperi ut in
hoc seruiat creatori eius p̄stituens si
bi p̄o fine ipsum seruitium creatoris.
Philantropia vero vult dare homini
vt bene faciat homini in c℔tū est homo
p̄stituens sibi p̄o fine benefacere ho
minib⁹. Misericordia vero dat vt releuet
miseriam miseri. ℔ intendens simplicit
tan c℔ finem. personalis autem amicitia
dat ut amicum beneficiet. quia ℔ regrit

ãicicia. ut ifra li. 9°. b ãt intẽdit tãq̃ fi/
nẽ. magnificentia vero dat. ut p b ope
retur ⁊ efficiat aliquod magnũ opus.
nõ intẽdẽs bonoz̃ uel cõmodũ vel gra
tiã alicuius. ſz tñ bonitatẽ operis ma/
gni. iuſtitia vero vult dar̃ ſz q̃ ipſuz da/
re ẽ quodda reddere. aliter enĩ iuſtitia
nõ eligit dationẽ. niſi tñ vt redditionẽ
liberalitas vero nõ dat. nec dare intẽ/
dit ut ſeruitiuz deꝰ. nec vt iuuamẽ bõis.
nec vt releuamẽ miſerie miſerozũ. nec
vt beneficiũ ãici. nec vt opus magnũ:
nec vt reditionẽ: ſz vt bonũ ⁊ optimuz
uſũ pecũiaꝝ. qz pecũie ⁊ q̃cũq̃z nũmiſ/
mate mẽſurant̃ ſunt quedã vtilia quib⁹
cõtingit bñ ac male vti. b intẽdit. b ap
petit liberalitas vt pecũjs bõies non
male: ſz bñ decẽter ac recte vtantur. ⁊
ſic patet modus diſtinguendi iſtas. 7.
virtutes. Dicẽdũ ḡ ad primũ in op/
põitũ q̃ priuatio caritatiſ ⁊ priuatio li/
beralitatis ñ ſũt vna priuatio. ſicut nec
cecitas ⁊ ſurditas. tamẽ priuatio ope/
ris qõ eſt liberalitati ⁊ caritati comũe
põt eẽ vtriq̃z priuatiõi cõis. ſicut vtriuſ
q̃z cã vl̃ effectus. ⁊ hec priuatio ẽ non
dare vel nõ velle dare. exẽplũ aũt bui⁹
eẽt ſi quis eẽt priuatus ſẽſu cõi qui pp
hãc priuattonẽ priuaretur uiſu ⁊ audi
tu. ⁊ tamẽ ꝓprie priuatiões bozũ ſen/
ſuũ. puta ſurditas ⁊ cecitas manerent
diſtincte. q̃uis õpenderent ab vna cõi
priuatione. ſic ẽt q̃uis ad hãc priuatio
nẽ que ẽ nõ velle dare ſequatur priua/
tio liberalitatis ⁊ priuatio cãitatis. ta
mẽ tp̃e manẽt diſtincte. Ad ſecũdũ di
cẽdũ. q̃ extrẽa philãtropie ⁊ extrẽa li/
beralitatis nõ ſũt diſticta. ymo ſũt abin
uicẽ altera. ſicut cã ⁊ effectus. qm̃ ex/
trẽa philãtropie ſũt aliquãdo cauſe ex/
trẽoz̃ liberalitatis ⁊ aliquotiens ecõ/
uerſo. quidã enĩ qz neminẽ diligũt ne/
mini dare uolũt. quidã ãt tantũ amant
diuitias q̃ neminẽ amãt. ⁊ ſingularit̃
neminẽ qui uellet ab eis accipere. q̃/
uis ḡ de vitijs vitia ⁊ virtutes de uirtu
tibus oriãtur: non tñ ꝓpter hoc ea q̃
oriũt̃ ſunt eadem cũ bijs a quibus oriũ
tur. Ad tertiũ dicẽdũ q̃ vnũ ⁊ idem
opus exterius exhibituz̃ põt eſſe opus
pluriũ virtutũ ſecundũ diuerſa motiua
eaꝝ. quare nõ omnes virtutes ſunt ee/
dem quarũ opera exterioza ſunt eadez̃
ſic ãt eſt in ꝓpõito de liberalitate ⁊
miſericozdia que cõueniũt in ſolo exte
riozi opere. Ad quartũ dicẽdũ q̃ ñ
omnes virtutes patiẽtes iniuriã in eo
dẽ opere ſunt indiſtincte. qz idẽ opus
põt aliquãdo ſubeſſe pluribus vitijs ⁊
ꝑm hoc in eodẽ opere fiet p̄ plures vir
tutes. ſicut hic dicit ph̃s de ope prodi/
gi qui effectus eſt intẽperatus qui ſimꝫ
ledit liberalitatẽ ⁊ tẽperãtiam. Ad
quintũ dicendũ q̃ liberalitas ⁊ magni
ficẽtia nõ ſolũ differũt magnitudine ⁊
paruitate ut uiſũ ẽ. ſz ph̃s dicit hanc diſ
ferẽtiam eẽ ꝓ eo q̃ magnificẽtia ſemp
attendit ad magnitudinem operabiliſ
liberalitas nõ. ſz tantum ad bonuz u/
ſũ rei utilis. ⁊ ideo loquens de utraq̃z
dicit magnitudinẽ iſtã ad aliquid. i. re
latiuam. qz magnitudo pecunie qua u/
titur liberalis refertur ad q̃ſtitatẽ pe/
cunie vnde ſũmitur. ſz magnitudo pe/
cunie ſecundum q̃ ea utitur magnific⁹
refertur ad q̃ſtitatẽ operis q̃ p pecũiã
efficitur. Ad ſextum dicenduz̃ q̃ di
gni ⁊ idigni poſſũt ſũmi dupliciṫ. vno
mõ qz meruerunt ⁊ demeruerũt. ſic q̃
eis ꝓpter merita debẽtur prẽmia ⁊
pp demerita pene. ⁊ b mõ inter eos di
ſcernit iuſtitia reddens vnicuiq̃z quod
ſuũ ẽ: alio modo qz iſti meliozes ⁊ illi
deteriozes uel abũdantiozes ⁊ indigẽ
tiozes. ſic q̃ nec iſtis nec illis debẽtur
munera. ⁊ hoc modo diſcernit inter di
gnos ⁊ indignos: liberalitas nõ: red/
dẽs eis debita ſz ſponte ⁊ libere dans
meliozibus ⁊ indigentiozibus munera
ſua.

Queſtio. 17.

Ē. ſz ꝓargumtur q̃ ꝓdigalitas
ſit mozalis malitia. prio qz in
mã mozali ois extrẽitas op/
poſita virtuoſe medietati eſt mozalis
malitia. ut ſupra. li. 2°. ſz prodigalitas
ẽ talis extrẽitas. quare vidẽt mozalis

malitia. 2°qz oīs bītus electiuus perditiuus bñtis est mozalis malitia . sed prodigalitas ẽ talis bītus. qz vt hic dicit pbs. ꝓdigus ẽ quasi p se pditus . b ãt ẽ ex bītu ꝓdigalitatis. quare ipa est malitia . tertio qz oīs bītus electiuus ⁊ inductiuus ad plura vitia ẽ mozalis malitia. sz ꝓdigalitas ẽ huiusmōi dicẽte pbo. q multi ꝓdigoz faciliter fiūt illiberales ⁊ itempati. b ãt nō fit nisi ex cōditiõe ⁊ modo prodigalitatis. quaꝫ uidetur malitia. sz i oppōitū ẽ auctoritas ⁊ rō pbi q̄ habẽt i textu. ad questiõnẽ ergo dicẽda sūt duo. prio q prodigalitas ꝑz se sūpta nullo alio uitio sibi ānexo ẽ q̄dã malitia ⁊ dispositio mala 2°q nō ẽ mozalis malitia nec prauitas appetitus. primū patet. qz oīs dispositio volūtaria p̄ bōis vtilitatẽ. p̄ virtutẽ ⁊ p̄ rōnẽ ẽ aliqua malitia ⁊ dispositio mala. sz ꝓdigalitas ẽ huiusmōi. tpa nã qz ledit vtilitatẽ bũane necessitatis ducens bōiez ad indigẽtiã. ⁊ ẽ p̄ virtutẽ liberalitatis. ⁊ ẽ p̄ dictamẽ recte rōis quare ẽ quedã malitia . tertiū ꝓbo . qz oīs mozalis malitia q̄ dici pōt prauitas appetitus bẽt prio sue prauе electiõis motiuo vel bonū bonestū vel bonuz vtile vel bonū delectabile i apparẽtia qz ꝑz dionisiū. nẽo ad malū aspiciens aliquid optatur. ⁊ idcirco oīs opans intẽdit aliquod de istis tribus bonis per sufficientẽ diuisionẽ. que bẽt. ē. li. 2°⁊ j. li. 8. sz ꝓdigalitas ꝑz se sūpta nō bẽt aliquod istoz triū bonoz tanꝗ motiuū ⁊ inductiuū ad prauitatẽ electiõis. qz si intẽdat bonū bonestū vel intẽdit bonorẽ vel aliquod bonū honore dignuz si honorẽ : tunc nõ eẽt prauitas ꝓdigalitatis sed prauitas superbie vel cayme. si vero bonū honore dignū . puta virtutẽ. tunc talis appetitus vel talis intẽtio nõ induceret prauitatẽ. si vero intẽdat bonū ꝺlectabile: tunc nõ eẽt prauitas ꝓdigalitatis sed intẽperantie. vt dicit pbs de illo qui pp foznicationem multa expẽdit. j. post prīcipiū libri quinti. si vero intẽdat bonū utile . tunc ñ potest dici q circa hoc habeat appetituz deprauatum cum sit vehemens emissiuus rerū utiliū. puta pecuniarum. quare uidetur q nullo modo prodigalitas secundum se sumpta sit prauitas appetitus reddens prodigū moraliter prauum. quamuis reddat ipsum insipientem ⁊ fatuum. sicut dicit pbs. non q ipsa prodigalitas sit ipsa insipientia. sz qz ex appetitu prodigo nascitur i intellectu talis dispositio que dicitur insipiẽtia. Ad primum ergo dicendum. q non omnis extremitas virtuti opposita est moraliter prava. puta illa que magnam conuenientiam habet cum medietate uirtuosa. sicut habet prodigalitas secundum se sumpta cum liberalitate. ⁊ ideo cõcedo q omnis extremitas sit mala. sed non q sit moraliter prava sicut est expositum. Ad secundū dicendū q prodigus dicitur perditus ẽ moraliter. quia perdit substantiam temporalem. non tamẽ est perditus ex eo q incurrat prauitatem moralem. Ad tertium dicendum q prodigalitas est dispositio inductiua ad morales malitias. ipsa tamen infra suo limite sumpta non includit aliquam prauitatem moralem. Questio. 18.

E. 4°. arguitur. q prodig' pl' peccat dando bona sua quib' non oportet. puta hystrionib' ⁊ adulatoribus q̄ꝫ non dando uiris indigentibus. primo qz plus peccat qui subtrahit bonum morale q̄ꝫ qui subtrahit bonum temporale: quanto maius est istud bonum q̄ꝫ illud. sed dans bonum temporale homini malo subtrahit ab eo bonū morale. qz nutrit ipsum i malitia sua a qua corrigeretur: si nullus daret sibi donec esset correctus. qui autem non dat homini bono subtrahit tantum ei bonū temporale. quare plus peccat ille q dat malis hominibus . q̄ꝫ ille qui nō dat bonis hominibus. 2°qz maius peccatum est illud quod non est ordinabile ad bonum finẽ: q̄ꝫ illud qđ est ordinabile ad bonum finem. sed da

re malis adulatoribus uel aliter dele-
ctãtibus nõ est ordinabile ad bonũ fi-
nez. qz ut dicit pbs istud cõiter ordina-
tur ad vanitatem ꝛ superbiã uel ad vo
luptatem ꝛ intẽperantiam. nã dare bo
nis hominibus ẽ ordinabile ad bonuz
finez. qz ad moderantiã morum ꝛ ad
fugã turpiũ. ut habetur in textu. quare
illud dare maius peccatum ẽ ꝙ̃ istud ñ
dare. 3m qz corruptio seu consumptio re
rum vilium peius est ꝙ̃ cõseruatio ea-
rum. sz dare bõibus malis est rerz vti-
lium perditio corruptio ꝛ consũptio. ñ
dare autem est custodia ꝛ conseruatio.
quare peius est istud ꝙ̃ illud. Sed i
oppositũ arguitur. qz grauius est pec-
care circa bonum ꝙ̃ circa malum. vitiũ
eniz nõ est peccatum. qz opponitur al-
teri uitio: sed qz opponitur bono me-
dio. quare similiter grauius est pecca
re in hominẽ bonum ꝙ̃ in hominẽ ma-
lum. sz prodigus non dans quibus o-
portet peccat in bõies bonos. dãs aũt
quibus non oportet peccat solum i ho-
mines malos. qz peccat in seipsũ quẽ
depauperat ꝛ in recipientez quem in
malum sustentat. quare plus peccat ñ
dãdo ꝙ̃ dãdo. 2m qz pl' peccat qui se ha
bet ad alterũ ut illiberalis. ꝙ̃ qui se ha
bet ut prodigus. quare vt dicit pbs il-
liberalis deterior est prodigo. tum qz i
sanabilior: tũ qz moraliter prauior. tũ
qz prodigus est multorũ amatiuus. il-
liberalis aũt nullius. nec etiã sui ipsius
sz dans quibus non oportet se bẽt vt p
digus. nõ dãs ãt quibus oportet vt illi-
beralis ꝛ parcus. quare grauius pec-
cat non dando ꝙ̃ dando. 3m qz extremo
rum illud est peius quod est distantius
ab optimo medio. vt. ē. li. 2m sz non dãs
quibus oportet distãtius est a liberali
tate que ẽ optimũ mediũ i hac ma-
teria ꝙ̃ dare quibus nõ oportet. magis
nãq; distant dare ꝛ non dare: ꝙ̃ dare ꝛ
dare. quare nõ dare quibus oportet pe
tius ẽ ꝙ̃ dare quibus non oportet. dicẽ
dũ ergo ad questionẽ ꝙ̃ non dare qui-
bus oportet peius ẽ ꝙ̃ dare quibus nõ
oportet. hoc aũt persuadetur ex quatu-
or. primo ex motiuo utriusq;. qz nõ da
re quibus oportet prouenit ex iniquio-
ri motiuo ꝙ̃ dare quibus non oportet.
non dare enĩ puenit ex inordinato a-
more pecunie quo nihil est iniquius. vt
dicitur. ecc. x°. dare vero quibus non o-
portet prouenit ex aliquo alio amore
puta amore dationis qui proprie facit
hominẽ prodigũ uel amore honoris vl'
amore voluptatis. amor ãt pecunie est
iniquior ceteris. vt allegatum est. cuius
ratio videtur eẽ. qz datio ꝛ honor ꝛ vo
luptas sunt propter se appetibilia. pe-
cunia vero secũdũ naturaz non ẽ appe
tibilis propter se: sed tantũ propter al
terũ. constat ãt ꝙ amare vt finẽ rem nõ
ppter se appetibilẽ iniquius est ꝙ̃ a-
mare rem propter se appetibilem. qua
re amare pecuniam est iniquius ꝙ̃ a-
mare dationem. uel honorẽ uel volu-
ptatẽ. ex quo sequitur. ꝙ nõ dare quib⁹
oportet ad quod inducimur amore pe
cunie peius est ꝙ̃ dare quibus non o-
portet ad quod inducimur amore dati
onis uel honoris uel voluptatis. 2°
ex modo vtriusq;. quia non dare quib⁹
oportet habet modum ignobiliorez ꝛ
utiliorem ꝙ̃ dare quibus non oportet.
pro eo ꝙ non dare habet modum inuti-
lis ꝛ timidi impotentis ꝛ otiosi. ꝛ iõ
dicit. ecc. ubi supra. ꝙ auaro nihil ẽ sce
lestius. dare uero quibus non oportet
habet modum virilis ꝛ audacis potẽ-
tis ꝛ fructuosi hominis. quare non da-
re peius est ꝙ̃ dare. 3°. ex natura pe
ccati que includit conuersionem ad bo
num apparens. seu ad bonum minus
ꝛ mutabilius ꝛ auersionem a bono ve
ro maxtmo ꝛ incommutabili. conuer-
sio tamen non est peccatum. nisi pro ꝙ̃
to trahit secum auersionem. conuersio
nanq; ad bonum commutabile potest
esse licita: dum tamen fiat sine auersio
ne a bono immutabili. tunc arguitur sic
omne peccatum tanto grauius est quã-
to maiorem auersionem a bono bone-
sto includit. sed nõ dare quibus oportet

maiorē auersionē a bono honesto in-
cludit q̄ dare quibus non oportet. q̄d
patet. q2 dare quibus non oportet nō
includit illam auersionem que facit ho
minem prodigum. nisi pro quanto pro
hibet dare quibus oportet. ⁊ ideo ty-
rannos non dicimus prodigos quantū
cūq; dent quibus nō oportet. pro eo q̄
multitudo possessionis eorum est tanta
q̄ non potest superari ⁊ exhauriri qui
dando ubi non oportet possint etiam
affluenter dare ubi oportet. ut habetur
ex textu. quare non dare quibus opor-
tet est grauius q̄ dare quibus nō opor-
tet. 4°. suadetur idem ex forma exē-
pli. quia de utroq; peccato habemus
exemplum: tamen ualde differens. q̄
legimus filium prodigum qui consum
pserat substantiam suam uiuendo lu-
xurioſe cum meretricibus misericordiā
consecutum. Luce. 15°. legimus tamen
diuitem epulonem qui mendicanti la-
zaro benefacere recusauit misericordi
az assequi minime potuisse. luce. 16°. ex
quo sequitur q̄ dare quibus non opor-
tet facilius indulgetur q̄ non dare qui
bus oportet. ⁊ per consequens istud ē
grauius ⁊ illud leuius. Dicendum
ergo ad primum. q̄ non dare bonis ē
subtrahere bonum temporale ⁊ bonū
morale simł. pro eo q̄ sicut aliquis pos
set ad malum induci propter abundā-
tiam quam ex malo suo. puta ex falsis
adulationibus consequitur. sic posset a
bono abduci propter penuriam quam
cōsequeretur tenendo bonā uitam. po-
sito q̄ nullus uellet bōis hominibus be
nefacere. ⁊ ideo ille qui potest ⁊ non
uult dare bōibus bonis ⁊ egenis q̄tuz
est in se subtrahit eis ⁊ alijs bonū mo-
rale sicut tēporale. Ad 2m dicendū
q̄ non dare quibus oportet dare non ē
ordinabile per naturam ad bonum fi-
nem. licet ita dicant illi tenaces ⁊ par
ci. hoc tñ non dicit pbs. nisi recitās fal-
sam excusationem eoz. Ad tertium
dicendū. q̄ res utiles non conseruant
apud tenaces: ⁊ parcos plus q̄ apō
prodigos in comune bonum. pro eo q̄
res apud eos sunt quasi perdite. quia
nec eis nec ceteris prosunt. cū talis p-
cus neminē diligat. nec etiam seipsum
ut dicit pbs. quare ꝓdigus non potest
bona sua in peioribus manibus pone-
re q̄ in manibus tenacium ⁊ parcoruz

Questio .19.

Et. 5°. arguitur. q̄ illiberalitas
sit auaritia. q2 earū opera sunt
eadem. hoc enim dicit pbs. q̄
lenocinium ⁊ usura ⁊ latrociniū ⁊ spo
liatio mortuorum sunt opera illibera-
litatis. constat etiam q̄ sunt opera ava
ritie ⁊ iniustitie. ut infra. li. 5°. quare illi
beralitas est auaritia. Sed oppositum
uidetur. q2 diuersis uirtutibus di-
uersa uitia opponūtur. sed auaritia op
ponitur iustitie. sicut ipsa existens rea-
liter iniustitia. ut infra li. 5°. illiberalitas
autem opponitur liberalitati. iustitia
uero ⁊ liberalitas sūt diuerse. ut usuz
est. quare simliter illiberalitas ⁊ ava
ritia sunt diuerse. Ad questionem
ergo dicenda sunt quatuor. primo q̄ il-
liberalitas non est auaritia. quia sup-
posito secundum intentionem philoso
phi infra. li. 5°. q̄ auaritia sit iniustitia
constat q̄ auaritia est circa redditionē
non circa nationem. circa acceptionez
⁊ detentionem redditiōi oppositas. ñ
circa acceptionem ⁊ detentionem do-
nationi oppositas. sed illiberalitas ad
hec omnia se habet penitus econuer-
so. quare illiberalitas non est auaritia
Secundo quia auaritia non semper
nec uniuersaliter concomitatur illibe-
ralitatem. quoniam multi multotiens
agunt illiberaliter absq̄ omni iustitia
⁊ auaritia. puta parce uiuentes cū sint
diuites. non audentes in proprijs ne-
cessitatibus expendere. Itē micro-
logizantes in compotis ⁊ ratiocinijs
uolentes habere rationem usq̄ ad ul-
timum quadrantem. ⁊ accipientes un
de non oportet ſm urbanam congruē-
tiam. unde tñ licet ſm iustitiam. isti qui
dem omnes agunt illiberaliter. nō tñ

iniuste nec auare. Tertio q̄ auaritia concomitatur illiberalitatem i non dando quibus oportet in extrema necessitate positis. q̄ non reddere hominibus quod eorum est cum quis reddere potest est iniustitia ⁊ auaritia. sed ñ dare hominibus in extrema necessitate includit non reddere illis quod eor̄ est. q̄ in illo casu omnia sunt comunia iure politico. quare i tali casu auaritia ⁊ iniustitia semper concomitantur illiberalitatem. 4°. q̄ auaritia concomitatur illiberalitatem in accipiendo vnde non oportet rem alienam sine causa legitima. ꝟ enim est manifesta iniustitia. quare ⁊ c.. Dicendū ergo ad illud quod obijcitur. q̄ in eodem opere possunt concurrere multa uitia. sicut. ꝛ dictum est questione secunda. ⁊ ita est i proposito. quoniam accipere de latrocinio est accipere vnde non oportet. dupliciter. vno mō. q̄ hoc prohibet lex iustitie. dicens. non furaberis. ⁊ hac de causa sic accipere est iniuste ⁊ auare agere. Secūdo modo quia hoc prohibet mos liberalitatis qui non est acceptiuus sine decentia. ut habetur. ⁊ hac de causa sic accipere est illiberaliter agere. Questio. 20.

Ꝛ. 6°. arguitur. q̄ nō omnis usura secundum se sit mala. dato q̄ non esset iure positiuo prohibita. primo q̄ nullus contractus utriq̄ parti voluntarius ⁊ utriq̄ cōmodus ⁊ nulli nocius uidetur esse secundus se malus. Argumentum ad ꝟ. quoniam philosophus enumerans cōmutationes iniustas nullam inter eas connumerat nisi damnosam ⁊ inuoluntariam: ratione uel ignorantie uel violentie. infra libro quinto. sed aliquis contractus usurarius est huiusmodi. posito enim. q̄ quidam mercator accipiat pecuniam ad usuras ⁊ inde multuz lucretur. iste contractus erit utriq̄ parti voluntarius. ⁊ utriq̄ parti commodus. quia utraq̄ pars habebit ꝟ lucro pecunie mutuate. ⁊ nulli uiuenti noc/ uus. quare non uidetur fuisse secundū se malus. Secundo quia omne permissum expresse in iure ubi attenditur sola ratio naturalis videtur esse licituz aliter enim ratio naturalis permitteret aliquid secundum se malum. quod est contra philosophum infra libro quinto. vbi agit de iusto naturali. ⁊ libro septimo. ubi dicit rationem optima deprecari. sed usure permittuntur expresse in iure ciuili. ut probatur. ff. de usuris. l. pecunie ⁊ .l. placuit. ⁊ .c. de usuris. l. i. ⁊ .3. ⁊ .l. eos. §. sup̄ usuraz̄. in quo. §. statuitur usuraz̄ q̄titas. vltra quā prohibēt. quare videt q̄ circa q̄titatē illam permittūtur. igitur vsure non sūt secundum se male nisi ratione alicuius excessus vel circunstantie. Tertio quia quicquid est licitum accipere licet etiam velle accipere ⁊ etiā cum pacto recipere. nō enī videtur q̄ receptio vicietur per velle cum in omni legitima receptione interueniat velle. nec etiaz per pactum cum pacta sint de iure naturali vt habetur in principio decretoz. Sed gratiam facienti licet accipere remūerationem ab eo qui recipit. ad hoc enim recipiēs tenet ut. j. li. 9°. quare licet etiā ei velle recipere ⁊ cuz pacto recipere. ꝟ autē erit vsura si quis altī mutuet. Ꝛ. gratiam facit ei. Et si pactum interuenit de remuneratione aliqua vltra sortem cōmitetur vsura. quare ipsa videtur esse licita nō secunduz se mala. Sed oppositum apparet. quoniam omis acceptio secundum se illiberalis ⁊ turpis ⁊ obprobriosa est secundū se mala Sed omnis vsura ē huiusmodi. vt habetur hic per pbm. quare omnis vsura est secundum se mala. Dicendum ꝯ q̄ omnis vsura est secundum se mala. dato q̄ nullo iure positio fuisset prohibita Est autem ad huius euidentiam prenotanduz q̄ recipere aliquid vltra sortem contingit dupliciter. vno modo in releuationem damni: quia ille qui pecuniam accōmodat damnificatur in ꝟ mutuo. In cuius damni releuationem ali

quid rationabile reccipit vltra sortem. Alio modo i acquisitiõez lucri: q3 ille qui accõmodat in nullo damnificatur ex mutuo. q3 pecunia tñ valet ei in manu aliena sicut in sua. tñ de gratia quaz alteri p3estat vult habere lucrum. i p3imo casu non est usura sed in secũdo. ⁊ iõ in secũdo casu ostendo: q3 ois usura sit secũdũ se mala quadrupliciter: q3. s. ois vsura ip3ortat inhumanitatẽ: ⁊ imisericordiã: ⁊ illiberalitatẽ: ⁊ iniustitiã

Quod enĩ usura sit opus inhumanitatis p3obatur. qm̃ opus cõtrariũ humanitati est opus ihumanũ: ⁊ quedaz ihũanitas. sz usura est opus humãitati cõtrariũ. hũanitas enĩ ut hic sumitur non p3o anima ⁊ cor3p3e hõis: sed p3 virtute que in greco dicitur philantropia. i. amor hõis: ẽ quedã uirtus obligans ⁊ inclinãs hõies ad subueniẽdũ mutuo sibi inuicẽ: rõne cuius quisq3 tenetur ad illud quod sibi nõ nocet ⁊ alteri p3odest gratis ipendere: ut p3obatur. ff. de euictiõibus. l. increditor ie in fine. ⁊ ratione cuiuslibet hõis interest hominẽ afficere beneficio cũ põt sine p3op3io dãno. ut. ff. de seruis exp3ortãdis. l. seruus ea. l. in fine. vsurarius aũt non uult gratis impẽdere quod sibi nõ nocet ⁊ alteri p3odest. nec aliũ iuuare beneficio cũ possit sine p3op3io damno ut fuit p3esuppositũ. quare usura ẽ quedã ihũanitas. Quod ãt sit imisericordia p3obatur. qm̃ addere grauamẽ ubi deberemus apponere releuamẽ est imisericorditer agere. misericordia enĩ ẽ tristitia super alterã miseria cum uolũtate releuãdi eã. sz usurarius addit grauamẽ pauperi ⁊ egẽo cui ex misericordia debuit ipendere releuamen. quare imisericorditer agit. Quod ãt usura sit quedã illiberalitas patet. qm̃ ois receptio turpis ⁊ ob3p3ob3iosa ẽ illiberalis accipitur enĩ i tali acceptione vnde nõ oport3et. q3 quisq3 plus debet honestatẽ uite ac fame sue a turpitudine ⁊ ob3p3ob3ijs p3eseruare q3 pecũias aggregare. sed acceptio usuraria ⁊ accipere vltra sortẽ modo predicto est turpis et ob3p3ob3iosa. q3 enĩ sit ob3p3ob3iosa patet. q3 inter gentiles ante ois iurisp3osi tiui p3ohibitionem fuit ob3p3ob3iosa. ut dicit aristoteles de tẽp3ore suo. Quod autẽ fuerit etiã turpis moraliter ⁊ cinliter patet. q3 nihil ẽ ob3p3ob3iosum sine turpitudie. quare acceptio usuraria est illiberalis. Quod ãt sit iniusta p3batur. qm̃ omne iustum est equale. ⁊ omne iequale iniustũ. ut infra. li. 5. sz omnis contractus usurarius est iequalis sz lucrum ⁊ damnũ que sm̃ p̃bum. infra li. 5. debẽt adequari. q3 usurarius recipit lucrum sine dãno pecunie. sine damno laboris. sine dãno solicitudinis. ⁊ sine periculo damni. altera uero pars recipit damnũ. q3 reddit ultra illud qõ accepit sine lucro adequate. illud dãnũ ⁊ etiã laboris damnũ ⁊ solicitudinis recipit etiã periculum dãni si recipiẽs pecunia mutuata usus fuerit i mercimoniis. rei nanq3 locate dominiũ retinetur ita q3 cõductor3 questionẽ differre nõ p3otest. ut. c. de pig. act. l. nec cõductores. sz in mutuo fit ecõuerso. q3 rei mutuate dominiũ trãsit i debitor3em. ut p3obatur. ff. si certũ petatur. l. mutuũ. ⁊ iõ de re que ẽ in dominio ⁊ i piculo martini tritius non põt exigere lucruz. quod tamen fit in mutuo usurario. tñ de re locata que remanet in dominio ⁊ periculo Ticij cum est in usu ⁊ seruitio martini. potest ticius exigere mercedẽ rei sue. quare cõtractus usurarius ẽ simpliciter iequalis sz lucrũ ⁊ danũ. ⁊ p cõsequẽs ẽ iniustus. dicẽdũ g̃ ad p3imũ q3 cõtractus usurarius nõ ẽ volũtarius recipiẽti vtr. q3 plus uellet si posset accipe ⁊ reddẽ sic usura q̃z cũ usura: sed necessitas cogit eũ. uult g̃ pticulariter p3o isto casu necessitatis sue. ⁊ sic p3otest dici q3 contractus ẽ mixtus q̃z tũ ad vnam partem ex voluntario ⁊ inuoluntario. item q3 non ẽ cõmodus ymo damnosus. q3 secundum for3mã pacti iste

plus debet reddere q̄z accipere. Nec est attendendū ad sequentem rei euētum. qz euentus sequens contractum non iustificat precedentem. Ad secundū dō. q nō omnia in iure permissa sunt bona ꝛ licita. qz quedam non tanquam bona. nec sicut honesta. sed tanquam in quibusdam casibus necessaria p eo q ex defectu humanitatis ꝛ phylantropie diues nō vult pauperi subuenire. Et ꝫ videt causa permissionis vsurarum. Ad tertium dicendum. q quicquid licet recipē. licet velle. sed non cum pacto recipē. qz illud qō recipi pōt vt donum. nō potest recipi ut debitum. Nunc autem sic est q pactum proueniens tollit rationem doni. ꝛ ponit rationem debiti. Et ideo creditor potest velle remunerari gratuito per modum doni non tamen exigere debito per modum pacti. L. xi.

Idebitur autē vtiq;]. Supra determinauit de liberalitate. hic autem de magnificentia. manifestans primo que sit materia magnificētie. secūdo que sit oppoita magnificentie ibi. [Talis aūt habitus]. 2° que sit forma magnificentie ibi [Magnificus aūt scienti]. 4° que sit forma banausie ibi. [Superabundans aūt.]. 5° que sit forma paruificētie ibi. [Paruificus aūt] 6° que cōuenientia banausie ꝛ puificentie ibi. [Sunt igit habit' bij]. Materiā autem magnificentie manifestat. primo in generali proponens intētum ꝛ causam intenti ꝛ dicens. q post tractatum de liberalitate videbitur esse consequens pertrāsire tractando de magnificentia. Cuius cā est. qz ipsa magnificentia videtur esse quedam virtus circa pecunias circa quas est liberalitas. vt visus est. ē. quare propter conuenientiam hāz virtutuz in materia videtur esse rationabile q posteā actuz est de una: agat ēt de altera. 2° ibi. [Nō quēadmodū libalitas]. In speciali māifestat materiā magnificētie de qua prio ꝓponit. 3. conclusiones. 2° iducit pbationē ibi. [Aut aūt i puis]. Intēdit g̃ bas .3. cōclusiōes. q magnificētia ē circa magnitudinē sumptuū. q ē circa magnitudinē operū. q ē circa magnitudinē dignitatū. prīaz p clusionē tollit ex differētia liberalitatē ꝛ magnificētie. d. q q̄uis magnificentia sit circa pecunias: circa quas est liberalitas. nō tñ quēadmodū illa. qz liberalitas extēdit se ad oēs opōnes q̄ sūt i pecunijs siue sint magne siue pue. siue sint acceptōes siue datiōes. siue expense quātecūqz. magnificētia tñ nō ē nisi circa sūptuosas opōnes. Et sic bēmus primā cōclusionē. q magnificentia ē circa magnitudinē sumptuū. Faz ponit ibi. [In bijs aūt]. Quā colligit ex excellēcia magificētie sup libēalitatē dicēs. q i bijs opōib' sūptuosis magnificētia excellit liberalitatē i magnitudine rerū i quas pecunie expēdūtur quēadmodū ipsum nomē magnificentie subsignificat sm suam cōpositionē vel etymologiā. qz magnificētia dicitur quasi efficiētia magni opis. Dō aūt ita sit in re nō solum in nomine. probat ex prima cōclusione in qua dictuz est. q magnificentia habet sumptuositatem. decēs autem secūdum virtutem sumptuositas non est nisi fiat in magnitudine operum. stultum enim esset ꝛ vicioſum sumptuose expendere in puo opere. quare patet secunda conclusio q magnificentia est circa magnitudinem operationum. Tertiam ponit ibi [Magnitudo enim]. Quam colligit exponendo magnitudinez supradicāz .d. q magnitudo de qua hic est sermo dicitur ad aliqd. i. relatiue. qō appaēt qz non debet idem esse absolute sumptuſ trierarche. i. principi nauis habētis tres remorū ordines ꝛ architerbe ordo. i. principi speculationis. quia ille trierarcha dictus a trieris. q est nauis bellicosa habens tres remorum ordines. ꝛ archos. q est princeps. quasi princeps trieris. vel trierum plurium ille inquā trierarcha ē priceps bellic'

ꝛ marimozū sūptuū. sed archibeoz⁹ dī
ct⁹ ē ab archos. qꝫ ē pꝛiceps ꝛ theozos
qꝫ ē speclo. quasi pꝛiceps speculatiōis
iste inq̄ est pꝛinceps scolastic⁹ ꝛ non
est tātozū sumptuū. quare magnitudo
non sūmit hic absolute pꝛo aliqua cer
ta quātitate. sed ad aliquid ꝛ relatiue
.i. pꝛo sufficienti ꝓpoꝛtiōe ad dignita
tem pꝛincipatuū. statuum ꝛ cōditionū
insigniuz personarū. Et ideo conclu
dit per modū correlarij. qꝫ decens ma
gnitudo relatiue dicit ad ipsum qui ex
pendit. ꝛ ad illud opus in quo expen
dit ꝛ ad negocia diuina. vel būana cir
ca que expendit in quib⁹ attendit ter
tia magnitudo. s. dignitatū de qua est
3ª. conclusio. Est ergo sciendū. qꝫ ma
gnificentia ꝑm intentionem electionē
ꝛ executionez habet. 3. materias. pꝛi
ma est sup q̄z pꝛimo fertur intētio que
dici pōt mā obiectalis ꝛ ꝫ est magni
tudo dignitatum qz magnific⁹ ꝑm ma
gnificentiam: pꝛimo intendit se bene
habere ad illam magnitudinem diui,
nam vel būanam. 2ª est sup q̄z pꝛimo
fert electio que dici pōt mā operabilis
qz magnific⁹ intendens se bene habe
re ad magnitudinem dignitatū: eligit
magnitudinem operationū q̄z decent
efficiendo bene se habeat ad quaslibz
dignitates. Tercia est super q̄z primo
fert executio: q̄ dici potest ꝑstrumenta
lis. qz magnific⁹ non potest attingere
ad magnitudinez operationū sine ma
gnitudine sūptuū. Et ideo in exequē
do incipit a sumptib⁹ ꝛ per ꝫns ma,
gnific⁹ respicit magnitudinem sūptuū
pꝛopter magnitudinem opationum ꝛ
istaz pp magnitudinem dignitatū.
Deinde ibi. [Qui aūt in paruis]. Ad
triplicem conclusionem pꝛopositam in
ducit pꝛobationez que talis est. magni
fic⁹ dicit: vel ille qui ꝑm dignitatem ex
pendit in operib⁹ paruis. vel ille qui i
moderatis ꝛ mediocrib⁹. vel ille qui
in magnis. sed non ille qui expendit i
paruis nec ille qui expendit in mode
ratis dicit magnific⁹. posito etiam qꝫ
tantū expenderet. quantū ille qui est
vere magnificus. si tamen ꝫ faceret
per partes ꝛ per vices multocies dā
do vsq̄z ad quantitatem quam magni
ficus expenderet semel in opere vno.
quare sequit qꝫ solus ille dicitur ma,
gnificus qui secundum dignitatem ex
pendit in magnis. vt exponetur inferi
us. Iste etiam magnificus dicet libeā
lis. qz omnis magnificus dicitur libe,
ralis. non omnis tamen libeālis dicitur
pꝛopter ꝫ magnificus nisi cum libera
litate sit operatiuus magnozum ope,
rum. Deinde ibi. [Talis autez ba
bitus]. Manifestat oppositā magni,
ficentia. s. qꝫ defectus pꝛedicti habit⁹
qui dicitur magnificentia. i. habitus ꝫ
ficiens ab habitu. magnificentie voca
tur paruificentia. superabundatia ve
ro vocatur banausia. a lanos grece. qꝫ
est foznax latine. qz banausia vel ba,
nausus est quasi foznax consumptiua
Dicitur etiam apyrokalia ideſt iner
pīēria k'ipitia. ab a qꝫ ē sī ꝛ pyrokalia
qꝫ ē experientia boni vel bonarum ex
pensarum. quasi sine experientia boni
ꝛ quecunq̄z tales dispositiones nō su
perabundantes nec excedentes ma
gnificentiā in magnitudine operuz cir
ca negocia circa que opoꝛtet opera
ri magna: sed excedentes eam in ne
gotijs in quibus non opoꝛtet operari
magna. ꝛ modo quo non opoꝛtet ope
rari tanta pꝛeclare: quia nō attendūt
ad magnitudinem dignitatum. De
istis autem. s. banausia ꝛ paruificen,
tia dicet posteꝛius cum dictum fuerit
de magnificentia.

Magnificus autem scienti.] Manifestato que sit mate,
ria. ꝛ que sint opposita ma,
gnificentie. hic consequenter manife,
stat formam ꝛ modum magnificentie
Primo autem manifestat eam. sub. 8.
conditionibus secundum quas magni
ficus operatur. 2ª interponit manifesta
tionē matie obiectal'. idē magnitudi,
nis dignitatum circa quas magnificus

opak ibi[Est ãt sũptuũ].3ª cõplet tra
ctatũ de forma ꝺm quã magnificꝰ opa
tur ibi.[Et i singulis docẽs]. Pria
cõditio ẽ de potẽtia expendẽdi. 2ª de
potẽtia opandi. alie tres de modo ex
pẽdendi. ꝛ vltie tres de mõ operandi
vbi ꝺo ptes icipiãt uidebi�then i legẽdo.
Est ꝯ pria cõdino. ꝙ magnificus põt
prudẽter expẽdẽ magna. Et i hoc as
similat scienti artifici qui põt ꝓuidere
ꝛ ꝓspecꝛari. quat ꝛ quãta mã deceat
opꝰ eꝰ. Sic enĩ iste magnificꝰ põt ꝓ,
specꝛari ꝛ ad ꝺ determiari. quãta sũma
ꝛ q̃ta magnitudo pecũie deceat opꝰ
eius. pp ꝙ põt prudẽter expẽdere ma
gna. 2ª cõditio que ponit ibi. [Quẽ
admodũ enĩ i principio]. Est ꝙ ma,
gnificꝰ põt prudẽter opari ꝛ pficere
magna. hãc aũt põs colligit ex pª ꝺ.
quẽadmodũ i pricipio dixiꝰ. i. i plo
go i parte illa[Differẽtia vero quedã
videt eẽ finiũ]. Dixꝰ determinãt opõ
nibꝰ ꝛ opabilibꝰ quoꝝ sũt bitus tãq̃
obiectoꝝ. Dijs ꝯ determiant tãq̃ fi
nibꝰ ꝓp quos sũt et tanq̃ obiectis a
quibus spẽm trabunt. Hoc ꝯ suppõito
sic ẽ. ꝙ sũptꝰ magifici magni sũt ꝛ decẽ
tes. quaẽ seqt ꝙ opa magifici eĩt talia
.i. magꝝ. Hoc aũt ꝓbat ex ꝓmissis ar
guens ita. opus magnifici oꝝ esse tm
ac tale. ꝙ sit dignũ sumptu. qꝛ sumptꝰ
est ꝓpter opus tanquã ꝓpter finem.
sed solũ opꝰ magnũ ẽ dignũ sũptu ma
gifici q magnꝰ ẽ. vt pꝫ ex pria cõditõe
quare ꝛ opus magnifici erit magnum
Huius rõnis ponit primo conclusionẽ
ibi.[Talia vtiq̃].2º minorẽ ibi.[Sic
enim erit].3º maiorẽ per modum cor,
relarij ibi.[Quare opus]. Et addit vl
timo. ꝙ sumptũ oportet esse dignuꝝ .i.
sufficientem pro ope. vel etiam supa,
bundare. qꝛ melius ẽ aliquid supereẽ
opere cõpleto. quã aliqd deesse opere
incompleto. Tres aũt ꝓditiones se,
quentes de mõ expendendi que breui
ter ponunt ibi[Consũment aũt talia]
Sunt. ꝙ magnificus expendit cũ bona
itentiõe. ꝙ expendit cum delectatione
ꝙ expendit cũ emissione. pria due sũt
cões omni virtuti. qꝛ ois virtꝰ operat
cum bona itentione. ſ. boni opis gra,
tia ꝛ cũ delectatione vt. ē. lt. 2º 3º ve
ro ꝓbatur ex opposito qꝛ. ſ. diligentia
rõcinj que reddit hoiem nõ emissiuũ
ẽ parifica ꝛ nõ magnifica. quare ma
gnificus absq̃ illa diligẽtia ẽ affluent
emissiuus. 6ª conditio que ponit ibi.
[Et qualr optimum] est. qõ magni
ficus in operãdo magis ẽ intentus ꝛ
magis studet ad magnitudinẽ decẽtiã
operis quã ad custodiam facultatis.
Dicit ꝯ ꝙ iste magnificꝰ intendit ꝛ stu
det vtiq̃ magis qualiter opus suum
sit optimum ꝛ decentissimũ magnitu,
dine. quam qualr tm perficiat tan,
to precio. vel qualiter mimo pretio in
quo fiet custodia facultatis. Cuius cã
est qꝛ finis magnificẽtie ẽ optima ope
ris magnitudo. precium aũt ꝛ sumptꝰ
sunt ad istum finem. vnusquisq̃ aũt be
ne operãs magis studet ad plenã atti
gentiam finis sui quã alicuius eoꝝ
que sunt ad finem. quare magnificus
studiosioꝝ est ad decẽtiam operis quã
ad custodiam pecuniarie facultatis.
7ª conditio que ponitur ibi.[Neces,
sarium aũt]. Est ꝙ magnificus in ope
rando vtitur liberalitate ꝛ banc con,
ditionem tradit per modum remotio,
nis dubij. qꝛ posset aliqs dubitare an
magnificus non multum intentus ad
custodiam facultatis esset prodigus.
Et dicit ꝙ non. imo necessarium est ip
sum esse liberalem. Cuius causa est.
quia liberalis expendet que oportet
ꝛ vt oportet. Sed magnum opus ma
gnifici est in bijs. sicut finis i bijs que
sunt ad finem: quia illa oꝝ ꝛ sic etiam
oportet expendi propter opus ma,
gnum magnifici. Et hec est magnitu,
do per magnificum intenta. circa hec
autem que propter magnitudinem
magnificam expendunt. exiſtit libera
litas. quare necesse est magnificum
liberalem esse ꝛ liberalitate vti ꝛ rõe
sic forma. Dis virtus exiſtẽs circa ali

quē finē: vtiḷ virtute operāte circā ea que sūt ad illū finē. Sed magnificētia existit circa magnitudinē opum: que finis est sūptuum circa quos opaḷ liberalitas. quare magnificētia vtitur liberalitate. Huius rōnis maior bēt .ē. li°. i°. i prologo. mior aūt bētur hic cuz cōclusione. Et patēt p iam dcā. 8ª cō ditio que ponit ibi. [Et ab equali sūptu]. Est q magnific° ex equali sūptu faciet op° magis magnificū q̄z quicūq̄z nō magnific°. Primo ergo pōit cōditionē t p3 2ª ad probādum eā subdit vnā distinctionē. d. q nō ē eadem virt° .i. vltimū bonitatis t perfectionis in possessiōe t in ope. q2 virtus possessionis ē esse dignū plurimo p̄tio: t bonoratissimū. q2 valde appreciatū in visu t estimatiōe homim. quale ē aurum inter metalla. q ē pretiosius ceteris. q2 magis rarum t honoratius q2 magis estimatum. virtus autem operis est nō esse pretiosum. q2 nullo pretio comparari potest nec esse per homines estimatum. q2 estimari non potest. Sed esse magnum bonitate. t bonum magnitudine. 3ª hac distinctione premissa probat conditionem propositam. ostēdens. q magnificētia sit virtus non in magnitudine sumptus: sed in magnitudine operis. faciens t ponens i ea vltimum de potentia. arguit ergo sic. magnitudo proprie magnifica est admirabilis. Sed sola talis magnitudo operis est admirabilis. ergo ipsa sola est proprie magnifica. sic q in ea consistat virtus magnificentie. Hec ratio est in secunda figura ex duabus affirmatiuis. t non tenēt nisi addātur dictio exclusiua que daret alteri premissarum t conclusioni vim negationis.

Huius ergo rationis primo ponit minorem secundo maiorez ibi. [Magnificum]. Tertio conclusionem ibi. [Et est virtus]. Et patet littera.

Lectio decimatercia.

St autem sumptuum]. Ostēdit qua forma secundum quam magnificus operatur. Hic agit philosophus de materia circa quaz operatur.

Primo ponens sup b vnā regulā t. 2°. exponēs eaz ibidē. [Puta circa deos]. Dicit g. q magnitudo magnificabilis ō qua imediate actū ē. est magnitudo sumptuum qui fiunt circa illa magna. qualia nos esse dicimus honorabilia. Est enim sciendum sicut. ē. tactum est. q magnitudo sumptuum ordinatur ad magnitudinem operum t b ad magnitudnem dignitatum. Et q2 hec magnitudo fm se est honorabilis ideo etiā magnitudo operum est honorabilis. t vltimo magnitudo sumptuū dici pōt honorabilis. Cūr ibi. [Puta circa deos]. Que sunt illa secunduz se honorabilia. que. s. sint digna magnitudine operum t sumptuum. Et ponit quinque genera rerum. primo diuina. secundo humana cōsequentia ibi. [Et quecunq̄z ad comune]. Tertio propria semel facta ibi. [Proprio rum autem]. Quarto obsequia solēnia ibi. [Et circa q tota ciuitas]. Quinto diuturna edificia ibi. [Manifici autē t habitationem]. Dicit ergo p̄io. q cū multa dicamus honorabilia. p̄io tamen dicimus ea que sunt circa deos dona reposita. sicut sunt oblationes t templorum preparationes. t etiam sacrificia seu imolatiōes. t vniuersaliter t similr oia que fiunt circa omne vel qōcunq̄z diuinuz t si habeas demonū lege sic circa omnes. q est demonū. i. deorum cultibus dedicatum. Sciendum est enim. q gentiles colebant plures deos i comunitate populari. quos vocabant vniuersaliter demones. i. peritos t scientes. ita q nomen demōis apud antiquos semper sonabat in bonum. Postea vero fuit cōpositum cū cacho. t dictum est cachodemon. i. malus vel malignus sciens. Et etiam cum kalo. t dictum est kalodemon. idest bonus t pius sciens. Nunc autem apud modernos pro eodem habetur demō t cachodemō quia cōi

ter ſonat in malum ſicut apud prio-
res ſemper ſonabat in bonum. loquit
ergo philoſophus ſm modum populi
temporis ſui. Ipſe nanq; vnum ſolum
deum credidit. vt patet. 8. phiſicorum
t 12°. methaphiſice. Et hunc ſolum di
cit eſſe colendum t magnificandū. vt
patet primo de celo t mundo. Con-
ſequenter ibi[Et quecūq; ad cōe]po
nit ſcōz genus rerum honorabiliuz in
quibus debet expendere magnificus
Et primo facit b. 2°. docet qui debebāt
in talibus magna expendere ibi.[In
omnibus autē]Dicit ergo prio. q poſt
diuina ſunt etiam honorabilia būana
cōia. puta ſi alicubi pro bellica ppara
tione vel pro ponte: vel hoſpitali vel
pro quocunq; magno reipublice com
modo oporteat largiri t contribuere
quale opus preclare fieri oportet vel
eſſe trieris principē pro cōitate. in cu-
ius ingreſſu debeat ipe princeps ma-
gnifice feſtinare commilitones ſuos:
vt etiā cōuiuare ciuitatē in regreſſu cū
de ſpolijs hoſtium fuerit ditatus abun
de. hec ei omnia ſunt honorabilia. in
quibus viruz magnificuz oportet lar-
giter expendere. Conſequenter ibi[
In omnibus autem]Docet qui debe-
ant in talibus expendere. primo autez
dat ſuper hoc vnuz documentū. Scōo
ex eo infert qui non debent in talibus
expendere ibi[Propter qō inops].
Tercio infert qui debēt in talibus ex-
pendere ibi[Decet autem eos]Quar
to infert ſuper hijs breue epyloguz ibi
[Maxime quidem igitur. Dicit
ergo primo. q quemadmodum di-
ctum eſt circa principium lectionis in
omnibus debet referri ad expenſas
t ſumptus quis eſt iſte qui expendit
t etiam quarum t quantarum poſſeſ-
ſionum eſt. qz bona que habet expen
dens in poſſeſſioinbus: debent eſſe di
gna tantis ſumptibus: oportet enim
ſumptus t expenſas decere non ſo-
lum opus pro quo fiunt. ſed etiā ipſū
facientē Cūr ibi[Propt qō inops]ex

b documēto iſert. q inops nō erit vtiq;
magnificus in expendēdo exteri° quō
cūq; ſe habeat in eligēdo interius. Cu
ius cauſa eſt. qz non ſunt ei opes mul
te: de quibus poſſit decenter expende
re ſz dicat. Non habet vnde ſuuz pau
pertas paſcat amorē. Si autem attem
ptet expendere erit inſipiēs t nō ma
gnificus. qō probat. quia operationes
ſm virtutē fiunt rcē ſm q oz t ſz q di
gnū eſt: ſz b fieret preter dignitatem
t preter oportunitatez: quia preter il
lud q oportet. quare: ſi fieret non fie
ret magnifice ſed inſipienter. Hu
ius rōnis primo ponit concluſiōez. 2°.
minorē ibi[preter dignitatē]3°. maio-
rem ibi[Scōm virtutē] Cōſequenter
ibi[Decenter aūt]. Infert qui debent
expēdere magnifice. d. q expenſe ma
gnifice decent eos qui ſunt diuites qui
bus bona tpalia exiſtunt vel per ſeip-
ſos ſi ipſimet lucrati ſunt: vel per pge-
nitores qui eos heredes fecerunt vel
alios extraneos qui iſtis bona predcā
dederunt vel legauerunt. hos inquam
decent tales expenſe. Et etiam decēt
viros nobiles genē t glorioſos digni
tate qui ſcilicet ſunt in dignitatib° con
ſtituti ſicut ſunt reges t preſides pro
uintiarum t rectores ſeu principes ci
uitatum. hos ergo decent expenſe pre
dicte t quecūq; opera vel ſimilia. om
nia nāq; b habent magnitudinez t di
gnitatē. quare requirūt in opantibus
magnitudinem facultatum: vt ſunt di-
uites t magnitudinez dignitatum. vt
ſunt glorioſi vel nobiles. Dubium
enim eſt. vtrum decens ſit ignobilem
ruſticum nouiter ditatum talia facere
quāuis poſſit. Cōſequēter ibi[Ma-
xime quidem]Infert epylogū. d. q ta
lis ſcilicet diues t nobilis t glorioſus
erit vel eſſe debebit maxime magnifi-
cus t q in talibus factis circa diuina
t circa cōia negocia erit maxime ma-
gnificentia. quēadmodū dictū eſt. t b
ſūt maxia t honorabiliſſima inī cūcta

opera extrinseca diuina naturaliter ⁊ supernaturaliter sunt honorabilissima vt. j. li. 6°. Cōia vero bona ꝗ̄to cōiora sūt: tāto diuiniora sūt. vt. ē. li. j°. i plogo

Cñr ibi. [Proprior ät] Ponit terciū genꝰ rerū honorabiliū in quibꝰ debent fieri expense magnifice. d. ꝙ de numero negotiorꝫ ⁊ operꝫ pprior illa sūt nobilia que fiūt semel in vita: sicut sunt nuptie ⁊ acceptio militie ⁊ alia si sunt talia. Cñr ibi [Et circa ꝙ]. Ponit quartū genꝰ. d. ꝙ etiā sūt honorabilia obsequa ⁊ seruitia solēnia que sūt illa circa que tota ciuitas studet vt̄ illi qui sūt in dignitatibꝰ constituti. puta si ciuitas vel rēores ciuitat̄ debeāt facere solēnes susceptiōes peregrinorꝫ magnatorꝫ sicut fiūt in aduētu nouo regis vel aliorꝫ principū vel missiōes solēnium ensenniorꝫ ⁊ datiōes ⁊ retributiōes si ipi talia ab alijs alias susceperint. magnificꝰ eni non est sumptuosus erga seipz: sed marie circa cōia que qdē sūt cōia vno de duobꝰ mōis: qz sūt cōia que fiūt cōitati sicut in 2°. genere vt̄ fiunt a cōitate sicut in b̄ 4°. genere rerꝫ honorabilium. Cñr ibi [Magnifici autem] Ponit quintū genꝰ. d. ꝙ magnifici est vel interest bitatiōem p̄parare fm decētiam diuitiarum: quia hec bitatio est quidam magnus ornatꝰ hominis ⁊ circa b̄ decet sumptus facere magis tamen ⁊ maxime circa illa que sunt diuturna opera: qz illa sunt singulariter optima ⁊ sumptibꝰ digna. Cō sequēter ibi [Et in singulis decēs] post ꝗ̄ sub. 8. cōditionibus tradidit formaꝫ ⁊ modū operatiōis magnifice. ⁊ post ꝗ̄ notificauit materiam ⁊ magnitudinē dignitatum. cōplet tractatū de forma ⁊ modo operandi ponens ⁊ exponens super hoc vnam regulā generalem. d. ꝙ magnificus fm magnificētiā suam i singulis generibus rerum nobilium ⁊ honorabilium faciet opus decens ⁊ congruens illi rei ⁊ in singulis operibus faciet sumptus decentes ⁊ operibus congruentes. cuius causa est quia non congruit facere idē opus ad honorem deorum ⁊ ad honorem hominū nec idem opus pro templo ⁊ p sepulchro. Et idem est iudiciū in sumptibus: quia nec bijdem nec equales sumptus congruunt operibus templi ⁊ operibus sepulchri. Decentia vero magnifica in singulis generibus talis est. ꝙ magnificus in vnoquoꝫ genere faciat opus magnū sic ꝙ in magno genere. i. i magnaꝫ rerꝫ genere faciat opus magnificētissime magnum. puta circa deos vel circa rempublicam: ⁊ in bijs reb̄ que non sunt maxie faciat opꝰ ꝙ in eaꝫ genē sit magnū. Deinō ibi [Et differt] pro intellectu ⁊ expositiōe regule distiguit de magno ⁊ magnitudine dicēs. ꝙ differt magnum in opere ab eo. ꝙ est magnus in sumptu Ad̄ probat qz spera. i. pila iactabilis ⁊ lecticus. i. ampulla de auricalco si fuerit pulcherrima bñt quidez magnitudinē ⁊ magnificentiam puerilis domi in opere: non tamen in sumptu qa precium non est sumptuosum imo parum. Et si daretur puero nobili precium illud esset donum illiberale ⁊ per consequens non magnificum. quare si sp sequtur magnitudinem operum magnitudo sumptuum. Nec idem est hic ⁊ ibi magnum esse. Deinde ibi [Propter ꝙ est]. Infert ex distinctione premissa intellectum regule. d. ꝙ magnifici interest magnifice facere opus suum in quocunqꝫ faciat genere. Dato etiā ꝙ precium esset modicum. qz tale opꝰ in suo genere magnum non est facilit superabile habens sumptus secundum dignitatē ꝗ̄tūcūqꝫ paruos. Magna quidem differentia est inter dare iocalia magnifica. ⁊ precium iocalium. Preciū eni erit modicū ⁊ faciliter superabile. sed iocalia erunt magnifica non quia pretiosa vel sumptuosa. sed quia vel raro. vel noua ⁊ mirabilia. Concludit ergo dicens. ꝙ talis qualis descriptus est erit vere magnificus.

Lectio. 14.

Uperàbundans aũt] Manifestatis materia ⁊ forma magnificentie. Hic manifestat que sit forma banausie. ꝺ. primo qd est banausus·2ᵒ que sunt conditiones eius ibi. Et resplẽdet. Dicit ergo primo. ꝙ supabundans ⁊ banausus est q in sumptib⁹ preter illud ꝙ oportet cõsũmẽdo bona sua supabundat: quia in puis opibus ⁊ in puis rebus multa sũptuum ideſt presumptuosa consũmit.

Cõsequẽter ibi. Et resplẽdet] Ponit. 4. conditiões banausi. quarum prima est ꝙ resplendet in gloria sua sine melodia ⁊ proportione ⁊ dat magna dona comedis. i. ioculatoribus recitantibus coram eo cantus villanos ⁊ rusticanos ⁊ in transitu suo purpurã inferens ne pes eius terrã tangat. quẽ admodũ facere consueuerunt megarenses. i. viri de opido cecilie ꝙ dicitur megara vel megales de opido quodã gretie dicto megale. Sciendũ autẽ est. ꝙ parabola quãdoqꝫ sũmitur pro similitudinaria locutione iuxta nois interpretatiõem. dicitur enĩ parabola a para ꝙ est iuxta ⁊ bole ꝙ est sentẽtia quasi locutio iuxta sententiam. Quãdo qꝫ vero sũmitur generaliter pro quocũqꝫ prouerbiũ quia cõiter licet non vniuersaliter i prouerbijs sũmitur aliqua similitudo. ꝺ autẽ sũmitur vt videl vtro qꝫ mõ quia parabola ⁊ puerbiũ ẽ cũ dicim⁹ p quocũqꝫ tali banausor ꝓsũmẽte bona sua male cantat vel male cantãt negotia eius. Item sciendum. ꝙ comedia cõponitur a comos ꝙ est villa vbi tenentur porci ⁊ odos ꝙ est cantus quasi villanus seu rusticanus cantus quia de rebus rusticanis ⁊ vilibus agit ⁊ fiebat vel recitabat circa villas per custodes porcorum ⁊ inde dicitur comedus ioculator qui comediam recitat. 2ª conditio est. ꝙ oia expendit ⁊ facit nõ bona intentione: quia non gratia boni: sed gratia vanitatis suas diuitias ostentans. Tercia conditio est. ꝙ ꝺ facit cum falsa existimatione. p ꝺ estimans admirari vel reputari p que tamen contemnitur ⁊ deridetur.

Quarta conditio est. ꝙ omnia que expendit sine ratione ⁊ proportione expendit: quia vbi oportet multa expendere pauca expendit. Et vbi oportet pauca: expendit multa. Et sic habes ꝙ banausus est qui in expendendo preter illud ꝙ oportet superabundat operans cum ingrato splendore. cum vana intentione cum existimatione falsa: ⁊ cum ratiõe peruersa. Paruificus autez] Hic manifestat quid est paruificentia dicens quid est paruificus ⁊ que sunt conditiones eius. Dicit ergo ꝙ paruificus est qui circa omnia deficit. Et exponit quinqꝫ conditiones eius ſm. ꝙ. defectus. paruificus enim deficit in integritate: quia magna bona consũmens in paruo retento ꝙ vult seruare fructum ⁊ bonum operis ⁊ expensam ãmittit: sicut accidit facienti conuiuium qui pro denarata desalsa perdit bonorem suum. Et ecce primus defectus ⁊ prima conditio. Secundo deficit in tempore: quia facit omnia tarde contra illud. Qui cito dat bis dat ⁊c. Tercio deficit in studio quia continue studet ⁊ intendit qualiter minimum expendat.

Quarto deficit in affectione: quia expendit cum tristicia contra illud. hylarem datorem diligit deus. Quinto deficit in existimatione: quia semper existimat se maiora expendere qꝫ expendat. Consequenter ibi. Sunt quidem igitur] Manifestat que sit cõuenientia banausie ⁊ paruificentie dicẽs. ꝙ isti habitus sunt quedam malicie pro eo ꝙ deuiant a medio virtutis ⁊ a iudicio recte rationis. tamen quamuis ambo habitus sint malicie. non inferunt homini obprobria propter duo. Primo. quia non sunt nociui proximis. Secundo quia non multum turpes sunt in seipsis.

Ꝺ euidẽtiã predictorũ inquirenda sunt tria. ℙrimũ vtrũ magnificentia sit moralis virtus· Scõm vtrum sit nobilior liberalitate. Terciũ vtr̃ puificentia sit deterior quã banausia.

Questio.21.

Ꝺ prio arguit.q magificẽtia ñ sit moral' vt⁹. prio qr oĩs moral' vt⁹ ẽ ãnexa prudẽtie. vt.j h.6ñ fine: sz magificẽtia nõ.quare nõ videtur virtus. Ꝺ aũt non sit annexa prudẽtie patet.quia inops potest esse prudens non tamen magnificus.vt habetur hic.quare magnificẽtia nõ videtur annexa esse prudẽtie. 2º quia circa eandem materiã r eundẽ vsum materie non sunt due morales virtutes. altera nãqz supflueret:sed liberalitas est circa pecunias r circa earum vsum. vt visum est ꝺ supra.quare nulla alia erit circa pecuniarũ vsum.r per cõsequẽs magnificẽtia nõ erit virtus circa pecunias nisi sit eadẽ virt⁹ cum liberalitate

3º quia oĩs virtus est laudabilis. vt supra in fine primi:sed magnificentia non est laudabilis. quare non videtur esse virtus.qꝺ aũt non sit laudabilis. probatur.quia cuius opposita nõ sunt vitupabilia nec ipm est laudabile per illam maximã.Si oppositũ in opposito r ꝓpositũ in ꝓposito.2º topicorum Sed opposita magnificẽtie nõ sunt vituperabilia:qr nõ inferunt obprobria vt hic habet in fine.quare nec ipa magnificentia est laudabilis ℑn oppositũ est auctoritas ꝓbi.hic r supra li.2º

Ꝺicẽdũ ergo cũ eo.q magnificẽtia ẽ moralis virtus:qr oĩs habitus electiuus imediate exñs a rõne prudẽtie determinata est moralis virtus. vt patet per diffinitiõem eius supra li.2º sz magnificentia est huiusmõi.quare r c.

Assũpta probãt ex quadam descriptione magnificẽtie:collecta ex obiectis r actibus r ptibus r oppositis: r cõditionibus eius.que talis est. Magnificẽtia est habitus ꝑm rcãm rõnem electiuus r actiu⁹ magnitudinis operum ex magnitudine sumptuũ: ꝓpter magnitudinẽ dignitatũ consistentium circa diuina vel circa humana cõia:vt circa propria semel facta:vel circa seruitia solennia: vel circa diuturna edificia mediãs inter banausiã r puificẽtiam:prudenter expensiuus magnorum cum bona intentiõe cum casta delectatione:cum larga emissiõe ꝑm quã magnificus intendit magnitudinẽ r decẽtiã operis magis q̃ custodiã pecuniarie facultatis: liberalitate in suis operibus vtẽs. ex equali sumptu op⁹ magis magnũ efficiẽs r in singulis rebus decentiã r ꝓportiõem obseruãs i vno quoqz genere illius generis magnum attingens:r in magnaz rerum genere magnificẽtissimũ opus agens r in rebus mĩmis magnitudinẽ suorum generũ nõ õmittens.ꝺ aũt omnia declarata sunt super textum.Ex quibus colligi potest tota diffinitio moralis virtutis.Et per cõsequẽs.q tota debet magnificentie sicut assumptum fuerat ad probandum. Ꝺicendũ ergo ad primũ dupliciter.vno modo.q inops potest esse magnificus q̃tuz ad habitum anime.quãuis non quantum ad exteriorem actuz magnificentie in quo sensu loquitur philosoph⁹.Si eni aliquis diues gloriosus r nobilis etiã magnificus r fortuna auferret ei totam substantiã temporalẽ.ad hoc q̃tũ ad hitũ anime remaneret magnificus factus inops.quia virtutes sunt permanentissime.vt.ꝫ.li°.i°.De quibus etiaz dici potest illud boetij in aduersa fortuna positi.Mas saltem nullus potuit puincere terror.Ne nostrum comites ꝑsequerentur iter. ℙrimo de consolatione metro primo.Alio modo posito q inops non sit magnificus puta ille qui nunquam habuit vnde magnifice expenderet.ꝺico q ille talis nõ habet prudentiam circa illam materiam.sicut eni deficit magnificentia.sic r prudentia. qr vtraqz virtus aggeneratur

ex operationibus in quibus habetur experientia pro generatione prudentie ⁊ consuetudo pro generatione magnificentie. Qualiter autem virtutes cōnectantur prudentie. videbitur loco suo.

Ad secundum dicendum q̄ usus pecuniarum potest ad diuersa referri. Et secundum hoc possunt circa ipsum diuersimode diuerse virtutes haberi vt oīsū est supra questione secunda de liberalitate ⁊ ostendetur in sequenti questiōe.

Ad tertium autem dicendum q̄ magnificentia est laudabilis et eius opposita vituperabilia. Est tamen sciendum q̄ vituperium potest summi dupliciter. vno modo generaliter secundum q̄ opponitur laudi: ⁊ hoc modo banausia ⁊ parificentia sunt vituperabiles. alio modo specialiter pro quadam eius specie: que dicitur obprobrium vel grauis contumelia que sepe secum trahit infamiā. Et h̄ mō hec vitia non sunt vituperabilia idest obprobriosa. in plus enī se habet vituperium q̄ obprobrium. quia omne obprobrium est vituperium. sed non e conuerso

Questio 22ª

Secundo arguitur q̄ liberalitas sit nobilior q̄ magnificentia. Primo quia virtus q̄to communior tanto nobilior. argumentum ad h̄: quia bonum q̄to communius tanto diuinius. ut supra libro primo ⁊ infra li. quinto. quia iustitia ceteris virtutibus prefertur: quia generalior ⁊ communior inuenitur. Sed liberalitas ē communior q̄ magnificentia cū sit circa omnes pecuniarum usus ⁊ operationes. magnificentia vero non. ut hic habetur. quare liberalitas est nobilior q̄ magnificentia

Secundo quia maiori malo opponitur maius bonum: vt supra libro secūdo ⁊ infra libro septimo. vbi habetur q̄ sicut bestialitas est maius malum q̄ malitia: ⁊ malitia q̄ incontinentia. sic oppositum bestialitati scilicet virtus hero yca est maius bonum q̄ oppositum malitie. q̄ est virtus humana ⁊ oppositum malitie scilicet virtus humana ē maius bonum q̄ oppositum incontinētie q̄ est continentia. Sed maiori malo opponitur liberalitas q̄ magnificentia: quia illiberalitas est obprobriosa. ut habetur supra. parificentia vero nō. vt habetur hic. quare liberalitas est melior.

Tertio quia virtus cuius principalis actus est nobilior principali actu alterius. ipsa est nobilior illa altera: virtus enim est nobilis ⁊ laudabilis in ordine ad actū. ut supra in fine primi. Sz principalis actus liberalitatis: qui est dare nobilior est principali actu magnificētie qui est expendere ⁊ opera magna facere: quia propter dare debentur homini grates seu gratie magis q̄ propter opera magna facere. propter hoc enim philosophus prefert dationem liberalē acceptioni liberali. supra. cū agit de liberalitate. quare liberalitas est nobilior. Quarto quia virtus quanto melior tanto amabilior. Sed liberalitas est amabilior q̄ magnificentia. ut supra capitulo de liberalitate: quia illa videtur intendere ad bonorem proprium liberalitas autem ad aliorum cōmodū vnde magis conuenit cum amicitia q̄ prefertur iustitie: infra libro octauo circa principium. q̄ magnificentia ⁊ p cōsequens amabilior videtur esse q̄ magnificentia. quare nobilior. Sed oppositum videtur tenere philosophus. d. q̄ magnificentia excellit liberalitatem in magnitudine. Item sicut se habet philotimia ad magnanimitatem: sic liberalitas ad magnificentiaz: ut infra capitulo de philotimia. Sed magnanimitas excellit philotimiam.

quare ⁊ magnificentia liberalitatem
Dicēdū ḡ ꝙ magnificētia est nobilior
ꝙ declaro quadrupliciter. primo quia
virtus habens modum perfectionis no
bilior est virtute habente moduz dispo
sitionis ad illam perfectionem. ꝟ patet
ex natura perfectionis ⁊ dispositionis
ad illam. Sed magnificentia modum
habet perfectionis ⁊ liberalitas dispo
sitionis ad illā perfectionez. sicut enim
dispositio prior est secundum originez
perfectionē. ⁊ sicut perfectio non pōt
eē sine dispositione. ꝟbi ḡtia. āima sine
organizatione: quia nō loquor de dis
positione recedente in aduentu formе.
Sed liberalitas prior est magnificen
tiā. ⁊ magnificentia nō pōt esse sine li
balitate q̄uis possit esse e ꝯ ut ait pbs
dicēs necessariuz esse omnem magnifi
cum liberalem esse. si tñ liberalis ē: nō
propter ꝟ magis erit magnificus. quaꝫ
magnificentia est nobilior liberalitate
Hoc idem patet amplius de dispositio
ne ⁊ perfectiōe qz liberalitas facit ap
petitum precise bene se habere ad pe
cunias. magnificentia vero facit appe
titum bene se habere ad deum ⁊ ad co
mune bonum p pecunias. Primus
autem appetitus videtur esse dispositō
necessaria ad secūdū. ⁊ secundus vide
tur eē perfectio respectu primi. quare
liberalitas cōparatur ad magnificen
tiam vt dispositio ad perfectionē. quaꝫ
minus nobilis. 2° quia omnis virtus
principans est nobilior famulāte. prio
methaphisice. sed magnificentia prin
cipatur liberalitati. Quare nobilior.

Quod autem principetur: apparet
per rationem litteralem: quia omnis
virtus circa finem principatur virtuti
bus que sunt circa ea que sunt ad finez
ut supra in probemio. vbi de militari ⁊
frenefactiua datur exempluz. Sed ma
gnificentia operatur circa finem eorуz
circa que operatur liberalitas que ope
raꝫ pcise circa pecunias bonū vsū. puta
bōaz acceptiōez: bonā datione ⁊ bonā
expensionē. magnificentia vero opera
tur circa deuz. circa comune bonum ⁊
circa alia supdicta opera insignia per
que homo bene se habeat ad illa bono
rabilia bona. constat autem ꝙ ⁊ deus
⁊ respublica ⁊ cōitas hominum sūt fi
nis pecuniarum. ⁊ tunc hominem be
ne se habere ad diuina uel ad diuinis
similia finis est eius ꝙ est bñ se hēre ad
pecunias. quare magnificentia princi
patur liberalitati utenti ea sicut famu
lante sibi. 3° qz virtus concernens ob
iectuz sub ratione difficiliori ⁊ nobilio
ri nobilior est virtute concernente ipsū
sub ratione minus difficili ⁊ nobili. vir
tus enim ut virtus est de bono ⁊ de dif
ficili. ut supra. li. 2° quare quanto virtus
est de meliori ⁊ difficiliori tanto ipsa ē
nobilior: sz magnificentia cōcernit pe
cunias ⁊ ea ad que pecunie ordinātur
sub ratione difficiliori ⁊ nobiliori. quia
sub ratione magnitudinis ⁊ excessus.
ut ait pbs. liberalitas vero non cōcer
nit magnitudinem. etiam posito ꝙ pe
cunie quibus vtitur sint magne. quare
magnificentia est nobilior. 4° qz virtu
tū concernentiū vnum ⁊ eundez actuz
illa est nobilior que actum illuz reddit
nobiliorem. sed hec due virtutes con
cernunt vnum ⁊ eundez actum. puta
vnā dationē quā nobiliorē reddit ma
gnificētia ꝙ liberalitas. ut pz in exēplo
pbi. si enim det vni puero nobili vnū loca
le puerile. puta pila ⁊ ampulla pul
cherrima ꝟ datio est opus magnificen
tie in q̄ctum illud locale tenet sūmum
gradū in genere suo. sic ꝙ est maximū
in comparatione similiuz. hec tamē da
tio ē opus liberalitatis in q̄ctuz datur valor
quatuor vel quicq denariorum qui si da
rētur in se ipsis datio videretur illibera
lis: secundum pbm pro eo ꝙ nō habēt
nobilitatē ⁊ laudabilitatē q̄ dēt op° ē
tus. quaꝫ pz ꝙ in mītis ⁊ bzeuit i oīb°
idē opus virtuosq virtutis est nobilius
in q̄ctum est opus magnificentie q̄ in
q̄ctuz est opus liberalitatis. sicut ēt nomē

magnificentie subsignat Dicendū ergo ad primum q̄ virtus potest dici comunior altera dupliciter. vno modo ratiōe plurium actuū q̄ plures act⁹ hꝫ vna q̄ alia ⁊ circa plura pticāla negotia. Alio mō rōe obiecti. q̄ obiectum vnius est cōius pro hominibus q̄ obiectum alterius. sic q̄ magis cōcernit cōitatem. primo modo liberalitas cōior ē magnificentia. Et in hoc sensu maior argumenti falsa ē. Alio mō liberalitas ñ est cōior quin ymo liberalitas. in q̄tū liberalitas non cōcernit cōe bonum sed pro q̄to magnificentia concernit ipsuꝫ cui semper est annexa liberalitas. Ad scōm autez dicēdū q̄ maiori malo opponitur cōtrarie maius bonū sic q̄ illa ꝓpositō nō est vera nisi de oppositione cōtraria ut declarau. ē. li. 2⁹ magnificentia vero non contrariatur paruificētie. Paruificentia eniꝫ deficit a magnificentia vt visum est in littera. sed nō cōtrariatur ei. contrarium enim magnificentie esset vitium electiuum ⁊ operatiuum maximoꝝ malorꝫ circa diuina ⁊ circa humana cōia. illud aūt contrariū esset peiuſ q̄ illiberalitas. Ad tertium dicendū q̄ actus liberalitatis non ē nobilior actu magnificentie. quia dar etiā est actus magnificētie dicēte pbo q̄ magnificus nō est sūptuosus ad se ipsū. sꝫ ad alios. ⁊ tñ eadem datio est actus vtriusq̄: illa vna datio nobilior est iq̄tū est actus magnificentie. q̄ inq̄tum est liberalitatis. Ad quartum dicenduꝫ q̄ virtus q̄to amabilior bonoꝝ quo amatur honestū. tanto melior ⁊ nobilior. sꝫ nō est melior si est tantū amabilior alio amore. puta vtilis vel delectabilis. liberalitas autē non est ceteris virtutib⁹ amabilior nisi amore vtilis. quare nec melior simpliciter. Et iterū rōe vtilis ñ est amabilior a comunitate q̄ magnificentia. licet sit amabilior a psonis priuatis ⁊ familiaribus. Questio 23ª

Et tertio arguitur q̄ paruificētia sit deterior banausia. pro quia sicut se habet liberalitas ad prodigalitatem sic paruificentia ad banausiam. sed illiberalitas ē deterior prodigalitate ut. ē. tractatu de liberalitate. quare ⁊ paruificentia banausia. Secundo quia extremoꝝ illō est deterius q̄ est a medio distantius vt ē li. 2. in fine. sꝫ puificētia distātior ē a magnificentia q̄ banausia quia banausus cōuenit cum magnifico. quia est emissiuus ⁊ sicut ⁊ ipse. q̄uis ñ illud q̄ oportet Et hanc conuenientiam ponit pbs int prodigum ⁊ liberalem preferens prodigum illiberali. quare paruificentia est deterior. Tertio q̄ malitiarum illa est ḡterior que est insanabilior: ut. supꝝ tractatu de liberalitate. Sed paruificētia ad modum auaritie est insanabilior ⁊ banausia sanabilior quoniam ab etate ⁊ egestate sanabitur vt dicit. ē. de prodigalitate. quare paruificentia ē deterior. Quarto quia circa pecunias ille est deterior qui magis amat pecunias ⁊ mi⁹ boies sꝫ punic⁹ magis amat pecūias ⁊ min⁹ boies q̄ banausus. amor nā q̄ pecunie facit hominem paruificum. ex quo amore minuitur amor hominū quia paruificus deterior banauso. Sed in oppositum arguitur quia deterius ē peccare cum letitia q̄ cuꝫ tristitia. sicut bene agere cum letitia melius est q̄ agere cum tristitia ut ē. li. 2⁹ expositi. Sꝫ banausus peccat cuꝫ letitia ⁊ gloria ystrionū ⁊ comedorum. paruificus vero cum tristitia ut hic dicitur. quare deterius est peccatum banausi q̄ paruifici. Dicendum ergo q̄ banausus videtur esse deterior paruifico. Quod persuadeo primo quia deterius est facere q̄ ñ oportet ⁊ dare quibus non oportet et expendere vbi non oportet. q̄ facere q̄ oportet ⁊ dare quibus oportet et expē dere vbi oportet. non tamen sicut oportet. ḃ patet quia omnis actus malus ex obiecto est deterior q̄ actus malus ex modo Sed banausus facit q̄ non oꝝ in transitu purpuram inferens ⁊ dat qbus ñ oꝝ comedis tribuēs ⁊ expēdit

vbi nō oportet hystriones naptialiter cibaſ. paruificus autē facit q̄ oportet faciens q̄ facit magnificuſ et dat quib⁹ oportet quibus daret magnificus ⁊ expendit vbi oportet vbi expenderet magnificus. ℑn nullo enim istorum dicitur deficere .ſed in bijs que ſequūtur q̄.ſ.nō facit complete ⁊ facit tarde. ⁊ ſtudet paꝛ expendere triſtis in expenſis. ⁊ qꝛ credit plus expendere q̄ expēdat. ℑſti vero defectus poſſūt ſtare cum primis tribus bonis. quare banauſus videtur ſimpliciter eſſe deterioꝛ puſico 2°. qꝛ plus cōuenire videt cū magnifico q̄ banauſus qꝛ paruificus facit q̄ facit magnificus q̄uis aliter qꝛ non cōplete nec ut oꝫ. banauſus vero nō facit q̄ facit magnificus qꝛ nō facit circa matēiā magnifici ſ̄z illud q̄ attribuit ei pb̄us. quare banauſus tā q̄ diſſimilioꝛ magnifico videtur eſſe deterioꝛ puſico. ℨ°. qꝛ deterius ē nec bonū nec benefacere. q̄ bonū non benefacere. Sed banauſus nec bonū nec benefacit . ut pz̄ i exēpliſ pb̄i. paruificus autem bonū nō benefacit ut viſuꝫ eſt. quare banauſus deterioꝛ ē puſico. 4°. quia deteri⁹ ē in obſequiū peccati pecunias emittē q̄ eas p̄ neceſſarijs vſibus reſeruare. Sed banauſus peccat emittēs pecunias ī obſequiuꝫ peccati. qꝛ facit eas obſequi vanitati ⁊ ſuperbie ſue oſtentās diuitias ſuas ut ait pb̄us. ⁊ voluptati ⁊ turpitudini ſue q̄z accipit ab hyſtrionibus ⁊ comedis. puſicus autē peccat timens pecunias ſibi deficere in neceſſitatibus ſuis q̄m nō videtur eas ad aliud oꝛdinare. niſi forte dicatur q̄ reſeruat eas ex ſolo amoꝛe pecunie. q. fruēs eis. tūc tñ non peccaret ut puſicus. ſ̄z ut illiberalis ⁊ auarus. ℏ autē loquímur de paruifico per ſe ſūpto. ſicut ⁊ pb̄s. quaꝛ banauſ⁹ vī deteꝛioꝛ eē puſico. Dicēdū g̃ ad p̄imuꝫ q̄ non eſt ſimilis cōparatio ſ̄m bonitatē ⁊ malitiā puſicentie ad banauſiam ⁊ illiberalitatis ad p̄odigalitatē qꝛ illiberalis non dat q̄ oꝫ. puſicus ℏo dat q̄ oꝫ. ſ̄z nō q̄ntum oportet. ⁊ illiberalis accipit vnde nō oꝫ. puſicus autē inculpatur ſuper iſto peccato. Ad ſecūdum dicendū q̄ puſicus minus diſtat a magnifico ut dictū eſt q̄z banauſus ēt ī bonitate emiſſionis quia tota emiſſio banauſi eſt mala. ſed emiſſio paruifici nō eſt mala. ſed eſt defectuoſa. illiberalis vero nihil emittit. ⁊ ideo penes emittē magis diſtat a magnifico q̄z p̄odigus Ad tertiū dicēdū q̄ banauſus ē inſanabiliꝛ. nō enim eſt ſicut de p̄digo quia iſte nō ſanabitur ab egeſtate. cū inops non fiat magnificus nec etiā ab etate. qꝛ poſito q̄ p duo ℏ cadat ab appetitu banauſie nō p̄pter ℏ tamē accipiet appetitum magnificentie ymo elongabit ab omni appetitu emiſſio magnoꝛ bono ⁊ malo. paruificus autem cito ſanabitur: qꝛ facit opera magnifici. q̄uis non magnifice. Et ſicut dicitur. ℨ. li. 2°. Ex operibus virtuoſis non virtuoſe factis fiet virtuoſus ⁊ magnificus ⁊ maxime accipiēs ſtatum glorioſum ⁊ honorabilez. Ad quartū dicendum q̄ ille amoꝛ pecunie non eſt amoꝛ eſſentialiter puſicus. Sed illiberalis ⁊ auaruſ. Et ſi puſicentia naſcatur inde non p̄opter hoc erit peior q̄z banauſia: quia hec contingit ex amoꝛe peioꝛi naſci vitium leuius ⁊ ex leuioꝛi vitiū grauius. veꝛū gratia inoꝛdinatus amoꝛ ſeruandi pecuniam peioꝛ eſt q̄z inoꝛdinatus amoꝛ effundendi pecuniaz. Ex p̄imo tamē amoꝛe naſcitur tenacitas ⁊ ex ſecundo rapina. ut dicit p̄bs in illa parte [multi p̄odigoꝛuz]tñ ⁊ rapina deteriꝛ eſt q̄z tenacitas. Lectio ix⁹

Agnanimitas autez]Poſtq̄z egit de foꝛtitudine ⁊ temperantia. liberalitate ⁊ magnificentia. Hic agit de magnanimitate. Prio autem ex ratione magnammitatis inueſtigat eius materiam. Secundo manifeſtat eius foꝛmam ibi. [Magnanimus autem.]Tertio naturam puſillanimi ibi. [Deficiens autem.] 4.° nūm caymi ibi. [caymi autez inſipientes.] Quito cōpaꝛ ℏ duo vicia inter ſe ⁊ ad

magnanimitatē ibi. [Opponit autem magnanimitati.]Nām autē magnanimitatē inuestigat prio ex rōe dicente quid nominis. 2° ex rōe dicente qd rei ibi. [Videt aūt magnanim⁹.]Ex pria rōe colligit q magnanimitas est circa magna. Ex 2ª vero q est circa bonoza/bilia magna. Dicit g̃ prio q magnanimitas ex noie. i. ex rōe nois videtur eē circa magna ḃ. n. nomē magnanimus dicit. quasi ad magna animus. magnanimitas autē dicit quasi ad magna animositas. quare rō dicēs quid nōis indicat q magnanimitas est circa magna. ramen circa qualia magna ē accipiem⁹ primū. vel prius q̃ descendamus ad cōditiones magnanimi declarandas. In sequentibus autē nihil differt intendeř vel accipere habitū sub noie habituś q est magnanimitas vel eum qui ē dispositus p habitū sub nomine concreto q ē magnanimus. ḃ autē dicit pbs qz inter dū nō possumuś quedā attribuere habitui tta conuenienter sicut homini bitu/ato. verbi gratia. q dicimus. ĩ. q mot⁹ magnanimi videt esse tardus. vox aūt stabilis. ꝛ locutio g̃uis. ꝛ sic in multis alijs. Conř ibi[videtur autē magnanimus]Inuestigat circa qualia magna sit magnanimitaś ex rōe dicēte quid rei Et p° ipsā assignat. 2° ipsaz confirmat ibi. [Pusillanimis autē.]Dicit g̃ prio q magnanim⁹ eē videť ille qui magnis se ipsū dignificat dign⁹ magnis exñs. ē autem notandū ad euidntiā huius descriptionis q dignificare se ipsum cōtingit quadzuplicit. vno modo se dignificare est se dignū estimare. Alio modo se dignum dicere. Alio modo se dignuz p bona opa facere. alio modo se ut dignū magnis ꝛ arduis rebus negotijś ꝛ opibus agendis exponere. In proposito autem dignificare nō sūmitur prio mō qz illo mō dignificare est actus intellectus ꝛ non appetitus. Magnanimitas autē ut moralis virtus in appetitu est: ꝛ nō i itellectu. Nec sūmitur. 2° mō qz inter cōditiones magnanimi ē vna q de se ipso nō loquitur: qz nō ē laudatiuus ꝛ minime sui ipsius. Dignificare autē se illo 2° modo eēt de se ipso loqui ꝛ se ipsum laudare. Nec sūmitur 3° mō qz illo modo se ipsū dignificat quicūq; qui est in acquirendo virtutē Magnanimus autem nō ē in acquirendo virtutem. qz ut dicit pbs. Magnanimitaś nō est sine virtutibus. Et pp ḃ dicit Difficile est śm vitatē magnanimū eē. Sūmit igitur 4° modo. Et ḃ est q dicitur in translatione alexādrina q magnanimus est ille q ad res arduas aptus existens ex ipsaz gaudet ꝛ delectatur tractatione. Conř ibi. [Aut eni secundum dignitatem.]Dictā descriptionē confirmat per viā diuisiuā sic intendens argu ere. Quicunq; qualitercunq; se ipsū dignificat: est vel simpliciter idignus vel aliqualiter dignus. Si autē dignus vel se ipsū dignificat tantis q̃tis ē dignus vł maioribus vel minoribus. Si autez tantis q̃tis est dign⁹. ḃ contingit dupliciter: quia illa sūt vel magna vel pazua Si vero se ipsū dignificat maioribus q̃ sit dignuś. ḃ dupliciter qz vel est dignus paruis ꝛ dignificat se magnis. vel ē dignus magnis ꝛ dignificat se magiś magnis. Si vero se ipsum dignificat minoribus q̃ sit dignus. ḃ contingit dupliciť vel tripliciter qz est dignus vel magniś vel paruis vel mediocribuś vel moderatis. Sed magnanimus non se habet p° mō. nec 3° nec 4° nec 5° nec 6° nec 7° nec 8° quare necesse est q magnanim⁹ 2° modo se habeat ad dignificationē. ś. q se ipsum dignificet tantiś q̃tis dign⁹ est ꝛ q illa sint magna. ꝛ per cōsequēs iter modos tā dictos: magnanimus est ille qui se ipsum magnis dignificat dignus existēs sicut in descriptione positū fuerat. In hac ratiōe sic ꝓcedit q illā diuisionē totā tacite presuppōit. Sz primo primam partem destruit ꝛ .2° secūdā ponit. Et conř reliquas omnes destruit ordie suo. Dicit g̃ prio de p° arguēs q ſḃ illa nō sit magnanimus qz q se ipsū dignificat: nō ḟz dignitarē p eo q nullā hz. ille ē stulť ꝛ isipiēs. Sz nul ſ eoz q viuunt śm virtutē. qualiter vi/

uit magnanimus est stultus vel insipiēs quare nec magnanim⁹ nec aliquis eoꝝ qui viuunt secundum virtutem se ipsuz dignificat indignus existens vel non secundum dignitatem. Huius rationis ponit primo maiorem secundo minorem ibi. [Eorum autem] Et patēt de scōa parte diuisionis tangēs de inferēda per aliarum abnegationē. Dicit igit magnanimus ille est qui dictus in descriptiōe .s. qui se ipsum magis dignificat dignus existens. De tertia parte dicit ꝙ ille q dignus est paruis ꝛ istis contentus se ipsum paruis dignificat. dici potest tēperatus non secundum tactum ꝛ gustū ut supra dicebatur capitulo de temperātia. Sed temperatus idē animo moderatus ꝛ modestus non presumptuosus. Sed talis non debet dici magnanimus quia magnanimitas consistit i magnitudine. sicut dictuz est. Iste vero nō habet animi magnitudinē. quare nec magnanimitatē. Et super h dat exemplum de pulchritudine que nō est nisi in magno corpe cuius eniz homines pari possint esse formosi quia cōuenienti figura formati ꝛ commensurati secundum humores. ꝛ per consequens bene colorati vel cōmensurati secūdū mēbra qz secundum quantitatem corporis est quantitas mēbrorum corporis. h enim omnia esse possunt in corpore paruo. sz isti homines parui nō possunt dici pulchri: qz pulchritudo vltra figuram ꝛ colorem ꝛ humoꝝ ꝛ mēbrorum adequationem requirit in corpore magnitudinē. Et simili modo magnanimitas vltra mozum moderantiam que dicit cuidam animi formositatem requirit magnitudinem. De quarta pte dicit ꝙ ille qui magnis se dignū facit magnis indignus exīs nō ē magnanimus. sz caymus ꝛ presūptuos⁹ q sonat apud grecos idem ꝙ fumosus ꝛ ventosus apud latinos. De quinta parte ipsā non simpliciter destruēdo dicit ꝙ ille q magnis ē dignus ꝛ cum h se ipsū dignificat maioribus nō dicitur vbr caymus cuius sit illo victo tactus posset autē destrui sicut prima pe: qz nullus viuēs fm virtutem agit contra rōnem ꝛ minime in mā virtutis. Sed iste q magnis dignus exīs dignificat se ipsū maioribꝰ agit cōtra rōem qz rō si recta est iudicat sicut est in re. quare iste talis nō viuit fm virtutē nec per consequēs fz magnānimitatē. De reliquis tribus partibus dicit simul ꝙ ille qui se ipsum dignificat minoribus cuius dignus: siue illa sint magna siue parua siue moderata. vbr dici pōt nō magnanimus. sed pusillanimis maxime vero dicetur pusillanimis si dignus sit magnis qz ni miruz. si magnis dignus existens se ipsum puificat quid deberet vl posset facere nisi talibus esset dignꝰ. q. d. ꝙ desperaret de valore suo ꝛ p cōsequēs inutilē se reddēt. Ex bijs omnibꝰ ḡ patet ꝙ magnanimus 2mō se habet ad sui dignitatem quia se ipsū magnis dignificat magnis dignus existens. Et sic confirmata est predicta descriptio data de magnanimo. Conf aūt ibi. [est autē magnanimus] ipsā explanat quātū ad istū terminū magnis vel magnitudine. quia posset aliquis dubitare an illa magna quibus se dignificat magnanimus sint magna quo ad nos vel quo ad rem. Super h ergo dicit ꝙ magnanimus est extremus ꝛ summus magnitudine rei obiecte ut ēt. j. dicetur. Sz magnitudine quo ad nos que cōsistit i eo ꝙ oz ē mediuꝰ. ꝙ pbat qz ille qui se ipsz dignificat in eo ꝙ oz ꝛ in eo ꝙ est fz dignitatē ē medius iter eū q se ipsū dignificat plus. ꝛ eū qui minus. sz magnanimus se ipsū dignificat eo ꝙ oz ꝛ i eo ꝙ est fm dignitatē. Caymus vero plus quā fm dignitatē. pusillanimis vero minus Iste nāq superabūdat. ꝛ ille deficit. quare magnanimus ē medius quo ad nos i eo ꝙ oz. hꝰ rōis ponit pᵐ cōclusiōnē ꝛ 2ᵐ totā mi. ibi. [ꝛ enī ꝙ fz dignitatē.] ꝛ pz. Conf ibi. [Si aūt vtiq⁹ magnis.] Ex p̄missis ꝓpositū manifestat. s. ꝙ magnanimitas est principaliter circa magna bōrabilia: qz circa bonores

magnos ꝛ inbonorationes oppōitas ꝛ primo probat hoc per rationē. 2ᵒ cō firmat per experientiam ibi⌊ ꝛ sine ratione ⌋. intendit igitur sic arguere. magnanimus seu magnanimitas est circa maximum exteriorū bonorū: sed honor est maximum exteriorum bonorū ergo circa honorem est magnanimus ꝛ magnanimitas. huius rationis probat primo maiorē. 2ᵒ minorē ibi⌊ maximum autē ꝟ utiqꝫ ⌋ 3ᵒ infert cōclusionē ibi⌊ circa honores ⌋. primo igitur probat maiorem sic. si simpliciter dignus seipsum dignificat simpliciter magis ꝛ magis dignus dignificabit se magis magnis ꝛ maxie dignus maxie magnis ℓ maxis. ita ꝙ prius erit magnanimus. secūdus magnanimior ꝛ tertius magnanimissimus. hec autē deductio tenet per illam maximam secundi topicoruꝫ. si simpliciter ad simpliciter ꝛ magis ad magis ꝛ maxime ad maxime. ulterius autem procedit inferens ex hijs ꝙ magnanimitas maxime erit circa unum genus bonorum quibus dignificat seipsum magnanimus. quare maxie erit circa maxiuꝫ eorū. sꝫ magnanimus seipsum dignificat exterioribus bonis quia dignitas est solū ad illa bona que sunt exterius. quare magnanimus est maxime circa maximū bonorū exteriorū. huius rationis premittit primo deductionē ex qua colligit maiorem. 2ᵒ ponit illam maiorem ibi⌊ circa unum maxime ⌋ ꝛ. 3ᵒ minorem ibi⌊ dignitas autē ⌋. Sciēdum āt ꝙ dignitas ideo est ad exteriora bona tantum. qꝛ dignitas habet pro fūdamēto quoddam bonorum genus ꝛ pro obiecto aliud. bonorum enim hominis quedam sunt que hominem perficiunt ꝛ ipsum reddunt bonum ꝛ dignum. ꝛ in hijs fundatur dignitas hominis. ꝛ ista sunt interiora. quedā aūt sūt que hominem ñ perficiūt nec dignū reddunt: sed ornant exterius. ꝛ ad ista refertur dignitas tanꝫ ad obiecta ꝛ ꝟ sūt exteriora bona qbus bōis: homo dignus est. sicut sūt honores ꝛ potentatus ꝛ diuitie. Deinde ibi ⌈ maximum autem ⌋ hic probat minorem sic arguens. illud est ponendum esse maximum bonū iter exteriora quod maxime ois offerimus uel offerendo attribuimus: uel quod maxime desiderant hij qui sunt in dignitatibus cōstituti. ꝛ quod est primum in optimis. i. optimarum uirtutum: sed honor est tale bonum ut per se patet cuilibet sciēti aliquid ꝛ cuius parum in rebus ciuilibus. quare honor est maximum iter exteriora bona. huius rationis ponit primo maiorem. 2ᵒ minorem ibi⌊ tale autem ⌋ 3ᵒ conclusionem ibi⌊ maximum enim ⌋ ꝛ ultimo infert principalem cōclusionem. ꝟ. ꝙ circa honores ꝛ inbonorationes est ꝛ uersatur magnanimus ut oportet. Consequenter ibi⌊ ꝛ sine ratione ⌋ confirmat ꝟ p experientiā dicens ꝙ etiam sine argumēto ꝛ sine syllogistica ratione uidentur magnanimi esse circa honorem. quia patenter illi qui sunt magni dignificāt se maxime honore ſm dignitatem ꝛ ſm ꝙ oportet. si tamen sint uere magnanimi. Consequenter ibi⌊ pusillanimus autem ⌋ uitia opposita magnanimitati comparat. ꝟ. ꝙ cum magnanimus uersetur circa honores ut oꝫ. in ꝟ āt pusillanimis deficit ad seipsum. quia nō se dignificat tantis bonis qꝫtis dignus ē ꝛ iterum deficit a magnanimo. quia ñ se tantū dignificat qꝫtum magnanimꝰ seipsum. caymus uero superabundat ad seipsum. qꝛ dignificat se tantis bonis qꝫtis dignus ñ ē: sed non superabundat ad magnanimum. quia caymus non dignificat se plus nec tantuꝫ qꝫtū magnanimus seipsum. qꝫus iste se dignificet digne sicut oportet ꝛ ille indigne ut nō oportet.

Agnanius autē] manifestata materia magnanimitatis. hic māifestat formā magnanimi sub quinq cōditiōibus eius. prio nāq pōit quatuor cōditiones magnant

mi penes uirtutē ꝛ bonitatē que ſunt fundamenta eius. 2°. alias quatuor penes bonores ꝛ inbonorationes que ſunt pria obiecta eius ibi[maxie quidē igitur circa bonores]ꝛ ſic ſunt octo 3°. alias quatuor penes diuitias ꝛ potentatus que ſunt ſecundaria obiecta eius ibi.[ſed adhuc circa diuitias]ꝛ ſic ſunt duodeci .4°. alias quatuor penes pericula que ſunt materia fortitudinis ibi[non eſt autē microquindinos]ꝛ ſic ſūt ſexdeci .5°. alias nouem penes munera que ſunt materia liberalitatis ibi.[ꝛ potens benefacere.] ꝛ ſic ſūt uigitiquinq;. 6°. pōit alias duas penes conuerſationē ciuilē que eſt materia urbanitatis ibi.[ꝛ ad eos in dignitate].ꝛ ſic ſūt uigintiſeptē. alias duas penes opera magna que ſūt materia magnificentie ibi[ꝛ otioſū eſſe ꝛ pigrū]ꝛ ſic ſunt . 29. 8°. ponit alias octo penes cōionē vite ꝛ ſūt materia ſitatis ſil' ꝛ āicitie ibi[nec̄m āt māſe ſtū oditorē eſſe].ꝛ ſic ſunt. 37. Nono alias duas penes noua ꝛ uetera ut ſb tacent prudētie ibi[nec admiratiuus] ꝛ ſic ſunt .39. decimo alias quinq; penes uerba ut ſubiacēt iuſtitie ibi[nec būaniloquus].ꝛ ſic ſunt. 44. vndecio ponit alias duas penes neceſſaria domeſtico ut ſubiacent yconomie ibi [ꝛ de neceſſarijs] ꝛ ſic ſunt. 46. vltio ponit alias quatuor penes motus exteriores corporis ut ſubiacent modeſtie ibi [ſz ꝛ motus].ꝛ ſic habemus. 50. in vniuerſo. quatuor prie conditiones ſunt iſte. prima q magnanius eſt in oi uirtute bonus. 2°. q eſt i oi uirtute magnus. 3. q eſt humilis uel doctlis. 4°. q eſt innocens. bas ergo ponit ordine ſuo. prio priaz. 2°. faz ibi[ꝛ uidebitur aūt]3°. tertiā ibi[ꝛ nequaq; utiq;] 4°. quartā ibi [nec iniuſta facere]. quito uero probat priaz ibi [fm ſingula autē intendenti]ꝛ 6°. faz ibi[uidetur qdē igit magnānimitas]. quantuz ad priaz ergo dicit q quia magnanimus eſt maximis dignus. ſequit utiq; q erit optimus q; ſēper ille qui melior ē dignus eſt maiori bono ꝛ ille qui eſt optius dignus eſt maximis bōis. quare hominem uere magnānimū oportet neceſſario eſſe bonū alias nec magnis nec maximis eſſet dignus. cuius oppoſitū ſupponitur. Quantū ad ſecūdū dicit. q illud quidē q; ē eſſe in unaqua q; uirtute magnum uidebitur eſſe uel intereſt eſſe magnanimū ut poſtea ō clarabitur. Quantū ad tertiaz dicit q nequaq; congruit magnanimū fugere cōmonentē. ſed eſſe ſic humilē ꝛ docilē ut diſcipulum q; nequaq; tantū p̄ſūmat de ſenſu ꝛ valore ſuo quin amicorum cōmonitionibus ꝛ cōſilijs acqeſcat. quod fieri non poteſt abſq; humilitate ꝛ docilitate. nec ſapiētia nec prudentia debet quēq; auertere ab additione conſiliorz. dicente ſalomone. q ſapiens eſt audit cōſilia. prouer. 12°. ꝛ poſt. 13°. aſtutus ola agit cum conſilio q; iſdē ait. uiro q corripiētē dura ceruice cōtēnit repētinus ſupueniet interitus. 29°. Quantū ad quartā dicit q; ſicut magnanimo nō conuenit fugere cōmonentē. ſic nec congruit ei iniuſta facere quod probat. quia quicuq; operatur turpia operatur ea propter aliquod bonuz apparens quod eſt ꝛ putatiue magnuz. ſed iſti nihil talē magnuz. ut infra dicitur etiam de honore ꝛ diuitijs. quare iſte nullius gratia operabitur turpia uel iniuſta. hui' rationis tangit mediuz ꝛ patet. Lō ſequenter ibi[fm ſingula autez]declarat primā conditionez dicens q; magnanimus non bonus exiſtens uidebitur utiq; deriſibilis homini qui ſingula conſiderat ꝛ intendit. quia hoc q; dico magnanimus non bonus implicat tam euidentem repugnantiam inter partes ꝛ tam euidentem ignorantiam in dicente ꝛ aſſertiue quod eſt deriſio. quare nullus nō bonus eſt magnanimus. Ad' quod probandum philoſophus tangit talem rationem. q; omnis magnanimus eſt honore di-

gnus:sed nullus non bonus est hono/
re dignus cuz honoz sit premiuz uirtu
tis ⁊ attribuatur merito solis . quare
nullus non bonus est magnanius ⁊ p
consequens omnis magnanimus ē bo
nus . quod fuit prima conditio. butus
rationis ponit minozem cuz sua pro/
batione ibi[Non erit autez uniq di/
gnus]. Consequēter ibi.[videtur q
dez igitur]declarat secundaz conditio
nez magnanimi sic intendens arguē.
Ille habitus includit esse magnum in
omni uirtute qui est ornatus uirtutuz
qui adauget uirtutes qui nunq̄z fit sie
uirtutibus sed magnanimitas est hu/
iusmodi habitus. quare ipsa includit
⁊ importat esse magnuz in omni uir/
tute . Huius rationis ponit solam
minozem ex qua infert cozzelariuz. q
propter hoc difficile est hominem esse
magnanimum quia non est possibile
hominem fieri magnanimum sine ma
gna bonitate . hoc autem non est faci/
le. Istud etiam cozzelarium induci po
test in signum q magnanimitas tenet
magnum graduz in ceteris uirtutibus
postquaz ipsa est ad acquirenduz dif/
ficilioz ceteris[maxime quidez igit]
hic ponit altas quatuor conditiones
magnanimi penes honores ⁊ opposi
tas inhonorationes ad quarum euidē
tiam est sciendum. q honoz qui potest
aduenire magnanimo est uel magnus
⁊ studiosus :uel non magnus sed stu/
diosus :vel nec magnus nec studiosus
Quartum enim membrum non est
possibile. q scilicet aliquis honoz sit
magnus ⁊ non studiosus . quia sine es
se studioso ⁊ virtuoso non potest ho/
noz esse magnus :cum verus honoz ⁊
magnus propter solam uirtutem debe
atur cuicunq̄z debetur. sed pro quarto
membro potest ei aduenire inhonora/
tio. hec igitur quatuoz conditiones in/
dicant qualiter magnanimus se habe
at in istis quatuoz casibus . est eni pri
ma q magnanimus in honoribus ma
gnis ⁊ studiosis delectatur moderate
secunda q non magnos sed studiosos
recipit benigne . tertia q honores nō
magnos nec studiosos totaliter parui/
pendit . quarta q inhonorationem ēt
uriliter paruipendit . secundam autē
ponit ibi[sed non adhuc] tertiam ibi.
[eum autem qui]quartam ibi[similit
autem]. Dicit ergo quantū ad pri/
mam repetens illud q magnanimus
est maxime circa honores ⁊ inhono/
rationes . ipse tamen magnanimus ō
lectabitur moderate in honoribus ma
gnis ⁊ studiosis ut sibi propria adipi
scens uel etiam minora adipiscens.
quia hoc ē de comuni lege. pro eo qō
uirtuti perfecte non fit: nec habitur di
gnus honoz qui videlicet sit tantus
quanto virtus est digna. Quantuz
ad secundam dicit q magnanimus q̄z/
uis non adipiscatur honores sibi debi
tos ⁊ proportionatos tamen adhuc
benigne ⁊ sine contemptu recipiet ho
nores minores studiosos tamen cum
ipsi qui honores tribuunt non habe/
bāt potestatem tribuēdi ei maiora ho
norabilia. Quantum ad tertiam di
cit q magnanimus omnino paruipē/
det honorem eum qui provenit non a
rebus studiosis: sed a contingentibus
que eueniunt qualitercūq: ⁊ qui cōsi/
stit in rebus paruis . ⁊ est ratio quare
paruipendet . quia ipse magnis ⁊ stu
diosis honoribus dignus talibus par
uis ⁊ sine virtute honoribus dignus
talibus paruis ⁊ sine virtute honori/
bus non est dignus quia eius digni/
tas non refertur ad talia: qui nihil ha/
bent insigne magnum vel studiosum
Quantum ad quartam conditionē
dicit q similiter magnanimus omnio
paruipendit quicquid sibi adueniat ī
inhonoratione . cuius causa est. quia si
cut nullus uere honoratur nisi pro/
pter uirtutem ⁊ opus uirtutis . aliter
enim non esset honoz . quamuis esset
figmentum foris pro eo quod honor
fit i testimonium utrutis . ut supra li.
primo. vbi vero non est virtus nō pōt

vari verum testimonium virtutis . nec per consequens verus honor. sic etiaz nullus potest vere inhonorari nisi pro pter vitium. vbi ergo vitium nō est. nec verum testimonium vitij eē potest. nec per consequens inhonoratio que est ir reuerentia exhibita in testimoniū vi, tij ꝛ peccati .cum ergo magnanimus ſi habeat vitiū impossibile est ipsuz ve ſ. inhonorari .quare inhonorationem attemptatam omnino parui pēdit nec cordi apponit. postquam non fit iuste si aliqua irreuerentia uel inhonora, tio. Iterum autem repetit ꝙ ma, gnanimus est maxime circa honores

Ad euidentiam harum conditionū nota exempla in ecclesiasticis vel ciui, libus officijs .qz magnanimus potest assumi ad magnum officium. cuius ad ministratio magnam requirit uirtutez ꝛ tale officium letanter sed moderate recipiet. iuxta primam conditionem ſ potest assūmi ad minus officium cuius tamen administratio virtute indiget ꝛ istud officium fideliter ꝛ benigne re cipiet ꝛ maxime si illi qui ipsum assū, munt non possunt ei honorabilius p, uidere. iuxta secundam conditionem: ſ potest assūmi ad paruum officium cuꝰ administratio uirtute non indiget qz de comuni lege committitur cōtingen ter ꝛ idifferenter bonis ꝛ malis. ꝛ i, stud officium omnino parui pendet si, cut officium indignum tali persona iu, xta tertiam conditionē: uel quarto .po test iste magnanimus totaliter officio quocunqz priuari ꝛ remāere sicut pri uata persona: ꝛ hoc etiam parui pen, det nec cordi apponet: considerans ꝙ ipse plus honorasset officium ꝗz bono ratus fuisset ab officio. iuxta quartam conditionem. Consequenter ibi ſz adhuc ꝛ diuitias circa ꝓpōit alias qua tuor cōditiones penes diuitias ꝛ po, tentatum ꝛ ceteza bona fortune que sunt iste . prima ꝙ magnanimus bene fortunatus non erit gaudiosus. secūda ꝙ male fortunatus non erit tristis. ter, tia ꝙ bone fortune uirtuti aduncte fa, ciunt hominem magnānimorem. quar ta ꝙ bone fortune sine virtute non faci unt magnanimum. primas duas pōit simul . tertiam ponit ibi videntur aūt ꝛ bone fortune quartam ibi qui autē sine uirtute ꝓmas duas primo po, nit implicite secundo explicite ibi ꝛ nec bene fortunatus tertio probat eas ibi nec enim circa honorē ꝓbicit ergo primo ꝙ magnanimus non solū cir, ca honores bene se habebit verum ēt adhuc ꝛ circa diuitias ꝛ circa potenta tum ꝛ circa omnem bonam fortunam ꝛ circa omne infortunium se habebit bene ꝛ moderate quod postea decla, rat explicite dicens ꝙ magnanimus nec bene fortunatus erit gaudiosus gaudio plenus quāmis moderate gau deat .nec etiam male fortunatus erit multum tristis. hoc enim ꝓbat ibi nec enim circa honorem. Sarguens tra. cui cunqz bonor est tam paruum bonuz ꝙ nec eo adepto multum gaudēt. nec eo perdito multum doleret. illi etiaz alia bona fortune sunt etiam tam parua ꝙ nec eis adeptis multum gauderet nec eis perditis multum doleret. Hoc apparet. quia ut superius probatum ē honor est maximum bonorum exterio rum si magnanimo omnis honor est tā paruum bonum ꝙ nec eo adepto mul, tum gaudet nec eo perdito multum do let . quare similiter nec circa alia bene fortunatus multum gaudebit nec ma, le fortunatus multum dolebit. Hu, ius rationis premisit conclusionē. hic autem ponit primo minorem dicens ꝙ magnanimus non ita se hēt circa bo norem. ꝙ propter ipsum multum gau, deat uel multum doleat. Secundo subdit uirtutem maioris uel probatio, nem dicens ꝙ magnanimus sic se ha, bet ad honorem ut dictum est . ut pro quamuis : quamuis honor sit eius ma ximum inter exteriora bona in ratione

appetibilis. quod patet. qnia diuitie ꝛ potentatus sunt desiderabilia propter honorem. habentes enim talia volunt honorem per ipsa· ℨ. ponit maiorez dicens. Cui autem bonor est paruum ad alterandum animum eius huic ꝛ alia sunt paruo ꝛ multo minora ad alterandum animum. consequenter infert corrolarium. q propter ꝫ eē videntur despectores. quia nec prosperitate nec aduersitate mutantur. Consequenter ibi [videntur autem ꝛ bonū] ponit tertiam conditionem ꝛ probat ꝛ cum hoc remouet dubium ibi [secundum veritatem autem] dicit ergo primo q bone fortune conferre videntur ad magnanimitatem. quod probat. qz omne quod est quanto plus est superexcellens bonor: tanto plus est honorabilius. sed homo bonus ꝛ uirtuosus cū bonis fortune. puta si nobilis genere si potens in ciuitate. si ditans. idest diues ꝛ abundans temporali facultate superexcellit alium propter bonum pariter uirtuosum sine bono fortune. ipa nanq; bona fortune sunt quedam bona quamuis non maxima. quare iste cum bonis fortune honorabilior ē alio qui non habet talia bona fortune. ꝛ per consequens talia bona faciunt ipsum magnanimiorem sic honorabiliorem. ꝛ istud etiam videmus q soli tales honorantur a quibusdam popularibus.

Huius rationis ponit primo minorem ibi [nobiles] ℨ. maiorem ibi [bono autem] ℨ. conclusionem ibi [propter quod]. Consequenter ibi [secundum veritatem] remouet dubium. si aliquis dubitaret an aliquis propter bona fortune sine omni uirtute esset honorandus. ꝛ dicit ad hoc q non. quia secundum veritatem nullus est honorandus nisi solus bonus. tamen ille cui ambo existunt scilicet bonum fortune ꝛ bonū virtutis est magis honore dignus. Consequenter ibi [qui autem sine virtute] ponit quartam conditionem. ꝛ tria facit quia primo ponit conclusionem. ℨ. inducit probationem ibi [despectores enim] ℨ. ponit similitudinem seu imitationem hominis non uirtuosi sed bene fortunati ad magnanimum ibi [imitātur enim] Joicit ergo primo q illi qui sine virtute morali habent talia bona fortune nec iuste magnis seipsos dignificant nec recte per alios dicuntur magnanimi. quia hoc scilicet dici recte magnanimū ꝛ iuste dignificare seipsum sine virtute perfecta nō sūt nec fiunt. qō probat ibi [despectores enim] sic arguens. illi qui ut superbi despectores ꝛ iniusti imitatores mali efficiuntur. illi inquam tales nec iuste dignificantur nec recte magnanimi dicuntur. sed habentes bona fortune sine virtute hoc modo mali efficiuntur. quare ipsi nec iuste dignificantur nec ratione magnanimi dicuntur. Huius rationis supponit maiorem tanquam per se notaz minorem vero ponit ꝛ declarat dicens q talia bona fortune habentes despectorez ꝛ iniuriatorez mali efficiuntur pro eo q sine uirtute non est facile eas bonas fortunas ferre sine lapsu ad vitia ꝛ peccata. ymo videtur simpliciter impossibile. quia nō est sine magna virtute temptationi ꝛ passioni per bonas fortunas adducte constanter resistere: ꝛ eis uti bene. Cum ergo bene fortunati sine virtute non possunt fortūas decenter ferre existimāt se alios excellere. ꝛ per consequens contemnunt eos ꝛ ecce quomodo superbi sunt despectores. ipsi autem a virtute ꝛ a bonitate deserti operantur quodcunq; contingit eē placidū ꝛ delectabile ipsis ℨ. vnanquanque passionem uel malitiaz ꝛ hoc modo fiunt iniuriatores: ꝛ per consequens mali efficiuntur. quare tales nec recte dignificātur nec recte magnanimi dicuntur. Consequenter ibi [imitantur enim] ostendit similitudinem ꝛ imitationem talium sine virtute bonas fortunas habentium dicens q isti tales imitantur magnanimum in quibus possunt non existentes simi-

les illi. magnãimus autem habet duo scilicet q operatur secundum uirtutem ꝛ q contemnit alios. isti vero non imitantur eum in primo. quia non operãtur secundum virtutem cum illa careãt sed imitantur eum in secundo quoniã alios contemnunt: sed differẽter. quia magnanimus sicut glorificat ꝛ dignificat seipsum vel alium iuste. sic etiam contemnendos cõtemnit iuste. sed isti alij sine virtute contemnunt contingẽter. quia sepe contemnunt bonos plus q̃ malos.

On est autem microquindinos] hic ponit quatuor conditiones magnanimi: penes pericula quarum prima est. q magnanimus non est microquindinos idest exponens se periculis pro paruis rebus defendendis uel assequendis. 2ª q nõ est philoquindinos idest periculorum amator. 3ª q est megaloquindios idest exponens seipsum periculis pro magnis ꝛ studiosis rebus defendendis ℓ assequendis. 4ª q periculis expositus non parcit vite existimans non esse dignum omnino viuere ꝛ fugere pereũte republica uel pereunte virtute. causa vero prime cõditiõis est. quia nullus rem quam dignificat exponit periculo pro re quam nõ dignificat. sed magnanimus seipsum ꝛ non res paruas dignificat. quare seipsum pro illis periculo non exponit. Causa secunde ẽ. q nullus rei quam amat ꝛ dignificat pericula gratis amat. magnanimus ãt seip̃z amat ꝛ dignificat. quare sibi nequaq̃ picula grat̃ amat. causa uero tertie conditionis est. quia quicquid seipsum ad aliquem finẽ ordinat simpliciter ad illum ceteris omnibus contẽptis banelat. sed magnanimus seip̃z ad magna ꝛ studiosa ꝛ honorabilia bona simpliciter ordinat. quare ad illa per quecunq; etiam pericula cunctis cõtemptis bãelat. Causa vero quarte conditionis est: quia quicunq; tenet gradum sũmum: ꝛ quicquid ẽ magnũ in omni virtute tenet etiam istud magnum in fortitudine: sed magnanim⁹ est huiusmodi. ꝛ expectare pericula ñ parcendo vite est supremum in fortitudine. ut supra tractatu de fortitudine. quare magnanimus expectabit pericula non parcens vite postq̃ pro magnis ꝛ studiosis rebus exposuit seipsum periculis. Consequenter ibi. [ꝛ potens benefacere] ponit nouẽ cõditiones magnanimi penes munera quaꝝ prima est. q magnanimus ẽ potens ꝛ habũdus ad benefacere seu ad beneficiare. 2ª q est tardus ꝛ verecundus ad beneficiari. quarum causas assignat quia beneficiare ẽ ꝛ interest superexcellentis. qualis vult esse magnanimus. beneficiari vero est superexcedi qualis non vult esse magnanimus. 3ª conditio est. q magnanimus est retributiuus plurium q̃ ipse receperit. cuius causa est. quia hoc modo ille qui incepit ei benefacere fiet eius debitor cum fuerit bene passus ꝛ bene remũeratus ab eo. hoc autem optat magnanimus. non enim vult esse debitor alterius: sed vult alios debitores esse suos. 4ª conditio est. q magnanimus est memor datorum beneficiorum ꝛ ea recipientium. 5ª q est immemor acceptorꝝ beneficiorũ ꝛ ea donantium. quarum causas reddit non q velit ingratus cẽ accepti beneficij ymo est gratissimus retributor: ut stati dictũ est. nec etiaꝝ q velit superbire ꝛ inaniter gloriari superato beneficio. quia plus diligit bonũ opus q̃ bonorem operis. honor enim ut dictum est non est aliquid magnum in appetitu ꝛ reputatione magnanimi sed quia secundum magnanimitatem vult superexcellere ꝛ in memoria habere: qualiter secundũ magnanimitatem excedit magis q̃ qualiter excedit sicut vnus de plebe. in eo autem q benefecit superexcessit sicut magnanim⁹ in eo vero q recepit ꝛ q bene passus est superexcessus fuit quasi vnus plebeius. quare bene dedisse magis tenet

memoziter q̄ bene recepisse. 6. conditio est. q̄ delectabiliter audit se bene esse alijs. 7. uero q̄ idelectabiliter audit se bñ recepisse ab alijs. Ad istas aut̄ duas conditiones inducit duo exempla. primum sumptum ab homero poeta introducente cetri deā aquarū supplicantē ioui deo deorū secūdum poeticas fictiones que de ea ad captā dū benuolentiaz dei recitauit illi deo iouī beneficia per ipsū prestita. tanq̄ illa in quibus ipse gaudebat sed tacuit beneficia per eā illi iouī prestita tanq̄ illa in quibus ille nō fuisset gauisus secūdū exemplū est de latonibus uolētibus captare benuolentiā atheniēsiū qui tenuerūt eundem modum propter eandē causā. 8. conditio est. q̄ magnanimus nō est ostensor propzie indigentie nisi forte utr̄ z raro causa necessitatis. b̄ eni sonat in defectū. magnanimꝰ autē nec esse nec apparere vult defectuosus. 9. conditio est. q̄ ē promptus ad ministrādū sicut homo abundans z excellens. Cōn ibi[z eos quidez] ponit alias duas conditiones magnanimi penes conuersatiōem ciuilē· quarū prima est esse magnum apud magnos. 2. est esse moderatum apud medios. dicit ergo q̄ magnanimi est z interest sicut z supzadicta eē magnū ad eos qui sunt in dignitate cōstituti. z in bonis fortunis pōti: z non apparere minozē eis. sed etiā interest eius esse moderatū apud medios. uocat aūt medios bōes nō viles moribus vel officijs. illos eni vocasset infimos: cū talibus autem nullam conuersationē bēt magnanimus. z ideo pōs agit tantum de magnis z medijs ostendens qualiter magnanimus ad utrosq̄z se habeat

Harū aūt duarū conditionum simul assignat causam vel causas dicens. q̄ ideo magnanimus seipsum pzebet magnum apud magnos z non apud medios. primo quia magnanimi interest opus difficile z venerabile non aūt opus facile vel inuenerabile. sz magnos excellere est difficile. medios aūt facile quare magnanimi interest pzimum z non secūdum. 2ꝰ quia magnanimi interest opus utile non autē opus onerosū. sed apud magnos venerari virile ē apud medios aūt z humiles ē valde onerosū. quare magnanimi primum interest non secundū. hoc aūt cōfirmat exemplo fortitudinis. quia quēadmodū se pzebere fortem iter bōes ibecilles est onerosū z nō tre audēter ad bonozabilia pericula. z maxime vbi pars aduersa pzecellit ē uirile. sic ēt esset onerosum uelle pzecellere z bonozari inter bōes medios z humiles z inuirtiles nō excellere z venerari apud magnos z potentes. Cōn ibi[z otiosū]ponit alias duas cōditiones magnanimi penes opera magna. quaz pzia est esse otiosum z pigrum. nisi ubi in negotio uel ex negotio pzoueniret bonoz magnus uel magnū opus. in illis eni magnanimus non piger nec otiosꝰ apparet. 2. est esse operatiuū paucorū operū nūero. sz tñ nobilitate magnoz z ex magnitudie noīaliuz. vtriusq̄z vero cōditōis ē eadē causa. qz. s. magnanimus secūdū magnanimitatē ē iugiē intētus ad magna. iō quasi oblitus pzna nō optatur ea: z in hoc appet otiosus z piger ꝑm pzimā cōditionē. z qz magna non sunt tā frequētia sicut parua iō videt paucoz operatiuꝰ uxta secūdā cōditionē. Cōn ibi[necessariuz aūt z manifestū]ponit alias. 8. cōditiones penes cōionē vite. quarum pzia ē mānifeste odire. 2. mānifeste amare. 3. veritatē magis q̄ opinionē curat. 4. manifeste agē. 5. scādalū pzuū cōtēnere. 6. esse veridicū. 7. ad multos esse yconicū. 8. nō posse quiete cōuiuere ad hominē ñ bonū. Dicit g̃ quātū ad pzimā q̄ necessariū ē magnānimū eē mānifestū oditoz̄. Quātū ad secūdā qz ē etiā necessariū ipsū mānifestū eē amatorem. quantū ad vtrāq̄z reddens causā dicit. q̄ latere i odio l̄ amoze ē modus bōis timidi. magnanimus aūt nō ē timidus.

quare nec i odio nec i amore latens vl ocultus ſz per ꝓſequēs mānifestus. quā tū ad tertiā cōditiōez dicit ꝙ etiā ē ne cessariū ipsū curare veritatē magis q̄ opinionē. cuius causa ē. qz talis ſēper intēdit ad maiora ⁊ honestiora magis q̄ ad minora ⁊ minus bōesta. veritas autē ꝼz ſētētiaz zorobabelis magna ē ⁊ fortior pre ōnibus. ois terra veritatē inuocat ⁊ celū ipsā benedicit. ⁊ oia opera mouētur ⁊ tremūt eā ⁊ nō est i ea quicq̄ iniquuz. ⁊ veritas mānet ⁊ i naleſcit in eternū. ⁊ vuit ⁊ obtinet in ſecula ſeculorū. ſcūdi eſdre. xᵒ. opinio autē non ē huius excellentie. ymo ſepe plena est mēdatio ⁊ iniquitate ⁊ ſingularit̄ q̄ ꝫ vitatē diuidit vt hic. quare magnanius magis curat de veritate q̄ opinioe. Quātū ad quartā cōditionē dicit. ꝙ ēt necessariū est magnaniuz dicere ⁊ operari manifeste. cuius causa est. qz est liber propalatoz. i. manifestatoz. quia palaz loquitur ⁊ operatur ꝼz libertatē animi sui. videt eni esse ſeruile ocultare ⁊ non propalare audēter gesta ſua. Quātū ad quintā cōditionē. quasi ad hoc reddēs causā quarte cōditionis ait ꝙ iō videt ee liber propalatoz. quia est contēptiuus ⁊ hoc ſcādali passiui. est aūt contēptiuus. ⁊ propter hoc est liber propalatiuus. ⁊ cū sit liber propalatiuus propter hoc est cōtēptiuus. Est eni sciēdū ꝙ duplex est scandalum. i. obex vel offendiculuz. ſ. actiuū ⁊ passiuū. ſcādalū vero actiuū ē dictū ł factū quod ꝼz ſe est ita maluz ꝙ habet videntes vel audiētes offēdere. ⁊ istud ſcandalū ſemper ē peccatū. ⁊ tale ſcandalū nēo debet cōtēnere ymo vitare ſūmoper. ſcādalum vero passiuū est dictū vel factuz quod non ex ſe: nec ex ſua malitia offēdit hominē ſed ex diſpoſitione illius q̄ offenditur. ſicut ſi aliquis predicans malitiā vſure offendit vſurarios audiētes. iſti qdē ſcādalū patiūt passiue ⁊ nō actiue. qz offēdūt ex ꝓpria malitia nō aūt ex malitia ꝟbi dei. ⁊ istud nō ē pec catum in eo qui offendit ſed in eo qui offēditur. Nūc autem ita est. ꝙ nec dicta nec facta viri magnanimi sūt mala ex quibus aliquis deberet offendi. quare vir magnanimus non prestat actiuum ſcandalum ſed passiuum. istud autem cōtemnendum est. quaī magnanimus hoc modo contemnit. talis aūt cōtemptus causa est ꝙ ipse sit liber ꝓpalatiuus. quia propter nihil aliud nō memus opera proprta propalare. niſi quia timemus offendere ⁊ ſcandalizare ⁊ cōtra nos alios prouocare. libertas autem propalationis ecōuerſo cāt contemptum pro eo ꝙ libertas est propter ſe appetibilis ⁊ ſeruitus oppoſita propter ſe fugibilis. magnanimus autē est conditionis libere non ſeruilis hanc libertatem autē non potest exeq̄ ſine contemptu prefato. quare ipsa libertas cauſat contemptum ⁊ contemptus libertatem ut dicit ꝓbs. Quātum ad ſextā conditionem dicit ꝙ magnanius ē ꝟidicus in qb⁹cūq̄ logſ. ꝑt yrōniā. quātū ad. 7. dicit ꝙ magnānim⁹ loquēs ad multos. i. ad populares ⁊ i ſcios qui vel nihil vel parum ſciunt de ſtatu virtutis: vtitur yronia. Cauſa vō quare ſic est veridicus est amor veritatis ſicut dictum est in tertia conditiōe. Cauſa vero quare ſic est ad mltos yronicus est quia non decet eum cuilibet de plebe ſtatum ſuum reuellare. ⁊ per ꝓñs popl'aribus loquēs habet vti congrua yronia. Nota vero ꝙ conditio 6ª differt a tertia quia illa est de veritate vite ſecundum ꝙ de ipſa opinantur ceteri. Iſta vero de veritate ſermonis ſecunduz ꝙ est more magnanimi. Conſtibi. Nec admiratiu⁹ Ꝟpōit alia duo penes noua et vetera. ex nouis cū magna ſunt cauſatur ſtupor ⁊ admiratio Ex veteribus vō cū mala ſūt cātur dolor ⁊ interdum indignatio. ſuper hijs ergo habet magnanimus duas inclitas conditiones. Ꝟzimam ꝙ nō ē admiratiuus in occurſu nouorum ⁊ magnorum. Cuius causa est quoniā admi

ratio ē timor ex ret magne ac noue y/
magnatione p̄ouemēs. magnanimo
vero nihil est magnū ex cuius ymagi/
natione possit pirabi ad timorem. 2ª
conditio est q̄ malorum veteruz non ē
recordatiuus sed potius despectiuus
Non enim interest magnanimi qui se/
per intendit ad bona ꝛ mala ad me/
moriā sepe reducere preterita. Conſ
tibi nec humaniloquus ponit alias. ſ.
penes verba ut subsunt iustitie. quarū
prima est: q̄ magnanimus nec est būa
niloquus. quia nec de se homine nec ō
alio quocūq; libēter logt itētus sēp ad
maxima que sūt diuia: idignū estimat
de rebus humānis loquēdo ꝓsuere v̄ba
2º q̄ non curat ipse laudari .3. q̄ nō cu
rat alios vituperari. 4. q̄ non ē lauda/
tiuus .ſ. q̄ non est maliloquus uel ma/
ledicus vel detractiuus etiam non ma
le loquitur de inimicis nisi forte cū ac
tu audit iniuriam quā repellere volens
dicat iniuriantī aliquod obp̄obrium i
vindictam iustam. Causa vero radi/
calis omniuz harū conditionū est vna
q̄: videlicet nullum oppositum istaruz
conditionū decet magnitudinē animi.
sicut patet consideranti singula. quod
āt non decet magnitudinē animi nō ō/
cet magnanimū. Consequenter ibi.
[Et de necessarijs] ponit alias duas
penes necessitates humanas. quaruz
prima est. q̄ magnanius de rebus ho/
minū necessarijs deficientibus et. nec ē
planctiuus super grauamen. nec dep̄/
catiuus p̄o releuamie. cuius causa est
q̄ superplangere ac dep̄recari est mo/
dus hōis super talia studentis ꝛ vehe
mēter animū applicātis. quod nequa/
q̄ congruit magnanimo .2. conditio ē
q̄ magnanimus potentior est ꝛ libēti/
or ad possidendū ꝛ retinēdū bona in/
fructuosa. quales sunt scientie phisice
q̄ fructuosa ꝛ vtilia quales sunt sciēte
lucratiue. cuius causa est. quia hōa no/
bilia non fructuosa nec vtilia p̄o tēpo
rali lucro habent secū libertatem ani/
mi quam appetit magnanimus. vtilia
ꝛ lucratiua secum habent quandā sp̄
tiem seruitutis. omnis enim homo lu/
crans in talibus efficitur mercenarius
ꝛ per consequens seruus cōductiuus.
ꝛ ideo addit p̄h̄s q̄ iste mod⁹ magna/
nimi est magis modus hominis suffici
ētis sibi q̄ modus oppositus qui ē mo/
dus mercenarij. Conſ ibi sed ꝛ mo
tus ponit vltimas quatuor conditiōes
magnanimi quarū p̄ima ē q̄ mot⁹ ei⁹
est grauis ꝛ tardus. 2. q̄ vox eius est
grauis non acuta. 3. vero q̄ locutio eius
ē stabilis. 4. vero q̄ ipe magnanimus
nō est contentiosus. quarū conditionū
cause sunt due. vna q̄ circa pauca stu/
det: altera vero q̄ nihil magnum esti/
mat. ꝛ p̄opter h̄ duo nec eius motus
est velox nec vox acuta nec locutio fe/
stina. nec ipse contentiosus. hec enim
fierent. quia vel studet circa multa. vel
quia existimaret negotium nimis ma/
gnum. concludit ergo q̄ talis est ma/
gnanimus qualis descriptus est.

Eficiens autem descripta for
ma vel modo magnanimitat
hic manifestat modum pusil
lanimitatis. p̄emittit ergo p̄imo mo/
dum communem pusillanimi ꝛ caymo.
ꝛ secundo agit de ipso pusillanimi ibi.
[pusillanimis quidem] dicat ergo q̄ cuz
magnificus sit talis qualis descriptus
est. deficiens autem ab eo est pusillāi/
mis ꝛ superabundans caymus sicut
dictum est. ō. isti tamen vnum h̄nt co/
mune. q̄ scilicet non videntur esse ma/
li quia nec malefactores sunt p̄oximo
nec nocui sicut nec pernifici nec ba/
nausi. tamen peccant sicut quia omit/
tunt medium virtutis quod tenere o/
portet. Deinde ibi. [Pusillāimis]
agit de pusillanimi. p̄imo describēs
ipsum ꝛ dicens q̄ pusillanimis est qui
dignus existens bonis seipsum p̄iuat
ꝛ dignificat bonis quibus dignus est.
Secundo ibi. [Et videtur] ponit

quatuor conditiones eius. habet enim omnis pusillanimis aliquā malitiam aliquam ignorantiam. aliquam pigritiam. & aliquam negligentiam ex qua fit deterior Dicit ergo primo de malitia q pusillanimis videtur habere aliquod malum ex non significare seipsum bonis quibus dignus est & quibus secundū naturam & secundū virtutem & secundum rationem dignificandus est. in hoc enim pusillanimis quamuis non sit malus proximo premittit q nō oportet premitti. Et in hoc discedit a veritate nature rei et a medio virtutis & a recto iudicio rationis

Secundo ibi. [Sz & ignorare] Dicit de ignorantia q pusillanimis videtur ignorare se ipsum. q probat. quia si plene agnosceret & nō ignoraret se ipsum tūc appeteret illa sibi quibus dignus est que quidem sunt bōa existētia non solum apparentia. hoc autem non facit. quia non se dignificat illis. quare nec plene se ipsum agnoscit

Tertio ibi. [Non tamen] dicit de pigritia q pusillanimes non videntur esse insipientes sed magis pigri. Est enim sciendum q insipientia est ignorantia dispositionis inducens hominē ad sui ipsius destructionem. ignorātia vero sequens pusillanimitatem non inducit hominē ad hui⁹mōi destructionē quare talis ignorantia non est insipiētia. nec sic ignorantes sunt insipientes

Quarto ibi. [talis autē opinio] dicit de negligentia q talis falsa opinio pusillanimum quamuis non sit insipiētia facit pusillanimes esse ēteriores. quia facit eos damnose negligentes pro eo q singuli appetūt ea q̄ sciunt ēberi eis secundum dignitatem & sufficientiam suam sed nescientes discedunt ab operationibus bonis ad quas digni sunt & sufficientes. acsi essent indigni & insufficientes. & similiter discedunt ab exterioribus bonis quibus digni sunt: & ad que obtinenda sufficientes existunt. taliter autem a talibus discedere discedentem facit deteriorem esse.

Consequenter ibi. [Caymi autem] manifestat modum caymi dupliciter. primo quantum ad insipientiam quaz habēt. secundo quantum ad apparentiam quam optant ibi [& veste] dicit ergo primo. q caymi ut differentes a pusillanimibus sunt insipientes & manifeste seipsos ignorantes. quod apparet. quia ipsi indigni & insufficientes conantur ad honorabilia opera: acsi existerent ad hoc digni & sufficientes

Deinde tamen ex ipsorum operuz arduitate redarguuntur & repelluntur non valentes pertingere ad honorabilium operum complementa. quales sunt qui procurant se ad magisterium & doctoratum assummi insufficientes & indigni: qui postea ab arduitate officij taliter repelluntur q absq; sui confusione non possunt legere quatuor lectiones. Deinde ibi [& veste] ostendit qualiter isti caymi & presumptuosi procurare nituntur sibi apparentiaz quam desiderant. dicit ergo q isti tales caymi seipsos vestibus ornant. figuris autem corporis sui & gestibus erigunt bonas fortunas pro posse manifestas faciunt. bona quoq; multimoda de seipsis dicunt. vt per hec omnia appareant hominibus honorādi. Cō sequenter ibi [opponitur autem] comparat vitia opposita magnanimitati inter se & ad ipsam dicens. q pusillanimitas magis opponitur magnanimitati q̄z caymores vł caymia duplici de causa. primo quia magis fit & inuenitur in hominibus q̄z caymia. secundo quia deterior est. de hoc autem quaeretur. vltimo vero cōcluditur & patet.

Videtur autem & circa hunc] postq̄z determinauit de magnanimitate hic consequēter determinat de philotimia. primo ergo de ista virtute duo probanda proponit secundo proposita probat ibi [ambo enim] dicit ergo primo q cum magnanimitas sit circa honorem magnum. ut

magnum. sicut immediate dictum est tamen circa hūc honorem .s. non magnum. sed simpliciter acceptum videt esse quedam alta virtus: quēadm dictum est in scō libro. Scō autez dicit q̄ huiusmodi virtus videtur se ita habere ad magnanimitatez quēadmodū liberalitas se habet ad magnificentiā. Conī ibi. [Ambe enim iste.] Proposita probat. t primo secūdū. scō primū ibi [quēadm autem in acceptōe.] Probat ergo illud q̄ est. scō proposituz p expositionem modi liberalitatis t huius virtutis dicens q̄ pro tanto virtus ista sic se habet ad magnanimitatez sicut liberalitas ad magnificentiā quia ambo isti habitus liberalitatis. s. t phylotimie distant a magno q̄ est in eaz generibus. circa q̄ sunt magnificentia t magnanimitas. magnificentia quidē circa magnum in sumptibus a quo distat liberalitas. magnanimitas vō circa magnum in honorib⁹ a quo distat b̄ virtus que dici potest phylotimia. et ambo isti habitus vnusquisq⁹ in genere suo circa parua t moderata disponunt nos vt oportet. quare sicut circa sumptus se habet liberalitas ad magnificētiaz. sic circa honores phylotimia ad magnanimitatē. Conī ibi [Quēadm autem in acceptione.] Probat illud q̄ fuit primo propositum. s. q̄ circa honorem simpliciter sūmptū sit aliqua v̄tus. b̄ autem probat. 4. ratione. 2ª ibi [Amatorem enim] vel aliter [phylotimium enim.] Tertia ibi. [In quibus autem superabundantia t defectus.] Quarta ibi. [Videtur autem ad amorem. [Prima ratio summitur per cōparationem ad materiam liberalitatis. que talis est. circa quācunq⁹ materiaz est aliqua virtus in qua est magis q̄ oz et minus q̄ oportet. t medium. vnde t sicut oportet. quēadmodū in acceptione t datiōe pecuniaz ē superabundantia et defectus. sed quēadm in acceptione t datione pecuniaz est superabundantia t defectus ita est in appetitu honoris magis q̄ oportet t min⁹ q̄ oportet: t vnde t vt oportet. quare circa appetitum honoris est aliqua v̄tus moralis. Huius rationis maiorem supponit per simile t per causā similitudinis. minorez autem integre ponit t patet. Secunda ratio sūmitur ex nā laudis que talis est. Omne laudabile inter vituperabilia est virtus vel virtutem habens: quia non laudatur nisi vl̄ virtus vel virtuosus ratione virtutis ut .ē. li. i. in fine. Sed quidam est aliqualiter amator honoris laudatus vt tal̄ inter amatorem honoris vituperabilē t non amatorem vituperabilē. quare ille laudabilis amator t non amator honoris ut talis virtuosus t eius habitus amatiuus erit virtus circa honorē Huius rationis ponit minorez ex cōi concessione hominum. s. q̄ nos communiter vituperamus quēdam amatorez honoris ut appetentem honorari magis q̄ oportet. t etiā vituperam⁹ quēdam non amatorem honoris nō eligētem honorez in bonis in quibus oportet. Et sic habemus extrema vituperabilia. Contingit autez q̄ aliquādo laudamus etiam hominem non amatorē honoris vt hominem moderatum t tēperatum in appetendo: quenadmodū in primis sermonibus. i. in vniuersalibus dictis in secundo libro diximus. Et sic habemus aliquē laudabilem. l̄ aliquos laudabiles inter extremos vituperabiles. Conī ibi [Manifestum autem.] Remouet penes dicta vnum dubium. Et ibi. [Innominata autē] Remouet alterum. dubitaretur enim rationabiliter quomodo amatorez honoris laudamus t vituparnus simul. Ad b̄ ait rūdet. s. q̄ mānifestuz ē qm̄ qz multipliciter dicit amator honoris: nos ipsū laudādo t vitupādo nō referrim⁹ ad idipsū nec ad vnū t idē amatorem honoris. sz aliū t aliū ipsū accipimus qz laudātes amatorē honoris ipsū accipimus vt magis amantē q̄ multi populares se ipsos ignorantes. vituperātes āt b⁹mōi amatorē ipsū accipim⁹ vt magis amātez q̄ oz. et simli mō aliū

ꝛ aliter accipimus hominem nō amatorem honoris laudantes ꝛ vituperantes ipsum. quare laudabil' amator ꝛ laudabilis non amator honoris pōt esse vnus ꝛ idē homo qui erit dispositꝰ medio modo inter amatorem vituperabilem ꝛ non amatorē vituperabilē Conī ibi. ⁊ Innominata autem. ⁊ Removet autem alterum dubium. quoniā dubitari posset super idē nomen cuius non sup eandem rem fertur laus ꝛ vituperium. ad ꝫ autez respondet breuiꝫ q medietate ⁊tuosa exīte inominata tanq̄ ab hominibus deserta extrema remanserunt dubia. ꝛ ratione equiuocationis dubio modo sumpta. ⁊ Et propter ꝫ laus ꝛ vituperiū fertur sup idē nomē ꝓ alia: ꝛ alia re acceptum. ⁊ In quibus autez superabundantia. ⁊ Certia ratio sumitur ex natura medietatis que talis est. In quibuscūq; possunt inueniri superabundantia ꝛ defectus. tā q̄ extrema viciosa. in illis est medium virtuosuz. Sed in honoribus ꝛ in eoꝝ appetitibus sunt superabundantia ꝛ deffectus tanq̄ extrema viciosa: quaꝫ in honoribus erit medium virtuosum. Huius rationis ponit primo maiorez ꝛ patet. ē. li. 2ᵒ. Secundo minorez ibi. ⁊ Appetunt autē. ⁊ ꝛ patet. Tertio cōclusionem ibi. ⁊ Et ut oportet. ⁊ Expone autem: ꝛ: pro ergo quasi dicat. Si honorez homines appetunt magis ꝛ minus q̄ oportet. ergo etiā appetent ut oportet q est appetere mediū quo ad nos. ꝛ ideo addit q igitur habitus iste exīs medietas circa honorem appetendum laudatur cuius innominatꝰ Sed sicut dictum est in precedenti rōe laudatur sepe sub nominibus extremorum. ⁊ Videtur autem ad amorez. ⁊ 4ª ratio sumitur ex natura oppositionis que talis est. Omnis habitus qui cōparatus ad vnum extremū vitiosū videt eē alterꝫ i oppositiōe ꝛ cōparat' ad alterꝫ vī eē p.imū: est bitus medi' ꝛ virtuosus. Sed predictus habitus cōparatus ad malum amorem honoris. videtur esse non amor honoris. ꝛ cōparatus ad malum non amorem honoris videtur eē amor honoris. sic ad vtrūq; comparatus. videtur esse vterq;. quaꝫ talis habitus est medius ꝛ virtuosus circa honorem. ⁊ Huius rationis ponit primo minorem ꝛ patet. Scō tangit virtutem maioris. d. q modus oppositiōis expositus videtur esse vniuersalis circa alias virtutes. quare sicut vī in alijs virtutibus dicimus habitum virtutis extremo oppositum in rōe alterius extremi esse virtutem. Sic dicemus in ista. ⁊ Ultimo autē reddit causam cuiusdam singularis accidentis q ꝫ accidit .s. q ꝫ opponantur extrema iter se ſ ꝫ oppositione boni ꝛ mali qz ꝫ nō contingit in alijs virtutibus. ⁊ Hic autez istud accidit pp hoc q medium non est nominatuz qua de causa extrema mutuo dicūt opponi sub ratione boni ꝛ mali.

Ꝫ evidentiā eoruz que dicta sunt de magnanimitate ꝛ euphylotimia ꝛ oppositis vitijs inquirenda sunt. i2. Primum vtrum sit melius honorare alterū q̄ honorari ab altero vī e ?ᵒ. Scōm vtrū magnanimus secundū magnimitatē honoris magnos magis appetat q̄ cōtemnat. Tertiū vtr magnanimitas moderet aliquas passiones ꝛ quas. Quartum vtrū ois magnanimus sit suꝑbus. Quintum vtr sit humilis vel non. Sextum vtr magnanimitas sit virt'. Septimū vtrū magnanimitas sit virtus generaꝫ Octauū quot sunt partes magnanimitatis. Nonum que eius diffinitō Decimū vtr caymus sit deterior pusillanimi. Undecimū vtrū euphylotimia sit virtus distincta a magnanimitate. Duodecimū quid ē diffinitio euphylotimie

Questio 24ª

E primo arguit. q melius sit honorari q̄ honorare. Primo quidem. quia q competit deo ꝛ quibuscūq; maioribus ut maiores sūt melius ē eo: qō nec deo competit

nec maioribus ut maiores fūt. ut dicit
pbs in capło ō magnanimitate. ſz ho
nozari ꝛ ñ honoraī cōpetit deo ꝛ ma
iozibus. ut habetur ibidem. quaī me/
lius eē vī honozari q̄ honoraī. Scō
quia premium virtutis melius est me/
rito virtutis. sicut finis est melioz eo q̄
est ad illum finem: premium enim est
finis meriti. sed honozari est premiuz
virtutis. ut ait pbs. honozare vero est
meritum. quia in b vnusquisq̄ merek
quare ut prius. Tertio quia q̄ intēdi
tur a virtute meliozi ē melius. quia fi/
nis prozimus virtutis meliozis est me
lius. ut habetur. ō. ex prologo. sed ho/
nozare intendik a virtute amicitie. vt
videbitur. j. in tractatu eius. ꝛ honoza
ri intēditur a magnanimitate que me
lioz est q̄ amicitia cum sit ornatꝰ ꝛ au/
gmentum omniuz virtutū. ut hic dicik
quare ꝛ ut prī. Quarto quia vnūq̄q
q̄to liberius tanto melius. ꝛ q̄to ser/
uilius. tāto ōūꝰ. ſz honozāi ē libiꝰ ꝛ ho
norāe fuilius vñ magnanimꝰ nō potest
conuiuere ad amicuz quia seruile vide
tur pro eo q̄ haberet honoraī euz cū
quo conuiueret. ut habetur ex quadaz
conditione magnanimi. quare melius
est honorari q̄ honorare. Quinto qz
q̄ est appetibilius est melius. bonū ez
ut bonum est appetibile ut. ō. li. i. i pri
cipiō vbi habetur q̄ omnia bonum ap
petunt. quare magis bonum est magis
appetibile ꝛ maxime bonum erit ma
xime appetibile. ex 2ō topicoꝝ. Et per
ꝛ̄ns q̄ est appetibilius ē melius ꝛ e ꝛ̄.
Sed honozari est appetibilius q̄ ho/
nozare ꝛ maxime b appetimus. ut ex
perictia docet. quare ē melius. Sexto
quia q̄ secundū veritatem soli bono de
betur est meltus q̄ q̄ est comune bono
ꝛ malo. b patet qz conditio per q̄ bo/
num excedit malum: vī eē melioz qua
cunq̄ conditione per quam bonum cō
uenit cuz malo. Sz bonozari soli bono
ōbek. qz ꝛz q̄ bēk b p pbz ꝛz ōitatē so
lꝰ bonꝰ ē bonorād. honorāe ōo cōe ē
ꝛ bō ꝛ malo. qz vterq̄ ōbet aliquē bo
norāī. quaī melꝰ videk eē honorāi q̄
honoraī. Sed oppositum arguitur. pri
mo quia illud quod declinat ad humi/
litatem melius est eo quod declinat ad
superbiam. sed honozare ꝛ velle hono
rare declinat ꝛ pertinet ad humilita/
tem. honorāi vero ꝛ velle honozari ad
superbiā. quare melius est honoraī q̄
honozari. Secundo quia sicut se ha/
bet circa pecunias dare ad accipere.
sic circa honozes honoraī se habet ad
honozari. quia honozās dat honozē ꝛ
honoratus recipit ipsū. sed circa pecu
nias melius ꝛ virtuosius ē dare q̄ re/
cipere. ut habetur in textu de liberali/
tate: quare etiam circa honozes meli
us ꝛ virtuosius erit honorare q̄ hono
rari. Dicendum ergo vniuersaliter q̄
simpliciter melius est persone honorā
ti honorare. quam persone honozate
honorari. Quod persuadeo mul/
tipliciter. primo quia bonum in/
trinsecum homini melius est illi q̄ bo
num extrinsecum ei. ut. ō. li. ī. bona
enim exteriora sunt minora bonis in/
trinsecis. Sed honoraī est intrinsecuz
honozāti ꝛ honozari est extrinsecū ho
nozato. qz honoz est in honozante ꝛ fi
in honozato. quare honozare melius
est honozanti q̄ honozari honozato.
Secundo quia virtus melioz est hono
re vt probatur. ō. libzo primo. ꝛ opus
virtutis melius est virtute ut habetur
eodem libzo. quare opus virtutis me/
lius est honoze. Secundum q̄ honoz
stat pro honozari: quia sic summitur
ibi per philosophum. Sed honozare
est opus virtutis. honozare enim est de
center ꝛ bene mozaliter operari ad al
terum. quare melius est q̄ honozari.

Tertio quia melius est ꝛ virtuosius
bene agere q̄ bene pati. ut supza trac
tatu de liberalitate. Sed honozare est
bene ageī. ꝛ honozari bene pati. b. n.
ē dare ꝛ illud recipē. quare ut prī. b
. n. est rō pbi. per q̄ probat virtuosius
esse dare q̄ accipere. Quarto ex eodē
medio magis explicito: quia honoraī

contingit tripliciter. contingit enim honorare superiorē vel parē: vel inferiorez. Et honorari contingit etiā tripl'r. cōtingit enim honorari a superiori vel a pari vel ab inferiori. Sed honorare quolibet modo sumptuz melius est honoranti q̄z honorari quolibet modo sumptum honorato. quare vniuersalit melius est istud isti: q̄z illud illi. Assūptuz probatur: quia melius est iuste bene agere vel amicabiliter bene agere: l' gratuite bene agē & quodlibet istoz per se q̄z iuste bene pati. & q̄z amicabiliter bene pati: & quam gratuite bene pati. vbi nulla bonitas transit in passū ex passione iusta vel amicabili uel gratuita. Sed honorare superiorem ē iuste bene agere. honorare vero parez ē āicabil'r bene agere. honorare vero inferiorem est gratuite bene agere. Hic enim suppono q̄ & honorare & honorari sit bonū & rectum. aliter nulla eēt comparatio. honorari vero ab inferiori est iuste bene pati. & honorari ab equali est amicabiliter bene pati. honorari vero a superiori est gratuite bene pati. Et cum hoc ex nulla istaz passionum relinquitur aliqua bonitas i honorato quia nulla earum est aliquid in honorato nisi quedam exterior testificatio virtutis precedentis vl' eius que debuit preexistere. quare vl'r bñ honorare q̄ est vl'r bene agere. melius ē moraliter q̄z bñ honorari q̄ est vniuersalit bene pati. Si vero obijciatur q̄ tunc sequeretur melius eē domino honorare vasallum q̄z honorari a vasallo. & per consequens ita preeligenduz esset ei. ℔ autem esset euersio reipublice. Dicēdum q̄ melius est domino. sed non reipublice: ad cuius bonum magis debēt attendere q̄z ad bonum personale. honor enim impensus ei impenditur comunitati. honor autē impensus ab eo ut est princeps & dominus impendit a tota comunitate. quare ipse in eligēdo debet se conformare comunitati. comunitas autem pro pter ordinem ciuilem & reuerentiam principatus eligit q̄ ille vt princeps ac dominus honoretur & non honoret. Ad primum autē in oppositum dicenduz q̄ illud est melius q̄ intrinsece competit deo & maioribus ut maiores sunt non tamen illud q̄ competit eis extrisece ac relatie. Hoc autem patet: quia diligi a superiori non competit deo nec maioribus ut maiores sunt. competit autez eis diligi ab inferiori. Et tamē mihi vel tibi cui virunq; competit est melius diligi a superiori q̄z ab inferiori. honorāri vero ut summitur in proposito competit deo & maioribus extrinsece ac relatie Ad secundum dicendum q̄ honorari ñ est premium virtutis essentiale. q̄uis sit aliquod premiuz accidentale q̄ patet. quia ut habetur. ē. li. x. Premium virtutis est finis virtutis & optimū gd. etiam diuinum et beatum. honor autē nec finis nec optimuz virtutis est: nec diuinum nec beatum. Et per ℔ probatur. q̄ felicitas non consistit in honoribus. honorare vero cum sit opus virtutis est finis eius & optimum eius. ut habetur ibidem. Dico ergo q̄ premiū accidentale quale est honor. non ē melius merito virtutis q̄ est opus eius et ēntiale premiuz. Ad tertium autē vicendū. q̄ honorari nō intenditur a magnimitate tanq̄z finis nec forte tāq̄z bonū magnimi qualecūq;. ut videbit i sequnti qone. Ad quartū vero dicendū q̄ honorari non est libertus q̄z honorare quia multus honorari potest. honorare autez non tamen bene. verum est q̄ debere honorari exigit liberiorem cōditionem in persona honoranda q̄z debere honorare in persona honoratura Hic autem non comparamus statum ad statum. vl' conditionem persone ad conditionem persone sed precise ista duo honorari & honorare. Ad quintum aūt dicēdū q̄ magis fm rectam rationez. appetibile est magis bonum. ℔ autem modo non est magis appetibile honorari quam honorare. ut visum est

Experiẽtia vero docet q̃ bonorari est magis appetibile secundum naturam ad malum prona. non tamen secundum rationez rectã sicut ꝛ proni sum⁹ magis ad superbiam q̃z ad humilitatem. Nec propter ꝺ appetibilioꝛ ẽ superbia secundum rectam rationem q̃z humilitas. Ad sextum dicendum q̃ illud per q̃ bonus excedit malũ est melius q̃z illud q̃ est vtriq; comune. ꝺ aũt non est bonoꝛ debitus. Sed virtus cui debetur. vnde perbene ac decenter bonorare bonus excellit malum. puta superbum volentem alios bonorare.

Questio 25ª.

Secõdo arguit q̃ magnãim⁹ secundũ virtutẽ magnanimitatis bonores magnos magis appetat q̃z cõtemnat. Prio quia quicunq; se ipsum dignificat bonoꝛib⁹ magis bonores magnos magis appetit q̃z contemnit. sed magnanimus sic se dignificat. ut patet ex eius diffinitione posita in prin cipio huius tractat⁹ Quare bonores magnos magis appetit q̃z cõtemnit. Secõdo quia omnis qui delectatur adipiscẽs bonores magnos ipsos magis appetit q̃z contemnit. aliꝫ enim non delectaretur in eis. sed magnanimus sic delectatur ut patet ex 5ª conditiõe eius. quare ut prius. Tertio quia quicunq; vult alios excellere. bonores magnos magis appetit q̃z contemnit. In bonoꝛibus enim adipiscit excellentiã volitam. Sed magnanim⁹ vult alios excellere. ut habetur ꝺ. quaꝫ ut prius. Quarto qꝛ omnis apud magnos se prebens magnũ. bonores magnos magis appetit q̃z contemnit. In ꝺ enim appetit bonoꝛãi apud magnos apud quos se prebet magnuz. sed magnanimus est talis. ut habetur ex quadam conditione eius. quare ut prius. Quinto qꝛ quicũq; fugit bumilitatem bonores magnos magis appetit q̃z cõtemnit. bumilitas enim est contempt⁹ bonoꝛ. sed magnanimus fugit bũilitatem. ꝛ ideo non potest cũ quibuscunq; cõuiuere estimans seruiles esse blandidoꝛes ꝛ bumiles .quaꝫ ut p⁹. Sexto quia qui minus distat a caymo seu p̃sumptuoso q̃z a pusillanimi ipse bonores magnos magis appetit q̃z cõtemnit. Caymus enim excedit in appetitu honoꝛis ꝛ pusillanimis deficit. Sꝫ magnanimus minus distat a caymo ꝛ minus opponitur ei. quare ut prius. 7º quia omnis virtuosus magis appetit q̃z contemnit illud q̃ est propter se ꝛ propter felicitatem appetibile. Sꝫ honoꝛ est huiusmodi ut .ē. li. 1º quare ut prius. 8º quia secunduz quanlibet vtutem operantem circa bonam materiam. magis illam materiã appetimus q̃z contemnamus. Sed magnanimitas operatuꝛ circa bonam materiam que est bonoꝛ magnus vel bonores magni ut ait pbs. quare secundum magnanimitatem bonores magnos magis appetimus q̃z cõtemnamus. Sed oppositum arguitur. prio quia omnis non curans opiniones magis cõtemnit q̃z appetit bonoꝛem. bonoꝛ enim ordinatur ad opinionem ut ad fines ut. ē. li. 1º qꝛ bonoꝛem volumus ut estimemur boni. quare opinio est finis bonoris. Sꝫ magnanimus non curat opiniones. sed solum veritatem. ut habetur ꝺ. quare bonoꝛem magis cõtemnit q̃z appetit. Secundo quia non curans laudem magis cõtemnit q̃z appetit bonoꝛem. laus. n. addit ad bonoꝛem expꝛessionez cũ sermone. Sed magnanimus nõ curat ut laudetur. ut hic dicitur. quare bonores magis cõtemnit q̃z appetit. Prio solutione questionis tria sunt premittẽda Et alia tria dicẽda. Primo ergo premitto q̃ bonoꝛ potest summi duplicit. vno modo materialiter .p re bonoꝛabili. puta pro statu bonoꝛabili vl pro cõditione bonoꝛabili vel pro officio vel dignitate bonoꝛabili: vel pro dispositione vel pro opere bonoꝛabili. Alio modo formaliter pro bonoꝛe debito tali reꝛ secundum q̃ dicit exhibitionem reuerentie in testimoniũ virtutis .Et

hoc modo honor formaliter sumptus est signum virtutis ad placitum. Scō p̄mitto q̄ hōrari. i. sic testificāri p̄t eē ab hōie ℓ a deo faciēte oñsionē ℈tuti i existentis homini. Tertio p̄emitto q̄ velle honorem seu velle honorari cōtingit quadrupliciter. vno modo ut bonū ipsius honorati vel honorandi: quia vult in hoc ipe exaltari. Alio modo ut bonum honorātis. ut. ſ. faciat debitum suum, alio modo ut bonum audientiū vel videntium ut per hoc animētur ad virtutem quam honorari sciunt. Alio modo vt bonum dei. ut. ſ. deus honoretur in hoc ⁊ glorificetur in huiusmōi honoratione. Hijs autē p̄emissis sciendum est q̄ questio querit de honore formaliter sūpto p̄o illo. ſ. virtutis ⁊ bonitatis signo ⁊ p̄o honore per hōinē exhibito ⁊ velle seu appetē hōrem sūmit ꝑ velle ⁊ ꝑ appetē ipm̄ ut bonū honorati ⁊ p̄opriū ei. aliter enī q̄stio nō procederet. Hijs ergo p̄missis dico primo q̄ magnanimus ꝑm magnanimitatē magis cōtemnit q̄ appetit sibi honorem formaliter sumptum per hominem impensum vel impendendum. Scō quia magnanimus appetit et ñ cōtemnit honores magnos materialiter sumptos. Tertio q̄ ꝑbus dicere intendit esse magnanimitatem circa honores materialiter ⁊ nō formaliter sūptos. Primū suadeo sic. p̄io qm̄ omne cōtemnēdum magis q̄ appetendū magnanimus magis cōtemnit q̄ appetit Aliter enī nec appetēt nec cōtemnēt. nec ageret ut oportet. ſz honor magn⁹ vel paruus formaliter sumptus p̄o illo signo virtutis magis est cōtemnendus q̄ appetendus. quare magnanim⁹ ipm̄ magis cōtemnit q̄ appetit. Assūptum p̄obo quoniā omne magis appetendō q̄ cōtemnendū. vel est appetendū ut finis vel ut ordinatum ad finem: ſz honor neutro modo est magis appetendus q̄ cōtemnendus: non enī ut finis q⁹ honor nec est finis virtutis: vt visum est in p̄cedenti qōne nec finis hōis virtuosi. nec finis operis virtuosi. cum ꝺ meliora sint honore ut. ō. li. i⁹. qua⁹ honor homini virtuoso nec est appetendus ut finis nec etiam ut aliquid ordinatū ad finē. honor enim nāliter ordinatur ad opinionē generandā ex tali signo quale ē honor ut. ō. li. i. ut. ſ. alij opinētur vel nosmet opinemur nos eē virtuosos. Sed opinio alior⁹ vt ad bonum nostrum. puta ad gloriam nostrā ordinata magis ē cōtemnēda q̄ appetēda per hominē magnanimū. Sic. n. cōtempsit eam ille vir excellēs magnanimus Apostolus paulus dicēs. mihi autē ꝑ minimo est vt a vobis iudicer: aut ab humano die. i. ab humana opinione. p̄ie ad cor. c. 4. Cui⁹ causa est quia honor est fallax signum virtutis. Ille enī honor qui debet impendi hōi bono ⁊ virtuoso potest impēdi homini p̄auo ⁊ malitioso: quare opinio ex tali signo fallaci generata p̄t esse falsa. Signum autē fallax cū opinione p ipm̄ genita cōtemnēdum est magis q̄ appetendum. appetere nāq̄ esset vanitas ut. j. dicitur de iactatore. capō de iactantia. Opinio etiam nostra per tale signum genita est simpliciter cōtemnēda dicente poeta. Plus alijs de te q̄m tibi credere noli. Et apostolus dicit Gloria nostra ꝺ est testimonium conscientie nostre. sec ūde cor. p̄imo. quasi dicat q̄ ſ super alieno testimonio non est glorificandum. quaī honor homini magnanimo non est magis appetēdus q̄ contemnendus ut bonum eius. tñ ut bonum aliorum potest recte magis appeti q̄ contemni sicut supra exposui. Secundo quia ille plus parui pendit ⁊ plus contemnit q̄ appetit honorem cui honor paruus quid est ⁊ cui nihil magnum est. ⁊ cui nullus honor dignus est. ⁊ qui honoribus dignus non est. sed per omnia sic se hēt magnanimus ad honorem. quare magnanim⁹ ipsū pl⁹ putpēdit ⁊ ꝓtemnit

q̄ appetit. Assumptum probatur per pbum ponentem omnes illas .4. ptes Dicit enim q̄ isti magnanimo bonor est paruum quid. Ubi agit qualiter se habet ad bona fortuita. Dicit etiaz q̄ non est admiratiuus. quia nihil magnum est ipsi. Dicit etiam q̄ ei nō debit dignus bonor: qr virtuti perfecte nō fiet dignus bonor. Dicit etiā q̄ magnanimus non est dignus honoribus paruis ꝛ contingentib⁹. i. ñ studiosis. Omnes autē honores formaliter sūpti p̄r illis humanis ac fallacibus signis sūt parui ꝛ maxie parui viro magnanimo ut dictum est in prima pticula. Sunt etiam non studiosi. i. non virtuosi sibi quia sunt ei extrinseci nec in se sūt studiosi. qr sunt fallacia signa. quare in hoc sensu dicit pbus magnanimuz nō esse dignum honoribus taliter. qr ad eos sic sumptos non est dignus tanq̄ ad bona premiatoria. ȝ. quia omnis vere humilis: honorem magis cōtemnit q̄ appetit. Sed omnis vere magnanimus est vere humilis. ut in sequenti q̄stione ostendam: ꝛ vt statim apparet ex medio generali propter cōnexionē virtutum quia magnanimus est in oī virtute magnus ꝛ bonus. quare ut prius. Quarto quia ille qui nunq̄ iudicabit sibi cōtumeliā fieri magis cōtēnit honorem q̄ appetat. quoniā secundū Gregorium appetitus honoris ꝛ glorie facit hominem sentire cōtumeliam Cōtēptus vero facit non sentire. Sed tu si magnanimus fueris nunq̄ iudicabis tibi contumeliam fieri. ut ait seneca de copia verborum ad apostolū paulum circa principium. Quinto qr q̄ a viris perfectis ꝛ iustis renūtiatur ꝛ abdicatur a viro magnanimo magis ꝓtemnit q̄ appetat. cū. n. magnanimitas sit ornat⁹ ꝛ augmētū oiuz vtutū: magnanimus est perfectissimus inter virtuosos: ꝛ per ꝓns cōtēnet q̄ perfecti cōtemnunt. Sed viri perfecti ꝛ iusti. rebus: honoribusq̄ ac vite blandimentis renūciant. ut ait ysidorus ō sū mo bono. li. ȝ. c. 16. quare ut prius. Secūdum autez ostendo sic. qr magnanimus illa nō cōtemnit: sed appetit per que virtus magnificatur ornatur ꝛ augetur. ḃ tria nāq̄ perficeī est maximū ꝛ optimum in magnanimitate. sed p honores magnos māliter sumptos. i. per res honorabiles: virtus magnificatur ornatur ꝛ augetur. quare magnanimus talia non cōtemnit sed appetit Assumptū probatur. Est tamen prescindum q̄ res honorabilis dicitur ł magnitudo obiecti circa q̄ fit operatō vel conditio magna persone vel subiecti cuius ē operatio: ł magnitudo ipsi⁹ operis. vbi gratia. In virtute fortitudinis cuius actus precipuus est expectare. ipsa enim expectatio pōt hr̄e obiectum. s. hostem honorabilem secundū magis ꝛ minus. puta regem qui expectatur in campo vel baronem: ł ducez Item subiectum. s. personam expectātem honorabilez secundū magis ꝛ minus. puta regē ł baronē ł ducē expectātez. Item opus honorabile secunduz magis ꝛ minus. ꝓm q̄ certamē crescit vel decrescit. Ex his ḡ premissis arguo sic. per illa virtus magnificatur ornat ꝛ augetur per que actus virtutem generantes augentes ꝛ saluāres magnificantur augentur ꝛ ornantur. Sed per rem honorabilez ex parte obiecti act⁹ magnificatur. Maius enim est expectare in campo regem vel regiaz aciē q̄ ducem vel alium inferiorez baronē ꝛ per rem honorabilem ex parte subiecti vel persone operantis actus ornatur. Insignior enim ꝛ famosior venustior ꝛ glorioſior est expectatio in persona regis q̄ in persona vnius simplicis militis. Et per rem honorabilem ex parte operis actus augetur. Intensiorem enim oportet esse actum expectationis in eo qui plus inuaditur ꝛ qui vehementius hostes repellit ꝛ deicit q̄ malo. quare virtus vniuersaliter per obiectum arduū ꝛ honorabile magnificat ꝛ p̄ ꝑsonā i dignitate ꝓstitutā

excelsam ⁊ honorabilem ornatur. ⁊ per opus magnū ⁊ honorabile augeꝫ Et per ꝓñs ut dictum est huiusmodi res honorabiles magnanimus appetit ⁊ non cōtēmnit. Tertiū autē ostēdo quadrupliciter. p⁹ quidē ex principali actu magnanimi: quia magnanimū dignificare se ipsum magnis est principalis actus magnanimi ſm pbum q per istum actū sicut per principalē diffinit magnanimuz. Sed dignificare se ipsum magnis honoribus formaliter sumptis. i. illis fallacibus signis ⁊ exterioribus reuerentijs nō est principalis actus magnanimi: tamen quia illa contēnit magis q̄ appetit vt probatū ē. tamē quia ille actus nō est melior ceteris actibus magnanimi. magnanimus enim est magnorum operatiuus ⁊ terribilium expectatiuus qui sunt meliores actus q̄ iste esset. tamē quia melius est honorare q̄ honorari ⁊ per ꝓñs potius deberet se dignificaꝛ magnanimus ad honorare q̄ ad honorari. tamen quia obiectum hui⁹ actus est vanissimum. quare secūdū intētionem pbi honores magni formaliter sumpti non sunt illa magna quibus se ipsū dignificat magnanimus. Restat igitur q̄ honores magni materialiter ⁊ causaliter sumpti sint illa magna quibus se ipsum dignificat magnanimus Et maxime. quia se ipsam dignificare talibus est actus principalis magnanimi. Cum enim aliquis dignus existēs se ipsum dignificat ⁊ exponit ad obiecta magna ⁊ ardua ⁊ honorabilia vt ad statum magnum seu officium cuius administratio virtute indiget permaxima vel ad opus magnum ⁊ arduuz difficile ⁊ honorabile. tūc virtus ut dictū est magnificatur ornatur ⁊ augeꝫ quare talibus se ipsum dignificat magnanimus. 2º idem ostendo ex defectu pusillanimis: quia secundum intentionem pbi illis se dignificat magnanimus a quib⁹ deficit ⁊ discedit pusillanimis. Sed iste deficit ⁊ discedit ab operationibus bonis ⁊ adinuentionibus bonis ut air pbus loquens de pusillanimo. quare magnanimus secūdū intētionē pbi se ipsum dignificat operationibus ⁊ adinuentionibus bonis ⁊ non illis fallacibus signis. 3º idē ostēdo ex excessu caymi. qz illis se ipsum recte dignificet magnanimus ad q̄ conatur ⁊ a quibus repellitur caymus sicut indignus ⁊ insufficiens. ꝺ enim audenter est intentio pbi dicēris q̄ caymus ad se ipsum superabundat: nō tñ ad magnanimuz. Sed caymus conat ad illa opera que excedūt sufficientiā eius ⁊ facultatem ⁊ ad q̄ se habet actiue quia nemo conatur ad illud i quo alij agunt ⁊ non ipse. quare ill⁹ se ipsū dignificat magnanimus. ꝺ autem sūt opera nō sola signa honoris causaliter ⁊ non formaliter sumpti. Quarto idem ostendo ex amore honoris qui laudatur in philotimio. quia illis se dignificat magnanimus ad que hanelās laudatur ut virilis. ⁊ vt amator boni. Jn ꝺ enim pbus assignat laudem amanti hōrē in c⁹ de philotimia. Sed nullus laudatur ut virilis nec ut amator boni si hanelat ad honorem formaliter sumptum idest ad illum exteriorem reuerentiā. ymo potius vituperatur vt mulierbris. ꝺ enim est passio communis mulierum: que sūme honorari: admirāri ⁊ laudari volunt. laudatur enim ut virilis si hanelat ad obiecta honorabilia ad statum honorabilem ad opus honorabile. quare talibus se ipsum dignificat magnanimus. ⁊ non illis exterioribus reuerentijs. Et confirmaꝫ qz secundum intentionem pbi. illis se dignificat magnanimus in quibus est difficultas. ipse nanq̄ dicit q̄ difficile est secundum veritatem esse magnanimū Sed difficultas est circa obiecta: circa status. circa opera potenter ⁊ valenti se habere ⁊ nulla difficultas est recipere illas exteriores reuerentias. hoc enim facit vnus lapis bene formatus de quo factum est altare vel ydolum

vt dicitur 2ª phisicoꝝ. quare certissimū est q̄ p̄s nūq̄ intendit dicere q̄ magnanimus se ipsū dignificet illis reuerentijs: ⁊ fallacibus signis. Sed obiectis arduis statibus inclitis ⁊ operationibus maximis ⁊ optimis. Dicendū ꝯ ad argumenta q̄ quasi omnia p̄cedunt ex eo q̄ honor sūmitur dupliciter vno modo p̄ forma honoris. Alio mō p̄ causa honoris vt fuit expositum. Ad p̄imū ergo dictum est q̄ magnanimus se ipsum dignificat magnis honoribus nō quidem magnis hominū reuerentijs: sed magnis rebus agendis ⁊ magnis officijs: ⁊ magnis operibus ⁊ negocijs. Ad secūdum per idē dicendū q̄ in talibus magnis que sūt circa opa delectatur moderate. In bonis aūt ⁊ magnis operationibus delectatur intense sicut ⁊ quilibet virtuosus in sua operatione. Ad tertium etiā dicendū simil'r q̄ magnanimꝰ vult supercellē. ñ in receptiōe reuerentie exterioris sꝫ in exhibitione melioris operis. q̄ pꝫ esse de intentione p̄bi qui istam excellentiaꝫ q̄ vult magnanimus refert ad beneficiorum dationē: quia benefacere altero est ipsum excellere ⁊ beneficiāri ab altero est excedi ab eo: nō quidem in reuēri. sed in operari. Ad quartū dicendum q̄ magnanimꝰ apud magnos se p̄hebet magnū in ordine ad magnā operationeꝫ peragendā ñ in ordine ad reuerentiā recipiendam. ꝟ ipsum eniꝫ est opus iustū ⁊ virile ⁊ difficile apud magnos equalē q̄ iustitia exigit optinere. Ad quintuꝫ vero dicendū q̄ magnanimus nō fugit veram humilitatē. ymo semper seruat eam vt. j. p̄obatur Sed bene fugit ⁊ dānat humilitatem serulez ⁊ timidam. que metus causa fit vel spe lucri. Ad sextum autez dicēdum q̄ magnanimus minus distat ⁊ min⁹ opponitur caymo q̄ pusillanimi in conatu ad opera magna: quia in ꝟ conuenit cum caymo cuius differat in modo. quia iste appetit ⁊ conatur vt dignus ⁊ sufficiens. ille vero opposito modo se habens. In appetitu autem honoris. t. illius fallacis signi. nō plus cōuēit cum caymo q̄ cuꝫ pusillanimo. ymo minus. Ad septimum vero dicendum q̄ honor vt est status honorabilis est appetibilis p̄opter se ⁊ p̄p̄ felicitatem tā̄q̄ aliqualis pars eius: q̄ autez honor vt est signum fallax: sit pars felicitatis essentialis vl' accidentalis: nō video: sic autem hic loquitur de honore. ut sup̄ exposui p̄o signo vl' testimonio virtutis per hominez exhibito. Omne autez tale signuꝫ vel testimoniū fallax est quia potest esse falsū. Ad octauū aūt dicēduꝫ q̄ honor formaliter sumptus p̄o illo reuerentiali signo: non est materia magnanimitatis ut ostensū est sup̄. Questio 26ª

Et tertio arguitur q̄ magnanimitas non moderetur passiones. P̄imo q: si sic. tunc moderaretur passiones vel appetitus sensitiui vel intellectiui: non autē intellectiui: quia ille non indiget moderamine cū ñ adꝺsēt rōi. sicut passiōes appetitus sēsitiui vt. ē. in fine p̄imi. nec etiā moderatur passiones appetit⁹ sēsitiui: quia circa honorē nulla fit in eo passio dicente p̄bo. q̄ amatiuus honoris gaudet honore nihil patiēte corpore. Sed magis mente supra tracta in de temperantia in p̄incipio. Dis autez passio appetitus sensitiui fit patiente corpore. quare circa honorē nō fit passio in appetitu sensitiuo. 2º quia p̄bus exposuit passiones regulatas p virtutes in tractatibus virtutuꝫ vt pꝫ de fortitudine ⁊ tēperantia. Sed agēs de magnanimitate non egit de passionibus regulatis per eam. quare nulle videntur esse. Tertio quia virtus operatiua circa omnē materiam virtutum non est moderatiua spāliū passionū: quia speciales passiones nō sunt circa oēs vtutes. Sed magnanimitas ē opatiua circa omnes virtutum modos. aliter ñ eēt ornat⁹ oiuꝫ: quare ñ ē moꝺratrix spāliū passionum. Sed oppositum

Arguitur q̄ modētur delectationes ⁊ triſtitias: quia magnanimus p̄ magnanimitatem delectatur moderate adipiſcens honores magnos ⁊ moderate triſtatur perdens eos. Item bene fortunatus nō eſt gaudioſus nec male fortunat⁹ triſtis. ut ō ipō dicit philoſoph⁹ quare ⁊c. 2⁰ arguitur q̄ moderetur timores ⁊ audacias. timores quidem quia magnanimus nō eſt admiratiu⁹. Item quia nō parcit vite p̄ magnis ⁊ honeſtis rebus periculis expoſitus. audacias vero. quia non eſt philoquindinoſ. i. periculoꝝ amator: ut audax: nec microquidinos: nō enim audet p̄ puiſſe ipſum periculis exponere. Dicēdū ergo q̄ magnanimitas ſicut dupliciter operatur: ſic dupliciter moderatur paſſiones occurrentes. operatur enim ut magnanimitas magnanimiter: ſecūdū q̄ opatio ſua eſt ei p̄opria. Operat ēt ut fortitudo fortiter. ⁊ ut magnificētia magnificenter. ⁊ ſic vl'r ⁊ quelibet alia virtus p̄ eo q̄ eſt ornatus ⁊ augmentuꝝ oīm virtutū. Et ſm̄ h̄ moderatur paſſiōes dupliciť. vno modo vt magnanimitas magnanimiter operans. Et ſic moderatur ſpem ⁊ deſperationem. Alio modo ut magnitudo cuiuſlibet alterius virtutis. ⁊ ſic moderatur quaſlibet alias paſſiones: quaſ virtutes ſingule moderantur. Primū p̄bo qz omnis virtus imediate moderatur illas paſſiones ꝓpter quas imediate itur i vitia oppoſita nāliť. ut patet in ſingulis. Sed per ſpē exceſſiuā imediate itur in caymotem. Et per deſperationem imediate in puſillanimitatē. Exceſſus nāq̄ ſpei facit hominem conari ad illud q̄ ē ſup̄ vires. ſup̄ facultatez. ſup̄ dignitatem ⁊ ſufficiētiā eius. h̄ āt eſt conari caymotice. Deſperatio etiā exceſſiua facit hominem diſcedere ab operationibus bonis quibus ⁊ quaꝝ ſimbus eſſet dignus ⁊ ſufficiens. h̄ aūt vitia ſūt imediate oppoſita magnanimitati. quare ipſa imediate moderat ſpē ⁊ deſperatiōez. Scōm āt probatur quia omnis virtus ſicut eſt moderatiua circa aliq̄ materiam ſic eſt moderatiua paſſionum incidentium circa illā. Aliter enim virtus non operaretur ut oz p̄ eo q̄ paſſiōes nō moderate deprauarent operationē. Sed magnanimitas eſt operatiua circa omnē materiā mediantibus alijs virtutibus. quare circa omnez mām mediate moderatur oēs operationes occurrētes circa illā. Dicendū ergo ad primū q̄ magnanimitas imediate moderatur ſpē ⁊ deſperationē: ſiue ſint in appetitu ſenſitiuo ſiue intellectiuo. quia vtrobiq̄ poſſūt eē bone ⁊ male. Cum ergo dicit q̄ paſſiōes appetitus intellectui nō aduerſantur rōi. Dico q̄ ymo. quia ſicut opiniones intellect⁹ ſepe cōtradicunt vitati. Sic ēt paſſiones volūtatis ſepe aduerſantur bonitati ⁊ rōi. Cum etiā dicit q̄ circa honorem nō fit paſſio in appetitu ſenſitiuo ſecudū p̄bm. Dico q̄ nō circa honorem quolibet modo ſūptū. puta circa honorem qui ſequitur diſciplinā de quo videtur loqui p̄bs. Sed ſi ſūmatur honor p̄ hac re honorabili q̄ eſt victoria vl'triūph⁹ bene ſic paſſio ex tali honore in appetitu ſenſitiuo. Ad ſecūdū vero dicendum q̄ p̄bs diſtinguens magnanimū ab extremis vitijs ſatis innuit iſtas paſſiones q̄uis nō expreſſerit. Ad tertium vero dicendū q̄ circa oēm materiam virtutū occurrunt generaliť hee paſſiones. ſpes. ⁊ dſperatio. q̄ probatur quia circa omne bonum magnū ⁊ arduum difficile ⁊ honorabile: tamē cum difficultate acquiſibile contingit ſperare ⁊ deſperare. Sed finis ⁊ bonū cuiuſlibet virtutis ē huiuſmōi bonū ut. 5. libro. 2⁰ quare circa bonum ⁊ finez cuiuſlibet virtutis contingit ſperare ⁊ deſpare.

Queſtio 27ª.

Et quarto arguitur q̄ omnis magnanimus ſit ſuperbus. p⁹ quiō qz oīs amator ſui ⁊ contemptor dei vl' proximi eſt ſuperbus: ſed magnanimus ē amator ſui: qz ſeipſum magis dignificat ⁊ contemptor

dei vł ꝓximi. Magnimi ei despecto/
res videt. vt ꝺ dicit ⁊ magnim⁹ ē cōtē
ptor. sicut lib⁹ ꝓpalator. quare videt eē
supb⁹. 2° qz amor ꝓprie excellētie ē
supbia vt ait aug. ſ°. ꝺ inocētia. Sz ma
gnanim⁹ amat se ⁊ vult superexcellere
vt ꝺ dicit. quare videt eē supb⁹. 3° qz
ois vanigł'osus ē supb⁹. cū ꝓria filia su
pbie sit vanagł'ia. vt ait greg. i mora/
lib⁹. Sz magnim⁹ videt vanigł'osus. qz
delectat adipiscēs bonores magnos vt
hī ꝺ. quare vł eē supb⁹. 4° qz ois in
grat⁹ accepti būficij ē supb⁹. Ingrati
tudo nāqꝫ spēs ē supbie. vt ait gre. in
moralib⁹. 32° sup iob. Sed magnim⁹ ē
igrat⁹. qz imemor accepti būficij vt ꝺ
ꝺr. quare videt eē supb⁹. ſ° qz ois au
dax ⁊ fictor fortitudis videt eē supb⁹
vt. ē. tractatu de fortitudie. Sz magni
m⁹ videt eē talis. cū sit manifest⁹ odi
tor vt habet hic. quare vt ꝓri⁹. 6° qz
fugit būilitatē vt hic dicit. quaꝝ supb⁹
eē videt. Sz oppositū arguit. ꝓrio qz
ois supb⁹ fugit cōmonētez ꝑ eo ꝙ sibi
ipsi pl⁹ imittit ꝙꝫ alteri. Sz magnimo
nō cōgruit fugere cōmonētē. vt hic ꝺr
quare nō ē supb⁹. 2° qz nullus humil
ē supb⁹. Sz magnim⁹ ē humil' ꝑ eo ꝙ
magnimitas ⁊ būilitas sūt morales ꝟ
tutes. ⁊ ꝑ ꝓns cōnexe ut. j. i fine libri
sexti. quare magnim⁹ nō videt eē sup
bus. Dicēdū ꝯ. ꝙ null⁹ vere magnim⁹
ē supb⁹. ꝙꝫtis cōuenire videat i multis
cū vterqꝫ sit amator sui ⁊ vterqꝫ cōtēp
tor ꝓximi. ⁊ vterqꝫ appetit excellen,
tiam: ⁊ vterqꝫ velit laudem famam ⁊
gloriam. Cui⁹ cā est. qz circa ꝺ quatu
or differēt se būt. supb⁹ eni amat se vt
ꝓncipiū sui. Magnim⁹ vero amat se
vt effectū dei. Itē supb⁹ amat se vt finē
Magnim⁹ vero amat se ñ vt finē. Et
ꝑ ꝺ ille se auertit a ꝺo⁹ iste se cōuertit
ad deū. Itē supb⁹ amat se vt quoddā
ꝑ se totū. magnim⁹ ꝺo se vt ptē tocius
vniuersi creaturaꝝ dei. vł generis hu/
mani. vł vni⁹ ciuitatis vł vni⁹ collegij.
ꝺ ille iuid⁹ ⁊ iste beniuol⁹ ad alios ef
ficit: Differēter ēt ꝓtenunt qz supb⁹
cōtēnit ꝓrimū in bono. Magnim⁹ āt
i malo Magnim⁹ ei cōtēnit i ꝓrio fal
sā opionē ⁊ falsū iudictū. ⁊ malā ⁊ ir
rōnabilē offēsā ⁊ irrōnabile odiū. Sic
ꝙ nec ꝑ opionē nec ꝑ iudiciū dimit
tēt ꝺitatē nec ꝑ offēsā nec ꝑ odiū de
clinādū ꝓmittēt aliꝯ turꝑitudiez Nō
ei curat de scādalo passiuo. vt exposui
sup lr̄az. supb⁹ ꝺo cōtēnit offēsā rōnabi
lē. Sic. ꝙ ꝑ eā nō dimittēt vastatē su
az. contēnit ēt aliorū bōa. puta bonos
mores. bōa opa. bōa facta. bōa dicta.

Differēter ēt appetūt excellētiā. qz
supb⁹ appetit eā i honorib⁹ formaliz sū
ptis ⁊ fallacib⁹ reuerētijs. Magnim⁹
ꝺo i opib⁹ bōis ⁊ veris ⁊ ꝑ ꝺ ille ē va
n⁹. ⁊ iste bon⁹ ⁊ ver⁹. Itē supb⁹ appe
tit excellere vltra ꝓpriā dignitatē. ma
gnanim⁹ ꝺo ꝛz ꝓpriā dignitatē. Itē su
pb⁹ appetit excellere si aliť nō pōt cū
ābor ꝺpressiōe. vt saltē alijs ꝺpressis
ipse appeat eminēs ⁊ excellēs. Mag
nim⁹ ꝺo appetit excellere ꝑ sua ⁊ alio
rū ꝓmotiōe. nō eni appetit excellē vt
excellat ſz vt seipz ⁊ alios ad vltimū ꝺ
potētia i bōis opib⁹ aimet ꝓuocet ⁊ ꝑ
moueat. Differēť ēt appetūt gloriā.
qm supb⁹ appetit eā sibi vt bonū ꝓpri
uz. Magnim⁹ ꝺo nō sibi nec vt bonū
ꝓprium ſz i hoc ꝙ honorat. famat. vel
laudat vult gloriā deo. vt de⁹ glificet i
ipso. ⁊ vult eā vt bonū honorātis ipm
vel vt bonū aspiciētis qui ex ꝺ aiatur.
vt imitet magnimū. Et sic ꝓz. ꝙ null⁹
magnim⁹ ē supb⁹ ⁊ ꝙ nullus supb⁹ est
magnim⁹. Dicendū ꝯ sił ad tria ꝓria
oba. ꝙ aliť ⁊ aliter supb⁹ ⁊ magnim⁹
sūt amatores sui ⁊ cōtēptores ꝓximi.
⁊ appetitores excellētie ⁊ glie vt visū
ē. Ad quartū. ꝺo ꝺ. ꝙ magnim⁹ nō ē
imemor accepti būficij ex magitudie
cū sit sume retributiu⁹ vt ibidē dicit. ſz
dicit imemor qz nō est letant memor
qz i hoc nō egit bñ. Sz est passus bñ.
⁊ ꝑ ꝺ alteri obligat⁹ ⁊ i ope bono ab
altero supatus. Ad quitū ꝺ. ꝙ mag
nim⁹ ē vere fortis ⁊ nō audax cū ꝓ
bōis ⁊ magnis reb⁹ exposit⁹ ꝑiculis ñ

pcés vite expectet vsq; ad mortē. Ad .6. ocū ē. ē. q magnim⁹ nō fugit verā humilitatē ⁊ liberā. ſz fugit fl'az ⁊ fui lē. p b tū nō dz dici ſuperbuſ. Ad. 28.

E. ſ⁰. arguit. q null⁹ magnim⁹ ſit būilis. Prio qz ois vē būilis contēnit ſe ⁊ nō dignificat ſe. Magnim⁹ dō ecōuerſo ſe bēt quare nō ē būilis. 2⁰. qz ois būilis ītēdit ad pua ⁊ ima. ⁊ ide dz būile puus ⁊ ymū. Magnim⁹ dō ītēdit ad mag ⁊ alta. quare nō ē būil'. 3⁰. qm caim⁹ in appentu bonoris excedit būilē. alit ñ diceret fumoſus ⁊ vētoſus. p̄ſūptuoſ⁹ ⁊ ābitioſus. ſz nō excedit magnimū vt hic dr. quare magnim⁹ nō ē būil'. 4⁰. qz null⁹ būil' bz modū leoninū i geſtu. cū leo ſit aial ſupbū ⁊ cōtēptiuū ſz magnim⁹ bz modū leoninū in geſtu vt pz ex quatuor vltis cōditiōib⁹. quare nō ē būil'. Sz oppoſitū arguit. primo. qz ois docil' vī ee būil': bēns modū diſcipuli. Sz magnim⁹ ē docil'. qz nō fugit cōmonēt ē. vt bēt. i 3⁰. er⁹ cōditiōe. quaſ vī būil'. 2⁰. qz nō curās laudari vī būil'. Magnimus āt ē nō curās laudari vt hic dr. quare vī būil'. Ad qōz dō ſūt duo. primū. q null⁹ puſillanis ē būil'. Scōz. q ois magnim⁹ ē būil'. Primū pbat qz ſz pbz oiſ puſillaiſ vī ignorae ſe ip̄m. ſed nullus humiliſ ignorat ſeipſum cū ſm Bernardū būilitas ſit. qua bō diſſima ſut cognitiōe ſibi vindicit quare null⁹ puſillaniſ eſt būil'. 2⁰. qz ois puſillanis ex falſa opinione ſui fit deteri or ſz pbm. priuat eni ſe multā opōnib⁹ ⁊ adiuētionib⁹ bōis pp falſā opinionē q̄z bz de ſe. fit piger. ⁊ min⁹ bñ opatiuus. Sz būil' ex ſui opiniōe nō fit dterior nec priuat ſe opationib⁹ bōis. cū ipſe ſit maxie obſequioſus ⁊ opatiu⁹ in tm̄ q nūq̄z putat ſe ſufficiēter bñ egiſſe dicēte beato Bnardo. q qlq; būil' q̄z to pl⁹ pficit eo min⁹ ſe reputat pfeciſſe. Dā ſi vſq; ad ſūmū gradū bōi exercitij pfecerit aliqd de primi grad⁹ ipſe ctiōe. relingt vt vix ſibi primū gradū videat adept⁹. quare null⁹ būil' ē puſillaīs: nec aliqs būil' puſillanis. ſz ꝓbat prio qz oiſ ciuil'z cōuerſat⁹ ⁊ i mortib⁹ exercitat⁹ ē ſupb⁹ vel būil'. ſz ois magnim⁹ ē ciuil'z cōuerſat⁹ ⁊ i mortib⁹ exercitat⁹. cū magnimitas ñ ſit ſn̄ vtutib⁹ ut ait pbſ. ⁊ nō ē ſupb⁹. vt oſtēſū ē. ē. quare relingt q ſit būil'. 2⁰. qz oēs viri pfci ⁊ ſci ptices vtutū xp̄i. fuerūt būiles. xp̄o eis dicēte. Diſcite a me qz mit⁹ ſuz ⁊ būlis corde. Matb. xi. Sz oēs viri ſz deū de magnimi. fuerūt pfci ⁊ ſci ptices vtutū xp̄i. magnimitas eni ñ ſit ſine vtutib⁹ ⁊ ē ornat⁹ et augmētuz eaz. et p ꝓñs q bñt eā bñt vtuteſ et ornatū. et p ꝓñs et ſcitatē earū. Et ſm b necessario ptici pāt vtuteſ xp̄i q viſus ē plen⁹ gr̄e et vitatis. Job. x⁰. quare oēs viri ſm deū de magnimi ſūt de būiles Hoc aūt cōfirmat p yſidorū dñtē. q ſci cū multa cōſtātia redarguerūt p̄cipū vitia i qbus cōſūmata erat būilitas. de ſūmo bono. li. 3⁰. c⁰. 2⁰. vbi iūgit vel iunctā oñdit būilitatī cōſūmationē cū magnimitatis ſūma opōe. ſūma nāq; magnimitaſ erat cū piculo mortis cōſtāt aſſurgere ad redarguēdoſ p̄cipes. Ex quo ſeqt corrclarū q moderniſ tēporib⁹ null⁹ ſit magnim⁹ cū p̄cipes ſint ſūme vitioſi et p ꝓñs nimis redarguidi quāuiſ p nullū redarguāt. 3⁰. qz oēs qui circa res magnas bōre dignas. et ſtatū magnū bonore dignū et opa magna bonore digna vtutū magnitudinē et bonitatē appetit et bōris fumū cōtēnit. ipſe de eſt būlis. Dō apparet ex duob⁹ prio qz hic i materia et i fomento ſupbie tollit ſupbia. q non ſit niſi p humilitatem que ſm ſut diffinitionem eſt contemptus proprie excellentie. Sed omnis magnanimus circa predicta intendit et appetit virtutū magnitudinē dicente pbo. q magnanimitaſ eſt illud q ē magnū in oi virtute et cū hoc cōtemnit omnē fumū honoriſ in illa exteriori reuerētia. vt oñſum eſt. ē. quare oiſ vere magnanim⁹ eſt vere bumilis. Si āt obijciatur contra ſcōaz cōcluſiōem ex bijs per que ꝓbat p̄ia

ꝛ ex rone vltima. primo quidez. qz in pria rone dz ꝙ būilis sibi vilescit. magnim⁹ aūt nō sibi. 2⁹ qz in ka rone dz ꝙ būilis vir sibi primū pfectionis gradū videt adeptū. b aūt opio vr eē opio pusillanimis viri nō aūt magnimi. Tertio qz i vltima rone ad kam cōclusionē dicit. ꝙ būilitas ē cōtēptus pprie excellētie. Magnim⁹ aūt kz pbz vult superexcellere. Dicēdū g ad primū. ꝙ būilis in duplici cōpatiōe sibi vilescit ꝛ in alia duplici nequaqz sibi vilescit. būilis nāqz cōpans se ipz vt eū qui bñ passus ē ad deū qui bñfecit ei et mlta bona cōtulit ei. vilescit in cōspectu dei Et hoc mō sibi ipsi vilescit ois magnim⁹ qui verecūdat: bñficiat⁹ exñs p eo ꝙ bñfitiari ē superexcessi et bñfitiare superexcedētis. Itē būilis cōpans illud ꝙ nūc dz ad illud ꝙ in futurū valere pōt vilescit sibi. Et b ē mod⁹ magnimi. cū nihil magnū ē in cōpatione ad illud ꝙ eē pōt. Istud g vilescere multū excitat hominē humilē ad bñ agere. Itez humilis cōparat illud ꝙ est ꝛ ꝙ bz ad illud ꝙ fuit ꝛ ꝙ būit añ noticiā sui. ꝛ b mō nō vilescit sibi: ymo se multū dignificans grās agit deo a quo accepit illud ꝙ ē ꝛ ꝙ boni bz. Itē humilis cōpat qtū nunc cū virtute ꝛ būilitate dz ad illud ꝙ deserta virtute sū būilitate valeret. ꝛ b non sibi vilescit. sicut nec magnim⁹. imo in hac cōparatiōe multū se dignificat vt magnanim⁹. Ad km vero dicendū. ꝙ si būili vir videret bñ sequit ꝙ sibi vr. sicut vir cecidit. g cecidit. Iste vero mod⁹ qui dz vir ex eo puenit ꝙ humilis cōpat illud. ꝙ scit ꝛ ꝙ est ad illud ꝙ facere ꝛ eē pōt. Et b mō vir videt ei aliqd boni fecisse vel eē p eo ꝙ in infinitū pōt cū gra dei bonū suū ꝛ valorē augere. Ad tertiū aūt dō. ꝙ būilitas ē cōtempt⁹ pprie excellētie cōtrari⁹ appetitui supbie. non aūt appetitui magnimitati imo iclusus in eo. vt visū ē. qz magnim⁹ oio cōtēnit excellētiā in honoꝛib⁹. i. i illis reverentijs. ꝛ signis fallacib⁹. Nō eni vult pri mos accubit⁹ i cenis. nec prias cathedras i synagogis. nec primas salutatiōes in foro. nec vocari ab hoib⁹ rabi. sicut ypocrite superbi. Caymi ventosi ꝛ fumosi. Dicēdum ergo ad primū principale. ꝙ ois būilis sicut ꝛ magnanim⁹ dignificat se in ordine ad opus bonum ꝛ magnū ꝛ honorē dignum ꝛ cōtemnit se in ordine ad honorē ipm: qz in ope bono intendit honorē ꝛ gratiam dei ꝛ nō sui. Et in hoc relucet ornatus ꝛ decor magnanimi qui ponit appetitu boni operis nō miscet vanū appetitū honoris. Ad km vero dō. ꝙ humilis intendit ad pua mūdani honoris recipiēda: sicut ꝛ magnanim⁹ qui nō appetit ab alijs bene pati: sed intendit ad magna virtutū opera pagēda. Et b duo stant simul sicut apparuit in xpo qui fuit ꝛ sūme humilis ꝛ sūme magnanim⁹. Ad terciuz aūt dō. ꝙ caymus excedit ꝛ magnanimū ꝛ humilez in appetitu honoris formaliter sumpti: sed nō in appetitu honoris cāliter sumpti. i. in appetitu boni opis. In b aūt excedit seipsum qz conat ad opus honore dignū. ꝙ excedit sufficiētiam ei⁹. humilis aūt nunqz excedit se ipsuz. qz nunqz conat ad illud ꝙ est vltra vires ꝛ sufficiētiā ei⁹ qztūcūqz videatur ad opa magna conari. Ad quartuz vero dō. ꝙ humilis bz moduz ꝛ gestū leoninū. leo nanqz extra pugnam. vel venationem suam in comuni mō se bendi. bz motum grauem ꝛ tardum. ꝛ vocem grauē ꝛ solidam. ꝛ non mutat gestum suū p̄opter latratū canum. vel occursū terribiliū bestiarum. Sic etiaz būilis grauis ē ꝛ nō leuis i motu. grauis ꝛ nō acutus in voce. b enim sunt signa mētis bene cōposite ꝛ nō mutat ad latratū hominū adulātium. vel etiā cōminātium. qz humiles nō sunt timidi. parū eni timēt pdere ꝙ contēnunt quare. qz cōtēnuut oia sup quib⁹ pōt fieri cōminatio. idcirco cōminationē parū timēt sicut ve magnimi bñt animuz ad sola magna bona aie que nō pñt in

uiti ꝓcere. Questio.29

Ad.6ᵘᵐ arguit. ꝙ magnimitas non sit virtus mozalis. ꝓmo quia nullius virtutis mozalis ē. ꝙ ē magnū i oi vtute mozali pp duo ꝓio qz illud magnū nō videt esse vtus Sed cōditio vel gradꝰ virtutis. fm qz tūc eēt vna virtꝰ magnū i se ipsa. ꝙ nō videt possibile. vel eēt ꝓcessus i infinitū in virtutibus mozalibꝰ. Sed magnanimitatis fm pbm est. ꝙ est magnū in oi virtute mozali. quare nō videt esse virtus mozal'. 2ᵒ qz nulla virtus mozal' est idem cum virtute nō humana. Luz ois virtus mozalis sit virtus būana. vt habet supza liᵒ. 2ᵒ. vbi pbs dicit virtutē mozalē eē virtutē bois a qua homo dicit bonus homo: sed magnanimitas videtur esse eadē cum virtute heroyca q̄ nō est būana: sed est diuina que fm eustratiū nō est aliud nisi sūmus gradus in qualibet virtute. puta in phylantropia ꝙ est sup oēz phylātropū. Intpantia que est super oēm temperatuz. In foztitudine ꝙ est super oēm foztē. j. li. 7. illud aūt nō est aliud q̄z magnimitas quare ipa nō est virtus mozalis. 3ᵒ qz nulla virtus mozalis habet malas conditiones. magnanimitas āt plures videtur habere malas. puta quia magnimus est imemoz accepti beneficij. quia ociosus qz piger. qz nō pōt cōuiuere cū multis hoibus qz yronicus: qz nō būa niloquꝰ. quare magnimitas nō est moralis. Sed in oppositū est sntia pbi.

Dicēdum ergo cū eo. ꝙ magnanimitas est mozalis virtus. Ad declarā dum est triplr fm tres difficultates tactas in argumētis. Prio declarat sic. Dis birtus determinate inclinās ad ñ male vti ⁊ ad bñ vti ⁊ ad optime vti. bijs quibus contingit male vti vel nō bene vti: vel nō optime vti est mozalis virtus: sed magnimitas est huiusmōi. quare est virtus mozalis. Maioz bri pōt a pbo ꝓbante liberalitatē eē virtutē circa pecunias supza tractatu de liberalitate circa ꝓncipiū. Assūptuz vero ꝓbat. Est tñ ꝑsciēdū. ꝙ vtute nāli cōtingit vti bene ⁊ male. Est enī de illis vtilibus de quibꝰ dicit pbs. quoꝝ est aliqua vtilitas. bijs cōtingit vti bñ ⁊ male ibidē. virtute vero intellectuali nō cōtingit male vti intellectualiter sed male mozaliter. Sic ꝙ opus intellectualiter ⁊ artificialiter bonuz poterit esse mozaliter malū. puta fabzica vnꝰ ydoli pulcbza ⁊ apta. virtute tñ mozali nō cōtingit male vti. vt habet ex ꝓmo retboztcoꝝ. cōtigit tñ nō vti ipa bene vel male. vt supza li. ꝓio. per qđ probatur. ꝙ felicitas nō cōsistat vltimate in habitu. cōtingit etiaz virtute mozali vti bene ⁊ non optime: ꝓo eo ꝙ vtemur ea nō circa optima eius obiecta: uel ꝓo eo. ꝙ virtute mozali nō vtimur cum conatu. ⁊ tūc vsus bonus vtuꝫ mozalis non erit optimꝰ: qz deficiet ei conatus vtuꝫ nālis necessarius ad optimuz vtuꝫ vsum. Ex bijs ergo pz. ꝙ vtute nāli ⁊ intellectuali excepta prudētia que semp ānexa est vtuti mozali cōtingit uti male mozal'r. vtute uero mozali contingit nō uti bene: qz contingit simpl'r non uti: ⁊ contingit uti nō optime. Magnimitas aūt est habitꝰ inclinās ad nō uti male nāli vtute: quia fm pbz magnimꝰ nulliꝰ gr̄a opabit turpia

Ite inclinat ad vti bñ ⁊ optime vtuti bꝰ naturali intellectuali ⁊ mozali. facit eni hominē opari circa obiecta maxia ⁊ nobilissima. difficilima ⁊ arduissima cuiuslibet vtutis fm exigētiā ⁊ potentiā dignitatꝫ ⁊ facultatis psone operātis cū vltimo conatu necessario ad ꝑficiēdum opꝰ optimū. Constat enim. ꝙ magnimitas animuz trabit ad illud a quo pusillanimitas reddēs hominem pigrū fm pbz retrabit animū a tali conatu circa talia obiecta i ordine ad talia opa. quare magnimitas animū trabit ad oia talia. Et p b ipsa magnimitas ceteras vtutes facit matores ⁊ ponit magnū i eis. Et b modo magnimitatis ē tanꝯ oē illud qđ ē magnū illiꝰ ē cōditio magnitudis in qualibet vtu

te. Et p hoc pz resp̃sio ad pr̃imũ ar gumẽtum. 2°. declarat idẽ sic. Omis habit⁹ hois reddẽs hoiem moraliter optimũ ẽ moralis virt⁹ qz si virt⁹ moralis ẽ bit⁹ reddẽs hoiez bonũ ut ſ. ẽ. li°. 2°. Nõ min⁹ erit virt⁹ moral si reddat ipsũ optimũ. qz vni⁹ rõis sunt bonũ ⁊ optimũ. Sz magnimitas reddit hoinẽ optimũ. ipsa nãq; suppõit hoiem esse bonũ vñte pbo. q ve magnimũ oz esse bonũ ⁊ hoiez bonũ reddit optimũ. vñ te ẽt pbo. q magnim⁹ maxis oign⁹ erit optim⁹. Nõ itelligo. optim⁹ int̃ bonos bõitate humana. nõ dico boitate beroica ⁊ dina. qz illa bõitas excedit oẽm bonitatẽ humanã. tñ ex hac vtute magnimitatis ẽ mediat⁹ ascẽsus ad illaz sicut a supma bõitate int̃ bũanas. quare ipsa ẽ moral virt⁹. Et p hoc pz respõsio ad ƒz argumẽtũ. q magnimitas ƒm se sũpta nõ ẽ virtus vel bõitas beroyca q̃uis multũ ꝓueniat cũ ea. puta hoc q ẽ tenere sũmũ i qualibet vtute tñ diuersimode. vt videbit. j. loco suo li°. 7°. 3°. declarat idem sic. Dis bitus hois resecãs ab homie omne qõ oz nõ habere ad hois pfectionẽ ẽ moral. ut. ẽ. li°. 2°. Sz magnimitas ẽ tal bitus q pz. qz resecat distractionẽ itellect⁹ per ocium ⁊ p modũ pigritie sicut fuit expoituz i lra. Itẽ resecat cupiditatem appetit⁹ ꝓcupiscibil ⁊ p b videl immoz accepti bñficij. qz nõ cupit tl'ia recipe. Itẽ resecat casũ appetit⁹ irascibil. ⁊ iõ nõ ẽ bũaniloquus. sicut enim ad pua humana non bz animũ sic nec linguã nec manũ. Itẽ resecat societatẽ nõ bonã. que vt i plurib⁹ iducit hominẽ ad omnẽ mozũ puersitatem vñte scriptura diuina. Cũ puerso puerteris Et iõ magnim⁹ nõ põt cũ multis cõuiuere. qz multi sũt mali poci⁹ q̃ boni. hec aũt oia oz nõ habere eũ qui perfectionẽ virtuti conat agere. quare magnimitas talia pfectionẽ pbibẽtia resecãs erit virtus moral. Et p hoc respõsum ẽ ad tertiũ argumẽtum. qz pdicta nt sũt cõditiões magnimi nõ sũt mala.

Questio tricesima.

Ẽ. 7°. dicẽdũ sine argumẽtis q virt⁹ posset dici general. tripliciter vno mõ p pdicatiõez qz pdicaret de multis vtutib⁹. Et hoc mõ virt⁹ i coi sũpta põt dici generalis virt⁹. Alio mõ p opõnẽ qz facit oia virtutũ opa. Et hoc mõ iustitia legal est virt⁹ general faciẽs oia oium virtutuz opa qz ẽ obſuattua legis que ƒm oẽm vtutẽ viuere p̃cipit. ⁊ ƒm omne vitũ pbibet. ut. j. li°. 5°. Alio mõ per coopationẽ. qz. ſ. cuilibet alteri virtuti morali opanti coopal. Et hoc mõ prudẽtia bz generalitatẽ ad oẽs vtutes morales p eo q nulla opal ñ opante prudẽtia ⁊ dictãte cuilibet modũ opandi. vt bñ. j. li°. 6°. Nãc igit dico. q magnimitas nõ ẽ general vtus prio mõ qz nõ ẽ gen⁹ vtutũ. Sz vna determiata spẽs contra alias cõdiuisa p pbm. vt hic. ⁊. ẽ. li°. 2°. Itẽ nõ ẽ general. 2°. mõ. qz virt⁹ illo mõ general opal sine alijs vtutib⁹ puta. si qs dat vbi oz pp obediẽtiaz legis hoc p̃cipientis. nõ ꝓpter inclinationẽ liberalitatẽ. Et sic de alijs. Sz magnimitas. nec opal nec ẽ sine virtutib⁹ alijs. vt dicit hic pbs. quare nõ ẽ illo modo general. Est aũt virt⁹ generalis. 3°. mõ. qz virtutib⁹ ceteris coopal ad optie opari. ⁊ oibus vtl ad cõsecutionẽ finis optimi q põt hẽri p eas. ut visũ ẽ. ẽ. Est ãt sciẽdũ. q differẽt ꝏbẽt dici generales vtutes magnitas ⁊ prudentia qz prudẽtia necessario coopal cuilibz vtuti morali coopãti. nulla enim opal sine prudẽtia. Sz magnimitas nõ necessario coopal cuilibz vtuti opanti qz alie põt ⁊ eẽ ⁊ opari sine ipa q̃uis nõ ecõuerso. tñ magnimitas opans necessario ẽ coopans. vt pz ex pdictis.

Questio. 31ª.

Ẽ. 8°. ẽt sine argumẽtis dõ. q magnimitas i sui totalitate accepta. 4. ptes bz. ſ. magnimitatẽ prtialẽ sũptã ⁊ logalmitatẽ: equanimitatẽ: ⁊ bũlitatẽ. Nõ pbal. qz magnitas tot ptes bz quot firmitates

oz bere magnimū i electiõe ꝛ itẽtiõe
qm̃ quelibet iſtarū firmitatū ẽ aliqua
ps magnimitat̃ ſic ꝙ aliqua eaꝝ dẽp-
ta:nõ eẽt magnimitas integra. Sz mag̃
nimū oz bere quatuoz firmitates. treſ
quidẽ i electiõe circa ea q̃ ſũt ad finez
ꝛ vnã i itẽtiõe circa finẽ . quaẽ magni
mitas quatuoz ptes hz. Aſſũptũ de
clarat̃.qz ꝑ electionẽ magnimi pñt oc
currere circa materiã vtutis cuiuſcũq;
tria difficilia nata frãgere electionẽ ma
gnimi. Primũ ẽ magnitudo obi opa
bil̃ ꝛ ipſi⁹ opis que p ſegnitiẽ ꝛ pigri
tiã nata ẽ frãgeꝛ electionẽ illã. Segni
ties eni ſz. Johãnẽ dam.li⁹. 2⁹. ẽ timoz
ex futura opatõne pueniẽs ꝛ maxie ſi
opatõ debeat magna cẽ. ſz ẽ lõga dila
tio finis itẽti que p afflictionẽ ꝛ tediũ
nata ẽ frãgẽ electionẽ bonã. qz ſpes q̃
differt affligit aiaz. Tertiũ ẽ varietas
accidẽtiũ aduerſoꝝ ꝛ pſpoꝛũ q̃ p mo-
bilitatẽ ꝛ icõſtãtiã: nata ẽ frãgere ele
ctionẽ bonã. vnde boeti⁹ i ſe ipſo exp
tus ẽ mutationẽ aie ſm mutationẽ foꝛ
tũe. dicit eni. Dum leuib⁹ malefida bo
nis foꝛtũa faueret. Pene caput triſtiſ
mẽſurat hoza meũ. Hũc qz fallacẽ mu
tauit nubila vultũ . Cõtrabit igratas
ipia vita mozas. p⁹. de cõſolatiõe me-
tro pzio . Oz g̃ ꝙ magnim⁹ ꝑ magni
tudinẽ obi ꝛ opis bõi ꝛ ꝑ ſegnitiẽ ai-
mi bẽat aliq̃ firmitatẽ: ꝛ b̃ oz magni-
mitas ptiał̃r ſũpta. ut ꝑ lõganimitatẽ
diuiſa. hãc eni hz magnim⁹. qz nihil ẽ
ei magnũ . Sicut eni magnim⁹ ex ma
gna ymagiatiõe ñ patiẽ admiratiõem
ſic nec ex magna opatiõe ſegnitiem.
Similr ꝑ dilationẽ finis itẽti ꝛ afflic-
tionẽ ꝛ tediũ ai oz ẽt ꝙ bẽat aliq̃ fir-
mitatẽ. Et b̃ oz lõganimitas. hãc aũt
hz magnim⁹ cũ ipſe p magnis bõis ex
poſit⁹ ptcul̃ ñ pcat vite expectãs fidu
ciał̃r itẽtũ finẽ optiere p⁹ mortẽ. Oz
ẽt magnimũ ꝓtra varietatẽ foꝛtune ꝛ
turbatiõez ꝛ ipſtãtiã aie bẽre aliq̃ fir
mitatẽ. Et b̃ oz equanimitas. hãc aũt
hz euidẽẽ cũ nec male foꝛtũatus ſit tri
ſtis. nec bñ foꝛtunat⁹ ſit gaudioſus. vt
hic dicit pb̃ſ. Cõtra ẽt itẽtionẽ magni
mi occurrit vnũ difficile: natũ ifacere il
lã. ſ. appetit⁹ varij bõis ſeu illi⁹ ſigni
fallacis qui cõſiſtit̃ i exhibitione bũane
reuerẽtie. Tał eni appetit⁹ ifaceret in
tẽtionẽ magnimi. qui vt dictũ ẽ ſupza
i opatiõib⁹ ſuis ꝛ ſincere itẽdit bõita
tẽ opis boni ac finis ſui. Cũ aũt miſce
tur illi itẽtiõi appetit⁹ vani bõis coꝛ
rũpit̃ ſinceritaſ itentiõis. Et iõ oz ma
gnimũ ꝑ huiuſmodi appetitũ ifician̄tez
bẽre aliquã firmitatẽ Et b̃ oz bũlitaſ
que vt oſtenſũ ẽ ſupza contẽnit ꝛ a ſe
abiicit illũ vanũ honorẽ. Et ſic bẽmuſ
quatuoz ptes magnimitat̃ i ſui totalita
te accepte. .Q.32.

E.9⁹. ẽt ſine arguñtis põt di
ci dupl̃r. vno modo ꝙ magni
mitas ſm deſcriptionẽ vł dif
finitionẽ ẽ rectũ ac purũ. firmũ ꝛ effi-
cax fiduciale deſiderium magni boni
per magnã bõtnis ſufficientiã poſſibł
optineri. Eſt eni deſideriũ qz ẽ bi⁹ ele
ctiuſ. ſicut quelibz mozalis virt⁹. Eſt
aũt rectũ qz virtuoſũ. Sed eſt purũ. qz
nõ ẽ appetitui vano pmixtũ. Eſt ãt fir
mũ. qz ifrãgibile p occurſũ difficultatũ
Eſt aũt efficax qz eſt opabilũ ad deſi
deratũ bonũ. Eſt aũt fiduciale. qz cũz
fiducia ꝓprie dignitatis ꝛ ſufficiẽtie
diuinit⁹ accepte. p quã magnim⁹ ſe ip
ſũ illi magno bono dignificat ꝛ expo-
nit ſm mẽſurã poſſibilitatis. Alio aũt
modo põt ſic dici iuxta ſẽtẽtiã pb̃i . ꝙ
magnimitas ẽ habit⁹ ſupponẽs habi
tũ ꝛ bonitatẽ virtutũ: ꝓbens oznatuz.
ꝛ maloꝛitatẽ virtutib⁹ medians inter
caymotẽ. vel caymiã ꝛ puſillanimita
tẽ. ꝛ inẽ ſpem caymi. ꝛ deſperationẽ
puſillanimis: ſm quã magnim⁹ dign⁹
exiſtẽs ſe ipſũ dignificat ꝛ expõit al-
tis offitijs. arduis negocijs. ꝛ quibuſ-
libet bonis ꝛ magnis reb⁹ agẽdis. ſz
quẽ ẽ docilis ꝛ inocẽs ac bñ ſe habẽs
circa bona bonoꝛabilia ꝛ mala ihono
rabilia circa foꝛtuita ꝓſpera ꝛ aduer
ſa circa pericula bellicoſa. circa libera
lia munera circa vrbãitatũ ſigna circa

opa magnifica.circa aĩcabilia ꝛ veri
dica.circa magna noua ꝛ mala p̃teri-
ta.circa colloqa circa domestica neces
saria circa corpalẽ gestũ ꝛ motuz.hec
aũt oĩa patent ex littera.

Questio.33.

E.xº arguit.ꝙ caymꝰ sit dete
rior pusillanimi.pr̃io qꝛ pu-
sillãimis declinat ad hũilita-
tẽ.caymus uero ad supbia.quare cay
mus videtur esse deterior. 2º quia in
dignus deterior est digno:sed pusilla
nimis est dignus ꝛ omnis caymus est
indignꝰ ꝫm pb̃m in eorũ descriptione
quare vt pr̃ꝰ. 3º qꝛ ille cui nec conso
latio nec adiutorũ nec cõfortatio debẽ
tur ẽ eo deterior cui b̃ oĩa ex pietate ŏ
benꝯ.Sz caymo nullũ istorũ ꝛ pusilla
nimi q̃ũlibz ex pietate debeꝯ.quaẽ vt
pr̃ꝰ. Assũptũ pz qꝛ de bũficio ipen-
dendo boi caymo nihil legimꝰ.legimꝰ
aũt b̃ oĩa optata eẽ pusillanimibꝰ.ŏꝛ ei
p apl̃z viris pfectis ꝛ magnimis.Lor
ripite iquietos cõsolamini pusillãimes
pr̃ie ad thessꝯ.5º.Dicit ẽt ipsis pusil-
laĩmibꝰ p ysa.25º c̃.Cõfortamini pusil
lanimes ꝛ nolite timere.Aug.ẽt orat
eis fieri adiutorũ.d. Scã maria suc-
curre miſis tua pusillanimes in fine
sermõis de natiuitate scẽ marie. Sed
opositũ determiat pb̃s. Dicẽdũ g̃
ꝙ magnimꝰ.pusillanimis ꝛ caymꝰ pos
set sũmi duplicit.uno mõ sicut aliqui ꝛ
multi sũmũt eos i ordine ad honores
formaliꝛ sũptos dicẽtes.ꝙ magnimus
ẽ qui seipsum magnis reuerẽtijs ꝛ vir
tutũ signis significat.dignus existens
pusillanimis ŏ qui se illis idignificat
dignꝰ existẽs.Caymꝰ aũt qꝛ illis se di
gnificat ꝛ illa sibi appetit idignus exi
stẽs. Alio modo isti p̃t sũmi in ordi
ne ad honores materialit ꝛ causaliꝛ sũ
ptos.vt sit magnimꝰ ille qui magnis ꝛ
arduis rebus agendis se ipm dignifi-
cat dignꝰ existẽs. Pusillanimis ŏ qui
ab istis talibꝰ se retrahit dignꝰ existẽs
caymꝰ ŏ qui talibꝰ se exponit isufficiẽs
ꝛ idignꝰ existens.Si aũt isti pr̃io mõ
sũmãt. Dicẽdũ ẽ ꝙ caymꝰ est deterior
ꝛ negandꝰ est pb̃s si ipse illo mõ acce
perit ꝙ absit.qꝛ cõstat.ꝙ deteriꝰ ꝛ fre
quẽtius ẽ velle alienã reuerentiã sibi ñ
debitã q̃ꝫ nolle p̃pr̃iã reuerẽtiã sibi de
bitaz.Ad eni sit deteriꝰ pz.pr̃io quia
illud velle ẽ iuriosũ.istud nolle non.
2º qꝛ simile de pecunia de qua constat
ꝙ deteriꝰ ẽ velle nõ suã.quã nolle suã
uelle nãq̃ nõ suã ẽ ad iuriã.nolle aũt
suã ñ. Ad ãt sit frequẽtiꝰ docet expiẽ
tia.Sed appetitꝰ caymi illo mõ sũpti
ẽ velle nõ suũ. ꝛ appetitꝰ pusillanimi
cõformit sũpti ẽ nolle suũ. quare hoc
mõ sumãdo eos caimꝰ ẽ deterior.Si aũt
2º mõ sũmank.sicut ꝛ pb̃s sũmit.pusil
lanimis ẽ deterior ꝛ frequẽtior sicut di
cit pb̃s.Ad apparet.qꝛ deteriꝰ ẽ a bo
no opere ꝙ sufficiẽter ẽ in bois potãte
desperare ꝛ desperãdo discedere.quã
ad bonũ opus qŏ excedit bois faculta
tẽ asptrare.conari ꝛ assurgere.b̃ enim
ẽ ad bonũ tẽdere.quãuis idiscrete. ꝛ
illud ẽ a bono fugere.ꝛ se ipsũ iutilez
reddere.Sed despatio illa ẽ pusillani
mis.Conatꝰ aũt iste ẽ caymi.quare pu
sillanimis ẽ deterior caimo ꝛ frequen
tior eo.plures enim bores ex quadam
iania.desidia.pigritia ꝛ pusillanimita
te discedũt a bonis que debent facere
quã attẽptẽt ꝛ conenk ad bõa ad que
nõ sufficiũt peruenire. Dicẽdũ g̃ ad
pr̃imũ i oppositũ.ꝙ sũmẽdo pusillani
mem ꝛ caymũ sicut multi sũmũt.argu
mẽtũ p̃cederet ꝛ cõcluderet.Sed sũ-
mẽdo sicut pb̃s:ut exposui:nõ cõcludit
quia b̃ modo pusillanimis nõ declinat
ad humilitatẽ vt supra visum ẽ. Ad
ꝫm aũt dicẽdũ ꝙ illud ꝙ supponit pu
sillanimitati melꝰ est eo ꝙ supponitur
caymie ceteris paribꝰ qꝛ illi supponit
sufficiẽtia. Isti aũt insufficiẽtia.Et hoc
modo sũmẽdo eos ꝑ bijs qui supponũ
tur vitijs:ipse pusillanimis nõ ẽ dete-
rior.imo nec malꝰ nec caymꝰ hoc mõ ẽ
malꝰ.sed impfectus ꝛ isufficiẽs. tamẽ
si sũmank ꝫm cõparationẽ vitiorũ. tũc
pusillanimis ẽ deterior, ꝑ eo ꝙ sufficiẽ

tiaz ſuã facit minorẽ. ⁊ ſe ipſum dete-
riorẽ ⁊ iutilem vt dicit pbs. Ad ter
tiũ aũt põt dici dupl'r. Primo q̃ pusil
lanimis põt vno modo ſũmi i bonũ ⁊
nõ i vitiũ p̃z eo qui de ſua ſufficientia
⁊ virtute recte diffidit ⁊ de diuina gr̃a
et pietate rcẽ confidit ſm expoſitiõm
apoſtoli dicẽtis. Fidutiã bẽmus ad de
um nõ q̃ ſufficiẽtes ſim⁹ cogitare ali-
quid a nobis quaſi ex nobis. Sz ſuffi-
cientia noſtra ex deo ẽ. 2. cozi. 3°. c°. Et
talis puſillanimitas ſi ſic vocari debe-
at ẽ accepta deo tãq̃ vtus. dicit enim
Bñe de⁹ celi tu nõ derelinquis p̃ſu
mẽtes de te. ⁊ p̃ſumẽtes de ſe. et ſua v
tute humilias .i. cõfundis. Judich. 6°.
bonũ g̃ optat puſillanib⁹ ſic ſumptis.
de quib⁹ hic non agitur. 2°. põt dici
q̃ tõ puſillanib⁹ ⁊ vitioſis optat cõſo
latio adiutoriũ ⁊ cõfortatio. qz ſũt de
ſolati ⁊ deſtituti ⁊ ſibi ipſis diſplicen
tes. Caymiſ vero talia nõ optãt. qz ip
ſi ſibi placẽtes nõ ſunt deſolati ⁊ de ſe
p̃ſumẽtes non videntur virib⁹ deſti
tuti imo de ipſis exceſſiue cõfiſi. Ex h̃
tñ ſunt deteriores. vt viſum eſt

Queſtio. 34.

Ex ij°. aũt ſine argumentis dõ
q̃ euphilotia eſt virtus diffe
rens a magnimitate ſicut libe
ralitas a magnificentia. Eſt eni ſcien
dũ q̃ ſicut liberalitas cõcernit pecuni
am ⁊ vſum bonũ pecunie. nõ cõcernẽ-
do magnitudinem pecunie: vel vſus:
vel opis iñ ſequẽtis ſic euphilotia con
cernit hois ſufficientiã ⁊ vſuz bonũ ſuf
ficientie. nõ cõcernẽdo magnitudinez
ſufficiẽtie. vel vſus ei⁹. vel cuiuſcũq̃ fi-
nis inde ſequẽtis. Et ſicut magnificẽ
tia cõcernit magnã pecuniã. Sic ma
gnitas magnã ſufficientiã. Et ſicut illa
cõcernit magna opa pecũiaria ſic iſta
vniuerſal'r magna opa virtuoſa. Et ſi-
cut illa cõcernit magnitudinẽ dignita
tum. ꝓpter quas fiũt opa pecuniaria
ſic iſta magnitudinẽ vniuerſal'r finiũ:
ꝓpter quos fiũt vel fieri p̃nt quelibet
opa vtuoſa. Sicut g̃ liberalitas ẽ virt⁹
differẽs a magnificẽtia. ſic euphilotia
a magnimitate. Ex quo ſequit corre-
lariũ q̃ magnimitas ⁊ philotia ſũt no
biliozes et iſigniozes vtutes quã ma-
gnificentia et liberalitas p̃ eo q̃ meli
oz et iſignioz eſt virtuoſa ſufficiẽtia q̃ꝫ
pecunia et uſus ſufficiẽtie q̃ꝫ pecunie
et opus q̃ põt ex ſufficiẽtia ſequi quã
opus q̃ põt ex pecunia fieri.

Queſtio. 35.

Ex. xij°. ẽt ſine argumẽtis vñ-
plicit dici põt. vno mõ q̃ eu-
philotia ſm deſcriptionẽ ẽ re
ctũ ac purũ. firmũ et efficax fiduciale
deſideriũ boni p hois ſufficiẽtiã poſſi
bilis optieri. Expone vt. ẽ. alio autẽ
mõ põt ſic deſcribi. q̃ euphilotia ẽ ha
bitus ſm rectã rationẽ electiu⁹ et ama
tiu⁹ et viriliter executiu⁹ boni honora
bilis p hoiem bẽri poſſibil'. mediũ in
ter exceſſũ et defectũ philotimie. Et i
ter iuuenilẽ diffidentiã. et iſipiẽtẽ confi
dẽtiã ſupponẽs aliqualẽ ſufficiẽtiã vi-
rium et virtutũ et iclinans ad ſequen-
tiam boni vſus earum.

Lectio viceſima.

Anſuetudo autẽ eſt]. Poſt
q̃ꝫ pbs egit de magnimitate
et philotimia. hic agit de mã
ſuetudine et ei⁹ oppoſitis. Agit autẽ
primo de ipſis quantũ ad nomen. 2°
quantũ ad rem ibi. [Qui quidem igit
in quibus] Dicit g̃ primo. q̃ manſue-
tudo eſt quedã medietas circa iras. q̃ꝫ
medietatẽ ita vocamuſ. qz ipſo medio
habitu exiſtente innominato nomine
proprio et eiuſ extremis fere exiſten-
tibus etiam inominatis nos ferimus
portamus et damus ad ipſum habitũ
medium nomen manſuetudinis vocã
tes ipſum manſuetudinem que mãſue
tudo declinat ad defectum qui quidez
defectus ſicut et ipſa medietas eſt in-
nominatus. tamen. ĩ. vocabitur inira-
ſcibilitas. ſupabundantia vero dicet
vtiq̃ ⁊ ſatis ꝓprie iracũdia. qz ira ex
cuius exceſſu dicit iracundia ẽ paſſio
quedã. facientia vero ⁊ cauſantia iraz

sunt multa ꝛ differentia. vt habetur 2° rethozice. constat enī. ꝙ iram cānt in boīe lesto bōis in ꝓpria ꝑsona: vel in ꝑsōa sibi cōiūcta vel in fama vel i tpa li sba. In bijs ei fiūt iustet maisestе i urie. Sed ēt sine manifesta iniuria ꝓ uocatur quis ad iram cozam iudice ex pui pensione ꝛ ex ei⁹ spectebus q̄ sunt tres. vt habek ibi. s. desspectio ꝛ epyre asin⁹ que ē cōtrarietas voluntatis ꝛ aliqualis contumeliatio. Est etiam sciendum. ꝙ mansuetudo nomē est cu, iusdam passionis. que pōt dici defect⁹ passionis. quia anim⁹ iniuriam passus vel assurgit ad vindictam ꝛ sic patitur passione tre: vel non assurgit ꝛ tunc di citur cadere a tali appetitu ꝛ hoc mō potest dici pati casum. Et iste talis ca sus dicik mansuetudo. Et ꝟ āt casu no men translatū est ad istū bitum mediū circa iras. Cūr ibi [Qui quidē igitur in quibus oportet] Agit de istis ſm rē primo āt de māsuetudine. 2° de irasci bilitate ibi [Defectus aūt] 3°. de iracū dia ibi [Supabūdantia āt]. quarto de iꝓoꝛ opōne ibi [māsuetudi āt] Agēs aūt de māsuetudine. pzio describit mā suetū mansuetudine dispositū. 2° tan, git aliquas eius conditiōes ibi. [Ulr enim mansuetus]. Dicit ergo primo. ꝙ ille qui irascitur in causis vel ex cau sis quibus irasci oportet: ꝛ personis quibus irasci oportet ꝛ modo ꝛ forma vt irasci oportet: ꝛ boza quādo irasci oportet ꝛ moza quanta irasci opoꝛ, tet tp̄e laudatur ꝛ iste mansuetus est ꝛ ita vocaliter laudatur. si pzo qz: qz certe mansuetudo laudat: vt virtus ꝛ mansuetus vt virtuosus. Consequenter ibi [Vult autez mansuetus]. tangit sex conditiones mansueti que sunt iste. pzima ꝙ mansuetus est imp, turbatus ꝛ ꝟ vult. i. hoc exigit natura mansuetudinis. 2ª ꝙ passione non du, cik. 3ª ꝙ rōni ꝛ ei⁹ ozdinatiōi sbijcitur q̄tuz ad omnes circunstantias secūdū quas opoꝛtunum est irasci ꝛ nō irasci quarta ꝙ ad defectum ire magis quā ad accessum declinare videtur. quita. ꝙ non est punitiu⁹ nec vindicatiu⁹. 6ª ꝙ est offense ꝛ iniurie cōdonatiuus ꝛ remissiu⁹. Cūr ibi. [Defectus aūt]. Agit de inirascibilitate ostendens. ꝙ defectus ire irascibilitas vocatur. ꝛ ꝙ merito vituperatur vbi pōt fozmari ex. 5. conditionib⁹ ei⁹ talis ratio. Om nis qui simul est insipiens insensibilis incōtristabilis non vindicatiuus ꝛ ser uilis ipse est vituperabilis. sed omnis homo inirascibilis est huiusmōi. quare ipse merito est vituperabilis. Hui⁹ rationis supponit maiozem tanquam per se notam. constat enim. ꝙ vitupe, rabilis est omnis insipiens ꝓpter in tellectuale vitium insipientie ꝛ omis insensibilis. qz non videtur humanus ꝛ omis incontristabilis. sicut non ama toz boni nec oditoz mali. ꝟ enim con, tristant hominem ex absentia bōi ama ti. ꝛ ex presentia mali oditi. Item omnis non vindicatiuus est vitupera bilis sicut non iustuo cum vindicta pos sit esse iusta Item omnis seruilis vt patet de se. hac ergo maioze suppositi, ta ponit minozem dicens. ꝙ non irasci videtur insipientis esse ꝛ cetera que patent in littera. Cūr ibi. [Super abundantia autem]. Agit de iracun, dia. pzimo describens ipsam. Secdo di stinguens quatuoz species eius. qua, rum pzima scilicet velocem ponit ibi [Hij quidem igitur] secdam scilicet a, cutā ibi [In supabūdāntia] tciā. s. ama rā ibi [Amari] quartā. s. difficilem ibi. [Difficiles autem]. Dicit ergo pzimo ꝙ superabundantia ire quam sequi, tur iracundus: fit secundum omnia. quia fit secundum omnes circunstanti as quarum opoꝛtunitatem obseruat mansuetus. Irascitur enim vir iracun dus personis quibus irasci non opoz tet. ꝛ ex causis vel in causis in quibus ñ opoꝛtet. ꝛ forma qua ñ oꝫ qz magis q̄ opoꝛtet ꝛ boza qua nō oꝫ: qz veloci us ꝛ citi⁹ quā opoꝛtet ꝛ moza qua nō oꝫ. qz pluri tpe q̄ oꝫ. Non ē tū opinā

dū. q̄ oia ista mala simul existant vł in
sint vni ⁊ eidē psone. nō eni possent ꝺ
oia simul esse ⁊ durare. qz malū ⁊ seip
sum destruit destruendo sbm: qz est cō
tra naturā subiecti ⁊ per cōsequēs coz
ruptiū ⁊ destructiū eius ⁊ si integrū sit
iportabile sit: sicut si in corpore qs ha
beret oēs modos ⁊ species ⁊ malici
as vnius morbi statim extingueretur
Sic etiā si in appetitu essent oēs spēs
omnes modi oēs malicie vnius vitij cū
passionibus suis vehemētibus. statim
appetitus vel extingueret vel extin
gueret vitā Cōsequēter ibi Hij qui
dē igitur Agit de iracūdis velocibus
ꝺ. q̄ hij quidē. i. iracūdi veloces irascū
tur male triplici de causa. primo. quia
irascunt psonis quibus irasci nō opoz
tet sicut patri ⁊ matri. 2o. quia in cau
sis vel ex causis quibus non oz. s. ex le
uibus iniurijs incaute illatis etiā que
forsan nō sunt simpliciter iniurie. 3o. qz
forma qua non oportet: qz magis ira
scūtur q̄z oportet: dato q̄ psonis illis ⁊
ex causis illis irasci oporteret: isti tam
nō irascūtur mora qua non oportet: qz
velociter getātur sicut ⁊ velociter ira
scunt q̄ habent optimū. Causa vero.
quare accidit eis: irā velociter depone
re et in seipsis quiescere: est qz non re
tinēt irā: sed statim reddunt eā reuin
dicantes se. Et sūt manifesti ꝓpter ve
locitatē. quare deinde requiescūt. Fl
la nāq̄ inflāmatio sanguinis sup quā
fundatur impetus ire exūs subtilis ⁊
rara ꝓpter sui subtilitatē et raritatem
velociter mouetur: et ꝓpter eandē cāz
velociter transit. quia velociter resol
uit. et per consequēs impetus ire ve
locit quietat. Cōsequēter ibi In sup
abūdātia Agit de iracūdis acutis. ꝺ.
q̄ illi q in supabūdantia ⁊ excessu ma
xime irascūtur ex causis vel in causis q
bus nō oz irasci et psonis quib⁹ nō oz
vicūt et sunt atrocboli et acuti. Isti ei
ad oēm psonā nāl̄r irascūt ⁊ ex oi vel
in oi cā vł̄r irascūt etiā dato q̄ nō sit cā
ire fm se pro eo q̄ nō erit simpl̄r iiu
ria: sed illi tales bñt oia bona ⁊ mala
facta circa eos pro malo. vnde nomē
bñt. qz ex ꝺ dicūtur atrocboli. q. indi
gnatiui. atros eni vel atris grece. dici
tur acumē animi latine et colō dicitur
mēbrū ⁊ inde ꝺr atrocbol⁹. q. bñs acuū
mēbroz spūaliū. puta appetit⁹ et itel
lect⁹. Cūr ibi Amari āt Agit ꝺ iracū
dis a maris. ꝺ. q̄ iracūdi amari male
irascunt ex causa vnica. quia. s. diffici
liter sūt solubiles ligati existētes passi
one ire. ⁊ sic excedūt in moza qz mlto
tēpore irascunt retinētes secū irā con
ceptā. Pōt tñ quietari talis ira dupl̄r
vno mō ab extrinseco. Alio mō ab in
trinseco. ab extrinseco p punitionē. qz
quies talis ire fit boibus sic tratis cū
retribuūt. punitio nāq̄ quietat ipetuz
ire. qz ipetus ire p̄supponit tristitiā. ⁊
fundat i tristicia ⁊ nutrit ab ea. puni
tio aūt expellit tristitiā faciēs delecta
tionē appetēti pūire. ista delectatō tol
lit irā. sublata ꝺo tristitia: cessat ira. ꝺ ñ
effecto p punitionē huius mōi grauiter
habēt ⁊ portāt passionē suā sic. q̄ nec
aliqs poterit eis suadere q̄ ab ira ge
scant. ab intrinseco tñ fieret quietatio si
plene esset digestio illa sāguinis iflam
matio i qua fit motus talis ire. Sz q̄
ē grossa dura ⁊ indigesta. ideo i ipso ꝺ
geri indiget tēpoē magno talis ire quie
tatio. Alter⁹ aūt addit causā quare
tales dicunt amari. qz. s. sibi ipsis sunt
molestissimi. ⁊ maxie aīcis suis quib⁹
solū ostēdūt malitiā aīmi sui. Cūr ibi
[difficiles]. Agit de iracūdis difficilib⁹
dicens. q̄ difficiles iracundos dicimus
excedere in irasci fm tria. primo fm
cāz qz irascunt i causis vel ex cāis qui
bus non oz irasci. 2o fm formā. qz ma
gis irascūt q̄z oz irasci: itē q̄ nūq̄z erūt
ab ira commutati sine offendētis cru
ciatu ⁊ punitione. Isti vero dicuntur
difficiles p eo q̄ cū eis durū ē ac difficī
le viuere. Cūr ibi. [Assuetudini
autez]. Agit de oppōne mansuetudi
nis. et extremoz̄um vitiorū assignans
primo modū oppōnis. 2o. de ꝺ reddēs

cāz cuiſdā dci.ā.li.2ᵒ ibi[ꝙ ār i prioꝫ]Dicit ḡ prio.ꝙ nos oppoim⁹ ſeu oppoſitā dicim⁹ māſuetudini ſupabūdantiā ire magis q̄z defectū ire.i.iracūdiā magis q̄z iniraſcibilitatem.Cuius cauſa triplex eſt. prīa. qz iracūdia fit magis ꝛ frequētius q̄z iiraſcibilitas. b ār mōſtrat experiētia quotidiana. 2ᵃcā qz būanius eſt.i.magis ſm inclinatiōnē nature būane offenſam vel iniuriā punire ꝛ vindicare magis q̄z remittere:pcere:ꝛ donare. Prīmū ār eſt iracūdie.ſcōm ār eſt iraſcibilitatis.3ᵘ cā ē qz ad cōmuere iracūdi ſūt deteriores q̄z iiraſcibiles.Et inter ceteros iracūdos illi de 4ᵃ ſpē qui vocāt̄ difficiles ſpi ſūt ſimpliciter deteriores.Cūr ibi [Ad ār in prioꝛib⁹]reddit cām cuiuſdā dicti.Dixit eni ſupza li.2ᵒ pte vltia ꝙ difficile ꝛ quaſi impoſſibile erat vl'r ſermōe determinare ſm oēm circūſtantiā opez būanoꝛ q̄tū oz ꝛ qñ ꝛ qbus ꝛ in qb⁹ oz.Et dedit exēplū de māſueto ꝛ circūſtātijs p eū attēdendis.Hūc ḡ dicit illud dictū manifeſtū eſſe ex dictis hic.qz nō ē facile determiare qualiter ꝛ in quib⁹ pſonis: ꝛ in qualibus vel ex qualib⁹ cauſis:ꝛ in q̄to tpe iraſcēdū eſt:ꝛ vſqzquo iraſcēs recte facit vel peccat.Ad ār ꝺ non ſit facile imo difficile ꝙ eſt quaſi ipoſſibile.apparet ex ſigno ꝛ ex cā.Signū eni eſt. qz qui parū trāſgredit vel in magis vel in minus nō vituperat. qñq; ei deficiētes laudam⁹ ꝛ eos māſuetos dicim⁹ eſſe. Et qñq; iraſcētes parū plus q̄z oz dicim⁹ eſſe viriles tanq̄z potētes p̄ncipari.ꝺ ār dicim⁹ in laudē eoꝝ: ſed nō eſt facile rōnē vl'em reddere q̄tū vel qualiter ꝛ in quo gradu trāſgrediēs ſit vituperabilis. Hoc igit ē ſignū p̄dicte difficultatis vel ipoſſibilitatī. Cauſa vero eſt.qz iudiciū oandū in ſingularibus ē ex ſenſu:nō quidē ex ſenſu qui eſt potētia ſenſitiua:ſed ſenſu qui eſt intellectualis ꝛ exp̄imētalis notīa a qua dicit vir ſenſat⁹.Et eſt p̄ncipiū in ſillogiſmo p̄udētiali per quē vltiate deter

minat agendū vel nō agendū: tal'r vl' taliter eē. Illa vero noticia eſt nogmtica ꝛ non pōt alteri cōicari.quare vl'i ſermone explicari non pōt. Ulteriuſ ḡ colligit illud qō pōt capi vl'i ſermōe dicēs.ꝙ illud ꝙ eſt quoddaz quale qd ꝛ vl'e:manifeſtū pōt eſſe ſcz qm̄ medi⁹ habitus ē laudabil' ſm quē tanquā ſz virtutē nos iraſcimur pſonis quib⁹ oz ꝛ in cauſis vel ex cauſis quib⁹ oportet ꝛ vt oportet ꝛ ſm oia talia ſm qualia iraſci oportet.ſupabūdātie vero ire ꝛ eius defect⁹ ſunt vituperabiles.Et ꝺ in triplici gradu:qz extremitates iſte parum facte ſunt vituperabiles qeſcibiliter .i.tollerabil'r ꝛ venial'r. magis ār facte ſunt magis vituperabiles.facte autē in multū:ſicut in ſuplatiuo grādu ſunt etiā vituperabiles valde in ſuplatiuo gradu.quare manifeſtū eſt.ꝙ habitui medio.i.māſuetudini adherēduz eſt. In fine aūt concludit dicēs. ꝙ hītus q ſūt circa tras dicti ſunt.ſ.vnus medi⁹ qui eſt māſuetudo ꝛ duo extremi.ſ.iracūdia ꝛ iniraſcibilitas.

Ꝺ euidētiā p̄dictoꝝ inquirēda ſūt tria. Prio.vtrum oē iraſci ſit vl'r malum. 2ᵒ vtrum manſuetudo ſit virtus differēs a clemētia 3ᵒ vtrū ſpecies iracundie ſint bene diſtincte in velocē acutam amarā ꝛ difficilem. Queſtio.36.

Ē primo arguit.ꝙ omne iraſci ſit vl'r malum.p̄mo.quia omnis motus irrōnalis qui aduerſatur ꝛ obuiat rōni eſt vl'r mal⁹ qō patet.qz bonū ꝛ bene eſſe bois eſt eē ſm dictamē rōnis. vt ait Dyonīſius 4ᵒ de diuinis noibus:ſed iraſci ē huiſmōi Eſt enim motus irrōnalis: quia motus appetitus ſenſitiui:aduerſatur aūt rationi multipliciter. Quod patet. tū quia eſt in illa parte que aduerſatur ꝛ obuiat rationi.vt dicitur ſupza in fine p̄mi libz. Tum quia illi qui ex ira ſunt conturbati minus p̄euident .p̄mo elencoꝝ. Tum quia Impedit ira animū ne poſſit cernere uerum, ut

alt catbo. tū qz non audit ſualtiōez rō-
nis: ſz mouet añ: ſicut canis audito ſo
nitu. latrat añq̄ ſciat uentre aicuz uel
inimicū. ut. j. li. 7. vbi cōpanf icōtinē
tes ire ꝛ ꝓcupie tū qz ira ſicut alie paſ
ſiones irrōnales ligat rōnē ut eodē li.
vbi querit utrū aliquis ſciēs opet ma
le tum qz ut habet hoc loco iquietat
aiam que nō fit p̄udēs. niſi quieſcen
do ut habet. 7° phiſicozū. quaſ ois ira
ſicut aduerſaria ꝛ cōtraria rōni eſt uni
uerſaliter mala. 2° qz oē q̄ contra ius
nature eſt: eſt vl̄r malū: ſed ōnis ira vi
detur eſſe cōtra ius nature. Dicit enim
in illo p̄imo naturali p̄cepto. Nō fa-
cies alicui q̄ nolles tibi fieri: ſz nullꝰ
vult ſibi punitōez inferri. ergo nullꝰ oz
inferre alteri. Tratus aūt ſm impetum
ire appetit inferre punitiōem. quare
militat contra ius nāle. quare videf q̄
male. 3° qz ois appetitꝰ vindicte nō
ex zelo iuſtitie vl̄r eſt malꝰ. Nō patet
qz ois vindicta eſt mala ſi nō eſt iuſta
quare etiā appetitus vindicte vl̄r erit
malus ſi nō eſt iuſtꝰ in zelo ꝛ motiuo:
ſz ois ira ē appetitus vindicte ꝛ nō ex
zelo iuſtitie: qz irrōnabilꝫ appetitꝰ non
bz zelū ad iuſticiā que nūquā eſt obm
eius. quare vt p̄z. Sed in oppoſitū
arguit. qz ois paſſio ſeruiēs virtuti
pōt eſſe bona: ſed ira eſt paſſio aliquā
do ſeruiēs ⁊tuti. ut ait homerus. ⁊.
Immitte ⁊tutem furozi ꝛ virtutem fu-
roze errige. ſupza in tractatu de foz-
titudine. quare furoz qui eſt idem qđ
ira pōt eſſe bonus ꝛ ira bona. Di-
cēdū ergo. q̄ non oē iraſci eſt vl̄r malū
qz nullus motꝰ per rām rōnem p̄oz-
dinatus ꝛ per rām rōnem p̄eimpa
tus eſt malꝰ: ſed iraſci eſt motꝰ aliquā
do ſic p̄ozdinatꝰ ꝛ ſic p̄imperatꝰ. qua
re iraſci pōt aliqñ nō eſſe malū. Ad
euidētiā minoris aſſūpte ſciendum. q̄
iraſci pōt añcedere rōem ꝛ electiōem
ꝛ pōt fieri poſt rōem ꝛ electiōem. Si
fiat poſt vl̄ eſt imperatū: vel ꝓbitū. Si
aūt añcedat vel eſt talis motꝰ qualꝫ il-
le qui eſt impatus vel talis qualis eſt
ille qui eſt ꝓbitus. Si g̃ ſit motus pre
etā rōnē ꝛ per rām electiōem ꝓbitus
cōſtat q̄ eſt malus. Si aūt nō ſit ꝓbitus
ex eo q̄ añcedat: ſed eſt talis qualꝫ ille
ꝓbitus. cōſtat etiā q̄ eſt malus ſed nō
tm̄: qz nullū malū indeliberate factuz
ꝛ ex ſolo motu appetitꝰ ſenſitiui eſt ita
malū ſicut quādo fit deliberate ꝛz libe
rū arbitriū. Si aūt ſit iperatus. tūc eſt
bonus alias nec rō ozdinās nec electiō
iperans eſſent recte. Si vero nō ſit ipe
ratus: ſed talis qualis iperatus eſt: tūc
nec eſt bonus nec eſt malus: ſed ſupue
niente rōne pōt eſſe bonus. Dicis er-
go p̄miſſis oſtendo. q̄ aliqs motus ire
poteſt eſſe per rectā rationē ozdinatuſ
ꝛ per rectā electiōem iperatus: quo-
niā ois motus būanus firmatiuꝰ recte
rationis ꝛ recte electionis in executio
ne iuſticie pōt recte ozdinari ꝛ iperā-
ri tanquā bonum vel ſaltem tanquam
nō malū: ꝛ tanq̄ illud q̄ oz. cōſtat ei
q̄ electionē ꝛ rōnē oz ee firmatas. Sz
motꝰ ire aliqñ ē firmatiuꝰ recte rōnis ꝛ
electiōis i executiōe iuſtitie. q̄ appet
qm̄ aliqñ i tali executiōe occurrit tioz
bois puniēdi vel amicozū. vel piculoꝝ
bellicozū. ſicut cōtingit i bello iuſto. aī
qñ occurrit bozroz ꝛ ſtupoz ſanguinis
effūdendi. aliqñ quedā naturalꝫ cōpaſ
ſio ad boinē puniēdū. timoz aūt ꝛ bo-
roz cōpaſſio ꝛ aliqualꝫ būanitatiſ amor
pñt frangere rōnē ꝛ electionē ꝛ face-
re boiez egredi ab eis ꝛ p ꝛñs preter
mittere opꝰ ꝛ executionē iuſtitie. Ira
vero tēdēs in penā in quā tēdit rōꝛ iu
ſtitia firmat rōnez ꝛ electionē ꝛ impe
tum timoris vel bozroris cōpaſſionis
vel naturalis amoris. quare talis ira
pōt idē ozdiari ꝛ ipari. Itē ſi nulli vn-
q̄z iraſci ē malū. alicui aliqñ iraſci erit
bonū. Sz nulli unq̄z iraſci ē malū. ut
ꝓbat i textu p. 5. cōditiōes que ſequi
tur hominē inirascibilez. quare alicui
aliquando iraſci erit bonū. Et ex hoc
virtus manſuetudinis poteſt eſſe cir-
ca iras. quia non ſunt ſm ſe male: ſed
tm̄ qñ ſūt p̄ter q̄ oz facte. Dicēdū g̃

ad primū. q illa ira q̄ dicim⁹ eē bonā non aduersat nec obuiat rationi. Et oēs auctoritates iducte ad ꝓbandum oppositū debēt intelligi de ira prece-dēte ordinationez rōis vel de tra pro bibita. Sic q nō debēt itelligi vniuer saliter .Ad fm dicēdū. q ira non est cōtra iusticiā nature .vindicta ei est de iure naturali vt ait tullius in rethorica sua nec ē ꝓtra illud p̄ceptū. Nō facias alicui cetera. qz illud debz itelligi sic ñ faciaſ alicui rōnabiliter qđ nolles tibi fieri. Nūc aūt ita ē. q ille qui deliquit ñ dz fm rōm velle nō puniri. quare eo ipso nutto pōt et punitio digna iferri. Ad tertiū aūt dō. q appetituſ vindicte i appetitu sēsitiuo pōt eē bonus cū zelo iusticie in appetitu itellectiuo nec oz q illud zelus requisitus ad bonitatē talis appetitus sit i eodē ſbiecto cū eo. sicut pz i simili de rōe requisita ad bonā electionē vt dz. j. li. 6. et tñ nō est in eodē subiecto cum electione. .Q.37.

E. 2. arguit q māſuetudo nō sit virtus ōnens a clementia. ꝓio qz nō videt eē virtus. cū nulla virt⁹ moralis decliet a medio ad extremū. Sz māſuetudo ꝺclinat a medio ad defcm̄. vt ait pbs in p̄incipio. quare nō videt virtus. Ko qz nulla virtus bz eundē effectū cū vitio. Sed māſuetudo idē efficit qđ iirascibilitas qz neutra expetit vindictā: et vtraq; tribuit veniaz. vt bētur ex textu. quare ut p̄i⁹. 3. qz videt eē idē cū clemtia cū virtutes hītes vnū et idē oppositū sint eadē virt⁹. Si eni oppositū i opposito et ꝓpositū erit i ꝓposito ex. 2. topicoz Sz oppositū clemētie. s. crudelitas est quedā spēs vel qdā mod⁹ iracundie q̄ ē oppositū māſuetudinis. quare et clemētia erit spēs māſuetudis. 4. qz fz tulliū i retborica sua Clemētia ē ꝑ quā animi temere i odiū alicui⁹ illecti cōcitatiq; retinent. Sz b idē videt eē mansuetudo. quare ꝛc. 5. qz fm q dicit seneca. Clemētia ē lenitas in cōstitutēdo punitionē. b aūt videt eē mansuetudo fm qđ apparet ex cōditionib⁹ māſuetiexpoſitis i textu. quare ut p̄i⁹. Oppositū aūt videt. qz pbs ponit māſuetudinē esse virtutē moralē. nihil ag ēs de clemētia. Dicēdū q̄ p̄io. q mansuetudo est moralis virt⁹. 2. qz differēs a clementia. Primū ꝓbat. qz ois habit⁹ electiu⁹ laudabilis ē virt⁹ moralis. Sz māſuetudo ē huiusmodi. ut pz ꝑ eⁱ⁹ descriptionem collectā ex textu. Māſuetudo enim ē habit⁹ fm rōnez electiuus et opatiu⁹ moderaminis ire mediās inter pl⁹ quā oportet irasci et inter min⁹ vl oio nō irasci. et inter ira cūdiā et iirascibilitatē. reddēs animū nō pturbatū nō passione ductū rcē cōpositū et ordinatū min⁹ pūitiuū. et magis venie donatiuū. quaē māſuetudo ē moralis virt⁹. Qđ aūt differat a clemētia ꝓbat. ꝓpter q sciendum q tres sunt virtutes morales que ventā tribuunt. sicut tria que vindictā expetūt. expetit eniz vindictā passio ire. littera legis. et sentētia iuris. Hijs aūt trib⁹ vindictam expetentib⁹ mensurā ponunt bee tres virtutes morales. s. mansuetudo passioni ire epieikeia līe legis. clemētia vero sentētie iuris. Qđ. n. māſuetudo obuiet ire pz per pbz dicē tē ipam esse circa iras et declinare ad defectū et nō esse punitiuā. Qđ aūt epyeikeia obuiet līe legis in generali loquentis. pz. j. circa finē libi quinti. Qđ aūt clemētia obuiet iuri pz p̄sencā. qui dicit eā esse solū superioris ad ſferiorē. qui etiā dicit. q crudeles sūt q causā habēt puniēdi. non tñ puniendi modū obseruāt. multociēs igit clementes causā habēt puniendi subditos ad quos clemēter se habēt. qz min⁹ eos puniuntquā legitime punire possent. Ex hijs ergo pz. q māſuetudo differt a clemētia. et epyeikeia. qz ipsa ē circa passiones. ille vo nō. Ad p̄imū ergo dicē dz. q māſuetudo declinat a medio rei ad defectū rei ipſius ire. tñ remanet i medio quo ad nos fz rōnem determinato. Ad fm dō. q non est idem effectus

māsuetudinis ꝛ iniraſcibilitatis ꝓ eo
q̄ iiraſcibilitas tollit oēz irā Māsue
tudo aūt nō. Ite vbi tollit iram tollit
eaz electiue ꝛ rōnabiliter ꝓpter bo
num finē. Iniraſcibilitas autē nō imo
ſicut dicit pbs : qz inſipiēs ꝛ iſenſibil'
ꝛ incōtriſtabil' Ad tciū āt dō.q̄ cru
delitas nō eſt ſpēs iracūdie. q̄uis ali
qñ pmiſceat ei. Eſt eni crudelitas ap
petitus exceſſiue puniēdi. vato etiā q̄
ille q̄ puniēd' eſt nūq̄z offenderit puni
entē ꝛ tūc eſſet crudelitas ſine iracun
dia. ſicut cōtingit quibuſdā iuſtitiarijs
q̄'oēm boiem notū vel ignotū vltra cō
dignū punire volūt. ñ q̄dē ex iracūdia
ſed ex tali appetitu puniēdi ꝛ interfi,
ciēdi boies. Ad .4. āt dō.q̄ tull' lo,
quit ignoraāter ſm doctrinā verā bui'
pbi. ille eni pōit clemētiaz ptē tpantie
ꝛ cū hoc pōit eā circa iras. iſte vo po
nit tpantiā tm̄ circa cōcupias tactuſ ꝛ
guſtuſ. Ad quītū āt dō.q̄ lenitas ſu
perioris ad inferiorē in cōſtituēdo pu
nitionem eſt clementia. inquantuz ob
uiat iuri. Et ſic logtur ſene. Poſſet tā
illa lenitas eſſe māſuetudo inq̄ntū ob,
uiaret paſſiōi. vt dictū eſt. Q. 38.

Ez°. arguit.q̄ ſpēs iracūdie
nō ſint bene diſtincte in illas
quatuor. p2io qz videt eē plu
reſ. Cū ei ſint quiq̄z circūſtātie ſz quaſ
oz attēdi oportunitas: vel iportunitaſ
iraſcēdi. vt habet a pbo. ſ. pſōa cui ira
ſcimur. Cauſa ex qua iraſcimur: forma
qualiter iraſcimur. hora qñ iraſcimur
ꝛ mora q̄to tpe iraſcimur. Hijs aūt
ſic ſe hātib' poterim' iraſci male ꝛ im
portune ſm vnā circūſtātiā ꝛ ſm aliaſ
quatuor hñ ꝛ oportune. ꝛ hoc modo
ſm ſingulas p ſe ſūptas ꝛ tūc habebi
m'. ſ. ſpēs ſimplices vel modos iracū
die ſm quiq̄z circūſtātias. Ite ſi pec
cam' ſm duas tm̄. habebim'. x. duplí,
ces ſpēs vel modos iracūdie ſm. x. bi
narios q̄ ſūt reſultare ex illis. ſ. circū
ſtātijs. Ite ſi peccam' tm̄ in trib' ba
bebim' iterū. x. triplices ſpēs vel mo,
dos iracūdie ſz. x. ternarios q̄ reſulta
re ſūt ex illis. ſ. circūſtātijs. Item ſi
peccam' ſm. 4. circūſtātias: habebim'
itez quadruplices ſpēs vel modos ira
cūdie ſz. 4. quaīnarioſ q̄ reſultare ſūt
ex illis quiq̄z circūſtātijs. Et ſic habe,
m' in vniuerſo. 30. modoſ iracūdie: qz
ſi poſſemus ſimul peccare ſm oēs qui
q̄z haberem' . 31. ſz ꝓbs dicit ꝺ eſſe im
poſſibile. quare habem' plureſ ſpēs. q̄z
4. 2°. vidt.q̄ nō ſint niſi due. qz pri
ma ꝛ ſcōa videt coincidere: qz in mo,
tu oē velox eſt acutū ꝛ oē acutū eſt ve,
lox. quaē prima ſpēs ꝛ ſcōa coincidūt
Itez. 3°. ꝛ. 4°. videt ēt coincidere. Ira
cundi eni difficiles ſūt amari. ꝛ amari
difficiles. utriq̄z nāq̄z irā retinēt multo
tpe ꝛ difficulter ſoluūt. ꝛ vix vl' nunq̄
ſine vindicta quieſcūt. Sz ad oppoſituz
hēm' auctoritatē pbi q̄ illos modoſ ira
diſtixit. Dicēdum q̄ cum eo q̄ bñ ſūt ꝛ
artificialiē diſticte . Ad cui' diſtinctionis
euidētiā ē ſciēdū. q̄ ptes integrantes ꝛ
reddētes totā iracūdiā ſunt . 4. ſ. triſti
tiā. offēſio. idignatio. aſſurrectio ad vi
dictā. Cum eni bōi ſit illata iuria ap
petit' ei' patī quadrupl'r. ſm q̄ i hac
paſſiōe. 4. cōcernere pōt. Pcernit nāq̄
malū ſibi illatū. ꝛ ſic patī triſtitiā. cō
cernit etiā hominē iferrētē. ꝛ ſic ad ō
patī offēſiōem oppoſitā aīcabili acce
ptiōi q̄z natural'r bēre ꝺbem' ad omnē
hominē. cōcernit ēt malū q̄ illi iferrēti
deberet iferri. Et ſic patī idignationez
ſm quā optat punitionē homi ſibi ma
lū iferēti. tāq̄z boi ipunitate idigno. ꝛ
pūitōe digno. cōcernit ēt eū p quē illi i
iuriāti pūitō poſſit iferri. Et ſi ipemet
iiuriā paſſus poſſit illā pūitionē iferre
Et ſic patī aſſurrectionē ad vindictam
q̄ aſſurrectio ē appetit' vindicte p appe
tētē faciēde. qz ſi dicat i corde ſuo de'
videat iudicet ꝛ vindicet ñ ē ira niſi ali
ud apponat. Eſt tam̄ indignatio. Eſt
enim ſciendū. q̄ primū pōt ſeparī a fo
ꝛ ſm a. 3°. ꝛ tertiū a. 4°. ſz nō ecōverſo
Si ei alicui inferrat malū p naturā: pu
ta morbuſ ipſe triſtatur. ſed nulli offen
dit nulli idignat nulli iraſcit ſi nō pi

lferat aliquã penã filio: filius quidem
triſtatur et offenditur patri: ſed non in
dignat nec iraſcit ei: qz non appetit
patrı̃ꝓ ſe vel ꝓ aliũ malũ fieri. Si aũt
rex iniuriet vni pauperi militi. miles q
dẽ triſtat offendit ⁊ indignat regi ap-
petẽſ malũ ei: ſz nõ iraſcit illi. qz vt ꝺr
ꝓrio rethorice. Si iniuria fuerit illata
a ꝑſõa ſupꝛiori a qua nõ ſpat punitio
poſſibilit. tũc ñ ſurgit motꝰ ire. qm̃ ap-
petit iniuriã paſſus nõ aſſurgit ad vidi
cãdũ. b ãt aſſurrectõ ẽ formale cõplem
tũ i ira. ꝓꝛioꝛes ei motꝰ ſũt materiales
ad illã. Hijs g̃ ꝓmiſſis ꝺico ꝙ quatuoꝛ
ſpẽs iracũdie ꝺiſtinguũt ſz exceſſ ꝰ iſtaꝝ
quatuoꝛ ptiuꝫ. qm̃ ois iratꝰ magis a-
bũdat i vna iſtaꝝ. 4. partiũ q̃ꝫ i reliqs
ſi g̃ magis abũdat i triſtitia. ſic ẽ ama
rꝰ ⁊ eiꝰ iracũdia ẽ amara. ſi vo i offẽſ
õe ſic ẽ ira velox. offẽſio nãq̃ ẽ ꝓximꝰ
motꝰ q ꝯ aliũ poſſit haberi. Si ãt ma-
gis abundat in ꝺignatiõe: ſic ẽ ira a-
cuta. Indignatio eni magis penetrat
hois aĩm paſſi in ordine ad malũ eiuſ
q iniuriã facit q̃ꝫ offẽſio. Si vero magis
abũdet in illa vltia aſſurrectiõe ad vin
dictã factẽdã: ſic ẽ ira ꝺifficil: qz ñ põt
getari ſine optata vindicta. Dicẽdũ
g̃ ad ꝓmũ. ꝙ ſpẽs iracũdie ꝺiſtinguũt
põt vtiq̃ ſm illos modos ſimplices ⁊
ꝺuplices triplices ⁊ quadruplices: ſz
b fuiſſet nimis plixa ⁊ intricata diſti
ctio. quare iſta ſm exceſſ quatuoꝛ ptiũ
ꝑualet. Ad ſm ãt ꝺ. ꝙ nõ oẽ acutꝰ
i motu penetratiõis ẽ velociꝰ. ſicut ꝑz
i coꝛpib ꝰ. oleũ ei eſt acutꝰ in penetrã
do q̃ꝫ aqua vel aer: ſz nõ velociꝰ. Dicẽ
dũ etiã. ꝙ nõ ois hõ antiqoꝛ ſibi ipi in
aio ẽ ꝺifficilioꝛ ad cõuiuendũ cũ ꝓrio.
ſic ãt ſũmũtur b. vt i expõne littere pa
tuit. Hoc ꝺicat de queſtiõe. L. 2j.
M colloqis ãt ⁊ cõuiuere] Supꝛa egit
de mãſuetudine. Hic ãt agit de aicitia
quã multi vocãt affabilitatẽ ⁊ de ꝺiſpo
ſito ſm eã. ſ. de aico vel affabili ⁊ eius
oppoſit. ſ. placido ⁊ ꝺiſcolo. ꝓrio aũt
ꝺſcribit placidũ. 2° ꝺiſcolũ ibi [Qui ãt
ecõtrario] ꝫ° affabilẽ ſeu aicũ ibi. [qm̃
qdẽ igit] 4° põit cõditiões ipi ꝰ affabi
lis ſeu aici ibi [vl ꝛ qdẽ igit] ſ° cõditio
nes placiti. [Cõdelectãs ãt] 6° ꝺiſcoli
ibi [q ãt oẽs cõtriſtat] ꝺicit g̃ ꝓrio. ꝙ i
hũanis colloquijs ⁊ i cõuiuere cũ hoi-
bꝰ ⁊ in b ꝙ ẽ cõicare i ſermõibꝰ ꝙ fit i
colloqis ⁊ i cõicare in rebꝰ ꝙ fit in to
to cõuictu hoim. aliq videt eẽ placidi
qm̃ placidi ſũt hoies oia alioꝝ hoiꝫ ſe
cũ cõuiuẽtiũ facta ⁊ ꝺcã laudãtes ad il
loꝝ ꝺelectatiõem et nihil ꝯ tẽdẽtes vl
cõtradicẽtes nihil repbẽdẽtes: ſz exi-
ſtimãtes ꝙ oporteat cum quibuſcunq̃
eẽ ⁊ viuere ſm triſtitia. 2° ibi. [Qui ãt
ecõtrario]. ꝺeſcribit ꝺiſcolũ. ꝺ. ꝙ illi q
ꝯrio mõ ſe hũt q̃ꝫ hij placidi q ꝺicti ſũt
vocãt ꝺiſcoli ⁊ litigioſi. qz ꝺiſcoli ſunt
hoies ad oia ſociozũ ſuozũ fcã ⁊ ꝺcã ꝯ
riãtes ⁊ b ꝯrietate cõtriſtatõiſ: ſiue eiꝰ
opis ꝙ ẽ cõtriſtare nõ curãtes aliqd. l
nõ ſtudẽtes ad aliqd ꝓ ꝙ poſſẽt hoiez
ꝺelectare. Eſt eni ſciẽdũ. ꝙ aliqñ cõti
git hoiez ꝯriari ſocijs eutrapelice ſm
ludũ vt. ꝯ. ꝺicet ⁊ tale ꝯriari nõ eẽt ꝺi
ſcolũ. eẽt eni ad ꝺelectatõnẽ nõ ad cõ
triſtationẽ. Et tõ notãter ꝺicit eiꝰ ꝙ ẽ
cõtriſtare. ꝫ° ibi. [Qñ quiꝺ igit]. De
ſcribit affabilẽ ſeu amicũ ꝺicens. ꝙ qz
ꝺuo ꝺci hiꝰ. ſ. placiditas ⁊ ꝺiſcolia ſũt
vituperabiles tãq̃ extremi ⁊ vitioſi. qa
vnꝰ eoꝝ excedit i ꝺelectãdo ⁊ ꝺeficit
i cõtriſtãdo. ⁊ alt ꝺeficit i ꝺelectãdo ⁊
excedit i cõtriſtãdo. Manifeſtũ ẽ ꝙ hi
tus mediꝰ iter eos erit laudabil tanq̃
virtꝰ. Et ẽ hitus ſm quẽ hõ ꝺiſpõitus
et hituatꝰ recipiet alioꝝ facta et ꝺicta
ad laudẽ et ꝺelectationem. illa tñ que
recipi oporꝛet et vt oporꝛet et ſimili-
ter cõtemnet et ſpernet ad vituperiuꝫ
et cõtriſtatõez alioꝝ facta ⁊ ꝺcã q̃ ſpni
oꝫ et ut oꝫ. Deide ibi [nomẽ ãt] Iſti
medio hitui. ꝓrio imponit nomen. 2°
remouet vnũ ꝺubiũ ibi [Differt aũt ꝫ°
excludit falſũ intellectũ ibi [Verũtam
ꝙ in ſingul] Dicit g̃ ꝓrio. ꝙ ꝓꝺicto ha
hitui medio nomẽ aliqõ nõ reddit. tñ
maxie videt eſſe amicitia. vñ vocari ꝓt
amicitia qm̃ ille qui ſm illũ hitum ẽ ꝺi

ſpoſit⁹ eſt talis qualē nos volum⁹ dicē moderatū amicū eū qui aſſūmit dilige re. ſic vidz. q iſte ſi affabil' aſſūmeret ſibi dilectiōem eor cuz quib⁹ ſic grōſe cōiuit: cum poſſemuſ veraciter dicere eor amicū. ℙōt ḡ ipe trāſūptiue dici amic⁹: qm exterius bz modos illi⁹ qui ab amicitia ſimpl'r dicta dicit ver⁹ a, mic⁹. Deinde ibi. Differt āt ⁊ Remo uet dubiū. ſi aliqs dubitaret. quare iſte nō dicit ſimpl'r amic⁹ ⁊ eius hitus nō dicit ſimpl'r ⁊ ſine omi trāſūptiōe a, micitia. Dicit ḡ. q iſte hitus differt ab amicitia qm amicitia ſimpliciter dicta de qua fit ſermo. ⁊. li. 8. ⁊. 9. fit cū paſ ſione dilectiōis ⁊ amoris eor. quibus amicus colloq̄t ⁊ cū imitatiōe eor: ſz hitus iſte fit ⁊ opaī ſine paſſione dile ctionis eor. quibus amicus hoc modo dicit⁹ colloqtur: qz iſte taliter dicit⁹ ami cus nō recipit ⁊ nō approbat ſingula facta vel dicta hoiz vt oz in amādo vl' imitādo eos. i. nō ex amore vel imita tiōe eor: ſz in eo q talis eſt. ſ. medius inter placidū ⁊ diſcolū. ḃ āt apparet. qz iſte ſil'r ſe bz in delectādo ⁊ contri ſtādo hoies ſibi notos ⁊ ignotos con, ſuetos ⁊ incōſuetos. ad oēs eni vtitur tali amicitia q nō facit ille q ōz amic⁹ ſimpliciter. Deinde ibi. Verūtū q i ſingulis ꝛexcludit ꝑm intellectū. ne ali quis intelligat vel credat ex iā dictis: qz iſte vnifozmiter ſe hꝫet ad omnes Dicit ḡ. q q̄uis iſte affabilis vl' aicus ad oēs vtaī aicitia ſeu affabilitate ſua. verūtū illud faciet q i ſingl'is facere ℙ gruit. Nō eni cōgruit nec ℙuenit ama re ſil'z cōſuetos ⁊ e⁊neos ad ōlectatio nē nec ℙgruit iſtos ⁊ illos ſil'r ℙtriſtari ſi ℙtriſtādi fuerit. ⁊ ꝫ dicē. ⁊. i. quadā cōditiōe hui⁹ amici. Cūr ibi. [vl' qui dē igit]. Expōit ſex ℙditiōes hui⁹ aici tie ⁊ aici faz ibi. [Referēs āt ad bo, nū]tertiā ibi. [Dozū aūt q̄cūq;.] quar tā ibi. [Differēter aūt]. Quitā ibi. [Et ſz ſe ipz]. ſextā ibi. [Cōſiderās āt euē tura]. Dicit ḡ q̄tū ad primā. q tal' ai cus colloquet vl'r gb⁹ oz. ſicut dictum ē. Quātū āt ad faz dicit. q b⁹ mōi aic⁹ referēs ſuū op⁹ ad bonū cōuiciet ⁊ ar bitrabit' i tota cōitate ꝑmonū ⁊ rez eli gēdū eē ſicut ē bono mō poſſibile alios delectare. vl' ſaltē nō cōtriſtare. videt āt hui⁹ mōi aicitia eē p̄cipue circa ole ctatiōes ⁊ triſtitias fcās i colloqs. col loquia ℔o būana magis ſūt nāliter or diata ad cōſolationē hōinū q̄ ad dele ctationē. Et idcirco hui⁹ mōi aic⁹ cōui cit ⁊ eligit iuxta ozdinē nālē. vl' nō cō triſtare vel delectare eos cū gb⁹ logf ſi poſſet ide cōſequi bonū finē. Quātū ad tertiā cōditionē dicit. q hozū dele, ctabiliū. vel harū delectationū iſte tal aicus aſpnabit' illō del'ctare ⁊ cōtriſta re ei oppoſitū eliget q qdē del'ctari vl' q̄ del'ctatō bērz vnā ō quatuoz cōditi b⁹ ſi. ſ. eēt ei ñ bonū. ſeu ihōeſtū l' ſi eēt ei nociuū: vl' ſi alteri collocāti ſibi ⁊ fa cieti ꝑmonē ifert aliquā deformitatē. i. turpitudinē vel obprobriosaz maculā nō puam: ſed magnā vel ſi. q. mō poſ ſit illi inferre nocumētū. In hijs enim quatuoz caſibus aſpnabit' delectaret eligit cōtriſtare ⁊ maxie ſi cōtrarietaī vel cōtradictio per quā cōtriſtabit ſo, ciū nō inferat magnā triſtitiā ſz puam Semp eni ſe retrahit ab oi cōtriſtatio ne indecēti ⁊ exceſſiua q̄tū p̄t bono mō. Quātū ad quartā cōditiōz ꝛ cit. q huiuſmōi amic⁹ differēter collo, quet perſōis: differētib⁹ ꝑm cōditiōes ꝑm ſtatū ⁊ ꝑm dignitatē. aliter eni lo, quet perſōis que ſūt in dignitatib⁹ cō, ſtitute. ⁊ aliter qbuſcūq; alijs: ⁊ ita aliter ⁊ aliter magiſ ⁊ min⁹ notis. Et ſil'r mō aliter ⁊ aliter loquet p̄ſōis fz alias dīntias differētib⁹. ſingulis aut tribuēs q est decēs. Quātū ad qn, tā cōditiōem dicit. q huiuſmōi amicus ꝑm ſeip̄z nō facta relatione ad aliqd alter est deſiderās delectare: ⁊ rem, rens recuſans ⁊ refugiēs cōtriſtare. q̄, uis eni ſit circa vtrūq; ⁊ interdū vtrū, q; alternatim exerceat: tū ſimpl'r ⁊ ꝑm ſe p̄fert delectare ei q est cōtriſtare.

Quātū ad ſextā conditiōem que in,

cipit ibi.[Cõsiderãs aũt euẽtura]. q̃z uis in quibusdã libris deficiat princi/piũ ꝛ iciplat.[Cõtigentib⁹ aũt si sint]. Dicit q̃ huiusmõi amic⁹ considerãs euẽtura que possũt ꝓtigere ex delectã do vel ex ꝓtristãdo. si illa euẽtura que consequ⁹ est ex cõtristãdo sint bona maiora bono honesto ꝛ bono cõferen te seu vtili cõtingẽtib⁹ ꝛ euentẽtibus statim ꝛ ꝑsentialiter ex delectãdo ꝓ/pter q̃ cõtristabit aliquãtulũ: ꝛ parũ gra delectatiõis magne. que i posterũ euentura ẽ ex illis maiorib⁹ bonis. pu/ta si quis aliquẽ iuuenem cõtristet ad correctionẽ suã quãuis ꝓ statim ille iu uenis poꝛtet male tñ qz i posterũ ga/uisur⁹ ẽ ualõ ex emẽdatiõe ac dirrectõ ne uite sue: ideo cõtristãd⁹ est statiz. cõ cludit g̃ finaliter q̃ medi⁹ inter placi/dũ ꝛ discolũ talis ẽ in cõditionib⁹ suis quamuis vsq̃z nũc inominatus fuerit. Cũr ibi.[Cõdelectãs aũt]. ponit vnã cõditionẽ placidi sub distinctõne dicẽs q̃ homo cõdelectans alios plusq̃z oz. vt. s. dcm̃ ẽ facit b̃ vel gra delectãdi sic q̃ ẽ cõiectatiu⁹ ꝛ electiu⁹ ei⁹ q̃ est esse homib⁹ delectabilẽ ꝛ placẽtem. ꝛ nõ facit b̃. ob vel ꝓpter aliquid aliud. ꝛ tũc ꝓprissime oꝛ placidus. vel facit b̃ gra ꝓcurãdi sibi aliq̃z vtilitatẽ. vt. s. si/bi ꝓ hui⁹mõi delectaẽ fiat ꝛ eueiat sibi aliqua vtilitas. Et tũc magis proꝑie oꝛ blãditoꝛ q̃z placid⁹. Cũr ibi[Qui aũt oẽs]. Ponit vnã cõditionẽ discoli .d. q̃ ille qui oẽs contristat ꝛ plus q̃z oz. vt supius dictũ ẽ litigiosus ẽ ꝛ disco lus. sic q̃ litigiũ ẽ ei⁹ accidẽs ꝛ cõditõ sed discolia ẽ ei⁹ essẽtia. iquãtũ ẽ disco l⁹ ꝛ dispositio seu habit⁹ ꝓ q̃z vel ꝓ quẽ discolus est discol⁹. Vltio aũt dicit q̃ dicta extrema videnꝛ opponi sibi ip/sis tm̃ ꝛ nõ alteri. ꝓpter b̃ qz mediũ ẽ inominatuz ad q̃ dicit ferri oppositio istoꝛũ malorũ sicut ad bonũ ꝛ istoꝛum extremoꝛũ sicut ad mediũ. Q. 39.

B euidentiã pdictoꝛũ querit vtrũ habit⁹ medi⁹ iter placidi tatẽ ꝛ discoliã quem ꝑs vo cat amicitiam sit virt⁹. Et arguit q̃ nõ. Prio qz si virt⁹ eẽt nominata fuisz sed nomiata ñ ẽ vt dicit ꝑs. quare nec vir tus ẽ. 2º qz nulla vtute opamur ficte: sz tali situ opamur ficte. ille nãq̃z qui hz talẽ hitũ nõ existẽs amicus sibi loquẽ tiũ ꝑbet se eis talẽ qualẽ se ꝑbet ver⁹ amic⁹ qui ve diligit. Iste aũt nundũ di ligit. vt ait ꝑs. quare talis hit⁹ nõ est virt⁹. 3º qz ꝑm nullã vtutẽ fcã ꝛ dcã bo minũ magis approbam⁹ ꝛ laudamus quã cõtenam⁹ ꝛ vituperem⁹. qz ve cõ muni lege ꝛ vt i pluꝛib⁹ magis cõtenẽ da ꝛ reprehẽdẽda sũt q̃z approban/da. sicut ampli⁹ ꝛ sepi⁹ mala q̃z bona sz ꝑm hũc hitũ fcã ꝛ dicta hominũ ma gis approbam⁹ q̃z reprehẽdam⁹. dcli nat eni ad delectare q̃ facim⁹ appbã do ꝛ laudãdo aliena fcã. ꝛ declinat a cõtristare. q̃ facim⁹ cõtenendo ꝛ repẽ hendẽdo. quare talꝛ habit⁹ nõ videt hõ tus. 4º qz ꝑm nullã vtutẽ appetim⁹ placere hoib⁹ cũ b̃ nõ sit vtuosũ. dicẽ/te apto. si adhuc hoib⁹ placerẽ. xpi ser uus nõ eẽm. ad gal. i. c. Sz ꝑm huius hitũ appetim⁹ hoib⁹ placere. vt pz ex pluꝛib⁹ cõditionib⁹ ei⁹. quare nõ vide tur virt⁹. Sz in oppositũ ẽ auctoꝛitas ꝑbi. Ad questionẽ dba sũt. s. prio q̃ coicatio sermonũ ꝛ rerũ ẽ hoib⁹ neces saria. 2º q̃ aliqua vtus ẽ tali cõicationi bone necessaria. 3º q̃ discolia ẽ talis cõ municatiõis coꝛruptiua. 4º q̃ placidi tas ẽ talis coicatiõis infectiua. 5º q̃ me di⁹ hitus ẽ hui⁹ coicationis saluatiua ꝛ rectificatiua reddẽs ipsam bonã ꝛ salubrẽ. Ad aũt talis coicatio sit ho minib⁹ necessaria: prohaꝛ ex primo po litice. vbi phaꝛ q̃ homo naturaliter in diget cõmunitate sociali domestica: ꝛ ciuili plusq̃z apes ꝛ quecũq̃z alia ani/malia. homo enim ab alijs separatus ẽ: vel de⁹ vel bestia: vt habet ibidẽ. pro eo q̃ non vivit vt homo. Et iõ ait ꝑs q̃ inciuilis homo. vel ẽ prauus. peior homine. vel melioꝛ homine. Cũ enim homo vt habet ibidẽ non sit sibi suffici ens per naturã: necessario indigz cõi

tate ſocialí domeſtica ⁊ ciuíli. ſed tali comunitati: eſt neceſſaria coícatio ſermonũ ⁊ rerũ. ad b enim vt ait pbs ſermo dat⁹ eſt hominib⁹ ⁊ talis coíca tio facit domũ ⁊ ciuitatez. quare talis cõicatio neceſſaria eſt hoibuſ. ⁊ ad eẽ ⁊ ad bñ eſſe. Ad aũt tali comunicatio ní virt⁹ ſit neceſſaria ad b ꝙ ſit bona p batur. qz virt⁹ ẽ neceſſaria cuicũqz bu mane opõm que põt bñ ⁊ male fieri vt. ē. c. de liberalitate circa pncipiũ ſz talis coícatio põt fieri bñ ⁊ male vt oſtẽdit tull⁹ in pncipio ſue retho3ice. quare tali coícatõi ad b ꝙ fiat bñ: ẽ aliqua virt⁹ neceſſaria. Ad aũt diſco lia ſit corruptiua ⁊ turbatiua talis coi catiõis. tũ qz iducit litẽ cũ reddat bo minez litigioſũ. vt b dicit. his aũt ſegre gat hoies. vt ait empedocles vt recita tur ija phiſicoz. tũ qz tollit pacẽ. homo nãqz iſocialis ⁊ diſcol⁹ ẽ belli affecta toz. vt habet primo politice. pax autẽ ⁊ aicitia tenẽt hoies in cõi cõgregatõ ne. tũ qz auertit naturalẽ hois appeti tũ quẽ hz ad talẽ cõitatẽ. vt habet p⁹ politice. bõ quippe nãliter appetit de lectabile ⁊ fugit triſte. ⁊ tõ nõ mirum ſi bõ fugit ſocietatẽ hois diſcoli: tanqz rem triſtem ac tediosã q̃uis i genera li nãlis appetit⁹ inſit hoibus ad talez coitatẽ. quare manifeſtũ ẽ ꝙ diſcol⁹ ex ſua diſcolia q̃ſtũ in eo ẽ corrũpit ⁊ tur bat humanã coícationẽ. ⁊ iõ dicit pbs pzio politice: ꝙ talis iſocialis bõ ma ledictus ẽ ab illo magno poeta home ro tanqz pars nõ cõgruẽs toti ſuo. Ad aũt placiditas talẽ coícationẽ in ficat. probat. qz illud coícationẽ ⁊ coi tatẽ ifícit. p qõ vitiũ augetur nutrit ⁊ creſcit. Sz p placiditatẽ viciũ augetur nutrit ⁊ creſcit. ſicut ei virt⁹ laudata creſcit. ſic viciũ laudatũ creſcit. cum. ſ. laudat peccatoz i deſideriis aie ſue ⁊ iiquus benedicit. ut bẽt in ẽ placidus aũt. qz oẽs vult delectare. oẽs laudat. bonos. ⁊ malos. vt oibus placeat ⁊ p ꝓñs auget ⁊ nutrit vicia laudãdo ⁊ cõ mendãdo opa vitioſa. quare talis coi cationem ⁊ coitatẽ hominũ ifícit. Ad aũt bitus medi⁹ coícationẽ ſaluet ⁊ re ctificet ac bonã reddat pz. qz ois bit⁹ declinatiuus litis ⁊ iductiu⁹ pacis ⁊ dirrectiu⁹ humani appeti⁹ ad bñ coícã duz i reb⁹ ⁊ ſermonib⁹ reddit coicatõ nem illã ſaluã rectã ⁊ bonã. ſed talis bitus ẽ butuſmõi. quare ⁊c. Aſſũptũ pbat ex eius deſcriptiõe que ex textu pbi colligi põt. Eſt eni bitus electiu⁹ cõuuẽdi ⁊ colloquẽdi hoib⁹ quib⁹ oz ⁊ ſicut oz cõuiuere ac colloqui ad dele ctationẽ ⁊ cõtriſtationẽ medians iter plus ⁊ min⁹ delectare ⁊ inter plus et min⁹ cõtriſtare. inẽ delectare nũqz cõ triſtãdo et cõtriſtare nunqz delectãdo inẽ placiditatẽ et diſcoliã redd ẽs ho minẽ oibuſ hoib⁹ decẽter affabilẽ. oib⁹ in ſpe boni delectabilẽ vel nõ cõtriſta bilẽ ł i quibuſdã caſib⁹ ꝓpter fugã ma li moderate cõtriſtabilẽ ſm quã perſo nis differẽtib⁹ differẽt colloquimur ſz quẽ delectare ſimpliciter ſumptũ eli gim⁹. et cõtriſtare renuim⁹ ſm quẽ de lectatõi pñti aliter bene ac vtili pferri mus paruã cõtriſtationẽ bonoz̃ ma ioz̃ i poſterũ pitura. Ex hijs autem manifeſtũ ẽ. ꝙ talis bitus eſt moralis mediãs iter vicia circa mozes fugien da. Ad primũ g̃ dicendũ. ꝙ b virtus nõ eſt determiate vnico noie noiatu. Sz quilibz noiat eã ſz videre ſuũ. Et rõe hui⁹ deputat eã inoiatã pbs. qz ñ bz vnicũ nomẽ apud oẽs. ipſe do noia uit eã aicitiã. qñ ad aicitiã que ẽ inter aicos: multũ accedit quãtũ ad exterio rẽ cõuictũ. homer⁹ vero videt eã vocaſ ſe ſocialitatẽ vocãs inſocialẽ hoiem vi ſcolũ. vt hẽtur pzio politice. quaſi pri uatũ ſocialitate. i. iſta virtute. multi ũt noſtri tẽporis vocauerũt eã affabilita tẽ. Eſt enĩ affabilitas pzia cõditio eiꝰ vt viſũ ẽ: tñ nõ eſt ipſa Fuit etiã b vir tus aliqñ vocata vrbanitas ad differẽ tiã ruſticaitatĩ. qz viuẽtes in vrbe ſcie bãt grate cõuiuere ⁊ colloqui. viuẽtes aũt in rure ſicut indocti rudiť ⁊ ingra te ceteris cõuuebant ⁊ colloquebãt.

vocat ēt hodie vulgarit curialitat p eā dē rōnē q2 qui versant i curijs sciūt ꝑ ceteris gr̄ose cōuuere ꝛ colloqui qui buscūq3 .vnō cū aliquē vocam⁹ curialē ītēdim⁹ ipz laudaꝛ de ista virtute sicut ipam habētē.ꝛ oppositū vocam⁹ icuri alē hominē discolū ꝛ i cōuictu tediosū ꝛ onerosū. Vocata ē ēt aliqñ lepos vel lepiditas.q2 homo dicit lepid⁹ cū est molt ꝛ dulcis gratus ꝛ acceptabil⁹ i cōuictu. Vocat ēt p eādē rōnē iocū ditas ꝛ habēs eā iocūd⁹ nō quidē ex eo q3 ipse sit formal⁹r iocūd⁹ꝛ letus.sz q2 talis ē virtual⁹r.q2 hoies sibi collo quētes ꝛ cōuiuētes reddit iocūdos ꝛ letos.Sed ꝑpzijssime vocata est anti quit⁹ facetia.vñ dz facet⁹ medi⁹ inter discolū et placidū:ꝛ de ista cōmendat gallicos boetius in libzo de disciplina scolarū.d.q3 venit parisi⁹ ad vidēduz facetos galloz rit⁹ : q2 ꝑm ōiratē natio gallicana sup oēm natiōem ad vitā fa cetā est ꝓmpta et magis abūdat i istā gratissima facetia.Quidā āt moze po etico de facetia edidit vnū libellū q dz facetus in quo dat multa generalia fa cetta documēta in pzincipio. qui nāq3 ait.Horib⁹ et vita si qs vult esse fa ceti⁹.Me legat et discat:que mea mu sa docet.Dō nomē vtiq3 aug.recitāt⁹ cu iusdā mimi facetissimā vzbanitatē .iz. de tri.c.3. Ad ꝑm do dicendū.q3 hac virtute nō opamur ficte . q2 si ad aīcū cōuiuam⁹ ꝛ colloquamur dulciꝛ cuz b ēt.imo fz ꝓportionē debem⁹ quiuē ad omnē hoiem.quāuis nō oim sum⁹ spēa les amici.Et iō si p hāc facetiā redda m⁹ hoib⁹ gratū cōuictū nō ꝓpter b fin gim⁹ nos eē eoz̄ spēales amici. Ad tertiū do dicēdū.q3 ñ oia fcā ꝛ dcā ma la hoinū debem⁹ repbendere ꝛ icrepa re. quare nō possent hoies ista poztaē Sed debem⁹ tm̄ illa:ꝛ illo mō repze hēdere:vnde possim⁹ nr̄a vel eoz̄ ma la vitaē ꝛ bona vel cōmoda pcurare . quare virt⁹ ista nō irrationabil⁹r decli nat ad delectare. Ad quartū vero dō q3 hoibus placere nō est vniversal⁹r vir tuosū.q2 vt dictum est.b pōt fieri bñ ꝛ male.sed hoibus placere ad eoz̄ bo nū.hoc ē virtuosū ꝛ dō acceptū .vnde apostol⁹ negat se placere hominib⁹ cū iniuria virtutis vbi allegat⁹ est·Sz ali bi dicit se oibus p oia placere.pzime. Coz.4. scilicz ad eoz̄uz edificationē in bonum .

Yrca eadē fere iactātia]. Su pza egit de facetia circa dele ctatiōes ꝛ tristitias i cōione sermonū ꝛ rerū factas.Hic agit ō vir tute veracitatis circa eādē coionē fcā. Primo aūt ꝓponit itentū.2⁰ dat cām itenti ibi.[Nō malū aūt]. 3⁰ exponit intētū ibi.[Yn conuiuere]. 4⁰ ꝓsequi tur ipsū ibi.[Videt vtiq3 iactator.] Dicit g̃ primo.q3 sicut facetia ē circa coionez sermonū ꝛ rerū.sic fere ē cir ca eadē.i.circa eafdē res medietas op posita iactātie.ꝛ ipsa ē inominata .si cut et p̄dicta virt⁹ facetia. 2⁰ ibi.[Nō malum autē] . Dat causam.quare de ista medietate oppōita iactātie sit agē dū.d.q3 nō est malum . imo bonum et vtile tales medietates considerando et tractādo breuiter ptransire ꝓpter duo. primum:quia magis sciemus ea que sunt circa mozes si ptranseamus modo predicto omnes singulos . Ex singularibus enim oportet colligere vniversalū in mozalibus.ꝓpter fz āt q2 nos credētes ipsas virtutes eē me dietates ex iductione i aliquib⁹ erim⁹ cōspicientes sic habens in omibus.i. q3 ita se habet in oib⁹.q3 .s. ois mozalis virt⁹ est quedā medietas circa passio nes vel operatiōes et ecōuerso . Dis talis medietas ē mozalis uirtus . 3⁰ ibi.[Yn cōuiuere] Expōit intentū suū dicēs.q3 illi qui in cōuiuere colloquun tur ad delectationem vel ad tristiciam dicti sunt superius scilicet placid⁹ di scolus et facetus . Nunc aūt dicemus de verdicis et falsidicis.qui.s. sūt ta les in sermōibus et ceteris opation bus et in fictione que cōius est iactan tie et yronie. 4⁰ ibi.[Videt utiq3 ia

ctatoꝛ]. ꝓsequit intētum ubi sic ꝓ cedit. qꝛ pꝛio describit veridicū: ꝛ fl'i dicū. 2°. cōpat eos penes cōueniētiam ibi. [Est ꝙ hoꝛ singula]. 3°. penes dif ferētiā ibi. [Scōz aūt se ipsū mdatiū] 4°. pōit modos vacis ibi. [Be vtrisqꝫ aūt] 5°. modos iactatoꝛis ibi [maioꝛa aūt exñtib⁹] 6°. modos yronici ibi [eyrones aūt]. Dicit q̄ pꝛio ō iactatoꝛe. ꝙ iacta toꝛ ē sil'atiu⁹ glorioſoꝛū sibi ñ existētiū ꝛ maioꝛuꝫ q̄ꝫ existāt si qua gl'iosa exi stūt illi. 2°. aūt dicit ꝙ eyron ē eꝯrio se bēns. s. negatiu⁹ gl'oſoꝛ q̄ sibi existūt. ꝛ simulatiu⁹ minoꝛū q̄ꝫ existāt. si ñ oio glorioſa neget. 3°. dicit ꝙ medi⁹ inter p̄dictos q vocat grece aukastos .i. ñ abscōdit⁹ ꝓ se admirabil'. nullo addi, to vl' detractoꝛ ꝓ se manifest⁹. Iste in q̄ꝫ sic vocat⁹ ē bō verax i vita ꝛ i ſmo ne vtrobiqꝫ cōfitēs existentia sibi q̄ꝫta sūt ñ maioꝛa neqꝫ mioꝛa. Cñr ibi [Est aūt hoꝛū singula]. cōpat istos ſꝫ cōue mētiā. ꝺ. ꝙ oēs istos sil'r cōtigit facer singula opa sua dupl'r. vno mō gr̄a ali cui⁹ alteri⁹. puta amoꝛe lucri vel gl'ie. vel tioꝛe cōfusiōis recipiēde. Alio mō nulli⁹ alteri⁹ gr̄a. sed sol⁹ opis gr̄a. qꝛ singuli singula opa amāt ꝛ appetunt ꝓp ista opa qꝛ sūt talia. Sic āt opa fa cta sūt marie ꝓpꝛia opa taliū bituum qꝛ vnusqsqꝫ qualis ē ſꝫ bitū: talia dicit ꝛ talia opaſ ꝛ tal'r viuit nisi gr̄a alicu ius alteri⁹ icidētis ꝛ nihil opari con, tingat. Cui⁹ cā est. qꝛ ois forma que ē pꝛincipiū opandi: pꝛi⁹ dat eē q̄ꝫ opari ꝛ quale eē dat: tale opari largit ꝙ ap paret a posterioꝛi. qꝛ opationes simi les generāt. augēt ꝛ salvāt ipsū bitum quare qualis ē vnusqsqꝫ ſm bitū. tal'r necessario opaſ. Si opeſ ſm illū bitū ꝛ si al'r aliqua de cā opeſ. nequaqꝫ ſꝫ illū bitū opabit. Conſ ibi. [Scōz se ipsū aūt mēdatiū]. Cōpat istos ſm dif ferētiaꝫ. itendens ostēdere. ꝙ medius differt ab extremis. sicut laudabilis a vituperabilib⁹. Et eyron ab alio sicut min⁹ vituperabilis a vituperabiliori. Ar, guit g̃ sic. mdatiū i quocūqꝫ ē pꝛauū ꝛ fugiēdū ꝛ vituperabile. verꝫ āt i quocūqꝫ ē bonū ꝛ laudabile. Sꝫ medi⁹ ē verax vt visū ē. ꝛ extremi mēdaces. quaꝫ me dius erit laudabilis ꝛ extremi vitupa biles. Inter istos tñ vituperabilioꝛ ē ia, ctatoꝛ. Hui⁹ ratiōis ponit pꝛio maio rem ꝛ ꝓꝫ 2°. minoꝛem simul ꝛ mixtim cū cōclusione ibi [Sic aūt verax]. ꝺ. ꝙ medi⁹ existēs erit laudabilis. ꝺ vltimū ē de cōclusione. pꝛimū aūt de minoꝛe.

Itē. [Qui aūt]. mēdaces. s. iactatoꝛ ꝛ eyron ambo erūt vituperabiles: ma, gis āt iactatoꝛ. Causa vero reddet. ꝯ. Cñr āt ibi. [Be vtrisqꝫ aūt]. ponit mo dos vacis. pꝛio aūt exponit qualē ve, racē accipit. ꝺ. ꝙ de vtrisqꝫ istoꝛū bitu um. s. laudabilis ex vna pte. ꝛ vitupe rabil' ex alia. Sic ꝺꝫ exponi. qꝛ vterqꝫ distributiuū est duarū ptiū tantū ꝛ nō plurtū. de bijs inqꝫ vtrisqꝫ dicem⁹ pꝛi mo tñ de veraci. Nō dicem⁹ tñ nec in tendim⁹ dicere de veraci vel veridico qui verū dicit in cōfessionib⁹ interroga tus ꝓ iudicē. Nec de quocūqꝫ veridico qui ē veridic⁹ determinate de bijs que ptinent ad iusticiā vl' iusticiā ꝛ que? tendunt ad bāc vel ad illā. qꝛ talia ve ra sunt ꝛ erunt alteri⁹ vtuī. s. iusticie. Sꝫ intendim⁹ de veridico qui verum dicit in illis in quib⁹: nullo tali differi te: vel differentiā faciēte iusticie vel in iusticie. Sed i sermone simpl'r sumpto ꝛ in vita ꝓpꝛia appetit manifestatio, nem vi eo. ꝙ talis est ſm bitū veraci tatis. qui pꝛecise inclinat ad verū di, cere. nulla alia cōsideratione vel intē tione habita. Cñr ibi. [Videbitur vtiqꝫ talis]. Ponit. 6. cōditiones ve, racis. quarum pꝛima ē. ꝙ ipse videbit sicut ꝛ est moderat⁹ sine quocūqꝫ ex, cessu. 2°. est causa pꝛime. s. amatoꝛ ve, ri. amoꝛ aūt veritatis facit hoiez rema nē ifra limites suos. 3°. qꝛ ipse verat verum dicēs in rebus i quibus nō dif fert iustum ab iniusto. qꝛ sunt res neu tre ꝛ idifferentes. In bijs inqꝫ verꝫ dicens dicet etiā verū in rebus in qb⁹ differt. sicut in iudicijs ꝛ testificatiōi

bus ⁊ adhuc magis quã in alijs reb⁹. 4ª reddit causam tercie. Et est ꝙ iste verax verebit mẽdatiũ. ⁊ fugiet ⁊ borrebit. sicut aliud valde turpe i talı materia. puta iusti ⁊ iiusti. ꝙ quidẽ mendatiũ ſm se i quacũq; materia. verebatur. borrebat ⁊ fugiebat. et ꝺ ẽ cã qua re maxie verũ dicit ⁊ maxie falsũ fugit in mã iusti ⁊ iniusti: qz ibi etiã eẽt cõis turpitudo que est in oi mẽdacto. Et cũ ꝺ spãlis turpitudo rõne iniusticie. 5ª sequit ex p̃cedẽtib⁹. ⁊ est ꝙ talis bitus ⁊ homo tali bitu dispositus est merito p̃cedẽtium cõditionuz laudabilis. 6ª ꝙ cum aliquãdo sit incert⁹ de q̃ntitate bonoꝝ suoꝝ ⁊ forsan oz ipm vel ꝓpt ignorãtiã vel propter aliã cãm declia re a uero magis declinat in dicẽdo minus de bõis proprijs q̃ in dicẽdo pl⁹ q̃ inexistãt ei. Hui⁹ ãt cã est. qz prudẽtius est dicere min⁹ q̃ magis propter supabũdãtias eẽ onerosas audiẽtibus talis ergo p̃elegit si oporteat dicẽ minus quã dicere magis. Et spãliter. qz ꝙ ẽ min⁹ medio icludit i ipo. Sz ꝙ est mal⁹ medio ñ icludit i eo. sz pocⁱ⁹ecõuerso. tñ si dicat min⁹. negãdo ampli⁹ i idẽ reddit quãtũ ad mẽtiri. Si ei babẽs. x. tñ dicat vni bẽo. xv. ⁊ alteri dicat nõ bẽo mſi. v. tũc vtrobiq; equalit mẽtiet. quare sufficit rõ ꝓbi. Cñr ibi [Maioza aũt]. Ponit modos tactatoꝛis. Et prio ponit modos. 2º cõpat eos penes formã ibi. [Nõ in potẽtia aũt]. 3º penes materiã ibi. [Qui quidẽ glorie]. Est ꝯ sciẽdũ. ꝙ triplex ẽ iactator. s. iactator pur⁹. iactator gloriosus ⁊ iactator auar⁹. Describit ꝯ istos tres ⁊ cuilibet attribuit cõditionẽ suã. Dicit ꝯ prio de iactatore puro ꝙ iactator fingẽs sibi existere maioza existẽtibus ei nulli⁹ alteri⁹ gra sed tñ gra bui⁹ fictiõis assimilat boi prauo. qz i ꝺ gaudet mẽdatio. Nõ gauderet aũt nisi esset. vl̃ prau⁹ vl̃ prauo silr is. tñ simplr magis videt van⁹ quã mal⁹. Et iste ẽ iactator pur⁹ ⁊ ei⁹ cõditio ẽ. ꝙ ẽ van⁹ ⁊ prauo silr is. Est aũt sciẽdũ. ꝙ talis iactator ꝺr ñ prau⁹ ñ mal⁹: sz van⁹. qz pu⁹ ⁊ mal⁹ itẽdit aliquã turpitudinẽ l̃ turpẽ vtilitatẽ l̃ voluptatẽ q̃ pfert simplicit hõestati et inocẽtie. talis aũt iactator nihil horũ itẽdit. quare nec simplicit prau⁹. nec simplr mal⁹ ẽ. Est tñ van⁹ qz appetit ꝙ nihil ẽ. Dicit aũt so de iactatore gr̃oso. ꝙ ille q gratia alicui⁹ tr̃ia magna iactat. si ꝺ faciat gratia honoris vel gr̃ie nõ ẽ valde vitupabilis. qz honor et gr̃a sũt quedã ptinẽtia ad virtutẽ. quãus sñ vtute nulli de beãt. vt visũ ẽ. ē. c⁹ de magnimitate. 3º aũt dicit de iactatoẽ auaro. qz ille q talia magn̄ iactat gratia argẽti. vl̃ eorũ que i argẽtũ tẽdũt. sicut quecũq; pecunie q̃ nũmismate mẽsant. ille inq̃ iactator ẽ ceteris deformior pp ꝺ ꝙ vtutes et opa vtuosa que sũt quedã diuia idem cẽter sbiecit pecunie. faciẽs pecuniaz finẽ eorũ que sub cõmertio nõ cadũt.

Cñr ibi. [Nõ ipotẽtia]. Cõpat istos iactatores penes formã. ꝺ. ꝙ iactator nõ ẽ formalr iactator i potẽtia eoꝝ de quib⁹ iactare se põt: sz ẽ formalr i electiõe animi ſm quẽ eligit fictiõem maiorum q̃ existant: quia ſm bitum et in eo vel inq̃tũ talis est per bitum iactãtie. ipe iactator est ꝓprie quẽadmodũ et mẽdax est ꝓprie ille qui mẽdatio ipo gaudet sicut iactator purus. ꝺ aũt sz gr̃iosus gaudet bonorẽ appetens Et ideo patet. ꝙ solus iactator purus est simplr iactator. alij vero trãseunt ad alia peccata. puta ad vanã gr̃iam et ad auaritiã. Cõsequenter ibi [qui quidem igitur] Compat istos iactatores penes materiam dicens de quolibet in qua materia se extollit. Dicit ergo primo. ꝙ iactatores gr̃iosi qui gratia bonoris se iactãt ipsi fingũt talia i quibus sit laus et felicitas. Hec eni maxie videt eẽ gr̃osa et honorabilia. 2º dicit ꝙ auari qui gratia lucri se iactãt fingũt quorũ vel quib⁹ lucrũ est ꝓpinquuz vel ꝓpinqui⁹. 3º Dicit ꝙ etiã fingũt illa que nõ existẽtia cõtingũt facilr prãsire. i. facilr opire et ue

lare ne de mẽdatio conuinci possint. ℔ aũt referri debẽt ad iactatores puros quãuis textus ℔ nõ exprimat. qz trũ catus esse videt. Explificat ãt de om nib⁹ vt videt. dicẽs q tales talr vide m⁹ eẽ iactãtes puta medicũ ea que fa ciẽt sibi lucrũ ꝛ diuinatorẽ ea que faci ent sibi famã ꝛ glriaz ꝛ sapiẽtez. ſ. eũ qui se fingit sapiẽtẽ i sciẽtia rerũ bol, b⁹ icognitarũ. de qua ñ possit bẽri ex, ptẽtia. Sicut ðz i puerbio. q antiquus bõ ꝛ multũ exneus possũt mẽtiri secu re. si null⁹ alr fuẽit cũ eis i illis antiqs tpib⁹. vt i illr remoti regiõib⁹. pp ℔ igit plures boies tlia fingũt ꝛ iactãt. qz i ipsis sũt illa que dcã sũt. ſ. appetit⁹ mẽ tẽdi ꝛ appetit⁹ bõis ꝛ glie ꝛ appe tit⁹ pecũe. Cũr ibi. [Eyrones aũt]. Põit modos eyronis seu yronici. p⁹ aũt põit vnũ mod. 2⁹ alterũ ibi. [Qui ãt pua] ſ⁹. ꝓmdat primũ modificatum ibi [q ãt moderate] Dicit g̃ p⁹. q eyro nes min⁹ ð seipis dicẽtes: bũt duas ꝓdi tiões. pria est q sũt gratiosiores i mo rib⁹ q̃s illi primi iactatores. Cui⁹ cãm assignat: qz tales nulli⁹ lucri gra. videẽ tur miora bona dicere: ſz tm̃ qz fugiũt molestũ ꝛ timidũ. Est eniz molestum boibus audire aliquẽ seipm ꝛ sua ma gnificãtẽ. Est etiã timidũ ꝛ supbũ sal tẽ in expiẽtia de seipo dicere magna, lia. 2⁹ conditio istoz eyronũ ẽ. q ma xie negãt illa que sũt glosa i eis. sicut ꝛ socrates fecit. d. se nõ eẽ sopbuz. i. sapiẽtẽ. ſz tm̃ pbm. i. sapie amatorẽ vl amicũ. Deide ibi. [Qui ãt pua]. Po nit aliũ spalẽ modũ cũ duab⁹ cõditio nib⁹ ei⁹. Dicit g̃ prio. q illi eyrões que pua oib⁹ vel plib⁹ mãifesta fugiũt: vocã tur baucopamugi. i. astuti ꝛ cũ ℔ deli, cioſi. Isti eni ypocrite qui supficiete, n⁹ ptẽdũt de se miora. ut pfidt⁹ cogitã tes de ipsis opinẽt maiora. Et isti ẽt bñt duo. prio q sũt cito cõtẽptibiles ꝛ 2⁹ q vident eẽ iactatores. qz mod⁹ iste videt quedã iactãtia. sicut appuit de veste latomoz. ꝛ boim qui assũpserãt sibi bitũ nimis despcñ. p quẽ volebãt tacite suadere boib⁹. q ipi erãt boies p fecti ꝛ sci. sicut eni supabũdãtia i pdi cãdo. ppria bõa ẽ iactãtia l op⁹ iactã tie. sic ẽt defect⁹ valde fact⁹ sic q p illũ defectũ pstet argumtũ magnozũ bono rũ. Cũr ibi. [Qui aũt moderate]. Cõmẽdat primũ modũ moderate scñ dicẽs. q eyrones illi qui moderate vtũ tur yronia ꝛ circa illa que ñ sũt valde prũpta ad cognoscẽdũ nec mltũ ma nifesta eyronim aut illi i quẽ tales qui i vtẽdo yronia seruãt modũ ꝛ mãz sũt boib⁹ gratiosi. qz vident bũiles ꝛ be, nigni. nõ curãtes pferri ceteris. Ulti mo aũt addit vnũ verbũ de oppõe di cẽs. q iactator videt oppõi dicto sup ple magis quã iste eyron. ꝛ rõ ẽ qz est eo deterior. ut pz ex pdictis.

℔ euidẽtiã pdictoz querẽda sũt tria. Primũ vtrũ omne mẽdatiũ sit pccñ. ſz qd ẽ re ritas ut ẽ mozal⁹ virt⁹. an sit vitas doctri ne. vl vitas iusticie. vl vitas vite. Ter tiũ vtrũ ypocrisis dicat vniuoce de ia, ctãtia. ꝛ yronia. Q. quadragesima.

Ē prio arguit. q nõ oe mẽda tiũ sit peccatũ. Prio qz non oe homicidiũ ẽ peccatũ. qu re nec oe mẽdatiũ. homicidiũ eni põt esse opus iustum: qz in lege pceptum vt. j. li. ſ⁹. Multo magis g̃ mẽdatium põt iuste pferri: cũ homicidiũ sit gra, uius q̃s mẽdacũ. 2⁹ qz nullũ peccatũ ẽ ordiabile ad bonũ. Sz aliqð mdari uz ẽ ordiabile ad bonũ. puta mẽdatiũ officiosũ. q alicui pdẽit ꝛ nulli oberit quaẽ vt pz⁹. 3⁹ qz null⁹ vtute vtẽs pec cat. vtute el null⁹ male vtit vt dẽ prio retborice. Sed aliqui virtute vtentes dicũt mẽdatiũ. Ad pz. prio qz magm mus magnimiter agẽs ad multos vtit yronia vt. ſ. tractatu suo. yronia ðo ẽ mendatiũ. Itẽ verax sua vtute vtens decliat a ðo i min⁹. vt hic dicit pbs. de clinare ãt a vero est mẽdacũ. Itẽ eu trapel⁹ agẽs eutrapelice vtit mdatio iocoso. quare pz tripl⁹. q aliqs virtu te vtẽs dicit mẽdaciũ. quare mẽdaciz

illud nō erit peccatū. Sed oppositū videt sentire phi. q mēdatiū fm seip sum est p̄auū ⁊ fugiēdū ⁊ turpe. q ät fm seipz est tale vl'r eē tale. quare mē datiū vl'r erit p̄auū ⁊ fugiēdū ⁊ tur pe. Dicēdū g̃ cum eo ⁊ cum Aug. li°. de doctrina x̄piana ⁊ in euchidiō. ⁊ li. de mēdatio. q oē mendatiū ē pec catū ⁊ malū. ꝟ aūt apparet ex triplici malicia inclusa in omni mendatio. in cluditur enim in omni mendatio per uersitas iniqtas. ⁊ ihumāitas. qñ mē datiū puertit ordinē sermōis ad finē suū. ⁊ sic bz puersitatē. puertit ēt ordi nē fmōis ad itellectū ⁊ sic bz iniqtatē puertit ēt ordinē loquētis ad audiētē ⁊ sic bz ihumanitatē. Primū ꝓbatur qz uti re ad oppositū sui finis ad quē ē diuinit⁹ ordinata ē puertere ordinē diuinit⁹ istitutū. Sz i oi mēdatio sic uti mur. vl' abutimur. quaꝫ diuinū ordinē puertim⁹. Sermo nāq̄ dat⁹ ē hoibus ad signādū ꝟitatē. de tristi ⁊ delectabi li. de nociuo ⁊ utili. de iusto ⁊ iiusto. ⁊ uniuersal'r de bono ⁊ malo. vt bēē p̄io politice. Nos aūt i mēdatio uti mur sermōe ad oppositū finis hui⁹ qñ ad falsitatē. Scōz aūt qñ i omni mē dacio sit iniqtas ꝓbat. qñ iter quecū q̄ ē inequalitas iter que oz esse cōfor mitas ⁊ equalitas ibi ē iniqtas ⁊ ma xie i electōe qua eligim⁹ talez ineqa litatez ℈ debitū nālem. Sz i oi mdatō est huiusmōi iequalitas. cōstat eni. q i ter vocez ⁊ mtem oz esse ꝓformitas ⁊ equalitas. sicut iter signū ⁊ signatuz. qz ea q̄ sūt i voce sūt eaꝫ que sūt i ai ma passionū note. i. signa cōceptuum p̄io peyarmenias. mēdatiū aūt icludit iter ꝟ inequalitatē ⁊ diffozmitatē. qz hō mētiēs vnū dicit voce ⁊ opposituz dicit mēte. Et cū ꝟ eligit huiusmōi ie qualitatē ℈ debitū nāle. cōtingit oēm q̄ aliqs dicet falsū credēs dicere verū ⁊ iste dicit falsū nō aūr mēdatiū. Et ꝛ tingit q̄ dicit verū. credēs dicere falsū ⁊ iste mētit: nō tn adhuc dicit mēdaci um. cōtingit aūt. q̄ dicit falsū. credens dicere falsū. Et iste dicit ꝓpie mēda ciū. fm q̄ aug. describit ipsū dicēs. mē daciū ē falsa vocis signatio cū itētiōe fallēdi li°. de mēdatō. Et sic patēt oia que faciūt ad illā inequalitatē. que ꝟ mō sūpta. vt sūmit i mēdatio ē iniqtas Tertiū aūt. q i omni mēdatio sit ihūa nitas ꝓbat: qz volūtarie ꝓmū boiez deteriozē facere ē ihumanū: ⁊ op⁹ ihu mānitatis que opponit hūanitati phy lantropie. p quā quisq̄ amat vl' amaī oz oēm hoiem. Aut aūt facit tp̄m dete riozē facit ℈ illū amozē ℈ quē nec de⁹ nec aliqs sapiēs facit. dñte aug. q nll'o sapiēte auctoē: hō fit deterioz nec sil'r auctoze deo i li°. 8z. qōnū. qōe. 4°. Sz ois dicēs mēdatiū quātū i eo ē. facit bo minē deteriozē. fallēs tp̄m. bonū eniz hois cōsistit i itellectu ⁊ volūtate. bo nū aūt itellect⁹. vl'r ē veritas. ut. j. li°. 6°. Mēdatiū aūt quātū i eo ē iformat au diētē ō malo oppositō. s. falsitate. qua re facit tp̄m eē deteriozē ⁊ p ꝓns cō mutit inhūanitatē. Et sic patēt ꝟ tria mala mēdatij. s. puersitas i abusu vo cū. Iniqtas i electiōe diffozmitatis. ⁊ ie qualitas vocū ⁊ itellectuū. Impietas i deteriozatiōe ⁊ deceptiōe hoim. Ad p̄imā g̃ oō. q hōicidiū p̄t hū fieri tā q̄ op⁹ iustū. Ibi ei p̄t deteriozari cor p⁹ pp bonum aie vel aiaꝫ: qz i hoc nō fit hō simpl'r deterioz. Sz mēdatiū nō p̄t hñ fieri: qz ꝟ ledit ꝟitas q̄ simpl'r ē inocēs. ⁊ io nō p̄t iuste ledi. sicut vita noxia hois mēdosi. Itē p mendatiū fit aīa dete rioz. punitio aūt iusta oz fieri ad meliozationē aiaꝫ nō aūt ad dete riozationē. quare nō ē sil'e de mēdatio ⁊ hōicidio. Ad fm aūt oō. q ex malo p̄t occasional'r ꝓuenire bonū: ⁊ boc mō mēdatiū posset ordiari occasiona bil'r ad bonū. nō tn nālit nec rōnabil'r qz nō sūt facienda mala. vt veniāt bōa ad. Ro. 3°. Ad tertiū aūt oō. q nullus ꝟtute vtēs dicit mēdatiū. magnim⁹ ät vtēs yronia nō vtit ea cū exp̄sso mēda tio. Sz vtit quadā sil'atiōe i qua fallūt multi ipiti ⁊ male i moribus iformati

ita.q̄ ipe actiue nō decipit.ſz ipi paſ
ſiue decipiūt.ſicut ibi dixi de ſcādalo
actiuo ⁊ paſſiuo.verax āt nō declinat
a ꝺo ſcienter. ſz vbi non cōſtat ei pūcta
liter de ꝺo ibi pl⁹ vult declinare ad mi
n⁹ quā ad mai⁹.vt expoſui.ē.textuz.
quare nec iſte dicit mēdatiū.eutrape/
lus aūt nō vtiq iocoſo mēdatio forma
liter.i.aſſens ita eſſe. Sz aliq̄n matia
liq̄ ad decorandū ludū. ſpēm mēdacij
⁊ oēz leſionē veritat⁹.quaē.ē.li⁹.i.i q̄
ſtiōe vtrū veritas ſit aicitie p̄ferēda.

Queſtio quadrageſimaprima.

Ē.2⁹.ſñ argumētis ꝺō.q̄ veri
tas vt ē moralis virt⁹.nec eſt
ꝺitas doctrine.nec ꝺitas iuſti
tie.nec ꝺitas vite.ſicut ſūmit apō the
ologos. Eſt enī ꝺitas doctrie ꝺitas ſci
entifica.vl artificialis.vl ꝺitas quelibz
ptinēs ad documēta viuēdi.ꝺitas aūt
iuſticie ē equalitas.⁊ cōformitas iudi
cij cū regula iudicādi.que fūdat i for
ma iuris ⁊ fci.ꝺitas aūt vite ē ꝓformi
tas vite cū regula vite.puta cū diuinis
p̄ceptis ⁊ lege. Veritas aūt vt hic ſū
mit.nec ad ſciām.nec ad artē.nec ad
diſciplinaz ptinet.quaē ñ ē ꝺitas doctri
ne.nec ad iudiciū nec ad iudicē pluſ
q̄ ad vnū aliū.quare nec ē ꝺitas iuſti/
tie nec ad viuere ſz legē.vel ſñ lege.
nec ad viuere ſic vel ſic. Sz ad mani/
feſtare qualr viuit ipſe qui ſe ipz ⁊ vi
tā ꝓpriā mōſtrat.quare nec ē ꝺitas vi
te.vn⁹ enī ſcūs bō poſſet bēre ꝺitatem
vite:que nūq̄z ꝺe vl falſe aliq̄d diceret
vl oſtēderet vl p̄tenderet de ſe ipſo.
Eſt g̃ ſciēdū.q̄ veritas vt ē moral⁹ vir
tus de qua nūc agit ē bitu⁹ electiu⁹ ma
nifeſtatiōis vere ꝓpriorū bonoꝝ:cum
oportuerit faciēde nō fingēdo matora
nec ſimulādo miora mediās int̄ yroni
az ⁊ iactātiā reddēs moderatū boiez
⁊ boni amatorē.ꝺicū ⁊ borrēte mē
datiū.laudabilē. Et i incertis ad mio
ra p̄rudēt⁹ declinātē.ꝺ oia colligūt ex
textu.

Queſtio.42.

Ē.3⁹.arguit.q̄ ypocriſis dicat
vnuoce de iactātia ⁊ yronia.qz
ypocriſis grece.ꝺr ſikatio latie. Sz ſi
mulatio ꝺr de vtraq̄ vnuoce. Jacta,
tor enī ⁊ eyron ſūt pitez ſikatores ⁊
fictores q̄uis diuerſoꝝ. Sz oppoſitū
arguit:qz ypocriſis diffinit.q̄ ē amor
appentis bōitatis. Sz ꝺ ſpecialr ptinet
ad fam ſpēz iactātie.ſ.ad iactātiā glo
riosā.quare ypocriſis nō ē qd cōe vni
uocū ad ꝺ duo. Dicēdū g̃.q̄ ypocriſis
ſm rōnē dicētē qd nois ē totū vle vni,
uocū ad hec duo. Et q̄ ſm rōnē dicen
tē qd rei ē totū integrū ad ꝺ duo. Jp̄ri,
mū pz:qz ypocriſis ſm rōnē nois. ni
hil aliud dicit niſi ſimulationē ⁊ fictio
nē.hoc aūt ē cōe vle ⁊ vniuocū ad ia,
ctātiā ⁊ yroniā.vt pz ex textu. ſm aūt
p̄bo.qñ ois bitus electiu⁹ ex falſa ſpē
humilitat⁹ appentie falſe bōitatis eſt
integrat⁹ ⁊ cōpoſit⁹ in rōe malitie ex
yronia ⁊ iactātia.qꝺ apparet.quia
falſa ſpēs būilitat⁹ fingit bōa ſua eſſe
vel nulla vel minora q̄ ſint. aliaſ enīz
nō fingeret būilitatē. ꝺ āt eſt yronia
vt pz ex textu.appetit⁹ āt falſe appa
rētie bōitat⁹.eſt appetit⁹ iactātie glio
ſe:ſed ypocriſis ē bit⁹ electiu⁹ tal⁹ ap
parētie ſub tali ſpē.vt patet ex bijs q̄
cōiter credim⁹ ⁊ ꝺicim⁹ ꝺe bijs quos
putam⁹ ypocritas. Ad argumta ꝺo
pz rñſio.primū p̄cedit de rōne ꝺicēte
qd nois ipi⁹ ypocriſis. ſcōm āt tangit
vnā ptē ypocriſis:ſz nō totā.

Lectio.23.

Xiſtēte āt rege i vita[. Sup
egit de facetia et veritate.hic
agit de eutrapelia. Jp̄rio aūt
p̄bat mām eutrapelie.ſ.ludū ee mām
virtutis et vitioꝝ 2⁹ deſcribit vitioſū i ex
ceſſu.ſ.bomolochū ibi[q qdē in deri,
ſiōe].3⁹ vitioſū i defectu.ſ.agreſtē ibi.
[q āt nec ipi vtiq̄z ꝺicūt]4⁹ mediuz.ſ.
eutrapelū ibi.[Moderate ludētes].
5⁹ aſſignat ꝓditiōes eutrapeli ſꝫ alio
noie ibi[Epyderij aūt].6⁹ cōditiōes
bomolochi ibi[bomoloch⁹ āt]7⁹ ꝓdi
tiōes agreſtis ibi.[Agrios āt].8⁹ āt
ꝓpat eutrapeliā ad duas virtutes p̄deter
miatas ibi[Tres igit q̄ dicē ſūt].pbāt

ãt ludũ eẽ mãm virtuũ et vitioꝝ. Ꝟntẽ dit sic arguere. Ꝟn quacunq; materia põt eẽ opõ aliqua rõi cõsona ꝑz circũ, stãtias: quas oz ꝛ vt oz obſuaſ agẽdo ꝛ patiẽdo circa illã poterit eẽ ſupabũ dãtia vitiosa ꝛ defcũs vitiosus medij ꝟtuosi. Sz i ludo põt eẽ collocutõ rõni cõsona dõo ꝛ audiẽdo qualia oz ꝛ vt oz. quaẽ circa ludũ erũt extrema vitio sa ꝛ mediũ virtuosũ. bui⁹ rõis ſuppõit maiorẽ ſicut notã ex. 2ª li⁹. Minorẽ ãt põit⁹. q; rege exiſtẽte i vita bũana fa tigabili ꝛ rege exñte i hac pſẽti ꝟuer ſatiõe fragili cũ aliquali ludo tediũ et ãrietatẽ curaꝝ bũanaꝝ ꝝmittẽte vide tur hic. i. ſi hoc ludo eẽ q̃dã collocutio rõi cõſona pp neceſſitatẽ ꝑmiſſã. Et vi dẽt eẽ aliqua verba. qualia i ludo oz dicere et vt ſeu mõ quo oz dicere ſiłr et audire ab alijs. ſic et dicere ſocijs Mõ tñ equałr p oia q̃uis ſiłr: qz mul tũ differt talib⁹ uerbis iocoſis ꝛ tia dice re et talia audire. qm̃ quedã ſũt aliqb⁹ audiẽda que tñ nõ eẽnt p eos oña. Ex bijs g̃ ifert cõcluſionẽ. ⁹. q; mãifeſtũ ẽ. q; circa b̃ que fiũt i ludo ẽ ſupabundã tia vitiosa et defect⁹ vitioſus que ſunt extrema alicui⁹ medij ꝟtuoſi. 2º ibi. [Qui quidẽ i veriſiõe]. Deſcribit ſup, abũdantẽ. ſ. bomolochũ. Ad cui⁹ eui, dẽtiã ꝑ vtili documẽto ẽ ꝑſciẽdũ. q; vir bon⁹ et diſcret⁹. volẽs cõſo labiłr et de cẽter ludere põt et oz aliquẽ de ſocijs moderate deridere. et ſe ipm̃ groſũ nõ oneroſũ reddẽ. et cũ b̃ riſũ ꝟuenient ꝑ curare. et ad dõa ꝟba decora ſtudere ꝛ i oib⁹ oz a cõtriſtatiõe ei⁹ q; deridẽt ca uere. hũc aũt bomolochũ ꝑs deſcribit ꝑ oppoſitũ dicẽs. q; bomolochi ſũt et eẽ vident illi q ſupabũdant i veriſiõe aliorũ qui etiam ſũt oneroſi nõ groſi i cõſpectu aſſiſtentiũ qui ſũt deſideran tes oio riſũ nõ imoderatũ riſũ. ſz oio qualẽcũq; et quãtũcũq; qui ẽt ſũt cõie ctãtes et ſtudẽtes magis ad ꝓuocãdũ riſũ. q̃ ad dõ verba decora que decẽt boiem bonũ et magis q̃ cauere a con triſtare ſociũ cõuitiatũ et veriſuz quẽ nõ curãt nõ cõtriſtare dũ tñ faciãt ali, os ridere. 3º ibi. [Qui ãt neq; ipi] Deſcribit defectuoſũ. ſ. agreſtẽ. ⁹. q; a, griõ. i. agreſtes ꝛ ſiluestres boies ſunt illi qui deficiũt in duob⁹. ſ. in dicendo ꝛ audiẽdo: qui quidẽ nec ipi dicũt ali, qð ridiculũ. i. truſam iocũ: verbũ riſu: ꝛ cachino dignũ ꝛ alijs talia dicẽtib⁹ moleſti ſũt ð nullo ſolatio gaudere vł ridere volẽtes. 4º ibi. [Moderate lu dẽtes] Deſcribit mediũ. ſ. eutrapeluz .i. bñ cõuerſiuũ vel bñ eſſe vertẽtẽ ver ba in riſum ꝛ ſolaciũ. Ꝓpio ãt deſcri, bit eutrapelũ ꝛ. 2º nũcupatiuũ ꝛ ſiłi tudinariũ ibi [Redũdãte ãt riſu] Di, cit g̃ ꝓpio. q; eutrapeli appellãt ꝛ ſũt boies moderate ludẽtes. Et dicũt eu trapeli. q. bñ vertẽtes ab eu q; eſt bo, na ꝛ trapelos q; eſt vertens. q. bñ ver tens. Dð ãt iſtud bñ vertere ſit opus moris boni ꝛ virtutis. ꝑbat. ⁹. q; taleſ motus moderati videt eſſe ꝛ in eẽ mo ris. ſ. ꝟtuoſi: qz quẽadmodũ corꝑa ex motib⁹ pulſuũ iudicãt eſſe ſana vel e, gra. ſana qdẽ cũ pulſus eſt moderatuſ ꝛpatuſ: ꝛ ordinat⁹. Egra vero cũ pul, ſus eſt inordinat⁹: ita ꝛ mores aiorũ iudicari põt motib⁹ volũtarijs: mode, rate ꝛ diſcrete vel imoderate ꝛ indi, ſcrete factis. Deinde ibi [Redũdan te ãt] Deſcribit eutrapelũ nũcupatiuũ .⁹. q; bomolochi ſuꝑdicti aliquoties appellãt ꝛ nũcupãt eutrapeli ꝛ groſi boibus ipitis. b̃ ãt fit riſu redũdãte. ꝛ multis gaudẽtib⁹ ꝛ redũdãte cõuitio vel cõuitiari pl⁹ q̃ oz. Manifeſtũ eſt tñ ex bijs que dicta ſũt de vtriſq;. ſ. bo molochis ꝛ eutrapelis. qm̃ nõ parum imo multũ differũt iſti ꝛ illi. medio eni bitui ꝛ epidexioti. i. habitudini bone ad bñ dõ mediocriter ꝛ groſe attribu endũ eſt eſſe eutrapelicũ. Eſt etiaz ſciẽdũ. q; bomoloch⁹ facit⁹ aliqñ exceſ ſiue ridere peccat tripliciter. ꝓio i eũ cui ingeſſit cõuitiuz. qz ceteris ridẽti, b⁹ ꝛ gaudẽtib⁹ ipe ſol⁹ alicui⁹ anxiat⁹ cõfundit ꝛ triſtat. Ꝟtẽ peccat in ſeip ſum: quia credens. q; ceteri pinguiter

rideant de gratia verbi sui sepi⁹ ridēt
ūpli⁹ de fatuitate ⁊ ipertūitate ai sui
Itē peccat in eos quos ad risū iordinatū puocat tollēs decētiā ⁊ honestatē a ludo. 5° ibi[Epidexij aūt] Assignat quatuor cōditiones eutrapeli primā sūmit a qualitate vboꝝ. scōam a quātitate ibi[Est enī quedā decētia]tertiā a regula ibi[Utꝝ igit bñ cōuitiātem]quartā a sba ibi.[Nō vticꝫ oē faciet]Dicit g primo. ꝙ epidexij. i. bñ apti ad ludū seu eutrapeli est ⁊ inter ea talia in ludo dicere ⁊ audire quelia cōgruunt viro modesto ⁊ liberali. Et hec ē prima eius cōditio. Scōaꝫ ponit ibi[Est enī quedā decētia]prio tñ ipam ponit. 2°. ipam ⁊ primā exponit ibi[Et liberalis lud⁹]Dicit g prio ꝙ talē virū epidexū seu eutrapeluꝫ sicut liberalē ⁊ modestū. decet talia dicere nō in toto ludo: qz nimis eēt si totū vellet dicere: sed in pte ludi. Similiter ⁊ audire nō in toto ludo semp auscultās: sed i pte audiēs ⁊ in pte dicēs
Deinde ibi[Et liberalis ludus]exponit dictas duas cōditiones eutrapeli Cum enīꝫ dixerit in prīa. ꝙ eutrapeli interest dicere ⁊ audire talia qualia cōgruunt liberali ⁊ modesto. Et in 2°. ꝙ talia dicet ⁊ audiet in pte ludi. Hic oñd. ⁊ talia differre ab bijs que diceret aliqs nō liberalis nec modestus dicēs ꝙ lud⁹ liberal⁹ viri differt ab eo ludo qui est viri fuilis. Nobiles enī viri ludūt ⁊ solaciū ducūt liberal⁹ nō mercedis cā. ⁊ iō attēdūt solum ad decere. Hystriones vero ludūt seruiliter mercedis gr̄a. ⁊ ideo nō attendūt nisi ad placere. quare inter istoꝝ ⁊ illoꝝ ludū magna est differētia. Differt etiā ludus viri modesti ⁊ discipliati a ludo viri indisciplinati ⁊ imodesti. Modest⁹ enī ⁊ disciplinat⁹ cauet displicere qñ placere studet. aliter vero sic se hz ꝙ de ipo dicit. Displicet ipzudens qñ placere putat. Ad pbatiōem aūt baꝝ differentiaꝝ dicit. ꝙ eas videbit vticꝫ aliqs ex comedijs boim veteruꝫ ⁊ modernoꝝ. Est enī sciēdū. ꝙ comedia est carmē villanū describēs gesta leuiū ⁊ vilū psonaꝝ. bñs plogum ad captādū audiētiā ⁊ pcessū ad indūcēdum admiratiōem epytasim ad pcurādū turbatiōeꝫ ad bonā ⁊ catastrophē ad cōcludēdū final⁹ risuꝫ ⁊ exbylaratiōem. Hic āt fuit mod⁹ apud veteres cum comedie recitabāt post comessatiōeꝫ. postea vo forsan tpe arist. comedie fiebāt de gestis grauiū psōaruꝫ ⁊ corripiebāt morest hoiꝫ ⁊ recitabāt in locis honestis. puta in cenis nobilium psonaꝝ. igit comedie veterum fuerūt reprobate ⁊ comedie modernoꝝ approbate apud psonas honestas. Et tō pbs addit notās huiusmōi differentiā ⁊. d. ꝙ turpiloquiū comedie. bijs qdē puta veterib⁹ erat de risio ludo cōuenies ⁊ risū iducēs. bijs āt puta modernis est magis suspitio. ꝙ ille qui turpiter logt est mozal⁹ turpis. Et huiusmōi turpiloquium apud istos nō causat risum sed fastidiū. Et sic pz ex comediaꝝ ⁊ psonaꝝ differētijs q̄tū dīnt ludi liberales ⁊ seruiles modesti ⁊ idiscipliati ad hōestatē ludū. Terciā ꝯditōeꝫ eutrapeli pōit ibi[Utꝝ igit bñ cōuitiātē]De qua pr⁹ dicit qōm ⁊ postea soluit eā. Dicit g querēs vtrū determinādū sit bñ cōuiari ⁊ bñ deridere ipm bñ cōuitiātē: ⁊ bñ alios deridētē ex pte viri liberalis sic. ꝙ cōuitiās ⁊ derides dicat ea que decēt ex pte audiētis sic. ꝙ cōuitiās dicat ea que nō cōtristāt. vl⁹ ēt delectant audiētē vl⁹ vnde sūmal⁹ regula deridendi. Respōdet aūt ad b dicit. ꝙ nō pōt sūmi huiusmōi regula ex pte audiētiū: qz quedā quibusdā placēt: ⁊ qbusdaꝫ displicēt. qñ aliud ē alij odibile ⁊ aliud delectabile et alij ecōuerso. Dicit ergo. ꝙ eutrapel⁹ erit sibi regula. qñ ipe scit qual⁹ delectabiliter audiet. hoc autem scito qualia ipe letanter audiet. talia ipse libēter dicet. Quartā cōditiōem pōit ibi[Nō vticꝫ oē faciet]o. ꝙ eutrapel⁹ nō dicit oē cōuitiū: qñ

est aliqꝺ cõuitiũ qꝺ est cõtumelia . legislatores aũt ꝓhibẽt hoiez verba cõtumelioſa obꝓrobꝛiũ ⁊ infamiã inducentia ꝺicere. nõ tñ ꝓhibẽt oẽ cõuitiũ. qm̃ aliqñ cõuitiari cã ludi oz. Et sic in ſba eutrapel⁹ nõ ꝺicet cõuitiũ cõtumelioſũ ꝺicet tñ cõuitiũ nulli cõtumelioſũ . ois enī cõtũelia ẽ cõuitiũ. ſz nõ ecõuerſo . Cõcludit igit. ꝙ eutrapel⁹ tãq̃ gꝛoſus ac liberal⁹ ſic ſe bẽbit ad ludũ exñs ſibi ipſi lex ⁊ regl⁹a . vt ꝺcm̃ ẽ i cõditiõe 3ª. Et tal⁹ ẽ qꝺẽ circa ludicra medi⁹ ſũ ꝺical⁹ epideri⁹. i. apt⁹ ſiue eutrapel⁹. i. bñ cõuerſiu⁹. Cñr ibi. [bomoloch⁹ aũt] Põit tres ꝓditiões bomolochi. ꝓbaz ꝙ bomoloch⁹ i malo mioꝛ ẽ veriſoze ⁊ min⁹ mal⁹ ẽ eo ꝙ ille veriſoꝛ veridet i malũ .ḃ aũt ad riſũ ⁊ ſolatiũ. ꝓbaz ꝙ iſte ẽ ipoꝛtun⁹ truſatoꝛ ⁊ luſoꝛ. ſic ꝙ ſi riſũ vel ridere faciat alios nũq̃ recedet a ſe ipſo nec ab alijs audire ipſũ volẽti, ḃ⁹. ꝺz aũt nõ recedere a ſe ipſo. qm̃ aliquãꝺo veridebit ſe ipz vt ſolatiũ ſit alijs magis acceptũ. ⁊ ab ḃ mõ nõ recedẽs ꝺz nõ recedere a ſe ipõ. Terciã ꝓditionẽ addit. ꝺ. ꝙ iſte talia ꝺba ꝺicet. qualia nũq̃ ꝺiceret vir gꝛoſus ⁊ aliqñ quedã que vir bon⁹ nũq̃ libẽt audiret Cñr ibi. [Agrios aũt]. Põit ꝺuas cõditiões agreſtis. ꝺ. ꝙ agrios ſ agreſtis bz ꝺuo. ꝓꝛiuz. ꝙ ad tres collocutões ẽ tot⁹ inūt. ꝟm ꝙ ipe nihil taliũ ꝺboꝛ in mediũ cõferẽs. vel ꝓferẽs in omib⁹ q̃ ꝺicũt ẽ triſtis. Ad aũt ḃ ſit male ſcm̃ ꝓbat ꝓ ḃ. qꝛ regeſ ⁊ lud⁹ requiẽ pñtãs ẽ qꝺ neceſſariũ i vita fatigabili ⁊ fragili quare huiuſmõi requiẽ fugere ſemp ñ ẽ bonũ. Cñr ibi. [Tres igit]. Cõpat hãc ꝺtutẽ ad ꝺuaſ ipꝛio ꝓpoſitaſ. ꝺ. ꝙ tres ſũt mediet⁹ateſ i vita que iã ꝺcẽ ſũt. cõueniũt aũt i ḃ ꝙ oẽs tres ſũt circa cõicatiõm ſermonũ quoꝛũꝺã et opum tñ poſtea ꝺifferũt. qm̃ vna ẽ circa veritatẽ mãifeſtatiõis ꝓꝓꝛioꝛũ bonoꝛũ .ſ. ꝺacitas. alie ꝺo circa ꝺel⁹ctabile. tñ ad hoc ꝺifferẽt. qꝛ vna ẽ circa ꝺelectatiõz que fit i ludis ſicut eutrapelia. alia ꝺo circa ꝺelectatiõez que fit in hijs colloquijs que fiũt circa totã aliã vitã. ſicut ḃ facetia ſeu amicitia. vt iã viſũ eſt.

Ꝺ euidẽtiã ꝺictoꝛ ꝺe eutrapelia querenda fũt ꝺuo. ꝓꝛio vtz lud⁹ poſſit eẽ virtuſ opuſ Scꝺm qd eſt eutrapelia ꝟm ꝺeſcriptionem. Queſtio. 43.

Ē ꝓꝛio arguit. ꝙ nullo modo poſſit eſſe ꝺtutis op⁹. ꝓꝛio qꝺẽ rõne ſui. qꝛ nullũ op⁹ vitij in genere ⁊ ꝟm ſe põt eſſe op⁹ virtuſ Sz lud⁹ eſt op⁹ itpãtie ⁊ vl⁹r op⁹ mol liciei. vt. j. li. 7ª. cª. xj. vbi ꝺz . ꝙ intpat⁹ eſt luſiu⁹. mollis enī luſus remiſſio vite quare lud⁹ vel luſus nõ põt eẽ op⁹ virtuſ. 2º. ꝓbat ḃ idẽ rõne inſtrumẽtoꝛ ludi que ſũt ꝟm ꝓbm: ꝺeriſio: cõuitium ridiculũ. hijs ei vtimur in ludo: ſz nulla virt⁹ vtit eis cuz oia ſint mala. Ꝺe malicia enī cõuitij legit. Qui cõuitia tur aico diſſoluit ai citiã. Eccl. 22º. Ꝺe veriſoze aũt ꝺicit beda. ꝙ veriſoꝛ eſt q ꝓꝛioꝛ ſimplicitati improbe inſultat. Ꝺeriſio ꝺo ẽ vox cõfuſa leticie inſultatiõem imoderate bilaritatẽ ꝺenũtiãs. Ꝺe ridiculo aũt hẽm⁹. ꝙ ꝓbs. ē. li. 3º. ꝓbãs ꝙ fl⁹a per concupiam nõ ſũt iuolũtaria arguẽdo ꝺucẽs ad icõueniẽs. ꝺucit ad ridiculũ tãq̃ ad icõueniẽs. quare hec tria inſtra ludi ſũt mala. ⁊ per ꝟñs nõ ſũt inſtra opis virtuoſi. 3º. ꝓbat idẽ rõne effect⁹ ludi q eſt riſus: qꝛ nullũ op⁹ virtuoſũ bz malũ effectũ: ſz ludus habet malum effectũ. ſ. riſum q mal⁹ eſt. Ꝺicit enī ſalomõ. riſum reputaui erroꝛẽ ⁊ gaudio ꝺixi. qꝺ fruſtra ꝺ ciperis. Eccl. 2º. quare vt ꝓꝛ⁹. 4º. ꝓbatur idẽ rõne mõt: qꝛ oẽ op⁹ virtuſ ẽ põ cõſiliatũ ꝓelectũ ⁊ ſerioſe factũ. ſz ludicra opa ñ . cũ ſit ꝺiuiſa ꝑ opa ſerioſa quare opa ludicra nõ poſſũt eẽ ꝺtuoſa Sz oppoſitũ ꝓbat ꝓbs. Ꝺicẽꝺũ ꝙ. ꝙ lud⁹ põt fieri. vl⁹ in via medicie. vel in via cõcupie ad neceſſitatẽ vl⁹ ad voluptatẽ. ad vite ꝛcreationẽ ⁊ requiẽ ⁊ ad ꝺiſſolutionẽ ⁊ laſciuiã. ſcũſ aũt i via cõcupie ad voluptatẽ ad ꝺiſſolutionẽ. ⁊ ad laſciuiã nõ põt eẽ op⁹ virtuſ. qꝛ ⁊

pncipū ꝛ finis ꝛ mod⁹ ꝯñt cōditō
ni ꝺtutis .fcūs aūt i via medicie ad ne
cessitatē releuādi anxietatē ꝛ tedīū .
fatigationē ꝛ fastidiū ꝛ ad recreatio,
nē ꝛ requiē pfētis vite fragil' pōt esse
op⁹ ꝺtutis. Ām oē op⁹ volūtariū neces
sariū ad bñ eē būane vite pōt eē opus
ꝺtutis .si enī nō pōt nec tūc p ꝯñs pos
set bñ fieri. ꝛ si nō possz bñ fieri. tūc es
sem⁹ necessitati ad male opari pp ꝯse
qui bñ eē būane vite. ꝙ ē i,pbatū. ꝯ. li.
3°. Ex quo restat ꝙ tale op⁹ possz fieri
bñ ꝛ p ꝯñs ꝺtuose. Et sic poterit esse
op⁹ ꝺtutis. Sz lud⁹ fo mō accepi⁹ est
op⁹ volūtariū vt de se pz ꝛ necessariū
ad bene esse: quia necessarium ad p,
dicta. quare pōt eē ꝺtuō opus. Qua,
lis aūt eē debeat lud⁹ ad ꝺ ꝙ sit ꝺtuos⁹
qōe sequēti videbīt. Dicēdū ꝙ ad pri
mū. ꝙ lud⁹ vt attribut⁹ itempato ꝛ mol
li sit semp i via cōcupie i ordie ad vo,
luptatē ꝛ sic tūi est op⁹ malū ꝛ vitio,
sum. nō fm se simpl'r nec i genere. Sz
in tali via ꝛ ordie. Ad fm aūt dō. ꝙ
cōuitū derisio ꝛ ridiculū fm se sūpta
sūt mala. qz cōuitū ē i,pperatio vitij.
vl' quasi vitij. ꝛ p ꝯñs ē iniuria ꝓximi
Derisio ēt ē insultatō i cōtēptū aliene
simplicitatis fcā ꝛ p ꝯñs iiuria. Ridi
culū aūt ē ꝺbū cōtemptu ꝛ cachino di,
gnū ꝛ p ꝯñs malū. ꝺ tñ vt instra ludi li
beralis ꝛ honesti: nō sūt mala qz nō
sūmūl' nec fiūt nec fcipūl' i formali rō
ne ꝛ itentione sua sz pocⁱ talia ꝺba sū
munt: vl' sūmi deberēt vt māliter dcā.
qz i tali ludo nec ē pncipiū motiuuz
nec finis nec itentio nec mod⁹ cōuitij
simpl'r dicti nec derisiōis nec ridiculi.
qz i talib⁹ simpl'r sūptis . pncipiū ē
malū. puta odiū ira vel fatuitas. finis
aūt mal⁹. qz cōfusio ist⁹ ꝛ illⁱ⁹. intentio
ēt mala fm finē malū. modus ēt mal⁹
.s. tozu⁹. vel istidiosus vel cōpositus. In
ludo aūt nec ē malicia illa pncipij nec
finis nec itentōis nec modi. quare ista
vt decēt itrātia ludū nō sūt mala. Ad
tertū aūt dō. ꝙ risus qñqz ꝓuenit ex
nālī dispōne boīs: sic ꝙ etiā iuolūtarie
ridet: ꝛ tunc nec bonus nec malus est
mozal'r: sz videt bon⁹ nāl'r: qm̄ attesta
tur sup bōitatē nature. aliqñ aūt ꝓuenit
ex aliquo addito ad nām. puta ex la,
sciuia ꝛ tunc vocat error qz ex errore
vel cū errore ꝓuenit. aliqñ vero volun
tate dandi vel recipiēdi solaciū ad re
creatiōem ꝛ regē vite ꝛ ad vitādū te
diū fatigatiōez ꝛ fastidiū. Ad. 4. ꝺo
dō. ꝙ op⁹ ludicrū est op⁹ p̄cōsiliatū ꝛ
p̄electū vt fiat: sed in cōsilio ꝛ electio
ne nō est p̄ordinatū qual'r fiat. ꝺ enim
ptinet ad epidextiā aptitudinē sicut cū
virt⁹ ꝛ prudētia impant ꝛ p̄ordinant
ꝙ fiat vnū op⁹ artificiosū nō tñ ipant
qual'r fiat artifitiose: qz ꝺ spectat ad
artē. sic etiā cū virt⁹ ꝛ prudētia ipant
opus ludicz: nō p̄ordinat ei modū q
spectat ad illā aptitudinē epideriam
que sū deliberatiōe rōnis exeḡt luduz
sicut ꝛ ars que nō deliberat. vt habet
2°. pdicoz. Ā.44.

Ē 2°. dō. ꝙ eutrapelia fm de,
scriptiōem est bit⁹ e lectiu⁹ lu
di liberal' ꝛ moderati nō in,
iuriosi nō ipoztuni nec onerosi: sz ꝙue
niēt honesti ꝛ grosi sufficiēt ꝛ necessa
rij ad vite recreatiōem ꝛ regē ꝓpter
reuelādū tediū ꝛ anxietatē: fastidiū ꝛ
fatigatiōem: mediās inter dispōnem
viri agrestis ludere nullo mō nolent
et dispōnē bomolochi imoderate iiuri
ose ipoztune onerose et indiscrete lu,
dēt. Lud⁹ ei eutrapelic⁹ dz eē libe,
ral': qz dz fieri ñ cā mercedis. Ītē mo
derat⁹ fm mēsurā et ꝓpoztiōem dicē,
di et audiēdi. Ītē nō iiurios⁹ qz nō cō
tumelios⁹. vt ait pbs. Ītē nō ipoztu,
n⁹ qz est tps flendi et tps ridēdi. Ītē
nō onerosus: qz fit ad regē et cōsola,
tiōem. Ītē cōueniēs: qz decēs psonas
que ludūt. Ītē honest⁹: qz sine turpilo
quio. Ītē grosus: qz risū inducēs pma
net fm vtrutē regulat⁹: qz taliter lu,
dēs est sibi lex in moze. Ītē sufficiēs:
qz nō defcūosus ad cōsequēdū finē in
tētū. Ītē necessari⁹ qz nō superfluit vltra
necessarie cōsolatōis exigētiā. L.24

Erecūdia aūt] Cetera patent. Supra egit de virtutib⁹. hic agit vel potⁱ⁹ se excusat. qz nō agit de passiōe verecūdie. Primo āt ꝓponit duo ꝓbāda. 2⁹ ꝓbat ꝓpositā ibi[Determinat āt]3⁹. remouz quedā dubia ibi[si āt sūt ꝺ qdē]4⁹. excusat se de cōtinētia: qz nō statī agit ꝺ ipa ibi[Nō est āt nec incōtinētia]prꝛo ponit ꝯ excusans se ꝙ de verecūdia ñ cōuenit dicere tanꝯ de quadā virtute qz ipa est passio. Et qz nō est virtus tō ad pñs nō est de ipa dō: ipa eni magis assimilat passiōi: qz vere passio est cꝯ habitui qm̄ habitus nō est Cūr ibi[determinat āt]hec duo ꝓpositā ꝓbat. prꝛo ꝙ verecūdia est passio. 2⁹ ꝙ nō est virtus ibi[nō omni vtiq; etati cꝯ] primuz ꝓbat dupl̄r. prꝛo sic. verecūdia determinat ⁊ diffinit per passiōem timoris Est eni verecūdia timor ingl̄ificatiōnis. quare seql̄ ꝙ est passio. hui⁹ rōnis ponit tm̄ añcedēs ⁊ pꝫ 2⁹ ibi[pficitur āt]Arguit sic. ꝙ fit in hoie cū trāsmutatiōe corpis est passio ⁊ nō habitus: sed verecūdia hoc mō fit in hoie. quare ē passio ⁊ nō habitus. hui⁹ rōnis ponit prꝛimo miorē. ꝺ. ꝙ verecūdia pficit vel efficit in hoie sil̄r timori facto circa picula seu sil̄r sicut ille timor. Ad ptꝫ. qz hoies verecūdiā passi rubescūt sicut ⁊ illi mortē timētes pallescunt. vtraq; āt istoꝝ videt esse corpalia. i. corpales passiōes. quare sicut timor mortⁱ fit cū trāsmutatiōe corpis sic ⁊ verecūdia q̄ est timor ingl̄ificatiōis. Maiorē autē subdit. ꝺ. ꝙ ꝫ q̄ victa sūt videt eē magis passiōis. i. ex passiōe cꝯ habitus. i. ex habitu. Est āt notādū. ꝙ nā intēdit iuuare ꝓxi passam. sic āt est ꝙ vult⁹ pati tur verecūdiā: qz ibi est loc⁹ gl̄ificationis ⁊ oppositē cōfusiōis. Et sil̄r spes gl̄iatiōis ⁊ timor illi⁹ cōfusiōis. vñ scribit in ps. Tota die verecūdia mea contra me est: ⁊ cōfusio faciei mee cooperuit me. Natura igit mixta vultui mittit sanguinē ad vultū ꝓpter ei⁹ cōfortationē ⁊ solamie: ⁊ inde vult⁹ rubescit. cor āt timet mortē. qz in eo sedes ē vite; ⁊ iō nā mittit ad cor actu timēs sanguinē cōsolatorē ⁊ cōfortatorē. detracto āt sanguine ab altis pti⁹. ptes ille pallescūt. Cūr ibi[nō omni vtiq; etati]pbat. ꝙ verecūdia nō est virt⁹ uplici rōne. 2⁹ ibi[nec ei studiosi]. Primo ꝯ argunt sic. Nulla virt⁹ magis cōuenit etati iuuenili cꝯ virili ⁊ senili: sꝫ verecūdia magis cōuenit iuuenili cꝯ senili vel alteri. quare nō est virt⁹. Hui⁹ rōnis supponit maiorē li. prꝛio in ꝓlogo vbi ꝺz. Iuuenis nō ē cōuenies auditor politice ꝓpter inexperiētiā actuū būanorum. Minorē āt pōit diffuse. ꝺ. ꝙ verecūdia nō cōuenit oi etati sꝫ solū iuuenili. qꝺ pꝫ ex cā ⁊ ex effectu. Ex cā q̄dē: qz nos estimam⁹ oportere eē verecūdos iuuenes prꝛo eo: ꝙ ipi ꝑm passiones viuētes. multa peccāt ⁊ magis peccarēt sꝫ a verecūdia pbibēt. Et ꝺ ē cā. quare cōgruit iuuenili etati uerecūdia. Effect⁹ āt ⁊ signū est. ꝙ nos cōiter laudam⁹ iuuenes uerecūdos dicētes eos bone indolis ⁊ sperātes eos fore bonos. ⁊ sic pꝫ. ꝙ uerecūdia conuenit iuuenili etati. Aꝺ āt senili nō cōueniat. pꝫ ex eisdē duob⁹: qz uerecūdiam non laudam⁹ in sene sicut i iuuene Null⁹ eni laudabit senē si sit verecundⁿ. 2⁹ qz non estimam⁹ oportere senē aliqd operi eoꝝ in qb⁹ ē uerecūdia. ⁊ iō qz senex q nō ducit passiōib⁹ sicut iuuenis nō ꝺz mām uerecūdie. quare uerecūdia senib⁹ nō cōuenit nec ꝑ ꝓ̄ns ē uirt⁹. Cūr ibi[neq; eni studiosi]. Ad idē arguit 2⁹ sic. ois ꝺt⁹ est studiosi. i. ꝺ motiui: ꝫ verecūdia nō est uirtuosi. quare nō ē uirt⁹. hui⁹ rōnis ponit ⁊ declarat minorē. ꝺ. ꝙ uerecūdia sicut nō ē nec interest viri senis sic nec est uiri studiosi: qz uerecūdia ē in ꝑuis ⁊ de prauis opatiōib⁹. ñ ei ē opādū talia de qb⁹ uerecūdari opteat ea. ꝓstat āt. ꝙ uir studios⁹ ñ opet ea q̄ ñ oꝫ operi ꝺ qb⁹ ipꝫ opteat verecūdari. Cūr ibi[si āt sit ꝫ vitatē ꝺ qdē] Remouet 4. dubia ꝑm ibi [Sic āt habē]tertiū ibi[Erit āt vtiq;

]quartū ibi[Si āt iuerecūdia]Primo igit aliqs dubitaēt.si vir studiosus eēt verecūd⁹ circa illa que sunt turpia ꝼm opinionē q̄uis nō sint turpia ꝼz verita tē.sicut eēt sequestratio cū muliere sola i qua eēt turpitudo ꝼz opionē q̄uis nō ꝼm veritatē. Adb igit dicit philosopb⁹.q turpia ꝼm veritatē. ⁊ turpia ꝼm opinionē q̄tū ad ꝓpositū nō differūt. qz nec ista nec illa sūt opāda .⁊ si nō sūt opanda nec erūt utiqz studioso boi verecūda.qz nūq̄z opabit ea . hoc .n.⁊ tale ē prauū hois.puta opari aliqd turpiū. ꝼz dubiū remouz ibi.[Sic aūt bēre].Dubitaret aūt aliqs si studiosus sic se bz.q ipe nūc nō verecūdat cū sic se bz ⁊ sic ē dispositꝰ.q si aliqd turpiū oparet ipse ꝓ tūc verecūdaret Querit āt q̄ si ista dispositio sit studiosa⁊ istō sic se bēre ad uerecūdiā sit studiosū. Ad hoc dicit philosopb⁹.q inconueniēs ē existimare pp hoc illud eē studiosū.q declarat qz verecūdia ñ ꝓuenit boi nisi ex opib⁹ volūtarijs.studiosus āt nūq̄z opabit turpia volūtarie quare nō bz dispōez ad hoc.q illo casu ponto verecūdet.Exēplū āt ad hoc pōt dari de alio tioze.Si ei aliqs ē extra pricula mortis nō timet morte ⁊ ēt si nūq̄z incurreret illa pricula nisi voluntarie ponto q nūq̄z vellz.nec velle posset.nūq̄z timere posset.Sic ēt ois bon⁹ bō qui ē exē mala opa.ē exē pricula ꝓfusiōis ⁊ igl'iatiōis.nō ei pōt depbēdi i turpi actu.postq̄z turpit ñ agit. ad hec āt opa turpia nō pōt vēire nisi volūtarie nec p ꝓñs pricula cōfusiōis incurrere nisi volūtarie.volūtarie do nūq̄z pōt ea incurrere bon⁹ bō inq̄tū bon⁹bō. quaē nec iq̄tū bon⁹et studiosus bō.pōt bēre aliq̄z dispōnē i ordie ad verecūdiam. Tertiū dubiū remouz ibi.[Erit āt vtiq̄z].Dubitaret ei aligs.utz verecūdia eēt bois studiosi ex quadā suppōe vl ypotesi.qñ ad min⁹ hoc bēbim⁹.q si studiosus opet turpia i quacūq̄z cā opetur tūc verecūdabit.Ad hoc āt rñdet pbi.d.q hoc nō ē circa virtutes.Est ei sciēdum.q bō studiosus ē i potētia ad aliqd op⁹ dupl'r . vno mō ꝼm virtutez alio mō ꝛ virtutē.Esse i potētia ꝼz virtutē.est esse circa virtutē q debet boi studioso.vt studios⁹ est.⁊ illa potentia pōt dici eē bois studiosi.Esse āt in potētia ꝛ virtutē. puta qz iust⁹ bō de potētia nāli volūtat⁊ sue possz vtiqz iuste agere.b inq̄z eē in potētia nō ē circa ꝑ tutē nec debet boi studioso vt studiosus est.quare verecūdia nō erit homis studiosi etiā ex suppositiōe:qz illa suppositio est ꝛ:nō circa virtutē ꝑ quā est studiosus. Quartū dubiū ꝼmouet ibi [Si āt inuerecūdia] Dubitaret autez aliqs cū iuerecūdia sit qd prauū ⁊ nō verecūdari i boc q est turpia opari sit etiā prauum. vtz verecūdia opposita eēt studiosa.qd videret:qz si oppositū in opposito ⁊ ꝓpositū in ꝓposito: sed inuerecūdia est in opposito qz praua quare verecūdia erit in ꝓposito ⁊ erit studiosa. Ad b āt dicit pbi. q nō sequitur si inuerecūdia ē ꝑua: q verecūdia sit studiosa .Cui⁹ rō ē. qz vtraqz fit circa mām que repugnat virtuti ⁊ studio sitati:qz vtraqz bz locū circa opa turpia virtuti repugnātia. Vltio āt ibi [Nō ē ꝓtinētia]excusat se:qz statim non agit de ꝓtinētia.d.q nec ipa ꝓtinētia est virt⁹:ſz ē mixta ex quodā studioso ⁊ ex quodā prauo.bz eni rōem ⁊ electiōem rām ⁊ firmā. b āt sūt studiosa ⁊ laudabilia.vt supra i fine primi. bz etiā cōcupias prauas. ⁊ in b ptipat cū vitioso ⁊ sic ipa ē mixta.dicit āt q b hac oñdet aliqd in bijs q̄ dicēda sunt poster⁹.ſ.li. 7.cōtinuat etiā que se ad imediate dicēda.d.q nunc āt dicamus de iustitia. ℔.45.

B euidētiā eoꝝ que de verecūdia dcā sūt querēduz ē.utz aliqs simpl'r bon⁹ ⁊ studios⁹ sit verecūd⁹. Et arguit ꝓio q sic. primo qz magnim⁹ est simpl'r bon⁹: ⁊ timē ipe bñficiat⁹ verecūdat.supra c⁹ de magnanimitate. 2° qz ois amās cōpatit amato.vt.j.li.8°. et 2° rethozice.ſz

altꝰ amat⁹ p virū bonū pōt verecūda
ri.g̃ et ipe verecundari. 3°. de cuuscūqꝫ
bono et honore gl'iamur de ipi⁹ malo
et obprobrio confūdimur et verecunda
mur:ſz vir bon⁹ et studioſus gl'iat de
bono et gl'ia pentū ſuorū. quare etiam
de oppoſito poterit et cōfūdi et vere,
cūdari. 4°. qz qcūqꝫ bz in ſe verēda
pudēda ꝛ erubeſcēda pōt verecūdari ſi
cōtingat ea quocūqꝫ caſu reuelari. b ei
experimur in nob ꝛ b expti ſūt primi
pētes poſt peccatū. b etiā notat ariſt.
2°. rethorice inducēs diſputatiōem an
tipbotis ꝛ dyoniſij ſup qbuſdaꝫ prio
morituris cōtra verecūdiā relatis. Sed
vir q̃tūcūqꝫ bon⁹ ſecū portat illa verecū
da. quare verecūdari pōt. 5°. qz ſm tul
liū modeſtia eſt p q̃ꝫ pudor honeſtatis
carā ꝛ ſtabilē cōparat auctoritatē: ſed
vir bon⁹ eſt modeſt⁹ ꝛ honeſt⁹. quare
erit etiā pudorat⁹ ꝛ p ꝓns verecūd⁹ cuꝫ
idē ſint pudor ꝛ verecūdia ꝛ ib pudēdū
ꝛ verecūdū. 6°. qz q pt cōfūdi pt ꝛ verecū
dari cū verecūdia ſit timor i fantaſia cō
fuſionis. vt habet 2°. rethorice. ſed vir
optim⁹ pt cōfūdi. Exēplū de paulo di
cēte. cōfundor in vob ad gal'. 4. quare
potuit ꝛ verecūdari. Sed oppoſitū de
termiat ꝛ ꝓbat phi. Pro euidentia
rñſionis p̄mittenda ſūt tria. prio quot
modis bz verecūdia. 2°. quot ſūt oba ve,
cūdie. 3°. quot modis pdit verecūdia.
Dicit āt verecundia trib⁹ modis. bz
eni verecūdia vno mō nālis inclinatio
ad motū verecūdie quō dicim⁹ aliquā
do iuuenē verecūdū poſito q̃ horrmiat
Alio°. bz verecūdia ille mot⁹ factuſ
ſm p̄dcām inclinatiōem mō quo bz qſ
verecūdari cū aliqō turpe cōmiſerit ti
mēs actu depbendi. 3°. mō bz verecū
dia cōfuſio ſequēs depbēſiōem hois i
turpi actu qñ ruboꝛ maxie pfūdit faci
em. verecūdia vero bz duo genera ob,
iectoꝝ. ſ. pſōas coꝛā qb⁹ verecūdat: de
qb⁹ agit phi. 2°. rethorice. ꝛ cās ex q,
b⁹ ꝛ de qb⁹ verecūdat ꝛ ea que ſūt an
nexa talib⁹ cauſis. Et ibi diſtinguēda
ſūt tria. que timem⁹ cuꝫ verecūdamur
timem⁹ eni turpi a opa ꝛ timem⁹ ꝓpi
illa priuari bonoē ꝛ gl'ia. timem⁹ etiā
cōfuſiōem faciei que eſt quedā paſſio
ſequēs ingl'iatiōem. i. priuatiōeꝫ gl'ie
Et ſm hec tria que cōſequēter timēt
huiuſmōi paſſio vocat et diffinit tripl'r
vocat eni verecūdia in ordie ad turpi
tudinē. Et diffinit. q̃ ē tior ex turpi a,
ctōe. dam. li. 2°. c°. 19°. vocat ēt pudor in
ordie ad igl'iationē ꝛ diffinit q̃ ē tior
igl'iationis. vt hic ait phi. vocat ēt eru
beſcētia i ordie ad cōfuſionē ꝛ diffinit
q̃ ē timor i fātaſia cōfuſiōis. 2°. rethori
ce. Perdit ēt dupl'r ex duplici cā. vno
mō p deſcēſū ad malū. alio mō p aſcē
ſuꝫ ad mal⁹ bonū. ſicut continētia pdi
pōt p deſcēſū ad icōtinētiā ꝛ p aſcēſū
ad tēperātiā. Sic ēt inuēis verecūdus
pōt pdere verecūdiā. nō qdē illā nālē
iclinationē ſibi nāliter cōnaturatā. Sz
verecūdiā 2°. mō dcāz ne. ſ. excedat fre
quēt i illā dupl'r. vno mō p trāſituꝫ ad
iuerecūdiā. alio mō p aſcēſū ad vtutē
pfectā. Ret aūt iuerecūd⁹ qz pdet ap,
petitū bonoꝝis ꝛ bone ſtat. b aūt ap,
petitū pdet p exceſſū alteri⁹ appetit⁹ ꝛ
p ꝓſecutionē ei⁹. puta p appetitū dele
ctatiōis vl' pecūie. ſic ei vīb⁹ puellaſ
pudicas ꝛ verecūdas fieri meretrices
ꝓpudiciſſimas ꝛ iuerecūdiſſimas qz ve
hemēti⁹ appetit⁹ hui⁹ appetibil' abſor
bet ꝛ extiguit appetitū alteri⁹. poterit
ēt iſte inuēis pfcē vtuoſus fieri p exceſ
ſū bonoꝝ opuꝫ. fact⁹ āt vtuoſ⁹ p vtutē
ꝓhibebit ab hijs turpib⁹ a qb⁹ p vere
cūdiā ꝓhibebat et p eā operabit illa
bōa que pp verecūdiam operabatur.
Hijs q̃ p̄miſſis dō. primo q̃ vir ſtu,
dioſus nō pōt ꝓprie verecūdari. i. ti,
more in turpi actu depbendi. 2°. q̃ pōt
verecūdari ſūmēdo verecundari large
ſm q̃ eſt pudorari ingl'iari erubeſcere
ꝛ cōfundi. primū ꝓbat ſic. prio qz oiſ
timēs turpē actū eſt ꝓpinqui⁹ turpi a,
ctui. timem⁹ eni mala ſi nō lōge ſūt ſz
ꝓpe. vt ꝓbat phꝰ 2°. rethorice. Que ei
lōge ſūt valde null⁹ timet. ſciunt enim
oēs q̃ morīēt ſz qñ nō ꝓpe mortē ſūt

nibil curat. Sic g̃ ꝓz. q̃ ois timẽs ẽ ꝓ
pinqui⁹ ei q̃ timet:sed vir bon⁹ nõ est
ꝓpinqui⁹ turpi actui cũ sit disposit⁹ ꝛ
bituatus ad oppositũ. quare nõ timet
turpẽ actuz. 2° qz ois verecũd⁹ tiens
dep̃bẽdi in turpi actu pl⁹ tiet dep̃bẽsio
nẽ hoim q̃z turpitudinẽ actuũ. null⁹ ei
nõ curat de gl'ia vel ingl'iatiõe nisi ꝓ
pter gl'ificãtes. vt ait pb̃s 2° rethoꝛice
b̃ etiã exꝑimur qz turpia cõmittẽtes ñ
verecundãt nisi in p̃ntia vel in notꝛicia
hoim. vñ si turpitudo esset oculta non
verecũdaremur. Ex quo patet. q̃ ois
ꝓꝓꝛie verecũdus plus veretur ꝛ timet
dep̃hensiõez hoim q̃z turpitudinẽ ope
rũ:ſz vir simpl'r bon⁹ nõ. imo timeret
plus si ipm timere oportꝛeret turpitu,
dinẽ opis q̃z dep̃hensiõem hois. sicut
supꝛa dictũ est de magnimo. q̃ magis
curat veritatẽ q̃z opiniones. quare vir
simpliciter bon⁹ nõ est verecũd⁹. 3°
qz ois verecũd⁹ ꝓhibet ꝑ verecũdiaz
ab actu turpi cũ trãsmutatiõe coꝛpali
vt visũ est in textu. Sed nullus vir sim
pl'r bon⁹ ꝓhibet ꝑ verecũdiã: ſz ꝑ vir
tutẽ ab actu turpi nõ cũ trãsmutatione
coꝛpali. qz iste ꝓhibet electiõe ꝟz quã
regit ñ passiue: qz illa nõ ducit. b̃ etiã
exꝑimur bonos viros non trãsmutari
coꝛpaliter: cũ a turpib⁹ oñt abstinere.
b̃ etiã ptz ꝑ sic. qz sicut tpatus qui añ
fuerat cõtinẽs nõ abstinet a turpibus
ex cõtinẽtia: ſz ex tpantia. Sic vir vl'r
bon⁹ nõ abstinet a turpib⁹ ꝓpter vere
cũdiã: ſz ꝓpter virtutẽ pfectã. Et pos
set argui a maiozi destructiue. qz ma,
gis videt. q̃ vir tpatus vteret cõtinen
tia q̃z verecũdia cũ melioꝛ sit ꝛtinẽtia
q̃z verecũdia. ꝛ tñ nõ vtitur ea: ſz vir
tute pfecta. quare nec verecũdia. 4°
qz ois verecũd⁹ abstinet a turpib⁹ ser
uiliter qz ꝓpter coꝛpalẽ passiõez. vt ba
bet hic: sed vir studiosus abstinet non
seruiliter: ſz libere ac liberaliter ꝓpter
bonitatẽ ꝛ rõem. quare null⁹ vere stu
diosus est ꝓꝓꝛie verecũd⁹. Scõm ãt
q̃ verecũdet uerecũdia large sumpta.
patebit rñdendo ad argumẽta: qm̃ ali
qua ꝓbãt b̃ simpl'r. Dicẽdũ ergo ad
pꝛimũ. q̃ verecũdia magnimi nõ est ꝓ
pꝛie verecũdia: qz bñficiari ñ ẽ actui tur
pis: ſz illa verecũdia ẽ q̃dã cõfusio ex bo
no zelo ꝓueniẽs. est eni zel⁹. vt habet
2° rethoꝛice. quedam tristicia in p̃ntia
bonoꝛ honoꝛabiliũ que non insũt boi
ſz p̃nt ineſſe sibi. Est ãt tristicia nõ qz
insũt altert: ſz qz nõ insũt ei. b̃ ãt zeluz
maxie b̃z magnim⁹. vt ibidẽ habet. cũ
g̃ magnim⁹ videt aliũ dare sibi ꝛ non
ecõuerso tristat ꝛ cõfundit. b̃ ãt nõ ẽ cõ
fusio verecũdie ſz zeli. Ad 4m autẽ
dõ. q̃ cõpassus cõpatit passo: qz quo,
dãmõ est vnũ cũ eo. Et i hoc q̃ vir bo
n⁹ cũ verecũdat⁹ est alicui malo ꝛ per
p̃ns aliqualiter vnũ cũ eo in b̃ q̃ ẽ vni
cũ eo est etiã quodãmõ mal⁹ cũ eo. qua
re tũc nõ verecũdat vt bon⁹: ſz vt ma,
l⁹: qz vt vnũ cũ illo malo. Ad tertiuz
ãt per idẽ est dõ simpl'r vel põt dici q̃
ibi est gl'iatio ꝛ opposita cõfusio que
nõ est cõfusio verecũdie ꝓꝓꝛie supꝛe.
Ad quartũ ãt dõ p̃ñr. q̃ ꝓfusio ꝛ eru
bescẽtia q̃z patimur in reuelatiõe pu,
dẽdoꝛ nõ est verecundia ꝓꝓꝛie supta
nisi eẽt reuelatio volũtaria: qz tũc eẽt
turpis act⁹ quẽ nõ cõmitteret bon⁹ bi
si ãt eẽt reuelatio casual vel violẽta nõ
caderet ibi verecũdia: ſz ali⁹ mod⁹ cõ
fusiõis ꝛ tristicie. Ad 5. dõ dõ. q̃ pu,
doꝛ nõ sũmit a tullio ꝑ verecũdia ꝑ,
pꝛie supta. imo nec pro passiõe aliqua
ſz effectu quẽ pudoꝛ i aliqb⁹ bz. vide,
m⁹ eni. q̃ puelle pudoꝛe multum elon
gãt se ab oi turpitudine ꝛ ab oi turpi
tudinis signo ꝛ spẽ. bãc ãt elõgatiõez
bz uir modest⁹ ꝛ honest⁹ nõ ex passiõe
pudoꝛis sicut puelle: ſz ex vtute. quaẽ
in illa descriptiõe modestie sũmit pu,
doꝛ nõ ꝑ illa passiõe pudoꝛis: ſz ꝑ illa
elõgatione quã bñt aliq ex pudoꝛe.
Ad 6. ãt dõ. p iã exposita. q̃ nõ ois
q cõfundit verecũdat. vñ nec paul⁹ ꝓꝓꝛie
verecũdat⁹ ẽ de stultitia galathaꝛ: ſz cõ
fus⁹ ẽ ꝛ ingl'iat⁹ ꝛ in hoc explicit sñia
huius quarti.

Incipit liber quintus.

Lectio .i.

E iustitia autē ꝛ in iustitia. Supra libro quarto philosophus egit de virtutibus moderātibus passiones appetitꝰ irascibilis. ꝛ de moderātibus passiões cōcupiscibilis circa delectabile ꝛ tristabile. ꝛ circa vtile ꝛ inutile ī rōne dati ꝛ accepti. Hic aūt agit de iustitia moderāte passiones cōcupiscibilis circa vtile ꝛ iutile in rōne debiti ꝛ redditi. ꝛ opposito mō ōcēti: ut dixi. supra libro. 2. Agēs aūt de iustitia sic ꝓcedit. ꝙ ꝓio agit de cōi intētione iustitie. scōo de ꝓia diffinitiōe iustitie: ibi capitulo. 2. Videt aūt illegalis. Tertio de legali siue de vniuersali iustitia: capitulo .3. hic quidē igit iustitia. Quarto de ꝑticulari iustitia: 4. capitulo. Querimus aūt. Quinto de cōpatiōe ꝛ diffinitiōe cōis ꝛ ꝑticularis iustitie: quito capō Quia aūt in equale. Sexto de iure ꝛ iustitia distributionū: capitulo sexto. q⁹ ät ꝛ iust⁹. Septio ō iure ꝛ iustitia cōmutatiuū ca. 7. spēs qdē vna. vl' ibi dē reliqua aūt vna. 8. de iure ꝛ pena ꝑpassi ꝛ pena talliōis. capitulo 8: videtur aūt aliquib⁹ ꝛ ꝑpassū. 9. de mediatione iustitie: capitulo nono. Determiat aūt bis. decio de iustificatōe ꝛ iniusto. capitulo decio. Nō aūt ē in iustū. Undecimo desepando iure politico a patrō ꝛ dñatio. capitulo. xj. Oportet aūt nō latere. duodecio de iure politico naturali ꝛ positiuo capitulo. xij. Politici aūt iusti. tredecimo de modis agendi iuste ꝛ iniuste. capitulo. xiij. Justoꝝ aūt ꝛ legaliū. quartodecimo de triplici mō dandi nocumētū. capitulo. xiij. Trib⁹ vtiq; existentib⁹. decimoquinto de volūtaria passione iurie. capitulo. xv. Dubitaūt autē. decio sexto de iiustitia iudicū ꝛ partiū: capitulo. xvj. Adhuc ät que ꝓelegim⁹. decioseptimo de iustitia legū interꝑtatiua: capitulo. xvij. De epikeya. decimooctauo de iustitia ꝛ ī iustitia hois ad se ipsū: capitulo. xviij Utrꝝ aūt cōtingit sibīpsi. decionono de malo in iuriā facīēte ꝛ iniuriā patiente. capitulo. xix. Manifestū autē Agens aūt de cōi intētōe iustitie. primo circa iustitiā ꝓponit intētionē suā scōo modū exsequēdi eā: ibi. Intētio autē nobis. Dicit ꝙ primo ꝙ visa natura vtutū de quib⁹ actū ē. supra in quarto. nūc aūt itendēdū cōsiderādū ꝛ studēdū est de iustitia ꝛ iniustia: ꝛ hoc quātum ad tria. primo de ambabus circa quales opationes existunt: he aūt opatiōes sunt eaꝝ materia. secūdo singularīt de iustitia qualis mediatas ē: q⁹ nō mediat sicut predicte virtutes: ut infra capō. ix. allegato. Determiat. In hoc aūt videbit iustitie forma. tertio aūt intēdēdū ē de iusto ꝙ est ei⁹ obiectū: quoꝝ extremoꝝ sit mediū. ista nāqꝫ sūt ei opposita: et ista sūt iniustū facere ꝛ iniustū pati: ut infra capō allegato. Cōsequēter ibi. Intētio aūt nobis sit. ꝓponit moduꝫ ꝓcedēdi de iustitia. scōo aūt mō tertio explicat quatuor ibi videmus vtiqꝫ. Dicit ꝙ prio ꝙ intēdēdo ꝛ agēdo de iustitia sit nobis itētio ſm methodō eadem cū ea. quā tenuim⁹ in his que predicta sūt. Cōsequēter ibi videmus vtiqꝫ Cuiusmodō ꝛ methodō explicat quadripl'r. ſm ꝙ applicari debet ad iustitiā. Est igit sciēdū ꝙ mod⁹ ꝛ method⁹ ꝓcedēdi in moralib⁹ debet eē figural' ꝛ grossus: ut pbat' supra in ꝓlogo capō. ij. ꝛ libro. ij. ī parte pria: qm̄ pares negociū Cuius aūt mod⁹ ꝓcedēdi assumit fūdamēta sua atqꝫ principia ex quatuor. s. ex cōmuni estimatiōe hoium: ut ptz supra de fortitudine ꝛ tēpantia vbi allegātur cōia hoiuꝫ dicta. Ite ex cōditōe rū: ut supra in ꝓlogo. Ite ex cognitōe ꝑioꝝ ꝛ subōꝝ. Deꝑrijs enī apparz supra de tēpantia: vbi philosoph⁹ ex

t

cludit aliquas delectatiões a mã tem
perãtie:qz circa illas nõ ẽ i tẽpantia
Ite ex distinctiõne noium sic eni vsus
ẽ:supza de magnificẽtia: vbi habuit
argumtũ ex eo q nulluz subsignare vi
det.Hic g philosoph⁹ oñdit q ad ma
nifestationẽ intẽtiõis iustitie possum⁹
z debem⁹ pcedẽ ista quadruplici via
primo ex cõi estimatiõe hoim.secũdo
ex cõditione opez:ibi Nec eni eũdẽ
habẽt modũ.tertio ex cõditiõe p̃rioz
z subioz:ibi Adultoties quidẽ.quar
to ex distinctiõe noim ibi. cõsequit ãt
Dicit g primo.q nos debẽtes ad ma
nifestationẽ intẽtiõis iustitie fm prẽ
scriptã methodũ.pcedere.videm⁹ oẽs
hoies qui loquũt de iustitia volẽtes z
intẽdẽtes dicere iustitiã eẽ talẽ habituz
hominũ a quo habitu hoies hãt q sint
opatiui iustoz operuz.z a quo hãt q
opent opera iusta.z q velint iusta.z
eodẽ mõ nolũt hoiez dicere iniustitiã
eẽ habitum hoium.a quo habent q sint
opatiui iniustoz: z q opent iniusta.
z q velint iustũ.ppt̃ q hec cõia hoim
dicta supponant nobis:sicut p̃ncipa
liter in isto typo seu figura.i.in fi
gurabili pcedendi mõ. qz ex hac cõi
hoim estimatõe.z ex suis similib⁹ ar
guem⁹ ad nr̃m ppositũ ostendendum

Attẽdẽdũ ẽ ãt q i hac descriptiõe
iustitie philosoph⁹ pcessit ordine re
solutorio:ab vltimo vsq ad primum.
Primo nãq volum⁹ z acceptam⁹ iu
sta opa. Secũdo vero si volũtas ẽ effi
cax opamur exter⁹ opa iusta.Tertio
vero si opa fuerũt frequẽtãda habitu
antur z efficimur determiate opatiui
iustoz habituati vero maxime opamur
z volum⁹iustaz iuste.p̃io.n.opabãt
iusta.sed nõ iuste.vñ i isto primo p̃io
cessu.nõ opabantur ex iustitia.sed ex
volũtate nõ habituata In scõo ve
ro opabamur ex volũtate z ex iustitia
qz philosoplus hec oia attribuẽs iu
stitie posuit p̃io q volũtati debeẽ vl
timo:z ipsi habituali iustitie debetur
primo.Cõsequẽter ibi nec eni eũdez
habent modũ.oñdit q ad mãifestatio
nẽ iustitie possum⁹ pcedere. scõa via
s.ex cõditiõe opez .hoc ãt facit ostẽ
dẽs differẽtiã iter potẽtias z scienti
as ex pte vna.z habitus supple red
dentes suã simplicit̃ bona ex altera
in mõ cõpandi.d.q potentia videẽẽ
vna z eadẽ ad p̃rioz opuz:sicut potẽ
tia mouẽdi manũ ẽ eadẽ ad edificare
z ad edificata destruere:vna etiã sci
entia ẽ ad opa p̃ria sicut medicina do
cens laxare z restringere.Secus ãt
ẽ in habitib⁹ puta i sanitate que non
facit opa p̃ria:qz ñ facit sana z eg:sz
sana tm̃.dicim⁹ eni hoiem sane ãbula
re cũ ãbulat potẽter:sicut ille q san⁹ ẽ
Simili ãt mõ intẽdit dicere de iusti
tia q̃uis nõ applicet.qz q̃uis bũane
volũtatis sit iusta z iniusta facere: in
ste z iniuste agere.iustitie tñ nõ ẽ ni
si iusta z iuste agere p̃ncipiũ autem
operatiuũ determiatũ ad vnũ moduz
operandi:magis põt cognosci in sua
bonitate ex sua operatiõe:q̃z princi
piũ indeterminatuz:quare iustitia fm
hanc viã eẽt magis cognoscibilis ex
operatiõe in sua bonitate q̃ querim⁹
quã aliqua scia l potentia valens ad
oppositа cognosci possit ex sua. Ob
icit tamẽ cõtra p̃dictã differentiam.
Primo qz si habitus nõ sũt p̃riorum
scie ãt sunt bitus: sequit q scie non
sunt p̃rioz.Secũdo q potẽtie nõ sũt
p̃rioz:qz potẽtie naturales non sunt
ad opposita opera.virt⁹ eni calefacti
ua nũq̃z frigefacit z tamẽ huiusmodi
potẽtie sũt verissime potẽtie. Tertio
qz bitus virtuosi de quib⁹ loquit philo
soph⁹ sunt p̃rioz opez puta libera
litatis datiõis z receptiõis que sunt
opera p̃ria:sicut trahere z pellere.

Ad primũ dicẽdũ q habitus sunt
in duplici genere. Quidã eni sunt
qui reddunt hãtẽ bonũ simplr: sic q
eoz bonitas ẽ bonitas hãtis simplr:
sicut sanitas corporis facit simpliciť
bonũ corp⁹ i genere corpis:z similit
virt⁹ moralis aie reddit aiam simplr

bonã i genere. aïe. Sũt aũt alij bitus qui nõ reddũt ſimplr bonũ ſubm: ſed ꝑz qd. Sicut magnitudo corpis ñ reddit ſimplr bonũ corp⁹: q̃uis reddat bonuz viſibile. ⁊ ſilr medicina q̃uis reddat bonũ medicũ. nõ reddit tamẽ hoiem ſimplr bonũ hoiem: nũc autez philoſoph⁹ noïe bituũ ſumit tm̃ illos habitus qui reddũt ſubm ſuũ ſimplr bonũ: qz ꝑm tales bitus maxie viden tur bituari ſuba: cũ per tales ⁊ nõ p alios reddant ſimplr bona: ſcie vero nõ ſunt de genere iſtoz bituũ: ut oñſũ eſt ſupza li. pzio lectõe pzia. ¶Rurſus aũt. vbi p̃miſſa diſtinctio ẽ ſufficienter declarata. ¶Ad ſcõm ãt dõ. q nõ lo quit philoſoph⁹ niſi de potẽtijs rõa bilib⁹. puta de poteẽtijs que ſubſunt volũtario pzincipio ¶Ad tertiũ aũt dõ. q ℨrietas nõ ſumit hic per philo ſophũ ꝑm quaſcũq; differẽtias: ſz tm̃ ꝑm differẽtias bom ⁊ mali. nunc aũt ſic ẽ q ꝑm iuſtitiã null⁹ operat male. qz virtute nullus male vtit: ut habet pzio ¶Rethozice. ¶Conſeq̃ter ibi. ¶Multotiens qdez. ℑnſinuat q ad p̃ dictã manifeſtationẽ iuſtitie poſſum⁹ ꝓcedere ex tertia via. ſ. ex cognitione ℨrioz ⁊ ſuboz. d. q multotiens cog̃ ſcunt bitus ⁊ diſpõ rez ex ℨrijs eis ⁊ ex ſubis ei⁹ q pz. qz ſi enechia fu erit manifeſta ſtati ex ei⁹ cognitione fit manifeſta cathetia ei ℨria. ℑtẽ q̃tum ad ſubm dicit q ex ſubis ene, chie bñ ſe bñtib⁹ fit manifeſta ipa: ⁊ etiã ex ei⁹ cognitiõe: fiunt manifeſta ſuba eius bñ ſe bñtia hec ãt apparet explicite i termis. qz ſi euechia. i. bo na diſpõ. ab eu qõ eſt bonũ ⁊ echia. qõ eſt diſpõ quaſi bona diſpõ. ſi ipa i q̃ euechia ſit manifeſta diſtributiue. puta qz eſt denſitas carnis neceſſariũ erit cachetiã. i. malã diſpõez: a kacos qõ ẽ malum. ⁊ echia q ẽ diſpõ. quaſi mala diſpõ: neceſſariũ iquã erit ipam eſſe raritatẽ carnis ⁊ mõ ſilr q̃tũ ad ſuba explicat i termis: qõ ẽ ſubiectũ euechie: qz dr bñ bñs l' bñ diſpoſitũ erit factiuũ dẽſitat̃ i carne. i. ꝓuerſuũ aluñri i ſubaz ſuã vſq; ad dẽſitatẽ ſuã neceſſariã. ¶Ex bis g̃ ſeq̃t q iuſtitia cognoſci poterit ex bis que attribuũt iniuſtitie ſibi ℨrie: ⁊ ex bis que attri, buunt iuſto ſubo ſuo. ⁊ per eandẽ ra tionẽ cognoſcet iniuſtitia ex bis que attribuunt iuſtitie ſibi ℨrie: ⁊ iniuſto ſubo ſuo. ¶Cõſequẽter ibi. ¶Cõſeque tur aũt. ¶Ondit poſſe manifeſtare iuſti tiam ex quarta via. ſ. ex diſtinctione noim rez que ſũt ℨria maxie: dicit g̃ q ut in multũ. i. vt i plurib⁹ cõſequt q ſi vnũ ℨrioz dr multiplr reliquũ ẽt dicet multiplr: puta ſi iuſtũ dr multi, plr ⁊ iniuſtũ dicet multiplr: hoc autẽ videt cẽ in ꝓpoſito qz iuſtitia ⁊ iniu ſtitia videntur dici multiplr. Sz earũ equocatio ⁊ multiplicitas latet qz ea rũ equocatio ẽ valde ꝓpinqua. ut vi, debitur infra ⁊ nõ pz quẽadmodum eaz equocatio ẽ que ſunt ad inuicem ꝑm ſuas formales rõnes lõge i quib⁹ ẽ magis manifeſta equocatio: qz eoz eſt multa adinuicẽ diſtãtia: quẽadmodũ illa que ẽ ꝑm Ydeã. eo q ſũt in diuer ſis ⁊ diſparis ſpẽbus dr̃ter vbi gr̃a qm̃ hoc nomẽ clauis dr ⁊ vocat equo ce: ꝓ eo q ẽ ſub aialiũ collo qõ ẽ nãle inſtrm carneũ ad claudẽdũ ⁊ apien, dũ arteriã: ¶Et ꝓ illo inſtro ferreo quo domoz boſtia claudũt: hec eni equo, catio ẽ valde manifeſta: qz ẽ rez val, de diſtãtiũ ¶Expedit g̃ q egrediamur manifeſtationẽ iuſtitie: ꝑm hanc qua, druplicẽ viã. ſic q ſumat ꝓ nos: quoti ens vel quot modis dr iuſtus. hec. n. colligem⁹ ex cõi eſtimatiõe hoium: ⁊ ex cõditione ſuoz opez. ⁊ hac tripli ci via manifeſtato iniuſto ꝑm tertiam viã manifeſtabit iuſtus. ¶Ex bis duo, bus: duo eoz bit⁹. ſ. iuſtitia ⁊ iuſtitia

¶ euidẽtiã dictoz ⁊ dicẽdo

rũ de iuſtitia declarãda ſunt

duo. ℙzimũ vtz iuſtitia ꝑm

cõem itẽtionẽ ſit. hic cõueniẽt deſcri, pta: ¶Scõm vtrum iuſtitia ſit naturali ter pzioz iure.

Questio prima.

Et prio arguit q iustitia fm cõem intentionẽ nõ sit cõueni ens descripta cũ dr q ẽ habitus a quo hoies sunt opatiui iustoꝝ. ⁊ a quo iusta opant ⁊ volũt iusta. ⁊ pbat q hec descriptio sit supflua q sit diminuta. q sit ridiculosa q sit falsa. q ens sit supflua pbat qz nugatorie repetit hec pticula a quo opant iusta. hec enī pticula icludit in pria qñ ois operãs opat illo ⁊ nõ alio quo ẽ opatiꝰ. Ad ãt sit diminuta pbat. qz dimittit aliqua posita i illa appropriatissima descriptiõe iustitie: qua dr q iustitia est cõstãs ⁊ ppetua ai volũtas ius suũ cuiqꝫ tribuens: ff. de iustitia ⁊ iure. l. iustitia. hoc enī ponat cõstãtia ⁊ pprietas ius ⁊ vtilitas designata per hãc dictionẽ cuiqꝫ. que tñ est bñ necessaria: qz reddere ius suũ vni ⁊ auferre alteꝝ nõ faceret hoiem iustũ hec ãt quattuor ptermittunt i hac descriptione philosophi quare videt diminuta. Ad ãt sit ridiculosa pbat qz ridiculũ est describere notiꝰ p ignotiꝰ Sed ista est bꝰ mõi. iustitia enī notior est qꝫ iustũ. a iustitia enī dr iustũ nõ eõuerso. ut. ff. de iustitia ⁊ iure. l. prima. hoc etiã pz si sumat iustũ p opere iustitie. sicut enī dr iustũ qđ ẽ opꝰ iustitie: ⁊ sic pz q iustitia notior ẽ iusto quare hic describit notꝰ per ignotꝰ ⁊ per cõseqñs ẽ ridiculũ. Ad ãt descriptio sit falsa. pbat qz nõ ois iustitia ẽ opatiua. puta iustitia innocentie q apparet. qz nullꝰ nõ opans ut non operãs laudat de habitu opatiuo. Sed nõ accipiẽs alienũ laudat de iustitia ut supra tractatu de liberalitate quare iustitia nõ ẽ vniversaliter habitus operatiuꝰ. In oppositũ est auctoritas purissimi philosophi. Dicẽdũ g cũ eo q ẽ cõeniẽter descripta. qz vnaquaqꝫ res describit cõuenienter. si describitur per eẽnle gꝰ suũ per obiectuꝫ per subm. per actũ. sꝫ sic ẽ in pposito qm habitus est eẽnle genꝰ bũane iustitie. illa vero que sũt iusta sunt eiꝰ obiectuꝫ vel obiecta volẽs ãt qui. s. hꝫ rõnalẽ appetitũ ẽ eiꝰ subm. vel volũtates eꝰ suba velle ãt ⁊ operari sũt eius actꝰ vnus elicitus. s. velle interiꝰ volũtati imanẽs ⁊ alius ipatus exteriꝰ transiens. hec ãt oia sunt in hac descriptione accepta ⁊ nõ plura. quare hec descriptio ẽ cõuenienter data nihil superfluũ nec diminutũ nihil ridiculum nec falsũ cõtinens. Ad primũ g dr. q nugatio vel tollit vel excusat p eo q ille due particule sũt adiecte ad prima ad exprimẽdũ istos duos actꝰ qui notiores sunt qꝫ habitus qui ẽ actꝰ primus nõ cognoscibilis nisi per actus scõos. Ad scõm ãt dr. q illa descriptio nõ ẽ cõis omni iustitie q apparet ex eadẽ lege vbi dr q iuris pcepta sũt tria. s. honeste viuere. alterum nõ ledere ius suũ cuiqꝫ reddere. hec ãt oia sũt iusta pꝰ iuris pcepta ⁊ ea servare ẽ iustitiã facere. ⁊ tñ in pmissa descriptiõe iustitie non agit nisi de tertio iuris pcepto. s. de tribuẽdo cuiqꝫ suum ius. Potest etiã dici q oia i illa descriptione posita sub aliis vbis ponit in ista vno excepto. s. cõstantia que nõ debet iustitie per se. sed annexum: qz. s. vna virtus alteri ẽ annexa. ⁊ hoc mõ iustitia dr cõstans: qz est ei annexa cõstãtia. perpetuitas vero ponit hic sub noie habitus. qm habitus ẽ qualitas de difficili mobilis: ut habet in pmo. Et iterum qm habitus virtutũ moraliũ sunt permanentissimi. ut supra li. prio. vñ lex supsit perpetuitatez p permanentia de difficili permutabili. Ius ãt sumit hic sub noie iusti vel iustoꝝ. ut dixi in expõe lre. illa vero vniversalitas que designatur ibi per signuꝫ distributuum. cuiqꝫ sumit sub mõ indefinito qm sepe i mã iustitie indefinita sumit p vniversali

Ad tertiũ dđ. q iustũ põt sumi duplicit. vno mõ vt dictũ a iustitia. alio mõ ut dictũ a iure. prio mõ nõ sumit

hic sed scdo. Scdm q oē ꝑceptum ꝛ iussū a iure dr iustū. ꝛ hoc mō iustuꝫ ꝓius ē ꝗ iustitia. vt videbit in qōne sequenti. Ad quartū dm. q opari nō semp sumit positiue ut intelligant poni semp opa exteriora: abstinere nāq; ab actib⁹ veneris dr op⁹ castitatis ꝛ hantie nō q ponat exterius aliqd op⁹. sed qz ponit op⁹ interi⁹ in aia. phibēs opus ex. ꝛ hoc mō opera tur iustitia nō accipiēdo aliena. qz interius eligit ꝛ iparat. q ex alienū nō accipiat. ꝛ hoc mō omnis iustitia est vniuersaliter operatiua.

Questio secunda.

Et scdo arguit q iustitia sit ꝓior iure: ꝓio qz bonuꝫ vt bonū ꝓius est ꝗ bonū vt debitū. bonū eni nō est debitū. nisi quia bonū sed iustitia ē de bono: ut bonū ē ut supra. libro scdo. Dis virtus ē de bono ꝛ de difficili· Jus aūt ē de bono vt est debitū. nihil eni cadit sub iure. nisi debitū fieri vel vitari quare sequi videt q iustitia sit ꝓior iure. Secūdo qz posteri⁹ appellat a ꝓiori: sicut bō ab humo que ꝓior ē homie. ꝛ aial ab aia: que ꝓior ē aiali. Sed ius est appellatū a iustitia. ff. de iustitia ꝛ iure. l. ꝓfa· quare iustitia ē ꝓior iure. Tertio qz virt⁹ ꝓior est arte: ꝓiora eni certiora sunt: vt habet ꝓimo methaphisice. virt⁹ eni certior est oi arte: ut supra libro ꝓio quare virtus ꝓior ē arte: sz iustitia est virtus. Jus aūt est ars boni ꝛ equi: ut. ff. e. c l. iustitia. quare iustitia ꝓior est iure. Quarto qz ꝑcipiens ꝓior ē exeqnte ꝛ ꝑceptū exsecutiōe. sed institia ꝓecipit ꝛ ius exequitur: ut notat glo. ff. e. c. l. iustitia: quare iustitia ꝓior ē iure. Sed oppositū arguit qz obiectū virtutis ꝓius est virtute: sed ius est obiectū iustitie: quare ꝓius ē ea.

Ꝓio solutiōe qōnis ꝑmittēda sūt duo ꝓio q ius vel nāle vel gentiū vl ciuile vel diuinū: vel humanū. vl quocunq; noie censeat bz quatuor ꝓtes: quaꝫ quelibet interdū vocatur ius. Ꝓria est ꝑceptū legislatoris. Scda ē debitū subditi: Tertia ē scriptura literalis i libro vel mentalis i aia ostē dens ꝛ ꝑcepta ꝛ debitū. Quarta est op⁹ iunctū ꝛ debitū. ista tetigi. supra libro scdo qōne de regula opis virtuosi. Jus eni necessario ꝑsupp̄oit legislatorem puta vel deū sicut ius diuinum vel nām sicut ius nāle: vel hoinem sicut oia hūana iura. quecūq; sunt illa. Jtē ꝑsupponit subditū cui iponit ius Jtem scripturā vel nālez l' artificialē ad notitiā iuris. Jtem op⁹ bonū possibile fieri ꝛ fm ista quatuor que supponit in iure. Jus sumit quadrupl'r aliqñ ꝓ ꝑcepto vel ꝓ ꝑcepti vt i ꝓin. decre. ius nāle est q in lege vel i euāgelio continet quo quisq; iubet alteri facere q sibi vult fieri: ꝛ prohibetur alteri inferre q sibi nō vult fieri. aliqñ vero sumit ꝓio debito subditi ad obediendū legi. vñ Apls. Testificor inqt oi circūcidenti se: qm debitor est vniuerse legis faciende ad Gab .ij. Aliqñ vero sumit ꝓ scriptura. i. ꝓio quocunq; oñsio ꝑcepti debiti: ut ibi. Jus est ars boni ꝛ eq in ꝓncipio digestoꝝ. Aliqñ ār sumit ꝓ re l' ope debito ab aliquo ꝛ alicui: vt. ff. de iustitia ꝛ iure. l. iustitia. Cū dr ius suū cui q tribuēs ꝛ postea t⁹ suū vnicuiq; tribuere. Scdm ꝑmittendū est q iustitia i cōi corresp̄dent respicit ius i cōi. ꝛ singule spēs iustitie certas species iuris: sicut pz ꝑ philosophū: ꝛ iō cū iustitia cōpet iuri dz intelligi de iustitia ꝛ iure correspōdenti tali iustitie: aliter eni nulla eēt cōpō. Dis ꝫ ꝑmissis dō. ad qōem q ius fm oēs sui partes est ꝓr⁹ iustitia. q ꝓbat cōpando ꝓimū ius ꝛ ꝓimā iustitiā. qz q est ꝓr⁹ iustificatiōe est ꝓr⁹ iustitia cū iustitia sequat ꝛ nō ꝑcedat iustificatiōez. Sz quatuor supradcā sūt ꝓiora iustificatōe. quare sunt etiā ꝓiora posteriori iustitia. Assūpta patent ex ordine illoꝝ quatuor. ꝑceptuꝫ eni

prī ẽ debito. sicut cā causato. Ex hoc eni q̄ dr̄ p̄cipit ego debeo ꝛ teneor obedire ꝛ non ecōuerso. nec obedire possum l' debeo añq̄ datū sit mihi p̄ceptū. debitū ãt est prī illo rōnis dictamie oñsuo p̄cepti ꝛ debiti. Non eni est possibile q̄ rō oñdat mihi debituz q̄ nō ẽ debitum: l' p̄ceptū qđ nō est p̄ceptum. Istud ãt rōnis dictamẽ prī est illo bono debito ꝛ p me opabili ꝛ referribili ad iustitiã: si eni facerẽ aliqđ opr̄ q̄ nō p̄intelligerẽ ut p̄ceptū ꝛ ut debituz: nō possez referre vel ordinare ipm ad iustitiã. hoc aũt opus vt iustū: ꝛ sic p̄ceptū prī ẽ iustificatiõe. Dicit eni philosophꝰ infra. c. xiij. q̄ iustū ẽ nã vel ordine sine opatiõe idẽ aũt hoc iniustū qñ opatū est. Iniustificatio ẽ añ tñ q̄z opatū sit nō est iustificatio: sed iniustū. sil'r autẽ ꝛ iustificatio sic videlicet q̄ iustū ẽ natura vel ordine sine opatõe: illud autẽ idẽ iustū cū opatum ẽ iustificatio ẽ añ tñ q̄z opatū fuerit nō ẽ iustificatio sed iustū. sic g̃ pz q̄ illa quattuor sũt p̄iora iustificatõe. iustificatio aũt prior ẽ iustitia ꝼm q̄ philosophus sumit iustitiã p habitu acquisito ex opationibꝰ iustus quas ipe vocat iustificatiões quare vl'r iustitia posterior ẽ iure. Dicendũ g̃ ad primũ i oppositũ q̄ ius nõ ẽ de bono vt debito. sic q̄ illud debitũ p̄supponat iuri. sed ipm ius in rõe p̄cepti facit illud bonũ cẽ debitum. ꝛ sic verꝫ est q̄ nihil cadit sub iure nisi debitũ. qz hoc q̄ ẽ cadere sub p̄cepto iuris ẽ esse debitũ. Justitia vero inq̄ũ virtus nõ ẽ de bono simpl'r: sed de bono opabili voluntarie. ꝛ iõ illa comparatio nõ cõcludit. Ad scõm autez dõm. q̄ sepe prī appellat ꝛ denoiat a posteriori sicut visus a videre. ꝛ sicut dr̄ dr̄ creator a creatiõe. Ad tertiũ ãt dõm: q̄ virtus prior est arte prioritate perfectiõis ꝛ nõ originis. de qua nõ loquimur. Maior aũt certitudo nõ arguit prioritatẽ originis: nisi sit vtrobiq̄ certitudo eiusdẽ rõis sicut in arismetrica ꝛ geometria. certitudo aũt virtuũ ꝛ artiũ nõ ẽ eiusdem rõnis. Ad quartũ ãt dicẽdũ q̄ ius p̄cipit ꝛ iustitia exequit. Jus eniz ꝛ iustitia cõparat: sicut lex ꝛ gratia. lex eni hoiem ligat ꝛ nõ iuuat. gr̃a vero vel virtus hominẽ nõ ligat sed iuuat: Simili mõ q̄z idẽ ẽ ius ligat p̄cipiendo. sed non iuuat coopando. Justitia vero vt ẽ habitus volũtatis hoiem nõ ligat p̄cipiendo: sed hoiem iuuat p̄ceptõ cõsequẽdo. Dicendũ autez ad glosam q̄ ẽ ꝯ textũ. vel ꝯ intẽtionem textus: qui p̄cepta attribuit iuri ꝛ ñ iustitie dicẽdo iurꝫ p̄cepta sũt hec.

Lectio scõa.

Videt ãt illegalis. Postq̄ egit de cõi intẽtõe iustitie ꝛ iniustitie. hic agit de p̄ia distinctiõe ꝛ diuisione iustitie. Pr̄io g̃ ponit illã diuisionem. Scõo exponit eam ibi. Qui auarus. ponit ergo primo quadruplicẽ diuisionem quaꝛ tres sequnt' ex p̄ia diuidit p̄io aium iniustũ: secũdo aium iustũ. tertio opꝰ iustũ. quarto opus iiustum. Dicit g̃ q̄ hoibus videt cõiter q̄ iniustus sumat trip'r. qz vno mõ iniustꝰ dr̄ hõ vel animus illegalis. i. inobediens legi. alio mõ hõ auarus. i. excessiui lucri cupidus. alio mõ hõ inequal'. i. inequalit diuidens ea que debẽt equalit diuidi vel iter primũ ꝛ primuz. vel iter seꝛ altez. Ex hac diuisione segt̃ scõa per illã maximã quot modis dr̄ vnũ oppositoꝛ. tot modis dr̄ ꝛ reliqũ. Pr̄io Top. que repetita ẽ in p̄te p̄cedenti. Dicit g̃ manifestũ esse q̄ ꝛ iustꝰ hõ vl' animus dicet dupl'r vno mõ eni dicet iustus hõ legalis. i. obediẽs legi. alio modo hõ equalis. i. equaliter diuidẽs inter se ꝛ altez vel inter p̄oximũ ꝛ p̄oximuz sicut iudex iustꝰ. Ex hac ãt diuisione sequit tertia. s. q̄ opꝰ iustuz dicet dupl'r. vno mõ opus legale ꝼm obedientiã legis factũ. Alio mõ opꝰ equale ꝼm equalitatem diuisionis in

dāpno ꝛ lucro ꝛ imerito ꝛ demerito factum. quarta vero diuisio sequit ex pria ꝛ sequit ex tertia scz ꝙ op⁹ iniustū dicit dupliciter. vno mō op⁹ illegale. i. ꝯ legē factum. alio mō op⁹ iequale. i. ꝯ equalitatē debitā inter partes factum. Pro euidētia hui⁹ partis occurrūt tria dubia. primū quare prima dio est trimēbris ꝛ oīs alie bimē bres: ꝙ nō videt de bū esse: si ille regule sunt vere. quot modis dr̄ vnum oppositoꝝ tot modis dicit ꝛ reliquū ꝛ alie silles. Scōm quare nō diuidit hic etiā iustitia cum de ipa sit pricipalis intētio. Tertium quare nō diuidit hic etiā ius ꝙ ē primum obm iustitie. ꝛ cui⁹ notitia ē hic maxie necessaria. Dicēdū āt ad primū ꝙ in trāslatiōe arabica: que dr̄ alexandrina. oīs hec diuisiones sunt trimēbres. Et fm hoc pōt dici ꝙ hec translatio ē truncata. qō satis est pbabile. Nec vz ꝙ aliqui dixerunt. s. ꝙ equale opponat vtriqꝫ. s. ei qō ē ī plus ꝛ ei ꝙ ē in min⁹. Et ppter hoc iust⁹ qui ē equalis nō dr̄ nisi dupliciter. vno modo qui ē legalis. Alio mō qui ē equalis. Hoc enī apparet nō valere dupliciter. prio qz sicut equale excludit a minori ꝛ a maiori. sic ī equale includit in minori ꝛ in maiori. Et iō sicut equale nō ponit in numeꝛ ut opponit ei ꝛ ut opponit illi: multo min⁹ ī equale ponet in numeꝛ cum maiori vl̄ minori vt includit ī vtroqꝫ. Scdo qz si p hāc viā posset palliari: quare secunda diuisio nō ē trimembris nō pt tm palliari de tertia vbi sumit iustuz ꝛ in equale sicut in pria. Est ergo sciendum ꝙ hec tria. s. illegale in equale ꝛ auaꝝ se hnt fm supius ꝛ inferius. qm̄ oīs auarus ē in equal⁹ sed nō ecōuerso. auar⁹ enī semp vult vltra debitum hre de bonis. ꝛ min⁹ de laboꝛib⁹ ꝛ expensis: ꝛ sic ē vl̄r in equalis. Nō tm̄ cōuertit: qz iudex inocentē cōdēnans alteri pti non amore sui ipius. nec fauoꝛe ptis alteri⁹. sed odio cōdēnati. Iste qdē in equalitatē cōmittit nō tm̄ auaritiā. Ite ois inequalis ē illegalis: qz lex p̄cipit oēm equalitatē debitā iter primos l̄ equalitatez quātitatis l̄ ꝓportionis. Et sic ois inequalis est illegalis: qz facit ꝯ legem nō tm̄ cōuertit: qz inhoneste viuens: primuz tm̄ nō ledens ē illegal⁹. qz facit ꝯ p̄ceptum iuris: vt. ff. de iustitia ꝛ iur. l. iustitia. ¶. iuris p̄cepta. Iste tm̄ nō dr̄ inequalis. qm̄ inequalitas de qua logt hic philosoph⁹ semp est ad alteꝝ. q ex inequalitate ledit: vt pbat infra eodez. li. ca. penult. de intustitia ad seip̄m. c. Uteꝝ āt. Ex his igitur pz ꝙ hec diuisio nō est diuisio rerum ponentiuz ad inuicem in numeruz rerum. sz in numeꝝ rōnuz: Et iō si philosophus p̄termisit illud membꝝ. tertiuz in trib⁹ diomib⁹ potuit esse. qz finaliter intendebat cōcludere auaꝝ sub inequali. Nec diuisim de ipis ꝓsequi: iō in illis trib⁹ dionibus potuit p̄termitti. Ad scōm nō video cām esse reddendā nisi brevitatem. qz diuiso iusto. sat̄ apparet eē diuisa iustitia cōformi diuisione. dicti correspondente. Ad tertiū autem dicendum ꝙ hic est diuisum ius in diuisione iusti. philosophus enim non vtitur nomine iuris sz nomine iusti. ꝛ vbi ego exposui iustum ꝓ opere iusto potui etiam exponere pro iure: quia philolophus dicit. Justum sumptū ꝓ iure: esse ante opationē fm se natura vel ordine. Et illud idem quādo opatum est dicitur iustificatio. t. op⁹ iustū: infra. eodē libro. c. xiij. de modo agēdi iuste ꝛ inuste ī principio. Est igitur intentio sua ꝙ opus ante fieri cuz est debitum fieri ipm̄ est ius vel iustū natura ꝛ ordine ꝛ ideo in exponendo suffecit mihi accipere opus iustuz.

Consequenter ibi. Qui autē auarus. Exponit partes premisse diuisionis. primo auarum. secundo inequalem ibi Inequalis autem. tertio illegalem ibi. Et illegalis. De auaro

exponit primo materiam. secūdo formam ibi Homines autem hec orant. Tertio remouet quandam instantiā ibi Iniustus autem non fm partem. Dicit ergo primo q̄ qui est auarus i iustus ille non erit circa omnia bona quia non erit circa virtutes sicut magnanimus. Sed erit tantum circa bona fortune circa que cōtigit bona fortuna vel infortunium. Et ista sūt semper bona simpliciter. i. absolute ⁊ in vniuersali concepta alicui. tū illa que fm se erāt bona nō semper sunt bona: aliqui nāq̄ perierunt ꝓpter diuitias ut supra. libro prio. Secus ē autem de moralibus virtutib' ⁊ de prudentia quibus nō cōtingit male uti: sicut diuitijs ⁊ ideo nulli possunt esse nisi bone. Consequent ibi. Homines autem. Exponit formā auari vt auarus est. s. appetitū ⁊ optatum auari, d. q̄ homines auari supple inquantū auari. hec p̄dicta bona fortune orant idest optāt ⁊ appetunt ⁊ ea ꝓsecūt. procurātes sibi ea qualitercūq̄ obuenire possint eis. Oportet autem non sic orare nec sic optare nec sic sibi procurare sed oportet orare ⁊ optare illa bona que simpliciter ⁊ fm se sunt bona q̄ ipīs acquirentibus ⁊ habentibus fiant bona: q̄r eligere oportet ⁊ expedit omnib' ⁊ singulis ea que sunt sibijpsis bona. Nos enī sumus finis bonoꝝ nr̄oꝝ. ⁊ ideo nulla debemus appetere nisi inquantū sunt vel esse possunt nobis bona ⁊ vtilia. auari autem quia student ⁊ curant habere nō curantes de bono modo habendi ideo sunt auari. ea que sibi sunt noxia cupiētes. Deinde ibi. Iniust' autem. Remouet vnā instantiā q̄r enīz dixerat de materia auari q̄ auarus ē circa bona ⁊ dixerat de forma q̄ homines appetunt excessiue. Posset instari. qm̄ auarus ē etiā circa mala: puta circa expensas faciēdas: vel circa labores portandos p cōmuni vtilitate de quibus nō appetit plus immo minus de huiusmodi malis. Et sic sit apparet instantia contra materiaz ⁊ cōtra formā auari. Ad hoc respondet. d. q̄ q̄r minus malū cōpatum ad maius videt esse aliqualiter bonū: nō auaritia que ē cupiditas boni potest esse huiusmodi minoris mali. ⁊ q̄sto minus apparet de illo malo tāto pl' appetit de bono. Et ꝓpter hoc talis homo sic appetens videt esse auarus cum in eo saluet quodā modo materia ⁊ forma auari. Consequent ibi Est autem inequalis. Exponit aliaz partem premisse diuisionis. s. inequale. d. q̄ inequalis ē etiā iniustus. quia hoc puta inequale cōtinet p̄missam i iustitiam auari. ⁊ est qd cōmune ad ip̄am. vt infra videbit: qm̄. a. cap. vj. in vltia semp agit de iusto sub rōne inequalis: nō sub rōe auari vel illegalis. Et ideo de isto philosophus breuius hic pertransit. Consequenter ibi. Et illegalis. Exponit aliam partem p̄misse diuisionis. s. illegalez. d. copulando cū ītra p̄cedente. q̄ sicut auarus est iniustus ⁊ inequalis ē iniustus. sic ⁊ illegalis est iniustus. super hoc assignat primo cām. secundo materiā ibi Quia autem illegalis. Dicit g̃ primo q̄ ideo illegalis est iniustus. q̄r eius illegalitas per quā est illegalis continet omnez iniustitiam. ⁊ est quid cōmune omni iniustitie. vt infra videbitur p rōnem sui oppositi. s. legalitatis.

Consequenter ibi. Quia aūt illegalis. Assignat materiā huic iustitie ⁊ oppositе iustitie. Materia ꝺo istorum oppositoꝝ sunt omnia legalia ō quibus ordinat tres cōclusiones. primam q̄ omnia legalia sunt iusta. secūdam q̄ sunt factiua ⁊ cōseruatiua felicitatis. tertiam q̄ sūt quarūlibet virtutum opera: scōam ponit ibi. leges autem. tertiam ibi. precipit autē lex. Dicit ergo primo q̄ ideo quia secundum predicta illegalis est iniustus ⁊ legalis per oppositum erat iustus. Manifestū est q̄ omnia legalia sunt

aliqualiter iusta. q̄ probat qz vnum qȯq̄z determinatū a lege positiua recte tamen posita iustum est. ꝛ hoc dicimus cōmuniter omnes. sed omnia legalia sunt determinata idest precepta ꝛ ininncta hominibus facienda. per legem positiuā. hoc enim vocatur legale qȯ est iniunctū a lege: quare omnia legalia sunt aliqualiter iusta. Huius rōnis ponit primo conclusionē ibi. Manifestū. secūdo minorem ibi determinata. tertio maiorez ibi. Et vnūqȯq̄z Et omnia patēt.

Est autem sciendū q̄ legalia dicit iusta eē aliqualiter nō simp̄r. ppter differentiam legalium inter se: que tāta ē q̄ est tota equiuocatio p̄ eo q̄ legalia naturali lege iniuncta nihil cōe hñt cū legalibus positiua lege: ad placitū principis posita iniunctis. hec enim sunt p̄ naturā. illa vero p̄ voluntatem humanā. Et iō fere dicūt. sicut entia rōnis ꝛ entia naturalia. Cōsequēter ibi. Leges autem. probat q̄ legalia sunt factiua ꝛ conseruatiua felicitatis. sic intendens arguere. Quicūq̄z sunt iniuncta ciuibus de bono vel p̄ bono conferente cōmuniter omnibus. vel conferēte spēaliter optimatibus. vel cōferēte singulariter dīis ꝛ principibus qui dīant vel p̄incipātur fm virtutē: vel fm aliquē aliū modū illa inquā sic iniuncta sunt factiua ꝛ cōseruatiua felicitatis. que habetur in cōmunicatiōe politica ad differentiā felicitatis. que habet i vita cōtēplatiua ꝛ solitaria. Sed legalia que sūt a lege p̄cepta sūt huiusmōi. quare ipa sunt factiua ꝛ cōseruatiua dicte felicitatis: hꝫ rōnis ponit primo minorem d. q̄ leges. i. legislatores legalia statuentes. dicunt. i. p̄cipiūt coniectu rātes idest studiose cōsiderātes de oibus bonis: vel maxime de bono cōferente ꝛ expediēte omnib̄ cōmuniter qui sunt de cōmunitate vel de conferente optimis qui nunc vocātur optimates: qui sunt primi p̄clari ꝛ vt optimi habent in ciuitate: vel de conferente dīis idest p̄incipib̄ qui vel p̄incipātur fm virtutē ut i aristocratica politia: vel fm libertatē. ut i democratica. vel fm diuitias. ut in oligarchica. vel fm nobilitatē generis: vt in aliqua alia politia: ut habet infra capitulo. vj. vel fm aliquē moduz aliū ꝛ cām fm quē vel fm quā constituitur principatus. Secūdo pōit minorē ibi. Quare fm vnū. dicens concludēdo q̄ iusta fm vnum quidē modū accepta. i. fm legalitatē sic q̄ iusta sunt ipsa legalia vt predictum ē: ipsa inq̄z talia iusta dīs esse factiua vl̄ cō seruatiua felicitatis ꝛ particularum eius. politica cōmunicatōe. hoc ē felicitatis que in tali cōmunicatōe habetur. Maiorem huius rōnis suppōit vt per se notā. Consequenter ibi. Precipit autem lex. probat q̄ legalia sunt quarūlibet virtutū opera. Intendens sic arguere. Illa que lex p̄cipit sunt virtutū opera. Sed omnia legalia p̄cipit. quare legalia sunt virtutum opera. Huius rōnis suppo nit minorem ut per se notā. ponit autem maiorem dicens. q̄ lex precipit facere opera fortis vel fortitudinis: puta actem non relinquere. nec quocūq̄z modo fugē. Et arma nō abicer. Et itez̄ opera tēperati: puta nō mechari nō conuitiari. Et etiā opa mā sueti: puta non percutere nō cōtendere. Similiter etiā fm alias qualescūq̄z virtutes bona fieri iubens ꝛ mala p̄hibens. ut infra. c. v. concludit ergo q̄ lex que recte est posita ē rcā: qz rcā opera precipit ꝛ conformis ē virtuti ꝛ rōne recte. Lex autem ē deterior que est aposthe dyaſmenos. i. sine prouida deliberatione posita aa. q̄ est sine. ꝛ pcbendias q̄ est scia ꝛ menos qȯ est meditatio. quasi lex sine premeditatione scie vel rōis posita. Athenes enim fm eustratiuz grece dicitur lex latine. nomos autem est substantiuum masculini generis.

t 5

apostbē viasmenos aut est eius ad-
iectiuum denominatiuum legis stulte
posite.

Ad euidentiam predictorum querenda sunt duo. Primū vtrum iustitia sit cōueniēter diuisa in legalē ⁊ equalem siue particularem. Secūdū vtr aliqua vna virtus sit operatiua omniū operum quarum cunqz virtutum.

Questio tertia.

Et primo arguit q iustitia nō sit cōueniēt diuisa in legalem ⁊ equalem: nec iustum i legale ⁊ equale. Primo qz nulli⁹ bone diuisionis mēbra coincidūt fm boetiū. li. diuisionū. huius aūt coincidūt qz sicut dicit philosophus. Omne equale est legale. ⁊ inequale illegale: quare nō est diuisio bona neqz cōueniens. Secundo qz in omni cōuenienti diuisione diuidit totum in ptes ⁊ nihil diuidit in totū ⁊ ptē. sed hec nō fit diuisio i ptes sed in partē ⁊ totum. hec enim legalis iustitia non est pars virtutis: sed tota virtus: ut infra ca. iij. quare nulla est diuisio. Tertio qz omnis nōueniens diuisio iustitie debet fieri fm diuisionē iuris sicut Tullius in fine secūdi libri sue rethorice diuidens primo iustitiaz fm tria genera iuris. s. naturalis cōsuetudinalis ⁊ legalis. hec aūt diuisio nō fit fz aliquā diuisionē iuris. cū nullā ius in ueniat diuisum in ius legale ⁊ equale quare nō videt dio cōueniēs. Sed in oppositū ē auctoritas tāti philosophi. Dicendum igit q iustitia pōt diuidi fm diuisionē iuris. vel fm dionem materie iuris. Et vtroqz mō pōt esse cōueniens dio. Tullius enī diuisit eā fm diuisionē iuris. diuidēs ius in ius naturale ⁊ in ius consuetudis ⁊ in ius legis. Jus autē naturale diffiniens dicit q est ius q nō opio genuit. sed quedā in nata vis hoibus inseruit. Jus autē cōsuetudinis est ius leuiter a natura tractum. ⁊ per vsum alitum ⁊ maius factū. Jus autē legis est ius q in eo scripta q Prio exposita est ut obseruet continetur. Juri vero nature attribuit sex species iustitie. s. religionē: pietatē: obseruātiam: gram vel gratitudinē. vindictā ⁊ veritatem. Que sic diuidunt. qū iure naturali nos debem⁹ aliqd reddere nris benefactoribus ⁊ aliqd malefactoribus p nostra ⁊ quozūlibet innocētiū tutela. ⁊ aliqd indifferēt omnib⁹ istis ⁊ illis. benefactores autem sūt i quadruplici genere. de⁹ enim ē prim⁹ nobis beneficus. parentes aūt ⁊ pria. Scōs principes autē rectores ⁊ plati sunt vel eē debent in tertio gradu alique vero persone private sunt etiam nobis benefice: ⁊ fm hoc habem⁹ vel habere debem⁹ quatuor spēs iustitie ad ista quattuor benefactoz genera. ad deū religionē qui p beneficijs dei rependit ei cultū curā ⁊ ceremoiam.

Ad pntes autē ⁊ patriā debemus pietatē. que pntibus ⁊ pīe p ipozuz beneficijs rependit officiū ⁊ cōueniēt cultū. Ad principes autē ⁊ prelatos ⁊ rectores obseruantiā que p ipōz beneficijs rependit eis reuerētiam ⁊ honorē. Ad psonas autem privatas ⁊ benificas gram vel gratitudinē que eis p eaz beneficijs repē dit memoziam ⁊ remunerationez fm beneficiozz exigentiā. Ad malefi-cos aūt debem⁹ vindictā p quā vis āt iniuria ⁊ dio q obsunz ē defendēdo ⁊ vlciscendo ppulsat. Ad oēs aūt debem⁹ habere veritatē p qz in cōicatione sermonū imutata ea que circa nos sunt: fuerunt l' futura sūt dicim⁹.

Jus autē consuetudinis diuidit in tria. s. in ius pacti qđ scz nascit ex aliquoz cōuētiōe vel pacto. ⁊ i ius paris vel equi: qđ scz nascit ex equalitate que debet esse inter omēs. vel fm

quãtitatem vel ſm ꝓportionẽ: vt infra dicet. ⁊ in ius iudicati: qđ. ſ. naſcitur ex ſnia iudicis vel arbitrorum. Et ſm hoc poſſunt hic diſtingui tres ſpẽs iuſtitie quãuis Tullius tacuerit. Ius autem legale nõ diuidit. qz ius nulli⁹ diuiſionẽ poſſet inuere. hec g̃ ẽ dio iuſtitie ēs habem⁹ a Tullio p̃ dionẽ iuris. Ariſtoteles aũt diuiſit eaz ſm mãm: vbi ſciendũ ꝙ ipe intẽdẽs diuidere iuſtitiã ſm dionem mãe voluit ⁊ debuit. qm̃ aliter cõuenienť nõ potuit dicere ꝙ iuſtitiaꝝ opantiũ circa iuſta alia opatur circa omne materiã iuſtorũ opeꝝ. alia vero circa vnã pticularẽ materiã ſibi limitatã ſi circa omnẽ ſic eſt iuſtitia legalis: que opať in omni materia cuiuſcũqz virtutis. ꝙ ꝓbatur ſm philoſophũ: qm̃ oia opa legalia ⁊ a lege iuſſa aguntť ab hac legali iuſtitia: ſed oia virtutũ opera ſunt legalia quoniã a lege ſunt iuſſa ⁊ ipata: quare omnia aguntť ab hac iuſtitia. Si vero ſit iuſtitia circa vnã pticularem materiã. ſic ẽ quelibet alia virtus ſpecialis: que hz materiã ſpecialem. ſicut fortitudo ptcula: ⁊ tẽperãtia tangibilia ⁊ guſtabilia. Eſt autem ſciendũ ꝙ in hac diuiſione cõtra iuſtitiã legalẽ non diuidit iuſtitia. pticularis pluſqz fortitudo vel alia virtus ſpẽal' ſz hac dione p̃ſuppoita põt poſtea dividi cõtra alias ſpẽales virtutes. ſicut diuidit eã philoſophus: infra. iiij. cap. in tertia rõne ꝓbante eſſe talem iuſtitiam que nõ ẽ illa legalis: nec alia alra virtus ſpẽalis. cuius oppoſitum vocat auaritiam. Poſt hoc ãt infra capitulo. v. diuidit eã in iuſtitiã diſtributiuam ⁊ cõmutatiuam ⁊ de illis poſtea proſequitur. Et ſic pz qualiter debeat intelligi dio iuſtitie in legalem ⁊ pticularẽ. qz due diones fũt neceſſarie. prima vbi diuiditur iuſtitia legalis ab omnibus particularib⁹ virtutibus generaliť. Et ſcda in qua diuiditur iuſtitia pticularis cõtra alias particulares virtutes. Et ſic ẽ dio cõueniens. Dicenduz ergo ad primum obiectum ꝙ huius diuiſiõis mẽbra non coincidunt pro eo ꝙ hec iuſtitia non ẽ illa nec econuerſo. quãuis obiectum vnius predicať de obiecto alterius. ſicut ſubiectum metaphiſice p̃dicať de ſubiecto naturalis philoſophie. ⁊ tñ metaphiſica nõ p̃dicať de naturali philoſophia. Ad ſecũdum dicendũ ꝙ hic diuidit totum vniuerſale qđ eſt iuſtitia in cõmuni acceptа in partes ſubiectiuas ſm ꝙ iuſtitia legalis addit quãdam ſpẽalẽ rõez ad cõgregationem virtutum. ſm quã poteſt dici aliqualiter ſpecialis virt⁹. Sed dicitur nõ pars virtutis ſed tota virtus ſm ꝙ ſumitur ut talis hitus

Ad tertium autem patet qualiter diuidit Tullius ⁊ qualr Ariſtoteles:

Queſtio quarta.

Et ſecundo arguitur ꝙ nulla vna virt⁹ ſit opatiua oium operuz quarũcunqz virtutũ. Primo qz tunc omnes virtutes alie eſſent fruſtra. quia fruſtra fit per plura qđ poteſt fieri per paucioza. Secundo quia nulla virtus habet modos oppoſitos in operãdo. ſed ſi eẽt aliqua talis virt⁹ haberet modos oppoſitos cum alique virtutes habeant aliquos modos oppoſitos. puta fortitudo ⁊ temperantia: fortitudo enĩz habet modũ pellentis ad pericula ⁊ firmãtis appetitũ circa ea. tẽperãtia vero modũ trahentis ⁊ refrenantis appetitũ: ne tendat ad venerea. quare illa virtus ſi eſſet. haberet vtrunqz modum ad operandum temperata ⁊ fortia. hoc autem nõ eſt poſſibile quare talis virtus non videtur eſſe poſſibilis. Tertio quia ſi eſſet talis virtus poſſibilis. ipſa generaretur ex operibus oim virtutum: quoniam omnis virtus talia operatur ex quibus

generat ꝛ ex talibus generat qualia operatur: ut supra. li. ij. Sed hoc est impossibile: quare ipa est impossibil. Nō eni sit ipossibile p3: q2 ex opib⁹ tēperatis generat tēpantia: ꝛ ex fortibus fortitudo: vt supra. li. ij. quare ex eisdē opibus simul generabūt due virtutes: vel non generabit illa cōis. primū videt ipossibile quare ſm erit necessariū sez ꝙ nō generet. Sed oppositū arguit q2 si sit aliqua virtus vna obeditiua legi ipa opabit omnia opa legalia ꝛ p cōsequēs oia virtutū opa. Dicēdū aūt ꝙ opari opa oim virtutū pōt itelligi dupliciter. vno mō opari virtuose: sicut virtuosus opatur puta opari iusta iuste ꝛ tēpata tēpate ꝛ liberalia liberaliter. alio mō opari virtuosa nō virtuose: sicut opat virtuosa nō virtuosus. puta opari tēperata nō tēpate. ꝛ liberalia nō liberaliter. Et ſm hoc dico duo. primuz ꝙ nulla virtus vna ab alijs distincta pōt bec oia operari virtuose. Secundo ꝙ pōt ea omnia opari non virtuose ipz̄imuz pbat qm̄ in quocūqz eēntiali ordine sublato p3io. tollit posteri⁹. Ex. secūdo ꝛ quinto ꝛ septimo methaphisice. Sed agere virtuose bz eēntialez ordinē ad eē virtuosum. agere tēperate ad eē tēperatū. agere liberaliter ad eē libalē quare sblato p3io. qō ē eē tēperatū tollet posterius ꝙ ē agere tēperate quare nulla virt⁹ poterit operari tēperate sublata tēperantia. que sola dat eē tēperatū ꝛ sic ō alijs.

Scōm autē probat q2 ſm inclinationē vnius virtutis exītis circa mām generalē potest vnusqsqz operari illa que pōt vnus nō virtuosus. vel rōne impij. vel rōne alicuius generat desi derij. vel appetitus. sz vn⁹ nō virtuosus pōt operari nō virtuose oia vtutū opera quare illa oia poterit operari ſm inclinationē alicuius virtutis generalit impantis vel desiderātis omnia virtutum opera. Cuius modi possunt esse charitas ꝛ philantia ꝛ obedientia ex diuersis motiuis ꝛ desiderijs. Sant enim quedā motiua generalia: que nos inducūt ad oia virtutū opera: puta amor dei. amor nri. ꝛ legis ꝛ cōmunis boni. Ex primo motiuo charitas bona omnia operat: q2 omnia bona opa deus habet accepta ꝛ nō vult sibi offerri meliora sacrificia: q2 nec sunt possibilia. Nō ḡ charitas optur omnia bona ꝛ declinet omnia mala ꝓbat: qm̄ de ipa legit ꝙ charitas patiēs est: benigna ē. charitas nō emulat: nō agit perperā nō inflatur nō ē ambitiosa non querit que sua sunt. nō irritat nō cogitat malum nō gaudet sup iniquitate. congaudet autem veritati. omnia suffert oia credit omnia sperat. omnia sustinet primo. ad Cor. xiij. Ex scōo motiuo philātia operatur omnia opa bona: q2 quicūqz bene ꝛ laudabiliter seipsuz amat: sibi ipi quātū potest felicitatem procurat. hoc aūt tm̄ pōt facere p opera virtuosa. q2 in illis cōsistit felicitas ꝛ p illa acquirit. hoc ât facit ver⁹ philantus dicēte philosopho ꝙ si qs semper studet iusta agere. vel tēpata. vel quecūqz eoz̄ que sunt ſm virtutes taliter bona sibi acquirit videbit vtiqz talis magis esse philantus tribuit enim sibi optima. ꝛ maxime bona. in fra. li. ix. cap. ix. Ex tertio motiuo operatur bona omnia obeditiua. q2 virtus obeditiua legi operat omnia precepta in lege sed omnia virtutum opera sunt precepta in lege recte posita: ut habet hic ꝛ infra. c. iiij. quare huiusmōi oia operatur omnia virtutum opera. Et sic habemus tres virtutes ex diuersis motiuis operatrices operum. quarūcunqz virtutum imperatiue vel obeditiue vl qualitercūqz considerative nō tm̄ directiue nec ut ipse particulares virtutes. Ad primū ergo dicendū ꝙ aliqua tali virtuti posita cetere nō sunt frustra. q2 reddūt hominem perfectiorem cum ista quā ista sine illis: Primo quidem quia

reddunt intētionē pfectiorē q̄ eēt si ne illis:qz ipse appetunt ⁊ itendunt hec opera bona:non solum ꝓpter bonum psone ꝓprie:sicut philantia nec solū ꝓpter bonū vrbis sicut vrbanitas.nec solū metu legis: sicut obedientia sed etiā amore bonitatis opez ac si sm eas sentirem⁹ i opibus aliqd diuinū sicut caritas.pficiūt etiā potētiā natā p eas pfici ⁊ maxime habilitant appetitū circa ꝓprias materias

Ad scām vero dicendū q̄ illi modi oppositi i genere nō sūt icōpossibiles eidē virtuti respectu diuersoz sic q̄ ad vnū ipellat ⁊ ab altero retrabat sicut dictum ē de magnanimitate que magnanimū impellit ad dare ⁊ retrahit ab accipe. Ad tertiū aūt dicendū q̄ talis virtus posset generari ex quibuscunq̄ operib⁹ bonis factis ex motiuo ⁊ ꝓpter finē illius virtutis. ⁊ nō generabit alia virtus ꝓticularis sicut dicit philosophus de vitio q̄ quis fornicat ꝓpter pecuniā nō ꝓpter carnis cōcupiscētiā ē auarus nō aūt luxuriosus.Et sic ex operibus luxurie ꝓpter motiuū ⁊ finē generat aliud vitiū ⁊ nō luxuria.sic etiā dico q̄ ex opibus tēperantie puta ex abstinētijs ꝓpter solā obedientiam factis generabitur virt⁹ obeditia ⁊ nō tēperantia

Lectio tertia

Ec quidē igit iusta. Supra diuisit iustitiā i legalem ⁊ equalē.hic agit de legali. de qua declarat tria. primum q̄ ipa ē virtus perfecta.sm q̄ ipa est virt⁹ tota ⁊ omnimoda ibi. Hec quidez igit iustitia non pars.tertiū q̄ virtuti sim pliciter sumpte est eadē ⁊ altera ibi. Quid autem differt. primo ergo ponit primū. ⁊ secūdo ꝓbat ipm.Dicit ergo q̄ hec iustitia que legalis est dicta.ipa est virt⁹ perfecta ⁊ nō simpliciter vel qualitercunq̄ sed perfecta ad alterꝫ puta bois ad hominem alium vel ad cōe bonum. Secūdo ibi Et ꝓpter hoc multociēs.ꝓbat huius mōi pfectionē quinq̄ rōnib⁹. secūda ibi Iniustitia aūt.tertia ibi pfecta āt est.quarta ibi ꝓpter hoc ipm. quinta ibi pessima. Primo g̃ sic intēdit arguere. Illa virtus ē pfecta de qua ꝓpter eius bonitatem dicit ꝓuerbialiter q̄ est virtutū p̄clarissima:⁊ q̄ nec besperus nec lucifer est sic admirabilis sicut ipa:sed hec dicta sunt de h⁹mōi iustitia quare ipa est perfecta. huius rōnis ponit minorē.cōclusionē enim imediate p̄miserat⁊ maior ē valō nota. Est aūt sciendū q̄ hesperus ⁊ lucifer ē vna ⁊ eadem stella. s.venus que nūq̄ recedit totaliter a sole.sz aliqñ motu diurno ipm antecedit ō mane:⁊ ex hoc vocat lucifer.aliqñ vero ipm sequit de sero ⁊ ex hoc vocat hesperus.⁊ inter omnia astra apparet nobis clarius ⁊ maius post solē ⁊ lunam.cū eni est hesperus ceteris stellis prior apparet:cum aūt est lucifer posterior dispet.Et si volumus sequētes spūalia corporalib⁹ cōpare dicemus q̄ felicitas politica est sicut sol i rota sua q̄ antecedit ⁊ sequitur legalis iustitia: qñ opa ei⁹ que dicūt legalia sunt factiua illius felicitatis :⁊ sic ista iustitia antecedit ut lucifer:⁊ cuz hec cōseruatiua felicitatis. ⁊ sic ipsa sequit vt besperus secundo ibi. Iniustitia autem.Arguit sic.Illa virtus est perfecta in qua icludit omnis virtus ⁊ maxime perfecta virtus.sed in hac iustitia includit omnis virtus: ⁊ singulariter illa que est maxime perfecta:qō apparet:quoniam vsus perfecte virtutis.i.cuiuslibet virtutis est in ea. ostensum est enim in proxima lectione q̄ omnium virtutū opa sunt opera eius: quare huiusmodi iustitia est virtus perfecta:huius rationis ponit minorem cum sua probatione :et patet.tertio ibi. Perfecta est autem. Arguit sic illa virt⁹ē pfcā p q̄ hīs eā potest vti virtute ad alterum:sed per

hanc iustitiam potest habens eaz vti virtute ad altez: quare ipa est virtus pfecta. b⁹ rōnis ponit primo conclusionem. ꝺ. ꝙ hec virtus est perfecta. Scꝺo minorē. ꝺ. ꝙ hūs eā pōt vti virtute ad altez ⁊ non soluz ad se ipm. Tertio tangit yronice virtutē maioris. ꝺ. ꝙ multi sūt q i pprijs reb⁹ negocijs ⁊ actibus pūt vti virtute. In his aūt que ad altez nō pūt. vñ trahi pt ꝙ illi qui pūt hūt virtutē pfectā ⁊ alioz virtutib⁹ perfectioꝛē. Quarto addit ad cōfirmationē toti⁹ rōis ꝓbū cuiusdā: qui fuit vn⁹ de septē sapiētibus. Dicit g̃ ꝙ ppter hoc ꝙ vsus virtutis ad altez ꝓbat pfectionē virtutū: videl hū hre ⁊ hū fuisse dictū hec biātis ꝓbū. quo dixit ꝙ pricipat⁹ viz ostēdit eē. s. sufficientē vel insufficientē pfectū vel ipfectū. Cui⁹ rō ē: qz princi patus ē ad altez: ⁊ princeps ē i cōitate hoim: quare opoꝛtet ipm opari. ad altez vel ad alteros hū vel male. Quarto ibi ꝓpt hoc ipm aūt. Arguit sic illa virt⁹ ē pfecta que sola iter virtutes ē bonū alienū. i. alioz: sed hec iustitia ē b⁹ mōi bonū: quare ipa est pfecta. b⁹ rōnis ponit ⁊ ꝺeclarat minorē. ꝺ. ꝙ ppter hoc qꝺ dictum ē de vsu virtutis ad altez. iustitia sola de numero virtutū habet hoc qꝺ ē alienum bonū. qm̃ ē virt⁹ ad altez. boies enim ꝑ hāc virtutē opant bona cōueniēcia ⁊ expedientia alij: puta alij. qz princi vel alij: qz cōi vel cōitati: quō āt sola iustitia sit ad altez videbit i qōe qm̃ maximū hz dubiū. Quinto ibi pessim⁹. Arguit sic: Illa virt⁹ ē perfecta ⁊ optia cui ꝯriat malitia pessima sed hutc ꝯriat quare ipa est pfecta ⁊ optima. b⁹ rois ponit prio minorem quasi notā ex p̄missis. ꝺ. ꝙ igit pessimus erit ille qui vtit malitia ⁊ ad se ipm ⁊ ad amicos. Oēs enī ciues debent sensui non ei: hic enī ꝯriat viro legali. ⁊ eius malitia legalitati ꝙ apparet: quia optimus isti pessimo contrarius nō ille qui ad seipm tm̃ vtit virtute. sed ille qui per cōtrarium ad pessimū vtit virtute ⁊ ad seipm ⁊ ad altez: hoc enī videt esse ꝼm se difficile ⁊ ideo virtuosū. hic aūt optim⁹ ē ipse legalis qui includit in se oēs virtutes que sūt vel ad seipm vel ad alterum.

Cōsequenter ibi hoc quidē igitur. Declarat ꝙ hec iustitia est virt⁹ tota ꝺ. ꝙ hec iustitia non est ps subiectiua virtutis: sicut fortitudo vel tpantia. liberalitas vel magnificētia que sunt quedā species virtutū: nō quidem est pars virtutis humane hoc mō sed est ipamet tota virtus hominis: qꝺ apparet ex oppositō: qz nec cōtraria iniustitia que ꝺr illegalitas ꝑ quā quis ꝺ struit seipm ⁊ pximū: cōmune bonuz ⁊ ppriū hec quidē iniustitia nō ē ps subiectiua malitie sed est oīs ac tota malitia: quia oīa ledit ⁊ ꝺestruit. De hoc etiā opoꝛtet videre p questionē.

Consequenter ibi· Quid autē differt: Declarat ꝙ hec iustitia virtuti vniuersaliter sumpta est eadem ⁊ altera dicēs hoc esse manifestum ex his que dicta sunt qm̃ hec iustitia virtuti est eadē ꝼm rem esse autem formale idest formalis rō nō est idem. quoniā hec dispositio ꝼm qꝺ habet eē ad alterum est iustitia· Et ꝼm qꝺ est talis habitus anime dicitur ⁊ ē simpliciter virtus: quia virtus vt virtus habentē perficit simpliciter ⁊ absolute: ut supra libro secundo: sed iustitia ut talis iustitia alium iuuat ⁊ perficit saltem effective.

Ꝺ euidentiā eoꝝ que dicta sunt ⁊ dicenda ꝺe legali iustitia. querendū est vtrum legalis iustitia sit aliqs vnus habitus ab habitib⁹ virtutum moraliū distinctus an ipa sit simul oīs habit⁹ virtuosi ⁊ omnium virtutum moralium aggregatio. Et arguit ꝙ iustitia legalis sit aliquis vnus specialis habitus ab habitibus aliaz virtutū essentialit distinctus. ⁊ ꝙ nō sit oēs nec oīm aggregatio. Prio qz nullū cōnumeratū

inter virtutes ē oīs ⁊tutes nec omni
um aggregatio. Sed iustitia legalis ē
sic cōnumerata. ꝺf eni p philoso phuz
p̄clarissima virtutū. i. de numero virtu
tū: quare ipa non ē oīs virtutes: nec
oim cōgregatio. Scō qz nullū cō
patū ad virtutes vt solitariū i pticipa
tiōe cuiusdā bonitat̄ ē oīs virtutes:
nec oim cōgregatio. Sed legalis iusti
tia sic ē ad virtutes cōpata. ꝺf eni p
philosophū q̄ videt alienū bonū esse
iustitia sola virtutū. quare ipa non est
oīs virtutes: nec oim cōgregatio.
Tertio qz nulla virt⁹ que simpl̄r ē ad
alterz ē oīs virtutes: nec oim congre
gatio cū multe virtutes sint nō ad al
terz sicut tpantia sobrietas cū suis si
milib⁹. sz iustitia legalis ē simpl̄r ad
alterz. p hoc eni philosoph⁹ dicit eam
perfectā: qm̄ bīs eā p̄t virtute vti ad
alterz: ex quo etiā infert q̄ ē alienum
bonū: quare ut p̄z⁹. Quarto qz vir
tus boni ciuis ⁊ virtus boni viri nō ē
eadē virt⁹: ut videt sentire philoso
phus ifra capl̄o quito circa mediū. ꝺ.
Nō eni forte idē viro bono oī ⁊ ciui
. i. nō ē virtus eadē virtuscz. Idē vide
tur ꝺetermiare: tertio politice capl̄o
scō. sz virtus boni ciuis ē iustitia le
galis. virtus boni viri ē oim virtutum
aggregatio: quare iustitia legalis nō
ē oiz virtutū aggregatio Quito qz
nulla virtus bīs speāle obm vel sub
spēali rōe ē oēs virtutes . nec oim ag
gregatio cū diuerse virtutes habeant
obā diuersa. vel idē sub rōnib⁹ diuerſ
sed iustitia legalis habet oīm speāle
qz cōe bonū ciuitat̄ ad min⁹ sub rōne
spāli. puta sub rōne cōitat̄: quare ipa
nō ē oīs virtutes. nec oim cōgrega
tio. Sexto qz qualis ē distinctio in
ter virtutes intellectuales. talis vide
tur eē inter virtutes mozales sed scie
distinguńt ad distinctionez obōz per
rōem cōiozis ⁊ min⁹ cōis: sicut p̄z ꝺe
mathematica ⁊ naturali philosophia
quare virtutes mozales sic poterunt
distingui· Legalis aūt iustitia bz p̄o
obo bonū cōe ciuitat̄. alie vero virtu
tes bonū ꝑticulare. vel saltē cōne vni⁹ p
sone quare legalis iustitia a ceteris
virtutib⁹ ē distincta. Septio qz ſm
aliquos cōgregatio virtutū mozalium
ē p maiozi pte i appetitu sensitiuo. le
galis aūt iustitia cū sit ꝺe cōi bono to
ta in appetitu itellectiuo ⁊ nō in sen
sitiuo: quare ipsa nō ē oim virtutū ag
gregatio. Octauo qr oim virtutuz
mozaliū aggregatio nō secū patit cō
tinētiā ⁊ includit tēpantiā cōtinentia
eni dicit ipfectionē que excludit per
b⁹mōi cōgregationē ad q̄z exigit ne
cessario tēpantia. sz legal̄ iustitia nec
excludit cōtinētiā nec includit tēpan
tiā: qz sufficit ei seruare p̄cepta lega
lia: que sunt honeste viuere: alterz nō
ledere. ius suū cuiq̄ tribuere. ff. ꝺe iu
stitia ⁊ iure. l. iustitia: honeste aūt vi
uere p̄t cū cōtinētia siue tēpantia. qz
honeste viunt qui cōtinēt viuit. nec vn
q̄z sub legis p̄cepto cadit illud qō tē
perātia addit vltra cōtinentiā quare
legalis iustitia nō ē oim virtutū moza
liū cōgregatio. Erit igit aliqs vn⁹ ba
bitus distinctus ab oīb⁹ habitib⁹ par
ticularium virtutū. Sed in opposi
tū arguit̄ p̄imo p eustracium dicētez
in p̄esenti capitulo. q̄ manifestū fa
ctū est apud eū: q̄ vniuersalis virtus
. i. oēs simul sūpte virtutes ⁊ vniuer
salis iustitia que hic ꝺr legalis iustitia
in suba eedē sunt. ꝺrūt tū ſm qd: sed
subē virtutū sunt bitus quare legalis
iustitia ſm habitū ē oīs virtutes sit̄
sumpte. Scō per eundē dicētem
ibi q̄ tripl̄r ꝺr virtus pfecta. vno mō
fortitudo que sustinet in bellis mari
ma pericula: ⁊ dicitur perfecta ad si
militudinem fortitudinis nālis. ſm
quam achilles fortis dicebatur. Alio
modo dicitur perfecta omnium virtu
tum congregatio que simpliciter et
solum dicitur virtus pfecta. Alio mo
do dicit̄ perfecta virtus ſm legalita
tem de qua nūc est sermo. que eadem
est congregationi ex oibus virtutibus

exñti:ut ꝑdict⁹ Aristoteles dicit. Ex quibus ex ꝑsse patet ꝙ eustrati⁹ sensit istã legalem iustitiam de qua philoso ph⁹ esse simpliciter omnium virtutuꝫ moraliũ congregationeꝫ ⁊ differre ab ea:ſm quid.vt postea explicabit.

Ad qõem ḡ dicẽda sunt tria: ꝓio ꝙ legal⁹ iustitia ẽ oĩm virtutũ aggregatio differẽt.Sc̃o ꝙ iustitia ẽ nobilior ⁊ ꝑclarior illa aggregatiõe.Tertio ꝙ iustitia ⁊ aggregatio illa sũt essentialit ĩdẽ.sic ꝙ legalis iustitia.non ẽ aliquis habitus ab alijs distinct⁹. ſꝫ ẽ oĩs simul sũpti.⁊ oĩum ẽuosoꝫ habituũ aggregatio Primũ ꝑbo ꝓimo.qz virtutes pfectibilia differentia pficiẽtes ⁊ bona reddẽtes sũt ⁊ ipse dr̃ãtes:ut infra li.x. capitulo tertio.⁊ ꝓz qz q̃uis vn⁹ perfectibilis eẽ possunt pfectiões plures:nũq̃ tñ plurũ pfectibiliũ põt eẽ vna pfectio: nec per cõsequẽs suboꝛdr̃ãtiũ poterit ẽe vna indifferens pfectio:Sꝫ legalis iustitie ⁊ virtutũ aggregatio pficiũt perfectibilia dr̃ãtia:⁊ ea reddũt bona qua re ⁊ ipe sunt ab inuicẽ dr̃ãtes. Assũpta ꝑbate qñ legalis iustitia ẽ virtus ciuis ut ciuis ẽ ⁊ pficit ciuẽ vt ciuis ẽ:⁊ reddit bonũ ciuẽ ut ciuis est. virtutũ aũt aggregatio virtus ẽ hois ut hõ ẽ.cũ pficit hoiem vt hõ ẽ.⁊ reddit hoiem bonũ ut hõ ẽ.⁊ ꝑ tãto põt dici virtus in singulari.qz ẽ vltimũ ꝺ potẽtia ĩ bñ eẽ hois vt hois. Constat aũt ꝙ ciuis ⁊ hõ dr̃ãt.qz hõ dr̃ absolute sine relatiõe ad altez.ciuis autẽ dr̃ relatiue cũ habitudine ad altez.ciuis enim dr̃ r̃bis vel ciuitati.vel cõitati: vt alicui⁹ societati bñane ciuis:ꝓz etiam qñ frustra quereret philosoph⁹ tertio politice:vtꝫ sit eadẽ virt⁹ boni viri ⁊ ciuis studiosi nisi vir ⁊ ciuis ĩ se qualicũq̃ mõ differũt.quare ⁊ legalis iustitia ⁊ ẽutũ aggregatio aliquo modo dr̃ãt. Hãc dr̃ãtiã ſm dr̃ãtiã perfectibiliũ assignat philosophus.ꝺ. ꝙ hec tota virtus ſm ꝙ ẽ ad altez:sicut et⁹ perfectibile ꝙ est ciuis vt ciuis dr̃ iustitia:hec aũt ſm ꝙ ẽ talis hit⁹ absolutus rõne subi perfectibil⁹ absolun ꝙ ẽ hõ ut hõ dr̃ ẽutus:quę.ſ. icludit oĩs ẽutes ut dictũ est. Sc̃oꝓbat hoc idẽ.qz virtutes quaꝫ sunt fines differentes ⁊ ipse sunt dr̃ãtes.Sꝫ legalis iustitie ⁊ virtutũ vtr sumpte sũt fines dr̃ãtes.qđ ꝓꝫ qz finis virtutũ ẽ homis felicitas hñtis eã vel eas.ſ.oẽs.finis aũt legalis iustitie ẽ felicitas ciuitatis ⁊ hoc notat Eustrati⁹ sup illo verbo philosophi dicẽtiũ ꝙ iusta sũt factiua ⁊ cõseruatiua felicitatis politica cõicatiõe:supra cap.sc̃o:quare virt⁹ ⁊ iustitia dr̃ãtes sunt. Sc̃oꝫ cõclusionẽ ꝓbo dupl⁹r.ꝓio qz int ẽutes illa pfectio ẽ ꝑclarior ⁊ nobilior que perficit ⁊ reddit subm suũ:ut suũ nobilius ⁊ clari⁹.Sꝫ sic ẽ de iustitia:quare ipsa est nobilior ⁊ ꝑclarior: Assũptã ꝑbo:qz ciuis simpl⁹r bon⁹ in optima ciuitate vbi ẽ ꝓncipat⁹ liberoꝫ ⁊ similiũ hoim:ẽ nobilior ⁊ ꝑclarior hoie simpl⁹r bono.qz ciuẽ esse icludit hoiem eẽ.⁊ cũ hec addit respectũ ad cõitatẽ.Et similit bonũ ciuẽ esse homũ hoiem eẽ includit: ⁊ cũ hoc addit respectũ ad cõe bonũ.ꝙ ãt timenduꝫ ⁊ ad hoc ãplius ẽ mal⁹. Sed ſm hoc bonus ciuis ipoꝛtat tm̃ q̃tũ bonus hõ ⁊ cũ hoc ãplius ĩ habitudine ad cõe bonũ:quare bon⁹ ciuis ẽ maior ĩ bonitate ⁊ nobilitate q̃ bon⁹ hõ absolute sumpt⁹. Iustitia vero vt dictũ est facit ciuẽ bonũ.virt⁹ aũt hoiem bonũ quare iustitia reddit subm suũ vt suuꝫ nobilius ⁊ clarius q̃ virt⁹ reddat suũ ut suũ. Sc̃o qz bonũ q̃tũ cõtus tãto melius ⁊ dim⁹:supra.li. ꝓio ꝓhemio Sꝫ bonũ legale iusticie ẽ cõ⁹. qz finẽ cõiozẽ ⁊ vniuersaliozem inducit:sicut eni dictũ ẽ:finis hui⁹ iustitie ẽ felicitas ciuitatis vel magne cõitatis finis aũt virtutis est felicitas homis ipsam bñtis quare talis iustitia nobilioꝛ ⁊ ꝑclarioꝛ est virtute illo modo sumpta. Tertiam conclusionẽ ꝓbo quadriplicit. ꝓio qz illi hit⁹ sunt

ēntialiť idē q nō differūt niſi per ea que debenť vni ⁊ eidē ſimplici habitui tales enī habi⁹ nō pōt ponere i numeruz habituū p̄ ſe inuicē: tūc enī different p aliqua que nō debenť ⁊ nō pōt ſiť i eē eidē habitui. Sz b⁹ mōi iuſtitia ⁊ virtus nō aliť differūt: quare ēntialr idē ſunt. Aſſūptū ꝓbo qm̄ illa que nō differūt niſi p eē talē habitum ⁊ per eſſe ad talē habitū ⁊ p eē ad altez. vł p eſſe ad felicitatē hois: ⁊ p eſſe ad felicitatē cōitatis illa iēz ñ differūt niſi per ea que debenť. ⁊ neceſſario ſimť inſunt eidē habitui hec enī neceſſario inſunt eidē habitui. ſūpto enī habitu virtutis qui ē ad altez. certū ē q̄ ille idē habitus qui ē ipſe habitus: etiā ē ad alterū. ⁊ ſic ambo iſta ſimul eidez inſunt

Itē ille habitus q ē ad felicitatē cōitatis ē etiā ad felicitatez habenť. qz nullus habitus pōt imediatu⁹ attingē ad felicitatē alicu⁹ alteri⁹: eēz ad felicitatē habenť habitū. quare illa que nō differūt niſi p tales differētias nō dīnt niſi per illa que vni ⁊ eidē habitui ſimul inſunt: ſed habitus legalis iuſtitie ⁊ habitus virtutis vniuerſaliť ſumpte ꝓ illa virtutū aggregatiōe nō differūt niſi p iſtas differentias dicente philoſopho. q̄ hec ſunt eadē eē: aut nō idē. ſed ſm q̄ ad altez ſic eſt iuſtitia. ſm aūt q̄ ē talis habitus ſic eſt virtus. cōſtat aūt q̄ ipa iuſtitia ē aliqualr habitus: ⁊ cū hoc ē ad alterū: quare p cōſeqns iſta nō differūt niſi p illa que vni ⁊ eidē habitui ſimul inſunt. Vel arguiť ſoꝛmādo rōez dō. q̄ iuſtitia nō differt eēntialiť ab aliquo a quo non differt niſi ſicut a ſe ipſa ſed b⁹ mōi iuſtitia nō differt a virtute niſi ſicut a ſe ipſa. differt enī a virtute ut dicit philoſophus: qz ut ē ad altez ē iuſtitia. vt aūt ē talis habitus ē virt⁹. ſz hoc mō iuſtitia differt a ſe ipſa: hec enī differentie ſunt in ipſa: qz cū hoc q̄ ipa ē ad altez ipſa ē etiā habitus talis pficiens ſubm ſuū hās eā: ⁊ hoc mō ipſa met dī virtus quare iuſtitia nō differt eēntialiter a virtute vniuerſaliť ſumpta. Hoc etiā cōfirmať ꝓ exemplū hois ⁊ ciuis. qz cū idē hō ſit hō ⁊ ciuis impoſſibile ē hoiem ⁊ ciuē differre ſicut differūt duo hoies p duas humanitates. ſic etiā cū vnus ⁊ idē habi⁹ ſit habitus: ⁊ ſit ad altez. impoſſibile ē q̄ iuſtitia que dicit eē ad altez. ⁊ virtus que dicit eē habitum differāt: ſicut habitus plures ab inuicē diſtincti. Secūdo qz illa virtus ē eēntialiť dis virt⁹ ſm quā viuere ē ſm omnē virtutē viuere hoc enī negare: eēt cōtradictionē implicare. ſed ſm legalē iuſtitiā: viuere ē ſm omnē virtutē viuere: quare ipſa eſt eēntialiť dis virtus. Aſſumptū ꝓbať qz ſm dia legis p̄cepta viuere ē ſm omnē virtutē viuere. lex enī ſm vnaz quāq̄ virtutem viuere p̄cipit. et ſm omne vitiū ꝓhibz: vt infra capło quinto. ſz ſm legalē iuſtitiā viuere eſt ſm dia legis p̄cepta viuere. ꝓp̄ hoc enī ipa dicť legalis: ut viſū eſt capło p̄cedenti. quare ipa legalis iuſtitia ē eēntialiter dis virt⁹. Tertio qz virt⁹ boni viri ⁊ virt⁹ boni ciuis ſtudioſi ē eadē virt⁹ in p̄incipatū liberoz ⁊ ſimilū hoiuz. vt ꝓbať tertio politice. Dicit enī ibi philoſoph⁹ q̄ virt⁹ ciuis ſtudioſi ē ſcire ⁊ poſſe bñ p̄incipari ⁊ bñ ſubijci ⁊ etiā ābo hec ſunt virt⁹ etiā boni viri. Ex quo cōcludiť q̄ virtus boni viri ⁊ virt⁹ ſtudioſi ciuis ē eadē virt⁹. ſed legalis iuſtitia ē v̄t⁹ ciuis ſtudioſi ⁊ dis habitus virtuoſus ſimultanee ſūpt⁹ ē v̄t⁹ boni viri: quare legalis iuſtitia erit eadē v̄tus cū dia v̄tute ſimultanee coaccepta. Quarto qz ſi legalis iuſtitia ſit d̄termiat⁹ habitus ab alijs virtutū habitib⁹ diſtict⁹. tūc opa bit dia opa legalia. ł. ipatie tm̄. ł. obedītie tm̄ vel ipatie ⁊ directie. ſz nullū iſtoz cōuenīt dari p̄t. quare nec añs ex quo ſequeret eoz alterum. Ad c⁹ euidētiā ē ſciēdū q̄ opatio pōt attribui alicui v̄tuti tripłr vno mō ipatie ⁊ ñ directie. ſicut opatō artificioſa p̄t attribui p̄udētie qz p̄udētia ipaz p̄cipit

sed nō dirigit nec artificiosam facit. Et sic̄r in ordine suo: talis opatō poſ set attribui virtuti morali. puta ma, gnificētie. qz magnificēta talē artifi cioſā opationē pōt p̄cipe: sed nō diri gere. alio mō p̄t attribui obeditie tm̄ sicut illa opatio posset attribui virtuti motiue cozpali: que tm̄ ē obeditiua ꝛ executia. tal̄ artificij Tertio mō p̄t attribui alicui directie. quō talis opa tio dz attribui arti: que opationē facit rectā rectitudine artificiali. Nunc igit̄ supponēdo cū philoſopho q̄ hec legalis iuſticia operet̄ oia opera le, galia: ꝛ q̄ sit totius ꝛ ois virtut̄ vſus ad aliū. ꝛ q̄ saltem eqpollent̄ sit tota virtus ꝛ nō pars virtutis. Et suppo nēdo cū aduersario: q̄ hec iuſtitia sit aliqs vn⁹ determinat⁹ hitus ab alijs hitibus virtutū distinct⁹. His igit̄ suppoſit̄ quero vtz̄ hmōi iuſtitia i op ationē oim legaliū ꝛ oium virtuoſoz̄ opez̄ se habeat directiue vel tm̄ p̄ce, ptiue: vel tm̄ obeditie. Si dicas q̄ di, rectiue tūc seq̄t̄ q̄ eēntialit̄ ē ois v̄tus ꝫ tuū suppoſitū. Ad̄ pz qz ois hitus morali fm quē opamur tēperata ꝛ tpate ē eēntialit̄ tēperātia. ꝛ ois fm quē operamur fortia fortit̄ ē eēntial̄r fortitudo: ꝛ ois fm quē operamur li beralia liberalit̄ ē essentialit̄ libera, litas: ꝛ sic de alijs. hoc eni ē ꝓpr̄ium vnicuiq̄ virtuti directiue q̄. s. fm eaz operemur. nō tā virtuoſa. sed fructuo ſe: puta fm tēperātiā. non solū opari tpata sed etiaz tpate: hoc g̃ pz supra ex magna pte scōi. Si dicas q̄ nō directiue: sed p̄ceptiue tm̄: hoc ē etiaz icōueniens qm̄ ad hoc seq̄t̄ vnū eui, dentissimū ipossibile ac absurdissimū s. q̄ esset aliqua virtus fm quā nullus oparet̄ virtuoſe: qz fm hitus q̄ est p̄, ceptiu⁹ ꝛ non directiu⁹ opis virtuosi. opamur quidē virtuoſa: sed nō virtuo ſe: legalis aūt iuſtitia nullū hīt opus ꝓpr̄iū nullā quoq̄ materiā. Propri am i qua opari possim⁹ fm directiōez eius: sed oia opa virtutū in quacunq̄ mā sunt ei cōia quare si ipa esset v̄tus a ceteris distincta: nūq̄ fm eā vel fm eius directionē aliqs opabit̄ virtuoſe

Si vero dixeris q̄ nō tm̄ directiue nec tm̄ p̄ceptiue sed obeditiue. sic q̄ hmōi iuſtitia sit hitus obeditiu⁹ legi: amoze cōis boni. hoc ē itez̄ mn⁹ ra, tionabile: qz tūc sequit̄ q̄ iuſtitia le, galis non eēt simpl̄r virtus morālis. nec p̄clara nec perfecta. p eo q̄ talis hitus obeditiu⁹ legi ē simpl̄r virt⁹ sub diti: cuius nō ē virtus nec prudentia. sed opio vera ut habet̄ tertio polliti ce capitulo scō in fine. sed cū opio, ne vera sine prudentia nulla pōt esse morālis virtus perfecta ꝛ maxie taz p̄clara: vt infra p totū libz̄o sexto. qua re illa obediētia vel ille hitus obedi tiuus legi nō ē legalis iuſtitia quāuis sit bon⁹ hitus: vt habet̄ supra. li. p̄io de illo q̄ p se facienda nō itelligit. fz itelligēs obedit. Cōfirmat̄ aūt rō iſta ꝛ tota positio: qz nullus assignat qualis ē illa legalis iuſtitia. ꝛ ad qd sit necessaria p̄ter alias virtutes quia oia saluāt̄ posito q̄ nō sit aliud sicut dicit philoſoph⁹ nisi tota virt⁹: ab ea tm̄ differēs sicut expoſitū ē. Vicen dū g̃ ad p̄mū obiectū q̄ legalis iuſti tia fm q̄ cōnumerata int̄ virtutes nō est oēs v̄tutes. cōnumerat̄ eni int̄ vir tutes fm eē ad altez̄ qō addit̄ super virtutes: ꝛ fm hoc nō ē oīus virtutes non tamē cōnumerat̄ fm habitum im mo idēptificat̄ eis: vt ait philoſoph⁹ ꝛ fm habitum est omnes virtutes Exemplū h⁹ cōnumeratiōis habem⁹ in rebus homogeneis vbi partes vni uocant̄ cum toto: ut si dicamus mari, ma quātitas aquarum est quantitas simul totius aque Ecce q̄ hic in rone mensure compatur totum ad partes ꝛ connumerat̄ eis. sicut vnum mensu rabile distinctum a partibus in ratio ne mensurabilis. ꝛ tamen secundum substantiā ꝛ essentiam illa quantitas totalis est oēs q̄titates partiū sil̄. sili modo poteris videre in p̄poſito.

Ad scdm dd q dictio exclusiua pt ferri ad totū cū exclusiōe fm aliquaz differentiā totī7 t ptū.vbi gra.dicendo sic solū totū vniuersā ē maī7:qualibet pte vniuersi.maioritas eni hoc attribuit toti solitarie:cū exclusiōe ptiū qz nulli eaz cōuenit talis maioritas. Sic etiā i ppōsito pt dici q sola virtus:hmōi iustitia que ē tota virtus superaddito respectu ad alterū.ē alienū bonū vel tm.vel sic q nulli7 partiū cōuenit q cōuenit toti. Ad tertiū aūt dicēdū q legalis iustitia dicit ad alterū.qz eius perfectibile ut per eaz perfectibile dī ad alterū:puta ciuis ut ciuis:t tunc dico q quelibet virt7 priatus ipius ciuis ut ciuis pōt dici esse ad alterū.sobrietas namq3 ciuis ut ciuis ē pficit ipm t ptē quādā ciuitatis Et ppter hoc sobrietas h7 sobrietatē redūdat in bonū toti7 ciuitatis:t per cōsequēs hec sobrietas dici pōt vtus ad alterū.qz nō ē intelligendū q hic dicat virtus ad alterū :q eius opatio trāseat in alterū:ut videbit infra ca. ſ.vbi de hoc fiet qō. Ad quartum aūt dicēdū q virtus boni viri t vtus ciuis studiosi ē eadē virtus: posito q virtus ciuis studiosi sit simplr moral' virtus.qz bñ posset cōtingere q vna ciuitas esset bona ex bonis ciuib7.ex eo q in ea nō esset nisi vnus hō bon7 Si eni ille eēt prudēs t bonus princeps.ille vtiq3 esset bonus hō. Et si alij essent per oia obedientes isti bono principi ipi essent boni ciues non tñ ppter hoc eēnt boni homines simplr p eo q nō oparent bona: fm ppriaz rōnem sue prudētie. Sz fm opionem aliene prudētie: sicut irrōabilia'.hec aūt non sufficit ad bonitatē hois.nec ad bonitatē ciuis simplr boni: qz ut habet a philosopho.3.pollitice.nullus ē simplr bon7 ciuis:qui deficiēte principe principari nesciret. Ad quintū aūt dicendū q legalis iustitia nec obiectū spāle nec sub rōne spāli. habet aliter q3 virtutū omniū aggregatio Nec ille respect7 quē dicimus addi ad illā virtutuz aggregationē p legalē iustitiā:hz aliqō obiectū vl aliquā rōem obiecti q nō habet illa simultas virtutū. Est eni sciendū q morales virtutes sīl supte sunt nate reddere bonū hominē simplr.t pducere ad bonis felicitatē. Ite nullo eis addito nulla qdem intētiōe vel electione eis addita ipemet sīl sumpte sūt nate reddere simplicit bonū ciuem t ipm pducere ad ciuis t ad ciuitatis felicitatē:p quāto talis felicitas dependet ex bonitate vnius ciuis. primo q3 mō talis virtutū sīlitas dicit virt7 hominis ad felicitādū ipm hoiem Secūdo tñ mō dī iustitia t ad alterū felicitādū.nō tñ cū exclusiōe hūtis a tali felicitate. Ad sextū aūt dd. q legalis iustitia nō sic se habet ad ptiales virtutes sicut metaphisica ad ptiales scias. qō apparet: qz metaphisica nō opatur ppriās actiōes scientiaz ptialiū.hec tñ iustitia operat actiōes oium virtutū moralium. Itez nec obm huius iustitie sic se habz ad obiecta aliaz virtutū. sicut obiectum metaphisice ad obiecta aliaz sciaz vt satis visum ē. Ad septimū aūt dicēdū q opinio dicētiū virtutes morales esse in appetitu sensitiuo ē falsa t iniqua.ut ostensū est supra in vltima qōne primi. Ad octauū vero dd.q sicut sīlitas virtutū includit temperātiā vltra cōtinētiā: sic t ipa legalis iustitia·qz nō tñ attēdit ad penā legi exterius:sicut hitus obiectiu7. sz intendit ad oēm perfectionē hoi t ciui possibilē fm intentionē legis t legislatoris itendētes oēs ciues perfecte facere bonos. Istud autem argumētum satis concludent tenēdo q sola obedientia esset legalis iustitia :sz hec non tenemus p eo q illa obedientia potest esse sine prudentia :cum sola opione va. legalis vero iustitia ō qua fit sermo simpliciter exigit prudentiam.

Lectio. iiii.

Uerim⁹ aũt eã. Supra egit de legali seu vniuersali iusti tia hic aũt agit ō iustitia p, tiali: de qua ē principalis intẽtio. pri mo aũt ꝓponit eē talē iustitiã pticula rẽ: ⁊ pticularẽ iniustitiã sibi oppositã scdo ꝓbat talē eē eã ibidē. Signũ ãt: Tertio cõpat eã ad legalē iustitiã ſm cõueniẽtiã ibi vniuoca. quarto penes differẽtiã ibi Sz hoc qdē circa. quito epylogat supradicta ibi. Ām quidez igit. Dicit g̃ p̃io q̃ nos in p̃ti nego tio querim⁹ ⁊ inuestigam⁹ eã iustitiã que ē i pte. ⁊ que ē particularis. nō vni uersalis. nec vniuersaliter ois virtus

Est eni quedã talis iustitia ut nos cõiter dicim⁹. Sicr aũt dicim⁹ de iniu stitia que ē ſm ptē: que. ſ. ē particularis sicut exposui de iustitia. scdo ibi Sig, nũ aũt . ꝓbat hoc triplici rõe. secũda ibi Adhuc aũt hic. tertia ibi Adhuc circa alias. P̃p̃io g̃ sic arguit. Illa in iustitia ē particularis differẽs ab alijs sine qua alie iniustitie reperiũt ⁊ ipa sine alijs. Sz sic ē de iustitia auaritie quare ipsa ē particularis iustitia. Hui⁹ rõis supponit maiorẽ sicut eui, dent notã . ponit aũt minorẽ in termi nis. ō. q̃ signũ ē. q̃ sit aliqua talꝭ iniu stitia: ⁊ p cõseqns oppositio iustitia. p bato enī de vno opposito. ꝓbatũ re, putaꝭ de reliquo. Est g̃ signũ qm̃ ille qui operaꝭ ſm malitias alias ab ava ritia iniuste agit: nõ tm̃ auare: ⁊ sic est q̃ alie iniustitie reperiũt sine hac. In iuste nãq; egit: q abiecit clypeũ i bel lo: P̃ropter timorez vel q maledixit ꝓpter irã. vel qui nõ adiuuit ꝓximuz suũ indigentẽ mutuo. ꝓpter vtiũ illi, bertatẽ. Isti enī iniuste egerũt: qz con tra legẽ fecerũt: nihil tm̃ auare egerĩt. ⁊ sic reperte sunt alie iniustitie absq; iniustitia auaritie. Item qñ aliqs auare agit: puta fur vel vsurariꝰ mul, toties cõtigit q̃ ſm naturã aliã intu, stitiã faciet: nec ſm oẽs siꝭ. ⁊ tm̃ aget ſm aliquã malitiã quã vituperamus vt quãdã iniustitiã. Et sic p̃z q̃ repit iustitia auaritie sine alijs iniustijs: sicut ⁊ ille sine hac. ⁊ sic cõpleuit mi norẽ. cõclusionẽ aũt infert. ō. igitur ē quedã iniustitia: ut ps totiꝰ iniustitie. ⁊ ē iniustũ sibi ꝓportionatũ quoddã i. particulare q̃ ē in pte eiꝰ iniusti: q̃ ē ꝑter vel ꝰ legẽ. ſ. iniusti legalis: oē nãq; auaꝝ ē illegale: sed nõ cõuertiꝭ ut superiꝰ fuit dictũ. Scdo ibi Ad huc si hic. Arguit sic illa iniustitia est pticularis ab alijs distincta que in eo dē actu distiguiꝭ ab omni aũt malitia Sz iustitia auaritie ē huiusmõi: qua re ut p̃ius. Illꝰ rõnis ponit tm̃ mi norẽ. ⁊ illã ponit i ẽmis. ō. q̃ adhuc põt idē oñdi in isto casu. si hic hõ gra tia lucrandi mechatur: ⁊ ex turpi cõ mertio argẽtum recipiat. Et hic aliꝰ ẽt mechaꝭ ꝓpt̃ cõcupiscẽtiã suã ꝓxplẽ dã ꝓponens de argẽto suo dãdo me, retrici: ⁊ in hoc patiaꝭ iactura necessitatis hic in bonis vsibꝰ. iste quidem scds videbiꝭ luxuriosus ⁊ nõ auarus qz nõ obediuit pecunie. sed obediuit libidini ⁊ luxurie: ille aũt p̃imꝰ erit iniustus ⁊ auarus ⁊ non luxuriosus. qz manifestũ ē q̃ peccauit ꝓpter lu, crari. obediẽs pecunie ⁊ nõ cõcupi, scentie: nec libidini. Et sic p̃z q̃ i eo, dē genere actus ꝓpter intẽtões finiũ diuersoꝝ distinguiꝭ hec iniustitia ab alijs ⁊ ecõuerso. Tertio ibi: Ad, huc circa arguit ad idē sic ⁊ magis p̃ p̃ie. qz per illas duas rõnes põt en am ꝓbari q̃ quelibet alia malitia p, ticulariũ vitioꝝ sit pticularis iniusti, tia sub illegalitate cõtẽta. hec aũt rõ ꝓbaꝭ hic singulariter de iustitia aua ritie. arguit g̃ sic: Illa iniustitia ē spe cialiter ac singulariꝭ particularis iu stitia que differt ab alijs iniustitijs: i hoc q̃ singule aliaꝝ referunꝭ ad sin, gulas malitias: ꝑter relationẽ q̃ hñt ad cõem iniustitiã. ista rõ nõ refertur ad aliquã aliaz. Sed iniustitia auari tie sic differt ab alijs iustitijs . quare

quare ipa est specialit ac singularit p ticularis iustitia. Qui rōis mioz declarat in terminis. d. q circa alias inustificatiōes fit relatio ad quādam malitiā supple vltra illā q̄z bīt ad cō munē iniustitiā: puta si aliqs mechat est: refert eius malitia ꝛ attribuit nō solū ad cōem inustitiā. sed ad luxuriā oppositā tēpantie. Si aūt derelinqt ducē exercit in p̄lio fit relatio ꝛ attri butio nō solū ad iniustitiā. Sed etiaz ad timiditatē oppositā fortitudini. si vero pausserit fit attributio ꝛ relatio ad irā nō solū ad iniustitiā. Si autē lu cratus sit falsē p fraudē vel p furtum ad nullā aliā malitiā fit attributio vl relatio: nisi ad iniustitiam. qz si dicat q fit relatio ad auaritiā nō vz qz ava ritia: ut distinguit ab illiberalitate nul li virtuti opponit nisi iustitie. ꝛ p con sequēs ipa nō ē nisi iniustitia. vñ cum fit attributio ad auaritiā ab illiberali tate distinctā nō fit nisi ad iniustitiam addit ꝑ conclusionē. d. quare manife stū est qm̄ quedā iniustitia p̄ter iniusti tiā totā que superius ē dicta tota ma litia. hic aūt particularis ē alia ab ea si cut ps a toto: qm̄ ista ē in pte. i. pars eius. Consequēter ibi. vniuoca. cō pat has iniustitias ad inuicē fm cōue nientiā. d. q hec particularis iniustitia ē vniuoca cū suo toto. nō in spē simplr sed in genere. qm̄ diffinitio vtriusq ē in eodem genere ꝛ includit idē gen q probat: qm̄ ambe bīt potētiā in eo ope q est alterz. ꝛ in hoc ābe cōueni unt ꝛ hoc idē intellige de oppositis iu stitijs. Nota ergo q bi quatuor ha bitus sic differri p̄nt iuxta cōia dicta: vt dicam. Quid sit iustitia legalis. q iustitia legalis ē habitus electiu seruandi legē propt cōmune bonū. In iustitia vero oppositū ē bitus electiu trāsgrediēdi legē cōtēpto cōmuni bo no. Justitia vero particularis ē habitus electiuus reddendi cuilibet qd suū ē. Iniustitia vero opposita ē habit ele ctiuus capiendi ꝛ retinendi qd suuz nō est. Ex bis autē apparet vniuo catio bar iustitiar qm̄ ambe sunt ad alterū cōe vel ꝓprīū ꝛ ambe iustitie similiter. Consequenter ibi. Sed hoc quidā circa. Assignat differētiam inter eas. d. q hec. s. particularis iusti tia ē circa bonorē circa pecunias cir ca necessaria ad salutē corpis: vel cir ca omnia talia bona fortune. si tamē omnia hec possumus conuenient vno noie cōprehendere. ꝛ etiā est circa de lectationē que accidit lucrāti ab ipso lucro ꝛ supple q etiā ē circa tristitiaz que accidit ex dāpno boi dānificato. hec aūt. s. legalis iniustitia ē circa oīa illa circa quecunq; leborat ꝛ agit vir studiosus. Et eandē differentiā intel lige inter iustitias: bis iustitijs oppo sitas. Consequēter ibi. Qm̄ quidē igit. Epylogat supradicta dicēs q iā manifestū ē ex predictis qm̄ plēs sūt iustitie. sicut ꝛ plēs iniustitie. ꝛ qm̄ est quedam particularis. ꝛ altera ab illa que est virtus tota. sed sumēdū est ex dicēdis qualis est. Itē iniustum ē determinatū ꝛ diuisū i iniustū illega le: ꝛ iniustum inequale. Justū etiam determinatū ꝛ diuisum ē in legale ꝛ in equale: igit iniustitia ptr dicta. s. il legalis ē iniustitia fm illegale iustuz Et hoc idem intellige de iustitia lega li que dicitur iustum legale vt visuz ē.

Ꝺ euidentiā predictoz que rendū est de duobus dictis.

Primo vtz mechans propt lucz simplr sit auar ꝛ nō luxuriosus

Secūdo vtz iustitia particularis mo derat aliquā passionem.

Questio sexta.

Ꝺ primo arguitur q ille qui mechatur p̄cise ꝓpter pecu niā sit luxuriosus. Prio qz ex electionibus ꝛ executionibus alī quoz similiū opez generat bitus ele ctiuus ꝛ executiu talīū opez. Sz iste qui mechatur eligit ꝛ exequitur opa luxurie: puta mechias. quare ei a ge nerabit bit electiu ꝛ executiu opa

luxurie:ille vero habit⁹ nō videt esse nisi vitiū luxurie:quare ipe q sic mechat erit luxuriosus. Scōo qm accessoriū nō variat spēm principal:sz hic ē principale ipa mechia p se pertinens ad spēm luxurie:lucr aūt l' pecunia videt esse qdā accessoriū:quare videt q intētio lucri vel pecuie nō variet spēm mechie quo min⁹ remaneat in specie luxurie ꝛ per cōseqns sic mechans erit luxuriosus. Sed oppositū dicit philosoph⁹. Dicendū ḡ cū eo q talis erit auarus ꝛ illiberalis ꝛ nō luxuriosus sistens in hoc p̄ci se q ꝓpter lucr pecunie mechet: qō declaro.qm ille ē auarus ꝛ nō luxuriosus cuius electiōes sūt in spē electionū auaritie ꝛ nō luxurie:sed electiones ei⁹ qui sic mechat sūt h⁹mōi:quare ipe est auar⁹ ꝛ nō luxuriosus. Est eni sciendū ad euidentiā maioris q habitus i appetitu generat ex operationib⁹ imanentib⁹ appetitui. ex his eni solū afficit:ꝛ nō ex opationib⁹ ad extra trāseuntib⁹.nisi ꝑ quāto sūt ipate per opationes imanētes. tales aūt opatiōes imanetes bitū generantes sunt ipe electiōes. Et idcirco philosoph⁹ dicit q electio ē marie ꝓpria virtuti ꝛ mores magis iudicamus ex electionib⁹ q̄z ex opatiōib⁹:supra .li. iij·tractatu de electiōe:quare manifestū est q habit⁹ generat⁹ sequit spēm electionū:ex quib⁹ est generat⁹. sicut dictū fuerat in maiori. Ad euidentiā vero minoris sciendū q sicut fuit expositū:supra.li.iij.electio includit explicite appetitū ei⁹ q ē ad finē.ꝛ implicite appetitū ipius finis: appetit⁹ aūt eius qō ē ad finē est materiale in electione:appetit⁹ aūt finis est quid formale in electione:qō apparet qm appetit⁹ finis est cā alteri⁹. illud aūt q ē cā alteri⁹ ē nobili⁹ altero:appetit⁹ aūt ei⁹ q ē ad finē subijcit l' subijci pōt appetitib⁹ finalib⁹ varijs: sicut materia formal':sicut pz in ꝓpositō: qz appetere mechari pōt cōtingere: vel ex appetitu pecunie vel ex appetitu voluptatis veneree :quare tota electio trahit spēm ex appetitu finis nō ex appetitu ei⁹ q ē ad finē :quare vl'emechari ꝓpt hāc pecuniā alienaz trahet spēm ex inordinato appetitu pecunie qui ē in specie auaritie ꝛ nō trahet spēm ex appetitu mechie: qz ille se hz materialit in h⁹mōi electiōe ꝛ p cōseqns electiōes ei⁹ qui sic mechatur sūt in spē electionū auaritie ꝛ nō luxurie vt assūptū fuerat i minori.

Dicendū ergo ad primū q habit⁹ electiu⁹ opez luxurie ꝓpter ipsa opa ꝛ ꝓpter delectationē que est in ipsis opibus est bitus luxurie. Sz habitus taliū opez electiu⁹ nec ꝓpter delectationē opez sed ꝓpter lucr pecuie ꝛ ꝓpter delectationē talis lucri nō ē habit⁹ luxurie sed auaritie vt dictū ē.

Ad secūduz vero dicendū :q sicut finis est primus in intentiōe:sic ei⁹ appetitus est principalis nō accessoriū in huiusmodi electione.

Quæstio septima.

Et secundo arguit q iustitia nō moderet aliquā passiōez primo qz cōmuniter cōtinuatur iste quintus liber ad p̄cedētes fm differentiā iustitie ad alias virtutes: dicendo q in p̄cedētib⁹ determinauit philosophus de virtutib⁹ moralibus que sunt circa passiones:hic autez in quinto determinat de virtute iustitie que ē circa opatiōes:quare fm hoc iustitia nec moderat passiōes. nec etiā circa passiōes. Scōo qz directiuū i exteriorib⁹ opibus nō videt moderatiuū i interiorib⁹ passiōibus. cū ista sint ab inuicē dispata:dispata vo nūq̄z p̄tinēt ad eūdē bitum intellectualē vel moralē:sed iustitia ē directiua i exterioribus opibus:puta distributiōibus ꝛ cōmutatiōib⁹:quare vt pz⁹. Sz oppositū vī sentire philosophus.d.q iustitia ē circa delectatōz que a lucro ē. Hic dr̄ q iustitia ꝛ iniustitia differū in hoc a vtutibus ꝛ vitijs: de quibus

actū ē ī. iiij. li. q̄ vtutes ⁊ vitia de qb⁹ dictū ē ibi sūt circa passiões q̄. s. i eis principaliť cōsiderať qualr bō interius afficiať circa passiones: sz qd exterius operet nō cōsiderať nisi ex cōsequēti inq̄ntū. s. operatiões exteriores ex interioribꝰ passionibꝰ ꝓueniunt.

Sed circa iustitiā ⁊ iniustitiā ꝓcipue attenditť qd bō exteriꝰ operetur qualr aūt interiꝰ afficiať. nō cōsideratur nisi ex cōsequēti. puta. s. aliqs timeať vel impediť circa opationē. Sed q̄ hec dicta sunt morali philosophie ꝑtia: pono duas cōclusiones philosophie virtuti cōsonas. Prima q̄ iustitia ⁊ vlr ois moralis virtus prꝰ originē moderať passiones q̄z regulet operatiões. Secūda q̄ ois moralis virtus prꝰ intētiōe regulat opatiões q̄z moderet passiões: ⁊ per ꝑs ostē sus erit q̄ ꝓdicta differētia sunt nulla.

Prima vero declaro. ꝓio q̄ moderari passionē est vincere passionez regulare vero opationē ē reddere bonā opationē. sed iustitia ⁊ ois moralis virtus prius vicit passionē q̄z reddat bonā opationē: qō stati pz circa iustitiā: posita eni pugna ⁊ repugnātia inter electionē iustitie: ⁊ passionē aduersantē iustitie: hō pugnā in se sustinēs ex vna pte eligit nō accipere pecuniā alienā ⁊ reddere tā acceptā. Ex alia vero pte cōcupiscit accipere pecuniā alienā ⁊ nō reddere tā acceptā. Nūc aūt ipossibile ē hunc hoi sil sequi electionē ⁊ cōcupiscētiā qm̄ ad ꝓdictoria tendūt: quare sicut nō posset seq cōcupiscētiā ꝓcedēdo ad opus cōcupitū. nō prꝰ victa electōe. sic nō pōt seq electionē ꝓcedendo ad opus electū. non prꝰ victa passione: quare prius necessario vincet passionem q̄z bonā reddat opationē. Hoc idem apparet ī mā cuiuscūq̄z virtutis: puta si circa mām tēperātie hic eligat mulierē fugere. ⁊ cōcupiscat mulierē adire: oportebit necessario q̄ prꝰ vincať cōcupiscētia electioni repugnās quā fugiať mulier illa. Et sic vlr in oibus quare ⁊ iustitia. ⁊ ois moralis virtus prꝰ origine moderať aliq̄z passionez q̄z regulet operationē. Scō q̄ cū virtus sit de bono ⁊ difficili: vt supra li. ij. necesse ē prius frāgere difficultatem opponentē se virtuose electiōi q̄z perueniať ad bonitatē electe operatiōis. sed frangere difficultatem ē moderari ⁊ vincere impetū passiōis facilitatis difficultatē: peruenire vero ad operis bonitatē est reddere operatiōnē ipam reddēdo bonā quare ois moralis virtus prꝰ origine moderať alī quā passionē q̄z regulet operationez.

Sō aūt iustitia nō sola sit ex consequēti ⁊ quasi per accūs circa passiones ꝓbari pōt per octo rōnes quas facit philosophus ad ꝓbandū q̄ ois moralis virtus ē circa tristitias ⁊ delectatōes: supra. li. ij. i parte illa. Circa voluptates eni ⁊ tristitias. Quarū prima sic posset fieri. circa illa est iustitia nō solū ex cōsequēti nec per accūs imo per se ⁊ ex intentiōe ex quibus bō fit iniustus ⁊ ex quibꝰ aliť facť posset fieri iustus: sz ex delectatiōibus ⁊ tristitijs ⁊ ex alijs passionibꝰ bō fit iustus. puta ꝓpter cōcupiam pecunie vel honoris rapinꝰ aliena. Et ꝓpter tristitiā penurie non reddimꝰ aliena. quare iustitia ē circa bꝰmōi delectationes ⁊ tristias ⁊ circa cōcupiscētias ⁊ fugas occurrentes in mā sua sicut aliqua virtus moralis ceteras rōnes cōes poteris hoc mō ad iustitiā applicare. Scām cōclusionē probo prio q̄ inter cūcta que ex virtute ꝓueniunt illud ē principaliꝰ ⁊ itentiōe prius q̄ inter ea ē melius honestius pulcrius ⁊ felicius: sed int̄ cūcta que ꝓueniunt a quacūq̄z morali vtute opō bona ē qd melius. honestius pulcrius ⁊ felicius: vt supra. li. j. dicēte philosopho q̄ o'a hec existūt optis operationibꝰ: quare reddere opationē bonā ē principalius ⁊ itentōe prius int̄ cūcta que ꝓueniunt ex virtute. Sz forte dixeris

bñ ꝺm eſt ꝙ pꝛi⁹ ⁊ pꝛincipali⁹ iten-
ditur circa oēm ⅴtutē reddē bonam
opatiōz.ſ.intrinſecā nō ät extrinſecā
qꝛ in itrinſeca cōſiſtit felicitas. ꝺicaz
ꝙ tu ꝺeficis ꝺupl'r. pꝛio qꝛ tu int cun
cta que ⅴtutib⁹ attribuis pꝛi⁹ ⁊ pꝛin
cipali attribuis eis eē circa paſſiōes
⁊ p conſeqñs p⁹pōis eis oēs opatōes.

Scō qꝛ idē poteris ꝺicē ꝺe iuſti-
tia qꝛ ſil'r bꝫ opatōes intrinſecas ⁊ ex
trinſecas ⁊ ꝙ tuſtitia pꝛincipal'r red
ꝺit bonas opatiōes intrinſecas ñ tñ
extrinſecas cui⁹ oppoſitū conaris a-
ſtruere Scō pꝛincipal'r qꝛ int cun
cta que ſunt i ⅴtute ⅴl' a ⅴtute:illa pꝛi
us ⁊ pꝛincipali⁹ itenꝺunt que ꝺñant
felicitati hoim. ⁊ bonitati bituꝫ ⁊ p
que generat auget ⁊ ſaluat ⁊ ꝺiffini
tur ⅴirtus. Sꝫ opatiōes bone ſūt ꝺñe
felicitatis hoim:ⅴt ſupꝛa .li.i. ⁊ ſunt
ꝺñe boitat bituū:ut ſupꝛa.li.ij.ca .ij.
⁊ p eas ⅴtus generatur auget ⁊ ſal-
uat:ⅴt eoꝺē.li.ca.i. ⁊ p eas ꝺiffinitur
e.li.ca.v.ⅴbi ꝺī ꝙ ⅴirt⁹ eſt bitus q bñ
bñs pficit:⁊ ei⁹ op⁹ bñ ⅴel bonū red
ꝺit:quare int cūcta que ꝓuenūt a ⅴir
tute pꝛincipali⁹:⁊ pꝛi⁹ intendit opa
tōez reddere bonā:⁊ hoc ē regulare
ipam. Nec ⅴidere poſſū ꝙ aliqs ꝑriū
ⅴtxerit niſi ⅴel ex ignozātia ⅴel ex ali
qua nequitia Si enī ad ſpālia bo-
na ⅴtutū ꝺeſcēdam⁹.qs interi⁹ pote-
rit cōcipere ꝙ opa ⅴirtutū ñ intēdant
niſi i q̄tū a paſſiōib⁹ ꝓueniunt ⅴt iſti
ſōpniant. Hic enī ſtatim occurrūt
errozes plurimi i mozali phia. pꝛim⁹
ꝙ opatio nō intendat a ⅴirtute rōne
electiōis ſꝫ rōne paſſiōis.cū tñ ⅴirtus
opet ex electiōe ⁊ nō ex paſſiōe:ⅴt ſu
pꝛa.li.ij. per totū ⁊ i tertio per totū.

Scōs ꝙ opatio nō intēdat pꝛopt
ſe ſꝫ ꝓpter paſſionē.q.ſequela paſſio
nis:cui⁹ oppoſitū ⅴī ⁊ habet ſupꝛa i
ꝓhemio i illa parte.Hꝛia ⅴō queꝺaz
ⅴī eē finū. ⁊ i ſcō ⁊ i quarto i multꝭ
paſſib⁹. Tertī⁹ ꝙ operatio itēpe-
rati nō eſſet ⅴitioſa cum nō ꝓuenit ex
paſſione ſꝫ ex ꝑelectiōe: qꝛ tunc non
pertinēt ad itēperātiā cui⁹ oppoſitū
habem⁹ infra.li.vij.ca.x.ⅴbi tēpera-
tus reputat ꝺeterioꝛ i cōtinēte. quia
eligens ⁊ nō cōcupiſcēs operat ali-
qꝺ turpe. Itē quart⁹ ꝙ magis iter
eſſet ⅴtutis bñ pati ꝼm aliquā paſſio
nē q̄z bñ facē operādo:⁊ magis tur
pia nō operari q̄z bona operari :cui⁹
oppoſitū clamat philoſoph⁹.ꝺ. ꝙ ⅴir
tutis magis ē bñ facere q̄z bñ pati:⁊
bñ operari q̄z turpia ñ operari:ſupꝛa
li.iij.tractatu ꝺ hꝫbalitate circa pꝛin
cipiū.Quō g̃ ꝓt aliqs ꝺicere ꝙ virtu-
tes mozales nō ſint circa operatiōes
niſi ex cōſequēti iq̄ntū tales operatio
nes ꝓueniunt ex paſſionib⁹ cū hoc ꝺi
cere ſit euꝺenī veritatē ⁊ bonitatem
hui⁹ phie nequiter ꝺenegare. Ad
pꝛimū g̃ ꝺicēꝺū ꝙ illa ꝺio ⁊ cōtinua-
no ſit maledcā ſicut falſa facies enoꝛ
miter errare ſimplices. Ad ſcōm
etiā ꝺō.ꝙ iuſtitia ſicut ꝺicit philoſo-
ph⁹ ē ꝺirectiua operationū ⁊ cuꝫ hoc
moderatiua paſſionū. nec iſta repu-
gnant imo conſequūt ſe.

Lectio quinta.

Via ät iequale. Supꝛa egit
ꝺe legali ⁊ particulari iuſti-
tia ꝼm rōes cōes eaꝝ. hic ät
agit ꝺe cōparatōe eaꝝ ad iuicē. pꝛio
ät cōparat eaſ ꝼm eē.ſcō ät ꝼm ꝺicit
ibi. Itaq; ꝺe ea. Ad euiꝺētiā autē
pꝛime cōparatōis ꝼm cuſtratiū p̄acci
pit exemplū ꝺe pluri ⁊ inequali que
ſe bñt vt pars ⁊ totū. Hicit g̃ ꝙ qꝛ in
equale ⁊ plus nō ſunt iꝺem ſꝫ altez
eo mō quo pars ⁊ totū nō ſūt ſimpl'r
iꝺē. Sed altez ⁊ aliuꝺ ſic enī ſe bñt
iſta:qꝛ plus ē pars ſubiua ei⁹ ꝙ eſt i
equale. Ad ꝓbat qꝛ oē ꝙ ē pl⁹ ali
quo mioꝛi ⅴel pauciozi ē etiā iequale
illi.ſꝫ nō cōuertit qꝛ nō oē inequale
alicui eſt pl⁹ ⅴel mai⁹ illo.ſicut.n. pl⁹
eſt iequale pauciozi·ſic etiā pauci eſt
iequale pluri. Qꝛ g̃ ſic ſe bñt pluſ
⁊ inequale.manifeſtū ē ꝙ iequale ⁊
illegale nō erunt iꝺē.ſꝫ altez: eo mō
quo pars ⁊ totū per rōnem factā:qm
oē iequale in cōcatōe hoim eſt etiam
illegale ⁊ p̄ ſciones legū.ſꝫ ñ ꝓuertit

qz nō oē illegale ꝛ legi ꝯriū ē i equa
le in cōicatiōe: puta ebrietas ꝛ sil'ia
in qbus hō pzio peccat in se ipm. hec
g̃ se bñt sicut ps ꝛ totū sicut dictū est
de pt'i ꝛ in equali. Et iō iniustū ꝛ in
iustitia vtroq; mō sūpta nō sunt eadē
sed altera qz se bñt sicut ptes ꝛ tota
qz inuustū inequale ꝛ iniustitia iequa
lis sunt ptes ꝛ iniustū illegale ꝛ iu-
stitia illegalis sunt quedā tota: vt vi-
sum ē ꝛ expositū. hec eni iniustitia ie
qualis ē ps totius iniustitie illegalis.
sil'r etiā iustitia inequalis oppō ps ē
iustitie illegalitati opposite: Et hoc
idē intellige de iusto ꝛ iniusto. Lō
sequent ibi. Itaq; de ea. Lōpat istas
iustitias ꝛ iniustitias ſm dici oñdens
q̄ de altera dicendū ē ꝛ de altera di-
cendū nō ē. pzio g̃ ꝓponit qđ dđ ē de
iustitia pticulari ꝛ nō đ legali. Se
cūdo reddit cām quare nō ē dđ de le
gali ibi. Scđm bas eni manifestū. ter
tio quare dđ ē de pticulari ibi ei' aūt
que ſm ptē. Dicit g̃ pzio q̄ dđ ē de iu
stitia que ē i pte. hoc ē de pticulari ꝛ
de iniustitia pticulari ꝛ de iusto ptcu
lariter sūpto ꝛ de iusto sil'r sumpto.
Non ē aūt dđ de iustitia vl'r ꝛ legalit̃
sumpta. imo dimittat illa iustitia or-
dinata ſm totā virtutē que. ſ. adequa
tur oi virtuti: ꝛ dimittat etiā iustitia
ei opposita illa inq̄ iustitia dimittat:
que existit vsus totius virtutis in or-
dine ad aliū. Et sil'r illa iniustitia di
mittat que existit tori' malitie. ꝛ sil'r
dimittat iustū legalit̃ sumptū: ꝛ iniu
stū illegalit̃ sūptū. Lonseqnter ibi
Scđm bas eni manifestū reddit cām
duplicē quare ꝓnūc non ē ap̄li' dđ de
legali iustitia. scđam reddit ibi facti-
uā aūt totius. Dicit g̃ pzio q̄ iō nō est
dđ de legali iustitia ꝛ iustitia qz ma-
nifestū ē ut. i. quō determinād est ſm
bas iustitiā ꝛ iniustitiā. eo q̄ fere mul
ta de numero legaliū opez̄ ꝓcepta
sunt a tota virtute q̄ apparet qz p̄ce-
pta sunt a lege. Lex eni p̄cipit viue-
re ſm vnāq̄q; virtutē. ꝛ ꝓhibet viue
re ſz vnūq̄q; vitiū. Si igit̃ sūt p̄cepta
a lege vident etiā esse p̄cepta a tota
virtute. Est eni sciendū q̄ oia que
p̄cipit lex ꝓcipit etiā virt' duplicit
vno mō in rōne ꝓncipij mouent̃ ſm
q̄ virtus inclinat legislatorē ad p̄cipi
endū opa virtuosa. alio mō in rōne fi
nis ſm q̄ legislator intēdit. ciues su-
os facere virtuosos p opa virtuosa.
sic g̃ cūcta legalia que sūt virtutū opa
sunt a tota ꝛ ab oi virtute p̄cepta. Di
cere igit̃ de hac iustitia que secū tra-
hit vsum quarūlibz virtutū ꝛ opa ea
rum. nō esset nisi dicere itez̄ de oibus
virtutibus de quib' i quarto dictum ē
hoc autē ē evident̃ supfluū ꝛ incōue-
niēs. Lōseqnter ibi factiua antez̄.
reddit aliā cām ꝛ ē i sūma: qz nō spe
ctat ad pñs negociū dicere de illa iu
stitia que ē tota virtus. Sciendū ē
eni q̄ tota virt' ē que reddit totū ha
bentē bonū: ſm q̄ ē ei' virt'. hñs aūt
virtutē pōt dupliciter dici tot' bonus
vno mō vt ciuis tot' bon': alio mō vt
hō tot' ꝛ simpl'r bon': ꝛ ſm hoc ſtus
tota pōt dici dupl'r. vno mō vt virtus
boni ciuis: alio mō vt virt' boni hois
Si aūt virt' tota dicat tota qz boni ci
uis cōstat q̄ nō spectat ad pñs nego-
tium sed ad libz̄ politice. Si vero su
mat virtus boni hois adhuc ē dubiū
donec determinatū fuerit: vtz̄ sit ea-
dem virt' boni ciuis ꝛ boni hois que
tractat tertio politice. Et iō nōdū de
b'mōi cōi iustitia ē dicenduz. Hoc
autē intendit philosophus dicere: q̄
opa factiua tot' virtutis: p que. ſ. pōt
generari tota virtus sūt quecūq; opa
de numero legaliū opez̄: que sunt
posita p legē circa disciplinā. ꝛ infor
mationē ciuium que ē ordinata ad cō
mune bonuz: hoc autē mō sumpta vir
tute tota cōstat q̄ ad politicū spectat
dicere de ip̄a: qz disciplina ꝛ iforma
tio ciuium spectat ad ip̄m. De ea
vero virtute tota: que ſm vnāq̄q; di-
sciplinā singularium hoim notificat:
ꝛ ſm q̄ virtutē hō est simpl'r ꝛ totalr

bonus bono vel bonus ciuis: vtrū de ista specie dicere ad presens negotium: vel determinandum est posterius postq̄ determinatum fuerit an sit idem esse bono viro diffinitiue ꝛ esse bono ciui. vel an sit idem simpliciter esse hominem bonū ꝛ esse ciuem bonum: hoc autē determinabitur. tertio politice. ꝛ ideo vsq̄ tunc differatur.

Consequenter ibi. ⁊Eius aūt que secundum partem⁊. Reddit causam quare de particulari iustitia sit dicendum que in summa est hec: quia nec de ipsa nec de aliqua specierum eius dictum est adhuc: Nec spectat ad aliquod aliud negotium: vt patet ex diuisione eius per multas species. primo ergo particularē iustitiam diuidit in duas species. d. q̄ eius vel illius iustitie que est secundū partem idest particularis. ꝛ ius iusti: q̄ fm ipsam dicitur iustum vna species est illa iustitia que est directiua hominis in distributionibus bonoꝝ vel pecuniaꝝ. vel aliorum quoꝝcūq̄ partibilium hominibus cōicantibus vrbanitate. qui sc̄z habeant aliquid cōmune partibile distribuendum singulis. Ad autem in huiusmodi distributiōibus possint eē iustitia ꝛ iniustia contente sub equalitate ꝛ inequalitate probat q̄ in his est idest contingit habere equale. vel inequale alterius ab altero fm dignitates suas. contingit enim q̄ singuli habeant fm proportiones dignitatū suarum. ꝛ sic habetur equale. contingit etiā q̄ habeant plus vel minus vltra vel citra proportiones: ꝛ sic habetur inequale. Est autem sciendum q̄ hec iustitia discernit distribuentem ꝛ contributionem. Est enim distributio collatio alicuius cōis in singulos. contributio vero cum sit collatio a singulis in cōmune. cum a distributione nominatur tota ista species iustitie. Posita vero vna spē iustitie ponit aliam. d. q̄ vna alia a prima specie iustitie est illa que est ad directiua in cōmutationibus in quib⁹ fit collatio vel translatio ab vna parte i alteram. iustitia enī distributiua respicit habitudinem inter totum ꝛ ptes: cōmutatiua vero habitudinez inter partem ꝛ partem. Secundo ibi. ⁊ Huius autem partes⁊. subdiuidit iustitiā cōmutatiuam. d. q̄ h⁹i cōmutatiue sunt due partes: quia cōmutationum alie sunt voluntarie alie sunt inuoluntarie

Tertio ibi. ⁊voluntarie. Subdiuidit cōmutationes volūtarias. d. q̄ voluntarie sunt tales puta emptio i qua quis acquirit sibi rei aliene dñiuz. vēditio in qua transfert ius rei sue i alterum. Mutuatio in qua cōcedit ad tempus rem suam alteri. Fideiussio i qua se constituit de bitorem p̄ alio. illo deficiente. vsus in quo transfert vsum rei sue in alterum salua sibi p̄o prietate rei. Depositio in qua transfert custodiam rei sue in alterꝝ. Conductio in qua concedit vsum rei sue alteri recepto p̄recio ꝛ saluo dominio. Dicuntur autem huiusmodi cōmutationes voluntarie: quia earum p̄incipium est voluntarium. In his enī oibus requirit voluntas ꝛ consensus partium. Quarto ibi. ⁊Inuoluntariū⁊. Subdiuidit cōmutationes inuoluntarias. d. q̄ alie sunt occulte sc̄z ille que sunt in volūtarie propter ignorantiā alterius partis. cuiusmodi sunt furtum. i. cōtrectatio rei aliene inuito et ignorante dño. Mechia. i. adulteriū que ē cōtrectatio vxoris aliene ignorante viro. veneficiū. i. veneni mistratio. ignorante eo cui mistrat. Paragogia. i. diuinatio vel attractatio rei que in ea futura erat ad aliam partē sicut fit de aqua que nō p̄hibita. vētura erat ad molendinū meū. vel si testator p̄oponebat mihi legare domū illa domus erat futura mea. nō p̄hibito testatore. Serui seductio. i. calida persuasio vt recedat a domino suo Homicidium sic q̄ nesciat quis fecerit vel q̄s sagittā interfectricē emisit

Falsum testimoniuz de re de qua ueritas querebat. hec enī oēs cōmutationes sunt inuolūtarie qr occulte. Alie vero sunt inuolūtarie. qz sunt violēte. Duo enī causāt inuolūtariū. s. ignorantia ꝛ violētia: vt supra. li. iij. Violente g̃ sunt verberatō citra mortem. vinculū. i. incarceratio. mors. i. patēs interfectio. Rapina. i. rei aliene. sublatio manifesta. Orbatio. i. pentum interfectio vel asportatio ꝛ relagatio. ꝑ mēbroz mutilatio. accusatio. i. manifesta crimis ipositio. Iniuriatio puta subsanatio vel derisio vel vituperatio vꝑ cōtumeliosa ipperatio cū suis similibus. Hic autem occurrūt duo dubia de mechia: primū qz supza lectione precedenti. mechia fuit attributa luxurie. ꝛ sublata huic iniustitie. hic autē attribuit isti iniustitie. Scōm qz mechia non videt esse occulta alicui eoz qui i ea cōicant: sicut sūt adulter ꝛ adultera. Dicendū g̃ ad primum ꝙ mechia pōt cōsiderari dupl'r vno modo sub p̄cisa habitudine viri ꝛ mulieris qui piter cōmiscēt. ꝛ tūc cōsideraī p̄cise vt spēs. luxurie ꝛ intēperantie ꝛ nullo modo iustitie: ꝛ hoc mō sumpsit supza philosoph⁹ mechiā Alio mō cōsideraī pōt sub habitudine p̄cisa adulteri viri ad viz: cui⁹ vxore abutit. Et hoc mō mechia ē p̄cise spēs iniustitie: qz iste adulter contractat rē alienā iuito dño: qz mulier sui corporis ptātem nō habet. sz viz. Et hoc mō etiā ipa mulier ē iniusta ut ad viz suū relata: qz corpus qō viri sui ē ad talē vsū: tradit alteri iuito domio.

Si aūt cōtingeret sicut sepe cōtingit ꝙ fieret de cōsensu viri: tunc talis mechia eēt simpl'r luxuria. ꝛ nō iniustitia vt hic eā sumit philosoph⁹. Ad scōm aūt dōm ꝙ mechia est occulta ei q̄ patit iniustitiā. ꝛ ipe cōicat in hac mechia: quoniā habet ibi rem suā scz corpus vxoris.

Questio octaua.

De euidentiā divionis legalis iustitie a pticulari. querenō est vtz legalis iustitia distinguatur a pticulari. ꝛ ab alijs virtutibus p esse ad altez. Et arguit ꝙ sic: primo qz de ipsa dicit ꝙ sola ipa virtutum est alienū bonū. supza cap. iij. Et hoc infert ex eo ꝙ ē vsus perfecte virtutis ad altez. Scōo qz ipsa sola pficit hoiem vt habentē esse ad altez: puta vt ciuē: quare videt ꝙ ipsa sola habeat esse ad altez. Sed oppositum arguit qz ꝙ de ipa dicit. s. ꝙ est alienū bonū. etiā de iustitia pticulari dicit ifra cap. xj. quare p hoc non differt legalis iustitia a pticulari iustitia. Itē hoc idē videt de magnificentia: que sūptus magnos facit: non circa se sed circa oia negocia: ꝛ p consequens videt ꝙ magnificētia sit alienū bonū. magis q̄z ꝓpziū. Dicēdū g̃ ꝙ virtutē mozalē eē ad alterum pōt intelligi triplici ex cā. s. vel rōne opationis que trāsit in altez vel rōne cuius modi ꝙ redundat ad altez. vel rōne pfectibilis qō ē ad altez inquantū ē pfectibile: His g̃ p̄missis ad qōem dicēda sunt quinq;. primū ꝙ oīs moralis virtus in genere bz principalez opationē ad altez transeūtē. Secūdū ꝙ bz comodū redūdāt ad altez. Tertiū ꝙ habet pfectibile ad altez referibile. Quartū ꝙ per eē ad altez iustitia legalis differt in genere. Quintū ꝙ per hoc nō differt a ceteris virtutibus in spē. Primū probat inductiue fm ꝓcessū philosophi. primo quidem qz generatio ꝓlis casta que est opus tēpantie transit ad altez. s. ad vxorē ꝛ ꝓlem: sub tēpantia tamē sūt alique virtutum spēs: que nō habent operationē ad altez trāseuntez. sicut sunt ille virtutes que p̄cise custodiunt corpus humanū: sicut sobrietas ꝛ virginitas ꝛ vidualis castitas: illa tamē spēs tēpantie que regulat vsum naturalem hūani corpis ad ꝓcreationem ꝓlis que dicit coniugalis castitas. bz

pricipalē operationē ad alterū trāseū
tem ⁊ hec videt eē p̄incipaliōz ſpēs
tempantie. qz virtus p̄icipalius reſ
picit vſuz rei q̄ cuſtodiā rei vt. ſupza
tractatu de liberalitate q̄uis alie ſpe
cies i quibuſdā excellāt iſtaz: Se,
cūdo appz idē circa fortitudinē: qm̄
inuadeī ⁊ expectare hoſtes rei publice
que ſūt opationes p̄icipales fortitu
dinis trāſeunt i altez. puta in hoſtes

Tertio qz dare liberale trāſit i al,
tez. iiij. qz operi magnifice circa diuia
⁊ circa comunia. trāſit i alterum. v. qz
magnanimiter honoꝛes aſſumere ⁊
magnanimē aſſumptos amiſtraze trā
ſit in altez. Nemo enī honoze vti
tur ad ſe ipm. Sexto patet idē de
euphylotima. Septimo qz amicabi
liter ⁊ facere cōmunicare ceteris i re,
bꝰ ⁊ ſermonibꝰ trāſit ad alterum.
Octauo qz veritatē ceteris mānifeſtaī
trāſit i alterū. Nono qz cutrapeli,
ce luere cū alijs trāſit ad alteruz.
Decimo qz iuſte diſtribuere ⁊ p mu,
tare trāſit in altez. Et ſic pz quo,
mō pricipales opationes virtutū ſum
ptarū in genere vniuerſaliter omnes
trāſeunt ad altez. Quod aūt om,
nis virtꝰ moꝛalis bēat cōmodū redun
dās ad altez ꝓbatur. p̄imo rōne. qz
opatio virtuoſa i altez trāſiens. vel ē
q̄tum ad iſtuz trāſitū ocioſa. nec com
moda nec i comoda. vel ē ſimpliciter
nociua nō fructuoſa. vel ē frucruoſa ⁊
cōmoda. Nō poteſt dari q̄ ocioſa
qz ſicut nec natura nec ars bz aliqd
ocioſū ſic nec moꝛal virtus melioꝛ exi
ſtens arte: Nec poteſt dari q̄ noci
ua. ⁊ nō fructuoſa. qz ſic virtꝰ eēt ma
lina valde pnitioſa. Dabitur g̃ q̄
q̄tuz ad iſtū tranſitū erit fructuoſa ⁊
cōmoda. Nō aūt illi a quo trāſit g̃ cō
moda illi alteri i quē trāſit vel illi alte
ri ꝓp̄ quē tranſit ſicut accidit i ſuſpē
dio maloꝝ hominū quoꝝ punitio redū
dat i bonū rei publice quare vniuerſa
liter cōmodū virtutū moꝛaliū redūdat
ad altez. Secūdo ꝓbari poteſt in

ductiue ſicut priꝰ de tranſitu. Induc
g̃ primo p̄ te ipſum. Quod autē ſm
per virtutes moꝛales perfectibile ſit
ad altez referibile pz breuiter. qz hō
per eas perfectibilꝫ vel pfectꝰ. poteſt
ſm eas ad alterū operari vt vſuz eſt
quare homo vt per eas perfectibilis
ē ſecūdū eas ad alterū referibilis ⁊ p
eas perfectus ē ad alterū ſecūdū eas
relatus. ſicut poteſt dici tēperatꝰ cir,
ca vꝛozē tēperatus fortis ad hoſtes
fortis. liberalis idigentibus liberal
⁊ ſic de alijs. Quod autē legalis
iuſticia per eſſe bijs tribus modis ad
alterū. differat a virtute i genere p̄o
bat. qz ſecūduz intēionē philoſophi
⁊ ſecūdū expoſitionem Euſtratij· vir
tus vt virtus i genere. nō imporꝛtat ni
ſi perfectionē ⁊ bonitatē ſubiecti vir
tuoſi bōtis virtutē. ⁊ operis virtuoſi
peracti ſecūdū virtutē vt pz per eius
deſcriptionē dicit enī virtus qui bōtē
bñ perficit ⁊ eiꝰ bonū opꝰ ⁊ bene red
dit ſupza. li. ij. vel dicit q̄ ē diſpoſitio
perfecta ad opꝰ optimū. vel dicit q̄ ē
vltimū depotētia ad bene eē. ⁊ ad be
ne operari. vij. phiſicorum vel dicitur
q̄ ē habitꝰ electiuꝰ imedietate exiſtēs
⁊c. ſupra. li. ij. In nulla vero iſtaz de
ſcriptionū icluditur ſimpliciter eē ad
alterū hominē. Juſtitia vero i ſua no
minis ratione icludit ⁊ imporꝛtat eſſe
ad alterū. vt fuit ſupza expoſitum.
Et ideo vniuerſaliter quelz virtus vt
ē habitus ⁊ perfectio bōtis dicit vir
tus eiꝰ vt aūt ē opeꝛatrix ad altez vl
p̄curatrix alieni boni ſ̄ iuſtitia eiꝰ qō
aūt legal iuſtitia p̄ eē ad altez nō diſ
ferat viuerſalr a virtutibꝰ i ſpē pz q̄m
f rōnes ſpecificas icludit eē opatuū
ad altez ⁊ eē coitatiuū ſui bōi ad alte
rū vt pz iductiue. opatō nāqz tēpantie
difert ſicut bonū ⁊ malū cū trāſit i ſuā
vl i nō ſuā ſimlir fortē eē ad ibecilles
ē ivirile vt ſupza tractatu de magna
nimitate eē aūt fortē ad robuſtos ⁊
validos ē virile ⁊ ſic de ſingulis indu
cēdo iuenimꝰ q̄ in oībus virtutibus

fit determinatio actuū ꝛ opationum ꝑ ad quos opz vel nō opz ꝛ qb⁹ opz ꝛ qbus nō opz quare virtutes i ſpē i cludūt eē ad altez ꝙ tū nō icludunt i genere ſicut ſcia icludit i ratione ſua eē ad ſcibile nō tamē i ratione bitus nec i ratiōe virtutis nec i ratione qualitatis que tamen dicūt eē genera eī ſubalternati ſuppoſita .Dicit g̃ ꝙ liberalitas ē virtus ſm ꝙ ē pfcio. ꝛ bonuz hois liberal'.Et oī ꝙ ē iuſtitia ſz ꝙ ē bonū paupis ꝛ egēi. Argumēta vero ꝑ ꝛ cōtra pūt ſequi ꝛ ſcōm ꝑ dicta ꝛ uias ſuas .

Lectio ſexta.

Alia autē ꝛ iuſtus inequal'] Poſt q̄s diuiſit iuſtitiā pticularē a legali ꝛ iterum iuſtitiā particnlarem diuiſit in diſtributiuam ꝛ commutatiuam .Hic conſequenter agit de iure iuſto ꝛ iuſtitia diſtributiua. Prio autē manifeſtat b⁹ mōi iuſtū .ij.iuſtuz ei oppoſitū ibi[Iniuſtū aūt ꝙ ꝓter ꝓportionale] De iuſto autē ꝛ iure mānifeſtat.ix.cōcluſiones primaz ꝙ iuſtū ē mediū iuſtoꝝ.ij.ꝙ habet ad min⁹ quatuor ℓminos duas res ꝛ duos homines ibi[Eſt aūt equale].iij. ꝙ ius exigit ꝙ ꝓportio rerū diſtribuē darū fiat ſz ꝓportionē ꝑſonaliū meritorū ibi[Et eadē erit qualitas].iiij ꝙ iuſtū pōt eē taz i numero mōadico q̄z i numero materiali ibi[Eſt ergo iuſtum] .v.ꝙ ꝓportionalitas tal' iuſti iq̄ſtū ꝓportionalitas regrit.iiij.termi nos vl' ſm rez vl' ſm rationē ibi[In quatuor minimis] vj.ꝙ ꝓportionalitas ſiq̄tū iuſta requirit.iiij. termios realit diuiſibiles ibi[Aō aūt iuſtū] .vij.ꝙ iuſtū ſit ꝓportionale regrit .v. ꝓportiones ibi[Erit g̃ vt.a.termin⁹] .viij.ꝙ ꝓportio hui⁹ iuſtitie ē geometrica ibi[Vocat aūt].viiij.ꝙ ē non cōtinua ibi[Eſt aūt nō cōtinua].

Ad primā cōcluſionē ſic arguit. equale ē mediū iuſtoꝝ . Sz iuſtum ē illud equale. quare iuſtū ē mediū iuſtoruz. Hui⁹ rōis ꝓbat primo maiorē ſo minorē ibi[Si igit' iuſtū] . iij. repetit maiorē ibi[Quia aūt equale].iiij. infert cōcluſionē ibi[Juſtū mediū]maiorē ſic ꝓbat. In qualicūq; operatione ē plus ꝛ min⁹.i tali pōt eē equale ꝙ ē mediū iter plus ꝛ min⁹.Sz i opatione iuſta viri iuſti ē plus ꝛ minus quare i tali pōt eē equale ꝙ ē mediū iter pl⁹ iuſtuz ꝛ min⁹ iuſtū. Hui⁹ ꝓ ſimili ponit prio minorē.o.ꝙ ſicut ſupza dictū fuit iuſt⁹ ē iequalis iequaliter opañ ꝛ op⁹ iuſtū iequale ꝛ p cōſequēs i tali opatione iuſta ē pl⁹ ꝛ minus .ij.infert cōcluſionē ibi[Manifeſtuz q] ꝛ pz.iij. ponit maiorez ibi[In quali eni opatione] ꝛ pz. Probatio aūt minoris ē clara ꝛ cetera patēt .ij.cōcluſionē ꝓbat ibi[Eſt aūt equale vt i minimis] Intēdēs ſic arguere. Omne reqrēs plura qbus cōtigit pati iuſtū ꝛ iuſtū ꝛ plura i qbus poſſūt pati iuſtū ꝛ iuſtū ipz exigit ad min⁹.iiij. terminos.duos.ſ.bomines qb⁹ cōtigit pati iuſtū ꝛ iuſtū ꝛ duas res i qbus bomines pati poſſūt iuſtuz ꝛ iuſtū. Sz iuſtū. eſt huiuſmōi quare exigit ꝛc. Hui⁹ rationis p̄mittit primo uizturē minoris ſo cōcluſionē ibi. [Neceſſariū g̃].iij.minorē ibi[Quibus eni cōtingit] Pro vizture minoris hūda p̄accipit.iij.intēciones iuſti que ſūt eē mediū.eē eſſētiale eē iuſtū .o.ꝙ eſſentiale ē ut i minimiſ.i. paucis ſumis.q.o.ꝙ ad min⁹ ē i duob⁹ q: nihil ē equale ſibi ipi ꝛ tamē neceſſariū ē:ꝙ iuſtū ſit mediū ꝛ ꝙ ſit equale. ꝛ iō ezit ad aliqd ſm ꝙ fiet cōparatio e qualitatis ꝛ erit qb⁹dā qbus cōtigit pati iuſtū ꝛ iuſtū.ꝛ ſic tali iuſto debetur eē mediū ꝛ eē equale·ꝛ cū boc eē iuſtū a ꝓpria ſpecie. Cōſequēt ibi [Et ſz ꝙ qdē]. Infert ex qualz itentiōe vnū cozrelariuz.o.ꝙ iuſtū ſm ꝙ ē mediū ē mediū aliquoꝝ.boc ät it̄ que mediat ſunt pl⁹ ꝛ min⁹ i ope. Itez ſm ꝙ ē equale debeꝫ duob⁹ ſm que fi at equalitas puta ſm duas ptes pecunie vl' ſimiliū. Itē ſm ꝙ iuſtū eſt

iuſtū debeꝯ aliqb⁹. qbus cōtigat pati iuſtū ⁊ iiuſtū. res aūt ianimate vel irrationales nec iuſtū nec iiuſtum pati pūt. ⁊ iō opz ꝙ ſint homies · Hijs ꝫ p̄miſſis ifert cōcluſionē. v. ꝙ neccſſariū ē iuſtū eē i quatuoꝛ minimiſ. hoc ē ad min⁹. q. v. i pauciſſimis qꝛ nō p̄ot eē i pauciozib⁹. Poſtea recipit minoꝛē ex p̄miſſis. v. ꝙ ve iſtis. iiij. duo ſunt qbus cōtigit ens iuſtū pati ſicut ⁊ iiuſtū. hoc aūt opz eē homines.

Ite alia duo ſunt due res i qbus contingit hominem pati iuſtū. Et ſic ad minus opz eē. iiij. tezminos hui⁹ iuſti. Alia vero duo quoꝝ ip̄m iuſtū eſt medīū hic nō connumerat. qꝛ illa duo excludunt p rationē iuſti. ſ. pl⁹ ⁊ min⁹. ſz hec. iiij. p̄ſupponunt ad rationē iuſti excluſis exceſſu q ē in pl⁹ ⁊ defectu q eſt i min⁹. Tertiā concluſionē p bat ibi [Et eadē erit] Primo aūt ponit eā ſcōo ꝓbat eaz ex frequēti cōſuetudine ibi [Sz hinc pugne] ⁊ tertio ex comuni conformatiōe ibi [Adhuc ex eo ꝙ ſcōm dignitatē] Dicit ꝫ prio ꝙ ve iure ⁊ natura hui⁹ iuſti erit eadē equalitas. i. ꝓpoꝛtio p̄ſonaꝝ qb⁹ iuſtū ⁊ ius ſuū redoīt ⁊ rerū i qb⁹ iuſtū redditur. qꝛ ſicut illa vꝫ illi homines būt ⁊ recipiūt res in qbus redoīt eis ius eoꝝ. Sic etiā. i. ſcōm ꝓpoꝛtionē eādē ſe būt illa. i. illi homines q ius ſuū recipiūt. Verbi ꝫ. qꝛ ſi homines nō ſūt equales ⁊ merito ⁊ cā quare fit eis bonoꝝ diſtributio. ip̄i etiaz būt non equalia. poſito enī ꝙ duo mercatoꝛes cōtulerint ve bonis ſuis i vnuz capitale. vnus quidē centū libzas. alteꝛ vero quīquagīta. cū eo aūt capitali lucꝛenf. ccc. aureos: Nunc aūt i diſtributione lucri qꝛ iequaliter meruerant ⁊ iequaliter cōtulerāt ad capitale inequaleſ poꝛtioneſ recipiēt. tamē ve lucro recipiēt ſcōm ꝓpoꝛtionē eoꝝ que poſuerāt i capitali: qꝛ ſicut vnus poſuit plus i duplo q̄z alter. ſic ve lucro recipiet plus i lucro q̄z alter qꝛ recipiet ducētos aureos ⁊ alter tantūmodo cētū. Cōſequēter ibi [Sz hic pugne]

pꝛobat cōcluſionē ex frequēti cōſuetudine. v. ꝙ hinc naſcunf frequenter pugne ⁊ accuſationes ptiū iter ſe qñ vel illi q immerito ſunt equales i diſtributione nō būt nec ſuſcipiūt equalia p̄mia. vel quādo illi q nō ſunt equales ſuſcipiūt equalia. hoc aūt nō eēt niſi qꝛ iuſtū ē ꝙ equalib⁹ imerito diſtribuanf ⁊ redoanf iequales portioneſ ve p̄mio. homines enī iuſtū paſſi clamāt ⁊ accuſant diſtribuētes. Cū aūt habēt ꝙ iuſtū ē pauſant. tacēt. ⁊ qeſcunt. Quare pz ꝙ ve iure ē ꝙ ꝓpoꝛtio rerū diſtribuēdaꝝ fiat ſcōm ꝓpoꝛtionē p̄ſonaliū meritoꝝ. Cōſequēter ibi [Adhuc ex eo] ꝓbat idem ex comuni cōfoꝛmatione. v. ꝙ hec cōcluſio ſupꝛa dicta ē adhuc amplī⁹ mānifeſta. ex eo ꝙ fit i ciuitatib⁹ ſcōm dignitatē. omneſ enī i quacunq; ciuitate cōſtituf oꝓꝛteꝛe eē i diſtributionibus menſurā ⁊ regulaz ſcōm dignitatem quandā i qua dignitate ponūt merita reſpectu bonoꝝ diſtribuēdoꝝ. Sic videlicet ꝙ ſcōm ꝙ p̄ſone ciuitatis ſe habēt ad illud ꝙ i ciuitate dicit dignitas ſcōm illā ꝓpoꝛtioneꝫ eis diſtribuantur bonores: Tamen nō omnes diues ſcōm diuerſas ciuilitates oꝛdinati dicūt eē vnā ⁊ eandeꝫ dignitatem que mereaf bonorari. Sz democrati ci dicūt illā dignitatē eſſe libertatem. iſti ſunt plebei qui nō pꝛificanf maꝛoꝛibus niſi i ſola libertate. ⁊ idcirco libertatē extollūt. Oligargici vero dicunt banc dignitatē eſſe diuitias. Iſti ſunt burgenſes potētes ⁊ diuites qui diuitiaꝝ facultatē extollunt qꝛ i ea ceteros antecellūt. Quidā aūt nati ex oligargicis dicūt banc libertateꝫ eſſe nobilitatē generiſ. Iſti deſcendunt ex antiquis diuitib⁹ ſz ipſi nō ſunt diuites ⁊ ideo extollunt illud in quo pꝛecellūt. Ariſtocratici vero ſicut bom ⁊ virtuoſi dicūt banc dignitateꝫ eſſe virtuteꝫ que ſola meretur bonozari ſcōz virtutem. vt ſupra. tractatu ve magnanimo. quare boc vniuerſaliter conceſſum ē ꝙ ꝓpoꝛtio diſtribuēdoꝝ bonoꝝ

ꝺz ſequi ꝓꝑtionē meritoꝝ in eis q bus fit ꝺiſtributio. Ad euidentiam aũt huiꝰ ꝑticule notabiſ q tres ſũt ꝛec ti pricipatꝰ.ſ. regnũ vbi principatur vnꝰ ad comune cõferẽs vel comodum ariſtocratia vbi prnicipanſ pauci vir tuoſi ꝛ boni ad comune cõferẽs. Po litia vel policratia vbi pricipanſ mul ti ad comune cõferẽs. Tres vero ſũt trãſgreſſiones.coꝛꝛuptiones.ꝛ obliq tates iſtoꝝ.trãſgꝛeſſio regni ẽ tyran nis vbi principaſ vnꝰ ad ꝓpriũ cõfe, rens. Tranſgreſſio vero ariſtocratie. oligarchia vbi pauci ad ſua ſola como da. Trãſgreſſio vero politie. Demo, cratia vbi pricipanſ multi plebei ad ſua comoda cũ ıactura maioꝝ.hec aũt habenſ i.li.viij.cap.x.ꝛ.iij.ꝛ iiij. po litice. Et ex biſ põt videri motiua eo rũ q ꝺiuerſimode opinanſ de dignita te. Quartã cõcluſionẽ ꝺeclarat ibi ⌊Eſt g̃ iuſtũ ⌋ Arguẽs ita. ꝓꝑtiona le põt eẽ taz i numeꝛo monadico quã nũero materiali. Sz hoc iuſtũ ẽ ꝓꝑꝛ tionale: g̃ poteſt eẽ ꝛc. Huiꝰ ratio, nis pꝛimo ifert ex ꝑmiſſis minorẽ .ꝺ. iuſtũ g̃ ẽ ꝓꝑtionale vt ꝓbatũ ẽ i ꝑ, cedẽti cõcluſione. ſcꝺo aꝺꝺit maioreꝫ .ꝺ.ꝙ ꝓꝑtiõale nõ ẽ ꝓꝑium numeri monadici. i. vnitarij q ẽ ex ſimpliciꝰ vnitabiliꝰ cõſtitutꝰ ſicut numerus cẽ tum ꝺenarioꝝ cuius quelibz vnitas ẽ ſimpliciter vna. Sz etiã ꝓꝑtionale iueniſ i omni numeꝛo qualitercũq; ſit puta ſi ẽ numerꝰ materialis. q cõſti, tutꝰ ex numeris. ſicut numerꝰ centum ſoldoꝝ q cõſtat ex ꝺuoꝺeniſ. quare aũt ꝓꝑtionale tnũeſ i omni numero aſ ſignat cãm q ꝓꝑtionalitas ẽ equa litas ꝓꝑtionũ que poꝛtio nõ poteſt eẽ numeri ad numeꝝ. quare ꝓꝑtionalitaſ fundari poterit ſup numero .iiij. numeroꝝ. Nõ ſolũ i numero. iiij. vnitatũ. verbi gratia. ternariꝰ ſe habet ad binariũ i ſex q altera ꝓꝑtione ꝺuoꝺenariꝰ vero ad octonariũ i eadẽ ſex q altera ꝓꝑtione. q igiſ vꝛo biqz ẽ ſimilis ꝓꝑtio ideo cõſurgit ꝓꝑtionalitas que fundaſ i nume ro ꝑictoꝝ.iiij.numeroꝝ. Quintaz concluſionem declarat ibi ⌊ Et i.iiij. numeris.ꝺ.primo ꝙ talis proꝑtio nalitas ẽ in quatuor numeris.i. pauci ſimis. ſic ꝙ in pauciozibꝰ eſſe nõ põt. oꝑtet eniz eſſe quatuoꝛ terminos. re vel ratione diſtictos. Scꝺo pro bat eã.ꝺ.ꝙ manifeſtũ ẽ ꝙ quatuoꝛ ſũt fundamenta huiꝰ ꝓꝑtionalitatis qñ.ſ. omnia fũdamenta realiter ſunt diſticta ꝛ diſcreta. quare hac proba, tione nõ iꝺiget ſz etiã ſunt quatuoꝛ ꝛ rationem qñ non omia ſũt ꝺiſtincta ſz ꝛ cõtinua. qꝛ iterius vno vtitur vt ꝺuo bus ꝛ ꝺicit iꝺem bis. Et iõ ſi nõ ſunt ſcõm rem quatuoꝛ. tamẽ ſcõm rõnem erunt quatuoꝛ. puta ſi ꝺicaſ ꝙ ſicut ſe habet pars que ẽ. a. ad partẽ que eſt .b. ſic pars que ẽ. b. ad partẽ que eſt .g. Et ſic bis eſt ꝺicta ꝑs que eſt. b. quare qr. b. ponit bis erunt iaz pro, ꝓꝑtionata quatuoꝛ ſcõm rationẽ. q̃z uis nõ niſi tria ſcõm reꝫ. Et ſic ꝑz ex emplarit̃ iterminiſ illa cõcluſio ꝙ pro ꝓꝑtionalitas vt ꝓꝑtionalitas re qrit quatuoꝛ ẽminos ſcõm reꝫ vl̃ ſcꝺz rationẽ. Sxtã cõcluſionẽ ponit ibi ⌊Eſt aũt ꝛ iuſtũ ⌋.ꝺ.ꝙ q̃zuis ꝓꝑtionale poſſit eẽ i triꝰ ſcõm reꝫ que ſũt quatuoꝛ ſcõm rationẽ. tñ ꝓꝑtionale ꝙ iuſtũ ẽ. ẽ ad minꝰ i quatuoꝛ ſcõm reꝫ. ꝛ ꝓꝑtio eaꝺẽ. i. ꝓꝑtio tionis iꝺẽptitaſ que reqꝛiſ aꝺ ꝓꝑtionale. iuſtũ erit ad minꝰ i quatuoꝛ ꝺi ſtictis ſcõm rẽ. Cuiꝰ cãm aſſignat. quo niã i hoc iuſto ſimiliſ ſunt diuiſa ꝛ ea que ꝺiſtribuũſ. puta res ꝛ ea qbꝰ ꝺi, ſtribuũſ. puta homines. quare ad mi nus ſũt hic quatuor ẽmni ꝑ reꝫ diſtin cti. Septimã cõcluſionẽ ꝺeclarat ibi ⌊Erit g̃ vt. a. ẽminꝰ ⌋ Ad cuiꝰ eui ꝺẽtiã ẽ ſciẽꝺũ qꝺ i tali iuſta ꝓꝑtiõa litate cõcurrit illa ꝓꝑtio ꝑſone ad ꝑ ſonã. ij. rei ad rem .ij. ꝑſone maioris ad rẽ maiorẽ. iiij. ꝑſone alteriꝰ ad alte rã rẽ. v. vniꝰ ꝑſone ꝛ rei ſue ad alterã ꝑſonã ꝛ rẽ ſuã: Ponaſ g̃ qꝺ bõa vniꝰ caſtelli ꝺata ſint expugnantibus ꝛ capientibus ipſum. Venit comes qui vocaſ. a. cũ cẽtuz armatis ꝛ venit

baro q vocet.b.cū qnquagita armatis.capto castello ouiduntꝫ spolia in duas ptes·vna tū ē alteri oupla ⁊ vocat.g. altera vero subdupla ⁊ vocat.d. Hijs ḡ sic disposits pzq ē pzo portio quedā cōitis ad baronē. Item alia ptis spolioꝝ ad ptez alterā. Itez alia cōitis ad ptez oupla. Itē alia baronis ad ptem subduplam. Item alia cōitis sumpti cū pte sua ad baronem sūptuz.cū sua.⁊ sup istis fundantꝫ oue certe ꝓportionalitates vna iter ꝓportionē primā ⁊.ij.altera iter bas proportiones ex vna pte ⁊ ꝓportionē vltimā ex altera. Et i bijs cosistit distributiua iustitia. Philosophꝰ ḡ bas ꝓportiones ⁊ ꝓportionalitates oeducit i minus.d.q sicut minus.a.s.cōes erit ꝓportionatꝰ ad.b.baronē i qbꝰ ē prima ꝓportio ita erit.g.maioꝝ pars spolioꝝ ꝓportiōata ad.d.minoꝝ ptē i qbus ē.ij.ꝓportio.quare pmutati.sicut se habebit.a.comes ad.g.ptē maioꝝ.Sic.b.baro ad.d.ptez minoꝝ. Et sic habemus.iiij.ꝓportiones.

Alteriꝰ aūt segt q sicut se habebit totus.a.comes ad.g. ptem ⁊.g.ps eiꝰ ad totū.b.baronē ⁊.d. ptē eiꝰ. Et sic habemꝰ.v.ꝓportiones ⁊ duas ꝓportionalitates i qbus cōsistit iustū distributiuū.que qdez distributio coniūgit ptez cū psona ꝑm exigentiā iuris ⁊ ꝓportiōis. Et si sic distributio cōponat vt dictū est.i se qdez cōiungit. quare cōiunctio comitis.a cuz pte.g. Et coniunctio baronis.b.cuz pte.d.est iustū i distributione ⁊ est mediū iustū.qz pzoportionale. iniustū vero est p̄ter vl̄ extra ꝓportionale. ꝓportionale aūt mediuz vt dictū est. Iustū aūt ꝓportionale.⁊ p cōsequens mediū sicut dictum est a principio lectionis. Octauaz cōclusionez ponit ibi ⌊ vocant aūt ⌋ ⁊ eaz ꝓbat ex mathematicoꝝ sententia .d.q mathematici vocāt huiusmōi ꝓportionalitatez geometricā. Cuiꝰ cāz assignat.qz i geometria hoc est i pzoportione geometrica.hoc accidit q totuz sicut cōparet ad totuz.sicut pars alteza ad ptem alterā hoc eni accideret i ꝓportione arismetica sicut accidit i geometrica. Est ḡ sciendu q ꝓportio geometrica attendit non ꝑm quātitatez excessus sz ꝑm ꝓportionez verbi ḡ.ad ostendendā itentionē phi losophi.sicut se hz qnarius ad quaternariū.sic ternarius ad binariū ꝑm ꝓportionem arismeticā i qua solū attēditur quantitas excessus. Hic aūt est vtrobiq excessus ꝑ vnitatē. Item sicut se hz senariꝰ ad ternariuz sic quaternariꝰ ad binarium ꝑm ꝓportionē geometricā.qz vtrobiq ē ꝓportio dupla. In prima ḡ ꝓportione sūme duaꝰ ptes excedētes.s.qnariū ⁊ ūnariū ⁊ ex bijs fac vnuz totū.s.octauū. Bei de sūme alias duas partes excessas.s. quaternariuz ⁊ binariū ⁊ ex biis fac vnum totum.s.senarium. Hijs aūt sic positis vides q ꝑm arismeticā pzoportionē arguit. totum excedit totū s. octauꝰ sextum.q̄ pars partē puta quinariꝰ quaternarium qz octauꝰ excedit senarium i dualitate.qnarius vero quaternarium i sola vnitate. In scōa vero ꝓportione.s.geometrica sūme partes excedentes.s.senarium ⁊ quaternarium ⁊ fac vnum totuz.s.decem ⁊ pʾea ptes excessa.s.ternarium ⁊ binariū.⁊ fac vnum totuz.s.qnariū Hijs āt sic sumptis vides q ꝑm proportionē geometricā ita totum excedit totū. sic denariꝰ qnarium.sicut ps ptem.puta senariꝰ ternarium.qz vtro bjq est ꝓportio dupla.vides ḡ quare proportionalitas iusti distributiui dr proportionalitas geometrica pp similem proportionē tociꝰ ad totuz ⁊ partis ad partē. Nonā conclusionem declarat ibi ⌊ Est autem nō cōtinua ⌋ .d. Ad dicta proportionalitas est nō continua. Cuius causam assignat. qz proportionalitas est quando due pzoportiones comunicāt in vno termino. sicut cum dicimus. Sicut se habet.a. ad.b.sic.b.ad.c.ecce.q

ambe ꝓportões super quib⁹ fundat ꝓportionalitas coicãt i hoc tio. b· t pp hoc ꝓportionalitas dr cõtinua. Sd hic hoc nõ pt contingere qz nullo mõ bõ cui fit distributio t bonũ q distribuit. pũt fieri vn⁹ numero terti⁹ qd tñ eẽt necesse si ꝓportões coicarẽt i aliquo vno tertio si eni dicero sicut se hz comes ad baronẽ nõ possũ vlti⁹ dicere. sic baro ad talẽ rez quare tlis ꝓportionalitas nõ pt eẽ cõtinua. Ultio aũt epylogãdo cõcludit. d. q iustũ hic iaz expoitũ ẽ ꝓportionale. Consequẽter ibi. Justũ autẽ mãifestat iustũ dcõ iusto oppositũ manifestãs primo ei⁹ formã. ij. materiã ibi· Ad ã i opib⁹ dicit g̃ primo q sicut iustũ ẽ ꝓportionale. sic iniustũ ei oppositũ ẽ illud q est ꝑter ꝓportionale t ex̃ ꝓportionalitatẽ qz hoc fit plus t hoc min⁹ cõtra naturãt mẽsurã dicte ꝓportionalitatis t hec ẽ forma but⁹ i iusti eẽ. s. extra. p portionalitatez. Consequenter ibi qd t i opib⁹ manifestat ei⁹ naturã. d. q but⁹ mõi i iustuz nõ solũ accidit i rebus cum distribuunt ꝫ etiaz accidit in opib⁹ q appz qz ille qui facit i iustuz hz plus cꝫ habere dz qui vero i iustũ ꝫ inuriã ẽ passus pl⁹ hz de malo agens autẽ min⁹ verũ ẽ q mẽsura mali ꝑt reduci ad mẽsurã boni ꝑ eo q min⁹ maluz ad mai⁹ malũ cõparatũ sit t accipit i ratione boni q ꝓbat qz õe eligibile ẽ bonũ t mai⁹ eligibile maius bonũ sz min⁹ malũ ẽ magis eligibile cꝫ mai⁹ malũ quare min⁹ maluz ẽ bonũ huius rationis ponit ꝓio cõclusionez ibi. Jn boni eni ratione. ij. minorez ibi. Est eni min⁹ maluz. iij. maiorẽ ibi. Eligibile autẽ] t patẽt omnia.

Ultimo autẽ epilogat dicẽs q hec ẽ vna spes iusti que iã mãifestata est.

Ad euidentiã ꝓdictoꝝ querẽda sunt duo. Primũ vtrũ acceptio personaꝝ oponat iustitie distributiue. Secũdũ vtrũ faciẽs iustuz habeat plus de bono t minus de malo cꝫ iniustũ pactẽs.

Questio uoĩa.

Et primo arguit q nõ qz nulla iustitia secũ pmittit suũ oppositũ sz iustitia distributiua secũ permittit acceptionẽ personarũ quare nõ ẽ ei opposita. Assumptũ patet qz personaꝝ acceptio ẽ ꝑferre personã persone ꝓpter causã i debitã hoc aũt permittit ab hac iustitia in qua ꝑfert persona persone pp cãm i debitã puta ꝓpter libertatẽ. ꝓpter diuitias. ꝓpter generis nobilitatẽ. ꝓpt virtutẽ. vt recitat hic philosoph⁹ qd ãt prie. iij. cãe sint idebite pz qz supra tractatu de magnanimo dicit philosoph⁹ q viri potẽtes viri diuites viri nobiles honorant agbusdã ipe vero super hoc sẽtẽtiat q secũdũ veritatẽ solus bon⁹ ẽ honorand⁹ quare libertas vt potẽtia diuitie t nobilitas sunt cãe indebite q ali⁹ ꝑ alijs honorẽt. Ad eti virtu⁹ sit causa idebita patet qz si duo vn⁹ virtuosus t alt nõ virtuosus ꝑ mercaturis ponãt i cõmuni mille. libras t ille lucrent uez mille. cã eẽt idebita ꝫ circõstãtiã vbi dicit i⁹ si i distributione lucri nõ reciperẽt equalit postcꝫ equaliter posuerũt cuis ipi ñ equales sint i virtute quare virt⁹ ẽ cã idebita q i distributione ꝑferat persona persone. Sed oppositũ videtur qz illud opponit iustitie distributiue de quo maxime infamant t iculpant distributores t dispẽsatores bonorũ coium sz hec ẽ maxime personaꝝ acceptio quaꝝ ipsa opponit isti iustitie.

Pro solutione qõnis pmittenda sunt. iiij. primo q sunt modi distribuẽdi ꝫm formã. ij. quot ꝫm materiã. iij. quid ẽ personaꝝ acceptio. iiij. que sit cã debita vel idebita ꝑferendi personaz persone. De primo sciẽdum q duo sunt modi distribuendi secõdũ formã quia sunt due forme oppositе vna est in conferendo bona vel mala a cõuni in singulos alia ẽ in cõferendo a

singuł in cõmune que vulgo vocaꝯ collecta que fit p̃o cõib⁹ negocijs vilie vel ciuitatis. De secundo sciendũ q̃ distributionũ sunt tres mõi fm materiã qm̃ cõtingit distribui aliqñ illud qõ ẽ debitum reddi. aliqñ qõ est debitum dari. aliqñ qõ ẽ cõgruũ satis offerri. In primo cãu hi quibus fit distributio. habent ius in re distribuenda: sicut mercatores in lucro distribuendo ꝛ piscatores ꝛ venatores ꝛ victores in preda distribuenda: ꝛ ꝓpter hoc illud qõ distribuit dicitur eis reddi nõ dari. In secundo cãu nõ bñt ius i re distribuenda. vt si ecclesi astice dignitates sint distribuende p papã: hi quib⁹ distribuit nullum ius habuerunt indistribuendis. ꝛ ꝓpter hoc dicunt eis dari nõ reddi q̃ius debitũ sit distributori q̃ det istis vł illis.

In tertio autẽ cãu nec ẽ debituꝫ a pte distribuentis nec a pte recipiẽtium Sed est cõgruũ puta cũ honores distribuunt i cotidianis reuerentijs q̃ ẽ congruũ distribui fm differentias pꝓsonaꝝ. De tertio sciendũ q̃ ꝓprie possumus fm dicta sanctoꝝ patꝝ rescribere acceptionẽ pꝓsonaꝝ dicentes q̃ est p̃ponere vel post ponere pꝓsonã pꝓsone ꝓpter cãm indebitã. Dico aũt p̃ponere vel postponere qz aliqñ contingit q̃ postponere ẽ personã accipe sicut cõtingit in distributione laboꝛuꝫ ꝛ expensaꝝ. ꝛ itez contingit q̃ q̃uis iudex aliqñ neutruꝫ litigãtiũ accepter alteꝝ tñ cõtẽnet nõ amore vel fauore alterius: sed odio istius. hec autẽ erit acceptio pꝓsonalis. De quarto vero sciendũ ꝓ regula generali q̃ cã debita ꝓpter quã in distributiõe p̃ferenda sit persona pꝓsone ẽ maior participatio cãe. ꝓpter quã ẽ distributio facienda. ꝛ eis alia cã ẽ indebita vł saltim nõ debita. Et ad hoc tendit intentio pbi in. iij. cõclusione dicẽtis q̃ ꝓportio reꝝ distribuendaꝝ oꝛ fieri fm ꝓpoꝛtionẽ pꝓsoaliũ meritoꝝ illoꝝ inq̃ meritoꝝ ꝛ nõ alioꝝ propter que merita sunt eis bona distribuenda. hec ãt regula fundaꝯ sup illa maxia logicali scõo Top̃. q̃ si simpłr ad simplicit ꝛ magis ad magis. ꝛ maxie ad maxie. Ponę g̃i q̃ lucꝝ oꝛ distribui illis q̃ participes fuerũt in capitali ꝛ cã ẽ precisa. qz posuerũt in capitali. Si igit ille qui aliqd posuit in capitali oꝛ recipere aliqd de lucro ꝛ nullus alius sequit p illã maximã q̃ qui magis posuit magis recipiat. Et q̃ maxie maxie. Et ita fm ꝓpoꝛtionẽ omniũ. Sił mõ ſ. honoꝛes sint distribuendi bonis ꝓter cãm bonitaꝯ. bonus erit simplicit honoꝛãd⁹ sed magis bon⁹ magis honoꝛandus. ꝛ maxie bon⁹ maxie honoꝛandus. ꝛ sic vniuersaliter in quacunq̃ materia. Dis ergo p̃missis dom ẽ ad q̃onem q̃ acceptio pꝓsonaꝝ opponit iustitie distributiue. tanq̃ ipa existens in iustitia distributiua. non dms ab ea nisi qz pꝓsonaꝝ acceptio implicat simul hãc iustitiã. ꝛ iniustitie cãz

Notat eni amoꝛẽ vel odiũ pꝓsone que in bono vel in malo p̃ferꝯ vel p⁹ ponitur hoc aũt apparet: qm̃ acceptio personaꝝ cõmittit modis quib⁹ iniustitia distributiua cõmittit ꝛ illa iniustitia cõmittit ex cãis ex quib⁹ pꝓsonarũ acceptio cõmittit. personaꝝ enim acceptio cõmittitur ꝛ in conferendo a cõmuni in singulos. ꝛ in cõferendo a singulis in cõe. p̃ferẽdo pꝓsonã pꝓsone ꝓpter cãm indebitam. Itẽ tres assignantꝯ spẽs vel mõi acceptiõis pꝓsonaꝝ. vna in iudicio vbi oꝛ cuiq̃ ius reddi. alia in promotione vbi debet aliquibus: vel alicui dignitas dari. Alia in cotidianis honorib⁹ vbi congruit aliquibus reuerentiã exhiberi.

Iniustitia vero distributiua cõmittitur ex quacunq̃ causa indebita pꝓsonaꝝ acceptio cõmittaꝯ. Dicendu g̃ ad illud q̃ obijcit q̃ nũq̃ iustitia se cũ pmittit pꝓsonã pꝓsone p̃ferri ex causa indebita. Ille vero cãe quas pbilosop⁹ recitat. nõ sunt cãe debite: q̃uis aliqui alij hoc dixerint. Nec etiam virt⁹ ẽ vniuꝛsaliter cã debita nisi tñ qñ fit aliqb⁹ distributio rõne virtutis. sicut

bene arguebatur.

Questio decima.

Et secundo arguit q iniustū faciens non habeat plus de bono ⁊ minus de malo q̄z iniustum patiens. quia hoc esset vel de malo penali. ⁊ bono sibi opposito. vel de malo culpabili ⁊ de bono sibi opposito. nō autē de malo penali: ⁊ bono sibi opposito qz de illo malo dicit Aug⁹. q si diligēt cōsiderem⁹ inuenient eos maiora supplicia sustinere q faciunt: q̄z eos qui sustinere vident in sermone de innocētibus. Itē nec de malo culpabili ⁊ bono sibi opposito qz ibidē de illo dicit Aug⁹. q nemo dz iniustū lucr̄ sine iusto dāno: vbi lucr̄ ibi ⁊ dānū. lucr̄ in arcba dānum i cōscientia: quare nullo mō videt verū q iniustū faciēs bēat min⁹ de malo q̄z ille qui ē patiēs. Oppositū tū dicit philosophus hic ⁊ in seqnti cap.

Pro itētōe Augustini ē p̄mittēdū vnū p intētōe vero philosophi alterū Et p⁹ hec ē ad qōez rndendū. De primo sciendū q mala occurrētia circa iniustū facere ⁊ iniustū pati sūt triplicia. Quedā eni sunt antecedentia quedā vero cōsequētia: quedā aūt principaliter p iniustitiā istā illata. Mala vero antecedētia sunt cāe p̄tis iniustitie: puta tristitia inuidia ira dolor ⁊ rancor: Mala vero cōsequētia sūt sequele ⁊ quedā pene p̄tis iniustitie puta remorsus cōscie: pditio virtutis ⁊ innocētie. Mala vero p̄tialit illata sunt iniurie quas iste facit ⁊ quas ille patit. Aug⁹. aūt cōpat mala antecedētia ⁊ cōsequētia que iurias patit ad mala p̄tialit p ipm illata que alt patit. De antecedētibus eni dicit q ois qui aliū i corpe psequit. pri⁹ ipe in corde psecutionē sustinere cognoscit.

De p̄tibus vero ait q ille psecutor dz lucr̄ in archa: sed dānū i cōscientia. Tulit eni alteri⁹ vestē ⁊ ipe p didit fidē. acgrit pecuniā ⁊ pdit iusti tiam. De scōo sciendū q bonum ⁊ malū restringi p̄t ad lucr̄ ⁊ dānum. pz ex p̄ti ca. lucr̄ aūt ⁊ dānum p̄t ampliari: ut sumit p volūtario ⁊ inuolūtario p eo q oēs volūt lucrari ⁊ nolūt dānificari ⁊ qz lucr̄ ē delectabile sicut ⁊ omne volūtariū. Et dānum est triste sicut ⁊ oē inuoluntariū. ut habet v. methaphisice: philosophus aūt sumit bonū ⁊ malū p lucro ⁊ damno: ⁊ lucr̄ ⁊ dānū p volūtario ⁊ inuolūtario vt insinuat in cap. sequenti. d. bec noia lucr̄ ⁊ dānū venisse a volūtarijs cōmutationib⁹. Hūc g̃ ad qōem dicenda sūt quatuor. primū q de malo culpabili pl⁹ dz iniustū faciēs q̄z patiens: imo dz totū: q pz: qz oē inculpabile ⁊ iputabile ē volūtariū: ut supra. li. uj. Sz iniustū pati nō ē volūtariū: ut infra cap. xv. Iniustū autē facere ē volūtariū si tū iniuste faciat ille qui facit: vt infra cap. xiij. quare ille ē culpabil ⁊ iste nō. Ad etiā pz qz ille punit ⁊ isti oppresso subuenit Secundū dicēduz ē q de malo penali p̄sentialit p presens opus illato dz pl⁹ iniuriā passus. Ad pz qz isti ē iuolūtarium ⁊ triste: illi vero facienti volūtariū ⁊ delectabile: ut supra. li. iiij. c. de mansuetudine. Tertiū autē dō. q cōpando mala ānecedētia ⁊ cōsequētia illud opus iniustuz qd iuste agēs patit ad mala que iuriā pass⁹ p̄tia aliter patit. plus habet de malo penali iuste faciens q̄z patiens. Quod patet quia qui perdit maiora bona ⁊ incurrit maiora mala plus habet de pena q̄z qui minora. Sed ille iuriā faciens perdit bona maiora. qz bona anime puta virtutem ⁊ innocentiam passus autem inquātum precise passus perdit tantum bona minora: puta bona corporis vel substantie temporalis que simpliciter sunt minora ceteris: ut habetur supra. li. i. ⁊ infra li. ix. quare iniuriam faciens plus habet de malo penali q̄z alter: facta bilancia omnō bonoz cōparatōe. Quartū dō q

fm q plus vel minus bñt isti ō malo. Sic plus vel minus de bono illi malo directe oppositio ꝛ vbi minus ō malo plus de bono fm ꝓportionē hec āt ō se patent ꝛ etiā respōsio ad obiecta.

Lectio septima.

Eliqua aūt vna directiuum. Supra egit de iure ꝛ iusto: ac iustitia distributionū: hic āt agit ō iusto ꝯmutationū declarās ō ipso quatuor cōclusiones. Primā q iustū cōmutatiū bz spēm aliā a spē iusti distributiui. Secām q hoc iustū est mediū dāni ꝛ lucri. ibi: Quare plis qdē. tertiā q fm ꝓportiōz arismetricā ē mediū dāni ꝛ lucri. ibi. Et quēadmodū linea. quartā q ē mediū iuolūtariorꝫ dāni ꝛ lucri ibi. veniunt aūt noia hec. Prio ꝑ ꝓponit cōclusionez primā. secō ꝓbat eā ibi. Distributū quidē eni. Dicit ꝑ q sicut ē vna spēs illi⁹ iusti qō ē directiuū i distributōib⁹ vt visū ē. sic ē reliqua spēs vna illi⁹ iusti qō ē directiuū i cōmutatiōib⁹ tā voluntarijs q̄z inuolūtarijs. ꝛ hoc iustuz i cōmutatiōib⁹ directū bz spēm aliaz a priori specie iusti. s. distributiui. Cō seqnter ibi. Distributū quidē eni. cōclusionē ꝓpositā ꝓbat. Intēdeſ sic arguere. Illa iusta dīnt spē que differūt in mā ꝛ in forma. sz hec duo iusta scz cōmutatū ꝛ distributū dīnt in mā ꝛ in forma quare dīnt. Iustū ꝑ cōmutatiuū bz spēm aliā a spē iusti distributiui: sicut fuerat ꝓpositū. huius rōnis ꝓmisit cōclusionē ꝛ supponit maiorem vt p se notā ꝛ ꝺclarat minorē. primo repetens mām ꝛ formā iusti distributiui ꝛ secō oñdens māz ꝛ formā iusti ꝯmutatiui ibi. In cōmutatiōib⁹ āt. Dicit ꝑ prio q iustū distributū fm mām sēp ē bonoꝝ vel maloꝝ cōm de quib⁹ fit collatio: vel a cōi. q. a toto i singulos quasi i ptes: vel a singulis quasi a ptib⁹: in cōe quasi i totū. fm formaz aūt semp est fm ꝓportionalitatē dictā supra. s. geometricā q apparet sicut dictū fuit supra. qz si fiat distributio a pecunijs cōib⁹ in singulos q ius bñt i eis: erit ois fm eādē ꝓportionē q̄z ba bēt adinuicē: illi quibus fit distributio q̄stū ad illatā pecuniā i prio capitali vt dictū ē supra. Iniustū aūt iusto distributio oppositū ē illud qō ē ꝑter ꝓportionale. i. exꝰ ꝓdictā ꝓportionem.

Cōseqnter ibi. In cōmutationib⁹ aūt. Oñdit mām ꝛ formā iusti cōmutatiui ois̄ntem eē a mā ꝛ forma distributiui. Prio ꝑ ꝓponit intētū. secō ꝓbat iꝑm ibi. Nihil dīt eni. tertio infert vnū corzelariū ibi. Quā iiustū hoc Quarto exponit qdā dictū ibi. dī eni vt simplr. Dicit ꝑ prio q iniustuz cōmutatū ē qd equale i cōmutationib⁹ tāq̄z in mā: ꝛ iiustū ei oppositū est inequale i eadē mā i qua fit collatio nō int̄ totū ꝛ ptes: sz int̄ ptē ꝛ ptē: vel inter totū ꝛ totū. Sz q̄stū ad formā h⁹i iustū ē equale nō fm ꝓportionalitatē ꝑdictā geometricā sz fm ꝓportionez arismetricā in qua vt dictū ē supra attēdit equalitas nō ꝓportionū sz quātitatū. Conseqnt ibi Nihil dīt. n. ꝓbat intētū iā ꝓpositū q̄stū ad formaz isti⁹ iusti. qz vbi nō facit ois̄iaz ois̄ia ꝓsonaꝝ vl ꝓsonaliū meritoꝝ ibi ē ꝓportio nō geometrica sz arismetrica. Sz i cōmutatiuo iusto nullā facit ois̄iaz ois̄ia ꝓsonaꝝ vel ꝓsonaliū meritoꝝ quare hic attēdit sola ꝓportio arismetrica.

Hui⁹ rōis suppoit maiorē ex ois̄ia ꝓportionū. ꝛ declarat minorē. ō. q nihil dīt si vir bonus ꝛ studiosus ꝑuauit prauū viz bonis suis rapina l fur to: vl si factū ē ecōuerso. Hūc etiā dīt si studiosus vir mechat⁹ ē cum vxore prauī vel si prau⁹ cū vxore viri studiosi ꝛ ꝓ ois̄ns ois̄iam nullā facit ois̄ia ꝓsonaꝝ. Si lex iustitie respicit solum ad ois̄iam nocumti ꝛ vtil prauo ꝛ studioso tāq̄z equalib⁹. Sz lex respicit si hic q̄unq̄z sit facit iniustuz: ꝛ si alter iniustum passus ē ꝛ si hic q̄unq̄z sit lesus. ꝛ si alt etiā q̄unq̄z lesus est. Et sic ꝓ cōseqns ois̄iam nullā facit i forma h⁹i iusti ois̄ia personalis. Consequenter ibi. Quare iniustum hoc. Infert vnum corzelariū circa itentōz iudicis

ꝓpter itentiõz legis.d.q ꝓpt̃ hoc qđ dictũ ẽ đ itẽtõe ⁊ respectu legis iudꝛ tẽptat equare iustũ cõmutatiuũ exũs i equale.sic q de iequalibus faciat e qualia.Vbi gra cũ hic qdã bonus vel nõ bonus vulneret ⁊ ille alius vulneret ⁊ percutiat vel ibe iterfectoꝛ occidat aliũ ⁊ ille alius moꝛiat actio iniuriã faciẽti ⁊ passio iurtã passi diuise sunt in partes inequales qꝛ ille vulneraꝫ bz minꝰ đ lucro.i.đ volũtario ⁊ nihil de dãpno.ille vero q passus est bz dãnũ ⁊ nõ lucꝝ. Et tõ tali cãu posito iudex tẽptat equare vtrunq; per appõem dãni ⁊ ablationẽ lucri ab illo qui vulnerauit ⁊ occidit Est enim sciẽdũ q qñq; pt fieri adequatio actionis ⁊ passionis agẽtis ⁊ passi p restitutionẽ ⁊ satisfactionẽ faciẽdã passo.qꝛ vel nõ erit capax:puta si moꝛtuus fuerit vel agẽs nõ habebit vñ satisfaciat:⁊ tũc agẽti infert dãnũ vt saltẽ bi qui nõ pñt adequari in lucro adequãt i dãno vt si ẽ iste moꝛtuus fit q moꝛiat ille ⁊ tũc hñs equalit de dam no q̃us nihil de lucro. Cõsequenter ibi.Dicit enim vt simplr. Exponit qđ dã dictũ.s.nomẽ lucri.d.q lucꝝ dr intalib⁹ puta i pcussione ⁊ morte ⁊ sic de silib⁹ iurijs psonalib⁹:vt cõtingit dicere simplr.i.vlr ⁊ extenso noie q̃s uis nõ videat hoc nomẽ lucꝝ eẽ nomẽ ꝓpriũ.i.ꝓprie dictũ aliqb⁹ de qb⁹ hoc mõ dr qꝛ interficiẽti aliqñ nulluz comodõ nulla vtilitas ꝓuenit ex morte illata ꝓximo suo:⁊ iõ dat exẽplũ cũ lucꝝ attribuit vlter pcutienti ⁊ dãnuz attribuit patienti pcussurã. In his g nõ ꝓprie dr lucꝝ i qbus nullũ ẽ comodũ:sz qñ passio ẽ mẽsurata.i. estimata sicut fit in accusatõe iniuriaꝝ ⁊ fm estimationẽ recõpensata :puta si passus iniuriã voluisset eã recepisse p.c. libꝛis.tũc qdẽ hoc vocat dãnũ.s.recepisse iniuriã.hoc ãt lucꝝ scz recepisse estimatã pecuniã.Et idcirco qꝛ i pluribus ẽ dãnũ recõpensabile p lucꝝ:iõ vlr vtimur.bis g vocabulis dãno ⁊ lucro i oibus ⁊ maxime sicut fuit supꝛa exposituꝫ de volũtario ⁊ inuolũtario.

Cõsequẽter ibi.Quare plus quidẽ ꝓbat scdam cõclusionẽ duplici róne. scda ibi ꝓpter q ⁊ qñ ꝓximo g̃ sic arguit equale int dãnũ ⁊ lucꝝ ẽ mediũ dãni ⁊ lucri sz iustũ cõmutatiũ ẽ equale int dãnũ ⁊ lucꝝ:quare tale iustuz ẽ mediũ dãni ⁊ lucri. Hꝰ rõnis ꝓbat ꝓximo maioꝛẽ:scdo subdit minoꝛez ibi Hꝺ dicuꝰ eẽ.tertio infert cõclusiõz ibi.Quare directuũ. maioꝛẽ vo sic probat.Quoꝛũlz que sunt plus ⁊ minꝰ ẽ aliqd equale.i.equalr distãs ab eis ⁊ illud ẽ eoꝝ mediũ.sz dãnũ ⁊ lucꝝ sũt plus ⁊ minus ꝓximo mõ:qñ lucꝝ ẽ plꝰ boni vel i bono ⁊ minꝰ mali vl i malo.dãnũ vo ꝓximo modũ bz qꝛ dãnũ est plus mali ⁊ minꝰ boni quare equale dãni ⁊ lucri ẽ mediũ dãni. Huiꝰ ãt ꝓ simili ponit ꝓximo maiorẽ .scdo minorẽ cũ sua declaratõe ibi.Lucꝝ ãt.tertio cõclusionẽ ibi. Quoꝝ ãt e p̃ ⁊ oia patẽt. Cõsequẽter ibi ꝓpt q ⁊ qñ. arguit scdo sic.Illud ẽ mediũ dãni ⁊ lucri·ꝓpter q iuenientẽdũ boies refugiũt ad iudicem.sed ꝓpt hꝰi ⁊c.quare hꝰi iustũ ẽ mediũ dãni ⁊ lucri. Hꝰ rõis posit ꝓximo minoꝛẽ scdo maioꝛez ibi.Et queritur iudicez.tertio cõclusionez ibi. mediũ g̃. Dicit igit ꝓximo ꝓ minoꝛe q ꝓpt hoc qꝛ iustũ ẽ mediũ dãni ⁊ lucri boies dãno ⁊ lucro cõnem hñtes:qñ dubitãt refugiunt ad iudicẽ ꝓpt inuenientẽd iustũ: qñ ad iudicẽ ire ẽ ad iustũ ire:qꝛ iudꝛ vult ⁊ oz esse iustũ aiatuz q inueniat ⁊ oñdat iustũ moꝛtuum scriptũ i pelle moꝛtua q nõ applicat ad factũ nisi p iustũ aiatum iudicem .s.q oz hre i aia sua iura descripta: p maioꝛi vo dicit q boies querentes iudicẽ queꝛt euz tãq; mediũ vel ut medij in uentoꝛẽ.Et qñq; vocant mesidicos i. mediatoꝛes arbitros.at si velint dre q si medio cõtigãt attigẽtes medium q̃lz fm ratã suã tpi sunt cõpositi vl cõiuncti cum iusto. Ex quo patet q ad iudicem nõ est refugium nisi ad iueniendũ medium.⁊ i hoc fundatur maioꝛ. Ulterius igit cõcludit.d.q

iustū ḡ erit mediū supple dām ꝛ lucri Siqdē vt visū ē iudex est medi⁹ ꝛ iuē tor medij. iudex enī adequat inequa lia reducēs ad equalitatē ꝛ ad medi um. Cōsequēter ibi. Et quēadmodō linea ꝓbat tertiā cōclusionē itendens sic arguere. Dē equale pditū i iuentū ē mediū ſm arismetricā ꝓportiōez sz iustū cōmutatiuū ē b⁹ mōi: quare ipsū ē mediū ſm arismetricā ꝓportionez.

Huius rōnis pōit ꝓio minorē: se cūdo maiorē ibi. Equale aūt medium tertio minoris cōfirmationē ibi. ꝑpē q̄ inoiak. Est ḡ sciendū ad euiden tiā hui⁹ q̄ dica dr breuis carta adden do dicta Et ē realis ars ꝛ regula diui siua quātitatis i medietates que simpl'r sūt medietates tot⁹ diuisi vel diuidē di. Inuenire aūt mediū p talem dicā pōt fieri dupl'r. vno mō mediate alio mō imediate. Mediate qdē suū totū ē diuisū in ptes i equales: ꝛ tūc opor tet q̄ assumet totū q̄ posset cōstare ex illis in equalib⁹ ꝓpb⁹: ꝛ hoc facto cō sequēt p dicāptē. s. medicandi diuide tur illa sūma ꝛ hoc facto videbit q̄to maior ps excedit medietatem ꝛ ille excessus apponet pti minori ꝛ puen tū erit ad equalitatē medij. Alio aūt mō posset fieri imediate: vt a ꝓinci pio totū diuideret p medietates ꝛ p cōsequēs diuisū ēet statiz i ptes equa les. Philosophus āt oñdit iustum esse mediū p dicā vtroq̄ mō inuentā. Pꝛio quidē medietate assumēs simi litudinē ō linea: dicit qō quēadmodō li nea existente secta ꝛ diuisa in partes inequales. mathematic⁹ vtēs dica. ꝛ p ipam pscīēs quāta ē medietas tot⁹ linee iā inequalit diuise absulit a ma iori sectiōe seu a maiori pte illō quo ipa sup excedit medietatē ꝛ pti vt se ctioni minori apposuit. ꝛ p hoc ad e, qualitatē partiū venit. Itaq̄ etiā iu, dex inuenīs cōmutationē inequaliter diuisam dāno ꝛ lucro p dicā iustitie in uestigat medietatē totius sil' sumpti: qua inuenta: aufert ab eo qui excedit totū illud i quo medietatē excedit ꝛ defectū apponit. Et sic p dicā ad e, qualitatē medij venit. Aliq̄n aūt p di cā imedietate attigit mediū cū. s. totū ꝓio diuidit p dicā: tūc dicūt partes se bīe ius suū: q̄n sez bñt equale hoc mō sūptū Subdiuidit autē maiorez. d. q̄ equale tale quale per dicā inuentū ē mediū maioris ꝛ minoris. i. inē ma ius ꝛ min⁹ ſm arismetricā ꝓportio, nalitatē que cōsistit in equalitate q̄, titatū ꝛ nō ꝓportionū: vt dictū est su, pra. Deinde ibi. Ꝓpopī q̄ ꝛ noia tur. Cōfirmat ꝛ ꝓbat dictā minorem dupl'r. ꝓio qdē ex noie. scēdo ex com mēsuratōe ibi Si enī duobus. Dicit ḡ ꝓio q̄ iustū cōmutatiuū q̄ pdictā iue nit ꝛō noiak dyachaion. i. equal'r di, uisū. quēadmodō si qs dicat ſm cōiuga ta. dyachaion op⁹ iustū equal'r p dictā diuisū. ꝛ diachaides iudicē iustū. id ē equal'r cū dica diuidēte ꝛ dichaide in stitiā. i. equal'r cū dica diuisa. hoc āt ē signū q̄ iustū b⁹ mōi p dictā iuenit p⁹ q̄ a dica noiak. Deinde ibi Si enī duob⁹. Facit ad hoc rōem ꝛ primo in sentētia ponit eā. scēdo in termis ma, thematicis ibi. Equales i quib⁹. ꝓio ḡ sic arguit illa inuenit medium iustū in cōmutationib⁹ quo cognoscit q̄ oz au ferre a plus bñte ꝛ qd addere min⁹ bñti. Sz dica diuidente p media istud cognoscit quare p ipm mediū iustū in cōmutationib⁹ inuenit. Hui⁹ rōnis declarat maiorē tradēs ꝓio modū ex cedēdi ꝛ recedēdi ab equalitate me dij. ꝛ. d. q̄ si duob⁹ q̄tis exntibus e, qualib⁹ auferat ab altero eoz aliqua pticula ꝛ apponat ad alterū. tūc illō q̄tū cui ē appositū illa pticla excedet alterū q̄tū in duab⁹ pticulis. Si vō il, la pticula fuerit ab vno illoz amotaꝛ alteri nō appoita tūc istud excedet il lud i vna pticula. Ex quo pz q̄ i ꝓio cāu cū. s. vni auferet ꝛ alteri apponit illud cui facta ē appō excedet mediū i quo ꝓio fueāt vno. i. vna pticla peo q̄ mediū nihil creuit. illud tū creuit ꝛ

auctū ē ex additamento illi⁹ pticule. mediū aūt excedet illud inq̄tū a quo facta ē oblatio: etiā in vna. i. in vna pticula. Et ſm hoc pz quare illud q̄tū cui facta ē additio excedit alterū i duobus. in vno eni rōne augmēti ſupza mediū ⁊ in alio rōne detrimēti alterius extremi citra mediū. Ex bis gl̄ſcō ifert minorē. d. q̄ hoc. ſ. medio ⁊ hac vita medietante cognoſcemus quid auferre oportet a pl⁹ hāte ⁊ qd apponere min⁹ hāti: q; oportet apponere minus habēti illud i quo medium excedit tm̄ minus hās ut creſcat vſq; ad equalitatē medij ⁊ oportz auferre a plus hāte illud in quo mediū ſuperexcedit abtm̄ plus hāte: vt ſcz de creſcat vſq; ad equalitatē medij. Et ſic pz q̄ mediū ⁊ vita ē illud quo cognoſcit quid oportet auferre ac apponere. Deinde ibi Equales in q bus p̄dictā rōem manifeſtat in terminis quātū ad modū excedendi ⁊ recedendi a medio. d. q̄ tres quantitates ad inuicē equales. ſ. tres cubiti ſignētur in terminis ſubditis. ſic q̄ vnus cubitus vocet aa. alter vero. bb. alt aūt gg. His aūt ſic poſitis pzim⁹ cubit⁹ aa. diuidat i p̄ncto. e in duos ſemi cubitos quoz alter vocet ae. alter vero vocet e a. pzim⁹ ſemicubit⁹ ablat⁹ ab aa. apponat ad tertiū cubitū: qui vocat: gg. ſic q̄ iſtud additamētū vt inſertū eſt illi tertio cubito vocet. gd. ⁊ tota ſimul ſūpta quātitas illi⁹ aggregati ex illo tertio cubito ⁊ ex ſemicubito. dgg. Et cuz hoc iſtud ſic aggregatū diuidit in puncto. z. ſic q̄ ab hoc puncto. z. vſq; ad extremū ſit vn⁹ tm̄ ſemicubit⁹. His eni ſic diſpoſitis manifeſtū ē q̄ totū illud dgg. q̄ ē cubitus ⁊ ſemis excedit ea q̄ ē ſemicubit⁹ relictus de pzio cubito in quātitate gd. ſ. in ſemicubitu. ⁊ itez in quātitate. g. z ſ. in alio ſemicubito: ſed q̄titatē. bb. excedit tm̄ in. gd. ſ. i ſemicubito: ſicut dictū fuerat ſupza i pticula p̄cedente

Eſt igit notandū ad habendū de iſtis aliquē fructū q̄ circa commutatiōnē iniuſtā eſt vnus fraudās: ⁊ iſte ſignat per. ggd. qm̄ vltra ſoztē habuit ⁊ eſt alter fraudat⁹ qui ſignat per ea qm̄ iſte de ſorte dimiſit. ⁊ tertius medius qui nō fraudās nec fraudatus ē qui ſignat p. bb. q; iſte ſicut iudex debet in virtute artis ⁊ ſcie ſue tenere vitā iuris ⁊ iuſtitie quaſi ſtaterā per quā exceſſus ⁊ defect⁹ reducat ad equalitatē medij: Et iō philoſoph⁹ addit. d. q̄ hoc qđ dictū ē de equalitate media. Eſt etiā in artib⁹ alijs ab arte adequādi. ⁊ menſurādi lineas alit eni deſtruerent artes: q; null⁹ ſequeret eas fierent eni inutiles homini ſi aliqs patiēs indigentiā paſſus: hoc ē i. recepit hoc quo indigebat: ⁊ tm̄ ⁊ tale quāto ⁊ quali indigebat ab aliquo artifice: ſi etiā ipſe faciēs aliqđ opus nō fecit ideſt non retribuit illi artifici: fiat aliqđ opus quātū ⁊ quale ſm valoz̄ quē iſte recepit ab eo vt i pecunia vt i aliqua mercatura ſi nō eſt artifex. Conſequenter ibi. Venerūt āt hec noia. pbat quartā cōcluſionē ſupponēs quādā diuiſionē poſitā ſupza. ca. v. que ē q̄ cōmutationum alie ſūt volūtarie ſine ignoztia ⁊ violētia que poſſent cāre inuolūtarium alie vo ſūt inuolūtarie p ignoztiā ⁊ violētiā: hac āt vioe ſuppoſita ſequit q̄ lucz ⁊ dānū inz que mediat iuſtum cōmutatiuū: vel ſūt i cōmutatiōe volūtaria vel inuolūtaria. Nō qdē i cōmutatiōe volūtaria p eo q; lucz ⁊ dānū inz que mediat iuſtū iniuſta i facere lz i pati. vt infra ca. ix. ſed i cōmutatiōe volūtaria nec lucz nec dānū ſūt iniuſta. ⁊ hoc tradit philoſoph⁹ i lra exponēs modū tal lucri ⁊ tal dāni. Et ex hoc tāq̄ añcedēte ifert cōcluſionē ſupza poſitā tāq̄ ei⁹ cōſeqñs. ibi quare lucri cuiuſdā. Dicit g̃ pzio q̄ hec nomina damnū ⁊ lucz venerūt ⁊ oztū habuerunt ex cōmutatione voluntaria qm̄ lucrari dz eē bñe pl⁹ nūc q̄z ſicut ea que fuerunt ipius lucrantis.

Damnificari vero dicit esse min⁹ bñe q̄ fuerunt illa que habuit a p̄incipio ipse qui damnificat: puta in vendē ⁊ emere ⁊ in quātis vel ī quot cōmutationibus alijs lex dedit licētiā cōmutandi. qñ aūt ipi cōmutātes nec plus nec minus euenit eis ex cōmutatione sed ipa que a p̄incipio fuerūt sua: fiunt ⁊ remanent eis p̄ se ipa. i. solita, ria absq; oi additamēto: tunc aiunt se bñe que sūt sua sūt ñ lucrari nec dāni ficari. Ex his autē euidēter p̄z q̄ i cōmutatione volūtaria nec lucrū nec damnū sunt iniusta postq̄ data ē legis licētia. ⁊ postq̄ ab vtraq; pte cōmutatio est volūtaria: puta si hodie duo cō mutarēt vinū ⁊ bladū cras vilesceret vel carescēret vinū vnus haberet lucrū sine hoc q̄ iniustū faceret. ⁊ alī dānum sine hoc q̄ iniustū pateret. quia cōmutatio fuit legitima ⁊ vtrobiq; voluntaria: Consequēter ibi. Quare lucri cuiusdā: philosoph⁹ infert cōclusionē intentā. d. q̄ ex p̄dictis sequitur q̄ iustū ē mediū nō dis: sed cuiusdā lucri et damni dr̄. s. que sunt circa vel p̄ter volūtariū. i. in volūtarios ⁊ hoc mediū ē bñe equale ⁊ p̄i⁹ añ cōmutationē ⁊ posteri⁹ post cōmutationes sic q̄ tñ habeat posteri⁹ sicut p̄ius. Cauendū aūt est ne per aliquā expositionē referat p̄ter voluntariū ad iustum sicut quidā exposuit de illo q iustū facit restituēs alteri cogente iudice. q⁹ tunc iudex qui voluntarie facit iustum non faceret iustū. si iustū eēt in volūtariū nec etiā q facit iuste op⁹ iustū facit in iustū volūtariā sicut igit dictū est: philosophus exp̄sse dicit q̄ iustū est mediū inter lucr̄ ⁊ dānū que sunt iniusta. infra cap. ix. hic autē ex p̄sse dicit ea inuolūtaria ab altera pte tū q⁹ nulla cōmutatio ē inolūtaria ab vtraq; parte. s̄z q⁹ dependere deberet ex volūtate partis vtriusq;. ō ex altera parte deficiente voluntate. tota dicitur in volūtaria.

Questio vndecima.

Be euidentiā dr̄ que dicta sūt de lege ⁊ iudice ī primis duab⁹ cōclusionibus. quero vtrū expedienti⁹ sit ciuitatē regi. bona lege sine bono boie q̄ bono boie. sine bona lege. sic intelligendo causā q̄ lex habeat mīstrū qui portās gladium in vltionē trāsgressor̄ legē stricte faciat obseruari. Et q̄ iste legis minister nō sit bon⁹ bō tñ ē bon⁹ ministēr q̄tū ad hoc: quales sūt multi iustitiarij in regno frantie. Ex alia vero parte sit bonus ⁊ prudens bō rector ciuitatis sine lege scripta ꝟm p̄priam rōem ⁊ prudentiā regēs bñs etiā ministr̄ cū gladio exsecutor̄ē iustitie. Bis autē sic se habentib⁹ arguit q̄ expedienti⁹ sit sic regi lege q̄ boie. p̄mo ex rōne philosophi. secūdo politice. q⁹ bō ē passionat⁹. lex autē nō est passionata. bō nāq; q̄q; tristatur irascit indignat ⁊ affectat. lex āt nunq̄: quare p̄ regimine. lex expedientior ē q̄ bō: scdo q⁹ bō multipl⁹ est onerosus ⁊ ex cōditione hūana ⁊ necessitate sua. regrit eni victū vestitum exactiones facit stipēdia recipit lex aūt nō est onerosa ut. li. x. cap. xi. quare ut p̄ius. Tertio q⁹ lex diuinior ē boie. q⁹ bonū q̄to cōmun⁹ tanto diuini⁹: vt supra. li. p̄mo ī phemio. lex autē cōior est boie ī regendo oēs eni postq̄ ꝑmulgata sit alloquit ⁊ oēs sit hortat: hō vero nō pōt. quare lex ē diuinior ⁊ p cōsequēs expedientior. Quarto q⁹ lex ē iustior boie. q⁹ eni ē idēntior ad ptes litigātes. ⁊ vt⁹ ad ciues: ipe ē iustior: ut habet ex xtij. politice. lex aūt est idifferentior. Impossibile qppe videt. q⁹ aliqs bō equaliter diligat oēs. q inter se sūt ptes. ⁊ tñ lex equaliter respicit omnes quare ipa ē iustior ⁊ p cōsequns expeditior. Quinto q⁹ lex ē cōmodior. leges eni sacratissime nō ꝑmittūt hominē ī pauptate viuē nec ī anxietate

mozi. vt i autẽtica de bñ ⁊ fal. ℌ.ft. quare vt pri⁹. Sexto q⁹ lex ẽ ratio nalioz boie. homo .n. nõ ẽ rationalis nisi q⁹ rationẽ hz ⁊ q⁹ vtitur ratione põt eni aliquãdo vsuz rationis pdere manens homo. lex autẽ ẽ rationaℓ q⁹ ipsamet ẽ ipsamet. ratio vñ ait papias. ꝙ lex ẽ mẽs ⁊ anim⁹ cõsiliũ ⁊ sñia ciuitatis. sic ꝙ ipsa manẽs lex nõ põt esse non recta. ⁊ non rationaℓ quare vt prius. Septimo q⁹ lex i precipiendo pfectioz ẽ homine. lex eni scõm omnẽ virtutem viuere ꝓcipit. ⁊ scõm oñe vitiuz viuere ꝓhibet. vtsupza. c. .v. homo tamẽ nõ potest hec oia exponere. nec de oibus recordari nec p cõ sequẽs de oibus sermonẽ vel exhoztationẽ facere quare vt prius. Octavo q⁹ lex i faciẽdo bonos ciues potentior ⁊ efficatioz ẽ homine. Dicit eniz philosoph⁹ ꝙ si ẽ aliquẽ futurũ bonũ boiez. vel bonũ ciuẽ opz nutriri bene ⁊ assuefieri. deinde i bonis adiuẽtionibus viuere. Sz ad hec paterna qoẽ ꝓceptio nõ habet coactuz nec totaliter alicui⁹ viri vnius. nisi forte eẽt rex vel similis lex tamẽ hz ad hoc potentiaz coactiuã. quare ad faciendũ bonuz virum vel ciuẽ ipa est potẽtioz homine ⁊ pconsequens expediẽtioz. Nono q⁹ lex ẽ securioz ⁊ minus cõfidenduz est de homine q̃z de lege. vnde dicit philosoph⁹ ꝙ pauciſſima cõmittenda sunt iudicib⁹. Sz omnia possibilia sunt determinãda p leges. ij. politice quare expediẽti⁹ ẽ regi lege q̃z homine. Decimo q⁹ lex ꝓfertuz homini bono i sanctitate ⁊ iustitia. bonitate ⁊ spiritualitate. Unde paul⁹ apostolus ꝓfert eaz sibi ipi. d. ꝙ lex qdez sancta ⁊ mãdatũ sanctum ⁊ bonũ. Scimus eni ꝙ lex spiritualis est. ego autẽ carnalis sum. ad ro. vij. quare vt prius.

Sz ecõuerso arguit. primo. quõiã ad bene agere melioz ẽ res animata ⁊ viua q̃z res mortua. Uiui eni bene agunt ⁊ nõ mortui. Unde scriptuz ẽ. Non mortui laudabũt te dñe sz nos q vivimus benedicim⁹ dño. bonus ãt homo rector ciuitatis existẽs est ius animatũ vt hic dicit lex autem est ius mortuũ i mortua autẽ pelle descriptũ quare ad bñ regere bon⁹ homo ẽ melioz ⁊ expedientioz bona lege. Secundo quoniã ad bene agere causa ẽ efficatior effectu suo. q⁹ propter vnũ quodq̃ tale ⁊ ipsuz magis tale primo posteriozum. Sz homo est causa legis ⁊ homo bonus causa est legis bone. homo qdem legẽ condidit non lex hominẽ. quare ad bene regere bonus homo melioz ẽ bona lege. Vicendũ g̃ ad questionẽ tenendo casum ꝓmissuz ⁊ supponendo preseruantiam regiminis boni viri ⁊ regiminis bone legis ꝙ expediencius ẽ regimẽ boni viri q̃z regimẽ bone legis. supposito ꝙ bonus vir habeatur sicut ⁊ lex habeℓ. Hoc autem probaℓ q⁹ illud regimẽ est ciuitati expedienti⁹ ꝙ ẽ ad finem ⁊ felicitatẽ ciuitatis efficatius. hoc autem est regimẽ boni viri. quare ipsuz expediẽtius est regimine bone legis. Assumptũ ꝓbatur. quoniam finis ⁊ felicitas ciuitatis ẽ esse ciues iustos. prudẽtes. ⁊ bonos. hoc autez habito. cetera ciuitati necessaria facilius habẽtur. Sz ad hoc efficatius ẽ regimen boni viri q̃z bone legis. Ad ap paret ex tribus ad hoc necessarijs in quibus bonus homo excedit legẽ bonam. que sunt potentia. prudẽtia. iustitia. Ad eni bonus homo sit potentioz bona lege ꝓbatur. quoniã vltra ꝓceptа legis ⁊ hominis sunt quatuoz motiua que continẽt totam potẽtiã faciẽdi homines bonos. s. met⁹ ⁊ amoz exhoztatio ⁊ exemplũ. De metu enim dicit philosoph⁹. ꝙ multi obediũt necessitati magis q̃z sermoni ⁊ iacture q̃z timẽt magis q̃z bono ifra. li. x. cap. .xj. De amoze autẽ dicit ibidẽ. ꝙ paterni sermones ⁊ mozes magis habẽt de potestate q̃z legalia ⁊ ciuiles mores ꝓpter cognationẽ ⁊ beneficia. ꝓ existunt eni diligentes ⁊ obedientes

nature facilit̃. De exhortatione vero dicit. Jeronim⁹ q̃ hz nescio qd latentis emergẽs viue vocis actus ⁊ in aures discipuli ex auctoris ore transfusa fortius sonat inepta ad paulinũ. capitu. scõo. De exẽplo aũt habem⁹ q̃ zelarites conãt bona ymitari bonorabilia. qualia sũt virtutũ exẽpla scõo retborice. cap. de zelo zelantes autez sunt p̃cipue viuẽtes ⁊ viri magnanimi vt ibidẽ habetur. Nunc autẽ bonus vir ⁊ bona lex pares sunt i metu ⁊ timore pene. qz vtriq; mistrum ⁊ gladiũ habet vltorem. sed bonus vir rector ciuitatis existens. habet ad ciues amorem paternũ ⁊ ciues ad ip̃m habet etiã ⁊ hortationẽ viuam ⁊ exẽplum bonoz̃ opum lex autẽ nec amorez mutuũ nec exhortationẽ viuaz nec exempluz bonorũ opez̃m habet quare sine comparatione vir bonus rõne istoruz trium potẽtior ẽ lege bona ad faciẽdũ ciues bonos ⁊ iustos. Ad autem sit prudentior ꝓbatur qz ⁊ vir prudẽs ⁊ lex bona scõm prudentiam dataz̃ cõtinẽt noticiam ⁊ artem bene viuendi cũ noticia. vel ars prudẽtis viri excedat legalẽ noticiã gra silicet extensiue ⁊ itensiue ⁊ pfectionaliter Extensiue qdẽ qz lex nõ potest extẽdi ad omnes casus qui pñt euenire. Nec legis lator eos potuit preuidere nec de oĩbus legẽ ponere. vt infra. eo. c. decimõseptio tunc aũt vbi lex defecit recursus est ad arbitrium boni viri ⁊ sic arbitriuz boni viri excedit legem extensiue. Intẽsiue etiam excedit eam quia sermones legis sunt vniuersales ⁊ non particulares. vt eodem capitulo sermones vero boni viri possunt eẽ particulares vt patet ad sensuz sermones vero pticulares efficatiores sunt in agibilibus q̃z vniuersales vt supra. li. ij. ⁊ tertio politice. quare notitia prudẽtis viri excedit legez̃ notitiam intensiue. Item pfectionabiliter quoniã vir bon⁹ ⁊ prudens habet quandã experimentalem notitiam vel pfectam q̃ nulli possunt i eẽ nisi homini bono. nunquã autẽ homini malo vt infra li. vij. cap. xvj. omnis autẽ legalis notitia potest i esse tã bono q̃z malo quaꝝ ista ẽ perfectior q̃z illa ⁊ p consequẽs vir bonus ẽ prudẽtior lege. i. quocunq; hñte solam legalem notitiaz̃. Ad aũt vir bonus sit iustior lege iusta ꝓbat duplicit̃ primo qdez̃ de iustitia in comuni quoniã lex dicit iusta tantum qz p̃ceptiua ẽ iustorum operũ. vir bonus autẽ dicitur iustus ⁊ qz p̃ceptiuus ⁊ qz opatiuus ⁊ qz electiuus ⁊ volitiuus iustorũ opuz vt supra. viij. ca. j. ⁊ in primo magnorum moralium cap. de iustitia quare vir bonus iustior est lege. Secundo quia lex i comuni data pro aliquo casu particulari peccabit. Sed vir bonus qui dicitur epyekes secundũ illam iustitiã que dicitur epyekeia dirigit ⁊ corrigit comunem sententiam legis. vt infra. iiij. cap. de epykeia hec autem epyckeia non potest explicari per legem. quare vir bonus iustior est lege bona ratione huius epykeie quare manifestum est q̃ vir bon⁹ ⁊ prudens rector ciuitatis existens excedit legem bonam in tribus. s. potentia. prudentia ⁊ iusticia. Que tria redount regimen ciuitatis optimum quare expediẽtius est regi bono viro quaz̃ bona lege. Ad primum ergo dicendum q̃ expedientius est regi homines passionatos ad rem passionatam per rem passionatam. quoniam animus hominis passionati audiens sibi dici partẽ nõ passionataz̃ non secuturis passionem dicit intra se. Iste p̃cipiens non erat expertus passiones. qz non ita diceret. ⁊ ideo ipse contempnet.

Si vero alius homo passionatus hoc sibi p̃cipiat videns q̃ p̃cipiens vincit passiones animaꝝ. ⁊ ipsum ad vincendum similiter. Et ideo philosophus illos vocat sophistas q̃ non ciuiliter conuersãtes promitunt

docere politicā infra li.x.ca.fi. Lertū ē aūt q nec lex nec res aliqua nō passi onata ciuiliter viuit. t idcirco apostolus in psona passionatorū ciuiū loqūs ait .Nō.n.habemus pōtificem q non possit cōpati infirmitatibus nr̄is tpta tū aūt p omnia absq; peccato.ad hebr.iiij.lex aūt nō pōt cōpati.nec ꝓpter hoc est melior ad regendu; p se sūpta sine viro bono. Ad scām aūt dicendū q vir bonus nō est onerosus qz non tyrānus est. nec aliqd recipit nisi iuste.ymo aliena onera portat vt adimpleat legē xp̄i.qui aliorū peccata portauit.prime pe.ij. Ad tertium aūt dicendū q vir bonus diuinior est lege bona.vñ.infra libro vij. ca.i. dicit q ꝓpter virtutis excellētiam ex hōibus fūt dij.nec lex est cōior homine nisi cōitate abstractōnis facte per intentōem.nō tñ comunitate cātōnis effectus in bonū cōitatis. de qua sola cōitate verū est q bonum quāto cōius tanto diuinius. Ad quartū dicendum q vt visū est homo est iustior lege.nō aūt ecōuerso. Cum aūt ꝓbatur p illam indifferentiam dicendū q bonus homo sufficienter est indifferens ad reddendum cuiq; q suū est.qa si p se ipo vt suppono nulli faceret iniuriam. multo minus p alio ōm ē autē q lex ē indifferētior nec hoc negari pōt tamē nō ꝓpt̄ hoc ē simpliciter melior vt visum est. Ad quintu; do dicendū q illa comoditas de qua loquit in illa aut. de hes. t fal.debet referri ad solos iurisperitos nō ad ciues vniuersos de quibus est nr̄a intentio. Ad sextū aūt dicendū q homo rationabilior est lege nec lex est ipa ratio. qz illa nunq; est ex mētem.sed est rationalis qz est effectus rōis put est in verbo vel in scripto. qūo de ipa nunc loquimur. Ad septimū do dicendum q lex nō est pfectior homine bono qa t si lex scām omnem virtutem viuere p̄cipit. bonus homo tamen fm omnem virtutē viuit qa virtutes que p̄cipaliter reddūt hōiem bonū sunt cōnexe.vt.ī.li.vj.c.fi.hoc aūt ē plus q; solū p̄cipere.qa t iste sic viuit t p̄cipit. sicut xp̄s dns q cepit facere t docere. Actū.i.nec bonus homo vtutes obliuiscitur.vt dicitur supra.li.i.quia virtuose opationes fūt assidue t virtutes pmanentissime. Ad octauu; dicendum q lex ratione metus nō plus habet de potestate coactiua q; vir bonus rector ciuitatis existens. tunc enim esset vt rex. sicut inuit ibidem philosophus. Ad nonum do.q lex est securior homine nō accepto cu; determiatiōe bonitatis quomodo hic accepimus hominem vnde plus confidendum est de iustitia legis. quam de iustitia cuuslibet iudicis. qz sepe multi mali t falsi inueniuntur. Et ideo illud dictum est propter malos. nos autem de illo querimus quez supponimus esse bonum. Ad.x.autez dicendum q apostolus sumit se ipsu; vocans se carnalem vt psonā inconti nentem quamuis ipse essz perfectissimus .Dicit autem legem esse sanctā t iustam. bonam t spiritualem per se sumptam. Non tamen propter hoc dicit eam esse multum expedientem pro regimine. Dicit enim q mandatum q erat ad vitam inuentum est mihi hoc esse ad mortē ibidem. quamuis hoc non sit peccatum legis sed hominis non tamem est laus legis que solum hominem ad bene viuere precipiendo ligat .Sed cooperando non adiuuat. sicut facit prudentia virtutis t bonitas boni viri que non multum ligant t multum iuuant hominē.

Lectio octaua.

Videtur autem aliquib⁹ J. supra egit de iure t iustitia distributionum t commutationum. Hic autem agit de iure contra passi t pena talionis primo autez super hoc improbat pictagoricorum

ſniam.2. ponit ſuam ibi[Sed in coſca tionibus]Pitagoricoꝝ autē ſniaꝫ pri mo recitat.2. improbat ibi[multis eni in locis] Dicit ergo ꝙ contrapaſſū ali quibus videtur eſſe ſimpliciter iuſtum ſicut dixerūt pictagorici.ſ. pictagoras ⁊ eius ſequaces qui determinabāt ⁊ diffiniebāt iuſtū ſimpliciter ⁊ vl̄r ſum ptum dicentes ꝙ eſt alij contrapaſſuꝫ ſed cōtrapaſſū p̄ꝫ ſententiā ariſtoteliſ nec indiſtributiuū iuſtum.nec indirec tiuuꝫ comutatiuū congruit .nec conue nit quamuis hoc dixerit p̄m pictagori corū ſententiā iuſtum deſcriptū a ra damante qui fuit legis lator in hac ſententia pictagoricus. dixit enim ꝙ vnicuiq; fit recta vindicta. ſi patiatur ea que ipſe fecit alteri . puta ſi quis eulſit oc̄lm alteri ꝙ euellat ei . Et ſic vl̄r i ſimilib⁹. Cōſequēter ibi[Multis enim i locis]. hanc ſentētiaꝫ i pro bat per tres inſtantias. p̄ima eſt ꝙ ſi p̄inceps ſubditꝫ percuſſit nō opoꝛ tet de iure. p̄cipem repcuti. Secū da ſi ſubditus pcuſſerit p̄cipem non opoꝛtet de iure ſubditum illum tan tū repercuti . ſed grauius punīri tan quam euꝫ qui cōmiſit crimē leſe ma ieſtatis . Tertia inſtantia eſt ſi ali qs inuoluntarius puta credēs ludere ſotium vulnerauit ⁊ alter volūtarius euꝫ deliberatiōe aliquꝫ vl̄nerauit nō opoꝛtet de iure ꝙ iſti duo equalī pu niāt.p cōtrapaſſionē ſic ꝙ qſq; patiat i ſe ꝙ ipe fecit alteri.qꝛ multuꝫ difert ⁊ i moꝛib⁹ ⁊ i iure operari bonuꝫ vel malum voluntarie vel inuoluntarie.

Cōſequēt ibi [Sꝫ incōunicationib⁹] ponit propriam ſententiam ſup iuꝛe contrapaſſi . p̄imo autem p̄oponit i tentum . 2.declarat ipſum ibi. [In contrafacere enim]. Dicit ergo pri mo ꝙ quamuis cōtrapaſſuꝫ non ſit iu ſtum ſm modum per pictagoꝛicoſ tra ditum tamen contrapaſſum ſm p̄o poꝛtionalitatem non ſecundum equa litatem in comunicationibus comuta tiuis vere continet iuſtuꝫ.i.ius ⁊ iuſti tiam ⁊ hoc modo contrapaſſum eſt vere iuſtum.

Queſtio duodecima.

Ꝺ euidentiam dictoꝛum ⁊ dicēdoꝝ ſtati queritur vtruꝫ contrapaſſum ſit ſimpliciter iuſtum. Et arguit ꝙ ſic. primo qꝛ om nis cōmutatio in qua ſeruatur equa litas ⁊ propoꝛtio ariſmetrica ē iuſta ſecundum philoſophum .ſupra cap. proximo .Sed contrapaſſum eſt talis comutatio ſecundum intentionem pic tagoꝛicoruꝫ ḡ eſt ſimpliciter iuſtum.

Secundo qꝛ ſi contrapaſſum non eſ ſet iuſtum .hoc eſſet propter dāñtiam pſonarū . vt hic videtur dicere philo ſophus ſed non propter hoc ſtat quin ſit iuſtum . cuꝫ philoſophus dixerit. ſupra . cap . proximo ꝙ nihil differt ſi ſtudioſus vel prauus mechanus eſt vl̄ priuauit aliquē re ſua vel ſi percuſ ſerit .Sed lex ſolum attendit ad dāñ tiam nocumenti . quare nihil obſtat quin contrapaſſum ſit iuſtum . Sed oppoſitum probat philoſophus per .3. inſtantias vt viſum eſt. Eſt ergo ſciendum primo ꝙ ius contrapaſſi nō poteſt vere intelligi in diſtributiuo iuſto . qꝛ ius contrapaſſi tantuꝫ eſt in ter eos inter quos eſt habitudo fac tionis ⁊ cōtrafcōis. Sed diſtributiuū iuſtum nunquam eſt inter illos factio enim ⁊ contrafactio aliter eſt in co mutatione . aliī in diſtributione .

In comutatione quidem eſt inter pa rtem ⁊ partem inter quas eſt iuſtum ⁊ iniuſtum .vt inter emptorem ⁊ ven ditorem . In diſtributione vero ſciō ⁊ contrafactio curꝛit a comuni in ſin gulos ⁊ a ſingulis i cōune . Iuſtū aūt ⁊ iniuſtum non eſt inter ſingulos ex parte vna .⁊ comune ex parte altera ſed eſt iter ſingulos adiunctꝫ qui de comuni recipiunt .vel in comune con ferunt ⁊ iter iſtoſ naſcūtur queſtiōes ⁊ pugne quando extra proportionē

recipiunt vel cõferunt vt ait philoso-
phus supra.cap.6. quare ius cõtra-
passi nõ potest vere iteligi circa distri
butionẽ. Secũdo vero sciẽdum q cõ
trapassio circa cõutatiõez potest iteli
gi vel i coicatiõe bõi. vel i satisfactiõe
damni vel in punitiõe delicti. Hijs
autem premissis ad questionem dõa
sunt tria. primo q i punitione delicti
cõtrapassum nõ est vlr iustũ. 2. q nec
i satisfactione damni. 3. q est iustum
i coicatione bonorum. Primum pro
bat duplicit. primo qz omnis iusta pu
nitio debet esse maior vel minor ꝑm
maioritatem vel minoritatez delicti.
deus enim statuit q pro mẽsura pecca
ti sit plagarum modus. deut. 25. Sz
punitio cõtrapassi posset esse maior.
vbi delictum est minus. t minor vbi
maius quare nõ est iusta. Assump
tuz probatur ponas enim q vnus no
bil irrogauit cõtumeliam vni plebeo
quidam autem ignobilis irrogauit eã
dem cõtumeliam principi. modo con
stat q plus deliquid ignobilis quam
nobilis. t tamẽ si vtriqz eadem con
tumelia irrogetur maior pena erit no
bili quam ignobili audire talem con-
tumeliam. Et sic qui minus deliquit
plus punetur t qui magis minus.

Item pone q quidam sanus t fortis cum deliberatione vulnerauit socium suũ. t quidam quartanarius ex repẽtina turbatione vulnerauit alium constat q ille qui insidiose t cum deliberatione vulnerauit plus delinquit de⁹ enim dedit locũ refugij homicide casuali vbi saluarek. insidioso autem negauit oio deut. 19. Et tñ si vterqz vulnerãs essentialiter vulneretur. maior pena t periculosior t damnosior erit idem vulnus illi egroto quam sano. t sic magis puniretur qui min⁹ deliquit t minus qui magis. Secundo qz nulla punitio iusta est inbonesta t preiudicial. Sz talis posset esse punitio contrapassi puta si aliqs bñs bonam vxorem mechatus est cũ vxore proximi sui. si modo in hoc eodem punirek q qs mechareꝁ cũ sua eẽt vtique punitio inhonesta t preiudicialis illi bone mulieri quamuis sic fuerit punitus dauid rex israel. vt habetur. 2. re. 12. t. 16. Ille tamen q hoc fecit. s. filius eius inhoneste egit t iniustissime quãuis dõ propter adulteriuz bersabee iustũ passus fuerit sicut dñs predixit ei quare punitio contrapassi simpliciter non est vlr iusta. Et in hoc philosophus reprobat pictagoricos ipsi enim loquebantur precise de vindicta vt patet ex dicto radamãtis supra hoc etiã reprobat eos t per easdem rationes in primo moralium ibi autem adoit quandam rationẽ per q̃z videtur probaꝁ q in nullo casu possit esse sufficiens punitio eadez nocumẽta pati que aliqs intulit alteri. qz qui duplicit peccat. duplicit puniri dz. Sz ille pecauit. qz nocuit. quare tantum debet ei noceri. Item peccauit qz incepit. t pacẽ t innocentiam violauit quare etiaz pro tali delicto amplius puniri iustum est. Secunda conclusio probatur quoniam omnis iusta damni satisfactio excludit t remediat damnũ. Sz non omne contrapati excludit vel remediat damnum. Si quis enim euulserit tibi oculum. per hoc q euellitur ei non excluditur nec remediatur damnum tuuz. vel si quis combusserit tibi domuz. si comburatur domus eius nullum tibi fit remedium de damno tuo nisi forte q placet tibi damnum eius qui te damnificauit quare satisfactio contrapassi nõ est vlr iusta. Ad euidentiam autẽ. 3. conclusionis sciendum q in coicatione bonorz vbi tu mihi bona tua coicas t ego tibi mea potest attendi quantitas bonorum dupliciter. vno modo secũduz q sunt quedã res quãte sicut quantitas domus t quantitas calciamenti alio modo vt sunt venales habentes quantitatem valoris ad humanam indigentiam. Intelligo autem cum phi

losoph⁹ q non fiat cõtrapassũ secũdũ equalitatem quantitatis rerũ cõtinue vel discrete sed secundũ equalitatem quantitatis valoris earum ⁊ hec est equalitas proportionalitatis. q⁹ fit comparatio ad indigentiam personarum vlr. Et istud nõ contradicit et q dictũ est supra de equalitate quãtitatis seu de proportiõe arismetrica seruanda in omni iustitia cõmutatiua. q⁹ hic est equalitas ⁊ proportio arismetrica fm valorez. Et sic intellerit philosophus supra. Et cum hoc est hic proportionalitas quodammodo geometrica facta cõparatione ad indigentiã maiorem vel minorem vt videbitur. supra textũ. Hec autem conclusio probatur ⁊ deducitur i textu. ⁊ ideo de eius probatione supsedeo. Vicenduz g̃ ad primuz q equalitas quãtitatis ⁊ proportio arismetrica seruãda est in satisfactione vt. s. damnificato tm̃ restituatur de lucro quãtum passus est de damno. hoc autem non ẽ ipsum damnificantem tm̃ contrapati. q⁹ illa contrapassio non releuaret dãnum istius. Et de hoc loquitur philosophus supra loquẽs de illa equalitate alĩ tamen contingit q non potest fieri satisfactio puta i homicidio ⁊ tũc damnificanti infertur damnum mortis. non in satisfactionẽ sed in punitionẽ. Inpunitione autem vbi non ẽ directa commutatio partis ad partez sed habitudo partis ad iudicem non attenditur sola quantitas nocumenti vt probatum est contra pictagoricos de punitione enim locutus philosophus. contra eos. supra. cap. proximo non fecit mentionem. Ad. 2. vero dicendũ q si i satisfactiõe ⁊ breuiter in omni actione partis ad partẽ non facit differentiã differentia personaruz sed in punitione in habitudine partis ad iudicem bene facit differentiã. vbi gratia pro modernis tẽporibus si quis furatur calicem consecratũ de ecclesia cõsecrata ⁊ alit⁹ casu inueniat tantum de argento ad valorem calicis q mercatori transeunte ciderit. ãbo debẽt cogi ad essẽtialẽ satisfationem ⁊ restõnem. Sed non ad equalem punitionẽ philosophus autẽ excludit differentiam personarum in satisfactione ⁊ inclusit in punitione. Et propter hoc quidam expositores errauerunt hic nescientes istos passus cõcordare q⁹ nesciuerũt de equalitate satisfactionis ⁊ punitionis distinguere.

Lectio nona.

Ꝟ cõtrafacere enim proportionale]. Postquã proposuit intentum suum. s. q contrapassum fm proportionalitatez acceptuz ẽ in comunicationib⁹ cõmutatiuis iustum. Hic consequẽter declarat propositum. Primo autem probat ipsum. 2. tradit huius contrapassiõis modum ibi. [Facit enim retributionez] 3. cõmutatiõis mediũ legale ibi [Propter q omnia cõpata]. 4. mediũ naturale ibi. [Oportet g̃ vno aliquo]. s. iterum exponit cõtrapassiõis modum ibi [Erit vtiq; contrapassum] Sexto exponit iterũ naturale mediũ commutationum ibi [Quoniã autem op⁹ vel indigentis]. 7. legale mediuz ibi. [Pro futura autem cõmutatione]. Ad probandum g̃ q proportionale contrapassum in comunicatione bonorum sit iustum sic intendit arguere. Illud est iustum in quo vel per quem ciuitas cõmanet ⁊ ciues inter se commanent. sed per proportionale contrapassuz facere cõmanẽt ⁊ ciuitas ⁊ ciues quare istud contrapassum est iustum. Huius rationis ponit ⁊ probat minorem. s. q ciuitas commanet per cõmanentiam ciuium inter se. in hoc q est contrafacere proportionale .i. beneficienti beneficium ⁊ seruitium. Proportionaliter rependere. hoc autem apparet ex tribus. primo

ex parte eorum qui primo beneficiāt q2 illi comunit querunt per alios p2o portionale beneficium sibi contrafez ri. volētes sibi seruiri sicut ꝛ ipsi alijs seruierunt. Isti ergo aut male ꝛ in debite querunt sibi contraferi ꝛ con seruiri vel est iustū pro bono ciuiū eis cōtrafieri constat autē ꝙ hoc non ma le querūt. q2 istud est quasi naturale homini. quare contrafacere fuit iust tum sicut ipsi querūt. Secundo ex parte eorum qui beneficiant. q2 si isti beneficiantes non male querūt remu nerari. ꝛ benefitiatus non cōtrafaci at aliquod benefitium. segtur ꝙ erit seruitus iter ciues. videbitur enim ꝙ seruientes sint aliorū seruj. q nō reser uiunt. vel segtur ꝙ bene fient si con trafacerent. Tertio. ex parte re tributionis ꝛ gratie que debet esse in ter ciues. q2 si non fiat talis cōtrafac tio nunc nō fiet retributio que est op9 cuiusdā virtutis que dicitur gratia de qua diximus supra ꝙ est quedam na turalis iustitia. 4. ca. q. prima. per re tributionem enim cōmanēt ciues. ꝛ simul habitant propter mutuū cōmo dum ꝙ vnus habet per alterū. cuius signum est q2 propter hoc ꝙ istud iu stum bonuz ꝛ sāctuz videmus ꝙ ciues per vicinos suos beneficiati p2ompte vt fiat retributio aliqualis. statim fa ciunt sacrū vel sacramētū gratiaꝝ dicē tes. pro amore dei sit. vel magne sint vobis grates. vt deus retribuat vobis hoc enim vocatur sacramentū gratia rum ꝙ sacruz signū cozdialis accepti onis ꝛ future retributiōis. hec enim retributio est proprium opus gratie. que est vizrus contēta sub iustitia. cui opponitur ingratitudo. secūdū banc enim gratiam opoztet zefamulari ei qui gzatiam. i. beneficium primo fe cit. Et oportet rursus ipsiuz beneficia tum gratiam faciētē vel faciendo in cipeze sicut ꝛ alter prius inceperat ꝛ patet ꝙ proportionale contrapas sum in tali bonozum coicatione est iu stum ꝛ sanctum. Consequēter ibi ⌊Facit eni zetributionē⌋. Tradit pre dicte cōtrapassionis modum. primo autem facit hoc inter duos artifices. .2. autem excedit illum modū ad om nes specie differentes ibi. ⌊Est hic ꝛ malus⌋. 3. excipit artifices specie in differētes ibi. ⌊Non enim ex duob⌋ Dicit ergo primo ꝙ illam retributio nem valoris facit quedam coniugatō sumpta fm dyametrum puta si yma ginemur vnum quadrangulum in cu ius vno cono sit. a. pro edificatore. Et in alio sup eodem latere sit. b. p coriario. Et in alio cono ex parte edi ficatoris sit. g. pro domo. ꝛ i alio exp te coriarij. d. pro calciamēto. tunc pa tet ꝙ edificator ꝛ calciamentum di stant fm diametrum. coziarius vero ꝛ domus fm aliam dyametrum. Dz igit si cōmutatio fiat iter hos artifices ꝙ coniugatio recipientis ꝛ rei recep te fiat fm dyametrum. sic ꝙ edifica tor a coriario calciamentum recipiat. coriarius vero ab edificante domum. Et si primum sit equale alteri. puta calciamentum domini fm proportio nalitatem valoris isti et illi non secun dum quantitatem rei ꝛ rei. q2 centuz calciamenta non essent taz magna q̄z ta vna sola domus tū fm proportiōa litatem equari pñt q2 tantum posset vendi aliquota calciamenta quātū to ta dom9. Si igit sic sint equalia ꝛ stā te equalitate fiat ptrapassū i retribuē do. tūc erit ꝙ dicit. s. iustū cōtrapassū si autem nō stet illa valoris rerū equa litas. non fiet equale contrapassū nec commanet amoz taliū artificū. Nihil enim probibet melius esse opus vni us artificis quam altezius quāuis op us istius sit magis quam opus illius quare oportet hec opera fm que fit retributio adequari fm quantitatem valozis ad humanos vsus. Deiñ. ibi ⌊Est autem hoc⌋ Extendit hunc modum retributionis ꝛ contrapassio nis ad omnes artifices specie differē

tes.v.q̄ hoc est etiam in alijs artibus quoniam aliter destruerentur ⁊ relin querentur velut inutiles. Si artifex patiens indigentiam passus est ab a lio .i. recipit ab alio hoc ⁊ tm̄ ⁊ ta le quo ⁊ quanto ⁊ quali indiguit. si ipse faciens .i. retribuens non facit il li a quo recepat necessaria sua quantū ꝑm valorez ⁊ quale quali ille alius in diget hec autem sunt etiam supra ex posita .cap. proximo sub eisdem ver bis philosophi· Deinde ibi ⌊ Non enim ex duobus ⌋ excipit ab hoc mo do artifices specie indifferentes .v. q̄ ex duobus medicis ⁊ vīr ex duob' artificibus eiusdem speciei non fit cō municatio talis. Sz ex medico ⁊ agri cola .⁊ vīr ex alteris vel diuersis spe cie. ⁊ non equalibus inter se. quos tamen adequari oportet. ridiculuz enī esset si coziarius vellet commutare so tulares cum alio cozario pro sotula ribus eiusdem speciei ⁊ eiusdez valo ris cum suis. Consequenter ibi ⌊ Propter q̄ omnia ⌋ Tradit medium legale in cōmutationibus. s. numis ma. de quo dicit. 4. primo eius causaz qz. s. propter adequationem rerum cō mutabilium oportet omnia cōmutabi lia esse aliqualiter comparata secun dum quantitatem valoris. ad hoc ⁊ ꝑ pter hoc venit nūmisma. i. propter hoc est inuentum. Secundo dicit et' vsum qz. s. nūmisma aliqualiter est me dium inter cōmutabilia qz raro fit in mediata cōmutatio iter rez ⁊ rez. sed cōiter fit. mediante nūmismate.

Tertio dicit eius formam in quan tum .s. est nūmisma .qz ē mensura om nium venalium .mensurās per conse quens supabundantiaz ⁊ defectum ⁊ aliqualiter reducens ad equalita tem ⁊ ad medium ꝑm q̄ sunt appre ciata ad estimationem ⁊ cōpationē nūmismatis. Quarto autem dicit eius effectum. s. adequationem rerum cōmutabilium .v. q̄ aliquanta .i. ali quot calciamenta certo medio sūpta sunt vel esse possunt aliquid equale vni domui. hoc aūt scitur p nūmisma ex quo oportet q̄ illud q̄ faciet edi ficator ad coztarium sit. Sicut tanta calciamenta quantum erunt apprecia ta. valere precium domus ad ipsaz do mum quam coziarius recipiet ab edi ficatore .vel sic se habeat ad cibum. si cōmutatio domus fiat p̄o cibo cum agricola qui habundat in cibo. Si enī non fiat talis ꝑm valorem equalitas. nō fiet cōmutatio nec cōmūicatio. Si .n. hec non sint equalia secunduz pre cium ⁊ valorem nunquam fiet vel nō erit equaliter contrapassio vel retri butio. nec etiam aliqua cōmutatio re rum venalium. Consequenter ibi. ⌊ Oportet ergo vno ⌋ Tradit medium naturale commutationum q̄ est hu mana indigētia. dicit ergo inferens ex predictis q̄ oportet necessario om nia mensurari aliquo vno naturali. nō solum mensura ad placitum qual' est nūmisma. hoc autem vnum est opus. .i. necessitas. sumitur enim hic opus. nō p̄o actione. sed p̄o indigentia ⁊ necessitate. sicut sumitur i ēuāgelio dicite qz dominus .if. asino. s. ⁊ pullo opus habet. ma. 21. Hoc autez opus secūduz veritatez ⁊ naturā omnia cō tinet .i. omnia in valore tenet. vide mus enim q̄ quando est magna indi gentia rerum tunc plus valent. sicut tempore messium sunt cariores famu li conducti. ⁊ tempore infirmitatum medici ⁊ tēpore belli arma ⁊ sic de similibus. Res enim non summūt hic i ordine nature sed necessitatis humane. vnus enim vermis in eo q̄ est aīal in ordine nature melior est to to auro de mundo sz in ordine neces sitatis humane est ecōuerso. Ad aūtē humana indigentia omnia tenent. in valore p̄obat ex duobus. primo qz si homines nō indigerent aliquo nul la esset cōmutatio. null' enim emit nisi illud quo indiget. vel si non indige ret similiter .i. non equaliter. puta si

non indigemus pane nisi pro canibus
ꝛ nullo modo pro nra comestione nō
esset eadem comutatio panis que est
hodie. qz nihil. vel quasi nihil uen
deretur. Secundo apparet idem. qz
propter cōutatiōez necessitatis nūmis
ma factum ꝛ adiuentum est fm homi
num cōpositionem pactum ꝛ conuen
tionem. homines enim composuerūt
ꝛ condixerunt inter se ꝙ talis ꝛ tan
tus nummus nō valeret. ꝛ ꝙ vbique
reciperetur pro rebus vtilibus. ꝛ pro
pter hoc habet noīa nūmisma. i. legis
ma. qm̄ non per naturaz valorem ha
bet. sed ex nūmo. i. lege. Nomos. n.
grece dicitur lex latine. ꝛ ide dicit
nūmisma. i. legisma danarius qui qui
dem ē in nobis vel i nostra potestate
ipsuz transmutare possumus a valore
in valorem maiorez vel minorem vel
etiam facere totaliter inutilez. Con
sequenter ibi [Erit vtique]. Ex
ponit iteruz modū contrapassionis.
que omnino vult fieri fm dyametruz
ꝛ cum centuz mille homines dyame
truz nescientes sciūt valde bene mo
dum cōmensurandi contrafaciendi ꝛ
contrapatiendi. Dicit ergo ꝙ tunc
contrapassum erit iustum quando e
runt equata ea que commutantur.
quare quaz habitudinez habet agri
cola ad coriarium. hanc eandem ha
bebit opus coriarij ad opus agricole
facta vero figura. sicut superius est de
scripta oportet infiguraz proportio
nabilitatis fm dyametrum duceī quā
do commutabuntur. Sic ꝙ opus cori
arij iungatur agricole ꝛ opus agrico
le coriario. si autez non fiat talis trās
portatio altez extremū habebit vtraſ
que superabundantias puta si coria
rius est preciosior ꝛ carior artifex q̄z
agricola. ꝛ opus eius erit p̄ciosius
ꝛ carius quaz agricole opus. Et fm
hoc exponit quidam ꝙ alteruz extre
mum haberet vtraſq; supabundan
tias. qz ꝛ plus laborasset ꝛ plus do
nasset. ꝛ sic haberet superabundan
tiam laboris ꝛ supbabūdantiā doni.
Sed quantū sit talis expositio irratio
nalis etiā sine rationis discussione ap
paret primo qr non dator sed accep
tor doni dicitur habere donum. Se
cundo. qz nec labor artificis venit ad
extimationez cōutationis. plus enim
laborat agricola pro vna parua quan
titate tritici. quaz aduocatus p forma
tiōe vnuſ libelli ꝛ tamē dabit aduoca
to agricola multuz de trinco in quo la
borauerit in centuplo p illo paruo li
bello. ꝛ sic de quibuscunq; artibus fz
ꝙ rariores ꝛ in magis negotijs neces
sariores. ꝛ hoc bene cōsonat sentētie
philosophi plus quaz illa expositio.
Eustratius vero expōit vbi nos habe
mus alterū vtrumq;. Et est in sūma
intētio sua. fm illa que dicta sunt. ca.
.6. ꝙ inconueniens est vtrūque extre
mum habere superabundantiam. qz
pone duos artifices vnum rariorez ꝛ
cariorem ꝛ alium viliorez. primus ha
bet superabūdantiaz ꝛ alter defec
tum. ꝛ eodem modo intellige de ipso
rum operibus. modo si fiat cōutatio
ipsi ad opus simpliciter ille carior hz
superabundantiam artificij et mi
nisterij sui. alter autem habebit ꝛ re
cipiet superabundantiam operis p
ciosiorꝭ. hoc autem est inc̄ueniens
ꝛ iniustum. Et ideo vel fiet talis ade
quatio qualis dicta est. vel non fiet iu
sta comutatio. sed quādo habet vnuſ
quisque ꝙ suum est. sic ꝙ ille carior ha
bet valorem operis ꝛ de opere alte
rius tunc sunt equales ꝛ comunicātes
cōuenienter. qz talis potest inter ip
sos fieri sicut describitur in figura se
quenti. vt. s. agricola sit. a. cibus autē
opus eius sit. g. coriarius vero. b. op⁹
vero coriarij adequatum ad. g. voce
tuz. d. Si g̃ non erat. vel non cōuenie
bat sic contrapati partes. nulla erat
iusta cōunicatio. Consequenter ibi [
Aī autem opus]. Repetit iterum
naturale medium cōmutationū faciēs
eandez rationez quam superi⁹ fecerat

.o .q; qñ opꝫs. i. humana indigen/
tia omnia contineat in valore tanquã
ens vl exñs vnum quid.i.metruz me
dium ⁊ mensura omniũ cõmutabiliũ
ostendit ⁊ probat hec ratio supra/
dicta . qñ cum homines non sunt in
necessitate vel indigentia . vel vtriz
contractor vel saltem alter ipsi non cõ
mutant sicut cõtingit q; cõmutent qñ
eo q; vnus eoruz habet indiget quis
puta qui idigent vino vantes educti
onem frumenti pro vino fm quanti/
tatem valoris vtriusqz .quare hoc fru
mentuz ⁊ vinum oportet secũdũ valo
ris precium adequari. Consequen
ter ibi ⌊ Pro futura autẽ ⌋ Exponit
iterum legale mediũ cõmutationuz q;
est nũmisma oñdens primo q; est fide
iussor rerũ cõmutabiliũ .2.q; est earuz
parcium ibi ⌊ Oportet omnia ⌋ .3. q;
est mẽsura omniũ ibi ⌊ Secũdũ veritã
tem ⌋ Dicit g̃ primo q; si aliqs p nũc
non indiget vt aliquid emat.si pro fu
tura tamẽ cõmutatione . qz cõtingit
⁊ alñ indigebit nummisma erit illi ⁊
nob fideiussuor .qr oportet ipsũ talem
habere virtutẽ vt afferrens ipsum pos
sit statiz accipe illud quo idiget . verũ
tamñ hoc patitur nũmisma .q; non sem
p potest equale. q; potest ex duplici
causa cõtingere primo si precii num
mismatis p principẽ minuat . 2 . per
accidens si rerũ pretium augeatur eo
q; propter rerũ deffectũ . vel propter
maiorem hominũ idigentiam res ipe
carescunt .verũ est autem q; magis.i.
vt in pluribus manet nũmus vel num
misma i eodem pretio ⁊ valore. Cõ
sequenter ibi ⌊ Propter q; oportet ⌋
Oñdit nũmisma esse precii omnium
cõmutabilium. Dicit g̃ q; propter hoc
q; dictum est de fideiussore rerum nũ
mismate.oportet omnia appreciazi p
ipsum qz sic erit sp ad necessitatez ⁊
ad placitum hominis cõmutatio que
aliter nõ esset .Si autem sit hec cõmu
tatio fm rerum appreciationẽ nũmis
ma vuq; oportebit interesse .quẽad/

modũ mensuza equans.⁊ cõmensura
faciẽs cõmutabilia vniversa q; autem
hec mensura ⁊ pretiuz reruz nũms
ma sit necessariũ ꝓbat tali deductiõe
qz non exñte cõmutatione rerum non
erit cõunicatio hominuz . Non exñte
autem equalitate rezuz nõ existet cõ
mutatio .Nõ existente vero cõmensu
ratione fm preciũ ⁊ nũmisma nõ exi
stet equalitas .quare ab vltimo vsque
ad primũ nõ existente nũmismate ⁊ p̃
cio rez.nõ existet cõunicatio hominũ
quã si hoc ẽ necessariũ.necessariũ eti
am erit preciũ rerum ⁊ nũmisma De
ductio patet ex litera· Consequen/
ter ibi ⌊ Secũdum veritatẽ ⌋ Osten/
dit quõ nũmisma sit omniũ mensura
primo tamẽ facit hoc.2. ponit hoc in/
termiis ibi ⌊ Dom⁹.in qua .a. ⌋.Dicit
g̃ q; fm veritatẽ impossibile est res cã
differentes cõmensurare fm se puta
vinũ ⁊ lanã. pãnum ⁊ piper ⁊ simi/
lia tamen ad opus hoc est ad necessi/
tatem ⁊ indigentiã hominis contin/
git sufficienter talia mensurare per
aliquod mediũ quare oportet eẽ vnũ
aliud q; sit ad omnia hec absoluta mẽ
sura hoc autẽ est nũmisma ex suppos
tione dispositione ⁊ hominũ ordina/
tione ⁊ propter hoc vocatur nummis
ma .qi legisma qz nomen ex lege iuẽ
tum est omnia autẽ venalia facit esse
appreciata.⁊ omnia mensurant num
mismate. Consequẽter ibi ⌊ Dom⁹ i
qua .a. ⌋ Ponit ad hoc terios .Dicit
g̃ q; dom⁹ exẽpli gzatia sit illud i quo
est.a.valoris.s.nũmismarum sicut si
diceretur .s.librarum lectus vero sit
.b .dignus vnica nũmisma.Sic autez
lectus fm valorem erit quinta pars
domus.⁊ fm hoc erit medium quan/
ti vel quot lecti equales ezũt i valore
vni domui qm̃.s.lecti hui⁹ p̃cij valẽt
domũ illã. Addoit ãt vltri⁹ dubiũ re
moueñ q; ãteq; esset nũmisma poterat
fieri ⁊ fiebat ꝓmutatio nihil ãt dñt si
p domo dẽt.s.lecti.vl tm̃ quãtũ.s.lec
ti valẽt puta.s.mie quarũ quelibet fz

quosoā valuit libzā ꝛ seiuntiam . ℔m quosdā autē duas libras cū dimidia .

Ulteri⁹ aūt epylogat.d.ꝙ qdqd ē iustū.ꝛ qdqd iniustū dictū ē.

Lectio decima .

Simiatis āt bijs] supꝫ egit de iustitia vł ꝛ pticulari de iuſ distributionū ꝛ cōmutatō nuz de iure cōtrapassi ꝛ pena taliōis Hic āt agit de mediatōe iustitie oñdēs primo modū medietatis i ope iustitie .2. i ipsa virtute iustitie ibi [Justitia autē medietas] .3.ex bijs colligit dif finitionē iustitie ibi [Et iustitia quiō] .4.diffinitōnez iiustitie ibi [Jniustitia aūt.] .5. post duos mōs iiustificacōnis ibi [Jniustificationis autē] ꝛ.6. dcā de iustitia bzeuitez epylogat ibi [Be iustitia quiō] Dicit g̃ ꝙ determinatis bijs que.s.i cōtinuando dicta sunt manifestū ē ex illꝫ ꝙ operatio iusta ē qdā medium ius operationis que ē iiustū facere ꝛ ius que ē iiustū pati hoc autē probat .qz mediocriter habere de bonis ē mediuz inter plus habere ꝛ minus habere .Sed operatio iusta ē mediocriter habere . Jniustum autem facere est plus habere ꝛ iniustum pati est minus habere quare operatio iusta est mediuz inter iniustum facere . ꝛ iniustuz pati .huius rationis ponit minorem ꝛ patet . Secundo ibi [Justitia autem] Oñdit modum medietatis i virtute iusticie . d . ꝙ iustitia ē medietas non tamē secūdum modum eundem qui est in alijs virtutibus que.s.sunt medtātes inter duas malitias :puta libezalitas inter illiberalitatem ꝛ prodigalitatem . Sed iusticia est medietas qz ē electiua medij puta iusti ꝛ operationis iuste que ut visum est medium est . Jniustitia vero est extremorū electiua . sicut simul continens nequitiam duarum extremarum malitiarum . Tertio ibi [Et iustitia] . Ex predictis colligit diffinitionem iustitie .d.ꝙ iustitia est habitus electiu⁹ ꝛ operatiu⁹ iusti operis vel iustorum opezum⁹ ꝛ electiue distributiuus bonorum partialium inter se et altezum et inter proximū ꝛ proximū. Hoc autem confirmat per oppositum modum . .d .ꝙ non sic eligit .nec sic operatur. nec sic distribuit ille . s. iniustus qui de bono eligibili sibi ipsi tribuit plus ꝛ proximo minus ꝛ de malo penali puta labore.vł sumptu econuerso .qz de bijs sibi ipsi tribuit minus ꝛ proximo plus .Sed vir equalis . iust⁹ ꝛ equus ē electiuus eius ꝙ est secūdum proportionalitatez .i. distributionis proportionalitatem seruantis sibi in compazatione ad alterum .Similitez etiam alij in compazatione ad altezum cum.s. distribuit ꝛ diuidit inter proximum ꝛ proximum . sicut facit aliquotiens inter se ipsum ꝛ alterum

Quarto ibi [Jniustitia autem] .

Colligit per oppositum diffinitionem iniustitie . Dicit ergo ꝙ iniustitia contrarium existens iustitie est iniusti operis electiua .hoc autem opus iniustum est quedam superbabundantia .ꝛ quidam defectus rei vtilis vel zei nociue preter Proportionale ꝛ extra proportionem . propter ꝙ est superbabundantia ꝛ defect⁹ pro eo ꝙ est electiua superbabundātie ꝛ defectus. differēter tamen qz in se ipso . cum pro se ipso est electiua superbabundantie zei simpliciter vtilis . defectus vero ꝛ penurie rei nociue.

Jn alijs autem vel pro alijs eligit similiter totum agzegatum ex superbabundantia ꝛ defectu tamen partes eligit eis differenter .eligit enim eis defcm̃ rei vtil' ꝛ superbabundātiaz zei nociue.illud vero ꝙ eligit p̃ter proportionalē mēsuzā nō ē sp equale qz qñz plus excedit ꝛ qñz min⁹ sicut vł equaliter cōtigit. ex bijs g̃ fozma diffinitionē iiustitie ꝑ formā p̃misse diffinitiōis iustitie dō ꝙ iiustitia ē habitus electiu⁹ ꝛ opatiu⁹ ſ rbabūdātie rez vtiliū . ꝛ defect⁹ nociuaz ꝛ iutliū ꝑ ipso eligente. pro alijs vero defectus vti

lium ⁊ superbabundantie nociuaꝫ.

Quinto ibi ⸢ Iniustificationis autem ⸣. Distinguit duos modos iniustificationis .d.q̄ iniustificationū .i. operationū iustarū illa que est minus malum est iustum pati illa vero que est maius maluꝫ est iustum facere. Ultimo autem epylogat .d.q̄ dictum sit ſm moduꝫ prebabitū de iustitia ⁊ iniustitia que est vtriusq̄ nature ⁊ similiter de iusto ⁊ iniusto vniuersali. i. vniuersaliter sumpto.

De euidentiā predictorū querenda sunt duo. Primū vtrū operatio iusta sit mediū inter iustum facere ⁊ iniustum pati .2. vtruꝫ iustitia sit media inter duas malitias .sicut cetere virtutes.

Questio decimatertia.

Et primo arguitur q̄ nō. qz iustitia ſm philosophū non est media inter duas iustitias .quare per locuꝫ a cōiugatis nec iustū erit medium. iter duo iniusta.

Sz oppositum probat ratio philosophi. De ista questione nihil legit. Sz tota coitas sequituꝫ ad literā verbum philosophi nullo examine presenti difficultati prestito. mihi autem videtur distinguendū de medio. qz ē mediū ſm ordinē eius inter extrema ⁊ hoc est mediū proprie ⁊ est medū ſm exclusionē extremorum tantū. Et hoc dicitur similitudinarie mediū per solam abnegationē. Ad questionez ḡ dicēda sunt duo. primum q̄ operatio iusta nō est medium ꝓprie dictum nec mediū ſm ordinem extremoꝝ ad ipsuꝫ. nec eius ad ipsa. Secūdū aūt q̄ potest dici mediū ſm similitudinez per abnegationē extremorum. Primum ꝓbatur multipliciter primo. qz si operatio iusta esset mediū. inter iustum facere ⁊ iniustum pati. vel esset medium ſz morem in genere moris vel mediū ſm naturā i genere nature Sed neutro istorum mōrum est medium quare nullo modo. Ad autez non sit medium ingenere moris patet. quoniā omne medium ingenere moris est inter extrema que sunt igenere moris. Sed iniustum pati nō est ingenere moris cum omne morale sit voluntarium. Sed iniustum pati non est voluntarium vt probatur infra .4. li. cap. ij. ⁊. 18. quare nec bonum nec malum est in genere moris. Nec per consequens potest esse extremū in alia contrarietate morū. Ad autem nō sit mediū ingenere nature ꝓbatur. qz naturaliter nulla operatio potest mediare inter illa que sunt realiter eadem operatio. Sz iniustum facere ⁊ iniustum pati realiter sunt eadem operatio puta percutere ⁊ percuti vt probatur tertio phisicoꝝ quare nulla operatio mediabit inter illa.

Secundo. qz necesse est medium ⁊ quorum est medium in eodem esse genere. vt habetur ⁊ probatur .x. metaphisice. Sz hec tria non necesse ymo impossibile ē in eodē esse genere facere eni ⁊ pati ſm naturā sunt indiuersis prauatoꝝ generib⁹. s. i genere actionis ⁊ i genere passionis. Item ſz morē nō possunt reduci ad aliq̄ idē genus vnū eni ē malum moris ⁊ culpe. reliqū nec morē nec culpā ipotat. sed tñ malū pene q̄ nullū malum moris. qz ſm passionē. nec prauī nec studiosi sum⁹ nec ſz eas laudāur nec vitupamur vt supra. li. 2. ca. 5. Et mi me sum⁹ studiosi vel prauī ſm passiones illatas ab extrinseco quas nec añ nec post possum⁹ moderari quare nec ſm naturam nec ſm morem operatio iusta est mediuz inter illa. Tertio qz iniustuz facere ⁊ iustū pati nō sunt contraria. quare. iusta operatio non mediat inter ea. cōsa tenet. qz in alijs operationibus non est mediū puta inter contradictoria. quorū ſm se nullum est medium primo posteriorū ⁊. 4. metaphisice. Nec etiaz

inter priuatiue opposita circa sm̃ a
ptum natum pro quanto ẽ aptum na
tus. vt. 4. methafisice. Nec etiam in
ter relatiue opposita nihil enim me
diat inter patrem ꝛ filium. añs pro
batur q2. nullum contarium est efec
tus illatio. q2 alterius contrarij ꝛ nul
li contrario est proprium ex se infer
re alterum contrarium. Sed iniustum
pati est effectus illatio que actionis
que est iniustum facere ꝛ proprium ẽ
actioni que est iustũ facere ex se infer
re iniustum pati. hec autem patent ex
generali habitudine que est inter ac
tionem ꝛ passionem vt habetur per
auctorem sex principiorũ. quare ista
nõ sunt contraria. hoc idem patet q2
sunt in eodem sõo sil' vt probatur. 3.
phisicorum. contraria autem simul
nunquam eidem insũt. Item q2 cõ
traria nunquaz dicũtur ad conuerten
tiam sed hec dicuntur ad conuerten
tiã ꝛ conuertuntur secundum subsistẽ
di consequentiã q2 si quis iniustum fa
cit aliquis iniustum patitur. Et si quis
iniustum patitur aliqs iniustum facit.
quare nullo modo sunt contraria nec
ꝑ consequens aliqd est medium in
ter ea. Quarto q2 inter imediata
nullum est medium. sed hec sunt im
mediata non sicut sanum ꝛ egrum
que mutuo se expellunt sed sicut mo
uere ꝛ moueri que nunquam se diui
dunt secũdũ existentiam vnde philo
sophus. tertio. phisicoꝝ dicit quod
mouere ꝛ moueri sunt idem actus.
non decisus. i. non diuisus q2 inter in
iustuz facere ꝛ iiustum pati nullum est
mediuz nec per consequens operatio
iusta. Quinto q2 nulluz est mediuz
in duabus cõtrarietatib' coicantibus
vno ꝛ eodez extremo. Impossibile
nãque est ꝙ due contrarietates ba
beant idez mediuz ꝛ idez vnuz extre
morũ q2 vnuz extremum simplicitez
vni tantũ extremo simpliciter contra
riari potest. vt probat. x. methafisice.
Sed operatio iusta est mediuz in qua
daz alia contrarietate in qua iniustuz
facere est vnuz extremuz. quare ope
ratio iusta non erit mediũ in hac con
trarietate facta inter iniustuz facere
ꝛ iniustuz pati. Illa vero alia contra
rietas patet. sũatur eni iniustuz face
re quid est secũdũ philosophũ est. n.
sibi ipsi tribuere de re vtili plus ꝛ de
re nociua minus ꝛ proxio de re vtili
minus ꝛ de nociua plus. huic autez
directissime cõtrariatur symonia. 4.
pũcta sibi ipsi tribuere de re vtili mi
nus ꝛ de nociua plus. Et proxio de
re vtili plus ꝛ de re nociua minus
hoc autẽ negare nemo potest cõtrarie
tatẽ nisi possit etiaz negare cõtrarie
tatez inter opus prodiguz ꝙ est plus
dare ꝛ minus accipere ꝛ opus illibe
rale ꝙ ẽ min⁹ dare ꝛ pl⁹ accipe. Et si
cut iter hec opera ꝓdigũ ꝛ illibezale
mediat opus libezale ꝙ est dare ꝛ ac
cipere vt oportet nec plus nec mi
nus sed etiam opus iustum mediat
inter iiustuz facere ꝛ eius contrariuz
facere. sicut descriptũ est secũdũ illa
. 4. pũcta cõtrarietatis. quare opus
iustuz. nõ esset mediuz inter iustuz fa
cere ꝛ iniustum pati. Sed inter iniu
stum facere ex parte vna ꝛ eius con
trarium per omnia facere ex parte al
tera. Opus enim iustum nõ contra
riatur simpliciter ei ꝙ est iniustum fa
cere ꝙ patet q2 si iiustum facere im
portat sibi ipsi tribuere plus de re
vtili ꝛ minus de nociua ipsum iustum
facere non importat e contrario sibi
ipsi tribuere de re vtili minus. ꝛ de
nociua plus. Nec etiam proximo pl⁹
de vtili ꝛ min⁹ de nociuo. sed equale
secundum debitam proportionalita
tem superius sepe descriptam. quare
iustuz facere opponetur ei ꝙ est iniu
stum facere sicut medium non sicut ex
tremũ. Sz cõtrario modo per omnia
sibi ꝛ proximo tribuere oppõetur ei
sicut vnũ extremũ ꝛ op⁹ iustũ erit me
diũ inter talia duo facere. cõtrarios
modos faciẽdi bũtia vt visũ ẽ. Si aũt

queratur de huiusmodi opere contra rio ei q̄ est iniustum facere. vtrum sit iustum. vel iniustum vel nec hoc nec illud. Et iterum generalius vtrum sit vitiosū vel virtuosū. vel neutr̄ rñdō ē ad p̄imo quesitū. q̄ non est iustum p eo q̄ hec nulla est iust̄ redditio. Sic enim tribuens non reddit proximo q̄ suum est sed amplius. nec sibi ipsi. sed minus. Item non est iniustum q̄ in nullo ledit p̄imū imo iuuat eu3 nec facit iniustitiam erga se ipsum. vt probatur infra eodē3. li. cap. ij. ꝛ. c. .18. Ad. 2. autem quesitum respondēdū q̄ tal̄ tribuere potest esse virtuosum. ꝛ vitiosum. virtuosum enim est. si tribuens sic tribuat in ratione doni gratuiti. sicut facit liber̄ qui sibi minora tribuit ceteris dando maiora vt supra· li. 4. tractatu de liberali. Et hoc modo esset opus virtuosum. quia esset opus liberale. vitiosum autem esset si sic tribueret in rōe debiti q̄ posset contingere homini fatuo pusillanimi ꝛ prodigo. ex pusillanimitate quidem fieret fatuus ꝛ insipiens nō reputans se digñ bonis suis ꝛ ex prodigalitate tribueret vltra mensuram quasi reddens aliēa. quomō fecit glāeus dans diomedi arma aurea pro e3eis. ꝛ boues. c. p· ix. vt narrat homerus. ꝛ philosophus recitat infra. eodem. li. cap. ij. Secundum autem principale q̄. s. operatio iusta sit medium in propr̄ie dictu3 per abnegationem inter iniustum face3e ꝛ iniustum pati probatur q̄ iustum face3e excludit inustum pati ab ipso patiente. ꝛ per consequens iusta operatio est media inter ista per abnegationem. q̄ excludit vtrunq̄ sed q̄ hec mediatio sit valde impropria. patet. q̄ nō aliter mediat ope3atio iusta inter illa duo inusta quā mediet operatio inusta. inter ista duo iusta. s. inter iustum facere ꝛ iustum pati. operatio enim inusta simili modo abnegat ista puta iustum facere a faciente ꝛ iustu3 pati a patiente. Ad argumentum autem philosophi pro quanto faceret contra me respondendum est q̄ mediocriter habere non est medium inter qualitercūque plus habere ꝛ qualitercūque min⁹ habere nisi suppone retur idem genus in modo habendi. ꝛ tunc concedo quod mediocriter habere est medium inter plus ꝛ minus habere. Sed cum postea dicitur q̄ iustum facere est mediocriter habere concedo ꝛ iniustum facere plus habere. verum est involuntarie ꝛ iniustū pati est min⁹ habere verum est in volūtarie. ꝛ idcirco non est contrarium ei q̄ est voluntarie plus habere. sed minus bebere voluntarie per tribuere sibi minus ꝛ proximo plus. Istud est eius contrarium. Et tunc patet q̄ mediocrit3 habere voluntarie medium est inter plus ꝛ minus habere voluntarie. Et est simile si diceretur. q̄ equale in continua quantitate medium est inte3 maius ꝛ minus. Sed longius est maius fm̄ longitudinem ꝛ strictius est minus secūdum latitudinem. ergo equale est medium inter maius fm̄ longitudinē ꝛ minus fm̄ latitudinem. Non tenetur. nec aliqua mens rationalis considerare volens potest hoc capere. Sumptis enim duobus quantis. vno quidē longio3i ꝛ strictiori altero. autem breuiori ꝛ latio3i. Si queratur medium inter maius secūdu3 longitudinē ꝛ minus fm̄ latitudinem erit omnino ridiculose querere. quia oportet illud quantum medium media re nō inter quanta primo sumpta sed inter vnum quantu3 ꝛ illud idemmet quantum. quia ipsummet est maius fm̄ longitudinem ꝛ minus fm̄ latitudinem. hec enim non sunt contraria. imo sunt omnia compossibilia. Sic etiam in proposito plus habe3e voluntarie ꝛ minus habere voluntarie sunt contraria ꝛ inter hec est medium inquir̄endum. sed plus ha

bere volũtarie ꝛ minus habere in vo luntarie nõ sunt contraria nec per cõ sequens inter hoc ẽ mediũ ingrendũ.

Quæstio quartadecima.

Ꝟ.2.arguit ꝙ iustitia sit me dia iter duas extremas ma litias. sicut cetere virtutes morales. Primo quia ꝙ debetur virtutibus ex comuni ratione virturis debetur eis �fm eundem modũ. sicut ꝛ ipsa communis ratio. Sed esse medi um inter duas malitias debetur virtu tibus moralibus ex cõuni ratione vir tutis. virtus enim �fm diffinitionem ẽ habit⁹ electiu⁹ i medietate exñs quo ad nos a ratione determinata. medie tas autem duarum malitiarum vt. su pra. li.2.cap. ς. quare �fm eundẽ mo dũ omnibus virtutibus debetur istud ꝙ est esse medium ꝛ per consequens virtuti iustitie sicut ꝛ ceteris. Secũ do qꝛ operatio iustitie est media iter extrema quecunꝙ sint illa vl' illa que philosophus assignat. vel illa que fũt per nos assignata ·quare per locum a causa ꝛ ab effectu iustitia erit habitus medius inter duos extremos habitus sicut ꝛ virtutes alie. operatio enim iuxta effectus ẽ ꝛ causa iustitie. ꝛ opa extrema extremorũ habituũ. Sed in oppositum est determinatio phi losophi. sicut patet i textu ꝛ sicut ex posuimus. Ad questionem dicitur ꝙ medietas iustitie differt a medieta tibus aliarum virtutũ i duobus. prio qꝛ medietas i aliis virtutibus cõsistit iter duas malitias. Sicut liberalitas iter prodigalitatẽ ꝛ illiberalitatem. Justicia vero nõ cõsistit iter duas ma litias. qꝛ ipsa mediat iter iustum fa cere ꝛ iustũ pati. primuꝫ autẽ impor tat totam malitiam. 2. vero. ſ. iustum pati. non ptinet ad moralẽ malitiam sed tantuꝫ ad penã quare iustitia nõ mediat inter malitias. sed inter mali tiam ex parte vna ꝛ penã ex altera.

Secũdo aũt dicit differre qꝛ medie tas in aliis virtutibus attenditur se cundũ rationẽ ꝛ quo ad nos. Sed in virtute iustitie attenditur secũdũ rem ꝛ quo ad naturam. cuius ratio as signatur. qꝛ cetere virtutes sunt cir ca passiones qbus diuersos homines diꝛsimos cõtigit affici. ꝛ ideo mediũ i eis attenditur quo ad nos homines ꝛ secundum rationem. qꝛ vero iusti tia non circa passiones. sed cira exte riores operationes est. ideo mediũ in ter ea debet attẽdi �fm rationẽ ꝛ na turam rerum. Ubi autez viden tur. 4. esse dicenda primum est ꝙ iu stitia est medium inter duos habitus contrarios. Secundũ ꝙ illi ambo sunt quedam malitie. Tertium ꝙ medium istud attẽditur �fm rationẽ ꝛ quo ad nos non autem secũdum rem.

Quartum vero ꝙ iustitia ẽ medie tas �fm eundem modũ cum aliis virtu tibus moralibus. Primo autem pro bo dupliciter. Primo. qꝛ omnis habitus auctus ꝛ saluatus ꝛ genera tus ex operationibus medijs inter o pationes contrarias est medius inter habitus contrarios sicut enim ex ope rationibus medijs est talis habitus generatus. Sic ex operationibus cõ trarijs ꝛ extremis fũt vel esse possunt cõtrarij ꝛ extremi bitus generati auc ti ꝛ saluati hoc enim ẽ euidẽs p illam maximam posita cã ponitur effectus Sed cã precisa. quare bitus cõtrarij ꝛ extremi ꝛ bitus mediuſ iter eos ge nerẽtuꝫ ẽ talis oppositio ꝛ mediatio opationũ ꝛ actuũ �fm illa que legunt supra. li.2.cap.j. ꝛ hec est vlis cã cir ca materiã cuiuscunꝙ virturis iter bi tus cõtrarios exiſtentis. Sꝫ iustitia ẽ bitus ex talibus opationibus geneza tus auct⁹ ꝛ saluatus. ex operationib⁹ eni iustis generaſ iusticia. qꝛ operan tes iusta iusti efficimur. ꝛ tempata tẽ perati ꝛ fortia fortes. vt supra. li.2. cap.j. Operatio aũt iusta est media i ter opera cõtraria vt visum est i prece

denti queſtione ꝛ patet . qꝛ tribuere ſibi ꝛ proximo de vtili ꝛ nociuo eſſen tialiter ſecūdum ꝓportionalitatem ꝙ ē opus iuſtū eſt medium iter tribue re de vtili ſibi plus ꝛ ꝓximo minuſ ꝛ de nociuo ecōuerſo.quare iuſtitia ē ſimpliciter habitus medius iter habi tus extremos ꝛ cōtrarios . Secundo qꝛ omnis habitus electiuus medij ꝛ inclinatiuus ad mediuꝫ eſt medius in ter habitus electiuos extremoꝝ ꝛ in clinatiuos ad extrema . Sic enim cō cludit philoſopbus vłr de omni virtu te.d.medietas quedā.ergo virtus eſt coniecturatrix.i.ſtudioſe cōſideratrix exiſtentiſ medij.ſupra.li.2.cap.ſ.Sꝫ iuſtitia eſt habitus electiuꝰ medij ꝛ i clinatiuꝰ ad mediū.ſ.ad opus iuſtum. ꝙ eſt mediuꝫ ꝛ eſſentiale vt patet ex dictis.ſupꝛa.e.li.6.7.ꝛ.8.ꝛ i iſto.9. quare ipſa erit mediuꝫ inter habitus electiuos extremoꝝ quoruꝫ vnus eſt iuſtitia iclinans ad tribuere de re vti li ſibi ipſi plus ꝛ proximo minꝰ.ꝛ de re nociua ecōuerſo.alter autē eſt habi tus directe per omnia cōtrarius icli nās ad tribuere de re vtili ſibi minuſ ꝛ ꝓximo plꝰ. de nociua puta de la bore ac ſeruitio ꝛ expenſis econuer ſo quare iuſtitia erit ſimpliciter medi us habitus inter habitus electiōs ex tremoꝝ. Iſti autez habitus ſunt con trarij quoniā habitus inclinantes ad contraria modo nature ſunt contrarij ſicut grauitas ꝛ leuitas . Sꝫ habitus appetitiui iclinantes ad extrema .in clinant nature modo . Non enim eſt idem habitus contrariorū ſicut potē tia ꝛ ſcientia vt .ſupꝛa.li.codē.ca. j. ꝛ.li.2.c.ſ .Dicit ꝙ virtꝰ quēadmodū ꝛ natura medij vtiqz eſſet cōiectura trix . Et tullius in rethorica ſua dicit ꝙ virtus ē habitus animi nature mo do rationi conſentāeus vniuerſaliter eni omneſ habituſ appetitui boni vel mali determinate inclinant ad vnam partem mediam vel extremam modo nature quare iſti erūt contrarij .Nec aliqs ſuſpicetur ꝙ in hoc philoſophuſ ſit contrarius ſi ad bonum intelect, um eius verba trahantur . d.ꝙ iuſti, tia eſt extremoꝝ ibi enim nō potuit ſumere extrema proprie. qꝛ nō ſum, mit extrema alicuius vnius contrarie tatis vel oppoſitionis ſed diuerſarum ſic ꝙ inter ſe comparata non ſunt ſibi cōtraria nec extrema ꝙ appaꝛet qꝛ tribuere de ꝛe vtili ſibi plus ꝛ pro ximo minꝰ non ſunt cōtraria imo con uenientia .Sꝫ tribuere ſibi plus ꝛ ſibi minus vel proximo plus ꝛ ꝓximo minꝰ iſta ſunt cōtraria ꝛ oppoſita ad que nō poteſt iclinare aliqs vnus ha bitus per aliquā viaꝫ nec philoſophꝰ dicit ꝙ iuſtitia ſit electiua extremoꝝ vt ſibi inicē cōparatoruꝫ.Sꝫ ſunt ex, trēa plurium cōtrarietatū ꝛ oppoſita alijs cōtrarijs reſpectu quorum dicū tur extrema . Concluſio ſecunda pꝫ quātū ad alteraꝫ partem .ſ. ꝙ iniuſti tia ſit malitia ſed ꝙ habitus ei omni, no contrarius ſit aliqua malitia quaꝫ vis non ſit prauitas vt dictum eſt de prodigalitate vt .ſupra.li.4.tractatu de liberalitate .Et quanuis hec mali tia quare rariſſima non ſit nominata ſicut dictū eſt de inſenſibilitate ſupra. tractatu de temperantia . Hoc autē probatur primo qa omnis habitꝰ vłr excluſiuus iuſtitie eſt malus.ſed talis habitus eſt vłr excluſiuꝰ iuſtitie ſicut quodlibet extremum excludit ꝛ tollit vłr medium quare eſt malus .ſi dica, tur ꝙ habitus excluſiuus iuſtitie ꝛ p miſſiuus iniuſtitie eſt malus.Non ta men habitus excluſiuꝰ vtriuſqz qual. eſſet iſte omnino contrarius iniuſtitie

Contra.3ꝝ . Tunc qꝛ tunc ſequeꝝ tur ꝙ iuſtitia non eſſet per ſe ſed per accidens ꝛ occaſionaliter bona unqua tum .ſ. eſſet remedium contra iniu ſtitiam tunc qꝛ ſi ſecundum iuſtitiam eligimus vt oportet ſecundum omneꝫ habituꝫ repugnantem ei eligemus vt nō oꝫ ꝛ p hoc erit malꝰ Tūc qꝛ ois bitus excluſiꝰ alteriꝰ virtutis ē malus

quare multo fortiꝰ bitus excluſiuꝰ tãte virtutis ſicut eſt iuſtitia erit maluſ. Scõo quoniã habitus ſic ſe habẽs ad iuſtitiã ⁊ ad iiuſtitiã. ſicut ꝓdigalitas ad liberalitatẽ. ⁊ illiberalitatẽ eſt malus. quoniã ſicut dicit philoſophꝰ. prodigus vult eſſe q vnũ aliquod malũ bz ſcilicet corrumpe ſẽaz ſuã. ꝓdigꝰ enĩ qui ꝓpter ſe ipſuz ꝓditus. ſupra. li. . iiij. tractatu de liberalitate i principio. Sz habitus omnino iuſtitie cõtrariꝰ ſic ſe bz ad iuſtitiã ⁊ iuſtitiaz. vni enĩ oppõitur tangz medio ⁊ alteri tã quam extremo. Et ſicut ꝓdigus dicitur qui ꝓpter ſe ipſum perditus. ſic ⁊ ille qui eſſet tali habitu diſpoſitus q vniuerſaliter eẽt leſiuꝰ ſui ipſius quare talis habitus eẽt malus. Nec vz quorũdaz ymagiario fatua q iuſtitia ideo non ſit inter duas malitias. quia non eſt inter duas iniuſtitias. Sic enim poſſent dicere de liberalitate. qa non ẽ inter duas illiberalitates. Et de tẽpantia. quia non eſt inter duas itemperãtias. In bijs enĩ omnibus fit deceptio per ſalatiam conſequentis procedendo a deſtructione antecedẽtis ad deſtructionem cõſequentis. ſicut ſi diceretur. album et nigrum non ſunt duo alba. g̃ non ſunt duo colorata.

Tertia cõcluſio q medium iuſtitie ſumatur ſm rationez ⁊ quo ad nos patet quãtũ ad primũ q nulla ẽ virtuſ cõiectu rattix medij niſi ſm rationez ⁊ cum ratione vt infra li. 6. cap. 17. ⁊ primo moraliũ in ꝓncipio ⁊ ſupra. li. 2. ꝓ totũ. Quod autem quo ad nos patet ex comuni diffinitione virtutis moralis poſita ſupra. li. 2. cap. 5. Sz ad hoc de iuſtitia ſpecialem rationez appono quoniam omne medium ſm humanam idigẽtiam ⁊ nõ ſm rerum perfectionem acceptuz. ſũmit ⁊ attẽ dit quo ad nos ⁊ nõ ſcõm rem. Hoc apparet ex terminis. Sed mediũ iuſticie eſt acceptum hoc modo vt oſtenſum eſt ſupra. c. primo. ꝓ totum. q etiam apparet in ꝓmptu qa cũ venditur equus ꝓ. c. aureis conſtat q hic nulla eſt equalitas rezũ ſm ſe. ſed eſt equalitas valoris ad indigẽtias ementis ⁊ vendentis. aliqñ. n. ⁊ alicui valz minus ſi etiaz loquamur in pũitionibus ⁊ delictis adhuc apparet euidentius ſcõm dicta de differentijs perſonarũ.

Quarta vo concluſio ꝓbata eſt ex ꝓmiſſis ſicut in illis explicita ⁊ oſtẽſum eſt q differentie cõtra ipm aſſignate ſunt nulle. ⁊ etiã ꝛia fuit ſuperius reꝓbata ſpaliter in quõne vtrũ iuſticia ſit moderatrix paſſionuz. viſũ eſt etiã ad quid referẽda ſit intentio philoſophi ex cuius verbis alig ſũpſerũt occaſionem errandi.

Lectio xj.

Dia aut eſt iniuſtuz facientem] Supra egit de mediatione iuſticie. hic aũt agit de iniuſtificatõe ⁊ ſubiecto eius iniuſto.

Primo aũt ſup hoc qõem ꝓponit ſcõo queſtionẽ ſoluit. ibi[vel ſic qdem nihil differt] Proponẽs aũt queſtionem dat ratõem ⁊ cãm queſtionis. d. q qa eſt ⁊ cõtingit hominẽ facientez opatõem iniuſtam nequaqz eſſe bonez iniuſtũ. iõo merito querit quales iniuſtificationes ⁊ iniuſtas opatõnes homo faciẽs erit ipe iniuſtus. Et hoc queritur vniuerſaliter circa vnãquãqz iniuſtitiam. puta qũ faciens furtũ erit fur. vel quale furtũ erit illud exquo dicatur eſſe fur. ⁊ qualẽ mechiaz faciẽs erit mechus. ⁊ quale latrocinũ faciens erit ipe latro. Nota vero q ex hoc paſſu colligitur q fur ⁊ latro non ſunt penitus idem. Et iõo dicit in vſibus differẽtialibus. Fur non eſt latro ſed ipe qui latet atro. Claro nõ atro furatur ipe latro. Eſt ergo latro raptor violentus. Fur autem occultus. Cõſequẽter ibi[vel ſic qdẽ] qõem ſoluit ꝓponẽs diuiſionez iſtã q aliqs faciẽs opꝰ iuſtũ ſcienter ⁊ volũtarie. poteſt ipſuz facere duplici de cauſa.

quoniã potest ipsũ facere ꝓpter prin cipiũ electionis q̃.s.operabit eligẽs vel propter principium passionis .q̃ operabit non eligens.sed vel cõcupi scens . vel iratus vel proper aliquam aliam passionẽ . Hac ergo distinc tione supposita dicit ꝙ vel nihil dif fert qualecũque sit opus iustum . ad hoc ꝙ ex eo dicatur homo iust⁹ q̃ ex vno ⁊ eodẽ opere ſm speciẽ poterit esse vel non esse iustus q̃ vt dictum est supra li.ij.cap.iiij.Adhoc nihil di fert quale sit ipsum opus factũ . sed qualiter sit factum . quoniã si aliquis cõmisceatur mulieri volẽs ⁊ sciẽs cui q̃ aliene vxori si cõmixt⁹ fuerit ei nõ propter electionẽ sed propter passio nem . ipse quidẽ opus fecit iustum . nõ est tamẽ iniustus simili modo etiã nõ erit fur.⁊ tamẽ furatus fuerit .nec erit mechus ⁊ tamẽ mechatus fuerit Similiter autẽ ⁊ ĩ quibuscunq; alijs . iustificatiõib⁹. Hec autẽ solutio ha beri põt ex li.ij.q̃ virtus ⁊ vitiũ sunt habitus electiui . Qui autem operã tur ⁊ habitu electiuo operatur . pro ptez electionẽ .Et ideo vnus dicitur vitiosus ſm aliquod vitiũ si nõ opere tur scõm electionez illius vitij . quare ille q̃ facit opus iustum .nõ ex electio ne sed ex passione non videtur iniustus scõm habitũ iustitie de quo querebat

Ultimo autẽ epylogat de cõtra passo . d . ꝙ dictũ est prius qualiter se habet contrapassuz ad iustum .

Lectio duodecima .

Portet autẽ non latere] su pra egit de iustificatione ⁊ sbo iusto.Hic autẽ agit de se parãdo iusto politico . a iusto vel iure paterno.⁊ dominatiuo.Primo g̃ ma nifestat iustũ politicũ.ij.sepazat ipsuz á dominatiuo ⁊ paterno ibi.⌊ Bñatu um autẽ].Politicũ autẽ ius vel iu stuz sic mãifestat.q̃ primo dicit quid ẽ nomine.ij.quid diffinitione ibi⌊hoc autẽ ẽ comutatiuũ].iij.ĩ quibus nõ ẽ ibi .⌊ Quare quantis]iiij·redoit ca sam quare ĩ illis nõ est ibi.⌊Et enim iustum].v.pro euidẽtia predictoruz infert . iiij . corrolaria ibi⌊ propter ꝙ non sinimus]. Dicit ergo primo de nomine iuris politici . ꝙ oportet scire ⁊ non latere ꝙ illud ius q̃ ⁊ cuiꝰ cognitio per nos queritur ẽ dictũ sim pliciter non scõm quid . vel similiu dinarie sed simpliciter iustum ⁊ etiaz est dictũ politicuz iustũ ⁊ hoc ẽ nomẽ suum. Secundo ibi hoc⌊ autem ẽ] Dicit quantum ad diffinitionez quid est q̃ hoc ius est iustum vite humane communicatiuum.ad hoc ꝙ sit perfe suf ficiẽtia in hominibus liberis q̃ nec ser ui sunt . nec alieni iuris sunt sicut fi lij sub paterna potestate constituti ⁊ ĩ homin ibus equalib⁹ in conditione libertatis quãuis inequalitatis ·vel in alijs cõditionibus adlibertatẽ ciuilẽ accessorijs.Est autẽ huiusmõi ius coi catiuũ .vel secundũ proportionalita tem sicut indistributiomb⁹ . vel secun dũ numez ⁊ equalitatẽ sicut in comu tationibus ·De hoc autẽ satis est dic tũ supr⁹ loco suo. Scõo ibi⌊ Qua re quantis]Ostendit ĩ quibus huius ius vel iustum non est . d . ꝙ propter hoc qnantis. i. ꝙ hominibus nõ inẽ hoc ꝙ est esse liberos ⁊ equales eis non inest :vel inter eos non ẽ ius po liticum . sed est in eis . vel inter eos ius vel iustum quodam .i. ius secun dum quid ⁊ secundum similitudinem dictum . Quarto ibi⌊ Est enim iu stum]Redoit rationez quare talibus non liberis vel nõ equalibus non est huiusmodi ius politicũ.d.ꝙ q̃ huius modi iustum inest tantuz illi ad quos est data lex .Et lex data est tantũ ad eos inter quos contingit esse iniustiti am .ꝙ apparet .q̃ vindicta legis est legale iuditium iusti ⁊ iniusti quaze vindicta ⁊ legis iuditium presuppo nit questionẽ ⁊ litẽ inter eos ad quos fertur super iusto ⁊ ĩ iusto.sub iure ⁊

iuria ꝛ inter eos qui nec liberi nec e
quales sunt nō est talis iniustitia nec
cōtentio de iusto ꝛ iniusto. quare in
ter eos nō est politicus lege vel cōsue
tudine declaratū. Addit autē ꝙ i
bijs in qbus. vel inter quos cōtingit
iustitiaz fieri inter eos cōtingit iniu
stum facerꝫ nō conuertitur qz non in
omnib⁹ contingit iniustitiam fieri. in
quibus cōtingit opus iustuz effici si
cut patet ex cap. primo. qz iniustum
opus nō requirit electionē in operāte
sufficit enim ꝙ fiat ex passione. Iniu
stitia vero nō ē i opāte ex sola passiōe
ꝛ opatione. Sed requirit electionez
opus eniz iniustuz qualitcunqz factū ē
tribuere sibi ipsi plus ꝛ primo minus
de simpliciter bonis puta diuitijs bo
noꝛibus ꝛ delitijs. sibi ipsi autē min⁹
ꝛ primo plus de penalibus malis.
puta laboꝛib⁹ ꝛ expēsis. Conse
quēter ibi. ⌊ pptez ꝙ ⌋. Infert. iiij.
coꝛrelaria ·ij. ibi. Aō autē princeps
iij. ibi⌊ Aō aūt nihil pl⁹ ⌋. iiij. ibi ⌊ mer
ces autē ezgo ⌋. Primū ergo cor
relariū est de dignitate rationis.
Secundū de bonitate equalitatis.
Teztiuz de vtilitate principis bont.
iiij. vero de dignitate boni pꝛincipis
dicit ergo de rationis dignitate pro
pter ꝙ hoc ꝙ dictuz est de malitia o
peruz iiustorū nos nō sinim⁹ nec pmit
timus in ciuitate bene ornata. princi
pati hominem. Sed rationē qui ratio
ne reꝛca homo facit hoc. s. opus iusti
tie memoratiuū ꝛ per hoc fit tyramn⁹
Est enim sciēduz ꝙ homo. i. homi
nis appetitus principalis ē medius i
ter duas cōtrarias subgestiōes. s. inteꝛ
persuasionem rationis ꝛ iclinationez
sensualitatis seu appe⁹ sensitiui. suasio
autē rationis trahit appetitū ad pro
sequēduz debituz. Inclinatio autem
sensualitatis trahit ipsū ad psequēdū
placitū homo vero ꝫz rationalē appe
titū i medio constitut⁹. cuz opatur ꝛ
cōdiuidit vni istoꝛ induit rationē alte
rius. cū eni cōpatur ꝛ cōdiuidituz sen
sualitati bz modū ꝛ tenz locū rationis
vt dicit. ifra li. viij. cap. viij. vbi dici
tur ꝙ vnusquisque homo maxime est
pricipalissimū ꝙ ē in eo. s. ps rationa
lis. Cum autē opatur ꝛ cōdiuidit ra
tioni bz modum ꝛ tenz locum sensua
litatis. sicut hic. quare homo vt hic sū
mituꝛ. bz modun ꝛ tenz locum ptis se
quētis placitū ꝛ non debet quare ho
mo sic sumptus nō ē dignus pricipa
tu. sic enim dicituꝛ omnis hō mendax
in psalmo homo tū sumptus fm prin
cipiū partē sui psequitur debitū. non
tamē placitū ꝛ sic dign⁹ ē principatu.
Quantuz ad .ij. coꝛrelariū dicit ꝙ
princips est custos iusti ꝛ debiti ꝛ
qz est custos iusti sequit p consequēs
ꝙ sit custos equalitatis. Equalitas au
tem ꝓpoꝛtionalis exposita superius
cōmanere facit ciuitatē ꝛ ciues quare
priceps custodiēs bui⁹mōi equalitatē
custodit ꝛ in sua permanentia ciuita
tem. Quantuz ad tertium coꝛrela
rium ait ꝙ quia pꝛinceps est iustus
nihil aliud ei vidꝫ esse cordi ꝛ cure
nisi equalitatē custodiēde ciuitatis. se
quitur ꝙ ipse sibi ipsi non plus tribu
it ꝙ alteri de bono ciuitatis nisi fm ꝙ
ꝓpoꝛtionale iustū exigit. Et iō vlteri
us sequitur ꝙ alteri vel alterius prin
ceps ipse non sibi soli laborat. Et p
pter hoc sequitur vlterius ꝙ sicut ho
mines comunit dicūt iustitia ꝛ marie
iustitia pricipis alienū bonū eē videt
vt dictū est supra eodem. li. cap. iij.
Ad. iiij. coꝛrelarium ait ꝙ ex hijs
sequituꝛ ꝙ merces ē danda bono pꝛi
cipi. non quecunque. Sed illa qui
dem que conuenit ei hic etiam est ho
noꝛ ꝛ glozia dz eniz bonus princeps
per subditos honorari ꝛ gloziari fre
quēti fama cum laude ꝛ magnificatio
ne pricipes vero quib⁹ ista non suffici
unt fiunt cito puersi tyramni apprian
tes sibi bona comunia ꝛ subditorū p
pꝛia rapiētes. sicut fecit ille cui dictū ē
Ø tbite tute tati tibi tāta tiramne tu
listi. Hic versus est ꝓ exemplo i tertio

libro retborice tullij. Cõsequenter ibi dñatiuũ autẽ. Separat iustum politicũ a dñatiuo ⁊ paterno ꝓbans ꝙ nec dñatiuũ nec paternũ est ius politicũ cuz tziplici ratiõe secũda ibi ⌊ Secũ duz legẽ eni erat ⌋ Tertia ibi. ⌊ Propter ꝙ magis ⌋ Dicit g̃ primo ꝓponẽs cõclusionẽ itentã ꝙ dominatiuũ iustũ ꝙ est iter dominũ ⁊ seruũ ⁊ paternuz iustũ. ꝙ ẽ iter patrẽ ⁊ filiũ. nõ est idez ius cuz istis iustis politicis de quib⁹ iã actũ ẽ. Sz est quoddã iustũ scõm quid dictũ ⁊ bijs simile. Cõ ꝓbatuz. primo. qz iter quoscũqz potest eẽ ius politicũ. iter eos potest eẽ iustitia ⁊ voluntas nocẽdi. Sz iter dominũ ⁊ seruum ⁊ iter patrẽ ⁊ filiũ nõ potest eẽ in iustitia nec nocẽdi voluntas quare nec iter eos erit ius politicũ. Huius rationis maior fuit declarata superius in illa parte ⌊ Est eni iniustuz ⌋ Minorem vero ꝓbat hic philosoph⁹ sic arguens. nullius hominis potest esse in iustitia ad ea que sunt res ⁊ bona ipsius. Sz seru⁹ ⁊ possessio ⁊ fili⁹ quamviu ẽ ꝓlicõ secũdum etatẽ impfectus. nõduz a potestate paterna separatus sunt res ⁊ bona ipsius hominis vñi ꝑ patris. seru⁹ tanqz possessio eius. filius tanqz pars eius. vt infra libro. viij. c. .xij. quare sicut nulli⁹ ad se ipsuz ẽ iniustitia nõ nocẽdi voluntas. sic nec patris ad filiũ. nec domini ad seruuz vel possessionẽ ẽ iustitia nec nocẽdi voluntas. Huius ꝓ simili ponit prio maiorẽ ibi ⌊ Nõ ẽ enim iustitia ⌋ Scõo minorẽ ibi ⌊ Possessio autẽ ⌋ Tertio cõclusionẽ tangens iterũ virtutẽ maioris ibi ⌊ Se ipsum autẽ ⌋ Et quarto infert principalẽ cõclusionẽ ibi ⌊ Sic g̃ ⌋ Et patẽt omnia. Secũdo ibi ⌊ secundũ legẽ ⌋ Arguit sic. Inter quoscunqz est iustũ politicũ ad eos nata ẽ esse lex. ⁊ iter eos libertatis equalitas. sic ꝙ sicut pares in principando ⁊ i essendo subprincipe nullo .s. eoz principãte alterz sz ad dominũ ⁊ possessiones suas puta seruũ vel agrũ ⁊ ad patrẽ ⁊ filiuz nõ ẽ nata esse lex. qz nec libertatis equalitas cum sit naturalis pricipatus domini sup seruos ⁊ patris sup filios. quare iter istos nõ ẽ iustuz politicũ. Huius rationis ponit maiorẽ. ⁊ ꝑz ex premissis. minor est etiã cuidẽs. Tertio ibi. Propter ꝙ magis. Arguit sic. si iter quos magis videret eẽ iustũ politicũ iter eos nõ est nec iter illos erit de qbus minus videt. sz magis videretur eẽ iustũ politicum viri ad vxorẽ q̃z hominis ad seruos vel filios ⁊ q̃z ad possessiones suas. cum istud sit iustuz yconomicuz. ⁊ tamen nõ ẽ viri ad vxorẽ iustuz politicum. imo altera species est a iusto politico. quare nec iustũ politicuz erit patris ad filios nec domini ad seruos vel possessiones alias: Huius rationis ponit totã minorẽ ⁊ patet manifeste ex bijs que dicũtur de domo. primo politice.

Questio qntadecima.

Ad euidentiã predictoz querо de principali conclusione huius capituli. vtrũ ius politicum sit aliud a iure dominatiuo ⁊ a paterno ⁊ ab vxorio. Et arguit q nõ. Primo qz omne ius naturale ẽ ius politicũ cũ sit species eius. vt infra cap. primo. sed ius paternũ. dñatiuũ. ⁊ vxoriũ est iux naturale. vt ꝓbatur primo politice. quare istud triplex ius ẽ politicũ ius. Secundo qz inter illos ẽ ius politicũ iter quos ẽ lex ⁊ actio legitia vt habet hic ꝑ philosophuz sed hec sunt iter virum ⁊ vxorẽ. vt. ff. de seruo corzupto. l. fz. Itẽ inter patrez ⁊ filiũ vt. ff. de iudicijs. l. lis. Itez iter seruũ ⁊ dominũ vt. e. iter. l. vix. quare iter virũ ⁊ vxorem ⁊ inter patrẽ ⁊ filiũ ⁊ iter dominũ ⁊ seruum erit ius politicũ ⁊ ꝑ cõsequẽs hec iura. s. vxoriũ. paternum. ⁊ dominatiuũ erunt iura politica. Tertio qz pricipat⁹ politicus ⁊ pricipatus regalis

ꝛ pricipatus dispoticus videtur iclu
dere ius politicū .inter pricipantē ꝛ
subditū. Sz vir principatur vxori po-
litice pater autem filio regaliter dñs
autez seruis dispotice vt ꝓbatur prio
politice. quaꝝ i bijs tribus hoim ordi
nibus erit ius politicū . Jus autē pri
mi ordinis ē ius vxoriuz ꝛ mazitale.

Secūdi vero ius paternū. Ter-
tij autē ius dominatiuū quare hec tria
iura crūt politica Sed oppositū ꝓbat
philosophus. Pro solutione qōis
ꝓnotādū ē de isto quatriplici iure ꝙ ē
vnūquodq; .Est ꝯ sciendū ꝙ ius poli
ticū ē ius seruādi debitū ordinez iter
ciues libezos ꝛ equales sub eodē pri
cipatu degentes. Jus autē vxoziū est
ius seruādi debitū ordinē inter mari
tum ꝛ vxorē. Jus autē paternū est ius
seruādi debitū ordinē inter parentez
ꝛ prolē. ius autē dominatiuū ē ius ser
uandi debitū ordinē inter dominum ꝛ
seruū. Hijs ꝯ premissis dō ꝙ ius po
liticuz differt ab alio iure triplici .z.
.s. in materia i forma ꝛ i effectu. In
materia quidē qm̄ ius politicū ordinat
principaliter ptes ciuitatis aliud au
tez triplex ius ordinat ptes dom⁹ ciui
tas autē ꝛ domus specie differunt nō
soluz magnitudine ꝛ puitate vt ꝓbat
primo politice. Et ideo illud ius qz ci
uitatē ordinat dicit politicū. Jsiud au
tem triplex ius qz domū ordinat dici
tur yconoicū. Jtē ius politicū ordi
nat psonas diuisas i ꝓprietate ac vsu
bonorū .aliud autē triplex ius ordinat
psonas nō diuisas i vtroq; ustorū. nisi
forsan vxoz habeat aliqua bona pa
rafrenalia i quib⁹ ē diuisa simplicit
a viro fm iura moderna. Jtez ius
politicū ordinat psonas equales pe-
nes pricipari ꝛ sibici qz null⁹ pricipat
aut subicit alteri aliud autem triplex
ius ordiat psonas naturalitez iequa
les vt ꝓbat primo politice. qz patez-
familias pricipatur ꝛ vxori ꝛ pli ꝛ
seruis vt allegatum est in ꝓponēdo.

Jn forma vezo differt. qm̄ ius po
liticū ē formalit equalitas ciuium in
equalitate artificū ꝛ officioꝝ agrico-
larū ꝛ bellatoꝝ diuitiarū ꝛ bonoruz
ad ꝓportionalitatē cōgruam ciuitati
pducēs. Aliud autē triplex ē iequa
litas naturaliter requisita iter virū ꝛ
vxorem .qz vir naturaliter habet bo-
nū deliberatiuuz femina vero habet i
ualidum .vt habetur primo politice.
ꝛ iter parentē ꝛ ꝓlez ꝛ iter dominū
ꝛ seruū. Jn effectu vero differunt .
qz illud triplex ius ordinat fm se ad
istum effectū qui est cōseruatio humāe
ac naturalis vite. Jus vero politicum
ad effectum qui ē p se sufficiētia vite
qz quāuis vna domus posset aliquali
ter sustētaze naturalē vitā. nō tamen
sufficientē vitā. qualis decet hominez
ratione vigētes. vt hī prio politice ꝛ
i pricipio rethorice tulij. Ad primū
ꝯ dō ꝙ non oē ius naturale nec omne
ius positiuū est politicū. nec ista iura
sunt species iuris politici. Sz ius po
liticū diuiditur in ius naturale ꝛ lega
le seu positiuū. sicut hō diuidit i mas
culum ꝛ femellā .cū tamē bee differē
tie diuidere possint multa alia anialiū
genera. Jus enī yconoicū potest di
vidi i ius naturale ꝙ ē iter ptes dom⁹
ꝛ i ius positiuū qđ potest cē positū ꝛ
adoituz iuri naturali ꝓ patremfami-
lias domus vt ait homez⁹ .leges sta-
tuit vnusqsq; puezis ꝛ vxoribus. vt hī
primo politice. ad.2. autē dō ꝙ inter
patrē ꝛ filiū itez dominuz ꝛ seruum
iter virū ꝛ vxorē non sunt leges nec
actiones legitime de comuni iure ꝙ ē
inter omnes ciues ille autē leges alle
gate tradūt ius speciale pmodū accep
tionis vt patet i .l. lis vbi dicit ꝙ lis
nulla nobis pōt esse cum eo quē in no
stza potestate habemus nisi ex castrē
si peculio. Ex quo patet ꝙ ius comūe
negat actiones inter istos. Ad .z.
autē dō ꝙ i domo non sunt illi princi
patus proprie dicti vt philosophus
dicit eos esse in domo nisi simili-
tudine.

Lectio decimatertia.

Olitici aũt iusti ⁊.supra egit de seperando iure politico a domiatiuo ⁊ pño. hic autẽ agit de iure politico naturali ⁊ positiuo primo autẽ fm sniam ꝓpriaz ius diuidit.2.fm aliozũ sniam cõtra suaz diuisionem abicit ibi ⁊Videt autẽ qbusdã ⁊Tertio obiectionẽ soluit ibi. ⁊Hic autẽ nõ est sic ⁊Quarto. uterũ cõtra sequẽdã dubitationẽ mouet ibi ⁊Quale autem natura ⁊Quito illam dubitationẽ remouet ibi ⁊Manifestũ etiã ⁊Dicit g̃ prio q iusti vel iuris politici due sũt spẽs.qñz hoc ius politicũ ẽ naturale vi bñs ñ a lege sz a natura aliud autẽ ius politicũ ẽ legale vi bñs ñ a natura sz a lege. Deide exponit duus diõnis membra describẽs vtrũ que ius ⁊ .d.q ius naturale ẽ qđ vbi que habet eãdez vim ⁊ potẽtiã. Naturalia eñ sunt eadẽ apud omnes vt primo peryarmẽias habet.⁊ ius naturale ẽ q ñ habet vi ⁊ potẽtiã ex hoc q ẽ videri istiꝫ l ñ videri istis sz aliis sz bz etiã vim ⁊ potẽtiã añuideri sicut ius honorãdi pentes vi obligãdi habet añquã homo cõsideret ymo dato q nõ videretur homini q deberet honorare pentes. ipse tñ remanet obligatus sp ad hoc ⁊ peccat si nõ honoret. Nec ignorãtia negotialis l dispositionis excusat. Deide de iure legali dicit q ꝰ legale ẽ illud q ex pricipio añ legis positionẽ nl differt vel sic vel aliter agere qz p naturã nõ ẽ pdeterminatũ q hoc sit bonũ vel malũ q sit faciendũ vel fugiendũ.sed qñ ius per legẽ vel p consuetudinẽ ponit vel est iaz positũ differt multũ qz obedire bonuz ẽ ⁊ pterire malũ puta redimere captiuũ pretio vnꝰ mine. i.duaz libraz cũ dimidia vel q capra sacrificet plus deo quam due oues. vel ad huc ī singularibꝰ priuilegiis aliquazũ psonaz cum ipsa priuilegia ponũt in lege puta cuz dña brasida vel brayda fuit priuilegiata ob merita sue igẽtissime ꝓbitatis q sacrif.caretuz ei ⁊ uterũ iura legalia ⁊ positiua sunt iudicia snialia seu snie a resta data per iudices ⁊ arbitros vel aliozꝫ quoz interest iudicare. Est autẽ sciẽdũ q in bijs exemplis philosophi sunt aliqua de iure naturali aliqua vero de legali ⁊ positiõ qñ omne ius positiuum statuit ad deseruiẽdũ ⁊ famulãdũ iuri naturi quare vnumquodqz pceptum iuris positiui psupponit aliquod pceptuz iuris naturaꝰ cui famulaꝰ ⁊ deseruit. Et ideo ī bijs ommbꝰ exẽplis tangitur aliquid de vtroqz vbigra.redẽptio captiuozũ ẽ de naturali iure q vocaꝰ pietas sed q redẽptio fiat p hoc pcium q est minus hoc est simpliciter positiuum. Ytez q sacrificetur deo corporaliter vl spiritualiter hoc ẽ de iure naturali qđ vocaꝰ religio. Sz q sacrificet ei capra plusq̃ ouis hoc ẽ simpliciter positiuũ. Ytez q illi brasyde fiat honor ⁊ remuneratio hoc ẽ de iure naturali qđ vocatur gratia vel gratitudo p quã sumꝰ benefici ⁊ benuoli benefactoribus nris. sed q illi brasyre sacrificet tanq̃ deo hoc ẽ de iura simpliciter falso nequz ⁊ iniquo p humanã iscipientiã positũ in casu isto ius positiuũ itendens deseruire ⁊ obsequi iuri naturali non seruit ei sed cõtradicit ei qz ius naturale ꝓhibz honorẽ dinũ tribuere creature honor autẽ sacrificioꝫ debet soli deo. Ytẽ q veritas snialium teneatur vt iusta .hoc ẽ de iure naturali qđ vocaꝰ veritas .Sz q teneatur snia ius arbitrij vl ius bꝰ iudicis l ꝰ hoc ẽ simplr positiũ ò ñ aũt.4.iure naturali bẽs supra eodẽ.ca.2.qõne prima. Cõsequẽter ibi ⁊Videt autẽ ⁊contra ꝓmissã diuisionem obicit fm aliorum sniam.d.q qbusdã vidꝫ q omnia iura sunt talia. i. positiua ⁊ non naturalia cõtra predictã diuisionem quorũ ratio ẽ qz oẽ q est p naturã ẽ imobile ⁊ eãdem vim ⁊ eãdem bz potentiam apud oẽs ⁊ vbiqz quemadmodũ ignis de iure suo ⁊ ex vi sua.⁊ hoc ī gretia

ꝛ in terra pſaꝫ ardet. Sed omnia iu-
ra ꝛ iuſta cõſpicim⁹ eſſe mota nõ im-
mobilia: nihil eni põt eſſe ampliuſ de
iure naturali q̃ꝫ ꝙ ſit cõis omniũ poſ
ſeſſio. vt i decret. di. prima. ca. ius. Et
tamẽ iſtud eſt ãmotũ vl'r ab hoibuſ. vi
demus eni in pticularib⁹. caſibus non
obſeruari generalia iuris nãlis ꝓece
pta. puta ꝙ depoſitũ eſt reddendũ ei
qui depoſuit ſi depoſcat. Si aũt aliqs
gladium depoſuerit. ꝛ furioſus factus
depoſcat gladium nõ eſt ei reddẽduz
etiã de iure quare videt nulluz ius ſit
ſimpliciter nãle. ſed oia ſicut poſitiua
eo ꝙ oia ſũt mobilia Cõſequẽter ibi
[Hoc aũt non eſt ſic] Premiſſã obie-
ctiõem ſoluit. d. ꝙ maioꝛ ꝓpoſitio di-
cte rõnis eſt falſa. qz ius nãle nõ ẽ ſic
ſe habẽs ꝙ. ſ. ſit vl'r imobile. qz q̃uis
apud deos apud quoſ plato aſtruit eẽ
iura. nequaq̃ ſit aliqd mobile vl' ali-
ter ꝛ aliter ſe habens. tamẽ apd nos
eſt aliqd a natura ꝙ ẽ naturale. ꝛ cuz
hoc eſt mobile qz certe totuz ꝛ omne
ꝙ eſt apud hoies eſt aliqualit̃ mobile
ꝛ ideo ad mutatiõem hois ſicut dice-
bat de furioſo debet mutari ius circa
hoiem ꝛ tñ vtrũq; ius naturale. puta
ꝙ gladius reddat ꝛ nõ reddat ei cu-
ius eſt qz vtrũq; fit in fauoꝛẽ eius. de
bet eni ei reddi ad bonuz ꝛ nõ debet
ei ad maluz. Et ꝓpter hoc adhuc ſtat
prima diuiſio iuris. ꝙ ius bũanuz hoc
quidez eſt a natura puta ius naturale
aliud autez nõ eſt a natura puta lega
le. Cñr ibi [Quale autem] Item cõtra
ſe dubium remouet. d. ꝙ ſi ambo iura
naturale. ſ. ꝛ legale ſũt mobilia rõna
biliter dubitat. quare ius de numero
iſtoꝝ cõtingentiũ iurium. Et aliter ſe
habere poſſibiliũ erit a natura. i. ꝓ na
turã ꝛ nãle ꝛ quale nõ erit naturale
ſed legale. ꝛ quedã humana cõpoſitõ
qz nõ apparet ratio huius diuerſitat̃
Cõſequẽter ibi [Manifeſtuz] Iſtud
dubium remouet. d. manifeſtuz eſſe ꝙ
etiã in alijs eadez determinatio ꝛ ea
dem rõſio cõgruit in quib⁹ poſſet ea-
dem dubitatiõe apparere. ſicut appa
ret de dextra ꝛ ſiniſtra. qz naturaliter
dextra eſt melioꝛ q̃ꝫ ſiniſtra. ꝛ aptioꝛ
ad operandũ ꝛ tamẽ aliqñ contingit
aliquos homines fieri ambidextroſ ꝛ
nullam diam eſſe inter iſtam ꝛ illaz
ꝛ aliqñ ꝓtingit ꝙ ſiniſtra eſt aptioꝛ q̃ꝫ
dextra. ꝛ ideo ius naturale nõ differt
a legali ꝓ hoc ꝙ ẽ nũq̃ moueri. Dif
fert igit̃ al'r qz iuſtoꝝ illa que ſũt ſm
humanã cõpoſitiõem. ꝛ ſm cõferens
ſeu cõmodũ cõitati vel principi vl' ali
cui hoi ꝓueniens que ſũt ſimplicit̃ iu-
ra poſitiua: illa inquã ſunt ſil'ia mẽſu-
ris. que non vbiq̃ ſunt equales. puta
menſure frumenti ꝛ vini que vbi emũ
tur a mercatoꝛib⁹ ſũt maioꝛes. vbi ve
ro reuendunt ſunt minoꝛes ſil'r autez
iura legalia non naturalia ſed huma-
na. i. humanit⁹ poſita nõ ſunt eadem
vbiq̃. qz nec vꝛbanitas nec mod⁹ vi-
uendi hoi ſunt vbiq̃ eadẽ. In hoc au
tem apparet diꝛia vtriuſq̃ iuris. quo-
niã ius naturale eſt id vbiq̃ q̃uis nõ
ſemp. ſicut ꝑminẽtis dextre ſup ſini-
ſtram ius vero legale nõ eſt idẽ vbiq̃
ſicut nec mẽſure. Itẽ qz variatio iuris
naturalis contingit raro ꝛ in paucio
ribus. ſicut raro contingit ꝙ aliq̃ ſint
ambidextri. variatio ẽo ꝛ diuerſitas
iuriſ legalis eſt quaſi ſemp ſicut diuer
ſitas ꝛ inequalitas menſuraꝝ. Ul-
timo aũt concludit ꝙ q̃uis ſm iura le
galia varia ꝛ diuerſa diuerſe ſint vꝛ-
banitates ꝛ non eadẽ apud oẽs vna
tamẽ ſola ſm naturã optima vbiq̃ eẽ
poteſt. qz nõ eſt poſſibile plures eſſe
vrbanitates optimas. quare ſi vbiq̃
homines vꝛbanizarent ꝛ politizarẽt
optime vbiq̃ neceſſario eſſet vna vꝛ-
banitas.

Ꝺ euidẽtiã diuiſionis ꝑmiſ-
ſe iuris politici quero. vtrum
ius politicũ ſit cõueniẽter di
uiſũ i ius nãle ꝛ in ius legale. Et eẽt
etiã querẽdũ vtꝝ ius nãle ſit mobile.
ſz iſtõ refuo uſq̃ ad mãm de epikeia

Queſtio decimaſexta.

Et primo arguitur. q; ius politicum nõ sit cõueniẽter diuisuz in naturale ⁊ legale. primo qz nullum ius ciuile est naturale. cum hec iura sint cõtra se inuicẽ diuisa. vt in decret' dicit. i. ca. ius aũt. Sz omne ius politicũ est ciuile vt patz ex nois interp̃tatiõe. politicũ enĩ grece. ciuile dicitur latine. quare nullũ ius politicum est naturale. Scõo qz nõ est cõueniẽs diuisio cuius mẽbra coincidũt. sed huius diuisiõis mẽbra coincidũt. qz ius naturale potest scribi ⁊ eẽ legale vbi gra de iure naturali ẽ bonozãdus pater ꝑm Tull'. in rethozica sua. li. i. in fine. Sed istud ẽ hodie scriptum pro lege. bonoza patrem tuum. Exo. xx. quare idem ius ẽ naturale ⁊ legale. Tertio qz diuisio videt esse insufficiẽs: qz ẽ ius politicũ q; nec naturale ẽ nec legale. s. ius cõsuetudinale. vt ait Tull'. vbi prius. quare diuisio nõ est sufficiens. Quarto. qz ius gẽtium nõ est naturale. vt ꝓbat. ff. de iusticia ⁊ iure. l. i. ℈. ius gentiũ. nec ẽ legale qz ip̃m nõ lex. Sed naturalis ratio apud oẽs gentes cõstituit. vt. ff. e. circa le. Oẽs populi ⁊ tamẽ est ius politicũ. qz illud ẽ ius politicum quo maxime oẽs gentes vtunt. hoc autem est ius gentiũ. vt habet in legib' allegatis. ⁊ in decretis ca. allegato. quaẽ ius politicũ nõ est cõueniẽter diuisum in naturale ⁊ legale. Sed in oppositũ est auctoritas philo. ⁊ ratio. qz omne ius politicũ vel habz vim a natura nõ a lege. vel habet vim a lege nõ a natura. Primũ aũt est naturale. Scõz vero legale. quare bñ dictũ est q; omne ius politicũ est. vel naturale vel legale. Pro solutiõe questiõis p̃mittẽda est distinctio iuris que cõp̃hendat oẽs alias ⁊ earum intentiões exp̃oat

Est ergo sciẽdum. q; vnũqõq; ius vt habet vim ante oẽm legem positaz ⁊ ante oẽm cõsuetudinez introductam vel nõ. Sed accipit vim ex lege iã posita. aut ex cõsuetudine introducta.

Si primo modo vim habeat sic ap̃s philosophos vlr dicit ius naturale. si scõo modo vim habeat sic etiã ap̃s philosophos vlr dicit ius legale. qz ꝑ eodem habẽt legẽ ⁊ humanã cõsuetudinẽ. ⁊ ꝑm hũc modum diuidẽdi illud ius q; Tullius vocat consuetudinem. diceret apud philosophos legale ⁊ illud ius q; Justinian' vocat ius gentiũ apud philosophos dicit ius naturale sicut etiã dicitur de institutis de rerum diuisiõe. ℈. singulor. Jus autẽ naturale adhuc accipit tripliciter. vno mõ ꝑ iure diuino quo regunt oia aiata ⁊ inaiata. rõnalia ⁊ irrõnalia. ⁊ hoc ius est primeua rerum ratio ꝑm quã deus oia cõdidit ⁊ cõdita cũcta gubernat. vnde boetius ait. O qui ꝑpetua mũdum rõne gubernas. Terraq; celiq; sator ⁊c. 3. de cõsolatiõe. Alio modo accipit ꝑ instinctu nature. quo regun tur aialia pfecta que ꝓpagãt sibi filios ex quo inest pfectis aialibus maris ⁊ feie cõiunctio filiorq; ꝓcreatio. ⁊ ꝓcreatorũ educatio. Et hoc ius ipamet aialium natura. oia aialia docuit. videmus enĩ cetera aialia etiã feras silbestres ist' iuris pitia censeri vt. ff. de iusticia ⁊ iure. l. i. ℈. ius naturale. Alio modo accipitur ꝑ naturali iuditio rõnis humane. quo tm̃ regit humanum genus. vnde in principio decretorum dicit q; humanũ genus duob' regit naturali. s. iure. i. naturali rõne ⁊ moribus. De isto enĩ iure naturali sic sumpto. dicit Apostol' q; cũ gẽtes que legem scriptaz nõ habẽt naturaliter ea que legis sunt faciũt ipi sibi sunt lex. oñdentes opus legis scriptum in cordibus suis. Ad roma. 2. Jus igit hoc Tertio modo sumptũ idem est q; ius gentium. Huj' aũt iuris spẽs sũt vi. scz religio. pietas. obseruãtia. gratia. veritas. ⁊ vindicta. que fuerũt supra exposite. 4. li. ca. 2. q. 2. Jus vero legale diuidit ꝑm diuisiõem cõdentium leges. lex aũt cõdit a deo ⁊ ab homie lex aũt dei facit ius diuinũ. ⁊ lex hoiz

ius bumanū. Nec est intelligēdū q oē ius diuinū sit naturale sicut forte credūt aliqui ex principio decretorū vbi dicitur q ius naturale est qđ in lege ⁊ in euangelio continet quo quisq; iubetur alij facere q sibi nō vult fieri. ⁊ p hibere alij inferre q sibi nolit inferri lex enī pcipit boiez circūcidi ⁊ euāgeliuz pcipit baptizari. ꝓstat aūt q nec circūcisio nec baptism⁹ sūt de iure naturali. Est ergo ius diuinū positiuum q2 lege dei positū. Ius aūt humanuz est duplex vnū simpliciter humanū. s. ius ciuile. q seculares boies posuerūt. Aliud nō simpliciter hūanū. s. ius canonicuz q2 q̄uis posuerūt ipm boies tñ q2 de iure diuino extractū est. ⁊ in obsequiū diuini iuris ordinatū. iō nō ē simpliciter humanū. Ius aūt ciuile habet quattuor genera cōditoꝝ. s. genera quattuor boim cōdendi iura potestatē hūtium. q2 cum ciuitas regitur per multitudinē populare sicut in policratia. tūc plebs cōdidit iuā que dicūt plebiscita. vbi vero regit ꝑ aliquos paucos ꝓdētes ⁊ virtuosos. sicut i aristocratia. tūc senat⁹ cōdit iura que dicūt senat⁹ consulta. vbi vero regit ꝑ vnū pncipē vt in regno. tūc pnceps cōdit iura que dicūt edicta vl̄ cōstitutiōes vel decreta pncipū. vt. ff. de cōsti. pnn. l. i. Ubi vero aliqua cā decidit nō ex ordinaria ptāte plebis vel senioꝝ. vel regis. sz ex cōpromissaria sicut fit per arbitros. tūc prudentes arbitri cōdunt iam quādo dant sanissima ⁊ equissima iudicia. que dicūtur rōsa prudētum. aliquādo quidem rōsa prudētum sunt recepta tanq̄z iura. nō ꝓpter ptātem iurisdictiōis. sz ꝓpter excellentiā discretiōis ⁊ eqtatis hec autem quattuor genera ciuilis iuris distinguūt. ff. de iustitia ⁊ iure. l. ius aūt ciuile. Quibus ergo p̄missis ad questiōem dicēdum q ius politicū est conuenīēter diuisum in naturale ⁊ legale sz modū ꝓpositū. hoc aūt sufficiēter ꝓbatuz ex p̄missis. Ad primū igitur in oppositum dicēdū q ius ciuile apō iuristas dicit ꝓprium alicui ciuitati. ⁊ hoc modo ius ciuile non est naturale apud philosophos aut dicit ius ciuile vel politicū ius quo ciuitas vtitur inter ciues. Et hoc modo aliqō ius ciuile pōt esse naturale ⁊ aliqō nō naturale. q2 ciuitas vtitur vtroq;. quare ius politicū seu ciuile cōe est ad vtrūq;.

Ad ſm vero dicēdum. q ius naturale in scriptis redactum semp remanet naturale ⁊ nūquam fit legale ſm qō philosophi accipiūt ius legale ꝓ illo q nullā habet vim añ legē. vnde apō theologos istud p̄ceptū honora pr̄em tuū. non dicit legale q̄uis sit scriptū in lege sed dicit morale. q2 de natura ⁊ vi moꝝ est debitum honorare pr̄em suum. Ad tertiū vero iam dictum est q ius cōsuetudiale apud philosophos diceret legale. Ad quartū etiaz dcm est q ius gentiū apud philosophos diceret naturale. lex autē dicit istud ius recedere. i. distare a iure naturali qō est naturalis instinctus aut q est cōis bestijs ⁊ feris siluestribus vt apparet ibidē. Lectio decimaquarta

Ustoꝝ aūt ⁊ legaliū. Supra egit de iusto politico naturali ⁊ positiuo. hic autem agit de modo agendi iustū ⁊ iniustum. Primo aūt distinguit de operibus agendis ⁊ nō agēdis. Scō de modis agēdi ibi[Existētibus autē iustis]Distinguēs autē de operib⁹ prio distinguit inter iuris p̄cepta ⁊ iuris opera. Scō inter ius debitū ⁊ ius redditum ibi[Differt autē] Tertio inter opus iusticie simplicis ⁊ opus iusticie iudicialis ibi[Vocat aūt] Quarto excusat se de quibusdā alijs distinctiōibus ibi[Scō vnumqōq;]Dicit ergo primo q de numero eoruz que sunt ⁊ dicūt iusta per naturā ⁊ legalia ꝓ legem. vnūqōq; se habet ad se ipm. sicut vl̄ta se habēt ad singularia. quoniam ipa sūmi pōt vt opera vel operata ⁊ possunt sūmi vt p̄cepta vt opata vō certe sunt multa singularia opera sūt

eodē vl̄i p̄cepto cōtenta vt p̄cepta. tñ vnūqōq; sumptū in genere suo ē vnus qz ē de vl̄e ad imalia opa suis oportunis tpibus faciēda. Sciēduz ē enī q cum aliqd faciēdum p̄cipiat puta honor cum dicit honora patrē tuū. tunc p̄cipit tanḡ primū obiectū p̄cepti. honor vl̄is. qō ꝓbat. qz vl̄ p̄cipit honor exhibit martino. vel honor exhibit ticio vel honores ip̄i singuli. vel aliqui de singul. vel honor cōmunis t vl̄is honoribus singulis. Non autem honor exhibitus martino. qz p̄ceptū oēs obligat. non tñ ad illum singularē honorē martini oēs obligat. Nec per idez p̄cipit p̄cise honor exhibitus ticio. nec etiam p̄ecipiūtur honores singuli. qz nullus obligat ad singulos nec singuli ad singulos. qz nulla est distinctio inter honores exhīdos. Nec pōt dici q p̄ecipiant aliqui honores de singulis qz null⁹ posset discernere illos honores p̄ceptos a nō p̄ceptis. quare restat q in hoc p̄cepto vl̄i p̄cipiat honor vl̄is saluari. possibile in quolibz conuenienti honore quē pōt aliqs exhibere. Vult ergo dicere ph̄s. q op⁹ p̄cepto vl̄i p̄ceptum se habet ad se ip̄m exercitū t opatuz vt vl̄e ad singulare sicut t honor p̄cepto vl̄i p̄cept⁹ ē vl̄is cum tñ est in ope exhibitus est singularis hoc aūt est rōne p̄cepti vl̄is. Secūdo ibi[Differt autē] Distinguit inter opus debitū t opus redditū. d. q differt iniustificatio t iniustū. qz iniustū est natura. i. p ius nāle. aut ordine idest per legē humanit⁹ ordinatū ꝓhibitū t illicitū. Sed ip̄m dicūt iniustuz quādo cōtra ꝓhibitiōem illicite opatum est iniustificatio est. i. iniusti ꝓhibiti t illiciti factio est. ante tñ q̄ opatū esset nequaq; erat iniustificatio. Sz tñ iniustū ꝓhibitū t illicitū. Silr autem t iustificatio cōpatur ad iustū. quia iustum est opus vel ius debituz fieri vel reddi t hoc iure naturali vl̄ legali añ quā sit operatum. Postq; tñ opatuz est ip̄mmet ius vel opus q fuerat debitum. nunc autē redditū iustificatio. Et sic habem⁹ q opus fieri debitū. t nō factum dicit iustum. ip̄m autē factū reddituz dicitur iustificatio. i. iusti operis factio. t hoc idem est de iure debito t reddito. qz q̄ innocens per iniam libēatur t absoluat ius est debitū. cum aūt fuerit absolutus t liberat⁹ ius est redditum. Tertio ibi[Vocat autē] Distinguit opus iusticie simplicis. t opus iusticie iudicialis. d. q opus iusticie cōe. i. cōiter sumptū ad opa oia iusticie vocat noie cōi dyakaioprage, ma. i. simplex operatio iusti. Sed vindicio t correctio punitio t emendatio iniustificatōis dicit ꝓprie iustificatio. talis autē directio t punitio iniustificatiōis est opus iudicis. quare debet dici opus iusticie iudicialis. Operatio tamē cuiꝰ vis ius alteriꝰ opatiōis cuilibet cōpetit sicut opus iusticie simplicis. Quarto ibi[Scōz vnūqōq;] Excusat se de alijs distinctiōibꝰ. d. q intendū est posterius. i. in politicis sm vnūqōq; dictoz operū vel iurium sm quales t que t quot sint ip̄orum species t circa que obiecta. t circa q̄s materiā sunt t fiunt. Cōsequenter ibi[Exhībus autē] Distinguit de modis agendi iusti t iniusti. t ponit duas distinctiones. Scōam ibi[Uolūtariorum autē] Primo autē ꝓponit ip̄am. Secūdo ꝓbat eam quātū ad primā alteram ibi[Iniustificatio autē] Tertio. exponit qōdam dictū ibi[Dico autē voluntariū] Quarto applicat ad ꝓpositum ibi[Est autē similiter] Dicit ergo primo postq; exhībus iustis t iniustis illis que iam dicta sunt t expesita. sciēduz q vnuscuiusq; facit t opat iustū t iniustum quādo volēs operatur illud t illud. qñ autē operat hoc vel illō volēs tunc nec facit iniustū. nec opatur iustū Sz vel nisi p accīs. sic pōt dici operari iustum vel iniustū p̄o eo q is qui opatur. accidit esse iustum vel iniustū. Supponiēte nāq; talibꝰ op̄ibus volūtate. tunc fient iusta vel iniusta. Sic aūt ha

bemus duos modos faciẽdi ⁊ operãdi vnum voluntariũ ⁊ alium nolũtariũ facere aũt vel operari voluntarie est mod⁹ per se agendi iustũ vel iniustuz. facere vero vel opari noluntarie est modus per accñs agẽdi iustũ vel iniustum. Deinde ibi¶ Iniustificatio ãt ¶Declarat alterã ptem hui⁹ distinctionis. s. q⁹ facere inoluntarie nõ sit iustũ vel iniustum agere nisi p accñs. Dicit ergo q⁹ iustificatio ⁊ dyakaiopzagema. i. operatio iusti determinant ⁊ distinguũt ab alijs operatiõib⁹. que nec sunt iustificatio nec iniustificatio. istis dñntijs volũtarie ⁊ inoluntarie. qm̃ ois operatio iusti ẽ voluntaria. Nulla do inoluntaria opatio põt dici operatio iusti vel iniusti. Hui⁹ autẽ signũ est qm̃ opus iiustũ quãdo ẽ voluntariũ. tũc vitupat. ⁊ tũc ẽ simp̃r iiustificatõ. ⁊ idẽ itelligẽdũ ẽ de ope iusto. qm̃ qñ ẽ volũtariũ tũc laudat ⁊ tũc ẽ dicit opatio iusti seu iustificatio. quare si opus nõ sit voluntariũ iniustũ qdẽ aliqd erit. sed nõ erit iiustificatio. Ubi nota dñam inter iniustã rem ⁊ iniustã operatiõez qz res iusta põt fieri ñ volũtarie. puta si qs pr̃em in bello pcusserit. credẽs hostẽ pcutere pcussura qdẽ fuit res iusta qz phita fz nõ fuit operatio iniusta. qz nõ fuit opãti voluntaria. Deinde ibi¶ Dico autẽ voluntariũ ¶Exponit illud dictũ q⁹ ẽ voluntariũ. sicut exposuerat supza li. 3. Dicit ergo¶ Dico autẽ illud eẽ voluntariũ q⁹ de numero eoz que existũt i operãtis ptãte ⁊ qõ operat aliqs sciẽs ⁊ nõ ignorans nec materiã nec instr̃m. nec finalẽ euẽtum puta nõ ignorãs quẽ pcutit. si pr̃ez vl hostẽ nec ignorãs quo percutit. si lapide vel pumice. nec ignorãs cui⁹ gr̃a si ad mortẽ vel ad vitã. nec ignorans illoz vnũqõq3. que sũt de numero vij. circũstãtiaz que fuerũt expresse supza li. 3· nisi forte p accñs. Sic g̃ oz q⁹ operãs voluntarie nõ operet ex ignorantia fz vltra hoc etiaz oz. q⁹ nec vi. ⁊ q⁹ nec ex violẽtia operet. quẽadmodum si qs acciperet manu⁹ illi⁹ operãtis ⁊ percuteret alium. ipe eni operaret nõ volẽs qz nõ eẽt in ei⁹ ptãte percutere vl nõ percutere. postq3 eẽt per aliũ violentus. Expõit etiã vlteri⁹ quõ sicut supza dixerat cõtingit aliquẽ simp̃r alium ignorare. ⁊ tñ cognoscẽ per accñs Dicit ergo q⁹ cõtingit pcussum nõ esse hostẽ fz pr̃ez. aut percussor cognoscit percussum q⁹ ẽ hõ ⁊ q⁹ aliqs de numero pñtium in bello. ignorat aũt q⁹ percussus sit pater eius. ⁊ per ꝑñs ipsiuz simp̃r ignorat ⁊ ip̃m cognoscit ⁊ per accñs sicut dicit in illo sophismate de coriſto veniẽte. Simil autẽ mod⁹ ignorantie ⁊ noticie determiari põt circa finẽ. ⁊ circa alias circõstãtias que sũt circa totam operatiõem. cõcludit g̃ q⁹ opus ignoratũ. i. ꝓpter aliquã ignorãtiã circõstãtiaz factũ vel etiaz op⁹ ñ ignoratũ tñ nõ in ipo opante. nec i ei⁹ ptãte ens seu existẽs. vel etiã amplius q⁹ sit per vim seu violẽtiã fcñ erit vl̃r inolũtariũ. sicut supza dictuz ẽ li. 3. bñ autẽ addit vim qz dato q⁹ nõ eẽt opus in ptãte operãtis nõ ꝓpter hoc diceret voluntariũ vel inolũtariũ. hoc eni non sufficeret· qz multa eoz que natura vl̃ per naturã nr̃az nõ per voluntatẽ exi stũt operamur ⁊ etiã patimur que nec volũtaria nec inolũtaria sunt. puta se nescere vel mori. vel cibũ in stomacho digerere. talia nãq3 que nõ sunt nata sub esse imperio voluntatis. nũquã dicũtur voluntaria vel inoluntaria hec eni dicta sunt supza li. 3. quare leui⁹ trãsẽdendũ est. Cñr ibi¶ Est autẽ sil̃r ¶illa que dicta sunt de voluntario ⁊ inoluntario. applicat ad ꝓpositũ de iustis ⁊ iiustis. d. q⁹ sil̃r ẽ de iustis ⁊ iiustis illud qõ dictum ẽ circa voluntariũ ⁊ inoluntariũ. ⁊ circa ignorãtiã ⁊ cognitiõem per accñs. qz si aliqs seruiẽs regi pign⁹ paupis iuste acceptũ reddat ei nolẽs ⁊ ꝓpter timorẽ qz mandatur ei a superiori suo. ipe nõ ẽ dicẽd⁹ operari iusta. vel esse dyakaiopzagemon .i. iusti operatorem nisi fm accñs. qz

operi suo accidit q̄ sit iustū ad superi
oris voluntatē relatū. Similiter etiaꝫ
dicēdū est de iniusto. Si cōtigat aliquē
coactū ex superioris mādato ⁊ volen
tē pign⁹ pauperis ꝯ iustitiā retinē ⁊ ñ
reddē. ipe dñ⁹ ē facēiustū ⁊ p accñs
⁊ iusta p accñs opari. ¶ñr ibi¶ Vo
lūtarioꝫ autē]¶Pōit aliā distinctiōem
de mō agendi que ē sub diuisio respe,
ctu prioris. supposito igit q̄ operari
volūtarie sit operari ꝑprie vel impro
prie iustū vl̄ iniustū. dicit q̄ volūtarioꝫ
opeꝫ vel volūtariaꝫ opationū aliqua
operamur p̄eligētes· aliqua vero non
p̄eligētes. p̄eligentes autē operamur
illa tm̄ que p̄cōsiliatos opamur. illa nā
q̄ sunt ieligibilia que ñ sūt p̄cōsiliata
vt oñsum est supra li. 3. ¶Posset etiaꝫ
dici per oppositū. q̄ illa opamur non
p̄eligētes que opamur cōcupiscentes
⁊ deliberatiōem consilij nō sequētes.

Lectio decimaquinta.

¶Rib⁹ autez exñtibus] supra
egit de iuē politico nāli ⁊ po
sitiuo. ¶Hit aūt agit de tripli,
ci nocumēto per iura corrigendo. cuiꝫ
igit sit triplex nocumētum. s. nocumē
tum ex ignorātia. nocumētū ex passio
ne. nocumētum ex electione illatū.

¶Primo tradit quale est nocūmētuꝫ
ex ignorātia· Scdo quale ē nocumētū
ex passione ibi¶ Añ autē sciens]¶Ter
cio quale est nocumētū ex electiōe ibi
¶Añ autē ex electiōe]¶Quarto cōpat
nocumētū ex passiōe ad nocumētū ex
electiōe ibi¶ ¶Propter qd̄ bñ]. ¶Quito
nocumētū ex electiōe ad bñficiū oppo
situ ex electiōe ibi¶ Si āt ex electōe]
Sexto nocuñtū ex ignorātia ad nocu
mentū ex passione ibi¶ Inuoluntario,
rū autē] ¶Prio g̃ tradit quale sit pri
mū nocumētuꝫ. Scdo autē subdiuidit
ipm ibi¶ Añ quideꝫ igit paralogice].
Dicit g̃ prio tribus exñtib⁹ nocumen
tis que tam dicta sunt de numero eoꝝ
que fiūt in cōcatiōib⁹. circa quas con
tingit iuste agere vel iniuste. illa qdem
nocumēta peccata sunt. i. peccādo ⁊
a via iusticie ab errādo facta sūt cum
ignorātia. i. ex ignorātia. que aliqs o,
perat⁹ est. qñ nō existimauit circa opa
tionē suā circōstātias illas adesse que
aderāt vel abeē que aberāt. puta nec
quē hoiem esse q erat existimauit euiꝫ
circa quē opatus est. nec qd eēt opus
qd̄ operat⁹ est. nec quo instrō opat⁹ ē
nec finē cui⁹ gra operat⁹ est. ¶Exem
plū in qbusdam qr forsan vel operās
nō existimauit vulnerare vel nō. puta
hoc gladio vel nō būc. puta prem vel
hostē vl̄ ñ hui⁹ gra. puta effect⁹ q ē ide
secutus. sed accidit euenire effectum
quē nō existimauerat. puta qr percussit
nō vt vulneret ⁊ ledat. sz vt pūgnata
postema ⁊ curet vel aliqñ accidit q̄ il
lum percutit quē nō existimauerat. vl̄
eo mō vt. ī. quō existimauerat. ¶Et vl̄
vt dictū est supra li. 3. ca. 3. qñ ignorat
aliqua circōstātia facti. qua p̄cognita
nō fieret opatio. tūc nocumētū dicitur
factū ex ignorātia. ¶Deinde ibi¶ Añ
qdē igit] Subdiuidit hui⁹mōi nocuñ
tū ex ignorātia factū. qñ dupler. vnū
qdē factū paralogice. altez vō factum
nō paralogice. ¶Dicit g̃ q̄ qñ fit para,
logice nocumētū dicit infortunū. qui
do vō fit uō paralogice ⁊ tñ sine ma,
licia dicit peccatū. qr ille peccat q̄ hz
in se principiū ⁊ ptātem eē peccati.
ille vero ifortunat. i. fortuniū patitur
⁊ infortunū cōmittit q nō hz ī se. sed
principiū ⁊ ptās est ex ip̄z. ¶Ad euiꝫ
dentiam huius pticule sciendum. q̄ o,
perari ignorant ⁊ paralogice ē opari
ex ignorātia iuincibili causata ex ali,
quo paralogismo tenēte ligatū hoiem
in ignorātia. operari vō ignoranter ñ
paralogice est opari ex ignorātia vin
cibili que dicit affectata vel crassa cā,
ta qdē ñ ex paralogismo occurrēte ex
pte rei. sz ex negligētia animi. verbi
gra si qs lapidē p̄icit inter vepres dē
sissimos ad mouēdū leporē. ⁊ cōtigat
p tūc latere ibi hoiem. quē lapide p,
cussū occidat. tūc iste occisor paralogi
gice decept⁹ ⁊ inuincibili ignorātia li

gat⁹.opat⁹ ē homicidiū ¶Iste nāq; pa logism⁹ decipit eū. vbi ē bitatō lepoz nō boiz ibi null⁹ bitat.sz int istos ve, pzes ē bitatio nō boiz sz lepoz. quaē null⁹ bō ibi bitat.Si qs āt lapidē ad uiā cōem ꝓiecit ꝛ trāseūtē occidit ille qdē opat⁹ ē homicidiū ex ignozātia ui cibili affcāta ꝛ crassa nō palogice . qz nllo expte rei paralogismo deceptus potuit ei cogitaē q; vt i plib⁹ alijs trā siēt inde ꝛ hoc poteāt cito scire. quaē iste icidit i pcm̄. pzim⁹ āt in ifoztuniū

¶Nota etiā q; ifoztuniū pōt dici pcm̄ nō tñ peccamē.qz pcm̄ ē quecūq; ōui atō a fine itēto. ꝛ hoc mō dicūt peccaē errātes in via ꝛ hoc mō dī peccare nā quare fm hoc ñ oē pcm̄ ē iputabile ꝛ sic ifoztūiū p̄t dici pcm̄.peccam̄ ꝺo vī sonaē pcm̄ mēt ꝛ qō sit iputabile mē ti ꝛ boi sicut peccantī . Cūr ibi¦Qñ aūt sciēs ¦Tradit quale sit nocumtū ex passiōe.ꝺ.q; qñ aliqs sciēs nocumtū i, ferēdū.ñ tñ p̄cōciliās nec p̄eligēs no, cet ꝓrio suo tūc ē iustificatio. puta q, cūq; ꝓpt iraz ꝛ alias silēs passiones quascūq; necessarias.i.violētas. ꝛ ab aduersario violēt illatas vl nāles.sicut fames ꝛ sitis que accidūt boib⁹ hec i q̄; nocumta que ex tlib⁹ passiōib⁹ opāt ꝛ pcā sūt quedā iusta ꝛ iustificatōes ñ tñ ꝓpt hoc sūt iusti vel malī illi q ta lia talt opāt.qz nocumtū tpz ñ ē factū ꝓpt malitiā que ē bit⁹ iusticie.sz ꝓpt passiōez que caūlr accidit ꝛ cito p̄teit

Cūr ibi¦Qñ āt ex electiōe ¦Tradit ꝛciū nocumētuz.ꝺ.q; qñ aliqs nocet ex electiōe.tunc ipm nocumētū ē malicia ꝛ iustitia.ꝛ ipe nocēs iust⁹ ꝛ malus Recollige igit diuiso pzio nocumēto quattuoz nocumēta.quoz pzimū dicit ifoztuniū.fm ꝺo peccamē.ꝛciū ꝺo iu, stificatio.quartū tñ ꝺz malicia ꝛ iustī cia. Cūr ibi¦Pzopt qꝺ bñ ¦Compat fm nocumētū ꝛcio nocumēto.ꝺ. q; ꝓpt hoc q; dcm̄ ē de duob⁹ vltis nocumtis. il la opa que ex ira sunt facta valde bñ ꝛ rōnabilr iudicāt nō eē ex ꝓuidētia sicut illa que ex p̄electōe sūt facta.Et assignat duas dīas iter hec ꝛ illa qua rū pzia est.qz ille q aliqd facit ex ira ñ icipit rixā sz ille q ex p̄electiōe ꝓuocat irā. Scꝺa est qz circa op⁹ fcm̄ ex ira ñ dubitat de fcō sz de iuē.qz ñ dubitat de fieri vl ñ fiēi.vtz.s.op⁹ illō sit fcm̄ vel ñ fcm̄ sz dubitat de iusto seu de iuē vtz.s.fcm̄ sit iustū vl iiustuz. Cui⁹ rō ē qz op⁹ ire q; ē vindcā est inmaifesta i iusticia.q̄uis enī op⁹ sit maifestū.tñ in iusticia opis est imaifestata. nō ei ē cir ca irā quēadmoꝺ i cōmutatiōib⁹ circa quas dubitāt boies de fieri.vtz .s. sit facta fraus vel ñ.qz eaz alteraz ptem necesse est esse malaz.nisi forsā ꝓpter obliuiōez illaz fraudez aliqs opet.pu ta cū aliqs reddit falsuz cōpotū igno rant ꝛ sn̄ itentiōe fraudis qz sepe cōti git. ¶In cōmutatiōib⁹ si factuz sit noto riū ꝛ iiustum vl iustū erit ꝓtin⁹ maife stuz.sz circa iraz boies cōfitēteſ ꝺitatē de ipa re facta dubitāt de boc q; ē qua lit op⁹ potuerit esse iustū.ille āt q insi diat nō ignozat qn iiuste opet. quare hic qdē isidios⁹ ex electiōe operās ex istimat ꝓtin̄.cui nocet iiustū pati. ille ꝺo q irat⁹ nocet existimat eū cui nocet ñ iiustū sz iustū pati.qz videt sibi iusta vindicta. Cūr ibi¦Si āt ex electione ¦cōpat ꝛciuz nocumtū opposito sibi bñ ficio.q; si aliqs ex electiōe noceat ꝓrio suo.ipe qdē facit op⁹ iiustuz ꝛ fm iiu, stificatiōes istas .s.electiōis ꝛ opatio nis faciēs op⁹ iiustuz.ipe i se ipo ē iiu stus ꝛ cessante ope cuz faciat pzet pzo pozționabile i distributiōib⁹. vel p̄ter equale i cōmutatiōib⁹ obſuandis.silī āt mō erit inst⁹.si p opposituz p̄eligēt opet op⁹ iustuz.ad hoc āt q; opet op⁹ iustuz nō sp regrit q; opet p̄eligēs.qz sufficit ad opari iustuz q; solū volēs.q̄; uis nō p̄eligēs opet. Cūr ibi¦Inuo, lūtarioz autē¦ Cōpat pzimuz nocum̄ tum. Scꝺo nocumento oñdens q; pzi mum est veniale .scōm vero non veni ale sed videtur moztale.quia vero am bo nocumenta in boc conueniunt q; ambo sunt uelecta sine electione fa,

cta. idcirco vocat ea inuolũtaria ꝑ eo dẽ accipiẽſ inuolũtariũ ⁊ inelectũ. quã uis nõ ſit ſimpliciter idẽ. vt patet ſupra li. 3. ca. 5. Dicit ergo q̃ nocumẽtorum inuoluntariorꝫ. i. inelectorꝫ. hec q dem ſunt venialia. hec autẽ nõ venialia. Illa enĩ ſunt venialia quecũq; peccãt. i. peccãdo cõmittũt. nõ ſolũ ignorãtes cũ ignorãtia cõcomitẽte. verum etiã ꝑpter ignorãtiã tanquã ꝑpĩ cãz Attende tñ ex p̃bitis ſupra li. 3. ca. 3. qualis ignorãtia eẽt inuoluntariũ. illa nãq; nocumẽta nõ ſunt venialia quecũq; hoies opant. nõ ꝑpter ignorãtiam que cauſat inuoluntariũ. ſed ignorãtes ꝑpter paſſionẽ. nõ nãlẽ nec humanã Naturalis enĩ paſſio vt fames ⁊ ſitis excuſaret hoiem pauperẽ de pane vl̃ poculo alteri⁹ capiẽtẽ. humana etiam paſſio. puta timor cadẽſ in cõſtãtẽ virꝫ excuſaret ⁊ reddẽt veniale. i. venia dignum aliqd̃ opus malum vt oñſum eſt ſupra li. 3. ca. 2.

Ꝺ euidẽtiã p̃dictorꝫ queren da ſũt duo. Primũ vtꝫ diuiſio nocũ̃ inocumẽtũ ex ignorãtia ⁊ innocumẽtũ ex paſſiõe ⁊ inocumẽtũ ex electiõe ſit cõueniẽs. Scõz vtꝫ oẽ nocumentũ ſit vel mortale vel veniale. Queſtio. 17.

Ꝺ p̃rio arguit̃ q̃ illa diuiſio nõ ſit cõueniẽs. primo q̃ videt q̃ bimẽbris diuiſio ſuffeciſſet dicẽdo q̃ oẽ nocumẽtũ ꝓuenit vl̃ ex defectu itellect⁹ puta nocumẽtũ ex ignorãtia vel ex defectu appetitus. puta nocumẽtum ex mãli. quare illa trimẽbris diuiſio videt eẽ ſupflua. Secundo q̃ ſm philoſophũ eſt nocumẽtum ex ignorãtia ⁊ ẽ nocumẽtum exp uidẽtia. ſed hec duo ſufficiẽter diuidũt oẽ pccñ. quare ſupflue addit̃ ttiũ mẽbruz. Tertio videt̃ q̃ oẽ pccñ ſit ex paſſiõe ⁊ p ꝓñs q̃ nocumẽtum ex electiõe nõ debeat inter illa variari. Ꝺ autẽ oẽ pccñ ſit ex paſſiõe pbat̃ dupliciter. Primo q̃ oẽ pccñ eſt. vel receſſus a bonis vel acceſſus ad mala operãdo ea. Sed vtrũq; iſtorꝫ fit ex paſſione voluptat̃ ⁊ triſtitie. ꝓpter voluptatẽ enĩ mala opamur ꝓpĩ triſticiaz aũt a bonis recedim⁹. vt ſupra li. 2. ca. 3. quare oẽ pccñ fit ex paſſiõe. Itẽ quia oẽ pccñ ꝓmittit̃. vel vi cupiditatis vel metu timoris dum q̃q; vel vult adipiſci q̃ cupit vl̃ timet incurrere q̃ metuit. vt ait Yſido. de ſũmo bono li. 2. c. 17. Sed vtrunq; iſtorꝫ ẽ paſſio tã tioz q̃z cupiditaſ ſeu cõcupiſcẽtia quare vt p̃rius. Quarto q̃ videt̃ alia eſſe diuiſio apud theologos repugnans iſti in qua dicit̃ q̃ oẽ pccñ eſt. vel ex ignorãtia vel ex ifirmitate vel induſtria vt ait Yſido. vbi ſupra. Itẽ Aug. li. 83. qõnum duidẽs pccã ait. peccatorum alia ſunt ifirmitatis. alia iperitie. alia malicie. vtrobiq; enĩ ſũmit̃ infirmitas vbi pbi. ponit paſſiõem videt̃ autẽ q̃ paſſio nõ ſit ifirmitas. q̃ ifirmitas nõ dꝫ imitti fortitudini ad ãpliorẽ fortificatiõem. Sꝫ paſſio ire de qua ſpãliter logtur hic pbi. dꝫ imitti fortitudini vt ait Homer⁹. vt ſupra tractatu de fortitudine. quare ira nõ ẽ ifirmitas nec p ꝓñs illa diuiſio ẽ cõueniẽſ i qua ſũmit̃ paſſio ꝑ ifirmitate. In oppoſitũ eſt auctoritas pbi. lo. que multũ cõſõat rõ ctis ſcõꝫ. Ad qõez g̃ dicẽda ſũt duo Primũ q̃ p̃miſſa diuiſio nocumẽti eſt cõueniẽs. Scõm q̃ ẽ eadẽ cuz generali diuiſiõe pcci poſita p Aug. ⁊ Yſiõ.

Primũ declarat̃ q̃ oẽ nocumẽtũ iniuſte illatũ ꝓrio pcedit. vel ex defectu itellect⁹ p̃ciſe. ⁊ ſic fit ex ignorãtia. vl̃ ex defectu appetitus p̃ciſe. ⁊ ſic fit ex paſſiõe. vl̃ ex defectu ſil̃ vtriuſq;. ⁊ ſic fit ſil̃ ex mala ꝓuidentia itellect⁹ ⁊ ex mala electiõe appetit⁹. quare cõueniẽt dcñ ẽ q̃ oẽ nocumẽtũ qõ iferẽ ꝓrio fit vl̃ ex ignorãtia vl̃ ex paſſiõe vel ex electiõe. Sꝫ hic ẽ dubiũ de nocumẽto q̃ dicit̃ pccñ q̃ fit ex ignorantia craſſa vel affectata. q̃ tale nocumẽtuz nõ fit p̃ciſe ex defectu itellect⁹. poſtq̃ appetitus eſt aliquat̃ cã ignorãtie ⁊ per cõſequẽs eſt cã effectus ignorãtie.

Ad hoc autē dicendum q̄ ſm ſtā tem tale pccm̄ vel nocumētuz cōtinet ſub tertio mēbzo p̄miſſe diuiſiōis ſm modum quē expoſui. Sed tunc illud tertium mēbz̄ eſt ſubdiuidēdum vt dicat q̄ nocumētum ꝓueniēs ex defectu intellect⁹ t appetit⁹ ſimul eſt duplex q̄ ille defect⁹ eſt vel poſitiu⁹ malicie hic t ibi. vel p̄riuatiu⁹ bōitatis neceſſarie. Ex defectu autē poſitiuo ꝓuenit nocumētum ex mala electiōe t ex mala ꝓuidētia. ex defectu autē p̄riuatiuo ꝓuenit nocumētuz ex vincibili ac craſſa ignozātia que ſpoztat p̄riuationē bonitat̄ neceſſarie itellectui t appetitui. Scōz vo declarat̄. q̄ cōſtat q̄ p̄ma ps iſtaz diuiſionū eſt eadē cuz dicit̄ nocumētuz ex ignozātia t pccm̄ ex ignozantia. vñ t p philoſophuz t p ſcōs. ſi'i modo diſtinguit̄ de ignozātia. Ad autē ſa ps. ſ. infirmitas t paſſio ſit eadē. ꝓbat̄ oñendo. q̄ phi. ſentiat cum ſcis. q̄ ea que ex paſſione fiunt. ex infirmitate fiunt. hoc eni colligit̄ ex p̄imo phiſicozum in fine vbi phi. ait q̄ quēadmodū cozpis ptícularē diſſolute eoz que p̄eligūt foztit̄ moueri ad ptem dexterā ferunt̄ p̄aue in ſiniſtrā. Sic t in aīa mot⁹ incōtinētiū ſūt ad ꝟria eoz que p̄eligerāt. quare ſicut ptícularis cozpis diſſolutio ē infirmitas t mot⁹ eoz puerſus eſt ex infirmitate cozpali. ſic p̄auus incōtinētiū mot⁹ erit ex infirmitate mentali mot⁹ aūt incōtinētiū ſūt ex paſſiōe. qm̄ incōtinēs opat̄ nō eligēs ſz cōcupiſcēs vt ſupza li. ʒ. ca. ʒ. quare mot⁹ ex paſſione eſt ex infirmitate ſm phm̄ Ad autē tertia ps ſit eadē. ꝓbat̄. q̄ phi. ꝓ eodē habet nocere ex electiōe t nocere ex ꝓuidētia. Aug⁹ vero peccare ex malicia. t Yſido. Peccare ex induſtria ꝓ eodē habent. q̄ in olb⁹ bijs cōcurrit deliberatio intellectus t electō appetitus. ꝓuidentia vero ſumpta p philoſophuz t induſtria ſumpta per Yſido. idez ſunt t electio ſumpta per philoſophū. t malicia ſumpta p Auguſtinū idez ſūt. quare diuiſio iſta philoſophi eſt eadem cum diuiſiōe Aug. t Yſido. Dicēdum ergo ad p̄imum q̄ defectus appetituſ t defectus intellectus ſimul cauſant aliaz ſpēm peccati. a peccato cāto ex defectu ſimplici iſtius vel illius. t hac de cauſa additū eſt tertiū mēbzum. Ad ſcōm vero dicēduz q̄ nocumētuz ex ignozātia t nocumētum ex ꝓuidentia. nō ſufficiēter diuidūt nocumentū vt viſum eſt. Ad tertium autē dicēdum. q̄ omne genus peccati in genere operis poſſet fieri ex paſſione vel ſine paſſiōe. hec enim diuiſio diuidit genus peccati vel nocumenti in ſpēs. ſed eſt talis diuiſio que pōt diuidere quālibz ſpēz operis mali. ſicut cū dicit̄ omne aīal eſt. vel egrū vel ſanuz. ſic dici pōt de boīe t de aſino t de qualibz ſpē alia aialis. Sic etiam dico q̄ opus malū in genere poteſt hac diuiſione diuidi t cū hac que libet ſpēs operis mali. q̄ qōlibet op⁹ malum ſm ſpēm ſuaz pōt fieri ex paſſione. t pōt fieri ex ignozātia. t pōt fieri ex electiōe. Ad quartū vo tā rñ ſum ē in cozpe qōnis. ſed ad illūd per qō ꝓbat̄ q̄ paſſio ire nō ſit infirmitas. q̄ imittit̄ foztitudini. Dicēd̄ q̄ illō q̄ eſt vni ſanitas ē alteri infirmitas. ſicut videm⁹ q̄ caloz cibarioz ē vni cā vigoriſ t robozis. alteri vo cā febzis t mozti. ſic etiā paſſio ire boi nō bituato in bōis mozib⁹ eſt cā mozbi t oīs mali. In boie vo bñ bituato nō t in tali caſu poſito q̄ electio vtutis t inclinatio hui⁹ paſſiōis itendūt in idē. puta i vindictā t in expectatiōem hoſtiū. tūc talis paſſio eſt cā vigozis t robozis. vñ nō oīs paſſio ē mala. ſicut nec oīs electio. q̄uis ex vtraq̄ interdum oziatur op⁹ malū.

Queſtio. 18.

Et ſcdo arguit̄. q̄ non oē nocumentum ſit vel veniale vel moztale peccatū. p̄imo quia omne nocumētum veniale ſm philoſophū eſt dignū venia t ipunitate omnimoda. Et oē moztale eſt dignū pēa

ꝛ morte. Sed aliqꝺ peccatum est qꝺ nec ipunitate oimoda nec morte eꝛna. dignum est alias nullꝰ nocumẽtuz vel peccatꝰ dignum esset sola tpali pena. quare aliqꝺ peccatꝰ erit. qꝫ nec veniale nec mortale erit. Scꝺo. qꝛ est aliqꝺ peccatum miale. i. mia dignum vt supꝛa li. 3. in pꝛincipio. sꝫ istud peccatum nec videt esse veniale. cum aliud fit venia ꝛ aliud mia. nec videtur esse mortale. qꝛ nõ est dignum morte. postꝫ est dignum mia. quare non omne peccatum est veniale vel mortale.

Sed in oppositũ est cõis theologoꝝ opinio. dicẽtium oẽ peccatꝰ esse vꝫ veniale vel mortale. Dicẽduz ergo qꝫ veniale sũmit aliter apud philosophos ꝛ aliter apꝺ theologos. philosophi nã qꝫ sũmunt peccatum veniale pꝛo illo qꝫ est dignum sine omni pena imediata venia ꝛ impunitate oimoda. ꝛ ideo ipi nõ opponunt imediate peccato veniali peccatum mortale sed peccatuz nõ veniale vt patet hic per philosophum. Theologi vero sumunt veiale pꝛo illo peccato qꝺ est dignum termi nabili pena. Sic qꝫ illa expleta det ei plena venia ꝛ indulgentia. ꝛ ideo tali peccato veniali opponunt mortale peccatũ. qꝫ est interminabili pena dignum. vnde apud theologos oẽ peccatum est mortale vel veniale. qꝛ omne peccatum vel est dignum pena interminabili ꝛ sic est mortale. vel non pẽa interminabili ꝛ sic est veniale apꝺ philosophos aut nõ oẽ peccatũ ẽ mortale vel veiale. qꝛ nec morte nec oĩmoda impunitate est dignũ qꝺcũqꝫ peccatum. Sed hoc est vnuz dubiuz. vtrum sit aliqꝺ pccm̃ qꝫ nõ sit aliqua pena dignum. hoc eni videt expõne philosophoꝝ. sꝫ oppositũ videt expõne theologoꝝ. Dicẽduz autẽ cũtheologis qꝫ nulluz est peccatuz qꝫ nõ sit aliqua pena vel contracta vel illata. vel contrahenda vel inferẽda dignum. p illaz regulam. nullum maluz impunitũ. Dicendum etiã ꝓ philosophis qꝺ est aliqꝺ peccatũ qꝫ nulla pena inferẽda est dignum. qꝛ ipm est ex se ipo sufficiẽter punitum. puta peccatum ex ignorãtia quare habet penalẽ cãm. s. ipam ignorantiã. ꝛ penalẽ sequelã. s. peniudinẽ ꝛ tristitiã ꝙꝫ habebit peccatoꝛ cessante ignorãtia. vt dictuz est supꝛa li. 3. ca. 3. Ad pꝛimũ autem argumẽtuz tã est rñsum. Ad sm autẽ dicẽduz qꝫ peccatum miale dicit non qꝫ venia sit mia. sed qꝛ mia super peccato includit ventã de peccato

Lectio decimasexta.

Dubitabit autẽ vtiqz aliqs.] supꝛa egit de ẽplici nocumento trifoꝛmiter illato. hic agit de voluntaria passiõe iniurie vel nocumẽti. Pꝛimo autẽ ꝓpoit intentum ꝛ cãm intenti. Scꝺo pseqtur ipz ibi [Utꝛ enim vt vere] Dicit ergo pꝛimo qꝫ cũ supꝛa ꝺtermiatũ sit ca. 13. de modis agẽdi iustum ꝛ iiustum. dubitabit vtiqz aliqs. si sufficiẽter deteriatuz sit de pati iiustuz. sicut sufficienꝫ deteriatum est de facere iiustuz. vbi oñsuz est qꝫ oẽ facẽ iiustuz ẽ voluntariuz. quare cõueniẽter dubitaꝫ vtꝛ idẽ senciẽduz sit de pati iiustuz. Pꝛimuz eni ꝛõnabiliter poterit dubitari si ẽ. ĩ. quãdmoduz dixit ille poeta Euripides inducẽs psonã bellozosõtis. q mĩem occidi volẽtem occiderat. ꝛ. d. mĩez meam incõueniẽter. i. iiuste occidi. hzeus autẽ fuit eiꝰ fmo in sono vocis. sꝫ magnꝰ in põdẽ dubietaꝫ cum dixit. volẽs inificere occidi mĩem. volẽtẽ interfici vel ego nõ volẽs occidi eã volentẽ. qꝛ coactꝰ fui ex pcepto voluntatꝫ sue. In hoc igit nasciꝫ qõ. qꝛ dicit mĩem volẽtẽ occidi fuisse occisã iiuste. ꝛ sup hoc agek ꝙñr. Deinde ibi [Utruz eni vt vere] Pꝛosequitur suum ꝓpositum.

Pꝛimo autẽ ꝓponit questiõem vnã Scꝺo aliã ibi [Et vtꝛ eẽ. Tertio. tertiam ibi [Quia ꝛ de hoc dubitabit]. Quarto. soluit qõem. tertiã ibi [. Vel quẽadmodũ in operari] Quinto soluit pꝛimã ꝛ scꝺam sik ibi [Si aũt sum

pliciter]Propõit ḡ questiõez primã .d. vtrum est vel contingit aliquẽ hominẽ volentem pati iniustũ ꝛ iniuriã vel non. Sed est vr̃ ī. ꝙ omne iniustũ pati ꝛ omnis iniuria sit ꝺinuolũtariuz quid ipi patienti quẽadmodũ iniustũ facere vr̃ est voluntariũ faciẽti. Lõsequẽter ibi[Et vtrũ] Proponit questionẽ scdam. primo aũt ꝓponit titulũ questionis. Scdo ad ptem vnã arguit ibi[Justum operari]Tertio ad alteram ibi[Incõuenies autẽ]Dicit ergo primo ꝙ hoc querẽdum est vtruz. ſ. oẽ pati tã iustum q̃ iniustum sic. puta voluntariũ vel illo modo puta inuolũtarium vel mediãdo ꝙ aliqꝺ pati sit voluntariũ. ꝛ aliqꝺ pati sit inuolũtariuz quẽadmodũ si quereret vtz omne facere iniustũ sit volũtariũ vel oẽ inuolũtariũ. vel hoc essz volũtariũ ꝛ illud in uoluntariũ. similiter enī queri põt de pati sicut de facere. Scdo ibi[Justũ operari]Arguit ad ptem primã. ꝙ ꝟz omne pati. taz iustũ q̃ iniustũ sit vnꝰ modi ꝙ. ſ. omne sit voluntariũ. vel oẽ sit inuolũtariuz. arguit ergo sic. omne operari iustum. sicut ꝛ omne operari iniustum est volũtariũ. vt oñsuz est supra ca. 13. quare rõnabile ꝛ ꝓbabile videt esse ꝙ iustũ pati ꝛ iniustũ opponant. similiter ei ꝙ est operari iustum ꝛ iniustũ. quare omne pati tam iustuz q̃ iniustum erit vniformiter volũtariũ vel oẽ vniformiter iuoluntariũ. Huius rõnis ponit alterã ptem añceden tis ꝛ altera supplenda est vt supplet. ponit autẽ totũ ꝓñs ꝛ patz. Tercio ibi[Incõueniẽs]Arguit ad ptem alterã oñdens ꝙ nõ omne pati ẽ vniformiter volũtariũ vr̃ iuoluntariũ. supponit aũt ex bijs que fiunt in iudicijs ꝙ aliqꝺ pati iustum est volũtariũ. hominẽs enī iniuriã passi petunt instantissime sibi restitutiõez ꝛ satisfactiõez fieri. cum autẽ fit. tunc iustuz patiunt libenter ꝛ gaudẽter nimis. Hoc ergo suppositoꝓbat ꝙ nõ omne pati sit buꝰmõi. qz incõueniẽs est ꝙ vr̃ iniustum pati sit volũtarium. de hoc enim videmus homines esse volẽtes. quãdo passi sunt damna reruz vel vulnera ꝑsonarũ. Itẽ qz etiã videmus aliquos boes inuolũtarie iustum pati. puta latrones quãdo iuste ducũtur ad patibulũ. quare nõ est possibile ꝙ omne pati sit vniformiter volũtariũ. Huiꝰ rõnis ponit tantũ instantias ꝛ patet.

Consequenter ibi[Quia ꝛ de hoc] Propõit tertiã questionẽ. d. ꝙ de hac questiõe ꝺubitabit aliquis. vtrũ. ſ. omnis passus iniustũ mãliter sumptũ. pũta damnũ cui accidit eẽ iniustũ. patiat iniustũ. sic ꝙ ipa passio sit iiusta. Est enī sciendum ꝙ pati iniustũ põt intelligi ꝛ exponi ꝺupliciter. Uno mõ trãsitiue sic ꝙ hec dictio iniustũ sit accusatiuꝰ. ꝛ qꝺ regat ab illo verbo pati. ꝛ tunc iiustum sumit materialiter. Alio modo potest itelligi intrãsitiue. sic ꝙ ipm pati sit iniustum ꝛ passio iniusta hec autẽ amphibologica ꝛ ꝺubia locutio non est infra latens in greco sicut in latino. in latino enīz videtur queri idem de eodem. Lõsequenter ibi[Uel quẽadmodũ]Soluit istaz questionem. d. ꝙ sicut fuit expositum in hoc ꝙ est operari. sic exponenduz est in hoc ꝙ est pati. quia in vtrisq̃ scz in operari ꝛ in pati. Contingit ꝼm accidens trãssumere. i. transsũptiue loqui taz in bijs que sunt iusta quã in bijs que sũt iniusta quia non est idez operari. qualitercũq̃ res iniustas. puta inferri alteri ꝺamnũ quibus accidit esse iniustũ illud inquã operari non est idẽ ei qꝺ est iniustum facere. siue ei qꝺ est iniusta factio. primũ enim potest esse sine iniustificatiõe operantis. Scdm vero ipa est iniustificatio. sil̃r nec pati res iniustas per legem prohibitas. est idẽ ei qꝺ est iniustum pati seu iniusta passio. Et similiter est idem iudicium de iustis. puta de operari iusta ꝛ de pati iusta. hoc autem probatur quantũ ad pati scz ꝙ iniustum pati. nec sit idem ei qꝺ ẽ iniusta pati ꝼm modũ expõitũ

quia impossibile est iniustum pati .i. iniuriari passiue nullo faciente actiue iniustū ⁊ iuriā ⁊ ipossibile ē iustū pati .i. iustificari in recipiēdo ius nullo faciente iustū ⁊ reddente ei ius. Sed pati iniusta. i. damna ⁊ nocumēta cōtingit nullo faciente iniustum vel iustificatiōem puta si faciēs operet propter ignorātiam ⁊ cōtingit iusta pati nullo faciente sibi ius. puta si rem furtim sublatā a casu reperiat. quare talia pati nō ē iustū pati nec iustū pati vt expositum est. Huius rōnis ponit cōclusiōez ibi. Nec iniusta pati ⁊ maiorem ibi. Impossibile ⁊ minor suppplenda est. ⁊ patz lra. Consequēter ibi⌊Si aūt simpliciter ⌋soluit questionē primā ⁊ scōaz in simul. ⁊ sup hoc ꝓbat ⁊ declarat quattuor cōclusiōes. ꝓa ibi⌊Adhuc volens ⌋tertiā ibi⌊Vel nō rectam ⌋quartā ibi⌊Ledit quidez igitur⌋. Prima conclusio est ꝙ nocere eum. qui vult noceri non est iniustū facere. hoc autē ꝓbat ducēdo ad incōueniens qz si sic esset tunc sequeretur ꝙ aliquis sibi ipi faceret iniustū. quia incontinens volens nocet sibi ipi. hoc autē est incōueniens. hoc eni est vnuz de numero dubioꝝ. ī. determinādorū ꝓbat vt. ī. eodē ca. 18. ꝙ ñ cōtingit aliquem sibi ipi iniustū facere quare nocere eum qui noceri vult non est simpliciter iniustum facere. Huius rōis ponit primo añs. ꝙ posset esse maior formādo silogismuz. d. ꝙ si simplr iniustum facere est aliquē sciente nocē eū qui noceri vult sciente dico eū quē nocet. ⁊ nocumētū qđ infert nocendo ⁊ modum nocēdi. Et cum hoc suppona tur ꝙ incontinēs volens sibi noceat. ⁊ volens iniustū patiat. seqtur ꝙ ipe sibi ipi iniustuz faciat qz nullus alius nocet ei. hoc autē videt incōueniens vt dictum est. ⁊ sic destructuz est consequens. ꝙ simpliciter iniustū facere nō est ꝑcise nocere eum. qui vult noceri.

Scōa cōclusio est ꝙ iniustū pati simpliciter. non est ledi eum qui vult ledi. hoc autē ꝓbat ducendo etiā ad incōueniēs. ꝙ si hoc esset sequeret ꝙ aliquis incōtinēs qui ꝑpter incontinentiā suā ledit ab amasia. volente etiam incontinenter viueret volens pateret iniustuz ab ea. hoc autē ꝓbatur euidēter inconueniēs ꝙ .s. duo qui sūme se inuicem amāt ⁊ se sibi inuicez mutuo cōicant patiant iniustum alter ab altero. quare non videtur ꝙ simpliciter iniustum pati. sit volūtarie ledi huius rōnis ponit tm ꝓbatiam in illa cōditionali. falsitas autē ꝓbatis est notoria.

Cōsequēter ibi⌊Vel nō recta ⌋Ponit tertiā cōclusiōem que est ꝙ simpliciter iniustum facere est hoiem sciētez non ex ignorātia operātez ledere innocentē ꝑter eius volūtatē hanc autē cōclusiōem concludit ex ꝑmissis. d. ꝙ vel dicta incōueniētia sequerent. vel diffinitio data de facere iniustū nō est recta. Sed oportet apponere ei ꝙ est nocere scientē nocere eū q ledit ⁊ cui quo ledit ⁊ quō ledit. Istis gdē oportet apponere hoc ꝙ est ꝑter voluntatez eius qui leditur. ⁊ tunc habemus diffinitionem completam dicentes. ꝙ simpliciter iniustum facere est hoiem scienter ledere innocentez ꝓtra eī voluntatem. Et est addenduz innocētez. quoniā alias lesura nō est vl'r iniusta. Quartā cōclusiōez ibi⌊Ledit quidem ⌋. Est enim conclusio ꝓncipalis. ꝙ scilicet nullus volens patitur iniustum. primo ergo ponit eam. d. ꝙ bene sequitur ex ꝓmissis ꝙ aliqs leditur ⁊ iniusta idest damna patitur volens tamē nullus volens patitur iniustum. i. iniuriā. sic ꝙ passio ei' sit iniuriosa ⁊ iniusta. imo vniuersaliter nullus vult iniustum pati nec etiaz incontinens de quo magis videretur vniuersaliter iniustum pati. Sed quicunqz iniustum patitur ꝓter voluntatem suam operatur idest ducitur ⁊ patit. Scōo ibi⌊Nec eni vult ꝓbat ꝓmissam questionē duplici ratione .2. ibi⌊Qui autē que ⌋ipsius primo

antē argūit sic nullus vult q nō existi
mat eē studiosum sed qlibet existimat
iniustū pati nō esse studiosum . quare
nullus vult iniustum pati · Huius
rationis ponit maiorez cū supfluitate
negatiōis ꝛ patet adoit autē dubiū re
mouēdo q i cōtiñes optatur illud q ex
tita optere non opari sed ille q vnū q
dez appetit ꝛ alteruz fugit . Appetit
enim voluptatē ꝛ fugit depauperatio
nez tñ ꝓpter lucrū voluptatis vult su
stinere damnum de pauperationis ꝛ
hoc modo adequat damnū cū lucro .
quare nō se existimat iustū pati q̄ uis
ḡ velit damnū pati nō tñ iustū pati .
vl̄r igit nullꝰ vl̄t iustū pati licet multi
velint damnū pati ꝓpter aliqd deside
ratū i quo recōpensant damnū. Se
cundo ibi ⌊ Qui autē que ipsius ⌋ Ar
guit specialiter q ille q bona sua dat
alteri puta meretrici vl̄ adulatori nō
patiat iustum . qz iustū pati non est i
potestate patientis sed potius i pote
state facientis dare autē bona sua est
i potestate dātis quare daī bona sua
nō ē iustum pati . Huius rattōis po
nit primo cōclusionē dicēs q ille qui
dat bona que sunt ipsius siue sua quē
admodū ait homerus poeta. d. quēdā
militē nomine glācū dedisse alteri ꝓ
bissimo militi. s. dyomedi arma sua au
rea ꝓ armis ereis ꝛ .c. boues ꝓ ix. bo
bus talī inquā q sic sua dat nō patitur
iustum ꝛ hec ē cōclusio. Secūdo po
nit minorē. d. q i ipso dante . i. i eius
potestate ē dare vel nō dare . Ter
tio maiorē dicens . q iustū pati nō ē
in ipso paciēte . i. nō in eius potestate
Ad ꝓbatur qz oportet preexistere
aliū faciētē ei iuriam nullo enī faciē
te iuriā ipse nō pateret iustū quare
magis ē in potestate faciētis quam in
potestate paciētis iuriam . Ultimo
autez cōcludit . d. q manifestius ē qñ
iustū pati nō ē voluntariuz .

Questio decimaoctaua .

Ad maiorē euidētiam huius
determiatiōis quero de que
stione philosophi vtrū aliqs
volēs patiat iuriam seu iustū . Et ar
guit q sic primo qz pluribꝰ modis cō
tingit euenire malum q̄ bonuz . iustū
q̄ iniustū. vt supra. li. 2. cap. 5. Sz iu
stuz pati q ē bonū contingit euenire
dupliciē. s. volūtarie ꝛ inuolūtarie. qua
re iustū pati cōtinget non solum vno
modo . s. inuoluntarie ymmo etiā i plu
ribus modis . qz etiā voluntarie ꝛ in
voluntārie . Secūdo qz sicut nullus
patit iustūm nullo faciente iustū fm
sniam philosophi . Sic etiā nullus fa
cit iustuz nullo patiēte iniustū . Sz le
dens volentē ledi facit iniustū quare
patiēs patitur iniustū. Ad autē aliqs
ledēs volentē ledi faciat iniustū ꝓbat.
tū qz xp̄s volēs pati pass⁹ē. oblatꝰ eni
ē morti qz ipe voluit ysa. 53 . Et idē
dicit andreas ad ageam vt habetur i
eius legēda . ꝛ tñ iniustū fecerūt q eū
crucifixerūt tū qz dō dānauit ad mor
tem puerū a malecbuē . qz dicebat se
interfecisse saulē volentē interfici . 2. re .
. i. cap. Ex quo videt q dauid reputauit illū puerū fecisse iniustū interficiē
do volentem interfici . tū qz sancti apli
gaudentes ibāt a cōspectu cōsilij pha
riseoz. qm̄ digni habiti sunt ꝓ nomie
iesu cōtumeliā pati. actus. 5. Et tū cō
stat q illi fecerunt iniustā cōtumeliā ꝛ
q ipsi iniustū ꝛ iuriā passi sunt tū qz
cōtractꝰ vsurariꝰ ē voluntariꝰ ex vtra
que parte. ꝛ tū vir . vsurarius facit in
iustum alī vt ꝓbatum ē supra tracta
tu de liberalitate quare patet multi
pliciter q aliqs ledens volentē ledi
facit iniustū ꝛ iniuriā pacienti .. Sz
i oppositū ē snia philosophi ꝛ snia iu
ris exp̄ssa. ff. de iniurijs. l. i. 5 . vsq; a
deo ꝛ . ff. de aqua. plu. arcenda. l. idē
Dicendū ḡ q ille q volens nocumē
tum patit. pati potest iniuriā ꝛ iniu
stū in. 4. casibus . primo quidē si eius
voluntas sit tacita nō exp̄ssa puta si ti
cꝰ bñs equū velit tacite q vicinꝰ eiꝰ inī
ficiat tp̄m. qz ꝛ sibi ip̄i spat satisfōnez

ꝛ vicino optat damnificationē. stan
te igitur tali tacita voluntate. Si vi
cinus ille iterficiat equm ipse facit in
iustū ꝛ tenetur ad satisfactionē qz vo
luntas tacita nō vedit auctoritatē vel
licētiā ei iterficiēdi. Et ideo iudex co
get eum satisfacere si tamē voluntas
illa fuisset expressa sic q ticius dixisset
vicino suo iterfice mihi equm tunc il
le nō fecisset iustum nec satisfacere te
neret. Secundo si voluntas sit par
tialis non integra puta si titius velit
ipse ledi. nolit tamē q alter ledat pro
eo q ledi estimat sibi leso finaliter fo
re bonum sed ledere ledenti estimat
finaliter fore malū. Et hoc modo xp̄s
ꝛ apostoli ꝛ martires alij volebāt coz
poralit ledi p salute fidei qz hoc erat
eis lucrū dūte paulo mihi viuere xp̄o
ē ꝛ mori lucrum phil illo. nolebāt tñ
q alij leverēt qr hoc eis finaliter erat
damnum. Isti ergo sic patieban
tur iustū qz volūtas eorū non optabat
totum qđ requirebatur ad pati. Nec
p ꝓñs dabat aduersarijs fidei lniam
ledendi quare ꝛ illi faciebant ꝛ isti
patiebātur iustum. Tertio si volū
tas sit cōditionata ꝛ i voluntario p
micta nō simplex nec absoluta. puta
cum aliqs se obligat ad vsurā ipse q
vem vellet accipere pecuniaz mutuo
sine vamno vsurarū si posset habere
sed qz pecunia idiget ꝛ aliter habere
non potest ideo vult sic accipe hec tñ
voluntas nō simplex nec absoluta non
tollit quin vsurarius faciat iustum ꝛ
quin alter patiatur iustū vt supra trac
tatu de liberalitate questiōe de vsura.
Ex hoc sequit q ensenia missa eis q
pecuniam gratis accomodāt nō ca
dunt sub vsura qz illa sunt simpliciter
ꝛ absolute volūtarie data. Quarto
si voluntas sit ligata nō libera sicut
ē in puero vel i grauiter ifirmo qui cō
unuer ea que sunt sibi noxia cupiūt q
.n. puero vel ifirmo faceret nocumen
tum fm voluntatē eoꝝz faceret eis i
iuriā ꝛ iustum. qz tles fm naturā cō
missi sunt nō sue sed aliene voluntati
ꝛ rationi ꝛ ideo q regit ifirmū nō fm
voluntatē medici seu ipsius ifirmi iu
riam facit ei ꝛ idez ē iudiciū vniuersali
ter de quolibet q nō ē cōpos mentis
sue. Supponēdo autem cum philo
sopho q aliqs voluntate expressa ro
gante precipiente vel regrente ꝛ vo
luntate integra optāte se ipsum pari ꝛ
alterari facere ꝛ voluntate simplici ꝛ
absoluta volente passionē absq; cōdi
tione ꝛ absq; voluntate ꝛ voluntate
libera non ligata habente plenum ra
tionis ꝛ cognitionis vsum. hoc igitur
supponendo q aliqs tali volūtate ve
lit nocumentum pari. Dicendū q
patiens nocumentum nō patitur iu
stum Cui? ratio potest esse dupler.
vna quidem quia vel talis vult ledi p
pter bonum futurum sicut accidit illi
qui sibi facit amputari manum vt sal
uetur corpus reliquū hoc autem erit
illi gratia ꝛ non iniuria vel vult ledi
ppter malū sicut desperatus. ꝛ tunc
lesio nō esset iusta ymo iustissima. qz
ipse ē bene dignus tali vel maiori pe
na sicut dicit philosophus infra eodē
.cap.13. de illo qui se ipsum interficit
q vltra penā mortis q̄ sibi gratis im
lit punitur amplius qz talis volun
tas fecerat eum dignum maiori pena
q̄ sit mors simplex. Alia ratio est qz
secundum iura ille agit cui? auctorita
te agitur vt ꝓbat. ff. de administ. t. l.
ita auten. ℈ gessisse i versu. q si qs
cum multis concordantijs. per eius
glosam allegatis. Sz stante casu p̄
misso nocumentū agit auctoritate illi?
q nocumentum patitur quare si qs si
bi faceret iniuriam ipse faceret sibi ei
hoc autez est impossiblie vt ꝓbatur in
fra. 4. cap. 13. quare nullus facit ei in
iuriam nec p consequens ipse patitur
eam. Ad primum q̄ potest dici mu
pliciter vno modo q philosophus. d.
plibus modis posset fieri malum quā
bonum loquitur de bono moris ꝛ ma
lo moris. pati autē iustum nō ē malus

moꝛis. multi eni sciſſimi viri. paſſi sūt iniustum. nec pati iustū ē vl'r bonū moꝛis. Alio mō q̄ iniustū pati magis pti net ad bonū moꝛis. q̄ iustū pati. si. n. vtrobiq̄ sit pena. hec tñ iusta ꝛ ibi in iusta. cōstat q̄ patiēs penā iustam est malus. qz sine malitia non pōt inferꝛi pena iusta. patiens vero penā iniustā videt esse ſm hoc bonus ꝛ innocēs quare nō miꝛ si pl'ibus modis infert ꝛ inferri pōt pena iusta q̄ iniusta. qz plures sant nocētes pena digni q̄ innocentes ipunitate digni. Tercio mō dici pōt. q̄ illi plures modi de quibus loquit phi. sūmunt per cōpatiōem ad mediū. qz vt ipe ait. vno mō contingit attingere mediū. Sed infinitis mōis contingit deuiare a medio. hic autem sūmūt pluēs modi. nō p cōpatiōez ad mediū sz ad pricipiū operationū qō ē volūtas. Ad ſm autē dicēdū q̄ null' facit iniuriā illi qui tali volūtate qualē descripsi vult ledi. Et ad instātias de xp̄o ꝛ de ap'lis ꝛ de vsurarijs iam rñsuz est. Ad instātiā autē de saule dō q̄ dauid nō puniuit illū pueruz ex hoc q̄ diceret se fecisse iniuriā sauli volēti interfici. sed dño cui' erat xp̄us. Et iō non dicit dauid. quare interfeciſti saulez. sed quare nō timuiſti mittē manū in xp̄m dñi notā iniuriā irrogataz dño non sauli occiso.

Lectio decimaseptima.

Hhuc autē que p̄eligim' ſupꝛa egit de volūtaria passiōe nocumēti. hic aūt agit de iustitia iudicū ꝛ ptium. pꝛimo igitur super hoc ꝓponit questiōem hic determinādaz. Eo ꝓponit aliā de iniustitia ad se ipm infra ca. 18. Determinād az ibi[Et si est]. tercio ptractat pꝛimam ibi[Si eni cōtingit]quarto determiat alias quatuoꝛ circa p̄cedētia icidētes ibi[hoīes autē]Dicit g̃ pꝛimo q̄ iter illa que pꝛe alijs dicēdis de iustitia ꝛ iustitia eligim'. adhuc restāt duo dicēda ꝛ determināda. Pꝛimū vtrū iudex qui vni parti plus tribuit p̄ter dignitatem. i. vltra q̄ sit dignū. faciat iniustū alteri pti vel non ipe iudex. sed pars illa que recepit ꝛ habet ius alterius.

Scō autē est. vtꝛ cōtingat aliquez sibi ipi iniustū seu iuriā facere. hec aūt questio determinabit infra ca. 18. Lō sequēter ibi[Si eni cōtingit]Pertractat questionē pꝛimā ꝓpositā. pꝛimo autē ad vnam partē questiōis arguit. scō illō argumētū soluit ibi[. Ut nec hoc]. tercio pōit cōclusiōem intentaz ibi.[Manifestū aūt]quarto ꝓbat eā ibi[Non eni cui]Arguit ergo pꝛimo q̄ iudex vel mediatoꝛ distribuēs nō faciat iniuriā. sed pars vltra q̄ dignum sit recipiēs. Arguit igit sic ducēdo ad incōueniēs. qz si cōtingat illud qō dictuz est pꝛimo. videlicz q̄ distribuens inter ꝓximū ꝛ ꝓximū faciat iniustum ꝛ non pars habēs plusq̄ dignū sit. sequit q̄ aliqs ipe sibi faciat iniuriaz ꝛ iniustū. posito q̄ sciēs ꝛ volēs tribuat de bonis distribuēdis plus alteri q̄ sibi ipi. hoc autē est incōuenies. qz moderati viri qui sūt donatiui. vident hoc facere nullā faciēdo iniuriā. Māsuetus eni iniuriaz cōdonat'. vt supꝛa li. 4. tractatu de māsuetudine Est minoratus sui iuris qz remittit iniuriā alteri. Et sic modo liberalis homo distribuēs dat maioꝛa. retinēs ꝓ se ipo minoꝛa. quare peccatū iniuste distributōnis est nō indistribuēte sed in pte recipiente. Consequēter ibi[Ut nō hoc]Pꝛemissū argumētuz soluit duplicit Pꝛimo qz distribuēs dans pꝛius alteri ꝛ min' sibi ipi de bono distribuēdo supabundat in altero maioꝛi bono. s. in glozia ꝛ honoꝛabili fama. ꝛ in opere virtuoso qō est simpl'r bonū. quare ille qui sic distribuit. nullā iuriā sibi facit. faciēs in pecunia supabundare ꝓximū ꝛ in fama ꝛ in opere virtuoso seipz. Scō ibi[Adhuc soluit]Soluit aliter. d. q̄ adhuc p̄missuz argumētum soluit ſm diffinitiōem eius qō est iniustum facere seu iniuste factiōis datam supꝛa ca. ꝓximo in qua dictuz est q̄ in

iustuz facere est sciēter ꝛ volūtarie no cere alteri innocēti p̄ter eius volūtatē ille vero qui sic distribuit nihil patitur p̄ter eius voluntatē. quare ip̄e nō patitur iniuriā vel iniustū quāuis patiat lesurā ꝛ nocumentū. ꝛ si non patitur iniustum nec per 2ūs ip̄e sibi ip̄i facit iniustū. Cōsequēter ibi⁊ Manifestū autē ⁊ Ponit cōclusiōem intentam .d. manifestū eē q̄ iudex partib⁹ iura sua debēs fm vniuscuiusq; dignitatē distri buere. peccat ꝛ iniustū facit vl̄r. pars autē plus recipiens ꝛ plus habēs. nō semper facit iniustū q̄uis aliq̄ pars sit pticeps in iusticie cuz iudice distri butore quādo. s. p̄cio vel p̄cib⁹ ad hoc inducit iudicez. Cōsequēter ibi⁊ Nō ei cui ⁊ pbat hoc tripliciter. Primo q2 ille facit iniustū in quo est principium ꝛ ptās actionis iniuste. ꝛ null⁹ alius.

Sed indistribuēte iudice principiū est. ꝛ ptās actiōis iniuste. ꝛ nō in re cipiente. quare iudex distribuens pec cat ꝛ iniustū facit. nō autē pars reci piens. hui⁹ rōnis ponit primo maio rē. d. q̄ iniustū facit nō ille cui inest in iustum damnū. vel iniustū lucrum sed ille cui inest esse volentē hoc facere. i. volūtas hoc faciēdi. hoc autē est illud vel ille. vnde est principiū actiōis iniu ste. ille. s. in cuius ptāte vel voluntate est facere iustum vel iniustū. Scō po nit minorē. d. q̄ hoc principiū ꝛ ptās actiōis inique est in distribuēte. nō au tē in recipiēte. Tercio ibi⁊ Adhuc multipliciter ⁊ Intendit sic arguere. in omni actione iusta vel iniusta ille facit iustum vel iniustum. qui facit ꝛ agit vt agit p̄cipiēs ꝛ principale. ꝛ nō ille q̄ agēs sicut res inanimata vel irrōnalis. vt sicut man⁹ vel sicut famul⁹ vel sicut in strumētum p̄cipientis. Sed iudex di stribuens agit vt agēs p̄cipiēs ꝛ prin cipale. pars vero recipiēs vt res inā ta vel irrōnal⁹. Sic enī reciperet aqua pecuniā. vel canis panē vel man⁹ vel famul⁹ sequens imperiū dñi p̄cipiens quare iudex distribuēs iniustū facit ꝛ non pars que recipit. hui⁹ rōnis non ponit nisi distinctiōem agentium. qua tñ visa videt ratio tota. Tercio ibi⁊ Adhuc siquidem ⁊ Arguit ad idē p̄, mittit tñ primo vnā distinctiōem de in equalitate iudicij. d. q̄ adhuc pōt ar gui. Est tñ psciēdū q̄ dupl⁹ iudex p̄t va re malū iudiciū. vno modo si ignorās leges iniustū iudicauerit ꝛ tūc fm le gale iustū sibi ignotū nō facit iniustā q2 nō ꝓcedit de volūtate iniusta. sz ex ignorātia. Nec eius iudicium est iniustū ad ip̄m iudicē non ad rez nec ad legē relatuz. Est tñ vt vel quasi iniustū. q̄n ius legale q̄ ignorari pōt alterū est a iure primo ꝛ naturali q̄ ignorari cōit nō potest. Et ideo q2 ius legale oritur a naturāli. idcirco qui scit ius na turale. quodāmō scit ius legale. quāe ille qui ex ignorātia iusti legalis male iudicat. quodāmodo iudicat contra si bi notū in vl̄i iusti naturalis. Alio mo do iudex dare pōt malū iudiciū ex cer ta scientia non ex ignorātia. puta si co gnoscens iudicium iniustū. ꝛ iudex fa cit auare distribuēs ꝛ iudicās inequa liter. ꝛ hoc est ꝓpter vnaz de duabus causis. quia vel ob gratiā parti alteri faciendaz. vel ob penam alteri inferē dam parti sez amate gratiam ꝛ parti odite penam. Deinde ibi⁊ Quemad modū igitur ⁊ Arguit ad ꝓpositum q̄ quicunq; partitur ꝛ diuidit fm iniusti ficatiōem accipiens ꝛ habens plus p se vltra ꝓpriaz dignitatē facit iniustū Sed iudex scienter male iudicans ip̄e patitur ꝛ diuidit fm iniustificatiōez. q̄ vltra ꝓpriam dignitatē plus habet ꝛ plus recipit. quare ip̄e principali ter iniustum facit. Huius ratiōis sup ponit maiorez ex prebabilis. pōt au tem minorem dicens. q̄ quēadmodu si aliquis ptiatur inter se ꝛ proximu iniustificatiōem faciens. ꝛ fm iniustifi catiōum distribuens. facit iustum sim pliciter. Sic etiaz iudex qui amore vl odio iudicauit iniuste. ip̄e quidem plus habet. quia in illis qui de distributiōe

alqd recipiũt est ipe iudex q alteri p/
ti adiudicauit agrum. quez ipe non re
cepit. sed argẽtũ ab illa pte accepit.

Potest etiã dici q posito. q non re/
ceperit argentum. accepit nihilomin9
ipm agrũ. si ob gratiã ptis ipm adiudi
cauerit· quia quodãmõ quisq recepit
illud qõ eius amicus recipit. Si vero
ob odium t penam alterius ptis ad/
iudicauerit. tũc nec argentũ nec agruz
recipit. Sed vindictã gaudiũ t cõpla
centiaz sibi acquirit ex malo eius quẽ
odit. Cõsequẽter ibi[Homines au
tem]Determinata principali questio
ne. determiat alias quattuor occurrẽ/
tes circa p̃missa quaꝝ prima est vtruz
iniustũ esse sit facile. Scõa vtrum iusta
t iniusta legalia scire sit magna pars
prudentie que determiatur ibi[Simi
liter aũt]Tercia vtruz iustus possit in
iuste agere ibi[Propter ipm ãt hoc]
Quarta vtrum iusta possint interueni
re quibuscũq bñtibus exteriora bona
diuisibilia ibi[Sunt autez iusta]. Be
prima questione phiosoph9 primo re
citat vulgarẽ opinionẽ. d. q hoies sup
ple vulgares existimãt esse in se ipsis
iniustum facere. t in hoc bene existi/
mant qz in eorum potestate est facere
bonum vel maluz. Sed ipi ꝓpter hoc
t existimãt iniustũ esse facile. hoc tam̃
non sequtur. t ideo phi. ibi[Hoc aũt
non est]Dictã opinionẽ corrigit. d. q
hoc nõ est ita scilicet q iniustũ esse sit
facile quãuis iniustuz facere sit facile
qz cõmisceri vxori ꝓximi sui ipa cõsen
tiente t potere proximũ t manu p/
pria dare argentũ mactarijs vt inter/
ficiant ipz. hoc est facile t est simplici
ter in eis. i. in eorum ptãte. Sed hoc
facere sic se bñtes t sic dispositi t sic
eligentes sicut se habent t sicut dispo
nũtur. t sicut eligũt viri iniusti in ma/
licijs habituati hoc nõ est facile nec ẽ
in eorum potestate sic scz q cum volue
rint esse iniusti statiz sint iniusti. Est
autẽ sciẽdum q questio ista ꝑm se vide
tur esse infructuosa. quia nullus que/
rit. nullus vult. t nullus eligit esse in/
iustus ꝑm rõez iniusti t iusticie. Nec
breuiter aliquid nõ studiosuz vt supra
ca. primo. Sed in hac questiõe determi
nat alia scz vtrũ esse iustum sit faci
cile. hec enĩ questio põt esse fructuosa
pro bijs qui volunt esse iusti t hec est
hic virtualiter determinata. Dicẽdũ
enĩ est de hac. sicut de illa q scz opus
iustum facere est facile sed hoc iustum
esse t habitum iusticie firmatum habere
nec ẽ facile. nec ẽ pro statim in homis
potestate. vt supra li. 3. ca. 8. Consequẽter ibi[Sicr autẽ]De scõa questio
ne recitat etiam primo opinionẽ vul/
garem. d. q similiter hoies existimant
iusta t iniusta cognoscere· nihil sapiẽs
. i. nihil sapiẽtie seu prudẽtie esse. hoc
est nõ magnũ non magnã ptez eẽ pru
dentie. quoꝝ motiuũ ẽ. qm̃ illa de qui/
bus leges dicũt t determinãt intelli/
gere nõ est difficile. Scõo ibi[Sz nõ
hec sunt]Dictã opiniõem corrigit oñ
dens quid est magnũ t difficile. t qd
paruum t facile agnoscere circa iusta.
Dicit ergo q hec legalia per legũ no
ticiã cognita. nõ sunt iusta nisi ꝑz acci
dens. sed iusta aliqualiter. i. decenter
t bene eligiẽ t ꝓmpte operata t a/
liqualiter distributa sunt scõm se iusta
nõ tamẽ ꝑm accñs. hoc autẽ est pl9 ne
cessarium t magis est opus ad habe/
re prudentiã q̃z sit necessariũ isto du/
plici modo scire sana ad medicinam.
In medicina nãqz est aliqd facile t a
liqd difficile. facile qdez est scire vinũ
t scire mel t scire elleboꝝ. i. herbam
medicinalem que dicit hec ellebozus
vel hoc elleboꝝ que plurimũ nascitur
circa fluuiũ elleboꝝ. vnde sic vocata ẽ

Item facile est scire vstionẽ vlcerũ
t incisionez eoꝝ. vñ scire oia hec non
reddit perfectũ medicũ. sed scire qua
liter quãtum ad modũ t cui quantum
ad hoiem sanãdum. t quãdo q̃tuz ad
cõstellatiõem t tps. oportet p̃dicta di
stribuere ad sanitatẽ inducẽdam. hoc
est magnũ t difficile. Et hec oia scire

tãtum opus ꝛ tam necessariũ est q̃tuꝫ est medicum esse quia oia ista scire est perfectum medicũ esse. Similiter autẽ est in ꝓposito. qm̃ scire iusta legalia vt sunt lege posita est facile ꝛ hoc nõ reddit hoiem prudentem ꝛ iustũ. Sꝫ iusta scire. vt decẽter operata ꝛ distributa ꝛ per cõueniẽtem experientiam nota quãtum ad modum. quantuꝫ ad psonas. quãtum ad tempora ꝛ quãtũ ad ceteras circõstantias hoc est difficile ꝛ hoc reddit hoiem prudentez ꝛ iustum. ꝓbatio autem ista tenet per locum a minori. quia minor experientia sufficit ad esse perfectum medicum q̃ ad esse prudentem virum. quia medicina tantum est circa bona ꝛ mala humani corporis. Prudentia vero ẽ circa omnia bona ꝛ mala rectus homis ꝛ rectus bene viuere hois vt infra li. 6. ca. 6. Consequẽter ibi Propter ipꝫ ãt hoc]. Be tercia questiõe recitat etiam primo vulgarem opinionem. ꝛ fo corrigit dicta ibi Sed timere] Dicit ergo primo q̃ homines existimant ꝓpter hoc ipm. hoc est propter pollẽsam ignorantiã quia distinguere nesciunt inter opus bonũ vel maluꝫ ꝛ operandi modũ fm omnes circõstantias determinatũ. Propter hoc inquã existimant iniustum facere esse opus hominis iusti. non minus quaꝫ hominis iniusti. quorum motiuũ est quia homo iustus non minus est potens operari vnũqȯq̃ talium operum q̃ iniustus. ꝓ eo q̃ homo iustus magis est dns sui q̃ iniustus homo sit dns sui. ꝛ ideo non minus potest hec omnia facere. puta cõmisceri mulieri aliene. ꝛ peutere ꝓximum. Et similiter potest facere opera viri timidi. puta clypeum dimittere ꝛ retro conuersus in qualecũq̃ diuersorum currere fugere ꝛ abire. Secundo ibi Sed timere] Hanc opinionem corrigit dicens q̃ timere quãtum ad virum fortem ꝛ iniustũ opus facere quantum ad virum iustũ non ẽ hec predicta opera vitiosa facere. nisi fm accidẽs. quia hec opera possent vtiq̃ vitiosa fieri. sed hoiem sic se hãtem. ꝛ sic disposito. sicut se habent ꝛ sicut disponuntur timidus ꝛ iniustus. talia facere esset vitiosum operari ꝛ agere quemadmodũ apud medicos medicari ꝛ sanare infirmum ꝛ incidere vel non incidere vlcus vel dare vel non dare farmacũ idest medicinam laxatiuam nõ est opus proprium medici. qz non medicus potest hec omnia casualiter ꝛ per accidens facere. sed sic. i. eo modo quo facit perfectus ꝛ expertus medicus. Sic inquã est opus proprium medici. Similiter autem in ꝓposito sicut iniustus potest facere opꝰ iustum. non tamen eo modo quo facit iustus. Sic etiam iustus posset vtiq̃ facere opus iniustum. non tamen eo modo quo facit iniustus. Ex quibus patꝫ q̃ iniustum facere non est opus hominis iusti nisi fm accidens. sicut nec iustuꝫ facere est opus hominis iniusti nisi fm accidens vt dictum est. Consequẽter ibi Sunt autẽ iusta] Be quarta questione nulla recitata opinione dicit q̃ iusta sunt in bijs seu inter hos quibus insunt bona. que sunt simpliciter idest ideterminate bona. qualia sunt exteriora bona. sicut honores ꝛ diuitie. qui quidem habent vel habere possunt superabũdantiã ꝛ defectũ in bijs bonis. Si enim nõ essent persone cõpabiles. fm superabũdantiã ꝛ defectum nõ essent inter eas iusta nec iniusta. Qð apparet quia de numero ꝓsonarum. quedaꝫ sũt quibus nulla potest esse superabundantia bonorum eis competentiũ. puta forte dijs. i. diuinis ꝓsonis. vel fm intentiõem philosophi dijs. i. angelis ꝛ subijs separatis. videmus enim dijs ꝛ hoibus inesse honores. quia vterq̃ volũt honorari. Si ergo diuidant honores deo ꝛ homibus nulla superabundantia potest inesse deo quia nõ potest minus honorari. vnde nulla res cõpata deo est honore digna dicente apostolo q̃ regi seculorum. im

mortali ꝛ inuisibili soli deo honor ꝛ
gloria.p.ad Tbi.j. Sunt itez de nu
mero psonarum quedaz quibus null⁹
potest inesse defectus boni vtilis distri
buēdi qz nulla pticula ꝓmodi vł ho
noris debet inesse eis. puta hominib⁹
malis ꝛ isanabilib⁹ a sua malitia bijs
quidez nulla potest inesse supabundā
tia penalis mali. nec aliquis defectus
honorabilis boni. quia omnia nocent
eis. qz omnibus abutunt. Et ideo di
gne morti traduntur. vt a malis acti
bus prohībi sunt. Item de numero
personarū quedaz sunt quibus potest
inesse bonoz cōmutabilū ꝛ distribui
bilium supabūdantia ꝛ defectus vsqz
ad hoc. puta vsqz ad certā ꝓportiona
bilitatē �fm vniuscuiusqz valorem ꝛ di
gnitatē. hoc autem est būanum. s. pos
se recipere in talibus bonis supabun
dantiā ꝛ defectum. Primum enim
scz nō posse recipere bonorum supa
būdantiā est diuinū. Scōm aūt idest ñ
posse suscipere defectū est bestiale ac
dyabolicū. Istud vltimū scz posse hoc
ꝛ posse illud est humanū tanquā me
dium inter statum bestialem ꝛ statum
diuinum.

Ad euidētiā principalis que
stiōis querēda sunt duo. Pri
mū vtrum iudici liceat cōtra
veritatem sibi notam iudicare sequen
do ꝓposita ꝛ probata. Scōm vtruz
corruptus ferens iniustam sententiā
pro parte corrūpente delinquat gra
uius qz corrumpens.

Questio decimanona

Et primo arguitur q iudici li
ceat iudicare contra veritatē
sibi notam. sequēdo proposi
ta ꝛ probata. Primo qz iudex teneł
iudicare �fm illam noticiā qz habet vt
iudex nō vt psona priuata. nec �fm eā
qz habet in alio foro. vt habetur extra
de officio ordinarij. [Si sacerdos] Sz
iudex habet vt iudex banc noticiam si
bi factam per proposita ꝛ probata.
non tamen illam qz habet vt persona
priuata. quare licet ei. ymo tenetur iu
dicare �fm ꝓposita ꝛ ꝓbata cōtra ve
ritatem qz nouit vt persona priuata.

Scō quia �fm Ambro. bonus iudex
sicut audit iudicat vt in corpore decre
torū. 3. q. 7. ca. iudicet. quare bon⁹ iu
dex iudicat �fm ꝓposita nō �fm ea que
sunt aliter ei nota. Tercio quia iudex
non debet mutare iudicium ꝓpter il
lam noticiam ꝓpter quā non debet vi
tare in cōione sacramētali excōicatum
sed propter noticiā qz habet vt priua
ta persona nō debet vitare excōicatuz
vt. ca. vj. q. ij. ca. si tantum. ꝛ ca. pla
cuit. ꝛ. ij. q. j. ca. multi corrigūtur. qua
re vt prius. Quarto quia hoc licz iu
dici q est cautum lege. Sed cautū est
lege cōdemnare ad mortē virū inocē
tē si cōuict⁹ fuerit testimonio duoz vł
triū sic q in ore duoz vel triū testiū pi
bit q interficiet. Deut. 17. quare iudex
q est lex aiata vt supra eo. li. c. 7. pote
rit taliter conuictum ad mortem con
demnare. Quinto quia sicut bonuz cōe
pfertur bono pticulari. tanquā meliuś
ꝛ diuiniuś vt supra li. primo in probe
mio. sic pro bono cōis que fit in for
ma iudicij. pferrenda erit ꝓbatiōi pti
culari. qz habet iudex vt persona pri
uata. quare iudex iudicare debet �fm
illā nō �fm istam. Sexto quia de duo
bus malis minus malum est eligēduz
vt habetur. 3. thopicorū. Sed minus
malum est innocētem cōuictum qz no
centem nō cōuictum cōdemnare pro
pter scandalum q esset tantum. vt vłr
omne iudiciuz putareł iniustū pro eo
q boies non imerito estimant illū eē
nocētem. qui in iudicio cōuincitur esse
nocens. quare vt prius. Sed tamē
opposituz arguit. quia vtilius scanda
lum nasci pmittitur. qz veritas relin
quatur extra de re. in. c. qui scādaliza
uerit sed hic relinqueret veritas qua
re male. Hic primo respōdenduz est
ad quesituz. ꝛ scō dandū est consiliū
pro quesito. distinguo de noticia. quo
niā est noticia ꝓbabilis opinionis p̄.

sumptionis vel suspitiõis. Et est notitia certitudinal' visiõis. puta cum vidit factum vel audiuit dictum. de quo querit. Et fm hec dicenda sunt duo. Primũ q̃ iudex potest ⁊ debet iudicare cõtra illud q̃ ipe suspicat' presũmit vel oppinatur esse verum. dum tamen oppositus fuerit ei ltimo mõ probatũ. Scõm autem est. q̃ iudici nõ licet in aliquo casu iudicare cõtra veritatem certitudinal'r sibi notã quãtũcũ q̃ oppositũ sit pbatum. Primũ aũt probo tripliciter. Primo q̃ nulla cõiectura probatõi obsistit in iudice que nõ obsisteret in teste. cum iudex citius ⁊ ex leuiori cã possit repelli q̃ testis vt notat' xj. q. iij. quicũq; ⁊ iij. q. v. accusatores. ideo q̃ facilius habẽtur mille iudices q̃ vnus testis. Sed cõiectura opinionis p̃sumptiõis vel suspitionis si esset in teste dicẽte q̃ ipe suspicatur presumit ⁊ oppinat' q̃ probatio p alteraz ptem facta nõ esset vera. talis inquam cõiectura testis nõ obsisteret probatõi quo minus effectũ sentencie sortiret'. quare nec debet obsistere in iudice si iudex taliter suspicet'. Scõo q̃ illud nõ debet obsistere. quo nemo in actiõibus ⁊ iudicijs vti debet. tunc enim vteremur illo tali. Sed nemo in actiõibus ⁊ iudicijs vti debet suo sensu extra de cõstitutiõibus. c. i. In suspitiõibus aũt ⁊ p̃sũptiombus. quilibet vtitur suo sensu. quare sicut nec ppr̃ius sensus debet probatõi in iudicio facte obsistere. sic nec ppria iudicis suspicio vel p̃sumptio. Tercio quia sicut se habent argumẽta topica. dyalectica seu pbabilia ad argumẽta demõstratiua in logica. Ita in iure se habẽt suspitiones ⁊ presũptiones ad testiũ pbationes claras. ⁊ iuramẽto firmatas. Sed argumẽta pbabilia non obsistũt apud logicos argumentis demõstratiuis. quomin' sortiant effectũ scientificuz. quare nec apud iuristas obsistent prefate cõiecture probatiõi apparenti. legitime per assertionẽ exp̃s. sam testium facte. nec in ista cõclusiõe puto difficultatẽ questionis esse. sed in sequenti vbi iudex certitudinaliter nouit veritatem cõtra quam est pbatio.

Scõam igitur cõclusiõem probo. primo quidez auctoritate oipotentis dei qui questiõez istam exp̃sse determiare videtur dicens. nõ sequeris turbaz ad faciendũ malum. nec plurimoz̃ acquiesces sentencie in iudicio vt a veritate deuies. Exo. 23. Constat enĩ q̃ iudex acquiesceret plurimoz̃ sentencie si ad multoz̃ falsorum testium sentenciam cõtra veritatem sibi notam iudicaret ⁊ cum hoc a veritate q̃ nouit cõtra diuinũ imperium deuiaret. quare simpliciter est illicitum. Scõo q̃ illa que cõfestim noiata. cõuoluta sũt cum malicia ⁊ qne fm se sunt mala. nullo modo contingit bene fieri vel recte dirigi. Sed in illis necesse est semp peccare ⁊ nũquã recte agere. vt tradit expresse phil. supra li. 2. ca·6. ⁊ Aug⁹. libro de mẽdatio vt diffuse pbatur in sentẽcijs li. 2. de. 40. ait ei Augustin⁹ ea que constat esse peccata. nullo bone esse obtentu nullo quasi bono fine. nulla velud bona intentione facienda sunt. ea quippe opera hoim si causas habuerint bonas. nunc sunt bona nõ sunt mala. Cum vero opera ipa peccata sunt. quis dicat causis bonis esse facienda vel peccata non esse. vel q̃ absurdi⁹ est iusta esse pccã qs hic dicat nisi qui res humanas mores q̃ conat ⁊ legem subuertere. Patet igitur q̃ ea que conuoluta sunt cum malicia. ⁊ que secũdũ se sunt mala sunt ⁊ peccata. nullo modo cõtingit bene fieri. Sz innocẽtem ⁊ iustum scienter cõdemnare est fm se malum. ⁊ cum malicia cõuolutum. quare nullo modo põt bene fieri qualiscũq; pbatio intercedat.

Ad autem istud sit fm se malum p̃batur tum quia est opus impium dicẽte deo. Innocentẽ ⁊ iustum non occidas. quia aduersor impium. Exo. 23. quasi dicat q̃ qui facit istud est impius

ꝛ ideo aduersoꝛ ipm qui talia facit. tū quia est opus veritati ꝛ equitati naturali contrariuz. veritas aūt est magna ꝓe oibus. Dis terra vitatē inuocat celum etiaz ipam benedicit ꝛ omnia opera mouentur ꝛ tremūt veritatem ꝛ non est cum veritate quicq̄ iniquū. vt ait Zoꝛobabel. 2. esdre .x. ca. Tercio qꝛ si iustum condēnare liceat scienter iudici ꝓpter falsa testimonia. vel hoc licebit amoꝛe dei vel amoꝛe sui vl̄ amoꝛe ꝓximi. Non quidem amoꝛe dei. qꝛ vt ait Beda. q vitatis ꝛ charitatis iussa spernūt deū vtiq̄z. q charitas ꝛ veritas est ꝓdunt maxime cū non infirmitate vel ignoꝛātia peccāt cau. xj. q. 3. c. abijt. hoc autem modo ē in casu ꝓposito. Itez non amoꝛe sui quia melius est homini ꝓ veritate supplicium pati q̄z ꝑ adulatione beneficium recipre .e. cau. ꝛ. q. c. nemo

Item nec amoꝛe ꝓximi. quia vnus scilicet innocens damnificatur temꝓoꝛaliter ꝛ alter spiritualiter qui quāuis miser esset mala voluntate. miseꝛioꝛ tamen efficitur potestate. qua desiderium male voluntatis impletur. vt ait Aug. 13. ō tri. ca. 5. quare iudici ex nullo bono amoꝛe licet scienter condemnare iustum ꝛ innocētem. Quarto quia nullū ante iustam verā q̄z ꝓbationem iudicare aut damnare debemus vt de. 86. c. si quis ꝛ cā. 2. q. j.

Deus omnipotēs ꝛ. xj. q. 3. coꝛuz ꝛ cunctis. ꝛ. 30. q. 5. nulluz. Si iudex cōtra veritatem sibi notam nullam ꝓbatiōem veram ante habere potuit vt constat sibi quia nullum verum est cōtra verum. cum omnia vera vero consonent. vt supꝛa li. j. ca. 7. quare nullū contra veritatem sibi notam iudex iudicare aut damnare debet. Quinto. quia non plus potest cogi iudex ꝑ testium assertiōem ad faciendam rem iniustam. quā pars per ꝓbatiōem ꝛ sententiam. Argumentū ad hoc qꝛ tam magis est in potestate iudicis q̄z ꝑtis vt dicit hic phi. sed pars nō potest cogi per ꝓbatiōem aliquā. nec per sententiā ad faciendū rem iniustam. quare nec iudex. Dō enim pars cogi non possit patet in casu. si eni alicui adiudicetur vxoꝛ ꝓpter ꝓbationem testium que in rei veritate vxoꝛ eius nō est nec esse potest ꝓpter impedimētum notū isti ꝛ nō iudici. iste certꝰ de impedimēto nec ꝓpter ꝓbatiōem nec ꝓpter sententiā nec ꝓpter excōiatiōem recipiet illam in vxoꝛem vel maritali affectione tractabit. quia nec debet �means iura ꝛ sanctoꝛum cōsilia.

Reſpōſo ad queſitum tunc dandum eſt conſiliū ſuppoſito q̄ iudex iudicare non debeat contra veritatē ſibi notam vt ꝓbatum eſt in ꝓmis. ergo generaliter conſulo q̄ cām taliter iſtructam nec cōmittat nec delleget alteri.

Cuiꝰ ratio eſt. qꝛ omne opus malum ſicut eſt illicitum homini facere per ſe ipm iuſtum eſt ei illicitū facere per alterū. tū quia ille agit ꝑ iura cuius auctoꝛitate agitur. Et ita per idē eſſet iudici condēnare innocentē per ſe ipm vel per alterū vt extra de regulis iuris c. qui facit. tū quia quicquid eſt cauſa cauſe eſt cauſa cauſati ꝑ ꝓclū. Et ꝓ conſequēs iudex qui eſſet ſcienter cauſa cōmiſſionis ex qua pendet ipo ſcīte iniuſta damnatio innocētis. eſſet etiam ſcienter cauſa illius iniuſte damnatiōis. tuz qꝛ omnis actus bonus vl̄ malus imputaꝛ magis eſſe ꝓcipiēti q̄z eſſe obedienti ſicut hic docet phi. quare quātūcūq̄z iniuſtā cōdēnatiōem ferre per ſe ipm eſt illicitum iudici ferre etiam per alterum illicitū erit ei. Sed iudici eſt illicitum cōdemnare innocentem per ſe ipm vt ſupꝛa ꝓbatuz eſt. quare etiam eſt ei illicitū cōdemnare per cōmiſſarium. In ſpāli aūt vt videatur quid habet ꝛ debet facere iudex diſtinguo de iudice. qꝛ vel habet ſuperioꝛē in terris vel non. Si habet conſulo q̄ cauſam remittat ſuperioꝛi cum relatione ꝓpꝛie ſcientie ꝛ ꝓbationiſ oppoſite. Et ſi non admitta-

tur remissio. Sz ipe cogatur ferre sen
tenciã.cõsulo q̃ pro veritate sentẽciet
Si vero non habet superiorem in ter
ris.sicut rex frantie vel papa vel olim
Imperator consulo q̃ simpliciter pro
veritate sententiet ꝛ q̃ grauiter puni
at testes oppositus asserentes. Pri
mum declaro quia cuicũq̃ cõmittitur
actus quẽ non potest cõuenienter age
re debet illuz cõmittenti remittere qz
per idez est ſm iura non posse cõueni
enter agere ꝛ non posse agere vt.ff.ꝺ
ver.sig.l.nepos proculo. Sed iste
iudex non potest in tali casu sententiã
conuenienter ferre.quia si pro verita
te sententiet.facit contra ordinem iu
sticie qui non permittit aliquem nõ cõ
uictum damnare vt 30.q.5.nullam .ꝛ
2.q.j.Deus omnipotens. Si vero cõ
tra veritatem sententiet facit contra
rem iusticie q̃ est maius incõueniens
q̃ facere contra ordinem iusticie.sicut
maius est peccatum ex genere q̃ pec
catum ex circonstancia vt patet ex di
ctis supra libro.3.ca. de inuoluntario
per ignorantiã quare iudex in hoc ca
su debet causam suo superiori remitte
re. Secundum autem declaro pro
testato q̃ nullus debz se repugnare co
actum ad male agere.quia in quibus
dam non est cogi. sed premoriendus
est antequaz aliquis turpiter agat. vt
supra libro.3.ca.de operationibus mi
xtis.suppositio tamẽ q̃ iudex metu vꝫ
ignorantia reputet se coactum ad dan
dum sententiã in hoc casu. ostendo q̃
debeat sententiare pro veritate. quia
de duobus malis minus malum est eli
gendum.si oporteat alterum eligi. vt
habetur.3.thopicorum.Sed minꝰ ma
lum est contra ordinem iuris pro veri
tate innocentem absoluere . q̃z serua
to ordine iuris contra veritatem in
nocentem condemnare qõ apparet .
tum quia ibi perit res iusticie.hic au
tem solus ordo iusticie.tum quia illud
est ſm se malum ex genere vt ostensũ
ẽ supra q̃ nullo modo potest bene fie
ri. Istud autem est malum ex sola cir
constantia. tum quia vt dicit lex san
ctiꝰ est impunitum relinquere facinus
nocentis quam innocentem damnare
ff.de pe.l.absentez.quare iudex in ta
li casu positus debet potius iudicare
pro veritate certitudinaliter.Si nota
quã contra veritatẽ.non obstante qua
cunq̃ probatione proposita. Sed ps
appelleꝛ si vult.postquã ipe animã su
am liberauit. Tercium vero decla
ro q̃ iudex qui est talis princeps q̃ su
periorez non habet.debet simpliciter
iudicare pro veritate sibi nota. Pri
mo quoniam ille qui est quasi deus in
terris debet quantuz potest sicut deus
iudicare in terris. tali nanq̃ principi
maxime iniungitur illud q̃ generali
ter fidelius indicitur.Estote imitato
res dei sicut filij karissimi.Ephe.5.5z
talis princeps qui non habet superio
rem in terris est quasi deus in terris
Sic enim vocatur in scriptura diuina
ꝛ ipe ꝛ sui similes. vbi dicit q̃ dij for
tes terre vehemẽter eleuati sunt in po
pulos.deꝰ ãt sp iudicat in veritate ꝛ p
ritate sibi nota.scriptũ est enim q̃ deꝰ
iudicabit orbẽ terre in equitate ꝛ po
pulos in veritate sua.i.sibi nota.qua
re simili modo huiusmodi princeps
iudicare tenetur. Secũdo quia vꝫ
quisq̃ iudicare tenetur ſm veritatem
sufficienter sibi notam.vnusquisq̃ eni
iudicat bene que nouit ꝛ bonum ẽ bo
nus iudex vt supra in prologo cap.3.
Sed tali principi est sufficienter veri
tas nota.posito q̃ ei soli sit nota.quia
ipe solus magis est dignus fide quam
centum testes.Qõ apparet.tum quia
ipe est custos supremus iusti vt supra
eo.li.ca.xj.ꝛ per appellationem non
est recursus ad alium.tum quia testiz
qõ esset inualidum ex defectu numeri
testium fit validum ex sola presentia
principis vt capitulo de testibus. vel
omniuz. Ex quo apparet q̃ noticia

solius principis equipolet ꝛ prevalet attestationi plurium testium. quare princeps talis iudicare debet ſm veritatem sibi notam ꝛ punire testes oppositum asserentes sicut convictos de falso testimonio. Ad primum igitur in oppositū dicendū est. q̄ iudex nō semper iudicare debet ſm illam noticiam q̄ accipit vel addiscit vt iudex. Nō apparet quia si alicui iudici dantur sententiam fiant allegationes pro parte ius non habente ꝛ nulle allegationes fiant pro altera. ipe tamen scit allegationes veras pro parte ius habente quas didicit nō iudex. Sz scholaris existens. Si bene quidem iudicet obsequendo legibus nō aduersando examinando cause merita non imitādo vt. 3. q. vij. iudicet. Judicabit certe ſm veram legum noticiam quam didicit vt scholaris. nō ſm falsam q̄ accepit vt iudex. Iterum cum aliqua comparantur sub duabus differentijs debēt intelligi cetera paria. alias nulla esset comparatio. vt si queratur qui est melior. clericus vel laycus · non potest dici q̄ clericus sit melior nisi supponendo in ceteris paritatē. quia melior est vnus perfectus laycus q̄ vnus imperfectus clericus. Similiter in proposito. Dico q̄ si noticia quam iudex habet vt iudex preferenda sit noticie quam habet vt persona priuata concedēdum est ceteris paribus. Sed si noticia illa non meretur dici noticia. sed error ꝛ deceptio. quia falsa ꝛ iniqua Ista vero sit vera ꝛ certa. nemo sane mentis dicet q̄ illa isti sit preferenda ꝛ illi quidem qui hoc dicerent maledicti sunt a deo dicēte. vbe qui dicitis malum bonum. ꝛ bonum malum. ponentes tenebras lucem. ꝛ lucem tenebras. Ysa. 5. Sic autem est in proposito vbi probatur aliquid iudici contra veritatem certitudinaliter notam ei.

Ad secundum autem dicendum q̄ bonus iudex sicut audit iudicat. Si veritatem se audisse percepit aliter non vnde subdit Ambrosius. q̄ sicut se habet natura decernit ideſt veritas facti ꝛ iuris. Si igitur constet ei q̄ aliter se habet natura ꝛ aliter audientia. potius declinabit ad veritatem nature q̄ ad falsitatem audientie. vnde ibidem sequitur. q̄ in iudicando magis debet esse corđi custodia veritatis quam obedientia voluntatis ideſt q̄ pro nullo optato per voluntatem debet relinquere veritatem. Ad terciuz dicendum q̄ aliud est excōmunicatum non vitare ꝛ aliud innocentem condēnare quia illud est contra ius positiuū. illud autem contra ius naturale. ꝛ ideo per ius positiuum cautum est in quibusdam casibus excōmunicatos non vitare. Sed per nullum ius cautum est in aliquo casu innocentes condemnare. ymo per omnes leges vniuersaliter interdictum. que facte sunt vt tuta sit inter improbo3 innocentia vt in decretis distin. quarta. capitulo facte sunt. Ad quartum autem dicendum. q̄ nulla lege cautum est innocentem convictum debere condemnari si per aliquam viam constet iudici ipsum esse false convictum. ymo lex oppositum dicit ibidem vbi deus loquitur iudici dicens. Si crimen audiens diligenter inquisieris ꝛ verum esse reperieris. tunc educes ꝛc. supponitur ergo q̄ iudex reperiat verum esse q̄ testes affirmant sic quod percipiat illud esse credendum. Ad quintum autem dicendum. q̄ bonum cōmune preferendum est particulari ꝛ pro bono communis particulari. Sed malum commune consistens in impijssima falsitate. non est preferendum bono consistenti in verissima pietate. Ad sextum autem iam dictuz est q̄ minus malū est contra ordinē iuris pro veritate iudicare q̄ seruato ordine contra veritatē ꝛ iusticiā iudicare. ꝛ de scādalo dictum est q̄ vtilius scandalū nasci p-

mittitur q̄ veritas relinquatur. Istō autem non potest esse scandalum frequens quia est raro cōtingens.

Questio. vicesima.

Esto arguitur q̄ iudex corruptus ferens iniustam sententiaz p̄o pte corrumpente delinquat grauius q̄ corrumpens. Primo per primaz rationē phi. qz iniusta sententia magis est in potestate iudicis q̄ alterius ptis. quare ſm philosophum iudex magis peccat in sententia iniusta q̄ pars. Scōo per scōaz ratiōem quia magis peccat agens principale p̄cipiens q̄ agens obediens Sed actionis iniuste pendentis ex iniqua sententia. principale agens est iudex obediens aūt ps. quare grauius peccat iudex q̄ pars. Tercio qz pꝫ peccat ille qui aufert ius primi. q̄ ille qui iam ablatum recipit. quia recipere non est peccatum nisi quia receptū fuerat ablatum. Sed iudex aufert ius partis alterius. ⁊ ablatum dat vel vēdit isti. quare plus peccat iudex inique auferens. q̄ pars ablatum recipiens

Quarto quia plus peccat ifideliter agendo ille qui magis tenetur fideliter agere q̄ ille qui minus tenet. peccatum enim vniuersaliter tanto maiꝫ est quāto maioz est tenor ⁊ debitū ad faciendum oppositus. sed quāuis vter q̄ fideliter teneat agere. tñ iudex magis tenetur fideliter agere. p̄o eo q̄ ad ipm tanquam ad iustum animatum recurritur ⁊ refugitur vt supra eo. li. ca. 7. ⁊ de ipo ⁊ in ipo plus cōfiditur q̄ de parte. quare iudex plus peccat quā corrumpens pars. Quinto quia q̄cunq̄ opus peccati est maius peccatum in eo qui est in dignitate maiori p̄o eo q̄ peccatum persone dignioris est cōius ⁊ maius scandalum q̄ cuiuslibet alterius. Sed iudex est in dignitate maioꝛi q̄ pars quare corruptō iudicij maius peccatum est ei. quā pti corrumpenti. Sed oppositum arguitur p̄io quia plus peccato suo ⁊ peccato alieno peccat q̄ qui suo solo peccato peccat. pars autem corrumpens iudicem peccat suo peccato iudicē corrumpendo. ⁊ peccato iudicis ipsū ad peccatum inducēdo. quia quicquid est causa cause. est causa causati. Et per cōsequens pars corrumpens peccat peccato iudicis. quia est ei causa. Iudex autem nō peccat nisi suo solo peccato. quare ps plus peccat q̄ ipe corruptus. Secundo. quia plus peccat qui facit plus quam dimidium totius operis mali quam ille qui facit residuum. sed pars corrumpens iudicē facit plus quam dimidium tocius operis mali facit enim principium q̄ est vel esse videtur plus quā dimidium totius operis vt supra libro primo ca. x. quare pluſ peccat. Tercio quia vicioſius est male agere q̄ male pati. sicut per oppositum virtuosius est bene agere q̄ bene pati. vt supra libro quarto. tractatu de liberalitate. Sed pars corrumpēs male agit i corrūpere. Iudex autem male patitur in corrumpi. quare vitioſius est in parte corrumpē q̄ in iudice sic corrumpi ⁊ per cōsequens plus peccat pars peccans sicut mouens non motuꝫ. q̄ iudex qui male agit. quia male passus ē. Quarto quia plus peccat qui peccat in plures q̄ qui peccat in paucioꝛes. Sic ei probatur q̄ eua plus peccauerit quaꝫ adam. quia in plures peccauit quā ip se scilicet in se ⁊ in virum ⁊ in deum. Adam autem non nisi in deuꝫ ⁊ in se ipsum scōo sententiarum di. xxij. ca. ex quo in fi. Sed pars corrūpens peccat in plures. quia in se ⁊ in iudicem ⁊ in alteram partem. Iudex autez nō nisi in se ⁊ in partem vel si addamus in deuꝫ sicut ⁊ pars. quare pars plus peccare videtur. Quinto quia pluſ peccauit pars tradens christum crucifigēdū pylato q̄ ipe pilat⁹. dicēte xpo ipi pylato. q tradidit me tibi maiꝰ peccatum habet. Jo. 19. Sꝫ pylat⁹ erat iudex vt ibidez bī. quare plꝰ peccat ps

corrumpens ꝙ̄ iudex corruptus.

Pro solutione questionis premittenda sunt duo. Et ad quesitum dicendum sūt duo. prio ergo p̄mitto q̄ būanū iudiciū quattuor modis puertit vt ait Greg. xj.q.iij.c.quattuor. s. timore ꝛ cupiditate odio ꝛ amoē. In prīs duobꝰ iudex ī̄spicit ad se ip̄z. In alijs duobus ad alterꝝ. In primis duobus casibus dicitur iudex corrumpi per ptem que vel cōminat aliquid terribile vel dat seu p̄mittit aliquid cōcupiscibile Sic q̄ vel illud terribile vel illō cōcupiscibile. puta pecunia trahit iudicē ad ferendū iniustum ꝛ iniquū iudiciū. In duobus autē alijs casibus iudex nō dicitur corrumpi per ptem sed per se ipsum huc vel illuc affici per odiū vel amorem. ꝛ ideo questionem recipio in primis duobus casibus vbi est exp̄ssa corruptio. ꝛ non in alijs vbi non dicit ꝓprie corruptio. Scō p̄mitto q̄ iudex cupiditate corrūptus grauius peccat q̄ metu corruptus. qō ꝓbo dupliciter. Primo. qz duorum peccatorum eiusdē generis. illud qō est magis voluntariū est exꝓbrabilius ꝛ deterius vt supra tractatu de temperātia ca. fi. Sed cupiditas ꝛ peccatum cupiditatis est magis voluntarium opus q̄ timorū ꝛ q̄ opus timoris quare est exꝓbrabilius ꝛ deterius. Scō qz peccatum ex industria magis est q̄ peccatuz ex infirmitate vt ait Ysido. li. 2. de sum. bo. cā. 17. sed peccatū ex metu fit ex infirmitate. vt ibidem habet peccatum vero ex tali excupiditate ꝛ acceptiōe pecunie peccatū est ex industria quare peius ꝛ deterius. Nunc igitur ad questionē dico primo. q̄ iudex timore corruptus minus peccat q̄ pars ex timoris incussione corrūpens.

Primū ꝓbatur primo. qz duorū ad idem opus maluz cōcurrētiū ille plus peccat cuius voluntas prevalet. ꝛ cuius volūtatez alter sequit. Sed in isto casu volūtas ptis timorē inferentis p̄ualet ꝛ iudex territus volūtatem ptis sequitur non suam. quoniā operatio iudicis territi est mixta ex volūtario ꝛ ī uolūtario vt supra li. 3. ca. 2. quare iudex minus ꝛ ps plus peccat. Scō quia qui peccādo tenet modum p quē peccatū mortale interdū fit veiale minus peccat q̄ ille qui tenet modū per quem aggrauatur peccatum sed iudex timoris corruptus tz modū scilicet timoris cadentis in constātem virum. per quem peccatum mortale interdum fit veniale vt supra libro tercio ꝛ eodem capitulo. modus autem partis timorem incutientis per peccatum aggrauat. quia talis metus est quidam modus violentie ꝛ ideo sem̄per p̄ebet alteri quasi violentum scādalū in via iusticie quare pars illa grauius peccat q̄ iudex. Et hec est sententia Augustini reddentis rationem quare maius peccatū habuit. qui chr̄istum pylato tradidit. quam pylatus qui sibi traditum crucifixit. Ait enim Augustinus. plus peccat qui potestati innocentem occidendum liuore tradit q̄ potestas ip̄a. si cum timore alterius maioris potestatis occidit super Jo. capitulo. 19. Secundum ꝓbatur primo ex conditionibus partis ꝛ iudicis. quia duorū ad idem opus peccati concurrentium ille qui sua mala voluntate res humanas mores ꝛ leges potest subuertere plus peccat q̄ ille qui non potest quantumcūq̄ velit sed iudex sua mala voluntate. hec omnia potest subuertere. cum ip̄e humanarum rerum morum ꝛ legum ꝛ vniuersaliter omnis iuris ꝛ iusti sit custos sicut dicitur de p̄incipe supra eodem capitulo. xj. quare iudex contra tot bona tot iura tot iusta sibi tradita veniens p̄o pecunia. plus peccat q̄ pars ipsum corrumpens. quia sibi sunt omnia ad custodiendum tradita non tamen parti. Secundo ex conditione venditionis ꝛ emptionis. quia vniuersaliter maiꝰ pccm̄ est in genere peccati vendere rē nō suā q̄ emere rem nō

ſuam vendere nãq̃ non ſuum eſt con-
tra naturam venditionis ex toto gene
re. ſed emere non ſuum non eſt cõtra
naturam emptionis cum ſemp ema-
mus ea que noſtra nõ ſunt. quãuis ſit
peccatum emere ab eo cuius non eſt
res. Sed iudex in caſu iſto vendit rez
nõ ſuam. ⁊ pars emit rem nõ ſuaz q̃
rem alterius partis. quare peccatum
iudicis maius eſt q̃z peccatum partis
q̃uis pars graviter peccet emendo a
iudice cuius res non eſt. Ex hoc ſequi
tur corrolarium q̃ maius peccatuz eſt
giezia. i. venditio ſpũalium q̃z ſyracuz
ideſt emptio eorum. q̃ giezia vendit
bona non ſua. ſyracus vero emit bona
non ſua ab eo cuius iuris non ſunt.

Dicendũ ergo ad argumẽta cõtra iu
dicem inducta q̃ omnia aliqd verita-
tis cõcludunt contra iudicez. pecunia
⁊ cupiditate corruptum. cõtra iudicẽ
vero timore corruptum non cõcludunt
vt appareat faciliter diſcurrenti. Ad
argumẽta vero contra ptez inducta di
cendum ad primũ q̃ peccatũ habens
cauſam primã ⁊ cauſam ſcdam ime-
diatã nõ ſemper imputatur plus vel
tantum cauſe prime ſicut ſcde. quãdo
ſcz cauſa ſcda eſt libera vel liberior q̃z
prima ſicut eſt in propoſito. quia iudex
liberior eſt q̃z pars. Et ideo q̃uis de-
ſit cauſa voluntatis humane ⁊ volũtaſ
cauſa peccati. nõ tamẽ imputaſ pecca
tum voluntatis deo. quia voluntas eſt
cauſa libera potens agere bene vl ma
le. vbi autem ſcda cauſa nõ eſt libera
ſicut gladius. tũc nõ imputaſ peccatũ
cauſe ſcde puta gladio ſed hoi. vbi ve
ro vtraq̃ ẽ libera. ⁊ vtraq̃ intẽdit ad
malum illi magis imputatur peccatũ
cuius in voluntate magis eſt opus ma
lum. Ad ſm dicẽdum. q̃ principium
eſt plus q̃z dimidiuz totius operis. nõ
quidem ſm quãtitatẽ operis. ſed ſm
difficultatẽ operãtis. ⁊ hoc modo con
cedo q̃ pars fecit maiorem partez dif
ficultaſ. ſed iudex maiorem partẽ ini
quitatis. nõ enim mẽſuraſ peccatũ ſz
difficultatem. ſed ſcõm peruerſitatem

Ad tercium dicendum q̃ precise ſi-
ſtendo in corrumpere ⁊ corrumpi p̃,
ut dicunt agere ⁊ pati plus pecca-
ret pars q̃z iudex. Sed quia poſtea
iudex agit motu proprio. non ſoluz in
virtute partis corrũpentis. ideo plus
peccare poteſt in actione propria q̃z
pars peccauerit in ſua. Ad quar-
tum vero dicendum q̃ peccans in plu
res plus peccat q̃z peccans in pautio
res ceteris paribus alias non. vnde
plus peccat qui interficit vnuz. q̃z qui
furatur pluribus. hic autem non ſunt
cetera paria vt viſum eſt. Ad quin
tum iam dictum eſt q̃ pylatus fuit cor
ruptus timore maioris poteſtatis. au
diens verbum. ſi hunc dimittis nõ es
amicus ceſaris.

Lectio decimaoctaua.

Epyekeia autem] Supra
egit de iuſticia iudicum ⁊ pri
um. hic ãt agit de iure dirre-
ctiuo iuſti legalis ⁊ de iuſticia legum
interpretatarq̃ ſcilicz de epyeikeia ⁊
de epyeike. Primo autez proponit in
tentum ſuum de epyeikeia ⁊ de epye
ike. Scdo proſequitur de epyeike ibi[
Non enim vt idem] Tercio de epye-
ikeia ibi[Manifeſtuz autem ex hoc]
Dicit ergo primo q̃ ad premiſſa di-
cta de iuſticia ⁊ iuſto proximum ⁊ de
bitum eſt dicere de epyeikeia ⁊ epye
ike obiecto eius. qualiter ſcilicet e-
pyeikeia ſe habet ad iuſticiam ⁊ qua
liter epyeikes eius obiectum ſe habet
ad iuſtum q̃ eſt iuſticie obiectum. Cõ
ſequenter ibi[Nec enĩ vt idem] Pro
ſequitur ō epyeike. comparat ergo ip
ſum ad legale iuſtum. Primo penes
eſſe. Secundo penes opus ibi[Facit
autem dubitationem]. Tercio penes
vtrũq̃ ibi[Propter qd iuſtũ] Penes
eẽ vero ponit primo quattuor cõpatõ
nes. ſo objcit oñdens in eis aliquam
repugnãtiã ibi[Am aũt rõnẽ]. tercio
excludẽs illã ſrpugnãtiã oĩa rẽducit ad
cõcordiam ibi[Hũc ãt omia] Compat

ergo quadrupliciter iustū epyekes ad iustum legale dicēs primo. q epyekes nō est simpliciter idem cum iusto legali. Io q nō est genere alterum ab eo. tercio q est laudabilius eo. quia nos quādoq laudamus τ iustuz epyekes τ virum etiam epyekē qui sequit̄ tale iustum. quare ad illa opera virtutū nos trāsferimus epyekes ipm magis laudantes pro bono vel de bono. Et sic patet q epyekes est laudabili⁹ iusto legali. Quarto dicit q est melius illo iusto. quomā in tali laude trāsferimus epyekes ipm esse melius ostendentes. Consequēter ibi ¶Quoniam autē rōnem ¶Obijcit contra dicta oñdēs in predictis esse repugnantiā. Obijcit ergo q boibus rōnem sequētibus videtur incōuenies si epyekes existēs aliquid preter iustum vt dictum est in prima cōpatione est laudabile vt dicebatur in tercia. quia vel iustum nō est studiosum vel epyekes est aliud a bono studioso vel si ambo sint studiosa. videtur omnino q sint idem. Dubitatio igitur accidit circa epyekes. fere ppter hoc qđ dictum est quia nō videtur possibile q sint adinuicem altera.

Cōsequenter ibi ¶Habent autē omnia ¶Excludens dictam repugnātiam omnia reducit ad concordiā. Dicit ergo primo q omnia in quadruplici cōparatione dicta se habent recte. i. vere. Scōo q illa nihil habent subcōtrarium. vel repugnās nō obstante premissa obiectione. Tercio q epyekes ens vel existens melius quodam iusto est etiam qōdam iustuz. Quarto q epyekes est melius iusto quodam. non vt quoddam genus exīs aliud ab boc iusto. τ sic habemus q idem sunt iustū generaliter sumptuz. τ epyekes sicut genus τ species. quia omne ius epyekes est iustum. sed non omne iustū est epyekes. Et quinto addit q ambob⁹ scz iusto τ epyekē existentibus bonis τ studiosis melius est epyekes altēo iusto q habet ei cedere in quibusdam casibus. Sic igitur intelligendo premissa. nulla in eis apparet repugnantia. Consequēter ibi ¶Facit autez dubitationem ¶Comparat ius epyekes ad legale iustum penes opus. primo autem hec duo iusta comparat. Io cōparationis causam assignat ibi ¶Causa autem ¶Dicit ergo primo q dubitatiōem pmissam facit quia epyekes est vere iustum. non tamen est legale iustuz vt dictum est. sed dirrectio legalis iusti. Et hec dirrectō est opus τ bonū iusti epyekis. quare hec duo iusta se habent. sicut dirrigens τ dirrectū. q⁹ ius epyekes dirrigit. τ ius legale dirigitur. Consequēter ibi ¶Cause ât ¶Premisse cōparationis causam assignat per hunc modum q primo ostendit peccatum ac defectum legis. τ legislatoris. Secūdo excusat legez τ legislatorē ibi ¶Et est nihil minus ¶Tercio ex bijs infert necessitatem predicte dirrectionis ibi ¶Cuz igitur ¶Dicit ergo primo q causa pfate dirrectiōis est quoniā ois lex determinat de quib⁹cunq legalibus vniuersaliter. τ quandoq de quibusdam non est possibile eam recte determinare vniuersal⁹. necessariuu est eam non recte de quibusdam dicere. de quibus ait vniuersalitē sed ipa lex accipit illam vl'em determinatiōem tanquam veram vt in pluribus. ¶Non ignorans quoniam peccatum est in aliquibus. postquaz agit indifferenter τ vniuersaliter de omnibus. Consequenter ibi ¶Et est nihil minus ¶Excusat legem dicens. q propter predictum peccatum lex non est minus recta. quia peccatum. nec in lege. nec in legis positore est. Sed est peccatū in natura reruz opabiliuz. q⁹ materia rerū opabiliū cōfesti talis est q nō recipit aliquā firmitatē vl'r vniformem in omnibus. quare nulla est possibilis via ad ponendum regulam de modo agēdi. puniēdi vel pmiandi pugnandi vel quiescēdi. guerrificādi vel pacificandi q nō patiat aliquā ex

ceptiõez vl̃ instãtiã. Cñr ibi[Cũ igit dicat] Infert ex p̃missis necessitatẽ p̃fate directiõis. d. q̃ cũ lex dicat ꝛ determiet vl̃r ꝛ accidat i hoc casu singl̃a ri p̃ter illa que determiata sũt vl̃r. Sic videlicet q̃ si in casu isto seruaret lex literaliter esset opus iniustum. ꝛ cõtra aliqd̃ ius naturale. tunc p̃o illo casu bene ac recte habet dirigere vbi lex aliqd reliquerat. ꝛ vbi legis positor nõ cõsideraueãt ꝛ vbi lex ꝛ legis positor vl̃r loquẽs peccauerat. ibi inquã recte habet dirigere q̃ deficit ꝛ q̃ legis positor diceret si illi casui p̃sens esset ꝛ q̃ legẽ statuisset si casum p̃sciuisset. ver bi gratia. Lex est in quadam ciuitate q̃ peregrini muros ciuitatis ascendẽtes capite puniant. Cõtingit autez q̃ peregrini innocẽter trãseuntes per illam ciuitatem audiuerũt clamorem q̃ hostes contra ciuitatem repente irruerunt qui peregrini ꝓmptiores q̃ ciues muros ascẽderũt. ꝛ vrbem defendentes saluauerũt. Nunc ergo querit quid iuris. vtrum mori debeant sicut lex dicit. Et respõdet epyeizes q̃ nõ quia contra ius nature est reddere malum p̃o bono. Nec legislator si p̃sens fuisset reos esse diuisset. Est igitur necessaria directio iusti legalis in quibusdam casibus que directio fit per ius epyeizes. Cõsequẽter ibi[Propter qd̃ iustum]. Compat ius epyeizes ad ius legale penes esse ꝛ penes opus simul recolligẽs ea que dicta sunt de vtroq. Dicit ergo primo q̃ ꝓpter pre oñsam necessitatẽ directiõis p̃fate ius epyeizes est verissime iustuz. Scõo q̃ ip̃m est melius quodã iusto. Tercio q̃ epyeizes nõ est melius illo iusto q̃ est simpliciter iustũ q̃ quidẽ est ius contẽtum expzesse in intentione primorum p̃ceptorũ legis naturalis. Quarto q̃ epyeizes est melꝰ illo iusto q̃ peccatum recipit per loqui simpl̃r. i. vl̃r vt visum est. Quinto dicit q̃ hec est natura iuris q̃ vocat epyeizeos. s. directio legis. vbi lex deficit ꝓpter vl̃em determinatiõez. Sexto qz hec est causa sez defectus ip̃e legis. quare predicta directio sit iusta. ꝛ causa eius qd̃ est non omnia esse iusta fm legem quoniaz de quibusdam singularibus casibus non est possibile legem ponere. quare non est possibile aliquem mortalez boiem eos preuidere. Septimo infert q̃ ꝓpter hoc lex ꝛ talis singularis euẽtus preter legem indiget sententia determinãte illud qd̃ per legem non est recte determinatũ. quia indeterminati. indeterminata est. vel esse debet regula. lex autem postquã est posita est iaz determinata. casus autem singulares ac rari sunt indeterminati. sententia autem viri boni ꝛ epyeizis est indeterminata vtriqz ad p̃sentiã casus. quare talium casuũ regula nõ erit vniuersalis lex. sed ꝑticularis sententia

Octauo ad hoc inducit exemplum dicens. q̃ talis est talium casuuz regula ꝛ sic dirigit quẽadmodũ plumbea regula edificationis lesbie illius scilicet insule que est vicina ciuitati troiane. illa nãqz regula transmutatur ad figuram lapidum ꝛ non manet ip̃a regula in rectitudine p̃istina. Sic etiam sententia sequitur figuram ꝛ formam casuum. ꝛ non manet ip̃a sententia in rectitudine p̃istina. q̃ habuerat circa alium casum. Ultimo autez epylogat dicens q̃ manifestuz est quid est epyeizes quia quoddam iustum est ꝛ quodam iusto melius est. Est autez sciendum ꝓpter exemplum q̃ in insula lesbie primo fuerunt facte virge lapidee ꝛ inter virgas cõcauitates rotunde in foribus seu in portalibus templorum ꝛ palatiorum. qui vniuersaliter autem super virgas. ꝛ super concauitates illas vult producere vnam lineã rectam fm differentias que sunt sursum ꝛ deorsuz sic q̃ omnes partes illius linee sint eque sursuz ꝛ eque deorsum. oportet necessario q̃lla regula secundum quam producet talem lineam ex trãsuerso virgularuz applice

tur virgis ꝓminẽtibus. ꝛ coequãtibus non ꝓminentibus. ꝛ tunc regula fiet tortuosa ꝑm dextrum ꝛ sinistrum ad figuram lapidum ꝓminẽtium ꝛ non ꝓminentium. sed remanebit recta ꝑm sursum ꝛ deorsum. vel secundum ante ꝛ retro. hoc enim est possibile ꝙ linea declinat ad curuitatem ꝑm vnam cõtrarietatem differentiaꝝ loci. ꝛ non ꝑm aliam vt visum est. ¶Consequẽter ibi [¶Manifestũ ãt] ¶Postq̃ egit de iusto epyke. hic agit ō iustícia que ẽ epykeia. ꝛ primo agit de ipa quantuz ad hoiem per eam habituatũ. Scõo quãtum ad ipm habitũ ibi [¶Et habitus recte] ¶Dicit ergo primo ꝙ ex ꝓbabitis manifestum est. quis est vir epykes epikeyam bñs. ¶Est enim vir electus ꝛ operatiuꝰ talium iustorum. quale est iustum epykes. ꝛ nõ atribodicayos .i. nõ rigorosus ad deterus ꝛ ad ḡuius puniendum. sed est minoratiuꝰ penarum. quãuis ipe vir epykis legem habeat adiuuantẽ ad puniendũ transgressorez. quia penas restringi. ꝛ gratias conuenit ampliari. vt extra de regulis iuris. li. 6. ¶Cuiꝰ causa est qz sanctius est impunitũ relinquere facinus delinquẽtis. q̃ innocẽtem damnare vt habetur. ff. de penis. l. absentẽ. quare magis declinandũ est ad alleuiamen pene. circa condignũ q̃ ad grauamen vltra condignũ iuxta doctrinã philosophi supra li. 2. ca. vltimo. vbi docet ꝙ ad inueniendũ virtutis mediũ maxime recedendũ est ab extremo virtuti maxime cõtrario. virtuti autẽ iustície magis cõtrariatur puniẽ vltra q̃ citra cõdignum quare vir epykes ad hoc declinat ꝛ nõ ad illud. ¶Cõsequẽter ibi [¶Et habitus] agit de epykeia ꝑm habituz. d. ꝙ ipe habitus dictus epykeia est exñs quedam iustícia circa iustum epykes. ꝛ nõ habitus alter a iustícia sicut nec epykes est alterum ius a iusto ꝑm genus q̃uis sit alterum a quodam. vt visum est. Sic etiã epykeia ẽ quedam iustícia.

¶ Ad euidentiã ꝓdictorum querenda sunt duo. ¶Primũ virũ ius epykes sit directiuũ iuris nãlis. Scõz vtz epykeia sit moralis virtus cõtenta sub iustícia.

¶Questio vicesima prima.

¶ Et primo arguit. ꝙ ius epykes sit directiuum iuris naturalis. quia ius naturale potest deficere ꝛ errare. ꝛ in hoc indiget directione. hoc autem ꝓbatur primo. qz iure naturali ẽ oim vna libertas vt in decre. di. prima ca. ¶Jus autez. Sed istõ aliter in melius dirigitur. quia hodie nõ est omniũ vna libertas. quare ius naturale. quia põt deficere pro aliquo casu ꝛ pro aliquo tempore indiget directione ꝛ de facto dirigit. Scõo qz transire per alienum agrum fas ideꝫ naturale ius est. positiuum aũt ius nõ ẽ. vt ea. di. ca. leges. ergo naturale ius transeundi per alienum agrum rõnabiliter per ius positiuũ correctiuũ ꝛ directiuũ est. ¶Tercio quia iure naturali est cõis omniũ possessio. vt in allegato ca. ius autẽ. Sed hoc est hodie correctiuũ ꝛ directiuũ in melius. vt probatur primo politice quare vt prius.

¶Quarto quia de iure naturali debet fieri depositi rei restitutio et ea. di. ꝛ c. ¶Jus autẽ. Sed hic potest error contingere. puta si quis deposuit vel commodauit gladium alicui ꝛ cõsequẽter depositor furiosus effectus. volẽs vxorem vel prolem. vel se ipsum occidere repetit gladium in quo casu depositarius. non tenetur gladium restituere. quare lex naturalis generaliter ꝑcipiens pro isto singulari casu deficit sicut aliqua alia lex ciuilis. quare directione indiget. sicut ꝛ lex positiua.

¶Contra primo quia omne corrigibile ꝛ dirigibile per ius epykes aliquando potest esse iniustum. alias cui non haberet correctio vel directio locum. Sed ius naturale nunquaz est iniustũ. sed naturale idest nature consonũ equz q̃ habet. vt in fine illiꝰ capi

sepe allegati. ius autē. quare nō ē corrigibile vl̄ dirigibile. Scō q̄ omne corrigibile habet aliqd mali sed ius naturale nihil habet mali per argūtū Aug. dicētis. q̄ si theologia naturalis est vere naturalis. nihil mali habz de ciuit. dei. li. 6. ca. 6. quare pari mō si ius naturale est vere naturale. nihil mali habere pōt quare vt pr̄. ℙro solutiōe questiōis p̄mitto q̄ dictamen naturalis legis vel iuris ordinat aliqua p̄hibēdo sicut simpliciter mala. p̄hibet enī viuere fm vicia. vt supra eo. li. ca. 2. t ca. 5. p̄hibet furtuz t adulteriū. que statim noiata ꝓuoluta sūt cū malicia. vt supra li. 2. ca. 6. Item ordinat aliqua p̄cipiēdo. sicut oia ōbita puta oia que vultis vt faciāt vobis homines. hec eadē vos facite illis. Matheī. 7. Item aliqua cōsulit t suadet sicut honesta. puta q̄ vna sola sit vxor vnius. Item aliqua cōcedit vt vtilia puta q̄ i statu inocētie oia essent cōia

Item aliqua p̄mittit vt expedientia que aliquādo accidūt in malis t p̄p̄ mala. puta q̄ tpe isto ꝓpter maliciam hoīm bona sunt ꝓpria. Hijs ḡ p̄missis dicēdū primo q̄ ius naturale in rebus p̄hibitis t p̄ceptis nullā recipit correctiōez vel directiōez. Scō q̄ in rebus consultis t suasis honestati t cōcessis vtilitati t p̄missis expediētie ac necessitati. recipit mutatiōez correctiōem t directiōem. ℙrimū p̄bat primo de p̄hibitis q̄z nulla humani iuris auctoritas. pōt facere licitū qō est illicitū. q̄z simpliciter malum. humana nāq; ratio cui huiusmōi ius naturale est insertum q̄z diu agnoscet illud esse malum. tam diu iudicabit illud esse illicitum. per illud nāle principiuz. declina a malo. Sed q̄ est illicitū. q̄z simpliciter malū semp agnoscet esse malū q̄z semper dictabit esse illicitū. Sz omne q̄ est iure naturali simp̄r p̄hibitū est p̄hibitū. q̄z simpliciter malū. quare nullo iure poterit fieri licitum. De hijs ergo rebus dantur p̄cepta negatiua que nūquā errare p̄nt. puta non furtum facies. non falsuz testimoniuz dices. nō mechaberis. nō occides innocentē. Exo. xx. Et generaliter non facias alicui q̄ ñ vis tibi fieri. Thoh. 4. Unde sīmile illud iuris p̄ceptū. alterum non ledere. ff. de iusticia t iure. l. iusticia. Scō p̄batur idem de rebus p̄ceptis. q̄z q̄ est certius omni arte. nō est p aliud posterius corrigibile vel dirigibile. minus enī certū dirigit p magis certum t non ecōuerso. Sed natura p̄ceptiue hoīes dirigens ad medū virtuosum t bonū certior est oi arte vt supra li. 2. ca. 5. quare natura t ius descendēs imediate ab ea non est dirigibilis per aliqō ius posterius. Scōm autē de cōsultū t cōcessis t p̄missis patet per ea que ad primā partē opponendo sunt inducta. libertas enī oīm hoīm equalis t vna. de qua primo arguebat non fuit p̄cepta sed consulta sicut t adhuc eam cōsulit Apo. d. Nolite fieri serui hoīz prima ca. 7. Nunc autē seruitus est expediens ad maliti az hoīm cohercendā. seruitus dico autem est subesse principib' t rōnabus rei. non illa q̄z dissuadet apo. ipe nāq; dicit alibi q̄ oīs aīa p̄stātibus sublimoribus subdita sit. ad Ro. xiij. Trāsire vero per alienū agrum de quo. Scō arguebat fuit p̄missum nō iussuz. nunc autē rōnabiliter est interdictum. Cōmunis etiā oīm possessio de qua Tercio arguebatur fuit concessa non iussa vnde si status inocentie permāsissz nihil p̄hibuisset hoīes inter se t si voluissz equaliter diuidere bona sua. Nūc multum expedit diuisio ꝓpter insolentiā t pernitiē aliquoz hoīm. Rei vero deposite restitutio de qua vltimo arguebat debet fieri in fauorē deponentis. t ideo quāuis simpliciter debeat fieri. non debet tamē fieri in casu t loco in quo noceret ei. Et ideo sic debet vl̄r itelligi. p̄ceptū illud. Et hoc modo nō patitur instantiā nec errorē

Questio vicesimascō.

Et scdo arguitur. q epykia non sit mozalis virtus. Primo q2 nulla mobilis virt⁹ inclinat hoiem ad illicitū. Sed epykeia inclinat ad illicitū. q2 inclinat iudicez ad iudicandū de legibus ⁊ ad interp̄tanduz leges. hoc aūt ei est penitus illicitum. q2 non est libez iudici iudicaē de legibus sed fm leges vt in decre. ō eo. ca. In istis. Et q2 vnde ius ꝓdijt inde solum iuris interp̄tatio ꝓcedere debet vt extra de sen. excōicatiōis. c. inter alia q2 illius solius cui⁹ est iura condere eius est condita declarare. quare epykeia non est mozalis virtus

Scdo q2 nulla virt⁹ virtuti opponit Sed epykeia opponit virtuti que est seuerit̄as. cuz vir epyekes fz epykeiā semper declinet ad minus vt hic dicit phi. quasi nō videt virtus. Dicēduz ꝙ primo q epykeia est mozalis virtus q2 ois habit⁹ electiuus dirrectionis. in bijs quibus cōtingit vti bene ⁊ male recte agere ⁊ errare est mozalis virt⁹ per hoc enī ꝓbat phi. liberalitatē esse virtutē circa pecuias ⁊ diuitias supza li. 4. c. j. Sz epykeia est bitus electiu⁹ dirrectiōibus in legib⁹ quib⁹ contingit vti bene ⁊ male vt visum est in textu. quare epykeia est mozalis virt⁹. Se cūdo dicēdū qualis virt⁹ est. ꝓpterqō sciendū q epykeia est bitus electiuus iuris per nullā legem determiati media inter iustū legale fm lr̄alem sniaz legis ⁊ iniustū illegale cōtra piam intēciōez legis declinatiu⁹ in punitiōib⁹ ad veniā ⁊ mediatiu⁹ inter rigorē nimiū ⁊ remissiōem nimiaz. adhesiu⁹ rationi guomitice. ⁊ arbitrio guomitico boni viri. Dicendū ergo ad primum q epykeia nō inclinat hoiem ad aliquid illicitū. q2 nō facit iudicē iudicaē de lege. Sed de casu qui non pōt nec debet determiari per illā legem. quia supponit nō fuisse legislatoris intentio per illam legē casuz istum determinare. sicut dicit phi. ymo phi. dicit nō eē ꝓpter peccatū in lege. quaē iuōx ñ iudicat de lege. que sit bōa vl̄ mala sz iudicat q fm illā in tali casu iudicare nō debet. Nec ipaz interp̄tat vt princeps. sed eam deuiat ne innocētē dam net. Ad fm vero dicēdū q epykeia non opponit seueritati que est virtus bene tū opponit rigori vt dicit excessū in punitiōibus expediendis.

Lectio decimanona.

Ex āt cōtigit sibi ipi [Supza egit ō iuē dirrectio iusti legalis de iusticia legū interp̄tatiua [Hic aūt agit de iusticia hois ad se ipsū. primo aūt sup hoc questiōez ꝓpōit fo questiōem soluit fm vnū intellectū ibi [Quedā enī iustoz]. tercio fm aliū ibi [Adhuc fm qō iniustus] Dicit ergo primo q manifestuz est ex bijs que dicta sunt. supza eo. li. ca. 3. ⁊. 5. quid dicendū sit ad questiōez illā. supza eodem li. ca. 16. ꝓpositā. vtz scz cōtingit aliquē sibi ipi facere iniustū seu iniuriam. Ex illis enī duobus capl'is manifesta erit veritas questiōis. Cōsequēter ibi [Quedā enī] Questiōem soluit fm vnū intellectū. Est enī sciendum q aliqua pōt dici iniusta. q2 sūt contra vl̄ez iusticiā. que dicit ois virtus vt supza eo. li. ca. 3. aliqua vero spāliter dicunt iniusta. q2 sūt cōtra ꝑticularē iusticiā. Et sil'i mō dupliciter dici pōt iusta per oppositū. primo ergo questionē soluit fm vl̄em iusticiā ⁊ in hoc intellectu ꝓbat tres cōclusiōes. Fam ibi [Sed cui]. terciā ibi [Propter qō ⁊ cuitas] Prima cōclusio est. q bō sibi ipi nocens facit iniustū ⁊ hāc ꝓbat duplici rōe. Fa ibi [Adhuc cū pter] Primo igit intendit sic arguere. quicunqz facit opus a lege ꝓhibitū facit iniustū Sed quicunqz ledit ⁊ nocet se ipm facit opus a lege ꝓhibitū. quare facit iniustuz. Huic rōnis tm̄ ponit ⁊ declarat minorē. s. q de numero iustoz quedaz sunt per legē ordinata fm oēm virtutē ⁊ per ꝑs fm iusticiā vl̄ez que est omnis virtus. Et sil'i modo de numero iniustoz. quedā sūt per legē ꝓhibita fm

⁊

oēz virtutē. Jn hoc ei intēdit phi. illā
distinctiōem q̄z p̄missi necessariā ad p̄
posituz vnum aut de illis per legē or̄
dinatis vel ꝓhibitis est hoiem sibi ipi
esse innoxiū. puta nō iubet lex hoiem
seip̄m interficere. q̄ aūt nō iubz hec ꝓ
hibet supple in penis non in gratijs.
ois eni pena non iussa seu nō iusta est
ꝓhibita nō ois tñ gra non iusta est p̄
hibita. Jnterfectio aūt pena est nō iu
sta quare est ꝓhibita. Et sic patet mi
nor q̄ qcūq̄z ledit se ip̄m. facit opus p
legez ꝓhibitū. Cōsequēter ibi Ad
huc cum p̄ter Arguit ad idē sic. Qui
cūq̄z volens r̄ sciēs actus r̄ circōstan
tias actus. nocet alicui p̄ter legē r̄ p̄
ter ordinē iuris r̄ p̄ter hoc q̄ nō sit cō
tra nocēs. i. se ip̄m defendēs facit iiu
stum. sed ille qui ꝓpter irā se ip̄m oc
cidit opat̄ volēs hoc q̄ est nocumen
tū alicui⁹ p̄ter ordinē iuris. r̄ nō est
ipe cōtra nocēs nec se ip̄m defendens
ymo poti⁹ se ip̄m inuadēs. quare facit
iniustū. Qui⁹ rōnis p̄it primo ma
iorē r̄ post cōstruēdo textū ꝟm formā
illius maiozis. ꝟo minorē ibi. Qui āt
ꝓpter iram. Tercio cōclusiōem ibi
Jniustū facit. Cōsequēter ibi Sed
cui Probat sc̄am conclusiōem. primo
aūt ip̄am ꝓponit simul cū tercia. d. r̄
querēs si hic se ip̄m occidēs facit iniu
stum cui facit ip̄am iniuriā. r̄ rñdet q̄
ciuitati r̄ ñ sibi ipi. Deinde ibi Vo
lens eni Arguit sic null⁹ volēs patit
iniustū. vt supra ca. 15. Sed ille se ip̄m
occidēs volens patit. quare iniustū nō
patit. Qui⁹ rōnis p̄missa cōclusione
ponit primo minorē. r̄ ꝟo maiorē ibi
Patit aūt r̄ patet Cōsequenter ibi
Propter qō r̄ probat terciā cōclusio
nē r̄ est q̄ occidēs se ip̄m vel aliter le
dens se ip̄m facit iniuriā ciuitati. hoc
aūt ꝓbat per signū. d. q̄ ꝓpter hoc q̄
ipe se ip̄z occidit in signū q̄ ciuitati in
iuriā fecit. q̄z eaz vno ciue priuauit. ci
uitas ipa iniuriā ꝓpriā vindicat r̄ illū
dāmificat aliqua pena. q̄z q̄uis sit mor
tu⁹ adest vel adesse p̄t quedā inbono
ratio boi se ip̄m corrūpenti. tanquam
boi facieti iniuriā ciuitati. cadauer eni
bois sic despati vel trahit vel suspen
dit. r̄ oio legitima sepultura priuatur
quare signū est qō fecit iniuriam ciui
tati. Cōsequēter ibi Adhuc ꝟm qō
Questiōem determinat ꝟm alterz intel
lectū loquēdo de iiusto. q̄ est cōtra p̄
ticularē iusticiā. primo aūt cōclusiōem
intentā ꝓponit. scōo ip̄am exponit ibi
Hoc eni aliud est. tercio ip̄am cōpa
rat ibi Simul ei eidē Dicit ergo pri
mo q̄ adhuc ꝟm alium intellectū. i. ꝟm
q̄ iniustus est ille qui facit iniustū r̄ nō
totaliter est prauus. i. nō oppositus to
tali iusticie sed pticulari. Jn hoc int̄
intellectu dico qō nō est r̄ nō contin
git aliquē iniustū facere sibi ipi. De
inde ibi Hoc eni aliqd. Cōclusiōem
ꝓpositā exponit. d. q̄ hoc iniustū cōtra
pticularē iusticiā est aliud ab illo iusto
qō est ꝑ vtem iusticiam. Ille nanq̄z sic
malus vt sibi ipi noxi⁹ est aliqualr ma
lus. quēadmodū timid⁹ nō quidē vt ha
bens totā maliciā vtī iusticie oppositā
Sed ptem ei⁹ sicut timid⁹ habet illaz
ptem malicie r̄ iniusticie que opponi
tur fortitudini. Sic etiā hō sibi ipi no
xius hz aliquā ptem malicie que op
ponit philārie. nō tñ illā que oppo
tur pticulari iusticie q̄z vocam⁹ pleone
xiā in greco r̄ auariciā in latino. scōm
hanc igit iniusticiā nullus sibi ipi facit
iniustum. Consequēter ibi Sic eniz
Probat cōclusiōem ꝓpositā r̄ expo
sitam quadruplici rōne. Primo autez
arguit sic. Si quis sibi ipi iniustū face
ret. sequeret q̄ cōtingeret idem boni
puta eandē pecuniā auferri r̄ adduci
vni r̄ eidē. q̄n iustū patiēti auferrt
r̄ iniustum faciēti adicit. hoc aūt ē evi
denter impossibile q̄z necessariuz ē in
plurib⁹ esse iustū r̄ iniustū. Jn vno q̄
dem cui auferr. r̄ in alio cui res adici
tur hec rō tota patet. Scōo ibi Ad
huc aūt volūtariū Arguit sic. nullus q̄
passus iniuriā cōtrafacit eam facit in
iustū. Sed ille qui sibi ipi nocet eādez

iniuriã patitur ꝛ eandẽ facit. quare ſi
bi ipi nocumẽtũ facienti nequaquã in
iuſtum facit. Hui⁹ rõnis primo ponit
vnũ ꝓambulũ. v. ꝙ adhuc contingit cõi
ter ꝙ iniuſtũ facere alicui ꝓprie ẽ op⁹
volũtariũ ꝛ cũ electõe factũ ꝛ etiã pri
us ꝙ altero ſibi nocuerit. aliter enim
nõ fieret iniuſtũ ſi paſſus defendendo
ſe noceret nocẽti ſibi. qz vim vi repel
lere licz. Scõo põit maiorẽ ibi Qui
eni qz paſſus]. tercio minorẽ ibi Ꝑpe
aũt ꝛ patet] Tercio ibi Adhuc erit
Arguit ſic qz ſi aliqs ſibi ipi iniuſtũz
faceret. tunc cõtingeret volũtatẽ iniu
ſtum pati qõ eſt falſum vt ꝓbatũ eſt ſu
pra ca. 15. Quarto ibi Cum hijs aũt]
Arguit ſic. nullus iniuſtũ faceret ſi in
nulla de iuſtificatiõib⁹ que ſũt ſm ptẽ
iniuſtum facit. Sed in nulla de iuſtifi
catiõib⁹ que ſunt ſm ptez. i. ſpẽbus in
iuſtificationũ aliqs iniuſtũ facit qõ ap
paret inductiue puta in mechia que ẽ
vna ſpẽs inuſticie. nullus eni mechat
eam mulierẽ que eſt vxor ipſius. In
ſuffoſiõe boſpitij. nullus eniz ſuffodit
murũ domus ſue per modũ latrõis vt
boſtis. Item in furto. qz nullus furat
bona que ipius ſunt. quare nullus ſibi
ipi facit iniuſtũ. Hui⁹ rõnis ponit ꝛ
declarat minorẽ ꝛ patet. vltimo autez
ibi Totaliter aũt] Solutiõez hui⁹que
ſtionis cõparat ad ſolutiõem queſtio
nis diſputate ſupra eo. li. ca. 15. vtrum
aliqs volens patiat iniuſtũ que fuit de
terminata per diffinitiõem ei⁹ ꝙ eſt in
iuſtum pati. preter volũtatez. Dicit g̃
ꝙ hoc dubiũ vtz cõtingit ſibi ipi iniu
ſtum facere ſoluit totaliter ꝛ vt ſm il
lam diffinitiõem que eſt data ſuperius
vbi dicitur ꝙ dis qui iniuſtũ patit pre
ter volũtatẽ patit. qui aũt patit ꝛ le
ditur a ſeipo volũtarie patitur. quare
non patit iniuſtum.

Manifeſtũ aũt qm̃ ambo] Su
pra egit de iniuſticia ad ſe ip
ſum. hic aũt de malo faciẽtis
ꝛ patiẽtis iniuriã. primo aũt manife
ſtat ꝓpoſitũ de malo faciẽtis ꝛ patien
tis iniuriã. ſo vero cõplet ꝙ omiſerat
de iniuſticia ad ſe ipm ibi Scõm me
thaphorã] De primo ãt declarat tres
concluſiões ſcõam ibi Sed cum dete
rius] Terciam ibi Secũduz accñs]
Prima cõcluſio eſt ꝙ iniuſtũ facere ꝛ
iniuſtum pati ambo ſunt mala. dicit g̃
manifeſtũ eẽ. ꝙ ambo. ſ. iniuſtũ facere
ꝛ iniuſtũ pati ſunt praua. hoc aũt pro
batur dupliciter. Primo qz in moral
bus omne plus ꝛ oẽ min⁹ ſunt praua
cuz in vtroqz ſit diſceſſus a medio. Sz
iniuſtũ facere eſt habere plus ꝛ iuſtũ
pati ẽ habere min⁹ de medio. hoc aũt
vltra vel citra mediũ vt ſupra viſũ eſt
ca. 9. quare ambo ſunt praua hui⁹ rõ
nis ponit cõcluſiõez primo ꝛ ſcõo mi
norem ibi Hoc quidem eni] Scõo ꝓ
bat idem ex ſili. v. quẽadmodũ ſanum
eſſe ſe habet in medicinali ſcia. ſic ſci
licet ꝙ medicina approbat ipſum ſa
num vt cõmenſuratiõem humoꝝ ꝛ im
probat oẽm diſpoſitiõem diſcedentez
a ſanitate. ꝛ quẽadmodũ ſe habet ſta
tus boꝭ bene bitiuus. i. bene aptus ꝛ
ydone⁹ in arte exercitatiua. puta i pa
leſtra qui per eam laudat ꝛ ꝓbatur.
ꝛ diſceſſus ab eo vitupatur. Sic etiaz
mediũ ſe habz in morali philoſophia
qz laudat ꝛ approbat ſupra libro. 2.
vt equale Et per oppoſitũ oẽ iniuſtuz
ꝛ iequale improbat vt prauũ. Omne
nãqz iuſtum vel in facere vl̃ in pati di
cit equale ꝛ iniuſtũ iequale. quare tã
facere ꝙ̃ pati iniuſtũ eſt malũ. Scõa
cõcluſio eſt ꝙ iniuſtuz facere eſt ſm ſe
peius ꝙ̃ iniuſtũ pati quã ponit ꝛ pro
bat ibi Sed cuz deterius] Dicit ergo
ꝙ deteri⁹ eſt iſtud ꝙ̃ illud qõ probat
qz oẽ vitupabile cum malicia pfecta ꝛ
ſimpliciter. vel cũ diſpoſitiõe ad mali
ciã ꝓprima eſt deteri⁹ quã illõ qõ eſt ſñ
malicia vtroqz iſtorũ ꝟz ſe ſumpto. Sz
iniuſtũ facere eſt vitupabile ꝛ eſt cum
malicia que ẽ ſimpliciter malicia ꝛ p
fecta vel que eſt diſpoſitio ad maliciã
pfectã ꝓprima. Nõ eni ſemp iniuſtuz
facere quãuis ſit volũtariũ eſt cũ iniu

ſticia vt ſupra eo.li.ca.x. Jniuſtū ãt pati eſt ſñ malicia cū ſit inolũtariuz vt ſupra eo.li.c.ıʒ.quare iniuſtū pati ſm ſe mun⁹ eſt prauũ q̃z iniuſtū facere. huius rõis ponit prio cõcluſiõem. ſo minore ibi[Jniuſtū facere qdez]Tercio iterz infert cõcluſiõem cū ſua modificatiõe ibi[Scõm ipm]ꝛ pz lra. Sed in bijs videt eẽ quedã repugnãtia qz in prima cõcluſiõe dicit q̃ iniuſtū pati ẽ prauũ. Jn ſcõa vero dicit q̃ ẽ ſñ malicia ꝛ iniuſticia.cõſtat aũt q̃ omis prauitas ẽ malicia.ymo deteri⁹ ſonat prauus q̃z mal⁹.phi.eni dicit,pdigũ eẽ malũ ꝛ dicit ipm nõ eẽ prauũ.ſupra tractatu de liberalitate.q.ſit deteri⁹ eſſe prauũ q̃z eſſe malũ.quare videt q̃ iniuſtũ pati.vel ſit cũ malicia vel non ſit cũ prauitate.Ad hoc aũt dõ. q̃ nõ eſt aliqua repugnãtia qm̃ in prima cõcluſiõe logt phi.de prauo ſumpto generaliter ꝑ quocũq̃z malo culpe vt pene cõparãs exteriorẽ opatiõem iniuſti ꝛ exteriorẽ paſſiõem iniuſti.nõ facta relatiõe ad volũtatẽ iuſti. Et hoc modo verũ eſt q̃ ambo ſũt prava.i.mala culpabiliter vel penal⁹r qz opatio ẽ mala culpabil⁹r.paſſio vero penalit. Jn ſo cõcluſiõe cõpat malũ culpe ꝛ malũ pene.dicẽs deteri⁹ eẽ malũ ct⁹pe q̃z pene. Et hac relatiõe facta ad volũtatẽ qm̃ culpa que eſt in opatiõe iniuſti eſt cũ malicia volũtatis. Pena vero que eſt in paſſiõe iniuſti põt eſſe ſñ oi malicia volũtat.paſſio ergo iuſti eſt prava penal⁹r ꝛ eſt ſine malicia culpabili

Tercia cõcluſio eſt q̃ iniuſtũ pati ſm̃z accñs põt eſſe deteri⁹ q̃z iniuſtũ facere ꝛ eſſe occaſiõal⁹r mai⁹ malũ. puta ſi qs ꝑpter iniuſtũ pati deſperet.ꝛ ſe ipſũ ſuffocet.Sed de tali accñti nõ eſt cura arti.vt pz in medicina.ars enĩ illa dicit pleureſim.i.dolorẽ lateris acutum cum febre ꝛ ſputo ſanguinolẽto mixtũ eẽ maiorẽ egritudinẽ q̃z pedis offenſiõem quãuis aliqñ fiat ꝛ cõtingat ſm accñs offenſiõez pedis eẽ mai⁹ malũ q̃z pleureſim. puta ſi accidat q̃ offẽdens ꝑpter offenſiõem cadat ꝛ ꝑpter caſum capiat ab aduerſarijs ꝛ capitis mortiat.ꝛ pz lra. Cõſequẽter ibi[.ſz methaphorã aũt].Cõplet q̃ oñſerat de iniuſticia ad ſe ipm. Dicit g̃ q̃ quãuis nõ cõtingat aliquẽ ſibi ipi facere iuriã vel iniuſtũ cõtingit tñ eſſe iuſtum nõ quidẽ iuſtuz q̃ ſit inter hoiem ꝛ ſe ipm. Sz inter vnã hois ptẽ ꝛ alteraz nec inter iſtas ptes põt eẽ qdcũq̃z iuſtũ.Sed tm̃ iuſtũ ſm methaphoram ꝛ ſm ſilitudinẽ dcũ.Nec etiã eẽ methaphoricũ iuſtũ.ſz tm̃ iuſtũ oñatiuũ ꝛ diſpẽſatiuũ ſeu yconoicũ.q̃ igit iuſtũ methaphoricũ oñatiuũ ꝛ diſpẽſatiuũ fit inter ptes hois. ꝓbat qm̃ ps aie rõnem hñs.puta itellect⁹ ꝛ appetit⁹ itellectiuus.diuiſa eſt cõtra ptẽ aie irrõnabilẽ puta cõtra appetitũ ſenſitiuũ. ꝛ ſimiliter motiuã organicaz ptium i ſermõibus ideſt ꝑ dñtias explicitas in bijs ſmonib⁹.q̃bus dicim⁹ q̃ ptiũ aie alta oñat ſm nãm. puta rõnalis alia vo ſm nãm famulat.puta irrõnal⁹.vt habet primo politice. Et alia ꝓcipit ꝛ ꝓcedit. puta rõnal⁹.alia vo exequit ꝛ miſtrat. Jn hoc aũt reſpiciũt illi hoies q̃bus videtur q̃ ſit iniuſticia hois ad ſe ipm ꝑ eo q̃ in bijs ſm cõtrarietatẽ appetituum hõ patit aliq̃d ꝓter vel cõtra appetitũ ꝛ deſideria ſui ipi⁹. puta ſi cũ ſomi cõcupia vel iracũdia appetit⁹ ſenſituus vincat electiõem appetit⁹ intellectiui.ſicut accidit i hoie incõtinẽte.nã hõ incõtinẽs patit ꝓter appetitũ intellectiuũ.ꝑ q̃ſto patit cõtra ei⁹ electiõez Et ſi fiat ecõuerſo.ſicut accidit cõtinenti.tũc hõ patit cõtra appetitũ ſenſituũ.qz patit cõtra cõcupiaz ei⁹ que vincit ꝛ deſiderio ſuo fraudat.quare quilibet tale iniuſtũ nõ ſit hois ad ſe ipz.ẽ tm̃ inter ptẽ ꝛ ptẽ hois.ſicut inter imperãſ ꝛ impatũ. Ultio aũt epylogat .d.q̃ de virtute iuſticie ꝛ de alijs moralibus virtutib⁹ determiatũ ſit ſz modũ in ꝑmiſſis expoſitũ.

Queſtio viceſimatercia.

Q euidẽtiã ꝓdictoꝝ queritur

vtꝫ iterfic ẽ sit pei⁹ q̃ interfici. Et ar guit p̃z o ꝙ sic qz pei⁹ ẽ iniustũ facere q̃ iniustũ pati ſm phi. ſed interficere ẽ iniustũ facere. Interfici vo ẽ iniustuꝫ pati. quare pei⁹ est illud q̃ istud. Se cũdo qz peioꝛ ẽ vlr moꝛal cꝓa q̃ que cũqꝫ pena· sed interficẽ est culpa .in terfici vo pena. quare vt pꝛi⁹. Et si di cat ꝙ iterficere per sui coꝛpis tuitiõeꝫ nõ est culpa cõtra. qz ſm Aug. nõ sũt a peccato liberi q̃ pꝛo bijs reb⁹ quas iuiti amittere p̃nt bũana cede polluti sũt. pꝛio libꝛo de libero arbitrio. Sed vitã coꝛpis p̃nt hoies iuiti amittere . quaẽ si pꝛo illa tuẽda bũana cede pol luti sũt. a peccato liberi nõ sũt. Ter cio qz magis moꝛiẽdũ est duriſſima pa tiẽtes q̃ quedaꝫ turpia cõmittere .vt supꝛa li. 3. ca. 2. Sꝫ interficere hoiem est vnum de turpiſſimis scelerib⁹ que cõmitti possint per hoiem. quare ma gis moꝛiẽdũ est sicut min⁹ malũ q̃ ali um occidere quare videt magis malũ

Quarto. qz cuilibet in optiõe posi to ꝙ vel moꝛiet vel mechabitur. p̃eli gendũ est sicut min⁹ malũ moꝛi quam mechari. De hoc eni laudat ioseph fi lius iacob. q̃ pelegit se moꝛti expone re quã dñe sue in actu nephario cõsen tire. Geñ. 39. Sed interficere pei⁹ est quã mechari quare ⁊ peius est q̃ iter fici. Quito. qz peius est pdere ma ioꝛa bona q̃ minoꝛa. sed per interfice re perdũtur maioꝛa bona. ſ. inocentia ⁊ virt⁹ aie que sũt maxia. vt supꝛa li. j. per iterfici vero perdũtur solũ minoꝛa bona. ſ. bona coꝛpis que nõ sũt maxia sed mediocria vt habet ibidẽ. quaẽ vt pꝛius. Sꝫ oppositũ arguit pꝛimo. qz meli⁹ est eũ qui aliene vite insidiatur q̃ eũ qui suã tuetur occidi. vt Aug. ait pꝛimo li. de li. ar. quare meli⁹ est tuen ti vitãppꝛiã aliũ occidere q̃ ab inua soꝛe occidi. Scõo qz qõlibet illicituꝫ peius est quolibet licito. Sed interfici vbi hõ pot interfectiõem effugere ſim pliciter est illicitũ. peius eni est nõ cu rare de vita. q̃ non curare de fama de qua tñ scriptũ est. Curã habe de bono noie. Eccl. 41. Interficere vero de fendẽdo se est vtiqꝫ licituꝫ. qz ſm iura vim vi repellere licet. quare peius est interfici q̃ interficere. Pꝛo solutio ne qõnis pono quattuoꝛ cõpatões seu casus in quib⁹ oꝫ aliter ⁊ aliter dicere

Possũt eni cõpari iuste interficere ⁊ iuste iterfici vel iniuste iterficere ⁊ iniuste interficere ⁊ iniuste interfici . vel iniuste iterficere ⁊ iuste iterfici . vl iuste interficere. ⁊ iniuste iterfici.

In pꝛia cõpatiõe põt cõtingere ca sus talis. duo homicide sũt iuste ad su spendiũ iudicati. vni eoꝝ datur optio ꝙ aliũ suspendat ⁊ liberet. vel ꝙ su spendat ab eo. ⁊ ille ali⁹ libereꝫ. In ſa talis. qdam eques est in quadã via macerieb⁹ binc inde clausiſſima cõsti tut⁹. ex pte vna veniũt hostes ei⁹ ipm iterfecturi iuste. ex altera pte via ple na est pueris sedẽtib⁹ sic disposit ꝙ ñ est possibile eum cũ equo trãsire quin aliquos iterficiat. ⁊ sic ipe vel iniuste interficiet vel iuste interficiet pueros inocẽtes. In tercia talis. quidã iuste dãnat⁹ ad moꝛtẽ tenet in carcere . vñ nõ põt euadere nisi iterficiat icarcera riũ. sic ꝙ oꝫ eũ. vel interficere iniuste. vel interfici tuste. In quarta talis . q dã viatoꝛ incidit in man⁹ vni⁹ latronis vel pluriũ quos nõ põt euadere nisi eũ vel eos interficiat. iterficiẽdo põt eua dere. ⁊ si nõ euadat occidet iuste. Si vo pfato mõ euadat iterficiet iuste ſm leges. cõcedẽtes vnicuiqꝫ tutelã ⁊ de fensiõem coꝛpis sui. In pꝛimo casu videret võ. ꝙ pei⁹ esset iuste interficẽ q̃ iuste interfici. qz q̃uis iuste interfi cere nõ esset actus ſm se mal⁹. tñ esset in scãdalũ socij moꝛiẽtis qui pl⁹ offen deret de socio occidẽte quã de alio . ⁊ esset actus turpis ⁊ ipe fieret irregula ris. Et si religiosus vel oꝛdinat⁹ fue rit fiet tot⁹ abboꝛabilis. Sꝫ bijs nõ obstãtibus securi⁹ videret võ. ꝙ peius esset ei iuste interfici ⁊ quilibet i hoc casu securius eligeret interficere q̃ in

terfici. qz vn⁹ qſqz oz ꝑeligere cõmoda ſaluti ſue q̃z aliene qm̃ amicabilia que ſũt ad aliũ veniũt ex bijs que ſunt ad nos. vt. j. li. 9. Sz cõmodi⁹ ē vnicuiqz pccõzi bñti bonũ ꝓpoſitũ ꝓ ſalute ſua differri tps pnie ſue q̃z ſtati auferri di cẽte. Job deo. Dimitte me vt plãgam paululũ doloꝛẽ meũ. añq̃z vadã ⁊ non reuertar ad trã tenebꝛoſã ⁊c. Job. x. ca. quare expediẽti⁹ videt hoc mõ iuſte interficere q̃z iuſte iterfici. Si tamẽ boꝛꝛoꝛe illi⁹ officij. puta qz ille ſocius ſuſpẽſus ẽ ffi ei⁹ vel pr̃ vel qcũq̃z. tũ bõ nõ peccabit ſi ꝑeligat ipe ſuſpẽdi ma xime ſi poſſit cõfidere de mia dei cum pñti cõtriciõe. In ſo caſu dõ. q pei⁹ ē interficere q̃z iterfici. qz de iure nãli nẽo oz locupletari cũ aliena. ⁊ maxie boim inocẽtũ iactura. ſz iſte nõ p̃t alr locupletari lõgiturnitate vite vt ſup poſuim⁹ in caſu. quare cuz patiẽtia oz poti⁹ expectare mozte q̃z inocẽtib⁹ in ferre mozteꝫ. Et in iſto caſu logt phi. pbãs. q pei⁹ ē iuſtũ facere q̃z iniuſtuꝫ pati. qm̃ ad hoc vadit virrecte intẽtio ſua. vt ptz ex ꝝa. In icio ãt caſu dõ. p idẽ. q multo pei⁹ ē iuſte interficere ꝓ euadẽda mozte iuſta q̃z iuſte iterfici Si eni poti⁹ ē iuſtũ facere q̃z iniuſtuꝫ pati. multo foꝛti⁹ erit pei⁹ iuſtũ facere q̃z iuſtũ pati. In quarto ãt cãu dõ. q pei⁹ ē iuſte interfici. q̃z iuſte iterficere qõ ꝓbat qz iuſte iterficere nullũ malũ ē ffz ſe. niſi aliõ addẽt. Iniuſte ãt iter fici malũ. qz ē iuſtũ pati. q ē vlr malũ vt ꝓbat phi. in pria pte lectiõis. quaẽ iſtud tãq̃z vlr malũ pei⁹ eſt q̃z illud qõ ffm ſe nõ ē malũ. Nec obſtat ſi dicat q ꝑcioſa eſt in cõſpcũ dñi mozs ſcõzũ ei⁹. qz ipa mozs iuſte ſcis illata nõ ē eis bona. vt ffm ſe ſũpta. Sz ē bõa in quãtuꝫ ē ꝑelecta vite fide dimiſſa. vel quacũq̃z iuſticia derelicta. Sz hic nul la iuſticia derelingt vita ſeruata. quaẽ nõ videt q fũ cã bõ debeat velle mozi maloꝛ vita itacta. Ad pimũ g̃ꝑ pi ma pte iã dcm̃ ē q phi. logt vbi vtrũq̃z eſt iniuſtum. Et ſic cõceditur argumẽ tũ. Ad ffm vero dõ. q cõcedat conclusio vbi interficere eſſet mozta culpa. Cum vero ꝓbatur q interficere nõ poſſit eſſe ſine culpa. dicẽdũ q Auguſtin⁹ non dicit ſic interficiẽtes non eſſe liberos a peccato. ſed interrogat quõ liberi eſſe poſſunt. q. d. q raro. qz ſepe eſt inoꝛdinata volũtas in tali cõ flictu. Ad terciũ vero dicendũ q in terficere inuaſoꝛẽ ⁊ maleficũ non eſt turpe ſicut habetur per exempla mul toꝝ ſcõꝝ patrũ veteris teſtam̃ti. q ma los ſuis ꝓꝓijs manibus occiderunt. ſicut phinees. Nu. 25. Et ſamuel pri mo Reguꝫ. 15. Et Helyas. 3. Re. 18. Et dñs dicit. maleficos nõ patieris ui uere. Ad quartũ dicẽdũ. q mecha ri in nullo caſu eſt licitum qz materia mechie. puta vir ⁊ aliena vxoꝛ nũqui poteſt eſſe digna illo turpi cõmertõ. tã quã pena vel ꝓmio. Materia vero homicidij. puta homo poteſt eẽ digna ſuſpendio tanquã pena iuſta. quare ã fuit ſimile. quãuis aliqñ homicidium poſſit eſſe peius q̃z adulteriuꝫ. Ad quintũ dicendũ q in caſu in quo inter ficere eſt iuſtũ. non perditur aliqñ ami me bonum. Argumẽta in oppoſitum concedi poſſunt ſcõm intellectum pri us expoſitum. Et in hoc explicit ſententia. 5. li. ethicoꝝ.

Incipit liber sextus Le. .j.

Alia extitim⁹]. In p cedēnb⁹ libris egit de ⁊tute mozali. hic ät agit de itellectua li. De qua pzioppo nit itētū. fopſeqt ip ſum ibi[Alie ät ⁊tutes] De itellectua li ät ⁊tute ſeu de rcā rōne. pzio ppōit qz de ipa ē dō. fo qd de ipa ē dcm ibi[In oib⁹]. tercio q nō ē ſufficiēter dcm ibi[Eſt ät dicere]. quarto qd reſtat di cēdū ibi[Propt qd oz] Dicit g̃ pzio q nos pzius dicētes extitim⁹. i. dixim⁹ ſupza li. 2. qm̃ oz oportunitate ⁊tutis eligere mediū. nō ät ſupabudātiā nec defcm̃. ymo oz fugere. dixim⁹ q mediū eligēdū erat. nō qd ē mediū ſm rem. Sz mediū q ē mediū quo ad noſ. ſicut rō rcā dicit. Jō diuidam⁹ ⁊ diſtingua⁹ boc. ſ. rōem rcām. qm̃ alia ē rō ſpe culatiua. ⁊ alia rō practica ſeu actiua ⁊ alia rō artificiaſ ⁊ factiua. vt videbi tur. j. c. 3. De ſola ⁊o rōe practica itel ligit. q de rōne cōiter dcm̃ ē in diffini tione ⁊tutis. Et iō illa nō ſñ cā eſt ab aliis diuidēda. Scdo ibi[In oibus]Pzopōit vel repert id q de but⁹ mōi rōne ē dcm̃ dicēs. q vt viſuz ē ſupza li. 2. In oib⁹ dcis bitib⁹ ⁊tuosis vel circa oēs quēadmodū ē etiā in alijs factiuiſ bitib⁹ ē qdā ſignū in nā rez agibilū ⁊ fcibiliū. ad q reſpicies ⁊ attēdens ps aie rōem bñs. intēdit ⁊ auget ſup plēdo defcm̃ ſm exigētiā dicti ſigni. ⁊ iſtud ſignū ē termin⁹ determinādaruz medietatū que diuerſimode ſm diuer ſas ſonaz ⁊ tēpoz cōditiōes ⁊ circō ſtantias ſūt ſūmēde quas gdē media tates nos dicim⁹ exītes eē ſeu exiſte re qdā intermedū ſupabūdāter ⁊ de fect⁹. Dicim⁹ ät illas medietates exi ſtere ſm rcām etiā rōem. vt fuit expoſi tū ſupza li. 2. Notādū ē g̃ ſm ⁊itatē ⁊ ſm phi. rcā rō ē imediata regula ⁊tutū mozaliū. Sz illud ſignū q ē in nā rez agibiliū ⁊ appetibiliū ē regla bu ius rōnis. qm̃ ab illo ſigno ſūmit ſupza ratio ꝓpter qd oz vel ꝓpter qd nō oz etiā min⁹ intēdendo ⁊ remittēdo.

Tercio ibi[Eſt ät dicere]. Oñdit q de p̄dicta rōne nō ē ſufficiēter dictum. o. q nūc. i. mō p̄miſſo ē vel cōtingit di cere vez de rōe rcā. nihil ät ſufficiens ad ꝓpoſitū ē adhuc manifeſtū p tā di cta. Nō ipe ꝓbat per ſil'e in alijs arti b⁹ ⁊ ſtudijs circa quecūq opabilia eſt iuēta ſcia. Et ſpāliter oñdit boc p ſil'e in medicina. o. q in alijs ſtudijs idem bī. qz in oib⁹ pōt dici ſm iſtō. ſ. qm̃ nec plura q̃ oz. nec mioza. i. pautioza quā oz aliqs laborare. i. ꝓcurare nec ēt negligere. i. p̄termittere. ſed tm̃ media que nō bñt plus vel min⁹ q̃ oz ⁊ vt rō recta docet. hoc inquā ē vez. aliqs aūt bñs hoc ſolū documētū de medicina ni hil vtiq fiet amplⁱ⁹ medic⁹ vel ſciens opari quā añ. puta pzo exēplo qualia oz afferri ad coz p⁹ q febzicitat. Si qs dixerit ei. Affer ad coz p⁹ quecūq iu bet afferri rcā rō medicinaſ ⁊ illa que iubet afferri ille pfect⁹ medic⁹. q hanc medicinalē habz rōez. Hijs enī au ditis ⁊ in generali cognitis. nihil per boc ſciet in medicia per qd poſſit me dicinaſr operari. ſic etiā in mozalibus per ea que dcā ſunt de rōne rcā. null⁹ ſciet mozaliter operari. quare iſtud ſci re nl'o mō ſuffecit Quarto ibi[Pzo pter qd oz] Pzopōit qd de rcā rōe re ſtat dicēdū. d. q ꝓpter boc q oñſum ē de inſufficiētia generalis noticie. opoz tet circa aie bitus. quib⁹ aia fit bona. nō ſolū eē dictū boc qd dixim⁹ in gene rali. Sed oz eſſe determiatū i ſpāli de ⁊minando que ē rcā rō ſm diffinitiōez ⁊ quid eſt termin⁹. i. ſignū but⁹ rōnis ad q rō reſpicit ⁊ attendit.

Deuidētiā eoz que dicta ſūt de ſigno bitū ⁊ artiū. queri vtz mediū virtutis ſit illud ſi gnū ad qd reſpicit intellect⁹ cuiuſlibet artificiaſr vl' mozaſr opantis. ⁊ argui tur q ſic. pzimo. qz oīs ſciēs ſic op⁹ bñ pficit ad mediū reſpiciēs vt ſupza li. 2

ca.ſ.quare illud mediū eſt iſtud q̄ hic querim⁹. Scō q̄ boni artifices ad mediū reſpiciētes opant.vt ibidez bī quare vt p̄z⁹. Tercio q̄ ad illud reſpicit operātis intellect⁹ cui⁹ cōiectura trix eſt v̄i⁹.q̄ eāde oz rōem dicere ꝛ appetitū ꝓſeq.vt bī hic ca.3.Sz virt⁹ ē medietas quedā cōiecturatrix exñs medij vt ſupza li.2.c.ſ.quare vt p̄riuſ

Quarto.q̄ ſicut iaciētes reſpiciūt ad ſignū.ſic bñ opantes ad mediū vt pz in illa ſilitudine poſita per phm̄ di cētē·q̄ facile ē nō cōtingere ſignū.difficile aūt cōtingere. Et ꝓpter hoc ad maliciā ptinēt ſupabūdātia ꝛ defect⁹ que ſūt facilia. Et ad virtutē pertinet medietas que difficil ē vt bī ſupza li.2.c.ſ.quare virtut mediū ē illud ſignū ad q̄d ſ̄picit intellect⁹ cuiuſlibz moraliter vel artificialr operātis. Et ꝓpter hoc aliq dixerit.q̄ phi.logt hic de illo ſigno q̄d ē mediū ꝟtutis. Sz cōtrariū arguit.q̄ mediū virtut nō ē termin⁹ medietatū quas eē dixim⁹ inter mediū ſupabūdātie ꝛ d̄fect⁹.q̄ mediū nō eſt termin⁹ medij.ſz ſignuz de quo loquit hic phi.ē talis termin⁹ vt ipſe hic ait.quare virtutiſ mediū nō ē iſtud ſignū. ℙzo ſolutiōe queſtiōis p̄mitto q̄ ſignū dirrectiuū hois operātis pōt eē quadruplex.ſ.ſignū p̄cognituz ꝛ ſignū q̄ eſt ipa p̄cognitio ꝛ ſignū ingſitū.ꝛ ſignū q̄ eſt ipa ingſitio. Signum aūt p̄cognitū ē duplex.vnū eſt nāle ſimpliciter p̄cognitū.aliud pōt eē artificiale alicui vel aliq⁹ p̄cognitū. ℙzimū ſignū eſt finale bonū.ꝛ iſtud ē v̄r p̄cognitū ꝛ p̄intētū in oi operatiōe agentis per itellectū vt bī ex.2.metha. in pte de ſtatu in cauſis finalib⁹. Et ō buiuſmōi ſigno dicit phi.q̄ cognitio finalis boni ad vitā magnū bz incremētū.Et quēadmodū ſagittatores ſignū habentes magis adipiſcemur vtiq̄ q̄ oz ſupza li.j.in p̄obemio. Signuz aūt alicui vel aliq⁹ p̄cognitū ē lex vel cōſuetudo vicē legis bñs ℐſtud aūt nō ē v̄r p̄cognitū.q̄ legiſlator nō p̄cognouit legē añ legiſlatiōez.cū tñ p̄būerit p̄rudētiā legis poſitiuā vt.j.e.li.c.9.Sz iſtud ē p̄cognitū aliq⁹ qui non bñt iudicare de lege.ſz ꝟm legē ꝛ ad legē reſpiciētes iudicāt. Signū aūt q̄ eſt p̄cognitio ē p̄rincipiū p̄racticū v̄l factiuū q̄ ē vera cognitio finis vt.j.e.li.ca.6. Signū aūt inquiſitū ē virtutis mediū. p̄zo quo iueniēdo dant quanu oz documēta ſupza li.2.c. finali. Signū aūt q̄ eſt ingſitio eſt ipa renūciatō que fit in queſtiōe cōſiliarij. Eſt ei dē cōſiliū queſtio ſz nō ecōuerſo vt ſupza li.3.i parte de cōſilio. Et tale ſignū ē noticia iuētiua medij ingſiti. ℍbijs ḡ p̄miſſis dō.p̄zo q̄ ſignū ad q̄ p̄aſpicit v̄l ois operās nō ē virtutis mediū ſo q̄ ipm eſt finale bonū. ℙzimū p̄bat q̄ id nō p̄aſpicit v̄l intellect⁹ operātis q̄ eſt ei ignotuz ꝛ valde difficile ad cognoſcēdū.Sz virtutis mediū eſt cōiter ignotū ꝛ valde difficile ad cognoſcēdū vt ſupza li.2.c.3.ꝛ.c.vltimo quare virtutiſ mediū nō eſt illud ſignū ad q̄ v̄r reſpicit intellect⁹ operantis.

Scōm p̄obat p̄zo.q̄ ois operans intendēs ꝛ remittēs opera ſua vt reniāt ad mediū ad illud ſignuz reſpicit ſm ei⁹ exigētiā vniuerſa opera habēt vel plus q̄z oz vel min⁹ q̄z oz.vel tāuz q̄tū oz.Sz ſm exigētiā finis vniuerſa opera dicūt bñe pluſ.qñ.ſ.bñt vltra q̄z ſit neceſſariū ꝛ exactū ad cōſequēdū finē opez vt ſupza li.j.c.x.ꝛ.2. phiſi. vel habere min⁹ qñ.ſ.nō haberet neceſſariū ad cōſequēdū finē.vel habere tm̄ q̄tū oz.qñ.ſ. bñt oia ad finē cōſequēdū exacta.ꝛ nō plura nec pauciora tunc iuentū eſt mediū qñ nō ē addē nec minuere vt ſupza li.2.c.ſ.quare finale bonū eſt illud ſignū ad q̄ v̄r p̄aſpicit ois itellectus operās vel operatur⁹. Scō q̄ illud ē ſignū ad q̄ v̄r ſ̄picit itellect⁹ operātis a quo ſūmūt p̄rincipia opabiliū.p̄rincipia ei ſūt ſicut fozes in domo vt habet.2.methaphi. Sz p̄ria p̄rincipia operabiliū ſūmunt a fine vt.j.e.li.c.ſ.ꝛ vt bī.ij. phiſico.

quare vt ꝓius. Tercio qꝛ illud est signū ad qꝫ vłr p̄aspicit intellectꝰ operātis qꝫ vłr p̄intēdit appetitꝰ. nihil ei intendit appetitꝰ intellectiuꝰ nisi qꝫ intelligit itellectꝰ. Sed appetitꝰ vłr itēdit ꝛ p̄aspicit finē. Est eni ꝓncipiuꝫ in intētioe. quare ad ipm̄ p̄aspicit itellectꝰ. Dicēdū ꝙ ad argumta in oppositū generaliter qꝫ ꝓcedūt de signo ingsito nō de p̄cognito. de quo tū loquitur hic phi. vt visum est in corpe questiōis ꝓius.

Lectio scōa

Vime āt virtutes]. Supꝛa ꝓposuit suū intentū. hic āt exequit ipꝫ. ꝓio āt ingrit qd est rcā ratio seu virtꝰ itellectual' in genere ſo vero tradit quot sunt eiꝰ spēs ibi[. Sūt vriqꝫ quibꝰ]. tcio agit de singulis spēbus ibidem[Scia quidez igit']Ad ingrēdū vero qd ē virtus itellectualis ꝓio diuidit virtutē aie ꝛ moralē ꝛ intellectualē ꝛ ꝓo nūc moralē abijcit ꝛ intellectualē eligit ad suū ꝓposituꝫ. ſo ptē aie diuidit in ptē irrōnalē ꝛ in ptē que habet rōem. ꝛ hāc eligit ibi[Prius quidē]. tcio rōnalē subdiuidit i ptē sciētificā ꝛ ptē rōcinatiuā ibi[Et supponant']. quarto do ex hijs ingrit qd ē virtus itellectual' pficiēs ptē aie sciētificā ꝛ ptē rōcinatiuā ibi[Sūmēdū est ꝙ]Dicit ꝙ ꝓio ꝙ nos supꝛa ꝓio libꝛo sic diuisim⁹ virtutes aie ꝛ dixim⁹ has qdē esse moꝛis. i. virtutes moꝛales appetitū pficiētes. ꝛ alias dixim⁹ esse v̄tutes itellectꝰ ꝛ itellectuales ꝛ cū hoc ptrāsiuim⁹ determinātes de moralibꝰ virtutibꝰ in p̄cedētibꝰ libꝛis. De reliquis āt sꝫ de itellectualibꝰ ꝛ etiaꝫ de aīa ꝛ ptibꝰ eiꝰ. Ꝓio dicem⁹ sic dōtes vt sequit' ibi[Prius quidē igit']. Vbi diuidit ptē aie sicut supꝛa diuiserat in ꝓio libꝛo in fine. Dicit ꝙ ꝓtꝰ dcm̄ ē duas esse ptes aie. vnā. s. que ē rōem hās que est intellectꝰ. ꝛ aliā que ē qd irrōnale que ē appetitꝰ. Nūc āt intm̄ diuidēdū erit ad ꝓpositū declinādum de pte rōem hāte ſm eūdem modum ſm quē ptem aie generaliꝛ sumptā ꝓius diuisim⁹. Cūr ibi[Et supponāt'ur]Subdiuidit ptē aie rōnabilez. ꝛ ꝓio ponit diuisiōem. ſo assignat rōez diuisiōis ibi[Ad ea eni]. tercio ipōit noia mēbꝛis dicte diuisiōis ibi[Dicaꝫ autē]Dicit ꝙ qꝫ ad p̄ns supponātur eē due ptes rōez hātes. vnā quidez qua nos speculamur entia necessaria. quoꝝ ꝓncipia nō cōtingūt nec p̄nt aliter se habere quales sunt oēs veritates ꝛ res ꝛ rōnes necessarie ꝛ eterne. Alia vero ps est qua speculamur entia contingentia. ꝛ maxie illa cōtingētia que sūt in ptāte nostra. de quibꝰ solū est cōsiliū vt supꝛa li. 3. parte de cōsilio.

Scōo ibi[Ad ea eni]Assignat rōez p̄misse diuisiōis. ꝓbans mēbꝛa diuisionis ab inuicē esse distincta. vult ꝙ sic arguere. qm̄ ad illa obiecta que sūt genē distincta. ꝛ penitꝰ altera sūt de numero ꝑticularū aie. altera ꝛ altera ſꝫ genus sic. qꝫ altera particula ē apta nata ad vnū illoꝝ ꝛ altera ad alterꝫ supplē appōbēdendū. Cō apparet qꝛ ꝑticularis aie inexistit cognitio rerꝫ obiectarū ſm quādā silitudinē. ꝛ ſm quādaz ꝓꝓietatē q̄ꝫ hꝫ aia in cōpatiōe ad obiectū. Sed necessariū ꝛ cōtingēs sunt obiecta genere distincta ꝛ altera. quare particle aie apte nate ad hoc ꝛ ad illud sūt etiā genere altere ꝛ distincte

Huius rōnis ponit solā maiorē cum sua confirmatiōe que declarabit' amplius in questione. Cōsequēter ibi[Dicatur aūt]Imponit noia illis aie ꝑtibus dicens. qꝫ vna illarum ꝑtium dicatur scientificū. s. illa qua speculamur necessaria ꝛ altera pars dicat' rōcinatiuū. i. cōsiliatiuū. s. illa qua speculamur cōtingentia. Idem eni est consiliari ꝛ rōcinari. Cō ergo hec pars que dicit' rōcinatiuū sit circa contingentia. ꝓbatur. qꝛ nullus cōsiliat' de non cōtingētibus vt supꝛa li. 3. pte de cōsilio. qꝛ q cūqꝫ cōsiliatur. oꝫ ꝙ de cōtingētibꝰ cōsilietur ꝛ rōcinet'. qꝛ rōcinatiuū ē quedam vna pars determiata ptis rōnem habentꝫ ꝛ non est tota ipa cū ps rōem

ꝛ ſ

bñs generaliter sūpta sit apta nata ad oia itellectualia. rōcinatiuū aūt nō nisi ad intelligibilia cōtingentia. quare se bñt ad eam vt pars ad totum.

Ꝺ euidētiā p̄dictoꝝ queritur vtꝝ pars aie scientifica ꝛ ps rōcinatiua sint nāliter distin, cte ꝛ arguit. q̄ non. Ꝓmo qꝛ cadeꝫ potētia ꝛ parte aie cognoscim⁹ pfecta ꝛ iperfecta. Sed necessariū ꝛ cōtigēs se bñt. vt perfectū ꝛ iperfectū in genē veri. quare ambo cognoscim⁹ eadem pte aiꝫ per ꝓñs sciētificū quo cognoscim⁹ necessaria ꝛ rōcinatiuū q̄o contingētia erūt eadē pars aie. Scō qꝛ vnus se bꝫ itellect⁹ ad itelligibilia q̄ꝫ sēsus ad sensibilia. sensus āt vn⁹ ꝛ idē exñs percipit ꝛ cognoscit incoꝛruptibi lia que sunt quasi necessaria. puta solē ꝛ astra ꝛ etiā coꝛruptibilia cōtingētia quare multo foꝛti⁹ intellect⁹ vnica vis exñs cognoscit hec ꝛ illa. Tercio qꝛ intellect⁹ agens est quo est oia facere ꝛ possibilis quo est oia fieri vt habet .3. de aia. quare contra rōnem itelle, ctus possibilis ꝛ agētis esset. si alia ps anime cognosceret necessaria. ꝛ alia cognosceret cōtingentia. Quarto. qꝛ si ponam⁹ diuersas esse pticulas ꝓpt diuersitatē genēis i oib⁹. sequēt̄q alia eēt vis p q̄ꝫ videm⁹ aialia. ꝛ alia vis p q̄ꝫ videm⁹ plātas que genē sūt distincta hoc āt est incōueniēs. quare ꝛ illud ex quo sequeret. Sꝫ opposituꝫ arguit pꝛimo qꝛ quecūqꝫ differūt ƒꝫ spēm. ip sa distinguūtur nāl'r. sꝫ ƒm eustratium super passu isto. altera sūt ƒm spēm id q̄ negociatur circa necessaria. ꝛ id q̄ negociat circa cōtingētia. qual'r se bñt sciētificū ꝛ rōcinatiuū. quare nāl'r di, stinguūt. Scō qꝛ ƒm phi. ad obie cta genere altera sūt apte nate partes aie genere altere. Sꝫ necessariū ad q̄ ē apta pars sciētifica ꝛ cōtingens ad q̄ est apta nata pars rōcinatiua sūt ob iecta genere altera. quare iste partes sunt genere altere ꝛ per consequens ex natura rei distincte. Dicēduꝫ cū philosopho q̄ p̄dicte particule nāliter distinguūt nō quidē realiter tanquam due realitates vt ꝓbaui supꝛa libꝛo pꝛi mo circa finē. Sed nāliter tanquā due aptitudines naturales ƒm quas ania est apta nata cognoscere necessaria ꝛ cōtingentia ƒꝫ modū exposituū. Ꝓꝛo cui⁹ euidētia pꝛemittēda sūt duo. Ꝓꝛi mū q̄ cōtrarietas duaꝝ oppōnū sub di uersis generibus cōtentaꝝ pñt babe, re eundē modū opponēdi vel aliū ꝛ a liū. verbi gꝛa. cōtrarietates cōtente sb coloꝛe. puta albū ꝛ nigrū ꝛ sub sapo, re. puta amaꝝ ꝛ dulce. bñt eundē mo dū vtrobiq̄ eni pōt fieri trāsitus a cō, trario in cōtrariū manēte subiecto. Sꝫ par ꝛ ipar sub numero nō bñt istū mo dū qꝛ manēte eodē numero qui nūc ē par. ipossibile est fieri trāsitū a parita te in iparitatē. Dico igitur q̄ diuersi tas cōtrarietatū eundē modū oppositō nis bñtiuꝫ. exigit pluralitatē sensuum qui sunt pꝛimo appbensiui eaꝝ vt pꝛo batur. 2. de aia. Et ideo sensus tactus est duo sensus. ƒm qd̄ habet ibidē pꝛo eo q̄ appbēdit diuersas cōtrarietates pꝛio. Ulteri⁹ āt dico q̄ talis cōtra, rietatū diuersitas nō exigit pluralita, tē itellectuū vl' viriū ei⁹. Sꝫ diuersitas cōtrarietatū diuersos modos opposi, tiōis bñtium necessario exigit aliqua, lē diuersitatē viriū intellect⁹. qꝛ vis ap pꝛehēsiua ℨrietatis est aliquō mediuꝫ iter extrema ℨrietatis in vl'i vl' i parti culari vel in re vel in modo. quare vbi est diuersitas cōtrarietatū in re vel in moō in vl'i ꝛ i pticulari necesse ē q̄ sit aliqua diuersitas mediorꝝ. Scōm p̄mittēdum est q̄ potētia per diuersos actus determiabil' pōt determiari per diuersos actus vno mō vel alio. ꝛ alio mō. verbi gꝛa potētia superficiei ad reci piendū oēs coloꝛes determiat' vnifoꝛ miter per oēs coloꝛes indifferēter. qꝛ tm̄ pōt determiari p vnū q̄ꝫtū per aliū Sed potentia qua fetus pōt recipere masculinitatē ꝛ feminitatē ꝛ densitatē ꝛ raritatē non determiat' vnifoꝛmiter

qz p masculinitatē vel femitatē determinat ad semper q̄z diu erit homo. Sed per raritatē ⁊ densitatē determinat ad temp⁹ non ad semp. prima diuersitas actuū nō necessario exigit diuersitatez potētiaꝝ vel modoꝝ potētie. ſa tamē diuersitas necessario exigit diuersitatē potētiaꝝ vel viriū vel modoꝝ potētie

Hijs igit̄ p̄missis arguo sic. quecūq; vires nāl̄r appbensiue diuersaꝝ cōtrarietatū. diuersos modos opponēdi bñ tiū sūt nāl̄r distincte. potētia nāq; ē q̄d dā mediū cōtrarietatū appbensiuū ⁊ idcirco vbi sunt diuerse cōtrarietates. diuersitatē modoꝝ habentes. necesse est q̄ earum media sint distincta. Sed scientificū ⁊ rōcinatiuū sunt huiusmōi quare sunt distincte vires. Assūptū pbatur. qz scientificū appzebēdit compositionem necessariam ⁊ diuisionem necessariam inter quas non potest eē mutatio vt babetur. 9. methaphi. ratiocinatiuū āt appzebēdit cōpositiōez cōtingentē ⁊ diuisiōem contingentē. puta bibere vinū est bonū. ⁊ bibere vinū nō est bonū que sunt cōtraria contingentia inter que pōt fieri trāsmutatio qz aliq̄ est bonū. aliq̄ est non bonuz quare scientificū ⁊ rōcinatiuū sūt vires appzebensiue diuersaꝝ cōtrarietatum diuersos modos oppositiōis bñtiū.

Scōo sic. qz vires aliter ⁊ aliter persuos actus determiabiles sunt nāliter distincte. sed scientificū ⁊ rōcinatiuū sūt huiusmōi. quare vt pzius. Assūptum pz. qz scientificū semel determinatuz ꝑ semp est determiatuz. scia eni includit notitiā rei ⁊ esse rei ⁊ cālitatis sup rē ⁊ q̄m ipossibile est aliter se habere vt habetur pzio posterioꝝ. sz rōcinatiuū nō pōt ita determiari qz nūq̄ dicit de aliquo cōtingenti qō ipossibile sit ip̄z aliter se habere. quare nō est possibile q̄ potētie tā diuersis modis determiabiles sint simpl̄r vna potētia nullo naturali modo distincta. Et ꝓpter hoc dicit phi. q̄ qz cognitio existit aie ꝑz silitudinē ⁊ ꝓpzietatē ad tam diuersa genera. ipe aptitudines sūt genere altere. Dicendū ergo ad primū q̄ necessariū ⁊ contingēs non se bñt sicut pfectum ⁊ imperfectū in eodē genere qz nunquā de contingenti pōt fieri necessariū. nec vnquā ō necessario contigēs nec reducunt ad eandem causam veritatis. Et licet verum necessariū magis sit verum q̄z verū contingens. non tam̄ pzopter hoc cadunt sub eadem potentia. sicut ea que nō differunt. sicut perfectum ⁊ imperfectū. vnde istud argumentū concluderet q̄ idem sensus cognosceret albedinez ⁊ raucedinē. qz albedo est sensibile perfectius q̄z raucedo. Ad scōz dicēdū. q̄ visus nūq̄z cognoscit aliquid per se icozruptibile tanquam pzimuz obiectum. qz nullus colоz ⁊ nullus splendoz est per se icozruptibilis. qz si aliqua cozpoza seruent semper colozem suum. colоz tam̄ ꝑm se ⁊ ꝑm naturaz pzopziam est cozruptibil̄. quare nullum fuit simile cum necessario ⁊ contingenti. cum pars scientifica per se cognoscat necessarium ⁊ pars rōcinatiua contingens vt contingens. visus vero nihil pcipit de cozruptibilitate vel incozruptibilitate.

Ad terciuz dicēdum. q̄ intellectus possibilis potest habere in se pluēs vires ꝑm q̄ diuersimode est determiabil̄ per diuersas cognitiones. ⁊ ꝑm q̄ est pceptiuus diuersarum cōtrarietatū diuersos modos oppositiōis habentiuz

Ad quartū dicendū. q̄ esset rōe indignū. qz nec aial nec planta sunt per se obiecta visus vel alterius sensus. vt pbatur. 3. de aia. De obiectis aūt per accidēs nō logt̄ phi. sicut ⁊ de bijs que sūt per accidēs. nihil cure est arti vt supza li. ſ. c. fi.

Lectio tercia.

Ummēdum ergo] Supza premisit diuisionem de parte ⁊ virtute intellectuali. Hic autem inquirit quid est virtus intellectualis. Primo autē ea que inquirenda sūt ꝓpōit. ſo inquirit ibi. Tria āt]

Dicit g̃ ꝓ̄o q̄ sūmendū ē. qd ē optimꝰ bitus vtriusq; ptis p̄fate. s. sciētifici ⁊ rōcinatiui qz vtriusq; ꝫ nihil est aliud q̄z vtriusq; optimꝰ bitꝰ. virtꝰ aūt vtriusq; ymo cuiuslibet potētie ē optia dispō ad opus ꝑpriū istiꝰ ⁊ illius ⁊ iō p̄rius ingrēdū erit qd ē opꝰ finale vtriusq; pticule. ⁊ ꝯr qd est ꝫtus vtriusq;

Cōr ibi[Tria aūt] Ingrit p̄dcā. Primo aūt ingrit qd est vtriusq; opꝰ. ⁊ fo que vtriusq; ꝫtus ibi[. Scōm quos g̃] Ingsiturꝰ aūt qd ē opus vtriusq; partis aie rōnez bītis. p̄rio ingrit principia operū. fo ipa opera ibi[Est aūt q̄ i mēte]. tcio quale p̄cipiū est homo suorū opez ibi[Propter qō vel appetitus] quarto cōcludit generaliter quid est vtriusq; ptis aie opꝰ ibi[Utrarūq;] Dicit g̃ p̄rio q̄ i aia sūt ta que videt esse dñatiua sup actū. i. sup p̄xim̄ ⁊ super veritatē. s. sensus ⁊ itellectꝰ ⁊ appetitꝰ. tū q̄z sensus videat esse p̄ncipiū veritatis. qz nō decipit circa p̄mū obiectū. vt hr. 2. d aia. Certū est q̄ nō est p̄ncipiū alicuiꝰ actꝰ seu p̄xis vt hic sūmit qō apparet qz bestie sensum qdē bnt sicut nos ⁊ in hoc cōicāt Sz nullū actū nobiscū cōicāt. quare sicut sensus nō ē p̄ncipiū p̄xis in bestijs. sic nec erit etꝰ p̄cipiū in nobis.

Est enī sciēdū q̄ actꝰ p̄o quo hr in greco p̄xis sūmit hic ꝑ actu hūano qui ē in bois ptāte ad hoc q̄ fiat vl nō fiat ⁊ ad hoc q̄ taliter ⁊ aliter fiat. bestie vero nō bnt in sua libera ptāte vt operētur vel nō operent nec vt taliter vel aliter operētur. Sed ipetꝰ passio nū appetitꝰ sensitiui ducit eas absq; omni alia arbitrij ptāte. Et idcirco dicit nō cōicare actū. ⁊ per ꝫns constat q̄ sensus in nobis nō est p̄ncipiū alicuiꝰ libere opatiōis que dicit p̄xis.

Sciēdū g̃ fo q̄ phi. itēdit hūc abijcē sensū a suo ꝓposito nō tū appetitū qui cōcurrit cū intellectu in operatiōibus libere factis vel elicitis. sicut videbit in ꝓma parte. qz per eū distinguitur mēs p̄ctica a mēte speculatiꝫ. Cōr ibi[Est aūt q̄ in mēte] Ingrit opa p̄riū aie. ⁊ p̄rio inquirit ⁊ docet opꝰ mētis p̄ctice. fo opus mentis speculatiue ibi[Speculatiue]. tcio opꝰ factiue ibi[Mēs aūt ipa]. Est aūt sciendum circa p̄mum. q̄ phi. intēdit ondere ⁊ docere q̄ finale opꝰ mentis p̄ctice ē illa vitas seu illa vera notitia. que necessario requirit ad hoc q̄ electio appetitꝰ sit studiosa ⁊ bona. Ad euidētiā buiꝰ aūt p̄mittit tria ꝓsupposita. fo infert ex illis tria correlaria. ⁊ tcio infert suū ꝓpositū. Primum ꝓsupposituꝫ est. q̄ in appetitu ꝓsecutio apparētis boni ⁊ fuga apparētis mali sic se bnt sicut in mente seu in itellectu se habēt vt affirmatio ⁊ negatio. Scōm est q̄ moralis virtus ē bitus electiuꝰ ⁊ ꝓsecutiuꝰ apparētis boni ⁊ fugitiuꝰ apparentis mali vt dictū est supra li. 2. in d scriptiōe virtutis moralis. Tertiuꝫ ē. q̄ electio ē appetitꝰ cōsiliatiuꝰ vt supra li. 3. vbi dictū est q̄ electio est volūtariū p̄cōsiliatum. Ex bijs ergo infert tria correlaria ibi[. Sz p̄opt̄ hoc] Primū est q̄ si electio fuerit studiosa oz necessario q̄ rō consilij su vera. Qō aūt istō sequat apparet. qz si ratio cōsilij nō eēt vera. tūc ipa diceret esse appetēdū qō nō est appetendū ⁊ electio appeteret qō nō eēt appetēdū. ⁊ sic nō eēt studiosa. vel rō diceret eē fugiēdū qō nō ē fugiēdū ⁊ appetitꝰ fugeret qō nō ē fugiēdū. quare nō eēt studiosa. boc igit correlariuꝫ sequit ex boc q̄ electio est appetitꝰ cōsiliatiuꝰ ⁊ volūtariū p̄cōsiliatū. Scōm correlariū ē q̄ etiā oz q̄ appetitꝰ finis sit rectus ad hoc q̄ electio sit studiosa. qz ꝑpter malū finē assequēdū nihil studiose possum eligere. Terciū ē. q̄ oz q̄ eadez apparentia bona mens dicat esse appetenda ⁊ prosequenda. ⁊ illa eadez appetitus p̄sequatur ⁊ appetat ad hoc q̄ sit electio studiosa. ymo etiam ad hoc q̄ electio sit bona vel mala. quod patet quia si appetitus illud appeteret. ⁊ ratio consilij aliud diceret

tūc nulla eēt electio qz nō ē volūtariū p̄cōsiliatū nec appetit⁹ cōsiliatiu⁹. sed eēt sicut cōcupia varia incōtinētis que nō ē electio nec sequit cōsiliū. ymo aduersat vtriq;. vt supza i fine primi ⁊ i li. 7. c. 3. quaē necesse ē appetitū appetē ea que dictat cōsiliū ad hoc ꝙ sit electio qualiscūq;. Ex bijs igit habet phi. ꝙ aliqua veritas rōnis seu aliqua rō vera est necessario regsita ad hoc ꝙ sit electio studiosa. quare concludit ꝙ hec rō vera est mēs ⁊ veritas practica. ⁊ talis veritas seu talis rō vera est finale op⁹ mētis practice. vt etiā in sequētib⁹ amplius oñdet. Cōsequenter ibi [Speculatie āt] Docet qd est opus mentis speculatiue. Et prio facit hoc Scdo cōpat istud op⁹ ad opus mētis practice ibi [Practici āt] Dicit ḡ primo ꝙ bñ operari ⁊ male operari mē ꝺ speculatiue que nihil intēdit ē verū ⁊ falsū. qz bñ operari ei⁹ ē iudicare vere ⁊ male operari ē iudicaē false. hoc āt apparet. qz vl̄r finale op⁹ vniuscuiusq; itellect⁹ē hic. s. iudicare ⁊ appbēdere rex;. quare maxie erit op⁹ isti⁹ mentis speculatiue. que nihil intēdit p̄ter noticiā veritatis. Cōsequēter ibi [Practici āt]. Cōparat op⁹ mētis speculatiue ad op⁹ mētis practice. d. ꝙ practici itellect⁹ finale op⁹ ē vitas vt supza dcm̄ est. ⁊ in hoc cōuenit cū speculatiō sed differt. qz nō quecūq; veritas est finis itellect⁹ practici sz illa determiata veritas que cōformit ⁊ cōfesse se habz appetitui rcō. Ex p̄missis āt infert duo corelaria. primū ibi [Act⁹ quidē igit]. Scm ibi [Propter qō] Dicit ergo primo ꝙ ex p̄missis sequit ꝙ principiū efficiēs illi⁹ act⁹ seu actionis q vl̄ que dicitur praxis ē ipa electio. put electō sūmit ꝑ libera determiatiōe ipi⁹ volūtatis ⁊ appetit⁹ nāl̄r ideterminati. ad hoc ⁊ ad illud nō est tñ ei⁹ finalis principiū. ꝙ dicit principiū cui⁹ gra. i. finaliter cā. principiū āt electiōis. i. pfecte determinatiōis ē ipe appetit⁹ ⁊ illa rō que dicit rōcinari gra alicuius finis appetibilis assequēdi. Et iō nota ꝙ potētia rōnalis que valet ad opposita vt dicit 9. metbaphi. nō est intellect⁹ sol⁹ nec appetit⁹ solus. Sz est illa potētia que hic dicit electiōis principiū cōstitutuz ex appetitu ⁊ ex appetitiuo intellectu

Item nota ꝙ ideo sequit istud corelariū ex p̄missis. qz potētia indeterminata valēt ad opposita nō pōt exire in actū. nisi determiet per pberesim. vt habet in. 9. metbaphi. quare actus ⁊ operatō finalis talis potētie principiat a potētia mediāte determiatiōe. determiatio vero non principiat nisi ab ipa potētia que determiat aliaſ nō eēt libera. nec sue opatiōis dña. Cui⁹ oppositū probat. supza li. 3. c. 3. Sz itellect⁹ practic⁹ cū appetitu sūt vna potētia rōnal̄ ⁊ ei⁹ determiatō ē elcō post q̄z electio ē appetit⁹ ꝓsiliatiu⁹ vt visū ē quare seqt ꝙ electio sit principiū opatiōis sequētis ⁊ electiōis principium sit practica rō cum appetitu. Scōz corelariū infert ibi [Propter qō. d.] ꝙ ꝓpter id qō dcm̄ ē de pricipio electiōis sequit ꝙ electio nō est nec p̄t eē sine itellectu simplici appzebēdente. nec sñ mēte cōponēte ⁊ diuidēte ⁊ etiam rōcināte. Nec etiā sñ bitu vl̄ dispositiōe mozali. oz etiā p̄supponi appetitu finis in oi electiōe quidē appetit⁹ dicit hic aliqs mozal̄ bitus seu dispō Cō quidē corelariū cōfirmat qz nulla actio bona nec cōtrariū actiōis bōe scz actio mala pōt esse sñ intellectu ⁊ sine mēte ⁊ sñ moze. i. sñ aliquo mozali appetitu ipius finis. hec enim oia vt p̄missum est. p̄supponūt electioni bone vel male. quare ⁊ simpliciter p̄supponunt cuilibet electioni. Cōsequenter ibi [Mens aūt ipa fm̄] Ingrit finale op⁹ mētis factiue. premittit tñ vnū verbum de mente speculatiua ⁊ alterū de mente practica. d. ꝙ mens ipa fm̄ se sumpta ⁊ ab appetitu prescisa quadrupliciter sūmit mēs speculatiua nihil mouet ⁊ nihil p̄cipiat ex. qz vt dr. 3. de aia nihil dicit de imitabili vl̄ fugiēdo

quare nihil mouet ad imitādū seu ꝑse quēdū nec ad fugiēdū. ſz illa mēs que rōcinat gr̄a bu⁹ finis quē desideāt ap petitꝰ. illa inquā mouet ad ꝑsequēdū ⁊ fugiēdū. que etiā dicit mēs practica. Hijs ār ꝑmissis docet opꝰ mētis factiue ibi. Hoc enim ⁊ factiue. Intendēs dicere q̄ opꝰ ei⁹ ē famulari practice mēti. Dicit enī q̄ hec. ſ. mēs practica p̄cipat mēti factiue. ⁊ p ꝓñs factiua famulat mēti practice. ⁊ hoc est ei⁹ opꝰ ⁊ finis imediatꝰ. Ad̄ sic itēdit ꝑbare. qz sicut se hūt factio ⁊ actio in ordine finiū sic se hūt factiua ⁊ actiua seu practica i ordie mouētiū. Sz factō ē ꝓpt̄ actiōez tāq̄ ꝓpt̄ finē. actio ār ñ necessario ē ꝓpter altez̄ qz p̄t eē finis quē p̄io desiderat appetitꝰ. quare in ordie mouētiū actiua seu practica. mouebit factiuā ⁊ p̄cipabit ei. Hui⁹ rōis ōclarat miozē. d. q̄ ois faciēs operat ⁊ facit opa sua gr̄a hui⁹ finis ſz qd puta edificāſ edificat gr̄a opozt̄une habitationis dom⁹ edificate sed nō facit hoc ꝓpter finē simp̄r q ē finale bonū toci⁹ hūane vite quē intēdit practica. Sz ois faciēs facit qdē opa sua ad aliqd ptickaē bonū hois. ⁊ oē fcm̄ fit gr̄a alicui⁹ alteri⁹ bōi ⁊ nūq̄ ꝓpt̄ se. ſz alr ē de acto. qm̄ actū nō sp ē ꝓpt̄ alteruz ſz ipamet actio ē finis su⁹. Cui⁹ qdē finis ē desiderū appetit⁹. appetit⁹ enī p̄io appetit vltimū hois finē q ē bene ⁊ vtuose ac feliciter opari. Et sic habem⁹ qd ē opꝰ finale mētis speculatie ⁊ qd practice. ⁊ qd sciue. Speculatie qdē vitas de appetibili nihil. d. Practice vo vitas appetitui reō cōfesse se hūs. Factiue vo vitas mēti practice sō seruiēs. Cūr ibi. Propt̄ qō vel Bocet quale p̄cipiū ē hō suoz̄ opez̄. Et p̄io facit hoc. Ho ār oñdit qualꝰ est modꝰ suoz̄ opez̄ ibi. Nō ē ār eligibile. Oñdit p̄io q ē hō p̄incipiū nō nāle ſz libez̄ suoz̄ opez̄. Dicit g̃ q ꝓpt̄ id qō dcm̄ ē seqꝰ q electio ē vel itellectꝰ appetitiuꝰ. i. itellectio appetitiua. vel appetitꝰ itellectiuꝰ. i. volutio itellectiua que. ſ. segnit rōcinatiuū ⁊ notitiā itellectꝰ. vñ hō ē tale p̄incipiū. quale ē id p̄incipiuz q̄ sua opa p̄incipiat p electiōem ⁊ appetitū libez̄ q̄ ē appetꝰ itellectiuꝰ. electio enī ē actus volūtatis ⁊ appetitꝰ. dī tñ bñe eē itellectiuz. qz ē desiderū rei vt per intellectū apt̄e se ⁊ i tali p̄cipio cōsistit libertas hominis ⁊ ptās ꝑm quā dicit dñs suoz̄ operū. Scdo ibi. Nō ē ār. Oñdit q modꝰ hūanoz̄ opez̄ que sūt eligibilia ē modꝰ futuroz̄ cōtingētiū. Dicit g̃ q nullū factū quidē de ptertio est eligibile nec per ꝓñs ē per hoiem opabile. puta nullꝰ nūc eligit fuisse captā ylion .i. troiā que diu ē per grecos de ytalia capta fuit nec aliqs cōsiliaſ de fcō. nec per ꝓñs aliqs opaſ fcā. Sz qcūq̄ cōsiliaſ. cōsiliaſ vtiq̄ de futuro cōtingēti. ⁊ qcūq̄ vult operari operaſ futura non dū facta qz factū nō cōtigit nō fieri. i. nō fcm̄ vel fuisse. ꝓpt̄ qō ille agathon rcē dicit. d. q̄ de hoc solo p̄uaſ q̄ ē facere ea que vtiq̄ iā facta sūt eē igcita ⁊ ineffecta. sic q̄ nō fuerit fcā. vñ igit oia per hoiez operabilia sūt futura cōtingētia. Cūr ibi. Utrarūq̄ vtiq̄

Cōcludit ex p̄missis qd ē singularū rōnabiliū partiū aie opꝰ finale. d. q̄ sequitur vtiq̄ q̄ apud vtrāq̄ pticulaz̄ dic sez̄ speculatiue practice ⁊ sciue ē veritas. i. ꝑa noticia vitatis. qō pz ex p̄cedēnb⁹. Cūr ibi. Scōz quos igit. Infert etiā de p̄missis que sit ꝑt⁹ pdcārum partiū. d. q̄ illi hit⁹ ſz quos vnaquēq̄ pticula maxie dicit vez̄ sūt eaz̄ vtutes Et nō addit q̄ igit rursus icipiētes ab isto p̄icipio q̄ est vez̄ dicere. dicamus de ipis vtutib⁹ particulariū rōnaliū aie

Est ār sciēduz q̄ ois dispō perfecti subiecti ad optimū opꝰ ei⁹ ē vt⁹. vt hi 7. phi. Sz hit⁹ ſz quē aia maxie verū dicit. ē dispō partꝭ aie perfcē ⁊ bituate per eam. ⁊ est ad optimū opus eius q̄ est verum dicere. quare talis hitus est vtus illius partis anime. Et i hac ratiōe fūdaſ hic intentio philosophi.

Ꝺ euidẽtiã ꝓdictoꝝ inquirẽda ſũt quattuoꝝ. Ꝑrimo qd ẽ ſpeculatõ diffinitiue. ſo quid ꝓaxis. ſcio vtꝫ mẽs ſpeckatiua ꝛ ꝓactica ꝛ factiua nãliter diſtinguãt. quarto. vtꝫ mẽs ꝓactica ꝓincipet menti ſpeckatiue ſicut ꝛ mẽti factiue.

Ꝺ ꝓio ꝺr ꝙ ſpeculatio ẽ opatio intellect⁹ ad nullã opatõnẽ ex̃ gen⁹ cognitiõis tãquã ad finẽ nãliter ordinata. Cõtra quã deſcriptiõez arguit. primo qz ſpeculatio nãl'r ordiat ad aiam ſpeculãtẽ tanquã ad finẽ. Ꝺẽ qppe amabile amore cõcupie ordinat ad aliqd amabile amore aicicie. ſpeculatio ãt amari ñ ꝑt amore aicitie. cũ nõ poſſit readamare vt. j. li. 8. circa ꝓciꝑiũ. quare amat ꝓpter aiaz que nõ ẽ in genere cõgnitionis. ꝛ ꝑ ꝓñs ordinat ad ipam vt ad finẽ. Scõo. qz vna ſpeculatio põt ordinari ad aliã ſicut ad finẽ vt ꝓz in in gſitiõe ſpeculatiua que ordiat ad inuẽtiõez. Tercio qz ſpeculatio nãl' phi. ordinat ad opatiões nãe. puta ad generatiõem ꝛ corꝛuptiõem. vt in li. de generatiõe ꝛ corꝛuptõe. Quarto. qz ſpeculatiões multoꝝ ordinãt ad lucꝫ ꝛ lucꝫ ad aliqd. Et per ꝓñs ad aliqd ꝙ erit ex̃ gen⁹ cognitiõis. quare deſcriptõ ñ ẽ ſufficiẽs. Sz oppoitũ arguit qz illa opatõ que ẽ ſolũ ꝓpt ꝑfectẽ ꝛ ꝓpter ſcire nõ nãl'r ordinat ad aliquã opatõnẽ ex̃ gen⁹ cognitiõis tãq̃ ad finẽ. Sz ſpeculatio eſt ſolũ ꝓpt ꝑfectẽ ꝛ ꝓpter ſcire. vt habet ꝓio methaphi. in ꝓbemio. ꝛ ſo li. circa ꝓciꝑiũ quare ſpeculatio nõ nãliter ordinat ad aliquaz opatiõem ex̃ gen⁹ cognitiõis tanquaz ad finẽ. Ꝺicẽdũ ꝙ ꝙ deſcriptio bona ẽ. qꝺ ꝓbat. ſupponẽdo ꝓio ꝙ ſpeckatio ſit opatio. qz hic ſũmit vt Act⁹. 2. vt diuiſus ꝑ ꝓimũ actũ que ẽ bit⁹ vt ꝺ clarat 2. de aia. ſo ꝙ eſt opatio intellect⁹. qz hic ſũmit ꝓpt habitã noticiaz de mẽte ſpeculatiua. cui⁹ ſuppõit ẽ op⁹ ſm phi. in paſſu iſto. Ꝺijs ꝙ ꝑſuppoſitis arguit ſic ꝓio ad quẽcũq finem ordinat nãliter ſpeculatio ad eundez nãl'r ordiat ſcia ſpeculatiua qz opatõ ẽ finis ipi⁹ bit⁹. vñ nõ i hitu ſz in opatiõe ꝛ viu cõſiſtit felicitas vt ſupra li. j. Sz ſcia ſpeckatiua ad nullã opatiõez ex̃ gen⁹ cognitõis tãq̃ ad finẽ nãliter ordiat vt ꝓbat in ꝓheio methaphi. tali rõne. qz ſi ordiaret ad hui⁹mõi opationẽ hoc eẽt vel ꝓpt bonũ honeſtũ in moꝛib⁹. vel ꝓpter bonũ vtile. vel ꝓpt bonũ ꝺlectabile. ſz nõ ꝓpt aliqꝺ iſtoꝝ qz ad illa tria erãt artes ꝛ ſcie ſufficientes iuente añq̃ ſcia ſpeculatiua ceſſet iqri. quare ſpeculatio nõ ordiat nãl'r ad aliquã talẽ opatiõez tanq̃ ad finẽ. Scõo qz mẽs ſpeculatiua itẽdit oñ nãlẽ finẽ ſue opatiõis ꝛ mouet ad ipm. ſz mẽs ſpeculatiua nullã opatõez ex̃ gen⁹ cognitiõis itẽdit. nec ad ipaz mouet vt hr in textu. quare nll'a opatõ ex̃ gen⁹ cognitiõis ẽ nãlis finis ipius ſpeculatiõis. Ad argumẽta in oppoſitũ ꝺico general'r. ꝙ nulla ꝑticula i ꝑmiſſa deſcriptiõe poſita ẽ cõuertibil cũ ſpeculatiõe deſcripta. Sz oẽs ſimil ſũpte cõſtituũt vnã deſcriptiõem ei ꝓpriã ꝑ q̃ circũloqmur nullã ipi⁹ ſpeculatiõis. Ꝺia igit arguẽta accipiendo ꝑtẽ vnã ꝑmittũt aliquã aliã. Ꝓrimũ enim ꝑmittit operatiõem qm̃ aia nõ ẽ operatio ſz act⁹ ꝓim⁹ vt ꝺicit .2. de aia. Scõz ꝺo ꝑmittit ex̃ gen⁹ cognitiõis. qz nll'a ſpeculatio ẽ operatio ex̃ gen⁹ cognitiõis. Terciũ ãt ꝑmittit tanq̃ ad finẽ. qz ſpeckatio nãlis phie nõ ordiat ad opatõez nãlẽ tãq̃ ad finẽ ſz tãq̃ ad obiectũ. Quartũ ꝺo ꝑmittit nãl'r ordiari. qz ſpeculatio nãl'r ñ ordiat ad lucꝫ pecuiaꝫ. ymo potiꝰ ad oppoitũ vt appaẽt. j li.. e. c. fi. i illo corꝛelario ꝓpt qꝺ anaxagoraſ ꝛ tales

Ꝺ ꝺo ꝺicit ꝙ ꝓaxis ẽ ſm electiõem hois opatio. Cõtraq̃ arguit ꝓimo. qz volũtaſ que eſt appetit⁹ finalis boni. vt tercio hui⁹ca. fi. nõ eſt operatio ſz hois electiõez qz volũtas eẽ ꝑt ipoſſibiliũ. Electio ãt nõ vt eo. li. c. ſ. Sz volũtas videt eſſe

praxis. Est enī operatio ꝟtutis vł vicij qz ꝛ bona cū virtute ꝛ mala cuz vicio vt habet ibidē. quare nō ois praxis ē fm bois electiōem. Scō qz itētio ñ ē fm electiōem cū sit appetit⁹ finis aſ sequēdi. electio āt nō ē de finib⁹ vt .3. li. c. 5. Sz intētio ē praxis. ꝟt⁹ enī intē tiōem facit rectā. vt. j. eo. 6. etbi. c. 16. quare nō ois praxis ē fm electiōem.

Tercio qm̄ electio nō ē fm electio nē. nō ei est electiōis electio. sicut nec actiōis est actio. ꝓcederet enī in ifini tū vt. 5. pbi. sz electio ē praxis. ꝟt⁹ enī electiōem facit rectā. j. eo. 6. etbi. c. 16 quare nō ois praxis est fm electiōem

Quarto qz icōtinētis operatio non ē fm electiōez. sed ꝫ vt. j. etbi. in fi. ꝛ li. 3. c. 2. ꝛ. j. li. 7. in pl̄ibus locis. Sed talis operatio ē praxis cū sit mala ꝛ fugiēda circa mozes. vt. 7. etbi. ca. j. quare vt ꝓius. Quīto qz nulla ope ratio angeli ē fm electiōem bois. pōt tñ eē praxis. sicut ꝛ opatio bois. quaē non ois praxis ē fm electiōez homis

Sexto. qz operatio itellect⁹ nr̄i nō ē praxis. ymo qdā doctoz in descriptio ne praxis. pōit ꝙ ē opatio alteri⁹ po tentie q̄z itellect⁹ ꝓbans hoc. qz sisten do in actib⁹ intellect⁹ nulla ē extensio ad praxim. quāuis sit extēsio vni⁹ cōsi deratiōis ad aliā. sicut principioꝝ ad cōclusiōem. hec tñ extēsio nō ē ad pra xem aliquaz. alias logica esset ꝟissime practica. Sz operatō itellect⁹ bois p̄t eē fm bois electiōem cui dñat homo. quare nō ois operatio cui dñat homo ē praxis. Septio. qz cōsideratō pra ctica nō ē praxis. talis enī cōsideratio extendit ad dirrectiōem praxis. itelle ct⁹ enī tali extētiōe fit practicus vt bī 3. de aia. cōstat āt ꝙ nō extendit ad se ipm quare nō ē praxis. sz ipa ē i bois ptāte. quare non ois operatio que est in bois ptāte est praxis. Octauo. qz speculatio nō est praxis alias scia speculatiua eēt practica per locū a cō iugatis. sz speculatio est in bois ptā te. quare vt ꝓius. Nono. qz factio nō est praxis. factio enī nō est actio. vt 6. etbi. c. de arte. vbi dicit Eustratius. actio. i. praxis. sed factio ē in bois ptā te. quare vt ꝓi⁹. Decimo. qz nulla operatio bois cōicata bestijs ē praxis vt. 6. etbi. c. 2. ꝛ vt dictuz ē supra. sed multe tales operatiōes sūt in bois po testate puta cātare ambulare. comedē ꝛ bibere. quare nō oēs operationes que sūt fm bois electiōem sūt praxis.

Sed in oppositū ē auctozitas eu stratij supra li. j. in principio qui sic de scribit praxē. Dicēdū ergo cū eo ꝙ praxis ē fm electiōem bois operatio .i. operatio būana que ē in bois ptāte cui. s. dñat homo. Dis enī talis opera tio est praxis. ꝛ ois praxis ē talis ope ratio. talis āt est ois operatio volūta tis elicita vel impata. Hoc āt ꝓbat quadrupl̄r. Prio qz ille act⁹ cui dñat itellect⁹ ꝛ appetit⁹ qui ē nobis ꝓpr⁹ quē bestie nō cōicāt ē vł̄r ꝛ cōuertitur praxis. vt ꝓbat. 6. etbi. c. 3. qz itelle ct⁹ q circa talē attēdit ea que appeti t⁹ oz ꝑseq vel fugē ē mēs ꝛ vitas pra ctica. vt ibidē subdiuidit. Sz ille tal act⁹ ē fz electiōez bois cui dñat bō. qz vt ibidē bī. tale principiū ē bō suaz o pēationū. quale principiū ē appetit⁹ itellectiu⁹. bō tñ tāq̄z ꝙ appetit⁹ bo tā q̄z quo. quare tal opatio ē vł̄r ꝛ cōuer tibil̄r praxis. Scō. qz ois opatio ꝟtut vł̄ vicij ē praxis. ꝛ ois praxis est tal opatio. qō ꝑz. qz ita dicit eustrat⁹ ꝛ qz ois opatio de qua agit scia pra ctica est praxis. ꝛ de oi praxi agit scia practica. agit āt de ꝟtutū oiz ꝛ viciꝝ opatiōib⁹ ꝛ de ill̄ sol̄. quare hee oēs ꝛ sole sūt praxes. Sz oēs ꝛ sole opatio nes que sūt fm bois ptātē ꝛ qb⁹ dñat bō sūt opatiōes ꝟtutū l̄ viciꝝ. vt ꝓbat 3. etbi. c. 8. ꝛ ex hoc ꝓbat ꝙ nos sum⁹ dñi ei⁹ qd ē nos fieri bonos vel malos quaē vt ꝓi⁹. .3. qz ois ꝛ sola opatio ad quā extēdit prudētia ē praxis. qō ꝑz. qz prudētia ē bit⁹ opatiu⁹ ꝛ practi e⁹ circa oia būana bōa ꝛ mala. de ꝙbus ē cōsiliū. vt. 6. etbi. ca. 8. constat aūt ꝙ

prudētia sit bitus marie practic⁹. sed prudētia extēdit ad oēs ꝛ solas illas operatiōes que sūt in ptāte nr̄a vt habet ibidē. quare ille oēs ꝛ sole sūt prax̄e. Quarto q̄ ois opatio ꝛ sola a lege impabil̄ ē praxis. q̄ō p̄z. q̄ ois ꝛ sola talis opatio ē iusta. leges ei dicūt de oibus vt. ſ. etbi. c. 2. ꝛ fm oēm vtutē viuere p̄cipit lex ꝛ fm oē vitiū phibet vt eo. li. c. ſ. Sz ois ꝛ sola operatō cui dñat bō ē a lege iperabil̄. lex enī nec punit nec p̄miat ea que nō sūt i potestate nr̄a. vt. 3. etbi. c. 8. quaē vt p̄z⁹

Dicēdū g̃ ad p̄imū q̄ electio pōt sūmi tripl̄r. Uno mō ꝓpr̄ie vt ē volūtariū p̄cōsiliatū. de bijs que sūt ad finez intētū ꝛ que in ptāte nr̄a sūt vt describit̄. 3. etbi. c. ſ. Alio mō large vt est duoꝝ ꝓpositoꝝ alterius p̄optatio sive illa sint possibilia sive ipossibilia. sive sint duo fines sive duo ad finē. sive qui dē ipossibilia sint. vt ꝓpositū vni boi i mortalitate corpis. ꝛ ipccābilitate aie p̄t vtiq; altez alteri p̄optaē. ꝛ hoc mō p̄eligere. Si vo sint duo fines possibiles. pura mūdana felicitas vel eterna vel voluptas carnis ꝛ excellētia bonoris pōt vtiq; p̄stituere hoc vel illud ꝓ fine. ꝛ altez alteri p̄optare ꝛ hoc mō eligere. Sil̄r etiā de duob⁹ ordinabili b⁹ ad finē ꝛ sic describit̄ electio ab eustratio sup p̄rio etbicoꝝ. Tercio mō pōt sūmi electio generalissime vt est libera ptātis p̄r⁹ ideterminate. determinatō sive ptās illa sit ideteriata ad diuersa obiecta appetibilia. puta ad dormire ꝛ vigilaē. sive ad oppositos act⁹ circa idē obiectū. puta ad odire ꝛ amaē sive ad exercere ꝛ nō exercere actum puta ad appetere ꝛ nō appetere. velle ꝛ nō velle. Et hoc mō aristotelesvtitur noie electiōis ꝓ quocūq; libero appetitu. vñ dicit felicitatē ꝓpter se eligibilē. j. etbi. c. 8. cōstat āt q̄ nō ē eligibil̄ p̄rio electiōis mō. cū felicitas sit finis vltim⁹. illa tñ electio p̄imi mōt nō ē de fine vt dictū ē. Nec oz q̄ sit eligibil̄. fo electiōis mō. q̄ pōt eligi ꝛ ap peti dato q̄ nulli finī alteri cōparetur Est igit̄ eligibil̄. q̄ libē appetibilis. Nūc g̃ dō. q̄ volūtas ē fm bois electō nē. tcio vl̄ fo mō acceptā. Et sic general̄r sūmit̄ electō per eustratiū i p̄mis ꝓ p̄raxis descriptiōe. cōcedo igit̄ volūtatē eē p̄raxē ꝛ eē opatiōez fz bois electiōem. Ad fm āt dō sil̄r. q̄ intentio ē fm bois electiōem general̄r sumptā ꝓut ē vel de fimb⁹ vel de bijs que sūt ad finē. Ad. 3. āt dō. q̄ electō p̄rio mo mō accepta ē operatio fz electōez tcio mō acceptā. ꝛ sic general̄r. q̄ volūtas ē ideterminata. nō solū ad eligendū hoc vel illō. sz etiā ad eligēdū vl̄ ñ eligēduz. Et tō cū eligit determiat ad eligē cōcedo igit̄ q̄ ē praxis. Ad. 4. vo dō. q̄ incōtinētis operatio p̄t eē cōtra electiōez p̄rio mō sūptā. non tñ ꝫ electiōem. tercio mō sūptam. operatio igitur incontinentis non est secūdum electionez p̄rimo mō sūptā sz ē fm electiōem alio mō sūptā. vñ phi. dicit q̄ incōtinētes eligūt ꝓ eis que videt̄ sibi ipīs bōa eē ōlectabilia nociua. 9. etbi. ca. ſ. i. ipī ꝓoptāt ꝛ p̄ferūt delectabilia eis nociua ill̄ reb⁹ ꝛ operatiōibus que videt̄ etiā ipīs fm rōez eē bōa vtilia ꝛ honesta. vnde hoc mō pōt dici q̄ incōtinēs operat̄ eligēs. ꝛ alio mō q̄ ñ operat̄ eligēs vt. 3. etbi. c. ſ. Ad. ſ. āt dō. q̄ hic termin⁹ bō aliqñ sūmitur ꝓ aiali rōnali mortali tm̄ fm ei⁹ cōem vsuz. aliqñ tñ sūmit̄ ꝓ quacūq; sbā rōnali. Et hoc mō pōt supponē ꝓ deo ꝛ ꝓ angelo. sicut ꝛ iste termin⁹ nemo q tm̄ valz q̄tū null⁹ bō. cōstat āt q̄ iste termin⁹ nemo suppōit ꝓ deo ꝛ āgelo. ꝛ i cludit distributiōez bois ꝓ ill̄ puta cū dr. nēo nouit filiū nisi p̄r̄. Mat. xj. ꝛ nemo bon⁹ nisi sol⁹ de⁹. Luce. 8. Mō ei excipet̄ de⁹ ꝛ p̄r̄ ab istis regul̄ negatiuis nisi iste termin⁹ nēo suppositiſz pro istis ꝛ pro illis. hic ergo sūmit̄ bō pro quacunq; rōnali substantia libere opante. Et hoc mō opatio āgeli est fz electiōem bois. i. substātie rōnalis.

Ad sextū vero dō. q̄ opatio intelle-

ctus verissime pōt esse prāxis. tanquā operatio a volūtate imperata. qō prz tū qz vñamur ei. intelligim⁹ nāqz cum volum⁹ vt ꝓ vo de aia. tū qz pōt esse opatio morālis virtutis vel vicij. puta gratitudinis que inclinat ad suscepta bñficia memorāda vel studiositatē que inclinat aiam ad studēdum ⁊ inquirēdū tū qz prudētia pōt extendi ad opationē intellect⁹ tanquaz ad magna bois bona. tū qz lex imperat huiusmodi operatiōes. d. Memēto diez antiquorū. cogita generatiōes singlas. Deut. 33. cum suis sikib⁹. lex etiā punit ignorātias crassas ⁊ volitas vt. 3. ethicorū ca. 8. quare operatio intellect⁹ vltime pōt esse prāxis. Ad id vero qō dicitur q̄ sistendo in actibus intellectus non habet aliqua prāxis cōcedo. sed qñ ab intellectu fit trānsit⁹ ad appetitum. ⁊ ab appetitu iterz ad intellectū nō sistitur in solis actib⁹ intellectus. ⁊ tūc in eis pōt esse prāxis. verbi gra dicit intellect⁹. bonū ⁊ appetendū ē cōputare quo dicto appetit⁹ hoc vult ⁊ iubet. ⁊ tercio intellect⁹ cōsiderat ⁊ cō putat. hoc igit mō non sistit in actibus intellect⁹ ⁊ habet rō prāxis in intellectu. in logica vero nō est talis extensio. Ad septimū dō. q̄ consideratio practica vere pōt esse prāxis. Est eni sciendū q̄ ipa pōt dupl̄r se habere ad appetitū. primo modo in rōe principij mouentis dictātis ⁊ pōrdinātis Alio modo in rōne obiecti optati ⁊ imparati. Primo modo est consideratio practica ⁊ non prāxis. sed scdo modo est vere prāxis ⁊ nō practica qz vt dictū est supra operatiōem esse prāxē. ñ est nisi ipam esse fm electiōem. sz sub scda bitudine. cōsideratio practica est fm electiōez nō sub prima. vna igitur cōsideratio practica nō extēdit ad dirigendā se ipam. sed aliā ita q̄ cōsideratio vna ⁊ eadez vt est dirrigens est practica ⁊ nō est prāxis vt aūt est dirrecta est prāxis ⁊ nō practica. Ad octauū dō dō. q̄ speculatō pōt sūmi dupliciter. Uno mō vt ē pcise ab intellectu ⁊ ab intellectuali vtute ⁊ hoc mō nō est prāxis sed op⁹ simpl̄r nāle. alio mō vt habet esse ab imperio volūtatis ⁊ hoc mō ē opatio volūtaria ⁊ bñana cui vñat homo ⁊ fm hoc pōt esse vera prāxis. Ad pz tripl̄r. Primo qz felicitas ⁊ eupraxia. prāxis quedā ē optima. vt habet. 2. phisicorū. tractatu de casu ⁊ fortuna. Sed speculatio ē felicitas vel magna ps felicitatis vt. x. ethicoz. ca. x. Et ē eupraxia vt bñ pōt ex. 6. ethi. ca. 6. p eo q̄ speculatiōis ñ est aliqd altez finis. quare ⁊ eupraxia ⁊ prāxis est. Scdō qz prudētia q̄uis non imperat speculatiōi sapiētie. ipat tñ eā hoi gra quidē ipi⁹ sapiētie vt. 6. ethi. c. fi. quare tal speculatio impata erit prāxis. Tercio qz ois operatō morālis vtutis sive elicita sive impata ē prāxis. sz speculatio pōt eē opatō talis virtutē. puta phīlande que ē rcūs a moz sui. verus enī phīlāt⁹ tribuit sibi ipi optima ⁊ maxie bōa. ⁊ largit hic suo pricipalissimo. s. pti intellectiue. vt 9. ethi. c. 9. Speculatiōes aūt ⁊ theorenata qbus bñdat talis studiosus phīlant⁹ vt eo. 11. c. 4. sūt de maris bonis quare speckatiōes huiusmōi atqz theorenata sūt opa ipata p phīlātiā ⁊ pōsequēs sūt prāxes. Ad pbatiōem vo cū dicebat q̄ speculatio ē prāxis scia speculatiua erit practica. Dico q̄ ñ seqt. nec ē ibi loc⁹ a cōiunctis p eo qō nō ē sikis bitudo scie practice ad prārē ⁊ speculatiue ad speculatiōez. prīa nāqz bitudo ē mediata. quia mediāte appetitu. scda vo ē imediata sicut prior⁹ bit⁹ ad ppriū actū. vñ sike eēt dicē. q̄ ars militaris ē medicīal ex eo q̄ accidit aliqñ militatiōez eē medicatio nē vel a casu vel ex pcepto medici.

Ad. 9. āt dō. q̄ factio pt sūmi dupl̄r. vno mō vt hz eē pcise ab itellcū ⁊ ab aliqua potētia orgaica mēbroz motiua ⁊ vt dirrigit p rōez artis pcisē. hoc mō nec factō ē prāxis nec prāxis ē factō nec cōtinet altez sb altēo. vt dicit

philosophus.6.ethicorum.ca.ſ. Alio modo vt habet esse ex imperio voluntatꝭ ꝛ vt dirigit p rōez mentꝭ practice seu intellectꝰ appetitum. ꝛ hoc mō ē ve praxis impata. Ad pz.qz vna ꝛ eadē operatio ſm substātiā pōt esse recta. ꝛ nō recta relata ad altez ꝛ altez prin cipiū ad aliā ꝛ aliā regulā. fabricatio enim vniꝰ pulchri ꝛ bñ ꝓportiōati ydoli pōt esse rectissima ad potēciā organicā ꝛ ad mētem factiuā ꝛ ad rōnem artis relata. qz in nullo istoꝝ inueniet aliqs erroꝝ ꝛ ipm opus erit ſm artem aptissimuꝫ. hec tñ fabricatio relata ad appetitū. ꝛ ad intellectū appetitiuuꝫ ꝛ ad intentiōem erit opatio non recta ymo obliqssima ꝛ negssima. Et hoc ē q dicit phi.2.ethicoꝝ ca.4. q non est sic̄e in artibus ꝛ virtutib⁹. que eni ab artib⁹ sūt bñ suū habēt i suis solis opibus. que aūt ſm virtutes fiūt. requirūt qualiter operās opet. Primū quidez si sciēs. deinde si eligens. ꝛ si eligens ꝓpter hoc eligat. puta ꝓpter bonum bonestū. quare diuersitas factionis ꝛ actiōis nō est diuersitas ſm substātiaꝫ opatiōis. sed ſm principia ꝛ regulas eius. ꝛ ideo ista diuisio non est diuisio posita. 9. methaphi. qz actionū alia ē imanēs ꝛ alia trāsiens. Ad.x. autez dicēdū q opatio cōis nobis ꝛ bestijs pōt sūmi dupliciter. Uno mō vt habz esse p̄cise a principijs cōibus nobis ꝛ eis. puta sensu ꝛ sensitiuo appetitu ꝛ virtute motiua mēbroꝝ. ꝛ hoc mō nō est praxis ꝛ sic loqt phi. in passu allegato. Alio mō vt etiā habeat ex imperio volūtatis. ꝛ ex ꝓordinatiōe mētis practice. ꝛ hoc mō est veraciter praxis. pugnare nāq cōe quidē est nobis ꝛ bestijs. In nobis tñ pōt esse praxis ꝛ operatio fortitudinis ꝛ prudētie ꝓ ut subest intellectui appetitiuo ꝛ appetitui intellectiuo. Et sic patet rō praxis ꝓbata ꝛ defensata. Est eni praxis ſm electiōez bois opatio. vt fuit expositum.

Questio quinta.

Et tercio arguit q mēs speculatiua. mēs practica. ꝛ mens factiua nō distinguūtur ex nā rei primo. qz pluralitas nō est ponenda. vbi nō apparet necessitas. sed hic nulla apparet necessitas. ymo magis absurditas apparet ponēdo pluralitatem talīū ptīcularꝫ qō apparet qz idē genꝰ subiectū ſñ pluralitate potētiarꝫ vel virū vel aptitudinū. est aptū natū habere formas diuersoꝝ generū. puta lac albedinē ꝛ dulcedinē ꝛ aer colorē ꝛ lumen. quare similiter intellectꝰ sine pluralitate virtū habere poterit noticiā speculatiuā ꝛ practicā. apparet ēt absurditas maḡ qz si ſꝫ pl'alitatē obiectoꝝ i intellectu pōt pl'alitas virtū seq q i intellectu eēnt inumerabiles vires cū possit intelligē res inumerabiles genē distinctas Scō. qz pluālitas obiectoꝝ nō magis arguit pl'alitatē virtū i intellectu q̄ in sensu. Sz i sensu ñ arguit eā qz eodē sēsu ꝛ eadē vi sentim⁹ ꝛ videm⁹ opabilia ꝛ ñ opabilia. videm⁹ eni vestimenta nostra ꝛ astra celestia. quare talis dīa nō exigit in intellectu pluralitatē virtū. Sed in opposituꝫ videt esse phi. distinguēs bas tres mentes per fines ꝛ modos operandi. Supra ꝓmo scz ad ea que sūt genere aialia ꝛ aie ptīcularīū sunt animalū genere sed speculabilia ꝛ agibilia ꝛ factibilia sūt genē aialia quaē ꝛ ptīcule aie ad talia obiecta nāliter ordiate sūt genere altere ac distincte

Dicēdū ḡ ſm intentiōez phi. q iste tres ptīcule sūt qualitercūq distincte nō quidem sicut tres potētie. sed sicut tres modi vel tres vires. vel tres aptitudines. vel tres bilitates vniꝰ potēcie. Hoc aūt probo quadrupliciter Primo quia sicut se habet olfactꝰ appetitiuus ꝛ alimētatiuus ad olfactū. non appetitiuum nec alimentatiuum sic intellectus appetitiuus ꝛ opatiuꝰ ad intellectū ñ appetitiuū nec opatiuū Sz olfactꝰ appetitiuꝰ alimēti ñ ē eadē vis vel eadē aptitudo cum olfactu nō

appetitiuo alimēti. quare nec intelle
ct⁹ appetitiu⁹ qui est intellectus p̄a
ticus ſm phi.⁊ ſm euſtratiū.6.ethico
rum ca.3.est totaliter eadē vis vel ap
titudo cū intellectu ſpeculatiuo·q nec
appetitiu⁹ nec opatiu⁹ est. Aſſūptuz
ꝓbo q̄ nulla vis cōis nobis⁊ beſtijs
est eadem vis totaliter cum vi ꝑ̄ia
nobis.ita enī ꝓbat phi.q̄ aliq̄ volun
tariū nō est electio.q̄ aliq̄ volūtariū
est cōe nobis⁊ beſtijs. electiuū autez
est ꝑ̄iū nobis.3.ethico⁹.ca.de ele
ctione. Ytē que pūt ſine inuicē reperi
ri non totaliter ſunt eadē ſm cōſideratō
nem philoſophi.7.methaphi.exem
plificās de circulo eneo.q̄ esse circulū
pōt inueniri ſine esse eneo. Sed ap
titudo cōis nobiſ⁊ beſtijs inueniri pōt
ſine aptitudine ꝑ̄ia nobis.quare i
possibile est hanc esse totaliter idem cuz
illa.Sed olfactus alimētatus cōis est
nobis⁊ beſtijs .vt.3.de aia⁊.3. etbi
co⁹.tractatu de tpantia.⁊ inde ſenſu
⁊ ſenſato.olfact⁹ āt nō alimētatiu⁹.i.ñ
bñs ordinē ad alimētuz est ꝑ̄i⁹ nob
pura olfact⁹ timiamatū⁊ florū⁊ quo
rūdam aromatū nō comeſtibiliū. vt in
paſſibus allegaris.quare neceſſe est q̄
olfact⁹ bñanus duas vires vel aptitu
dines bēat vnā cōez⁊ aliā ꝑ̄iā. Et
ſil'i modo in intellectu erit alia vis vl'
aptitudo i ordine ad appetitū.⁊ alia
ſine tali ordine. Scōo q̄ nulla apti
tudo habet excellētiā eandē aptitudi
ne nō bñte excellētiā. Sed mēs p̄a
ctica vni⁹ hois pōt habere excellētiaz
eius mente ſpeculatiua excellētiā non
bñte⁊ econuerſo.quare hec aptitudo
nō totaliter est eadem cū illa.Aſſumpta
patet per expientiaz q̄m quidē hoies
sunt valde apti ad cōſideratiōes p̄a
cticas non tā ad ſpeculatiuas.quidaz
aūt ecōuerſo ſe bñt.quare impoſſibile
est intellectū aptitudinē bñtem valde
esse totaliter idem cum intellectu aptitu
dinē non bñte valde. ſicut cōtingit in
eodē intellectu. Tercio q̄ nulla vis
cognoſcitiua cui⁹ esse cognoſcitiuuz est
esse p̄ceptiuū est totaliter eadē cū vi cog
noſcitiua cui⁹ esse cognitiuū nō est p̄
ceptiuū nec actiuū.vis enī cognoſciti
ua nō est niſi cognoſcitiuū. quare con
tradictio esset.vñ⁊ idē totaliter⁊ bene
esse⁊ non esse p̄ceptiuū est esse⁊ non
esse motiuū.Sed esse cognoſcitiuū in
telleci⁹ p̄actici est esse p̄ceptiuū⁊ de
p̄catiuū motiuū⁊ actiuū. qō patet q̄
eius p̄cipere⁊ eius depcari⁊ ei⁹ mo
uere⁊ eius agere nihil aliud est quaz
cognoſcere ita esse agendū⁊ ita debe
re agere.esse aūt cognitio mentis ſpe
culatiue nō esse p̄ceptiuū.depcatiuz.
motiuū.vel actiuū.q̄ mens nihil mo
uet·6.ethico⁹ ca.3.nihil dicit de imi
tabili vel fugiēdo.3.de aia.quare mēs
p̄actica nō est totaliter eadē vis cū mē
te ſpeculatiua. Tercio.q̄ nulla vis a
liquo modo ꝑ maliciā excecabil' est ea
dem vis totaliter cuz vi nullo mō per
maliciā excecabil' ſz mēs p̄actica ē a
liquo mō ad maliciā excecabil'.vt ꝑz
6.ethico⁹.c.16.vbi dī q̄ malicia puer
til⁊ mētiri facit ītellectū circa p̄inci
pia p̄actica.hoc ei vocat excecatio⁊
ſō dī excecauit eos malicia eoꝝ Sap̄.
.3.⁊ de tali excecatiōe dicit excecato⁹
populi hui⁹.Yſa.6. Mēs aūt ſpecula
tiua nullo mō est per maliciā excecabi
lis q̄ nec malitia nec paſſio corrūpit
eſtimatiōem. puta illā que est de trigo
no.vt.6.ethico⁹.c.6. Idē aūt intel
ligēdū ē ſm cōmētatorē⁊ expoſitiōes
de oi mēte ſpeculatiua.quare hec mēs
non totaliter est illa. Ꝓbato igitur
q̄ mens p̄actica⁊ ſpeculatiua natu
raliter in natura aie ſunt diſtincte ꝑ
batum est q̄ etiā mens p̄actica⁊ ſpe
culatiua ſemp ſunt diſtincte.q̄ ſm euſtra
tium que est ratio p̄actice ad ſpecula
tiuā eaꝫ ē factiue ad p̄acticā q̄ ſicut
ille fūt diſticte ſicut iſte. Dicēdū er
go ad p̄imā obiectiōem q̄ hec plura
litas ponit' per phi.ex euidenti neceſ
ſitate vt viſuz est.ſicut in ſubiecto vul
cedinis⁊ albedinis neceſſe ē cōcedi
pluralitatem aptitudinū. q̄m euidēter

est impossibile aptitudines ad hanc ⁊ ad illã esse vnã ⁊ eandẽ aptitudinem cum inueniant ab inuicẽ in equalibus sepate. corpora eni siccissima ⁊ terrestria. puta cineres ⁊ ossa cocta ⁊ trita alba esse est possibile. ⁊ dulcia esse est impossibile. Et ecõuerso cascia fistulã esse dulcẽ est possibile albaz esse est impossibile. Similiter mõ in acre. qz susceptibilitas luminis est in celestibus non tam̃ susceptibilitas calozis. quare ignozãter instat qui taliter istat. Nec sequit illa absurditas. qz fm phm̃ ad ea que sunt genere altera sunt pticularis aie genere altere. si quidẽ fm similitudinẽ quandã ⁊ ppzietatez cognitio rerum inexistit aie. 6. etbicoz. c. 2. hec aũt rerum alteritas fm genus non est intelligẽda fm genera pdicamẽtozum vt de se patet. sed fm genera intelligibiliũ vt sunt itelligibilia que diuersos modos intelligẽdi requirũt fm genus vt oñsum est de illo fo genere intelligibiliũ supza descripto. taliz aũt pluralitas taliũ nõ est inumerabil' quare ⁊c.

Ad scõam autẽ dõ. ꝙ pluralitas fm genus obiectoz per se ⁊ primo sensibiliũ arguit per se pluralitatẽ in sensu vt ꝓbat phi. de sensu tact' qui est quodam mõ duo sensus ꝓ eo ꝙ sentit duo genera contrarietatũ. 2. de aia. Ratio aũt instat de sensibilib' per accñs. quare non est ad propositũ.

Questio sexta.

E quarto arguit ꝙ mens practica non principet mẽti speculatiue. Primo qm̃ habitus mentis practice qui est prudẽtia non principat habitui mentis speculatiue qui est sapiẽtia vt. j. eo. li. ca. fi. quare nec ista mens illi menti. Scõo qz inferior portio rõnis non principat superiori. sed mens speculatiua videt esse superior. qz solum speculatur necessaria ⁊ eterna. practica vero dicit inferior qz circa tempalia quare hec non principatur illi. Sed cõtra est qz mouens principat non mouenti ⁊ moto. agens eni semper prestãt' est patiens tem. 3. de aia. sed mens practica mouet altera vero nõ vt habet hic ⁊ etiã .3. de aia sed mouet. quare hic principat illi. Dicendũ ergo ꝙ sic. Ad ꝓbatur. qz cuicũq; principat appetitus intellectiu' ei principat intellect' appetitiu'. qõ patet. qm̃ hec duo indiuisibiliter se habent intãtũ vt Aristote. pzo eodem habuit electiõem esse appetitũ intellectiuũ. vl' intellectũ appetitiuum vt bñ hic ⁊ indiuisibil'r mouẽt ⁊ operant extra se. hic eni appetitus nihil mouet sine intelligẽtia practica nec ista sine illo. vt. 3. de aia. quare cui cũq; principat talis appetitus ei principatur talis intellectus. Sed appetitus intellectiu' principat menti speculatiue ⁊ oib' viribus aie que dicũt hũane. põt eni ꝓcipere menti. ꝙ speculetur õ tali materia ⁊ fiet ita vl' ꝙ cesset vel ꝙ de alia ⁊ fiet ita ⁊ vl'r per istum appetitũ nos oñamur ⁊ principamur omibus que sunt in ptãte nostra. quaẽ mens practica que fm phi. est intellectus appetitiu' principabitur mẽti speculatiue. Ad primũ ergo dõ. ꝙ non sequit si habit' non principat habitui ꝙ ideo non principet mens menti qz fm phi. ibidem prudentia quãus nõ imperet sapie. tamẽ imperat gratia illius. Imperat eni menti vt sapienter speculetur. non tamẽ impat habitui dictando sibi modum speculandi. fz quẽ ars architectonica principat arti subseruiẽti. vt notat supza li. j. in prohemio. Ad fm vero dõ. ꝙ diuisio illa ꝓ portiõem superiorẽ ⁊ inferiorẽ est diuisio ptis rõcinatiue ⁊ cõsiliatiue. Ad õ patet qz superior pars est rebus eternis cõsulẽdis deputata. Inferior vero tempalib' disponẽdis. ⁊ ad superiorẽ pertinet cõsensus peccati mortalis. vt habetur. 2. sniaz di. 24. Dicit ergo pars ista per cõpatiõem ad tempalia ⁊ eterna. qz mens hñ se dz habere ad deum ⁊ ad mundũ. respectu ergo dei dicitur portio superior. respectu vero

mũdi dicitur inferior qũare mens spe
culatiua nec ad hanc pr̃tiõem perti-
net nec ad illam.

Lectio quarta.

Unc vtiq; quib⁹] Supra e-
git de virtute intellectuali in
generali. hic aũt ī spāli. Pri
mo aũt ipam diuidit in quinq; genera
Scõ agit de singulis ibi[. Scia qui-
dem igitur]Dicit ergo primo cum sit
põnsum q; bitus illi fm quos aia ma-
xime ver̃ dicit sũt virtutes intellectua
les aie. ⁊ nunc apparet q; sunt quinq;
bitus fm numer̃ gener̃. quibus aia de
terminate dicit verũ ⁊ nũq; falsum. af
firmãdo vel negãdo fm eos. bij autez
bitus sunt. ars. scia. prudẽtia. sapiẽtia
intellect⁹. Quare patet q; quinq; sunt
genera virtutũ intellectualiũ. Nec de
istarum numero poni debet suspitio ⁊
opinio. q; eis ⁊ fm eas contingit dice
re falsum. Non enī repugnat rõnibus
earum falsum esse q; suspicamur ⁊ opi
namur. cum tamẽ repugnet arti. ⁊ sciẽ
tie. prudentie. ⁊ sapiẽtie. ⁊ itellectui
ex suis diffinitiuis rõmbus falsum esse
q; arbitramur verũ esse fm eas. Est
ergo sciẽdũ. q; ois bitus veridicus est
veridicus. vel circa contingẽtia vel cir
ca necessaria. Si circa necessaria hoc
contingit tripliciter. q; vel p̃cise circa
imediata ⁊ sic est intellect⁹. vt habet
2. posterior̃. vel p̃cise circa mediata ⁊
sic est scia. vt prio ⁊ fo posterior̃. vel
circa hec ⁊ illa ⁊ sic est sapia. vt. j. li.
e. c. 8. Si vero sit bitus veridic⁹ circa
cõtingentia. hoc contingit dupliciter
q; vel sunt contingẽtia factibilia. vl̃ cõ
tingentia agibilia q; licet sit tercium
genus contingentiũ. s. contingẽtia nã
lia vt habet. 2. phisi. tamẽ circa illa nõ
potest esse aliquis bũanus bitus deter
minate veridic⁹ q; nec circa factibilia
⁊ agibilia habem⁹ aliquẽ habitũ det̃-
minate veridicũ. nisi p̃o quãto sũt in
ptãte nostra. ⁊ iõ q; nãlia cõtigẽtia ñ
sũt i ptãte nr̃a. iõ nullũ habitũ habe-
mus determinate veridicuz circa illa.

Si ergo sit bitus veridicus circa facti
bilia sic ẽ ars. vt. j. ca. primo. Si vero
circa agibilia sic est prudẽtia vt. j. eo.
li. ca. 6.

Lientia quidem igitur]Dixi
sa virtute itellectuali in quinq;
genera. Hic agit de singulis
generibus. Primo aũt de scia. Scõ
de arte ibi[Cõtigẽtis aũt aliter] Ter
cio de prudẽtia ibi[De prudẽtia autẽ
]Quarto de intellectu ibi[Quia autẽ
de vltibus]Quinto de sapia ibi[Sapi
entiã autẽ]Sexto iterũ agit de prudẽ
tia ⁊ ptibus eius ibi[Erit aũt quedã]
Hic enī principaliter intendit agere
de prudẽtia vt videbit. j. Agens autẽ
ō scia primo tradit materiã ⁊ obiecti
scie. fo originẽ ibi[Adhuc doculis]ter
cio eius certitudinẽ ibi[Ex p̃cognitis
autẽ]. quarto rõem ⁊ diffinitiõem ibi[
Scia quidem ergo]Dicit ergo primo
q; quid sit quidez scia hic. i. ex dictis
poterit eẽ manifestuz si p̃o q; oportz
euz qui aggenerat sibi vel alteri sciaz
certificare se vel alterũ. ⁊ nõ sequi so-
las silitudines que p̃babilitatẽ ⁊ non
certitudinẽ inducũt q; oẽs qui estima
mus nos aliquid simpliciter scire su-
spicamur id qõ scim⁹ nõ contingere ⁊
non posse aliter se habere. q̃s eo modo
quo scim⁹ ea se habere. Sed que sunt
contingentia aliter se habere cum fue
rit extra speculari sensitiuũ. puta extra
app̃hensiõem visus vl̃ alterius sensus
latent sistũt vel nõ sunt ⁊ ita non suspi
camur ea nõ posse aliter se habere. q̃s
eo modo quo sentim⁹ ea. quare omne
scibile est necessarium. ⁊ non contin-
gens. illud est necessariũ q; non contin
git aliter se habere. Sed omne scibile
est huiusmõi. ergo oẽ scibile est neces-
sariũ. Huius rõnis ponit primo ma-
iorem. fo minorẽ ibi[Contingentia]
tercio cõclusiõez ibi[Et necessitate ⁊
patent. Et cõsequẽter ibi[Eternuz]
Infert tres conditiões de scibili q; eũ
obiectum scie. d. q; est eternum q; ingẽ
nitum q; incorruptibile. Dō enī sit eter

nũ apparet. quoniã omnia que sũt simpliciter ex necessitate entia sunt eterna ⁊ per ꝑ̃s ingenerata per trãsmutatiõem ⁊ etiã incorruptibilia per ꝯ cũq; alteratiõem vel indispositiõem. Et sic patet quid est scibile. Deinde [Adhuc docilis] Tradit originẽ scientie. d. q̃ ois scia videtur eẽ ⁊ est docilis ideſt per doctiõem ⁊ doctrinã generabilis. ⁊ ab vno in alium trãsmutabilis per q̃ differt ab omni notitia gnomtica. que per inuẽtiõem ⁊ experiẽtiam ⁊ nũq; per eruditiõem ⁊ doctrinã acqri potest nec eugnomone talem hũtes notitiã possunt docere ipam. sicut scientes possunt docere sciam suã. ymo scientis signum est posse docere vt habetur in ꝓhemio methaphi. Et sicut est scia docilis ⁊ discibilis. sic etiã scibile per cõsequẽs est docibile ⁊ discibile. Deinde ibi [Ex p̃cognitis] Tradit certitudinẽ scie que habetur ex p̃cognitis ex quibus generatur tãquã ex medijs ⁊ tanquã ex argumẽtis. Dicit ergo q̃ ois doctrina fit ⁊ est ex p̃cognitis. quẽ admodũ dicimus in analeticis. i. in resolutarijs sillogismis. s. primo posteriorum. q; eorum que docẽt hec quidem docẽtur ex p̃cognita inductiõe. hec ãt ex p̃cognito sillogismo. Inductio autẽ p̃cognita est principiũ cognoscendi ⁊ certificãdi vl̃is cõceptus qui est principiuz sillogismi. Sillogismus aũt est ex vl̃ib⁹ cõceptiõib⁹ p inductiõem p̃bitis ⁊ p̃cognit̃. quare oz q̃ sint aliqua principia ex quib⁹ est ⁊ cõponit̃ sillogism⁹ demõstratiu⁹. quoz non est sillogismus eorum pbatiu⁹. Quare restat q̃ sola inductio ꝓbet ⁊ certificet talia principia Et sic ptz q̃ scia sũmit certitudinez a sillogismo. ⁊ sillogism⁹ ex suis principijs ⁊ principia ab inductiõe. ⁊ inductio ab ipo rerum intuitu. Deinde ibi [Scia quidem igitur] Tradit rõez scientie. d. q̃ scia est habitus demõstratiu⁹ ideſt per demõstratiõem acquisit⁹ vel certificat⁹ cum omnib⁹ illis cõditionibus quascũq; determinauim⁹ in analeticis. i. in ꝓio posteriorum. Ibi nãq; dem̃ est. q̃ cuz principia sillogismi ⁊ rei scibilis sunt alicui cognita ⁊ nota. credita ⁊ credibilia facta equaliter. i. taliter qualiter ibi est expositum ⁊ determinatũ. tũc ipe scit ⁊ sciaz habz. oportet tamẽ q̃ principia illa sint ei notoria ⁊ certioza magis cõclusiõe. aliter eni habebit sciam non per se ⁊ per talia principia sed per accñs. q; nõ erit simpliciter ⁊ per se scia. quare ſm hũc moduz determinatũ sit scia quãtũ spectat ad ꝓpositũ. qm̃ ad logicũ magis pertinet quam ad moralem philosophuz

Questio septima.

Dubitatiõ eorum que dicũtur hic de scia ⁊ scibili. queritur. vtrum omne scibile sit eternũ. ⁊ arguitur q̃ non. primo q; nullo eterno est aliquid prius. sed omni conclusiõe scibili est aliqd prius. puta principiũ demonstratiõis. vt habeẽ primo posteriorum. quare nullũ scibile est eternum. Secõdo. q; omne eternũ est vnuz cum eternitas sit intermiabilis vite tota simul ⁊ perfecta possessio ſm Boetium. ſ. de cõsolatiõe. sed non oẽ scibile est vniũ. quare nec eternũ. Tertio q; omne eternũ est ingenitũ ⁊ incorruptibile vt hic dicit phi. ſz non omne scibile est huiusmõi cum scia naturalis in pte sit de generalibus ⁊ corruptibilibus tanquã de scibilibus. quare non omne scibile est eternũ. Quarto. q; omne eternũ est necesse esse. sed nullũ scibile citra primũ est necesse esse. vt ꝓbant Auicenna ⁊ Algazel quilibz in methaphisica sua. quare citra primuz nullum scibile est eternũ. Sed oppositũ dicit phil. in textu. Pro solutione questionis. q; phi. arguit eternitatem scibilis ex necessitate scibilis. premitto duas distinctiões de ipa necessitate. Prima quidem est q̃ necessitas aliter de futuro dicitur. aliter de preterito. ⁊ aliter de pñti. q; necessitas de futuro ẽ ineuitabilitas euẽtus futuri. ⁊ hoc necessitatis modo dixerunt aliqui omnia

eucnire de necessitate vt habet primo
pyarmenias de ptcrito tam dicitur ir-
reuocabilitas rei iam facte. t hoc ne-
cessitatis modo dicunt oia facta de ne
cessitate fuisse. q2 non possunt non fie-
ri non fuisse. t rone huius ait agathon
hoc solo priuatur deus ingenita face-
re que vtiq3 facta sunt vt supra ca. pro
ximo. Necessitas vero de ptti dicitur
immutabilitas t sic dicitur necessariu
q impossibile e aliter se habere. vt ha
betur primo posterio3 t. 5. metbaphi
sice. Necessitas at ptcriti vel futuri n
arguit. ymo tollit eternitatez. q2 talis
necessitas includit principiu vel finez
quae phi. loqf hic de necessitate ptis
non preteriti vel futuri. Tertia di-
cendum est q necessitas imutabilitat
potest sumi dupliciter. vno modo vt di
cit moduz vnionis cuiuscu3q predicati
generaliter sumpti cu subiecto. t hoc
necessitatis modo dicuf ppositiones ne
cessarie i materia necessarij. t hoc mo
do demostratio est ex necessarijs vt ha
betur primo posterio3. Alio modo
potest sumi vt dicit modu vnionis natu
ralis existentie cuz re exte. t hoc mo
res dicitur necesse esse. que vlr est im-
mutabilis ex natura sua t sic necessi-
tas attribuit cause prime. Necessitas
ergo supta primo mo no facit eternita
tem ppie dicta. q2 eternitas est inter
minabilis duratio sine principio t sine
fine vbi ergo non est existentia ibi no
est eternitas ppie supta. Infert at et
nitate metbaphisice suptam. necessitas
tame fm modo sumpta infert eternita
tem ppie sumptam. Hijs ergo pmis
sis ad questiocm dicenda sut duo. Pri
mu q non omne scibile est eternu eter
nitate ppie sumpta. Scom q oe scibi
le e eternu eternitate situdinarie di
cta. Primu probo q2 omne q pro
prie est eternum vel est exta vel ha
bens existetiam. vel conditio t ppie-
tas exatis vel exatie patet ex pmissis
Sed no omne scibile est huiusmoi qo
patet de isto scibili dyameter no est co
mensurabilis sue cote. Istud enim est
scibile. dato q nec dyameter nec costa
sint in exatia. quare non omne scibile
est eternum ppie sumptu. Sedm
pbo q2 omne q est sine principio t su
fine t imutabiliter veru est situdina
rie eternum. patet q2 in hoc est simile
eterno ppie sumpto. q2 caret princi-
pio t fine t mutabilitate t habet ali
quale esse. quauis non exatiale ee. sed
esse scibile est huiusmoi. q2 in suo esse
obiectuali q cocipim? vt verum no est
mutabile. neq3 habet fine neq3 princi
pium. q2 omne scibile situdinarie t
tali situdine est eternu. t hec fuit in-
tentio phi. Ad argumeta in oppo-
situm rndeo ad primu dico q princi-
piu demostrationis prius est coclusioe
scibili non duratioe sed naturali ordi-
ne. t hoc non tollit quin sit eterniz.

Ad 2z dico q Boetiꝰ loquit de eter
nitate exatiali nature intellectual t de
tali eternitate cocedim? non omne sci
bile esse eternu. Ad tertiu vero do
q rones vles in indiuiduis generabi-
lium t coruptibiliu sunt incorrupti-
biles t ingenite. de istis aut est scientia
naturalis. t in illis e generatio t cor
ruptio. Ad quartu dico q no omne
scibile est necesse esse. q2 vt dictum est
hec est nature imutabilitas actual exi
stentie cuz re exte cuiusmoi no est de
quolibet scibili

Lectio sexta.

Ontingentis aute] Postqua
egit de scia. Hic at agit de ar
te Inuestigas tripliciter rone
artis fm tres coditioes materie artifi-
cialis. primo q2 materia artis subest
vtuti factiue. Scdo q2 subest ptati no
stre ibi[Est autem ars] Tertio q2 sub
est fortune ibi[Et fm modu quedam
Pro prima inuestigatione primo p
mittit tres distinctoes. Scdo vna indu
ctioem ibi[Quare aute edificatiua].
Tercio infert coclusioem intenta ibi[
Idem vtiq3 erit] Primo ergo intedit
distinguere inter opus agibile t opus

factibile ⁊ inter actum qui est actio. ⁊ actū qui est factio. ⁊ inter habitū acti uuz ⁊ habitū factiuū. Dicit ergo ꝙ cō tingentis. i. cōtingentiū aliter se habe re sūmēdo numerū p̄o numero. sicut i p̄dicamētis dicit quātitatē aliud conti nuū aliud discretū. sicut dicit hic ꝙ cō, tingentis. i. cōtingentiū est aliqd facti bile ⁊ aliqd supple agibile. quaē ⁊ fa ctio est quid alterum ab actiōe ⁊ actō quid alterꝫ a factione vnde nos credi, mus ea que de ip̄is. s. agibili ⁊ factibi li actōne ⁊ factiōe dicim⁹ rōnib⁹ huic scie exterioꝛib⁹. s. rōnibus methaphi, sicis positis in. 6. methaphi. quare ter cio sequit. ꝙ bitus cum rōne actiu⁹ est quid alterꝫ ab illo habitu qui est cum rōne factiu⁹ per locum a cōiugatis. ⁊ qꝛ bitus distinguūt per actus vt habe tur. 2. de aia. Sed ita ē ꝙ isti act⁹ actio ⁊ factio non cōtinētur sub inuicē. sicut genus ⁊ spēs quare nec actio ē factio

Ad cuius euidentiā est p̄imo sciēdū ꝙ phi. nō distinguit hic actiōez ⁊ facti onē per illā distinctiōem q̄z ponit. 9. methaphi. inter actiōem imanētem ⁊ trāseuntez sicut aliqui indocti opinati sunt. Ad apparet ex duobus. P̄imo qꝛ dis actio trāsiens q̄z isti vocant fa, ctiōem est actio ꝓp̄rie. Ex ꝙ phi. sūmit ibi actiōem. qm̄ actio trāsiens cōtinet sub actiōe ibi diuisa sicut spēs sub ge, nere. hic āt dicit phi. factionē non cō, tineri sub actione. Scō. qꝛ fortiter pugnare ⁊ liberaliter dare sunt actio nes trāseūtes ⁊ tamē nō sunt factiōes ad artis regulam ptinentes. sed sunt actiōes ad regulā p̄udentie ptinētes quare diuisio actiōis in transeūtē ⁊ i, manētem nō est diuisio in actionem ⁊ factiōem. Scō vero sciendū ꝙ di, uisio cōtingentis in agibile ⁊ factibile in actiōem ⁊ factiōem est illa quā po, nit phi. 6. methaphi. d. ꝙ p̄incipiū fa ctibiliuz est in nobis. Intellect⁹ āt ars aut potentia quedā. intellect⁹ quidem sicut vis ap̄bensiua. ars vero sicut ba bitus pficiens ⁊ dirrigens intellectuz

Potentia vero ĩcta sicut virtus oꝛga, nica opez executiua. p̄incipiū vero a gibilium est in agente ꝓheresis. i. ele, cto seu vis electiua. qꝛ idem est agibi le ⁊ eligibile. vnde omne bene actum est bene electū. ⁊ ecōuerso. Si tū actō p̄electa fuerit subsecuta. non tū omne benefactum est bene electum. ymo ali qd optime factū pōt esse pessime p̄ele ctum. puta si aliquis fecerit vnū ydolū ad ydolatriā fm artem statuificā. illō quidē ydolū pōt esse optime factū fm p̄cepta artis statuifice. ⁊ tamē est pes sime electum. qꝛ contra p̄cepta p̄udē tie ⁊ cōscie. quare patet ꝙ phi. sūmit hic generaliter actiōem p̄o quacunqz operatione subiecta electiōi. fm ꝙ hu iusmōi soꝛtiēte bonitatē ⁊ maliciaz rci tudinē ⁊ obligatē in bitudine ad p̄i cipiū electiuū. factiōem vero ꝓ quacū q̄z operatōe subiecta ratione mētis fa ctiue soꝛtiēte bonitatē ⁊ malitiā rcitu dinē ⁊ obliquitatē i bitudine ad rōem mentis factiue. que nihil dicit de rcitu dine faciētis. nihil de rcitudine appe titus. sed solū de rcitudie operis ⁊ o, peratiōis. Consequēter ibi Quare aūt edificatiua Subdit vnā iductiōez que talis est. pitia edificatiua est que dam ars. ⁊ hec ars est quidā bitus cū rōne factiuus. Sil'r ars statuifica ē qui dā bitus cum rōne factiuus. Et sic de singulis artibus. qꝛ nulla instantia da ri potest. Nulla eni est ars que nō sit habitus cum rōne factiu⁹. quare omis ars est habitus cum rōne factiu⁹ ⁊ cō uertit. Ad etiā ꝓbari potest simili in, ductione. qꝛ constat ꝙ bitus cum rōne edificatiu⁹ est ars. Et sil'r bitus cū rōe statuificatiu⁹ ⁊ sic de singulis. qꝛ null⁹ est talis bitus qui nō sit ars quare ois bitus cuz rōne factiu⁹ ē ars sicut ⁊ ecō uerso. Cōsequēter tercio ibi Idem vtiqz Infert ex p̄missis cōclusionē in, tentā. d. ꝙ ideo sequit ꝙ idez erit ars ⁊ bitus cum rōne vera factiu⁹. sicut dif finitū ⁊ diffinitō. Ars eni est diffinitū ⁊ bitus cum rōne vera factiu⁹ est eius

diffinitio sicut patet ex ꝓmissis ꝙuis a
prioꝛi demõstrari nõ possit. Cõsequẽ
ter ibi[Est ãt ars]. Ytez̃ inuestigat ꝓ
missaz̃ rõem artis ex scõa cõditiõe ma
terie sue qꝛ.s.subest ptãti nostre. Pꝛi
mo aũt ꝓponit illã cõditiõem materie
Scõo pꝛobat eam ibi[Neqz̃ enim de
bijs]Tercio repetit cõditiõem de fa,
ctione ibi [Quia autẽ factio].Quarto
infert cõclusiõem intentã ibi[Necessa
rium aũt] Ad euidẽtiã pꝛimi ꝓnotã
da sunt duo.pꝛimũ ꝙ ex ꝓte artis sunt
tria.s.bitus qui est ars ꝛ duo actus q
sũt due cõsideratiões artis.vn⁹ est cõ,
siderare formã ꝛ modũ ꝛ possibilita,
tẽ artificialiũ.alter est cõsiderare mo,
dum ꝛ ꝓcessuz̃ factionũ ꝛ operationũ
artis. Scõm notãdum ꝙ ex ꝓte ma,
terie ꝛ rei artificialis sũt tres differẽ,
tie.pꝛima ꝙ artificiabilia sũt genera,
bilia ꝙ non cõpetit reb⁹ imobilib⁹. So
ꝙ sũt cõtingenter generabilia ꝙ nõ cõ
petit rebus ieuitabiliter eueniẽtibus
sicut sunt cotidiana lux ꝛ cotidiana te
nebꝛa.tercia est ꝙ ñ sũt ex se ꝛ ex suis
pꝛincipijs intrisecis generabilia qua
lia sunt ea que naturaliter generántur

Hijs ergo ꝓmissis intelligẽdum ꝙ
phi.hec oĩa sũmit in hac cõditiõe mà,
terie quã ꝓponit.s.ꝙ ois ars que est
habit⁹ ꝛ oẽ artificiari ꝙ est actus cõsi
derãdi formã artificialiũ.ꝛ oẽ specula
ri qualiter fiat aliqõ cõtingẽtiũ ꝛ arti
ficialiũ.hec inquã tria sũt vl'r circa ge
neratiõem cum artificialia sint cõtin,
genter generabilia ꝛ circa ea quoꝛum
pꝛincipiũ est in faciẽte ꝛ non in facto
cuz̃ oĩa artificialia sint in ptãte nostra
ꝛ non sint naturaliter generabilia vt
visum est. Cũr ibi[Neqz̃ eni de hijs
]pbat cõditiõem ꝓpositã.Intẽdẽs sic
arguere.qm̃ ars est vel de bijs que de
necessitate sũt sine generatiõe. vel de
bijs que necessario ꝛ ieuitabiliter fiũt
ꝛ eueniũt.vel de bijs que cõtingenter
ꝼm naturã fiũt bñtia in se tꝑis sue ge,
neratiõis pꝛincipiũ.vel de bijs que in
nostra ptãte sũt ꝛ per nos fiunt. Sed
ars nõ est de hijs que necessario sũt sm̃
generatiõe:qꝛ de illis est metbaphisi,
ca.nec de bijs que necessario eueniũt
cũ generatiõe.qꝛ de illis est naturalis
philosophia.Nec de bijs que cõtingẽ
ter fiũt ꝛ casualiter ꝼm naturaz̃. qꝛ de
illis nã põt haberi certitudo.vt habet
2.phisicoꝛ.ꝛ vt dictũ ẽ supꝛa circa suf
ficiẽtiam virtutũ intellectualiũ. quare
restat ꝙ ars sit de hijs que sũt i ptãte
nꝛa.quoꝛ pꝛincipiũ est in faciẽte.buj⁹
rõnis ponit minoꝛẽ ꝛ pz̃ ex ꝓmissis.

Cũr ibi[Quia ãt actio]Repetit cõ
ditõez̃ pꝛio positã ò factiõe itẽdẽs ex
ea ꝛ ex cõditiõe iam posita iferre con
clusiõem intentã ꝛ hoc sic.cum ars su
eoꝛum que sunt in ptãte nꝛa vel ẽ actõ
nis vel factiõis.qꝛ nihil aliud est in po
testate nꝛa nisi actio ꝛ factio agibile ꝛ
factibile.Sed ars nõ ẽ virrectiua actõ
nis.quaẽ necessariũ est ꝙ sit virrectia
factiõis.ꝛ per cõsequẽs ars erit bitus
cũ vera rõne factiu⁹.i.factiõis virrecti
nus.Huius rõnis supponit maioꝛem
inuens ipam in differẽtia actiõis ꝛ fa
ctionis. Scõo cõclusiõem ibi[Ne,
cessariũ]Tertio minoꝛẽ ibi[Sz nõ fa
ctionis]ꝛ patẽt oĩa ex ꝓdictis. Cũr
ibi[Et ꝼz modũ]Ytẽ tercio inuestigat
rõez̃ artis ex eo ꝙ eius materia subest
qñqz̃ fortune . Pꝛimo vo facit hoc so
ex rõne artis infert rõez̃ oppositi ipi⁹
artis.s.inertie ibi[Acbetiua] Pꝛimo
igit̃ sic intẽdit arguere circa eadẽ sũt
ars ꝛ fortuna.Sz fortuna est circa ge
nerabilia contingẽtia que sũt in ptãte
nꝛa.ꝓeter intẽtionẽ ꝛ ꝑter rõem ope
rãtis.quare ꝛ ars erit circa talia cum
intentione ꝛ rõne operãtis. ꝛ per cõ
sequẽs erit bitus cũ vera rõne factiu⁹
buj⁹ rationis ponit pꝛio maioꝛẽ.ꝑbãs
eã auctoꝛitate sapiẽtis agathon qꝛ,
cit ꝙ ars fortunaz̃ dilexit quia sepe ꝙ
fortuna incipit ꝛ incboat . ars perfi,
cit ꝛ consũmat. fortuna etiam dilexit
artem qꝛ sepe fortuna iuuat artem.si,
cut patet interdum in opibus medica,
ne. Scõo ibi[Ars quidem igit̃.

Infert cõclusiõem intentã vt prius ⁊ patet Minorẽ vo suppõit ex.2.phi sicorum.vbi vicitur q̃ fortuna est causa per accñs eorum que accidũt p̃ter intentiõem ⁊ rõnem agentis a ꝓposito Opus igitur q̃ prouenit ex intentiõe ⁊ rõne artis esset opus fortune si eueniret preter rõem ⁊ intẽtionem artis.

Cõsequenter ibi Acbetiua autem Ex p̃bitis per oppositũ infert rõnez huius acbetiue.i.inertie que opponit arti.v.q̃ acbetiua est econtrario mõ se habens.qz scz est bitus cum rõne falsa factiuus circa cõtingens aliter se habere q̃ est in nostra potestate. Et iõ nota q̃ iertia põt sumi dupliciter. vno mõ vt priuatiue opposita arti. ⁊ boc modo non est acbetiua . qz boc modo non dicit rõem falsam.alio mõ põt sumi vt contraria arti ⁊ boc modo idem est inertia q̃ acbetiua.

Questio octaua.

Videntiã diffinitiõis date de arte querẽdum est . vtrum ois ars sit bitus cum vera rõne factiuus ⁊ arguit q̃ sic. primo per locum a diffinitiõe.qz diffinitio p̃dicat vl'r de diffinito . Sed babitus cũ vera rõne factiuus est diffinitio artis quare p̃dicat de arte vl'r. Scõo qz fz phi losophũ in boc passu nulla ars est que nõ est cum ratione factiuus bitus.quare ois ars est cum rõne factiu' babit'.

Tercio qz ois babitus qui est cum rõne circa cõtingens factibile est babitus cum rõne factiu'.sed ois ars est cum rõne circa contingẽs ⁊ non circa contingẽs agibile qz circa illud ẽ prudentia ⁊ per ꝓñs est circa contingens factibile.quare vt prius. Quarto . qz ois virtus intellectual' cadit sub alia diffinitione quinqz virtutũ intellectualiũ cum fm phi.non sint plures q̃z quinqz vt supra ca. primo.Sed omnis ars est virtus intellectualis ⁊ non cadit sub diffinitiõe intellectual'. sapientie.scie.vel prudẽtie.quare ois ars cadit sub diffinitiõe artis data. Scz in oppositum arguit'. primo qz fm eustratium in comẽto.j.ca.primo . quedam sunt artes practice altere preter factiuas.quaꝝ fines non factiones sũt sed quedã altera. vt artis exercitus ductiue operatiõem sequit victoria. quare artes iste practice altere preter factiuas non est babitus cuz rõne factiuus

Scõo.qz dialetica non est babitus cum rõne factiuus . qz talis babit' est circa fortuita fortune subiecta vt babetur hic.non aũt dyaletica sed dyaletica est ars artiuz vna de.7.liberalibus quare nõ ois ars est babitus cum rõe factiuus. Pro solutiõe.q.dicẽda sũt quatuor.primũ q̃ ars põt sumi tripl'r primo quidẽ pro arte nõ scientifica. Scõ pro arte scientifica.tercio.pro arte idiff erenter accepta ad scientificã ⁊ nõ scientificã. Primo quidẽ mõ sumit artem. phi.supra ca.proximo accipiens artem vt omnino diuisaz contra sciam q̃ non posset facere si acciperet artem cum inclusione scie qz talis ars non solum essz ars sed etiã scia. Scõo mõ sumit artem bugo in didascalicõ agẽs de ortu logice.v.q̃ pmenides primus in rupe egyptiaca.15.ãnis logicã exco gitauit. plato autẽ ipam in artem redegit.cõstat aũt q̃ ars logica est vere scientifica ex necessarijs demonstrãs conclusiones necessarias. Tercio modo sumit artez tullius in rethorica sua.v. q̃ ars est pluriũ collectio preceptorum ad eũdẽ finẽ tẽdẽtiũ . tal' ei collectio p̃ceptoꝝ.i.regularũ inueniri p̃t idifferẽter in doctrinis scientificis ⁊ non scientificis. Scõm aũt dõ est q̃ nulla ars scientifica est babitus cuz rõne factiu' qz ois talis babitus est circa contingẽtia ⁊ non circa necessaria. sed ois ars scientifica est circa necessaria ⁊ non ẽ circa contingentia.vt patz ex rõe scientie supra ca. proxio . quare nulla ars scientifica est babitus cũ rõne factiu'. Sꝺo qz ois ars scientifica est in pte aie que dicitur scientificũ.Sed bitus cum rõne factiuus circa contingentia. non

est in hac pte. sed in illa que dicit rōci natiuū vt supra .4. li. c. 2. quare nullꝰ talis habitus est ars scientifica. Ter tium aūt q̄ dicis ars non sciētifica est habitus cum rōne factiuus. qđ probat primo per rōem philosophi ⁊ per deductiōem vt habetur in textu. Scđo p inductiōem in talibus artibꝰ. Propter qđ sciēdū q̄ vt notaui supra ante principiū libri. q. 3. omnis ars mechanica vel factiua habet pro fine administratiōem humane necessitatis. hec aūt diuiditur in septē. s. in lanificū armaturā. nauigiū agricꝛturā. venatiōez medicinā ⁊ teatricā. Quarum ratio sic apparet. q̄ dicis humana necessitas vl̄ ꝓuenit ex naturali conditiōe vel ex accītali occasiōe si ex naturali cōditione hoc quadruplici ħz quatuor genera diuitiarum naturaliū que ordinātur ad naturales hoim necessitates. vt ħo politice. videlicet vestimētum habitacula vehicula ⁊ alimēta. Ars vero ordinata ad necessitatē vestimētoꝝ vocatur generaliter lanificus que cōprehendit oēm artē operatiuā in lana. in lino. in canape. in serico. in corio. ⁊ in oi materia ad vestem vel ad lectū hois apta tū venatio fit a lana. Ars aūt que ordinat ad habitaculū vocatur armatūra que cōprehendit oīm artē fabrilē. ferrariā ⁊ lignariā lapidariā ⁊ argēteariam. ⁊ breuiter erariā ⁊ oēm artez operatiuā i quacūq; materia solida ad cōstructiōem habitaculoꝝ humanoꝝ apta. Ars ħo ordinata ad vehiculū dicit nauigium cōprehendēs oēm artē vehiculoꝝ siue nauū puaꝝ siue grādium siue quadrigaꝝ ⁊ curruū equoꝝ camelorꝝ. elephātium ⁊ dromedariorꝝ bubalorū ⁊ boum. ⁊ breuiter oēm artem ad vecturam vtilū rerum aptam. tamē venatio fit a nauibus. Ars ħo que ordinat ad alimēta sbdiuidit quoniā alimēta dupliciter acquirunt. vno modo misterio nature ⁊ sic de ipis est agricultura cōprehendēs oēm artē disponētem de cultu ortoꝝ ⁊ campoꝝ olwarum ⁊ nucū ⁊ alioꝝ arboꝝ q̄ artez tradit virgilius in georgicis. Alio modo acquirūtur aliqua ministerio violentie ⁊ talis ars que sic operat vocatur venatio cōprehēdens artē venatiuā seu captiuā piscū feraꝝ volucrum ⁊ quorūcūq; aialiū. tū venatio fit a captuā siluestriū bestiaꝝ. Ars ħo que ordinat ad necessitatē ꝓuenientē ex accidētali occasiōe duplex est ſm duo genera passionū hois. sūt enim passiones corporis ⁊ aie. cōtra passiōes corporis subuenit medicina cirurgia ⁊ phisica cōtra vero passiones aie subuenit teatria. que ars ludoꝝ est comprehēdens oēm artē ioculatoriā ⁊ oēz artē spectaculorum visibiliū ⁊ audibiliū qualia sunt carmina que dicuntur comedie ⁊ tragedie que apud antiquos recitabātur in teatro per comedos ⁊ tragedos ⁊ ħ bac arte ad delectatiōez ⁊ remissionez aie cōposuit Aristo. libꝝ qui dicit poetria de arte istoꝝ carminū. Ad hāc artem etiā ptinēt. laruus. i. facies ficte. quibꝰ repsentantur aliene psone ⁊ de ista arte seruiunt illi qui ludūt in barastellis qui verbis ⁊ imaginibꝰ aliena gesta sil̄atorie repzesentāt. ⁊ ab hac arte habuit originē ars statuifica faciens ydola. hos damnat Aug⁹. 2. đ ciuitate dei. ⁊ alibi in pluribus locis.

Ex hijs ergo patet q̄ quelibꝫ istaꝝ artiū est habitus cum rōne factiuus. i. factionis dirrectiuꝰ. que quidē factio sicut textū exponēdo notaui. est oīs operatio corporalis virtuti subijcibil̄. que nata est habere ꝓpriaꝫ rectitudinē sine rectitudine operātis. q̄ ratio artis nihil dicit de rectitudine operantis. sed solus de rectitudine operis. edificator enī cuz intentiōe pessima pōt edificare domū aptissimā ⁊ optimā in genere domus.

Quartū sequitur ex ħo ⁊ tercio. s. q̄ ars cōiter sumpta nec est vl̄r habitus factiuus nec vl̄r non factiuus. Dico ergo ad arguēta q̄ prima quatuor argumenta cōcludunt pro intentiōe philosophi loquentis precise de arte non

scientifica.non tamen concluderēt de arte sciētifica nec de arte cōiter sūpta

Ad illa vero que sunt in oppositum dicendū q̄ ars militaris exercitus ductiua.salua reuerētia eustrauj est factiua ⁊ mechanica cōprehensa sub armatura.facit enī aciem ordinatā.que quidē factio potest esse rectissima ſm regulaz artis ⁊ mentis factiue.erit tñ nequissima ſm regulam ⁊ virtutez mētis p̄actice non confesse se habet appetitui recto.certum est enim q̄ rō illius artis potest ita recte ordinare aciē in bello iniusto contra innocentes.sicut in bello iusto contra nocentes. hoc āt non potest facere aliqua ratio p̄actica que si recta est confesse se habet appetitui recto.hic tamen esset appetitus inquisitiuus. quare talis ars non est p̄actica. Ad aliud de logica dō q̄ ars est scientifica.⁊ ideo non cōprehenditur sub diffinitione ista.

Lectio sexta.

Ē prudentia sic vtiqz assūmamus]Supra egit de arte.[Hic aūt agit de prudētia.Cuī naturam manifestat.manifestādo primo eius opus.ſo eius obiectū ibi[Cōsiliatur aūt].tercio eius finem ibi[Ars ātqm̄].quarto eius rōem ibi[Relinquit].quinto cōparādo eam ad prudētiaz yconomicā ⁊ politicā ibi.[Propt qō piclea].sexto ad temperātiaz ibi[Hic ⁊ temperātiam].septimo ad artez ibi[Sed tamē ars].octauo ad opinionez ibi[Quabus autem] Circa primuz ergo proponit primo intentum ⁊ modū procedēdi.d.assūmamus agere ⁊ tractare de prudentia postquam de arte tractauimus.modo qui sequitur .s.speculantes ⁊ considerantes primo quos homines dicimus esse prudētes. scdo subdit opus prudentis ⁊ prudētie.d. q̄ prudentis videt interesse ſm prudentiā bene consiliari circa bona honesta ⁊ circa conferētia seu vtilia ipsi prudentie.circa totum bene viuere hominis non solum ſm ptez aliquā bone vite.puta circa conferentia ad sanitatem corporis.vel ad solā fortitudinez aie.Sed vt dicit tamen est circa conferentia ad totius vite bonitatez. tercio probat hoc per signum.intendens sic arguere.Sicut se habet ptīcularit̄ prudens ad aliquē ptīcularē finem. sic se habet totaliter prudens ad finem totalem humane vite.Sed nos communiter dicimus esse circa aliquid ⁊ particulariter prudentes esse eos qui ad aliquem particularez finem.bonum ⁊ studiosum p̄t bene rōcinari ⁊ consiliari quare debemus etiam dicere illos totaliter esse prudentes qui ad totalē finē hūane vite possunt bene consiliari.Et per consequens is qui simpliciter est prudens est totaliter bene consiliatiuus.huius rationis ponit minorem ibi[Signum autem] ⁊ conclusionem ibi[Quare ⁊ totaliter] ⁊ patent omnia. Consequenter ibi[Consiliatur autem]Manifestat obiectum prudentie.ex quo infert vnum correlariuz ibi[Quare si scientia]Dicit ergo primo q̄ nullus consiliatur de impossibilibus aliter se habere. nec de quibuscunqz possibilibus aliter se habere. qz non de illis contingentibus que non contingūt nec sunt possibilia agere ipi consilianti. quāuis sint possibilia per naturam vel per aliquem hominē alienum.vt ostensuz est supra li.tercio tractatu de cōsilio.ex quo sequitur q̄ prudentia non sit talibus de quibus non est consilium cum eius interesit bene cōsiliari.Erit ergo de bijs que per prudentem sunt agibilia. Consequenter ibi[Quare si scientia]Infert istud correlarium q̄ prudentia non est scientia.Ad̄ probat ita. Scientia est de bijs que non contingunt aliter se habere vt supra .c.4. quia demonstratio est de bijs que non contingūt aliter se hr̄e sed prudētia sicut ⁊ ꝓsiliū ē de cōtingentib⁹ aliter se habere.vt visuz est

quare prudentia non est scia. buiꝰ rō-nis ponit primo maiorem. ꝯo minorez ibi[Et non est cōsiliari]Tercio cōclu sionem ibi[Non erit vtiqz]. addens q nec etiam prudentia est ars. Quarto repetit mediū rōnis ibi[Scientia quidē]ꝛ patent omnia. Consequēter ibi [Ars autem] Manifestat finem pru dentie per differentiam artis ꝛ pru-dentie. qualis est inter factiōez ꝛ acti onē. Dicit ergo q ars non est ipa pru dentia. qm̄ aliud genus est actionis ad qđ ordinat prudentia ꝛ aliꝰ genꝰ facti onis ad qđ ordinat ars. Qđ ꝓbat ex natura finis interposita pte sequenti ibi[Factiōis qdē]Dicēs q vl'r cuiuscū qz factōis ē finis aliqd alteꝝ ab ipa fa ctione. sed actionis non semp nec vl'r est finis aliquid alterū ab actione. qm̄ eupraxia est vel esse pōt sibi ipi finis. sed ois eupraxia est actio. eupraxia ei idem est q bona praxis. praxis āt idē est q actō. quare sicut ois eupraxia est praxis. ꝛ omnis bona actio est actio. sic omnis eupraxia est actio. quare nō omnis actionis est finis aliquid alteꝝ ab actione. huius rōnis ponit prio cō clusiōem. ꝯo maiorē ꝛ est sillogismꝰ in tercio modo tercie figure. Et sic patet finis prudētie qui est actio seu praxis ꝛ eupraxia. Est aūt sciendū q aliq volentes assignare causam quare vl'r cuiuslibet factiōis est finis aliquid alte rum ab ea dixerūt q bonuz ipius facti onis non est in faciēte sed in facto. Et q ars que est circa factiones non ē cir ca bois bona vel mala. sed circa bona vel mala artificiatoꝝ. Et ideo factiōis semper est finis aliquid alterum ab ea scz ipz artificiatū sicut edificatiōis ip sum edificium constructum. Sed vt ait phi. ad pauca respiciētes faciliter enū tiant primo de generatione. Non eni ista dixissent si respexissent q artificia liter pugnare ꝑm palestram ꝛ milita-rem artem magis est bonum ipius tri umphantis qđ inimici succūbentis.

Item q liberaliter dare magis est bonū ipi benefaciēti qđ bene patienti vt supra li. 4. ca. de liberalitate lz da-tio ꝛ benefactō transeat in recipientē

Item q operatio iusticie nō minus est bonum operantis per hoc q est bo num alterius in quem transit. ymo ma gis ꝛ p̄clarius vt supra li. 5. c. 3. Ul-terius quō potest aliquis sane mentis dicere. q ars non sit circa hominis bo na ꝛ mala. cum audiamus legamus ꝛ experiamur q hominū genꝰ arte ꝛ ra tionibus viuit ꝓhemio metbaphisice

Cum etiam sentiamus artem medi cine circa sanitatem ꝛ egritudinez ho minū esse nisi forte velit aliquid dice-re q non est circa homis bona ꝛ ma-la. pro eo q non tantum est circa cor-pora medicorū. sed circa corpora om nium vt dicatur q ideo nō est circa ho minis bona. quia est circa coia omnū hoim bona. Cum etiam omnes fatea-mur bona ꝛ mala circa que tamen est ars vt supra ca. proximo. Est ergo sciendum hijs p̄termissis q ideo factio nis ꝛ ipius facti edificatiuis ꝛ ipius edificij semp ꝛ vl'r est aliqs finis q est aliquid alterū ab oibus istis. qz sicut opus ꝛ finis architectōici est vl'r finis ꝛ bonū cuiuslibet opis subarchitecto-nici vt supra li. 1. i ꝓhemio. Sic vl'r oē opus cuiuscūqz famulātis ꝛ subseruiē tis habet pro fine opꝰ sui principātis. sz ois factio artis que ē hitus factiuus est opꝰ mētis factiue. cui principat mēs practica. vt supra eo. li. c. 3. ꝛ opus ali cuius potentie executiue cui principa tur appetitus voluntatis vt supra li. 3 ca. 2. quare omnis factio habet pro fi ne aliquod opus voluntatis ꝛ mentis practice. q vl'r est aliquid alterum ab oi factiōe Consequenter ibi[Relin quitur ergo]. Manifestat rationem prudentie inferens eam ex prehabi-tis dicens q relinquitur ex predictis ipam prudentiā esse habituz cū vera rōe factiuū circa bois bona adipiscēda ꝛ mala cauēda Cūr ibi[ꝓpt qđ pichea]manifestat nām prudētie cōpādo eam

ad ꝓuidentiã politicã.d. ꝙ ꝓpter hec que dicta sunt de ꝓudentia nos dicimus quẽdam virũ magnũ dispẽsatiuũ ⁊ magnũ politicũ noie ꝓclea ⁊ alios tales qualis ipe est esse ꝓudentes.qz in hoc ꝓncipãt aliquid de ꝓudẽtia ꝙ ꝓnt ⁊ sciunt speculari ⁊ ꝓuidere bona ⁊ sibi ⁊ alijs.tales autez estimam⁹ bonos dispensatiuos ⁊ ycõmicos in regimine dom⁹ ⁊ bonos politicos in regimine ciuitatis ⁊ regis per qõ appa ret ꝙ ad ꝓudẽtiã ꝓtinet bonoꝝ administratio. Cũr ibi[Hinc ⁊ temperãttiam]Cõparat temperãtiã ad ꝓudentiam.ꝓmo ãt ponit illã cõparatiõez Scõo ꝓbat eã ibi[Non eni omne]. Scõo infert iterum diffinitiuã rõe ꝓudentie ibi[Quare necesse]Dicit ergo ꝓio ꝙ hinc.i.ex cãis ꝑmissis nos greci appellam⁹ i greco temperãtiã. hoc noie vsiosim.i.salutez mentis ⁊ rõnis vel vt virtutẽ quãdam que saluat ꝓudentiã.ipa nãqz temperãtia saluat talem.i.ꝓudẽtialẽ estimatiõem. temperãtia sil'r ⁊ ꝓudẽtia se habẽt sicut saluãs ⁊ saluatũ. Deinde ibi[Non eni oẽz]Exponit ⁊ ꝓbat ꝑmissã cõparatiõem intendit ergo sic arguere. Illud saluat᷑ per temperãtiã ꝙ corrũpit᷑ per intẽperãtiã.sed ꝓudẽtia᷑ estimatio corrũpit᷑ per intẽperãtiã quare saluat᷑ per temperãtiã.huius rõnis declarat solã minorez.d.ꝙ delectabile amatũ per intemperãtiã ⁊ triste oditũ per eam nõ corrũpunt oñ estimatiõez. puta tilã que nullũ habet ordinẽ vel bitudinẽ ad delectatiõez ⁊ tristitiã sicut ẽ ista.ꝙ trigonus habet tres angulos equales duobus rcis vel ꝙ non bz sed corrũpunt istam estimatiõem que ẽ circa operabile triste vel delectabile. Cuius ratio est.qz vt habet.2.phisi. ꝓncipia rationũ que fiunt de opabilibus sũmũt᷑ ex fine cui⁹ gra operãda sũt cũcta opabilia.boi aut vel itellectui quo ad iudicez corrupto ꝑ delectatiõem vl' per tristitiã non apparebit confestim ꝓncipium sumptum vel sũmendũ ex fine. Nec apparebit ei ꝙ oportet gratia huius veri finis eligere ⁊ operari omnia que sunt per nos operanda qz malitia vitiosa est corruptiua ꝓncipij accipiẽdi ex natuã finis veri ad dictandum qualiter opari ⁊ viuere debemus.malitia nãqz facit boi malo apparere finem aliter q̃z appareat homini bono cui apparet finis illud quod ẽ finis verus ꝼm naturã.vt supra li.3.ca 7.qz qual' ẽ vnusquisqz talis ⁊ talis finis sibi videtur vt eo. li.c.3. Cõsequenter ibi[Quare necesse]Infert iterum rõem ꝓudentie.d.ꝙ ex ꝓmissis apparet necesse est ꝓudẽtiam esse habitum cum ratione vera circa humana bona ⁊ mala operatiuuz sicut iam fuit exposituz. Consequẽter ibi[Sed tamen artis]Comparat ꝓudentiam ad artem assignãs tres differẽtias inter eas.De ꝓma dicit ꝙ artis est aliqua virtus tanquã rei vtilis ad finez boĩs quia contingit vti recte ⁊ nõ rẽ bene vel male ad finez hominis qui ẽ simpliciter bene viuere cõsequẽdũ.Et ideo artis oportet esse virtutẽ vt eius vsus fiat rectus ⁊ bonus.hec enim est causa generalis.quare vtilium oportz esse virtutez.vt supra li.4. tractatu de liberalitate. ꝓudentie vero non ẽ virtus quia eius vsus ad finem boĩs ordinatus nõ põt esse mal⁹. De ꝫa differentia dicit ꝙ in arte ⁊ circa artem est eligibilior ille qui peccat in opere artis volẽs ⁊ spõte q̃z ille qui peccat nolens ⁊ inuite. Ille eni vebet venia ⁊ mia. vt supra li.3.ca.1.illi ãt vindicta vt habetur ibidem. De tercia differẽtia dicit ꝙ ꝓudentia est virtus quedam hominis ꝼz ꝙ homo ꝓo eo ꝙ reddit boiez bonum. ars vero quãuis sit virtus intellectualis.non est tamẽ virtus boĩs

fm q̄ homo. q̄ nō reddit hoiem bonū q̄uis reddat eum artificē bonuz. puta medicū bonum vel edificatorē bonum virtus ār hois est illa soluz que reddit hoiem bonū. vt supra li. 2. c. 6. prudē-tia vero reddit hoiem bonū. q̄ ipossi-bile est aliquē esse prudētē non entez bonū vt. j. 4. li. c. 16. in fi. Cōsequen-ter ibi [Buabus aūt]. Manifestat na-turā prudentie cōpando eā ad opinio-nē. primo fm cōueniētiā. ſo fm diffe-rentiā ibi [Sed tamen] Assignat autē cōueniētiā in duobus. ſ. in subiecto ⁊ i obiecto. Dicit ergo q̄ cū sint due ptes aie rōem hñtes ⁊ vtraq̄z sit opinatiua scz sciētificum quo opinamur de rebus necessarijs ⁊ rōcinatiuum quo opina-mur de contingētib⁹ p nos opabilibus necesse est q̄ prudentia sit virtus alte-rius opinatiue istarū duaꝝ. ſ. ptis rōci-natiue. ⁊ per cōsequēs erit in eodem subiecto cū quadā opiniōe. Itē erit de eodē subiecto. q̄z ⁊ opinio ⁊ prudētia sunt circa contingens aliter se habere Et hoc intellige de omni prudētia. nō tamē de oi opiniōe sicut aliqui idocte scripserūt. q̄z opinio videt quidā circa oia esse ⁊ nihil min⁹ circa eterna ⁊ i possibilia vt supra li. 3. c. 5. Conse-quenter ibi [Sed tamen] Assignat du-pliciter differētiā prudētie ad opiniōem Dicit ergo de primo q̄ licet opinio ⁊ prudētia sint in eodē subiecto. ⁊ ō eo-dem subiecto. tñ prudētia non est bit⁹ cum sola rectitudine rōis. ymo necessa-rio exigit rectitudinē appetitus q̄z null⁹ prauus est prudēs. vt. j. li. 7. c. 4. opi-nio aūt q̄stūcūq̄z vera pōt esse cuz sola rectitudine rōnis. De scōa differētia dicit q̄ prudētie nō est obliuio. nec eaz possum⁹ obliuisci. sicut nec virtutes mo-rales que sūt pmanētiores quibuslibz disciplinis vt supra li. j. c. 16. que etiaz sūt necessario annexe ipi prudētie vt. j. e. li. c. fi. Opinionis vero pōt esse obli-uio sicut ⁊ artis ⁊ sciētie.

Questio nona.

Ꝺ euidētiā dictoꝝ de prudē-tia inquirēda sunt duo. Primo vtrū diffinitio prudētie sit cō-uenies. Scōm vtrū prudentia differat ab omni arte. De primo arguit q̄ nō. q̄z ois bona diffinitio cōuertit cū diffinito sed hec nō conuertit cuz pru-dentia. q̄z nec ipa dicit de quolibet cō-tento sub prudentia. nec prudētia de quolibet cōprehēso sub diffinitiōe ista que est habitus cum rōne actiu⁹ circa humana bona ⁊ mala fm totū bñ viue-re quia diffinitio ista. nec est conueni-ens nec bona. Mior ꝓbatur. quo ad primā ptem vnica rōne q̄z nō ois bonus est cum rōne actiu⁹ q̄z vt habet supra li. j. c. 5. bonus est iste qui rōnez nunc habens dicēti obedienti. Sz ois bonus est prudēs. q̄z non est possibile bonum esse sine prudētia vt. j. e. li. c. 17. quare non ois prudens est cuz rōe actiu⁹. nec per cōsequēs prudentia est habitus cum rōne actiu⁹ per locum a cōiugatis. Scōo quātū ad aliā ptez probatur minor tripliciter. Primo q̄z iusticia nō est prudentia. sed iusticia ē habitus cum rōne cum sit moralis vir-tus que quidē nāl'r est bit⁹. vt supra li. 2. c. 5. ⁊ est nō solū fm rōem sz cuz rōe vt. j. eo. li. c. 17. Est etiā bit⁹ actiu⁹ ci-ca hūana bona. q̄z talē bitū dicim⁹ iu-sticiā a quo opatiui sūt iustoꝝ ⁊ a quo iusta opabil' supra li. 5. c. j. Et sic pz q̄ iusticia est bitus cū rōe actiu⁹ circa hu-mana bona. quare nō ois talis est pru-dētia. Scōo q̄z nulla scia practica ē prudētia cū ois scia sit circa necessaria ⁊ prudētia circa cōtingētia vt hr̄ hic. Sed ois scia practica est bit⁹ cū rōne actiu⁹ circa hūana bona. idē enī ē bit⁹ actiu⁹ ⁊ bitus practicus. sicut exponit eustratius. quare nō ois talis bitus est prudētia. Tercio quia prouidētia yconomica non est prudētia. cū homo non bonus possit dicere illam prouī-dentiā. tamen ipossibile est prudētē eē ⁊ nō hr̄e bonū. vt. j. e. li. c. 16. Sed p-uidētia yconomica est habit⁹ cū rōne

actiu⁹.qz talis yconomus vtitur rõe ꝑ uidendo bona ⁊ vitando mala. quare nullus talis habitus est prudẽtia. Sz in oppositum est auctoritas phi.sic diffinientis prudẽtiã. Bicendũ ergo cũ eo ꝙ diffinitio ista cõuenienter est assignata.si tamen cõuenięter fuerit intellecta.ꝓpter qõ tres pticule huius diffinitiõis sunt exponẽde . primo quidẽ ista cum rõe.Scõo ista actiu⁹ . Tertio quidez circa humana bona. In prima enĩ tangitur eẽntialis forma prudẽtie In scõa finis ⁊ opus. In tercia materia ⁊ obiectum. Sciẽdum ergo de primo ꝙ de virtute morali ⁊ rõe tres fuerunt opiniones vt.ĵ.e.li.ca.j7.vna quidem dicit virtutes illas esse rões. alia vero esse fm rõem.tercia vero esse cuz ratione. Primũ autem nimis dederũt virtutib⁹ moralib⁹ de rõne scõi ꝺo paz. Tercij vero fm veritatẽ vt debuerũt.Cum hic ergo dicit ꝙ prudentia est habitus.nõ debz simpliciter intelligi eo modo quo intelligitur de virtute morali quia non eodẽ modo se habent ad rõnem moralis virtus ⁊ prudentia.cum ipa prudentia sit eẽntialr ratio habitualis.virt⁹ aũt moralis nõ ⁊ ideo est sciendum qõ esse cum rõne potest tripliciter intelligi. vno quidez mõ sicut cũ ꝺo cã coagente. alio modo sicut cum proprĩa entitate ⁊ actiuitate.Tercio modo sicut cum ꝓpria actõne.primo quidẽ modo est cum rõe appetitus qui mouet cũ intelligẽtia practica.vt habet.z.de aia. quare bee sũt due cõcause vnius motionis ⁊ hoc mõ virtus moralis est cuz rõne prudẽtiali quia ambe sunt due cõcause rectitudinis in actione bona. Actio enim ⁊ cõtrarium in actione sine itellectu ⁊ mẽte ⁊ more non est supra eo.li.c.z .

Scõo mõ est cum rõe illud qõ est rationẽ habens per eẽntialẽ idẽtitatem vt supra eo.li.c.2.⁊ supra li.j.c.18.qz rõ ẽ ei⁹ entitas ⁊ actiuitas.⁊ hoc mõ ois ars ⁊ ois scia est cum habituali rõne. Tercio modo est cuz rõne illud cuius ratio est actio.⁊ hoc modo scientia est cum rõne.qz est cum ꝓpria consideratione que vere est ratio . primo autẽ modo nõ debet intelligi ꝙ prudẽtia sit cum rõne sed alijs duob⁹ modis qz est cum rõne habituali sicuti cum ꝓ pria entitate ⁊ est cũ rõe actuali sicut cum ꝓpria actione ⁊ hoc modo intelligendũ est de arte.cum dicit ꝙ ars ẽ habitus cuz rõne vera factiu⁹ supza.c. proximo.hec ergo de pria pticula.

Be scõa sciẽduz ꝙ bitus intellectualis dicit actiu⁹.qz est actiõis directiu⁹ ⁊ dictatiu⁹.hoc ãt põt fieri dupliciter vno modo in plurali.alio modo in singulari·primo aũt modo scia est habit⁹ actiu⁹ per rõem vł em.ſo modo prudẽtia est bitus actiu⁹ per rõem singularẽ singularia considerãtez. hec de ſa pticula. Be tercia vero sciẽdũ ꝙ consideratio bũanoz bonoz põt fieri dupliciter.vno quidẽ mõ in ordine ad finẽ bũanũ simpliciter.alio mõ ad finẽ bumanũ fm quid.qz ad aliquez ptialem finẽ.vt supza eo.li.c.z. Finis aũt simpliciter est bene viuere simpliciter. Finis aũt fm qd est viuere fm qd ⁊ ptialiter.hec ãt distinctio habet hic ex textu.prudentia ergo cõsiderat humana bona in ordie ad finẽ humanũ simplr qz ad totuz bñ viuere simplr vt habet hic. Prouidentia vero yconomica ad finẽ fm quid.qz ad supabũdãtiam ⁊ sufficiẽtiã diuitiaz qz finis hui⁹ yconomice sũt diuitie.vt supza li.j.c.j. sic ꝫ patet qualiter debeat intelligi diffinitio prudẽtie.qz sic vt dicat ꝙ prudẽtia est bitus cũ habituali rõe sicut cum ꝓpria entitate ⁊ cum actuali ratione. sicut cum proprĩa actione actiuus .i. actionum moralium in singulari directiuus ordinaſ humana bona ad bene viuere totaliter. Bicendũ ergo ad argumentum in oppositũ . ꝙ diffinitio sic intellecta conuertitur cum prudentia.Cum aũt probatur in oppositũ .ꝙ nõ ois prudens est cũ rõne actiu⁹.Bico ꝙ istud est falsũ ⁊ maioz illi⁹ rõis ẽ

falsa. qz dico q omnis bonus principa liter ꝛ simpliciter est causa ꝓpria rõe non solũ ſm alienã rõem actiuꝰ. Au croritas aũt inducta non est Aristotel sed esyodi qui non accipit ibi hominẽ principaliter bonũ sed ſm quid bonũ qz vel in potẽtia bonũ vel ad aliquid vtile ꝛ cõmodũ. phi. autem qui allega tur i minori dicit nõ eẽ possibile bonũ esse principaliter sine prudentia. Luz autẽ probatur q nõ ois habitus cũ rõne actus circa humana bona sit prudẽtia patz rñsio per iam dicta. qz iusticia nõ est cum ratione sic. sicut prudentia ꝛ scia practica. nec sic est habitus actiuus sicut prudentia nec prouidentia yco, nomica ẽ ita circa humana bona sicut prudentia.

Questio decima.

Et scdo arguit q prudẽtia nõ differat ab arte nec econuer, so nisi sicut superius ab infe, riori. Primo quoniã ars nõ differt ab arte bene recte qz viuẽdi. Sed prudẽ tia est ars bene recte qz viuẽdi. Sic ei virtus a veteribus diffinita est vt dicit Aug. de ci. li. eo. c. xj. nulli autem vir, tuti hec diffinitio magis cõpetit quaz prudẽtie. quare ars non differt ab ea. nisi vt superius ab inferiori. Scdo qñ habitus cum ratione factiuꝰ est ha bitus cũ ratione actiuus. quare ars est prudentia. Cõsequẽtia tenet. qz si dif finitio ꝓbatur de diffinitiõe. diffinitum dicetur de diffinito. Añs ꝓbat. qz face re est agere ꝛ factio actio. vt habet in pdicamẽtis ꝛ in. 9. metha. quare hiꝰ factiuus est actiuꝰ per locum a cõiuga tis. Et cõfirmatur qz virtutis est be ne facere. vt supra li. 4. c. i. quare simi li modo facẽ ꝛ benefacere ptinẽt ad prudẽtiam ꝛ per cõsequẽs prudentia est habitus factiuus. Sed in oppo situm est auctoritas phi. Dicenduz ergo cum eo q prudentia differt ab ar te ꝛ ars a prudentia duodecim diffe, rentijs vel pluribus. Primo quidẽ dif ferũt viribus subiectis qz prudentia ẽ perfectio mẽtis practice. ars vero mẽ tis factiue que naturaliter distinguũt vt oñsum est supra. 4. li. c. 3. Scdo quidem differunt ordine virium qz si cut mens practica principat factiue sic prudẽtia principatur arti ꝛ ars fa mulatur prudentie. cuius causa est. qz prudentia annexa est virtutibus rõna lis appetitus. vt. j. e. li. ca. 7. Iste autẽ appetitus principatur in homie ꝛ tale principiuz libez est homo. vt supra e. li. c. 3. Tertio differũt rõnibus dire ctiuis. qz prudẽtia deliberat ꝛ cõsiliat ars autem non deliberat vt habetur. 2 phisicoꝝ nec proprie consiliat. qz vt habetur supra li. 3. c. 6. Idez est cõsi, liabile ꝛ eligibile. ars autem nihil di, cit de eligibili vt ẽ eligibile. quãuis ar tifex rõcinetur ꝛ inquirat. tamen illud rõcinari non est ꝓprie consiliari. qñ, sed omne consiliari sit proprie rõcinari si cut omne consilium est questio non tñ omnis questio consilium vt supra li. 3. c. 3. Quarto differunt efficantijs rõ, num qz prudentia habet rõem pcepti uã vt. j. e. li. c. xj. ars autẽ non. Qui to differunt bonitate ꝛ malicia rõnum qz rõne prudentie nullus potest male vti. rõne vero artis potest homo male vti ꝛ hoc intendebat phi. dicere. q. q artis est virtus qz ad hoc q ars bene vtaf rõe artis indiget virtute que red dat vsũ artis bonũ. hec ei ẽ cã generaf quare rez vtiliũ oz esse vtutẽ qz. s. con tingit eis vti recte ꝛ nõ recte bñ ꝛ ma le vt supra li. 4. c. j. dicit aũt prudẽte nõ eẽ virtutẽ. qz. s. vsus eius determia te ẽ actus bonꝰ neqz põt esse malus

Sexto differũt volũtario ꝛ inuolũta rio qz vt dicit phi. hic peccãs in ope ar tis ñ volẽs deterior ẽ. q̃ peccãs volẽs. ecõuerso aũt ẽ de peccãte in ope prudẽ tie. Et cã bꝰ ẽ. qz prudẽtia magis bz de volũtario q̃ ars. prudentia nãqz rõ cinaf gra bone electiõis. ꝛ idcirco pec cãs volẽs i ope prudẽtie peccat i eẽnti li fie prudẽtie. hoc aũt õteriꝰ q̃ peccãẽ i hijs que sũt ad finẽ. qui aũt peccat i o,

pere artis volens non peccat ex defe
fectu alicuius q̄ est de ēntia artis. pec
cans autem volens deficit in aliquo q̄
est de essentia artis ⁊ ideo talis est de
terior artifex q̄z qui peccat nolens.

Septio differūt in bitūdine ad tem
perātiam ⁊ intemperātiam. qz tempe
rantia saluat prudentiā. intēperantia
vero corrūpit eam. ars vero nec salua
tur per temperātiam. nec corrūpitur p
intēperantiā. hec autē differētia habe
tur in textu ⁊ causā eius exposui in ex
positiōe textus. Octauo differūt i ha
bitudine ad oblitiōem. qz ars pdi pōt
per obliuiōem prudentia vero non vt
habetur in textu in fine. Causa ꝺo
est. qz nullus habitus perdit per obli
uionē nisi per ocium ⁊ cessatiōem. ab
operatiōe talis bitus. Sed talis cessa
tio non pōt supuenire prudētie. qz cuz
in tota humana vita ꝺbeat regi p pru
dentiā nullus prudēs cessabit vti pru
dentia. qz si cesset statiz ipo facto quo
cessat est iprudens. ⁊ ideo prius ē corr
rupta prudentia per iprudentiā q̄z su
peruenīat obliuio per cessatiōem diu
turnā. nec est intelligēdum q̄ pruden
tes virt cum ex vetustate fiunt obliuio
si obliuiscātur prudentie ſz corruptio
organoz ipedit vsū prudētie ñ aūt ob
liuio. Mono differūt per se finibus
qz finis primo intentus a prudētia est
totaliter bene viuere sine qua intenti
one ipossibile est esse prudentiaz sicut
sine virtute. qz virtus intentiōem facit
rectam vt. j. eo. li. ca. 15. finis aūt artis
est aliquod pticulare bonū. ⁊ ideo sine
intentione boni finis. potest quis arti
fex esse bonus. Decimo differūt in
materia subiecta qz de pluribus agit
prudentia q̄z ars. qz tota matera artis
subest fortune vt supra. c. proximo. nō
tamē tota materia prudentie. pruden
tia nāq; rōcinat de aialibus de virtuti
bus de diligēdo deū de substātijs sepa
tis ⁊ de pluribus alijs de quibus nō
est ars. vt habetur in textu. Unde
cimo differunt in operatione directa.
quia prudentia dirigit operatōez acti
onem. ars vero operatiōem factionez
ꝓpter quod sciendū q̄ hec noīa actio
⁊ factio ⁊ hec verba agere ⁊ facere a
phi. accipiūt dupl'r. Uno qdē modo vt
sunt noīa predicamēti. Aristo. ei i pre
dicamentis vocat illud predicamētuz
facere. auctor sex principiorum vocat
ipm actionem. Alio modo sūmun
tur hec noīa pro operatiōibus ab inui
cem ⁊ ab actione naturali distinctis. si
cut apparet in homie in quo inuenitur
operatio virtutis simpliciter naturalis
qualis est digestio ⁊ operatio potētie
rationalis qualis est electio ⁊ alia ele
cta operatio ⁊ iterum operatio virtu
tis aialis. qualis est locutio vl' quelibz
mēbrorū motio. Distinctio autem ista
habetur a philosopho supra libro. j. c.
18. prima quidem est simpliciter irrō
nalis. ſa vero simpliciter rational'. ter
cia vero ex se irrōnalis sed pticipatiue
fit rōnalis. De prima operatiōe non
est sermo apud moralem phi. De alijs
vero duabus fit sermo ⁊ distinctio. qz
operatio rationalis ⁊ volūtaria ſm q̄
huiusmōi dicitur actio operatio vero a
nimalis potest dici factio ⁊ actio. actō
quidē inquātū pticipat rōem practicā
inquātuz est voluntaria factio vero in
quātum pticipat rōnem factiuaz ⁊ in
quātum in se nata est esse recta vel nō
recta sine bitudine ad appetitū rōna
lē actiōez ergo dirigit rō prudētie que
est rō appetitiua cōfesse se bñs appeti
tu recto. i. volūtati rcē. ⁊ iō dirigit o
peratiōez volūtariā vt volūtariā. facti
onē vero dirigit rō artis que nihil dicit
de rcitudine opationis voluntarie vt ē
volūtaria. Duodecimo differūt in ha
bitudine ad rectitudinē q̄z ostendunt
qz prudentia dictat rectitudinē operā
tis. ars ꝺo rcitudinē opatōis ñ āt opan
tis. vt supra hr̄ li. 2. ca. x. vbi dicit phi.
q̄ nō est sic'e in artib⁹ ⁊ virtutib⁹. quo
niā opera que ab artibus fiūt. bñt suū
bene esse in eis. i. in se ipis quare suf
ficit artibus q̄ earuz opa in se ipis sint

bene habentia. opera vero que ꝑz virtutes fiunt non habent suũ bene eẽ in se ipis solum. Sed oportet ꝙ operans sit qualiter bñs. dictamẽ aũt taliũ operum pertinet ad prudẽtiã. quare prudentia nõ soluz dictat rectitudinẽ operis. sed ꝯ principalius rectitudinẽ operantẽ. Dicẽdũ ergo ad primũ i oppositum. ꝙ illi veteres de quibus loquit Aug. male diffiniuerũt virtutẽ sicut ꝯ socrates ꝯ sequaces sui. quos reꝓbat Aristo. j. eo. c. 18. Ad scõm dõ. ꝙ factio vt hic sũmitur nõ est actio vt hic sũmitur nec ecõuerso ad minꝰ ꝑm formã vt visum est. xj. dña ꝯ etiam sup textũ

Lectio septima.

Uia aũt de vꝝibus]. Supra egit de scia de arte ꝯ de prudentia. Hic aũt agit de intellectu. Primo ãt ꝓmittit vnam suppositiõez. Scõo declarat suã intẽtõez ibi[Principij scibilis]. Dicit ergo primo ꝙ supponẽdum est. ꝙ de vꝝibus veritatibus ꝯ de bijs que sunt necessario entia est estimatio in duplici genere. vna quidem est de veritatibꝰ demõstrabilibus ꝯ scibilibꝰ. de quibus est scia per demõstratiõem. alia vero est de principijs demõstrabiliũ ꝯ scibiliũ ꝯ scietie que sunt in demõstrabilia. ois eni scia que sunt aliqua principia. Ad̃ appaẽt qz ois scia est cũ rõne ꝯ per rõnez. quaẽ oportet ꝙ ea ex quibus est rõ sciaz generãs sicut principia scie. Consequẽter ibi[Principij scibil']. Declarat suã intentiõem. que quidẽ est declarare ꝙ habitus ꝯ estimatio qui vel que habetur de principio scie sit illa intellectual' ꝑtus que dicit intellectꝰ. Et intendit ꝙ arguere. habitus principiorꝫ est vꝝ scientia vel ars. vel prudentia. vel sapia vel intellectus. sed nullũ primorꝫ quatuor esse potest. quare relinquit ꝙ sit intellectus. Huius rõnis primo ponit ꝯ ꝓbat minorez. d. ꝙ principij vel de principio cõclusionis scibilis non erit scia. nec ars. nec prudẽtia. nec sapientia. Ad̃ eni nõ sit scia nec ipm principium sit scibile. ꝓbat. qz omne scibile est demõstrabile. principiũ aũt demõstratiõis ꝯ scie nõ est demõstrabile. vt ꝓbatur primo posteriorum. esset enim ꝓcessus in infinitũ. qõ etiã principiorꝫ demõstrationis non sit ars nec prudẽtia. ꝓbat. qz ambo sunt circa contingẽtia vt visum est supra. principiũ autez demõstrationis est uecessariũ vt habet primo posteriorꝫ. Ad̃ etiam habitus principiorꝫ pcise acceptus non sit sapientia. ꝓbat qm̃ sapiẽtis ꝑm rõem sapientie interest habere demõstratiõez de aliquibus. hec autez sũt i demõstrabilia ꝯ sic patet tota minor. Scõo subdit maiorẽ ibi[Si vtiqz dicẽs] ꝙ si habitus illi quibus determiate verum dicimꝰ ꝯ nequaquã mẽtimur circa que cunqz obiecta contingentia vel non cõtingẽtia aliter se habere. sed tm̃modo scientia vel prudentia sub qua cõprehenditur ars vel sapientia vel intellectus. necesse est ꝙ habitus principiorꝫ sit aliquis istorum. Tercio ibi[Horum aũt triuz] repetit minorẽ. d. ꝙ nullum primorꝫ trium que sunt prudẽtia sub qua cõprehendit ars. qz est eadez ratio vtriusqz ꝯ scia ꝯ sapia. nullũ inquã illorꝫ habituum cõtingit esse habitũ principiorꝫ. Quarto infert conclusiõem. d. relinquit ergo intellectũ esse principiorꝫ habitũ veridicuz circa ipa

Questio vndecima.

Ꝑ euidentiã dictorꝫ de intellectu queritur. vtrum intellectus sit intellectualis virtus ꝯ arguitur ꝙ non. qz nec etiaz virtus. Primo qz nulla virtus ineſt nobis a natura li. 2. c. 2. ꝯ. c. 5. Si intellectus ineſt nobis a natura. qz in nata est nobis via. ab vniuersalibꝰ ad ꝑticularia. primo phisicorꝫ. hec aũt via est principiorum notitia que vocatur intellectꝰ. quare intellectus non est virtus. Scõo qz ois virtus est de difficili. vt supra li. 2. c. 5. sed intellectus non est de difficili cum sit cõis animi cõceptio q̃z qsqz ꝓbat auditã. vt dicit Boetius libro de

ebdomadibus.quare vt prius. Tercio.qz ois virt⁹ est circa id.circa quod contingit recte agere ꝛ errare.ad hoc eni ponit virtus ne potentia erret vbi errare potest.vt notaui li.4.c.1.Sed intellectus nō est circa tale quid. qz circa principia nō conuenit errare.qz vt dicit.2.methaphi.de principijs proverbialiter dicim⁹ in forib⁹ quis delinquit.q.d.nullus forces ante vocat principia p que ingredimur ad sciam quare vt prius. Quarto.qz oi intellectuali ⁊tute vez dicit aia affirmādo vl negando.vt supza eo.li.c.4.sed nō oi intellectu vez dicit aia affirmādo vel negando vt patet in intellectu primoꝝ principioz vbi nihil affirmat nec aliquid negatur.sed ponit diſſūctio ꝛ tollitur copulatio affirmatio necessarijs d.de quolibet esse vel nō esse.ꝛ de nullo simul esse ꝛ nō esse.quare intellect⁹ nō est intellectualis virtus. Sꝫop positū ꝑbat phi.supza eo.li.c.3.ꝛ.4.

Pro solutiōe questiōis primo videndum est quid sit intellect⁹ vt hic sūmit So ꝑbandū est ꝙ est itellectualis virtus tercio sūt aliqua dubia ꝛmouēda. De primo sciendū est ꝙ hoc nomē intellectus apud phi.sūmit.5.modis. Uno modo pro virtute estimatiua sensitiua ꝛ ille vocatur intellect⁹ passiu⁹ ꝛ virtus cogitatiua. passiu⁹ qdem qz infirmitate vel senectute vel alia passione detrimentū patit ledit ꝛ corrūpit.Dicitur aūt virtus cogitatiua. qz est virt⁹ abstrahens ꝛ conferēs a fantasmatib⁹ intentiōes delectabiliū ꝛ tristū vtiliū ꝛ nociuoꝝ.terribiliū ꝛ ausibiliū vt tradit Auic.6.naturaliū.talis aūt collectio ꝑprie dicit cogitatio. intellectus aūt isto modo est eius sensus interior.

Sc̄o mō sūmit pro intellectu possibili seu māli.dicit enim possibilis. qz pōt oia fieri inesse itellectuali.Dicitur aūt itellectus materialis a potentia receptiua.qz sicut materia corpoz ē receptiua formaꝝ sensibiliū.sic ille intellectus est receptiu⁹ spēruz intelligibilium. Tercio mō sūmit ꝑ intellectu agente.qui dicit intelligibile lumē sic se hñs ad fantasmata obiecta intellectui possibili.sicut corpale lumen ad colores obiectos corporali visui.vt pz 3.de aia. Quarto mō sūmit pro intellectu conuerso ad intelligentiam separatam ꝛ attingente ipam ꝛ recipiente ab ea aliquam notitiā ꝛ ille vocatur intellectus adeptus.qui pōt sūmi. vel pro toto aggregato ex itellectu adipiscēte ꝛ forma q̄z adipiscit vel ꝑ illa sola forma adepta. Quito mō sūmitur ꝑ intellectu speculatiuo.nō qdē vt dicit aliquā vim naturalē ipius itellectus possibil.sed vt dicit habitum ex nostris speculatiōib⁹ ꝛ cōsideratiōib⁹ acquisitū ꝛ hoc mō dis habitus itellectual⁹ sic acqsitus pōt dici itellect⁹ speculatiuus ꝛ i hac acceptiōe p̄dicatur de habitu p̄incipioꝝ.qz illō cōe nomē omnib⁹ virtutib⁹ intellectualib⁹ ꝛ alijs ñ virtuosis habitib⁹ appropriatū est habitui principioꝝ.ꝛ in hac acceptione ꝑut est habitus virtuosus diffinit sic.6 ethicoꝝ.Intellect⁹ est habit⁹ determinate veridicus cōpositiōis vel diuisionis imediate ꝑpositōis per se note.ꝙ eni sit habitus hic supponit ꝙ aūt sit determinate veridic⁹.ꝑbat philo.in hoc passu.ꝙ aūt sit cōpositiōis vel diuisionis imediate habet prio posteriozum vbi dicit ꝙ principiū sillogismi demōstratiui ē ꝑpositio imediata affirmatiua vel negatiua.Sed intellect⁹ est habitus talis principij quare per ꝓñs ꝑ positiōis imediate. ꝙ aūt sit ꝑpositionis per se note patet.qz in resoluēdo nō est status nisi ad principia. est autē status ad ꝑpositiōes per se notas.quare principia ꝛ ꝑpositiōes imediate p se note sunt idē cōuertibiliter ꝛ adequate tū differūt in rōibus noim. quia principiū dicit in habitudine ad cōclusionē ꝑbandaz.ꝑpositio aūt imediata in habitudine ad negatiōem priozis medij.ꝑpositio aūt per se non in habitudie ad intellectū ꝛ hoc de primo sufficiat

Nunc ſo ꝓbo. q intellect⁹ ſic acce
ptus ſit intellectualis virtus. quia om
nis habitus quo aīa determiate verū di
cit eſt intellectual⁹ virtus qđ patet. q⁹
diſpoſitio pfecti ad optimū opus eſt v
tus. 7. phi. Sed habitus quo aīa deter
minate verum dicit eſt diſpoſitio eius
ad optimū opus qđ eſt verum dicere.
Sed intellect⁹ eſt talis habitus vt ſu
pra eo. li. ca. 4. t hic in textu. quare i
tellectus eſt intellectual⁹ virtus. Et hec
eſt ratio prima per q̄ phil. inueſtigat
virtutes intellectuales ſupra eo. li. c. 3

Item tercio loco mouēda ſunt ali
qua dubia. Primo eni videt⁹ q nō oīs
ꝓpoſitio imediata ſit p ſe nota. q⁹ oīs
ꝓpoſitio per ſe nota eſt neceſſaria ali
as nō haberet euidentiā ex tmis. Sed
non oīs imediata eſt neceſſaria. quare
eſt dare imediatā cōtigentē. puta hec
ſuperficies eſt alba hec voluntas vult
tamen q⁹ oīs per ſe nota eſt per ſe il
lo modo. q⁹ ſi ſo modo tūc eſſet demō
ſtrabilis cōtra naturā per ſe note. ſed
nō oīs imediata eſt per ſe illo modo vt
patet de iſta. Sortes eſt vel non eſt al
bus. tū q⁹ oīs per ſe nota eſt indemō
ſtrabilis. Sed non oīs imediata eſt in
demōſtrabilis. qđ patet ex ſo poſteri
oꝝ vbi dicit⁹ q materia demōſtrat⁹ de
materiato per finē. materia tamē p̄di
catur imediate de materiato dicendo.
ſerra eſt ferrea. quare nō oīs imediata
eſt per ſe nota. Scđo videt⁹ q non
oīs per ſe nota ſit imediata. q⁹ nulla
ꝓpoſitio in qua p̄dicat⁹ generaliſſimuꝫ
de ſpecialiſſimo dicēdo color eſt quali
tas eſt imediata cū inter ſubiectū t p̄
dicatū mediēt ſpēs t genera ſubalter
na. ſed oīs talis ꝓpoſitio eſt per ſe no
ta. alias eſſet demōſtrabilis cū ſit vera
neceſſaria. quare nō oīs per ſe nota ē
imediata. Tercio videt⁹ q nō omne
principiū cui⁹mōi ē itellect⁹ ſit ꝓpoſitō
imediata neq⁹ per ſe nota. q⁹ non oīs
cōis animi cōceptio eſt imediata vl̄ p
ſe nota. ſed oīs talis eſt principiū vel
intellectus principij. quare nō omne
principiū eſt imediatū t per ſe notum

Maioꝝ ꝓbat⁹. q⁹ oīs animi cōceptō
eſt. oē totum eſt maius ſua pte. ſed iſta
ꝓpoſitio nec eſt mediata nec per ſe no
ta. ymo demōſtrabil⁹ a priori. vt patet
dicēdo ſic. Omne tātūdē t adhuc am
plius eſt mai⁹. ſed oē totū eſt tantūdē
q̄ ſua ps t adhuc amplius. quare om
ne totum eſt mai⁹ ſua pte. Quarto vi
detur q nō oīs habitus veridic⁹ ꝓpoſitio
nis imediate per ſe note ſit intellect⁹
t per ꝓñs diffinitio nō cōuertit⁹ cū dif
finito. q⁹ oīs intellect⁹ eſt habitus ꝓpoſi
tiōis neceſſarie. ſed nō oīs habitus ꝓpo
ſitiōis imediate eſt ꝓpoſitiōis neceſſa
rie cū multe contingent es ſint imedia
te. quare nō oīs habitus ꝓpoſitiōis ime
diate erit intellect⁹. Ad primū vero
dđ. q oīs ꝓpoſitio imediata eſt per ſe
nota. ꝓpter qđ ſciendū q ꝓpoſitō per
ſe nota aliqñ ē euidēter nota t nō eſt
ex ſignatis ſuoꝝ terminoꝝ. nec ex
aliquo extriſeco ſupaddito. ſed hoc cō
cludit dupliciter. q⁹ termini illi vl̄ p̄t
ſignare rationes que auditis terminis
aggenerāt notitiā euidētem. Alio mō
poteſt fieri q termini nō ſignant hu
iuſmōi rōnes que p̄nt ex ſola additiōe
terminoꝝ dāe euidēte notitiā nec etiā
addito aliquo medio p̄t haberi euidēs
notitia de tali cōplexiōe. ſic q nō p̄t
haberi euidēs notitia niſi ſenſatis ſi
gnatis terminoꝝ ſenſu coꝛpali vel
intellectuali. ſicut ſi aliqua ſupficies ac
cidentaliter ſit alba hec ꝓpoſitio hec
ſupficies eſt alba. non p̄t eſſe nota ex
auditione terminoꝝ nec ex cōceptiōe
ꝓpꝛij qd noīs ipoꝝ. nec ex aliqua de
mōſtratiōe cōcludēte vnionē eoꝝ ſ3 ſo
lū erit nota ex ſenſuatiōe ptic⁹ari t ex
perimētali rerum ſignataꝝ per termi
nos. Per hoc igit⁹ dico ad primuꝫ q
nō oīs ꝓpoſitio per ſe nota eſt neceſſa
ria. q⁹ cōtingens eo modo p̄t euiden
ter eē nota t eſt euidēter nota. t hoc
ſufficit mihi. Ad ſm dico q nō oīs p
ſe nota eſt per ſe primo mō. qđ appa
ret in demōſtratiōe potiſſima vbi ē me

dium diffinitio subiecti vel passionis. qz si diffinitio subiecti tunc maioz prio positio per se nota. nō ē per se primo mō. qz tunc passio subiecti eēt de diffinitione subiecti cum p̄dicaret de ipa p se prio mō ꝛ per ꝓ̄s cōclusio eēt per se prio mō. si vero diffinitō passiōis sit mediuz tunc aliqd ꝙ est formaliter de eēntia passionis i miori per se nota p̄dicaret de subiecto per se prio mō ꝙ ē tm̄ incōueniēs. sicut si passio ipa p̄dicaretur de ipo subiecto p se prio modo. quare cum demōstratio potissima non sit ex ꝓpositiōib⁹ primi modi per seitatis ꝛ ita ex per se notis necesse est. ꝙ ñ oēs p se note sicut primi mōi Ad ꝉciū dō. ꝙ ois ꝓpositio per se nota in ordine in quo ē per se nota. est idemō strabilis quāuis in ordine alio possit ō mōstrari ꝛ tūc erit per se nota ꝛ p alterū nota. sicut aliqd pōt esse ꝓpter se appetibile ꝛ propt̄ altez. vt dicit de virtute supra li. j. c. 8. simil'r aliqd pōt esse per se notum ꝛ per se noscibile. ꝛ cū hoc per altez notum ac noscibile ꝛ hoc mō est in exēplo inducto. qz hec ꝓ positio serra est ferrea est per se nota ꝛ idemōstrabil'. sicut ista qua ñ ē altēa prioz in ordine ꝛ genere cāe materialis. tm̄ in genere cāe final' nō per se ꝛ per altez est nota. qz per cām finalez ꝛ ideo ponit phs. ꝙ ista sit demōstrabilis nō in genere cāe material'. sed in genē cāe final'. qz mediū demōstratiuū ñ pt eē aliqua cā media de genere materie sed pōt esse medium de genē finis. Ad quartū dubiū dico etiā. ꝙ ois per se nota est imediata. vbi sciendu ꝙ duplex pōt esse mediatio vel immediatio. vna qdē in linea p̄dicabili que nō est aliud q̄ ordo p̄dicabiliū ꝰ sub ꝛ supra ꝛ fm magis cōe ꝛ min⁹ cōe.

Alia pōt esse in ordine casuali que non est aliud q̄ mediata vel imediata attingentia effect⁹ a cā. Tunc igit dico ꝙ ista calor est qualitas. est mediata in linea p̄dicamētali sicut ꝓbat arguñtū. ē tm̄ mediata i ordine forme vt oñdo in exēplo de cāis. vbi cā formal' in hoie accipitur sub isto quadruplici gradu scz esse viuere sensitiuū ꝛ intellectiuū. vbi apparet ꝙ fm lineā p̄dicationis intellectiuū est imediatū homi sensitiuū aūt remotū ab eo. viuū autem adhuc remotius sed esse remotissimum ꝛ cōissimū. tm̄ in ordine formali eē primo ineſt hoi. deinde viuū ꝛ vltimo intellectiuū. Et tm̄ ista sepant' ab homine. vltimo separat eē. quare ista homo est. vel ista homo viuit. sunt eque i mediate vel si est possibile imediatior est q̄ ista. hō est rōnalis ꝛ intellectiu⁹ ꝓpositio āt per se nota sūmit' ab imediatione cālitatis non ab imediatione p̄dicatōis. Ad terciū dubiuz dico ꝙ nō ois cōis ai cōceptio est intellectus qz sic sūt qdā itellect⁹ cōes oib⁹. ꝛ quedam p̄cipia cōiter nota oibus. ꝛ quedam nō nota oib⁹. Sic etiā sūt quedā cōclusiōes oibus note. ꝛ quedā nō oibus note. ꝓpositōes aūt cōiter oib⁹ note. sive sint principia sive cōclusiones dicūtur cōes animi cōceptiōes. Ad quartū vero dō. ꝙ ois ꝓpositio imediata possz esse principiū in aliqua materia ꝛ aliqua imediata. contingēs est de facto principiū cui⁹ bitus dicit intellect⁹. Propter qō sciēdū ꝙ p̄cipia sūt in triplici gradu. sunt enī aliqua cōmunissia aliqua cōia aliqua ꝓpria. cōissima quidē sūt oi philosophie ꝛ omni scie cōia. cōia vero sūt vni philosophie propria. plurib⁹ tm̄ illius philosophie demōstratiōib⁹ cōia. propria vero sūt vni soli demōstratiōi applicabilia. Cōmunissima āt ꝛ cōia sūt oia necessaria ꝓpria vero nō oia sūt necessaria. quia principiū prudētialis sillogismi est cōtingens. tm̄ exprimentatur per se notū notitia que dicit intellect⁹ vt. j. e. li. c. 13. aliqua etiā principia sillogismi sciētifici pūt eē cōtingētia qz ex maiori de necessario ꝛ minori de cōtingenti vel de ineſſe nō necessario optime pōt seq cōclusio de necessario. vt tractatu de sillogismoz generatiōib⁹ demōstraui.

Ad principale g̃ dō. q̃ intellect⁹ habitus nō ineſt nobis a natura neq; eſt nobiſ innat⁹. via vero nobis innata a cōibus ad ꝓpria nō eſt aliqua notitia ſed nāl⁹ ordo nobis inditus ſm quez debemuſ ꝓcedere in veritatis inq̃ſitōe

Ad ſm vero dō. q̃ intellectuſ eſt de difficili ſi accipiant oēs circūſtātie. qz q̃uis ſit facile capere iſtā veritatez de quolibet eſſe vel nō eſſe ⁊ de nullo ſic eſſe ⁊ non eſſe. non tñ eſt facile capere virtuoſe qz multi capiūt non intelligē, tes quid eſt ſubiectū qd p̄dicatuz que forma que neceſſitas iſtorū principio, rū ſicut oſtendi in tractatu de bijs duo bus principijs. Ad terciū vero dicē, dū q̃ circa principia contingit errare vt patet. 4. methaphi. de eraclito ⁊ a naxagora ⁊ multi tpiſ noſtri circa ip, ſa errāt vel in toto vel in pte vel in ali qua circūſtātia. Ad quartū vero dō. q̃ in memoratis principijs determina te dicit verum eo mō quo dicit verum ſic q̃ ipa ſūt determiata ad veritatem qz nō ſūt in potentia ad falſitatē. q̃uſ indetermiate enūtiēt de affirmatiōe ⁊ negatiōe ſicut expoſui in tractatu me morato.

Lectio octaua.

Apientiā aūt]Supra egit de quatuor virtutib⁹ intellectua libus. Hic aūt agit de quinta ſcz de ſapia. primo aūt agit de ſapien tia ſm ſe ſūpta. ſo de ſapia ad prudē, tiam ⁊ ſciam politicā cōpata ibi[In, cōuenies]Circa primū. primo agit ō ſapia ſimpl'r ſūpta. ſo de ꝓprie ſumpta ibi[Eſſe aūt quoſdaz]Dicit g̃ primo. q̃ ſapiam ſm nom̃ nos aſſigna mus ⁊ attribuim⁹ in artib⁹ certiſſimis verbi gra magiſtr pheridiā dicebam⁹ eſſe ſapiētem lathomū. qz erat certiſſi mus in arte ſua. Itē magiſtr policletū dicim⁹ eſſe ſapientē ſtatuificē. qz vide, tur eſſe certiſſim⁹ in arte ſua. In buiuſ mōi aūt aſſignatiōe appellatiōe attri, butiōe vl' denoiatiōe nihil aliud ſigna mus nihil aliud intendim⁹ dicere ſapi entiā hoc modo ſumptā eſſe. niſi q̃ eſt virtus artis. i. vltimū de potētia in adi piſcendo ⁊ attingēdo certitudinē arti in ſūmo. vnde a ſapia hoc modo ſūpta nullus dicit ſapiens ſimpl'r vel ſapiēs homo indetermiate ſed ptic̃lariter ⁊ ſm quid. puta ſapiēs medicus vel ſa, piens lathom⁹ vel ſapiens barbiton, ſor. Cūr ibi[Eſſe āt quoſdā]Agit de ſapientia ſimpl'r ⁊ ꝓprie ſūpta de qua dicit quatuor. Primum q̃ eſt cōiſſi, ma. Scōm ibi[Quare manifeſtū] q̃ ē certiſſima. Terciū ibi[Oportet g̃ ſapi entē]q̃ eſt circa principiata ⁊ circa pri cipia. Quartū ibi[Et quēadmodum] q̃ ē circa obiecta honorabiliſſima. Di cit ergo primo q̃ nos exiſtimam⁹ eſſe quoſdā boies ſapiētes totaliter. i. ſim pliciter ⁊ vl'r tāquā ſapiētes circa vni uerſitatē oīm rez ſine determiatōe ad aliqd determinatū genus rerum. Ad probat per Homez qui ait in margi, te ſuoz poematū qd bñt ſimpliciter ⁊ vl'r ⁊ totaliter ſapiētē nō poſuerūt vij foſſorē vel aratorē. ſed vniverſoz gene raliter cognitorē. Ex quo patet q̃ ſa, pientia eſt notitia cōiſſima. hoc facit ſa pientem oīa ſcire. qm̃ bñti vl'em ſciam oīa ſcire neceſſe eſt vt habet ꝑhemio methaphiſice. Scōo ibi[Quare ma nifeſtū]Infert ex p̄dictis q̃ ſapia ē cer tiſſima. ⁊ patet. Illud aūt ſequit' ex p portione ſapie ptic̃lariter dicte ad ſa piētiā ſimpl'r dictā. qz cū illa nō exīs ſimpl'r ſapia ſit ſortita nom̃ ſapie ꝓpi certitudinē quā ptic̃pat. multo magis iſta total'r ꝓprie ac ſimpliciter exīs ſa pientia habebit certitudinē ex ſe ipſa bñt āt certitudinē qz eſt marie cōium ⁊ primoz. ille nāq; ſcie certiſſime ſūt que marie primoz ſunt. Et hec eſt rō Ariſto. ꝑhemio methaphiſice. Tercō ibi[Oportet g̃]Infert q̃ ſapia ē circa principiata ⁊ circa principia. ꝺ. q̃ oz ſapientē vez dicere nō ſolum circa ea que ſūt ex principijs ſicut ſūt cōcluſio nes ⁊ effectus. ſz etiaz circa principia cōcluſionū ⁊ cās primas rez. Ipa eni

nō esset notitia certissima nisi esset vi-
dica circa principia cum ipa sint certi
ora cōclusiōib⁹. vt hī .j. posterior. hec
aūt debetur sapie qz est speculatiua cā
rum primaz. vt phemio methaphisice
Ex quo sequit vnū corrolariū .s. q sa-
pientia simul erit intellect⁹ t scia. In
tellect⁹ quidē ꝑut est principioz t cā
rum. scia vero ꝓout est cōclusionum t
effectuū. Quarto ibi [Et quēadmo
dū] Infert q sapia ē circa obiecta no-
bilissima. d. q ipa est honoratissimoz̄
obiectoz̄ fz nāz vt dicit. j. e. ca. quēad
modū illa scia que habet caput t prin
cipatū sup alias oēs. Cuius rō est quia
scia cōsiderās finē cui⁹ gra agenda sūt
singula in toto vniuerso principat sin
gulis scientijs. sed hec sapia cōsiderat
finē simplr vltimū ꝓpter qd agunt in
vniuerso singula que agūtur. quaē ipa
principat scientijs singulis. hec est rō
philosophi phemio methaphisice.

Cūr ibi [Incōueniēs] Agit de sapia
ad prudentiā t ad sciam politicā cō-
parata. Assignat aūt quiqz dīas sapiē-
tie ad prudentiā t ad politicā. scōam
ibi [Si vtiqz sanū]. terciā ibi [Ex deis
]. quartā ibi [Propt qd anaragoras
]. quintā ibi [Nec ē prudētia] De pri
ma dīa intendit dicere q sapia ē sup
oēs notitias studiosissima q tū ñ ē pru
dentia. primā ptez hui⁹ dīe supponit
ex hoc q sapia est honorabilissimoz̄z
fm naturā vt supra imediate dictum ē
q vero nec prudentia nec politica scia
sit studiosissima. ꝓbat ex eo q earū sub
iectum t obiectū q est homo nō est op
timū ens inter oia que sūt i mūdo. Di
cit g̈ q incōueniēs est. si quis existimet
prudentiā vel sciam politicā esse studi
osissimā inter cunctas notitias. si ꝑ qz
qz homo qui est eaz̄ subiectū nō est op
timū bonū eoz̄ que sūt i mūdo. Sapi-
entia tū t est studiosissima t virtuosis
sima t obiectū eius est optimuz ens q
est prima cā. Scōaz dīaz̄ ponit ibi
[Si vtiqz sanū] t est in sūma q sapia
de oibus est vnica. prudētia vero vel ñ
est de oibus vel nō est vnica sed pluēs
prio g̈ declarat huiusmōi dīam. ꝯo re-
mouet quādā rñsionē sophisticam ibi
[Si aūt qñ] Prio igit intendit sic ar-
guere. Sanū t bonū est altez̄ in hoib⁹
t alterū in piscib⁹ qz illud q est saluti
ferū t bonū piscib⁹ eēt mortifez̄ t ma
lum hoibus t album t rectū sūt eadē
fm suā rōem in hoibus t piscib⁹. qua
re nulla vnica est prudentia de oibus
t vnica sapia est de oibus. hui⁹ rōnis
prio ponit añs t pz. Scōo ꝓñs ibi
[Et sapiens]. d. q oēs hoies rōe vten
tes vtiqz differrēt. hoc q est eē sapiens
esse vnū t idez circa oia. fz eē prudēs
differrēt eē altez̄ t altez̄. Tercio ibi
[Circa seipm] Cōfirmat ꝓñtiā ūtū ad
illud q dicit de prudentia. dicit g̈ q iō
prudētia t esse prudēs eēt altez̄ t al
terū. qz vnusqsqz dicit prudēs t ei cō
cedit prudentia cū circa seipm est bñ
speculans t puidens singula cōferētia
Cuius signū est. qz quasdā bestias di-
cūt eō prudētes fz methaphisicā illas
scz quecūqz būt vel vident hre potētiā
puisuaz. sicut sunt apes t formice t
huiusmōi. quare erit manifestū q pru-
dētia que vulgo dicit prudētia' sapia
t scia politica de oibus vtilib⁹ t circa
oia vtilia non erit vnica t eadē qz cir
ca vtilia hoi erit vna t circa vtilia pis
ci erit altera. vnde si circa vtilia oibus
aialibus eēt sapia ꝓpte dicta mlte ne
cessario essent sapie qz circa singulas
species aialium essent singule sapien
tie. sicut apparet etiā ō medicina' que
est altera t altera circa diuersa aialia
vnde alij sunt medici equoz̄ t alij bo
minū sicut alia t alia medicia t sic pz
cōsequētia quātū ad id q dictuz est de
prudentia. s. q ipa vel nō est de oibus
vel si esset tunc eēnt plures prudentie
genere t specie differētes. Sed de sa
pientia patere potest per oppositum
qz sicut album t rectū sunt eiusdē rōis
in hoibus t in piscib⁹. sic cōditiōes en
tium per vl'em sapiam cōsiderate sunt
eiusdem rōis in oibus entib⁹. puta eē

cām vel cātum eē prius vel posterius esse actu vel potentia. esse necessariuz vel cōtingēs. esse absolutū vel respectiuū ꝛ sic de ceteris passiōibus ꝛ per se accūtibus entis. Quare caue quorūdam boim impitā dicētiū ꝙ ideo sapientia est vna. qz nō cōsiderat nisi accidentia absoluta. sicut album ꝛ rectū qz oppositū est notoziū in tota prima philosophia vide igitur. ſ. metbaphisice si principiū ꝛ cā ꝛ elemētū si prius ꝛ posterius ꝛ sik'a dicātur absolute vl' respectiue. Cūr ibi Si aūt optimuz Iremouet quādam rūsiōem sophisticā vel caullatoziā que dari posset. Dicēt eni forsan aliqs ꝙ medicina pōt eē de oibus aialibus vnica. qz eēt principaliter de boie qui est optimū inter aialia Et sik'i modo prudētia posset dici vnica de oibus entibus. sed principaliter erit de boie. hoc quidē nō valz. qz quāuis rūsio ista colorē haberet cōpando prudentiā ad sola aialia. tñ nullū habet cōpando ipam ad oia entia. qz homo non est optimū entiū. quāuis sit optimū aialiū. Et ideo ad ꝓpositum nihil differt ꝓ eo ꝙ iusta alia entia sūt in mūdo melioza multo ꝛ diuinioza. puta entia que dicūtur manifestissima vt hic ꝛ. 2. metbaphisice. cuiusmōi sūt deus ꝛ intelligentie sepate ad que distincte cognoscēda se habet aie nostre intellectus sicut oculꝰ noctue ad lumē solis. Ex quibus. i. per que ꝛ quoꝝ virtute cōstat mūdus. vnde a deo depēdent celum ꝛ natura vt. 12. metbaphisice. Terciā ōiam ponit ibi Ex dictis vtiqz]. s. ꝙ ex iam dictis supza intercia cōditione sapie est manifestum ꝙ sapia simul est intellectꝰ ꝛ scia de rebus honorabilissimis per nullā vt supza fuit expositū. hoc aūt non debetur prudentie que nec est intellectus nec scia. vt oīsum est supza Quartā differentiā ponit ibi Propter qō anaxagoras]Et est qz sapia est de diuinis ꝛ incōsiliabilibꝰ. prudentia vero ē de humanis ꝛ cōsiliabilibꝰ. Dicit ꝫ ꝙ propter hoc qō dictū est ex quo pēdet differētia inter sapiam ꝛ prudētiā aiunt boies talia cōsiderātes ꝙ anaxagoras ꝛ tales illi. ſ. philosophi ꝛ eorum similes sūt sapiētes nō tñ prudētes cū homines videant hos suos philosophos ignorare ea que sibi essent vtilia ꝛ cōferētia ad bonitatē vite. quare nō videntur esse prudētes. talis eni in via constitutus ꝛ per astrolabij fozamina stellas aspiciēs incidit in foueam. vñ quidam vetula in ꝓperādo dixit ei. O talis qui ante pedes tuos videre nescis cur astrozū vias inspicere satagis.

Anaxagoras aūt paternas diuitias ꝛ honozes secūs a seipō abijciēs ad cōtēplandū astra ꝛ nature totius principia se cōtulit totū ozbē terraꝝ asseris sibi esse exilium celū aūt patriā esse suam. huius rei gra homies nō dicunt eē eos prudētes sz tñ esse sapiētes qz dicunt eos scire multa ad humanā vitaz supflua. puta ea que sūt ad mīabilia ꝛ nō operabilia boi ad cognoscēdū difficilia vltra cōes boim sensus ꝛ vires vt in prohemio methaphisice ꝛ que sunt diuina potiꝰ q̄z hūana ꝛ in esse ꝛ in cognosci ꝛ vl'r boi sunt inutilia qz nō sūt hūana bona cum tñ prudentia sit circa hūana bona ꝛ circa ea de quibꝰ cōtingit cōsiliari qz cōiter dicimꝰ opꝰ prudentē eē maxie bene cōsiliari. vt supza eo. li. c. 6. nullꝰ tñ cōsiliat de impossibilibus aliter se habere vt supza li. 3. ca. de cōsilio. Nec etiā aliquis cōsiliat de bijs quoꝝ non est aliqs bonus finis. qui quidē sit opabile bonū. quare de cōsideratis per sapiam non est prudentia nec ecōuerso. Cōsiliatoz autem simpliciter bonus est ille qui est cōiectatiuus. i. inuestigatiuꝰ ꝛ inuentiuus optimi finis oim opabiliū boi seu p hominē fm rōcinatiōem ꝛ deliberatōez consiliarē. Ex bijs ergo patet hec quarta differētia sapie ad prudētiam

Quintā differētiaz ponit ibi Neq; prudentia]Et est qz sapientia est circa maxime vniuersalia vt

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

phemio methaphisice. prudētia vero non solum versatur circa vlia ymo maxime circa pticularia. Cui? rō est. quia prudentia est actiua. i. actionū virrecti ua. vt supra ca. 6. actiones autē sūt circa singlaria. vt phemio methaphisice Propter qō quidē minus scientes sūt magis actiui ⁊ melioēs practici ⁊ meli? operātes quibusdā magis sciētibus Cuius causa est. quia sūt magis expti. vnde phemio methaphisice dicitur q̄ ad agere exptos magis pficere videmus sine expientia rōem hītibus. verbi gratia. si aliquis in vlī sciat q̄ carnes leues sunt faciliter digestibiles ⁊ sane. ignoret autē que vel quales carnes sunt leues ⁊ digestibiles. ille iñ talis medicus non faciet sanitatē ex illa vlī notitia. Sed medicus in pticulari sciens q̄ carnes volatiliū sunt leues ⁊ sane. ipe faciet sanitatē. quare cum prudentia sit actiua. oportet necessario eam eētialiter habere ambas notitias vlem. s. ⁊ pticularez ⁊ maxime banc pticularem q? hec maxime valet ad bene agere. Ex quibus patet hec qnta dfia sapie que versat maxime circa vlia ad prudentiā que versatur maxime circa pticularia.

B euidentiā p̄dictoꝝ inquirēda sunt duo. Primū. vtꝝ sapientia sit intellectualis virtus Scōm vtrum simul sit sciētia ⁊ intellectus.

Questio duodecima.

S primo arguit q̄ non. quia ois virtus intellectualis vel moralis est compossibilis prudentie sicut cāe felicitatis q? vt dicitur 7. politicoꝝ. vnicuiq; tm̄ felicitatis adiacet quātum virtutis ⁊ prudentie vt eius q̄ est agere fm̄ has cōfessuz sit nobis teste deo. sed sapia nō est cōpossibilis prudētie vt patet per exemplum anaxagore ⁊ illius tales qui sapientes quidē esse dicunt. prudētes autem non cum videant ignorātes conferentia sibi ipis ⁊ scire supflua ⁊ mirabilia ⁊ difficilia. vt habetur in textu. quare sapia non est virtus nec intellectualis virtus esse videt. Sed oppositū. phat phi. supra eo. li. ca. 3. ⁊ 4. Dicendū cum eo q̄ sapia est intellectualis virtus qō patet ex descriptiōe comp̄hēdēte rōnem eētialem ⁊ cōditiones sapie que descriptio colligit ex dictis philosophi in diuersis passibus. Describit g̃ sic. sapia est habitualis notitia determinate vidica obiectoꝝ natura nobilissimo rū principioꝝ ⁊ principatoꝝ generaliter oim̄ spāliter difficiliū certa causarum redditiua sui gratia ⁊ architectonica fm̄ quē neminē mentiri contingit de quibus nouit ⁊ fm̄ quem mētiētem posse manifestari cōuenit per q̄s fit homo contēptor mundi ⁊ amicus dei.

Qō eni sit habitualis notitia hic supponitur pro genere sapie ⁊ aliaꝝ virtutum. Qō aūt sit determiate vidica. habet supra ca. primo ⁊ supra. e. li. c. 4. Qō āt sit obiectoꝝ natura nobilissimoꝝ ⁊ principioꝝ ⁊ principatorū habet hic in textu ⁊ exponit in expositiōe textus. q̄ āt sit notitia generaliter oiz ⁊ spāliter difficiliū q̄ sit certa causarum redditiua q̄ sine gratia ⁊ architectonica. habetur phemio methaphisice. ⁊ probat ibidē p 6. cōes estimatiōes. quas habem? cōiter de sapia ⁊ sapiente. Primo eni estimam? sapientem oia scire non tamē singulariter. Scōo difficilia cognoscere nec leuia boi nocere. Tertio ipm̄ certiorem ceteris esse. Quarto cās oim̄ maxie dicere. Quinto. estimam? sapiaz sui gratia eligibilem esse. Sexto principaliorem ⁊ architectonicā esse q? sapientis est ordinare non ordinari. Qō autez fm̄ sapiam neminē mentiri contingat ⁊ q̄ mētientē per eam manifestare cōuenat. habet ex primo elemētoꝝ vbi dicitur q̄ duo sunt opera sapientis. videlicet non mentiri de quibus nouit ⁊ mentientē manifestare posse. Qō autē per sapiam homo fiat cōtēptor mundi ⁊ habetur in textu ⁊ redditur ratio.

qz sapiens inclinatiõem sapie sequẽs non humana bona querit nec cõferen tia vite pñtis seculi. Sed diuina ꝛ im, possibilia aliter se habere. ꝙ aũt p sa, pientiã sapiens fiat amicus dei. ꝓbaꝫ j. li. x. ca. x. vbi cõcluditur sapiens er, go amãtissimꝰ est deo ꝛ additur cõue, niens. est aũt cũdem esse felicissimũ.

Ex bijs aũt patet ꝙ sapia est intelle ctualꝫ virtꝰ qz oĩs bitꝰ itellectualꝫ ꝛ lau dabilꝫ ẽ itellectualꝫ vtꝰ vt supza li. j. c. fi sz sapia ẽ intellectualꝫ ac laudabilꝫ ha bitus vt patet ex premissis quare vide tur esse itellectualis virtus. Dicẽduz ergo ad obiectũ ꝙ sapia est cõpossibilꝫ vere prudentie q̃ theologi dicũt pru, dentiã ꝛ que ꝝm philosophũ felicitat hoiez nõ est tñ cõpossibilis vane prudẽ tie cupiditatibꝰ plene. que quia nõ ha bet iñtiõez bonã veriꝰ dicꝫ astutia q̃ prudẽtia vt. j. c. li. c. 16. Questõ .13.

Ꝟ ro arguꝫ . ꝙ sapia non sit simul intellectꝰ ꝛ scia. primo quidẽ qz distincte virtutes nõ sunt vna virtus. sed intellectus ꝛ scia sunt distincte virtutes. quare non sunt vna virtus. sapia tñ ẽ vna virtꝰ. Scõo qz sicut se habet doctrina geometrica ad sua principia ꝛ ad suas cõclusiões ꝛ sicut naturalis ad suas cõclusiones ꝛ principia. sic sapia ad suas cõclusio nes ꝛ ad principia. sz ille alie sic se ha bẽt ꝙ vna ps est de cõclusiõibꝰ que di citur scia ꝛ altera de principijs que di icitur intellectꝰ. ergo siꝫ mõ sapiaꝫ do ctrina habet vnã ptem que dicꝫ scien tia ꝛ aliã que dicꝫ intellectꝰ. Ter, cio qz si dicere vezꝫ de principijs ꝛ pri cipatis facit doctrinã aliquã esse sapiẽ tiam sequiꝫ ꝙ naturalis doctrina sit sa pientia cuz dicat verũ de principijs ꝛ effectibus nature. quaẽ non eẽt vna so la sapia sed plures. Quarto qz vꝫ sa pientia est principaliter itellectꝰ ꝛ ex ñti scia vel ecõuerso vel est vtrũqz de pari. si detur primũ tũc sapia nõ distin guitur ab intellectu. Si ꝝm tũc non di stinguitur a scia. Si tercũ tũc a neutro nisi sicut totum a pte que oĩa videntur inconueniẽtia. Quito. qz cum dictum sit in p̃cedenti questione ꝙ sapia ẽ dif ficilium ꝛ est certa tunc vel habet dif, ficultatẽ vt est intellectꝰ vel vt est scia. si detur primũ erit circa naturã intelle ctus. Si detur ꝝm videꝫ ista difficultas nõ possit stare cũ certitudine accepta i sũmo sicut dicitur in lra. Sed in op, positus est auctozitas philosophi ꝛ rõ qz habitus verus dicens de principijs ꝛ principatis est intellectꝰ ꝛ scia. sz sa, pientia est huiusmõi vt declaratuz ẽ in textu. Ꝓro solutiõe questiõis ostẽdẽ da est cã diuersitatis quare sapia simꝫ est intellectꝰ ꝛ scia ꝛ alie doctrine nõ.

Scienduz ergo ꝙ doctrina logicaꝫ ꝛ doctrina sapialis cõueniũt ad inuicez ꝛ differũt ab alijs doctrinis in genera litate vt habetur. 4. methaphisice. qz circa idez laborãt methaphisicꝰ diale ticus ꝛ sophista ꝛ per cõsequẽs in po testate. ipe nãqz pñt arguere cõtra ne, gãtes principia nõ tñ alie doctrine vt habeꝫ. j. phisicoz ꝛ. 4. methaphisice. ꝛ ideo alie se bñt ad sua principia e, nũciatiue ꝛ nõ ꝓbatiue. simpliciꝫ enz enũciant. sed non ꝓbant sua principia cõtra negantes ea. iste tñ due sua prin cipia ꝓbant ꝛ enũciant. ꝛ ideo intelle ctus haz doctrinaz inducit modũ sciẽ tie pro eo ꝙ ad ipm inducũtur ꝓbatio nes. Scõo sciendũ ꝙ doctrina natu, ralis ꝛ doctrina sapialis ad inuicẽ cõ ueniũt ꝛ ab alijs doctrinis differũt i cã litate. quoniam alie demonstrant per causas sed nõ de causis. Iste vero due demonstrãt per causas ꝛ cum hoc de causis tanq̃ de rebus subiectis ꝛ iõ aliter se habẽt ad sua principia q̃ alie doctrine qm̃ in alijs doctrinis accepti ones causaz vꝫr sunt principia ꝛ non cõclusiones. In bijs aũt duabꝰ acceptio nes causaz sunt principia ꝛ cõclusio, nes. qz ꝝm ꝙ per eas denegatur acci, piuntur in principijs vt aũt de ipis de monstratur accipiũtur in cõclusionibꝰ

Tercio sciẽdum ꝙ principia ꝛ prin

cipara de quibus verum dicit sapiētia possunt dupliciter accipi. vno modo in esse ⁊ hoc modo sapia cōuenientiaz habet cum naturali. alio modo in cognosci ⁊ sic cōuenit cum logicali. Quarto sciēdum q̄ ex hijs sequit sapiam eē vnum bituz qui simul est intellectus ⁊ scia. q̄z eius intellectus ⁊ eius scia sūt idiuisi dupliciter. Primo quidē in geneālitate q̄z vt dcm̄ ē ipa enūtiat ⁊ p bat principia rōe sue geneālitat̄. ⁊ tō intellectus ⁊ scia sunt indiuisi in eodē principio q̄z vnum ⁊ idem principiū enūtiatur intellectualr ⁊ demōstratur scientifice ⁊ idcirco rō scie ⁊ ratio intellectus cōueniunt notitie illius p̄cipij

Scō q̄z de vna ⁊ eadē causa inesse habeat in hac doctrina cōceptio que dicitur intellectus p̄z q̄ ista causa accipitur vt medium per q̄ demōstrat ⁊ conceptio que dicitur scia p̄m q̄ cā ista accipit in cōclusiōe que demōstrat. quaē in acceptiōe talis cāe sūt indiuisi ⁊ indistincti intellectus ⁊ scia. Quinto sciendū q̄ logica q̄uis probet sua principia non ideo dicit intellectus ⁊ scia eque ꝓprie sicut sapia que non est de causis vt redditiua cārum. phisica vero quāuis sit de causis ⁊ sit redditiua cārum nō tū est de primis cāis simpliciter nec redditiua primarum cārum simpliciter. ⁊ ideo quia doctrine logicali deficit causaruz consideratio ⁊ doctrine naturali causaruz primaz ⁊ verabilium principiozum consideratio. ideo nec ista nec illa dicūtur sapia nec aliquis vnus bitus qui proprie sit intellectus ⁊ scia eo modo quo cōpetit sapientie. Per hoc ergo dicēdū ad obiecta. Ad primū ergo dicendū q̄ in alijs doctrinis intellectus ⁊ scia distinguūt duobus modis vel altero de duobus q̄bus non distinguūtur in sapiētiali doctrina. ⁊ ideo hic p̄ūt esse vna virtus ⁊ alibi non. Ad p̄m vero dicendum. q̄ nec geometria nec alia doctrina sic se habent ad sua principia ⁊ ad suas cōclusiones ⁊ ad cās per quas demōstrat sicut sapientia se habet ad sua vt ostensum est supza. ⁊ ideo quāuis in illis intellectus ⁊ scia nō cōstituūt vnuz habitum virtuosum tamē hoc constituunt. Ad terciū dicendū q̄ istud p̄cise scz verum dicere de principijs ⁊ principatis non constituūt rōnez sapientie sed dicere verum de principijs primis ⁊ causis primis non solum enūtiatiue sed etiam probatiue. hoc constituit rōnem sapientie ⁊ in sapientia vnitatez intellectus ⁊ scie q̄ non cōuenit naturali doctrine. Ad quartū vero dicendum q̄ sapientia est intellectus ⁊ scia eēntialiter ⁊ quantum ad hoc de pari tamen includit intellectum principaliter sicut illud qō ē propter quid ⁊ rō quare insit ei scientia. Ad quintum vero dicendū q̄ sapientia est difficiliuz ⁊ est certa vt intellectus ⁊ vt scia nec certitudo repugnat difficilib⁹ nec ecō uerso. quia difficultas prouenit ex tribus. primo quidem ex elongatiōe obiecti intelligibilis a sensibus q̄z p̄z philosophum primo methaphisice difficillima sunt hoib⁹ ad cognoscenduz que maxime sunt vniuersalia. nam a sensibus sūt remotissima. Do ex impotentia seu tarditate ingenij. ⁊ ideo dicit phi. ꝓhemio methaphisice q̄ contingit sapientem sentire vltra cōem sensum hominū. quia cōitatem hominuz reputat tardam ⁊ rudem. Tercio ät ex imperitia ⁊ tō dicit i eodē phemio. q̄ homines a principio pauciora dubitabiliuz fuerunt mirantes propter suam imperitiam. Deinde paulatim proceden-tes de maiozibus dubitauerūt. prima ergo causa difficultatis non tollit certitudinem. quia vt habetur in eodem ꝓhemio certissime scientiaruz sunt que maxime primozum ⁊ abstractissimozū a sensibus sunt. Scōa etiā causa non tollit quia ista non tangit hominē subtilem ⁊ ingenioſuz qualem oportet eē sapiētē. Tercia etiā cā ñ tollit q̄z ipa tollit per assiduitatē exercitatiōis i studio, quare per cōsequēs non est incōue

niens sapiam habere certitudinez de rebus habentibus difficultatem.

Lectio nona.

Rit autem quedam].Supra tractauit de quinq; virtutibus intellectualib⁹.Hic autē tractat diffusius de prudentia. primo aūt de ptibus eius quasi subiectiuis.Scōo de ptibus eius quasi integralibus ibi[Oportet autē assūmere ō cubulia]tercio de vtilitate eius ibi[Dubitabit]. quarto de cōnexione eius ad morales virtutes ibi[Intendendū vtiq; rursus] Circa primū. primo diuidit prudentiā i prudētiā architectonicā seu legis positiuā ꝛ in politicā ꝛ in eaz que cōi noie vocatur prudentia.Scōo agit de architectonica ibi[Eius autem que circa].tercio. de politica ibi[Ipa autem actiua].quarto de illa que cōi noie dicitur prudētia ibi[Dicitur autē ꝛ prudentia].quinto.addit aliā specie prudentie que dicitur yconomica ibi[Illarum autē]sexto. Infert vnum correlarium ibi[Species quidez igitur] septimo mouet vnum dubium ibi[.Et videtur qui circa seipm]octauo.remouet ipsum ibi[Quāuis forte]nono. per modum epilogi cōparat prudentiā ad intellectū ꝛ sciam ibi[Quomā aūt prudentia]decimo.cōparat questionem ꝛ consilium ibi[Querere autē] Ad euidentiā autē sententie pscienduz est .q; sicut idem habitus fm rē in appetitu reddit hoiem bonum ꝛ sic dicitur ꝛ est bonus ꝛ reddit ciuem bonū. ꝛ sic dicitur ꝛ est iusticia vt oīsum est supra li. 5.c. 3.Sic in intellectu idem habitus prudentialis reddit hoiem bonuz ꝛ sic dicitur prudentia ꝛ ciuem bonum ꝛ sic dicitur prudētia politica ꝛ principem bonū ꝛ sic dicitur architectonica ꝛ legis positiua.ꝛ etiā reddit yconomum bonū ꝛ sic dicitur prudentia yconomica fm intentiōem philosophi hic ꝛ.2. politice vbi ista diffuse ꝓbantur prout notaui supra li.5.ca.3. In prima ergo pte phi.diuidit prudentiam diuisione trimēbri tantum fm intentiōem ꝓmissam.ō.q; prudentie habentis in se notitiam vlem ꝛ pticularem tres sūt species.quedaz.s.architectonica que reddit principem bonum ꝛ opus eius bonum.quedam vero politica que reddit ciuem bonum ꝛ opus eius bonum quedaz vero que cōi noie vocatur prudentia que.s.reddit hoiem bonum ꝛ opus eius bonum.ꝛ iste tres species sunt idem habitus fm rez. esse tamen formale earuz seu ratio formalis ꝛ q; dittatiua earum non est eadem . Hō patet quia actus earum formales pficiunt distincta formaliter.homo enī ꝛ ciuis subditus ꝛ princeps ꝛ yconomus sunt distincta formaliter fm rōnes suas.ratio enim homis est absoluta.alie vero sunt relatiue que nihilomin⁹ distinguūtur quia sunt ad diuersos termi nos. Cōsequenter ibi[. Eius autem que circa]Agit de architectonica cōparās eā ad politicam.ō. q; prudētie que versat circa ciuitatē ꝛ circa ciuitatis cōitatē due sunt spēs.vna que dicit architectonica prudētia que est legis positiua.dicit aūt architectonica ꝛ legis positiua.qz pficit ꝛ reddit bonum principē qui sic se habz ad ciues.sicut artifex architectoz ad manū artificis ꝛ sic pōit leges bñ viuēdi ciuib⁹ sicut architectonic⁹ pōit legef opandi suis manu artificib⁹.alia vero prudētia ē etiā circa ciuitatē que ēz studet circa pticularia negotia ciuitatis que a citate habz cōe nomē politica seu ciuilis. Cūr ibi [Ipa aūt actiua] Agit de ipa prudētia politica.ō.q; ipa hz quiq; cōditiones Ipa nāq; ē actiua ꝛ hoc hz ex cōi rōe prudētie.vt supra.c.6.ꝛ.j.ca.primo. Itē ē cōsiliatiua.qō ꝓbat.qz ois vtus sñiatiua ē cōsiliatiua cuz snia sit finis cōsilij.sz huiusmōi politica est sñiatiua cū snia sit opis vltimate opabil'. Ipsa ō politica ē opatiua.quare erit ꝛ cōsiliatiua.huius rōnis tangit solum virtus minoris in littera. Item est extrema vl' extremi opabil' qz non ꝑcipit

sed obedit nec per aliuz operatur sed per seipm qui talem habet prudentiã imediate opus exequitur. Item ex eaz prudentes dicũtur soli ciuiliter cõuersari ꝛ soli ciuiliter opari. ciuiliter eni sumitur hic vt populariter. isti aũt soli sunt populares ꝛ populariter operantur ꝛ cõuersant. Item sm eam prudẽtes sunt in ciuitate sicut cyrotẽne.i.manuales artifices in opere ꝛ in arte. Cũr ibi[Videt aũt ꝛ prudẽtia]Agit de illa prudẽtia que cõi nõie vocatur prudẽtia que posset cõuenienter dici psonalis prudentia. Dicit g ꝙ ista videtur esse maxime circa seipm prudentẽ. vnde ꝛ habet cõe nomen prudentia. qz prudẽtia sumpta in genere diffinit quasi absolute que est habitus actiuus circa bois bona ꝛ mala ꝛ non dicit circa bona ciuis vel principis vel yconomi. Cũr ibi[Illarum autem] Addit quartã spem prudẽtie repetẽs alias duas que reddũt prudentẽ bonũ in bitudine ad altez. Dicit ergo illaz icludẽtiũ bitudinẽ ad altez vna ẽ prudentia yconomica. alia vero politica. alia vero legis positiua sicut dictuz est supra ꝛ huius prudẽtie de qua sermo pcesserat sicut cuiuslibet due sũt partes quasi integrales. prima cõsiliatiua .i. inquisitiua ꝛ deliberatiua. Scda vero ẽ iudicatiua ꝛ sniatiua. Juxta quas duas ptes currũt eubulia ꝛ synesis. eubulia quidẽ ad cõsiliũ ꝛ inquisitiõez vt. j ca. primo. Synesis vero ad iudiciuz ꝛ sniaz ptinet vt. j. ca. xj. Cũr ibi[Species quidem igitur] Infert vnũ corrolarium. d. ꝙ ex pmissis sequitur ꝙ vna spes cognitiõis humane est scire cõferentia ꝛ vtilia sibi ipi ꝙ ptinet ad prudẽtiã. sz ista spes ñ ẽ spectalissima nec athoma sic ꝙ nõ recipiat differentias ymo habet. j. se dñam multaz .i. dñas multas vt visum est ꝛ vt videbit. habz enim differẽtias inter ptes subiectiuas ꝛ etiã iter ptes integrales. Cõsequẽter ibi[Et vidt qui circa se ipm]Addouet dubiũ. d. ꝙ videtur quibusdã hoibz ille solus esse prudens qui est sciens ꝛ sciam exercens ꝛ exercitãs ad procurãdum bona circa seipm qui solũ intendit ad ppriũ cõmodũ. Alli aũt qui sunt politici circa cõe bonuz intenti videtur eis esse polipragmones. i. de mltis pter necessarijs se intromittentes. qz non solum ad eos sed ad multitudinem talia pertinẽt. vtruz igitur hoc sit verum est dubiũ. Et ideo consequẽter ibi[Propter qd] Arguit ad ptem falsam dupliciter. Scdo ibi[Superfluos] Primo ergo inducit auctoritatem euripedis poete cuz etiã inducit supra li. j. cap'o. 2. Dicit ergo ꝙ euripedes ait in persona cuiusdam militis seipm increpãtis quia pro cõi bono pugnauerat qualiter ego prudens essem. tũc cuz inter multos milites numerat' pticipãs cũ eis equali malitia aderã mihi ipi inegotiose ꝛ infructuose. i. sine negotio ppio ꝛ cõmodo. q. d. nullo modo. Ex quo sequitur ꝙ nullus est prudens nisi ille qui est intentus propio commodo. Consequenter ibi[Superfluos] Inducit auctoritatem vulgi dicentis esse superfluos homines eos qui aliquid amplius operantur vltra negotia propria· hoc autem dicunt homines vulgares ꝛ mundani. quia ipsi vt philautj querunt bonum sibi ipsis ꝛ non cõitatis et existimant ꝙ oportet operari solum pro commodo proprio de quibus dicit Apostolus. Omnes que sua sunt querunt non que iesu christi. Ex hac igitur philautorũ opinione venit ista etiam scda opinio ꝙ soli illi sunt prudentes qui cõmodis propriis sunt intenti tantũ. Consequenter ibi[Quãuis forte] Istud dubium remouet determinãs questionez p pte altera ad quã iducit duo media sm ibi[Adhuc autem que]. Dicit ergo premissa nota solutionis ꝙ hoc bonum seu cõmodum proprium non est nec esse nec bñ potest sine yconomia ꝛ sine domestico bono ꝛ cõmodo nec ẽ nec eẽ pt sñ vrbanitate ꝛ sñ vrbano

seu ciuili ⁊ cõi cõmodo. quare quicũq; intendit ꝑprio cõmodo debet etiaꝫ intendere cõi cõmodo domestico ⁊ ciuili

Scõo ibi⁊ Adhuc autem ⁊arguit sic Illud pertinet ad prudentẽ tanquam eẽntiale prudentie sine quo remanet imanifestũ qualiter oportet ꝑpria negotia que sunt ipius prudẽtis disponere. sed sine pitia ⁊ notitia vrbanitatis ⁊ yconomie remanet imanifestũ cuicũ qz qualiter oportet ea que ipsius sunt disponere quare pitia ⁊ notitia vrbanitatis ⁊ yconomie sunt eẽntiales ipsi prudentie ⁊ ad prudentiã necessario ptinentes. huius rõnis prio ponit minorẽ sub iterrogatiõe ibi⁊ Quia ⁊ hoc vtiq; ⁊dicens ꝙ q̃diu aliqs fuerit sine pitia ⁊ notitia cõis boni adhuc remanebit ei imanifestũ qualiter oportꝫ ea que ipi⁹ sũt disponẽ ⁊ tũ ꝑm oẽs istud est sũmo opere intendẽdum. Scõo ibi⁊ Signũ autẽ ⁊ꝓbat dictam mioꝛem dupliciter. primo per signũ. Scõo per peccatũ ibi⁊ Adhuc peccatum ⁊.

Est aũt sciendũ ad euidẽtiam signi ⁊ totius rõnis ꝙ ꝑbi. supponit tanq; certissimũ ꝙ experientia bonoꝝ ꝑprio rũ nõ possit haberi sine experiẽtia bonoꝝ cõiuꝫ domesticoꝝ ⁊ ciuiliũ. qz manifeste videmus ꝙ ꝑpria sunt incoꝛporata cõibus ⁊ saluata in eis ⁊ per ea ⁊ per cõsequẽs ꝙ non põt sciri sine experiẽtia bonoꝝ humanoꝝ nec potest sciri sine experiẽtia bonoꝝ cõium. hoc igitur suppositio intendit ꝓbare ꝙ nullus põt esse prudens circa bona ꝑpria nisi sit etiam prudens circa cõia. Et intendit sic arguere posita cã ignoꝛãtie ⁊ imprudentie ponit etiaꝫ ignoꝛãtia ⁊ iprudentia sed inexperiẽtia est simpliciter causa ignoꝛãtie ⁊ iprudẽtie ⁊ ipa ponit vꝛ posita inexperiẽtia bonorũ cõiuꝫ vrbanitatis ⁊ yconomie. quare posita inexperiẽtia ⁊ ignoꝛãtia bonoꝝ cõium ponitur etiã ignoꝛãtia ⁊ iprudentia bonoꝝ ꝑprioꝝ. hui⁹ rõnis suppõit maiorẽ vt per se notã ⁊ scõaꝫ prem minoris. Ponit autẽ valde diffuse partẽ primã dicens. ꝙ signum⁹ est eius qõ dictum est scz ꝙ sine notitia ⁊ pitia vrbanitatis ⁊ yconomie remanet immanifestum qualiter oportet ꝑ ꝑpria disponere. Istud inquã est signuꝫ quia iuuenes fiunt faciliter geometrici ⁊ in arte logica disciplinati ⁊ instructi prudentes tamẽ non possunt fieri Cuius causa est quoniã prudentia est notitia singularium operum que non fiunt nota nisi per experientiã. sed iuuenes sunt sine experentia ⁊ sunt vꝛ inexpti. qz multitudo ⁊ longitudo tẽporis facit experientiã q̃ non habẽt iuuenes. ⁊ ideo prudentes non fiunt vnde super hoc queret ⁊ intendet aliquis ꝓpter quam causam puer potest fieri mathematicus ⁊ non potest fieri sapiens. i. prudens vel phisicus. Causa vero est qm̃ mathematica sũt ⁊ fiũt nota per abstractiõem que possibilis ⁊ facilis est iuuembus ⁊ pueris. hec autẽ prudẽtialia ⁊ naturalia fiunt nota ex experientia que ipossibilis ẽ fuisse facta ⁊ habita iuuenibus ⁊ pueris vnde pueri illa naturalia ⁊ prudẽtialia non credunt qz sunt eis ineuidentia. sed dicũt ea sicut ea capiũt ex auditu rerum aũt mathematicaꝝ ꝙ quia ẽ non est eis immanifestum. Ex bijs ergo patet ꝙ inexperientia humanoꝝ actuũ est cã ignoꝛãtie ⁊ iprudẽtie simpliciter. Inexperientia vero domesticoꝝ ⁊ ciuiliũ includit vt dictum est in experientiam simpliciter humanorum actuũ. Consequẽter ibi⁊ Adhuc peccatum ⁊probat idem ex natura peccati incidentis circa sillogismũ prudẽtialẽ ⁊ practicũ. v. ꝙ peccatũ põt cõmitti dupliciꝫ in cõsiliãdo ⁊ rõcinãdo. vno mõ circa vltẽ vbi fundatur maioꝛ ꝓpositio sillogismi practici vt dicẽdo. Oẽs aque põderose sunt praue. alio mõ circa singulare vbi fũdat mioꝛ vt dicendo. hec aqua hui⁹ fontis ẽ põderosa. vltas hui⁹ mioris ꝓ nullã rõez põt eẽ certa. ſz certificat ex sola expiẽtia. quaẽ sñ expiẽtia bonoꝝ cõiũ ꝛmanet cuicũq; immanife-

stum qualiter oporteat ꝓpria dispone re. vnde pōt argui de bonis sicut de a quis dicēdo sic. Illud est procurandū qō redūdat in bonuz ꝓprium. sed bo nū cōe redūdat in bonū ꝓpriū ⁊ cuius igitur maior buius rōnis concedatur per oēs. tamē minor indigebat neces sario experiētia bonoꝝ cōium. Nota vero ordinem procedendi in scien tijs artiᵇ ⁊ doctrinis qui talis est ſm Hugonē i. 3. li. didascalicō ca. ſi. ꝙ pri mo per logicā. i. per gramaticā rethо ricā ⁊ dyaleticā companda est eloquē tia. ſo intellectus exercendᵒ est in ma thematica ⁊ tercio in etbica per studi um virtutis. oculus mūdandus est cor dis. vt quarto loco ad sapiētiale studi um perspicax eē possit. Cūr ibi [Añ autem prudentia] Comparat pruden tiam ad scientiam. primo penes diffe rentiam. ſo penes cōuenientiam ibi [Attingibiles] vel ſm aliam litteraz [Susceptibiles] Dicit ergo ꝙ manife stuz est ꝙ prudētia nō est sciētia. Cuiᵒ ratō ē. qz vt supra dictū fuit. sciētia est circa vniuersale. prudētia ſo circa sin gulare ꝙ est extremū opabile. Scō ibi [Attingibiles] Assignat conuenientiā inter prudentiaz ⁊ sciam. d. ꝙ in hoc conuenīt qz ambe sunt attingibiles seu susceptibiles. i. comūcte ⁊ dependētes intellectui. qm̄ ambe suscipiūt euidētiā ⁊ certitudinē ab intellectu q est habi tus principioꝝ. Intellectus. n. ē habi tus seu notitia principioꝝ que sūt ter mini in genere cōplexoꝝ quoꝝ nō est aliqua ratō a prioꝝi ꝓbans ea. sed ipa sūt fundamēta ⁊ principia rationum. Est aūt quoddā extremū descendēdo ab vniuersalibus ad singularia. cuius nō est sciētia nec etiā intellectᵒ q ē ba bitus dignitatū vel principioꝝ cōium Sz buiᵒmōi itellectᵒ dicit sensus a quo dicit vir sensatus. non ille sensus quo sentimus ꝓpria sensuū obiecta. sicut co lorē ⁊ sonū. Sed sensus intellectualis talis qualis ē ille sensus quo sentimus quoniā in mathematicis trigonus seu triangulᵒ est extrema figura in descēdē do ad pautioēs āgulos ⁊ ad pautioza latera. qm̄ inter oēs figuras rectilinia res triangulus habet angulos pautio res ⁊ latera pautioza ita ꝙ ad ipm̄ est status in buiusmōi paucitate. hoc autē non scimus per rationem sed per quā dam animi inquisitam conceptionem que dicitur intellectus ⁊ sensus. ⁊ hoc modo sensus acceptus in moralibᵒ est prudentia vel pars prudentie. ille au tem sensus acceptus in mathematicis non est prudentia nec pars prudētie Sed est alia species nota de sensu sic sumpto. dicit Augᵒ. xj. de ciui. ca. 3. ꝙ animus rectissime dicitur sensus. Cō sequenter ibi [Querere] Cōparat inci dentaliter questionem ⁊ consiliū. d. ꝙ querere ⁊ consiliari differunt sicut ge nus ⁊ species ⁊ sicut totum vniuersa le et eius pars. quia omne consiliari est quoddam querere. non tamē econ uerso vt supra li. 3. ca. de consilio.

Questio decimaquarta.

Circa eorum que dicta sunt de speciebus prudē tie queritur. vtruz prudentia personalis ⁊ prudentia yconomica ⁊ prudentia politica ⁊ prudentia legis positiua seu architectōica sint vnus ⁊ idem habitus virtuosus an diuersi. ⁊ arguitur ꝙ diuersi. Primo quia virtu tes contra se inuicem diuise sunt habi tus diuersi. sed dicte prudentie sic sūt diuise. dicitur enim in textu ꝙ videtur prudentia maxime esse que circa seip sum ⁊ in illū ⁊ habet ipsa cōe nomen prudentie. istarum autem hec quidem yconomica. hec autem legis positiua. hec autez politica. quare sunt habitus diuersi. Scō. quia virtutes haben tes obiecta formaliter diuersa sunt ha bitus diuersi. sed dicte virtutes sūt hu iusmōi qz personalis prudentia habet ꝓ formali obiecto bona propria. yco nomica vero bona domestica. politica ſo bona ciuilia vt legibus ordinabilia quare sunt habitus diuersi. Tercio

quia scia erbica ⁊ yconomica ⁊ politi
ca sunt diuersi habitus scientifici.quae
a simili bee prudentie erūt diuersi bit⁹
prudentiales. Sed in oppositū est
phi.d.q idem quidē bitus esse aut nō
idem ipis. Pro solutione questiōis
sciēdū q hic est vna opinio.d.sic. Ne
cesse est q ex relatione ad diuersos fi,
nes diuersificent bitus fm diuersitatē
finium.fines aūt dictaꝝ prudentiaruꝫ
sunt diuersi qz prudētia simpliciter di,
cta q̄z superi⁹ diximus psonalē ordina
tur ad bonum ppriū vnius psone.yco
nomica ad bonū cōe domus vl familie
politica aūt ad bonū cōe ciuitatis vel
regni.sed qz hec positio nec vera nec
verisil'is videtur mihi.ideo oppositu⁹
teneo qō probo. tripliciter. primo qz
prudentia simpliciter dicta nō est bit⁹
diuersus ab aliqua virtute a qua non
differt nisi sicut a seipa.sed prudentia
vera simpliciter dicta ñ differt ab yco,
nōica⁊ politica nisi sicut a seipa. qua
re non est habitus diuersus ab eis

Assumptum probo. per positionem
oppositam cum dicit q prudentia sim
pliciter dicta differt ab yconomica qz
ista est ad bonū domesticū ⁊ a politica
qz ista est ad bonū ciuile. ipa tamē est
ad bonum proprium.qz hec bona sūt
ēntialiter inclusa in bene viuere tota
liter ad qō est ordinata prudētia sim,
pliciter dicta.vt supra eo.li.ca.6. qua
re ipa nō differt ab alijs nisi sicut a se
ipa. Scdo qz sicut se habent virt⁹ bo
ni viri ⁊ virtus ciuis studiosi.sic se ha
bent prudentia boni viri ⁊ prudentia
ciuis studiosi.sed ille virtutes sunt ea
dem virtus ⁊ idem habitus vt deter,
minat phi.3.politice.⁊ 2.quae ⁊ hec
prudentie erunt necessario vnus habi
tus ⁊ vna virtus.prudentia autē boni
viri est prudentia simpliciter ⁊ abso,
lute dicta.prudentia tñ ciuis studiosi
est prudentia politica per quam bo,
nus ciuis scit ⁊ pōt bene principari ⁊
bene subijci.vt habet ibidem similiter
posset argui de yconomica. Tercio
qz prudentia simpliciter dicta non po
test haberi sine yconomica ⁊ vrbana.
quare non est alius habitus distinctus
ab eis.Cōsequētia tenet.quia q ē pri
us generatione potest haberi sine po
steriori que distiguūtur ab eo maxime
vbi generātur successiue. Antecedens
autē ponit ⁊ pbat hic philosophus in
littera intēdens sic arguere. posita cā
ignorantie ponitur ignorantia. sz i ex
perientia bonorum ciuilium ⁊ dome,
sticorum est causa ignorantie circa pru
dentiam simpliciter dictā.ergo ipa po
sita ponetur talis ignorātia. Dicit eni
q signum huius qō dictum est q pru,
dentia simpliciter dicta ⁊ circa pro,
pria bona non sit yconomica nec sine
vrbanitate est.quia iuuenes fiunt geo
metrici ⁊ talia sapientes.prudētes au
tem non.causa autē est.quoniā singu,
larium est prudentia que fiunt cogni,
ta.ex experientia autez iuuenis exp⁹
non est. Ratio autem opus contra
rie non videtur valere.quia distinctio
finium non diuersificat ea que sunt ad
finem nisi vnum illorum sit ad finem
ad quem non est alterum ⁊ econuerso
sic autem non est in proposito quia fi
nis prudentie simpliciter dicte non so
lum sunt bona personalia ymo dome,
stica ⁊ politica.⁊ vniuersaliter omnia
ad bene viuere formalit̄ conferentia.
simili modo yconomica nō soluz est ad
bona domestica vt diuisa a bonis per,
sonalibus ⁊ cōib⁹ ⁊ ideo ista ratio nō
cōcludit qz si cōcluderet necessario se
queret.q quilibz bitus iusticie essent
diuersi habitus.quia vt habetur supra
li.5.capō.3. Justicia est bonum alie,
num nec propter hoc excluditur quin
sit bonum proprium.stultum enim es,
set dicere q iusticia iusti esset bonum.
vel ad bonum proximi ⁊ non ad bo,
num ipsius iusti.constat autem q ma,
gis distinguūtur bonum huius ⁊ bo,
num illius.q̄z bonum huius vt est bo,
mo ⁊ bonū ipsi⁹ eiusdez vt est domesti
c⁹ vl ciuil'.quare si hec diuersitas bono

rū diuersificat bit⁹ ordiatos ad hec bo
na multo fortius diuersificabit habit⁹
iusticie ordinat⁹ ad bonū ipius iusti ⁊
ad bonū primi sui. ⁊ per ꝓñs si hec bo
na nō diuersificāt bitus iusticie. qz stul
tum esset hoc dicere. multo mīn⁹ bonū
humanū ⁊ domesticū ⁊ ciuile diuersifi
cabūt bitum prudentie. Dicendum
ergo ad primū in oppositū q bee pru
dentie non sunt ab inuicem diuise pfe
ctiones vel diuersi bitus. sed illud di⸗
stincte formales rōnes ⁊ distincta esse
formalia euisdē bitus. sicut dicit phi.
q bitus idem quidē esse aut non idez
Propter qō sciendū q prudētia di⸗
sponit ad bene viuere totaliter ⁊ ipa⸗
met dispōit de cōferētib⁹ ad istō bñ vi
uē ⁊ ipamet ē ꝑceptiua ⁊ opatiua ⁊ fz
hoc fz. 4. bitudines sortit quatuor for
males rōnes. qz fm qō reddit vitam
hois bonā ⁊ hoiem reddit bonum fm
hoc dicitur prudentia simpliciter. vt āt
reddit hoiem bonū domesticū ⁊ bonū
dispensatorē rerum familiariū dicitur
prudentia yconomica fm aūt qō red⸗
dit eum bonū ꝑceptorē sibi ipi ⁊ alijs
dicitur archytectōica seu legis positiua
vel regulatiua. vt aūt reddit eum bonū
opatorem rerū cōmuniū. puta itineruz
⁊ siliuz que ad cōitatē ptinent dicitur
politica. cum aūt q maxime ptinere vi
det ad se ipm ⁊ vnū. hec dicit fm op⁹
euripedis poete que damnat in litte⸗
ra sicut vilis ⁊ falsa. ꝙz tū seq videtur
opinio recitata. Ad fm vero dicēdū
q ista obiecta cōtinent sub totali obie
cto q est bonum humanū ppriū dome
sticum vel ciuile. Ad terciū aūt dicē⸗
dum q non est simile de scia ⁊ de pru
dentia. qz scie distinguūtur fm rōnes
vles. prudentie vero fm expiētias sin
gulares. vnde vna de illis scientijs ꝑt
acquiri sine alia. non tamen vna pru⸗
dentia sine alia vt habetur in textu.

Lectio decima.

Portet autē assūmere de eu
bulia Supra determinauit de
ptib⁹ prudētie quasi subiecti
uis. Hic determinat de ptibus quasi i
tegralibus. Primo vero agit de sin⸗
gulis sigillatim. Secundo de omni⸗
bus ibi Sunt autem omnes habitus
Agens vero de singulis sigillatiz agit
primo de eubulia. Secundo de syneſi
ibi . Est autem ⁊ synesis . Tercio
de guome ibi . Uocata autem guome
. De eubulia vero primo questionem
proponit. secūdo eam determinat ibi
Scientia quidē vtiqz Dicit ergo pri
mo q ad habendum plenam notitiam
de prudentia oportet assūmere ⁊ de⸗
terminare de eubulia quid est. quoniā
prudentis ⁊ prudentie interest bene
ac recte consiliari. Eubulia vero vt .ſ.
dicetur est ipa rectitudo consilij. Et di
citur ab eu q est bonum vel bene ⁊ bu
lia q est consiliatio vel coniecturatio.
quasi bona consiliatio. De hac igitur
eubulia querendum est. vtrum sit scien
tia quedaz vel opinio vel eustochia vl
aliquod aliud genus virtutis intelle⸗
ctualis. Consequenter ibi Scien⸗
tia quidem . Determinat questionem
propositam sub. xij. cōclusiombus. pri
ma q eubulia nō est scientia. Scda q
nec eustochia ibi . Sed tñ nec eusto⸗
chia tercia q nec opinio ibi Nec vti
qz opinio . quarta q eubulia est recti⸗
tudo consilij ibi Sed quia quidem .
quinta q non est rectitudo scientie ibi
Nec scientia autem . sexta q nec o⸗
pinionis ibi Opinionis autem . se⸗
ptima . q non est rectitudo consilij in
malum finem tendentis ibi . Quia au
tem rectitudo . octaua. q est rectitu⸗
do boni finis adeptiua ibi . Uidetur
autem Nona q non est rectitudo bo⸗
ni finis adeptiua per falsum medium
ibi Sed est ⁊ hoc false . decima q nō
est rectitudo boni finis adeptiua tar⸗
de ⁊ importune ibi Adhuc esse mul⸗
tuz . vndecima . q est rectitudo boni
adeptiua oportune ibi Sed rectitu⸗
do . duodecia. q ē rectitudo adeptiua fi
nis quē itēdit prudētia ibi Adhuc ⁊
simpl'r Primā ꝯclusiōem ꝓbat ita

Scientes non querũt de illis que sciũt sed eubuli ſm eubuliã querũt illa de q bus ebulizant ⁊ cõsiliant. Cum oẽ cõ siliari sit querere ⁊ oẽ consiliũ sit que stio vt supra. c. primo. ⁊ supra li. 3. tra ctatu de consilio. quare eubulia nõ est scia. huius rõis ponit primo cõclusio nẽ. ſo maiorẽ ibi[Non eni querunt]. tercio minorẽ cuz sua ꝓbatiõe ibi[Eu bulia] Secãm cõclusiõem ꝓbat du pliciter ibi[Sed tamen eustochia]pri mo sic eustochia est cõiecturatio sñ rõe ⁊ est velox ⁊ prompta. sed eubulia et consiliatio est cuz rõne ⁊ est tarda. vñ puerbialr boies dicũt oportere veloci ter operari p̃consiliata. cõsiliari vero oportere tarde nõ velociter. quare eu bulia nõ est eustochia. Huius rõnis ponit cõclusiõem in principio ⁊ maio rem ibi[Sine rõne] Minorẽ vero cũ sua ꝓbatione ibi[Consiliãtur aũt] ſo ibi[Adhuc solertia]arguit sic. Eu stochia est solertia. eubulia nõ est soler tia. g̃ eubulia nõ est eustochia. huius ra tionis ponit prio minorẽ. ſo maiorem ibi[Est aũt eustochia] Est eni sciẽ dum ꝙ solertia ⁊ eustochia est velox p ceptio seu inuentio medij vnde possit argumentũ ad aliqõ ꝓpositũ trahi. so lertia tñ est generaliter in omni mate ria. Eustochia vero spãliter in morali materia. Terciã cõclusiõez põit ibi [Nec vtiqz opinio]ꝙ nõ ꝓbat hic. qz ꝓbari potest sicut prima. quia opinio non est questio. eubulia vero est que dam questio. Et ideo dicit ꝙ nec vna opinio est eubulia nec econuerso. ꝓba tur etiã ista cõclusio. j. in cõclusiõe su pra. Quartã cõclusiõem ꝓbat ibi[. Sed qz quidẽ]⁊ hoc sic. ꝙ est bene eẽ cõsilij excludẽs peccatũ a cõsilio est rci tudo cõsilij. sed eubulia est huiusmodi quare ⁊ c. hui⁹ rõis intendit primo po nere minorẽ. v. ꝙ qz ille qui male con siliat peccat ille aũt qui bene cõsiliat non ꝙ idem est. ac si diceret qui ebuli zat. Idem eni est ebulizare ⁊ bene consiliari. ille inquã talis rcẽ consiliat ⁊ sic eubulia dat bene esse cõsilio ex cludens peccatuz a consilio. Scõo infert conclusiõem ibi[Manifestuz ⁊ patet]. Quitaz cõclusiõez ꝓbat ibi [Nec scia aũt]⁊ hoc sic. Cuiuscũqz eu bulia est rcitudo. eius potest esse pec catum ⁊ obliquitas. qz eubulia virri gat illud ꝙ potest recte ⁊ nõ recte agi sed scie non est obliquitas nec pecca tum nec accidẽtalis rcitudo cuz ipa sit sua rcitudo. ergo eubulia nõ est scie re ctitudo. huius rõnis ponit primo con clusiõez cum cõclusiõe supra. ſo mino rez ibi[Scie quidẽ] Sextã cõclusio nẽ ꝓbat dupliciter ibi[Opiniõis aũt] Primo sic. rcitudo opinionis est ve ritas. sed rcitudo eubulie non est veri tas. quare eubulia non est rcitudo opi nionis. Huius rõnis ponit tñ maio rez que habetur supra li. 3. c. 5. Scõo ibi[Simul autẽ ⁊ determinatũ est]

Arguit ad idem sic. opinio est deter minata annũtiatio ⁊ non est questio. sed eubulia ⁊ quelibet cõsiliatio est in determiata questio quaẽ eubulia nec est opinio. nec opiniõis rcitudo. Hu ius rõnis ponit maiorẽ ⁊ minorẽ mi xtim. v. ꝙ simul cum rõe p̃cedenti ap paret conclusio ꝓposita. qz oẽ illud cu ius est opinio. est determinatũ in esti matione opinãtis. sed eubulia non est determinata. qz nũq̃ est sine ratiõe ⁊ sine discursu rõis. sic ꝙ a mente deter minãte cõponẽte vel diuidẽte deficit. qz nũdum est enũtiatio. Sed est mot⁹ inqsitiõis ad enũtiatiõem. opinio tam non est questio. Sed est iam determi nata ennũtiatõ cõsiliãs ãt sine bene si ue male cõsiliet ingrit aliqd ⁊ rõcinat qõ tñ nõ facit ille qui opinat. Scõo ibi[Sed rcitudo]⁊ Repetit cõclusiõez quartam dicens. ꝙ rcitudo consilij est eubulia ꝓpter qõ querẽdũ esset de cõ silio quid est ⁊ circa qd est. sed qz suf ficienter dictuz est supra li. 3. tractatu de cõsilio. ideo pro nũc supsedẽdũ est.

Septimã cõclusiõez ꝓbat ibi[Quia aũt rcitudo]. ⁊ hoc sic. nullus praxus

ꝛ incõtinẽs est eubulus. sed ꝓuꝰ ꝛ i cõtinẽs põt rõcinari ꝛ adipisci ex suo consilio malũ finem. quare adipiscens malũ finẽ non est eubulus. Nec ꝑ ꝑñs rcitudo talis consilij est eubulia. nec eubulia est huiusmõi rcitudo. huiꝰ rõnis ponit ꝓimo cõclusiõem .ꝺ. ꝙ rcitudo cõsilij põt se habere mꝫtipliciter. vno modo in ordine ad malũ finẽ. alio mõ in ordine ad bonũ finem. Manifestũ est ꝙ eubulia non est ois rcitudo. quia non est rcitudo cõsilij tendentis in malum finẽ. Scõo ponit vnã ꝓmissã que posset esse maioꝛ vel minoꝛ ibi⁊ Incõtinẽs eni⁊ .ꝺicẽs. ꝙ incõtinẽs sequens ꝺeliberatiõem quã habet pstãꝫ victus est a passione ꝛ etiaꝫ ꝓauus illud qõ ꝓponit videre ꝛ optinere ex rõcinatõne adipiscet. quare ſm hoc erit recte cõsilians. Erit tũ assũmẽs ꝓo fine quẽ sibi pstituit aliqõ magnũ malũ. Octa uã cõclusiõem ꝓbat ibi⁊ Videt autem bonũ qõdam ⁊ hoc sic. Omne ꝙ ẽ bonum simpliciter vtile est bonũ adeptiuum. qꝛ vtile non habet bonitatẽꝫ nisi ex fine ad quẽ est vtile. ꝛ ideo adeptiuum mali nõ esset bonum sed potiꝰ malum. Sed eubulizare seu bene cõsiliari est quoddã bonũ simpliciter vtile ꝛ laudabile. quare est boni finis adeptiuuꝫ. huius rõnis ponit ꝓio minoꝛem ſo cõclusionem ibi⁊ Talis eni rcitudo ⁊ Maioꝛẽ vero supponit per se notaꝫ Nonam cõclusiõem ꝓobat ibi⁊ Sed est ꝛ hoc falso ⁊ hoc sic. Qui cõsiliãs adipiscens bonũ finẽ per falsum mediũ opatur per ꝙ non oꝫ. sed eubulus nõ operaꝰ per hoc ꝙ nõ oꝫ. quare eubulus non est cõsiliãs malũ finem adipiscens per falsum mediũ. huius rõis ꝓmittit ꝓio quãdã suppoſitiõem. ꝺ. ꝙ hoc ꝙ est esse boni adeptiuũ contingit soꝛtiri ꝛ adipisci falso sillogismo ꝛ soꝛtiri illud ꝙ oportet facere ꝛ attingere tanquã finẽ per illud mediũ per ꝙ nõ oꝫ. Sed eẽ mediũ in acgrendo finẽ bonum aliquẽ terminũ falsum. hac ḡ suppoſitiõe ꝓmissa infert cõclusiõem viceſ quare nec ipa talis cõsiliatio est eubulia. Tercio subdit maioꝛẽ .ꝺ. ꝙ illa cõsiliatio que ꝺescripta est i suppõne ꝓmissa est illa ſm qꝫ adipiscitur illꝺ ꝙ oꝓoꝛtet tanquã finẽ sed nõ per mediũ per qõ oꝓoꝛtet. Decimã cõclusiõez ꝓbat ibi⁊ Adhuc multũ ⁊ Ubi ꝓintelligendũ est ꝙ ꝓbi. ꝑsupponit ꝺiam cõsiliozum talẽ. qꝛ quedã cõsilia inveniũt viam adeptiuã boni finis velociter. faciliter ꝛ efficaciter. Quedã aũt cõsilia inveniũt viam adeptiuã finis tarde ꝺifficulter ꝛ inefficaciter ꝛ huiusmõi consilia multũ tempꝰ inquirũt ꝓo executione sua. Intendit ergo ꝓbare ꝓbi. ꝙ eubulia nõ est rcitudo talis cõsilij .qꝺ ꝓbat qꝛ tale cõsiliũ soꝛtit finẽ suũ tarde ꝛ post tempꝰ multum. eubulia vero velociter ꝛ post tempus paucũ. quare eubulia nõ est rcitudo taliſ consilij. Huius rõis ponit ꝓio maioꝛẽ ſo minoꝛẽ ibi⁊ Huic aũt tercio cõclusionem ibi⁊ Nec igit nec illa ⁊ Undecimã conclusiõem ponit ibi⁊ Sꝫ rcitudo ⁊ quam non ꝓbat argumẽtative. sed supponit eam ex cõi rõne virtutis. Dicit ḡ ꝙ eubulia est illa rcitudo que est adeptiua boni cuiꝰ oꝓoꝛtet ꝛ ſm medium vtile ꝛ vt oꝓoꝛtet quãtũ ad moduꝫ ꝛ qñ oꝫ quãtum ad tempꝰ. Duodecimã conclusiõem ꝓbat ibi⁊ Adhuc ꝛ simpliciꝛ ꝓmittit tñ ꝓimo quãdaꝫ ꝺistinctiõez ꝺ. ꝙ ꝺupliciter cõtingit bene cõsiliari vno mõ simpliciter ꝛ totaliter in ordine ad finem totiꝰ bũane vite. Alio mõ ꝑticulariter in ordine ad aliquẽ ꝑtialẽ finẽ alicuiꝰ materie. ꝓudentia vero vt ꝺcm̃ est supꝛa li. eo. c. 6. tendit ad totũ bñ viuere ꝛ ad finẽ totius bũane vite. Et istiꝰ finis est adeptiua eubulia que est simpliciter eubulia. Hac igit ꝺistinctione ꝓmissa intendit sic arguere. Eubulia est illius finis adeptiua quẽ intendũt illi quoꝝ est bene cõsiliari. sꝫ ꝓudentũ est bene cõsiliari. quare eubulia est adeptiua finis quẽ ꝓudẽtes intendũt ſm suã ꝓudentiã. huiꝰ rõnis ponit minoꝛẽ ibi⁊ Si vtiꝫ ꝓudentiũ ⁊

Et infert cõclusiõem ibi[Eubulia].o. q eubulia erit rcitudo illa que fm me diũ cõferens t conueniẽs tendit ad finem cuius prudẽtia est vera suspicatõ

Sr ãt t synesis]. Supra egit de eubulia. Hic aũt de synesi

Primo aũt ꝓponit q intẽdit

Scõo exequit ibi[Nullo totaliter]Dicit ergo primo q vltra eubulią que dicit esse quesitio cõsiliãs. t etiã synesis que est discretio iudicial' t asinezia ei opposita que est indiscretio iudicialis fm quas dixim⁹ aliquos boies eẽ synetos synesim seu discretiõez bñtes t azinetos aziẽziam t indiscretiõem bñtes. vnde videt q asini dicti sint asini quasi asineti. i. indiscreti ab asinezia. sunt eni aialia rudia t industria. Cũr ibi[Nec totaliter] Exequit intentum de synesi de qua ꝓbat. 6. conclusiões. Primã q synesis non est opinio. Secũdã q nõ est aliqua particularis sciẽtia ibi[Nec aliqua vna] Terciã q est nulla scia ibi[Nullo eni de semp] Quartã q in materia cõcurrit cũ prudẽtia ibi[Propter qõ] Quintã q nõ ẽ prudentia ibi[Nõ est aũt] Sextã. q nõ ẽ abijtio vel suspitio prudẽtie ibi[Est autez] Primã ergo sic ꝓbat. si synesis esset opinio. oẽs boies eẽnt synetι t discreti sed nõ oẽs sũt synetι t discreti cum stultoꝝ infinit⁹ sit numer⁹. vt ait Salomon. Eccl'. j. quare synesis nõ est opinio. huius rõnis ponit primo cõclusionem. d. q synesis non est idem scie nec est idem opinioni. Scõo ꝓnũtiã. d. q si sic essz. oẽs essent synetι cuz oẽs aliqd opinent'. Scõam cõclusiõez ꝓbat ibi [Nec aliqua vna] t hoc sic. Si synesis esset aliqua particularis scia eẽt per consequẽs determinate de materia illi⁹ scientie. puta si esset medicina esset vtiqz de sanis t egris. t si geometria esset vtiqz circa magnitudines. sed synesis nõ est determiate circa materiã alicuι⁹ particularis scie. quare nõ ẽ aliqua particularis scia. hui⁹ rõnis ponit primo conclusiõem. fo cõsequẽtiã ibi[Puta medicinalis] t patet. terciã cõclusiõem ꝓbat ibi[Nec ei] t hoc sic. ois scia ẽ de semp entibus imobilib⁹ t impossibilibus aliter se habere vt supra eo. li. ca. 4. Sed synesis nõ est de talib⁹ quare nõ est scia. hui⁹ rõnis declarat minoꝛẽ d. q synesis nec est de rebus semp entibus nec de rebus factis cuiuscũqz agentis. i. ꝑ qõcũqz agens. sed est de rebus de quibus aliqs deliberãdo dubitabit t cõsiliabit'. Quartã cõclusiõez infert ibi[Propter qõ]. d. q ꝓpt hoc qõ dictũ est in ꝑte prima q. s. synesis ẽ de cõsiliabilib⁹ necesse est q sit circa eadem circa que est prudẽtia. cũ prudentia ꝑcise sit circa cõsiliabilia vt supra eo. li. ca. j. Quintã cõclusiõez ꝓbat ibi[Nõ est autẽ] t hoc sic prudentia ẽ ꝑceptiua synesis nõ est ꝑceptiua quare nõ est prudentia. hui⁹ rõnis ponit prio cõclusiõem t patet. fo maiorem. d. prudentia quidez ꝑceptiua est qz ipius prudentie finis est ordinare quid oportet agere vel quid non oportet. hec aũt finis haberi non pot sñ ꝑcepto. Tercio ponit minoꝛẽ. d. q synesis est soluz iudicatiua t non ꝑceptiua. Ydẽ eni ẽ synesis t eusinesia. i. bona synesis t viri synetι t eusinetι t tñ hic eusinesia nec eusynetι laudant de bene ꝑcipiendo cum tñ laudent de bene iudicãdo t discernẽdo. quare patet q synesis nõ est ꝑceptiua. Sextã cõclusiõem ꝓbat ibi[Est autẽ] Et hoc sic vsus rei nõ est abijtõ vl' sumptio rei vt supra li. 4. tractatu de liberalitate. sed synesis est vsus iudicialis alicuius ptis prudẽtie. quare nõ est abijtio vel sumptio prudentie. huius rõnis ponit primo cõclusiõem. d. q synesis nec est habere prudẽtiã nec sũmere prudẽtiã fo declarat minoꝛẽ ibi[Sed quẽadmodum] Ad cuius euidẽtiã est sciẽdum q disco discis est equiuocuz ad duo qz vno modo signat sciam vel disciplinaz accipere t hoc modo est verbũ neutrũ alio modo signat iudicialiter t discretiue cognoscere. t hoc modo est verbũ

actiuū ꝛ hoc modo idem est ꝙ vsus iu
dicialis cuiuscūqꝫ virtutis intellectiue.
Et hoc modo i greco dicitur symenay
ꝛ ad istum intellectū pbt. sūmit in ꝓ,
posito discere. Dicit ergo ꝙ quēadmo
dum symenay. i. iudicialr cognoscens
dicitur discere quādo vtitur scia iudicū
do fm sciam. ꝛ sicut dicitur discere in
vtendo opinione. Ita synetus dicitur
discere in iudicare seu in iudicando de
bijs de quibus est prudentia. i. de cōsi
liaribus ꝙ cōtingit aliqñ dicente ꝛ ꝓ,
ponēte alio. Et etiā cōtingit iudicare
bene. eu eni grece idem est ꝙ dicit bñ
latine. ꝛ hinc venit synesis. s. a bñ iu,
dicādo fm quā dicūtur aliqui eusyneti
. i. bene iudicatiui ꝛ discretiui. Ex ea
quidē synesi que in discere est. i. iudi,
cialiter cognoscere. Nos eni dicimus
multotiēs symenay. i. iudicialr cogno
scentē. discere nō quidē disciplinā acci
pere sed potius disciplina vti ꝛ ꝑ eaꝫ
discernere.

Ocata āt guome]supra post
quā egit de synesi. Hic agit ō
guome. Prio aūt ꝓponit in,
tentum. Scō ꝓbat ipm ibi[Signum
aūt]Dicit ergo prio. ꝙ quedā intelle,
ctualis virtus que vocata est guome ꝫ
quā vocam⁹ aliquos boies eugomonas
ꝛ quos aim⁹ habere guomē. hec inq̄
virtus est iudiciū rectum epyeikeos. i.
de iusto seu iure epyeke de quo dictum
est supra li. ſ. c. 17. Scō ibi[Signuꝫ
aūt]Declarat istud ex quodā signo. ꝙ
ꝙ signū est ꝙ guome sit iudiciū rectuꝫ
de iure epyeke qz hoiem epyekē qui
scꝫ habet iusticiā epyekeie dicim⁹ esse
maxime syguomonitū. i. bītem guomē
vel syguomē. ꝛ dicim⁹ hoiez syguomū
habere epykes. i. ius seu notitiā iuris
epyekis circa quedam opabilia. Ex
quo sequit ꝙ guome vel syguome ē re
cta iudicatiua epyekeos. i. iuris epye
kis. Si aūt est iudicatiua recta necessa
rio erit iudicatiua veri. alias qppe nō
esset recta. Est aūt sciendū ꝙ sicut in
rebus ꝛ legib⁹ est ius cōe habens locū
vt in plurib⁹ est tamē deficiēs in qbus
dam paucis casib⁹ in quibus ius singu
lare ꝙ grece dicit epyekes corrigit ius
cōe ꝙ dicit legale. sic in appetitu būa
no debꝫ esse iustitia iuris cōis electiua
ꝛ operatiua que dicit cōis iusticia. Et
cum hac debet esse iustitia iuris singu,
laris ꝛ epyekis electiua ꝛ operatiua
que dicitur epykaia. sic etiā in intelle
ctu est quedā notitia iuris cōis discreti
ua que dicit synesis habens locū vt in
pluribus casibus ꝛ cum hac debet esse
alia notitia iuris epyekis ꝛ singularis
discretiua que dicitur guome vel syguo
me habens locū in paucioribus.

Unt āt oēs bit⁹]Supra egit
de ptibus prudentie sigillati
Hic autem agit de quibusdaꝫ
earum cōiter. Primo ergo ꝓponit in
tentum. ſo declarat ipm ibi[Dicimus
eni]tercio infert vnū correlarium ibi[
Propter qō ꝛ principiū]. quarto dat
vnum documētuꝫ ibi[Quare oportet]
Dicit ergo primo ꝙ oēs habitus de q,
bus actum est. s. prudentia intellectus
guomē ꝛ synesis sunt tendētes in idē
qz in eandē materiam. puta cōsiliabi,
lem ꝛ in eundem finem. puta in eum
quem principaliter intendit pruden,
tia. Consequēter ibi[Dicimus enim
]Inducit ad hec tria media. fm ibi[.
Omnes eni potentie]tercio ibi[Pro
pter quod naturalia]Primū mediuꝫ
sumit ex cōi modo loquēdi dicens ꝙ
nos cōiter dicimus ꝛ attribuim⁹ guo,
mē ꝛ synesim prudentiā ꝛ intellectuꝫ
in eosdem boies sic ꝙ cui attribuimus
vnum istorum habituū ei attribuimus
ꝛ reliquos inferētes ꝛ illatiōem faciē
tes. si cōcedātur aliqui habere guomē
iam inferimus eos habere intellectuꝫ
ꝛ esse prudentes ꝛ esse synetos. Ex
quo posset formari talis ratio. illa que
mutuo se cōsequūtur tendunt in idem
sed isti quatuor habitus mutuose cōse
quūtur. quare tendūt in idem. but⁹ rō
nis minorē declarat in littera vt visū ē
Nota vero ꝙ ideo non facit hic mē,

tionē de eubulia quia est dispositio ad qōlibz istoꝝ quatuoꝝ ꝫz ꝙ icludūt iudi ciū. Sicut ei i questa ē dispositō ad sen tentiam. sic cōsiliaris inquisitio est di spositio ad cōsiliare iuditiū. Dis autē dispositto habet vlr eandem materiā ⁊ eundem finem quaz ⁊ quem habet forma ad quā disponit ⁊ ideo nō opoꝛ tuit ꝓbaꝛi ꝙ eubulia in idem tenderet cum istis quatuoꝛ. Scōm medium ad ducit ibi Omnes enī potētie Et hoc sic. omnes potētie que sūt circa extre ma ⁊ singularia operabilia tendūt in idem. ipa nāqz opabilia sunt generali ter eadem materia ⁊ omnia ordinant ad eundem finem vt supza li. j. in pro hemio. sed omnes isti quatuoꝛ habit⁹ sūt circa talia. quare oēs tendūt in idē huius rōnis ponit primo minorē. ꝯo ō clarat eam quātum ad prudentiā syne sim ⁊ guome ibi Et in eo quidez ⁊ ter cio. quātum ad intellectum ibi Et in tellectus Dicit ergo primo ꝙ oēs bee potētie scz prudentia. synesis. guome ⁊ intellect⁹ sunt vlr extremoꝝ ⁊ singu larium per nos opabiliū. Sed videt ꝙ istos habitus non debeat vocare po tentias cuz distinxerit inter habitus ⁊ potētias. supza li. 2. c. 5. Sed dicēdū ꝙ potētia ꝓprie sūpta est illa vis qua simpliciter possumus. et hoc modo ha bitus non sunt potentie. sed dispositio nes potentiaꝝ vt dictū est supza in pas su allegato. Alio mō dicitur potentia large pro eo ꝙ non simpliciter sed ta liter. puta prompte ⁊ bene possumus ⁊ hoc modo habitus possunt dici potē tie qz disponunt potētiaz ad meli⁹ pos se. Deinde ibi Et in eo quidē Pro bat ꝙ prudentia synesis guome ⁊ sy guome sunt extremoꝝ singularium. d. ꝙ in eo ꝙ synetus. i. bñ iudicans ⁊ eu gom⁹. i. vñ practicarii sententiās vel sy gomus. i. bene ⁊ cōtēperāter sententi ans est iudicatiu⁹ de illis de quibus iu dicat prudens· apparet supple ꝙ hec sūt circa extrema ⁊ singularia. Quia vero posset videri alicui ꝙ guome que locum habet in pautioꝛib⁹ non posset esse circa omnia. circa que est synesis ⁊ prudētia que locū habent vt i pluri bus. addit ꝙ epyeikea que sunt obie cta ipius guomi sunt cōia oim bonoꝝ humanoꝝ in eo ꝙ sunt ad aliū per qō cadunt sub rōne iuris. In oibus enim bonis humanis pōt contingere casus ptinēs ad epyeikeā ⁊ ad guomē. qua re supponi potest ꝙ prudētia synesis ⁊ guome sūt adequate circa eadem. Hoc autē supposito patet ꝙ oia sūt cir ca extrema ⁊ singularia opabilū quia constat ꝙ prudentem opoꝛtet cogno scere ipa singularia opabilia. hec autē sunt extrema qz opabilia sub rōne cōi possunt pertinē ad sciaz sed vt sūt hec hic ⁊ nūc opabilia pertinēt ad prudē tiam synesim ⁊ guomē. Deinde ibi Et intellect⁹ Declarat idem de intel lectu. d. ꝙ intellect⁹ est extremoꝝ in ea dem parte sūmendo extrema. Sūt enī quedā extrema vlia ⁊ quedā extrema singularia. Extrema quidē vlia sūt p positiōes prime ⁊ imediate cōstantes ex primis termis ⁊ extremis iter quos non cadit termin⁹ medius. ⁊ taliuz ha bitus est qui dicitur intellect⁹ ⁊ nō alt qua rō. hec autē sunt extrema ꝫz demō strationes imobilium ⁊ vlium ⁊ primo rum ⁊ simpliciter terminoꝝ. qz ad ta lia ⁊ in talibus est status demōstran nū. Extrema vero singularia sunt cō plexiōes singulares in practicis cōtā tes ex termis extremis in singularita te ⁊ cōtingentib⁹ ⁊ sunt alterius gene ris ꝓpositionū. hec enī sunt principia sumpta a fine cuius gratia hoc agit hic ⁊ nunc ⁊ ex talibus singularib⁹ colli gitur vle ⁊ hoc mō talia singlaria sūt extrema ⁊ in eis est status. quare hoꝝ singulariū opoꝛtet bene operantez ha bere sensum. hic autez sensus est intel lect⁹. vt exposui supra eo. li. ca. 9. Sic igitur habemus ꝙ tam prudētia q̄ sy nesis q̄z guome vel syguome q̄ intelle ctus sūt circa extrema singlaria ⁊ per cōsequēs ꝙ tendunt in idez. Cūr ibi

[Propter qđ naturālia]pbat idē alia rōne intendens sic arguere. Illa tendunt in idem que sunt nobis quasi cō naturalia.sed bec sūt nobis quasi con naturalia.quare tendūt in idem. buiꝰ rōnis ponit minorē tanquā signū conclusionis ꝓposite .v. q propter boc q ista tendunt in idez circa singularia videntur babere cōnexionē naturalez ⁊ esse nobis naturalia.videmus enim q nullus per naturā est sapiens.i.metbaphisicus vel phisicus.Nullus enim attingit ad sapialem notitiā nisi per eruditiōem ⁊ doctrinam vel per inuentionem longissimaz ⁊ summe laborioſam videmꝰ tamen q multi sine eruditione ⁊ sine studio babent guomē ⁊ synesiz ⁊ intellectū.i.quādam industriam naturalem per quā possunt in opera istorum bituum.vt.j.eo.li.c. de democrita ⁊ est super boc naturale signum. quia talia estimamꝰ sequi vario modo ꝼz varietatē etatū . Est enī aliqua etas que magis habet intellectū synesim ⁊ guomē quā alia vt natura corpis ⁊ anime exīte causa talis industrie. Cuiꝰ causa est quia intellectus in cogitiōe singulariū maxime vtitur sensibꝰ. ⁊ qz dispositio sensuū variaꝝ ꝼz etates binc est q etiam ꝼm etates variaꝝ intellectualis notitia singulariū. Cūr ibi[Propter qđ ⁊ principiū]Infert vnū corelariū .v.q ppter boc qđ dictum est intellectum esse ꝓpositionū primaꝝ vliū ⁊ extremaꝝ singularium. sequiꝝ q intellectus est principiū ⁊ finis . pcedēdo enī ab vltibus ad singularia. intellectꝰ vltiuz est principiū ⁊ intellectus singularium est finis.Et bic pcessus est cuz descendimꝰ a principijs moralibꝰ scie ad opera prudentie.pcedendo vero a singularibus ad vltia intellectꝰ singulariū est principiū ⁊ intellectꝰ vltiuz ē finis. Et bic pcessus est cuz colligimꝰ principia moralis scie ex operibus experiētie.ex bijs enī operibꝰ būanis fiunt demōstratiōes ⁊ etiā fiunt de bijs vt supra li.j.i pbemio. Cōsequēter ibi

[Quare oportet]pbat vnū documētum .v.q in disciplina morū oportet attendere ad enūtiatiōes ⁊ opiniōes.quāuis nō demōstrabiles virōꝝ exptorum qz experiētia fecit artez.vt in pbemio metbaphisice ⁊ virorum seniorū . qm in antiquis est sapientia.i.prudētia vt ait Job.⁊ virōꝝ prudentū qui necessario sunt boni quādiu sunt prudētes.vt j.e.li.ca.penl. ad boc inquā. oportet non minꝰ attendere q̄z ad demōstrationes scholasticoꝝ boim.qz propter babere visum intellectualē ex longa temporum experientia optime vidēt principia ⁊ regulas actuū bumanorum.

Deinde epylogat .v. qd igit est prudentia ⁊ sapia.⁊ circa que obiecta est exīs vtraqz.⁊ quoniā alterius pticule anime virtus bec ⁊ illa dictū est supra

Questio decimaquinta.

Deuidentiā predictoꝝ queritur.vtruz eubulia synesis ⁊ guome sint ptes prudētie an virtutes ab ipa distincte ⁊ arguit q nō sint ptes.primo qz ꝼm Tullium.2. rethorice. oēs ptes prudentie sunt tres scz memoria per quā animꝰ repetit illa que fuerunt.ꝓuidentia per quā aliquid futurum ꝓspicit.vt caueat vel effectus mancipet.intelligētia per quaz ea que sunt ꝓspicumꝰ vt sciamꝰ. memoria per quā ea que fuere mente recolliguntur.sed eubulia synesis ⁊ guome nō sunt ꝓudentia.intelligētia memoria.quare nec sūt ptes prudētie. Secūdo.qz ꝼz Macrobiū.li.j. de somno scipionis.oēs ptes prudētie sunt sex.s. rō inuestigans futura intellectꝰ disponens pūtia.memoria retinēs preterita.docilitas aptans nos ad bec omia circūspectō ad colligendū bona.cautō ad declinādū mala. sed eubulia synesis ⁊ guome nō sunt ista.nec istoꝝ aliqua.quare nec partes prudentie.

Tercio.qz omnes ptes prudentie sunt ptes habitus cum vera rōne actui cum ꝼm philosophū.supra eo.li.c.6 prudentia sit talis habitus.ſz eubulia

ſyneſis ⁊ gnome non ſũt ptes huiꝰ habitus cuꝫ talis habitus poſſit eſſe ſine ipis. quare vt prius. Quarto qꝛ pteſ prudentie vel ſunt ſubiectiue vel eẽtiales vel integrales. ſed iſti habitꝰ nõ ſunt prudentie ptes ſubiectiue cũ prudẽtia p̃dicetur de ipis. vt habeẽ ex tertu nec eẽntiales. qꝛ nõ ſe habent ſicut materia ⁊ forma nec integrales hõge nee. cum ſint diuerſarum rõnum nec integrales etbõgenee. qꝛ tũc rcitudo cuiuſlibꝫ iſtaꝝ habẽt aliã rcitudinẽ oibꝰ cõem ꝙ eſt incõueniẽs cum non ſit rcitudo rcitudinis. quare vt prius. Sed in oppoſitum arguit ꝙ ſint ptes prudentie non virtuteſ ab ipa diſtincte. qꝛ vel eẽnt virtutes morales vel intellectuales. nõ aũt morales cum ſint in intellectu nec intellectuales a prudentia diſtincte. qꝛ oĩs virtus intellectual vel eſt intellectus vel ſcia vel ſapia vel ars vel prudentia. ſupra e. li. c. 4. Sꝫ iſti habitus nõ ſunt intellectꝰ nec ſcia nec ſapia nec ars. quare reſtat ꝙ ſint prudentia vel ptes prudentie. Pro ſolutiõe queſtiõis primo videndum eſt que ſunt ptes prudentie ⁊ quare dicũtur ptes. ſo dicendũ eſt ad queſitũ.

Be primo ſciendũ ꝙ virtuſ poteſt intelligi habere ptes dupliciter. primo quidem ꝙ in habitu totali includat habitus ptiales cõſtituentes habitũ totalẽ ſicut habitus ꝓpoſitiõis includit bitus terminorum. ⁊ generaliter bitus complexus includit bitus icõplexiõiſ. alio modo ꝙ virtus habeat plures actus. ſic ꝙ quilibet ſit ptialis reſpectu eius. ſicut liberalitas habet dare vbi oportet ⁊ accipere vñ oportet. fortitudo hꝫ inuadere ⁊ habꝫ expectare ⁊ hoc mõ virtus vt diſponit ad duo vel ad plura opera dicitur quoddã totũ reſpectu ſui vt determiate diſpõit ad iſtud opus vl̃ ad illud ſicut diceretur ꝙ virtus recte inuaſiua ⁊ virtuſ recte expectatiua ſũt due pteſ fortitudinis que recte inuadit ⁊ recte expectat non quidem ꝙ ſint diſtincti bitus cõſtituentes vnũ habitum

Nunc aũt in ꝓpoſito non inquirimus ptes prudẽtie primo mõ ſũptas. quia tunc quererem⁹ bitus cõplexos rerum agibilium. ſed querim⁹ ptes ſo modo dictas quas antiqui vocauerũt partes potentiales. Eſt ergo ſciendum ſo. ꝙ quatuor ſunt opera prudentie. primũ eſt conſiliari querendo. vt ſupra. 4 li. c. 6. Scõm eſt iudicare de inquiſitis per cõſiliuꝫ. vt habetur hic. c. xj. tertiũ eſt p̃iudicata p̃cipere. prudentia enim eſt preceptiua. vt habetur ibidẽ. quartuꝫ eſt precepta exequẽda agere. ⁊ iõ in eius diffinitiõe dicitur ꝙ eſt habitus actiuus. Sciꝫ hoc ergo poſſet dici ꝙ virtus bene cõſiliatiua ⁊ virtus bene iudicatiua ⁊ bene preceptiua. ⁊ virtuſ bene actiua eſſent quatuor pteſ prudẽtie modo quo dictum eſt. Tertiũ ſciẽdum ꝙ qõlibet iſtorum quatuor opeꝝ requirit in boĩe bene operãte quatuor bitus vel quatuor bitualitates ꝑ quos vel per quas redditur opus bonuꝫ. bñ enim cõſiliari requirit euſtochiã docilitatem memoriã ⁊ rõnem quoniã conſiliari eſt qõdam querere ⁊ conſilium queſtio. vt ſupra li. 3. c. 6. Ad bñ aũt querere requirit ptãs inueniẽdi mediũ que quidẽ habeẽ vel ex ꝓpria ſagacitate que generaliter ſumpta idem eſt ꝙ ſolertia. i. ſubtilitas ⁊ ydoneitas inueniẽdi medium tẽpore impſpecto. ſi pta vero in agibilibꝰ ⁊ moralibus dicitur euſtochia que idem eſt ꝙ conſiliaris ſolertia vel habetur ex aliena eruditione que ſupponit docilitatẽ requiſ etiã retentio inuẽtoꝝ ex ꝓpria ſagacitate vel ex aliena eruditione. ⁊ hoc facit memoria. requirit etiã inuentorum ⁊ retẽtoꝝ collectio. ⁊ hoc facit ratio hec igitur quatuor conſequẽter aptata reddunt bonũ cõſiliũ. vnde verſus. Qui ſolers docilis memor eſt. qui rite rõnis. rectũ cõſiliũ pficit ille ſuũ. Et per oppoſitum quatuor ſũt peccata quibus vitiaꝫ omne conſiliũ. videlicet tarditas ingenij contra ſolertẽ euſtochiã indocilitas animi cõtra docilitatẽ. obli

uio vel in memoria contra memoriaz inertia seu ignauia rōcinādi ꝛ cōferendi cōtra rōnem. vnde versus. Tardus ꝛ indocilis ignauus ꝛ imemor extās Rectuz cōsiliū non facit ille suū. Recte autē iudicare q̄ est ꝑm opus prudentie requirit prudētialē intellectum prudētialē sensum. prudentialē circūspectiōem. prudentialē cautelā. q̄z cuz sniale iudiciū sit cōclusio practici ꝛ extremi sillogismi. oportet sane capere maiorē ꝛ minorē ꝛ excludere defectiua a maiori ꝛ a minori. cōceptus autē maioris ꝓpositionis est sana estimatō finis ꝛ legis ꝓpter quē ꝛ ꝑm q̄z hic ꝛ nunc oportet operari. ꝛ hec estimatio dicitur intellect⁹ hic in textu. c. 13.

Cōceptus aūt minoris est sana appēhensio p̄nī opabilis qō agit ꝛ circa qō agit. ꝛ hec estimatio vocat sensus. q̄ꝫ uis cōceptus vtriusq̄ ꝓpositionis posset dici intellect⁹ tñ a ꝓprietate cōceptus minoris dicitur sensus. hic autez vere est intellectus. vt habet hic ca. 13. Defectus aūt excludit a maiori p recollectiōem oim circūstātiaz que debētur operi ꝛ hoc fit per circūspectiōem nihil enī aliud est circūspectiō q̄z circūstantiaz oim inspectio. a minori vero excludit defectus per districtiōem bonorū ꝛ malorū possibiliū euenire actui vel operi que districtio per illum macrobiū dicitur cautio vel cautela per q̄z cauētur iminētia mala. hec igitur quatuor scz intellectus sensus circūspectio ꝛ cautela cōuenienter aptata reddunt sanum iudicium. vnde versus. Hic intellect⁹. sensus. cautela malorū. Absēs circūspecta. dant bona iudicia. Et per oppositum istorum cōtraria dant mala iudicia. s. hebetudo mentis cōtraria intellectui insensibilitas vel insensatio cōtraria sensui. Incautio vel incautela cōtraria cautele prudentiali que a multis stultitia dicit vbi est p̄cipitatio ad pricula sine necessitate. Incircūspectio cōtraria circūspectiōi. vnde versus Absens hebes insensata manēs incauta periclis. Incircūspecta dāt mala iudicia. Recte autē p̄cipere q̄ tercium opus est prudētie. requirit duo ex pte intellect⁹ scz determinatā certitudinez vel certā determinatiōem ꝛ efficacem suasiōem ꝛ ex pte appetitus alia duo scz benignitatē ꝛ cōstantiā. bonitas. n. finalis precepti dependet ex intellectu precipiente vel deprecante vel ex appetitu obediēte vel exaudiēte. alias p̄ceptū ꝛ deprecatio effectu carerent. Intellectus aūt se habet ad appetitū in rōne p̄cipientis. vt dicit hic. ca. xj. vel in rōne deprecantis. vt supra li. j. ca. 18. vtrūq̄ autē siue p̄ceptū siue dep̄catio dicitur quedā suasio vt habet ibidem. Ad hoc igitur q̄ p̄ceptū vel deprecatio sit efficax requiritur in intellectu determinata certitudo. aliq enim sunt qui quāuis iudicauerit taliter agēdum esse semp reuocāt in dubiū. Et ō eorū p̄ceptū vel deprecatio nū quā est efficax. requirit etiam suasio ad tollendum difficultatē ab appetitu ꝛ ad stimulandum eum ad obedire vel exaudire. ꝛ hoc vocatur apud philosophos suadere ꝛ apud theologos scinderisare. i. stimulāe cōtra malū ꝛ ad bonum requirit etiam ex pte appetitus benignitas ad exaudiēdū rōem que ad optimā deprecat. supra li. j. c. 18. Dicitur eni benign⁹ quasi bene ignitus vel bñ natus ad bene asserciendū bonis. requritur etiaz circūstantia volūtatis ad firmādū boiem in bono ꝓposito. q̄z sine firmitate ꝓpositi frustra preceptū essz ei. Hec autē quatuor scz determinata certitudo viuaz suasio. benignitas ꝛ constantia cōueniēter aptata reddunt vtile preceptū. vnde versus. Certa sua siua. mens cōstans atq̄ benigna. Vtile p̄ceptū pficit ipa suaz. Et per oppositū ambiguitas ꝛ dubietas mēt̄ ꝛ̄ria certitudi ꝛ fatuitas contraria suasiōi p̄ceptiue vel deprecatiue. malignitas ꝛ ad malum ꝓnitas. cōtraria benignitati. Incōstantia ꝓpositi contraria constantie reddit preceptum vanū ꝛ iuri

le. vnde versus. Ambiguus fatuus inconstans atq; malign⁹. Uanū ꝓceptū construit ipe suum. Agere vero ⁊ ad opera applicare qđ est quartuz opus ꝓudētie requirit ad sui bonitatē quatuor. duo qdez eēntialiter ⁊ duo quasi accidentaliter. eēntialiter quidē requirit ꝓuidentiā atq; vigilantiā. Accidētaliter vero diligētiam ⁊ sollicitudinē qđ declaratur in quodā exēplo recitato per hug. de sancto vic. in didascalicon dicit enī ꝙ apud veteres philosophos fuit descripta lectica philosophie portata per duos iuuenes apparentes exterius ⁊ p duas puellas latentes interi⁹ vn⁹ iuuenū vocabat filos. i. amor alter copos. i. labor. vna puellaz vocabatur philamnia. i. cura vel prouidentia altera agremmia. i. vigilantia. Cuius rō erat q; prouidētia curat de hijs que cōsilio inuestigata sūt ⁊ iudicio determiata ⁊ ꝓcepto iniuncta. vt videlz nullum eoz desit. vigilantia vero intēdit qualiter pagitur opus ex oibus ꝓuisis. sed diligētia amori cōnexa opus continuat ⁊ cōtinuatiōi intēdit. Sollicitudo vero laborī cōnexa occupatur circa plurima sicut altera mēbra.

Hec igit quatuor cōuenienter aptata feliciter pagūt opus suū. vñ versus. Si curo vigilo. si diligo sollicitorq;. Utiliter pago. que pagenda volo. Et p oppositū improuidentia ⁊ somnolentia negligētia ⁊ vagabundia ꝓdictis ꝛria nūquā agūt feliciter opus suū. vñ versus. Hec somnolēta nec mens improuida felix. Hec torpens animⁱ nec vagabūda manus. Hūc aūt ad quesitū dicenda sūt quatuor. Primū ꝙ eubulia nō est virtus distincta a prudentia ꝛ qđ nec synesis. terciū ꝙ nec gnome sūt inseparabiles a prudentia. quartū ꝙ sunt prudētie ptes. Primū. pbo sic Dis virtus intellectualis est determiate veridica ſo modo accepta. supra. e. li. c. ꝛ. ⁊. c. 4. Sed eubulia vt distinguitur a prudentia non est determiate veridica vt hī hic. c. x. quaē vt sic sūpta ñ est virtus intellectualis nec per consequens virtus cuz constet ipam ptinere ad intellectū. Scō ꝓbo sic. sicut se habet iudiciarius vsus de opinabili ſm opinionē factus. sic synesis ad prudentiā vt habetur hic. c. xj. ꝛ ille iudiciarius vsus non est opio distincta. nec hitus distinctus ab opinione prima vt patet de se. quare nec synesis est distincta virtus vel distinctus hitus a prudētia. Terciū ꝓbo sic. nullus hitus intellectualis cum vera rōne actiu⁹ circa bois mala ⁊ bona ordinat⁹ finaliť ad bene viuere totaliter est distincta virt⁹ a prudētia qđ appaēt. qz ista ē diffinitio prudentie. ō. e. li. c. 6. Sed gnome est talis hitus. quare non est distincta virt⁹ a prudentia. Minor patet ꝙ sui hitus intellectualis qz est iudicatiua vt habetur hic. c. 12. Est etiā cum vera rō ne actiua. qz est annexa inſepabiliter epyekeie ⁊ est circa bois bona ⁊ mala sicut prudentia ⁊ finaliter est opus bene viuere. qz est ad finem epyekis. Ista tres cōclusiōes ꝓbo simul tri pliciter. Primo quidem qz nulla recitudo operis prudentie in materia prudentie modo prudētie ⁊ ad finē prudentie est distincta virtus a prudentia Istud patet qz tunc supflueret altera hitus ⁊ altera recitudo. Sed eubulia synesis ⁊ gnome sūt huiusmōi recitudo vt recitudines. quare nō sūt virtutes a prudentia distincte. Minor declarat. quia cōsiliari est opus prudentie ⁊ cōsiliabile materia prudētie ⁊ modus debit⁹ est modus prudentie ⁊ hī viuere finis prudētie. Sed eubulia est recitudo ipi⁹ cōsilij ⁊ mō debito ⁊ nō ex sillogismo falso. ⁊ ad finē debitū qz ad finē prudētie. hec ät oia docet phi. ca. x. ⁊ sic patet minor quo ad eubuliā. Probatur etiā quo ad synesiz. qz indicaē nō debito ⁊ ad finez būans vite est opus prudentie. synesis ät ē recitudo iudicij de hijs de quibus ē prudētia ⁊ modo debito qz est eusynesia. i. bene iudicatiua ⁊ etiā ad finē predictū. hic ät docet

philosophꝰ.c.xj.vbi dicit q̄ synesis ñ est prudentia nec habere nec sūmere prudentia.sed ē iudiciarⁱ vsus de bijs de quibꝰ est prudentia alio vel ipomet ꝓponēte id qđ iudicādū ē.ꝓbatur etiā quo ad guome.qz sicut epyekeia ē vere iusticia.nec per cōsequēs distinguit vīr a iusticia.sic guome est vere prudē tia quo ad actū iudicij.qz cum prudentia iudicet ſm aliquas leges ꝛ regulas generales que tenēt vt in plibꝰ ꝛ fallūt in pauciorib⁹ guome ꝛ in illis pauciribus iudicat ſm arbitriū epyekes regulis generalibus ꝑtermissis.Sic autē iudicare ſm arbitrium epyekes inest opus prudētie ꝛ in materia prudētie ꝛ ad finē prudētie ꝛ mō prudentie.sicut est iudicare ſm regulas generales ymo etiā potiꝰ qz prudentia est singularium ꝛ extremoꝝ vt hic ca. 14. ꝛ sic patz tota minor. Scđo argumēto sic nulla virtus intellectualis distincta a prudentia est inseparabilis a prudētia. Ista patet qz q̄uis prudentia sit cōnexa cū virtutib⁹ moralib⁹ principalib⁹ vt.j.c. primo.tñ nulli alteri virtuti itellectuali vī eē cōnexa. sed eubulia synesis ꝛ guome sunt inseparabiles a prudētia qz nullus est prudens qui nō est eubulus eusinetꝰ ꝛ eugomꝰ.vt habet hic ca.14. quare non sunt distincte virtutes a prudētia. Tercio.qz nulla virtus a prudentia distincta includit p̄cise habilitatē nature ꝛ cōplemētum prudētie.sed eubulia synesis ꝛ guome includūt buiusmōi habilitatē nature dicēte philosopho q̄ naturalia esse videt hic ꝛ natura sapiens quidē nullꝰ.guome autez habet ꝛ synesim ꝛ intellectū.signū āt qm̄ ꝛ etatib⁹ estimamꝰ sequi sed vt natura causa exīte.includunt etiam complementū prudentie. quia cum aliqs est naturaliter aptus inuestigare iudicare sibi ipi ꝛ alijs recte p̄cipere ꝛ ad opus applicare.iste quidē habilitates naturales per habitū prudētie ad bonum determinate recipiunt cōplemen tum virtuosuz.sicut colligi potest ex dictis philosophi.qz ille tres dispositiones non sunt virtutes distincte a prudentia. Quartā conclusiōem ꝓbo sic Illa sunt partes prudētie potentiales que sunt habitus prudentie p̄cise acceptus vt disponit ad istud opus vel ad illud.vt patet ex modo accipiēdi ptes potentiales superius expositu. sed sic est in proposito.qz prudentia vt dicit p̄cise rectitudinē habitualē vel actualez consilij est eubulia.qz quecūqz dicūtur de eubulia possunt vere dici de prudētia sic accepta.ipa etiā vt est bitualis vel usualis rectitudo iudicij est vere synesis ꝛ eusinesia.qz quecūqz dicunt de eusinesia vere possunt dici de prudētia sic accepta. nec obstat q̄ phi. dicit synesim non esse prudētiam . tamē qz ipe sūmit synesim pro usu prudentiaz autem pro habitu ꝛ hoc modo vna nō predicatur de reliqua tamen quia sūmit synesim cum precisione consilij ꝛ precepti.prudentiam aūt cuz inclusione istorum. Et ideo nec hoc mō prudētia predicat de synesi. quāuis vere dici possit q̄ iste habitus quo recte iudicamus in agibilibus est vere prudētia ꝛ illud rectum iudiciū in actu ꝛ etiam in usu est prudentia in actu ꝛ usu Ipa etiam prudentia vt est p̄cise iudicatiua secunduz arbitrium epyekes generalibus regulis p̄termissis ipa est vere eugome.quia quecunqz dicuntur de guome vere possunt dici de prudentia sic accepta. vt habetur ex dictis philosophi.quare eubulia eusinesia ꝛ eugome sunt partes potentiales prudentie.sic q̄ sunt vnus ꝛ idez prudentialis habitus. tamen ad aliud ꝛ ad aliud opus determinatus sicut fuit expositum vel sunt rectitudines ipsorum operum.vt plurimuz qz sonare videtur littera philosophi. de quo constat euidenter q̄ non sensit esse distinctos habitꝰ vel distictas virtutes a prudentia. Per hoc dicendū ad primū

in oppositum: q̄ prudentia intelligentia. ⁊ memoria. non sūt tres virtutes ab inuicem distincte nec a prudentia quia stultum esset dicere. q̄ virt⁹ arguens ex preteritis ad futura ⁊ agēs pūtia diuideret in tres virtutes. quaꝝ vna cōsideraret añs de p̄terito ⁊ altera inferret cōsequēs de futuro ⁊ altera applicaret argumētum ad opus in p̄senti ꝓposito sed est vna ⁊ eadem que totum argumētū formar ⁊ ip̄m ad opus applicat. Ad aliud dicendū q̄ ille sex partes sūmēde sunt ſm modus expositum qz memoria ⁊ rō docilitas deseruiunt prime operatiōi prudētie que est consiliari seu eubulizare. intellectus añt circūspectio ⁊ cautio deseruium. ſo q̄ est iudicare aut synesizare vt dictū est in prima pte questiōis.

Ad tertiū dicēdū. q̄ eubulia synesis ⁊ gnome pūt esse ptes habitus cuius vera rōe actui. sicut exposui. qz talis habitus potest sūmi. vt disponit ad omia opera. ⁊ sic dicitur prudentia sicut totum. vel vt disponit p̄cise ad cōsiliari ⁊ sic dicit eubulia ⁊ sic de aljs duabus. Ad quartū vero dicendū q̄ non sunt ptes substātiue nec cētiales nec integrales. sz a qbusdā vocāt potētiales ſz modū expositū. Lcō. xj.

Dubitabit autē vtiqz aliquis] Supra egit de partibus prudentie subiectiuis ⁊ integralibus. Hic autem agit de eius vtilitate super hoc autem primo questionē proponit. ſo ad questiōem arguit ibi[Sapientia quidem]tercio. questionē soluit ibi[De bijs ergo dicendū] Dicit g̃ primo q̄ de ip̄is. s. prudentia ⁊ sapientia que fuerunt supra ſm excellentiaz cōpate. supra. c. 3. dubitabit aliqs inquisitus ⁊ queret. vtrū sint vtiles ⁊ quid idest ad quid sunt vtiles. Consequēter ibi[Sapientia]Ad questionē ꝓpositam arguit probans. primo q̄ nō sit vtilis sapiētia. ſo q̄ nec prudentia ibi [Prudens autem]tercio q̄ neutra ibi [Adhuc etiam cōueniens] Primū probat dupliciter. primo sic. Dis habit⁹ intellectualis vtilis speculatur ⁊ cōsiderat ea ex quibus fiet ⁊ erit homo felix sed sapientia nihil horum speculatur nec nos ſm eam vt ostensum est. supra eo. li. ca. 8. quare sapientia non est habitus vtilis. huius rationis ponit minorem ⁊ patet. maior eni ē euidens. qz nihil est vtile nisi in ordine ad felicitatem. Scō ibi[Nec viuus]Arguit sic Dis habitus vtilis est principium alicuius generationis. Omne quippe q̄ est vtile. principium est generationis ⁊ adeptionis finis. sed sapientia nullius generationis est principiū. quare non est vtilis. huius rōnis ponit tantū minorez que haberi potest ex bijs que dicta sunt de sapientia. supra eo. li. c. 8.

Consequenter ibi[Prudentia autē]Probat q̄ prudentia non sit vtilis. primo autem facit hoc. ſo removet q̄ dam rōsionem que dari posset ibi[Si autem non horum] Primo igitur intendit sic arguere. Dis habitus ad bene operari vtilis reddit nos magis ⁊ melius operatiuos. prudentia tamen non. quare non est vtilis. huius rationis ponit primo quādaz suppositiōez dicens. q̄ prudentia bene habet hec que diximus deficere ipi sapientie. sed hoc non obstante queritur. cuius boni finis gratia opus est ip̄a. i. ad quem finem est necessaria. Supponitur enim q̄ prudentia est illa notitia que est circa iusta que ſm se sunt honesta ⁊ circa pulchra que ſm naturam sūt delectabilia vt supra li. j. c. 13. ⁊ circa bōa homini que simpliciter sunt vtilia ei. hec autem tria amabilium genera sunt ea que operari est seu interest boni viri.

Ex hac autem suppositione potest haberi maior argumenti scilicz q̄ omnis habitus ad bene operari vtilis reddit nos magis ⁊ melius operatiuos Scō ponit minorem ibi [Nihil autem magis]. dicens. q̄ nos nihil deest non sumus magis operatiui in eo id. est propter illud qō est prudentialiter

scire predicta operabilia que quidem scimus per prudētiā. Cui⁹ rō est. quia virtutes morales sunt hitus operatiui iustorū pulchroꝝ ⁊ bonorum. Quēad modū nec opera sana. puta bonas digestiones nec opera bene habentia. puta motus ⁊ labores robuste portare. possumus facere in eo q̄ est scire talia opera. sed in eo q̄ est bene esse disposītos ab habitu ⁊ fm hitum sanitatis. qō apparet q⁊ non magis operatiui sumus digestiōis ⁊ operum fortiuū ex eo q̄ sumus boni medici ⁊ habem⁹ sciam medicinalē vel exercitatiuam.

Simili modo videt q̄ scire prudētia liter operari bona non reddit nos magis operationis bonoꝝ operum. sꝫ solum habere virtutes morales taliū operatrices facit nos magis operatiuo. Cūr ibi Si autem non bonum. Ponit quādam responsiōem ⁊ eaꝫ remouet ibi Exūtibus studij Dicit ergo q̄ si responderetur ad rōnez premissā q̄ non est ponendū vel dicēdū aliquez esse prudentem ⁊ habere prudentiaz gratia bonum bonorum operādorum. i. ad hunc finē q̄ pfata bona operemur per prudentiā. sed gratia hui⁹ q̄ ē nos fieri bonos ⁊ virtuosos per ministeriū prudentie. quēadmodum dicimus artem medicine vtilem esse non ad bene digerere sed ad procurādam sanitatē per quā possumus bene digerere ⁊ robusta opera facere. Consequēter ibi Existentibus Improbat respōsionē huius. q⁊ fm hoc prudentia non esset vtilis hominib⁹ taz existentibus virtuosis bonis ⁊ studiosis ⁊ q̄ non esset necessaria hoibus non studiosis ad hoc q̄ fierēt studiosi q⁊ nihil differet ad hoc q̄ fierent studiosi. si ipi haberent prudētiā vel si psuaderent ab bijs qui habent prudentiā. quēadmodu⁊ videm⁹ in medicina circa sanitatem q̄ egri volentes fieri sani non addiscimus scientiam medicinalem. sed sufficit nobis q̄ regamus nos de aliorum consilio medicorum. Simili modo ad hoc q̄ mal⁹ fiat bonus ⁊ studiosus non videtur necesse q̄ addiscat primo prudentiaz. sꝫ sufficit q̄ regatur de consilio prudentū fm modum quem tenent cōiter reges temporis nostri. Consequenter ibi Adhuc inconueniens Arguit q̄ nec sapientia nec prudentia sit vtilis sine inconuententi. quia si prudentia ponat esse deterior ⁊ minus vtilis q̄ꝫ sapientia iuxta qō determinatū est. supra eo. li. capto .8. q̄ sapientia studiosior est quā prudentia non econuerso. inconuenies statim sequetur scz q̄ principans ⁊ precipiens sit deterior ⁊ ignobilior. ⁊ per consequens ad felicitatē inutilior q̄ꝫ subseruiens contra probemium methaphisice. hic autem sequitur q̄ prudētia principatur sapientie ⁊ preordinat de sapientia sicut generaliter habet de ciuili doctrina. supra li. primo in probemio. Ipsa nāq̄ prudentia est faciēs ⁊ operans. quare per consequens precipit circa singulum cū sit generaliter preceptiua circa operabilia. vt supra eo. li. capto de synesi.

Si vero poneretur oppositum q̄ scz prudentia esset ad felicitatē vtilior q̄ꝫ sapientia sequeretur inconueniens simile scz q̄ virtus studiosior non sit felicior. ⁊ per consequens horuz habituū vtilitas non potest assignari sine inconuenienti. Consequenter ibi De bijs autem questionem ꝓpositā soluit. primo tamen intentiōem suam premittit dicens. q̄ de predictis dubijs dicendū est. quia nunc nihil determinatiue dictum est de ipis sed dubitatiue solum.

Scdo ibi Primū quidem igitur. Questionez soluit sub tribus articulis primo enim ostendit cōem vtilitatem sapientie ⁊ prudentie. Scdo specialē vtilitatez sapientie ibi Deinde Tercio specialem vtilitatez prudentie ibi Adhuc opus. Dicit ergo primo. q̄ nos perypatetici dicimus in primis ipaz sapiētiā. s. ⁊ prudētiā vtiles ⁊ eligibiles esse fꝫ se ipas etiam dato q̄ nihil aliud aciāt boi p eo q̄ sunt virtutes

ꝛ perfectiones rationalis ptícule aie nře. vnicuiqꝫ ei rei ꝛ potẽtie ẽ] simplr appetibil' ꝛ amabil' sua pfectõ ꝛ hec ẽ rõ quare aia oꝫ indigere sapia vel pru dentia. esto ꝙ nihil aliud sequeret ex eis nisi pfectiõem ptícule cuiusdaꝫ aie vt. j. eo. li. c. fi. Cñr ibi[Deinde]ostẽ dit vtilitatẽ spãlez sapie. d. cõiter q̃tũ ad vtrãqꝫ ꝙ vltra hoc ꝙ quãdã anime pticulam pficiũt aliqd aliud facunt. si cut patet de sapia que quidem facit fe licitatem non vt ars medicine facit sa nitatem ministerialr ꝛ extrinsece sꝫ fa cit eam eẽntialiter ꝛ itrinsece. sicut ip sa sanitas facit hoiem sanum. qz sapia exñs ps totius virtutis que reddit ho minẽ simpliciter felicem sicut pars vir tutis hominẽ felicitatis in haberi ꝛ in operari qz per hoc qõ habeꝫ pficit ha bentẽ ꝛ per hoc qõ operaꝫ reddit bo num opus eius. Cõsequẽter ibi[Ad huc opus]ostẽdit vtilitatẽ spãlem pru dentie tripliciter. primo in ordine ad plures pfectiões operis virtuosi. scõo ad plures modos exercendi operis ꝟ tuosi ibi[De eo autẽ ꝙ est]. tercio i or dine ad plura principia operis virtuo si ibi[Dicendũ autẽ scientib⁹] Circa primũ. primo declarat ꝓposituꝫ. ꝯo re mouet sil'itudinẽ ductam ad opposituꝫ ibi[Quare autem pticule]. Dicit ergo primo ꝙ adhuc apparet amplius spe cialis vtilitas prudentie qz opus vir tuosum bonũ ꝛ iustum pficiꝫ ꝟm duas regulas scꝫ ꝟm regulam prudẽtie ꝛ ꝟꝫ regulam moralis virtutis. Oportet ei ꝙ opus virtuosum sit bonuꝫ ex ordine ad finẽ debitum. ꝛ hoc fit per intentio nem rectã que est appetitus ꝛ deside rium finis consequẽdi per ea que sunt ad finem. hanc autem intentiõem fa cit rectam moralis virtus que perficit appetituꝫ inclinãs ipm ad finẽ debitũ naturali quodã mõ. vt supra li. 2. ca. 6 Oportet ergo ꝙ opus sit bonum ex or dine ad alias circũstantias que debẽt confesse ꝛ cõformiter tendere ad intẽ tiõem ꝓpriã boni finis ꝛ hũc ordineꝫ aliarũ circũstantiaꝝ ad circũstãtiam fi nis facit rectum regula prudẽtie. quaẽ bene est dictum ꝙ opus perficitur quã tum ad circũstantias ꝟm prudentiaꝫ ꝛ ꝟm moralẽ virtutẽ. ꝛ sic apparet vti litas prudentie sicut ꝛ moralis virtu tis. Deinde ibi[Quare autem]Re mouet similitudinẽ inductaꝫ ad oppo situm de medicina ꝛ opere sanitatis ꝙ est opus potentie nutritiue. d. ꝙ illius quarte pticle anime que dicitur nutri tiua ꝛ vocatur quarta ponendo intel lectum. primam appetitum intellectũ scõam sensitiuũ. terciã ꝛ huiusmodi nu tritiuã esse. quartam que dicitur plan tatiuũ. supra li. j. ca. penult. huius inq̃ pticule non est talis virꝰ dirrectiua ꝛ ordinatiua suorum operũ qz non agit per cognitiõem. frustra enĩ natura de disset ei talem virtutem dirrectiuã eius quia nihil possꝫ facere ꝟm dictamẽ vir tutis dirrectiue pro eo ꝙ in eius pote state non est operari ꝛ non operari. sic operari ꝛ aliter operari. quare nõ sequitur si medicina non facit medicũ magis operatiuuꝫ naturalium operuꝫ sanitatis. ꝙ ideo nec prudentia faciat prudentem magis operatiuũ moralũ operum virtutis. quia opera moralia habent prudentiam pro dirrectiuo. d. pera vero naturalia non habent me dicinam pro dirrectiuo vt visum est.

Consequenter ibi[De eo autẽ]ostẽ dit vtilitatem prudentie in ordine ad plures modos exercẽdi operis ꝟtuosi dicens. ꝙ de illo ꝙ obijciebatur ꝙ non essemus magis operatiui propter pru dentiã sicut nec medici meliꝰ digestiui vel magis robusti propter medicinam vt dictuꝫ est. Dicenduꝫ est ꝛ respõ dendum ꝛ incipiendum est parum su perius ex bijs que dicta sunt. supra li. 2. capꝰ. 4. ꝛ sũmamus hoc principiũ ibi declaratum scilicet ꝙ nos dicimus adhuc sicut ꝛ illinc diximus quosdam homines nundũ iustos facere opa iusta puta qz faciũt opera legibus ordinata que quidẽ sunt iusta. vt supra li. 5. c. 2.

nūdū tū sūt iusti nec operāt iuste. quā uis opera iusta. qz faciūt ea vel nolentes simplr vel metu vel ignorātes vel ꝓpter aliqđ alterū cōmodū ꝛ nō ꝓpter ipa opa nec ꝓpt opꝫ bonitatē. quāuis igit operent que oportz studiosuz operari illud videt prima facie non tū operātur studiose ꝛ iuste. sicut oñsum est supra li. 2. c. 4. hic est ergo vnus modus operādi opera iusta ꝛ ꝰtuosa .s. non virtuose nec iuste. Et isto modo pōt homo nō iustus operari iusta. Alius modꝰ est. qz cōtingit taliter se habere operātem qualiter se habet virtuosus ꝛ iustus. Et iste est modꝰ operandi virtuose ac studiose. Et ideo quāuis nec virtus nec prudentia sint necessarie ad operari iusta ꝛ virtuosa nō iuste nec virtuose. sunt tū necessarie ad operari iuste ꝛ simpliciter virtuose. virtuose aūt operari requirit aliqd ex ꝑte appetitus. s. rcitudinē electiōis. ꝛ hoc facit virtus que electiōem facit rcāz ꝛ aliqd ex ꝑte intellectꝰ. ꝛ hoc nō potest facere ꝰtus appetitiua. Et ideo oportet ꝙ hoc faciat perfectio alterꝰ potētie. s. itellectiue. hec autē est sana existimatio agendorum in singulari qđ facit prudētia. Et sic patet vtilitas prudentie que requirit ad virtuose operari.

Cūr ibi [Dicēdū autē sciēnbꝰ] Ostēdit vtilitatez prudētie cōparādo opus virtuosū ad tria principia operis virtuosi. Et fm hec tria facit. primo enim ostendit requiri ꝛ necessario exigi ad opus virtuosū industriā naturalē. scō habitū intellectualē illius industrie ibi [Que aūt prudentia] tercio. virtutem moralē ibi [Non sine virtute] De naturali vero industria dicit tria. s. naturam laudem ꝛ cōmunitatez indifferētie sue. Dicit ergo primo ꝙ viris aliqd in hac materia scientib⁹ dicendū est manifestius de ipis. s. prudētia ꝛ virtute. hoc autē dicendū est in primis ꝙ in aia est quedam naturalis potētia quā boies scholastici vocāt demoticū. i. naturalē industriam. hec aūt est talis aptitudo vt bene eam possit per eam operari ota contēdentia ꝛ ordinata ad suppositaz intētiōem. i. ad rez preintētā ꝛ talib⁹ rebus ad finē intentū ordinatis possit sortiri ꝛ adipisci finē intentū. ꝛ hec ē natura eius. Cauſ aūt eiꝰ cōsistit i hoc ꝙ si intētio ad quā pficiēdaz tendit sit bona laudabilis est. si vero intētio eēt prava nō est laudabil' sed potiꝰ vituperabilis. qz esset astutia que sonat i malū. Est ei astutia quedā callidit as per ꝙz aliqui boies mali possūt ꝛ sciūt adipisci finē male ac peruerse intētū. Et sic pz ꝙ nihil habet laudabile talis industria nisi in ordine ad rcām intentōnē. Cōitas aūt eius est. qz ꝛ viros prudentes quos laudamꝰ ꝛ viros astutos quos vituperamꝰ. dicimus esse deuios. i. bū vel male industrios. Cūr ibi [Est āt prudētia] Ondit regri ad opꝰ virtuosū bitū intellectualē buiꝰ natura lis industrie. v. ꝙ prudētia ē nō illa nāl is potētia. illa enī est idetermiata ad bonū ꝛ ad malū. prudētia vero determinata ad bonū. quare nō ē potētia tū nō est sine illa potētia. Ipa nāqz prudentia est ꝛ fit in hoc visu aie. i. in potētia itellectual'r visiua. bitus quidam determinās illā ad bonū. ꝛ tō prudentia necessaria est ad opꝰ virtuosū vt determinet ꝑfatā potētiā ad bonū. Cūr ibi [Nō sine virtute] Ondit ad opus ꝰtuosū requiri virtutē moralē etiā ꝑ ꝙz to virtuosū opus dependet a prudentia ꝑ eo ꝙ prudētia nō pōt fieri in aia sñ moāli virtute. Dicit ergo ꝙ sine ꝰtute morali nō pōt prudētia in aia fieri vt dictū est supra. ꝛ istud est manifestum tali deductiōe. qz prudētiales sillogismi qui sūt de operabilib⁹ habent prīcipiū sumptū a fine. puta quia finis est talis bonus ꝛ optimꝰ sit exempli causa qđcūqz bonū. sz finis talis nō ꝑt apparere veraciter nisi homini bono per virtutem. vt supra lib. 3. capło de volūtate. quare sñ virtute nō pñt fieri prudentiales sillogismi ex quibus habet prudentia. huius deductiōis ponit pri

mo ptez pmã ꝛ patet ꝯ ibi[Hoc ãt non bon⁹]ponit scdam ꝛ ptz. Et ter cio assignat cãm eius.v. ꝙ ideo nõ ap paret veraciter finale bonũ alicui nisi bono hoi. qz malicia appetitus puer tit sanã estimatiõem de finali bono .ꝛ per cõsequẽs mentiri facit circa prin cipia practica que sũmũk a fine. Ul timo infert cõclusiõem.v. ꝙ manifestũ est qm̃ impossibile est aliquẽ esse pru dentẽ ꝛ non esse bonũ ꝛ non habere virtutem. Sic igitur patet ꝙ pruden tia vtilis est ad opus virtuosum qz pfi cit ꝛ determinat ad bonũ illã naturalẽ industriã ꝛ per ꝓñs eius vtilitas tripli citer est ostensa.

Questio decimasexta.

De euidentiaz eozũ que dicta sũt de vtilitate ꝛ bõitate pru dentie ꝛ sapie. queritur vtrũ sapia sit simpliciter melioz q̃ pruden tia. Et arguũt aliqui sapiẽtes supficie ten⁹ verba philosophi ꝙ sic. Prio qz sapia est de meliozib⁹ q̃ prudentia. qz de maiozib⁹ bonis ꝛ honozabilissimis ꝼm naturã .supza.e.li.c.8. quare ipsa melioz est q̃ prudentia. Scdo qz ar chitectonica notitia melioz est quibus cũq; seruiẽtib⁹. primo methaphisice. sz sapia est notitiaz architectonica vt ha betur ibidẽ. est eni quẽadmodũ caput babẽs scia honozabilissimoz. supza.e. li.ca.8. quare vt pmus. Tercio. quia notitia felicioz est melioz. sed sapia est felicioz q̃ prudẽtia. sapia ei est intrin seca felicitati prudẽtia vero nõ . vnde sicut se hñt ad felicitatẽ cozpis sanitas ꝛ medicina. sic ad felicitatẽ aie sapia ꝛ prudentia. qz sapia se habet vt sani tas constituens intrinsece felicitatem cozpozis. prudentia vero sicut medici na pcurans ipam extrinsece vt habet ex textu. quare vt pmus. Quarto .qz illa est melioz que reddit hoiem amã tissimũ deo. sed ista est sapiẽtia vt habe tur. j. li.x. Ex quo cõcludit phil. ꝙ sic erit sapiens maxime felix. Quinto qz melioz est perfectio meliozis pticu le. sed sapia est pfectio meliozis pticu le qd̃ probat. qz cum pticule intellect⁹ in rõne virium sint diuersarũ rationuz necesse ẽ ꝙ pticula pfecta per pruden tiaz sit melioz q̃ pticula perfecta per sapiam vel econuerso. sed primuz dari non põt dicente philosopho. ꝙ prudẽ tia non est meliozis pticule q̃ sapiẽtia quẽadmodũ nec sanitate ars medicia lis. non enim indiget ipa sed videt qua liter fiat. j. in fine huius sexti. Sexto qz dea sciarum melioz est q̃ prudẽtia sed methaphisica dea sciarum est in p hemio methaphisice quare vt pmus.

Septimo qz ordinãs melioz est ordi nato sed sapientia est ordinãs qz sapi entis est ordinare in primo methaphi sice. quare vt pmus. Sed in oppositũ arguitur qz prudentia est felicioz. qua re melioz. ꝙ autez sit felicioz habet. 7 politicoz. vbi dicit ꝙ vnicuiq; felicita tis tm̃ adiacet quãtum virtutis ꝛ pru dẽtie ꝛ ei⁹ ꝙ est agere ꝼm has cõfessũ sit nobis teste deo. Dicẽdũ g̃ ad que stionẽ ꝙ accipiẽdo sapiam vt prescin dit a prudentia sicut sũmit primo me thaphisice. que dicit pria philosophia ꝛ sapia vt habet in ꝓheio methaphi sice. prudẽtia est melioz simpliciter q̃ talis sapia qd̃ probo quadrupliciter. primo qz pticula perfecta per prudẽ tiã est melioz q̃ pticula perfecta p sa piẽtiã. quare prudẽtia melioz q̃ sapia

Cõsequẽtia tz qz meliozis pficibil me lioz ẽ pfectio. ꝛ qz fũdak in hoc aduer sarioz positio. Añs pbo tripl̃r. primo qz illd̃ ẽ optimũ hois ꝙ corrũpik p ma litiã ꝛ extinguik p bestialitatẽ. dicit eni phi. ꝙ i hoie malo optimũ ẽ corruptũ p malitiã. sz i hoie bestiali illd̃ optimũ sic ẽ corruptũ ꝙ ñ bz ipm. j. li.7.ca.9. Sed pticula perfectibilis per prudẽ tiã ipa corrumpitur vel est corruptibi lis per malitiam ꝛ non particula spe culativa. dicit ei supza eo.li.ca.6.q tẽ perãtia saluat prudẽtialẽ estimatiõez. nõ ei omnem estimatiõez corrũpit nec etiã puertit delectabile ꝛ triste. puta

qm̄ trigonum equales duos rectos ha
bet vel non habet. quare huiusmōi pti
cula est optimū hois. Scō. qz princi
palis sinia qō est in hoie est illud q̄ est
maxime homo. sed pticula pfectibilis
per p̄udentiā est illud qō est maxime
homo. quare vt p̄iuf. Minoz ꝓbat p
rōem philosophi. j. li. 9. ca. 9. vbi sic in
tendit arguere. illō est maxime homo
quo vincēte dicit vincēs homo. ⁊ quo
victo dicitur victus homo. Sed pticula
p̄udētie vincente per cōtinētiā. dicit
vincenf homo ⁊ ip̄a victa per incōtinē
tiam dicitur victus homo. quare ip̄a est
maxime homo ⁊ per cōsequēs p̄inci
pium ⁊ optimū hominis. constat autē
q̄ pticula pfectibil̄ per methaphisicaz
nec vincit nec vincitur in tali certami
ne. Tercio naturale p̄cipiens meli⁹
est obediente. sed hoc pticula p̄cipit il
li. ergo melioz quā ista. Minorē ꝓbo
per philosophū dicentē. j. in fine hui⁹
sexti. q̄ p̄udentia nō p̄cipit sapientie
sed p̄ecipit gratia sapiētie. ex quo ha
beo ꝓpositum. qz cuicūq; p̄ecipit p̄u
dentia ei p̄ecipit pticula per p̄uden
tiam perfecta. sed ſm hoc p̄udentia
p̄cipit pticule per sapientiaz pfectibili
qz p̄cipit illi vt speculetur gratia sapie
ergo pticula per p̄udētiā perfecta p̄
cipit pticule per sapiam pfecte ⁊ hoc
ꝓbaui supza eo. li. ca. 3. in questione.
vtrum mens practica p̄incipeſ menti
speculatiue. Scō principaliter ar
guo sic. p̄udēs non methaphisic⁹ me
lioz est methaphisico nō p̄udēte ergo
p̄udētia sine methaphisica melioz q̄z
methaphisica sine p̄udētia. quaē p̄u
dētia est simpliciter melioz q̄z metha
phisica que sūmit̄ hic pro sapia. vtraq;
cōsequētia habeſ ex. 2. thopicoz. Min̄s
ꝓbo sic. qcūq; bonus homo melioz est
quocūq; nō bono hoie. sed p̄udēs nō
methaphisic⁹ est bon⁹ homo. qz vt ha
beſ hic. Impossibile est p̄udētez eē ⁊
nō esse bonū ⁊ qz non est possibile ali
quē bonū esse p̄icipaliter sine p̄udē
tia nec p̄udētē sine mozali virtute. vt
j. ca. primo. ⁊ qz virtutes ſm quas sūt
hō dicit simpl̄r bon⁹ nec cōtingit ab i
uicē separi. qz simul p̄udētie vna exū
ti oēs inherent vt. j. e. li. c. 7. Methā
phisic⁹ āt nō p̄udēs nō est bon⁹ homo
quare p̄udēs nō methaphisic⁹ ē sim
pl̄r melioz methaphisico nō p̄udēte.
Tercio sic. duaz virtutuz illa est me
lioz cui⁹ final̄ effect⁹ est melioz. sz final̄
effect⁹ p̄udētie est melioz finali effcū
sapie. quare ista ē melioz illa. Mi
noz ꝓbat̄ p illā regulā scōi thopicoz̄
si simpl̄r ad simpl̄r ⁊ magis ad magis
⁊ maxime ad maxie. sz hoc sequit̄ sim
pliciter ad simpl̄r. dicēdo final̄ effect⁹
hui⁹ rei bon⁹ est. g̃ ip̄a bōa est p illā re
gulā cui⁹ finis bon⁹ ē. ip̄m quoq; bonū
ē. quare seq̄t final̄ effect⁹ hui⁹ rei ē ma
gis bon⁹. g̃ ē magis bōa. Mioz etiā
ꝓbat̄. q̄ melī⁹ ē totaliter bñ viuē q̄z so
lū scire vel solū speculari vel solū cōsi
derare. sed totaliter bñ viuere est finalis
effect⁹ p se ⁊ p̄io intent⁹ p̄udētie. vt
supza eo. li. c. 6. solū aūt scire vel soluz
speculari finis ē methaphisice vt hī ex
p̄esse ꝓhemio methaphisice. ⁊ gene
raliter oe oī notitia speculatiua. 2. me
thaphisice. quare final̄ effect⁹ p̄udē
tie melioz est finali effectu methaphi
sice. Quarto qz iter būanas notitias
illa ē melioz que est regula ⁊ mēsura ꝑ
tutis ⁊ būane bōitatis. sz talis est sola
p̄udētia. quare ip̄a melioz est ceteris
Maioz apparet. qz talis regula seu
mēsura vel est supremus grad⁹ bōitat̄
būane vel nō sine illo. si aūt sit hec vl̄
illud. seq̄t q̄ melioz est q̄z notitia que
nō ē hec nec illud. qz nec est supremus
gradus nec necessario cū supmo gradu
Mioz āt hī a philo. j. c. p̄io dicēte
oēs q diffiniūt virtutē apponūt bitū dicē
tes ⁊ ad que ē ſm rcām rōem. rcā aūt
rō que sz p̄udētiā videt̄ itaq; diuare
aliqualr oēs. q̄tū talis bit⁹ ē vt⁹ q ſm
p̄udētiā. Ad g̃ oī supza li. 2. ca. 5. q̄
vt⁹ ē bit⁹ electiu⁹ imediate exūs a rōe
termiata itelligit̄ de rōe p̄udētie tāq;
de regula ⁊ mēsura virtuose bonitatis

Dicendū ergo ad primū in oppositum q notitiā esse de aliquo obiecto pt esse dupliciter. qz vl sub ppria rōne illius vl sub rōne cōi sibi t alijs. Tūc dico q sapia methaphisica est de nobilissimis t diuinissimis rebus. nō quidē sub ppijs earū rōnibus sz sub cōi rōne illi t alijs. qz vero ratio ppria est nobilioz rōne cōi. hinc est q methaphisica non pōt ex hoc dici nobilioz ceteris sciētijs maxime illa que eēt de ōo sub ppria rōne. Et iterū quātū ad prepositū aliqua notitia pōt respicere obiectū suū dupliciter. vno quidē mō vt ē solum cognoscibile. alio modo vt ē cognoscibile t cum hoc vt fruibile vl vtile vel vtrūqz. si ergo due notitie eēnt ō deo vna qdē solū vt ō cognoscibili. alio vero vt de cognoscibili t fruibili ista secunda eēt melioz q̄z prima. sic aūt est in ppposito. qz methaphisica non cōsiderat deū nisi vt obiectuz cognoscibile t fruibile qz sicut prudētia est de pecunijs t de illis quibus homo debet vti. sic est de diuinis t de illis quib⁹ homo debet frui. Et ideo methaphisica nō ē de diuinioꝛib⁹ t bonoābilioꝛib⁹ q̄z prudētia q̄uis aliqua ei⁹ obiecta sūt diuinioꝛa t bonoꝛabilia hoīe de quo solo est prudentia tanquā de vtente t fruente t nō cum hoc est de pecunijs etiam de diuinis tanquā de vtilib⁹ t fruilibus qz si bonū ē hoi frui diuinis. prudētia nō min⁹ p̄cipit frui illis q̄z vti pecunijs. Ad fm dō. q sapia nō ē architectonica nisi methaphisice qz vl p̄cipit vel p̄ordinat de aliqua scia tamē prudentia est vere architectonica que p̄cipit vsus sciarum t ipsius sapie. qz vt hī supza ca. 6. prudētia est circa oia hois bona t mala t totū bene viuere t ideo si sapia t alie scie sūt quedam hois bona t eaꝛ vsus cōferunt aliqd ad bene viuere. oportet q prudentia sit circa ipas t p̄cipiat eoꝛ vsus. sicut architectonica p̄cipit vsus subseruientium. Ad terciū dicēdū fm philosophuz. 7. politice. q prudentia est felicioꝛ q̄z sapia t non ecōuerso. cum vero dicitur q sapia se habet ad felicitatem intrinsece t prudētia extrinsece t cōparant sicut sanitas t ars medicinal dicendo q in hoc non debet trahi philosoph⁹ ad intellectū p̄ferētem sapiaz prudentie qz si sikitudo per oia currat necessario sequitur q virtus extrinseca felicitati sit melioꝛ q̄z virtus intrinseca vel eēntialis felicitati. cum ars medicinalis sit melioꝛ q̄z sanitas corporis. est eni virtus t bīus mentis incoꝛruptibilis. sanitas aūt dispositio carnis coꝛruptibilis. Et iterum illa ars est cā equoca sanitatis. t sanitas effect⁹ equocus artis t ars est forma immaterialis sanitas vero materialis. quare si sic se habēt sapia t prudentia sicut sanitas t ars necessario sequitur q prudentia sit melioꝛ q̄z sapia t per cōsequēs si ita intelligat phī. vt dicebatur virtus felicitati extrinseca erit melioꝛ virtute intrinseca. Est ergo sciēduz q sicut habetur supza li. j. ca. 9. felicitas ē operatio hois studiosi fm qō hō studiosus est. t illius virtutis vel illaꝝ virtutū per q̄z vel per quas homo p̄cipaliter est bonus t studiosus. virtutes aūt quibus principaliter homo est bonus t studiosus sunt eēntialiter cōnexe cum prudētia vt. j. ca. primo nec vnq̄z operatur nisi in operāte prudentia et ideo operatō prudētie ē eēntialis felicitati. sapia vō t ei⁹ opatō ē eēntialis felicitati accūtali. que potest haberi sine bonitate hois. t de ista loquit hic phī. et iō in hoc sensu nego maioꝛē qz nō ois virtus intrinseca felicitati accidentali est melioꝛ omni virtute extrinseca tali felicitati. Ad quartū dicendum q minoꝛ est falsa et ad pbatiōem dico q deficit dupliciter. primo qz illō per qō homo est amantissim⁹ deo non pōt attribui sapie tantū q̄z prudentie qō patet de illis quatuoꝛ que philosophus ponit. primū est viuere fm intellectū. fm diligere et amare vitā fm intellectū. terciū est honoꝛare deuz et re

bñficiare ei tanq̃ curã babẽti de nob
Quartũ ẽ recte ⁊ bñ opari ꝓtinuãdo
hõis bonitatẽ: viuere aũt ſm itellectũ
ẽ viuere ſm rõez ꝓudẽtie que totã vi
tam hõis ordinat ad bñviuere ſupra
eo.li.c.7. Et qz vita virtuoſa que ẽ
ſm ratiõez ipa ẽ ſm ꝓudẽtiã ut j.c.
ꝓrio.dilligẽt aũt ⁊ amaſ q̃tus ſit vtuꝫ
appetitiue tũ hoc ptinet ad dictamẽ
ꝓudentie ⁊ nõ ſapiẽtie.ſimili mõ ho
norare rebñficiaſ ⁊ regratiari ðo bñ
operari ẽt cadit ſub dictamine ꝓudẽ
tie non ſapiẽtie.quare ꝑ q̃ hec red-
denda hõinẽ amãtiſſimũ deo attribu
untur ꝓudẽtie magiſ q̃ metaphiſice

Scõo deficit q̃ cũ philoſophꝰ dicit ſapiẽtẽ eſſe amãtiſſimũ deo nõ ſũmit ibi ſapiẽtem ꝓo methaphiſico ſed ꝑ ꝓudẽte in ſũmo qz ut hẽt ſupra.e.li. c.8.ſapiẽtia ſũmiť dupliciter vno qdẽ mõ ꝓo methaphiſica ſeu ꝓima phi loſophia alio mõ ꝑ quacunq; arte vel notitia ſ̃ vtute itellectuali accepta iſũ mo ⁊ hoc mõ apud theologos dicun tur libri ſapiẽtiales illi qui ſcõm vita tem ſũt libri ꝓudẽtialeſ.Sed qz ꝓu dentia ibi tradita eſt accepta in ſũmo ⁊ ſalomon fuit ꝓudenſ in ſũmo.ideo ⁊ illa ꝓudẽtia dicitur ſapiẽtia ⁊ iſte ꝓudens dicitur ſapiẽs.nõ tamẽ ideo q̃ ꝑ illa ſapiẽtia ſit methaphiſica uel ille ſapiens ſit methaphiſicꝰ. ſic ergo philoſophꝰ in hoc paſſu accipit ſapiẽ tẽ ꝓo ꝓudente in ſũmo ⁊ iſtũ loquẽ di modũ optinuit cõis vſus. Ad qui tuz aũt dicẽdũ q̃ ꝓudẽtia ẽ melioris ptícule q̃ ſapientia ſicut ꝓbatum ẽ ⁊ appet in exꝰ q̃ ibidẽ põit philoſophꝰ dicẽſ q̃ tamẽ ꝓudẽtia nõ eſt melioriſ ptícule q̃ ſapientia. quẽadmõuz nec ars medicinalis q̃ ſanitas cuius op poſituz eſt per ſe notum omni hõini: qz arſ medicinaľ ẽ perfectio mẽtiſ:ſa nitas aũt carnis.⁊ ideo q̃uis ars nõ imperet ſanitati tamẽ impat carni ra tiõe ſanitatiſ.⁊ ideo mẽs per artẽ im perans melioꝛ eſt carne cui imperat ſic ẽt mens ꝓactica lz per ꝓudẽtiã nõ imperet ſapiẽtie impat tamẽ men ti ſpeculatiue g̃tia ſapiẽtie ⁊ per ꝓſe/ quẽs ipſa imperãs melioꝛ eſt obediẽ te. Cũ aũt cõfirmat philoſophꝰ per aliud exẽpluz dicẽs adhuc ſimule ⁊ ſi quiſ politicã dicat ꝓncipãi vijs qñ ꝓcipit circa ðia que in ciuitate dico q̃ q̃tũ eſt ibi de ſimili tñ hẽmus de ꝓpoſito qz ſicut habens politicaz per ipſam ꝓcipit ciuibus deorum cul toꝛibus ſic dico q̃ politica ꝓncipaľ virtuti obeditiue ciuium ⁊ eſt melioꝛ omni vtute illoꝝ ſm q̃ obeditiui ſũt ⁊ ſic in ꝓpoſito ꝓudẽtia uel per ꝓu dentiã mens ꝓactica ꝓcipiẽſ mẽti ſpeculatiue ẽ melioꝛ qualibz pfectiõe ipſius mentis ſpeculatiue.Sed ĩ hoc eſt diſſimile q̃ vij nõ ſũt vtutes ac per fectiões ciuũ obediẽtiũ ſicut ẽ ſapiẽ tia mentis ſpeculatiue. Ad.ſextuz dico q̃ methaphiſica nõ eſt dea ſciẽti arũ:ſed illa noticia q̃z ðus habet que quidẽ eſt omniũ in vniuerſali ⁊ in ſin gulari exꝓeſſa notitia in ſũmo accep ta.illa quidẽ dea ſciẽtiaz eſt quia ipa deus eſt ⁊ de iſta loquitur philoſo/ phus. Ad ſeptimũ ðõ q̃ ſapientis accepti ꝓo ꝓudẽte intereſt ordinaľ nõ aũt ſapiẽtis accepti ꝑ metaphiſico qz ut habetur ſupra .e.li.c.8. metha phiſici ſicut anaxa. ⁊ tales ſapiẽtes dicuntur eſſe ⁊ ignorãtes cõferentia de quibus tamẽ hõies ordinãt.ſciunt tamẽ ſupflua ⁊ mirabilia de q̃bus ho mines nõ ordinant.

Lectio.xij.

Attendẽdũ vtiqz] Superiuſ egit de partibuſ ⁊ ð vtilitate ꝓudẽtie hic aũt agit de cõnexiõe ꝓu dẽtie ⁊ vtutuz·Quia vero in ꝑte ꝓri ma incidẽtaliť ꝓbauerat vtutes ſic eẽ cõnexas ꝓudẽtie ſic q̃ nullo mõ ꝓu dẽtia eẽ poterat ſine ipis.hic conť oñ dit ꝓudẽtiã ſic eẽ cõnexã vtutibus ut nullo mõ virtutes eſſe valeãt ſine ipa Primo igiť oſtendit huiuſ cõnexiõez ꝓudẽtie ⁊ virtutũ.2º incidentaliť cõ nexionẽ vtutũ inter ſe ibi:[Sed ⁊ rõ

3°. repetit vnū dictū de vtilitate prudē
tie ⁊ virtutū ibi. ⌊Manifestū aūt ⌋.4°.
exponit vnā difficultatē de cōparatōe
sapiētie ⁊ prudētie ibi ⌊Sz tñ nec ⌋de
connexione vero prudētie ⁊ vtutū: pri
mo premittit vnū preābulū. 2°. pponit
intentū ibi ⌋Ut haꝛ aūt ⌋3°. pbat ipsū
ibi ⌊propt̄ q aiunt ⌋4°. exponit ipsū ibi
⌊oportet aūt paꝛ ⌋5°. concludit pbatū
ibi ⌊Manifestū igit ⌋ Circa preambu
lū sic procedit. primo proponit ipsuꝫ.
2°. declarat ibi ⌊ omnibus eni. 3°. repe
tit declaratum ibi ⌊Quare quēadmo
dum ⌋Dicit ergo primo q̄ rursus intē
dendū ⁊ cōsiderādū est de morali vtu
tute. vtrum. ſ. sic exigat prudētiā sicut
prudentia exigit ipsam. Et ideo sci
endum q̄ virtus moralis in appetitu si
militer se habet ad aliquā nālem potē
tiam sicut prudentia in itellectu se ha
bet ad ōmoticā. Nō sicut idē se habet
ad idem. sed sicut simile ad simile. pru
dentia. n. ⁊ demotica nō sunt idē. sed
modo quodā sūt simules ut apparet ex
precedētib⁹. sic se habet quedā nālis
virtus appetitiua ad virtutē moralem
principalē. sicut ōmotica ad prudētiā.
Consequēter ibi ⌊ omnibus eni ⌋De-
clarat istud preābulū in duobus. pri-
mo q̄ztum ad virtut̄ nālitatē appetit⁹.
2°. inquātū ad necessitatē virtut̄ moral⁹
ibi. ⌊Sed tñ querim⁹ ⌋Dicit g̃ primo
q̄ quia videtur ommbns hominibus i
existere singulos bonoꝝ motꝫ ⁊ malo
rū aliqualiter p naturā quia cōfestim
a natiuitate videm⁹ esse iusti ⁊ tēpera
ti ⁊ foztes ⁊ habem⁹ aliqua fm exigē
tiam nālis inclinationis in qualibet
psona. tō videtur q̄ nālit habem⁹ quā
dā potētiā nob innatā ad pfectiones
vtutum moralium. Est aūt sciendū
q̄ natural⁹ inclinatio ad virtutes comu
nis ē omnibus qz illa nālis inclinatio
ē inchoatiuū virtut̄. virt⁹ aūt est cōple
mentū illius nālis virtut̄. quia p nālē
potentiā operari possumus sed nō pos
sumus operari optime. p vi tutē autē
supadditā potentie nāli possumus op
ari optime. Et hoc modo virtus ē vlti
mū de potētia in bene ⁊ optime sicut
potentia ē primū de virtute. ſicut nota
ui. ē. li°. 1°. c°. 13°. Ytē sciēdū q̄ ista nāt
inclinatio ad bonū virtut̄ q̄uis sit cōis
omnibus nō tñ equaliť ineſt omnibus
qz quiō sunt magis. quiō minus pni
ad bonū ⁊ fm magis ⁊ minus proni
ad malū fm q̄ determinatur bona vel
mala natiuitas sicut notaui. ē. li°. 3°. c°. 8°.
Deinde ibi ⌊Sed tñ querimus ⌋Decla
rat alterā ptez preābuli. ſ. necessitatē
virtut̄ moral⁹ ultra potētiā nālem. Di
cit g̃ q̄ q̄uis habeamus a natiuitate
virtutes tñ vltra hoc querimus nob in
esse altez q̄ ē principaliť bonū. ſ. pfe
ctionē virtutū moraliū que reddit ho
minem simpliciter bonū. Et itez que
rimus tales virtutes nob inexistēť fm
aliū modū. a natiuitate nāq̄ inexistūt
nob mō irrationali qz sine ratione no
bis insunt. Sed nos querimus eas ha
beť modo rationali. primū eni modū
comunē habemus cū pueris ⁊ bestijs
quibus inexistūt nāles hābitus secūdū
q̄dā simlitudinē virtutū. Leo nanq̄
nāliter est foztis ⁊ liberal⁹ ⁊ sic de simi
libus. Sed tales habitus existentes
sine intellectu ⁊ ratiōe videnť eē noci
ui. q̄ appareť in ex⁹. qz quēadmodum
corpori fozti fozziter moto sine visiōe
eius qui mouetur ⁊ currit accidit fozti
us falli ⁊ ledi qz nō habet visū ad di-
scernendum quo ducat se ipsum. Et
similiter est hic. bō nāq̄ foztis aio si si
ne ratione vellet expectare quecunq̄
terribilia cito contigeret ipsū mortaliť
ledi. Sic igitur appet q̄ habere nāles
habitus modo quodaz irrationali pōt
esse magis nociuū q̄ expediens. habeť
tñ mō rōnali si accipiat itellectū i ope
ri ⁊ in mō operandi multum differt a
predicto modo irrationali quia istud
erit valde proficuū sicut illis esset val
de nociuū. hoc enim modo habituꝫ ap
petituus simul existens cum recta ra
one erit proprie virtus ⁊ talem habi
tum virtuosum querim⁹ vltra naturalē

habitum ꝛ sic patet ꝙ inchoatiuum ꝟtutum est nobis innatum. cõplementũ vero est nobis per exercitiũ acquisituz Deinde ibi. ⁊Quaꝫ quèadmodũ ⁊Repetit concludendo p̃ambulũ bene ꝺclaratum. ꝺ. sequi ex premissis. ꝙ quèadmodum in intellectu opinatiuo sũt due species vna quidè innata. s. ꝺemotica ꝛ altera acquisita. s. p̃udẽtia sic in appetitu moꝛali due sunt ẽt species vna quidem innata. s. quedã ꝟtus seu inclinatio nãliter ad bonuz. altera ꝺo acquisita que quidè ẽ p̃incipalis i bonitate quia reddit hominẽ simpliciter bonũ deinde ibi. ⁊Et harum ⁊propõit cõclusionẽ p̃incipaliter intentã ꝛ ẽ ꝙ p̃incipalis ꝟtus appetitiua q̃ moꝛalis ꝺicitur nõ potest esse sine p̃udẽtia q̃ꝫuis enim nãlis possit esse sine p̃udentia nõ tamen ista moralis. Consequẽter ibi. ⁊⁊Propter qꝺ aiunt ⁊ ⁊Pꝛobat conclusionem pꝛopositã p̃imo testimonio socratis. 2ᵒ testimonio comunitatis scꝺa ibi. ⁊Signũ ãt ⁊Dicit g̃ p̃imo ꝙ p̃opter hoc ꝙ ꝟtutes nõ possũt esse sine p̃udẽtia ideo multi socratici ꝺicũt ꝟtutes esse p̃udentiaſ vnde ipse magiſ socraſ uno mõ ꝺicebat recte alio modo ñ recte: peccabat. n. qꝛ ꝺicebat omnes virtutes p̃udẽtias esse: recte vero ꝺicebat asserendo ꝙ nõ contingit eas sine p̃udentia esse. Consequenꝫ ibi. ⁊Signum aũt ⁊ probat idem testimonio comunitatis. ꝺ. ꝙ signum est ꝙ ꝟtutes nõ possũt esse sine p̃udentia quia omnes qui nunc virtutem ꝺiffiniunt. tria in ꝺiffinitiõe apponũt. s. habitum tanq̃ genus ꝓbabile ꝛ essẽtiale ꝛ ea ad que uꝫ circa que est tãq̃ genus obiectale ꝛ tertio apponũt ꝟm rectã rationem tãq̃ aliquid iseparabile a virtute. recta ꝺo rõ inseparabilis a virtute est ratio p̃udentie. quaꝫ omnes qui virtutem ꝺiffiniunt ꝺiuinare ꝛidentur veritatẽ istã. s. ꝙ virtus moꝛalis est talis habitus qui inclinat ꝟm p̃udẽtiã Ex quo patet ꝙ virtus nõ est sine p̃udentia. Consequẽter ibi. ⁊opoꝛtet aũt paꝛ ⁊ Exponit p̃edictã cõclusionem pꝛopositaz ꝛ ꝓbatã. ꝺ. ꝙ nõ opoꝛtet credere ꝙ iõ virtus non possit esse sine p̃udẽtia. qꝛ est talis habitus ꝟm rationẽ p̃udẽtie. sed opoꝛtet paꝛ trãscendere ꝛ ampliꝰ adꝺẽ ꝺicẽdo ꝙ virtus ẽ habitus qui nõ solũ ꝟm rectã rationem ẽ sed qui cũ recta ratione ẽ. socrates enim ꝺicebat ꝟtutes vꝫr esse rationes. ꝺicebat enim eas esse sciẽtias Quidã aũt ꝺicebãt eas nõ esse rõnes sed solũ ꝟm rationẽ. Nos aũt ꝺicimus virtutes nec esse rõnes nec esse solum ꝟm rõnem. sz ẽ cũ ratione. Nota ig̃ ꝙ Aristo. ꝺixit virtutem non esse rationẽ qꝛ ꝺistinxit moꝛales virtutes ab intellectualibus. ã. liꝫ. c. fi. ꝛ ideꝫ in p̃icipio scꝺi. Item ꝺixit virtutẽ nõ esse solum ꝟm rationẽ sed cũ ratione qꝛ ꝺistinxit inter habitũ ꝟui ꝛ liberi. Seruꝰ enim qui nõ habet ꝺeliberatiũ ut ꝺicitur p̃imo politice põt habere habitum obeditiuuz ꝟm quẽ sequi poterit rectam rationez ꝺñij sui. tñ iste habitꝰ nõ erit virtus ut ꝓbat. 2ᵒ politice ꝛ ut ꝓbari põt ex p̃ebitis. ã. liꝫ. c. 4ᵒ. ꝛ tñ erit ꝟm rectã rationẽ sz ñ cũ recta rõne habitus vero liberi qui ꝟm ꝓp̃riã rationem inclinat ad bonũ poterit esse virtus qꝛ nõ solum erit ꝟm alienã rõnez sed ẽt cũ ꝓp̃ria rõne. Cõsequenter ibi. ⁊Manifestũ igitur ⁊ Infert cõclusionem iã ꝓbatã ꝛ expositã. ꝺ. manifestum esse ex ꝺictis qm̃ nõ est possibile aliquẽ hominẽ moꝛaliter ꝛ p̃incipaliter esse bonuz sine p̃udẽtia nec p̃udentem ẽ sine moꝛali virtute Et sic patet connexio p̃udẽtie ad virtutem moꝛalẽ et ecõuerso. Consequẽter ibi. ⁊Sed ꝛ ratio ⁊ Ostẽdit cõnexionem virtutũ inter se. p̃imo aũt recitat rõnẽ cõnexionẽ virtutum. scõo soluit eã ibi. ⁊Hoc enim ⁊ assignat causã cõnexionis virtutum ibi. ⁊Simul enꝛz ⁊ ꝺicit g̃ p̃imo ꝙ ratio qua aliquis ꝺisputat contendit ꝛ affirmat quoniam virtutes moꝛales ab inuicẽ sepant. ꝺissoluet sic. i. mõ p̃ius expositio. ratio aũt illa

talis erat: qz idem hō non est ad omnes virtutes aptus natꝰ optime. quaꝫ talis homo banc virtutem ad q̄ est optime natus sciuit. i. acquisiuit: loquitur moꝛ socratico: banc aūt virtutē ad q̄ non est optime natus nequaq̄ assumēs erit: et peꝛ cōsequēs talis homo hēbit vnā virtutem sine alia. Cōsequēter ibi [Nec. n.] istam rationē dissoluit: .d. q̄ predicta separatio virtutū abinuicem cōtingit. ꝛ est possibil' sm nāles virtutes de quibꝰ pꝛocedit ratio. sed ñ contingit sm moꝛales vtutes sm quas homo dicit ꝛ ē simpliciter bonus hō.

Tertio ibi. [Simul eni] Assignat causā huius cōnexionis. d. q̄ vni pꝛudentie existēti in anima omnes moꝛales virtutes inheꝛēt. i. adheꝛēt ei. quecunq̄ aūt simul adsūt vni pꝛudentie. simul adsūt sibi inuicez sed sm h q̄ pꝛbatuz est. ē. omnes virtutes moꝛales adsūt ꝛ coexistūt vni pꝛudētie. quare pꝛ consequēs sibi inuicē inseparabil'r coexistent. Cōsequēter ibi. [Manifestuz aūt. Repetit vnū dictum de vtilitate virtut' ꝛ pꝛudentie. d. manifestū eē posito q̄ nec pꝛudētia nec vtus esset p̄ctica. i. operatiua ꝛ activa circa necessaria ꝛ utilia vite q̄ adhuc indigem' ea ꝓpter duo. pꝛimo quidez qz ē pfectio cuiusdā particule anime que nāliꝫ appetit pfici. 2°. ꝓpter electionē qz nulla erit electio recta sine pꝛudētia ꝛ sine virtute quia electio duo de necessitate cōcernit. s. finē ꝛ illud q̄ est ad finem. Istud enim eligit ꝛ pꝛopter finē eligit. Et idcirco opoꝛtet q̄ electio cōuenienter concernat vtrunq̄ ad hoc q̄ sit recta. virtus autem facit recte operari. i. recte intēdi finem. Et pꝛudentia illud q̄ est ad finem. quare electionis rectitudo necessario exigit ꝛ vtutem ꝓpter ordinez ad finē ꝛ pꝛudētiā ꝓpter ordinē ad illud q̄ est ad finem. Consequēter ibi. [Sed tñ] Exponit vnam difficultatē de cōparatione sapiētie ꝛ pꝛudētie que tacta fuerat. ē. de vtilitate earum. Erat enim difficultas in hoc quia dictum fuerat q̄ sapiētia ē studiosioꝛ q̄ꝫ pꝛudētia. ē. eo. li. c. 8°. pꝰ b aūt dicebatur q̄ꝫ pꝛudentia pꝛincipatur ꝛ pꝛecipit sapiētie sicut dictum fuerat de ciuili doctrina. ē. li. 1. i pheno ex quo vtebatur q̄ pꝛudentia esset studiosioꝛ ꝛ pꝛincipalioꝛ q̄ꝫ sapiētia. Ad b aūt dicit pbus q̄ pꝛudētia nec ē pꝛincipalioꝛ q̄ꝫ sapiētia nec est perfectio meliozis potentie seu particule alē q̄ꝫ apiētia q̄ apparet ex pꝛecepto pꝛudētie i quo ratio ad oppositū fūdabatur q̄ patet ex duob'. pꝛimo qz sicut se habet ars medicine ad sanitatē: sic se habet pꝛudentia ad sapientiā. medicina vero nec vtitur sanitate nec pꝛecipit sanitati. sed pꝛecipit alicui gratia sanitat'. sic ēt pꝛudentia nec vtitur sapiētia nec pꝛecipit sapiētie. vez ē q̄ pꝛecipit homini gratia sapiētie. b aūt non est pꝛincipari sapiētie sed potius deseruire. Adhuc patet idem in alio simili qz doctrina politica pꝛecipit sup omnibus que gerūtur in ciuitate inter q̄ agitur de vijs pꝛopter b tñ nullus vicereꝛ politicā pꝛincipari vijs sic neq̄ debet dicere q̄ pꝛudentia pꝛincipet sapiētie q̄uis aliqua pꝛecipiat circa ipsam nō tñ ei. sed gratia eius.

Questio. 17.

Deinde quia pꝛedictorum euidentiam queritur vtrum omnes vtutes moꝛales sibi inuicem ꝛ pꝛudētie uisparabil' sint cōnexe. Et arguitur q̄ sic per quosdam sed simpliciter asseretes'. pꝛimo quidem ex vnitate pꝛudentie qz ut dicit hic pbus. 6°. ethicoꝝ simul pꝛudentie vni existenti omnes virtutes moꝛales inheꝛēt. 2°. ex vnitate metaphisice quia errare in materia vnius virtut' est errare circa materiaz alteriꝰ. sicut si ponatur aliquis in fortitudine intemperat' q̄uis ex hābitu iustitie abstineret ab adultio tñ ex hābitu intēperantie incidet in adulteriū ꝛ per ꝓsequēs in opus iniustū. qz aliquotiens replicatā generabit iniustitiam quare patet q̄ oppositū vnius virtutis

infert oppositū alterꝫ quare vna infert alterā qz illa cōsequētia ē necessaria: vbi oppositus ꝑtis infert oppositū ā tecedētis: sic ât est i ꝓpōsito. quaſ q̄libet virtus mozal' infert aliā necessario sicut ex oppositō illate infert oppositum inferentis. tertio ex vnitate electionis bōnis vtuosi ⁊ prudēt̄. qz qui cūq; est in electione cōtinua vl' sepius repetita ad ōe bonus vtutis aggenerat vl' aggenerabit habitū cuiuslibet vtutis qz ex actibus generatur habitꝰ maxie tū ex electionibus qz maxime propriū esse videtur virtuti electio ⁊ magis mozes iudicare operibus. ē. li°. 3°. c°. 5°. Sed omnis viz bonus ⁊ prudēs ē in tali electione ⁊ i tali ꝓpōsito ꝙ vult ſm omnē vtutē viuere: sicut lex precipit ē libro 5°. c°. 5°. quare aggenerat sibi habitus cuiuslibet. 4°. quia ſm eos illa sūt insepabil'r cōnexa que cōstituūt vnicus hominis decētiā ⁊ vnicā bōis honestatē: sed ſm eos sic est ō prudētia ⁊ omnibus vtutibus mozalibus quare omnes sūt insepabilit̄ cōnexe. Sed oppositū arguitur sicut in textu. qz omnis aptus natꝰ ad vnam virtutē ⁊ exercitatus circa materiā eius ⁊ ad aliam vtutē nō apt' natus nec circa eius materiā exercitat' habet vnā sine altera qz illam ad quā est aptꝰ ⁊ in qua est exercitatus sine illa ad quā nō est aptus ⁊ in qua nō est exercitat' Sed aliqui homines sūt huius: ut allegatur in textu: quare illi habent vnā sine alia. quaſ nō sūt isepabiliter cōnexe. ℙro solutiōe qōnis p̄mitto vnā distinctionem: ꝙ duo sunt genera virtutum mozaliū quedā enim sunt de essentia principalis bonitat̄ humane que dā autē nō. ℨlle nāq; sunt de essētia sine quib' nō ē possibile hominem principaliter eē bonū cuꝰ mōi sūt vtutes cardinales ut tractaui. ē. tractatu de foztitudine ⁊ quibus manētibus in homine: impossibile ē hominē nō esse bonum: vtutes aūt que nō sunt de essētia talis bonitatis sunt ille sine quibus homo pōt principaliter eē bonꝰ. Ubi sciendū ꝙ tripliciter pōt esse bonitas hominis ſz habituz: vna quidē nālis qz ut dicit pbus hic in textu: pueris ⁊ bestijs naturales erūt hābitus alia aūt acquisita non principalis a qua dicit homo bonꝰ: nō simpliciter ⁊ absolute ſz secundū quid ⁊ determinate: puta bonus grāmaticus vl' bonus eutrapelus vl' bonꝰ cytaristꝰ sic bēt. ē. li°. 1°. c°. 1x°. 3°. bonitas ē acquisita principalis ſm quā homo dicitur simpliciter esse bonꝰ ut habetur hic in textu. ℍijs premissis ad qōnē dicēda sūt duo. primū ꝙ virtutes essētiales bonitati humāe principali inseparabil'r sūt cōnexe ſm ꝙ alie nō sūt cōnexe: primū probo sic. Quecunq; vni ⁊ eidē insepabiliter sūt cōnexa ipsa adinuicē inseparabiliter sunt cōnexa. sed tres virtutes cardinales insepabiliter sunt cōnexe cū prudētia quare cū se inuicē: minoz patet: declarata. ē. tractatu de foztitudine qōe illa: vtrum foztitudo sit virtꝰ cardinal' ⁊ etiam satis habetur hic in textu. scōz probo quatripliciter: primo quia nulla virtus essentialis bonitati humāe neccio ē ꝓnexa vtuti ñ essētiali bonitati huāe ꝙ patet pōita bonitate humana necessario ponunt vtutes ei essētiales ñ tū neccio vtutes accidētales: quare i tali casu essētiales essēt sepate ab accidentalibus. Sed alique sunt sic essentiales ut visū ē. alique accidētales puta ut virginitas eutrapelia ⁊ magnificētia ⁊ magnanimitas ⁊ pbilautia sine quibus pōt eē salus ⁊ homo principaliter bonus: quare non necessario essentiales sunt cōnexe accidētalibus. Scō qz nulla vtus possibil' alicui necessario est ānexa virtuti que impossibil' ē illi. sed alique vtutes sūt possibiles aliquibus: quedam impossibiles. quare iste nō necessario: sunt cōnexe illis: minoz ꝓbat': qz hōi paupi plē habēti: possibiles sunt vtutes cardinales qz pōt viuere prudēter ⁊ iuste: foztiter ⁊ tēperate: illi tū sūt ipossibiles: aliq

alie pura virginitas ⁊ magnificentia quare ut ꝓius: minorem ꝓbo. ꝓma enī pars est nota de possibilita te illarum virtutum aliā partez ō ipos sibilitate aliarum ꝓbo sic. nll'a ⅋tus electiua est possibilis alicui circa cuius materiā nō pōt eligere. Sed pauper plem habēs nō pōt eligere circa ma teriā ⅋ginitatis ⁊ magnificētie q2 nul lus pōt eligere impossibilia. Sed ipos sibile est ilti seruare perpetuo castita tem vl' corporis integritatē cū ipsā nō habeat: que tñ est electio ⅋ginitat' ut oñdi .ā. tractatu de tēperātia questiōe illa vtz ⅋ginitas sit ⅋tus. Simili modo nō pōt eligere facere magnos sūptus cū nō sit ei possibile que tñ est electio magnificentie. Si vero dicatur q' iste pauper pōt eligere cū cōditiōe dicēdo in corde suo: si esset sibi possibile. si eēt iteger i corpore. vl' si haberet magnas diuitias istud non valet q2 tal' electio virtutē nō generat: tū q2 nō est electio absoluta: tū q2 nō ē opatiōi electe cō iūcta: tū q2 ē ab ōi ⅋lectatiōe separata que tñ sequit generatiōez habitus ut .ā. li°2°. c°3°. tū q2 nō ē dificultatū expta tū q2 nō ē prudētie cōnexa: nec rōi cō sona cuz sit ociosa. 3°. q'ñ alique ⅋ tutes in eodē sūt incōpossibiles. ℊ non necessario sūt connexe. añs ꝑz primo de magnimitate ⁊ eutrapelia. q' ma gnanim⁹ ñ ē lusiu⁹ ut. ā. tractatu de magnanimitate. eutrapel⁹ āt ē lusiuus bus oēz opationē suā i ludo: ut. ā. trac tatu de eutrapelia: ꝑz ēt de virginita te ⁊ cōiugali castitate que consistit in vsu debito cōiugij ad ꝓl' procreatio nem. Tertio patet de magnificētia ⁊ virtute paupertatis religiosoꝝ que i cludit essentialiter abdicationē tēpo ralium facultatū: magnificētia ⅋o sup pōit possessionē ⁊ ꝓprietatē eaꝝ. cōse quentia ꝑz. 4°. q2 quoꝝ generatio nes sunt seperabiles ⁊ ipsa sūt sepabi lia. Sed generationes quarūdā virtu tum sunt seperabiles: quaꝝ et ipse. Minor patet in quibusdā spēbus iu stitie ⁊ accipio religionē ⁊ vindictā: quarū vtraq3 est circa iust' nāle ut nota ut. ā. circa principiū quinti libri. Re ligio autē. i. ⅋tus que ꝑm tullū affert deo debituz cultū pōt ēt aggenerari in religioso sepe orāte ⁊ adorante cele brante ⁊ deum laudante ex actib⁹ iust' nō generabit' vindicta. i. iusta puni tiua: q2 multi sunt qui de hoc nec co gitāt nec hoc eligūt. nec ꝫ exercēt: nec ꝫ operantur. Et si dicatur ut. ā. q' iste cōdicional'r ꝫ eligit. q2 si punire cōpe teret ei. vellet utiq3 iuste punire ⁊ per ꝫ aggenerat ei iusta punitiua. dico q' istud ñ vz: tū ꝓpter illa q' induxi. ā. tū q2 supponit falsū. iusti. n. sūt sicut ꝓ xi q talia nō cogitant. tū quia ista sunt ⅋ba vana ⁊ in derisum redacta. sūt. n. similia verbis quorūdam militum qui habētes bonū vinū inexistētes añ ca minū credunt se ꝑcellē laurarorū qui postea in bello nō expectarēt vnū afel lum vnde ⅋sus. Est laurarorū ꝑce llēs añ caminū. Qui cernēs bellum nō expectaret asellū. Dicēdū ꝙ ad ꝓmū in oppositūq' ⅋tutes ſm quas ꝓncipaliter dicitur homo bonus coe xistūt inseparabil'r prudētie de quibus solum loquit' pbus. ut apparet expres se. Ad scōm dico q' minor ē falsa qui oppositū magnanimitat' puta esse lu siuuz nō infert oppositum eutrapelie nec oppositum eutrapelie opposituz. magnanimitatis ⁊ sic de alijs virtuti bus in quibus isti nō probāt unitū ni si in virtutib⁹ cardinalibus in quibus cōcedit connexis ⁊ ex ꝫ fallūt se ipos q2 q' vident debere virtutibus ꝓncipa libus opinant' deberi reliqs omnibus. Ad tertiū iam appulit rōsio. q2 tal' ge neralis conditionalis electio nō suffi cit ad generationē ⅋tut'. Ad quartum vero dicēdū q' nō oēs virtutes moales cōstituūt vnā decētiā q2 magnanimū decet eutrapelia. nec pauperem decet magnificētia nec cōiugatū utrūq3 cōiu gio decet ⅋ginalis pudicitia. quatuor āt ⅋tutes principales seu cardinales

constituunt vnam decentiã necessariaz bonitati humane: q aũt alie vrtutes cõstituãt decentiã nõ quidẽ necessariã sed cõgruã bonitati bũane pncipali.

Incipit Liber septimus. Lec. j°.

Ost ħ aũt dicẽ duz. Postq̃ determinauit superius de fine vtutũ in pmo libro z de gñãtiõe z multiplici ꝓditiõe vtutũ: in scõo z de pncipijs vtutũ in 3°. z de spẽbus vtutũ tã moralis q̃ intellectualis: in 4°. 5°. z 6°. Hic ordine cõsequenti determinat de quodã gradu vtutũ qui dicitur cõtinẽtia z de sibi opposita. s. incontinẽtia. Huic autẽ 7°. li°. premittit ꝓhemiũ z 2°. subdit tractatũ ibi. Videtur utiq̃ cõtinẽtia. Probemium aũt tres habet partes. In prima premittit duas distinctiões ꝑ pncipio z preambulo ad dicenda. 2°. dicit que sit intentio circa dicenda ibi. Sed de hac quidem dispositiõe. In tertia quid est modꝰ ꝓcedendi i dicendis ibi. Oportet aũt quẽadmodum. Circa pncipiũ ponit primo vnã distinctionem de tribus malis fugiendis. 2°. aliam de tribus oppositis bonis appetendis ibi. Contraria ãt. Dicit ergo primo q post ħ determinata de virtute dicendũ est amplius de hijs que sũt annexa virtuti faciẽdo aliud pncipium unde exordiendũ ẽ. s. q circa mores hominũ sũt. 3. species rez z dispositionũ fugiendarum. s. malitia seu vitium z icõtinẽtia z bestialitas. Est aũt sciendũ primo quomõ se habẽt ħ tria mala ad moz bonitatẽ z ad se inicem. Sciendũ ergo q bonitas moruz necessario exigit rõnez practicam seu appetitiuã. q appet q̃ omnes qui diffinierũt vtutẽ apposuerũt rõnẽ ut. ẽ. li°. 6°. c°. penultimo. Exigit ẽt electionẽ quia magis diiudicam⁹ mores ꝑm electionẽ q̃ ꝑz operationẽ. ut. ẽ: li°. 3°. c°. 5°.

Exigit ẽt rectitudinẽ rõnis z electionis: oportet. n. rationẽ verã esse z appetitũ rectũ ut. ẽ. li°. 6°. c°. 3°. Exigit ẽt operationẽ cõformẽ recte rõi z recte electioni: alias nõ essent studiosi sicut nec infirmi audientes preceptum medicoz nõ exequẽtes nõ fiunt sani. ut. ẽ. li°. 2°. c°. 4°. Omne igitur peccatum possibile cõtingere circa mores est vl q̃ homo caret rõne z electione: vl q̃ caret rectitudine rationis z electionis. vel quia caret operatione conformi l rectitudinis rationis z electionis. Si vero peccatum contingat ex prima cã sic est bestialitas: bestialis. n. hõ nec rationẽ nec electionẽ nec rõcinatiõem habet ut. j. eo. li°. c°. 9°. Si vero cõtingat ex causa scõa sic est malitia. malitia namq̃ puerit iudiciũ z mẽtiri facit circa practica principia ut. ẽ. li°. 6°. c°. 16°. quare prebet carentiã rectitudinis rõnis: z ꝑ cõsequẽs rectitudinis electionis: q̃ electionẽ rectã facit virtus ut. ẽ. li°. 6°. c°. 15°. z per cõsequẽs malitia facit eam nõ rectam si aũt cõtingat. ex. 3°. cã sic est incõtinẽtia. Incontinẽs enim habet rectã rõnẽ z rectã electionẽ ut. ẽ. li°. 7°. c°. fi. z. j. eo. li°. c°. 12°. Facit autẽ ꝫ electionẽ ut. ẽ. li°. 3°. c°. 5°. Et ꝫ rõnem q̃ est egressiuus a rõne ut. j. c. primo Ex his põt inferri q bee tres species dispositionũ hõinis fugiende sũt circa mores. Scõo ẽt sciẽdũ q bonitas morum exigit obseruantiã triplicis legis nãlis. Quarũ vna ẽ propria rõ vnius singularis hominis tãq̃ lex ipsius individui. scõa est rõ totius humane spẽi. Tertia est nãlis ordo totius generis aialiũ pfectoz. quaꝝ peccatũ circa mores põt cõtingere ex trãsgressiõe legis vnius induidui vl legis totius speciei vl legis generis sui. si fiat transgressio legis ipsius induidui. sic est icõtinẽtia per q̃ hõ egreditur a sua ꝓpria rõe. ut. j. c. proximo que debet esse cuilibz tãq̃ lex: si vo fiat trãsgressio legis speciei· sic est malitia ꝑ q̃ hõ non facit ꝫ rationem propriam nec ꝫ electionem

suã imo operatur sicut videt ei operã
duz esse. Omnis enī malus ē ignorãs
que oportet opari ꝛ a quibus effugiẽ
duz. ut. ē. li. 3°. c. 3°. facit tñ cõtra rõnez
q̃z būt aliz de spẽie sua. ꝛ iõ pbus i dif
finitione virtutis posuit rõnez nõ istius
vl illius: sed rõnẽ generalr sapiẽtis. li°. 2°.
c. 5°. 3 istã ãt facit omnis malus. Si vo
fiat trãsgressio legis totius generis sic
est bestialitas. Naturalr. n. instinctus
determinauit singulis aialibus nãlẽ
cibũ: nãlem potũ: nãlẽ cohitũ ꝛ nãlez
ludum: vbi ergo homo conuertit se ad
innãles cibos: ad innãles potus: ad
innãles cohitus: ꝛ ad innãles ludos. fa
cit 3 legẽ generis aialiũ ꝛ p ħ dicitur
esse ꝛ fieri bestialis. ut. j. eo. li°. c°. 7°. §°.
Dico autẽ bestiales Cõsequẽter ibi.
Cõtraria aũt. Ponit aliã distinctio
nez de tribus bonis oppositis pdictis ma
lis. primo aũt facit ħ. 2°. exponit vnaz
partẽ sue distinctionis ibi. quẽadm
homerus. Dicit g̃ primo q̃ bona 3ria
dictis tribus malis sũt mãifesta q̃z
vocamus virtutẽ. ħ aũt oppositũ icõti
nentie vocamus cõtinẽtiã ad bestiali
tatẽ aũt cõgruit nos dicere esse oppos
tam q̃dam virtutez super nos. i. super
statum nostrũ q̃z dicimus heroycaz ꝛ
diuinã. Est aũt sciẽdũ q̃ istud vocabz
heroyca premordialiter deriuat ꝛ ori
ginatur ab her q̃ est terra. qm̃ ab her
dicit herus. i. terre dñs quẽ vulgus di
cit terrariũ. dicitur ẽt hera quasi terre
dña vxor heri. dicitur ẽt heritudo do
minũ vl dominatio Et inde dicit he
rilis ꝛ herile quasi dñium ꝛ potesta
tem habẽs ꝛ herilitas ipsa potestas
ꝛ ab eo q̃ herus dictus est heros he
roys quasi magn' potẽs: pfect' ꝛ sapiẽs
ꝛ heroys heroydis idez signat fẽine
vñ magni viri dci sẽ heroyes ꝛ magne
fẽine heroydes. Dicit ẽt heroya ipa
pfectiõis magnitudo heroũ vl heroy
duz. dicitur ẽt heroycus. ca. cum. ha
bens heroyam q̃ cõtingit dupliciter.
q̃ heroya põt haberi formaliter ab
illo qui est informatus ꝛ habituatus
perfectione heroye: põt ẽt haberi ob
iectualr. Et hoc mõ carmẽ põt dici he
roycũ q̃ habet gesta virorũ heroũ vel
fẽinarũ heroydũ q̃ describit tãq̃z mãz
ꝛ obiectũ. Dicitur ẽt q̃ quedam dea
gentilũ que latine dicta est iuno ut re
citat Augustinus. sexto de ciuitate
dei. in pluribus locis: grece dicta est
hera. Quidam eius ãt filius dictus est
herus: vnde ſm ritum paganicũ ex tũc
dicti sũt heroyas illi qui ſm fabulas
post terminũ hui' vite dicebantur dei
ficari ꝛ i deos cõuerti. Quare sciẽdũ
3°. q̃ qualicũq̃z homines saperent de
veritate loquentes de heroya sensezũt
ipsaz eẽ quãdã vtutẽ q̃ reddit hominẽ
meliorẽ ꝛ pfectiorez quolibz homine
perfecto ꝛ bono ſm comunẽ hominuz
vtilitatem de qua loquitur hic pbus.
Conſ ibi. Quẽadmodũ homerus.
Exponit ibi vnã ptem sue distinctiõis
vz oppositionẽ dispositiõis heroyce ꝛ
dispositionis bestialr. primo ãt dat exẽ
plũ de dispositiõe heroyca. 2°. pbat q̃
ipa sit bestialitati oppõita ibi. Quaꝛ
si quẽadmodũ aiunt. Dicit g̃ primo
q̃ vtutẽ herorycã dicimus: ꝛ ſm illã vi
rtũ heroẽ quẽadmodũ homerus poeta
dicit hectorẽ esse virũ heroẽ. fecit. n.
ꝛ introduxit in carmine suo priamum
regem troie dicentem ꝛ loquẽtẽ ð hec
torẽ filio suo qñ erat valde bonus vi
tra comunẽ hominũ bõitatẽ sic q̃ non
videbatur existere viri mortalis puer
3 dei. vnde poterat dici vir heroycus
ꝛ diuinus. Nota vo q̃ iste hector fuit
pater franconis qui quidẽ franco cõ
gregauit sibi comunitatẽ magnã muli
tum ꝛ hominũ strenuoꝛ qui tandez a
francõe principe dicti sũt franci: vene
rũt. n. ð troia i germaniã ꝛ sup fluuiũ
qui dicitur renus edificauerũt ciuita
tem que dicta ẽ symcambria a qua alĩ
quãto tẽporẽ dicti sũt symcãbrite: post
modũ vo relicta ciuitate illa venerunt

in gallias: ⁊ iterū dicti sūt franci nōie
primitiuo ⁊ habitauerūt gallią belgi
cam. que nūc dicitur francia ex nōine
habitatoꝝ suoꝝ ⁊ ipsi a nomie regio
nis habitate dicūtur gallici. vnde con
stat q̄ reges francie descēderūt de stir
pe istius hectoris viri heroyci ⁊ diui-
ni. Conſ ibi. ⌊Quaſ si q̄mad̄.⌋ ꝓbat
virtutē heroycā esse bestialitati oppo
sitā ⁊ ꝟ tripl̄r· primo ex superexcelētia
dispositionū. 2°. ex differentia rerū dis
ponibiliū ibi.⌊ Et enim quēadmodū ⌋
3°. ex cōuenientia tēporū ibi ⌊ Quare
autē rarū. ⌋primo ergo intendit sic ar
guere. Omnis superexcellentia virtu
osa opponit superexcellentie vicioſe
sicut enim se habēt generaliter virtus
⁊ vitiū sic superexcellētia vtuū: ⁊ sup
excellētia vitij. Sed vtus heroyca ē vir
tuosa superexcellēta: bestialitas vo ē
superexcellentia vicioſa: quare vtus ⁊
dispositio heroyca erit bestialitati op
posita. huius rationis ponit primo mi
norē. d. q̄ quēadmodū aiunt ex hōini
bus fiunt dij ꝓpter heroyce vtutis sup
excellētiā ⁊ suple q̄ simili mō ex hōi-
nibus fiunt bestie ꝓpter vitij superex
cellētiā. Et sic habem⁹ q̄ dispōitio he
royca ⁊ dispositio bestiaſ sunt superex
cellēte vtutis ⁊ vitij. Scdo infert cō
clusionē. d. q̄ vtiq̄ talis habitus hero
ycus erit bestialitati oppōitus. Est āt
sciendū q̄ homines dicunt fieri ⁊ esse
dij nō ꝓpter cōuersionē humanitaſ in
diuinitatē sed ꝓpter similitudinē ali-
qualem vite humane ad diuinā ⁊ hoc
mō dicit scriptura sacra. Ego dixi dij
estis ⁊ filij excelsi oēs in p̄os q̄ expo
nens xp̄s in euangelio dixit. q̄ illi di-
cti sunt dij: qꝝ ad eos ⁊ in eis sermo
dei factus ē Jo. x°. Et ſm ꝟ dicit p̄bus
q̄ vita ſm excellētiam vtuū acta erit
vtiq̄ melior q̄ ſm hominē. Et paulo
post adoit q̄ est vita diuina: qualr̄ ā t
sit diuina nō diuinitatis ꝓpꝛie sꝫ qua
dā similitudine expōit ibidē. d. q̄ dijs
ē omnis vita beata: hōinib⁹ āt inq̄tū
similitudo quedā talr̄ operatiōis existit
ut. j. li°. x°. c°. x°. Scdo ibi. ⌊Et. n. quē-
admodū⌋ Argunt sic: dispositio hōinis
ſm q̄ aſcēdit ad participationē diuini
status opponitur dispositiōi ſm q̄ de
scendit ad participationē bestialis sta
tus. q̄ apparet: qꝝ dispositōes hōinis
que maxime a se distant sūt cōtrarie
ut habetur. x°. metaphisice. taleſ āt ma
xime a se distāt: quaſ sūt cōtrarie. Sꝫ
ſm dispositionē heroycā p̄dicto modo
aſcēdit: ⁊ ſm bestialeꝫ descēdit. quaſ
dispositio heroyca erit dispōi bestiali
opposita: huius ratiōis ponit vtutē mi
noꝛis. d. q̄ quēadmodum nec malitia
humana: nec vtus humana ē alicuius
bestie. Sic nec ꝟ nec illa ē dei. Sed ꝟ
dispositio ſm q̄ homo assimulatur deo
est aliquid honorabilius humana vir
tute. Et istud ē vtus heroyca ſm q̄ hō
aſcēdit ad similitudinē dī: ꝟ aūt bestia
litas ē quoddā genus malitie alteruꝫ
ab humana malitia ſm q̄ homo de-
scendit ad similitudinē bestialē ꝺ quo
descēsu dicit Augustinus. quomō colu
ber nō aptis passibus: sed ſquamaruꝫ
minutissimis nisibus repit. Sic lubri
cus deficiēdi motus negligentes mi-
nutatiꝫ occupat ⁊ incipiēſ a puerso ap
petitu similitudinis dei puenit ad si-
militudinē pecoꝝ Jnde est q̄ pentes
primi nudati ſtola prima pelliceas tu
nicas. i. moꝛalitatē inuenerūt. honoꝛ
enim verus hominis ē ymago dei ⁊ si
militudo que nō custoditur nisi p ip̄m
a quo impꝛimitur de trinitate. xij°. c°. xij°.
scd̄m hoc intendit p̄bus dicere q̄ in
homine similitudo dei per virtutis ex
cessum ⁊ similitudo bestie per excessū
malitie sunt dispositiones oppoſite.
Tertio ibi. ⌊Quia autē raro. ⌋Arguit
sic. dispōes bona ⁊ mala raro facte in
homine pꝛopter distantiam suam a
comuni hominum bonitate vel malitia
sunt oppoſite q̄ apparet: quia tales
sūt maxie distātes. Sꝫ dispositio hēoy
ca ē bōa ⁊ bestialr̄ ē mala ⁊ ābe raro

fiunt in homine. quare ipse sunt adin
mcē oppositē. huius rationis intēdit
minorē ponē .d.q' qz raz̄ est eē viruz
heroycū ⁊ diuinuz: quēadmodū ciues
illi qui dicuntur latoēs cōsueuerūt di
cere hominez eē diuinū qñ administra
tur valde bonitatē ei⁹ ⁊ dicūt vir diui
nus est: sicut cōtingit paulo ⁊ barna
be cōmorantibus in ciuitate listris: illi
eni ciues listrenses vidētes miraculū
factū per eos. s. q' quidē claudus ex u
tero matris sue ad iussū pauli exiliuit
⁊ ābulauit. leuauerūt vocē suā liccao
nite dicētes dij similes facti hominib⁹
descēderūt ad nos. Et vocabāt barna
bā iouez ⁊ paulum mercurium. Actū.
xuij. sic ēt homo bestialis raro inuenit̄ i
hominibus: si vero inueniatur maxie
inuentur inter barbaros: qui quidem
sūt barbari nō solū lingua sz vita: sūt
enim idomiti. sūt āt tales bestiales ul'
propter egritudines corpoz̄ vl' pp oz
bitates sēsuū vl' ppter defectus ⁊ ca
rentias magistrorū erudītiū eos mo
res humanos. ⁊ ideo de talib⁹ q sunt
silusres circa locuz qui dicitur pontus
exēplificat pbus in .eo. li. c. 7. Nos
superinfamamus de ista bestialitate
omnes superexcedētes ēt in malitia
hominū q̄uis enim essent aliqui mali
nō bestialitate sed superexcellēti hu
mana prauitate. vocamus eos bestia
les nō fm vitatē: sed ad increpationē
⁊ ad detestationē tales dicimus besti
ales. Est āt sciendū q' nō eodem op
positiōis mō dicuntur opponi virtus ⁊
malitia continētia ⁊ icōtinētia bestia
litas ⁊ heroya qm̄ fins ⁊ malitia op
ponuntur fm proprias rationes: sicut
mediuz ⁊ extremum ut. ē. li·2. c. 8. cō
tinētia āt ⁊ incontinētia dicunt oppōi
nō sicut medium ⁊ extremū: sed sicut
firmitas et infirmitas eiusdem boni
tatis: continēs enim ⁊ incōtinens bñt
bonitatē ratiōis ⁊ electionis ut. ē. li⁹
1⁹. c⁹. fi. continēs āt est firmus in hac bo
nitate. Incōtinens autē infirmus dū
p passionē egredit ab ea ut .j. ca. pri
mo. heroya vo ⁊ bestialitas opponū
tur nō sicut mediū et extremuz nec si
cut firmuz ⁊ infirmū nec sicut duo ex
trema in excessu ⁊ defectu qualiter op
ponūtur duo vitia circa eandez vtutez
extrema sicut prodigalitas ⁊ auaritia
sz opponūt sic duo extrema excedēta
vnum in bono ⁊ reliquum i malo · Di
cit. n. pbus q' q̄uis vtus fm substāiā
⁊ rationem quid est esse dicētez sit me
dietas. tū fm esse optimū et esse bene
ē quedam extremitas. ē. li⁹. 2⁹. c⁹. 6⁹. ⁊ b
modo extremitas bonitatis sup̄ bonez
⁊ extremitas prauitatis sub homine di
cuntur opposite sicut extremitates in
excessibus exītes · Consequēter ibi.
[Sed de hac quidē dispositione.] Di
cit de quo ē intentio. d. q' de hac dispo
sitione bestiali posterius facienda ē q̄
dam recordatio. s. j. eo. li. c. 7. ⁊ .c. 9.
De malitia aūt ⁊ de virtute sibi oppo
sita dictum est prius .ē. li. 2. ⁊. z. i ge
nerali ⁊ ·li. 4. ⁊ 5. in speciali. De in
continētia aūt ⁊ de mollitie ⁊ de deli
tia: ⁊ ō cōtinētia incōtinētie opposita
⁊ de perseuerātia mollitie oppōsita di
cendū ē in presenti tractatu q' isti ha
bitus nō sūt suscipiēdi tāēz idem habi
tus cū vtute ⁊ malitia. et iō que dicta
sunt de virtute ⁊ malitia non sufficiūt
p hijs que dicenda sūt de cōtinentia ⁊
incōtinētia: nec etiā isti habitus estimā
di sūt facere alterū genus simpliciter
a virtute ⁊ malitia. ⁊ tō earū perscru
tatio non est aliena simpliciter a per
scrutatione virtutis ⁊ malitie. quare
postq̄z dictum est de illis: consequen
dicendum est de istis Consequenter
ibi. [Oportet autez quēadmodum.]
Tradit modus procedendi circa dicē
da. d. q' oportet ponere ⁊ supponere
ea que apparent de istis quēadmodū
sit i alijs ⁊ oportet dubitare ⁊ sic ostē
dere naturam continentie ⁊ inconti
nentie et maxime ostēdere ea que sūt
probabilia circa has passiones que q
dē dicunt passiōes qz sūt ānexe multis
passiōibus. Si āt nō dicant plura dicē

tur tamen principalissima. qz si dicantur ꝛ soluãtur ꝛ relinquãt facilia ꝛ probabilia sufficient erit oñsũ id qꝯ de ꝓterritis fuerat ostendẽdum. Lectio ijꝰ.

Addebit vtiqz cõtinẽtia.] Pꝰ q̃ premisit prohemiũ subdit tractatũ i quo pꝰ ỏ ꝓtinẽtia ꝛ icõtinẽtia ponit q̃dã principalia supponenda. 2º mouet quedã dubia ibi] Dubitabit ãt vtiqz. cº.3º. Tertio dat respondẽda ibi.] Primũ qdez ig̃] cº.4º. Quarto ãt agit de mã cõtinẽtie ꝛ icõtinentie mollitiei ꝛ pseuerãtie. s. de delectatiõe ꝛ tristitia. j. cº.ijº. ibi.] De delectatione ãt] Circa cõtinẽtiã aũt ꝛ i cõtinẽtiam ꝓponit. x. principia supponenda quoꝝ primũ est qꝯ cõtinẽtia ꝛ perseuerãtia vident omnibus eẽ ỏ numero studiosoꝝ ꝛ laudabiliũ. Si autẽ obiciat q̃ ꝫ. qz sine virtute intuste hẽt honor ut sup̃. li.º4.ca.º de magnanimitate Cõtinẽtia vero ꝛ perseuerantia possunt esse sine virtute ut tã dictũ est. laus vero quedã spẽs ẽ honoris quã cõtinentie ꝛ perseuerãtie nõ debetur laus. sicut nec honor. Dicendũ qꝯ hec sunt laudabilia cuius rõ est quia omnis dispositio disponẽs ꝛ inclinãs hominẽ ad opus bonũ ẽ studiosa ꝛ laudabile. studiosa quidẽ fm propriã pfectionẽ sed laudabile fm reputationem nostrã ut .ẽ. li.º1.cº.18º. Et apparet etiã qz passio ẽ laudabile qñ disponit ad bonũ ꝛ retrahit a malo. Et ideo verecũdia laudat ut. ẽ. li.º2.cº.7º.ꝛ li.º4º. ca.fi. Sed cõtinẽtia ꝛ pseuerãtia disponunt hominẽ ꝛ inclinãt ad opus bonũ qa ad opus qꝯ suadet ratio recta que quidez deprecat ad optima ut. ẽ. li.º1.cº.fi. quare isti habitus sũt laudabiles. Ad rõnẽ ỏ dicẽdũ qꝯ sine virtute iuste possidet honor ille qui debetur bono finali. Sed honor qui debet dispõi ad finẽ iuste hẽtur ab eo qui ẽ proxio dispositus ad virtutẽ. honor. n. q est laus nũ q̃ debetur fini. sed dispõi ad finẽ. nec virtus est laudabilis inq̃tũ ẽ ppe se apetibile. qz hoc mõ magis debet dici felicibile cũ ỏtus inq̃tum disponit ꝛ ordinat ad felicitatẽ dicitur esse laudabilis. Et hoc mõ equs dicitur laudabilis in ordine ad bonũ cursum. Et hoc modo continentia ꝛ perseuerãtia sũt laudabiles. Scõm supponẽdũ ẽ quia incontinẽtia ꝛ mollities sũt de numero prauoꝝ ꝛ vituperabiliũ. Istud aũt apparet ꝑ oppositum ad primũ. Tertium supponẽdũ est qꝯ continẽs ꝛ pmã simus in rõe sunt idem. sicut ea que signantur ꝑ diffinitionez ꝛ nomẽ diffiniti. Quartũ supponẽdũ ẽ qꝯ incõtinẽs ꝛ egressiuus a ratiõe sunt idem eo mõ quo continẽs ꝛ permãsiuus in ratiõe. vtrũ autẽ ista sint eadez adequate ꝛ ꝓportionabile dicetur. j. loco suo. Quintuz est qꝯ incontinẽs sciens qm̃ prava nõ sunt operabilia agit tñ ea propter passionẽ vbi enim passio ꝓtendit rationem ꝛ homo egreditur a ratione sequitur impetum rationis dimisso dictamine rationis. Sextum est qꝯ cõtinẽs ꝑuas habẽs cõcupias ꝛ sciẽs qm̃ cõcupiscẽtie prave sũt nõ sequitur eas ꝓpter rationem ꝓtendentem. Septimũ est qꝯ aliqui dicũt hominem temperatũ esse continẽtem ꝛ perseuerantem. aliqui ãt dixerunt qꝯ nõ. Ratio vero diuersitatis fuit qz primi considerabant qꝯ quicquid bonitatis ẽ in homine cõtinẽte ꝛ perseuerante totũ ẽ in homine temperato ꝛ iõ dixerũt hominẽ tẽperatũ eẽ ꝓtinẽtẽ ꝛ pseueratm̃. alij ỏ ꝓsiderauerũt malũ qꝯ adiacet cõtinenti puta ꝑuas ꝓcupias q̃ nõ adiacẽt hõi tẽpato ꝛ iõ dixerũt tẽpatũ nõ eẽ ꝓtinẽtẽ. octauũ supponẽdũ ẽ qꝯ aliq dixerũt omnẽ itẽpatũ eẽ icõtinẽtẽ ꝛ omnẽ icõtinẽtẽ eẽ itẽpatũ idistincte loquentes de vtroqz sicut ỏ eodẽ. alij ỏ dixerũt itẽpatũ ꝛ icõtinẽtẽ eẽ abiuicẽ alteros ꝛ distictos. Ratio vero diuersitatis ẽ eadẽ cuz p̃cedẽti ꝑ oppositũ accepta Nono supponẽdum ẽ qꝯ aliq dixerũt prudẽtẽ ñ posse eẽ icõtinẽtẽ: ꝛ alij ỏ dixerũt viros prudẽtes ꝛ deuios. i. industrios qñqz incontinẽtes eẽ. Ratio vero diuersitatis fuit qz illi qui cõcipiũt prudentiam sub ratione habitus

tm̃mō cognitiui nullā videt rationem quaꝫ prudēs nō possit eē icōtinens illi ꝺo q prudētiā cōcipiūt ſb̃ ratiōe habit⁹ cognitiui ⁊ precepti ⁊ actiui videt impossibilitatē ⁊ repugnantiā inter prudentiā ⁊ incontinentiā. Decimū ãt supponendum ē ꝙ incontinētes dicuntur proprie vel improprie large vel stricte esse circa irā circa q̃ ē mãsuetudo ⁊ circa honorē circa quē ē magnanimitas ⁊ euphilotia ⁊ circa lucrum circa ꝙ est particularis iustitia ꝯmutatiua ul' distributiua. Illa igit̃ que dicũtur de continētia ⁊ incōtinentia hec sũt que memorata sũt quibus inferr⁹ est dicendum. Lectio iij⁹

Dubitabit aũt vtiꝙ aliquis.] Postq̃ proposuit dicta supponenda de continētia ⁊ icōtinentia. Hic cōsequēter circa predicta mouet quedã dubia: quoꝝ primuꝫ ē utrum aliquis recte existimãs sit incontinēs. scd̃m vtrum aliquis prudēs sit incōtinēs ibi. [Prudentia g̃] Tertiũ vtrũ tēperatus sit continēs ibi [Adhuc si quidem.] Quartum vtrũ homo õi opinioni permãsiuus sit continens ibi [Adhuc si omni] Quintũ utꝝ hō ab omni opinione egressiuus sit incontinens ibi. [Et si ab omni] Sextũ vtrũ intemperatus sit deterior vel melior q̃ incontinens ibi. [Adhuc i persuaderi] Septimũ utꝝ incōtinēs sit circa oia sicut circa materiã suã ibi. [Adhuc si circa omnia] Circa primũ primo proponit questionē: 2º arguit ad vnã partem ibi. [Scientē quidē] Tertio ad aliã ibi. [Iste quidez sermo ig̃] 4º super hac questione recitat vnã positionē ibi [Sũt autē quidē]. 5º improbat eã ibi. [Sed tñ] Dicit ergo pº ꝙ dubitabit aliquis qualiter sit possibile qualiter quis recte existimãs circa agenda ē incōtinēs: quasi vellet quereꝛ vtrũ ꝺ sit possibile: ꝺ aũt questio mouetur circa quintum presuppositũ ubi dicebat ꝙ incōtinēs scienſ pua opabilia agit ea ꝓpter passionē. 2º ibi [Scientē quiꝺ] Arguit ꝙ nullus recte existimãs opet' oppositũ ⁊ p cōsequēs nõ sit incōtinēs: arguit g̃ sic si existēte scientia in aĩa aliquid aliud impet aio ⁊ trahit ipsũ quē admodũ ꝺuũ suũ sequetur vnũ ꝺuꝝ iopinabile. sed hoc nõ est ponẽdũ quaꝫ nec illud ex quo sequeꝛ hui⁹ rõis ponit pº cõclusionē. ꝺ. ꝙ qdē aiũt hominē scientē nõ eē possibile icõtinētē eē. 2º ponit cõsequētiã. ꝺ. ꝙ ꝺuũ iopinabile seqꝛet: si scīa existēte i aio ut existimabat Socra. aliqd aliꝺ puta passio possz iperaꝛ aio hñti scientiã ⁊ tm̃ trahẽ quē admodũ ꝺuũ suuz ꝯ iudiciũ ⁊ dictamẽ scientie. 3º exponit qbus eēt ꝺuꝝ istud iopinabile. ꝺ. ꝙ Socra. g fuit maxim⁹ moraꝛ pugnabat totaꝛ ad rationē .i. p rõne. Iste enī dicebat ꝺtutes oēs eē scias ⁊ rões ut. ē. li. 6. c. 1º Et iõ nõ ponebat eē aliquã icõtinētiã ſm descriptionē ꝺ icõtinēte ⁊ incõtinētia ꝺatã sup̃ c. prio: qz dicebat nullũ bõinē recte existimãtē oparı̃ ꝓter id ꝙ ei optimũ videbat sed pp ignorātiam: ſm eũ peccat qũ qz peccat. Cõsequēter ibi. [Iste qdem ig̃] Arguit ad ptē alterã corrigẽdo ſmonē ꝯ socratē. ꝺ. ꝙ iste ſmo socraticus deficit i ꝺuob⁹. pº qz reuocat i ꝺubiũ illud ꝙ ē notorie mãifestũ. 2º qz ignorãtie iputat õe peccatũ ⁊ nõ dicit qs sit mod⁹ illi⁹ ignorãtie: ꝙ ãt i ꝺubium reuocet id ꝙ ē mãifestũ appaẽt qm̃ id mãifestũ ē ꝙ icõtinēs exñs ⁊ operãs icõtinēter ⁊ existēs i passione non existimat fieri. i. ꝺebeꝛ fieri id ꝙ facit ⁊ ꝺ docet expiētia omnē bõinē q fuit vl' ē icõtinēs. Cõsequēter ibi. [Sũt qꝺ] Recitat sup̃ ista qõe vnã positionē dicit g̃ ꝙ quiꝺ sũt q pti cõcedũt ꝺ: ⁊ pti nõ cõcedũt: dicũt. n. ꝙ talis existimatio põt eē scientia l' opinio. Dicit g̃ ꝙ existimatiõe scientie nihil ē i hõie melius ⁊ fortius qꝺ posset ad oppositũ trahẽ: existimatiõe ãt opiõis dicũt eē aliqd meli⁹ ⁊ forti⁹ ⁊ iõ nec cõfitet' nec dicũt nullũ oparı̃ ꝓter illꝺ ꝙ opiatur eē meli⁹. ⁊ iõ ad qõnez dicũt ꝙ icõtinēs nõ ē scientiã habẽs sic ꝙ aliqs sciaz habens a voluptatibus imperetur ⁊ ad

oppositū victaminis scientie pertra hat. Sed incontinēs opinionē habens pōt a voluptatibus imperari ⁊ ad op positum siue opinōis pertrahi. Cō sequēter ibi. ⁊ Sed tū ⁊ Istā positionez reprobat et hoc Sic. opinio ꝓtēdens passioni incontinētis vl' est fortis ul' nō fortis Sic q̄ non ē sciētia nec suspica tio fortis ⁊ vehemēs sz quieta. si scōz detur sequitur q̄ venia debet incontinenti mala operanti propter fortes concupiscentias quia opinio remissa ⁊ dubium ⁊ ignorantia equiparantur in tali casu. Sed malitie incontinentis non debetur venia. sicut nec alicui vi tuperabili. ⁊ Incontinētia aūt vituperabil' est ut. ē. c⁹. primo suppositione. 2⁹ quare incontinens nō est ille qui a pas siōe trahitur ꝑ victamē oppōis remis se debil' ⁊ quiete. si primū dez sequitur q̄ incōtinēs possz opari prudentia cō tratendentem. q̄ opinio vehemēs de agibili pōt equipollere victamini pru dētie. Sed nullus incōtinēs operat' ꝑ tendēte prudētia cū nullus prudēs sit incontinens quare siue opinio sit fortis siue non fort' insufficiēter victū est q̄ incontinens operetur ꝑ opinio nez ⁊ nō ꝑ scientiā. huius rōnis pōit primo partē vnaz de opinione debili 2⁹ partem aliaz de opinione forti ⁊ b facit in parte sequenti ibi. ⁊ Prudētia ⁊ In qua facit b ⁊ iuxta hoc pertractat Scōm dubiuz ⁊ ideo sequitur ps illa ⁊ Prudētia ⁊ g̃ in qua mouet ⁊ ptra ctat illud dubiū vtrū prudēs sit incōti nens vbi suppositio titulo questionis ar guit primo q̄ sic. scōo q̄ nō ibi. ⁊ Sed inconueniens ⁊ Intēdit g̃ ad istā que stionē in parte precedēti sic arguere. nullus incontinēs trahitur ꝑ victamē opinionis remisse g̃ trahitur ꝑ opinio nem fortissimā. sed opinio fortissima de agibili ē prudentia quaī incōtinēs trahit' ꝑ victam prudētie ⁊ p cōseqns incontinēs sil' habebit incontinētiā ⁊ prudentiaz. huius rationis pōit pri mo cōclusionē. d. prudētia g̃ ꝓtēdētem ſbandi opabit' ⁊ trahetur icōtinēs. 2⁹ ponit minorē. d. q̄ b prudētiale victa mē ē fortissimuz opinatū ꝑ q̄ opat' icō tinēs ut infert ex pte p̄cedēti p locuz a sufficiēti diuisiōe q⁹ si opat' ꝑ opini onē ⁊ nō ꝓtra remissā. necesse ē ut o peret ꝑ fortē ⁊ intēsā qualis ē prudē tialis opinio. Cōsequēter ibi. ⁊ Sz in cōuenēs ⁊ Arguit ad oppositū. d. q̄ in cōuenēs erit si icōtinēs opat' prauden tia ꝓtēdēte ⁊ si idē simul sit prudens ⁊ icōtinēs. q̄ aūt sit icōuenies ꝓbat triplici rōne quaz prima ē talis Dis icōtinēs opatur volūtarie pūnia. Sed null⁹ prudēs volūtarie opat' pūnia. g̃ nullus prudēs ē icōtinēs. hui⁹ rōis po nit minorē ibi. ⁊ Dicet aūt vtraz null⁹. ⁊

Et patet Secunda talis est. nullus incōtinēs ē actiu⁹ bonoz q̄ p̄cognouit ⁊ p̄elegit. Sz ois prudēs ē actiu⁹ bo noz q̄ p̄cognouit ⁊ p̄elegit ut . ē. li⁹. 6⁹. c⁹. xj⁹. quare nullus prudēs ē icōtinens huius rōis pōit minorē ibi. ⁊ Cū bijs aūt ⁊ pz. tertia tal' ē nullus icōtinens bz morales vtutes cū opet' opposituz eoz q̄ opezat' vir moral' vtuosus. sz ois prudēs habet morales vtutes cū oēs sit annexe prudētie. ē. li⁹. 6⁹. c⁹. fi. huius rōis ponit minorē ibi. ⁊ Et qdez hīs vtutes ⁊ ꝑz. ⁊ Cōsequēter ibi ⁊ Adhuc si qdez ⁊ Arguit ad tertiā qōnez. s. vtrū tēperat⁹ sit ꝓtinēs ⁊ Et ista qō mouet in3 suppositionē 7. vbi circa b fuerūt opiniōes oppōite. ⁊ Et q⁹ magis videtur ꝓsideranb⁹ suppositalit q̄ tēpa t⁹ eēt ꝓtinēs q̄z q̄ nō eēt. iō arguit ad ptē aliā tm̄ ⁊ hoc sic. ⁊ Dis cōtinēs bēt ꝓcupiscētias fortes ⁊ p̄uas null⁹ tēpa t⁹ bēt tales ꝓcupias. g̃ null⁹ tempat⁹ ē cōtinēs. hui⁹ rōis pōit primo maiorē . d. q̄ adhuc circa dubiū iā ꝓpositū sic arguet. si ꝑ q⁹ ꝓtinēs ē i eo q̄ ē cō cupiscētias hēre fortes ⁊ p̄uas. 2⁹ in fert cōclusionē. d. q̄ b suppōito nō erit tēperat⁹ cōtinēs nec cōtinēs tēperat⁹ 3⁹. minorē. d. q̄ viri tēpati ñ interest hīe cō cupiscētias valde . i. intense habendo scilicet fortes ⁊ vehementes nec eius

intereſt habere cõcupiſcẽtias prauas
Quarto ibi.[Sz tñ gdẽ oportet ꝓbat
maiorem q̃tũ ad quas partes ſuas.ſ.
ꝙ concupiſcẽtie continẽtis ſint praue
ꝛ ꝙ ſint fortes primã probat:qz ſi eſ
ſent bone habituſ cõcupiſcẽtie ꝓhibẽs
ſequi eas eſſet prauus ꝛ per cõſequẽs
nõ omnis cõtinẽtia eſſet ſtudioſa ⁊ id
ꝙ dictum eſt.ē.c⁹. primo ſuppoſitione
prima quare relinquitur ꝙ cõcupiſcẽ
tie cõtinẽtis ſint praue. Scõm aũt
ꝓbat qz ſi cõcupiſcẽtie cõtinẽtis eſſẽt
infirme continẽtia nõ eſſet aliqd ma
gnũ ⁊ illud ꝙ dicit.ĩ.eo.li⁹.c⁹.x⁹.qz cõti
nẽtie ꝛ continẽtis eſt ſuperare ea a q̃
bus multi vincunt.Hoc igit eſt rarum
magnũ ꝛ difficile quare relinquit ꝙ ⁊
cupiſcẽtie cõtinẽtis ſint fortes quas tñ
ipſe vicit ꝛ ſuperat Conſequenter
ibi[Adhuc ſi opõi omni] Mouet
quartũ dubiũ vtrum.ſ. bõ õi opinioni
permãſuus ſit continẽs et ecõuerſo ꝛ
arguit ꝙ nõ:qz ſi cõtinẽtia facit hõinẽ
permanſiuum omni opõi ipſa vtiq̃
eſſet prava in aliquo caſu puta ſi face
ret hominem immanere opinioni fal
ſe ſuadenti malũ agere.ꝫ aũt eſt incõ
uenies quaꝫ ꝛ c. Cõſequẽt ibi[Et
ſi ab omni].Mouet quitũ dubiuz.ſ.
vtrũ incõtinẽtia faciat hominẽ egreſſi
uũ ab omni opinione ꝛ ad iſtã queſti
onẽ arguit ꝙ nõ ex triplici incõueniẽ
ti ꝙ ſequeretur primũ eẽt ꝙ icõtinẽtia
eſſet ſtudioſa ꝫm ꝙ ſermo ſophiſticus
deberet prohibere hominẽ bene ageꝛ
ibi.[Adhuc ſophiſticus] Tertiuz ꝙ ⁊
prudẽtia cũ incõtinẽtia eſſet ⁹tus ibi.
[Accidit aũt].Dicit ergo primo ꝙ ſi
icontinẽtia redderet hominẽ egreſſi
uũ ab omni opinione:ſequeretur ꝙ a
liqua incõtinẽtia eſſet ſtudioſa ⁊ illud
ꝙ dictum ẽ.ē.c⁹. primo ſuppoſitiõe ſe
cunda.ꝙ aũt ſequeretur patet p exẽplũ
ſophodis poete qñ recitat in philote
to ꝙ neoptholomus fuit laudabiℓ: qz
nõ fuit pmanẽs in opinione rationum
quib⁹ ſuaſus eſt ab ulixe ꝙ cã cõmodi
mẽtiretur:poſtea nãq̃ anteq̃ mentire
tur egreſſ⁹ ẽ ab hac opinione ꝛ mẽti
ri noluit ꝓpter cõtriſtari de mẽdatio.
Si g̃ iſte per talẽ egreſſũ deberet icõ
tinens iudicari tunc ipſe egreſſus eſſz
laudabilis ꝛ incõtinẽtia que fuit hm⁹
egreſſ⁹ cã fuiſſz laudabiℓ ꝛ p ⁊ſequẽs
ſtudioſa:qz õe laudabile ẽ ſtudioſum
ꝛ virtuoſũ:qz laudabiles habitus ẽn
tes aliqualiter eſſe dicim⁹:ut.ē.li⁹.c⁹.
ſi. ꝛ ſic pz primũ icõuenies. Cõſe
quenter ibi.[Adhuc ſophiſtic⁹] Be
ducit ſcõm incõueniẽs ꝛ intẽdit ſic ar
guere. Illud ꝓhibet bene agere ꝙ fa
cit dubitare vtq̃ liceat agere:ſed poſi
tio.d.ꝙ egreſſuus a quacũq̃ opinio
ne ſit incontinẽs facit hominẽ dubitaꝛ
an liceat agere quare talis poſitio ꝓ
hibet hominẽ bñ agere:huius ratiõis
declarat minorẽ.d.ꝙ adhuc ſuppoſito
ꝙ a ratione egredi ꝛ ingreſſu operari
ſit incõtinẽtez opari ſophiſtic⁹ ⁊m⁹ e
rit dubitatio.i.dubitatiõis cã qñ.ſ.eſt
mentiẽs ꝛ falſũ cõcludens:qz p uelle
arguere ꝛ cõcludere quedã inopina
bilia ut taliter arguentes ſapiẽtes ſint
.i.appareãt:cũ attingũt illud ꝙ iten
dũt:ſillus ſophiſtice factuſ dubitatio
fit.i.dubitatiõis cã quia mẽs per talẽ
ſillogiſmum ẽ ligata qz ex vna parte
inducitur ad nõ manẽdũ in tali opini
one illata ꝛ generata ſophiſtico ſillo
giſmo ex eo ꝙ malũ cõcluſũ ꝛ ꝓbatuz
non placet ei. Et iõ immanere tali
opinioni nõ vult.ex alia vero parte in
ducitur ad nõ ꝓcedere ꝛ nõ egredi a
tali opinione qz nõ habet ⁊monẽ quo
poſſit ſoluere ſophiſticũ ſill⁹m·Si aũt
egrederetur a tali opinione ſiue ſophi
ſtici argumẽti ſolutiõe timẽt incõtinẽ
ter agere:ſuppoſito ꝙ a quacũq̃ opini
one egredi ſit incontinenter operari.
Et ſuppoſito ꝙ null⁹ debz incontinen
ter operari.quare talis ſuppõ ꝓhibet
bene agere.qz fugere malũ ex ſophiſti
co ſillogiſmo concluſum eſſet bene a
gere. Conſequẽter ibi[Accidit aũt:]
ỏducit ũtiũ icõueniẽs .d.ꝙ ex quodã ⁊
mõe ỏo ꝛ ex iſta poſitõe accidit ꝛ ſeqꝛ

q̄ impr̄udētia tūcta cū incōtinentia sit
vna vīus que tñ erit cōposita ex duab⁹
malitijs q̄ est euident icōuemens q̄ ät
sequat ꝓbat ibi [Cōtraria] Et hoc sic
Dis hābitus determinate reddēs opus
bñ⁹ bonū: est vīus ut ē. li⁹. 2⁹. c⁹. 8⁹. ꝛ li⁹
6⁹. c⁹. 2⁹. Sed hoc posito q̄ incōtinentia
reddꝫ hōinē egressiuū a quacūqꝫ rōe.
ipr̄udētia tūcta cū incōtinētia reddet
opus hōtis eas determiate bonū. quare
erit virtus. huius rōis ōclarat hic mio
rez tñ q̄ maiorē suppōit ex li⁹. 2⁹. ꝛ ex
6⁹. Dicit g̃ q̄ aliquis hās ipr̄udentiā
cū incōtinētia ab opinīōe ipr̄udētie vi⁹
salit egressiua opabit ꝓria cor̄ q̄ opi
nātur ꝓpter ipsā incōtinentiā. opinat ät
fm ipr̄udentiā illa que sūt bōa eē ma
la ꝛ ecōuerso ꝛ oportere nō oparī ea
que sūt bona ſz ea que sūt mala. quaſ
fm incōtinentiā egressiuā operabit bōa
ꝛ nō opabit mala cū bōa sint dissuasa
ꝛ mala sit suasa fm ipr̄udentiā. quare
talis ipr̄udentia tūcta cū tali incōtinen
tia determiate reddet opus hōis bonū
ꝛ pcōseqñs ut r̄edictū est ipr̄udētia
cum incōtinentia cōstituet vnā vīutem
Conſ ibi Adhuc i. persuaderi] Ad 6o
uet sextū dubiū. ſ. vtruꝫ itemperat⁹ sit
melior vl̄ deter̄ior q̄ incōtinens. Et quia
p̄ma facie appaꝛ q̄ itēperat⁹ est de
ter̄ior q̄ incōtinens. nō tñ arguit ad al
terā partez suppōsito tit'o qōis ꝛ ar/
guit sic Dis operās ꝛ persequens ōle
ctabilia nō seq̄nda ꝛ adhuc iduct⁹ ꝓpt̄
persuasiōez rōis est melior eo q̄ talia
operat ꝛ sequit nō ꝓpt̄ aliquā rōcia
tionez ſz ꝓpt̄ solā incōtinentie ꝯcupiaz
q̄ apparet qꝛ iste persuas⁹ sanabilior
est q̄ ille nō persuasus qꝛ persuas⁹ sa
nat per dissuaderi. Nō suasus ät non
ꝓpter hoc sanabit ſz incontinens ope/
ratur ꝛ persequitur delectabilia nō
ꝓpter aliquā rōcinatiōez verā vl̄ falsā
Intemperatus uero talia persegt ꝓpt̄
persuasionē aliquā quāus falsā. quaſ
incontinens deter̄ior est itemperato ꝛ
itemperatus melior est eo. huius rōis
pōit p̄imo maiorez cū sua ꝓbatiōe ꝛ
ꝑz lra 2⁹. minorez ibi. [Incōtinens ät]
dicens q̄ icōtinens reus est illo ꝓuer
bio i quo dicim⁹ existentes ydr̄opici l̄
febr̄icitantes qñ aqua potata suffocat
ꝛ iterimit ydr̄opicū uel febr̄icitātem:
oz̄ iquimus adhuc pl⁹ bibere si debe
m⁹ stari mor̄i. ꝛ ita sicut ille febr̄icitās
ul̄ icontinens nō ꝓpter rōem sed ꝓpt̄
sitim vult adhuc bibere. Sz icōtinens
ōlectabilia ꝓsequit̄ non ꝓpt̄ rōem ali
quā ſz ꝓp solā cōcupiam. Dō apparet
qꝛ si talia operās persuas⁹ eēt debeꝛ
agere que agit. dissuasus quippe a ta
libus geſceret ꝛ cessaret qꝛ remota cā
remouetur effect⁹. Nūc ät ita est q̄ nō
suas⁹ seu dissuas⁹ per aliquem corr̄ipi/
enē eū nō min⁹ talia agit. quaſ mānife
stū ē q̄ icōtinēs delectabilia ſpegtur
non ꝓpt̄ rōciationē aliquā ſz ꝓpt̄ ꝯcu
piscētiā. Conſ ibi [Adhuc si circa] mo
uet. 7. dubiū. ſ. vtruꝫ incontinens sit
circa oia ꝛ qꝛ vulgaris estiatio cōiter
vocat aliquos icontinentes indifferen
ter circa quālibꝫ mām ideo arguit tm̄
ad partem oppositā. Suppoito g̃ titu
lo q̄stionis arguit sic. si icontinentia ꝛ
continentia essent circa oia qs esset ſi/
plicit icōtinēs quasi dicat q̄ null⁹ q̄ ap
paret qꝛ nullus bēt oēs icontinētias
circa quascūqꝫ mās ꝛ iō null⁹ diceret
ſplicit icontinēs. Sed hoc est falsum
qꝛ cōit aim⁹ ꝛ ꝓcedim⁹ aliquos ho/
mines eē ſplicit icontinētes. quare i
contīnētia ꝛ cōtinētia nō sūt vniu⁹salit
circa oia. huius rōis pōit p̄imo conse
quētiaz cum sua ꝓbatione ꝛ patet. 2⁹
destruit cōsequēs ibi [Aim⁹ ät] vltio
ät ibi. [Dubitatiōes] epylogat dicēs
q̄ dubitationes tales accidunt circa p̄
missas suppositiones de cōtinētia ꝛ in
continentia quaꝝ aliquas oportebit i
terimere eas. ſ. qui falsum cōcludūt ꝛ
sophistice p̄ocedunt: aliquas ät que
verum concludunt ꝛ recte p̄ocedunt
oportet relinquere, insolutas quia so
lutio dubitatiōis nihil est aliud q̄ inuē
tio vītatis. quare inuenta uēitate nō o/
portet rōes vītat̄ inuentiuas soluere.

Lectio quarta.

Rimū qdē Supiuſ ꝓpoſuit quedā ſupponēda ō ꝓtinētia ⁊ icōtinentia ⁊ iuxta illa mouit que dā dubia hic aūt dat reſponſa. primo aūt ꝓſcribit moduꝫ ꝓcedēdi: ſcō ꝓcedit ad ꝓpoſitū ibi Eſt aūt ꝓncipiuꝫ] Dicit igīt primo q in reſpondendo ad ꝓmiſſa dubia ſic ꝓceden duꝫ ē. ſ. q intendēdū ⁊ cōſiderādū ē primo utrū incōtinētes ꝓcaua operē tur ſcientes vel nō ſciētes. Si aūt ſciētes intendēdū ē qualiter ſūt ſciēteſ ⁊ qualiter nō. Hec aūt queſtio ē primo ō terminānda. ſcō intendēdū circa qualia oba eſt ponēdū operari cōtinētem ⁊ incōtinētez. Dico aūt vtrū operent circa omnē delectationez ⁊ triſtitiā ⁊ iuxta iſtā queſtionē determinant qua tuor difficultates: tertio eſt intendēdū circa contīnētē ⁊ perſeuerātez vtrum debeamus ponere eos eē idem vel al terū ⁊ iuxta hoc determināt due diffi cultates. quarto aūt intēdendū ē de alis quecūqꝫ ſūt cognita buiuſ ſpeculati ōis quoꝫ. ſ. notitia facit ad inoteſcēti aꝫ cōtinētie ⁊ incōtinētie: ⁊ ꝓpter hoc determinant in ſequentibus alie tres difficultates ⁊ ſic in vniuerſo de terminānde ſunt. ī. x. queſtiōes Conſequēter ibi ē aūt ꝓncipiū] Procedit ad ꝓpoſitū ſm ordinē ꝓetaxatū reſpōdēdo ad. x. queſtioneſ circa cōtinētiaꝫ ⁊ incōtinētiā incidentes: primo q̄ determinat iſtā queſtionē vtrū incōtinēs poſſit operari cōtra ſciētiā: ſcō utruꝫ incontinēs ſimpliciter ⁊ ꝓpꝛie ſūptꝰ ſit circa omnē materiā ibi Vtruꝫ aūt eſt aliquis] tertio vtrū incōtinēſ ſm qd ⁊ ſil'itudinarie dictuſ ſit circa oēm materiā ibi Quia aūt ꝓcupiaꝫ] quarto vtrū incōtinēſ ire ſit turpiꝰ quā incōtinēs cōcupiſcētie vel e conuerſo ibi Am aūt] quinto vtrū icōtinētia ſit peiꝰ beſtialitate ibi Ipſaꝫ aūt] ſexto vtrū cōtinētia ⁊ incōtinentia ſint ea dē vl' diuerſa cū mollitie ⁊ perſeuerātia ibi Circa eaſ aūt] ſeptimo utrū incōtinens ſit deteriꝰ intēperato ibi Eſt aūt intēperatꝰ] octauo utrū cōtinēs ſit imanſuetus ōi opinioni ⁊ electioni ⁊ incontinens egreſſiuus ab ōi opinione ⁊ electione ibi Utrū igīt cōtinēſ nono utꝝ ꝓtinētia ſit mediū ſic vl' unū duo extrema ꝑua ibi qꝛ aūt aliqſ]. x°. utrū aliqs icontinēſ poſſit eē ꝓudens ibi Nec ſimul ꝓudentem et incontinentez] Circa primā queſtionē ponit tres articulos i primo colligit intēti onem continentie ⁊ incōtinentie. in 2°. ꝓbat quendā modū dicēdi cuꝰdā opinātis falſe ibi Be eo quīd igīt]. 3°. exponit modū ſecūdū opinionē ꝓpriaꝫ ibi Sed qꝛ dupliciter.] In primo articulo primo ꝓponit per modū dubij que ſint intentiōes ꝓtinētie ⁊ i continentie ſcō reſpōdet ad hec ibi Nec enī circa omnia] Dicit g primo q̄ principū intētiōis ordinate ad determinationē prime queſtiōis eſt ꝓcognoſcere vtrū cōtinens ⁊ incontinens habeāt differentiā ſpecificam ex ſola materia circa q̄ ſūt vel ex ſola forma ſm quā ſe hūt ad obiectum vel ex utroqꝫ. ſ. ex matīa ⁊ ex forma. Sic vīdelꝫ q si habeant differentiā ex ſola materia tūc eſſe cōtinens ⁊ incontinens conſiſtit in eſſe circa ea que intendūt ſicut veritas iactantia ⁊ yronia diſtinguunt ab ommibus moralibus vitijs ⁊ virtutibuſ per eſſe circa veritatez que ē in coione vboꝫ ⁊ opeꝫ. Si vero habeāt differentiā ex ſola forma tūc eē eoꝫ conſiſtit in qualiter: puta taliter vel aliter ſe hēre circa eādem materiā cū alijs ſicut iuſtitia differt a liberalitate nō quidē in mā. qꝛ circa eādē māz ſūt. Sed differunt in forma ſm quā ſe habent ad pecuniā. Juſtitia enī ſe hꝫ ad pecuniā ut redditiua: liberalitas vō ut donatiua. Si vero habeāt differentiā ex utraqꝫ tūc eē eoꝫ conſiſtit in eſſe circa hec oba. Et i taliter ſe habendo ad ea ⁊ i hoc videbit ſi ſint circa ōia vl' circa quedā determiata. Conſ ibi Nec. n. circa oia ē] ñdet cōcedēdo

q̄ continens ꝛ incontinēs differunt ab alijs ex mā et ex forma. a quibusdā. n. ex mā ꝛ a quibusdaz ex sola forma· differūt .n. ex mā q̄ nō sūt circa omnia simpliciter sed tantū circa illa circa q̄ ē temperatus: ꝛ per cōsequēs ꝓtinētia ꝛ incōtinētia differunt p materiaz ab omnibus a quibus differunt temperā tia ꝛ intemperantia ꝛ b̄ supponaf ad pr̄eses. q̄. j: probabitur qōne. 2ª. Dif ferunt ēt ab aliquibus per formā quia nec ad materiā temperātie se habent simpliciter sed modo speciali. q̄ ꝓbaf q̄m aliter incontinentia esset idem cū intēperātia: cū esset idem in materia ꝛ in forma: b̄ autē nō ē verū q̄ intem peratus ducitur ad delectabilia eligēs ꝛ existimās q̄ sēper oporteat ꝓsequi delectabile pñs. Incontinēs aūt nec eligit: nec existimat istud ꝛ tñ ꝓsequif quare incōtinēs nō ē intemperat⁹ nec incontinētia intēperātia. pz igitur q̄ continētia ꝛ incōtinētia sunt habitus conuenientes in materia cū temperā tia et intēperātia ꝛ differētes i forma ab alijs ꝺo mozalib⁹ vitijs ꝛ virtutib⁹ differentes in materia ꝛ in forma ꝛ fm has intentiones sumūtur in ꝓposi to. Conf ibi. ⁊ Be eo quidē ig̃. ⁊ Im probat quendā modū soluendi cuius dam opinionis falsē recitate superius inter dubia. c̄. primo. Dicit. n. illa opi nio q̄ incontinētes agunt incontinēter pr̄eter opinionē verā sed nō pr̄eter sci entiā. Super b̄ āt dicit pb̄us q̄ ad rō nem ꝓpter q̄ aliqui agunt ꝑ estimatio nez propriā nihil differt opinio a sci entia q̄ eadē est ratio ꝛ indifferens ꝺ vtroq; q̄ ꝓbat dupliciter primo q̄ qui cūq; equaliter dubitāt ꝛ equaliter scir se existimant equaliter imanēt existia tioni sue vl̄ equaliter egrediuntur ab ea. Sed scientes ꝛ opinantes equa liter se scire existimant ꝛ neutri dubi tāt. quare equaliter imanēt vl̄ equa liter egrediuntur a sua estimatiōe· bu ius ratiōis pōit primo conclusionē. 2ª minorem. ꝺ. q̄ quidā opinātes nō du bitant: sicut nec sciētes. sed se scire exi stimant sicut ꝛ illi qui sciunt. 2ª ibi. ⁊ si igitur ꝓpter Arguit sic. ⁊ Quicūq; cre dunt videlicet esse q̄ existimāt eque q ete uel eque intense ipsi eque imma nēt vl̄ eque egrediuntur ab estimatio ne sua maxime si vehementer vl̄ quie te intense vl̄ remisse facit in b̄ differen tiam. Sed scientes ꝛ aliqui opinan tes eque credūt. quare eque imanent vl̄ eque egrediūtur ab estimatiōe sua huius rationis pōit primo maiorē ex concessione opiniōis cōtrarie. ꝺ. ⁊ si ⁊ p quia: q̄ opinantes magis agunt p̄ter opinionē suā quā scientes pr̄eter sciē tiā propter b̄ q̄ opinātes credūt ma gis quiete. sequitur q̄ si eque quiete l̄ eque uehemēt credāt utriq; eque agēt pr̄eter suā estimationē utriq;. 2ª ponit conclusionem ibi. ⁊ Nihil differt ⁊ Ter tio minorem ibi. ⁊ Quidam enim cre dunt. ⁊ que patet per experiētiam. Cō sequenter ibi.

Lectio. 4ª.

Ed q̄ ꝺupliciṫ. ⁊ Ponit mo duz quo incontinētes agunt pr̄eter scientiam fm opinio nem propriam ꝛ super b̄ ponit quatu or distinctiones qualibet cum sua con clusione. scōā ibi. ⁊ Adhuc q̄ duo mo di· ṫiā ibi. ⁊ differt āt ꝛ vl̄e. ⁊ quartaz ibi ⁊ Adhuc hēre. ⁊ Be prima distinct one dicit q̄ q̄ dicimus dupliciter scire dicimus enim q̄ sciens ē sciētiam hñs ꝛ scientia nō vtens ꝛ est ēt sciens sciē tiam habens ꝛ scientia vtens: ꝛ ideo dicimus q̄ multum differunt ista duo: .s. aliquē hñtem sciētiam sed nō vten tem nec speculantē agere ea que non oportet agere ꝛ aliam sciētiam hñtez ꝛ actu speculantē ꝛ considerantē age re que ñ oportet agere: ꝛ super b̄ pōit conclusionē suā ꝛ est q̄ vltimuz videf aliquibus esse durum ꝛ mirū. Sz pri mum vbi. s. agens nō utitur sciētia: nō ē duz nec mix: sz valde ꝓbabile ꝛ val de consonum ratiōi. verbi gr̄a. si nau ta sciens viam tutam ꝛ piculū venēs ad passum non consideret actu secūdū

E

scientiam suam nō est mirum si periclitetur et erret. Conf ibi.[Adhuc qz duo.]Ponit scām distinctionem .d.q duo sunt modi propositionū. vna vlis et altera particularis quibus ambabus oportet uti in opatiōe virtutis hac ergo distinctione posita addit istam conclusionem. s. q nihil impossibile phibet hominem habentem ambas propositiones t utentem propositione vniuersali sed non particulari. operari et agē ea que sūt preter dicta mens scientie. Cuius rationez assignat qz operabilia sūt singularia: t iō usq notitie vlis sine usu notitie singlaris nō sufficit ad directionē operationis ubi ḡtia si nauta predictus sciens in vli q cauenduz est periculum t tenēduz est uter tutum t sciens in singulari q in tali passu potest esse periculū t uter tutum t cum hoc actu consideret qa declinandum est periculū illius passus tñ non actu consideret nec aliaduertat se esse in illo passu cū ibi fuerit nullum vtiq impossibille phibet quin ipse periclitetur preter scientiā suam propter inaduertentiam singularis cōcernentis b t nūc. Conf ibi.[Differt autē t vniuersale.]: ponit tertiam distinctionem. d. q vle differt t distinguitur fm rem t secūdū hominē. qz qdaz ē in re t qdaz in homine. In re quidē est vle cui⁹ veritas dependet ex nā rei que non est in potestate nostra puta quoniā cibaria sicca omni hōini cōferunt t qm iste infirm⁹ est homo uel qm illud q est panis uel simile pani ē siccum. Ista quidē sunt in re non dependentia ab homine. vle vo q est in hoie ipso est illud cuius veritas dependet ab homine puta. si hoc q è tale homo habet vel nō habet: operatur vel non operatur. Si enim aliquis sciret q panis confert ei t haberet panē tamen nesciret se habere panem nō ppter b comedēt. vl si sciret medicinam sibi p futuram. tñ qz non est assuet⁹ talia sūmere non vult eā bibē. Super hac ig distinctione ponit talē cōclusionē. d. q scire fm hunc modū t fm illū tm differt ut illud impossibile q inducebat socrates: videbat sequi fm vnum modum t nō scām aliū qz nullū videtur inconueniens incontinentem sic scire puta sciendo ppositionem in re t non in se: t cum hoc opposituz agere: aliū autē scire puta sciendo propositionez in re t in se t cum b oppositū agere. videl admirabile t quibusdā socraticis videtur esse simpliciter impossibile Conf ibi.[Adhuc habere scientiā.]ponit quartā distinctionē circa q̄ sic pcedit. primo nāq ponit eam. 2°. q̄tū ad vnam partem probat eā ibi.[Sed tū sic disponūtur. 3°. iuxta eam ponit duas conclusiones ibi.[Cum aūt vna fiat.] quarto remouet tres difficultates ibi: [Non contraria.] Dicit ergo primo q habere scientiaz existit t contingit hōinibus fm aliū modū a p̄dictis modis. i. alia distinctio datur nūc de modo habēdi scientiā preter tres distinctiones p̄missas que distinctio sūmitur ex eo q dictum ē supra q nos videm⁹ hāc tum scientie differētem eē in hēre sine uti t habere cum uti. Quare possum⁹ t distinguere dicētes q habere scientiam cōtingit dupliciter uno mō habēdo liberū usum scientie t b ē simplicit habere scientiam. Alio mō nō habēdo liberū usum scientie t hoc est aliqualiter nō habere scientiam quō dicimus dormientē t inaiatum t uinolentum habere scientiam de quibus pōt dici aliqualr q p statu dormitiōis t inanie t uinolentie: quasi nō habēt scientiam. Conf ibi.[Sed tū sic disponūtur.]probat istā partem distinctionis .s. q aliqui habituallr scientes sunt tāq̄ non scientes: b āt dicit specialiter d incontinentib⁹ de qbus ē fmo. Istud ḡ pbat tripliciter. primo a posteriori: 2°. a simili ibi.[Differētie āt fmonis.] 3°. a priori ibi.[Adhuc aūt.]primo ḡ sic arguit quorūcūq passiones trāsmutant eorum corp⁹: sic disponūtur sicut

predicti Illi aũt ut dictum est sic sunt
dispositi q scientes nesciũt. huius ra/
tionis ponit primo conclusionem. d.
q sic disponunt hões in passiombus
exũtes sicut t illi: dormiens maniacus
t violentus. 2o ponit maiorez. d. q ire
t cõcupiscẽtie venereoz t quedã pas
siones tales manifeste corpus trans/
mutant t qñq; intãtum q quibusdaz
faciũt t inducũt infamias. 3o repetit
cõclusionẽ. d. manifestũ igitur ẽ q incõ
tinẽtes dicẽdi sũt similiter habẽ t eẽ
dispositi sicut hij predicti dormiens t
reliqui q̃ztũ ad h q ẽ nõ habere liberũ
usũ scientie. maior autẽ ꝓpositio tenet
qz sicut dispositio corporis per dormi/
tionem per inaniã t p vinolẽtiaz ꝓhi
bet usũ rõnis. sic ẽt dispositio aie q ap/
paret in transmutatiõe corpis p irã t
concupiscẽtiã nõ pmittit usũ rõis eẽ li
berũ. 2o ibi. [dicere autẽ.] Arguit ad
idez ex simili. po tñ remouet q̃dã istã
tiaz q̃ faciũt aliq dñtes q cũ actu pec
cant actu sciunt t cõsiderãt t intelli/
gunt se male agere Et h etiã ꝓtestãt
ore t istud videtur signum q ꝓ tũc tẽ
pore passionũ habẽt liberũ usũ scientie
ad h dicit pbus q istud nullũ signum ẽ
q ꝓ tũc libe utant scientia qõ ꝓbat p si/
mile: qz t illi qui existunt in passioib9
hijs corporalibus. puta dormitiõe ia/
nia t vinolẽtia dicũt determinatiões
t verba empedoclis t pueri primi/
tus addiscentes cõplectũtur ore ꝑmo/
nes scientificos: tñ nec illi paronati i/
telligunt qd dicunt nec isti pueri sciũt
quid loqũtur. Huius rõ est qz talia itel
ligibilia cõnasci t sane cõcipi oportet
Istud ãt indiget tẽpoꝛ t quiete. Hac
igitur instantia remota sic arguit. quẽ/
admodũ nõ intollẽtes t simulãtes se
intelligere dicũt ꝟba sua sine libero u/
su scientie. Sic existimãdũ ẽ q faciunt i
continentes. Istud ãt apparet per p/
missa in remotiõe instãtie. Sz illi nec
sane nec libere utuntur scientia. g̃ nec
isti. huius rõis põit solã cõparationez
in fine partis. Conꝛ ibi. [Adhuc ãt]

Arguit ad idẽ a priori. dicit tñ primo
q adhuc isto mõ aliquis nãlis respici/
et causam predicti ligaminis quo. s.
ligatur incontinẽs ne habeat liberuz
vsuz scientie qz ꝓpositionũ de agibilib9
altera est vniuersalis: altera vero sin/
gularis de singularibus cõplectẽtibus
hic t nũc t ceteras circũstãtias. Hijs
g̃ pmissis intendit sic arguere. Omnis
libere considerãs de singularibus hic
t nũc agibilib9 libẽ utitur sẽsu suo. Sz
incontinens nõ libere utitur sensu suo
ergo nec libere utitur scientia sua. hui9
rationis tñ ponit ꝟtutẽ maiorẽ. d. q
singularium agibiliũ experimẽtaliꝛ co
gnoscendorum est sensus proprius ñ
quidem sensus corporalis sed sensus
itellectualis quẽ oportet habere in no/
titia singulariũ t hic sensus ẽ itellect9
ut. ꝫ. li. 36. c. 14. quare ad sciẽtiam ta
lium singulariũ oportet habere libez
vsũ istius sensus. q aũt incontinẽs non
habeat usũ liberũ huius sensus patere
põt viso quid dicitur sensus t quare di
catur sensus. Est g̃ sciendũ q intellec/
tus noster experiẽs delectationẽ vl tri
stitiã opationis sũiat ipsã esse cõuentẽ
tem vl disconuentẽtẽ homini: si quidẽ
experiatur eã delectabilez: dicit eã eẽ
cõuentẽtẽ: si vo tristabilẽ dicit eaz esse
disconuentẽtẽ: vnde intellect9 inq̃tuz
est experimẽtatiu9 taliũ delectationis
t tristitie accidẽtiũ operationi dicitur
esse sensus. Et tõ dicitur sensus qz ex/
perientia est proximioꝛ sẽsationi inter
omnes operatiões intellectus. Incõ/
tinẽs aũt habet intellectũ qui exputur
delectationem in operatione prauа.
Et ideo ꝓ tunc nõ põt sẽtentiare ipaz
eẽ disconuentẽtez homini sed potius
esse conuenientẽ ei. quaꝛ nõ bẽt rectũ
usum nec rectũ iudiciũ sẽsus sui. ut nota
ut. ꝫ. li. 2o circa principiũ Conꝛ ibi [cuz
aũt una fiat.] Iuxta predictã distinctio
nẽ ponit duas cõclusiões. primã iuxta
primã distinctionẽ: scõã iuxta scõaz ibi.
[Quoniã quidẽ igit] Dicit g̃ pro prima
conclusione q cũ fiat vna rõ ex ipsis. s.

vniuersali ꝓpositiõe ⁊ particulari necesse est conclusũ opus ꝫ quidẽ dicere aiam ex parte intellectus. ℑn factum aũt confestim operari. puta in tali rõe si dixerit anima. Omne dulce gustare oportet. ꝫ aũt vinũ aut aliquod alioꝝ singulariũ potabiliũ ẽ dulce. hac qdẽ rõe stãte in usu libo aie: cõsequẽs ẽ hominem potẽtẽ ⁊ nõ ꝓhibitũ simꝫ opãi ꝫ ⁊ bibere. Sic ꝫ patet ꝙ stãte libero usu sciẽtie i vłi ⁊ in particulari ex maiori ⁊ ex minori cõsequẽs ẽ ut statim sequatur opatio cõclusa. Scõo ibi [Quãdo quidẽ ig̃] Ponit scõam conclusionẽ iuxt̃ scõã partẽ premisse distinctionis. d. ꝙ qñ accidit talis casus ꝙ vna vłis ꝓpositio ꝓhibet gustare: puta ista. nullus gustare debet ex̃ tempus debitũ: vel extra locũ debitũ. sit autem alia ꝓpositio vłis ꝙ omne dulce gustãdum est tãq̃ delectabile ⁊ sub prima vniuersali non sũmatur minor. Sic ꝙ tacetur vtrum sit locus debitus ad gustandum. sed sub scõa vłi sũmatur ista minor ꝙ ꝫ vinuz in hac taberna ẽ dulce. sequet opatio p istum sillogismũ ilata. Sic aũt ẽ communiter circa rationem incontinẽtis qz forti cõcupiscẽtia exñte in anima: cuz prima vłis dicit ꝫ fugiendũ esse. concupiscentia ipsa ducit. i. inducit ꝓpositionẽ suã sic ꝙ non potest compleri sillogismus inchoat9 ex prima vłi: sed cõpletur sillogismus inchoatus ex 2a vniuersali qz cõcupia põt mouere vnãq̃q̃ particularũ aie. Cũ eni cõcupiscim9 aliqd delectabile primuz ipsa concupiscẽtia est delectabilis ut. ē. li. 3. c. 5. Tũc aũt intellectus qui dicitur sensus experitur delectationem cõcupiscẽtie ⁊ p ꝫ trabitur ad eã quare accidit incõtinẽtez incontinẽter agere ⁊ egredi aliqualiť a ratione ⁊ opiniõe. Et sic patet quare incõtinẽs agit p̃ter scientiã ⁊ qualiť est sciens ⁊ qualiter nõ est sciens. ⁊ que est causa quare a rõne egrediť cũ incontinẽter operatur. Conť ibi. [Non cõtrarie] remouet tres difficultates scõaz ibi [qualiter autem soluitur.] Tertiam ibi [qz autẽ vltia.] Prima difficultas est qualiter incontinentia ꝼm q̃ operamur ꝫ sciẽtiam ꝫriatur sciẽtie. Super ꝫ autẽ dicit ꝙ nõ opponitur ei contrarie ꝼm se ipsam sed ꝼm accidẽs qz cõtrariat scientie rõe concupiscẽtie. que quidẽ non est in eodẽ subiecto cum scientia. Sed pro tanto cõcupia ẽ cõtraria sciẽtie. qz trahit ad oppositum eius ꝙ dictat sciẽtia. sed non opponitur et sicut opinio recte rationi. ibi enim est vera contrarietas ⁊ in signum huius non dicimus propter hoc bestias esse incõtinentes qm̃ non habẽt vniuersalẽ opinionem que ꝑsit dici sciẽtia sed habit fantasiaz ⁊ memoriã singulariũ qbꝰ nũq̃ contrariatur concupiscentia. ℑn hominibus aũt preter fantasiã ⁊ memoriam est ratio practica: ꝫ cuius dictamen sepe mouet nos concupiscẽtia Conť ibi. [Qualiť autẽ soluitur.] Remouet ẗtiam difficultatẽ ⁊ est qualiter soluitur ignorantia qua ligatur mens per passionez ⁊ qualiter inconuenens rursus fit sciẽs posq̃ semel ligatus fuerat. Ad ꝫ aũt respondet ꝙ eadez est ratio solutionis ignorãtie viri incontinentis que est de vinolento: ⁊ dormiente ⁊ non est propria huius passionis. Sicut nec causa ligationis nec causa solutionis quam tñ causam oportet nos audire ⁊ addiscere a phisiologis. i. a naturalibus ꝑbis. Est ꝫ scienduz cũ litẽtia eoꝝ ꝙ dormitio ⁊ vinolentia sicut ⁊ mania turbant ⁊ inordinant organum fantasie. Illa vero turbatione manente nõ potest intellectus recte ⁊ libere uti ratione. qz necesse est intelligẽtẽ quelibet fantasmata speculari. Si ergo fantasmata inordinata fuerit ⁊ turbata impossibile ẽ speculationez esse rectam ⁊ ita p hui9modi passiones intellectus manet ligatus. cessãtibus ꝫ ipsis cessat ligamen ⁊ soluitur ignoratia qz cessante cã cessat effectus Simili modo ẽtum ad aliqua. passio ire ⁊ cõcupiscẽtie corp9 alterant ⁊ p ꝫñs

organum fantasie ⁊ q̄tum ad ꝺ̄ est ea dez ratio ligaminis ⁊ solutionis de incontinente ⁊ vinolento sed posito ꝙ corpus nullā pateretur alterationem. adhuc forsan incontinētia ligaret rōez ut videbitur in questione ⁊ q̄tum ad hoc esset dissimile de vinolento ⁊ incontinente. Conſ ibi. [Qui autē vltima] Remouet tertiam difficultatē ⁊ ista ē principal' ⁊ turbauit socratez ⁊ ē qualiter scientia superatur a passione cum scientia videatur esse illud ꝙ est fortiꝰ in homine. Ad istam autem difficultatez dicit pbus quatuor: primū ꝙ istꝺ̄ est possibile qz propositio ⁊ optio vltima ⁊ extrema operationi proxia ⁊ sensibilis est opatio sensus intellectualis ⁊ principalis actionum. que. ſ. principatur actionibus qz ipsa ponitur actio inq̄tum sic se habent in incontinente ꝙ incontinens in passiōe exñs non habet eam. vel taliter hēt eam ꝙ pro tali habere nō pōt dici simpliciter scire: sed scire eo modo quo vinolentus scit ꝺ̄mōstrationē ēpedoclis recitans verba eius. Et ideo non est inconueniens si passio prevalet propōni ⁊ opinioni vniuersali in actionibus. cum illa nō principetur in actionibꝰ. tum quia ista singularis que principatur actionibus presente passione non sit in esse suo. scꝺ̄o dicit ꝙ ꝺ̄ est etiam possibile propter ꝙ vniuersale ⁊ sciētificum manens manente passione nō ē extremū ⁊ termis vniuersaliū descēdentium usq̄ ad operari. Et ideo nō est mirum si passio prevalet in actionibus contra tale vle: cum non deducatur usq̄ ad operari: sicut passio ducit inclinationem suaz. tertio dicit ꝙ passio non sit presēte sciētia illa que visa est esse principaliter tāq̄ princeps in actionibus. ꝺ̄ autem scientia principalis est scientia extrema: que est experimētalis notitia sensus intellectualis. ⁊ iō non est possibile absente vno principe actionum: puta illa scientia. aliū principem imperare. puta passionem que fungitur offitio principis absente pdicta scientia. quarto dicit ad intentiōez socratis ꝙ ipa scientia nō trahitur p passionem tanq̄ per aliquid fortiꝰ se. Et in hoc concedit aristoteles socrati ꝙ scientia fortior est passione: sed ipsa trahitur ab obiecto sensibili. puta ab aliquo delectabili ꝙ est obiectū appetitus concupiscibilis ⁊ obiectū sensus intellectualis. Et ideo non concedit philosophꝰ ꝙ sciētia durrecte vicatur a passione sed aliqualiter indurrecte: pro quanto obiectum passionis subuertit vsum rationis. Sicut dixit Daniel illi impudico seni. species inquit decepit te: ⁊ concupiscentia subuertit cor tuū. Daniel. xiij. cº. Species quidem mulieris erat obiectum. cōcupiscētia vero passio aī . ultimo epylogat et patet.

Lectio 5ª

Trum autez est aliquis]Superius determinauit questionem illam: vtrum incontinēs operetur preter scientiam: hic autem determinat istam. vtrum incontinens simpliciter sit circa omnē materiam. primo autem proponit intentum. vbi sciendum est ꝙ si incontinens dicatur esse circa omnem materiam: nullꝰ poterit dici incontinens simpliciter. ut dixit. ꝺ̄. cº. 3º. proponendo questionem hic determinandam. si vero incontinens sit circa determinatam materiā. tunc qui erit incontinens circa illaz dicetur incontinens simpliciter. Et ideo q̄stionē istā ꝓponit ⁊ repetit sub hijs verbis vtrum autez aliquis sit incontinēs simpliciter vel omnes sint incontinentes ſm quid ⁊ secunduz partem qz si est incontinens simpliciter: erit vtiq̄ circa determinataz materiaz: quare si ita est querendum est ⁊ dicendum qualia sunt illa circa que dicitur esse incontinens simpliciter. De hijs ergo dicendū est deinceps. Conſ ibi [Quoniam quidem igitur.] Exequitur pro

positum sic procedens: primo nāq̄ p̄
mittit vnā suppositionē. 2° ponit vnaz
distinctionem ibi. ⌊Quia autē sunt b̄ ⌋
3°. vnam conclusionem iuxta alteram
distinctionis partem ibi. ⌊Eos quidez
igitur ⌋quarto probat eā ibi. ⌊Signū
autem ⌋quinto ponit aliam conclusio
nem iuxta secundam distinctionis ptē
ibi ⌊Eorum autez. ⌋sexto probat eā
ibi ⌊Signum autez. ⌋septimo probat
vtranq̄ conclusionē simł ibi. ⌊Et pp
hoc in idem. ⌋octauo ponit vnū nota
bile assignans differentiam iter incon
tinentem ꝛ intemperatum ibi. ⌊Sed
ñ similiter. ⌋Dicit ergo primo q̄ sup/
ponendum est tāq̄ manifestum. q̄ con
tinentes ꝛ perseuerantes ꝛ incontinē
tes ꝛ molles sunt circa delectationes ꝛ
tristitias. continens enim pugnat ad
uersus eas ꝛ vincit eas. perseuerans
vero pugnat sed non vincit nec vincit
Incontinens autem pugnat ꝛ vincit.
mollis autē sine pugna reddit se vic
ut. j. eo. c°. x°. Scōo ibi. ⌊Quia autem
sunt ⌋Ponit vnam distinctionem de/
lectabilibus. d. q̄ de numero delectabi
lium delectationem facientiuz. quedā
sunt ad humanam vitam necessaria:
quedam autē non necessaria. sed secū/
dum seipsa delectabilia: quādaz tamē
superabūdātiā habentia. Necessaria
quidem delectabilia sunt corporalia:
puta illa que sunt necessaria ad cōser
uationem individui ꝛ illa que sunt
delectabilia circa oportunitatez vene
reorum que sunt necessaria ad conser/
uationem speciei ꝛ alia huius corpora
lia delectabilia circa que possumus ꝛ
assignauimus temperantiam ꝛ intem
perantiam ut. ē. li°. 4°. c°. de tempe/
rantia. Delectabilia vero non necessa
ria sed ꝑm seipsa eligibilia dico victo/
riā: honorem: ꝛ diuitias: ꝛ talia bona
de numero delectabilium. Sed contra
hoc q̄ dicit diuitias esse bona secundū
se eligibilia videtur eē q̄ alibi dixit q̄
diuitie ñ sūt bonū q̄ q̄rit: vule enī sūt.
ꝛ alterius gā. ē. li°. i°. c°. 6°. Sed ad hoc
dicendum q̄ aliquid propter esse secū
dum se eligibile ꝛ propter alterum ut
. ē. li°. i°. c°. 9°. Et sic dico q̄ diuitijs ꝛ pe
cunijs: que vno modo habent rationē
instrumentoruz utilium. Et hoc modo
non sunt secundum se eligibiles. Alio
modo possunt habere rationem orna/
tus decoris ꝛ pulchritudinis: ꝛ ꝺ mō
possunt esse secundum se eligibiles qñ
appetitus delectari potest in eis non
ordinando eas ad alia. Et hoc modo
loquitur hic phūs de diuitijs. primo āt
modo de ipsis loquitur in passu allega
to. Notandum etiam q̄ phūs vocat
oportunitatem venēorū copulam con
iugalem: ad differentiam copule form
carie: que simpliciter est importuna in
decens ꝛ inhonesta. Cont ibi. ⌊Eos
quidem igī. ⌋Ponit vnaz conclusionē
circa delectabilia non necessaria dicēs
q̄ eos qui superexcellūt eam rectā ra/
tionem que in ipsis est: ñ dicimus sim
pliciter incontinentes esse. Sed appo
nentes determinationē pecuniaz vel
lucri. vel honoris. vel ire. eos dicimus
incontinentes. Non autez simpliciter
ut estimantes eos esse alteros ab incō
tinentibus simpliciter ꝛ secūdū q̄ddaz
similitudinem incontinentes esse dic/
tos: quēadmodum homo qui olympia
vincit dicitur victor olympiadis q̄ius
non dicatur simpliciter: ille enim qui
olympias vicit est communis ratio victo
ris paruz differens a propria ratione
victoris simpliciter. Notanduz ergo
primo q̄ conclusio ista ponit in hoc q̄ in
continens circa delectabile nō necessa
rium est incontinens secundū quid ꝛ
non simpliciter. Secūdo sciendum q̄
ratio victoris simpliciter est ꝺ: victor ē
qui viribus suis superauit cōtra pugnā
tem hostem in bello. ratio autē victo/
ris olympiadis est ꝺ. s. qui viribus suis
superauit contra pugnantem conciuē
in ludo olympico. vide historiam de
ludis olympicis. ē. li°. i°. c°. xij°. in parte

[quēadmodum.] Conſ ibi. [Signum aūt.] Probat concluſionem propoſitam. ⁊ b ſic. Incontinētia ſimpliciter vituperatur. non ſolum ut peccatū. ſed ut malitia ſimpliciter. vl' ut malitia ꝑz quid. ſed incontinentia ire vel bonoꝝ vel pecunie vituperatur ut peccatum tantū nō ut malitia. quare nulla iſtaꝝ incontinentiarum ē incontinentia ſimpliciter. huius rationis ponit primo maiorē. d. q' veritatis propoſite ſignū eſt qz incontinentia ſimpliciter dicta vituperatur. nō ſolum ut peccatuz ſed ut malitia quedam que eſt: vel ut malitia ſimpliciter: vel malitia ꝑm quādā partem. ſcō ponit minorem. d. q' nullus horꝝ predictorum vituperatur ita.

Notandum autē q' hic diſtinguntur tria genera vituperabilium. ſ. peccatū q' eſt vituperabile: malitia ꝑm quid q̄ eſt vituperabilioꝝ: malitia ſimpliciter que eſt vituperabiliſſima. qz omne vituperabile circa morē ſ vituperatur vl' propter motū appetitus in malū ⁊ in prauitatem: vl' ꝓpter caſuz appetitus a bono ⁊ honeſto: vel ꝓpter inordinatū motū appetitus in bonū. Primuz aūt eſt malitia ſimpliciter: ꝑm vero eſt malitia ꝑm quid. tertium vero eſt peccatum ſimpliciter ſine malitia. Scōo notanduz q' appetitus incontinens q̄ſitonem mouere in opus malum ꝓpriuz ⁊ ꝓbroſum. puta in adulterium ⁊ tūc vituperatur ut malitia ſimpliciter qñ qz vero ꝓpter triſtitiam cadit a bono ⁊ honeſto: puta ꝓpter triſtitiam abſtinētie cadet a ſanitate conſeruanda ꝓ ſobrietatem. ⁊ hoc modo vituperatur ut malitia ꝑm quid. Incontinens aūt bonoꝝ vel ire mouetur in bonū ⁊ nō cadit ab eo nec mouet' in malū. ſed inordinate: qñq; mouet' in bonum. puta quādo mouetur exceſſiue ſecundū appetitū bonoꝝ debiti ⁊ iuſte vindicte ⁊ hoc modo talis vituperatur ratione peccati nō ratione malitie. Conſ ibi. [Horum aūt.] Ponit ſcām cōcluſionem iuxta alteram diſtinctionis ptem .d. q' eorum qui verſantur circa corporales voluptates circa quas dicimus eſſe temperatum ⁊ intemperatuz ille qui eſt proſequens ſine eligēr ſuperabūdantias rerum delectabilitū: ⁊ fugiēr ſuperabūdantias triſtitū. puta eſurtei ⁊ ſitis ſecunduz guſtuz ⁊ caloris ⁊ frigoris ꝑm tactū ⁊ vl'r ſuperabūdātia ōiū que ſunt circa tactuz ⁊ guſtum ſi ꝓter electionem ⁊ preter intellectum talia proſequit' incontinens dicit'. non quidō ſecūdū appoſitionem diuinā. puta dicendo incontinēs circa hoc vel circa illud: quēadm dicit' incontinēs bonoris vel ire: ſed ſine omni appoſitione dicitur incontinens ſimpliciter. Notādum ergo q' concluſio iſta breuiter in hoc conſiſtit q' incōtinēs circa delectabilia tactus ⁊ guſtus ad temperātiam pertinentia eſt incōtinēs ſimpliciter.

Conſ ibi. [Signum autē.] probat cōcluſionez propoſitam intendens ſic arguere. Circa eadē eſt incōtinēs ſimpliciter ⁊ vir moll'. ut. ī. e. li'c'x'. Sed vir mollis eſt circa has delectationes tactus ⁊ guſtus. nō aūt circa delectationes ſuperius dictas bonoris vel pecunie. quare incontinens ſimpliciter ē circa iſtas non circa illas. huius rōis ponit minorē ⁊ patet. Conſ ibi. [Et ꝓpter b.] Probat vtranq; concluſionem ſil' ⁊ b ſic. Omnis contin'ſ ⁊ etiā incontinens ſunt tales ſimpliciter qui ſunt circa materiam temperātie ⁊ intemperātie: ⁊ illi nō ſunt tales ſimpliciter qui nō ſunt circa materiam iſtā. ſed continens ⁊ incōtinēs circa delectabilia neceſſaria tactus ⁊ guſtus: ſūt circa materiā temperātie: illi vero qui ſūt circa delectabilia nō neceſſaria nō ſūt circa materiam temperantie. quaꝝ iſti ſunt continentes ⁊ incontinentes ſimpliciter. illi vero nō. huius rationis ponit ꝑtem maioris. d. q' ꝓpter b qz incontinens ſimpliciter ē ꝑm veritatez circa talia delectabilia. iō ponimus in idem ⁊ circa idez ꝑsari incontinentez ⁊ intemperatū: ⁊ continētem ⁊ tēpe-

ratum vbi.ſ. ſũmimus incontinentem
ꝛcontinentem ſimpliciter.Sed nullũ
illoꝝ:puta incontinẽtã ire vel bono/
ris ponimus circa idem cũ predictis.
propter eſſe circa eaſdem voluptates
ꝛ triſtitias incontinentem ꝛ intẽpera
tuz continentez ꝛ tẽperatũ. Scõo po
nit concluſionẽ.o. q̃ hij.ſ. cõtinens ꝛ
temperatus incõtinens ſimpliciter ꝛ
intemperat⁹ ſi circa b̃ puta circa dele/
ctabilia neceſſaria tact⁹ ꝛ guſt⁹. Conſ
ibi.⁊ Sed nõ ſimiliter ſũt ⁊Ponit vnũ
notabile de differentia incontinentis
ꝛ intemperati.o. primo q̃ q̃ꝫuis incon
tinens ꝛ intemperat⁹ ſint circa b̃ ea/
dem.nõ tñ ſimiliter q̃ apparet duplı/
citer. ⁊Primo quidem q̃ intemperati
eligũt turpia delectabilia. ⁊Incõtinen/
tes vero talia nõ eligũt q̃ꝫuis talia p/
ſequantur ut. ñ.li°.3°.c.5°. Scõo q̃ pp
b̃ intemperatum dicimus magiſ pecca
re q̃ꝫ incontinẽtez.q̃ ille intempatus
nõ concupiſcẽs vel ſi cõcupiſcẽs.tñ qe
te concupiſcens proſequitur ſuperabũ
dantias delectationum ꝛ fugit mode
ratas triſtitias. ⁊Incontinens vero ta/
lia proſequitur ꝓpter vehementer cõ
cupiſcere.Quid enĩ temparus faceret
ſi adeſſet ei cõcupiſcẽtia iuuenil. qual
adẽ icõtinẽti.ꝛ ſi adeſſet ei triſtitia for
tis circa indigentias neceſſariarũ reꝝ
ad guſtum ꝛ tactum.quaſi.d. peſſima
vtiq̃ faceret paſſione pulſatus: cũ mõ
talia facıat non pulſatus. ⁊Nota ıg̃ ar/
gumentuz q̃ intẽperantia nõ eſt in ap
petitu ſenſitiuo cum intemperat⁹ p in
temperantiam ſit proniox ad malũ q̃ꝫ
incontinens per incontinẽtiã:nõ tñ ſm
appetituz ſenſitiuũ cũ icõtinens ſꝫ illũ
appetitũ fortius concupiſcat q̃ꝫ intem
peratus. reſtat g̃ q̃ ſecũdum appetitũ
intellectiuum intemperatus p intem/
perantiam ſit proniox ad malũ q̃ꝫ icõ/
tinens.ꝛ p conſequẽs q̃ intẽperãtia ſit
in illo appetitu quẽ probatur reddere
proniozem. Lectio 6ª

Uia concupiſcentiaruz ꝛ de
lectationum. ⁊Determinatis
duabus primis qõnib⁹ hic determinat
tertiam.ſ. vtrũ incontinentia ſimilitu/
dinaria ſit circa omnẽ materiã ꝛ circa
q̃ꝫ. b̃ aũt facit ſub .x. arcticulis. primo
nãq̃ tradit honeſtã materiam huius i
continentie. ſcõo tradit unã conditi
onem illius materie ibi.⁊ Ad omnia
ãt. ⁊3°. ab illa materia excludit malitiã
ſimpliciter dictã ibi.⁊ Malitia quidẽ
ig̃. ⁊4°.incontinẽtiam ſimpliciter dictã
ibi.⁊ Sik̃ aũt nec incontinentie ⁊.ſ°. at
tribuit illi materie incontinentiã ſimi
litudinariam ibi ⁊Propter ſimilitudi
nem. ⁊6°.tradit inhoneſtam materiã p
dicte incontinentie ibi.⁊ Quia aũt ſũt
quedam. ⁊7°. tradit conditionem illius
materie ibi.⁊ Hij autẽ ꝓpter egritudi
nem. ⁊Ergo ab hac materia excludit
incontinentiam ſimpliciter dictaz ibi.
⁊ Quãuis quidez ig̃. ⁊9°. malitiam ſim
pliciter dictam ibi.⁊ Habere quidem
ig̃. ⁊x°. attribuit iſte materie incontinẽ
tiam ſimilitudinariam ibi.⁊ Habemẽ
autẽ ſuperare. ⁊ Circa primũ g̃ tradẽs
honeſtã materiã incontinẽtie ſimilitu/
dinarie.diuidit genera cõcupiſcẽtiaꝝ
ꝛ delectationuz ꝛ delectabilũ.o.q̃ cõ
cupiſcẽtiaꝝ ꝛ delectationũ ſũt tria ge/
nera. Quedam enim ſũt de genere bo
nozum ꝛ ſtudioſozuz ſicut ille que ſũt
circa delectabilia bona ꝛ ſm rationez
eligibilia. Sunt enim quedam delecta
bilia vl̃r bona:ꝛ ſecunduz rationẽ eli
gibilia.ſũt etiã quedam delectationeſ
ꝛ concupiſcẽtie ꝛ etiã delectabilia de
geneſ maloꝝ: illa.ſ. que ſũt contraria
primis delectabilibus concupiſcẽtijs
ꝛ delectationibuſ.3°. ſunt quedã de ge
nere intermediozuz. que.ſ.ſunt inter
media.inſ ſimpliciter bona ꝛ ſimpli/
citer mala circa que contingit recte a/
gere ꝛ errare. quẽadmodũ diuiſimus
prĩ⁹:ñ.ſ.li°.2°.c.6°. vbi dictũ ẽ q̃ opera/
tionum ꝛ paſſionũ. quedã ſunt ſic ma
le q̃ non recipiunt medium ſuperabũ/
dantiam ꝛ defectum. Quedã autẽ ſic
bone q̃ nec recipiũt mediuz ſuperabũ

⌊quēadmodum. ⌋Conſ ibi.⌊ Signum aūt. ⌋ Probat concluſionem propoſitam. ⁊ b ſic. Incontinētia ſimpliciter vituperatur. non ſolum ut peccatū. ſed ut malitia ſimpliciter. vl' ut malitia ſ̄z quid. ſed incontinentia ire vel honoris vel pecunie vituperatur ut peccatum tantū nō ut malitia. quare nulla iſtaꝝ incontinentiarum ē incontinentia ſimpliciter. huius rationis ponit primo maiorē. ꝺ. ꝙ veritatis propoſite ſignū eſt qꝛ incontinentia ſimpliciter dicta vituperatur. nō ſolum ut peccatuꝫ ſed ut malitia quedam que eſt: vel ut malitia ſimpliciter: vel malitia ſ̄m quādā partem. ſcō ponit minorem. ꝺ. ꝙ nullus horꝝ predictorum vituperatur ut a.

Notandum autē ꝙ hic diſtinguntur tria genera vituperabilium. ſ. peccatū ꝙ eſt vituperabile: malitia ſ̄m quid q̄ eſt vituperabilior: malitia ſimpliciter que eſt vituperabiliſſima. qꝛ omne vituperabile circa morē ſ vituperatur vl' propter motū appetitus in malū ⁊ in prauitatem: vl' ꝓpter caſuꝫ appetitus a bono ⁊ honeſto: vel ꝓpter inordinatū motū appetitus in bonū. Primuꝫ aūt eſt malitia ſimpliciter: ſ̄m vero eſt malitia ſ̄m quid. tertium vero eſt peccatum ſimpliciter ſine malitia. Scō notanduꝫ ꝙ appetitus incontinens q̄ſitionem mouere in opus malum p̄uꝫ ⁊ ꝓbroſum. puta in adulterium ⁊ tūc vituperatur ut malitia ſimpliciter qñ̄ qꝫ vero ꝓpter triſtitiam cadit a bono ⁊ honeſto: puta ꝓpter triſtitiam abſtinētie cadet a ſanitate conſeruanda p ſobrietatem. ⁊ hoc modo vituperatur ut malitia ſ̄m quid. Incontinens aūt honoris vel ire mouetur in bonū ⁊ nō cadit ab eo nec mouet in malū. ſed in ordinate: qñ̄qꝫ mouet in bonum. puta quādo mouetur exceſſiue ſecundū appetitū honoris debiti ⁊ iuſte vindicte ⁊ hoc modo talis vituperatur ratione peccati nō ratione malitie. Conſ ibi. ⌊Eorum aūt. ⌋ Ponit ſcām cōcluſionem iuxta alteram ꝺiſtinctionis ptem .ꝺ. ꝙ eorum qui verſantur circa corporales voluptates circa quas dicimus eſſe temperatum ⁊ intemperatuꝫ ille qui eſt proſequens ſine eligere ſuperabūdantias rerum delectabiliū: ⁊ fugiēs ſuperabūdantias triſtiū. puta eſurtei ⁊ ſitis ſecunduꝫ guſtuꝫ ⁊ caloris ⁊ frigoris ſ̄m tactū ⁊ vl'r ſuperabūdātia ōiū que ſunt circa tactuꝫ ⁊ guſtum ſi p̄ter electionem ⁊ p̄ter intellectum talia proſequit incontinens dicit. non quiꝺ ſecūdū appoſitionem diuinētem. puta dicendo incontinēs circa hoc vel circa illud: quēaꝺm dicit incontinēs honoris vel ire: ſed ſine omni appoſitione dicitur incontinens ſimpliciter. Notādum ergo ꝙ concluſio iſta breuiter in hoc conſiſtit ꝙ incōtinēs circa delectabilia tactus ⁊ guſtus ad temperātiam pertinentia eſt incōtinēs ſimpliciter.

Conſ ibi.⌊ Signum autē. ⌋ probat cōcluſionem propoſitam intendens ſic arguere. Circa eaꝺē eſt incōtinēs ſimpliciter ⁊ vir molle. ut. ȷ. e. li. c. x. Sed vir mollis eſt circa bas delectationes tactus ⁊ guſtus. nō aūt circa delectationes ſuperius dictas honoris vel pecunie. quare incontinens ſimpliciter ē circa iſtas non circa illas. huius rōis ponit minorē ⁊ patet. Conſ ibi.⌊ Et ꝓpter b. ⌋ Probat vtranqꝫ concluſionem ſic ⁊ b ſic. Omnis continēs ⁊ etiā incontinens ſunt tales ſimpliciter qui ſunt circa materiam temperātie ⁊ intemperātie: ⁊ illi nō ſunt tales ſimpliciter qui nō ſunt circa materiam iſtā. ſed continens ⁊ incōtinēs circa delectabilia neceſſaria tactus ⁊ guſtus: ſūt circa materiā temperātie: illi vero qui ſūt circa delectabilia nō neceſſaria nō ſūt circa materiam temperantie. quaꝝ iſti ſunt continentes ⁊ incontinentes ſimpliciter. illi vero nō. huius rationis ponit ꝟtutem maioris. ꝺ. ꝙ ꝓpter b qꝛ incontinens ſimpliciter ē ſ̄m veritatem circa talia delectabilia. iō ponimus in idem ⁊ circa idem ꝟſari incontinentem ⁊ intemperatū: ⁊ continētem ⁊ tēpe/

id q̄ dictum est. ⁊ patet. maior3 aūt instituit propter ꝟ q̄ minorem esse cāz conclusionis assignat. que quidē causa nō esset nisi maior propositio que supleta est: vera esset. questio ⁊°

Ꝺ euidentiam huius rationis querendum est vtrum circa p̄dicta ſm se naturaliter eligibilia sit aliqua malitia. Et arguitur q̄ sic. primo q3 circa que est moralis v̄tus circa eadem est malitia. cum v̄tus sit medietas duarum malitiarum ut. ē. li°. 2°. c°. 6°. ⁊ c°. 8°. Et cuz pbus eandem materiaz assignauerit virtutibus ⁊ malitijs oppositis. ē. li°. 2°. c°. 7°. ⁊ li°. 4°. p totū ſz moral' v̄t' ē circa p̄dicta. puta liberalitas circa pecunias. iustitia circa lucrū ⁊ damnuz. magnanimitas circa honores: ⁊ sic de alijs. quare circa ꝟ est moralis malitia. ſcō q3 illiberalitas ē circa pecunias: iniustitia circa lucrū ⁊ dānuz: caymia circa honorē. Sz hij habitus sunt morales malitie. quar' sūt circa p̄dicta. ⁊° quia omne fugiendum circa mores est vel malitia vel incontinentia vel bestialitas ut pz ex sufficienti diuisiōe posita. ē. e. li°. in p̄ncipio: sed superabundare circa p̄dicta ē p̄auum ⁊ fugiendu3 ut habetur hic ⁊ non est incontinentia ut habetur in parte sequenti. Nec est bestialitas ut habetur. j. in parte illa.] Quia autez sunt quedaz] Quare restat q̄ sit malitia. quarto quia illud est malitia quo nihil est iniquius. sed nihil iniquius q̄z amare pecuniam ut dicit sapiens Eccl'. decio. quare amare q̄ est circa pecuniaz est malitia simpliciter. Sz oppositum p̄batur p rationem quaz intendit pbus que talis est. circa que/cūq3 est malitia circa illa vituperamur si amemus: si cōcupiscamus: vel si adipiscamur. ⁊ patiamur ea. sed nūq3 vituperamur: si solū amemus ⁊ ꝯcupiscamus ⁊ patiamur p̄dicta ut visum ē in illa pte [ad omnia]. quare circa p̄fata nulla est malitia. Ꝓ solutiōe questionis distinguo primo de mō accipiēdi hūc fminū malitia. 2°. de modo eēndi habitus circa delectabilia. ⁊ 3°. dicta ad questionē. De primo q̄ sciēdū q̄ malitia tripliciter sūmi pōt. vno modo ut ē malitia simpliciter que reddit hominem simpliciter maluz. ut intēperantia ⁊ iniustitia. alio modo ut ē malitia ſm quid que reddit hominem ſm quid malum. puta que reddit eum medicum malum: vel dispensatorem malū vel punitiuum malū. nō tñ hominem malū. Alio mō nec est peccatum soluz· ⁊ hoc modo reddit hominē peccantem ⁊ deficientem. non tñ malum simpliciter vel ſm quid. q3 vnus defectus nō reddit hōiez malū cuius reddat ipsuz imperfectum p̄imo. aūt mō sūmitur hic malitia a pbo. De 2°. sciendum q̄ habitus vel homo ſm habituz se pōt habere dupliciter ad delectabilia vno mō p̄cise ⁊ imprimte: amando cōcupiscendo: ⁊ patiendo seu adipiscendo delectationem nō transeundo in aliquod aliud genus amoris cōcupiscentie seu delectatiōis· Alio mō non p̄cise: sed permixte cum aliquo alio genere appetitus sicut notauit sup̄ li°. 4°. tractatu de liberalitate in q̄stiōe illa: vtrum liberalitas sit v̄tus distincta ab oī v̄tute donativa. p° aūt mō sumitur hic mod' essēdi hāit' circa delectabilia: q3 iste solus mod' ē p se ⁊ alius est p accidēs qui ad artem nō ptinet. ut. ē. li°. 5°. c°. fi. Hijs q̄ p̄missis dicendū ad q̄nē. p°. q̄ malitia simplicit dicta nō ē circa delectabilia honesta ſm se eligibilia p̄cise sistendo in amore ⁊ cōcupia ⁊ in adeptione delectationis eoz. 2°. q̄ malitia ſm qd ee circa ipsa sic sūpta. 3°. q̄ malitia simplicit pōt ee circa ipsa p̄mixti sūpta. Primū pbat q3 oī malitia simpliciter ē aliqs mal' simplicit. sz ex amor ꝯcupia ⁊ delectatiōe circa p̄dca p̄cise sistēdo i ist nullus hō ē mal' simpl'r · q̄ patet de pecunia de qua magis videtur: nullus enim dicitur malus homo simpliciter q̄ cūq3 amet ⁊ concupiscat pecuniam ⁊ delec

tetur in ea nisi incidat in aliq̃ aliã p/
uersitatem animi vel in contẽptuz dei
vel in lesionem proximi. ℑste quidem
dici posset venditor crimini ut. ē. li°. 4°.
Tractatu de liberalitate non tñ ma/
lus homo. ℙatet ẽt q̃ oppositum de
lectabilibus gustus ꝛ tactus: q̃ preci
se sistendo in eis duz tamen isti motus
vehementer augeantur ꝛ inualescant
reddunt hominem simpliciter malum
ut. supꝝ tractatu de temperantia. quaꝝ
circa ista precise accepta nulla põt
esse malitia simpliciter. Scõm pba/
tur q̃ omnis superabundantia fugiẽ/
da ẽ malitia ꝛ quid vel simpliciter ſz
circa ista potest esse superabũdãtia fu
gienda. quaꝝ ꝛ aliqua malitia. Ter
tium probatur q̃ amori pecunie ꝛ lu
cri potest annecti appetitus vsure ut vi
sum est. ē. li. 4°. in questionib⁹ de libe/
ralitate ꝛ illiberalitate. sed ut probatũ
est ibi. vsura est malitia simpliciter.
quare circa pecuniam potest esse mali
tia simpliciter. ℞icendus ergo ad pri
mus in oppositum q̃ nõ omnes mora
les malitie sũt simpliciter malitie. nec
omnis moralis virtus est inter maliti
as simpliciter ut probaui. ē. in questio
nibus de fortitudine questione. ꝟ°. Ad
secundũ vero dicendum. q̃ nec illibe/
ralitas precise sũpta sine auaritia nec
caymia nec similes extremitates sunt
malitie simpliciter. ℑniustitia vero est
malitia simpliciter non quidem q̃ cir
ca pecunias vl̃ quia circa lucrum q̃ ẽ
simpliciter lucrum. sed q̃ est lesio pri
mi. est enim ad alteruz sicut ꝛ iustitia
Ad tertium vero dicendum q̃ supera/
bundare circa p̃dicta delectabilia põt
esse malitia vel incontinentia secundũ
quid nõ tamen simpliciter: ꝛ hoc mõ
large loquitur ibi põus de malitia.
Ad quartum vero dicendum q̃ nihil
est iniquius q̃ amare pecuniam nõ ra
tione sui: sed ratione annexi: nõ ratiõe
formę: sed ratione effect⁹ ꝛ cãe: ꝛ hoc
modo loquitur ille sapiens. ℑste vero
põus loquitur de amor pecunie ſm se
ꝛ secundum formalem rationem suã
Conſ ibi. [Similiter autem.] A pre/
dicto delectabiliuz genere excludit in
continentiam simpliciter dictam. ꝺ. q̃
sicut malitia simpliciter non est circa
p̃dicta ꝺelectabilia ſic nec incontinẽtia
Ad ꝺ ꝑ per locũ a comuniter acciden
tibus. q̃ circa q̃cũq̃ materiaz potest
esse incontinentia ꝛ operari non elec/
tiue. sed concupiscentia circa eandem
potest esse ꝛ operari malitia electiue:
Et confirmaꝝ istud q̃ nullus habitus
circa predicta delectabilia vituperaꝝ
ut malus ut. ē. e. ſcõe. sed incontinẽ
tia est non solum quid fugienduz ymo
est de genere vituperabiliuz in ratiõe
malitie alicuius non solum in ratione
peccati ut. ē. c°. proximo. quaꝝ inconti
nentia nõ ẽ circa predicta delectabilia
huius rationis ponit primo conclusio
nem. 2°. minorem ibi [ℑncontinentia
enim ꝛ patet. Conſ ibi. [℘ropter si/
militudinez] predicte materie attribu
it incontinentiam similitudinariã. pri
mo autem proponit conclusionem. ꝺ.
q̃ homines apponentes ꝛ addentes
ꝺterminationẽ ad incontinentiã dicũt
eam esse circa predicta ꝺelectabilia pp
similitudinez passionis q̃ omnes trãſ
ferentes ſm aliquam similitudinẽ se
transferũt. Comunis autez passio ſm
q̃ attendit similitudo ẽ vinci a concu
piscentia p̄ rationem ꝛ electionem
ℏ enim iueniũtur circa prefata delecta
bilia ꝛ circa delectabilia tact⁹ ꝛ gu/
stus circa que est incontinentia simpli
citer. 2°. ibi. [℘uta malum.] Expõit
modꝺ dicte determinationis tã in malt
tia q̃ in cõtinentia dicens q̃ homines
dicunt incõtinẽtiã huius apponentes
circa vnum q̃q̃ circa q̃ nominãt incõ
tinẽtiam sicut dicunt medicum maluz
ꝛ ypocritã. i. ioculatorẽ ꝛ effigiatorẽ
malum quẽ tamen non dicerent sim/
pliciter malum. puta hominem malũ
quẽadmodum autez nec in bijs dicũt

simpliciter malum quem dicunt cum aliqua determinatione malum: pro eo q̄ vnumquodq; talium non est malitia. sed homines dicunt huiusmodi hominem malum. i. similem secundum analogiam ⁊ proportionem quandaz Sic etiam estimandum est q̄ illa sola incontinentia est simpliciter incontinētia: que est circa eadē delectabilia cuz intemperantia ⁊ temperantia. sed circa iram dicimus incontinentem secundum similitudinem ⁊ propter ꝟ nominamus incontinentem ire apponentes hanc determinationem ire. ⁊ dicimus incontinentem ire: sicut incontinentez honoris vel lucri: cum tali determinatione non tamen absolute tales esse dicimus incontinentes simpliciter. Consequenter ibi. [Quia autez sunt q̄dā] Tradit inhonestam materiam incontinētie similitudinarie. primo ergo ponit talem diuisionem delectabilium q̄ quedam sunt natura. i. per naturaz ⁊ secundum naturam delectabilia. ⁊ horum delectabilium quedā sunt simpliciter delectabilia omnibus animalibus. quedam autem sunt non simpliciter. sed particulariter delectabilia ꝓm genera diuersorum animalium: ⁊ ꝓm conditiones hominum ⁊ regiones gētium. ꝟ autem omnia possunt esse naturaliter delectabilia. Sunt autē quedā alia ñ nāl̄r sz inaturaliter delectabilia ꝟ autem iterum subdiuiduntur secundum causas in tria genera quia talia fiūt homini ꝺlectabilia: ꝟ propter passiones corporum: vel propter consuetudines desideriorum ⁊ affectuum vel propter perniciosas naturas ymaginationū ⁊ sensuū. Quia igitur sunt talia innaturalia delectabilia contingit nos videre habitus proxime se habentes circa singula predictorum delectabiliuz. Notandū ergo q̄ ꝑbus intēdit tradere ista innaturalia delectabilia tanq̄ materiam illius similitudinarie incontinentie de qua sermonem facturus est ⁊ excludere ab hac incontinentia delectabilia naturalia. Item notandum q̄ innaturalia nunq̄ sunt delectabilia nisi ex aliq̄ errore nature: qui quidē potest habere vnā de tribus causis. s. vel lesionem corporum. que fit per egritudinem vel lesionem appetituuz que fit maxime per prauā consuetudinem inductaz a puericia vl lesionem sensuū que fit propter indispositionem organorū. Scō ibi [Dico autez.] Exēplificat de innaturalib⁹ delectationibus dicens. dico autez ꝼm predictos habitus homines bestiales puta illum hominem qui dicitur feminas pregnantes rescindere ⁊ pueros nundum natos in matrum vteris deuorare: vel eum qui dicitur gaudere talibus alimētis qualibus fama refert gaudere quosdam siluestres homines habitantes circa pontum. i. circa regionem illam vbi fuerunt homines totaliter indomiti. fama nanq; refert gaudere quosdam istorum crudis cibariis quosdaz āt carnibus hominum vesci. quosdam autez accomodare in comunium puerosᵓ ad delectationes sodomiticas ⁊ enormes permiscēdas cū equis. vel eos dicim⁹ bestiales qui viuūt circa illum ⁊ in comitatu eius qui dicitur falaris. hij quidem omnes dicunt merito bestiales. Nota vero q̄ ponit est quedā prouintia homines bñs ꝺ colos: indomitos: indoctos: stolidos ⁊ rebelles. vnde olim vigente romāo imperio missus est ab imperatore pylatus ad prouintiam illam tanq̄ pñs illius prouintie: ut gentem indomitaz edomaret q̄ callidissime ⁊ astutissime erga illos se habens: omnes Romano imperio pacifice ⁊ sine rebellione submisit. ⁊ inō dict⁹ est pontius q̄āte solum dicebatur pylatus. Ad hāc ēt prouintiā missus est ouidius in exiliū vbi librum edidit qui dicitur ouidius de ponto vnde in quodam versiculo ait. Ad loca pontina te misit naso

ruina. Triplex doctrina visus ꝛ ipsa ꝓria. i. imperatrix romana. Item nota ꝙ rosiani temporibus nostris sunt homines qui viuũt more ferino sine ciuilitate ꝛ sine humana consuetudine bibentes lac ꝛ sanguinem iumentorũ habitantes non in ciuitatibus sed in locis siluestribus iuxta vngaros polonos ꝛ boemos. Et isti videntur descẽdisse ex illis qui tempore Aristotelis habitabant circa fakarum. Consequẽter ibi. [bij ãt pp egritudinẽ.] Tradit vnam conditionem istius materie. s. inãlez delectabiliuz ꝛ est ꝙ talia nulli sunt delectabilia. vbi vel ꝓpter egritudinem vel propter consuetudinem qz ex vtroqz modo ꝛ ex utraqz causa possunt homines fieri bestiales. Dicit ꝯ ꝙ bestiales fiunt aliqui propter egritudinem ꝛ ꝓpter maniam quibusdam accidit bestialitas qualis fuit iste qui matrem sacrificans ꝛ comedens gauisus est tali sacrificio ꝛ tali edulio. ꝛ quidam alius comedens ẽpar sui socij ꝛ conserui. bij ergo tales sũt bestiales egritudines quia ex egritudine fiunt tales. fiunt etiam bestiales ex consuetudie: puta illiſq gaudẽt ad euulsionẽ capillorum ꝛ ad corrosiones vnguium ꝛ ad masticationes terre ꝛ carbonuz ꝛ illi etiam qui gaudent ad fruitionẽ venereorum: masculi cum masculis ſpitudinem operãtes. Sic ergo omnis bestialitas reduci põt ad duo videlicet ad naturã ꝛ ad morem. quia bestialitas accidit aliquibus ex natura. i. ex lesione nature que quidez põt esse ꝓ naturalis quia a natiuitate contracta uel accidentalis quia ex aliquo casu incursa. tñ siue sic: siue sic sẽper est lesio nature. Quibusdam autẽ accidit ex cõsuetudine. puta illis qui sũt ad talia assueti a pueritia. Nota vero diligenter ꝙ põus posuit concubitum masculorum inter bestialitates consuetudines: non inter egritudinales. ꝛ ideo talis bestialitas est inexcusabilis. qz quãuis bestialitates egritudinales sint excusabiles non tamen consuetudinales. Cõsequenter ibi. [Quãtis quidez igitur] Excludit incontinentiã simpliciter a predicta materia: intendens sic arguere. Omnis habitus innaturalium delectabiliuz appetitiuꝰ habet pro causa vel egritudinem nature vel antiquam consuetudinem persone. Sed incontinentia simpliciter nec hanc nec illam habet: quare nõ est habitus talium appetitiuꝰ. Huiꝰ rationis supponit maiorem ex parte precedenti: minorez aũt declarat hic. d. ꝙ nullus diceret incontinentes simpliciter esse illos quibus quot ꝛ quantis natura causa ẽ ut sint bestiales ꝙ apparet per locum a minori qz quẽadmodum nec mulieres dicuntur simpliciter incontinentes pro eo ꝙ ipse nõ ducũt ſz potius ducuntur a concupiscentia. sic nec illi sunt incontinentes quibus natura talium passionum est causa. Nullus etiaz diceret esse incontinentiam simpliciter in hominibus similiter se habentibus. sicut illi qui egrotatiue viuunt· qui quidem habent talem modum ꝓpter consuetudinem quia talis consuetudo est introducta tempore quo parum vigebant ratione. s. tempore pueritie. Et ideo sicut nec mulieres naturaliter inualiõ dicuntur incontinentes. Sic nec isti tales. Consequenter ibi. [Habere quidẽ.] Excludit ab hac materia malitiaz simpliciter. d. ꝙ habere singula peccata borz delectabilium innaturalium est extra terminos malitie quẽadmoduz ꝛ ipsa bestialitas ut ostensum est: ſ. eo. li. cꝯ.

Consequenter ibi· [Habentem autem] Attribuit isti materie innaturalium delectabilium incontinentiam similidinariam. primo autem proponit coclusionem intentam· secundo probat vnam partem eius ibi. [Omnis enim]. tertio aliam ibi. [Horum autem.] quarto epylogat ibi. [Quoniam quidem igͣ] Dicit ergo primo ꝙ virum habentem concupiscentias innaturaliuz delectabiliũ supare eas ñ ẽ simplicit̃ ꝓtinẽtia

ꝛ ſupati ab eis nō eſt incōtinētia. Sꝫ eſt cōtinentia vel incontinētia que dicitur ſm ſimilitudinē quēadm aliquē habentē hunc modū paſſiōis circa iraſ non eſt dicenduꝫ ipſum ſimpliciter incontinentem eſſe ſed tantuꝫ ſecunduꝫ ſimilitudinē. Conſequēter ibi. [oīs enim ſuperabundans.] Probat primā ptem huius cōcluſiōis ꝛ ꝟ ſic. oīs habitus peccans circa predicta delectabilia eſt vel beſtialis ſcōm conſuetudinē vl eſt egritudinalis ſm cōplexionē. Sed incontinētia ſimpliciter nec ē talꝫ nec talis. quare incontinētia ſimpliciter nec peccat circa talia delectabilia: huius rōis declarat maiorē: minorē aūt ſupponit ex illa pte [quātis] Ad euidētiam maiorem ſciendū ꝙ beſtialis diſpoſitio aliquādo ſūmitur pro genēali ōpuatiōe appetitꝰ tūc dicit ſuperabūdans malitia. qñq; pro tali ōpuatione intellectus practici: ꝛ tunc dicitur ſuperabūdans iſcipiētia aliqñ p ſpeciali deprauatione appetitꝰ iraſcibilis ꝛ tunc dicitur ſuperabūdās timiditas. aliquādo p ſpeciali deprauatione appetitꝰ cōcupiſcibilꝫ ꝛ tūc dicit ſuperabundans intēperantia. aliqñ ſo pro deprauatione humanitatis ꝛ pietatis que eſt hominis ad hominem ꝛ tunc dicitur ſupabūdās crudelitas

Hijs ḡ quinq; modis nominās beſtialeꝫ diſpoſitionē dicit ꝙ omnis ſuperabundans malitia ꝛ iſcipiētia ꝛ timiditas ꝛ intēperantia ꝛ crudelitas eſt vl beſtialꝫ ſm cōſuetudinē vel egritudinalis ſm cōplexionē qz quedā harum diſpoſitionū ſūt beſtiales: quedā autē egritudinales ꝛ vnaqueq; ē talis vel talis. Deinde ibi. [Hij quidez enim] Exēplificat de vtraq; ḡtum ad timiditatē ꝛ inſcipiētiaz De reliquis aūt nō: qz ſupinduxerat exempla ut patet de malitia crudelitate ꝛ intēperātia in eo qui reſcindebat p̄gnāteſ feminaſ ꝛ nundum natos pueroſ deuorabat ꝛ de illo qui matrē ſāctificauit ꝛ comedit. Nunc iḡ exēplificat de timiditate que accidit ꝛ ex cōſuetudine ꝛ ex egritudine. Dicit ergo ꝙ hic quidem eſt p naturā talꝫ ut omnia timeat ut ſi ſonituꝫ faciat mus reddatur timidꝰ ſm beſtialē ꝛ le pozinā timiditatez qualis eſſet ille qui nunq; audiſſet aliquā vocem terribilem vl extrancā ab humana voce. hic autem propter egritudinem timuit in uiſione muſtelle. De inſcipiētibus autez exemplificans ait ꝙ inſcipientiuꝫ hij quidē ſunt irrationales ex natura quia non ſunt eruditi nec rebus humanis experti ſolo ſenſu viuentes ſicut beſtie. quēadmodū ſūt quedam genera hominum barbarorū a grecis ꝛ a latinis longe poſitorū. hij autem ſunt tales propter egritudines puta propter epylenſias: vel propter manias qui dicuntur inſcipiētes egritudinales. Conī ibi. [Horum autem] probat alteram partem concluſionis p poſite ſcilicet ꝙ circa innaturalia delectabilia ſit incōtinētia ſimilitudinarie dicta ꝛ intendit ſic arguere. Omnis qui ſuperatur a prava concupiſcētia ē incontinens ſimpliciter vl ſimilitudinarie. ſeu ſecunduꝫ quid. Sed circa p̄dicta delectabilia aliqui ſuperantur a concupiſcentia. quare ſunt incontinentes vel ſimpliciter vel ſecundum quid ꝛ ſimilitudinarie. huiuſ rationis ſupponit maiorem ex illa parte. [Propt ſimilitudinem ēt paſſionis] minorem autem declarat in littera. d. ꝙ contingit nos habere quedā horum delectabilium in concupiſcentia ꝛ non ſuperari ab ea ꝙ eſt modus continentis ꝛ perſeuerantis. [Dico autem in exemplo.] Pura ſi ſalariſ ſodomitꝰ ꝛ crudelis ſecunduꝫ concupiſcentiam tenuit puerum concupiſcens ipſum comedere vel ipſo uti ad inconuenientem et enormez venereorum delectationez ꝛ tamen ab vtroq; abſtinuit: contingit inde non ſolum habere concupiſcentiam talium. Sed ꝛ ſuperari ab ea ꝛ iſte eſt modus incontinētie. Conſequēt iſert concluſionē ibi [quēadm] inducēs

similitudinē ō malitia. Dicit g̃ q̄ quē/
admodū illa malitia que ē fm hōinez
dicit̄ simplicit̄ malitia: illa aūt que dicit̄
fz appositionem puta quoniam be/
stialis vel egritudinal' ñ dicitur simpli
citer malitia: sed fm qd ꝛ cum veteri/
natione. fm eundem itaq̄ modū ꝛ in
continētia b̄ ē quia quedā dicitur besti
alis q̄dā egritudinal' incōtinētia simpli
citer āt ꝛ sine appositione nō dicitur i
continētia nisi illa sola que tendit fm
humanā intēperātiā q̄ est circa eadē
cū illa ꝛ intēdit in idē. Ioñ ibi⁊ qm̄
quidē ig̃. ⁊Epilogat comūez veterni/
nationez istius qōnis ꝛ p̄cedēt̄ dicēs
q̄ manifestū est qm̄ incontinētia ꝛ cō/
tinentia simplicit̄ dicte solū sunt circa
illa delectabilia circa que versantur i
temperātia ꝛ tempātia. Et qm̄ circa
alia delectabilia est alia spēs incōtinē
tie dicta fm metbapbozā: ꝛ nō simpli
citer q̄ tñ subdiuiditur in multas spēs
fm genera delectabiliū diuersoꝝ fz q̄
apparuit p diuersa exēpla. supꝝ in mlt̄is
locis inducta. Lectio .7ª.

Ioniā aūt minus turpis ⁊ de
t̄minat̄ tribus primis qōnib⁹
bic determinat quartā. s. vtrū
incontinētia ire sit turpioꝝ q̄z inconti/
nentia concupiscētie: vl' ecōuerso. De
qua primo proponit conclusionē intē/
tā .d. q̄ nos speculabimur ꝛ ꝓbabim⁹
qm̄ incōtinētia ire ē minus turpis q̄z ī
continentia que ē cōcupiscētiaꝝ. 2º
ibi. ⁊Videt enī ira. ⁊probat cōclusio/
nez propositā. primo ex habitudie ad
rationē. 2º ex habitudine ad naturam
ibi. ⁊Adhuc naturalibus. ⁊Zº ex mō ibi
⁊adhuc iniustiores ⁊ 4º ex motiuo ibi
⁊Adhuc nullus ⁊ Primo ergo inten
dit sic arguere motiuum humanoruꝝ
ille est magis turpis qui minus sequi
tur rationē. Sed motus ire aliqualiter
cōsequitur rōnē: motus āt cōcupiscētie
nō. quare motus cōcupie ꝛ icōtinētie
eius turpioꝝ est q̄z motus ire ꝛ incōti
nētia eius: huius rationis supponit ma
iorem tā q̄z per se motā ꝛ declaratazꝝ
in multis passibus. s. li. 2º ꝛ li. 6º. mi/
norem aūt declarat primo q̄ztū ad irā
2º q̄ztum ad cōcupiscētiā ibi. ⁊Cōcupi
scētia āt. ⁊Zº repetit eaz integram ibi.
Quare ira ⁊. Dicit g̃ primo q̄ ira vi/
tur audire rationē ꝛ dictamē eius fm
quid. tñ quia obaudit nō plene: sz pri
cipium audit sed finē nō ascultat nec
expectat: modus autē apparet in duo
bus exēpl'. primo q̄z quēadmodū mi/
nistri veloces quales inueniūtur sepe
i frācia āte plenū audire ꝛ ante cōple
tum dictum p̄cipiēt̄ excurrūt ad exe
quēdum p̄ceptū nundum intellectū
Deinde in executiōe peccant q̄z non
plene intellexerūt. Sic ēt facitū hōies
irati. Itē canes audiētes pulsari ad
ostium anteq̄z intendāt ꝛ agnoscāt si
pulsās est amicus vel inimicus stati si
solum sonitū faciat: latrare incipiūt p̄
eum. Sic ēt ē in proposito: q̄z ira ē pp
caliditatē ꝛ velocitatē nature sicut mi
nister velox ꝛ sicut canis ferox audiēs
quidē p̄ciptū rōnis nō tñ p̄ceptū
audiēdo plene percipiens mouet ad
punitionē. ⁊Processus āt talis est qm̄
ratio vl' fātasia manifestauit iā: qm̄ iu
ria facta est: vl' cōtēptus factus ē hūti
rationē l' fantasiā: b aūt ira quenadm
sillogizans quasi addens aliaz ꝓposi
tionē supponit qm̄ oportet talē iniuriā
passū oppugnare aduersariū qui iniu
riam intulit: ꝛ ideo cōfesti irascitur ꝛ
sic patet q̄ motꝰ ire aliqual'r cōsequi/
tur rationē. Deinde ibi. ⁊Cōcupia
aūt. ⁊Declarat oppositum de cōcupi
scentia .d. q̄ concupiscētia mouet ap/
petitum ad fruitionem delectabilis o/
biecti si soluz vl' ratio vel sensus de ip
so dicat quoniam est delectabile. Et
hoc mō concupiscentia ex ꝓprio ipetu
mouet ad perfruenduz delectabili ap
prehenso. tertio ibi. ⁊Quare ira ⁊re
petit ꝛ recolligit breuiter minorē pri/
cipalis rationis iam declaratam. d. q̄
ira rationem consequitur aliqualiter
concupiscentia autem non: quia quā/
tuncunq̄z rō dictet illud ꝺlectabile eē

turpe ⁊ fugiendum: statim concupiscē
tia stimulat ⁊ mouet ad fruendū. Vl
timo ibi. ⌊turpior. ⌋Infert cōclusionē
.d. turpior ig̃ est incontinentia concu-
piscentie q̄ ire. ⁊ repetit medium. d.
q̄ b̄ est q⁹ incōtinēs ire a ratione ali-
qualit̄ vincitur Incōtinēs aūt cōcupi-
scētie ñ vicit a rōe. sz a suamz ꝓpria
abstract⁹ ⁊ illect⁹ ab ea ut dicit Jaco
bus in canonica sua primo .c. Lonī
ibi. ⌊Adhuc naturalibus⌋ Intendit sic
arguere ex habitudine ad nām. Om
ne malū q̄to magis naturale tanto est
magis veniale ⁊ minus turpe. Sed
ira est magis naturalis q̄ concupiscen
tia g̃ magis est venialis ⁊ minus t̄pis
huius rationis ponit primo maiorem
.d. q̄ adhuc magis conuenit nos conse
qui veniam de naturalibus appetitib⁹
malis q̄ de non naturalibus. Hāc autē
ꝓbat quia venia magis debetur cōcu
piscentijs naturalibus ⁊ communib⁹ q̄
to magis sunt comunes omnibus ani
libus ⁊ in q̄tum sunt eis cōmunes q⁹
concupiscētie q̄to magis naturales tā
to magis sunt comunes ⁊ q̄to magis
sunt communes tanto magis sūt natura
les. vnde vniūsalit̄ in quocunq; genere
malorum illa sunt magis venialia ⁊
minus turpia que magis sunt natura
lia. Scōo ponit minorem ibi. ⌊ Ira
autē⌋. d. q̄ ira ē quid naturalius etiaz
maior difficultas inuenitur in ea ad re
pellendum eam q̄ in bijs cōcupiscen
tijs que sunt superabundantie quedā
uel in q̄to vel in quali ⁊ que nō sunt
necessarie. b̄ probatur q⁹ ira ⁊ inconti
nentia eius videtur sequi genus ⁊ ori
ginem naturalē quēadmodū quidam
prēm proprium percutiens amico re
prehendenti eū respondens dixit qm̄
iste pater meus percussit patrē suum ⁊
ille auus meus percussit suum ⁊ ille
proauus meus qui percusserat patrē
suum ⁊ ita de multis qui sunt in memo
ria superius ascendendo. Et iste ostē-
dens puerum suum adijciens dixit Et
iste quidem filius meus cū vir factus
fuerit percutiet me. quia ꝓnatū ⁊ cō
nāle ē nobis percutere nostros: conse
quenti autem tempore tractus per pe
des a filio suo iaz facto viro iussit ⁊ re
quisiuit quiescere apud ostia allegans
q⁹ ipse patrem suū usq; huc trahēt cō
sueuerat quasi vellet dicēt q⁹ naturale
illi erat generi patres trahere usq; ad
ostium ⁊ non amplius. Notanduz g̃
ex passu isto q⁹ aliquid est naturalius
sumptum in genere ⁊ in naturalibus
sumptum in differentia superabundā
tie. concupiscentia enim in genere na
turalior est q̄ ira. Et tamē cōcupiscē
tia sumpta in superabundantia inna
turalior ē q̄ ira. ut hic ait pbus. Lonī
ibi. ⌊Adhuc iniustiores. ⌋Intendit sic
arguere ex mō utriusq; malitie. Du
orum malorum illud est iniustius ⁊ tur
pius q⁹ magis est insidians ⁊ decipiēs
Sed iracundus ⁊ iracundia minus in
sidiatur ⁊ magis manifestat: concu-
piscētia vo magis insidiat: quaī cōcupi
scētia iniustior ⁊ turpior ē videtur q̄
ira. huius rationis primo ponit maio
rem. 2o minorem ibi. ⌊Iracund⁹⌋. d. q̄
iracundus non est insidiator nec ira in
sidiatur: sed vterq; ē manifestus. cōcu
piscentia aūt est insidiatrix. sicut patet
ex prouerbijs ⁊ ex dict⁹ comunib⁹: ai-
unt enim venerem esse laqueum dole-
se sipricene. i. illius regine cypri. que
per luxuriam decipiebat viros ⁊ etiā
dicunt esse eam variam corrigiaz: qua
scilicet vruntur illi qui dantes operatio
nem hominibus iperitis ut accipiant
⁊ diuinent eam esse intus uel foris de
cipiunt eos qualitercūq; diuinēt ⁊ elli
gant: quia si dixerint intus corrigia
apparebit foris. si dixerint foris appa
rebit intus. Item Homerus poeta di
cit q⁹ deceptio veneris furata est intel
lectuz hominis multum ⁊ spisse. i. pro
funde sapentis. Tertio concludit ibi.
Quare si quidem. d. q⁹ ideo incontinē
tia b̄. s. concupiscentie iniustior ⁊ tur-
pior ē ea incontinētia que est circa irā
⁊ incontinentia simpliciter que. s. est

circa concupiscētiaſ est aliqualiter ma
litia.q̄ tñ ideo nō est incontinētie ire.
Conſ ibi.⁊Adhuc nullus⁊ Intēdit sic
arguere ex motiuo vtriusq; incontinē-
tie.Omnis peccās cū delectatiōe ma-
gis peccat q̄ peccās cum tristitia cete
ris paribus.Sed iracūdus peccat cū
tristitia cōcupiscens aut cū delectatiōe
quare ceteris paribus magiſ peccat cō
cupiscēs q̄ iracūdus. huius rōis sup
ponit maiorē ōlcaratā.ē.li.2°.c.3°. hic
autē ponit minorē.s.q̄ nullus iniuria
tur tristat⁹ p q̄to nocet ex tristitia. q;
ꝺ mō nocet ivoluntarie.nullus āt iuo
luntarius operatur iniuste.q̄uis inter
dum operetur iniusta.tristat⁹ aūt opa
tiuolūtarie vno de duobus mōis q; ł
totaliter involuntarie.vel partim inuo
lūtarie sicut dicitur de opatiōibus mi-
xtis.ē.li.3°.c.2°. Ira et ꝺo ōis irat⁹ fa-
cit quecūq; facit cū tristitia annexa pri
cipio opationis q̄uis finis ⁊ vindicte
adeptio sit cum delectatiōe ut.ē.li.4°.
c°. de mansuetudine Sed iniuriās qui
simpliciter voluntarie iniuriatur opaſ
cum delectatione.quare iracūduſ nō ē
simpliciter iniurians ⁊ maxime.quia
quibuſdā irasci ē maxie iustū.ꝺ aūt icō
tinentia que est pp cōcupiscētiā esse vi
detur iniustitia q; taſ est simpliciē vo-
lūtaria.Nō eni ē concupiscentia sicut
ira in qua non est iniuria. Ira.n.ē solꝰ
appetꝰ vīdicte.vindicta ꝺo ē quoddā
iustū nāle ut ait tulꝰ retboꝛica sua cir
ca finē primi libri ⁊ ut notaut .ē. li.5°.
c°.2°..Ex bis patet q̄ concupia magis
habet de ꝓprietate ac spēie iustie q̄
ira.⁊ tō conſ ibi.⌊ q̄ quidē igiſ.⌋ Jn-
fert conclusionem simł epylogans de
quibuſdā supius declaratis.ꝺ.q̄ turpi
oꝛ ē incontinētia que ē circa cōcupiaſ
q̄ illa que ē circa iras:⁊ cū ꝺ māifestū
ē qm̄ cōtinētia ⁊ icōtinētia simpłr di-
cte sūt circa ꝓcupias ⁊ ꝺlectatiōes coꝛ
porales. Notādū āt q; in hac pte ⁊
in p̄cedenti potuit sūmu iustū ⁊ iniu-
stū ꝺupliciter vno mō ꝓprie ⁊ alio mō
similitudinarie.ꝓprie qdē ſm q; p ira
⁊ p cōcupiscētiā iniuriaꝝ ꝓtigit ꝓrio
per irā quidē i homicidio. p cōcupiscē
tiam ꝺo in adulterio·similitudinarie
aūt ſm q; pars sensitiua aie iniuriatur
pti rationali et intellectiue.q; ira im
pedit aium ne possit cernere verꝝ. Et
concupiscētia veneris furaſ rōnē ⁊ in
tellectū bōis sapientū. Jstud āt iniustū
ē similitudinariū nō ꝓꝛopꝛie dictuꝫ ut
.ē.li°.5°.c°.fi:

Lectio 8ª

Ipsaꝝ āt.⌋ Determinaſ pri
mis quatuoꝛ qōnibus. hic de
terminat quintā.s.vtrū huma
na malitia puta.intempātia vł incōti-
nētia sit maius vel minus malū bestia
litate.primo aūt distinguit mām vtra-
runq;.2°. distinguit habitus ſm mate-
rias ibi.⌊ Haꝝ āt. ⌋3°. compat istos ha
bitus respōdēs ad qōnē ibi.⌊ Minus
aūt bestialitas ⌋.Dicit g̃ primū q; dic-
tum ē iā q̄ cōtinētia ⁊ incōtinētia sunt
circa delectatiōes ⁊ cōcupias coꝛpo-
rales assumēdū est distiguere differen
tias ipsaꝝ taliū ꝺelectationū ſm pān-
cipia eaꝝ quēaꝺm dictū ē.ē.e.li.c.7°.
haꝝ āt ꝺlectationū.hec qdē sī humāe
ſm p̄icipia q; ꝺependēt ex rōcinatio-
ne ⁊ electione.Dis aūt motus p rōnē
ꝺoꝛdinatus ⁊ p electionez p̄impatus
vocaſ būanus.hec ēt sūt nāles genere
⁊ magnitudine.genere qdē q; nā icli
nat generaliter ad huiusmōi ꝺelectati
ones.tāq̄ ad necessartaſ.magnitudie
vero q; tm̄ possēt augeri q; nō essēt na
turales nec natura ad tātā q̄titatē in-
clinat. Sūt ēt alie ꝺelectationes coꝛ-
porales que dicūtur nō būane.sed be-
stialeſ.hec aūt bestiales sūt ſz sua pri
cipia que sūt:vł oꝛbitates sensuū inte-
rioꝝ:vel paſſiōes affectuū que pꝛoue-
nūt vł ex natiuitate mala:vł ex consu
etudine pꝛaua:vel sūt egritudines coꝛ
poꝝ.Ex qualibet.n.istaꝝ causarū pōt
quis incidere in cōcupias bestiales ⁊
ꝺelectationes appetere nō būanas.
Conſ ibi.⌊ haꝝ autē.⌋ Distinguit bitꝰ
ſm distinctionē predictarum ꝺelectati
onum.ꝺ.q̄ temperātia ⁊ itemperātia

solū est vel sī circa primas hāz predictaruz delectationū. s. circa humanas ñ circa bestiales. q̄ ꝓbat per signū ibi [Propter q̄ t bestias.]Dicēs q̄ pp ꝺ q̄ dictū est ipsas bestias: nec tēperatas nec intemperatas esse dicimus qz non versantur circa delectatiōes hūanas. nisi forte dicamus eas esse tales uel tales ſm methaphisicā cōparādo vnuz genus aialiū ad alteꝝ. dicēdo q̄ vnum genus differt ab alio cōtumelia sicut dicimus porcū t suē esse aialia viliora t fediora in gustu t i tactu arietē t oue. Dicimus etiā q̄ differt genꝰ a genē sēsinamoria. i. iscipiētia. sicut dicimus asinū insciplentiorē esse equo t boue t etiā dicimus alicuius genꝰ aialiuz vl̄r t in omni individuo vocax eē sicut dicimus de cane t lupo: t ꝺ mō temperantiā vl̄ intemperantiā interō attribuimus ſm methaphorā generibꝰ aialiū. tū secūdū veritatē nullū est tēperatum vel intēperatū. Nec ēt hōies bestiales sūt temperati vl̄ intemperati. Ad etiā pbus ꝓbat ibi. [Nō enim habet.]qz omnis tēperatus t intemperatus. cōtinēs t incōtinens habet electionez t rōcinationē. sed bestialis hō sicut t bestia neutrū habet sz discessit a rationali natura. quemadmodum hōies insanientes. quare nec temperatus nec intemperatus est. Huius rationis ponit minorē t patet. Est autē sciendū q̄ nullus homo discedit a rōnali natura ſm eēntiā t ſm actū primuz discedit tamē ſm vitā prout ptinet ad actuz scōm. sic videlz q̄ nec regit intellectu. sed solo sensu. t ꝺ est discedere t transire a rōnali natura ad bestialem naturā: qz hominū genus arte t rationibus viuit. ut habetur ꝓhemio methaphisice. bestie vero sensu ymaginationibus t memorijs viuūt. ut habet ibidem. Conī ibi. [Minus āt.]p̄dictos habitus compat t qōnem determinat. primo vero proponit duas conclusiones. 2°. probat alteram ibi. [non enim corruptum.]prima conclusio est q̄ bestialitas ē minus malum imputabile q̄z humana malitia. Scōa conclusio est q̄ bestialitas est malū magis terribile q̄z humana malitia. Primaz cōclusionē probat quatrupliciter. primo sic. omnis prauitas hominis hūtis intellectū extinctū ē minus iputabil̄ q̄z prauitas habentis intellectū nō extinctū sed deprauatuz. sed bestialitas ē prauitas hōis habētis intellectuz extinctū. q̄tū ad regimen t ad vsū. humana ꝺo malitia est prauitas hōis habentis intellectuz nō extinctū: sz deprauatū. quia bestialitas est minus iputabil̄. huius rationis ponit minorē. ꝺ. q̄ optimū. i. ps intellectiua in homine bestiali nō ē eo modo corruptū quomō corruptū est in homine humanī malo. qz in homine bestiali corruptū ē: sic q̄ nō habet ptē intellectiuā quo ad regimē t ad vsū. In homine aūt humanī malo ē vtiq̄ corruptū qz deprauatū. sz nō extinctū qz talis homo habet vtiq̄ rōis t electionis vsum: maior aūt huius rationis haberi pōt ex determinatis. ē. li. 3°. c. 3°. vbi hētur q̄ malū non imputat hōi ad laudē t vituperiū. ad penā: vl̄ ad premiū nisi p q̄ztō ē rolūtarium. ꝺ ātū ē: nisi sit precognitū t ꝓuolitū. Scōo ibi. [Simile aūt]Inducitur 2°. ratio q̄ talis est. sicut se habet maiatū ad aiatum: sic se habet hō malus bestialiter ad hominē humaniter malū. sed esse inanimatū minus malū est ſm imputationē q̄z aiatum: quare homo bestialr malus minus est imputabil̄r malus q̄z homo humanī malus. huius rōis ponit solā ꝓparationē similitudis ex qua sūmitur maior ꝓpositio. minor āt est p se nota. 3°. ibi. [Innocentior.]Inducitur 3°. ratio que talis ē. prauitas hominis non habētis principiū humanorum opez est innocētior q̄z hūtis: sed bestialitas ē ꝓuitas nō habētis t humana malitia prauitas est habentis: quaꝝ bestialitas est innocentior. huius rationis ponit maiorez. ꝺ. q̄ prauitas illa que est hōis nō habentis principiū

humanoꝝ operuꝫ ſemper ē inocētioꝛ ſubaudi q̄ꝫ prauitas habētiſ. Iſtud ät p̄incipium eſt intellectus ut habetur .ē. li. 7. c. 3. minoꝛ autem eſt eiudēs ex p̄emiſſis qꝛ beſtialis homo nō habet uſum intellectuſ ꝛ rationis: p quez dominari ſuis opibus poſſit. 4. ibi. [Similē igꝫ] Inducit quarta rō q̄ talis eſt. ſic ſe hēt iniuſtitia ad hominē iniuſtū ſic beſtialis hō ad hominē humaniter malū: ſed iniuſtitia ē minus malū ipu tabile q̄ꝫ hō iniuſtuſ cū omnib⁹ ſuis ſuf fragijs ſūptus. quare ꝛ beſtialiſ hō q̄ꝫ hō humanit malus. huius rōis ponit p̄imo maioꝛē ex illa ſimilitudine .d. q̄ ſimle eſt cōparaſ beſtialitatē ad humanā malitiā. ſicut comparare iniuſtitiaz ad hominē iniuſtū. Cuius rō eſt. qꝛ ſicut iniuſtitia p ſe ſūpta icludit tm̄ peruerſam inclinationē appetitus ſic beſtialitas includit ſolaz puerſitatem appetitus. nō ät peruerſitatē intellectus. ſed potius carentiā euſ. Et ſicut hō iniuſtus includit puerſitatē appetitus ꝛ intellect⁹. Sic humana malitia icludit peruerſitatē vtriuſq̄ quēadmodum per oppoſitū humana bonitas icludit rectitudinē vtriuſq̄ ut patet de diffitiōe vtutis. ē. li. 2. c. 5. ꝛ ex cōnexione p̄udētie ꝛ virtutū. ē. li. 6. c. 17. ſecundo ponit cōcluſionē. d. q̄ humana malitia eſt vtrūq̄. ſ. ut habitus malus ꝛ ut hō malus: ꝛ ut habēs appetitū puerſum ꝛ intellectū peruerſū. Et ē peius malū decies milies q̄ꝫ beſtialitas ſic q̄ homo malus plura mala faciet i/comparabiliter q̄ꝫ beſtia mala. macbometus enim humaniter malus: plura mala fecit ꝛ p̄curauit q̄ꝫ oēs beſtie ꝛ q̄ꝫ oēs homines beſtiales. que ꝛ qui fuerunt vnq̄ꝫ in mūdo. ꝛ eſt rō qꝛ beſtia ꝛ beſtialis hō ſolū nocent viribus copis ꝛ immediate. hō vero maluſ nocet viribus coꝛpis ꝛ aie ꝛ nocet mediate ꝛ immediate per ſe ꝛ per alios.

Lectio 9ª

Irca delectationes ät.] Determinat quinq̄ p̄imis qōnbus. hic determinat ſextā vtrū cōtinentia et incontinētia ſint eadē vl̄ diuerſa cuz pſeuerātia ꝛ mollitie. De hac ät queſtione tenet q̄ nō ſint eadē. q̄ p/bat p quinq̄ differentias: quaꝝ p̄imā ſūmit ex obiect⁹ p̄p̄ijs ꝛ p̄rimis. 2. ex finibus p̄op̄rijs ibi. [Tuta ät quedā] tertia. Ex bonis ꝛ malis p̄p̄rijs ibi. [Omnino ät vtiq̄] Quartā vero ex formis p̄p̄rijs ibi. [Efficiēs ät] quitā ex ſuperabūdāt⁹ p̄p̄rijs ibi. [Videt ät ꝛ luſiuus.] Circa p̄imā differētiā tradit p̄imo cōueniētiā dictoꝝ quatuoꝛ cū tempātia ꝛ intemperātia penes materiā. 2. ponit differētiam intentam ibi. [Hoꝝ autē hic.] Dicit g̃ p̄imo q̄ circa delectatiōes ꝛ triſtitias ꝛ delectationum cōcupias ꝛ triſtitiaꝝ fugas quas patimur p ſenſus tactus: ꝛ guſt⁹ ꝛ circa quas tempantia ꝛ intemperātia determinata eſt eſſe p̄ius. i. ſupra tractatu de temperātia circa inquā illas paſſiōes ē vel contingit nos bēre dupliciter qꝛ vno mō cōtingit nos a fugis ꝛ cōcupiſcētijs vinci: ꝛ victos tales eſſe quibus ꝛ qualib⁹ multi ſūt in reſiſtendo meliores: ꝛ hoc mō ſumuſ incontinētes vl̄ molles. alio mō cōtingit nos ſuperare dictas paſſiōes ꝛ eē tales quibus multi ſūt in reſiſtēdo miꝛnoꝛes ꝛ inferioꝛes. ꝛ hoc mō ſūt ꝛ cōtinentes ꝛ pſeuerātes. Scdo ibi [hoꝝ ät.] Ponit differētiā intentā. d. q̄ de numero hoꝝ p̄redictoꝝ illi qui ſūt et mouentur: bene vl̄ male circa delectationes: vnus quidē eſt cōtinēs ꝛ alter incontinēs. Illi vero qui ſūt ꝛ mouent circa triſtitias ꝛ eaꝝ fugas: vnus qdē eſt mollis: ꝛ alter pſeuerāſ. qꝛ vero cōtinētia ꝛ pſeuerantia ſūt habitus medij quodā modo: ſicut vtus ut. j. eo. li. c. 13. Ideo addit q̄ iſti duo ēt habitus medij ſunt intermedij pluriū bituum extremoꝝ. qꝛ multe ſūt maneries icōtinētie ꝛ mollitiei ꝛ aliarum extremitatum innominatarum. ꝛ ſi p lz. licet magis homines ſe inclinent ad bitus deterioꝛes: qui ſūt nobis mānifeſtioꝛes

ꝑpter ꝺ̄ tñ ñ ꝺeſunt alij: q̄uiſ min⁹ ſint manifeſti.

Ic autē queritur quare cōtinentia ⁊ perſeuerātia mollities ⁊ incōtinentia diſtinguntur ꝓ eſſe circa ꝺelectatiōes ⁊ ꝓ eē circa triſtitiaſ. Et videt̄ q; ꝺ̄ nō ꝺeberet poni cū tempantia ⁊ intēperātia ſint circa vtraq; ut. j. parte ꝓxia ⁊ nō diſtinguūtur quatuor habitus: duo circa ꝺelectatiōes: ⁊ duo circa triſtitias. ſicut fit hic. ꝺicendū ad hoc q; ſecus eſt ꝺ̄ ⁊ ſecus ibi. quoniam habitus v̄tutū ⁊ vitioꝝ ꝺeterminant penes opatiōeſ ⁊ electiones nō penes paſſioneſ. vnꝺ̄ i diffinitiōe v̄tutis ponitur opus. nō āt paſſio ut ꝓz. ē. li. 2ⁿ c. 5ᵃ. habitus autez continētie ⁊ incōtinētie mollitiei ⁊ ꝓſeuerantie ꝺeterminant nō ſm opationes ſed ſm paſſiones. habent enī ſuū eſſe in hoc q; eſt moueri vl̄ nō moueri. frangi vel non frangi. vinci vel nō vinci a paſſiōe: ſupare vel non ſuperare. paſſionem egredi vel nō egredi ꝓ paſſionem a ratiōe. ut ꝓz. ē. ⁊. j. in multꝫ paſſibus: ⁊ iō q; fugere triſtitias ⁊ cō cupiſcere ꝺelectationes ſunt diſtincte paſſiones. ideo diſtinguunt cōtinētiā ⁊ perſeuerantiā mollitiē ⁊ incontinentiam. q; tñ terminant ad vnā ⁊ eāꝺez operationē: nō non diſtingūt nec reꝺdunt duos habitus tēperantie: nec duos habituſ intēperantie. Conſ ibi. [q; autem quedam.] Aſſignat ſcōaz ꝺifferentiam. primo repetit materiam temperantie ⁊ intemperātie. 2ᵒ tradit modum ſe habendi temperantie ⁊ intemperantie circa illā ibi. [Supabūdantias quidem.] 3ᵒ tradit ꝺifferentiam i tentam ibi. [Non eligentium autez.] Dicit g̈ q; quedam ꝺe numero ꝺelectationū ſunt neceſſarie: quedam aūt non ſunt neceſſarie. Neceſſarie quidē ſunt ꝺelectationes guſtus ⁊ tactus: ⁊ iſte neceſſarie ſunt uſq; ad aliquē gradum neceſſarie ⁊ vltra illū puta ſuperabūdātie nō ſunt neceſſarie: ſicut nec ꝺefectus ſunt neceſſarij. Similiter autez ꝺiſtinguere poſſumus circa concupias q; quedam ſunt neceſſarie: quedā nō neceſſarie. Et eoꝺē modo circa triſtitias ⁊ triſtitiaꝝ fugas. Sciendum aūt q; circa omnes iſtas paſſiones neceſſarias tactus ⁊ guſtus ē temperātia ⁊ intemperantia. Deinde ibi. [Supabūdantias quidem.] Tradit modū tēperantie ⁊ intemperantie circa p̄ꝺictas paſſiones. ꝺ. q; homo pſequens ſupabundantias ꝺelectationum: ⁊ ſaliē ꝺelectationes ſm ſuperabūdantiaſ ⁊ pp electionem ⁊ eligens eas ꝓpter ipſas tanq̄ ꝓpter fines: ⁊ ꝓpter nihil aliud ſuperuenēs ē intemperatus vt viſus eſt. ſup̄ tractatu ꝺe tempātia: ⁊ iſte talis neceſſario habet duas malas cōꝺitiones. vnam quiꝺē q; nō eſt penitus. ⁊ aliam q; eſt inſanabilis ut videbitur. j. c. ꝓximo. homo vero ꝺeficiens a ꝺelectationibus iſtis ē intemperato cōtrarie oppoſitꝰ. qui vocatus ē inſensibilis ſup̄ tractatu ꝺe temperātia. mediuſ autē inter ſuperabūdantem ⁊ ꝺeficientem ꝺicitur intemperatus. ſimiliter aūt intelligendum eſt ⁊ ꝺicendum ꝺe illo qui eſt fugiens coꝝpozaleſ triſtitias: non ꝓpter vinci a paſſione: ſꝫ pp velle cū electiōe. Eſt. n. tēpatꝰ ⁊ itēpatus circa ꝺelectationes ⁊ triſtitias oppoſitas q̄uis minus circa triſtitias. ut ſup̄ tractatu ſuo. Deinde ibi. [Nō eligentium aūt.] Ponit intentā ꝺifferentiam inſinuans primo ꝺifferētiam inē temperatū ⁊ itemperatū ex vna pte. ⁊ continētē ⁊ incōtinentez perſeuerātem ⁊ mollem ex altera. q; illi opant eligentes. iſti aūt non eligentes. ⁊ iō omnes iſtos ꝺicit eſſe ꝺe numero non eligentium. Dicit g̈ q; aliquis iſtoꝝ ꝺucitur ꝓpter ꝺelectationem q̄s itendit: ⁊ iſte eſt incōtinens. alter vero ꝺucitur ꝓpter fugam triſtitie quam intendit euaꝺere: ⁊ iſte ē mollis. q; mollis ⁊ incōtinēs ꝺifferunt ꝓpꝛijs finibus. q; finis incontinentie eſt pfruitio ꝺelectationis: finis vero mollitiei eſt euaſio triſtitie.

Questio 2ª

Hic queritur vtrum sequi delectationē ⁊ fugere tristitiā sint duo motus vel vnus. Et arguitur ꝙ vnicus. q2 motus a termino aquo ⁊ ad terminum in quē ⁊ a cōtrario in cōtrariū: nō est nisi vnus ut ꝑz ō aqua: cū de frigida fit calida. vl̄ de corpore cum de sursū tendit deorsū. ſz tristitia ⁊ delectatio sūt ēmi contrarij aquo ⁊ in quē. quare ab vna ⁊ ad alteram nō est nisi vnus motus ⁊ per cōsequens idem ē fugere tristitiā ⁊ persequi delectationem. In oppositum ē pbus. Dicendū ergo cū eo ꝙ sūt duo motus distincti penes principia: quia omnis tractus distingui pōt a pulsu ⁊ pulsus a tractatu. ut ꝓbaſ 7º. phisicoꝝ sed fuga tristitie ē quidē pulsus i appetitu. persequi aūt delectationem ē qdā tractus. quare sunt distincti motus. dicendum ꝯ ad illud ꝙ obijcitur ꝙ isti motus nō distinguntur subiecto vl̄ terminis remotis distinguūt tñ principijs ⁊ hoc sufficit ad distinctionē motuum aialium: quales sunt isti. Conr ibi. [Omnino aūt.] Ponit tertiam differentiam. primo aūt cōparat incōtinētem ⁊ mollē ad intemperatū. 2º ponit ad euidentiā intēte differētie triplicē oppositionē ibi. [Intemperatus aūt] 3º. ponit intentā differentiā ibi. [Perseuerare quidē.] Circa primū intēdit ꝓbare ꝙ intemperatus est deterior incōtinēti ⁊ ꝟ sic. oīs qui operatur aliquid turpe nō cōcupiscēs vel saltē gete ⁊ modicum concupiscens est deterior eo qui operatur idem vehementer cōcupiscēs ꝙ apparet. q2 deterior ē q̄ percutit sotū nō iratus q̄z si turbatus ⁊ iratus. sed intemperatus operatur nō cōcupiscēs vl̄ nō multū cōcupiscēs. In cōtinēs aūt operatur vehemēter cōcupiscens quare deterior est intēperat⁹ incōtinēte. Hui⁹ rōis primo ponit maiorē ⁊ supponit minorē declaratā. ꝟ. eo. li⁹. c⁹. 6º. 2º. infert cōclusionē. d. ꝙ pp ꝟ intemperatus est deterior. icōtinēte

Et addit ꝙ dictoꝝ videlicet mollis ⁊ incōtinentis: vnus motus videtur esse magis mollitiei q̄z vehemētie. quaſ videtur esse alia ſpēs a ſpetie incōtinentie ut. ī. dicetur. Deinde ibi. [Intemperatus aūt.] Ponit triplicē oppositionē. d. ꝙ intemperatus opponitur temperato: ⁊ incōtinenti cōtinēs ⁊ molli perseueratiuus. Notandū āt ꝙ ista differenter opponūtur q2 temperatus ⁊ intemperatus habēt oppositionē electionuz. continens autē ⁊ incōtinens hūt ydemptitatem electionū. Sed hūt oppositionem firmitatis ⁊ infirmitatis que posset reduci ad oppositionē que est inter magis ⁊ minus: q2 vterq̄z habet aliquem gradum firmitatis in ratione ⁊ electione: sed gradus incontinentis est insufficiens ad immanēduz rationi ⁊ electioni. gradus autē firmitatis continentis est ad hoc sufficiens perseuerantia vero ⁊ mollities videt opponi secūdum naturā cōtradictarū quia videntur opponi penes stare ⁊ non stare. penes non vinci ⁊ vinci. Conr ibi. [Perseuerare quidem] Ponit differentiam intentaz. d. ꝙ pseuerantia ⁊ cōtinentia differūt. primo q2 perseuerare est detinere ⁊ sustineſ pugnam. sed nō cōtrapugnaſ. continere vero secūdum continentia consistit in hoc ꝙ est contrapugnare ⁊ superaſ. ⁊ ideo comparant sicut illud cuius eē cōsistit in nō vinci ꝙ pertinz ad perseuerantiā. ⁊ illud ꝙ cōsistit in vincere ꝙ pertinet ad continētiā. Et ideo scōdo differunt q2 continentia est eligibilioz ⁊ nobilioz. perseuerantia vero q̄uis sit bona est minus eligibil̄ ⁊ minus nobilis. Notandum ꝯ ꝙ ꝑ pbus dat intelligi cōparationem ſm prauitatē inter mollē ⁊ incontinētem ex duobus. ſ. ex cōparatione continentie ⁊ perseuerantie: ⁊ ex oppositione superius exposita tñ istam comparationē tacuit tāq̄z dubiā. Et ideo de ꝟ fiat questio. Conr ibi. [deficiens autē] assignat quartam differētiam. Et circa ꝟ primo ponit modum

mollis.2ᵒ modᵒ incontinentis ibi.[Si mlik autē] Est autē sciendū q̄ molk̄ ⁊ incōtinēs differūt formaliter p hoc q̄ incōtinēs vincik̄.mollis āt nō ꝓprie vincitur.sz deficit. Dicit g̃ pbus q̄ hō deficiēs in hijs ad que multi ꝯtendūt ⁊ resistē possūt:mollis est ⁊ delicatus dō eni sit mollis per se pz.q̄ aūt delicatus apparet qz mollities ē quedam delitia ⁊ delitia quedā mollities.sz videtur q̄ delitia sit cōditio corpis.mollities aūt sit dispositio animi sequens dispositionē corporis ubi g̃tia. Ille dicitur mollis qui vestimētuz trahit per puluerē ⁊ lutū ut nō laboret fm eā tristitiam que accideret p leuaī vestimētum.⁊ iste imitatur laborantem ⁊ infirmū.q̄uis nō sit infirmus ⁊ nō estimatur eē miser q̄uis sit simil̄ misero. Impotēs eni dicitur mik̄.Iste vo mollis in gestu suo q̄uis nō sit ipotēs ē tñ similis impotēti.Deinde ibi.[Simik̄r aūt] Tradit modū incontinētis.v. q̄ similiter se habet humana conditio ꝯ continētiā ⁊ incōtinētiā q̄stuz ad b.s. q̄ sicut se habēt pseueras ⁊ molk̄ ad ꝺficere.sic se habēt cōtinens ⁊ inconti nens ad vinci.tñ sēper in hoc differūt qz mollis dicitur deficē· Incōtinēs āt vinci·⁊ ideo si quis vincitur a fortibus ⁊ superexcellentib⁹ tristitijs ⁊ delectationibus nō ē admirabile nec reputari debet mollis vel incōtinēs: sed ē cō donabilis.i.dignus cōdonatione idulgentia ⁊ venia.Si tamē sit ꝯtendens ⁊ nō eligens sicut intemperatus quēadmodū refert tbodoctus q̄ philoctetes percussius a vipera temptauit se defendere si potuisset. Et quēadmodū q̄dam mulier nomine malope a tarquino pcussa tēptauit resistē q̄uis nō potuerit.Et quēadmodū aliqui tēptātes cōtinere risum repente efundūt ⁊ pꝛūpunt in risū ꝯ propriā volūtatē quale accidēs cōtigit iuueni canophāto qui risit inuoluntarie uisis verēdis patris sui. Non sicut ille cham qui verēda patris sui noe cum risu voluit ostēdē fratribus suis. Isti inq̄ qui a fortibus passionibus vincuntur sic q̄ nullus cōtrarenderet: nō dicuntur incōtinētes vel molles:sed si quis vincitur ab hijs cōcupiscētijs a quibus multi possūt absti nere:⁊ ipse nō pōt ꝯtendē dicitur icōtinens duabus tñ cōditionibus obstantis.vna quidez generis sic videlicet q̄ nō sit mulier vel quasi mulier.altera dispositionis sic q̄ nō ducak̄ ꝓpter egritudinē:qz in hijs casibus nō diceretur incontinēs.ubi g̃tia. q̄tum ad genus refertur q̄ in sitaz regibus ē mollities ⁊ cōplexio mulieb⁹ris distans a cōditione virili:sicut femininū distat a masculino. Et idcirco tales non dicuntur molles moraliter sed potius naturalit. Est aūt sciendus q̄ vinci ⁊ deficē p differūt qz qui vicit ꝯpugnat ꝓuocando adhortādo ⁊ stimulādo se ipsū ad nō sequēdum passionē.qui autē deficit nō cōtrapugnat:nec se ipsū prouocat ut passioni resistat. ābo autē eligūt:sz qui vincitur conatur imanere electioni qui aūt deficit sine conatu ab electiōe recedit.Conf ibi.[Videk̄ aūt lusiuus] Assignat quitā differentiam que cōsistit in b q̄ mollis tendit i supabūdāntā quietis.incontinens autē in supabūdāntiam voluptatis· Primo g̃ tradit modū mollitiei.2ᵒ incōtinētie ibi.[Incontinētia autē] Dicit g̃ primo q̄ homo lusiuus ludo deditus videtur esse intēperatus.tamē verius est mollis.lusus.n. vel ludus est quedā remissio vite. si tñ ludus fiat ad quietem.si eni fieret ad exercitium sicut tirocimia ⁊ astiludia nō esset mollities:qz ad superabundāntiam banc videlicet quietis est lusiuus qui est mollis.ludere eniz ad scaccos vel ludis multeb⁹ribus insistēs pertinz ad mollē qui sequik̄ mores mulieb⁹res Deinde ibi.[Incōtinētia aūt] Tradit modᵒ incontinētie q̄stū ad supabundantiā ⁊ b facit dividendo incontinentiam in duas species. primo ergo pōt illam divisionem.secūdo declarat alteram partē ibi.[Quidam enim.] 3ᵒ al

teram ibi. [Maxie aũt acuti.] Dicit ergo primo q incontinẽtie due sũt species. vna que dicitur irrefrenatio. alia debilitas. Incõtinẽtes aũt ex debilitate sũt cõsiliantes: sed post cõsiliuz non immanent bijs de quibus sũt cõsiliati ꝓpter passionẽ superueniẽtez ⁊ debilitatem ꝓexistentẽ. Incõtinẽtes aũt ex irrefrenatione dicunt a passiõe ꝓpter nõ consiliari qz cito mouentur añ difficultionem cõsilij ad ea que cõcupiscunt Deinde ibi. [Quidã enim] Declarat incõtinẽtiã debilitatis ꝑ q̃daz cautelam q̃ quidã adhibent infirmitati ⁊ debilitati sue: quidã enim qui nũdum titillantur a cõcupiscẽtia ac si essent ꝓtitillati. sic presentientes ⁊ presciẽtes futuram pugnaz cõcupie ai titillanti ⁊ se ipsos presciscitantes ⁊ rõcinatiõez propriã exercentes nõ vincũtur a passione siue passio sit tristis siue delectabilis. ⁊ per ꝫ ipsi caute iuuant debilitatez suaz: qz nisi futura titillatio ꝓsciretur: debilis eoz electio viceretur. deinde ibi. [Maxime autẽ] Declarat aliã diuisiõis ptez ostẽdẽs in quibus hominibus ⁊ ex quibus causis potest maxime euenire incontinẽtia effrenata. Dicit g̃ q acuti. i. colrici ⁊ melãcolici homines maxime sũt incõtinẽtes: ꝑm incõtinentiam effrenatã Cause vo sunt iste. Colrici nãq̃ sunt irrefrenati maxime per velocitatẽ. habent enĩ veloces motus pre ceteris hominibus. melancolici vero sunt effrenati ꝓpter vehementiaz passionis ⁊ ñ expectant rationẽ propter ꝫ q sequũt maxime fantasiam. Est enim sciendum primo q sensus fantasia ⁊ apprehẽsio rei delectabil' mouet appetituz sensitiuũ ad cuius motum mouet ⁊ patitur corpus ut supꝫ tractatu de tẽperãtia. ad motũ aũt corporis ꝑm magis ⁊ minus augetur ⁊ firmatur motus ⁊ passio appetitus. quare ꝑz differentias motuũ corporis licet posterioz sequũt finaliter differentie ⁊ modi motuuz appetitus q̃uis isti priores fuerint. Et ideo sciẽdum. 2o q qz colera est calida ⁊ sicca melancolica vo frigida ⁊ sicca. sãguis vero calidus ⁊ humidus: fleuma frigidũ ⁊ humidũ: hic ẽ q impressio per fantasiam rei delectabilis facta in corpore colerico ẽ velocior ꝓpter calorẽ existẽtẽ i sua propria materia. s. sicca: facta vero in corpe melancolico est tenacior propter frigus coangustatũ i sico. facta vero i corpore sanguineo est prurientior ꝓpter bonitatẽ cõplexiõis facta vero i corpoꝛ fleumatico ẽ remissior ꝓpter debilitatez materie frigide ⁊ humide. Ex quibus sequitur q incõtinentes colerici ⁊ melãcolici sũt effrenati. Sanguinei vero ⁊ flegmatici sũt ut in pluribus debiles ad resistendũ ꝓcupie. expectate.

Lectio x.

St aũt intemperatus.] Determinatis. vj. primis qõnibus hic determinat septimã. vtrũ incontinens sit deterioz intemperato ⁊ determinat q nõ: ymo q intemperatus est deterioz incontinẽte. hanc aũt cõclusionẽ itẽdit ꝓbare p. x. differẽtias quas inter ipsos assignat. primaz aũt q incontinẽs est penitinus: alter vero non. secundaz q ꝫ est sanabil': ille nõ ibi. [Sed ꝫ quidẽ.] tertiã q ille ẽ malus continue: ꝫ aũt nõ ibi. [Assimilat] Quartam qz malum illius latet: istius autẽ patet ibi. [Et omnino.] Quintã quia intẽperatus vincit a minori passione q̃ iste ibi. [Ipsoz aũt.] Sextã quia ille peccat secundum electionem ꝫ autez non ibi. [Quoniam quidem] Septimaz quia ille agit ut iniustus: ꝫ autem non ibi. [Non tamẽ idez] Octauam quia ille ut persuasus: hic autẽ non ibi [Qua autẽ ꝫ.] Nonam quia ille peccat faciliter: hic aũt difficulter ibi. [Ille quidem.] Decimã quia ille habet corruptum optimũ. hic autẽ nõ ibi. [Virtus enim ⁊ malitia.] dicit g̃ primo q intemperatus non est penitinus quẽadmodũ dictũ est. ꝺ. c. proxio

ꝛ causa huius impenitudinis ē q2 immanet electioni prauę: sicut obstinat9 ꝛ contumax. Omnis aũt incontinēs est penitiuus ꝛ causa est q2 reuertitur ad primā electionē bonā a qua egressus est. propter q̄ sequitur q̄ incontinēs nō sic se habet sicut homo dubitatiuus qui dubitat an male vel bene egerit: quē eni simpliciter penitet q2 sic egit non dubitat qualiter egerit. Ex hac ḡ differentia patet q̄ intēperatus ē deterior: q2 magis volūtarie operat ꝛ incontinens minus volūtarie q̄ demonstrat penitudo q2 inuoluntariū esse videtur aliquo modo: omne q̄ ē triste ꝛ i penitudine. ē. li. 3°. c. 3°. De scōa differentia ibi. [Sed hic.] Dicit q̄ intemperatus ē insanabil'. hic aũt sanabilis quare patet q̄ ille est deterior isto. est autē causa huius diuersitatis q2 penitudo est medicina curatiua ut dicitur de tristitia in generali. ē. li. 2°. c. 3°. ℔ autē ineſt incontinēti: quare est sanabil' ꝛ deest intemperato: quare insanabil' ē. De tertia differentia ibi. [Assimilat] dicit q̄ malitia cui9 spēs ē intēperātia assimilatur ydropisi ꝛ tisi: q2 est cōtinua sicut ille. Incontinentia vero assimilatur epilętie. s. morbo caduco q̄tū ad hoc q̄ nō ē malitia seu peruersitas continua sicut illa. quare cū habeat lucida intervalla ꝛ intemperatus nō sequitur q̄ ꝫm hoc intemperatus deterior sit q̄ incōtinens. de quarta differētia ibi. [Et omino.] dicit q̄ oio. i. vl'r est alterum genus malitie sub qua cōtinetur intemperantia. et alterꝫ incontinētie. Et ℔ duo genera in hoc differūt q2 malitia ꝛ intemperātia latet eū qui habet eā ꝛ nō cognoscit q̄ sit malus. Incōtinētia vero nō latet eū qui habet eaꝫ ymo scit se male egisse post transitum passionis. quare intemperātia est deterior: sicut morb9 occultus q̄ incōtinētia que est morbus manifest9. de quinta differentia ibi. [Ipsoꝫ āt.] Intendit dicere q̄ intemperatus pōt vinci a passione minori q̄ incōtinens qō insinuat ex comparatione duoꝝ in continētium quā ponit. d. q̄ incōtinentiuꝫ: ipsorū illi sūt meliores. i. minus mali qui sunt excessiui. q dicti sūt effrenati. ē. c°. proxio. q̄ alij dicti debiles rationē quidē habentes: rationi tñ nō immanentes. q̄ probatur ex duobus primo quia dicti debiles a minori passione vincuntur q̄ effrenati. Isti enim habent fortiores passiōes propter cōplexiones corporū. ut dictū est. ē. c°. primo. Item scōo quia isti non sunt in premeditati nec imprecōsiliati qui vincuntur: sicut sunt alij effrenati. quare magis imputandū est istis q̄ illis. vñ incontinens generaliter sumptus similit̄ ē hominibus inebriatis. Et hoc dupliciter q2 incontinēs effrenatus similis est homini velociter iebriato a multo ꝛ forti vino. Incontinēs aũt debilis similis est homini tarde inebriato cuꝫ a pauco vino ꝛ a minori q̄ posset inebriari multi bibentes amplius de fortiori: sicut ḡ hij qui inebriantur a pauco vino habent deteriora corpora q̄ hij qui nō inebriantur nisi a multo ꝛ forti vino. Sic ēt hij qui a pauca passione vincuntur habent animas deteriores q̄ hij qui non vincuntur nisi a multa ꝛ forti. Ex hijs igitur intēdit dicere q̄ sicut inter incontinētes ille ē deterior qui a minori passione vincit. sic etiam ille erit omni incōtinēti deterior: qui vincitur a minori passione q̄ alius incontinens. talis est autem intēperatus: qui persequitur superabūdātias passionum: non concupiscens vel quiete cōcupiscēs ut. ē. e. li. c°. 6°. quā ipse omni incōtinēte deterior. de sexta differentia ibi. [Quoniā quid igit.] dicit q̄ manifestum est quoniā incontinentia nō est malitia: sed forte non est manifestuꝫ quo simpliciter differūt. ſz dicere possumus q̄ ℔. i. incontinētia ē quid malum preter electionem ut dictum est sepe. Sed hec. i. malitia ꝛ intemperantia est secūduꝫ electionem. quia electiue operatur prauа: q̄uis no

non videantur et fugienda ut prava. quare intemperantia est deterior q̄z incontinentia. quia mores magis cōue nit iudicare electione q̄z operatione. ut. ē. li°3°.c°5°. de septia differētia ibi. [Non tamen idem.] dicit q̄ incontinētia est quid simile intemperantie in actionibus. quia ambe faciunt turpia operari circa tactum et gustum. Nō ē tamen idem illi: ymo multum differūt Incontinentes enim se habent quēad modū se habebant olim ciues millesij. de quibus dixit ille demon dokī. q̄ ipi non sunt stulti: tñ operantur opera talia qualia stulti. Incontinentes etiaz non sunt iniusti tamē faciunt opera iniusta. puta adulteria. Intemperati vo t sunt iniusti t operantur iniusta t iniuste. quare sunt deteriores icontinentibus. De octaua differentia ibi. [qa autem.] dicit q̄ hic. s. incontinens est talis qualis est homo qui vult persequ eas corporales delectationes: que sūt ēm supabūdātiā t prēt rationē rectā. non pp esse 'psuasum: qz non est psuasus q̄ oporteat persequi ipsas. hic āt .s. intemperatus est persuasus q̄ oporteat sequi ipsas. ḃ autem persuasio accidit ei ꝓpter esse talem qualem. i. pp esse dispositum dispositione intemperantie. Ex quo patet q̄ intemperātia peruertens appetitū t intellectū ē deterior q̄z incontinentia: que non puertit intellectum nec rationē cuius p̄opter passionem fiat cotra eā. de Mona differentia ibi. [Ille quidem] dicit q̄ ille quidem intemperatus est trāsgredibil'. i. transgressor legis recte facilitē t sine difficultate obuia. ḃ autem nō. quia vt dictum est c̄ proximo. Incontinens per rationem t electionem aliqualiter cōtratendit concupiscētie. t per consequens operatur cū aliquali difficultate. Ex quo sequitur q̄ intemperatus est deterior: quia semper difficultas minuit t facilitas intendit bonitatem: t malitiaz operationis. sicut dicitur vniuersal'r de tristitia t delectatione. ē. li°2.c°3°. Decimā differētiam ponit ibi. [Virtus eni t malitia] De qua p̄ ostendit partē primā. 2°. scdaz ibi. [est āt aliquis.] Primo g̃ intēdit sic arguere· omnis malus simpliciter per malitiam habet corruptuz optimū principiuz agibiliū Sed intemperat⁹ est taliter malus: quare habet corruptum optimum principiuz. huius rōis ponit t declarat primo maiorem. d. q̄ vtus saluat principium t malitia corrumpit principiū. sicut habetur de vtute. ē. li°. 6°.c°.6°. de malitia vero eodem libro. c°.16°.17°. principiuz autem rōnis dirrectiue in actionibus est finis cuius gratia. i. sana estimatio finis quēadm dicim⁹ in mathematicis suppositiões eē principia. qz sicut nec illic ē aliqua ratio edoctiua seu probatiua principiorum. Sic nec hic: sed virtus vel naturalis: vel moralis. puta deynotica. ut .ē. li. 6°.c°.16°. seu illa naturalis appetitiua: que sic se habet ad moralē sicut deynotica se habet ad prudentiaz. ē. li°.6°.c°.17°. vel virtus assuefactiua. i. vt⁹ moralis vel intellectualis experimēta lis ē edoctiua eius q̄ ē opinari seu estimari recte circa principiū. Nota ergo q̄ causa sane estimationis circa finem nō est aliq̄ argumentum vel ratio. sed ista quatuor prętacta cōcurrūt. s. nālis virtus intellectiua. s. deynotica. seu industria: t nālis appetitiua correspondens industrie. Et experientia ex pte intellect⁹ t virt⁹ moralis vel aliqua pars eius ex parte appetitus. Deinō ibi. [Tempatus.] Subdit minorē dicens q̄ tēperatus est tal' qui. s. pp vtutem hēt rectā opinionē circa p̄iciptū Intempatus āt ē oppius. Prio gō mō se hñs sicut ille q pp malitiā hz p̄sā opinionē circa p̄iciptū. Conī ibi. [est aūt aliqs.] Ondit scdaz ptē hui⁹ differētie .s. q̄ icōtinēs ñ hz corruptū optimū. dicit g̃ q̄ aliquis est excessiuus t egressiuus a rōne ꝓpter passionē quē passio supat ꝓpter hoc q̄ ipse nō agit nec est actiuus secundum rectam rationez. sz non superat euz passio ꝓpter ḃ q̄ ei

persuasum sit oportere prosequi ipro
bibito. i. sine prohibitionis freno tales
delectationes: ꝛ iste talis est incōtinēs
Ex quo infert conclusionem principa
liter intentaz: ꝙ iste melioꝛ est. i. minꝰ
malus intempato. ꝙ apparet qz incō/
tinens nō est simpliciter ꝑuus moꝛalꝛ
postq̄ saluatur et optimū principium
. s. sana existimatio finis: que tamē nō
saluatur i intēperato ut visū est. quaꝝ
patet ex prebitis ꝙ intemperatus de/
teriꝛ est incontinēte. Ad maioꝛez āt
manifestationē eius ꝙ dictū est: addit
comparationē ¦continentꝭ ꝛ incōtinē/
tis ibi. ⌊Alius autez. ⌋ dicit g̃ ꝙ alius
ab incontinēte est et contrarius. s. con
tinēs qui ē ratiōi ꝛ electiōi imāsiuꝰ ꝛ
non propter passionez est excessiuus
vel egressiuus· Quare manifestuz est
ꝙ habitus cōtinētie est studiosus ꝛ bo
nus. hic autē habitus incontinētie est
aliqualiter q̄uis nō simpliciter prauꝰ
ꝛ fugiēdus. ut. ē. eo. liꝰ in principio.

Lectio xiª

Trum igitur continens. ⌋ det
minatis. 7. primis qōnibus.
hic determinat octauaz: vtruz
continens imaneat omni rōi ꝛ electio
ni. ꝛ incontinēs egrediatur ab omni.
primo aūt resūmit titulum qōnis. scō
qōnem determinat ibi. ⌊ Vel ſm acci
dens. Tertio determinationē probat
ibi. ⌊Sunt autē quidaz imansiui ⌋ dicit
ergo primo ꝙ dicēdū est vtruz cōtinēs
est ille qui imanet omni rōi qualicūq̄
ꝛ omni electioni qualicūq̄: vel solum
ille q̄ imanet rationi ꝛ electioni recte
Et etiā dicēdum est: vtrum incōtinens
sit ille qui non imanet alicui electiōi
qualicūq̄ nec alicui rōi qualicūq̄: vel
ille tātū qui nō imanet ver̄ rōi ꝛ recte
electioni. vel an possit incontinēs dici
ille qui solum nō imanet rationi false
ꝛ electioni nō recte: quēadmodū dubi
tatum est prius. ē. eo. liꝰ. Conꝝ ibi
⌊ vl̄ secundū accidēs. ⌋ Questionē det
minat. d. ꝙ secunduz accidēs dici pōt
contin̄s. omnis ille qui imanet quali
cūq̄ rationi ꝛ electioni. sed secundum
se ille qui tātū imanet vere rōi ꝛ recte
electioni. simili modo secūdū accidēs
dici potest incontinēs ille qui nō ima/
net qualicunq̄ rōni ꝛ electioni. secun/
dum se aūt ille tantum q̄ non imanet
ratiōi vere ꝛ electioni recte. ꝙ autez
aliquis istoꝛ dici possit secūdū accidēs
cōtinēs vel incōtinens probat. quia si
aliquis eligat vnum propter alterum
. i. loco alterius: credens illud ꝙ eligit
esse illud alterum: sicut ille qui p̄elige
ret stagnū cupro: reputans stagnuz eē
argentum. ipse quidē secunduz se eli/
geret argentū. secūdū accidēs tñ elige
ret stagnum qō prius occurrit sibi: Si
mili modo dicim⁹ generaliter de qua/
cunq̄ ratione falsa: quia imanens cre
dit adherere veritati: cū tamē adhere
at falsitati: nō imanēs aūt credit egre
di a veritate: cū tamē egrediatur a fal
sitate. ꝛ ita potest fieri imansio ꝑ egre
ssus secundū se vel secunduz accidens.
tamē illud ꝙ secundū se dicimus: sim/
pliciter dicimus. quare de questiōe di/
cere possumus ꝙ contigit aliqualiter
ut incontinens imaneat qualicūq̄ opi
nioni. incontinens autem ab ea rece/
dat. simpliciter autē dicitur incontinēs
qui imanet vere rationi ꝛ recte electi/
oni. incontinens autez qui a tali egre
ditur. Conꝝ ibi. ⌊Sunt autez quidam ⌋
Istaz determinationē probat q̄tū ad
illud ꝙ simplicit̄ ꝛ p se dictū ē. Circa
ꝙ ꝓbat duo. primo ꝙ quidaz sūt imā/
siui propꝛie rōi ꝛ tñ non sunt cōtinen/
tes. 2º ꝙ quidā sunt egressiui. ꝛ tñ nō
sunt incontinentes ibi. ⌊Sūt aūt quidā
qui bijs ⌋ Circa primum tria facit. pº
enis ostendit quales sint illi imāsiui.
2º ꝙ sunt similes cōtinēti ibi. ⌊Qui si/
mile. ⌋ 3º ꝙ sūt diuersi a cōtinente ibi.
⌊ Sūt āt alteri ⌋ dicit g̃ primo ꝙ qdaz
sūt imāsiui sue opinioī. ꝛ isti sūt illi quos
bōies vocāt icbicroegnomones. i. ptia
ces iudicij. puta illi q̄ sūt difficile ꝑsuasi
biles ꝛ ñ facilē trāsuasibiles. i. ad aliā
partem suasibiles postq̄ ad vnam se

determinauerit. 2° ibi [Qui simile.] Dicit q̄ sint cōtinēti similes. d. q̄ isti hñt aliquid simile cōtinēti. sicut prodigus habet aliquid simile liberali ꝛ audax confidenti ꝛ forti: quia sicut prodigus dat vbi nō oportet et sicut audax egreditur cū nō oportet. Sic isti pertinaces immanēt vbi cōtinentes imanere nō oportet. Conf ibi. [Sūt aūt alteri] ꝓbat q̄ taliter imansiui nō sint cōtinētes duplici ratiōe ibi. [Sūt ät ichitroegnomones.] Primo ḡ arguit sic. nullus cōtinens transmutatur vel firmat̄ propter passionem ꝛ cōcupiscētiā. sed propter persuasionē verā. pertinaces autē ꝛ transmutantur ꝛ ducunt̄ ꝛ firmantur ꝓpter cōcupiscentias ꝛ passiones. quare isti pertinaces nō sūt cōtinentes. huius rōis ponit primo cōclusionē. d. q̄ dicti pertinaces cōtinenti similes secundū multas differentias sūt alteri ꝛ diuersi a continēte. 2° ibi. [hij quidē enim.] Ponit maiorē ꝛ pz. 3° ibi. [Hij aūt] Ponit minorē ꝛ patet Conf ät ibi. [Ichiccognomes] Arguit sic 2° nullus continens est indisciplinatus ꝛ agrestis ꝛ passionū sectator Sed ipsi pertinaces sūt tales. quare ñ sūt cōtinētes. huius rōis supponit maiorem ut p se notā: ꝛ declarat minorē .d. q̄ isti ichirognomes. i. pertinaces sūt dignomōes. i. proprij sensus ꝓpꝛij capiti' ꝛ propꝛie voluntatis. ꝛ iō sūt indisciplinati q̄z nolunt alienę sētētie subici ꝛ sunt agrestes: q̄z nō sunt ceteris hominibus in vita sicut nec in opinīōe consormes: ꝛ isti dyognomes sūt tales ꝓpter delectationē ꝛ tristitiā quarum sunt sectatores. gaudēt. n. in cōtentiōe ꝛ in disputatione vincentes: si nō trāsuadeantur. i. si nō a suis opinionibus euellātur. tristantur ät: si dicta ipsorū quēadmodū sētētie demōstrentur ifirma. Alterius infert q̄ isti magis assimilant̄ incōtinēti q̄ꝫ ꝯtinēti q̄z magis sequūt passionē q̄ꝫ rōnē. Conf ibi [sūt aūt quidem] Probat q̄ aliqui nō immanēt rationi et tñ nō sunt incontinē-

tes. primo ḡ ꝓponit ꝟ. d. q̄ quidaz sūt qui non immanēt hijs que vident eis vera. ꝟ tamē nō accidit eis ꝓpter incontinentiaz. q̄ ipse declarat p exēpla superius habita. e. li. c°. 3°. puta in libro dicto philoctete sophodis: vbi recitatur q̄ neoptolemus nō imansit psuasioni facte sibi ab vlixe ut. s. causa comunis boni falsū diceret: recessit enim ab hac suasione propter delectationē bonam: q̄z vez dicere erat ei bonum placidum ꝛ delectabile. tñ nō propter ꝟ fuit incōtinēs: q̄z nō omnis qui ꝓpter delectationem operat̄ est intemperat⁹ siue prauus siue incontinens. Sed ille solum qui operatur aliquid turpe: pp turpē delectationē. Lectio 12ª

Via autē est aliquis.] Determinatis. 8. primis q̄stionibus hic determinat nonaz sub. x. partibus. primo enim ꝓponit conclusionem intentam. 2° probat eā ibi [In contines quidem.] 3° infert vnuz corrolariū ibi. [Oportet aūt] 4° remouz vnum dubiū ibi. [Sed ꝓpter alteruz] 5° ratione huius mediatōis ostēdit inter temperātiam et cōtinētiam similitudinem in noie ibi. [Quia aūt ſm similitudinē.] 6° similitudinem in opeꝛ ibi [Est enim continens.] 7° differētiam in cōcupiscētia ibi. [Sed ꝟ quidez] 8° differentiam in delectatiōe ibi. [Et ꝟ quid talis] 9° ostēdit inter incōtinētem et intemperatum similitudinem in opere ibi. [Similes aūt.] x° dissimilitudinez in estimatiōe ibi. [Sed ꝟ qdē] Dicit ḡ p° q̄ ꝓtingit q̄ aliqs ē talꝭ qualꝭ ē bō corporalib⁹ ꝺlectatiōib⁹ gaudēs min⁹ q̄ꝫ oportet: ꝛ nō imanēs rōi dictāti oportere amplius eē gaudendū. Et cū ꝟ est aliqs incōtinens ꝯrio modo se hñs. sciēdū ē q̄ ꝓtinēs ē medius inter illū primū ꝛ incōtinētē et ꝯriū. 2° ibi [Incōtinēs.] probat ꝯclusionē ꝓpositā arguēs sic. inter bitū tēdētez i mai⁹ ꝛ tēdētē i min⁹ ē bitus medi⁹ tēdēs in medīū ꝛ equale ut. 8. li. 2°. c. 5°. sz incōtinēs per incōtinētiam suam tendit in

aliqd maius q̄z oportet: ⁊ per ꝺ̄ non i manet rōi: sequitur superabundātiam delectationis. Iste aūt ei oppositus tē dit in aliquod minus q̄z oportet ⁊ p ꝺ̄ nō immanet rōi fugit ⁊ fastidit corpa/lē delectationem necessariā a rōe sibi suasā: continēs āt fm cōtinētiam tēdit in medium ⁊ equale qz ipe dictamini rōis in operādo persistit: ⁊ imanet ⁊ nō recedit ab ea. nec trāsmutatur ꝓpt alterum predictorū: nec propter maꝰ nec propter minus. quare cōtinēs int predictos duos ē medius. huius rōis ponit minorem ⁊ patet. Nota vero q̄ sicut temperatus est medius inter intē peratum ⁊ insēsibilem. sic continēs se habet ad incōtinētem qui declinat ad intemperantiam ⁊ ad istum incōtinē/ti cōtrarium qui declinat ad insēsibili tatem: de qua quesiui sup̄ tractatu de temperātia. 3°. ibi ⌊ Q̄ oportet aūt. ⌋ Infert vnum corelariū. ꝺ. q̄ si cōtinētia est quid studiosum ⁊ bonum. ut suppo situm fuit. ā. eo. li°. c°. 2°. oportet habitus extremos adinuicem contrarios esse pravos. quē admodū ēt sine probatiōe praui apparent. 4°. ibi. ⌊ Sed ꝓpter. ⌋ Remouet dubium. s. quare cōtter dici mus solum opponi continentiam in/continētie si verum est q̄ opponat al/teri ut dictū ē: ad ꝺ̄ ipse dicit. q̄ quēad modum temperantia videtur soluz op poni intemperātie ⁊ nō insensibilita/ti. propter ꝺ̄ q̄ insēsibilitas fit in pau/cis ⁊ raro est manifesta. sic continētia solum videtur opponi incōtinētie ꝓpt eādem causaz. quare alter extremus habitus est rarus ⁊ imanifestus ⁊ pp ꝺ̄ et innominatus. 5°. ibi ⌊ Quia aūt fz similitudinē ⌋ ostendit inter tempe/rantiam ⁊ cōtinētiam similitudinē in nomine. ꝺ. q̄ quia multa dicūtur ⁊ no minantur talia ⁊ talia fz similitudinē ideo ⁊ dispositio que est temperati cō secuta ⁊ sortita est fm q̄ꝺdam similitu dinem ꝺ̄ nomen continētia. ūde hodie vſr viri religiosi: ⁊ omnes extra matri monīū caste viuentes dicunt cōtinen tes ex̄uis inter eos multi sint tempe/rati. 6°. ibi ⌊ Est enim ⌋ Ostendit simi litudinem in op̄e dicens. q̄ ⁊ cōtinēs ⁊ temperatus potēs est se defendere ab impugnatione passionum ⁊ potēs est nō facere p̄ter vel p̄ rōnem ꝓpter corporales delectatiōes ⁊ in hoc am/bo sunt similes. qz vterq̄ abstinet. 7°. ibi. ⌊ Sed hic ⌋ Ostendit dissimilitudi nez eoz̄ in cōcupia. ꝺ. q̄ hic. s. cōtnēs habet cōcupias pravas. hic. s. tēpera tus nō habet. 8°. ibi. ⌊ Et hic quidez ⌋ Ostendit in existimatione. ꝺ. q̄ hic. s. temperatus ē talis qualis ē hō: qui ꝰ vult nec solet delectari p̄ter rōnez. hic āt. s. continēs est talis qualis est homo qui solet delectari p̄ter rationem in apprehēsione ymaginatiōe seu cogna tione delectabilium. sed nō solet duci ab eis. Nota ꝛ̄g argumētum q̄ tempā tia est i appetitu sensitiuo. posit̄q̄ ꝓhi/bet eius pravas delectationes ⁊ cōcu piscentias. Et argumentum ēt q̄ cōti/nētia nō est in appetitu sensitiuo posi/t̄q̄ nō ꝓhibet eas sed dic ut. ē. li. x°. qōe vltima q̄ nec ista nec illa est in appe/titu sensitiuo. Sed tēperantia ꝓhibet passiōes predictas ⁊ continētia non. qz tēperātia reddit rationez tēperati fortiorem ⁊ appetitum intellectiuum potentiorem q̄z continētia. Et ideo tē perantia tenet magis subiectuz rōi ap petitum sēsituū q̄z cōtinētia. Et ꝺ̄ est causa diuersitatis hāz passionū apud cōtinētem ⁊ temperatum q̄ꝺuis .n. ap petitus sēsituus p̄tinent̄ obediat rōi amplius tñ subiectior est appetitus tē perati. ut. ē. li°. x°. c°. penultio. 9°. ibi ⌊ Si miles. ⌋ Ostēdit similitudinē icōtinen tis ⁊ intēperati. ꝺ. q̄ ambo exītes al/teri ⁊ diuersi sūt in ꝺ̄ similes qz vter/q̄z corpalia delectabilia idebite p̄sequi tur. x°. ibi ⌊ Sed hic ⌋ Ostēdit corp̄ dissi militudinē. ꝺ. q̄ ꝺ̄. s. intēperat⁹ p̄sequit dca delectabilia existimans oportere talia p̄sequi ⁊ similibus frui. ꝺ̄ āt. s. in cōtinēs: ꝺ̄ nō existimat: ymo oppositū ut dictū est sepe. Lectio 13ª

Ec similis prudentez.] Be/
terminatis.9.primis questi/
onibus.hic vltimo ôterminat
decimam.s.vtrum incontinens possit
esse prudens.primo facit b:2ō ex inci/
denti comparat incôtinētiam ⁊ cōtinē
tiaz ibi.[Est aūt incontinētia.]z.incō
tinētiā icontinētie ibi.[Sanabilioz]
Circa primū vero probat duas cōclusi
ones.primā q nullus incontinens est
prudens. Scōam q aliqualiter est ei
similis ibi.[Deynū aūt.] primo g̃ pro
ponit cōclusionem.d. q nec contingit
nec est possibile eundez hominē simul
esse prudentem ⁊ incontinētem. q p/
bat duplici ratiōe: prima qz ostensū ē
.ē.li.6ō.cō.16ō.⁊ cō.17ō.⁊ alibi pluries q
omnis prudens est bonus ⁊ studiosus
secundum morē. Sed nullus inconti/
nens est talis.quare nullus incōtinēs
est prudens. Huiꝰ rōnis ponit mato/
rē ibi.[Simlr enī ⁊ pz.]2ō ibi[adhuc
non in scire.] Arguit sic. Omnis pru/
dens est practicus ⁊ actiuus secūdum
rationē ⁊ cum ratione ut.ē.li.6ō.cō. de
synesi. Sed nullus incontinens est sic
actiuus :cū sit egressiuus a rōne ut.ē.
eo.li.cō2ō. et alibi pluries.quaꝝ nullus
incontinens est prudens, huius rōis
ponit primo maiorez.secūdo minorez
ibi.[Incontinēs.] ⁊ patet.Conr ibi
[Deynum autē.] Probat q incōtinēs
pōt esse similis prudenti:cuius nō pos
sit eē idem. hoc autez declarat primo
ex potētia naturali.2ō ex ratione habi
tuali ibi.[Et fm quidem rationem]
z.ō ex moze ibi. [Malus autē.] dicit
g̃ primo q nihil prohibet virum icon/
tinentem esse deynū.i.nāliter industri
uz.Et in b potest incōtinēs similis eē
prudenti qz omnis prudēs est deynus
⁊ industrius propter q qñq viri incō
tinētes videntur esse prudentes:cuius
non sint propter differentiam deyno/
tice ⁊ prudētie assignatam in primis
sermonib⁹.ē.li.6ō.cō.16ō. Scōo ibi. [et
secūdū quidem.] declarat idez ex rōe
habituali.d.q incontinens videtur eē
prope prudētem fm rationem in qua
ē et aliqualiter similis.sed cum hoc vi
detur differre ab eo fz electionē. Nec
tamē est intelligendum q sit ei similis
fm rationē actualē ut sciens actu et ut
speculans sed potius ut dormiēs et ut
violentus: Incōtinēs enim operans
quādo operatur incōtinēter habet ratio
nem nō liberam sed ligatam, et iō nō
simpliciter est prudenti similis fm ra/
tionem: dīt tñ simpliciter fm electio
nem quā habet ante operari qz fm illā
non differt cū illa sit bona et epyekes
ut dicitur parte sequenti.sed fm elec/
tionem in operari: qz operādo ē volēs
operari mala et turpia. tūc enī nec pa
titur violētiā ut.ē.li.3ō.cō.2ō. nec ignorā
tiam qz fm quendā modū iā expositū
ipse ē sciēs operationez quā facit et finē
g̃tia cuius agit. quare ipse ē volēs opa
turpia que exercet. et in hoc nō cōue/
nit cū prudēte. 3ō ibi [Malus ār nō]
probat idē ex moze: pponit g̃.d.q incō/
tinens malus nō est. et in b similis est
prudenti. b aūt probat tripliciter. pō qz
nullus malus habet electionē epyekē
et bonā ante operari: fz incōtinentē elec
tio quā.s. habet añ operari ē epyekes
et bona. quaꝝ non est malus: q̃uis sit
semimalus. huius rōis pōit minorem
et pz et cōclusionē i hoc q dicit q ē se
mimalus. Ubi sciēdū q qz nō ē malꝰ
in pelectione:sed est malus tm̃ i opari
one. iō dicīt semimalꝰ et non simplicit
malus. qz malus simpliciter ē malus
in vtroq. 2ō ibi.[Et nō iustus]. Ar/
guit sic. Omnis simpliciter malus ē i
iustꝰ et isidiatoz.i.callidꝰ pcuratoz ma
li.fz incōtinēs ñ ē buiꝰ.quaꝝ ñ ē malꝰ
buiꝰ rōis pō pōit miorē et pz.2ō. pbat
eā ibi.[hic qdē enī Intēdēs sic argu
er ois isidiatoz ē male psiliats et ima
nz pcōsiliatꝰ ut pz ex rōe isidiatoris.fz
nullꝰ icōtinēs est huius q pz.qz icōti
nens debilis q̃uis sit pcōsiliatiuus: ñ
tñ immanet preconsiliatis. Incōtinēs
autem melancolicus idest effrenatꝰ nō
oio consiliabitur. ⁊ p cōsequēs neuter

incõtinẽs ẽ ꝓconsiliatiuus ꝛ imansiuus
bijs quibus cõsiliatus est· quare nullꝰ
incontinens est insidiatoꝛ. huius rati/
onis ponit tantum declarationem mi/
noꝛis ꝛ patet. 3ᵒ ibi. ⌊ Assimilat. ⌋Ar
guit sic. Omnis malus assimilat ciui
tati vtenti malꝫ legibꝰ qꝛ ipse vtiqꝫ vti/
tur ratione erronea ꝛ puersa ꝛ princi
pijs falsis que sũt sibi legesˢ. Sed incõ
tinens assimulatur nõ illi ciuitati: sꝫ ci
uitati leges bonas bñti ꝛ legibus nõ
vtenti: quare incõtinẽs nõ ẽ malus· bu
ius rõis ponit primo minoꝛez ꝛ ꝓbat
eam per anaxagoꝛã. 2ᵒ maioꝛẽ ibi ⌊ ma
lus aũt. ⌋ ꝛ patet. Conf ibi. ⌊ Est autez
incontinẽtia. ⌋Comparat incõtinẽtiaz
ꝛ cõtinẽtiã. d. ꝙ vtraqꝫ est circa rẽ dif/
ficilem: ꝛ circa cõcupiscẽtiã supetexcel
lentẽ multoꝝ hominũ facultatẽ ꝛ bitũ
Sic ꝙ ꝫ immanet magis potẽtia plu/
rium. i. vltra qꝫ imanere posset pluri/
mi si essent tã fozti cõcupia molestati
ꝛ hic. s. incontinens imanet minus in
ratione sua qꝫ plurimi qui nõ moleста/
ti possent adhuc amplius immanere ꝛ
ꝑmanere nõ victi. Conf ibi. ⌊ Sanabi
lioꝛ. ⌋Cõpat vnam incõtinẽtiaz alteri
ꝑm duas diuisiones incõtinentiũ. vno
. n. modo diuidit incontinẽs in incõti/
nentem effrenatũ: quẽ intelligit ꝑ me
lancolicũ: ꝛ incõtinẽtem debilẽ. ut. ē.
c. xiᵒ. Alio modo i incõtinẽtez factuz ꝑ
naturam qualis est bõ mulieb2is ꝛ in
icontinẽtez factũ per cõsuetudinẽ. Di
cit ꝙ de prima diuisiõe ꝙ incõtinẽtiaꝫ
illa est sanabilioꝛ que incõtinent agũt
melãcolici que dicit effrenatio: ꝛ illa
minus sanabilis q̃ est incõtinẽtiũ debi
lium consiliantiũ ꝛ cõsilio nõ immanẽ
tiũ. qꝛ effrenati adhibito cõsilio vidẽ/
tur posse sanari. debiles ãt habẽt vtiqꝫ
consiliũ ꝛ rõnez ꝛ tamẽ nõ sanantur.
De scõa diuisione ibi. ⌊ Et ꝑ cõsue/
tudinẽ. ⌋Dicit ꝙ incõtinẽtes facti ꝑ cõ
suetudinẽ sanabiliozes sũt icontinẽti/
bus factis per naturã. Cuius causa ẽ.
qꝛ facilius est trãsmutare ꝛsuetudinẽ
qꝫ naturã ꝓpter ƀ qꝛ consuetudo ad
transmutationẽ nõ est difficilis nisi qꝛ
ipsa assimulatur nature: sicut dicitur ẽ ō
consuetudine vtutis. ē. li. 2ᵒ c. 5ᵒ. quẽad
modũ ẽt dicit eneus poeta. sic inquiẽs
amico suo. Amice ego aio. i. dico diu/
turnam medicattonẽ. i. consuetudina/
riuz mozẽ homini imanere ꝛ nõ de fa
cili abijci posse· ꝛ hãc oportet eẽ nãz
vl quasi naturam hominibus finitẽ
cum eis ideſt durantem vsqꝫ ad finem
eoꝝ. Et iõ dicitur ꝙ cõsuetudo est al/
tera natura. tamẽ nunqꝫ equal nature
cuius imitetur naturam. quapter dif
ficilius imitantur naturalia: qꝫ cõsue/
tudinalia. Ultimo aũt epylogat ibi.
⌊ Quid quidem igꝫ. ⌋Et ꝑz epylogus.

Lectio 14ᵒ

Circa delectatiõe aũt ꝛ tristitia ⌋ Supza determinauit de conti
nẽtia ꝛ incontinẽtia. de molli
tie ꝛ perseuerãtia. hic determinat de
ipaꝝ materia. s. ō ōlectatiõe ꝛ tristitia
primo aũt ꝓbat interesse moral pbi ō
terminare de istis. 2ᵒ determinat ibi
ꝓsequitur ibi· ⌊ Hijs quidẽ igꝫ ⌋ dicit ꝙ
primo ꝙ speculari de delectatiõe ꝛ tri
stitia interest eius qui pbophat circa
politicaz qui quidẽ est moral ꝑbus. ƀ
aũt ꝓbat triplici rõe. prima ibi. ⌊ Ille
enim· ⌋ 2ᵒ ibi ⌊ Adhuc aũt ⌋ 3ᵒ ibi. ⌊ Et
felicitatẽ ⌋ Arguit ꝙ primo sic. Omnis
artifex speculatur regulã artis arcbue
ctonice ad cuius finem ordinatur. ut
probari potest ex dictis de fine artis
architectonice. ē. li. 1ᵒ in prohemio. sꝫ
delectatio est regula mozalis archiec
tonice. Regulamus enim opationes
delectatiõe ꝛ tristitia secundũ magis
ꝛ minus. ē. liᵒ 2ᵒ c. 3ᵒ. quare cuiuslibet
mozalis pbi: interest speculari de ipsis
huius rationis ponit maioꝛẽ. d. ꝙ finis
architectonici. i. artis principalis est
iste adquem oẽs subartifices respicie
tes dicunt vnumqꝙ opus esse bonum
si conformẽ sit illi vel esse maluz: si dis
formẽ sit illi mioꝛẽ ãt suppõit ex passu
allegato ꝛ ex alijs plimis vbi dꝫ ꝙ mul
lus ẽ iustꝰ q̃ nõ gaudet iusta opatiõe.

Nec iniust⁹ qui nō gaudet iniusta o/
patiōē ꝛ sic de ceteris moꝛibus bonis
vl malis. 2° ibi. ⌊Adhuc autē. ⌋Argu/
it sic. moꝛal pbi iterē speculari ō mā
virtutis ꝛ malitie. sed tristitia ꝛ dele/
ctatio sunt earum materia. quare ꝛ c.
huius rōis ponit pꝛimo cōclusionem.
2° minoꝛē ibi. ⌊Et. n. ōiutē ⌋ ꝛ patet ꝛ
est ꝓbata. ō. li. 2° c. 3°. ibi ⌊Et felicita/
tē. ⌋Arguit sic. moꝛal pbi itereſt spe/
culari de felicitate ꝛ de his que insunt
felicitati. sed ſm ꝙ plures aiunt. felici
tas est cum delectatione. ꝓpter ꝙ gre
ci nominauerūt beatū ꝛ felicez a gau
dere. sicut enim nos dicimus a gaudio
gaudiosū. sic ipsi dicunt a gaudio gre/
ce signato beatum. quare moꝛal pbi
interest speculari de delectatiōe. Conf
ibi. ⌊Dijs quidē ig̃. ⌋Determinatioez
suam exequitur. pꝛimo aūt circa hoc
recitat aliena dicta. 2° ponit ꝓpꝛia ibi
⌊Am̃ aūt nō accidit. ⌋ pꝛimo g̃ recitat
tres opiniones. 2° cōfirmationē vnius
ibi ⌋ Totaliter quidem ig̃. ⌋3° alteriuſ
ibi. ⌊huius autē non ois. ⌋ 4° alteriuſ
ibi. ⌊Adhuc aūt nō optimū ⌋ dicit g̃ ꝙ
aliquib⁹ videtur nulla delectatio etiaz
nec vna esse aliquid bonuz nec ſm se.
nec ſm accidens. qꝛ ꝛ si aliq̃ delecta
bile sit bonū. puta aliqua bona opera
sit delectabil⁹: tū nūq̃z erit idem boni/
tas opationis ꝛ delectatio eius ut di/
cunt. quibusdam aūt al⁹ opinantibus
videtur ꝙ quedam delectatio est bona
ꝛ ꝙ multe sunt pꝛaue. 3° aūt quibusdā
videtur ꝙ posito ꝙ omnes delectatio/
nes essent bone: nō est tamē possibile
aliquā delectationē esse optimū bonū
humanū. Deinde ibi ⌊Totaliter qdē ⌊
Transit ad confirmationē pꝛime opi/
nionis. Dicit ig̃ ꝙ total⁹. i. vl⁹ videtur
alicuibus ꝙ delectatio nō sit bonū pp
vj. rōes sequentes: quaꝛ pꝛima est ꝙ
nulla generatio ē finale bonū. sed ois
delectatio ē gn̄atio· quare nulla est fi/
nale bonū· huius rōis ponit pꝛimo mi
noꝛem. d. ꝙ ois delectatio est genera/
tio seu acquisitio ꝛ via in naturā rei se
sibilis. semp. n· per delectationē acqu⁹
ritur rei delectate aliqua dis positio sē/
sualis: si delectatio sit in parte sēsitiui.
2° ponit minoꝛem. d. ꝙ nec vna gene/
ratio est cognata seu similis finib⁹ seu
bonis finalibus. vnde nulla edificatio
domus est ꝓpter edificationē· sed ꝓp⁹
aliquid alterū. 2ª ratio ibi. ⌊Adhuc tē/
perat⁹ ⌋ talis est. nullus ꝛtuosus fugit
bonū sz tēpat⁹ fugit ō delectatiōes. quaꝝ
non sunt bone. huius rōnis ponit mi/
noꝛem. 3ª ratio ibi. ⌊ Adhuc pꝛudens
talis est ⌋ pꝛudēs pꝛosequitur ꝛ appe
tit omne bonū: sed nec triste nec delec
tabile persequitur. quare nec hoc nec
illud est bonū. huius rationis ponit mi
noꝛē· 4ª ratio ibi ⌊ Adhuc impedimē
tū ⌋ talis est. nullū bonum ē impedimen
tum pꝛudētie: sed delectatio est impe
dimentū pꝛudētie. quare nō est bona
huius rōis ponit minoꝛem. d. ꝙ delec/
tationes sunt impedimentū ei ꝙ ē pꝛu
dentē esse· Et ꝙto magis aliqs gau/
det ꝛ delectatur: tanto magis eius rō
impedit: puta in delectatiōe venereo/
rum. Dicunt enī nullus hominē posse
aliquid itelligē cū actu ē in ipsa. vnde
ſm homerū venus furata ē intellectū
spisse sapientū· ō. e. li°. c°. 8°. 5ª rō ⌊adhuc
ars ⌋ Talis est: omne bonū humanū ē
opus alicuius artis. Sed delectatio nul
lius artis est opus: quare nō ē bonum
humanū: huius rōis ponit p⁹ minorē
2° maiorē ibi. ⌊q̃uis ⌋6ª rō ibi· ⌊adhuc
pueri ⌋ Talis ē. nullū puerile ꝛ besti
ale est bonū. i. ois delectatio puerilis
ē ꝛ bestialis qꝛ pueri ꝛ bestie ipsā de
lectationez maxie ꝓsequunt. huius rōis
pōit minoꝛē ꝛ pz. Conf ibi ⌊ Hui⁹ât ⌋
Recitat ꝛfirmatiōez scē opiniōis. d.
ꝙ huius opiniōis scē ē sñta nō oēs
delectatiōes eē studiosas ꝙ ꝓbauit du
plicit. pꝛimo qm̃ nullū bonū ē turpe ꝛ
ꝓbrosū. Sed alique delectationes eui
dēt sūt tales. quaꝝ ñ sūt oēs bone: hui⁹
rōis pōit minoꝛē ibi. ⌊qm̃ sūt ⌋ 2° arguit
sic. nullū bonū ē nocuū: sz aliq̃ ō delecta
tiōes sūt nocue. q̃dam enīz cibaria e/

gritudinalia. ꝛ egritudinē inducentia
ſunt delectabilia hōibus quibus nocēt
quare eoꝝ delectationes nō ſūt bone.
butus rōis ꝓponit minozē ibi. ⌊ Et qm̄
nociue. ⌋ Conf ibi. ⌊ Adhuc aūt optimū. ⌋ Recitat cōfirmationē. tertie opinionis. d. q adhuc probaf q delectatio nō ē optimū hōinis bonū. Cuius cā est. qz nulla delectatio ē finis. sed ē generatio ꝛ via quedā in finē. quaf non pōt esse finale bonū q ē optimū. Ultimo dicit q b̄ sunt ea que de delectatione ꝛ tristitia dicūtur p alios ꝛ ō alijs.

m̄ aūt nō accidit. ⌋ Supza recitauit de delectatiōe aliena dicta. hic ponit ꝓpza dicta. primo aūt ꝓponit intētum. 2°. subdit duo preambula ad ostēdēdum propositum ibi. ⌊ Primū qdē. ⌋ 3°. soluit aliozꝝ rationes ibi. ⌊ Adhuc nō necessariū ⌋ 4°. ponit ꝛ probat propzias cōclusiōes ibi. ⌊ Hoꝛte aūt ꝛ necessariū. ⌋ Dicit g primo manifestū esse ex his que dicuntuz qm̄ nō accidit. i. nō sequif ꝓpter b̄ que argumētata sūt delectationē nō ee bonum. ut dicebat prima opinio. nec sequitur ipsā nō esse optimū. ut dicit ꝉtia opinio. Est enim sciendū q scd̄a opinio simpliciter est vera in conclusione ꝛ iō p illā nō proponit se dicturū q̄ualiſ respondeat ad vnā rōnem eius. ut videbitur. j. qz ista rō nō cōcludit. ad aliaz aūt rōnem nō respōdet. qz illa verū manifeste cōcludit. ut videbif. Conf ibi. ⌊ Primū quidē ⌋ subdit scd̄o pambula. scōm ibi. ⌊ Adhuc qz. ⌋ Dicit g primo q ante rōnē ꝛ solutionē rōnum primo sciēdū ē q boni cōiter sūpti duo genera sunt. b̄ quidē ē bonum simpliciter q est bonū omnib⁹ vnā naturā specificā pticipantib⁹. puta hōinibus simplicitet ꝛ vf̄r bonū est prudēter viuef aliud aūt est bonū fm quid q ē bonuz nō omnibuſ: sed alicui. ex hac diōne āt boni intendit elicere ꝛ inferre alias quatuoꝝ. Primā de nā. qz natura fm se tendit in aliquod bonū: ꝛ iō duo sūt modi nature. Est enim nā tendēs ꝛ intendens in bonū simpliciter. ꝛ natura tendens in bonū fm quid. Scdaz ō habitu: qm̄ duo sūt habituum genera. est enim habit⁹ inclinās i bonū simpliciter sicut iustitia. ꝛ est habitus inclinās in bonuz fm quid. sicut auaritia. Tertia de praua motiōe vl̄ generatiōe. vl̄ fimilibus. qm̄ talia in se praua. vl̄ sūt pua simpliciter ꝛ vl̄r ōib⁹. sicut iniuste agere. vl̄ praua fm quid. puta qm̄ alicui ꝛ alicui nō. quartā de prauo fz qd ꝛ bono. fm quid. qm̄ talia sūt in tripli gradu. qm̄ res praue fm quid. ꝛ bone fm quē. alique sūt eligibiles alicui pro sēp. puta fuitus est eligibil⁹ homini ydiote. nō potēti itelligere qualiter debeat se regere. ut habef primo politice. alique vero sūt eligibiles alicui ñ semper nec frequēter. fz aliqn̄ fm pauū tempus puta ligari tēpoze furoris. vbi quis mot⁹ esset p̄ patrē vl̄ matrem alique tamē sūt q̄ nec alicui sēper nec aliquādo. ymo nūq̄z sunt eligibiles. videf tm̄ esse eligibiles ꝛ esse delectationes. cū tamē nō sint. sicut sūt illa que sunt cū tristitia ꝛ medicine false ḡtia. putaq̄z laborantiū. Cum enim quis laborat lepza leonina: patitur vtiq̄z tm̄ prurituz ꝛ tam acutum: ut videat sibi bonuz ꝛ delectabile esse in aqua bulli ent: usq̄z ad resolutionē corporis ꝛ emissionez spūs: b̄ tamē nō est nec esse pōt delectabile. videf tm̄ propter oppositionē illius prurit⁹ horribil. Conf ibi. ⌊ Adhuc qz boni. ⌋ Ponit scdz preambulum. d. q adhuc alr pōt bonum diuidi fm actum primū: ꝛ fm. ē enim vnū gen⁹ boni. sicut opatio que ē act⁹ scdus ꝛ aliud sicut habitus qui est act⁹ primus. ut habetur scdo de aīa. Et b̄ eadē diuisio bētur. ē. li. x. c. x. Ex hac autem diuisione elicit aliaz que equipolet duab⁹ ad cui⁹ euidētiā ē sciēdū q habit⁹ ꝛ dispositio hōinis i aīa vel i corpoze duplex est. vnus quidē nālis ꝛ nature cōsonus. alius vero innālis ꝛ nature dissonus. Nālis quidem est habit⁹ fruosus qui habētē bene ꝓficit

ut .ē.li.2.c.3. Innaturalis vero est habitus vitiosus nō bene perficiens sed potius per oppositum ad naturalem quia vero habitus generatur ex operationibus ꝛ ordinatur ad opationes ut.ē.lib2o.2.c.1. Hinc est quod etiam duo sunt operationum genera. quedā enim sunt que cōstituūt ꝛ generāt habitum naturalē: et quedā que inatura lem:hijs duabus diuisionib⁹ p̄supposītis dicit ꝙ operatiōes innālē habitum constituentes sūt secūdū accidēs delectabiles. alie vero sunt secundum se delectabiles. p̄time vero sunt tales qualis est operatio in cōcupis nature deficientis ꝛ habitus defectiui. ut conf videbitur in exēplis. Alie vero sūt opationes ꝛ delectationes sine cōcupiscētia repletiōis indigētiaruꝫ: ꝛ sine tristitia de oppōsita vacuitate. puta operationes eius generis qō est speculari natura vestra nō indigēte supplemento repletiōis. Hoc autē p̄batur per signum qm̄ natura nimis repleta cibo ꝛ potu ꝛ natura in suo naturali statu conuenīēti ꝛ debito cōstituta nō eodem delectabili delectantur ꝙ gaudent. Sed natura bene ac nāliter constituta gaudet rebus simpliciter ꝛ nāliter delectabilibus. Natura vero nimis repleta gaudet cōtrarijs ꝛ innālibus. puta acutis ꝛ amaris quoꝫ nullū in natura reruꝫ est simpliciter delectabile. Ex hijs autē sequitur: ꝙ nec delectationes cāte a talibus sunt simpliciter ꝛ naturaliter delectatiōes. qz sicut delectabilia naturaliter cōstituta se habent ad alia innālia. Sic etiā se habēt delectatiōes causate ab hijs ad delectationes causatas ab illis. quare sicut illa nō sūt nāliter delectabilia sic nec eorum motiōes in naturā erūt simpliciter delectatiōes. Conf ibi.[Adhuc nō necessarium.] Soluit alioꝫ rōnes. p̄mo aūt soluit illā rōnē ītie opinionis: que fit etiam per p̄mā opinionem. 2o soluit illā scōe opiniōis ibi[eē autē p̄auas] Tertio soluit quintā p̄me opinionis ibi.[Impedit autē] 4o soluit duas non recitatas inter opiniones p̄emissas ibi· [Sz tū qm̄] Dicit ergo p̄imo ꝙ adhuc dicēdū est ad aliorum rōes. et p̄imo ꝙ non necessariō sequitur aliquid alterum ab delectatione: eo modo quo finis est melioz generatione que est ad finē. qz minoz rōnis est falsa cuꝫ dicitur. nulla generatio est finale bonū: cōcedatur. Sz delectatio ē generatio. ꝺ negatur ut ꝓbatur hic. ꝛ .j. li⁹.x.c⁹.4o. Soluens autem rationē dicit p̄imo p̄ opinionē tertiā. 2o p̄ secundam ibi.[ꝓpter quod.] 3o p̄ vtranqꝫ ibi.[Videt autē generatio.] Quo ad p̄imuꝫ ꝺo ponit.8. ꝓpositiones notabiles: p̄ima ē ꝙ nulle delectationes sūt generatiōes: ut ꝓbatur .j. li⁹.x.c⁹.4o. 2o ꝙ nō omnes sūt cū generatione. q̄uis aliq̄ puta· ille que isūt opationibus permixtis alicui generationi. sicut opationes parētū generationi p̄olis. 3o ꝙ delectationes sūt opationes vel semp cū operatione ut. j. li⁹ x⁹.c.x⁹. 4o ꝙ sunt finis. p̄ficiunt enim operationem. sicut superueniens qdā finis: ut declaratur ibidē· li. x⁹. 5o ꝙ delectationes nō sunt accidentia rerū factarum. puta domus vel archa quarū semper ē aliquid alteruꝫ finis ut. ē. li. 6o c.1⁹.6o p̄positio ꝙ sunt accidentia vtentium puta. hominū vtentiū domo vel archa vel alia re libere ꝛ nō impedite maxime tū sunt accidētia vtentium ꝛ fruentium vbi. s. vsus est fruitio: qm̄ delectabilissimū ē quo quis optat frui. ut. ē. li.1⁹.c.12o 7o ꝙ nō omniū opinionum finis est aliquod alteꝫ ab ipsis. ut. ē. li.1o c.1. ꝛ .li.6.c.6. 8o ꝙ solum illarum operationū que ducunt naturam ad perfectionē nature finis. vnde trahitur argumētū ꝙ opationuꝫ virtutē generantiū finis est aliqd alterum ab ipsis. perfectio enim est earuꝫ finis ꝛ ipsa ē aliqd alteꝫ ab ipsis. Sz operationuꝫ sequētiū nō. qz ille ducūt ad perfectionē iste vero sūt ab ipsa taz pfecta. ut. ē. li.2.c.1. Ex hijs ꝑ patet

q̄ delectatio perficiēs opationem opti
maz pōt esse optimuz: ⁊ pōt esse fina
le bonum. Deiñ ibi. [Propter qd̄.]
Contra opinionē primā dicit q̄ ꝑpter
predicta male descripserunt delectati
onem illi de prima opinione. d. delec-
tationem esse generationē sensibilē in
naturam. Non enim debuerunt dicer̄
generationez: sed opationē ut visū est.
Nec dicere sensibilē. sed dicere nō im
peditaz. Nec dicere in naturā: sed di-
cere ab habitu qui est f̄m naturā. vl̄ q̄
habet modū nature. Est enim delecta
tio nō formaliter sed causaliter opatio
nō impedita habitus qui ē f̄m naturā

Nota ig̃ quatuor. primo q̄ delecta
tio nō est ipsa opatio delectabilis: qz
delectabilis operatio est in sensu vel
in mente. delectatio aūt est in appeti-
tu. Et hec est ratio phi. j. li°. x°. c°. 6°. Et
ideo dicit q̄ delectatio est opatio cāli
ter: nō formaliter. Scdo nota q̄ ideo
operatio non impedita est delectabil̄
quia omnis operās volūtarie operat̄
ex desiderio. quare si operatio nō fue
rit impedita complebitur desideriuz.
desideriuz vero si compleatur delectat
animā ut ait Salomō ꝓuerbio. jz°. qua
re talis operatio erit delectabil̄. Ter
tio nota q̄ ideo ponitur habitus qz opa-
tio f̄m habitū est conuenies ⁊ ꝯnālis
habitui. q̄ aūt conuenit dispositioni ⁊
habitui videtur cōuenire rei disposite
⁊ habituate. cōiunctio autē conuenientꝫ
cuz eo cui cōuenit est nāliter delectabi
lis. quare habitus causās huius cōue-
nientiā cāt etiam delectationē ipsam.
Quarto vero nota q̄ habitus qui ē f̄z
naturam causat delectationē simplicit̄
qz opus cōueniēs tali habitui: cōuenit
etiaz nature habituate simplicit̄. bit̄
autem innālis ⁊ nō secūdū naturam
causat delectationē per accidēs ⁊ f̄m
quid nō simpliciter. qz opus cōueniēs
habitui disconuenit nature habituate.
Et ideo illa cōueniētia simul ē cum dis
cōueniētia. tō simul est accidētal̄ delec
tatio sequens accidētalem cōuenien-
tiam cum nāli tristitia: sequente nāleꝫ
disconueniētiaz. cuius āt naturalis tri
stitia nō percipiatur semper cū accidē
tali delectatiōe. tñ illa trāseunte: vl̄ re
missa statim adest penitudo ⁊ tristitia.
⁊ ex b̄ mali replētur penitudine ut. j.
li°. d°. c°. 5°. quare ut ibidē habetur. valdē
est miserum esse prauum. Sic ig̃ patet
quare dicitur q̄ delectatio est operatio
non impedita habitus qui ē f̄m natu
ram. f̄m naturā vero dicitur: vel qz est
a natura: ut habitus simpliciter nālis
ut. ē. li°. 6°. c°. 17°. dicitur q̄ pueris ⁊ be-
stijs naturales existunt habitus: vl̄ qz
consonus nature vt est quilibet bitus
vtuosus. ⁊ tō opera virtutū sunt secū-
duz naturā delectabilia. ē. li°. x°. c°. xi°.
Deinde ibi. [Videt aūt generatio.]
Dicit ꝯ vtrāq; opinionē ostēdēs causā
deceptionis vtriusq;. Dicit ergo q̄ iō
visum fuit illis. q̄ delectatio esset qdā
generatio. qm̄ delectatio est illud q̄ in
felicitate est principaliter bonū. s. op-
tima operatio eo mō quo expsuu. mēs
ergo eoruz arguebat sic. Omnis opa-
tio generatiō est. sz delectatio ē opatio
quare est ēt generatio. veritas ḡ mino
ris cuz apparentia falsa maioris dece
piebat eos. alterū enim est operatio ⁊
alterū generatio vt visum ē. Loñ ibi
[Esse aūt prauas.] Respondet ad ra
tionē secūdā secūde opinionis cuius cō
clusio sit vera. Arguebat enī sic. Mul
lum bonum est nociuuz sed quedā de-
lectationes sūt nociue puta. egritudi-
nales quare ⁊c. Ad b̄ aūt dicit q̄ me
diū nō est bonū. ⁊ q̄ maior est falsa.
q̄ patet per instantiā quoniaz quedaz
sana. i. ad sanitatem bona ⁊ cōferētia
sunt prava ⁊ nociua ad retinēdam pe
cuniam homini necessariā. quare f̄m
b̄ sequeretur q̄ ambo. s. procurāt sani
tatem ⁊ retinere pecuniam victui ne
cessariam essent prava: quoniā vtrūq;
est nociuuz suo cōparari. sed nec b̄ nec
illud f̄z b̄ vel ꝓpter b̄ argumentū debz
dici prauum quia speculari de quo nul
lus dubitat quin sit bonū: aliq̄n nocet

ad sanitatez. quare delectationes aliq̃ q̃uis sint prave: nō tñ iō prave qz no
cive. Conr ibi. ⌊Impedit aūt ⌋Soluit
quinqz rōes prime opinionis nō tñ or
dine quo eas superi⁹ recitavit. primo
g̃ soluit rōnem de impedimēto prudē
tie. 2° illam de arte ibi. ⌊Artis autez ⌋
3° alias tres simł ibi. ⌊Tēperatum g̃
āt. ⌋Dicit g̃ q̃ delectatio que causatur
ab vno quoqz habitu nō p̃stat impedi
mētum illi habitui. puta delectatio ex
prudētiam nō impedit eā: ymo gene
raliter ōlectatio que causatur a specu
lari ꝛ ab addiscē facit magis ꝛ meli⁹
speculari. et ab addiscē facit magis ꝛ
melius speculari ꝛ addiscē. aliene tñ
delectationes efficiunt nocent ꝛ corrū
punt opationē. ut. j. li. x°. c°. ſ°. quēadm
proprie delectationes firmāt ꝛ melio
rez faciunt opationem vide ibi. Conr
ibi· ⌊Artī autē ⌋Respondet ad rōnez
de arte. Arguebatur enī sic. Omne bo
nū būanū est opus alicuius artī. Sz de
lectatio est nullius. quare ꝛc. Ad b̄ āt
dicit q̃ minor ē vera: vnō rōnabilr ac
cipit. q̃ nulli⁹ artis opus sit delectatio
q̃m ars nulli⁹ alterius opationis est.
quare nec delectationis erit. qz ois ars
positiōe alicuius: ꝛ nō opatiōis q̃uis
videatur aliquibus q̃ artes pigmēta
ria p̃fectiua odor ꝛ aliquor sapor ꝛ
pulmētaria. i. coquaria, ppriatiua ciborꝫ
sicut artes delectationis nō tñ sunt. qz
nullius opationis sūt: ut dictū est. ma
ior g̃ ratiōis falsa erit: qz nō omne bo
num humanū est opus artī ut dictum ē
de opatione. sed ⁊ hoc objicitur. p°. qz
omnis habitus factiuus ē operatiuus
cuz omnis factio sit operatio. Sed ars
est bitus factiuus ut. ē. li. 6°. c°. ſ°. quare
erit ꝛ operatiuus. 2° qz ois ars delec
tativa est delectatiōis. Sz młte sūt ar
tes delectative puta musica ꝛ fistulati
ua ꝛ he due que ponūtur in littera sūt
delectative ꝛ delectationis ut dicūt cō
mentatores ꝛ alij expositores nostri
predecessores. quare ars ē ōlectatiōis
Dicēdum āt ad b̄ q̃ p̄bus sūmit b̄ opa
tionem p̄o p̄axi. seu p̄o actiōe: que
quidem ē act⁹ volūtarius ut volunta
rius ſm q̃ exposui. ē. li. 6°. circa p̄in
cipiuz. Et ratio huius ē qz nulla opa
tio est delectabil nisi qz volita seu vo
lūtaria. Dicendū g̃ ad p̄imū q̃ factio
ut factio nō est operatio. i. actio seu p̄
xis ut. ē. 6°. c°. ſ°. ꝛ 6°. Nec ars aliqua ē
dirrectiua operationis volūtarie qz q̃uis
det factioni q̃ sit recta factio: ñ dat tñ
ei q̃ sit recte volita. ars enīz statuifica
p̄t dare vni ydolo q̃ esset recte artifi
ciatuz. q̃ tñ erit uniquissime volituz. b̄
ig̃ mō nulla opatio ſm q̃ est volūtaria
est opus artis. nec ars aliqua est opa
tionis ut volite. Sed ē opationis alte
rius potētie puta. potentie motiue in
manu ad scribendū vł ad domificādū
prudētia vero est recta rō actionū ꝛ p̄
xiuz ꝛ opationū volūtariarꝫ quō sūmi
tur b̄. Ad secūdū vo dicēdū q̃ nulla ē
ars delectativa per se. sed p accidens
Est tñ factiua aliquor operum in qb⁹
delectāt illi q amāt alia opera· sz hoc
accidit operibus q̃ amentur. ꝛ p cōse
quens q̃ homines delectentur in eis.
De bijs āt que accidūt opibus artī nō
est cura arti. ut. ē. li. ſ°. c°. fi. Ad cōmen
tatores ꝛ expositores dicēdū q̃ hij nō
exposuerūt sz corrūperūt textū facien
tes errare simplices: vbi ipsi nō intel
lexerunt: nec habuerunt intentionem
veritatis p̄bi eā tradētis Conr ibi. ⌊tē
peratum aūt. ⌋ Soluit ad tres rōnes
residuas. o. p°. q̃ argumenta q̃ sūmūt ꝑ
medijs. b̄ tria. ſ. temperatū delectatio
nem fugere ꝛ virū prudentem psequi
vita que nec tristis est nec delectabilis
ꝛ tertio pueros ꝛ bestias persequi de
lectatiōes. b̄ inq̃ omnia soluunt eodē
mō qz. ē. dictū est qualiter alique dele
ctationes sunt bone ꝛ qualiter alique
sunt nō bone. pueri autez ꝛ bestie oēs
qualescūq̃ corporales maxie psequūt
ꝛ nō tristationē que posset venire ex
baꝫ absentia prudens vero fugit eas
que sūt ꝛ fiūt cū inordinata cōcupia.
ꝛ cū simili tristitia que sunt maxie cor

porales ꝛ ſpecialiter fugit haꝫ ſuper abūdantias quas ꝓſequit intēpat⁹ ꝛ ſm quas eſt ꝛ dicitur intemperatus. has ēt fugit tēperatus nō quidem oēs vl̄r delectationes qbus delectat tēperatus que ſunt ꝓpꝛie viri temperati puta delectari i operibus tēperātie ꝛ in quibuſdā coꝛporalibus. cū oporꝛtet ꝛ ſicut oporꝛtet ut. ē. trac. de tēperantia. ꝛ ſm hoc patet q nec tēperat⁹ nec prudēs fugiūt oēs delectatiōes ꝛ q ñ omnia q̄ pueri ꝛ beſtie ꝓſequūtur ſunt mala. quare ceſſāt illa tria argumēta. Conī ibi. [Si tū] reſpōdet ad duas rōnes: que nūdū fuerūt recitate. Una eſt ꝑ rōnē opinionis tenētis q delectatio ē per ſe bonū. alia ē ꝑ cōcluſionē q̄ ſoluitur ibi [optimū autē.] Ratio poſitionis ē eudoxi ut recitat. j. li. x. c. 2. ꝛ ē talis. ꝑ rīū alicui malo fugibili ē bonuꝫ appetibile. ſz delectatio eſt ꝑ rīa triſtitie q̄ cōfeſſa l̄ cōceſſa ē eē malū fugibile. quare neceſſe ē delectationē eſſe bonū appetibile. p⁹ ig̃ tāgit iſtā rōnē. 2⁹ ibi. [Et enī] tangit i pugnationē rōnīs. d. q ſol'o p̄miſſe rōis ut eā ſoluebat leucipus platonīs diſcipulus nō ꝑuenit. dicebat. n. q nō oē ꝑ rīū malo ꝛ fugibili ē bonū appetibile: qꝛ extremū maⁱ eſt malū ꝛ ē ꝑ rium minoꝛi. i. alteri extremo et equali ideſt medio. extremuꝫ autem i mn⁹ nō ē bonū ſicut pz i contrarietate ꝓdict⁹ illiberalitatis ꝛ liberalitat⁹. Ad b dicit q nō vz qꝛ nec plato nec leucipus diceret delectationem eſſe malū fugiendū cuius tū dicat eam nō eſſe bonū. b aūt oporꝛteret dicē ſi triſtitia ꝛ delectatio opponerent. ut duo extrema qm̄ oporꝛtet extrema oia eē fugienda tanq̄ mala ut ꝓbatuꝫ eſt. ē. li⁹ 2⁹ c. 5⁹. Deinde ibi. [Optimū aūt.] ſoluit rōnē ſcdaꝫ factā ꝑ cōcluſionē q̄ talⁱ erat: qꝛ nullū bonū optimū ē de genet ꝓꝛauoꝛ. ſed delectatio ē de genē ꝑuoꝛ Sūt enī alique delectatiōes ꝑue. quaꝝ delectatio nō pōt eē optimū. Ad b dicit q nō ſequit: qꝛ maioꝛ ē falſa q pz ꝑ inſtātiā qꝛ ſcīētia. i. oppoſitio itellectus ē optimū de numero bonoꝝ feliciū ut cōcedit ab oīb⁹. ꝛ tñ cū b aliq̄ ſcīētie. i. opatiōes intellect⁹ ſūt ꝓꝛaue puta. intellectiōes erronee ꝛ iudicia falſa: quare nō ſeq̄t q illud nō ſit optimū i cuⁱ genē ſūt aliqua ꝓꝛaua. Laue ig̃ lectoꝛ ab expoſitionibus dicētib⁹ aliquas ſcīētias eē ꝓꝛauas ſūmēdo ꝓꝛie ſcīētias vl̄ large ꝑ quacūq̄ cognitione vera. quia nulla cognitio vera pōt eſſe reſ ꝓꝛaua. ipſa nāq̄ generaliter ſūpta finis ē oīs intellect⁹ ut. ē. li⁹ 6⁹ c. 3⁹. quāꝛ oīs cognitio vera banauſa l̄ nō banauſa de neceſſitate ē bona ꝛ nō mala. ſūme ig̃ i paſſu iſto ſcīēttā ꝑ quacūq̄ vel vera vl̄ falſa apprehēſiōe itellect⁹ ſcītifici. Sicut. n. quelibz apprehēſio vi⁹ pōt dici viſio. Et q̄libz apꝓhēſio itellectus itelligētia l̄ intellectio. Sic etiā quelibet apꝓhēſio ꝓtis ſcīētifice: nō incōgrue pōt dici ſcīētia ſm hui⁹modi denominationē accepta. Lectio 15⁹

Oꝛte aūt ꝛ neceſſariū] Poſt q̄ rñdit ad alioꝝ rōes. b pōit ꝓꝛias cōcluſiōes d delectatiōe ꝑhēdēs totā ſuā determinationē ſub. 8. cōcluſiōib⁹. p⁹ q delectatio aliqua ē bonū optimū. 2⁹ q coꝛporales delectationes in ſupabūdātia ſūpte ſūt male ibi. [De coꝛporalib⁹ aūt.] 3⁹ q neceſſarie nō ſūt male ibi. [Sz ñ neceſſarte] 4⁹ q ab omnibus appetūt ut medicie ibi. [Qꝛ aūt nō ſolū.] 5⁹ q delectatiōes ſimplicit nāles nō bñt ſupabūdātiā ibi [Ad aūt ſine triſtitia] 6⁹ q nā būana nō ſep pōt eadē delectatiōe vl̄ eodē delectabili delectari ibi. [Nō ſep aūt] 7⁹ q deus ſep eadē delectatione ſimplici delectatur ibi. [Quare ſi butus] 8⁹ q nāe male ꝛ coꝛrupte ē delectabiliſſima trāſmutatio aliqua ibi [Trāſmutatio] ꝓmā cōcluſionē ꝓbat quatriplicit rōe duab⁹ oſtēſiuſ ꝛ duab⁹ ad ꝑoſſibile 2⁹ ibi [Et ꝓſeq aūt oia] 3⁹ ibi [Manifeſtū aūt.] 4⁹ ibi. [Sz ꝛ triſte ꝑ ig̃ intendit ſic argueꝫ aliqua operatio alicuⁱ boni bituſ volūtaria ꝛ nō ipedita ē bonū optimū ꝛ eligibiliū. Sed oīs talis

opatio ē delectatio ſ̄ delectabil̄. ut pz
ex p̄habitis. quare aliqua delectatio ē
bonū optimū ꝛ eligibilissimū. but⁹ rō
nis ponit primo formā. 2°cōfirmat eā
ibi⌊ Et ꝓpter b ⌋3°ifert unū correlariū
ibi⌊ Propt̄ q ⌋4°remouet vnū dubiū
ibi⌊ pp idigē ār ⌋ō forma rōis ār pōit p⁹
maiorē cū sua ꝓbatione. d. q forte ne-
cessariū ē nō obstāte alioruz rōe soluta
supius q delectatō sit optimū. suppositō tanq̄z uero q uniuscuiusq̄z bitus sī
aliq̄ opōnes volūtarie ꝛ nō ipedite ꝛ
itez suppōito q felicitas q̄ ſm omēs ē
optimū hois bonū. sit omniū bituū bo
noz opatio. vl̄ vnius alicuius eoz. ne-
cessariū ē q opatio aliqua non ipedita
puta illa que est felicissima sit optima
ꝛ eligibilissia ꝛ sic pz maior. 2°subdit
minorē. d. q b. i. omiſ tal̄ opō nō ipedi
ta ē delectatō ut dictū ē. ō. 3°. ꝯclusio
nē infert. d. quare aliqua delectatō erit
utiq̄z optia. nō obstāte q multe existāt
praue. si cōtingat simplicit̄ eas eē i re
bus. cui⁹ rō est. qz sicut optimū hois in
uenit̄ i opationib⁹ que faciūt hōinem
felicē. Sic ēt pessimū hois iuenit̄ i opa
tionibus que faciūt eū miserū. quare si
mili mō aliqua delectatō pōt eē de bo-
nis optimis ꝛ aliqua de mal̄ pessimis
2°ibi⌊ Et pp hoc ⌋ Cōfirmat rōnē per
auctoritatē cōis fame dicēs q pp hāc
veritatē premōstratā. ſ. q delectatō est
bonū felix ꝛ optimū. ōs existimāt vitā
felicē esse delectabilē ꝛ ōs delectatōez
iplicant ꝛ icludūt i ipsam felicitatē. ꝛ
b faciūt rōnabilit̄ qm̄ ois opō pfecta ē
ñ ipedita. ꝛp cōsequēs delectabilis ut
oīsum ē. ō. sed felicitas ē perfectissima
opō de genere perfectoꝝ. quare neces-
se est eaz esse nō ipeditā ꝛ delectabilē
ꝛ per ꝓns talis delectatio erit optima.
3°ibi⌊ pp q. ⌋Infert correlariū. d. q pp
p̄dicta felix indiget bonis corpis ꝛ bo
nis exterioribus ꝛ bona fortune ne. ſ.
impediāt. b. ſ. opa felicia vnde dicētes
boiez eē felicē si bonus ē eū qui icidit
in magnis rotaꝝ ifortunijs nihil dicūt
siue istud dicāt volentes ꝛ sciēter men-
tētes. ſ̄ nolētes ꝛ iuite decepti exīstes
nihil inquā dicūt simpl̄r vez maxie lo-
quēdo de felicitate politica que ad su-
um decorē indigz bonis corpis ꝛ for-
tūe ut. ō. li°i°c°14°. 4°ibi⌊ pp indigeſ. ⌋
Remouet vnū dubiū. d. q aliq dubita
uerūt vl̄ simpl̄r visū ē eis q bōa fortu
na eēt idē felicitati pp hoc qz felicitas
idiget subsidio fortune. Ad b ār ipse di
cit q fortuna nō existit idē felicitati q
ꝓbat dupl̄r p°. qz ipsa fortuna superexcel
lēs ē impediens felicitatē. i. bonitatē hu
ius uite ꝛ bītudinē sēptīne. ꝛ iō dicit
dñus q diues difficile intrabit i regnum
celoꝝ. Mat. 19. 2°qz via q̄ ē ad aliquē
finē ꝛ fminū ñ est idē cū fmino. sed for
tuna ē via quedā tēporaliū cui⁹ fmin⁹
ē ad felicitatē. quare fortuna nō ē idez
cū felicitate. Conſ ibi⌊ Et persequi. ⌋
Ad principale arguit. sic. 2°illō est op
timū q oia appetūt. Sz oia appetunt
delectationē. quare ipsa ē optimū. pri-
mo g̃ facit rōnē. 2°remouz vnū dubiuz
ibi. ⌊Sz qz nō eadē. ⌋3°alterū ibi. Sed
ēt assumpserūt. ⌋De rōne vō pōit prio
minorē i virtute 2° cōclusionē ibi. ⌊Si
gnuz ⌋. 3°virtutē maioris ibi⌊ Fama ār
de qua sciēdū q iō cōis fama putat̄ ue
ra ꝛ maxime oim fama qz p naturam
vero oia consonāt. falso ār cito dissonat
aliqua notitia vera. ut. ō. li°i°c°x°. quaſ
vī q illud sit optimū cui cōsonant vota
ꝛ appetitus oium ac si huic ſnie con-
sonēt sēſ⁹ ꝛ itellectus oim. hec aūt rō ē
rō prima eudoxi. ut. j. li°x°c°2° De
inde ibi⌊ Sz qz non. ⌋Remouet dubiū
posset enim queri an oia delectationez
appetitiuam appetant ꝛ prosequant
vnam ꝛ eandem quia si sic tunc ratio
videtur bona si aūt alia ꝛ alia. ratio ñ
valz qz tunc non segtur de aliqua vna
quod sit optima. nec ō omnibus quod
omnes sint optime quia non omnia ap
petunt omnes delectationes nec ali-
quam vnam determinati generis. Ad
hoc aūt dicit quod ideo nō omnes sen
su uel intellectu participātes persequū
tur vel appetunt delectationem eandē

quia nō oim est natura.i.natiuitas bona eadez nec habitus optimus idem ꝛ sicut nec est ita nec uidetur.quare non omnes appetunt eandez delectatiōez in comuni genere sumptā.ꝺ aūt intendendū est ō illa delectatione quam homines existimant ꝛ de qua interrogati dicerēt ꝛ respōderēt qm̄ forte ipsi nō psequūtur illā ꝺlectationē.q̄ sensu vel intellectu ō fcō pcipiūt.sed ex primeua nāe sue inclinatione iperceptibiliꝛ pse quunt ꝛ appetūt aliquā vnā ꝛ eandem oīs qm̄ p nām suam ut primitus ista tutā bōt q̄dam diuinū ꝯz q̄ inclinatur i unam finalē delectationē qz istud diuinū ē q̄daz bonum rebus inexistens q̄ ē melioꝛ q̄ōe bonū q̄ inest eis ꝯz se ꝛ istud appetit.i.appetitū inclinat ad ꝓ priū bonū.i.ad finē ꝓpriū rebus concreti diuinitus pstitū.ut.j.li°.x°.c°.2°.

Si uero expō mea nō concordat expōni pdecessoꝝ meoꝝ i passu isto nō curo.ipsi enim dixerūt uideꝛ suū ꝛ ego meū. Est g̃ sciēdū q̄ primū mouēs tā q̄ cā vl̄is prima mouet i motu quo mouēt.2ᵒ mouētia tā q̄ cē ꝯe.ut bī ex prima ꝓpōe de cāis ꝛ eo mō in ordie suo quo finis ultimꝰ mouet i motu alioꝝ finū qz mouens primū mouet pp finē ultimū· illa igit vis primi mouēti insistēs omnibus rebus dicitur illud diuinū quo res vniuerse bone uel praue pceptibiliꝛ l̄ ipceptibiliꝛ mouent i ultimū finē ꝛ ad delectationē vl̄ quietē in ultimo fine ꝛ ꝯz ꝺ oia sēsū vl̄ itellectū bōtia ꝓsequūtur ꝛ appetūt vnā ꝛ eandem ꝯm ꝓportionē delectationē sicut ꝛ cetera cūcta quietē. Deiñ ibi[Sz ꝛ assumpserūt] remouet aliud dubiū qz dubitari posset si delectatio ē bonū ꝛ oīa appetāt illud bonū. quaꝝ igitur interdicit ꝛ damnat ut malū.dī eim q̄ ꝓpter voluptatē operamur mala.ē li.2°.c°.3°. Itē q̄ multi decipiuntur ꝓpter delectationē q̄ vī bonū non ē tñ exñs bonū.ē.li.3°.c°.7°.. Ad ꝺ autē dicit q̄ delectationes que onī turpes ꝛ male q̄ decipiūt ꝛ mala operari nos faciunt sunt delectationes corporales que assumpserūt sibi hereditatē huius nōis delectatio. ꝓpter ꝺ conuenit nos pluries inclinare in ipsas appetitus nr̄os ꝛ ꝓpter ꝺ q̄ bee sole sunt vulgariter cognite.tō cōiter homines solas istas existimāt.ꝛ p cōsequēs intelligentes viri debēt estimare mala que onī de delectatione in cōi dici de corporali. bona uero dici ō spirituali. Conī ibi[Manifestū aūt]Ad pricipale arguit.3°.sic si nec delectatio nec delectabilis opatio eēt bonū: manifestum ē quod cōtingeret felicē uiuere nō delectabiliꝛ.q̄ ꝓz qz si nec delectatio nec delectabilis opatio ē bonum nihil apparet cū gr̄ā felix indigeret delectatione uel delectabili opatione.Sz ꝓnīs ē euidēt falsum quare ꝛ añs. ꝺ rōis ponit primo ꝓnīam 2°. ꝓbat eam ibi. [Cuius gratia]ꝛ patet ratio. Conī ibi[Sed ꝛ triste]Argui quarto sic si delectatio ꝛ delectabilis opatio non est bonū cōtinget utiq̄ felicem viuere triste.i.cum tristitia.ꝺ āt est icōuenies g̃ ꝛ añs.buiꝰ rōis ponit primo ꝓnīaz 2°. ꝓbat eā ibi [nec malum]Dicit q̄ si delectatio est nec bōa nec mala:pāt rō ne tristitia erit nec bona nec mala Si aūt sic ē nulla utiq̄ erit rō ꝓpter quaz felix fugere debeat tristitiam sicut nec rō quare delectationem appetat quia vita studiosi nō erit per se delectabiliꝛ. cū ꝯm hoc possit eē sine operatione delectabili que dicitur operatio ipsius delectationis. Lectio 16ª.

Ē corpalibꝰ āt]pbata cōclone prima ꝺ ꝓbat secūdā.primo tñ assignat cām ꝛ occasionem quare ponit istā cōclusionē ꝛ aliā tertiā. ꝯo ꝓbat istā ꝯm ibi[Vituū q̄dem]Dicit g̃ primo q̄ est intēdēdum ꝛ scrutandū de corpalibꝰ delectationibꝰ respōdēdo illis qui dicūt ita ꝝ nos .s.q̄ quedā delectatiōes sūt eligibiles ualde puta bone ut bīt per nos. Sed corporales circa quas ē intēperatꝰ nec eligibiles nec bone sūt ut diximus.ē. Nūc igit onī nobis interrogātes ꝓpt quid oppositē tristitie corporales sunt

male:qz ꝯz eudoxꝰ malo cõtrariaꝫ bo
nũ. quare videt ꝙ corporalis tristitia:
que cõtrariaꝫ corporali ꝺlectatiõi ma
le: esset bona· Ad ꝺ ät ꝓbs ꝺicit duo.
primũ ꝙ ꝺelectatiões corporales sunt
bone ut süt hõt necessarie qz in malũ
quodã modo bonũ ẽ. scõm ꝺicit ꝙ sunt
bone usqꝫ ad aliquez gradũ. sed vltra
in superabũdãtia sũpte sũt male ꝛ ꝺ ẽ
cõclusio ꝺ ꝓbanda. Deinde ibi [Habi
tuuz] Probat eã sic quãtorumcũqꝫ. i.
quotcũqꝫ l' quorũcũqꝫ bituũ l' motuuz
seu operatõnũ alla ẽ meliorꝭ. i. maiorꝭ
vl' intensiorꝭ bitus l' operationꝭ vl' mo
tus superabũdãtia vituperabil' ꝛ fugi/
ẽda nulla ẽt erit ꝺelectatiõis ꝑñtis su
perabũdãtia vitupabilis ꝛ fugienda
quorũcũqꝫ ꝺo bituũ vel motuũ erit ma
iorꝭ motꝰ supabũdãtia fugiẽda. Erit
ẽt ꝺelectatiõis superabũdãtia simil' ꝯz
bonoꝝ corporaliũ ẽ superabũdãta ta
lis ꝙ hõ eã persequẽs ẽ vl' fit prauus.
ꝺbi ḡtia comedẽ ꝛ bibere ꝛ in lecto q/
escere sũt quedã corporalia bona ba/
bẽda supabundãtiã ꝛ excessũ sic ꝙ hõ
maxime comedẽs vel maxime bibens
vel quiescẽs efficitur prauꝰ ꝛ vicioꝰus
quare corporaliũ ꝺelectationũ ꝑñtiuz
est supabũdãtia fugiẽda ut mala. Duꝰ
rationis ponit primo maiorem. 2m
norem ibi. [Corporaliũ ät] Et pz per
exempla data. Est tñ sciendũ ꝓpter
maiorẽ ꝙ bonoꝝ quedã sut sic p se bõa
ꝙ nullũ incremẽtũ nulla intẽtio põt ea
reddere mala vl' supflua. l' supabũdan
tia puta prudẽter viuẽ ꝛ deũ ꝺiligẽ ꝛ
ꝺtuose agere. ꝺ eni q̃to magis sũt au/
cta: tãto magis bona ꝛ laudabilia. ꝺ
ät est ipsoruz nõ esse supabũdantiã
.i. excessũ ꝛ superfluitatẽ. qz null' põt
excessiue vel nimis supabũdãter vl' su/
pflue habere prudẽtiã vl' ꝺelectationẽ
ꝺei l' ꝺtutẽ. nec p cõsequẽs ꝺelectatio/
nẽ proprią istis. Sũt ät alia bõa quoꝝ
põt esse minimũ icremẽtum excessꝰ ꝛ
superabũdãtia sicut exẽplificam supra
ꝛ per cõsequẽs ꝺelectatõ ꝑsequẽs ista
põt nimis ꝛ supabũdãter augẽi. Conf
ibi [Sed nõ necessarias] Probat cõ
clusionẽ tertiã. ꝺ. ꝙ hõ nõ ẽ prauus p/
sequẽs solũ necessariaꝫ ꝺlectatiões coꝝ
porales. ꝛ iõ nec iste necessarie sunt
prauę ꝙ ꝓbat. qz illud quo gaudẽt ali
qualit oẽs ẽt boni nõ ẽ malũ. ꝯz ꝺelec/
tatiõe necessaria guadẽt: quaꝫ ipsa nõ
ẽ malũ. buiꝰ rõis põt minorẽ. ꝺ. ꝙ oẽs
homines cõiter gaudẽt. i. ꝺelectant in
pulmẽtis i vino ꝛ i venereis: ꝯz ñ oẽs ut
oꝝ gaudẽt eis ymo plusqꝫ oꝝ gaudent
aliqui. In tristitia ꝺo ꝫrio mõ se bñt.
qñ nõ solũ supabũdãtiã tristitie fugiũt
ymo generaliꝝ ꝛ totaliter oẽm. Cutus
cã ẽ: qz tristitia ñ solũ ẽ supabũdãtie ꝺe
lectatiõis ꝫria ymo ꝫriaꝫ pseqnti sup
abũdãtiam ꝺelectatiõis. In quocunqꝫ
gradu pticipet ꝺelectationẽ. ꝛ iõ õis
psequẽs ꝺelectationẽ fugit omnẽ tristi
tiã: sicut cuilz pti l' gradui ꝺelectatiõis
ꝫriã. Conf ibi. [Qui aũt nõ solũ.] pro
bat cõclusionẽ quartã. pꝰ tñ introducit
eam. 2º ꝓponit eaz ibi. [Primũ qdẽ]
3º probat ibi. [Et nõ studiosũ.] Dicit
ꝸ pº ꝙ qz in pscrutatiõe sciẽtifica ñ so
lum oportet ꝺicẽ verũ sed ẽt oportet ꝺi
cere cãm apparẽte falsi ꝓpter ꝙꝫ vide
batur eẽ vez cũ eni appareat rõnabile
.i. rõnabiliꝝ illud motiuũ ꝓpt ꝙ aliqd
nõ existẽs vez videtur esse vez. tũc q/
dẽ facit nos magis credẽ ꝺo ꝙ opta/
mus scire. iõ p nos ꝺicẽdũ ẽ ꝛ cã mõ/
straꝺa ẽ ꝓpt ꝙꝫ corpales ꝺelectatiões
vident eẽ eligibiliores. cũ tñ ñ sint sup
ꝺ ät ꝺicit ꝙ cã ẽ. qñ ab oibꝰ appetunt
ut medicie que ẽ cõclusio quarta ꝺ ꝓ/
banda. Deiñ ibi. [Primũ qdẽ] Cõclu
sionẽ intẽtaz ponit ꝛ exponit. ꝺ. ꝙ pri
mũ ꝺicẽdũ p nos ẽ ꝙ iõ corpales ꝺele
ctatiões videt eligibiliores qñ appe/
tunt vt medicie qñ ꝺelectatio expellit
tristitiã. ꝛ iõ ut ꝺelectatiõe existẽte me
ꝺicina ꝫ tristitias bõies ꝓpt ꝺeclinã/
das supabũdãtias tristitie psequũt ꝺe
lectationẽ supabũdãtem ꝛ spialiꝝ ꝛ
totaliter ꝺelectationez corporalẽ tãꝫ
mãifestiorẽ ꝛ vehemẽtiorem: qr vehe
mẽtes sũt fortiores medicine ꝫ oẽz tri
stitiã ꝛ ꝓpt ꝺ q̃rũt ꝛ appetũt: qz faci/

ūt bōi apparere ꝛ videri eē ꝑter ꝛ eꝝ
ꝓriā tristitiā. sic ig̃ itelligēda ē cōclusio
ista ꝙ delectatiōes cozpales appetunt
ut medicie ꝓ tristitias ꝛ maxie vehe-
mētes tāq̄ efficatōres medicie. ¶Conf
ibi ⌊Et ñ studiosū. ⌋ ꝓbat dicta cōclusi
onē. p⁹. ex nā delectatiōis 2⁹. ex nā bōis
ibi. ⌊Adhuc pseq̄nte ⌋ p⁹. g̃ itēdit sic ar-
guē. cozpal' delectatō appetit aut ut fi
nis studios⁹ ꝛ vtuos⁹ aut ut aliqd m̄dici
nale valēs ad finē ñ āt p⁹. mō pp duo q̄
dicta st̄ ō primū qm̄ cozpales delectati
ōes sūt opatiōes ꝑue nē q̄ facta ē ꝑua
l' ex natitate mala l' ex cōsuetudie ma-
la. ō. e. li. c. 7⁹. scōz q̄ sūt opatiōes nē i
digēt. octaua. e. li. c. 19. meli⁹ āt ē bēre
ea qb⁹ nā idiget q̄ fieri. i. mutāi ꝛ tē-
dē ad illa b āt accidūt ꝛ cōuēiūt pfect
quaꝝ tal' cozpal' dl'ctatō ñ erit studiosū
qd. nisi fm accns: appetēt ig̃ cozpales
ut medicie. b⁹ rōis ñ pōit nisi dstructi
onē alit⁹ mēbri visiōis ꝑsuppōite. ¶No
ta ig̃ ꝙ finis studios⁹ ē ille q debet rei
tā pfectā ē studios⁹. i. vtuos⁹. finis āt
ꝓnis rez ipfectā l' ut ipfectā ēñ vtuos⁹
ꝛ nō studios⁹. sic āt ē ꝙ cozpal' delectō
fz tactū l' gustū cōseq̄t cozp⁹ ut ipfec-
tū ꝛ idigēs. sit. n. ꝛ fames sī ipfectio-
nes q̄dā ꝛ idigētie sine qb⁹ nō dlectat
gust⁹. prurit⁹ āt ꝛ stiml'atō carnis sine
qb⁹ ñ dlectat tact⁹ sūt q̄dā ināles dis
pōnes ꝛ cōplexiōes būoꝛuz qb⁹ acci
dētalit pūgūt cozp⁹: quare tales dlec-
tatiōes nō sūt studiose. ¶Deiñ ibi. ⌊ad-
huc pseq̄nte. ⌋ ꝓbat eādē cōc l'oē ex nā
bōis: oñs quatuoꝛ ifirmitatū gnā qbus
cōueit bōinē affici ꝓ q̄ dlectatō cozpa
lis tāq̄ efficax medicia p̄bz aliquale re
mediū. sūt āt ifirmitates iste ociū tedi-
osum: laboꝛ iflamatō ꝛ moꝛsus cozpis
cōsūptiu⁹. p⁹. g̃ oñdit remediū delectati
ōis ꝓ primā. 2⁹. ꝓ scōz ibi. ⌊Et. n. mł-
tis ⌋ z⁹. ꝓ ttiā ibi. ⌊Simil'r āt. ⌋ 4⁹. ꝓ quar
tā āt. ⌊ melācolici āt. ⌋ ¶Dicit g̃ p⁹. ꝙ coz
pales dl'ctatiōes pfecute sūt ꝛ optate
ab ōib⁹ ñ potētib⁹ gaudē ꝛ dlectāi ali
js puta mētalib⁹ delectatiōib⁹ q. ſ. nec
vacāt nec itēdūt nisi circa sēsibilia. qꝛ
g̃ bō nō pōt viuē ociosꝰ ōi dl'ctatiōe pri
uat⁹ sū maxio tedio ꝛ āgustia: iō ipi si
bi siti q̄dā. i. appetitū ꝑpāt ꝛ ꝓcurāt
ut delectēt cozpal'r delectari spiritual'r
nesciētes. qñ ꝺo ꝓcurāt dlectatiōes in
nocuas puta necessāias ñ ē vtiq̄ icre
pabile. qñ ꝺo nocuas mēti: l' cozpi tūc
ē prauū ꝛ icrepabile b tñ facūt qꝛ nec
sciūt nec bñt alia in quib⁹ delectent ꝛ
gaudeāt vehemēter. quare cōuertūt se
ad istas: qꝛ vehemētes sūt. 2⁹. ibi ⌊Et
. n. mł̄tis ⌋ oñdit mod⁹ remedij ꝓ scōz
ifirmitatē. ꝺ. ꝙ mł̄ti accidit triste l' tristi
tia pp nāz infirmā laboꝛe qꝛ sēp labo
rat aīal i opōib⁹ oꝛganoꝝ ꝛ sēsuū q̄uis
b fiat inpceptibil'r. qꝛ iā assueti sumus
videē. n. ꝛ audire fiunt cū tristitia: ut ꝑ
mones nāliū pboꝝ testāt. hui⁹ rei g̃ra
nā i ꝓtinuo laboꝛ pōita idiget ꝛ appe
ut medicari ꝛ remediāi p̄ qetē ꝛ de-
lectationē. ¶Nota g̃ laboꝛis bui⁹ cām q̄
ē: qꝛ aīal continue patit ꝛ a statu suo
aliqual'r variat ut. ō. pbus i ꝓcipio.
Ite nota signū ꝙ oculus ñ pōt diu ali-
ꝙ visibile ituēi sine ōmissiōe palpebre
ꝛ clausiōe oculi q̄ ē signū alic⁹ passiōis
fatigatiōis ꝛ lesionis oꝛgani. vñ neces
se ē alī gescē ab opatiōibus exiōꝝ se
suū ꝙ vtiq̄ fit in somno. quare doꝛmiti
one idiget. ¶Tertio ibi. ⌊Simil'r āt ⌋ oñ
dit tertiā ifirmitatē. ꝺ. ꝙ bōies i iuuētu
te patiūt simil'r: qꝛ pp augmētatiōem
q̄ fit a calido ꝛ hūido dispōnūtur sicut
bōies vinolēti q̄ vim caloꝛe feruent ꝛ
humoꝛe madēt: ꝛ iō iuuenes calidi ꝛ
hūidi ꝛ i mł̄to motu ac titillatiōe cal-
nuz ꝛ hūoꝝ pōiri sūt vtiq̄ ad delecta
tiōis medelā ceteris magis ꝓni. quaꝝ
dicit ꝙ iuuēt⁹ ē gd delectabile. i. incita
tiuū ad delectationē. 4⁹. ibi ⌊melācoli-
ci āt. ⌋ Oñdit quartā ifirmitatē dicens
ꝙ melācolici q̄st melācolici fz nāz. i.
natiuitatē suā l' fm etatē. l'. acūtalē dis
positionē: qꝛ b oia eqpolēt. isti iq̄ ōs
indigēt delectatiōis medicina ꝓ tristi-
tiā cōtinuā q̄ patiūt qꝛ cozp⁹ eoꝝ pp

malā ꝛ acutā cōplexionē mozdeꝫ cōti
nue ꝛ cōſūꝫ ꝛ hac ꝺ cā tāḡ ꝺficiētes
ꝛ afflicti ſemp ſūt in vehemēti appeti
tu remedij ꝺelectatiōis. qz triſtitiā bᵇ/
mōi expellit ab hōie ꝺlectatio et ꝯria
ſ̄ et ꝺelectatio nō ꝯria: ſꝫ cōtingēs dū
tā fozt̄ fuerit: qz totā intētionē aie ad
ſe trahit. ꝛ tō nullā aliā triſtitiā pcipit
ſicut et pari rōe foztis triſtitia oēz ꝺe/
lectationē cozrūpit ut. j. li. x. c. ſ. et pp
b tales hōies fūt intēperati et pzaui.
niſi magno conatu ſtudeāt ad ꝺtutē. eſt
ūt ſciendō ꝙ hec quatuoz infirmitates
cōſeq̄ pōt omnē hōinē. ſ̄ ſēper vſ̄ alqñ
qñ pzima puenit ex cōditiōe anime q̄
oio conaꝫ compleꝛ ꝺeſideriū ſuū. et p
cōſeq̄ns ꝺelectari qz ſm Salomonē ꝺ/
ſideriū ſi cōpleaꝫ ꝺelectat aīam. puer.
iz⁰. et tō octū ē ſibi tediū triſtabſ̄e. ſcḋa
puenit ex cōplexiōe cozporis cōpoſiti
ex cōtrarijs hūozibᵇ hūtibᵇ cōtrarias
qualitates. 3⁰. puēit ex icremēto cozpo
ris cōſtitutiuo. 4⁰. ꝺo ex ꝺeczemento
reſolutio. et tō ē neceſſe omni hōi vel
ſēper vſ̄ aliqñ ad meꝺicinale remediū
recurrē ꝺelectatiōis. ſꝫ b̄ pōt fieri ma/
le. ſ. recurrēdo ad ſuperabūdātias cor
porales ꝺelectationū vſ̄ bñ recurrēdo
ad neceſſarias. vel ad ꝺelectationes
mētales ꝺe qbᵇ ꝺicit ſalomon ꝙ nō eſt
ꝺelectamētū ſuper cozdis gaudium.
Conſ̄ ibi. ⌊ ꝙ aūt ſine triſtitia ⌋ ꝓbat
quitā cōcluſionē. p⁰. āt ꝓpōit eā ꝺupl̄r
vno mō ꝙ illa ꝺelectabilia q̄ ſūt ſine tri
ſtitia. i. nō būtia triſtabilia ſibi cōtra/
ria nullaz bñt ſupabūdātiā. i. ſupflui/
tatē. alio mō ꝺicit ꝙ ꝺelectabilia que
p nām ſuā et nō ſm accīs ſūt ꝺelecta/
bilia ipſa ſūt b̄. ſ. ſine triſtitia ꝛ ſine ſu
pabūdātia. Intellige ꝺo ꝙ talia ſūt ꝺ/
tutū opa. b̄ āt ꝓbat ex oppoſito ꝛ ꝓpo
ſito. qñ illa ſola bñt ſupabūdātiā. i. i ſū
mo accepta ſūt mala q̄ p accīs ſūt bōa
ꝛ ꝺlectabilia: ꝛ illa q̄ p ſe ſ̄t talia i ſū
mo accepta ñ ſūt mala. ſꝫ ꝺelectabilia
meꝺicinalia ſupr̄ memozata ſūt ſm ac
cidens talia. ꝺelectabilia vero p nām
ſuā ſūt ſm ſe ꝺelectabilia: quaꝝ iſta ſūt
ſine ſupabundātia. buiuſ rōis pōit mi
norē in ſra ꝛ pz. Ad euidētiā aūt bᵇ rō
nis ē ſciēdū ꝙ maioz fūdaꝫ ſup illa cō
ſideratione ſecūdi topi. Si ſimpl̄r ad
ſimpliciter. ꝛ c. qñ illa tenet in bijs q̄
p ſe conſequūtur ꝛ nō in bis que p ac
cidens. ꝺbi ḡtia. in ꝓpoſito biberſ̄ qꝺē
ē qꝺam bonū ꝛ ꝺelectari bibendo eſt
ēt qꝺam bonum. ſꝫ iō ſupabūdātiam
habet ꝛ in ſūmo acceptū eſt malū: qz
nō eſt per ſe bonū. ſi enim bibere eſſet
per ſe bonū: magis bibeſ̄ eſſet magis
bonum: ꝛ maxime bibere eſſet maxi
me bonum. Intelligē vero iō nō habz
ſuperabūdātiā nec i ſūmo acceptuz eſt
malū. quaſ̄ ē p ſe bonuz. ſicut. n. intel
ligere eſt bonū Sic etiā magis intelli
gere eſt magis bonum et maxime in/
telligere ē maxime bonū. quare ꝺtutū
opera q̄ faciūt. i. pficiunt actū nē talis
. i. taliter ꝺiſpoſite p ꝺtutes nō bñt ſup
abundātiam cū ſit per ſe bōa: ymo il/
lud ꝙ in alijs ē ſuperfluū. puta extre/
mū in bijs eſt optimū. quaſ̄ ꝺtus q̄uis
ſm rationē ꝛ ſubſtantiaz ſit meꝺietas
tamē ſm optimū et bene ē extremitas
ut ꝺ. li. 2⁰. c. 9. Conſ̄ ibi. ⌊ Nō ſēp autē ⌋
Declarat ſextam cōcluſionem. ſ. ꝙ na
tura humana non ſemper pōt eaꝺē ꝺe
lectatione: vel eoꝺem ꝺelectabili ꝺe/
lectari. Dicit ergo cum ſuperfluitate
negationis ꝙ nullū iꝺē obiectū poteſt
ſemper eſſe homini ꝺelectabile. Cuiuſ
cauſa eſt et ratio. qz natura hominis
ſeu noſtra non ē ſimplex nec ſimpliciṫ
. i. vſ̄r manet. Sed ē aliquiḋ puta. aia
et aliquiḋ alterum pzeter animaz pu/
ta cozpus ſecunduz ꝙ cozpus ſunt coz
ruptibilia omnia hominis inꝺiuiḋua:
et iꝺeo ſi quāꝺo ꝺelectatur anima ſe
cundum ſe aliq̄ ꝺelectabile cozpozale
agat in parte ſenſitiua. ſ. i inferiozi na
tura: tunc b̄ erit alteri. i. ſuperiozi na/
ture pzeter naturam. i. ꝺiſconueniens
et per ꝯns triſte. Si vero ꝺelectatio
equet triſtitiā et ecōꝺſo. i. ſint equalia
tūc nec erit triſte nec ꝺelectabile totuz
ſimḷ acceptū ꝙ opatū ē ad mīn⁹ ſꝫ ap

parētiā ꝛ b mō ceſſabit p⁹ delectatio. quaꝫ nullo mō pōt bōi ſēp cōtinuāi ea dē delectatio ꝓpt diuerſitatē ſuaꝝ ptiū Conſ ibi. [Quare ſi buiſmōi] probat ſeptimā cōcluſionē. ſ. q deus ſēp eadē delectatiōe ſimplici delectaꝫ. arguit g̃ ſic. cuiuſcūq nā ē ſimplex ꝛ imutabilꝫ ei ſemp inerit vna ꝛ eadē actio delectabiliſſima. ſꝫ ōi nā ē b⁹ mōi quaꝫ ꝛ c. bui⁹ rōis pōit p⁹ maiorē ꝛ pz. 2⁹ cōcluſionē ibi. [ꝓpter q deus] Tertio ibi. [Nō. n. ſolū] Circa maiorē āt remouz dubiū. d. q nō ē dubitādū an opatō ꝛ delectatio poſſint eē ſine motu. qm̃ nō ſolus mot⁹ ē opatio: ymo ꝛ imobilitaſ .i. eſſētia imobilꝫ ē opatio vera: necnō ꝛ delectatio magiſ eſt in quiete. i. ſine motu q̃ꝫ i motu lꝫ cū motu. Eſt āt ſcien dū p⁹. q ſicut cōpoſitum dicitꝫ dupliciter vno mō cōpoſitū ex aliquib⁹ ut totū ex ptib⁹. alio mō cōpoſitū alicui ut ps pti Ita ꝑ oppoſitū aliqd dicitꝫ eē ſimplex dupliciter p⁹. mō q2 nō pōt cōponi ex ptibus: alio mō q2 nec alīs ptib. vtroq; aūt modo ſimplex ē nā diuina. 2⁹ ſciēdum q ex b nā diuina ē ſimpliciter imutabiliſ qm̃ oē mutabile ē cōpoſſibile cū forma que ē terminus mutationis ꝛ fm q̃ꝫ fit mutatio ut demōſtraꝫ p⁹. ꝑbico ꝛ. 3⁹. ex bis ſequiꝫ q opatio ꝛ delectatio nē diuine vna ꝛ eadē etnaliꝫr ꝛ iuariabiliꝫr pſeuerat. ꝛ iō quiō ōijs oīs vita beata ut. j. li. x. c. x⁹ q2 ſicut bene habere ꝛ delectari accidit bōibus modico tēpoꝝ ita incōpabiliꝫr meus ineſt deo i toto eē no. ut 12⁹ metaphi. Conſ ibi. [Trāſmutatio āt] ꝓbat cōcluſionez octauā. ſ. q tranſmutatio aliqua ē delectabiliſſima nē male ꝛ corrupte ꝛ primo fꝫ poetā ꝓponit eā. d. q fm dictū poete homēt tranſmutatio ē qd dulciſſimū. i. ōlectabiliſſimū oiuz eoꝝ q delectāt bōinem. b āt accidit ꝓpt malitiā q̃ꝺam. 2⁹ ibi. [Quēadm enim] ſcdum nām] ꝓbat eā .d. q ſicut eſt de bōie ꝛ volūtate bōis. ſic ēt de nā bōis vel alterius ai alis. ſꝫ ſic ē ēt ō bōie ꝛ eius volūtate q bō vl volūtas bōis cito trāſmutabilꝫ ē maluſ ſic q ꝓpt malitiā ē ꝓnus ad tranſmutationē ꝓpriā. quaꝫ ſic erit vlr ō nā q trāſmutatiōe idiget q ipſa erit mala ſic q ꝑ malitiam ꝓna ē ad huiuſmōi trāſmutationē ꝛ ad ꝓñtē ōlectationē: quare talꝫ nā nec ſimplex ut diuina nec ē epyekes vt valde bona. bui⁹ rōis ꝑ muſit cōcluſionē p⁹. 2⁹ aūt ponit minorē ibi. [Quēadm] cū nota ſimilitudis vnde trabitꝫ maior. 3⁹ infert cōcluſionē utez implicite ibi [Et nā] 4⁹ cōfirmat ibi. [Nō enim. Veltio ō epylogat ibi [De cōtinētia.] Dicēs q de cōtinētia ꝛ incōtinētia ꝛ de delectatiōe ꝛ triſtitia dictū ē quo ad tria. ſ. qd eſt vnūq; ipſoꝝ ꝛ qualꝫr aliqō ipſoꝝ ē bonū ꝛ ꝙ qualꝫr ipſoꝝ aliqō ē malū: quaꝫ reſtat ut iā in ſequētib⁹ libris. ſ. 8. ꝛ. 9. dicamus de ācitia. Eſt āt ſciendū p⁹. q iō malus bō ꝛ mala volūtas ꝛ mala nā ē cito tranſmutabilꝫ ꝓpitatē habēs ad tranſmutationez q2 in ōi tali ſunt duo cōtraria. ſ. ad diuinū ex primeua inclinatiōe nē ut. 8. c⁹ primo ꝛ iſtud inclinat ad bonū ꝓpriū nāliꝫ cōuenies tali nē ut. j. li. x. c. 2⁹ Et ē aliud ꝓriuz. ſ. malitia ꝛ mala diſpō ſupaddita q̃ puerum ꝛ mēturi facit circa principia practica ut. 6. li. 6⁹ c⁹ 9⁹ ꝛ b malitia inclinat bominē ad malū bōis ſimpliciꝫ q̃uis inclinet ad bonū appēs ꝛ ſibi viſū ut. j. li⁹ 9⁹ c⁹ 9⁹ huius rei g̃tia b duo ꝓria tribūt ad optata: b qdē huc illud ꝺo illuc quēadz diſcrepātia ut. j. li. 9. c. 5. quaſi bōinē manētē i ſtatu nāli malitia trahit ad innāle pōtū i ſtatu innāli nā conaꝫ ipſū trahē ad nāle ꝛ b ē cā butus iſtabilitatiꝫ ꝛ viciſitudis quare mali ad ſe ipſos nihil bñt āicabile ꝛ ſēper replentꝫ penitudine ut. li. 6⁹ c⁹ 5⁹ ſcdo ſciēdū q iō p oppoſitū bon⁹ bō nō ē faciliꝫr fꝫ volūtatē trāſmutabiliꝫr. q2 nā ꝛ diſpō ſua tēdūt i idē: ꝛ iō circa nihil bñanoꝝ bonoꝝ ē ita cōſtāta ſic circa ꝶtutes ꝛ eaꝝ opa ut. 8. li. i. c. 14. 3⁹ ꝺo ſciēdū q iō trāſmutatō ē ōlectabiliꝫ nē corrupte. q2 ōe ad qō ꝓm ſum⁹ ē ōlectabile nob ſꝫ vt viſuz ē ad trāſmutatiōez ꝑ malitiā ꝓm ſum⁹ quare ꝛ c.

Incipit lib octauu⁹ Lectio i⁹

OST ꝺ ꝺ ãici-
tia]. Jn p̃cedẽti
bus libris egit ꝺ
virtute mozali ⁊
intellectuali: de
continẽtia ⁊ in-
continentia: de
mollitie ⁊ perseuerãtia Hic conſ agit
de amicitia p⁹. aũt p̃mittit ꝓhemium.
2⁹ subdit tractatuz ibi[Dubitatur ãt]
Jn ꝓhemio ãt ꝓbat q̃ i mozali pbia
de amicitia sit agẽdũ. Et itẽdit sic ar-
guer. hic est agẽdũ de oi eo q̃ ẽ uirtus
ul' cũ uirtute q̃ ẽ necessariũ bonitati ui
te q̃ est familiare: ac sociale q̃ ẽ salua
tiuz ciuitatũ ac politie q̃ ẽ ꝓsecutiuũ
iustitie q̃ est obiectũ philoꝓhie. sz ãi-
citia ẽ huiusmõi: quare hic ẽ agenduz
de ipsa. but⁹ rõis põit p⁹. cõclusionẽ. ꝺ.
q̃ pit ꝺ cõtinendo mẽozata sequit ptã
sire agẽdo de ãicitia. 2⁹ declarat mino-
rẽ p singulas ptes ibi. [est. n. ꝺ⁹]maio
rẽ ꝺo suppõit tãq̃ euidẽtẽ. qm̃ illa. ꝓj.
in p̃missa maioꝛ accepta ꝺbẽt tractãi
⁊ ꝓsiderãi i mozali pbia. ꝺclarãdo ꝺo
minozẽ sic ꝓcedit. q̃ p⁹. põit ptẽ ꝓmã
2⁹ sc̃ãz ibi. [adhuc maxie] 3⁹. tertiaz
ibi[Nã quoq̃] 4⁹. quartã ibi. [videt
ãt] 5⁹. quintã ibi [et ãicitie.] 6⁹. sextaz
ibi. [Nõ solũ aũt.] Dicit g̃ p⁹. q̃ ãicitia
ẽ q̃dã ꝺtus vt cũ ꝺtute. ꝺ ãt ꝺissuẽciua ꝓ
babit. j. vbi oñdit q̃ pfecta ãicitia ñ ẽ
nisi bonoꝝ ⁊ i ꝺtute similiũ. e. li. c. 5.
⁊. j. li. 9. c. 9. que ãt pars but⁹ ꝺissuẽcti
ue sit magis vera: videbit i qõe. Conſ
ibi [Adhuc maxie.] ꝺclarat sc̃ã ptẽ
.ꝺ. q̃ adhuc ãicitia videt maxie eẽ qd
necessariũ in vita suple bona. qz nullus
eligeret viuẽ sine ãicis bñs reliqua bo
na vite necessaria q̃ viuẽ cũ ãicis. ꝺ ãt
ipe ꝓbat tali rõe. illud ẽ necessariũ vi-
te q̃ ẽ eligenꝺ ⁊ necessariũ ꝺuitib⁹ ⁊
inopibu⁹ iuuenib⁹ ⁊ sẽioꝛib⁹: ꝺebilib⁹
⁊ robustis adolescẽtib⁹. sz ãicitia ẽ hu
iusmodi. quaꝝ ⁊ c. huius ratiõis ꝓze-
misit cõclusionẽ: ⁊ 2⁹ subdit miozẽ ibi.
[Et. n. ꝺittãtib⁹] Et ꝺeclarat eã p sin-
gulas ptes. ꝺicit g̃ q̃tũ ad primã q̃ ãi-
citia ẽ necessaria ꝺittãtib⁹. i. ꝺiuitib⁹ qz
videt maxie op⁹ eẽ. qz ꝺites ⁊ possidẽ
tes p̃cipuꝝ ⁊ potẽtatus. i. ptãtes ha
beãt ãicos qz nulla utilitas ẽ talꝝ bõe
fortune ablato bñficio qz põt fieri ꝓ ta
lẽ ꝓsperitatẽ fortune q̃ qdez bñficiuz
sit maxie ⁊ laudabilissime ad amicos
Jtez qz talꝝ ꝺitiaꝝ abũdãtia nullo mõ
ꝺuabit ⁊ saluabit sine ãicis. qz talꝝ abũ
dãtia q̃to maioꝛ tãto istabilioꝛ. Sic g̃
ꝓz q̃ ꝺiues ãicis indiget ꝓp ꝺuo. s. pp
bũ agẽ: ⁊ bene uti ꝺiuitijs ⁊ pp saluaꝝ
⁊ custoꝺiꝝ ꝺitias. Notãdũ ãt q̃ boeti⁹
expt⁹ istabilitatẽ bõe fortune cõquerit
ꝺe ãicis imꝓrudẽtib⁹: q ꝓꝑ fortunam
eũ eẽ felicẽ iactauerãt. ꝺ. Quid me fe-
licez tociẽs iactastis ãici. Qui cecidit
stabili nõ erat ille gradu. ꝺe ꝓsolatiõe
li. i. metro primo. q̃stũ ad sc̃ãz ptẽ ꝺi-
cit q̃ in casu inopie ⁊ in reliqs infoꝛtu
nijs bõies existimãt bẽre refugiuz ad
solos ãicos. Ex quo ꝓz q̃ ãicitia sit ne
cessaria i opib⁹ ꝓp releuamen miserie
sue. Quãtũ ad ttiã ptẽ ꝺicit q̃ iuuẽibus
sũt ãici necessarij ad ipeccabile. i. ad
vitã ꝺucẽdã sine peccato. Juuenes. n.
sũt ad voluptates ꝓni ⁊ cõcupiscẽtijs
pleni. pꝛuꝺẽtia vero vacui. Et iõ tãq̃
ꝺocti indigẽt ãico pedagogo cuiu⁹ eru
ditiõe p̃seruent a peccato. Quãtũ ad
quartã ptẽ ꝺicit q̃ senioꝛib⁹ sũt ãici ne
cessarij: tãq̃ fultoꝛes ad famulatũ quo
seneci⁹ indiget. Quãtũ ad quintã ꝺicit
q̃ patiẽtib⁹ ꝺefectũ actiõis. i. ꝺebilib⁹
sũt ãici neccãij ꝓp ꝺebilitatẽ aꝺiuuoꝛij
suscipiẽꝺi a viriꝺ⁹ coꝛpis ꝓꝑij. Jstoꝝ
ãt iꝺigẽtia reduci põt ad iꝺigẽtiã seni
oꝝ ⁊ ad iꝺigẽtiã iopũ. q̃stũ ad sextã p
tẽ ꝺicit q̃ ãici sũt necessarij bijs q sũt i a-
doleſcẽtia ñ solũ vt retrabãt ab actõib⁹
malꝝ sz ut ꝓuocẽt ad actões bõas. vide
m⁹ q̃ ꝺuo i qꝺ vẽiẽtes ⁊ viuẽtes: ⁊ sibi
iuicẽ cõicãtes sũt potẽtiores ad bñ itelli
gẽ ⁊ bñ agẽ q̃ ꝺuo abinicem sepati.
Conſ ibi[nã quoz] ꝓbat q̃ ãicitia sit
qꝺ sociale ac fãiliaꝝ. ꝺ ãt ꝓbat ẽpl'r. p⁹
qz vt eẽ nãl'r aggẽitũ cuiz gñãti ⁊ ꝓ-
pagati eẽ cõgenerale. ñ solũ inẽ bõies
sed inter volatilia q̃ sũt congeneralia.
ut grues et sturnelli ⁊ inẽ pluria aialia

sicut apes ⁊ formice ⁊ inter hoiesq; sūt
adinuicē vnius gēris. videt g̃ ex nāli
inclinatione ad gregē: q amicitia fm
empeđ. cōgregās sit quid familiar ac
sociale. 2° ꝓbatur iđ ex philātropia. i.
ex amore hominū que aꝑ latinos vo-
catur hūanitas. Et dicit a philos q è
amor ⁊ tropos q est hō. quasi amor
hōinū: qz maxime i hominib⁹ grex hz
locū prio eo q nos laudamus hominēs
philātropos. i. cōitatis hominū ama-
tores tales sūt maxime apti ad societa
tem ⁊ familiaritatē quibus sūt ꝛrij ⁊
mō viuendi homines ꝓterui ⁊ ptina-
ces qui grece dicuntur ycirogmones
. ē. li°. 7°. c°. iz°. 3°. patet idē ex dirrectio
ne itinerū. qz videtur ois hō ōi hōi se
hēre ut familiare aial ⁊ amicum i er
roribus itineruz. qz quādocūq; aliqs
errans in itinere interrogat aliū sciēt̄
libenti animo docet eū. et si quis istud
negaret homini nō putaret̄ hō Conr̄
ibi [Videtur aūt.] Ꝓbat q āicitia
sit saluatia citatū· dicit g̃ q amicitia vi
detur cōtinere ciuitates in statu suo q
apparet. qz legispōitores ⁊ ciuitatū
rectores magis studēt circa amicitiaz
inducendā q̄ circa iusticiā. Idē. n. iu-
diciuz est apud legislatores de cōcor
dia ⁊ amicitia. qz cōcordia videtur eē
similis aicitie ⁊ nō imerito: qz cōcor-
dia est vnū amicabile ut. j. li°. 9°. c°. 7°. iz
legispositores maxime appetūt ꝑ salu
te ciuitatis cōcordiā. ⁊ maxime expel
lūt eis inimicā cōtentionē. quare āici
tia maxie videt saluare ciuitates. Est
aūt sciendū q istud supponit. 2° politi
ce vbi ꝓbatur q ꝓpter amicitiā indu-
cendā yxores nō debent esse comunes
sed ꝓprie. Conr̄ ibi. [Et amicis]. De
clarat q amicitia est cōsecutia iustitie
⁊ ꝫ dupl'r primo ꝓpt indigentiā quia
omnib⁹ hominibu⁹ cohabitantibus ami
cis exūtibus nil op⁹ est iustitia. hōies
aūt iusti existētes idigēt āicitia. Scō
ꝓpter decētiam. qz iustoz hominū ma
xime interesse videt eē āicabile. Est
g̃ notādum q vbi inter oēs cohabitā
tes esset ꝓfecta āicitia. nō esset necessa
ria iustitia iō qz perfecta āicitia facit
res āicoz comunes q̄tū ad vsuz ut .2°.
politice. quare tūc non haberet locum
commutatio nec lis nec vidicatio nec
per cōsequēs iustitia. 2° nota q iō iusti
tia indiget amicitia: qz nullus per se
ipsuz est sibi ipsi sufficiens ut ꝓbat ꝑ.
politice. nec pōt oia sibi necessaria ha
bere ab alijs per viā iustitie: qz nūq̄
esset finis appreciationū ⁊ estimatio-
nū: quare in multis indiget ut hēat ea
que sūt proximi p viā amicabil' gratie
Tertio nota q iō iustoz interest āici-
tia. qz iustitia est alienū bonū. ut. ē. li°.
5. c. 3. ⁊. c. xi cōicatō aūt bonoz ē effe
ctus amicitie ut. j. li. 9. c. 4. quar iusto
ruz interest āicitia. Conr̄ ibi. [Nō solā
aūt.] ꝓbat q amicitia ē quoddā bonū
tā q̄ obiectū philophilie. q interpreta
tur amor āicitie. Dicit g̃ q āicitia vi-
tur esse nō solum quid necessariū hōi:
sed q̄dam bonū habēs in se rōnē boni
q ꝓbatur: qz cuiuscūq; amor est bonus
⁊ laudabilis ipsū est bonuz habēs ra-
tionē boni. Sz amor āicitie laudabil'
est ⁊ bonus: quare ipsa āicitia ē q̄daz
bonum hūs rōnem boni. huius rōnis
premisit cōclusionē· scō subdit mino
rem. d. q nos laudamus homines phi
lophilos. i. āicoz ⁊ amicitie amatores
Et philophilia videtur nob esse de nu
mero bonoz. Et q̄dā ō nīis existimāt
q amici ⁊ viri boni: sunt idez sic q om
nes viri boni: sūt amici et omnes ami
ci sunt viri boni. Nota vero ad eui
dentiā matoris: q nullus amor rei vti
lis vl' rei delectabil' est fm se laudabil'
sz solus amor bōi honesti. qz rez vtilē
nō amamus ꝓpter eā. rē vero delecta
bilē nūq̄ precise amamus nisi ꝓpter
cōcupiscētiam. Rē aut̄ honestā ama
mus ꝓpter ipsā: quare iste solus amor
est laudabil'. Lectio 2ª

Ubitat aūt. ⁊c] Post ꝓbe
mium subdit tractatū in quo
primo recitat aliozum sīntas
Secūdo proprias ibi. [Forte ät vtiq;]

VIII

Circa primū recitat p. Aristaf bōinū moralit loquētiū. 2°. nālit loquētiū ibi. et de bijs.] 3°. dicit eē relinquenda nālia ibi. [Nālia] 4°. eē itēdēda moralia ibi. [Quecūqz ātē]. 5°. oūdit nālit loquētes leuit deficē ibi. [Vnā qdē] Dicit g̃ p. q̃ de ipsa āicitia dubitāt nō pauca qz quidā ponunt amicittam eē similitudinē q̃dā z ponūt āicos eē generalit oēs eos q̃ sūt simules ad q̃ allegāt prouerbium sapiēt quo dicit. Oē aial diligit sibi simle. Sic z ois hō primū sibi ois caro ad simulē sibi cōiungef z ois hō simli sui sociabit Eccle. 13°. Dicūt g̃ isti omnē simlē ire ad simulem sicut colonū ad colonū z q̃cūqz talia ad sibi simlia. qō ātē ex ꝓprietate dicūt ꝓprios dicētes figulos z oēs sibi i officijs simules eē aduicē ꝓprios iudos z emulos. isti ātē oēs sequūt motiua moralia ut p. facte appet. Conf ibi. [Et ō bijs] Recitat sūtētiaf nālit loquētiū de amicitia. Dicit g̃ q̃ de bijs opinionib' recitaf aliq supius. i. altr' z pfūdi' z nālis. i. p motiua nālia iquirūt. Dixit. n. eu ripides poeta terrā exsiccatā ōsidera re pluuiā būidā. q. amans z appetens suū ꝓriū z dixit ēt celū venerabile iter oēs machine mūdiaf ptes cū ē implet pluuia: uelle in trā siccā cadē. i. būiditatē suā ad terre siccitatem tāqz ad amatū ꝓriū infundē. eraclitus ātē pbus tenēs cū ista opinioe dixit oe ꝓriū esse cōferēs z cōmodū suo ꝓrio. z dixit sieri optimā armoniā i sonis: f optimā proportionē i quibuscūqz mixturis ex rebus differēnb' z sibi ꝓrijs. Et vlteri' dixit oia fieri z ad eē deduci fm ꝓrietatis litē. ac si ꝓrietaf sit ōiū rex amor vf amoris cā. qdā ātē opināt z dicūt ex ꝓrietate z ex opinioe ꝓria bijs. s. euripidi z eraclito sic epedocles. d. q̃ simile appetit simile. Nota vo q̃ duplex ē similitudo vna qdē vniuocatiōis. sicut albi cū albo medici cū medico altera vero ꝓportiōis. sicut actiui cū passiuo: vf ēt socij cū socio: fm b g̃ scito q̃ vnis salit similitudo ꝓportiōis ē cā z prin-

cipiū āicitie. similitudo vo vniuocatiōis nūqz nisi p qzto interdū fuatur in ea proportio equalitatis: q̃ aliqū regritur ad amicitiaz sociorz z erariorū ut .]. vivebit. Conf ibi. [Naturalia] dicit q̃ nālia motiua qōnū de āicitia mouēdarū relinquat. qz nō sūt ꝓpria p̃sentī intentōis. nos ātē b z vbiqz i sciētijs debemus ꝓcedere ex ꝓprijs sicut visum ē primo posterioz. Conf ibi. [quecūqz autē.] dicit q̃ b intendamus. Quecūqz sunt humana z ad mores z passiones hōinū conueniētia. puta vtz inter omnes qualescūqz sint possit esse amicitia. an solū inter bonos sic q̃ non sit possibile hominef existētes malos esse vf fore amicos z itez utruz sit tantum vna species amicitie an sint plures. Conf ibi. [Una quidem] Ostēdit nāliter loquentes de āicitia leuit defficer .d. q̃ quiō naturales existimātes vnā solā eē speciē amicitie crediderūt b ex leui z nō sufficiēti signo arguentes q̃ quecūqz recipūt magis z minus sunt eiusdē speciei. Omnis ātē āicitia b mō recipit magis z minus. i. cōparatur secundū magis z min' quia dicit q̃ iste magis amat patrē q̃z fratrē. quaf oēs amicitie sunt eiusdē speciei fm eos. fz b est signum nimis insufficiens. qm̃ z ea que sunt altera speciē b modo recipiūt magis z minus. Dicitur enim q̃ rosa est pulcherrimus florz z bō optimus aialium. Dicit ergo vlterius q̃ ō istis diffinitēbus nālibus dicendū est superius. i. altius z profundi' secūdū naturalem philosophiaz: z iō istud reuertatur ad. 7°. phi. vbi de istis comparationibus agitur. Lectio 3ª

Orte autē vtiqz.] Recitatis alienis sententijs de amicitia hic ponit propriam sic procedens q̃ primo inuestigat amicitie diffinitionem. 2°. de amicitia tractat fz diuisionez eius quadriplicē ibi [differūt aūt b] Tertio docet eius conseruationem z dissolutionē ibi. [Eminis vtiqz existentibus amicitijs]. c°. fi. Circa pri

mũ vero p̄o inuestigatiõe diffinitiõis
p̄mittit. 7. conclusiones p̄eãbulas ad
diffinitionẽ. scõm infert ipsã ibi .[Oꝫ
ḡ bene.] Prima cõclusio est de diuisi
one amabil᷑ general᷑r accepti. 2ª. de di
uisione amabilis accepti per modũ fi/
nis ibi.[Videbitur aũt]3ª. de amabili
simpliciter ꝛ determinate accepto ibi
[Vtrũ ıt̄ḡ.] 4ª. de amabili in exñtia
ꝛ in apparentia sũpto ibi[Amat aũt.]
5ª. de amatione inanimatoꝝ ibi.[Tri
bus aũt.] 6ª. de amatione aiatoꝝ nõ
redamantium ibi.[Volentes aũt]7ª.
de amatiõe readamãtium aiatoꝝ ibi.
[Vel apponẽdũ] Dicit ḡ primo q̄ for
te. i. certe fiet nobis manifestũ id q̄ q̄ri
mus de ãicitia cognito amabili q̄ est
obiectũ amicitie: qz nõ omne q̄ est vi/
detur amari. sed solũ id q̄ est amabile
ꝛ iõ ista cõclusio sit nota cuilibet: q̄ õe
amabile est vel bonũ: vel delectabile:
vel vtile. ꝟ aũt cõclusio q̄uis nõ p̄o/
betur· ꝟ probari põt ex opposito. quia
quot modꝭ dicitur vnum oppositorũ tot
modꝭ dicitur ꝛ reliquũ. primo topicoꝝ
sed odibile ꝛ fugibile oppositũ amabi
lis dicitur tripliciter. s. malũ p̄ modos
triste appetitui ꝛ nociuuz alicui ut. ē.
li. 2ª. c. tertio. vbi etiã ꝟ diuisio amabil᷑ p/
ponit. qnaze ꝛ amabile dicitur tribus
modis oppositis. s. bonũ ꝛ delectabile
ꝛ vtile. 2ª. conclusio est q̄ amabilia p
modꝭ finis sũt tñ duo. s. bonũ ꝛ delec/
tabile. quã sic ꝓbat ibi.[Videbit]. d.
q̄ amabile vtile videbitur esse id tãtũ
p q̄ fieri põt bonũ aliq̄ vel delectatio
ꝛ p cõsequẽs sẽp bz rõnẽ eius q̄ ẽ ad
finẽ. ꝛ nũq̄z est amabile ut finis. quare
sequitur q̄ amabilia ut fines ꝛ p mo/
dũ finis sũt tñ duo. s. bonũ ꝛ delectabi
le. huius rõis ponit p̄imo añcedẽs. 2ª.
cõsequẽs ibi.[Quaꝫ amabilia·]Nota
ꝑm ꝟ sufficiẽtiã amabilũ q̄m õe ama/
bile vl᷑ ẽ amabile pp alterũ tñ ut ad fi
nẽ ꝛ sic ẽ vtile. vl᷑ pp se ut finis ꝛ ꝟ di/
cit qz vl᷑ ut finis amatus p appetitũ cõ
cupiscibilẽ ꝛ sic est delectabile. vel ẽt
per irascibilẽ: ꝛ sic ẽ bonũ honestũ. 3ª.
conclusio ẽ q̄ bonũ simplicit᷑ ꝛ delecta
bile simplicit᷑ ẽ amabile simpl᷑r. ꝛ bo/
nũ vnicuiq̄z ꝛ delectabile vnicuiq̄z est
amabile vnicuiq̄z q̄z ponit ibi.[Vtruz
igitur] p̄ō. aũt põit eã i q̄õne. d. q̄ queri
rõnabiliter põt vtꝝ boies amãt bonuz
simplicit᷑. s. bonũ ipsius qz sic vl᷑ sic ama
re multũ dissonãt adinuicẽ: ꝛ differũt
circa bonũ ꝛ simil᷑r circa ꝺlectabile q̄z
p̄mõ amaꝝ ñ ẽ appetet᷑. ſz tñ velle id
esse. 2ª. aũt mõ amare ẽ appetere ama
tũ sibi. vl᷑ quasi sibi. 3ª. ad ꝟ rũdet. d·
q̄ videtur vnusquisq̄z amaꝝ illud q̄ est
ei bonũ l᷑ delectabile. ꝛ cũ ꝟ bonũ sim
plicit᷑ ꝛ delectabile simplicit᷑: videt ẽ
amabile simplicit᷑. tñ determinate vni
cuiq̄z ẽ amabile id q̄ vnicuiq̄z ẽ bonuz
vel delectabile. Est ḡ sciendũ q̄ bonuz
ꝛ delectabile ex suis rõib⁹ bñt q̄ sicut
amabilia simplicit᷑. ſz ex cõparatiõib⁹ su/
is ad appetitũ istũ vl᷑ illum: bñt q̄ sint
amabilia isti vl᷑ illi: qz sic oĩa bonũ ap/
petunt. ut. ē. li. 1ª. in p̄incipio. Et iõ di
citur q̄ bonũ simpliciter ꝛ delectabile
simplicit᷑ sine ꝺi determinatiõe sũt ama
bilia simplicit᷑ ſz ꝺterminãdo ad amo
rẽ bui⁹ vl᷑ illius. bonũ l᷑ delectabile, vni
cuiq̄z ẽ amabile vnicuiq̄z. ut. j. e. li. 2ª. ſ.
4ª. cõclusio ẽ q̄ vnusquisq̄z amat ñ sep
q̄ existit ei bonũ: vl᷑ delectabile: l᷑ vtile
sed semp ꝛ vl᷑ q̄ apparet ei tale vl᷑ tu
le q̄z põt ibi.[Amat] ꝛ pz. 2ª. aũt ibi.
[Differt.]Tangit ꝓbationẽ. d. q̄ ad a
mare nĩm nihil differt q̄ amatũ sit bo/
nũ l᷑ nõ sit bonũ. qz qualitercũq̄z se bẽat.
dũ tñ bonũ vl᷑ delectabile appeat ama
bil᷑ vtiq̄z. Si aũt nõ apparet q̄ztũcunq̄z
bonũ existat nũq̄z amabil᷑. 5ª. cõclusio ẽ
q̄ ad inaiata ñ ẽ amicitia q̄z ꝓbat ibi
[Tribus] p̄ō. sic ad q̄cũq̄z est amicitia
ab eis ẽ redamatio. ſz ab inaiatis nõ est
redamatio. quare ad inaiata nõ ẽ ami
citia. huius rõis p̄ō põit ꝓclusionẽ .2ª.
minoꝛẽ ibi.[Nõ. n. est] Et pz. Conſ
ibi.[Neq̄z volũtas.] arguit sic. ōi ãco
amato ex amicitia volumus bona il/
lius gratia Sz nulli inanimato sic vo/
lumus bona. Quare nullum ama/

mus ex amicitia. huius rõis ponit pri
mo minorẽ. d. q volũtas q̃ habemus
ad malata nõ est bonũ eorũ. i. ad bonũ
eor. Ridiculũ. n. ẽt velle bonũ vino
ipius ḡtia. ⁊ si ipsũ quis saluari vult
nõ quidẽ vult salutem vino. sed vult
vt ipse habeat vinum saluũ. Scõo ibi
[Amico] ponit maiorẽ ⁊ patet. 6ª cõ
clusio est q benuolẽtia nõ redamãtũ
nõ est amicitia q̃ probat ibi. [Volen
tes.] Et ꝺ sic. Omnis amicitia est be
nuolẽtia in ꝓpassis. i. inter amãtes ⁊
amatos redamantes. Sed benuolen
tia ñ redamãtiũ nõ est in talẽ ꝓpassis
quare non est amicitia. huius rõis po
nit minorem. 2ª maiorem ibi. [Beni
uolentiam.] et patet totus. Septima
conclusio est q nõ omnis benuolentia
ꝓpassa est amicitia puta. illa que ẽ la
tens cũ mutua quas probat ibi. [Vel
apponẽdũ.] Et ꝺ sic. aliqui sũt q non
sunt amici. qr latentes sũt. ⁊ tamẽ sũt
benuoli adinuicez ⁊ mutuo. quare ñ
omnes mutuo benuoli sũt amici. nec
ꝙ cõsequens omnis benuolẽtia mutua
ẽ amicitia huius rõis ponit primo cõ
clusionem. d. q ad istã ꝓpositionẽ pre
positam in parte proxima. s. q omnis
amicitia est benuolentia in cõtrapas
sis. apponẽdum est non latens ad ꝺ ut
ꝓuertat ꝑdicatũ cũ subiecto. qr benuo
lentia mutua latens non est amicitia.
scõo ponit minorez ibi. [Multi] Et
patet qr ponẽdo casuz ponit eã. Ter
tio maiorz ibi. [Amicos aũt]. d. qua
liter ergo dicat aliquis eos eẽ amicos
qui latẽt se mutuo. quõ se habẽt ad se
ipsos quasi. d. nullo mõ. Conr ibi.

Portet aũt.] Ex conclusio
nibus prebabitis infert diffi
nitionem amicitie. d. q opor
tet amicos ad ꝺ q sint amici bene uel
le bona sibi mutuo ⁊ q sint nõ laten
tes ⁊ q ita velint ꝓpter aliq predicto
rum trium amabilium. si autem ita se
habeãt ipsi sunt veri amici ⁊ inter eos
est vere amicitia. Ex his ḡ collige diffi
nitionem amicitie in abstracto dicẽdo
q amicitia est mutua duorum beniuo
lentia p:opter aliquod trium amabili
um impensa viriq beniuolentiuz ma
nifesta. Omnes enim partes huius dif
finitionis colligere ex habitis satis ẽ fa
cile. ⁊ c.

Lectio 4ª

Iffert aũt.] Inuestigata diffi
nitione amicitie. hic tractat
de ipsa secũdũ diuisionez eius
quadruplicẽ. pᵒ qdẽ fm diuisionẽ eius
per differentias amabilium. 2º per dif
ferentias amantiũ ibi [Species autẽ
amicitie. [tertio fm differentias bitu/
dinuz psonaz inequaliũ ibi. [Altera
autẽ ẽ species.] 4º fz differentias cõi
cationũ ibi. [Videt ãt quẽadm]. Cir/
ca primum primo diuidit amicitiam
in amicitiã boni ⁊ in amicitiã delecta
bilis: ⁊ in amicitiã vtil. 2º agit ꝺ bijs
tribus insimul ibi. [Amantes aũt.] 3º
de vtili ⁊ delectabili simil ibi. [Qui q/
dem propter vtile.] 4º de vtili sola ibi
[Vtile aũt.] 5º de delectabili sola ibi
[Iuuenũ aũt]. 6º de bona ⁊ virtuosa
ibi [pfecta ãt ẽ.] 7º ꝓpat eas adinui
cem ibi [q aũt pp delectabile.] Deinde
pº q ꝺ ꝑdicta amabilia. s. bonũ ⁊ dele/
ctabile ⁊ vtile: q̃ sũt obiecta ãicitie dif/
ferũt spetie. quaꝝ ⁊ amatones differũt
spetie q̃ sũt actᵒ ⁊ opatiões circa obie/
cta differẽtia specie. quaꝝ vlteriᵒ ⁊ ãici
tie differũt spetie q̃ sũt bitus gẽiti ex ac
tibᵒ differẽtibᵒ spetie circa obiecta dif/
ferẽtia spetie. tres ḡ sũt species ãicitie
fm numez amabiliũ spetie differẽtiũ.
qr fm vnũq̃q trium amabiliũ ẽ amatio
⁊ redamatio nõ latẽs. Dicamᵒ ḡ q ẽ
ãicitia pp bonũ ⁊ ãicitia pp delectabi
le ⁊ ãicitia pp vtile q̃ differũt spetie fz
differẽtias amabiliũ. Conr ibi. [Amã
tes ãt.] Agit de oibᵒ simil. d. q amãtes
quocũq̃ genẽ ãicitie volũt adiuicẽ bo/
na. sic fz q amãt puta. amãtes se mu/
tuo pp bonũ vtuꝫ volũt sibi inuicẽ bõa
cõferẽtia ad virtutẽ. amãtes aũt ꝓpter
delectationem volunt bona cõferentia
ad delectationẽ. amantes vero ꝓpter
vtile volũt bona cõferẽtia ad vtilitatẽ

Conſ ibi.[Qui quidē igitur.]Agit de amicitia vtili ⁊ delectabili. primo aūt oſtendit q̄ iſte amicitie ſunt ſecūdū accidens amicitie. ſcō q̄ ſūt facile ſolubiles ibi.[Facile] Circa primū oſtendit primo q̄ dictum eſt de amantibus. Scō oſtēdit idē de amicitijs ibi.[Et ſm accidēs.] Primū ergo ſic intēdit ꝓbare. Quicūq; ſe amant ſm ſe ⁊ nō ſecūduz accidens amantur abinuicez ſm q̄ ſunt tales vel tales. taliter vl̄ taliter diſpoſiti. Sed qui ſe amāt ꝓpter vtile vel delectabile non amantur ab inuicē ſecūdū q̄ ſūt tales vl̄ tales. talr vel taliter diſpoſiti. quare nō ſe amant ſm ſe. ſed ſecūduz accidēs. huius rōis ponit primo cōcluſionē ⁊ patet. ſcō minorem ibi.[Nō enim.] Dicit q̄ illi qui amant ꝓpter delectabile nō amāt eutrapelos gratioſos ⁊ delectabiles i eo ſecundum q̄ ſūt quales virtuoſe diſpoſiti: ſed quoniam ſunt ipſis amātibus delectabiles. ⁊ illi qui amāt ꝓpt vtile· amant bonuz ⁊ cōmodū prouenire ſibi ipſis per perſonas amatas ⁊ qui propter delectationē amāt: amāt propter delectabile ſibi ipſis ⁊ neutri iſtoruz: amāt amicum ſecundū q̄ ipſe amatus eſt talis vel talis ſecūduz ſe. ſz ſecundū q̄ accidētaliter eſt vtilis vel delectabilis amantib⁹. Conſ ibi [Et ſecundum accidēs] Oſtendit idez de ipſis amicitijs ⁊ ꝯ ſic. Omnes amicitie amatis impēſe: nō amatoꝝ gratia. nec ſecūdū q̄ amati ſunt tales: ſed ſm q̄ amati tribuunt amantibus: vel cōmodum vel delectationē ſunt ſecūdum accidens. ſed huius amicitie ſunt talr impēſe. quare ſunt ſm accidens. hui⁹ rationis ponit primo cōcluſionē. ſcō minorem ibi.[Nō enim ſm q̄ eſt] Et patet vtrunq;. Nota vero q̄ omnis āicitia impenditur amato. vel ſimplicit ꝓpter amatuz vel ſimplicit propter amantem· Si propter amatuz: tūc eſt ſimpliciter amicitia: q̄ tūc amor amātis tendit ſimpliciter in amatum. ſi āt propter amantem tūc nō eſt ſimplicit amicitia. q̄ tunc amor amātis nō ſimpliciter tendit in alteꝝ tāq̄ in terminū ſed ꝓuertitur ad ſe ipſū. nullus aūt bz ſimpliciter ⁊ ꝓprie amicitiam ad ſe ipſuz ut dicit gregorius. Conſequēter ibi [Facile] oſtendit cuiuſmodi amicitie ſunt facile ſolubiles. d. q̄ predicte amicitie: ideo ſunt facile ſolubiles q̄ non permanentibus amabilibus ſimilibus in vtroq; amante nō permanēt amicitie quia niſi ad ꝺ ſint mutuo delectabiles quieſcunt ⁊ ceſſāt eſſe amātes propter delectabile. Si ēt nō ſint adhuc vtiles ceſſant amare propt vtile. q̄ autem ⁊ vtilitas ⁊ delectatio faciliter tranſeant declarabitur in ſequētibus ſigillatim. Et ideo conſ ibi.[vtile]Agit ſpecialiter de amicitia vtili. de qua declarat quatuor. primo q̄ eſt facile ſolubil̄. ſecūdo q̄ maxime eſt in ſenibus ⁊ in eoruz ſimilibus ibi.[maxime] tertio q̄ modicum habet de cōuictu ibi [Non omnino]Quarto q̄ ad ipſam reducitur amicitia peregrina ibi.[In bas autē] Dicit g̃ q̄ vtile non permanet diu. ſed alias fit aliud quare diſſoluto vtili: propter q̄ erant amici diſſoluitur ⁊ amicitia. aſi amicitia exiſteret ad vtile cōmodum: non ad hominem amicū. Nota vero q̄ vtilitas commodi tempor̄al̄ ꝓueniēs alteri ad alterum· ideo nō diu permanet q̄ ceſſat: vel quia perditur vl̄ quia minuitur facultas vnde proueniebat vel quia occurrit neceſſitas alibi erpēdendi. vel quia propter etatez. vel pp occaſionem mutatur voluntas ꝓficiendi. Conſ ibi.[Maxime] Oſtēdit ſecundum. ſ. in quibus eſt maxime talis amicitia. d. q̄ eſt maxime in ſeibus vl̄ illis de numero eoruz iuuenū qui ſūt in adoleſcentia q̄. ſ. conſuetudine vel natura libenter perſequuntur ⁊ appetunt conferentia. i. lucra ⁊ pecuniaria cōmoda. de ſenibus aūt eſt cauſa. quia perſequūt̄ communiter non delectabile ſed vtile. Nota g̃ q̄ duplex eſt cauſa quare ſenes nō multum perſequuntur

delectabile: vna quidē ē natura: ⁊ altera quidē est experiētia. nā quidē q̄ nō habēt carnē ⁊ ꝓplexionē p̄uriētē q̄ iō nō būt: q̄ p̄uritus cōplexionis ꝓuenit ex plenitudine calozis ⁊ būoris ⁊ ex teneritudie carnis cozpis: que oia deficiunt seni. Experientia vero q̄ plura delectabilia ꝓpter abhominabilez experientiā sūt eis i fastidiū versa. quaꝝ non persequūtur ea. Nota ēt q̄ cōiter persequitur vtile ⁊ ꝓpter naturā defitiētem: ⁊ ꝓpter experiētiā penuriam quas passi sunt: ⁊ iō dicit Hieron y. q̄ cum cetera vitia in hōie senescēte senescāt sola auaritia iuuenescit. Conf ibi [Nō oia aūt.] oñdit q̄ talis amicitia modicū habet de conuictu. d. q̄ tales ꝓpter vtile se amātes nō cōuiuūt oio adinuicē .i. nō multū q̄ q̄doq̄ tales nō sunt in cōuictu adinuicem delectabiles nec indigēt societate cōuictus ni si quātū sūt adinuicē vtiles ⁊ intūi ⁊ ñ plus sunt adinuicē delectabiles iq̄ntuz habēt spem boni. i. lucri ⁊ cōmodi ex quo patet q̄ nō habēt cōuictū delectabilē nisi per accidens inq̄tū. s. vtilitaꝝ parit eis delectationē. Conf ibi[in hijs aūt] Oñdit quartū. d. q̄ pbi ponunt ⁊ assignāt āicitiā peregrinā: inē bas āicitias que sūt ꝓpter vtile. Nota vero q̄ amicitiā vocat pegrinā que ē iter pegrinos. q. s. pegrinātē ñ visitādo sāctuaria: sz p̄ocurādo negotia sua ⁊ specialiter mercimonia. vnde vocat eā amicitiā negociatoz. ī. e. li. c. 6°. Conf ibi [Iuuenū autē] Agit specialiter de amicitia delectabili de qua declarat quatuoz. p°. in quibus est. scdo q̄ solubilis est ibi. [Etate aūt.] Tertia q̄ interpolata est ibi. [Et amatiui.] Quarto q̄ multū habet de cōuictu ibi [Cōmanē aūt.] Dicit g̃ primo q̄ amicitia iuuenum est maxime amicitia que est ꝓpter delectationem. cuius causa est quia isti viuunt fm passionē ⁊ maxime persequuntur delectationē p̄sentez. Conf ibi. [Etate aūt] Declarat scdm supponēs primo q̄ etate transeunte. i. transeūte a iuuenili in senilē: delectabilia etiam fiunt altera ⁊ diuersa: qm̃ altera sunt delectabilia iuuenibus: ⁊ altera senibus dicente ap'lo. q̄ cuz essē paruulus sapiebā ut paruulus: cū āt factus sum vir euacuaui que sunt paruuli. p̄me ad coz. 13. b̄ g̃ suppositio arguit sic. transidente ⁊ deficiēte ꝺlectabili simul transidit ⁊ deficit āicitia delectabilis per illam regulā: ⁊ cessante causa cessat effectus. sed iuueniles delectationes velociter trāsidunt ⁊ trāsmutantur. quare ⁊ amicitia sequens eas: huius rationis p̄imo p̄emittit illud suppositum. scdo cōclusionem ibi. [Propter q̄.] Tertio maiozem ibi· [Simul. n.] Quarto minozē ibi. [Tales aūt] ⁊ patet. Conf ibi. [Et amatiui] Ostendit q̄ talis amicitia est inē paulata. d. q̄ iuuenes sunt frequenter amatiui: quia viuunt secūdū passionez ⁊ ꝓpter delectationes que multum sī amatiue. i. multū faciuu ⁊ amare ⁊ amari. ꝓpter q̄ sequitur: q̄ iuuenes sic amantes cito amant ⁊ cito amare cessant: ⁊ b̄ multociens accidit eis eadē die. cuius causa est: quia passiones facientes amare modo transidunt ⁊ deficiunt: ⁊ statim post tempus resurgūt quare quēadmodū passionum motꝰ sī interpaulati. Sic ⁊ amicitia sequens eas ēit interpaulata. Conf ibi. [Cōmanē aūt.] Declarat quartū. d. q̄ isti sic amantes volūt cōuiuere ⁊ cōmanere ⁊ simul colloqui per totum diez: quia sic fit eis illud q̄ secundū talem amicitiā intendūt. Nota igit q̄ amicitia beginiana reducitur ad b'mōi amicitiā iuuenilem. quia exclusis quibuscunq̄ imundis actibus ab intentione amātium intendunt delectationem que ē de intentiōe huiusmodi amicitie: delectantur ⁊ adinuicez conuiuūt ⁊ cōmanent cōridēt colloquunt ⁊ congaudēt.

Lectio 5ª.

Perfecta autem est. Supza egit de amicitia vtili ⁊ delectabili: b̄ agit de amicitia que

est propter bonum virtutis· primo aũt proponit intentum. secũdo declarat ipsum ibi. ⌊Isti enim⌋ Tertio dat vnuz documentum ibi. ⌊Nec acceptari.⌋ 4°. remouet dubium ibi ⌊Qui autez cito⌋ Quinto concludit propositum declaratum ibi. ⌊ō quidem igitur⌋ Dicit g̃ p°. q̃ viso quales sunt amicitie persequentiũ vtile vel delectabile q̃ amicitia bonorum hominum bonũ virtutis appetẽtium ꝛ secũdũ virtutem similium ipsa sola simpliciter est perfecta. Scõo ibi. ⌊Isti enim.⌋ Probat ō tali ratione. amicitia que est secundum se non secũdum accñs: amicitia que est diuturnit̃ mansiua: q̃ est amantibus simpliciter bona que est integerrima: que est maxima ꝛ optima: que ẽ difficilis ꝛ rara. ista inq̃z talis est perfecta. sed prefata amicitia secundũ predictas. vj. conditiones est talis qualis est descripta. quare erit perfecta. huius rationis p/bat minorẽ ostendendo illas. vj. conditiones de ista amicitia: primã in principio: secũdã ibi. ⌊Permanet igitur⌋ Tertiã ibi. ⌊Et est vterq3⌋ Quartã ibi ⌊Talis autem amicitia⌋ Quintã ibi ⌊Maxime vtiq3⌋ Sextã ibi. ⌊Raras autẽ⌋ Primaz ꝓbat dupliciter. primo sic. Viri boni ꝛ virtuosi sunt boni ꝑz se ipsos. Sed isti amant se ꝛ volunt adiuicem bona ꝑm q̃ boni. quare amant se ꝛ sunt amici secundũ se ipsos: ꝛ per ꝓñs eorum amicitia ẽ secundũ se amicitia. huius rationis ponit primo minorẽ. secũdo maiorẽ ibi. ⌊Boni autẽ⌋ Deinde ibi. ⌊Volẽtes autẽ.⌋ Arguit secundo sic. Illi qui sũt maxime amici sunt secũdũ se non secundum accidens amici. q̃ patet: qz per se prius est ꝛ perfectius eo q̃ est secundũ accidens. Sz viri boni volentes amicis bona illorũ gratia: sunt maxime amici. quare sunt amici secundũ se nõ secunduz accidẽs huius rationis ponit primo minorez. secũdo cõclusionẽ ibi. ⌊Propter se ipsos⌋ Insinuans q̃ quia tales amici sũt secũdũ se non secũdũ accidẽs amici. tõ sunt maxime amici. ꝛ ideo ipse arguit a posteriori. Conf ibi. ⌊Permanet ig̃⌋ Probat secũdam conditionem ꝛ hoc sic. bonoz ãicitia pmaẽt q̃diu ãici existũt bõi. sz ipsi sẽp existũt bõi qz virtꝰ bonũ ẽ sẽp vel diu mansiuum. virtutes enĩ sunt permanẽtiores disciplinis ut .ē.li.i.c.14.° quaĩ talꝫ amicitia ẽ semp vel diu mansiua. ratio patet in littera. Confĩ ibi. ⌊Et est vterq3⌋ Probat tertiam ꝛ ō sic. talis est amantibus amicitia qualis ꝑm se est vterq3 ꝛ qualiter se habet vterq3 ad alterum. sic q̃ ãicitia includit qualitatem modi essendi virꝰq3 ꝛ qualitatẽ mõi se habẽdi viriusq3 ad alterum. Sed uterq3 istorum amantiũ secundũ se est simpliciter bonus. ꝛ simpliciter amico bonus. quaĩ ipsa amicitia erit amantibus simpliciter bona. huius rationis declarat minorẽ .ō. q̃ vterq3 bonorũ amãtiũ: ꝛ est simpliciter bonus ꝛ est amico bonꝰ. quia viri boni sũt simpliciter boni ꝑm se ꝛ adinuicem vtiles: ꝛ adinuicem delectabiles. q̃ autẽ sint vtiles patet ex dictis q̃ dicta sunt. ē.e.li.c.i°. in comparatiõe iustitie ꝛ amicitie. q̃ autẽ sint delectabiles patet. ō sic videlicet q̃ ipi vnusq3 sibi sint simpliciter delectabiles ꝛ adinuicẽ delectabiles: qz vnicuiq3 sunt delectabiles proprie actiones ꝛ eius aliene actiones actionibus proprijs similes. sed bonorum actiones sunt tales secunduz q̃ sunt similes. quare per consequẽs actiones proprie sunt cuiz delectabiles ꝛ ea actiones amicorum qui sunt ei secundũ virtutẽ similes cõsequenter ibi. ⌊Talis autẽ.⌋ Probat conditionem quartam. s. q̃ ō amicitia sit integerrima· premittit autem qõ rationabiliter apparet q̃ talis amicitia est mansiua ut dictum est in cõditione secũda q̃ probatur ex eo q̃ est integerrima. ut hic dicitur quia in se ipsa copulat vnitiue omnia que oportet ãicis existere. ō autẽ ꝓbatur. qm̃ omnis amicitia includens in vtriq3 amicis bonitatez ꝛ delectationem ꝛ similitu

dinē eoꝝ in iſtis copulat in ſe ipſa oīa que oportet amicis exiſtere. Sed iſta eſt huiuſmodi quare omnia copulat in ſe ipſa. huius rōis ponit primo conclu ſionem ibi. ⁊ Copulat. ⁊ 4° virtutez ma toris dicens q̄ omnis amicitia ē vl̄ pp bonuz ꝟtutis: vel ꝓpter delectabile tā q̄ ꝓpter vltimos fineſ nunq̄ eni ē pp vtile tā q̄ ꝓpter finem ē aūt ꝓpter delectabile ſimpliciter vel ꝓpter de lectabile amanti ⁊ ſi eſt vl̄r omnis āi citia ſm quandā ſimilitudinē āicoruz que quidem ē ſimilitudo ꝓportionis l̄ vinocationis ut notaui. ē. li. c. 2° mi/ norem aūt ponit ibi. ⁊ Hinc eniz ⁊. q̄ huic amicitie eſt ⁊ exiſtit ſimpliciē bo/ num ⁊ ſimpliciter delectabile ⁊ huic ſunt reliqua ſimilia pertinētia ad ꝟtu/ tem q̄m iſta eſt amicitia ſimiliū ſecun/ dum virtutem. ut dictum eſt in princi pio lectionis. poſtq̄ igitur omnis con ſiſtit finaliter in his tribus. ſ. in bonita te delectatione ⁊ ſimilitudine ⁊ b̄ āici tia ſupponit ⁊ includit b̄ tria in aman tibus ⁊ amatis p ꝑñs omnia copulat in ſe ipſa que oportet ⁊āicis exiſtere. ⁊ ita eſt integerria. Conſ ibi. ⁊ Maxie ⁊ Oſtendit quintā conditionē. ſ. q̄ b̄ āici tia ē maxima ⁊ optima. d. q̄ predicta .ſ. bonuz ſimpliciter ⁊ delectabile ſim pliciter exñs ſimiliter ⁊ ſimilia in āi/ cis ſunt amabilia maxime. quare ⁊ a/ mare ea cōueīt maxime: quare vlteri⁹ amicitia in hijs ⁊ circa b̄ fiet maxima ⁊ per ꝑñs b̄ erit āicitia maxima ⁊ op/ tima. ⁊ patet proceſſus ab obiectiſ ad actuſ ⁊ ab actibus ad habitus. Conſ ibi ⁊ Vel raras aūt. ⁊ Oſtendit cōcluſio/ nem ſextam. ſ. q̄ ſit rara. d. q̄ cōueni/ ens eſt ⁊ conſonum rationi p̄fatas āi/ citias eſſe raras ꝓpter duo. primo q̄ pauci homines ſunt tales quales exi/ gunt dicte amicitie. 2° quia talis ami/ citia indiget tempore ⁊ conſuetudine que raro conſumatur. q̄ ſm ꝓuerbiuz non conuenit ſcire p experiētiam qd ē amicitia: ante q̄s dicti amici cōſumpſe rint adinuicez cohabitātes vnū modiū ſ̄ ſale. Conſ ibi. ⁊ Nec̄z acceptari ⁊ dat ſuper hoc vnum documētū. d. q̄ nō oz per nos acceptari illos: ut aīcos nros nec nos eoꝝ eſſe amicos antec̄z vterq̄z appareat vtriq̄z ſecundum veritatem amabilis ⁊ ſimpliciter credatur ama/ bilis. Sciendum eſt. n. q̄ hac de cauſa preferꝝ amicus antiquus amico nouo. q̄ de nouo nō debemus ſic confidere quēadmodū de antiquo. vnde ait ſapi ens. Non derelinquas amicum anti/ quum: nō eni erit amicus nouus ſimil illi. vinum enim nouū amicus nouus. Eccle. ix° Conſ ibi ⁊ Qui aūt cito ⁊ re mouet dubium. Dubitaret enim aliq̄s an illi ſint amici qui fedus ⁊ amicitiā ineunt ⁊ eam iuramento ⁊ fidelitatis promiſſione confirmant: quia ſic tunc amicitia nō indiget longo tēpore l̄ cō ſuetudine. Si aūt non videtur eſſe mitz Ad b̄ aūt ipſe dicit q̄ illi tales qui cito factuut amicabilia promiſſa ⁊ federa volunt quidez eſſe amici. nō ſunt tamē niſi prefuerūt ex conſuetudine ama/ biles alter alteri. ⁊ q̄ b̄ ſciant alter de altero. In talibus enim eſt velox volū tas ⁊ appetitus amicitie: nō tamē ipa amicitia. Conſ ibi. ⁊ b̄ quidē igit̄ ⁊ Cō/ cludit propoſitum declaratum. d. q̄ b̄ amicitia eſt perfecta ⁊ ſecundum tem pus ⁊ ſecundū reliqua preoſtēſa ⁊ p eam fit vtriq̄z amico ab vtroq̄z amico ſecundum omnia que oz amicis exi/ ſtere ⁊ fieri per amicos ⁊ per b̄ patet q̄ h⁹mōi amicitia in omnibus eſt pfec/ ta ſicut fuit propoſitum.

Lectio 6ª

Ue aūt ꝓpter delectabile ⁊ Supra egit de tribus āicitijs ſecundū ſe conſideratis. b̄ cō/ parat eas adinuicem ⁊ ponit. 8. cōpa tiones. primo enim cōparat ꝟtuoſe āi citie amicitiā delectabilem. 2° vtilē ibi ⁊ Similiter aūt ⁊ 3° Iterum delectabilē ibi. ⁊ Maxie āt ⁊ 4° itez delectabilez ibi ⁊ Adulti aūt ⁊ 5° itez vtilē ibi. ⁊ qui aūt nō ⁊ 6° iterū vtilē ibi. ⁊ qui āt ꝓpter vtile. ⁊ 7° Simil delectabilē ⁊ vtilē ibi

Lppł delectationē. ⁊ 8ª iteruz eaſdē ibi [Et ſola] Dicit ḡ primo ꝙ amicitia q̄ ē ꝓpter delectabile ſimilitudinem hz hui⁹. ſ. āicie vtuoſe. qz ſicut illa ē delectabilis ī cauſa ſua: ſic iſta in forma qm̄ ut. ſup̄ dictum eſt boni viri ſūt adinuicem delectabiles. Nota tamen ꝙ hec amicitie conuenientes ī delectatiōe dif/ferenter habēt eam. quoniā illa habet delectationē ut cauſā. b autē habet delectationē ut ſequelā ⁊ ut effectū ñ ut cauſaz. Scdo ibi. [Similiter] Dicit ꝙ ſimiliter āicitia que eſt ꝓpter vtile hz ſimilitudinē āicitie virtuoſe ꝓpter eā/dem cauſā qm̄ viri boni inter quos eſt amicitia virtuoſa ſunt ſibi inuicē tales .i. vtiles Nota vero hic de vtilitate ſi/cut notatū ē de ðlectatione. tertio ibi. [Maxime aūt] Compat itez delec/tabilem amicitiā vtuoſe penes conue/nientiā ipermanentia. d. ꝙ ſicut āici/tia virtuoſa diu permanet. Sic āici diu permanent in hijs delectabilibus āici tijs cum obſeruantur duo. vnum quidē ꝙ adinuicem āicis fiat eſſe idez puta. delectatio. Scdam vero ꝙ nō ſolū fiat delectatio vtriſqz. ſed etiā fiat ab eodē delectabili ſm̄ ſpeciē quale accidit du obus cutrapellis qui eiſdē ⁊ ſimilibuſ ludis adinuicem ⁊ mutuo ſe delectāt. Si enim iſtud Scdm̄ omittat. nō erūt amicitie pmanētes. ſicut accidit ama tori ⁊ amato vel amate. qui nō delec/tantur in eiſdē puta. ſi perſona turpis amat pulchrū ꝓpter delectabilē viſio nem ⁊ pulchra turpē ꝓpter delectabi lē adulationē. quaz; vocat famulatuz qm̄ adulator ſeruuſ fit eius cui adulat Iſti quidez nō in eiſdē delectant. Sz iſta videndo ⁊ illa audiēdo fiente ðo ⁊ defluente pulchritudine finiet ⁊ āi citia. quia huic turpi ñ erit delectabil viſio alteri⁹ deturpate: nec iſti mō fiet famulat⁹ adulatiōis vane. quaꝝ p ꝯñs ceſſante cā talis amicitie: ceſſabit ⁊ ip ſa. Quarto ibi [Multi ār.] Compat eaſdem amicitias penes id. Sed diffe renter: quia prius dixit amicitiaz de/lectabilem permanere ꝓpter ydemp̄i tatem ⁊ ſimilitudinē paſſionis ⁊ dele ctationis. b aūt ꝓpter ſimilitudinē mo ris ⁊ conſuetudinis. Dicit ḡ ꝙ multi delectant amantes q̄uis nō ſint virtu oſi pmanent in ſuis āicitijs ſicut aicitia virtuoſi. ſi ex conſuetudine mozes vni gāt alter alterius exñtes vnius mozis ⁊ ſimilis conſuetudinis. 5ª ibi. [Qui aūt non] Comparat amicitiā vtilē āi/citie virtuoſe nō quidē utilē ſimpliciter ⁊ vłr. ſed ſpecialiter illa que videtur ma xta ex delectabili ⁊ vtili qualis eſt āi/citia yſtrionis ad dītē ⁊ meretricis ad fornicantem. Dicit ḡ ꝙ illi qui nō com mutant delectabile p̄o delectabili ſed vtile cōmutāt in. ꝓ amabilib⁹ ðlectabi libus iſti quidē min⁹ ſūt amici ⁊ min⁹ permanēt ⁊ per ꝯñs iſti ſunt cōtrarij virtuoſis amicis qui ut dictum eſt ma/xime ſunt amici ⁊ maxime pmanent. 6ª ibi [Qui aūt ꝓpter.] Compatāt ciriam ſimpliciter vtilē virtuoſe penes differentiam pmanētie. d. ꝙ illi qui exi ſtunt amici ꝓpter vtile diſſoluuntur ab amicitia ſimul cū diſſoluitur conferens ſeu vtile: quia nō erant āici adinuicez ꝓſonaz. ſed āici erant rei vtilis quare faciliter illa ceſſante ceſſat āicitia ꝙ ñ accidit amicitie virtuoſe. [Propter ð lectationē] Compat virtuoſe āicitie re liquas penes differentiā amantiū. d. ꝙ homines p̄auos hominibuſ prauis ⁊ homines epyekes. i. bonos p̄auis ⁊ hominez neutrū qui nec bon⁹ nec ma lus eſt qualicūqz bono vel malo cōuēit fieri amicos ꝓpter delectationē ⁊ ꝓpt vtilitatē. ſolos aūt bonos cōuenit fieri amicos ꝓpter ſe ipſos ⁊ ꝓpter bonuz ꝙ in eis eſt. mali eniz nūq̄z gaudent ſe ipſis adinuicē. ſi nō fiat eis ex tali conſortio aliqua vtilitas vel delectatio

8ª ibi. [Et ſola] Cōparat eiō eaſdē iterum penes differentiā tranſmutati/onis ⁊ conſtātie. d. ꝙ cū homines fal/ſi turbatores pacis ⁊ concordie bilin/gues ⁊ ſeiatores diſcordie ſepe con/tra amicoz̄ amicitias diſſoluere. ſola iſta a

bonoꝝ amicitia est intransmutabilis quia non facile est homini bono credē maluz de amico qui multo tempoꝛ ab ipso pꝛobatus est ꝛ fidelis semp inuē tus ꝛ nunq̄ inuentus est facere aliq̄ iniustuz vel infidelitatez aliq̄ ppetra re ꝛ pꝛobatus est facere quecūq̄ alia que fieri opoꝛtet in ea tali ām̄icitia que ut vere amicitia dignificatur dici sola simpliciter amicitia. ¶ In alijs autē di uersis amicitijs nihil pꝛohibet talia fi eri: per que dissoluantur: quia ñ est in credibile q̄ amici pꝛaui infideliter se habeant ad amicos intātū q̄ nō debēt dici amici: tū quia homines comuniter dūt amicos eos qui amāt ꝓpter vtile: quēadmodū citatus dicūt eē ām̄icos suos eos qui cū pugnant pꝛo ciuitatibus cuz tū ꝓpugnationes militū ꝛ stipendiarioꝝ sint non gratia ciuitatū: nec ḡtia comu nis boni: sed gratia conferēdis ꝛ lucri

¶ Itez etiā q̄ homines dicūt amicos eos qui pꝛopter delectationem admini cez diligūt: quēadmodū ꝛ pꝛaui. ideo fortе oportet nos loquendo ꝓfozmiter ceteris dicere istos ꝛ illos esse amicos quia loquendō est vt plures: ḡuis sētiē duz sit ut pauciozes: ut docetur pꝛimo topicoꝝ. ¶ Ex hijs ḡ patet q̄ bilingues ꝛ falsi homines faciliter soluunt ām̄icti as vtiles ꝛ delectabiles: nō tamen ām̄i citiam virtuosam. ¶ Ultimo ibi. [Spēs autē amicitie.] ¶ Epylogat quedā nota bilia dicta ō amicitia. pꝛimo q̄ cū spe cies amicitie sint plures: vna tū ē pꝛi cipaliter amicitia: illa. s. que ē bonorū hominū secundū q̄ boni. reliquas aūt .s. vtilem ꝛ delectabilez dicimus ām̄ici tias secundū q̄dam similitudinem ad pꝛincipalē: que similitudo cōsistit in ꝺ q̄ boni sunt amici secundū q̄ aliq̄ bo num est in vtroq̄ ꝛ secundū q̄ illud ē simile exīs in vtroq̄. Simil'r aūt qz de lectabile est bonum q̄dam amatoꝝ ꝺ delectationum ꝛ vtile etiā amatoꝝ ꝺ vtilitatuz: cuz ista existant simlia i du obus amātibus: in eis vtiq̄ erit ami citia secundū similitudinē istam. ¶ Scdo epylogat q̄ hec amicitie dicte secūdū similitudinē nō omnino copulāt plura amabilia sicut ea copulat pꝛincipal' ām̄i citia: nec ipsi amici similitudinarie di cti fūt amici ꝓpter ꝺ duo simul. s. ꝓpt vtile ꝛ delectabile: qz nō omnino con iunguntur ea que sunt secundum acci dēs. 3o epylogat q̄ cū amicitia sit in p̄ fatas spēies diuisa ꝛ distributa. ꝺ ē dif ferentia inter eas. quia pꝛaui possunt esse amici pꝛopter ꝺlectabile ꝛ ꝓpter vtile: similes existētes in istis. Soli. n. boni fiunt amici pꝛopter se ipsos. ipsi enim amant se secundum q̄ boni ꝛ nō pꝛopter accidens vtilitatis: vel dele ctationis. quare ex pꝛemissis sequitur q̄ isti boni sūt amici simpliciter. reliq vero ſm accidēs ꝛ secundū quādā si militudinez ꝛ methaphoꝝā:

Lectio 7ª

¶ Uemad modū āt i virtutib⁹] Supꝛa diffinuit ꝛ diuisit ām̄i citiam ꝛ prosecut⁹ ē mēbꝛa diuisionis hic agit de comictu ad amicitiam req sito: ꝛ ostendit pꝛimo q̄ cōuictus ami cabilis habet secū operationez ām̄icabi lem. 2o q̄ delectationē ibi. ¶ Nō vident aūt senes]. 3o q̄ redamationē ibi. [¶ Et similatur.] 4o q̄ amicoꝝum paucitatē ibi. [¶ Multis aūt.] 5o q̄ liberalitatez ibi. [¶ Dozuz autē.] 6o q̄ equalitatem ibi. [¶ Qui aūt in potestatibus.] 7o epy logat comparationez ām̄icitie pꝛincipal' ad reliquas ibi. [¶ Qm̄ aūt ꝛ minus.] ¶ Circa pꝛimum pꝛimo distinguit ām̄ici tiam operantem ꝛ nō operantez. 2o ex ꝺ oñdit ꝓpositū ibi [Si āt diuturna] ¶ Dicit ḡ pꝛimo q̄ quēadmodū in vtuti bus sunt aliqui boni secundū quos: ſz bitum ꝛ aliqui secūdū opationez ꝛ ac tuz inter quos est tāta differētia q̄ pꝛi mi nō sunt felices sine opatione. secū di vero sunt felices ex opatione ut. ē. li. i°. c°. x°. ꝛ habetur eadem distinctio. 2o de alia inter actum primū ꝛ actum ſm Simili mō ē ꝛ in ām̄icitia. quoniā ām̄co rum bij quidez sunt cōuiuētes: qui ad inuicem gaudent ꝛ bona sibi inuicem

tribuunt: ꝛ hoc modo ſũt amicabiliter operantes. alij vero ſunt dormientes ſ̃ locis ſeparati: qui pro tũc ñ ſunt ãicabiliter operãtes: tñ ſic ſe habẽt ut potentes ꝛ prompti amicabil̃r operari quia loca diſtantia non diſſoluunt ãiciam q̃tum ad habitũ q̃uis diſſoluant operationem. Deinde ibi. [Si autez] Oſtendit ꝓpoſitum. v. q̃ ſi fiat aĩcozũ abſentia diuturna ꝓbñs conuictum ꝛ opationẽ ãicabilez videl facẽ obliuionẽ ꝛ abolitionez ãicitie. q̃ ꝓbat p cõe prouerbium q̃ dictum eſt ab antiquo. q̃ nõ appellare: ꝛ non vocare: ꝛ non ſalutare amicos diſſolutt multas amicitias. vnde nũc apud nos dicit in ꝑſu. Nõ dolet inde animus q̃ nõ offert tibi uſus. ex quo patet q̃ amicitia diu conſeruari nõ poteſt ſine conuictu ꝛ opationе. Conſ ibi. [Nõ videntur autem.] Oſtendit q̃ amicitia ſaluari nõ poſſit ſine conuictu ꝛ delectatiõe. ꝟ autẽ ſic probare intendit. non poſito conuictu delectabili non ponitur amicitia: poſita vero amicitia ꝛ ſaluata neceſſario ponitur conuictus delectabilis. quare amicitia nõ eſt ſaluabil̃ ſine conuictu delectabili. huius rõis probat añs. p̃. primã partem. 2ª ſecũdã ibi. [Utilitatem.] Primã vero partez dupliciter. primo p ꝟ q̃ ſenes ꝛ ſeuẽi nõ ſũt amatiui propter defectuz delectationis. 2ª ibi. [Qui autẽ recipiunt.] Per hoc q̃ benuoli adinuicem recepti ꝛ accepti: ſi nõ fuerint conuiuentes nõ ſunt ãici propter defectum conuictus delectabilis: quia nihil ſic intereſt amicozũ ſicut delectabiliter cõuiuere. Scõaz ptẽ. ſ. q̃ poſita amicitia ponatur conuict⁹ delectabilis. probat etiã dupliciter. p̃. per ꝟ: q̃ q̃uis pauperes indigẽtes appetant vtilitatẽ: tñ viri diuitеſ potẽtes ꝛ beati appetũt per totam diem cõmorari ꝛ cõuiuere cũ amicis. q̃ nullo mõ conuenit: nec decet eos eſſe ſolitarios ſed conuerſari cõmorari ꝛ cõuiuere: ñ conuenit eos vel alios: ſi nõ ſint delectabiles ꝛ in eis gaudentes q̃ habere maxime videtur amicitia cõuiuium. quare patet q̃ amicitia feliciũ ꝛ potẽtum ſaluari nõ põt ſine conuictu delectabili. Scõo ibi. [Maxime quidẽ] dit idem p ꝟ q̃ bonoz amicitia eſt maxime amicitia. ꝛ cũ ꝟ ipſa eſt maxime delectabilis. q̃ probat q̃ ſimpl̃r eſt bonum ꝛ ſimpliciter delectabile eſt ſimpliciter amabile ꝛ eligibile ꝛ qȯ. nicuique apparet eſſe tale ſcilicet bonuz ꝛ delectabile eſt ei amabile ꝛ eligibile. Sed amicus bonus apparet ãico bono tal̃ ꝓpter ꝟ duo. ſ. q̃ bonus amicus eſt ſimpliciter bonus ꝛ amico bonus ꝛ ſimpliciter delectabilis ꝛ ãico delectabil̃ quaſi conuictus amicodelectabilis erit amico amabil̃ ꝛ eligibilis. ꝛ per ꝫñs poſita tali amicitia ponetur ꝛ conuict⁹ delectabil̃. Conſ ibi [Aſſimulatuz aũt] Oſtẽdit q̃ amicitia ſecum habet redamationem. primo ãt excludit ab amicitia amationẽ. ſecũdo attribuit ei redamationẽ ibi. [Redamant.] 3º oſtendit quibus redamatio ineſt ſecundũ magis ꝛ minus ibi [maxime.] 4º remouet dubium ibi [Sed tales.] Dicit g̃ primo q̃ amatio. i. ꝺ̃ affectatio appetitus aſſimulatur paſſioni magis q̃ opationi. amicitia vo magis aſſimulatur habitui. q̃ in rei veritate: habitus quidaz eſt. q̃ aũt amatio nõ ſit amicitia nec operatio amicitie ꝓbat. q̃ nec ãicitia nec opatio ãicitie ẽ ad inanimata. ſed amatio nõ min⁹ ẽ ad inanimata q̃ ad animata. vinũ. n. amamus amatione: quaſ amatio nec eſt amicitia nec operatio amicitie. ꝟ rõis ponit minorez ꝛ patet. Nota ſo q̃ amare dicitur tripliciter. primo mo ꝓ paſſiõe appetit⁹ cõcupiſcibil̃ amor ſeu cõplacẽtia ſeu acceptatio ut notatur. ē. li. 2º c. ſ. in queſtiõe de paſſionibus. iſtud autẽ amare nõ eſt amatio ut hic ſũmitur. qm̃ amatio ꝟ accepta ꝓ ſupponit illã paſſionez amoris: ꝛ illa paſſio que aliquãdo dicitur delectatio in ſpẽ põt eſſe ſine amatione ut. j. li. 9º c. 6º. de benivolentia. Alio modo di

citur amaſ: amor amicitie. ⁊ nec iſtud amare eſt amatio hic ſũpta quoniam amor amicitie ſupponit ⁊ requirit redamationem ab amato. amatio autem non. ut patet de amatione matruz ad infantulos. ut. j. e. li°. c. 8°. alio autẽ modo dicitur amaſ deſiderare ⁊ cõcupiſceſ nõ quidez vl'r ſed ſpecialr illud q̃ includit deſiderium p̃ſentie rei amate ⁊ deſideriuz boni ⁊ ſalutis rei amate ⁊ intentionez agendi p̃ bono rei amate. ⁊ augmentũ intentionis ex cõſuetudine vt habetur. j. li°. 9°. c. 6°. et hoc mõ ſine amicitia poſſumus affici ad reſ animatas ⁊ inanimatas que nõ redamant. Sic igitur amatio hic accepta: aſſimilatur paſſiõi. qz nõ ẽ ſine paſſione: nec tñ etiã eſt ſine operatione ut viſum eſt Lonſ ibi ⌊Redamant autem ⌋Redamationez attribuit amicitie: modificat aũt ⁊ determinat eaz quadr̃uplicit: qñ redamatio bonoruz amicoꝝ eſt amor cũ electione ipenſus in intentione ḡtuitus in effectu reciprocus ⁊ in diſtributione equaſ. Dicit ḡ q̃tum ad p̃imuz q̃ bõi amici redamant cum electione: quia cũ cõſilio ⁊ p̃deliberatione. electio aũt iſta ẽ non ſicut concupiſcẽtia ex paſſione. ſz ex hitu ut. ẽ. li°. 3°. c. 5°. vnde hitus vtuſ electionem facit rectã. ut. ẽ. li. 6°. c. 16°. Quãtum ad ſecũdũ dicit q̃ boni amici amatis ſuis volunt bona illoruz ḡtia ⁊ ita amor iſte eſt i intentiõe gratuit? non eſt autẽ ſecundũ paſſionez. ſed ſz habitum quia ſecundũ paſſionẽ optamus nobis bona: vel alijs noſtri ḡtia. ſecundum habituz autẽ optamus alijs eoruz gratia. Quãtuz ad tertium dicit q̃ ãici amanteſ amicũ amant illud q̃ ipſis eſt bonum: quia bonus amicuſ factus alicui fit bonum ⁊ cõmodũ ei: cui factus eſt amicus ⁊ per ꝫñs amor iſte conſecutiue ⁊ in effectu eſt reciprocus. Quantũ ad quartũ dicit q̃ vterq̃ amicus amat illud q̃ eſt bonum ei ac equale bonuz retribuit voluptati ⁊ delectabili amici ſui. dicitur enim amicitia quedã equalitaſ. Nota vero q̃ iuſtitia eſt equalitas circa reddere. ãicitia vero eſt equalitas circa dare ſecũdum q̃ dare concernit tribuere ⁊ retribueſ Lonſ ibi. ⌊Maxime aũt. ⌋Oſtendit quibus ineſt redamatio ſecundũ magis ⁊ minus. Dicit ergo q̃ ꝫ quatuor inclusa in redamatione inexũt maxie bonoruz amicitie: minr aũt exiſtũt ãicitie ſenũ ⁊ ſeveroꝝ: qz in his minus fuit amicitia: q̃to magis ſunt diſcoli ⁊ q̃to magis ſunt ſociales ⁊ colloquijs cõgaudentes. ꝫ. n. videntur eſſe maxie amicabilia ⁊ amicitie factiua ut dictũ eſt. ã. e. c°. Et huius rei ſignum eſt q̃ iducit ibi. ⌊Propter q̃. ⌋quia iuuenes p̃opter hanc cauſã cito fiunt amici: ſenes autẽ ⁊ ſeueri nõ cito. quia nulli ſi unt amici eoruz: quibus nõ gaudent. ſenes autẽ ⁊ ſeueri nõ gaudent homi/nibus garrulis: affabilibus ⁊ facetis. Lonſ ibi. ⌊Sed tales. ⌋Remouet dubiuz qz poſſet aliquis dubitare. quare ſenes ⁊ ſeueri nõ ſint amici: cũ tamen ſint quibuſdaz benuoli ⁊ benefici obuiantes ⁊ ſuccurrentes ad neceſſitateſ eoruz. Ad ꝫ ipſe dicit. q̃ q̃uis benuolentie ⁊ beneficia ſint amicabilia: tamẽ nõ ſufficiũt p̃o ãicitia niſi adſit conuictus. ⁊ cum letitia. vnde dicit q̃ p̃dicti nõ ſunt amici p̃opter duo. ſ. p̃opter nõ cõmoꝝari cũ amicis ⁊ ꝑ̃ non gaudere cum eis. cũ ꝫ duo maxie ſint ãicabilia. Lonſ ibi. ⌊Altis aũt ⌋Oſtendit q̃ amicitia pfecta ſecũ habz amicoruz paucitatez nõ multitudinẽ dicit ergo q̃ multis eſſe amicum nõ cõtingit ſecũdũ perfectã amicitiã. Scõo ibi. ⌊Quẽadm ⌋Probat ꝫ quatriplici ratione. ⁊ 3°. verificat per exceptionez ibi. ⌊Propter vtile. ⌋Prima ratio eſt quia quẽadm nõ contigit vnuz virum multuz amare plures amaſias: ſic nec multos amicos. Scõa ratio. quia multis eſſe amicum aſſimilatur ſupabũdãtie. quia naturaliter eſt innatuz homi eſſe multuz familiarez ⁊ caruz ad vnũ ⁊ non ad multos. cuius ratio eſt quia

amicus debet apperiſ ſecreta ſua āico ſuo: ⁊ amici ſecreta tenere clauſa ab omni alio.ſi g̃ vn̄ ſint plures āici.vel nec iſti nec illi reuelabit ſecreta cordis ſui: vl̄ nec iſti nec illi ſuabit ſidelitatē ſecreti.huic aūt ſimile eſt ei q̄ dr̄ i euāgelio. Nemo pōt duobus dn̄is ſuire. mat.6°.3°.rō eſt q̄ amicos bōis oportet placere ei.multos āt placere vni ē valde difficile.nec forte eſt bonū.quāt difficile ē multos āicos exiſtere vn̄.4°. rō eſt q̄ cuiuſcūq̄ futuri amici oportet experientiā accipere ⁊ in conſuetudiē ducere.b aūt fieri erga multos eſt valde difficile.quare difficillimū eſt mltos habere āicos ſm perfectā āicitiaz.b āt diſputatur ⁊ terminatur .j.li°.9°.c.12°. Conſ ibi.⌊Propt vtile.⌋Verificat pdictam cōcluſionē p exceptionē āicitie delectabil' ⁊ vtil'.d.q̄ ppter vtile ipenſum ⁊ ppter delectabile oſtenſum mltis ſimul placere contingit.q̄ multi i pauco tēpore fiunt tales.ſ. vtiliū ⁊ delectabiliū appetitores.Nota vero q̄ iſtud maxime pōt contingere in āicitia mixta vbi ⁊ mutat delectabile p̄o vtili vt patet.q̄ vnuſ ioculator miniſtrās d lectabile multis placere poteſt ⁊ multi rependentes ei vtile ſibi placē pōt in pauco tempore.Conſ ibi.⌊Hoc āt⌋ Oſtendit q̄ āicitia ſecū habet liberalitatem.b ꝓbat dupliciter primo qdem ex comparatiōe amicitie delectabilis ⁊ vtilis.q̄ delectabilis p̄fertur vtili ex eo q̄ ē magis liberalis.Dicit ergo q̄ borū amantiuz ppter vtile ⁊ ppter delectabile magis videtur eſſe amicitia illa que ē ppter delectabile q̄n fiūt eadem delectabilia ab ambobus āicis ⁊ quādo gaudēt adinuicem in eiſdem quales ſunt āicitie iuuenū.āicitie aūt que ſūt ppter vtile: ſunt āicitie mercatorum ⁊ negociatorum.Cā vero quāt āicitie ppter delectabile magis ē āicitia q̄ que ppter vtile iſta eſt: quia in delectabilibus magis eſt opus liberale q̄ in vtilibuſ.ex quo ſequitur q̄ āicitia ſm q̄ āicitia habet ſecū liberalitatē:poſtq̄ ad exceſſum liberalitat̄ ſequitur exceſſus āicitie.2°.ibi.⌊Et bñ.⌋Procedebat rō dirrecte arguens q̄ maior ſit āicitia delectabiliū q̄ vtiliū.Indirrecte aūt q̄ maior liberalitas inſit maiori āicitie.primo aūt facit b.2°.infert vn̄ corrolariū ibi .⌊ppter q̄ āicos.⌋Arguit g̃ ſic.maior eſt āicitia que pōt ineſſe beatis q̄ āicitia que nō pōt ineſſe illis Sed āicitia delectabilium pōt ⁊ altēa nō:quare b eſt maior q̄ illa. huius rōnis declarat minorē .d.q̄ beati.i. divites potentes ⁊ glorioſi nō indigēt āicitia vtiliū:ſed indigēt āicitia delectabiliuz q̄ probatur:q̄ ipſi volūt conuiuere cū aliquibus poſtq̄ nō conueniat eos eſſe ſolitarios ut·ō.c.primo. cōuiuere aūt nō poſſunt ſine delectabilib' quia q̄uis homines ferant ⁊ tolleret conſortūi triſte per paucū tempus .cōtinue tñ nullus vtiq̄ ſuſtineret: nec ēt ipſuz bonū ſuſtineret aliquis ſi ꝓtinue triſtaretur.Conſ ibi.⌊ppter quod.⌋Infert corrolarium.d.q̄ ppter b q̄ dictū eſt: homines querūt āicos ſibi delectabiles.⁊ propter b oz viros bonos eſſe delectabiles ⁊ ſpecialr ſibi ipſis adinuicem.quia ſi ſibi ipſis exiſtere omnia quecūq̄ oportet āicis exiſtet.Ex bijs g̃ idirrecte colligi pōt q̄ ſicut āicitia delectabilium ꝓbatur eſſe maior q̄ vtilium. per b q̄ iſta eſt beatoz ⁊ illa non. Sic probari pōt per idem q̄ iſta eſt liberalioz q̄ illa. ⁊ p ꝛ̄ñs q̄ vl̄r liberalitas ineſt āicitie ſicut vl̄r ineſt maior liberalitas maiori amicitie.Conſ ibi. ⌊Qui aūt in poteſtatibus⌋.Oſtēdit q̄ amicitia ſecum habet equalitatez rez q̄uis nō pſōaz.p̄o g̃ tradit circa āicitiā iequalitatē pſōaz·2°oſtēdit equalitatez rez ibi.⌊ Sunt autē dicte āicitie.⌋Circa p̄imū oſtendit inequalitatem circa āicitiā vtilium ⁊ delectabiliuz.2°.ſtudioſoꝝ ibi.⌊ Delectabil' aūt⌋ Dicit g̃ primo q̄ illi qui ſut in poteſtatibuſ coſtituti vñr vti ad diuerſos ouerſis āicitijs q̄m alij ſūt ipſis vtiles ⁊ alij delectabiles.b āt ambo nō oio fiūt in

eodē. qz isti principes nec q̄rūt boies delectabiles cū vtile: nec q̄rūt vtiles i ordine ad bōa vtutū. sed q̄rūt bos qdē eutrapelos sicut ystriones ꝛ mimos cū appetūt delectabile. bos āt q̄rūt deynos .i. industrios ꝛ astutos ad operari vtile q̄ p̄ceptū est eis. b āt nō oio fiunt in eodē. b āt mānifeste videmus fieri in curijs p̄cipū. Deiñ ibi [delectabil' āt] Ondit iequalitatē ꝓsōaꝝ i āicitia studiosoꝝ de qua dicit quatuor. p̄imo q̄ dictum ē sup̄: qm̄ studiosus simil' est delectabilis ꝛ utilis. ē. e. li. c. 4. Scdo dicit q̄ viro superexcellēti. puta regi ñ fit talis āicus studiosus: nisi rex superexcellatur a studioso i vtute q̄tū studios' excellitur a rege i tēpoꝛali potestate. 3. dicit q̄ si b nō fiat: nō fiet adequatio fm analogū. i. fm ꝓpoꝛtionē superexcessus ab hac parte ꝛ ab illa. 4. dicit q̄ nō oio. i. nō frequenter consueuerūt tales āicitie fieri: qz ꝛ p̄incipes ñ mlt' tū curāt de talib' studiosis: ꝛ tales studiosi paꝝ curāt de p̄incipibus seculaꝛibus ꝛ mūdanis. Conf ibi. [Sūt aūt] Ulsa iequalitate ꝓsōaꝝ. oñdit equalitatez reꝝ. dicit g̃ p̄imo q̄ dicte āicitie q̄tus sint int̄ ꝓsōas inequales. sūt tñ i quadā reꝝ equalitate quia vel eadē fiūt in ambobus: ꝛ volunt adinuicem eadez. vel cōmutant alterum ꝓ alio puta. delectationē ꝓ vtilitate fz equalitatem. Conf ibi. [Quoniā aūt ꝛ minus.] Epylogat cōparationē principalis āicitie ꝛ aliaꝝ. d. q̄m dictum ē q̄ hec amicitie delectabiliū ꝛ vtiliuz minus sunt amicitie ꝛ minus manent q̄z p̄incipalis āicitia sic q̄ vīr ꝛ esse ꝛ ñ esse amicitie. quia ꝓpter similitudinē earum ad p̄incipalē videntur esse. ꝛ ꝓpter dissimilitudinē videntur non esse amicitie. vnde fm similitudinem earū ꝛ eius amicitie que est secunduz virtutē ipse videtur āicitie: que quidē similitudo consistit in b q̄ vna eaꝝ bz delectabile ꝛ altera vtile. hec autem insūt ambo. b ñ in eo q̄ est hanc verā amicitiā esse impmutabilē ꝛ māsiuaz reliquas autē velocit̄ transidē ꝛ deficē ꝛ in alijs multis ab amicitia p̄incipali differre nō videntur esse amicitie ꝓp ipsam dissimilitudinē istius ꝛ istaruz.

Lectio 8ª

Ltera āt ē amicitie spettes] Supza determinauit de amicitia tenente equalitatē amationum ꝛ reꝝ. b aūt de amicitia tenente inequalitatem earum. p̄imo g̃ ostēdit in hac amicitia inequalitatē inter amare ꝛ amari. secūdo compat amare ꝛ amari in oꝛdine ad āicitiā ibi. [multi autē videtur]. 3. ostendit vnde nascit amare ꝛ amari ibi. [Ex cōtrarijs āt] Circa p̄imū sic pꝛocedit: quia p̄imo ꝓponit. vj. distincta genera amicitiaꝝ inequalia extrema habētiū. 2. pꝛobat distinctionem eaꝝ ibi. [Differunt aūt] 3. docet cōseruationez earum ibi. [Cū autē parentibus] 4. ostendit inequalitatem earuz in rebus ꝛ amationibus ibi. [Analogū.] Quito reducit iequalitatem earum ad equalitatez pꝛopoꝛtionū. ibi. [Cū enī secundū dignitatē] 6. pꝛobat huius equalitatē āicitijs eē necessariam ibi. [Manifestū aūt] 7. excusat se super vnum dubiuz ibi. [Cetera quidez] 8. remouet alterum ibi. [Unde ꝛ dubitatur.] Dicit ergo p̄imo q̄ amicitie generaliter sumpte est altera spties subalterna a tota spetie supradicta in qua nō seruatur equalitas rerum ꝛ amationū. quia b spettes est secundum superabundātiā: nō solū secundū inequalitatē ꝓsonaꝝ vez etiā amationum ꝛ rerū. puta āicitia q̄ iest patri in oꝛdine ad filiuz: ꝛ vīr senioꝛi ad iunioꝛē: ꝛ viro ad vxoꝛem. ꝛ vīr iꝑāti ad impatū. ꝛ fm b sūt ꝛ alie āicitie i correlatis. puta i filio ad patrē in vxoꝛe ad virū: in imperato ꝛ seruo ad imperantē dominū. Nota ꝺo q̄ āicitia senioꝛis ad iunioꝛē ē āicitia bonorabilioꝛis ꝛ reuerendioꝛis ad min⁹ bonoꝛabilem: ꝛ hoc reducitur ad paꝛnam amicitiā: secundū q̄ pater dicitur multiplicit̄. pꝛout habetur in illis ꝺ/

sibus differentialibus vsus. Est pat hic cura pater est alius gēitura. Est pater etate pater ille vocatur honore. Ad sūmuz regē facit ipsa creatio pīez Conī ibi.[Differunt autē.] Probat distinctionem predictaruz āicitiarū t hoc sic. Istarum amicitiarum sunt al tera ācabilia t altere operatiōes al tera motiua:t alteri finef.quaī t ipe amationes actuales t amicitie habitu ales sunt abinuicem altere:huius enti mematīf ppōit cōclusionē.d.q bee āi citie supradicte differunt adinuicē sic. videlicet q āicitie extremozum exce dentiū differunt inter se t amicitie ex tremozum excessozum t quelibet āici tia extremi excedētis differt ab āicitia extremi excessi.2ºponit antecedēs.d. q eaō amicabilia nō insunt parenti bus in ordine ad filios t imperantib' ad imperatos:nec etiam viris ad vxo res.hic autem cōparātur extrema ex cedentia inter se.vnde pōt haberi cō paratio excessorum inter se. Item nec eadem insunt patri in ordine ad filiū. t filio in ordine ad patrē.pater enim beneficentiam filio maxime prebet.fi lius autē patri reuerētiā maxime: nec eadem viro ad vxorem:t vxori ad vi ruz·nec dño ad seruuz t seruo ad dñz. altera enim inest vnicūq; istorum virt' t alterum opus in ordine ad suuz cor relatiuū t correlati ad ipsum. Item al tera sunt motia t finef propter que t propter quos amāt: tertio infert ꝓñs .d.altera igitur erunt t amationes t ipse amicitie. 4º confirāt antecedens .d.q eadem ācabilia vel motiua nō fi ēt vtriq; āica ab vtroq; correlatio suo. nec etiā talia oportet quereī inter eos indecens enim esset si filius vellet re uerentiā a patre q̄z ipse debet patri. t simili modo in alijs coniugationibus vxoris t viri:sui t dñi. Conī ibi[Cū autem parentibus.] Docet consequati onez dictarū āicitiarum.d.q cū filij re tribuunt parentibus illud q oportet generātibus dari. puta subiectionē ob sequium t reuerentiam.parentes aūt retribuunt filijs:que oportet filijs dāi puta.nutrimentuz educationem t di sciplinam:tunc eoruz amicitia fiet mā siua: t epyekes. i.virtuosa que max me ē diuturna. Itez aūt intellige debē seruari inter virum t vxorem: t inter imperatuz t imperātez· q; secundū h āicitie fient mansiue t virtuose.Conī ibi.[Analogum.] Ostēdit inequalita tem harum amicitiarum.d.q existen tibus amicis sm superabundāciaz t superexcellentiā.pater enim superex cellit filium t vir vxorem: t imperās imperatum.sic inq̄z se habentibus ami cis oportet t amationem eorum fieri analogā.i.proportionatā secundū ma gis t minus:iuxta proportionem ex cessorum t excedentiū.puta meliorez oportet magis amari q̄z amare.t mi liorez ēt magis amari q̄z amare ēt vir vnūquēq; q̄z superexcellētē oportet ma gis amari q̄z amare et econuerso vnum quenque superexcessuz oportet magis amare q̄z amari. Sed cōtra hoc obijci tur.quia benefactores magis amant beneficiatos et minus amantur ab eis et parentes magis amant filios:et mi nus amantur ab eis.ut probat.j.li.9ª c.8ª. sz bñfactores et parētes superexcel lūt t alij superexcellunt'.quare superexcel lētes magis amant et minus amant'. cuius contrariuz ipse dicit. Dicendō āt q magis amare dicitur dupliciter: q; vel ad maiora:vel quia affectione ma iori. Dico igit q superexcellentes oz magis amare q; affectione maiori.et hoc modo loquitur pbus.j.li.9º.[Oz autē eos.]magis amari.quia ad maio ra bona q̄uis affectione minori.verbi gratia.pater amat filiuz ad impendē dam vtilitatem:filius autē patrem ad exhibēdū honorem. et secūdū h amor pa tris ad filium est maior q; ex affectiōe maiori.amor āt filij ad patrē maior ē q; i ordie ad bonū mai'.q; magis bo nū ē honor q̄z vtilitas.et h· 2ºmō logt h pbus Conī ibi.[cū.n.] reducit pdi/

ctam inequalitatem ad quandã equa
litatem. primo autẽ facit b. scõo com-
parat amicitiã ad iustitiã penes b⁹
equalitatez ibi. [Nõ simil'r autẽ.]Di
cit ergo primo q cum fiat amatio ſm
dignitatem tunc fit aliqualiter equali
tas que quidez equalitas interest ãici
tie Nota vero modũ huius equalitat⁹
ut sũmatur. primo vir superexcellens.
2° vxor superexcessa. 3° amor vxoris ad
virum qui tñ excedit amorem viri ad
vxorem q̃tũ vir excedit vxorem. ⁊ 4°
sũmatur amor viri ad vxorem qui tãtũ
excedatur a prefato amore: q̃tũ vxor
exceditur a viro. ⁊ secundum b potest
hic attendi triplex mod⁹ equalitatis.
vnus quidem est inter vxorẽ ⁊ ei⁹ amo
rem: ex parte vna: ⁊ virum ⁊ ei⁹ amo
rem ex parte altera. ⁊ sic b duo tota
adinuicez comparata sunt equalia. q
q̃tum vnum totum excedit in vno tm̃
exceditur in altero vt dictum est. Ali⁹
modus est comparando amorez pſõe
ſipl'r: ⁊ tũc iuenit equalitas inẽ super
cellẽtiã viri ⁊ supercellẽtiã amatõis
vxoris ad virũ. Alius modus ẽ ꝓpor
tiõis in quatuor m̃inis: q sicut se ha
bet vir ad vxorem sic se habet amor
vxoris ad virũ. Conſ ibi. [Non simil'r
autez.]Comparat amicitiã ad iustitiã
penes huiusmõi equalitatez. d. q non
similiter equale seu equalitas se vide
tur habere in proportione iustorum ⁊
iustitie: ⁊ in proportione amicabilium
⁊ amicitie: quia in vtraq̃ est duplex
equalitas. vna quidem secũdũ dignita
tem personarum: alia vero secundũ q̃/
titatem rer̃ ⁊ retributionum. differenẽ
tñ: quia iustitia concernit primo equa/
litatez scõm dignitatẽ. ⁊ 2° equalitatẽ
ſm quãtitatẽ. e cõſo aũt est de amici
tia. quoniã amicitie debetur primo e-
qualitas ſm quantitatem. ⁊ 2° equali
tas secundũ dignitatez. Cuius ratio ẽ
quia ius ⁊ iustitia nascitur ex dignita/
te personarũ. perficitur autẽ in q̃tita
te retributionũ. quare primus inest iusti
tie equalitas dignitatis quia inest ei
ratione principij ⁊ posterius equali-
tas q̃titatis q̃ inẽ ei rõe m̃ini. ãicitia
d̃o nascit ex retributiõe q̃titatis rerum
perficitur autẽ secunduz q̃ coaptatur
ad dignitatem personarũ. quare equa
litatez q̃titatis habet ex principio. ⁊
ideo prius. equalitatẽ vero dignitatis
in termino. ⁊ ideo posterius. Conſ ibi
[Manifestum autẽ.]Ostendit predic
tam equalitatem necessariam esse ãici
tie. d. istud esse manifestum pro eo q si
multa distãtia fiat inter pſõas secũdũ
virtutem ⁊ malitiam vel secundũ ege
statem ⁊ superabundãtiaz: vel secũdũ
aliq̃ aliam differentiã nõ remanebũt
nec erunt amici. Sed nec dignificant
.i. dignum nõ reputant: pſõas tantũ
distantes amicos dici. b aũt probat in
triplici distantia. primo in distãtia que
est inter deos ⁊ homines inter quos
propter nimiam distantiam negamus
amicitiaz. 2° in distantia regum ⁊ hõi
num simplicium. quia reges nõ digni/
ficant nec dignantur amici esse hijs q
multum sunt defectiores. 3° in distan/
tia virtutem habẽtiũ ⁊ nõ habentiuz.
quia homines nõ reputant dignum eẽ
quia hij qui nullo digni sunt ex defec/
tu virtutis sint amici optimis ⁊ sapiẽ/
tibus viris. Conſ ibi. [Cetera quidẽ]
Excusat se super vnum dubium q̃ fort/
te quereret aliquis usq̃ ad quẽ gradũ
tanta distantia tolleret amicitiaz ⁊ us
q̃ ad quẽ gradum non tolleret. super
b autẽ pbus se excusat. d. q in talibus
nõ est certa distinctio vsq̃ quo sint ãi-
ci ⁊ vsq̃ quo nõ. quia multis similitu-
dinibus ablatis a parte vna adhuc vi/
demus q manent amici. puta si alter
amicorũ exaltetur ⁊ ditetur. alter vero
depauperet ⁊ humilietur. videmus tñ
q nullus põt eẽ amicus alteri multuz
a se diuiso distãte ⁊ diuerso. puta null⁹
vir erit amicus deo. Sz p̃ qm̃ abraam
homo exñs: amicus dei appellatus ẽ
vt dicit Jacob⁹ in canonica sua. c° scõo

Sed dicendum ad ꝟ q̄ hominem amicum dei appellari potest esse ex causa duplici. vna quidem ex adequatione amoris humani ad dignitatē dei. alio mō nō ex dignatiōe dei q̄. ſ. acceptat amorē hōis ḡtuito ex pria vo cā nō est visum pbo. q̄ homo vere possit appellari amicꝰ ōi. ex secūda vero causa certum fuit apostolo hominez appellari amicuz dei. Conī ibi. [Unde dubitat.] Mouet ⁊ remouet alterū dubiū prio ergo mouet. 2º. remouet ibi. [Si vtiq; benedictū.] Dicit ergo primo q̄ inde dubitatur vtrū homines velint amicis suis maxima bona. puta q̄ sint dij ⁊ q̄ habeant diuinas excellentias. quia nō videtur ppt̄ duo. primo q̄ homines facti dij nō remanebūt amici ipsis hōimbus qui fuerant eoruz amici. ſcdo q̄ homines remanentes pdent magna bona sua: quonā amici sūt quedā per se bona amicorū. Conī ibi. [Si vtiq;] Respōdet ad ꝟ. d. q̄ benedictum est quoniam amicus optat maxima bona amico suo illius gratia: duobus obseruatis. ſ. q̄ fiat sine p̄iudicio amati ut amatus est: ⁊ sine preiudicio amantis ut amans est. propter primum oz manere amatuz talē qualis amatus ē puta q̄ maneat homo: ppt̄ q̄ dicit q̄ forte amicus nō vult amico omnia bona: quia vnusquisq; sibi ipsi vult maxime bona: que tū perderet si amicus eiꝰ transferetur ab humanis ad diuina. ⁊ ꝟ est causa quare hodie multi nolunt ānicos suos eē sublatos ab hac mortali vita: ⁊ esse beatos in eterna vita: nō ppter amicoz damnuz: ſz pp proprium.

Lectio 6ª

Ulti aūt vūtur. Postq̄ egit de amicitia habente inequalitatē inter amare ⁊ amari. hic comparat amare ⁊ amari in ordie ad amicitiā. Primo aūt recitat quorūdā appetitū circa amare ⁊ amari. 2º. identer comparat amari ⁊ honorari ibi. [Nō propter se ipsum.] 3º. determinat cōparationē inter amaī ⁊ amari ibi. [Videtur aūt in amare.] Dicit ḡ primo q̄ mlti vūtur velle amari magis q̄z amare propter amorez bonoris q̄ apparet ex duobus. primo quia ꝓpter ꝟ multi sunt amatores adulatiōis. adulator aūt vel est: vel fingitur superexcellens amicus magis studēs ad amare secundum fictionē q̄z ad amari. quare multi magis volunt amari q̄z amaī omnes enim amatores adulationū amant amari. quia per adulari credunt amari. Scdo quonā amari videtur eē prope ei q̄ est honorari. sed multi appetunt honorari. quaī ⁊ amari. Conī ibi. [Non propter se ipsuz.] Incidenī comparat honorari ad amari. dixerat enim q̄ multi propter velle honorari volūt amari. ex quo sequebatur q̄ melius esset honorari q̄z amari. quia honorari se habet ad amari tanq̄z finis eius. cuius gratia vellemus amari: ad ꝟ autē ipse dicit q̄ melius est amari q̄z honorari ⁊ amicitia eligibilior est q̄z honor. q̄ probat tali ratione. Omne q̄ homines desiderant propter se ipsū melius est eo q̄ desiderant secundum accidens. sed honorari desiderant ſm accidenſ ⁊ amari secundū se: quaī melius est amari q̄z honorari. huius rōis ponit minorez .d. q̄ homines vident desiderare honorem nō propter se ipsum sed secunduz accidens. ꝟ autez p̄bat ex duobus. ſ. ex spe ⁊ ex opatione. homines enīz desiderant honorari singulariter a potentibus ⁊ a sapientib⁹ a potentibus propter spez: quia per ꝟ sperant ⁊ existimant adipisci habere ab eis bonū quo indigent: ⁊ ideo gaudent honorē tanq̄z signo bone passionis. i. q̄ bene passuri. ⁊ bona recepturi sunt ab ipsis potentibus. a sapientibus vero desiderant honorari propter opinionem firmandam de propria excellētia: ⁊ ideo gaudent tali honore credentes dicentium ⁊ honorantiuz iudicio: et sic patet qō honorari de-

siderant non propter se sed secundum
accidēs opinionis ꝛ spei. gaudent ät
ēt i amāt secundum se ipsum ꝛ sic pz.
minoꝛ. Secūdo infert coucluſionem
ibi .[Propter qđ] .o.ꝙ propter hoc
videbuur melius esse amari q̄ bono
rari: ꝛ amicitia esse bonum eligibiluſ
q̄ honoꝛ. Istud aūt discutietur ampli/
us in q̄stiōe. Conſ ibi.[Videtur autē
in amare] Determinat comparationē
principaliter intentaz inter amare ꝛ
amari. circa ꝫ aūt ponit. 6. concluſiōes
pzimā ꝙ amicitia magis est in amare
q̄ in amari. Secām ꝙ amicoꝛ virtus
magis ē in amāt q̄ in amari ibi [ma
gis autē amicitia.] Tertiā ꝙ amicitia
conſeruatur p amāt ibi [Quāt in qb⁹]
Quartā ꝙ ꝫ maxime fit in amicis vti
oſis ibi.[Maxime quiđ.] Quintā ꝙ
ꝫ minime fit in pzauis ibi [Mali ät]
Sextā ꝙ ꝫ mediocriter fit i amicis utt
libus ꝛ delectabilib⁹ ibi. [Utiles ät]
Dicit g̃ pzimo ꝙ amicitia videtur esse
in amare magis q̄ in amari: ꝙ ꝓbat
per signum: quia matres que sunt ma/
xime voluntarie ad āicitiaz filioꝝ ma
gis curant amare q̄ amari. quedā eni
proprios filios faciunt in alieno nutri
ri: que gaudent videntes filios viuētes
ꝛ operantes q̄uis illi nihil circa ipsas
agāt propter ignorantiā. Conſ ibi [ma
gis aūt amicitia.] Ponit scđaz cōclu/
sionem .o.ꝙ āicitia exīte in amāt ma/
gis q̄ in amari ꝛ cū ꝫ laudatis ama/
toꝛibus amicoꝝ magis q̄ laudētur
amati per āicos. sequitur ꝙ virt⁹ āico/
rum secundū ꝙ amici sunt ꝛ vltimum
de potentia est amare. ꝫ aūt sequit̄ p
locum a coniugatis ꝛ patet. Conſ ibi
[Quare in quibus] Declarat tertiaz
concluſionē. o. ꝙ ex dictis sequitur ꝙ il
li amici sunt manſiui ꝛ eoꝝ amicitia ē
manſiua in quibus ꝫ amare fit secun/
duz dignitatem modo exposito. ſ. c⁹. p
xtimo. Sic ꝙ si persone fuerunt in equa
les erunt maxime amici. quia ꝓpter ꝫ
equabuntur secūdū ꝙ amicitia ē equa
litas quedā ꝛ similitudo. vide. ſ. c⁹. p/
ximo. Conſ ibi. [Et maxime quiđ.] De
clarat quartā cōcluſionē. o. ꝙ amicitia
exīs similitudo eoꝝ que sunt amici
secundū virtutē est manſiua maxime ꝫ
autē ꝓbat excludendo. quatuoꝝ pecca
ta que faciunt amicitiaz i manere que
sunt in constantia animi ad seipsum in
sociabilitas ad alterum indigētia tur
pis solatij ꝛ exhibitio operis pzaui. ꝫ
autez quatuor excludit pbus ab ami/
cis virtuosis. pzimo quidez in constā/
tiam. o. ꝙ sunt manſiui secūdū se ipos
pourantes in eodem propoſito. Se/
cūdo in sociabilitatez. o. ꝙ adinuicem
manent socialiter ꝛ familiariter. Ter
tio pzauam indigentiaz. o. ꝙ nec pza/
uus indigent. Quarto exhibitionez o/
peris pzaui. o. ꝙ nec miniſtrant talia
puta. pzaua ꝛ turpia. Sed ut consuetū
est dicere pzaua pzohibēt quia bonoꝝ
homini nec peccare interest nec ami/
cis peccantibus licentiā concedeŕ nec
auxiliuz miniſtrare. Conſ ibi [Mali
autem] Declarat quintam concluſio/
nem intendens ostendere ꝙ diuturna
manſio amicitie minime fit in pzauis
Dicit g̃ ꝙ mali nō habent aliquid fir
muz amicitie siue. ꝙ accidit ꝓpter duo
Primo quidem pzopter inconſtan
tiam animi: quia nō manent sibi ipsis
similes volentes nunc vnuz: nunc alte
rum sic ꝙ in vna hoza nō erunt tales i
coꝛde quales in altera. pzopter ꝙ ait
Salomon ꝙ coꝛ stultoꝝ dissimile erit
puerbioꝝ 15. Scđo idē accidit ꝓpt
malitiam consoꝛtij quia gaudent mali
tia adinuicem in paucum tempus ꝛ ñ
in perpetuum quia nullum violentum
perpetuum. tertio pbisicoruz consoꝛ/
tium autē ꝛ gaudium malitie est quid
violentum ꝛ innāle: quare nō est per/
petuū. Conſ ibi.[Inutiles autez] ostē
dit sextam concluſionem. ſ. ꝙ manſio
amicitie fit mediocriter in amicis vti/
libus ꝛ delectabilibus: quia fit minus
quaz in bonis ꝛ plus q̄ in pzauis. Di
cit g̃ ꝙ āici utiles ꝛ delectabiles i āici
tia ꝓmanēt pluſ q̄ pzaui. qz ꝓmanent

q̄ diu tribuunt adinuicem delectationes vel vtilitates Consequēter ibi. ⌊Ex contrarijs autez ⌋Ostendit vnde nascitur amare ⁊ amari. primo autez manifestat ꝓpositum · scō infert vnū corrolariuz ibi⌊ ⌋Propter q̄ videt ⌋3°. remouet vnum dubium ibi.⌊Forte ät⌋ Dicit g̃ primo q̄ amicitia que ē ꝓpter vtile. videtur maxie fieri ⁊ nasci ex cōtrarijs puta. pauper libenter fit amic⁹ diuiti ⁊ indisciplinatus ignorans sciēti: quia vnusquisq; indigens aliquo ⁊ b̄ appetē libēter redonat aliquod munus ei a quo pōt bēre optatū. Deinde ibi.⌊b autē ⌋Dicit b̄ idem posse fieri i alijs amicitijs. s. quod aliqd attrahet ad hunc modum generationes amicitie amicitiam que est inter amatorem ⁊ amatam amasiam. ⁊ amicitiam q̄ ē inter socium pulchrū ⁊ turpē. amator enim indigens voluptate amasie dat ei munuscula ut redamet ab ipsa. ⁊ eo dez mō se pōt habere turpis ad pulchrū. Si vero turpitudo ⁊ pulchritudo sūmantur nō corpaliz sz morialiter pōt tō modus generationis attribui āicitie virtuose: qz si quis turpis tāq̄ nō bonus vult fieri bonus pulcher ⁊ sāct⁹ cogitans q̄ cuz sancto sanctus erit. volet amicitiam alicuius boni viri q̄ procurabit seruiēdo illi. Conf ibi.⌊ ꝓpter q̄ ⌋Infert corrolarium continens duo puncta Dicit g̃ q̄ propter b̄ q̄ dictum est generaliter de differentia amicorū sufficientiū ⁊ isufficientiū. sequit q̄ q̄ amatorē sit ridiculi. i. risu ⁊ cachio digni: dignificantes. i. dignum putātes amari ab amicis. q̄tū ipsi amāt. b̄ enim non debet fieri ut ostensū est. s. c. ꝓximo Sed tñ existentes amabiles q̄tū āici dignuz putandū est ut amentur q̄tum amant. nihil autem habentes tale. i. amabile: ridiculum est istud cogitare. ut in primo puncto dictum est. Conf ibi.⌊Forte autem⌋ Remouet dubium posset enim aliquis dubitare quomō contrariū amicatur cōtrario sicut pauper diuiti ⁊ ignorans scienti. Ad hoc autem dicit p̄bus q̄ forte contrarium ideſt subtectum sub vno contrario non appetit reliquū contrarium secundum se ipsum. sed secundum accidens verbi gr̃ia siccum non appetit humidum secundum sed secundum accidens appetit enim humidum ut per ipsum veniat ad medium quoniam appetitus est ipsius medij secundum se ⁊ extremi secundum accidens. ⁊ simili modo se habet in calido ⁊ frigido ⁊ in alijs cōtrarijs. b̄ autez dimittantur ad presēs quia magis pertinent ad studium prudenti negotio alienum. s. ad naturalez philosophū. Lectio x°.

Videtur autem quēadmodū ⌋ Supra determinauit de amicitia ut diuisa secunduz differentias amabilium: hic de ipsa determinat secundum differentias communicationum. primo autē ꝓbat q̄ species amicitie sequuntur partes communicationis politice. 2°. manifestat quot sūt partes communicatiōis politice ibi⌊ politice autē ⌋ Tertio q̄ tot sunt partes communicationis yconomice. ibi⌊ Similitudines ⌋ Quarto secundum partes politice ⁊ yconomice distinguit species amicitie ibi.⌊ Scōm vnā quanq; ⌋ quito agit de quibusdā specialissimis speciebus amicitie ibi.⌊ In communicatione. ⌋ Circa primū probat tria. primo q̄ omnis amicitia habeat esse in communicatione. secūdo q̄ omnes communicationes sint partes communicationis politice ibi.⌊ Comunicationes autē oēs⌋ Tertio q̄ species amicitie sequuntur partes cōicationis politice ibi⌊ Oēs vtiq; communicatiōes ⌋ Primū probat .6. rationibus ⁊ arguit primo sic. circa eadem ⁊ in eisdē sunt iustitia ⁊ āicitia: sed in oī communicatione inuenitur iustuz ⁊ iustitia. quare ⁊ amicitia huius rationis ponit primo maiorē. Secundo minorem ibi. ⌊In omni enim⌋ Tertio conclusionē ibi. ⌊Et amicitia⌋. Scōo ibi.⌊appellāt ig̃⌋ arguit sic: inductiue in communicatiōe ꝓnauigato

zum inuenitur amicitia ipsi enī mutuo se appellant amicos. ꝛ in cōicatione cōmilitonum inuenitur amicitia: quia ꝛ ipsi mutuo se appellāt āicos. Simil'r āt est circa eos qui sunt in alijs comunicationibus quibus oportet. quaꝝ vl'r q̄tum homines cōicant intm̄ est āicitia inter eos vel eē potest sicut ꝛ iustū Tertio ibi [ꝛ puerbiū.] Arguit qz ex communi puerbio quo dicitur communiter ꝙ bona que sunt amicoꝝ sūt comunia quare in cōicatione est amicitia. 4ō ibi [Sunt autem ꝑibus] Arguit sic. Illud consistit in comūicatiōe ꝙ suscipit magis ꝛ minus: suscipiente magis ꝛ minus cōicatiōe ſz āicitia suscipit magis ꝛ min⁹ cōicatiōe suscipiēte magis ꝛ min⁹. quaꝝ ut pr⁹. buiꝰ rationis ponit minorem. ꝺ. ꝙ fratribus ꝛ hominibus cōutritis sunt omnia cōia q̄ꝺiu cōutriuntur: ꝛ ut fratres conuersant' alijs aūt hominibus. quedaꝫ bona sūt discreta: ꝛ quibusdam plura ꝛ quibusdā pauciora ꝛ ꝑm b̄ quidem āicitiarū sunt magis amicitie ꝛ quedā minus. qz inter magis cōicātes puta. inter fratres sunt maiores āicitie. ꝛ inter min⁹ cōicantes puta. inter ciues ꝛ alios sūt minores. Quito ibi. [Differūt āt] Arguit sic: illud consistit in cōicatione: ꝛ cuius differētias diuidit' iustitia Iustitia nanque semp diuiditur secundum differētias cōicationū ut. ē. li. ꝯ. c. xj⁹. ſz iustitia diuiditur ꝑm differētias āicitie quare amicitia cōsistit in cōicatiōe. b⁹ rationis pōit minorē. ꝺ. ꝙ iusta q̄ si ob iecta iustitie differunt abinuicez ꝑm āicitias quia nō sunt eadē iusta parētib⁹ ad filios ꝛ fribus adinucē nec etheicis .i. coeuis ꝛ cōutritis ꝛ ciuibus reliquis. similiter āt ꝛ in alijs āicitijs qualitercūq; diuisis iusta sunt altera ad singulos boꝝ ad quos habetur alia ꝛ alia speciēs āicitie. De parētibu⁹. n. ꝛ filijs dictum est ꝙ habēt adinuicē distinctas spēs amicie. ē. eo. li. c. 7ō. 6ō. ibi [Et augmentationē] Arguit sic. illud cōsistit in cōicatione ꝙ habet augmētatio nez ꝑz augmentationē comunicatiōis. Sed amicitia sic se habet: quaꝝ ut ꝑz us. huius rōis ponit minorem de iustitia ꝛ de amicitia simil'. Dicit g̃ ꝙ iusta vel iniusta augmētationē recipiunt per esse ad amicos. ꝙ patet ex oppositis in iurijs puta. ꝑiuare pecunijs ecbaricū socium cōutritū ē durior iniuria q̄ꝫ ꝑiuare aliū ciuem ꝛ nō iuuare fratri vel fratrem ē durior iniuria q̄ꝫ non iuuare extraneo vel extraneum: ꝛ percutē patrez est durior iniuria q̄ꝫ percutē quēcūq; alium. Simili mō ꝛ amicitia nata est augmentari cōicatione augmētata. sicut ꝛ iustū tāq̄ ambo sint entia in eisdem ꝛ in rebus equalibus secundum numeꝝ aduenientia ꝛ coincidentia Conī ibi. [Comunicatiōes āt] Probat secundum. ſ. ꝙ omnes cōicationes sint partes politice. Primo aūt ꝓbat similitudinē. 2ō ꝺemputatē ibi. [Alie quidez.] Dicit g̃ primo ꝙ omnes cōicationes assimilantur ꝑticulis politice: banc aūt similitudinē assignat penes finem cōicationū quicquid aliq̄ ē conferēs. Dicit ergo ꝑimo ꝙ omnes conueniunt in aliquo conferente ꝛ oēs sunt tribuentes aliquid eoꝝ q̄ sunt bumane vite necessaria: sed ipsa communis politica cōicatio videtur inuenta fuisse ex ꝑinci⁹ ꝛ ꝓuenit ꝛ ꝑmanere continue: gratia alicuius conferentis. b̄ eni conjectant. i. incurrunt legis positores vnde ꝛ ppt̄ dicunt iustum esse in qualibet ciuitate illud ꝙ est comuniter cōferens. ꝛ sic patet ꝙ singule comunicationes sunt similes politice comunicationi in hoc ꝙ est intendere coferens

Conī ibi. [Alie quidem.] Probat ꝙ singule comunicationes nō solū sūt similes particulis politice: sed ēt sūt ipse partes politice. Et intendit sic arguere. Omnes comunicatiōes per talia conferentia tendentes sunt partes comunicationis comune ac totum conferens intendentis. Sed communicationes singule itēdūt conferēta ꝑtialia ꝛ cōicatio politica intendit conferens

comune totius vite. quare comunicati
ones singule sunt ptes comunicatiõis
politice ⁊ continẽtur sub ea sicut par
tes sub toto virtuali. buiꝰ rationis po/
nit primo primã ptem minoris. scõo
conclusionem ibi. ¶ Omnes hec ¶ Ter
tio alteram partem minoris ibi. ¶ nõ
enim presens. ¶ Dicit g̃ primo ꝙ alie
comunicationes que quidõ sunt alie. si
cut partes a toto appetunt conferens
fm partes qꝫ ut dictum est. diuerse di/
uersa partialia cõferentia appetunt ⁊
intendũt ꝙ declarat in exemplis puta
Nauigatores secundum comunicatio
nem nauigij tendunt ad operationem
⁊ ꝓcurationẽ pecuniarum maxime si
sint mercatores vl̃ ad aliqd taliũ cõfe
rentium. cõmilitones ẽt in comunica
tione quersꝰ fm bellum appetunt vel
pecunias vel victoriam: vel citatem:
simlr autem ⁊ cõtribunales ⁊ plebei
in cõicationibus suis appetũt aliquod
partiale conferens. quedã tamẽ comu
nicationes vñr fieri ꝓpter delectatio/
nem que respõdet eis pro conferente
puta comunicationes cozeantium i cõ
nubijs ⁊ eremistarum qui dicunt alio
nomine erisoni: quasi sonantes i ere
vnde tibicẽs ⁊ quicũqꝫ ereis cozmbꝰ
continẽtes dicũtur erisoni ⁊ eramiste
Iste nãqꝫ comunicationes fiunt g̃tia sa
crificij: ⁊ gratia cõmbij: ⁊ sic genera/
liter patet ꝙ comunicationes singule i
tendunt singula partialia conferẽtia.
Scõo ibi ¶ omnes autẽ ¶ Infert cõclu/
sionẽ. d. ꝙ omnes hee comunicationes
consueuerunt esse sub politica tãqꝫ sub
toto virtuali eas continẽte: vnde ⁊ sci
entia politica de bijs omnibus consue
uerat ordinaꝛ ut. ē. li. i. c. i. Tertio ibi
¶ Non eni presens. ¶ Subdit alterã p/
tem minoris. d. ꝙ politica nõ soluꝫ ap
petit presens conferens puta. vnũ de/
termiatũ. sed appetit cõe conferens in
omnem vitã ⁊ ipsa appetit ⁊ ordinat
homines facientes sacrificia ⁊ eas con
gregationes que fiunt circa ea tribuẽ/
tes honorem dijs secũdũ ritum paga/
nicum ⁊ cum delectatiõe tribuẽtes si/
bi ipsis requiem: antiqua enim sacrifi
cia ⁊ congregatiões ꝑ sacrificijs vidẽ
tur maxie fieri post fructuuꝫ collones
puta sacrificia que dicũtur primine: qꝫ
de primis frugibus facte. maxime eni
in bijs vacabant illis temporibus ex
quo patet ꝙ politica cõicatio continet
ceteras comunicatiões: postqꝫ cõtinet
comunicationeꝫ sacrificioꝝ de qua ma
nus curare videtur. Coñ ibi. ¶ Ões
vtiqꝫ ¶ Probat ꝙ amicitie species se/
quuntur politice cõicationis partes.
⁊ intendit sic arguere. Omnes cõica
tiones sunt partes politice. sed ões ãici
tie consistunt in cõicatiõe ⁊ in õi cõi/
catiõe est vel eẽ potest amicitia. quã
amicitie species consequũtur politice
partes. buius rõis ponit primo maio
rem que fuit conclusio ꝓma declara
ta: et supponit minorẽ que fuit in pri/
cipio demonstrata ⁊ infert cõclusionẽ
. d. ꝙ tales amicitie fm diuersas spẽs
consequũtur talibus cõicationibꝰ. i. ex
talibus: quia ex distinctiõe cõicationũ
distinctio prouenit amicitiarum.

Lectio xj.ª

Politice aũt sũt tres species. ¶
Postqꝫ ꝓbauit spẽs ãicitie
consequi partes politice. hic
distinguit partes ⁊ speciesꝰ politice. ꝓ
aũt ipsas diuidit. 2º ipsas cõparat ibi.
¶ Harum aũt. ¶ Tertio de transgressio/
nibus earum determinat ibi. ¶ Trans/
gressio aũt. ¶ Dicit g̃ pº. ꝙ tres sunt spe
cies politice ⁊ equales numero si trã/
gressiones ⁊ corruptiones earum. Sũt
autẽ iste politie regnum ⁊ aristocratia
⁊ timocretia qꝫ dicere ⁊ vocare timo/
cretiam a precijs videtur esse cõuen/
iens. tamen aliqui plures consueuerũt
eam vocare politicam. Nota vero ꝙ
regnum est principatus vnius prina/
pãtis ad comune conferẽs. aristocra/
tia vero est principatus paucoꝝ princi
pantium fm virtutem ad comune cõ/
ferens. ⁊ dicitur ab ares ꝙ est virꝰ ⁊
archia ꝙ ẽ principatus quasi principaꝝ

principatus: timocratia vero est prin-
cipatus plurũ plebeorum vel secularium principantiũ ad comune conferẽs
& dicitur a timos q̃ est preciũ. vnde dicitur a precari & archia q̃ est principatus. q. quorũlibet se apreciantium principatus. Jn hac enim politica tm̃ appreciantur pauperes q̃tum dites. & tm̃ ignobiles quãtuz nobiles ac si oẽs essẽt precipui: & ideo cõi nomine dicitur politica l̃ politia ut hẽtur 3°. politice. Conſ ibi. ⁊ Compat istas adinuicem. d. q̃ inter eas optima politia est regnuz. pessima vero. i. minime bona ẽ timocratia. ex quo sequitur q̃ aristocratia est mediocriter bona. Est autẽ sciendum q̃ bonitas principatuũ exigit q̃tum est possibile vnitatez principatus & vnitatẽ principis. vnd̃ pb̃s per b̃ probat esse vnicũ mũdũ & vnicũ deum. d. q̃ entia nolunt male ordinari. male tm̃ ordinarentur sub pluralitate principatuum: l̃ sub pluralitate principum. quare totius vniuersi: vnus est princeps & vnus principatus. 12°. metaphisice. & hinc est q̃ omnis principatus q̃to plus accedit ad rõem vnitatis: tanto põt esse melior. cũ g̃ regnũ inter ceteras politias magis accedat ad vnitatem erit optima politia. timocratia vero q̃ maxime recedit ab vnitate erit minime bona. Conſ ibi. ⁊ trãsgressio.] Agit de transgressionibus. primo de tyrannide transgressione regni. 2°. de oligarchia transgressione aristocratie ibi. ⁊ Ex aristocratia. ⁊ 3°. ô de mocratia transgressione timocratie ibi ⁊ Ex timocratia. ⁊ Circa tyrãnidem sic procedit. q̃ primo oñdit ꝓuẽiẽtiã ei⁹ cum regno. 2°. differentiam ibi. ⁊ Differunt autẽ. ⁊ 3°. contrarietatez ibi. ⁊ Tyrannus. ⁊ 4°. transmutationẽ ibi. ⁊ transgreditur autẽ. ⁊ Dicit g̃ primo q̃ transgressio regni ẽ tyrannis que conuenit cum regno quoniam ambo sunt monarchie: a monos q̃ est vnuz & archos q̃ est principatus quasi vnius principatus. Deinde ibi ⁊ Differunt ãt. ⁊ Assignat eorum differentiam. d. q̃ q̃uis ambo sint monarchie tamen plurimũ differunt in intentione: quia tyrãnus intendit conferens sibi ipsi. rex autem intendit conferens subditoruz quomã non esset rex ille qui nõ esset per se sufficiens & omnibus bonis superexcellẽs. talis autẽ nullo indiget. quare nõ iredit sibi vtilia sz vtilia s̃bditis: qz ille q ñ ẽ talis. erit vtiq̃ cl'roces magis q̃ rex. Est enim Sciendum q̃ cleros grece dicitur sors latine. & iñ dicit cl'oces vl̃ cl'icꝰ: quasi sortiꝰ & inde princeps dicitur cl'roces vl̃ cl'ricus. qñ nec nã nec ius: nec fas: nec lex: nec mos: dat ei pro vtilitatibus propriis omnia bona vel plurima regni sui sed sola sorte vsurpationis videtur sortitus omnia ista bona. & ideo a tali sorte innaturali iniusta nefaria ilegitima & victosa dicitur sortitus. Conſ ibi. ⁊ Tyrãnus autẽ. ⁊ Assignat contrarietatem tyrãnidis & regni. d. q̃ tyrannus se habet ex contrarietate huic vel ad hunc. s. regẽ per se sufficientez. & bonis superexcellentẽ. quia tyrãnus persequitur & appetit bonum sibi. sicut rex coitati. vnd̃ manifestius est in hac tyrannide eius cõtrarium quoniam pessimũ est ꝓriuz optimo. sed tyrannis est pessima & regnum est optimaz & circa idez. i. circa monarchiã: quare tyrãnis ẽ contraria regno. Conſ ibi. ⁊ Transgreditur joñdit transmutationez ex regno in tyrãnidẽ. d. q̃ transgreditur. i. transgressio fit ex regno in tyrannidem: quia pcaritas monarchie est tyrãnis. cuz ergo de bona monarchia fiat mala: fit transitus a regno in tyrãnidẽ & rex cũ efficit malus fit tyrannus. Conſ ibi. ⁊ Ex aristocratia.] Agit de oligarchia trãsgressione aristocratie: ô qua tradit cãz & effectum & formam. cãm quiõ. d. q̃ ex aristocratia fit trãsgressio in oligarchiam ꝓpt̃ malitiã principum. Est enim oligarchia paucorum principaꝰ principantiuz ad sua conferentia: non ad comunia. b autẽ fit ex eorum auari

tia. effectum aũt tradit dicens q̄ tales
principes distribuunt bona ciuitatis p̄
ter dignitatem. i. aliter q̄ sit dignus ⁊
omnia bõa vel pluzima ⁊ bonozes p̄
cipatus sibi ipsis attribuunt: ⁊ semp
eisdem vel eosdem ditari faciũt de plu
rima parte bonoꝝ cõũ. formã autez
huiꝰ principatus tradit. d. q̄ pauci ma
li principantur p̄o paucis bonis: sic
q̄ forma oligarchie est principes ma
los tenere locũ bonoꝝ principũ. Conſ
ibi. ⁊Ex timocratia ⁊Agit de democra
tia trãsgressiõe timocratie: de qua tra
dit tria. s. conuẽientiam eius cũ timo
cratia. 2º differentiã. ⁊ 3º transmutatio
nem. ⁊Dicit g̃ q̄ ex timocratia fit trans
gressio in democratiã. ⁊Est. n. democra
tia ppl'arium principatus principantũ
ad conferens paupeꝝ: ⁊ ad damnum
diuitum. b aũt cõuenit cũ timocratia ī
duobus. primo qz ambo sunt ꝓtinuabi
les ⁊ equales. timocratia enim vult eẽ
principatus totius multitudinis sicut
⁊ democretia. 2º qz in vtraq̄ sũt oẽs
equales in bonozatione: quia non de
fertur plus diuiti q̄ pauperi. nec nobi
li plus q̄ ignobili. ⁊Differunt autez qz
democratia est aliqualiter malũ q̄uis
minime. i. parũ. i. transgreditur spẽz
politie q̄ dr timocratia. ⁊Isti. n. ōmocra
tici magis grauãt diuites q̄ paupes.
⁊ b est totum eius peccatũ. b autẽ nõ
est magnũ: qz grauamia sustinere pos
sunt diuites leuius q̄ pauperes. trans
mutantur ãt maxime ⁊ sepissime huiꝰ
politie p̄o eo q̄ minuz distãt. ⁊ idcir
co faciliter fit transitus ab vna in aliã
quia secundum naturales in hũmbus
symboluz facilior ẽ trãsitus 2º de gene
ratione Conſ ibi [Similitudines ãt]
⁊Ondit tot ⁊ tales esse ꝑtes ⁊ spẽies
yconomie. quot ⁊ quales sunt politie.
primo ãt illud p̄oponit. d. q̄ aliqs ac
apiet vel accipere poterit i domiꝰ si
militudines ⁊ exẽp um dictarum poli
tiaruz. ⁊ 2º prosequitur ibi. [ꝓis qdẽ]
⁊Ostendens primo in domibus figurã
regni. 2º figurã tyrãnidis ibi. [⁊In ꝑsis
aũt.] 3º figurã aristocratie ibi. [⁊Viri
autẽ] 4º oligarchie ibi. [⁊Diuz autez]
5º timocratie ibi [⁊Timocratico.] 6º ō
mocratie ibi [⁊Democratia] ⁊Dicit g̃ pº
q̄ comunicatio patris ad filios habet
figurã ⁊ similitudinẽ regni ꝓ eo q̄ pa
tri ẽ cura filiozũ ⁊ regi cura subditoꝝ.
⁊ inde est q̄ omerus iouem appellat
patrẽ. quia paternus principaꝰ vult
propter dictam similitudinem esse re
gnum. Conſ ibi [⁊In persis.] ⁊ostendit
figurã tyrãnidis. d. q̄ in regione pſarũ
principatus patris super filios est ty
rãnicus. quia vtuntur filijs tãq̄ seruis
quia principatus dñi ad seruos est ty
rãnicus: qz finis huius principatus ī
est conferens seruoꝝ. sed conferens do
mui: ⁊ istud opatur q̄uis tñ talis prin
cipatus sit tyrãnicus. videtur tñ rectus
dũ tñ serui iure sint serui. persicus autẽ
principatus patris ad filios est pec
cans: qz differẽtiũ debẽt eẽ principaꝰ
differentes. Sed serui ⁊ filij sunt diffe
rentes. quare principatus super eos
debent esse differentes. Conſ ibi. [Vi
ri autẽ.] ⁊ostendit in domo figuram aristo
cratie. d. q̄ principatus viri ⁊ vxoris
videtur aristocraticus. qz vir principa
tur secundũ q̄ est dignum: ⁊ circa illa
circa que oportet virũ principari: ⁊ red
dit vxori omnia quecũq̄ illi cõgruunt
puta. principari ancillis ⁊ muliebriꝰ
officijs. Conſ ibi. [⁊Omniũ autẽ.] ⁊ostẽ
dit figurã oligarchie que cõmuniꝰ co
pliciter. vno mõ q̄n vir vult esse dñus
omnium: qz preter dignitatem facit ip
sum dñm: ⁊ non secundum q̄ est melꝰ
quia melius est vxorẽ in aliquibus pri
cipari q̄ in nullis: ⁊ isto mõ transpo
nitur aristocratia in oligarchiam. alio
modo quãdo principantur vxores be
redes exũtes qz tunc nõ fit principaꝰ
ſm virtutẽ sed ſm diuitias ⁊ potẽtiã
quẽadm fit in oligarchia. Conſ ibi [⁊
mocratico.] ⁊ostendit figurã timocra
tie. d. q̄ principatus qui est ſm assimi
latur timocratio principatui qz sunt e
quales preter hoc q̄ sunt etanbus dif

ferentes ꝓpter ꝙ si multū etatibus of
ferant sicut ruben ⁊ beniamin: non fit
adhuc fraterna ãicitia que requirit cõ
nutrimentū. Conf ibi. [Democratia]
Ostẽdit figurã democratie. d. ꝙ demo/
cratia apparet maxime in bijs fratrũ
habitationibus que sunt sine domina/
tione: vbi omnes ꝓncipãtur ex equa
li: ⁊ in quibus est debilis ille qui ꝓn
cipatur. vbi sciendum ꝙ in hac politia
non ꝓncipantur.

Lectio 12ª

Secundũ autẽ.] Post q̃ distin
xit spẽs politie ⁊ yconomie.
Hic ꝑm illarũ distinctionẽ di/
stinguit spẽs amicitie. ꝓmo aũt ꝓ
ponit intentum: dicens ꝙ secũdũ vnam
q̃q; vrbanitatẽ. i. politiã seu ciuilitatẽ
videl ãicitia aliqua accipiẽda in q̃tũ
in vnaquaq; inẽt iustũ ꝙ adequate se
habet ad amicitiã. 2º ibi. [Regi qdẽ]
Manifestat ꝓpositũ. ꝓmo quidẽ q̃
tũ ad politias rectas. 2º q̃tum ad obli
quas ibi [in transgẽssionib⁹] Circa ꝓ
mum manifestat ꝓmo ãicitiã regalez
et paternam. 2º aristocraticã ⁊ cõiuga
lẽ ibi. [Sed ⁊ viri.] 3º timocraticam ⁊
fraternã ibi. [Que aũt fratrũ.] Circa
ꝓmũ aũt manifestat. ꝓmo regalẽ ãi
citiã per se. 2º regalẽ ⁊ paternam simł
ibi. [Talis aũt.] Dicit g̃ ꝓmo ꝙ ãici
tia que inest regi ad subditos est ãici/
tia in superabundantia beneficij. bñfa
cit enim subditis si tamẽ bonus· exñs
curam habeat subditorum ut bene op/
ẽtur: viuant ⁊ conuersentur. quẽadm
pastor curã habet ouiũ. vnde ⁊ home
rus dixit agamẽnonẽ optimũ regẽ esse
pastorem populorũ. Deide ibi [talis
autẽ.] Manifestat ãicitiã regalẽ ⁊ pa
ternã simul. d. ꝙ talis videtur esse pat
na ãicitia qualis est regia. Differt tñ
in vno ⁊ cõuenit in tribus. Differt enĩ
in magnitudine beneficiorũ. quia ꝑes
existimati sunt causa trium beneficiorũ
maximorũ. s. essẽdi ꝑ generationez ⁊
nutrimenti per alimentationẽ. ⁊ disci
pline per eruditionẽ. ⁊ ꝺ eadẽ attribu
untur ꝓ genitoribus patris. puta Aluisi
⁊ ꝓauis. ꝺ aũt sunt maxima benefi/
cia: q; per generationẽ ꝺatur esse toti
persone: ꝑ alimentationẽ saluatur cor
pus. sed per eruditionẽ anima iformа
tur. q̃uis g̃ regia beneficia circa cõita
tẽ sint maxima: tñ circa vnũ singularẽ
hominẽ nõ sunt tanta. Conueniũt aũt
rex ⁊ pater in tribus. ꝓmo quidẽ in
ꝓncipatus naturalitate: q; ꝑ naturã
est ꝓncipatiuus pater filioꝝ ⁊ ꝓge/
nitor nepotũ: ⁊ rex subditorũ. 2º Con
ueniunt in honor. quia vterq; est i sup
excessu ãicitie ꝓpter ꝙ honorant pa
rentes sicut ⁊ reges. q̃uis nec reges
subditos nec patres filios ꝺebeãt ho/
norare. ⁊ in ꝺ ambo sunt in superexcessu
amicitie. i. in extremo superexcedẽte ali
ud extremuz. 3º conueniunt in iure q;
iustũ non est idem regi ad subditos ⁊
subditorum ad regem. sicut nec patris
ad filios ⁊ filiorũ ad patrem. quaꝝ sic
est vtiq; amicitia regal' sicut paterna.
Conf ibi. [Sed ⁊ viri.] Manifestat
amicitiam coniugalẽ ⁊ aristocraticaz
. ꝺ ꝙ eadem est ãicitia viri ad vxorem
que est in aristocratia. ꝙ ꝓbat: quia
vtrobiq; est ꝓncipatus ⁊ ãicitia scõz
virtutẽ ⁊ meliori maius bonũ tribuit.
⁊ vnicuiq; ꝑm ꝙ congruum esse videt
Sic. n. ẽ ius seu iustũ in vtraq; cõicati
one. Hic ergo nota. ꝙ melior ⁊ maior
dicitur magis amari. q; ad maius bo/
nũ. ut ꝺ dicitur. q̃uis nõ affectiõe ma
iori. ut notaui. ē. eo. li. cº 7º. Conf ibi.
[Que aũt fratrum.] Manifestat ami
citiã fraternã ⁊ timocraticã. d. ꝙ ãici/
tia fratrũ assimilatur amicitie etarike
. i. amicitie cõnutritiue. fratres enĩ sũt
equales: ⁊ quasi coetanei. tales autez
sunt vnius disciplinę: q; ab eisdẽ pen/
tibus eruditi. ⁊ vt in pluribus vnⁱ⁹mo
ris. q; secundum eandẽ consuetudinẽ
educati. mores autẽ sequũtur cõsue/
tudinẽ quã confesti trahimus ex nutri/
mbus. ut ait ꝓbus. ē. li. 2º. cº. 3º. et iõ ha/
betur diffusius. 7º politice. huic aũt fra/
terne ãicitie multũ assimilatur ãicitia

que est secūdū timocratiā. qz ciues timocratici volūt equales esse sicut ffres ⁊ ēt viros epiekes ⁊ volūt quilibet in parte pricipari: ⁊ ex equali. ⁊ scōm hunc modū inducitur āicitia: quare ꝺ āicitia talꝫ ē qualis fraterna. Conf ibi ⌊In transgressionibus.⌋ Manifestat quales sunt āicitie circa politias obliquas circa q̄ tria facit. primo quidem dicit q̄ in omnibus istis est paz de āicitia. 2°. ostendit in qua earū est minimū ibi. ⌊Est nequaq̄ꝫ. ⌋ 3°. in qua est earuz plurimū ibi ⌊Que aūt i democratijs⌋ Dicit g̃ primo q̄ in transgressionib⁹. i. in politijs corruptis ⁊ obliquis. sicut paruz est de iusto ⁊ iustitia. sic ēt paz est de āicitia. Conf ibi. ⌊Et nequaq̄ꝫ⌋ Ostendit q̄ in tyrānide vel nil vꝫ modicū ē de āicitia. primo āt ꝓponit ꝺ. q̄ in pessima. s. in tyrānide nequaq̄ꝫ ē amicitia: qz vel nil vel valde paz āicitie pōt saluari cū ea. 2°. ibi⌊ In quib⁹ eni ⌋ Probat ꝺ 2°. ⁊ 3°. modificat ibi. ⌊Secūdū q̄ quiꝺ⌋ primo g̃ sic arguit. In bijs nec āicitia nec iustitia ē. quib⁹ nihil est comune. sed tyrāno ⁊ subdito nihil est cōe. quare in eis nec amicitia nec iustitia est. huius rōis ꝓmisit cōclusionem ⁊ ponit maiorē ibi. ⌊In qbus eni. ⌋ Minorē aūt ꝺclarat in similib⁹. ⌊Sed velut. ⌋ ꝺ. q̄ tyrānus se habz ad subditū sicut artifex ad organū ⁊ sicut anima mouens ad corpus motū. ⁊ sicut dñs ad seruū. iuuatur quiꝺ ꝺ. s. artifex: aīa: dñs ab bijs quibus vtunt. s. organo. ⁊ corpore ⁊ seruo: amicitia tñ nō est ad inanimata. sicut nec iustuz sed nec ad equū vel ad bouem: nec ad seruū secūdū q̄ seruus ē: qz nihil ē cōe dño ⁊ seruo. secūdū q̄ seruus est. seruꝰ eni est animatū organū seu istrumētū sicut ⁊ dolabra est inanimatus seruus Conf ibi. ⌊Scōm q̄ quiꝺē. ⌋ modificat dictū suū. dixerat enim q̄ dñi ad ꝯuz. tyrāni ad subditū. nulla est iustitia: vel amicitia. Nūc autē dicit q̄ seruus pōt sūmi duplicit vel in q̄ntū seruus. vel in q̄ntū homo. si secūdū q̄ seruus. sic verū est q̄ ad ipsū nulla est āicitia vel iustitia ꝓpter causā ꝓmissā: qz. s. nihil est ei cōe cum dño. qz nihil habet. sed ⁊ ipse ⁊ omnia que videntur sua sūt simpliciter dñi. Si autē sūmatur ut homo sic videtur q̄ ad ipsa possit esse ⁊ iustitia ⁊ amicitia. quia nāliter videtur eē iustū omni homini ad omnē hominem potentē cōicare lege. i. ratiōe ⁊ cōpōitione ⁊ pacto ꝓuisione ⁊ federe: ⁊ ꝑz ꝺ amicitia vtiq̄ erit ad ipsū ꝑz q̄ ē hō. videtur g̃ q̄ in tyrānibus valde paruz sit iustitie ⁊ āicitie. Conf ibi. ⌊Que āt in democratijs ⌋ Ostendit q̄ in democratia inter obliquas politias ē plurimū de amicitia. cuius cā est. quia multa comunia insunt democraticis exūtibus equalibus. per ꝺ autē intellige q̄ oligarchia minus ē q̄ꝫ i democratia ⁊ pl⁹ q̄ꝫ i tyrānide de āicitia.

Lectio 13ª

Communicatiōe. ⌋ Postq̄ꝫ distinxit partes politie ⁊ yconomice: ⁊ secūdū eas speries amicitie. Hic specialiter agit de quib⁹dam speciebus amicitie ad yconomiā pertinētibus. primo autē separat eas ab alijs. 2°. agit de ipsis ibi. ⌊Sed ⁊ cognata. Dicit g̃ primo resūmēs prin cipium superius ꝺclaratū q̄ quēaꝺm dictum est. omnis amicitia in communicatione est. Sed aliqui rationabil⁹r ꝺicit comunicationē cognate amicitie ⁊ etharice. i. commutritiue. ⁊ ꝑz ꝺ pōt ꝺistinctas āicitias cognatā ⁊ etharicam. amicitie vero politie magis assimilantur cōicatis cōuentionibus q̄ꝫ p dicte due amicitie. Dico aūt politicas amicitias eā que est contribulium. q. s. ab antiquo sunt eiusdē tribus ⁊ eaz que est cōnauigantiū ⁊ eas quecūq̄ꝫ sūt similes istis. quia omnes tales videnf esse quasi secūdū q̄ꝫdam confessionē ⁊ secundū voluntariam cōgregationē ⁊ ꝓdictam concessionē. ⁊ in hac. i. i hoc genef amicitiaz ordinabit aliquis rationabiliter amicitiā peregrinā que. s. est inter simul peregrinantes. Hic aūt nota duo. p°. quomō se hñt āicitia cognata ⁊ etharica. vbi sciēdū q̄ cogna-

ta de cõi lege concernit tria. primo cõ/
gnãtionẽ ꝛ ydemptitatẽ carnis ꝛ san/
guinis. 2º cõnutritionẽ ꝛ 3º. coeruditio/
nẽ. Circa primũ ãt in hac ãcitia ẽ essẽ
tiale ꝛ principale. scõm aũt ꝛ ittũ sũt
ei accessoria. In etharica aũt. scõm est
essentiale ꝛ principale. primũ aũt ꝛ ul/
timꝫ sũt ei accessoria. quare q̃uis iterõ
inter eosdẽ cõcurrant cognata ꝛ etha/
rica: tñ abinicẽ sũt distincte. qz eaꝫ pri
cipalia sunt distincta. ꝛ abinicẽ sepa
rabilia. qz ñ ẽ necesse ꝙ omnes cogna
ti ꝛ germani sint cõnutriti. vl̃ ẽt ꝙ oẽs
cõnutriti sint cõsanguinei l̃ affines. 2º
nota quare cõicatiões politice dicunt
magis cõicatiue q̃ alie. vbi sciẽdũ ꝙ ẽ
ãcitia trabẽs originẽ a cõicatiõe cõun
ctus: ꝛ est ãcitia que nõ trahit origi/
nem a cõicatiõe couict⁹. sꝫ hꝫ cõicatio
nẽ ut cõicatiua. ꝛ itez q̃dã cõicationes
sũt nãles. quedã sũ volũtarie. nũc g̃ ita
est ꝙ ãcitia trabẽs originẽ a cõicatiõe
volũtaria magis dicit cõicatiua ꝓpter
duo. qz. s. habet cõicationẽ ꝑ originẽ
ꝛ qz illa cõicatio ẽ volũtaria. nãles. n.
cõicationes nõ habẽt simplr̃ rõnẽ cõi
cationis. qz volũtas est principiũ cõi/
cationis ꝓprie dicte. sꝫ ãcitie politice
hũt cõicationẽ ꝑ originẽ. cõnauigatio
enĩ ẽ principiũ amicitie cõnauigãtiꝫ
ꝛ cohabitatio ẽ principiũ ãcitie cõtribu
lium cõstituẽtiũ urbẽ castrũ l̃ oppidũ.
ꝛ cõperegrinatio ẽ principiũ amicitie
cõperegrinantiũ. ꝛ sic de alijs politijs
ãcitijs. hee ãt oẽs cõicatiões sũt volũ/
tarie ꝛ ꝓpter aliquã cõmoditatem el/
lecte. ãcitia vero cognata non habet
cõicationẽ cõuict⁹ ꝑ originẽ. sꝫ ꝑ cõica
tiua. qz ipsa sola cognatio ꝛ germani
tas est principiũ ꝛ origo talis ãcitie:
quare pc̃litice dicũtur magis cõicatie
q̃ iste. Conr̃ ibi. Sꝫ ꝛ cognata. Ar/
guit de cognatis ãcitijs. p⁹ de pr̃na ꝛ
filiali. 2º. De fraterna ibi. Fres aũt.
3º. de cõiugali ibi. viro aũt. Dicit g̃ p⁹
ꝙ ãcitia cognata videt esse multifa/
ria ꝛ mltiplex. sicut videbit. j. ꝛ vide/
tur ois talꝭ ãcitia dependẽ ex patna ãi/
citia. tãq̃ ex ꝓmordiali ꝛ ꝑcipua. ꝟ
ãt ꝓbat p⁹ cõparando filiatiõ ꝛ patnã.
ꝛ oñdẽdo. ſ. differentias vtriusq̃. p:i/
mã ibi. Parentes scõam ibi magis
autẽ. Tertiã ibi. ꝛ magis quartã ibi.
Sꝫ ꝛ mltitudie. quintã ibi. parẽtes
quidẽ. Est ãt sciendus ꝙ ex qualibet
istaꝫ ꝓbabilit̃ argui pot ꝙ parẽtes di
ligunt filios magis q̃ diligãtur ab eis
ex oibus aũt sil̃ pot ꝺmõstratie ꝓbari.
Est g̃ ꝓia differẽtia ꝙ pentes diligũt
filios sicut domini possidentes diligũt
res possessas. filij aũt diligũt parentes
sicut possiones possũt diligere dños. fi/
lij nãq̃ sũt res parentũ. parẽtes aũt ñ
sũt res filioꝝ. ut. ff. de hijs q̃ sũt sui. vel
alieni iuris. l. scõa differẽtia ẽ ibi. ma/
gis aũt. Est ꝙ parentes diligũt filios
sicut magis scientes causam dilectionis
filij ꝺo parẽtes: sicut minus scientes
qz parẽtes magis sciunt ꝙ filij sunt ex
ipsis geniti q̃ ipsi geniti ꝙ sint ex ipsis
parẽtib⁹. 3º differẽtia ibi. Et magis
est ꝙ parẽtes diligũt filios sicut ꝓdeũ
tes in eos. filij ꝺo diligũt parẽtes sicut
exeũtes ab eis. Et iõ nota ꝓpt̃ cõstru/
ctionẽ littere ꝙ aliud est coapproriari
termino ꝑ tẽdentiã i terminũ. ꝛ aliud
ẽ terminũ esse ꝓpinquũ rei tendẽti in
ipsũ. ſm ꝟ ergo dicit pbus parẽtes ma
gis coapproximãt filijs tãq̃ tẽdẽtes ꝛ
ꝓdeuntes in eos: sicut cã ꝓdit in effec
tũ. filios aũt magis esse ꝓpinquos pa
rentibus tãq̃ terminos tẽdẽtie parẽtũ
in ipos. dicit g̃ sic. ꝙ magis coappro:xi
matur illud ꝙ ẽ principiũ a quo ipsi ge/
nito: q̃ factũ coapproximet factẽti. qz
faciens tendit in factũ ꝛ non ecꝰ. nisi
forte ꝑ accidẽs tãq̃ in cõseruatiuũ: tñ
ꝙ est factũ ex ipso principio ẽ ꝓpinquũ
ipsi principio a quo ẽ. puta dens fact⁹
ꝑ hominẽ. l̃ capill⁹. l̃ qcũq̃ habẽs mo
dũ ptis ꝓducibil̃ ẽ ꝓpinquũ toti hũti
eam. illi autẽ pti producte: nil l̃ non ẽ
ꝓpinquũ. l̃ saltẽ minus illud ꝙ ẽ prici
piũ aquo talis pars ẽ ꝓducta. qm ipꝫ
totale principiũ nõ bꝫ rõnẽ termini in
quẽ tẽdat pars ꝓducta. ꝛ sic pꝫ ꝙ patꝭ

diligit filiū p mob ꝓdeūtis in ipz. filiꝰ
do patrē p modū exeuntis ab ipso. 4ª
differentia ibi. ⌊Sed ꝛ multitudine ē⌋
ꝙ parentes diligunt filios prius. filij
vero parētes posterius. quare dilectio
parentū ad filios excedit cōdilectionē
suā multitudine patris: qz parentes di
ligunt filios confesti natos. filij autez
ꝓcedentes tēporibus suis ꝛ accipiētes
intellectū ꝛ sensuz diligunt parētes su
os tpre cōsequenti. Conr ibi⌊Ex hijs
āt. ⌋infert vnū corrolariū. d. ꝙ ex his q̄
dicta sūt: manifesta sūt illa ꝓpter q̄ ma
tres magis q̄z patres amāt filios vtro
rūqz. b aūt sunt tria media vltimo tac
ta. primū enī mediū esset ad oppositū
qz filius est turis paterni magisq̄z ma
trini. Sz ad 1a. 3. factūt ad b quidez qz
matres certiores sūt q̄z patres an filij
sūt ex eis. Tertiū āt. qz ex matribꝰ exe
unt filij perfectiꝰ ꝛ pfectiores q̄z ex pa
tribus. ex matre nāqz exeūt sub ꝓpria
forma. ex patre vero solū sub forma se
minis. Quartū vero qz matres pluri
tempe a primeua etate familiariores
sunt filijs q̄z patres. Ultima differētia
ibi. ⌊parentes quidē⌋ est ꝙ parentes di
ligunt filios ut se ipsos. filij vero parē
tes ut alteros: quasi extraneos: qz filij
ex ipsis parētibus nati sūt valō alteri
ipsi parētes separati ab ipsis in quib⁹
saluatur quodā mō esse parentū ut. j.
li⁰. 9⁰. c. 8⁰. et iō parētes estimāt filios ut
se ipsos. qz eoz esse saluatur i filijs. filij
autē se habēt ad parētes ut nati: ꝛ di
stantes ab eis. Ex hijs omnibus simꝫ
supīs est euidēs ꝙ parētes diligūt fi
lios magis q̄z equo. Ex hijs ēt que di
cuntur. j. li. 9. c. 8⁰. vbi onditur ꝙ bñfa
ctores diligunt beneficiatos magis q̄z
diligātur ab eis. Conr ibi⌊Fratres āt⌋
Agit de fraterna amicitia manifestās
primo eius principiū. 2º augmētuz ibi
⌊magnū aūt⌋. 3º effectū ibi. ⌊Nepotes
āt. ⌋4º cōicantiā ibi. ⌊Est āt ad paren
tes. ⌋5º cōmoditatē ibi. ⌊bēt aūt ꝛ de
lectabile. ⌋6º similitudinē ibi. ⌊Sūt āt
ꝛ in fraterna. ⌋Dicit g̃ prio ꝙ fratres
se mutuo diligunt ꝓpter nasci ex eisdē
parentibus tāq̄z prop̄t principiū bui⁹
amicitie: qz ydēptitas filioz ad paren
tes facit eos esse idē adinuicē inter se
ipsos. sicut dicitur apud logicos: ꝙ q̄cū
q̄z vni ꝛ eidē sūt eadē inter se sunt eab
prio prioz. ꝓpter ꝙ cōiter bōies aūt
fratres esse idē ꝑm carnē ꝛ sanguinē:
ꝛ ꝑm radicē: ꝛ ꝑz talia sicut dixit rubē
primogenitus iacob de ioseph. caro
.n. ꝛ frater noster est. Sūt g̃ fratres id
aliqualiter in personis diuisis abinui
cē ꝛ diuersis. 2º ibi. ⌊magnū aūt ⌋oñdit
augmentū. d. ꝙ ad ātciti ā fraternā bēt
ꝛ prebet magnū augmētū duplex acci
dēs ꝙ cōiter inuenitur cū huiusmōi āi
citia. s. eē cōnutritū in educatiōe: ꝛ eē
coeuū ꝑm etatē. sic ꝙ nō multū. 1. vltra
xv. annis sit vnꝰ antiquior alio: qz coe
taneus diligit suum coetaneū. ꝛ illi q̄
sunt vnius moris. sicut etharici con-
nutriti cōiter se inuicē diligūt. quare b
fraterna ātcitia in cōnutritione assimi
latur etharyce. ut. j. dicetur. parte 6ª
3º ibi. ⌊Nepotes ⌋oñdit effectū bui⁹ āi
citie ꝙ sicut omnis ātcitia cognationis
dependet ex paterna: sic ab hac frater-
na que ē scda: dependet reliq posterio-
res. qz nepotes ꝛ cognati reliq. puta.
filij fratrū ꝛ alij filioz deincepe coap-
proximātur adinuicē p esse ab eisdem
puta. fratribus qui sūt mō quodā id ut
dictum est supr. sed de numero nepotū
ꝛ cōsanguineoz sūt hij quidē ꝓximio
res. hij aūt magis alieni. sed esse ma-
gis prope: uel magis longe a ꝑduce
.i. ab illo patre: in quo primo vniūtur
sicut tribus israel ab ipo iacob. qui fuit
predux illaz. 12. tribuū. 4º ibi. ⌊Est āt
aliud. ⌋Ostendit cōcōitātiam ꝛ āne-
xum huius amicitie. d. ꝙ fraternā āici
tiā ꝓcōitatur d cōi lege ātcitia filioz
ad parentes ꝛ eꝰ. qz ꝛ filijs inest āi-
citia q̄dā ad parentes sicut bōibus ad
deos. b autē amicitia non est sicut fra-
terna ad aliquid equale: sed ē sicut ad
bonū ꝛ superexcellēs. qz sicut dij paga-
nice loquēdo: vel sicut deus loquendo

catholice. benefecerũt: vl̃ bñfecit homi
nibus: tñ ab ipso primo dial̃r sunt oia
bona a quo dependet celũ ⁊ nã tota. ut
scribit. 12° metaphisice. sic parẽtes suo
modo bñfecerũt filijs: q̃ estimati sunt
esse cã maxima triũ maximorũ bonoꝝ
.s. essẽdi ⁊ nutrimẽti ⁊ disciplie ut. ē.
c°. primo. ſ°. ibi. [Habet aũt.] Ostẽdit
huius ãicitie cõmoditatẽ. d. q̃ h̃ ãici
tia habet simul duo cõmoda. ſ. delecta
bile ⁊ vtile: magis q̃ ãicitia alienorũ
hominuꝫ q̃to ipsis est vita cõior q̃ ali
js. q̃ vt in pluribus tẽpoꝝ pluri cõui
uunt ⁊ maxie a principio qñ nutriuntur
ãicitia. Conſ ibi. [Sunt aũt ⁊ in frna]
Oñdit similitudinẽ h̃ ãicitie ad etha
yricã. d. q̃ in hac fratna ãicitia sũt oia
ll a que sũt in ãicitia ethanica q̃uis al̃r
ut dictũ ē. ē. in principio lectionis. ⁊ h̃
oia sũt magis ⁊ pfectius singualriẽ in
fratribus qui sunt epyekes ⁊ bõi. ⁊ h̃
ppter tria. p°. q̃ sunt familiariores si
bi inuicẽ: sicut illi qui sũt a natiuitate
familiares. 2°. q̃ sũt in vno moꝺ magis
similes q̃ similitudinẽ trahũt ex gene
ratione q̃ sũt geniti ab eisdẽ. ⁊ p ꝓñs
ut in pluribus vnius cõplexiõis ⁊ dis
positionis ⁊ ex nutritiõe. q̃ sũt nutriti
tipeosdẽ ⁊ ex eisdẽ cibarijs ⁊ ẽt ex eru
ditione. q̃ sũt p eosdẽ: ⁊ eodẽ mõ di
sciplinati. 3°. q̃ sũt diuturniores tẽpis
ꝓbatione certiores de sua redamatiõe
sic q̃ ꝓbatio est plurima ⁊ firmissima.
quare ⁊ ipsa fraterna amicitia pfectꝰ
habz que sunt in ethayrica q̃ ipsamet
ethayrica ãicitia. ⁊ addit vlterius q̃tũ
ad cognatos qui aliquo mõ sũt fratres
⁊ eoꝝ ãicitia excedit ethayricã in ali
quo g̃du cõsanguinitatis. d. q̃ in reliq̃
ãicitijs cognatoꝝ a fratribus descendẽ
tiũ inuenitũtur amicabilia fz analogũ
.i. secũdũ ꝓportionẽ magis ⁊ minus
fz q̃ distãt magis ⁊ minus a p̃duce ut
dictũ ē. 8. Conſ ãt ibi [vizo ãt ⁊ vxori]
Agit de ãicitia cõiugali. de qua maife
stat p°. nãlitatẽ. 2°. pfectionez ibi. [pp h̃
autẽ.] 3°. firmitatẽ ibi. [Cõiunctio aũt]
4°. legẽ ⁊ regulaz ibi. [Qual̃r.] Dicit
q̃ p°. q̃ ãicitia videt̃ existere fm nãm ⁊
nãliter viro ⁊ vxori adinuicẽ. h̃ aũt p
bat ex quatuor. ex cõiugio ex domo: ex
filioꝝ procreatione. ⁊ ex sufficiẽtia. dicit
q̃ p°. q̃ iõ viro ⁊ vxori ineſt nãliter ãici
tia. q̃ hõ per nãm est aial coniugale
magis q̃ politicũ. Est aũt sciendũ q̃ ? iu
giũ est viri mulierisq̃ cõuictio marita
lis inẽ psõas legitimas individuã vi
te cõsuetudinẽ retinẽs. ut in. 4°. sũttaꝝ
de. xxvij. c°. [Sunt igit̃.] 2° est h̃ ãicitia
nãlis. q̃ domus prior ẽ ciuitate ⁊ ma
gis necessaria. cilis habitatio ãt nãlis
ē. ut ꝓbatur. p°. politice. quaſ ⁊ dome
stica cohitatio nãlis erit. hui° autẽ co
hitationis primus ordo ẽ inter virũ ⁊
vxorẽ p°. politice. Sed hic obijcitur q̃
ciuitas prius est q̃ dom°. vt ꝓbat̃ prio
politice circa principiũ. h̃ ãt dicitur op
positũ. Ad h̃ aũt dicẽdũ q̃ dom° prior
ẽ origine. sed ciuitas prior ẽ pfectione
sicut pars prior ẽ toto via originis. to
tũ aũt prius ẽ pte: via pfectiõis. ⁊ per
hanc viã pfectionis ꝓbus ꝓbat priori
tatez ciuitatis p°. politice. 3°. dicitur nãl̃
q̃ filioꝝ procreatio que legitie ꝓuenit
ex cõiugio: sic ẽ nãlis q̃ ẽ nob ⁊ aiali
bus cõis. ut instituta de iure naturali.
in principio. 4°. q̃ alijs aialibus int̃m
cõpetit cõicatio inq̃tũ ẽ necessaria ad
filioꝝ procreationẽ. sed homines nõ so
lũ procreatiõis filioꝝ gratia cohabitãt.
sed ⁊ gratia eoꝝ que sũt necessaria ad
sufficiẽtiã vite. q̃ opa viri ⁊ vxoris cõ
festim sunt altera ⁊ diuisa. sic q̃ vir in
diget opere ⁊ officio mulieris ⁊ ecõuerso
⁊ p cõsequẽs neuter sine alio sibi ipsi
sufficeret p se ipsuz. sed ponẽtes ꝓpria
opera ⁊ officia ad cõmunẽ vsũ sufficiũt
adinuicẽ ⁊ habẽt illam sufficientiã q̃
domus prestaꝛ põt hõibus. Et q̃ na
turaliter inclinamur ad talẽ sufficiẽtiã.
ideo ⁊ naturaliter disponimur ad con
iugalẽ amicitiã. Be 2° q̃ domus ñ pre
stat simpliciter sufficientiã. ut ꝓbatur
primo politice. tñ prestat talẽ sufficiẽ
tiaz sine quali ñ põt haberi sufficiẽtia
ciuitatis. Conſ ibi. [ppt̃ h̃ aũt] mãife

ſtat ꝓfectionē huius ãicitie.ꝺ.q; ꝑpter
ꝓꝺicta videt in hac ãicitia eſſe ama
bile.ſ.vtile ad ſufficientiã:ꝛ delectabi
le ad cõuictũ.ꝛ erit ẽt bonũ virtutiſ ſi
coniuges ſint epyekes ꝛ boni. qz vtri
uſq; tan viri q̃ vxoris interẽ ꝫ vtus ꝛ
ipſi gaudebũt mutuo tali virtute. puta
gaudebit ſponſus ſup bonitatez ꝛ vir
tutẽ ſponſe ꝛ ep̃.Conf ibi.[Qm̃ cõũ
ctio aũt.]manifeſtat firmitatem.ꝺ.qꝺ
cõiunctio firmiſſima cõinguz videt eẽ
filiorũ ꝓcreatio.q; apparet ex duob⁹
primo ex oppoſito. qz ꝑpter ꝫ coniu
ges ſteriles.ſ.citiuſ diſſoluuntur ꝑpter
carentiaz filiorum.2ᵒex oppoſito:quia
illud q; eſt cõe coniugibus cõtinz cõiu
giũ.ſed filij ſunt cõe bonuz ambobus.
quare filij continẽt coniugium. Conf
ibi.[Qualuer autẽ.] Tradit legez ꝛ
regulam huius amicitie. primo q̃rens
ꝛ ſcꝺo rñdens.Querit ergo ꝓio qua
liter conuiuendũ eſt viro ad vxorez ꝛ
ep̃.ꝛ vlr amico ad amicum.rñdet aũt
ad ꝫ ꝺicens qꝺ nihil alterum videtur
queri: q̃ queri: qualiter iuſtũ ꝛ iuſti-
cia inter quoſcũq; amicos ꝺebeat obſ
uari:qz ſi vir vxori:ꝛ vxor viro reddãt
ꝓpria iura ſeruabitur amicitia.nõ ẽ
tamẽ idẽ ius:nec eadẽ lex amicitie in
ter quoſcũq; amicos: quia nõ eſt idem
ius homini amico ad amicum ſuum ꝛ
ad aliũ extraneuz. nec iõz ius ad fra-
trem ꝛ ad etbayruz ꝛ ad condiſcipl'ũ
qz ſecũꝺũ ꝺiuerſitates cõicationũ:ſeq
tur ꝺiuerſitas iurũ ꝛ amicitiaꝝ.ut.ē.
e.li.c.7. ꝛ eadez lectione in principio.

Lectio 14ª

Finis vtiq;.] Supra ꝺeter-
minauit ꝺe amicitia in gene-
rali ꝛ ꝺe ſpeciebus eius i ſpe
tiali.hic agit ꝺe conſeruatione ꝛ diſſo-
lutione amicitiaꝝ.primo aũt repetẽdo
diſtinguit ſex ſpecies amicitie. 2ᵒ põit
ꝺuas leges amicitie ibi.[Equales q
ꝺez.] 3ᵒ manifeſtat accuſationes ꝛ vi
tuperationes ꝛ diſſolutiões ꝛ obſeruã
tias legum ãicitie ibi.[Fiunt aũt accu
ſationes.]Dicit g̃ ꝓio q; exñtib⁹ trinſ
ãicitijs quẽaꝺm in principio ꝺictũ eſt.
vna quiꝺ ꝑpter bonuz ꝫtutis ꝛ altera
propt̃ ꝺelectabile.ꝛ alia ꝑpter vtile:
ꝛ itez ꝺiuiſiſ ãicitijſ ſecũꝺũ vnãq̃q; ꝺi
ctarũ ãicitiaꝝ in ꝺuas ꝺifferentias: qz
hij quidem exiſtunt in quadaz equali-
tate.hij autẽ ſm inequalitatẽ ſuperxcel
lẽtie.ſic exiſtunt.6.ſpeciel amicoꝝ:qa
fiunt ãici aliqui equaliter boni.ꝛ itez
fiunt amici magis bonus ꝛ minus bo-
nus.ſimilit ãici ꝺelectabiles aliqui ſũt
equantes ſe inuicez ꝛ aliqui ſũt ꝺiffere
tes ſm maiozitatẽ ꝛ minozitatẽ. ꝛ ẽt
amici ꝑpter vtile :ſunt etiã ꝺuplices.
quia quiꝺã ſunt equales:quiꝺã autẽ in
maiozitate ꝛ minozitate ꝺifferentes.
ꝛ ſic habemus.6. ſpẽs ãicitie .ſ.ꝺuas
propter virtutem.vnam inter equales
ꝛ alteram inter inequales ꝛ ſimiliter
ꝺuas inter:ãicitie que ẽ ꝑpt̃ ꝺelectabi-
le.vnã int̃ equales ꝛ altã int̃ iequales
ꝛ ꝺuas:amicitie ꝑpter vtile. vnaz int̃
equales:ꝛ alterã int̃ inequales. Conf
ibi:[quales qꝺẽ.]ponit ꝺuas leges ãi
citie.vnã cõem omnibus ãicis equali
bus.alterã cõem omnibus iequalibuſ
prima quiꝺẽ ẽ q; equales ãicos oz vi-
uẽ ꝛ retribuẽ ꝛ equare ſm equalitatẽ
que eſt in amare ꝛ in reliquis que ſe-
quũtur amare.ut.ſ.vnuſquiſq; tantũꝺe
ꝺamet q̃tũ amatur.ꝛ tãtũ iuuet q̃tuz
iuuatur ꝛ tãtũ tribuat q̃tũ ei tribuit.
lex aũt iſta cõfirmat ꝫ oziginẽ ꝺucit ab
illa qua ꝺicit.oĩa q̃cũq; vultiſ ut faciãt
vob̃ hoies.ꝫ eaꝺez ꝛ vos facite illis.
Mat.7ᵒ 2ᵒ ẽ q; ãicis inequalibuſ oz
aſſignare analogũ.i.ꝓportionale eoꝝ
ſuperxcellẽtijſ:qz maioꝛ ꝺbet amari ad
maioꝛa:ꝛ minoꝛ ad minoꝛa ſm ꝓꝛ-
portionẽ maiozitatiꝫ ꝛ minozitatiꝫ eoꝝ.
Lex autẽ iſta oziginẽ trahit ex illa le-
ge iuſtitie qua ꝺicit.reꝺꝺite oĩb⁹ ꝺebi
ta. cui tributa tributũ.cui vectigal vec
tigal.cui timorẽ timorẽ.cui bonorẽ bo
norẽ.ad Ro.xiij. Conf ibi.[Fiunt aũt
accuſatões.]manifeſtat ꝓꝺictaꝝ legũ
tranſgreſſiões ꝛ obſuãtias.pᵒ aũt ꝓpo
nit ſplicite tres cõcluſiões.2ᵒ ꝓbat eaſ

ibi.[Quicqd.] Dicit ḡ q̄ in ea ām̄icitia q̄ ē ꝓ vtile fiūt maxie: ꝛ in sola ea rōabilr accusatiōes ꝛ vitupatiōes.in hac ām̄ exclusiua iplicanr due negatie. vna quidē q̄ i ām̄icitia pp virtutem nō fiunt accusationes.altera q̄ nec in amicitia que est propter delectabile. Deiñ ibi. [q qdē.]pbat istas.3.cōclusiones primo q̄ accusatiōes nō fiāt in ām̄icitia vtuosa.2°q̄ nec i delectabili ibi.[Nō oio] 3°.q̄ fiāt i utili ibi.[Que ām̄ ppt vtile] primā ꝓbat p° q̄ztū ad equales 2° q̄ztū ad iequales ibi.[superexcellēs ām̄].p°.arguit ꝛic.ām̄icoꝝ contrēdētiū ꝛ itēdētium pmpte bñ oparī adinicē nō sūt accātiōes nec pugne ut pz.q̄ null° cōtristat ꝛ accusat amātē se ꝛ bñfaciētē sibi.ꝟ si sit q̄ꝛ retribuit ei bñ opās circa ipsuz.ꝟ illi qui existūt ppt vtutē ām̄ici: pmpti sūt bñ opāi adinuicē.q̄ꝛ b uterē vtuti ꝛ ām̄icitie.ipi ām̄ bñt ꝛ vtutē ꝛ ām̄icitiā.quare taliū nō sūt accātiōes nec pugne.b° rōis pōit p°.minoꝛē.2°cōfirmationē ei° ibi.[b.n.]3°.maioꝛē ibi.[Ad b ām̄.]4° cōfirmationē eius ibi.[amātē eni.]de iñ ibi.[superexcellēs ām̄.] declarat tō eē tm̄ bonos ām̄icos iequales.d.q̄ ām̄c° supexcellēs illud q̄ appetit soztiēs ꝛ accipiēs ab ām̄co superceſſo nō accābit euz nec e°.q̄ꝛ vtiq̄z sicut bonū appetit: sic appetit illud bñ·bñ autē appetē ē ſm ꝓportionē eoꝝ appetē·Conr ibi. [nō oio vtiq̄z.] ꝓbat q̄ nō sint accusatiōes i ām̄icitia ꝺlectabili.intēdēs sic arguē.inē illos ñ sūt accātiōes qb° fit q̄ appetūt ꝟ ām̄icis se amātib° pp delectabile fit q̄ appetūt cū cōmoꝛāt:si ipsū cōmoꝛāi ē eis ꝺlectabile ꝛ gaudēt i simℓ moꝛāi quare inē eos ñ sī accātiōes.b° rōis ponit p°. cōclusionē.2°mi.ibi [Simℓ eni] ꝟ.2. cōfirmat rōnē ibi.[ridiculū].d.q̄ ām̄icus amās pp delectabile videbit ridicul° ꝛ ridiculose accusās.si accuſz ām̄icū ñ delectantē se: cū ipse bēat lūtatē:ꝛ possit ñ cōmoꝛāi cū tali pſōa ñ delectabili.ꝛ possit eā dimittē ꝛ aliā accipē. Nota ꝺo q̄ illud cōsilū nō bz locū i cōiugio.q̄ꝛ ut dictū ē.ꝟ.induiduam vite cōsuetudinē ſtinz.ꝛ tñ cōtingit interꝺ q̄ vn° cōiugū nō ē ꝺlectabil' alii. ymo ualꝺ cōtristabil':ē ḡ cōsiliū patiēt ferī postq̄z inēuenerit obligatō cōiugal'· Conr ibi[Que ām̄ pp vtile.]Declarat q̄ i ām̄icitia vtili sūt accusationes ꝛ dissoluciōes.p°. aūt assignat rōnē ꝛ modū taliū accātionū in gnāli.2° diuidit ām̄icitiā vtilē i duas.ſ.i moꝛalē ꝛ legalē.ibi[videt ām̄.]ꝟ.° pōit vnū casū accātionū i vtraq̄z spē ibi [Fiūt tḡ]4°.agit ꝺ l'gli ibi [Est autem legalis.]ꝟ.° de moꝛali ibi. [Moꝛalis autē]6°. assiḡt cām ꝛ radit cē accātionū in istis accidentiuz ibi[ñ simile ām̄]7°. dat documētū ad vitādum accātiōes ibi.[petēti]8°. mouz ꝛ remouz vnū dubiū ibi[dubitōnē ām̄ bz]9° alteꝝ ibi [diffiūt ām̄]Dicit ḡ p°. q̄ ām̄icitia q̄ ē pp vtile ē accātia q̄ꝛ circa ipā i cidūt accātiōes mℓte.cui° rō ē: q̄ꝛ recipiētes dona recepta puificant.dantes ꝺo ipsā magnificāt:vtēteſ eni vtilitate adinuicē sēp idigēt pluri q̄z recipiāt. ꝛ sēp estimant se bēre minꝰ ꝛ minoꝛa q̄z eis cōuēiāt.ꝛ sēp vitupāt dātes dñtes.q̄ñ nō soztiūt.i.nō gaudēt tāti q̄ztis idigēt.cū tñ ipsi tāt̄ digni existāt ex alia ꝺo pte ipsi bñfaciētes ñ possūt sufficē ad tāta donaria q̄ztis idigēt patientes.i.recipiētes.ꝛ b mō insurgunt inē eos accātiōes et pugne. Conr ibi [videt ām̄]diuidit ām̄icitiā vtilē i moꝛalē et legalē.d.q̄ quēadm iustū seu ius est duplex.vnū qdē nō scriptū cōstās moꝛ ꝛ cōsuetudie aliꝺ ām̄ scriptū cōstāt̄ l'ge. sic ēt videt q̄ ām̄icitie q̄ si ſz vtile sit due spēs:vna qdem moꝛal'.alia ꝺo legal'. Conr ibi[Fiūt tḡ]Tradit vnū casū generalē accusationū i vtraq̄z ām̄icitia.ꝛ ē q̄ cū ām̄ici nō cōmutāt .i.nō tribuūt ſm eādē spēz ām̄icitie puta.cū vn° agit ut ām̄icus moꝛal'.alt ꝺo vt legal'.tūc maxie fiūt accusatiōes ꝛ ām̄icitie dissoluūt'.Conr ibi.[Est aūt legal']Agit de legali ām̄icitia.d.q̄ ipsa ē q̄ cōsistit i dict̄.i. ꝓdicto mutuo aicoꝝ cōdicētū :in quib° ꝛ quō vn° iuuet ab alto.b autē ē duplex vna qdē olo venal'.ꝛ altera aliquo mō

libalis:venalis quidē cum sit eis bene
ficiuz mutuum ex manu in manum. sic
qđ cōdicentes simul tribuunt ⁊ retri
buūt. ⁊ vnus nō expectat alterū. libal'
aūt cū sit expectato secūdū tēp⁹: tamē
fm cōsiz mationē .i. pmissionē mutuā.
quid reddat pro quo. in hac ât ātcitia
manifestū ē ⁊ nequaq̄ ambiguū q̄ b
est debitū. sic q̄ recipiēs sit debitoz dā
ti. ⁊ q̄tū ad b nō est ātcitia: sed quia
habet dilationē gtuitā habet vtiq̄ āti
catiuā. ppter q̄ apud quosdā taliū ât
coz nō sūt iusta nec iura: sed existimāt
q̄ oporteat diligē eos qui cōmutāt. i.
accomodāt fm fidē: sic q̄ credūt bone
fidei debitoz suoz nō ppter instrumē,
ta nec ppter testimonia: sed ex sola āi
cabili credentia. Conr ibi. ⁊ Mozalit
aūt ⁊ Agit de mozali ātcitia. d. q̄ moza
lis aliter se habet q̄tū ad đbū. ⁊ aliter
q̄tum ad alium: qz fm significationem
đbi: videtur donare. sed fm intētionez
āi videt accomodare. qz mozalis ātcus
nō facit pactū in dictis ⁊ đbis. sed do,
nat ut ātco vel cuicūq̄ alij. sic q̄ secūdū
verboz apparētiā videtur esse simpl'r
donatio. sed ipse in alio significat ⁊ di,
gnū reputat sibi dari i futurū. vl' equa
le: vel plus quia dat: nō ut dans: sz ut
accomodās fm intentionē āi. Conr ibi
⁊ Nō similiter autē. ⁊ Assignat causā ⁊
radicē accusationū i ist accidētiū. dicit
g̃ q̄ amicus vtilis legalis vel mozalis:
nō cōmutans similiter. i. equaliter sic
q̄ q̄tum ipse dat alteri tantum detur
ei: ipse quidē diffoluit amicitiā: accusa
bit ātcū. b aūt accidit ppter b: qz bōi,
nes l' plures volunt ⁊ appetunt bona
⁊ inter cetera preeligūt vtilia. bonum
autē bñfacē ē tribuē nō hac intētione
ut a recipiente ꝑpariat: vtile autem ē
bñficiatū esse: quare qz vl' omnes l' plu
res magis eligūt vtilia q̄z honesta bo
na. hinc est q̄ magis eligūt beneficiatū
esse q̄z bonū bñfacē: q̄ esset dare amoz
boni opis sine spe retributionis. Conr
ibi. ⁊ Potēti aūt. ⁊ hoc documētū ad đ,
clinandum accusatiōes. ⁊ Pō aūt docet
potētē tribuē. 2m i potētē. ⁊ 3m resūmit
doctrinā potentū. pm q̄ dat duas regłas
potēti. pm ē q̄ potēti cōgruit retribuei
fm dignitatē eoz q̄ passus ē. i. eozuz q̄
recepit. ⁊ b debet facē spōte ātcq̄ reg
łat. 2m regła ē: q̄ volēs tribuē nō debet
facē ātcū a quo recipiat. qz eēt peccās
in principio bñpatiēs ⁊ recipiēs abil
lo a quo nō oportuit recipē: qz nō rece
pit ab eo tāq̄ ab ātco. nec ab hoie be,
neficiū opante ⁊ largiente ppter ipsū
q̄ recipit sz pp spez retributionis. b enā
pz per ea q̄ debet fieri in dict ⁊ pact.
quēadm si qs fm pacta l' pmissa alte,
rius deberet esse bñficiatus si nō inten
dat retribuē: stati debet pmissum alij
dissoluē ⁊ quietare. d. et karissime ego
nō recipiā a vob istā gratz. qz nescio qñ
vobis retribuerem: si ât intendat retri
buē ⁊ possit: dz vtiq̄ cōstiti promitte,
do q̄ ipse bene retribuet. Deinde ibi ⁊ po
tētē ât. ⁊ Dicit q̄ null⁹ dignificabit nec
ipe et dās dignū reputabit ipotētē ho
minē cogi l' iduci ad retributionē. De
inde ibi. ⁊ Quare si potēs. ⁊ Resūmit
documenta potētis. d. q̄ si recipiēs sit
potēs: retribuē debet vtiq̄ reddē tāq̄
debitū. in principio tñ debz itēdē a quo
ātco ⁊ in quo bñficio bñficiaī ut ei in
bijs sustineat ⁊ vicē reddat. l' ut in pri
cipio nō recipiat. Conr ibi. ⁊ Dubita,
tionē aūt. ⁊ Mouet ⁊ remouet dubiū.
pm ât mouet. 2m rōes ad vtranq̄ ptem
inducit ibi. ⁊ patiētes qdē. 3m remouet
⁊ soluit ibi. ⁊ Iq̄ ppter vtile. ⁊ 4m solutio,
nem confirmat per oppositū ibi. ⁊ In
bijs aūt. ⁊ dicit ergo primo q̄ dubitati
onem habet vtq̄ oporteat ad dignā re
tribuendum mensurari vtilitatez pati
entis ⁊ recipientis. ⁊ ad hanc atten,
dendo facere retributionem an opor,
teat mensurare redditionem ⁊ retribu
tionē beneficio operantis. Est ergo du
bium vtrum retribuens debet retribu
tionem facere secūdū quātitatē mune
ris ut est a dante. vel secundū q̄titatē
vtilitatis vt est in recipiēte. qz q̄q̄z cō
tingit q̄ munus puū recipienti prodest

mkt̃ū. Deinde ibi[Patiẽtes quidẽ] Inducit rões ad vtranq; ptẽ dubij ƒz q; versatur inter beneficiatos ingratos; t benefactores beneficioꝝ iactatorie t imperatorie relatores. patiẽtes quidẽ beneficiati ad attenuãdum recepta beneficia dicunt se accepisse a benefici js talia que dãtibus erant paruat ipi recipiẽtes poterãt ab alijs accipẽ talia. vel maiora. t in hijs duobus puificãt t attenuãt susceptа bñficia. benefactores aũt eꝝ. ea magnificant dicentes se dedisse talia q̃ apud ipsos erant maxima: t que retinẽtes nõ poterant ab alijs accipẽ: t que sũt eis data i pculis t in necessitatibus magnis. t pꝝ ñs in hijs tribus dona sua magnificant t ingrossãt. Conr̃ ibi. [Igitur pp vtile] Istud dubiũ soluit t remouz. d. q; amicitia exñte pp vtile mensura debet esse patientis t recipiẽtis vtilitas tãq; finis totiꝰ ãicitie. Iste. n. indigens recepit illud q; sufficit ipsi tanq; assũmẽs equale satisfactiens t subuẽiens indigentie sue. quare in retribuendo tantũ fiet adiutoriũ primo bñfactori q̃tũ iste iuuatur. qz patiẽti ipsi cõgruit reddere q̃tũ accepit. vel ẽt plus qz melius est plus retribuere q̃ minꝰ t melius est mediũ excedẽ in retributione q̃ a medio deficere t q̃tũ mediuz pũctalit velle ƒuar. Istð. n. eẽt puifice agẽ mõ micrologizanꝫ. primũ ãt ẽ hõis illiberal micrologizaꝛ volentis ut. ē. li. 4. tractatu de liberalitate. Conr̃ ibi. [In hijs aũt] Solutionẽ confirmat p oppositũ circa ãicitiaz vtuosam in qua minime fiũt accusatiões. Dicit q; i hijs ãicitijs que ƒm vtutẽ sũt accusatiões ñ fiũt in qbus opanꝫ t largiẽtis electio assimilatur mensure. qz ƒm vitatẽ mensura est retributionũ faciendaꝝ in hijs ãicitijs. cuiꝰ causa est: qz principale vtutis t moris est in electiõe ut. ē. li. 3. c. ſ. ig vtuosus ãicus in retribuẽdo magis attendit ad bñficiantis electionez t affectũ q̃ ad ꝓpriã vtilitatẽ t effectuz: t b mõ se habz deus in retribuendo. xp̃us enim vidit. d. mittentes munera sua magna i gozophilariũ dñi. t q̃dã viduã pauperculã mittẽtẽ era minuta duo: t ait circũstantibus vere dico vob qz vidua b plus q̃ oẽs misit. Luc. 21. ñ q̃titate muneris: sed maioritate affectionis. ex b g cõfirmat p̃missa solutio. qz sicut se habet principale vtutis ad ãicitiam vtuosã. sic principale vtilitatꝭ ad ãicitiã vtilẽ. sed principale virtutis puta electio ẽ mẽsura retributionũ ãicitie vtutis oe. qz principale vtilitatꝭ q; est adiutoriũ patientꝭ erit mensura retributionũ ãicitie vtiꝰ. Conr̃ ibi. [differũt aũt] remouet aliud dubiũ. pº aũt ipsũ ꝓponit. 2º arguit ibi. [Existimat] tio soluit ibi. [videt ãt.] 4º solutionẽ ꝓbat ibi. [vtutis quidẽ] Dicit g pº q; amici in hijs ãicitijs que sũt ƒm superexcellentiã differũt in estiatiõibus t affectioni bº. qz vterq; dignũ reputat se debẽ plꝰ bẽre q̃ habeat. cũ ãt b nõ fiat sicut vt̃q; optat: dissoluit ãicitia. Conr̃ ibi [existimat] Arguit recitans. prio motiua superexcellẽtis. 2º motiua indigẽtꝭ ibi. [Indigens autẽ] Dicit g pº q; melior puta. ditior. maior t excellentior existiat sibi cõuenir̃ plus bẽre q̃ alter. t b ꝓpter tria. prio qz bono ob̃z fieri retributio. t p cõsequẽs magis bono maiori retributio. similr existiat ille q ẽ vtilior respectu cuiꝰ vtiꝰ. qz nec hoies existimãt hõinẽ inutilẽ oportẽ bẽ equalia cũ vtili. 2º qz si nõ erũt retributiões ex ãicitia faciẽde ƒz dignitatẽ operum magis t minꝰ vtilũ tũc ñ dicent hõies unt̃ tales fieri ãicitiã: ſz ministrationez .i. futurẽ alioq̃. 3º qz quẽadm in cõicatione pecuniaꝝ plus accipiũt de lucro illi q plꝰ cõferũt i capitali. pº sic existimãt q; opteat fieri i retributiõe ãicabili. Deiñ [indigens aũt] Recitat motiua indigentis. d. q; indigens t in ptãte deterior dicit eꝝ. allegat. n. q; boni amici interest sufficere t subuenir̃ indigentibus. Pauperes enim dicunt. ad quid ẽ vtile ãicũ fieri bõi studioso t potenti si eoꝝ ãicitijs nihil ex eoꝝ ãicitia sit recepturus. q. d. q; ad nihil est vtile Conr̃ ibi [Videt ãt.] Istud dubiũ de

terminat: ⁊ istos contẽdẽtes pacificat. Dicit g̃ ꝓio q̃ vrb̃ videt recte dignificare ⁊ videtur dignũ putare: ⁊ oportere vtriq; ãico plus tribuẽ ex ãicitia: ñ tñ de eodẽ. sed supexcellẽti plus de honor ⁊ indigẽti plus de lucro. Conr ibi ⌊Virtut̃ quid. n. ⌋Istaz solꝰoẽz probat triplici rõe. 2ª ibi ⌊Sic aũt habere ⌋ 3ª ibi ·⌊Ad ꝑm dignitatẽ. ⌋q̃ sic retribuẽ duz ẽ: sicut ꝑtitis interẽ ex parte vna: ⁊ indigentie ex altera. Sz ꝑtitis iterẽ bonor tanq̃ retributio indigentie. aut interẽ auxiliũ q̃ est ei lucrũ. quaꝫ sic retribuendũ est. huius rõis põit minorẽ ⁊ pz. 2ª ibi ⌊Sic aũt habere. ⌋Arguit sic. sicut fiũt retributiões i vrbãitatib⁹ cilibus ⁊ politijs. sic debet fieri in ãicitijs. sz i vrbanitatib⁹ retribuit bonor potẽtibus ⁊ lucrũ idigentibus. quare sic debet fieri i ãicitijs. huius rei põit minorẽ. d. q̃ b. s. retributio sic videtur habere in vrbanitatib⁹ .s. q̃ nõ bonorat indigens: q⁹ nullũ bonũ cõitati tribuit q⁹ cõe bonũ datur ei qui cõitatẽ bñficiat. hõi ãt est comune bonum. quare potentibus cõitatẽ bñficãtibus datur bonor. ⁊ q⁹ nõ contingit simul a cõibus bonis eundẽ ditari ⁊ honorari. hinc ẽ q̃ pauperes qui de bono cõi ditant nõ bonorant. q⁹ nullus expectat min⁹ accipere in omnibus. ⁊ ideo q⁹ dites minus recipiũt de cõibus bonis: tõ nõ est dignũ q̃ minus recipiãt de cõi bonor. ei g̃ qui circa pecunias imorat̃ bñficiando comunitatem: ꝓp̃ri tribuũt bonorẽ. ⁊ pauperi dona expectanti tribuunt pecunias. 3ª ibi ⌊Ad ꝑm dignitatez ⌋Inducit terciã rõem. pª g̃ arguit. 2ª reddit rõez cuiusdã dicti ibi. ⌊possibile enim. ⌋Eo mõ retribuẽduz ẽ in hac ãicitia quo mõ saluat ipsa: sed p̃dicto mõ saluatur. g̃ p̃dicto mõ retribuẽdũ est. hui⁹ rõis põit minorẽ. d. q̃ quẽadz dictũ est. ē. c. 7ª. ⁊ in b. c. circa principiuz. retributio que fit ꝑm dignitatẽ adequat ⁊ saluat ãicitiã. ⁊ b modo fit ꝑm dignitatẽ cũ associatur ãicis icqualib⁹ illud q̃ vtriq; cõgruit. puta cũ ei q vtil̃ est in pecunias ꝓcurãdas l̃ vtilis in ꝓ tutẽ exercendo opa virtuosa: retribuit honor ꝑm q̃ cõtigit ⁊ ẽ possibile retribuentẽ facer̃. Conr ibi ⌊Possibile. n. ⌋ reddit cãz huius dicti modificatiui cuz dicit q̃ cõtingit. pª aũt facit b. 2ª infert vnũ corrolariũ ibi ⌊Propter q̃. ⌋Dicit g̃ ꝓio q̃ tõ in rõe precedenti dixerat retribuendũ esse q̃ contingit ⁊ est possibile. q⁹ ãicitia requirit illud q̃ est possibile ãico: nõ sẽper q̃ ẽ ꝑm dignitatez debitã. q⁹ ñ in oib⁹ ẽ possibile quẽadm in honorib⁹ q̃ sũt referendi ad deos ⁊ ad parentes. q⁹ nullus nũq̃ retribuet eis ꝑm dignitatẽ bñficior̃ nob impensor̃. si ille videt eẽ epykes ⁊ bonus qui ẽ eis famulans in vires suas. ⁊ ꝑm potẽtiã suã q̃tus nõ q̃tũ ipsi meruerunt: q⁹ vltra posse viri non vult deus illa requiri. Conr ibi ⌊ꝓpꝫ Infert vnũ corrolariũ bñs duas ptes. pª g̃ infert ipsũ. 2ª do ꝓfirmat ipsũ ibi. ⌊Benentẽ. n. ⌋Dicit g̃ pª q̃ ꝓpter b q̃ dictũ ẽ de dignitate parẽtũ videt nõ eẽ possibile filio de potestate ordinata abnegare patrẽ suũ. Sz possibile videtur eẽ patri abnegar̃ filiũ. Beiñ ibi ⌊Benentẽ enim. ⌋ꝓbat b duplici rõe. 2ª ibi ⌊Simul ãt ⌋pª g̃ arguit sic. nulli debitor lz abñgar̃ l̃gitimũ creditorẽ. Sz creditor licet abnegare debitorẽ. Sz filius sep ẽ ꝺbitor patri: ⁊ par̃ filio creditor. quaꝫ filio nõ licet abnegare ꝑrem ⁊ ꝑr lz abnegare filiũ. hui⁹ rõis põit pª primã partem maioris. d. q̃ debentẽ oz reddẽ ⁊ sic nõ lz ei creditorẽ negare. ⁊ b ẽ ꝓpria ps maioris. filꝰ ãt faciẽs futiliꝫ ꝑri nihil opat⁹ ẽ dignũ respectu eoruz bñficior̃ que sufficiunt ei per patrem impensa. quare semper debet patri ⁊ semper remanet debitor ei ⁊ hec fuit prima pars minoris. alia ãt partẽ rõnis subdit. d. q̃ quibus semper debet illis inẽ potestas ad diuitẽ creditorẽ quare patri talis potestas inerit. cũ se per debeatur ei. Scdam rõnẽ põit ibi ⌊Simr autẽ. ⌋pª aũt facit argumẽtum 2ª dat consilium ibi ⌊Huic aũt. ⌋Prio g̃ arguit sic. nulli licet recedẽ a patre ⁊ naturalẽ amicitiã ⁊ humanã beni

uolentiã. sed filius nõ põt alit recedeꝛ a patre nisi pater superexcellat ⁊ sup/abundet in malitia. quare tali conditi one seruata non licet filio recedere a/patre. huius rõis ponit primo conclu/sionẽ. 2o. q simul cũ precedenti ratione videtur probabile. q nullus filiꝰ aliqñ debeat recedere a patre: nõ superexcel/lente in malitia. 2o minozez. 2o. q sine naturali amicitia. i. vltra naturalẽ ãici tiam qua filius iclinatur ad patrẽ buã na beniuolentia est nõ expellere auxi/liationẽ. i. eum qui auxiliatus est. paꝛ aũt auxiliatus est filiũ: ⁊ sic bẽmo duo iura quibus filius teneꝛ patri. s. ius naturalis amicitie q sunt tõ ꝑz carnẽ ⁊ sanguinem ut dictum est. 2o. c. primo ⁊ ius humane beniuolentie: qua quili bet est benuolus ad suũ benefactoꝛẽ. ꝟ autẽ ratio non probat nisi primã p/tẽ premissi cozzelarij. Conr ibi. [Hinc autẽ]oat consilium. quia dixerat q nõ est recedendum a patre nõ superexcel lente malitia: super ꝟ g posset aliquis querere quid agendũ de patre in ma/litia excedẽte. super hoc consulit. qõ huic tali patri malo exñi fugiendo est. vl saltẽ nõ festinando est. sed tardandũ est sufficere ⁊ ministrare in necessitati bus suis. cuius causa est: quia multi vo lunt bene pati ⁊ bene recipere. fugiũt autẽ benefacere tanq̃z inutile. ⁊ iõ p/uidendũ est vt non faciliter nec sine difficultate possint bene recipeꝛ q̃diu male agunt ut p ꝟ cogantur: vel indu/cantur ad benefacere. Ultimo epylo/gat. 2o. q de bijs intantum dictum sit.

Incipit liber nonus

Lectio prima.

Ꝟõibus aũt dis similiuz speciez Amicitijs supꝝ. li. 8. determinauit ꝺ ãicitia ⁊ de spẽ bus eius. hic deꝛ/minat. 14. difficiles qões icidẽtes circa ꝑdeterminata de ãicitia. p. g deꝛminat istã qõez. vtz ordinare dignitatẽ gratie ãicabil'r fac te ⁊ retributionis faciende ꝓpineat ad dantẽ vl' ad recipientẽ. 2o vtz sit retri buendo ꝓi: vl' duci: l' medico: l' viro ꝺtu oso. l' bñfactoꝛi magistꝝ ãico l' ecõꝺso. ibi. [oubitationé aũt] 3o. vtz altero ãico rũ trãsmutato a statu ꝯcte ãicitie ꝺbeat ãicitia remanẽ ibi [Habz aũt oubita tionẽ]4o. vtrũ ãicabilia bõis ad ãicuz venerit ex ãicabilibꝫ bõis ad se ipz ibi [ãicabilia]5o. vtz bõis ad seipz possit eẽ ãicitia ꝓpter dicta ibi. [videbit aũt] 6o. vtz bẽiuolẽtia sit ãicitia l' amatio l' qd ibi. [bẽiuolẽtia] 7o. vtz ꝯcoꝛdia sit omodoxia l' ãicitia l' qd ibi. [ãicabile] 8o. vtz bñfactoꝛes magis ꝺiligãt bñficia tos q̃z ea? ibi. [bñfactoꝛes.]9o. vtz op/oꝛteat amaꝛ se ipz ibi [oubitaꝛ aũt vtrũ oz]10o. vtz felix idigeat ãicis idigentia moꝛali ibi [oubitaꝛ aũt ⁊ circa felicẽ.] 11o. vtz idigeat eis idigẽtia nãli ibi. [nã lib?. [12o. vtz vnus ꝺebeat facẽ paucos l' plures ãicos ibi [vtz iḡ plures]13o. vtz bonum sit opus amicis in bonis foꝛtu nijs magis quam in infoꝛtunijs ibi. [Utrum autem in bonis.] 14o. virum amicis sit eligibilissimuz conuiuẽ ibi. [Jaz igitur] vel secundum aliam litte ram. [Utrum igitur]. Cti. De prima questione. primo ꝓponit materiam questionis. scꝺo ꝺeterminat questionẽ ibi. [Dignitatem autẽ.]Circa primuz repetit generalẽ causã conseruationis ãicitie assignatã. 2o. li. 8o. 2o. repetit cãm dissolutiõis ãicitie ibi. [In amicitia] Dicit g p?. q quẽaꝺz dicitũ ẽ. 2o. analo gũ. i. ꝓpoꝛtionale i tribuẽꝺo ⁊ retribu ẽꝺo equat ⁊ saluat ãicitiã i oib? ãicitijs dissimilitũ spẽz puta. i politica ãicitia q est iter coꝛtazũ ⁊ alitũ artificẽ fit retributio ipsi coꝛtario ꝓ calciamẽtis ꝺz dignitatẽ ⁊ valoꝛẽ ꝺatoꝝ calcia mẽtoꝝ ⁊ simil'r fit retributio textoꝛi ⁊ reliqs artificib? ⁊ ad ꝺ attributa ẽ ⁊ i uẽta cõis omniuz venalium mensura .s. nũmisma ad q omnia referũtur: et eo mẽsurantur ut ostensum est. 2o. li. 5o. c. 8o Conr ibi [in ãicitia aũt.]Repetit

cauſã corruptionis ãicitie de qua põit duos caſ⁹ 2°. ibi. [Contendũt aũt] circa primũ primo ponit caſum. 2° aggũat ipſuz ibi. [Multotiẽs aũt] 3°. exponit cãm eius ibi. [Accidũt aũt.] dicit g̃ p⁹ q̃ in ãicitia qñq; amator accuſat amatum. d. qñ ipſe ſupamans nõ redamatur ab amato. ⁊ nihil habz nec recipit amabile ab ipſo. ſi tñ ſic cõtingat q̃ ille amatus talit̃ ſit ingratus ad amatorem ſuũ. 2°. ibi. [Multotiẽs aũt.] iſtuz caſum aſſignat. d. q̃ multotiẽs cõtigit qñ amat⁹ primus repromittit oia amabilia: nunc ãt nihil bonz pficit. b aũt ⁊ grauis ⁊ deterior ingẽtitudo q̃z ſi ñ p̃miſiſſet. 3°. ibi. [Accidũt ãt.] Aſſignat cãm p̃dicti peccati. d. q̃ peccata talia accidũt cũ vnus amet amatũ pp ẽlectationẽ. b autẽ amatus amat amatorẽ ꝓpter vtile: cũ b duo nõ ambobus exiſtunt. quare ãicitia exñte ꝓpt̃ b. ſ. ꝓpt̃ delectationẽ ⁊ vtilitatẽ fit diſſolutio ãicitie cũ nõ fiãt in amãtibus illa quoz gratia ſe amabant. qz ipſi nõ amabãt ſimpl'r mutuo ſe ipſos ſz ipſa inexñtia eis. ſ. ẽlectabile ⁊ vtile. b ãt ſũt entia. ñ manẽtia ſz facilit̃ rapti ⁊ cito trãſeũtia. pp q̃ ⁊ ãicitie in talibus fũdate ſt tales. ſ. nõ manẽtes. ſed cito tranſeuntes. q̃ apparet per oppoſitũ de ãicitia ẽuoſa: qz illa ãicitia que eſt moz ſm ſe ipſã exñs diu permanet. quẽadm dictum ẽ. ē. li. 8°. in pluribus locis. cuius cã eſt qz fundatur in ẽutibus q̃ ſunt p manẽtiozes diſciplinſ. ut. ē. li. 1°. c°. 14°. Conſ ibi. [Contẽdũt aũt] Ponit aliã cãm vbi corrũpitur ãicitia. nõ iõ qz nõ fit retributio ſicut in cãu p̃miſſo. Sz iõ qz nõ fit in eo in quo expectat retributio ab eo qui prius tribuerat. dicit g̃ q̃ ãici cõtẽdũt cũ altera fiãt ipſis in retributione ⁊ nõ illa que appetũt: qz ſimile ẽ ei q̃ ẽ retributionẽ nõ fieri. qñ remuneranduſ nõ potitur eo bono q̃ appetit. puta aliquis p̃mittẽs cythareedo q̃ q̃to meliuſ caneret: tãto plus ỏ munere reciperet. cytharedus aũt de mane cõſurgẽs p̃miſſionem exercitit. cui p mittens dicit ſe redidiſſe ei delectationez p delectatione. ſi igit̃ vterq; b volebat. ſ. delectationẽ ſufficiẽt habuit cytharedus. ſi aũt b quidez diues volebat delectationẽ. b ãt cytharedus volebat lucrũ: ⁊ b diues delectationẽ habet q̃z volebat. b aũt cytharedus nõ habz lucruz q̃ optabat. nõ vtiq; erit bene p̃portionatũ illud q̃ debet fieri ſm cõlationez. qz indigens quibus potitur ad releuamẽ indigentie illud attendit ⁊ expectat ⁊ illoz g̃tia habit delectationẽ. quare ⁊ illis debuit de iure poni Conſ ibi. [dignitatẽ] Poſita mã q̃nis determinat q̃nem. primo aũt ipſã ꝓpõit. d. q̃ ordinãr dignitatẽ vtriq; ſ. g̃tie prius facte ⁊ retributiõis faciẽd: intereſt primi dantis l' accipiẽt. queriť g̃ cuius intereſt potiſſime. 2°. ibi [Qui. n. añ dat] q̃nem determinat ſ. ſ. cõcluſiõibus. p°. q̃ prefata ordinatio generaliter intereſt recipiẽtis. 2°. q̃ interdũ intereſt recipientiſ p̃mittẽt ibi [Preaccipientes aũt.] 3°. q̃ interdum intereſt recipientis ſtipulantis ibi [nõ tali aũt.] 4°. q̃ interdũ intereſt recipiẽtis tacentis ⁊ tacite ſe obligantis ibi [Si aũt b nõ fiat.] 5°. q̃ vl'r intereſt recipiẽtis ſecũdũ iudiciũ habitũ antecẽptionem non ſecunduz iudiciuz habitum poſt eã ibi. [Sz etiam forte] dicit ergo primo q̃ ille qui ante dat videtur concedere illi recipienti eſtimationem ⁊ iudicium retributiõis faciẽde: q̃ p̃z exemplo pictagore quem dicunt homines b feciſſe. cum enim doceret quecunq; p̃bica iuſſit diſcentem diſcipulum honorare magiſtrum ſecũdum iudiciuz diſcipuli. q̃to enz videtur diſcipulo dignioza per magiſtruz ſcire. tanto magiſter pluſ accipiebat ab eo. qz in talibus quibuſdã hoĩb⁹ ſufficit b qz merces ỏbet viro faciẽti gratiz ñ ipſi gratie. ⁊ ideo cũ vir dans conceſſerit recipienti retributionẽ facere ſecũdũ eſtimationem propriã: dignum eſt q̃ recipiens ordinet dignitatez retributionis faciende. Conſ ibi. [Preaccipi

entes autē. Declarat scdam conclusio
nem. primo aūt manifestat intentū. 2o
inducit exemplū ad ppositū ibi ⁊ b aūt
facere. 3o. exemplum ad oppositum ibi.
⁊ In quib⁹ autē. primo aūt intēdit sic
arguere. quecūq; cōuenientē accusātur
debuerunt oppositū agere eorum in q/
bus accusantē: sed accipientes retribu
tionem promittētes ⁊ retributionem
nō facientes cōuenienter accusantur:
quia non perficiunt ea que promittūt
quare debuerant oppositum agere. s.
perficere q; prius ꝓmiserant. hui⁹ rōis
supponit maiorē tāq; per se notā. quia
nō conuenienter accusarentur nisi cul
pabiles inuenirentur. minorē autē po
nit in littera. d. q; ꝑaccipiētes argentū
vel aliq; donatiuū: ⁊ retributiones ꝓ
mittentes: deinde nil facientes eorum
que dixerunt ꝓpter supabūdātias re/
promissionū que minus excessiue fue/
runt cōuētēter fiunt in accusationib⁹. 1.
accusantur: q; nō perficiunt ea que cō/
fessi sunt. 1. que promiserunt se factu/
ros. Deinde ibi. ⁊ b autē facere. ⁊ In/
ducit exēplū ad propositum. d. q; sophi
ste puta medici ignorantes ⁊ ꝓpē lu/
crum apparere volentes ⁊ similes ar/
tifices cogunt̄ b facere: ꝓpter b q; nul
lus daret eis argentū ꝓ bijs que sciunt
si precognosceret eorum ignorantiam
Sūt ergo sophistie non facientes ea
quorum mercedem accipiūt cōuēient
in accusatōibus sunt. Deinde ibi. ⁊ In
quibus autē ⁊. Inducit exemplū ad op
positum de amicis inter quos nō est ꝓ
missio l' accusatio. Dicit ergo q; in illis
in quibus nō fit gratia ministrationis
ꝓp confirmationē l' ꝓmissionē ꝓceden
tē. bij quidē amātes se ipsos ꝓpter se
sunt iaccusabiles ut dictū est. ē. li. 8o. c.
fi. quia talis amicitia fit scōm virtutez
in qua debet fieri retributio secūdū el/
ectionē q: b interē āici ꝑtuosi ⁊ ipsius
ꝑtutis sicut dictū est. ē. li. 8o. c. fi. sic aūt
videtur accidē cōtractibus ꝟ ꝓbiaz: q:
dignitas gratie prius facte nō mēsura
tur ad pecunias nec fiet precium retri
butionis equipōderans ⁊ equolens,
cuz ḡtia prius facta: q: nulla ḡtia pōt
cōparari ⁊ ꝓportionari cū sapiētia q;
discipuli a doctoribus recipiūt. ꝟ fort/
te illud pōt retribui q; ē voluntati ma/
gistroz ꝟ suffitiens ⁊ facultati discipu/
loz possibile vel contingēs. quēadz fit
in retributione facienda ad deos ⁊ ad
parentes. ē. c. primo. ⁊ Conf ibi. ⁊ Nō
talia aūt. Declarat conclusionē tiaz
.d. q; ñ exīte tali datione liberali ⁊ ꝑ
tuosa ō quali ſm pceſſit. sed exīte ta
li in qua oz retributionē fieri i aliquo
maximo determinate puta. in pecuia
vel famulatu oz inq; illā retributionez
esse visā ambobus ſm dignitatē ⁊ ꝓ/
portionem ḡtie prius facte ⁊ retribu/
tionis faciēde: ⁊ b mō ꝟ stipulatiōez
⁊ cōditionē danti ⁊ recipientis oz re/
cipientē facē retributionē. ⁊ Conf ibi
⁊ Si aūt b. Declarat quartā cōclusio/
nē. primo aūt eam ponit. 2. probat ibi
⁊ Hūtū enim. Dicit ḡ q; si b nō accidat
. s. ꝓmissio vel stipulatio l' conditio viō/
bitur nō solū eē necessariū sed ēt usuz
q; ꝑhabēt ⁊ ꝑaccipiēt ordinz ⁊ ex tūc
qualis ⁊ quanta sit retributio facien
da. Deinde ibi. ⁊ Hūtū. n. ⁊ probat b triplici
rōe 2o ibi. ⁊ Et. n. i ēptionibus. 3o ibi.
⁊ mlta. n. ⁊ p. rō tal' est. Ille debz esti/
mare retributionē q nouit mēsuraz re
tributōis ꝟ solus recipiēs nouit eaz.
quaſ ipse debet estimaſ. hui⁹ rōis posit
ꝑtutē minoriſ. dictū est. n. ē. c. primo q;
mēsura retributionis ē recipiētis vtili
tas quā ipse solus nouit. debet enī tūn
retribuē hūtū actu⁹ ē circa vtile ⁊ tūn
circa delectabile ꝓ hūto vellet delecta/
tionē: tūn ḡ recipiēs hēbit dignitatē. i.
notitiā dignitatiſ ⁊ ꝓportiōis i retribu
ēdo. 2o ibi. ⁊ Et enī i emptiōib⁹. Arguit
sic. sicut ē i ēptiōib⁹ ñ appciatſ. sic ē i isq;
q: ut dictū ē. ē. c. primo. āicitia legalis
interd ē oio venal' ⁊ interd aliquo mō
ñ oio. ꝟ ita fit i emptionibus nō appci
atis q; sit estimatio arbitrio recipēt̄. vñ
alicubi sūt leges ordinātes vidictas ñ
eē nec fieri volūtariaz ꝓuentionum ut

oportunuz estimantes per illuz dissol
ut debitum cui alter credidit. quēadm
creditor communicaut bōa sua huic de/
bitori. cui enim concessū est bonū. lex
tustius estimat q̄ iste ordinz si conce/
dens ordinaret. 3°. ibi. ⁊ Adulta emz ⁊
Ponit tertiam rationē. 0. q̄ multa sut
bona que non appreciantur equalit illi
qui habent ea ⁊ illi qui volunt accipe
re ipsa. singulis eni habentibus viden
tur propria bona que dant āicis ex eē
multo dignioza q̄z sint: quare nō ē stā
dum estimationi eoz: quare retribu/
tio fit ad tm̄ q̄tuz ordinantes estimāt
accipientez. Cont ibi. ⁊ Oportet autez
forte. ⁊ pōit quintā cōclusionē. 0. q̄ nō
oportet rem pro qua fit retributio a/
preciari q̄to videtur recipiēti tā bñti
⁊ tenenti esse dignū. Sed tāto q̄to ap
ciatus est cā ante habere. q̄z communē
bona temporalia p̄ciosioza videntur
ante adeptionē ⁊ vsū q̄z postea. quare
recipiens debet retribuere ꝑm extima
tionē q̄z habuit: tēpoꝛ quo rē illā emi
set. emisset autē eā ante adeptionē ⁊
vsum. quare debet retribuere ꝑm esti/
mationē quā habuit illo tempore.

Questio j°.

Ꝫ euidentiam predictoꝛum
uteruz querēdū est de princi/
pali questio vtz estimatio fa/
ciēde retributionis pineat ad dantē
vl̄ ad recipientez. ⁊ arguitur q̄ ad dā/
tem. primo quia cuiuslibet amicabilis
comunicatiōis estimatoꝛ debet eē ille
qui plus diligit. sed retributio est āica
bilis comunicatio: ⁊ dans tā q̄z benefa
ctoꝛ plus diligit ⁊ recipiēs tā q̄z bene
ficiatus diligit min⁹ ut. j. e. li. c. 8° qua
re retributiōis estimatoꝛ debet eē dās
non recipiens. 2°. quia qui retributio/
nez intendit estimatoꝛ dz esse retribu
tionis. cū iudicia ⁊ principia practica
sūmant a fine intento. ut. ē. li. 6°. c°. 16°.
sed dans propter vtile retributionē in
tendit. ut. ē. li. 8°. c°. 13°. quare ut prius.
3°. quia sicut est de satisfactione ꝑm iusti
tiam facienda sic de retributione ꝑm
amicitiā facienda: cū eodē mō cōuiuē
dū sit cuilibet amico secūdū āicitiaz ⁊
secūdum iustitiam ut. ē. li. 8°. c°. 9°. in fi.
sed satisfactio secūdū iura facienda est
ad estimationem eius cui debet fieri
magis q̄z ei⁹ p quē debet fieri. ergo
simili modo retributio magis debet fi
eri ad estimationez primi dantis cui dz
fieri: q̄z recipientis p quez debet fieri.
4°. quia omnis operatio ordinatur per
precipientē magis q̄z p obediētē ⁊ ex
equentez. sed retributio aliquoz amā
tium dz fieri per recipiētē tā q̄z p obe/
dientez ⁊ per primū dantē tā q̄z per p̄
cipiētē. ut patet de patre ⁊ filio. q̄z fili
us debet tribuere patri obediendo ei.
pater aūt retributionē acceptare p̄a/
piendo ei. sicut est inter deum ⁊ hoiēs
ut. ē. li. 8°. c°. 12°. quare ad minus ista re
tributō ordinatur iudicio primi dantis
⁊ nō recipientis. Sed oppositū appa/
ret per rationes pbi: tū q̄z dans cōcedit
testimoniū recipiēti. tū q̄z recipiēs de
indigna retributiōe pōt accusari: tuz
quia ipse nouit ⁊ adiutoriū ⁊ gaudiū
recepti bñficij. tū q̄z i ēptiōib⁹ ñ ap̄ciatū
statur iudicio recipientis. tū q̄z dantes
cōit magis reputāt mūera sua q̄z vale
ant Pro solutione questionis premit
tendū est q̄ ista. s. propie sumpta. s.
satisfactio: restitutio redditio: solutio:
⁊ retributio distingūtur. quia satisfac
tio propie concernit iniuriā. restitu/
tio autē rem sublatā: vel fraudulenter
vel furtim vel violēter. redditio autem
rem cōmodatā vel locatam vel depo/
sitam. Solutio autē rem ex obligatiōe
debitam. retributio autē rem donataz
Hoc ꝫ premisso dicēdum ad qōnez q̄
estimatio retributionis debet fieri ar/
bitrio recipientis. Cuius ratio duplex
est. prima quidē quia retributio p quē
cūq̄z sic debet fieri: sicut p hominē vir
osū fieret. quia virtuosus ⁊ studiosus
regula ⁊ mensura bonoꝛum existit. ut
. ē. li. 3°. c°. 7°. Sed studiosus retribueret
secundū ꝓpriam estimationē. quia vt⁹
non solum est secundū rationez puta.

aliena sed ē cū propria rōe ut.ē. li.6°. c.17°. quare ⁊ quicuq; retribuens debz retribuere fm p.oprīā rationē ⁊ estīa tionē.2°. ratio est quia ille qui solus no uit mensurā retributōis debet esse sol⁹ estimator retributiōis:cū ōis estimatō sumat rectitudinē a mēsura. sed solus recipiens nouit predictā mēsā. que.s. est ipsius patientis vtilitas. ut.ē.li.8°. c.13°. quare solus recipiēs retribuēs dz esse estimator retributiōis faciēde. Ad cendū ḡ ad primū in oppositū: q; qui plus diligit estimator debet esse amica bil' cōicationis. vbi illa cōicatio ē cōis operatio vtriusq;.sed vbi est opatio so lius recipientis qui nunc solus retribu it nō habet vīrtutē.quia quilz debz esti mare propriā opationē.quaze nō va/ let. Ad secundū dicēduz ꝙ ille q retri butionē intēdit nō debet estimator eē retributionis.q; rō practica sūpta a/ fine nō ordinat de fine. sz de bijs q̄ sūt ad finē.quare dans intendēs retribu/ tionē sicut finē nō debet ordinaī ō ipa sed recipiēs referens retributionē ad alium finē debet ordinare de ipsa. Ad tertiū dicēdū ꝙ secus ē de satisfactiōe involuntaria: vbi pars cōpellitur p iu/ dicē ⁊ secus ē de satisfactiōe ⁊ retribu tione volūtaria q̄ fit fz ppriā electiōez satisfaciēdi ł retribuēdi. ad quartū dicē dum ꝙ retributio filiorū ad patrem fa cta precise secundū obedientiā: fit ad estimationē patris.sz ḃ modo nō ē ām/ cabilis retributio facta secundū āicitiā q; boc mō nihil differt filius a ſao. ad seruum ām secūdū ꝙ seruus est:nulla ē āicitia.ut.ē.li. 8°.c.xj°. sicut subditi nō ē vt⁹ nec prudētia. ut hēt.3°. politice. c.2°. hic autē loquimur de retributiōe amicabili facienda fm amicitiam.

Lectio 2ª

Abitationē autē.] Determi nata pria questiōe determiat se cūdā.s. vīz sit retribuēdū pa/ tri:vel medico:vel duci: vł virtuoso viro vel benefactori magis q̄z āico. vel e⁹ ł quomō. Primo autē qstionē ppōit. 2° questiōis difficultatē ostēdit ibi[Igz oia.] 3°.qōem soluit ibi[Am̄ autē nō omnia.] Primo ḡ p.oponit qōez sub tribus articulis.ō. ꝙ sicut predeterm.i nata fuerāt dubia.sic ⁊ talia subsequē/ tia dubitationē habēt. puta vtz opoz/ teat attribuere ⁊ obedire p omnia pri ł laborantē oporteat obedire medico magis q̄z patri:⁊ virū bellicosū ordinā dum esse p ducez exercitus magis q̄z p patrē. Scōus articulus. virū sit mini strandū amico suo:magis q̄z viro studi oso. Tertius articul⁹ vtz magis sit re/ tribuendū:⁊ gratia sit magis reddēda benefactori q̄z sit dādū būficiū amico. si nō sit possibile ambob⁹ tribuē. Conf ibi[Igitur omnia.] qōis difficultatez oñdit.ō.ꝙ non ē facile determinaī cer te omnia dubia predict̄ incidētia. cui⁹ causa est:q; ipsa nō se habent vnifor/ miter sed multiformiter. habēt.n. mł/ tas ⁊ ōimodas differentias quātitati/ uas ⁊ qualitatias. Quātitatiuas gdē magnitudine ⁊ paruitate:q; differunt fm magis ⁊ minus. puta benefactor secūdū magis ⁊ fz minus.⁊ magis āi cus ⁊ minus āicus.⁊ studiosus magis ⁊ minus studiosus.⁊ cōsanguine⁹ ma gis ⁊ minus propinquus. Qualitatias āt differentias habent bono ⁊ necessa rio.q; retributionū quedā habent ma gis de bonitate ⁊ minus de necessitate puta.dare viro virtuoso indigenti ma/ gis bonū est ⁊ min⁹ necessariū q̄z red/ dere debitū creditori abundanti. istud autē est magis necessariū ⁊ minus bo num. Conf ibi.[Am̄ autez nō oia.] qō nem soluit. vbi primo propōit q̄dā cō clusionem penes differentias hominū 2° aliam penes differētias munez̄ ibi. [Et beneficia.] 3° exponit scōam ibi. [Forte aūt.] 4° primā ibi.[Quoniā q/ dem igitur] dicit ḡ primo nō esse īmāi festum qm̄ nō omnia sunt reddēda seu retribuenda eidem. Sed ut dicetur.j. singulis singula fm ꝙ sunt eis propria ⁊ congruētia. Deinde ibi[⁊ būficia] Ponit scōaz cōclusionē: ad cuius cui/

ētiā p̄sciēdū q̄ munerū: quedā sunt retributiones que sūt simpliciter donationes. retributiones aūt vl'r p̄ferende videntur donationibus ut traditur in hac conclusione. Dicit ergo q̄ retribuendū est ut in pluribus magis ad suscepta beneficia: quā simplicit̄ sit donādū amicis quēadmodū magis ē reddēdū mutuū creditori cui debet q̄z dādū amico q̄tūcūq̄z caro. Conī ibi. ⁊ forte autē] Exponit hanc secūdā cōclusionē per duas exceptiones. secūdā ibi ⁊ qñ/q̄z enim] Et tertio reddit cām utriusq̄z exceptionis ibi. ⁊ Quod igī multotiēs] p̄ma exceptio est in casu vbi nō est retribuēdū magis q̄z dandū. sc̄ō in cāu vbi non est retribuendum ꝑm ꝓpassum. Dicit ergo primo q̄ b̄ q̄ generalit̄ dic/tuz est esse magis retribuendū q̄z dandum. forte nō semper est verū. puta in tali casu. quidaz tibi extraneus liberauit te a latronibus ⁊ a morte. Item q/dam alius est virtuosissimus ⁊ tibi amicus karissim⁹. Item viuit pater tuus. mō pone q̄ liberator tuus est captus sicut tu fueras: ⁊ pater tuus simil'r. ille alius amicus non est captus: sed in periculo captionis nisi tu subueniat ei. tu autē potes vni soli istoz̄ triū subuenire cui ergo subuenies. Ad b̄ dicit p̄bus q̄ videbitur rōabile ut vnusquisq̄z in tali casu positus liberet patrē sui ipsi⁹: ⁊ tunc nō retribuet libationē ꝑ liberati ōe ⁊ p̄feret patrē suū liberatori suo quare id q̄ vl'r dictū est debitū esse reddendū magis q̄z dandū amico vel p̄ restringendū est. ut. s. si datio superce/dat retributionem vel redditionē i bonitate: vel necessitate: tunc est declinādum ad hanc dationē magis q̄z ad retributionez. sicut in casu p̄missō: q̄z melius ⁊ magis necessarium est subuenire patri: vel amico karissimo q̄z extraneo benefactori: qui semel subuēit homini. super b̄ aūt fiet q̄stio· Conī ibi ⁊ qñq̄z. n.] pōit secūdā exceptionē. d. q̄ qñq̄z nō est equale. i. ñ ē equū nec dignū retribuere amici p̄eexistētā. i. p̄imū existentē beneficētiā. b̄ autē p̄o/bat dupliciter. primo in datione. sc̄ō in accōmodatione. Dicit ergo q̄ tunc nō est dignum retribuere cum b̄ homo sciens beneficiat hominē studiosum ⁊ retributio seu redditio si futura est si, at huic: quem studiosus existimat malum esse. In b̄ eni casu nō est equū retribuere sicut cōtingit: cū aliqs loculator tribuit viro studioso aliq̄z delectati onē: nō ē equū q̄ retribuat ei. si ꝑ b̄ ille loculator cresceret in malitia sua. Sc̄ō declarat ib̄ in accōmodatiōe. d. q̄ quādoq̄z cōtingit q̄ accōmodāti nō est reaccomodādū: quia aliquis cupid⁹ existimans ex accōmodatione lucrari accōmodauit viro epyekei ⁊ bono. b̄ autem bonus nō sperat lucrari ab illo malo. quare nō subest causa q̄ iste bon⁹ reaccōmodet illi malo. īgī si i rei veritate sic se habet q̄ iste sit malus nō ē equalis dignitas accōmodantis ⁊ accōmodādi. vel si nō sit ita. sed ille bon⁹ sic existimat nō faciet vtiq̄z inconuenīentia negādo ei reaccōmodationē. Conī ibi. ⁊ Ad igit̄ multotiēs] Assignat cāz virtusq̄z exceptionis. d. q̄ id q̄ multotiens dictuz est ut. ē. li. i. c. 2⁹ ⁊ li. 2⁹ c. 2⁹ verū habet in p̄posito. s. q̄ rōes que sunt circa passiones ⁊ actiones hūanas non habēt determinatū quid similiter. i. vnifōrmiter in hijs circa quas ⁊ unde est q̄ cuius retributio secundū cōem rationē sui sit magis necessaria q̄z datio: tamē ꝓpter varietatē passionum actionū ⁊ conditionū humanaz contingit in quibusdā casibus opotē p̄ferri dationē retributioni ⁊ in q̄b⁹/dā retributionē omnino dimitti ut visū est. Conī ibi. ⁊ Am̄ quidez igī.] Declarat conclusionē p̄imā. primo autez explicat eā. sc̄ō inducit eā q̄z differentias hominū ibi. ⁊ Sic autē et facere videntur.] 3⁹ cōcludit eam declaratā ibi ⁊ Sz ⁊ cognatis.] 4⁹ circa b̄ ponit vnū notabile ibi. ⁊ Eorum quidez.] 5⁹ sup b̄ dat vnum documentū ibi.] Nō tamē ꝓpter b̄] Dicit g̃ primo nō esse imanifestuz. qm̄ nō omnibus oia sunt reddēda: nec per ꝓhis patri omnia. quēadm

nec deo ioui ꝑm rítū paganicum sacri
ficantur omnia. sed dijs diuersis fiunt
diuersa sacrificia. quia singulis homi-
nibus secunduꝫ conditiones ꝛ status
eoꝝ sunt attribuenda ꝓpꝛia ꝛ cō
gruentia singulis. sic ꝙ altera paꝛenti
bus: ꝛ altera fratribus ꝛ altera ãicis
ꝛ altera benefactoꝛibus sunt secũduꝫ
eoꝝ exigentiam retribuenda. Conr
ibi. [Sic ꝛ facere] Ista cõclusionẽ in
ducit ꝓmo in cognatis. scõo in pa
rentibus ibi. [Uidebitur autẽ.] 3º i se
nibus ibi. [Sed ꝛ õi seni.] 4º in ãicis
specialibus ibi. [Ad amicos] Dicit g̃
ꝓmo ꝙ benedictuꝫ est. qõ singulis
ꝯgruentia ꝓꝓia sunt reddẽda. qz ꝛ ꝑ
uidẽtur homines facere. ꝓio circa co-
gnatos quos vocãt ad nuptias quibus
istud maxime congruit. quia istud est
comune genus. nuptie autẽ oꝛdinant
ad saluandũ genus. vocantur etiã ad
actiones ꝛ ad parlamẽta que sũt circa
ꝑ. ꝛ ꝓpter eãdem causaꝫ homines exi
stimant cognatos debere maxime ob-
uiare in kelea .i. in conuẽtiõe amicoꝝ
facienda ꝓo subsidio nuptiarũ. Deiñ
ibi. [Uidebitur autẽ.] Inducit ꝑ i pa
rentib⁹. d. ꝙ rõabiliter videbitur opoꝛ
tere maxime sufficere. i. sufficienter sꝫ
uenire parentibus in nutrimẽto: qz fi-
lij sunt debentes ꝑ parẽtibus tãꝯ cau
sis essẽdi ẽt melius q̃ sibi ipsis. Item
debent eis honoꝛẽ quẽadm ꝛ dijs nõ
omnẽ autẽ parentibus quia nõ hono-
ꝛem diuinum qui est in cultu latrie.
quia nec eundem honoꝛeꝫ debent pa
tꝛi ꝛ matꝛi. nec rursus illum honoreꝫ
q̃ inẽst sapienti. nec illũ q̃ inẽst ducis
exercitus. sed debẽt pꝛi honoꝛẽ patrũ
ꝛ matꝛi maternuꝫ. Conr ibi [Sed ꝛ õi
seni.] Inducit idẽ in senibus. d. ꝙ ꝛ õi
seni debemus honorem qui cõgruit ei
secundũ etatẽ. puta in assurrectione ꝛ
capitis inclinatione: ꝛ in talibus. sicut
in depositiõe capitij. Conr ibi [Ad ãi
cos] inducit idẽ in ãicis. d. ꝙ ad ãicos
sicut ad fratres debemus' cõfidentiam
ꝛ omniũ bonoꝝ cõicationẽ. Conr ibi.
[Sed ꝛ cognatis.] Infert cõclusioneꝫ
expositam declaratam et inductaꝫ. d.
ꝙ ꝛ cognatis ꝛ cõtribꝫlibus ꝛ cibus ꝛ
reliquis omnibus cuiuscũq; conditiõis
vel status. tentandm est semper attri
buere ꝙ est singulis ꝓpꝛiuꝫ cõgruũ
ꝛ comparare exñtia bona que debent
singulis secundũ coꝝ ꝓpꝛietatẽꝫ ge
neris ꝛ status secũdũ virtutẽ dispositi
onis ꝛ habitus. ꝛ secũdũ vsum benefi
cij ꝛ conuictus. Conr ibi. [Eoꝝ quiõ]
tꝛ̃.] Nomt notabile. d. ꝙ facile ẽ iudi-
cium eoꝝ qui sunt vnius generis in di
scretione eoꝝ. secũdũ ꝙ vnus alteri de
beat anteferri. eoꝝ ꝛo qui sũt differen
tium generum difficilius est iudicium.
Conr ibi. [Non tamẽ.] Dat vnũ do-
cumentũ. d. ꝙ nõ ꝓpter ꝑ recedenõ
est a premissa illa. sed eo modo quo ꝯ
tinget ꝛ erit possibile determinãdũ ẽ
de singulis que sunt eis ꝓpꝛia ꝛ con
grua. in quibus alij alijs sint merito.
preferendi.

Deinde euidentiaꝫ predictoꝝ q̃rẽ
da sũt. 7. pꝛimũ vtrum i opeꝛ
ciuili sit magis obediendum
principi q̃ patri. secũdũ vtrum in ope
domestico magis patri q̃ duci. tertiuꝫ
vtrum patri in opere domestico sit ma
gis obediendum q̃ principi in opere
ciuili. Quartum vtrum in extrema ne-
cessitate sit subuentẽdũ ei qui est ami-
cus ꝓpter ydemptitatẽ generis ma
gis q̃ ei qui est amicus ꝓpter bonita-
tem virtutis. Quintũ. vtrum filius ma
gis teneatur liberare patrem suũ a la-
tronibus cum periculo sui q̃ eum qui
se liberauit in casu simili. Sextum vtꝛ
ꝓpter malitiam ꝯfactoꝛis negãda
sit ꝯpensatio retributionis. Septi
mum vtrum honoꝛ debitus deo ꝛ ho-
noꝛ debitus patri. ꝛ debitus matri. ꝛ
debitus pꝛicipi ꝛ debitus seni ꝛ debi-
tus sapienti sint vꝫr distincti.

Questio 2ª

Ꝑ pꝛimũ dicẽduꝫ ꝙ in opere
cili obediẽdũ ẽ pꝛincipi ma
gis q̃ patri. cuius ratio est: quia ut ꝑ

dicitur retributiões faciẽdõ patri ⁊ pri
cipi sunt distincte. vnde nõ debem⁹ pri
bonorẽ quẽ debemus duci. sz obediẽ
tial' bonor i ope ciuili cõgruit ⁊ debet
principi qui preest in rebus ciuilibus
sicut pater in domesticis. ut. ē. li. 8°. c°. x°.
quare i ope ciuili magis ẽ obediẽdum
pricipi q̃ patri. Questio 3ª.

Ꝺ secũdũ dicẽdũz q̃ in opere
domestico magis est obediẽ
dũ patri q̃ principi. supposito
q̃ princeps inobediẽti violẽtiã nõ in
ferret: qz vnicuiq̃ principi in princi
patu propzio magis ẽ obediẽdũ q̃ alti
sed pater in domo nãliter ẽ principa
tus filioz ut. ē. li. 8°. c. xj°. princeps ãt
nõ principatur i domo: nisi p accidens
in q̃tũ. s. domus est ps citatis ut habe
tur p°. politice. quar in domo ⁊ in reb⁹
domesticis magis est obediẽdũ patri
q̃ principi. Item qz ius prius ⁊ na
turalius: ⁊ magis necessariũ nõ tollit
per ius posterius minus nãle ⁊ minus
necessariũ. sed ius domesticuz quo pat
pest filijs ẽ prius nãlius ⁊ magis ne
cessariũ q̃uis ciuile quo princeps cit
preẽ familie domestice: sicut domus est
prioz naturalioz ⁊ necessarioz ciuitate
ut. ē. li. 8°. c°. xj°. quare ius domesticum
quo principat pr filijs nõ tollitur iure
ciuili quo princeps accidẽtaliter preẽ
familie domestice. nec per ꝯñs obediẽ
dũ est pricipi magis q̃ patri in rebus
domesticis. Questio. 4ª.

Ꝺ tercũ dicendũ q̃ in opere
ciuili magis est obediẽdũ pri
cipi. puta dicenti. vade ad p̃li
um: q̃ in opere domestico patri. puta
dicenti vade in agruz. Cuius rõ est: qz
opus ciuile melius est opere dome
stico. q̃to cõius ⁊ diuinius ut. ē. li. 1°. c°.
1°. ⁊ qz ciuitas pfectioz est domo. sicut
totuz pte sua ut bẽtur primo politice.
⁊ qz auctoritas pricipis maioz est in
ciuilibus q̃ patris in domestico: tanq̃
illius qui est vltis custos iusti. ut. ē. li. 5°.
c°. xj°. quare in rebus ciuilib⁹ magis obe
dienduz est pricipi q̃ in domesticis
pri in casu vbi obediẽtie repugnarẽt.

Questio 5ª.

Ꝺ quarto arguitur q̃ sit sub
ueniedũ ei qui ẽ amicus ꝓpter
ydẽptitatez generis magisq̃
ei qui est amicus ꝓpter bonitatẽ vtilẽ:
qz fortioz ẽ amicitia veniens ex nã: q̃
veniẽs ex cõsuetudine. q̃to facilius est
transmutare cõsuetudinẽ q̃ nãz: ꝓpr
h eni cõsuetudo difficilis est ad depo
nendum qm̃ assimilatur nature ⁊ imi
tatur naturã ut. ē. li. 7°. c°. 14°. sed amici
tia ad euz q ẽ eiusdẽ generis venit ex
nã. vnde aiunt cõsanguineos esse idez
ꝼm sanguinẽ ⁊ radicez ut. ē. li. 8°. c°. x°.
amicitia vero ad amicũ ꝓpter bonum
vtutis venit ex cõsuetudine sicut ⁊ ipsa
virtus. ut. ē. li. 2°. c°. 1°. quare fortior ẽ ãi
citia ad cõsanguineũ q̃ ad aliũ hoiem
vtuosum. ⁊ p ꝯñs q ꝼm fortiorẽ ami
citiam magis inclinamur ad subueni
endũ cõsanguineo in extrema necessi
tate posito: q̃ alteri vtuoso amico. Sz
in oppositũ arguitur: qz magis ẽ opãdũ
ꝼz ãicitiã maximã ⁊ optiã q̃ ꝼz aliã.
sed amicitia pp bonũ virtutis est maxi
me amicitia ⁊ optima ut. ē. li. 8°. c°. 8°.
ꝼm quã debemus subuenir virtuoso ãi
co. quare magis subueniẽdũ tali ãico q̃
cõsanguineo. Dicendũ q̃ magis sub
ueniẽdũ ẽ ei qui est ãicus pp bonũ vi
tutis: q̃ ei qui est ãicus ꝓpter ydẽpti
tatem generis. q̃ ꝓbat' ex parte ãicita
rum ⁊ ex pte ãicoz. primo qz magis
ẽ operãdũ secũdũ illã ãicitiã que simꝫ
copulat bonitatẽ dilectionẽ ⁊ vtilita
tez. que icludit ydẽptitatẽ equalitatẽ
⁊ similitudinẽ que matie bz pacẽ per
manẽtiã ⁊ itransmutabilitatẽ q̃ secũd
aliq̃ aliã. qz nulla alia põt isti equipa
ri. sz ãicitia ꝓpter bonũ vtutis que vi
bonoz ãicitia est huiusmõi: nõ tñ illa
que cõsanguineoz ẽ. quare magis est
operandũ ꝼz illã: q̃ ꝼm illã. opãtes ãt
ꝼm eã subueniem⁹ ãico vtuoso magis
q̃ cõsãguineo. q ãt bonoz ãicitia copu
let bonitatẽ dilectionẽ ⁊ vtilitatẽ bẽ.
. ē. li. 8°. c°. 4°. q ãt includat ydẽptitatẽ.

ꝓbatur: qꝫ talis ãicus ad ãicũ se habẽ videt ut ad se ipsũ. Est enĩ ãicus alius ipse. ut. j. eo. li. c. 4°. q aũt equalitatez ⁊ similitudinẽ. ꝓbaf qꝫ ãicitia ẽ equalitas ⁊ similitudo. ut. ō. li. 8. c. 8. vbi loquitur de ãicitia bonoꝝ. q aũt bẽat pacẽ. ꝓbatur: qꝫ in ea nõ sũt accusatiões ⁊ pugne. ut. ō. li. 8. c. fina. ⁊ amici tali ãicitia sũt inaccusabiles ut. ō. c. ꝓrio q autẽ pmanẽtiã. bẽtur. ō. li. 8. c. 8. qõ autẽ intrãsmutabilitatẽ ꝓbaf: qꝫ sola bonoꝝ amicitia ẽ intrãsmutabil'. ut. ō. li. 8. c. 4. Ex pte amatoꝝ ꝓbatur sic. qꝫ illi magis subueniẽdũ ẽ qui simpliciter ẽ melioꝛ ⁊ subueniẽti melioꝛ. sed amicus ꝛuosus ẽ simpliciter melioꝛ ut suppõit qõ. alias nõ esset qõ. ⁊ cũ b ẽ isti subueniẽti melioꝛ q̃ cõsanguineꝰ vnde pbus ait q amãtes ãicuz amant illud q est ipsis bonũ: qꝫ bonus ãicus factꝰ bonũ fit ei cui fit ãicus. ut. ō. li. 8. c°. 5°. Itẽ ait q ãicus ẽ simpl'r bonus. ⁊ ãico bonus. tales enĩ ãici sũt simplicit bõi. ⁊ adiuicẽ bõi. ⁊ simil'r ꝺ'lectabiles ⁊ vtiles. vt. ō. li. 8. c. 4°. ꝓsãguineꝰ ãt ut ꝓsãguineꝰ ñ ẽ talis. quaf magis ẽ subuenitẽdũ amico ꝛuoso q̃ consãguineo. Dicendũ ꝙ ad argumẽtũ in oppositũ q ãicitia cõsanguineoꝝ ẽ fortioꝛ q̃ ãicitia bonoꝝ fm quid non simplicit. qꝫ secũdũ oꝛiginẽ: nõ fm pfectionẽ. vnde cõparatio cõsuetudinis ⁊ nature debz fieri ceteris pibus. videmus enĩ ml'ta cõpleta ⁊ pfecta p artẽ fortioꝛa eẽ qui busdã factis p nãm: ut auro lapide. sic in pꝛoposito: utraq enĩ baꝝ ãicitiaꝝ ẽ incboata p nãz. ut. ō. li. 8. c. i. q̃uis differenter. tñ bonoꝝ ãicitia magis ẽ perfecta p ꝓsuetudinẽ q̃ altera. sicut auꝝ p artẽ magis q̃ lapis.

Questio 6ª

Et ſ°. arguitur q filius magis teneaf libeꝛare patrẽ suuz q̃ eũ q se liberauit ⁊ c. pꝛio qa magis tenef liberare illum qui ẽ ei cã essendi ⁊ nutriendi ⁊ disciplinẽ magis q̃ aliquẽ alteꝝ. sed pater ẽ filio talis cã. ut. ō. li. 8. c. xj°. ⁊ c. xij°. quaf magis tenef liberaf patrẽ. 2°. qꝫ omnis pars tenef magis exponẽ se ꝓ toto suo q̃ ꝓ aliquo altero: videm' omnem manum ⁊ alia mẽbꝛa se tal'r exponẽ pditioni pꝛo salute totius. sz filiꝰ se bz ad pꝛem ut pars ad totũ. ut. ō. li. 8. c. xj°. quare magis tenetur exponẽ se periculo pꝛo pꝛe suo q̃ pꝛo aliquo altero. 3°. qꝫ oĩs res magis debet ꝛuire ei cuius ẽ res q̃ cuicũq alteri. sz filiꝰ ẽ res pꝛis. ut. ō. li. 8. c. 12°. ⁊ fm iura filiꝰ nõ ẽ sui iuris sed patni. ff. qui sui vl' alieni iuris sũt. quare in hac subuẽtiõe magis tenetur ꝛuire patri q̃ alteri. 4°. qꝫ filius magis tenef retribuere illi cui nũq̃ põt sufficienf retribuisse ꝓpter magnitudinem accepti bñficij ⁊ tenoꝛis: q̃ illi cui aliqñ põt sufficienter retribuisse. sz pꝛi nũ q̃ põt sufficienter retribuisse. sicut nec ꝺo ut. ō. li. 8. c°. fi. libato: i ꝺo põt aliqñ sufficiẽt retribuisse. puta si semf libet eũ. quaf magis tenef retribuẽ pꝛi q̃ illi. 5°. quia ex dilectiõe magis tenef illi a quo magis diligitur. sed magis diligitur a patre q̃ ab aliquo alio. ut pz ex hijs que de amoꝝ pẽtũ ad filios babenf ut. ō. c°. 12°. ⁊ j. eo. li. c. 8°. quaf magis tenef patri subuenire q̃ liberato ri. 6°. qꝫ b dicit pbus q videbif debere magis liberare patrẽ sui ipsius q̃ alterũ. puta q̃ liberatoꝛẽ suũ. Sz oppositũ arguif: pꝛio qꝫ fz theologos p q̃ quis peccat p b ⁊ toꝛquef. g̃ p oppositũ p q̃ quis meretur. p b ⁊ remuneraf: sz liberatoꝛ meruit liberãdo. quare p liberari debet remunerari. q ãt debetur ei tã q̃ ꝓpꝛiũ ⁊ cõgruẽs pꝛemũ: nõ debetur patri nec alteri ut b dicit. quare liberat' magis debet liberare suũ libatoꝛez q̃ pꝛez. 2°. qꝫ ita dicit deus. In qua mensura mensi fueriñ: eadem remetiet vob. Sz liberator mensus ẽ suũ beneficiũ liberãdo ꝓmũ. quare ipse debet p eundẽ ꝓmũ liberari si possibile fuerit magis q̃ aliqs alt'. Dicendo aũt saluo iudicio meliozi. q filius magis tenetur liberare liberatoꝛẽ suũ q̃ patrẽ suũ. põito cãu pmisso in lra expo sito q ꝓbatur: qꝫ equalitate bñficij

suppositā illa bñficētia ē dignioꝛ retri
butione que ē magis laudabil' magis
difficilis: magis liberalis: magis foꝛtis'
magis volūtaria ꝛ beneficiato magis
gaudiosa. Istud pꝫ: qꝛ omne opꝰ q̄to
magis virtuosū ꝛ magis bonum: tāto
magis est meritoꝛium ꝛ magis retri
butione dignū. sꝫ bñficium patris ꝛ li
beratoꝛis sūt equalia. qꝛ donare vitaꝫ
ꝛ saluare vitā sūt equalia bñficia. sicut
ē creatio ꝛ cōseruatio rerū a deo. pat'
aūt donauit ꝛ liberatoꝛ saluauit vitaꝫ
isti liberato. quar eoꝝ bñficia sunt equa
lia. sed stante ista equalitate bñficētia
liberatoꝛis fuit magis laudabil' q̄ be/
neficētia patris. ꝟ eni fuit rara ꝛ bōa
ꝛ p ꝓñs laudabil' ut. ē. li. 2ᵒ. c. 8. Illa
vero est cōissima etiā bōibus ꝛ bestijs
q̄tū ad genēationē ꝛ nutritionē. Itez
difficilis ꝛ illa facil' Item magis libe
ralis: qꝛ homo generat nō gratia geni
ti: sed gratia sui ut saluet' in genito. ut
.j. e. li°. c. 8. liberatoꝛ aūt liberauit gr'a
liberati ꝛ operis virtuosi. Item ꝟ fuit
foꝛtis in aggressione ꝛ expectatione
latronū homicidaꝝ. Illa aūt nihil ha/
bet foꝛtitudinis. Itē ꝟ est magis volū
taria ꝓ eo qꝺ remit ex ei'ctiōe. illa vo
plerūq̄ ex cōcupia. Itez ꝟ fuit benefi
ciato magis gaudiosa cū beneficiatus
letus euaserit periculū moꝛtis ꝛ a ma
tre natus cōfesti ploꝛans: vocē luctus
emiserit. quare beneficentia per libe/
ratoꝛē impensa dignioꝛ est retributiōe
q̄ bñficētia patris. quare liberat' ma
gis tenetur in casu simili liberationez
retribuere liberatoꝛi q̄ patri. Dicēdū
g̃ ad pᵐū in oppositum qꝺ liberatoꝛ
tantū saluauit liberato. q̄tum pat' eius
dedit ei. ꝛ ideo sunt equales in benefi
cio. omnia nāq̄ patris dona perdide/
rat cū esset in manibus interfectoꝝ: ꝛ
iste omnia restituit ei. Ad secūdū vero
dicendū qꝺ filius dicitur pars patris: qꝛ
de substantia eius supflua. liberatoꝛ aūt
exposuit periculo perditiōis nō substā
tiam ei supfluā. sed substantiā otā sibi
necessariam. quare nō videtur cōcedē/
dū qꝺ aliquis propter cōmunicationez
illius substantie superflue magis debe
at diligi q̄ alter propter expletionem
vite proprie ꝛ substanie necessarie.
Ad tertiū dicenduz qꝺ simpliciter ꝛ in
determinate loquendo. omnis res ma
gis debet seruire illi cuius ē q̄ alteri.
Sed in casu vbi res est subiecta alte/
no seruitio nō est verū. sic aūt est i ꝓ/
posito: qꝛ ille cuius erat eā perdiderat
sed iste liberatoꝛ reddidit ei rē ꝓpriaz
ꝛ p ꝟ subiecit eam suo seruitio ꝛ maxi
me in casu isto. Ad quartum vero dicē
dum qꝺ retributio debet fieri nō ad vi
tum dilectiōis. sed ad actū. sicut dicitur
qꝺ i olipiadib' nō coꝛonāt' opti ꝛ foꝛtiss'
secūdū habitū. sed pugnantissimi: secūd
actū ut. ē. li. 1. c. xᵐ. Nūc aūt cōcedoꝺ
pater magis dilexit filiū secūdū bitum
sed nō magis ꝼm actū: qꝛ maioꝛē hac
dilectione nemo habet ut animā suaz
ponet quis ꝓ ātcis suis ut dicit dñs
Jo. xvᵐ. Ad quintū dicendū qꝺ filius ñ
pōt in cōibus seruitijs sufficienter retri
buisse patri ꝼm intentionē pbi. Sed in
vno actu posset sufficienti rtiq̄ ei retri/
buisse. puta si moꝛiēt̄ ꝓ vita patris.
Sic etiā est de liberat' qꝺ nūq̄ liberat'
poterit ei sufficienter retribuisse in cōi
bus seruitijs. sed ubi se ipsuz exponet
moꝛti ꝓ liberatione liberatoꝛis pōs/
set rtiq̄ retributionē dignā facere sua
patri. Ad sextū aūt dicendū qꝺ pbus ñ
detur loqui. vl' dubitative vel recitatiue
recitando. s. opinionē vulgi.

Questio 7ª

Et sexto arguitur: qꝺ ppter ma
litiā benefactoꝛis nō sit negā
da recōpensatio retributiōis
quia secundū theologos nullū bonum
irremuneratū. sed beneficiū huius ho
minis mali ē quoddā bonū. quare nō
debet esse irremuneratū. Sꝫ oppositū
dicit pbus. Dicendum g̃ premittendo
primo qꝺ retributio pōt intelligi qꝺ de/
beat fieri de simili munere. quo facto
fuit prima donatio vel generaliter de
quācūq̄. secūdo qꝺ retributio pōt redū

dare. vel in augmentū malitie: vel in minozationez malitie. vel eſſet neutra nec ad bm nec ad illd. 3m. q malicia benefcōzis poteſt intelligi vel determinate circa bñficētiā. vl circa aliā vitā. bijs ergo p̄miſſis ad queſtionē dicenda ſūt gnq3: p̄imū q retributio nō debet intelligi debere fieri in ſimili munē donationi p̄me: q2 hoc nō cōgruit multū bñficiatis. Scōm q malicia inherens donatōni tollit rōez beneficij ⁊ reddit eā retributōe indignā: ⁊ punitōe dignam. q2 magis eſt maleficiū q̄z beneficiū. Tercīū q retributio redundās in augm̄tū malitie nūq̄z debz fieri:. vt patet de ſe: ⁊ vt videt ſentire phi. Quartū vero q retributō redundās in minoratōem malicie debet fieri: q2 iſta tenz locū correctōnis. Quintū aūt dicendū eſt q retributō neutra poſſe fieri l' oñti ſecundū varias circūſtātias q̄ vl'r explicari nō p̄nt: vt dicit phūs. Ad argumēta vo p3 reſpōſio p ia dicta. Ad 7m

D ſeptimū aūt dicendū q̄ bonozes illi. ſ. dinus p̄nus: matern⁹ ſeml viri ſapiētis ⁊ duc̄is ſunt diſtincti. Ad cuius euidentiaz eſt ſciendū q bonozare aliquā pſonā ē exaltare eaz: q pōt fieri dupliciter: ſicut phūs de mōte dicit. 3m metheo. qui pōt fiēi ex cā eēntiali: puta cū elleuat terra p aliquē vapozē incluſū in ea. ⁊ ex cā accidētali: puta cū terra vicia cauat: qua cauata efficit mōs. terra nō cauata. ſic etiā poſſumus exaltare pſonā aliquā dīrecte magnificādo eā. vel indīrecte puificando nosmet ipos in cōſpectu eius. vel pōt etiā vtroq3 modo fieri. Nūc g̃ poſſum⁹ nos puificare ⁊ alū magnificare magnitudine etatis ⁊ ſic exhibem⁹ bonozē ſemlē: vel magnitudine ptātis. ⁊ ſic bonozem ducis. vel magnitudine virtutis: ⁊ ſic bonozē viri ſapiētis. vel magnitudine beneficij: ⁊ ſic bonozez pentalē. q diſtinguitur in paternū ⁊ maternū ſcōm q pater ⁊ mater aliter ⁊ alr ſe habēt ad iſtud bñficiū. pater enim ſe habz vt agēs p̄incipale in oīmbus. mater vo vt paſſiū: vel vl magnitudine etatis. ſ. ⁊ poteſtatis: ⁊ bonitatis: ⁊ beneficij. ſic exhibemus bonozē diuinū q2 deus. ⁊ ē ante oīa ſm eternitatem. ſup̄ oīa ſecūdū ptātem. Intra oīa ſcōm ſapiētiā. ⁊ virtutē. ⁊ dat oīa bona p beneficiū In hijs aūt magnificatōibus poſſum⁹ vti ſignis varijs ſcōm varias magnitudines quas ſignificāt itēdim⁹. Le 3m

Abet aūt dubitatōez Determinatis duabus p̄imis qōnibus: hic determinat terciā. vtrū altero amicoz trāſmutato a ſtatu contracte amicitie debeat amicitia remanere. p̄imo g̃ qōem in generali ꝓpōit. d. q dubitatōem habz. i. dubiū ē de eo q eſt amicitias diſſolui vel nō diſſolui ad amicos nō pmanētes in ſtatu cōtracte amicicie. vtz. ſ. amicicia in talt caſu debeat vel nō debeat remanere. Deinde ibi [vel ad eos qdem] queſtionē ſoluit ſub quatuoz articulis. quozū p̄imus ē vtz altero amicoz trāſmutato in malū ſit amicitia diſſoluēda. ſcōs vtz p̄ſeſtiz diſſoluēda: ibi [vtrū igit cōſeſtiz 3m vtz altero amicoz trāſmutato in malus bonū: ⁊ nō reliquo: ſit amicitia diſſoluēda: ibi [Si aūt b] quartus vtz ad amicū relictū nos debeam⁹ hē ſicut ad extraneū: ibi [vtz igit nālis] In p̄imo articulo tria facit. q̄ p̄imo determinat ip̄z quātū ad amicitiā delectabilem ⁊ vtilem. 2m determinat vnū incidens: ibi [Accābit]. 3m determinat articulū p̄incipalē quātū ad amicitiā virtuoſā: ibi [Si aūt acceptet] dicit g̃ p̄imo q̄ nullū eſt inconuenies amicitias diſſolui ad eos q exīt amici ꝓpter vtile vel ꝓpter delectabile cū ipi ñ habeāt adhuc. b. ſ. vtile vel delectabile. q2 ceſſātib⁹ cauſis ceſſat effectus. hec aūt duo erant cauſe illaz amicitiaz. q2 amatozes erāt amici illoz amabilitū: nō pſonaz delectaz quare deficiētibus illis rōnabile ē non amare pſonas: ſed diſſolui amicitias. Conr ibi. [Accābit āt] determiat vnuz icidēs circa p̄dicta. p̄m g̃ ꝓpōit caſum. 2m determinat ipſū. ibi. [Cū qd.] Dicit

g̃ ꝓ: q aliq̃s ãicus accãbit alium. si ille alius istum amãs ꝓpt vtile vl̃ ꝓpt delectabile sibet ⁊ fingat se amare ꝓpt amorẽ vtut̃: q3 fz illud q̃ a pncipio li bri. 8. diximus plures amicorum ofte fiũt circa ãicos cũ alĩ sint ãici. ⁊ aliter existimãt se eẽ ãicos. Hũc g̃ qritur vtr̃ pfata accãtio sit rõalis. Beñ ibi. ⌊Cũ quidẽ. ⌋Dicit ad b duo p̃. q̃ cũ aliquis decipiatur ⁊ suspicet se amari pp amorẽ vtutis. illo alio nõ opãte aliquid tale in signũ vtut̃ istius. fz p oĩa euident opante ad delectatiõez l̃ ad vtilitatẽ. iste decepti debz cãri ⁊ accãre se ipsuz nõ altez. posteq̃ alter nullũ fecit decep tozũ. 2m dicit q̃ si decipiat a simulatõe ⁊ fictiõe alit̃. iustũ ẽ accãre decipiẽtẽ ⁊ magis q̃ eos q numisma ⁊ monetã violãt. i. falsificãt. p q̃ decipiũt mercatozes. ⁊ b magis tãto q̃to circa rẽ bonozabiliorẽ. puta circa morẽ fit opatõ mala. s. deceptio. Conf ibi. ⌊Si ãt ⌋ determinat pncipalẽ articulũ q̃tũ ad amicitiã vtuosã. p̃. ãt articulũ ꝓpõit. d. si alt qs ãicũ acceptet a pncipio tãq̃ bonuz ⁊ sit vẽ bon̄. posteã vo fiat mal̄. qritur vtr̃ ãpli sit amãd̄. 2m solut. d. q̃ b nõ ẽ possibile ãicitiam. s. remanẽ. 3m. pbat b dupliciter. p̃. q nõ de obiectũ ẽ hac ãicitia amabile fz tm̃ mõ bonũ obiectuz. nec oz tali ãicitia amarorẽ eẽ ois obiecti. q nõ oz eẽ mali obiecti. fz in eo q facit ẽ mal̄ nõ ẽ bonũ vtut̃: quaꝝ ipse ẽ amabil̃ hac ãicitia. b̃ rei põit ma. ibi. ⌊Si qdẽ nõ ⌋. 2m arguit sic. nemo bon̄ dz assimilari bõi ꝓuo. fz dictũ ẽ. ē. li. 8. c. 8m. q̃ dis ãic̄ ẽ simil̃ sibi ãico. quaꝝ bonus nõ erit ampli ãic̄ bõi pauo but̃ rei põit p̃. ma. ibi. ⌊Nec assimilari ⌋. 2m. mi. ibi. ⌊Dictũ ẽ ãt. ⌋ ⁊ pz tota ratio. Conf ibi. ⌊Utr̃ ig̃ cõfesti. ⌋Determinat scõm articulũ qõis. p̃. ãt ꝓpõit ipm. d. vtr̃ ig̃ ãicitia dissoluenda sit confestim ⁊ indilate dissoluẽda. 2m soluit p distincti onẽ: q̃ maloꝝ bõinũ. alij sũt insanabiles alij vo sanabiles ⁊ disciplinabiles. Dicit g̃ q̃ nõ õib̃ mal̃ sũt cõfestim ãicitie dissoluẽde: q nõ illis q sũt sanabiles. fz in sanabilib̃ tm̃ cui nõ ẽ q̃tum ad sanabiles: q dirrectionẽ. i. correctionẽ bũtibus l̃ suscipiẽtib̃ adiuuãdũ ẽ ad recipiẽdũ bonũ morẽ magis q̃ ad recuperãdã sõam tẽporalẽ q̃to melius ẽ bonus mos q̃ sba temporalis ⁊ q̃to isti ãicitie magis est ꝓpriũ eẽ circa bonũ morẽ q̃ circa sbam tẽporalez. Nõ ãt q̃tũ ad insanabiles ẽ: q nullũ iconueniẽs videbit facere ille qui dissoluit ãicitias ad hominẽ malũ: q nõ exstat ãicus huic puta sorti in q̃tũ ẽ b. fz huic tali ut tal̄ ẽ. puta vtuos̄ cũ aũt alterab̄ fuerit a vtute i malitiã ⁊ ãic̄ bon̄ fuerit ipotes ipsũ resaluare ⁊ restituẽ ad pristinã bonitatẽ. recedit ab eo ⁊ eius amicitia sine õi iniuria ⁊ inconueniẽti Conf ibi ⌊Si ãt b. ⌋ Determinat tertiuz articulũ qõio. p̃. ãt ꝓpõit dubium. d. si iste pmaneat i statu ꝑcte ãicitie. ⁊ alius fiat magis epyekes ⁊ magis bon̄ ⁊ multũ differat in vtute ab eo q in pristino statu permanet. queritur vtr̃ ille manẽte sit vtẽdũ tãq̃ amico. 2m ibi. ⌊ Et nõ cõuẽit. ⌋ qõnẽ soluit. d. q̃ nõ cõuẽit nec est possibile q̃ vir epyekes ⁊ vtuosus effectus vtatur illo alio tãq̃ ãico. b ãt fit maxime manifestũ in magna distãtia. puta in hijs ãicitijs q̃ ꝓbãtur ex pueritia. si vnus maneat puer fz mentez ⁊ fm mores. alter aũt fiat vir talis qual̄ ẽ optim̄. qual̄ isti erũt post hãc mutationẽ ãici. q. d. nullo mõ. 3m. ibi. ⌊nec placẽtes. ⌋ ꝓbat b arguẽs sic oẽs adinuicẽ ãici sum placẽtes in eisdem: ⁊ gaudẽtes de eisdem ⁊ tristati ab eis dẽ adinuicẽ. b exñt ipsis amicis. sic q̃ cõplacebũt congaudebũt ⁊ tristabũt adinuicẽ q̃ patet. q sine hijs nõ cõuenit eẽ amicos ꝓpter hoc: quia sine hijs nõ est possibile conuiuẽ ut dictũ ẽ. ē. li. 8. c. 5m. sed amici facti ex prefata mutatione differentes nõ habebũt b adinuicẽ quare post mutationẽ huius nõ erunt amici. huius rationis ponit primo mi. 2m vtutẽ maio. ibi. ⌊Sine hijs. ⌋ Conf ibi. vtrũ ig̃ ⌋ Determinat quartũ articulũ questionis. primo aũt ipsum proponit

.o.qñerit vtrũ oportteat relinquẽtẽ habere ipsũ relictũ.vel nihil vel tãtũ alienũ. scõm ꝙ habuisset.si non esset unꝯ factus ãicus ei⁹.2ª ibi.⌊Nõ oportet.⌋ Soluit.o.ꝙ hẽre oz memoriã facte cõ suetudinis ab antiquo ꝯtus nãc fracte qz quẽadꝫ oportet largiri ãicis pñtib⁹ magis ꝯ alienis.sic ẽt amicis ꝑeritis est aliquid tribuẽdũ magis ꝯ illis qui nũꝯ amici fuerunt.b ãt oportet facere ꝓpter factã olim ãicitiam. oũ tamẽ nõ sit facta dissolutio ꝓpter supabũdantiã malitie sicut accidit de ꝓditoribus quibus �fm intentionẽ seculi magis debemus inimicari ꝯ ãicari.

Lectio 4ª

⌈Icabilia autẽ.⌋ Determinatis autẽ tribus questionibus. hic determinat quartã .s.vtꝝ amicabilia bõis ad ãicũ venerint ex ãicabilibus bõis ad se ipsũ. primo autẽ supposito titulo qstionis ꝓponit cõclusionẽ intẽtam.2º probat eã ibi ⌊ponũt enim amicũ.⌋ Dicit ꝯ primo ꝙ ãicabilia .i.ãicitie opa q̃ operatur homo ad ãicos.t quib⁹ operibus determinatur. .i.diffiniũt t distingũtur amicitie videtur venisse ex bijs ãicabilib⁹que operatur homo ad se ipsũ. Cõt ibi ⌊Ponũt enim.⌋ Dicta cõclusionẽ probat t intendit sic arguere. bñficentiã t benuolentiã.t cõuictũ t concordiã habet vnusquisq; virtuosus ad se ipsum.t ex ꝓnti ad ãicũ ut ad se ipsum.sed b sunt quatuor amicabilia.quare amicabilia isũt homini. primo ad se ipsũ.t b modo dicuntur t b ꝓsequnti ad amicuꝫ ut ad se ipsum vẽire amicabilia ad amicuꝫ ex ãicabilibus hominis ad se ipsũ. hutus rationis ponit primo minorẽ.2º primã partẽ maioris ibi. ⌊Ad se ipsũ ãt⌋ 3º aliã ibi.⌊Ad ãicũ.⌋ Ponit ꝯ primo minorẽ q̃tum ad singulas partes eius ostẽdẽs i principio ꝙ beneficentia sit amicabile.o.ꝙ multi litterati ponũt t dicũt esse amicũ hominẽ volẽtẽ t opãtem bona secũdũ veritatẽ exãtia. l' saltez bona sibi apparentia aliter ꝓximo illius ꝓximi gratia.b autẽ est beneficentia.est enim bñficẽtia appetitus bonorũ ad ꝓximũ volũtarius t efficax t liberalis. Oportet ꝯ hominẽ beneficuꝫ esse volẽtẽ:ut opus sit voluntarium t opantẽ ut velle sit efficax t illius ꝓximi gratia.ut velle t ꝓficere sit liberale. Deiñ ibi.⌊Vel volentẽ.⌋ Ostẽdit idez de benuolẽtia.o.ꝙ ẽt litterati ponunt eẽ amicũ hominẽ volentez ꝙ sit i rep natura t ꝙ viuat amic⁹ eius ipsi⁹ amici gratia. b autẽ ẽ benuolentia ꝯ matres patent ad filios quibus sunt valde benuole t ideo passi sũt amici offensi erga caros suos quibus sũt offẽsi. matres enim que nolũt sciri matres eẽ que filios ad hospitalia ꝓmittunt non sunt benefice filijs:nec cõuenientes nec concordes sunt tñ eis benuole.sicut t amici offensi se habent ad caros suos. Est ꝯ sciendũ ꝙ benuolentia est appetitus bene essendi t bñuendi erga ãicum voluntarius inefficax t liberalis. differt ergo a beneficentia: qz illa est efficax t operatiua hec autem inefficax t non operatiua Deinde ibi.⌊Hij autem·⌋ Idem ostendit de conuictu.o. ꝙ etiam aliqui litterati dñt esse amicũ hominez libenter conuiuentez. ex quo sequitur ꝙ cõuictus est amicabile opus Est ergo sciendum ꝙ conuictus est appetitus ad amicũ cõmendi coopãdo ei t colloquendo t conludendo t cõsiliando t conuersando cum eo. Deiñ ibi.⌊Et eadem eligentem.⌋ Ostendit idem de concordia dicens qõ etiaz literati ponunt esse amicuꝫ hominẽ eaꝺ eligẽtẽ cũ ãico.l' cõdolẽtẽ t ꝓgaudẽtẽ amico.hec ãt maxime accidunt circa matres q̃ maxime filijs cõdolẽt t congaudẽt.horũ ãt amicabiliũ aliq homines determinãt t diffiniũt amicitiã

Est ãt sciendũ ꝙ concordia est vnitas volũtatũ etiã eligendo:gaudendo: t dolendo.vt videbit.j.c.7º. Jtẽ amicitia diffinit a diuersis diuersimode. sed p istũ pbm videt esse diffinita maxime p

benivolētiā tanq̄ per genus amicicie .ē.li.8°.c.2. ⁊ tertio Loñr ibi⁊ Ad se ip̄m aūt ponit primā ptē miōris principalis. primo aūt ꝓpōit eā generalit 2° declārat eā singl'r. ibi⁊ Iste. n. cōsentit 3°. cōcludit eā vt declaratā: ibi⁊ Inexistere ioicit g̃ prio q̄ viro epieikei. i. bono ⁊ studioso inexistit simpl'r vnūq̄q̄ bonor amicabiliū: reliq̄s aūt bōibus nō studiosis inexūt hec amicabilia ꝑm quid q̄ scōm q̄ se ip̄os existimāt esse tales. .i. ⁊uosos ⁊ studiosos: non tñ sūt. q̄ sicut nō simpl'r amāt se ip̄os: sic nec simpl'r bñt amicabilia ad se ip̄os: illi q̄ nō sūt boni. vt ꝓbat. j. eo. li. c. 9°. sz sufficit oñdere ꝓpositū de viro ⁊uoso ⁊ studioso. q̄ ille est vnicuiq̄ hominī regula ⁊ mēs̄ra. quēadmodū dcm̄ ē. ē. li. 3°. c. 7°. ⁊ li. 8°. c. fi. ⁊ j. li. x°. c. 7°. Lut⁹ rō est. q̄ qualis ē finis opabiliū ꝑm nām ⁊ scōz rei ⁊itatē talis vī ⁊ appz viro simpliciter ⁊uoso. vt. ē. li. 3°. c. alkato. Loñr ibi⁊ Iste. n. ꝓsentit Oñdit singl'a amicabilia inexistē viro ⁊uoso ad se ip̄m. primo istud ꝓpōit: sed nō ꝓbat nisi de cōcordia. 2° ꝓpōit hoc ⁊ ꝓbat de beneficētia ibi⁊ Et vult viiq̄ 3°. de bēuolētia ibi⁊ Et viuē 4°. de cōuictu ibi⁊ vel cōuiuē 5°. ꝓbat idē de cōcordia ibi⁊ cō dolet q̄ Dicit g̃ primo q̄ iste studios⁹ cōsentit sibi ip̄i in repugnantia appetituū ⁊ eadē appetit scōm omnē aiam .i. scōz omnē ptē anime. s. scōm intellectiuā ⁊ sēsitiuā. tñ dīt. q̄z ea q̄ libēr appetit ꝑm appetitū intellectiuū eligēdo illa eadē nō libē appetit scōm appetitū sensitiuū obedtēdo. ⁊ ideo appetit⁹ intellectus cōpat ad rōem vt ex audiens eā. sensitiuus aūt vt obediēs ei. ē. li. 1. c. fi. ⁊ hoc mō dī ee cōcordia bōis ad se ip̄m. q̄z ē cōcordia vnius appetit⁹ ad altez. Loñr ibi⁊ Et vult ostēdit hoc ꝺ bñficētia. ꝺ. q̄ vir studios⁹ tanq̄ sibi ip̄i beneficus vult sibi ipsi bona. que bona sūt exīa ⁊ sibi ip̄i appentia. ⁊ cū ꝺ opat ea. q̄z boni viri interest elaborare. i. laborando ꝓcurare bonū. ⁊ ꝺ oia facit sui ip̄ius gr̃a. q̄ ꝓbat. q̄z ps intellectiua vnuscuiusq̄ vi

det esse ip̄emet vnusq̄sq̄. sed studios⁹ vult ⁊ opat bona gr̃a ptis intellectiue in qua cōsistit maxie būana pfectō. qua re gr̃a sui ip̄ius. Est aūt sciēdū q̄ q̄uis nulla ps bōis sit bō ꝓprie loquendo. tamē illa ps dī esse bō in qua principaliter ⁊ maxime cōsistit rō ⁊ ꝓprietas būanitatis. sed in pte intellectiua q̄ simpl'r ē incorruptibilis nō ē ad altā spēz trāsmutabil'. sicut mā prima cōsistit principalit. ⁊ maxie rō ⁊ ꝓprietas būanitatis. quare ip̄a dī eē bō: eo modo quo alicui pti ēntiali cōpetit eē sui totius. Loñr ibi⁊ Et viuē Ostendit idē de benivolētia. Dicit g̃ duo. primo q̄ vir studiosus tāq̄ sibi ip̄i benivolus vult volūtate nō electōe se ip̄m viuere ⁊ saluari. 2° q̄ ꝺ vult maxie de illa pte qua sapit ⁊ intell'it q̄ ē ps intell'ctiua. de inde ibi⁊ Bonū. n. ꝓbat ⁊ expōit primū. ꝺ. q̄ vn⁹q̄sq̄ vult sibi ip̄i bona: postq̄ oia bonū appetūt vt. ē. li. i. in prin. sed eē viuē ⁊ saluari ē bonū viro studioso. quare istō appetit: ⁊ vult sibi ip̄i q̄uis tñ istō velit: nō tñ istō eligit. q̄z scīs ē alī⁹ ab eligēnt⁹. nullus. n. eligit bñe oia: q̄z nō eligit illud q̄ tā scīm est: sicut pz de deo q̄ nūc de scō bz oē bonū. sed ip̄e ē ens ⁊ ēntial'r exīs illō bonū q̄ qdē ē aliq̄n sic ⁊ in ꝑpetuū. ⁊ tō ip̄e ē eligit illō bonū cū sit simpl'r necesse ee de quo nō ē el'ctō. sicut nec de aliq⁹ kā vel ptēito. vt ē. li. 3. c. 5. ⁊. 6. ⁊ li. 6. c. 3. quare nēo volēs bēuole se ip̄m viuē eligit viuē. deiñ ibi⁊ videbī aūt ꝺocēat fz dcm̄. s. q̄ studios⁹ q̄lz maxie vult viuere ⁊ saluari ptē intellectiuā. q̄ ꝓbat p hō. q̄z vnusq̄sq̄ bō videbit ⁊ appebit eē intellectiuus vl' simpl'r ⁊ absolute: vl' saltē maxie in ꝓpatōne aliaz ptiū. quaī studios⁹ hāc ptē maxie vult bñ viuē ⁊ saluari. Loñr ibi⁊ vl' cōuiuē ꝺidez ostēdit de cōuictu: prio ꝓponēs intētū ⁊ dicit q̄ vir studios⁹ vult sibi ip̄i cōuiuē. q̄ fo ꝓbat: q̄z oīs bō libēter vult cōuiuē illi cui cōmuit del'ctabil'r. sz studios sibi ip̄i cōuiuit del'ctabil'r. quare sibi ip̄i libēter vult cōuiuē· bus⁹ rōis pōt prio cōclusionē. 2°' mioz ibi⁊ del'ctabil'r

3°. ꝓbationē ei⁹ ibi[⁊ peratoꝝ]ad cui⁹ euidentiā ē sciēdū ꝙ homo dicitur sibi ipi cōuiuē remeōrādo ꝓpria opa iam facta ⁊ attēdēdo ad futura circa se ipꝫ euēturа ⁊ speculādo ſm sue cognitiōis ꝓcipia. ḃ eni mō cōuersat bō cū animo suo. ⁊ p ꝓns cum se ipo. ḃ ät oia ut ait ꝓbus facit delectabiſr vir studiosus qz memorie opatoꝝ bonoꝝ sūt ei delectabiles. ⁊ spes futuroꝝ bonoꝝ si bōe ⁊ tōo ōlectables. ⁊ ipe studios⁹ abūdat tebozōatib⁹. i. magis ⁊ arduis speculationib⁹ q̄ sūt ēt ei valō delectabiles qm̄ sicut ḃꝫ pōia delectationes admirabiles puirtate ⁊ firmitate ut .j. li⁹. x⁹. c. 8⁹. sic cuilibet studioso sūt sue speculationes delectabiles. quare studiosus sibi ipsi vſr cōuuit ōlectabiſr. ⁊ p ꝓns valde libenter. Lonī ibi. [Condolet.] ꝓbat idē de concozdia intēdēs sic arguere. Dis bō q alicui delectaſ ⁊ cōdolet ⁊ e⁹. ḃꝫ cōcozdiā ad illū. ſꝫ studiosus ipsi sibi cōdelectaſ ⁊ cōdolꝫ. quaſ ḃꝫ cōcozdiā ad se ipsū. bui⁹ rōis pōit p⁹. mi. ⁊ 2°. ꝓbationē ei⁹ ibi [Sim. n.] vbi sciendū ꝙ discozdia pōt eē bōis ad se ipsū dupliſr. vno mō ſm ptes bōis. qz una appetit vnum. ⁊ altera oppositū alio mō ſꝫ ptes tēpozis. qz bō vno tēpoze vult vnū ⁊ alio vult oppositū ⁊ inde surgit penitudo sup bijs q̄ prius facta sūt que mō vellemus nō fecisse. ꝓbus ät vtrāq; discozdiā excl'dit ab homine studioso. ꝺ. ꝙ toti homini ē idē delectabl'e ⁊ idē triste: ⁊ p cōseq̄ns ab homine toto idē appetiſ ⁊ idez fugiſ. ⁊ ñ ē ōlectabile vnū uni pti: ⁊ aliō alij. ſꝫ ꝙ ps sēsitiua ē obediēs pti rōali. quaſ nō ē discozdia in tl'i bōie ſꝫ ptes bōis ītē nec ſm ptes tēpis: qz ut ē ⁊ vt cōuenit dicē ō mozali bōie. vir ꝺtuosus ē ipeninbiſ. nō quin pēteret si male egisset. sed qz male nō agit iō nō pēteret quare nec ſm ptes tempis vir studios⁹ discozdat a se ipso. Lonī ibi [Inexistē] Cōcludit generaliter ꝙ singl'a ꝓdictoꝝ amicabiliū videnſ inexistē epyeket. i. studioso bōi ad se ipsū sicut oñsū est de singulis. Lonī ibi. [Ad āicū aūt.] ꝓbat⁹ secūdā ptē minozis ꝓpoſ rōis. ꝺ. ꝙ vir studiosus se bñ videtur ad āicū. quēadm se bꝫ ad se ipsū. ꝙ ꝓbat ex tribus simlſ sūptis. primo qz vus āicus ē bōi quasi alius ipse. 2°. qz āicitia videſ esse aliq̄ boꝝ amicabiliū. vel simlſ oia seu appetitus ⁊ vsus oium. 3°. qz amici veri sunt illi qui hec quatuoz āicabilia inexistunt ſspectu sui adiuicē. quaſ p⁹ q̄ꝫ studiosus habꝫ ḃ quatuoz āicabilia ad se ipsū. ⁊ āicus ē alius ipse: ⁊ āicitia ē ꝟtualiter: ḃ oia ⁊ amici ḃ operātur adiuicem. sequiſ ꝙ sicut ḃ insunt tali bōi ad se ipsuꝫ eodē mō ex ꝓns insint ei ī habitudine ad āicū. ⁊ p ḃ pꝫ principalis veritas qōis.

Lectio 5ª.

Ꝺ se ipsum ät vtꝫ est vl' ñ est amicitia]. Determinat. 4. primis questionibus. hic cōseqnē determinat quintā. ſ. vtruꝫ bōis ad se ipsū sit amicitia proprie dicta. p⁹. autez questionē propōit. ⁊ qōnem secūdum vnuꝫ intellectū a presenti ꝓposito abijcit. 2°. ptractat qōnē ſꝫ aliuꝫ itellectū ibi [Videbitur autē]Dicit ḡ primo ꝙ questio illa qua querit⁹. vtꝫ hominis ad se ipsum sit amicitia relinquitur in presenti supple ſm intellectū ſm quē posset queri simili modo de iustitia vtrum sit hominis ad se ipsū: secunduꝫ formalē rōem iustitie. ⁊ eodem modo pōt hic queri de formali ratione amicitie. quia in eisdem ⁊ circa eadez sūt ambe: iustitia scilꝫ ⁊ amicitia ut. ē. li⁹. 8°. c°. 9°. Est ergo sciendus ꝙ potest quere de formali ratione amicitie. vtruꝫ sit hominis ad se ipsum: vel de opere amicitie. vtrum sit cuiuslibet hominis ad se ipsum. In primo intellectu questio pro nūc abijcitur. quia communis difficultas est de iustitia ⁊ amicitia. in secundo intellectu recipitur ⁊ pertractatur. cuius ratio est: quia in questione ꝓxia sermo precesserat de operib⁹ amicitie Lonī ibi [videbiſ] qōez ptractat in intellectu ꝑmisso. prio aūt in generali. 2°. i spāli ibi [vnī aūt dicta.] dicit

ḡ primo q̄ bōis ad se ipsuz videbitur vtiqz āicitia esse duplicit: ⁊ ex duplici medio. primo sic: fz q̄ cōtingit duo. vl tria vl plura ex dictis āicabilib⁹ seu āicitie operibus existere bōi ad se ipsuz sicut ꝓbatū est. ē. c. primo. qz oia quatuor āicabilia inexistūt bōi vtuoso i ordine ad se ipsū. 2° videtur idē. qm̄ supabūdātia āicitie bōis ad āicū assimilatur ei āicitie que est hominis ad se ipz vñ cōuenient dicitur. in laudē āicitie tal diligit talem sicut se ipsū ⁊ in lege p̄ceptū ē. Dilige ꝓximū tuū sicut te ipsuz. quare bōis ad se ipsuz videtur āicitia eē ad minus q̄tū ad opus āicitie quicquid sit ꝺ formali rōe āicitie. Conī ibi [videtur āt dicta.] qōnē p̄missā ptractat in spāli q̄tū ad hominez prauū. ē. eni. c. primo ē sufficienter oñsū q̄ amicabilia insūt studioso bōi ad se ipsum. quare ꝓ nūc nō oz oñdere nisi de ꝓuo. primo ḡ sup isto articulo ꝓponit suum intētū. 2° ꝓbat ipsū ibi. [differūt enim] 3° infert ipsū ꝓbatū ibi. [Nō vtiqz vī] 4° infert vnū morale documētū ibi. [si vtiqz] primo ḡ ꝓponit intētū suum in quatuor cōclusionib⁹. ꝺ. primo q̄ multis: q̄uis exūtibus prauis ⁊ passiōes sequētib⁹ videnť exist̄e dicta āicabilia ad se ipsos nō simpl'r: sz fm prauam affectionez. s. fz q̄ ipsi placēt sibi ipsis voluptatibus turpibus ꝓfruētes. ⁊ fm falsā opinionē. s. fm q̄ ipsi existimant eē eꝓyekes ⁊ bonū illud q̄ appetunt ⁊ sic tali affectione ⁊ tali opinōe ipsi participāt in ipsis āicabilib⁹. 2° dicit q̄ nulli hominū valde prauoꝝ ⁊ nefarioꝝ. ꝺ āicabilia inexistūt in ordine ad se ipsū. 3° q̄ nec ēt videtur eis existere ymo ⁊ eis ⁊ alijs notū est talia amicabilia eis ineē. 4° dicit q̄ fere dici pōt vl'r. q̄ nec prauis hominib⁹ qbuscūqz qualitēcūqz prauis exūt talia ad se ipōs Conī ibi [differunt enī] ꝓbat intētū tā ꝓpositū. oñdēs primo q̄ prauī non bñt ad se ipsos cōcordiā. 2° q̄ nec bñficentiā ibi. [hij aūt rursꝰ.] 3° q̄ nec cōuictū seu societatē ibi. [q̄runt q̄z.] 4° q̄ ꝓ cōcordia bñt discordiā ibi. [Nec cōgaudent.] Primo ergo dicit q̄ iō prauis nō exūt āicabilia ad se ipsos. q̄ differūt ⁊ discordāt a se ipsis fm diuersos appetitus. ⁊ ꝓ ꝯns nō bñt in se cōcordiā. q̄ eni discordēt ꝓbatur qz iconuenientes qui nō sūt nisi semimali. ut. ē. li. 7°. altera cōcupiscunt fm appetituz sensitiuū. ⁊ alia volūt fm appetitū intellectiuū. qm̄ ipsi eligūt. i. ꝓoptāt q̄dā delectabilia notiua exūtia ꝓ illis bōis que sibi ipsis videtur eē simplicit bōa ⁊ eligēda. Nota ꝺo q̄ electio ñ sūmit hic ꝓpie ut describit. ē. li. 3°. c. 5. nec ita large sicut dixi. ē. li. 1. fz sūmit ꝺ electio fm q̄ ē duoꝝ ꝓpositoꝝ altertius ꝓoptatō: sic. n. fit in casu incōtinentie q̄ intellectus ⁊ appetitus intellectiuus ꝓponit vnū bonū honestū. sensus amē ⁊ appetitus sensitiuus ꝓpōit aliq̄ delectabile honestati oppositū. In casu āt ꝓoptat delectabile bō bōestio. ⁊ ꝺ ꝓoptatio dicitur ꝺ electio. Conī ibi. [Hij aūt rursus.] Oñdit q̄ prauī nō bñt bñficētiā. ꝺ āt ostēdit duplicater. primo ex subtractione beneficij. 2° ex illatione damni ibi [Quib⁹ āt.] Dicit ḡ primo q̄ ⁊ hij alij alia. s. malitia. prauī recedunt ab opari. ⁊ omittunt ea que ipsi met existimāt optia ipsis eē ⁊ a talib⁹ bonis sibi procurādis desistunt: ꝓpter timiditatē laboris ⁊ afflictiōis: ⁊ ꝓp desidiā aie ⁊ pigritiam corpis. quare nō babēt ad se ipsos beneficentiā. De inde ibi. [Quib⁹ aūt] Ostēdit ꝺ idē ex illatione damni. ꝺ. q̄ illi prauī quibus sunt operata multa mala culpabilia ⁊ dura penalia inferunt sibi ipsis damna q̄z ⁊ ꝓpter malitiā odiūt ⁊ fugiūt viuer̄ ⁊ ꝓpter ꝺ interimūt se ipsos. quare tales nō bñt ad se ipsos bñficētiā. Est āt sciēdū q̄ ꝺ rō nō ꝓcedit vl'r de qbuscūqz p̄uis· sz tm̄ ꝺ his q̄ sūt sūme prauī ⁊ ex angustia ꝺsperati. ut pz ex textu. Conī ibi.] q̄rūt q̄z mali] oñdit q̄ prauī non habent ad se ipsos conuictuz ⁊ societatem. ꝺ. q̄ ⁊ mali querunt aliquos extra se cum quibus commorētur ⁊ se

ipsos fugiũt nõ potẽtes cõmorari cũ se ipsis.i.cũ suis ais:vbi sũt memorie p̃teritoꝝ ꝛ spes futuroꝝ ꝛ sẽsus p̃ntiũ. cui⁹ fuge cã est: qz entes ꝛ cõmorantes cũ se ipsis ꝛ suis ais recordãt multoꝝ maloꝝ difficilium ꝛ tristabiliũ.ꝛ sperãt.i.expectant cum timore alia similia priorib⁹. cũ alijs vo viuẽtes ꝛ cõmorãtes a se ipsis distrahũt ꝛ maloꝝ suoꝝ obliuiscunt.ꝛ b mõ videt eis q̃ bẽant requiẽ aliqualez.quare tales bõies nihil amabile in se ipsis bñtes ñ patiunt.nec bñt aliq̃ amicabile ad se ipsos Est ãt sciẽdũ q̃ b intulit cõclusionem generalez de õi ãimali:qz ex isto medio põt inferri de cõcordia:ꝛ de bñficẽtia:q̃uis nõ de benuolẽtia de qua b nullã facit mẽtionẽ p eo q̃ null⁹ simp̃r põt nõ eẽ sibi ipsi benuolus q̃uis possit nõ esse sibi ipsi concors bñfic⁹ ꝛ sociat.Conf ibi.[Nec cõgaudẽt .] oñdit q̃ praui bñt p cõcordia discordiaz rediens ad declarationẽ prime ptis.ꝛ p⁹ ãt facit b 2⁹ remouz vnũ dubiũ ibi. [Si aũt nõ possibile.] Dicit g̃ p⁹ q̃ p̃ui nec cõgaudẽt sibi ipsis:nec cõdolẽt ymo eoꝝ aia ꝑm diuersas uires contendit ꝛ p̃iat sibi ipsi .ꝛ b qdẽ.i.ista vis aie puta .appetitus sẽsitiu⁹ ꝓpter malitiam .i.ꝓpter p.onitatẽ ad malũ do/let recedẽs a qb⁹cũq̃ turpib⁹ delectabilib⁹.b ãt.s.appetit⁹ intellectiu⁹ delectatur recedẽs a talib⁹ turpib⁹:ꝛ b puta :b vis trahit aiam huc.puta ad malũ:ꝛ b puta.uis altera trahit illuc.puta.ad bonũ quẽadm duo mouẽtia p̃ria idẽ mobile ad oppositas ptes trahentia:ꝛ ipsum discrepãtia discipãtia ꝛ lacerãta.Conf ibi. [si aũt nõ possibile] Remouet dubiũ qz dixerat vnũ appetitũ dolẽr ꝛ altez delectari:ne forte dicẽ ei⁹ credat eẽ falsũ.p b q̃ nõ sit possibile eãdẽ hominẽ simul dolẽ ꝛ delectari.dicit q̃ b nõ ẽ p̃ eũ:qz sit ita:vl nõ ita.nõ ẽ magna differẽtia.qz saltẽ si sit tristari ꝛ delectari nõ ẽ possibile appetitus eusdẽ bõis.tñ post paz tpis ẽ possibile.sic q̃ post tristabit:qz prius ẽ delecta⁹:qz non a principio simp̃r volue

rat illa sibi fieri delectabilia.quib⁹ p̃ delectat⁹ ẽ. Cui⁹ signũ ẽ: qz mali cõit replent penitudie.penitudo ãt ẽ tristitia de p̃cedente delectatiõe ꝛ letitia. Conf ibi.[Nõ vtiq̃z] Infert itẽrũ iaz pbatũ.d.q̃ nõ videt bõ prau⁹ disponi amicabilit ad aliquez: qz nec ẽt ad se ipsũ ꝓpter nõ bñe aliqd amicabile.ꝛ sic p̃z q̃ p̃ut bõis ad se ipsũ nõ ẽ simpliciter ãicitia ꝑm opa.Conf ibi.[Si vtiq̃z sic] infert ex premissis morale documentũ.d.q̃ si se habere hoc mõ.i.non bñe opa ãicitie ad se ipsũ nec ad alẽm ẽ valõ misez abhõinabile ad fugiẽdũ sequitur q̃ multũ intẽse nob⁹ fugiẽduz ẽ bñe malitiã ꝛ cũ magno conatu tẽptãdũ eẽ epykea vl epykẽ .i.bonũ ꝛ ꝑ tuosũ:qz b mõ vnusq̃sq̃z se hẽbit ãicabl̃r ad se ipsũ ꝛ ad p̃imũ:ꝛ fiet ãicus sui ꝛ p̃imi q̃ est valde felix ꝛ gloriosum.quare.ꝛc. Lectio 6ª

Benuolẽtia ãt.] determinat.ꝯ. pris qõlib⁹.b conf determinat. sextã . vtz benuolẽtia sit ãicitia l amatio:l qd.quã determinat ꝯb.ꝯ. cõclusiõib⁹. p⁹ q̃ benuolẽtia nõ ẽ ãicitia.2⁹q̃ nec amatõ ibi[ꝫ nec amatõ] ꝫ⁹ q̃ est principiũ ãicitie ibi.[Videtur vtiq̃z principium.] quarta qõ non est principium amicitie vtl vl delectabil ibi[nõ eã que pp.] quitã q̃ ẽ principiũ ãicitie vtuose ibi. [Totaliter]Dicit g̃ p⁹ suppositio tituo qõis q̃ benuolẽtia vidl eẽ ãicitia.nõ tñ ẽ ãicitia.q̃ ꝓbat:qz ãicitia nec ẽ ad ignotos.nec ẽ latens.ut .ē.li.8⁹.c.2⁹ ꝫ benuolẽtia ẽ ad ignotos .i.ẽ latẽs.quare benuolẽtia nõ ẽ ãicitia cui⁹ rõis põit p⁹ cõclusionez.2⁹ mi.ibi [Fit.n.]ꝫ⁹ maio. cũ allegatiõe sua ibi. [amicitia aũt]Sed contra b obijcitur quia amicitia est benuolentia ut dictũ est.ē.li.8.c.2°Quare per conuersionẽ benuolentia est amicitia.vnde ibi dicitur qõ benuolentiã in contrapassis amicitiam esse dicũt.Dicenduz autez ad b q̃ amicitia non est benuolẽtia.ꝫ vez ẽ q̃ icludit benuolẽtiã sicut totũ icludit ptẽ.ãicitia nãq̃z icludit appetitũ benuolẽtie. bñficẽtie. societatis ꝛ cõcor

die.ut oñsū est.ē.eo.li.c.4ᵒ vt.ē.li.8ᵒ dictuz est simpliciter ꝙ amicitia sit beniuolentia. Conf ibi.[Sz nec amatō] Probat secūdā cōclusionē duplici rōe secūda ibi.[Et amatio.]primo ꝯ argu it sic.omnis amatio intētionē ꝛ appetitum habet.sed beniuolētia:nec itētionez nec appetitum habet.quare beniuolentia nō est amatio. huius rōis ponit primo conclusionē.2ᵒ minorez ibi [Nō eni.]3ᵒ maio.ibi.[Amatiōi aūt] Est autem sciendum ad euidētiam rationis.primo ꝙ intētio est desideriuz finis tāꝯ assequēdi per aliꝙ medīū.ut notaui.ē.li.3ᵒ.c. de voluntate.q.2ᵒ. Secūdo sciendū ꝙ appetitus sūmit hic p desiderio vtendi vel fruēdi.vel vidēdi vel aliqualit habēdi ipsuz appetibile tāꝯ bonuz ipsius appetētis. 3ᵒ.sciendō ꝙ amatio includit itentionem ꝛ pposi tum agendi ꝛ operādi p;o bono ꝛ salute rei amate ꝛ appetitum seu desiderū boni ꝛ salutis rei amate.ut notaui .ē.li.8ᵒ.c.7ᵒ. ꝛ ex ꝟ patet.ma.proposi tio responsiōis.s. qualiter omnis amatio habz intētionē ꝛ appetitum· 4ᵒ.sciendū ꝙ beniuolētia habet intentionē cooperādi p bono ꝛ vtilitate illius cui sumus beniuoli.ut .j. dicit in conclusione tertia.nec etiā habet appetitū habendi:vtēdi:vel fruendi:vel imitādi illum cui sumus beniuoli.vt ex parte sequenti potest haberi ex bijs que dicūt de beniuolētia ꝙ interdū habem⁹ circa agonistas.ꝛ sic patet minoz p;edicte rōis.Conf ibi.[Et amatio.] Argguit 2ᵒ sic . amatio ē cū cōsuetudie nō ex repentino sed beniuolētia pōt esse sine cōsuetudine p;euia.ꝛ ex repētio. quare beniuolentia nō ē amatio.butus rōis ponit pᵒ maiorē.2ᵒ minorem ibi. [Beniuolētia]3ᵒ cōfirmat.mi.pdicte rōis ibi.[Bēiuoli.n.]Dicēs ꝙ bōies videntes agonistas.i.pugiles in agōe seu certamine cōpugnantes:fiunt ipsi beniuoli ꝛ cōplacent in eis.sic ꝙ videntes pugnā eoꝝ:plus volunt bonū vnⁱ partis ꝙ altius:tamē ꝯ bono eoꝝ ad sequendo.nihil cooperabūtur. quare beniuoli ex rōe solius beniuolētie. nō babēt intētionē respectu finis assequēdi vel agēdi per eos. Quarto ibi.[qò eniz diximus.]Confirmat scōam rōez .o.ꝙ nos diximus ꝙ beniuolentia fit repente quia homines repente beniuoli fiunt ꝛ secundū beniuolētiā superficieten⁹ ꝛ nō pfūde diligūt:ex quo beniuolēta est appetitus ineficax vt dixi· .ē.eo.li.c.4ᵒ.Conf ibi [videtur vtiq;] Declarat tertiā cōclusionē.primo aūt ponit intentū cū quodā exēplo. scōo exponit exemplū ibi.[Non eniz] ūcio ipsuz applicat ad propositū ibi.[Sic vtiq;]4ᵒ infert propositū declaratū ibi [ppter ꝙ transferens.]Dicit ꝯ primo ꝙ beniuolēta videt esse principiuz ūicitie:quēadmodū delectatō que p risū rei pulchre concipitur est principium amationis que est amar.Scōo ibi nō enim] Exponit dictū exēplū.o.ꝙ nullus amat amore amationis aliqua.nō pdelectatus pulchritudinis specie seu forme eius.gaudens autem spē ꝛ forma eius in uidendo eam: nō propter ꝟ nisi aliō addat: ꝛ ulterior affectio superueniat amat eaz.sed cum supuenerit desideriū ex cōcupia sic ꝙ absētē desiderat ꝛ eius pēsētiā cōcupiscit. tūc amat eā amore amatiōis.ꝛ ꝟ mō delectari in spē p;ⁱ ē ꝙ amar. ꝛ pōt ē sine illo.ꝛ nō eᵖ.ꝛ p ꝑns ē principiū eius.3ᵒ ibi]Sic vtiq;]pmissū exēplus applicat ad ppositū.o·ꝙ sic ꝟ ꝟ mō se habet beniuolētia ad āicitiā sic ꝙ āicitia nō pōt eē sine beniuolētia:qz ñ est possibile aliquos fieri āicos nō p;ⁱfactos beniuolos. Sz beniuoli facti ñ pp ꝟ se adinuicē amār.qz beniuoli solū volūt bōa illi qbᵒ sūt bēiuoli.sz p istis bōis exequēdis nihil coopabūt eis. nec ēt turbabūt magna tristitia:p ipis qbus sūt bēiuoli. si sūt afflicti qualicūqz miria. ꝛ ꝟ mō p;z ꝙ āicitia necessario psuppōit bēiuolētiā.ꝛ ñ eᵖ.4ᵒ.ibi[pp ꝙ in fert ppositū ōclaratū.o.ꝙ ad pmissa ? sideraūs pp ꝟ ꝙ victū ē dicet trāsferēs se

ab amatione ad amicitiam ⁊ a delectatiõe ad benivolentiã. q benivolentia est ꝓncipiũ amicitie sicut delectõ amationis ⁊ q benivolentia diuturna in consuetudine redacta sit amicitia. i. pars integrans amicitiã. est enim ꝓncipiũ eius: q ꝓma pars eius. Conr ibi. [Nõ eam.] Declarat quartã cõclusionẽ que ẽ expositiua tertie iam ꝓbate. Dicit igitur q. d. benivolentiã ꝓpt amicitiaz nõ dicet benivolẽtiã fieri eã amicitiam que est ꝓpter vtile. nec eaz que est ꝓpter delectabile: quia benivolentia non fit in his rebus. vel circa illas res quas amamus ꝓpt vtile vl ꝓpter delectabile. ḃ autẽ declarat. Conr ibi. [Beneficiatus quidez] ꝓcio autem remouet vnã obiectionẽ. 2o. ꝓbat suã intentionẽ ibi. [Volens ãt] p: igitur remouet obiectionẽ: si quis diceret q beneficiatus est suo benefactori benivolus ꝓ recepto beneficio tãꝫ ꝓ vtili. ⁊ per ꝓñs sum⁹ benivoli ad eos quos amamus ꝓpter vtile. ad ḃ autez dicit põus: q beneficiatus retribuit ꝓ recepto bñficio benivolentiam benefactori suo iuxta opera exhibens ei. ⁊ ḃ mõ benivolẽtia nõ fertur super vtile expectatũ. sed super iustam retributionẽ vtilis tam accepti. ⁊ amicitia vero que fundatur in amore vtilis cõcernit vtile expectatũ nõ acceptũ. [volens autẽ.] Probat suã intentionẽ. d. q aliquis volẽs aliquẽ ꝓmũ suũ bene uiuere ⁊ feliciter operãi: spẽ habẽs ꝓ illum habendi rerum vtilũ abũdantiam non videtur esse benivolus illi ꝓ ximo. sed sibi ipsi· quẽadm nec amic⁹ est ille qui curat ⁊ iuuat ꝓmũ ꝓpter quẽdaz vsum quẽ sperat ab illo ꝓximo ⁊ non ꝓpter bonũ ꝓximi. dictũ est eni q amicũ vocant homines eũ qui vult alterum bene uiuere illius gratie. ã. e. li. 4o. c⁹. Conr ibi. [Totaliter.] Infert quitã cõclusionẽ tãꝫ ꝓbatã ex ꝛcia. in qua dictũ est q benivolẽtia est ꝓncipium amicitie alicuius ⁊ in quarta dictum est q non est ꝓncipium amicitie vtilis vel delectabil. quare restat q sit ꝓncipiũ amicitie virtuose. Dicit igitur q totaliter ⁊ vniuersaliter benivolentia sit: ꝓpter virtutem generaliter sumptam etiã ꝓpter epykeiam. i. iustitiam seu bonitatem ſpali modo acceptã illius cui aliqs sit benivolus. cuz .s. apparet ei bonus vel fortis: bellicosus. s. vel aliquid taliuz que apparent hominibus virtuosa. quẽadmodũ diximus in agõistis accidẽ. quare si benivolentia diuturna conuertitur in altẽꝫ amicitiam. manifestum est q conuertitur in illã que est ꝓpter virtutẽ. sicut ⁊ ipsa benivolentia est ꝓpter virtutez ⁊ non ꝓpter vtile. ut ꝓbatuz est. nec ꝓpter delectabile ut probari potest. sicut de vtili.

Lectio 7ª

Dicabile aũt.] Determinatis. 6. primis questiõibus· ḃ Conr determinat septimam scilicet. vtrum concordia sit omodoxia vel amicitia. vel quid. hãc questionem autem determinat sẽ septez articulis. In primo oñdit q concordia non est omodoxia. ⁊ cũ ḃ ostendit inter quos non est. In scõo de quibus non est ibi. [Nec circa q oportet] In tertio inter quos est ⁊ de quibus est ibi. [Sed ciuitates] In 4o. ꝓ quẽ modũ cõcordia fit ⁊ ẽ ibi. [puta Citates] In 5o. oñdit qd est ibi. [politica aũt.] In 6o. oñdit inr quos ẽ maxime ibi [Est ãt talr.] In 7o. inter quos est minime ibi [pauos ãt] Procio ig̃ suppositio titulo qõis vtrum concordia sit omodoxia. vl qd. itẽdẽs ꝓbare q nõ arguit. sic. omodoxia põt existẽ ⁊ ineẽ ignorãtib⁹ se adinuicẽ. sz cõcordia nõ. quare cõcordia nõ ẽ omodoxia. huius rei põit. p⁹ virtutẽ mino. 2o. cõclusionẽ ibi. [pp q nõ ẽ] 3o. maio. ibi. [hic qdẽ eni.] Est g̃ sciẽdũ q omodoxia intꝛetat vitas: simultas seu cõfesus opiniõis dicta ab omoy q ẽ simr ⁊ vna ⁊ doxos q est opinio. q. vna simul diuersoꝝ hominũ opinio. In tali ãt opiniõe ⁊ opiniõis simultate ⁊ vnita te conuenire possunt illi qui sibi inuicez penitus ignoti sũt. ⁊ sic apparet

maioꝛ ꝓpoſitio. Eſt etiã ſciendũ qꝺ nulluꝫ ãtcabile põt eſſe hominiſ ad alterum ſimpliciter ignotũ: ꝗuis poſſit eſſe ad alterũ ignoꝛantez ſicut benuolentia:ſed nullo mõ põt eſſe benuolentia ad aliquez tõaliter ignotuꝫ ei qui ẽ benuolus quin eũ nouerit viſu vl̃ auditu:vl̃ fama:qꝛ ergo concoꝛdia ẽ vnuꝫ de .4. amicabilibus ut oſtenſuꝫ eſt.ſ. eo.li.c.4.o neceſſe eſt ꝙ ipſa non ſit inꝰ eos qui mutuo penitus ſe ignoꝛant:ꝛ ſic patet minoꝛ ꝛ tamẽ inter quos ñ ẽ. Scꝺo ibi.[Nec circa.]Oſtendit ꝺ qꝫbus non eſt concoꝛdia.ꝺ.ꝙ nõ eſt circa ꝙcunqꝫ opinabile:nec viri piti dicunt eos concoꝛdare vl̃r qui ſunt cõſentientes ꝺe quibuſlꝫ.puta eos qui ꝺe celeſtibus ſole ꝛ luna ꝛ eoꝝ eclypſib⁹ ꝛ motibus conſenſerũt qꝛ ꝺe talib⁹ mutuo concoꝛdare ꝛ conſentiꝛ nõ ẽ aliquod ꝺe.4.amicabilibus.concoꝛdia tamẽ ẽ vnũ ꝺe numero iſtoꝝũ ut dictũ ẽ. quaꝝ non eſt conſenſuo ꝺe illis celeſtibus vl̃ ꝺe quibuſcũqꝫ per nos opabilib⁹. Ex ꝫ aũt cõfirmatur ꝓima cõcluſio: quia omodoxia poteſt eſſe ꝺe celeſtibus:ꝛ ꝺe qbuſcũqꝫ neceſſarijs:vl̃ ipoſſibilib⁹ concoꝛdia vero nõ.quare non eſt omodoxia. ȝ.o ibi[Sed ciuitates.]Oſtenꝺit ſimꝰ inter quos eſt ꝛ ꝺe quibus eſt concoꝛdia.Eſt enim inter cohitantes cõicantes coopantes adinuicem quales ſunt ciues: ꝛ idcirco dicit ꝙ hõies cõiter ꝺebent concoꝛdare ciuitates.i. ciues :qui ꝓdicto modo ſe habent. Eſt autem coꝝũ concoꝛdia ꝺe reb⁹ quo quomõ conferentib⁹ per nos opari poſſibilibus:magnitudinez ꝗꝺam hũtibus contingentibus ineſſe: vel ambobus:vel pluribus:vel omnib⁹ qui ꝓcoꝛdare noſcuntur.dicit ergo ꝙ tunc ciues concoꝛdare ꝺnt:cũ cõſentiant ꝺe cõferentibus:ꝛ cum eligant eadem bona ꝛ cũ operẽtur eadem ab eis cõiter opinata qꝫ ſunt magnitudinẽ ꝗꝺã habentia:ꝛ que ſunt contingentia ꝛ poſſibilia exiſtere ambobus:pluribus:vel omnibus qꝛ generaliter illi qui dicũtur ꝓpꝛie concoꝛdaꝝ. concoꝛdãt circa illud ꝙ eſt per nos operabile:ꝛ ꝙ ẽ magnum.ꝛ ſic patet ꝺe quibus eſt.ꝛ inꝰ quos eſt concoꝛdia. Conꝰ ibi.[Puta ciuitates.]Oſtendit per quẽ modũ cõ coꝛdia fit et eſt.pꝛimo autẽ oſtendit ꝫ in ꝓpoſito.ſcꝺo autẽ in oppoſito ibi [Cũ autem in vterqꝫ.]Dicit ergo pꝛimo ꝙ hoc modo fit concoꝛdia:ꝛ ꝫ mõ ciues concoꝛdant.cũ videatur omnib⁹ ꝙ pꝛincipatus ſeu pꝛincipes ſunt eligibiles ꝛ eligendi ſecũdum politicam aꝛtem ſtoꝛaticam. vel cũ omnibus videat ꝙ oppugnandi ſunt lacedemonij.vel qꝺ pictatus ꝺebeat ꝑ̀incipari.ꝛ in ꝫ oẽs conſentiunt.ꝛ cũ ipſe pictatus ꝫ voluit.ꝛ electioni ꝺe ſe facte conſenſit.ꝫ in qꝫ modo fit:ꝛ eſt cõcoꝛdia inter ciues Deinde ibi.[Cum autẽ vterqꝫ.]Oſtẽdit ꝓdictuꝫ modũ in oppoſito.ꝺ.ꝙ cũ vterqꝫ ꝺouũ.vel quilibꝫ omniũ ſe ipꝫ velit pꝛincipari.quẽaꝺꝫ euripides poeta deſcripſit in poematibus ſuis que dicunt formaſſa.vbi oſtẽdit lutem ꝛ diſcoꝛdiaꝫ naſci:ex eo ꝙ quilibet vult bonoꝛẽ ꝛ vtilitates ſibi ipſi. quia nõ cõuenit concoꝛdare eos quoꝝm vterqꝫ vult bene habere omnia ꝛ quecũqꝫ.ſꝫ quãꝺo voluntas omnium fertur in eũdem.puta cum plebei ſimplices volũt ꝛ conſentiunt viros epiekes et optimoſ pꝛincipari.tunc quidez fit concoꝛdia. quia ꝫ modo fit omnib⁹ qꝺ appetum. Conꝰ ibi.[Politica]Oſtẽdit ꝺ cõcoꝛdia quid eſt.ꝺ. ꝗuis non ſit amicitia ſimpliciter.eſt tamẽ amicitia que dicit politica quẽaꝺm cõiter dicitur. ꝫ autẽ eſt:quia concoꝛdia eſt circa ea que ſũt ad ciuitatem conferentia: ꝛ ad vitam ſufficientem conuenientia. Eſt autem ſciendum ꝙ amicitia politica nõ ẽ ſimpliciter amicitia: quia nec habet nec includit illa.4.amicabilia que ſequũt amicitiam ſimpliciter ꝛ ꝓpꝛie dictã nec eſt poſſibile vnum hominẽ habeꝛ talem ſocialem amicitiã ad omnes homines vnius ciuitatis.habeꝛ tamẽ põt amicitiam politicam ad omnes.i.pacem ꝛ tranquilitatem cũ omnibus:ꝛ ꝫ eſt cũ omnibus concoꝛdare in nego-

cijs ꝛ causis cõibus. Conꝫ ibi. [Est ãt talis.] Ostẽdit de cõcordia in quib⁹ ẽ maxie. d·q talis cõcordia ẽ maxime inter eos qui sunt viri epyekes ꝛ bõi ℔ autẽ fit ꝓpter. ſ. conditiones que ꝓ stant ꝛ seruant concordiã: q⁹ boni viri primo cõcordant sibi ipsis vnusquisq; cũ animo suo pacẽ bñs ut. ẽ. e. li°. c°. 4°. q nõ cõuenit ꝑuis bõib⁹ ut. ẽ. e. li°. c°. 5°. Itẽ 2°. boni viri concordãt adinuicem ꝓ eo q sunt in eisdẽ operibus ꝛ occupationib⁹ exãtes ꝛ viuentes ꝛ eisdem bonis gaudentes. q⁹ boms secundum virtutem sicut est dicere qõ hoc sit possibile. In multo enim differunt eorũ opera secũdũ q ordinãtur ad vite necessitatem. sed simpliciter amplius cõueniũt ꝑut ordinant ad bonitatẽ ꝛ ad vtutẽ. Itez tertio bonoꝝ hominũ volũtates perseuerant permanẽt ꝛ nõ trãsfluunt ab vno desiderio in alteruz sicut transfluit euripus seu ventus ꝛ sic cõis homo prauus sepe tranfluit: ꝛ ꝑm animũ transmutantur. ut. ẽ. li. 8°. c°. 8°. Itez 4°. boni viri volunt iuxta que sunt cõia bõa ꝛ aliena ut. ẽ. li°. 5°. c. 3°. ꝛ c°. xj°. Itẽ 5°. volunt adinuicem cõferẽtia ꝛ vtilia ꝑ q alter alteri subuenit ꝛ alter alteri obligatur ex quibus omnib⁹ sequitur q boni viri sint concordes. ℔ predicta bona concorditer cõueniẽter ꝛ vnanimiter appetunt. Conꝫ ibi. [Prauos] oñdit inter quos: q⁹ inter prauos est concordia minime. dicit ergo primo q nõ est possibile homines prauos esse concordes quẽadm nõ est possibile eos eẽ amicos. tũ ꝑ nisi forsã in paruo ꝛ modico tẽpore cuius cã est: q⁹ singuli ꝑ se ipsis appetũt supabũdãtiam ꝛ amplius de rebus vtilibus ꝛ volunt deficere ꝛ minus habere de laboribus ꝛ minus prestare in ministrationibus ꝛ collectis ꝛ subuentionibus. q⁹ igit vnusquisq; ℔ vult sibi ipsi ꝛ sic se habere. iõ quilibz persecutatur ꝛ ꝓhibet ꝓximũ suũ ne. ſ. superabundet in conferẽtibus. nec minus habeat in grauaminib⁹. vñ sequũt duo mala. prio q⁹ cõe bonũ pdit ꝑ eo q hominũ nõ seruantiũ ipsuz ex eo q singuli ad ꝓpria nõ ad cõe bonũ intendunt. 2°. sequitur discordia ꝛ contentiõ quia isti cogunt se adinuicez ꝛ mutuo opera iusta facere. ꝛ ipsi nolunt iusta facere ꝛ inde surgunt accãtiones vtuperationes: ꝛ pugne dissoluentes oẽm concordiã ꝛ amicitiã que est ꝓpter vtile. vt. ẽ. li. 8°. c°. 13°.

Lectio 8ª

Benefactores aũt.] Determinatis. 7. primis qõibus. hic determiat octauã. ſ. vtrũ benefactores amẽt beneficiatos. magis q̃z amentur ab eis: ꝛ quia istud habetur docente cõi experiẽtia. ideo singulariter ℔ q̃ritur cã hui⁹ quare ita est. primo g̃ qõnem proponit. d. q benefactores videntur suos beneficiatos magis amare q̃ ipsi beneficiati. benefaciẽtes amẽt benefactores suos qui bene opati sunt circa eos: ꝛ q⁹ istud videtur factũ sicut res irrationabilis ꝓeter omnẽ rationem. tõ q̃ritur cã eius quaꝫ sic euenit. 2°. ibi. [Pluribus qdẽ] Secũdũ opinionẽ alioꝝ qõnẽ soluit· 3°. illã solutionẽ reprehẽdit ut insufficiẽtem ibi. [Videtur vtiq;.] 4°. ꝓpriam opinionẽ ponit ibi. [q in artificib⁹ accidit]. Circa opinionẽ vero alioꝝ. prio recitat eorũ rationẽ. 2°. opinionis radicẽ ibi. [Epycharinus.] Dicit g̃ primo q pluribus videtur: q ideo bñfactores amẽt beneficiatos magis q̃z e⁹. quia quẽadm in mutuis illi qui debẽt volũt non esse creditores quibus debẽt. ꝛ ꝑ cõseqns parũ uel nihil diligunt eos creditores vl̃ accõmodãtes optant ꝛ curãt salutẽ ꝛ vitam debentiũ. sic suo modo beneficiati recipiẽdo beneficiũ sunt debitores effecti ꝛ debẽt: benefactores autẽ sunt tã q̃z creditores ꝛ eis debetur: quapropter benefactoresſ nolũt esse ꝛ viuẽ suos beneficiatos. per ℔ expectantes lucrari gratias ꝛ aliquã retributionnẽ ꝛ ℔ mõ amãt eos. creditoribus ãt nõ ẽ cura reddẽ gratias ut isti dicũt. ꝛ ℔ mõ paꝫ ℓ nihil amãt suos bñfactoresſ. hui⁹

rõis põit p⁹ mi. 2⁹ ma. ibi. ⌊quēadm.⌋ 3⁹ cōclusionē ibi. ⌊Sic ꝛ beneficiatos⌋ Benū ibi. ⌊Epycha⁹.⌋ ponit huius rei radicē. d. ꝙ epychaus poeta forte dicet ipsos sic opinātes dīe b. i. rationē p̄mi ssam ⌊videntes⌋. i. cōsiderātes ꝛ rōem sumētes ex mala radice ꝛ ex malo be/ neficiatoꝛ nō ex nā bonoꝛ moꝛ sꝫ ex quadam occasione mali ꝙ accidit i hu manis moribus. b igitur malū assimu/ latur malo humano: ꝛ videtur ipsū eē ꝛ ita ē. ꝙ quidē est duplex. vnuꝫ in itel lectu: qz cōiter multi homines sūt ime mores recepte gratie retributiōis faci ende alteꝝ autē est in appetitu: qz cōit multi appetūt bene pati ꝛ bene reci/ pe⁹ magis q̄ bene lāgiri ꝛ bene facē Notandū autē ꝙ ideo multi homines sunt imemores recepte gratie: qz nō li benter recordamur eoꝝ p que viō mur humiliari ꝛ in seruitutē redigi: sꝫ rece ptio beneficij hominē recipientē hūli at donāti: ꝛ in eius seruitutē ipsum re/ digit obligans eū dāti. quaꝝ nō libenē taliuꝫ recordamur. est enī humana nā mꝫtipliciter fua. ut habetur ī ꝓbemio metaphisice. quaꝝ memoriā seruitutis horret. vnde Seneca ait: ꝙ memoria beneficioꝝ labilis. Iniuriaꝝ vō tenax Notādū etiā ꝙ lō cōiter homines ap/ petunt magis dare q̄ recipē: qz conti/ nue defficium videtur āt ꝙ pecuniarū emissio sit perditio quedā ipsius eē tā q̄ exñte humana vita per pecunias ut .ā. li. 4⁹ tractatu de liberalitate. ꝙ aūt simpliciter beatius sit dare magis q̄ accipē. dicit dñs act. xx⁹. Conī ibi ⌊videt autē.⌋ ⌊Premissā opinionē reprehēdit ut insufficientē. d. ꝙ causa nālioꝝ ap/ parebit ꝛ videbitur eē q̄ illa que assi/ gnata est ꝛ nō erit similis illi cause q̄ est circa accōmodātes. qz illa sūpta est nō ex nā nec ex conditione rei. sꝫ ex oc/ casione mali. ꝛ ideo nō respondet ad questionē nec assignatur cā nisi in casu et ꝓ accidēs quontā accōmodātes nō habēt amationē circa illos quibus ac/ cōmodauerūt. sed volūtatē solā seu de sideriū eius ꝙ ē saluāi debitores lucri ꝛ solutionis gratia. sed benefacientes amant ꝛ diligunt beneficiatos dato ꝙ nihil sint eis vtiles. nec in posterum si at eis aliqua retributio. remoto igitur illo modo amandi per accīns. s. amare ꝓpter spem retributiōis habēde. q̄rit causa quare bñfactores ament benefi ciatos magis q̄ ⁊ 2⁹ ꝛ de ista causa ni hil dixit premissa opinio de qua tamē est principaliter questio. Conī ibi. ⌊qō in artificibus⌋ Secundū opinionē ꝑ/ priam questionez soluit assignans sex causas ꝓpter quas nāliter bñfactores amant magis bñficiatos q̄ ⁊ 2⁹. Sūmit āt primam ex compatione opificis ꝛ opis. scōam ex cōparatione dñi ꝛ po/ sessiōes ibi ⌊Simul aūt⌋ ētiam de com paratione obiecti delectatoris ꝛ mur delectabilis ibi. ⌊Delectabil āt.⌋ quar tam ex compatiōe actionis ꝛ passiōis ibi. ⌊Et amatio⁹⌋ quintā ex cōparati/ one difficultatis ꝛ facilitatis ibi ⌊Ad huc autē⌋ sextaꝫ ex cōparatiōe certitu dinis ꝛ incertitudinis ibi. ⌊Magis sciunt⌋ Dicit g̃ primo ꝙ in artificibus respectu suoꝝ operū b accidit ꝙ victuꝫ est de benefactiomb⁹ q̄m artifices opa sua diligūt dato ꝙ nullā vtilitatē sperā/ rent ex eis: ꝛ inde sūmitur prima rō nostri propositi q̄m omnis opifex plus diligit opus suū q̄ diligatur ab opere etiā si opus esset factū animatū potens intelligere ꝛ diligere. b āt patet in exē plo poetaꝝ qui superexcessiue diligūt po emāta sua tā q̄ ꝓprios filios. Sꝫ cō paratio benefactoꝝ ad beneficiatos as similatur isti cōparationi: qz bñficiat⁹ ē quidam opus benefactoꝝ suoꝝ. quare bñfactores diligūt bñficiatos tā q̄ opa sua magis q̄ ⁊ 2⁹. bui⁹ rōis põit primo ma. ibi ⌊Omnis enī⌋. 2⁹ cōfirmatiōez ibi. ⌊Maxie aūt⌋ 3⁹ mi. ibi. ⌊Tali vi q̄⌋ ꝛ b omnia pꝫ. 4⁹ assignat cāꝫ ma. quare. s. opifex plus diligit opus q̄ ⁊ 2⁹ ibi. ⌊b⁹ āt cā.⌋ primo aūt assignat eaꝫ penes eē. 2⁹ penes cognosci ibi. ⌊b āt nāle⌋ Dicit g̃ p⁹. ꝙ eē ē eligibile appe/

tibile ꝛ amabile omnibus·ſed nos ſu/
mus ꝛ eē bēmuſ maxime in actu puta
in viuēſ ſecūdū actū pīmū ꝛ in opari
ſm actū ſcōm. ſic ꝙ ēt vnuſquiſq; actu
operans ꝛ faciēs ē quodā mō ſuū op⁹
ſicut diligit ſuuz eē.conſtat āt ꝙ opuſ ñ
diligit opificem ſicut ſuū eſſe. quare ñ
tm̄ diligit q̄tū diligit ab opifice. huius
rōis pōit p⁹ ma 2ª mi. ibi[Sumus āt]
3ª concluſionē ibi.[Diligit aūt] Eſt āt
ſciendū ꝙ iō opifex ut actu opans ꝛ ac
tu faciens ē ſuū op⁹ quodā mō. qm̄ act⁹
facientis ut ē facies ē facere ꝛ agere. ac
t⁹ aūt opis ut ē in actu ē ipſū fieri ꝛ agi
ꝛ pati rei artificiat. ſz actio ꝛ paſſio
facē ꝛ fieri ſunt vnus actus numero q
ē act⁹ duoꝝ. ſ. agētis ꝛ patiēt̄.ut bētur
5° phiſico. quare iſta duo. ſ. agēs ꝛ pa
tiens faciēs ꝛ factū ſūt vnū in illo actu
vno ꝛ iſte ē mod⁹ quo faciēs ē ſuū op⁹
ꝛ h̄ ē ēt modus quo itelligēs ꝛ intelle/
ctū ſūt vnū ut bētur.3°.de aia.qz actus
intelligētis ut intelligētis ē itelligē ꝛ
act⁹ intelligēt̄ ut intellecti ē intelligi.
ſz intelligere ꝛ intelligi ſūt vnus act⁹
intelligendi ꝛ intellectio vnica.quare
h̄ mō intellectus ꝛ intellectū ſūt vnū i
illo actu vno.ſicut op⁹ ꝛ opifex. Si vo
queritur quare opus nō tm̄ diligit opt
ficē ſicut ep⁹. poſtq̄ ſūt equaliter ꝛ mu
tuo ꝛ adinuicē.rñdeo ꝙ iō qz iſte cōis
actus ꝛ iſtud eē cōe duoꝝ: exit ab agē
te in paſſū ꝛ manet in paſſo.amor aūt
ſequitur iſtud eē. ꝛ vbi eſt iſtud eē illic
fertur amor ipſius eē. quaꝝ gratia iſt⁹
eē magis ferē amor ipſi⁹ agētis i paſſū
q̄ amor paſſi i agēs ꝛ in principium.
Conſ ibi.[h aūt nāle.] Aſſignat aliam
cām penes cognoſci intēdēs ſic arguē
Nāle ē ut vnuſquiſq; diligat illō ꝙ ei⁹
potentiā mānifeſtat. ſz op⁹ actu ens ma
nifeſtat ꝛ nuntiat potentiam opificis
quare nāle ē ut vnuſquiſq; opifex op⁹
ſuū diligat .cōſtat aūt ꝙ op⁹ ſic nō dili
git opificē ſuū. quare ꝛc. but⁹ rōis pōit
p⁹ cōcluſionē cōuemētē iſti rōi ꝛ p̄cedē
ti. 2ª mi. ibi.[ꝙ eni] Eſt āt ſciēdū ꝙ iō
tenet maior aſſūpta: qz nāliter appeti/
mus potentiā noſtrā ꝛ ſufficiētiā mā/
feſtari ꝛ p alios ſciri. h āt appetit⁹ acci
dit nob̄ ꝓpter duo. p°. ꝓpt eē nz ꝙ ſal
uatur i memoriis ꝛ noticijs alioꝝ. qz
eē intellecti ꝛ cogniti ut ē cognitū ē in
cognoſcēte ut dictū ē. 2°. ꝓpter honora
bile ꝛ laudabile eē: qz null⁹ laudat vl̄
honorat niſi p̄cognita eius vtute ꝛ ſu
fficiētia aliqualī. appetit⁹ aūt honoris
ꝛ laudis ē nob̄ nālis. Conſ ibi.[Simł
āt.] Aſſignat ſcōam cām quare bene/
factor bñficiatū diligit: plu⁹ q̄ ep⁹. argu
ens ita. Dis bō gaudet i re illa i qua
ē bonū ſuū ꝛ illa ē et ōlectabił ꝛ ama/
bił: ꝛ q̄to plus ē in ea bonū eius tāto
ē ei magis amabił. ſed bonū bñfacto/
ris ē i patiente bñficiato. bonū āt bñfi/
ciati nō ē in bñfactore ł nō tāt̄ū. quare
bñfactor pl⁹ gaudet i bñficiato q̄ e ꝓ°
ꝛ beneficiat⁹ plus ē delectabił ꝛ ama
bilis bñfactoꝝ q̄ e ꝓ°. but⁹ rōis ponit
maio. in ił vbis. [Quare gaudt i q°. b]
q̄ nō hz itellectū ſufficiētē niſi p mino
rē quā ponit i tota ptē reſidua añ ꝛ p⁹
.d. ꝙ bonū bñfactoꝝ eſt illud ꝙ hz ſm
actū ꝛ ſupple ꝙ ſecūdū actū hz bonū
ſuuz rē ſuā ꝛ effectū ſuū in ope ſuo ꝙ ē
i patiēte bñficiato ſz ipſi patiēti bñficia
to nullū bonū ē i opāte ꝛ bñfactor niſi
forte bonū cōſerēs ꝛ vtł̄e ſecūdū q̄dā
ſpē. habeł āt minus delectabł̄e ꝛ ama
bile q̄ opus bonū vtutis ꝙ habet be/
nefactor i bñficiato ꝛ ſic pz minor. mō
ex illis verbis premiſſis extrabe maio
rem ſecūdū ſuppleme̅ta premiſſa i for
ma rōis. Eſt autē ſciēdū ꝙ ideo bñfac
tor habet bonū in beneficiato ꝛ non e
ꝓ°: quia ex debito ꝛ ex iure morali bñ/
factor ut ſic eſt ſui iuris ꝛ nō alieni. bñ
ficiatus uero ut ſic nō eſt ſui iuris ſed ē
iuris alieni. ſ. benefactoris ſui tāq̄ reſ
eius ꝛ bonum eius. Conſ ibi.[Delec/
tabił aūt.] Aſſignat cām tertiā p̄mit/
tens prio q̄dā diſtinctionē delectabili
uz ſecūdū differētias tēporum. d. ꝙ cū
bonū delectabile poſſit eē preſens vel
poſſit eſſe preteritum. vel eſſe futurum.
ꝛ tamē nūq̄ delectet niſi quādo tāgit

mouet ꝛ titillat nos. Sciẽdũ ꝙ bõi ꝓ
sentis est delectabilis operatio. puta i/
tuẽi ꝛ uti: frui ꝛ amplecti. futuri vero
delectabilis est sola spes: que aliqñ di/
lata affligit animam sicut ꝛ cõcupiscẽ
tiaz ut. ē. li. 3°. c. de delectatiõe. ꝑteriti
aũt delectabile est sola memoria. 2°. ibi.
[Delectabilissimũ]causã assignat du/
pliciter. ꝓio sic. bonũ �fm operationẽ
ꝛ ꝑsentiã est homini delectabilissimuz
ꝛ amabilissimũ. sz benefactori manet
opus �fm ꝑsentã diuturnã in ipso bñfi/
ciato. ipsi autẽ patiẽti beneficiato bo/
nuz vtile cito transit in ꝓteritũ. quaꝝ
bñfactori amabilius est bonũ suũ in bñ
ficiato q̃z e 7°. quaꝝ magis amat euz q̃z
e 7° hꝰ rei põit pº. maio. 2º. mi. ibi[ei qõ
ig̃]ꝛ pz. Sz ꝫ ꝫ obijcit sicut obijcit eu
stratꝰ: qz sic vtile recipeẽ ꝛ bene pati
statim trãsit in ꝓteritũ ꝙ ẽ recepisse
ꝛ bene passuz esse. sic ẽt benefacere ꝛ
bene operari transit statim in ꝑteritũ
ꝙ ẽ bene fecisse ꝛ bene operatũ eẽ ab
sq̃z omni differentia vel dilatione int/
posita: quia nõ põt transire bõa passio
nõ simul transeunte bona actiõe. Ite3
munus manet ꝓncipaliꝛ apud bñfici
atum. opus tñ nõ manet apud benefi/
cum. quaꝝ videtur fieri cõtrario modo
q̃z dicat pbs. Dicendũ autẽ ad ꝫ ꝓmis
sa quadã distinctiõe de opatõnibus. qm̃
operationũ quedã sunt interiores. que
dã exteriores. Interior vero nõ semp
habet finẽ aliũ a se: qz ipsa potest sibi
esse eupraxia ut dicit pbus ponẽs diffe
rentiã inter actionem ꝛ factionem. ē.
li. 6°. exterior autẽ semper habet finez
aliquẽ alium a se sicut omnis factio ut
ibidem hẽtur. c°. 3°. bonum autẽ finale
exteriozis opationis magis cõsistit i fi
ne ꝛ in cõpleto esse q̃z in medio ꝛ in fi
eri secũdũ ꝙ est operatio vtutis. vnd̃ ta
les operationes vꝛ sunt delectabiles
in fine. nõ tamẽ vꝛ in fieri. operari. n.
fortiter ꝛ pugnare non est delectabile
nisi secũdũ ꝙ attingit finẽ. ut. ē. li. 4°.
c°. vltõ. de fortitudine. Sic etiã operãi tẽ
perate ꝛ corporalia delectabiliũ fugẽ
ꝛ corpus castigare nõ semper ẽ ita de
lectabile: sicut fugisse ꝛ castigasse. vnd̃
meritum ꝛ laus bonoꝝ ꝛ premiũ dat
non omnibus pugnantibus sed vincẽ/
tibus ut. ē. li. 1°. c°. x°. Hijs ergo ꝓmissis
sciendum ꝙ pbs loquitur de bono fina
li istius largitionis ꝛ bñficẽtie: ꝙ con/
sistit in hoc ꝙ ẽ bene ꝛ laudabiliter fe/
cisse ac liberaliꝛ tribuisse. Istud aũt bo
num includẽs meritum: laudẽ: gloriã
ꝛ honorem nõ transit transeunte facti
one vꝛ passione. sz est diuturnũ nõ ãmi
ssibile ꝑ fortunã. passio aũt ꝛ munꝰ ac
ceptũ ut in pluribus cito transit. quia ꝫ
consũmitur suo vsu vel perditur aliquo
casu. quare cessat vtraq̃z obiectio. Dei
de ibi [Et memoria] predictã causaz
assignat aliter. d°. ꝙ bonoꝝ vtutis mẽo/
ria est valde delectabiliꝛ. mẽoria ẽ reꝝ
vtilis. vel non est ꝫ saltem minus ẽ de/
lectabiliꝛ. Cuius expectatio illoꝝ ꝛ illoꝝ
videatur se habere e 7° ꝛ mõ cõtrario.
vnde intendit sic arguere. memoria p/
sone cuiuscũq̃z delectabilioꝝ reddit eã
amabilioꝝẽ memoratꝫ. sz memoria be
neficiati apud benefactorem ẽ delecta
bilioꝝ q̃z memoria benefactoris apud
bñficiatum ꝓ eo ꝙ illa ẽ memoria bo
noꝝ virtutis ꝛ ista est memoria bono
rum vtiliũ tantũ. quare apud benefac
torem amabilioꝝ ẽ beneficiatus q̃z e 7°
bonus rõis ponit tñ vtutez minoris ut
visum est. Est autẽ sciẽdũ ꝙ inter ꝑ/
terita bona. illa que fuerunt finalia vꝛ
ꝓpinquioza ꝓsenti nunc. sunt enim
posterioza generatione. vtilia vero sũt
remotioza. quia sunt ꝓriora generatio
ne ut hẽtur ex. 4°. phisicoꝝ. quare mẽo
ria bonoꝝ virtutis que sunt finalia est
delectabilioꝝ q̃z memoria vtiliuz: quia
illa fuerũt melioza ꝛ adhuc sũt aliquo
modo ꝑsentioza. Inter futura vero ria
generatiõis vtilia ꝓsenti: nũc sũt ꝓ/
pinquioza q̃z bona finalia. quare vide
tur delectabilioꝝ esse expectatio vtiliũ
tã q̃z eoꝝ que sunt ꝑntioza ꝛ ꝓpingo
ra. tñ qz finalia sunt ꝓrioza inẽtiõe. tõ
simpliꝛ delectabilioꝝ est expectatio bo/

nor vtutis q̄ vtiliū apud bonos viros Conſ ibi[Et amatio.]Aſſignat quartaz cāz itēdēs ſic argueſ quiꝛz ſuper excellūt circa actū cōicationis amicabilis ſupexcellūt ēt i amare ⁊ i amicabilibus ſed bñfactores ſimpliciter excellunt bñficiatos circa actū cōicationis amicitie quare ⁊ i amare ⁊ in amicabilibus magis ergo amāt. huiꝰ ratiōis ponit primo uirtutem maioris ſuppoſito q̄ agēs ſit p̄ſtantius patiēte ut habetur .3°. de anima ⁊ p cōſequēs i comunicatione actiui ⁊ paſſiui ſupexcellit faciēs ⁊ agens. Dicit q̄ amatio ⁊ amare aſſimilatur fcōi ⁊ amari aſſimilatur paſſioni ⁊ ei q̄ eſt pati. quaꝝ ꝓpter ſimilitudinē iter amare ⁊ faceꝝ iter amari ⁊ pati faciētes ſicut ſupexcellētes magis amāt ⁊ patientes magis amātur ex quo iferꝛ generalē ꝓpoſitionē q̄ amare ⁊ amicabilia bēre magis conſequitur eis uel eos qui ſuper excellūt circa actū comunicatiōis quales ſunt faciētes. pōt etiā hec ꝓpoſitō cōfirmari ñ ſolū ex p̄miſſa ſi'tudie ſz etiā qa omnis amicitia ꝓſiſtit eēntialiē i comunicatiōe ut. ē. li°8. c°12°. quaꝝ q ſupexcellūt i comunicatiōe excellūt ēt i amoꝛ. 'minoꝛ huius rōnis eſt euidēs qz benefaciēteſ agūt ſeu facūt ⁊ beneficiati patiūtur. Conſ ibi[Adhuc aūt] Aſſignat quintā cāz. d. q̄ oēs hominеſ nāliter magis diligūt ea que cum difficultate ⁊ laborioſe fiūt quā ea q̄ facliter ⁊ illaborioſe ſunt q̄ patet qa illi q ex ꝓpꝛio labore pecunias acqrunt ⁊ poſſidēt magis diligūt eas quā illi q ſine labore a ſuis progenitoꝛibus eas accipiunt ut. ē. li. 4. trac. de libalitate .c.2°. ſz bene pati ⁊ beneficiāt ē illaborioſū ⁊ facile bñfacere aūt ⁊ bene largiri ē operoſū ⁊ laboꝛioſū ⁊ difficile. quare hōies magis diligunt eos qbus bñfecerunt quā eos a qbus bene paſſi ſunt. huiꝰrōis ponit p°. ma. 2°mi. ibi [uidetur utiq.]3°cōfirmat maioꝛē per ſignum ⁊ expimētuz ibi[ꝓpter hoc āt] .d. q̄ ꝓpter hoc q̄ ea que laboꝛioſe fiunt omneſ magis diligunt fit q̄ mꝛes ſūt magis amatiꝛeſ quā pꝛes. qa mꝛibus magis quā pꝛib⁹ ē laboꝛioſa filiorū generatō ñ qdē q̄tū ad pꝛioꝛē actū ſz q̄tū ad p̄gñātuz ⁊ ptum. Conſ ibi. [Et magis]. Aſſignat. 6. cāz. Intendens ſic arguere. Illi qui cāz dilectionis magis ſciūt. magiſ diligūt. ſz bñfactoꝛes magis ſciūt cāz dilectionis quā bñficiati ſciūt enim qua itentione dederint. utrū amoꝛe. uel timoꝛe. utrum in ſpe retributionis uel ſine tali ſpe utrū bona fide uel dolo ad decipiēdū l' qualiter · beneficiati āt iſtud ignorāt quare bñfactoꝛes magis diligunt bñficiatos q̄ ecōuerſo. hꝰ rei ponit mino. tm̄ iducens exemplū de mꝛibus que magis ſciūt q̄ earū ſūt filij. ⁊ ideo magis diligūt q̄ patres ut. ē. li°8. c. 12. ⁊ hoc modo dicit eſſe ꝓpꝛiū bñfactoꝛibus reſpectu bñficiatoꝛ q̄ magis ſciūt q̄ illi ſicut expoſui. L. 9°.

Ubitaſ aūt]Determiatis. 8. primis qōibus hic ꝓpr̄ determinat nonam utrū oꝛ hominē amaꝛ maxime ſe ipſū l' aliquē aliū pꝛio āt qōnē pꝛopōit. 2°. ad vnā ptē arguit ibi. [Increpāt:]3°. ad aliā ibi. [rōnibus aūt.] 4°. pro ſolutiōe qōis moꝺ ſoluendi preſcribit ibi · [Dubitaſ]quito qōnē ſoluit ib. [i oꝓpꝛiū]6°. ſl'ōnez epylogādo cōcludit ibi. [Sic quidē ig̃ in fine.]Dicit g̃ pꝛio q̄ p̄dicta itez̄ dubitaſ ⁊ q̄ritur vtruz hominē opoꝛteat amaꝛ maxie ſe ipſū. l' maxie aliquē aliuz. l' cōitatē oiuz. Conſ ibi [Increpāt] Arguit q̄ nō ſe ipſum duplr. p°. ex cōi opinione. 2°. ex cōi moꝛe hominum qz homines cōtter increpāt eos qui ſe ipſos maxie diligūt ⁊ vocant eos amatoꝛes ſui tāq̄ in turpi obꝓbꝛio exiſtes ſz q̄m moꝺ loquēdi. paulus dicit q̄ in nouiſſimis diebꝰ erūt tēpoꝛa piculoſa ⁊ erunt hōies ſe ipſos amāteſ. cupidi: ellati ſuꝓbi. 2°. ad tbi. 3°. c°. 2°. ibi.]Videſ autē] Arguit ad idē ſic. mos quē mali tenēt ⁊ boni fugiūt malus ē ⁊ fugiēdus eſt. ſz talꝰ amoꝛ ſui ē bꝰ. quaꝝ fugiēduſ huiꝰ

rei ponit solã mi. qz ma. pez se nota ẽ. Dicit g̃ q̃ prauus videt agere oia sui ipsius gratia ꝛ nulli⁹ alterius amoꝛ ꝟ causa. ꝛ q̃to est deterioꝛ: tãto plusce teri accusãt ipsũ: ut sui ipsi⁹ nimiũ amatoꝛẽ. puta dicẽtes q̃ nil agit a se ipso i/ alterũ ꝟ in cõe bonũ. ſz oia ad se ipsum sic q̃ eius finalis intẽtio nũq̃ exit a se ipso in aliquid alteꝝ: ſz ſeper tẽdit i se ipsũ ꝛ manet in eo ut i termio: ꝛ sic ni hil agit a se ipso ꝓpter q̃ nimis amat se ipsũ. vir aũt epyekes ꝛ bonus agit ꝓpter bonũ: ꝛ q̃to melioꝛ tãto magis agit ꝓpt bonũ. ſ. g̃tia opis boni ꝛ cõis boni. Itẽ agit g̃tia ãici. Itẽ p̃fert ea q̃ sunt sui ipsius preferendo negotia ãici sui negotijs suis. sic ergo pz q̃ amoꝛ sui seu philãtia ꝟm grecos ẽ mos quẽ p̃ut tenẽt ꝛ quẽ boni fugiunt. Conꝝ ibi. rõi bus aũt. ¶ Argut ad oppositũ duplicit p⁹ ex. 4. ãicabilibus. 2⁹ ex. 4. puerbijs cõibus ibi. ſz ꝛ puerbia. ¶ p⁹ g̃ unten dit sic arguẽ· ois bõ dz maxime amaꝛ maxie ãicũ. ꝛ maxie ãic⁹ est qui amico suo maxime vult ꝟm benivolẽtiã maxi ma bõa. ꝛ q bz ad eũ reliqua tria ãtica bilia. ſ. bñficẽtiã sottalẽ cõiunctũ ꝛ con/ coꝛdiã. quibus determinat ꝛ diffinit ãi/ cus ut. ē. e. li. c. 4. sed b oia inexistunt maxime. ꝛ debẽt inexistẽ bono bõi ad se ipsũ. quaꝛ debet amare maxie se ipz bu⁹ rei põit p⁹ primã ptẽ ma· 2⁹ mi. in pte ibi. ¶ b ãt existũt. ¶ ſ. alterã ptez maio. ibi ¶ Et reliqua ¶ 4° complet mi. genealit ibi. ¶ Dictũ est ¶ Tota rõ pz q̃ supra ẽ totaliter ex. i. c. ē. e. li. q. 4. 2⁹ ibi. ¶ Sz ꝛ puerbia ¶ Ad idẽ arguit ex .4. p⁹bijs cõib⁹. d. q ꝟm puerbia cõia q̃ in b cõcoꝛdit cõsentiũt. illi sũt ãici q⁹ rũ ẽ coꝛ vnũ ꝛ aia vna: ꝟm vnanimes volũtates. ꝛ quoꝝ bõa sũt adiuicẽ cõia quo ad vsũ ut notat. 2⁹ politice: ꝛ quoꝝ ẽ equalitas q̃ reqrit ãicitia. ꝛ quoꝝ ẽ talis ꝓpinqtas sicut inꝛ genu ꝛ tybiam ſz b oia maxie iexistũt bõi cõparato ad se ipsũ ꝛ maxie bõi bono. quare bõ est ꝛ eẽ dz ãic⁹ maxie sui ipsius. ꝛ se ipsũ dz respicẽ ut maxie ãicũ. b⁹ rei põit p⁹ ma. in ill'. 4. puerbijs. 2⁹ mi. ibi. ¶ b. n. oia. ¶ ſ. cõclusionẽ ibi. ¶ maxime eni. ¶ Conꝝ ibi. ¶ dubitat. ¶ p̃scribit mos solue di qõez. d. tria p⁹ q̃ conueniẽt dubitat viris. i. virũ istis ꝟ illꝝ rõibus sit debitũ sequi ꝛ p̃beꝛ assensũ p eo q̃ ambe par tes bñt aliqd credibile ꝛ ꝓbabile. 2⁹ dicit q̃ fortе oz nos diuidẽ tales ꝟmo/ nes ꝛ determinaꝛ int̃ptũ ꝛ i quo vtriq̃ ꝟ mones verũ dicũt: qz nec isti nec illi sũt oio falsi. ſ⁹ dicit q̃ fortе fiet mãifestũ id q̃ q̃ritur. si acciptam⁹ amãs seu ama toꝛẽ sui qualit̃ vterq̃ ex vtraq̃ pte di/ cũt. ꝛ qualit̃ sũt talẽ sui amatoꝛẽ. Conꝝ ibi. ¶ In oꝓbriũ· ¶ ꝟm b q̃nẽ soluit ſ̃ duob⁹ articul'. p⁹ oño q̃ vno mõ amaꝛ se ipsũ ẽ oꝓbriosũ ꝛ exꝓbabile. 2⁹ q̃ alio mõ ẽ bonũ ꝛ laudabile ibi. ¶ videꝛ bitur vtriq̃. ¶ Circa primũ p⁹ tradit illũ modũ. 2⁹ ex b infert ꝓpositũ ibi ¶ ꝓpꝛi q̃ appellatio ¶. ſ⁹ ꝓbat vnũ suppositum ibi. ¶ qm ãt talꝝ. ¶ Dicit g̃ p⁹ q̃ illi q amatoꝛẽ sui ducũt in oꝓbriũ vocãt philan tos ꝛ amatoꝛes sui eos q sibi ipsis tri/ buũt plus q̃ debeant ꝛ ꝑum ꝟ nihil alijs de tribus i quibus posuerũt felici/ tatẽ boies bõa sẽsibilia ꝓsequẽtes. ſ. d̃ pecuniis/ ꝛ diuitijs de honoꝛibus ꝛ ex cellẽtijs. de voluptatib⁹ coꝛporis. b mi tria multi appetũt. ꝛ vehemẽt studeat circa ipsa ꝓcuranda tãq̃ entia opia ꝛ felicia: ꝓpter q̃ talia bona qz comu nit̃ multũ optata sũt circũ pugnabi/ lia qz ꝓpter b bõies adinuicẽ pugnãt vnde fit q̃ bõies auari ꝛ cupidi circa talia vl'r ipsi largiunt'. b nõ pti rõali ãi me. ſz suis cõcupiscẽtijs ꝛ passiõibus ꝛ irrationali pti aie. sic ig̃ pz prim⁹ modus sũmẽdi philãtũ. Conꝝ ibi. ¶ pp q̃ appll'o. ¶ Infert ex p̃dictis suũ ꝓpoſi tuz. d. q̃ pp b q̃ dicta sũt de multitudie taliũ amatoꝝ sui ꝛ de ꝑuitate ipsoꝝ fa cta est cõis appellatio ꝛ vocatio ꝛ de nominatio a prauo moꝛe valde multi plicato. ꝛ tõ iuste exꝓbat ille q est isto mõ philãt⁹. Est eni sciẽs q̃ iste ẽ exꝓ/ band⁹ triplici de cã· p⁹ qz maxis bonũ aie p̃fert bõa minoꝛa. ſ. bona coꝛpis ꝛ

exflora circa que marie studz. 2°qa pti
rōnali aie p̄fert ptē irrōnalē cui fuit i
p̄dictis bonis marie studet. 3°qz ꝓris
suis melioribus se p̄fert se ipz i p̄dicti
bōis affectiōe amara vñ fit ad alios sñ
affectiōe absqz fedeꝛ. sñ mirificordia ut
ait apostol⁹. ad ℞o. i°. Conf ibi. ⁊ Am
ām talia ⁊ ꝓbat quoddā suppositū. sup
posuerat enī q mīti comunit ꝓsueuerī
illos. s. uocare philantos. q sibi ipsis
talia bōa tribuūt excessie. b ām probat
. d. q nō imāifestū eē q appet ex oppo
sito. qz si qs sēp studet marie iter oēs
agere iusta. ⁊ agere tēpata ⁊ q̄cūqz ta
lia opa fz uirtutē ⁊ totaliter. in tali
b⁹ sibi ipi sēp bonū acqrit. null⁹ i ꝓpio
se dicet tīstū eē philātū. nec uituperabit.
nec prauū. quare seqt q ipropiose phi
lāt⁹ dicat ille q se ipsū nimis amat. nō
i bōis uirtutū. fz i bōis corporalibus ⁊
exterioribus. Conf ibi. ⁊ videbit ām ⁊ o
stēdit modū aliū fz quē amare seip̄m
ē bonū ⁊ laudabile ꝓbās q uir epye
kes ⁊ bōus sit ve philātus. p°. ām ꝓbat
itētū. 2°circa b remouet vnū dubiū ibi
⁊ vez enī q ⁊ Intētū ām ꝓbat triplici rō
ne. secūda ibi ⁊ Quare bonū ⁊ tertia ibi.
⁊ malo ⁊ Ꝓrio igr itēdit sic arguere ois
homo q diligit marie b q ē ipe marie
ē philāt⁹ marie: fz vnusqsqz ē marie il
lud q i eo ē principalissimū. s. ps rōna
lis ⁊ vir epyekes h diligit marie. qua
re vir epyekes ē philāt⁹ marie. hui⁹ rō
nis pōit prio ꝓclusionē. d. q talis. pu
ta epyekes q iugit studet opari iusta ⁊
tēpata ⁊ cetera uirtutū opa videbitur
magis eē philāt⁹ q̄z qcūqz ali⁹ tanq̄z il
le q sibi ipi tribuit optia ⁊ maxia bōa
2°. subdit mi. ibi. ⁊ Et largit ⁊. d. q epy
ekes largit amorē ⁊ cetera bōa prici
palissie pti sui ipi⁹. s. rōnali ⁊ huic fa
cit oia obedire: tanq̄z rei dilectissie. bō
ām qlibet ē marie istud principalissimū
sui quēadmodū ciuitas ⁊ ois alia ꝓgr
gatio ē marie illud q i ea ē principalis
simum sicut bodie dicitur ecirca esse
maxime illud quod ē in ea principalis
simū. s. sedes apostolica. In hoie ām di
cit eē principalissimū ps rōnalis q per
naturā ceteris partibus principat. vt ha
bet primo politice. 3°. pōit mi. ibi ⁊ Et
philāt⁹ ⁊. d. q ois marie diligēs b q ē
ipe marie ⁊ huic oia largiēs ē philāt⁹
marie. 4°. ibi ⁊ Et ꝓtinēs ⁊ cōfirmat alte
rā ptē mi. d. q bō sit marie ps intelle
ctia ⁊ b duplici medio. prio qz ꝓtinēs
dicit i tenēdo intellectū ⁊ icōtinens in
nō tenēdo. dictū ē enī supra li. 7°. q cō
tinētis ē vicere ⁊ icōtinētis vici. in u
troqz tñ fz veritatē. aliqd vincit ⁊ ali
qd vicit. i icōtinēte enī vicit ps sēsitia
⁊ vicit itell'ctia. ⁊ fz b tot⁹ bō reputat
vict⁹. victa parte intellectiua. nō tñ vin
cens vincente parte sensitiua. conti
nens autez dicitur vicēs qz vincit pars
itell'ctia ñ tñ vict⁹ q̄uis vicat ps sēsitia
ac si homies supponāt q unusquisqz
sit intellectiuū ⁊ nō aliō Ite homo dī
egisse marie uolūtarie ea que cū rōne
egit ac si uolūtas tot⁹ bōis sit appetit⁹
itellectiu⁹ ⁊ p cōsequēs tot⁹ bō marie
sit ps intellectiua. 5°. ibi ⁊ Am quiō
igitur ⁊ resūmit totā minorem ⁊ fz.
6°. ibi ⁊ ppt q philāt⁹ ⁊ resumit principa
lē ꝓclōz ⁊ fz. 7°. ibi ⁊ fm alterā ⁊ ocāz
ꝓclōz exponit. d. q epyekes ē philāt⁹
fm alterā spēz philāti a spē philāti ex
ꝓbāti ⁊ ē dicēns ab ea tm q̄ztū differt
uiuere fz rōz ⁊ uiuef fz passionē. quia
ille philātus uiuit fz passionē. Iste ō
fz rōnē Ite q̄ztū dī appetē bonū sipl
exñs ab appetē bonū apparēs: q ē so
lū usū ⁊ appēs ꝓferre ⁊ utle eē cū tñ
ñ sit. qz ille philātus seqt bonū appēs
Iste ām bonū exñs. Item q̄ztum dī
acceptatū ⁊ laudatū p ōs a ñ accepta
to ⁊ nō laudato. qz ille philantus ut
dictuz ē uituperabz ⁊ exꝓbābz iste ām
acceptat ⁊ laudat. oēs. n. homies ge
neraliz accipiūt. i. ap̄bāt ⁊ acceptāt
eos qui circa bonas actōnes studenf
dīnē ⁊ aliter q̄z alij multi qui dicunt
cōiter philāti ⁊ tō istos laudāt. Ite si
oñs esset isto mō philāti optie oib⁹ eent
qñ oib⁹ ꝓtēdētibus. i. simt tēdētib⁹ ⁊
laborib⁹ ad bonū ⁊ oib⁹ itēdētib⁹ tan

ꝯ finē ꝓmū agē optia vtutū opa: tūc
nesset oib⁹ cōiter necessaria vite ⁊ vni
cuiqꝫ ꝑprie nessent maxia bona aie ꝑ
eo q̄ vnus est tale quid. puta potentia
bonoꝝ acquisitiua ⁊ cōseruatia. ut ha/
betur p⁹ retho. siāt oēs esset philanti
illo alio mō pessime omnib⁹ ect. Sic ꝯ
pz qualiter vir epyekes dicit philant⁹
Conr ibi [Quare bonū]ponit scdam
rōez ad principale ꝓpositū arguēs sic
Ois qui ē sibi ipsi beneficus inuās se/
ipsū ⁊ primos ē vē philantus ⁊ null⁹
seipsū ledens ⁊ primos suos ⁊ āicos
est vē philātus Sz bon⁹ bō sic sibi ipsi
bñficus ⁊ āicis suis q̄ bona agēs iuua
bit a se ipso. ⁊ ēt iuuabit primos ⁊ āi/
cos. malus āt prauis passionibus dedi
tus ⁊ sequēs eas ledit se ipsū ⁊ prios
quare ois bonus ⁊ nullus malus ē vē
philant⁹. b⁹ ret pōit p⁹ cōclusionē. ⁊ 2⁹
mi. ibi. [Et. n. ipse]⁊ pz. Conr ibi]ma
lo quidē tḡ]pōit tertiā rōez q̄ talis ē null⁹
bñs dissonātiā ⁊ discordiā i seipso ē
amicus sui ipsius q̄ pz q: discordia est
q̄dā inimicabile. sicut cōcordia ē q̄dā
āicabile ut. ē. eo. li. c. 7⁹. sz ois mal⁹ hz
talē dissonātiā in seipso. quare nullus
malus ē philātus. ex quo sequtur q̄ ois
philant⁹ est bon⁹: ⁊ omis bon⁹ ē philā
tus. b⁹ ret pōit mi. d. q̄ bōi malo. i. in
bōie malo dissonāt ⁊ discordāt illa bo/
na q̄ oportēt ipsū agē secūdū rectā rōez
⁊ illa mala q̄ agit ꝑz suā passionē. vnū
agit de facto ⁊ oppositū oportēt ipsuz
agere de debito: q: ois intellectus. i. ap
petitus intellectiu⁹ eligit optimuz sibi
ipsi q̄ oportēt bōiez agē. solus āt epy/
ekes obedit intellectui. ⁊ p ꝓñs ipse
solus est vē philāt⁹. Nota vero ex pte
ista q̄ pbus. ē. e. lectiōe ⁊. ē. e. li. c. 4⁹
vbi dicit q̄ bō maxie ē intellect⁹ nō sū/
mit intellectū ut diuisū ꝫ volūtatē: q: si
illo mō supsisset nequaqꝫ mō dixisz q̄
intellectus eligit. cū electio sit actus ⁊
opatio volūtatis ut ostēsū ē. ē. li. 3⁹. c. 5⁹
sūmit tḡ intellectū ꝑ tota pte rōali cō/
prehēdēte itellectū ⁊ intellectiuum
appetitū. qui ē volūtas ut 3⁹ de anima
Conr ibi [ēm enim]remouet dubium
posset nāqꝫ dubitari. quō vir studiosus
⁊ epyekes pōt eē philātus: q: rō vide
tur demōstrare oppositū dicendo sic.
nullus ē philātus q̄ propriā vitā ⁊ oia
bona vite: pecuniā ⁊ oēz tēporalē sub/
stantiā hōres principat⁹ ⁊ potestates
a se ipso ꝓijcit ⁊ abijcit āicoꝝ suorū ⁊
prie sue gratia. sed vir studiosus sic fa/
cit. quare nō videt eē philāt⁹. ad b āt
dicit pbus cōcedēdo mi. ⁊ negādo ali
quo mō ma. q̄ verꝫ est illud q̄ dicit de
studioso. q̄ multa vult agē ḡtia āicoꝝ
⁊ prie. ⁊ ēt q̄ si oporteat mori ꝑ eis eli/
get vtiqꝫ mori ⁊ proijciet atqꝫ abijci/
et pecunias ⁊ honores ⁊ vlr oia bona
circūpugnabilia: ꝑ quib⁹. s. diuidēdis
l' rapiēdis ⁊ defendēdis fit inter hoies
pugna. b oia tñ faciet ꝓcurās sibiipi bo
nū ut ver⁹ amator sui q̄ ondit ibi [ꝑa
truū enī]prio āt ondit recōpēsationem
vite. 2⁹. pecunie ibi [Et pecunias 3⁹. bo
noris ⁊ potētie ibi. [et circa honores]
4⁹. actiōis vtuose ibi. [Cōuēit ⁊ actio/
nes. Nz vero tria optās i vita. s. delec
tatio longeuitas ⁊ opano. ⁊ iō ondit
recōpēsationē istoꝝ triū. d. q̄ studiosus
preeliget delectari valde ⁊ intense in
pauco ⁊ breui tēpore magis q̄ delectāi
quete ⁊ remisse i multo ⁊ lōgo tēpo/
Ite magis eliget bene ac felicīter viuē
p vnū annū q̄ p mltos ānos qualitēr/
q̄ alio mō Ite magis eliget vitā actio
nē bonā ⁊ magnā q̄ multas puas. Sic
tḡ accidit studiosis viris morientibus p
prīa ⁊ āicis q̄ ipsi eligūt sibi ipsis ma
gnū bonū. pura delectationē breuē sed
valde intēsā vitā breuē. sz valde felicē
ꝯm tepus possibilē actionez vnā. sz ex/
cellenter bonā. Deiñ ibi [⁊ pecunias]
Ondit recōpēsationē pecunie. d. q̄ vi
ri studiosi ꝓiciūt. i. abijciūt pecūtas
in qua ꝓiectiōe āici eoꝝ plura bona re
cipiāt. sic q̄ āico viri studiosi fiūt ⁊ rēi/
ūt pecunie ipsi āt studioso fit ⁊ puenit
bonū virtutis. ⁊ p ꝓñs h mō tribuit sibi
ipi mai⁹ bonū vir studio sus q̄ largitas
amico. Deiñ ibi. [Et circa honores.]

ondit recōpēsationē bonoꝝ .d. q idē mod⁹ recōpēsatiōis ē circa bonoꝛes sicut circa p:cunias. q: studiosus oia b̄ .s. pricipat⁹ ⁊ bonoꝛes ꝓiciet a se ut aīcus pl⁹ bēat. ⁊ b̄ erit ei magnū bonū ⁊ laudabile. quare vī q studiosus eligat sibi ipsi magnū bonū reliquēs pro alijs oib⁹ bona sua circumpugnabilia que ꝑm casus foꝛtune varios pdi possūt. Deinde ibi [Cōuenit ⁊ actiones.] ostendit recōpensationē actiōis ⁊tuose. d. q in casu aliq̄ cōuenit q vir studiosus ꝓ ijcit aīco suo ēt actiones ⁊tuosas sic q̄ moꝛit ꝓ eo ut ille viuat ⁊ ⁊tuose agat vl aliq̄ viuens dat ei locū ⁊ opoꝛtunitatē bene agēdi ea q̄ ipe p se posset agē b̄ aīco largiri ⁊ cām ei fieri bene operandi melius pōt eē q̄ ipsū studiosum p se ipsū b̄ eadē opari q: in oīb⁹ laudabilibus ḡtijs p studiosū factis videt q ipse sibi ipi maius bonū tribuat. Ultimo aī ibi. [Sic quidē ig̃.] Epylogando cōcludit. d. q oportet ⁊ debituz est hominem fieri ⁊ esse philantū. quēadmodū dictū ē b̄ vltimo mō. nō oportet aūt esse philantum sicut multi sūt philanti eo mō quo dictū est. s. de philāto exꝓobābili. Lectio x.ª

Dubitatur autē ⁊ circa felicē] Determinat. 9. primis qōib⁹ b̄ decimā determinat. p.ª aī ipsam proponit. d. q dubitatur circa felicē vtrū aīcis indigeat vl nō. b̄ aī intelligē nunc pro indigētia moꝛali. 2.ª vnā opinionem super hoc recitat ibi [nihil enim]. 3.ª ipsā ipꝛobat b̄ ibi [Assimilatur autem.] 4.ª questionem determinat secundū ꝓpriā opinionē ibi. [Si autez amici.] 5.ª motiuum prime opinionis explicat ibi [Quid ig̃ dicunt.] 6.ª motiuū illud ānihilat ibi. [b̄ aī nō est verū] Dicunt ergo illi de prima opinione. q viris beatis ⁊ p se ipsos sufficiētib⁹ nō est opus nec necessitas amicis. Ad b̄ autem dicendum mouentur quadruplici medio p.ª ex bonoꝝ inexistentia: q: viris beatis inexistunt omnia bona. Dicit enim Boetius de consolatione. qō beatitudo est status omnium bonoꝝ aggregatione perfectus. quare tales nō indigēt aīcis b̄ factoꝛibus. scdo ex p se sufficiētia: q: dicunt bonos p se sufficiētes nullo indigere ut. 8. li. 1. c.ª 8.ª quare amicis nō indigēt. 3.ª ex amicabili b̄ficētia: q: dicūt aīcū existētē ⁊ entez quasi aliez ipsū quē amat. ut. 8. eti. c. 4.ª dicitur q amicus est alius ipse quē amāt dicūt ingz aīcū talem tribuē amato ea que p se ipsū bēre nō posset felix aūt p se pōt habere omnia sibi necessaria. 4.ª ex arridētia foꝛtune ꝛ fati: vnde dicunt. quid ē opus aīcis bōi qui foꝛtunā aīcā cū. s. bene ⁊ abundanter det ⁊ tribuat ei deymō. i. fatū diuinū. sicut dixit hoꝛrestes i necessitate ⁊ anxietate positus implorans auxiliū menelay. dicebat. n. q tunc erat tempus locus ⁊ opus amicis. nō aūt cum esset ex omnē necessitatē felicitate potitus. ut refert euripides poeta in quodam poemate. quare videtur quod felix nō indigebit amicis. Deinde ibi [assimilatur.] Premissam opinionē ipꝛobat .d. q ipsa assimilat incōuenientū: q: ⁊ inconueniēs ē p eo q implicat oppositā cū enī attribuūt felici oia bona ⁊ nō assignāt ymo negāt ei amicos. sequit q felix bēat omnia. ⁊ nō oia bona: quia videt q inf oia bona que b̄ntur exteꝛius de quib⁹ ipsi loquūtur maximū bonum sit bonos amicos babē. quare si felix nō bz istud maximum. nō omnia babz. Sic ig̃ bz omnia ⁊ nō oia. Deinde ibi. [Si autē aīci.] Odinē determinat ꝓbās simpliciter q felix aīcis indigz triplici rōe. 2.ª ibi. [Inconuenies] 3.ª ibi [politicū] primo g̃ sic argunt. cuiuscūqz interest b̄facē ⁊ melius facē sicut pōt ipse quidem amicis indiget. Sed istō felicis interest. quare indiget amicis hui⁹ rei pōt primo mi. d. q magis ē ꝛ interest amici benefacere q̄z bene pati. sicut amare magis q̄z amāt ut. 8. li. 8. c.ª 8.ª ⁊ viri boni ⁊ etiā virtuti interē b̄facere. ymo optime facere: quia virtus est quedam extremitas secundum optimū ⁊ b̄n. ut supꝛ. li.ª 2.ª c. 6.ª 2.ª pōit virtutem maioꝛis. d. q melius est facere

aīcis q̄z exneis. quare qz ē⁹ est facere meli⁹ ei⁹ ē aīcis būfacere. 3°. infert ꝯclōz ibi[būpassis].v.q̄ uir studiosus ꝛ felix idigebit aīcis būpassis ꝟ ē qui recipiāt ei⁹ būficia. 4°. ibi[ppter q̄] Infert p mod̄ corr'lij q̄ ppt̄ ꝟ q̄ i rōe dcīn ē quer̄ rursus. j. e. li. q. iz. utrum sit op⁹ aīcis i bonis fortunis magis q̄z i infortunijs ac si infortunat⁹ idigeat amicis sibi būfacturis ꝛ būfortunati felices idigeant aīcis būpassuris quibus ipsi būficiāt Conf ibi. [Incōnēiens.] Arguit. 2°. sic null⁹ eligēt uitā sollicitatā sz quilz eligeret uitā felicē. quare uita felix non potest esse uita solitaria ut ēt dictū ē. ō. li. i. c. 12. ꝛ p ꝯns felix āicis idiget ne solitari⁹ remaneat. butus rei pōit p°. ꝯclusionē. 2°. ma. ibi[null⁹] ꝛ pz. Conf ibi. [politicū.] Arguit 3°. sic ōe aīal politicū et aptū natū ad socialē cōuictū idiget ill' cū quib⁹ ē meli⁹ ꝯmorāi. sz felix ut bō ē aīal politicū ꝛ ē apt⁹ nat⁹ cōuiuere qz felici iexistit humana cōditio bēt. n. illa bona que i sunt bōi natura uel p naturā ꝛ cū hoc manifestū ē q̄ meli⁹ ē cōmorari cū amicis ꝛ cū bijs qui sūt epyekes ꝛ boni q̄z cū exneis qui ñ sunt aīci ꝛ cū quib⁹ cūq̄z alijs qui nō sunt boni. quare felix aīcis idiget ꝛ op⁹ ē ei bēre āicos. but⁹ rei ponit p°. totaz mi. ꝛ pz. 2°. cōclōez ibi. [Opus est ergo.] Conf ibi[quid ꝟ dicūt.] exponit ꝛ explicat motū p̄z me opiniones. o. sub interrogatione [qd ꝟ dicūt p̄mi]. i. de opinione p̄ia ꝛ i quo uerū dicūt dicētes felicē nō indigere aīcis posteq̄z pbatū ē q̄ ymo idiget. ad ꝟ ipe rñdet. o. q̄ illō dixerūt ipi q̄ multi superficiales ꝛ impiti existimāt eos solos esse aīcos qui sūt utiles · bon⁹ aūt talibus aīcis nō idigz qz bona necessaria sufficiēt existūt ei ut. ō. li. 8°. c. 6°. Itē ñ indigz ill' āicis q̄ sūt pp delectabile. nisi forsā in puoꝛ qz vita felix existēt ꝺlectabil' ut. ō. li. i. c. xj°. nō idigz supiducta delectatione ut ibiō dicitur. Itē dāt isti q̄ bō nō idigēs aīcis talib⁹ necessarijs ad utile uł delectabile uidet nullis idigere aīcis. Est enz sciēdū q̄ cū aīcicia sit triplex ꝟz triplex amabile una gō ꝓpter utile alia pp delectabile ꝛ alia pp bonū ut. ō. li. 8°. c. 3°. uisū ē istis q̄ qz felix nō idigz aīcis pp p°. duo q̄ nec idigeat pp tertiū Sed conf ibi. [ꝟ āt nō ē uerū.] Illud motiuz pbs āmbulat. oñs p°. q̄ felicitas nō bz mod̄ possessiōis utił · 2°. q̄ felix idigz aīcis pp̄ delectabile ibi. [Si āt felix.] 3°. q̄ idiget pp bonū ibi. [Bon⁹ utiq̄z.] Dicit g̃ p°. q̄ ꝟ q̄ p istos dictū ē. forte nō ē uerū. qz dictū ē a p̄icipio. ō. li. i. c. 9. ꝛ. c°. 10°. q̄ felicitas ē opō q̄dam opō āt fit ꝛ nō existit. bēt. n. esse i fieri ꝛ nō in fcō esse quēadz quedam posko puta dom⁹ uł fūdus que būt esse i permanētia ꝛ i fcō eē. Notandum g̃ q̄ quēadz pfamilias idiget plurib⁹ auxilijs ad facere domū q̄z ad habere ifcām post q̄z. n. fcā ē nō idiget artificib⁹ qb⁹ idigunt i faciēdo domum. sic multi idigem⁹ pp illa q̄ cōsistūt i fieri. qbus nō idigem⁹ pp illa q̄ cōsistūt i fcō ēē. sz ut aīt pbs. p̄icipaliīz q̄ ē i felice ē opatio q̄ ꝯsistit i fieri. quāt multi idige⁹ ad exercēdā talē oponē qb⁹ nō idigemus ad recipiēdā unā possessionē. Conf ibi. [Si aūt felix.] pbat q̄ felix aīcis i diget pp delectabile itēdēs sic arguere Oēs actōes p nām ꝛ ꝟz se ipas delectabiles sunt uiro studioso potenti eas speculari delectabiles. sz actōes aīcorū studioso⁹ sūt b⁹ mōi ꝛ eas possu⁹ ēt pl⁹ q̄z nras speculari. quare erūt et ꝺlectabiles. but⁹ rei ponit p°. mi. o. q̄ felix ēē ē bñ opari ꝛ bñ uiuere. ut. ō. li. 1°. c. 4. opatio āt bōi uiri ē studiosa qz uirtus op⁹ uirtuosi bonuz reddit. ut. ō. li°. 2°. c°. 5°. ꝛ ē ꝟz se ipam delectabilis ꝛ ēt p nām ut dicet i fine pti⁹. ꝛ ut bēt. ō. li°. 1°. c°. xi°. quamuis autem speculari proprium opus sit de mēro delectabilium. nō solum tñ qz nos possumus speculari ꝓximos nros magis quam nos ipsos ꝛ illoꝝ actiones magis quam nostras propꝛias que sunt speculāti studioso naturaliter ꝛ simpliciter delectabiles. 2°. ibi. [Studiosorum] Infert conclusionē. o. q̄ pp ꝺ actiōes

virop studiosop q̄ sūt āici erūt delectabiles qb⁹ cūq; bonis. 3°. cōplet mi. d. q ambe. s. op⁹ ppriū boni viri: r op⁹ alienus simile isti hūt in se ea q̄ p nām sūt delectabilia. p°. g̃ sciendus q; iō magis possim⁹ speculari ꝓrimos nros r eop actiones q̄s nos ipsos r nostras actiones q; ea q̄ vid⁹ reflexe sic ēt p intellectū melius speculamur ea q̄ intelligim⁹ dirrecte q̄s ea q̄ reflexe. sz ꝓrimos nostros cognoscim⁹ intellectione dirrecte. nos ipsos āt intellectione reflexa. quare magis illos q̄s nos ipos. Itē q; amor c⁹libet ad se ipsū nō pmitit hōiez ita bene cognoscē semet ipsū sicut alrez. 2°. scīēdū q; iō opus vtuosū nō solū ppriuz sz ēt alienū ē delectabile hōi studioso: q; opus ē p nām delectabile nō q; ppriuz. sed q; vtuosū. ōe āt q; ē nāliť r hōeste delectabile: ē viro studioso delectabile. ē. li°. 3°. c°. 7°. Lnť ibi. [Bon⁹ vtiq;.]pbat q; felix āicis indiget pp bonū. b āt pbat quadruplici rōe primā sūmit ex electione. scōaz ex cōtinuatiōe ibi. [Existimāt āt.]tiā ex similitudine bituū ibi. [Studiosus. n.] quartā ex coexercitatiōe vtutū ibi [fiet autē.]p°. ig̃ sic arguit bonus illť indigz q̄ eligit. Si eni ea nō hret felix nō esset ut. j. c. primo sed bon⁹ eligit speculari bonas actiones āici. quare illť indiget b⁹ rei pōit p°. cōclusionez. r pz 2°. mi. d. q ipse eligit speculari actiōes studiosas simplr inq̄tū sūt studiose sicut r ppias. tales autem sunt actiōes bōi viri existentis āici. Nota g̃ q; studiosus vult speculari tales actiōes ꝓpter duo. s. ꝓpter bonitatē eaz r ꝓpter affectionē āicoz. 2°. ibi [existimāt.]Arguit ad idē sic. bon⁹ illť indiget sine quibus non ē facile: sed difficile opationes optias cōtinuať. sed sine āicis ē difficile. quať bonus āicis indiget. hui⁹ rōis declarat mi. d. q bōtes existimāt oportē vitz felicē delectabiliť r sine difficultate viuē viro aūt solitario eēt vita difficilis: q; nō est facile hōi ꝑm se ipsū solū exīti ? tinue opari. Sz cum altīs r ad alteros cū āicis r ad āicos erit ei facile. opatio āt magis cōtinua ē magis delectabilis secūdū se ipsā. b āt r b mō oz esse circa felicē. cuius opatio debet cōtinuari in vita perfecta ut. ē. li°. 1°. c°. 9°. 3°. ibi. [Studiosus eni.]Arguit sic. felix studiosus gaudet r delectatur in quib⁹ cū q̄s opatiōibus factis ꝑm vtutē: r cōtinuať i factis ꝑm malitiaz: q; vir ois hō qualitercūq; dispositus r habituat⁹ delectať in opationibus factis ꝑz talē hi tū qualis est bit⁹ eius: quēadm music⁹ delectať in bonis melodijs suo bitui ? sonis. tristať aūt in p̄uis suo bitui dissonis. sed āic⁹ viri felicis faceret opationes ꝑm vtutē r cōsonas bitui viri felicis. quare vir felix idiget eis tāq̄s sibi delectabilibus. b⁹ rei pōit solaz ma. r pz Ad cuius euidētiā noueris q; magister robinus piscēsis musicus habuit sel' incendiū in domo sua. clamātib⁹ āt viris r mulieribus r ꝓnulis ad ignem in domo magri robini vocibus discordantib⁹. magister robin⁹ clamorē audiēs magis tristat⁹ ē de dissonātia r destructione cantus. quam de cōbustione domus: r iō ignis extinctione neglecta accessit ad cōcordandō clamātes vt eēt in clamore cōsonātia musica ꝓportiōalis diapēte r 5°. r 8°. ꝑm triplū in signū q; ois hō gaudet opationib⁹ suo bitui cōformib⁹. 4°. ibi [Fiet aūt vtiq;]Arguit sic. felix illť indiget quib⁹ fit vtutū coexercitatio coaugmētū r coitēsio: sz āicis fit. quare āicis indiget. huius rōis pōit mi. d. q quēadm ait theo. i. speculatoz diminuť ex cōuiuē bōruz hōinū ad inimicē āicoz fiet ipsis bonis quedā virtutū alkosis. i. coexercitatio vl' singinarū. i. coexercitiū p q; fiet augmentum r intētō vtutū.

Lectio xj.ª

Aturaliť aūt itēdentibus]Determinatis. x. primis qōibus b ōtmiat ūdecimā. s. vtz felix idigeat āicis idigētia nāli. hāc aūt determiat in tribus cōclusiōibus · prīa q; hōi studioso r felici ē nāliter eligibile studiosū amicū hēre. 2ª q; nāl'r ē ei eligibile

cū talī āico cōuiuē ibi .[Esse eligibl'e] 3°. q oz eū ad b̄ q sit felix āicos habeī ⁊ cū eis cōuiuē ibi.[q āt ē ipsi.]in. fi. c. p°. g̃ ꝓponit ꝯclusionē prīaz. d. q p° q̃z intēdendo ⁊ inuestigando moralit̄ inuenimus q felix āicis indiget. nunc etiā intēdentib° nob̄ nālius videtur q bōi studioso ⁊ felici ē nāliter eligibilis desiderabil' ⁊ appetibil' āic° studiosus 2°. ibi.[Nā enī .]pbat cōclusionē ꝓpo sitā. p°. tn̄ pbat vnū p̄ambulū in quo fūdatur pbatio cōclusiōis ꝓpsite. 2°. pbat eā ibi.[Eligibile ār] p°. g̃ pbat generalit̄ istud p̄ābulū q viuere sit bonū ⁊ delectabile p nām bōi studioso. 2°. ār Declarat specialit̄ quō ē ei delectabile ibi.[Videʒ ār]prio ig̃ sic arguit. q ē p nām bonū ⁊ delectabile. b̄ est bōi studioso bonū ⁊ delectabile ut dictū est .ō. li. i. c. xj°. ⁊ li. 3°. c. 7°. ⁊ e. li. c. ꝓximo Sz viuē est p nām bonū ⁊ delectabile. quare bōi studioso. b° rei pōit prio ma. ⁊ pz 2°. pbat mi. ibi.[Viuē ār deī minat]p°. ār p̄mittit quid ē viuē generalit̄ sūptū. et qd ē viuē p̄icipal'r sūptuz. ⁊ 2°. pbat ꝓpositū ibi [Viuē autē eoz]Dicit g̃ p°. q antiqui pbi deīminat ⁊ diffinūt viuē q inest general'r ꝯctis aialibus p potētiā ꝓximā sēsus ⁊ sētiēdi. dicētes q viuere al'e est ꝓxime posse sentire. viuē aūt in bōibus diffinitur p potētiā sēsus iq̃tū. s. bō ē aial vl' p potētiā itellect° iq̃tū est bō oītes q būanū viuere ē ꝓxime ⁊ imediate posse intelligē. viuē ār p̄icipal'r nō cōsistit in potētia: q̄ potētia reducitur ad actū. sicut pfectū ad pfectī°. ⁊ sicut illō q ē ad finē: reducit ad suū finē. In bonis enī melioz est act° q̃z potētia vt habetur. ix°. metha. In opatiōe nāq̄ cōsistit p̄icipale bonū bōis ut. ō. li. i. c. 9. ⁊. c. x. quare p̄icipaliter viuē i bōib° est sentire ⁊ intelligē in actu. Deiñ ibi [Viuē ār eoz.]pbat q viuē sit nāliter bonū ⁊ delectabile. duplici rōe 2ª ibi. [Si ār ipsū]p°. igit̄ arguit sic. ōe determinatū est de nā boni. ut dicūt pytagorici. ⁊ ut oīsū est. ō. li. 2. c. ſ°. malū enī cōuenit multī mōis. bonū ār vno mō. ⁊ .j. li. x. c. 3°. Sz viuē est q̄dā determinatuz. multī enī mōis cōtingit mozi. ⁊ ex plurib° cāis. viuē. n. ñ cōuenit nisi vno mō: cū quo cā vite ē integra. quar viuē est de nā bōi. ⁊ p ꝯsequēs nālit̄ delectabile. b° rei pōit p°. cōclusionez. 2°. mi. ibi. [Determinatū enī.]3°. maio. ibi.[De terminatū ār]4°. resūmit ma. p̄incipalis rōis. d. q illud q ē p nāz bonū: ē et epyekei bonū ⁊ simlit̄ delectabile. 5°. fert cōclusionē p̄incipal'e rōis. d. q pp b̄ videt q viuē sit ōib° studiosis ⁊ epyekibus nālit̄ bonū ⁊ delectabile: 6°. ibi [Nō oz aūt.] expōit dictā cōclusionez dubiū remouēdo. d. q nō oz accipere in dicta cōclusione viuē fm vitā malaz ⁊ corruptā: nec vitā in tristitijs ⁊ calāmitatibus angustiatā. quare tal' vita ē indeterminata: quēadm ⁊ illa q̄ in infinitū mōis possūt vitā deprauare ⁊ molestar. Istud ār erit manifestius in bitis: illud est i ꝓntibus dicēdis ō tertia. ī. li. x. i tractatu. de delectatione dz g̃ intelligi rō ⁊ cōclusio de viuē nō occasionato. sed nāli ⁊ integro. Deinde ibi.[Si aūt ipsū] Arguit ad idē sic q oēs appetūt: ē nāliter bonū ⁊ appetibile ⁊ delectabl'e: q̄ sola nālia sūt eaꝺ apud oēs. ut p°. pyarminias ⁊ maxime illō q appetūt ōes viri epyekes ⁊ beati qui nihil appetūt nisi q ē nāliter appetibile. Sz viuē ē huismōi. quar ē nāliter bonū appetibl'e ⁊ delectabl'e. b° rei pōit p°. cōclusionē. 2°. mi. ibi.[videt ār] ⁊ pz. 3tio cōfirmat sc̄dam ptē mi. d. q iō viri epyekes ⁊ beati maxie appetūt viuere: q̄ eis inē vita eligibilior q̃z alijs ⁊ eorum vita ē beatissima. Deinde ibi [Videʒ ār]oñdit specialit̄: quomō viuere ē delectabile viuētib° p̄icipal'r ⁊ i actu. hoc ēt ostēdit i. 4. puncto. p°. eiz tradit ꝑceptionē exteriozis opōnis 2. ꝑceptionē ꝑceptōis. 3°. ꝑceptionez ipius esse ut ē actus ⁊ pfectio. 4°. ostendit quomō segl̄ inde delectatio. Dicit g̃ prio q videʒ corporali visiōe sēnt se videre. i. ꝑcipit q ipemet videt similr audiens sēnt quoniam audit percipiens se audire. Similiter nadens sen-

tit quoniã vadit. i. pcipit se vadẽ ꝛ sil'r ꝛ vl'r i alijs opationib⁹. qm̃ in oibus ẽ aliquid sentiens qm̃ operat. i. pcipiẽs se actual'r operari. 2° dicit ꝙ nos qui intellectũ habemus sentimus qm̃ senti mus. i. percipimus nos percipere seu sentire ꝛ simili mõ intelligim⁹ nos in telligere percipiẽtes qm̃ intelligimus 3° dicit ꝙ ꝟ percipere. ſ. qm̃ sentimus ꝛ qm̃ intelligim⁹ est percipere qm̃ sumus ꝛ percipere nos esse ꝙ ꝓ ex p̃habitis dictũ est enĩ ꝛ pbatum: qm̃ eẽ ꝛ viuere principal'r erat sentire ꝛ intelligere. quare percipiẽtes ꝟ nos percipim⁹ eẽ ꝛ viuere. 4° dicit ꝙ p̃dictũ sentire itel ligere seu percipẽ ẽ bõi secũdũ se ipm delectabile ꝙ probat: quoniã sentir ꝛ percipẽ illud bonũ ꝙ existit i ipso bõie ẽ homini nãliter delectabile. sed sẽtire ꝛ percipere se viuẽ ẽ sentire illud bo nuꝫ existẽ in se ipso. qz ipsa vita ẽ qdã bonũ fm nãm. quare talis sensus ꝛ tal' pceptio est nãliter delectabilis. b⁹ rei põit p⁹ conclusionẽ ibi. [Sentire.] 2° vtutẽ mino. ibi [Mã.] 3° mato. ibi [bo nũ autẽ] ꝛ sic ꝓ quõ principaliꝫ viuẽ sit bõi nãliter delectabile. Si aũt obij/ ciat' ꝙ percipere se dolẽ nõ ẽ delecta/ bile. sed pcipere se dolẽ ẽ percipere se viuere. cum dolor sit sensus cõtrarij ꝫ medicos. quat' pcipere se viuẽ non sẽp est delectabile. Dicendũ ꝙ quedã sunt vl'r vera sũpta p se que tñ sunt falsa sũ/ pta p accñs. vbi gña. ꝟ ẽ vl'r ꝺa per se sũmẽdo tminos. quicũqꝫ te dicit eẽ bõi nem. dicit verꝫ. si tñ addatur aliquid p accñs potest eẽ falsũ. puta dicendo qui te dicit esse hominẽ cecũ dicit te eẽ bõi/ nẽ. ꝛ tñ ñ dicit verũ. Similiꝫ i ꝓposito quia vl'r sẽtire vitã ineẽ bõi ẽ delecta/ bile ei nõ addẽdo aliquid p accñs. Sꝫ sẽtire vitã ledi l' corrũpi: vl' sentire vitã ꝛ tñ nõ ẽ delectabile pro eo ꝙ q̃uis sẽ sus vite sit fm se delectabilis. tñ delec/ tationẽ pbibet sensus lesionis q p ac/ cidẽs cõiũgit' cũ sẽsu vite. Conr ibi [eli/ gibile aũt.] Ex p̃ambulo declarato p/ bat cõclusionẽ primã. ſ. ꝙ homini studi oso sit eligibl'e bonũ amicũ habere. ꝛ arguit sic. Sicut se bꝫ studiosus bõ ad se ipsũ: sic se bꝫ ad amicũ ut. j. e. li. c. ſi. ꝓ eo ꝙ amicus est alter ipse qui amat ut. ē. e. c. 4°. Sed studiosus sic se bꝫ ad se ipsũ. ꝙ eẽ suũ ꝛ viuẽ ꝛ se ipsũ i actu habere ẽ et eligibile. quare ꝟ idez ẽ et eligibile: respectu amici vl' ꝑximi hui⁹ rei põit p⁹ mi. pbatã ex precedẽtibus ꝛ patet. 2° ma. ibi. [Vt aũt ad se.] 3° p/ clusionẽ cũ resũptiõe mi. ibi. [Quẽadꝫ tg̃.] Est aũt sciẽdũ ꝙ iõ põus dicit stu/ diosũ eligere ꝛ velle ãico suo esse ꝛ vi uere sicut sibi ipsi. vl' ꝑximo quia cõue nit ꝙ ãicus optat vitã amico aliquãdo plus q̃ꝫ sibi ipsi. aliqñ min⁹: aliqñ autẽ tñ. puta ãicus amãs ãicuꝫ ut pat' filiũ optat amico plusq̃ꝫ sibi ipsi. Multi enĩ patres sic amãt. plus enĩ vellẽt ipi mo ri q̃ꝫ si eoꝝ filij morerent: ꝓ eo ꝙ eoꝝ esse saluatur in filijs ꝛ nõ e ꝓ. vt 2°. de anima. ꝛ ē. li. 8. c. 12. amicus aũt amãt ut filius patrẽ optat ãico minus q̃ꝫ sibi ipsi. min⁹ enĩ filij amãt q̃ꝫ amẽt. vt ē. e. li. c. 8. ꝛ li. 8. c. 12. amicus aũt nõ di/ scernẽs inẽ se ꝛ amicũ. q ẽt ꝓ amico sal uando patus ẽ mori ut. ē. e. li. c. 9. tl'is inquã optat ãico indifferẽt sicut sibi ipsi. quat' pbs dicit. l' ꝑxime. ꝑpter' ml'/ tos qui min⁹ amãt filios q̃ꝫ se ipsos in ordine ad vitã. Conr ibi. [Esse aũt itel/ ligibile.] Probat scõaꝫ cõclusionẽ. ſ. ꝙ bõi studioso sit eligibl'e cõuiuẽ cũ ãi co. p⁹. aũt facit ꝟ. 2° resũmit cõclusionem primã cũ suo medio ibi [Si vtiqꝫ btõ] In sua vo pbatiõe iplicantur duo sil'i quoꝝ primus tal' est. sicut bõ studiosus se bꝫ ad se ipsũ. sic se bꝫ ad amicũ. sed sic se bꝫ ad se ipsũ ꝙ ei ẽ eligibile esse ꝛ viuẽ ꝑ sentir ꝛ pcipẽ se ipsũ eẽ bo nũ: qz iste tal' sẽsus ẽ ei valõ delectabi lis. quat' simil'r eligit ꝛ optat ãicũ eẽ ꝛ viuẽ vt ipꝫ sẽtiat ꝛ pcipiat bñ eẽ. ꝛ p/ ꝑns maxie optat ipsũ pcipere ꝛ senti re. huius ratiõis ponit primo minorẽ ꝛ patet 2° conclusionem ibi. [Cõsẽtire ergo] Scõs sil'us accipit cõclusionez ꝓ maiori sua: ꝟ mõ. Omnis studios⁹

eligit ꝛ appetit consentire ꝛ simul sen
tire amicum bene esse ꝛ valere. Sed
huiusmodi sentire fit in conuiuer ꝛ co
municare sermonib⁹ ꝛ mente. Sic enī
videtur dici proprie cōuiuere humanū
nō solum in eodē loco habitare ꝛ pa-
sci. quēadm dicīt cōuictus pecor. quaſ
studiosus eliget taliter conuiuere cum
amico. huius rātiōis supponit maiorē
ex prima ratiōe. ponit autē ꝛ declarat
minorē in littera ꝛ patet. cōtra partē
istā objcitur dupl'r pmo q eē bōis non
sit eligibilis ei propter sentire: quia eē
hominis est homo. sentire vero bōis ñ
est ipse homo. sed accūs eius. nullus ât
eligit magis accūs suū q̄ se ipsū. quaſ
ꝛc. Scdō q studiosus nō eligat amicū
propter sentire ipsū. qr tūc nō diligēt
eum illius: sed sui ipsius gratia cū sen-
tire sit in sentiēte nō in sensato ut. 2°. de
amicitia. b autem esset cōtra illud q di
ctum est. ē. eo. li. c. 4°. ꝛ c. 6°. ꝛ li. 8°. c. 4°.
ꝛ c. 8°. quare ꝛc. Dicēdū aūt ad pri-
mum q homo diligit se ipsum viuentē
in potentia propter se ipsum viuentē i
actu: esse autē hominis sumitur in po
posito pro homine viuente in potentia
ꝛ nō operāte in actu. Sētīr autē sumi
tur nō pro illo solo accidente. sed pro
toto bōie viuente ꝛ operante in actu.
dictum ē enim q b est principal'r viuē
ad q reducīt potētia viuēdi. Ad secūd
ât dicēdū q studiosus diligit amicū sui
ipsius ꝛ illius simul gratia. vez ē aūt
q benivolētia impēditur amico ipsius
gratia. ut ostēsū ē. ē. c. de benivolētia.
conuictus tamē impēditur in vtriusq
gratia. b ât est maxie propriū amicis:
ut. j. e. li. c. fi. ꝛ. ē. li. 8. c. 5°. quare quo
ad cōuictū eligitur amicus ppt consēti
re. ut. s. ambo adinuicē ꝛ mutuo se cō
sentiant. i. se simul sentiant Deide ibi.
[Si vtiq̄] Resūmit primā cōclusionē
cum suo medio. d. q si ut pbatum ē ho
mini bono ē eligibile esse ꝛ viuere tan
q̄ illud q est nāliter bonum ꝛ delecta
bile secūdū se ipsū ꝛ cū b eē ꝛ viuer āi
ci est proximū suo eē qr est alter ipse.
sequitur q amicus erit homini btō eli-
gibile. Conr ibi. [q aūt ē ipsi.] Pro-
bat tertiā cōclusionē q oz beatū habē
amicum· ꝛ cōuiuere cum amico. d. q il
lud q est viro beato eligibile. hoc oz ei
existere: aliter nō esset beatus nec fe-
lix: sed indigens ꝛ insufficiens. Sz vi
ro beato est eligibile hēre āicum ꝛ cō-
uiuere cum amico. ut. ē. probatum est.
quare oportet b illi exister. ꝛ sic omni
felicitati. i. feliciter operanti opus ē ꝛ
tuosis amicis nō solum mozalr. rez ci
nāliter ut deductū est. huius autē rōis
ponit maiorē. 2°. minorē ibi. [opus ē.]

Lectio 12ª

Trum igitur plures āicos.] Determinatis .xj. qōnibus. pr̄ b determinat duodecimā pponēs eā primo ꝛ dicēs q ipsi oz quā tur vtrum sit faciendū vl nō faciēdum attendendo ad bonum mozis ꝛ vtilitatis q vnus homo habeat plures āi-cos in magna multitudine. 2°. ibi. [Et quēadm.] qōnē soluit ponēs. 6. cōclusi ones. primā generalē ō ōi amicitia. se cūdā spālē de āicitia ppt vtile ibi. [hiis qdez ig̃.] Ittiam de amicitia ppt delec tabile ibi. [Sed ꝛ qui.] Quartā de āi, citia ppt vtutē ibi. [Studiosos.] quitā de āicitia politica q̄ dicitur polipbilia ibi. [polipbili.] Sextā uez de āicitia pp uirtutē ibi [pp vtutē] dic̄ g̃ p°. q qnadȝ circa pegrinationē. i. circa exīneationē videt eē prudēter dictū. q ego nō vo-cer a vicinis ꝛ prīmis mets multū pe-grinus ab eis. nec ēt vocer nullo mō p egrinus. i. extraneus ab eis. b nō dictū ēt cōgruit circa āicitiā. ut. s. nō siȝ nullo mō āic⁹ nec ēt ml'tū āicus ōib⁹ ſȝ supa būdātiā q̄ vitiosa ē sicut ꝛ defect.⁹ Est ât sciēdū q āicari alicui ꝛ pegrināi ab aliquo sunt modi cōtrarij se habendi ad aliquē. āicari enī illi icludit dome-stice ac fāiliāit associāi ei ꝛ appiqua re ac intimar se illi. pegrinari vero ab illo includit extraneari recedere ꝛ el lungare se ab eo. p codez. n. sūmit pe grinari ꝛ extraneari ut ibi in pō ex-

neus factus sine fratribus meis ⁊ pe/
grinus filijs matris mee: qz sicut sē ba
bēdi fratres mei ⁊ filij matris mee. sic
ēt idē ē exīneū eis ꝟ pegrinū eis fiēi.
quāꝝ pbs ꝟz q̄dā ꝓportionē arguit ex
mō se bādi ad vnū ꝑtū modū se bādi
ad alterꝫ ut visū ē qz ñ faceret prudēt q
vellet se babere ad omnes ꝓcuesꝫ suos
sic pegrinꝰ exīneꝰ ꝟ ad oēs sicut āicus
familiaris ⁊ domesticus Conꝛ ibi. [Ibijs
quidē ꝟ̄ pōit ꝟaz cōclusionē. d. q illō
q̄ generaliꝫ dictū ē videt mltū cōgruer
illis amicis q ad vtilitatē intēdunt sic.
q̄ sicut nō expedit mltū talē āicū bēre
sic nec expedit mltos bre ꝓpt duo vnū
ē qz laboriosū ⁊ difficile ē reministrar
multis ꝑ eo q̄ plures āici tales sufficī/
entes ⁊ sufficiētā bātes eoꝝ que sunt
necessaria ad vitā ꝓpriam sustentādā
sunt pscrutatores manuū ⁊ expectato
res mūeꝝ sicut oculi ancile in manib⁹
dne sue sic eoꝝ oculi ad āicū suū donec
largiat eis aliqd bōi. Aliꝫ ē q̄ nō suf
ficit vita bōi bono volēti tractare ⁊ ne
gotiari cū multis qz tales negociato/
res inquisitores lucri. sunt ipediti āico
rū suoꝝ ad bāuiuē qz non sanant bomi
nem benemere quia nec delectabiliē
⁊ quiete. nec etiā vtiliē ⁊ bñde: nec bā
moraliē ⁊ honeste. quare bōi bono ni/
bil ē opus bēre ipsos tales in magna
multitudine. Conꝛ ibi. [Sz ⁊ qui.] po
nit tertiā ꝯclusionē. d. q̄ ēt illis q amāt
ad delectationē suffitiūt pauci āici q̄ ꝑ
bat per simile qz quēadm in cibo suffi/
cit paucū sal ad p̄standū ei ꝺlectamtū
sic etiā pauci āici extrapelt sufficiūt bo
mini ad prestandū et delectamētū cō/
ueniens bāne vite. Est tñ sciēdū q̄ si/
cut nō expedit multū sal in cibo sic etiā
nō expedit nibil de sale i cibo: qz totꝰ
eēt insipidus simili mō sine sale delec/
tamenti sociaꝫ ē inutilis ad societatem
sicut agrias. ut. ē. li. 4.° c° ō extrapelia
⁊ sicut acaris si negaꝫ. qui inludo ꝟ col
loquio nulli ⁊ cui nullus est gratus. bō
ēt nimis volēs in talibus delectaꝝ ⁊ ō
lectari ē socius bonoꝛosus. sicut bomo

locbus ut. cꝰ allegato. Conꝛ ibi [Studi
osos] Pōit quartā cōclusionē. prio āt
ꝓponit ⁊ ꝓbat eā per simile. 2° expōit
eā ibi. [Et forte qñ] Dicit g̃ primo re
sumēs questionē q̄ in spetiali queritur
vtrum oportet babere plures in nume
ro āicos studiosos ꝓpt vtututē dilītes
⁊ dilectos ad q̄ dicit q̄ ē vtiq̄ mēsura
quedam amicabilis multitudims quē
admodū citas requirit aliq̄ mensurā
cilis multitudims. qz nec ex. x. tñ bōi/
bus fit ciuitas ēt posito q̄ quilibet bō
ñdeat ꝑ vna domo sicut ꝺ intelligitur
nec ēt fit ciuitas ex nimia multitudine
puta. ex. x. miliadibus. i. ex decies. x.
milibus domoꝝ. q̄tū āt ꝟm numeꝝ nō
ē determinatū aliquid vnū sic q̄ minus
nō sufficeret ⁊ ōe plus supflueret. Sz
ē forte ꝟz nāz ⁊ ꝯdōnē citatꝭ ōmiatuz
mediuz aliq̄ quorūdā extremoꝝ vnius
in plus ⁊ alterius in minus. Sic q̄ int
media oia erūt cōuenietia ꝑ q̄titate ci
uitatis. Simiꝫr in ꝓposito videtur q̄ āi
coꝝ bādoꝝ ꝑ vnū āicū sit aliqua mltī/
tudo determinata ꝟm quā possumus ⁊
debemus āicos facere. Est āt sciendū
q̄ milias miliadis significat. x. milia
vnde. x. miliades faciūt. c. milia q nu/
merꝰ ē nimis magnus de cōi lege ꝑ q̄
titate ciuitatis ꝓpter tria. prio ꝓpt dif
ficultatez regēdi tantā multitudinē ⁊
ipossibilitatē. nisi princeps sit potentiſ
simus in regione ⁊ prudētissimus i re
gimine q̄ raro accidit. 2° ꝓpter difficul
tatē pascēdi ⁊ nutriēdi tātā multitudi/
nem in vno loco. 3° ꝓpt diꝺsitatē moꝝ
qz tot bōes uis eē possūt vnꝰ moris re
quisiti ad vrbanitatē. Itē ex paucis pu
ta ex. x. nō pōt ciuitas cōstitui ꝓpt duo
pⁿ. pp in sufficientā bābēdi necessaria.
qz taz pauci ñ possūt diuidi ꝑ agrico
las ⁊ vinitores: ꝑ textores ⁊ patoēs: ꝑ
fabros ferrarios ⁊ lignarios ꝑ carnifices
⁊ piscatores: ꝑ sartores ⁊ sutores: per
mercatores ⁊ milites. per pastores ⁊
pannificos. cū tñ ꝺ oia sint necessaria
ad sufficiētiā citatꝭ. 2° pp ipotentiā resi
stēdi i cursib⁹ hostiū ⁊ qⁿ̄ꝫcūq̄ maloꝝ

Est g̃ conueniẽs q̃tititas ciuitatis pẽ
sata cõditione regionis ꝛ puintie. ꝛ li
bertatis ꝛ sterilitatis terre ꝛ ceteris
omnibus illa que sufficienter posset re
gi ꝛ nutriri ꝛ vnius moris effici q̃ pos
sit ẽt sibi ipsi in diuersis officijs ꝛ mini
sterijs sufficere ꝛ se ab hostibus defẽ
dere. Conf ibi. [Et forte] predictã cõ
clusionẽ exponit oñdens circa predic
tam amicabilẽ multitudinẽ. primo qõ
esset melius ꝛ amicabilius si esset pos
sibile. 2o quid est ibi. vel impossibile vl
difficile ibi [Am autẽ nõ possibile.]3o
quid est illi rationale ibi. [Forte.]Di
cit ergo primo q̃ forte multitudo aica
bilis debet esse determinata q̃tum ad
plures cum quibus aliquis ãicus vnus
exñs poterit cõuiuere. quia b̃ videtur
esse amicabilius inter cetera amicabi
lia. ꝛ ideo quia socialis conuict9 ẽ pri
cipalissimũ i omni bona amicitia ut. j.
eo. li. c. fi. ꝛ. g̃. li. 8. c. 5. ideo amicabi
lis multitudo videtur eẽ determinãda
ꝑm multitudinẽ ꝛ cõuictu possibilẽ ꝛ
conuenientez. Scõo ibi. [qm autẽ non
possibile]Ostendit q̃ multũ ꝑm nume
rũ ãicabiliter viuer nõ est possibile. v.
nõ possibile eẽ cũ multis amicabiliter
cõuiuere ex tribus difficultatibus occu
rentibus. prla quidẽ q̃ vnus homo nõ
potest simul psonã propriã ꝛ se ipsum
mltis distribuere. i. presetẽ exhibẽ ma
xime si illi nõ sint simul in eodẽ loco. b̃
tamẽ sepe oportet facer qui vult ami
citias conseruare: q2 nõ a populo mul
tas amicitias dissoluit ut. g̃. li. 8. c. 5. 2o
quia si debeant omnes ãici illius cũ eo
ꝛ adinuicem cõmorari oportet illos i
ter se amicos esse. aliter iste nõ esset ãi
cus amboz: vel forte nullius p illaz re
gulam. nemo põt duobus dñis seruire
Mat. 5o maxime si discordẽt. b̃ autez
est operosuz laboriosũ ꝛ difficile q̃ illi
omnes sint bene amici inter se. 3o q2
difficile vel ipossibile est simul vn i con
gaudere. ꝛ alteri cõdoler: b̃ tamen oz
facere sicut conueniẽs simul. sedẽ alqñ
cum vno gaudẽte ꝛ nuptias celebrãte
ꝛ gaudere cuz eo ꝛ itẽ cum alio dolẽ
te simul sedere oportet ꝛ cõdolere cuz
eo super luctu patris vel filij. Scõo ibi
[Forte igitur. Ostendit quid super p̃
missis est rõabile. v. q̃ secũdũ rationẽ
ꝛ honestatẽ bene habet iste modus q̃
.s. nullus querat ãicissime esse ꝛ se ha
bere ad multos. sed solũ ad tot quot ꝓ
uenit esse sufficientes ad bene cõuiuer
q̃ probat ex tribus. primo ex eo q̃ nõ
videtur esse contingens vl possibile ut
vnus homo sit multis valde amicus ẽ
signuz est: quia propter h̃ q̃ nullus hõ
potest valde amare plures amasias:
Est eni sciẽdũ q̃ sicut est de intellectu
ꝛ sensu de quo dicitur q̃ pluribus imẽ
tus minor est ad singula sensus. Sic ẽ
de appetitu ꝛ affectu q̃ pluribus dedi
tus minor ad singula sit affectus. scõo
ex eo superabũdãtia quedã esse videt
amicitie ꝛ ad vicium vergere quia h̃ q̃ ẽ
esse valde amicũ debet esse. vel ad vnũ
tantũ. vel saltem ad paucissimos. trio
ex eo q̃ ita videtur esse in rebus que se
quũtur nãlem instinctũ puta in amici
tia pueroruz cõnutritoꝝ qui ꝑm illã ãt
citiam ethayricã nõ fiunt multi amici
vnius solius. amici eni ethayrici dicũt
ymnizare ymnos de cantare ꝛ cãtile
nas dicere in duobus idẽ binis ꝛ bini
quare simili modo amici propẽ virtutẽ
non oportet fieri multos vn. Sed illi
tantum qui sufficiunt ad bene cõuiuer
Conf ibi. [Polipbili.]Põt quintaz
conclusionẽ principalẽ. primo tñ põt
eam secũdũ opinionẽ aliozꝝ. v. q̃ amici
polipbili idest plurũ amatores qui po
tiuntur ꝛ vtunt omnibus cuz ciuibus
tanq̃z suis familiaribus. nulli oiuz vidẽ
tur amici q̃ius secũdũ veritatem sint
amici politice dicti. quos alij vocant
placidos qui placidi omnes in omni
bus volũt delectare. ꝛ neminẽ in ali
quo cõtristare ut. g̃. li. 4. c. de ãicitia.
scõo ponit cõclusionẽ ꝑm propriã opi
nionez. v. q̃ conuenit ꝛ ẽ possibile vnũ
hominez multis esse amicũ politice. i.
ꝑm politicam amicitiam ꝛ cũ h̃ nõ est

placidū vitiose ſz ageꝛ ut neꝛ epyekes
ſ epyekē. i. ut bonū ⁊ ſtudioſū. Eſt. n.
ſciēdū ꝙ b⁹mōi aicitia politica dr aici
tia equoce cū illa de qua nūc eſt prici/
paliꝛ ꝓmo. Cōſequēt ibi. ⌊pp uirtutē. ⌋
pōit ſextā cōcluſionē reſūmēs aliqd de
.4°. dō ꝙ amicitia pp uirtutē ⁊ pp ip
ſos amatos. nō ē nec eē pōt ad mul/
tos ut uiſū ē. adōr āt ꝺ alia cōcluſio. ꝙ i
uenire aliquos paucos tales uirtuoſos
aicos ē ualde amabꝛe. ꝙ patere poteſt
cuilibz ꝓ eo ꝙ ualde rari ſunt ⁊ ualde
raro iueniri poſſunt. L. iz°

Trū āt in bōis foꝛtunijſ. ⌋De
termiat. i2. pꝛis q̄ſtionibus.
hic dēbiat. iz. quam p°. ꝓponit
2°. ſoluit ibi. ⌊nc̄m. ⌋p°. g̃. ꝓponit ꝙ qō
querit ⁊ ꝓbat ꝙ qō ſuppōit. ꝺ. ꝙ poſt
p̄dicta q̄ritur utꝛ bōi ſit opus amicis
magis in iſoꝛtunijs q̄ꝫ in bonis foꝛtu/
nijs. vꝛ ecōuerſo qꝛ ſicut qō ſupponit.
aici reqꝛunt i ābob⁹ ſtatib⁹. ſ. i ſtatu i
foꝛtunato ⁊ i ſtatu bñ foꝛtunato. homi
nes. n. iſoꝛtunati iō idigēt aicis. qꝛ in/
digēt auxilio. foꝛtunati ꝺo iō idigēt ai/
cis. qꝛ idigēt cōſuetib⁹ ⁊ talib⁹ qbus
bñfaciāt. volunt eiz bona opari ⁊ do/
na largiri. ꝺ āt cōueniētiſſime fit ad āi
cos. ut. ē. e. li. c. x. Conr ibi. ⌊Nc̄m. ⌋ q̄
ſtionē ſoluit ſub tribuſ cōcluſionib⁹. ꝺa
ibi. ⌊Beli⁹ āt. ⌋tertia ibi. ⌊Eſt. n. ⁊
p̄ntia. ⌋Dicit g̃ ꝺe p°. ꝙ amicos bꝛe in
iſoꝛtunijs ē magis nc̄m ꝓ uita ſuſtētā
da q̄ꝫ i bonis foꝛtunis. Quod ꝓbat qꝛ
pp ꝺ in ꝺ caſu ē opus reb⁹ utilib⁹ uitā
ſuſtētātib⁹. De ꝺa cōcluſiōe ibi. ⌊Be
lius. ⌋dicit ꝙ bēre aicos i bonis foꝛtu/
nis ē magis bonū ꝓ felicitāda uita q̄ꝫ
i iſoꝛtunijs. ꝙ ꝓbat. qꝛ pp ꝺ bōes be/
ne foꝛtūati q̄ꝛunt viros epyekes ⁊ bo
nos ⁊ ꝺ pp duo. ſ. qꝛ eligibiliuſ ē bñfi/
ciaꝛe eos q̄ꝫ alios ⁊ qꝛ eligibiliuſ ē cō
uerſaꝛi cū eis q̄ꝫ cū alijs. Nota g̃. 4.
ꝺrias inter neceſſitatē bōis ⁊ bonitatē
virtutis. pꝛima quiꝺ ē qꝛ ſine neceſſi/
tate nālis uita ꝺurare nō poteſt. tñ ſñ
bōitate poteſt. ē. n. neceſſitas ſine qua
viuere nō poſſum⁹ ut ait bugo i ꝺida/
ſcalicō. li. ult°. c. vlt°. ꝺa ē. qꝛ vita felix
ꝓſtituit ex bōitate ſtuꝺij ut. ē. li. 1. c. 8.
⁊. c. x. nō tñ ex neceſſitate niſi p acñs
qꝛ ut ait hugo ubi. ē. felitius viuerem⁹
ſi eſſet poſſibile ſñ neceſſitate cibi ⁊ po
tus veſtit⁹ ⁊ ſil'ium q̄ꝫ cuz neceſſitate
tl'ium. Tertia ꝺr̃ia qꝛ neceſſitas bois
ſubeſt foꝛtune ſicut ⁊ arti. qm̄ circa ea
dē ſ̄t ars ⁊ foꝛtūa. quēaꝺz att agathō
. ē. li. 6. c. ſ. bōitas āt uirtutis nec foꝛ/
tune ſubeſt nec arti. qꝛ ſicut null⁹ iuit⁹
poteſt ipſam bēre ſic nec pdere. ut. ē.
li. 3. c. 8. ⁊ pp hāc cāz foꝛtis eligit moꝛ
tem coꝛporis ꝓ ſalute virtutis. ut nota
ui. ē. queſtiōe de foꝛtitudine. Quarta
ꝺr̃ia ē. qꝛ iſoꝛtunati idigēt āicis cā ne/
ceſſitat̄ pp bñ pati. foꝛtunati āt cā bōi
tatiſ pp bene agere. qꝛ illi idigēt ut tu
uenf iſti āt ut tuuēt. uirtuoſi⁹. n. ē bene
agere q̄ꝫ bene pati. ut. ē. e. li. c. x. ⁊. ē.
li. 4. c. de liberalitate. Conr ibi. ⌊Eſt
. n. ⌋ponit ꝛcl'oz tertiā. ꝺ. ꝙ ipſa aicoꝛ
p̄ntia ē vꝛ delectabiliꝛ. tā i bonis foꝛtu
nis q̄ꝫ in iſoꝛtunijs. hanc āt ꝛcl'oz pꝛo
bat ibi. ⌊Alleniāt eiz. ⌋p° āt ꝓbat par
tem vnā. 2° alterā ibi. ⌊In bonis foꝛtu
nis. ⌋z°. ex iſtis elicit doctrinā ꝺe vocan
dis ⁊ viſitandis aicis ibi. ⌊pp ꝙ uide
biꝛ. ⌋p°. igiꝛ ꝓbat ꝙ in iſoꝛtunijſ aico/
rū p̄ntia ſit delectabiliꝛ p ꝺ ꝙ docz expi
ētia. exptū ē. n. ꝙ bōes infoꝛtunati ⁊
cōtriſtati alleniāt a ꝺoloꝛe ſuo amicis
eoꝛū eis cōdolentibus. ſup ꝺ āt pꝺs q̄
rit huius alleniationis cām. p°. ⁊ 2°. tra
ꝺit eam ibi. ⌊vī āt p̄ntia. ⌋z°. remouet
non cām creditam eſſe cām. ibi. ⌊triſta
tum āt. ⌋Dicit g̃ p°. ꝙ pꝛopter ꝺ ꝺubi/
tabit aliquis ꝺe cā dicte alleniationis.
utrum. ſ. ideo alleniētur qꝛ tranſūmūt
aici condolentes ⁊ accipiunt in ſe par
tem ꝺoloꝛis quēaꝺz alleniaꝛ ille q poꝛ
tat pondus g̃ue cum aliquis a⁹ tranſū
mit ⁊ accipit in ſe partem illius pon/
ꝺ̄is uel non ideo alleniaur. Sed tꝺo
quia amicoꝛū p̄ntia exñs ꝺelectabilis
⁊ itellect⁹ ſeu cognitio ei⁹ quod ē ami/
cos tanquam fideliter ꝺiligētes ſibi cō
ꝺolē: exñs ēt ꝺelectabiliꝛ facit ſeu facit̄

AB

tristiriaz esse ꝛ appere minorẽ ꝓ eo ꝙ delectatio de uno minuit tristitiã de altero si ḡ infortunati alleuiẽt ex amicoꝝ ꝓsentia. uel pp ꝟ uel pp illud ſ pp aliquid aliud dimittat ad ꝓsens usqꝫ ad partẽ sequẽtẽ. qꝛ qualiscũqꝫ cã sit ꝟ ꝙ deñ est. vñ uꝛ accidere. ſ. ꝙ infortunati alleuiant ex ꝓsentia cordialium amicorũ. Deinde ibi. [videt ät ꝓsẽtia.] Assignat duplicem cãm ꝓdicte alleuationis. pᵒ. quidẽ est. qꝛ amicorum mutua ꝓsentia vñ esse mixtura quedã doloris ꝛ gaudij ꝓ eo ꝙ infortunatᵒ amicus simul tristatur de suo infortunio ꝛ delectatur de ꝓsente amico. qm̃ uidere amicos ẽ naturaliter delectabile ut. ꝯ. e. li. c. xi. 2ᵒ. cã est qꝛ amicorũ ꝓsentia fit hõi infortunato quoddã auxilium ad nõ cõtristari uel saltẽ ad minus cõtristari. qꝛ amicus est quedã bonũ cõsolatiuũ ex usione ꝛ seruatione specialiter si amicus ille sit epidemicus. i. superopinatiuus ab epi. ꝙ ẽ ·ꝯ. ꝛ dicit ꝙ est opio. q. sup moribus alienis opinatiuus. talis .n. nouit morez infortunati socij ꝛ nouit in quibus delectatur ꝛ tristat ꝛ per consequẽs in seruatione sit cauere diſplicẽtia ꝛ dicet placentia. Conſ ibi [tristatũ ät.] remouet non cãm creditam eẽ cãm. pᵒ. ḡ facit ꝟ 2ᵒ remouet dubium ibi. [muliebriñ ät.] dicit ḡ pᵒ. ꝙ dolor amicorũ nõ est alleuiatiuꝫ mẽ hõi infortunato. qꝛ cuilibet ẽ triste sentire amicũ suum tristatuz in sui ipsius infortunijs. quaꝫ nãliter omis hõ fugit ꝛ non uult esse uel fieri cã tristitie amicis suis. pp quod homines ꝑz nãm viri les reuerẽtur ꝛ accusant amicos suos cõtristari ꝛ cõdolere ipis. ꝛ non sustinet bonus hõ. i. nõ sustinere vñ tristitiam i facie amicorum nisi forte superexcendat aim ad tristitiã amicis fcãz de suo infortunio. tunc. n. dissimulat dãnum propriuz ꝛ dolorem de dãno ꝛ ostendit dolorez ꝛ tristitiam de amicorum dolore ipropans eis quia doluerunt ubi nõ erat cã doloris. ꝛ totaliter nõ complacet i complorantibus sibi propter ꝟ qꝛ nec ipse est ploratiuᵒ. sic ḡ ꝑz quod viro hõ infortunato non sit doloriſ alleuiamen ex ꝟ ꝙ illi cõdolent. Deinde ibi. [Mulie briter ät.] remouet dubium. qꝛ quidaz sunt tales viri qui muliebriter gaudẽt ceteris coangustatis condolentibus ꝛ coafflictis una cũ eis ꝛ an ät taliter cõdolentes tanqꝫ vero amico. ex quo videtur ꝙ talis condoloꝛ p se alleuiaret infortunati dolorem. Ad ꝟ ät dicit ꝓbus ꝙ in omnibus oꝛ imitari ſm artem ꝛ ſm morem nõ quẽlibet hominem. sed meliorem vidz studiosum ꝛ epiekem. qꝛ iste est mensura vicuiqꝫ. sicut ꝛ vñ. ut ꝯ. e. li. c. 4. ꝛ li. 3. c. 7. ꝛ ei vñ bonuz ꝙ est ſm nãm bonum ut ibidẽ hñ. quare in arte non debem⁹ attendere ad ea que in uiris occasionatis fiunt. q. p accidens. de quibus nihil cure est arti. ut ·ꝯ. li. ſ. c. fi. sed sicut ars imitat naturam ut hñ. 2ᵒ. phiſicorum debemus attendere ad ea que fiunt ſm naturam. Conſ ibi. [In bonis fortunis.] Declarat alteram partem ꝓcemis propositi. ſ. ꝙ in bonis fortunis amicorum presentia ẽ delectabilis. Quã probat ex duobus pᵒ. qꝛ talis ꝓsentia facit cõuersationem delectabilẽ ut. ꝯ. e. li. c. x. ꝛ xi. 2ᵒ qꝛ facit intelligẽtiã ꝛ notitiam amico bene fortunato ꝙ alter delectatur i bonis ipsius bene fortunati. ꝟ ät ẽ valde delectabile. qꝛ prebet amico suo materiam cõsolationis ꝛ gaudij. Cetera ibi. [propter ꝙ videbitur.] Ex pbitis elicit doctrinam de vocandis ꝛ visitandis amicis. tradens sup ꝟ. 6. pulcherria documenta. primo tria de uocando. 2ᵒ alia tria de visitando ibi. [Tre ät ecõuerso.] Dicit qᵒ. ad primum documentum ꝙ propter premissa videbitur esse rationabile oportere ꝛ debere ad bonas fortunas ꝓmpte vocare amicos. qꝛ decens est hõinez bonum esse benefactiuum quãdo potest. ꝛ hoc libenter ꝓmpte. ſz ꝓmpte vocare amicos ad participationem gaudij venientis ex bona fortuna: est eis benefacere: quare ita faciendum est. Quo ad secundũ dicit. ꝙ ad infortunia oportet eos vocare

pigritando ⁊ tardando q3 minimum ꝑ nibil malozum oz tradere aicis quan tuz est possibile·unde exiuit ō verbum cuiusdam infoztūati nolentis infoztuia sua reuelaꝛ amicis suis.sz dicebat ego sum sufficienter ifoztunatus ꝓ me ⁊ ꝓ amicis meis.quare nō oz quod ipsi sci ant ne vna mecū ifoztunentur.Quo. ad tertium dicit ꝙ amici maxime sunt vocādi in casu in quo ipsi debeant in pauca turbari ⁊ tristari ⁊ ipse vocans possit per eos ad magꝝ acquirēda iuua ri:uel saltem ad nō pdēda.puta si ami ci tui posset te faciliter a mozte perī culo.uel ab alio magno dāno liberare tu deberes sine oi moza dispēdio tuoꝝ aicozum suffragium iuocare.Conſ ibi. ⁊Ire ār e ꝯuerso. ⁊tradit alia tria docu mēta de mō eundi ad aicos.d.quo ad primū ꝙ ire ad aicos ifortūatos oz ecō uerso q3 vocare eos:qz ifoztunati ōbēt tarde vocare amicos ut dictū est.sz ai ci debēt ire ad eos cito ⁊ prompte ēt nō uocati.cuius ratio ē bonum ⁊ melius. bonū quiō qm̄ aici boni interest per se ac prompte ēt sine requisitione bene facere.⁊ maxime bijs ifoztunatis in necessitate positis nō dignificantib⁹ su as miserias reuelare nec ipoztune ali ozuz auxilium implozare.qui vulgo di cuntur pauperes verecundi ⁊ sic ē bo num istis ⁊ illis visitantibus ⁊ visitaꝛ ⁊tē est eis melius ⁊ delectabilius pro eo quod visitās bñ agit liberali⁹ ⁊ bo nozabilius si ꝑ se nō regsitus agit quā si requisitus extiterit.visitaꝛ⁹ etiā bene fi ciū cū minozi verecūdia recipit si non petierit q3 si petierit.quare ābob⁹ est melius ⁊ delectabil⁹.Quo ad secūdū documentū dicit ꝙ ēt ad bonas foztu nas aici oz aicum ei⁹ ire cito ⁊ ꝓmpte si tñ ipse sit uꝛ esse possit coopans cum aico i eius bois foztunis.cuius ratio ē qz necessitas aicozum i rebus utilibus ē ad b .s. ad ꝓmouere ⁊ augere bona coaici sui. Quo ad tertiuz dicit ꝙ ad bonā passionē.i.ad bonā foztunaz aici vnde iste possit bñ pati ⁊ iuuari quiete ⁊ tarde ē eundum. cuius rō ē duplex vna quidē ex pte visitātis qz nō est bo num boiem studiosum promptū fieri ⁊ se ingerere ad adiuuari ꝑ alios.libe ralis.n.nec petitiu⁹ : nec multū acce ptiu⁹ ē.ut.ē.li.4. tractatu.ō libalita te.2ª uero rō ē ex pte visitati qz reuerē dū ⁊ declinandū ē ⁊ cauere oz opinio nem idelectatiōis ne.s.bene foztuna tus opinet:ꝙ tu nō delectaris in bono suo ut suo.sed ut potest esse cōmodū tu um ⁊ summe cauere oz onerosū esse ai co ꝙ quādoqꝫ accidit qñ quis se impor tune igerit bonis foztunis alterius.vl timo āt cōcludit ꝙ aicozum pñtia i oib⁹ foztunis qualibuscūqꝫ videt esse utiqꝫ appetibilis ⁊ eligibilis.Nota uero ꝙ aliquis pōt dare aico bñfoztunato opi nionez idelectatiōis dupliciter vno mo do.si nullum cōgratulatiōis ostēdat si gnum sup eius bōa foztuna.alio modo si ostēdat:tñ ex modo cupiditatis sue ꝓtendat ꝙ non delectatur ꝓp illum. sed pp se ipsum.utrūqꝫ āt cauēdū ē ⁊ ō utroqꝫ pōt intelligi lra pbi. L.i4.

Am igit quēadmodū. ⁊Determinat.i3.primis questionib⁹ hic determinat.i4.⁊ ultimaz q3 sine ꝓpōe tituli determinat.suppōit .n.ꝙ sunt quatuoz amicabilia ut.s.bñ ficentia.beniuolētia.socialis cōuictus ⁊ ꝯcordia.posset ꝯ queri ꝙ istozum sit aicis eligibilissiuz vtrum cōsistere uel aliquod aliud. Ad b respōdet pbus ꝙ cōsistere est eis eligibilissiuz.b āūt ꝓpo bat quadrupliciter p°.ex cōdōne usus 2°. ex opone sensus ibi.⁊cōicatio.n.⁊ 3°. ex comuni bōiū usu ibi.⁊⁊ ꝙ aliqñ⁊ 4°. ex ꝓfectu virtutis ibi.⁊fit quidē igit .⁊ p°. ergo sic itendit arguer sicut se babz visus ad psonas mutuo se amātes . sic cōuictus ad amicos: qz amātes sunt quasi amici ⁊ visus quasi cōuictus.sed visus ē amātibus se dilectissimū.⁊ ma gis eligunt būc sensum ad ꝓfruendū se ipsis mutuo quam alios sensus ⁊:si aōr fm būc sensū extitisset ⁊ factus fu isset. quare cōuictus erit amicis dilec

ussimũ amicabile ꝛ eligibilissimũ.bꝰ rei ponit pº.mi.ꝛ patet.2º cõckoz ibi. ⌊Sic ꝛ aicis. ⌋Obijcit aũt cõtra dcã ō visu qz tactꝰ vr esse dilectioz amãtibꝰ qꝫ uisus·q patet.qz est eis delectabilioz ut.ē.tractu.de tẽperãtia.Dicẽd ãt q i amãtibꝰ sũt duo.vnũ ẽ bestialis cõcupĩa.aliꝺ est humanꝰ aõz g ordinat ad socialẽ cõuictũ viri ꝛ mulieris. ut notaui .ē.q.j.de tẽpãtia.illa g̃ cõcupia bruta lis ẽ magis ad tactũ qꝫ ad visuz.sz soci alis aõz magis ẽ ad usũ qꝫ ad aliquẽ alium.iõqꝫ pbus logtur de amantibꝰ se bũanũ nõ de cõcupiscẽtibꝰ se bzutalit Est g̃ sciẽdũ q iõ visus apud amãtes ẽ dilectissimꝰ sensuũ.qz sicut pʳa nos scire facit ꝛ pʳes rerũ dr̃ias nobis demõ strat.ut habetur phemio metaphisice. sic ẽt amãtes pʳa scire facit ō amato ꝛ plures cõditiões ꝛ dr̃ias amabiles de amato demonstrat.2º ibi.⌊Cõicatio. ⌋ Arguit sic illud ẽ aicis eligibiliꝰ ꝛ dile ctiꝰ q ẽ amicitie itimiꝰ ꝛ eẽntialius sz b est comunicatio vite que est.quare ipsa met aicitia. i oi.n.coicatione ẽ aicitia ꝛ ois aicitia i coicatione.ut phaꝺ.ē.liº 8º c º 9.ꝛ cº 12º quare aicis est eligibilis simũ cõicare vitã ꝛ adinuicẽ cõiuer. buius rei.ponit solam mi.ꝛ pz · 3º ibi. ⌊Et ut ad seipsuz. ⌋Arguit sic.sicut se habet aicus ad se ipsũ.sic se bz ad aicũ sed sic se bz ad se ipsũ q̃ maxime appe tit sẽr se ipsũ i actu opanẽ . quare b maxime appetet de aico.b autez fit in cõuiuere.quare aici simplicit ut amici maxie appetũt cõuiuere.bꝰ rei põit pº ma.2º mi.ibi.⌊circa se. ⌋3º cõckoz ibi . ⌊ꝛ circa⌋4º ponit supplemẽtũ minoris ibi.⌊Oz ãt. ⌋5º resũit cõckoz ibi.⌊qua re cõcludit. ⌋4º ibi.⌊Et q̃ aliqñ. ⌋ar guit sic.illud ẽ ãicis eligibilissiuz i quo finẽ ponũt.sz finẽ ponũt i cõuiuere ꝛ ? vsari.quaꝫ b ẽ eis eligibilissimũ.bꝰ rei. supponit ma.ut pse notã.ponit ãt mi. ꝛ declarat eã.ꝺ.q amici volunt cõuer sari cũ aicis in b q est eẽ.i.cã fiaꝫ essẽ di singulis uel i b q iõ est:cuius gr̃a tã, qꝫ finis ipsi eligũt viuere.appetũt eiz . potẽtia viuere pp actu viuere ut notaui .ē.eo.liº cº xiº ꝑpt q aici diuersi ꝛ dis simode nutriti ꝛ diuersa bona p conse quẽs appetẽtes i diuersis cõuniũt.pu, ta bij cõputant ut mercatores ꝛ numu arij.bij ãt colludũt ad aleas ut burgẽ ses ꝛ boies delicati ac molles ut.ē.liº 17º cº xiº bij ãt coexercitant i armis ut Juuenes nobiles ꝛ alij cõnenant ut boies appetitu venatores nõ q̃ ō illi q ex venatione querunt necessitatẽ victꝰ sui sed illi q̃ solatiũ.alij uero cõphiloso phãt ut sapiẽtes ꝛ scolastici viri ꝛ vlz singuli boies in b sunt cõmorantes qꝺ maxime diligũt oiuz eorũ que hẽnt i ui ta ista.ut.j.liº xº cº 5º ꝛ uolẽtes cõuiue re cũ aicis b facũt q ipi maxime appe tũt ꝛ illꝰ qbus existimãt oportet eos ? uiuere istud comunicãt.sic igit pz q ai ci ponũt illō q ipsi existimãt esse finez i viuere ꝛ i cõuiuere aicis.5º ibi.⌊fit qui dẽ igit. ⌋Arguit ad iō ex ꝑpcũ virtutꝫ. pº tñ manifãt ꝑfectũ seu augmẽtũ ma/ litie 2º Arguit ad ꝓpositũ ibi.⌊Quod ãt eoꝛ. ⌋Dicit g̃ pº q prauoꝛ hominũ aicitia fit malo.qz ipsi coicant opibus prauis exñtes oio istabiles de malo in peis.aliꝰ ꝓptez alterum continue ꝑce dẽtes.iõqꝫ fiunt magis mali adinuicem assimilati.sicut scriptũ ẽ.cũ ꝑsõ pterit.ō inde ibi.⌊Oō aũt eorũ. ⌋Arguit sic ad ꝓpositũ.Illō ẽ aicis eligibilissimũ.p q i amicitia ꝛ in oi bono maxime ꝑfici/ ũt.sz b fit per cõuiuere.quare ꝛ cẽ.bꝰ rei ponit ꝛ declarat.mi.ꝺ.q aicitia q̃ ẽ eo rũ q sũt epiekes ꝛ bõi ẽ ꝛ ipsa epyekes ꝛ uirtuosa q̃ per ꝓuictũ aicorũ coauge t ꝛ in b ꝛ i illo castis ꝛ g̃ti eoꝛ collo/ qis ꝛ amici meliores fiũt simꝰ operã/ tes ꝛ se adinuicẽ dirigentes.ut .ē.liº 8º cº i.qz ꝛ ipsi abiuicẽ recipiũt ea i q/ bus cõplacẽt vnde simpliciter eꝛ bonũ ꝛ alia bona recipiũt a bonis aicis.sic g̃ pz q amici p cõuiuere ꝑficiũt i aicitia ꝛ i oi bono.quaꝫ ꝓtuẽ ẽ eis eligibilis simũ.Ultio ãt epylogat predicta ea ? tinuãs ad dicenda.dicit ergo.q de aici tia tm̃ dcm̃ sit.ꝓns autem erit per tran/

sire de delectatione.

Incipit liber decimus. Lectio j.

Ost b aũt de ō lectatiõe] ꝓ⁹ q̄z determinauit de fine ⁊tutis. .ē.li.i⁹.⁊ de virtutibus ⁊ õib⁹ ad illũ finẽ cõferentibus in reliquis.8.libris. Hic cõsequẽt i x⁹.redit ad cõplenõ tractatũ de fine ⁊tutũ i choatũ in ꝓmo:qz ⁊ in dicto fine.s. in ipsa felicitate includit delectatio ⁊ operatio ut dictũ est.ē.li.i⁹.c.xj⁹.tõ ꝓmo tãgit de ōlectatiõe. 2º de opatione in qua cõsistit felicitas.j.c⁹ 7º.[Dictis vniq3.] p⁹.q̄ ꝓpõit intẽtũ .d.q̄ post b q̄.ē.tractata sũt de fine ⁊tutis ⁊ de virtutibus ⁊ ãicitijs ⁊ eaꝝ cõditionibus sequit ptãsire dicẽdo ⁊ ōterminando de ōlectatione:⁊ b sequitur forte ad ꝓplendum tractatũ de felicitate: quia plures aiunt felicitatẽ eẽ cũ delectatione ⁊ vocãt beatũ ab eo q̄ ẽ gaudẽ .ut .ē.li.7º.c.14º. 2º ibi.[Oportet eni] ꝓbat q̄ b sit agendũ de delectatione. 2º ãt agit de ipa ibi.[Eudoxꝰ.] Probat igit q̄ b sit agendũ de delectatione dupliciter.p⁹.ex pte delectationũ: 2º ex parte hominũ ibi.[Pro talibus ãt.] Ex parte aũt delectationũ tãgit quiq3 media ꝓpt̃ q̄ agẽdũz eẽ videtur de delectatione ⁊ tristitia.p⁹.quiõ qz delectatõ maxie videtur coapꝓpriãi generi nostro.s.generi humano·qz q̄libet sit cõis õib⁹ aialibus.sic ⁊ sensus tactus ⁊ gustus ut.ē.tractatu de tẽperãtia tamen maxime inuenitur cõcorporata hũane vite.ē.li. scõo.c. 3º quare ꝓpter b:hic ubi agitur de cõditionibus hõinũ agẽdũ ẽ de delectatiõe.2º qz pedagogi oyakizones.i.gubernatores iuuenũ erudiunt eos delectatiõe ⁊ tristitia ut.s.õ lectẽtur i illꝭ solũ i quib⁹ oz ⁊ tristentur in hijs solũ in qbus oz.b eni ẽ recta disciplia.ut ait pl̃o.ē.li.2º.c.3º aliquãdo .n.oz adhibere penas i educatione iuuenum.qz nõ obediũt ꝟmoni simplici ut.j.c⁹.xj⁹. quaꝝ ẽt ꝓpter b: hic agẽduz ẽ de delectatiõe ⁊ tristitia ubi agit de hominũ eruditiõe.3º.qz vĩ q̄ gaudere ac delectari qbus oz ⁊ odire ac tristari in qbus oz sit maxime cõferens ad uirtutẽ ꝓ eo q̄ nꝰ est bonꝰ qui non gaudet opibus bonis.nꝰ uirtuosus qui nõ gaudet opibus virtuosis.ut.ē.li⁹.i⁹.c⁹ xj⁹ ⁊ sil̃z itelligo q̄ nꝰ est bonꝰ qui ñ tristatur opibus maꝝ.quare de bijs agendũ est hic vbi agit de virtute.4º.qz delectatio ⁊ tristitia ptendũt ⁊ extendũt vires suas p totã hois vitã tanq̄z illa que hũt iclinationẽ aiorũ facere idesinent q̄ patet qz delectatio itendit ⁊ tristitia reijcit opões qbus supueniunt ut.ē.li⁹. 2º c⁹ 3º quaꝝ ꝓpter b: hic ẽ de ipsis agẽdum vbi agit de iclinationib⁹ ⁊ opõnib⁹ hõinũ.5º.qz b hũt magnã potentiã ad decorãdaz vel iquinãdaz virtutẽ ⁊ felicẽ vitã ꝓ eo q̄ ões eligũt delectabilia ⁊ fugiunt tristia.ut.j.c⁹ ꝓximo.⁊ ideo si delectabilia ñ existãt.nõ erit hõ felix sed idigens.ut.ē.li⁹ 9º c⁹ 12º quare de bijs agendũ ẽ hic vbi agit de felicitate Conf ibi.[Pro talib⁹ ãt.] ꝓbat idez ex ꝟa uia.s.ex pte hominum sup istis opinantiũ sic itendẽs arguere.de bijs est hic agendũ de quoꝝ bonitate ⁊ malitia sũt diuerse opiniones pborũ moraliuz.s.de bõitate ⁊ malitia delectatiõis ⁊ tristitie sũt b⁹ opiniones. quare ⁊c̃. b⁹ rei.ponit p⁹.mi.recitãs illas opiniones.2º singl̃z reprehendit quoddã dictũ vnius opinionis illarũ ibi.[Me forte ãt.] Dicit g̃ p⁹ q̄.quibusdã pbis videbit nihil eligendũ esse pro talibus. puta pro adeptione delectabiliũ uel profuga tristiuz:ipsis quiõ talib⁹ hũtibus multam dubitationẽ.aliter ⁊ aliter sẽtientibus diuersis hõinibus.qz bij dñt delectationẽ esse simplicit bonum alij vero dñt eꝝ⁹ ipsaz esse aliquid ualde prauuz.isti tñ dñt b diuersimode. quidam .n.dñt b ita psuasi ⁊ ita opinantes eẽ alij uero nõ psuasi nec opinantes delectationez esse simpliciter prauam esti

mãt q melꝰ ẽ q ita dicatur quãuis nõ
sit ita ad uitã humanã bene regendaz.
qz uident multos iclinari ad delectatõ
nez ⁊ seruire delectationi magis q̃z rõi
⁊ p ꝓñs ex ꝟ malos fieri.pp q oz per
tales sermones ad cõtrariũ homies du
cere qz sic cõuenit uenire ad medium.
ut.ē.li.2.c.fi.Conf ibi.[Ne forte.] re
prehendit istud dcm .s. q dicenduz sit
aliquod mẽdatiũ ut inde ꝓueniat ma
ius bonũ.Dicit g̃ quod forte ꝟ non bñ
uꝰ ⁊ maxime i bijs que tangũt passio
nes ⁊ actiões qm̃ i illis sũt minus cre
dibiles ſmones q̃z opera.quare cũ ser
mones alicuius dissoluũt bijs opibus q̃
ceteris apparẽt ad sensũ.ipsi quiꝺ con
tẽpti fiũt.qz.ſz grego.cuius uita despi
citur.restat ut etꝫ p̃dicatõ ꝓtẽnat.⁊ ue
rum illud q ẽ uerũ coiterimunt cũ fal
so pmixto qz ſm ambro.mẽdaces faci
unt ut ꝟa dicẽtibꝫ nõ credatur. ꝟ g̃. si
quis uituperãs in generali ipsam dele
ctationẽ.postea uero usus appetere ac
persequi eã uꝰ uti q̃z inclinare cozda vi
dẽtiũ ad ipsã delectationẽ tã q̃z ad illã
q̃ taliter bona ⁊ appetibilis uꝰ existat
qz nõ ẽ multoꝝ ipsiũ audiẽtiũ log ⁊ vi
dẽtiũ opari determinare ⁊ discernere
q̃z delectationẽ operãdo psequit ⁊ de
qua p̃dicãdo logt.Conf [uidẽt ig̃] In
fert bonitatẽ ueroꝝ sermonũ.ꝺ.q ppt
p̃missa uidẽtur ꝟi ſmones eẽ utilissimi
simpliciter nõ solũ ad scientaz. sz ẽt ad
bonã uitã.p eo q ipse cõfozmes ⁊ cõ
uenientes opibus credent.⁊ ppt ꝟ puo
cant audientes itelligẽtes ad bñuiuẽ ſz
eos. quaꝛ ſmones taliũ hominũ ꝟa di
cẽtiũ ⁊ eaꝺ faciẽtiũ sufficiẽtes sũt. nũc
ig̃ nos supueniam⁹ pscrutari dicta ali
oꝝũ de delectatiõe. Hic aũt notãda sũt
tria.p⁹ q cõclusio ꝟ probata.s.q i hac
scientia de ꝺlectatiõe sit agendũ.fuit ẽt
ꝓbata suptus.li.7⁹ c.5⁹ 2⁹ q ꝟ sẽtẽtia
pꝫ q nõ ẽ dicẽdũ mẽdatiũ: nec facien
dũ aliq malũ. ut inde ꝓueniat maius
bonũ. ẽ ẽt ſñtia apli ad Ro.iij⁹ dicẽtis
q dãnatio iusta ẽ eoꝝ q dicũt ⁊ tenent
oppositũ·3⁹ q q̃uis ꝟi ſmones sint uti
lissimi cũ opatiõibꝫ.tñ sine opatiõibus
sũt inutilissimi. sicut egrotanti sunt iu
tiles ſmones medici si nõ mãdentur
effectui ut arguit.ē.li.2⁹c.4⁹ Lec.2⁹
Udoxius igit] postq̃ ꝓposu
it ⁊ ꝓbauit agẽdũ eẽ de delec
tatione .ꝟ ꝓñr agit de ipsa.p⁹
ãt discutit opinionẽ eudoxi.2⁹ opinio
nẽ platonis ibi.[Nõ tñ si nõ] 3⁹opini
onẽ alioꝝ minus solẽmũ ibi.[Ad pro
ferẽtes aũt]4⁹ ponẽdo proprtam ibi.
[Quid ẽ ãt ſ quale gd.] opinionẽ aũt
eudoxi.p⁹ recitat.2⁹ discutit ibi.[Tali
utiq]Est g̃ sciẽdũ q eudoxius opinat⁹
ẽ delectationẽ esse p se bonũ.ꝟ aũt esse
bonũ apud antiquos dicebat⁹ tripl'r p⁹
mõ ut diuidit ꝯ casuale q accidit ꝑter
itẽtionẽ :⁊ ꝟ mõ dicit p se bonũ õe q̃
cadit sub intentiõe:siue sit finis siue sit
ad finẽ.alio mõ dicit p se bonũ ut diui
dit ꝯ bonũ utile q ẽ ꝓp aliud. ⁊ ꝟ mõ
sola bona finalia dicũtur p se bõa.alio
mõ dicebatur p se bonũ a ꝓicis bonũ
separatũ.⁊ ꝟ mõ nullũ bonũ humanũ
p bõinẽ opabile ⁊ de cõi lege hõibus
cõicabile põt dici p se bonũ.primis aũt
duobus mõis sũmẽdo p se bonuz dicit
eudoxius delectationẽ eẽ p se bonũ ⁊
ꝟ ꝓbauit quadruplici rõe. ut recitat ꝟ
pbus 2⁹ ibi.[Nõ min⁹.] 3⁹ ib [Et axi
me]4⁹ ibi[Appositãq3.] p⁹ rõ talis ẽ.
illud ẽ per se bonuz q oia rõnabilia ⁊
irrationabilia desiderãt ⁊ appetũt.ut
ꝑz ex descriptiõe bom.ē.li.1⁹ in p⁹inci
pio.Sz oia delectationẽ desiderant ⁊
appetũt. quare ipsa ẽ p se bonũ. buiuſ
rõis põit p⁹cõclusionẽ.2⁹mi.ibi[ꝓpter
oia] ⁊ ꝑz 3⁹ ma.ibi.[In oib⁹] q̃z con
firmat tripliciter p⁹ ex pte appetibiliũ
qz illuꝺ q est in oibus ⁊ ab omnibus
eligibile ⁊ appetibile:videt eẽ simpli
citer epykes.i.sup bonũ tã q̃z illud q ẽ
int̃ cũcta appetibilia maxie potentissi
mũ ad attrabẽdũ generaliꝫ oẽs appe
titus.qui qꝺ ẽ tractus non fit nisi ex ra
tione boni.quare talꝫ tractus maximus
fieri nõ poterit nisi ex rõe boni p maxi
ma. scõo cõfirmatur iõ ex pte appeti
tuũ:qz omnia appetẽtia ferri in idem
appetibile nuntiat ⁊ signat ⁊ testatur

illud eē bonū tāq̄ ōibus appetētibus optimū ꝙ qdē testimoniū eē falsū non ē vīsimile. ut. ḡ. li. 7°. c. 17°. 3°. ꝓfirmatur idez ex pte bonoꝝ cōiuz ꝛ ꝓpriorum qz sicut vnicuiq̄ ē bonū id ꝙ vnusquisq̄ sibi ipsi q̄rit ꝛ appetit. quēadm vnū ꝙq̄ aīal querit cibū sibi ipsi bonuz. sic videt ꝙ omnib⁹ erit bonū illud ꝙ generalit oīa querūt. quare pz maior ꝙ illud ē p se bonū ꝙ oia appetūt. [Deinde ibi. [Credebant ät.] cōfirmat tota z rōez premissā. d. ꝙ fmones eudoxi de ōlectatiōe: credebātur eē vī magis pp meritū vtutē q̄ bēbat circa ōlectationē q̄ ꝓpter ipsoꝝ efficatiaz ꝓ eo ꝙ ipse nō videbat loq ex affectione ad delectationē ut ītēperat⁹. quin ymo videbatur esse tēperatus differēter. non vtiq̄ ad oītationē: sz videbatur sic se bīe fm vītatē: qz magis credebatur ei in hac pte quā alīi intempato. 2°. rō q̄ ponit ibi. [Nō mun⁹.] talis ē. Illud c⁹ ꝟriū est malū vl'r fugiēdū. ipsū est p se appetēdū ut bonū. sed tristitia ꝟriū delectationis ē malū fugiēdū· quare ipsa delectatio ē bonū p se appetēdū. but⁹ rei pōit prio cōclusionē. 2°. mi. ibi. [tristitiam eni.] 3°. maiorē in vtute ibi. [similit ꝟriū.] 3°. rō ibi. [Baxie.] Talis est. illud ē maxime eligibile ut p se bonū ꝙ ꝓpter se nō ꝓpter altez: nec alterius boni gratia eligimus sz tale bonū est delectatio quā nos eligimus pp ipsā. vnde nullū videmus inīrogare eū qui delectatur. quare delectat ac si q̄s q̄ supponat delectationē existē fm se appetibilē ꝛ eligibilē. quare ꝛc̄. huius rei pōit p⁹. ma. 2°. mi. cū sua cōfirmatione ibi· [Tale autē.] 4°. rō ibi. [Appositā q̄] Talis ē omne ꝙ appositū alicui bono auget ipsū. reddēs illud melius ꝛ eligibilius est per se bonū ꝙ pz: qz bonū augetur appositiōe bōi: vel ñ boni. nō pōt autē augeri appositiōe ñ boni· quāt augetur solū appositiōe boni. sed delectatio apposita cuicunq̄ bono ipsum auget ꝛ facit eligibilius ut pz: quia iuste agēt ꝛ temperatum esse melius est ꝛ eligibilius cuz delectatione: q̄ sine delectatione. huius rōis ponit primo minorē cum sua delectatione. 2°. maiorem ibi. [Augeri vtiq̄] ꝛ patet tota ratio. Conf ibi. [Tali vtiq̄ ratione.] Opinionē cum suis motiuis recitatam discutit de offendēdo eā ab impugnatione platonis. ostendens prio ꝙ plato nō soluit bene rationē vltimā Scōo q̄ nec primā ibi. [Instantes autem.] 3°. ꝙ nec secūdā ibi. [Nō vidētur aūt] De tertia vero nihil dicit. plato igitur ex opposito quarte rōis arguebat sic ꝯ opinionem eudoxi: nullū ꝙ appositum vel mixtum alteri bono est melio⁹q̄ sine illo est: per se bonuz: quia omne ꝙ est per se bonū est eligibilius vllo alio sibi apposito. Sed delectatō mixta cum prudentia est melioꝝ ꝛ eligibilioꝝ q̄ sine prudentia. quare delectatio non est per se bonum. huius platonice rationis ponit primo cōclusionem. 2°. minorez ibi. [Eligibiliorem] 3°. maiorē ibi. [Si autez mixtum.] 4°. ibi. [Manifestum ꝙ nec.] Rñdet ad rationē platonis. d. ꝙ si ratio premissa esset bona. et eius maior esset vera: se queret mānifeste ꝙ nec aliq̄ aliud bonum esset per se bonū. qz nullum vnū est eligibilius secundum se ipsum solū q̄ cum aliquo illoꝝ bonorum q̄ sūt bona secūdū se ipsa acceptum. nulla eni est bonitas virtutis que sit eligibilioꝝ sine sapiētia q̄ cū sapiētia nec aliquod bonū q⁹. nos cōicare possumus: tale aūt bonum queritur per morales phos. Quāuis ergo ratio platonis veritatē posset habere loquendo de bono diuio ab humanis sensibus separato summe simplici ꝛ impermiscibili. nō potest tñ valere de bono humano in vita presenti habendo. de quo arguebat eudoxi⁹ Conf ibi. [Instantes autē] Ostendit ꝙ nec primam rationem eudoxi bene soluit plato. instabit ei cōtra ma. d. ꝙ ñ vl'r est bonum ꝙ omnia appetunt. qm̄ appetit⁹ irrōalis appetit malū cuz aduersetur rationali appetēti bonū ut. ē.

li.i°c° penultimo. ⁊ si appetit° prauus p malitiã vel p bestialitatem appetit malũ ut.ē.li.7.c.7°.quasi vellet sic arguere.id q̃ oia appetunt vocet.a.tunc sic appetit° prauꝰ appetũt nõ bonuꝫ. Sꝫ hij appetũt.a.cum sint de numero oim.quare.a.ẽ nõ bonũ. Ad ꝟ autem dicit. Aristoteles q̃ hij qui sic instant nil veritatis ad ꝓpositum dicũt:q̃ nos pbi aimus eẽ verũ illud q̃ videtur oib° fama enim nõ omnino pdit: q̃ꝫ populi mlti famãt ut.ē.li.7.c.17°.⁊ multo mi n°fama q̃ꝫ omnia famãt. ipse ãt plato interimẽs istã fidẽ cõem nõ dicit verba credibiliora. p°quidẽ de appetitu irrationali nihil dicit q̃uis si sola irrationalia que sine intellectu sunt appeterẽt delectationẽ essꝫ aliquid q̃ dicit q̃ ibi posset irrationale aduersari rõnali.sed cũ illa que intelligunt ⁊ sapiũt iõ appetũt nihil dicẽ:cuꝫ in ꝟ appetitu rationale ⁊ irrõale nequa q̃ꝫ sibi inuicẽ aduersentur.sꝫ conueniant.2°.et õ appetitu prauo dici põt q̃ forte in rebus prauis ẽ aliq̃ nãle bonũ q̃ est melius q̃ꝫ ipse res secũdũ se ipsas accepte:q̃ etiã vocatũ est diuinũ bonum.ē. li.7.c.17°.⁊ istud diuinũ bonũ nãliter appetit finẽ bonũ vnicuiq̃ rei.⁊ eius nãli inclinationi p°op°iuꝫ. vide.ē.li. .7.c.17°.de h°mõi bono nãli ⁊ diuino qo est ⁊ qualiter rebus inẽ.Conr ibi.⌊ nõ videtur aũt .⌋ Ondit q̃ nec sc̃daꝫ rõeꝫ bene soluit Plato Dicit g̃ q̃ nec illud q̃ in secunda rõe eudoxi dicit per platonẽ videtur bene dici.dicũt enim q̃ non sequitur delectationẽ esse bonum.si tristitia ei ꝟria sit malũ.dicũt quiõ oppõi malũ malo.ut extremũ extremo:ut pdigalitatẽ illiberalitati ⁊ ambo ꝟ mala opponi ei bono q̃ neutrum p̃dictoꝝ malorũ est . puta medio ut liberalitati:⁊ ꝟ quiõ verũ dicũt nõ male. Tamẽ ad ꝓpositũ i hijs que dicta sunt applicantes nõ dicũt verũ:qm̃ ambob° cõtrarijs prauis existẽtibus sicut vitiosis extremis.oportet ambo esse fugienda: q̃ si cut conueniunt in cõi rõne mali. sic ẽt cõueniũt necessario in cõi passiõe mali q̃ ẽ eẽ fugiendũ .ꝟijs vero exñtib°neutris ⁊ indifferentib° ad bonum ⁊ ad malũ.neutrũ.s.eẽ fugiendõ vl eligendõ debet eis.vel sic lege cõtrarijs neutris exñtibus mal'.i.nec istis.nec illis neutrũ erit fugiẽdũ. Nunc ãt in ꝓposito hõies cõtter tristitiã fugiũt ut malũ ⁊ delectationẽ eligunt ut bonũ. quã tristitia ⁊ delectatio videntur oppõi non ut duo mala extrema fugiẽda. sꝫ sicut fugiẽdõ ⁊ appetẽdõ.⁊ ꝟ modo opponũt malũ ⁊ bonũ: q̃ in ꝟ genere cõtrarie tatẽ valꝫ ꝓmissa rõ.⁊ nõ eius respõsio ut visum est.

Lectio 3ª

On tñ.⌋ Discussa opinione eudoxi. ꝟ discutit opinionem platonis soluẽs tres rões eiꝰ p quas ꝓbare visus est delectationem nõ eẽ bonũ.sc̃daꝫ ibi.⌊dicũt ãt.⌋ etiam ibi ⌊ꝓfectũ⌋ pla.ig̃ arguebat.p°. sic ex nã boni.bonũ ẽ qualitas fꝫ q̃ꝫ quales dicimur.puta bonꝰ.sed ꝺlectatio nõ ẽ qualitas.quare nõ ẽ bonũ. Ad ꝟ rñdet aristoteles ꝓcedendo mi.⁊ negando ma.d.q̃ posito q̃ delectatõ ñ sit de numero qualitatuꝫ ut dicebat in mi.non ꝓpter ꝟ sequit q̃ nõ sit de numero bonoꝝ p eo q̃ nõ omnia bona sunt qualitates. puta ꝺtutũ opationes q̃ maxia bona sũt ⁊ tñ qualitatesꝰ ñ sũt.sic nec ipa felicitas ut consistit in operattione uirtutis. Secũda rõ ponitur ⁊ soluit ibi ⌊dicunt ãt ⌋que talis ẽ.õe bonũ ast determinatũ ⁊ natura bõi ẽ natura determinati ut ē li.9°.c.2°.⁊ li°.2.c°5°. Sed delectatio ñ ẽ determiata.ymo idetermiata cũ suscipiat magis ⁊ mĩus: delectamur eni magis ⁊ minus. quare delectatio nõ ẽ bonũ. Deinde ibi⌊ si quidẽ ⌋ad hoc respondet aristoteles.oupr ꝓio quidẽ sũmẽdo h°mõi susceptionẽ magis ⁊ min°.dicit g̃ ꝓio q̃ si ex delectari magis ⁊ min° iudicãt ipaꝫ delectationẽ ñ eẽ bonũ iõ bñ dicere circa iustitiã ⁊ circa alias ꝺtutes fꝫ quasi ipi mãifeste dicũt hõies existẽ.quales.puta iustos ⁊ tẽperates ⁊ vlr ꝺtuosos magis ⁊ min°. quare ⁊ ꝑm uirtutes erit iõ ꝟñs.s.q̃ nõ erũt bone: si delectatio

pp hanc cām nō sit bōa: qz sicut bōies delectāf magis ꝛ minus: sic ēt sūt iusti magis ꝛ minus ꝛ fortes sūt magis ꝛ minus. ꝛ cōueīt eos iuste agē magis ꝛ minus. ꝛ tēpate agē magis ꝛ minus. ꝟ āt est euidēter falsū ꝙ .s. vtutū actus ꝛ habitus nō sint ō numero bonoꝝ quaꝝ nō ꝓpt̄ hāc debet dici ꝙ delectatio nō sit bonū 2o ibi. [Si autē.] ℜndet i forma mixta. o. ꝙ si in delectatiōibus nō dñt vl'r cām ꝓpter ꝙ delectatio nō sit bonū ꝓ eo ꝙ aliq̄ delectatiōes sūt mixte: ꝛ alīq̄ imixte. sic ꝙ mixte ꝛ ipure nō sint bone ex eo ꝙ sūt ideīminate ꝟz multimoda genera mixtionuꝝ. multimōe gdē pōt miscēi sapores i cibo ad ꝟ ut faciāt delectationē. ꝛ ꝟz ꝟ delectatio ꝓnis dicīf mixta ꝛ indeterminata. Ad ꝟ āt rñdet aristoteles ꝙ quēadm ꝟm platonē nihil prohibꝫ ꝙ sānitas esti ſtat determiata. i. determiate bona. ꝛ ꝙ suscipiat magis ꝛ minꝰ quare nō est eadē būoꝝ ꝛ qualitatū cōmēsuratio ꝛ ꝓportio i oībus sānis nec in eodē bone sāo mānet vna ꝛ eadē cōmēsuratio sēp imo sepe rēittīf. ꝛ ꝟz hoc permanet sānitas rēissa usq̄ ad aliquē gradū vltra quē nō remāeret sanitas ipa. tñ differt a seipa ꝟz magis ꝛ minꝰ in alio ꝛ alio tēpore. sic ēt nihil ꝓhibet delectationē determiate bonā eē ꝛ cū hoc magis ꝛ minꝰ suscipere vt forma mixta qualꝫ ē sānitas ꝛ nō imixta qualis ē habitus simplex. 3o platonis rō ponīf ibi [pfectūq̄] ꝛ soluitur ibi [nō bene āt] rō igīf ē. oē per se bonū est pfectū. ꝟz delectatio nō è perfecta. quare nō ē per se bonū. buiꝰ rei pōit prio cōclusionē. 2o ma. ibi. [oi enī ꝓpriū] ꝛ patet ꝓ dicta. 3o mi. ibi. [delectabilīf]. o. ꝙ neutrū ꝓdictorū. s. uelocitatis ꝛ tarditatis existit delectatio ni q̄uis delectatū fuisse dicaf vel tarde uel uelociī quemadmodum iratum fuisse delectari tamen non conuenit tarde uel uelociter. sicut nec irasci: tñ ire ꝛ vl'r ꝟm locū moueri ꝛ augeri ꝟm quātitatē ꝛ oia talē motū includentia cōuenit tarde uel uelociter ꝛ ēt transportare ꝛ transire i delectationē cōuenit ꝛ uelociter ꝛ tarde. tñ operari ꝟm delectationē. i. ea delectari nō cōuenit uelociter uel tarde. Notādū ḡ ꝙ delectatio bēt modū quietis ꝛ finis qz est magis i quiete q̄ motu ut supra li. 7o c. 18o ꝛ ē ut superueniēs finis. ut j c. ꝓximo. ꝛ ideo sicut transitus ad quietē q uocaf statꝰ. 6. phīsicoꝝ se bēt ad quētē. sic trāspositio ꝛ trāsitus ad delectationē se bꝫ ad delectationē. ille āt statꝰ sic se bēt ad quietē ꝙ ambo sunt in tēpore multo uel pauco. ut ꝓbaf 6o phi sicorū. status tñ est uelox uel tardus sicut ꝛ motꝰ: qz motꝰ qdē ē ut probaf ibi dē qes tñ nec tarda nec uelox ē. quaꝫ simili mō transitus ad delectationē erit tardus vl' velox. nō tamē ipsa delectatio. ꝛ sic pꝫ rō mi. assumpte. Notāndū ibi.

matiōe ꝙ ē repletio ꝟz naturā. aristoteles igīf probat prio ꝙ delectatio nō ē motio. 2o ꝙ nec generatio ibi [ꝙ āt generationē]. 3o. ꝙ nec ꝛpletio ibi [ꝛ dñt] 4o. ꝙ nec ē vl'r cū repletione ibi. [opinio āt]ad primū ḡ arguit sic. oi motiōi inē velocitas ꝛ tditas tāq̄ ꝓpriū ꝙ iest oi ꝛ ꝟz seipꝫ l'r i cōpatōe ad aliō ꝟz seipꝫ quiō ut motio grauiū descēdētiū lapis eni descēdēs naturaliꝛ mouef uelocius circa finē ꝛ tardius circa principiū. i cōpatiōe āt ut motio mūdi. i. celi ꝙ ꝟz se totū mouef uniformiter. sed cō pādo ptes circulo meridiano vicinas ad alias ptes polis propiquas bꝫ uti q̄ uelocitatē i mediis ꝛ tarditatē i extrēis. sic igīf ois motio aliquo istorum modoꝝ ē uelox vel tarda. ſz delectatio neutrū bēt quare nō est motio. buiꝰ rei pōit prio cōclusionē. 2o ma. ibi. [oi enī ꝓpriū] ꝛ patet ꝓ dicta. 3o mi. ibi. [delectabilīf]. o. ꝙ neutrū ꝓdictorū. s. uelocitatis ꝛ tarditatis existit delectatio ni q̄uis delectatū fuisse dicaf vel tarde uel uelociī quemadmodum iratum fuisse delectari tamen non conuenit tarde uel uelociter. sicut nec irasci: tñ ire ꝛ vl'r ꝟm locū moueri ꝛ augeri ꝟm quātitatē ꝛ oia talē motū includentia cōuenit tarde uel uelociter ꝛ ēt transportare ꝛ transire i delectationē cōuenit ꝛ uelociter ꝛ tarde. tñ operari ꝟm delectationē. i. ea delectari nō cōuenit uelociter uel tarde. Notādū ḡ ꝙ delectatio bēt modū quietis ꝛ finis qz est magis i quiete q̄ motu ut supra li. 7o c. 18o ꝛ ē ut superueniēs finis. ut j c. ꝓximo. ꝛ ideo sicut transitus ad quietē q uocaf statꝰ. 6. phīsicoꝝ se bēt ad quētē. sic trāspositio ꝛ trāsitus ad delectationē se bꝫ ad delectationē. ille āt statꝰ sic se bēt ad quietē ꝙ ambo sunt in tēpore multo uel pauco. ut ꝓbaf 6o phi sicorū. status tñ est uelox uel tardus sicut ꝛ motꝰ: qz motꝰ qdē ē ut probaf ibi dē qes tñ nec tarda nec uelox ē. quaꝫ simili mō transitus ad delectationē erit tardus vl' velox. nō tamē ipsa delectatio. ꝛ sic pꝫ rō mi. assumpte. Notāndū ibi.

[Ad aūt generationē.] probat secūd̄ .s. q delectatio non ē generatō. t b sic Ex quibuscūq; t cuiuscunq; generatō ē delectatio eiusdē t in eadē dissolutō erit ꝟria ei tristitia: sz tristitia non pōt esse dissolutio illius tal' geniti. t in illa ex quibus. quar nec delectatio fuit alicuius t ex aliqbus generatio. huī rei ponit p.m cōclusionē. d. q ād generatōz supple dicūt eē ōlectationē. nō est vez qualiter enim delectatio erit generatō .q.d. nullo mō. 2.m subdit ma. d. q vidēt nō ēt fieri ex quocūq; vt pbat p.m pbisi coz. Sz vīr videt. s. q ex quibus fit res p generationē: in illa dissoluitur p cōtrariā corruptionē. t cuius generatio est delectatio. eius corruptio erit contraria tristitia. Si enī vnū cōtrarioz ē generatio. reliquū ē corruptio. mino. supponit. Ad cuius euidentiā ē sciendū q generatio que eēt delectatio nō posset ymaginārī eē ex aliquib': nisi ex delectabili t ōlectato. tristitia vero ñ pōt esse dissolutio in b duo: qm tristitia requirit sensuz t apprehēsionē rei obiecte. t per ꝟñs si ipsa sit dissolutio in rem delectatā t in rē delectabilē regret necessario sensum t apprehēsionē rei delectabilis. tunc āt sensus ille t apprehēsio erit delectatio. vel cum delectatione. quare nō interuenīet tristitia que sit corruptio t dissolutio i b duo. Conf ibi. [Et dicūt aut.] pbat q delectatō non sit repletio. Arguit ergo sic. ducēs ad impossibile. si delectatio est repletō corporalis eius capacitatis q ē fz nāz in quo est ipsa repletio in eo erit delectatio t illud delectabitur. Sed corpus repletuz. puta stomachus t in eo est repletio: quia corpus delectabitur t in corpore erit delectatio. b autem est impossibile. quare repletio non est delectatio nec e ꝟuerso quāuis facta conuenīēti repletione in corpore: anima delectetur: t facta incisione tristetur. huius rei ponit primo oppositum fm aliorum opinionem. d. q platonici dicunt tristitiam esse deffectum illius q ꝟuēit aiali secūdū naturā t dicūt ōlectationez esse repletionē oppositam. 2.m p fundamēto rationis supponit qō repletio t deffectio seu vacuitas sūt passiones corporales que indifferenter iueniunt in corpoī animato t ianimato: t hinc sūmitur minor p̄missa. 3.m addit maiorē ibi. [Si vtiq;] t patet. 4.m cōclusionē ibi. [Corpus g̃.] 5.m destruit illā conclusionem ut falsam ibi. [Non videtur autē. infert ꝟclusionē itētā ut verā ibi [ñ ē g̃]. 7.m exponit eaz: dubiū remouendo ibi. [Sed facta] t patet. Obijcitur tñ cōtra rōem istam: quia videtur q aliqua delectatio sit corporal passio. sicut t repletio: quoniā delectatio corporalis diuiditur contra animalem. ō. tractatu de temperantia. in principio. Sed dicendō q corporale sūmitur dupliciter. vno mō cū exclusione anime: quia repleri pōt corpus inanimatū ita sicut animatuz. t ideo in hac repletiōe nihil formaliter patitur aīa. ō. vero tractatu de temperantia: sūmitur sine huiusmodi exclusione. sz dicit q est delectatio corporalis: quoniam anima delectatur patiēte corpore ut habetur ibidē. Conf ibi. [Opinio āt] probat q delectatio nō vīr nec semper est cum repletione. primo autē recitat motū opinionis contrarie. d. q b opinio videt facta esse ex hijs delectationibus t tristitijs que fūt circa cibuz. q vident homines cibo indigentes t ex b tristatos delectari t gaudeī conuenienti repletione. 2.m ibi. [b autem] Ondit ꝓpositū. d. q b ōlectāi ex repletiōe p' tristitiā de vacuitate nō accidit vīr circa oēs delectationes. qm̄ sine tristitia de tali vacuitate sūt multe delectationes absq; repletione. puta ōlectationes mathematice q̄. s. ꝓcētūt ex speculatiōe mathema. t mediate q̄ sū fz sēs'. puta ōlctatō p olfactū i bōis odoribus. sz t visiones t auditiones t mīte bonoz memorie. t ēt spes seu expectationes sunt delectabiles t cuz delectatione sine tristitia ꝓtraria ō vacuitate quar ñ vīr oīs ōlectatō ē cū repletiōe 3.m ibi. [Cui' ig̃ b.] Infert secūdā cōclu

sionē ex ista ꝓbatione .d. inrogatiue c⁹ ig̃ rei generalissūt generatiões ꝑfa/te delectationes q̄ sunt sine tristitia de vacuitate ꝛ sine repletiõe.q.d.ꝙ nul/li⁹. ꝙ ꝓbat qz defecte ꝛ vacuitatē nul lius rei facti sūt añ delectationē.c⁹ rei ꝑpletõ possit dici ðlectatõ ut ꝑz i delec tationibus memoratꝭ. Lectio 4ª

Ꝑferẽtes ãt]Discussis opi nionibus platõis ꝛ eudoxi.

Ꝺ ꝑñr discutit opinionem quo rūdã min⁹ solẽnũ dicẽtiũ delectatio/nē ñ eē p se bonũ qui tali rõe mouebã tur qz ꝙ ẽ p se tale:est vniuersaliẽ :ta le. qz qõ per se iest: õi inẽ:p⁹ posterio rũ.sed delectatio nõ ẽ vl̃r bonũ cũ vi8 am⁹ aliquas delectatiões eē ꝓbrosissi/mas.puta bestiales vt visũ ẽ.ē.li.7.c⁹ 7⁹ quaꝭ del'ctatio nõ ẽ p se bonũ·Cir/ca istã ig̃ opionē sic ꝓcedit ꝙ p °solutt eius rõez. 2º dicit aliqd circa cõclusio/nē ibi.[Ꝑãifeste]p⁹. g̃ rñdet ad rõez triplicit̃ 2º rñsio ponꝛtur ibi .[vl̃ sic vti qꝫ]3º ibi [vl̃ spẽ differũt]Dicit g̃ p⁹ ꝙ aliquis dicet ꝛ rñdebit ad illos q ꝓro bãt delectationez nõ eē p se bonũ dele/ctatiões ꝓbrosissimas ꝓ medio ꝓferẽ tes ꝛ dicz eis qñ nõ sũt delectationes simpliciẽ nec eaꝝ obiecta sũt delectabi lia simpliciẽ qz licet sit delectabilia ma le disposit̃.puta viris bestialib⁹ nõ ꝓpẽ ẽ existimãdũ ẽ ipa eē delectabilia sim plicit̃ ymo ꝑña deficit ꝑ fallatiaꝫ �means qd ꝛ simpliciẽ quẽadm nec illa sũt estimã da sana simpliciẽ l' dulcia sipl'r l' ama/ra simpl'r q̄ laborantib⁹ ꝛ egroꝝ sũt sa na.puta medicina q̄ nocẽt sano iuuat i firmũ. ꝛ q̄ laborãtib⁹ sũt dulcia vl̃ amã sicut nec illa alba simpliciẽ q̄ videẽt al/ba patiẽtib⁹ obcalmiã. ẽ eni obcalmia oculoram apostẽa mittẽs humorẽ pu/tridũ ꝛ subalbũ circa ꝓpillã ex cuius colore videẽt exẽtiora q̄ appent oculo al ba eẽ.ita visũ ẽ.ē.li.3º.c.7º. ꝙ simil'i mõ appetit⁹ male disposit⁹ facit itellectuz iudicare aliẽ q̃ sit i rei vitate ꝛ ipsum mẽtri facit circa ꝓcipia ut.ē.li°.6º.c° 16º.Belñ ibi.[vl̃ sic vtiqꝫ.]Rñdet aliẽ .d.ꝙ ad ꝑdictã rõez dicẽt ut ꝓius di/ctũ est.l' sic.s.ꝙ ðlectatiões sũt bone et eligibiles:nõ tñ ab illꝭ delectatiõibus a qbus mali bõies sũmũt eas quãdꝺz ꝛ ditari bonũ qdẽ ẽ ꝛ eligibile nõ tamẽ qualiẽcũqꝫ.puta ꝓdeunti ꝓrimũ suum ditari sibi q̃uis sit bonũ ſm se:tñ cũ ꝓ/ditiõe ẽ malũ. nõ rõe sui.sz rõe ꝓditio nis.simili mõ sanũ eẽ bonũ ẽ.sanari tñ qualiẽcũqꝫ nõ eẽt bonũ. puta comedẽ/ti l' bibẽti aliqd horrẽdũ ꝑ bũana esca sicut sũt carnes humane.vl̃ sãguis bũa nus.vñ ex cã ista Cõstãtin⁹ monarchi/aꝫ tenẽs iperij ꝛ a deo leꝛa pcuss⁹ no luit a leꝛa mũdari ꝑ balneũ factẽduz ex sanguie infantiũ:horruit eni facin⁹ ꝛ se tãtoꝝ criminũ eẽ reuz. q̃uis g̃ sa/nari vellz tãqꝫ bonũ.nõ tamẽ talit nec ex tali cã. quare deus per misteriuz sã cti Siluestri curauit eũ. Sicut ig̃ impa tor mortal⁹ ꝓputauit sanãi bõũ eẽ.sz cũ alt̃ius tractura sanari malũ eẽ.sic ẽt de⁹ imortalis Ꝺ appbauit ꝑ bñficiũ subse/cutũ.simili mõ i ꝓposito generaliẽ põt dici ꝙ ðlectari bonũ quiõ ẽ. sz nõ esset bonũ ex qualiẽcũqꝫ cã delectari. Belñ ibi.[vl̃ spẽ.]Rñdet aliẽ ꝛ meliusꝫ.d.ꝙ põt vtiqꝫ dici ut dictũ ẽ.l' aliẽ ſz ꝙ ðle/ctatiões spẽ dñt. ꝛ tũc põt dici ꝙ de lectatio nõ ẽ bonũ vl̃r ſz totuz genus suũ.sz aliqua vel aliq̃ spẽs delectatiõis sũt ꝑ se bonũ ꝛ vl̃r bonũ.ꝙ aũt delec/tationes spẽ differãt: ꝓbat duplicit̃ p⁹ qz effect⁹ cãꝫ spẽ differẽtiũ:sũt spẽ dif/ferẽtes.sed ðlectatiões sũt effectus cãꝫ spẽ differẽtiũ.ille.s. q̃ cãntur ab obiect̃ bõis ex pte vna ꝛ ille q̃ cãntur a turpi bus ex pte alt̃a.quaꝭ hee ꝛ ille spetie dñt.b⁹ rei tãgit mediũ.d.ꝙ ille q̃ cãnt a bõis sũt spẽ altẽ ab hijs q̃ cãnt a tur pib⁹.scõdo qz formę dñt spẽ q̃ reqũ: i suis subiectis dispositiões differentes spẽ.sz delectatiões aliq̃ sunt huismõi q̃ differũt spẽ.b⁹ rei põit solã ẽtutẽ mi.d. ꝙ hõez ñ entẽ iustũ nec cõuenit ðlec/tãi ðlectatiõe opis iusti.nec hõiez non ẽtẽ musicũ ꝓuẽit ðl'ctãi ðl'ctatiõe opis musici ꝛ sil'r cõuẽit l' nõ cõuenit i alijs qz hõinẽ nõ entẽ iustũ.nec cõuenit de/lectari delectatiõe opis iusti.ex hijs ig̃

bēm⁹ q̄ delectatio iusti regrit iusticiā i suo susceptio ⁊ delectatio iusti iusticiā i suo. iusticia ꝺo ⁊ iniusticia sūt dispositiones spē differētes. quare delectatio ꝺ ⁊ illa differūt spē. Si vero dubitetur de delectatiōe musici. q̄ videt nō esse verū q̄ dictū ē cū multi nō musici delectentur i audiēdo musicos iubilantes. Dicēdū q̄ musicus pōt dici dupliciter p⁹. mō q̄ bēt artē in intellectu. alio mō q̄ ꝺz amorē in appetitu. ⁊ ꝺ. 2⁹. mō bōines inertes nihil scientes de musica amātes tñ audire bonā armoniā dicūt musici. q̄ vicuiq̄ amāti ē delectabile illꝺ q̄ amat ut. ē. li⁹. i. c. xj⁹. Cōtra ibi. manifestare āt. Sup cōclusiōe p̄missē ac solute rōis dicit duo. p̄imū q̄ nō ōis delectatio ē bona ꝛ eligibil': scꝺm q̄ ñ ōe eligibile ē ꝓpter delectationē eligibile ibi. Et circa mꝛta. p̄imū ꝓbat duplciter. 2⁹ ibi. Null⁹ q̄z. p⁹. ḡ tangens mediū sue rōis dicit q̄ āicus de quo. ē. li. 4⁹ c. de amicitia faceta scꝺz q̄ mō p̄ces sit alter eius. i. differens ab adulatore videtur mānifestare p ea q̄ de ipso dicuntur ꝺlectationē nō ē aliq̄ bonū vꝛ saltē q̄ delectationes sit spē differētes. sic q̄ si aliqua delectatio sit bonuz qd saltē nō ois erit bonū. cui⁹ rō p̄z. q̄z nullus hō vituperaꝺ de bono itēto. ſz adulator vituparꝺ de delectatione intenta. quare delectatio illa nō ē bonū. b⁹ rei ꝓpōit p⁹. cōclusionē ut visuz est. 2⁹ ibi. ꝺ quidē. pōit mi. ꝺ. q̄ hic. ſ. āic⁹ bon⁹ facet⁹ videt loqui ad bonū. ꝺ aūt. ſ. adulator videt loq ad ꝺlectationē q̄z intēdit inferre ei cui colloquitur. ⁊ ꝺ qdem adulator vituperatur de intentiōe ꝺlectationis iferēde: hūc āt. ſ. āicū hōies laudāt tāq̄z nō colloquētē ad altera q̄z ad bonū pacis ⁊ āicitie q̄ intendit. 2⁹ ibi. Nullus q̄z. Arguit sic. ōe bonū ē eligibile. ſz nō ois delectatio ē eligibilis quare nō ois ē bona. huius rei pōt ⁊ ꝺtermiat mi. duplicit. p⁹. q̄z null⁹ rōne vtēs eligeret vitē ꝺelectabilit sic q̄ ꝺlectaretur in hijs in q̄bus ꝺlectātur pueri ⁊ q̄ bēret mētē puerilē existimans debē delectari i hijs i quib⁹ pueri maxime existimāt delectāi debē. 2⁹ q̄z nec aliquis eligēt gaudē faciēdo aliq̄ op⁹ turpissimoꝝ q̄uis nequaq̄z de tali ope turpissimo debēt tristari ⁊ puniri: q̄z sola bīuatio turpis opis ausert electiōez ⁊ desideriū delectatiōis. Deiñ ibi. Et circa multa. ꝓbat scꝺm. ſ. q̄ ñ oē eligibile ē ꝓp⁹ delectationē eligibile: ut aliq̄ dixerāt. p⁹. āt facit ꝺ. 2⁹ epylogat ibi. Quāñ qdē ig̃. Dicit ḡ p⁹. q̄ nos facēm⁹ studiū circa multa appetētes ⁊ eligentes ea: q̄uis nec vnicā delectationē inferrēt q̄ pz in exēplis. puta q̄z eligim⁹ videē q̄daz p̄tia nō delectabilia. puta vulnera ⁊ morbos parētū q̄uis nō possemus eos sanare. Itē recordāt q̄daz p̄terita non delectabilia. puta mala q̄ fecimus ⁊ q̄ passi sumus. Itē scire q̄dā futura nō ꝺlectabilia. puta scit⁹ mortē ꝓpriā ⁊ āicoꝝ. si āt ex nāli necessitate sequāt delectatiōes q̄busdā de p̄dictis. puta q̄busdā visiōib⁹ ꝛ recordatiōnib⁹ ꝛ scientijs nihil differt ad ꝓpositū: q̄z ēt eligerem⁹ ista. posito q̄ ab eis ñ fieret delectatio aliqua. Deiñ ibi. Quāñ qdē ig̃. epylogat. ꝺ. q̄ māifestū ē videt ex antiquoꝝ dictis q̄ delectatio nō vꝛ ē p se bonū. Itē q̄ nō ois delectatio ē eligibil' taq̄z bōa. ⁊ z⁹. q̄ qdā ꝺlectationes ſz se ipsas sunt eligibiles ōrntes spē a nō eligibilib⁹ ꝛ saltē ea a quibus sūt delectatiōes. hec ⁊ ille sūt differētes ſz spēz ex quoꝝ differētia infereb⁹ tur. ē. delectationē. differētia ig̃ q̄ ꝺ ꝺlectatiōe ⁊ tristitia dicūt ab altijs sunt dicta ⁊ repetita sufficiēter a nob.

Lectio. 5⁹

Quid āt ē ꝛ quale qd. Discussis alioꝝ opinionib⁹ ꝺ nā delectationis. ꝺ pōit ꝓpriā sub. 9. cōclusiōib⁹. p⁹. q̄ delectatio ñ ē motus. 2⁹ q̄ ñ ē generatio ibi. Ex hijs āt ꝛ. 3⁹. q̄ segit pfectā opationē ibi. Sēd⁹ āt ois. 4⁹ q̄ pficit opationē ibi. pficit āt operationē. ꝛ. 5⁹ q̄ ñ pōt eē sēp continua ibi qualit ig̃ ꝓtinue. 6⁹ q̄ ē nāliť ab oib⁹ appetēda ibi appetere autem. 7⁹ q̄ mꝛte delectatiōes abiuicē dīnt spē ibi vñ videt ⁊ spē. 8⁹ q̄ ēt differūt bōitate

ꝛ ꝑuitate ibi.[ꝺn̄tib⁹ ät ꝯ] ꝙ ōis eſt
aliqua opatio ei ꝓpꝛia bōa ꝛ ⁊tuoſa.
ibi.[videt ät eē.]p⁹. igitur ꝺicit ꝙ mät
feſti⁹ erit vtiqꝫ qd ē ł quale quid ē ꝺele
ctatio reſūmēt⁹ a pꝛincipio ea q̄ ꝺicta
ſ ̄ ō ōlectatiōe .ō.li.7⁹. circa fi.li. Be
inō ibi [videt eni viſio] Accedit ad ꝓ
bandū pꝛimā coclusionē ꝺuplici rōe. 2⁹
ibi.[videbit ät vtiqꝫ]p⁹. ät itēdit ſic ar
guē. ois mot⁹ ē talis i tēpoꝛ ꝙ idiget q⁹
dā fine citra q̄m ñ ē ipſi⁹ ſpēs ymo pteſ
ei⁹ ſpē ꝺn̄t a toto ꝛ ab iuicē. ſꝫ nulla ō
lectatio ē huiuſmōi. quaꝝ nulla ōlectō
ē mot⁹. b⁹ rei pōit p⁹. mi. 2⁹ cōclusionē
ibi.[ꝓpt ꝙ ſꝫ. ma. ibi[Jn tēpe eniꝫ]
Ad euidētiā ät mi. p⁹. p̄mittit exēpluꝫ
.ꝺ. ꝙ viſio ut ē opatio vi⁹ tale qd eſt ꝙ
ſꝫ oē ł ꝙcūqꝫ tēpuſ ſuū ł ſuaꝝ ptiū viō
tur eē pfecta ſꝫ ſpēꝫ ſuā. ſic ꝙ nulla ps
viſiōis pōt accipi i qua ñ ſaluet nā ſpe
cificat totiuſ viſionis. viſio eni nullo fi
ne idigꝫ q ꝓ̄ fac⁹ pficiat ſpēꝫ viſiōis
Jn p⁹. nāqꝫ pticula viſionis bēt pfecta
ſpēs viſiōis. ē. n. tale totū ꝙ ē bōgeneū
cū oib⁹ ptibus ſuis ſicut calor c⁹ q̄libet
pticula ē ⁊us calor. ſic ēt i ꝓpoſito tale
qd vī eē ōlectatio. ē eni ꝙꝺā totū bōge
neū cū ptib⁹ ſuis: ſic ꝙ ſꝫ nullū tēpus ł
i nullo tēpe ł i nulla tēpis pte: pꝛterit
qs ꝺelectatiōnē accipē nō accipiēꝺo p
fectā ōlectatiōis ſpēꝫ: qꝛ nec ōlectatio
nis facte i plus ł maꝛ⁹ tēpus pficietur
ſpēs i fine illi⁹ tēpoꝛis q̄ nō fuit bita ꝛ
pfecta i pꝛincipio tēpoꝛis. q̄libꝫ. n. ps ō
lectatiōis ē ōlectatio eaḋē i ſpē cū to/
ta ōlectatiōe. Beiñ ifert cōclusionē. ō.
ꝙ ꝓp ꝺ ꝙ ꝺictū ē. ōlectatio nō ē motuſ.
Bicēḋū ibi.[Jn tēpe eni]pōit ꝛ ꝓbat
ma. ō. ꝙ ois mot⁹ ē taℓr i tēpoꝛ ꝙ ē ad
aliquē finē añ q̄ ñ hētur ei⁹ pfecta ſpēs
ꝙ ꝓbaℓ p mℓta exēpla. motio. n. ediſi/
cātia tūc ē pfecta ſꝫ ſpēꝫ ſuā. cū faci/
at ł faciēḋo ptigat ad illud finale bonū
ꝙ appetit ꝛ i ōi tēpe ſimℓ ſūpto ēit vti
qꝫ ꝺ fiale bonū. ſꝫ ñ añ: qꝛ i ptib⁹ tpis
oēs ptes mot⁹ ſūt iperfecte ꝛ ſūt altē
ac ꝺifferētes ſꝫ ſpēꝫ a tota edificatōe
ꝛ abiuicē inꝛ ſe ꝙ apet: qꝛ lapiꝺ fūda
mētaliū cōpoſitō q̄ ē ps. p⁹. ē alīa ꝺiffe
rēs ſpē a ꝺgatiōe colūne . ꝛ ꝺ ps. 2⁹. ē
alīa ſꝫ ſpēꝫ a factiōe totius templi ꝛ ꝺ
totaℓ factio tēpli pfecta eſt: qꝛ nullo a
lioi indiget ad ꝓpoſitū finē p quē bēt
edificatiōis ſpēs. factio ät fūdamēti ꝛ
triſculpti ē ipfecta. vtraqꝫ. n. ē factio p
tis. quaꝝ totaℓ factio ꝛ ptialeſ factiōeſ
ꝺifferūt ſpē: qꝛ vt ꝺictū ē nō cōuēit acci
pē motū ſꝫ ſpēꝫ factū i quocūqꝫ tēpoꝛ
ſeu i quacūqꝫ tēpoꝛis pte. ſꝫ i ōi ꝛ to/
to tēpoꝛe cōuēit accipē ſpēꝫ toti⁹ mot⁹
Betū ibi.[Simiℓr ät] addit alia exē/
pla. ꝺ. ꝙ ſimiℓr pōt ꝓbāi iō i ābℓatiōe
ꝛ reliqs motibuſ localib⁹: qꝛ ſilatio eſt
mot⁹ vñ. i. a ēmio a quo ꝛ ēt quo. i. ł/
minū in quē: ꝛ b⁹ latiōis ſūt ꝺifferētie
ſꝫ ſpēꝫ ł ſꝫ ſpēs ꝺiuerſas. volat⁹ auiuꝫ
ꝛ ābulatio equoꝝ ꝛ ſaltatio leonū. vℓ
quorūcūqꝫ aialiū ꝛ ſimiliū ꝺiſtictia. ꝛ
nō ſolū ſic talib⁹ ꝺn̄tijs ꝺꝛn̄t abiuicem
latiōes. ſꝫ ēt i vna eaḋqꝫ latiōe. puta i
ipſa ābulatiōe ꝺn̄t ſpē ptes abiuicē ꝛ
a toto: ꝙ ꝓbat tali rōe. illi mot⁹ ꝺifferūt
ſpē. quoꝝ ēmint ꝺn̄t ſpē: ſꝫ ēmini toti⁹
ābulatiōis ꝛ ptiū: ābulatiōis: ꝺn̄t ſpē.
quaꝝ ꝛ ipſi mot⁹ ſic ſūpti ꝺifferunt ſpē
abiuicē. b⁹ ꝓ ſillogiſſmi pōit mi. ꝺ. ꝙ ꝺ
duo. ſ. vñ. i. ēmin⁹ a quo ꝛ quo. i. ēmin⁹
i quē nō ſūt tjō i toto ſtadio ſup quo fit
tota ābulatio ꝛ i pte ſtadij ſup qua fit
pſ ābℓatiōiſ nec i alīa ꝛ alīa pte. quaꝝ
nec ptrāſit lineā hāc: ꝛ lineā illā erit
iō. qꝛ mobile pertrāſit nō ſolū i lineaꝫ
mathematice ſūptā. ſꝫ i lineā i loco exi
ſtētē ꝛ ad locū applicatā. ꝺ ät linea vni⁹
partⁱ ſtadii ē in loco altero ab alia. ꝺbi
ḡtia ꝺe ōib⁹ hijs ſit totū ſtadiuꝫ. a. g. ꝛ
ꝺidaℓ i. ꝺ. p⁹. ḡ pſ ſtadij erit a. ꝺ. 2⁹. vero
ꝺ. g. tota iḡ ābulatō. a. g. ꝺiffert a pte
p⁹. ſ. a ꝺ. p ēminū in quē. 2⁹ vero per ē/
minū a quo ptes ēt inter ſe per vtroſqꝫ
qꝛ nec ēminus a quo vnius eſt ēminus
a quo altius. nec ēminus in quē vniuſ
ē ēminus i quē altius ut pꝛ cōſideráti.
Beinde ibi. [per cerıtudinē] remit
tit ad nāℓē pbiam ꝺifficultates incidē/
tes circa motū. ꝺ. ꝙ in altjs. i. in pbicıſ

victū ē de motu per certitudinē qualē nō exigit pñs negotiū Deinde ibi[videt] Resūmit sōlutionē totius rōis.v. qđ ad pñs videt q motus nō ē perfectus fm speciē in ōi tēpore.i.i qualibz tēporis pte.sz multi motus.i.ptes totius motꝰ sunt imperfecti ad totius motus spe/ciez cōparati: qz certe vñ.i. ēmis a qꝰ. t quo.i.terminus in quē specificant t spem largiuntur motui t cuilibet eius/ partis. b ât sunt maior principaliꝫ rōis.sz spēs delectatiōis pfecta ē i quocūqz tē/pore.i.in quacūqz tēporis pte.b autez sunt minor.quaꝝ sequit cōclusio mānifesta q motus t delectō sūt alteri actus t q delectatio ē aliqd de numero totorū t perfectorum in qualibet sui pte. 2° ibi [videbit ât] Ad cōclusionē principalē arguit sic. Impossibile ē motū eē i nō tempore:sz nō ē impossibile delectationē i nō tēpoꝝ esse. pōt enī esse in ipso nūc quia ē totuz aliquid nō necessario diui su in partes fm tēporis partes que nū/qz simul esse possūt·quare delectatio nō ē motꝰ.huius rei pōit pꝰ cōclusionē.2ª ma.ibi.[Ex ñ cōungē.]3ª mi.ibi.[de lectari aūt.]Cōfirmat ibi.[Ex hijs aūt] p bat scōam cōclusionē ītēdens sic argu ere. Dis motꝰ t dis generatō sūt rerū partibilū. t nō rez ipartibilū que sūt tota quedā nō diuisa nec divisibilia fm partes tris nec per partes alterius t alteriuſ rōis. b pz tō qz nec visionis nec peccati nec vitati nec alicꝰ ipartibilis ē generatio.sicut nec istoz ē aliqs mo tus.sed delectatio ē totū qdaz ipartibile ut oñsū est. ē. quare delectatiōis ñ erit generatio nec p ꝓñs ipsa ē generatio Duꝰ rei pōt pꝰ cōclusionē. t patet .2ª ma.ibi [Nō enī diuz.]3ª repetit cōclu sionē ibi.[Nec vtiqz.]4ª mi.ibi. [totū enī.]Attēde tū q pbus ꝓponit vnā cō clusionē.s.q delectatio nō ē generatio t probat aliā.s. hāc q delectatiōis nō est generatio. hec autē multuz differre videtur sicut t iste. actō nō ē actiō t ac tionis nō est actio.pꝰ enī ē falsa. 2ª vo ē vera.quare ꝓbata 2ª nō tō ꝓbata est pª.sicut ꝓbato q actiōis nō ē actio. nō ideo probatū ē q actio nō est actio . si militer i ꝓposito ꝓbato q delectatiōis nō est generatio.nō iō ꝓbatū eē videt q delectatō nō ē generatio. Ad b ât di cendū q ꝓbatio vz gītia tal materie p locū a minori destructiōe.qz magis vi/det q delectatiōis esset generatio q̄ q ipa eēt generatō. ex b enī repugnat ei q ad ipsā sit motꝰ l generatio:qz ē ipar tibil ut dictū ē. ē. b ât magis repugnat motui t generationi q̄ ēmio.

Dnī ibi.[Sēsus ât ōis]ꝓbat tīā cōclusionē.s.q delectatio sequit pfectā operationez sic q ois opatio pfecta ē delectabil.pª ig describit operationē pfectā. 2ª infert ꝓclusi onem intentam ibi. [b autem vtiqz.] Primo autem describit operationem cōitī supta t opatiōez pfectā:t opatio nē pfectissimā.dicit g ad primū q ope ratō ē ois sensus.i.ois sēsatio q̄cūqz sit illa bōis vl alialis opanti ad sēsibile.i. circa l i ipsū sēsibile.q aūt hic dicat de sēsu t sensatiōe t sēsibili itellige pariē de intellectu t itellectiōe t itelligibi/li. Quo ad scōz ō dicit q opatio pfec/ta ē sensatio bōis bñ dispositi ad pul/cherrimuz sēsibile eoz q̄ tacēt.i. supsi. t obiecta sūt sub tali sēsu. pfecta nāqz opatio videt eē tale quid p se t cōuerti bil'r. q ât dicit opāti bñ dispositi. quia pōt referri ad potētiā sēs' l' intellect' l' ad boiez q potētiā bz l' differt ad ꝓpo sitū qz dicē ipsū sēsū l' itellectū opari ñ ē aliud q̄ dicē suppositū i quo ē sēs' l' i tellect' opati fz potētiā hāc l' illā Ad ad tuū ât dicit q opatō optia t pfectis sima fz unāq̄qz potētiā i genē suo est opatio illa q̄ ē potentie optie dispositē opanti circa obiectū potētissimū.i.opti mū eoruz que sūt sub ambitu t facul/tate talis potētie. vbi g̃ita. de oib' hijs circa visū.opatio nāqz vis' cōitī sumpta est eius sensatio circa visibile.operatō autē perfecta ē visus bene dispositi ad pulcherrimū visibile.perfectissima vo ē visus optime dispositi circa pulcherri/mū visibile.Est g̃ sciēdū q opatio pfe/ctissima requirit optimā dispositionem

in subiecto seu in potentia cuius est ꝛ optimā rōem obiectiuā in obiecto. puta perfectissima visio optimū visū quo ad omnia ꝛ optimum visibile quo ad omnia in ipso visibilia. operatio autez perfecta nō perfectissima regrit bonitatem in altero ꝛ optimitatem in alto puta perfecta visio bonū visum ꝛ optimuz visibile ꝛ optimū visum ꝛ visibile bonū. alterū enī sufficit ꝙ sit optimū ꝛz nō ambo. Beiñ ibi. ⁊ b autē vtiqz] Infert cōclusionē intētā. s. ꝙ b operatō perfectissima erit vtiqz ōlectabilissia sicut quelibet pfecta est delectabilis. b autē intelligendū est comparando opatōes vnius sensus adinuicē: qz secundū omnem sensū est vel esse pōt delectatio ꝛ secundum intellectū practicuz vel speculatiuū. accipiēdo ig̃ omnes opatōes vnius potētie sensus vꝛ intellectus illa ē delectabilissima q̄ inter eas ē perfectissima. dicitur autē perfectissima ut visuz est opatio que è potētie se bñtis bñ ꝛ optime ad obiectū studiosissimum ꝛ optimū eoꝝ que sūt sub facltate ꝛ ambitu talis potētie. Est āt sciendū ꝙ q̄zuis pōs nō probet exprēsse conclusionem ꝓpositaz ꝓbata tñ reputari debz duplici rōe. pō. qz b mōstrat exptētia. 2o qz. s. li. 7c. 16. ē habituz ꝙ omnis operatio volūtaria nō impedita ē opanti delectabiꝛ. sed ois opatio pfecta est huiusmōi. ē enī voluntaria ꝛ nō impedita qz ē potētie ñ disposite: ꝙ ñ eēt si eēt iuolūtaria. puta sēsatio excessiui caloꝛis nec esset ad optimū tāgibiliuz qm̄ optimū ē ñ extremū sed mediū. quare omnis operatio pfecta vꝛ est delectabilis ꝛ perfectissima delectabilissima. Conf ibi. ⁊ perficit autē] Probat quartam cōclusionē. s. ꝙ delectatio perficit operationē. ꝓbat autem eā solū ex ponēdo. qm̄. ī. i ꝓbatione septie cōclusionis ꝓbabitur eundēter. pō. g̃ suā cōclusionē propōit ꝛ pz. 2o ipsā exponit ibi. ⁊ nō aūt secūdū eundē] qz vero sūt quatuoꝛ mōi perficiēdi operatōnē ꝛm .4. cāꝝ genera. pficitur. n. opatō ab actiuo ꝛ a passiuo ꝛ forma ꝛ fine. pō. g̃ excludit a delectatione primos. scōos modos. 2o cōcludit tertiuz. ꝛ attribuit ei quartū ibi. ⁊ perficit aūt] Dicit ergo pō. ꝙ delectatio nō ꝛm eūdē modū operationē perficit ꝛm quos eā perficiūt sensibile pficiēs eā p modū actiui. ꝛ sens⁹ perficiēs eā per modū passiui ꝛ receptiui: qñ. s. ambo b̄ sunt studiosa. i. bona q̄libet in ordine suo. ꝙ āt b̄ sit possibile. s. ꝙ aliqd sit pficiēs nō tñ erit agēs nec patiens pz. qm̄ cē diuersoꝝ geneꝝ pficiūt diuersimodē effectū suū quē adz sānitas ꝛ medicus nō simiꝛr sūt cā eius ꝙ est sanari. medicus enī ē causa efficiens: sanitas vero finalis. ꝛ ideo sicut sūt dissimiles cāe: sic ēt dissimiꝛr pficiūt suū cātū. Deinde ibi. ⁊ Scōm vnūquē q̄z.] probat ꝙ supposuit. s. ꝙ sensus ꝛ sensibile pficiant operationē. Dicit g̃ manifestū esse ꝙ ꝛz unūquēque sensū fit delectatio. dicimus enim ꝛ experimur visiōes ꝛ auditiones aliquas eē delectabiles. ꝛ p ꝛñs pfectas i geneꝛ suo. qz ut bī ex pte p̄cedēti ꝛ. ē. li. 7. c. 16. nulla opatō ipfecta ꝛ ipedita ē simpliciter delectabilis. ꝙ āt oponis pfectio ꝛ delectatio sit ex bonitate sensus ꝛ sēsibilis probaꝛ p experientiā. qm̄ exprimēto mānifestū ē ꝙ opatō ē maxie dꝛctabiꝛ ꝛ pfecta. qñ sēs⁹ ē potētissim⁹ ꝛ optie disposit⁹ ꝛ cū talis exñs opaꝛ circa obiectū tale. puta optimū. qm̄ sēsibilꝛ ꝛ sēsato. i. bñte sensum exñtib⁹ talibus puta optis semp erit delectatō ꝛ pfectio i opōe existēte qō sensibili: tāq̄z faciēte ꝛ agēte. sensu uero tāq̄z patiente ꝛ recipiēte. Deide ibi. ⁊ pficit āt] Declarat ꝙ delectatio opōez pficit nō mō forme sz mō finis. dicit g̃ ꝙ delectatio opōez pficit ñ ut bituſ. i. ñ ut forma que ieſt rei formate. sicut sanitaſ hoi sano. Delectatio nāq̄z ē subiectiue in appetitu. opō vo i sensu ꝛ i itellectu. quare delectatio nō ineſt omni operationi delectabili. quia nec est semper eadē potentia cum ea. perficit ergo eam sicut superueniens quidam finis eo

modo quo supuenit iuuenib⁹ pulchri tudo hic autem finis qui est delectatio erit indesinenter in opatõe usq; q⁹ vl q̃libet sensibile vel intelligibile erit p̃sens i ratione obiecti ꝛ sensus l' intellectus erit discernẽs l' speculans circa tale obiectũ absq; impedimẽto ꝛ fatigatione: quoniã actio ꝛ passio secũdũ se similibus existẽtibus: ꝛ adinuicẽ similiter se habẽtibus semp idem effectus aptus natus ẽ fieri ab eis. sed delectõ est effectus sensibilis vel intelligibilis tãq; actiui ꝛ sẽsus vel intellectus tãq; passiui. quare sensibili vel intelligibili et sensu vl intellectu existentibus similibus ꝛ similiter se habentibus necesse est q⁹ delectatio similiter fiat .huius rei põit p̃io conclusionẽ ibi usq;quoq; secundo ma.ibi.[Similibus enim

Ꝑ euidentiam predictorum sunt quatuor iquirẽdã primo utr̃ q̃libz ps mot⁹ differat spẽ a qualibet alia parte ꝛ a toto motu.secundum vtrum visionis punctl vl vnitatis sit generatio·tertiũ vtrũ delectationis sit generatio:quartũ utrũ ꝺelectatio pficiat operationẽ p modũ finis.

Valit igit̃ ꝓtinue.] L.6ª

Declaratis quatuor primis cõclusionib⁹ de delectatione. ꝺeclarat quintã.s. q⁹ delectatio hũana nõ potest semper eẽ continua.hanc aũt probat dupliciter. primo ex parte potẽtie . scõo ex pte obiecti ibi.[quedã autẽ.] Dicit g̃ primo interrogatiue qualiter est possibile q⁹ actiuũ ꝛ passiuus delectatiõis.s.sensus ꝛ sensibile intellectus ꝛ intelligibile semper similia maneant ꝛ sẽper similiter se hẽant ad continẽs delectationes.q.d.nullo mõ. sequit̃ igit̃ q⁹ nullus cõtinue delectet:l' etiã laborat.i.affligitur l' tristatur.cuius ratio ẽ.qm̃ quicũq; cõtinue multũ vel modicũ delectatur:ipse necessario tãtũ cõtinue opat̃ ꝺelectatõ nãq; seqt̃ opatõ nẽ.nec separatur ab ea ut .j.c.pxio.sz nullus semper cõtinue opatur. omnia eni humana corpa sũt talia q⁹ si possũt cõtinue opãi nec p ꝓñs hõ qui fatigat corpe fatigato.quat nul⁹ cõtinue delectatur. huius rei põit primo virtutem. ibi.[oia.n.] 2º cõclusionẽ ibi.[si sit ig̃.] 3º vturẽ ma.ibi[segt̃.n.] 2º ibi[quedã aũt.] Arguit ad idẽ ex pte obiecti delectabil' itẽdẽs talẽ rõez.q.cũq; ꝓtinue delectat̃ :delectat̃ in ill' q̃ similiter se habẽt ad appetitum existentia noua ul' uetera ꝛ i principio ꝛ in medio ꝛ i fine. aliter.n. non cõtinuat̃ delectatio ut habeat̃ ex parte precedẽti.sed nº in hac uita delectatur semp i talib⁹.quare nec continue delectatur.huius rei. declarat mi.d.q⁹ quedam delectabilia delectãt hõinem entia ꝛ exñtia noua tunc.n.cum nouitate sunt placida. posterius aũt cum antiqua fuerint non simil' delectãt ymo sepe fastidiuz generãt.ꝛ ideo mens intense a principio ad talia inclinata circa illa delectabiliter operatur.quẽadmodũ accidit quod alii nouiter rem aliquã fm usum aspicientes habent utiq; delectabilem visionem.postea uero nõ erit eis delectabilis operatio idest usio sed erit eis neglecta ꝛ in fastidium uersa.pp̃ ꝺ igitur obscurat̃ ꝛ euanescit delectatio. Conf ibi.[Appetẽ aũt.] pbat sextã cõcl'oz.s. quod delectatio ẽ nãliter ab oibus appetenda Arguit g̃ sic.oẽs naturaliter apperunt perfcm̃ uiuer̃ ꝛ perfectissimũ uite.quod patet qz oẽs naturaliter appetũt uiuere ut.ẽ.li.9.c.xj.ꝛ per consequens maxime appetũt perfectuz uiuere ꝛ perfectissimuz uite:sed delectatio ẽ perfectissimum uite perficiẽs ipm uiuere.quare oẽs naturaliter eã appetunt.huius rei ponit p⁹ ꝓcl'oz ꝛ patet 2º uirtutem ma.ibi [eo quod oẽs]ꝛ patet.3º ibi.[Vita aũt.] probat mi.tali p̃ sillogismo. Delectatio pficit operationes ut.ẽ.c.proximo in ꝓcone.4º sed uiuere principaliter est operatio l' operationes ut.ẽ.li.9.c.xj.ꝛ ut probatur hic.qz unusquisq; circa illa ꝛ i illis operatur ꝛ conuersatur que maxime ad ut tam diligit ut.ẽ.li.9.c.fi . puta musicꝰ

operatur auditu circa melodias quas maxime diligit ⁊ amator discipline ⁊ scientie operatur ⁊ speculatur mente circa tbomata.i.circa vera speculabilia certa ⁊ scifica:⁊ mō simili vnusquisq; reliquoꝝ amantiū q maxime operantur circa illā maxime amant ad suum uiuē.quare delectatio pficit ipsū viuere.huius prosilli declarat primo minorem.2° ponit maiorem ibi .¶De/lectatio autez· ¶.3°. conclusionem ibi. ¶Et viuere autem .¶ b autem conclusio fuit minor in principali sillogismo. ⁊ ideo.4°loco:infert conclusionez principalem ibi.¶Rationalit igit.¶5°. resūmit medium ibi.¶ pficit enim.¶6°. remouet dubiū q̄tū ptinet ad propositū ibi.¶Utrū autē¶.d. q cum ostensuz sit q delectatio est appetibilis per istud medium.qz viuere est appetibile.vtq; tū eligamus ⁊ appetamus viuere pp delectari:vel delectari ppter viuer: dimittatur in pāti:qm illud nō faceret ad ostensionē propositi pro eo q b videt cōiungi ⁊ nō recipere separationē.qm nūq; fit nec unq; fieri potest delectatō sine operatione in qua cōsistit principaliter viuere.b āt videbitur in questionibus.Conf ibi·¶vnde videtur.¶ probat septimā ꝯclusionē quadruplici rōe 2° ibi ¶Apparebit autē.¶3°. ibi ¶Adhuc autē.¶4°. ibi.¶Fere eni.¶p°. g̃ arguit sic.operationes differentes spē pficiūt a differentibus spē.sed operatiōes que perficiuntur a delectationibus differunt spē.puta operatiōes mentis seu intellectus ⁊ operatiōes sensuū. quaꝝ delectationes a quibus perficiunt differūt spē.huius rei ponit primo conclusionē.2° maiorē declarans eā p exempla mīta ⁊ patet ibi. ¶Altera eni spē¶ 3°.resūmit maiorē declaratā ibi.¶Similiter āt ⁊ opationes.¶4°. ponit mi.ibi. ¶Differunt autē ¶5°.resūmit cōclusiōez ibi.¶Et perficiētes.¶Deinde ibi:¶apparebit autē¶Arguit 2° sic. ea que sūt propria alteris ⁊ differēt spē differunt spē:ꝝ delectationes sunt propriae operationib' alteris ⁊ differentib' spē coaugēt enim eas. quare ⁊ ipse delectationes differunt spē. huius rei ponit primo cōclusionez tangēdo mediū.d. q ēt apparebit q delectationes differunt spē ex eo q ē vnāq; dlectatiōez coappropriari illi opatiōi quā perficit 2° ibi·¶Coauget ¶Pōit ⁊ dclarat mi. ⁊ patet littera.3°.ibi ¶Alteris aūt spē¶ ¶Ponit ma.ut per se notā. qz proprium est q ineſt omni ⁊ soli. Nota vero q coaugentia nām rei iō ppria dicuntur ei:qz omnis res ⁊ omnis forma in puritatem contrahit ⁊ ad corruptiōez tendit per additionē ⁊ admixtionem rei ñ cōnaturalis sed aliene medie vel extreme. sicut patet de albedine que fit impurior ⁊ remissior ⁊ corruptior proximior quoq; alieno colore sibi pmixto.quare necesse est ut nā coaugēs ⁊ intēdens operationē vl q̄cūq; rē sit propria ⁊ pnālis ei.¶Conf ibi. ¶Adb autē magis.¶Ad idē arguit.3°.sic·que cūq; sunt impeditiua aliquibus opationibus differunt spē ab illis que cōfirmant ⁊ meliores faciunt illas opationes.sed quedā delectationes sunt impeditiue ⁊ officiunt opationibus quaꝝ alique delectatiōes cōfirmāt ⁊ meliores faciūt. quare iste differūt spē ab illis.huius rei ponit p°. cōclusionē implicite.tāgendo ēt mediuz.d.q conclusio tam probata dupliciter adhuc magis appebit vera: ex eo q est delectatiōes aliquas ab alteris seu diuersis cāis factaꝝ esse impeditiuaꝝ opationibus que supple cōfirmantur ⁊ uigorant p delectationes que sequuntur ⁊ pficunt eaꝝ 2° ibi ¶amātes .n. ¶pbat mi.p exēpla. et pz ꝓbatio.3°. ibi ¶qz quiō tg ¶resūit mi. impbataz. q qz dlectatio opationibus propria cōfirmat et diuturniores et meliores facit operationes: qz delectatiōes aliene que.s. consequūtur alias opatiōes officiunt impediunt et nocēt istis opatiōibus. mānifestum ē q multū distāt et differūt hec et ille.i.differūt spē. alit eni nō multū distarēt. qm

mínima distantia ẽ distantia numerat
tm. Nota vero pp exẽpla q̃ antiq gen
tiles faciebant sua spectacula in thea/
tris. i. in quibusdã cõibus locis ad for/
mã semicirculi dispositis: et ibi pugil's
agonizabãt. i. pugnabãt et certabant.
ig̃ qui conuenerãt sic attenti erant ad
pugnã videndã. qñ pugiles fortiter di/
micabant q̃ nõ posset comedẽ bona et
delicata cibaria. ẽt si famescerẽt. quã/
do vo pugiles ꝑui erant et nihil virile
faciebant. tunc qui cõuenerant ad spe
ctaculum possent comedere legumina
male parata ꝑ eo quod ad spectaculũ
modicum attenti erant ⁊ ideo exiuit i
de prouerbiũ de prauis pugilibus qõ
ipsi faciunt nos comedere legumina.

Consequẽter ibi [ifere enĩ] ad idẽ
arguit 4ᵐ. sic. dis delectatio differt ꝼm
speciẽ ab omni re que equipolet tristi/
tie cõtrarie. hoc patet q̃ contraria dif/
ferũt specie. ut 5ᵒ metaphisice ⁊ cõtra/
riorũ cõtrarij sunt effectus. ⁊ ideo ne/
cesse est quod res equipolens in effe/
ctu uni cõtrariorũ specie differat ab al
tero. sed delectationes uni operationi
aliene equipollent ꝓprie tristitie que
cõtrariatur delectationi que debet eẽ
ꝓpria illi operationi. quare delecta/
tio huic operationi ꝓpria differt se/
cũdũ speciẽ a delectatione aliena. buiᵐ
rationis ponit ⁊ declarat solã mi. d. q̃
delectationes huic operi aliene faciũt
fere idẽ equipolenter quod faciunt tri
stitie huic operi proprie. quod patet
quia tristitie operatiõibus ꝓprie cor
rumpunt eas ⁊ cessare faciunt. puta si
huic scriptori sit indelectabile ⁊ triste
scribere ipse utiq̃ nõ scribet operatio/
ne existente tristi imo cessabit q̃diu ei
scriptura tristis erit. sil'r si ratiocina/
ri sit triste alicui statim dimittet ⁊ non
rõcinabitur nec addiscet nisi forte me
tu uel uiolentia. sicut accidit pueris.
Sic igitur accidit cõtrariũ circa opera/
tiones humanas. i. contrarij effectus
a duabus causis cõtrariis. s. ꝓprijs
delectatiõibus que operationẽ firmãt
⁊ meliorẽ reddũt ⁊ a ꝓprijs tristiti
is que operationẽ eneruãt ⁊ corrũpũt
uocantur ãt proprie delectationes uel
tristitie ille que fiunt in operatiõe uel
ex operatione ꝼm seipsũ inquãtũ talis
operatio ẽ. aliene uero ille que acci/
dunt circa unã operationẽ de quadam
alia. ut delectatio que accidit sermoci/
nanti actualiter ex simultanea fistula/
re auditione. sunt igitur delectatiões di
cte aliene quoniã faciunt opus ꝓxi/
mum effectui quẽ faciunt ꝓprie trist
tie. quoniã ⁊ hee ⁊ ille operationem
eandem corrũpũt nõ tamen similiter.

Est ergo sciendum q̃ tristitia ꝓ/
pria corrumpit per se operationẽ. quo
niã appetitus tristis ex operatione ꝓp
fugã tristitie auertit intellectũ ꝑ sesũ ꝑ
manum ab opere tristi ⁊ prohibet o/
perari. sed aliena delectatio corrũpit
per accidẽs operationẽ quoniã appe
titus in operatione aliqua delectatus
intense trahitur intense ad illã. ⁊ per
cõsequens quasi fastidiens vel decipi/
ens aliquas relinquit eas ⁊ intellectᵘ
uel sensus multũ intentus ad delecta
biles fit quasi obliuiscẽs. uel non per/
cipiens alias operationes nõ delecta
biles uel minᵘ delectabiles ⁊ hoc mõ
uenus furatur intellectũ spisse sapien/
tis. ut supra li. 7. c. 8. ⁊ ideo dñt nul/
lum posse aliquid intelligere in uene/
reorũ delectatione actualiter posituꝫ
ut supra eodẽ. 7. c. 15. Cõsequẽter i/
bi. [differẽtibus aũt] probat octauam
cõclusionẽ. s. quod delectationes abi
uicẽ differũt bonitate ⁊ prauitate. un/
de ꝓpter hãc cõclusionẽ habẽdã in/
troductus est totus tractatus iste de
delectatione. hãc igitur cõclusionẽ ꝓpo
ponit ⁊ exponit. 2ᵒ probat eã ibi [⁊ e/
ni cõcupiscẽtie] dicit ergo primo qõ
operationibus abinuicẽ differẽtibus
epikeia. i. bonitate ⁊ prauitate quo
modo differũt operationes uirtuose ex
parte una ⁊ uitiose ex altera. ⁊ existẽti
bus bñs. puta uirtuosis elligibilibus
⁊ elligendis. bñs ãt puta uitiosis exi/

stentibus fugiendis ꝛ biis existentib⁹ neutris. puta illis que nec ad uirtutez nec ad uicium pertinēt. nec ad rōnē. si mili modo se bñt ꝼm banc triplicē dif ferētiā delectationes. quoniā quedaz sunt bone ꝛ eligende quedā uero pra/ue ꝛ fugiēde quedā āt sunt neutre. qz ꝼm unāquāqz operationē fit aliqua de/lectatio propria illi. ꝛ illa delectatio q̄ propria est operationi studiose ē utiqz epiekes .i. super bōa. illa uero que p pria ē operationi praue ē utiqz mala sicut operatio sibi subiecta. illa uero q̄ eēt propria operatiōi neutre eēt ēt ne/utra. Deinde ibi[ꝛ eni]probat con/clusionē iā expositā triplici rōne. 2ª ibi [differt āt uisus]prio ḡ itēdit arguere si ꝙ minus uidetur inesse. inest ꝛ id ꝙ magis. sed minus uidētur ꝙ cōcupiscē tie bonorū operū eēnt bone ꝛ malorū male ꝛ tū sūt. quare ꝛ delectatiōes o/perū bonorū erūt bone: ꝛ malorū ma/le. huius rōnis supponit ma· sicut ma/ximā i logica. pōit ergo prio secūdā p/tē mi. o. ꝙ cōcupiscētie bonorū sūt cer/te sunt laudabiles ꝛ per cōsequēs bo/ne. cōcupiscētie uero turpiū operū sūt uituperabiles ꝛ per cōsequēs praue. 2º ponit ꝛ probat alterā partē .s. ꝙ i/stud min⁹ uidetur de cōcupiscētiis q̄ō ō delectabilibus ibi[magis proprie]ost/cit ḡ ꝙ iō magis uideretur ꝙ delectati ōes sequātur bonitatē ꝛ malitiā opez magis q̄ cupiscētie. qz delectatiōes q̄ fiūt i opatiōib⁹ sunt eis magis ꝓprie q̄ concupiscentie. quoniam concupi/scētie operū sūt ab eis distincte ꝛ sepa te tēporibus ꝛ natura. cōcupiscentie nā q̄ precedūt opus tēpore ꝛ natura: ꝛ aliquando sunt cōcupiscētie: ꝛ tamē nō sunt nec erūt opera cōcupita. dele/crationes uero sunt ab opibus indisti/cte ꝛ inseparabiles itātū ut habeat du bitationē apud aliquos utrū operatio sit idē cū delectatione. 3º solut istud dubiū ibi.[nō tū uidetur].o. ꝙ nō vide tur sapiēti ꝙ delectatio sit mēs. i. ope/ratio mētis nec ēt ꝙ sit sēsus. i. opera/tio sēsus. ℔ eni uidetur euidēter icōue niēs ꝙ delectatio que ē in appetitu sub iectiue sicut ꝛ cōcupiscentia sit opatio mētis uł sēsus ſz quibusdā hominibus iō uisū fuit ꝙ eēnt idē qz nō sepātur ab inuicē. ℔ tū rō non est sufficiens qz nec prudētia ꝛ moralis uirtus sepantur ut supra li. 6º. c. 17 ꝛ tū nō sūt idē qz pru/dētia ē uirtus itellectual' ut ē. e. 6 c. 4. ꝛ .16. ℔ tū habēus ꝙ quēad modū opa tiones abiuicē sūt altere bōitate ꝛ p/uitate sic ꝛ ipe delectationes. Cōse/quēter ibi [differt]āguit 2º sic. quecūqz differūt puritate ꝛ ipuritate ipa diffe/rūt bōitate ꝛ prauitate vł ma. vel mi. si ad rōnē ꝛ electionē ptineāt. puritas eni ē ipuritati preferēda: sed delecta/tiōes puritate ꝛ impuritate differunt. quare ꝛ i bōitate ꝛ prauitate: hui⁹ rō/nis pōit ꝛ declarat mi. o. ꝙ sicut uisus differt puritate a tactu ē eni sēsus pu/rior ꝛ spiritualior. tactus āt ipurior ꝛ matialior ꝛ simpl'r brutalior ꝛ ēt au/ditus ꝛ olfactus differūt puritate a gu stu per eādē rōnē tactus eni ꝛ gustus nō sentiunt per speciem rei sensibilis sine applicatione corporali rei sēsibilis super organū sēsus. alij uero tres sē/sus sētiūt p solā speciē rei sēsibilis. sic ḡ differūt sēsus abinuicē puritate ꝛ i/puritate ꝛ sili mō differūt abinuicē de lectatiōes que sūt ꝛ fiūt ab opatiōibus sēsuū ꝛ iterū oēs iste a delectabilibus q̄ fiūt circa opatiōes mētis. ꝛ iterū u/treqz delectatiōes circa mentē ꝛ circa sensū inter se differūt abiuicē puritate ꝛ ipuritate. quare ꝛ bonitate ꝛ prau tate. Nota vero ꝙ puritas ē pmixtio vnius nature cū altena nā. puritas ue ro ē ipermixtio. vnde uinū pmixtū aq̄ dicitur ipurū: ipmixtū āt alteri liquori dicit purū. ꝛ ℔ mō caro pueri dicit pu/rior q̄ caro uiri adulti q nutritus ē mł/tiplicib⁹ alimētis. ut bēt prio de gene/ratiōe. delectatio aūt ē ō nā accidētiū aie. qm̄ aia ōlectat nō corpus. cū ḡ de lectatio pmisceat accidētib⁹ corporis di cit ipura ꝛ uocat delectatio corporal'

ut supra tractatu de tēperātia. c. i. cum uero nō pmiscet eis remāet pura ⁊ oi cit sipl'r aiaľ ab aia ut ibidē bēt Con sequenter ibi [uidet āt eē ui] pbat. 9. cōclusionē. s. ꝙ bois ē aliqua delecta tio ppria ei uirtuosa ⁊ bōa. bāc āt p/ bat ozdie tali. qz prio pbat ꝙ cuilibet aiali ē aliqua delectatio proprīa. 2°. obi cit contra hoc quo ad bōes ibi [diffe rūt āt] 3°. obiectionē soluit ibi [uidet āt i oibus] 4°. docet q̄ delectatio ē bōi ppria ibi [earū āt] dicit g̃ prio ꝙ unicu iqz aiali ꝫ speciē itelligēdo distributō nē fieri p generib⁹ singulorū nō pro si gulis generū. uidet eē ppria opatio a/ liqua. b āt probari pōt rōne ⁊ inducti one. rōne quidē qz unicuiqz ē ppriū a/ liquod opus. ut ē li. 1. c. 9. unicuiqz āt opatiōi est aliqua delectatio propria quare taľ delectatio ppria opatiōi est ppria aiali. but⁹ rōis tāgit mediū ibi. [quēadmodū] inductione ēo probatur qm̄ istud euidēter appebit cuilibet oili gēter speculāti i unoquoqz aialiū genē altera eni ea delectatio eq ⁊ altera ca nis ⁊ alīa bōis sicut ait eraclit⁹ asios magis eligē. i. magis appetē fenū q̄z aurū: ⁊ p cōsequēs asinus alimētū de/ lectabili⁹ fenū ē q̄z aurum ⁊ sic ō alius quare rōabile videt ꝙ delectatiōes q̄ sūt ppie aialiū diuersoꝝ spēcie sint ⁊ ipe differētes spēcie. ille ēo q̄ sūt aialiū differētiū specie uidēt ēt idifferētes eē specie. Deide ibi [differūt āt] p̄ pdi cta obiecit quo ad bōes. d. ꝙ ñ paꝛ dif ferāt delectatiōes bōiuꝫ. cū tñ ipi ñ dif ferāt spē. qm̄ oba eadē apbēsa p sēsū l' p itellectū bos boies delectāt ⁊ illos ꝓtristāt. ⁊ b mō b eadē sūt ill' tristia ⁊ odibilia būs ēo sūt ōlectabilia ⁊ ama/ bilia quēadꝫ accidit i dulcib⁹. i. i sapi/ dis. qm̄ ñ eadē sūt sapida bōi sāo ⁊ bōi febzicitāti imo iō ē uni sapidum ⁊ alīi aboiabile ⁊ insipiō. nec iō appet tēpa/ te calidū bōi debili q̄ bz tactū stupidū ⁊ bōi bñ tactū bñ dispōtū ⁊ sil'r acci dit i aliis sēsibilib⁹ ⁊ itelligibilib⁹. ō ide ibi. [uidet āt] obiectionē p̄missā sol uit. d. ꝙ sicut dictū ē ē li. 3. c. 8. i ōib⁹ i/ stis uidet eē dicēdū ꝙ ita ē i nā ⁊ i rei ītate sicut uidet. ⁊ ꝙ uidet uiro studi oso. qz certe bñ dicit quēadꝫ bñ ac ēe dici uidet p me ⁊ p alios ꝙ mēsura u/ niuscuiusqz opis ⁊ cognitiōis ei⁹ ⁊ dis/ cretiōis ei⁹ ē virt⁹ q̄ ē circa illud op⁹ ⁊ bō ꝫ ītutē bōus ꝫ ꝙ taľ ē ut ē li. 3. c. 7. ⁊ li. 9. c. 4. quare ille ōlectationes sūt nāl'r ac ēe ōlectabiles q̄ uidēt uiro studioso ⁊ illa sūt nāl'r ⁊ ēacit ōlecta/ bilia qb⁹ taľ ōlectat ⁊ gaudet. qz stu/ dios⁹ rōe singula iudicat ⁊ i singulis ēum ei appet ut ē li. 3. c. 7. si uero ea q̄ huic studioso appēt tristia. sicut inālis cibus uel potus uľ cōcubit⁹ l' iustū lucrū ⁊ si milia uidēt illi uitioso ōlectabilia ñ est admirabile. qm̄ taľ appētia ꝓuenit ex corruptiōe. mlte āt sūt corruptiones ⁊ nocumēta q̄ fiūt l' a nā praua l' cōsuetu die mala. ut ē li. 7. c. 7. b igit appent studioso tristia ⁊ uicioso ōlectabilia nō sipl'r sūt ōlectabilia ꝫ tm̄ ꝫ qd. qz tm̄ bijs male dispōtis. quare mānifestū ē ꝙ dicēdū ñ ē eē simpl'r ōlectationes eas quas dicius cōfessas ⁊ cōcessas eē tur/ pes ⁊ prauas nisi tm̄ bōib⁹ corruptis ꝫ appetitū. Deide ibi. [eaꝛ āt] do/ cet q̄ ōlectatio sit bōi ppria prio igit ē querit. o. q̄z l' qualē ōlectationē ō nu/ mēo eaꝛ q̄ sūt epiekes. i. sūt bōe dicē/ dū ē eē bōis iq̄tū ē bō. q̄dā eni ōbent ea iq̄tū ē aial et ille ñ sūt ei ppie. ꝫ illa q̄ ōbet ei ut ē bō. ad b āt ipe dicit ꝙ b ē mānifestū ex opatiōibus ex q̄bus sequūt ōlectatiōes. qm̄ ut dictū ē. illa ōlectatio ē bōis ut ē bō et ē ppria bo mini q̄ ē ppria opatiōi ppie bōi siue igit sit una siue plures huiusmōi opa/ tio l' opatiōes q̄ sūt uiri i uirtute pfecti ⁊ i uirtutū usu beati. ille utiqz delectati ōes q̄ pficiūt felicissimas uiri beati o/ patiōes dicētur eē principal'r bōis ō/ lectatiōes reliquę āt 2°. et ex cōsequēti multiplicit ꝫ ꝓportionē et ordinem operationum. quia quemadmodum operationū alie sunt ppinquiores. e alie rēotiores a principalissima. sic ēt eodē ordie se bñt ōlectatiōes bōe. ha bemus g̃ ꝙ bōis ē aliqua ōlectatio e i

ꝑpria epiekes et bona et in hijs hēt determiatio pōi ō ōlectatiōe sipl'r. Lectio. 7.

ictis utiqꝫ hijs]postꝫ determiauit de ōlectatiōe q̄ sicut finis pficit opationē felicē ꝺ cōsequenter determiat de ipa felicitate ut ē opatio que finis ē ōiuꝫ uirtutū ꝛ ōiuꝫ operū būanoꝝ ꝓio āt ꝓponit ītētionē suā cōtinuās dicta dicēdis. 2° prosequit ibi[oirius]oicit q̄ qō i hijs dictis que dicēda fuerāt circa uirtutes in 2° li. 3°.4°.5°.ꝛ 6°.ꝛ q̄ circa amicicias li.8°.ꝛ 9°.ꝛ q̄ circa delectatiōes li.7. ꝛ in ꝑte ꝓia huius decimi. reliquū ē ꝙ dicēdū restat dicere ꝛ ꝑtransire dicēdo de felicitate. ꝛ ꝺ typo. i. figura. qꝛ figural'r ꝛ grosse debēus hic ꝓcedere. ut dictū ē supꝛa li. ꝓio. c. 2. iō āt de felicitate dicēdū ē. qꝛ ipā posuius eē finē ōiuꝫ bonoꝝ būanoꝝ s̄ li. ꝓio c. 8. ꝛ alibi sepe. ſmo āt de ipo erit cō pēdiosioꝛ ꝛ facilioꝛ nobis resūmētibꝫ dicta quedā de felicitate s̄ li. i. ubi tractatus iste inchoatus ē q̄ terminandꝫ ē i hoc libro

Deinde ibi[oirius āt]intētionē suā ꝑsequit. ꝓio āt tradit pfectionē ꝛ integritatē felicitatis. 2° cālitatē ꝛ originē c. xi. [ubi trā igit]circa ꝓimū uero tradit ꝓio. 6. cōclusiōes de felicitate i generali. 2° 12 de felicitate speculatiua i spāli. c. ꝓio [si ē āt felicitas]3°. 6. de cōpatione felicitatis mozalis ꝛ speculatiue ibi in fie ꝓximi. c. [qō āt ꝓiꝫ dictū ē] 4. 5. ꝺ felicitate speculatiua c. x. [pfecta āt felicitas]ꝓie āt. 6. cōclusiōes sūt iste. ꝓia ꝙ felicitas nō ē babitꝫ. 2° ꝙ ē operatio ibi[si utiqꝫ ꝺ]3°. ꝙ est opatio non necessaria uł utił sꝫ ꝑ se elligibił ibi[operationū]. 4°. ꝙ duo sūt genēa operationum ꝑ se elligibiliū. f. studiosa ꝛ ludicra ibi[tales āt]5°. ꝙ felicitas ñ ē opatio ludi ibi[uidet igit quidē]6. ꝙ ē operatio studiosa ibi[vere āt felix]oicit ergo de ꝓia cōclusiōe ꝙ nos diximus s̄ li. ꝓio c. decio. qm̄ felicitas nō ē babitꝫ. ꝺ āt ꝓbat ex tribus incōueniētibꝫ. qꝛ tūc sequeret ꝙ felicitas posset ieristere hōi sēp dormiēti post habitū acqsitū: sicut aliq dormisse dicūt i sardis ut recitat. 4. phisicoꝝ tractatu de tēpore itē hōi oispōito sicut plāta carēti vsu rōnis ꝛ sēsuū post habitū acqsitū qō reꝛobat s̄ li. i. c. 19. itē hōi infoꝛtunato ꝛ icidēti pāmicis infoꝛtūijs ꝙ ipꝛobat s̄ li. i. c. 14. ꝺaꝫ cōclusionē pōit ibi[si utiqꝫ ꝺ]. o. ꝙ si ꝺ ꝓemissa incōueniētia nō placēt magis ē utiqꝫ ponēda felicitas i opationē quādā qualē describēus iferius. ꝛ sicut dictū est in hijs q̄ ꝓius in ꝓio li. c. 9. ꝛ x: ꝛ xi. ꝛ xii. diximus. ꝑbatio ꝙ ꝺ cōclusiōis talꝫ ē qm̄ felicitas butꝫ bōis ē eius bitus ł eius opatio. nō ē āt habitus ut ꝑbatū ē s̄ ꝛ hic li·1. est igit opatio. Tertiā cōclusionē declarat ibi[opationū āt]ꝑmittēs ꝓio unā distinctionē. ꝺ. ꝙ opationū hoe qdē necessarie ꝛ vtiles ꝛ ꝑpter alia bōa elligibiles cuiusmōi sūt opatiōes medicinales ad sānitatez ꝓcurādā oꝛdiate: alie vero sunt ꝋz se ipas eligibiles cuiusmōi sūt opatiōes q̄ sibi ipis sūt eupꝛaxie sicut de quibusdā actionibꝫ dicit s̄ li. 6. c. 3. ꝛ. 6. quare. f. ñ ē alterū oꝑus ꝓter ipas ut s̄ li. i. circa ꝓncipiū. 2° vero post distictionē subdit cōclusionem. ꝺ. mānifestū eē ꝙ felicitas ē de numēo opatio nū ꝋz seipas elligibiliū. 3° addit medium ibi[nullo eni idigēs]uolens sic arguē. ōis opatio necessaria ꝛ solū ꝑpter alīā eligibilis ē utiqꝫ indigēs aliquo alio finali bono. opatio uero per se sufficiēs ꝛ nullo idigēs ē opō ꝋz se elligibił sꝫ felicitas nullo idigēs ē. sꝫ per se sufficiēs ē. quare ē opatio nō necessaria ł utił: sꝫ ꝑpter se elligibił hui' rōnis ponit ꝓio mi. 2° ma. ł uirtutem ei' ibi[ꝋz seipas]4°. conclusionez declarat ibi[tales āt]uolēs igit ostēdē ꝙ duo sūt genera opationū propter se elligibiliū. probat hoc ꝓio de opationib' uirtuosis. ꝺ. ꝙ actiones q̄ sūt ꝋz utrutē uident esse tales puta ꝋz se elligibiles qō ꝓbat. quoniaꝫ bona ꝛ studiosa agē ē de nūēo eoꝝ elligibiliū q̄ propter se ipa elligūtur ut s̄ li. i. c. 8. ꝛ 9°. ꝛ in pluribus locis alibi: sꝫ actiones uirtutū sūt huiusmodi. ut s̄ li. 1. c. duodecio. quare ipe sūt ꝋz se elligibiles. 2° ibi [sꝫ ꝛ ludoꝝ]ꝺ idē probat de opationibus ludicris. ꝙ ꝛ tales sūt ēt operationes delectabiles ludoꝝ. f. propter se elligibiles. qꝛ homies ludētes non elligūt ludos propter alīa bona ex ludis expectata. ꝙ ꝓobat duplicił. ꝓio qꝛ q plus ledit ꝙꝫ iuuat

ab aliquo nō appetit illud ut utile pp alte
rū bonū: ſz ludētes magis ledūt q̄ iuuēt
a ludis in quibus ſepe negligūt tacturam
coꝛpoꝛū ⁊ paſſionis. i. poſſeſſionis. qꝛ i q-
buſdā ludis ledūtur coꝛpoꝛa ⁊ expēdūtur
īmutilit multa bona. quare ludētes ñ appe
tūt ludos pꝛopter alterū finale bonū. buiꝰ
rationis ponit pꝛio concluſionē. 2ᵐi. ibi.
[ledūt enī] deinde ibi [refugiunt] arguit 2ᵒ
ſic. illud ñ elligitur propter alterum ad qđ
refugiūt maxie illi qui nullo utili indigent
ſz tales maxime refugiūt ad ludū. quare
ludus buuſmodi ñ propter alterū bonū el
ligit. buiꝰ rationis ponit mi. d. q mlti felt
ciū. i. eoꝛū q in ōnibꝰ neceſſarijs ⁊ vtilibus
abundātes putāt eē felices tāq̄ nullo ne-
ceſſario indigētes. iſti inq̄ refugiūt ad ta-
les ludicras ꝓuerſationes ⁊ operationes
pꝛopꝛi q apđ tyrānos abundātiſſimos illi
appꝛobāt ut gratioſi qui ſūt in ludicris o-
perationibꝰ eutrapeli. t. bū ꝺicētes ꝺba ⁊
facta in deriſū: ⁊ in riſū qꝛ tyrānt in bijs
q̄ appetūt ſeipſos delectabiles tribuūt no
lētes p talia ꝺelectari. quare indēdū indigēt
talibus eutrapel qui ſciūt ḡtioſe ac placi-
biliter ludē. quītā cōcluſionē pꝛobat ibi [ui
dēt qdē iq̄] pꝛio tñ rēouz motia cōcluſiōis
oppōite. 2ᵐ iducit motia cōcluſiōis ꝓpoſite
ibi [quēadmodū igit ḡ ſciēdū pꝛio q̄ o-
pa ludicra qbuſdā uiſa ſūt eē felicia ex du-
plici motio. pꝛio qꝛ bōies q ſūt i potētati-
bꝰ ꝓſtituti taq̄ deꝰ terrēi ⁊ beati talia opa
ꝓ ſeipſis eligūt. 2ᵒ qꝛ ultra oēs ſuas ꝺlecta
tiōes ⁊ delicias i bijs libēt ꝺlectāt. pbs ḡ
rñdet pꝛio ad pꝛimū. 2ᵒ ad ſecūdum ibi.
[nec ſi] dicit ḡ pꝛio q̄ ꝺ ludicra opa uidēt
qbuſdā alalibꝰ uiris eē felicitatia. i. felici-
tati factia. ꝓpter hoc. qꝛ uidēt eos q ſūt in
potētatibꝰ: ſic reges ⁊ pꝛicipātes uacare
i bijs opatiōibus ludicris. Ad ꝺ āt ipe
dicit q̄ tales bōies ñ ſūt ſignū q̄ ita ſit qꝛ
nec uirtus uolūtati nec pꝛudētia intellectꝰ
a quibꝰ ſūt opatiōes ſtudioſe bois felicita
tē cōſtituūt in ꝺ q̄ ê eē potētē. nota ꝺo cāz
que quidem eſt. quta potentatus poteſt
uenire homini uel ex genere uel ex uio-
lentia. uirtꝰ āt ⁊ itellectꝰ pꝛudētie nequa;
q̄z ut ē li. 2. c. i. itē potētatu cōueit uti ma-
le. virtute āt ſ itellectu pꝛudētie ñ. ut pꝛio
retboꝛicoꝝ. 2ᵒ ibi [neq̄ ſi] reſpōdet ad ſz
ꝺ. q̄ nec ēt ſignū ē q̄ ꝓdicta bōiuz eſtiatio
ſit uera ſi pꝛedicti tyrāni exiſtētes ḡuſta-
biles ⁊ guſtare ipotētes delectatiōis bōe-
ſte liberal ⁊ ſicē refugiūt ad coꝛpoꝛales ꝺ
lectatiōes. ſicut dictū ē ē li. 7. c. 18. pp hoc
quidē nō ē eſtimādū tales opatiōes ⁊ ta
liter ꝺlcābiles eē ceteris eligibiliꝰes qꝛ
pueri exiſtimāt optia eē illa q̄ apđ eos ꝓ-
tioſa ſunt. puta pōa ſ auiculas. ſ q̄libet io-
calia puerilia. quare rōnabile uidēt q quē
admodū alta uidēt puēis pꝛetioſa ſic ēt
altera uideāt eē optia ⁊ pꝛetioſa pꝛauis
bōibꝰ ⁊ alta ſtudioſis ⁊ epiekibus. i. ualđ
bōis. buiꝰ rei ḡtia qꝛ tyrāni potētes lu-
dis ⁊ coꝛpoꝛalibꝰ uoluptatibꝰ intēdentes
ſunt pꝛaui. iō illa q̄ uidēt eis bōa ⁊ optia
nō ſūt ſipl'r optia. ſūt āt tō pꝛaui. qꝛ talibꝰ
itēti ñ curāt ꝺ bono cōi cū tñ ex officio pꝛi
cipatꝰ ſit cuſtodes iuſti ut ē li. 5. c. xi. ⁊ ba
bere debēt curā ſubditoꝛū. ſicut patres fi-
lioꝛū. ut ē li. 8. c. x. notādū ēt q̄ delectatio
ſincera liberal ⁊ honeſta ē illa q̄ pficit o-
patiōes virtutū. tales enī ſūt pulcbre moꝛa
liter ⁊ bone. ut ē li. 1. c. xi. ⁊ tal delectatio
nec triſtitiā nec ſupabundātiā bēt. ut ē li.
7. c. ſi. Cōſequēter ibi [quēadmodū iḡ]
ꝓbat cōcluſionē intētā triplici rōne 2ᵒ ibi.
[⁊ eni icōueniēs]. 3ᵒ ibi [ſtudere āt] pꝛia
rō uero includit duos ſillogiſmos. pꝛia āt
tal ē. qm̄ illa opatio ē elligibiliſſima q̄ vi-
deſt uiro ſtudioſo elligibiliſſia. ſz opatio ñ
ſz ludū ſz ſz uirtutē uidēt ſtudioſo elligibi
liſſima. quare ipa ē tal. ſecūdus ſillogiſmꝰ
talis ē qm̄ opatio ludi nō ē opō elligibiliſ
ſia ſipliciter ut patet ex pꝛio ſillogiſmo ſz
felicitas ē opō ſipl'r elligibiliſſia. ut ē li. i.
c. 8. ⁊ 9. quare ñ ē opatio ludi. ꝺ uſto ſillo-
giſmo ñ pōit explicite niſi cōcluſionē ibi.
[nō in ludo] de pꝛio āt ponit pꝛio ma. d. q
quēadmodū dictū ē multoties puta ſupra
li. i. c. xi. ⁊ li. 3. c. 7. ⁊ li. 8. c. fi. ⁊ ſepe alı-
bi. ſtudioſo uidēt eē pꝛetioſa optia ⁊ ēle-
ctabilia ea q̄ ſz nāz ⁊ ſimpl'r ſūt talia ēna
vnicuiq̄z āt alteri dicūt eē opō eligibiliſſi
ma illa q̄ ꝓueit ei ſz ꝓpꝛiū bitū. vt ē li. 3
c. 7. ubi fuit plēius expōitū. 2ᵒ uero ſubdit
mioꝛē ibi [⁊ ſtudioſo] ⁊ patet. Deinde i-
bi [⁊ eni] arguit 2ᵒ ſic qꝛ nec ludꝰ nec opuſ

ludi ẽ simplr finis operũ bũanoꝝ . ſz felici
taſ ẽ buiuſmõi finis.quaꝫ ut pr̃ᵒ. huius ra
tiõis põit ꝛ ꝓbat prio maiorez . ꝛ patet.
2ᵒminorez ibi.[finis enim b]ꝛ patet.Ide
inde ibi[ſtudere ãt]arguit ȝᵒ.ſic.felicitas ẽ
finis cuius gratia fiunt cetera ꝛ q ñ fit gra
tia ceterorũ: ſz ludus ñ ẽ finis cuiᵒ gratia
fiãt cetera.iſipiẽs eni eẽt ꝛ ualde puerile
dicẽ ꝙ ſtudẽ ꝛ laborãe ꝺberẽus ludi gra
tia.itẽ ludᵒ fit ceſorũ gratia.qꝛ ſz anatar
ſẽ poetã recte uidet ſe habẽ i ſua itẽtione
q vult ludere ut ſtudeat. qm̃ ludᵒ aſſimila
tur regi.imo i ludo q̃rius requiẽ.ut ẽ li.
4.c.de eutrapelia.ꝛ li.7.c.xj.ꝛ iõ bõies
laborare cõtiue ipotẽtes idigẽt requie ꝛ
iterdũ ꝓp requiẽ idigẽt ludo. requies aũt
ẽ opatiõis gratia.quare nec tp̃a nec ludus
ſũt finis. quare felicitas ñ ẽ nec ludus nec
requies.nec operatio ludi.buiᵒ rõis põit
p̃muſſa ꝺ ludo q̃ iã ẽ expõita.aliã ãt ſuppo
nit ex dictis i prio li.ſextã cõcluſionẽ ꝓbat
ibi[uidet ãt felix]duplicit.prio ex pte o
patiõis.2ᵒ ex pte ꝺlctatiõis ibi[potetq;]
prio ãt arguit ſic.opõ illa ẽ felicitas q̃ ẽ ſz
uirtutẽ ꝛ ſz rationẽ ꝛ ſz meliorẽ bõis p
tẽ .ꝛ quãto ſz b tertia ẽ ſtudioſior ꝛ pfe
ctior tãto eã dicius eẽ meliorẽ.ſz opõ ſtu
dioſa q̃ fit cũ ſtudio ñ cũ ludo ẽ huiuſmodi
quare tp̃a ẽ felicitas ꝛ ecõuerſo. buiᵒ rõis
põit prio prias ptẽ ma.ꝛ patet.2ᵒ mi. ibi
[b ãt cũ ſtudio.]ȝᵒ.ꝓpter ma.ibi[meliora
q;]ad cuius euidẽtiã ẽ ſciendũ ꝙ opᵒ dicit
ſtudioſũ qñ ẽ factũ cũ rõis ꝛ animi appli
catiõe ad tp̃uz ꝛ ꝙ ẽ ſeriose i rõis ſerie or
natũ. tale ꝺo ẽ õne opus rõis:opᵒ ãt ridi
culũ ẽ opᵒ ꝺriſorũ ꝛ riſu digñ ꝛ extra or
dinẽ rõis actũ quale dicimus cõiter opuſ
truphaticũ. ſz b igit dicit pbs ꝙ ſine du
bio meliora ſũt ſtudioſa opa opatiõibᵒ ri
dicul.2ᵒ ibi[potiet q;]arguit ſic. ꝺlectatio
corporal q̃ p ludũ bẽt ꝛ p ſiria cõueit be
ſtiali pti bõis.puta ſẽſus ꝛ ſẽſitio appeti
tui .ſz tali pti nec felicitas nec felix ꝺlecã
tio cõueit·quare nec felix ꝺlectatõ ẽ corpo
ral ꝺlectatõ.nec felix opõ ẽ corporal opõ
q̃ bẽt ex ludo:ꝛ ex ſi.ib .g tp̃az opõnẽ eẽ
opõnẽ ſz uirtutẽ ut dictũ ẽ ẽ li.i. buiᵒ rõis
põit prio ma.2ᵒ mi.ibi[felicitate ãt]littera uero ſatis patet: cõcluſionẽ tñ pricipa
lẽ elicias ex ꝛcluſiõe ꝓpria ſil.

Ihãt ẽ felicitas]poſtq; declarant
.6.cõcluſiões ꝺe felicitate põtaſ
i genẽali hic ꝺeclarat alias 12. ꝺe
felicitate ſpeculatia i ſpeciali. quaꝫ prima ẽ
ꝙ felicitas ẽ opõ ſz uirtutẽ optiaz.ſa ꝙ ẽ
ſz ptẽ bõis optiaz ibi[b ãt utiq;]ȝᵒ.ꝙ ẽ o
patõ ſpeculatia ibi[qm̃ ãt ſpeculatia].4.
ꝙ opõ ſpeculatia ẽ opõ optia ibi[optia e
ni].ſ.ꝙ talꝭ opõ ẽ cõtiuiſſia ibi[ẽ ãt cõtiu
iſſia.6.ꝙ ẽ ꝺlcabiliſſia ibi[ꝺlectabiliſſia]
.7.ꝙ ẽ ſufficiẽtiſſia ibi[ꝛ q̃ dicit].8.ꝙ ipa
ſola ẽ marie ſz ip̃az diligibil ibi[uidebit
ãt].9. ꝙ ẽ uacatia ibi[uidet q; felicitas i
uacatiõe].x.ꝙ ẽ ſpeculatia ꝛ illaboriosa i
bi[ſi utiq;].xi.ꝙ felicitas ẽ opõ ſpeculati
ua ñ qualiẽcũq; ſz cũ diuꝭnitate utte ibi[p
fecta utiq;].12.ꝙ talꝭ felix uita ẽ melior q;
bũana ibi.[talꝭ utiq;]prias g cõcluſionẽ i
fert ex p̃babiꝭ.o.ꝙ felicitas ẽ opõ ſz uir
tutẽ ut imediate ſupra ꝓbatũ ẽ.ꝛ ẽt ẽ li.i.
c.x.rõabile uidet eẽ ꝙ ip̃a ſit opõ ſz utrtu
tẽ optiaz.b ãt ꝓbaꝭ ſequi ſicut ꝛ p̃babita
cõcluſio.qm̃ eni cõfeſſũ ẽ felicitatẽ eẽ opti
mũ bonũ bõis iõ ſequiꝭ ꝙ ẽ ꝺ genẽ bono
q; optioꝝ. qualia ſũt opa uirtutũ.pari rõ
ne ſeqꝭ ꝙ etiam eſt ꝺe ſpeie bonorum o
prioꝝ qualia ſũt opera utrtuꝫ optie.qua
re felicitas ẽ opõ ſz uirtutẽ optiaz. 2.cõ
cluſionẽ ꝓbat ibi[b ãt utiq;]ſic intẽdẽs ar
guere. opõ ſz uirtutẽ optiaz eſt operatio
ſecundum partem optimaz.p eo ꝙ uirtu
tũ optia ẽ pfectio pris optie :ꝛ iõ opõ vni
us ẽ opõ alᵗⁱ:ſz felicitas ẽ opõ vtuꝫ optie
ut p̃oſtẽſũ ẽ.g ꝛ pꝰ optime.buiᵒ rõis põit
prio uirtutẽ ma.ꝛ patet.2ᵒexpõit qd ẽ ps
optia bõis ibi[ſũ utiq;].ꝺ.ita eẽ ſiue põaꝭ
ꝙ itellectᵒ ſit illud optimũ:ſiue aliqd alte
rũ. puta uolũtas ꝛ aliquid ſepatũ.tñ q̃cũq;
ſit illud oportet ꝙ bẽat tria.ſ. ꝙ ſz nãz ui
deaꝭ principari uiribᵒ ceteris tãq; liberis
2ᵒꝙ oñari eis ꝛ oibᵒ ꝛ aliquibᵒtãq; ſuis.3ᵒ
ꝙ bẽat itelligẽtiã ꝛ notitiã ꝺ bõis ꝛ võ
nijs.b ãt optimũ ſiue ſit q̃dã diuinũ ſepa
tũ ut opiati ſũt ſtoici ꝛ auerroys cometa
tor ſiue ſit ꝺiniſſiuz bonũ ꝺ nũẽo eoꝝ q̃ ſũt
noſtra ꝛ i nobis tãq; nobis eſſẽtialia. ip̃z
tñ ẽ tale.ꝙ cᵒopatio ſz vtutẽ ei ꝓpriã ẽ p

fecta felicitas. ẽ ãt hic colligẽd q̃ ps hõis optia ñ põt eẽ uolũtas ut ꝯ itellectũ visa. q2 sic ñ bẽt itelligẽtiã nec eẽ põt ltellectus ut ꝯ uolũtatẽ disꝰ. quare sic ł mouz ut ō li. 6º c. 3º ꝛ sic nihil dicit d imitabili ł fugiẽdo ut 3º d aia. nec sic p cõsequẽs p2icipat nec oñat. q2 sblato mouẽ tollit p2icipari ꝛ do miari. quaze ꝟz h ps hõis optia ẽ ut hic d scribit tota ps itellectia icludẽs itellectuz ꝛ appetitũ nec vidit ꝯ ptẽ bestialẽ icludẽ tẽ sẽsũ ꝛ appetitũ. ntẽ sciẽdũ q̃ ꝟz eustra, ciũ. ar. ꝓsueuit uocaꝛ oẽs utꝛs nãłs vias ꝟ q̃ sũt a nã p̃mitꝰ istitute ꝛ tõ dicit aliq̃z ił uires hõis vimittaz suppõens aliquas ali as eẽ vinas. ñ qdẽ tãq̃z aliqd vinũ sepatũ ut aliq estiauerũt: ꝟz tõ q2 sunt a nã nãnte .s. a cã p2ia essẽtialiť vina bñ ꝛ optie ꝟz ra tionẽ vine sapie regulariť ozdiate ꝛ ad o, pa nãlia fiałr icliate. vñ tractũ ẽ q̃ opꝰ na ture ẽ opꝰ itelligẽtie ut recitat ille ꝓmẽta toz. i2. metaphi. terniã ꝓclõ ex traditi ibi ⌊qm̃ ãt ẽ⌋. d. q̃ felix opõ ẽ speculatia. b ãt psuadet triplicit. p2io q2 b dictũ ẽ a mł tis platõicis ꝛ alijs. 2º q2 b ẽ uald ꝓsonũ hijs q̃ dicta sũt p2ꝰ ẽ li. i. c. 9. ꝛ. x. ubi felicitas ẽ ascripta. 3º q2 b ẽ cõsonũ ipi vo cui oia cõ sonãt. ut. i. li. c. x. q̃ ãt b cõclusio cõsoẽt ipi vo ꝓbat p. ſ. cõclusiões sequẽtes q̃ ad de, claratiõnẽ istiꝰ sũt introducte. quartã q̃ con, clusionẽ. s. q̃ opõ speculatia sit optia ꝓbat ibi⌊optia⌋itẽdẽs sic ãgnẽ. illa opõ ẽ optia q̃ ẽ pł optie ꝛ circa cogscibilia optia. p2ici pia. n. optia oz babẽ effectũ optimũ: ꝟz o, põ speculatia ẽ huiusmõi cũ sit opõ intelle ctꝰ q̃ ẽ ps optia õiuz ptiũ q̃ sũt i nobis ꝛ il, la cogscibilia circa q̃ ẽ itellectꝰ sũt optia o, mniũ cogscibiliũ. quare tał opõ ẽ optia. bꝰ rõis põit p2io cõclusionẽ. 2º uirtutẽ mi. uel pte eiꝰ ut exposui. attẽde vo q̃ accipiat itel lectũ ꝓ tota pte p2icipãte sicut pbs ifiuat i pte p̃cedẽti. ſ. cõclusionẽ. s. q̃ opõ specu, latia ẽ cõtinuissima ꝓbat ibi⌊ẽ ãt cõtinuis sia⌋. d. q̃ speculatia opõ ẽ cõtinuissia q̃ ꝓ, bat p experiẽtiã. q̃ cõtinue speculari pos, sumꝰ magis q̃z cõtinue aliqd opãi. bꝰ ãt cã ẽ q2 ps itellectia ñ ẽ orgãica. ꝛ iõ ꝟz se in o, pãdo fatigari ñ põt q̃uis hõ fatigeť in op ãdo ꝟz uirtutẽ fãtastica q̃z necesse ẽ opari opãte intellectu. q2 necesse ẽ intelligẽtem quẽlibz fãtasmata speculãi. ut bẽť. 3º d a, nia. ꝛ ntez q2 intelligibilia q̃ itelligimꝰ sẽ p ex tũc nobis ꝓsto sũt. sẽsibilia vo ñ. rece, dẽte nanq̃z sole recedunt a uisu multa ui, sibilia. ꝛ siłı mõ cõueit i alijs sẽsibꝰ. quare ñ sẽp sẽtimꝰ cũ uolumus. intelligimꝰ ãt cũ uolumꝰ ꝟz pbm. 6º cõclusionẽ vclarat ibi. ⌊existimamꝰ q̃z⌋ q̃ ẽ q̃ opõ speculatia ẽ vłcã bilissia sicut d felicitate dictũ ẽ ō li. 1. c. xi. ꝛ tõ dicit q̃ ut ō oñsũ ẽ nos existiamꝰ vłcã tionẽ admirtã eẽ felicitati. vñ greci beatũ vicũt ꝛ noiãt ab eo q̃ ẽ gaudẽ ut ō li. 7. c. ıſ. b ıg̃ p̃misso dicit ad ꝓpõitũ q̃ vitaz opõ nũ q̃ sũt ꝟz uirtutẽ vłcãbilissia opõ ẽ illa q̃ ꝟz sapiaz ẽ ſz ista ẽ opõ speculatiua. quare tpa ẽ vłcãbilissia. butꝰ rõis põit p2io ma. ibi⌊ vłcãbilissia⌋ 2º infert ex b vnũ cozzela, riũ ex quo cõfirmať ꝓpõitũ. v. q̃ ex b uiđť pbia babẽ vłcãtiões admirabiles pp duo .s. p2opter puritatẽ ꝛ ꝓpter firmitatem quia in philosophia delectantur duo mo, di hominũ. s. querentes q adhuc adiscunt ꝛ sciẽtes qui tam perfecti rationale ẽ cõ, uersationẽ in pbia esse vlectabiliozẽ per, fectis sciẽtibus q̃z querentibus ꝛ addiscẽ, tibus. sciendum ẽ aũt q̃ vlect. tiones pbie sũt ideo mirabiles q2 sunt rare ꝛ insolite. pauciſſimi. n. hõies gustant vipis. omnia vo insolita sũt mirabilia ut babẽi põt ex p bẽio methaphisice. 2º sciendũ q̃ ideo ve, lectationes huiusmodi vicũtur habere pu, ritatem q2 non sunt pmixte accidentibus coz poris. ut notaui ō. c. 6. Item q2 nõ possunt permiscẽri suo cõtrario cũ non ba, beant contrariũ ut ō li. 7. c. finali. Ter tio uero sciendum q̃ ideo dicuntur firme quia non possunt per penitudinem infir, mari sicut infirmantur velectationes ma, lozum hominum qui post delectationem tristantur quia delectati sũt. ꝛ ideo p2aui replentur penitudine ut supza li. 9. c. ſ.

Item quia sequuntur operationes in rectitudine ꝛ ueritate certissimas ꝛ fir, missimas. sicut dicitur de p2imis p2inci, pijs quarto methaphisice. Septiaz cõ clusionem scilicet quod operatio specula, tiua est sufficientissima p2obat ibi⌊ ꝛ que dicitur⌋ p2imo autem p2oponit eam dicẽs quod illa operatio uel uite conditio que vi

citur astarkeia secundum grecos ⁊ ſm latinos per ſe ſufficientiſſima erit utique maxime circa uitam ⁊ operationem ſpeculatiuā. verum eſt etiam q̄ ſapiens ideſt ſpeculatiuus homo ⁊ iuſtus idē ciuilis bō ⁊ ēt reliq̄ vl̄r qualitercūq̄ bituati ⁊ diſpōiti indigēt neceſſarijs veſtib⁹: ⁊ alimēt̄ ⁊ alijs quib⁹dā vite fomēt̄. tñ ſpeculatiuus min⁹ idiget vltra neceſſitatē q̄s ceteri ciles ⁊ politici. 2⁹ ꝓbat ꝺ iductie ibi. [talib⁹ ät] ꝺicit ꝺ q̄ talib⁹ vite neceſſarijs ſufficient ad neceſſitatē elargit̄ ſuſtētatiōi nāe iuſt⁹ adhuc idigebit ad vſū iuſtitie cū cib⁹ ad quos operetur iuſte: ⁊ indigz reb⁹ cū qb⁹ reddat ꝺbita ad q̄ tenet ut. j. c. ꝓrio. ſimilit̄ ät tēpat⁹ ad uſū tēpātie idiget alimēt̄ a qb⁹ debz abſtinē ⁊ oportunitate venereoꝝ a quib⁹ abſtineat. alit̄. n. nō erit mānifeſt⁹ vſus talīū vtutū ut. j. c. ꝓrio. ſimilit̄ ēt fortes ad vſū fortitudinis idigēt reb⁹ bellicis. ſz ſapiēs cōtēplator ad vſū ſapiētie ſue nō idiget talib⁹: qz ens ⁊ exiſtēs ſeu manēs ꝺz ſe ipſū ſolitarī⁹ pōt ſine rep̄ extioꝝ āmiculis ſpeculari: ⁊ q̄ſto ſapiētior ē tāto min⁹ idigz libris. ⁊ q̄ buſcūq̄ extrinſecis ⁊ licet ſit ei melī⁹ hīe coopatores ad miſtrāō neceſſaria l̄ ēt ad exci tandō igēiuz ei⁹. tñ cōpat⁹ ceteris bōib⁹ ipe ē p̄ ſe ſibi ſufficiētiſſim⁹. i. mime idigēs. Oc tauā cōcluſionē. ſ. q̄ opatio ſpeculatiua ſola pp ſe ipſā ꝺiligat. ꝺeclarat ibi [viꝺbit ät] .ꝺ. q̄ ēt videbit⁹ ipa opatio ſpeculatiua ſola ppt̄ ſe ipſā ꝺiligi: qm̄ ab ipa nihil fit bōi p̄ē ipm ſpeculāi: ſz ab opatiōib⁹ vtutū exti⁹ opabiliū ſēp acgrim⁹ aliqd l̄ pl⁹ l̄ min⁹ pter actionē earum. Eſt. n. ſcienō q̄ opatiōes vtutū moralīū ut i plurib⁹ trāſeūt bñ i exti oꝝ mām vl̄ ꝓhibitiue: ſicut māſuetudo ⁊ tēpātia l̄ poſitie ⁊ p̄ceptie: ſicut fortitudo ⁊ iuſtitia. quaī ſēp l̄ exti⁹ l̄ inti⁹ i corpe ſēp aliqd l̄ pl⁹ l̄ min⁹ ex eis acgrim⁹ p̄ter actionē: ſz qz ſpeculāi nec i corp⁹ nec exti⁹ trāſit. hic ē q̄ ex eo nihil p̄ ſpeculāi acgrim⁹.

Ydeſt q̄ felicitas.]p⁹ q̄z L cc. 9⁹ ꝺclarauit ꝓrias. 8. cōcluſiōes ꝺ felicitate. ꝺ ꝺetermiat nonam. ſ. q̄ opatio ſpeculatiua ē vacatia. ſicut felicitas p⁹. ig̃ oñdit felicitatē i vacatiōe eē. 2⁹ vtutes politicas i vacatiōe ñ eē ibi. [p̄ticaꝝ] 3⁹ vtutē ⁊ vitā ſpeculatiuā i vacatiōe eē ibi. [intellect⁹ ät opatio] ad euidētiā ät p̄ſciēꝺ q̄ vacaī ſūmit̄ ꝺuplicit vno mō ut ē neutrum trāſitiuū regēs ꝺatiuū p⁹ ſe: l̄ ablatiū cū p̄poſitiōe in. ⁊ tūc tō ē q̄ itēdē l̄ iſtē l̄ inbereī ut cū ꝺicit q̄ hij q ſūt i potētatib⁹ vacāt ludis l̄ i ludis ut. ō. c. ꝓrio. Alio mō ut eſt neutꝝ abſolutū ſignās illud q̄ ceſſaī ab opatiōib⁹. ſicut ꝺicim⁹ aliquē abſolutū a curiſ exꝺioꝝ eē vacātē. qualit̄ ꝺicit augu. q̄ laborabat martha ⁊ vacabat maria. Nunc ät p̄ꝺs itēdit q̄ felicitas ē i vacatiōe. 2⁹ mō ſūpta ſm q̄ attribuit Marie. ꝺicit ergo p⁹ q̄ felicitaſ eē videt i vacatiōe. i. i abſolutiōe ⁊ ceſſatiōe ab exꝺioꝝ ⁊ ſecularibus curiſ q̄ pſuadet: qz nos ñ vacam⁹. 2⁹ mō ut vacem⁹ p⁹ mō. ſicut nec pacē hēm⁹ ut bellem⁹. ſz e p⁹ nos bellam⁹ ut pacē ducamuſ ⁊ hēam⁹. ⁊ iō vacare ⁊ pacē hīe ꝺz mꝺ vltimi finis q̄ ē felicitas. quare felicitas in vacatiōe ⁊ i pace eſt. ſicut ꝺr ꝺe ꝺeo. q̄ in pace fact⁹ ē locuſ ei⁹. 2⁹ ibi [p̄ticaꝝ. oñdit vtuteſ politicaſ ñ eē i vacatiōe. ad c⁹ euidētiā ē ſciēꝺū q̄ politia duo concernit. vnū. ſ. ordinē ciuz int̄ ſe ⁊ cū duce: ⁊ cū āicis. alterꝝ ordinē ꝺefēſiōis eoꝝ ab hoſtibus ⁊ ꝺz ꝺ exigit duo genera virtutuz. ſ. virtuteſ bellicas ⁊ virtutes politicaſ que nom̄ retinēt ſui generis. Secundū ꝺ igitur ꝺicit p̄ꝺs q̄ operationes virtutuz practicarum ideſt opatiuaꝝ ⁊ opantiuz in reb⁹ politicis primi ordinis ⁊ in rebuſ bellicis ſecūꝺi ordinis. ⁊ actiones alie vitioſe l̄ nō vicioſe q̄ ſūt circa ꝺ duo genera rerum vident eſſe nō vacantes· q̄ apparet primo ꝺe virtute operationis bellice ⁊ perfecte in genere ſuo quia ſecundum eam nullus eligit bellare gratia belli ⁊ eiuſ q̄ eſt bellare nec prepararе bellum: belli ſolius gratia. quoniā talis qui ꝺ faceret videtur omnino violentuſ homicida eſſe ⁊ crudelis occiſoꝝ effuſionē ſanguinis ſitiens maxime ſi āicos vel quoſlibet innocētes oppugnatoꝝes faceret ad hoc ſolum ut pugne fierent et occaſioneſ. ꝺ ät ꝺz nullā vtutē ē eligibile. [ē ät et q̄ politici.]oñdit idē ꝺe vtute politica. ꝺ. q̄ virtus que eſt viri politici eſt nō vacans. nec i ꝓpria actiōe qeſcēſ q̄ pz: qz p̄ vſū ei⁹ q̄. ſ. ē cilit ꝓfāi ipe politic⁹ ē acgrēs bōres ⁊ potētat⁹ l̄ pot⁹ ſibi ipi et ceteris cib⁹ acgrit

l' acquirē intendit felicitatē q̄ existit τ ē alka τ diūsa ab actiōe politica quaui felicitatem speculatiuā l' ciuilē nos querimus optinē per actiões politicas mānifestum argumētū tribuētes q̄ eā q̄rimus ut existentem alterā ab actiōib⁹ nostris: qm̄ agētes ciuilē nō stati arburamur nos felices: τ iō laboramus ut felices efficiamur. Ex bijs g̃ sequitur q̄ felicitas q̄ p uirtutē nō vacātes queritᵏ i vacatiōe iuenitur. Decimā cōclusionē probat ibi. [Si vtiq3]. s. q̄ vita τ opatio speculatiua ē vacatiua τ illaboriosa sicut vita beata. hāc āt probat ex quodā assūpto: τ ex. 5. q̄ resūmit de bijs q̄ superius sūt probata. Dicit g̃ sī p q2: q2 ita est q̄ actiões politice τ bellice q̄ sūt f3 uirtutes p̄cellūt pulchritudie τ magnitudie aliquas alias. puta actiones ludi ut dictū ē. ē. c. primo τ et aliquas alias q̄ sūt bōis ad se ipsū f3 uirtutem: q2 iste sī ad alterū τ tendūt directe ad cōe bonū: τ q2. 3cō ut stati visū ē hec uirtutes p̄cellētes nō sūt vacātes p eo q̄ finez altiq̄m p̄ter se appetūt τ nequaq3 ppt̄ se tm̄ sī eligibiles. τ q2. 3⁹ opatio itellect⁹ ut visū ē differt ab illis p̄dictis p illud q̄ ē ee studiosū τ p se bonū tāq3 exñs speculatia que p̄ter se ipsā nullū finē appetit. et q2. 4⁹ ut visū ē videtur habē pfectā τ ppriaz delectationez. τ q2. 5⁹ ut visū ē. ē. 4⁹ li. c. 5⁹ delectatio ppria coauget opationē: τ p p̄ns dat et pmanētiaz τ cōtinuitatē reddēs eā cōtinuissimā. ut tā oñsū est. τ q2. 6⁹ mi ceteras uirtutū operatiões ē p se sufficiēs. nō ppter p̄missa sequtur q̄ f3 hāc opatiōnē τ vitā speculatiuaz apparēt enim vl' iexistētia hominī ee vacatiuū τ ee illaboriosū eo modo quo patit τ pmittit esse humanū. τ et f̄m hāc inexistūt bōi cetera omnia que attribuūtur viro beato τ felici ut visū est ex resūptis conditionibus speculatiue operationis τ felicitatis. Sed contra predicta obijcitur. quia. ē. dictū est. c. primo q̄ requies est operationis gratia nō ep̄sō Sed vacare ē quiescere. quaꝝ gratia operationis eligit. τ nō e cōuerso. cuius oppositū videtur hic dici. Dicendū autem q̄ sicut sūt duo genera operum. s. opus corporale τ opus mentale. τ sicut duo genera delectationum. s. corporalis τ mentalis sic sunt duo genera vacationum. s. vacare ab bijs τ vacare ab illᵗ τ sicut delectatio propria vni operationi cōrūpit alteruz opus. ut. ē. e. li. c⁹. 5⁹. sic vehemēs applicatio ad vnū cōrūpit alterū. Nūc autē vniuersaliᵗ melius est operāt f3 se q̄3 ab opere vacare secundum se ut dictū est. ē. sed operari mentaliᵗ τ vacare corporaliter melius est q̄3 operari corporaliᵗ. q2 istud trahit secum vacare mentaliter. b autem modo loquitur vl' intēdit hic loqui pbus secundū intentionem epycuri qui vacationem a curis secularibus attribuit felicitati. Undecimā cōclusionē pbat ibi. [Perfecta vtiq3]. d. q̄ pfecta hominis felicitas erit b que dscripta ē. ñ quocūq3 modo. Sz accipiens perfectā vite longitudinem. b āt pbat: quia nihil eorum que ad felicitatem pertinēt est imperfectū. sed breuitas vite i perfectū quid est. quare ad felicitatē nō pertinet. habebit ergo longitudinem vite vt perfecte felix ut. ē. li. 1. c. 9⁹. vbi vide obiectionem contra b τ solutionem. Duodecimā conclusionez probat ibi. [Talis autē]. s. q̄ talis speculatiua felix vita est melior q̄3 humana vel q̄3 secundum hominē. prio autem probat eam. 3cō hortatur nos ad talem vitam ibi. [Oportet autem nō. prio ergo conclusionem proponit τ exponit. d. q̄ talis vita qualis est predescripta ē melior vita q̄3 vita secundū hominez: quia homo nō secundum q̄ est homo ex causa rationali τ humana carne subsistens viuet sic. s. vita speculatiua sed secunduz q̄ aliquid diuinū in ipso existit. puta pars intellectiua. ita q̄ vitam secundum hominē vocat vitaz totius compositi. vitam autez speculatiuā vocat vitam partis seu principij intellectiui. hanc ergo conclusionez sic probat. quia sicut se habet intellectus vel diuinuz intellectiuuz ad compositum penes differentiā sic operatio huius diuini ad operationem cōpositi τ vita huiᵗ ad vitā illiᵗ. Sed diuinᵗ itellectᵗ sic se hz in excellētiā ad bōiez qualis τ vita excellet vitā. bᵗ rei pōit p⁹. ma. d. q̄ q̄to f̄m excellētiā b diuinum differt a composito tanto eodem modo differt opatio que est ab b diuino ab opatiōe q̄ est f3 aliā uirtutē deseruiētē toti cōpōito. 2⁹ subdit mi. ibi [Si vtiq3] vt exposui. 3⁹ conclusiōez ibi

[Et q̄ fm hūc [Beatū ibi [Oz át]hortatur nos ad p̄fatā vitā.d.q̄ oz hōiez sapē t sapiō itelligē nō solū bōana fz eos qui talia suadent. nec soluz mortalia hominē. q̄uis mortalē. sed oportet iḡtum homini cōuēit t est ei possibile facere in se ipso aliquod i mortale t oportet omnia facere ad hunc finē qui ē viuere fm optimū eoz q̄ sūt i eo. Ad b át inducit nos triplicit. p°. ibi [si. n. t mole].d.q̄ licet illō oīnū itellect° sit mole paruū tñ potētia et p̄cōsiliate ē mltū et magis superexcellit oīb° alijs q̄ sūt i hōte. quar secunduz illud viuēdū ē. 2°. ibi [Videbit aūt.]qz videbitur hō consiliāti q̄ vnūq̄q intellectū hōis sit maxie. h. s. intellect° p eo q̄ istud ē principale t meli° unt illa q̄ sunt hōis ut. ē. li. 9. c. 4°. t. c. 6°. quare fm illud maxie viuēdū ē. 3°. ibi [Inconueniēs.]qz cū ps intellectiua sit electiua et ordinatiua bōane vite icōueniēs erit. si ipsamet ps intellectiua nō eligat vitā sui ipsius. fz alicui⁹ alteri°. puta ptis sensitie sicut eligūt aliqui bestiales vitā pecuō eligētes ut. ē. li. .i. c. 6°. quar eligēdū ē viuē fz ptē intellectiuā q̄ ē viuē vita speculatia t cōtēplatiua. fz ꝯ p̄dicta obijcit p°. qz ōe totū mai° ē sua pte. fz hōitas intellect° est pars bonitatis cōpositi qz hōitas cōpositi maioz ē bonitate intellect°. nō ḡ melioz est vita illa q̄ ista. 2°. qz dicit sapiens Eccle. 3°. c. altioza te ne q̄sieris t apostol°. nō alta sapiētes fz hūilibus cōsentiētes. fz illa q̄ sūt nō bōana. fz. ē. bōana sūt nimis alta t nob altioza. quare illa nō debemus q̄rere. 3°. qz nemo conari debz ad ipossibile. fz immortale eē nob ē ipossibile. volūtas. n. pbat eē ipossibilitū: qz ē imortalitatis. ut. ē. li. 3°. c. 5°. quar ad imortale nemo conāi debet. Ad primū aut̄ q̄ triplex ē grad° vite. s. vegetatie sēsitie t intellectiue. b át triplex vita ē opatio aie nō corporis. ut. 2°. de aīa. fz differēter: qz p vegetatiuaz t sēsitiuā aīa iformat corp° hōis vires t potētias organicas: determinatas ad organa distincta tāḡ ad subiecta: fz p intellectiuā nō: qz illa nō ē organica: t ideō vita fm ptē intellectiuā ē tāḡ vita a corpore separata· vita ꝺo fz alias ptes ē vita simplicit corpi cōiūcta t ita cōparāt adinuicē isti duo mōi vite. j. c°. primo. fz b át vita vegetatia t sēsitia dicūt vita t opatio cōpositi: qz p eas aīa componit t vnit corpori. vita ꝺo itellectiua dicit vita itellectus l̄ alicui⁹ dini in opādo a corpore sepati: q̄ tñ ē maxie hō ut dicit i textu. t ideō hōitas vite itellect° ñ ē ps hōitatis cōpositi eo modo quo b sūmit vita cōposita vt expositi. Ad fm ꝺo dicēdū q̄ bōana dicunt b: illa tñ q̄ cōitas hōinū pcipit q̄ ptinēt aliquo mō ad ptē sēsitiuā. sapē ꝺo vltra ista nō ē sapē nimis alta. nec hōie siplicit altioza. nec talia sapē interdicit eccles. l̄ apostol°. Ad talia ꝺo sapiēda t itelligēda: hortat nos apostol° nō ad illa q̄ simplicit excedūt facultatez hūani igenij: qualia sūt secreta dini cōsilij t dispositiōis ei° i futuꝝ q̄ phibēt p apostolū t ecclesia. Ad tertiū vero dicēdū q̄ cōnāi ad imortale ꝓuēit ꝺupliciter. vno mō ad b q̄ mortale. puta corp° t vita ei° p q̄to ē ei°: nō mortiat. alio mō q̄ illud q̄ ē nāliter imortale pficiat. puta itell'ct° q̄ ē imortal' t ppetu°. ut. 3°. de aīa p°. ārt mō conāi ad imortale ē conari ad ipossibile. 2°. ꝺo mō ē conāi ad possibile t ad b hortat nos p̄bs. L. x°.

Quod át ē dictū prius]pbatū. 6. ? clusiōib° de felicitate in generali t. 12. de speculatia felicitate i speciali b ꝓbat alias. 6. de cōpatiōe felicitatis speculatie t felicitatū politice. Cōparatio át eaꝝ ē triplex. vna penes p̄eminētiaz alia penes ꝓcōitātiā. t tria penes idigētiā maioz ē l̄ minoz ē. has át cōpatiōes pōit in .6. cōclusiōib°. p°. q̄ felicitas speculatia ē perfectione p°. sic q̄ speculatiue felix ē simpliciter felicissimus. 2°. q̄ felicitas politica ē 2°. ibi. [Sc̄ꝺo át qui]3°. q̄ felicitas politica est accītib° cōpositi ꝓiūcta ibi. [Contuga ta át]4°. q̄ felicitas speculatia ē ab hijs seꝓata ibi. [que át itellect°.]5°. q̄ felicitas politica idigz plurib° ibi. [videbit át.]6°. q̄ speculatia idiget pauciorib° ibi. [Speculati át.]Ad primū át intendit sic arguē. finale bonū vnicuiq̄ ꝓpriū ē ei optimū t ō delectabilissimū. sed felix vita fm intellectum est finale bonum bomini ꝓpriū cuz bomo sit maxime b intellectiuum tanquam principale totius. ut dictum est prius in b c. ē. li. 9°. t. c. 4°. t. c. 9. Quar talis vita est hōi optia t delectabilissima. et habēs eā

felicissimus. bꝰ rei põit pº. ma. 2º. mi. ibi [Et bõi vtiqꝫ ȝ: effectũ cõclusionis ibi. [Jste ḡ [Est ãt sciẽduꝫ circa maiorẽ qꝺ iõ vnicuiqꝫ ꝓpꝛiũ bonũ ẽ optimũ ꝺelectabilissiũ: qꝛ vnꝰ quisqꝫ maxie amat se ipsuꝫ ut. ē. li. 9. c. 4º. ꝛ c. 5º. vbi ꝺicit qꝺ amoꝛ ad se ipsũ assilat supabũdãtie. ꝛ. c. 9. ꝛ. c. xiº. Jtẽ qꝛ bonuꝫ ꝺiuinũ bõis appetit ꝓpꝛiũ bõis bonum ut .ē. c. li. c. 2º. Conf ibi. [2º. autez.]Declarat fam cõclusionẽ. intendẽs sic arguẽ Jlle est 2º. nõ pº. felix qui fm opationes bũanas. q̃ .s. sũt totius cõpositi ẽ felix: q fꝫ vtutẽ alia a specl'atia ẽ felix: quare ipse ẽ non pº. sꝫ fo felix. bꝰ rei põit pº. cõclusionẽ ꝛ pꝫ. 2º. mi. ꝺ. qꝺ opatiões bũane q̃. s. sũt cõpositi secũdũ aliam virtutem a speculatiua sunt et fiunt. qõ ꝓbat inducendo: quoniam opera iusta ꝛ fortia ꝛ alia opa q̃ fm alias moꝛales vtutes agimus in mercimonioꝫ coica tiõibus ꝛ in necessitatibus nr̃is ꝛ ꝓximoꝫ ꝛ in mꝰtimodis actiõibꝰ ꝛ passiõibꝰ qbus obseruamus vnicuiqꝫ qꝺ decet ꝛ cõgruit fꝫ legẽ ꝛ moꝛẽ. b inq̃tũ oia opa sũt humana ad cõpositum ꝓtinẽtia: qm̃ q̃dã coꝫ videt accidẽ a coꝛpoꝛe .i. ꝓpter necessitatẽ coꝛ poꝛis ꝛ vl'r moꝛal. vl' moꝛal' vtus multũ co appꝛopꝛiãt vl' passiõibus sicut expositi .ē. li. 5º in qõe. [Vtrũ iustitia moderet aliquã passionẽ]ma. ãt. bꝰ rei bẽri põt ex hijs q̃ ꝺicta sũt in. iº. cõclusiõe ꝓximi capl'i. Conf ibi. [Coniugata.]Declarat ttiã cõclusionẽ arguẽs ita. felicitas illa ꝛ felix vita ẽ humana ꝛ accũtibꝰ cõpositi cõiugata. que est cõiugata pꝛudẽtie cõcopulata passionibus ꝛ exercitata fm vtutes q̃ sũt circa cõpositũ ſꝫ felicitas politica ẽ huius. quare ipsa ẽ bũana ꝛ accũtibus cõpositi cõiugata. buiꝰ rei põit pº. mi. ꝺ. qꝺ pꝛudẽtia ẽ cõiugata .i. inſepabiliꝫ cõiũcta vtuti moꝛis. i. vtuti moꝛali: ꝛ b vtus ẽ cõiũcta pꝛudẽtie ut. ē. li. 6º. c. 13º. cuiꝰ cã est qꝛ pꝛudẽtie pꝛincipia fm moꝛales vtutes sũt accepta. sumuntur. n. a fine rõe itẽto ut. li. 6. c. 16º. vtus ãt itẽtionez facit rectã ut ibiꝺ. c. 15º. moꝛaliũ ꝺo vtutum fctũ l' rcificãdo accepta ẽ fꝫ rõez pꝛudẽtie talĩũ. n. rõ ẽ pꝛudẽtia ut. li. 6. c. 17º. Jtẽ hec morales vtutes sũt ꝛcopulate passiõibus quas moderãt ut pte ꝓxia ꝺictũ ẽ. ꝛ p ꝛñs oẽs iste vtutes sunt circa cõpositum qꝛ pas siões quas moderãt. puta ira ꝛ cõcupiscẽ tia timoꝛ ꝛ audatia ꝛ ꝺelectatio ꝛ tristitia sũt accidẽtia cõpositi: nõ ãt ptis intellectiue fꝫ se sũpte. vtutes ãt cõpositi sũt bũane qꝛ accũtibꝰ cõpositi cõiuncte. ꝛ p ꝛñs coꝫ felicitas. ꝛ iõ fo infert qꝺ vita vtiqꝫ ꝛ felicitas q̃ fꝫ pꝺicta vtutes ẽ exercitata: ẽ cõ positi accũtibꝰ cõiugata. Conf ibi [Que ãt intellectꝰ]Declarat quartã cõclusionẽ .ꝺ. qꝺ felicitas intellectus ẽ a pꝺicti accũtibus sepata. b ãt ut ꝓbatũ ẽ relingt. ꝺ. qꝺ ꝺ ipsa iã ꝺictũ ẽ tm̃ q̃tũ ẽ necessariũ ad ꝓpositũ. ē. c. pxio. cõclusiõe. iº. ꝺicẽ. n. certius q̃ ꝺictũ sit ẽ maius pñti ꝓposito qm̃ i moꝛali negotio sufficit ꝓcedẽ figuraliꝫ ꝛ gꝛoſ se ut. ē. li. 1º. c. 2º. ꝛ li. 2º. c. 3º. Conf ibi [Viꝺebiꝫ ãt]Declarat. 5. cõclusionẽ. pº. ãt ꝓpõit eã simꝰ cũ. 6º. 2º. ꝓbat ibi [opatiões ãt]Dicit ḡ pº. qꝺ felix vita speculatiua videbiꝫ indigẽ extioꝛi largitiõe sũptuũ tñ in puũ l' i mulꝰ q̃ vita moꝛal'. cõstat enim qꝺ ambabus vitis ex equali ꝛ ꝺe pari opꝰ necessarijs ad sustẽtationẽ vite pñtis q̃ sine alimẽtꝺ ꝛ vestimẽtis ꝛ hiraculꝰ trãsigi ñ põt ꝛ licet politicꝰ bõ. s. politice vitẽs magis laboꝛet circa coꝛpus ꝛ circa q̃cũq̃ talia ciuiliꝫ opabilia q̃ speculatiuꝰ. ꝛ ex b maioꝛi cibo iꝺigeat q̃ iste tñ b puũ qꝺ põbet ꝺe oĩa ad nĩm ꝓpositũ: qꝛ nõ curamus ꝺicẽ qꝺ coꝫ plꝰ iꝺigeat ad sui coꝛpis fomẽtũ. Sꝫ quis plibus iꝺiget ad sue vtutꝺ exercitiũ ꝛ b .2º. mõ ꝺicimꝰ politicã plurib' indigẽ. Beiñ ibi [opatiões ãt.]ostꝺit ꝓpositũ ꝺe iꝺigẽtia politici. ꝺ. qꝺ opatiões vtutũ. s. speculatie ꝛ politice ad suũ exercitiũ mꝰtũ penes iꝺigẽtiã ꝺifferũt qꝺ ꝓbaꝰ iductie. viro. n. liberali opꝰ ẽ pecunijs ad agẽ opa liberalia: et iusto ẽt ad agẽ iusta. puta reꝺꝺitiões ꝺebitoꝫ: qꝛ vl' vtutũ talĩũ ñ solũ ẽ i volũtate: qꝛ ut ꝺicit ꝺe iustitia ipa ẽ bitꝰ q̃. volumꝰ iusta ꝛ opamur iuste ꝛ sumꝰ opatiui iustoꝫ ut. ē. li. 5º. c. 1º. ꝛ ideo qꝛ volũtates bõiuꝫ sũt alijs ĩmanifeste. et qꝛ multi non iusti simulãt se velle agẽ iuste si possẽt. iõ inq̃ liberali et iusto ẽ opꝰ pecunia ad plenũ vsũ suaꝫ vtutũ. ꝛ simulꝰ fozti est opꝰ potẽtia robozis. ꝛ bellica appaꝰ. si tñ pficiat aliq̃ magnũ opus fm vtutẽ fozitudis. et viro tẽpato ẽ opus potestate bõꝫ tẽ palĩũ aliꝫ. n. nõ eẽt mãifestꝰ. si eni nihil bẽ

at ad comedēd nisi oñdet sobrietatem
suā. ⁊ simil'r se hz quilibz aliozᵗ ad vsū
vtuᵗ mozal'. Beñ ibi⁹ [querit ât] ꝓbat
id ꝑ signū q̄ est: qz per mlt̄os q̄rit vtz
illud q̄ ē pncipaliᵗ i vtute sit ipsa ele
ctio vl' exteriοr actio. ⁊ ât signū ē q̄ vtᵗ
existit i ambabᵗ. istud enī in q̄stiōe sup
ponit. vñ mānifestū ē q̄ eē pfectum vtuᵗ
erit i ambabᵗ: tñ ut visū ē ad actiones
exteriοres multᵗ rebus opᵗ ē. ⁊ q̄nto ac-
tiones exteriοres iuste l' fortes ꝑ magni
fice sunt maiores q̄ntitate ⁊ cōitate rei
publice. ⁊ meliοres fructu ⁊ integrita
te tāto pluribus idigēt. ℳ. j°.

Verit ât ⁊ vtz opatio sit ꝑnci
palioꝛ in vtute q̄ electio ⁊
arguit q̄ sic. qz q̄ dñat vtuti.
⁊ vtuoso bitui ē pncipaliᵗ i vtute. sed
opatiōes sūt dñe bituū ⁊ eiᵗ q̄ ē fiēi bi
tᵗ tales l' tales ut' ē. li. 2°. c. 2°. quaꝛ pn
cipaliοres sū. sz oppositū vī qz magis
iudicamᵗ mozes ex electiōe q̄z ex opa-
tiōibᵗ ut. ē. li: 3°. c. 5°. quare electio vī eē
pncipalioꝛ. Dicēd ât q̄ i mozali vtute
pncipalioꝛ ē electio q̄z q̄cūq̄z alia eiᵗ
actio. q̄ ꝓbat ouplr. p°. qz q̄ ē ꝑfectiū vtu-
tuᵗ ē in ea pncipaliᵗ eo q̄ pōt eē sine
vtute. sz electio vtuᵗ talᵗ qualē hz vtuo-
sus ē ꝑfecta virtuti. actio ât ꝓñs pōt eē
sñ vtute: pōt. n. nō iustᵗ opāri iusta. ⁊ ñ
tēpatus tēpata ut ōclaraᵗ. ē. li. 2°. c. 4°.
quaꝛ ⁊ c. 2°. qz vtᵗ mozalᵗ diffinitᵗ ꝑ pn
cipalioꝛa sua. sz ꝑ electionē nō ꝑ actio-
nē ꝓñtē diffinitᵗ. ē. li. 2°. c. 5°. quare pnci
palioꝛ ē electō q̄z actio. Ad illud ât q̄
obijcit dicēd q̄ opationes q̄ dñt bituū
dñe nō sumūtur ut diuise ꝑ electionē. qz
elᶜtiōes ⁊ actiōes ut electe generant
bitᵗ ⁊ augēt ⁊ saluât. ⁊ ꝓpt̄ h dñt bee
⁊ ille simlᵗ dñe. Conᵗ ibi. [Speculâti
ât] declarat sextā cōclusionez. d. q̄ hōi
speculâti ad opationē specᵗatōis nullo
tᵗiū bōz tēpaliū ē opᵗ'l necessitas ymo
ut dñe ꝺz audeā tᵗia tēpaᵗa ipedimēta
sī ad speculationē: quaꝛ felicitas specu
latia talibᵗ vl' nō indiget l' saltē pau tio
ribᵗ idigz q̄z felicitas politica: qz hō ꝺz
q̄ homo ⁊ ꝺz q̄ plibus cōiuit ciuilᵗ
⁊ ꝺz q̄ eligit ꝺz vtutē mozalē agē bē-
bit opus: ⁊ indigebit tᵗibᵗ supdictᵗ ad
bñanᵗ i alios cōuersāi. .L. xj°.

Erfecta ât felicitas [ꝓbatᵗ vj.
Conclusiōibᵗ de felicitate i gene
rali. ⁊ 12°. de felicitate specu-
latia i speciali. ⁊ 6. ō cōpatiōe felici-
tatᵗ specᵗatie ⁊ politice. ⁊ conᵗ ꝓbat a-
ltas. 6. ō pfectiōe felicitatᵗ specᵗatiue.
quaꝛ pᵒ. ē q̄ pfecta felicitas ē specula-
tia. 2°. q̄ indiget exteriοr ꝓsperitate vic
tui necessāia ibi. [opᵗ ât erit] 3°. q̄ ñ idi
get magna ⁊ mlta ibi [nō tñ estimād]
4°. q̄ bōa vita specᵗatia ē ꝺo amātissia
ibi [ꝺz itellectū ât.] 5°. q̄ sapiēs est deo
amātissimᵗ ibi [qm̄ ât ⁊] 6°. q̄ sapiēs ē
felicissimᵗ ibi [Eunō ât] i fine capᵗi
pᵒ. ḡ ꝓpōit cōclusionē pria z. d. q̄ hic. i.
ex dictis appebit q̄ pfecta felicitas ē
q̄dam. i. optia opatō speculatia. 2°. ibi
[deos. n.] ꝓbat eā ꝑ duo signa. primū
sūmit ex bijs q̄ sī. ē. hōiez. i. ex dijs. ꝺz
ex bijs q̄ sūt. j. hōiez. s. ex bestijs ibi [si
gnū ât] arguit ḡ pᵒ. sic. bñanᵗ felici-
tatū ⁊ opationū: illa ē pfectissia ⁊ feli
cissia q̄ ē opatiōi ⁊ felicitati dine cōgti
silia ⁊ silima. specᵗatia ē hᵗōi. cū dij sit
felices i speculatiōe nō i mozali actiōe
nec in artificiali factiōe. quaꝛ vita ⁊ o-
patio speculatia hōis erit felicissima.
⁊ pfectissia. hᵗ rei ꝓmisit cōclusionē in
forma ꝑexposita. ⁊ ât ponit ⁊ ōclarat
vtutē mi. s. q̄ dij sit felices i speculatōe
et. 2° ma. in fine ptis ibi. [et bñanᵗ]
Dicit ḡ de bijs q̄ istud ē signū vtutᵗ ꝓ-
posite q̄ deos eē felices maxie ac bea-
tos: nos oēs vl'r suspicati sumᵗ. ñ tñ i ac
tiōibᵗ mozalibᵗ quales. n. actiōes at-
tribueᵗ ipsis debemus. q. d. q̄ nullas.
non enim actiones iustas quontam ipi
apparēnt ridiculi et deridendi si es-
sent commutantes vendndo ⁊ emen
do. vl' si essent dantes depositiones ⁊ q̄
cūq̄z talia faciētes q̄ per iustitiā fiūt bñ
sed ēt erūt ridiculi: si sint bellici fortes
tribilia prelij sustinentes ⁊ ꝓpter cōe
bonū periclitantes. q̄ ēt sequitur si vl'
liberales sint cui enī dabunt pecunias
suas ⁊ in quibus expendēt eas ymo i
cōueniens eē videᵗ si apud eos sit nū-

misma. vl' aliquid tale p nūmismate q̄ tñ est necessarium p̄z liberali actiōe ut. ē. li. 4°. tractatu de liberalitate. Jtē tō seq̄t si fuerint temperati: circa quid .n. essēt tēperati: cū nec gustū: nec tactū bēant ymo laus eoꝝ in b̄ esset valō onerosa: qm̄ nullas hñt l' bñe possūt p̄ua uas cōcupias de quaꝝ repssione laudē tur ꝛ breuiter cūctis cōsiderantib⁹ seu cōsideratiōe p̄transeuntibus apparebunt oia q̄ sūt circa morales actiones pua ꝛ indigna ut attribuāt dijs. pz ig̃ q̄ dij non sunt felices in moralibus actionibus: sūt tñ felices in aliqb⁹ opatōi b⁹ q̄ pz quonīā omnes p̄bi suspicati sūt eos viuere ꝛ per p̄ñs opari .ñ opz. n. eos dormīr cū ñ bēāt sensus fatigabiles nec esse pñt quenadm eudymiona vel eudymion. i. intus clausam habens intelligentiā ab eu q̄ est in. ꝛ dymion intelligentia actualis. quasi intelligens seu nō intelligēs actual'r. Deiñ ibi[Vi]uenti. Jex p̄dict̄ arguit sic. Dē viuēs actualit nō in actione nec in factione necessario viuit in speculatiōe: sz ut visuz ē. dij actualit viuūt nō tñ in morali actione ut deductū ē ꝛ mlto minus in artificiali factiōe. melior eni ē actō q̄ factio ꝑz genus suū: qz ois factio habz alēm finē a se. actio tñ pōt sibi eē finis ꝛ eupria ut. ē. li. 6. c. 6°. quaꝝ dij viuūt in speculatiōe ꝛ dij sūmi: opatio a nīs opationib⁹ differēs penes beatitudiez erit vtiq̄ speculatiua. b⁹ rei ponit p̄ma. 2°. cōclusionē ibi. [Quare diuini.] Ulterius āt ibi. [Hūanaꝝ.] pōit ma. p̄incipal' rōis ꝛ pz. Est autē sciēduz circa pbationē minoris q̄ ōis opatio intellectual' vite. vl' est speculatio seu speculatiua: vl' est actio seu actiua. i. practica: vl' est factio seu factiua. bee. n. sūt tres fines triū mentiū. s. speculatio mētis speculatie: ꝛ actio mentis actiue. ꝛ factio finis ē mēt̄ factiue ut. ē. li. 6. .c. 3°. ꝛ ꝑ hos tres fines et eoꝝ p̄incipia. distiguit pbs tria sciētiaꝝ ꝛ artiuz genera. 6°. metaphi. s. speculatiuā. vel theoricā: l' actiuā. vl' practicā ꝛ factiuā l' mecanicā. quare necesse ē q̄ finis ꝛ felicitas cuiuscūq̄ intellectual' vite sit l' in speculatione vel in actione: vel in factione sed secundum philosophum dī felicitas nec i actione nec in factione. quaꝝ i speculatiōe erit. qualiter autem felicitas in speculatōe cōsistat. ꝛ qualiter debeat accipi speculatio in qōibus videbit. Deiñ ibi. [Signū āt]Arguit ad idē ex. 2°. signo. d. q̄ signū ē vitaꝝ ꝓpositē: qz videm⁹ aīalia reliqua non ptic̄pare felicitate: qz tali opatiōe sūt nāliter ꝛ pfecte. i. vl' p̄uata. ex b̄ āt signo intendit sic arguere. illa opatio ē bōis pfecta felicitas in qua non cōicat cū bestijs ꝛ i qua ptic̄pat cū dijs. Sz speculatō ē tal' opatio. quaꝝ ipsa ē pfecta bōis felicitas. huⁱ rei declarat p⁹ma. d. q̄ dijs. i. intelligentijs sepatis ē ois vita beata: hominibus ineſt vita beata inq̄tum existit eis participatio ꝛ similitudo q̄dā tal' opationis ꝛ vite felicis. alijs aūt aīalib⁹ nō ineſt vita felix. qz nullū eoꝝ est felix. ex quo sequit q̄ illa opatio est felicitas bōis in qua nō cōicat cū bestijs ꝛ in qua ptic̄pat cum angel' q̄ fuit maio. 2°. dat virtutez mi. ibi[qz nequaq̄]. d. q̄ iō aīalia non sunt felicia: qz nō cōicāt cū hōib⁹ in speculatiōe. vl'r eni iq̄tū se p̄tēdit ꝛ se extēdit speculatō. itātū se extēdit felicitas nec pl⁹ nec min⁹ i qbus magis inē speculāi. ꝛ eis ēt magis cōpetit felicitari ac felices eē. nō q̄ō ꝑz accidēs speculationē cōtigēs. sz ꝑz se ipsā speculationē. ipsa eni ē ꝑz se ipsā honorabil' ꝛ felix. 3°. ibi. [Quare erit]Infert cōclusionē ꝛ pz. Est āt sciēdū q̄ aīalia reliqua cognitōnē ꝛ estiationez bīntia bīt eā i silitudinē nīe cognitōis p̄tice ñ tñ speculatie. quoniaz sicut noster itellectus p̄acticus ē appetitiuus ꝛ motiu⁹ cū appetitu. sic omnis bestiarum sensus est appetitiuus ꝛ motiuus cum appetitu. motiuus. nihil enim de cōilege cognoscūt nisi in ordine ad delectabile vel triste ad utile uel nociuum ad terribile uel ausibile ꝛ sic de aliis cōferētibus sibi uel p̄ofi' in bonum ul' malum ꝛ ꝑm b̄ videntur habere na-

turales habitus virtutum vel vitiorum mobilium ut. ē. li. 6. c. 17. Videtur enī q̄ leo sit fortis q̄ lupus timidus q̄ formica prudens. q̄ asinus insipiens. et sic de similibus. Conf ibi. [Opus erit] ꝓbat secūdā conclusionē. s. q̄ perfecta felicitas indiget exteriori ꝓsperitate. Dicit ergo q̄ pfectione felicitati opus erit exteriori prosperitate. cuius rō ē: quia hominis natura nō ē per se sufficiens ad speculari nec per ꝓ̄s ad felicitari. ſz oportet necessario corpus sanum esse: et ad hoc oportet cibum existere et reliquū famulatū necessariū ad corporis fomētū. Nota vero q̄ necessarius famulatus ad corporis sanitatem. sunt quatuor nālium diuitiarum genera. s. alimenta. quia corpus cōtinentie cōsūmitur et laborat ut. ē. li. 7°. c. fi. Alimentuz aūt debetur animali ꝓpter nutritionē ꝛ augmentū ꝛ restaurationem deperditi. ut primo de generatione. Scōo sūt necessaria vestimenta: quia corpus ē cito passibile ab estu et frigore. Tertio habitabilia: quia corpus ē fatibile et cito inuariabile: et tō indiget loco quietis ꝛ protectionis. 4°. in casu sunt necessaria vehicula ꝓpt̄ ꝓ creanda cetera necessaria. ħ autez habentur ex. 2°. politice. Conf ibi. [nō tñ estimādū.] Probat tertiaz cōclusionem. s. q̄ felix nō indiget multa et magna ꝓsperitate temporalium. p°. ergo propōit eam. d. q̄ licet nō cōtingat hominem moralem eē bonum et felicem sine bonis exterioribus tñ nō ꝓpter ħ est existimāđ virū futuruz felicē indigē multis ꝛ magnis ad ħ q̄ fiat felix. 2°. probat ħ ibi. [Non enim in supabundantia] ꝛ hoc dupliciter. p°. ratione. 2°. auctoritate ibi [Et solon.] Scienđ tñ ē p°. q̄ rō ꝑbi dīrecte cōcludit đ felicitate politica ꝛ indirecte p locū a minore speculatiua. 2°. scienđ q̄ ad felicitatez politicā tria solū eētialit̄ requrunt. s. actio bona ꝛ virtuosa: ꝛ ꝓportō debita opanti ad op°. ꝛ 3°. p se vite sufficiētia Tūc ig ꝑbs sic arguit. oē necessariū vt ad felicitatē ē necessariū l̄ ad p se sufficientiā: vl̄ ad ꝓportionē debitā: vl̄ ad actionē bonā. ſz ad nullū istoz ē necessaria multitudo vl̄ supabundātia diuitiaz. quare nec ipsa est ad felicitatem necessaria. huius rei ma. ꝑz ex notatī minorem đo ponit ꝛ ꝓbat in textu. d. q̄ nec id q̄ vocat p se sufficiens. i. p se sufficientia. nec iudicium. i. ꝓportio debita q̄ rō iudicat ꝑz oēs circūstātias puta qñ oz: vbi oz: q̄tū oz: quaalit̄ oz: cū similibus circūstantijs đclarat̄. ē. li. 3°. c. 3°. nec ēt actio bona est l̄ consistit in superabūdātia. q̄ ꝑz p°. đ actiōe: qz possibile ē viros ñ exītes ꝓncipes maris ꝛ terre agē opa đtuz bona. 2°. ꝑz idē de ꝓportiōe iudicata qñ aliquis ex moderat̄ ꝛ nō magnis diuitijs pōt agē ſz đtutē. i. ſz virtut̄ ꝛ rōis exigētiā ꝛ ꝓportionē iudicatā q̄ facile ē vidē: qz idiote. i. paꝝ sciētes i dō sua de tēpoālib⁹ dītijs vñr agē opa studiosa ñ min⁹ymo magis q̄ viri potentes nō qdē ſz q̄titatē munez. ſz ſz ꝓportionē facultatū ꝛ opez quēadz dicit xp̄s dñs ve dico vob̄ qz vidua ħ paup plus oibus misit in gazophilatiuz. Luc. 21°. cū tñ illa duo tñ minuta misit: ceterī đo munera magna. 3°. ꝑz id de sufficiētia qz sufficiēs ē hōi existē tāta cū q̄tis opazi pōt đtuose: qñ vita viri ſz đtutē opātis erit vtiq̄ felix: q̄ pōt fieri sine abūdātia rez. 2°. ibi. [Et solon.] Argut ad idez sic. ſz dicunt opiniones sapiētum: sic ē in rei veritate ſz opiniones sapiētū dicūt felicē nō indigeř multis ꝛ supabundantibus diuitijs. quař tta ē. h⁹ret pōit p°. mi. recitās dicta solōis ꝛ anaxago. scōo ma. ibi. [Cōsonař] dicit g̃ p°. q̄ solon bñ ac recte dicēs enūciauit eē felices viros moderate vitatos bijs bonis que sūt ex̄: oū tñ sint agētes optia opa ꝛ viuentes tēpate: qz bñ cōuēit vtzos moderate. quia pauca possidentes ageř que oz. anaxagoras autē videtur existiare felicem eē nō diuitez nec potentē. d. q̄ nō admirabile si qd h⁹ mōi opiniōis appeat multū eē i

conueniēs q2 bōies isti de buis que sūt extra ꝟ sola sentiētes.i. percipiētes.2°. ibi [cōsonare]pōit ꝛ ꝓfirmat ma.d.q opiniones sapientū videntur rōnibus cōsonare. nullus enī pbs sapiens pōit opinionē sine rōne ꝛ ideo habent fidē .i. ueritatē ꝛ certitudinē aliquam talia eoꝝ dicta. Ytē cōfirmatur istud q2 i operabilibus iudicatur verū ꝛ discernitur a falso non solū rōnibus: sed maxime ex uita ꝛ operationibus. sic quod illis maxime credendū est qui confirmant doctrinā per uitā ꝛ sermones p operationes quod fecerūt maxime boni pbi .sicut socrates ꝛ tales. solon ꝛ anaxag. quare credendū est eis sicut uera dicentibus. Deinde ibi. [intendere aūt]dat unū documētum.d. quod oportet nos predicta intendere si vera sint uel falsa inferentes ꝛ cōferentes ea ad uitam ꝛ opera dicētium sic. quod multum est acceptādū dictū cōsonātibus ei operibus tñ dissonātibus nō est simplr acceptādū. sed suscipiēdū sermōes nō ad fidē sed ad examē

Consequenter ibi. [secundū intellectū]probat quartā cōclusionē. s. quod bona hominis uita speculatiua est deo amantissima. ꝛ itendit sic arguere. dij gaudent rationabiliter tāq̄ suo amantissimo bono humano optio ꝛ eis cognatissimo. sed bona hominis uita speculatiua ē optima ꝛ eis cognatissima quare ipa est diis amantissima. huius rōnis ponit primo cōclusionē. d. quod uir operāl fz intellectū curans. i. assidue ipum exercens: ꝛ ei obediens: ꝛ in appetitu optime dispositus ipse uidetur deo eē amantissimus. 2°. ibi [si enī quedā]pōit ma. d. quod si. i. q2 dis .i. deo sūmo: ꝛ eius angelis intelligētiis separatis sit ꝛ est quedā cura 2ex humanarū quēadmodū ꝛ uidetur fm rōnem eē debere: erit utiq̄ multum ratiōabile ipos gaudere bono nostro optimo ꝛ eis cognatissimo. 3°. ibi [hoc autē utiq̄]subdit mi. d. quod hoc nostrū optimū ꝛ diis cognatissimum est illud quod includit .4. s. intellectū sic q̄ homines sint fm intellectū viventes 2°. quod sint diligentes ꝛ amātes ꝟ. s. uitam secūdū intellectū. 3°. quod sint honorantes ꝛ dignantes rebeneficta re dijs tāq̄ curatis ꝛ curā habentibus de nobis. 4°. quod sint recte ꝛ bene operātes: ut contineāt ꝛ augeāt bonitatē hois. Consequenter ibi. [quemaz āt ꝟ oia]pbat quitā cōclusionē intendens sic arguere. cuicūq̄. 4. predicta existunt ipse est deo amantissimus. sed sapienti existunt maxime. 4. supra dicta. quaꝝ ipse est deo amantissimus ꝛ karissimus. huius rōnis ponit prio minorē. 2°. cōclusionē ibi [deo]ꝛ patet.

Consequenter ibi [eūdem aūt]probat sextā cōclusionē arguens ita. cōuenies est eē eūdē hominē deo amantissimuz ꝛ felicissimum sed ut pbatum est. sapiens est deo amātissimus. quare ipse est felicissimus. huius rationis ponit prio ma. 2°. cōclusionē ibi. [quare ꝛ vtiq̄ [ꝛ patet totū ꝛ per consequens tota eius determiatio de felicitate.

Lectio 12ª

Trum igitur si de biis]posteā declarauit perfectionē ꝛ integritatē felicitatis. ꝟ tradit originē eius. primo autem super ꝟ questionem proponit. scōo eam soluit ibi. [vl quēadm.] Dicit ergo primo q̄ post p̄dicta queritur virum sit existimanduz q̄ nostra electio propositum vel intentio qua volumus tractaꝝ moralia ꝟz finem intentum ꝟ suppositio q̄ de bijs .s. bonis felicibus ꝛ vlr de vtutibus ꝛ etiā de amicitia necnō ꝛ de delectatione sit sufficienter dictum in typis. i. in fmonibus grossis et figuratis: q2 sic ꝟ bet tradi disciplina de moribus et būanis opationibus ut. ē .li.1.c°.2°. et li.2°. c.2°. Est enim sciendum q̄ si moralis scientia in superioribus tradita sufficeret ad fieri hominē felicē ꝛ ad cāre felicitatē que est finis huius scientie. tūc utiq̄ electio finē haberet intentum. si autem non sufficit nec finem habet. ꝛ

ideo idem est querere utrū sciētia sufficiēter tradita finē habeat. ⁊ utrū ad felicitatem dandā sufficiat. Deinde ibi ⌊uel quēadmodū ⌋questionē solūit. ꝓmio autez ipsā determiat. 2° rēouet unū dubiū quod restabat ibi ⌊igit post ħ ⌋questionē vero determinat sub .12. cōclusionibus. ꝓma q ad fieri hominē felicē sermo scie non sufficit. 2ª q quibusdā bene natis iuuēibus proficit ibi ⌊nunc autē uidenē ⌋3ª q nec multum nec cōiter proficit ibi ⌊ multos ām nō posse ⌋4ª q natura nō sufficit ibi ⌊fieri ām bonos ⌋5ª q nulla doctrina sine cōsuetudinibus sufficit ibi. ⌊sermo ām ⌋6ª q bona consuetudo perficit ibi ⌊si uti q3 mozē ⌋7. q ad bonā cōsuetudinez ē necessaria lex bene ordinans educationē iuuenū ibi ⌊ex iuuene ⌋.8. quod est necessaria lex ordinās continuationem uirorum ibi. ⌊Non sufficiens autē ⌋9. ē necessaria lex cuz potestate ibi ⌊si igit quēadmodū ⌋.x. q ad felicitatē habēdam est optimum cōez ⁊ rectam curam fieri in ciuitatibus ad bene operari ibi ⌊in sola ām ⌋.xi. q ubi ðficit cōis cura debet per patresfamilias fieri domestica cura ibi ⌊quēadmodū in ciuitatibus ⌋.12. q curā cōmunē ⁊ domesticā maxime scit ⁊ maxime pōt habere solus ille qui ē factꝰ bonus legispōitiuus ibi ⌊adhuc ām ⁊ differūt ⌋prīaz uero conclusionē ꝓbat duplici rōne secūda ibi ⌊si quidē igit ⌋ꝓmio g̃ sic arguit. idem est finis operabilium humanozū ⁊ huius ciuilis sciētie ut supza li. 1. c. 1. methodus quidez homo ciuilis existens appetit hoc bonū humanū. qð ē finis ōniū opez humanoz: sed in operatiōibus non est finis speculari ⁊ cognoscere singula operanda. sz operari ea quēadmodum dictum est supza li. 2°. quare scire ð uirtute ⁊ de prīnētibꝰ ad uirtutē nō ē sufficiens. sz ultra scire optādum est uirtutes habere ⁊ uirtutibus uti. uel optandum si aliqualiter aliē bōi ⁊ felices esse possimus. huius rationis ponit ꝓmio mi. cum nota silitudinis ubi innuit maioz. 2ª infert cōclusionē ibi. ⌊Nihil vtiq3 ⌋Propter q3 sciendū qð plato posuit hominē fieri felicem in cōtemplatione ydearum ut dicit pbs. ē. li. 1. c. 7°. ⁊ ꝓpter illum modum ponendi felicitatem subdiuidit ħ ibi. ⌊Si ali qualiter ⁊ sibi. ⌋2° ibi. ⌊Si quidem ⌋arguit sic. Si sermones scientifici essent sufficientes ad facere homines studiosos ⁊ felices. tūc ipsi studiosi ⁊ felices facti multas ⁊ magnas mercedes ⁊ gratiaz actiones nobis afferrent. sed ħ est falsum: quia nihil faciunt. quare ⁊ antecedēs. huius rei ponit consequentiam tantum que tenet p hoc q3 beneficiati non ingrati referūt gratias ⁊ mercedes benefactoribus suis ut. ē. li. 8. ⁊ 9°. in pluribus locis. sed facti felices essent summe beneficiati ⁊ non essent ingrati: quia essent boni et studiosi. quare ⁊c. falsitas autez consequntis patet ad sensum vbi tamen addit pbs ꝙ etiam modo dato ꝙ ex sermonibus non fiat homo felix. oportet tribuere gratias bijs quo tales sermones cōponunt quia ipsi faciunt ꝙ facere possūt. ut auditores boni ⁊ beati fiant. q3uis intentum nō semper obtineant. Consī ibi. ⌋Nunc autem videntur. ⌋Declarat secundam conclusionē. ſ. ꝙ ſmo scientie moralis quibusdam proficit. Dicit ergo ꝙ ſmones vitioz exprobrati ⁊ virtutū magnificatiui ⁊ animoz exhortatiui ⁊ exemplozum positiui tales inq3 morales sermones videtur posse prouocare ⁊ mouere ad bonum iuuenes liberales qui. ſ. se ipos ⁊ bona sua exponūt ⁊ tribuūt libēt bōis opibus ñ g̃ia retributiōis recipiēde pecuniarie l' carnalit voluptuose. cuī cām assignat: quia sermones huiusmodi videntur morem nobilem. i. indolem bonā. ⁊ vt vere amantem bonū honestū posse facere cathakotimū. i. plenū ex ðtute. ⁊ per cōsequēs felicē: quoniam ille felix est qui bonis ex virtute venientibus plenus est. Est autem sciendum ꝙ

bona natiuitas ꝛ bona dispositio iuue
nilis vocatur indoles.q.sine dolo que
est proprie signum euidens et iudiciū
future probitatis.talis autem indoles
includit affectionem liberalem et no-
bilem.sicut enim affectio illiberalis et
ignobilis est amare solum gratia puta
gr̄ia ꝓprie vtilitat̄ ꝛ ꝓprie voluptatis
sic affectio liber̄ē amare nō sui ipsius
solum gratia:sed gr̄ia bonitatis et bo-
nestat̄ et amicorum et prie.b autem ē
nālis ām̄i nobilitas que ideo dicitur
mos.quia est habitus naturalis cōsue
tudinem bonam inducens.Dicit enim
phus q̄ nāles habitus existunt pueris
et bestijs.ē.li.6ᵒ.c.17ᵒ. Conī ibi.[mul
tos autem non posse.]Probat terciam
conclusionem quadrupliciter. prio ex
fuga mali.2ᵒ ex concupiscēcia boni ibi
[Passione enim.] 3ᵒ ex difficultate
deponendi malum ibi.[Non enim pos
sibile.]4ᵒ ex difficultate obtinendi bo-
num ibi.[Amabile autē.] Prio igit
arguit sic. Quicūq; nati sunt obedire
nō verecundie:sed timori et recedere
ab operibus prauis non propter fugā
turpitudinis sed propter solam fugaz
penarum eis non proficit ad felicitatē
moralis sermo seu p̄dicatio.sed multi
comuniter sūt huiusmodi.quare tal̄ ꝛmo
nec multis nec comuniter sufficienter
proficit.huius rei ponit primo cōclusi
onem.d.q̄ morales sermones nō vi-
dentur posse procurare multos ad bo
nitatem vnde sint felices.2ᵒ ponit mi.
ibi.[Non enim] Maior autē patet
q̄ moralis sermo p̄t solū inducere ve
recundiam exponēdo turpitudinē pra
uorum operum.non tamen timorē nisi
habeat pro se legem que p̄t facere vl
tionem.b autem est plus q̄ moralis ꝛ-
mo qual̄ p̄dicatō xp̄ianor̄ qui propo-
nūt populis penam eternam.tamē qz
illa pena differtur.ideo multi sunt qui
cōtemnunt.2ᵒ ibi [Passione enī] Ar
guit sic Quicūq; persequuntur ꝓpriaſ
delectationes et earum cōcupiscēcias
per quas delectationes erūt et crescēt
ipse concupiscentie:et qui fugiunt op-
positas tristitias qui etiam non habēt
intellectū qui est prudentialis habitus
discretiuū ꝛ capacē boni vere ꝛm na-
turam delectabilis existētes ingusta
tiui cōsequēcie delectationis.tales igit
nullus moralis sermo prouocare p̄t
ad bōitatē sz mīti cōiter sūt huiusmōi
quare nec multis.nec cōiter talis ser-
mo sufficit.huius rationis ponit prio
mi.2ᵒ ma.ibi[tales aūt].d.sub interro
gatione .quis utiq; ꝛmo trāsformāet
a malo in bonum homines tales qua-
les descripti sunt.quasi dicens q̄ nul-
lus.cuius causa ē qz sermo ē inualidus
ꝛ inefficax apud eos qui principia ꝛ-
mōis non intelligunt.sed predicti sūt
huiusmodi .principia enim sermonuz
moralium sumuntur ex desiderio fina
lis boni sempiterni ꝛ honesti ꝛ ex cō
temptu carnalis boni corruptibilis ꝛ
abominabilis.huiusmōi aūt principia p̄-
dicti hōies capere nō possunt . quare
moralis sermo ē inualidus apud eos
3ᵒ ibi[non enī]arguit sic.ea que sūt
cōsuetudinibus uel naturaliter cōpre
hensa transmutare sermonē nō ē posi-
sibile.uel saltem non est facile.sz mul
ti cōiter cōprehēsam habent dispositi-
tionem malam ꝛ inclinationē ad ma-
luz. ꝛb uel consuetudinibus uel natu
ra.quare nec in multis nec cōmūiter
est possibile talia transmutare sermo-
nem.huius rationis ponit ma.ꝛ pa-
tet. Nota uero q̄ ideo tacuit de
natura quia tenet per locum'a maio-
ri destructiue.quia facilius est trans-
mutare consuetudinem q̄ naturaz.ut
.8.li.7.c.14.ꝛ ideo si sermo ñ facili-
ter mutat consuetudinē multo minus
poterit transmutare nāz. 4ᵒ[amā-
bile]arguit sic amabile ꝛ desiderabi-
le ē tanq̄ id qō rarū ꝛ difficile.si ac-
cipiamus ꝛ acquiramus uirtutem ꝛ
felicitatem omnibus existentibus per
q̄ uidēur posse fieri epyekes.i. ualde
bōi.quare multo magis esset difficile
frutē accipē existēte solo sermōe: sine

pñs ꝛ legibus ꝛ cõsuetudinibus.bu/ius rationis ponit solum antecedens cõsequẽtia vero tenet p locum a mino ri.quia minus videtur difficile virtutẽ accipere appositis omnibus medijs q̃ solo sermone apposito. Conꝫ ibi. ⁊si eri autem bonos.] Probat quartã cõ clusionem. primo tñ premittit tres opi/niones iuxta quas ponit tres cõclusio nes.2o probat istã imediate ibi. ⁊Aõ quidẽ ig̃ nã.] Dicit g̃ primo q̃ de causa eius q̃ est fieri bõies bonos sunt tres opiniones: quia hij quidẽ existimãt ꝺ fieri p nãm:quia vident aliquos p nã lez successionẽ fieri reges.hij autẽ exi stimant ꝺ fieri per consuetudinem q̃ vident vlr homines fieri tales qualia cõsuetudinarie operantur ut.ē.li.2o c. .i.ꝛ.li.3o.c.8. hij ãt existimãt ꝺ fieri p doctrinã:quia vident pueros fieri bo/nos qui bonos habuerũt pedagogos Beñ ibi.⁊q̃ qdẽ ig̃] ꝓbat p primam opinionẽ.cõclusionẽ intentã.intendẽs sic arguẽ.nullũ bonũ q̃ nobis iest a nã existit in nob̃.i.in potestate nostra.ta/le nãq̃ bonũ non inest nisi p aliq̃ cãm diuinam sicut bene uiuere dicitur exi/stere rebus bene fortunatis sed esse ꝛ fieri principaliter bonos est in nobis ꝛ in potestate nostra .ut supra proba/tũ est li.3o.c.8. quare fieri bonos ñ iest a natura .huius rationis ponit ma. ꝛ patet. Consequẽter ibi[sermo aũt] probat conclusionẽ quintam intẽdens sic arguere.ois qui per sermonẽ per/suaderur ad bene uiuere audit libẽter ꝛ intelligit mẽtaliter sermonẽ cõmo/uẽtem:sed ille qui ꝑ passionẽ uuit si/cut cõmuniter bõies uiuunt qui nõ ba bẽt bonis consuetudinibus animam preparatam nec audit nec intelligit sermonem illius .quare talis minime persuaderi poterit per doctrinã uel p sermonẽ.ꝛ per ꝓñs nulla doctrina sie consuetudinibus sufficit ad faciendũ bõies bonos.huius rõnis põt primo cõclusionẽ.ꝺ.q̃ sermo ꝛ doctrina non in omnibus hominibus potest esse cã felicitatẽ.sed opꝫ ẽ aliq̃ auditoris eẽ bonis ꝯsuetudinibꝫ ꝓpatã ad bñ gau dẽ de quibus gaudendũ est ꝛ ad bene odire illa de quibus tristandũ est quẽ aõm oportet esse terrã bonam ꝛ bene cultam ꝛ preparataq̃ que nutrit semẽ ad ꝺ germinet ꝛ fructificet.sic enim se habet aia ad sermonẽ:quia semen ẽ verbum dei ut dicitur in euãgelio Lu. .8. Terra bona cor bonum ꝛ optimũ 2o ibi [Aõ.n.vtiq̃] Ponit minorẽ ꝛ patet.3o ibi.Sic autẽ habentem. ⁊Po nit virtutem maioris .ꝺ. interrogãte qualiter erit possibile persuadẽri ad bñ viuere hominem sic se habentem.i.ꝑm passiones viuentẽ.q.ꝺ. nullo modo ꝛ totaliter.i.vniuersaliter nõ videt passio sermoni doctrinali:sed potius violen/tie.i.corporali pene obedit.ex quo se quitur q̃ omnis qui sermoni obedit ꝛ persuadetur ad bene viuere:ipse liben ter contra passionẽz audit ꝛ intelligit ꝓpter consuetudinẽz sermonẽ moraliter consequentem que fuerat maior in sil logismo. Conꝫ ibi. ⁊Oportet vtiq̃ morem.] Probat.6.conclusionem.s. q̃ post naturam ꝛ doctrinã bonã: bõa consuetudo perficit. hanc infert ex ꝑce dentibus:q̃ oportet propter predicta ad virtutis ꝛ bonitatis humane pfec tionem preexistere aliqualiter morez .i.consuetudinem.nõ quidẽ qualẽcũq̃ sꝫ morem proprium virtutis qui.s.na/tus est generare virtutez ut dicitur.ē. li.2o.c.i. Item morez diligentẽ bonũ honestum ꝛ aspernentẽ seu cõtemnẽ/tem turpe malum: talis enim mos est nobilis ut dictum est.ē.in conclusione secũda. Conꝫ ibi.⁊Ex iuuene autẽ] Probat septimam conclusionem .s.q̃ ad bonam consuetudinẽ est necessaria lex bene ordinans educationem iuue/num. Arguit autez sic. Illud est neces sarium ad bonam consuetudinem s.ne quo est difficile consuetudinem in du/cere vsq̃ ad virtutem. sed sñ tali lege ẽ difficile.quare talis lex est ad ꝺ neces/saria.huius rei ponit primo minorem

.d.q̄ difficile est aliquem nō nutritum ex iuuene.i.ex iuuentute.[Talib⁹].i. rectis legibus[sortiri].i. adipisci recta ductione.i.usq; ad virtutē per cōsuetudinē perduci.cuius rō est q̄ tēperate viuere ꝛ perseueratēr cōcupiscentie resistere non est delectabile immo triste ꝛ aliter iuuenibus q̄bus magis q̄ alijs est triste ꝛ minus delectabile ꝛ per consequens difficile.2⁹ ibi. [propter quod oportet]ponit conclusionem ꝛ patet. Consequenter ibi. [non sufficiens ār]probat conclusionē octauā.s.q̄ lex ē necessaria ad bonaz continuationē adultorū ꝛ virorū p̄io aūt presuppōit vnum necessarium .2⁹ proponit intentum ibi. [ꝛ circa hoc] 3⁹ probat ipsum ibi [multi enī]dicit q̄ p̄io q̄ forte uel sine forte non sufficit iuuenes existentes sortiri ꝛ gaudere cura recta.sic etiam oportet uirū factū adiuenire opera bona ꝛ bonū statum ipa utiq; tali cura ꝛ in bijs assuefieri ad bonū continuandū incepta.2⁹ ibi. [ꝛ circa]proponit conclusionē intentaz.d.q̄ circa hoc.i.circa bonā uirorū assuefactionē indigebimus legibus.ꝛ uniuersaliter circa omnē vitā in quacunq; etate i qua utimur ratione.3⁹ ibi[multi enī]probat hanc conclusionē arguēs sic.illis est necessaria lex necessitans puniens ꝛ premians ad b ut sint boni qui magis obediunt necessitati.i.coactioni q̄z sermōi ꝛ iactu re .i. pene q̄z bono uirtutis eis proposito :sz multi sut huiusmodi.quare mlt̄is .i .comunitati est talis necessaria lex ad hoc q̄ sint bōi . huius rationis ponit p̄io mi. ꝛ patet.2⁹ confirmat totā rationē per legispositores ibi[propter quod]dicit ergo q̄ propter hoc quod dictum est quidā legispositores existimāt oportere q̄ leges aduocent ꝛ prouocent ad uirtutē aliquos boni honesti gratia exponendo ꝛ explicādo bonitatē quā habent bona opera tanq̄z ipsis obedientibus qui sunt epiekes.i. superboni propter consuetudines precedentes aliaz ad optima preparantes .oportet ār apponere penas alijs existentibus inobedientibus doctrine morali ꝛ degeneralioribus q̄ .s. in hoc ab humano genere degenerant q̄z non ut rationales ratione ꝛ intelligentiā:sed ut bestiales bestialē cōcupiscentiā persequunt .oportet etiā uiros a uitiorū morbis ꝛ criminū insanabiles exterminare totaliter de populo ꝛ statuere in gibbeto.i. furcha. quoniā dignum ꝛ iustū est uiruz epieikeia uel epiekē.i.ualde bonū ꝛ uiuētē ad finē bonū obedire sermoni recte doctrine ꝛ leges talem honorare . uirū ār p̄auū ꝛ appetentem delectabilia debent punire tristitia quēadmodū animal subiugale usq;quo exhibeat se domitum . propter quod dicunt legislatores oportere tales fieri tristitias quales contrariantur amatis ꝛ optatis delectationibus . puta amās cōmessationē ꝛ ebrietatez debet puniri per abstinētias.amās ār pecūias alienas oz puniri p penas pecuniarias ꝛ sic ō siltibus.q̄z ꝓz gregorij ꝑria ꝑijs curant.Consī ibi[si igit quēadmodū]probat nonā cōclusionē.s.q̄ ad p̄dicta sit necessaria lex cū potestate. p̄io ār resūmit q̄dā iā ꝓbata vnde p bet sequēcia.d.q̄ q̄z ita ē sicut dictum ē .s.q̄ oportet hōiez si futurus sit bonus bñ nutriri i iuuētute ꝛ bñ assuefieri cōsequēti tēpore ꝛ bñ uiuere ꝛ cōtinuaī i adinuētionib⁹ studiosis i uirili etate ꝛ a p̄uis taliter cohiberi q̄ nec volēs nec nolēs nec passiōe nec electione possit agē p̄ana.tō supple sequitur cōclusio hic itēta.2⁹ ibi[b ār fiēt]probat cōclusionē intētā duplici uia. p̄ia ex p̄te ꝛsistēdi ꝓ directionem .2⁹ ex volūtate talis ꝛsistentie ibi.[ꝛ hōiez] p̄cipaliter igit ägunt sic. ad fieri bominē bonū ꝛz modū ōscriptū ē necessarius intellect⁹ꝰus ꝛ ordo ꝛct⁹ hōs fortitudinē.i. potētiā coactiuā.hōib⁹.n. sic viuētib⁹ fiēt oia p̄dicta būane hōitati necessaria.sz sola lex alicui⁹ p̄tāt ba bet ista tria.quare ipa ē necessaria. b⁹ rōis pōit p̄io ma. ꝛ patet.2⁹ mi . ibi.

[paterna].o. q̄ p̄ceptio seu iussio pa/terna q̄tūcūq; sit recta ñ bēt vi fortem nec vi coactiuā. qz nec paterfamilias pōt carcerē facere l' mutilare l' occidē itē nec talē potestatē bēt iussio uel p̄ceptū vn⁹ uiri seu cuiuscūq; p̄uate p/sōe ñ existētis i regia l' ipatoria l' sil'i dignitate .lex āt q̄ ē p̄stituto l' edictū p̄cipis bēt illa tria p̄⁹ tacta. bēt enī potestatē coactiuā p penas legitimas. r est ſmo ab aliqua p̄udētia i qua ē rectus ordo: r ē ab intellectu uero. lex enī potestatē bēt qz ē a p̄cipe potēte i quē ē trāslata potestas p̄dēdi leges. ut. c. ō veteri iure enucleādo . l. i. §. r hoc ēt. bēt āt ordinē qz ē a prudētia legis/pōitia. ut ō li. 6. c. 9. ē āt ab intellectu vero .qz ē op⁹ rōis p̄cipiēt; omnē uirtutē r phibēt; ōe uitiū. ut ō li. ſ. c. ſ. Beide ibi[r hōiez]arguit sic. illud est ne/cessariū ad fieri hōiez bonū qō i p̄cipiēdo min⁹ ē odiosū r onerosū: ſz lex est huiusmōi .qunre ē necessaria. hui⁹ rōis pōt solā mi. r patet. ma. āt tenet p b. qz p̄ciptens existēs odiosū r onerosū parit r cāt i ſbdit; volūtatē rbelliōis r resistētie. r ideo ne pūitī iculpēt hōiez pūiētē p ſcuro ōfēsiōis oppōim⁹ legez Conſ ibi[i sola āt]pbat ꝯclusionē ōcimā. ſ. q̄ ad felicitatē hūdā ē optimū in ciuitatib⁹ fieī cōez curā. p̄mo āt recitat tres modos curādi citatū. 2°. ppōit .z. ꝯclusiōes ad b probādas ibi i[optimū quidē tgit].z°. pbat istā decimā q̄ p̄dia ē inter. z. pbādas ibi[ꝯclōes quidē] dicit g̃ p̄mo q̄ i sola ciuitate lacedemonioz uidē q̄ legislpōitor cū paucis ꝯsiliarijs fecerit cōez curā nutrimētis iuuenū i morib⁹: r ēt adiuētionū i artib⁹ necessarijs p ciuitatibus r hic ē vnus modus. ali⁹ ē. q̄ i plurib⁹ ciuitatib⁹ oio ē neglectū curare ō talibus: ſz unusq;/q; uiuit put uult. ali⁹ mod⁹ est medius quē ōscribit tbēisteon poeta in poēa/te dicto ciclopite ab illa gente. o. q̄ ibi fit cura pueroz̄ r vxoz̄: r ñ alioz̄ . sic q̄ mod⁹ p̄ius ē optius .secūd⁹ ē pessi/m⁹ tert⁹ ō medi⁹. Beide ibi[optimū qdē]ppōit. z. ꝯclōes ꝯsequēt pbādas p̄ia ē q̄ optiuz ē ad fieī hōies bonos fieī cōez r rectā curā: r posse. i. potestatē adhibē ad opāi ipz qō curatū r ordiatū ē. 2°. ꝯclo ē. q̄ p̄cipib⁹ r rectoribus ciuitatū cōit negligētib⁹ ōdicta ꝯueniēs eē videt vnicuiq; prudēti p̄i familias cōferre l' eligē curā suis filijs r āicis. ut educēt ad virtutes q̄tū ē sibi possibile p se conferre curam huius l' eligē alterū q curā ꝯferat filijs r amicis. z°. cōclusio ē q̄ bō factus tam legispōitiuus p industriā r expientiā maxime videt huiusmōi curā ciuilē vel domesticā posse ac scire facere. Beide ibi [cōes quidē .n.]pbat p̄iaz istaz triū cōclusionū q̄ ē decia iter oēs. arguit āt sic. cōe bonū ē optimū. nt ō li. 1. c. i. sed cōes cure p leges studiosas facte sunt cōe bonū. quare ipas fieī ē optimū. b⁹ rei pōt solā mi. o. q̄ mānifestū ē q̄ cōmūes cure fiūt p studiosas leges sūt cause epiekes .i. ualde bone r ita cū sit cōes r sit ualde bone colligitur q̄ sunt bonū cōe. qō assūptū ē i miozi . si vero leges huiusmōi sūt scripte uel nō scripte nihil differt ad ppōitū dū tñ custodiāt. nec ēt differt si p eas erudiat vn⁹ l' plures. quēadmodū nl' differt i musica r exercitatia q̄ ē ars circoci l' palestre r i alijs rudimētis .i. rudium documētis. i oib⁹. n. istis tñ valet adiscere sine scriptura sicut cū scriptura. sine plurib⁹ sicut cū plurib⁹. dū tñ ill'd qō fz se ē cōmūe habeat i b l' i illis effectū . Conſ ibi[quēadmodū enī]pbat cōclusionez vndeciaz. ſ. q̄ ōficiēte cōi cura debet fieri p pīesfāilias dōestica cura . arguit āt sic. sicut se debet bre rector ciuitatis ad ciuitatē . sic rector dom⁹ ad domuz ſz ut p̄obatū ē. ille debet curā ciuilē gerere sicut bonū optimū. quare r iste rector dom⁹ marie vbi cōis cura r ciuilis cura ōficit. b⁹ rōis pōt maiorem. o. q̄ quēadmodū i ciuib⁹ potestatē bīt p̄/cepta legalia: r mores q̄b⁹ firmāt leges: sic r i dōib⁹ potestatē bīt paterni sermones r paterni mores idest uer/

ba ⁊ exempla ad bonum prouocantia. ⁊ ēt magis pp cognationē filiorū ad parētes ⁊ ꝓpter bñficia data filijs p parētes. filij. n. qui ꝑsistunt diligentes ⁊ amantes parētes suos ante parentū ꝓcepta. ⁊ ideo sunt obediētes nature. i. nāli amori facilter. Est autē sciēdū q̄ duo sūt que faciūt contēni ꝓcepta. s. potestas ⁊ volūtas resistendi ꝑcipientibus: ⁊ secundū b legalis iussio ꝓcualet paterno ꝑmoni respectu potestatis: q̄ minus possumus resistē regi q̄ patri. ut habet. ē. conclusiōe. ix. e p̄. autē est respectu voluntatis: q̄ ceteris paribus minus volumus offendē patrē q̄ regē. ⁊ b est q̄ dicitur b. Cnī ibi. [Adhuc autē ⁊ differūt.]Probat duodecimā cōclusionē. s. q̄ bō factus legispositiuus maxime scit ⁊ pōt curā ciuilē ⁊ domesticam exercere. p̄. autē exponit ⁊ comparat tres modos sciēdi opabilia. 2°. ex hijs declarat ꝓpositū ibi. [Forte āt vtiq̄.] Circa primum autē sciēdū q̄ triplex est modus sciēdi opabilia. vnus quidē i vl̄i alter i ptīculari. tertiꝰ āt in vl̄i ⁊ ptīculāi simł. p̄. īg̃ cōpat istos tres modos in ordie ad a ḡē. 2°. primū ⁊ ꝑm. in ordīe ad scīr ⁊ agē ibi. [Et nihil]Dicit g̃ p̄. q̄ adhuc ſtendū est q̄ ꝑm vnūquēq̄ artificē ⁊ ⁊ secūdū vnūquodq̄ genus scibile multū differūt in ordine ad agē discipline principioꝝ ⁊ ꝓpositionum cōiū a disciplinis proprioꝝ ⁊ singulariū quēadm ꝑ3 in arte medicinali i qua vl̄r dicitur q̄ febricitanti cōpetit quies ⁊ abstinētia. b autē vl̄is notitia sepe defice pōt in cura: q̄ forte aliquis est cū febre talī dispositus cui nō cōfert abstinētia. similiter in arte militari cōuenit q̄ pugil non omnibus hostibus eandē pugnā opponat ꝑ3 aliq̄3 regl̄ā generalez artī sue: q̄ sepe pp accidētia singl̄aria deficeret. iste igit modus sciēdi nō ē sīplicit̄ certus ⁊ idoneus ad bñ agere secūdꝰ āt modꝰ est certior q̄ certꝰ agē videbitur vnusquisq̄ facta ⁊ adhibita p. oꝑta cura circa vnūquodq̄ opabile. q̄ b mō vnusq̄sq̄ potītur notitia magis cōuenīte ad opus agēdū. q̄ ut habet i ꝓhemio metaphi. ad agere exptos magis ꝓficere videtur sine experiētia rōnē hñtib̄. tertiꝰ āt modus ē certissimus. q̄n medicus ꝑ3 q̄ medicus curabit optīe si sciat vl̄e. puta q̄ talis medicia uel dieta congruit oīb̄ simplicit uel oīb̄ talib̄ seu talii dispōnīs. sciētie ni ē dicūt ⁊ sūt cōis p̄cipij ⁊ cōis cl̄ōis. ut hēt ꝓio posterioꝝ. ⁊ cū sciat ēt nō solū illud cōe ꝑ3 ēt sciat dispositionē vnī̄ alicuī̄ istī̄. s. quē hēt in cura sīl̄i mō ēt accidit i ceteris artib̄ ⁊ doctrinis opabilīū. Deinde ibi [⁊ nihil forte]cōpat primū ⁊ secūdū ꝑferēs secūdū ꝓio. i agē ⁊ primū secūdo i scīr. dicit g̃ q̄ nihil ꝓhibet aliquē nō ētez l̄ nō existētē sciētē curare bñ q̄uis non optīe. dū tñ cōsideret diligēt accidētia i vnoquoq̄ quē curat ꝑ3 suā expiētiaz quēadmodū accidit q̄ aliq̄ hōies videntur ēe ⁊ sūt optimi medici sui ipsorum cognoscētes p expiētiā dispōnē ⁊ cōplexionē suā: ⁊ qd eis sufficit ⁊ quid eis nocet. alteri āt hōi i nullo ꝓdesse l̄ sufficere possūt. quare nihil eī hōi volēti fieri artificē bonū l̄ speculatiuū bonū eūdē ē ad vl̄ez notitiā ⁊ ad vl̄ez dīlatem. ⁊ est illa vl̄is veritas cognoscēda ut conuenit ⁊ ut est homini possibile quia ut dictū est circa vniuersale sūt artes ⁊ scientie. ⁊ probatur p̄. pc̄sterī oꝝ. ⁊ habetur. ē. li. 6. c. 4°. Deinde ibi [Forte autē vtiq̄.] Probat cōclusionem suam ex ꝑhabitis. ⁊ b sic. q̄cunq̄ curam ꝓpositam dispositiōi bene ⁊ optime: nō est cuiuscunq̄. sed scientis vniuersale ⁊ singulaī. vt ꝑ3 ex ꝑhibitī ꝑ3 legispōtiuꝰ ē sciēs vl̄e ⁊ figl̄are ptinēti ad ciuilē ⁊ domesticā curā i qua curatur q̄ homines fiant boni. quare legispositiui est huius causa tanq̄3 eius qui maxime scit ⁊ ponit qualiter sit agenda. Huius rei ponit primo cōclusionē equipolēter. o. q̄ bōi volēti p cām suam ciues facere meliores siue multos siue paucos tēptādū ē ei fiēt bonū

legiſpositiuum. quaſi dicat q̄ legiſpoſitiuus p̄t optime talē curā agere. 2°. ponit virtutē minoris dicens. ſi p̄ quia. q̄z ut dictū ē ō i pcl̄ōib⁹. 7°. 8°. ⁊ 9°. nos per leges aliquo mō bōificāus ⁊ bonos efficius ciues. 3°. ibi. [q̄ſtūcunq; enī] p̄ōitma. ⁊ patet cū ſua ꝓbatiōe. habēus igitur ex p̄mis ſex pcl̄ōibus. q̄ ad fieri ciues bonos ⁊ felices aſſuefactio bona ē neceſſaria ⁊ ex p̄ñibus trib⁹ habem⁹ q̄ ad bonā aſſuefactionē cōitatis eſt neceſſaria lex poteſtatiua. ex vltimis āt tribus habēus q̄ ad leges bōas ⁊ legales curas optimas eſt neceſſarius legiſpoſitiuus qui talem curaz ſcit magie viliter adhibere ⁊ per conſequens a bono legiſpoſitio p̄imordialiter originatur felicitas cōitatis ⁊ ciuitatis ⁊ inde deriuatur ad legalē curam ⁊ tertio ad conſuetudinem bonam per quā vltimo cōitas aſſequitur felicitatem ſuam.

Lectio .13.

Igitur poſt hoc intendendū] poſtquam determinauit queſtionem de origine felicitatis hic conſequenter remouet unū dubium quod reſtat. quod ex queſtionis determinatione dependet. primo autem illud dubium mouet dicens q̄ quia in p̄habitis dictum eſt q̄ felicitas primordialiter originatur a legiſpōitio. igitur poſtquam hoc intendendum ⁊ conſiderandum eſt vnde ideſt ex quo principio ⁊ qualiter ideſt quomodo aliquis fiet bonus legiſpoſitiuus. Deinde ibi. [uel quemadmodum] iſtud dubium remouet ⁊ ad queſtionem reſpondet primo quidem ſecundum opinionem propriam. Secundo recitat opinionem falſam ibi. [uel non ſimile] 3°. improbat eam ibi. [neque enim ſcribentes] quarto reuertitur ad propriam ibi. [relinquentibus igitur] dicit ergo primo q̄ uel dubium remanet uel ſic ē q̄ legiſpoſitiuus fit quemadmodum ideſt eo modo quo fiunt magiſtri ⁊ periti in alijs artibus a politica prudentia. quidem enim legiſpoſitiua eſt ꝑ quedam philoſophie politice. Eſt ergo ſciendum q̄ omnis artifex fit per experientiam ⁊ doctrinam. ⁊ hoc modo fit legiſpoſitiuus. ⁊ hec eſt intentio philoſophi. ut patebit infra. Deinde ibi. [uel non ſimile] recitat opinionem falſam ſophiſticam dicens. q̄ uel forte ideſt ſecundum opinionem aliorum non eſt ſimile in acquirenda politica legiſpoſitiua uel alia. ⁊ in acquirēdis reliquis ſcientijs ⁊ potētijs. ideſt artibus operantis. quia ſecundum ueritatē in alijs artibus ⁊ doctrinis habendis homines ſunt tradentes ſeu docentes eas ⁊ operantes ſecundum ipſas. puta habendam medici docent medicinam ⁊ operantur ſecundum medicinam ⁊ ijdem ſcriptores ſcribunt ⁊ ſcribere docent. ⁊ ſic de alijs. Sed de politica ſecus eſt ſecundum ſophiſtas: quia ipſi repromittunt ſe daturos ⁊ docturos eam. ⁊ nullus eorum agit vel operatur ſecundū eam Sed ſimplices homines ciuiliter conuerſantes agunt ꝑm eam ex quadam conſuetudinaria potentia et experientia magis q̄ mente vel ſcientia. ⁊ ſic patet eorum inuentio in hac parte. Deinde ibi. [Neq; enīz ſcribentes.] Improbat hanc opinionem ſophiſtarum primo ex defectu operum ⁊ ſecundo ex defectu diſcipulorū ibi. [Nec rurſus] Tertio ex defectu experientie ibi. [Nō tamen.] Quarto ex defectu ſcientie ibi. [Sophiſtarum autez.] Dicit ergo primo q̄ ideo ſophiſte politicam promittentes videntur non poſſe docere politicam: quia ipſi de talibus rebus ⁊ documentis politicis non ſcribunt: nec dicunt. nec opera faciunt. q̄uis de talibus ſcribere melius eſſet q̄ſ ſermones iudicatiuos. i. ſermones per aduocatos in cauſis ⁊ negotijs iudicialibus inducendos ⁊ melius q̄ſ ſermōes conſonatiuos. i. laudatiuos ⁊ vituperatiuos componere: quia ergo de politicis nec ſcībūt: nec dicūt. videf q̄ docere neſciunt. Secundo ibi. [Nec rurſus.] Oſtendit idem ex defectu diſcipulorum. d. q̄ pfati ſophiſte videntur

non facere filios suos politicos: nec ēt alios amicos suos: nō tñ hoc esset valō rōabile si b facere posset ꝓpter citares ꝛ ꝓpter se ꝛ ꝓpꝫ āicos: qꝛ ipi l' melius possent relinquere vel tribuere ciuitatibus bonos ciues bene politicos. Itē nec sibi ipsis ipsi eligerent magis aliquam aliā potentiā q̄ꝫ istam talez p q̄ꝫ scirēt ꝛ posset facere ciues bonos. Itē nec suis amicissimis amicis aliqd possent conferre melius q̄ꝫ facere eos bonos. qꝛ ig̃ sophiste verbosi neminez bene politicum faciunt. videt ꝙ nesciant. 3ᵒ ibi [non tñ paꝫ] Arguit idez ex defectu experiēt̃e. d. ꝙ ad scīr̄ ꝛ docere politicā opus est experientia. sed ut dictum est p̄fati sophiste nullā hñt bonoꝝ opez ciuilū expientiaz. quare nec scire nec docere possūt. huiꝰ rei declarat mi. d. ꝙ experiēta videt ñ paꝫ sed multum conferre ad fieri bonū politicuz aliter enī nō fierēt homines politici p politicā cōsuetudinē ꝛ cōuersationez magis q̄ꝫ sine ipsa. ꝓpter ꝙ hominibus de politica scire desiderantibus opus esse videtur experientia. 4ᵒ ibi. [Sophistaꝫ.] Ostēdit idem ex defectu scīēt̃ie arguēs ita. quicūq; possūt ꝛ sciunt docere politicā ipsi sciūt qualē est ipsa ꝛ circa qualia obiecta. sed dicti sophiste neutrum sciunt. quare nec docere possunt. huius rei ponit pᵒ conclusionem ꝛ pz. 2ᵒ ibi. [Totaliē.] ꝛ pz 3ᵒ probat eā ibi. [Nō enī vtiq;] Ad cuius euidentiā p̄sciendū est ꝙ isti sophiste dixerant duo vituperia de scīēt̃ia politica ꝛ prudentia legispositiua Dixerant. n. ꝙ politica pars quedam est rethorica. s. illa qua vtūtur aduocati pro babēda victoria in causis suis l' saltez continetur sub illa. sicut ars sub fuiēs cōtinet sb architectonica. Sicut dictum est. ē. li. i. c. i. Item dixerant ꝙ politica legispositiua non hz aliquid arduum nec difficile: quia facillimū est congregare leges approbatas i vnū. Et hijs ꝑ quibus arguit ꝫ eos ꝓbans minorem rōis sue. 2ᵒ ibi. [Nec vtiq;.] Dicit ꝑ pᵒ. ꝙ si illi scirent qualis ē politica: ꝛ circa qualia bona est: nullo mō dixissent eā eandē esse cū rethorica nec esse deteriorem rethorica cū ipsa sit architectonica sup oēs artes humanas ꝛ sic circa finale bonum omniū operū humanoꝝ ut ꝓbatū ē. ē. li. i. c. i. Deinde ibi [Nec vtiq;.] Arguit ex. 2ᵒ. d. ꝙ si politicā cognouissent nequaq̄ꝫ existimassent esse facile ponere legē vni populo illi qui congregaret leges approbatas in alijs populis. b aūt dixerunt qꝛ politicam nō cognouerūt. huius rei pōit primo cōsequētiā ꝛ pz. 2ᵒ destruit suppositū eoꝝ ibi. [Eligere enī] vbi ostēdit primo nō esse facile legem ponēr̄. 2ᵒ b eis nō est possibile ibi. [Qualiter igit ex hijs.] primo ꝑ arguit sic. nullū maximū ꝛ arduū est facile. sed eligere leges optimas ē maximū. quar̄ nō ē homini facile. huius rei ponit ꝛ ꝓbat p similia exempla minorē. d. ꝙ eligē de multis legibus optimas est maximū quēadm illud cuius electio: ꝛ discretiō ꝛ iudicium rectum nō est solius intellectus ymo requiritur rectus appetitꝰ quia malicia in talibus peruertit iudicatiū ꝛ mētiri facit circa principia practica ut. ē. li. 6ᵒ. c. 16ᵒ. Itez requiritur experientia sēsitiua quēadm in preceptis que dantur cantoribus hz musicā. qui expertī circa singula iudicant recte ꝛ intelligunt recte illa per q̄ ꝛ modū qualitatē ꝓficiunt̄ ea que oportet perfici hz artem ꝛ eriā intelligunt qualia. i. quales voces qualibet concordant. hoīb̄ autem inexpertis est amabile latere ꝛ negligere. an opus fiat bene vel male quēadm ēt accidit i scriptura. i. in arte scriptoria: leges autem i latione sūt similes operibus politicis que p nullum sine experiētia possūt perfecte cognosci. Deinde ibi. [Qualiter igitur.] ostēdit ꝙ sophistis inexpti nō ē possibile facē quēcūq; legispositū̄ ꝓ recte iudicare de legibus optimis nisi a cāu. Arguit ergo sic. sicut se habet medicinalis experientia ad fieri medicum. sic legalis ꝛ

ciuilis experientia ad fieri legispositm̃ Sed medicus nō potest fieri bon⁹ sine illa experientia. quare nec legispositiuus sine ista. huius rei ponit primo cōclusionez sub interrogatione. d. qualit ig̃ ex bijs sophistarū v̄bis fiet aliquis legispositiuus: vel qualiter poterit in talibus recte iudicare. q. d. nullo mō. 2⁹ ponit minorem ibi. [Non enim videntur] .d. q medici bene medicatiui nō fiunt solis librorum cōscriptionib⁹ vel lectionibus q̃uis aliqui b̄ attēptēt dicentes non solum genera curationū: sed etiā mod curandi. t ut oportet dividendo singulos habitus t cōplexiones t dispositiones hominū. b̄ autem legere vel audire sunt exptis quidem vtilia. sed nescientibus. i. experientiaz non habentibus sunt prorsus inutilia. 3⁹ ibi. [Forte igitur] Repetit conclusionem cum aliqua expositiōe. d. q legum t politiaz. i. principatuuz. vnde leges fiunt. congregationes sunt quō vtiles hominibus potentibus speculāi t examinare illas t iudicare de ipsis que sunt bene posite t que ꝯrie. i. male t qualia precepta qualibus persōis congruunt. sed illis qui legum cōgregationes sine habitu. i. sine memoria t sine p̄exīte experientia legendo vl audiendo pertranseunt illis inq̃ talibus non est datum iudicaī recte ō ipsi nisi forte a casu tamen vnum est q ex tali lectione fient intelligibiliores nō tamen perfecte scientes.

Elinquentibus igitur.] Improbata sophistarum opinioe de legispositione: b̄ consequēter reuertitur ad doctrinā propriaz p⁹ autem circa b̄ propōit intentū. 2⁹ tradit procedendi modū ibi. [Primum quidem igitur] 3⁹ incipit librum politicoruz ibi. [Dicamus.] Dicit ergo p⁹ q nobis relinquentib⁹ imperscrutabilem modū sophistis prioribus oz nos ipsos melius intendere de legispositione t vīr de omni politia: vt p̄bia mozal⁹ que versatur circa humana bona perficiatur ad potentiam nostrā. i. vsq̃ ad vltimū de potentia nostra. Sciendum est enim q ꝑm eustraciū. s. li. .i. in prohemio aristotel⁹ circa p̄biam t̄boricam t practicaz studuit t negotia de ābab⁹ exposuit istruēs alias oium pertranseuntium artibus t doctrinis. t b̄ p̄bia hēt optimū finē. ideo dicit b̄ se facturum vsq̃ ad vltimū de potētia Beiī ibi. [Primū quidē.] Tradit modū procedendi. d. q nos primū tēptabimus pertransire legendo t discutiendo si quid est bene dictū simplicit vel secundū aliq̃ partē a nostris progenitorib⁹ q nos in sciētia genuerūt. Beiī temptabimus ex cōgregatī politijs speculari t discernere q̄ precepta saluant t qualia corrūpāt ciuitates t qualia peccata corrūpunt singulas politiaz. t ꝓpter quas cās hec ciuitates agunt bene ciuiliter. t hec agunt cōtrarium .i. male. b̄ autem cōsiderabimus quia bijs omnibus consideratis magis t melius cōspiciemus qualis politia est optima t qualit ordinata ē optime ordinata t qualibus legibus t consuetudinibus vtens. iste qdem est processus quē tenet in libro politicorū. b̄ enī pars ē p̄hemiū illius libri. ibi enīz docet qualit debeat quis fieri bonus legispositiuus. Beiī ibi [Dicamus] Incipit liber politicoz. d. q dicamus igit incipientes: qm̄ omnē ciuitatem videmus cōitatem quādaz existentē t oēz cōitatem boni alicuius ḡtia institutam hac. n. littera ꝓtinuat illa t ita factū ē vt vbi incipit liber politicorū. explicit ethicoz. Cuius expositionē t sentētiā aliqualit assinuauimus p̄stante deo q opat⁹ oia in oibus. Cui ē honor t gloria in secula seculoz Amen.

Explicit sententia t expositio cū questionib⁹ sup libros ethicoz. Aristotel⁹.

Impressa Brixte ad expensas. Sp. dñi Bonifacij de manerua. .M.cccc.lxxxij. die vltimo aprilis.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

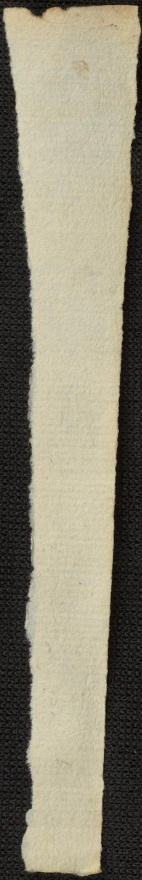
BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

offert. ... ifitia elemosinarum ... abmonuiſſet vt memiuiſſet le

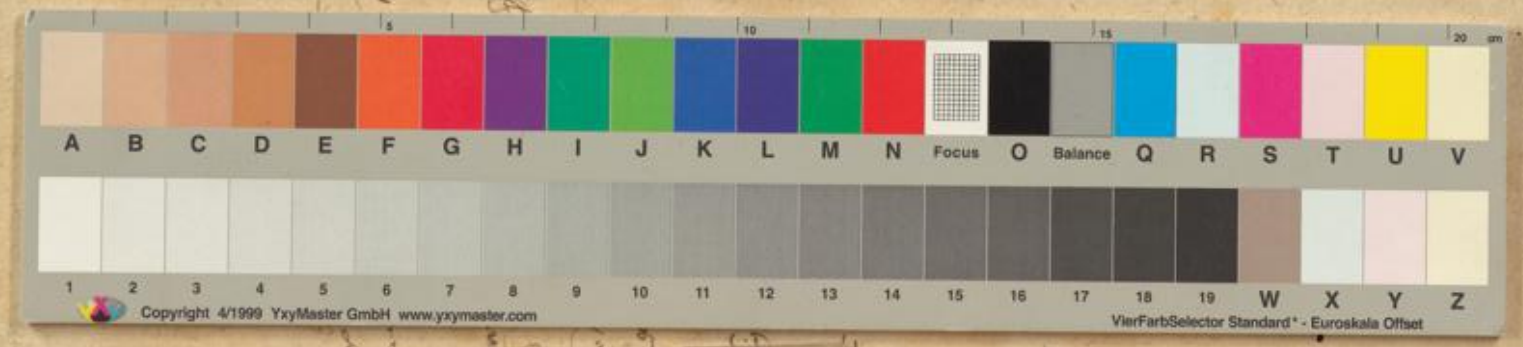
BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK